

*Funding
for the
restoration
of this volume
was provided
by*

Our Sunday Visitor

THE CATHOLIC UNIVERSITY OF AMERICA
LIBRARY

CATHOLIC UNIVERSITY
OF AMERICA LIBRARIES
Washington, DC

SECUNDA
pars Decre-
ti, quæ pro-
lixæ & iuridi-
cæ serie cās
cōplectitur
triginta sex:
intermisso,
de poeniten-
tia tractatu,
septem Di-
stinctiones
continente;

Vidam.] CASVS. Expedito tractatu de ordi-
nationibus, promotionibus, & officiis cle-
ricorum: accedit Gratianus ad negotia, quo-
rum quædam sunt ciuilia, quædam crimi-
nalia, in quorum prosecutione maiora minoribus præ-
ponit,

CAUSA PRIMA.

*Q*uidam^a habens filium, obtulit eum
ditissimo cœnobio: exactus ab Ab-
bate, & à fratribus decem libras
soluit, ut filius susciperetur; ipso ta-
men (beneficio atatis) hoc ignoran-
te. Creuit puer, & per incremen-
ta temporum, & officiorum ad viri-
lem ætatem & sacerdotij gradum peruenit. Exinde
suffragantibus meritis in episcopum eligitur. interue-
niente obsequio, & paternis precibus, data quoque pe-
cunia cuidam ex consiliarijs archiepiscopi consecratur
iste in Antistitem, nescius paterni obsequij & oblata pe-
cuniæ. Procedente verò tempore nonnullos per pecuniam
ordinauit; quibusdam verò gratis benedictionem sacer-
dotalem dedit: tandem apud metropolitanum suum ac-
cusatus, & conuictus sententiam in se damnationis ac-
cepit.

1. q. Hic primum queritur, an sit peccatum emere spiri-
tualia.
2. q. Secundo, an pro ingressu ecclesiæ sit exigenda pecu-
nia, vel si exacta fuerit, an sit persoluenda.
3. q. Tertio, an ingressum, vel præbendas ecclesiæ emere
sit simoniacum.
4. q. Quarto, an iste sit reus criminis, quod eo ignorante
pater admisit.
5. q. Quinto, an liceat ei esse in ecclesiâ, vel fungi ea or-
dinatione, quam paterna pecunia est affecutus.
6. q. Sexto, an illi, qui ab eo iam simoniaco ignoranter
ordinati sunt, abiiciendi sint, an non.
7. q. Septimo, si renunciâs suæ heresi, sit recipiendus in
episcopali dignitate, vel non.

QVÆSTIO PRIMA.

Vod autem.

ponit. Et quoniam omnia crimina respectu simoniæ ni-
hil reputantur, ut inf. ea. q. 7. patet: ideo de ea præmit-
tit, quærens, an sit peccatum spiritualia emere, de quo
thema proponit, septem eliciens quæstiones.

[Quidam.] Quia hic tractatur de simonia, videamus
quid sit, simonia, & unde dicatur, quib. modis cōtrahit,
quis ad accusandum, vel testificandum in tali crimine
admittatur, quæ poena imponatur, quæ dispensatio cir-
ca tales admittatur. Simonia. n. est studiosa r. cupiditas
vel voluntas emendi, vel vendendi, aliquid spirituale, ut
infra ea. qui studet 2. nec oportet addi, vel annexum spi-
rituali propter illud c. in q. 3. si quis obiecerit, videtur
tamen, quod hoc addi debet. extra de iur. pat. de iure.
licet quidam dicant ius patronatus spirituale esse, &
male. De fructibus verò non est quæstio, quia etiam da-
ri porcis, & vendi possunt, ut extra ne præla. vi. su. cap.

Decret. Grat. pars I.

fi. & de emp. & vend. c. constitutus. Dicitur autem simo-
nia a Simone Mago, qui primo in nouo testamento
huius sceleris auctor extitit: Sicut enim Giezi in veteri
testamento vendere sanitatē Naamæ Syro regi sic, & iste
voluit emere donū Dei, unde Gieziticus est dicendus, q.

uendit gratiam: Si-
moniacus, qui emit.
unde simoniaci sunt
appellati emptores.

Contrahitur autem
trib. modis, a manu,
ab obsequio, & a lin-
gua, ut inf. e. sunt nō
nulli. Et cōtrahitur
qñq; ex parte dātis
qñq; ex parte accipiē-
tis, qñq; ex utraque
qñq; ex neutra. ex-
tra de sim. & si qñ-
nes, & nō inf. e. q. 5.
c. 1. Admittitur aut
quilibet cōtra simo-
niacum, sicut in cri-
minē lēx maiesta-
tis. 15. q. 3. sane si rā
clericus accusat, cū
distinctione admit-
tit laicus, scilicet si
est bonæ famæ, cō-
tra eum: non tamen
fm distinctionem:
extra de si. per tuas.
2. q. 1. in primis, in fi.
Imponitur autē eis
poena quadruplex,
qñque excōicatio,
qñque in monaste-
riū detrusio, ut inf.
c. reperiuntur. qñq;
spoliatio oīum bo-
norū, ut 23. q. 5. de
Liguribus, qñq; de-
positio, ut hic, & in
multis capitulis. Cle-
rici. n. deponūtur, ut
inf. ea. statuiamus, &
sūt ifames, ut inf. e.
q. 3. c. fi. & accepta te-
nenē restituere. extra
de sim. de hoc inf. e.
q. 3. si qñ dator. Dis-
pensatur autē circa
tales qñque, ut laicā
habeant cōionem,
ut inf. ea. q. 7. cap. 1.
& ministrāt qñque
in minorib. ordini-
bus cōstituti, ut inf.
ea. q. 5. c. 1. quādoq;

tur, quæ ab
ecclesiâ non
punitur, qñ
eius pbatio
nō habetur.
22. q. 5. c. ult.
2. Adde, qñ
vbicumque
in spiritali
bus quis in-
uitatur ad lu-
crum est si-
monia. not.
Bar. in l. Ti-
tio centū. ff.
de condi. &
demonst.
Simonia dī
a Simone
Mago.

remanent in acceptis inf. ead. q. 7. saluberrimum. Quis
autem valeat dispensare; habes inf. ea. q. 5. c. fi. Ioan.

Vod autem.] Hæc quæstio diuiditur in 15 par-
tes: in quarum prima probatur 16. aucto.
qñ pro ministerijs ecclesiasticis nihil debet
dari. Ioan. de Fan. Secunda ibi. [Quia ergo.]
Tertia ibi, [Sed obijciē.] Quarta ergo, [Item
opponitur.] Quinta ibi, [Sed obijciatur.] Sexta ibi, [Sed
notandum.] Septima ibi, [Patet ergo.] Octaua ibi, [Ex
his.] Nona ibi, [Hoc ergo.] Duodecima ibi, [Nemo.]
Vndecima ibi, [Hoc ergo.] Duodecima ibi, [Ex his.]
Tertiadecima ibi, [Sicut ergo.] Quartadecima ibi,
[Quia ergo.] Quintadecima ibi, [Quolibet.] Io. de Fan.
CASVS. Hic ponitur prima quæstio, in qua queritur
an emere spiritualia sit peccatum, & probatur, quod
sic, per sequentia,

Simoniæ de-
finitio.

1. Hoc appo-
nitur ad ex-
cludendū vo-
luntatem
quæ signis
exterioribus
non declara-

Spiritualia
trib. modis
dicuntur.

* Vide su-
pra di. 23.
c. his igitur
in ver. pro
beneficiis.
¶ Turre-
cre infra su-
per c. 1. ad
3.

Res sacrae
quaque pos-
sunt.

CANLAN

BV

154

1605

vol. 2

Dari aliqd
pro reb. spiri-
tualibus in
corporalib.
an liceat.

Pecunia pro
spiritualib.
interuenire
non debet:
nisi quinq;
casibus.

a ¶ Spiritualia. ¶ Spiritualia autem dicuntur trib. mo-
dis. Vno modo dicuntur gratia virtutum, & dona Dei
hac non possunt emi, vel vendi quantum in eis est, nō
enim conferuntur nisi gratis. inf. ea. q. 3. Saluator & hic
c. 1. Quandoq; dicitur dignitas ordinis, & omne sacra-
mentū ecclesiasticū

prater * matrimo-
nium. Itē & omnia
iura ecclesiastica spi-
ritualium rerum, vt
administrationes, p-
bendæ, ius decima-
rū, cœmeteria, ordo:
hec vedita trāserun-
tur quo ad hoc cha-
racterem tantū, non
quo ad vitæ meri-
tum. de facto enim
nō de iure procedit
in talibus venditio.
Quandoq; ipsæ res
sacrae, vt vasa, & om-
nia vtenilia: hec be-
ne venduntur cleri-
cis, vel laicis con-
flata & cōfracta, vt 10.
q. 2. hoc ius. In sum-
ma ergo scias, qd p
spiritualib. incorpo-
ralibus, vt sunt bene-
ficia & ordines, quā-
doque munus datur
p digno, nec est pec-
catum si est munus
lingua. ¶ e filiū. sed
& obsequium tēpo-
rale, dum tamē sine
pactione. ext. de cle-
ric. nō resi. q. cetero.
De spirituali obse-
quio quin quaque
dari possit, nō est q-
stio, etiam ex conue-
ntione. extra de pŕeb.
significatum, immo

semper prēmīū aliquod debet interuenire speciale, sci-
licet meritū hominis. talis enim simonia spiritualis nō
reprobatur, sicut nec spiritualis vsura. arg. 24. q. 1. aduo-
cauit. Pecunia autem pro spiritualibus incorporalibus
nunquam interuenire debet nisi in quinque casibus. In
matrimonio. inf. e. quidqd 32. q. 2. honoratur. In operis
etiā quas clericus, non debet, vt si sacerdos locat operas
suas per annū. arg. extra ne pŕela. vices suas. c. vlt. 12. q.
2. charitatē. Idem est & si sint debitæ, dum tñ ius dicat
aliquid dandum, ar. 20. q. 3. relatum. extra de simo. cum
sit. Item pro salute æterna. & peccatorū remissione. de
pœn. dist. 1. medicina. 13. qō. 2. animæ. Item secundum
quosdā pro iure sibi competente, ne vexetur in eod. inf.
ea. q. 3. quæsitum. extra de vsur. capit. 1. & extra de sim.
dilectus Spirituale autem pŕo spirituali permutari po-
test. extra de rerum permut. ad quæstiones. Pro spiritua-
libus autem corporalibus pecuniam dare non est simo-
nia, vt pro calice, pro libro. 12. q. 2. aurum. nisi inuenia-
tur prohibitum, vt in ecclesia, in cœmeterio & Chris-
mate, vt inf. e. placuit.

¶ Ratia. CASVS. Dicitur in hoc c. qd non est gratia
quæ non est gratuita. Simoniaci igitur qui dāt pŕe-
tium, gratiam non accipiunt, quia gratia in rebus ec-
clesiasticis operatur, quam si non accipiunt, non hēnt:
si tamen non habent, alijs eam dare non possunt. Quid
ergo dant simoniaci? Vtique spiritum mendacii, quem
solum habent.

b ¶ Hug. vero sic ponit casum Dicit enim, qd Leo hic in-
tendit dicere, qd simoniaci, qd pŕetio ordinantur, gratiā
cum ordine non recipiunt, & ideo cum alios ordinant

gratiam, quam non habent, cum ordinibus non confe-
runt, sed sicut cum peccato ordinati sunt, ita cum pec-
cato, alios ordinant. Quod autem gratia non detur cum
ordo pŕetio tribuitur, pŕemittitur in princ.

b ¶ Gratia. ¶ Idest donum spiritus sancti, vel ecclesiasti-

93

*Spiritualia^a emere peccatum sit, probatur multorum au-
thoritate.*

Ait enim Leo Papa.

¶ Simoniaci gratiam non pŕestant, quam vendere
quærunt. Cap. I.

G Ratia a^b si non gratis^c datur, vel accipitur^d, gra-
tia^e non est. Simoniaci autem non gratis accipiūt:
igitur gratiā, quæ maximē in ecclesiasticis ordinibus ope-
ratur, non accipiunt. Si autem non accipiunt, non habēt;
si autem non habent, nec gratis nec non gratis cuiquam
dare possunt^f. Quid ergo dant? pŕofecto, quod habent:
quid autem habent? spiritum^g vtique mendacii. Quo-
modo hoc probamus? quia si spiritus veritatis (testante^h
ipsa veritate, de qua procedit) gratis accipitur, procul-
dubio spiritus mendacii esse conuincitur, qui non gratis
accipitur.

a ¶ Gratia. ¶ Simillima primis verbis huius capituli habentur in
epistola Leonis primi Nicetæ Aquileiensi episcopo scripta, quæ
est 84. Loquens. n. de gratia ait, quæ nisi gratis detur, non est
gratia sed merces. Reliqua apud ipsum sunt inuenta.

Item Gregorius Syagrius episcopo Augustodunensi,
lib. 7. epist. 110.

Deus dedit in tract.
de Simonia,

Matth. 10.

¶ Inaniter sacerdos dicitur, quicumque simoniace
ordinatur. Cap. II.

Q Vicumque studetⁱ pŕetij datione sacrum ordinem
mercari, dum non officium, sed nomen attendit, sa-

Poly. 1. 2. tit. 1.
Ans. 1. 6. c. 79.

ca dignitas, vel ordo.

c ¶ Si non gratis. ¶ Sine munere aliquo non debito.

d ¶ Accipitur. ¶ Arg. contra. 23. q. 4. ille gladium. quia il-
le dicitur gladium accipere, qui illicite accipit.

e ¶ Gratia. ¶ Idest, cum gratia, idest, cum charitate, idest,
non confertur gratia nisi gratis, &c.

f ¶ Possunt. ¶ Argu. nunquam nō possedere, quod non
habet. 1. q. 7. Daibertum. ff. de reg. iur. nemo. de consecr.
dist. 4. quomodo. inf. ea. q. qui perfectionem. de conse. d.
4. soler. Contra creditor distrahit pignus, cuius domi-
nium non habet. Vnde arg. contra. ff. de acquir. re. do. nō
est nouum. & extra de elect. suffraganeis. Ioan. Sol gene-
rale est, quod nemo de iure dare potest, quod non ha-
bet. fallit in certis casibus. B.

g ¶ Spiritum mendacii. ¶ Idest, effectū diaboli, qd pater
est mendacii: quia isti sunt mendaces, cum sint hæretici,
& omnis hæreticus mendax est. ¶ ea. si quis inquit. vel
dic spiritum, idest, characterem sine executione.

h ¶ Testante. ¶ Dū ait, Gratis accepistis gratis date, &c.
arg. à contrarijs: contraria enim contrariis opponuntur,
su. d. 9. c. 1. & 25. q. 2. decessorum, & 24. q. 2. sane. 32. d. ho-
spitiolū. 5. q. 6. delatori. & de pœn. d. 2. c. 1. & vide, quod
no. 8. q. 1. sciendum iuxta finem.

¶ Vicumque. ¶ CASVS. Dicitur in hoc c. quod quicū-
que per pecuniam est ad sacerdotium promotus
in veritate non est sacerdos, sed tantum nomen sacerdo-
tis habet inane.

i ¶ Studet. ¶ Hic ergo sola volūtas facit hominem simo-
niacū, vt inf. ea. reperiuntur. & q. 3. non solum. sicut spes
sola facit hominem vsurarium, vt 14. q. 5. cap. 1. Item

Nemo dat
quod nō ha-
bet.

Diabolus est
pater menda-
cii.

Contraria
cōtrariis op-
ponuntur.

Voluntas so-
la facit si-
moniacum.
hic

hic voluntas sine effectu imputatur 1. & dixit Barr. q. huiusmodi peccatum si non processerit ad actum, sola voluntate deletur, sicut & sola voluntate commissum est. arg. extra de regulis iuris, omnis. Vel intellige hoc verbum, studet, cum effectu. inf. 36. q. 2. si quis non dicat. contra

4 Sub. & pu-
nitur, & hoc
probât con-
cor. inf. pxi.
p. cōtrarijs
inducuntur.
De hoc not.
6. q. 1. si quis
cum, Arch.

cerdos non esse, sed dici tantummodo inaniter concupi-
scit.

¶ Caput hoc ex originali est emendatum, & locupletatum.

Item ex regesto.

¶ Spolietur honore, qui ecclesiam per pecuniam
obtinet. Cap. III.

inf. ca. q. 3. c. altare

Presbyter si per pecuniam ecclesiam obtinuerit, non
solum ecclesia priuetur, sed etiam sacerdotij^b hono-
re spolietur: quia altare, & decimas, & spiritum sanctū^c
emere, vel vendere, simoniacam hæresim^d esse nullus
fidelium ignorat.

¶ Non est inuentum in regesto B. Gregorij, unde videtur citari.
Similia habentur apud Gregorium vij. lib. 6. reg. in indice con-
ciliij eo anno habiti, & in concilio Turonensi sub Carolo magno,
c. 15, in Remensi, c. 21. Moguntino sub Rabano, c. 12. & altero
Moguntino sub Arnulpho. 1. 5. & infra ead. q. 3. c. altare, quod
ibi citatur ex Paschali.

Item Gregorius primus dicta epist. 110. lib. 7.

¶ De eodem. Cap. IV.

Benedictio illi in maledictionem conuertitur, qui ad
hoc^e, vt fiat hæreticus, promouetur.

¶ In aliquot vetustis exemplaribus caput hoc coniunctum est su-
periori, & præter epist. 110. indicatam, eadem sententia habe-
tur lib. 4. epist. 55. & lib. 5. epist. 107. episcopis Epyri.

Idem in eodem.

¶ Partem habebit cum Simone, qui contra simoniacos
vehementer non exarserit. Cap. V.

Quisquis per pecuniā ordinatur, ad hoc vt fiat here-
ticus promouetur. Quisquis ergo cōtra simoniacā,
& neophytorū^f hæresim pro officij sui loco vehementer
non exarserit^g, cum eo se non dubitet habiturū portio-
nem; qui prius commisit hoc piaculare^h flagitium.

¶ Verba prorsus ipsa huius capituli non sunt inuenta in epistolis
B. Gregorij. Verum Paschalis Papa II. (vt est apud Iuonem, ac
Polycarpum) citat hac ex B. Gregorio: ac simillima prioris par-
tis huius capituli sunt lib. 4. epist. 55. & 56. posterioris vero par-
tis. lib. 10. epist. 33. Victor epō: Et Ioannes diaconus lib. 3. scri-
bit generalē snām à B. Gregorio contra simonia, & neophyto-
rum hæresim prolatam in epist. Victori scripta contineri. Capitu-

contra arg. su. d. 51. si quis post cōtra. su. d. 19. Anastasius.
su. d. 50. is vero, qui contra 6. q. 1. §. verum. 50. dist. si quis
post. Ioan. Sol. hodie sola pœnitentia sine resignatione
quasitorum sufficit. cum simonia in animo gerebatur
virique, vt extra de simo. cap. si. B.

a ¶ Concupiscit. Id est, ex sua concupiscentia, sequitur,
ut inaniter dicatur sacerdos.

Presbyter. ¶ C A S V S. Dicitur hic q. si quis emit. ec-
clesiam per pecuniam, & eam perdet, & præterea
deponi debet: quia emere decimas vel altaria, est simo-
nia. Seq. c. patet.

b ¶ Sacerdotij. Hoc verum est, si in modum accusa-
tionis est conuictus: sed si in modum exceptionis, se-
cus, vt extra de accusa. super his 2. Item si in modum
inquisitionis conuincitur, tunc priuatur beneficio, &
non ordine. extra de sim. dilectus 2. Dic ut in decre. in-
quisitionis, quādeq;

etiam non priuatur
omnibus beneficijs
in eo casu vt extr. de
elec. p. inquisitionē.
Itē regulariter hæc
vera sūt, q. perdit p-
pria beneficia, si eo
sciēte fuerit data pe-
cunia; aliās sine cul-
pa sua priuaretur, eo
q. esset legitimè ade-
ptus, vt 16 q. 7. inuē-
tum. Item nec ipsum
beneficium nec ordi-
nē perdet, si in frau-
dem ipsius fuerit da-
ta pecunia, vt ext. de
sim. sicut. & c. nobis.
infra, q. 6. §. vlt.

c ¶ Et spiritum san-
ctū. Id est, ordinem,
& alia officia, q. do-
na sunt spūs sancti.
d ¶ Simoniacam hæ-
resim. Ar. infr. ead.
q. 3. altare, infra ca.
q. 1. quicunq; sacros,
infra ead. q. 5. c. 1.

e ¶ Benedictio illi]
¶ Ad hoc. Id
est, qui sic honorem
accepit, hæresim in-
currit. Est enim, vt,
consecutiū 3 nō cau-
fatiū, vt d. 74. con-
sult. & 3. q. 7. §. itē
& 6. q. 1. ex merito.
Et ē simile. Lex sub
intrauit, vt abunda-
ret delictum. simile
C. de obseq. patro. p-
fā. si manumissori.
& ff. ad leg. Aquil. l.
si ex plagis. §. 1. sic. &
C. de iudi. properan-
dum. in prin.

¶ Quisquis per pe-
cuniam. ¶ CA-
SIV S. Dicitur hic, q.
si quis per pecuniam
ordinatur, ipsum es-
se hæreticum est ma-
nifestum, & qui con-
tra talem vehemen-
ter non inuehitur, ve-
lut particeps crimi-
nis, deponatur.

f ¶ Neophytorum.]

Quia à neophyto, s. à Simone ortum habuerit: qui de
nouo ad fidem conuersus fuit: vel quia neophyti sole-
bant dare pecuniam, vt cito promouerentur: quia aliās
non poterant, vt 48. dist. c. 1.

g ¶ Exarserit. Vt infra c. quicunq; & c. placuit. hoc ve-
rum est si potest probare illud, aliās non noceret ei taci-
turnitas vt 2. q. 7. pleriq; sed si nō potest probare faciat,
quod dicit Aug. 22. q. hoc videtur. Item & si probare po-
test, & si timeatur scandalum: tunc faciat id quod legi-
tur 24. q. 3. tam sacerdotes 2. q. 3. fortē.

h ¶ Piaculare. Ideo dicitur piaculare, quia secundum

G g 2 leges

Simoniacus
duobus mo-
dis pōt con-
uinci.

2 Ad idē f.
de his, q. no.
īsa. Lucius.
& est rō ex-
tr. de excep-
ca. 1. §. vl. &
deor. cog. cū
dilectus, i. f.

3 Cōcor. tex.
in l. Mauiā.
cū glo. ff. de
leg. 3. & in l.
cū delatio-
nis §. item si
fundo. ff. de
fundo in-
stru. & in
l. Lucius, §.
de collegio.
ff. de leg. 3.

Taciturni-
tas in puuē
do simonia
cum nocet.

Piaculare
flagitium.

leges comparatur ei quod morte expiatur. 15. q. 3. sanè. 5. q. 6. delatori, &c.

Q Vos constiterit.] CASVS. Dicitur in hoc c. q. cōuicti de simonia deponi dēnt, non sine poena simoniam cōmittentes, tam dantes, quā accipientes cum

sint simoniaci, vt le. c. i. actuum Apostolorum testatur.

a ¶ Quos.] Hic vocat arg. à cōtrario sensu, inf. e. q. 3. Saluator versu. quisquis. ibi, pp. sua lucra arg. infra c. si quis episcopus. arg. supra d. 61. miramur.

b ¶ Sacra lectio.] Actuum Apostolorū, cum dixit: pecunia tua tecum sit in perditionē. infra c. proxi. &c. q. studet. &c. Petrus lo.

R Eperiuntur quā plurimi.] CASVS. Quidam obliti verborum Petri dicētis ad Simonē, Pecunia tua tecū, &c. epātus per pecuniam acquisierūt, & licet de hoc iā poena fuerit statuta, Ambros. tamen huic vulnere cāceroso ferrū ignium apponit, statūes vt quicunque detectus fuerit simoniā commississe, à cōmunionē altaris sit ipso iure suspēsus: & si p. accusationem fuerit depositus, ī monasteriū detrudatur. Venditor vero puniatur, vt emptor. Si vero laicus sit, qui simoniam committit, excommunicari dēt.

c ¶ Velle.] Ita sola voluntate est simoniacus i. hoc itelligo de voluntate ad actū aliquem exteriorē p. ducta: aljs non est suspēsus ab ingressu ecclesiæ. & sic etiam exaudi infra ea. qui studet. & supra ead. quicunque. 24. dist. quando episcopus. extra de simonia. tanta.

d ¶ Quia & vlitatum.] Argu. quōd mos 2. non excusat à crimine. inf. ea. q. 3. c. fin. arg. contra 63. distin. Agathosa. &c. quia, supra d. 4. denique, infra 32. q. 4. obijciuntur.

e ¶ Succisum.] Per canones.

f ¶ Inijciunt.] h. d. quia adijcit poenam. Vel dic inijciunt, id est, iniectum esse ostendimus, &c.

g ¶ Anathematis.] Argu. q. ipso iure sit anathematizatus clericus simoniacus, vt inf. ea. q. quicunq; &c. placuit. Vel dicit anathema separationē à corpore, & sanguine Christi: vnde subdit atque, pro, id est, &c. nā postea excommunicandus est infra ea. q. qui studet. & q. 3. ex multis. quod est pro quolibet mortali peccato sed ad detestationem ipsius 3. dicitur, quod gñaliter intelli-

gitur: hoc tamen est speciale: in notorio crimine fornicationis, & simonia, q. suspēsi sunt, vt dist. 32. §. verū. sed argu. tamen est, quod simoniacus non sit ipso iure suspēsus. extra ead. ex tua. Dicas ergo, quod omnis peccator occultus est quo ad seipsum, vt infra ead. sa-

ce-

lum. 42. concilij Meldensis ab luone, p. 5. c. 75. citatum partim cū ipsa epistola Victori scripta, & partim cum ijs, quae Iuo, & Polycarpus citant ex Paschali, & cū his, quae hoc loco refert Gratianus. De qua heresi ē Gallia eij cienda Gregorius lib. 4. epist. 51. scribit Virgilio Arelatensi, & lib. 7. epist. 110. Syagrio, & alijs episcopis Gallia.

Item Gelasius Papa ad episcopos per lucaniam constitutos, epist. 1. c. 26.

¶ Simonis damnatio, dantem, & accipientem pariter inuoluit. Cap. VI.

Q Vos constiterit indignos meritis sacram mercatos esse pretio dignitatem; cōuictos oportet arceri, nō sine periculo facinus tale perpetrantes; quia dantem pariter, & accipientem damnatio Simonis, quam sacra lectio^b testatur, inuoluit.

Item Ambrosius a. in libro pastorali.

a ¶ Ambrosius.] Caput hoc in libro pastorali B. Ambrosij vnde citatur non est inuentum. Habetur tamen in concilio Toletano 8. cap. 3. quem canonem integrum Anselmus lib. 6. c. 85. partem vero ipsius Iuo p. 5. c. 83. ex dicto concilio citant.

¶ Anathematis sententia damnatur, qui simoniacē ordinatur. Cap. VII.

R Eperiuntur quamplurimi negotio tūmuneris perituri, mercari velle^c gratiam spiritus sancti: dum vile pretium donant, vt pontificalis ordinis sublimē culmen accipiāt; obliti verborum Petri, qui dixit ad Simonem: [Pecunia tua tecum sit in perditionem: quoniam donū Dei existimasti per pecuniam possideri.] Proinde, qā & vlitatum^d est tantum malum, & maiorum frequenter cōstat mucrone succisum^e; nos quoque huic vulnere cāceroso ignitum (quod superest adhuc) inijciunt^f ferrum, decernentes omnino, vt quicunque deinceps, propter accipientem sacerdotij[†] dignitatem, quodlibet prēmium fuerit detectus, obtulisse; ex eodem tempore se nouerit anathematis^g opprobrio condemnatum^h, atque à participationē Christi corporis, & sanguinis alienū: ex quo illum constat execrabile Christo perpetrasse flagitium.

Poly. l. 7. tit. 6.
Deusdedit p. 2.
Burr. l. 1. c. 22.
Iuo p. 5. c. 76.
Añ. 8.

Anf. l. 6. c. 85.
† al. negotiatione.

Añ. 8.

† al. diuini doni.
Iuo p. 5. c. 83.

1 De hoc ēt su. ea. quicūque. & dicā infra c. eos, ibi videas. Archid. Simoniacus an qd fiat sola volūate.

2 Mos. Sed an à poena gl. Ant. Bu. c. vlt. de consue. Lu. Ro. 1. sing. ch. 1. 3 Scilicet crimine simoniae, & sic anathema sumitur hic proprie.

cerdotes. sed simoniacus suspēsus est quo ad se, & quo ad alios, vt extra de simo. tanta. & hoc verum est de illo, qui emit ordinem. talis enim poenitere non potest, cum rem furtiuam habeat, vt 14. quæst. 5. si res.

h ¶ Condemnatum.] A statutis patrum ipso iure ex genere delicti 3. q. 7. §. porro.

i ¶ Ex quo.] Quasi ex eo tēpore sit excommunicatus, vel sciat se condemnatum, ex quo tempore constat vobis, &c. quasi dicat ex eo tempore sit excommunicatus, vel sciat se condemnatum ex quo tempore perpetravit crimen, & est si. in crimi. lesa maiest. argumen. C. ad leg. Iuliam maiest. quisquis. ver. donationes, &c. Et ita illud verbū, ex quo, determinat verbū, perpetrasse, & secundum hanc intellectum etiam occultus simoniacus suspēsus.

Simoniacus an sit ipso iure excommunicatus.

Peccator libet occultus est suspēsus.

suspensus est¹. Vel determinat hoc verbum, constat: & tunc est, sensus. ex quo constat eum simoniacum, tunc demum erit suspensus. hoc ultimum dicebat Marti. Hispanus.

a ¶ Extiterit.] Hoc verum est, si potest probare illud: alias

f ¶ Defensorem.] Idest, aduocatū, vel iudicem, vel castaldum. Hoc collige, q̄ castaldiam emere est peccatū. nā dispensationē religiosæ domus emere est peccatum. g ¶ Vel quemquam.] Idest, archiprecbyterū, archidiaconum, monachum, vel quemlibet officio ecclesiastico

Castaldiam emere peccatum est.

Quod si aliquis extiterit², qui accuset; ille, qui hūc ordinem munerum fuerat datione lucratus, & suscepto honoris gradu priuetur, & in monasterio sub perenni poenitentia retrudatur †, Illi verò, qui hac causa munerum acceptores extiterint; si clerici fuerint, honoris amissione mulctentur: si vero laici, anathemate perpetuo condemnentur.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 2.

¶ Damnatur episcopus, qui per pecuniam ordinationem facit. Cap. VIII.

SI quis episcopus per pecuniam ordinationem fecerit & sub pretio redegerit^d gratiam, quæ vendi non potest, ordinaueritque per pecuniam episcopum, coriepis-
copum, presbyterum, aut diaconum, vel quemlibet de his, qui connumerantur in clero, aut promouerit per pecunias dispensatorem^e, aut defensorem^f, vel mansionarium; vel quemquam^g omnino, qui subiectus est regulæ pro suo turpissimi † lucri commodo; is, qui hoc attētas-
se probatus fuerit, proprii gradus periculo subiacebit; & qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione, vel promotione, quæ est per negotiationem facta, proficiat; sed sit alienus a dignitate^h, vel sollicitudineⁱ, quam pecunijs acquisiuit. Si quis verò mediator^k tam turpibus, & nefandis datis vel acceptis extiterit, & ipse, siquidem clericus fuerit, proprio gradu decidat, si verò laicus, aut monachus anathematizetur.

Item ex octaua a synodo.

Poly. l. 2. tit. 37.
Anf. l. 6. c. 88.
Burr. l. 1. c. 112.
Iuo p. 5. c. 118.
Pann. l. 3. c. 118.

† al. turpissime.

mācipatum, ut dicitur inf. ea. q. 3. Saluator. hoc exaudi p̄ id quod legitur. 28. q̄. 2. quidam in Auth. de sanc. episc. §. sed neque coll. 9.
h ¶ A dignitate.] Idest, a prælatura.
i ¶ Vel sollicitudine.] Idest administratio-
ne.

k ¶ Mediator.] Item nota infamiae isti p-
celluntur, ut inf. q. 3. c. ult. hi omnes simoniaci sunt, nec recipiuntur ad testimonium, ut extra de test. veniens. Huiusmodi autem mediator, dum tamen non participauerit, recipitur testis in crimine simoniæ, extra de simo. §. quamuis. qd̄ tñ subtudi cum vita accusari ante talis extiterit. ar. 2. q. 1. in primis in fi. In alijs autem contractibus non recipitur interuētor in testimonium, nisi de voluntate partium. in auth. de test. §. qm̄ verò. col. 7. No ergo, q̄ in criminib. non exceptis. f. adulterii, & homicidij & huiusmodi, q̄ cūq; admittit ad ac-

Testes in criminib. exceptis qui dēnt admitti.

aliās non nocet ei taciturnitas, ut 2. q. 7. plerique 1. Sed si non potest probare, faciat, quod dicit Augustinus. 12. q. 5. hoc videtur. Item & sic probare potest, & timeat scādalum, faciat id quod legitur 24. q. 3. tam sacerdotes. & 24. q. 1. forte. Ioan.

b ¶ Perpetuo.] f. quousque emendet. si extra de constit. ex literis. 27. q. 1. de viduis arg. 2. q. 5. quanto. Vel perpetuo. idest, perpetua separatione a corpore Christi, id est, vsque ad finem vitæ, etiam si ante poeniteat, & hoc est in criminis detestationem. argu. ff. pro socio. l. 1. Vel perpetuo, idest, continuo. argum. ff. de serui. vrb. præd. foramen.

SI quis episcopus.] CASVS. Dicitur hic, si quis episcopus in ecclesia per pecuniam aliquem in clericum cuiuscunque ordinis ordinauerit: aut dispensatorem, aut defensorem per pecuniam fecerit, ordinator conuictus deponatur: & ordinatus similiter locū suum perdat. Mediator verò si clericus est, deponatur: si laicus est, excommunicetur. Sequentia duo c. plana sunt.

c ¶ Si quis episcopus.] Hucusque introduxit capitula de simonia, quæ fit ab accipiente. Nunc introducit vsq; ad §. quia ergo, capitula tam de accipiente, quam de dante ordinem, vel aliud spirituale per pecuniam.

d ¶ Redeget.] Quantum in eo est ar. 49. di. cap. ult. ff. de recep. arbitr. l. Celsus de consecra. dist. 4. c. quæris.

e ¶ Dispensatorem.] idest, œconomum, vel quemlibet ecclesiasticarum rerum administratorem, ut præpositū œconomum, & vicedominum. su ead. quos constituit. infra. ead. q. 3. Saluator Hug.

Decr. Grat. Pars I.

cusandū, & ad testificandū, ut 4. q. 3. c. 1. arg. a contrario sensu. nam tantū integræ famæ admittuntur in illis. nisi propriam iniuriam prosequantur. 4. q. 6. omnibus in quo casu non admitterentur ad test. monium, ut extra de testi. de cætero, & secundum Hug eadem seruatur regula in exceptis: quia nec ad accusandum, nec ad testificandum admittuntur testes, nisi sint integræ famæ. nisi accusatus antea malæ extiterit opinionis, arg. 2. q. 1. in primis. Sed lex canonica secus in exceptis dicit, nam admittit infamē ad incusationem, contra quemlibet clericū, qui prauæ opinionis est: ut extra de simon. c. tanta. sed non ad testificandum, nisi aliqua præeunte præsumptione. arg. extra de simo. licet. vers. præsertim cum alia, & c. nam testes in his criminibus torquendi sunt. 4. q. 3. §. item in criminali. vers. item si res exegerit. 5. q. 5. illi qui, in auth. de testi. §. si verò ignoti coll. 7. sed tormenta sine præsumptione non sunt infligenda extra de regu. iur. cum in contemplatione. ff. de quaest. l. 1. C. eo. tit. milites. §. oportet. Notatamen, q̄ non nisi præeunte] præsumptione admittitur criminosus testis in exceptis: non tñ quilibet: quia non inimicus, nō cōspirator. ext. de simo. licet. in fi. licet ibi ageretur nō criminaliter, sed denunciatiue. ibi ēt exaudi tales nō fuisset admissos de rigore iuris, sed sm̄ tpantiam æquitatis. p̄terea ibi. accusatus excipiebat de minoribus criminibus cōtra eos, quam de quo ipsi testificabant, maxime cū de crimine iam essent emendati. ext. de sim. per tuas & de hoc dixi 2. q. 1. in primis, in fi. 15. q. 3. sane. Ioan. ADDITIO. Et 79. dist. si quis Papa ibi videas. Arch.

G g 3 a ¶ Qui

Tormenta nō sunt sine præsumptione infligenda

Adde an qñ taciturnitas noceat, no. in l. filius. ff. de procur. gl. in l. qñ. §. 1. in gl. peruenit. ff. loc.

Excōicatus perpetuo tripliciter exponitur.

Sacerdotiū
quēlibet or-
dinem eccle-
siasticum cō-
prehendit.

Q Vi per pecuniam.] ¶ A sacerdotio.] Cuius nomi-
ne quilibet ordo ecclesiasticus intelligitur, præ-
sertim sacer, vt su. dist. 81. si quispiam. 23. q. 4. Guilifa-
rius. §. 2. Vel expone a sacerdotio, idest, ab administra-
tione temporalium.

Q Vi studet.] Dr
in hoc capitulo
quod quispiritualia
emit, deponi debet,
nec poterit de iure
communi amplius
reuocari Quod autē
detestabile sit crimē
simoniae, quatuor
exemplis probatur,
Primo exemplo Gie-
zi, qui pp simoniā,
quam commisit, fa-
ctus fuit leprosus. Se-
cūdo, exēplo Iudē,
qui vēdidit redēptio-
nem omniū, pp qd
laqueo se suspendit.
Tertio exēplo Simo-
nis magi, qui ppter
simoniam, quam cō-
mittere voluit, fuit a
Petro dānatus. Quar-
to exemplo Christi,
q oīb. peccatoribus
in templo dimissis,
solos simoniacos in
dēstinationē criminis
excluit. In fi. dicit,
q q simoniaci sunt,
spiritus sancti grām
habere nō possunt.

CASVS. Dicit, q si-
moniacus nō posset
in ordine remanere,
sed talis a commu-
nionē remouēdus ē
& quā graue sit pec-
catū, pbat exemplo
Giezi, Iudē Simo-
nis, & Dñi, q vendē-
tes eiecit de templo.
b ¶ Studet. ¶ Cū effe-
ctu, verba em sunt
recipiēda cū effe-
ctu. ff. quod quisque
iur. l. 1. extra de cle-
ricis nō residē rela-
tū, vel sufficit, quod
det operam.

c ¶ Ordine.] Bene di-
cit, ordine, q a si qs
emit ordinē, nō pōt
dispēsari circa, ipsū,
vt inf. ea. erga. & ex-
de simo. nobis. in fi.
nisi a patre suo, &
eo ignorāte eēt em-
ptus ordo, tunc di-
spēsari posset. i. q. 5.
vlt. Sed secus est in beneficiorum emptione. cum enim
renunciat quis beneficio empto, potest in illo, vel in
alio tolerari, vt inf. ea. q. 5. c. 1. & in decretali de simo. ex
insinuatione. Illa tamen decreta loquitur cum a patre
ipso ignorante est commissā simonia.

d ¶ Permanere.] Infra ead. si quis. nisi ex dispensatione
infra ead. q. 3. præsentiū.

e ¶ A communione.] Nunquid pro sola voluntate est
excommunicandus qu. s. cum sit simoniacus? Certē non;
quia ex voluntate non scandalizatur ecclesia, nisi pro-

cesserit in actum. Argum. 24. q. 3. Deus. & dist. 32. erube-
scant, & intellige a communione, scilicet fidelium, ab
alia ipso iure separatus est etiam occultus, quod tenen-
dum est; extra de simo. cap. tanta. Ioannes. quod fortē
hodie correctum est, extra de temp. or. c. fi. B.

f ¶ Ca-

¶ A sacerdotio est alienus, qui per pecunias ordinat, vel
ordinatur. Cap. IX.

Q Vi per pecunias quemquam consecrauerit, vel ab
alio consecratus est; alienus a sacerdotio^a fiat.

a ¶ Octaua.] In aliquot vetustis exemplaribus caput hoc citatur
ex septima synodo, in qua, capitulo quinto refertur canon tri-
gesimus Apostolorum ad hāc rem faciens. In epistola autem Ta-
rasii ad Hadrianum Papam, (qua in exemplaribus bibliotheca
Vaticana, & alijs, est in fine ipsius septima, synodi) refertur ca-
non vigesimus secundus synodi, qua in Trullo, his verbis: Eos,
qui per pecunias ordinati sunt, siue episcopi, siue quicum-
que clerici, & non secundum probationem, & vitę optionē,
deponi præcipimus sed & illos, qui hos ordinasse noscuntur.
Extat etiam hac de re epistola Basilij ad episcopos sibi subiectos.

Item Calixtus Papa.

¶ Nec ordinari, nec promoueri in ecclesia Dei per pecu-
niam aliquis valet. Cap. X.

S Anctorum Patrum exempla sequētes, & officij nostri
debito innouātes, ordinari quemquam per pecuniam
in ecclesia Dei, vel promoueri, auctoritate sedis Apostoli-
cę modis omnib. prohibemus. Si quis verō in ecclesia or-
dinationem, vel promotionem taliter adquisierit, acqui-
sita prorsus careat dignitate.

¶ Est Calixti secundi, qui paulo ante Gratianum vixit, & ali-
quot concilijs a se habitis contra Simoniam, & inuestituras ec-
clesiarum, quas Germanici Imperatores usurpauerant, multa
decreuit: de quibus Abbas Vuspergensis ab anno Domini 1118. in
quo electus est Pontifex, vsque ad annum 1124. accurate scribit.

Item Gregorius Nazianzenus.

¶ De eodem. Cap. XI.

Q Vi studet^b donum Dei pretio mercari; in sacro ordi-
ne^c nulla ratione de cetero permanere^d, aut reuo-
cari posse dubium non est. Talis a communione^e oībus
modis abscindatur. Nam spiritus sancti donum pretio
comparari, quid aliud est, quam capitale^f crimē, & simo-
niaca hæresis[†]? quod quā detestabiliter in vtroque te-
stamento vindicatum sit; multorum exemplis facile appa-
ret: Giezi[†] gratiā sanitatis Naaman Syro vendidit, eam-
dem gratiam sanitatis[§], Helisæo vindicante, leprosus

f ¶ Capitale.] Idest, mortale, vel dignum depositione.

g ¶ Sanitatis.] Nunquid ergo licitum est medico reci-
pere pecuniam pro conferenda sanitate? Sic: quia illud
potius dicitur honor, quam pretium, vt 14 q. 5. non sa-
nē vnde non recipit pecuniam pro danda sanitate, cum
illud sit gratia, sed pro labore suo. & sic magister non
recipit pecuniam pro scientia quam dat, sed pro labo-
re, vel honore, sicut propheta recipit, vt infra ea. q. iudi-
ces, sic Deus recipit decimas pro honore, non pro pre-
tio, vt 16 q. 1. de cimā,

Nouella 6. cap. 1. &
nou. 123. ca. 3. apud
Iulianum antecesso-
rum.

Anf. l. 87. c. 7.

luc p. 5. c. 121.

Deus dedit p. 2. & 4.

4. Reg. 5.

† Concord.
text. iuncta
sua gl. in l. si
quenquā. C.
de epi. & cl.
† Idest, Gie-
zi peccauit,
qa tunc cō-
stitutione,
vel cōsuetu-
dine prohi-
bitū fuit ali-
quid accipe-
re in casu in
quo ipse ac-
cepit: alio-
quin nō pec-
casset, ar. 32.
q. 4. dixit. B.
Medicus p
sanitate con-
ferenda pōt
pecuniā reci-
pere,

a ¶ lu-

Simonia
quatuor exē-
plis est dete-
stabilis.

Simonia cō-
mittit & cir-
ca ordinē, &
circa benefi-
cium.

Simoniacus
ex sola volū-
tate non est
excommuni-
candus.

Iudas ven- 2 ¶ Iudas.] Sed nunquid Iudas commisit simoniam ?
dens com- Certum est. Et quidem plagium commisit in eo, q̄ libe
misit simo rum hominem vendidit. ff. ad leg. Flau. de plagi. l. 1. Si-
niam & pla moniam etiam commisit in eo, q̄ rem sacram vendi-
gium. dit. Dicit H. q̄ Dominus non potest vendere seruum

iam

Math. 27.
† al. redemptionis.

Ad. I.

Ioan. 2.

factus amisit. Iudas ^a omnium redemptorem vendidit ^b,
mox laqueo suspensus eadem redemptoris gratiam non
obtineat; & merito, quia nemo potest retinere, quod ven-
didit. Simon etiam magus cum eandem spiritus sancti
gratiam emere vellet, damnationis sententiam à Petro au-
diuit:] Pecunia tua ^c tecum sit in perditionem, quia, do-
num Dei existimasti pecunia possideri.] Dominus etiam
ut vendentes & ementes huius gratiæ expertes ostende-
ret, cunctos peccatores per gratiam in templo dimisit ^d;
singulariter vendentes & ementes increpans, & flagellans
de templo eiecit, in quo venditores, & emptores suos gra-
tia spiritus sancti constat destitutos esse, & vacuos. Quos
enim Christus eiecit de templo, nunquid spiritus Christi
faciet sibi templum?

*In operibus B. Gregorij Nazianzeni, quæ multa græce, & lati-
ne extant, nihil tale repertum est. Habetur autem similia in epi-
stola Tarasii ad Hadrianum.*

Item Gregorius.

Deus de dit p. 4. ex
Paschali. inf. c. placu-
it.

¶ Symoniachi, sacerdotes esse non possunt. Cap. XII.
Q Vicumque sacros ordines ^e vendunt, aut emunt, sa-
cerdotes esse non possunt. Vnde scriptum est ^f ana-
thema danti, anathema accipienti; hoc est simoniaca hæ-
resis ^g.] quomodo ergo, si anathema sunt, & sancti non
sunt, sanctificare alios possunt? & cum in Christi corpore
non sint, quomodo Christi corpus tradere ^h, vel accipere
possunt? Qui maledictus est, benedicere quomodo potest?

¶ Deus dedit in tractatu contra Simoniacos refert hoc ex epi-
stola Paschalis Pape secundi ad mediolanenses.

*Item Gregorius Syagrio, & alijs episcopis, lib. 7.
epist. 110.*

¶ De eodem. Cap. XIII.

C Vm liqueat hanc hæresim ante omnes ^a radice pesti-
fera furepsisse, atq; in ipsa origine ^b sua, apostolica
eise detestatione damnatam; cur non cauetur; cur non per-
penditur; quia benedictio illi in maledictionem conuer-
titur, quia ad hoc, ut fiat hæreticus, promouetur?

^a ¶ Omnes.] Antea legebatur, omnia sed glossa videtur magis
conuenire lectioni restituta: est in aliquot manuscriptis, & ipso
origina li.

ia ordinatum. commutare tamen poterit, vel alio gene-
re contractus alienare. Quidam tamen dicunt contra,
ut hic, & 54. dist. generalis.

^b ¶ Vendidit.] Nota, q̄ dicit vendidit: & tamen iste q̄
exigit munera, iam ille gratiam fuerat consecutus, &
ita est argumentum contra eos, qui non exigunt ante
collectionem beneficii. sed post. arg. inf. ea eos. & q̄. 2. si
quis obiecerit. ff. de calum. l. 1. §. qui autem Tamē qui-
dam dicunt Giezi damnatum non pro venditione, sed
pro mendacio, quod mihi non placet.

^c ¶ Pecunia tua.] Hoc in detestationem criminis di-
ctum est 1. q. 3. §. contra.

^d ¶ Dimisit.] Arg. expressum contra Baz. dicentem, q̄
quilibet propter peccatum mortale erat priuatus in-
troitu ecclesiæ. ar. de pœ. dist. 1. quis sanctus sacerdos 33.

q. 4. vir cum propria
nam dominus solos
simoniacos d̄ corpo-
re ecclesiæ eiecit, re-
lictis alijs peccato-
rib. intellige tamen
hoc de illis, qui simo-
niam committunt
in ordine accepto:
licet auctoritas gene-
raliter loqui videat̄.
vnde dic cum Baz. &
M. q̄ nec talis simo-
niacus nec publicus
fornicat dēt ecclesiā
ante poenitentiam in-
trare. De hac mate-
ria notauit 33. q. 4. vir
cū propria. lo. tñ di-
cit, (quod etiam mi-
hi sēpē respondit) q̄
peccator quilibet &
etiā excōmunicatus
pōt intrare ecclesiā
causa orandi, dum-
modo non interlit
diuinis officijs cum
non inueniatur pro-
hibitū extra de sen-
exc cum nuper. H.

Q Vicūque.] CA-
SVS. Dicit hic,
q̄ Simoniaci promo-
ueri non p̄nt, siue
dantes siue accipie-
tes. Nam dātes, & ac-
cipientes simoniaci
sunt, & cum maledi-
cti sūt, alios benedi-
cere non possunt
¶ Sacros ordines.]
Quia si per poeniten-
tiam reconcilien-
tur, quod tamen per
pecuniam acquisie-
rint, retinere non
possunt, vel quan-
tum ad imprecatio-
num effectum.

^f ¶ Vnde scriptū ē.]
Qui offert alijs vel
accipit ab alijs; ut or-
dinetur, excōica-
tus est, ut hic & inf.
ea. c. perlatum.

^g ¶ Hoc est simonia
ca hæresis.] i. sic da-
re vel accipere, simo-
niaca hæresis est. B.

^h ¶ Christi corp^u tra-
dere.] Id est, dignè exercere officium sacerdotis.

C Vm liqueat.] CASVS. Cum in nouo testamēto pre-
ceteris criminibus simonia, quæ hæresi cōparatur
sit damnata, cur non præcauetur, cum benedictio in i-
moniacō in maledictionem conuertatur? duo sequen-
tia capitula plana sunt.

ⁱ ¶ Ante omnes.] Contra de consec. dist. 2. prima, sed
hoc verum est post resurrectionem. vel ante, id est, præ
omnibus alijs.

^k ¶ Origine.] Nota q̄ dicit origine. Hoc verum non est

Gg 4 quo

Peccatum
mortale an
priuet quēli-
bet ab introi-
tu ecclesiæ.

Quod Iu-
mas simo-
niam com-
misit, proba-
tur sup. ea.
qui studet.
vbi de hoc,
& ibi dixi.
Archid.

quo ad nouum testamentum: nam Iudas ante commi-
sit. Vel dic satis fuisse in origine: quia quam cito hoc
fecit, fuit damnatus statim. infra ead. cito.

a **C** Vm ordinaretur.] Lepra fuit.] Idest peccati vul-
nere se in seculum reddidit.

b **G** Ratiam.] Non
meruisti.] Ar.

21. q. 4. c. 1.

C Ito.] CASVS. Tā-
git hic quod di-
cit in quarto lib. Re-
gum, quod Naaman
Syrus postquam ab
Helisæo lepra mun-
datus esset, recessit:
Giezi autem puer
Helisæi videns, quod
Dominus nihil acce-
perat ab eo, clam se-
cutus est eum dicens
duos filios propheta-
rum venisse ad Do-
minum suum, man-
dareque ei Helisæū,
vt mitteret sibi talē-
tum argenti, & duo
mutatoria vestimen-
torum, quæ cū misit-
set, accepit ea Gie-
zi, & abscondit. Dū
autem postea staret
coram Domino suo,
dixit ei Helisæus, vn-
de venis? respondit,
Seruus tuus non iuit
quoquam. at ille, cor-
meū erat in presenti
nūc autem accepisti
argētum & vestes. &
lepra Naaman adhe-
rebit tibi & semini
tuo in æternum. &
egressus est ab eo le-
prosus sicut nix.

c **I** Inexpiabilis est.]

Quo ad ordinis exe-
cutionem: vel dic, q in testationem criminis dī, & sicut
culpa discordiæ, quæ forte nec passione purgatur, vt su.
dist. 90. neq; ad Cain: vel quia poenitet vsque ad mortē
vt infra ead. si quis.

DENIQUE. CASVS. Dicitur, etiam, quod Ammoni-
tæ & Moabitæ, qui processerunt ex filiis Loth, restitue-
runt filiis Israel venientibus de Ægypto. propter ido-
latriam, ad quam eos induxerunt, & ideo prohibiti
sunt intrare ecclesiam vsque ad tertiam & quartam ge-
nerationem. Casus ergo huius cap. talis est, Intēdit: Am-
bro. probare, quod crimen simoniæ sit grauius, quā
crimen idololatriæ. Nā crimen idololatriæ vsque inter-
tiam & quartam generationem punitur; cum semen
idololatræ vsq; in tertiam & quartā generationem intrare
ecclesiam prohibeatur: semen vero simoniacorum in æ-
ternum punitur. Semen autem mysticē intelligitur in
successione vitiorum, & non successione generis, si-
cut accipitur ibi: vos ex patre diabolo nati estis Symo-
niaci autem & Giezitici hic largē intelliguntur omnes
cupidi, & omnes auari. Et poteris prius ponere casum
& postea narrare historias; & econuerso.

d **M**oabitæ.] Isti Moabitæ & Ammonitæ idololatræ
erant, & cum redirent filij Israel de captiuitate Ægy-
ptiaca, & scirent isti quod sitim patiebantur, obiaue-
runt eis cum pane sine potu: ducentes secum Balaam
ariolum, vt eis malediceret: propter quod peccatum
pcepit Dominus, ne eos factos profelytos 2. reciperēt in
ecclesiam Dei vsque in septimam generationem. licet
secundum aliam translationem dicatur, vsque in x sed

non contradicunt sibi: nam descendentes per sexum
masculinum non recipiebantur vsque in septimam: per
foeminum vsque in x. sed Hebraus dixit, quod nihil
aliud erat recipere eos ad ecclesiam Dei, nisi dare eis
nuptui filias suas. historiam de illis Moabitibus habes 35.
dist.

Item Ambrosius de ministerijs †, seu de dignitate sa † mysterijs.
cerdotali, c. 5.

¶ Qui pretio ordinat, lepram, non officium con-
fert **Cap. XIIII.**

C Vm ordinaretur episcopus, quod dedit, aurum fuit;
quod perdidit, anima fuit: cū alium ordinaret, quod
accepit, pecunia fuit; quod dedit, lepra fuit^a.

Idem ibidem.

¶ De eodem. **Cap. XV.**

G Ratiam cum ordinareris, non suscepisti; quia gratui-
to eam non meruisti^b.

Idem lib. 4. Luca.

¶ De eodem. **Cap. XVI.**

C Ito turpem sequitur lepra mercedē, & pecunia cor-
pus, animumq. male quæ sita commaculat. & paulo
post. ¶ Vides, qā factō auctoris successio damnatur hære-
dis †. Inexpiabilis est^c enim venditi culpa mysterij †, &
gratiæ vindicta celestis transit ad posteros. ¶ Denique
Moabitæ^d, & cæteri non intrabunt ecclesiam vsq; ad ter-
tiam^e & quartā generationē, tamdiu videlicet (vt simpli-
cius interpretemur) donec culpam auctorum multipli-
cis^f successio generationis abolere. Sed cum illi, quia in
Deum idololatriæ errore deliquerunt, in quartā^g gene-
rationem videantur esse mulctati; profecto durior^h vide-
tur esse sententia, qua Giezi semen vsque in æternum p

Deus dedit p. 2.
Iuo p. 5. c. 95.

Iuo ibidem.
Deus dedit ibi.

Iuo p. 5. c. 132.

† al. ministerij
Deus dedit p. 2.

† Facit ad
hoc c. l. cum
hæres. ff. de
diuer. & rē
po. præscr. &
l. Papinian.
§. j. ff. de acq.
pos. l. vitia,
C. eo.

dist. capitu. sexto die.

e **¶** Vsque ad tertiam.] Id est. nisi habeant fidem Trini-
tatis, & quatuor genera virtutum, vel quatuor Euange-
liorum.

f **¶** Multiplicis.] Arg. culpam vel dolum purgari pro-
cessu tps, vt 2. q. 1. in primis. 35. q. 8. de gradibus. ff. de
hæ. vel ac. ven. l. venditor ff. de ac. & ob. is qui. extra de
fi. presbiter p totum. extra qui ma. acq. pos. insuper. arg.
contra inf ead. ventum. ff. de po. l. l. j. §. si rem. ff. de cond.
fut. l. qui furtum. & l. vlti. Sed rei veritas est, q licet non
possit purgari processu temporis, quo ad presentem ca-
sum, purgatur tamen per ecclesiæ dispensationem. vt
23. q. 4. ipsa pietas. vers. est enim Vnde versus.

Composito lacte foetenti quaso cibate.

Qui putat exclusum crimen per temporis vsum, de
consue. cap. quanto in gl. solam consuetudinem.

g **¶** In quartam.] Hic non prosequitur Ambrosius no-
stram interpretationem. sed 70. interpretum. Vel dic q
refert se hic ad mysticum intellectum, id est, donec ha-
bet fidem Trinitatis, & quatuor Euangeliorum.

h **¶** Durior.] Et quis, dubitat sceleratius esse cōmissum
quod durius est vindicatum, vt infra 24. q. 1. non effe-
ramus in si. quod perpetuum est, licet & propriæ vx-
oris interfectos grauius puniatur (vt inf. 63. q. 2. admone-
re) quam matricida. 23. q. 2. latorem. quod tamen spe-
ciale est ob frequentem causam factum, & ob pronam
in vxores suas malitiam refrenandam. talia (quia sunt
specialia) ad consequentiam trahi. non debēt. lo. vt 27.
q. 1. nuptiarum, & dist. 27. §. vir.

Cōmissum
est scelera-
tius qd pu-
nit durius.

a **¶** Pre.

2 Profelyti
erant illi, q
veniebant
ad populi
Iudaici ri-
tum. qui nō
erant oriun-
di de popu-
lo Iudaico.
Archid.

† al. nisi ut vitio-
rum.
Rom. 9.

Ioan. 8.

cupiditate habendi, prophetica auctoritate damnatur (præsertim^a cum Dominus noster Iesus Christus per lauacri^b regenerationem omnib. remissionem dederit peccatorum) nisi † vitiorū^c magis, quam generis semen intelligas. Sicut enim qui filij promissionis sunt; æstimatur in semen malum. Nam & Iudæi ex patre diabolo, non vitique carnis successione, sed criminis. Ergo omnes cupidi, omnes auari Giezi lepram cum diuitijs suis possident, & male quæsitâ mercede, non tam patrimonium facultatum, quam thesaurum criminum congregarunt æterno supplicio, & breui fructu.

a ¶ In quartam.] Antea legebatur; in tertiam, & quartam: Sed & a B. Ambrosio, & ab uno vetusto Gratiani codice abest vox, tertiam Deuteronomij autem 24. Idumæorum quidem, & Aegyptiorum filij permittuntur tertia generatione intrare in ecclesiam Domini, sed de Moabitibus sic scribitur. Ammonites, & Moabites, etiam post decimam generationem non intrabunt ecclesiam Domini in æternum.

β ¶ Peccatorum.] Sequebatur. cur ergo Giezi semen in æternum damnatur? quæ apud B. Ambrosium non habentur.

2 Quia ergo auctoritate Leonis Papa simoniaci non nisi spiritum mendacij accipiunt. secundum Gregorium apud simoniacos sacerdotium non subsistit, benedictio eorum in maledictionem conuertitur, apud eos manet anathema. danti & accipienti cum sancti non sint, nec in Christi corpore, constituti, cum sint maledicti, nec sancti ficare alios possunt, nec corpus Christi tradere, vel accipere, nec benedicere alijs valent: secundum † Ambrosium verò anathematis opprobrio cōdemnantur, atque à participatione corporis & sanguinis Christi alienantur, cum accipiatur aurum, & lepra detur: cum inextinguibilis sit culpa venditi mysterij †, secundum Chalcedonense concilium ex tali ordinatione nihil proficere iudicantur, secundum Gelasium Simonis damnatione inuoluuntur, secundum Gregorium Nazianzenum in sacro ordine permanere, aut renouari nulla ratione possunt: ab Heliseo lepra perfunduntur, à Petro in perditionem damnantur, à Christo verò de templo eijciuntur, quid aliud simoniacus simoniaco in sua ordinatione potest conferre, nisi quod Innocentius de cæteris hæreticis testatur, dicens, epistola decima octaua ad Alexandrum, c. 3.

γ ¶ Non subsistit.] Simoniaci recipiunt quidem characterem, sed sunt ipso facto suspensi ita rōne habita^{us}, v. rē dūi pōt ipsorum sacerdotium non subsistere, ac propterea rectissime B. Greg. lib. 10. epist. 33. Victori episcopo scribens simoniacam ordinationem uocat illicitam, & effectū carentem.

¶ Qui spiritus perfectionem non habent, ipsam dare non possunt. Cap. XVII.

¶ Via perfectionem spiritus, quam acceperat, perdidērunt, non eius dare plenitudinē^d possunt (quæ maxime operatur in ordinationibus) quam per suam perfidiam perdidērūt. & iterū. Qui honorē nō habuit, honorē dare nō potuit: nec aliquid ille accepit, quia nihil erat in

a ¶ Præsertim.] Respicit id quod dixerat durior: uel incipit ibi versus, & respicit ad literam sequentem, scilicet cur ergo.

b ¶ Per lauacri.] Sine quo non habet vitam æternam, nisi pro Christi nomine quis fuerit baptizatus sanguine, vt 15. q. 1. c. firmissimè, & de consecr. dist. 4. c. firmissimè.

c ¶ Nisi vitiorum.] Sophisticè arguitur. nā idem est in idololatria: sed in predictis nō considerat nisi literalem intellectum.

¶ QUIA [ERGO. Hæc est 2. pars quæstionis, in qua latenter supponit de ordinatis ab hæreticis, f. pter formam ecclesiæ, & dicit q̄ tales non recipiuntur nisi ad damnationem. 10. de Fant.

CASVS. Concludit nūc Gratianus fere ex omnibus cap. supradictis, dicens q̄ simoniaci, fm Leonem, non accipiunt nisi spiritum mendacij, & quia fm Greg. apud eos sacerdotium nō subsistit, & quia benedictio eorū in maledictionem cōuertitur. & c. nihil aliud potest cōferre simoniaco simoniaco q̄ hæreticus hæretico.

¶ Vi perfectionē.] CASVS. Hoc c. intelligitur de illis, qui in ecclesia catholica ordinati fuerūt, sed postea labuntur in hæresim: & sic gratiam spiritus sancti, q̄ acceperant (q̄ maxime in ordinibus operatur) amiserūt. cum ergo eam non habeant, eā dare nō possunt: quia qui nō habet honorem, eū alij dare non potest: sed damnationē dabit, quam cum verò ordine habet.

d ¶ Plenitudinem.] que executionem ordinis. hic interferit magister de ordinibus hæreticorum 1. Sed quidqd 10. de Fant & alij de hac materia dixe-

1 Et

stat.

Eps

ticus

ordi

non

exec

Ans. li. 6 c. 73.

Epist. 22. c. 3. ad episcopos Macedonijs, in fine.

dixerūt, istud est tenendū, q̄ q̄libet ep̄s, siue catholicus siue hæreticus, siue in ecclesia, siue extra conferat ordinem, dū tñ cōferat sūm formā ecclesiæ, recipit ordinatus ordinem, licet non recipiat executionem ordinis. similiter si taliter ordinati alios ordinent, idem est, & sic in infinitū, vñ inf.

ea. quod quidā. 9 q. 1. ordinationes. Idē dico de conficiendo corpore 1. Christi J. ea. dominus declarauit. &c. nō nocet. infra de consec. dist. 4. non in nobis loquitur ergo principium capituli de his q̄ in forma ecclesiæ receperit ordinē Secūda pars de illis qui extra formā, illi nihil recipiunt, nec aliqd conferunt: q̄a nemo dare potest, &c. vt sup. c. 1. & infra. q. 7. Daibertum.

ADDITIO. Dicit Lau. de huiusmodi hæreticis multa mēdacia scripta sunt & inutiliter. Io. de Fāt. & Gof. dicunt, q̄ hæreticus, qui recipit vltimam manus impositionem extra ecclesiam, nō confert, sed confundit eos. J. ea. q. 7. cōuenientibus. Archid.

VENTUM. J. CASVS.

Tres q̄stiones fecerunt ep̄i Macedones Innocentio. Prima fuit, utrū ducens viduā in uxore, possit

promoueri, uel iam promotus debeat deponi? Secūda fuit utrum dicendus sit bigamus qui ante baptismum habuit unam uxorem, & post baptismū aliā? quibus explicitis. 5. 34. dist. si quis uiduā & 26 dist. deinde opponitur. accedit in hoc c. ad tertiā, quæ talis est. scilicet utrū redeuntēs ab hæreticis qui apud eos ordinati fuerunt, apud nos ad ordines sint admittendi? Et rñdet, q̄ non: quia in reconciliatione imponitur eis penitentia post quam remanet quædam cicatrix, idest irregularitas, quæ eos à promotione repellit. Sed cōtra hoc dupliciter opponitur: si hæreticus aliquem ordinauit q̄ honorem amisit, nihil contulit ordinato, ergo perinde poterit à catholicis ordinari, ac si nunquam ordinatus fuisset. Sed rñdet Innocentius falsum esse: quia damnatio quam accepit, eum non impedit promoueri. Secundo obijcitur, si quam maculam ex ordinatione hæreticorum incurrit ex canonica ordinatione deletur. Et ad hoc rñdet, quod illud est falsum. nam si ita esset, pro nihilo criminofus ageret penitentiam, sed accederet ad ordinationem, ubi omnia crimina delentur. de consuetudine igitur Romanæ ecclesiæ est, vt ueniens ab hæreticis, ad laicalem cōiunctionem tñ admittatur, & non clericalē: & ita tres q̄stiones ponunt hic una principalis & duæ incidentes, & ad omnes sufficienter respondet.

a. Ventum est. J. Tres namq̄, Macedones ep̄i, quibus hæc scribit Inno inter alia fecerāt q̄stiones. Prima erat utrū quis ducēs uiduā 2. in uxore possit promoueri: uel factus clericus p̄ hoc debeat deponi? Cuius determinationē ponit 5. dist. 34 si quis uiduā. Secunda erat, utrū dicendus esset bigamus qui ante baptismū unam, post baptismum hanc alteram? cuius determinationē po-

nit 5. 26. dist. deinde. Tertia quæstio erat, an remaneant clerici, idest, an reciperent characterem ab hæreticis ordinati, vel an deberent ad ulteriora promoueri, & dicit q̄ nunquam: & hanc quæstionem in hoc cap. explicat. b. J. Pro sui difficultate. J. Quia fuit quæsitum si ordinati ab

dante: sed damnationem, quam habuit, per prauam manus impositionem dedit.

In hoc capite nō referuntur ipsa prorsus verba Innocentij, quæ tamen habentur partim infra ead. c. Arrianos partim in capite nunc sequenti; ventum est; in versiculo. Sed e contrario.

Idem Rufo, & alijs episcopis, epist. 22. c. 3.

Simoniacus per prauam manus impositionem, non benedictionem, sed damnationem præstat. Cap. XVIII.

Ventum est^a ad tertiā quæstionem, quæ pro sui difficultate^c longiorē exigit disputationem. Cū nos dicamus ab hæreticis ordinatos: vulneratū,^e per illā manus impositionem habere caput^d, ubi vulnus^e infixū est medicina^f est adhibenda, qua possit recipere sanitatē[†]. Quæ sanitas post vulnus, secuta, sine cicatrice esse^g non poterit, atque ubi pœnitentiæ remedium necessariū est, illic ordinationis honorem locum habere^h nō posse discernimus. Nam si ut legitur, quod tetigerit immundus, immundū erit; quō ei tribueturⁱ; quod munditia, ac puritas consuevit accipere? Sed e contrario asseritur, cum qui honorem amisit, honorem dare non posse, nec illū aliquid accepisse^k: quia nihil in dante erat, quod ille posset accipere. Acquiescimus, & uerum est certe, quia quod non habuit, dare non potuit. Damnationē^l utique, quam habuit, per prauam manus impositionē dedit; & qui particeps effectus est damnato, quomodo debeat,

ti ab hæreticis accepissent honorem, & si ad ecclesiam reuersi recipiantur in honorem clericatus.

c. Vulneratum. J. idest, capitalē & sacramentalē dignitatem cum vulnere i. cum damnatione suscepta tenere. d. Caput. J. idest, animam culpæ macula vulneratam. & anima punitur pro homine. de consec. dist. 5. ne tales.

e. Vulnus. J. Vbi enim malum contingit, ibi moriatur. &c. 2. q. 1. peccauerit.

f. Medicina. J. Hoc videtur sic exponendum, idest, reiterandum est in his sacramentum inf. ea. q. vlt. per illicitam hoc enim uidetur intelligēdum cum omīssa fuit forma arg. 1. q. vlt. Daibertum ubi hoc inducitur.

g. Cicatrice esse. J. Quia & si pœniteant, tñ irregularitas manet, quæ non aboletur per pœnitentiam, vt 2. 5. d. primum. & 50 dist. illud. & 1. d. 7. si quis omnem.

h. Habere J. infra 23. q. 4. ipsa pietas. contra. Sed ibi de ordinatis catholicis, & post in hæresim labentibus: hic de his quibus hæretici manus impoluerunt. Vel hoc de rigore. illud de misericordia.

i. Quomodo ei tribuetur. J. Argu q̄ uxor non tenetur reddere debitum viro leproso, Arg. contra, 32. q. 7. omnes, & q. 5. si quis uxorem. Vide de hoc cui est standum, extra de cōiug. lepro. c. 1. & 2.

k. Accepisse. J. Alias accipere, & supplere: & idē non dēt ei nocere quin ordinari possit, q̄ d. id qd̄ nihil est, nō debet p̄stitare impedimentū, ut ext. de iure pat. qd̄ autem. in si Sed hoc fallit ext. de spon. c. ad audientiam.

l. Damnationem. J. idest, sacramentum quod damnabiliter habuit, dānab. iter dedit, & ita factus est particeps damnationis, infra ea. q. 7. si quis, inf. ea. q. 4. §. cū ergo, inf. de consec. dist. 4. ab antiqua.

a. J. Non

Poly. li. 2. tit. 31. & lib. 7. tit. 7. An. li. 6. c. 75. al. 70. Iuo p. 6. c. 59. Pan. li. 3. c. 130.

† Tex. est simi. in l. archiatri. & ibi Bart. C. de profes. & me. li. 10.

inf. ea. Arrianos: Num. 19.

Leuit. 15. &

Agai. 2.

sup. qui perfectiōnem, vers. qui honorem.

Anima pro hoīe ponit.

Irregularitas per penitentiam nō aboletur.

Vxor viro leproso debitū reddere nō tenetur.

Impedimentum nō præstat quod nihil est.

hoc no. 1. in sū. contra. onsec. d. rñ, &c. ubi ra not. tid.

nes. et pri bi tñ archi otho. sed 2. q̄ nem n qō sit il. li.

a ¶ Non possum.] De mero iure. nam ex dispensatione possum. infra ead. q. vii. conuenientibus.
b ¶ Sed dicitur.] Idem, obijcitur, & hæc erat secunda obiectio, q̄ fiebat Innocentio. prima fuit ibi, sed contra
c ¶ Benedictio.] Quæ est cum ab hæreticis rediens reconciliatur.
 ead. epist. c. 4.

Iuo p. 6. c. 60.

Iuo in prooemio.
 Pann. l. 3. tit. 5. c. 17.

h onorem accipere, inuenire non possum^a. ¶ Sed dicitur^b vera, ac iusta legitimi sacerdotis benedictio^c auferre omne vitium, quod a vitioso fuerat injectum. Ergo si ita est, applicentur ad ordinationem sacrilegi, adulteri, atq; omnium criminum rei: quia benedictione ordinationis crimina, vel vitia putantur auferri: nullus sit poenitentiae locus; quia id potest præstare ordinatio, quod longa satisfactio præstare consuevit. Sed nostræ^d lex^e ecclesiæ est, venientibus ab hæreticis, qui tamen illic baptizati sunt, per manus impositionem^f, laicam tantum tribuere communionem, nec ex his aliquem in clericatus honorem, vel exiguum^g subrogare.

3 Sed obijcitur, alij hæretici a fide exorbitant: simoniaci autem, & si gratiam spiritus sancti venalem putant, tamen a fide alieni non sunt: atq; ideo, quod ab Innocentio de cæteris hæreticis decernitur, non valet de his consequenter intelligi. His^h ita respondetur. Simoniaci, & si fidem tenere videantur, infidelitatis tamen perditioni subiiciuntur.

Vnde beatus Ambrosius in secundo libro de poenitentia, c. 4. aduersus Nonatianos scribit dicens.

¶ Simoniaci fidei integritatem non habent. Cap. XIX. Petrusⁱ Simonem, qui magicæ artis consuetudine deprauatus^j putasset, quod gratiam Christi per impositionem^k manus, atq; infusionem spiritus sancti compararet pecunia, ait: [Non est tibi pars, neque sors in hac fide^l: quia cor tuum non est rectum apud Deum, &c. [Vides. Quod hunc magica vanitate blasphemantem in spiritum sanctum apostolica auctoritate condemnet, & eo magis, quia puram conscientiam^m fideiⁿ non habebat?

a ¶ In hac fide.] Vulgata editio habet, in sermone isto, *Gracè est ἐν τάλῳ τούτῳ*.

Item Gregorius lib. 9. epi. 53. ad Theodoricum Regē.

¶ Simoniacus, infidelis esse probatur. Cap. XX.

Cum omnis auaritia^o idolo-

Anf. l. 13. c. 44.

conciliatur ecclesiæ. Vel quæ erat secundum illos contra quos hic agit Innoc. quando reuertentes ad ecclesiæ iterum ordinantur, vel quodcumque aliquis ordinatur. H.

d ¶ Sed nostræ.] s. occidentalis. Hæc est tertia ratio.
e ¶ Lex] Idem, consuetudo, C. de man. li. l. i. alibi. ponitur pro regula. inf. ea. q. 7. c. 2. alibi ponitur pro ratione. i. d. consuetudo. alibi pro canone su. d. 31. Nicæna i.
f ¶ Per manus impositionem.] q. d. non solum qui ab hæreticis ordinati sunt, non possunt habere honorem in ecclesiâ: sed etiam qui apud eos baptizati sunt tantum, ita quod non ordinati, vt inf. ea. q. 7. qui in qualibet.
g ¶ Vel exiguum.] Secus in orientali ecclesiâ, quæ illos per vnctionem chrismatis reformat, vt inf. de conse. d. 4. ab antiqua. inf. ea. q. 4. placuit, cōtra. Sed ibi de infantibus, hic de adultis, & discretis de conse. d. 4. sicut 2.
SED O B I I C I T U R : Hæc est tertia pars quaestio-

nis, in qua dicitur, q̄ nō videtur idem de simoniaciis q̄ de hæreticis, & rñdet, q̄ idem est, q̄ simoniaci sunt infideles: & hoc probat per quatuor auctoritates. lo. de Fan. CASVS. Dictum est in §. quia, & cap. seq. q̄ simoniaci cōparantur hæreticis, obijcit nunc Gratianus dicens

Hæretici fidem non habent, sed simoniaci sic, licet gratiā spiritus sancti venalem putant, & quod dictum est in illo, e qui perfectionem nō potest de hæreticis intelligi. Ad hoc respondet dicens, q̄ simoniaci etsi fidem habere videantur, tamen infidelitati subiiciuntur, quod probatur per capitulum sequens. h. ¶ His.] Dict. s. a se. Nā sibi ipsi opponit propter comparationem inter simoniacos, & hæreticos in §. quia in fin. & ita sub alternatione veniet vsq; ad §. constat ergo.

Petrus.] CASVS. Apparet ex historia, q̄ talis est. Legitur in Actib. Apostolorum q̄ cum Simō magus nuper ad fidem cōuersus videret ad umbrā Petri infirmos sanari, vt hoc donū carius alijs venderet, voluit a Petro emere, & obtulit ei pecuniā, quē Petrus damnavit dicens; Pecunia tua sit tecū in perditionē, quia existimasti, &c. & ideo quia corā eius apud Deum rectum non erat, eum damnavit. Sequens c. patet.
i ¶ Deprauatus.] Similiter dicit capit. d. Saule, q̄ deprauatus causa peccati ad hoc se cōtulit, quod damnaverat. 26. quæst. 5. nec mirum, ultra medium.

k ¶ Per impositionem.] s. vt cuiusque imponeret manum, acciperet Spiritum sanctum, & ei infunderetur Spiritus sanctus.

l ¶ In hac fide.] s. nostra catholica: sed in actibus Apostolorum habetur in sermone isto, vt inf. ea. eos qui unde potest dici, in fide tua, idem in eo quod credis obtine re. s. vt pecunia infundatur Spiritus sanctus 3. In hoc facit ad propositum Gratiani; quia dicit, non est tibi pars in hac fide, & ita infidelis, ergo hæreticus, & sic exaudi c. seq. &c.

m ¶ Puram conscientiam.] Quæ etiam ad actum progressa est, sic exaudi de poen. d. i. c. si cui etiam non contingat.

n ¶ Fidei.] Et in hoc facit ad propositum.

o ¶ Vm omnis auaritia.] Ideo dicit auaritia specialiter seruitus idolorum, quia tanquam Deo exhibet auarus nummo reuerentiam, inf. l. i. q. 3. pauper.

a ¶ Ido-

necessitas cogat, vt 24 q. i. si quæ forte, sed secus est: quia de Sacramento ordinis hic loquitur Ioan. de Fan.

3 Idem fides & credulitas

Auaritia idolorum seruitur,

Lex triplici
 ter sumitur.
 1 Adde q̄ est
 aliquā ppa-
 sto. l. legem.
 C. de pact. &
 l. si tibi. ff. d.
 adopo.
 2 Idē rñ vt
 de adulto
 q̄ de infan-
 te, si vltimā

a ¶ Idolorum.] Arg. 6. q. 1. quæro.

b ¶ Perditioni.] Et ita est hæreticis secundum propositum Gratiani.

c ¶ Subijcitur.] Totius enim vocatur 1. quam sit inf. 24. q. 2. sane, & infra 22. q. 5. cauere 8. q. 1. sciendum. infra. 23. q. 4. forte. Ioh. 23.

E Os.] CASVS. Si-
cut beatus Pe-
trus Simonem damna-
uit, ita omnes simo-
niacos non immeri-
to dānat, & deponit
quod sex rationibus
probat. Prima est, quia
deteriores sunt Ma-
cedonianis, qui spiri-
tum sanctum dicunt
esse seruum patris &
filii. Isti vero seruum
suum faciunt, ipsum
videntes. Secunda
est, quia blasphemāt
in Deum, sicut illi,
qui dicebant Chri-
stū in Beelzebub eij-
cere dæmonia. Ter-
tia, quia similes sunt
Iudæ proditori. Quar-
ta, quia sunt damna-
ti in canone Apolto-
lorū. Quinta exem-
plo Hieroboā, d quo
legit in tertio libro
Regū, qd i se dabat
sacerdotij principatū
implentibus manū
suam. Sexta exem-
plo Giezi, de quo
habet in quarto li-
bro Regum sequens
cap. patet, in quo q
iam dicta sunt, repe-
runtur.

d ¶ Diuinis.] In bo-
na significatione a
deitate sumitur 2,
vel a diuinitate, sic
su. 38. dist. omnes,
nō a diuinatione, vt
in se. a. nunquam.

e ¶ Et eorum.] Id
est, sequacium eius.

f ¶ Efficiunt.] Scilicet
quātum in se est
sicut emere, & vēde-
re dicuntur. inf. cad.
causa quattio. 3. Sal-
uator. B.

ADDITIO. 49. dist.
c. vlt. de consec. d. 4.
c. quæris inf. ea. indi-
ces. Arch.

g ¶ Si vult.] Nil enim tam consonum, & c. instit. de re-
diu. §. per traditionem, C. de contrah. emp. dudum. in fi.
nisi vbi lex inhibet vendit onem. extra de iure patrona-
tus. de iure. C. de reb. alien. l. vltum. immo, & quandoque
compellitur vend. re. C. de cōmuni ser. ma. l. 1. ff. de reli.
si quis sepulchrum, & ff. communi diu. l. 7. §. vlt. emere
autem non compellitur quis. C. de iure delib. nec emere
arg. contra. C. de don. l. animus.

h ¶ Pecunia.] Nam pretium in pecunia numerata cōsi-
stit, vt instituit de empt. & ven. §. item pretium, arg. ext.
de re. permut. ad quattiones. nam vbi aliud pro alio da-
tur in specie, permutatio est ff. de contrah. empt. l. 1. Sed
tamen hic emptio large, & pecunia similiter large acci-

pitur, vt infra. q. 3. per totum.

i ¶ Detrahunt.] Sicut enim Iudæi miraculorum opera-
tionem tribuebant diabolo, quæ per spiritum sanctum
fiebant, ita isti ordines, qui sunt dona spiritus sancti, per
diabolum sibi acquirunt.

K ¶ Cum

rum^a sit seruitus, quisquis hanc, & maximè in dandis ec-
clesiasticis honoribus vigilanter non præcauet, infidelita-
tis perditioni^b subijcitur^c, etiam si tenere fidem, quam
negligit^a, videatur.

a ¶ Quam negligit.] Sic emendatum ex manuscriptis exem-
plaribus, & originali. In vulgatis enim legebatur, fidem verbis,
quam negat facto, videatur.

*Item ex episto. Tarasii Constantinopolitani episcopi
missa Papa Adriano.*

¶ Simoniacorum hæresis, ceteris damnabilior esse
probatur. Cap. XXI.

E Os, qui per pecunias manus imposuerunt, vel impo-
nūt, Petrus diuinus^d Apostolus (cuius cathedrā for-
tita est sanctitas vestra) tanquam Simonem magum depo-
nit. & infra. ¶ Tolerabilior est enim Macedonij, & co-
rum^e, qui circa ipsum sunt, spiritus sancti impugnatorū
impia hæresis. Illi enim creaturam, & seruum Dei patris,
& filij, spiritum sanctum delirando faciunt. Isti vero
eundem spiritum efficiunt^f suum seruum. Omnis enim
dominus, quod habet, si vult^g, vendit, siue seruum, siue
aliquid aliud eorum, quæ possidet. Similiter, & qui emit,
dominus eius volens esse, quod emerit, per pretium pecu-
niæ^h illud acquirit. Ita, & qui hanc iniquam actionē ope-
rantur, detrahūtⁱ spiritui sancto, equaliter peccantes his
qui blasphemauerunt dicētes Christū in Beelzebub eij-
cere dæmonia; atque, vt verius dicamus, Iudæ comparatur
proditori, qui Iudæis Dei occisoribus Christum vēdidit.
Cum ergo^k spiritus sanctus consubstantialis sit Christo,
eiusque omnino, & ipsi portionis erunt. Et proculdubio in
eis non est gratia spiritus sancti, id est sacerdotij sanctitas.
Nam quod non acceperunt, non habent. Aut enim Petrus
Simoni: [Non est tibi pars, neq; fors in sermone isto, quia
existimasti donū Dei pecunia possideri.] & infra. ¶ Nam
& vicesimus nonus canō sanctorum^l Apostolorum, &
actus eorundem, & tertius^m, & quartusⁿ liber regnorū
alienū omnino a sacerdotio pronūciant eū, qui aliquan-
do dederit, vel acceperit pecuniam in aliquo tempore;
siue ante manus impositionem, siue in ipsa manus impo-

Anf. l. 6. c. 86. al. 75.
Deus dedit p. 2,

Matth. 12.

Matth. 26.

Matth. 8.

K ¶ Cum ergo.] Melius diceret, cum enim, & c. secun-
dum quod potest sequitur in litera.

l ¶ Canon sanctorum.] Qui sic se habet: si quis episco-
pus, presbyter, aut diaconus obtinuerit per pecuniam
dignitatem, & ipse & ordinator eius modis omnibus a
communione abiciantur, sicut Simon magus a Pe-
tro. tacit ad hoc infra. quatt. 3. si quis episcopus, & cap.
finali.

m ¶ Et tertius.] Vbi dicitur de Hieroboā, qd quicumque
volebat implebat manum suam, & fiebat sacerdos excelsi-
forum; & propter hanc causam peccabat domus Hiero-
boam, & verba est, & deleta de superficie terræ.

n ¶ Et quartus.] Vbi Giezi agitur.

a ¶ Acie-

7. Scilicet fi-
delis. 86. di-
stin. qui ele-
mentiam.
Arc.

2 Sic. 16. q.
1. predica-
tor, in princ.

Vendere qñ
que quis cō-
pellitur. Pre-
tium in em-
ptione det
esse in nūme-
rata pecu-
nia.

2. ¶ Accipere.] Argumen. in electionibus & alienationibus, ut firmae sint, fieri.

one. tex. ex consensu post sequente, sicut ex priori, infra 29 quaestione prima, §. his ita, infra 16. quaestio. prima, capitulo ultimo, & 7. quaestio. capit. decimas, &c. & cap. ecclesias, extra de iure patron. cura pastoralis. argumē. contra. 24. distinct. cap. vii.

2. ¶ Accipere.] Similiter impendere est quandoque impendere, ut infra eadem quaestio. 3. Saluator. & cap. si quis episcopus praebens. & cap. si quis obijcerit. & est si. ff. de calum. l. prima, §. quod autem. Est ergo simoniacus, qui ratione ordinis, vel beneficii collati aliquod munus dat, ut dixi de Giezi, supra eadem. qui illud. loan.

sitione, siue post. Accipere enim est quodocunque accipere †.

¶ Caput hoc est pars epistole Tarasij ad Hadrianum. Sed immixta est aliquot locis seras verborum, & epitoma quaedam adhibita; quemadmodum, & apud Anselmum. Integra habetur manuscripta post septimam synodum in Vaticana bibliotheca, & in Graecis eius synodi codicibus, & in Latina ex versione Anastasij bibliothecarij. Exstat etiam Latine impressa apud Balsamonem. Sed in ea versione, aut interpretis, aut exemplaris, quod secutus est, vitio flagitiosum mendum inest. Nam ubi Tarasius Hadrianum mirifice laudat; interpres reprehendentem inducit his verbis, Fraterna ergo vestra sacerdotalis sanctitas, quae non iure, nec ex Dei voluntate pontificale munus administrat, magna laborat infamia, quamvis cum alia multo cum proximè sequentia verba manifeste

sto repugnent: in quibus eum vocat vitum desideriorum spiritus, & alijs praeclaris titulis ornat. Exemplaria quidem Graeca Vaticana, & septimae synodi & ipsius Balsamonis optimè habent. Quare

necessarium visum est priorem epistolae partem cum Graeco, cum noua cum versione afferre. Reliqua ex Balsamone impresso repetere.

Τῷ τὰ πάντα ἐγνωτάτῳ καὶ μακαρι-
τάτῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ
κυρίῳ Ἀδριανῷ παπᾶ τῆς
πρεσβυτερας
Ρώμης.

Ταρχάσιος ἀνάξιος ἐπισκοπος Κωνσταν-
τινουπόλεως ἐν κυρίῳ
χαίρειν.

Πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως θαυγάλλων καὶ ἀποστολικῶς τε καὶ πατρικῶς διδασκόμεθα ἀριλόγιον τὸν προπρὸς ἔχειν ἐν τῇ τῆς ἱερωσύνης ἀγιστεῖα, καὶ μὴ χρυσιζεσθαι, ἢ ἀργυρίζεσθαι, ἢ τι φετερίζεσθαι ἐπὶ χειροτονείᾳ πάντος ἱερατικοῦ ἀνδρὸς, ὡς ὑποδείξομεν ἐν καθ' ὑποπεταγμέναις χρήσεσιν ἀπὸ τε γραφικῶν διηγοριῶν, καὶ πατρικῶν διδασκαλιῶν. Οἱ γὰρ ἐπιτιθέντες τὰς εἵρας ὑπηρεταί του πνύματος εἰσὶν, οὐχὶ πρᾶται τοῦ πνύματος. Δωρεὰν γὰρ λαβόντες τὴν χάριν τοῦ πνύματος, δωρεὰν δίδοσθαι τοῖς παρ' αὐτῶν μεταλαμβάνουσιν ἀτερήναντο ἐκ τῆς κυριακῆς φωνῆς ταύτῃ τὴν ἐλευθερίτητα εἰρηφότες. εἰ δὲ τις ἐλεχθεὶς χρυσίῳ ταύτῃ ἀνητάμενος, ἀποκήρυκτον διαγορεύουσι τὸν τοιοῦτον τῆς ἱερατικῆς τάξεως. Καὶ εἰ καὶ ὀνόματι τὸν ἱερωσύνην κεκληρώται: ἀλλ' οὐδ' ἂν δέεται ὁ λόγος ἐπὶ τῷ πράγματι, οὐδεὶς γὰρ θεῷ διελθεῖν δύανται, καὶ μαριωνᾷ, ὡς θαυγάλλικῶς ἐμάθομεν. Καὶ ἐπεὶ ἠκούσαμεν προφητικῶς τὸ θεῶν ὡντός, [ἱερεῖς λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν ἱερουσαλήμ,] αὐτίς τε ἐπαπειλούντος, καὶ λέγοντος. [ὁ σκοπὸς ἐάν ἴδῃ τὴν ῥομφαίαν ἐρχομένην καὶ μὴ σφραγίσαν τὴν σάλπιγγα καὶ ὁ λαὸς μὴ φυλάξῃ, καὶ ἐλθούσα ἡ ῥομφαία λάβῃ ἐξ αὐτῶν ψυχὴν, τὸ αἷμα ἐκ τῆς χειρὸς τοῦ σκοπῆς ἐκζητήσω.] φόβῳ τῆς σιωπῆς κατακρίματος ἀν' αγγέλλομεν τοῖς προέδροις πάντι τῶν καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιῶν: ἵνα μετὰ παρρησίας κατὰ τὸν θεὸν ἀποστόλον εἴπομεν, καθαροὶ εἰς μὲν ἀπὸ τοῦ αἵματος τῶν παρβαίνοντων τὰς κανονικὰς διατάξεις, καὶ πάνυ γεμᾶλλον τῶν ἐπὶ χρήμασι χειροτονισάντων ἢ χειροτονηθέντων, Πέτρο τῷ θεῷ ἀποστόλου, & καὶ τὴν καθέδραν ἐκκληρώσατο ἡ ἀδελφικὴ ὑμῶν ἀγιότης, ὡς Σίμονα τὸν μαζον, τέτρε καθελόντος. τέτρε ἐνεκεν ἐχ' ὑποσελλόμεθα τοῦ ἀγγέλλειν τὴν ἀλήθειαν, φυλάττοντες καὶ κρατομένους τὰ παρὰ τῶν ἀγίων καὶ πανόφρων ἀποστόλων καὶ τῶν ἀρετίμον πατρῶν ἡμῶν κανονικῶς ἐκδοθέντα καὶ εἰτι τῶν παρεβάθῃ ὑπόλοιπων, βδελυτῶμα

† ἀξίας.

θα. ἡ οὖν ἀδελφὴ ὑμῶν ἀρχιερωπεπὴς ἀγιο-
 σωμένη ἐνθέσμως καὶ κατὰ θεῶν βέλυσιν πρυτα-
 νάσσα τὴν ἱεράν χικλὴν ἀγιστείαν διαβάντων
 ἐφείτω δίοξεν. εἴρηκε γὰρ διὰ τοῦ προφήτε
 ὁ πρῶτος καὶ μέγας ἀρχιερεὺς ὁ χριστὸς ὁ θεὸς
 ἡμῶν [ζῶ ἐγὼ, ἀλλ' ἡ τῆς δοξάζοντος με δο-
 ξάσω.] οἱ δ' αὖτε γὰρ ἀνερ' ἐπιθυμιῶν τῶν τοῦ
 πνεύματος ὅτι φορητοτέρα μάλλον ἐστὶ Μακε-
 δονίς, καὶ τῶν ἀμφ' αὐτὸν πνεύματομαχῶν
 ἡ δυσσεβὴς αἵρεσις. ἐκείνων γὰρ κτίσμα καὶ
 διῶλον τῷ θεῷ καὶ πατρὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα
 ληρωδουμένων, ὅτοι ἐκ τῶν, αἰδοκοῦσι, δῶ-
 λον αὐτὸν ποιεῖσι. πᾶς γὰρ δεσπότης ὅτι ἂν
 ἔχοι, εἰ βέλοιο, πιπράσκει, εἴτε οἱ κέττω, εἴτε
 ἕτερον ὧν κέκτηται. ὡσαύτως καὶ ὁ ἀγοράζων
 δεσπότης βελομένος εἶναι τῷ ἡγορασμένῳ διὰ
 τὴν ἀργυρίαν τοῦτο κτάται. οὕτως οἱ ταύτην
 τὴν ἀθεσμον παρ' αὐτὴν ἐργαζόμενοι καταβιβά-
 ζουσι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ἵσα ἀμαρτάνοντες,
 τοῖς βλαστημοῦσιν ἐν βεελζεβὲ ἐκβάλλειν τὰ
 δαιμόνια τῶν χριστῶν. ἡ τὴν ἀληθέστερον εἰ-
 πῆν, παρεῖκασιν ἰουδα τῷ προδότῃ, ὅς τοῖς
 θεοκτόνοις ἰριδαίοις τιμῆς ἀργυρίου τὸν κήριον
 ἀπημπωλήσατο. ὡς ἐν τῷ ἅγιον πνεῦμα ὁμοέ-
 σιον ἐστὶ χριστῶ τῷ θεῷ ἡμῶν, τῆς αὐτῆς,
 παντίπερ διήλον, ἔσσονται μερίδες, ὡς ἀπο-
 δεῖκται. εἰ δ' οὐ πιπράσκειται, πρό-
 δηλον γὰρ οὐδ' αὐτῶς, ἀναμφιλέκτως οὐκ ἔστιν
 ἐν αὐτοῖς ἡ χάρις τοῦ ἁγίου πνεύματος ἡτοι
 † αἰτούν. † ἡ τῆς ἱερωσύνης ἀγιστεία, καὶ ὁ οὐκ ἔλαβον,
 οὐδ' ἔχουσι. μνησθήτωσαν τοῦ ἁγίου Πέτρου
 πρὸς τὸν τοῦτο ἐπιτηδ' ὄσαντα οὕτως λέ-
 γοντος, [οὐκ ἐσίσοι μερίς, ἐδὲ κληρὸς ἐν τῷ
 λόγῳ.] εἰ γὰρ ἀπεμπωλοῖται ἡ τῆς ἱερωσύνης
 † ἄρα. ἀξία, ἄρα † περιττὴ πᾶρ αὐτοῖς ἡ κατὰ τὸν
 βίον σεμνή πολιτεία, καὶ ἡ ἐν ἀγνείᾳ καὶ ἀρε-
 τῇ ἀναστροφὴ. περιττὸς κατ' αὐτοὺς καὶ Ρου-
 λος ὁ θεὸς ἀπόστολος διδιδάσκων δεῖν τὸν ἐπί-
 σκοπον ἀνεπιληπτὸν εἶναι, σώφρονα, κόσμον,
 διδασκτικόν, ἐγκρατῆ, νηφάλειον, ἀντεχό-
 μενον τοῦ κατὰ τὴν διδασχὴν πιστῷ λόγῳ,
 ἵνα δυνατὸς ᾖ καὶ παρακαλεῖν ἐν τῇ ὑγια-
 νοῦσιν διδασκαλία, καὶ τῆς ἀντιλέγοντας
 ἐλέγχειν. οἷχεται τοίνυν ταῦτα πάντα ἐκ
 τῶν πραγμάτων, καὶ ἀγορασθῆναι τῆς ἱερωσύνης. αἱ
 οὖν ὑποκείμεναι ἀγιόλεκτοι γρήσεις ἀλλό-
 τριον πάντα τῆς ἱερωσύνης ἀποφαίνονται, τὸν
 ποτὲ δόντα ἢ λαβόντα ἐν οἰωδὴ ποτε χρόνῳ,
 ἢ τε καὶ πρὸ τῆς χειροτονίας, ἢ τε καὶ ἐν τῇ
 χειροτονίᾳ, ἢ τε καὶ μετὰ τὴν χειροτονίαν.
 λαβεῖν γὰρ ἐστὶ τὸ λαβεῖν ὅτι δὴ ποτε. ἀλλὰ
 καὶ πάσας σὰς προβολὰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς
 † ἀφερέσεις ἀρριζέουσιν † ἐπὶ τῇ τῶν χρημάτων δέσει.

Fratri, & cōministrō vsque-
 quaque sanctissimo, &
 beatissimo Domino
 Hadriano Papæ
 veteris Ro-
 mæ.

*Tarasius indignus episcopus Con-
 stantinopolis nouæ Romæ,
 in Domino S.*

Multipliciter, multisque modis
 ex Euangelio, & Apostolo-
 rum, patrumque præceptis
 docemur in sanctificatione sa-
 cerdotij, mores ab auaritia longè alienos
 præstare; neque in ullius sacerdotalis viri
 ordinatione aurum, argentumve accipe-
 re, aut aliud quidpiam nobis vendicare,
 quod, sententiæ ex diuinis scripturis, &
 Patrum doctrinis infra subiectæ demon-
 strabunt. Qui enim manus imponunt, mi-
 nistri sunt spiritus, non venditores spiri-
 tus. Nim cum gratis gratiam spiritus ac-
 ceperint; gratis etiam ijs, qui ab ipsis ac-
 ciunt dare iussi sunt ex uoce Domini
 hac ipsa libertate, potestateque accepta,
 Quòd si quis eam auro emisse conuictus
 fuerit; hunc ex sacerdotali ordine † exci-
 disse pronunciat; quamquam nomine sacer-
 dotum sortitus est, sed in eum falso nomen
 istud conferri re ipsa comprobatur. Nemo
 enim potest Deo, & mammonæ seruire,
 prout ex Euangelio didicimus. Et quo-
 niam audiuius Deum per os prophetæ.
 clamantem: Sacerdotes loquimini ad cor
 Hierusalem.] rursusque minantem, ac di-
 centem: [Si speculator uiderit gladium ve-
 nientem, & non insonuerit buccina, & po-
 pulus se non custodierit, veneritq; gladius,
 & tulerit de eis animam; ille quidē in ini-
 quitate sua captus est: sanguinem autem
 eius de manu speculatoris requiram.] hu-
 ius igitur, quæ ex silentio imminet, condē-
 nationis metu, omnibus earum, quæ apud
 nos sunt, ecclesiarum præfectis annuncia-
 mus; ita ut fidenter diuinum Apostolū imi-
 tantes, dicamus; mundi sumus à sanguine
 corū, qui transgrediuntur canonicas cōsti-
 tutiones,

† al. digni-
 tate.
 Matth. 6.

Es. 40.

Ezech. 33.

tutiones, & multo magis eorū, qui ob pecu-
 nias ordinauerunt, aut ordinati sunt: quip-
 pecum Petrus diuinus ille Apostolus, cu-
 ius, & cathedram sortita est fraterna vestra
 sanctitas, hos deposuerit, vt Simonem
 Magum. Propterea non refugimus, quin
 veritatem prædicemus, seruantes, ac re-
 tinentes ea, quæ a sanctis, & omniquaque
 benedictis Apostolis, & ab inclytis patri-
 bus nostris canonice sunt tradita. Etsiquid
 horum ab aliquibus violatum est, auer-
 samur. Fraterna igitur vestra summo sacer-
 dotio congruens sanctitas legitimè, & apte
 ad voluntatem Dei sacerdotalem sanctifica-
 tionem administrans, celebrem adepta est
 gloriam. Dixit enim per prophetam prius,
 & magnus Pontifex Christus: [Viue ego,
 nisi eos, qui me glorificant, glorificabo.]
 Nosti enim ò vir eorum desiderium, quæ
 spiritus sunt, longè tolerabiliorem esse Ma-
 cedonij, & eorum, qui ab illo, sancti spi-
 ritus impugnatorum hæresim. Nam cum
 illi sanctum spiritum Dei, & patris creatu-
 ram, & seruum nudentur, hi suum ipso-
 rum, quantum putant, seruum ipsum fa-
 ciunt. Omnis enim dominus, quicquid
 habet, cumlibuerit, vendit siue famulum,
 siue aliquid aliud ex his, quæ possidet. Si-
 militer & qui emit, volens emptæ rei do-
 minus fieri, argenti pretio eam acquirit.
 ita qui hoc nefarium facinus admittunt, san-
 ctum deprimunt spiritum, æque peccantes,
 atque illi, qui Christum in Beelzebubeijce-
 re demonia ore blasphemio dicebant; vel,
 vt verius dicam, Iudæ proditori sun simi-
 les, qui Dei interfectores Iudæis argen-
 ti pretio Dominum vendidit. Quando igitur
 spiritus sanctus consubstantialis est Chri-
 sto Deo nostro; perspicuum omnino est
 eos in eadem parte, ac sorte numerandos
 esse, vt demonstrauius. Quod si non
 venditur, quemadmodum certè non ven-
 ditur, compertissimum quoque est illis
 sancti spiritus gratiam non esse, aut sacer-
 dotij sanctificationem. Et quod non acce-
 perunt, non habent. Meminerint sancti
 Petri ad eum, qui id procurat, hoc modo
 dicentis: [Non est tibi pars, neque sors
 in sermone isto.] Nam si venditur sacer-
 dotij dignitas; superuacua igitur apud
 ipsos est honesta vitæ institutio, & purita-
 tis, virtutisque cultus: superuacuu apud
 ipsos, & Paulus diuinus Apostolus, & do-
 cens oportere episcopum esse sine crimine,
 temperantem, modestum, aptum ad do-

cēdum , continentem, sobrium , insisten-
dem fidei, secundum doctrinam, sermoni , ut
potens sit , & exhortari in doctrina sana , &
contradicientes refellere . Percunt igitur
hæc omnia ex eo , quòd sacerdotium ven-
ditur , & emitur . Subiectæ igitur sententiæ
ex sanctis collectæ alienum omnino a sacer-
dotio pronunciant eum , qui quocunque
tempore dederit , vel acceperit , siue ante
ordinationem siue in ordinatione , siue post
ordinationem , Accipere enim est quando-
cunque accipere . Sed & omnes ecclesiasti-
cas promotiones , in quibus pecunia inter-
uenit , irritas esse iubent.

*Item ex concilio Bracarenfi 2.
capitulo 3.*

¶ Et qui dat , & qui accipit,
vt ordines sacri præsten-
tur , anathema sit.

C. XXII.

Placuit, vt de² ordinatione clerico-
rum, episcopi munera nulla acci-
pant: sed sicut scriptum est, quod
gratis donante Deo accipiunt, grā-
tis dent. Non aliquo pretio
gratia Dei, & impositio
manuum venundetur: quia
antiqua definitio patrum
ita de ecclesiasticis ordina-
tionibus statuit; dicens.
[Anathema sit danti; & ac-
cipienti.] Propterea, quia
aliquanti multis sceleri-
bus obruti †, sancto alta-
rio indigne ministrantes,
non hoc, testimonio bono-
rum actuum, sed profusio-
ne munerū obtinent; oportet^b † non per gratiam mu-
nerum, sed per diligentem
prius discussionem, deinde
per multorum^c testimo-
nium, clericos ordina-
re.

Inop. 5. c. 128
Matt. 10.

su c. g cunq;

†oportet er-
go.] orig

† al. obnoxij

Ex

EX ILLA. CASVS. Concludit Gratianus ex duobus cap. supra positis. I. cap. Petrus, & cap. cum omnis, quod simoniaci, sicut haeretici a fide deuiant.

ITEM OPPONITVR. Hac est quarta pars quaestio- nis, in qua vult probare sophisticè, q̄ dare aliquid pro rebus ecclesiasticis, non est peccatū. Ioā- nes de Fan.

CASVS. In hoc §. & sequenti capitu. pro- bat Gratianus super- ficialiter, q̄ vendere spiritualia nō sit pec- catum. Et hoc facit tribus exemplis. Exē- plo saulis, q̄ nō iuit ad Samuelē sine mu- nere, p̄ vaticinio ex- petēdo. Exēplo vx- oris Hieroboam, quē non iuit sine mune- re ad hominem Dei: scilicet Achiam pro- phetam. Et exemplo Christi, qui vendi- tus auriculam serui sanauit. Sed has obie- ctiones soluit sequē- ti cap. & §. cum ergo ea nunquam. secun- dum Hieronymum. a. ¶ Itē opponitur.] Et scilicet, quod pro- positum est principa- liter: q̄ scilicet vēde- re spiritualia sit pec- catū, vel q̄ ordo ven- ditus non habet gra- tiam spiritus sancti. b. ¶ Iuda.] Huius ob- iectionis solutionē ponit infra. in §. cū ergo. in capitu. nun- quam.

¶ Iudices.] CASVS. Quidam cū de si- monia reprehende- rentur, excusabāt se exemplo quorundā in veteri testamento sed Hieronymus ostē- dit simoniacos esse damnandos. Primo, per verba Michæ p̄- phetæ ostendentis, p̄- pter hoc Hierusalem fuisse destructam. Secundo per dam- nationem Petri, quam fecit in Simonem magum. Tertio excusat Samuelē prophetam. Quarto, Achiam, dicens q̄ pecuniam oblatam non receperunt, aut si ponas eos recepisse, non pro munere prophetæ, sed in stipes tem- pli, & in sumptus necessarios receperunt. Quinto, excu- sat Helisæum, qui non est credendus ab Azacle aliquid accepisse, quem constat munera oblata a Naamam Syro recepisse. Secunda pars incipit ibi, [Poterat.] Tertia ibi, [Nec quemquam moueat.] Quarta ibi, [Hoc ipsum.] Quinta ibi, [Vnde in quarto.

c. ¶ Iudices.] Alias incipit, Duces. verba Michæ p̄phe- tæ, & est talis casus. Quidam cum reprehenderentur de simonia, excusabant se exemplo quorundam in veteri testamento: quos Hieron. ponit in hoc cap. Primo ergo ponit verba Michæ prophetæ, & exponit ea, ostendēs propter huiusmodi simoniacos Hierusalē fuisse destru- ctā. Secundo ibi, [Poterat Petrus.] ponit verba Petri cum oblata pecunia Simonē condemnantis. Tertio, excusat

Samuelem de quarta parte sili a Saule oblata. Quarto, excusat Achiam de panibus sibi ab vxore Hieroboā ob- latis. Quinto, Helisēū de pecunia, quā Azael nūcius Be- nadab sibi obtulit: quia non est verisimile, q̄ acceperit. d. ¶ Eius.] Populi Iudaici. Ioan.

c. ¶ Re-

Ex illa auctoritate beati Ambrosii, & Gregorij patet, q̄ simoniaci (sicut & alii haeretici) a fide exorbuant: & ideo cōsequenter de illis intelligitur, quod de alijs decernitur.

4 ¶ Item opponitur^a, quod prophetia donum spiritus san- cti est: hac t̄ autē in veteri testamento a sanctis p̄phetis vēdi cōsueuerat. Vnde Saul ad Samuelē pro vaticinio ex- petendo, non nisi cum munere ire præsumpsit. Vxor ē Hieroboam ad hominem Dei non nisi cum munere ac- cessit. Item Christus a Iuda^b venditus auriculam serui sanauit. Exemplo itaque saulis, & vxoris Hieroboam patet, quod donum spiritus sancti emere, vel vendere nō est peccatum. Exemplo Christi liquet, q̄ spiritus sanctus etsi iniuste a simoniacis venalis putatur, virtutis tamen suæ non obliuiscitur, nec desinit effectum suæ gratiæ etiā venditus præsare. Sed de prophetia beatus Hieronymus in caput tertium Michæa competenter soluit, malos tan- tum accepisse, non bonos denunciāns.

¶ Mali prophetæ, non boni prophetiam vende- bant. Cap. XXIII.

Iudices^c, inquit, eius^d in muneribus iudicabant, & sa- cerdotes eius in mercede respondebant, & prophetæ eius in pecunia diuinabant, & super Dominum requiesce- bant^e dicētes. Nonne Dominus in vobis est? nō veniēt^f super nos mala^g. Idcirco propter vos Sion quasi ager ara- bitur^h, & Hierusalem, vt custodia pomarij eritⁱ.] Ne- mo ambigit Hierusalem propter scelera, quæ in hoc capi- tulo describuntur, fuisse subuersam. & infra. ¶ Poterat vtique Petrus Simoni mago vendere quod petebat; imō poterat simulare vēdentem (spiritus enim sanctus nec ve- nundari, nec emi potest:) sed oblatam pecuniam cum offe- rente dānauit. & paulo post. ¶ Nec quinquam moueat il- lud, quod in primo Regum t̄ libro legimus, & Saulē^k vo- lentem ire ad Samuelē dixisse puero suo, ad eum se ire nō posse; quia pretiū qd̄ offerret pro vaticinio, nō haberet;

Michæa 3. secun- dum 70.

Ad. 8.

1. Reg. 9.

¶ al. regnorum.

e. ¶ Requiescebant.] Ille dī requiescere super Dominum qui obtentu i. sacerdotij, vel prophetiæ non viuit luxu- riose: & cū pone, requiescebant. i. gratiam eius habebant secum, secundum opinionem suam.

f. ¶ Non veniēt.] Quasi impunitatē sibi promittebant.

g. ¶ Mala.] Quæ minantur nobis prophetæ.

h. ¶ Arabitur.] Hostili aratro. i. delolabitur, & esse desi- net, arg. s̄ quib. mod. vsu frui amitt. si vsus fructus, & hoc factum est a Romanis.

ADDITIO. 76. d. ieiunium. Arch.

i. ¶ Pomarij erit] Custodia enim pomarij collectio po- mis desertur, & ideo hoc dicit.

k. ¶ Saulē.] Historia. Legitur in primo libro Regum, quod cum Saul cū quodam seruo suo asinas quæsiuisset patris sui, & nō inuenisset: dixit seruus Saul: Hic est vir Dei, qui sine ambiguitate loquitur: eamus, & quæramus ab eo. & ait Saul. Quid feremus ei? iam panis deficit in stichijs nostris, & iportulam non habemus; ait seruus. Habeo in manu mea quartam partem stateris argenti,

¶ Requiesce- re sup. dñm quis dicitur
¶ Alias con- temptu, s̄m Laur.

& iurunt ad prophetam: & iunctus est Saul in regem a Samuele de precepto Domini.

a ¶ Sed fac. id est, pone, & ita secundum canones potest pars ponere fallum, de consecrat. distinctio 4. sanctum.

b ¶ Quin-

& puerum respondisse: [Ecce inuenta est in manu mea quarta pars sici pecuniae, & dabo viro Dei, & annuntiabit nobis vim uoltram.] Non enim scriptum est, quod Samuel acceperit, aut quod illi obtulerint; quin potius a propheta pascuntur, & inuitantur ad prandium. Sed fac^a eum accepisse: stipes magis aestimanda sunt tabernaculi, quam munera prophetiae: sici enim viginti obolos habet: & quarta pars sici, quinque sunt oboli^b. Et nostri igitur sacerdotes, si volunt vendere prophetiam, & columbas in cathedris suis proponere, quas Dominus flagello subuertit, quinque & tantum obolorum sint mercede contenti: qui utinam^c non pretia villarum, sed quinque obolos acciperent. ¶ Hoc ipsum sonat, & in tertio regnorum libro, quod vxor^d Hieroboam infirmante filio pergit ad Achiam hominem Dei^e, & defert ei decem panes β, & crustulam, & vas mellis; quia γ hanc magis in sumptum^f prophetiae, quam muneri prophetiae reputanda sunt. Licet potuerint hi, qui ad ariolos ire consueuerant (quia multi diuini & arioli erant in Israel) mala consuetudine aestimasse ad ipsum etiam de prophetis, & uoluisse sanctis uiris offerre consueuerant. ¶ Vnde δ in quarto libro Regum † legitur, [quod Helisaeus g venit Damascus, & Benadae Rex Syriae egrotabat, annunciaueruntque ei dicentes. Venit vir Dei huc: & ait Rex ad Azaelem^k: Tolle tecum munera, & vade in occursum viri Dei, & consule Dominum per eum, dicens, si euadere de infirmitate hac potero. Iuit igitur Azael in occursum eius, habens secum munera, & omnia bona^l Damasci, onera quadraginta camelorum.] Sed non est credendum accepisse: sicut de eodem Helisaeo legitur, quod Naaman mundatus a lepra obtulit^k ei munera dicens: [Obsecro, ut accipias benedictionem a seruo tuo. At ille respondit. Viuit^l Dominus, ante quem sto, quia non accipiam. Cumque vim faceret^m, penitus non acquieuit.

¶ Caput hoc in uno uetusto exemplari coniunctum est superiori, & loco prima dictionis, Iudices, legitur, Duces, quemadmodum est apud B. Hieronymum in versione 70.

a ¶ Quinque tantum obolorum sint mercede contenti, qui.] Ita omnia absunt a recentioribus editionibus B. Hieronymi, atque etiam a uetustioribus, praeter dictionem, qui. Sed non sunt expuncta, quia sententia non officit.

b ¶ Quinque sunt oboli.] Argu. in delicto quantitatem rei attendi. inf. 14. q. vlt. c. vi. inf. 17. q. 4. quicumque. inf. 17. q. vlt. quaest. sunt.

c ¶ Qui utinam.] Et hoc negatiue legas, id est utinam non plus acciperent. simile etiam habes. 23. q. 4. si ea. & 26. q. 5. episcopi. & ideo forte hoc dicit, quia si plus non deberent accipere, nullus esset qui uellet simoniam committere. Vel ideo forte, quia quanto minus quis acciperet, tanto minus peccaret¹, secundum, quod dicitur de abigeo; minus enim punitur pro porco, vel oue quam pro boue. ff. de abigeis. l. 1. r. r. p. o. Vel posset intelligere secundum illam decr. extra de simon. & si quaestiones. Argum. contra. infra. 14. q. vlt. c. vlt. 17. q. 4. quicumque, ex-

Decret. Grat. pars 1.

tra de simo. ex tua. Sed haec contraria habent locum quando mens corrumpitur.

d ¶ Quod vxor.] Historia. Legitur in tertio libro Regum, quod agrotaret primogenitus filius Hieroboam, dixit uxori suae: Tolle tecum munera, & mutato habitu,

vade ad Achiam prophetam, ut indicet tibi quid futurum sit de puero. Quae cum uenisset ad prophetam: etsi praecaliginatone oculorum videre non poterat, dixit tamen, Ingredere vxor Hieroboam: quare te aliam simulas? ego missus sum ad te durus nuncius. & cum multa renunciasset ventura super domum Hieroboam, subintulit: Vade in domum tuam, in introitu tuo in urbem morietur filius tuus: qui solus de semine Hieroboam in sepulchra patrum suorum inferetur. Historia de Helisaeo propheta in litera patet.

e ¶ Achiam hominem Dei.] Qui ei praedixit mortem filii Abigae: & qui ei peccata sua exprobraret, & suam ultionem praediceret, ut inf. ea. si quis inquit, dic ut 23. q. vlt. c. vlt.

f ¶ In sumptum.] Ad sumptus enim & sustentationem accipere licet. ext. de simo. cum sit. 23. quaest. 5. dicat. ff. de officio proconsulis, solent. ff. de officio praedictis, plebiscito. Et ita presbyter^{*} si pauper est, accipere potest pro celebratione missae. extra de praebendis, significatum. nisi sit proprius sacerdos. de consec. dist. 1. sufficit.

ADDITIO. Quod not. 21. q. 2. cap. vltimo.

g ¶ Helisaeus.] Qui misit signum in

aquam, & natauit ferrum. infra de consec. distinctio. 2. reuera.

h ¶ Ad Azaelem.] Suarum rerum dispensatorem.

i ¶ Bona.] Id est, aliqua de omnibus bonis, id est, de omni genere bonorum. ff. de regu. iur. aliud. §. referatur.

k ¶ Obtulit.] Arg. in eodem facto secundum diuersitatem intentionis alterum peccare, & alterum non, ut 31. q. 5. proposito.

l ¶ Viuit.] Hae iuratio erat in veteri testamento. 23. q. 1. & iurabunt.

m ¶ Faceret.] Arg. contra Cathalanos.

H h

Num.

1 Conc. tex. in l. aut facta §. quantitas. ff. de pen. & ibi glo. cum concor.

NVnquam.] CASVS. Dicit hic, quod diuinitio raro in bonam partē accipitur. unde illi, qui pro indicatione futurorū, pecuniam accipiebant, non erāt veri prophetae, sed diuini: licet se crederent esse prophetas.

a [Nunquam.] Id est raro, pro maiori enim parte dictū est, aliter falsum est, ut sup. ead. eos qui. b [Diuinitio] Hoc enim impossibile est, quod diuinitio sit prophetia, expone ergo sic: facta est diuinitio, id est, diuinitio eorū, q̄ credebatur esse prophetia eorū. n. prophetia declarata est non esse prophetia.

AUDITIO. Ut hoc meli⁹ intelligas, scias q̄ prophetia est rerū latentū preteritarū, p̄sentium, vel futurarū a diuina inspiratione manifestatio, secundum sapientiam.

CVM ERGO. CASVS. Concludit Gratianus ex p̄missis, q̄ vacua est gr̄a Spiritus sancti in eis q̄ munera accipiūt: non obstante exemplo, q̄ Petrus venditus fecit miracula, hoc fecit causa mysterij, ad exemplum patientiæ, vel ut prodesset aliis, & non emēti, vel videnti: sicut simoniaci profunt ignorantib. eos esse simoniacos: & nō obstante eo, q̄ saepe ad bonum finem veniunt quæ malo principio inchoant.

c [Secundum.] Et ita docet nos magister resistere. Argu. a simili. 27. q. 1. nuptiarum. ff. de condi. indebit. si reus. 32. q. 7. Apostolus. præterea rāderi pōt per id qd̄ not. sup. eo. eos. 2.

d [Item obijcitur.] In defensionē simoniacorū vsq̄ ad §. sed nihil, & ibi statim incipit impugnare eos. e [Per supplantationem.] Itā factam in fructu domini. q. 1. quā periculosum,

¶ [Decem panes.] Sic in vulgata Latina B. Hieronymus habet, panes, & vuas passas vasculum mellis. In Græca autem vulgata, & crustula, & vna passa commemorantur ἀρτους, ἡ κρούρα, καὶ ἡ κόλλυρα τοῖς τέκνοις αὐτοῦ καὶ σαφύλας.

¶ [Quia hæc magis.] Ista usque ad ver. Licet. non habetur hic apud B. Hieronymum, sed loco eorum hic: Dicitur enim, quid sepisse: quippe cum & corripuerit eam, & venturum lectum prædixerit, & licet, &c.

¶ [Vnde in quarto.] Hæc usque ad finem non sunt inuenta apud B. Hieronymum.

Idem eodem capite.

¶ Quod diuinitio in bonum non accipitur.

Cap. XXIIII.

NVnquam^a diuinitio^b in scripturis in bonam partem accipitur. [Non est augurium in Iacob, neque diuinitio in Israel.] Videbantur sibi quidem esse prophetæ: sed quia pecuniam accipiebant; prophetia ipsorum facta est diuinitio.

¶ Hoc etiam caput in aliquot vetustis est coniunctum superiori, & legitur in originali, Nunquam enim.

Cum ergo secundum Hieronymum boni propheta non munera prophetiæ accipiebant, sed stipes tabernaculi, malis autem, qui accipiebant, prophetia, qua Dei erat donum, in diuinationem, qua diabolica est, conuertebatur, quid aliud colligitur, nisi quod simoniacis (quod superius dictum est) nulla spiritualis gratia cooperatur? Cum. n. in sacramētis neque qui plantat, neq̄, qui rigat, sit aliquid, sed qui incrementum dat, Deus: quis operatur in eis, si Dominus, qui incrementum dat, in eis non lucet, sed est otiosus? Item, quod dicitur de Christo, quod sicut Christus venditus auriculam restituit Malcho, & fecit miracula: sic & Spiritus sanctus possit vendi, & in ipsa venditione suam gratiam operari, non valet hæc similitudo; Non enim hoc operatur Spiritus sanctus spiritualiter in perfidis mercimonijs auaritiæ, quod Christus gessit corporaliter certi mysterij causa, ad exemplum patientiæ. Si enim omnifaria est similitudo, cum credatur posse vendi, sicut Christus, credatur etiam Spiritus sanctus posse crucifigi: quod impossibile est. Potest etiam intelligi (ut a similitudine non recedamus) quod sicut Christus venditus non venditori, vel ementi, sed eis, qui nescientes aderant, dona suæ gratiæ contulit, pro quibus etiam in Cruce supplicauit: sic & Spiritus sanctus non vendenti, vel ementi, sed his, qui de manibus eorū, ignorantia ducti, sacramenta Dominica accipiunt, suæ gratiæ effectum largiri probatur. Item obijcitur, quod etsi malum sit ecclesiastica emere, tamen saepe sinistra principia ad felices perueniunt exitus. Ut Iacob per supplantationem peruenit ad benedictionem, ut seges, quæ leprosa manu feritur, munda tamen metitur, ut ex adulterino concubitu pulchra soboles nascitur, sic & pecunia, quæ per simoniam, acquiritur, felicem habet exitum, cum pauperibus profutura erogatur. Sed nihil horum simoniacis patrocinator.

Ait enim Leo Episcopus ad Mauros episcopos, epist. 85. al. 81.

Num. 23.

1. Cor. 3.

Luc. 22.

Ioan. 18.

Gen. 27.

3. Cōcor. gl. in l. si hæreditatem. ff. ma. & de cōtec. distin. 5. nunquam.

Diuinitio non pōt esse prophetia.

2. Bene ibi no. per Lau. cuius fuit ista glo. sed non not. fm. Ioan. & ibi dixi sententiam Lau. in ver. portio- nis, Arch.

P Rincipatus, quem.] CASVS. Prelati, qui dignitates male acquiuerunt, etsi alios non offendat: malos tamen exitus consueuerunt habere. difficile enim est ut bono per agantur exitu. &c. Seq. c. patet, a ¶ Non offendit.] Sic 14. quæst. 5. neque. b ¶ Exem-

de his qui no. infra quid ergo. & de orig. iur. l. 1. Arg. cōtra. ff. de legib. non omniū 16. q. 3. §. pōt. su. dist. 17 regula. inf. 14. q. 5. neque. inf. 19. q. 1. c. vl. & q. 3. si sacerdotes. extra de iure. patro. cura pastoralis. Ioan. Si quis semper habet malam fidem, nunquam habebit exitum bonum: secus in cōtra-

riis. B.

C Vm Paulus dicat.] ¶ Fundamentum.] Arg. contra, Debile principiū melior fortuna sequet. Et arg. non baptizatum nō suscipere ordinem. 24 qō 1. vbi sana. inf. ead qō. si quis p ignoratiā. & inf. ea. si quis con fugerit. extra de presbyt. non bapti. veniens. &c. si quis.

Ordinem suscipere non potest qui baptizatus non est.

N On est putanda.] CASVS. Ostendit Grego. in hoc c. q. nullus debet simoniam committere, ut postea ex pecunia velit ecclesias construere, vel elemosinas facere. nō quia scriptum est. Honora Deū de tuis iustis laboribus. Tū quia dicit Salomon, Qui offert sacrificiū de substantia pauperis &c. Et hac in prima parte in secūda parte. instruit clericos ad dignitatem, ut antequā accedant ad dignitatem, vires suas metiatur, ut, ad quā se sufficere, credunt, cum metu accedant. vel sic.

CASVS. In prima parte probat triplici auctoritate, q. de illicitis acquisitis nō est elemosina faciēda. Prima auctoritas est illa, [Hostiæ impiorū,] &c. Secūda, [Honora Deū.] Tertia, [Qui offert sacrificiū,] &c. In secūda parte dicit, q. si aliquis ad honorē debet

accedere, prius vires suas consideret: & etiam si se sufficienter videat, cum timore accedat. aliter. nullo modo accedat.

g ¶ Ex illicitis rebus.] Hic dī q. de male acquisitis non debet fieri elemosina: quod verum est cum dominium non est translatum. vel si repetitio competit, ut dixi in summa. 15. quæstio. 5. sed vbi non competit repetitio, bene: vnde & meretrix potest facere elemosinam, sed non latro: arg. ff. de cond. obtur. cau. l. idem §. quoties. Sed quid si de pecunia simoniaca fundata est ecclesia? Dico q. nō de inolie tur. 14. q. 6 cōmperimus & 12. au. rā Sed quid de iure patronatus 4 illius ecclesia? Dic q. dat ecclesiæ cui facta est ignominia. extra de simon. de hoc aut. in auth. de san. episco. §. pro omnibus. ff. de calum. generaliter. §. illud. Item quid si ex pecunia simoniaca quis emit vineam; nunquid de fructu faciet

H h 2 elemo-

¶ Quæ malo inchoantur principio, non peraguntur bono exitu. Cap. XXV.

Anf. l. 7. c. 17.
Distin. 61. c. mita-
mur.
¶ al ipso.

P Rincipatus, quem aut seditio extorsit, aut ambitus occupauit: etiam si moribus, atque actibus nō offēdit^a: ipsius tamen initij sui est perniciosus exemplo^b. Et difficile est^c, ut bono^d peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio^e.

Item Gregorius Antiocheno episcopo, lib. 7. epist. 47. indictio. 2.

¶ Non superedificatur bonum opus, vbi Christus fundamentum non est. Cap. XXVI.

1. Cor. 3.

C Vm Paulus dicat: [Fundamentum^f aliud nemo pōt ponere præter id, quod positum est, quod est Christus Iesus,] consequenter probatur, quia vbi Christus nō est fundamentum, nullum boni operis est super ædificiū.

¶ Apud B. Gregorum sic legitur. Predicator autem egregius dicit [fundamentum, &c.] Quisquis ergo cū dilectione Dei, & proximi, fidei, quæ in Christo est, similitatem tenet; eūdē Iesum Christū Dei & hominis filiū apud se posuit fundamentum Sperandum ergo est. quod vbi Christus fundamētum est, bonorum quoque operum sequatur ædificiū.

Ioan. diac.

Idem Syagrio, & alijs episcopis, lib. 7. epist. 110.

Poly. l. 2. tit. 1.
Anf. l. 5. c. 30.
Pann. l. 2. c. 194.
Iuo p. 5. c. 112

N On est putanda elemosyna, si pauperibus dispensetur, quod ex illicitis rebus accipitur; quia qui hac intētionē male accipit, ut quasi bene dispenset, grauatur potius quā iuuatur a & paulo post. ¶ Vnde etiam illud certum est, quia etsi monasteria, aut xenodochia, vel q. aliud de pecunia, quæ pro sacris ordinibus datur cōstruitur, mercedi non proficit. & paulo post. ¶ Ne ergo sub obtentu elemosinæ cum peccato aliquid itudeamus accipere, apertē, sacra scriptura nos prohibet dicens: Hostiæ impiorum abominabiles, quæ offerunt ex scelere.] Quidquid enim in Dei sacrificio ex icelere offertur, omni

Promery. 21.

Reprobantur. multa ne sint exemplo perniciofa.

1 Concor. tex. in l. absurdum cū ibi not ff. de iud. & in l. 1. cum gl. in ver. pessimē ff. ad Maced. 2. Sed Hug. dicit, difficile quasi non impossibile. 3 Ad hoc extra de elect. dudū. r. vbi d. hoc. & 16. q. 3. si sacerdotes. Arch.

b ¶ Exemplo.] Haberis, & ratio exempli. Nonnulla si quidem in canonibus operantur, Multa enim reprobantur ne sint perniciofa exemplo, quæ possent tolerari, ut 11. q. 3. præcipuē. su. 50. dist. de his vero su. dist. 82 plurimos. su. dist. 96. bene. & arg. 21. q. 2. si quis iam. arg. 27. q. 2. nec aliqua. supra. 27. quæst. 2. institutum est.

c ¶ Difficile est.] Id est 1. nunquam. infra eo si quis neque quāq; ponitur pro vix. 47. d. quantumlibet 2.

d ¶ Bono.] Sic 14. q. 5. neque. Arg. contra, extra, qui si. sint legi. tanta. & de matrimonio cōtracto post votum de futuro.

e ¶ Principio.] Arg. initium sperandum 3. & quantum valeat bona fides à principio, collige ex his. arg. 3. qō. 10 placuit. 20. q. 3. propositū. 61. dist. miramur. 92. dist. si quis eps. extra de elect. auditis. extra de cen. puenit. ff. de rei vñd. si in aliena. & de publiciana. de petitiō, ff.

4 Scilicet empto p pecuniā. lo. d. Fan. contra id ext. de iure patro. d. iure.

eleemosynā? Non: quia eodem iure censetur cum pecunia: cum fructus in locum pecuniæ succedant: arg. extra de usu. cum tu. in fin. ff. de leg. 2. Imperator. §. ult. & l. seq. & supra 94. distinct. cap. 3. Arg. contra ff. de fur. qui vas. §. penult. & ult.

Facere amicos de manna iniquitatis, qd.

Hic videas quod habetur 14 q. 5. sed hic ibi exponitur p dicta auctoritas.

Facere] Sed opponit, Fac tibi amicos de manna iniquitatis, sed sic exponit id est, de diuitiis, sollicitudinibus & laboribus acquisitis: vel quibus abstulisti suas restituas. r. vel eorum parentibus: vel illis mortuis sacerdotibus offeras. & isti omnes facti tibi amici orabunt pro te ad Dominum. licet enim dictum sit. Quæ in malum acquisisti, in bonum expende: non tamē id tibi patrociniabit. H. male acquirere ppter eleemosynā, & id in bonum expendere, nihil aliud est quā filium in conspectu patris mactare. 14. q. 5. Imolatis. aliter autē acquiritur, ut amore filiorum, & in bonum expensum, id tibi patrociniabitur ad primum. Hug.

Horatius in arte poetica.

b] Prius vires suas.] Sumite materiam vestris quæ scribitis equā viribus. & versate diu quid ferre recusent, Quid valeant humeri arg. ff. de excu. tut. paupertas. Idem dicit lex in muliere. ff. ad legem Aquil. l. idē iuris. §. 1. & l. qua action. §. 2.

c] Abstineat.] Hic presumit contra indignum prælatus statim quod male sit electus. ar. cōtrario sensu, 1. dist. miramur. versicu. nec putāus est honor.

Fertur.] CASVS. Gregorius reprehēdit hic reges franciæ eo, quod in suis finibus sinunt simoniā vigere. Et ostendit esse damnum regi: quia simoniaci nocent regimini eorum de suis iniustis orationibus, quorum intercessionibus debuerat adiuuari, quis n. de ipsorum orationibus confidere potest, quos intus cognoscat esse vulneratos? & qualis fructus producit cum radix est infecta?

d] Simoniaca.] Notat Gregorius primo de negligentia reges istos Franciæ, eo quod dominatur simonia in regno eorum. Secundo dicit quod ipsorum prælatorum culpa in eorum regimen retorqueatur. Tertio timendum est de his, qui tales apud Deum intercessores habent, qui in se pronocant iram Dei, quam placare debent.

Simonia dominatur in Francia.

e] Et in ipso ortu.] Quo ad nouum testamentum: &

potentis Dei non placat iracundiam, sed irritat. Hic rursus scriptum est: [Honora Dominum de tuis iustis laboribus.] Quis ergo male tollit, ut quasi bene præbeat, constat sine dubio, quia Dominum non honorat. Hinc quoque per Salomonem dicitur: [Qui offert sacrificium de substantia pauperum, quasi victimat filium in conspectu patris.] Quantum autem dolor patris sit, perpendamus, si in eius conspectu filius victimetur. Et hinc facile cognoscimus, quantum apud Deum, dolor exasperatur, quando ei sacrificium ex rapina tribuitur. Nimis ergo declinandum est, delectissimi fratres sub obtentu eleemosynæ, peccata simoniacæ hæreseos perpetrare. Nam aliud est propter peccata eleemosynas facere^a: aliud propter eleemosynas peccata committere^f. & post pauca. Quisquis ergo sacerdotium non ad elationis pompam, sed ad utilitatem adipisci desiderat; prius vires suas^b cum hoc, quod est subiturus, onere metiatur, ut si impar est, absteineat^c, & ad id cum metu etiam, cui se sufficere existimat, accedat.

a] Iuuatur.] Si hic interponatur caput, Eleemosyna infra 14. q. 5. erit integer hic locus.

β] Committere.] Hic apud B. Gregorium interijciuntur. c. Hoc quoque. dist. 59. & c. Sicut neophitus. dist. 48.

Item Theodorico. & Theoberto Regibus Francorum, lib. 7. epist. 114.

¶ Pastor simoniacus nullam ouibus præbet medicinam. Cap. XXVIII.

Fertur simoniaca^d thæresis (quæ prima contra Dei ecclesiam diabolica plantatione subrepsit, & in ipso ortu^e suo, zelo^f Apostolicæ ultionis percussa, atque damnata est) in regni vestri finibus dominari: cum in sacerdotibus fides sit eligenda cum vita. Si enim vita deest, fides^f meritum non habet, beato Iacobo attestante, qui ait: [Fides sine operibus^g mortua est^h.] Quæ enim opera esse valeant sacerdotis, qui honorem tanti sacramenti cōiunctur obtinere per primum. & post pauca. Hinc igitur non solum in ordinatore, & ordinati animam lethale vulnus infligitur, verum etiam excellentiæⁱ vestræ regnū^f episcoporum culpa, quorum magis intercessionibus iuari debuerat) prægrauatur*. Si enim dignus is sacerdotio creditur, cui non actionis merita, sed præmiorū copia

intellige post resurrectionem: & sic non est contra de consecra. dist. 2. primas.

f] Fides.] Professionis scilicet.

g] Operibus.] Exterioribus.

h] Mortua est.] Si tempus datur vel locus: de poenitentia.

Prou. 3.

Ecol. 34.

¶ al. perpetrare.

¶ al. qui.

¶ al. Theoberto.

Poly. ibidem. Anf. l. 6. c. 78. luo p. 5. c. 111.

¶ al. simoniaca hanc ¶ al. velo.

Iac. 2.

¶ al. regimen vestrum episcoporum.

* Sic continetur quod Theodorico factum decapitatus apud Coloniā & Theodebertus intoxicatus à Brunichilda. Crimen alterius nocet innocentibus. 2 De hoc no. B. extra de poen. q. 1. dam.

niten. dist. 3. cap. ult.

i] Verum etiam excellentiæ.] Ecce quod crimen aliquis nocet innocenti 2. argumen. distinctio. 61. miramur. versicu. sicut enim. argumen. ead. quæst. dominus. contra. infra ead. quæstio. 4. capi. 1. argum. 8. quæst. 4 cap. 1. contra. distinct. 81. si qui sunt presbyteri. Arg. distinct. 37. §. ut itaque. argu. de consecra. distinct. 1. in sancta. Arg. contra. 24. q. 1. non turbatur. argu. 6. q. 1. ex merito arg. 49. distinct. §. 1. arg. 2. quæst. 7. cap. sicut 2. argumen. infra ead. quæst. multi. Et est arg. quod res inter alios acta, alijs non præiudicat. infra de poenitentia distinct. 6. c. 1. ff. de re iudi. sepe. Ioan. hoc breuiter tene q. res

Res inter
alijs regula-
riter nō no-
cet.

¶ Res inter alios acta, alijs nō nocet generaliter: nec cri-
men alterius alii nocet. in casibus tamen specialibus
fallit, qui in iure expressi inveniuntur. ex ita de re iudi-
ca. quamvis. & 6. q. 1. §. verum. & alijs similibus casibus,
vt 2. q. 6. §. diffinitiva.
a ¶ Suffra-

fuit qui Ioseph comparauit: sit eunuchi sunt, id est, sine
humore gratiae qui simoniam committunt: & in eis ignis
Spiritus sancti non viget. Quod probatur exēplo. Antio-
chi, quo vidente sacerdotiū ignis, qui vixerat sub aqua
septuaginta annis, extinctus est. Et nota duas historias

in hoc ca. scilicet de
Ioseph, & igne. Legi-
tur. n. in Genesi, q
Ioseph veditus est a
fratrib. suis Ismaeli-
tis euntib. in Aegy-
ptum: qui postea vē-
diderunt eum Puti-
far eunuchō Pharaō-
nis Regis: quē existi-
mo miraculose eu-
nuchizatū: iō quia
emerat Ioseph, vt co-
abuteret: cū aū con-
stet cū vxorē habu-
isse & filiā. Itē legitur
in lib. Machabzorū,
q filijs Israel in pā-
diam deductis, Hie-
remias cū quibsdā
alijs ignem sacrificii
abscorderunt in val-
le, vbi erat pute⁹ oc-
cultus: post multos
autem annos ad prē-
ceptū regis Persidis
quasitus est ignis il-
le: quo inuento hau-
serūt aquam, qua li-
gna compressa asper-
gebantur, & statim ar-
debant pro quo mi-
raculo Rex sup pu-
teum illum templū
aedificauit. tempore
verō procedente cū
Rex Antiochus Re-
gnum susceperet, &
regnaret ī Iudēa, Ia-
son frater summi sa-
cerdotis adito rege
obtulit ei talenta xl.
& accepit ab eo sū-
mi sacerdotiī princi-
patum: & statim ex-
rinctus est ignis sa-
crificii. Sequentes
duo §. plani sunt.
e ¶ Sicut eunuchus
Putifar, qui primo
habuit vxorē filiam
Pharaonis: cū postea
fuisset ordinatus sa-
cerdos Heliopolis,
fuit exectus. Vel vt

Ioseph ven-
ditio.

Ignis diu oc-
cultati mira-
culosa inac-
tio.

Putifar ge-
ner Pharaō-
nis in sacer-
dotio fuit
exectus.

Antiochus
multa faci-
nora perpe-
trauit.
De igne Hie-
remia.

suffragatur^a; restat, vt nihil sibi in ecclesiasticis honori-
bus grauitas, nihil defendat industria; sed totum auri pro-
fanus amor obtineat. Et dum vitia remuneratur honore,
in locum vltoris^b; is, qui fortasse fuerat vlciscendus^c,
adducitur: atque hinc sacerdotes non proficere, sed peri-
re potius iudicantur. Vulnerato namque pastore, quis cu-
randis ouibus adhibeat medicinam? aut quomodo popu-
lum orationis clypeo tueatur, qui iaculis se hostilibus
feriendum exponit? aut qualem de se fructum productu-
rus est, cuius graui peste radix infecta est? Maior ergo
metuenda est locis illis fore calamitas, vbi tales interces-
sores ad locum regiminis adducuntur, qui Dei in se ma-
gis iracundiam prouocant^d, quā per semetipsos popu-
lis placare debuerant.

*Cum ergo secundum Leonem simonia non bono pera-
gatur exitu, secundum Gregorium nullum boni operis
sequatur adificium; nec sit putanda eleemosyna, quae ex
pretio simonia erogatur pauperibus; vulnerato pastore
medicina non adhibeatur curandis ouibus; de infecta ra-
dice fructus non producat; maior etiam calamitas in
futuro metuatur; de tam sinistro principio quis foelix
exitus speratur?*

¶ Simoniacorum sacramenta effectū gratiae carent.

Cap. XXIX.

Gen. 35.

2. Mach. 1. & 4.

† al. simoniacorum.

Sicut eunuchus^e fuit, qui Ioseph comparauit, ita qui
gratiam mercatur, viuum semen^f nō habet siccis ge-
nitalibus. Sic quoque ignis sacrificij, qui per septuaginta
annos Babylonicæ captiuitatis sub aqua^g vixerat, extin-
ctus est, Antiocho^h Iasoni vendente sacerdotium: quod
significauit Spiritus sancti ignem non lucereⁱ in simonia
cis † sacramentis.

*Quid in his similitudinibus beatus Augustinus nota-
re voluit; nisi quia sacramentum simoniacorum (sicut
& ceterorum hæreticorum) licet sint vera quantum ad
formam, inania tamen & falsa sunt, quantum ad effe-
ctum, cum non possint in cordibus hominum gignere,
vel accendere coelestem gratiam.*

a ¶ Suffragatur. Nam dicit lex: qualiter quisque mere-
tur, non quantum dñe sufficiat aestimeretur. C. de episco-
pis, & cleri. si quemquam. Sed quaeritur quare scribit
Tapa regi, cum non habeat potestatem super his. 11. q.
1. sacerdotibus? Ideo, quia participes erāt: vel quia erant
incorrigibiles, vt inf. ea. q. vlt. c. vlt. 17. d. nec licuit. extra
de ind. cum non ab homine.

b ¶ Vltoris. Id est, praelati, qui vitia aliorum dēt vlcisci.

c ¶ Vlciscendus Id est, propter peccata 1. puniendus.

d ¶ Prouocant. In se, non in illos pro quibus suppli-
cant. & ita etiam exaudi. 3. q. 7. in grauib.

C V M E R G O. Concludit Gratianus ex omnibus
supradiictis, q ex malo initio bonus exitus non spera-
tur.

Sicut. CASYS. Dicitur in hoc cap. q sicut eunuchus
Decc. Grat. Pars I.

quidam dicunt, siccauit Dominus genitalia eius, quia
ad turpes vsus emerat Ioseph.

f ¶ Vinum semen. Scilicet boni operis.

g ¶ Sub aqua. Arg. dist. 81. c. si qui. Argu. tamen contra
28. dist. c. vlt. & inf. ea. Dominus. Ioan.

h ¶ Antiocho. Ille Antiochus Graecus fuit: & multum
Iudæos oppressit, & veditit sacerdotium templi. Et est

arg hic quod in vere. test. simonia erat ordinem emerere

i ¶ Non lucere. Ignis missus a Hieremia in puteum:
qui tamen post nunquam fuit inuentus: sed aqua pin-

guis lapidi supposita illum comburebat. de isto igne ha-

bes de poenit. dist. 3. inter hæc hircum, & puteus erat in
valle Iosaphat: vbi Rex Persarum fecit fieri templum,
& appellatum est a Hieremia nephtar, quod interpre-

tur purificatio. Ioan.

H h 3 SED

Propria q. d.
assumit offi-
cium vltori-
is ille, de
quo debet
vltio sumi.

SED OBIICITVR. Hæc est 5. pars huius questionis in qua vult probare, qd si catholicus malus, scilicet toleratus, conferat sacramentū aliquod, bene valet, dummodo accipiens non sit in culpa: & idem credo de sacramentis ab hæreticis collatis in forma ecclesiæ. In tali tamē indiget ma-

nus impositione ppter iramanitatē hæresis, & hoc probat 18. autho. Io. de Fan.

2. **Sed obijcitur.** In defensione simonia corū pbandō, qd habēt effectū sacramēta ab eis collata. Io.

1. **Sed obijcitur.** CASVS.

S Hic ostendit, qd si sacerdos iustus fuerit, est bon' minister sacramentorū, & nō actor: quod pbatur exēplo Pauli. si verō malus est, sua malitia sacramentis non obest; qd sicut aqua sterilis non est, quāuis p canalē sterilē fluat, ita virtus spiritalis etsi per immundos transeat: tamen ab illuminandis excipitur. Et not. qd ab isto supradicto capitulo vsque ad c. eūā corde: probatur, qd vera sunt sacramenta malorum sacerdotum: & vere ab eis cōferuntur dummodo in forma Ecclesiæ conferantur.

3. **Si iustus.** Ab isto c. vsque ad illud, et corde, ostēdit magister, qd sacramenta hæreticorum vera sūt, & vere ab eis cōferuntur, si in forma ecclesiæ conferantur: non tñ quo ad virtutem: cū distinctione tamen: quia sacramēta necessitatis nisi in necessitate qd sumat ab hæretico, vel etiam si ignoranter sumat: & virtutē, & veritatē quidē accipit sacramēti. Si

verō non necessitate, vel scienter accipit: veritatē quidē accipit sacramenti, non virtutem. si tamen fide accipit, & post agat poenitentiam, habebit vtrumque. de consecratio. distin. 4. tunc valere, & § sed notandum 2. infra eadem. In sacramento verō dignitatis, vt in ordine, distingue secundum illam distinctionem 11. q. 1. ordinationes, & in summa ibi posita. In sacramento Eucharistiæ dicimus, quod de manu hæretici sumendum non est. 24. quæst. 1. cap. vlt. & 32. distin. §. verum, si tamen accipiat, verum est corpus, si in forma ecclesiæ est confectum: licet quidam dicant, quod ipsi non conficiunt. 24. q. 1. schisma.

ADDITIO. Arg. de consecra. dist. 2. quid sit. Arch:

c. **Plantauit.** radicando.

d. **Rigauit.** baptizando.

e. **Transiit.** infra eadem, sic populus: contra. Sol, hoc

de sacramentis necessitatis, quæ semper habent effectū nisi culpa suscipientis impediatur, & ibi de sacramentis dignitatis, vel de fide ordinatis: ibi de his quos ecclesia tolerat. Vel dic, qd sunt polluta quantum ad illos, vt 49. dist. cap. vlt. 15. q. vlt. c. fi.

Ex

5. **Sed obijcitur** illud Augustini contra hæreticos tractatu 5. super Euangelium Ioannis.

Siue bonus, siue malus sit minister, per vtrumque effectus gratiæ confertur. Cap. XXX.

S I iustus^b fuerit minister, computo eum cū Paulo, qui gloriam suam non quærit, dicens: [Ego plantauit^c, Apollo rigauit^d, Deus autem incrementum dedit.] Qui verō fuerit superbus minister, cum diabolo computatur: sed non cōtaminatur donum Christi, quia per illum a purus fluuius transit, & venit ad fertilem terram. Scio quia lapis ex aqua fructum ferre non potest: & si per lapideos canales transit^e aqua ad areolas, in canali lapideo nihil generatur; sed tamen hortus plurimum fructum affert. Spiritualis enim virtus sacramenti, vt lux puta ab illuminandis excipitur; sed per immundos transiens non coinquinatur.

Ab initio huius capituli vsque ad ver. donum Christi. Algerus lib. 3. c. 1. citat ex beato Augustino, cuius tamen propria verba habentur infra de consec. dist. 4. c. aliud. §. si fuerit.

a. **Quia per illum.** Apud B. Augustinum tractatu 5. legitur, Quod per illum fluit, purum est; quod per illum transit liquidum, venit ad fertilem terram: puta, quia ipse lapideus est, quia ex aqua fructum ferre non potest: per lapideum canalem transit aqua ad areolas, in canali lapideo nihil generans; sed tamen hortus plurimum fructum affert. Spiritualis enim virtus sacramenti ita est, vt lux: & ab illuminandis pura excipitur: & si per immundum transeat, non inquinatur.

Idem ad Vincentium Donatistam, epist. 48.

De eodem. Cap. XXXI.

E X Catholica^f ecclesia sunt omnia 8 Dominica sacramenta, quæ sic habetis, & datis, quemadmodum habebantur^h & dabantur etiam prius quam inde exiretis.

Idem de baptismo contra Donatistas, lib. 5. c. 19.

De eodem. Cap. XXXII.

S Ic[†] autem Deusⁱ adest sacramentis, & verbis suis^h,

inf. de conf. d. 4. c.

aliud.

Algerus 1. 3. c. 5.

Anf. 1. 9. c. 30.

Poly. 1. 3. tit. 10.

1. Cor. 3.

Algerus 1. 3. c. 9.

Deus dedit in tract.

de simoniaco.

Poly. 1. 3. tit. 10.

Algerus 1. 3. c. 2.

Iuo p. 1. c. 117.

† al. Si

E X Catholica.] CASVS. Dicit Aug. quod a Catholica ecclesia vera sumpserunt hæretici sacramenta, qui sic habent & conferunt sicut habebant ante qd de ecclesia exirent. Sequentia tria c. plana sunt, & per se patent. f. **Ex catholica.** in hoc, & in duobus cap. sequentib. dicitur, qd vera sunt sacramenta hæreticorum, quæ in forma ecclesiæ celebrantur.

g. **Omnia.** idest, omnium sacramentorum veritas, & forma.

h. **Habebantur.** Arg. contra inf. c. extra catholicā, sed ibi expone, idest, extra formam catholicæ ecclesiæ.

i. **Sic autem Deus.** Deus dicitur adesse talibus sacramentis, vt veritas subsistat, & vt virtus præstetur ei, qui accipit ignoranter. supra. si iustus.

k. **Et verbis suis.** Et ita verba necessaria sunt: argu. infra ea, detrahe.

Verba in sacramentis sūt necessaria.

a. **Sacra-**

Hæreticorū sacramenta sunt vera.

1. De hoc legi. & no. inf. eo. §. sed notandum est. Arch.

2. Ad idē de p. dist. 3. §. illud autem Greg. in fi.

Sacramenta.] [Non mutastis.] Id est, non extra formam ecclesie tradidistis.

b ¶ In iuriam.] Arg. propter alterum non debet alteri iniuria fieri, de consec. dist. 4. ostenditur. ff. reg. iur. non debet. Ioan. Sicut

† al. &

per quoslibet administrantur, & sacramenta Dei ubique recta sunt: sicut † mali homines, & quibus nihil profunt, ubique peruersi sunt.

Idem lib. 4. de bapt. contra Donatistas, c. 12.

¶ De eodemr Cap. XXXIII.

Nec foris ergo, sicut nec intus quisquam, qui ex parte diaboli est, potest vel in se, vel in quoquam maculare sacramentum, quod Christi est.

Idem ad Emeritum, epist. 164.

¶ Sacramenta quæ non mutantur, catholicis, & hereticis communia probantur. Cap. XXXIV.

Sacramenta, quæ non mutastis, sicut habetis, approbatur à nobis: fortè cum vestram prauitatem corrigere volumus, illis mysterijs Christi, quæ in vestra prauitate deprauata non sunt, sacrilegam faciamus iniuriam. Neq; enim & Saul deprauauerat vnctionem, quam acceperat, cui vnctioni tantum honorem rex David prius Dei seruus exhibuit.

Idem ad Donatistas.

¶ De eodem. Cap. XXXV.

Sicut ficti ^c veraciter, non ficti recipiunt, nec eorum baptismus reprobat; sic & illa, quæ schismatici, vel heretici, si non aliter habent, nec aliter agunt quàm vera ecclesia cum ad nos veniunt, non emendamus, sed potius approbamus.

¶ Verba ipsa prioris partis huius capituli vsque ad ver. reprobat, non sunt inuenta apud B. Augustinum: sed habetur sententia lib. 1. de baptismo contra Donatistas, c. 12. Reliqua autem huius capituli pars est in eodem lib. c. 13.

Idem contra literas Petiliani, lib. 3. c. 9.

¶ Non fugiantur sacramenta Dei à quocunque ministrantur. Cap. XXXVI.

Neq; in homine bono aliquis Dei sacramenta fugiat neque in homine malo.

¶ Libro tertio contra literas Petiliani, unde videtur sumptum esse hoc caput, sic legitur: Nemo gloriatur nec in homine bono: nemo bona Dei fugiat nec in homine malo. Hoc autem caput significatur supra dist. 32. c. præter §. verum principia.

Idem de baptismo contra Donatistas, lib. 6. c. 44.

¶ Hominum malitia sacramenta non profanat.

Cap. XXXVII.

Nonne Sodomitæ ethnici erant, id est, gentiles? Peiores ergo erant Iudæi, quibus Dominus dicit: [Tol-

eramenta: quæ schismatici & heretici in forma ecclesie conferunt. Sequens. cap. patet.

c ¶ Ficti.] Sed nunquid dandum est baptismus ei, qui fictu accedit? dic quod sic, sed post compellendus est fidem obseruare: arg. 45. dist. de Iudæis. Virum autem

baptizetur ignorans vel inuitus, vel dormiens, habes ext. de bapti. & eius effectu cap. maiores. §. item quaritur.

d ¶ Non emendamus] Infra de cons. dist. 4. ostenditur. & c. solet quari. infra ea. si qs inquit. Sed contra. inf. ead. q. sicut vrgeri. Sed hic de fictione accipientis quæ non impedit. ibi de fictione dantis, quæ impedit: vel quando non in forma ecclesie. 32. dist. 9. verum.

a Neque in homine malo.] Id est, tolerato r. vel in necessitate: & sic non est contra supra dist. 32. nullus. & c. præter hoc. H

Nonne.] CASVS. Hic ostendit, quod apud malos erant sacramenta. Nam peiores Sodomitis erant Iudæi: & tamen Dominus eorum sacramenta vera esse probauit, dum ad ea celebranda leprosos quos mundaauerat misit: & dñ eius angelus Zachariæ in templo ministranti assistit: & cum exauditum denūciavit. nec etiam gentiliū verba reprobant sancti patres, vbi verum dixerunt.

f ¶ Nonne.] Vult probare Au. in hoc c. qd apud hereticos sunt vera sacramenta: quæ erant apud Iudæos, qui peiores erant Sodomitis. item & alia ratione: quia si gentiles aliquid boni habuerunt: hoc sancti viri non reprobauerunt. Quod autem apud Iudæos essent vera sacramenta, probat exēplo Domini & Zachariæ: Zacharias tamen bonus fuit. unde ratione personæ nulla est pbatio: sed iste eodem modo sacrificabat, quo & alij Iu-

* Videt. Tho. 3. p. 9. 68. art. in cor. & ar. 4. ad 2. & 3. & ar. 3. & 2. 69. art. 9. & 10.

Ad hoc if. c. quā multi. vbi de hoc in gl. ex his Archid.

Iudæi peiores fuerunt Sodomitis.

Iudæorum Sacramenta fuerunt vera.

Algerus ibidem. Deu. dedit in tract. de simoniaciis. An. l. 9. c. 48. Poly. ibidem.

† al. pater dia. bolo.

Algerus l. 3. c. 9. Poly. l. 7. tit. 20.

1. Reg. 24 & 26.

fu. dist. 32. c. præter hoc. §. verum. principia. luo p. 10. c. 75.

Matth. 23.

Sicut ficti.] CASVS. Dicitur hic, qd sicut si quis adultus ficti vel sine contritione accedit ad baptismum, veruntamen recipit sacramentum: sic & vera sunt sa-

dæi.

g ¶ Peiores.] inf. 24. q. 1. non afferamus: quia illi tantum naturalem legem transgressi sunt, Iudæi etiam scripta:

yx h + illi

1. 23. q. 4. c.
Nabuchodo-
nosor. §. de
Tyrus.

illi prædicatores non habuerunt: isti etiam Iesum Chri-
stum: apud illos nulla miracula facta sunt: et apud istos
multa facta sunt: & præterea isti Christum crucifixerunt
de pot. dist. 1. periculus.

a ¶ Iusta. ¶ Idest, minus mala, arg. 8. q. 1. vereor. unde
dic, iustificastis, com-
paratione melioris
vitæ, non potestate
iudicij.

b ¶ Talia. ¶ Idest, ta-
le sacrificium est qua-
lis sacrificans. inf.
eo. Dominus decla-
rauit. ver. item nos
dicimus.

ADDITIO. Quasi
dicat non, infra ea.
Dominus. Hng.

c ¶ Quæ. ¶ Scilicet sa-
cramenta, vt circun-
cisione, quando cum
hostijs in tēplo fuit
presentatus, de cōse-
cra. dist. 4. proprie. in
fine.

d ¶ Et ea Zachariæ. ¶
Ecce per bonos ostē-
dit sacrificium fuisse
apud Iudæos.

e ¶ Angelus. ¶ Histo-
ria. Narratur in no-
uo testamento, quod
fuit in diebus Hero-
dis sacerdos nomine
Zachariæ, & eius
uxor nomine Elissa-
beth. David autem
vt lens ampliare cul-
tū Dñi, xxiii. insti-
tuit summos acer-
dotes, quotū tñ vnus
maior erat qui prin-
ceps sacerdotum di-
cebat, quorū de nu-
mero vnus fuit Za-
charias, qui cū in die
propitiationis incen-
sum poneret: prædi-
xit ei angelus filium
nasciturum de vxore
sua qui vsque ad diē
partus obmutuit, qd
credere noluit.

f ¶ Et rectum. ¶ Arg.
propter personæ de-
testationē non repro-
bati dicta illius, sup.
37. dist. si quid veri.
& c. turbat. & infra
23. q. 4. qd ergo inf.
ea. q. 1. Dñs decla-
rauit. su. 19. d. fm. 1.
q. 2. si de area. cōtra.

9. dist. si ad sacras. contra. dist. 16. canones. Dic vt in de-
cret. si ad sacras. Vel dic & vtile vitatur per inutile: cum
alteri sit præiudicium. 16. d. c. 1.

M Vltæ autem. ¶ CASVS. Multæ sunt operationes spi-
ritus sancti, quas hic non enumerat Aug. sed nos
misit ad Apostolum, qui enumerans eas subiungit, Om-
nia autem hæc, &c. Earum operationum quædam sunt
in bonis & malis, quædam in bonis tantum. In bonis &
malis, vt sacramenta, baptisus in Simone, & prophe-
tia in Saule, quorum vterque malus erat. In bonis tan-
tum, vt charitas & alix virtutes.

¶ Operationes. ¶ Idest multa sunt dona, quæ spi-

ritus sanctus operatur. 30. q. 1. peruenit.

h ¶ Cum quodam loco. ¶ Idest, in epistola prima ad Co-
rinthios, 12. cap.

i ¶ Vt in Saul. ¶ Et in Caipha. Expedi vt vnus moria-
tur, &c. inf. ea. q. prophetauit.

Caiphas
phetauit,

K ¶ Bo-

Matth. 10.

Ezech. 16.

† al. voftra Sodoma
iustificata est.

Luc. 17.

Luc. 11.

rabilius erit Sodomis in die iudicij, quàm vobis.] & qui
bus propheta dicit, [Iustificastis Sodomam.] Idest in cō-
paratione vestri ista^a facta est. Nunquid tamen ideo sa-
cramenta diuina, quæ apud Iudæos erant, talia^b erāt qua-
les ipsi erant, quæ^c dominus quoque ipse percepit, & ad
ea celebranda leprosos, quos^d mundauerat, misit: & ea Za-
chariæ^d ministranti angelus^e adstitit, eumque in templo
sacrificantem exauditum esse nunciauit. Hæc eadem sa-
cramenta & in bonis hominibus illius temporis erant, &
in malis peioribus, quàm sint ethnici, quando quidem So-
domitis in malitia prælati sunt: & tamen illa sacramen-
ta erant in vtrisque integra, atque diuina. Nam & ipsi gē-
tiles, si quid diuinum, & rectum^f in doctrinis suis habe-
re potuerunt, non improbauerunt sancti nostri: quāuis
illi per suas superstitiones, & idololatriam, & superbiam
ceterosque perditos mores detestandi essent & nisi cor-
rigerentur, diuino iudicio puniendi.

Idem lib. 3. c. 16.

¶ Sacramenta mali habere possunt, licet virtutem spiri-
tussancti habere non possint. Cap. XXXVIII.

M Vltæ autem operationes^s sunt spiritussancti, quas
Apostolus, cum, quodam loco^h, quantum sufficere
arbitratus est, commemorasset, ita concludit: [Omnia au-
tem hæc operatur vnus atque idem spiritus, diuidēs sin-
gulis prout vult.] Cum ergo aliud sit sacramentū, quod
habere etiam Simō magus potuit: aliud prophetia^t, quæ
in malis hominibus etiam fieri solet, vt, in Saulⁱ; aliud o-
peratio eiusdem spiritus, quam nisi boni^k habere nō pos-
sunt, sicut est finis præcepti charitas de corde puro, & cō-
scientia bona, & fide nō ficta; quodlibet hæc retici, & schis-
matici accipiant, charitas quæ coperit multitudinē pec-
catorum, proprium donum est catholicæ vnitatis & pa-
cis, nec est in omnibus, quia nec eius sunt omnes.

Idem eodem libro, c. 18.

¶ Licet sacramenta mali ministrent, remissionem peccato-
rum non præstant. Cap. XXXIX.

R Emisionem^t peccatorum

Poly. 1. 3. tit. 10.

Anf. 1. 9. c. 29.

1. Cor. 12.

Act. 8.

† al. operatio spiritus;
quæ in m. h. e. f. f. sicut
Saul habuit prophetiā
aliud, &c. orig.

1. Tim. 1.

1. Pet. 4.

Polyc. ibidem.

Anf. 1. 9. c. 33.

† Remissionem orig.

K ¶ Boni. ¶ s. per gratiam inhabitantem. inf. 24. q. 3. de
illis, qui. & ea. cau. q. 1. vbi sana. H. Ioan. de Fan.

R Emisionem. ¶ CASVS Dñi hic qd cū aliquis baptiza-
tur a quocunq; sine malo remissionē peccatorum:
quam consequitur per baptismū, non dat ei malus, sed
meritum ecclesiæ. Nam bonis tantum dictum est; Cui-
cunque remiseritis peccata, &c. Illa sola columba pa-
cem habet, & ideo ligat & soluit, & solus ille soluitur q
cum columba, idest ecclesia habet pacē. Vel sic, dictum
est supra quasdam operationes spiritussancti esse in ma-
lis, vt baptismū. quasdam vero non esse in malis, vt remis-
siones peccatorū, quæ dant ad preces bonorum ecclesiæ,
qui

Personæ de
testatio an
faciat illius
dicta repro-
bati.

qui cum columba. i. ecclesia habet pacem: non enim malis, sed bonis dictum est. Quorum remiseritis peccata, &c. a [Auari.] id est, idolatraz, id est, quilibet mali. 28. q. 1. idololatria.

Auari non dant peccatorum remissionem.

b [Auari non dant.] id est, indigni sunt dare inf. de consecr.

Ioan. 2.

auari^a non dant: quæ per orationes. b sanctorum, id est per columbæ gemitus datur quicunque baptizet, si ad eius pacem illi pertinent, quibus datur. Non enim raptoribus & foeneratoribus diceret Dominus: [Si cui dimiseritis peccata, remittuntur illi; si cui tenueritis, tenebuntur.] Foris^c quidē nec ligari aliquid potest, nec solui, ubi non sit qui aut ligare possit, aut soluere: sed soluitur, qui cum columba non habet pacem, siue apertē^d foris sit, siue intus esse videatur.

Si ergo sacramenta^c in modū lucis ab immundis co- inquinari non possunt, si in modū puri fluminis per lapideos canales ad fertiles areolas perveniunt; patet, q̄ simoniaci sacramentū unctionis sibi quidā inutiliter, & perniciosē habent; alijs autē utiliter, & salubriter eandem unctionem administrant. Sicut ergo sunt vera sacramenta hæreticorum quantum ad formam; ita sunt vera, & non inania^f quantum ad effectum.

6 Sed notandum^g est, q̄ sacramentorū alia sunt necessitatis^h, alia dignitatis. Quia n. necessitas non habet legem, sed ipsa sibi facit legē; illa sacramenta, quæ salutis sunt necessaria, quia iterari non possunt, cum sint vera; auferri, vel amitti non debent; sed cum penitentia rata esse permittuntur. Illaⁱ uerō sacramenta, quæ sunt dignitatis, nisi dignē fuerint administrata, ita ut digni dignē à dignis prouehantur, dignitatis esse desinunt: non ut minuat^j ueritas sacramenti, sed ut cesset officium administrandi, vel loco, vel tempore, vel promotione.

Loco, ut ait Leo ad Rusticum Narbonensem episcopum epist. 90. al. 92. c. 1.

sup. dist. 62. c. 1.
Buc. li. 1. c. 11.
In op. 5. c. 65.

SI q̄ clerici ab istis pseudoepiscopis^k in eis ecclesijs or-

secr. dist. 4. quomodo. Vel intellige de præcis, quia non dant in veritate nisi sacramentum in necessitate, & eius etiam virtutem.

b [Quæ per orationes.] Quia facilius p̄cibus iustorū, qui sunt in ecclesia, obtrinetur remissio i. ut inf. 21. q. 4. obtrineri. Vel quia per vinculum charitatis ecclesiæ dimittuntur peccata inf. de consecr. d. 4. ecclesiæ charitas. c [Foris.] Sic intelligas cap. de toleratis, dic foris, i. extra ecclesiam, quæ complectitur tantum grana: sed si de præcis dic, foris, id est, extra ecclesiā militantem quæ complectitur grana cum paleis, 7. q. 1. §. cum verò. d [Apertē.] Cum sit Christianus ecclesiam impugnās manifestē siue perturbans ecclesiam occultē 32. q. 4. recurat. ver. si.

SI ERGO. CASVS. Infert. Gra. ex supradicto c. si iustus fuerit, quod simoniacorum sacramenta alijs utilia sunt, & si istis non prosint, similitudine aquæ currentis per canales, & lucis quæ immundis non coinquinantur. Sed obicit de sacramentis hæreticorum, quæ uera sunt quantum ad formam, & quod ad effectum, sed tollit dicens, quod sacramenta necessitatis cū effectu cōferunt, sed sacramenta dignitatis, quod ad formā tantum

quæ carent officio diuersis ex causis.

e [Sacramenta.] Respicit illud c. si iustus fuerit. sup. eo. male acceptum duplici caret effectu.

f [Et non inania.] Verum est hoc in sacramento necessitatis, 24. q. 1. si quem fortē.

SED NOTANDUM. Hæc est 6. pars quæst. in qua fa-

ctu.

cit differentiā inter Sacramenta sacramenta necessitatis & uoluntaria. Ne-

cessaria enim sacramenta sine quibus nemo saluatur (ut est baptismus) possunt recipi à quocūque. Sed sacramenta uoluntaria (ut sunt ordines,) nisi ritē dentur, data non sunt: cessant vel loco, vel ordine, vel promo-

2 Extra de ta ponit exempla, quæ probat per 6. c. Ioan de Fant.

g [Sed notandum.] Scilicet cōtra simoniacos respondet. n. per distinctionē sequentem suæ conclusioni. sacramentum enim male acceptum, duplici caret effectu, aut quia in eo p̄stito non precipit gratia, sed arguitur malitia recipientis: & hoc omnibus sacramētis est commune: vel quia negatur executio, qd speciale est in sacramētis dignitatis.

h [Necessitatis.] Necessitatis quinq; sūt sacramenta, baptismus

cōfirmatio, penitentia, ultima unctio, corpus Christi 2. In

baptismo tñ hoc est speciale, q̄ in sum-

ma necessitate accipi pōt à quocūque

32. q. §. verū ver. finē

& idē^{*} circa penitē-

tiā: nā cōfiteri possunt cuicūq; in necessitate, de p̄c. d.

1. quem p̄c. niret. Circa alia sacramenta necessitatis, uel

circa ista duo, cum non instat necessitas, hoc est atten-

dendum, q̄ cum peccat quis accipiendo, acta p̄c. nirentia rata intelliguntur quod ad effectum. In sacramentis

verò dignitatis hoc est de iure, q̄ nō habeant executio-

nem cum p̄c. nirent accipientes, nisi cum eis dispense-

tur. Et sacramenta dignitatis sunt ordines: & idē d̄r

in plurali, q̄a sunt plures species ordinis. 21. dist. clerici.

Et dicuntur dignitatis, quia a dignioribus, id est, epi-

scopis conferuntur: vel quia non nisi digni 3. assumen-

di sunt. Videtur^{*} etiam q̄ baptismus non sit necessita-

tis sacramentū: arg. ff. de consec. dist. 4. c. baptismi uicē.

i [illa.] Hic assignat unam differentiā inter baptis-

mum & alia sacramenta: aliam ponit infra in se. §. ec-

ce si clericus: aliam in illo §. ecce cum honoris.

SI qui clerici.] CASVS. Dicitur in hoc c. q̄ si quis cōi-

men fuerit promotus: dispensatiue poterit ministrare

in ecclesia, ad quā fuerit ordinatus, sed non in alia.

Seq. §. planus, & omnia vsque ad §. ecce.

K [Si qui clerici à pseudoepiscopis.] id est non cano-

nice

Sacramentū male acceptum duplici caret effectu.

necessitatis sūt quinq;.

2 Extra de p̄c. & remiss. quod inte. No. q̄ istud sacm non est necessitatis. Sed contra extra de trās. veniens ubi de hoc satis nota.

Archid.

Sacramenta dignitatis.

* Vide B.

Tho. 4. dist.

17. q. 3. ar.

4. q. 1. & 2.

& dist. 20.

q. 1. ar. 1. q.

2. per tot.

precipue ad

3. arg.

3 Id est, sine crimine, si-

ne infamia,

sine irregu-

laritate, cū

ad alia sacra-

menta oēs

regulariter

admittatur,

nisi aliquā-

do causa

iterationis

criminis re-

pellantur. P.

* Nō est sē-

per necessa-

rius baptis-

mus flumi-

nis: nā eius

uicē inter-

dū supplet

baptismus

sanguinis,

et flaminis.

B. Tho. 3. p.

q. 68 ar. 2.

nice electis, toleratis tamen. sic. 62. d. c. 1. arg. contra 12.

q. 2. alienationes. Ibi ius commune: hic misericordia.

2 ¶ Ecclesijs.] inf. ea. q. 5. c. 1. contra. Sol. ibi pp scandalū

in ecclesia, quam per manifestam adeptus est simoniam, nō p-mittitur ministrare. hic ecōtra, s. propter scandalum, cum occultum sit delictum in ecclesia, cui intitulatus est, & non in alia suscipit, vel hoc, cum erit illū ordinem, illud, cū dignitatem, vel beneficiū. inf. ea. erga.

b ¶ Quid p necessitate tēporis, &c.] Cessante necessitate, & dispensatio cessare debet.

c ¶ Quod.] id est, qd dispensatio urget, vel qd est accusatiui casus, id est, qd necessitas urgebat, id est, in ducebat Arg. contra inf. 19. q. 2. duar, ibi pp criminosos. B. Sol. ibi de causa impulsiva, hic de ff. de postu. l. 1.

d ¶ I quis.] Hoc capitulum non loquit de mero iure.

e ¶ Promotionis.] 34. d. precipimus. C. de pos. si depositi. de hoc enim gratificare debet, ut ibi.

f ¶ Inuenitur.] Nisi in casib. notatis 9. q. 1. in summa 1.

ECCE. CASVS. Hic ostendit Gratianus aliud esse in sacramēto ordinis, vel dignitatis, qd nō cōfertur cū effectu ab hereticis, aliud in sacramento necessitatis, qd cū effectu cōfert etia ab heretico, ut baptismus, pœnitentia, & Eucharistia: quia sacramētū ordinis nō solū propter culpam interdicatur, sed etiam propter irregularitatē, vnde sacramenta necessitatis pōt cōferre, qui istud solum conferre non potest.

g ¶ Ecce.] Ostendit magister in hoc S. differētiā inter sacramēta dignitatis, & alia, & causam differētiar.

h ¶ Infamia.] Quæ etiam sine culpa cōtrahitur. 6. quæst. 1. S. verum.

ordinati sunt, quæ ad proprios episcopos pertinebant, & ordinatio eorū cū consensu, & iudicio præsidentium facta est, potest rata haberi, ita ut in ipsis ecclesijs^a persequerent: Aliter autem vana est habenda ordinatio, quæ nec loco fundata est, nec auctoritate munita.

¶ Caput hoc emendatum est, ac locupletatum ex ipsa epistola, & refertur supra d. st. 62. c. 1. S. si qui.

Ecce aliquis à pseudoepiscopis ordinatus, si locū suæ ordinationis mutauerit, vana est; & sine administratione erit talis ordinatio.

Tempore, ut ait Innocentius epist. 22. c. 5. de ordinatis à Bonoso.

¶ Quæ pro necessitate conceduntur, eadem cessante cessabunt. Cap. XLI.

¶ Quid pro necessitate temporis^b statutum est, cessante necessitate debet utique cessare pariter quod^c urgebat[†]: quia alius est ordo legitimus, alia usurpatio, quam & ad præsens fieri tempus impellit.

a ¶ Quam ad præsens.] Hæc sunt addita ex Innocentio, cuius verba in hoc capite in summam redacta, infra autem q. 7. cap. quod pro remedio plenius referuntur.

Ergo aliquis alio tempore ab eo, qui Bonoso similis sit, ordinatus cessabit ab administratione, quæ pro necessitate illius temporis fuit permessa.

Item promotione, ut ait Leo epistola 3. ad Iulianū[†] Aquileiensem.

¶ Qui ab hæreticis redeunt, sine spe promotionis in suis ordinibus recipi possunt. Cap. XLII.

¶ Si quis^d hereticæ communionis contagione se macularit^β, hoc in magno habeat beneficio, si adempta sibi omne spe promotionis^e, in quo inuenitur^f ordine, permaneat.

β ¶ Macularit.] Hic apud B. Leonem cum alia verba sunt interiecta, tum cap. saluberrimum, infra q. 7. caput enim hoc est quasi summa quadam, quemadmodum; & c. omnis, infra eadē, tamen si illud paulo plenius sit.

Ecce^g si clericus, vel ordinatione, vel quolibet sacramento hereticis cōmunicat, cessans à promotione vix in suo ordine perseverat. Nō est enim de sacramento hoc, ut de ceteris. Cetera enim vel ad culpas tollendas dantur, ut baptismus, & pœnitentia^h: vel pro culpis non in æternum, sed ad horam negantur, ut Eucharistia, quæ in articulo mortis pœnitenti etiam de nefariis peccatis conceditur; Hoc solum, non solum pro culpa, sed etiam pro infamia^h interdicatur[†], & pro imminuta munditiaⁱ suæ, vel extrinsecæ, vel intrinsecæ perfectionis prerogativa: ut bigamis, vel vidua maritis, vel illiteratis, vel corporis qualibet parte vitiatis denegatur, quibus tamē baptismus, vel Eucharistia non negatur. Potest etiam talis cetera sacramenta administrare; qui istud solum^k non valet conferre.

i ¶ Munditia.] Ut in illo qui contrahit cum ancilla;

34. dist. si quis viduam.

k ¶ Istud solum.] Scilicet ordinem.

Iuo in prologo fo. 3.

Pan. c. 19. in prologo. 30. inf. ead. q. 7. c. quod pro remedio.

† Concord. princ. C. de cad. tollen: & 9. q. 1. ordinationes.

† al. Ianuarius.

inf. ea. c. omnis, & q. 7. cap. saluberrimum,

† al. interdum etiam pro.

Si qui epi.] CASVS. Dñ in hoc c. q. si qs ordinauerit indignū, et si depositionē euadat, de cetero nō ordi-
nabit, nec et itererit illi ordinationi, q̄ cōtulit indigno.
a Talem.] Extra de temp. ord. literas.
b Qualem.] Extra de p̄bca.
c Aliquo

est contra. ext. de tēp. or. literas, quia ibi non indignum sed indigne ordinauit. aliās super est hęc veritas, quod qui promouet indignum depositionem meretur, vt 50. dist. ex penitentibus, & arg. hic ibi. euaserint, ita tamen si scienter hoc facit, cum & ille sit in notorio crimine.

Ordiaantiū
indignos pu-
nitio.

Vnde Leo ait ad episcopos Africa, epist. 85. al. 87. c. 2.

De episcopis, qui talem consecrant, qualem consecrare non licet. Cap. XLIII.

25. q. 2. c. si qui epi.
Anl. 1. 6. c. 74.
luo p. 5. c. 107.
† nec ei sacr amen-
to] orig.

Si qui episcopi talem^a cōsecrauerint sacerdotem, qua-
leni^b non liceat, etiam si aliquo modo^c damnum pro-
prij honoris euaserint, ordinationis^d tamen ius vltius
non habebunt^e: nec illi^f vnquam^g sacramento intere-
runt; quod neglecto diuino iudicio, immerito prætite-
runt.

Ecce^h cum honoris periculum euadant, ut cetera sa-
cramenta sacerdotaliter administrare permittantur, ab
hoc solo non modo pro heresi, vel pro qualibet maiori cul-
pa, sed etiam pro negligentia remouentur. In quibus soli-
cite notandum est, quod sacramentū sacerdotalis promo-
tionis præceteris omnibus magis accurate, & digne dan-
dum, vel accipiendum est, quia nisi ita collatum fuerit, eo
desinet esse ratum, quo non fuerit rite perfectum. Cetera
enim sacramenta unicuique propter se dantur, & unicui-
que talia sunt, quali corde, vel conscientia accipiuntur.
Istud solum non propter se solum, sed propter alios datur:
& ideo necesse est, ut uero corde, mundaque conscientia,
quantum ad se, sumatur; quantum ad alios uere, non so-
lum sine omni culpa, sed etiam sine infamia propter scan-
dalum fratrum: ad quorum utilitatem, non solum, ut
præsent, sed etiam, ut profini, sacerdotium datur.

Vnde Hieronymus ad cap. 3. Michea.

Simoniaci rei sunt infidelitatis eorum, qui a se scanda-
lizantur. Cap. XLIV.

Hi quoscunqueⁱ de affeclis suis ordinant clericos, &
vitam eorum in scandalum^k populis exponentes,
rei sunt infidelitatis eorum, qui scandalizantur.

Reuera enim, qui ad hoc eliguntur, ut ceteris præsent,
sicut præordinantur dignitate, sic præeminere dēnt san-
ctitate. Alioquin, cur ceteris præferuntur, qui nulla me-
ritorum gratia a ceteris assumuntur? Hinc etiam Sym-
machus Laurentio Mediolanensi episcopo post sextam
synodum Romanam.

aliter non posset eū
repellere, ab ordine
suscipiēdo. extra de
temp. ord. ex tenore.
Vel dic, q̄ varia sūt
penæ, hodie mitius
agitur, vt extra de p̄
ben. graue.

e ¶ Non habebunt.]
.s. cum aliquis puni-
tur in eo in quo deli-
quit.

f ¶ Illi.] Baz. dicit, q̄
illum eundem ordi-
nem non potest con-
ferre, sed minorem
vel maiorem bene.
arg. ext. de temp. or.
literas, quia hęc pœ-
na est, & ideo nō de-
bet amplius extendi
quā inueniatur de
lictum. H. contradi-
cit, quod hęc actio,
illi facit simplicem
relationem.

g ¶ Vnquam.] Argu.
in eo puniendum esse
aliquem in quo deli-
quit. 12. q. 2. de viro.
& c. qui & humanis
inf. 2. q. 5. c. 1. sup. d.
81. valet 17. q. 4. fra-
ter, & 7. q. 1. si quis d̄
ordine. q̄ 33. q. 2. ad
monere. inf. 27. q. 2.
qui dormierit.

ECCE CASVS. In
hoc §. ostēdit G. quā
re sacramentum or-
dinis magis discrete
conferendum est, q̄
cetera sacramenta;
quia alia pro acci-
piente tantum; istud
verò pro alis confer-
tur, vnde debet con-
ferri non solum sine
omni culpa, sed etiā
sine omni infamia.
h ¶ Ecce.] Adhuc p̄
seuerat assignando
differentiam, & cau-
sam differentia.

Hi, quoscunque.]
CASVS. Dicit
in hoc ca. q̄ episco-

Pœna infli-
getur fm de
lictum.

In quo quis
deliquit, in
eo puniri de-
bet.

2 Affecla dñ
affecutor, ab
assequendo,
eo q̄ sequat
aliquem lu-
cri causa fm
Papi.

3 Concor.
tex in l. 1. q̄s
ad se. cum
ibi not. C. d̄
legem Iuliā
de vi publi.

Prælati in
multis exce-
dunt.

† Et sic vñ in
relligere Gra.
inf. 5. 1.

c ¶ Aliquo modo.] Dispensatiue. s. cum punitur aliquis
in eo, in quo deliquit. In increpatione, vt 45. d. cum bea-
tus. Item in scientiæ recognitione. 16. q. 1. reuertimini in
fi. Item in potestate ligandi, vel soluendi. 24. q. 3. de il-
licita. Item in priuilegijs, 11. q. 3. priuilegium. Item in or-
dinis collatione, vt in c. præsent, si qui episcopi. Item
in honoris ablatione, vt dixi 99. d. nullus. Item in ar-
morum retentione, vt 1. b. 7. c. 1. H.

d ¶ Ordinationis.] sup. dist. 50. ex penitentib. cōtra. sup.
dist. 36. qui ecclesiasticis. contra. sup. 55. d. nullus. sup. d.
51. c. 1. in §. 1. Solu. ibi de his, qui ex pertinacia contra
canones ordinant tales. hic de illis qui ex sola negligē-
tia hoc faciunt, intelligitur 1. argu. 2. q. 1. in primis, nec

pi, qui seruientes, vel seruos suos indignos ordinant,
rei sunt infidelitatis eorum, qui scandalizantur propter
hoc. Quæ sequuntur plana sunt vsque ad cap. dedit. Sed
scias, q̄ §. ille, Pater. respicit supradicta. c. scilicet si iu-
stus fuerit, & c. ex catholica.

i ¶ Quoscunque.] idest, aliquos indignos, quod collige
ex illo verbo, affeclis, ab assequor 2. assequeris, vnde &
affecla seruus: aliter si essent digni, plus eis tenerentur.
arg. 12. q. 2. hęc huius. 86. d. non satis.

k ¶ In scandalum.] Qui ergo occasionem damni dat,
damnum, & c. extra de iniur. & dam. si egressus 3. infra
ead. placuit 2. argumen. contra. 23. qua. 5. de occiden-
dis, §. 1. Dic, prima intelligitur de causa proxima, &
cum

cum culpa: contraria de causa remota, & sine culpa, ff.

de ser. cor. l. Neratius.

a **V**ilissimis.] Supra d. 25. §. nunc aurem.

b **N**isi præcellat.] Idest nisi habeat illam discretionem, quæ in prælato exigitur, etsi non eminentem.

tamen sufficientem,

extra de elec. c. n. o-

bis olim. sufficit enim

quod sit bonus. r. 65

distinct. ca. ult. Quid

ergo si oēs sint valde

periti? non ideo erit

iste vilissimus, quia

non est, vt Salomon

de hoc octaua q. pri-

ma, licet.

PATET ERGO.

Hæc est 7. pars huius

quest. in qua dicitur

q. sacramentum col-

latū in forma eccle-

siæ a malo catholico

tolerato, ratum est.

Joannes de Fant.

c **P**atet ergo.] Respi-

cit illud c. ex catho-

lica, & ca. si iustus.

Dedit.] **CASVS.**

In cathacume

no baptizando non

attenditur meritum

dantis, vt probatur

ex ep. Iudæ: q. a quos

baptizauit, non sūt

postea baptizati: q. a

Christus eos baptiza-

uit, sed bene baptiza-

ti a Ioanne sunt po-

stea baptizati: quia

Ioannis erat baptis-

mus. Sic ergo quos

baptizat ebrius, adul-

ter, & homicida,

Christus baptizat.

d **D**edit.] Quia baptismus collatus a Ioāne erat quod-

dam sacramentale, quo abluebatur corpus exterius tñi.

de conf. d. 4. baptismus, & valebat ad assuefactionem.

e **D**edit.] In nomine Christi, vel in nomine patris, &

fili, & Spiritus sancti, & ideo non fuit, &c. de consec.

d. 4. aliud.

f **D**edit Ioannes.] In nomine venturi, &c. & ideo fuit

Ioannes,

g **E**t baptizatum est.] inf. de consec. d. 4. non regenera-

bantur.

h **B**aptismus Christi erat.] In quarto libro sententiarū

legitur. Hic considerandum est: si baptizati sunt baptis-

mo Christi a Ioanne baptizati, & qua forma verborum

sit vsus Ioannes Ibi respondet, qui baptizati sunt a Ioā-

ne nescientes spiritum sanctum esse, ac spem ponentes

in illius baptismo, postea baptizati sunt baptismo Chri-

sti. baptismus autem Ioannis tantum dabatur in nomi-

ne venturi. vnde Hieron. super Io. Qui dicit se in Chri-

stum credere, & non credit in Spiritum sanctum, non-

dum habet claros oculos. Vnde baptizati a Ioanne. In

nomine venturi, idest, domini nostri Iesu Christi, qui

dixerunt, sed neque. si Spiritus sanctus est audiuius,

iterum baptizati sunt in nomine Christi explicite. Illi

verò qui spem in baptismo Ioannis habebant, & pa-

atrem, & filium, & Spiritum sanctum credebant: non fue-

runt postea baptizati, sed impositione manuum ab A-

postolis super eos facta, Spiritum sanctum receperunt.

Alij verò qui nō ita credebant, baptizati sunt baptismo

Christi, vt dictum est. Vnde Hieron. Qui Spiritum san-

ctum nesciebant cum baptismum a Ioanne acceperunt,

iterum baptizati sunt, ne quis ex Iudæis, vel gentilibus

putaret aquam sine Spiritu sancto sufficere ad salutem.

De hoc etiam Ambrosius. Quidam negauerunt se sci-

re Spiritum sanctum, cum baptizatos se dicerent ba-

ptismo Ioannis: quod tamen in aduenientis Iesu non

in suo baptizauit nomine. Isti ergo qui nec in Christi

nomine

Sicut honore, ita & scientia quisque præcellere

debet. **Cap. XLV.**

Vilissimis [†] comparandus est, nisi præcellat ^b scien-
tia, & sanctitate, qui est honore præstantior.

7. Patet ergo illud Augustini (sacramenta videli-
cet Christi per hæreticos ministrata suo non carere effe-
ctu) non de omnibus intelligi generaliter, sed de sacra-
mento baptismi.

Vnde idem Augustinus ait tract. 5. in Ioannem.

Baptismus siue per bonum, siue per malum ministratur,
reiterari non debet. **Cap. XLVI.**

Dedit ^d baptismum Iudas, & non baptizatum est post
Iudæ: dedit ^e Ioannes, & baptizatum est ^s post Ioan-
nem; quia qui datus est a Iudæ, baptismus Christi erat ^h,
qui autem a Ioanne datus est, Ioannis erat. Non Iudæ
Ioanni, sed baptismum Christi, etiam per Iudæ manus da-
tum, baptismo Ioannis, etiam per manus Ioannis dato re-
cte præponimus. *& paulo post.* Quos baptizauit Ioan-
nes, Ioannes baptizauit: quos autem baptizauit Iudas,
Christus baptizauit. Sic ergo quos baptizauit ebrius ^a,
quos baptizauit homicida, quos baptizauit adulter, si ba-
ptisma Christi erat, Christus baptizauit. *Item paucis in-*
teriectis. Quod sacramentum tam sanctum est, vt nec ho-
micida ministrante polluitur.

*† Vilissimis compa-
randus.] orig.
sup. c. ex catholica,
& c. iustus.*

Alg. l. 3. c. 10.

nomine, nec cum fide Spiritus sancti baptizati fuerant,
non poterant accipere baptismi sacramentum. Bapti-
zati sunt igitur in nomine Christi, nec iteratum est in
eis sacramentum, sed innouatum. Sed quaritur, cum
in baptismo Ioannis non confertur remissio peccato-
rum, vt de consec. dist. 4. non regenerabantur. nec ad ve-
ritatē baptismi valeat fides alicuius, vel infidelitas offi-
ciat. de conse. dist. 4. quomodo, & seq. cap. cur reiteratur
baptismus in quibusdam a Ioanne baptizatis: maxime
cum per circumcisionem originale fuisset deletum, vt
extra de bap. maiores, §. caute. Nam si dicas baptismū
Christi necessarium esse etiam circumcisis, concluditur
ergo, quod in omnibus baptizatis a Ioanne necessariū
est, siue bene crederet, siue male. Si autē dicas non esse ne-
cessario: quare ergo baptizati sunt baptismo Christi iā
a Ioanne baptizati. cum iidem essent circumcisi? potest
dici forte, q. ante passionem Christi nulli erat baptis-
mus necessarius 2, sed tantum baptizati sunt ab Aposto-
lis ne putarent alioqui baptismum sine Spiritu sancto
sufficere ad salutem, quod credo. Vel forte a baptismo
Christi, idest, postquam Christus baptizatus fuit omnib.
baptismus fuit necessarius, siue Ioannis *, siue Christi;
sed baptismus Christi tanquam a seipso ratur, non indi-
get fidei adminiculo. secus in Ioannis baptismo: vnde
baptizati sunt, quibus recta fides non adfuit, quod locū
habuit in baptismo Ioannis. Vide quod no. de conse. d.
4. ex quo.

i. **E**brius.] Ita tamen, quod sentiat quid faciat, quia
intentio baptizati, & baptizantis exigitur 3, vt infra
de consec. distinct. 4. solet, quia nemo dicit quod non
sentit, ff. de sup. le. l. Labeo, & ita nō ē cōtra. j. ca. §. ecce.
Sicut

*Baptismus
Ioannis non
conferebat
peccatorū re-
missionem.
2 Scilicet q. a
ianua para-
disi nondū
erat aperta.
extra de ba-
ptis. maiores
Arch.*

** Vide B.*

*Tho. p. 3. q.
38. per totā
& prefer-
tim ar. 6.*

*3 Argu. con-
tra de conse.
di. 3. baptis-
mus in ti. ca.
nō illud. Ar*

*Scientia præ-
latis sit salte-
r efficiens.*

*1 Grauitas,
& industria
in prælato
requiritur §.
ca. c. fertur,
ver. si. n. &c.*

*Baptizati a
Ioanne an
debuerūt re-
baptizari ba-
ptismo Chri-*

Sicut vrgeri.] CASVS. Donatista dicebat, q̄ h̄retici-
cus si baptizat, peccata dimittit: quod August. nega-
bat. Sed dicit Aug. ergo eadem ratione auarus, idest,
simoniacus dimittit peccata, quod ipsi h̄retici nega-
bant: verumt̄m si attendas vim meriti, neuter dimittit.
sed si

verò ab auaritia separari. Seq̄ §. placet.

a ¶ Dimittit peccata.] Supra ea remissionem.

b ¶ Sic & c̄do.] Argu. iustificare respondentem dare instan-
tiam i. alibi sufficit assignare rationē. 28. q. 1. sic enim.
Et dicit Aristoteles octauo Topicorum: optima instan-

Instructio
r̄ndentis.

i. Instantiā
gl. sing. fm
lasonem in
l ult. in fi.
C unde lib.
Glo. similis
in l. credito-
ri. de oper.
noui nunc.
vbi Alex. &
lason.

a ¶ Ebrius.] Addita, sublata, & emendata sunt nonnulla in
hoc capite ex originali, non tamen vox ista ob *§. ffam*. Legen-
dum est enim, ebriosus.

Idem de baptismo contra Donatistas, lib. 4. c. 4.

¶ De eodem. Cap. XLV I I.

Poly. li. 3. tit. 10.

Anl. li. 9. c. 35.

luc. p. 1. c. 165. & p.
2. c. 94.

Ephef. 5.

Jacob. 2.

Coloss. 3.

Sicut vrgeri videor, cū mihi dicitur, ergo h̄reticus di-
mittit^a peccata? sic & ego^b vrgeo, cum dico, ergo qui
coelestia mandata non seruat, auarus, raptor, fœenerator,
inuidus, verbis, nō factis sæculo renunciāns dimittit pec-
cata? si per vim sacramenti Dei, sicut & ille, ita & ille: si
per meritum suum; nec ille. Illud enim sacramentum &
in malis hominibus Christi esse cognoscitur. In corpore
autem vnicae columbae^c, incorruptae, sanctae, pudicae, nō
habentis maculam, aut rugam, nec ille, nec ille inuenitur.
[Vt si cuius β manus esset arida, verum quidem esset mē-
brum: quāuis sine sanguine, & inefficax esset & mortuū:
sic & fides, cum sit vera, tamē sine operibus mortua est.]
Item paulo post. ¶ Sic ergo in h̄resi baptizatus in nomi-
ne sanctae Trinitatis, tamen non fit templum Dei, si ab h̄-
resi non recesserit; quomodo neque in auaritia in eodem
nomine baptizatus fit templum Dei, si ab auaritia non
recedat, quæ est idolorum seruitus.

β ¶ Vt si cuius.] Verba hac usque ad vers. Item in vulgatis B.
Augustini codicibus eo loco non leguntur, neque apud ceteros
collectores.

8 Ex his itaque uerbis apparet baptismum quod ab h̄-
reticis tribuitur, uirtute sua remissionem conferre pec-
catorum.

*Sed idem Augustinus e contra testatur lib. 6. de ba-
ptismo contra Donatistas, c. 1. dicens.*

¶ Baptisma Christi, etsi nulla peruersitate violetur, apud
h̄reticos tamen caret effectu. Cap. XLV I I I.

Etiam^d corde tardiores, quantū existimo, intelligunt
baptismum Christi nulla peruersitate hominis, siue
dantis, siue accipientis posse violari. Sed quia^e aliud γ est
sacramentum ab effectu sacramenti; cum eos qui in ipsa
vnitate ecclesiae perditē viuunt, constet remissionē pec-
catorum nec dare, nec habere posse: quia non malignis,
sed bonis filiis dictum est: [Si cui dimiseritis peccata, di-
mittuntur ei; si cui tenueritis, tenebuntur.] patet ergo
h̄reticos^f tantum dare, vel accipere sacramentum ba-
ptismi, & non dare remissionem peccatorum.

γ ¶ Sed quia aliud.] Hinc usque ad finem uerbis B. Augustini
in summam redactis, septentia tamen manet incolumis. Inte-
ger locus habetur de consecr. dist. 4. Quomodo. §. non ob aliud.

*Idem in sermone xi. de uerbis Domini, de blasphem-
ia in Spiritum sanctum.*

sed si vim sacramenti attendas, uterque dimittit. Nam
quò ad merita utrumque membrum inortuum est; &
ad hoc ut reuiuiscant, oportet alterū ab h̄resi, alterum

per aquam. & idē notatus fuit Cyprianus; quia non
fecit istam differentiam. infra ea. si qui inquit,

1 ¶ H̄reticos.] Sacramentum gratia dat Deus etiam
per

tiarū est dicere, qua-
re nō sic Sic ordina-
bis argumentum. h̄-
retic^g iustē baptizat.
ergo dimittit pecca-
tū, quod ego nego.
& inito: auarus ba-
ptizat iustē; ergo di-
mittit peccatū, qđ
nō cōcederent ipsi.
sed dic instantiā nō
ualere; quia secūdū
suam opinionē con-
cludit. sic 27. q. 1. nu-
ptiarum.

c ¶ Vnicę columbæ.]
Quæ complectitur
tantum grana sine
palea. 32. q. 4. recur-
rat s̄. contra remis-
sionem. in gl. fi.

EX HIS. Hæc est
8. pars q. in qua di-
cit, q̄ baptismus in
forma ecclesie datus
à quocunque tener:
sed p̄dictus baptiza-
tus non saluatur, si-
cut membrum p̄ci
sum à corpore non
habet spiritum vitæ.
Ioan. de Fant.

Etiam.] CASVS.
Ab isto loco pro-
bat cōtrarium; scili-
cet, q̄ baptismus h̄-
reticorū non habet
effectum. Est ergo
casus talis. Dicitur
in hoc, q̄ ē tardi ad
credendum intelli-
gūt, q̄ malus dat, &
accipit uerū baptis-
ma, sed non dat re-
missionem peccato-
rum, qui est effectus
sacramēti: quia tm̄
bonis distū est, Cui
dimiseritis p̄tā. & c.
d ¶ Etiam.] Ab isto
loco inducit magi-
ster capitula, quibus
vult probare, q̄ h̄-
retici, et si sacramentū
conferre possint, nō
tamen effectum sa-
cramenti. quādoq;
tamen inducit, q̄
possint effectū con-
ferre, & sub ista al-
ternatione venit vs-
que in finē quæstio-
nis fracto freno.

e ¶ Sed quia.] Sicut
aliud est elemētum
aliud consecratio, vt
de consecr. distin. 4.

H̄retici nō
cōferunt ef-
fectum sa-
cramenti.

Sacramētū
gratiæ dat
Deus p̄ ma-
los.

per malos; ipsam uero gratiam, non nisi per se ipsum, ut inf. de consecr. d. 4. quomodo.

Corporalia.] CASVS. Dicitur in hoc, qd sicut membrum amputatum sensu caret & inefficax reputat, sic & corporalis baptismus hæreticorum est ablutio sine effectu.

a ¶ Corporalia.] qd ministerio corporum, & circa corpora conferuntur, vel quia qdā sunt corporea, ut chrisma, vel formæ corporum sunt, uel qd sub corporalibus speciebus conferuntur. 1. Sed nunquid cum corpore peunt. arg qd non ē eadem. quod quidam. 32. q. 7. tantum ualeat.

b ¶ Pietatis.] i. sanctæ religionis, & ueritatis: sed ideo dicit, quia tunc est ibi pietas, cum ueritas, &c.

Non sanat.] CASVS. Dicitur in hoc c qd baptisma perfidorum non prodest. Et hoc probat Apostoli auctoritate dicentis, oē quod non est ex fide, peccatum est: imō potius nocet assumentibus illud baptisma.

c ¶ Baptismus.] Datus extra formā ecclesiæ, ut inf. eod. §. sed notandum.

d ¶ Qui in diluuium aquarū.] i. multiplicitate diuersarū sententiarū, vel sctarū, vel in diluuiio tñi, quia solus baptismus non sufficit, nisi & gratia detur.

e ¶ Ex fide.] i. cum fide operante per dilectionem.

Hi q.] CASVS. Dicitur hic, qd hi qd ab hæreticis baptizantur, per impositionem manus epi sunt cōfirmandi, ut sic gratiam Spiritus sancti in ecclesia recipiant: baptismus tñ reiterari non debet, dicente Apostolo, vnus Deus, &c.

f ¶ Baptizati.] Nam tunc nihil acceperunt ab eis. 68. d. §. hi uero.

g ¶ Vnus.] idest, incommutabilis.

h ¶ Vna.] idest, ab uno ueniens.

i ¶ Vnum.] idest, vnā habens efficaciam in omnibus siue paruulis, siue adultis: nisi malitia susipientis impediatur, uel unum quia non iterandum.

k ¶ Ut quod.] Scilicet sanctitatis uirtutem, gratiam, remissionem peccatorum: exaudi tamen, ut dicit Gratianus, inf. ea. §. nemo. Nam aliter constitutus in necessitate accipit, 32. dist. §. uerum.

SED NOTANDVM. Hæc est 9. pars q. in qua dicitur, quod quidam hæretici non baptizant in forma ecclesiæ, & talis baptismus iteratur. Alij hæretici dant in forma ecclesiæ, & talis non reiteratur. Io. de Fant.

CASVS. Soluit nunc Gratianus dicens, qd sup. dic. ca. &c. & ma-

¶ De eodem. Cap. XLIX.

Corporalia^a sacramenta, quæ portant, & celebrant etiā segregati ab unitate corporis Christi, formam possunt exhibere pietatis^b: Virtus uero pietatis inuisibilis, & spiritalis: ita in eis non potest esse; quemadmodum sensus non sequitur hominis membrum, quando amputatur à corpore.

¶ In aliquot uetustis codicibus hoc & sequens caput sunt coniuncta superiori.

Item Ambrosius in libro de initiandis rudibus.

¶ De eodem. Cap. L.

Non sanat baptismus^c perfidorum; non mundat, sed polluit^a; quia in diluuiio^d aquarum multarum ad Dominum non approximatur; quia, ut per Apostolum dicitur: [Quidquid non est ex fide^e, peccatum est.] & ipsis, qui faciunt, & quibus faciunt, non solum non prodest; sed & ad iudicium est.

a ¶ Polluit.] Hucusque Ambrosius. Sed Algerus lib. 3. cap. 1. referens hunc locum, addit usque ad uer. approximatur, ac deinde, c. 13. citans etiam eundem librum B. Ambrosij, adiungit reliqua huius capituli usque ad finem.

Item Leo ad Nicatam Aquileiensem episcopum, epist. 77. al. 79. c. 7.

¶ Per manus impositionem confirmentur, qui ab hæreticis baptismus accipiunt. Cap. LI.

Hi qui baptismum ab hæreticis acceperunt, cum baptizari^f antea non fuissent, sola inuocatione Spūs sancti, per impositionem manuum cōfirmandi sunt, quia formam tantū baptismi sine sanctificationis uirtute sumpserunt. Et hanc regulam, ut scitis, seruandam omnibus ecclesijs prædicamus, ut lauacrū semel initum nulla iteratione uioletur, dicente Apostolo: [Vnus^g Dominus, vna^h fides, vnumⁱ baptisma:] Cuius ablutio nulla iteratione temeranda est: sed, ut diximus, sola sanctificatio sancti Spiritus inuocanda est, ut quod^k ab hæreticis nemo accipit, a catholicis sacerdotibus consequatur.

9 Sed notandū est, quod hæretici, ut Arriani, & Sabelliani, quorum^l alij inæqualitatē, alij indiscretionē personarū^m cōfitebantur, baptismum non in forma ecclesiæ, sed suæ peruersitatis ministrabant. ¶ De his specialiter

Algerius, lib. 3. c. 1. & 13.

Psal. 31.

Rom. 14.

Poly. li. 3. tit. 10.

Inf. ea. c. hanc regulam.

Ephes. 4.

sup. c. non sanat.

maxime c. non sanat. intelliguntur de his qui non baptizati sunt in forma ecclesiæ, qui debent iterum baptizari. Et hoc probat per seq. c.

l ¶ Quorum.] Ut Arriani, qui dicunt filium nō coæternum patri. 24. q. 3. c. quidam. ver. Arriani.

m ¶ Personarum.] Ut Sabelliani, qui dicunt eandem personam esse Patris, & Filij, & Spiritus sancti, ut 24. q. 3. quidam. ver. Sabelliani.

n ¶ Ecclesiæ.] Quæ necessaria est. 32. d. §. uerum. & inf. ead. c. deirahe.

Error Sabellianorum.

Si quis confugerit.] CASVS Statutum fuit in Nicæno concilio, ut baptizati a Paulianistis, præter formam ecclesiæ, ad nos redeunt debent iterum baptizari, eorum clerici, si aliàs fuerint inculpabiles, post baptismum, apud nos ordinentur, si verò minus idonei inueniantur.

Ambrosius locutus est dicens.] Non sanat baptismus per fidorem, &c.] Sed etiam, ut rebaptizentur, & reordinentur in concilio Nicæno, c. 19. Statutum est.

¶ Rebaptizentur, & reordinentur, qui de Paulianistis, & Cataphrygis ad Ecclesiam redeunt. Cap. LII.

Si quis confugerit ad ecclesiam catholicam de Paulianistis, & Cataphrygis, statutum est rebaptizari eos omnino debere. Si qui verò clerici erant apud eos, si quidem inculpati fuerint, & irreprehensibiles, rebaptizandi sunt, & rursus etiam ab episcopo ecclesiæ catholicæ ordinentur. Si vero examinati minus fuerint apti deprehensi, deponi eos oportet. Similiter autem, & circa diaconos, & de omnibus, qui in eodem clero inveniuntur, eadem forma seruabitur.

a ¶ Cataphrygis.] Legitur hac dictio in prisca versione, quæ est in varijs exemplaribus collectionis Isidori impressis, ac manuscriptis: sed non est in Canone Græco, neq; in versione Dionysii, aut alijs recentioribus. Quod autem, & isti baptizandi sint traditum est in concilio Laodiceno, c. 8. in synodo septima. seu secunda Nicæna, c. 7. & infra. de consec. d. 4. c. hæc verò, quod est Gregorij.

β ¶ Diaconus.] Græcè est, πρεβιτῶν διακονιστῶν, καὶ ὁλως περὶ τῶν ἐν τοῦ κληρικῆς ἐξουσίας, id est, De diaconis, & de his omnino, qui in commune connumerantur.

Item Innocentius ad Episcopos Macedonia, epist. 22. c. 5

¶ De eodem. Cap. LIII.

Paulianistæ in nomine patris, & filij, & spiritus sancti minimè baptizabant; & Nouatiani iisdem tremendis, venerandisque nominibus baptizant; nec apud istos de unitate potestatis diuinæ, hoc est patris, filij, & spiritus sancti quæstio aliquando mota est.

Alij formam ecclesiæ in baptizando seruant. Sed dum ab eis baptizantur, qui in heresi, vel schismate eis communicant, sacramentum quidem baptismi ab eis accipiunt, virtutem verò non consequuntur, quam sine fide nullus consequi potest. Vnde de Domino dicitur, quod in patria sua non poterat facere signum propter incredulitatem eorum.

Vnde Augustinus tract. 80. ad c. 15. Ioannis, & sermone de catechismo, c. 3. initio.

¶ Dum verbum accedit ad elementum, fit sacramentum. Cap. LIV.

Detrahe verbum, & quid est aqua, nisi aqua? accede-

cataphrygis, qui non baptizant in forma Ecclesiæ, & sic soluantur contraria, inf. de consec. dist. 4. qui bis, sed hic non fuit facta iniuria sacramento, cum nullum præcesserit: ibi contra, vel hoc intelligendum est per illud. Nam ibi dicitur, nisi necessitas, &c. Item contra inf.

ea. si quis per ignorantiam, sed hoc de dispensatione, illud de rigore. Vel hic loquitur de iure, quia, cum hic nullum fuerit prius baptismum, nec ordo, unde non sit hic iniuria alicui sacramento: sed tamen baptizatur, & ordinatur, nec tangit illud hoc, quia ibi alius casus. scilicet quia ibi sunt duæ quæstiones secundum vnum casum.

c ¶ Rursus.] Arg. quod non baptizatus nullum recipit ordinem. ext. de presb. non baptizatus. ca. si quis presbyter. inf. eo. ti. c. si quis per ignorantiam, super causa Pauli.

d ¶ Deponi.] De facto, vel deponi, id est non admitti.

e ¶ Paulianistæ.] Isti non baptizant in forma ecclesiæ, sed Nouatiani sic, sed rebaptizant iam baptizatos. Sed illi, quia ab eis in forma ecclesiæ sunt baptizati, si eis cōcant in heresi: tunc effectum sacramenti non recipiunt, quæ nullus sine fide consequi potest.

f ¶ Alij.] Hic §. respicit, §. sup. positum, sed notandum.

g ¶ In patria.] Quia nemo propheta est acceptus in patria sua. *h* ¶ Non poterat.] i. noluit, vel quia potentia sue non congruebat, ar. 32. q. 5. si Paulus, quia ipsi erant increduli. Sed nonne poterat facere ne essent increduli, & ita facere miracula: nam dicitur regula iuris, quod qui potest facere, ut possit, debet posse, ut ff. de regul. iur. q. potest, sed lex illa intelligitur de eo, qui tenetur ex necessitate, & adstrictus est ad aliquid faciendum.

Baptismo an fiat iniuria per reiterationem.

Ordinari nequit qui baptizatus non est.

Scilicet de eo ordine quem apud hæreticos videbamus habere. Arch.

Luc. 4.

Pro Paulianistis, repellantur.

a ¶ Paulianistis.] Qui dicebant Christum non fuisse semper, sed a Maria sumpsisse initium, ut inf. 24. q. 3. quidem, §. Pauliani.

b ¶ Cataphrygis.] Cataphrygæ dicunt spiritum sanctum paruulum hominem, &c. ut in præd. c. quidam, verbo,

Detrahe verbum.] CASVS. Ostendit hic, quod si verbum euangelicum sub forma debita apponatur ad aquam, ipsa fit sacramentum: in qua tanta virtus est, ut corpus tangat, & cor abluat, non tamen quia verbum dicitur, sed quia fides adhibetur. Seq. §. patet.

i ¶ Detrahe.] Id est, si aliquis immergat aliquem, & non

De trahere verbum ab aqua, &c. quod significat ibi verbum.

non proferat verba, non baptizat: quia non solum elementum, nec sola verba ad hoc sufficiunt. Vel aliter; quidam baptizant tantum in nomine patris, & spiritus sancti, & tunc expone, detrahe verbum, id est, filium: quod est aqua, nisi aqua? quasi dicat, non est ibi baptismus. de consec. dist. 4. in syno

Aqua baptis-
mi, an sit sa-
cramentum.

do. Vel aliter detrahe verbū ab aqua. i. formam, & non erit sacramentum baptis-
mi. Et no. q. Gādul-
phus dixit, q. ipsa a-
qua fit sacramentū
.f. ipsum elementū
arg. de consec. d. 2. ca.
sacrificium, unde si
asinus bibat aquam
illam, bibit sacramē-
tum, sicut de mure
diximus de consec.
dist. 10. secunda,
qui bene non custo-
diunt. Alij dicunt,
quod impossibile ē,
quod asinus bibat
sacramentum nam
dicūt, quod aqua il-
la in eodem instanti
incipit, & desinit ef-

Idē incipit,
& desinit in
eod. instanti.

se sacramentum .f. in ultima prolatione ipsius formæ, Baptizo te in nomine patris. &c. ut notaui de consec. d. 4. c. 1. sed per alias orationes, quæ primo funduntur super ipsā aquā, non fit aqua hoc ita verum est s. m. eos, q. si in eo instanti quo forma finit, & aqua fit sacramentū, puer non esset in aqua, puta antequam dixisset, & spiritus sancti, leuasset eum de aqua: non esset baptizatus. Nec est mirum si incipiat, & desinat esse in eodem instanti, cum sit idem ēt in alijs casibus, secundum legem, nam si quid mihi debetur sub conditione, & illud accepero, tunc ante existentiam conditionis: si post existat conditio, eodem instanti incipit, & desinit esse debitum, ff. de accept. l. ante penul. & i. q. d. in diem, ut dicit lex. Sed falsum est q. lex dicit, quia intelligitur olim liberatus, ut ff. de solu. sub cōditione, debitor. Melius potest poni exemplum in seruo dato uxori a viro, ut eum manumittat. nam in eodem instanti incipit, & desinit habere dominium, ff. de don. inter vir. & vxor. quod autem. §. vlt. arg. hic, in si. contra: quia alius est sonus, &c. sed quod dicit, q. virtus permanet, non intellige in aqua, sed in puero. Item arg. cōtra. ff. de vsuf. Tertio cum morietur. Item aliud exemplū potest poni vbi quis simul incipit, & desinit esse debitor. ut ff. ad Velleia. debitor. Quidam autem intelligunt aliter illam literam.

a ¶ Verbum.] Nam verba necessaria sunt. arg. in l. 1. ff. de verb. oblig.

Baptismus
in maris lit-
tore factus
nō cōsecrat
totū mare.

b ¶ Et sit sacramentum.] i. sacramentum sit ibi ex forma verborum, & aqua: quod est baptismus. Sed queritur si in litore maris baptizetur, quis, an tota aqua consecratur, an non? Dicendum est, quod illa tantum quæ puerum tangit, arg. ff. de relig. l. 2. §. Celsus. nam ibi dicitur, quod sola terra, quæ tangit corpus hominis, est religiosa. Vel potest dici, q. etiam illa, quæ istam tangit, ut ff. de re. vend. quæ religiosus, sed exaudi per canonem, l. 1. q. 3. quoniam multos, quia excommunicatio non transit in tertiam personam: sic nec religio.

dit verbum^a ad elementum, & fit sacramentum^b. & infra. ¶ Unde ista tanta virtus aquæ, ut corpus tēgat, & cōr abluat, nisi faciente^c verbo? nō quia dicitur; sed quia creditur^d. Nam & in ipso verbo aliud est sonus^e transiens, aliud^f virtus manens.

De his etiam, qui in heresi, vel schismate baptizantur, scribit Augustinus libro de fide ad Petrum diaconum, c. 36. dicens.

¶ Extra ecclesiam baptizati perniciem sibi cumulant, si ad ecclesiam non redierint. Cap. LV.

F Irmissime tene, & nullatenus dubites, extra ecclesiā baptizatis, si ad ecclesiam nō redierint, baptismo cumulari^g perniciem. Tantum enim valet ecclesiasticæ societatis communio † ad salutem; ut baptismo non saluetur, cui non ibi datur, vbi oportet ut detur.

Item tractatu 13. ad c. 3. Ioannis.

¶ Infirma sunt dona, quæ præter vnitatem ecclesiæ habentur. Cap. LVI.

T Eneamus^h fratres mei vnitatē. Præter vnitatē, & q. facit miracula, nihil estⁱ. In vnitatē. n. erat populus Israel, & non faciebat miracula: præter vnitatē erant magi^k Pharaonis, & faciebant similia Moyfi. Populus Israel, ut dixi: non faciebat miracula. Qui erant salui apud Deum, qui faciebant, an qui non faciebant? Petrus

c ¶ Faciente. i. in forma Euangelij: in nomine patris, & filij, & spiritus sancti.

d ¶ Creditur.] Sup. ea. sicut. Vt ergo, quod mutus possit baptizare; quia matrimonium potest contrahere: maxime si tres personas potest exprimere; quod concedo si est

Alg. l. 3. c. 12.

† unitas.] ori.

Exod. 7.

est mutaster, aliter si loqui non potest, nō baptizabit r. & quod dicitur, sed quia creditur, hoc ad suscipientem. refertur, quia non exigitur fides conferentis, sed suscipientis, de consec. d. 4. tunc valere, ab ipso enim dante sola intentio requiritur, ut dixi sup. ea. sicut.

e ¶ Sonus.] est Sonus vocalis, & est sonus mentalis:

f ¶ Aliud.] i. efficacia a Deo tibi collata, inf. de consec. d. 4. c. solet, & c. quamuis, & c. ecclesia paradiso.

F Irmissime.] CASVS. Dicitur hic quod non prodest baptismus si extra vnitatem ecclesiæ conferatur, nisi si baptizatus ad ecclesiam redierit.

g ¶ Cumulari.] Cumulum supplicij. 32. q. 7. vsq; adeo.

T Eneamus.] CASVS. Dicitur hic, q. extra vnitatem ecclesiæ non profunt dona etiā miraculosa, & hoc probatur exemplo populi Israel, & magorum Pharaonis, qui fecerunt miracula, & tamen damnati sunt, sed populus non fecit miracula, & tamen saluabatur, ut qui dam Christiani in nouo testamento saluantur, licet miracula non fecerint, sed Simon magus qui damnatus fuit, miracula fecit. Sequens c. patet.

h ¶ Teneamus.] Probat baptismum posse conferri a Magis, & ipsi possunt miracula facere inf. ea. prophetauit.

i ¶ Nihil est.] Quo ad vitam æternam.

k ¶ Magi.] Ioannes, & Mambres. isti magi. s. Ioannes, & Mambres tria fecerunt miracula, virgas in serpentes conuerterunt, & aquam in sanguinem, & fecerunt aquam ranis ebullire, sed Cyniphes 2. non potuerunt educere, ut Moyses, unde dixerunt 3. Digitus Dei est hic, & ita fecerunt in quarto miraculo, scilicet in tertia plaga 4. quia primum non fuit plaga, & ideo quandoque dicuntur, defecisse in tertio miraculo, quia in tertia plaga

r Adde idē esse in superstro. facit gl. in si. in l. ff. de leg. iur.

Ioannes, & Mambres magi, tria fecerunt miracula.

237. d. c. legimus, §. hinc etiam.

3 Exod. 26. q. 5. nec mirum, vel nec ideo.

plaga. 26. q. 5. nec mirum.

H Anc.] Hoc c. est pars illius c. sup. ea. qui. & repetit hic finē illius cap. ut exponat in §. sequenti. NEMO. Hæc est decima pars quæstionis, in qua dicitur, quod baptismus potest dari a quocunque: & hoc usque ad §. hoc

Ab. 8. & 9.

Lac. 10.

Apostolus resuscitauit mortuum, Simon magus fecit multa. Erant ibi multi Christiani, qui non poterant facere, nec quod faciebat Petrus, nec quod faciebat Simon. Sed unde gaudebant? quia nomina eorum erant scripta in coelo.

Item Leo ad Nicetam episcopum, epist. 79. c. 7.

¶ Baptisma semel traditum non est reiterandum.

Cap. LVII.

sup. ea. c. hi qui.

Eph. 4.

sup. ea. c. si iustus.

H Anc. regulam, ut sciatis, seruandam omnibus ecclesijs prædicamus, ut lauacrum semel initum nulla iteratione violetur, dicente Apostolo: [vnus Dominus, vna fides, vnum baptisma.] Cuius ablutio nulla iteratione temeranda est: sed ut diximus, sola sanctificatio sancti spiritus inuocanda est, ut quod ab hæreticis nemo accipit, a catholicis sacerdotibus consequatur,

10 Nemo^b, in hæresi, vel schismate constitutus intelligendus est. Ceterum si cum fidei integritate, & animi puritate de manu hæreticorum in forma^c ecclesiæ aliquis baptismum acceperit; tunc impletur illud Augustini: [Per lapideum canale^d aqua transit ad areolas, & iterum: [Spiritus virtus sacramenti. &c.] Idem sermone 11. de verbis Domini, de blasphemia in spiritum sanctum.

¶ Etiam per malos boni colliguntur. Cap. LVIII.

Spiritus sanctus in sancta ecclesia, etiam isto tempore, quo velut granum† cū palea tritatur, sic operatur, ut nullus veram confessionem aspernetur, nullius simulatione fallatur^e, atque ita reprobos^f fugiat, ut etiam per eorum ministerium probos^g colligat.

Ecce quando† ab hæreticis baptismum cum sua virtute accipitur: cuius tam necessaria administratio est, ut nec etiam a paganis^h datum possit reiterari. Unde in ecclesiastica historia legitur, quod Alexander episcopus Alexandrie, cū Petri martyris solēnia celebraret, post expleta Missarum sacramenta vidit super oram maris puerorūⁱ ludū imitantium, ut fieri solet, episcopum, & gerentiū ea, que in ecclesia gerimos est. Mox eos ad se perducere iubet; & quid egissent percunctatur. Illi rei ordinem pandunt baptizatos a se esse quosdam catechumenos confitentur per Athanasium^k puerū, qui illis fuerat episcopus simulatus. Ubi ex responsis eorum vidit secundum religionis nostre ritū cuncta constare, statuit, illis, quibus integris interrogationibus^l, & responsionibus aqua fuerat infusa, iterari

est bona solutio & vera, quæ probatur per sequens c.

b ¶ Nemo.] Arg. ad quæst. de inuasore, vtrum per eum possit presentari clericus in ecclesia, & si per hæreticū sententia iusta detur, de consec. dist. 8. & dixit dominus. Ioan. quorum vtrunque falsum est, quia inuasor non

toleratur. & hæreticus est excoicatus.

c ¶ Forma.] Scilicet in necessitate, vel ignoranter.

d ¶ Per lapideum canale^m.] supra c. si iustus.

Spiritus sanctus.] CASVS. Dicitur hic, quod spiritus sanctus, & si nullius fictione fallatur, sic tamē fidei vititur, ut per eorū ministerium bonos colligat.

e ¶ Fallatur.] Nam mentiri Deo possumus, sed ipsum fallere non possumus. de consec. dist. 2. panem. omnia enim certæ sunt ei. ff. de iudi. sed & si restituat §. ult. arg. contra. 31. dist. oportet. 16. q. 1. reuertimini.

f ¶ Reprobos.] Arg. non præiudicare alicui in sua causa religionem alterius, nō enim melius debet alicui credi, quia signa & miracula facit, cū & bonis & malis sint communia, sup. ea. c. multa.

g ¶ Probos.] Quia illud sacramentum puro corde sumunt, inf. eo. non nocet.

ECCE. iste §. & historia in eo polita patent ex textu.

h ¶ A paganis.] Si in forma ecclesiæ detur, de consec. dist. 4. a quodam.

i ¶ Puerorum.] Doli capacium. aliter nihil agerent 2. nā tales furiosos cōparantur, ff. de acq. pos. l. 1. §. primo, 15. quæstio, 1. illud. Quis autem sit doli capax, lex dicit, scilicet qui est proximus puber tati. ff. de reg. iur. pupillum. ignorans tamen acquirit aliqd

¶ Arg. inf. ea. qd quidam. in princ.

¶ Metiri Deo possem⁹, sed non ipsum fallere.

¶ Miracula bonis & malis sunt cōia.

¶ Quod non sup. ea. q. de dit. in fine.

hoc ergo. Io. de Fant.

CASVS. Supra in quibusdam c. dictum est, quod baptizati ab hæreticis consequuntur effectum baptismatis, & remissionem, ut sup. c. si iustus fuerit, & in capitulis sequentibus. postea dictum est in quibusdam c. contrarium, ut in cap. etiam. & sequentibus. Nunc Gratianus soluit hanc contrarietatem, dicens, quod illi, qui ignoranter, vel in necessitate, & in forma ecclesiæ recipiunt baptismum ab hæreticis consequuntur remissionem, alias non, & hæc

Decret. Grat. pars I.

ff. quemadmod. ser. amit. si patrem. §.

K ¶ Per Athanasium.] Proprium nomen.

l ¶ Integris interrogationibus.] Per hoc, quod dicit, integris, patet per non iocosum factum fuisse: & ita non soluitur hic illa quæstio arg. de consec. d. 4. solet quæri. licet quidam dicant eam hic solui. Sed dico etiā, quod licet formam ludendo accipiat. dum tamen baptizare intendat, baptizat. Si autem omnia iocose fiant, non erat baptizatus, ar. 22. q. 2. c. q. ait. ff. de ast. & oblig. obligationum

Baptizatus iocose nō est baptizatus sub.

substantia, §. ult. extra de sent. excom. si vero.

ADDITIO. De hoc etiam no. in preced. c. solet. in gl. ult. ibi videas. Arch.

a [Baptismum.] Argu. non iterari sacramentum, licet non sit perfectum.

b [Non debere.] Ar.

simulationem alicui

præiudicare i. su. di.

27. quod interroga-

sti. inf. 22. q. 5. ecc. j.

de consecr. dist. 4. so-

let quæri 2, contra,

inf. ca. 22. q. 2. quod

ait, ff. de act. & obli-

gationum.

c [Sed adimpleri.]

Arg. 23. di. quorum-

dam. 7. q. 1. nihil.

d [Ea quæ] Scili-

cet, vt in vertice &

pectore & in scapu-

mo. pi. vel

hypo. sol.

fac non ite. c. 1. in fi.

loan.

S I quis] CASVS.

Aliquis antequam

baptizaretur, fuit or-

dinatus in presbyte-

ri, & ante baptisma

multos baptizauit.

Modo querit vtrum

baptizati ab eo de-

beant iterum baptiza-

ri, & an debeat ipse

a promotione repel-

li. Et rñdet Roman⁹

Pontifex, qd nō dēt

iterum baptizari: sed

de ordinatione non

rñdet. Et legitur ista

interrogatiue vsque

ibi, Sed Romanus

Pontifex.

e [Si quis.] Quidā

ponunt ita casū utū.

Dū qōnes sūt hic

Isidoro. Prima vtrū

baptizati ab ordina-

to an baptisma sint

rebaptizandi? Scēta,

vtrū ipse deat ordi-

nari? Ad primam

qōnē rñdet ab illo

loco, sed man⁹. Secū

dā qōni non rñdet:

sed potest decidi per

c. sup. ea. si quis tō-

fugerit. & secundum

hoc legitur totum

sub interrogatione vsq; ad illud, sed Romanus. Sed sup

plebis secundum hoc in litera, vterius non ordinetur,

sed, idest, quia, &c. Et ita respondet vni quæstioni, non

alii, arg. extra de præsumpt. nonne instit. de inut. stipul.

§. quoties. C. de diuer. rescript. l. 1. & hoc verum est, cum

sint connexæ. Alii legunt cap. plane, & dicunt, quod ba-

ptizati ab eo debent rebaptizari. Sed male dicunt, vn-

de illud. Sed Romanus est correctiuum, & ipse vterius

non ordinetur. & hoc corrigitur sup. ead. si quis confu-

gerit. Vel hic loquitur de rigore secundum Isidorum, se-

cundum casum, quem ponit Isid. secundum falsam quo-

rundam opinionem, qd scilicet tales debent rebaptiza-

ri. vnde corrigit statim ibi, sed Romanus. quasi dicat:

ita alii dicunt, sed Romanus, &c.

f [Non ordinetur.] De rigore, aliàs secus. ext. de cler.

non ord. ministran. c. 1.

baptismum^a non debere^b, sed adimpleri^c ea, quæ^d sa-
cerdotibus mos est. Hinc etiam Isidorus ait.

[De his, qui per ignorantiam ordinantur, antequam
baptizentur. Cap. LIX.

S I quis^e per ignorantiam ordinatur, antequam bapti-
zetur, debent ab eo baptizati iterum baptizari, & ipse
vterius non ordinetur^f. Sed Romanus Pontifex non ho-
minem iudicat, qui baptizat, sed spiritum Dei submini-
strare gratiam baptismi, licet paganus^g sit qui baptizat.

[Caput hoc Burchardus & Iuo citant ex dictis Isidori: ex qua
citandi formula solet indicari non esse propria auctoris verba.
Videtur autem in priore parte, vel proponi questio, vel falsa ali-
cuius opinio recitari, cui deinde in posteriore parte opponatur ve-
ra. Sed Romanus, &c. quæ infra etiam de consecr. d. 4. cap. Ro-
manus, citatur ex Isidoro. Idque clarius lib. 9. capitularium, c. 4.
exponitur his verbis: Si quis baptizatus est a presbytero non
baptizato, & sancta Trinitas in ipso baptismo inuocata
fuit, baptizatus est, sicut Sergius Papa dixit; Impositione
verò manus indiget Gregorius episcopus Romanus, &
Ioannes Sacellarius sic senserunt.

P A L E A. Cap. LX.

S I presbyter ordinatus deprehenderit se non esse ba-
ptizatum, baptizetur, & ordinetur iterum^a.

[Hæc palea, & locis indicatis, & in collectione, quæ est in to-
mo 3. Conciliorum post decreta Alexandri tertij, & c. 1. de presby-
tero non baptizato citatur ex concilio apud Compendium.

a [Iterum. Sequebatur, & omnes quos prius baptizauit:
quæ sunt expuncta, quia non habentur in d. c. 1. de presbytero non
bapt. neque in c. ueniens, eod. tit. ubi refertur, licet habeantur in
alijs locis indicatis.

Quod autem cetera sacramenta ab hæreticis mini-
strari non possint^h; testatur Hieronymus in Aggaum
prophetam, c. 2.

[Non placent Deo, quæ ab hæreticis offeruntur.

Cap. LXI.

S Ic[†] populus^a iste hæreticorum omnium est in con-
spectu meo, dicit Dominus, oē quod fecerit, quod

Cap. lib. 5. c. 4.

Burc. l. 4. c. 100.

Algerus. l. 3. c. 6.

Iuo p. 1. c. 294.

Pann. l. 1. c. 95.

Mag. l. 4. d. 5. in prin-

cipio.

ext. c. 1. de presbyte-

ro non bapt. l. 6. c. 94

Burc. l. 4. c. 74.

Iuo p. 1. c. 268.

Pan. l. 1. c. 96.

Baptismi .sa-
cramentum
etiam imper-
fectum non
iteratur.

1 Adde qua-
liter proba-
bitur simula-
tio, & an per
testes, not.

Bald. in l. 1.

C. plus vale-

re, quod agi.

& in l. sicut.

§. super ua-

cuum. ff. qui

mo. pi. vel

hypo. sol.

2 Arg ad hoc

intra 27. q.

1. mulieres

obtentu. vbi

de hoc.

3 Et est dicē

dū, p sic ext.

de presbyte-

ro non bapt.

cap. 1. & 2.

Arch.

g. [Paganus] Sup. d. 32. §. verum. inf. de consecr. dist. 4.
quos a paganis contra, sed ibi præter formam ecclesiæ
fuerunt baptizati: hic autem de eo baptismo agitur,
quod in forma ecclesiæ traditur.

QVOD AUTEM. CASVS. Dictum est sup. quod sa-
cra-

cramentum baptismi sumptum ab hæretico in necessi-
tate, vel ignoranter, valet: cetera verò sacramenta ab eis
ministrari non possunt: & si fient ab eis, inania sunt, &
intelliguntur sequentia c. de sacramentis hæreticorum,
in quibus forma ecclesiæ prætermittitur, vel quando re-
cipiuntur ab eis præter necessitatem, & scienter.

h [Non possint.] Cum effectu gratiæ. not. facti gratiā
nocere item not. non quod quis faciat, sed cuius aucto-
ritate quid faciat, considerandum.

S Ic populus.] CASVS. Dñ in hoc, quod oblationes hæ-
reticorum, vel vota, siue pro pace, siue pro peccatis
fiant, item sacrificia, ieiunia, elemosynæ, & castitas
eorū, omnia sunt cōtaminata in cōspectu Dei. Sequen-
tia c. vsque ad c. si quis inuuit, plana sunt: quia de eadē
materia loquuntur, & idem repetunt, & per te videbis.

i [Sic populus.] Sic, consecutus est, & hæc sequentia
cap.

† al. Si

cap. loquuntur quando forma prætermittitur, vel scienter præter necessitatem sacramenta recipiuntur.

a ¶ Vel Vota.] Gñale est, & postea subdividit p partes.
b ¶ Vel pro salute.] Pro salute & p peccato dicit, quasi sint nomina sacrificiorum, quorum vnum ad salutem con-

x De his sacrificijs ple-
ne legitur.
in Leuitico,
Archid.

mihi obtulerit, vel vota^a, & vel pro salute^b, vel pacifica^c vel pro peccato, vel pro delicto, vel in holocaustu^d, siue eleemosynas, siue ieiunia, siue victus continentia, & corporis castitatem, contaminata erunt in conspectu meo^e. Quamuis enim sancta videantur specie sui^f, quæ offeruntur à talib. tamen, quia tractata sunt ab eo, qui pollutus in anima est, omnia polluentur.

a ¶ Sic populus] In originali legitur, sic populus iste, & sic gens ista. Iudæorum videlicet, atque gentilium, & hæreticorum omnium, &c.

b Vota. Ibidem habetur, vel vota pro salute sed ob glossam non est mutatum.

Item in Amos prophetam, c. 5.

¶ De eodem. Cap. LXI I.

Odit Deus sacrificia hæreticorum, & à se projicit; & quotiescunq; sub t nomine Domini fuerint cõgregati, detestantur foetorem eorum, & claudit nares suas.

Idem in Osee, c. 6.

¶ De eodem: Cap. LXIII.

Illi offerunt panem sacrilegum, & dant eleemosynas, & sectari videntur humilitatē. Quæ ego, si vere^h fiant holocausta interpretor. Cum autem scientiam Dei reliquerint, frustra truncato capiteⁱ fidei, cetera mēbra habere se iactant.

Idem in epistolam ad Gal. c. 1.

¶ Sine fide & charitate nec Euangelium^k habetur, nec pro sunt aliqua bona. Cap. LXIII I.

M Arcion^k, & Basilides^l, & ceteræ hæreticorum pestes non habent Dei Euangelium; quia non habent spiritum sanctum, sine quo humanum^m fit Euangelium, quod docetur: nec putemus in verbisⁿ scripturarū esse Euangelium, sed in sensu^o, nō in superficie, sed in medulla, non in sermonum folijs, sed in radice rationis.

Idem ad c. 5. eiusdem epistola.

¶ De eodem. Cap. LXV.

V Ide quātum bonum sit charitatis. Si ita martyrium fecerimus t, vt nostras velimus ab hominibus reliquias honorari; si opinionem vulgi sectantes, intrepidi, sanguinem fuderimus, & substantiam nostram vsque ad mendicitatem propriam dederimus; huic operi^p non tā præmium, quàm poena debetur, & perfidiæ magis tormenta sunt, quàm corona^q Victoriæ.

Item ex concilio Laodicensi, c. 32.

¶ Hæreticorum benedictio, maledictio est: Cap. LXVI.

N On oportet hæreticorum benedictiones^r accipere: quā magis sunt maledictiones, quam benedictiones

d ¶ Vel in holocaustum.] Holon totum, cum incendium. 50. dist. ponderet, versi. fina.

e ¶ In conspectu meo.] Ecclesiastica enim dignitas non facit eum Christianū, vt inf. 2. q. 7. non omnes episcopi.

f ¶ Specie sui.] Quantum ad superficiem.

g Odit.] ¶ Et claudit nares.] Humana loquitur similitudine, vt 24. q. j. odi.

h ¶ Lli.] Vere.] i. Iuxta charitatem & de pen. d. 4. c. penul. & ult.

i ¶ Truncato capite.] i. fide quæ est fundamentum omnium bonorum sup. ead. cum Paulus.

Fides est fundamentum omnium bonorum.

k Marcion.] Iste Marcion dixit duo esse principia, vñū superiorum aliud inferiorum 24. q. 3. quidam. versi. & Marcionistæ.

l ¶ Basilides.] Iste negavit Christū fuisse passum. vt 24. quæst. 3. cap. quidam.

Error Basilidis hæretici.

m ¶ Humanum.] d. est, nō dininum, non conferens gratiam.

n ¶ In verbis.] Arg. verba rebus, non res

Verba res. deferunt.

o ¶ Sed in sensu.] ar. 1. r. q. 3. antecessor. & c. quod prædecessor. ar. ff. de leg. & senatusc. scire leges. ar. ext. de verb. sig. propterea. & intelligentia. ar. 22. q. 2. is qui.

p ¶ Ide quantū.] ¶ Operi.] ar. q. dare eleemosynam ad vanā gloriā sit peccatum argu. 23. q. 1. militare. 24. q. 1. odi.

q ¶ Quam corona.] supra. dist. 90. neque, in fi. & c. si quis aut infra de poe. dist. 3. §. pe. contra. ibi dicit Aug. quod si quis nō habens charitatē patit martyrium, & si non prodest ei ad vitam eternā, prodest tamen ei ad minus supplicium subeundum. Sol. ibi agit de illis, qui bono zelo,

Martyrium non semper prodest ad salutē eternam.

r ¶ Non oportet.] ¶ Benedictiones.] Id est, sacramenta, vel dogmata: vel hoc dicit ironice, benedictiones

Alg. l. 3. c. 12.

Deus dedit p. 2.

Anf. l. 9. c. 48.

† antea legebatur in nomine.

† al. scrimus.

Deus dedit p. 2. & 4.

Burc. l. 3. c. 259.

Iuo p. 3. c. 260.

tem conseruandam, alterum ad peccata purganda offerebatur, quidam codices non habent secundum. H.

c ¶ Vel pacifica.] Sic autem dicebatur sacrificium quod offerebatur pro pace adeptā, vel adipiscenda.

et si non secundum conscientiam martyrium subeunt: hic de illis qui arroganter, vt hic innuitur. Ioan.

† ¶ Non oportet.] ¶ Benedictiones.] Id est, sacramenta, vel dogmata: vel hoc dicit ironice, benedictiones

li 2 ciones

ationes, i. dignitates & predicationes, quæ idiotis videtur benedictiones, vel benedictionum abusiones.

* Sub. & cōr
gigi. i. q. 3.
excoīcatos.
&c. cū excoī
municato.
& p hoc ca.
Ad idem 21.
dist. clericos.
in fi. & 25.
dist. plectis.
verū. ad o-
clatū. Arc.

Non liceat.] ¶ Schismaticis.] inf. de consec. dist. 1.
ep̄s nullum. contra. Solu. illud antiquitus i. illud
de consuetudine ecclesiæ roboratum.

In ecclesia Dei.]
b. ¶ Nec vera.]
Quātum ad habēdu
reī sacramēti, & li
citam executionem.
c. ¶ In nostrę proprie
tate.] Id est vera fi-
de incarnationis,
qua credimus Chri-
stianos Deo reconciliari nascendo, mori-
endo & resurgendo, &c. 23. d. qui ep̄s.
A D D I T I O. Vel in
sua propria natura
humana. q. d. nō sūt
rata & vera quo ad
effectū executionis,
vel gratiæ & salutis,
sine fide mediatoris
id est, nisi credatur
Christ⁹ ver⁹ Deus:
& nos reconciliasse
patrī. sine hac fide
nil valet offerētibus
quo ad vitā, & salu-
tem, & similiter su-
mentib. Pe.

Manifestum est
per crudelissi-
mā.] Scilicet Ari-
nam.
c. ¶ Extinctum.] Vt
24 q. 3. refecand⁹.
¶ Intercepta.] i. p-
sus quo ad effectum
2. cōlumpia. & ita di-
cit Ovidius in sexto
metamorpho. in ta-
bula ranarū: Colla i
tercepta videntur.

Si quis.] CASVS.
Hoc c. diuidit in
tres partes. In pri-
ma dicit Cyprianus,
q̄ si quis sequit̄ here-
sim iam damnatam
seipsum damnare vi-
detur, nec cum eo ci-
bum vel potum su-
mere debemus. sicut
testat̄ Apostolus, &

hoc etiam probatur per historiam de Abdo 3 prophe-
ta. In secunda dicitur q̄ sacramenta non sunt ab eis re-
cipienda; quia falsa sunt, cum nec cibus temporalis sit
cum eis sumendus: & q̄ falsa sunt, multipliciter probat.
In tertia parte dicit, q̄ quicunq; eos defendunt, punien-
tur, & non solum duces, & auctores, sed etiam. partici-
pes. Et hoc probatur auctoritate Moyſi, & Osee prophe-
tę. Secunda pars incipit ibi [An debet.] Tertia ibi, [Qua-
re qui,] Io. etiam posuit in suo apparatu casum, & eum
videbis.

CASVS. Intendit Cyprianus probare, q̄ non debemus
vti sacramentis hæreticorum. Primo auctoritate Aposto-
li, qui cibus corporalem prohibet cum eis sumi. Secun-
do auctoritate Domini, qui prohibuit Abdon prophe-
tam cum eis cibus sumere. Tertio, quia hæretici mo-
re simiæ imaginem tm̄ habent sacramentorum, sed nō
habent vera sacramenta. Quarto, quia si mali, qui sunt
in ecclesia post trinam monitionem comparantur

ethnicis & publicanis, vt cum eis nō sumamus cibum,
multo fortius ipsi hæretici præcisi: Quinto, quia non
tantum ipsi puniuntur, sed etiam eis fauentes, & corū
sacramentis vtentes. Sexto auctoritate Osee prophetę
dicentis, sacrificia eorum esse panem luctus.

g. ¶ Exie-

In capitulis Martini
Brac.

Item ex consilio Martini Papæ, c. 70.

¶ Neque cum hæreticis, neque cum schismaticis licet
orare. Cap. LXVII.

Non liceat clericis, vel laicis ab hæreticis eulogias
accipere; quia maledictiones sunt magis, quàm be-
nedictiones: neq; liceat aut cum hæreticis aut cū schisma-
ticis^a orare.

*Item Leo ad Anatolium Constantinopolitanum epis-
copum, epist. 38. c. 2.*

¶ Extra ecclesiam non sunt vera sacrificia,
Cap. LXVIII.

In ecclesia Dei, quæ corpus Christi est, aliter nec rata
sunt sacerdotia, nec vera^b sacrificia: nisi in nostrę pro-
prietate^c naturæ verus non pontifex reconciliet, verus
immaculati agni sanguinis emundet.

Lanfran in l. de
Eucharistia.
Alg. l. 1. c. 10.
luop. 2. c. 9.

Item Leoni Augusto, epist. 73.

¶ Impiorum manibus diuina sacramenta se subducunt.
Cap. LXIX.

Manifestum est per crudelissimam^d, insanissimamq;
saucitiam^e in Alexandrina sede omne celestium
sacramentorum lumē extinctum^e intercepta^f est sacri-
cij oblatio: defecit chrismatis sanctificatio: & patricidali-
bus manibus impiorum omnia se subtraxere mysteria,

Anf. l. 9 c. 70.
† al. v. g. m. 129.

*Item Beatus Martyr Cyprianus in epistola contra
hæreticos.*

¶ Sacramenta extra ecclesiam ministrari possunt, salutē
vero conferre non possunt. Cap. LXX.

Si quis iniquus, de ecclesia, hæretica presumptione exie-
rit^g. a semetipso^h damnatusⁱ. Cum huiusmodi,
secundum Apostolum, nec cibum quidē sumere debemus.
Declaratur hoc in libro regnorum, vbi cū homo Dei, ad
Hieroboam^k missus esset; qui ei peccata sua expro-

l. 1. epist. 6. ad Ma-
gnum, vbi declarat
locum Paul. ad Tit. 3
4. sen. dist. 25.
Tit. 3.
1. Cor. 5.
ibid. paulo infi.
3. Reg. 15.

g. ¶ Exierit.] Id est, egerit propter quod meretur exire
& damnari. arg. 24. q. 3. si quis non recto.

h. ¶ A semetipso.] Id est, ad suum effectum, siue factum
cadendo in hæresim iam damnatam, vt infra 4. q. 5. c.

1. infra 24. q. 1. c. 1. 2. & 3.

i. ¶ Damnatus est.] Id est, ipse iniecit se in excommu-
nicationem 4. 7. q. 1. denique.

k. ¶ Ad Hieroboam.] Historia. legitur 3. lib. Reg. q̄ cū Ab-
do propheta mitteret̄ ad Hieroboam, vt eū de idololatria
redargueret, dictum est ei ne comederet, vel biberet in
Samarita, cunq; negotio finito reuerteret̄, decepit eum
propheta & in Bethel induxit eū, vt secun comederet, cū
que comedisset, locutus est ei propheta in spiritu dicens
q̄ contra verbū Dei in loco prohibito comedisti & bi-
bisti, nō iseret cadaver tuū in sepulchra patrū tuorū, cū
ergo sedēs sup a sinū rediret, inuasiit eū leo, & interfecit.

k. ¶ Ad Hieroboam. Vt 7. q. 1. denique, qui fecerat duo
idola, & vnum posuerat in Bethel, aliud in Dan.

a. ¶ Non

4 Vel die
natus est
est. ipse
vnde mar-
to dāatus
est. si. 1. 1.
3 placuit
uerſo, &
ipse ligat
Ar.

2 Id est salu-
tem, s. mini-
strorum, &
suscipiētium
Archid.

3 al. Gaddo.

Sacramenti effectus non est apud infideles, & hæreticos.

a [Non posse.] Quia scilicet effectus, vel res sacramenti non est apud illos, sed nec veritas sacramenti secundum Cyprianum, ut infra. de consecratio. distinctione quarta. quomodo supra, distinctio. 32. §. verum. Sed contra eum est infra. ead. quæst. cap. per Esaiam supra, distinctio. 19.

† illo orig.

† schismaticis] orig.

l. i. epist. 12. & in cōc. ipsius. c. i. sub persona Cæcilii.

† Novatiani] orig.

Alg. l. 3. c. 1. Idem ad Iubaianū.

Ex concilio eodem loco.

Ex epist. 7. l. i. ad Epictetum.

Ex eadem Epistola ad Magnum.

Ibidem paulo superior.

Ex concilio c. 4.
Ex eadem epi. 12.

Ad Iubaianum.
Ex eadem ad Magnum.

† Novatiano sine ceteris eiusmodi schismaticis] orig. 24. q. 1. dicimus. §. inuenimus.

Num. 16.

† al. de

stin. 19. secundum.

b [Per mendacium.] Hic erravit Cyprian prout dicit Augustin. & eum corripit 32. distinctio. §. verum infra. de consecr. distinctio. 4. quomodo. Quidam tamen volunt eum hic excusare: quia intellexit hoc de hæreticis, qui formam ecclesiæ non tenent. vel hoc verbum ubi omnia per mendacium, &c. eum excusat. agumen. de consecr. distinctio 4. solet quæri. Vel hoc dixit contra hæreticos quos semper insequabatur: sicut & Pelagius. 24. quæstio. 1. schisma. & fuit ibi excessus veritatis.

I. ecc. Grät. Pars I.

is, arg. de consecr. dist. 2. ergo Berengarius, Magister tamen credo Aug. qui dicit non errasse.

c [Non statim.] Argumen. quod non omni verbo doctrinæ credendum est, infra. 24. quæst. 1. aduocauit. sup. distinctio. 18. secundum argum. contra. supra. 50. distinctio:

si quis præpostera. inf. 23. q. 4. ille & q. 5. miles, & q. 1. quid culpatur, 8. q. 1. sciendum. arg. 11. q. 3. si quis episcopus, &c. non semper. &c. si dominus, agumen. H. Hic est arg. contra, sigilla, quæ non statim debent recipi, arg. ext. de prob. ca. tertia nā literæ approbandæ sunt. ff. de procura. si procuratorem ff. q. cuiusque vni. item eorum, §. q. si actor. non tamen sigillum reprobatum si nomē auctoris non habet extra, de eo, q. mit. in pos. cum sicut. in parte decisa.

d [Separauerint.] Hic est arg. q. maritus sciens se uxori in propinquo gradu cō sanguineum: licet in probando cō sanguinitatē defecerit, dēt abstinere ab eiusto ro ēt iubente epō ne abstineat. arg. di. 50. si quis præpostera. Quid ergo si episcopus cum excommunicat? patienter ferat, ne curet, cū nō ligetur apud Deum, ut 11 q. 3. quō, & ca. quid obest. inf. ead. ut euidenter. H.

e [Per Moysen.] Historia legitur in lib. Num. & Chore, Dathan, & Abyron, & alii ccl. viri de tribu Leui cū eis volentes habere honorem sacerdotii, surrexerūt cōtra Moysen, & Aaron, & murmuraerunt contra eos spernentes eorum sacrificia, & conficientes propria. Misit autē Moyses, & vocauit eos: q. dixerunt, non veniemus, ad quos Moyses: Vos inquit

& oīs congregatio vestra stare constituisti coram Dño & Aaron. Similiter locutus est Dominus ad Moysen & Aaron: Separamini ab inuicem de medio congregationis huius perversæ, & cum omnis vrbis recessisset a tentorijs eorū per circuitū. & Dathan, & Abyron essent: introitu papilionū suorum cum filijs, & vxoribus: aperta est terra sub pedib. eorum, & deuorauit eos cum vniuersa familia & substantia eorū: sed q. ignis egressus est a Domino, qui interfecit ccl. viros tenētes thuribula sua & offerentes incensum: præcepitque Dominus per

li 3 Mosca

Non omni verbo credendum est.

Sigilla non statim sunt recipienda.

Maritus quæque abstinere potest ab vxore etiam contra præceptum episcopi.

Aaron Eleazaro filio Aaron, ut thuribula eorum acciperet, & produceret ea in laminas, & affigeret altari, ut esset in signum filiis Israel, ne quis auderet accedere, & ponere incensum Domini, nisi de semine Aaron. Sequens cap. patet.

a ¶ Sic etiam per Oseam 9.

b ¶ Peccato.] Idest, consensu peccati eorum. 8. q. 1. §. cū autē. & 23. q. 4. ita plane. &c. si quis a catholica.

c ¶ Extra catholicā Ecclesiam.] i. extra formam 1. ecclesiæ.

1 Formam. extra formam 1. ecclesiæ.
2 Idē B. Th. in 4. sen. di. 13. d. ¶ Veri.] Ratione effectus.

S ¶ Vperueniente.] CASVS. Pater Ermigildi misit ad filium Arrianū episcopum hæreticum, ut de sua manu communionem acciperet, quā quia filius accipere noluit, pater eum occidit.

Noctis* quatuor sunt partes.

e ¶ Noctis.] Quatuor sunt partes noctis conticiniū, intēpestū, gallicinium, ante lucanum 2.

2 Isido. in 5. lib. ety. dicit qd septē sunt partes. s. vesperū crepusculum, cōticiniū, intēpestū, galliciniū, matutinum, & diluculum: ut ad longū est videre in Arc. in hoc loco.

f ¶ Perciperet.] Quare in necessitate posuit ab hæretico baptismum accipere, & non Eucharistiā, dixi rationem. 24. q. 1. si quem.

A ¶ Rianos.] CASVS. Hoc c. continuū est illi, c. su. e. ventum. Dñ. n. hic, qd licet laici, qui ab hæreticis reuertuntur, per impositionē manus recipiātur, & reconciliētur quasi publice poenitētes: tamen clerici q. ab eis reuertuntur, non recipiuntur eū clericali, vel sacerdotii dignitate: hoc ideo, quia tantum baptisma ratum est apud ipsos: nec reconciliari possunt nisi tantū sub imagine publicę poenitentię. seq. §. si itē legitur, cum seq. patet.

9 Vult hæc gl. inferre, qd sacerdotes magis cate- ris peccent: arg. l. psbyteris C. de epi. & cler. & l. de cler. S. istę l. de i. 3. l. quis contra.

g ¶ Arrianos.] Sacerdotes indignos Christi honoribus. h ¶ Sub imagine poenitentię.] Imaginem poenitentię appellat publicam reconcilia- tionem, quæ fit per manus impositionem.

i ¶ Baptismate.] Quod fecerunt, vel acceperunt, su. ea. 3. l. quis contra.

K ¶ Arbitramur.] Subaudi dici. Non enim videntur clerici, &c. quia eorum laicos. &c. quasi dicat, cū hoc alias sit de laicis: merito sic debet esse de clericis nō. n. clerici simili forma recipientur: & ideo patet, qd sunt digni ecclesiasticis honoribus, & continuatur hoc c. cum fine illius

etiam per Oseā^a prophetā Spiritus sanctus contestatur, Osea 9. & dicit: [Sacrificia eorum tanquam panis luctus omnes: qui manducant ea, contaminabuntur: docens scilicet, & ostendens omnes omnino cum auctoribus supplicio cōiungi, qui fuerint eorum peccato^b contaminati.]

¶ Caput hoc collectum est ex varijs locis epistolarum B. Cypriani, & concilij ab ipso habiti, interdum immutatis, & in summā redactis quæ in margine sunt indicata.

a ¶ Censura.] In epistola ipsa sic habetur. Frustra contendūt baptizari, & sanctificari illic aliquam salutaris baptismi posse, vbi constet baptizantem baptizandi licentiam non habere. Atque ut magis intelligi posset, contra eiusmodi audaciam, quæ sit censura diuina, inuenimus in tali facinore, non solum duces, & auctores, sed & participes pœnis destinari, &c.

Item Augustinus lib. sententiarum [per Prosperum Aquitanicum episcopum Rhegien. collectorum, c. 15.]

¶ Vera sacrificia non nisi in fide Ecclesiæ celebrantur. Cap. LXXI.

E ¶ Xtra catholicam Ecclesiam^c non est locus veri^d sacrificij.

Item Greg. in 3. lib. dialog. c. 31. ait de Ermigildo rege Lenigili[†] filio.

† al. Linigildi.

¶ De manu hæreticorum communio non est recipienda. Cap. LXXII.

S ¶ Vperueniente paschalis festiuitatis die, intēpestū^e silentio ad eum perfidus pater Arrianum episcopum misit, ut ex eius manu, sacrilegæ cōsecrationis cōiunctionem perciperet^f, atque per hoc ad patris gratiam redire meretur. Sed vir Deo deditus Arriano episcopo venienti exprobrauit, ut debuit, eiusque a se perfidiam dignis increpationibus repulit.

24. q. 1. c. fin. superueniente. Deus dedit p. 2.

Item Innocentius ad Alexandrum episcopum, epist. 18. cap. 3.

¶ Sacerdotes hæreticorum, Christi honoribus non habentur digni. Cap. LXXIII.

A ¶ Rianos § præterea, cætera sq; huiusmodi pestes a, quia eorum laicos cōuersos ad Dominū, sub imagine poenitentię^b, ac sancti spiritus sanctificatione per manus impositionem suscipimus, non videtur clericos eorum cum sacerdotij, aut ministerij cuiuspiā suscipi debere dignitate. Quoniā quib. solum baptismū ratū esse permittimus (quod utique in nomine patris, & filij, & spiritus sancti perficitur) nec spiritum sanctum eos habere ex illo baptismoⁱ, illisque mysterijs arbitramur^k.

Anl. l. 9. c. 18. Pann. l. 3. c. 129.

illius sup. ea. superueniente. Vel dic quia eorum. i. quāuis: quasi dicat, quamuis laicos eorum ita suscipimus. non tamen clerici ita suscipiendi sunt in honore.

a ¶ Quo-

a ¶ Quoniam.] Hæc ratio non videtur sufficiens: sed facias vim in hoc, quod dicit, auctores eorum. nam tunc sunt auctores eorum, cum illi & isti sunt extra ecclesiam. Vel dic & sufficiens est quo ad hoc quod non possunt conferre de merito vitæ. 40. dist. multi.

b ¶ Per-

sup. ea. c. qui præfationem.

Quoniam^a cum à catholica fide eorum auctores desciscerent, perfectionem^b spiritus, quam acceperant, amiserunt; nec dare eius plenitudinem possunt, quæ maxime in ordinationibus operatur, quam per impietatis suæ perfidiam potius, quam per fidem dixerim, perdiderunt. Propter quod fieri non potest, ut eorum^c profanos sacerdotes, dignos Christi honoribus arbitremur, quorum laicos imperfectos^d, ut dixi, ad sancti spiritus percipiendam gratiam cum denitentia imagine recipimus. *Item* ¶ Si, ut legitur. [Qui tetigerit^e bimundum, immundus erit;] quomodo ei tribuetur, quod munditia, ac puritas consuevit accipere: & infra. ¶ Qui particeps effectus est dñati^f, quomodo debeat honorem accipere, inuenire non possum.

a ¶ Pestes.] Antea sequebatur, detestamur: quod est sublatum, quia neque in vetustis codicibus, neque in ipsa epistola, neque apud Anselmum, aut in Pannormit. habetur.

¶ Qui tetigerit.] In epistola est, quod tetigerit immundus: sed ob glossam non est mutatum, atque huius etiam lectionis sententia habetur iisdem indicatis scriptura locis.

Ex eo^g autem, quod manus impositio^h iterari præcipiturⁱ, sacramentum non esse ostenditur.

Vnde Augustinus lib. 3. de baptismo contra Donatistas, cap. 16.

¶ Manus impositio non est sacramenti iteratio.

Cap. LXXIV.

Manus^k impositio^l non, sicut^m baptismus, repeti non potest. Quid enim est aliud nisi oratio super hominem?

Cum ergo Innocentius solum baptismum hæreticis ratum esse permittat, cum Gregorius sacrilegam vocet consecrationem Arrianorum, cum Cyprianus quæcumque ab hæreticis sunt, carnalia, & inania, & falsa indicet, cum Hieronymus omnia, quæ ab eis offeruntur, contaminata in conspectu Dei asserat, cum Leo extra ecclesiam, nec rata sacerdotia; nec vera sacrificia esse testetur; patet, quod sacramenta ecclesiastica præter baptismum, ut supra dictum est, ab hæreticis ministrari non possunt.

Itē obijcitur illud Hieronymi aduersus Luciferianos.

¶ Qui in baptismo sanctus est, ad altare peccator

non erit. Cap. LXXV.

Sicut Christus est, qui ba-

g ¶ Ex eo.] Non est ratio hæc: quia sunt quædam sacramenta, quæ iterantur: quædam non, ut unctio infirmorum, & dedicatio ecclesiarum, de consec. d. 1. solennitates.

h ¶ Impositio.] Reconciliatoria: & intelligas de priuata: quia solennis non reiteratur.

f ¶ Præcipitur.] Quotiescunq; reuertitur ab hæresi. sup. ea. hi qui baptismum, & c. 2.

MANUS IMPOSITIO.] CASVS. Dicitur hic (Licet obscure) quod manus impositio reconciliatoria quæq; reiteratur, etsi baptismus reiterari non possit. & est similitudo per contrarium.

K ¶ Manus.] Sensus est manus impositio potest repeti, ut inf. de cons. d. 4. quomodo baptismus nō. 68. dist. licet.

l ¶ Impositio.] Consecratoria 3. sed confirmatoria non. Itē nec ordinatoria: sed curatoria bene iterat, de qua dicitur: super agros manus imponent, &c. ut 96. d. 5. sed illud. Reconciliatoria similiter, ut hic. imponitur em reconciliatoria manus hæreticis reuersis. ut sup. c. Arrianos. de cons. dist. 4. quomodo. & excommunicatis, ut 9. q. 3. cum aliquis. & poenitentibus, ut 30. dist. in capite. & in hæreticis. vel excommunicatis non est sacramentum: & ideo repetitur in poenitentibus si est publica.

2 Et c. Arrianos. de cons. d. 4. antiqua. &c. Arrianos, qui. secundum Hug.

Impositio manus est multiplex. 3 Vnde Apostolus. 1. ad Timo. 5. nemini cito manum imponas, id est nullum cito consecrabis. Ioā. de Fāt. de hoc habetur 23. dist. episcopus. Archi.

***Non quia publica sit sacramentum priuata nō sit, ideo illa non iteratur: sed ob eas causas quæ afferuntur cap. quamuis. de poenitentia, dist. 3. Vide et Tarrecre. ibi.**

est sacramentum: & ideo non iteratur: & conuenit tantum episcopis ut 17. quæst. 6. cap. 1 & 50. dist. in capite. Si est priuata, non est sacramentum, & iteratur: & conuenit etiam presbyteris, ut 26. q. 6. c. presbyteri. 5. ecce.

m ¶ Non licet.] Id est, licet.

n ¶ Repeti.] Inf. ea. q. quod quidam contra. Sol. sed. ibi ma-

Poly. 1. 3. tit. 10.

Ansel. 1. 9. c. 24.

Tomo secundo.

b ¶ Perfectionem.] i. sanctitatem. & officij executionem. **ADDITION.** Hic vide quod leg. & no. ea. q. qui. perfectionem.

c ¶ Ut eorum.] Id est, quia eorum, ut sit relatum cum causa: & ita per hoc præcedens lectio approbata non videtur, id est, ideo non videtur, quia, &c.

d ¶ Imperfectos.] Quia non receperunt gratiam per illud baptismum.

e ¶ Qui tetigerit.] tactu mentis. extra de sen. exc. nup.

f ¶ Dammati.] de st. damnationis, vel auctoris iam dammati, & c. 1.

nus impositionem consecrationem nominat: hic vero manus extensionem super poenitentem cum oratione inuocato sancto spiritu peraclito. Vel ibi prohibet reiterationem manus impositionis fieri in publico: hic autem permittit fieri in occulto.

CVM ERGO Concludit Gra. ex quatuor supradictis scilicet Arrianos. si quis inquit. sic populus, &c. in ecclesia, quod nullum sacramentum præter baptismum potest ab hæretico ministrari: sed contra hoc obijcitur.

Sicut Christus.] CASVS. Luciferans dicebat malum sacerdotem verum baptismum conferre: sed Eucharistiam

li 4 stiam

¶ al. Quomodo. de iur. potest.

Innocentius episcopus Macedoniarum, ep. 22. ca. 3. inf. ea. c. ventura est.

Nam. 19. & Luit. 1.

¶ al. damnatio.

1 Ad hoc videas quod le. & not. su. ea. ventum. Arch.

nam nullo modo conferre, quod Hieronymus reprobat. dicit enim aut utrumque approbet, aut utrumque reprobet. Nam qui profanus est ad vnum, non est sanctus ad alterum: & e converso.

a ¶ Baptizat. Interius de consec. dist. 4. nemo. vel cum effectu.

Homicida & adulter, an conficere possint.

b ¶ Vnde oro te. Pu-
tabat iste eū. qui ho-
micida, vel adulter
fuerat, mūdari in ba-
ptismo; nō ita tamē
ut dignus esset sacer-
dotio. Gratianus ta-
mē hoc intelligit de
occulto peccatore.
Nā dicebāt quidā de
tali, & male, q̄ licet
posset baptisma dare
non tamen cōficere.
& hic tales reprehē-
duntur, & secundum
hoc est arg. cōtra 50.
dist. qui sub gradu.
Sed ibi de deposito,
cum quo dispēsat
ut baptizet: hic de
tolerato.

c ¶ Essē sacerdotē.
Id est, sacramēta pos-
se conficere.

d ¶ Potest fieri. Ar-
g. vno de duobus,
quæ sunt eiusdem iu-
ris cōcessio, alterum
conceditur, ex quo
enim aliquid alicui
conceditur. eius co-
hærens cōceditur.

Concessio
aliquo eius
conhærens
conceditur.
i Concor.
tex. in l. 2. ff.
de iurisd.
om indi. &
l. a. rē mo-
bilem. & l.
ad legatū.
ff. de procu.

ut inf. 3. q. 6. hxc q̄p-
pe. & 10. q. 1. si mona-
chus. & q. 2. c. 1. supra
8. dist. quo iure. H.
SED HOC CASVS.
Dicit Grat. supradic-
tum capitulum de
malo catholico intel-
ligi: & non de hereti-
co, alioquin idē Hie-
ronymus esset sibi
contrarius, ut proba-
tur sequenti ca. & 5.
sequenti: quæ per se
patent.

e ¶ Cooperate. Istud
cooperante falsū est
quantum ad dāntem
vel facientē, nō quā-
tum ad recipientem.
infra ea. Dominus.

f ¶ Maledicam. Aliam expō-
sitionem huius verbi
habes infra ea. mul-
ti secularium.

HOC ERGO Hæc
est 11. pars huius q̄-
stionis, in qua pro-
bat quod malitia sa-
cerdotis non nocet
alijs in sacramentis,
quāvis sibi noceat:
& hoc vsque ad 5. ex
his. Ioan. de Fan.

I Ntra Catholicam CASVS. Hæc omnia c. vsque ad
c. sacerdotes legunt de malis psbyteris catholicis ad

huc in suo officio toleratis. Dī in hoc c. q̄ in traditio-
ne veritatis sacramenti non distinguuntur merita con-
ferentis, vel consecrantis, sed potius virtus creatoris. Nā
sicut Christus est qui baptizat: ita ipse est qui per spiri-
tum sanctum hanc suam carnem efficit. Seq. c. patet.

g ¶ In-

Algerus l. 3. c. 10.

ptizat; ita Christus est, qui sanctificat. Vnde oro te^b, ut
aut sacrificandi licentiam ei tribuas, cuius baptisma pro-
bas; aut reprobas eius baptisma, quem non putas esse sa-
cerdotem. Neque enim potest fieri^d, ut qui in baptismo
sanctus est, sit ad altare peccator.

¶ Initium huius capituli vsque ad vers. oro te non est eo loco
apud B. Hieronymum. Est tamen apud Algerum, lib. 3. c. 10.
apud quem etiam nonnulla verba ex ijs, quæ sequuntur, eodem
modo habentur, atque apud Gratianum, licet apud Beatum
Hieronymum aliter legantur.

Sed hoc de peccatore a tantum catholico, non de here-
tico intelligendum est. Quidquid enim cum fide catholi-
ca pro officio suo facit, licet indignus, tamen diuinæ gra-
tiæ cooperante^e ratum esse creditur. Alioquin si de here-
ticis dictum intelligeretur, ipse sibi contrarius esset, cum
dicat ad c. 5. Amos: [Sacrificia eorum odit Dominus]
& alibi in persona Domini.

a ¶ Peccatore. B. Hieronymus eo loco argumentatur, ut solent
Dialectici dicere ad hominem: neque id agit, ut constituat, ac
sanciat aliquid: sed tantum ut aduersarium modestum reddat.
Nam postquam illum eo adduxit, ut se non amplius aduersa-
rium, sed discipulum profiteatur, tunc verissimam ei rationem
exponit, cur ecclesia episcopos recipiat, qui in Ariminensi conci-
lio imprudentes hæreticis consenserant.

¶ Benedictionibus hæreticorum Deus maledicit.

Cap. LXXVI.

Maledicam^f benedictionibus vestris] hoc est, quid-
quid a vobis benedicitur, a me erit maledictum.

Sent. 4. dist. 19.
Malach. 2.

¶ Hac sunt in glosa interlineari ad eum Malachia locum ex
Hieronymo.

11 Hoc ergo intelligendum est de hæretico: illud au-
tem aduersus Luciferianos de ecclesiastico peccatore.

De quo Augustinus ait in libro de corpore Domini.

¶ Augustinus. Caput hoc etiam ab Algero lib. 3. c. 8. citatur
ex Augustino in libro de corpore Domini: sed Possidius in indi-
culo operum B. Augustini nullam huius libri mentionem facit:
& ad verbum (excepto ultimo versiculo) hac leguntur in libro
Paschasij abbatis de corpore, & sanguine Domini, cap. 2. ex
quo et libro sunt c. iteratur. cū sequētibz infra de cōsecr. dist. 2.

¶ Boni & mali sacerdotes æquē corpus Christi
conficiunt. Cap. LXXVII.

I Ntra catholicam ecclesiam in mysterio[†] corporis &
sanguinis Domini nihil a bono maius, nihil a malo mi-
nus perficitur sacerdote, quia non in merito consecratis,
sed in verbo perficitur creatoris, & virtute spiritus sancti.
& infra. ¶ Si enim in merito esset sacerdotis, nequaquā
ad Christū pertineret. Nunc autem sicut ipse est, qui ba-
ptizat; ita ipse est, qui per spiritum sanctū hanc suā efficit

De cons. dist. 2. vtrū. † al. ministr.
Mag. 4. sent. dist. 13. 710.
Algerus l. 1. cap.
21. & l. 3. c. 8.

g ¶ Intra. Ab isto loco vsque ad c. sacerdotes. loquuntur
omnia cap. de malis sacerdotibus toleratis ab ecclesia.

a ¶ Recrean-

1 Scilicet creatur in sustentationem de con-
secr. dist. 2. non iste, Ar-
chid.

2 ¶ Recreantur.] Quod ad sustentationem corporis, & post animam, ut de consecr. dist. 2. non iste panis 1.

b ¶ Omnia sacramenta] ¶ Et uerbum.] id est, prædicatione: quæ si fiat ab indigno, alijs prodest: sed sibi nocet. arg. dist. 83. §. quamquam. arg. 15. q. ult. c. ult.

c ¶ Di-

carnem, & transfundit in sanguinem. Credendum^a est enim, quod in verbis Christi sacramenta conficiantur. Cuius prius creantur imperio, eius utiq; verbo recreantur^a ad melius.

a ¶ Credendum.] Hac eodem modo leguntur apud Algerum. Sed Paschasij uerba, cap. 15. hæc sunt: Cuius ergo potentia creata sunt prius, eius utique verbo in melius recreantur: quia nemo creator alicuius rei, aut recreator, nisi unus Deus catholicè prædicatur. Propterea veniendum est ad uerba Christi, & credendum, quod in eiusdem verbis ista conficiantur.

Item August. lib. 2. contra epist. Parmeniani, c. 10.

¶ De eodem. Cap. LXXVIII.

¶ Omnia sacramenta cum obsint indignè tractantibus, profunt tamen per eos dignè sumentibus: sicut & uerbum^b Dei †. Unde dictum est^c. [Quæ dicunt facite: quæ autem faciunt facere nolite.]

Item in Psalmum 103. vers. [Qui legis.]

¶ De ijs, qui sanctis male utuntur. Cap. LXXIX.

¶ Prophetavit^d & Saul malus rex, & tunc prophetavit, cum David sanctum persequeretur. & infra. ¶ Non ergo se iactent, qui forte sine charitate habuerint hoc munus Dei sanctum: sed videant qualem rationem habituri sunt cum Deo, qui sanctis non sanctè utuntur. Ex his erunt, qui dicturi sunt: [In nomine tuo prophetauimus.] Non illis dicetur, mentimini: sed dicetur, [Non noui^e vos, &c.]

¶ In tractatu 7. in epistolam Ioannis sunt aliqua, quæ ad sententiam huius capitis referri possunt, atque inde antea citabantur. Sed ipsa prorsus uerba sunt loco indicato.

Spiritus ergo prophetia dicendi sunt habuisse, non eritum.

Item Hieronymus in c. 2. Aggai.

¶ Quis que non tam sanctificatur ex hostijs, quam pro peccato polluitur. Cap. LXXX.

¶ Prophetas^f, qui altari tantum extructo; & domo mea diruta^g hostias mihi offers in altari, victimis eius sanctificari te putas; scito, quoniam sanctum quidem est, quod offertur in altari: sed non tam sanctificaris ex hostijs, quam ex mortuis operibus pollueris.

¶ Apud B. Hieronymum sic legitur: o popule, qui altari tantum extructo, & diruta domo mea hostias mihi offers in altari, & victimis eius, & carnibus sanctificari putas; scito non tam sanctificari te ex hostijs, quæ templo diruto tibi prodesse non

c ¶ Dictum est.] Tales instruunt Deum qualiter eos punire debeat. 40. dist. multi.

¶ Prophetavit.] CASVS. Probatur in hoc cap. q. malus sacerdos ministrare potest. quia Saul malus erat, & prophetavit. Legitur enim in 1. lib. Regum, q. cum Saul persequeretur David ipse fugiens uenit in Rama-

tha ad Samuelem: quod cum anuntiatum esset Sauli, misit liatores, ut caperent eum: qui cum uidissent cetum prophetarum, & Samuelem stantem super eos: factus est in eis spiritus Domini: & prophetare coeperunt etiam ipsi quod cum nuntiatum esset Sauli, misit alios nun-

cios: prophetauerunt autem & illi, rursus misit & tertios, & ipsi prophetauerunt: & iratus Saul abiit, & factus est spiritus Domini super ipsum: & prophetavit cum ceteris coram Samuele. & cecinit nudus tota die ac nocte, unde exiuit puerbum, Saul inter prophetas. d ¶ Prophetavit.] Hic probat, q. malus sacerdos potest conficere: quia Saul malus erat, & prophetauit: imo mali habent omnia dona spiritus sancti præter charitatem supra c. multas. Historia autem erit hic pro casu.

e ¶ Non noui.] id est, non approbaui, ita dicunt aliqui scholares, qui noti sunt aliquibus in scholis, cum uident eos in terra sua, dicunt, non noui uos, uel quando sunt diuites, dicunt pauperibus. 2. non noui uos, uel (quod peius est) nolunt loqui cum eis.

¶ Prophetas.] CASVS. In hoc cap. mali sacerdotes reprehenduntur, qui etsi uerum corpus Christi conficiant in altari, ex hoc non sanctificantur, sed potius ex suis malis operibus polluantur. f ¶ Prophetas.] Ad litteram intelligitur de Babylonica captiuitate. Nam Cyrodante licentia reuertendi de Babylonica captiuitate, populus Israel edificauit altare, & deiecerunt fundamentum templi: sed per litteras Cambysæ ducis militum ipsius Cyri prohibitus est in ædificatio. ne procedere usq; ad secundum annum Darii: in quo iussus est

ædificare templum captum ab Aggeo propheta ad hoc exhortante populum. Loquitur ergo Hier. de tempore in quo immolabant in altari: sed domum Dei, scilicet templum reedificare negligebant cum domos proprias reedificarent: quod in ipso Aggeo plenius pater.

g ¶ Domo mea diruta.] id est, ædificatione uirtutum, dirigitur

Sacerdos
malus con-
ficit.

Honores
mutant mo-
res.

2 Adde glo.
in l. 2. i ver.
mores. ff. de
testi.

De Babylona
nica capti-
uitate.

Inf. ea. c. per Esa. §.
hoc plene.

Alg. li. 3. c. 11.

† Dei testatur]
orig.

Matth. 23.

Matth. 7.

Anima sine
virtutibus
corrumpit.

diruitur enim remotis virtutibus anima. 15. questio. 1. merito.

ITa fit verbum.] CASVS. Dicitur, quod tunc peccat hereticus in Spiritum sanctum, cum de schismate ad unitatem, & congregationem ecclesie redire contem-

nit: in qua ecclesia spiritus sanctus per catholicum & fictum & reprobum operatur remissionem peccatorum: & mali per talem colliguntur.

a [Ita fit verbum.] i. blasphemia. infra de poen. d. 1. §. pot. & dist. 4. §. siue H. b [Congregatione] idest, unitatem ecclesie.

Impenitentia finalis est peccatum in Spiritum sanctum.

c [Nunquam.] Et ita peccatum in Spiritum sanctum est finalis impenitentia: de qua dicit Au. de pe. d. 7. c. 1. & si. & notauit 25. d. qualis.

d [Et tunc.] Hoc dicit: quia ab isto possum accipere etiam sine necessitate.

V T euidenter.]

CASVS. Ostenditur per hoc cap. quod non homo, sed Spiritus sanctus peccata remittit: & hoc probat auctoritate Domini dicentis: Si cui dimiseritis peccata, &c. & ideo euenit quod ille, quem sacerdos tolerat, sit extra ecclesiam, si ei Christus non aperit: & iuste excommunicatus sit intus.

e [Quodam loco.] Ita & aduocatus potest allegare, ut dicit quaedam lex 45. dist. cum beatus.

ADDITIO. Ad idem ea. mult. 45. d. §. hinc etiam: & 32. q. 7. quaedam. Arch.

f [Et continuo.] Arg. verborum ordinem spectandum esse, ut 20. dist. §. 1. arg. ex serie verborum aliquid perpendi. inf. 24. q. 1. alienus.

g [Dimiseritis.] Bene dixit, dimiseritis: non cui putaueritis dimitti.

h [Hoc est spiritus.] inf. 1. q. 3. illud. & c. nemo contemnat. infra ea. q. dictum est. inf. de consec. dist. 4. nemo. H.

i Ut de poe. dist. 1. quem poenitet. ar. 50. dist. si quis prepo-tera. Arch.

Preiudiciu, est prauum iudiciu,

i [Ostarius.] idest, Christus. idem est ostium, ut infra ea q. ordinationes. k [Præiudicio.] idest, prauo iudicio. inf. 24. d. 3. si quis.

& 11. q. 3. si episcopus forte, supra ea. q. remissionem, infra 11. q. 3. quid obest. H.

C Vm scriptura.] CASVS. Quis dubitat Spiritum sanctum adesse sacramentis sacerdotum: cum in veteri testamento ad preces tam bonorum, quam malorum

poterunt, quam contaminari omnia opera tua, & cuncta, quæ agis, ex eo quod negligis, & tuam magis domum, quam meam extruere conatus es. Sanctum quidem est, quod offertur in altari; sed non tam sanctificaris ex hostijs, quam ex eo, quod in conuallibus habitas, & interes mortuis operibus, pollueris. In duobus etiam Gratiani vetustis codicibus legitur, o popule. Verum idem Hieronymus continuo ista eadem per anagogem aptat ecclesiastico viro.

Item Augustinus in lib. de uerbis Domini, ser. 11.

¶ Contra Spiritum sanctum, verbum dicitur, cum ex dispersione nunquam reditur. Cap. LXXXI.

ITa fit t verbum^a contra Spiritum sanctum, cum ex dispersione ad congregationem^b nunquam^c venit, quæ ad remittenda peccata accepit Spiritum sanctum. Ad quam congregationem etiam si per malum clericum, sed tamen catholicum ministrum, reprobum, & fictum aliquis accesserit corde non ficto; in ipso Spiritus sanctus operatur remissionem peccatorum; qui in sancta ecclesia ita operatur, ut reprobos fugiat, & tamen^d per eorum ministerium probos colligat.

β [Spiritus sanctus.] Hoc loco concisè refertur sententia B. Augustini, plenius autem supra ead. c. Spiritus sanctus.

¶ Idem in sermone de remissione peccatorum.

¶ Non meritis hominum, sed virtute Spiritus sancti peccata remittuntur. Cap. LXXXII.

VT euidenter hoc ostenderet Dominus, à Spiritu sancto, quem donauit fidelibus suis, dimitti peccata, non meritis hominum; quodam loco^e sic ait resurgens à mortuis: [Accipite Spiritum sanctum;] & continuo^f subiecit, [Si cui dimiseritis^g peccata, dimittuntur ei;] hoc est, spiritus^h dimittit, non vos. Proinde^y sicut is, quem sacerdos tolerat in ecclesia, est tamen extra ecclesiam, & extra corpus, cuius caput est Christus, si ei ostiariusⁱ non aperuerit^j. ita non ideo extra ecclesiam est, & non est de corpore, si quis pastoris præiudicio^k compellitur foris esse.

y [Proinde.] Verba ipsa huius partis non sunt inuenta apud B. Augustinum. Simillima habentur apud Origenem Hom. 14. ad cap. 24. Leuitici; & referuntur infra 24. q. 3. cum aliquis. & c. si quis non recto.

j [Aperuerit.] In nonnullis vetustis codicibus legitur; aperuit, in alijs, aperiat ab uno autem abest negatio.

Item Ambrosius de ijs, qui initiantur mysterijs.

¶ Dominus non merita personarum, sed sacerdotum officia considerat. Cap. LXXXIII.

C Vm scri-

rum legatur ignis descendisse de coelo; quorum utrumque probatur per historiam Hieroboam, qui fuit malus & in quos-

Iuo p. 2. c. 140.
† dicitur] orig.

sup. ea. Spiritus sanctus.

In lib. 50. hom. mil. hom. 23.

Ioan. 20.

A Iger. li. 3. c. 10.

quosdam, aliàs Hierobaal, & Helia prophetæ, qui bō-
nus fuit.

a ¶ Cum scriptura.] Hic intendit Ambrosius probare,
q̄ spiritus sanctus tempore hoc operatur inuisibiliter in
sacramentis ecclesiæ, quod ex eo probat, quia olim vi-

sibi-

¶ Hierobaal] orig.

Ambro. sed scri-

ptura, Hierobaal.

¶ sacrificium con-

secrauit.] orig.

Matth. 18.

ptura^a tibi testetur^h, quod ad Hieroboā t preces, ignis
descendit de cēlo, & rursus precante Helia ignis est mis-
sus, qui sacrificia t consumeret; datur intelligi a, q̄ Deus
non merita personarum considerat, sed officia sacerdotū.
¶ paulo post. ¶ Ignis illis visibilis mittebatur, vt crederēt
nobis inuisibilis operatur, qui credimus, ¶ paucis inter-
iectis. ¶ Crede ergo adesse Dominum Iesum inuocatum
precibus sacerdotum, qui ait: [Vbi fuerint duo, vel tres,
ibi, & ego sum.]

a ¶ Datur intelligi.] In originali non sunt hæc verba. Sed cum
antecedentia pendeant ex superioribus, hic noua incipit periodus
Non merita personarum cōsideras, sed officia sacerdotum.
nonnulla autem alia varietates, & quidem non minimi ponderis
in margine sunt indicata.

Item Gregorius.

¶ Non merita sacerdotum, sed virtus diuina sacramenta
sanctificat. Cap. LXXXIV.

M Vlti^d secularium hominum, cum plus sacerdotum
vitam, q̄ suam discutiunt, in magnum contemptio-
nis diuinorum sacramentorum crimen incurrunt. Magna
enim trabe vulneratos habentes oculos, eamque negli-
gentes, festucam tenuem in aliorum conspiciunt oculis:
quam dum incautē festinant euellere, erroris in foueam
delabuntur: minus quidem considerantes, quod non eos
sacerdotum vita laderet^e, si ipsi humiliter bonis sacer-
dotum admonitionibus aurem accommodarent. Sed dum
hypocritarum more plus illorum famam, quam propriā
vitam, vel vitæ negligentias dijudicant, spernunt^f sancta
monita, & spiritualia dona. Vnde fit, vt non solum ab eis
dicta respuant, sed (quod est deterius) diuina etiam myste-
ria contemnant, vt nec corporis communionem, aut san-
guinis Domini nostri Iesu Christi eorum ministerio con-
fectam assumant; putantes hanc minus^g esse sanctifica-
tam, si illorum fiat officio, quorum vita eorū oculis vide-
tur ignobilis. ¶ Heu in quā magnum laqueum incidunt,
vt diuina, & occulta mysteria plus ab alijs sanctificata pos-
se fieri credant, cū vnus idemq; spiritus sanctus in eccle-
sia diffusa per totum orbem terrarū incōprehensibiliter^h
ea mysteria, & occultē atq; inuisibiliter, & operādo san-

sibiliter operabatur in legalibus sacramentis.

a ¶ Cum scriptura.] Quam non habemus: sed est in scri-
ptura lxx. interpretum.

b ¶ Testetur, &c.] Quasi diceret, cū nullus dubitare hic
debet, mendacium apposuit Grat. sicut datur intelligi vñ
que ibi, ignis, nec reddit rōnem Ambrosius quare olim
visibiliter, nunc verō inuisibiliter operetur spiritus san-
ctus: nec fit ibi malorum mentio sacerdotum, vt in c. in-
terposuit: sed duntaxat bonorum, putā Helia Hiero-
boam, & aliorum sanctorum, quos ibi Ambrosius nomi-
nat, vnde ad præsentem materiam nihil operatur. lo, &
ita falsa est litera cum Hieroboam, &c,

c ¶ Hieroboam.] Qui fuit malus, secundum falsum in-
tellectū Gratiani. alias Hierobaal, quasi sacra Baal de-
struens. Hieron enim sacrum dr. sic enim dictus est Ge-
deon r. sed hoc non faceret ad propositū Gra. lo.
M Vlti.] CASVS. Hoc c. diuiditur in quatuor partes.

In prima parte Gre-
gor. redarguit quos-
dam, quia peccata
propria negligētes,
vitam sacerdotū re-
prehendunt, & eorū
sacramenta contem-
nunt. In 2. parte ostē-
dit vnde dicatur my-
steriū, & vnde sacri-
ficiū, & vnde sacra-
mentum, & vnde Eu-
charistia. In 3. parte
dicit, q̄ ad preces my-
sticus malorum sa-
cerdotum vera Chri-
sti sacramenta cele-
brantur. In 4. parte
exponit verbū Osee
prophetæ. f. Maledi-
cam (inquit) benedi-
ctionibus vestris. Se-
cunda pars incipit
ibi, [Mysteriū.] Ter-
tia ibi, [Siue ergo.]
Quarta ibi, [Male-
dicam inquit, &c.]
d ¶ Multi.] Hoc ca.
intelligitur d malis
tolerandis, quia ge-
neraliter loquitur d
omnibus sacramen-
tis. In prima parte
reprehendūtur, qui-
dam laici, qui vitam
sacerdotum reprehē-
dendo, diuina sacra-
menta ab eis collata
contemnebant, gerē-
tes trabem in oculis
suis, & festucam vo-
lentes remouere de
oculis aliorum. In se-
cunda parte dicitur,
quod quantumcun-
que sit sacerdos ma-
lus: sacramēta tamē
eius vera sunt: nec
magis sanctificantur
a bono. In 3. ostendit
quid sit mysterium,
& quid sit sacrificiū
Vltimo ponuntur
verba Osee prophē-
tæ.

e ¶ Laderet.] Argu-
alterius crimen non
nocere innocenti 2.

ead. q. 4. c. 1. sup. eo. q. fertur. contra. H.

f ¶ Spernunt.] Ex his conuincitur, q̄ missa malorum sa-
cerdotū audiri possit, & si prohibitum sit in casu, vt inf.
15. q. vlt. inf. 8. q. 3. c. vlt. sup. 19. d. c. a. contra su. d. 32. nul-
lus. d. 81. si quis presbyteri. Sed illud de publico, vel de
damnato, sed hic de tolerato. H.

g ¶ Minus.] i. non.

h ¶ Incomprehensibiliter.] Non enim a nobis compre-
hendi potest qualiter transubstantiatio sub specie panis
& vini corpus Christi, & sanguis fiat.

ADDITIO. Vt de conse. d. 2. panis, & intellige, quod di-
cit Gratia.

Hieroboam
vñ dicatur.
r Ab ea no-
te qua dñs
dixit ei, de-
strue aram
Baal. q̄ &
fecit exinde
Gedeon di-
ctus est Hie-
robaal Hie-
ron. n. sacru.
inde Hiero-
baal, sacra
Baal destru-
ens, vel Hie-
ron fortis
quasi fortis
contra Baal.
Archi.

2 Hoc est ge-
neraliter ve-
rum nisi no-
ceat occasio-
naliter, fm
Hugo. vel in
corpus, & sic
loquitur cō-
trarium hic
signarum.
Altaris my-
sterium
inc. p. d. 3.
sibi.

a ¶ Itaq; .] Et quia occulte, & inuisibili ter.

b ¶ Dispensationē.] Id est virtutē, & gratiam a Deo dispensatam, & collatam.

c ¶ Quia prece.] Sacrificia veteris testamenti non faciebāt quod figurabant. ar. de consec. d. 2. sacrificiū, & quod dicit, prece mystica consecratur, hoc referas ad speciem facti secundum H. quia nec corpus Christi consecratur, quia, & prius corpus sacratissimum erat: nec panis, quia ibi definit esse statim.

d ¶ Quid melius corpore.] Certe anima Christi, vnde hoc dictum intelligas duntaxat amplificationis gratia. simile inf. 32. quæst. 6. nihil, & q. 7. quid in omnib. Vel dic hoc maius inter sacramenta ecclesiastica quo ad sanctitatem, & reuerentiam, vt inf. de consec. dist. 2. nihil, & cap. qui manducat, & 25 distin. ecce. Vel plures eiusdem generis scilicet inter corporalia. Vel intellige de corpore, quod est Christus. argu. infra. ead. quæst. interrogo. contra. Sed ibi exponitur verbum, id est, filium, & sic non est contra. de poen. d. 1. verbum.

e ¶ Attenuat.] Sed contra. su. 81. d. si qui sunt presbyteri.

f ¶ Vel qd.] Ista duo vel, respiciunt tantū proximū membrū, cuius dux inveniuntur expositiones per sequentia.

Corpus Christi non consecratur nec panis.

Corpus Christi excedit alia sacramenta quo ad reuerentiam.

etificet, & benedicendo † benedicat. ¶ *Mysterium & itaque* fratres, ob hoc dicitur, quod secretam, & reconditam habeat dispensationē^b: sacrificium autem, quasi sacrum factum, quia prece^c mystica consecratur pro nobis in memoriam Dominicæ passionis. & *infra*. ¶ Sacramentum verò est in aliqua celebratione, cum res gesta ita sit, vt aliquid significare intelligatur, quod sanctè accipiendum est. Sunt autem Sacramenta, baptisma, chrisma, corpus, & sanguis Christi: quæ ob id sacramenta dicuntur, quia sub tegumento corporalium rerum virtus diuina secretius salutem eorundem † sacramentorum operatur. Vnde & a secretis virtutibus, vel sacris, sacramenta dicuntur. Quæ ideo fructuosè penes ecclesiam fiunt, quia sanctus in ea manens spiritus eorundem sacramentorum latenter operatur effectum. Cuius panis, & calicis sacramentum Græcè Eucharistia dicitur, Latine bona gratia interpretatur. Et quid melius corpore^d & sanguine Christi? ¶ Vnde siue per bonos, siue per malos ministros intra Dei ecclesiam dispensetur, sacramentum tamen est: quia Spiritus sanctus mysticè illud viuificat, qui quondam Apostolico in tempore visibilibus † apparet operibus. Nec in bonorum meritis dispensatorum amplificatur, nec malorum attenuatur^e: quia neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat; sed qui incrementum dat Deus. Hoc de corpore, & sanguine Domini nostri Iesu Christi, hoc etiam de baptismo, & schismate sentiendum est, & tenendum: quia virtus diuina secretius operatur in eis, & diuina solummodo hæc est virtus, siue potestas, nō humanæ efficacix: Polluimus ¶ itaque panem, id est corpus Christi, quando indigni accedimus ad altare, & sordidi mundum sanguinem bibimus. & *infra*. ¶ Maledicam γ, inquit, benedictionibus vestris, hoc est, ijs quæ nunc meis benedictionibus possidetis, seu quidquid a vobis benedicunt, maledicam: vel quoniam δ non benedicunt sanctis ex verò corde: vel quia ε qui inique agunt, benedicuntur ab eis, adulanturque peccatoribus, dummodo diuites sint.

¶ *Caput hoc collectum est partim ex sententijs B. Gregorij. partim ex verbis ipsis B. Isidori atque Hieronymi.*

α. ¶ *Mysterium itaque.] Hac usque ad uers. hoc de corpore, sunt apud Isidorum, non tamen eodem prorsus ordine.*

β. ¶ *Polluimus.] Sumptum est ex B. Hieronymo in commentarijs ad c. primum Malachia in illis uerbis, & dicitis in quo polluimus, &c.*

† al. sanctificando. Isidorus l. 6. Ety. c. 19.

† al. eandem.

† al. uisibiliter. 1. Cor. 3. Hactenus Isid.

Hier. in c. Malachi

Idem in c. 2.

Signi-

γ. ¶ *Maledicam.] Apud eundem ad c. sic habetur.* & maledicam, inquit, benedictionibus vestris, hoc est, quæ nunc meis benedictionibus possidetis: siue quidquid a vobis benedicunt, a me maledictum erit; & maledicam illis, subaudi, benedictionibus vestris: quoniam nolulistis intelligere, quæ dicuntur hoc est enim quod dicitur. [non posuistis super cor.]

δ. ¶ *Quoniam.] Sumptum ex eodem loco paulo inferius, ubi hac leguntur:* vel certe, quia ad sacerdotes proprie mandatum est, vertuntur benedictiones eorum in maledictionem, quando non benedicunt sanctis ex verò cordis affectu, sicut Isaac Iacob, & Iacob patriarchis, & Moyses ouodecim tribubus: sed per dulces sermones, & benedictiones decipiunt corda innocentium: & qui inique agunt, benedicuntur ab eis, adulanturque peccatoribus, dummodo diuites sint, atque eorum vitijs blandiuntur:

Significastis.] CASVS Hic probatur malos sacerdotes tolerandos duplici exemplo Christi: tum quia Phariseos & Scribas docuit esse audiendos: sed non in malis operibus imitandos, tum quia misit Iudam traditorem suum ad euangelizandum cum alijs discipulis, & cum

ferri, nec conuici: & hoc per quandam suam quæstionem nitebatur probare. Diuiditur ergo capitulum istud in 5 partes. In prima parte Augu. reprehendit eum de sua stulta quæstione. In secunda parte ostendit apud malos sacerdotes uera esse sacramenta, & si nō sint ueri

sacerdotes, cum quæ-
ratur, utrum sit uerū
sacramentum, & nō
utrum sit uerus sa-
cerdos: & hoc pbat
exemplo Caiphæ, q
malus erat, & tamē
prophetauit, exēplo
Pauli, qui uerū testi-
moniū pessimi ap-
probat exemplo Da-
uid, qui Saulis sacrā
unctionem honora-
uit. In tertio ostēdit
quod meritum con-
ferentis nō attendi-
tur in ueritate sacra-
menti. In quarta par-
te ostendit, q Optati
hæretici sacrificium
illis tantum nocuit,
quibus uita sua non
displicebat. In qnra
parte refert gratias
Deo de uictoria, quā
habuit cōtra Petilia-
num. Secunda pars
incipit ibi, Qui autē
solo. Tertia ibi. Itē
nos dicimus. Quar-
ta ibi. Per hanc sen-
tentiam. Quinta ibi.
Item gratias ago.

Errores Pe-
tiliani.

Item Fabianus Papa episcopis Orientalibus, epist. 2.

¶ Non sacerdotum vitam, sed quæ docent, & ministrant, considerare debemus. Cap. LXXXV.

Aug. in hom. 50. de
pœn. c. 13.

Matth. 23.

Significastis insuper plerosq; attendere, multis in ipsis honoribus ecclesiasticis nō congruenter^a uiuere sermonibus, & sacramentis, quæ per eos populis ministrantur. O miseros homines, qui hos intuendo, Christum obliuiscuntur: qui & multo ante prædixit, ut legi Dei potius obtemperetur, quàm imitandi videantur illi, qui ea, quæ dicunt, non faciunt: & traditorem suum tolerans uique in finem, etiam ad euangelizandum cum cæteris misit. Nam Apostoli talem consuetudinem non habuerunt, nec habendam docuerunt^b.

Item Nicolaus Papa Michaeli Imperatori, in epist. quæ incipit, [Proposueramus.]

¶ De eodem. Cap. LXXXVI.

Ansel. li. 1. c. 75.
Iuo p. 5. c. 18.

Non quales sacerdotes Domini sint, sed quid de Domino loquamur, est uobis magnopere præuidendū: nec in vicarijs B. Petri Apostoli uobis est attendendum, qui sint: sed quid pro correctione ecclesiarum, quid pro salute uestra satagant. Nec enim illos^c inferiores dicetis Scribis, & Phariseis sedentibus super cathedram Moyse, de quibus Dominus præcepit dicens: [Quæcunque dixerint uobis, obseruate & facite; secundum opera uerò eorum nolite facere.] Ergo Imperator considera, si illos dixit audiendos, qui super cathedram Moyse sedebant; quanto potius his, qui super cathedram Petri resident, esse existimetis obaudiendum?

Matth. 23.

Item Augustinus contra literas Petiliani, li. 2. c. 22.

¶ Sacerdotum immunditia, sacramenta non polluit. Cap. LXXXVII.

Alg. li. 3. c. 11.
Iuo p. 2. c. 98. & 99.
Eodem lib. c. 30.

Dominus declarauit^d in vno coetu^e hoīum eadem sacramenta sumentium, aliquorum immunditiam mundis obesse non posse. & infra. ¶ Petilianus dixit^f, Aut si quisquā carmina sacerdotis memoriter teneat, nūquid inde sacerdos est, q ore sacrilego carmen publicat

eum usque in finem tolerauit: nec Apostoli etiam sacramenta talium despiciabant.

a ¶ Non congruenter.] Ideo vitabant eorū sacramenta.
b ¶ Docuerunt.] Ergo nec nos præsumere, uel inuenire debemus, ut supra dist. 37. qui de mensa, infra 2. q. consuluisti. inf. 31. q. 1. q si supra dist. 55. si euangelica, sup. dist. 45. cap. episcopum 7. q. 1. c. 1.

Non quales.] CASVS. Quidam contemnebant sacra malorum sacerdotū, sed probat Nicolaus hoc non esse faciendum: quia si mali sacerdotes sedentes super cathedram Moyse sunt audiendi, multo potius regentes cathedram Petri sunt audiendi.

c ¶ Nec enim illos.] No. modum arguendi de malis ad bonos. de consecr. dist. 1. c. 1. inf. 11. q. 1. sacerdotibus, supra dist. 21. submittitur 1.

Dominus declarauit.] CASVS. Petilianus dicebat, per prauum sacerdotem uera sacramenta non con-

positum, & eam soluit. In tertia ostendit, quod sacramenta si in forma ecclesiæ conferantur à quocunque; vera sunt: & hoc ostendit triplici exemplo Caiphæ. Apostoli, & David. In quarta ostendit, q quales sunt qui sacramenta accipiunt, talia sunt eis ipsa sacramenta. In quinta infert duplicem conclusionem contra duplicem opinionem Petiliani, gratias agēs Deo, quod acquieuit Petilianus suis rationibus. Ioan.

d ¶ Dominus declarauit.] In parabolis de zizania sepa-
randa à tritico 11. q. 3. nolite. & de hoedis, ut 23. q. 7. c. 1. a tritico se-
Vel declarauit sustinendo Iudam. 2. q. 1. unus ex uobis. paranda sit.
e ¶ Coetu.] Id est, collectione Apostolorum, vel Eccle-
siæ, ubi sunt boni & mali. 32. q. 4. recurat.

ADDITIO. De consecr. dist. 4. est unitas ecclesiæ. Arch.
f ¶ Petilianus dixit.] Obijciendo, dicebat enim malum sacerdotem non posse conficere: quia non est uerus sacerdos; sicut nec laicus potest.

a ¶ Ba-

1 Hinc eli-
ciunt quidā
Petrum esse
maiorē Moy-
se. Ar. cōtra
32. q. 4. quis
ignorer.

a Baptisma.] Quasi hoc querimus, & nō illud. & ideo non ualet obiectio, &c.

b Sacramento.] Ordine & officio, sine iustitia. argu. contra 40. distinct. sicut viri. Sed ibi agitur de essentia sacerdotis: hic de qualitate.

c Si non det suū.]

i. si nō sua, sed Dei; in forma, scilicet ecclesie.

d Item.] Verba sūt Epimenidis illius

Thebani sacerdotis Thebanus, qui malus fuit: &

sacerdos malus fuit. Apostolus sumit eadem uerba in testi-

monium in epistola ad Titum 1.

e Si ergo.] Et uerū turbat. ibi est supple: & ideo

uideas. Arc. approbeinus.

f Habet.] Arg pro testimonio alicuius,

qui nō est bonus, ut credatur testimonio

in quo uerum dicit, & si in alijs mentia-

tur s. d. 37. turbat. & cap. si quid, se con-

tra 3. q. 6. pura.

g Verum.] Quasi dicat, non: & ita nō

quicunq; uerum dicit, uerax est 22. q. 2.

homines.

h Violatis.] id est, violanda esse credi-

tis.

i Sacilegiū.] Qua-

si comprobare schis-

ma ueltrum uidea-

mur, ex eo quod sa-

cramenta uestra nō

reprobamus.

k Si non habebat Saul.] Quē dominus

elegerat & fecerat

Regē. i. fieri iusserat

ut j. 8. q. 1. audacter.

l Panniculū.] Qñ

præcidit clamydem

uestimenti sui, ut 2.

q. 7. c. plerumq; obij-

citur. s. de his, & s.

item opponitur.

m Omnia munda

mūdis.] Iuxta illud

Qui manib. sordes:

operum prius. ablue

sordes. Intus te mū-

da, quia mundis om-

nia munda.

Epimenides Thebanus, qui malus fuit: & sacerdos malus fuit. 1. Cap. 1. de hoc etiam ad Titum 1. not. 37. dist. turbat. ibi uideas. Arc.

Optatus ma-
ius fuit ca-
tholicus.

Sacerdos
præcisus cō-
ficere pōt.
2. Ad hoc de
conf. dist. 2.
quid si san-
guis. uersic.
qualis ubi
de hoc.

sacerdotis? Augustinus respōdit. Ita istud dicis quasi modo quæramus, quis sit uerus sacerdos, & non quid sit uerum baptisma^a. Ut enim sit quisq; uerus sacerdos, oportet, ut non solo sacramēto^b, sed iustitia quoq; induatur, sicut scriptum est: [Sacerdotes tui induantur iustitia.] Qui autem solo sacramento sacerdos est, sicut fuit pontifex Caiphas persecutor vnus & uirissimi sacerdotis; quamuis ipse non sit uerax; quod dat; tamen uerum est, si non det suum^c, sed Dei. Item^d paulo inferius. ¶ Dixit quidam ex ipsis proprius eorū propheta, Creteneses semper mendaces, malæ bestiæ, ventres pigri †. testimonium hoc uerum est.] Si ergo^e Apostolus nescio cuius alienigenæ testimonium, quia uerum comperit, etiam ipse attestatus est; cur nos apud quemlibet inuenerimus, quod Christi est, & uerum est, etiam si ille, apud quē inuenitur, peruersus, & fallax est; nō discernimus uitium, quod homo habet^f, & ueritatem, quam non suam, sed Dei habet? & dicimus, sacramentum hoc uerum est, sicut ille ait, testimonium hoc uerum^g est? Nunquid ideo dicimus, etiā ipse homo uerax est, quia dicimus sacramentum hoc uerū est? & paulo post. ¶ Vos autē necesse est, ut semper erretis, quamdiu propter hominū uitia, Dei sacramenta uolatis^h, aut nos pp Dei sacramenta, quæ in nobis fviolare nolumus, etiam uestri schismatis sacrilegiūⁱ assumere putatis. Item. ¶ Baptismi ergo puritas à puritate, vel immunditia cōscientiæ, siue dantis, siue accipientis oīno distincta est. Item. ¶ Memento ergo sacramentis Dei nihil obesse mores malorū hominū, quo illa, vel oīno nō sint, vel minus sancta sint. Item. ¶ Quæro, si nō habebat Saul^k sacramenti sanctitatem, quid in eo Dauid uenerabatur? si autem habebat innocentiam, quare innocētē persequēbatur? Nam eū propter sacrosanctam vnionem & ho-
rauit uiuum, & vindicauit occisum. Et quia vel panniculum^l ex eius ueste præcidit, percusso corde trepidauit. Ecce Saul non habebat innocentiam; & tamen habebat sanctitatē, non uitæ suæ & (nam hoc sine innocentia nemo pōt) sed sacramenti Dei, quod & in malis hominibus sanctum est; Item. ¶ Nos dicimus tale cuiq; sacrificium fieri, qualis accedit, ut offerat, & qualis accedit, ut sumat: & eos de sacrificijs taliū manducare, qui ad illa tales accedunt, quales & illi sunt. Itaque si offerat Deo malus, & accipiat inde bonus; tale cuiq; esse, qualis quisq; fuerit, quia & illud scriptū est: [Omnia munda mundis^m.] Per hanc sententiam ueridicam, & catholicā etiam vos, Optatiⁿ sacrificio^o nō estis polluti^p, si facta eius displicebāt

schisma. ubi dicit Pelagius; si ueritate duce regimur, non est Christi corpus quod hæreticus conficit. Item quia hoc sacramentum est sacramentum unitatis, ut de consecratio. distinctio. secunda, quia passus. Item quia extra unitatem ecclesiæ confici non potest, ut

Psal. 131.

Ad Titum, c. 1.

† Potest inferri ex hoc text. & iuz gl. q̄ auctoritates Poetarū & gētilium tam in iureq̄ in causis p̄t allegari cōcord. tex. in l. intārum, cū glo. si. ff. de rerū diuisione.

† al. nobis.

Eod. lib. c. 35.

Ibidem c. 47.

Ibidem c. 48.

I. Reg. 10. & 24.

Ibidem c. 52.

Tit. 1.

ut sup. ead. extra ecclesiam, infra ea. facta. ADDITIO. Intellige omnia ista ultimo allegata quō ad effectum sacramenti, vel quando non seruant formā ecclesiæ secundum Ray. qui de hoc satis no. in summa de hæret. s. item nunquid, &c. p. ¶ Polluti.] Arg. nō imputari socio peccatum alterius si ei displiceat, dummodo cum admoneat, ut resipiscat, ut

vt inf. ea. q. 4. c. 1. quod crimē, nullius crimē, & c. crimē. arg. 23. q. 4. recedite. 8. q. 1. quid aut. inf. 11. q. 3. quod predecessor. inf. 24. q. 3. si habes 24. q. 1. schisma. contra inf. de conf. d. 1. sancta. contra inf. ea. q. 5. c. 1. contra H. Christus quid fecit.] CASVS. probauit in hoc cap. q. mali

Ibidem c. 54.

vobis. Nam utiq; panis illius, panis luctus erat, sub cuius iniquitatibus Africa tota lugebat: sed panem luctus, omnibus vobis communem esse, omnium vestrū malū schismatis facit. *Item.* ¶ Gratias Deo, quia tandem confessus es posse valere inuocatum nomen Christi ad aliorum salutem, etiam si a peccatoribus inuocetur. Hinc ergo intellige, cum Christi nomen inuocatur, non obesse aliorum salutis aliena peccata.

¶ Ritæ suæ.] Sequebatur, sed vnctionis: quæ voces absunt ab omnibus vetustis Gratiani exemplaribus, licet in codicibus etiā B. Augustini impressis legantur.

Idem in psalmū 10. in vers. [Iustus autē quid fecit?]

¶ Etiam per malum ministrum dona Dei ad hos perueniunt, qui cum fide accipiunt. Cap. LXXXVIII.

Iuo p. 2. c. 105.

Ioan. 13. 6. & 12.

Matth. 10.

¶ Christus quid fecit^a vobis, qui traditorem suum tanta patientia pertulit, vt ei primam^b Eucharistiam confectam manibus suis, & ore^c suo commēdatam, sicut cæteris^d Apostolis, traderet? Quid vobis fecit Christus, qui eundem traditorem suum, quem diabolū nominauit^e, qui ante traditionem Domini, nec oculis^f Domini- cis fidem potuit exhibere, cum cæteris discipulis ad prædicandum regnum cælorum misit, vt demonstraret dona Dei peruenire ad eos, qui cum fide accipiunt, etiam si talis sit, per quem accipiunt, qualis Iudas fuit?

Item Gregorius.

¶ Sacramentis, episcopi malitia non nocet. Cap. LXXXIX.

¶ Non nocet malitia episcopi neque ad baptismum infantis, neq; ad ecclesiæ^g consecrationem^h: quia baptisma a Deo datur, non ab homine venit. sic & Eucharistia, & omnia, quæcunque in altari ponuntur, non ab homine, sed a Deo sanctificationem accipiunt.

Sed obijcitⁱ illud Hieronymi in Sophoniam, c. 3.

¶ Non verba, sed merita sacerdotum Eucharistiam faciunt. Cap. XC.

Iuo p. 2. c. 110.

¶ Sacerdotes, qui Eucharistiæ seruiunt, & sanguinē Domini populis eius diuidunt, impie agunt in legē Christi, putantes Eucharistiam, imprecantis^k facere verba, nō vitam^l; & necessariam esse tantum solemnem orationē, & non sacerdotum merita, de quibus dicitur: [Et sacerdos, in quo fuerit macula^m non accedet offerre oblationes Domino.]

Leuit. 21.

mali sacerdotes sunt tolerandi, & q. sacramenta sunt ab eis recipienda, & hoc probatur exemplo Domini, qui Iudam tolerauit, & eum cum alijs discipulis ad prædicandum misit. Sequens cap. patet.

a ¶ Christus quid fecit.] Qui signa patiētiae ostendit nobis. b ¶ Primam.] Id est, primo confectam Eucharistiam dedit. nam vna sola est, & ideo non est prima, vel vltima. Vel sic, primam, id est, vnicam, & non plures,

c ¶ Ore.] Cum dixit, hoc est corpus meum. inf. de conf. d. 2. accipite.

d ¶ Cæteris.] inf. 23. q. 4. tu bonus, & c. quā magnum. inf. de conse. d. 1. cū omne contra. Sol. sed ibi de bucella panis, quam soli Iudæ tradidit postea: hic de corpore Christi, quod primo tradidit sibi postea omnibus dedit.

e ¶ Nominauit.] vbi, nescio, sed credo, q. ibi, qui intingit mecum manum, & c. arg. inf. de exhered. lib. 5. sed foeminini. f ¶ Loculis.] Arg. cōtra infideles seruientes, q. sint sicut diaboli. de pen. d. 3. §. hoc idem 1.

g ¶ Non nocet.] ¶ Ad ecclesiæ] inf. de conf. d. 2. ecclesijs, contra. sed illud quando formā seruata non est.

h ¶ Consecrationē.] dum tñ cesset omnis pactio, vel aliqua turpis, pmissio; alioq. n. execrata potius q. cōsecrata dici debet, vt inf. ead. q. 4. ecclesia. sed hoc in odiū cōsecrantis, nam reuera consecrata est 2.

SED OBIICIT. TVR. CASVS.] Nunc obijcitur Grat. cōtra prædicta, & ita alter natim modo ex vna parte, modo ex alia allegando procedit in hac quaestione, & solutiones inferendo. i ¶ Sed obijcit.] Respiciat. si ergo. s. ppositū. Nam inducit ista lex c. quadā directe: quadā a sensu contrario ad probandum, q. malus sacerdos non possit consecrare sacramenta, sed ibi respondet in seq. §. cum vita.

Sacerdotes.] CASVS. Dicit in hoc c. q. non tñ verba: sed etiā merita sacerdotum cōcurrere debēt, quia scriptū est, Nec maculā habens ad sacrificandū accedat. Sequentia tria c. plana sunt, in quib. dicitur, q. mundi debent esse sacerdotes,

quia alijs intercedunt, quia facilius exaudiuntur.

k ¶ Imprecantis.] Id est, inuocantis per preces H.

l ¶ Non vitam.] Quantum ad rem sc̄i. s. vt digne conficiantur alia vita non exigitur, vt conficiant.

ADDITIO. Sub. sed vt proficiant offerenti. inf. ead. cum vita. Archid.

m ¶ Macula.] Mortalis peccati 3, arg. de conf. d. 2. quotidianæ, vel venialis, & tunc est cōsiliū. arg. d. 6. testamētum,

1 Ad idē 13. q. 1. §. ad hoc vbi de hoc. s. q. sint sicut diaboli. de pen. d. 1. §. hoc idem. Arch.

2 Dūmodo forma ecclesiæ fuerit seruata. de cōf. d. 1. ecclesijs, quod etiam videt contra Io. de Fant.

3 Hic videas qd no. 51. d. de his. in gl. vlt. extra de celeb. missa, de homine Arch.

tum, H. tamē hęc auctoritas intelligitur de macula corporali, vt 49 dñt. hinc etiam, & ita sophistice. inducitur S. non accedat. dum enim æstauerit in pectore peccantis ignis alienus, qui exurit, & non sanctus non pot digne accedere ad altare. de poen. dist. 3. cap. inter hęc hircum.

Vnde notatur hic, q̄ quilibet sacerdos p̄ macula mortalis peccatisuspensus est quoad se, quoad accipientes vero non, nisi vt notatur 32. dist. S. verum, &c. nullus.

Sacerdos q̄libet, p̄ mortali peccato suspensus est quoad se.

2 Ipsi sacerdotes.]

Sacerdotes comedūt peccata populi. Sic. 1. q. 1. quia.

Comedunt. Id est, oblata pro peccatis i. vel dicuntur comedere peccata populi, quia delent, & sic comedunt peccata populi ordinatio nibus suis, vel forte quia exemplo bonæ operationis, & verbo prædicationis corrumpunt homines, & ita quantum in se ē delent. 36. dist. S. ecce ver. ex quibus. solus enim Deus delet peccatum, idest, peccati reatū 2. sacerdos p̄nam infligendā pro peccato orationibus minuit 3. p̄p qd̄ peccatū delere dicitur. 13. q. 2. animę. H. Vel illi dicuntur comedere peccata populi, q̄ de suis possunt sustinere, & tamen percipiunt de ecclesiasticis 12. q. 2. illud. cum habenti dare, &c. 1. q. 2. pastor.

2 Vt fu. e. q. vt euideret.

3 Vt 13. q. 2. animę.

Sacro sancta. Id est, religiosa sacramentorum reuerentia, vel idest, Eucharistia, vel quodlibet aliud sacramentum. sup. ea. ventum. c. 1. Cōsecrationem.] q̄ diuinum ministerium fecit, nō ministerii administratio, vt inf. de cons. dist. 4. non est aqua.

d Adueniet. Adueniet quidē magis ad conficiētis detrimentum, q̄ ad salutē, vt de consec. dist. 2. c. & sancta.

e Necesse ē q̄ va sa.] i. subditorū animas, q̄a Dñs i eis sedet 4. vt 23. q.

4 al. iacet.

4. Nabuchodonosor. 32. q. 5. si Paulus. quorum sanguis requiritur de manibus nostris. 43. d. Ephesijs.

f Ad interiora.] Idest, spiritualia, & cęlestia. Vel dic, idest, ad vitia, & tunc dic perducendas vapulaturas a primo mancipio gehennę. 40. d. si Papa.

I Nterrogo. CASVS. Dicitur hic, q̄ æquali diligentia audiendum est verbū Christi, ne de corde labatur, sicut

Eucharistia est obseruanda, ne in terram decadat negligentia ministrantis; quia vterq; reus est. f. q̄ negligentor verbū Dei audit, & qui corpus Christi in terram cadere permittit, & ita sacerdos non debet indigne ministrare. g. Verbum.] Idest, prædication, quæ plures conuertit, & plus

Prædication est efficacia corpore Ch. ai.

Item Alexander, epist. 2.

¶ Tanto facilius sacerdotes exaudiuntur, quanto apud Deum sunt digniores. Cap. XC I.

Ipsi sacerdotes pro populo interpellāt, & peccata populi comedunt; quia suis precibus, & oblationibus euelent, atq; consumunt: qui quanto digniores fuerint, tanto facilius pro necessitatibus, pro quibus clamant, exaudiuntur.

Iuo p. 2. c. 69. & p. 6. c. 5.

Item Gelasius Elpidio episcopo.

¶ Non adest sacramentis spiritus sanctus, quæ per criminosos ministrantur. Cap. XC II.

Sacro sancta religio, quæ catholicā continet disciplinam, tantam sibi reuerentiam vendicat, vt ad eam quilibet, nisi pura conscientia, non audeat peruenire. Nam quomodo ad diuini mysterij consecrationem cęlestis spiritus inuocatus adueniet, si sacerdos, & qui, eum adesse deprecatur, criminosis plenus actionibus reprobetur?

Iuo p. 2. c. 90. & p. 6. c. 110.

† al. aduocatio
† al. etiam.

Et Past. p. 2. c. 2.

Item Gregorius in regeſto, lib. 1. epist. 24.

¶ Manus immunda, tacta inquinat, non mundat. Cap. XC III.

Necesse est, vt esse munda studeat manus, quæ diluere sordes curat: ne tacta quæq; deterius inquinet, si sordida ipsa stercoreis lutum tenet: scriptum namq; est: [Munda mini, qui fertis vasa Domini.] Domini etenim vasa ferunt, qui proximorum animas ad interiora perducendas, in conuersationis suæ exemplo suscipiunt.

† al. in seq. Esa. 52
† al. in interna sacrificia.
† al. in aterna sacraria.

Item Augustinus, lib. 50. homiliarum, homil. 26.

¶ Aque seruandum est verbum Dei, & corpus Christi. Cap. XC IV.

I Nterrogo vos fratres, vel sorores: dicite mihi, quid vobis plus esse videtur, verbū Dei, an corpus Christi? Si verum vultis respondere; hoc vtiq; dicere debetis, quod nō sit minus verbum Dei, quā corpus Christi. Et ideo, quanta sollicitudine obseruamus, quando nobis corpus Christi ministratur, vt nihil ex ipso de nostris manibus in terram cadat tanta sollicitudine obseruemus, ne verbum Dei, quod nobis erogatur, dum aliud aut cogitamus, aut loquimur, de corde nostro pereat: quia non minus reus erit, qui verbum Dei negligenter audierit; quā ille, qui corpus Christi in terram cadere negligentia sua permiserit.

Iuo p. 2. c. 106.

Item lib. 4. de Trinitate, c. 14.

plus facit compungi hominē, ita vt omnia peccata per eam tollantur, sed per corpus Christi tantum venialia tolluntur, vt de consec. d. 2. iteratur, & cap. quotidie, & sic non ob. supra eo. multi.

g Verbum.] Idest, quod verbo significatur, vel per verbum concipitur.

h Cadere.] De consec. d. 2. qui bene,

Neque.]

NEquē. CASVS. Dicitur hic, qd ad hoc, vt rite & recte sacrificium offeratur, debet ab honesto ministrari, & a iusto recipi: & hoc dicitur litera. Pro quibus offertur, supple digne.
a ¶ Neque. Nota, qd tria dicuntur hic: scilicet qd sacramenta

quia offertur etiam pro habentibus mortalia i. f. ¶ Mundandis. Id est, venialis peccati maculam habentibus.

CVM VITA. CASVS. Iste, §. respicit illud capit. sacerdotum, vbi dicitur, qd bona vita sacerdotis necessaria

i. Scilicet, vt compungantur, & vt mitigetur poena. 13. q. 2. tps. Ioan. de Fant.

¶ De eodem. Cap. XCV.

Iuo p. 2. c. 107;

NEquē^a potest id rite^b offerri, nisi per sacerdotē iustum & sanctum, nec finis ab eis accipiatur qd offertur, pro quibus offertur^c; atque id sine vitio^d sit, vt pro vitiosis^e mundandis^f possit offerri. Hoc certe omnes cupiunt, qui pro se offerri sacrificium Deo volunt.

Cum vita § sacerdotum Eucharistiae necessaria esse dicitur, non consecrationi, sed effectui intelligendum est. Non enim effectum salutis confert ei, quem merita faciunt indignum: potius completur in eo illud Apostoli; [Qui manducat corpus Domini, & eius sanguinem bibit indigne, iudicium sibi manducat & bibit.] Ergo contra eos, qui crebra oblatione sacrificij se putant posse mundari non cessantes impie agere in legem Dei, intelligitur illud esse dictum Hieronymi. Quod vero sacerdos, etiam si malus sit, tamen pro officio suae dignitatis gratiam transfundat hominibus, testatur Augustinus in libro quaestionum veteris test. c. 11.

1. Cor. 11.

su. ea. sacerdotes.

Iuo p. 2. c. 100.
Pann. l. 3. c. 79.
Num. 5.

¶ Sacerdotes nomen Domini inuocant Dominus autem benedictionem praestat. Cap. XCVI.

Dictum est^h à Deo in Numeris ad Moysen, & Aaron sacerdotes: [Vos poniteⁱ nomen meum super filios Israel: ego Dominus benedicam eos,] vt gratiam traditio per ministerium ordinantis transfundat hominibus. nec voluntas sacerdotis obesse, aut prodesse^j possit, sed meritum benedictionem poscētis. ¶ Quanta autem sit dignitas ordinis sacerdotalis, hic aduertamus. Dictum est enim de nequissimo Caipha interfectore Saluatoris, inter cetera: Hoc autem a semetipso non dixit, sed cum esset princeps sacerdotum anni illius, prophetauit. ¶ Per quod ostenditur spiritum gratiarum non personam sequi aut digni, aut indigni, sed ordinationē traditionis, vt quamuis aliquis boni meriti sit, non tamen possit benedicere, nisi fuerit ordinatus, vt officium ministerij exhibeat. Dei autem est, effectum tribuere benedictionis.

Io. 11.

Quod verò^l per hereticos sacramenta dignitatis ministrata dicuntur carere effectui, imphatur auctoritate Anastasij Papae, qui ordinationem Acacij, quāuis heretici,

menta Domini non rite, vel recte conferuntur nisi a dignis conferantur, & a dignis sumantur, & in forma ecclesiae. Primū notatur ibi: Nisi per sacerdotē. Secundum ibi, (Nec nisi.) Tertium ibi, (Atque id, &c. Quidā diuidunt c. in duas partes. In prima fit mentio de sacrificio, quod ab eo accipitur pro quo offertur, & hoc vsque ad illum locum. (Atque id.) In secunda fit mentio de sacramento, quod non accipitur ab eo, pro quo offertur: & dicitur, sine vitio, id est, sine peccato.

b ¶ Rite. Quo ad offerentem & accipientem.

c ¶ Pro quibus offertur. Supple, nec potest rite offerri nisi ab eis.

d ¶ Sine vitio. Id est, non sit cirra formam ecclesiae, in ipsa forma ecclesiae.

e ¶ Vt pro vitiosis. Expone vt recte possit offerri, p. vitiosis, id est, Venialia habentibus. Sed intellige generaliter,

Decret. Grat pars 11.

fit, vt prodest: prodest tamen, infra de conse. dist. 4. non illud te. Sed quid si cantet Missam, vt Deus perdat aliquos? conficiet reuera, sed debet puniri, arg. 26. quaest. 2. quicunque.

QVOD VERO. CASVS. Dictum est sup. in §. si ergo sacramenta, qd sacramenta dignitatis ab hereticis collata non habent effectum, contra quod allegat Gra. auctoritatem Anastasij, quam friuolam esse ostendit auctoritate Gelasij, & Felicis, qui cum Hormisdā excommunicauerunt Acacium antequam excommunicassent Anastasium. Sed H. exponit antequam Anastasium i. antequam Anastasius esset Papa: quia Acacius mortuus fuit ante Anastasium, & Anastasius successit illi. Et ita cum successerit Gelasio, non fuit excommunicatus ab eo, nec a praecedentibus.

l ¶ Quod verò. Dictum est sup. in §. si ergo, qd sacramenta

KK

menta

est ad conficiendum corpus Christi. Modo soluit & dicit, qd intelligendū est hoc non de consecratione, quia in veritate cōficit etiam malus sacerdos, sed de effectu consecrationis, quia nihil prodest si sumatur ab indigno, & qd malus sacerdos conferat gratiam digne sumentibus, sequenti c. probatur.

g ¶ Cum vita. Respi cit hoc capitulum sacerdotum, & bene soluit. & ad confirmandā suam solutionē inducit c. sequenti.

Dictum est. CASVS. Hic primo probatur p. verba Domini. & exemplo Caiphae, quod apud malos sacerdotes vera sunt sacramenta, & quod ex officio suo gratiam hominibus transfundunt. Secundo, qd tāta est vis sacerdotij dignitatis, quod si ne eo etiā apud bonos non est auctoritas benedicendi.

h ¶ Dictū est. Probat Aug. qd benedicere non tantū meritum, sed etiam ordinē requirit. In i. ergo parte ponit auctoritatē Dñi, vsq; ibi, (Quanta.) In secunda probat intentionē suā, & auctoritate, & exēplo Caiphae i. ¶ Vos ponite. i. inuocate. 2.

2 Et loquitur K ¶ Prodesse. Hic colligitur, qd licet voluntas sacerdotis nō ministerij siue benedictionibus vbi ordo sacerdotalis existit, Arch.

menta dignitatis ab hæreticis collata effectum non habent: contra quod allegat auctoritatem Anastasij, quam ostendit friuolam esse auctoritate Gelasij & Felicis.

a ¶ In tractatu.] Per hoc probatur, qd Gratianus non diuisit. per distinctiones hoc opus, argum. 11. q. 3. §. cui denter.

ITEM OBJICITUR. CASVS. Dictum est sup. in c. Arrianos, & sup. in §. cum ergo Innocentius, qd solum baptisma ratum est apud hæreticos contra qd obijcitur modo in hoc cap.

b ¶ Itē obijcitur.] ei. f. quod dictum est sup. ead. §. cum ergo Innocentius, & c. Arrianos.

¶ Quod quidam.]

CASVS. Quidam dixerunt, quod catholici ab ecclesia recedentes rerinet potestatem conferendi baptismum, sed non potestatem conferendi ordinem, sed eam amittunt. Contra quod probat Augustinus quatuor rationibus hoc esse falsum. Primo, quia quæ ratione perditur vnum, & reliquum cum vtrumque quadam consecratione conferatur. Secundo, quia consuetudo est ecclesiæ, qd tales nō reordinantur cum redeunt, ne fiat iniuria sacramento. rerinet ergo vtrumq; sed ad perniciē. Tertio, quia si aurū, vel argētum furtiue fuerit signaturū, si fur postea deprehenditur a principe, punit, sed signū monetæ nō reprobatur. Quarto, quia character militiæ non reteratur circa redeuntem, cū miles ad gratiam principis reuocatur Quinto, concludit ex præmissis, qd non dēnt iterari sc̄ra ab eis collata, ne fiat iniuria sacramento. Prima ratio est ibi, [Primo, quia.] Secunda ibi, [Nam si quando ex ipsa.] Tertia ibi, [Si enim aliqui.] Quarta ibi, [Si forte.] Quinta ibi, [De his qui.]

c ¶ Quod quidam.] CASVS. Opinio est quorundam, qd sacerdos, vel episcopus recedens de ecclesia ad hæreticos, sacramentū baptismi non amittit: sed sacramentum ordinis amittit. Istud improbat Augustinus multipliciter. Primo sic: quia cum vtrumque sit sacramentum, non potest assignari ratio, quare potius perdatur vnū, quam aliud. Secundo sic: quia consuetudo ecclesiæ est, qd cum tales redeunt, non solent reordinari, si eos ecclesia vult tolerare. Tertio dicit, qd sicut recedens ab ecclesia vtrumque retinet: sic vtrūque potest conferre alijs extra ecclesiam, licet male conferat, & cum quis recipit sacramentum extra ecclesiam, si reuertitur ad ecclesiā, non est sacramentum iterandum in eo. Et hoc probat

ita ratam approbat, ut etiam eis, quos post damnationem suam baptizauit, vel ordinauit, in nullo ream personā nocuisse asserat. Sed hoc eum a illicite, & non canonice, imò contra decreta suorum prædecessorum fecisse probant Felix, & Gelasius, qui Acacium ante Anastasium excommunicauerunt, & Hormisdas, qui ab ipso Anastasio tertius, eundem Acacium damnauit. Vnde etiam ab ecclesia Romana repudiatur, & a Deo fuisse percussus legitur in gestis Romanorum Pontificum hoc modo: [Anastasius secundus natione Romanus, & c.] Require retro in tractatu^a decretalium epistolarum.

a ¶ Sed hoc eum.] Supra. d. 19. c. Anastasius, ostensum est immerito reprehensum esse Anastasium, & verissima esse, quæ ipse de Acacio scripsit, & decreuit.

Item obijcitur^b illud Augustini lib. 2. contra epist. Parmeniani, c. 3.

¶ Qui recedit ab ecclesia, nec baptismum, nec ius dandi amittat. Cap. XC VII.

¶ Quod quidā^c dicunt, Baptisma, quod a accepit, nō amittit, qui recedit ab ecclesia; sed ius tamē dādi^d quod accepit, amittit^e, multis modis apparet frustra, & inaniter dici. ¶ Primo, quia nulla ostenditur causa, cur ille, qui ipsum baptismum amittere^f non potest, ius dādi^g, amittere possit. Vtrumque enim sacramentum est, & quadam cōsecratione vtrumque^h hominiⁱ datur, illud, cum baptizatur; istud, cū ordinatur; ideoq; in catholica ecclesia vtrumq; non licet iterari. ¶ Nam si quando ex ipsa parte^k venientes etiam præpositi pro bono pacis, correcto[†] schismatis errore suscepti sunt; etsi visum est opus esse, vt eadem officia gererent, quæ gerebant, non sunt rursus ordinandi[†], sed sicut baptismus in eis, ita ordinatio mansit integra; quia in præcisione fuerat vitium (quod vnitatis[†] pacis est correctum) non in sacramentis^l, quæ vbicunque sunt^m, ipsa vera sunt. Et cum expedire hoc videatur ecclesiæ, vt præpositi eorum venientes ad catholicam societatem, honores sibi suos non administrēt,

e ¶ Amittit.] Characterem enim non potest amittere, licet videatur aliter dici 11. q. 3. episcopus.

f ¶ Amittit.] Nam vbi eadem ratio, & idem ius, ff. ad leg. Aquil. illud. An tamen hoc sit verum, notatur 28. q. 1. lic. enim. 32. q. 7. Apostolus. su. ca. q. §. cum ergo.

g ¶ Ius dandi.] Scilicet ordinem. de consec. dist. 4. ostenditur. Vel potestatem conferendi baptismum. inf. 32. q. 7. licere.

h ¶ Vtrumque.] Scilicet baptismus & ordo.

i ¶ Homini.] Hoc de baptismo sacerdotis, in quo potestas baptizandi est sc̄m: in laico est quadam licentia, non sacramentum 2. argu. quod scientia^{*} hæretici valeat, & ligatio, & solutio, cū ius ligandi, iudicandi, atq; soluendi a tpe consecrationis acceperit, su. d. 48. 3. c. 1.

k ¶ Parte.] Collectio enim hæreticorum rectissime pars appellatur, a partiendo, idest, diuidendo.

l ¶ Non in sacramentis.] Fuit vitium scilicet.

m ¶ Sunt.] Quia a quocunque dentur, iterari non debent,

Sup. d. 19.

Sent. 4. d. 25.
Alg. l. 3. c. 10.
Pann. l. 1. tit. 2. c. 80.

Iuo p. 2. c. 97.
Pann. l. 1. c. 77.

† al. correpto.

† al. ordinati.

† al. unitatis pace.

1 Adde p. intellectu h. ius gl. q. d. signabantur milites q. dā nota se. figura in h. ius ab al. discretionē l. stigmata. C. de fab. 11. not. in. pe. ff. ex q. cau. maio.

2 Scilicet ius dādi, q. non hēt m. ex pmissio. ne sed si cōfert est ver. sc̄m, quod dic, vt legi. & not. de. sec. dist. 4. fa. ctum. Arch.

* Hæretici

non possunt ligare, & solvere, et fecerint, nihil actum est, quia i. risdictioni non hēt l.

Th. 2. 2. q. 39. ar. 3. C. 4. d. 19. q. 1. art. 2. q. 3. 3. Al. 68.

bent, & ideo ipsa sunt, idest, firma & vera sunt, & bona.

a ¶ Manus.] Supra ea. q. c. manus impositio. contra. sed hic de consecratoria.

b ¶ Dandi.] i. consecrandi. vel dādi ipsam ordinationē.

c ¶ Aliud.]

non eis tamen ipsa ordinationis sacramenta detrahuntur, sed manent super eos. Ideoque non eis populo manus^a imponitur, ne non homini, sed ipsi sacramento fiat iniuria, & *infra*. ¶ Sicut autem habent in baptismo, quod per eos dari possit; sic in ordinatione ius dandi^b: vtrūque quidem ad perniciem suam, quam diu charitatem non habent unitatis: sed tamen aliud est, prorsus non habere; aliud perniciose habere; aliud^c salubriter habere. Quicquid non habetur, dandum est, cum opus est dari: quod vero perniciose habetur, per correctionem depulsa perniciē, agendum est, v: salubriter habeatur. Quāquam, & si laicus aliqua^d pereunti dederit necessitate^d compulsus, quod cum ipse acciperet, dandum esse addidit; nescio^e, an pie quisquā dixerit esse repetendum. Nulla enim cogente necessitate si fiat, alieni muneris usurpatio est. Si autē necessitas urgeat, aut nullū, aut veniale delictum est^f. Sed, etsi nulla necessitate usurpetur, & a quolibet cuilibet detur; quod datum fuerit, non potest dici tantū: quamvis recte dici possit & illicitē datum. Illicitā ergo usurpationem corrigit reminiscētis, & penitentis affectus. Quod si non correxerit, manebit ad penā usurpatoris quod datum est, vel eius, qui illicitē dedit, vel eius, qui illicitē accepit: non tamen pro non dato habebitur^g. Neque β vllō modo per deuotum militē, quod a priuatis usurpatum est, signum regale violabitur. ¶ Si enim aliqui furtim, & extraordinariē non in monetis^h publicis aurum, vel γ argentum percutiendo signauerint, cum fuerit deprehensum, nonne illis punitisⁱ, aut indulgentia liberatis cognitum regale signum thesauris regalibus cogetur inferri? & paulo post. ¶ Si forte illum militiæ characterē in corpore suo non militans pavidus exhorruerit^k, & ad clementiam Imperatoris cōfugerit, ac prece fusa, & impetrata iam venia militare cēperit; nūquid hominē liberato, atq; correcto, character ille repetitur? ac nō potius agnitus approbatur? An fortē minus hærent sacramenta Christiana, quam corporalis hæc nota; cum videamus nec apostatas carere baptismate, quibus utique per penitentiam redeuntibus non restituitur, & ideo admitti non posse iudicatur? & paulo post. ¶ De ijs^l, qui ab ecclesiæ unitate separati sunt, nulla iam quæstio est, quin & habeant, & dare possint, & quin perniciosē habeant, perniciosēque tradant extra vinculum pacis. & *infra*. Neutri sacramento iniuria facienda est. & *infra*. ¶ Sicut non rectē habent, qui ab unitate discedunt, sed tamen habent, & ideo redeunti non redditur; sic etiam non rectē dat, qui ab unitate discedit; sed tamen dat: & ideo, quod ab eo accepit uenienti ad unitatem non iteratur. & *infra*. ¶ Sicut redeunti non redditur, quod & foris habebat; sic uenienti repetendum non est, quod etiam foris accepit. Vnde consequenter intelligitur peruersitatem hominum esse corri-

c ¶ Aliud.] Argu. contra illud generale quod est extra de translatio. inter corporalia. & 7. q. 1. lactus. ff. si quis cau quoties. arg 63. dist. Salonitanæ. 45 dist. de iudais. 7. q. 1. episcopus.

d ¶ Necessitate.] Hic apertē colligitur, qd laici non ha-

bent ius baptizandi: nisi largē dicat ius, vel potestas, idest pmissio, vt inf. de cōf. d. 4. constat. & cap. a quodam. & 30. q. 1. ad limina.

e ¶ Nescio.] Idest, nō approbo, si quis dixerit repetendum.

f ¶ Veniale delictum est.] Hic philosophi cum temperamentū est, nā i veritate nullum est. Et est simile. 22. q. 2. in quibus.

g ¶ Habebitur.] Arg. contra extra de iure patro. quod autem. in fine.

h ¶ In monetis.] Id est, signis, vel sigillis, numismatibus vel instrumentis monetam cudendi.

i ¶ Punitis.] Isti varijs penis puniuntur. C. de fal. mo. p. totū. parcitur tñ illi, q for mauit, si ante q signū imprimat penitet. ff. ad leg Corn. de fa. qui falsam, & c.

k ¶ Exhorruerit.]

Qui fortē fugit de bello publico: & ita infamis effectus est. 1. 6. q. 1. infames. & hoc intelligitur de militib. illis, qui iurauerunt se mortem non euitaturos, pro republica, & isti habebant stigmata, vel alia signa de aliquo colore de quib. dictū est. Milites nostros arma scire volumus non leges. C. de iure de l sām. Velsēsus est huius literæ, qd si aliquis pter auctoritatem principis adeptus ē militiæ cū gulū, & post recōciliat ipsi principi, erit ne i eo iterādus character? quasi dicat n.

A D D I T I O. Et fm istā lecturā dic, exhorruerit, s. quia a principe non acceperat. & nō. hic militibus characterem imprimi. 10. de Fant.

l ¶ De ijs.] Repetit, quādam dicta sunt, dubitat hic fore. S. sed non est dubitandum: quia non est.

KK 2 EX

Baptizandi ius non habent.

Philosophicum temperamentum.

Infamis est de bello publico fugiēs i Concor. tex. in l. non oēs. S. item qui desertorum. cū ibi no. p. doct. ff. de re mil.

† al. alicui pereunti.

§ 11.3 Hæc est duodecima pars huius questionis. qua intendit probare, q̄ sacramentū ecclesiæ tale est illud qui accipit, qualis est ille qui accipit: vel qualis est q̄ sacrificat, nec malitia dantis impedit bonitatem: & hoc probat per multas similitudines, quas ponit in hoc §.

& per novem auctoritates. & hoc probat usque ad cap. statuitur. 2. 10. de Fan.

CASVS. Infert Gratianus ex supradicto capitulo, q̄ vera sacramenta sunt apud hæreticos quantum in se, sed ad damnationem sunt dantiū, accipientium, vel habentium, nisi redeant sicut verum aurum fuit Crasso nociuū.

a. Ex his. Infert ex præcedenti c. q̄ sacramenta vera sunt apud hæreticos indistincte usque ad §. opponitur, & ibi obijcit Aug. prout ipse intelligit Ang. dicere usq; ad §. sed ne ibi ponit unam solutionem. usque ad §. quamuis. ubi ponit aliam bonam & catholicam, ad quam probatam inducit quatuor exempla, quæ notabo in litera.

b. Perimant. Illa, id est, eorum abutio. r. ab isto loco dicit lo. de Fan. q̄ verba sunt Aug. usque ad §. opponitur, Hæc contra: immo Gratiani, ut in notula hic apparet, inf. ead.

c. Crassus. Ille dictator fuit contemporaneus Iulio Cæsari, & Pompeio: & a Parthis auro feruenti interfestus est.

ITEM AVRUM. CASVS. Dicitur hic, quod æque verū est aurum in arca furis, & in arca Regis, sed

à fure illicite datur, & illicite retinetur: & ideo fur & communicator furti puniuntur: nisi innocentiam suam allegauerint. Et est §. Gratiani ab illo loco, ex his. usque ad cap. per Esaiam, sicut dicit H.

d. Aurum. Cuius ope, vel consilio furtum committitur, tenetur. ff. de com. fur. proinde. Est autem differentia inter furem, & communicatorem: quia communicator manifestus esse non potest. ff. de furis qui opem.

e. Furti. Videtur ergo & tenetur quis se purgare de conscientia. arg. inst. de obli. q̄ ex delictis §. sed hæc actiones. C. de fur. civile. arg. 1. q. 4. quia præfatus cum suis concor. Et ita est arg. q̄ quis potest, & tenetur iudicare furem. arg. ext. de fur. qui cum fure cum concor. ibi positis. arg. contra. ff. de cond. ob. tur. caus. idem & si ob. suum. §. ult. & ff. de præscri. ver. l. solet. Nam in utraque dicitur, q̄ licite possum accipere 2. pecuniam à Domino, ut seruum iudicem fugituum. Ioan. Sol. in casu isto videtur posse dici, q̄ secundum canones non est licitum

accipere: secus secundum leges B.

f. Ut perhibet. Hic apparet potius hæc esse verba Gratiani, quam Augusti.

OPPONITUR. CASVS. Opponit hic Gratia. contra supradicta, scilicet q̄ heretici non possunt conferre ordines,

gendam; sanctitatem autem sacramentorum in nullo peruerso esse violandam. Constat enim eam in peruersis, & sceleratis hominibus, siue in eis, q̄ intus sunt, siue in eis, qui foris sunt, impollutam, atque inuiolabilem permanere; & quia dicuntur ea mali pollueri, quantum in ipsis est, dicuntur; cum illa impolluta permaneant: sed in bonis permanent ad premium; in malis permanent ad iudicium. & infra. q̄ Quomodo catholici non clarificant Deum, qui promissa eius nullis hominum sceleribus, quo minus implerentur impediri posse confidunt? qui sacramenta eius tam debita veneratione prosequantur, ut ea, si etiam ab indignis tractata fuerint, illis sua persuasione damnatis, illa intemerata sanctitate permanere demonstrentur?

a. Quod accepit. Sic etiam Algeus, licet paulo aliter habeat originale.

β. Neque villo modo. Hæc usque ad verbum, violabitur, addita sunt originali. ex quo etiam alijs locis caput hoc locupletatum est.

γ. Vel argentum. In codicibus B. Augustini impressis sequitur, sed æs, in duobus autem manuscriptis Vaticanis, vel æs.

12 Ex his verbis Augustini constat, in omnibus tā apostatis, quā hæreticis, vel damnatis permanere Christi sacramenta vera, quantum ad se, & sancta: & nisi penitentia, vel indulgentia subuentum fuerit, ad damnationem usurpatoris perueniet, vel habentis, vel dantis, vel accipientis. Quid ergo prodest, quod vera & sancta sint, cum usurpatores suos æque perimant, ac si essent mala, et noxia? Crassus aurū sitiuit, & aurū bibit æque perijt vero auro, sicut vero veneno. Item aurū æque verum est in arca furis, sicut in thesauris regis. Sed a fure, quia illicite habetur, illicite datur, vel accipitur, a rege aut licite habetur, licite datur, & accipitur: ideo ipse fur: et communicator furti (nisi forte de conscientia furti se purgauerit) ut perhibet Gelasius ad Anastasium Imperatorem. uterque iuste, & digne damnabitur. q̄ Opponi-

Eod. 2. lib. c. 19.

Alg. 1. 3 c. 12

dines, etsi baptizare possint. Nam sacerdos etiam depositus etsi baptizare possit, conficere tamen non potest: nec episcopus depositus potest ordines conferre, etsi possit baptizare. Sed huic oppositioni opponit duplicem solutionem. Prima hæc est, q̄ incipit ibi, [Sed ne.] q̄ qui extremam manus impositionem recipiunt in ecclesia, eius potentiam retinent, et recedentes ab ecclesia, ad similitudinem characteris matrimonij, q̄ post diuortium, vel votum retinet: secus si extra ecclesiam. Ponit & aliam solutionem Grat. q̄ incipit ibi, [Quamuis.] ubi dicit, q̄ sacra hæreticorum vera sunt dummodo in forma ecclesiæ sint celebrata, sed non habent effectum in male ministrantibus, & male suscipientibus. Quid probat quatuor rationibus. Primo per veram Eucharistiam traditam perditioni. Secundo per veram panem Christi in patria sua, q̄ ibi non habuit effectum; quia ibi fidem non inuenit. Tertio, per duplicem transfigurationem Christi, quarum una incredulis non profuit. Quarto, quia ita virginitatem habuerunt fatuæ virgines, ut prudentes. Denique concludit, q̄ vera sunt hæreticorum sacra

1. Ista fuit expositio H. & L.

Marcus Crassus, & Iulius Cæsar & Pompeius fuerunt cōtemporanei.

Concord. text. in l. vxo. xi. cum ibi not. ff. de v. infra. leg. fur. & cōicator differunt. Furem tenetur quis indicare.

1. Sub. & si quis accipiatur peccat accipiens. fm. canones. & sic etiā no. Vin. Lau. & Tan. & Ber. in dicto ca. qui cō suis. Arch.

in se sed obstant male suscipientibus, & male ministrantibus. Et ad hoc inducit sequens capitulum.

a ¶ Opponitur.] Hoc modo procedit in hoc §. primo ponit objectionem suam contra August. quam tangit usque ad §. [Sed ne.] Ibi ponit quandam solutionem suam.

b ¶ Sententia.] Cap. præcedētis, ubi dicit, quod utrumque quadam consecratione datur, & ita videtur parificare ordinem, & baptismum.

c ¶ Pagano.] Supra eadem quæstio. si quis per ignorantiam. supra eodem, §. ecce quando. infra de consecratio.

distinct. 4. quos a paganis. inf. de consec. distinctio. 4. a quodam.

d ¶ Consequenter.] noli hic reprehendere magistrum nam opponendo dicit hoc, ut patet ex solutionibus sequentibus. maxime ex secunda.

e ¶ Potestas.] Id est, executio potestatis. & sic verum dicit. alias mentitur. nam potestas sacrificandi, i. ordo sacerdotalis in eo remanet.

f ¶ Potestatem.] Nō bene argumentatur quia si vocet potestatem sacerdotium ordinem, vel sacramentum, nec hic, nec ibi amisit potestatem: sed si executionem, & hic & ibi amisit.

g ¶ Largiendi.] sed cum hæreticus precibus posset conferre tam baptismum, quam ordinem, quæ specialitas erit in baptismo? Dic quod in casu necessitatis non peccat baptizans. quā nunquam est in collatione ordinum.

h ¶ Non amisit.] In necessitate, & tū tolemnitatibus. 50. distinctio. qui sub gradu.

i ¶ Sed ne.] Hoc dicit Gratianus ac si August. intellexisset, ius dandi habent, id est, executionem, & ita soluit.

k ¶ Unitatem.] Hic tangit Gratian. opinio. Ioan. de Fant. dicens, quod qui recipit ultimam manus impositionem in Ecclesia sit hæreticus, &c. i. hæc opinio videtur expresse confert. Sed qui firmari, ext. de schismat. ca. 1. sed expresse reprobat. 9. quæstio. prima. ordinationes.

i Id est, q factus est episcopus in ecclesia & post modum sit hæreticus, ordinem confert. Sed qui ext. ecclesiam, recipit ultimam manus impositionem ext. ecclesiam factus est episcopus, ordines conferre non potest: & qui a tali ordinatus est, nihil recipit fm Hug.

tur^a autē huic sententia^b Augustini potestas dandi baptismum, & ius consecrandi Dominicū corpus, & largiendi sacros ordines, plurimū inter se differunt. Suspecto. n. uel deposito sacerdote, nulla ei relinquitur potestas sacrificandi. Sacramentum tamen baptismi, non solum a sacerdote deposito, uel laico catholico, verum et ab heretico; vel pagano^c si ministratum fuerit, nulla reiteratione violabitur: nulla autē rōs nit, ut inter sacerdotes habeatur, qui de manib. laici, uel pagani oleum sacra (imò execranda) unctionis assumunt. Non ergo consequenter^d colligitur, ut si recedentibus a fide ius baptizandi relinquitur, potestas^e et distribuendi sacros ordines relinquatur quamuis utrumque a consecratione proveniat. Degradatus. n. episcopus potestatem^f largiendi^g sacros ordines non hēt, facultatē tamen baptizandi non amisit^h. ¶ Sed a neⁱ Augustinū in hac sententia penitus reprobemus; intelligamus; aliud esse potestatem distribuendi ordines sacros, aliud esse executionem illius potestatis. Qui. n. intra unitatē^k catholica ecclesie constituti, sacerdotalem, uel episcopalem unctionem accipiunt, officium, & executionem sui officij ex consecratione adipiscuntur. Recedentes uerò ab integritate fidei, potestatem acceptam sacramento tenus^l retinent, effectu suæ potestatis penitus priuantur, sicut coniugati ab inuicē discedentes, coniugium semel initum non esse dissolunt^m, ab opere tamen coniugali inueniuntur alieni. ¶ De his ergo, qui accepta sacerdotali potestate ab unitate catholica ecclesia recedunt, loquitur Augustinus, nō de illis, qui in schismate, uel heresi positi sacerdotalem unctionem accipiunt. Alioquin esset contrarius Chalcedonensiⁿ concilio, in quo ordinati a simoniacis, in nullo proficere iudicantur, & Innocentio^o, qui ordinatos a ceteris hereticis, per prauam manus impositionem solam damnationē, & capitis uulnus affectos testantur. ¶ Quamuis^p possit generaliter dici sacramenta, quæ apud hereticos non aliter quam in ecclesia Dei celebrantur uera, & rata esse, quantum ad se, falsa uerò, & inania, quantum ad effectum, & in his a quibus male tractantur, & in illis, a quibus male suscipiuntur. Nec mirum. ipsa. n. salus nostra buccellā Iudæ dedit: statim cum buccella nō bonus, sed malignus spūs intrauit: quare. nō quia bonus non daret bonū, sed quia malus male accepit bonum, sicq; bonū, effectum bonū non habuit, quia, ubi illud faceret, non inuenit. ¶ Item Dominus in patria sua præsens, & uerus affuit: non per malum ministrum, sed per ipsum nihil potuit, quia fidem non inue-

sup. si quis episcopus sup. ead. c. qui perfectio-nem.

Ioan. 13.

Matth. 13.

suam, quæ protenditur usque ad §. [Quamuis.] &c. ibi autem ponit aliam, quæ magis communis est, ad quam probandam inducit, quadruplex exemplum, primum ibi, [Ipsa enim.] secundum ibi, [Item Dominus in patria, &c.] Tertium ibi, [Quod ut plane.] Quantum de decem virginibus. quod incipit ibi, [Sic & omnes, &c.] Ultimo concludit ab illo loco: [Sciendum uerò,] & ad probandam conclusionem suam inducit c. per Elaiam.

Decc. Grat. Pars I 1.

l ¶ Sacramento tenus.] Id est, quia si ordinant, conferunt ordines, licet non debeant, & hoc est, quod sequitur, sine effectu, &c.

m ¶ Dissolunt.] 32. q. c. 2.

n ¶ Chalcedonensi.] Sup. ea. q. c. si quis episcopus.

o ¶ Innocentio.] Sup. ea. veniunt.

p ¶ Quamuis] sol. vera est, quam & sup. tetigit, & quæ recitatur inf. 11. q. 1. in prin. & sup. §. si. ergo.

KK

3

a ¶ Bis.]

a [Bis.] Quantum ad primā, vel quantum ad secundā, prout videbatur duobus discipulis in castellum Emaus euntibus. Sed quare dicit in carne, cum etiam modo sit Dñs in carne? sed dicunt quidā in carne. s. mortali, sed male. nam in carne mortali semel tantum transfiguratus est: post passionē verō ēt semel & iō potest dici cum esset in carne. i. inter carnales, ubi carnē assumpsit. Vel potest intelligi in carne. s. mortali, & sic ibi fieri punctus. bis transfiguratus est, cū esset in carne in vna transfiguratione. &c. quasi diceret in carne mortali. i. in vna transfiguratione. s. in mōte Thabor, in altera post resurrectionē, in specie. s. peregrini apparens. ADDITIO. i. duobus discipulis in Castellum Emaus euntibus. H.

b [Sol.] s. Christus. & hoc est primum exemplum.

e [Apparuit mirabilis.] Corā Iacobo, Petro, & Ioanne in mōte Thabor.

d [Alium.] Id est, alterius modi.

e [Sonans.] Quia se ipsum cōstringit alii sonum prāstans:

f [Charitas.] su. ea. q. vide.

g [Cæcus.] Si Cæcus cecū conetur ducere secum: In foueā ductor primum cadet, inde secutor.

h [Ne in eis.] Existēdo in hæresi, vel quoad effectum: nisi in causa necessitatis, vel ignorāte. su. ea. q. superueniente.

i [Innocentius.] su. ea. q. qui perfectionē. inf. ea. q. 7. c. 5. §. itē. Inno. &c. quod pro remedio.

k [Sacrificia.] Ut dicitur su. ea. q. §. sed hoc su. ea. illi. & c. Dominus. vers. nos dicimus. & cap. si quis inquit.

l [Non quantum.] d. 49. sacerdotes. inf. ea. q. 3. saluator.

Per

nit, pro perfidia aliorum non caruit sua veritate, sed effectus boni virtute. Quod, ut plane in omnibus sacramentis ostenderet, bis est transfiguratus, cum esset in carne. In vna transfiguratione, sicut sol^b apparuit mirabilis^c, ut fides credentium augeretur ad contemplandā celestem gloriam super se eleuatā. In altera, ut peregrinus, & incognoscibilis de sedubitantibus ire longius se finxit, & ne agnosceretur, oculos eorum tenuit: ad quid aliud? nisi, ut quia per fidem non erat in cordib. eorum, longius se ab eis recedere ostenderet, & quia ipsum nō credebant esse, quod erat, viderent & eum alium^d, quam erat? Ecce in utraque visione sua erat presentia, & veritas: sed in vna exercebatur fides, ut magis crederent, quam credebant: in altera tenebatur incredulitas, ne ēt agnoscerent, quod videbant. Sacramentum ergo corporis, & sanguinis sui alijs est ad salutem, alijs ad iudiciū. Fides etiam quamuis, sit vera, tamen sine operib. mortua est. Sic & oēs decem virgines equaliter erant virgines: sed ex his quinque erant fatue, & quinque prudentes. Aequa erat virginitatis veritas, sed pro eiusdem virginitatis intentione non omnib. aequa meriti identitas. Sic etiam est æs sonans^e, aut cymbalum tinniens martyriū, vel eleemosyna, quam nescit charitas^f. Si verō cæcus cæco^g lucernæ ministret veritatem, neuter tamē ideo magis suam illuminat cecitatem: Sic & malus ministrat malo vera sacramenta; sed non ideo dona spiritualia: quia malis eorum meritis spiritus sanctus impeditur, ne in eis^h, quod suum est operetur. Unde Innocentiusⁱ, cum hæreticorum baptismā concedat esse ratum: non tamen ex illo baptismo concedit habere spiritum sanctum. Et Leo hos, qui formam baptismatis acceperunt, nō sinit rebaptizari; sed iubet spiritum sanctum, quem ab hæreticis nemo accipit, per eius inuocationem, & manus impositionem a catholicis sacerdotib. consequi. Sciendum verō est, quod sacramenta hæreticorum dicuntur irrita, vel etiam dānanda, falsa, & inania, non quantū ad se, cum sint sancta, & vera etiā ab hæreticis celebrata: sed quia, cum illicite dantib. perfidis sint ad iudiciū, illicite ab eis accipientib. non conferunt spiritum sanctum. Irrita, & non vera dicuntur; quia quod promittunt, & conferre creduntur, non tribuunt: & ideo dānanda, ut eadari, vel recipi ab hæreticis non approbetur, sed interdicitur. Non. n. quantum ad se polluta sunt, quamuis ab hæreticis pollui dicantur. Unde Gregorius communionem Arrij vocat execrationem, & Innocentius vocat Bonos ordinationem, damnationem: non quod ita in se sint, sed quia male dantib. vel accipientib. id efficiunt. Sic etiam Hieronymus in Osee sacrificia^k eorum panem lucis vocat, non quantum^l ad se, sed quantum ad effectum; quod ipsemet ostendit, subiungens: [Quicumque comederit ex eo, cōtaminabitur, quia sibi ad iudiciū sumet.] Hinc etiam Augustinus lib. 2. contra epist. Parmeniani, cap. 5.

a [Sed ne Augustinum.] Hic Gratianus ita videtur loqui de B. Augustino, quasi ipsius hac in re sit dubia, aut incerta sententia:

Matth. 7.

Luc. 24.

Iac 22.

Matth. 25.

1. Cor. 13.

sup. ea. c. Arrianos.

su. ea. c. hi qui,

su. ea. c. superueniente. c. qui perfectionē c. ventum.

In c. 9. Osee.]

Christus bis in carne transfiguratus est.

Cæcus cæco ducatur prastare nō dēt.

Per Esaiam] Hoc ea diuiditur in tres partes. In prima parte ponuntur verba prophetæ. In secunda dicit Aug. q̄ ubique malus offert sacrificium, sibi perniciem irrogat, sed non illis, qui dignè assumunt. In tertia parte dicit, q̄ Spiritus sanctus disciplinæ effugit fictum,

cum tamen nemo ipso melius, ac fufius in libro contra Donatistas rem hanc exposuerit, omnino que cum Chalcedonensi concilio, & Innocentio concordet.

¶ Sacramenta quamuis obsint indignè tractantibus, pro sunt tamen dignè sumentibus. Cap. XC VIII.

Per Esaiam Dominus dicit: [Facinorosus, qui sacrificat mihi vitulum^a, quasi qui canem occidat: & qui coquit^b similaginem, quasi sanguinem porcinum, & qui offert thus in memoriam, quasi blasphemus.] & paucis interiectis. ¶ Quilibet vbilibet offert sacrificium tali corde, vel factis, hoc t̄ vt^c mereatur audire^d; perniciem sibi infert, non illis bonis^e, qui accipiunt ab eis sacramenta eadem, qui secundum prophetam Ezechielem gemunt, & mœrent peccata, quæ fiunt in medio eorū, quāuis non se inde corporaliter separent. & infra. ¶ Sacrificium impiorum eis ipsis oberunt, qui offerunt impie. Nam vnum atque idem sacrificium propter nomen Domini, quod inuocatur, & semper sanctum est, & tale cuique fit, quali corde ad accipiendum accesserit. [Qui enim manducat, & bibit indignè, iudicium sibi manducat, & bibit.] non ait, alijs^f; sed, sibi. & infra. ¶ Hoc penè in omnibus talibus quæstionibus intelligendum ad monemus, scilicet quia omnia sacramenta cum obsint indignè tractantibus, profunt tamen per eos dignè sumentibus. & infra. ¶ Spiritus sanctus in ecclesiæ proposito, vel ministro sic inest, vt si fictus non est, operetur per eū spiritus sanctus, & ad eius mercedem^g in salutem sempiternam, & eorum regenerationem^h, vel ædificationemⁱ: qui per eum siue consecrantur, siue euangelizantur. Si autem fictus est, quoniam verissimè scriptum est: [Spiritus enim sanctus disciplinæ effugiet fictum,] deest qui dem saluti eius, vt auferat se à cogitationibus, quæ sunt sine intellectu: ministerium tamen eius non deserit^k, quo per eum salutem operatur aliorum.

^a ¶ Et qui coquit.] Apud B. Augustinum legitur, & qui similaginem, quasi sanguinem porcinum, & qui offert thus, quasi benedicat idolo, & sic etiam Iuonisi quod habet, & qui ponit similaginem, sicut etiā B. Augustinus contra literas Petiliani lib. 2. cap. 52. Læctioni Græca vulgata optimè respōdet versio B. Hieronymi secundum LXX. Iniquus autē, qui immolat vitulum, quasi percutiens virum; sacrificans de grege quasi qui occidat canem: qui offert simillam, quasi qui sanguinem suillum: qui dat thus in memoriale, quasi blasphemus. Vulgata autē Latina ex Hieronymo secundum Hebraum exemplar sic habet: Qui immolat bouem, quasi qui interficiat hominē; qui mactat pecus, quasi qui excerebret canem; qui offert oblationem, quasi qui sanguinem suillum offerat, q̄ recordatur thuris, quasi qui benedicat idolum t̄.

Constat^l ergo, vt Innocentius ait, de ceteris hereticis.

atum, nec operatur per eū remissionem peccatorum. Secunda pars incipit ibi, [Quilibet.] Tertia ibi, [Spūs sctūs.] CASVS. Primo ponuntur verba prophetæ. Secundo, dicit Aug. q̄ ubique; malus Deo offert sacrificium, sibi perniciem irrogat, non dignè sumentis. Tercio dicitur,

q̄ spiritus sanctus disciplinæ scilicet dator effugiet fictum. nam per eū non operatur remissionem peccatorum, sed per officium operatur, & de malis toleratis intelligitur quod hic dicitur.

^a ¶ Vitulum.] Talis est, & ita agit, quasi &c.

^b ¶ Coquit.] Aliac colit id est in cultu quasi colendo in sacrificio offert. Et est similago flos farinæ, de quo fiebat panis propositionis.

^c ¶ Hoc vt.] Quod dicit propheta.

^d ¶ Audire.] Scilicet sibi dictum esse.

^e ¶ Non illis bonis.] Accipientibus ab eis sacramenta.

^f ¶ Non alijs.] Argumentum, q̄ de vno, &c. vt d. 45. disciplina. ibi, meus non est. Arg. contra infra 23. q. 4. fortè.

^g ¶ Mercedē.] Id est, retributionem æternam.

^h ¶ Regenerationē.] Vt infantum.

ⁱ ¶ Vel ædificationē.] Vt adultorum.

^k ¶ Non deserit.] Supra ea. c. remissionē.

CONTAT ERGO.

CASVS. Superius in cap. 1. huius quæstionis dicit Leo, q̄ simoniaci non accipiunt nisi spiritum mēdaci & damnationem in ca.

fertur. dicit Greg. q̄ simoniaci vulneratā habent animam lethali vulnere. In cap.

ventum, dicit Inno. q̄ ordinati ab hæreticis vulneratum habent caput, per quæ ca. infert Gratianus idem esse de hæreticis & simoniaco: sed

sux conclusioni statim obijcit ibi,] Sed obijcit.] Et ibi,] t̄mo.] Concludit tamen quod sacramenta non debent simoniace concedi.

^l ¶ Constat.] Superius introduxit magister multa capitula per

la per

la per

la per

la per

la per

la per

la per

la per

la per

la per

la per

la per

Similago
est flos farinæ.

Iuo p. 2. c. 97.
Esa. 66.

† tale orig.
† al. nec.
Ex c. 9.

cod. l. 2. contra epi.
Parme. c. 6.

1. Cor. 11.

cod. lib. 2. c. 10.

Ibidem. c. 11.

Sap. 1.

† al. idola.
sup c. qui perfectionem.

3 Deest: ex-
gendo rece-
pit, sic ff. de
rer. diu. l. f.
alias con d.
pœn. dist. 1.
cogitatio-
nes. Arch.

Quidquid.] CASVS. Dñ hic, q̄ pro sacramentis, vel ordinibus conferendis aliquid accipi non debet, nisi quod sponte fuerit oblatum. & clericus si contra fecerit, deponatur. & si, sciente episcopo, & negligente corrigere aliquid fuerit, exactum: duobus men-

nem. Cetera verbo, sed istud ex consensu p̄ficitur. Cetera à iure canonum initium habuerunt, hoc à iure naturali initium habuit. extra de biga. debitum. Illi autē non est ratio sufficiens, q̄ pecunia interueniat, quia in eo non confertur gratia: quia nec in sepultura, nec in

Gratia in sepultura non confertur.

gratia communis, quod Graca lectioni magis conuenit: παρὰ τοῦ μετέχουτος εἰς πρᾶτ' αὐτῆς, τῆς τοιαύτης με ταλῆς χάριν, ὀβολούς, ἢ εἰδος τό οἰνοῦν, i. ab eo qui percipit communionem eiusmodi participationis gratia, obolos, vel aliam quamuis speciem exigat. Sunt etiam alia nonnulla varietates noe magni ponderis.

Item ex concilio Toletano, 11. c. 8.

Munera inuisibilis gratiae quaestibus non sunt comparanda. Cap. 61.

Iuo p. 1. c. 73. & par.

5. c. 126.

Matth. 10.

Quidquid inuisibilis^a gratiae consolatione^β tribuitur, nunquam quaestibus^γ, vel quibuslibet premijs uenundari penitus debet, dicente Domino: [Quod gratis accepistis, gratis date.] Et ideo quicumq; deinceps in ecclesiastico ordine constitutus, aut pro baptizandis, consignandisque fidelibus, aut collatione chismatis, vel promotionibus graduum pretia quaelibet, vel praemia (nisi δ voluntate oblata) pro huiusmodi ambitione susceperit; equidem, si sciente loci episcopo tale quidquam à subditis perpetratum fuerit, idem episcopus duobus mensibus excommunicationi^d subiaceat, pro eo, quod, scita mala contexit, & correptionem necessariam non adhibuit. Sin autem suorum quispiam, eodem nesciente, pro supradictis quodcumque capitulis accipiendum esse sibi crediderit^e; si presbyter^f est, quatuor mensium excommunicatione^g plectatur, si diaconus, trium; subdiaconus uero, vel clericus^h his cupiditatibus seruiens, & competentīⁱ poenaⁱ, & debita excommunicatione plectendus est.

^β [Consolatione.] In concilijs olim Colonia, at Lutetia impressis, duobus ipsorum codicibus Vaticanis, uno regis Catholici, & apud Iuonē legitur, collatione: sed ob glossam nō est emendatū.

^γ [Nunquam quaestibus.] In eodem codice Regio, legitur nūmorum quaestu, vel quibuslibet premijs uenundati penitus non debet: in alijs uero supra citatis, nunquam quaestu.

^δ [Nisi.] Ab eodem codice Regio abest dictio ista, nisi ita, ut in his casibus voluntarias etiam oblationes prohibeat; sicut de baptismo in concilio Eliberitano est constitutum, infra ead. c. emendari & de sacris ordinationibus in concilio Tridentino sess. 21. cap. 1. in alijs tamen codicibus est ipsa dictio, nisi.

^e [Quod scita.] Antea legebatur, nō conscientia mala. Emendatum est ex codice Regio, & Iuone in concilijs uero impressis uariē legitur.

libus communione priuetur. Si uero ipso ignorante clerici aliquid acceperint: pro qualitate personarum & ordinum puniuntur poenis hic positis, & nihilominus deponuntur.

^a [Inuisibilis.] idest, sacramentum in quo gratia inuisibilis continetur per significationem.

^β [Consolatione.] Notat coniugium non esse de his sacramentis: quae consolationē coelestis gratiae tribuunt: & ideo in ipso posse pretium interuenire. 32. q. 1. honorantur. Cetera ita sacra rei tenent significationem, ut eius pariter habeant virtutem; ita d. solam significatio-

committente: sed huic intellectui obuiat illud, accipendum. & illud, cupiditatibus. Sed exaudi hoc per illud, extra de simo. nemo, cum scilicet quis celat crimen alterius pro pecunia: arg. sup. e. c. ibi, contexit. B. Sed adhuc contradicit huic intellectui quod dicit de poena. quia minor imponitur maioribus. Sed dic, quod maior poena est episcopo cessare per duos menses, quam presbytero per quatuor. 40. dist. homo Christianus.

^h [Clericus.] & secundum hoc clericus in minoribus ordinationibus potest esse praelatus.

ⁱ [Competenti poena.] Depositioni. inf. ea. q. 3. cap. ult. placuit.

funeratione grā confert: est tñ simonia. 13. q. 2. q̄ta. Imò dicit lex, matrimonia nō debent esse uenalia. ff. de do. inter virum & vx. l. 2. & dicit q̄ licet quazratur in matrimonio quantum detur pro dote, hoc non est simonia arg. de consec. d. 1. nemo. nam episcopus non consecrat ecclesiam, nisi dos fuerit ei assignata, ut ibi dicitur: & tamen illud nō est simoniacum. inf. ea. q. 2. placuit. c. [Quaestibus.] A quaro quaris, non a queror quereris. d. [Excommunicationi.] idest, suspensioni. 32. dist. eos. nō. episcopū suspendendū esse, quia nō corrigit subditum. e. [Crediderit.] Ad hoc ut occultet illud crimen. f. [Si psbyter.] Hanc lenem penā antiquitus sustinuit: ex posterioribus autē decretis p̄ huiusmodi sui honoris periculo subsunt, & nota infamiae percellunt, ut sup. ea. qui baptizandis, & 1. q. 3. c. ult. g. [Excoicatione.] Hic grauius punitur sacerdos q̄ eps. arg. cont. 40. d. hō 1. Sed hic presbyter i duobus delinquit, & q̄a contemnit, & q̄a simoniam committit. episcopus t̄atū in negligentia 2. Et quod dicit, quatuor mensium excommunicatione plectatur, haec poena non excludit depositionem. Alij intelligunt hoc capitulum t̄atū de negligētia 3. non de

Eps nō corrigens subditum, est suspendendus.

Sacerdos grauius punitur q̄ episcopus.

1 Arg. extra de cle. uen. c. 1.

2 Sic no. 5. 24. q. 1. qui contra. in gl. ult.

3 Et talis nō est simoniacus. quia nī vī emere vel vēdere: sed pro t̄ato dñ simoniacus: quia simonia cōmittit, & contigit. extra de simo. nemo. Hug.

*Imò, quatenus sacramentū tribuitur gratiā, ut decernit Conc. Trid. sess. 24. c. 1. & ideo dare pecuniā p̄ eo, ut est

sacramentum, illicitum est licitum autē, quatenus est natura officii B. Th. 2. 2. q. 100. ar. 2. ad 6.

Placuit, ut nullus.] CASVS. Statuitur hic, ut nullus ep̄s pro chrismate tremissem exigat, sicut olim ep̄i facere consueverunt, ne ipsi venundantes, sicut Simon magus uoluit emere, damnabiliter venundentur.

Chrisma uē
di non pōt.

Tremissis
est tertia ps
soluit.

a ¶ Balsami.] idest, chismatis. nam post consecrationē

chrisma est. Chrisma ergo vendi non potest, nec ēt in necessitate, cū sit sacramētum. 1. q. 1. multi. &

1. q. 3. si qs p̄bendas. & sup. ea. quicquid.

b ¶ Tremissem.] Tertia pars solidi est tremissis. De hoc tremisse habes. C. de ve-

ste milit. fortissimis. li. 12. & inde dicitur tremissus fm Isidorum, quasi ter miss.

solidum constituat.

Placuit.] CASVS. Statuitur in hoc

c. ut p̄ baptismi collatione nihil exigat: sponte tamen oblatum potest recipi: &

si timore extorsionis aliquis se subtraxerit à baptismo, aīa periclitantis à tali p̄bytero requiretur.

c ¶ Eorum.] Argu q̄ in eadē sit perditio-

ne & qui damni causam, vel occasionem dat, & qui damnum dedisse videtur. inf.

23. quest. 5. de occidēdis. & c. cū homo. cōtra. 26. q. 6. si p̄-

byter. 7. 27. q. 2. si tu abstines. sup. d. 55. si

qs abscedit. 7. 17. quest. 4. diffiniuit. 5.

30. dist. studeat. & c. sapē. 7. 16. q. 1. deci-

ma. 10. Sol hoc intelligendum est de causa proxima, maxime cum malo zelo causam, vel occasionem prae-

stent. H.

d ¶ Perditio.] Nihil enim interest, an occidat quis, an causā mortis praebeat. ff. ad l. Corn. de sic. nihil,

vnde si p̄stito impunitatis sacramento seruos fugientes ad

siam sacerdos non reddiderit, & postea fugerint: fuga eorum à sacerdote quarēda est, ut inf. 17. q. 4. diffiniuit.

qui enim occasionem damni, & c. ff. ad l. Aquil. qui occidit §. ult.

e ¶ Requiritur.] Not. quod pro loco, & tempore illicita redduntur, quae simpliciter licita sunt, ut 27. q. 1. & neque viduas.

E Mendari.] CASVS. Dicitur hic, q̄ p̄ baptismi nihil recipiatur, nec pedes baptizandorum lauentur, Se-

quentia duo cap. plana sunt, in quibus dicitur, q̄ pro sacramentis, vel ordinibus, sepultura, chrismate, com-

munionē, & luminariis, nihil exigi debet.

f ¶ Non mittant.] Præsumitur enim simonia 1. similis præsumptio est ex tempore, vel loco. inf. 31. q. 1. relatū.

1 Vnde sub-
dit, ne sacer-
dos, & c.

sup. d. 81. in omnibus. inf. 8. q. 3. c. 1. & sup. d. 57. si quis in agitudine. 7. 18. q. ult. Eleutherius. contra extra de simo. cum sit Romana. inf. ea. q. 2. placuit. Sol. exaudi hoc de nummis exactis. nam sponte oblatos accipere possum. arg. inf. c. proxi. Alij dicunt hoc vitandum propter speciem

¶ Et competenti.] In vulgatis legebatur, pro arbitrio cōpetenti pœna, sublata sunt uoces, pro arbitrio, quia in uetustis exemplaribus, in concilijs impressis, & manuscriptis, & apud Inonem non habentur, neque auctor glossa eas agnoscit.

Item ex concilio Bracarensi secundo, c. 4.

¶ Emendata est inscriptio ex aliquot uetustis codicibus. Nam in vulgatis erat, ex Carthaginensi quarto, in quo nō habetur.

¶ Nihil à sacerdotibus exigatur pro balsamo, quod in Chrismate ponitur. Cap. CII.

Placuit, ut nullus episcoporum pro modico balsami^a, quod benedictum pro baptismi sacramēto per ecclesias datur; quia singuli^b tremissem^b pro ipso exigere solent; nihil ulterius exigatur: ne fortē, quod pro salute animarum per inuocationē sancti spiritus consecratur, sicut Simon magus donum Dei pecunia uoluit emere, ita nos venundantes damnabiliter venundemur.

Item ex eodem, c. 7.

¶ Non est aliquid exigendum ab ijs, qui infantes suos ad baptizandum adducunt. Cap. CIII.

Placuit, ut unusquisque episcopus per ecclesias suas hoc præcipiat, ut hi, qui infantes suos ad baptismum offerunt, si quid voluntariē pro suo offerunt uoto, suscipiatur ab eis. Si verò per necessitatem paupertatis aliquid non habeant, quod offerant, nullum eis pignus uolenter tollatur à clericis. Nam multi pauperes hoc timentes, filios à baptismo retrahunt: qui si fortē, dum differunt, sine gratia baptismi de hac vita recesserint, necesse est, ut ab illis eorum^c perditio^d requiratur^d, quorum spolia pertimescentes, à baptismi gratia se retraxerunt.

Item ex concilio Eliberitano, c. 48.

¶ Qui baptizatur, nullos nummos in concham mittat. Cap. CIIII.

E Mendari placuit, ut qui baptizantur (ut fieri solebat) nummos in concham non mittant^f: ne sacerdos^g,

speciem mali. argum. extra de transact. constitutus. ff. ad leg. Iul. de ambitu. l. vna. ubi dicitur, quod accusatus non debet intrare domum iudicis. Hic arguē opus per se laudabile ratione temporis reprobari, & ne malignandi occasionem inducat. licet enim nummos in concham mittere opus pietatis sit, tempore tamen suscipiendi baptismi simoniae suspicionem inducit. arg. est ff. ad l. Iul. de ambitu. l. una. in fi. adeo, ut si etiam sub aliquo prae-textu tempore prohibito detur, prae-sumptio simoniae non euanescat. arg. 57. dist. si quis in agitudine. 2. 8. q. 3. c. primo.

g ¶ Ne sacerdos.] Arg. non solum abstinendum esse à malis, sed etiam ab omni specie mali. arg. supra 54. dist. generalis.

a ¶ Lauan-

† al. à singulis tremis-
misses exigi] al.
singuli tremis-
misses
exigi.

At. 8.

Opus per se
laudabile ra-
tione tem-
poris repro-
batur.

2 Et not. inf.
18. q. 2. dif-
finimus.

Abstinendū
est ab omni
specie mali.

Latio Me-
diolanensiu

a ¶ Lauandi sunt.] Quia Mediolanenses primo aqua consecrata puerorum pedes lauant, & postea baptizant: & non peccant, quia auctoritate Ambr. hoc faciunt, quia qui est mundus totus, non indiget nisi ut pedes lauet. Tamen in illa auctoritate intelliguntur pedes, id est, affectus,

quod gratias accepit, pretio distrahere videatur. Neque pedes eorum lauandi sunt a sacerdotibus, vel clericis.

Item ex concilio Triburiensi.

¶ Pro perceptione baptismi, vel chrismatis aliquid exigere non debet. Cap. CV.

Pann. l. 4. c. 101.
luc p. 1. c. 275.

Distum est solere in quibusdam locis pro perceptione chrismatis nummos dari, similiter pro baptismo, & communione. Hoc simoniace hæresis semen detestata est sancta synodus, & anathematizauit, & ut de cætero nec per ordinationem, nec pro chrismate, vel baptismo, vel pro balsamo, nec pro sepultura, vel communione quidquam exigatur, statuit, sed gratis dona Christi gratuita dispensatione donentur.

Item ex concilio Cabilonensi tempore Caroli Magni, cap. 17.

¶ Non pro dedicandis basilicis, vel pro cæteris sacramentis, ecclesiæ conferendis aliquid exigere debet. Cap. CVI.

Burc. l. 4. c. 93.
luc p. 1. c. 287.
Pann. l. 1. c. 98.

Statuimus, ut sicut pro dedicandis basilicis, & dandis ordinibus nihil accipiendum est: ita etiam pro balsamo siue luminaribus emendis, nihil presbyteri chrisma accipere possint. Episcopi itaque de facultatibus ecclesiæ balsamum emant, & luminaria singuli in ecclesijs suis concionandi prouideant.

su. e. remissionem
§, sed notandum,

13 Sicut ergo hæc sacramenta licet simoniace ministrantur, tamen benedictionis effectum conferunt accipientibus, & sic sacerdotalis unctio, licet simoniace ministratur, suo tamen non debet carere effectu. Sed, sicut supra dictum est, illa sacramenta sunt necessitatis, hæc dignitatis, & ideo privilegia illorum non possunt generare eandem legem istorum. Habent ergo simoniaci vulneratum caput per simoniace manus prauam impositionem. Hoc autem de illis intelligitur, quos nec excusat ignorantia, nec attractionis violentia; qui ab illis ordinantur, quos indubitanter sciunt esse simoniacos; siue simoniace, siue non simoniace ordinantur ab eis. Ut n. distinguit Nicolaus Papa alij simoniace ordinantur a simoniacis: alij simoniace a non simoniacis, alij non simoniace a simoniacis.

Hanc distinctionem inuenit Nicolaus Papa secundus scribens omnibus episcopis.

¶ De triplici genere simoniacorum. Cap. CVII.

Statuimus decretum de simoniacis tripartita hæresi id est, de simoniacis simoniace ordinatoribus, vel ordinatis, & de simoniacis simoniace a non simoniacis, & de simoniacis non simoniace a simoniacis. ¶ Simoniaci simoniace ordinati, vel ordinatores secundum ecclesiasti-

4. sent. d. 25.
Pann. l. 3. c. 127.

pro tempore etiam laminarum pretium interdicti in ex-
trauag. Alex. 3. de his sane Hug. satis dicitur ext. de sim.
non satis, & c. cum in ecclesiæ.
ADDITIO. Adde ad hoc quod legitur, & not. sup. ead.
emendari. Arch.

SICUT ERGO.

Hæc est 13. pars huius quæstionis in qua intendit probare magister, quod si aliquis ignoranter ordinatus fuerit a simoniaco, vel etiam compulsus, quod dispensatur cum tali. Si autem scienter fuerit simoniaco, vel ordinatus a simoniaco, non dispensatur cum illo: & hoc probatur per sex auctoritates. Io. de Fant. CASVS Infert Grat. quod sicut hæc sacramenta scilicet baptismus, & chrisma habent effectum, licet simoniace ministrantur, sic & unctio sacerdotalis. Sed est aliud in illis quam in istis, quia illa sunt sacramenta necessitatis: hæc vero dignitatis. Simoniaci enim habent caput vulneratum, quos ignorantia, vel alia causa non excusat. Unde Nicolaus distinguit. Alij ordinantur simoniace a simoniacis. Alii simoniace a non simoniacis. Alij non simoniace a simoniacis, quæ distinctio probatur per sequens capitulum.

c ¶ Sicut.] Accipit hic finem altercatio Gratiani, quæ quique simoniacos comparat hæreticis, quandoque non, ut sup. eas. §. quæ ergo, & §. seq.

d ¶ Hæc scilicet] i. baptismus, & chrisma.

Statuimus.] CASVS. Hoc est diuiditur in duas partes. In 1. parte idem dicitur, quod dictum est in distinctione Nicolai, in 2. parte quæ incipit ibi, [Simoniaci.] dicitur, quod simoniaci simoniace ordinati cum suis ordinatoribus debent deponi. Simoniaci vero simoniace a non simoniacis ordinati, ab officio male accepto remouebuntur, sed ordi-

natore non deponentur: cum non simoniace a simoniacis ordinatis, poterit propter necessitatem dispensari, ut in suo officio permaneant.

c ¶ Statuimus.] Idem dicunt hic, quod in §. nisi. quæ sub-

un-

Pedes in li-
teris sacris si-
gnificant af-
fectiones.

ctus. scilicet ut habeant corpus, iuxta illud. Quam speciosi pedes Euangelizantium pacem, &c.

Statuimus.] ¶ Luminaribus] Etiam in conficiendo chrisma necessarijs fraudem remouet. Non

iungit quid iuris sit cum sic, vel ordinantur.

a ¶ Simoniacos autem non. Illi sola voce non reatu simoniaci dicuntur. extra de si. de simoniace. s. propter ordinationem a simoniacis factam, sicut usurarius quandoque dicitur qui usuras dat. ff. de usur. debitor.

b ¶ Misericorditer.]

& ita dicitur hic, q non receperunt executionem.

c ¶ Permanere.] In executione.

SED HOC. CASVS.

Dicit Gratianus, q hoc ultimum membrum intelligitur de illis, qui ordinantur non simoniace a simoniacis, quos ignorabant esse simoniacos, quos non reatus proptius facit simoniacos, sed ordinatio simoniaci.

d ¶ Sed hoc.] Respicit ultimam partem capituli præcedentis, scilicet simoniacos non reatu, sed propter ordinationem, inf. proximo.

S ¶ I qui a simoniacis.] CASVS. Dicitur hic, q si aliquis gratis ab epō, sed alias simoniaco fuerit ordinatus: si probauerit illum tunc temporis ab ecclesia toleratum, & nesciuisse illum simoniacum fuisse, poterit cum illo misericorditer dispensari si vero sciuerit illum simoniacum esse, deponi debet. Sequens c. patet, quod est notabile.

e ¶ Si qui.] H. intelligit hoc c. de præcis, qui tamen nesciebantur præcisi esse ab ordinatis. Nam opinio eius est, q si occultum est eum ordinatorem esse simoniacum, qui toleratur, ordinatus suscipit executionem, vt 15. q. 7. c. vlt. nisi sit notorium, vt 32. d. 5. verum. Vel nisi testibus hoc probari possit, vt su. ea. quisquis, & ideo, vt locum habeat secundum eum quod hic sequitur, misericorditer, & c. necesse habet legere de præcis.

Nos verò, q aliter sentimus, arg. inf. ea. quibusdā, & sup. c. reperiuntur. legimus hoc capitulum de occultis. nam quantumcunque occultis sint, & etiam ignorentur, ille non consequitur executionem; & hoc in simoniaco in ordine, & licet sine culpa istius ordinati contingat, indiget tamen dispensatione, & hoc in detestationem criminis, & iō dicit misericorditer, & licet hoc in ignorante, secus tamen in eo qui coactus est, vt inf. ea. constat. Nam ille de iure admittendus est ad executionem, & ea est ratio, quia magis constat nobis de voluntate coacti, quam ignorantis, nec intelligas illud capitulum de absolute coacto, quia non recipiet characterem ext. de bapt. maioribus, §. si autem.

f ¶ Probare.] Per sacramentum ext. de sent. excom. si vero. Vel probatur eo ipso, q non probatur contra. C. qui mili. nō pot. super seruis, lib. 12. Sed pone prælatū meū esse simoniacum, & vult me ordinare, si probare possum non deo ab eo ordines recipere. si non possum deo

recipere ordines. fm plurimos doctores: exequi tamen non possum ordines sine dispensatione Papæ tantum, secundum quosdam, secundum alios cuiuscunque superioris. Ista tamen dispensatio debet fieri in occultis ne infametur ille prælatus, cuius crimen occultum est, huic

Cos canones a proprio gradu decidant. ¶ Simoniaci quoque simoniace a non simoniacis ordinati, similiter ab officio malè accepto remoueantur. ¶ Simoniacos autem nō a simoniace a simoniacis ordinatos, misericorditer b per manus impositionem pro temporis necessitate in officio concedimus permanere c.

Sed hoc d intelligendum est de ijs, qui ordinantur a simoniacis, quos ignorabant esse simoniacos. Hos facit simoniacos non reatus criminis, sed ordinatio simoniaci.

De quibus Urbanus Papa in concilio Placentino, c. 3. & 4. ait.

¶ De ijs, qui non simoniace a simoniacis ordinantur. Cap. CVIII.

S ¶ I qui a simoniacis non simoniace ordinati sunt, si q dem probare potuerint se, cum ordinarentur, nescisse eos simoniacos esse, & si tunc a pro catholicis habebantur in ecclesia, talium ordinationes misericorditer sustinemus, si tamen eos laudabilis vita commendat. Qui verò scienter se a simoniacis consecrari (imò execrari) permiserint; eorum consecrationem omnino irritam esse decernimus.

a ¶ Et si tunc.] Antea legebatur, & quod tunc, quasi onus id probandi incumberet volenti se purgare. Emendatum verò est ex duobus manuscriptis istius concilij exemplaribus.

Idem Nicolaus iunior. Hoc idem Alexander secundus.

¶ Verba huius, & sequentis capituli erga simoniacos sunt in epistola Nicolai secund, in qua concitium a se habuim referi; atq; ea repetiuit Alexander secundus in epistola omnibus catholicis episcopis directā, qua habetur Roma manuscripta tribus perueniis codicibus.

huic tamen obuiat ext. c. per tuas. Io. hoc teneas pro certo, quod si ego scio simoniacum esse aliquem, licet occultum, non deo recipere ordines ab eo, vt in præ. de cre. per tuas, & inf. ea. de cetero, & si vellet me cogere, potius deo pati excommunicationem, vt ext. de sent. excom. inquisitioni.

f ¶ Probare.] Hinc arg. q qui ignorantiam allegat, eam probare debet. 1. & cum probatio tripliciter fiat, tunc. s. directe cum probatio eo ex quo id quod intendit, necessario aut verisimiliter sequitur: ignorantia tamen verisimilis probatio sufficit, quod patet ex eo quod dicitur, tunc pro catholicis habebantur. ex his quoque verbis seq. si tamen eos laudabilior vita commendat, argui potest præcedentia merita ad delicti post commissi veniam impetrandam prodesse. arg. ff. de re. mili. non omnis. Io. arg. allegantem ignorantiam debere eam probare, vt inf. 9. q. 1. ordinationes. int. 34. q. vlt. in lectum, ext. de elect. innotuit. sup. d. 82. propositum contra. inf. 3. q. 9. indicas. contra. B.

g ¶ Et quod tunc.] 15. quæst. vlt. c. vlt. arg. inf. 9. quæst. 1. ca. 3. contra. Solu. ibi namque dicitur, quod si qui ab hæreticis nominatim excommunicatus tuerint ordinati, ignorantes, illos esse damnatos: eorum ordinationes ratae habebuntur: hic autem dicit tunc ratas esse si eorum ordinatores pro catholicis habebantur, vnde colligitur.

¶ Addeat hūc tex. nō in l. si quoniam. C. de episc. & cler.

Magister ibi.

C. 4.

Ordinatus. a simoniaco occulto an recipiat ordinis executionem.

Simoniacus prælatus si vult subditū inuitum ordinare, q iuris.

Ignorantia allegans, ea probare tenetur. 1. Concord. text. in l. verius, & ibi gl. & in l. cum de indebito. in gl. in ver. ignorantia de prob.

Igitur; q̄ si tunc non catholici, sed dānati habebantur, talium ordinatio non toleratur. sed sciendum est, q̄ nō semper contrarius sensus auctoritatis pro lege, & certatimne suscipiendus est sicut in nonnullis decretorum locis diligentia lectoris inueniet. Vel dicatur strictius

sensus contrarius non
sp̄ pro lege
suscipiendus.

¶ De eo, qui ordinatur ab illo, quem scit simoniacum esse. Cap. CIX.

DE cetero statuimus, ut si quis in posterū ab eo, quē simoniacū esse non dubitat^a, se consecrari permittit, & consecrator, & consecratus non disparem dānationis sententiam subeant^b: sed vterque depositus penitentiam agat, & priuatus propria dignitate persistat.

Item paulo superius.

¶ Simoniacis in dignitate seruanda, nulla est impendenda misericordia. Cap. CX.

ERga simoniacos nullam^c misericordiam, in dignitate^d seruanda, habendam esse decernimus, sed iuxta canonum sanctiones, & decreta sanctorum Patrum, eos omnino damnamus, ac deponendos esse apostolica auctoritate sancimus.

Subaudiendum est, nisi violenter attracti fuerint. De his enim, & a quibuslibet hæreticis violenter ordinatis ait Innocentius ad episcopos Macedonia, epist. 22. cap. 5.

¶ De ijs, qui inuiti ad hæreticorum ordinationem trahuntur. Cap. CXI.

Constat multos vim passos, atque innitos, attractos, repugnantescq; ab hæreticis^f ordinatos, sed huiusmodi aliquis, si post ordinationem talem nō interfuit, cū illi conficerent sacramenta, si communioni eorū participatus non est, si statim^e discedentibus illis a pessimo cōciliabulo eorū abrenunciavit, & ad Ecclesiam redijt^f: iste talis potest habere colorem aliquem excusationis^g. Ceterū qui post mensem^h, aut ampliusⁱ, redierunt, cum se considerarent ab hæreticis ordinatos: quamuis nihil ab eis acceperunt, rei sunt vsurpatæ dignitatis.

^a Illis. In editione trium tomorum legitur, discedēs de eius pessimo. Sed editio quatuor tomorum, et codex canonum habet, ut Grat. multa aut̄ in hoc capite collector arbitriū suo aptauit.

Tales^k plerūq; intuitu pietatis reformat catholica ma-

se habere in simoniacis propter odium ipsius horrendi criminis: & mitigantius in alijs peruersis ordinationibus: quod illo c. demonstratur 9. q. 1. ab excommunicatis. Vel quod hic dicitur catholicis, non ad ordinantes, sed ad ordinatos refertur. B.

^a De cetero. Non dubitat. Quia est notorium: vel per sententiam. H. sed contradicit litera.

^b Sententiam subeant. Tu intellige de eo quem probare potuit simoniacum, qui est ordinandus. melius intellige secundum quod dixi in glo. supra proximi. ca. in glo. per sacramentum ver. hoc tenens A.

^c Rga simoniacos. CASVS. Dicitur in hoc c. & simoniaci ad aliquam dignitatem promoti deponi debent: & nulla cum eis poterit fieri dispensatio. Patet sequens. Subi excipit violenter attractos: siue a simoniacis, siue ab hæreticis attracti fuerint.

^d Nullum. infra eod. si quis neque. infra ead. q. 7. requiritis. infra ea. q. 5. c. 1. contra. Sol. hic simonia est in promotio, & promouente,

d. In dignitate. id est, in ordine extra de simo. tanta. & no. infra ea. q. 5. c. 1. cum enim fortius sit character. infra ead. ordinationes. non potest dispensari. M. secus dixit extra de simo. ex insinuatione.

^e Onstat. CASVS. Dicitur hic, q̄ si qui per coactionē ab hæreticis fuerint ordinati: si eorū cōmunioni non consenserint. sed statim cessante uiolētia ad ecclesiam redierint. sufficienter excusantur: at qui post mensem redeunt, rei tūc sunt acceptæ dignitatis.

^f Si statim. Arg. q̄ si qua alicui tradit inuita & pro viribus renuēs: si statim post traditionem fugerit, non tenet illud matrimonium: quod presumitur ex verbo, si statim. maxime si nunquam consensit. H. & ita persequentia deprehenduntur precedentia 2. 22. q. 2. quod ait. de poen. dist. 3. Iudas.

^g Redijt. Eo animo ut iterum nō redeat ad eos: sicut dicit lex, q̄ is qui fugit ab hostib. eo animo ut iterum ad eos redeat, nō habet postliminium. ff. de ca. & postli. re. l. nihil interest. C. eo. l. pe. nec enim satis est domū quem rediisse, si mē re alien⁹ est, ut ff. de offi. praes. l. 1. diuus. & 3. q. 9. indicas.

^h Excusationis. Arg. q̄ coactio excusat in ordinib. sic 50. dist. presbyteros. 15. q. 6. c. 1. 20. q. 3. presens. arg. cōtra. 15. q. 1. merito. & inf. de conse. dist. 4. eos, quos.

ⁱ Post mensem. Arg. q̄ si aliqua alicui inuita tradita fuerit, q̄ aliquanto tempore cum eo in domo manserit, & cum potuerit non effugerit: si postea uirum dimiserit, poterit reuocari ab eo: quia ex tanto temporis consensu ratum fuit matrimonium. ar. 31. q. 2. de neptis. 63. dist. quanto. 50. dist. presbyteros. & distin. 45. de iudicis. & extra de spon. ad id quod.

^k Amplius. Arg. ad probandum consensum interfuisse matrimonio, si non statim diuertit dum poterit. 16. q. 1. reuertimini.

TALES. CASVS. Dicitur in hoc §. q̄ tales. scilicet ab hæreticis violenter attracti: siue statim redierunt, siue non, quandoque de misericordia tolerantur: sed cum simoniacis non dispensatur: nec authenticam, id est, fructuosam possunt agere penitentiam, nisi renunciauerint rei quam sunt simoniace adepti, & tunc dispensatur cum eis, ut cum minoribus hæreticis dispensatur. Sequen. cap. patet, in quo ostenditur qualiter cum hæretico dispensetur.

^k Tales. Scilicet qui cōsenserint hæreticis, vel statim recess.

1 Et no. extra de renū. post translationem. ibi uideas.

Matrimonio nō tenet si mulier inuita statim fugerit.

2 Adde ad hoc q̄d legi. & no. § 44. dist. multis.

Coactio in ordinib. excusat.

recesserunt, vel non statim. idem intelligo etiam post momentum, si iam consensissent. & idem post centum annos, si non consensissent. Nam semper accusarentur. ff. de re mil. non omnes. §. qui captus factum ergo tangit hoc dicendo, ideo tamen dicit, qui post mensem: quia & si intra mensem redierint, semper fuisse inuiti presumuntur. nisi contrarium probaretur: sed post mensem præsumerentur consensisse, nisi contrarium probaretur. & est si. C. ad Velleian. l. si mulier perfectæ.

a ¶ Authenticam.] i. fructuosam: nisi executioni rei adeptæ renunciauerint, ut infra ea. q. si quis neque.

b ¶ Usurpatum est.] idest, contra rigorem factum est: arg. C. de iur. do. ubi.

c ¶ Nouationis.] Infra ea. q. 7. Maximū. & c. Donatum.

d ¶ Minoribus.] Non enim cum maioribus hereticis dispensatur, ut infra q. 7. c. 1.

e ¶ Ita etiam.] Cum simoniacis est dispensandum, ut iam habebitur.

f ¶ Aliorsum.] Q. d. & hoc facit ad dispensationem.

Infirmum pro parte verum & pro parte falsum esse potest.

g ¶ Cognoscantur.] Argu. q. si infirmum sit falsum & in aliqua parte verum; ubi verum est, debemus illud recipere. C. de transf. si ex falsis. argu. contra 9. distin. si ad iacras, & 42. dist. cap. quiescimus.

h ¶ Omnis.] ¶ Habeat.] Si tamen iterata unctio non fuerit imaculatus, ut j. q. 7. saluberrimum.

i ¶ Inuenitur.] Si tamen illos ordines simoniacè non receperit, & cum quibus dispellet, & cum quibus non, dicunt i. isti versus.

z Et not. 9. q. 1. in sum. ibi uideas. nam ibi ponuntur concord. ad ea quæ sequuntur. Archid. Versus.

Si bis ordo datur, seu baptismus repetatur: Ut subuertatur fidei status ordo petatur. Vel si præstetur quod utrumque Simon operetur. Ut dispense, spes irrita prorsus habetur. §. ea. si quis. DE HIS. CASVS. Prosequitur de his Gratianus hic, qui simoniacè a non simoniacis ordinantur, & casus planus est.

¶ Ordinationes.] CASVS. Dicitur hic, q. falsa iudicatur ordinatio, quæ pretio, precibus uel obsequio confertur. Idem dicitur de ordinatione eius, qui canonicè non eligitur: quia taliter ordinatus non intrat per ostium, sed fur est & latro. Patet seq. §.

K ¶ Pretio.] Dato, vel retento, vel promisso. C. de transf. transactio. nā remittere dare est. extra de testi. ueniens i.

ff. de his quæ in frau. cred. si pignus. Item nunquid est simonia abrenunciare beneficio, ut alij dicitur. Non nisi deducatur in pactum: ut extra de præben. dilecto. spem tamen 2. inde habere non est simonia. extra de pact. cum pridem. Item qualiter regnum Dei pecunia possit emi:

cum

Beneficij re nunciatio, ut alij dicit, non est simoniaca. 2. Spē not. Pann. Fely in c. consultationes. c. simo. Ang. & legiste 1. sed & si ge, §. consu luit, de pecc. hared.

nus impositio cum satisfactione, & medicina poenitentia; sed damnationem simoniacorum, & eorum, qui eis consenserunt, legimus; medicinam uero authenticam^a ex hac heresi nominatim non legimus: nisi quod, sicut usurpatum est^b in Nouatianis, uel Donatistis, minoribus^d utique hereticis non canonicè, sed ex intuitu pietatis; ita etiam^c ex his posse fieri colligimus, ideo etiam, quia aliorsum^f per omnia orthodoxam habent fidem, nisi quod spiritum sanctum credunt esse uenalem. Et, ut ait Beatus Augustinus, heretici, cum redierint, qua parte se absciderint ab ecclesia, curentur; qua uero parte adhaeserint, cognoscantur^e.

sup. ea. c. quod quidam. verū. sed si cur,

Hinc & Leo Ianuario a Aquileiensi, epist. 3.

a ¶ Ianuario.] Sic etiam citatur infra ead. q. 7. c. saluberrimum & sic habetur in manuscriptis Leonis codicibus, quamuis in excusis sit, Iuliano. Cat. erum uerba ipsa epistola referuntur in dicto cap. saluberrimum. & ex parte. supra ead. c. si quis heretica. Nam hic sententia potius affertur.

¶ Qui ab hæresi ad ecclesiam redeunt, in quo inueniuntur ordine, ex beneficio perseuerent. Cap. CXII.

Omnis cuiuslibet ordinis clericus, qui catholicam deserens unitatem, hæreticè, vel schismaticè coniunctionis contagione se maculauerit; si ad ecclesiam redierit cum legitima satisfactione, & erroris sui damnatione; hoc in magno beneficio habeat^h, si adempta sibi omni spe promotionis, in quo inueniturⁱ ordine permaneat.

sup. ea. c. si quis hæreticæ. & int. ea. q. 7. c. saluberrimum. Poly. li. 7. tit. 5. Pann. li. 3. c. 131.

De his autem, qui ordinantur simoniacè a non simoniacis (ut pote illi, qui data pecunia archidiacono, uel consiliariis episcopi, episcopo ignorante, hoc efficiunt, ut de manu eius sacros ordines accipiant) ita scribit Gregorius VII. lib. 6. Reg. in synodo Romæ habita, anno Domini 1078. die 19. Nouembris, c. 5.

¶ Ordinationes, quæ simoniacè fiunt, falsæ iudicantur. Cap. CXIII.

Ordinationes, quæ interueniente pretio^k, vel precibus^l, vel obsequio alicui personæ ea inten-

Poly li. 2. tit. 38. luo p. 5. c. 31.

nihil sit spiritualius. de pæ. dist. 1. medicina. & non ordo vel honor ecclesiasticus. & est ratio: quia cum uendente regnum cælorum non potest esse malitia: hic secus sed falsum est regnum Dei emi, sed ex misericordia meritisque præcedentibus acquirunt. 13. q. 2. animæ, de pæ. dist. 1. medicina.

l ¶ Vel precibus.] Hoc de precibus pro indigno, & carnali amore impensis, vel à se porrectis: aliàs non, ut infra eadem latorem.

¶ Vel precibus.] Hic habes q. preces inducunt simoniam, ut inf. c. sunt nonnulli. 8. q. 1. Moyses. & hoc uerum est si aliquis pro seipso petat talis autem se ingerit: quod non licet, ut 8. q. 1. in scripturis. & extra de iure patron. per nostras. Alij dicunt, quod aliquis pro se, si est dignus,

Preces q. simoniam inducunt.

dignus, potest petere nam Petrus dixit. Quid ergo fiet nobis, qui secuti sumus te? & ita pro seipso petijt. Sed si preces porriguntur ab alio, distinguitur, vt 2. q. 2. in summa & q. 1. c. Moyses. 10.

a ¶ Intentione.] Ergo sine ea intentione non est simonia alias

† *ireitas*] orig. & Polyc. 10. 10.

tione^a impenso, vel quæ non communi consensu cleri, & populi secundum canonicas sanctiones fiunt, & ab ijs, ad quos consecratio pertinet, non comprobantur, falsas teste dijudicamus: quoniam, qui taliter ordinantur, non per ostium, idest per Christum intrant, sed, vt ipsa veritas testatur, fures^b sunt, & latrones.

14 Quia ergo simonia tripliciter in capitulo notatur, videndum est quot modis pretium in hac hæresi detur.

Hoc B. Gregorius in Euangeliorum tractatu hom. 4. in fine exponit dicens.

¶ De multiplici genere simoniacorum. Cap. CXIV.

S Vnt nonnulli, qui quidem nummorum præmia ex ordinatione non accipiunt^c, & tamen sacros ordines, humana gratia largiuntur, atque de largitate eadem, laudis solummodo retributionem quarunt. ¶ Hi nimirum, quod gratis acceptum est, gratis non tribuunt: quia de impenso officio sanctitatis, nummum expetunt fauoris. Vnde bene, cum iustum virum describeret^d propheta, ait: [Qui excutit manus suas ab omni munere.] Neque. n. dicit, qui excutit manus suas a munere, sed adiunxit, [ab omni:] quia aliud est munus ab obsequio^e, aliud munus a manu aliud munus a lingua^f. Munus quippe ab obsequio est subiectio[†] indebite impenso. Munus a manu, pecunia est. Munus a lingua, fauor. Qui ergo sacros ordines tribuit tunc ab omni^f munere manus excutit, quando in diuinis rebus, non solum nullam pecuniam, sed etiam humanam gratiam^g non requirit.

Idem in regeſto.

¶ Æternam damnationem inueniet, qui quolibet munere ad sacros ordines accedit. Cap. CXV.

S I quis neque sanctis pollens moribus, vel neque a clero, populoq; vocatus^h, vel pulsatione coactus, impu-

vult probare in quibus, & quibus modis committatur simonia directe, & dicit, q. tribus. scilicet in munere a manu, munere a lingua. munere ab obsequio, & hoc usque ad

S. [Quolibet.] 10. Vnt nonnulli.] CASVS. Ostenditur hic, q. non solum

si pecunia accipiat^cur, p. ordinatione, committitur simonia: sed si obsequiū, vel fauor, siue humana gratia, ppter hoc accipiat^cur, & hoc p. batur auctoritate E. saia.

c. [Accipiunt.] Extra de sim. & si quæstiones.

d. [Describeret.] Non est in Esaia id qd sequitur, sed in psalmo: Iudica me Domine; ibi, in quorum manibus.

e. [Ab obsequio.] Et sic vñ, q. non possim seruire pro beneficio, vt hic, & su. p. x. ar. contra 12. q. 2. qui cunque suffragio, & c. charitē, & de cle. nō reu. de cetero. licite etiā potest quis sperare, vel appetere dignitates, vt 74. dis. consuluit. 61. d. quid proderit, & extra de pac. cū pridem. Sol. H. dicit si directe habeat animū ad hoc, cum seruit, est simoniacus, vt 8. q. 1. sunt quidam. Sed tu dic q. si dignus est, & dignum exhibet seruitiū, nō ē simoniatus vt hic, & ext. de cle. nō res. de cetero. aliās si indignus est, vel dignus, & idigne seruit, simoniacus ē, & hoc notauit cū dixit. Seruitus indebite, & c. & licet dignus seruire possit, non tū

potest duci in passionem, nam illud simoniacum est. extra de pa. p. actiones. nullum ergo munus dabit nisi illud quod aliās fuisset daturus propter aliquas necessitates, vt ext. ea. & n. quæstiones, vel nisi det senium aliquod, vt ff. de off. procon. l. solent. §. ult. vel nisi recipiat illud ad stipēs templi, vt sup. ea. iudices.

f. [Ab omni.] Vt omnia particularia, & singularia comprehendere sup. 19. d. sit. Romanorum si inf. 14. q. 3. putant. inf. e. q. 3. saluator. cōtra 31. q. 1. q. si dormierit 2. No. q. dicit indebite, nam si debite impendatur, non ita fit, vt inf. ea. q. 3. saluator. Et exponit Bazianus indebite, eū indebite dignus, vel debite indignus seruit pro beneficio. aliās non ar. inf. de societate, §. de illa.

g. [Gratiam.] Sup. 24. d. quando.

S I quis.] CASVS. Si quis per simoniacam prauitatem ordinem, vel dignitatem ecclesiasticam acceperit, nisi in vita reliquerit, & finaliter penituerit, in æternum peribit. Planum est sequens capitulum, & per se patet.

h. [Vocatus.] Et etiam licet valde dignus sit, non tū effrenata temeritate, sed trepida deliberatione onus sacerdo-

Anf. l. 6. c. 83.
Burr. l. 1. c. 113.
Iuo p. 5. c. 86.
Pann. l. 3. c. 121

Es. 33.

† Concord.
ext. in l. qd
Meuius ff.
de her. insti.
& in l. a. pu
ratore, & ibi
bona glo. C.
manda.

† *al. seruitus*

Simoniacus
furi cōparat
Papa dispen
sare pōt cū
simoniace
ordinato, li
cet ordini
male suscep
to non re
nunciet.
1 Sub. vnde
nō est opus
cessione. ar.
de pac. l. pe
culiū. §. pe.
in si. sed suffi
cit factū cō
firmari ff. d.
succes. l. cum
vir.

aliās secus, vt nō. extra de simon. nemo. H.

b. [Fures.] Videtur ergo cum simoniacus furi comparetur, q. cum simoniaco nemo possit dispensare, nisi renūciat ordini male suscepto, vt inf. ea. si quis neq. & sup. ea. erga. & extra ea. nobis. in si quia nec vitium furti purgatur, nisi res furtiua redeat in potestatem Domini, vt 14. q. 6. si res aliena. Istud satis concedi posset, & secundum hoc posset dici, quod simoniacus nec ēt characterem reciperet, quia simoniacus debet renunciare rei, q. vitiose est adeptus. Constat, q. executioni non renunciaret, quia executionem nunquam habuit, characteri etiā non potest renunciare. Vnde satis videtur, q. non receperit characterem: nisi velles dicere, q. recepisset possessionem characteris: sicut fur dñr habere rem furtiuam. i. possessionem rei, tamen credibilius est vt dicatur, q. habeat characterem, & quod Papa possit cum eo dispensare, licet ille non renunciet, nam etiam vitium furti potest purgari re apud furem manente, ff. de vsuca. si fur. in prin. idem videtur in violento detentore, vt ff. de preca. certe. §. Iulianus. 1.

QVIA ERGO. Hæc est 14. pars quæstionis, in qua

2 Per ista iura vñ, q. idē esset si simpliciter dixisset.

cerdotij debet subire, vt su. ead. non est putanda, & d. 13. nerui 61. d. miramur.

Beneficium
conferens in
digno pp a-
more. lino-
mum.

a ¶ Amore.] Ex hoc collige omnem illum esse simonia- cum, qui ductus amore alicui indigno beneficium con- fert, arg. extra de simon. nemo. nam ex quo fauor tertij, nimium fauoris in- ducit: multo magis ipsius q ordinatur. Vel expone hoc ita q cesset iste intelle- ctus, iniusto cordis amore. i. cupiditate & ambitione.

b ¶ Comitatu.] Id- est, seruitio.

Munus frau-
dulentum,

c ¶ Fraudulento.] Fraudulentum est munus cum dicit se alius voluisse hoc ei dare, vt ext. ead. & si quæstiones. Vel qñ a tera pars dicit ex- pētas fecisse, & illas petit, vt cedat bene- ficio, vt ext. de pact. cum pridem.

d ¶ Nō sponte.] Hoc idē de quolibet cri- mine, sed hoc dī ad terrorem. Et not. q dicit sponte: quia si cogeretur iuris ordi- nem dimittere: nisi sponte non valeret ei ad salutem.

Pœnitentia
non valet ad
salutem nisi
perseueret, vñ
que in finē.

e ¶ Mors.] Ex hoc (vt dīxi) in quolibet crimine non valet pœnitentia ad salu- tem, nisi perseueret animo vsque in fin. de pœn. dist. 1. S. his autem vers. item illud. iohannes, Et licet de omnibus aliis criminib. possit quis pœnitere ordine re- rento, vt 82. dist. pres- byter. 30. dist. de his hic non, nisi renun- ciet ordini. extra de simo. tanta, vnde nō videtur, q hic locū habeat admonitio, vel denunciatio. Ar. contra. inf. q. vlt. c. pa- tet. dic vt ext. de ac- cusat. super his.

f ¶ De ordinatio- nib.] ¶ Suppli- cationē.] inf. c. lato- rem, cōtra, vbi Papa ad supplicationem quorundā ordinat q dam. Sed distingue: aut aliquis petit pro se: aut alius pro ipso, vt sup. ead. ordinationes. 8. q. 1. S. his, vel dic, ibi de carnali, hic de spiritali.

¶ Vibuldam narrantibus.] CASVS Dicitur hic sacros ordines, vel ecclesiasticos gradus non gratis, sed commodi datione acceptos diu stare non posse: cum intus orti per consecrationem iam decident. Secundo, quia Dominus cathedras vendentium colum- bas de templo euerit. Tertio, quia paratiores sunt alijs vendere quod emerunt. Quarto, quia ipsorum hæresis in primitiua ecclesia fuit damnata. Secunda ratio est

denter Christi sacerdotium iam quolibet facinore pollut- us, iniusto cordis amore^a, vel sordidis precibus oris, si- ue comitatu^b siue manuali seruitio, siue fraudulento^c mu- nusculo episcopalem, seu sacerdotalem, non lucro anima- rum, sed inanis gloriæ auaritia fultus dignitatem accepe- rit, & in vita sua non spontē^d reliquerit, cumque inspera- ta & mors^e pœnitentem non inuenerit; proculdubio in æternum peribit.

¶ Insperata.] In aliquot vetustis Gratiani codicibus legitur, in aspera mors pœnitentia.

Hinc idem Gregorius Ioanni Corinthiorum episcopo lib. 4. epist. 55 seu c. 99. scribit.

¶ Pro ordinationibus nihil omnino accipiatur.

Cap. CXVI.

DE ordinationibus aliquid accipere sub districta in- terdictione vetuimus. Oportet ergo, vt neque per commodum^f, neque per gratiam, aut quorundam suppli- cationem^g aliquos ad sacros ordines consentiatis, vel permittatis adduci.

Item vniuersis episcopis per Elladem[†] prouinciam constitutis, eod. lib. epist. 56. seu c. 100.

¶ Nec pretio, nec prece, nec gratia, nec supplicatione ali- qui ad sacros ordines accedant. Cap. CXVII.

QVibusdam^h narrantibus agnoui, quodd in illis parti- bus nullum ad sacrum ordinem sine cōmodi datio- ne perueniat. Quod si ita est, flens dico, gemens denun- cio, quia cum sacerdotalis ordo intus cecidit, foris quoq; diu stare^h non poterit. ¶ Scimus quippe ex Euangelio, quid redemptor noster per semetipsum fecerit: quia in- gressus in templum cathedras vendētium columbas euer- tit. Columbas quippe vendere est, de sancto spiritu (quem sibi consubstantialem Deus omnipotens per impositionē manuum hominibus tribuit) commodum temporale per- cipere; Ex quo, vt prædixi, innuitur, quid sequatur: quia, qui in templo Dei columbas vendere præsumpserunt, eo- rumⁱ, Deo iudice, cathedræ ceciderunt. ¶ Qui videlicet error in subditis cum augmento propagatur. Nam ipse quoque, qui ad sacrum ordinem perducitur, iam in ipsa prouectus suis radice vitiatus, paratior^k est alijs vèdere, quod emit. Et vbi est, quod scriptum est?) Gratis acce-

ibi, [Scimus quippe.] Tertia ibi, [Qui videlicet.] Qua- ta ibi, [Et cum primo.] Pater c. seq. per se.

g ¶ Quibusdam.] Primo dicit Greg. se dolere, q in illis partibus nemo promouet ad sacru ordinē sine cōmodi datione. Sed o. pbat̃ur auctoritate Dñi simoniacos, ipso iure

su. d. 110. c. nōuit.

Anf. l. 6. c. 90.

Poly. l. 2. tit. 1.

† al. donum.

† al. Helledam.

Et eo. l. epi. 51. & 55

& l. 5. epi. 7.

Burc. l. 1. c. 21.

Iuo p 5. c. 108.

Matth. 21.

iure esse suspensos. Tertio prohibet hoc de cætero fieri: & statuit pœnam in committentes.

h ¶ Stare.] Quo ad id in quo nunquā stetit. f. quo ad exe- cutionē. ar. ff. de cōst. pec. id qd. ar. cōtra. 32. q. 2. Moyses.

i ¶ Eorum.] Et ita simoniaci et occulti ipso iure sunt su- spensi: non tamen vitandi sunt sin quosdam, cum proba- ri non potest in eis simonia 6 q. 2. si tantum. sic exaudi. extra de simo. tanta, & sup. ea. reperiuntur.

k ¶ Paratior.] Quod noua testa. capit, inueterata sapit, [Quo semel est imbuta recens seruabit odorem, Testa diu.] & est. si. in auth. vt iud. sine quoque suf. §. 1. coll. 2. vbi

Aesopus Ho-
ratiū in epi-
stolis.

preces car-
nales pro di-
gno porre-
ctis simoniâ
non faciunt.
Ergo quæst.
non

vbi dicitur: dato enim uno illicito principio, necesse est
eum, qui dationem facit, plures manus circuire, &c.
a ¶ Et actionis.] Hic argue carnales preces pro digno
porrectas non facere simoniâ. secus in pecunia, vel ob-
sequio: quæ loco pretii intercedere solent. quod preces

sed & pro indigno magis detestatur ecclesia munera
dationem. quam precum effusionem. Vel dic, qd hæc di-
ctio, nisi, non excipit a supplicatione, sed a verbo pro-
b mouere. sic ponitur su. 38. d. sedulo, ver. nouerit.
Vilius.] ¶ Culpetur.] Et puniatur pœna centum

pistis, gratis date.] Et cum primo contra sanctam ecclesiâ
simoniaca hæresis sit exorta; cur non perpenditur cur nō
videtur, quia eum, quem quis cum pretio ordinat, proue-
hendo agit, vt hæreticus fiat? Ideoq; hortamur, vt nullus
vestrum denuo hoc fieri patiatur: sed neque gratia alicu-
ius, neque supplicatione aliquos ad sacros ordines au-
deat promouere, nisi eum, quem vitæ, & actionis^a qua-
litas ad hoc dignum esse monstrauerit. Nam si aliter fa-
ctum denuo senserimus, districta, & canonica illud noue-
ritis ultione compeisci.

Item Symmachus ad Casarium, epist. 1. c. 5.

Anf. l. 6. c. 76.

¶ Ad episcopalem honorem nullus per ambitum accedat.
Cap. CXVIII.

N Vllus itaque per ambitum ad episcopalem hono-
rem permittatur accedere. Nam cum hic excessus
in laica conuersatione culpetur^b, quis dubitat, qui reli-
giosus^c, & Deo seruientibus incutiat opprobrium?

*Item Gregorius Adeodato episcopo, lib. 2. indict. 11.
epistola 47.*

¶ De eodem. Cap. CXIX.

† ordines aspirare,
nisi orig.

E Stote ergo præcipue in ordinatione solliciti, & ad
sacros ordines † nisi prouectiores ætate, & mun-
dos opere nullatenus admittatis, ne forte semper esse de-
finant, quod immature esse festinant. Eorum enim, qui in
sacro sunt ordine collocandi, prius vitam moresque di-
scutite, & vt dignos huic officio adhibere possitis, non
vobis potentia, aut supplicatio quorumlibet subrepat
personarum. Ante omnia autem cautos vos esse oportet,
vt nulla proueniat in ordinatione venalitas ne (quod
absit) & ordinatis, & ordinantibus periculum maius im-
mineat. Si quando igitur de his tractare necesse est, gra-
ues^d expertosque viros consilij † uestris adhibete par-
ticipes; & cum eis communi de hoc deliberatione pen-
sate.

¶ Caput hoc duobus locis, vbi visum est expedire, locupletatum
est ex originali.

Item Columbo episcopo, lib. 2. indict. 11. epist. 47.

¶ Neque fauore, neque uenaliter ad sacros ordines quis-
quam promoueatur. Cap. CXX.

P Veri^e ad sacros^f ordines nullatenus admittantur; ne
tanto periculosius cadant, quanto citius^g cōscende

aureorum: & irro-
gatur infamia, qui
petierit aliquam di-
gnitatem. ff. ad leg.
Iul. de ambitu. l. 1. &
inf. q. 7. s. acim⁷. Arg.
cōtra. ff. de off. præt.
Barbarius sed solue-
tur inf. q. 6. sicutis.
c. ¶ Religiosis.] i. cle-
ricis, & p hoc expo-
ne illud c. 20. q. 3. p-
sens. in fi. argum. gra-
dum altiore gradum
facere commissum.
ut inf. 11. q. 3.
præcipue. arg. inf. 25.
q. 1. nulli, & 8. q. 2.
illud quidem.

Infamia ir-
rogatur di-
gnitatem pe-
tenti.

Gradus al-
tior aggra-
uat delictū.

E Stote.] CASVS.
Præcipit hic Gre-
gor. vt epi promo-
ueant mōdos corpo-
re, & prouectiores
ætate, & q sunt mo-
rib. comendari: nec
potentia nec etiam
supplicatio aliqua p
ualeat, sed merita
personarum.

d ¶ Graues.] Sup. 24.
dist. quando.

P Veri ad sacros or-
dines.] CASVS.
Dicitur hic, qd pueri
ad sacros ordines nō
sunt præopere pro-
mouendi. Item dicit
q venalitate, vel po-
tentia, vel supplica-
tione, vel fauore, nō
debet indignus ali-
quis pmoueri. Seq.
§. cum seq. c. patet.
e ¶ Pueri.] Pueri di-
cuntur intra 14. an-
nū ex. de æta & qua-
ca indecorū, vel pue-
ri i. Neophyt. 1. 48. d.
sicut Neophytus.

f ¶ Ad sacros.] Nam
minores ante xiiij.
annū bene possunt
accipere, licet non
oēs, & ita intelligat
77. dist. c. 3. quia non
acolythatum. 77. di.
in singulis. Tamē si
puer ordinetur in sa-
cris ordinibus, bene
recipit characterem.

† Pueri qui
sunt. Hoc
verbū, puer
alias habet
significatio-
nes, vt not.
77. d. in vete-
ri.

Puer in sa-
cris ordina-
tus caracte-
rem recipit.
2 Idē tenet
hic Ioan. de
Fā. & de cle.
per sal. pro-
mo. c. 1. Or-
do fit in ho-
noribus ge-
rendis.

non faciūt, vt inf. eadem. q. 5. c. vlt. & licet pro indigno
porrecta facerent simoniam, tamen propter merita di-
gni ab hac excusantur, vt inf. 32. q. 2. quidquid. Ioan. Sed
quā minus committitur simonia in precibus obla-
tis pro uero quam in pecunia? Respondeo: idē quia
in precibus nihil dat de suo: & ideo ibi nullum intelli-
gitur esse comm. cum. nam perdere verba leue est: &
ita nihil peruenit ad. ¶ Ipiem arg. C. de do. inter vi.
& uxor. maritus. ff. de ac.

cum possit recipere minores ordines, vt in d. c. in singu-
lis. Sed nunquid tenetur continere? sic, si est doli capax:
alias non. 2. Nā & voto & sacramento se obligare potest
doli capax. extra de deli. pue. cap. 1. sed religioni non,
vt not. 27. q. 2. §. cum ergo. 20. q. c. 2.

f ¶ Ad sacros.] Si tamen ordinentur, ordines suscipiunt
sacros, etiam septennies.

g ¶ Quanto citius] Sup. dist. 48. sicut nam. casum appe-
tit. &c. Gerendorum. n. honorū non promiscua facultas

L I est

Decret. Gl. pars II,

Perdere ver-
ba leue est.

est. non enim prius gerere debet maiorem honorem, quam minorem. ff. de mu. & honor. §. gerendorum.

ADDITIO. Ad idem §. 8. d. c. 1. & 2.

Latorem. ¶ Per intercessionem. ¶ Nam saepe Papa ad intercessionē laicorum ordinat, vel dispensat,

vel tolerat, vt 28. d. de Syracusan. 50. d. clerico. 63. d. Saloni tanq.

b ¶ Proficere. ¶ Ext. de ma. & obed. per tuas. ext. de temp. or. cū in distribuendis. ADDITIO. Iste con cor. probat qd iste si ne licentia Papæ nō poterat promoueri: & ad hoc inducuntur Arch.

Filiū. ¶ CASVS. Helias abbas rogauit Papā, vt quendam suum clericum promoueret, & eum postea sibi transmitteret. Ad cuius pces Papa eum in diaconum promouit, sed eum sibi non transmissit: quia non est consuetudo ecclesiæ Romanæ cū sit i ea cōsecratus, & qd absentiā illius abbatis in eius p̄sentia voluit compensare.

c ¶ Mandatis. ¶ & ita mandat minor maiori sic. 11. q. 3. rogo. **d** ¶ Non hēt. ¶ sine licentia eius. 63. dist. literas, & quo ad hoc nihil est speciale in eccl. Ro. vt 21. q. 2. c. 170. d. sanctorū. Sed ordinati a Papa licet inter alios digni honore sint, subsunt tñ ep̄is. ext. de ma. & obed. per tuas. ff. de albo fer. l. vlt. & p̄ferent eis tñ qui sunt eiusdē ordinis. ff. e. l. 1. & ab ep̄o pōt deponi i. or dinatus a Papa.

NON ITAQVE. CASVS. Grat. soluit hic cōtrarietate p̄missorū, c. quam fecit de precibus & interserit quedā verba in §. ibi, nō solū ppter sequens capitulum, cuius casus cū seq. §. patet.

e ¶ Ordinādi. ¶ & ita aliquis pōt pro se dignas pces offerre, qd H. non concedit 2: in quo nō credo cū benedicere: qd multos condemnat arg. p. 10. 14. q. 5. nō sane. 16. q. 1. reuertimini.

Ordinati a Papa subsunt ep̄iscopis. Contra in p̄ce. decre. per tuas. ff. qd non pōt ep̄s talē deponere, qd ibi approbatur per Vin. Inno. Ho. & L. sic sentiūt & cum. 10.

Preces dignas pro se p̄t quis offerre. In hac sn̄a est Ho. sed L. 2. sentit cū 20.

Per principalem. ¶ Hoc e. habes. 9. q. 3. §. vlt.

¶ Potestatem. ¶ Hoc idem potest 3. ep̄iscopus. 2. q. 7. cum pastoris. ext. de cler. non resid. de cetero.

ADDITIO. Idem tenet Ioa. Fant. de hoc legitur & nō. 43. dist. c. 1. & 11. q. 3. qui resistit. Arch.

QVO-

3 Sed eorū 16. q. 1. cū pro vlt. ver. de ho.

re ulteriora festinatur. Nulla sit in ordinatione venalitas: potentia, vel supplicatio personarum, nihil aduersus hanc, quæ prohibemus, obtineat. Nam proculdubio Deus offenditur, si ad sacros ordines quisquam non ex merito, sed ex fauore (quod absit) aut venalitate prouehitur.

Et contra idem Gregorius quibusdam supplicantibus unum acolythum, & alterum diaconum legitur ordinasse sicut ipse scribit lib. 7. indict. 1. ep̄ist. 2. Petro a ep̄iscopo Corsicæ inter cetera.

a ¶ Petro. ¶ In codicibus impressis ep̄istola unde caput hoc sumptum est, inscribitur Chrysanto ep̄iscopo. Veruntamen in codice peruetusto Vaticano earundem ep̄istolarum inscribitur Petro ep̄iscopo per Corsicam, Anselmus autem eodem modo habet ac Gratianus. Ad Petrum ep̄iscopum Alexandria de Corsica legitur ep̄istola alia quinto li. c. 122. quamuis sit fortasse mendum in voce, Alexandriæ, & scribendum videatur, Alerix.

¶ Ep̄iscopo interueniente, Papa quendam acolythum ordinauit. Cap. CXXI.

Latorem p̄sentium per t̄ intercessionem a sanctitatis vestre acolythum fecimus: quem ad obsequia vestra transmisiimus, vt si in lucrandis animabus amplius seruerit, proficere b̄ amplius possit.

Ansel. 1. 7. c. 79. t̄ al. pro intercessionem.

Item Helia presbytero, & abbati, lib. 4. ep̄ist. 30. seu cap. 74.

¶ Quisquis in Romana ecclesia sacrum ordinem acceperit, ab ea ulterius egredi non poterit.

Cap. CXXII.

Filiū vestrum t̄ Epiphaniū mandastis c, vt ad sacrum ordinem prouehere deberemus, vobisque transmittere. Sed in uno uos audiuiimus: in alio autem minime audire potuimus. Diaconus quidem factus est, sed quisquis semel in hac ecclesia ordinem t̄ acceperit, egrediendi ex ea ulterius licentiam non habet d. Si ergo uos uidere non potui, hac ex re consolationem habeo, quia in filio vestro requiesco.

Ansel. 1. 7. c. 78, t̄ nostrum.] orig.

t̄ al. sacrum ordinem.

Non itaque quorumlibet precibus ordinationes facite, false adiudicantur, sed hec demum, quæ precibus ordinandi c, vel eius amici, non spirituali sed carnali affectu porrectis sunt, cum alias futuræ non essent: quas non charitas interueniēs, sed ambitio supplicans extorquet. Non solum autem clericos cuiuslibet ep̄iscopi summus Pontifex in ecclesia Romana ualet ordinare, verum etiam opportunitate exigente monachos, & quoslibet clericos conuocare potest, & inuitare.

Vnde Nicolaus Papa Michaeli Imperatori in ep̄ist. quæ incipit. [Proposueramus.]

¶ De eodem. Cap. CXXIII.

Per principalem f̄ beatorū apostolorum Petri & Pauli potestatem s̄ ius habemus non solum monachos

infra 4. 3. c. p. prin. am. Ansel. 1. 1. c. 75. & 1. 2. c. 14.

QUOLIBET. Hæc est 15. pars q. in qua intendit probare, q. sicut ordines pretio non sunt dandi: ita nec pretio restituendi: & q. sic simoniacus (scilicet indirecte) & sacrilegus qui promotionem vel electionem alicuius impedit, vel ecclesie consecrationem vel fundamentum: & hoc

ptum, vel non scriptum, quo tales talia valeant possidere. Ioan. Hæc regula fallit extra de causa pos. cum ecclesia, & extra de præscrip. auditis. 10. Sed certe non fallit, quia iura incorporalia quasi possidentur; & interdicta pro eis possessoria constituta sunt. ff. de serui, quoties. B.

Tempus nō est modus, tollēde obligationis.

verumetiam quoslibet clericos de quacunque dioecesi, cum necesse fuerit, ad nos conuocare, atque ecclesiasticis exigentibus opportunitatibus inuitare.

15 *Quolibet ergo munere interueniente, falsa dyndicatur ordinatio. Sicut autem pretio interueniente sacri ordines nō sunt tribuendi; ita nec restituendi. Vt enim ait beatus Ambrosius, sacri ordines nec p̄tio sunt emēdi, nec redimēdi^a. Hinc etiā Gregorius VII. ait lib. 6. reg. in cōcilio habito anno Domini 1078. pontificatus sui 6. c. 10.*

¶ Pretio interueniente sacerdote officium non restituitur. Cap. CX XIII.

Poly. l. 4 tit 41.

N Vllus episcopus grauamen, seu seruale seruitiū^h ex vsu^c contra ecclesiasticam normam^d abbatibus, seu clericis suis imponat: vel interdictum sacerdotale officiū pretio interueniente restituat^e. Quod si fecerit, officij sui periculum subeat.

Qui autem^f pecuniam accipiunt, vt ordinandis sacros ordines non tribuāt, vel vt canonice electioni assensum non prabeant, aut ecclesiis edificandis, vel consecrandis lapidem benedictum, vel consecrationem subtrahant, multis argumentis acceptæ pecunia rei, & infames^g esse probantur.

Ait enim Paschalis secundus.

¶ Sacrilegi sunt iudicandi, qui ecclesiam Dei non permittunt regulariter ordinari. Cap. CXXV.

S Vnt quidam, qui vel violentia, vel fauore non permittunt ecclesias regulariter ordinari. Hos etiam decreuimus vt sacrilegios^h iudicandos.

c ¶ Ex vsu.] Nam tēpus nō est mod^o & c. 10. q. 3. q. a cognouimus. ff. de act. & obl. obligationem fere. §. Placet. nisi forte cuius non extat memoria ar. ff. de aqua quoti. & esti. & ext. d. verb. sig. c. abbate. d. ¶ Ecclesiasticā normam.] Nam iusta d. causa bene potest ab eis auxiliū petere. ext. de consi. cum Apostolus. Et sic nō est contra 18. q. vlti. seruitium, quia illud intelligitur de licitis: hoc de illicitis. e ¶ Restituat.] Nec absoluere pōt. p̄ pretio, nisi sit consuetudo extra de simo. nemo. Item nec reconciliare. extra de sim. c. nemo Sed nūquid ipsi clerico licet redimere, cum iniuste suspensus est? Videtur q. non su. §. prox. in fi. extra de si Mattheus. Arg. contra scilicet, quod possit redimere ius suum & vexationem suā. inf. q. 3. quæsitum 3. ext de vsu. c. 1. & extra de sim. dilectus. dic vt ibi; immo & si quid dederit, repetere poterit. C. de cōd. ob tur. cau. qd

Vexationem redimere utrum licitū sit. 3 Vbi d. hoc: & 1. q. 1. al. tare. ibi. uideas. Archi.

& hoc probat per tres auctoritates sanctorum, & per sex leges principum Ioan. de Fan.

a ¶ Redimēdi.] Extra de simo. querelam. & c. si nullus.

N Vllus episcopus.] CASVS. Præcipitur in hoc ca. vt episcopus prætextu alicuius consuetudinis clericis vel abbatibus grauamen aliquod non inferat, nec pretio interueniente officium restituat: quod si fecerit tanquam simoniacus punietur.

b ¶ Seruale seruitium.] Vocat angariam vel perangariam, quod lex vocat fore sordidum munus. 16. q. 1. §. nouarum 1 in l. placet.

c ¶ Ex vsu.] Id est, non assuescat. vel ex vsu præter id quod hætenus est constitutum: quasi ratione præscriptionis, vt angarias sacerdotibus non imponat. Cum enim de aliqua rerum præscriptione agitur, inspiciendum est vtrum communi iure talia à talib. possideri valeant nec ne. Primo casu sola longæ vsurpationis ratione currit præscriptio, vt 16. q. 3. & 4. per totum. saluo eo, quod de militibus dicitur ead. causa & q. c. licet. & c. inter memoratos. Secundo casu non currit præscriptio. Præscriptio enim ius aduocat creatum, nouum autem non creat, vt 33. q. 5. quod Deo. & dist. 100. cōtra morem, & di. 93. illud autē. 16. q. 1. c. vlt. & q. 3. §. potest etiam & quæst. 7. decimas & inf. ead. quæst. 3. quæsitū. in his omnibus & in alijs infinitis casibus præscriptio euanesceat, quia non est proditum ius commune scri-

euitandi Quidam dicunt q. non potest in aliquo casu redimere. Alij contra, scilicet cum iniuste suspenditur. hoc not 16. q. 7. decimas 3.

QVI AVTEM CASVS. Dictum est supra, quod simoniam committit, qui pro munere ecclesiastico conferendo pecuniam accipit. Nunc dicit Gratia. q. etiam ille simoniam committit, qui pecuniam accipit vt ordines non conferat, vt munus aliquod ecclesiasticum illi cui esset conferendum & ad probandum utrumq; inducit leges. seq. cap. patet.

f ¶ Qui autem.] Tractauit magister quæstionem istam affirmatiue. Nunc autem vult tractare eam negatiue, scilicet vtrum sit simonia dare pecuniam vt non ordinetur quis. Sed quoniam non habuit canones, induxit leges, quæ, in hoc faciunt ad propositum, vbi in eis aliquit dicitur negatiue. Quod autem hoc sit simonia cū habetur extra de simonia, nemo in fine.

g ¶ Infames.] Et simoniaci large. argumen. extra de simo nemo. argumen. C. de in offi. test. si quando. Sed alij contra propter descriptionem simoniæ: sed mortaliter peccant infra. eadem quæst. 3. vendentes. L. sed certe simoniaci sunt, vt dicit illa decre. nemo. Ioanne.

h ¶ Vnt.] Sacrilegos.] Id est, simoniacos. alius non facit ad propositum Gratiani. Et quod sit sacrilegium sic p̄batur. Si enim ille, q. frāgit immunitatem ecclesie,

Simoniaci dicuntur sacrilegi.

L1 2 vel qui

1 Adde q. dicantur an gratiæ & per angaria. no. gl in l. 1. C. quæmad. ci. u. mun. ind. l. 10. in l. ne minem. C. de sacrosan. eccl. 2 Dummodo ad sit bona fides, q. dic ut plane not. ext. de præscri. si diligenti,

1 Vt extra
de immu.
ecc.inter. &
c. ult. 17. q. 4
omnes. & c.
sq. Arch.

vel qui inde aliquid eripit, sacrilegus iudicatur, multo fortius qui facit ne ecclesie ordinentur, vel ne ordines tribuantur, vel impediatur alicuius electio, vel promotio.

Iubemus. CASVS. Dicitur in hac l. q. si quis honorē habet sine administratione possessor alicuius de curio vel colonus reipub. ab aliquo iudice fuerit concussus, id est, gravatus in pecunia: itē si iudex venalē tulit sententiā: vel pretio pœnam imposuerit vel remiserit: vel aliqua ratione improbus repertus fuerit ante administrationem vel post, poterit accusari: & si convictus fuerit remouebitur.

a ¶ Iubemus. Ad hoc introducit has leges ut ostēdat pari pœna multandos q. p. no inducti impediūt fieri quod d. iure fieri debet, & q. faciūt, quod de iure fieri nō deberet.

b ¶ Hortamur. Forte temperat, ne videat quē iubere accusare inuitum. C. ut nemo inuitus. in rubro & nigro.

c ¶ Administrate. Si is talis sit, quem in ius vocare licet. Sed cōtra 2. q. 1. prohibetur. Sol. illud de maiorib. magistratibus hoc d. minorib. ar. ff. de iniur. nec magistratib. & ff. de in ius uoc. l. 2. Vel hoc d. p. petuo iudice. arg. ff. de re. cred. p. fidis. & l. p. cedēt. in auth. ut differētes iudices §. si tamen. col. 9. & hoc ne crimē eius in ultū remaneat. illud de tpali. vel hic cum peccauit in ipsa administratione, ibi de eo qui extra administrationē cōmisit ff. de iudi. l. 2. §. legatis. in auth. ut iud. sine quoquo suffr. §. si quis autem, coll. 2.

d ¶ Reportaturus. Reportabit enim quadruplum. infra l. prox. 12. q. 2. cum deuotissimam.

Ineum. CASVS Qui pecuniam accepit ut controuersiam alicui causa calumnie faceret, vel non faceret cum iure faceret tenebantur: intra annum tenetur in quadruplum postea in simplum.

e ¶ Vtilem. a principio: pōt continuum. ff. de calum. annus.

f ¶ In quadruplum. In quo continetur rei persecutio, ut tantum triplum sit pœna, ut ff. eo. l. in haredem. §. si. & hoc est verum cum ipse idem dat. nam si alius daret pro eo, tunc totum quadruplum est pœna: quia ille qui dedit, repetit pecuniam quam dedit. ff. de calum. si quis ab aliquo huius autem quadrupli medietas dabitur fisco: medietas spoliato 2.

g ¶ Competit. Non ei qui dedit, cum turpiter dederit.

sed ei ad cuius lātionem data est, ut ff. de calum. l. generaliter. §. illud erit.

Concessionis. Dicitur hic & in legibus sequentibus, q. illi incurrunt et imen concessionis, & pœnam legis Corneliæ, quia aspirant in accusationem innocentem.

Codicis li. 9. ad legem Iuliam repetundarum Imp. Gratia. Valentin. & Theodosius.

Tit. 27. le. 4.
In cod. Theod. lib. 9;
cod. titu.

Cap. CXXVI.

Iubemus^a, & hortamur^b, ut si quis forte honoratorū decurionum, possessorum, postremo etiam colonorū, a cuiuslibet ordinis iudice fuerit aliqua ratione concussus, si quis scit de iure venalem fuisse sententiā, si quis pœnam uel pretio remissam, uel uitio cupiditatis ingestam, si quis postremo quacumque de causa improbi iudicem potuerit approbare; is uel administrante^c eo, uel post administrationem depositam in publicum prodeat, crimen deferat, delatum approbet, cum probauerit, & uictoriam reportaturus^d, & gloriam.

Item in digestis libro 3. titulo de calumniatoribus, l. 1. Tit. 6. [Ulpianus lib. 10. ad Edictum.]

¶ De eodem. Cap. CXXVII.

In eū, qui ut calumnie causa negotium faceret, uel non faceret, pecuniam dicitur[†] accepisse; intra annum uictorem^a, in quadruplum^e eius pecuniæ, quam accepisse dicitur, post annum simpli[†] in factum actio competit^g.

† al. detegitur.

† al. in simplum.

In hac, & sequentibus legibus, quæ ex ff. citantur, repositi sunt tituli ex vetustis exemplaribus Gratiani, quæ cum Pandectis Florentinis valde conueniunt.

a ¶ Vtilem. Hac dictio non est in antiquis codicibus Gratiani, neque in Pandectis, sed ob glossam non est sublata.

ibidem lib. 47. tit. 1. §. 2. de concussionem. [Macer lib. 1. publicorum iudic.]

Cap. CXXVIII.

Concessionis^h iudicium publicumⁱ non est. Sed si ideo pecuniam quis accepit, quod crimen minatus sit, potest iudicium publicū esse senatusconsultis^k, quibus pœna legis Corneliæ^l teneri iubentur, qui in accusa

innocentum: vel quia accipiunt pecuniam pro accusando, vel eius cōtrario testificando, vel eius cōtrario pro iudicando, vel eius contrario, vel pro quolibet officio exercendo vel non exercendo ad qd. gratis tenebantur. His intellectis per te casus singularum legum singulatim pones: in quibus quandoque eadem repetuntur.

h ¶ Concessionis. Crimen concessionis est, cum quis minatur alicui nisi ita vel ita faciat, infra 23. quæst. 1. militare. §. ff. de concus. l. 1. & 8.

i ¶ Publicum. Id est ordinarium, & hoc semper: vel non est publicum, nisi cum quis pecuniam extorserit, & hoc est, quod sequitur: sed si ideo. Publicum est ad cuius accusationem quilibet dei populo admittitur, nisi infamis sit, ut instit. de publi. iudi. circa principium.

k ¶ Senatusconsultis. Volusiano & Liboniano. ff. ad legem Corne. de fal. l. 1. ff. ad le. la. de vi pub. ex. senatusconsulto.

l ¶ Legis Corneliæ. Cuius pœna in libero homine est deporta-

Crimen
concessionis

3 De
leg. & no
q. parat
tin. ibi
deas.

Pœna
Corneliæ

deportatio in seruo vltimum supplicium. ff. ad leg. Cor. de sal. l. 1. §. ult.

^a Innocentium. Secus si nocentium. 16. q. 7. sane.

^b Eadem lege tenetur. Quia reddit quadruplum, & infamis efficitur. ff. eod. l. eadem. §. 1. hoc crimē etiam

tionem innocentium ^a coierint, quive ob accusandum vel non accusandum, denunciandum, vel non denunciandum testimonium pecuniam acceperint.

[Ibidem lib. 48. tit. 11. ad legem Iuliam repetundarum, leg. 3. Macer. lib. 1. publ. iud.]

P A L E A.

Cap. CXXIX.

Lex Iulia repetundarum tenetur, qui cum aliquā potestatem haberet, pecuniam ob iudicandum, vel nō iudicandum ^a, decernendumve acceperit; [Venuleius Saturninus, l. vel quo, eo. ti.] vel quo magis, aut minus quid ex officio suo faceret.

^a Vel non iudicandum. Sic etiam digestis vulgatis: sed a Pandectis Florentinis absunt ista voces. Est autem Palea ista ferre in omnibus vetustis exemplaribus Gratiani. & a c. sunt quidam usque ad finem quæstionis nulla est distinctio capitum.

Item eodem tit. lib. 6.

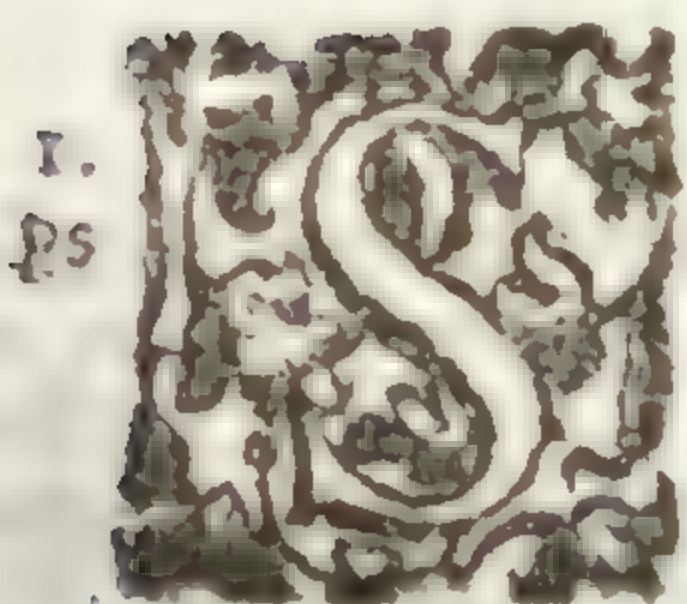
De eodem

Cap. CXXX.

Eadem lege tenetur ^b, qui ob denunciandum, vel nō denunciandum testimonium pecuniam acceperit ^β. & post pauca. Lege Iulia repetundarum cauetur, ne quis ob militem legendum ^c mittendumve ^d xs accipiat, neve quis ob sententiam in senatu, consiliove publico dicendam, pecuniam accipiat, vel ob accusandum, vel non accusandum. Macer. lib. 1. publ. iud. l. 7. Lex Iulia de repetundis præcipit, ne quis ob iudicem, arbitrumve dandum ^e, mutandum iubendumve, vt iudicet, neve ob non dandū, non mutandum, non iubendum, &c. neve ob litem æstimandam ^f iudiciumve capitis, pecuniæve faciendum, vel non faciendum aliquid accipiat. & infra. Hodie ex lege Iulia repetundarum extra ordinem puniuntur: & plerumque, vel exilio puniuntur, vel durius, prout admiserint Venuleius eo. tit. lib. 6. Hac lege damnatus testimonium publice dicere, aut iudex esse postulareve prohibetur.

^β Acceperit. In Pandectis sequitur versiculus. Hac lege damnatus, qui reponitur in fine huius capituli.

Q V A E S T I O II.

Sequitur & secunda quæstio, qua quaritur, an pro ingressu monasterii, pecunia sit exigenda, vel exacta persolueda. Hoc vtrumque lecite fieri, vtriusque testamenti serie comprobatur. Legitur enim in primo libro Regum, quod Anna detulit secum Samuelem, postquam ablatus fuerat, cum tribus vitulis, & tribus modijs farina, & amphora vini ad domum Domini in silo. In actibus vero Apostolorum legitur, quod

Dei, Grat. Pars I I.

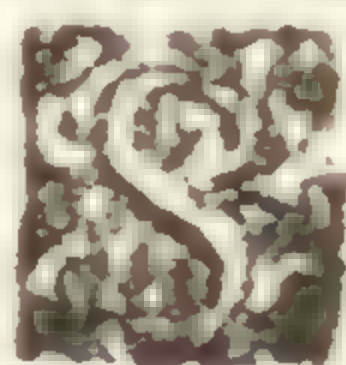
etiam extraordinarie punitur. ff. eo. l. lex Iul. §. fin.

^c Legendum. Id est, eligendum, vt eligatur, qui non debet, vel contrarium.

^d Mittendumve. Vt mittatur in legationem, qui non est mittendus, vel non mittatur qui mittendus est.

^e Dandum. Puta non ad probandos fideiussores, vel loco iudicis recusari.

^f Aestimandam. Ne. s. æstimer litem minoris, vel maioris pro pecunia: qd qñque facere tenet. ff. ad leg. Aquil. proinde. §. notandum.

Equitur.]

Hæc est

secunda

Quæstio.

quæ diuiditur in duas partes, in quarum prima quaritur, vtrum pro ingressu ecclesiæ sit dandum ali quid. & primo dicitur, quod non. Secunda ibi. [Item opponitur.] Ioa. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur secunda quæstio, qua quaritur, an pro ingressu ecclesiæ pecunia sit exigenda, vel exacta persolueda, & certum est, qd nō. quia simoniaca est. Et primo pbat p duas historias, de Anna scilicet, & Anania. qd pro ingressu ecclesiæ pecunia sit exigenda. Sed statim respondet Grat. quod Annæ nō fuit exacta, sed sponte quædā obtulit. Ananias verò non ideo damnatus est, qd sua nollet conferre, sed quia fuit mentitus. g Sequitur. Hæc qd nō hēt quæstionem ext. de si. cum in ecclesiæ. melius. ext. e. veniens, & melius. ext. eo. quoniā simoniaca, vnde nec ante nec post pōt peti aliquid, vt sup. ead. q. 2. eos qui. & inf. eo. q. 3. si quis præbendas, nisi forte monasterium ita esset tenue, qd ante posset puidere ei: tūc. n. bene posset dici ei (nec esset simonia) bñ reciperemus re si haberemus, possessiones vnde posset sustentari: arg. in ead. si quis propter hoc. Hoc tamē videtur reprobare illa cōstitutio, qm L 1 3 simo-

Petendū nihil est, p ingressu monasterii.

Al. haberes, fm Lau.

I. Reg. I.

Act. 4.

simoniaca; q̄ praxtextu paupertatis possit peti pecuniā. Ioa. Quidquid dicat lo. si sic dicatur simoniaca est, ut v̄r expresse dicere decretalis, extra de sim. qm̄ simoniaca.

a ¶ Multitudinis] 12. q. 1. c. 2.

b ¶ Aliter.] Hoc non est verū: sed allegando dicit hoc.

c ¶ Sponte.] Quod licet 19. q. 3. si qua mulier.

d ¶ Ex parte.] Ar. q̄ non deat quis cōica ta reuocare J. de p̄g. d. 3. sunt plures. 17. q. 4. sunt qui opes.

P Lacuit.] CASVS.

Statuitur in hoc c. vt p̄ consecrandis ecclesijs ep̄i nihil exigāt a patronis, & p̄cipue si pauperes fuerint: sponte tñ oblata ab eis poterunt ep̄i recipere. Itē nullus eñs debet ecclesiam consecrare, nisi dotem necessariam habuerit, quæ sufficiat luminarib. & sustentationi eorum, qui eidem ecclesiæ sunt seruituti.

e ¶ Ex debito.] Ar. 1. q. 1. placuit. inf. eo. q. 4. ecclesia. sup. eo. q. 1. statuimus. inf. 18. q. 2. Eleutherius. contra. Sol. ibi.

Recipere licet quæ non licet exigere. Et ita habes vnū casum, i quo munus a manu pōt recipi. s. pro operib. spiritalib. ad q̄ qs tenetur. Alius casus est pro operibus spiritua lib. ad quæ quis non tenetur ex officio. 12. q. 2. charitatem. fm̄ Rayn. & Goffred.

f ¶ Munus aliquid] aliud a cōuiuio, vel a p̄curatione i. auth. de man. princ. §. illud. in auth. vt nulli iud. §. nulli. sed bene illā exigit. extra de si. cum sit alia nō deat exigere, sed spōte oblata recipere potest. Vel potest dici, q̄ & illa q̄ cōuenit percipere p̄ p̄curationē, exigere potest quasi pro labore, arg. 12. q. 2. charitatem. vbi hoc diu oblinuit. 18. q. si. seruitutium.

g ¶ Dotem.] Immo nec primariū lapidē ponere debuit, vt if. de consec. d. 1. nemo. in auth. vt deter. sit numerus cle. §. inue stigantes igit coll. 1. inf. 16. q. vlt. pie. &c. Frigentius. sed hic omissum fuit, & iō

est restaurandum, vel iam dederat prius, sed hic deat face re instrumentum. vnde si dotem non dedisset prius, nūc est compellendus, quia ibi fecit poni primariū lapidē, sicut in eo qui promisit reipublicæ pecuniam dare. ff. de pollicit. l. 1.

h ¶ Eorum.] Plurib. ergo sufficere debet ecclesia, vt 7. q. 1. illud. & de consec. d. 1. hoc quoque.

i ¶ Ibidem.] Arg. contra clericos. qui alibi quam in ecclesia sua morantur, su. d. 37. de quibusdam, contra. inf. 16. q. 1. generaliter. inf. 12. q. 2. concessio.

Q Vampio.] CASVS. Cum quoddam monasterium longo tempore caruisset abbate, tandem monachi sibi abbatem de alio monasterio pauperrimo elegerunt: sed ille venire recusabat, vel monachi eum non concedebant, nisi illi monachi suo pauperi monasterio

multitudinis^a credentium erat cor vnum, & anima vna: nec aliquid eorum, quæ possidebant, quisque proprium esse dicebat: sed erant illis omnia communia, & singuli vendebant pradia sua, & ponebant pretia eorum ante pedes Apostolorum: quorum vnus, Ananias nomine, dum partem sibi reseruaret, cum vxore sua Sapphira, sententia maledictionis accepta, ante pedes Apostoli cecidit mortuus. ¶ Hinc liquido apparet, quod ingressuri monasterium sua debent offerre rectoribus: nec aliter^b sunt recipiendi, nisi sua obtulerint. Sed aliud est, sua sponte offerre, aliud, exacta persolvere. Anna mater Samuelis non exacta, neque petita, sed sponte^c munera sacerdotibus obtulit. Credentes sua sponte offerebant Apostolis, vt indigentium necessitatibus deservirent, quæ instante persecutione infidelium, eis possidere non licebat. Ananias quoque non ideo damnatus est, quia sua nollet offerre, sed quia spiritui sancto mentitus, pretia eorum, quæ Apostolis obtulerat, ex parte^d fraudabat. Non ergo his auctoritatibus permittitur rectoribus ab ingressuris aliquid exigere, sed sponte oblata suscipere, quia illud damnabile est, hoc verò minime.

Vnde in Concilio Bracarense secundo, c. 5 legitur.

¶ Pro dedicandis ecclesijs nihil exigatur. Cap. I.

P Lacuit, vt quoties ab aliquo fidelium ad consecrandas ecclesias episcopi inuitantur, nō quasi ex debito^e munus aliquod^f a fundatore requirāt, sed si ipse quidem aliquid ex suo voto obtulerit, nō respuatur: si verò aut paupertas illum, aut necessitas retinet, nihil exigatur ab illo. Hoc tamen vnusquisque episcoporum meminerit, vt nō prius dediceret ecclesiam, nisi antea dotem^g basilicæ & obsequium ipsius per donationem chartulæ confirmatum^h accipiat. Nam non levis culpa est ista temeritas, si sine luminarijs, vel sine substantiali sustentatione eorum^h, qui ibidemⁱ seruituti sunt, tanquam domus priuata, consecratur ecclesia.

Item Bonifacius vrbis Romæ episcopus scribit omnibus Caralitana ecclesia cœnabitur.

¶ Ab iis, qui ad conuersionem accedunt, nihil est exigendum, nec pretio aliquis ad conuersionem est inuitandus. Cap. II.

Q Vam

sterio aliqua conferrent. vnde prefati monachi consulerūt Papam, si hoc eis liceret, quod penitus prohibet, docens exemplo Apostolorū neminem ad religionem, fidem, vel ecclesiæ regimen interuentu munerū debere accedere. cum sit simoniacum. quia nunquam a sanctis patribus, talia petita fuerunt. Sed si electus ad eos sponte venerit, & omni passione cessante, postea poterūt illi pauperi monasterio aliqua gratis offerre, & hunc casum ponit H. quem ego Bar. Brix. approbo magis quam casum Beneuen. qui breuior fuit.

a ¶ Quam

Act. 5.

& in Vuormac. c. 3. sere idem.

Burc. l. 3. c. 37. Iuo p. 3. c. 42.

† al. confirmatam.

a ¶ Quam pio.] Quidā petebāt ab alijs vt darēt eis abbatē ipsorū sed hoc illi volebant facere gratis, cum esset eis utilis, & hæc est consultatio, an eis liceret aliqd dare.
b ¶ Responsum. Non dubitauit Papa quid iuris esset in quæstione, ironice hoc dicit.
c ¶ An-

d ¶ Interuentu.] inf. 23. q. 4. debet, su. 45. dist. qui synœra, contra. sed non videtur prohiberi nisi pactio, nā & dando & honorando & loquēdo possumus blandiri in fidelibus vt conuertātur 1. H. Sed tu dic simoniacū esse, si pagano vel hæretico detur vt Christianus fiat. extra de simo. querelam.

Blādiri possumus in fidelibus.
1 Sub. vt in preced. c. secundū Ioa. de Fan. qui istam gl. sequitur vtis cet.

Sed vt cōtra: q̄ cum me possum pecunia redimere, vt de p̄. d. 1. medicina. videtur q̄ & aliū possum, & Syluester promisit omnibus munera q̄ vellent baptizari.

e ¶ Alimēto.] Quod dabāt Apostoli pauperibus cōuersis. supra versus principi. quæstionis. ver. sed illud.

f ¶ In cōmune.] quia non competit oppositio.

g ¶ Quorum.] Id est, quia eorum.

h ¶ Negabātur.] Ar. q̄ anathematizato debet dari eleemosyna. su. d. 42. quiescamus. 11. q. 4. qm̄. 23. q. 4. debet. cōtra. Sed illud de iam catholico. 16. q. 1. si cupis. Sed cōtra. 5. q. 5. c. 2.

Eleemosyna dāda est anathematizato.

i ¶ Pactio.] Non remouetur, nisi pactio inhonesta. nā honesta non remouetur, ar. 23. d. quanquam. § d. 100. i ea synodo. arg. 18. q. 2. Eleutherius. extra de p̄. b̄. significatum. 16. q. 7. per laicos. su. dist. 59. hoc ad nos. 7. q. 1. mutationes. hoc no. 8. q. 3. in summa.

k ¶ Cōuentio.] Nomen cōventionis generale est. ff. de pa. l. 1. §. 2.

l ¶ Postmodū.] Ar. q̄ licet post, qd̄ non licet antea, vt inf. 8. q. 3. talia & c. Arrald. 2. Ar q̄ nō licet ante 3. nec post, vt su. ea. q. 1. eos ad si. & licet ante qd̄ non post, vt su. di. 4. in istis 2. q. 6. quoties episcopi & 8. q. 2. dilectissimi. su. pra ea q. 1. eos. cōtra Solu. ibi ex pact. one datū fuit qd̄q̄ datū fuit: hic vero ex mera liberalitate, vel gratia subsidij cōcedit. ext. de simo & si quæstiones. Ioan.

m ¶ Subsidij.] Vel honoris, vt infra. ea.

Licet post, quod nō licet ante.
1 Concor. tex. in l. qd̄ ante & l. sequen. ff. de his quæ in frau. cred. 3. Nec in ipso actu sup. ea. q. 1. emē dari, & facit 8. q. 2. dilectissimi.

ex multis. & ff. mandati. si remunerandi. & certē hoc casu idem esset ante & post: sed hoc fit hic propter præsumptionem vitandā, & hoc soluit cōtrariū su. ead q. 1.

Ll 4 eos.

Causa I.

Quæstio II.

531

a ¶ Quam pio.] Quidā petebāt ab alijs vt darēt eis abbatē ipsorū sed hoc illi volebant facere gratis, cum esset eis utilis, & hæc est consultatio, an eis liceret aliqd dare.
b ¶ Responsum. Non dubitauit Papa quid iuris esset in quæstione, ironice hoc dicit.
c ¶ An-

d ¶ Interuentu.] inf. 23. q. 4. debet, su. 45. dist. qui synœra, contra. sed non videtur prohiberi nisi pactio, nā & dando & honorando & loquēdo possumus blandiri in fidelibus vt conuertātur 1. H. Sed tu dic simoniacū esse, si pagano vel hæretico detur vt Christianus fiat. extra de simo. querelam.

Blādiri possumus in fidelibus.
1 Sub. vt in preced. c. secundū Ioa. de Fan. qui istam gl. sequitur vtis cet.

Sed vt cōtra: q̄ cum me possum pecunia redimere, vt de p̄. d. 1. medicina. videtur q̄ & aliū possum, & Syluester promisit omnibus munera q̄ vellent baptizari.

e ¶ Alimēto.] Quod dabāt Apostoli pauperibus cōuersis. supra versus principi. quæstionis. ver. sed illud.

f ¶ In cōmune.] quia non competit oppositio.

g ¶ Quorum.] Id est, quia eorum.

h ¶ Negabātur.] Ar. q̄ anathematizato debet dari eleemosyna. su. d. 42. quiescamus. 11. q. 4. qm̄. 23. q. 4. debet. cōtra. Sed illud de iam catholico. 16. q. 1. si cupis. Sed cōtra. 5. q. 5. c. 2.

Eleemosyna dāda est anathematizato.

i ¶ Pactio.] Non remouetur, nisi pactio inhonesta. nā honesta non remouetur, ar. 23. d. quanquam. § d. 100. i ea synodo. arg. 18. q. 2. Eleutherius. extra de p̄. b̄. significatum. 16. q. 7. per laicos. su. dist. 59. hoc ad nos. 7. q. 1. mutationes. hoc no. 8. q. 3. in summa.

k ¶ Cōuentio.] Nomen cōventionis generale est. ff. de pa. l. 1. §. 2.

l ¶ Postmodū.] Ar. q̄ licet post, qd̄ non licet antea, vt inf. 8. q. 3. talia & c. Arrald. 2. Ar q̄ nō licet ante 3. nec post, vt su. ea. q. 1. eos ad si. & licet ante qd̄ non post, vt su. di. 4. in istis 2. q. 6. quoties episcopi & 8. q. 2. dilectissimi. su. pra ea q. 1. eos. cōtra Solu. ibi ex pact. one datū fuit qd̄q̄ datū fuit: hic vero ex mera liberalitate, vel gratia subsidij cōcedit. ext. de simo & si quæstiones. Ioan.

m ¶ Subsidij.] Vel honoris, vt infra. ea.

Licet post, quod nō licet ante.
1 Concor. tex. in l. qd̄ ante & l. sequen. ff. de his quæ in frau. cred. 3. Nec in ipso actu sup. ea. q. 1. emē dari, & facit 8. q. 2. dilectissimi.

ex multis. & ff. mandati. si remunerandi. & certē hoc casu idem esset ante & post: sed hoc fit hic propter præsumptionem vitandā, & hoc soluit cōtrariū su. ead q. 1.

Ll 4 eos.

pio^a mentis affectu, fratres charissimi, vestræ destitutioni Romana compatiatur ecclesia, vobis fortassis est incognitum; sed cognitori omnium nō incognitum habetur. Dubitationi autem vestræ quod idoneum demus responsum^b, Deum testificor, ipsa quoque me dubitatio reddit anxium^c, & ineptum. Nusquam t̄ enim legimus Domini discipulos, vel eorum ministerio conuersos, quempiā ad Dei cultum aliquo muneris interuentu^d prouocasse; nisi fortē de pauperum alimento^e quis in commune^f proponat; quorum^g nulli cuiuscunq; professionis esset, victualia negabantur^h. Scimus equidem, quod omne datum optimum, & omne donum perfectū desursum est descendens à patre luminum; à quo bonæ voluntatis donū accipit, qui sancto deliberationis arbitrio gratis Deo seruire disponit. Restat ergo, vt qui pro aliqua ecclesiastica susceptione munus accipit, donum Dei, quod à patre luminum descendere debuit, vendat; munus autem largiēs importunus emat. Quid aut de diuini doni vēditoribus, vel emptoribus consequatur, concludi necesse non est. ¶ Caute ergo fratres, quā sit ambiguum, quod petistis cōsiliū: quod quidem secundum vestræ voluntatis propositum nulla inuenimus ratione confirmatum. Veruntamē, si vestræ necessitati adeo est opportunus, quem reperistis t̄, dum tamen omnis absit pactioⁱ; omnis cesset conuentio^k, nullaue vestræ ecclesiæ fiat distractio, accedat gratis, Deo seruire incipiat, sui que regiminis deuote gestet obsequium: & postmodum^l vos quasi subsidij^m gratia, aliqua suæ ecclesiæ munera largiri fratrum solatio Romana permittit ecclesia.

¶ B. Thomas citat hoc caput 2. 2. q. 100. in fine articuli tertij, & rem, quam ibi tractat, sola huius capituli auctoritate constituit.

[Unde Urbanus Papa in concilio apud Melfiā, c. 12.]

¶ De eodem. P A L E A. Cap. I I I.

N Vllus abbas pretium sumere, vel exigere ab eis, qui ad conuersionem veniunt, aliqua pacti occasione præsumat. Regulam antiquam sequens, nulli vnquam de ordinationibus aliquid omnino accipiendum esse constituo, neque ex datione pallij, neque ex traditione chartarum; neque ex ea, quam noua per ambitiones simulatio inuenit, appellatione pastelli. Quia enimⁿ in ordinando episcopo Pontifex manum imponit, euangelicam lectionem minister legit; confirmationis autem eius epistolam notarius scribit.

¶ In nonnullis vetustis exemplaribus, in quibus pauca sunt pallea habetur caput hoc vsque vers. Regulam. Reliqua vero sunt B. Gregorij locis indicatis.

Anf. l. 6. c. 91.
Pann. l. 3. tit. 2. c. 7.
Iuo p. 5. c. 109.
Poly. l. 2. tit.
B. Gregorius l. 4.
epist. 44 & l. 12. post
epist.

c ¶ Anxium.] Quia dubitatis, vtrum ad Dei cultū quispiam interuentu muneris prouocandus sit, sed dubitandum non est: extra de simo. & si quæstiones.

eos. Sed ex quo ambitio p̄cessit. & petitio pecuniæ nocere certe debuit etiam post. vel gratia subsidij debuerunt percipere. ar. inf. ea. sicut ep̄m. in fi. à cōtrario sensu. Sicut episcopum.] CASVS. Dicitur hic, q̄ sicut episcopus non debet aliquid accipere pro ordinatione:

sic diaconus non debet aliquid accipere p̄ Evangelio, quod legit, vel notarius p̄ scriptura quam fecit ordinato in testimonium suæ ordinationis. Sed post negotiū expeditum, si quid sponte offeratur, recipi potest.

a ¶ Minister.] Id est archidiaconus, cum examinat vocando ordinandos. 24. d. qñ. b ¶ Vocem.] Id est, lectionem Evangelicā. ext. de simo. c. 1. & ar. in superiori palea §. regulam, &c.

c ¶ Calamū.] Id est, scripturam, quam ordinat⁹ recipit ab ordinatore, ne dubitent de eius ordinatione, vt inf. 2. q. 1. legum. hoc olim H. Vel hoc intelligit cum habet salarium de publico alias deputatū. i. hoc tamen dico q̄ in collatione ordinis nō est distinguendum an habeat salarium de publico vel nō: nam dicit, q̄ in collatione ordinis nec pro labore nec p̄ charta dēt aliquid recipere, sed ep̄s p̄curet ita vt sine muneris alicuius acceptione scribatur nec tenetur lex in Auth. de sanc. episc. §. 4. coll. 9.

d ¶ Ex ambientis.] vbi enim causa non adest, vitium nō imputatur.

ADDITIO. Ad hoc 61. dist. Neophytus. Ar.

AVCTORITA T E. CASVS. Infert. Gra. ex hoc c. quā pio. q̄ sicut nullus est p̄tio inuitandus ad conuersionem, ita nulli per pecuniam dandus est ingressus ecclesiæ. Idem probatur per hoc capitulum proximum. Sed statim contra hoc opponit per auctoritatem Apostoli, & per c. sequentia, per quæ probat, q̄ diuites non debent recipi nisi offerāt sua ecclesiæ.

e ¶ Conuersionem.] Id est, fidem q̄ cultum Dei 61. dist. §. his omnibus.

ITEM OPPONITVR. Hæc est secunda pars q̄ in qua probat, quod diuites non debent sumere partes de bonis ecclesiæ, q̄ intelligitur de illis qui corporaliter non seruiunt ecclesijs, & hoc probat per quatuor auctoritates sanctorum patrum. lo. de Fan.

f ¶ Opponitur.] Ad id, q̄ dixit nihil exigendum ab in-

gressuris, quasi dicā indifferentes omnes debent suscipi, vt pascantur de rebus ecclesiæ, exceptis talibus de quibus loquitur in c. seq. 2.

Viduas honora.] CASVS. Præcipit hic Apostolus, vt ecclesia prouideat viduis: illis scilicet, quæ parentum

2 Quod loquitur de illis susceptis non de suscipiendis secundū Hug.

a ¶ Quæ enim.] In plerisque exemplaribus quæ habent hanc paleam non sunt istæ duæ voces. Verum apud B. Gregorium legitur, quoniam pendat adhuc oratio, & coniungitur cum ijs, quæ in sequenti capite afferuntur, hoc modo. Quia enim ordinando episcopo Pontifex manum imponit, Euangelicam lectionem minister legit, confirmationis aurem eius epistolam notarius scribit; sicut Pontificem non decet, &c.

Item Gregorius in regesti lib. 4. epist. 44. sine cap. 88. in synodo Romæ habita.

¶ Ab ordinando non debet aliquid exigi, sed nec voluntarie oblata respui oportet. Cap. IIII.

Sicut episcopum non decet manum, quam imponit, videri, ita minister, vel notarius non debet in ordinatione eius vocem suam, vel calamum venundare. & paulo post. ¶ Is autem, qui ordinatus fuerit, si non ex placito, neque exactus, neque petitus, post acceptas chartas, & pallium, aliquid cuiuslibet ex clero, gratiæ tantummodo causa, dare voluerit; hoc accipi nullo modo prohibemus: quia eius oblatio nullam culpæ maculam ingerit, quæ non ex ambientis petitione processit.

ext. de simo. c. 1.

Polyc.

Ansel. ibidem luo.]

† al. pacto

† ex accipientis ambitu nō processit] ori.

Auctoritate Bonifacii patenter ostenditur, quod sicut nullus pretio est inuitandus ad conuersionem, ita nulli, pecuniæ interuentu, ecclesiæ largiri oportet ingressum. Auctoritate vero Gregorii datur intelligi, quod pro ingressu ecclesiæ non licet pecuniam exigere; sed spontaneè oblatam licet suscipere.

2 ¶ Item opponitur illud Apostol. 1. ad Timotheum, c. 5.

Cap. V.

Viduas honora §, quæ vere viduæ sunt. [Quæ autem non sunt vere viduæ, id est, quæ suis, vel parentum opibus sustentari possunt, non recipiantur;] ut ecclesia sufficiat ijs, quæ vere viduæ sunt.

¶ Caput hoc in multis vetustis codicibus est coniunctū superiori.

Item Hieronymus ad Damasum Papam.

¶ Infra etiam 16. q. 1. c. si. citatur ex Hieronym. Ac similia habentur in regula Monachorum ex dictis Hieronymi, in c. de paupertate, & in glossa ordinaria ad cap. 5. primæ ad Timotheum ex Hieronymo.

tum opibus sustentari non possunt, vt circa pauperes plus abundant; diuites autem non recipiantur.

g ¶ Viduas honora.] Quæ debent sumptibus ecclesiæ sustentari 3. & vidua quandoq; dicitur quæ virum non dum habuit. ff. de verb. sig. malum. §. viduam.

h ¶ Quæ vere viduæ sunt.] Id est, quæ sicut à viris, ita & à rebus, & amore mundi sunt destitutæ.

i ¶ Non recipiantur.] Vt sustententur sumptibus ecclesiæ, nisi sua dent ecclesiæ. 12. q. 1. illi sup. 42. §. 1. su. d. 47. sicut.

k ¶ Sufficiat.] Argu q̄ non teneantur canonici suscipere aliquem ultra quam facultates ecclesiæ sufficiunt, ynde consec. distinct. 1. omnes. & extra de instit. cap. 1.

¶ Viduæ sunt sumptibus ecclesiæ sustentandæ.

3 Vt 81. dist. c. pe. & ult. & 31. q. 1. quō. vnde expone. honora. i. de sumptibus ecclesiæ sustentanda. Arc.

Suscipientes non est aliquis ultra facultates ecclesiæ

Clericus

7 Adde ad hoc not. in l. cum multis, & ibi gl. C. de prin. agen. in re. li. 12.

Notarius an pro scriptura possit ad ordinato aliquid accipere.

Viduæ sunt sumptibus ecclesiæ sustentandæ.

3 Vt 81. dist. c. pe. & ult. & 31. q. 1. quō. vnde expone. honora. i. de sumptibus ecclesiæ sustentanda. Arc.

Suscipientes non est aliquis ultra facultates ecclesiæ

Clericus

Clericos autem.] CASVS. Dicitur hic qd clerici, qui de bonis parentum sustentari possunt, si aliquid accipiunt de bonis ecclesiæ, sacrilegium committunt. Idem repetit in sequenti capitulo. Addit tamen, qd pauperes accipiunt non peccata, sed alimenta; diuites ve-

arg. contra. 12. q. 2. charitatem. ff. de reg. iur. fm naturā. Sol. quod hic dī, exhortatio est, nō præceptum. Vel de his loquitur, qui occasione patrimonij ampliādi quod habet, se diuinis subtrahūt obsequijs, quibus se absentibus dandum non est 1. Vel dic de quarta pauperibus debita, qd dari

¶ Qui sumptibus proprijs sustentari potest, ab ecclesia stipendia non accipiat. Cap. VI.

16. q. 1. c. fin.

Clericos autem illos conuenit ecclesiæ stipendijs sustentari, quibus parentum, & propinquorum nulla suffragantur bona. Qui autem bonis parentum, & opibus suis sustentari possunt; si quod pauperum est, accipiunt^a, sacrilegium^b profecto committunt, & per abusionem talium, iudicium sibi manducant & bibunt.

In conc. Aquisgr. c. 107.

Item Prosper de contemplatiua uita, lib. 2. c. 9 & 10.

¶ Quibus sua sufficiunt, ecclesiæ alimentis non sustententur. Cap. VII.

Prosper ibid. c. 10.

Osee 4.

Pastor ecclesiæ ijs, quibus sua sufficiunt, non debet aliquid erogare, quando nihil aliud sit, habentibus dare quam perdere. Nec illi, qui sua possidentes dari sibi aliquid uolunt, sine grādi peccato suo, vnde pauper^c victurus erat, accipiunt. De clericis quidem dicit per prophetam Spiritus sanctus: [Peccata populi mei comedūt.] Sed sicut nihil habentes proprium, non peccata, sed alimēta, quibus indigere videntur, accipiunt; ita possesores non alimenta, quibus abundant, sed aliena peccata suscipiunt.

Verum his auctoritatibus prohibentur ab ecclesia suscipi^d non illi, qui quondam fuerunt diuites, postea uero omnia reliquerunt, ut Petrus^e, & Matthæus, & Paulus: aut pauperibus distribuerunt, ut Zachæus: aut ecclesiæ rebus adiunxerunt, sicut illi, qui pradia sua uendentes ponebant pretia ante pedes Apostolorum, ut essent omnia communia, sed illi, qui in domibus parentum residentes uel sua relinquere nolentes, ecclesiasticis facultatibus pasci desiderant.

Matth. 4.

Luc. 19.

Act. 4.

Et in conc. Aquisgr. ibidem.

De quibus in eodem lib. Prosperi, c. 10. subinfertur.

¶ Qui sua relinquere non vult, non debet sumptibus ecclesiæ sustentari. Cap. VIII.

Si quis propter hoc non vult sua relinquere, ut habeat unde uiuat, ut quid^f accipit unde rationē reddat? ut quid peccatis alienis^g sua multiplicat? *Idem ibidem paulo superius.* ¶ Non est meum dicere, quali peccato cibos pauperum præsumendo suscipiunt, qui ecclesiam, quam iuuare de proprijs facultatibus debuerant, suis expensis insuper grauant; propter hoc fortassis in congregatione uiuentes, ne aliquos pauperes pascant, ne aduenientes excipiant aut ne suum expensis quotidianis imminuant.

ro contra. & hoc c. pars est illius cap. 16. q. 1. quoniam quidquid.

a [Accipiunt.] Et in malos vsus conuertunt, & sic intellige sequentia capitula, cum scilicet male dispensant infra 12. q. 1. illi qui.

b [Sacrilegium.] Ar. qd stipendia ecclesiæ non sunt danda ijs quibus propria sufficiunt, ut 12. q. 1. illi qui ar. extra de simonia. cum sit Romana nec ulla ecclesiastica.

ptibus parcant, & ut pauperes & aduenientes non recipiant. In scda parte reprehendit illos, qui ideo alijs se præferunt, quia in suo ingressu monasterio plus ceteris cōtulerūt. Scda pars incipit ibi, [Quod si.] Seq. §. pater. f [Vt quid.] 12. q. 1. expedit. 23. q. 7. quod autem. 12. q. 1. illi autem. §.

g [Peccatis alienis] idest, de oblatiis pro peccatis aliorum.

prohibetur abundantijs. Panis enim egentium, &c. ut j. 14. q. 5. c. 2. & in summa. Si abundantes de bonis ecclesiæ suscipiūt siue absentes siue præsentibus sunt, licet nō debet eis denegari portio, quia ne no cogit suis stipendijs militare: mortaliter tamē peccant 2 præsertim si ex cupiditate sua reseruāt inf. ca. §. uerum cū cap. seq. 3.

Pastor ecclesiæ.] e [Pauper.] Panis egētiū vita pauperis est, qui fraudat illū, homo sanguinis est, ut inf 14. q. 5. c. 2. & 3. q. 1. nulli.

VERVM. CASVS. Cōcludit Gra. ex su pradictis quod relinquentes propria pro Deo, sunt recipiēdi, alij uero non: sed H. intellexit de suscepiuā in ecclesiā; q non debent ali de bonis ecclesiæ, si aliunde habent unde dicit Gratianus non rectē procedere. d [Suscipi.] idest, suscepti alimentis. uon enim tantum de suscipiendis loquitur.

e [Petrus.] Non uideretur cōpetere exemplū de Petro, q fuit pauper piscator, & ita reliquit paupertatē tm ppter amorē Dei. & sic faciunt multi tēplarij: & hospitalarij hodie & quasi omnes religiosi. sed Petrus seipsū abnegauit.

Si quis.] CASVS. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima reprehēdit illos, qui propria retinentes ideo uiuunt in collegijs ut suis sum-

1 Arg. 16. q. 1. generaliter.

2 Ita est sententia Lau. quā sequit lo. de Fant. ar. op. 42. dist. 1. §. 1. 48. dist. licet.

3 Dic si sunt tales habentes patrimonij amplū q bñ dispensant dando pauperibus & alijs, quibus debent dare: tales pnt bñ hñc stipēdia ecclesiæ. argu. 12. qd. 1. illi qui.

Petrus pp Christū abnegauit seipsum.

Ecclesiæ stipendia non sunt diuitibus danda:

a ¶ Velut

Ecclesiæ dare aliqua p sua sustentatione nemini licet.

a. ¶ velut pro ipsa expensa sua.] Arg. aliquem posse dare ecclesiæ de proprijs pro sua sustentatione. Hug. hoc nō est uerum, nisi illud fiat sine peccato, vt extra de simon. tua. nec excusat paupertas, vt ext. ea. qm̄ simoniaca.

b. ¶ iactantia.] Nam nocet iactantia. 6. q. 1. imitare.

c. ¶ Perfectior.] idest, expeditior ad seruiendum Deo est.

d. ¶ Expoliat.] Nam tunc dī in eo manere Spiritus sanctus, cū uoluntariam diligit paupertatem. de pē. dist. 2. querendū. diuites tamen cum bonis, &c. 30 dist. hoc scripsimus.

Sacerdos.] CA. SVS. Dicit hic, q clerici qui bona sua parentibus, vel pauperibus ecclesijs reliquerunt, vel qui a natiuitate sua pauperes fuerunt, viuere debēt de bonis ecclesiæ & probat auctoritate Apostoli dicentis: Qui in sacrario, &c. licet Apostolus noluerit de Euangelio viuere: sed suis manibus victū querere, vt liberius arguere posset. Seq. ca. cum §. pater.

e. ¶ Dispensationis.] inf. 12. q. 1. c. expedit. f. ¶ Accipit.] idest, accipere debet.

g. ¶ Dispensat.] i. dispensare debet tam sibi, quā alijs, &c. h. ¶ Pauperibus.] Quod ei licet. 12. q. 3. c. 1. 2. & 3.

i. ¶ Cū perfectione.] idest, expeditione ad seruiendum Deo.

K. ¶ In domibus.] inf. de cōsecr. d. 5. in omnibus cōtra inf. 12. q. 1. necessaria cōtra inf. 12. q. 2. nobis. Solu. hic loquitur de clericis indigentibus, quibus tenetur providere sicut alijs pauperibus. isti tales accipiunt ab ecclesia: non quia clerici, sed quia pauperes ar. canonicis licere beneficia diuidere, vt priuatim percipiant, qd in communi soliti erant habere, vt dist. 32 si qui verō.

l. ¶ Sacrario.] inf. 13. q. 1. §. quia ergo. inf. 16. q. 1. c. pen. & ult. m. ¶ Percipere.] inf. 12. q. 2. charitatem.

n. ¶ Manibus.] inf. 10. q. 3. cauendū. inf. 21. q. 1. clericis. o. ¶ Vfus sum.] Ne ea occasione pseudoapostoli acci-

perent, & sic in prädicatione persisterent. nam ex quo videbāt eū nō accipere, verecundabant & ipsi accipere. ADDITIO. De hoc legi. & not. 28. q. 1. iam nunc. in fi. p. ¶ Gloriam.] Quam habeo apud Deum de hoc quod non accipio, vel si acciperem cum scandalo, uel ultra quam

¶ Quod si aliquid de fructibus suis ecclesiæ, velut pro ipsa expensa sua^a contulerint, non se pręferāt inani iactantia^b illis, quos nihil habentes pascit, & vestit ecclesia: quia perfectior^c est ille, qui se mūdi rebus expoliat^d, aut qui cum nihil habuerit, nec habere desiderat; quā ille, qui ex multis, quæ possidet, ecclesiæ aliquid pręstat, ac se de eo, quod pręstiterit, forsitan iactat.

† al. &

Ecce qui prohibentur ab ecclesia suscipi. Illi vero, qui omnia sua relinquunt, vel pauperibus distribuunt, vel ecclesiæ rebus adiungunt; & ab ecclesia laudabiliter suscipiendi sunt, & eius opibus sustentandi.

Vnde in eodem libro, cap. 11. legitur.

¶ Qui sua relinquunt, vel pauperibus distribuunt, vel ecclesiæ rebus adiungunt, laudabiliter ecclesiastica dispensant. Cap. IX.

Et in Aquisgr. c. 108.

Sacerdos cui dispensationi^e cura cōmissa est, non solum sine cupiditate, sed etiam cum laude pietatis accipit^f à populo dispētanda, & fideliter dispensat accepta: quia omnia sua aut parētibz & reliquit, aut pauperibus^h distribuit, aut ecclesiæ rebus adiūxit, & se in numero pauperum, paupertatis amore cōstituit, ita ut unde pauperibus subministrat, inde & ipse tanquam pauper voluntarius uiuat. Clerici quoque, quos pauperes aut voluntas, aut natiuitas fecit, cum perfectioneⁱ virtutis, vitę necessaria siue in domibus^k suis, siue in congregatione viuentes accipiant: quia ad ea accipienda non eos habendi ducit cupiditas, sed cogit viuendi necessitas, & infra. c. 14.

¶ De talibus dicere vř Apostolus: Qui in sacrario^l operantur, quæ de sacrario sunt, edunt; & qui in altario deseruiunt cum altario participant.] Qui nisi hoc de contemptoribus facultatum suarum uellet intelligi, nunquā secutus adiungeret: [Ita & Deus ordinauit his, qui Euangelium annunciant, de Euangelio viuere.] De Euangelio viuunt, qui nihil proprium habere volunt: qui nec habēt, nec habere aliquid concupiscunt, non suorum, sed communium possessores. Quid est aliud de Euangelio viuere nisi laborantem inde, vbi laborat, necessaria vitę percipere^m? Apostolus tamen, qui sic Euangelium prędicauit, vt nec de Euangelio viueret, sed necessaria sibi suis manibusⁿ ministraret, de se confidenter eloquitur: [Ego autem nullo horum vsus sum^o.] Et quare hoc dixerit, secutus aperuit dicens: Expedit mihi mori magis, quā vt gloriam meam quis euacuet.] Euacuari dicit gloriam^p suam, si ab eis, quibus prędicabat voluisset accipere vitę temporalis[†] expensam. Nolebat quippe in præsenti laboris sui fructum, sed in futuro recipere.

In Aquisgr. c. 111. 1. Cor. 9.

† al. corporalis.

quā deberem, vel si prędicarem eo obtentu, ut acciperem 1.

18. q. 1. sunt in ecclesia, vel quā hēo ex eo, quod malos p prędicationem meā ad bonū conuerto. Hug.

Cleri-

Clericis indigentibus est providendum.

Clerici.] Deserviunt.] Etiam infirmi seruiunt extra de cle. agro. c. 1. ff. de stat. lib. l. cum hæres. §. Stichus.

b Meritum.] 12. q. 2. Vult errare. & c. de redditibus, sed inf. 16. q. 7. c. 1. contra. sed ibi soluitur. Vel meritum, id est,

vt

a Aut parentibus.] In aliquot manuscriptis Gratiani legitur aut pauperibus reliquit. In vetusto autem Prosperi codice, & in concilio Aquisgranensi, legitur, quia omnia sua aut reliquit, aut ecclesie rebus adiunxit. Sed quoniam multa exemplaria Gratiani, & Prosperi habent vulgatam lectionem, nihil est mutatum.

Item ex concilio Agathensi, c. 36.

Iuxta meritum laboris, ecclesiastica stipendia sacerdotes distribuunt. Cap. X.

Clerici omnes, qui ecclesie fideliter, vigilanterq; deserviunt^a, stipendia sanctis laboribus debita secundum meritum^b sui per[†] ordinationem canonum a sacerdotibus consequuntur.

Multorum auctoritatibus luce clarius constat, & ab ingressuris monasterium non licet pecuniam exigere; ne, & ille, qui exigit, & ille qui soluit; simonie crimen incurrat.

a Multorum.] In vulgatis codicibus huius. §. Multorum preponatur hic titulus. Item ex concilio Urbani Papæ habito Aluernia, qui sublatus est, quoniam abest ab omnibus vetustis exemplaribus collatis, & in plerisque hic §. est initium sequentis tertiae quaestionis.

QVÆSTIO III.

Ed adhuc^c obijcitur, quod qui ingressuri monasterium pecunias tribuunt, non propositum religionis, sed participationem stipendiorum ecclesie emunt. Temporalia ergo, non spiritualia ementes, nequaquam simoniaci habendi sunt. His itaq; respondetur. Non solum, qui spiritualia, sed etiam qui temporalia annexa pretio accipiunt, vel tribuunt[†], simoniaci iudicantur. Vnde Malachias loquens ex persona Domini: (Quis est, inquit, in vobis, qui claudat ostia^e, & incendat altare meum gratuito? Non est mihi voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & munus non suscipiam de manu vestra.) Ostia claudere non est sacri muneris officium, sed tantum sibi adiunctum.

Item Gregorius vniuersis episcopis Hispanis.

ingressu monasterij aliquid sit dandum: quia qui monasterium intrat, non religionem, sed stipendia emit. Et respondet Grat. q. simonia est; quia non solum emere spiritualia, sed spiritualibus annexa simoniacum est, & hoc probatur auctoritate Malachiae prophetae.

c Sed adhuc.] Hic

depingit 3. quaestio, an scilicet ingressum, vel praebedas emere sit simoniacum, primum membrum expeditum est su. eo. px. quat. secundum expeditur hic. No. q. pbe da 2. dicit quadoq; ius quoddam spirituale 3. p. p. e. d. i. ecclia, vel ipsam praebedam hoc modo emere simoniacum est. Quandoq; dicuntur ipsi fructus praebedae: quos emere non est simoniacum, ut extra ne prae. vices suas. c. vltim. nisi qs forte emeretur fructus ab initio suae ordinationis, vel institutionis in ipsa ecclesia, ut habeat dum vixerit. argumen. infra ea. si quis obiecerit, & c. Saluator. tunc enim ita sunt annexa, ut qui priuatur officio, priuatur, & illis, ut 81. distinct. si quis sacerdotum.

d Annexa] Arg. q. idem iuris sit in vno coherentium, & con nexorum, quod in altero, unde q. priuatur officio, & beneficio, ut sup. d. 82. decernimus sup. d. 81. si quis sacerdotum, & c. eos sup. dist. 50. studeat. contra ibi de gratia, hic de rigore.

e Qui claudat ostia.] Id est, qui gerat officium ostiarii. Vnde videtur, q. emere huiusmodi officium ostiarii, vel pulsandi campanas, sit simoniacum: cum illud spectet ad officium primicerij. 25. dist. perlectis, quod concedo: sed emere quancunque administra-

Præbenda dicitur dupliciter.

2 Præbenda per se profana est. Inno. Pan. Fel. ca. cū Martin. Ferrariensis, de const.

3 Ad illud ius non possunt duo recipi simul vno iure vacante, extra de prae. dilect. Archi.

Beneficio priuatur qui priuatur officio.

Simoniacum est emere officium pulsandi campanas. Emptio administrationis ecclesiastica est simoniaca.

4 Rō est quā nō præsuntur, q. ita fideliter administraret in re compensatione eius, qd dedit arg. ff. de probat. cū de indebito, 10. de Fan.

† al. vel.

† hæ. voces [vel tribuunt] absunt a plerisque manuscriptis. Mal. 1.

1 Sed contra. 32. d. præter hoc in fi. & hoc contra est pbat ca. hic allegatum. consuluit, ut ibi not. Arc.

vt presbyter plus quam alij percipiat 1, vt dist. 74. consuluit, quod non est in alia societate. ff. pro socio. verum. §. ed cu in tres.

Ed adhuc obijcitur] CA SVS. Hic tractatur tertia quaestio, in qua quaeritur an ingressum ecclesie, vel praebedas emere sit simoniacum. Sed de ingressu ecclesie est expeditum in prima quaestio. Et certum est, q. emere praebedam secundum, quod dicitur praebenda ius spirituale, simoniacum est: sed praebenda, id est, fructus praebedae emere non est simoniacum. Sed obijcit hic adhuc, q. pro-

tionem rerum ecclesie, puta, q. det panem in refectorio vel vinum, vel cuiuscunque alterius rei, dicit H. simoniacum esse, argum. contra. sup. ead. quaest. 1. si quis episcopus. prope fin. & inf. ead. quaest. Saluator, & dicit, q. licite potest dari pecunia alicui, ut suscipiat tale officium: sed tamen ille non posset dare pecuniam, ut ei daretur 4, & sic aliquid vendi potest licite, quod non potest emi. Alii dicunt, quod tunc est simonia emere aliquam administrationem ecclesiasticam cum aliquod spirituale habeat annexum, vel talis est, q. per clericum tantum consuevit exercei, & rōne officij: qd magis credo.

Audi-

A vdiuimus] CASVS. Dicitur hic, q̄ sacrilegium. & simoniam committunt qui ecclesias, vel ecclesiastica beneficia per pecuniam acquirit, & qui ea concedunt pro pecunia, unde præcipitur ne de extero fiat: & quod factum est in præterito, irritetur.

a] Sacrilegio.] Et cū mine lassa maiestatis 15. q. 3. sane. 2. q. 1. in primis.

b] Causatur.] Idest, in causam ducatur, vel p̄ causam, scilicet, pro acceptione, vel datione pecuniæ fit: vel causatur, idest, facit unde, causari, idest, accusari, debeat.

S i quis dator.] CASVS. Dicitur hic, q̄ simoniacus dator & acceptor Simonis perditione, & perpetuo anathemate si p̄seueret damnatur, & qd̄ iniuste acceptum est, restituatur.

c] Restituere.] Sed cui dices restituendā talē pecuniam? Vide tur, q̄ ei i cuius ignominiam data est. 17. q. 4. si quis in atrio. 15. q. v. t. cum multæ 27. q. 1. si quis rapuerit extra de simo. de hoc. in Aurh. d̄ sanc. ep̄s. sed neq; coll. 9 & ext. de si. audiui mus. Ecōtra videtur q̄ illi q̄ dedit eam, vt extra. ca. veniens. Item videtur, q̄ illa pecunia non debet remanere penes ecclesiam. cum Petrus dixerit: Pecunia tuā, & c. 1. Itē quia fisco competit persecutio eorum, quæ scelere cōquisita sunt ff. de iur. fisc. Lucius. ff. de donat. inter virū, & vx. cū hic status. §. si.

S i quis episcopus] CASVS d̄r hic, q̄ si quis ep̄s beneficiū, vel dignitatē ecclesiasticā simoniacē contulerit, ab officio debet suspendi: quia iustū est, vt qui gratis acquisiuit ep̄iscopatū, minora stipēdia gratis cōferat.

d] Suspendatur.] Idest, deponatur. 83. d. c. 1. Vel dic, vt sup. e. q. 1. quidquid.

e] Membra.] inf. 3. q. 9. puta. ar.] 12. q. 2. cognouimus. §. d. 63. in nodo arg. est hic, q̄ idē iuris est in toto, qd̄ in parte, & in maiori, qd̄ in minori. 23. q. 1. de forma. ext. de præben. n. norib. 25. d. etto ff. pro derelicto. l. 3. Vassitum est] CASVS. Cum quidam monachi

Franciæ quādam ecclesias ab ep̄is haberent, & in illis presbyteros saculares. toties eas redimere cogebantur, quoties presbyteri morte, vel alia causa moribantur, ideo præcepit Papa, vt quas spatio xxx anno. sub hac redemptione possederūt, amodo ea cessante, quiete possideant.

¶ De ijs, qui sacros ordines munerum acceptione dispensant. Cap. I.

A vdiuimus dilectissimi, quod nos audisse oportuit, sed audi ille profecto nō libuit: quosdā scilicet esse sacrorum ordinum professores, qui sub munerū datione, vel acceptione, Dei ecclesias, vel earū sibi beneficia vsurpant. Quod quidem scelus, vos non iam dudum acriter correxistis, vehementer admiramur. Iuste enim vterq; corripiendus est, & a sanctæ liminibus ecclesiæ submouendus, & qui pro ecclesiæ ambitu munera largitur, & qui vt ecclesiam adeat, quidquam præsumit accipere. Ille quippe donum Dei emere, hic autem præsumit vendere. A sacrilegio^a quoq; hoc facinus non dispar dixerim: cum id, quod sponte, & sacro deliberationis arbitrio gratis fieri debuit, sub pecuniæ pactione causatur^b. Quare fratres charissimi, quæ taliter tacta sunt, curiose refellite, inlecta prohibete, vestrisque iussionibus resistentes digno anathematis vinculo percutere non dubitate.

Item Rothomagensi episcopo, & Gallicis omnibus.

¶ De ijs, qui ecclesias, vel ecclesiastica beneficia vendunt. Cap. II.

S i quis dator, vel acceptor, Dei ecclesias, vel ecclesiastica beneficia (quæ quidam præbendas vocant) sub pecuniæ interuentu suscepit, siue dando emerit, siue accipiendo vendiderit, a Simonis non excluditur perditione. Sed si perseuerans fuerit, perpetua mulctetur damnatione. Nam qui sub religionis obtentu Deo famulari voluerit; si quid accipit, & meritum perdit, & beneficio accepto frustratur. Rationis ergo vigore cogitur, quod iniuste receperit, restituere^c; & quidquid turpis lucri gratia receperat, non tenere.

Item Gregorius vii. Papa lib. 6. reg. in synodo. c. 4.

¶ Ab officio suspendatur episcopus beneficia, vel ecclesiastica officia vendens. Cap. III.

S i quis episcopus præbendas, archidiaconatus, præposituras, vel aliqua ecclesiastica officia vendiderit, vel aliter, quàm statuta sanctorum patrum præcipiunt, ordinauerit; ab ecclesiæ officio suspendatur^d. Dignū est enim vt sicut gratis ep̄iscopatum accepit; ita membra^e eiusdē ep̄iscopatus gratis distribuatur.

Item ex concilio Urbani Papæ habito Aluernia.

¶ Nec altaria, nec præbendas episcopis vendere licet. Cap. IV.

Q uæsitum est^f de episcopis, qui altaria monasterijs

deant, saluo annuo censu episcoporum, quem ex eisdem ecclesijs habere consueuerunt, sequens c̄ patet.

f] Quæsitum est.] Scdm̄ II. casus talis est. Quidā ep̄i cōtulerant ecclesias quādam cū omni iure suo quibuldā locis

Pecunia simoniacā cui est restituenda.

x Supra ea. q. 1. Petrus, & c. qui studeat. & Act. 8

Ita idem est in toto. q. 1. & in parte.

Poly. l. 2. tit. 4.

locis religiosis mortuis personis illarum ecclesiarum collatarum episcopi uolebant in ecclesijs instituere clericos pro sua uoluntate: nisi Abbates darent eis pecuniam. dicitur, quod talis datio pecunie simoniaca est. 1. arg. ad hoc 17. q. 2. c. 1. Alij casus iniqui consueuerunt hic

despon. impu. de illis. & plura similia notauit 32. quæst. 5. proposito. & licet episcopus peccet recipiendo pecuniam: tamen monachi non peccabant dando, ut 23. q. 1. quid culpatur. Contrarium huic signatur inf. 16. q. 4. possessiones, sed non est contra, quia monachi licite quæ-

siuerant ista altaria, unde non habuerunt ea iure præscriptionis, sed ex iusta donatione.

c. ¶ Et supra.] Hæc dictio supra, ad modicum tempus refertur 2. ff. ex quib. cau. inao. ab hostib. §. sed quod argu. ff. de verbor. signific. hæc adiectio.

d. ¶ Redemptione.] Sed nunquid est licitum redimere ius suum? Hoc not. §. q. 1. nullus episcopus grauamen. & 16. q. vi. decimas 2. Dici enim potest quod ubicunq;

quis scit aduersariū suum nō credere se ius habere, redimat vexationem suam. Sed quare non deponuntur isti episcopi? Dic, quia non agebatur ad hoc & sententia debet dictari secundum formam petitionis extra, de accu. & qualiter & qñ. e. ¶ Saluo utique.]

Non enim pleno iure omnino uidetur donasse ecclesias episcopus, nec potest donare sine consensu capituli ext. de donation. paroralis.

f. ¶ A, quæ.] ¶ Vel promissa.] Tertium casum habes, scilicet, vel retenta, ut extra de transact. super eo. Nam remittere, est dare. extra de testam. veniens. ff. de calum. l. 2. Et in spiritualibus non potest interuenire 3. transactio cum his tribus modis tantum fiat

transactio. C. de transact. l. transactio ff. eod. l. 1. Sed nec permutatio potest fieri super beneficio habito, vel habendo: alijs bene ad hoc extra de rerum permut. quæsitum. nec etiam transactio, ut extra de transact. super eo. argumen. contra extra de offi. iudi. deleg. si quando. Sed ibi fuit facta transactio non super beneficio, sed super proprietate: & sic intellige extra de deci. ex multiplici. lo. Item super spirituali tanquam proprietate potest permutatio extra de rer. permutat. ad quæstiones non tamen ut detur temporale pro spirituali. ext. de rerum permut. cap. ult. illud autem dubium non est, quin amicabile composicio interuenire possit extra de transact. c. 2. Item ex auctoritate iudicis potest interuenire pecunia. ext. de præben. nisi in fine, & extra de transact. statuimus, ff. de ijs, qui notant infra furti. lo. 3n.

2 Sub hoc est. uerum alijs: sed hic non est sicut patet in eo quod no. §. lo. de Fant.

Snā dictari dēt fm petitionis formam.

3 De hoc dixi sup. ea. q. 2. quā pio, ibi uideas. Archid. Transactio in spiritualibus interuenire non potest, sed bñ amicabile composicio

1 Ex parte episcoporum recipientium, monasteria in crimen simoniæ non incurrerant: quia suis suis redimebant fm Hug.

† al. personatus.

† Adde idē esse et pro honorib. cōsequendis, prohibitum eam est. no. Bal. in l. 1. & per totū tit. ff. ad le. Iul. de amb.

data^a frequenter redimi compellebāt pecunia: quia quidam simoniacæ prauitatis usus in Galliarum partibus iā diutius inoleuit, ut ecclesiæ, vel decimæ (quæ vulgari vocabulo apud eos altaria nuncupantur) monasterijs datæ, sæpius ab episcopis sub palliata auaritia vendantur: mortuis nimirum, seu mutatis clericis, quos personas † vocāt. Nos auctore Deo venalitatem omnē tam ex rebus, quam ex ministerijs ecclesiasticis propellentes †, hoc ulterius fieri auctoritate Apostolica prohibemus; sicut etiā præbendas omnes venundandas interdiciamus. Porro quæcunq; altaria vel decimas ab annis triginta^b, & supra, sub huiusmodi redemptione^d possedisse monasteria noscuntur, quiete deinceps, & sine molestia qualibet eis possidenda firmamus. ¶ Saluo utique episcoporum censu annuo, quem ex eisdem altaribus habere soliti sunt.

¶ In summis capitulorum concilij Claramontensis habiti Aluernia (de quibus supra ad cap. 1. dist. 60. dictum est,) c. 6. hæc leguntur, quæ ad caput hoc videntur spectare. Ut altaria congregationibus canonicorum, vel monachorum per personas data, mortuis personis, libera redeant in manus episcoporum, nisi fuerint illis per eorum scripta, vel priuilegia confirmata.

Idem in concilio Placentino, c. 1. & 2.

¶ Antea legebatur, Item Gregorius, Sed in aliquot reuolutis re-
stet est, Idem, nimirum Urbanus secundus in cuius synodo hæc habentur.

¶ Quidquid data vel promissa pecunia in sacris ordinibus acquiritur, irritum habeatur. Cap. V.

Cap. 2.

† al. data, vel accepta, vel promissa

E A, quæ à sanctis patribus de simoniacis statuta sunt: nos quoque & iudicio sancti spiritus, & Apostolicæ auctoritate firmamus. Quidquid ergo vel in sacris ordinibus, uel in ecclesiasticis rebus vel data †, vel promissa^f pecunia acquisitū est; nos irritum esse, & nullas unquam vires habere censemus.

Item Augustinus de disciplina Christiana, vel de dono discipline, cap. 1.

hic notari, quos omitto.

a. ¶ Data.] A prædecessoribus suis pro redemptione animarum suarum.

b. ¶ Triginta] Propter quod credebant aliquod ius acquisitum episcopo; quia per xxx. annos & ultra recepit huiusmodi redemptionem à monasterijs: sed nō est ita, quia furtiue recepit; & idē nō præscripsit. Item licet monachi singulis annis emerent ius instituendi, nō tamen episcopis ex hoc fuit ius quæsitum instituendi. Et licet hic fuerit simonia ex parte Episcoporum: non tamen ex parte monachorum: quia illi quod eorum fuit, redimebant: quod licite facere poterant, ut dixi §. ea. q. 1. nullus. & sic simonia esse potest ex una parte, & non ex altera. Simile fuit in Giez: sicut etiam sponsalia possunt esse ex una parte, & non ex altera. extra de

Simoniam nūquid committit dans pecuniā pro spiritualib. sicut accipiens.

Totum]

Totum, CASVS. Dicitur h. c. q. nomine pecunie intelligitur quidquid ab hominib. possidetur: & ideo si aliquid tale pro spiritualibus datur simoniacum est.

a [Totum.] Probat per hoc c. q. sicut in pecunia simonia committitur, ita & in alia re.

b [Pecunia.] Strictius accipitur tantum pro pecunia numerata, infra 14. q. 3. c. 1. 2. & 3.

c [Pecunia.] Nomen enim pecunie etiam iura continet quandoq. ff. de verbo. signifi. pecunie. Item quique etiam speciem & rem quamlibet 1.

vt hic. & ff. de leg. 3. quisquis. item quandoque ea tantum, quae consistunt in pondere, numero, vel mensura. ff. de leg. 1. l. talis scriptura 2. Pretium autem non consistit nisi in numero tantum, vt instit. de empt. & vendi. §. ite pretium.

§. q. obiecerit.] CASVS. Quidam simoniaci excusabant se dicentes se non emere praebendas, sed fructus praebendarum, sed dicit Paschalis, q. si quis pro temporali fructu pecuniam offerat sine quo ecclesiasticum beneficium esse non potest, neutrum inuenditum derelinquit, nec solum pecuniam, sed nec pastum, vel pastellum ante vel post licet offerre.

d [Sed res.] Non de rebus corporalibus, sed de iure spiritualibus cui coheret officium, intelligitur. Vel intellige de iure percipiendi res, vel de rebus ipsi officio adherentibus, vel de rebus consecratis, vt in syndone. arg. 17. q. 4. si forte. ar. j. q. 6. h. c. q. p. p. int. 16. q. 2. c. 1. §. ult. Vel intelligas de rerum administratione 3. Et fit in hoc c.

de duob. mentio: scilicet de consecratione & administratione ex ordine proueniente. & facit ad hoc 1. q. 6. §. 1. vel de iure 4. quo res ipsae percipiuntur. Vel hoc intellige de rebus ipsis secundum Hugo. & tunc quoniam quis promouendus est ad ecclesiam uel ordinem fructus prouenientes iure ecclesiae, uel ordinis non licite emit perceptos uel percipiendos: tunc enim praesumitur emere ecclesiam uel ordinem. alio autem tempore emere non est peccatum, ut extra ne praetati uices suas. cap. 12. q. 2. alienationes.

e [Aut episcopus] idest, dignitas episcopalis.

f [Aut abbas.] idest dignitas abbatialis.

g Nullo.] Bene accedit ad id quod legitur in Authen.

vt iud. sine quoque sus. §. cogitatio. Nam ibi dicitur, q. si scus abundare dicitur si utatur subiectis locupletibus, vt sup. ea. q. 1. contra sup. ea. q. 1. eos. contra. Sed hoc cum ex pacto praecedenti.

h [Nec anima.] idest, ipsum collegium, vel ad literam. i [Vi-

ut iud. sine quoque sus. §. cogitatio. Nam ibi dicitur, q. si scus abundare dicitur si utatur subiectis locupletibus, vt sup. ea. q. 1. contra sup. ea. q. 1. eos. contra. Sed hoc cum ex pacto praecedenti.

h [Nec anima.] idest, ipsum collegium, vel ad literam. i [Vi-

ut iud. sine quoque sus. §. cogitatio. Nam ibi dicitur, q. si scus abundare dicitur si utatur subiectis locupletibus, vt sup. ea. q. 1. contra sup. ea. q. 1. eos. contra. Sed hoc cum ex pacto praecedenti.

h [Nec anima.] idest, ipsum collegium, vel ad literam. i [Vi-

ut iud. sine quoque sus. §. cogitatio. Nam ibi dicitur, q. si scus abundare dicitur si utatur subiectis locupletibus, vt sup. ea. q. 1. contra sup. ea. q. 1. eos. contra. Sed hoc cum ex pacto praecedenti.

h [Nec anima.] idest, ipsum collegium, vel ad literam. i [Vi-

ut iud. sine quoque sus. §. cogitatio. Nam ibi dicitur, q. si scus abundare dicitur si utatur subiectis locupletibus, vt sup. ea. q. 1. contra sup. ea. q. 1. eos. contra. Sed hoc cum ex pacto praecedenti.

h [Nec anima.] idest, ipsum collegium, vel ad literam. i [Vi-

ut iud. sine quoque sus. §. cogitatio. Nam ibi dicitur, q. si scus abundare dicitur si utatur subiectis locupletibus, vt sup. ea. q. 1. contra sup. ea. q. 1. eos. contra. Sed hoc cum ex pacto praecedenti.

h [Nec anima.] idest, ipsum collegium, vel ad literam. i [Vi-

ut iud. sine quoque sus. §. cogitatio. Nam ibi dicitur, q. si scus abundare dicitur si utatur subiectis locupletibus, vt sup. ea. q. 1. contra sup. ea. q. 1. eos. contra. Sed hoc cum ex pacto praecedenti.

Quidquid possidetur, nomine pecunie intelligitur. Cap. VI.

Totum^a quidquid omnes possident in terra, omnia, quorum domini sunt, pecunia^b uocatur; seruus sit, vas, ager, arbor, pecus; quidquid horum est, pecunia dicitur. & infra. Ideo autem pecunia^c vocata est, quia antiqui totum, quod habebant, in pecoribus habebant.

Item Paschalis papa.

Qui ecclesiastica beneficia emerit, ecclesias quoque emere probatur. Cap. VII.

Si quis obiecerit non consecrationes emi, sed res^d ipsas, quae ex consecratione proueniunt, penitus^e desipere probatur. Nam cum corporalis ecclesia^f, aut episcopus^g, aut abbas^h, aut tale aliquid sine rebus corporalibus in nulloⁱ proficiat^j, sicut nec anima^k sine corpore corporaliter uiuit^l; quisquis horum alterum vendidit, sine quo uel alterum prouenit, neutrum^m inuenditum derelinquit. Nullus igiturⁿ emit ecclesiam, vel praebendam, vel aliquid ecclesiasticum: nec pastellum, nec pastum^o antea, vel postea^p pro huiusmodi soluat^q.

^a [Penitus.] Deus dedit, & Anselmus legum, videtur quidem aliquid dicere, nihil autem penitus sapere.

^f [Corporalis ecclesia.] Deus dedit sic habet, cum corporalis ecclesiae episcopus, vel abbas sine rebus, &c. Reliqui collectores & uetusti codices Gratiani concordant cum vulgata lectione.

^g [Nullus igitur.] Deus dedit, Polycarpus & Iuo et codex manuscriptorum Pontificum (in quo integra fere Paschalis epistola, unde caput hoc acceptum est, refertur) non habent haec uerba: sed post uerbum, derelinquit: continenter subiungunt, Quam tamen obiectionem facit Chalcedonenis canon penitus exterminat, &c. Auctor uerba huius capituli, ac totius illius epistola est Paschalis primus. Nam in eo decretorum codice haec epistola Paschalis est post decreta Hadriani II. cum decreta Paschalis secundi sint post Urbanum secundum eo plane ordine, quo sibi successerunt, quod etiam ex sequenti capite indicatur.

Item Urbanus II. episcopus seruus seruorum Dei dilecto filio L. praeposito ecclesiae sancti Iuuentij apud Ticinū, salutem & Apostolicam benedictionem.

ⁱ [Viuit.] exercendo sensus corporeos: alias falsum est, cum, antequam sit in corpore, uiuat. sic exaudi 32. q. 2. Moyses.

^k [Neutrum.] Argum. idem iuris esse in uno connexorum quod in reliquo. arg. sup. dist. 8. quo iure 3. q. 6. haec quippe. & 16. q. 2. cap. 1. & ff. de iureiur. cum qui. §. si libertus.

^l [Pastum.] Arg. contra in Auth. de sanctis. episco. §. pro consuetudinibus colla. 9.

^m [Vel postea.] Arg. ff. de pactis, iurisdictionum. §. dolo. ibi, ne quid fiat ei quod ante promissum.

ⁿ [Soluat.] Non etiam sub obtentu consuetudinis. inf. ea. q. c. ult. contra. Dic ut ibi.

Salua.

1 Dicit lex q. pecunia est, quidquid pro pecunia accipitur. ff. de calu. l. 1. r. §. ult. q. 1. 2. 2 Adde not. per Bart. in d. l. talis scriptura ff. de leg. 1. & l. 2. §. item inuenditum. ff. si cer. per.

Res spirituales emi non possunt.

3 Super hoc vide q. de. & no. §. ea. §. his ita Archid.

4 Illa expositio approbatur per Bart. & Vin. ext. de test. cōstitutus. in gl. si in omni iuxta fi.

Magister. l. 4. d. 25.

Dei dedit p. 2.

Poly. li. 7. tit. 6.

Ansel. li. 13. c. 33.

Ino p. 2. c. 4.

Pana. li. 3. c. 123.

† Idē Host. in summa de reb. eccl. non alien in prin. Pana. in proom. Dec. fol. 4. col. 4. Matt. Affli. de iure atomiseos. col. 72.

S Aluator.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte ostendit Urbanus auctoritate Christi, mundi finem imminere ex eo, quod pseudoapostoli, & pseudoprophetae apparent multos seducendo, quibus a bonis fortiter est resistendum, ut qui probati sunt

prehendit prapositionum venditiones. Quinto auctoritate Euangelii clamantis contra simoniacos. Vos fecistis domum patris, &c. nec excusat siue in ecclesia siue extra ecclesiam res ecclesiastica vendatur. Secunda pars incipit ibi, [Igitur quia.] Vel sic.

De eodem. Cap. VIII.

CASVS. In prima parte ostenditur auctoritate Euangelij, hæreses debere circa finem sæculi imminere, unde oportet nos ex aduerso consurgere cum propheta, & cum Apostolo pro domo Israel. In secunda ostenditur quinque auctoritatibus, quod vendere ecclesiastica beneficia sit simoniacum. a [Sed tñ portas.] Id est, vitia, & etiam hæreses, quib. intratur in infernū, quæ non praualent ecclesiæ, quia semper aliqui boni sunt in ecclesia 1. 24. quæst. 1. a recta &c. pudēda. b [Oportet.] Id est, utile est, ut nos excitent. inf. 24. quæstio. ult. c ult.

Ecclesia semper aliquos bonos hæt.

1 Pro qua rogauit dñs 2 r d. 5. 2. de pē. d. 1 si n. ver. Petrus.

Res est nomen gñale. 2 De hoc nota. 10. q. 2. hoc ius. ibi videas ad hoc inf. e. q. res. Archi.

Affectus sine effectu puni-
tur. Simonia est emere, vel vendere res corporales ecclesiæ.

Clericorum arma quæ sint.

Deus dedit p. 2.
Ans. l. 5. c. 42.
Matth. 24.

1. Cor. 11.

Ezech. 13.
A. 14.
Rom. 3.

Act. 4.

Sap. 1.

Inf. c. res ecclesiæ.

Coloss. 3.
C. 2.

† al. militantes

S Aluator prædicit in Euangelio circa finem sæculi pseudochristos, & pseudoprophetas surgere, & multos seducere, & fideles suos in mundo multas habituros pressuras; sed tamen portas^a inferi aduersus ecclesiam non praualituras. Proinde (quia, ut ait Apostolus, oportet^b hæreses esse, ut qui probati sunt, manifesti fiant) oportet nos cum propheta ex aduerso consurgere, & murum oppone re pro domo Israel, & cum eodem Apostolo per multas tribulationes intrare in regnum Dei: quoniam non sunt condignæ passionis huius temporis ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis. [Igitur, quia innotuisti nobis, quod tibi obijcitur, utrum vendere ecclesiasticam^c rem simoniacum sit, hoc simoniacum esse patenter colligitur ex hoc, quod beatus Apostolus Petrus ait Simoni: [Pecunia tua tecum sit in perditionem: quia existimasti donum Dei pecunia possideri.] Donum^d quippe Dei est spiritus sanctus, & donum Dei est res ipsi ecclesiæ oblata. Et si bene animaduertis, Simon magus, qui ad fidem fiste accessit, non spiritum sanctum propter spiritum sanctum, quo ipse erat indignus (quoniam, ut scriptum est, spiritus sanctus disciplinæ effugiet fictum) sed ideo, quantum in ipso erat, emere voluit, ut ex venditione signorum, quæ per eundem fierent, multiplicatam pecuniam lucraretur. Nec Apostolus emptionem Spiritus sancti (quam bene fieri non posse nouerat) sed ambitionem^e quæstus talis, & auaritiam, quæ est idolorum seruitus, in eodem Simone exhorruit, & maledictionis iaculo perculit. Quisquis^f igitur res ecclesiasticas) quæ dona Dei sunt; quoniam a Deo fidelibus, & a fidelibus Deo donantur, quæ ab eodem gratis accipiuntur, & ideo gratis dari debent) propter sua^g lucra vendit, vel emit, cum eodem Simone donum Dei possideri pecunia existimat. Ideo qui easdem res non ad hoc, ad quod institutæ sunt, sed ad propria^h lucra munere lingue, vel indebiti obsequij, vel pecuniæ largitur, vel adipiscit, simoniacus est, cum principalis intentio Simonis fuerit sola pecuniæ auaritia. i. idololatria, ut ait Apostolus Paulus: Alioquin, cur sancta synodus Chalcedonensisⁱ DCXXX. eporum, procuratorem, vel defensorem ecclesiæ, vel quæ quæ regulæ subiectum adeo per pecuniā ordinari prohibet, ut interuētores quoque; tati sceleris anathematizet, nisi quod eosdem simoniacos iudicet? Quod si præfati milites^k ecclesiæ ob huiusmodi scelus taliter percelluntur, nemo sa-

ti sunt, manifesti fiant. In secunda parte ostendit, quod rem ecclesiasticam vendere simonia est, quod probat quinque rationibus. Primo per damnationem Simonis donum Dei emere volentis, ut postea venderet, per quod res ecclesiastica intelligitur. Secundo per synodum Chalcedonensem. in qua procurator, vel defensor ecclesiæ, vel quilibet regulæ subiectus fieri per pecuniam prohibetur. Tertio auctoritate Iaschalis, quam super habuimus. Quarto auctoritate Aug. qui re-

g [Propter sua.] Hic vacat argumentum a contrario sensu, ut sup. ea. q. 1. quos constituit, & c. si quis episcopus inf. 29. q. 2. perlatum.

h [Sed ad propria.] Id est, precibus quas pro se quis offerre non potest, secundum H. ut no. sup. ea q. 1. sunt non nulli, sed quid teneas ibi dixi.

i [Chalcedonensis.] Si illi qui emunt, vel vendunt res ecclesiasticas non sunt simoniaci, cur, &c.

k [Milites.] Clerici scilicet, qui tales milites sunt, quoniam

ram arma lachrimarum sunt. 13. q. ult. conuenior, vel oratio
nes 23. q. 8. c. reprehensibile, vel excommunicatio 15. q.
2. c. 1. & castra eorum sunt ecclesie. 54. d. c. nullus.
1. ¶ Non militantes.] Contra supra distinctio 19. nulli
f. s. infra 8. questio illud, & 32. questio. 5. qui viderit.
sup. distin. 40. homo.

inf. 11. quest. 3. præ-
cipue inf. 25. quest. 1.
nulli fas, infra e2. q.
peruenit contra Sol.
potest dici, quod di-
citur laicus peccare
magis, quia peccat
in duobus, & quia re
ecclesie emit, & quia
suo officio non debi-
tam: argum. ff. de re.
in culpa clericus au-
tem in vno, quia emit
tantum.

b ¶ Damnabilis.]
Id est. damnabiliter,
arg. 27. q. 2. c. coniuges.
Vel hic appellat non
militantes ecclesie,
non laicos, sed cleri-
cos, qui ecclesie non
seruiunt, illi. n. qui
emunt, & non seruiunt
magis peccant; quo-
niam in pluribus. quia
qui emunt, & seruiunt,
& secundum hoc non
sunt contraria, quia
hic signantur.

c ¶ Procuratoris.]
Generaliter sumitur
hic nomen i. procu-
ratoris. arg. ff. de pro-
cu. l. 1.

ADDITIO. Al. quan-
do procurator acto-
ris vocatur responsa-
lis, ut extra de restit.
spol. ex conquestio-
ne. in fin.

d ¶ Præpositum] Sed
quam differentiā fa-
cit inter ista nomina,
pōt dici, quod nomen

præpositi generale est, & continet alia sub se. argumen-
extra de verb. signifi. quamuis. Vel dic, quod præpositus, &
oconomus nomina diuersa sunt, sed idem significant si-
cut primas, & patriarcha. 99. dist. c. 1. vel bene possunt ef-
se in eadem ecclesia præpositus, & oconomus. De vice-
domino planum est, quia ille est, & qui præest reb. episc.
89. d. c. volumus. vicedominus in rebus episcopi ocono-
mus 2 in rebus canonicorum: sæpe tamen vnum ponitur
pro alio.

e ¶ Oconomus.] Oconomus est cui res ecclesiasti-
ca gubernanda mandatur, C. de sacrosanct. eccles. iube-
mus.

f ¶ Aduocatum.] Scilicet qui præest tantum causis tra-
ctandis, qui alias dicitur syndicus.

g ¶ Castaldum.] s. qui habet curam externarum rerum,
qui dicitur alias maior domus. 89. d. volumus.

h ¶ Et iudicem.] Sicut in ecclesia Bon. sed nonne isti tres
possunt esse laici, sic sine dubio. Qualiter ergo in istis of-
ficiis, quæ nihil spiritualitatis habent annexum, simonia
committitur? dicit H. quod in omni administratione rei ec-
clesiasticæ committitur simonia, si ematur, sicut no. sup.
eo. in prin. & hoc est simoniacum, quia prohibitum, non
ideo prohibitum, quia fuit ante simoniacum, sed ali-
non ita late extendunt simoniam, inhærentes consuetu-
dini generali. dicunt enim, quod tunc tantum est simo-

nia in emptâ administratione, id est, dignitate, si talis est
quæ habeat aliquod spirituale annexum sibi, alias non.
1. ¶ In subiecto vero.] Nonne etiam oconomus, cleri-
cus debet esse? utique prout concilium Hispalense inter-
pretatur. 16. q. 7. in noua. Dic ergo, quod illud verò, po-
tius

Oconomus
dicitur esse cler-
icus.

su. ead. c. si quis.

† al. intelligit.

Trac. 10. in c. 2.
Ioannis.

Ioan. 2.

Matth. 21.

tius aduersatur officio, quam ordini. nam circa alia con-
sistit officium oconomi, & circa alia archipresbyteri, &
aliorum sequentium. Quidam autem intelligunt hoc to-
tum de clericis, in quibus dicunt simoniacum esse hu-
iusmodi officia emere? & quod dicit, in subiecto vero, & c.
ideo dicit, quia illi magis sunt subiecti regulæ ecclesiasti-
cæ, quam isti: licet omnes sint clerici. nam dum illi ver-
santur circa exteriora, & administrationes, isti circa di-
uina officia: & ideo dicit, mancipatum officio, & non di-
cit, ordini. vel ideo, dicit, in subiecto, & c. ut notetur, quod
isti habent curam animarum annexam, & quod dicit de
canonico, vel monacho, non referas ad administrationem
sed ad emptionem præbendæ, vel ingressus monasterij.
Vel ideo dicit, in subiecto regulæ, quia eos ligat illa con-
stitutio, Nemo militans Deo, & c. 3. Superior autem
administratio circa temporalia, & eos non ligat illa cō-
stitutio, Nemo militans Deo.

ADDITIO. Hic adde quod not. infra ead. q. 7. si quis om-
nem Arch.

K ¶ Archidiaconum.] Hoc totum intellige de dignitati-
bus ipsis.

L ¶ Laudat.] In eo, quod laudat, non committit simoniam, sed
in eo, quod vendit: quia quod commendandi causa dicitur, pro non di-
cto habet. ff. de dolo, quod venditor; sed hoc verum est, dum
commendatio consistit in genere. Nam ubi descendit ad spe-
cialia,

1 Sic extr. de
procu. peti-
tio. Arch.

Præpositus,
& oconomus
differunt.

2 Addeglo.
& Bar. in l. 1.
§. aduocatos
ff. de var. &
extr. or. cog.

Emere admi-
nistrationem
rei ecclesiasti-
cæ simo-
niacum est.

3 21. q. 3. c. 1.
& 2.
ad Tim. 2. c.

cialia, teneretur ex eo, qd cōmendādo plus vendidit, nisi qd cōmendando, dicit, sit in euidēti. ff. de cōtrah. em. ea q. a [Indefinite.] Not: ex indefinita colligi vniuersalem,

vt su. q. 1. eo. ff. de aleato. l. 1. §. quod autem. ex quo enim a canone nil excipitur, nec nos excipere debemus, vt 31. q. 1. quod si dormierit. inf. 2. q. 5. consulisti. su. d. 19.

vniuersalis
ex indefini-
ta colligitur

ptoribus? Et ne quis insanus obijciat merito hoc Dominum tam acerbè vindicasse, quia tunc illa in Dei templo vendebatur; ecclesiasticæ verò res modo extra templum distrahuntur; attende superius Augustinum non determinantem locum vēditionis, vel emptionis præpositorum; sed tantum indefinite^a dicentem: [Circuit aliquis emere columbam; vnusquisque præpositum suum laudat, quod vendit.] nō adijciens, in templo, vel extra templum. Hæc circa^b venditores, vel emptores rerum sacrarum sufficit.

¶ Integrā epistolā Urbani 11. dilecto filio L. præposito ecclesiæ B. luuentij apud Licinum refert Deusdedit in sua collectione.

a *¶* Propter ipsum sanctum. Addita sunt hæc duæ voces, & totus hic locus emendatus ex ipsa epistola, quemadmodum & alia nonnulla.

β *¶* Paschalis. Antea legebatur, Paschasius libro de consecratione: restitutus autem est locus ex vetustis codicibus, & originali. Citatur enim hic, quod habetur in capite antecedente ex epistola Paschalis Papa.

γ *¶* O quot præposituras. Apud B. Augustinum (cuius multi vetusti codices hoc loco collati sunt) legitur, o quot præposita fecerunt: alterum præpositum, &c. Apud Urbanum vero ubique est, proposita, & propositum.

δ *¶* Præpositum suum. Apud B. Augustinum legitur, vnusquisque ad propositum suum laudat, quod vendit. In epistola verò Urbani, vnusquisque propositum suum laudat, quod vendit, Nomine autem propositi apud B. Augustinum interdum significari sectam quandam constat ex 2. lib. contra Cresconium, cap. 56.

Item Alexander secundus episcopus seruus seruorum Dei Lucensis ecclesiæ clero, & populo salutem perpetuam.

Deusdedit p. 2.

¶ Ministri, & seruitores ecclesiæ absque vlla venalitate ab episcopis ordinantur. Cap. IX.

EX multis temporibus hoc detestabile malū intra vestram ecclesiam inoleuisse cognouimus, vt nulli vniquam clerico, quamuis religioso, quamuis sciētia & morib. prædito ecclesiasticum beneficium concederetur; nisi ei^c, qui profano pecuniæ munere illud emere studuisset: fiebatq; ecclesia, & res eius ita venalis, veluti quædā terrena, & vilis merx a negotiatorib. ad vendendum exposita. Quod malū, quam detestabile, quantū Deo, sanctisque sit contrariū, & sacri canones docent, & fere omnib. manifestum existit. ¶ Chalcedonense namq; cōcilium vnum ex principalibus^d, simili poena condemnat eos, qui ecclesiæ beneficiū interuentu pecuniæ acquirūt, & eos, qui sacra manus impositionē (per quam spiritus sanctus cōferatur) mercari dignoscuntur. Vtrosque. n. auctoritate inexpugnabili^e, illos^f a beneficio, istos^g a sacro ordine iubet expelli. Vnde humani generis redemptor omnes ementes & vendentes de templo eijciens, cathedras vendentiū columbas euertit, nūmulariorum effudit æs; præcepti sui auctoritate denunciās, & dicens. [Nolite facere domum

Decc. Grat. Pars I 1.

fit Romanorū. ar. su. dist. 55. Evangelica. su. ca. q. 1. sunt nonnulli. ac. contra. inf. 27. q. 1. idolatria 1. b [Hæc circa.] Hæc particula de capitulo non est, &c.

EX multis. In hoc capitulo Alexander reprehendit Lucēses, qui nō nisi per pecuniā clericis quāuis dignis ecclesiastica beneficia cōferebant, quod Alexander detestatur, & auctoritate Chalcedonensis concilij ostēdit eos deponendo, & auctoritate Christi eos de ecclesia deiiciendos, & netū malum de manib. Alexandri requiratur, statuit & decreuit, ne de cætero aliquis pro ecclesiastico beneficio cōferendo pecuniam sumat, nec aliquis pro eo habendo cōferat: & q. cōtra hoc fecerit, deponat, & ecclesiā pūuet, & nisi resipuerit, anathematizet.

CASVS. In 1. parte reprehendit Alexander omnes simoniacos, & spāliter Lucēses, inducendo auctoritatē Chalcedonensis concilij, & Dñi qui vendentes & ementes eiecit de templo. In 2. constituit, qd nullus committat simoniam. In 3. constituit poenam depositionis contra transgressores huius constitutionis.

c [Nisi ei.] Simile habes 32. d. interdicti. d [Ex principalib.] Papa tamē bene potest dispensare contra, si non sit in articulis fidei. 15. dist. si cut sancti. vel de vniuersali statu ecclesiæ, vt no 25. q. 1. ca. sunt quidam. sup. d. 16. sancta.

e [Inexpugnabili.] quātum ad ordines retinendo.

f [Illos.] s. ementes ecclesiasticum beneficium.

g [Istos.] s. ementes sacram manus impositionem.

M m a [Cof]

r Immo eā argu. pro de hoc not. ext. de conu. l. 1. pro. c. 2.

Papa non dē spensat in duob. casib.

C. 2. su. ca. q. 1. ca. si quis episcopus.

Matib. 21.

Accusationē
admonitio
dēt pcedere.
1 Arg. ea. ca.
q. 7. accusa-
tio in fi. vbi
de hoc. & de
hoc not. inf.
q. 7. requiri-
tis. Arch.

Fideles sunt
domus Dei.

Prælatus ex
negligentia
sua tenetur.

Dispensare
cum simo-
niaco quis
potest.

a ¶ Corripiendi.] Argu. simoniacos sine præcedenti ad-
monitione esse puniendos, quod H. non concedit: quia
secundum eum etiam in accusatione necessaria est ad-
monitio propter euangelium. 2. q. 1. si peccauerit 1. itē
ut volens accusare si defecerit, subeat pœnam, quam
cōuictus aduersarius.

subiret. Itē ut aduer-
sarius non grauet in
expēsis, & ut discipli-
na ecclesiæ nō dese-
ratur. 23. q. 5. excom-
municatorum. argu.
contra Hu. ext. de si-
mon. licet Hely. 10ā.
Quidquid dicit H. il-
li decret. licet. itabi-
tur B.

b ¶ A Sancta eccle-
sia.] Id est, a confor-
tio fidelium per ana-
thema. nam ipsi fide-
les sunt, domus Dei,
ut inf. de pœ. dist. 4.
in domo. nam alias
ipso iure sunt suspen-
si, ut not. sup. ea. q. 1.
reperiuntur.

c ¶ Sanguis.] i. vin-
dicta, vel proditio,
vel, peccatum. infra,
9. q. 3. episcopo.

d ¶ De manu.] Nota
prælatus ex negli-
gentia sua teneri. 81.
dist. dictum.

ADDITIO. Ad hoc
18 q. 2. cognouimus.
83. d. inferior. 81. d.
dictum. vbi de hoc.
Arch.

e ¶ Conferre.] Ipsi
volebant facere frau-
dem legi: quia nec
etiam tali prætextu
debet quis aliquid
accipere, vel dare ex-
tra de vsu. c. sup. eo.
& hoc est fraudulen-
tū munus, ut su. ead.
q. 1. si quis neque.
Arg. contra. sup. ead.
q. 1. iudices.

f ¶ Scriptura.] su. ea.
q. 1. nō est putanda.
14. q. 5. forte.

g ¶ In Chalcedonē.]
Sup. ea. q. 1. si quis
episcopus.

h ¶ Possit.] Arg. cum
simoniaco nō posse
dispensari in ordine,
vel beneficio simo-
niace acquisito. arg.
J. ea. q. 7. requiritis.

sup. ea. q. c. si qs ne-
que. Ioan. tamē cum
eo qui scienter com-
mittit simoniam, so-
lus Papa dispensat.
27. q. 1. S. his ita ver.
sic & sumz. sed si eo
ignorāte simonia cō-
missa sit, vel si tantū
in animo, episcopus
dispensat, ut extra d. 2. simon. de regularibus, & c. ex inf.

nuatione, & c. fina. immo cum solo animo committitur
simonia, sola pœnitentia sufficit, extra de simo. c. fin. &
ita dixit T. super decr. de simo. nobis. 10. Vel sic. i. n. præ-
latione non potest episcopus dispensare, nec in ordine
per simoniam acquisito, sed in beneficio sic 2, ut innuit
illa

Ioan. 2.

Ezech. 3.

† al. canonicas.
† al. ordinationes.

Sup. ea. q. 1. c. non
est putanda.

patris mei domum negotiationis.] Illud quoque in eodē
facto, solícite considerate, quòd per totum textum san-
ctum Euangelij nusquam reperitur Dominum tanta seue-
ritate, tam districta censura iustitiæ, peccantes corripuif-
se, cum non solum eloquio increpans, verum etiam factō
flagello de funiculis verberans omnes eliminauit de tem-
plo, aperte demonstrans, quòd tales negotiatores, non si-
cut ceteri peccatores sunt corripiendi^a, sed a templo
Dei, id est a sancta ecclesia^b longius sunt proijciendi.
Nam sicut per columbarum venditores illi denotantur,
qui sacram manus impositionem uendere conantur; sic
per nūmularios ecclesiastici beneficii venditores designā-
tur, qui domum Dei, teste Euangelio, speluncam latronū
efficiunt. Quapropter ego Alexander sanctæ Romanæ
ecclesiæ, & Apostolicæ sedis Episcopus (immo minister
indignus) tot & tanta mala in multis ecclesijs, & maxime
in Lucensi ecclesia, ex iniqua concupiscentia fieri conspi-
ciens, ne sanguis^c iniquorum a districto iudice de ma-
nu^d nostra requiratur, illa extirpare, & penitus eradica-
re decreuimus. Constituimus itaque, & præsentī decreto
firmamus (sicut olim nostri decēssores fecisse noscuntur)
deinceps episcoporum, beneficium ecclesiæ (quod quidā
canonicam[†], uel præbendas, seu etiam ordines[†] uocant)
pro aliquo pretio, uel munere clericis audeat unquam
conferre^e: sed omnes ministros, & seruitores ecclesiæ
gratis, & absque ulla uenalitate in sancta ecclesia studeāt
ordinare. Nec eligant in domo Domini, qui maiores fac-
culos pecuniæ conferant; sed eos, qui moribus, & disci-
plina, atque scientia diuites pro officio suo ipsam ualeant
sustentare ecclesiam. Constituimus, & eodem modo fir-
mamus, ut nullus cuiuscumque gradus clericus pro ec-
clesiæ beneficio aliquid audeat conferre, aut fabricæ ec-
clesiarum, uel donariis ecclesiarum, seu etiam quod pau-
peribus sit tribuendum; quia (teste scriptura^f) qui ali-
quid male accipit, ut quasi bene dispenseret, potius grau-
atur, quam iuuatur. Quòd si aliquis diuinorum præcepto-
rum, & animarum salutis immemor, præfatum beneficiū
ecclesiæ, iniqua cupiditate ductus uendere, uel emere te-
merario ausu præsumpserit, sicut in Chalcedonensi^g cō-
cilio definitum est, gradus sui periculo eum subiacere de-
cernimus: nec ministrare possit^h ecclesiæ, qua pecunia
uenalem fieri concupiuit, & insuper terribili anathema-
tis mucrone perfossus (nisi resipuerit) ab ecclesia Dei,
quam læsit, modis omnibus abscindatur.

¶ *Extat integra hac epistola in bibliotheca Vaticana post librū
Anselmi Lucensis.*

a ¶ *Teste scriptura.] Hic referuntur verba ipsa beati Gregorij
ex epistola ad Syagrium, qua habentur supra ead. q. 1. non est
putanda.*

Item Gregorius homilia 39.

illa decr. nobis. B.

2 Dicunt q.
dam, q. cū
moniacis
adepti sunt
beneficiū
per simoniam
in nullo ca-
su pōtēps
dispensare ar.
ext. cod. no-
bis. Arch.

Ven-

Vendentes.] CASVS. Aug. tripliciter exponit euangelij verba, vbi dicitur, qd Christus eiecit de templo vendentes, & ementes. Et dicit primo, qd ementes, & vendentes intelliguntur, qui emunt vel vendunt spiritualia. Secundo, qui contra iustitiam vendunt, quod de iure.

e qd Debitam.] Videtur ergo, qd theologi, & decreti non possint aliquid percipere ex eo, quod docent. nam ad hoc tenentur vt 43. di. Ephesij 16. q. 1. reuertimini. ar. contra. 28. q. 1. iam nunc 12. q. 2. charitatem. Sed dic accipi posse licite 2. vt su. ead. q. 1. qui studet. super ver. sanitatis. Sed pone promissionem factam: 37. distin. de quando tenetur sibi quibusdam. soluere? Dico, qd in Archid. principio anni. arg. C. de profes. l. medicos. lib. 10. Item aduocatus in principio debet salariū accipere 3. ff. loca. qui uocatus si operas. arg. contra sci, qui dēt C. de suffra. l. vna sa in medio larium autem non accipere. C. debet excedere sum de aduo. di. mam centum au. iudic. l. per reorum. ff. de var. & hanc Arch. extra de cog. l. 1. §. si cui autem est.

c qd Debitam.] Id est quam iure tenetur soluere. scilicet cum quis aduocato dat pecuniā, vt ipsū defendat sic vacat illa glo. Videtur ergo. Non solum.] CASVS Non dicitur tantum simonia ci qui ordines, vel beneficia ecclesiastica pretio largiuntur sed etiam ij, qui officium sua dignitatis scientie, vel alterius doni nolunt exercere, nisi causa retributionis humane, quia faciūt cōtra auctoritatem Apostoli dicentis: Qui loquitur, &c. sequens c. patet. in quo cō, qd qd res qd intuitu consecrationis ecclesie proueniunt illicite alienat, simoniam committit. d qd vel gratiā.] Ali cuius scientie, vel alterius doni. e qd Domino largiente.] Infra 16. q. 1. reuertimini. f qd Retributionis.] cum enim sint literati. & alijs donis p

Laus ciuili sapientie.

4 Et sic tanquam violentus tenetur de vi: & verū est quod violentiā cōmittit: quia non gratis accipit, & quodammodo ab initio extorquet, fin lo. de Fant.

M m 2 Fer-

¶ Qui dona Dei vendunt, vel emunt, pariter à Deo damnantur. Cap. X.

Vendentes & ementes è templo eliminat Christus quia vel eos, qui pro munere impositione manuum tribuūt, vel eos, qui donum spiritus emere nituntur, damnat *Item infra.* ¶ Vendētes in templo sunt; qd hoc, quod quibusdam iure competit^a, ad præmium largiuntur. Iustitiam^b enim vendere est, hac pro pramij acceptatione t seruare. Ementes vero in templo sunt qui dum persolvere proximo, quod iustum est, nolunt, dumque rem iure debitam^c facere contemnunt, dato patronis pretio emunt peccatum.

Item Beda ad c. Ioannis.

¶ Qui gratiam, quam à Deo accipiunt, non gratis exercent, venditores columbarum sunt. Cap. XI.

Non solum venditores sunt columbarum, & domum Dei faciunt domum negotiationis, qui sacros ordines, largiendo pretium pecuniæ, vel laudis, vel etiā honoris inquirunt; verum ij quoq; qui gradum vel gratiam^d in ecclesia spirituale n, quā Domino largiente^e perceperunt, nō simplici intentione, sed cuiuslibet humane causa retributionis^f exercent, contra illud Petri apostoli: [Qui loquitur, quasi sermones Dei s. qui ministrat^h, tanquam ex virtute, quam administrat Deus, vt in omnibus honorificetur Deus per Iesum Christum.] Quicumque ergo tales sunt, si nolunt veniente Domino de ecclesia auferri, auferant ista de actibus suis, ne faciant domum Dei domum negotiationis,

Item ex epistola Urbani Papa.

¶ Quæ ex consecratione proueniunt, in suum ius vi, vel munere non conuertat. Cap. XII.

Res ecclesie, quæ ex cōsecratione proueniūt in suū ius vel vi, vel aliquo munere aliquemⁱ cōuertere non debere docens sanctus Urbanus^k ait: [Quisquis res ecclesiasticas quæ dona Dei sunt, quoniam à Deo fidelibus, & à fidelibus Deo donantur; quæque ab eodem gratis accipiuntur, & ideo gratis dari debent] propter sua

Iuo p. 3. c. 88.
Pann. l. 2. c. 119.

† al. acceptione.

al. pramio.

Iuo p. 3. c. 97.
Pan. l. 3. c. 124.

1. Pet. 4.

sup. ea. e. saluator.

Snia per peccuniam data est nulla. Vbi de hoc de peccata iudicis corrupti, no. 2. quæst. 6. §. hoc etiam. Theologi & Decretistæ, docentes, possunt aliquid accipere.

iure facere tenentur. Tertio, qui quod debent proximo, persolvere nolunt gratis.

a ¶ Competit.] Arg. qd in transactione illicite pecunia interuenit, cum remittitur alicui, quod de iure erat illi remittendum.

b ¶ Iustitiam.] Arg. qd, sententia etiam iusta si per pecuniam data fuerit, nullius momenti sit, simoniam cōmittit, vt 14. q. 5. non sane. 11. q. 3. qui recte 1. sed qd pramissit expositionem d simoniæ, videtur, quod in his duobus modis nō sit simonia, quod verum est: aliās tamen graue peccatum committitur, & sententia non valet 2. quæst. 6. §. diffinitiu. ver. venales C. de pœ. iudic. qui ma. in l. j. Dicunt tamen quidam, qd si causa est ecclesiastica, qd qui iustitiam emit, simoniam committit nisi in matrimonio. su. ea. q. 1. quidquid inuisibilis.

dit, nolunt nisi intuitu humane retributionis hac exercere in ecclesia, vt supra c. q. 2. quā pie & extra de magistris. c. 12. & 3. nam dicit etiā lex, quod ciuili iuris sapientia non sit pretio nummario dehonesta, &c. ff. de va. & extraor. cog. l. 1. §. 1. dicit tamen lex, quod tutor pro facultate pupilli debet magistro dare. ff. de adm. tuto. l. cum plures. §. si tutor.

g Dei] Id est, Deo attribuit, non sibi.

h ¶ Qui ministrat] Id est loqui & ministrare debet.

i Res ecclesie] ¶ Aliquem.] Et ita videtur qd simoniacus sit violentus raptor vel detentor 4. sicut alias dicitur. committere sacrilegium quia res ecclesie promissas non dat arg. 17. q. 4. c. 2.

k ¶ Urbanus.] Hic vnus Urbanus de alio facit mentionem: & ita fuerunt duo. 81. d. & si qui sunt.

Pervenit. CASVS. Dñ hic q̄ inter maximos hæreti-
cos debet computari qui laicis extraneis seruien-
tibus vel consanguineis, & non sacerdotibus decimas
& oblationes concedit. & qui dant & q̄ recipiunt, eter-
no incendio puniuntur, qđ H vñ intelligere, de iure spi-
rituali: sed bene intel-

ligit etiam de tempo-
rali fructu. Sequens
cap pater.

a ¶ Peruenit.] inf. 16.
q. 7. peruenit.

b ¶ Sinistra. Not. de
episcopis, qui omnia
agunt sinistre, vt. 35.
aut. ecclesiæ.

c ¶ Oblationes.] ro.
q. 1. quia sacerdotes.

d ¶ Laicalib.] Quod
ieri nō debet, vt ex-
tra de deci. prohibe-
mus. Vnde nota, q̄

fructus bene possunt
dari laico ex causa:

sed ius decimale ne-
quaquā: nā aliud est

ius, aliud est ipsa res
sicut dicit iurisperi-
tus, q̄ cū dicimus vi-

tulum esse fructum
vaccæ, nō ius, sed cor-
pus demonstramus.

It. de cui. l. vaccæ pos-
sunt ergo dari deci-
mæ, id est, res ipsæ in

feudū, sed tamen nō
transibit ad hæredes
ext. de deci. ad hoc.

vnde forte secundū
q̄ feudum proprie
accipitur, non pos-
sunt dari in feudum

ext. de deci. quam-
uis 1. De hoc dixi.

16. q. 1. cap. ult. Et no-
tā q̄ si dantur decimæ

laicis, & aliqua cre-
scant noualia, non ac-
crescunt eis decimæ

noualium, sed eccle-
sijs. ext. de dec. c. tua.

Et dicit Innocētius,
q̄ in his restringen-
da est pōtas, non pro

roganda. extra de
dec. tua nobis.

e ¶ Grauius.] Not. q̄
minus peccatū pro-
pter adiunctum gra-
uius punitur. minus

enim peccatū est da-
re consanguineo, q̄
extraneo. 86. distin.

non satis. hæc est or-
dinata charitas: sed
quia prouidendo cō-

sanguineis enormi-
ter ledunt ecclesias
idecirco dicit, q̄ pei-

est dare consangui-
neis id est, inde gra-
uiorem læsionem sentit ecclesia. si. inf. 33. q. 2. lator em.

Vel dicit grauius, id est, communis. 32. q. 7. quid in om-
nibus. nam cæci sunt episcopi circa nepotes. 8. q. 2. dile-
ctissimi. vnde tantus impetus in eo omnia fundendi
venit restringendus, vt dicit h. in alio casu, ff. ad le. l. ui.

de adul. nec in ea.

f ¶ Ltare.] Id est, quæ in altari offeruntur: vel in ad-
ministratione altaris: vel in ecclesia.

g ¶ Et decimas.] Scilicet si episcopus ab aliquo milite
redimere decimas. non est simoniacum. sed rei eccle-
siastica

lucra vedit, vel emit, cum eodem Simone donum Dei pe-
cunia possideri existimat.

a ¶ Quisquis.] Hæc sunt ex epistola Urbani II. qua refertur su-
pra c. saluator. Verba autem antecedentia nusquam reperta
sunt: quamuis similia quadam dissimili tamen sententia, legan-
tur in epistola B. Urbani primi. Item Beda ex epistola Urba-
ni Papæ. quod non cohæret.

Item Gregorius septimus.

¶ Simoniacus est episcopus, qui decimas, & oblationes lai-
cis, non clericis distribuit. Cap. XIII.

Pervenit^a ad nos fama sinistra^b, quod quidam episco-
porum non sacerdotibus propriæ, diocesis deci-
mas, atque Christianorum oblationes conferant; sed po-
tius laicalibus^d personis, militum videlicet, siue seruito-
rum, vel (quod grauius^e est) consanguineis. Vnde si quis
amodo episcopus inuentus fuerit huius diuini p̄cepti
transgressor, inter maximos hæreticos, & inter antichri-
stos non minimus habeatur: & sicut Nicæna synodus de
simoniacis censuit, & qui dat episcopus, & qui recipiunt
ab eo laici siue pretio, siue beneficio, æterni incendij igni
bus deputentur.

¶ Infra etiam 16. q. 7. c. peruenit. citatur caput hoc ex Gregorio.
Ac sane Lambertus Scafneburgensis narrat episcopum quendam
Bambergensis, ecclesiam illam contra excommunicationem, &
p̄uacationem Gregorij septimi fauore militum, quibus multa lar-
giebatur, per aliquod tempus retinuisse: & in ipsius Gregorij rege-
sto lib. 6. epist. 5. simile quidam reprehenditur in Hermanno epis-
copo Metensi.

Item Paschalis secundus.

¶ Spiritum sanctum vendit, qui decimas pro peccunia
tribuit Cap. XIII.

¶ Ltare^f, & decimas^g per peccuniam dare, & spiri-
tum sanctum vendere, simoniacam hæresim esse
nullus fidelium ignorat.

¶ Supra ead. q. 1. cap. presbyter, hoc idem tribuitur Gregorio,
quod hic Paschali secundo. Et Fortasse Paschalis, vt multa
alia, accipit à Gregorio septimo, quæ ipse annotauit. In Poly-
carpo lib. 3. tit. xi. citatus ex concilio Toletano.

Item Innocentius secundus in synodo Romana, c. 2.

¶ Careat honore male acquisito, qui ecclesiastica benefi-
cia pro pecunia inuenire tentauerit. Cap. XV.

¶ Si quis præ-

stastica liberatio. sed si emeret à laicis, cum nollent tri-
buere, simoniacum esset.

ADDITIO. De hoc no 16. q. 7. decimas. ibi videas. An.

¶ Si quis præbendas.] CASVS. Dicitur hic quod qui
beneficiū vel dignitatem vel sacramentum ab eccle-
sia per-

Decima nun-
quid potest
dari laico.

¶ Vbi de
hoc. & 16.
q. 3. §. sic est
ibi videas.

Inf 16. q. 7. c. puenit.
Poly. 1. 3. tit. 11.

In canonib.
Nicænis ex Arabico
verbis, c. 49.

Poly. 1. 3. tit. 11.

Pan. 1. 8. c. 138. ex
Cabilonenfi.

Ha per pecuniā acquirat, acquisito careat: & emptor & venditor & interuentor nota infamiae percellantur. Unde statitur, ut nec pro pastu, nec sub obtentu alicuius consuetudinis aliquid exigatur.

a ¶ Prebendas] Vel benedictiones nrbentium: vel sepultu-

bendas^a, vel prioratum, vel decanatum, aut honorem, vel promotionem aliquam ecclesiasticā, seu quodlibet sacramentum^b ecclesiasticum, ut pote chrisma, vel oleum sanctum, & consecrationes^c altarium, vel ecclesiarum, interueniente^d execrabili ardore auaritiæ per pecuniam cōparauerit; honore male acquisito careat; & emptor, atque venditor, & interuentor nota infamiae percellantur^e: & nec pro pastu, nec sub obtentu alicuius cōsuetudinis^f ante, vel post à quoquam aliquid exigatur, vel ipse dare presumat; quoniam simoniacum est: sed libere, & absque diminutione^g aliqua, collata sibi dignitate, atque beneficio^a perfruatur.

a ¶ Beneficio.] Ex duobus manuscriptis huius concilij exemplaribus in vno sic legitur, in altero vero, officio.

De secunda & tertia quaestione quid sacri canones definiant; auctoritatibus hincinde in medium deductis patefactum est.

Q V A E S T I O IIII.

Unc ergo de quarta^h quaestione est pertractandum, an paternum crimen huic imputetur, quod eo ignorante constat admissum. Quod ignorantia hunc excuset, multorum auctoritatibus probatur.

Ait enim Augustinus, epist. 48. ad Vincentium.

¶ Alienum crimen, nescientem non maculat.

Cap. I.

N Vllusⁱ crimen maculat^k nescientem.
Item eadem epistola.

¶ De eodem. Cap. II.

Q Vis locus innocentiae relinquatur, si alienum crimen maculat nescientem?

¶ Verba B. Augustini sunt haec, Quis locus innocentiae reseruetur, si crimen est proprium, nescire crimen alienum?

pulturis, extra de simo. cum in ecclesia.

b ¶ Sacramentum.] In quo confertur gratia: aliter summi potest pecunia. 32. q. 2. honorantur M tamen cōtrarium dicit. arg. extra de off. deleg. causam. extra de spon. sa. du. duobus.

c ¶ Et consecrationes.] Sed nunquid consecratio altaris est sacramentum? Sic, large sumptum, cum sit sacrae rei signum, ut hic, & extra de simo. cum sit Romana. argum. 24. q. 1. §. sed illud.

d ¶ Interueniente.] Militiam saecularem bene potest quis emere. 1. ff. de act. em. creditor, §. inter venditorem. §. sed quod ante.

e ¶ Percellantur.] Scilicet in perpetuum. su. ea. q. 3. si quis. & c. saluator. sup. ea. q. 1. si quis episcopus.

f ¶ Consuetudinis.] Arg. consuetudinem longā non facere ad licentiā, vel excusationem simoniae, ext. de sim. cum in ecclesia. Arg. contra in Auth. de san. epis. §. pro consuetudinibus. coll. 9. q. 3. conquestus sup. 100. d. cap. nouit. su. ea. q. 1. reperiuntur. sup. d. 4. denique. Arg. cōtra

Decret. Grat. pars I I,

inf. 32. q. 4. obiciuntur. contra sup. dist. 8. si consuetudinem. inf. 8. q. 2. quæta est. 10. Hodie prae-textu consuetudinis nihil peti potest, nec ante, nec post, ut extra de sim. Iacobus. B. nisi hoc reperiatur a iure permissum, ut not. sup. q. 2. placuit.

g ¶ Diminutione.]

Nisi cū ex causa ordinis fructus episcopi: ut extra, ut ecclesiasticus beneficii. sine dimi. ut nostrum. Et ita si dignitas deferatur alicui diminuta, in solidum potest eam petere. arg. ext. de insti. cum venissent.

N Vnc ergo.] Hæc quaestio diuiditur in quatuor partes. Et quaritur hic vtrum teneatur filius pro paterno crimine: & in hac prima parte quaestio probat per 10. auct. q. non tenetur. Scd. ibi, [Sed obicitur.] Tertia ibi, [hic itaque,] Quarta ibi.] Notandum.] Ioan. Fan.

CASVS. Hic intitulatur 4. q. 0, qua quaritur an quis reus sit criminis, qd eo ignorante p̄ admittit: & q. ignorantia eum excuset multorum auctoritatibus probatur. Sequens. c. patet.

h ¶ De quarta.] Ad intelligentiā huius quaestiois no. q. triplex est p̄na, æterna, & temporalis, & spiritualis. Aeterna p̄na nunquam punitur vnus pro alio, ut su. ea. d. c. 1. & c. iā itaque. Corporalis p̄na duplex est, quādā circa corpus ipsum: & illa saepe punitur vnus pro alio. inf. ea. §. itē peccato. quādā circa statum rei, ut est serui-

Pœna est triplex.

Vnus an punitur pro alio p̄ alio Pœna corporalis est duplex.

Pœna spūalis est quadruplex.

tus, vel infamia: & illa etiam punitur filius pro patre, ut 6. q. 1. §. verum. 15. q. vlt. cum multa. Spiritualis quadruplex est, nam quādā est excommunicationis: & illa nunquā punitur vnus pro alio, ut 24. q. 3. si habes, Alia interdicti: & illa punitur vnus pro alio, ut ext. de spon. non est vobis. Alia est remotio ab oblatione: & illa similiter punitur vnus pro alio. 17. q. 4. miror. Alia est ordinis: & illa similiter punitur vnus pro alio. nam p̄ delictum vxoris vir remouetur a promotione, ut 34. d. si cuius. Item si pater nesciente filio emerit ei ecclesiam: ille pro peccato non remouetur a promotione: sed tamē perdit ecclesiam, ut inf. q. 5. c. 1. Ioan.

i ¶ Vllius.] Scilicet alterius. nam suam quandoque commaculat, ut de p̄n. dist. 2. sciendum. 32. q. 7. quemadmodum. & ita non comprehenditur persona, de qua fit sermo.

k ¶ Maculat.] inf. 15. q. 1. mulier. & q. vlt. cum multa. inf. 17. q. 4. miror. 34. d. si cuius. & 6. q. 1. §. verum 24. q. 1. non turbatur. Ioan.

M m 3

Pla-

Consecratio altaris est sacramentum large sumptum.

De hoc inf. c. q. 6. c. vlt.

Consuetudo non excusat simoniam.

Placuit.] CASVS. Dicitur hic, q̄ illi non debent a p-
moratione repellī, qui infantes perfidia parentum ab
hæreticis baptizantur, si hac suo iudicio non fecerunt
nec ex post facto consenserunt.

a ¶ Promoucantur.] sup. ea. q. 1. ventū est, contra inf. cad.

q. 7. q. in qualibet. cō-
tra. Sol. illud ex ni-
mio rigore: hoc ex
dispensatione. Vel ibi
de his, q. postmodū
in adulta ætate hēre
si consentiunt: vel
qui adulti ab hæreti-
cis baptizantur: hic
de istis, qui non ac-
quiescunt, vel qui
pueri baptizantur
ab hæreticis r.

r Sub. quib.
non nocet,
et si a paren-
tib. offerant.
arg. de cōse.
d. 4. quæris.
dum tñ sup-
pleatur, qd
eis deest. su.
e. q. 1. § ecce.
de cons. d. 4.
ab antiqua.
10. de Fant.

Q Vi apud.] CA-
SVS. Dicitur
hic, q̄ paruuli ab
hæreticis baptizati,
si tñ postquam ad di-
cretionem peruene-
rint errori non con-
senserint, recepti ab
ecclesia poterūt pro-
moueri.

b ¶ Paruuli.] i. doli
non capaces, de con-
secratio. dist. 4. par-
uuli.

c ¶ Ordine.] Id est,
fm antiquam regu-
lam ecclesiæ.

Q Via p̄sulatus.]
CASVS. Quidā
p̄byter iniuste fuit
sua ecclesia spolia-
tus, quam alius p̄f-
byter simoniace ac-
quirere nō erubuit,
vñ consanguinei pri-
m̄ p̄byteri dolore
cōuicti fm p̄sby-
terū comprehendē-
tes, ei oculos erue-
rūt: p̄ quo facto pri-
mus p̄byter fuit
excoīcatus. Sed quia
primus sacerdos (vt
dicebat) nullo mō
consensit: m̄a tat de
hoc Papa inquiri &
si inculpabilis inue-
niat absoluat. Se-
quēs lex, &c. quæ se-
quantur plana sunt.
d. ¶ Ablata.] Et ideo
erat ei restituenda; li-
cet hoc expresse non
dicatur: sufficit. n. cō-
queri de spoliatio-
ne, licet expresse nō
petatur restitutio; vt

2. q. 1. notum. extra de causa pos. cum ecclesia. hic ta-
men non respōdet ad hoc: sed respōdēdo eum innocen-
tem, ergo & restituendum. arg. C. de diuer. rescri. l. 1. ext.
de coniug. lep. c. 2.

e ¶ Voluntate.] Arg. q̄ nudam voluntatem tenetur q̄s
purgare si suspectus habetur: & alibi nuda voluntas le-
gitur grauiter plectenda, vt inf. de poen. d. 1. si quis eum,
&c. si quis pulsatus. & 32. q. 3. qui viderit. Arg. contra de
poen. d. 1. cogitationis. Dicitur igit, & pro id est Vel dic de
voluntate in actum producta, alias non tenetur purgare

Voluntas nu-
da est qñq;
plectenda.

eam. ar. 23. q. vlt. c. vl. & est si. extra de hom. Petrus. ext.
de testi constitutis.

f ¶ Canonice.] Arg. q̄ si consanguinei alicuius clerici
absque eius consensu episcopum suum offenderēt, pro-
pter hoc episcopus non potest priuare clericum bene-

Eps benefi-
cio priuare
non pōt ele-
ricum, cuius
parentes ip-
sum offende-
runt.

Item in Africano concilio, c. 14. legitur.

¶ De infantibus, qui ab hæreticis baptizantur.

Cap. III.

Placuit de infantibus, qui ab hæreticis baptizantur;
ne, quod non suo fecerunt iudicio, cum ad ecclesiam
Dei salubri proposito fuerint conuersi, parentum illos
error impediatur, quominus promoucantur^a sacri altaris
ministri.

Et Cant. 3. c. 48.

Paulo aliter in ori-
ginali.

Item in eodem, c. 24.

¶ De eodem. Cap. IIII.

Q Vi apud Donatistas paruuli^b baptizati sunt, nondū
scire valentes erroris eorum interitum, & postea
quam ad ætatem rationis capacem peruenerunt, agnita
veritate falsitatem eorum abhorrentes, ad ecclesiam Dei
catholicam per vniuersum mundum diffusam, ordine^c
antiquo per manus impositionem recepti sunt; tales ad
suscipiendum munus clericatus non debet impedire no-
men erroris.

Deusdedit p. 2.

Item Leo quartus † Ebrunio, & Adelfrido episcopis.

¶ Consanguineorum maleficia in nullo clericis obsunt,
nisi conscij fuerint. Cap. V.

† al. tertius.

Q Via p̄sulatus nostri (quod bene nostis) magiste-
rium non solum de sacerdotum: verumetiam de sæ-
cularium vtilitatibus debet esse sollicitum; propterea fra-
ternitatem vestram scire volumus, hunc p̄sentem p̄f-
byterum ad sedem Apostolicam venisse, nobisque violen-
tiam, & excommunicationem suam per ordinem retulisse:
quod etiam sine iusto legis tramite illi sua fuisse abla-
ta^d ecclesia, similiter indicauit: quam alius dato munere
sacerdos zelo ductus inuidiæ vsurpare p̄sumpsit. Inde
parentes eius magno dolore compulsi p̄sbyterum il-
lum, qui suam tenebat ecclesiam, mox comprehenderūt,
& ei oculos eruerunt. Tamen ipse sæpe dictus sacerdos
dicit, quod absque sua voluntate^e, & sine eius consilio
hoc sit peractum. Quod sit ita est, vt ipse nobis suo ore
testatus est, vobis magnopere prouidendum est, vt si ca-
nonice^f ipse excommunicatus non est, canonica super
eum fiat remissio^g.

Digestis tit. de poenis, l. crimen.

Cap. VI.

Crimen, vel poena paterna nullam maculam filio in-
fligere potest. Namq; vnusquisque ex suo admissio^h

Lib. 48. tit. 9. l. 26.

ficio, arg. 24. q. 3. c. 2. ipse tñ ep̄s non debet conqueri de
consanguineis, si credit, q̄ ita acerbè eum puniant. Sed
nunquid tenetur eis remittere actionem iniuriæ, cum
sciat, q̄ si non remiserit, interficient eum fratres sui?
dum tamē ipse eis nihil dicat: sed rancorem tenetur di-
mittere. 90. d. si quis contristatus.

g ¶ Remissio.] Nullam enim poenam patietur iniuste
excommunicatus, vt 9. q. 3. non debet. absit enim, vt in

Crimen.] ¶ Ex suo admissio.] Non enim debet ali-
quis

quis alieno odio pragrauari. C. de inoffi. test. si quis in suo. §. legis & hoc est verum in pœnis: secus in usu, capionibus, quia vitium transit ad heredem. ff. de acqui. pos. Pomponius. Item quod hic dicitur, regulare est, vt 56. dist. vndecunque. & c. nasci, & c. faris. in casu tamen quan-

forti subiicitur, nec alieni criminis successor cōstituitur. Idque diui fratres Hieropolitani rescripserunt.

Item ex concilio Toletano 4 c. 62.

¶ Perfidia parentum filiis obesse non debet. Cap. V II.

Ezech. 18.

Iudæi baptizati, si postea pręuaricantes in Christū quilibet pœna damnati extiterint, à rebus eorum fideles^a filios excludi non oportebit: quia scriptum est: [Filius non portabit iniquitatem patris.]

Item Augustinus ad Bonifacium, epist. 23.

¶ Non imputantur peccata parentum ijs, qui ab eis personaliter diuisi probantur. Cap. V I I I.

luc. 6. c. 417.

† al. admixtum.

Ezech. 18.

Amitaque cum homo in seipso est, ab eo, qui genuit eum^b, alter effectus peccato alterius sine sua consensione^c non tenetur obnoxius. Traxit ergo reatum^d: quia vnus^e erat cum illo, & in illo, à quo traxit; quando, quod traxit, admissum^f † est. Non autem trahit alter ab altero quando sua vnoquoque proprio vita viuente iam est, vnde dicatur; [Anima^g, quæ peccauerit, ipsa morietur.] Vt autem possit regenerari per officium voluntatis alienæ, cum offertur consecrandus^h, facit hoc vnus spiritus, ex quo regeneratur oblatus.

Hinc etiam Gregorius in lib. 26. Moralium, c. 8. in c. 35. Iob.

¶ Ei qui imitatur, impietas alterius nocet. Cap. I X.

Ioba. 35.

Hominiⁱ, qui similis tui est, nocebit impietas tua; & filium hominis adiuuabit iustitia tua. Humana impietas ei nocet^k, quem peruertendo inquinat: & rursus eum adiuuat nostra iustitia, quæ à prauis actionibus mutat. Nocere enim vel iuuare nesciunt ea, quæ^l vel à bono corrumpere, vel à malo permutare non possunt.

Exo. 30.

Ecōtra Dominus ad Moysen: [Ego sum Deus zelotes, qui visito^m peccata patrum in filiosⁿ vsq; in tertiā,

quandoque aliter inuenitur de temporali pœna, vt 6. q. 1. verum. & c. ex merito. 15. q. vlt. cum multæ. & 14. q. 3. §. is. ita. su. q. 1. fertur. 8. q. 1. audacter. & dist. 48. §. ecce, cū multis alijs capitulis.

a [Vdæi.] ¶ Fideles. Sed nihil speciale constituitur hic circa Iudæos. idem enim fit in filiis aliorum damnatorum. C. de bo. dam. Auth. bona nisi in damnatis crimine laesa maiesta vt 6. q. 1. §. verum. Præterea si conuertantur filij ad ecclesiam, non possunt eos parentes exheredare. extra de lu. Iudæi. Quid iuris sit de filiis hæreticorum, dixi 23. q. 7. in princ. lo.

Iudæi filios suos ad ecclesiam conuersos exheredare non possunt.

Am. CASVS. Dñ hic q ex quo filius à patre suo diuisus est, & alter effectus patris delictum, filium non grauat, si filius non consenserit: sed peccatum originale filius à patre contraxit: quia tunc non erat alter ab eo: immò vnus cum ipso: quod crimen contrahitur ab Adam: & sicut per alienum officium quis nesciens regeneratur, ita nesciens peccato originali coinquinatur

b ¶ Genuit eum. Siue de natiuitate in vtero, siue de natiuitate ex vtero.

c ¶ Consensione. Sed nec tunc dicitur teneri peccato alterius: sed suo, scilicet cum consentit ad peccatum alterius su. dist. 56. vndecunq; inf. 15. q. 8. c. 3. contra inf.

23. quæst. 4. ita. & c. si quis à catholica.

d ¶ Reatum. Id est, causam reatus, scilicet originale peccatum. ex hoc c. colligitur, quod aliud est in via, aliud in inuio. nam non potest quis peccare per alium licet possit saluari per alium, vt de pœ. distin. 1. tres. & de cons. dist. 4. quæris, & bonum simile est in lege. nā dicit lex, q si quis habet filium & postea creatur decurio; iste non dicitur filius decurionis: sed illi tantum, qui postea geniti sunt C. de decur. l. vlt. ff. eo. l. 2. §. in filiis.

e ¶ Vnus. Partus enim pars viscerum est, vt ff. de vent. in spi. l. 1. §. 1. licet sit arg. contra de consec. distinct. 4. q. quidquid.

f ¶ Admissum. Id est receptum.

g ¶ Anima. Sicut Dominus, per Ezechielem ait, vt inf. 24. q. 3. si habes.

h ¶ Consecrandus. Id est, baptizandus. Ioan.

Homini. CASVS. Dñ hic, q malitia alteri^p nō nocet alij, si per eam non corrūpatur, sed sua tātum Et primo ponuntur verba Iob vsq; ibi, [Humana.] Deinde ponunt verba Grego. exponentis verba Iob.

i ¶ Homini. Verba

Iob sunt vsque ibi, [Humana.] verb. Grego. verba Iob exponentis.

k ¶ Nocet. Exemplo.

l ¶ Ea quæ. Sicut sunt illa, ex quibus exempla non sumimus, vt venustas corporis, ægritudo.

ECONTRA. CASVS. Hastenus probauit. Gratia peccata parentum filiis non nocere. Nunc probat Gratia. econtra auctoritate Moyfi, q filius pro peccato patris punitur. Sed statim rñdet per Aug. dicentem, hoc non contingere propter inæqualitatem iudicii, sed propter clementiam Dei, qui nō punit alium pro alio etiam corporaliter, nisi tertia vel quarta generatio veniat.

m ¶ Visito. Id est, postea visitando ad poenitentiam ex pecto vsque ad senium. s. quousque videatur tertia & quarta generatio, quod est dicere, vsque ad finem vitæ sic Aug. exponit vnde & sic licet mihi exponere.

n ¶ In filios. Istud potest intelligi ad literam, & hoc ideo dicit, quia homines non consueuerunt ultra vi-

M m 4 uere.

r De conse. dist. 4. quæris & c. si ad matris. & hic videas qd not. ext. de tēpo. or. quæsitū. in glo. si. infra. & c. Arch. In via, & in inuio distent.

Partus est pars viscerum.

Delictorum
quadrumplex
est genera-
tio.

vere. Vel potest intelligi mystice. nam prima generatio
dicitur primi motus: & isti non puniuntur, de quibus dictum
est: Beatus qui allidet paruulos suos ad petram. Secun-
da generatio dicitur cogitatio. quæ non punitur. de pœ.
dist. 1. cogitationis. Tertia dicitur consensus: & iste pu-
nitur. nam facientem.

& consentientem par.
pœna constringit. 2.
2 q. 1. notum. Quarta
est opus; ista simili-
ter punitur in filios
cum sint imitatores
paterni sceleris: 2.
illas non. su. ea q. 1. ci-
to turpem. Aliter nu-
merantur iste quatuor
generationes. de pœ.
d. 1. super tribus.

a ¶ Rediturum. Id
est, usque in tempus
filiorum, & ultra eos
expectaturum ad pœ-
nitentiam de peccatis
suis.

b ¶ Inæqualitate.]
ut alij peccet, & alij
puniantur, prout se-
quitur: & est una di-
ctio inæqualitate. &
hæc verba licet non
inæqualitate, sūt ver-
ba Aug. & auctoritas
ista facit ad proposi-
tum G. expositio ve-
ro contra eum.

c ¶ Venerit] Id est,
nisi cum vitā finie-
rit. Ioan.

CUM ERGO.
CASVS. Dixit supra
Gratia. q. peccatum
patris filijs imputa-
ri nō debet, & quod
per ignorantiam ex-
cusantur. Sed cum
Inno. dicat, quod
baptizati ab hæreti-
cis scienter promo-
ueri non possunt, pa-
tet, quod infantes ab
hæreticis baptiza-
ti, cū ipsi iuxta Afri-
canum conciliū va-
leant promoueri, sola
ignorantia excusen-
tur. Nam ut ait Aug.
peccata patrum filijs
non imputantur: nec
spirituali pœna pp
hæc puniuntur. qua-
re ab officio & bene-
ficio ecclesiæ ppter
hæc priuari non de-
bent, cum sit pœna

spiritualis praterea si excusatur qui ignoranter à simo-
niaco ordinatur: ergo iste de quo dictum est in thema-
te, excusandus est: quia per ignorantiam simoniace or-
dinatur. Innoc. sup. 1. q. 1. ventum est. in fin. Africanum
concilium sup. ead. q. placuit. Sicut Aug. 24. q. 3. si ha-
bes. Urbani. sup. 1. q. 1. si qui à simoniacis.

d ¶ Cum ergo.] Hic ostendit q. ignorantia excusat in-
fantes ab hæreticis ordinatos: & à simili videtur excu-
sandus cui ignorantia pater ecclesiam adeptus est.

e ¶ Ignorantia.] Sed non semper de pœn. dist. 2. scien-
dam. & inf. c. prox. turbatur. §. notandum.

¶ quartam generationem,] licet non inæqualitate iu-
dicii sed magnitudine clementiæ Augustinus asserit
hoc dictum ita dicens: [In tertia, & quarta generatione
peccatum patrum se Dominus comminatur in lege fi-
lijs redditurum, non inæqualitate iudicii, ut alijs pec-
cent, & alij puniantur, sed magnitudine clementiæ: dū
semper expectat ad pœnitentiam, & quod in prima ge-
neratione delinquitur, non prius corrigit, & emendat,
nisi & tertia, & quarta generatio venerit.] Cum er-
go^d de baptizatis ab hæreticis Innocentius scribat:]
Lex est ecclesiæ ijs, qui ab hæreticis baptizati sunt, per
manus impositionem laicam tantum communionem
præbere, nec ex his aliquem in clericatus honorem vel
exiguum subrogare.] patet, quod infantes, qui ab hære-
ticis baptizati sunt, sola excusat ignorantia, ut iuxta
illud Africanum conciliū ad suscipiendum clericatus of-
ficiū non eos impediatur nomen erroris.

Item sicut Augustinus scribit ad Auxiliū episco-
pum epist. 75.

Cap. X.

Nam imputantur filijs peccata parentum, quæ post eo-
rum natiuitatem à parentibus comittuntur; nec
peccatis parentum spirituali pœna filij sunt plectendi.

¶ In aliquot vetustis exemplaribus & caput hoc, & sequentia
quæ ad finem questionis coniuncta sunt superiori. Nam sententijs
hinc inde acceptis, verba ferre de suo (q. saepe facit) in his Gratia-
nus affert. Et huius quidē patris sententia est apud Augustinū
loco indicato Verba autē ipsa referuntur infra 24. q. 3. sic habes

Officio autē, vel beneficio ecclesiæ priuari, spiritua-
lis pœna est: non igitur hanc ex peccato patris promere-
tur filius. Item si excusatur^h qui ignoranter à simonia-
co ordinatur, ut supra in cap. Urbani legitur, & iste
excusandus estⁱ, qui per ignorantiam simoniace or-
dinatur.

2 Sed obijcitur illud Gregorij 2.

a ¶ Gregorij.] In aliquot vetustis codicibus legitur, Augusti-
ni. Anselmus vero citat ex Alexandro secundo.

¶ De ecclesia quæ pactione consecratur. Cap. XI.

Ecclesia, quæ pactione^k consecrata fuerit potius exe-
crata, quam consecrata dici debet.

f Non imputantur filijs.] Sup. ead. q. placuit.

g ¶ Pœna.] Scilicet excommunicationis. infra. 24.
q. 3. si habes. sed alia bene extra de fil. presb. c. 1. & inf.
eo. q. 1. c. 1. & ideo sophistice procedit de vna ad aliam.
Argu. contra. 30. dist. c. 1.

h ¶ Item.

sup. q. 1. ventum.

sup. ea. qui apud.

sup. ea. q. 1. si qui à
simoniacis.

Ans. l. 5. c.

h ¶ Item si excusatur.] Ut sup. ea. q. 1. si qui à simoniacis.
i. & Excusandus est.] Excusantur a reatu criminis; sed
non quin priuentur beneficio. infr. ead. q. 5. capit. 1. &
cap. presentium.

S E D O B I I C I T V R. Hæc est secunda pars quæst. in
qua probatur contrarium per tres auctoritates. lo. de
Fant.

K Ecclesia.] ¶ Pactione.] Infra. 8. q. 2. Eleutherius.
contra. Sol. aliud est non prius consecrare nisi ali-
quid ex pacto detur vel promittatur, quod hic penitus
reprobat, aliud est post dedicationem pacisci de annuo
redditu

Cōsecratio
an possit ue-
ri interue-
niente pro-
missione.

redditu ex oblationibus ecclesiæ suggerente episcopo, & eius ecclesiæ presbyteris pro futuro quod ibi fieri permittitur. H. contra 7. q. 1. episcopus. 3. ca. q. 1. non nocet. Sed dic, q̄ hic non fuit consecrata in forma ecclesiæ; & ideo debet consecrari. de consec. dist. 1. ecclesiæ. Vel dic

in

Iosue 6. & 7.

1. Reg. 25.

Exod. 9.

1. Reg. 4.

Iosue 7.

1. Reg. 4.

Psal. 77.

Item peccato^a ciuium, thesauri Hierico anathematizati leguntur: Vnde Achan, qui regulam auream, & quedam alia pretiosa furatus est, de anathemate dicitur tulisse. Item peccato Amalechitarum, animalia eorum iussa sunt interfici: quib. quia Saul pepercit, audiuit à Samuele: [Nescis, quia peccatū ariolandi est repugnare, & quasi scelus idololatriæ nolle acquiescere? Item peccato Aegyptiorum possessiones eorum grandini traditæ, iumenta, & primogenita eorum, morte cōsumpta sunt. Item peccato Israelitarum, arca Domini Philistæis tradita est. Si ergo quæ sensu carent, ut ecclesiæ, altare, arca Domini, lapides Hierico, uel execrantur, uel peccatoribus traduntur, uel anathematizantur, uel grandine deuastantur; si ea, quæ uim intelligendi non habent, ut animalia Aegyptiorum, & Amalechitarum, peccatis hominum perduntur morte; patet quod nullum excusat ignorantia criminis; maxime cum ex eo utilitas deferatur ignorantibus; ueluti si quispiam de latrocinio, & rapina filio suo ignoranti diuitias congregat, non excusat filium ignorantia; quin post mortem patris cogatur reddere male acquisita^b. Item peccato Achan plebs Israelitica in manibus hostium tradita est. Item peccato filiorum Heli, populus in manu^d Philistinorum corruit. Peccato quoq; plebis electi eorū saepe sunt impediti, & tandem cum eis propheta ducti sunt captiui.

3 His ita respondetur. Insensibilia, & irrationabilia peccato hominum uel execrantur, uel anathematizantur, uel morte perduntur, non participatione peccati, sed causa sacramenti^c, uel detestatione peccati, uel flagello^f delinquentiū. Causa sacramenti, ut thesauri Hierico, & animalia Amalechitarū. Hierico enim Luna interpretatur & significat mūdū istū; Amalechita interpretantur lingentes sanguinē, & significant cupidos, & auaros, & demones. Israelita interpretatur uiri uidētes Deū, et significant multitudinē sanctorum. Lapidēs ergo, et thesauri Hierico anathematizantur; animalia Amalechitarū^h

in odium consecrantis hoc dici simile 24. quæstio. 1. pudenda. & ideo ita interpretatur Gratia. infra §. his ita. uersicu. in detestatione, quia reuera est consecrata.

ITEM PECCATO. CASVS. Hic probat quod unus punitur pro alio temporaliter: & primo per historiam de Achan. Secundo per historiam Amalechitarum. Tertiō per plagas Aegyptiorum. Quarto per arcam Domini captionem. Quinto per historiam filiorum Heli, quæ habetur 36. distin. legant. Sexto per prophetas propter peccata populi captiuos.

a Item peccato. Hic probat quod unus punitur pro alio temporaliter. primo per historiam de Achan. secundo per historiam de Amalechitis. tertio per plagas Aegyptiorum. quarto per arcam captionem. quinto per prophetas propter peccata plebis captos.

b Acquisita. Idem est de uirtute extra de usu. cum tu & est ratio, quia in uirtutem succedunt parentum. ff. de diuers. & tempo. præscrip. cum hæres, nam turpia

lucra sunt ab hæredibus extorquenda. ff. de calum. l. in hæredem. Arg. contra. C. ne ex delict. defun. l. unica. sed de canonica æquitare semper tenetur, etiam si nihil ad eum peruenit ex maleficio, ut dixi 16. q. 6. si episcopum.

e Achan] Et nōne iam dixit de peccato Achan, sic: sed nō de pleb.

d In mapu. Ideo repetit, ut addat de populo, de quo nihil dixerat.

HIS ITAQVE. Hec est tertia pars q. in qua dicitur quod septem de causis ali qui puniuntur propter aliorum peccata. lo. de Fant.

CASVS. Respondit Gratianus, q̄ ita punitur unus pro alio: hoc accidit uel ex cā sacramenti, uel ex detestatione peccati, uel ex imperitia patientiæ, uel ppter flagella eorum, qui delinquit opere uel consensu. Et ad hanc quadrimembrem diuisionem præmissas historias competenter adaptat.

e Sacramenti. id est, figuræ.

f Vel flagello. Aliiter numerat hic istos modos: & aliter exequitur in litera. g Hierico. Historia: Legitur in libro Iosue, quod Dominus anathematizauit urbem Hierico, & omnia quæ in ea erant, præter metalla, quæ in primitias operū Dei conseruabantur. Capta ciuitate, Achan filius Charmi furatus est clamydem coccineam, & centum siclos argenti, & regulam auream quinquaginta siclorum, & iratus est Dominus contra filios Israel. & cum Iosue mitteret tria millia expugnationum ad expugnandam ciuitatem. Hi, ceciderunt ex eis xxxvj. homines & ceteri fuerunt in fugam conuersi. Relatuinque est Iosue prostrato in terram quod populus aliquid tulerit de anathemate: & ideo illud acciderat populo. surrexit itaque ex præcepto Domini: & conuocato populo misit sortes per tribus: & cecidit fors super tribum Iuda. Secundo per familias, & cecidit fors super familiam Zare. Tertiō super domos: & cecidit fors super domum Charmi. Quarto super capita: & cecidit fors super Achan: & dixit ei Iosue: Fili da gloriam Deo, ei confitendo quid feceris, cumque confiteretur, iussit eum lapidari à populo, & familiam eius, quam habebat comburi.

h Amalechitarum. Historia legitur in 1. lib. Regum quod cum Saul ex præcepto Samuelis pugnaret contra Amalechitas, præcepit ut homines & animalia interficeret.

interfi.

punitur tēporaliter uel p alio.

interficeret. percussit ergo Saul Amalechitas, & omne vulgus interfecit: & apprehendit Agag Regem pinguis-
simum: & pepercit ei, & omnibus gregibus ouium & armentorum, & vniuersis quæ pulchra erant visu: nec voluit disperdere ea: quidquid fuit inutile, & reprobum, hoc destruxit & de-

molitus est. Dixitq; Dominus ad Samuel. Penitet me fecisse Saulem Regem, venitque Samuel ad Saul, & dixit: Quæ nam vox est gregum & armentorum, quæ resonat in auribus meis? Et ait Saul. Tulit populus oves & boues pingues ad sacrificandum, dixitq; Samuel, peccasti: quia melior est obedientia quam victima & ait Saul peccaui, sed hac vice supporta peccatum meum. Rediit ergo Samuel, cum Saule & iussit Agag adduci Regem pinguis-
simum, & interfecit eum, & in frustra conscidit.

a ¶ Ad examinandam. Id est, ut examinent cupida non cupidis. Alia litera est, ad terminandam.

b ¶ Animalia. Hic de flagello delinquentium. l. i. q. 1. reuertimini.

a ¶ Aegyptiorum. Historia. Legitur in Exodo, quod cum Pharaon nollet dimittere populum Israel exire de Aegypto percussit Dominus Aegyptum x. plagis, quæ in Exodo exponuntur.

d ¶ Eorum. Simile 16. q. 1. reuertimini.

e ¶ Indetestationem. Hec est detestatio criminis.

f ¶ Ecclesia. De consecratione. 1. Arrianorum. & c. ecclesia. ista duo ca. male inducit Gratianus. Arrianorum ecclesie, non consecratur à catholicis in detestationem criminis: sed quia non fuerunt consecrata in forma ecclesie: ergo melius potuisset inducere. sup. ea. q. ecclesia, quæ pactione.

g ¶ Sanctificationem. Supra ea. q. 1. qui studet.

h ¶ Carebant. Id est, extra formam ecclesie consecrabant, aliàs falsum esset.

i ¶ Item populus. Hic addit quartam.

SIC ET NAVICULA. CASVS. Nunc redit Gratianus ad propositum, ut probet alios puniri pro peccatis aliorum. Et primo per exemplum Iona. Secundo per peccatum David populum numerantis. Tercio per paruulos Sodomitarum. Quarto per paruulos Dathan & Abiron. Quinto per Chanaam, qui patre peccante factus est seruus. Sexto per successionem Giezi. Septimo per reliquias

interfici iubentur ad examinandam cupiditatem Israelitica plebis; & ut significaretur, quod muri vitiorum, & huius mundi thesauri, qui per lapides, & thesauros Hierico designantur, irrationabiles quoque vitiorum motus, qui per animalia Amalechitarum intelliguntur, non debent transire in sortem sanctorum Animalia vero Aegyptiorum, & possessiones eorum, & primogenita grandine, & morte consumpta sunt, ut in illis punirentur, quorum foelicitate latabantur: & ut daretur intelligi, quod mundus peribit, & concupiscentia eius. Sed & terra Israelitarum in salsuginem versa est, & segetibus eorum imbres aduersi sunt, animalia eorum sterilitate, & morbo confecta sunt; ut auctorem suum, quæ per beneficia cognoscere noluerunt, saltem inter supplicia sentirent. In detestationem vero peccati, pecunia Simonis damnata est, cui dictum est: [Pecunia tua tecum sit in perditionem: quia existimasti donum Dei pecunia possideri.] In detestationem quoque eiusdem criminis altare, & ecclesia, quæ per simoniam consecrantur, non tam consecrari, quam execrari dicuntur: quia qui interuentu pecunie oleum consecrationis effundit, non consecrare, sed execrare dicendus est. Hinc est, quod B. Gregorius ecclesias ab Arrianis consecratas iterum consecrari precepit: quia sanctificationem & consecrationis, quæ non nisi in fide Trinitatis perficitur, prestare non poterant, qui fide carebant. Arca vero, & propheta peccato suorum ciuium hostibus traditi sunt. Electi quoque, qui murmure eorum impediti sunt, non in poenam criminis, sed in experimentum, & exemplum patientiæ hæc passi sunt. Item populus, qui peccato Achana, & filiorum Heli in manibus hostium traditus est significat subditos corporaliter flagellari, ut inter ipsa flagella, peccata prelatorum feriantur: sicut Achana sorte deprehensus, lapidibus obrutus est.

Sic et nauicula Iona periclitatur, ut fugitiuus sorte deprehensus fluctibus immergeretur. Aliquando pro meritis prelatorum deprauatur uita subditorum, ut prelatis suis subditi fauentes ad malum cum eis simul corruant sicut filii Israel, diu portantes peccata sacerdotum, tandem cum eis ceciderunt in manibus hostium. Item David populum

Iudeorum. Ostendit per quatuor successores Achab Nono per Idumæos, qui descenderunt ad Esau.

K ¶ Iona. Historia. Legitur in Ionat, quod cum vellet Dominus Ionam mittere in Niniuem, ut predicaret: surrexit Iona ut fugeret à facie Domini in Tharsis: & descendit in

1. Io. 2.

Psal. 106.

Act. 8.

De consec. dist. 1. c. Arrianorum.

Iona. 1.

2. Reg. ult.

in Ioppem, & intrauit nauem euntem in Tharsis, & descendit ad inferiora: & dormiuit sopore graui. cum autem tempestas immineret, miserunt sortes, ut scirent cur hoc accideret: & cecidit sortis super Ionam. At ille dixit ad eos: mittite me in mare: quia propter me hoc accidit vobis, & miserunt. & statim cessauit tempestas.

l ¶ Pro meritis. Infra 6. q. 1. ex merito, inf. 2. q. 7. c. 1.

m ¶ Portantes. Id est, tolerantes.

n ¶ David. Historia. Legitur in secundo libro Regum, quod David precepit Ioab principi militiæ, ut populum numeraret: numerauit ergo, & dedit numerum Regi. & factus est sermo Domini ad Gad prophetam, dicens: Vade & loquere ad David, hæc dicit Dominus, Elige unum de tribus quod uolueris: aut septem annis veniet

veniet tibi fames in terra tua: aut tribus mensibus fugies inimicos tuos: aut tribus diebus erit pestilentia in terra tua. Cum autem David ultimum elegisset, misit Dominus pestilentiam in Israel a mane usque ad tempus constitutum: & mortui sunt de populo extra Hierusalem.

Prou. 14. secundū

70.

Gen. 19.

Num. 16.

Gen. 95

Matth. 27.

4. Reg. 5.

3. Reg. 21.

Hiero. ad c. 1.

Matth.

Malach. 1.

inf. 24. q. 1. non turbatur.

numeravit: quo peccato gladius Domini desecuit in populo. Sed in lata gente gloria regis est, in diminutione plebis cōtritio principis. Qui ergo de numerositate sue gentis superbiuit, iure in eius diminutione punitus ē. Itē paruulos Sodomitarū non excusauit ignorantia, quin pro paterno scelere caelesti igne cōsumerentur: sed igne hoc pena illis diminuta est; quib. successio paterni sceleris est adēpta. Pariter ēt demonstratū est peccatis parentū, paruulos aliquādo corporaliter flagellari. Illud idem intelligendū est de paruulis, qui peccato Dathan, & Abiron vini ascenderunt ad inferos. Itē Chā peccante, Chanaā filius eius maledicitur: Giezi delinquente, lepra transmittitur ad posteros. Iudæis clamantibus (Sanguis eius super nos, & super filios nostros.) et reliquie eorū pena mortis Christi addictæ sūt. Achab quoq; peccāte, posteri eius: regni solium amiserunt: & qui de eius semine in regno Iudæ nati sūt, vsq; ad purgatā labē illius familiæ, a genealogia Domini sunt exclusi. Odiū quoq; Esau (vt Malachias testatur) trāsiuit ad Idumæos. Ex quib. omnib. colligitur, quod ignorantia peccati nō excusat. Sed his exemplis non probantur teneri peccato aliorū; nisi imitatores nequitie eorum. Qui cunque. n. de semine Esau, & ceterorum ad Deum conuersi paternam malitiam detestati sunt: non odium, sed Dei clementiam experti sunt.

Item vt Ambrosius ait sermone vndecimo.

Turbatur^a nauicula Petri, in qua erat Iudas: quia, qui suis meritis erat firmus, turbatus est alienis.

^a Huius etiam capitis sententia sumpta est ex sermone xi. Ambrosii, & lib. 5. c. 1. comment. ad c. 5. Luca. ipsa autem verba habentur inf. 24. q. 1. non turbatur.

Ignorabat aut Petrus peccatū Iudæ. Non ergo ignorantia excusauit illū. Sed turbatio hęc nō peccati coin-

rusalem lxx. millia hominum cumque extendisset Angelus manum suam super Hierusalem, vt percuteret eā, aperti sunt oculi David, & videns Angelum exclamauit dicens: Ego sum qui peccaui. conuertatur obsecro manus tua super me, & contra domum patris mei. Tunc autem pepercit ei Dominus, & iussit Angelo, vt manum suam contineret.

^a In lata. Hoc soluit statim.

^b In diminutione. Arg. q in eo punitur quis, in quo deliquit. inf. 17. q. 4. frater. inf. 16. q. 1. reuertimini. inf. 12. q. 2. de viro, & c. qui, & humanis. sup. d. 81. valet.

^c Paruulos. Historiam habes 42. d. §. 1.

^d Pariter. Hic habetur alia responsio.

^e Flagellari. Licet etiam in eis crimen paternum nō timeretur.

^f Chanaam filius. Et ideo maledixit Chanaam, & nō Cham, quia Dominus benedixit ei: & ideo non fuit ausus ei maledicere, vel ratio in lege est, vt it. quod metus cau. isti quidem,

^g Etiam reliquie eorum. Id est, isti additi sunt pena propter mortem Christi.

^h Addictæ. inf. de poenit. d. 3. §. ecce.

ⁱ Achab. Historia. Iste Achab fuit Rex Israel maritus Iezabel nequissimæ mulieris: cuius filiam duxit in uxorem Ioram Rex Iuda filius Iosaphat.

cuius filios nepos & pronepos. s. Ochozias, Ioas, & Amazias, qui & ipsi succedentes sibi inuicē reges Iuda fuerūt, in generatione Domini a Mathæo pratermittuntur: sed a Ioram transitum facit ad Oziam, qui fuit quartus post eū. qā dictum fuit per prophetam in throno regni, quemquā nō esse sessurum de domo Achab vsque ad quartam generationem, quod intelligendum est de merito vite, quia tres precedenti fuerunt reges, sed tamen mali fuerunt.

^k Posteri eius. Euangelista enim transitum facit a Iorā vsque ad Oziā, q fuit quartus ipost eū: qā dictum erat per Heliam prophetam in throno regni, quemquam non esse sessurū de domo Achab. nisi in quarta generatione. tamen illi tres qui omitti fuerūt bene sederunt in throno: sed dicuntur nō sedisse ex merito. l. Esau. Historia. Legitur in Genesi, q Dñs Iacob dilexit: Esau autem odio habuit. Esau autem dictus est Edom: vnde & Idumæi, q ab ipso nati sunt: ad quos testante propheta Ma-

1 Vnde dic q exclusi i. pratermissi Matthæo in euangelio: vbi isti inter alios non cōnumerant. Archid.

lachia, trāsiuit odium Domini.

l. Esau. Qui alio nomine dicitur Edom. Inde dicuntur Idumæi, quasi Edomæi.

ADDITIO. Ad istos testāte propheta Malachia trāsiuit odiū Domini. etenim de Esau legitur ibidem, q Dominus dilexit Iacob: Esau autem odio habuit. Archid.

SED HIS. CASVS. Responder illos pro peccatis aliorum puniri, qui sunt imitatores nequitie ipsorum, alias non.

m. Exēplis. s. postremis de Chan, Giezi, Achab, Esau, Ioan. de Fan.

Turbatur nauicula. CASVS. Adhuc ostendit, q iustus punitur pro impio, vt Petrus pro Iuda: sed illa turbatio non fuit peccati coinquinatio, sed temporalis persecutio, & ita prädicitis auctoritatibus non probantur simoniaci, pro quibus ignorantibus pecunia data sit.

n. Turbatur. inf. 24. q. 1. non turbatur. inf. 7. q. 1. aduersitas. inf. de consecr. d. 1. in sancta.

NOTA N-

NOTANDVM. Hæc est quarta pars questio. in qua distinguit inter ignorantiam iuris, & facti. lo. de Fan. CASVS. Hic innouit Gra. talem distinctionē. Ignorantia alia facti, alia iuris. Facti, quod scire non oportet, ut si apponatur tibi ignorantia idolothitum ad comedendum:

tacti, quod scire oportet, ut eorum quæ dicta sunt per prophetas de aduentu Christi. Ignorantia iuris, alia iuris naturalis, quæ omnib. adultis damnaibilis est. Alia iuris civilis, quæ in dāno vitando nulli nocet. In tali casu, scilicet, si minor filiofamilias pecuniam dederit mutuam, repetit: sed maior non repetet, vel si talis casus incidit, ut successione sine iudice diuidas cum alio, quem putabas coheredem, cum non sit, vel si soluas per errorem, vel promittas pecuniam indebitam iure naturali tantum, vel tam iure civili, quam naturali: sed in delictis ignorantia iuris nullum excusat.

Ignorantia
est duplex. I.
facti, & iuris

a [Omnis ignorantia] Est ignorantia facti, & ignorantia iuris. Ignorantia facti semper excusat, siue ignoret de alieno facto, siue de proprijs, dum tamē probabi-

lis sit. Ignorantia proprii facti excusat, ut 34. q. 2. in l. eum, & 1. q. 1. si qui a simoniacis. magis tamen excusat error in alieno facto quam proprio, quia probabilis est ignorantia in alieno facto, ut ff. pro luo, l. ult. sed non est verisimile, quod quis dubitet siue erret de proprio facto, vel de propria re, ut C. de rescin. ven. quisquis. Licet autem sit ignorantia de alieno facto dum tamen non sit probabilis; non excusat, ut 12. q. 2. qui, & humanis. 16. d. quod dicitis ad hoc autē, ut quis probabiliter dicatur errare, non requiritur, quod sit nimis scrupulosus, & diligens, & curiosus in inquirendo: nec quod sit nimis negligens, & dissolutus non inquirendo, ut ff. de iur. & facti ignor. nec supina. Ignorantia iuris, alia est iuris naturalis, alia iuris canonici siue civilis. Ignorantia iuris naturalis neminem excusat, quia ibi nihil interest in vitio decipere, vel decipi, ut 16. q. 1. si cupis. & C. de in ius vocan. l. 2. & de hac ignorantia dicitur: Ignorans ignorabitur. 37. dist. 5. ult. 38. dist. in qui ea 1. Ignorantia iuris canonici siue civilis neminem excusat, ut 38. dist. si in laicis, & c. quæ ipsis, & hoc intellige cum ius tale est, quod aliquis de facili per seipsum scire potuit, vel etiam per alios, dum tamen habuerit copiam iuris peritorum, ut ff. de iur. & sac. ign. regula, & ff. de bon. posses. in bonorum, ubi enim de bona fide agitur, non est de iuris apicibus disputandū, ut ff. man. si fideiussor. quædam, & hæc vera sunt, nisi sunt milites 2, rustici, minores, & mulieres istos enim excusat iuris ignorantia. Itē iuris ignorantia, si est de damno vitando, excusat: si est de lucro captando non: ut ff. eod. iuris. Si quæras ergo quæ sit differentia inter has quatuor personas, & inter alias quantum ad ignorantiam iuris, cum nulli noceat in damno vitando, ut d. l. iuris, dic. quod licet omnibus alijs noceat in lucro, non tamen istis; aliter non esset aliquod spe-

ciale in istis. Sed tamen not. differentiam inter istas quatuor, quia non concedo, quod mulieribus, & rusticis noceat in lucro, nisi ubi expresse inuenitur, quod not. 3 nam nocet quandoque, ut C. eo. si emancipata. alias ubi expresse inuenitur, sed ubi non inuenitur expresse, non

quinatio, sed corporalis persecutio intelligitur; quia meritis malorum nonnunquam adeo pramuntur boni, ut eorum turbetur firmitas. Non itaq; his auctoritatibus simoniaci probantur, pro quibus ignorantibus pecunia data est. Non ergo potest probari iste reus criminis, cuius non habuit conscientiam.

4] Notandum quoq; est, quod non omnis ignorantia^a aliquē excusat. Est. n. ignorantia, alia facti, alia iuris. Facti, alia est eius facti, quod oportuit cum scire: alia, quod non oportuit eum scire. [Quod non oportuit eum scire: sicut Apostolus ait: [Si quis infidelium vocauerit vos ad cenam, & vultis ire, quidquid vobis appositum fuerit, comedite, nihil interrogantes. Si quis vobis dixerit^b hoc idolis immolatum est, nolite comedere^c.] Ecce quod vocatum ad cenā non oportuit^d scire carnes sibi appositas fuisse idolis immolatas. Quod oportuit eum scire, sicut ignorantia Iudeorum^e, & reliquorum infidelium, quia ea, quæ a prophetis de Christo fuerunt prænnuciata, adhuc ignorant esse cōpleta unde a Iudeis adhuc expectatur uētur^f. Hæc neminē excusat. ¶ Itē ignorantia iuris, alia naturalis, alia civilis. Naturalis omnib. adultis damnaibilis^g est. Ius uero civile alijs^h permittitur ignorare, alijs non. Iuris civilis ignorantia nemini obest in damno vitando, si negotiumⁱ inde contigerit, ut si minor pecuniā dederit filiosfamilias^j, repetit: in

1. Cor. 10.

non subuenitur eis. Subuenitur. n. eis in Velleiano, & in alijs casibus not. C. eod. l. vlti. Sed militibus, & minoribus ubique subuenitur, nisi ubi expresse inuenitur, quod non sit subueniendum. Item ignorantia iuris civilis siue canonici nocet omnibus in damno vitando, ut in temporalibus præscriptionibus, quia præscriptio introducta est ad rigorem iuris conferuandum. idem est in constitutione, si quis in tantam. C. unde vi. H.

b [Dixerit] Ar. quod ad dictū vnus statim aliquis teneatur, & possit credere, ut 22. q. 4. innocens. De hoc no. 23. q. 4. quā magnum, & 11. q. 3. non solum in prin.

c [Nolite comedere.] Expresse ergo nocent, non tacite arg. ff. de cond. & demon nonnunquam, & ff. de euc. serui venditor, diuersa est. n. causa voluntatis expressæ, & eius quæ inest. ff. de ver. obli. cum qui certarum.

d [Oportuit.] Hæc non excusat, cum sit iuris naturalis. 38. d. quamuis.

e [Iudeorum.] Hæc ignorantia iuris etiam dici potest, eo quod ignorabant prophetas: quia si eos intelligerent, non ignorarent facta eorum, id est, Christum natum.

f [Damnaibilis.] Velut de patronis abiq; venia impetrata in ius non vocandis ab eorum libertis: nec. n. in ea re parcendum est rusticitati, cum naturali rōne huiusmodi personis honor debeat, ut C. de in ius voc. l. 2.

g [Alijs.] Non in lucro captando, quia in damno vitando omnibus. ff. de iur. & facti igno. l. iuris ignorantia.

h [Negotium.] Id est, si errat in contractu: nam aliter est in maleficio, in quo nec etiam minor excusatur 4. C. si aduer. delic. l. 1. & 2.

i [Filiosfamilias.] Maiori. nam tunc potest repetere. ff. de min. verum. in fi. Si autem filiusfamilias minor esset: non repeteret, b consumpta esset, vel deperdita. ff. eo. tit. si minor.

3 Quasi

3 Cum in glo. concor. l. fina. & ibi Barto. C. de iur. & facti igno. & ff. in l. iuris. C. qui admittit est de mente Bar in l. in ver. quæ gl. C. de iur. & facti igno. & plenè per Doc. moder. in l. 1. §. nūciatio. ff. de ope. non nūc. post Bar. in ibi in vl. col.

Liberti patronū in ius sine venia vocantis rusticitatis parcendum non est 4 Sub. nisi quatenus miseratio atatis, & c. ff. de mino. auxilium. Archi.

Ignorantia
iuris est duplex.

1 De hac materia not. 27. d. in sum.

Ignorantia iuris quatuor gñā personarū excusat 2 Sub. qui per rem publ. occupantur in castris, quos magis armati scire imperator, quā leges Arch.

a [Quasi delictum est.] ff. ad Maced. l. 2. & bene dicitur, quasi delictum, nam si vere esset delictum, nec minori subueniretur.
b [Sine iudice.] Secus si per iudicem ff. famil. ercisc. cū putarem, & hoc cum fidei & confessionem eius iudex secutus

Si est odiosa, vel sciens soluit, vel ignorans: si ignorans, aut ius, aut factum his duobus casibus non repetit. ff. de condi. inde. qui exceptionem. alias si rigore iuris conseruandi gratia est exceptio introducta: hic sciens si soluit, non repetit. ff. de condi. indeb.

Julianus. si ignorans, repetit secundum Pileum. cum illa exceptio sit perpetua, & non odiosa. Alij vero contra, nā & post sententiam remanet debitum naturale: quia sententia de iure civili est, & ideo ea, quæ iuris naturalis sunt, tollere non potest: 3. quare si soluat, non repetit: ar. ff. de cond. indeb. Julianus. Si autem dubitatur an temporalis, an perpetua, hic repetit. ff. de condi. indeb. sufficit.

d [Repetis.] Hoc tñ intra biennium, & hoc cū promittit spe futurae numerationis.
e [Quis.] [Poterat] Et ita dupliciter eū excusat.

Qvod vero. hæc quaestio diuiditur in tres partes. In prima parte probat, qd filij non possunt tenere beneficiū emptum à patre cum erat puer. Secunda ibi, [Hoc autē.] Tertia ibi, [Et hæc.] lo. de Fant.

CASVS Hic intitulatur quinta quaestio, qua querit an liceat ei esse in ecclesia, vel fungi ea ordinatione q̄ paterna pecunia est assecutus igno- rāter. De primo casu quid iuris sit, dñ in primo capitulo. De

Ecclesiam a patre emptā utrū q̄s possit retinere. Ordine quē pater emit, an q̄s possit fungi.

maiore uero quasi delictum est^a. Item si successionem etiam tibi maiori delatam cū alio sine iudice^b diuidas, putans testamentum iure subnixum, cum non esset, solidam successionem obtinebis: vel si id, quod nullo iure debuisti, aut iure naturali non debuisti, sed civili, tanquā ex chyrographo soluas, aut promittas, repetis^d: non ita si delictum. Nam si putat rem suam sibi per legem licere rapere, incidit in constitutionem & illam codicis lib. 8. titulo, unde vi.

a [Constitutionem.] In plerisque vetustis codicibus legitur incidit in constitutionem, si quis in tantam, reliqua uacant.

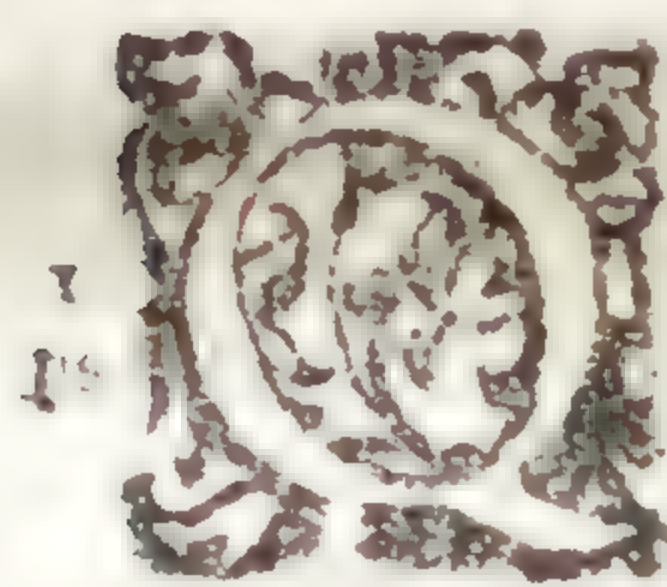
Imperator Valentinianus Augustus.

P A L E A. Cap. XIII.

SI quis in tantā furoris audaciam peruenierit, ut possessionem rerum apud fiscum, vel apud quoslibet homines constitutarum ante euentum iudicialis arbitrij violenter inuaserit: dominus quidem constitutus possessionem, quam abstulit, restituat possessori, & dominiū eius rei amittat: Si uero alienarum rerum possessionē inuasit, non solum eam possidentibus reddat, uerum etiam estimationem earundem rerum restituere compellatur.

In hoc autem non fuit ignorantia iuris, sed facti, & illius quod non oportuit eum scire. A reatu ergo criminis eum ignorantia excusat paterni delicti: quod & si oportuisset scire, infirmitate tamen ætatis deprehendere non poterat.

Q V Æ S T I O V.

Qvod uero quinto loco, queritur, an liceat ei esse in ecclesia uel fungi ordinatione, quam paterna pecunia est assecutus; auctoritate Urbanis definitur, qui scribēs de simoniacis ait inter cetera in concilio Placentino, c. 5. & sequentibus, item que in concilio Romano.

secutus est. nem aliās repetere posset. C. de iur. & facti ignor. si post.

c [Iure naturali.] Cum quis soluit debitum, aut indebitum, est iure civili tantum: quale est illud, quod potest per Falcidiam retineri. C. ad legem Falcid. error. hic super ignorantiam facti soluit, repetit; C. de iur. & facti igno. cum quis. C. ad legem Falcid. error. Si per ignorantiam iuris soluit, nō repetit, ut in legibus prædictis nisi à minore, vel muliere, vel alia persona priuilegiata soluat. ff. de prob. cum de indebito, §. si autē, & ff. de condi. indeb. interdū, aut alias indebitum. est de iure naturali tantū, quale est illud ad quod per chyrographum obligamur, ut spe futurae numerationis, aut indebitum utroque iure. In his duobus casibus quacunque ignorantia soluat, repetit. ff. de cond. indeb. indebitum, & ff. de proba. cum de indebito. aut per i. exceptionem tantum & tunc si temporalis est exceptio: dumtamen sit certum debitum, non repetit 2 ff. de cond. indeb. sub conditione. l. nam & maritus. Si autem est perpetua & fauorabilis, hic quacunque occasione soluit, repetit, C. ad Vellei. quamuis, ff. de condi. indeb. quia exceptionē.

secundo dicitur in capitulo, præsentium.

f [Quod uero.] Huius quaestiois duo sunt articuli. Primus an liceat illi esse in ecclesia quam paterna pecunia eo ignorante est assecutus. Secundus est, si pater ei non emit ecclesiam, sed ordinem, an liceat ei illo ordine fungi. De prima quaestione dicas, quod postquam ecclesiam dimisit, ex gratia potest ibidem manere, ut inf. c. 1. & extra de simo. de regularib. In secunda dico, qd si per patris pecuniam adeptus est ordinem, ita tamen quod simonia non fuit in ordinante, postquam ordini renunciat, potest eodem ordine ex misericordia fungi; ut inf. c. ult. si autem ipse dedit, vel simonia conficius fuerit, tunc distinguitur, aut accepit ordinem vel dignitatem aliquam, vel aliquod beneficium ecclesiasticū: si ordinem uel pralationem deponitur, nec debet secū dispensari, ut s. eo. q. 1. ergo & c. si quis neq., & inf. q. 7. si quis omnem. & c. requisitis. si uero ecclesiam, vel prębendam, vel simile beneficium, de iure deponitur, ut s. ea q. 1. presbyter. sed ex dispensatione post renunciationem potest in eodem beneficio manere, ut infra. cap. proxi. loan,

Quicun-

Indebitū p errorem solutū an possit repeti. 1 Sub debitum utroq; iure, sed indebitū per &c.

2 Sub: nisi solum per errorem facti, non iuris. ff. de cōdi. ind. in diem. ff. man. fideius. sor. §. non malē, fm lo. de Fant.

† al. aduentum.

† al. eiusdem.

† al. alienam possessionem.

3 Insti. de iure nat. §. vi.

Q Vicunque.] CASVS. Hoc e. diuidit in tres partes. In prima dicitur, q̄ quidam paruuli fuerunt, quibus ignorantibus parentes emerunt ecclesias, de quibus dicit Urbanus, quod post renunciationem possunt ex misericordia in eisdem ecclesijs tolerari, & à sacris ordinibus propter hoc non debent repelli.

In secunda dicitur, q̄ q̄ adulti sibi met emerunt ecclesias, illis repudiatis de misericordia poterunt in alijs ecclesijs in suis ordinibus ministrare, q̄ si ad alias transire nō poterūt in eis de misericordia, poterunt in minoribus ordinibus ministrare: ita q̄ ad maiores nō ascēdāt. In tertia dicitur q̄ si ante canonicē ordinati postea ecclesias emūt, eis dimissis in eisde poterūt de misericordia tolerari: sed in eis prælaturas nō habebunt. Secunda pars incipit ibi, [illi vero.] Tertia ibi, [si quis tamen.] Sequēs §. cum seq. c. patet.

a ¶ Paruuli.] Hic præsumitur pro ætate. sup. q. 4. placuit. b ¶ Partes.] idest, præbendas. & sic nō est contra 21. q. 2. sicut. extra de præben. maioribus. c ¶ Pro magna.] Et de iure: cū. n. nō peccauerint isti, nō sūt priuandi ordinibus suis arg. §. ex hac. d ¶ Cōcedimus.] Vt & primū locum ibi obtinere possint, & illud ibidē, nō respicit nisi quod sequit in fi. cap. secundum vnum intellectum. e ¶ Si in alijs.] Hic præsumitur contra ætatem, vt infra ea. quæst. 7. qui in qualibet. supra d. 81. valet. contra su. ea. q. 1. si qui à pseudoepiscopis. sed ibi illam ecclesiam licitē fuerat adeptus.

f ¶ Magna misericordia.] Nam ex rigore iuris omnino deponi deberent, ut sup. ea. q. 1. presbyter. & 7. q. 1. præsentium. & c. sancitū est, & uerē de misericordia: nā de iure non potest; & ideo hac misericordia digni sunt qui alieno laborant vitio. C. de natu. lib. l. legem.

g ¶ Ordines.] idest, ad ministerium sacrorum ordinum quos tamen post emptionem ecclesiæ receperat, & ita grauatur eorum pœna in ecclesiarum emptione.

h ¶ Salua.] Vt scilicet Papa possit dispensare si uelit, vel hanc reuocet, si iterum ei uidebitur expedire.

i ¶ Ante emptionem.] Arg. superueniens dilectum, vel nouam causam non vitare legitimē factum. 30. qō. 1. nosse. & c. dictum. & sup. dist. 55. præcepta 32. q. 7. c. 2. qui infra ea. q. 7. si quis omnem. contra.

K ¶ Permittantur.] In eadem ecclesia. hæc est differentia inter istum casum & secundum.

ADDITION. Ad hoc. ff. de verb. obli. pluribus. §. ult. l. ¶ Nisi.] Istud nisi, respicit duos articulos. nā in primo casu bene potest ex dispensatione singularem locū obtinere.

¶ De paruulis, qui cupiditate parentum, ecclesias emunt. Cap. I.

Q Vicunq; sanè cupiditate parentum, cum adhuc paruuli^a essent, ecclesias, vel ecclesiarū partes^b & per pecunias adepti sunt, postquam eas omnino dimiserint, si canonicē in eis uiuere uoluerint pro magna^c misericordia ibidem posse esse concedimus^d: neq; pro hoc facto à sacris ordinibus remouemus, si aliās digni inueniantur. ¶ Illi verò, qui per seipsos, cum iam maioris essent ætatis, nefanda ducti cupiditate eas emerunt, si in alijs^e ecclesijs canonicē uiuere uoluerint, seruatis proprijs ordinib. pro magna misericordia^f ibi eos ministrare permittimus. Quod si ad aliās fortassis trāsferri nō potuerint, & in eis canonicē uiuere promiserint, minoribus ordinibus cōtenti ad sacros ordines^g nō accedant; salua^h tamen in omnibus Apostolicæ sedis auctoritate. ¶ Si qui tamen ante emptionemⁱ catholicę ordinati sunt, cum ea, quæ emerunt, dimiserunt, & uitam canonicā egerint, in suis gradibus permittantur^k: nisi^l fortē eiusmodi ecclesia sit, ut ibi primum^m locum debeant obtinere. Primum enim, uel singularem, uel præposituræⁿ locum in emptisⁿ ecclesijs eos habere non patimur.

a ¶ Partes.] In concilio ipso legitur, beneficia, sed ob glossam non est emendatum.

β Præposituræ.] In concilio subiungitur, vel officij.

2 Hoc autem eum non in preiudicium canonum, sed ex misericordie dispensatione dixisse, ex epistola eiusdem colligitur missa Vitali presbytero in hac verba.

¶ In dignitate seruanda simoniaci misericordia potest impendi, si eos uita commendat. Cap. II.

E Os, qui ecclesiam emerūt, si persona talis fuerit, quæ uita commendat; uidelicet, ut in canonicis[†], uel monasterijs regulariter uiuat, in sui honoris officio, misericorditer condescendendo, ministrare concedimus, absq; tamen^o sanctorum canonum præiudicio.

¶ In libro manuscripto decretorum Pōtificum hic canon citatur ex Nicolao ad Vitalem presbyterum Præuiensem.

nere, sed male dicit, qui hoc dicit: nā cū ultimo magis dispensatur quoad executionem ordinis, quàm cum medio, unde istud, nisi, refertur ad primum membrum ca. Ego cū H. dico, q̄ istud nisi, respicit omnes tres casus prædictos. nam in nullo ipsorum primum, uel singularem locum in emptæ ecclesia poterit obtinere, ut in fi. c. dicitur manifestè Phil. additio est.

m ¶ Primum.] Arg. ext. de sim. ex insinuatione. & intelligunt quidā hoc tantum de pralatione. H. intelligit de qualibet dignitate; q̄ nec archipresbyter, nec decanus. n ¶ In emptis.] Si rz. dist. nos consuetudinem.

HOC AUTEM. Hæc est secunda pars quæst. in qua dicitur, q̄ de rigore debent deponi simoniaci quocunque modo. Ioan. de Fan.

o ¶ Os qui.] Absque tamen.] sup. dist. 55. priscis quasi non de iure communi, sed ex dispensatione.

EX HAC. Hac est tertia pars qđ. in qua dicitur, qđ si ordinatus fuerit inuitus simoniace eo ignorante, . cum eo dispensatur. 10. de Fant.

CASVS Infert Gratia .ex illa auctoritate, quicumque, qđ ignorantia exculat tales, cum possint ad sacros ordines ascen-

e ¶ Praesentium.] Tria pro isto faciunt: coactio accipien-
di illum ordinem. s. sacrum, spontanea confessio, renun-
ciatio. Duo faciunt contra, detestatio criminis, & disci-
plina ecclesiastica.

d ¶ Incuria.] Id est, negligentia, vel stultitia, vel igno-
rantia iuris.

e ¶ Cuidam.] Idem
si episcopo supra. ea.
q. 1. itatumus.

f ¶ Inuitum.] Id est,
coactum a parentib.
vel inuitum post quā
lciuit.

g ¶ Culpam.] No. ser-
monis impropria-
tē, nā exponitur cul-
pam, id est, defectum
sup. d. 56. c. ult.

h ¶ Istā.] Hic collige
rationem cū qs obji-
cit aliquid esse cul-
pam, non qđ culpa
sit, sed solet esse, sic
15. q. 1. mulier.

i ¶ Supplicauit.] Vn-
de mitius cū eo agē-
dum fuit inf. 12. q. 1.
non dicatis. su. d. 50.
quia te. C. ne tu. vel
cura. vec. conducant
l. vna. Sed nonne ma-
le rogabat, cum de-
positum sequatur in
famia. ff. de his qui
not. inf. l. 2. §. igno-
minia. nec etiā quis
deponi debeat nisi
proximo crimine.
81. d. Apostolus. Dic
ergo, rogauit, vt de-
poneretur, id est ab
executione suspen-
deretur.

K ¶ Fratrumque.] Et
sic episcopus in tali
casu dispensare non
potest sine consensu
& auctoritate fratrum
ar. 15. q. 7. ep̄s nulli.

1 Ray. dicit
nam in omni dispen-
satione consensus ca-
pituli req̄rendus est
pterea p. c. istud not.
dispensari circa simo-
niā cōmissā in or-
dinē post
legitimā pē-
nitentiā pōt
ep̄s suus ab
illo sit pecca-
to immunis
alioquin me-
tropolitanus
d̄bita discre-
tione adhi-
bita in pēni-
tentiali iudi-
cio dispensa-
re. Arch.

4 Ex hac itaque auctoritate colligitur, quod ignorantia
tales excusat a reatu criminis, ut supradictum est, non
in fructu emptionis; cum in ecclesiis, quas parentum pe-
cunia adepti sunt, non nisi postquam eas omnino dimise-
runt, & ex misericordia, ibidem eis esse concedatur. In
quo patet, quod, & si illis ignorantibus simonia peccatum
sit admissum, fructum tamen paternae emptionis reporta-
re non possunt. Quod verò a crimine excusentur, hinc
patet, quia pro hoc facto a sacris ordinibus non remouen-
tur. Si enim illius criminis participes essent, ad sacros or-
dines conscendere non possent. Illud idem intelligendum
est de eo; qui per pecuniam est adeptus sacerdotij digni-
tatem, non episcopo, sed cuidam ex principibus eius da-
tam; viroque tamen ordinatore videlicet, & ordinato,
hoc ignorante.

Unde Urbanus secundus scribit Alberto Metensi
episcopo.

¶ De quodam, pro quo incuria parentum pecuniam dedit
non episcopo, sed vni principum eius. Cap. III.

Praesentium^c portionem, quem parentū incuria^e per
pecuniam non episcopo, sed cuidam^e principū eius
datam, inuitum^f sacerdotij dignitatem obtinuisse signifi-
casti; licet sancti canones deponendum esse testentur; ta-
men, quia culpam^g istam^h nesciens, & coactus commisit,
& quia ab eodem ordine, vt deponeretur, supplicauitⁱ vl-
troneus; ex consideratione discretionis (quæ mater est
omnium virtutum) magis, quàm ex rigore canonum, mi-
sericordiæ viscera adhibendo, ipsum in eodem ordine es-
se fraternitati tuæ consulimus: ita tamen, vt si[†] ecclesia
illa cui deferuit[†], sacerdotum penuriam non patitur, su-
spensus a sacerdotali officio permaneat. Quod si fortasse
ecclesiæ utilitas exegerit, vt curam regiminis assumat, li-
ceat ex concessione sui episcopi, fratrumque^k obedien-
tia sacerdotali officio fungi.

† al. quia.

† al. deseruinit.

ascendere; sed a fructu emptionis non excusantur. Idem
intelligitur de eo, qui sacrum ordinem habuit per pe-
cuniam, eo, & ordinatore ignorantibus.

a ¶ Dimiserint.] Hoc idem habes extra de simo. de re-
gularibus.

b ¶ Reportare.] Nam ex alieno dolo alius lucrum depor-
tare non debet, ff. de eo per quem fac. erit. l. vt 4. rel. &
hoc verum est, nisi in casu. extra de simo. nobis. s. per
fraudem alterius.

Praesentium.] CASVS. Data pecunia cuidam amico,
vel familiari principi episcopi, quidam ordinatus
est presbyter ab episcopo viroque ignorante pecuniam
esse datam, qui presbyter ex quo factum cognouit, roga-
uit episcopum, vt eum deponeret, vnde Papa episcopo
super hoc consulens rescribit dicens, qđ ex misericordia
(licet de rigore deberet deponi), toleretur in eodem or-
dine, & si ecclesia, quam deferuit, non habet penuriam
sacerdotum, a sacerdotali officio cesset. Sed si utilitas ec-
clesiæ exegerit, vt locum regiminis accipiat, potest de
licentia episcopi sacerdotali officium exercere.

dine. nā si ipse ordinatus dedit pecuniam, vel alius: dum
tamen dat ep̄o, non poterit ep̄s hoc casu dispensare, &
hoc notauit cum dixit, non ep̄o. q. d. secus si episcopo
esset data, vñ strictior erit episcopi potestas dispensandi
in simonia commissā in ordine, qđ in beneficio. i. u. e. q. 1.
sed hoc non admitto, vnde dico, qđ siue simonia fuerit
commissā in ordine, siue in beneficio, dum tamen ep̄o
fuerit data pecunia, qđ episcopus non possit dispensare,
sed in hoc dico esse differentiam, qđ si episcopo data fue-
rit pecunia pro beneficio, tunc non ep̄s, sed quilibet tu-
rior possit dispensare siue in illo beneficio, siue in al-
lio, secundum eum modum, qui traditur sup. eo. c. 1. Sed
si fuerit episcopo data pecunia pro ordine, tunc non pos-
sit secum dispensari nisi a solo Papa 1, vt su. q. 1. erga.
& c. si quis neque, & infra q. 7. si quis omnem, & c. requi-
ritis. Illud autem expeditum est, qđ episcopus, vel capitu-
lum potest dispensare cum eo, qui ignoratē est adeptus
beneficium simoniace, vt extra de simo. ex infirmatio-
ne. 10. Quid autem iuris hodie seruetur, dixi per decre.
sup. q. 3. multis, in ult. gl. B.

Quid

Vid. verò.] CASVS. Hic intitulatur sexta quæstio. Sed quia hæc quæstio expedita est supra ea. quæst. i. si qui a simoniacis. ideo ponit hic incidentem quæstionem, quia quæritur de illis, qui dant pecuniam non pro or-

dinatione, se p electione, vel ut decretum fiat electionis, vel ut confirmetur, vel ut non resistatur electioni. Et dicit Gratianus, q̄ tales iudicandi sunt simoniaci, sicut illi, qui pro cōsecratione pecuniam dant.

a [Quid verò.] Hæc quæstio determinata est per c. quod G. in dicit sup. q. i. si qui a simoniacis.

b [Nunc autem.] hic ponit incidentem quæstionem, quæ dubia non est.

c [Rerum.] Supra q. 3. si quis obiecerit.

d [Per electionem.] sup. d. 40. sicut viri.

e [Electione.] Si if. 15. q. 3. sanè.

S I quis.] CASVS. Statuitur in hoc cap. ut nec aliquo timore, nec aliquo p̄tione, nec potētum suffragio episcopus cōfirmetur, aut electio ni subscribatur.

f [Pecunia.] inf. 18. q. 2. c. 1.

g [Suffragatrices.] fu. e. q. 1. editore] 16 q. 7. si quis episcopus sup. d. 55. nullus.

h [Ad subscribēdū.] scilicet cum patroni sunt: vel hoc cum specialiter vocantur laici ad electionem 63. dist. 1. Hadrianus. Vel dic, quod factū prohibet, non ideo dicit, quod de iure subscribere debeant ciues. argu. extra de elect. c. 1. subscribere tamen debent ciues, nō ut eligentes, sed ut cōsentientes, ut inf. 7. q. 1. episcopus de loco.

i [Timore.] Sed nū quid timor inducit simoniam? Dico, q̄ non, i. peccat tamē

mortaliter, qui per timorem obtinet beneficium. argu. contra, fu. q. 3. res ecclesiæ, & est argu. q̄ non tantum timor mortis, vel cruciatus corporis, sed etiam timor verborum vitiat electionem. arg. 23. q. 8. conuenior. 10.

E Go autem] C A S V S. Quidam nomine Maximus electus fuit in episcopum, de quo Papa consultus respondet desuper, quod iuste poterit pro vobis apud Deum intercedere, si non sit simonia, vel alijs criminibus detentus, & obligatus, unde de hoc inq̄ri desiderat.

K [Maximi.] De isto agitur secunda q. 5. quanto. 63. d. Salonitana.

I [Exquiri.] Tunc tenetur p̄latus inquirere, cum ad eum peruenit clamosa querelatio. extra de simo. licet Heli.

m 112

Q V Æ S T I O VI.

Vid. verò^a de his fieri debeat, qui ignoranter a simoniacis ordinati sunt (quod sexto loco quæsum est) supra, in capitulo videlicet Urbani, quod sic incipit: [Si qui a simoniacis, &c.] requiratur. Nunc autē^b de illis quæritur, qui non pro ordinatione pecunias offerūt; sed pro electione, vel ut decretum electionis fiat, vel ut subscriptione firmetur, vel ut electioni non resistatur, alijs quibus premia largiuntur; an eorum electio vitiosa sit iudicanda. Non enim videntur spiritus sancti donum emere, qui non pro consecratione, sed pro electione munera largiuntur; cum nullius spiritualis gratia aliquos faciat electio participes. Sed sicut ecclesiasticarum rerum^c emptores simoniaci iudicantur, quia ecclesiasticis officijs ita adiuncta sunt, ut alterum sine altero alicui non proueniat, ita quia per electionem^d venit ad consecrationem perinde simoniacus habetur, qui pro electione^e premia largitur, ac si pro consecratione munera dedisset.

ead. q. 11

Vnde Symmachus scribit Casario episcopo, epist. 1. c. 5

[De ijs, qui muneribus ordinationem faciunt. Cap. I.] S I quis autem episcopatum desiderat, data pecunia^f potentes personas minime suffragatrices^g nec adhibeat: ad decretum sibi faciendum clericos, vel ciues ad subscribendum^h adhibito cuiuslibet generis timoreⁱ compellat, vel p̄mijs quibuslibet exhortetur.

Poly. 1. 2. tit. 1.
Ansel. 1. 6. c. 69.

Item Gregorius Salona[†] consistentibus, lib. 5. epist. 26.

† al. Salomi.

[Simoniacus est qui, ut eligatur, premia largitur. Cap. I.]

E Go autē, & vestræ dilectioni prouidens, & meæ animæ omnipotentis Dei iudicium pertimescens, eiusdē Maximi^k causam subtiliter exquiri^l desidero; si nullis criminibus pressus, quæ sacro ordini contradicunt; si nō per simoniacam hæresim, idest, premia quibusdam se eligentibus p̄bendo, ad sacerdotale pertingere officium conatur. Tunc enim liber pro vobis apud Dominum intercessor erit; si non obligatus de suis ad locum intercessionis^m venerit.

Ansel. 1. 6. c. 76.
Poly. 1. 2. tit. 3.

Item Gregorius Syagrius episcopo Augustodunensi, & alijs episcopis. lib. 7. epist. 110.

m [Intercessionis.] inf. 3. q. 7. in grauib. 23. dist. 1. cap. ult.

S Icut is qui.] C A S V S. Dicitur, quod sicut is, qui inuitatus tenuit dignitatem, est promouendus: sic qui se ambitiose ingerit, est repellendus. Vnde statuit Grego. ut in sacerdotibus ordinandis, & eligendis, omnis venalitas cesset, & omne suffragium venditorum. Sequens. S. planus est, & multum utilis est, & pe te videbis.

a [Renun.]

Beneficium per timorē obtinēs peccat mortaliter.

1 Idem dicunt hic Lau. Ber. & 10. de Fant.

De hoc 7.
q. 1. scias. ibi
videas, & c.
q. 1. in scripturis. & 16. q. 1. vos autem.
b. ¶ Re.

¶ Renuit. Dum tamen non esset perseverans: quia si semper esset inuoluntarius. non esset cogendus, vt 74. d. ista. sed faciendum est, vt de nolente fiat volens 1. & sic licite ordinatur, vt 23. q. 4. displicet 40. d. ante omnia. 8. q. 1. in scripturis. & 16. q. 1. vos autem.

tut. ex sententia arg. contra, q. quis potest petere honorem. ff. de decur. Leos. & pecuniā pro eo dare. ff. de offi. præs. Barbarius. arg. 8. q. 1. qui episcopatum. ff. de mune. & honoribus. reus, Ad has leges respondent quidam, q. publice peti potest, non in occulto. Alij, vt Py. dicunt,

Honor ari
peti possit.

q. meritis pōt quis petere: alias non: q. lex Iulia de ambitu non habet locū Romæ 3. ff. ad leg. Iul. de ambi. l. r. Vel dic, quod quōdam a populo potuerūt peti: modo verò ab Imperatore, vel aliud in dignitatib. secularibus, vnde & militia secularis emi potest. ff. de act. empt. l. creditur. §. inter venditorem. Multū contradicit solutioni huic ex de si. nobis. vbi semper nocet datio pecuniæ, nisi cū data est ab aduersario. Sed ideo hic excusatur, quia nihilo minus erāt eum electuri. sic extra e. & si quis. & hoc tenet H.

3 De hoc ei
no. 82. d. pre
sbyter, in gl.
& ita, & c.

Vnc autem.] Hæc quæstio diuiditur in septem partes: in quarum prima probat duabus auctoritatibus, quod non est cum talib. dispensandū, Secunda ibi, [Conuenientib.] Tertia ibi, [ex hac.] Quarta ibi, [Nisi rigor.] Quinta ibi, [Ecce quib.] Sexta ibi, [Breuiter.] Septima ibi, [Sanctimus.] Io. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur septima quæstio, qua quæritur, an renunciāns suæ hæresi sit recipiendus in episcopali dignitate. Et idem intellige de quolibet ordine. & certe de rigore iuris sunt deponendi, sed ex dispensatione tolerā-

Ecclesia di
spēsāt in ali
quib. casib.

¶ Sicut ordinatio, sic electio, vel consensus sine venalitate debet præferri. Cap. III.

Anf. l. 6. c. 79.
Pol. l. 2. tit. 1.

Sicut is, qui inuitatus renuit^a, quæsitus refugit^b, sacris est altaribus admouendus: sic qui vltro ambit, vel importunè^c se ingerit, est proculdubio repellendus. Nam qui sic nititur ad altiora conscendere: quid agit, nisi vt crescendo decreseat, & ascendendo exterius, interius ad profunda descendat? Itaque fratres charissimi in sacerdotibus ordinandis sinceritas vigeat: sit simplex sine venalitate cōsensus, pura præferatur electio, vt ad summa^d sacerdotij non suffragio venditorum prouectus, sed Dei credatur esse iudicio.

Anf. l. 6. c. 80.

¶ Summa:] In vulgatis codicibus legebatur, ad summū sacerdotij, vel Pontificij, Emendatus verò est hic locus ex originali, Anselmo, Polycarpo, & plerisque vetustis Gratiani exemplarib.

Si autem pecunia promissa fuerit, vel soluta, electo, vel ordinato penitus ignorante, nec eo modo ad electionem, vel ordinationem peruenerit, ei nullatenus obesse videtur; nec ad reatum criminis pertinet, cuius conscientia non habuit: nec ad electionis, vel ordinationis cassationem; ad quam alias non per prauam illorum cupiditatē peruenisse docetur.

QVÆSTIO VII.

Vnc autem de septima quæstione tractandum est; an renunciāns suæ hæresi sit recipiendus^d in episcopali dignitate.

De his ita scribit Cyprianus, lib. 2. epi. 1.

¶ Qui redeuntes ab hæresi in suis ordinibus recipiantur. Cap. I.

Deus dedit p. 1: & 4.
Anf. l. 8. c. 39.

Si qui presbyteri, aut diaconi, qui vel in ecclesia catholica prius ordinati fuerint, & postmodum perfidi, ac rebelles contra ecclesiam steterint; vel apud hæreticos a pseudoepiscopis, & antichristis contra Christi dispositionem profana ordinatione^e promoti sint, & ecōtra altare vnū, atq; diuinū, sacrificia forte falsa, ac sacrilega offerre conati sint; eos quoq; hac cōditione suscipi cōuenit^a cū reuertuntur, vt communicent laici[†], & satis habeant, quod admittantur ad pacem, qui hostes pacis extiterint;

† al. laicis.

b ¶ Refugit.] Sed mirum est, quod hic dicitur, q. fugere debet, cum alibi dicatur: Qui episcopatū. & c. vt 8. q. 1. qui episcopatum, & c. nam si illud gerit in animo, & aliud exterius indicat, peccat. Nam mentitur quis simulatis operibus, sicut ore. 2. 22. q. 5. cauete, & q. peccet patet 22. q. 2. cum humilitatis. Dicūt quidam, q. istud mēdaciū non est mortale, licet non sit benignitatis, vel iocositatis quia caret dolo, & ideo non est mortale. Dico, q. iste debet esse nolens, & debet fugere. id est timere ne forte non sufficiens, vt 40. dist. ante omnia. vnde mentiri debet vires suas, su. 1. non est putanda. Vel dic, quod intelligitur fugere qui dignus est, si se nō ingerit; qui quæritur. & non quæritur.

2 mentitur
quis operib.
& ore, ca. ad
hoc. de cōse.
d. 2. reuera.
in fine.

c ¶ Vel importunè.] Nam eo ipso, q. se ingerit, est suspectus ff. de procur. quæ omnia, idem in tutore, ff. de test.

Decr. Grat. Pars I I.

di, nisi in casibus, qui consueuerunt notari 9. q. 1. in summa.

d ¶ Recipiendus] Non de iure, sed de dispensatione. sic 23. q. 4. ipsa pietas. Sunt tñ quidā casus, in quib. ecclesia non cōsuevit dispensare, quos no. inf. 9. q. 1. in summa. Et determinatur hæc q. inf. ea. §. ex hac auctoritate. Io.

¶ Si qui presbyteri.] CASVS. Dicit in hoc c. Cyprianus, q. si clerici in ecclesia catholica ordinati, postea hæretici facti, ecclesiæ resisterunt, vel apud eos promoti fuerunt, si reuertuntur ad ecclesiam, ad laicam tantum communionem admittantur, vt non retineant arma, quibus contra nos rebellauerunt.

e ¶ Ordinatione.] inf. 23. q. 4. ipsa pietas. contra. sed illud pietate matris ecclesiæ, illud de rigore paternæ disciplinæ, & ad hoc facit 50. dist. vt constitueretur.

N n

a ¶ Qui.

Cildricus du
as habens ec
clesias, vnā
cōtra alterā
sustinere nō
debet.

1 Adde not.
in l. q. quis.
C. de postu.
2 Facit em
hoc necessi-
tas officii. ff.
de his q. ut
indig. tuto-
rē. cū simi.

a ¶ Quibus.] Nota puniri aliquem in eo in quo deli-
quit. ar. 12. q. 2. qui & humanis.

b ¶ Contra.] Arg. q. si clericus beneficiatus est in dua-
bus ecclesijs, non potest prastare patrocinium vni con-
tra aliam 1. argum. 96. dist. si Imperator. 3. q. 1. nulli. si
tamē habet admini-
strationē in vna, po-
terit contra aliā sta-
re 1. arg. ff. de in ius
vocan. quasitum. n. &
3. q. 7. §. si contra. in
si. l. pan.

S I quis oēm.] Hoc
ca. septem habet
partes. In prima 7. sy-
nodus præcipit om-
nem traditionem ec-
clesiasticam scriptā,
vel non scriptam ob-
seruari. In secunda
dicit, quod clericus
conuictus de simo-
nia deponatur ab or-
dine. Tertio respon-
det tacitæ obiectio-
ni qm̄ quāuis Deus
indulgeat peccatori
bus per penitentiā,
non tamen restituit
primā prerogatiuā,
quod probat exēplo
Dauid, & Manasse,
& quorundā aliorū,
quib. Deus indulget,
& tñ nō sunt postea
sacerdotes facti.

Quarto ostendit la-
ptum in fornicatio-
nem post baptismū
a promotione repel-
li. Quinto replicat
de ordinatione, quā
simoniacā su. dixit,
vt addat de electio-
ne loci religiosi. Sex-
to prohibet ep̄m ef-
se percussorē. Septi-
mo, phibet ecclesiā,
vel ordinē p̄ sacula-
rem ptatem obtine-
ri. Secūda pars est ibi, [Omnis.] Tertia ibi, [Sed dicūt.]

Quarta ibi. [Et si in fornicatione.] Quinta ibi. [Item
episcopum.] Sexta ibi, Similiter percussor.] Septima in
fine capituli, & prima in principio.

CASVS. Intendit 7. synodus probare, q. licet per pñiam
subueniatur cuilibet peccatori: tñ post pñiam non po-
test de iure promoueri. imō si post peccatum promotus
est, vel post promotionē peccauit, deponendus est, & di-
cit hoc regulare fuisse tam ante institutionem baptismi
q̄ post, & hoc probat exēplis tam veteris test. q̄ noui. &
hoc sonat litera illa: nullum tamen eorum, qui ante ba-
ptismum, &c. nam illi, qui ante baptismum peccāt, pro-
moueri possunt, vt expressum est 26. d. deinde.

c ¶ Omnem] Id est, aliquam de omnibus. simile 15. q. 1.
mulier.

d ¶ A sacerdotio.] Arg. q. legitime factū superueniente
delicto irritatur, inf. 27. q. 2. qui dormierit. inf. 10. q. 1. de
eo. & c. ad limina cōtra, su. ea. q. 5. c. 1. contra. inf. 32. q.
7. c. hi qui. & c. neq. contra sup. d. 94. si quis. inf. 25. q. si
qui episcopi. 17. q. 4. frater inf. 12. q. 2. & humanis.

d ¶ A sacerdotio.] i. ecclesiastica dignitate, vt sup. ea. q.
1. q. 1. per pecuniam.

e ¶ Indulget.] De poenit. d. 1. verbum.

f ¶ Pñiam.] Et a deo hoc verum est, q. si quis etiam per-
ueniat ad summam malorum, subueniatur ei per

poenitentiam, vt de poen. dist. 3. talis. nam in quacūq;
hora ingemuerit peccator, & c. nec tibi dico septies, &c.
de poen. d. 2. adhuc instant.

g. ¶ Et quod dixerit.] Et ita synodus inducit hanc aucto-
ritatē, ac si primo peccasset Dauid, & postea Dñs dixisset

nec debere eos reuertentes ea apud nos ordinationis, &
honoris arma retinere, quibus^a contra^b nos rebella-
uerint.

a ¶ Conuenit.] In originali non est verbum istud sed loco ipsius
hac huic capiti antecedunt. Addimus plane, & adiungimus
frater charissime, consensu & auctoritate communi, vt etiā
si qui presbyteri, &c. Multa verò in hoc capite ex ipso B. Cy-
priano sunt emendata.

Item ex septima synodo.

¶ De ijs, qui pro muneribus ordinationem faciunt, & qui
redeunt ab hæresi, in suis ordinibus reci-
piuntur. Cap. I I.

S I quis a omnem traditionem ecclesiasticam scriptā,
vel nō scriptam violat, anathema sit. ¶ Omnis β ep̄s,
vel presbyter, aut diaconus conuictus, quod pro mune-
ribus ordinationem dederit, vel acceperit, a sacerdotio d
cadat. ¶ Sed dicunt fortasse quidam, qui poenitentiā agi-
mus pro peccato, & Deus indulget^e illud. Ita & ego di-
co, quia omnē poenitentiam^f recipit Deus, & indulget
per poenitentiā peccata, quæ iam facta sunt. Noui enim
quod Dauid fornicatorem & homicidā per poenitentiam
recepit Deus, & q. dixerit^g de eo: [Inueni virum secū-
dum cor meum, qui faciet omnes voluntates meas:] Noui
rursus eundem audientem a Deo: [Non ædificabis mihi
domum, quia vir sanguinū es.] Scio Manassem^h per con-
fessionem dimissam impietatem suam. Scio meretrices, &
telonarios per poenitentiā receptos: nullum tamen eorū,
qui ante baptismūⁱ peccauitⁱ, sacerdotibus connumera-
tū. Scio quosdam, dum essent in mundo, in multa fornica-
tione mansisse: monachos verò factos quasi luminaria mū-
di resplenduisse, nullum tamen ad sacerdotiū ascendisse.
Quod^k etsi raro^l contigit, nulla^m tamen lexⁿ ecclesie

Ex actione 1. in 7.
anathematiz.
Deus dedit p. 2.
Iuo p. 4. c. 198.
Ex ep̄s. Tarasij ad
Ioannem.
Iuo p. 5. c. 121.
Ans. 1. 6. c. 87.

1. Par. 22. & 28.
2. Paral. 33.
Actorum 13.

Matth. 21.
Mar. 2.
Luc. 5.

set ei: inueni, &c. quod tamen secus fuit, sed synodus nō
curauit de ordine, sed de veritate; quia Dominus sic ei
dixit, & ille poenituit, nec tamen post poenitentiam per-
missus est ædificare, in hoc facit ad propositum. Vel re-
tulit synodus ad diuinam præscientiam, vbi iā præsens
erat furtum Dauid.

h ¶ Scio Manassem.] Ezechia filium, qui acta pñia resti-
tutus est ad regnum, arg. de poe. d. 2. sic enim inquit.

i ¶ Peccauit.] Arg. per baptismū nō aboleri infamiam.
cum etiam post baptismum impediatur promouendū, qd
non est verum: quia omnia crimina & etiā sequela pec-
cati dimittuntur in baptismo, vt 25. d. primum. 26. d. de-
inde. & sic nō est obiectio de Paulo, qui ante baptismū
peccauit 3. & quod dicitur, refert se ad id, quod tunc ac-
cidit: quia tunc non fuit visum, q. aliquis talium promo-
ueretur ante baptismum. sic vacat hic arg. notatum ab
H. non aboleri infamiam per baptismum.

k ¶ Quod.] Scilicet fuerunt promoti.

l ¶ Ratio.] Sicut in Matthæo, qui fuit telonarius, & ta-
men post fuit Evangelista.

m ¶ Nulla.] Arg. q. licet aliquid in ecclesia accidat: non
tñ lex efficitur. inf. 77. monachus. sup. d. 55. priscis. sup. d.
56. Coenomanensem, sup. d. 54. multos.

n ¶ Lex. i. regula, vel ius cōe, alibi dñr consuetudo, vt su.
q. 1. venium est, similiter dicitur, reg. 32. dist. Nicēna.

a ¶ Tra-

Dauid etiā
post pñiam
non est per-
missus ædifi-
care tēplum

Baptismus
vtrum tollat
infamiam.

3 Vt testatur
de ieiipso.
ad Tim. 1.
hñ act. 9.

Factum legi-
time irritat
delicto super-
ueniente.

Can. 30. Aposto.

10. 11.

Aet. 8.

Can. 16. Aposto.

Cō. Neocē. c. 9. 15.
q. 8. c. 1.

1. Tim. 3.

In epis. Tarasij ad
Hadrianum. & in 7.
syn. ca. 5. ex cano.
Apost. 30. In ea. epis.
& c. 5. ex conc. Chal.
c. 2. nouella 123. c. 24.
apud Iulianum an-
tecess.

Con. Neocē. c. 9.

Can. 15. al. 28.

Aposto.

d. 103. omnis elec.

Can. Apost. 29. al. 31
& 1. lep. synodo, c. 3.

fuit Nouimus peccatricem prius Mariam: post conuersio-
nem, quamuis sanctam, & castam, tamen inter diaconissas
non esse computatam. Sed quid hoc dico? Sequens san-
ctos Apostolos, & venerabiles patres, cum omni fiducia
clamo. Qui per simoniam ordinatus est, siue episcopus,
siue presbyter, siue diaconus, alienus est à sacerdotio ne-
que enim venalis est gratia spiritus sancti. Caiphe tradi-
tio^a, & adinuētio Simonis, à sancto sacerdotio est aliena.
¶ Et si in fornicationem^b lapsus est aliquis post bap-
tismum, in sacerdotium non recipitur. Canones enim hoc
prohibent. Si quis vero cum hoc peccato ad sacerdotium
puectus est; cognitus degradetur. *Item paulo post* ¶ Epi-
scopum, qui per pecuniam ordinatus est confiteor, quia
per poenitentiam recipitur. Deus enim bonus est in om-
nibus; & aperta viscera eius omni homini poenitenti.
Sed quoniam iuxta Apostolum, oportet episcopum ir-
reprehensibilem esse; quicumque per pecuniam, vel ordi-
nauerit aliquem, vel ordinatus est, ab omni sacerdotio^d
alienus sit. ¶ Tarasius Patriarcha dixit. Quicumque
per pecuniam vel ordinant, vel ordinauerunt, vel ordi-
nati sunt episcopi, vel presbyteri, vel diaconi, vel qui-
libet de numero sacerdotali; repellantur omnino à sacer-
dotali honore, sicut Simon magus à Petro. Quicum-
que per pecuniam & dispensationem, vel curam sortiti
sunt monasteriorum, vel ecclesiarum, vel religiosarum^e
domorum, gerontocomiorum, xenodochiorum, or-
phano trophiorum^f; cum depositione expellantur à di-
spensatione illa, & cura. Qui post baptismum cadens in
fornicationem ordinatus est, si postmodum confessus fue-
rit, cesset à ministerio; si vero conuictus ab aliquo, de-
ponatur omnino. Similiter percussor episcopus, aut pre-
sbyter; aut diaconus per se, vel per aliquem alium quasi
per hoc timeri^g volens, deponatur. *Item* ¶ Qui per
saeculares^h potestates ordinatus fuerit, aut ecclesiam ob-
tinuerit; deponatur: si vero religiosamⁱ domum, expel-
latur.

a ¶ Traditio.] Id est,
adinuentitia machi-
natio, quia per simo-
niam sacerdotiū ob-
tinuit à Romanis.

b ¶ Et si in fornicationem.] Hoc intelli-
git G. & M. cū ipso
iure ifamis est, puta
deprehensus in adul-
terio, & in alijs, quæ
tertio; & in alijs, q̄
infamāt 6. q. i. §. po-
ro. argu. 25. d. primū.
& hoc de rigore iu-
ris. sed de misericor-
dia secus, vt 34. dist.
fraternitatis, vt ibi
no. Dicit tamen Ho.
hoc esse verum, qđ
dicitur hic, licet du-
rum sit 25. dist. ult.
c ¶ Poenitenti.] C. de.
sum. trin. liquet igitur.

d ¶ Sacerdotio.] Id
est clericatui. arg. ex-
tra de cohabi. cler. si
quisquam.

e ¶ Religiosarum.]
Et ita in hospitali cō-
mittitur simonia.

f ¶ Orphanotrophio-
rum.] Argu simoniā
esse dare pecuniam
pro administratione
panperum, & hospi-
talis. inf. 23. q. 8. §.
quamuis. in Auth. de
sanc. episco. §. sed ac-
que. coll. 9.

g ¶ Timeri.] sup. 45.
dist. quid autem.

h ¶ Qui per saecula-
res.] inf. 16. q. 7. si qđ
de inceps.

Conue-

a ¶ Si quis.] Caput hoc ex magna parte collectum ex varijs locis septime synodi, sed
non ex versione Anastasij bibliothecarij, qua aliqui sepe uti solet Gratianus. Initium
quidem est in actione prima anathematismo septimo.

β ¶ Omnis episcopus.] Hinc usque ad vers. Tarasius Patriarcha, sumpta sunt ex epi-
stola Tarasij ad Ioannem presbyterum, emissis tamen interdum nonnullis verbis: qua
quidē epistola in versione Anastasij est post actiones, & canones septime synodi: sed in
noua versione impressa in tomis conciliorum, est ante ipsam synodum.

γ ¶ Ante baptismum.] Hoc quidem loco perspicuum erat, quod auctori glossa ne-
gotium exhibuit. οὐδένα δέ τῶν εἰς ἱερωσύνην ἀριθμῶντα, εἰ μὴ πρὸ τῶν
βαπτισμάτων τοῦτο πέπραχεν. id est, neminem vero horū in sacerdotio adnume-
ratum, nisi forte ante baptismum hoc admisit.

δ ¶ Et si raro.] Longe plenius in noua versione. Quod si autē id semel, atque iterū
factum est, non tamen confestim legem in ecclesia præscribit, Gracē est. εἰ δὲ καὶ
σπανίως γέρονε, οὐ νόμος ἐκκλησίας τοῦτο.

ε ¶ Tarasius.] Hæc videntur sumpta ex epistola Tarasij ad Hadrianum (de qua di-
ctum est, supra q. 1. ad c. eos qui. aut ex quinto capite septimo synodi: quibus locis re-
feritur canon trigessimus Apostolorum.

ζ ¶ Quicumque per pecuniam.] Hæc habentur etiā nouella 123. c. 24. apud Iulia-
num antecessorem.

η ¶ Si vero religiosam.] Hæc non sunt in canone Apostolorum.

Nn 2. Item

Conuenientibus.] Hæc est secunda pars q. in qua p-
bat q. tales sunt recipiendi de mera consuetudine
canonum. Ioan. de Fant. In prima parte huius cap. po-
nuntur verba notarij. In secunda dicitur q. sancti pa-
tres, in Nicæna synodo præsidentes, & de futuro statu

ecclesiæ inquiren-
tes, decreuerunt ab
hæresi reuertētes ad
statum pristinū esse
reparandos, ita q. per
scripturam abnegent
hæresim, & fidem ca-
tholicam confitean-
tur: illi tamē nō sūt
recipiendi, qui spōte
sunt ab hæreticis or-
dinati, vel qui studio
se ad subuersionem
nostræ fidei elegerūt
ab hæreticis ordina-
ri, & ad robur sui p-
positi sancti patres
in synodo residentes
multas auctoritates
sanctorum patrum
induxerunt. Secunda
pars incipit ibi, [Di-
gnum est.] CASVS.

Conuenerunt sancti
patres in septima sy-
nodo, vt tractarent
qualiter episcopi ab
hæreticis venientes
recipi debeant. In
prima parte ponun-
tur verba notarij. In
secunda dicitur sic
eos esse recipiēdos si
cut vj. vniuersales sy-
nodi receperunt. po-
stea auctoritatib. san-
ctorum patrum pro-
batur, q. recipiendi
sūt, nisi vbi ad fidei
subuersionē sunt ab
hæreticis ordinati.

a ¶ Conuenientib.]
verba notarij, quib.
credendum est. Arg.
ff. quod metus cau-
sa metū. §. sed quod
prætor. nam ibi in-
ter locutoria senten-
tia ius facit.

ADDITION. Ad hu-
ius declarationē vi-
deas qd. no. Inn. ex-
tra de offi. dele. cum
in iure. in glo. hic vi-
detur. & de pb. quo-
niam in glo. propter

a Et Ioanne.] Qui dixit esse melius iurantem peiera-
re, quam sacramentū in fractione sacrarum imaginum
seruare, vt 22. q. 4. actione.
c ¶ Apocrisarijs.] apos. nuncius, & crisis aurum, quasi
deauratū nūcij: tales hodie nō sūt Papæ, sed applūbarij.
d ¶ Orientaliū.] Alexandriæ, Antiochiæ, & Hierosolymis.
e ¶ Item Basilus.] Non videtur q. ille Basilus debebat
loqui i, quia erat hæreticus, vt inf. per 12. lineas. ibi,
iussi sunt, &c. Sed dic q. loquebatur vt excusaret se, vel
forte adhuc de hæresi non constabat. 2. q. 1. multi.

f ¶ Vniuersalibus.] Vniuersales synodi dicuntur quib.
bus interest Ro. Pontif. vel eius legatus Locales quas
cōgregāt primates, vel metropolitanj absque præsentia

domini Papæ, vel eius legati. Hic ergo colligitur ista di-
stinctio: synodorum alias vniuersales, alia locales: & est
arg. q. authentica sunt locales sicut vniuersales.

g ¶ Scripto.] Hic colligitur. q. illi qui ab hæresi reuer-
tuntur ad fidem catholicam, scripto debent negare hæ-
resim

[Item ex concilio Meldensi. c. 43.]

¶ De eodem. P A L E A. Cap. III.

Cauendum est, & summo opere studendum, ac per vir-
tutem Christi sanguinis interdicendum & episco-
pis, & regibus, & omnibus sublimioribus potestatibus, at-
que cunctis fautoribus, & electoribus quorumcumque,
atque consensoribus, seu ordinatoribus in gradu ecclesia-
stico, vt nemo per simoniacam hæresim, regiminis locum
obtineat, quacumque factione, calliditate, promissione,
seu commoditate, aut datione per se, aut per submissam t
personam.

Item in eadem synodo septima, actione prima.

¶ Qui redeuntes ab hæreticis recipi possint, vel
non. Cap. IIII.

ij **C**onuenientibus^a apud Nicæā Bithyniæ, & confidē-
tibus Petro archipresbytero, & Petro presbytero,
& abbate monasterij sancti Sabæ, locū tenētib. Hadria-
ni Papæ, & Tarasio archiepiscopo Constantinopolis, &
Ioanne^b, & Thoma apochrisarijs^c Apostolicarum sediū
orientalium^d, & ceteris episcopis; episcopi Siciliæ dixe-
runt: Dignum est, vt de futuris inquiramus. ¶ Item Basi-
lius^e episcopus Ancyrae dixit: Constitutio ecclesiastica
habet canonicè tradita ab antiquo à sanctis Apostolis, &
successoribus eorum, sanctis patribus nostris, & magistris
& sanctis vniuersalibus^f sex synodis, & localibus syno-
dis orthodoxis, vt q. ab aliqua hæresi reuertuntur, ad or-
thodoxam fidem, & traditionem catholicæ ecclesiæ, scri-
pto^g negare debeant hæresim suam, & confiteri catholi-
cam fidem. ¶ Item Tarasius patriarcha dicit: videtur vo-
bis, vt sedes suas recipiant, qui ab hæresi reuertuntur?
¶ Religiosissimi monachi^h dixerunt: sicut receperunt
vniuersales sex synodi ab hæresi reuertētes, ita & nos re-
cipimus. ¶ Sancta synodus dixit: placet omnibus nobis.
Et iussi sunt Basilusⁱ episcopus Ancyrae, & Theodorus
episcopus Mytorum^j ciuitatis, & Theodosius episcopus
Amorij sedere in gradibus, & in sedibus suis. ¶ Item Con-
stantinus^k peps Cyprī dixit. nō oportet^k nos qui episcopi

resim suam, vt inf. ea. q. quoties. &c. si quis. inf. de conf.
dist. 2. ego Berengarius. in 26. q. 6. his qui tempore.
h ¶ Monachi.] Et ita monachi interesse debent syno-
do: quod verum est in abbatibus, vt 18. dist. episcopus
non debet.

ADDITION. Nota sub nomine monachorum siue fra-
trum, abbates contineri, vt patet extra de si. c. ult. & de
priui. cap. ex ore. Archid.

i ¶ Basilus, &c.] Isti tres reuertebantur ab hæresi.
k ¶ Oportet.] Sed ad quid respondet iste sic? Dic q. re-
prehendit Tarasium, qui dixerat, videtur vobis, &c. &
ideo statim respondet iste Tarasius reprehendendo
Constantinum.

mitti. 24. q.
3 cum qui-
bus. vbi di-
citur, q. cum
hæreticis
non est sy-
nodus inueni-
da: sed illud
intelligitur
de manen-
tib. in hære-
si, hic autē
de reuertē-
tib. ab hæ-
resi. Arch.

Et copiosius in sche-
dis, capitu. de quib.
12. q. 2. præcaria.
Burch. l. 1. c. 21.
Iuo p. 5. c. 75.
¶ al. precauendum.

¶ al. emissam.

¶ al. Myron.

i Immo, &
videtur q.
non debuit
interesse cō-
cilio nec ad
aliud ad-

a ¶ Sed

† Concor. I.
cū clericus.
§. ipse verò.
C. de eprisc.
& cler. & in
auth. consti.
quæ de dig.
§. cum nam
que.

† al. patriarcha.

Ezech. 18.
4. Reg. 14.

† ἀποβαδόν.

sumus, indigere doctrina, sed aliorum^a esse doctores †.
¶ Item Tarasius episcopus dixit: malorum & doctorum
mala est doctrina. Ecclesia de malis doctoribus sacerdo-
tes non recipit. ¶ Item Ioannes & Apochrisarius orien-
talium sedium dixit hæresis separat omnem hominem ab
ecclesia. ¶ Item Tarasius episcopus dixit: Ecce multi ca-
nonici libri, & synodici, & paterni lecti sunt; & ab hæresi
reuerentes docuerunt nos recipere, si aliqua & alia^b cau-
sa non est in eis. ¶ Item Petrus & Apochrisarius Papæ di-
xit: Romæ exulatus^c est Macharius^d hæreticus a sancta
sexta synodo, & quadraginta dierum inducias dedit illi
pater noster Benedictus Papa, & quotidie^e mittebat^f ad
eum Bonifacium consiliarium suum, & instruebat eum
commonitorijs verbis ex diuina scriptura, & nullatenus
voluit emendari. Hoc autem faciebat, ut eum reciperet
in ordine suo. ¶ Item Tarasius episcopus † dixit: quid di-
citis de Anatolio? nonne etiam in quarta synodo factus
est princeps^h? & ecce ab ipso Dioscoro ordinatus est? Et
nos igitur ita recipiamus eos, qui ab hæreticis ordinati
sunt, sicut & Anatolius receptus est. ¶ Item. Vere^h vox
Dei est, quoniam non moriuntur filij pro patribus; sed
vnusquisque in peccato suo morieturⁱ. addatur, quoniā
ex Deo est ordinatio^k. ¶ Item Tarasius patriarcha dixit:
audiuimus paterna mandata. Quid igitur? Oportet reci-
pere ab hæreticis ordinatos^l? ¶ Sancta synodus dixit:
audiuimus domine, & oportet nos recipere. ¶ Tarasius
patriarcha dixit: Plures eorum, qui in sexta synodo con-
uenerunt, a Sergio, Pyrrho, Paulo, & Petro ordinati
sunt, qui fuerunt principes hæreseos Monothelitarum
quoniam isti continuatim † in Constantinopolitana se-
de sederunt: & ultimo eorum, Petro scilicet, vsque ad
sextam & synodum non fuerunt plures quam duodecim an-
ni. Thomas verò, & Ioannes, & Constantinus ab hæreticis
illis archiepiscopi facti sunt, & tamen propter hoc non
sunt reprobati. ¶ Sancta synodus dixit, hoc manifestum
est. ¶ Constantinus episcopus Cypri dixit: sufficienter
ostensum est, quòd ab hæreticis venientes recipiendi sunt.
Si uerò quis sponte ad hæreticum vadit, & accipit ordina-
tionem, non recipiatur^m. ¶ Item Tarasius Patriarcha di-
xit: Et ego refuto eos, qui ob huiusmodi causam ad fidei
subuersionem ordinati sunt: & maxime cum præsentem
essent orthodoxi episcopi, a quibus poterant ordinari.
Sic est enim paternus intellectus. Si uerò synodalis con-
sonantia fuerit, & vnitas ecclesiarum de orthodoxis, qui
præsumperint ab immundis hæreticis ordinari, deposi-
tioni subiaceant. Sancta synodus dixit: hoc est iustum iu-
dicium.

¶ Hoc etiam caput collectum est ex varijs locis primæ actionis
eiusdem septimæ synodi, omninoque operæ pretium est integram
illam actionem perlegere; nonnulla tamen notabuntur.

α. ¶ Dignum, est] Locus est post recitationem nominum episcopo-
rum qui conuenerant: sed valde concise refertur: quod in alijs
etiam locis huius capituli enenit.

β. ¶ Constitutio.] Verba quæ proxime huic parti antecedunt,
sunt hæc, ἀπὸ Νιβελλου ἀνεγνω οὕτως, idest, ut interpretatur
Decret. Grat. pars I. I.

a. ¶ Sed aliorum.] ut
su. ea. q. 1. vilissimus.
& est argu. cont ma-
los doctores. nam q
alios docere debent,
& c. ff. de edē. si quis
ex argētarijs. §. p̄tor.

b. ¶ Si aliqua alia.]
quæ impediatur dispē-
sationem. sup. q. 5. c.
1. in fi.

c. ¶ Romæ exulatus.]
Idest, per excōmuni-
cationem exilio cō-
demnatus. sup. d. 16.
sexta.

d. ¶ Macharius.] Pro-
nunciatus.

e. ¶ Quotidie.] inf. 24.

q. 3. dixit Apostolus.

ADDITIO. Nam ibi

dicitur post secundā

& tertiā admonitio-

nem hæreticum esse

vitandum. Sed illud

intellige quātum ad

secreta fidei nostræ.

nō quātum ad admo-

nitionem. 42. dist. in

mandatis. Archid.

f. ¶ Mittebat.] sup.

d. 19. Anastasius cōt.

g. ¶ Princeps.] Idest,

promulgator vel au-

ctor canonum, ut d.

f. 16. sexta. uer. quar-

ta. Ioan.

h. ¶ Item vere.] Qua-

si dicat, licet paren-

tes, s. episcopi hære-

tici fuerunt, non tā-

mē filij in hæresi su-

scepti & ordinati cū

ad ecclesiam redie-

runt minus recipien-

di sunt in ordinib⁹,

ut su. d. 19. Anastasi⁹.

i. ¶ Morietur.] Quasi

dicat, tandiu morie-

tur, quamdiu penitē-

tiam non agit, & sic

facit ad propositū.

k. ¶ Ordinatio.] Fa-

cta per hæreticos in

forma ecclesiæ: & iō

non est reiteranda,

ut sup. ea. q. 4. Iudæi.

inf. 24. q. 3. §. his ita.

l. Ordinatos.] Arg.

pro opinione dicen-

tium, q̄ ille, qui reci-

pit ultimam manus

impositionem extra

ecclesiā, ordines cō-

ferit, q̄ est cōt. Ioan.

de Fant. ut dixi 9. q.

1. in sūma nā recipiū-

tur hic in ordinibus

ordinati ab illis, qui

receperunt in hæresi

ep̄alem vnctionem,

ut a Sergio, Petro,

Paulo, Pyrrho.

m. ¶ Nō recipiāt.] In

casu seq. vel de iure.

Nn 3 Ex

EX HAC. Hæc est. tertia pars quartæ in qua dicitur, quod si moniatus in ordine in perpetuum est suspensus, & hoc probat per c. Leonis. lo. de Fan.

CASVS. Infert Gratianus exsupradictis capitulis 7. synodi, & ex r. c. huius quoniam, quod qui sponte sunt ab hæreticis ordinati, vel in subuersione fidei nostre, ab eis ordinem receperunt, vel qui in ecclesia ordinati postea ecclesiæ rebelles fuerunt. non sunt in suis ordinibus recipiendi: sed cum simoniaci predicta non faciunt, videtur aliud esse de eis dicendum. Infert tamen per multa capitula, quod simoniaci reparari non debent. Sed dicit Gratianus verum esse hoc, nisi fiat ex dispensatione, quæ dispensatio propter multas causas hic enumeratas fieri potest, sicut quandoque dispensatum fuit, ut de monachis, vel laicis clerici assumantur. a. Auctoritate verò Cypriani. Sup. eo. si qui presbyteri.

a. Si

Anastasius, ex libello, legit ita. Non enim sententiam dicit nunc Basilii, sed abiurat hæresim, in quam cum alijs lapsus fuerat: quam abiurationem, una cum professione catholica fidei oportuit ipsum ex libello, quo dunc etiam in more positum est, recitare. Libellus verò hic incipit, Constitutio, &c.

γ. [Constantinus.] Post receptionem Basilij, Theodori, & Theodossi accesserunt alij episcopi, qui in eandem hæresim lapsi, admittit se a sancta synodo eodem modo postulabant, & cum unus ipsorum excusationis gratia, dixisset, a malis magistris seductum fuisse, Constantinus episcopus Constantia, quæ in Cypri est, hoc ei exprobrauit. Exprobratio græce sic habet ἡ δεινὴ ἐπιταγή πρὸς ὅλους μὴ διδασκαλίας δεῖσθαι, ἀλλὰ διδασκάλους εἶναι τέρων, quæ sic Anastasius vertit, Oportebat vos, cum essetis episcopi, discendi nullam necessitatem habere: sed magistros esse potius aliorum.

δ. [Malorum.] Cum Hypatius, & alij episcopi, qui a sancta synodo admitti petebant, dixissent, a malis magistris malas se doctrinas accepisse, respondens ei Tarasius Patriarcha inquit: ἐπεὶ δὴ περ εἶπατε, κακῶν διδασκάλων κατὰ τὰ μαθήματα, ἡ ἐκκλησία ἐκ κακῶν διδασκάλων ἱερεὺς δεχέσθαι οὐ προσέεται, id est. Quandoquidem dixistis, malorum doctorum malæ disciplinæ; ecclesiæ, ut ex malis doctoribus sacerdotes admittat, non facile adducitur. Ex quo apparet Tarasium non contradicere Constantino, ut auctor glossæ putauit.

ε. [Item Ioannes.] Post recitata verba Tarasii cum synodus dubitaretur, an etiam hi, sicuti tres priores recepti erant, statim, essent recipiendi, Ioannes Apocrisarius Patriarcha Antiochiæ, & Constantinus episcopus Constantia Cypri, petierunt, ut canones, & sanctorum Patrum libri eo spectante legerentur, ut maturius posset constitui, quomodo redeuntes ab hæresi ad ecclesiam catholica m essent recipiendi & cum de octauo canone prima Nicæna synodi (in quo de Chataris recipiendis agitur) differeretur. Ioannes hæc est interlocutus.

ζ. [Si aliqua alia causa.] Grace est, καὶ εἰ τις αἰτία πονηρὰ οὐκ ἔσιν ἐν αὐτοῖς, quæ Anastasius vertit, nisi forte in eis maligna fuerit noxa reperta, & paulo post, si non est in illis

aliqua causa nefaria.

η. [Petrus.] Post multos canones lectos, & multas sanctorum Patrum auctoritates recitatas, cum Tarasius ex illis collegisset, ab hæresi reuertentes esse recipiendos in catholica ecclesia, Petrus legatus Hadriani Papæ, exemplo Benedicti Papæ id confirmat.

θ. [Vsq̃ue ad sextam.] Grace est, ἕως τῆς ἡκτῆς συνόδου ἔτη πλέον οὐ διήλθον, ἡδεκαπέντε id est, vsque ad sextam synodum non intercesserunt anni plures, quam quindecim.

ι. [Si verò synodalis.] Grace legitur, εἰ δὲ συνδικὴ ἐκφώνησις γένηται καὶ ὁμοῦ καὶ τῶν ἐκκλησιῶν ἐπὶ ὁρθοδοξίᾳ, τοιμῶν ἀπὸ τῶν βεβήλων αἰρετικῶν χειροτονῆσθαι, τῇ καθαιρέσει ὑποπεσῖται. Quæ Anastasius vertit. Si autem synodica promulgatio, & concordia ecclesiarum, causa orthodoxiæ, facta fuerit, qui præsumpserit a profanis hæreticis, ordinari, depositioni succumbet.

3 Ex hac auctoritate datur intelligi, quod qui ab unitate catholica fidei in hæreticorum societatem transierit, vel de manibus eorum, ecclesiastica dignitatis sacramenta percipiat; vel qui contemptis orthodoxis ab hæreticis ordinari desiderauerit, & si postea suæ abrenuntians hæresi ad ecclesiam redierit, officio tamen accepto fungi non poterit. Auctoritate verò Cypriani a. prohibentur administratione ecclesiastica, qui intra catholicam ecclesiam ordinati ad fidei impugnationem dilabuntur. Porro simoniaci nec ab hæreticis ordinantur ad fidei subuersionem: nec intra ecclesiam catholicam ordinati aduersus fidem armantur. Quamuis enim nonnullos per pecuniam ordinent; non tamen si-

i sup. ea. si qui presbyteri.

Et ca. presbyter si per pecuniam. &c. qui studet. & q. 3. si qs dator. & ca. si quis epus H.

a ¶ Si suis.] Sup. ead. q. 7. si quis r.

b ¶ Et Innocentij.] Supra ead. q. 3. cap. ult. supra ead. q. 1. Arrianos.

c ¶ Et aliorum.] Sup. ea. q. 1. si quis confugerit, cap. qui Pudet. &c. si quis episcopus per pecuniam.

Requi-

1 forte su. ea. q. 1. q. per pecunias. aut q. 7. c. si quis omnē. §. quicumque per pecuniam.

2 sup. ead. q. 7. si qs q. 3. ca. ult. q. 1. c. Arrianos. 3. eo. q. 1. c. si qs confugerit. & c. qui studet. & c. si qs episcopus per pecuniam.

lao p. 5. ca. 115.

dem impugnant, nec gratiam spiritus sancti venalē prædicant. Vnde veraci poenitentia, cum hæresim suam detestati fuerint, præmissis auctoritatibus non prohibentur recipi in suis gradibus. Verumtamen capitulo illo Nicænæ synodi 1, si quis per pecuniam, &c. & illo alio septimæ synodi 2, si quis 3 omnem traditionem, &c. & Innocentij 4, & aliorum 5 3 multorum auctoritatibus irreparabiliter damnari iubentur.

Hinc etiam Leo 4. episcopis Britannia.

¶ In ordine male accepto simoniaci poenitentiam agere non possunt. Cap. V.

R Equiritis de ijs, qui turpissimo lucro columbas in templo Domini vendere non pertimescunt, & sua facta, improba temeritate Simonis hæresi coniungunt, utrum possint in ordine poenitentiam agere, an tantummodo extra ordinē, & sacerdotalem facere gradum. Quod nos quidem conuictis & ijs, qui tam detestabile nefas (quod tam multis est damnatum concilijs) peregrisse noscuntur, nulla possumus poenitentia subuenire, & tot spiritualibus patribus obuiare, sed in illorum patrum me sententia conuenire omnibus certum sit.

¶ Epistola huius Leonis quarti ad episcopos Britannia magna Pars (in qua etiam est hoc caput) habetur in codice peruetusto.

4 Nisi rigor discipline quandoque relaxetur ex dispensatione misericordia. Multorum enim crimina sunt damnabilia, quæ tamen ecclesia tolerat pro tempore pro persona, intuitu pietatis, vel necessitatis, siue utilitatis, & pro euentu rei. Pro tempore: sicut Gelasius, qui cū necessitate temporis videret italicam ecclesiam propter belli famisq; incursionem fere omnium clericorū officio destitutam, adeo ut plerisq; populis subsidia regendarū

bus, ut dixi 82. d. presbyter de simonia vero poenitere nō pot, nisi prius dimittat ordines, ut su. e. q. 1. si qs neq; g. ¶ Subuenire.] Nisi gradibus suis, vel dignitatibus taliter adeptis prius amissis, ut su. ea. q. 1. si quis omnem, & sup. ea. q. 1. si quis neq; inf. 27. q. 1. quæ Christo, &c. nec aliqua inf. 32. q. 7. fidelis.

h ¶ Obuiare] inf. 25. q. 1. sunt quidā. &c. contra statuta.

i ¶ Sed in illorum.] ut si de iure deponatur, ut sup. ea. si quis omnem.

NISI RIGOR. Hæc est quarta pars quæst in qua probatur per 17. auctor. q. dispensationes fiunt sex modis. Io. de Fā. K. ¶ Utilitatis.] Sicut etiā ius civile quædā admittit propter utilitatem. ff. de pign. sed an viz.

¶ Ut plerisque.] Hic incipit tractare de dispensatione, unde videndū est quid sit dispensatio, quid dispensare, & quod ius sit dispensabile, & quis possit dispensare. Dispensatio est in iis cōis relaxatio facta cū causæ cognitione ab eo, qui ius hēt dispensandi. arg. 12. q. 1. ex his. Dispensatio est diuersa pensare. Nam omnia hæc de quibus fit mētio in hoc §. pensare debet qui dispensare vult. Scias ergo, q. vbiq; decoloratur status ecclesiæ, nō potest dispensari, ut if. e. & si illa. Dicunt quidā indistincte, q. cōtra quatuor concilia non possit dispensari. ut sup. 15. dist. sicut. nec cōtra Euāgeliū,

Dispensari quandoque nō potest.

vel præceptum Apostoli, ut 25. q. 1. sunt quidam, ut ibi notauī De dispensatione episcoporum dico, q. vbiq; non est eis prohibita dispensatio, ibi possunt dispensare 4. ut extra de cler. pug. in ducl. ca. 1. & de sen. exc. nuper. In quibusdam tamen casibus inuenio eis permissam dispensationem, in quibusdam prohibitam, quandoque enim dispensant cū sacrilego, ut 50. dist. si quis presbyter. Item cum hæretico. 50. dist. presbyteros, qui. Item cum adultero, ut extra de iud. ac si clerici. Item cum simoniaco dispensant, quandoque in beneficio, quæque in ordine, ut sup. ea. q. 5. c. 1. & cap. ult. Item cum schismatico, ut 50. d. ut constitueretur. In maioribus autem criminibus etiam dispensant in beneficijs, si sunt occulta 5. ut 50. dist. de his uero. Item cum homicida dispensant in beneficio, ut extra de cle. pug. in ducl. Henricus. & de homi. interfecisti 50. dist. itudeat, sed non in officio, ut 50. dist. in miror. Item quandoque cum aliquo dispensant in matrimonio contrahendo, ut 3. q. 2. antiqui. Item in ordinibus, & dignitatibus, nisi tantū in episcopatu, ut extra de elec. innotuit. Item dispensant cum excommunicato ministrante, ut 2. quæst 5.

Nā 4 quanto

4 Et idē not. 50. d. in summa. &c. minor. ext. de temp. ord. dilectus. Arc. Epi cū multis dispēat.

5 Sic et notat Vin. ext. de iud. at si. & hoc p. illud c. hic al leg. de hisve ro. Archid.

R Equiritis.] ¶ Vendere.] Id est, emere nam veteres indifferentes utebatur his verbis, ff. de actio. emp. veteres. Nam de venditore non videtur dubium quin remanere possit. unde loquitur de emptoribus, quia agere poenitentiam non possunt in ordine empto, nisi purgetur vitium rei furtiue, id est, nisi dimisso quod simoniace acquisierunt 2, sed vendentes possunt, si vitium occultum est. Vel indifferentes de emptoribus & venditoribus intelligitur, q. non possunt agere poenitentiam remanendo in ordinibus suis, nisi ex dispensatione, si crimen simoniæ sit notum. Loquitur enim de conuictis, & quorum crimina sunt publica. de talibus quidem interrogatus est Papa, & de talibus respondet.

e ¶ Vtrum possint] Id est, utrum possint retinere ordines post poenitentiam 3 & hoc notat sequens litera, an tantummodo, &c. & exaudi de conuictis, ut inf. sequitur, nam cum sponte confesso mitius est agendum.

f ¶ In ordine.] Hinc collige subditum posse accusare prælatum de simonia non præmissa priuata admonitione, arg. cōtra. inf. ea. d. ult. patet. & hæc est ratio. quia de alijs criminibus potest quis poenitere, & esse in ordinibus.

Ordinū emptores, & venditores qua liter poenitere debent.

2 Atg. insti. de vluc. §. furtiue. i. n. & nota sup. ea. q. 1. ordinationes. Ar. 3 Sub. ut sic per dignam poenitentiam possint vel mereantur in ordinibus ministrare, an oino dei ci. Arch.

quanto. licet sit contrarium *rr. q. 3. si quis episcopus.* Fit autem dispensatio cum hoc requirit necessitas, vel utilitas, *infr. ea tali.* Itē fit quandoque dispensatio, quia timetur magis malum, sicut cum Anglicis fuit dispensatum. *vt 35. q. 3. quod scripsit. &c. quādam lex.* Item

quandoque propter futurum bonum, vt quando dispensatur cum hereticis, vt alij facilius reuertantur ad ecclesiam, *vt 23. q. 4. ipsa pietas.* Item quandoque propter multitudinē, & propter scandalum vitā dum so. dist. contitueretur.

a. ¶ De monachis.] vt sup. 55. dist. c. 1. **N**ecessaria. *¶ CASVS.* Dicit hic, quod propter necessitatem quādoq. rigor canonū relaxatur. vnde propter necessitatem ex monachis, vel laicis clericis eliguntur, & ordinati ab hereticis tolerantur.

Quod pro remedio. *¶ CASVS.* Dicitur hic, qd dispensatio, quā facta fuit ex necessitate, de iure cōmuni non fuit, vnde cessante necessitate cessare dēt dispensatio Aliud enim est quod legitime & de iure fit, aliud dispensatione.

Sequēs. §. cū c. patet. **¶ Cessante.]** Argu. cā sublata tolli constitutionem ex eadē causa ortam. cessante .n. necessitate cessare debet id quod iur

gebat, vt *su. d. 28. de Syracusanā. su. e. q. 1.* quod p remedio, & *sup. d. 61. §. his omni bus. &c. neophytus.* *sup. q. 1. quē p necessitate. sup. dist. 4. quoniā multa. inf. 9. q. 1. ordinationes. & 63. dist. §. verum.*

¶ Necessitate.] futura: sed nō iam facta. **¶ Quod urgebat.]** Arg, ff. de adop. i omni fere iure arg. ff. de statu ho hō liber. **¶ Vsurpatio.]** Id est dispensatio, vel iuris derogatio impellit, vt promoueantur.

¶ Ordinentur.] Id est, vt promoueantur vel ordinentur. si ante non fuerint ordinati, vel forte extra formam ecclesiā.

¶ I qui voluerunt.] *Sup. ead. q. 1. si quis confugerit.* **¶ Per scriptum.]** *Inf. ea. q. Maximū, & cap. si quis*

deessent animarum; concessit de monachis² vel de laicis clericos assumi, ita dicens episcopis per Lucaniam, epist. 1. c. 1.

¶ Pro tempore necessitate Apostolicę sedis decreta temperantur. Cap. VI.

Necessaria rerū dispensatione cōstringimur, & Apostolicę sedis moderamine cōuenimur sic canonū paternorum decreta liberare, & retro præsulum, decessorumque nostrorum pręcepta metiri, vt quę præsentiū, necessitas temporum in restaurandis ecclesijs relaxanda deposcit, adhibita diligenti consideratione (quantum potest fieri) temperemus.

Item, Priscis igitur, &c. [Require supra in tractatu ordinandorum.] Item Innocentius Papa cum pro necessitate temporis, ne nimium scandalum esset in ecclesia, ordinatos à Bonoso heretico susceperet, ait in decretis suis, epist. 22. ad episcopos Macedonia, c. 5.

¶ Cessante necessitate debet cessare quod urgebat. Cap. VII.

Quod pro remedio, ac necessitate temporis statutū est; constat primitus non fuisse. *¶ infra. e.* Quod ergo necessitas pro remedio reperit; cessante^b necessitate^c debet vtique cessare pariter quod urgebat^d t: quia aliud^e est ordo legitimus; aliud, quod usurpatio^f ad præsens fieri tempus impellit.

¶ Quia aliud.] *In originali, & apud luonem, & in multis manuscriptis Gratiani legitur, alius est ordo legitimus; alia usurpatio, quam ad præsens fieri tempus impellit.*

Similiter ex dispensatione etiam in Niceno concilio, c. 8. de Nouatianis statutum est, vt ad ecclesiam redeñtes ordinentur^f.

¶ Iterum ordinentur, qui ex Nouatianis ad ecclesiam redierint. Cap. VIII.

Si qui voluerint^g venire ad ecclesiam catholicam, & Apostolicam ex Nouatianis; placuit sancto concilio, vt ordinentur, & sic maneant in clero. Ante omnia autem hanc ab eis confessionem per scripturam^k ecclesię catholicę, & Apostolicę staeuta obseruatuos.

¶ Vt ordinentur,] *Grace est, ὡς τε χειρὶ δέτοινένους αὐτοὺς μένειν οὕτως εὐτὴν κληρω. q. Dionysius vertit, vt impositionē manus accipiens sic in clero permaneant. At Tarasius Patriarcha Constantinopolitanus in actione prima septima synodi post recitationem istius canonis istam vocem, χειροθεσία, interpretatur benedictionem, non ordinationem.*

Item Gregorius lib. 10. reg. epist. 31.

episcopus. sup. ead. q. conuenientibus. arg. contra inf. de poen dist. 1. quem poenitet. nam ibi dicitur, qd uiua voce debet confiteri. Sed illud verum est. sed nihilo minus postea per scripturam debet confiteri.

¶ Vt fateantur.] *Inf. 23. q. ult. pessimam.*

K ¶ Con-

Poly. 1. 7. tit. 15. Ansel. 1. 2. c. 34. luo p. 3. c. 141.

distin. 55.

sup. ea. q. 1. quod p necessitate. luo in prologo.

† Concor. *rex. in. 1. librorum. cum gl. ff. de his qui no. inf. & Bar. in l. 1. ff. de matrimo.*

2. Ar. contra 7. q. 1. scire. & extra de his quę vi. n. f. cau. c. 1. §. ult. & de hoc. & de sen. exc. ex tenore. Ar.

K ¶ Consensu.] Aliud est ergo iurare stare mandatis ecclesię, aliud episcopi 2, & ex hoc soluitur contrarietas illorum c extra de appel quęstioni & cap. pręterea. immo idem est extra de sent. excom. ex tenore. 10.

Quoties

Quoties.] CASVS. In hoc c. continetur qualiter iurare debeant reuertentes ab hæresi. Dicitur .n. q. episcopus reuertens ab hæresi ad ecclesiam, iurat propter cautelam futurorum summo Pontifici pariter cum suis socijs, q. ab unitate ecclesiæ, & communione Romani

potest apud se aliquis obligari. ff. de fideiuss. si quis pro eo. §. i.

d. ¶ Et per te.] Arg. contra inst. de inutil. stip. §. si quis alij. quia ibi dicitur, q. alteri stipulari, vel pacisci nemo potest, nisi sit seruus eius, ut ibi, vel procurator præsentis: ff. de uerb. obli. si curator præses. Dic ergo ideo hoc fieri, quia

Papa seruus est B. Petri. unde dicit de se in epistolis suis, seruus seruorum Dei. Vnde versus.

Papa dicitur seruus seruorum.

¶ Iuramentum a schismate redeuntium. Cap. IX.

Ansel. lib. 6. c. 161.
Poly. li. 7. tit. 6.

Quoties cordis oculus nube erroris obductus, supernæ illustrationis lumine fit serenus, magna cautela nitendum est, ne latenter auctori schismatis irruat, & ab unitatis radice eos, qui ab eam reuersi fuerunt, telum iterum erroris abscindat. Et ideo postquam ego ille ciuitatis illius episcopus, comperto diuisionis laqueo, quo tenebar, diutina mecum cogitatione pertractans, prona, & spontanea voluntate ad unitatem sedis Apostolicæ diuina gratia duce reuersus sum; & ne non pura mente, sed simulata reuersus existimer; spondeo sub ordinis^b mei casu, & anathematis^c obligatione, atque promitto tibi, & per te^d sancto Petro Apostolorum principi, atque eius vicario Beatissimo Gregorio, vel successoribus ipsius me nunquam quorumlibet suasionibus, vel quocunque alio modo ad schisma, de quo redemptoris nostri misericordia liberante ereptus sum, reuersurum; sed semper me in unitate sanctæ ecclesiæ catholicæ, & communione Romani Pontificis per omnia permanfurum. Vnde iurans per Deum omnipotentem & hæc sancta quatuor Euangelia^e, quæ in manibus meis teneo, & salutem^f dominorum^g nostrorum Rempublicam gubernantium, me in unitate, sicut dixi ecclesiæ catholicæ & cōmunionem Romani Pontificis semper, & sine dubio permanere. Quod si (quod absit) aliqua excusatione, vel argumento ab hac me unitate diuisero, periurij reatum incurrens, æternæ poenæ obligatus inueniar, & cum auctore schismatis habeam in futuro sæculo portionem: Hanc autem professionis, promissionisque meæ chartulam notario illi cum consensu presbyterorum, & diaconorum, & atque clericorum, qui me in hac unitate obligantes in superscriptis omnibus prona simul voluntate secuti, atque proprijs manibus subscripturi sunt, scribendam dictavi, & propria manu subscribens tibi tradidi. Acta in loco illo, & cōsulibus^h superscriptis. Subscriptio episcopi illius. Ego ille, episcopus ciuitatis illius, huic confessioni, promissionique meæ, præstito de conseruandis superscriptis omnibus sacramentoⁱ subscripsi^k.

a ¶ Ego ille.] *Reposita est antiqua nota ille, ex codicibus epistolarum B. Gregorij impressis, ac manuscriptis, qua quidē nota in hoc capite multoties repetitur. Pro ea in vulgatis Gratiani exē-*

Serui erāt tibi Roma prius domini domorum.

Seruorum serui nūc tibi sunt domini.

Vel hoc fit fauore religionis: sed credo iure canonico me tene-

neri. si ego promitto tibi me daturum

Titio x. arg. 22. q. 5. iuramenti maxime

si interuenerit sacramentū arg. ff. de con-

stit. pec. l. i. & l. eū q. c. ¶ Euangelia.] inf.

iū. q. 3. Imperatores. arg. contra inf. 22. q.

1. §. sic etiā. inf. cau. prox. q. 5. qua de cau-

sa inf. 22. q. 1. clericū & c. mouet. contra.

Dic, ut 22. quæst. 1. si aliqua.

f ¶ Salutem.] idest, per eum, cuius iudicio

salus dominorum meorum cōsistit, sic enim iurādo per has

creaturas respectum habebat ad creatore

& ideo nō peccabat. & sic intelligitur 22.

q. 1. §. sic et. ff. de iureiuran. qui per salutē.

Et quod dicit in manibus. & c. est ar.

q. episcopus cum iurat, tāgere debet Euangelia, & sic est cō-

tra 1. q. 1. nec honore. Io. & est expressū hodie, quod episcopus

cum iurat, non debet tangere librū, ut extra de iur. cal.

c. ult. B.

ADDITIO. Huic decreta. bene standum est nisi forte hoc in

2 Al. 3. q. 5. c. sc̄um. iurare cogunt presbyteri i

3 Extra de maiorita. & obed. cū in ecclesijs. & de iureiurā. ego. Sed dic, ut no. 23. d. quāq̄, ext. de maio. & obed. legebat. Arch.

1 Hanc gl. dicit Raph. Cuma. singularem. ad 2c, q. de æquitate canonica alter possit alteri stipulari.

Ep̄s iurans non dēt tangere librū.

2 Al. 3. q. 5. c. sc̄um. iurare cogunt presbyteri i

3 Extra de maiorita. & obed. cū in ecclesijs. & de iureiurā. ego. Sed dic, ut no. 23. d. quāq̄, ext. de maio. & obed. legebat. Arch.

mani Pontificis nunquam recedet, & iuramento per manum notarij scripto, tam ille, quā socij pro uoluntate sub scribant.

a ¶ Magna cautela.] Arg. q. cum abundantiori cautela faciendum est, in quo timetur regressus. sup. dist. 28. de his infra. 20. q. 2. c. ult. & q. 3. c. 1. sup. d. 23. quamquam.

b ¶ Sub ordinis.] Similiter obligatur aliquis sub poena beneficij sui, ut extra de elect. cum dilectus. in fi. & extra de crim. fal. c. fi.

c ¶ Anathematis.] Imprecatio est. non enim quisquā potest se excommunicare. Similis est imprecatio de consecra. dist. 2. ego Berengarius, & 11. q. 3. si is qui. Nec

abiuratione hæresis sit speciale in detestationem criminis. Ioan. de Fan.

g ¶ Dominorum.] inf. 22. q. 1. clericū. & c. mouet cōtra.

b ¶ Consulibus.] Hoc non habet hodie locum. nam sufficit apponere nomen Papæ, & Imperatoris, ut no. 2. q. ult. 2. c. ult.

i ¶ Sacramento.] Hac sex presbyterum faciunt iurare coactum. Ut sit recta fides, ut obediat 3. ut bona fama.

Ne verum pereat, ne res sacra, uel data damna. 28. dist. de Syracusanæ.

k ¶ Subscripti.] Scilicet hoc quod statutum est in concilio Nicæno. supra ead. q. si uoluerint.

Excommunicare seipsum nemo potest.

CAETERVM. CASVS. Dictum est s. q. cum tales recipiuntur (vt in c. si qui uoluerint. & sequenti) sit ex dispensatione: cum aliud sit de rigore canonum, ut probat persequentia cap.

Q Vi in qualibet.]

CASVS. Dicitur in hoc cap. q. si quis in quacunque ætate doli capax fuerit baptizatus apud hæreticos, aut rebaptizatus, nunquā debet ad clericatum admitteri. & qui talē receperit, vel iā p̄motum non reiecerit in se v̄r ferre dānationem. [Ex eius c̄tu.] idest, ex cōtu hæreticæ prauitatis.

a [Ætate.] Discreta. & sic soluitur contrarium. sup. ea. q. 4. q. apud & c. placuit. b [Baptizati.] Hic dispensari consuevit: sed non in casu sequenti: cū. f. rebaptizatur. vt de cōse. dist. 4. qui bis. & not 9. q. 1. in summa. in prin. c [Aut rebaptizati.] s. ea. q. 1. uēitum est. & sup. dist. 50. cōfirmandum. sup. e. q. 4. placuit contra. sol. ibi. inf. de conse. dist. 4. qui bis supra. dist. 51. cap. ult.

d [Ex eius cōtu.] vel si in adulta corū ætate consenserint, uel fidem impugnaverint. Vel de adultis in adulta ætate baptizatis loquitur.

PRO PERSONA. CASVS. Gratia dicit hic, q. intuitu personæ rigor canonum tēperatur Et ad hoc inducit sequens. c. cuius casus patet, & q. sequuntur vsque ad cap. quoniam.

e [Pro personā.] Argu. 56. dist. miramur. Sed verum est quod ibi dī, quod propter amorem, &c.

e [Pro persona.] id est, propter simplicitatem personæ.

f **T**anta nequitia. Supra distinc. 86. tanta.

g [Tacemus.] Arg. qui tacet, non consentit 1. ff. commu. diuid. Sabinus. uer. sicut prohibere, &c. ff. de procur. filius familius. §. inuitum. infra de consec. dist. 4. cum pro paruulis.

h [Pietatis.] Dicitur autem pietas quandoque respectu naturæ 2. ut quia nostra natura hodie fragilis est, exercenda est pietas, ut 34 dist. fraternitatis. Item alias propter fragilitatem, vel pietatis intuitu dispensatur. 33. q. 2. antiqui. Item adhibetur pietas propter innocentiam. sic puer baptizatus ab hæretico admittitur ad sa-

croz ordines propter pietatem innocentia, vt sup. ea. q. 4. placuit.

i **S**i qui.] [Tales.] Pro quibus supponit istud tales, non potest haberi ex c. nisi ex. §. præcedenti. sed credendum est Gratiano, qui vidit originale, & est simile infra

plaribus erat: N aliqua uerò alia, qua parum ab originali discrepabant, nihil causa visum est, cur mutarentur.

Ceterum ex canonum rigore contra scribit Felix Papa tertius omnibus episcopis, epist. 1. c. 5.

Qui extra ecclesiā baptizati fuerint, uel rebaptizati, ad ecclesiasticam militiam non admittantur. Cap. X.

Q Vi in qualibet ætate^a alibi, quā in ecclesia catholica aut baptizati^b aut rebaptizati^c sunt; ad ecclesiasticam militiam prorsus non t̄ permittantur accedere. Quibus satis esse debet, quod in catholicorum numero sunt recepti. Quoniam de suo ordine, & communione videbitur ferre iudicium, quisquis hoc violauerit institutum; vel, qui non remouerit eum, quem ext̄ eius c̄tu^d ad ministerium clericale obrepisse cognouerit.

Pro persona^e: sicut B. Gregorius scribens Ianuario episcopo, lib. 7. indict. 2. epist. 1. ait.

Rigor canonum pro persona aliquando relaxatur. Cap. XI.

Tanta nequitia^f ad aures meas de tua senectute peruenit, vt eam, nisi adhuc humanitus pensaremus, fixa iā maledictione feriremus. & infra. [Et quidem poenæ sententia in te fuerat iaculanda: sed quia simplicitatem tuam cum senectute nouimus, interim tacemus g.]

Pietatis^h intuitu: sicut de illiteratis, & corpore uitiat Gelasius episcopis per Lucaniam, epist. 18.

Canonum decreta pietatis intuitu nonnunquam relaxantur. Cap. XII.

Si qui, vel temeritate propria, vel in curia præfidentium talesⁱ ante suscepti sunt; in his, in quibus constituti sunt, locis eatenus perseuerent, ut nihil unquam promotionis accipiant, satisque habeant hoc ipsum sibi pro nimia miseratione concessum.

Necessitatis^k intuitu; sicut Hilarius Papa, qui cum de quodam episcopo præter notitiam atq; cōsensum metropolitani^l ordinato loqueretur; ne in utroq; graue scādalum fieret. ait in epistola sua ad Ascanium, & uniuersos episcopos Tarraconensis prouinciæ.

Necessitatis causa quædam in ecclesia tolerantur. Cap. XIII.

Quoniam quidquid ab alterutra^m parte est indica-

infra c. tali. & 33. q. 5. c. 2.

K [Necessitatis.] Vt 50. d. de eo.

l [Metropolitani.] Supra d. 65. c. 2. & 3.

Quoniam.] CASVS. Quidam episcopus præter notitiam sui metropolitani fuit ordinatus. Sed propter graue scandalum, quod propter hoc ab utraq; parte fiebat, Papa tolerat quod factum est, ita quod de cætero simile non fiat.

m [Ab alterutra.] idest, ab altera. Sed tamen aliter intel-

Anf. lib. 7. c. 17.

Burc. li. 4. c. 293.

lucop. 1. c. 294:

† ne unquā] orig.

† ex eis administ.] orig.

sup. dist. 86. tanta.

Burc. li. 1. c. 197.

lucop. 2. c. 78. & par.

5. c. 312.

su. d. 36. illiteratos,

Ante cap. 2.

1 Sic est no. 80 dist. tanta. sed plenius 65. d. si forte. ibi videas, Arch. Pietas multa facit. 2 Et quæque respectu honestatis ecclesiæ, vt hic Archid.

Intellexit G. ut pater per præcedentem, §. unde potest dici ab alterutra proprie, quia iam sorte metropolitanus aliquid fecerat unde scandalum esset ortum.

Q a ¶ Vel cōsensum.] su. 64. d. c. vi. su. 65, d. c. i. 2. & 3. Voties.] CASVS. Dicitur hic, quod propter multitudinem.

tum, omni videmus peruersitate confusum; temporum necessitate perspecta, hac ratione decernimus ad veniam pertinere quod gestum est, ut nullus a deinceps præter notitiam, atque consensum^a metropolitani ordinetur ¶ antistes.

¶ al. consecratur] orig.

a ¶ Nullus.] Hoc loco verba Hilarij summarim referuntur.

Item Innocentius episcopis Macedonia, epist. 22. c. 6.

¶ De eodem. Cap. XIV.

In prima actione septimæ synodi.

Q Voties a populis aut a turba^b peccatur, qui in omnes pp multitudinem^c non potest vindicare, inultum solet transire. Priora ergo dimittenda dico Dei iudicio, & de reliquo^d maxima solitudine præcauendum.

Item ex epistola Cyrilli missa Maximo diacono Antiocheno.

Iuo in prologo. Pan. ib. plogo c. 23.

¶ Ex dispensatione quædam tolerantur, quæ canonum rigor condemnat. Cap. XV.

D Idici a diligendo mihi paulo monacho; quia recusat pietas tua vsq; hodie communionem reuerendissimi episcopi Ioannis amplecti, pro eo, quod quidam in Antiochena ecclesia male adhuc cum Nestorio, vel sentiant, vel iam senserint quidem, sed forsitan resipuerint. Probet igitur tua modestia; vtrum aliquando hi, qui dicuntur colligi, nude, ac irreuerenter cum Nestorio sentiant, & inuicem colloquantur^e: licet aliquando cauteriatam^f habuerint conscientiam: colligantur autem nunc acta penitentiæ super ijs, in quibus subrepti sunt^g: quamuis cōfiteri^h fortassis reuereantur excessum. ¶ infra. ¶ Vt autem non æstimetur amare contentionem; amplectamur episcopi reuerendissimi Ioannis communionem, indulgentes ei; & causa dispensationis eius negotium non subtilius, vel districtiusⁱ, siue vehementius erga se recognoscat agitari. Dispensationis enim gratia, sicut dixi, eget negotium multum^k.

¶ Hac epistola beati Cirilli refertur in actione prima septima synodi. Et quoniam in magni ponderis argumento versatur, ac prudentissime scripta est; multa autem in hac versione corrigenda fuissent; placuit gratiam ipsam epistolam cum interpretatione nostra asferre.

itudinem, delictum saepe inultum remittitur propter scandalum quod timetur, & Dei iudicio relinquitur. Sed ne de cetero tale quid accadat, præcauendum est.

b ¶ A turba.] Extra de cler. excommu. latores.

c ¶ Propter multitudinem.] Arg. q. parcendum est multitudini, ut 44. dist. comestationes. 50. dist. ut constituere tur. 23. q. 4. ipsa pietas, & ca. non potest. 2. q. 1. ordinatores. Sed quot dicuntur multi? Dic quantum ad hoc, q. multi dicuntur, quo ad respectum. nam alias 40. dicun-

tur multi. extra de cler. excommu. latores. alias 23. milia dicuntur pauci. 45. dist. disciplina præterea. Arg. contra, extra de reg. iu. qui scandalizauerit, de poen. d. f. 6. c. 1. in fin. 25. quæst. 2. ita nos, ubi non parçitur multitudini. Solu. videtur haberi per id quod legitur. 23. q. 4.

cum quisque, vel per fin. illius de pen. di. 6. capit. 1. ut ex tunc is non parcat, cum ex auctoritate voluit illud defendere, ut 82. dist. plurimos. & 40. dist. Domino sancto.

d ¶ Et de reliquo.] Id est, de cetero. 96. d. in scripturis. ff. de legib. cum lex.

D Idici.] CASVS. Paulus monachus significauit patriarchæ Alexandrino ¶ Io. de quo hic fit mentio, fuit episcopus Antiochenus, qui in Nestorij heresim incidens, ecclesiā suā in eandē heresim induxerat tandē Io. redijt ab heresi. sed populus ecclesiæ suæ, quē subuerterat, nō ex toto adhuc redierat, & ideo Maximus diaconus nolebat ad huc cōicare Ioanni quare Cyrillus patriarcha Alexandrinus monet eum, ut quāuis aliqui de Antiochena ecclesia secuti fuerint, vel adhuc sequantur heresim Nestorianam, nihilominus tñ amplectatur communionem Io. Mandat tamē inquiri, vtrum aliqui heresim illā sequantur, & colligantur ad unitatem [Colligi.]. i. cōgregari, & cōsentire. [Nude.]. i. manifeste & publice. [Irreuerenter.]. i. inuerecunde [Sentiant.]. nūc alioquin nō sunt vitandi. e ¶ Colloquantur.] Arg. ex colloquutione præsumi consensum. 27. quæst. 1. nec aliqua. f ¶ Cauteriatam.] id est, vulneratam, vel adustam ignito erroris cauterio.

g ¶ Subrepti sunt.] id est, surrepserunt, & est antiqua grammatica. Vel id est, corrupti. ff. de ser. corru. l. si quis seruum.

h ¶ Confiteri.] Publice. s. & in hoc est dispensatio. nam de iure publice debet confiteri. sup. ea. quoties. de conse. d. 2. ego Berengarius. i.

i ¶ Districtius.] Non vult aliquid exaggerare, &c. 74. d. ubi.

k ¶ Multum, id est, magnum,

a ¶ Archi-

Multitudini est parcedū

Τοῦ ἀγίου πατρὸς ἡμῶν Κυρίλλου ἀρχιε-
πισκόπου Αλεξανδρείας, Μαξίμου
διακόνου Αντιοχείας,
ὑπομνησικόν.

Εμαθον παρά τῶ ἀγαπιτῷ ἀναγόντος Παύ-
λου, ὅτι παροιστῆται ἡ σὴ θεοσέβεια μέχρι
σήμερον τῶ κοινῶν ἂν τῶ πρὸς τὸν σύσεβέστατον
Ἰωάννην, διὰ τὸ τινὰ ἐν τῇ Αντιοχέῃ ἐκκλησίᾳ
ἢ φρονῶντας εἶτι τὰ τῷ Νεστορίῳ, ἢ περρονηκότας
μεν, ἀποσχομεύς δὲ ἴσως εἶναι. διοκιμασάτω
τοίνυν τὸ σὸν ἐπιεικὲς, πότερον ποτε οἱ λεγόμε-
νοι σωάγεσθαι, γυμνῶς καὶ ἀναίσχυλῶς τὰ τῷ
Νεστορίῳ καὶ φρονεῖν, καὶ λαλῶσιν ἑτέροις, ἢ κεκυ-
τηριασμένῳ μὲν ἐσχέ κατὰ ποτε τῶ σωαρίδισιν
σωάγονται δὲ νῦν μεταμεληθέντες ἐφ' οἷς σωαρ-
πάγησαν, αἰσχυνόμενοι δὲ ἴσως ὁ μολογεῖν τὸ
πλάσμα. σωβαίνει γὰρ τινὰ τοιαῦτα περὶ τῶ
ἀπατηθέντος γινώσκων, εἰδὼν συντρίχους
νῦν τῇ ὁρθῇ πίσει, ἀμνηστικὰ καὶ περὶ τῶν παρὰ λθόν-
των; βεβλήμεθα γὰρ μᾶλλον ἀρνημεύους αὐτοῦς
ὁρᾶν, ἢ ἀναισχυμῶ γνῶμη συνηγουμένους ταῖς
Νεστορίῳ ουκαίαις. ἵνα δὲ μὴ δυνάμεν τιμᾶν
τὸ φιλόνηκον, ἀπατάμεθα τῶ πρὸς τὸν ευλα-
βέστατον ἐπισκοπον Ἰωάννην κοινῶν ἂν, συγχο-
ρῶντες αὐτῷ, καὶ οἰκονομίας ἐν' ἐκᾷ μὴ ἀκριβολο-
γούμενοι σφοδρὰ, περὶ τῶς μεταγινώκοντας γὰς,
ὡς ἐφ' ἡμῶν, δεικνύται τὸ πρᾶγμα πολλῶς.

Sancti Patris nostri Cyrilli ar-
chiepiscopi Alexandrini ad
Maximum diaconum
Antiochenum ad-
monitio.

COgnoui ex dilecto monacho Paulo pie-
tatem tuam usque ad hunc diem recu-
sare communionem religiosissimi episcopi
Ioannis: eo quod aliqui sunt in ecclesia An-
tiochena, qui uel adhuc cum Nestorio sen-
tiunt, vel senserunt quidem, nunc autem ab
eo fortasse abstinere. Perpendat igitur æqui-
tas tua, utrum tandem, qui dicuntur conueni-
re, palam, atque impudenter Nestorianis, &
sentiant, & cum alijs etiam loquuntur: an
aliquando quidem cauteriatam habuerint
conscientiam: nunc autem ideo conueniant,
quod ipsos poenituerit erratorum, quibus si-
mul abrepti fuerant: pudeat autem fortasse
lapsum suum fateri Solet enim sere tale quid-

dam ijs, qui decepti sunt, vsuuenire. Quod si
illos nunc ad rectam fidem conuersos videas
malorum præteritorum memoriā deponere.
Malumus enim eos videre negantes, quam
defendentes Nestorij vitia Cæterum, ne vi-
deamur contentionis cupidi, religiosissimi
Ioannis communionem amplectamur, indul-
gentes ei, atque ut conueniens in his rebus
moderatio teneatur, non nimium diligenter
in eos, qui resipiscunt, inquirens. Res enim,
ut dixi, magnæ eget moderationis.

*In eandem sententiam scribit Ioanni An-
tiocheno patriarchæ in epistola, quæ habe-
tur tomo 5. Act. concilij Ephesini nuper In-
golstadij impressi his verbis.*

Optamus autem, ut omnes, res suas agant, ne
que turbas ecclesiis per Christi gratiam, do-
ctorumque vbilibet agentium prudentiam
ut cumque iam sedatas denuo excitent, neq;
vel sibi ipsis, vel alijs negotia face ssant. Cæ-
terum si sunt, qui a Nestorio aliquando stete-
runt; nunc vero ex animo resipiscences a nu-
gis illis discedere, mutataque fidem comple-
cti cupiunt; eos placide suscipere oportet;
nec cuiquam illorum, præteritorum gratia,
conuicium facere: ne qua ratione ansa qui-
busdam præbeatur, ut cunctatius ad meliora
festinent.

*Item ad Gennadium
presbyterum, & archi-
māndritam^a.*

De eodem. Cap. XVI.

Dispensationes rerum
nonnunquā cogunt
parum quidem a debi-
to^b quosdam foras exi-
re, ut maius aliquid lucri
faciant: Sicut enim ij,
qui mare nauigant, tem-
postate urgente, nauique
periclitante anxii quæ-
dam exonerant^c, ut cæ-
tera salua permaneant; ita
& nos cum non habemus
saluandorum omnium ne-

^a Archimāndritā.]
Archos princeps:
mandros ouis, vn-
de archimandrita
princeps ouium 1.

^b Dispensationes.]
CASVS. Dicit
hic, qd oportet quos-
dam excommuni-
cari, & eijs extra
ecclesiam, ne multi-
tudo pereat: sicut in
naufragio quædam
merces abijciuntur
ut cætera salua per-
maneant. patet seq.

^c Exonerāt.] Id est
a iure communi,
quod omnibus æ-
qualiter debetur, &
ita dispensatio nō
est ius, ut 31. q. 1.
hac ratione quan-
doque tamen di-
spensatio debetur
2. ut 50. d. constitue-
retur.

^c Exonerāt.] 7. 12
q. 4.

¹ Archiman-
drita erat n.
princeps An-
tio. Hug.
Ead. act. 1. se-
ptimæ syno-
di ex versio-
ne Anastasij
Iuo in pro-
logo Pan. in
plogo c. 25.

² Ad hoc
18. distin de
his, in fine.

q. 4 non solum. inf. 13. q. ult. animæ. ff. si quis cau. l. 4. ff. ad legem Rhodiam. qui leuante.

Regum Hispanie reprehensio.

a ¶ Despicimus.] idest, committimus: quia easdem res non habent pro derelicto. Vnde male faciunt Reges Hispania, qui naues fractas occupant. nā dicit lex, q. si-
scus.

gociorum & penitus certitudinem; despiciamus^a ex ijs quædam, ne cunctorum patiamur dispendia^b.

a ¶ Negotiorum.] Gracæ est, οὐτω γὰρ ἡ πᾶσι τοῖς πράγμα-
σιν, οὐταν μὴ ἐξ ἡ τὸ λῆαν ἀκριβῆς περισώζειν, παρορῶμεν τινὰ.
idest, Sic & nos in negotijs ubi non licet exquisitissimam il-
lam rationem seruare, despiciamus quædam.

• b ¶ Dispendia.] Omisit hic Gratianus ex hac epistola ea referre, quæ ad propositam quæstionem maximè faciunt: Sunt autē hæc, quæ Ius etiam recitat: Et hæc scribo cognoscens, q. pietas tua tristet in sanctissimum, & Dei cultorem, & fratrem, & comministrum nostrum Proclum episcopū, eo quod admi-
serit in communionem Aeliensium Hegumenum, quē qui-
dem ecclesiæ leges Palestinæ præpositum non nouerunt. &
infra. Igitur ne refugiat pietas tua sanctissimi, & Deo ami-
cissimi Procli episcopi communionem. Vna enim fuit cura mihi, & sanctitati eius; & dispensationis modus nulli sapiē-
tium duplicuit. Vocem autem Hegumenon, i. præpositum, ui-
detur supplēsse Anastasius, ut exprimeret locutionem Gracæ, τὸν τῶν ἀλλοτρίων, aut fortasse illam in suo codice habuit.

Utilitatis intuitu: sicut in Meldensi concilio, c. 64. per-
hibetur de filiis uirginum ui raptarum, & sic ad coniu-
gium raptorum applicatarum.

¶ Utilitatis intuitu quædam in ecclesia toleran-
tur. Cap. XVII.

T Ali coniugio^c generati, ecclesiasticis ordinibus non applicentur: nisi fortè eos aut maxima ecclesiæ uti-
litas; vel necessitas postulet, uel euident meritorum præ-
rogatiua commendet.

A. 7. 10.

Huic^d Petrus concordans ait^e: [In ueritate cōperi,
quia non est acceptor personarū Deus, &c. ¶ Pro euen-
tu^f etiam rei quadam in ecclesia tolerantur: sicut Leo in
decretis suis de laicis subito contra decreta canonum ordi-
natis episcopis ait, epist. 85. al. 87. c. 1. episcopis Africa.

¶ Laicis, qui contra decreta canonum ad episcopatū pro-
mouentur, ex misericordia susceptum officium
relinquitur. Cap. XVIII.

E Xigunt causæ^a & s, ut non solum in tales præfules, sed
etiam in ordinatores eorū ultio cōpetēs proferatur.
Sed circumstant nos, hinc mansuetudo clemētiæ, hinc cē-
sus iustitiæ, ut credamus quædam delicta utcunque tole-

scus non debet dītescere calamitatibus miserorū. C. de
naufra. l. 1. lib. 11. committit etiam furtum, si quis inde
quid accipit, cum distinctione tñ. ff. de fur. falsus. §. ult.

b ¶ Dispēdia.] Esse solent magno damna minora bono.
T Ali.] CASVS, Si raptor ducat raptam, in quem
rapta nunquam consensit, filius de tali contuber-
nio natus non potest promoueri, nisi propter necessi-
tatem, uel utilitatem, uel propter personæ prærogati-
uam. Vel intellige c. loqui secundum eos, qui dicunt

inter raptorem & raptam non esse matrimonium, sed
verior est opinio, quod inter eos sit verū matrimonium.
c ¶ Tali coniugio.] Sed nonne inter raptam & rpto-
rem tenet matrimonium, ut 36. q. 2. tria? Quare ergo fi-
lij cum legitimi sint, repelluntur à promotione? Resp.

hoc non tenet. Vel
dic, q. hic loquit de
monialib. raptis, cū
quibus matrimoniū
non tenet. & dic, cō-
iugio, idest, coniu-
gatione, vel coniugio
de facto. aliās legiti-
mi essent, nisi fortè
quod ad episcopatū.
extra de elect. inno-
tuit. Sed certè illa de
cretalis loquitur tan-
tum in concubina.

HVIC PETRVS.
Hoc adaptatur ad p-
ximè dictum: quasi
diceret, non est mi-
rum, si spurius pro-
mouetur, cum Deus
non sit personarum
acceptor.

d ¶ Huic.] s. ut neces-
sitate, vel utilitate, p-
moueantur tales.

e ¶ Petrus cōcordans
ait.] quia apud Deū
non est personarum
acceptio.

f ¶ Pro euentu.] Et
hoc ad necessitatem,
vel utilitatē referē.

E Xigunt.] CASVS.
Quidam de lai-
cis nō seruatis inter-
stitijs, p̄moti sunt in
episcopos nimis præ-
cipitater. quia debe-
bant de iure deponi:
sed ex misericordia
Leo dicit, eos tolerā-
dos, in quibus aliud
reprehensibile nō in-
uenitur, nisi q. nimis
festinanter promoti
fuerint, ita quod ex
hac remissione non
sumāt licentiam de-
linquēdi, & phiber,
ne de cætero hoc
fiat: ne cogatur iuste
punire, quod nūc ex
misericordia inultū
dimittitur.

g ¶ Causæ.] Cū ergo
hic sit rigor, & ibi
misericordia: potius
debet iudex seq. mi-
sericordiam, q. rigo-
rem 1. ut ext. de for-
til. cap. 2. & C. de iud.

Matrimo-
nium tenet
inter. raptā
& raptorē.

Mia est ri-
gori antepo-
nenda.

1 Ad hoc 9.
d. sana. ubi
de hoc ui-
deas.

Dispensatio
est qūq; de-
bita.

2 Ut 47. dist.
licet. 86. dis-
passe. 16. q.
1. qm. Arch,

placuit. & sic iam uidetur, quod dispensatio sit debita,
quia præceptum misericordiæ omnibus est commu-
ne, ut 86. distinct. non satis. & sententia, quæ misericor-
diam vetat, fugienda est, ut 50. dist. ponderet. in si. quod
concedo, q. quandoque sit debita: & iudex peccaret si
non dispensaret: non tamen est proditum ius per quod
petatur dispensatio: sicut ad eleemosynam tenemur pau-
peri 2. pauper tamen eam nullo iure petit. tamen ad
petendam dispensationem potest implorari officium
iudicis.

iudicis. & si nolle episcopus dispensare, petet hoc à superiore. & est si extra de iure patro. nullus.

a ¶ Quod ex laicis.] Supra 77. dist. monachus. sup. 59. dist. in. si officia. contra, supra dist. 61. quid proderit. contra, sup. d. 61. c. 1. & 2. contre. Sol. ibi ius commune, hic dispensatio.

b ¶ Quia remissio.] infra 23. q. 4. est iniusta. in si. contra, 3. d. 93. peruenit. & 35. q. 9. loci, infra 21. q. 2. placuit. Sol. ibi factū respicit, hic ius. & ex pone quod sequitur.

c ¶ Non dat.] idest, nō debet dare. nam leges, quæ periuria puniunt, &c. C. de ind. vidu. l. 2. arg. C. unde vi, meminerit, inf. de cōf. d. 4. quæris arg. de pœ. dist. 3. §. sed uerba. & c. fanē. Sed aliud est impunitatis occasione amplius peccādi cōfidentiam sumere: quod ibi dicit, aliud pro uno concessio reliqua similia usquequaque concedere. quod hic negatur.

Vel dic non dat, id est, non dare debet. ADDITIO. Sub. & nō dēt q̄s inde sumere audaciā, & cōfidentiam delinquendi. Dic ergo, remissio, idest, impunitas: idest, dispensatio qua impune peccata dimittuntur, non dat licentiam, idest laxamentum delinquendi in similibus. secundum Io. de Fan.

MAximum.] CA SVS. Maximus Donatista fuit: sed postea conuersus ad fidem ex laico est in episcopū promotus. Leo Papa eū tolerat: mandat tñ sibi, ut in libello ad Papā misso se esse catholicū manifestet. Sequens c. patet. in quo tolerat Donatum cum sua plebe conuersum. mandat tamen ei, ut mittat libellū in quo confiteatur fidem, & abneget hæresim illam. & mandat Leo, ut hoc de cætero non fiat.

d ¶ Ex laico.] Ille fuerat factus episcopus non seruatis interstitijs temporum in minoribus ordinibus. & ideo dicit rex. ex laico. arg. superficiale pro illiteratis. sup. 61. dist. c. 1. 2. & 3. & c. quid proderit, contra. lo.

e ¶ Ab episcopali.] infra 16 q. ult. inuentum.

f ¶ Quoquo.] idest, non legitimo, sicut illud: Quos genuit quocunque thoro.

g ¶ Dignitate] Quid si patronus labitur in hæresim: an

reuersus recuperet ius patr. quod habebat? Argum. q̄ sic extra de elect. quia diligentia. ff. de in ius uoc. l. sed si. ff. de bo. lib. l. 3. §. si deportatus. Ioan. tamen si lata fuisset sententia contra eum de amissione iuris patronatus, amplius non recuperet extra de diuor. de illa. extra de con-

landa; quædam vero penitus amputanda, Illos ergo, quorum prouectio hoc tantum reprehensionis incurrit, quod ex laicis^a ad officium episcopale delecti sunt, locū suum tenere permittimus, non præiudicantes Apostolicæ sedis statutis, nec beatorum Patrum regulas soluētes: quia remissio^b peccati non dat^c licentiam delinquendi: nec qđ potuit aliqua ratione concedi, fas erit amplius impune committi: ne quod ad tempus^β pia lenitate concessimus, iusta post hac ultione plectamus.

α ¶ Exigunt causæ.] In ipsa epistola Leonis hæc antecedunt, Cum ergo inter vos tantum valuerint aut studia popularium, aut ambitus superbiorum, ut non solum laicos, sed et secundarum (sic enim recte legitur in epistolis cum alijs beati Leonis operibus Colonia impressis, non secularium, ut in tomis conciliorum) vxorum viros, aut viduarum maritos ad officiū cognoscamus pastorale prouectos; nonne aptissime exigūt causæ, ut ecclesiæ, in quibus ista commissa sunt, iudicio seueriore purgentur, & non solum tales præsules, &c. Est uero caput hoc multis locis in summam redactum, omissa narratione delictorum illorum, quibus minime sanctissimus ille Pontifex ignoscit.

β ¶ Ne, quod ad tempus.] Hæc, quæ repetuntur infra, cap. Donatum sumpta sunt ex secundo capite eiusdem epistola.

Idem in eadem epist. c. 3.

¶ Donatistæ, & Nouatiani, quamuis reprehensibiliter ordinati, tamen ex necessitate tolerantur. Cap. XIX.

MAximum quoque ex laico^d, licet reprehensibiliter, ordinatum, tamen si Donatista iam non est, & à ipso ritu schismaticæ prauitatis alienus, ab episcopali^e, quam quoquo^f modo adeptus est, non repellamus dignitate: ita ut & ipso libello^h ad nos directo † catholicum se esse manifestet.

Idem ibidem initio, c. 3.

¶ De eodem. Cap. XX.

Donatum autem Salicinensem † ex Nouatiano cum sua (ut comperiimus) plebe cōuersum, ita Dominico volumus gregi præsidere, ut libellum fidei suę ad nos minerit dirigendum: quo & Nouatiani dogmatis damnet errorem, & plenissime confiteatur catholicam veritatē. Quæ enim nunc certarum remisimus consideratione causarumⁱ, antiquis^h deinceps custodienda sunt regulis; ne,

conuer. coniug. cap. ult. Ber.

h ¶ Libello.] infra 7. q. 1. §. ecce. & c. qualiter. sup. ea. q. si qui voluerint.

i ¶ Donatum autem.] ¶ Causarum.] Collige ex hoc intelligentiam eius quod dici solet in literis, salua apostolica auctoritate.

k ¶ Antiquis.] idest, secundum antiquas regulas. & ita nisi exprimeretur hoc, videretur constitutio perpetua. arg. C. de pœn. seruus 2. Sed tamen quid iuris sit super hoc,

† al. edito.

† al. Seminacensem.

Salus Apostolica auctoritate. 2 Ut sit gloriøsior iudicium. sic dēt enim lex esse perpetua & communis. 4. dicitur. nō erit. nisi ex aliqua illarū causarum 29. dist. sciendum. facta fuerit. quo casu cessante cā, &c. Io. de Fant.

1 De quib. hī 77. dist. in singulis. & cap. seq. Archid.

hoc not. 61. distinct. 5. ex his omnibus.

S Aluberrimum. CASVS. Dicitur in hoc cap. q. si quis clericus ab hæresi ad ecclesiam reuertatur, profiteatur in scriptis hæresim suam cum auctore eius esse damnatam, ne amplius corrumpatur, cum suæ professioni non

nem fidei adhaeserunt hæreticis i. sup. ea. q. conuenienti bus.

S I quis. CASVS. Si quis pro aliqua hæresi excommunicatus fuerit, non debet ad communionem admitti, nisi prius cum debita satisfactione fuerit in concilio reconciliatus.

d. Concilio. Hodie sufficit solus episcopus. extra de hæret. ad ablendam. §. quia verò.

d. Concilio. Sup. 50 d. de eo.

e. Libello. Sup. ea. q. si qui voluerint.

f. Purgationem. Idem etiā si de simonia suspectus sit ext. de purg. cano. quoties.

g. Opinione. Sup. d. 30. c. ult.

ECCE QVIBVS.

Hæc est quinta pars q. in qua querit, qualiter debeat dispensari, quod probat p. c. sequens. Io. de Fan. h. Distinguit. Et protinus agit de illis, quæ dispensari solent.

E T si illa. CASVS. Hugo. sic ponit hunc casum.

Quævis dispensabilia ex causa quæque relaxantur. indispensabilia: tamen nulla causæ sunt relaxanda, & si illa nunquā relaxari debent, nisi ex magna causa, quāto magis ista ex nulla cā sunt relaxanda?

h. Beneuenta. sic ponit casum Quævis toleremus quæ per exempla nō nocent, in illis tamen dispensare non debemus, quæ scandalum, vel deformitatem inducunt. nam si in præmissis tantum pro necessitate, vel utilitate dispensamus: quare hjs causis absentibus iura communia mutilamus, quæ nisi p. necessitate mutilari non debent?

i. Et si illa. Vt dispensabilia.

k. Sinēda sunt. Id est dispensanda 2: &

ita cæterorum improprie sumitur. arg. ff. de mino. patri, 26. d. deinde.

l. Quæ si cæterorum. i. quæ dispensari possunt.

m. Illa. Hoc de illis, quæ dispensari non possunt.

n. Decoloratione. Puta si esset latro, vel ebriosus 3, vt

vt extra de reg. iur. estote.

o. Et si ea ipsa. Et sic forma constructionem, si illa nullatenus sunt mutilanda, quæ nullo detrimento, &c. quanto magis nec illa sunt mutilanda, & est sensus: si

1 In istis casibus Papa sibi reservat dispensationē: & i. casu quē habes, ex. de apost. c. ult. vbi de hoc. Arch.

2 Loquitur n. in prin. istis q. d. dispensari possunt. Ioā. 3 sub. de quibus non est in benigniore interpretandum, cū sint manifesta. Hug.

quod ad tempus pia lenitate concessimus, iusta post hæc ultione plectamus.

† al. Iuliano.

Idem Ianuario † episcopo Aquileiensi, epist. 3.

Redeunt ab hæresi, post publicam professionem, in suis ordinibus recipi possunt. Cap. XXI.

Idem epist. 83. ad Septimum.

Anf. l. 12. c. 39.

Iuo p. 6. c. 97.

1. q. 1. omnis cuiuslibet.

S Aluberrimum enim, & spiritualis medicinæ utilitate plenissimum est, vt siue presbyteri, siue diaconi, aut cuiuslibet ordinis clerici, qui se correctos videri volunt, atque ad catholicam fidem, quam iam pridem amiserant, rursum reuertī ambiūt; prius errores suos, & ipsos auctores errorum damnari a se sine ambiguitate fateantur: vt sensibus^a prauis etiam peremptis nulla sperandi super sit occasio, ne vllum membrum talium possit societate violari: cum per omnia illis professio^b propria ceperit obuiare. Circa quos etiam illam canonum constitutionem præcipimus custodiri, vt in magno habeant beneficio, si adēpta sibi omni spe promotionis, in quo inueniuntur ordine, stabilitate perpetua maneant: si tamen iterata tinctione non fuerint maculati^c.

In c. Martini Braca.

Item ex concilio Martini Papa, c. 36.

Ab hæresi redeunt, hæresim, & eius auctores publicè detestentur. Cap. XXII.

S I quis episcopus, siue alicuius episcopi presbyter, aut diaconus, in alicuius hæresis opinionem offenderit, & ob hæc causam fuerit excommunicatus, nullus episcopus eum in communionem recipiat, nisi prius in cōmuni concilio^d, porrecto fidei suæ libello^e, satisfaciatur omnibus, & ita liberam suam teneat purgationem^f. Hoc idem, & de fidelibus laicis sit decretum, si in aliqua hæresis opinionem^g fuerint nominati.

Ecce quibus de causis quadā in ecclesia tolerantur, quæ eisdem cessitantibus pia seueritate vindicantur. Quando aut toleranda sint, quando refecanda, Gelasius Papa distinguit^h dicens episcopis per Lucaniam, epist. 1. c. 11.

Quando in ecclesia, aliqua sint toleranda.

Cap. XXIII.

E T si illaⁱ nonnunquam sinenda sunt^k, quæ, si cæterorum^l constet integritas, nocere sola non valeant: illa^m tamen sunt magnò opere præcauenda, quæ recipi, nisi manifesta decolorationeⁿ non possunt. Ac, si ea ipsa^o,

non possit de cætero obuiare, & pro magno beneficio habeat, si adempta omni spe promissionis, in quo inuenitur ordine permaneat: dum tamen iterata tinctione non fuerit maculatus.

a. Sensibus. Id est, opinionibus hæreticorum.

b. Professio. C. de non nu. pecu. generalii, r. inf. 2. q. 1. legum. inf. 27. q. 1. oēs fēminæ. ext. de app. personas.

c. Maculati. Idem est si fuerint rebaptizati. ar. de consecr. distinct. 4. qui ius, & c. eos quos. Vel si ad subuersio-

ita cæterorum improprie sumitur. arg. ff. de mino. patri, 26. d. deinde.

l. Quæ si cæterorum. i. quæ dispensari possunt.

m. Illa. Hoc de illis, quæ dispensari non possunt.

n. Decoloratione. Puta si esset latro, vel ebriosus 3, vt vt extra de reg. iur. estote.

o. Et si ea ipsa. Et sic forma constructionem, si illa nullatenus sunt mutilanda, quæ nullo detrimento, &c. quanto magis nec illa sunt mutilanda, & est sensus: si

in dispensabilibus non dēt iudex dispensare nisi ex magna causa, quanto magis in ijs quæ sunt indispensabilia, nullo modo debet iudex dispensare 14.d.c.2.

Dispensandū est certis ex causis.

a ¶ Vel rerum temporumque. ¶ Vel personarum. nam pro qualitate personarum, & actio formatur, & condem-

natio moderatur. ff. de neg. nest. Pomponius in negotijs Habes ergo hic causas, propter quas est dispensandum, scilicet causa utilitatis, & necessitatis. Sed nunquid ex causa probabili, vñ arg. qñ sic. 57. dist. cap. 1. quod concedit Alanus. Ego cōtra 1. Nec obstat 57.d.c. 1. quia si post fides eius appareat probabilis, aboletur si regularitas ibi psumpta, & promouetur de iure communi.

1. Istud fuit dictum L. & in hoc ē refidet. Ioā. de Fant.

Dispensationes quædam mutilandæ sunt.

b ¶ Vel acceleratæ. ¶ Nam quæ de nouo emergunt, & c. ff. de interrog. act. de etia. c. ¶ Mutilanda. ¶ Dispensationes, quas extorquet necessitas cessante necessitate mutilandæ sunt: quæ vero regulariter fiūt, non, vt inf. 9. quæst. 1. ab excoicationis. su. d. 50. placuit. inf. 7. q. 1. mutationes. d. ¶ Præcepta. ¶ Quædam, non omnia.

BREVITER. Hæc est 6. pars q. in qua quæritur, si ordinati ab hæreticis sint iterum reordinandi, & dic, quod non, si fuerint ordinati in forma ecclesiæ, & hoc probat per tres auctoritates. Ioann. de Fant.

CASVS Hic mouet Gratia. incidentem, quæstionem, vtrum scilicet ordinati ab hæreticis debeāt iterum ordinari. Et primo probat, qñ nō, auctoritate Greg. & August. & postea soluit, male, dicens, vt circa baptizatos, & in ordine sacerdotali, vel episcopali inuentos, sacramentum non reiteretur. Ea vero quæ cum quadam distributione vaforum, vel indumentorum præstantur interueniente episcopali benedictione, vt ordo leuitarum, & inf. eum, ordines positi, reiterari possunt, cum ab hæreticis conferuntur: nec dicitur aliquid iterari, cum nihil ab eis sit acceptum ad quod inducit sequens c.

c ¶ Ordinibus. ¶ Scilicet illi, qui coacti sunt, vel ignanter ab hæreticis ordinati sunt.

f ¶ Vtrum in eodem ordine. ¶ Et dic, qñ non, si in forma ecclesiæ ordinati sunt. extra de apost. ex literis nec bene soluit hic Gratianus.

g ¶ Vt ait beatus Gregorius. ¶ Sup. d. 68. c. 1.

h. ¶ Augustinus. ¶ Sup. ead. q. 1. quod quidam.

i ¶ Reiterari. ¶ Vt sup. ea. q. 1. ventum.

D Aibertum. ¶ CASVS. Nezelon ordinatus fuit ab hæreticis in episcopum præter formam ecclesiæ, & sic ordinem episcopalem non recepit; qui postea Daibertum

præ-

quæ nullo detrimento aliquoties indulgenda creduntur, vel rerum temporumq; a cogit intuitus, vel acceleratæ b prouisionis respectus excusat; quanto magis illa nullatenus mutilanda c sunt, quæ nec vlla necessitas, nec ecclesiastica prorsus extorquet utilitas?

Aliquando enim pro necessitate, vel utilitate ecclesiæ mutilantur, & laxantur præcepta d canonica.

6 Breuiter ostendimus, qui reuertētes ab hæresi, in suis ordinib. e valeant recipi, vel qui non. Nunc autem quæritur de ijs, qui ab hæreticis ordinati sunt, si ad unitatē catholicæ matris ecclesiæ redierint; vtrum in eodē ordine f iterum valeant ordinari. Semel enim consecratus (vt ait beatus Gregorius g) iterum consecrari non debet. ¶ Item sacramenta, quæ ab hæreticis in forma ecclesiæ ministrantur (sicut Augustinus h testatur) reiterari i non debēt; ne homini, sed sacramēto videatur iniuria fieri. ¶ Sed illud Gregorij de his intelligitur, qui consecrationē sacerdotalē, vel episcopalem acceperunt; qui aut per manus impositionem, cum ad ecclesiam redeunt, effectum suæ vñ. tionis † accipiunt, aut ab eius administratione perpetuo cessare inuentur. Similiter illud Augustini de eadem mystica vñctione, & de sacramento baptismatis intelligitur. ¶ Sūt autem in ecclesiā alij ordines, qui sine sacramentali vñctione, sola episcopi benedictione, cum quadam vaforum, vel indumentorum distributione præstantur, ut sunt leuitæ, & ceteri infra eos constituti. Hi quāuis ab hæreticis ordinantur, tamen ad ecclesiam redeunt in eodē ordine (si aliās digni fuerint) ab ecclesiā ordinantur; nec fiet in eis reiteratio muneris, cum ab hæreticis nihil doceatur eis fuisse collatum.

su. d. 68. c. 1.

su. ea. q. 1. quod quidam,

† al. ordinationis.

Vnde Urbanus secundus scribit Petro Pistoriensi episcopo, & Rustico abbati Vallis Umbrosæ.

¶ Redeuntēs ab hæreticis sunt ordinandi.

Cap. XXIIII.

D Aibertum k a Nezelone a, licet simoniacus, nō simoniacus eiusdem confessione reperimus in diaconū ordinatum: & beati l Innocentij Papæ sententia constat declaratum, quod Nezelon (quem constat ab hæreti-

Pan. l. 3. c. 31.

sup. 1. q. 1. ventum.

præter formam ecclesiæ, vel cum forma (non refert) in diaconum ordinauit. Sed quia illum otainem contere nō potuit, Daibertus nihil accepit ab eo. vnde Urbanus cum dispensaret cum eo, fecit illum ordinari auctoritate Damasi Papæ, & Innocentij.

k ¶ Daibertum. ¶ Per hoc c. probat Io. opinionem suam: qñ baptizatus ab eo qui recepit vltimam manus impositionem extra ecclesiam, nihil recipit. ¶ Nos qui dicimus contrarium, hoc intelligimus cum non ordinabat in forma ecclesiæ.

l ¶ Et beati. ¶ Et ita cum facit hic mentionem de illo c. supra 1. q. 1. ventum est. intelligendum est illud, sicut & istud de non ordinatis in forma ecclesiæ.

a ¶ Quia

¶ Quia nihil.] Sup. ea. q. i. gratia. inf. de cons. d. 4. quomodo. arg. sup. ea. q. i. qui perfectionem.
d. ¶ Dare.] Arg. qui nihil habet, nihil dare potest, Argu. contra extra de elect. suffraganeis i. Item arg. q. pro non dato habetur quod datur ab eo, qui de iure dare non potest,

Quia nihil habet nihil dat
 1. Et ext. de
 su. neg. prel.
 cap. i. ubi de
 hoc pro. &
 contra ibi
 videas.

c. sequenti per illicitam.

cis ordinatum) quia nihil^a habuit, nihil dare^b potuit ei, cui manus imposuit. Nos igitur tanti Pontificis auctoritate firmati, & Damasi Papæ testimonio roborati, qui ait: [Reiterari^c oportet, quod male actum est;] Daibertum ab hæreticis corpore & spiritu digressum, atq; utilitatib. ecclesiæ pro viribus insudantem, ex integro^d (ecclesiæ necessitate ingruente) diaconum^e constituimus. Quod non reiterationem existimari censemus, sed tantum integram diaconij dationem: quoniam, ut prædiximus, qui nihil habuit, nihil dare potuit.

α. ¶ Nezelone.] Marianus Scotus in vita Gregorij VII. mentionem facit archiepiscopi Magdeburgensis hoc nomine appellati.

Item Damasus Papa, epist. 4. de choriepiscopis.

¶ De eodem. Cap. XXV.

9. q. 1. per illicitam.

Per illicitam^f manus impositionem vulneratū caput^g illi, qui videbantur aliquid accepisse, habebant: & ubi vulnus infixum est, necesse est medicinam adhibere^h; quia infixa sanetur macula: id est reiterariⁱ necesse est, quod legitime^k actum, aut collatum minimè probatur^β. Nam quomodo^l honorē possit retinere, qui ab illo acceperit, qui potestatem dare legitime non habuit, inuenire non possum.

β. ¶ Probatnr.] In originali hac adduntur. si perfectum esse debebit.

Item libro nono Cod. titulo ad legem Iuliam repetundarum, Impp. Theodosius, ac Valentinianus A. A. Florentio.

Cap. XXVI.

7. Sancimus^m eiusmodi viros ad prouincias regendas accedere, qui ad honoris insignia non ambitioneⁿ, vel pretio, sed probatæ vitæ, & amplitudinis tuæ^o solēt testimonio promoueri: ita sanè, ut quib. hi honores per sedis tuæ, vel per nostram fuerint electionem commissi, iurati^p inter gesta depromant, se pro administrationib.

test, ut extra de iure patro. quo autem, in fi.

c. ¶ Reiterari.] Quo ad speciem facti: non rei essentiam. Nā sæpe, quod male fit, vel minus plene, ex integro est agendum: sicut in satisfactione. ff. qui satisf. cog. de die. §. si seruus. & in iuramento. ff. de iureiuran. qui per salutem, & in libelli confectione. 2. quæst. ult. c. vl. arg. ff. qui satisf. cog. si arbitro. §. quod & si. Nam in his omnibus non est aliquid iterandum: sed quod omissum est, restitutum ext. de sacra. non ite. c. vno. Io. male dicit 2. Ioannes hic: cum quo ad rei essentiam sit iterum ordinatio facienda: quia prima ordinatio nō erat in forma ecclesiæ. Ber.

d. ¶ Et integro.] Sup. ea. q. i. si quis confugerit. infra. de consec. dist. 2. nulla. ext. de cens. scientes.

e. ¶ Diaconum.] Ille Daibertus extra formam ecclesiæ fuerat ordinatus a Nezelone.

¶ Per illicitam.] CASVS. Quidam fuerunt ab hæreticis præter formam ecclesiæ ordinati: unde mandat Papa, ut iterum tales ordinentur, cum nihil acceperint ab hæreticis.

f. ¶ Per illicitam.] Id est, non iustam.

g. ¶ Vulneratum caput.] i. mentē macula culpæ infectā.

h. ¶ Medicinam adhibere.] i. reiterari, & ita & illud intelligatur de ordinatis in forma ecclesiæ.

i. ¶ Reiterari.] Not. hanc expositionem, &c. & hæc expositio est subintelligenda sup. ead. q. i. ventum. ubi eadem sunt verba.

k. ¶ Legitimè.] Ar. ex hoc loco, q. si potestas trāsata est in aliquē, ut eligat episcopum, & ipse minus bonū eligit, iterum possit eligere. arg. 7. q. i. factus. 8. d. quæ contra. nam re proba pecunia non liberat debitorem. ff. de pig. act. eleganter. §. qui reprobos, & est arg. ad hoc extra de elec. in causis. in fi. 3. Arg. contra. extra de off. dele. in literis. nā sanctus est officio suo. Nam et ipsi canonici male eligēdo priuāt prāte eligēdi. ex. de ele. cū in cunctis & not. 4. 61. d. studui. Quid iuris sit, not. in quæstionibus Bar.

l. ¶ Quo.] Sup. 19. dist. 1. finit fm cōtra. sed illud cum auctoritate sua generaliter est prohibitum: istud in ecclesia catholica cōfirmatum. nam pro non dato habetur, &c. extra de iure patron. quod autem. & ff. si quis cau. l. quoties. Arg. contra. ext. de iure patro. consultationibus.

1. ¶ Quo.] Sup. 19. dist. 1. finit fm cōtra. sed illud cum auctoritate sua generaliter est prohibitum: istud in ecclesia catholica cōfirmatum. nam pro non dato habetur, &c. extra de iure patron. quod autem. & ff. si quis cau. l. quoties. Arg. contra. ext. de iure patro. consultationibus.

Sancimus.] Hæc est 7. pars q. i. qua ponitur poena simoniacorū, quæ est infamia, & depositio, & dānatio pecuniæ.

ria. Ioan. de Fant:

CASVS. Hanc legem inducit Cratianus ad probandum. q. honores ecclesiastici per pecuniam dari non debent: quia pro honoribus secularibus adipiscendis dari pecunia prohibetur. Dicitur ergo in hac lege, quod ad prouincias regendas eligi non debent, nisi homines probatæ vitæ: & qui pretio, vel ambitione nō adipiscantur honores, qui cum electi fuerint, iurabunt se nihil dedisse, & q. non dabunt per se, vel per mediam personam pro administratione sibi concessa, vel cōmissa. & q. durāte administratione, vel post, occasione sui officij nihil præter salarium accipient. Et licet nullus immemor suæ salutis esse credatur: tamen si quis contra prædictum sacramentum tam dator, quam acceptor de hoc cōuictus fuerit, poena quadrupli puniatur.

m. ¶ Sancimus.] Lex canonizata.

n. ¶ Non ambitione.] Sup. ea. q. i. nullus. itaque.

o. ¶ Tuæ.] Loquitur præfecto.

p. ¶ Iurari.] Sup. 23. di. quamquam. inf. 8. q. 3. Artaldus. & cap. talia.

5. Itē arg. ad hoc qd not. sup. prox. c. i. gl. quo ad speciem. Itē ar. ad hoc. ff. de op. le. l. 2. p. terea cū non tenuit electio perinde est ac si non elegisset. Ar. 4. Adde qd not. Bart. & gl. in l. cum quidam. 2. ff. de leg. 2.

Quod min^o plene fit, est iterandum.

2. Idē sentit hic Io. qui tenet quod sequitur. Arc.

Dignitates a [Sortiendis.] Dignitates enim non debent venales
& matrimo- esse: sicut nec matrimoniū. ff. de don. inter vi. & vx. l. 2.
nia non de- b [Postmodum.] Sup. 2. q. 1. eos qui sup. 46. sicut non
bent esse ve suo.

alia. c [Per se.] Extra de pecu. cler. inquirendum, extra de
1 Conc. rex. sententia excom. mu

in l. 1. ff. ad lies.

leg. iul. & ibi d [Cuiusque.] Sed
glo. vī cōtra. ff. de pol. l. 1. §. 1. Sed aliud est
publice promittere
aliud Reipublicæ:
aliud occulte alicui,
vt eius suffragio pro
moueatūr.

ADDITIO. Et si sol
uitur aliud, quod vī
contra ff. de do. hoc
iure, in prin. de hoc
no. sup. ea q. 6. c. vlt.
10. de Fan.

e [Salariis.] inf. 23.
q. 1. militare sup di.
86 non satis. 10. de
Fan.

Testis pręsu f [Arbitremur.] Ar
mitur nolle gum. pro teste pręsu
peierare. mendum esse, quod
nolit pietate, ext. de
test cum tu fili. & di
cit canon, quos sci
mus nolle peierare,
& c. 2. q. 1. si mala fa
ma. Sed licet pręsu
matur, est tamen no
ta dignū, quod lex
nō stat huic pręsum
ptioni: immo subij
cit penam in peiera
tione. inf. ea. ibi, qua
drupli, &c.

g [Publicū crimē.]
inf. 6. q. 1. §. vlt.

h [Conuictus.] Nā
post depositā admi
nistrationem debet
esse præsens per 50.
dies. C. vt omnes iu
di. tam ciuil. quam
mil. l. 1. & conueni
tur sub episcopo lo
ci. in auth. vt iu. sine
quoquo suff. §. neces
sitate, collat. 2. Sed
ex contractu nō po
test iudex conueniri
post depositam ad
ministrationē, si cō
tractum aliquem fe
cit nomine ciuita
tis, vt ff. de admi. rerū ad ciui. perti. curatores §. in eū. &
ff. de euic. illud. §. 1. sed procurator negotiorum bene
conuenitur post 2. depositum officium, vt de procu. pro
curator. Bar.

ADDITIO. De hoc not. extra de immun. eccles. aduer
sus. §. vlt. Et est ratio quare aliud in iudicio, aliud in con
tractu, quia qui contrahit. solam intuetur personam ven
ditoris: cum rem alienam vendere possumus. ff. de con
trahen. emp l. rem alienam. In iudicio autem potius p
sona domini inspicitur, secundum 10. de Fan.

ADDITIO. De hoc not. extra de immun. eccles. aduer
sus. §. vlt. Et est ratio quare aliud in iudicio, aliud in con
tractu, quia qui contrahit. solam intuetur personam ven
ditoris: cum rem alienam vendere possumus. ff. de con
trahen. emp l. rem alienam. In iudicio autem potius p
sona domini inspicitur, secundum 10. de Fan.

ADDITIO. De hoc not. extra de immun. eccles. aduer
sus. §. vlt. Et est ratio quare aliud in iudicio, aliud in con
tractu, quia qui contrahit. solam intuetur personam ven
ditoris: cum rem alienam vendere possumus. ff. de con
trahen. emp l. rem alienam. In iudicio autem potius p
sona domini inspicitur, secundum 10. de Fan.

ADDITIO. De hoc not. extra de immun. eccles. aduer
sus. §. vlt. Et est ratio quare aliud in iudicio, aliud in con
tractu, quia qui contrahit. solam intuetur personam ven
ditoris: cum rem alienam vendere possumus. ff. de con
trahen. emp l. rem alienam. In iudicio autem potius p
sona domini inspicitur, secundum 10. de Fan.

ADDITIO. De hoc not. extra de immun. eccles. aduer
sus. §. vlt. Et est ratio quare aliud in iudicio, aliud in con
tractu, quia qui contrahit. solam intuetur personam ven
ditoris: cum rem alienam vendere possumus. ff. de con
trahen. emp l. rem alienam. In iudicio autem potius p
sona domini inspicitur, secundum 10. de Fan.

ADDITIO. De hoc not. extra de immun. eccles. aduer
sus. §. vlt. Et est ratio quare aliud in iudicio, aliud in con
tractu, quia qui contrahit. solam intuetur personam ven
ditoris: cum rem alienam vendere possumus. ff. de con
trahen. emp l. rem alienam. In iudicio autem potius p
sona domini inspicitur, secundum 10. de Fan.

Post. falsū
est nisi se no
mine suo
obligauerit,
vel nisi vt do
ceat de man
dato, quod
negatur.

ADDITIO. De hoc not. extra de immun. eccles. aduer
sus. §. vlt. Et est ratio quare aliud in iudicio, aliud in con
tractu, quia qui contrahit. solam intuetur personam ven
ditoris: cum rem alienam vendere possumus. ff. de con
trahen. emp l. rem alienam. In iudicio autem potius p
sona domini inspicitur, secundum 10. de Fan.

hanc potestatem, vt sup. d. 17. nec licuit. inf. 22. quæst. 5.
princeps.

K [Pro nihilo.] Hoc in detestationē huius sceleris di
citur. sup. d. 90. neque. & sup. ea. q. 1. cito, infra. 32. q. 7.
quod in omnibus. & c. non solum. & ext. de sim. tanta.

1 [Re-

fortiendis^a neque dedisse quidpiam, neque daturus vin
quam postmodum^b fore, siue per se^c, siue per interpositā
personam in fraudem legis, sacramentique, aut donatio
nis, venditionisve titulo, aut alio velamento cuiusque^d
contractus: & ob hoc (exceptis salarijs)^e nihil penitus tā
in administratione positos, quam post depositum officiū,
pro aliquo præstito beneficio tempore administrationis,
quam gratuito meruerint accepturos. Et licet neminem
diuini timoris, contemnendo iusiurandum, arbitremur^f
inmemorem, vt saluti proprie vllum commodum ante
ponat; tamen vt ad salutis timorem etiam necessitas peri
culi subiungatur, si quis ausus fuerit præbita sacramenta
negligere, nō modo aduersus accipientem, sed etiam ad
uersus dantem, accusandi cunctis, tanquam publicum cri
men^g, concedimus facultatem; quadrupli poena eo, qui
conuictus^h fuerit, modis omnibus feriendo.

Item Paschalis Papa.

De eodem. Cap. XXVII.

P Atet simoniacos, veluti primos, & præcipuos hæreti
cos ab omnibus fidelibus respuendos, & si communi
ti non resipuerint, ab exteris¹ potestatibus opprimēdos.
Omnia enim crimina ad comparisonem simoniacæ hæ
resis; quasi pro nihilo^k reputantur^l.

[In tribus vetustis exemplaribus post caput, Sancimus. omisso
inscriptione Paschalis, & capite isto, Patet. sequuntur continen
ter subiecta Gratiani verba, His breuiter, &c.]

*His breuiter præmissis ad ea veniamus, quæ ecclesia,
seueritate disciplina parata est ulcisci, ostendentes, qui
bus accusantibus, vel testificantibus, quilibet sint conuin
cendi; quo iudice quisque debeat condemnari, vel absol
ui; si causa vitiosa fuit, quo remedio possit subleuari; si
accusatores defecerint, an reus sit cogendus ad purga
tionem. Et vt facilius pateat quod dicturi sumus, exem
plum ponatur sub oculis, in quo auctoritates hincinde
controuersantes distinguantur, & quid sanctorum Pa
trum sentiat auctoritas, liquido intimetur.*

1 [Reputantur.] Hoc dicitur in detestationē criminis,
& ad terrorem: sicut illud, Omnis peccator, & c. extra de
simo. tanta. Vel est grauius, quia facilius dicitur hoc cri
men committi in Deum. 3. quam aliud: quia donū Dei
volunt emere pecunia. su. 1. q. 1. eos, & ideo grauius di
citur argum. 17. q. 4. sicut. 22. q. mouet. Vel ideo hoc di
citur, quia nulla certa poenitentia pro hoc crimine in
ducitur, nisi q̄ vsque ad mortem alperere poeniteat. sup.
ea. q. 1. si quis neque. Ioan.

HIS BREVITER. CASVS. Transitu vititur, scilicet
colore rhetorico, quo dicta dicendis continuat, & dicē
da dictis, summam dicenda perstringens.

3 Sub. spāli
ter. i. his que
specialiter
sunt depu
ta & dedica
ta. f. res & di
gnitates &
sacra & offi
cia ecclesia
stica. arg. 17.
q. 4. sicut q̄
qō. 1. nupti
rum Arch.
Simonię
peccatū &
ceteris gra
uius.

Quidam.]

Vidam.] CASVS. In superiori causa actum est de crimine simoniæ; & prius de eo, quod grauissimum est: sed quia crimina sine ordine iudiciario puniri non debent, ideo congruè hanc causam adnectit, in qua

CASVS. Hic ponitur prima quæstio, in qua probatur, quod præter iuris ordinem non est aliquis condemnandus præter quam in notorio crimine.

a [Quod autem.] Tu dicas, quod in manifestis requiritur ordo iuris. 1. quæstio. 3. eorum sed non in notorijs, vel dicam infra ead manifesta & habes extra de iure iurand. ad nostram

CAUSA SECUNDA.

Vidam episcopus de lapsu carnis à laico impeditur. Duo monachi. vnus subdiaconus, & duo lenitæ aduersus ipsum testimonium ferunt. A metropolitano suo sentit se prægrauari. In ipsa ventilatione cause tres ex testibus deficiunt, siue promissione decepti, siue canonica examinatione reprobati.

Expoliatur tamen episcopus, quia crimen eius notorium erat.

- q. 1. Hic primum queritur, an in manifestis iudiciali ordo sit requirendus.
2. Secundo an expoliatus ab aliquo sit iudicandus.
3. Tertio, qua pœna sint feriendi, qui in accusatione, vel testificatione defecerint.
4. Quarto, an duorum testimonio sit condemnandus.
5. Quinto, si deficientibus accusatoribus, sit cogendus ad purgationem.
6. Sexto, si remedium sit dandum ei, qui causa dilationis vocem appellationis exhibuerit.
7. Septimo, si laici, monachi, vel quilibet inferiorum ordinum in accusatione maiorum sint audiendi.
8. Octauo, quomodo debeat fieri accusatio, an in scriptis, an sine scriptis.

QVÆSTIO PRIMÆ.

Vod autem^a nullus sine iudiciario ordine damnari valeat, auctoritatibus multis probatur.

De eo namque ait Augustinus homilia quinquagesima, de utilitate pœnitentia.

de ordine iudiciario tractat, ostendens quod nemo condemnandus est nisi conuictus vel confesus, & quod spoliatus præter iuris ordinem sit restituendus. & qualiter puniantur qui in accusatione deficiunt, qualiter obiecta crimina non probata purgentur, & qualiter sententia releuetur per appellationem, & vtrum laici admittantur ad accusationem clericorum, & qualiter sic accusatio facienda. Vt autem competenti agat, proponit thema, de quo octo elicit quæstiones.

Vod autem.] Hæc quæstio diuiditur in quinque partes, in quarum prima probat per 13. auctoritates, quod nullus sine iudice debet damnari. i. nisi canonicè sit damnatus Secunda ibi.] His omnibus.] Tertia ibi.] Sed sciendum.] Quarta ibi.] Quando vero.] Quinta ibi.] Quando autem.] Ioan. de Fant.

ordinem iuris. De ordine excommunicationis sententia, habes infra ead. nemo. & 34. quæst. 3. de illicita. & melius extra de senten. excommun. sacro. De ordine suspensionis habes infra ea. nomen. Si tamen iste ordo non fuerit seruatus, tenet excommunicatio vel suspensio, vt 11. quæstio. 3. si episcopus. Item in sententia missionis in possessionem requiritur semiplena causæ cognitio, vt extra, vt lit. non contest. quoniam frequenter. in fi. Et siue talis ordo fuerit seruatus, siue non, si absens potest probare se non fuisse contumacem, sententia talis retractatur, vt extra de sen. & re iud. cū Bertholdus. & ff. quib. ex cau. in pos. ea. Fulcinius. §. quid sit autem latitare, & ff. de priui cred. Imperatores. Sententia præcepti est, cum iudex sine causæ cognitione præcipit alicui, vt soluat alij decem, quæ petit. si ille soluat, & pecunia illa indebita est, licet iudex præcepit iniuste, tamen non potest repeti pecunia, vt ff. quod

O o 2 met.

Sententia est triplex.

Ordo iuris est triplex.

Snia missio- nis i possess- sionem re- quirir sem- plenā causæ cognitionē.

De ista snia etiā hñ ext. de verb. sig. ex parte 1. in gl. vlti. ibi videas & de elec. du- dū 2. in glo. sed pone. & 11. q. 3. in sū- ma. Archi.

met cau. l. ult. A prædicta regula plerique doctores excipiunt infamatos, circa quos non requiritur ordo iuris, ut infra ead. q. 5. presbyter, & extra de simon. quoties. quod non admitto, ut dicemus in loco suo in illo cap. presbyter, & in illa decret. quoties. habita fuit causa cognitio. Item excipiunt dilapidatores, ut 3. q. 2. quia ea, quod non est verum, quia hodie propter solâ suspensionem non remouetur quis ab administratione, ut extra de simo. licet Hely. Ioan. de Fan.

Nos in quenq[ue] CASVS. huius ca. est, quod non debemus aliquem condemnare, vel in aliquem ferre sententiam, nisi probationibus vel confessione sua conuincatur. Idē est casus sequentis cap.

Conuincitur q[ui]s quadrupliciter.

a ¶ Conuictus.] Quatuor sunt modi conuincendi, aut iure, scilicet instrumentis vel testibus; aut facti euidencia, ut extra de coha. cle. tua. & infra eadē quest. quæ Lotharius, aut iuris interpretatione, ut sapius citatum esse reum, ut 3. q. 9. decreuimus, aut violenta suspitione seu presumptione. 32 q. 1. dixit, & C. de adulter. authentica, si quis.

Sententia in confessionem ferenda est.

b ¶ Confessum.] Habes ergo hic, q[ui] sententia ferenda est in confessionem. hoc verū est etiam si aduocatus alicuius confiteatur, nec reuocet confessionem suā, ut extra de sen. c. olim, & est ferenda sententia in confessionem in causa ciuili, ut ff. de confes. l. Iulianus. & etiam in criminali, ut ff. de custo. & exhi. reo. si confessus. Nisi aliquis metu tormentorum aliquid confiteatur, dum est in carcere. tali enim confessioni non statuitur, ut ff. de quæstio. l. 1. §. diuus. & §. si quis. ultro. nisi post tormenta in confessione per seueret, ut ff. de quæstio. l. 1. §. quæstioni. Mentitur ergo lex: quæ dicit quod nullæ sunt partes iudicis in confitentem. ut ff. ad leg. Aquil. proinde. §. vlti. Sed dic quod nullæ sunt, quantum ad examinationem causæ, sunt tamen aliquæ quantum ad prolationem sententiæ. Vel dic, quod si post receptionem libelli & inducias datas, reus confiteatur, tunc iudex fert sententiam, sed sine omni correctione libelli. Si ex abrupto confiteatur, tunc non est ferenda sententia: sed iudex simpliciter præcipiat ei ut soluat. ff. de iud. si debitori. Quæ autem confessio præiudicat, his versibus collige.

Confessione metu tormentorum factæ non statuitur.

Confessio confitenti non nocet, nisi multa conueniant.

Maiores, sponte, sciens, contra se, ius sit & hostis. Nec natura neget, fauor & lis, ius ve repugnet. Maior. ff. de confes. certum. in fi. Sponte. 31. q. 2. Lotharius. Sciens, C. de iur. & facti igno. error, Contra se. ff. de

interrog. actio. de atate. ius sit, extra de iud. at si clerici. Hostis, ff. de interrog. act. l. ult. Nec natura neget. ff. de interrog. act. confessionib. Fauor. C. de libe. cā interrogatum. Et lis. ff. ad leg. Aquil. inde Neratius, §. vlt. ius ve repugnet, ff. de pact. si vnus, §. pacta. Melius, ff. de interro.

¶ Damnari non valet, nisi aut conuictus aut sponte confessus. Cap. I.

Nos in quemquam sententiam ferre non possumus, nisi aut conuictum^a aut sponte confessum^b.

Item Constantinus Imperator.

¶ De eodem. Cap. II.

Iudex criminofum^c discutiens, non ante sententiam proferat capitalem, quam, aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentes^d testes conuincatur.

¶ Habetur caput hoc Cod Theodos. l. 9. tit. 40. in legis prima interpretatione, itemque in capitulis Hadriani, cap. 57. & capitul. 5. cap. 156.

Hoc a idem testatur Augustinus, & eisdem verbis.

a ¶ Hoc.] Absunt ista ab uno ex perueris uetis exemplaribus.

Item Gregorius libro octauo, epistola 50.

¶ De eodem. Cap. III.

In capitulis per Hadrianum collectis, c. 57.

Capit. 5. c. 156.

Burch. l. 16. c. 6.

Pann. l. 4. c. 111.

Sicut sine iudicio quemquam nolumus condemnari, quæ iuste^β diffinita fuerint, nulla patimur excusatione^f differri.

β ¶ Iuste.] Absent vox ista ab originali. In uno autem manuscripto Gratiani est, Iusta sunt diffinitiva sententia.

Item Eleuterius episcopus ad episcopos Gallia.

¶ De eodem. Cap. IIII.

Nihil[contra]quemlibet accusatum]absque legitimo, & idoneo accusatore fiat: Nam & Dominus noster Iesus Christus Iudam furem esse sciebat: sed quia non est accusatus, ideo non est eiectus.

Item Felix Papa 1. ad Paternum episcopum.

interrog. act. l. si is cuius. 32. q. 2. solet quari.

c ¶ Iudex criminofum.] Id est, causam criminalem.

d ¶ Per innocentes.] Id est, bonos.

Sicut] Casum sic pone. Sicut non debemus aliquem sine ordine iudicario, & causa cognita condemnare; ita & sententia iuste lata contra eum, statim debet executioni mandari.

e ¶ Quæ iuste.] Id est, secundum ordinem iuris. licet enim sciat eam executionem iniustam quantum ad ius litigatoris, tamen eam exequitur. i. ut extra de offi. dele. pastoralis. nisi sit lata per falsa instrumenta. C. si ex fal. instru. vel testi l. iudicati. extra de re iudic. de cetero. & de cri. fal. super. eo.

f ¶ Excusatione.] Nisi incontinenti obijcitur exceptio, ut extra de testi. veniens 2 & ext. de rest. spo. litteras. Dic ut notauit 11. q. 3. cū apud extra de of. de leg. quærenti. ADDITIO. Et not. extra de in. inte. rest. sciscitata. Archid.

Nihil.] CASVS. Dicitur hic in c. isto, q[ui] nullus debet absque accusatore damnari & hoc probatur exemplo Domini, qui licet sciret Iudam esse furem, tamen eum non eiect, cum accusatus non fuisset.

Primates.]

i Nam q[ui] tū ad ap[osto]litigantes ius ex fa[cto]rum s[ed] post quā rem trans iudicat[ur] extra de iud. cū in in fi. Arch

Primates: CASVS. Dicitur hic, qd si causa coram primatibus agitur de crimine, qd non dēt accusatus condemnari nisi conuictus, vel confessus. Quod si aliter factum fuerit, sn̄a irritabitur & retractabit a synodo.
 a ¶ Primates.] Id est, episcopi. 5. q. 2. si primates.
 b ¶ Sen-

¶ De eodem. Cap. V.

Et Zepherinus epis.
 r. ad ep̄os Siciliae,
 vsque ad vers. Aliter
 Anf. l. 3. c. 68.
 Burc. l. 1. c. 157.
 Iuo p. 5. c. 245. &
 247.
 Pan. l. 4. c. 15.
 11. q. 3. irritam,

Primates^a accusatum discutientes episcopum, non ante sententiam^b proferant damnationis: quam Apostolica freti auctoritate, aut reum se ipse confiteatur, aut per innocentes, & [canonice t̄ examinatos regulariter testes conuincatur. Aliter irritam esse censemus; & iniustam episcoporum damnationem; & idcirco a synodo retractandam^c, ita vt oppressis ab omnibus in cunctis subueniatur.

¶ Apostolica freti auctoritate.] *Hæc addit a sunt ex epistola Felicis, & Zepherini. Nam damnari episcopi sine consensu, & auctoritate Romani Pontificis nec tunc poterant, nec nunc possunt. 3. q. 6. c. discutere. & alibi.*

Idem decreuit Zepherinus Papa.

Item Augustinus B.

¶ Augustinus] *Sic in multis vetustis exemplaribus, quamuis verba huius capituli apud sanctum Augustinum non sint inuenta.*

Zepherinus loco p-
 xime indicato.

¶ Multi per tolerantiam sustinendi sunt, quamuis sententia diuini iudicii sint condemnati. Cap. VI.

Matth. 26.

VNus ex vobis^d me traditurus est. ¶ Bene dixit, ex vobis, & non ex nobis. Ex vobis enim est, a quibus per iudiciariam potestatem confessus, aut conuictus, exclusus non est: A me virò, qui nullis indigeo argumentis, & omnia certissime noui, separatus & diuisus est: Tale enim est, ac si diceret; etsi ego eum per occulti iudicii sententiam damnatum habeo; vos tamen adhuc illum per tolerantiam sustinete^e.

Item Gregorius Ioanni defensori eunti in Hispaniā, lib. 11. epist. 50.

¶ Nullum seruetur iudicium, nisi rationabiliter habitum. Cap. VII.

Anf. l. 3. c. 93.

IN pri-

b ¶ Sententiam] Excommunicationis, quam ferre possunt in ep̄m: sed non damnare, vt sup. dist. 12. de his 3, in fi. inf. q. 3. si quis ep̄s. inf. 3. q. 6. quamuis, & c. seq. nisi sit synodus congregata auctoritate Papæ, vt 3. q. 4. c. 1.
 c ¶ Retractandam.] Sed qualiter retractatur sententia, quæ nulla est ipso iure? nam nec in sententiā excoicationis necessaria est absolutio, si sn̄a nulla est, vt ex. de off. deleg. c. cum contingat. & extra de sent. excom. per tuas. & id quod nullū est, rumpi nō potest. ff. de iniur. & rup. testam. nam & sub cōditione. & vbi nulla est obligatio, ibi nulla est liberatio. ff. de ver. oblig. decem stipulatus. sed hic retractatur de facto 2: sicut aliquis absoluitur de facto. extra de appel. ad præsentiam, sicut depositus de facto restituitur, vt 16. q. 1. frater noster.

Vnus ex vobis.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte ponuntur verba Dñi ad discipulos, scilicet. Vnus ex vobis me traditurus est in secunda parte ponuntur verba Augustini exponētis verba Dñi. quibus probat, qd conuictus, vel confessus cōdena-

ri debet, alioquin est tolerandus: & loquitur hoc c. de Iu. sup. eo. in sū da, & c. superius scilicet, [Nihil, & c.] Secunda pars inci- ver. hoc ta- pit ibi, [Bene dixit.]

d ¶ Vnus ex vobis.] Arg. qd de vno dñ, de alijs negatur vt 45. dist. disciplina. sic. ff. de iud. cum prator. sup. 26. di.

qualis. C. de procur. maritus.

e ¶ Sustinete.] Etia in publica cōione, vt ext. de off. ordi. si sacerdos. & 6. q. 2. si tantam episcopus.

I N primis.] CASVS. Presbyter qdam, & duo episcopi. s. Ianuarius & Stephanus dicebantur iniuste cōdemnati: quare Dominus Papa committit negotiū illud Ioanni defensori eunti in Hispaniā. Diuiditur ergo cistud in quatuor partes. in 1. parte mandat inquiri de persona presbyteri hoc modo, vt si inuenerit eum iniuste damnatum, restitua- tur. Si autem aliquid obijciatur cōtra eū, cognoscatur de hoc eo p̄sente, & pro se rōnem reddente, & quaritur diligenter, vtrū in exilio deat demorari, vel an de beat ad suā ecclesiā reuocari. In 2. parte mandat Papa inquiri de persona Ianuarij ep̄i, vtrū cōmiserit crimen dānatione dignum: & si nō cōmiserit, ecclesiæ, suæ & honori suo restituat. Ep̄s aut, qui in locū eius substitutus fuerit, ab omni honore ecclesiastico deponatur, & tradatur eidē Ianuario custodiendus, vel ad se dē Apostolicā transmittat. Si verò mor-

tuus est, & illius loco eius substitutus, remoueat ab ecclesiā: ita tamen, qd in alia ecclesiā possit eligi, nunquā ad illam reuersurus, de qua remotus est. Ipsi verò q substitutū ordinauerunt, per sex mēses in monasterio detrudantur a communione suspensi, nisi in mortis articulo. Sed si metu ipsius principis, se dixerint fecisse, tempus poenitentiae abbrevietur. Insuper compellatur Comitoli restituere omne damnum eidem episcopo, qd scilicet per illius violentiam est passus, præstito prius iuramento ab eodem Ianuario. In tertia parte mandat Papa inquiri de Stephano, vtrum crimina, quæ ei obijciebantur, essent vera, vel nō vera, & si ordo iudiciarius fuerit in eo seruatus, & quales accusatores, & quales testes fuerunt, & qualiter sententia lata fuerit. Si verò crimina falsa fuerint, ecclesiæ suæ restituatur. & illi qui iniuste damnauerunt eum, sex mensibus in monasterio detrudantur excoīcati. De pēna substituti, & ordinantium eum, & de pēna Comitoli idem dicitur, qd dictum est in persona Ianuarii. In quarta parte pro-

O o 3 bar,

bat, q̄ circa ea non fuit ordo iudiciarius obseruatus. Nam sacerdos tantum coram suo episcopo erat conueniendus, vt probatur causa 11. Similiter de Ianuario actum est contra leges, cum fuerit de ecclesia sua violenter abstractus. Nam qui hoc faciunt, capite puniuntur, vt probatur lege seq.

si quis in hoc. Dein de multipliciter probat, quod circa personam Stephani nō fuit ordo iudiciarius obseruatus: q̄a fuit à non suo iudice cōdemnatus, & si metropolitānū non habuit, erat ad sedē Apostolicam remittendus. Item quia fuit a seruis accusatus, q̄ fieri non debuit etiā in crim. lēx maiestatis, cū. f. fuerit bonæ opinionis, & q̄a eo ablente vilissimi testes contra eum recepti sunt, nec etiā snia lata fuit in scriptis: quod fieri non debuit. Et hoc p̄batur duab. legibus. & seq. c. Secunda pars incipit ibi, [De ep̄i persona.] Tertia ibi. [Quia igitur Stephanus.] Quarta ibi. [De persona presbyteri.]

Causa pauperis est tractanda prius quā diuitis.

a [In primis.] Arg. q̄ prius est cā pauperis tractanda quā diuitis, vt 16. q. 6. de lapsis. & c. de episc. & cler. si quis ad declinandā. Sed dic, q̄ hic ultimo iubet tractari causa episcopi, vt eo melius memoria commēdetur, vt inf. de conf. di. 2. liquido 1. Sed quare iubet inquiri. f. an ordo iuris fuerit seruatus, cum ipsi dep̄siti essent a non suo iudice, vnde statim deberēt restitui? Dic quod hoc fuit propter scandalum Comitoli, & est si. 3. q. 6. hic quippe.

b [Presbyteri dilectissimi.] Transitiue ponitur.

c [Mota siue probata.] Siue, pro & tūc planum est. non enim eo solo, q̄ quis est accusatus, reus est, vt 15. q. vlt. c. vlt. Vel dic, mota, ita q̄ sit infamatus, & in purgatione deficiat. hoc enim solum sufficiat ad depositionē, vt ext. de sim. de hoc & c. insinuat. hoc verum est, q̄n crimen, in quo deficit, inducit depositionem.

d [Præsente.] Et intelligēte. alias nō dicere p̄sēs. ff. de ver. sig. corā lo. Quid iuris sit de hoc habes. 3. q. 9. in sum. e [Et genus causæ.] Scilicet an sit ciuilis, an criminalis, quia alij testes admittuntur tam in vna quam in alia, vt 14. q. 2. super prudētia. Vel dic, genus causæ. i. an tale sit crimen quod inducat depositionem, vel non: quia non omne crimen inducit depositionē. d. 81. Apostolus. & 5. q. 4. in loco. 15. q. 8. in sum.

f [Modus probationis.] Nam intelligas, vt inquiratur, an ciuilit̄ an criminaliter agatur. nam propter crimen ciuilit̄ probatum remouetur quis a beneficio, vt ext. de off. cult. c. 1. extra de his iuss. peruenit. de iureiurand.

querelam. Sed dic modus probationis, id est, an excipiendo, vel denunciando, vel alio modo probatū sit crimē: quia si excipiendo, vel denunciando, nō est remouēdus, vt ex. de acc. sup. his Si aut̄ directo agatur de crimine, licet ciuilit̄, bene remouetur ab administratione: sed non

nis^a requirendum est de persona presbyteri dilectissimi^b fratris, & coepiscopi nostri Ianuarij, & si ita se veritas habet, sicut eiusdem episcopi petitio continet, in ecclesia, atque in loco suo, modis omnibus idem presbyter reuocetur. Si autem dictum fuerit; quia contra ipsum causa aliqua mota, siue probata^c est, subtiliter ipso præsente^d, & pro se rationem reddente, quærendum est & genus causæ^e, & modus p̄bationis^f, vt ex hoc colligere valeas, vtrum adhuc in exilio & demorari, an certe in ecclesia sua, & officio suo debeat reuocari. ¶ De episcopi supradicti persona hoc statuendum est, vt si nulla, contra eum criminalis causa, quæ exilio, vel depositione digna est, mota siue probata est, is qui eo superstite episcopus peruerse^g, ac contra canones in ecclesia eius ordinari præsumpsit, sacerdotio priuatus, ab omni ecclesiastico ministerio repellatur^h. Qui etiam eidem dilectissimo Ianuario fratri, & coepiscopo nostro tradendus est, vt ab ipsoⁱ in custodia habeatur, aut certe ab eo ad nos per omnia transmittatur. Episcopi verò, qui eum ordinauerunt, vel ordinationi eius consentientes interfuerunt; sex mensibus^k Dominici corporis & sanguinis communionē priuati, agere pœnitentiam decernantur in monasterio, & supradictus Ianuarius loco, & ordini suo modis omnibus reformetur. Si verò communionē priuatis, mortis contigerit imminere periculum, benedictio eis viatici non negetur. Si autem episcopi in præiudicium condemnationis, vel depositionis memorati Episcopi, se metu iudicis consensisse, ac talia fecisse non sua sponte^m, facti fuerunt; & tempus eis abbreviandum est, & modus pœnitentiæ temperandus. Si verò ille, qui locum eius inuasit, de hac fortasse luce migravit, & alter est ordinatus; quia leuiorisⁿ culpæ videtur (cū non quasi isti superstiti, sed suc-

† forte legendū.]
¶ dilectissimi.

† al. lenior culpa.

non a dignitate, vt extra de simo. per tuas. in fi.

g [Peruerse.] Quid iuris de hoc sit, habes 3. quæst. 9. in summa.

ADDITION. De hoc etiam no. extra de do. & contu. veritatis. Et no. q̄ præsencia & absentia dicitur multis modis, prout not. ff. de procu. præsens.

h [Repellatur.] Nisi fecisset ignoranter, vt inf. 7. q. 1. præsens. & c. qui.

i [Ab ipso.] Non vt ab ipso iudicetur, vt inf. 9. q. 5. quia suspecti.

k [Sex mensibus.] Post hoc tempus forte ipso iure restituantur, arg. ff. de postu. l. Imperator. sup. d. 50. si ille. contra, sed ibi erant detrusi in monasterium, vt perpetuo essent.

l [Metu.] Metus hic attenuat peccatum, vt ext. quod met. cau. sacris. quandoque penitus excusat, vt 50. d. presbyteros, quandoque in nullo excusat, vt inf. de consec. d. 4. eos, & 11. q. 3. quisquis.

m [Sua sponte.] Arg. q̄ iniussu agit cū spōte confesso, q̄ cum conuicto, vt 50. d. c. 3. arg. ext. de elect. innotuit.

n [Quia leuioris.] Cum enim sit singularis successor, mala fides defuncti non nocet successor. Secus si esset

Metus quāq; attenuat peccatū. Fides mala defuncti, an noceat successor.

uniuersalis successor. C. de acquir. post. l. vitia. & ff de di. & tem. præscr. l. an vitium. & l. cum hæres. purgatur ergo hoc vitium per successorem. sic extra de fil. presbyter. ex transmissa. vnde dicit lex, qd non videor vi possidere, si recipiam possessionem ab eo, qui possidet, licet ille

suum, vt C. de fi. instr. l. vlt. eodem modo probat sibi aliquas mobiles esse ablatas. C. vnde vi. si qñ. extra quod me. cau. c. vlt. Hoc tñ teneas pro certo, qd nullus in principali causa condemnatur in expensis postquam iurauit de calumnia, cum postea præsumatur bona fide litigare 2. vt ff. de leg. 2.

qui solidum. & i hac opi. fuit Ioā. Cremones. & alij doctores legū. vnde dixit Bulgarus, exceptionem facit contumacia absentis actoris, & iusta ignorantia. Ioan. Et ita seruatur de facto in hac ciuitate Bononiensi. Sed in cā appellationis indistincte quilibet condemnatur, vt 2. q. 6. omnimodo. Bart. c. 1. Dato sacramento.] Si aliter nequit probare. C. vnde vi. l. si quando. Io. d. 1. Accusatores.] d. est, accusator non n. plures accusatores admittuntur 3. quia posset esse, qd vnus probaret, & alter deficeret in probatione: sed si plures sūt, iudex eligit magis dignum, vt ff. de acc. l. si plures tamen tantum prædicabit eis; quod qui semel apparuerit inter accusatores, non potest postea in illa causa testificari, vt

2 Contrariū tñ tenet Pe. d. Bel. & Cy. & Bar. in an. gñaliter. C. d. epif. & cl. & Bartol. & Imol. in l. q. solidū. §. et. ff. de le. 1. & Bart. in l. eū quē temere. ff. de iudi. & in l. r. ver. venio, & c. ad Tur. & Ioā. A. in c. calūniā de pœ. Idem tenet Gul. de Cu. i l. 3. ff. de iur. reu. & Bal. in dicta. auth. gñaliter. post Oldra. 3 Idē tenet gloss. & ibi Pet. de Bel. perti. & Cy. in l. si accusatorib. C. d. accus. Bar. in l. 3. §. si plures ff. de sepul. viola. licet sit cōtra ext. de col. detegen. c. r. vbi de hoc. & extra de pur. cano. quoties vbi de hoc. Arc. 4 Ista gl. seq. tur Alex. de Imo. in l. is apud. col. 2. C. de edē. & adde In. in c. p. suas, de testi. & Spe. in tit. de testib. §. iā de interrogatorijs. Exceptio in testē qñ est obijcienda.

5 Adde Bal. in l. crimi. nis. C. d. ac. & Alex. de Im. in l. ita demū. col. 2. de procur. 6 Vt ff. ea. q. 7. quarēdū.

cessisse defuncto videatur) episcopatus illi officiū in illa ecclesia tātummodo interdicator, vt in alia ecclesia, quæ sacerdote vacauerit, si electus fuerit, possit esse ep̄s; ad Malachitanam tamē ecclesiam nunquā aliquo modo reuersurus. ¶ Gloriosus aut Comitius; quidquid prædictus ep̄s per violentiā, atq; insecutionem ipsius extēdisse^b, vel damnū pertulisse dato sacramēto^c firmauerit, eidē episcopo restituere compellatur. Si aut aliter, quā antefati episcopi petitio continet, actum esse forsītā perhibetur, subtiliter quærendū est, & veritate cognita, cū Dei timore, quod iustitiæ ordo suaserit, iudicādū. ¶ Quia ergo Stephanus episcopus odio sui quædam ficta, & de falsis se capitulis accusatum neque aliquid ordinabiliter factum, sed iniuste se asserit condemnatum, diligenter quærendum est primo, si iudicium ordinabiliter est habitum, id est, si alij accusatores^d, atque alij testes fuerunt. Deinde causarum qualitas est examinanda; si digna exilio, vel depositione fuit; si eo t̄p̄sēte^e, qui accusatus est iureiurando contra eum testimonium dictum est, si scriptis actum est, vel si ipse licentiam respondendi, & defendendi se habuit. Sed & de personis accusantium, ac testificantium subtiliter quærendum^f est, cuius conditionis, cuiusve opinionis, aut ne inopes sint, aut ne fortē aliquas contra prædictum episcopum inimicitias^g habuissent: & vtrum testimonium ex auditu^h dixit

Ille vitiosē possideat, vt ff. vti po. l. si duo, etsi extra de rest. spol. cum ad sedem. in fi. Ioan. Hodie tamen spoliatus potest conuenire quemlibet possessorem conditione ex canone, vt extra de rest. spo. sæpē contingit Ba.

ADDITIO. Ad huius glo. declarationem vide quod le. & not. extra de iud. quia. V.

a ¶ Reuersurus.] Arg. qd dignitas non conualescit in inuasore, si electus moritur. arg. infra 21 q. 1. relatio.

b ¶ Expendisse.] De expensis consuevit notari extra de pœ. calumnia. immo melius de do. & contu. cum dilecti. sed hic aliqua adijciam. Dico ergo, qd omnes expensæ soluuntur, quæ factæ sunt in eūdo, & redeundo extra de elec. vt p̄teritā, et circa aduocatū, vt C. de iud. l. sancimus. & hoc obtinet cum victus succumbit victori: secus est si quis condēatur p contumacia r. tunc. n. tñ soluit expensas factas a tempore contumaciæ, vt extra de do. & contu. cum dilecti. illas tñ expensas dico deducendas, quas domi consuevit facere, vt ff. ad exhi. sed & si. §. 1. & ff. de pe. hē. l. sed & si. §. qd aut ff. de rei ven. di. si res. nec illas petit, quæ casu fortuito factæ sunt, vt ff. mand. l. inter causas, §. non omnia. Item istæ expensæ erunt mediocres, & non delicatæ, vt ff. de pig. ac. l. si seruos in fi. & ff. de dam. infec. inter quos 1. §. 2. & l. seq. solas enim illas præstabit, quæ p̄ ipsam causam factæ sunt, vt extra de seq. & po. & fructu ad hoc. in fi. & solas necessarias non viles præstabit, vt extra de eo qui mit. in poss. cum venissent. in fi. Illud aut non obstat ei, qd minores facere potuisset. vt ff. man. l. si quis. §. impen. dia. Item iudex prius taxabit expensas, quam pro eis iuret. vt 3. q. 3. §. spatium. ver. quod fieri & est istud speciale, quod probatur aliquid proprio iuramento, & hoc ideo est: quia res talis aliter nequit probari, sic p̄ sacramentū snū probat se aliquis perdidisse instrumentū

extra de accusa. c. cum P.

c ¶ Si eo præsentē.] Testes iurare debent præsentē vtraque parte, vel altera p contumaciā absente. extra de testi. in nomine Domini. sed testimonium debent d. cere coram partibus, exēplo Danielis, qui solus secretē quærebat a testibus 2. q. 7. §. his ita ver. item Daniel Ego credo, qd quæcūque pars velit interesse ip̄terrogationib. 4. qd potest, quia partes melius nouerunt quætere omnes circumstantias. & hoc probatur ff. de adul. l. si postulauerit. §. quæstioni. sed hoc sciant partes, qd quæcūque pars semel interfuit, a modo non potest alios testes producere super illo articulo, vt extra de testi. fraternitatis. in auth. eo, §. quia vero coll. 7. Ioan. Sed certe sicut testimonium dicitur in secreto, ita & interrogationes fiūt in secreto, & dantur in scriptis: & ita seruatur de facto. Barth. Brix.

f ¶ Quærendum.] Sed non vī hoc modo esse quærendum: cum exceptio, quæ testi. est obijcienda, ante publicationem debeat opponi, vt extra de testib. præsentium, & quia non refert cuius opinionis testis sit, dummodo eo tempore quo tulit testimonium, nihil fuit obiectum testi, ut C. de testi. l. 1. Respond. reus bene obijcit, qd testes tales non essent admittendi, sed iudex sp̄retis istis exceptionibus admisit eos 5. vnde in hoc casu post sententiam debet inquiri de opinione testiū. 6. vt extra de testib. ex parte Adæ. vel leo absente fuerunt ibi testes inducti: & cum iudex de suo officio deberet inquirere de opinione tertium non quæsiuit.

g ¶ Inimicitias] Capitales, vt extra de simo per tuas. & in auth. de testi. §. si quis vero odiosus. instit. de excus. tuto. §. inimicitie, infra 3. q. 5. c. 2.

h ¶ Ex auditu.] Inf. q. 9. testes. tamen de auditu & de credulitate quæritur a teste, extra de testi. cum causam.

O o 4 a ¶ Spe-

Expensarum materia.

1 Cōe est in quolibet cōtumace, vt in expensis condemnatur: siue vincat in causa principali, siue succumbat. C. de iu. properandū. §. si aut ex gestis. & sic no. Inn. ext. lib. 6. de ap. cordi. in fi. Archid. Iura de calūnia p̄seruata condēnatione expensarum.

¶ al. condemnatur.

Iuo p. 6. c. 343.

Pann. l. 4. c. 82.

¶ al. in adiosuo

¶ al. aut si alij accusatores, alij testes fuerunt.

¶ al. aut si

a ¶ Specialiter. Id est, assignata causa scilicet, ut no. 4. q. 3. §. sola.

b ¶ Scriptis. Inf. 9. q. 1. si quis cum clerico. contra. sed illud in causa civili, illud in criminali. Vel illud specialiter in episcopo.

c ¶ Leuiores. An grauiora inf. 3. q. 10. placuit. contra. Sed hic non dicitur quod secundo sint admittendi ad accusandum.

Excoicatio pro modica iniuria non est ferenda.

d ¶ Quamlibet iniuriam. Ergo pro modica ut per magna iniuria potest quis taliter puniri. arg. 14. q. 6. c. ult. tñ. per modica iniuria non excoicatur quis. 11. q. 3. nullus extra de sen. exc. peruenit. 10. Et male dicit 10. quia excoicatus est sed non debet mitti ad sedem Apostolicam, nisi velit episcopus, ut dicit illa decre. peruenit. B.

e ¶ Capitali. Hæc est lex Cornel. sed contra C. de epi. & cle. autem. sed nouo ibi. n. dicitur, quod talis verberatur, & in monasterium mittitur. 10. Sol potest dici, quod nouo iuri stabitur.

Et hanc sententiam teneas secundum L. sed sequens verior est, ut in Arch. Criminali & læsa maiestatis quique comparatur.

f ¶ Si quis in hoc. Inf. 17. q. 4. §. qui autem de ecclesia.

g ¶ Et ministris. No. diligenter, quod in hoc casu crimine sacrilegij comparatur crimini læsa maiestatis, ut 17. q. 4. si quis suadente. §. qui autem. immo si laicus extra hatur de ecclesia, tale crimen comparatur crimini læsa maiestatis, ut C. de ijs qui ad eccl. confu. l. 2.

h ¶ Ad iudiciū. Alienum hoc patet per verba sequentia, scilicet ab episcopis alienis, &c.

i ¶ Iudicati. Ergo coprouinciales episcopi iudices episcoporum, ut 3. q. 6. c. 2.

a ¶ A suo

hoc attendendum est, quia nec inuitus ad iudiciū trahi, nec ab episcopis alieni concilij debuit iudicari. ¶ *Infra.* Contra hæc si dictum fuerit, quia nec metropolitanum habuit, nec patriarcham; dicendum est, quia a sede Apostolica (quæ omnium ecclesiarum caput est) hæc causa audienda, ac dirimen-

rint, aut certe se scire specialiter testati sint, si scriptis iudicatum sit, & partibus presentibus sententia recitata est. Quod si forte hæc solemniter acta non sunt, nec causa probata est, quæ exilio, vel depositione digna sit, in ecclesiam suam modis omnibus reuocetur. Hi vero, qui eum contra Dei timorem, & canonum statuta condemnauerunt, excommunicati in monasterium ad agendam penitentiam sex mensibus mittendi sunt: ita sane, ut si cuiquam eorum mortis contigerit imminere periculum, viatici benedictio non negetur. Ipse autem, qui eo viuentem locum eius temerarie ambiuit, priuatus sacerdotio, ab omni ministerio ecclesiastico repellatur, arque eidem dilectissimo fratri, & coepiscopo nostro tradatur, ut eum aut ipse ad nos transmittat, aut apud se in custodia habeat. episcopi vero, qui eum ordinare præsumperunt, vel peruersæ ipsius ordinationi præbuere consensum, iidem communionem priuati, sex mensibus ad agendam penitentiam in monasterio deputentur. Si autem episcopi in præiudicium condemnationis, vel depositionis memorati Stephani se metu iudicis consensisse, ac talia fecisse non sua sponte professi fuerint, tempus eis abbreviandum est, & modus penitentiae temperandus. Si igitur is, qui prædicti Stephani locum inuasit, fortasse defunctus est, atque alius in ecclesia eius episcopus ordinatus est, illud de eo statuendum est, quod superius de causa fratris, & coepiscopi nostri Ianuarij diximus. ¶ Quod si forte aliqua de obiectis contra memoratum Stephanum episcopum probata sunt, aliqua vero doceri minime potuerunt, cauta omnino consideratione pensandum est, utrum leuiores capitula, an certe grauiora probata sint, ut ex eis, qualiter definitionem tuam formare debeas, possis scire. ¶ Gloriosus vero Comitius, si superscriptus episcopus innocens esse claruerit, quidquid de rebus eius, vel ecclesiæ ipsius tulerit, ei sine aliqua restitutione. Sed & quæque se in persecutionem, ac violentiam eius expendisse, vel damnum idem episcopus pertulisse iurauerit, idem memoratus Gloriosus Comitius reddat, ac satisfaciat. Si autem episcopum antedictum tale culpam commisisse constiterit (quod absit,) &c. *ut infra in causa monachorum.* De persona presbyteri, &c. *ut infra in causa.* Clericus aduersus clericum. *Et infra eadem epis. 54. undecimi libri.* De persona Ianuarij episcopi sciendum est grauius omnino, & contra leges esse actum ut violenter de ecclesia traheretur; dum si quamlibet iniuriam a quocumque episcopus passus fuerit in ecclesia, iniuriantem lex capitali pena percutiat; & sicut maiestatis reum omnibus det accusandi illum licentiam, ut huius legis series loquitur Codicis lib. 1. tit. vi. constitutione decima: Si quis in hoc genus sacrilegij prouenerit, ut in ecclesias catholicas irruens, sacerdotibus & ministris, vel ipsi cultui, locoque aliquid importet iniuriæ, &c. ¶ *Infra in eadem epistola.* De persona Stephani episcopi

16. q. 6. ca. si episcopus.
11. q. 1. de persona
ex Grc. l. 11. epis. 36.

1. si quis Cod. de epis.
& cleri. Cod. Theod. li. 16. tit. 2. c. 31.
17. q. 4. si quis suadente.

a [A suo iudice.] infra 11. q. 1. c. pen. C. si a non com-
pe. iud. l. ult.
b [Crimine.] No. q. etiam in istis exceptis criminibus
non omnis admittitur ad accusationem, uel testimo-
nium, nisi mala fama fuerit accusatus, ut hic, & infra.
q. 7. §.

† Si vero dictum
fuerit, quod de hoc
accusatus est, quod
ad maiestatis cri-
men attinet] ori.

da fuerat: sicut & prædictus episcopus petijisse dignoscit,
qui episcopos alieni concilij iudices habuit omnino su-
spectos. Quia ergo sententia non a suo iudice dicta ni-
hil firmitatis obtineat, lectionis huius tenor ostendit li-
bro Cod. vij. & c. & infra. Quod autem dicitur a seruis
accusatus, sciendum est, quia audiri minimè debuerunt.
& infra. Si vero de crimine b † maiestatis dicitur accu-
satus, nec ipsum de eo credendum fuit, si vita, vel opinio
eius talis ante non extitit c. & infra. Quod autem di-
cit idem episcopus, quia se absente, aliqui sint vilissimi
testes exhibiti, hoc si verum est, nullius esse momenti le-
ge noscendum est. & infra. Testes autem quales, vel
cuius opinionis ad testimonium admittendi sunt, pluri-
mæ leges ostendunt, quæ penè nulli habentur incognitæ;
quæ etiam sanciant, ut uilissimis testibus sine corporali
discussione credi non debeat. Quod autem dicitur, quia
nihil scriptis iudicatum est, legendus est titulus xliij. li-
bri vij. Codicis, quia scriptis debuit iudicari. Nam ibi in-
ter alia dicitur, atque præcipitur, ut sententia, quæ sine
scripto dicta fuerit, ne nomen quidem sententiæ habere
mereatur.

a [Exilio.] In vulgatis sequebatur, vel deportatione: quæ vo-
ces sublata sunt, quia neque in uetustis Gratiani, neque apud B.
Gregorium leguntur.

b [Si autem episcopi in præi.] Hac usque ad uers. Quod si
ortè. addita sunt ex epistola: quemadmodum & paulò inferius
a verbo, dilatione, usq; ad uers. Si autem episcopum, ut ora-
tionis cursus sit expeditior. Nam Gratianus referebat se ad su-
periora, in quibus habentur similia, hoc modo, & c. ut supra de
causa Ianuarij episcopi. Quorum autem capitulum initia citan-
tur ex inferioribus causis: ea sic relicta sunt quemadmodum an-
tea se habebat, ut modus citandi Gratiano usitatus agnoscatur.

Item Codicis libro septimo, titulo de sententijs ex
breuiculo recitandis. Imppp. Valentinianus, Valens, &
Gratianus AAA.

¶ Ultima sententia debet de scripto proferri. Cap. VIII.

Statutis generalibus iussimus, ut uniuersi iudices, qui-
bus reddendi iuris in prouincijs permisimus facultatē,
cognitis causis; ultimas definitiones de scripti recitatio-
ne proferat. Huic adiicimus sanctioni, ut sententia c, quæ
dicta fuerit, cum scripta non esset, nec nomen quidem sen-
tentiæ habere mereatur, nec ad rescissionem perperam
decretorum, appellationis solennitas requiratur f.

¶ In duobus uetustis codicibus hoc, & sequens caput non habentur,
& hanc legem Codicis B. Gregorius in precedenti capite ma-
nifestè indicauerat.

Item ex concilio apud S. Medardum. Hincmarus
Rhemorum Archiepiscopus dixit.

fuerit accusatus, cunctes admittuntur, ut extra de si. tan-
ta & extra de testi. & quoniam, nisi odio uenerit ad ac-
cusationem, ut extra de sim. licet Hely. & c. per tuas. A-
lii dicunt speciale esse in episcopo. decre. tamen uidetur
dicere, q. contra eum et qui fuit mala fama, non admit-

tuntur criminosi in
exceptis criminibus
cū criminaliter agit,
sed ubi ciuilitè agi-
tur, tūc admittuntur
criminosi contra re-
gulares prælatos, sed
non contra sacula-
res: sed si sunt emen-
dati de crimine, tūc
admittuntur contra
eos de æquitate, non
de rigore, ut ext. de
simo. per tuas. 10.

c [Nō extitit.] Ext.
de præsump. manda-
ta. & eo tit cū in iu-
uentute. ff. de suspe.
rut. l. 3. ff. ad leg. lul.
maie. famosi. 28. dis.
quia sunt culpæ. ff.
de re. mil. l. nō oēs 1.
d [Corporali.] inf.
5. q. 5. illi qui.

e [Statutis] ¶ Ut sē-
tentia.] Per hanc
legē non potest Gre.
probare, q. in crimi-
nalib. causis debeat
interuenire scriptu-
ra: quia lex illa tan-
tum de ciuilibus cau-
sis loquitur: nā epi-
scopus inter subdi-
tos suos sine scriptu-
ra iudicat, ut 11. q. 1.
si quis cum clerico.
& C. de sent. ex bre.
rec. Auth. nisi. simili-
ter secularis iudex
in modicis causis, ut
ibi dicitur. & in au-
then de man. prin. §.
fit tibi colla. 3. & q.
partes illud mutuo
consensu possunt re-
mittere, ut C. de epi-
scop. & cle. Auth. &
gñaliter. l. si. & C. de
priu. eorū, qui in sa-
cro palatio cōstitūt.
l. quoties. in fi. lib. 12.

1 Et sic nō
q. psumitur
ex vita pte-
rita circa p-
sens, siue de
p-senti, extr.
de p-sump.
scribam. ubi
de hoc. &
44. dist. mul-
tis. Archid.
Dicas cum Grego. q.
in criminalibus cau-
sis requiritur scriptu-
ra, & et in ciuili. ex-
tra de probat. quo-
niam cont. nisi in ca-
sis su. exceptis, & in
cā dilapidationis, ut
in auth. ut iudi. sine
quoquo suffrag. ne-
cessitatem. coll. 2. 10.
f [Requiratur.] Tūc
si appellauerit, ut q.
debeat prosequi ap-
pellationem, ut ext.
de sē. & re. iud. snā.
qa appellatio confir-
mat snām, ff. re. ra. ha. l. 3. §. falsus. ex. de offi. dele. corā.
Legum

q. 7. §. accu. & extra de test. ueniens, si uero mala fama

mat snām, ff. re. ra. ha. l. 3. §. falsus.

ex. de offi. dele. corā.
Legum

Legum.] CASVS. Probat hic Hincmarus, q̄ in causis gestorū interuenire debet scriptura, nam Baptizandus nomen suum debet in scriptis dare, & electio, & ordinatio debet fieri cum scriptura, & similiter excommunicatio & reconciliatio, & alia similia, debent fieri cum scriptura.

a ¶ Fontē.] Infra de consecr. dist. 4. baptizandi. 2.

b ¶ Prouehitur.] Supra di. 61. episcopus dum fuerit.

c ¶ Societate.] Ut hæreticus, ut supra 1. q. 7. quoties.

d ¶ Excommunicatur.] 11. q. 3. debent. & c. curæ.

Notū.] CASVS. Quidā presbyter nomine Christophorus nō cōuictus, vel confessus de aliquo crimine iniuste fuit ab ecclesia sua expulsus, & alius loco eius substitutus: quia non potuit, uel noluit dare, quod substitutus eius emulus dedit, cum trina facta fuerit contra eum inquisitio, nec culpabilis est inuentus. unde conquestus est Christophorus Papæ: quare mandat episcopo, qui eū expoliavit, ut eū restituat, nec excusatur, si dicat se nō facere: cū fieri permittat. Nam faciens & cōsenties pari pēna puniunt.

e ¶ Per tres.] Not. sapius posse inquiri de eodem crimine.

f ¶ Nisi.] Istud, nisi, non ponitur hic exceptiue.

g ¶ Monemus.] Per hoc uerbum nō precipitur 1. ut inf. 28. q. 1. sic enim. & ff. de leg. 3. fideicommissa. §. hæc uerba. & 11. q. 3. si rogo, & 3. q. 9. reuera. & 2. q. 7. sicut inquit. in gl. 2.

h ¶ Tuq̄.] Remittitur hæc causa ad eum à quo appellatū ē; nō ut ipsum iudicet, sed ut ipsum restituat, & sic non obstat, extra de appell. accepta.

i ¶ Restituendo.] Causa prius cognita, ne obiter. inf. 7. q. 1. præsentium.

K ¶ Et consentientem.] Hoc ideo dicit, quia ipse eum nō priuauerat, sed alij de consensu suo. Et hoc est notabile, q̄ potest conueniri, non solum qui defecit, vel mādauit, uel ratum habuit, sed etiā qui consensit, extra de restit. spol. cum ad sedem. in fi. Consentire dicitur quis

tribus modis, s. ut qui ad hoc cooperatur. ut in simonia. 1. q. 1. si quis episcopus. Et in incestu. 3. q. 4. cōsanguineorū. Itē & in raptu virginis. 36. q. 3. de puellis. In rapina. 17. q. 4. omnes ecclesiarū. Itē in iniusta inia, ut supra eo. in primis. Secundo modo dicitur consentire, cum nō corrigit

¶ De eodem. Cap. IX.

Legum ecclesiasticarū consuetudo, & auctoritas talis est, ut in causis gestorū semper scripturā requirant, adeo, ut qui ad sacrū fontem^a accedit, suum dare nomen præcipiatur. Qui ad summum sacerdotium prouehitur^b, decreto manibus omnium roborato eligitur. Ordinatus autem à suis ordinatoribus literas accipere iubetur. Qui etiam ab ecclesiastica societate^c quolibet excessu discinditur; libelli[†] in inscriptione aut recipitur, aut eiicitur. Sed & qui^a accusatur, aut excommunicatur^d, seu reconciliatur, per scripturam accusari, vel reconciliari iubetur. Et sic in cæteris huiusmodi, in tantum scriptura deposcitur, ut sicut B. Gregorius in commonitorio ad Ioannem defensorem ex Romanis legibus sumēs scribit: [Sententia, quæ sine scripto profertur, nec nomen sententiæ habere mereatur[†]].

a ¶ Sed & qui.] In originali est, sed qui accusatur, vel qui excommunicatur, reconciliatus per scripturam accusari, uel reconciliatus commendari iubetur. Et sic, &c.

Item Nicolaus Papa Girardo † Turonensi Archiepiscopo.

¶ Restituendus est, quem neque conuictum, neque confessum constat esse eiectum. Cap. X.

Notum sit tuæ fraternæ charitati, q̄ iste presbyter pauper, nomine Christophorus de sua angustia ad nostram clementiam lacrymabiliter sit cōquestus: dicens se falsis criminibus impetitur, & ab ecclesia sua non conuictum, neque confessum, irrationabiliter fuisse eiectum. Nam, ut ipse refert, tua diligentia per tres^e vices inquisitione facta, nulla in se neque de fornicationis crimine, neq; de homicidij consensione^β (de quibus impetebat) reperiri potuit culpa: nisi^f quia suæ paupertatis causa, q̄ petebantur, aut consentire noluit, aut implere nō potuit. Quæ suus tamen æmulus vltroneus egit, qui iniuste illi^g ecclesiam præripuit. Idcirco magnopere^h monemus reuerentiam tuam, ut etiam quæ, te fortē ignorante, giezica cupiditate peracta esse videtur, tuq̄^h fraternitatis censura celeri emendatione corrigatur; scilicet restituendoⁱ ecclesiæ propriæ iam dictum sacerdotem, atq; ei reddendo tua pietate pristinum, quem perdidit, honorem; & nulatenus canonica instituta alicuius temeritate contemni permittas: quia facientem & consentientem^k par poena constringit.

β ¶ Consensione.] Sic est emendatū ex plerisque uetustis exemplaribus. Nam antea legebatur, consensione. Iuo autem habet, consensu.

extra de libelli oblat. c. 1.
Burch. l. 2. c. 197.
Iuo p. 6. c. 269.

† libellari scriptione] orig.

sup. c. in primis.

Cod. lib. 7. tit. 44.

† meretur] orig.

† al. Airardo.

Iuo p. 6. c. 429.

1 Tñ iurisdic-
tio dat. ext.
de test. c. 1.
de hoc et j.
ea. q. 7. sicut.
sed hic tene-
tur præcepti-
uē. Arch.

Spoliationis
rōne quis cō-
ueniatur.
Cōsentit q̄s
tripliciter.

rigit quos tenet ex officio corrigere, ut 83. dist. cap. 1. & 2. & 86. dist. inferiorum. Tertio modo dī consentire cū defendit peccantē, uel qñ sua auctoritate delinquitur. 11. q. 3. qui consentit. 24. q. 3. qui aliorum. & talis magis est puniendus, quā ipse faciens, ut ibi dicitur glo. Nemo

Nemo.] CASVS. Statuitur in hoc cap. q. nullus debet iniuste; & sine causa interueniente ab episcopo vel archipresbytero excommunicari, quod si factum fuerit, iniuste excommunicatus absoluitur a maiori: & iniuste excommunicans punietur superioris arbitrio poena

cro episcopalis: 16. q. 2. visis. Item excommunicatio dicitur maxima poena, vt 24. q. 3. corripantur. Præterea archidiaconi modicam habent iurisdictionem, vt extra de off. archid. c. 1. & vlt. ergo multo fortius, simplices sacerdotes. Sol. vbi consuetudo est, ibi bene possunt excoicare, consuetudo enim

Item de libro constitutionum.

¶ Antequam causa probetur, aliquis excommunicari non debet. Cap. XI.

Apud Iulianum An
tecessorem no. vel.
123. c. 15. 24. q. 3. de
illicita.
Iuo p. 5. c. 371. & p.
14 c. 42.
† al. ea.

Nemo episcopus, nemo presbyter excommunicet^a aliquem, antequam causa probetur^b, propter quam ecclesiastici canones hoc fieri iubent. Si quis autem aduersus eam † excommunicauerit aliquem; ille quidem, qui excommunicatus est, maioris sacerdotis auctoritate^c ad gratiam sanctæ communionis redeat; is autem, qui non legitime excommunicauit, in tantum abstineat tempus sacrosanctæ communionis, quantum maiori sacerdoti visum fuerit; vt quod iniuste fecit, ipse iuste patiatur.

Item Augustinus in epistola 137. ad clerum, & universam plebem Hypponensem.

¶ Incerta, & dubia iudicari non possunt. Cap. XII.

Iuo p. 6. c. 388.

Nomen presbyteri propterea non ausus sum de numero collegarum eius, vel supptimere^d, vel delere, ne diuinæ potestati, sub cuius examine causa adhuc pendet, facere viderer iniuriam, si illius iudicium meo vellem iudicio præuenire, quod nec in negotijs secularibus iudices faciunt, quando causæ dubitatio ad maiorem potestatem refertur, vt pēdente relatione^e aliquid audeant commutare. Et in episcoporum concilio constitutum est, nullum clericum, qui nondum conuictus sit suspendi^f a communionem debere, nisi ad causam suam examinandam se non præsentauerit.

Item Melchiades Papa episcopis.

Poly. 1. 1. tit. 8.
Pan. 1. 4. tit. 11. c. 15.
† al. charitate.

¶ Nec suspicionis arbitrio, nec ante verum, & iustum iudicium aliquis condemnetur. Cap. XIII.

Tob. 4.

Primo semper ante omnia diligenter inquirete, vt cū iustitia, & veritate † definiatis: neminem condemnatis ante verum, & iustum iudicium: nullum sospicionis^g arbitrio iudicetis: sed primum probate, & postea charitativam proferte sententiam: & quod vobis non vultis fieri, alteri nolite facere.

poena consimili.

a. ¶ Excommunicet.] Arg. quod simplex sacerdos habet potestatem excommunicandi, vt extra de off. ord. cum ad ecclesiam 1. & c. fin. sacerdos, & de app. reprehensibilis, & extra de eo qui fur. ord. re. cap. 1. Nam quilibet sacerdos habet clauis ligandi, vt infra ead. q. 7. Item cum David, & 11. q. 3. quomodo. Item quia de causis possunt cognoscere, vt extra de iud. c. 2. & extra de imp. un. ecc. non minus, & etiam de matrimonialibus causis. extra de sent. & re iud. tenor. in princ. id est parte decisa. Cum ergo excommunicatio sit potius iurisdictionis quam ordinis, vt extra de electio. transmissam, & tales minores prelati habent iurisdictionem, vt dictum est, ergo possunt excommunicare. Sed contra excommunicatio est mu-

catorum tempore excommunicationis supprimebantur in matricula, sed nomina depositorum radebantur. sic 50. d. contumaces.

c. ¶ Relatione.] Similiter, ext. de off. deleg. licet, ex eo ēt q. iudex dicit se velle referre. non potest amplius cognoscere. C. de app. ex illo. & extra de off. deleg. cum super, quod intelligo si relatio fuerit a partibus approbata, vt C. de relat. l. 2.

f. ¶ Suspendi.] Nisi sit infamatus. inf. ead. q. 5. presbyter. **P**rimo semper.] CASVS. Quicumq; vult sententiam ferre, debet primo causam, & omnia diligenter inquirere, quibus peractis sententiam ferre debet non suspicionis arbitrio, ne ante faciat quod sibi non vult fieri.

g. ¶ Suspicionis.] Triplex est suspicio. Temeraria, de qua

re, consuetudo enim dat iurisdictionem, vt 9. q. 3. conquestus. in fine. De hac materia inuenies 11. q. 1. de persona. 10. Probabiliter potest dici, q. ecclesiarum prelati de iure communi possunt excommunicare, vt ext. de off. ord. cum ab ecclesiis, licet episcopi iam præscripserunt contra multos prelatos. Ber.

b. ¶ Causa probeat.] inf. 11. q. 3. nemo episcoporum.

c. ¶ Maior is sacerdotis auctoritate.] Cū d. n. q. 3. si episcopus forte notatum ibi inuenies, & extra de sent. excom. sacro.

Nomē.] CASVS. Quidam presbyter fuerat accusatus, & etiam infamatus. Vnde clerus illius loci rogat Augustinum, vt eum excommunicaret, vel deponere. Respondet August. dicens, quod nō potest, nec est ausus eum suppressere de tabula clericorum, cum occultum sit eius delictum, & Dei iudicio reseruetur, cui faceret iniuriam, si eius iudicium præueniret. Nā & iudices seculares hoc faciunt, iudicio pendente nihil immutant. Et præterea in concilio factum est statutum, neminem debere excommunicari nondum conuictum, nisi ipse fuerit contumax.

d. ¶ Vel suppressere.] Nomina exco-

catorum tempore excommunicationis supprimebantur in matricula, sed nomina depositorum radebantur. sic 50. d. contumaces.

c. ¶ Relatione.] Similiter, ext. de off. deleg. licet, ex eo ēt q. iudex dicit se velle referre. non potest amplius cognoscere. C. de app. ex illo. & extra de off. deleg. cum super, quod intelligo si relatio fuerit a partibus approbata, vt C. de relat. l. 2.

f. ¶ Suspendi.] Nisi sit infamatus. inf. ead. q. 5. presbyter. **P**rimo semper.] CASVS. Quicumq; vult sententiam ferre, debet primo causam, & omnia diligenter inquirere, quibus peractis sententiam ferre debet non suspicionis arbitrio, ne ante faciat quod sibi non vult fieri.

g. ¶ Suspicionis.] Triplex est suspicio. Temeraria, de qua

Suspicio est triplex.

hic

ex coicare
pōt simplex
presbyter.
1 Vbi d. hoc
& ext. de se.
exc. nuper. §.
vlt. in §. 9. q.
3. q. merito.

hic dicitur, quæ expurgationem non inducit. Probabilis, quæ expurgationem inducit, ut inf. q. 5. presbyter. Violenta, quæ ad condemnationem sufficit, ut inf. 32. q. 1. dixit Dominus 1. Tamen quandoq; violenta suspicio, vel præsumptio non sufficit ad condemnationem, ut extra de testib. cog. præterea. ext. de præsump. literis. in fi.

P. Rohibetur. Lex incipit, qui accusare possunt.

CASVS Hic enumerantur nouem personæ, quæ propter nouem causas ab accusatione prohibentur ut mulier, pupillus, &c. nisi suâ, vel suorum iniuriam prosequantur. Et hic ostendit Gratianus, qualiter in accusationibus ordo iudicialis sit seruandus.

a. Propter sacramentum. Quod præstat, scilicet se non euituros mortem p. salutem reipublicæ. **3.** Milites enim nostros magis volumus scire arma quam iura, vel leges ut C. de iure delib. l. scimus. C. locat. milites.

b. Magistratum. sed contra sup. 1. q. 1. in illa l. iubemus. Sed illud cum delinquit iudex in administratione sua, ut tunc possit conueniri 4. ut i. auth. ut iud. sine quoquo suffragio. §. illud. Vel hic loquitur de eo, qui ante administrationem deliquit. Vel ibi de minoribus iudicibus.

hic de maioribus, ut ff. de iniur. nec magistratibus, tamen etiam maiores iudices præstabunt cautionem standi iuri post depositam administrationem, ut ff. de adult. si adulterium, §. ult.

c. Sine fraude. Id est, sine poena.

d. Quæstum. Id est, quæstus suspicionem. Qui enim duos coeperit accusare, si vult tertium accusare, præsumitur, quod hoc causa quæstus faciat. Sed huic est contra. ff. de ac. l. hos accusare, §. lege Julia, ubi dicitur, quod nemo potest duos simul accusare, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur. Sed dic quod in diuersis libellis possunt duo accusari: sed tertius non potest, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur, ut hic dicitur, & C. qui ac. non pos. l. cum rationibus, sed in vno libello non potest duos accusare, nisi suam, vel suorum iniuriam prosequatur, ut in illa l. hos accusare. nisi cum crimen commune est, ut ff. de adul. qui pupillam, §. 1. sed in crimine adulterij non possunt duo simul accusari, C. de adult. reos.

e. Nummosve. Accusatori licet nobis dare pecuniam in causa sanguinis: sed quidem pecunia, & non in causa sanguinis, pro conuicto habetur, ut inf. q. 3. §. præuariator. vers. in omnibus causis, sed non licet accusanti recipere, ut su. 1. q. 1. concussionis, tamen post finitam accusationem quandoque remuneratur accusator, ut sup. 79. dist. si quis Papa, & infra. 3. q. 5. accusatores. 6. q. 1. si

quis cum. vers. sane si quis.

f. Qui falsum testimonium. Isti repellantur, licet non sint infames, ut ext. de ord. cog. cum dilectus. in fi.

g. Paupertatem. Propter hoc repelluntur testes, ut 4. q. 3. testium. dum tamen ratione paupertatis sit suspectus

Paupertas
quæ repellit
a testimonio

Item ff. libro 48. tit. de accusationibus, & inscriptionibus. l. Qui accusare.

tit. 2. l. 8.

Qui ab accusatione prohibeantur, & qui recipiantur. Cap. XIII.

P Rohibentur accusare alij propter sexum, vel ætatem ut mulier, ut pupillus. Alij propter sacramentum^a ut qui stipendium merent. Alij propter magistratum^b potestatemve: in qua agentes sine fraude^c in ius vocari non possunt. Alij propter delictum proprium, ut infames. Alij propter turpem quæstum^d, ut qui iudicia aduersus duos reos subscripta habent, nummo^e ve^e ob accusandum vel non accusandum acceperint. Alij propter conditionem suam, ut libertini^f contra patronos. Alij propter suspicionem calumniæ, ut illi, qui falsum testimonium^f subornati dixerunt. Nonnulli propter paupertatem^g, ut sunt, qui minus, quam quinquaginta aureos habent. Hi tamen omnes, si suam iniuriam exequantur, mortemve propinquorum defendant, ab accusatione non excluduntur. Liberi, libertique non sunt prohibendi suarum rerum defendendarum gratia de facto parentum patronorumve queri, puta^h si dicant, vi se de possessione^h ab his expullos: scilicet non ut crimenⁱ in eis intendat, sed ut possessionem recipiant. Nam & filius quidem non prohibitus est de facto matris queri, si dicat, suppositum ab ea partum, quo magis cohæredem haberet: sed eam ream lege Cornelia facere permissum ei non est. Ab alio delatum alius deferre non potest^k: sed eum, qui abolitione publica^l, vel priuata interueniente, aut desistente accusatore de reis exemptus est, alius deferre non prohibetur.

† al. enocari.

† al. liberti.

lege. 9.

lege. 10.

lege. 11.

† al. veluti.

ctus, ut inst. de suspecto tuto. §. vlt. paupertas enim non est de numero malorum. 15. q. 1. illa, in fi.

h. De possessione. Non tamen ab eis possunt reperere possessionem per interdictum unde vi, §. licet enim nullum interdictum infamet, tamen dimittit, & sugillat opinionem eius contra quem proponitur, ut ff. de obse. l. 2. ne c. etiam in integrum restitutio petitur contra parentes, vel patronos, ut C. qui & aduer. quos integ. rest. l. vltima.

i. Non ut crimen. Nisi atrocem iniuriam fecissent, vel nisi nomine alieno conueniantur, ut ff. de in ius vocan. sed, & si §. pe. & vlt. & 12. quæst. 2. §. qui manumittitur. Alias non potest agere pro iniuria contra tales personas, ut ff. de iniur. non solum, §. quemquam.

A B A L I O . CASVS. Dicitur hic, quod accusatus durante accusatione illa ab alio accusati non potest, nisi abolitio interueniat, vel accusator ab accusatione desistat, & hoc in prima parte. In secunda parte dicitur, quod propter utilitatem publicam quidam admittuntur ad accusationem fraudatæ annonæ, qui alias non admitterentur, ut mulier, infames, milites, & serui. Secunda pars incipit ibi, Mulierem.

K. Non potest. Siue enim quis sit condemnatus, siue absolutus, tamen super eodem crimine sæpius agi non potest, ut extra de accus. de his.

L. Abolitione publica. Tripliciter sit abolitio, aut publice

5 Verum est
quod contra eos
non datur in
terdictum unde
vi, nisi si
vis arma
ta, quia tunc
bene datur
de vi, & vi
ar. l. 1. §. in
terdictum.

Abolitio sit
tripliciter.

1 Ext. de præsum. c. 2.

2 Vbi dicitur hoc. & 6. q. capi. oues. Arch.

3 Isti non ad mittebantur ad accusationem, ne ob hoc impediri utilitatem Reip. prætermitterent & p. hoc prius incurrerent.

4 Adde dicitur hoc late per Fet. de Bel. pert. & Cy. in l. aduersus. C. de admittitur.

Accusare simul plures, an liceat vni

Accusatori causa sanguinis licet pecuniam dare

puta na blicè ob diem insignem, uel ob rem prosperè gestam 1. aut priuatim acculatore petente: aut ex lege, quando accusator desistit, uel mortuus est 2. In publica abolitione potest accusator repetere reum finitis feriis, intra xxx. dies, ut ff. ad Turpil. si quis. & l. seq. Sed in alijs duabus

lege xij.

† al. Severus.

reposita hic sunt aliquot uerba ex Pandectis Flo.

reputa na blicè ob diem insignem, uel ob rem prosperè gestam 1. aut priuatim acculatore petente: aut ex lege, quando accusator desistit, uel mortuus est 2. In publica abolitione potest accusator repetere reum finitis feriis, intra xxx. dies, ut ff. ad Turpil. si quis. & l. seq. Sed in alijs duabus

¶ Mulierem propter publicam utilitatem ad annonam^a pertinentem, audiri à præfecto annonæ, deferentem Diui Verus† & Antoninus rescripserunt. Famosi quoque accusantes sine ulla dubitatione admittuntur. Milites quoque, qui causas alienas deferre non possunt, qui pro pace exuabant, vel magis ad hanc accusationem admittendi sunt. Serui quoque deferentes audiuntur.

2 *His omnibus auctoritatibus datur intelligi, qd nullus est condemnandus, nisi iudicio ordinabiliter habito aut conuincatur, aut reum se ipse confiteatur. Verum hac de illis intelligenda sunt, quorum crimina sunt occulta: ceterum, quæ manifesta sunt, iudicarium ordinem non requirunt.*

Vnde Ambrosius.

¶ Sine accusatione, manifesta iudicentur. Cap. XV. Manifesta^b, accusatione non indigent.

¶ Iuo in epistola ad Hugonem, qua incipit. Literas v. P. sic ait. Manifesta autem, accusatione non indigere restatur B. Ambrosius super epistolam ad Corinthios, ita dicens de eo, qui cum nouerca: [Iudicis non est, &c.] ut infra c. de manifesta.

Item Nicolaus Papa Ludonico Regi in epistola, qua incipit: [Syllabarium.]

¶ De eodem. Cap. XVI.

¶ Vt Lotharius Rex nepos vester facit, accusatore nō indigent. Manifesta^c quippe sunt (teste Apostolo) opera carnis, fornicatio, immunditia, &c.

¶ Sumptum est ex epistola, qua habetur in codice sapè memorato monasterij Dominicanorum: in qua hac præcedunt. Accusatorē autem habere Lotharium non nisi illum, qui accusator fratrum in Apocalypsi appellatur, & opera eius, quæ & ipsa eiusdem antiqui hostis instinctu patrantur, profecto comperimus. Quæ uero Lotharius Rex, &c.

duabus non admittitur ille qui desistit, ut ff. ad Turpil. qui desistit]. Sed alius bene admittitur intra xxx. dies infra ead. q. vlt. in fi.

a ¶ Ad annonam.] Cum hoc crimen, scilicet fraudata annonæ, ponatur inter excepta crimina, & istud crimen æquiparetur crimini dilapidationis, videtur qd ibi quilibet admittatur. Nam & foemina cuius non interest, si pietate ducitur, admittitur ad crimen suspecti tutoris. insi. de susp. tut. §. consequens. Nec in hoc crimine tenetur quis inscribere, ut in Auth. ut iud. sine quoquo suffra. §. necessitatem. coll. 2.

HIS OMNIBVS. Hac est secunda pars quæstionis, in qua probat, qd in notorijs non obseruatur ordo iuris, nec accusator est necessarius. & hoc probat per tres auctoritates. Io. de Fan.

CASVS. Concludit Gratianus ex supradictis, qd in causis criminalibus semper ordo iudicarius obseruandus, nisi sint crimina manifesta: in quibus ordo iudicarius non seruatur, & hoc probatur tribus cap. seq. & appellat hic Gratianus manifestum, idest notorium.

¶ CASVS seq. cap. patet, & ideo positione non indiget.

b ¶ Manifesta.] De notorio loquimur, & quid sit notorium, ignoramus. Scias ergo, quod aliud est fama, aliud manifestum, aliud notorium. Fama quando-

que ex scientia, quandoque ex suspitione procedit: quæque ex certo, quandoque ex incerto auctore, ut de consec. dist. 4. sanctum in fi. Manifestum est, quod semper ex scientia, & ex certo auctore procedit: & quod potest probari 3. ut ff. de test. hæredes palam. Item et qnq, d. occultum, quod potest probari. C. de app. eos. §. 2. & occultum dicitur qd quinq; sciunt, ut de pen. dist. 1. r. §. hæc ergo secreta. Item notorium dicitur manifestum; qd patet vel per confessionem, vel per probationem, vel per euidenciam rei, ut extra de verb. sig. cū olim. Notorium triplex est: est .n. notorium facti, notorium iuris, & notorium præsumptionis. Notorium facti est, quod exhibet & offert se oculis oīum, idest, qd ita habet facti euidenciam, qd nō potest negari, supple probabiliter, ut ext. de coh. cler. tua. & ext. eo. tit. uestra. in tali nō auditur appellans. extra de appell. cū sit Romana. & c. præterea, & c. puenit. & credit simplici assertioni officialis, ut 4. q. 4. §. aliquid. Nec requiritur hic scientia omnium, sed plurium, ut infra ead. de manifesta. Est autem quoddam factū continuum siue permanentes 4. quoddam interpolatum, quoddam statim transiens. In notorio facti continui nullus ordo iuris exigitur, ut in decre. tua. In notorio facti interpolati semiplena probatio requiritur, ut extra de vsur cum in dioecesi. Notorium acti non permanens probabiliter potest negari, ut extra de sorti. ex tuarum. Notorium iuris est de quo aliquis est condemnatus vel confessus, tamen in hoc notorio quandoque contra negantem se esse conuictum requiritur probatio, ut extra de sent. & re iud. licet. Item quandoque non sufficit, qd quis sit confessus, nisi sit confessus & conuictus, ut inf. ea. q. 6. §. sunt etiam quorum ver. in occultis. Notorium præsumptum est, ut si aliquis publicè habitus est pro filio alicuius, ibi nō requiritur aliquis ordo iuris, ut extra de fi. presby. Michael. & c. quoniam. hoc enim qd aliquis sit alterius filius non potest uerè probari, ut ff. de condi. & demon. Lucius. sed potius per præsumptiones.

¶ Va Lotharius Rex.] CASVS. Lotharius Thebergam uxorem suam legitimam abiecit, & Gualdradam pellicem accepit, & publicè tenuit. De hoc Nicolaus Papa scribit Carolo Regi dicens, quod seculus nepotis sui accusatione non indiget, cum sit manifestum, nec potest quis conqueri cum iniuste damnatum.

c ¶ Manifesta.] inf. 1. r. q. 3. corum. contra. Sed ibi non erat notorium, sed manifestum; & sic non obstat. 3. q. 5. quia

3 Idē Alex. in l. si uero. §. qui pro rei ff. qui satisfda. cog. & text. in l. ea quidem. C. de accus.

4 Puta si ep̄s sine licentia Papæ transiret ad aliam ecclesiam. ext. de elect. bonæ. r. & de transla. quāto. Archid.

Ansel. li. 12. c. 35. Gal. 5.

1 Pro illo
fortè facit
quod not.
Vin. & Ber.
extra de di-
uor. porro.
2 Concord.
tex. in l. 3 §.
si ad diē ff.
de re. milit.
no. Bal. in l.
cū fratrē. C.
de his quib.
ut indig.

quia suspecti. Etiam si sit notorium, tñ nihilominus hæc
citatio fortè 1. est facienda 2. inf. ea. §. quando. 24. q. 3.
de illicita, & j. c. Deus omnipotens. & snia ferenda est,
vt ext. de app. cum sit Romana. in fi. sed neq; probatio,
neque purgatio est requirenda, ut j. c. Deus ops & ex-
tra de purg. can. cum
dilectus. sit tamen p-
batio quandoque in
abundanti. extra de
elect. bonę 1. & fi. de
ma. causam. in prin.
& 24. q. 1. pudenda.
in fi. nihil enim tam
indubitātū est, quin
solicitam dubitatio-
nem admittat, vt in
Anthen. de tabel. in
med. col 4.

IN MANIFESTIS.
CASVS. Docet hic
Gra qđ crimē dica-
tur manifestum, scilicet qđ negari non
potest: cum se inge-
rat oculis omnium:
in quo ordo iudicia-
rius non requiritur,
qui inuentus est, vt
innocentia non dā-
netur, & delinquen-
tis culpa puniatur.

DE manifesta.]
CASVS. Step-
hanus in hoc c. inducit
auctoritatem Ambr.
exponentis sniam
Apostoli de Corint.
fornicatore, quæ ta-
lis est, qđ iudex non
debet aliquem sine
accusatore damna-
re. Vnde Dominus
Iudam furē non cō-
demnavit, quia accu-
satus non fuit. Sed
hoc verum est cum
est occultū crimen:
sed si crimē est adēd
manifestum, qđ nega-
ri non possit, quale
fuit crimen Corin-
thij: non est opus te-
stibus, uel accusato-
re: & hoc idē quia
oēs crimē eius scie-
bant. Ideo Apostolus tradidit eum absentem satanæ, ut
spiritus eius saluus fiat.

a ¶ Pluribus.] Ergo non requiritur omnium scientia.
fortè sufficiūt x. vt 10. q. 3. vnio. iudici tñ debet esse no-
tum. 23. q. 4. cum quisque. Vnde potest contingere, qđ
aliquid est notorium apud delegatum, quod non est no-
torium apud delegantē, & si causa audirerur corā dele-
gante, ille procederet secundum ordinem iuris, sed de-
legatus non: ut extra de pur. ca. cum dilectus. Idem est
in inquisitione pōtest enim esse, quod delegans possit
inquirere de crimine alicuius, si apud eum est infama-
tus: sed delegatus non, extra de accus. cum oporteat.

Condemna-
tur quis ali-
quando sine
accusatore.
b ¶ Sine accusatore.] No. qđ nemo est condemnandus
si ne accusatore, vt ff. de mu & hon. rescripto. §. si. si quis
accusatorem. sed fallit in charta suspecta, cui fides non
fit. C. de proba. iubemus. & cum testis fraudulenter, &
procaciter responderet. C. de test. nullus. & in tutore su-
specto. ff. de suspe. tut. l. 3. §. 1. & 3. q. 2. quia ea. & qñ ma-
ritus excipiendo condemnatur de lenocinio. ff. de adul.
l. 2. §. si publica. & quando calumniator punitur. C. de

calum. l. 1. r. Additur vij. casus quando crimen probatur
per inquisitionem. extra de accus. qualiter & quando.
Item vij. cum deficit reus in purgatione. extra de simo.
de hoc vij. in notorijs, ut hic.
c. ¶ Omnes.] Scilicet Corinthij.

d ¶ Scie-

*In manifestis enim calliditate accusantium non op-
primitur reus, nec tergiuersatione proprium crimē ceta-
tur, cum culpa sua oculis omnium sponte se ingerat: atq;
ideo in talibus iudiciarius ordo non requiritur; qui ideo
institutus est, ut nec innocentia insidijs pateret aduersan-
tium, nec culpa delinquentium sententiam effugeret iusti
examinis.*

Vnde Stephanus Papa V. Leoni episcopo Theanensi.

*¶ Extat integra hac epistola in collectione canonum sine aucto-
ris nomine in Vaticana bibliotheca.*

Vide sup. c. mani-
festa.

¶ Ordinem iudiciarium manifesta non desiderat
causa. Cap. XV II.

DE manifesta & nota pluribus^a causa, non sunt quę-
rendi testes, ut sanctus Ambrosius in epistola ad Co-
rinthios dixit, de fornicatore, sententiam exponens Apo-
stoli: [Iudicis, inquit, non est sine accusatore^b damnare:
quia & Dominus Iudam, cum fur esset, sciebat: sed quia
non est accusatus, minimè abiecit: [Vt tolleretur de me-
dio uestrum, qui hoc opus fecit.] Cognito opere isto pel-
lendum illum fuisse de coetu fraternitatis Apostolus cen-
suit. Omnes^c enim crimen eius sciebant^d, & non argue-
bant. Publicè enim nouercam suam loco uxoris habebat.
In qua re neque testibus opus erat: neque tergiuersatione^e
aliqua poterat tegi crimen.] & paulo post. [Absens
facie, præsens autem auctoritate, spiritus, qui nusquam
abest, iam iudicauit^f, vt præsens eum, qui hoc admisit^g,
traderet satanæ in interitum carnis.

3 Sed sciēdum est, quod eorum, quę manifesta sunt, alia
sunt nota iudici, & incognita alijs; alia sunt manifesta
alijs, & occulta iudici; quadam verò sunt nota iudici, &
alijs. Quę iudici tantum nota sunt, sine examinatione
ferri non possunt: quia dum accusatoris persona assumi-
tur, iudiciaria potestas amittitur. In una enim eademq;
causa nullus simul potest esse accusator & iudex.

Iuo p. 6. c. 431.
Pann. li. 4. c. 117.
Ambr. ad c. 5.
1. Corinth. 13. q. 4.
si quis,

† Cōcor. in
sim. gl. in 1
sed interpel-
latur. §. 1. ff.
de arb. Bal.
n l. 1. C. qui
iadm ad bo-
no. poss.

d ¶ Sciebant] En quod publicè in domo sua uidebant
eam, & sic extra, de cohabi. cleri. & mulie. tua. C. de lu-
dæ l. ne quis.

e ¶ Tergiuersatione.] id est, dissimulatione.

f ¶ Iudicauit.] Ergo absens excōicatur, ut extra de ap-
pel. cum sit Romana. in fi. & extra de simo. accusatum.
Sed nunquid absens absoluitur? 3? arg. qđ sic. inf. eo. q. 5.
quanto. arg. contra de sen. exc. à nobis. in fi. ubi certa for-
ma absolutionis exprimitur? Respon. sic 4. non est absol-
uendus si tamen taliter absoluitur, tenet absolutio, ut
ex. de reg. iur. omnis res. 30. q. 5. §. sed obijciatur.

SED SCIENDVM. Hæc est 3 pars q. in qua probat,
qđ si quę sunt nota tantum iudici, scilicet tanquam ho-
mini: non debet sine examinatione sententia ferri, &
hoc probat duobus cap seq. 10. de Fan.

CASVS: Dicit Grat. qđ eorū quę sunt manifesta alia
sunt manifesta iudici tantum, alia iudici & alijs. In ijs,
quę sunt nota iudici tantum, iudex accusator esse non
debet: quia idem non debet esse accusator & iudex, &
hoc probatur seq. cap.

3 De mate-
ria huius gl.
no. in l. ab-
sentē. ff. de
poc. & in l.
absentē. C.
de proc.
4 Et fm for-
mam illius
decr. à no-
bis. Arch.

Mul-

Multi corriguntur.] CASVS. Cap. istud diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur, quod multi corriguntur, & propter scandalum multi tolerantur: multi autem nesciuntur esse criminosi, qui diuino iudicio reſeruantur. In ſecunda parte, quæ incipit ibi, (Nos vero.) dici-

Beda 1. Cor. 5,

Unde Auguſtinus in homilia de penitentia (qua eſt 50.) cap. 12.

¶ Quando aliqui ſunt corrigendi, quando tolerandi. Cap. XVIII.

Anſ. l. 3. c. 70.
Poly. l. 7. tit. 7.
1. Cor. 4.

Multi corriguntur, vt Petrus: multi tolerantur, vt Iudas, multi nesciuntur, donec veniat Dominus: qui illuminabit abscondita tenebrarum, & infra. ¶ Nos vero a communione prohibere, quæquã nõ poſſumus^a (quãuis^b hæc prohibitio nondum ſit mortalis^c, ſed medicinalis^d) niſi aut ſponte confeſſum, aut in aliquo, ſiue ſæculari^e ſiue eccleſiaſtico iudicio nominatum, atq; conuiſtum. Quis enim ſibi vtrumq; audeat aſſumere, vt cuiquam ipſe ſit, & accuſator, & iudex^f? Cuiusmodi regulam etiam Paulus apoſtolus in eadem ad Corinthios epiſtola breuiter inſinuaſſe intelligitur, cū quibuſdam commemoratis criminibus, eccleſiaſtici iudicii formam ad omnia ſimilia^g ex quibuſdam daret. Ait enim: [Scripſi vobis in epiſtola non commiſceri fornicarijs^h. Non itaq; fornicarijsⁱ huius mundi, aut auaris, aut raptoribus, aut idolis ſeruiẽtibus: alioquin debueratis de hoc mundo exiſſe.] Non. n. poſſunt homines in hoc mundo viuẽtes, niſi cum talibus viuere: nec eos poſſunt lucrifacere Chriſto; ſi eorũ colloquium conuiſtumq; vitauerint. Vnde, & Dominus cum publicanis, & peccatoribus comedens: [Non eſt opus, inquit, ſanis medicinis, ſed malè habentibus. Non. n. veni vocare iuſtos, ſed peccatores.] Et ideo ſequitur Apoſtolus, & adiungit: [Nunc ſcripſi vobis non commiſceri.

1. Cor. 5.

23. q. 4. c. infideles.

Matth 9;

1. Cor. 5.

dieitur, quòd nos non debemus aliquem a communione repellere, niſi ſponte confeſſum, aut iudicio accuſatum, & conuiſtum. Si enim (ſicut dicit Apoſtolus) velle mus omnes occultos peccatores vitare, nos oporteret de hoc mundo exire, qui tales ducit tolerandos vſque ad vltimum ventilabrum, vt poſſimus eos lucrifacere Chriſto, nec vitandos niſi eſſent per ſententiam nominati, & ſic docet eos tantum iudicio eccleſiæ condemnandos, non arbitrio ſupplicantis ſed ordine ſeruato. Hoc idem probatur exemplo Domini, qui comedit cū publicanis, & peccatoribus, inquit, non eſt medicus neceſſarius ſanis, ſed male habentibus. In tertia parte, quæ incipit, [Non ergo.] dicitur, qd illi, qui hortantur ad penitentiam non debent gaudere, eo qd multos habent ſocios ad ſupplicium, quia non minus ardebunt, &c.

^a ¶ Non poſſumus.] Nominati, ſed in genere, vt 5. q. 9. quidam extra de off. ord. ſi ſacerdos.

ADDITIO. Et dicas, non poſſumus, de iure, id eſt, non debemus, H. nam id poſſumus, quod de iure poſſumus.

^b ¶ Quamuis.] Interpoſitio eſt.

^c ¶ Mortalis.] Ante contemptum. 24. quaſtio. 3. notandum.

^d ¶ Medicinalis.] Vt ſpiritus eius ſaluus fiat, 1. r. q. 3. audi, niſi ſit incorrigibilis, vt 1. r. q. 3. nemo epiſcoporum, & inf. 24. q. 3. corripiantur, & c. notandum. in ſi.

^e ¶ Sæculari.] id eſt de rebus ſæcularibus. vel loquitur de laico 1. q. d. laicum conuiſtum coram ſæcularis clericum

coram eccleſiaſtico, vitare poſſumus, vt reddamus ſingula ſingulis, & ſic non eſt contra extra de iud. ar. ſi clerici arg. huius c. videtur, qd clericus de crimine ciuilitèr conuiſtus infametur per ſententiam latam in ipſum a laico per reconuentionem, vt 6. q. 1. beatus Petrus, & c. infa-

mes. argum. extra de testi. de cætero. & 3. q. 5. de accuſatorib. 35. q. 3. coniuñtiones 3. q. 8. cuius. imò ſi coram quocunq; in modum exceptio nis probatur crimẽ, cogetur ad penitentiam: nam vndecunq; claruerint crimina, &c. 24. q. 3. ecce nam, & iudiciũ hæreticorum certifi cat eccleſiam, vt infra. 24. q. 1. quiſquis, & c. ſubdiaconus, & in. Auth. de ſanct. epiſc. §. ſi vero crimẽ. col. l. 9. & ſententia in vno iudicio lata, fidẽ facit in alio 2. fide: in iu. ſi duo. C. de lib. cau. iubemus. l. c. hoc verũ eſt inter eaſdẽ perſonas, qui a res inter alios ad ea, & c. extra de re. iu. quam uis. cum ſimilibus. B ſimiliter ſit fides ſæculari iudici per iudicem eccleſiaſticũ, vt 11. quaſt. 1. ſtatui mus, & hoc ſatis po teſt: admitti. Iude: ta me n eccleſiaſticus ne n po teſt clericum ratione illius ſenten t iæ punire, quaſi con uiſtum, ſi tamen in famia crebre ſcit, ex tali ſnã pō: epiſ ip-

Snã ſup cri mine in cle ricũ lata in cauſa recon uentionis p iudicem ſæ cularem an ipſum infa met.

2 Scilicet a depẽdenti a primo: aliàs nõ facit niſi præſumptio nẽ, & ſic in telliguntur iſtæ reges iſt. proxi. alleg. Arch.

ſum cogere ad purgationem, in qua ſi deſecerit, punia tur, vt ext. de ſim. de hoc. nec teſtes purgationis ſunt con trarij prioribus teſtibus, quia iſti iurant de credulitate, & illi de ſcientia, & bene po teſt eſſe, quòd iſti credant eum innocentem, & illi ſciant eum nocentem, nec ob eſt ei illa ſententia quo ad beneficiũ, vel quo ad ordinem. extra de except. denique. de ord. cog. eum dile ctus. in ſine. Sed forte po teſt ipſam cogere ad poeniten tiam: nam etiam in cauſa corre ctionis tenuis probatio, & ſcientia ſufficit, vt ext. de ſp. o. præterea. 22. q. 5. hoc vi detur, imò ſufficit vnus teſtis quo ad ſententiam medi cinalem animæ, vt extra de teſt. cog. peruenit. de confe. d. 4. cum itaque, extra de conſan. & aſſi ſuper eod. text. de teſt. ſuper eo.

^f ¶ Accuſator, & iudex.] Quod fieret ſi occultos tales ac cuſaremus.

^g ¶ Similia.] Argum. quòd licet aliquid ſpecialiter de vno dicatur, tamen extenditur ad omnia ſimilia, vt in fra ea. Deus omnipotens 32. quaſt. 7. Apoſtolus 16. qua ſtio. 3. licet. diſt. 61. miramur, & ſup. diſt. 5. ad eius. ff. de fun. instrumen. quaſitum, §. vl. ff. de adminiſtr. leg. l. lega ta. ff. de alie. & cib. leg. l. verba. ff. de ſuppell. l. c. legata. 16. quaſt. 1. hinc eſt etiam. argum. contra. C. de procur. ma ritus.

^h ¶ Fornicarijs.] Iudæis, vel gentilibus.

ⁱ ¶ Fornicarijs.] Scilicet occultis: niſi in caſibus, quaſi dicat, non eſt aliqua pars mundi, in qua non ſint tales mali.

a ¶ Si

laico. Id e
in d. ca.
clerici.

a ¶ Si quis.] Quasi dicat, quare hic non dicis de alijs, quam de fratribus? Resp.

b ¶ Nominatur.] Per sententiam.

c ¶ Qui foris.] i. nostri iuris. 17. q. 4. constituit. sup. d. 45 qui sincera. contra dic, vt not. 28. q. 1. sape.

d ¶ Iudicare.] Quam- rum ad excommuni- cationem, sed corpo- raliter possunt puni- ri. vt 17. q. 4. consti- tuit. arg. quod excōi- catus non potest ite- rum excommunica- ri. de hoc inuenies 3. q. 4. Eugeltrudam.

¶ Idem ē, & pecuniariter ponit eccle- sia, vbi sunt de sua iuris- dictione. ex. de rap. de ar-chiep. Ber.

e ¶ Suspicionis] Sub audi temeraria, si violenter: secus 32. q. 1. dixit.

f ¶ Extraordinario.] agendo contra eum denunciatiue, vel in- quisitiue, q. modus nouus est, & extraor- dinarius fm quosdā. Sed dic extra, idest, prater hoc, vel cōtra ordinem iuris, scili- cet quia non est de foro suo, cum sit oc- cultus, vnde sequitur vsurpatio. Nam vsur- pare quid dicitur, cū vendicat sibi, quod ad ipsum non perti- net.

Vsurpare quis dicitur.

Fama an p- ber.

g ¶ Nam si notatio.] Idest, infamatio. inf. 25. q. 1. c. 1. 35. q. 6. si duo. Arg. q. p. famā non probatur. Aliqd. ext. de cohab. de. & mulier. tua. ex. de eo qui cog. conf. ng. vxor. suā, super eo. Sed fama cum alijs adminiculis probat. 4. q. 3. sape. extra de p. r. sump. illud. de a. p. pel. c. 1.

S I peccauerit.] C. A. SVS. In hoc c. ex- ponitur auctoritas Euangelica. Si pecca- uerit i te frater tuus, &c. Capitulum ergo istud diuidit in duas partes. In prima par- te dī, q. si frater tuus peccauerit in secre- to, eū in secreto cor- rigere dēs: alioquin non esses corrector,

sed proditor, si in publico corrigeres. Et hoc probatur exemplo Ioseph, qui cum sciret Beatam Virginem gra- uidam, ad quam sciebat se non accessisse, eam noluit diuulgare, sed occulte a se dimittere: quare quæ in secreto fiunt, corripienda sunt in secreto: quæ publi- ce, coram omnibus arguenda sunt. Et ita concor- dant quæ auctoritates, quæ videntur contradicere vna Domini, scilicet si peccauerit in te, &c. quæ intel- ligitur de occultis: alia Apostoli: scilicet, peccanrem co- ram omnibus argue. cuius tenor hic ponitur; quæ intel- ligitur de manifestis, & hoc intelligendum est non solum quando in nos peccatur, & nobis scientibus,

sed etiam quando nescitur nisi p. r. sump. tione, & hoc in prima parte. In secunda parte, quæ incipit ibi, [Nescio;] dicitur, q. p. r. l. t. sape corrigunt peccatores occultos alijs nescientibus, quia nolunt manifestare eorum deli- cta: homines tamen credunt, quod ipsi hoc non faciant: & ideo

Si pecca- rit in te de quo pe- cato debet inuelli- gi.

Si quis^a frater nominatur^b in vobis, aut fornicator, aut idolis seruiens, aut auarus, aut maledicus, aut ebriosus, aut rapax; cum huiusmodi nec quidem cibum simul sume- re. Quid enim mihi de his, qui foris^c sunt iudicare^d? Non- ne de his, qui intus sunt, hos iudicatis? De his autem, qui foris sunt, Deus iudicabit. Auferte malum a vobis ipsis.] Quibus verbis satis ostendit non temere, aut quomodoli- bet, sed per iudicium auferendos esse malos ab ecclesiæ communionem, vt si per iudicium auferri non possunt, tole- rentur potius; ne peruerse malos quisq; † euitando, ab ec- clesia ipse discedens^e eos, quos fugere videtur, vinciat † ad gehēnam. Quia & ad hoc nobis sunt in scripturis sanctis exempla proposita: velut in messe, vt palea sufferatur vs- que ad vltimum ventilabrū, vel intra illa retia, vbi pisces boni cum malis vsq; ad segregationem, quæ futura est in littore, idest in fine sæculi, xquo animo tolerantur. Non enim contrarium est huic loco id, quod alio loco dicit A- postolus: [Tu quis es qui iudicas alienum seruum? suo Do- mino stat aut cadit.] Noluit enim hominem ab homine iu- dicari ex arbitrio suspicionis^c, vel extraordinario^f vsur- pato iudicio: sed potius ex lege Dei secundum ordinem ecclesiæ, siue vltro confessum, siue accusatum, atque con- uictū. Alioquin illud cur dixit? Si quis frater nominatur aut fornicator, aut idolis seruiens, &c.] nisi quia eam no- minationem intelligi voluit, quæ fit in quemquam, cū sen- tentia ordine iudicario, atque integritate profertur? Nam si nominatio^g sola sufficit; multi damnandi sunt innocen- tes; quia sape falso in † quoquam crimina nominantur. ¶ Non ergo illi, quos monemus agere poenitentiam, quæ- rant sibi comites ad supplicium: nec gaudeant, quia plu- res inuenerint. Nō enim propterea minus ardebunt, quia cum multis ardebunt.

† f. quosque.

† al. mittat.

Matth. 3.

Matth. 13.

Rom. 14.

† iniquo crimine.

Beda in c. 5.

1. Cor

Idem in sermone verbis 16. de verbi Domini.

¶ Peccatum, quod tantum iudici notum est, ab eo damna- ri non valet. Cap. XIX.

S I peccauerit, inquit, in te^h frater tuus, corripe eum in ter te, & ipsum solū. Quare? quia peccauit in te. Quid est. [In te peccauit?] Tu scis, quia peccauit. Quia enim se- cretum fuit, quando in te peccauit, secretum quære, cum

Matth. 18.

& ideo eos reprehendant.

h ¶ In te.] Scilicet laicum, vel testem. Quidam totam hanc auctoritatem intelligunt de occulto peccato, & ex- ponunt, adhuc vnum, vel duos testes, qui sint testes fa- ctæ admonitionis, & quod sequitur, dic ecclesiæ, idest sacerdotibus, qui orent pro ipso, vel admoneant eum de sistere a peccato, & talibus, qui possint prodesse, & non obesse. 22. q. 5. hoc vñ, & qd sequitur, sit tibi sicut ethni- cius &c. quantum ad priuatam communionem intelli- ge, sed non in publico, vt 6 q. 2. si tantum. Sed huic opi- contradicit 45. dist. sed illud, & extra de iud. nouit. 11. q. 3. p. r. c. p. vbi habes, q. etiam in manifestis loquitur hęc aucto-

authoritas. Alij intelligunt totum de manifesto: sed eis contradicit August. ibi. si solus nosti, Tertij dicunt quod principium de occulto, & sequens de manifesto loquitur: sed eis contradicit quod dicit: distribuite tempora, & concordat scriptura. Ioan. intelligit de tali occulto

Matth. 1.

† al. volo orig.

corrigis, quod in te peccauit. Nam si solus nosti, quia peccauit in te, & eum vis coram omnib. arguere, non es cor rector, sed proditor^a. Attēde, quemadmodum vir iustus Ioseph tanto flagitio, quod de vxore fuerat suspicatus^b, tanta benignitate pepercit; antequam sciret, unde illa cō ceperat, quam grauidam senferat, & se ad illam non acces sisse nouerat^c. Restabat itaque certa adulterij suspicio: & tamen, quia ipse solus senferat, ipse solus sciebat, quid de illo ait Euangelium? Ioseph autem, cum esset vir iustus, & nollet eam diuulgare.] Mariti dolor non vindictam quæsiuit: voluit prodesse peccanti, non punire peccan tem: [Cum, inquit, nollet eam diuulgare, voluit eam oc culte^d dimittere.] & infra. ¶ Ergo ipsa corripienda sunt coram omnibus, quæ peccantur coram omnibus. Ipsa ve rò corripienda sunt secretius, quæ peccantur secretius. Distribuite tempora, & concordat scriptura^e. Sic aga mus, & sic agendum^f est, non solum, quando in nos^g pec catur, sed etiam, quando peccatur ab aliquo, vt ab altero nesciatur, in secreto debemus corripere. & paulo post. ¶ Nouit enim nescio quem homicidā ep̄s^h, & alius illum nemo nouit. Ego nolo † illum publice corripere, & tu quæris inscribere? Prorsus nec prodo, nec negligo: corri pio in secreto; pono ante oculos eius Dei iudicium, ter reo cruentam conscientiam, persuadeo penitentiam. Hac charitateⁱ præditi esse debemus. Vel aliquando homines reprehendunt nos, quod quasi non corripiamus: aut pu tant nos scire, quod nescimus; aut putant nos tacere, qđ scimus. Sed forte quod scis, & ego scio: sed non coram te corripio, quia curare volo, nō accusare. ¶ Sunt hoīes adul teri in domib. suis; in secreto peccantes: aliquando nobis produntur ab vxoribus suis, plerumque zelantibus^k,

tur. Quicunque ergo habet familiam, tenetur corrigere eam. 23. q. 2. duo ista, & q. 5. non putes. Et quod testatur præceptiue, quo ad prælatos, quo ad subditos consuli tiue, est arg. 23. q. 8. c. 1. Item dubitatur, an infames per sonæ admittantur ad denunciat ionem, & criminosæ? Et

vt q. ne quia oēs ex præcepto ad hoc te nentur. Nam & here ticus admittitur. 24. q. 1. quisquis. & alicuæ personæ viles, vt extra de spon. præte rea. 2. & vbi agitur ad correctionē non requiritur tantus ri gor, vt 22. q. 5. hoc vi detur. de bona fide, enim agitur: unde nō conuenit de api cibus iuris disputa re. ff. mā. si fideiuss. §. quādā. Et contra videtur: quia tātum honestiores personæ admittuntur. 35. q. 6. episcop⁹ in synodo. & nō infames, vt de testibus cog. præte rea. nam etiā ad po pulares actiones nō admittuntur nisi per sonæ, integri status, ff. de popul. act. popu laris. Ego credo quē libet admitti, dum tamē bono zelo de nunciet. extra de re iudic. cū l. & A. sed licet infames admi tātur & irregulares, non tamen crimino si. Cum enim tales non correxerint sua crimina, credendum est, qđ malo zelo de nuncient crimina aliorū. 3. q. 7. §. por ro. 10. similiter est in teste, qui in ciui-

Op. arg. 29. dicit deinde. Ray.

occulto quod scitur a multis, & potest ab aliquib. pro bari: & vocantur testes, vt pr obetur admonitio facta: quia nisi præcessisset admonitio, accusare non posset, vt infra eadem, quæstio septima, accusatio. & c. si quis erga. nā si post admonitionem ecclesiæ nollet pœnite re, isti possunt esse testes admonitionis facta, & hoc in nuit liera, vbi dicit, forte quod tu scis, & ego scio. Ar gum. est ad hanc solutionem, extra de iud. nouit. Sed isti opponitur: quare ergo dicit August. tu solus nosti? Respondet hic, solus, & non excludit paucos, sed mul titudinē. si. distinctio. octaua. si solus. & ibi, Quomodo sedet sola ciuitas, idest cum paucis, sic 15. quæstio. 7. §. solus. infra ead. quæst. 7. §. de his. Nūc quæritur vtrum hoc sit præceptum omnibus? Videtur quod istud ex tendatur ad omnes. infra ead. quæstio. 7. q. nā propter. 11. quæstio. 3. præcipue. 24. quæst. 3. tam sacerdotes. 45. di stinct. sed illud quod H. concedit 1. Sed dura est hæc opinio, & constituit omnes transgressores. Sed est mandatum ad omnes, qui sunt in magistratu positi, siue sint clerici, siue laici, argum. 23. quæst. 4. duo ista 17. quæstio. 4. de presbyterorum. tamen ad alios est consi lium, & hoc est verum de peccato iam facto: sed de pec cato adhuc faciendo omnibus est præceptum 22. quæ stio. quinta, hoc videtur. 94. d. diaconi. extra de cog. spi. tua. Et intellige primam partem quando prælatus scit peccatū per se, secundam, quando ei ab alio denuncia-

li causa non admittitur, nisi post pœnitentiam. extra de testi. testimonium. B.

a [Sed proditor.] Sed nonne Dominus prodidit cri men iudæ, cum dixit: Qui intingit manum mecum 2. in paropside supra ead. vnus. & Paulus crimen iudæo rum tribuno, vt 23. quæst. 3. Maximianus? Responde, illi quibus dicebatur, poterant tantum prodesse 22. quæst. 5 hoc videtur. Item contra. ff. de iniur. eum qui. Sed il lud intelligitur quando quis directe vult aliquem ac cusare.

b [Suspensus.] inf. 32. q. 1. dixit Dominus.

c [Nouerat.] Vnde conceperat.

d [Occulte.] i. non accedere ad eam: non tñ voluit eā a se repellere. 27 q. 2. prius quam. Vel occulte. i. sine pro batione: quod hodie non licet, 35. q. 6. multorum.

e [Scriptura.] Euangeli ca cum Apostolo dicente: Pec cantem coram omnibus argue.

f [Et sic agendum.] 6. q. 2. si tantum. 11. q. 3. sancti. ext. de off. ord. si sacerdos.

g [Quando in nos.] idest, vno, vel altero sciente: sed etiam quando nullus scit; dum tamen præsumptio sit contra eum qui peccat.

h [Nouit, & c. episcopus.] De se loquitur Aug.

i [Hæc charitate.] Scilicet Euangelica. alias charitate, in originali Augustini.

k Zelantib.] Argu. malo zelo denunciantem crimen

Chrs nun quid reuela uit crimen iudæ?

2 De hoc le gi. & not. de conf. d. 2. cū oēs in glo. cum dixit. ibi videas.

Correctio fraterna an sit de præ cepto. Et sic in tellige hoc si peccaue rit. & c. sed dic, qđ ibi Matth. 8. lo quebatur do minus Pe tro, p quod pter, qđ præ latus immo do dabat hoc præ ceptum.

fratris audiendum: hoc est verum; si prosequatur suam iniuriam, ut in fra q. 7 si quis erga.

a ¶ Non prodimus. ¶ Ad querelam.

¶ QUANDO VERO. Hæc est quarta pars huius quæstionis, in qua vult probare, quod si notum est alijs, &

non iudici: tãquam

iudici, nihilominus est causa examinanda: & hoc probat p cap. seq. lo. de Fant. CASVS. Hic ponit Gratianus secundum membrum suæ distinctionis. scilicet quãdo crimen est notum alijs, & non iudici: & in hoc casu seruandus est ordo iuris: & hoc ostendit per sequens capitulum.

DEUS OMNIPOTENS.]

CASUS. Sodomitæ erant in notorio delicto, quia seipsos abutebantur: Dominus tamen, licet manifesta essent ei facta Sodomorum, quæ nihil latet, noluit eos iudicare statim; sed ipse cum fidelibus testibus diligenter veritatem inquisiuit antequam eos iudicaret. Cuius exemplo monemur, ne precipites simus in sententiâ ferenda: quia si Dominus, qui sciebat factum, veritatem diligenter inquisiuit: multo fortius homines iudicantes, qui veritatem nesciunt, debent inquirere diligenter omnia, & neminem ante probationem condemnare, veritate dicente: Nolite iudicare, & non iudicabimini: & Apostolo dicente: Tu quis es qui iudicas, &c.

b ¶ Descendam. ¶ Angelos mittendo, ut infra sequitur.

c ¶ Sciam. ¶ Tanquã iudex, si habes, sciã, tunc transpone literam sic, ut sciam an non est, ita, id est, an

non hoc sit ita, & tunc incipit versus ibi: Deus omnipotens, si habes, sciã: tunc incipies versum. An non est ita ut scias: & leges interrogatiue vsque ad locum illum: non ob aliud hæc &c.

d ¶ Præsumat. ¶ Præsumendum est enim quemlibet esse bonum, ut 11. q. 3. absit. extra de præsum. dudum.

e ¶ Quam probare. ¶ id est, examinare.

f Quoque modo. ¶ i. diffinitive, vel interlocutorie.

g ¶ Audita. ¶ Sup. d. 81. si quid verò. inf. 11. q. 3. in cunctis. & extra de præsum. dudum.

Inquirens quos testes admittere debeat.

h ¶ Inquirat. ¶ Cum istud c. locum habet tantum in causa inquisitionis: ut extra de acc. qualiter 2, videtur quod tantum honesti testes sint ibi admittendi in causa inquisitionis, eo quod dicit, fidelibus & eadem dec. dicit, de proui-

dis & honestis. & dec. dicit, ubi de simonia agitur, propter immanitatem sceleris admittuntur criminosi, & loquitur ibi in causa inquisitionis: & sic videtur, quod in minoribus criminibus non sint admittendi criminosi, ut extra de sim. per tuas. Sed est argum. contra. extra de re iudica.

aliquando maritorum salutem quærentibus. Nos non prodimus^a palam, sed in secreto arguimus. Vbi cõtigerit malum, ibi moriatur malum. Non tamen vulnus illud negligimus; ante omnia ostendentes homini in tali peccato constituto, fauciamque gerenti conscientiam, illud vulnus esse mortiferum.

4 Quando verò crimen est notum alijs, & non iudici, nec tunc sine examinatione ferendū est; quia in crimen sibi occultum iudex sententiam ferre non debet.

Vnde Euaristus Papa ait epistola secunda †.

¶ Sententia non præcipitanter ferenda est. Cap. XX.

DEUS OMNIPOTENS, ut nos a præcipitata sententiâ prolatione compesceret, cum omnia nuda & aperta sint oculis eius; mala tamen Sodomitæ noluit audita iudicare, priusquam manifeste agnosceret, quæ dicebantur. Vnde ipse ait: [Descendam^b, & videbo, vtrum clamorẽ, qui venit ad me, opere compleuerint; an non est ita, ut sciam.] Deus omnipotens, cui nihil est absconditum, sed omnia ei manifesta sunt, etiam antequam fiant? non ob aliud hæc; & alia multa (quæ hic prolixitatẽ vitantes non inseruimus) per se inquirere dignatus est; nisi ut nobis exemplum daret, ne precipites in discutiendis, & iudicandis negotijs essemus: & ne mala proximorum prius quisquam præsumat^d credere, quam probare^e. Cuius exemplo monemur; ne ad proferendam sententiam vnquam precipites simus, aut temere, indiligenterque indiscussa quæq; quòquo mō^f iudicemus, dicente veritatis voce: [Nolite iudicare, ut non iudicemini: in quo enim iudicio iudicaueritis, iudicabimini, & reliqua.] Nam mala audita nullum moueant: nec passim dicta absque certa probatione quisquã vnquam credat: sed ante audita diligenter inquirat^h; ne præcipitando quidquam aliquis agat. Si enim Dominus omnium, Sodomorum mala, quorum clamor ad cœlum vsque peruenierat, omnia sciens prius nec credere, nec iudicare voluit, quam ipse ea cum fidelibus testibus diligenter inuestigans, quæ audierat, opere veraciter cognosceret; multo magis nos humani †, & peccatores homines, quibus incognita sunt oc-

† Et Gregorius. l. Mor. 19. c. 23. & in conc. Tribur. c. 22. Anl. l. 3. c. 67. Poly. l. 7. tit. 1. Bnc. l. 11. c. 9. Pann. l. 4. c. 116. luo p. 5. c. 249. Gen. 18.

Heb. 4.

Matth. 7.

10. q. 5. nullū. c.

† al. qui sumus homines, & peccatores, quibus.

iudica. cum l. & A. Satis potest dici, quod si extranei testes inducuntur in causa inquisitionis, requiritur quod non sint criminosi, sed in illis qui sunt testes de ipsa ecclesia, sufficit qualescunque sint: dummodo non sint inimici, vel corrupti. Io. Quidquid Io. dicat, ego non credo, quod testes criminosi admittantur in causa inquisitionis: nisi essent de crimine emendati. extra de testi. testimoniū. In exceptis tamen criminibus bene admittuntur criminosi, nisi sint conspiratores, vel capitales inimici. extra de simo. per tuas 2 quod intelligunt quidam si ille contra quem fit inquisitio, fuerat malæ famæ, alioquin criminosi non admitterentur, ut innuit illa decr. per tuas. & sup. ead. in primis. ver. de persona Stephani. ibi. quod autem, &c. B.

QUAN-

QUANDO AUTEM. Hac est quinta pars q. in qua dicuntur, q. si notorium est omnibus & iudici, scilicet per evidentiam facti: tunc potest iudex illum punire, & hoc probatur per seq. c. Ioan. de Fant.

CASVS. Ille ponit Grat. tertium membrum suæ distinctionis.

culta iudicia, Dei; præcauentes hoc & nullum ante veram, iustamque probationem iudicare, aut damnare debemus, manifeste apostolo dicente Paulo: [Tu quis es, qui iudicas seruum alienum? suo enim Domino stat, aut cadit.

Rom. 14.

¶ Quando autem crimen notum est iudici & alijs, aliquando reus inficiatur factum: veluti si quis negaret interfecisse eum, quem sub oculis iudicis in conspectu multorum interfecit. Hic quia se reum negat, sine examinatione feriri non potest. Aliquando evidentia operis reum esse testatur; quando opere publico crimen suum confiteatur: tunc post secundam, & tertiam correctionem sine examinatione dānāus est, vel puniendus si incorrigibilis extiterit. In hoc itaq; ultimo casu intelligenda est auctoritas illa Ambrosii, & Nicolai: [Manifesta, accusatione non indigent.] Fornicator enim ille, in quem, sine examinatione, sententia Apostolica processerat, publice coram omnibus nouercam suam pro uxore habebat. Lotharius quoque, de quo Nicolaus scribit, similiter publice uxorem suam dimiserat, & aliam superduxerat.

Sup. ex manifesta & qua Lotharius.

Vnde idem Nicolaus Papa scribit archiepiscopis, & episcopis per Galliam, Italiam, & Germaniam constitutis.

¶ Sine accusatione manifesta ferienda sunt. Cap. XXI.

Iuo p. 8. c. 226. Regino omnia hæc refert lib. 2. Chron. nu. 875

¶ Celus, quod Lotharius rex (si tamen rex veraciter dici possit, qui nullo salubri regimine, corporis appetitus refrenat, sed lubrica eneruatione magis illicitis eius moribus cedit) in duabus feminis, Thietberga scilicet, & Gualdrada commisit, omnibus manifestum est. ¶ Sed & dudum episcopos Thietgandum, & Gunterium in tali facto eum habuisse tutores, atq. fautores pene totus nobis orbis vndiq; ad limina, seu sedem confluentis Apostolicæ referebat. ¶ Infra. ¶ Igitur decernente nobiscum sancta synodo in præsentia depositi, & ab officio sacerdotali excommunicati, atque à regimine episcopatus alienati indubitanter existunt.

Vod au-

QVAESTIO II.

tionis: scilicet quando crimen notum est iudici & alijs, & tunc subdistinguit: quia aut negat aut confitetur. vel notorium est ita q. inficiari non potest: si negat, ordo iuris seruari debet licet iudex & alii multi sciant. Si ipse confitetur, vel factum est ita notorium, q. inficiari non potest: tunc post secundam, & tertiam admonitionem: si incorrigibilis erit, poterit condemnari: & in hoc casu intelliguntur c. manifesta quæ Lotharius, &c. de manifesta. Seq. §. patet. & per te videbis.

Notorium & fama per duos testes probari pnt.

a. ¶ iudicis.] Non sedentis pro tribunali si enim pro tribunali sedet, & contingeret te aliquid ibi facere, posset statim punire, ac si probaretur per testes coram

eo. melius enim probatur aliquid per ipsum factum, quam per testes. ff. de fer. l. 2. in fi. & extra de app. dilecti. & ff. de min. minor. & 27. q. 1. nec aliqua. Sed pone q. reus negat aliquid esse notorium: nunquid sufficiunt duo testes ad probandum aliquid esse notorium? Sic,

sicut duo possunt probare famam, vt ext. de testi. tam litetis, & per duos testes probatur q. septem interfuerunt i. C. d. bo. pos. i. Concor. cū bondrū & per duos probatur subscriptio in l. 1. §. si tritum, vt C. de fi. in stru. comparationes. ff. quemadmodum. C. de testi. l. testium. b. ¶ Correctionem.] Arg. admonitionem debere præcedere in notorijs, vt infra ea. q. ult. c. ult. 12. q. 2. indigne. Ioan. i. C. de bo. pos. fm tabu.

¶ Celus, ¶ CASVS. Hoc c. diuidit in duas partes. In prima, par. edicit, quod scelus Lotharii erat omnibus manifestum, quod ipse commisit, Thietbergam uxorem propriam dimittendo, & Gualdradam superinducendo. In secunda parte quæ incipit ibi. [Sed dudum.] Dicitur q. duo episcopi Thietgandus & Gunterius iniquitati eius cōsenserunt: & quia hoc erat omnibus manifestum, sicut fere totus orbis referebat: ideo à sancta synodo depositi, & ab omni sacerdotali officio vsq; in hodiernum diem excommunicati existunt. c. ¶ Si tamen. Jar. dist. c. 1. c. 1. c. 1. c. 1.

d. ¶ In duabus.] S. Thietbergam repellendo: & Gualdradam sociando sibi.

e. ¶ Referebat.] Hi episcopi non fuerunt depositi propter publicam famam, sed quia erant confessi crimine suū, vt 11. q. 3. Vhiertgandum sola fama non sufficit ad depo-

Fama sola non sufficit ad depositionem.

sitionem, vt ext. de coha. cle. tua, nec propter famam dicitur aliquid manifestum, vt ext. de consan. & ass. sup. eo. & in fama requiritur ordo iuris, vt su. ea. Deos. §. q. n. autē. **ADDITIO** Tamen Ioan. Fabii dicebat hoc esse vbi per publicam famam aliqui condemnantur criminis evidentia suffragante Archidiacono.

Vod autem.] CASVS. Hic intitulatur secunda quæstio, qua queritur, an expoliatus sit restituendus anteq. iudicetur, vel cogatur venire ad causam, & certe q. restituendus sit, multorum auctoritatibus probatur: nisi in modum exceptionis probeur spoliatio.

a ¶ Quod autem.] Hæc est differentia inter questionem istam & illam, quæ est inf. 3. q. 1. quia. Hic petitur restitutio in modum exceptionis: ibi in modum actionis.

A Ntiquitus.] CASVS. Statuitur in hoc cap. quod

Iudex possessio-
nes & omnia ablata
cū fructibus ante li-
tem perceptis faciet
expoliato restitui, q.
ante spoliationē pos-
sessor extiterat. Idē
fere dicitur in illo
capitulo: Oēs leges
de hac materia lo-
quentes.

b ¶ Fructus.] Percep-
tos & percipiēdos,
vt extra de resti. spo.
grauis. & restituēdus
est ad omnem causā
in qua esset, si nō fuisset
spoliatus. ff. de vi,
& vi ar. l. 1. §. non so-
lum.

Exceptio
spoliationis
est dilatoria.

c ¶ Ante litem conte-
statam. Ideo autem
dicitur ante litem cō-
testatam, quia excep-
tio spoliationis est
dilatoria, & sic est an-
te lit. conte. proponē-
da: tamen si vult dire-
cte agere d. spoliatio-
ne, etiam post lit. cō-
te. hoc potest facere,
vt extra de cau. pos.
pastoralis.

d ¶ Restituat.] Tamē
si in modū exceptio-
nis probatur. spolia-
tio non ideo fit resti-
tutio, vt extra de or.
co. cū dilectus. Dico
tamen decre. illā hic
nō habere locum; quā-
vbi excipitur de spo-
liatione cōtra illum
qui crimen intendit,
bene restituit, si spo-
liationem probat, p.
ut intelligo omnia
hæc iura. secus vbi v-
traque questio est ci-
uilis, vt in illa decre.
cum dilectus. In hoc
tamen cautus sis, q.
si aduersarius tuus
conuenit te super re
aliqua, si vis dicere te
spoliatum esse eadē
re, vtilius est tibi vt
directe petas restitu-

Conuentus
sit cautus cir-
ca spoliatio-
nem oppo-
nendam.

tionem: quia si probas spoliationem directe agendo,
duo consequeris; & quod prius audieris; quod restitu-
eris. si prius probes restitutionem, licet aduersarius prius
proposuerit actionem suam, vt extra de resti. spo. ex cō-
quatione. Sed si de alio agit aduersarius, & tu super
alio dicis te spoliatum, vtilius est tibi vt in modum ex-
ceptionis proponas spoliationem, si aduersarius te præ-
uenit in quærela. Nam si directe velles agere prius audi-
retur aduersarius quam tu: secus si excipiendo, vt extra
de ordi. cog. cum dilectus.

N Vllus episcoporum.] CASVS. Dicitur in hoc cap.
quod nullus episcopus potest vel debet ab aliquo

accusari, nisi prius possessiones, & omnia ablata qua-
cumque fraude, ei fuerint restituta cum fructibus an-
te accusationem perceptis. & hæc faciant, primates &
synodus.

e ¶ Ingenio.] Qui ergo dolo alterius renunciat, iuri suo
restit-

tem^a expoliatus ante iudicem stare non possit, multis
auctoritatibus probatur. Aut enim Ioannes Papa 1. ad
Zachariam archiepiscopum.

Et Eusebius Papa
epist. 2.

¶ Ante litem contestatam possessori cuncta sunt re-
stituenda. Cap. I.

A Ntiquitus decretum est, vt omnes possessiones, &
omnia sibi sublata, atque fructus^b cunctos ante li-
tem contestatam^c perceptos & episcopus, vel primas pos-
sessori restituat^d.

Pann. l. 4. c. 47.

a ¶ Perceptos.] In vetustis exemplaribus, & epistola Ioannis,
itemq; Eusebij est, perceptos, vel primas possessori restituat.

Item Nicolaus Papa.

¶ De eodem. Cap. II.

O Mnes leges tam ecclesiasticæ, quam vulgares, & pu-
blicæ præcipiunt, vt omnia sibi ablata restituantur
ei, qui suis est rebus expoliatus.

33. q. 2. historia §.
hæc omnes.
In præfatione.
Isido. in collectionē
suam.

Item Stephanus Papa, epistola secunda.

¶ Nullus debet accusari, dum suis rebus fuerit spo-
liatus. Cap. III.

N Vllus episcoporum, dum suis fuerit rebus expolia-
tus aut à sede propria, qualibet occasione pulsus,
debet accusari, aut à quoquam potest ei crimen obijci,
priusquam integerrime restauretur, & omnia, quæ illi
ablata quocunque ingenio^e fuerant, legibus redintegrē-
tur, & ipse propriæ sedi, & pristino statui regulariter red-
datur. ita vt omnes possessiones, & cuncta sibi iniuste
ablata, atque fructus omnes ante cœptam accusationē,
primates, & synodus episcopo, de quo agitur, funditus
restituatur.

Bur. l. 1. c. 141. & 142.
Iuo p. 5. c. 155. & 156
Cöcor. Pan. l. 4. c. 49.

¶ Caput hoc sua integritati ex originali est restitutum.

Item Eusebius fratribus constitutis per Alexan-
driam, & Aegyptum, epistola secunda.

Et in decretis Ioan-
nis 1.

¶ Nec conuocari ad synodum, nec in aliquo debet iudi-
cari spoliatus. Cap. IV.

I N scripturis vestris reperimus, quosdam episcopos ve-
stris in partibus à proprijs ouibus accusatos, aliquos
videlicet ex suspitione, & aliquos ex certa ratione: et id-

Ansel. l. 3. c. 44.
Iuo p. 5. c. 249.
Pann. l. 4. c. 45.

restituendus est, sicut si esset violentiam passus, quia
in hoc casu vim & fraudem æquiparat sibi canon. 15. q.
6. c. 1. & infr. cau. prox. q. 1. redintegranda. lo.

A D D I T I O. De hoc not. 7. q. 1. suggestum. in gl. vlti.
Archid.

I N scripturis vestris.] CASVS. Quidam episcopi à p-
prijs ciuibus fuerunt accusati: aliqui ex suspitione, a-
liqui ex certa ratione, sed quia rebus suis fuerant expo-
liati, mandat. Dominus Papa, quod non vocentur, an-
te restitutionem, ad causam vel synodum: Idem di-
citur in capitulis sequentibus, eo addito quod epi-
scopi recte indicantes tales causas debent in ecclesia
tractare

¶ Cū dolo
dedit cau-
contractu.
L. d quo
ext. de em-
& ven. c.
in fi. & 7.
1. c. sug-
stum, in
vlt. Arch.

tradere, ut ipsi possint esse testes singulorum: nec debent etiam accusari respondere nisi prius restituantur. a ¶ Nec in aliquo iudicari.] A spoliatore nullum potest obijci crimen spoliato extra de rest. spol. in literis, &c. item cum quis. nisi suam prosequatur iniuriam: vel

tio, quia inermes non possunt resistere inimicis, ut inf. 3. q. 2. c. 3. & cap. si quis episcopus, & etiam communio hominum est restituenda, si est iniuste excommunicatus, vel suspensus. ar. inf. q. 5. super causa. in fi. quia verbum restituendi, plenam & perfectam habet significationem.

Inermes non possunt inimicis resistere.

argum. infra capit. prox. & arg. extra, ut lit non contesta. accedens. in fin. ff. de usur. l. videamus. §. in Fauiana.

P Ræceptum.] c ¶ Ecclesias.] Extra de appel. qua fronte. inf. 23. q. 8. conuenior. extra de immu. eccl. c. 1. & c. cum ecclesia.

d ¶ Testes.] Arg. ibi causam tractandam ubi testes possunt haberi. 3. q. 9. hortamur & extra de appel. ex parte & extra de off. iud. ord. significauit. & 33 q. secunda. fuit. Ioan

O Va autē.] Hac quæstio diuiditur in

quinque partes: in quarum prima probat tribus auctoritatibus. quod accusator calumniose debet feri ri poena talionis Secunda ibi, [Aliud.] Tertia ibi, [Sed aliud.] Quarta ibi, [Notandum est.] Quinta ibi, [Notandum quoque.] Ioann de Fan.

CASVS. Hic ponit tertia quæstio, qua queritur, qua poena sint feriendi, qui in accusatione deficiunt, & certum est poena talionis, cum infamia notentur: quod probatur per sequentia c. nisi errore deceptus. vel temeritate, vel iracundia accusauerit

c ¶ Qua autē.] Accusator in quinque peccatis potest: aut errore decipitur, aut temeritate seu calore iracundia ad accusandum

Accusator in quinque peccatis potest. 2. Alia tria membra colliguntur inf. ca. gl. vers. secundus.

Calumniator prauaricator. Tergiuersator.

3. Is est tergiuersator, qui terga vertit aduersario:

& circa abolitionem definit. & hic incidit in Tur. & extraordinarie punitur. inf. ca. prauaricatori. vers. si quis autē. ff. ad Turpi. l. 1. §. si quis sm Goff.

Pp 3 C. de

circo quosdam suis esse rebus expoliatos; quosdam verò a propria sede pulsos. Quos sciatis nec ad synodum comprovincialem, nec ad generalem posse vocari, nec in aliquo iudicari^a, antequam cuncta, quæ ei sublata sunt, legibus potestati eorum redintegrentur.

Item Iulius Papa in epistola ad Orientales. c. 35. & 5.

¶ De eodem. Cap. V.

N Vllus potest conuocari, aut iudicari, antequam omnia sibi ablata, & omnia iura^b ei in integrum restituantur: quia non habet priuilegium, quo possit exui iam nudatus.

¶ Caput hoc confectum est ex decretis Iulij trigesimo quinto, & octauo verbis tamen mutatis, & alio modo dispositis.

Item Zepherinus Papa ad episcopos Aegypti, epistola 2.

¶ De eodem. Cap. VI.

P Ræceptum ergo est in antiquis statutis, episcopos electos, atque suis rebus expoliatos ecclesias^c proprias recipere, & primo sua omnia eis reddi; & demum, si quis eos iuste accusare voluerit, æquo periculo facere iudices esse decernentes episcopos recta sapientes, & in ecclesias conuenientes, ubi testes^d essent singulorum, qui oppressi videbantur: nec prius eos respondere debere, quam omnia sua eis, & ecclesijs eorum, legibus integerrime restituantur.

Q V A E S T I O I I I.

Va autem^e poena feriendi sint, qui in accusatione deficiunt, canonum censura definit. Poenam enim illati criminis cum dispendio estimationis accipient. Vnde Gaius a Papa.

a ¶ Gaius.] Sic est in plerisque vetustis, & habetur hoc caput in epistola unica ipsius, in qua proxime his antecedunt verba capituli. Si quis episcopus. infra ead. q. 7. In vulgatis autem hic citabatur Gelasius.

vel nisi sit tale crimē, ad quod quilibet admittatur. ar. 2. q. 1. in primis. Sed ab alio potest accusari de alijs criminibus: sed non de illo pro quo est spoliatus, arg. 5. q. 2. si primater 1. a contrario sentu. extra de app. ad hoc. & c. propositum. alioquin delictum eius maneret impunitum, si de nullo crimine posset accusari ab aliquo. l. Ego non credo, q. in aliquo spoliator admittatur contra spoliatum, nisi prius facta restitutione, ut extra de ordin. cog. cum dilectus, & ut dicitur in quæstione per totū, & inf. 3. q. 1. c. 1. 2. & 3. ubi generaliter videtur dici, quod nullum crimen possit spoliato obijci.

b N Vllus potest.] ¶ Omnia iura.] Etiam incorporalia, ut extra ut lit. penden. a memoria. Lit. ra. Decr. Grat. Pars I l.

prouocatur, aut calumniatur, aut prauaricatur, aut tergiuersatur: sed in omnibus his casibus, si desistit impetrata abolitione quacunque, non punitur, nec infamis est. ut C. de abol. l. 1. & 2. Item si non impetrauit abolitionem parcitur ei in duobus primis casibus, ut inf. ead. §. notandum. secus si est, vel calumniator, vel prauaricator, vel tergiuersator. Calumniator tenetur ad poenam talionis, ut inf. eadem, c. 2. & 3. Prauaricator poena neminem potest accusare: & extra ordinem punitur, ut inf. ea. §. notandum. in fine. Tergiuersator 3. punitur in quinque libris auri, ut ff. de praua. l. tertia, in fine. Testis etiam calumniator poenam talionis sustinet. tertia. quæstio. nona. nihilominus. 33. quæst. 5. hac imago. &

Pp 3 C. de

Spoliato a spoliante nullum crimen potest obijci.

Burc. l. 1. c. 144. luo p. 5. c. 257. Pann. l. 4. c. 46.

Cap. l. 6. c. 287. Et in capitulis Hadriani, c. 2.

Iuo p. 5. c. 246. Pann. l. 4. c. 43.

In cap. Hadriani c. 24. in epist. 1. Sixti tertij. Cod. Theod. l. 16. tit. 2. cap. 41.

Sumpto ar. a contrario ibi. nec inde de amulis, l. & fin l. & Hug.

C. de testib. l. nullum. & hoc secundū opi. H. nos tñ dici mus, q̄ testis nullo modo sustinet, vel se obligat ad pœ nam talionis, ut not. 33 q. 5. hæc imago. Si autem tulerit aliàs falsum testimonium, pñitur extra ordinem, 6. q. 1. quicunque. De teste posuit Gratian. in temathe. sed hic omisit.

S i quis.] **CASVS.** Si quis aliquem accusauerit, & crimē illatum non poterit p̄bare, infamis efficitur: & de cætero ad accusandum non admittitur, cum contra eum de calūnia præsumatur.

a ¶ Sustinere.] Non tamen ipso iure, sed per sententiam, ut ff. ex qui cau. irrog. i. f. Athletas. §. calunia. tor. & inf. ead. §. notandum.

C Alumnator.] **CASVS** Calumnator si i accusatio ne defecerit, pœna talionis, id est, pœna simili punietur. Idem dicitur in sequenti capit. si quis episcopum.

Calūniator non semp punitur talionr.

b ¶ Calumnator.] Fallit in sex casibus ut 33 qō 5. hæc imago. & inf. 5. q. 6. ca. 3. tamen satis punitur qui amittit sacerdotium quod recepturus erat. 3. q. 4. Guill. sarius Item fallit extra de acc. super his. & in criminibus ff. ad Turp. l. 1. & in l. priuatis. & forte in denunciatione, extra de calum. cum dilectus, sed in inquisitione non est pœna ordinaria statuta. & ideo in arbitrio iudicis relinquitur. ext. de off. iud. delegat. de causis.

c ¶ Talionem.] i. a. liam pœnam similē. ut inf. ead. c. pxi. ff. de iur. delict. l. a. extra de transa. c. si. Dic q̄ pœna quæ a lege statuitur. retractari non potest: quæ ab homine bene potest. ff. de verb. sign. l. pœn.

S i quis episcopum] **CASVS.** Si quis episcopum uel alium clericum falsis criminibus accusauerit: si defecerit, etiam in fine non erit ei communio danda.

d ¶ Si quis episcopum.] ff. de re mil. l. omne. §. 1. extra de sent. excom. a nobis.

e ¶ Communionem.] Nisi resipiscat, ut sup. d. 50. pœnites contra. & 3. q. 10. eos. 27. q. 1. virgines.

ALIVD. Hæc est secūda pars huius q. in qua dicitur, q̄ si aliquis irato animo uerba contumeliosa dixerit, non est habendum pro accusatione, & hoc probat per c. sequens. 10. de Fant.

¶ De ijs, qui non probanda obijciunt. Cap. I.

S i quis circa huiusmodi personas non probanda detulerit, auctoritate huius sanctionis intelligat se iacturam infamiae sustinere^a, ut damno pudoris, & exultationis despendio discat sibi alienæ verecundiæ impune insidiari saltem de cætero non licere.

Item Damasus Papa ad Stephanum archiepiscopum, epistola 3.

¶ Si accusator in accusatione defecerit, talionem recipiat. Cap. II.

C Alumnator^b, si in accusatione defecerit, talionem^c recipiat^d.

¶ Verba ipsa Damasi referuntur inf. 4. q. 4. c. nullus introducatur.

Item ex decreto Hadriani Papa in capitulis ab ipso collectis, c. 52. in medio.

¶ De eodem. Cap. III.

Q ui non probauerit, quod obiecit; pœnam, quam intulerit, ipse patiatur.

Item a.

a ¶ Item] Sic est in plerisque vetustis codicibus in vulgatis, aut legebatur, Item Dimasus Papa. Extat autem caput hoc in capitulis Hadriani, c. 62. & in concilio Eliberitano, c. 75. Iuo citat ex Cartaginensi Et in tomis conciliorum adiungitur Cartaginensi tertio.

¶ De his, qui falsis criminibus aliquem impetunt. Cap. IIII.

S i quis episcopum^d, aut presbyterum, aut diaconum falsis criminibus appetierit, & probare non potuerit; nec in fine & dandam ei communionem^e censemus.

a ¶ Nec in fine.] Sic legitur in concilio Eliberitano non in hoc tantum canone, sed etiam in alijs: quam ob causam, atque etiā ob glossam nihil est mutatum. Apud Hadrianum tamen est, nisi in fine dandum ei non esse communionem. Apud Iuonem, non nisi in fine dandum ei esse communionem.

z Aliud est accusationem non implere, & aliud est, conuicium non probare. Illud enim nulli sine abolitione; hoc omnibus licet.

Vnde Fabianus Papa ad Hilarium episcopum, epist. 3.

¶ Conuicium non est pro accusatione habendum. Cap. V.

S i quis iratus^f crimen aliquod cuiuslibet temere obiecerit, conuicium non est pro accusatione^g habendū: sed

CASVS. Dictum est sup. q̄ calūniose accusantes si in accusatione defecerint, sunt puniendi. Nunc dicit Gratianus, quod aliud est crimen falso obiectum, non p̄bare: & aliud si conuicium non probauerit. primum sine abolitione nulli conceditur: hoc omnibus licet.

55

4. q. 4. n. nullus introducatur.

Et ex Fabiano. inf. 3. q. 6. c. 1. & ex Sixto inf. ca. q. 8. q. crimē.

† Cōc. tex. in l. 1. ff. ad Turp. in l. 9. crimē. & ibi Cy. C. de de cul. nō poss.

Anf. l. 3. c. 92. Iuo. q. 6. c. 240. Burc. l. 2. c. 195.

Cod. Theod. l. 1. 9. tit. 1. l. 1. in interpretatione & ca. l. 7 ca. 364. & in ep. Sixti tertij, c. 3. & in c. Hadriani. c. 51.

Ira duos hēt effectus.

2 Cū probare nō possit, vel noluit, ut 5. q. 1. c. 1. & 2. in fi. & sic etiā intellexit H. in c. inf. alle. si q̄s sacerdoti. quod dicitur ut not. 1. q. 1. in fi. Arch.

S i quis iratus.] **CASVS.** Huius c. talis est. Si aliquis calore iracundiæ alicui conuicium intulerit. hoc non est habendum pro accusatione. Si autem quod iratus obiecerit, uoluerit probare: hoc c. faciat per scripturam, se ad pœnam talionis obligando. Si autem quod per iracundiam dixerit, noluerit probare, reus obiecti criminis non habebitur.

f ¶ Si quis iratus.] Ita rescindit contractum, ff. de public. l. citatio in princip. & minuit delictum ut C. de adulter. Gracchus.

g ¶ Pro accusatione.] Sed pro iniuria 2. ff. de iniur. item apud

Anf. l. 3. c. 89. Iuo 2. 6. cap. 324. Pa. l. 4. c. 74.

apud §. i per totum. inf. ii. q. i. si quis sacerdotum, contra. ubi deponitur, & curia traditur, qui dicit episcopo conuictum. Sed ibi loquitur de eo qui ex deliberatione, & sæpe loquitur conuicta.
 2. ¶ Tractandi.] Id est, deliberandi. Et per hoc est ar. q. ibi non

b. ¶ Iratus. [quod probauit. C. de iniur. si non conuicti] animo. si extra de præsum. cap. i.
 c. ¶ Iterare.] Hoc ideo dicit, quia si iterauerit conuictum non videtur ex iracundia, sed ex deliberatione dixisse. sic. C. ad Vellei. si mulier 2. in fi.

§. ei autem
 Sed non ob.
 quia loqui-
 tur hic de
 induci

permisso tractandi^a spatio id, quod iratus^b dixit, per scripturam se probaturum esse fateatur, ut si fortasse respiciens, quæ præ iracundia dixit, iterare^c, aut scribere noluerit; non ut reus criminis teneatur.

3. Sed aliud est crimen illatum non posse probare; aliud aliqua promissione accusationem deferre. Huic enim, qui promissione & deceptus accusationem deserit, venia datur, illi vero qui crimen illatum probare non valuerit, infamia irrogatur.

Vnde beatus Gregorius scribit Ioanni episcopo Corinthiorum, libro quarto, epist. 50. seu c. 94.

a. ¶ Probare.] In plerisque exemplaribus sequitur, quia falsum est aliud, &c. Sed in emendatoribus ea verba vel non habentur, vel alia manu sunt addita.

b. ¶ Promissione.] Non est simpliciter dicendum illis qui pro aliqua promissione deserunt accusationem, semper veniam dari, Nam in Paulo de quo in subiecto capite loquitur B. Gregorius alia aderant causa, qua in ipsa epistola exponuntur his verbis Tamen quia plus esse conuenit nos misericordes, quam districtos; hanc ei culpam ignoscimus, atque eum in ordine, locoque suo recipiendum esse censuimus. Nam ei a tempore prolatae sententiæ afflictionem, quam pertulit, credimus ad vindictam huius posse culpæ sufficere. & inferius in eadem epistola refert aliqua à predicto Paulo in utilitatem ecclesiæ facta qua etiam mouere B. Gregorius potuerunt, ut erga eum esset clementior: Erant autem in ipso capite multa B. Gregorij verba omissa, quorum nonnulla visa sunt addenda.

¶ De eo, qui promissione illectus accusationem deserit. Cap. VI.

P Aulum itaque diaconum, quamuis culpa sua vehementer confundat, quod deceptus promissione^d, ab accusatione nuper depositi quondam episcopi sui destiterit; tamen hanc ei culpam^e ignoscimus. Omnis igitur, qui crimen obijcit, scribat se probaturum. Re vera ibi semper causa agitur^f, ubi crimen admittitur; & qui non probauerit, quod obiecit, poenam, quam intulerit, ipse patiatur.

γ. ¶ Omnis.] Hinc usque ad finem in vetustioribus, ac melioribus Gratiani codicibus non leguntur, nec sunt Gregorij, sed Fabiani, & Hadriani Pontificum: quæ infra q. 8. cap. qui crimen. & 3. q. 6. c. i. citantur ex Fabiano, & c. fin. ex capitulis Hadriani.

Item Gregorius eadem epistola.

¶ De ijs, qui accusationem deserunt, ut ecclesiasticos ordines accipiant. VI

E Vphemium, atque Themam, qui pro deserenda^f accu-

SED ALIUD EST. Hæc est tertia pars questionis, in qua dicitur, quod si aliquis est deceptus promissione testiū, parci ei: si autem pecunia defecerit, non parciatur illi: & hoc probat duab auctoritatibus. Io. de Pan. CASVS. adhuc distinguunt Gratianus, dicit quod aliud est non probare crimē, quia falsum est illatum crimē; quo casu non parci: aliud promissione aliqua deferere accusationem in quo casu venia datur: quia deceptus fuit promissione pecuniæ: vel quia testes ei promiserunt se veritatem de crimine commissio dicturos.

PAULUS. CASVS. Paulus episcopus suū accusabat: promissione eius deceptus destitit ab accusatione. Dicit sapientia, quod licet valde deberet puniri, tamen ei poenā remittimus. d. ¶ Promissione.] Non promissione pecuniæ talis. n. non posset petere abolitionē 3. nam solus ille petit, qui errore vel temeritate, vel calore iracundiæ ad accusandū venit. vel qui suā iniuriā psequitur: vel qui suos consanguineos accusauerit. C. de abol. l. 2. ideo dicit promissione, scilicet testiū, qui ei promiserat ferre testimoniū contra illū, sed tunc sequens c. non facit ad propositū magistri. c. ¶ Culpā.] Sed non infamiam ut inf. ca. indulgentia.

E Vphemium.] CASVS. Isti duo episcopos suū accusabant: sed ab eodē ad sacros ordines promoti fuerunt, ut ab accusatio-

3. Quæ fit tripliciter, ut not. su. c. q. 1. phibentur. Arch.

Poly. l. i. tit. 6.
 Ansel. l. 3. ca. 119.

al. agatur.

Ansel. l. 2. c. 36.

Accusatori an danda sint induciæ 1. adde & ibi non erat, ubi deliberatione aliquid fit. Item ex hoc arg. est, quod etiam accusatori danda sunt induciæ argu. contra 3. quærit. 3. §. spatium 1.

ne desisterent: quare dominus Papa eos desposuit ab omni officio, priuando, f. ¶ Pro deserenda.] Qui ex pacto desistit, fortius inci-

PP 4 dit

dit in turpilianum, quàm aliter: quia etiam scemina in hoc casu incidunt, quæ aliàs non incideret, vt C. ad Turpilia. si scemina. ff. ad Turpilia. mulier.

HINCCOLLIGITVR. CASVS. Huius §. sic ponitur, Dictum est supra in illo c. Paulum, quod Dominus Pa-

pa culpam remisit: &

hic per consequens videtur quod infamiā possit remittere. Sed

contradicit Gelasius:

qui dicit, quod quan-

quā animas saluare

per penitentiam pos-

sumus: infamiā ta-

men abolere nō pos-

sumus. Similiter Ste-

phanus contradicit:

qui dicit: Hos enim

sub nota infamię p-

petuæ ad penitentiā

suscipimus. soluit sta-

tim, vbi dicit, vel nō

fiunt & dicit qd non

omnes sunt infames

secundū canones qd

seculi leges infames

dicunt, & ita Paulus

non fuit infamis se-

condum canones, li-

cet secus sit secundū

leges. Et hoc probat-

ur exemplo mulie-

ris, quæ nubit intra

tempus luctus: quæ

nō est infamis de iu-

re canonum, licet sit

secus secundum le-

ges. Sed opponit Gra-

tianus huic solutio-

ni. nam dicit Stepha-

nus: Omnes infames

dicimus quos se-

culi leges infames

pronunciat: & ita

Paulus & mulier,

quæ nubit intra tem-

pus, &c. erunt infames

secundum cano-

nes. Sed soluit dicen-

do, quod illud Gela-

sij & Stephani, quā

quā animas saluare

&c. & hoc, sub nota

infamię perpetuę, &c.

intelliguntur de ijs,

quib. infamia irro-

gata per civilem iu-

dicem; quæ aboleri

non potest nisi per civilem iudicem. Nec est contrariū

quod dicitur de muliere quæ nubit intra tēpus luctus,

ei, qd dicit Stephanus infames dicimus, &c. quia in ma-

trimonio leges sacros canones imitantur; & ipsa mu-

lier non est infamis. nec Paulus: cum ei nondum sit in-

famia per civilem iudicem irrogata.

a ¶ Infamiā.] Non facti i. sed iuris. Sed videtur qd po-

test, ut inf. 6. q. 1. illi qui. contra extra de simo. ex dilige-

ti inf. 15. q. 6. auctoritatem su. i. qd. i. ventum contra. vel

supple non possumus nisi post penitentiā, vt inf. prox.

cap. q. 4. consanguineorum vel non possumus per pœ-

nitentiam. sed per in integrum restitutionem. Vnde be-

ne cōcedo, quod episcopus possit tollere infamiā in

omni crimine in quo potest dispensare. nam & senatus

tollit infamiā, vt ff. de postu. l. prima §. de qua. & ec-

clesia comparatur senatui, vt infra 19. quæstio. prima,

ecclesia.

satione episcopi sui & sacros ordines acceperunt; eisdem sacris priuatos ordinibus esse, atque ita, sicut depositi, uolumus permanere.

a ¶ Episcopi sui.) Hac est verba in eo epistola loco non sunt: sed exijs, quæ antecedunt, inuitur, eum à quo Euphemius, & Thomas ideo ordinatifuert, vt ab ipsius accusatione desisterent, fuisse proprium illorum episcopum.

Hinc colligitur clericorum infamiā² per Romanū Pontificem aboleri posse contra illud Gelasij: [Quamquam animas per penitentiam saluare possimus, infamiā tamen abolere non possumus. [Contra illud Stephani, qui cum causas enumerasset, ex quibus infamia irrogatur: [Hos omnes, inquit, sub nota perpetuæ infamiæ ad penitentiam suscipimus.] Vel non fiunt infames lege canonum omnes, quos leges seculi infames pronunciant, cum Paulus diaconus, qui non impetrata abolitione ab accusatione destiterat, hac auctoritate dignitatem officij sui recuperauit, quem senatusconsultum Turpilianum infamem^b pronunciat. Quod etiam de ea fateri cogimur, quæ intra tempus luctus nubit: cum matrimonia hodie regantur. iure poli, non iure fori; & iure poli mortuo viro mulier soluta est a lege viri: nubat, cui vult Sed idem Stephanus econtra scribit dicens: [Infames dicimus; quoscunque leges seculi infames pronunciant.] Sed illud Gelasij, & Stephani: [Quamquam animas, &c.] & : [Sub nota perpetuæ infamiæ, &c.] de illis intelligitur quibus per iudicem civilem infamia irrogatur: quorum^d sicut examinatio & castigatio, ita & in integrū restitutio non nisi ad civilem^e iudicem spectat. De ea vero quæ intra tempus luctus nubit, non est contrarium ei, quod Stephanus ait: [Infames dicimus, &c.] Cum enim leges seculi præcipue in matrimonio sacros canones sequi^f non dedignentur; non videntur pronunciare infamem, quæ apostolica, & canonica auctoritate non illicitè nubit.

4 ¶ Notandum est quod^g, quod aliud est, cum aliquem pœnituerit criminaliter, accusasse, & inscriptionem se-

b ¶ Infamem.] Id est, infamandum per sententiam, non ipso iure, vt ff. ex quibus cau. irreg. inf. l. Athletas, licet M. hic notauerit. [Ille fateri plane te mēiri Gratianē.] qui enim circa abolitionem delinquit, non infamatur, sed punitur 2. in quinque lib. auri, vt ff. de pœna. l. 3.

§. vlt.

2 De hoc le. & no. inf. pœnitentia. ne ver. si q. aut. & inf. si quem di. vt ibi. Arch.

Iuo par. 6 c. 23. omnia hæc ex Calixto, in cuius secunda epistola habentur.

su. proximè antecedenti ca.

l. i. ff. de senatuscō. Turpil.

1. Cor. 7.

6. q. 1. infames, & in cap. Hadriani, c. 22.

§. vlt. sed tantum per sententiam infamatur, vt C. ad Turp. l. 2.

d ¶ Sed illud.] Sux solutioni obijcit quod est sexta q. 1. in fames.

d ¶ Quorum.] Extra qui filij sint legi. per venerabilem. contra.

e ¶ Non nisi ad civilem.] Nisi velis dicere quod Reges iurisdictionem habebant à Papa.

f ¶ Sequi.] In authentica, vt cler. apud proprios episc. §. penult. colla. 6.

NOTANDVM. Hæc est 4. pars. huins qd. in qua dī qd si pœnituerit aliquem accusasse, autē litis contestationē potest desistere, & probat per quandam legem Lombardam. lo. de. Fant.

CASVS. Soluit quod dictum est, & alio modo, vt locum habeat lex Lombarda, quæ sequitur, vt dicit Gratianus qd est aliud cum quis pœnitet aliquem innocentem criminaliter

1 Concor. lin bello. §. factæ. ff. de capt. & l. i. C. de sē ten. pas. l. i. §. de qua. ff. de postu. Infamiā tollit. episco. pub.

minimaliter accusasse, & ab eo absoluitur. aliud est cum pecuniam accepit à nocente, ut ab accusatione desistat. Et ad hoc inducit legem sequentem.

2. ¶ Si ab innocente.] Et uoluntate iudicis, ut C. de abol. l. 1. & ult. Si

cisse, si ab innocente^a fuerit absolutus: aliud, si pecuniam à nocente acceperit, ut a probatione eius, quod obiecerat, desistat.

Vnde in libro capitularium, c. 175. legitur.

¶ De eo, quem poenitet criminaliter accusasse.

Cap. VIII.

SI quem poenituerit^b accusasse criminaliter, & inscriptionem^c fecisse de eo, quod probare non potuerit; si ei cum accusato innocente conuenerit^d, inuicem se absoluant. Si vero iudex eum, qui accusatus est, criminofum esse cognouerit, & inter reum & accusatorem per obreptionem^e conuenerit de colludio; poenam accipiat legibus^f constitutam.

^a ¶ Per obreptionem,] *Apud Iuonem legitur, factum per corruptionem consensum, de colludio poenam excipiat legibus constitutam. Sed in interpretatione legis prima, quae est in Codice Theodosiano, hoc modo, Per corruptionem de absolutione reatus conuenerit, is, qui reus probatur, remoto colludio poenam excipiat legibus constitutam.*

^s *Notandum quoque est, quod sicut digest. libro 48. titulo de abolitionibus criminum l. prima, legitur. [¶ Accusatorum temeritas tribus modis delegitur, & tribus penis subijcitur. Aut n. calumniatur, aut prauaricatur, aut tergiversatur. Calumniari¹ est falsa crimina intedere: prauaricari uera crimina² abscondere: tergiversari in uniuersum ab accusatione desistere. Calumniatoribus a poena legitime³ irrogatur. Sed non utique, qui non probat quod intendit, protinus calumniari uidetur. Nam eius rei inquisitio arbitrio cognoscentis committitur: qui reo absoluto⁴, de accusatoris incipit consilio querere, qua mente⁵ ductus ad accusationem processerit: & si quidem iustum eius errorem reperit, absoluit eum: si uero in euidenti calumnia eum deprehendit, legitimam poenam ei irrogat. Quorum alterutrum ipsi, uerbis pronuntiationis manifestatur. Nam si quidem ita pronunciauerit; non probasti, pepercit ei: si uero pronunciauerit; calumniatus*

Tit. 16. ad senatus-
conf. Turpill.

† al. lege Rhemia.
al. Memmia.

SI quem poenituerit.] CASVS. Si quem poenituerit innocentem criminaliter accusasse, & cum eo conuenerit, ad inuicem se absoluant. Si autem nocentem accusabat, & per obreptionem, idest, deceptionem accepta pecunia ab accusatione desistit, statuta poena punitur.

^b ¶ Poenituerit.] Dum tamen non accusauerit i. fallaciter, ut C. de abol. l. fallaciter.

^c ¶ Et inscriptionem.] Nam ante inscriptionem potest desistere. ff. ad Turpil. quaesitum. & extra de accus. licet. in fine.

^d ¶ Conuenerit.] Immo etiam eo inuito 30. dies potest: nisi reus iam sit passus aliquam iniuriam, ut C. de abol. l. fallaciter.

^e ¶ Legibus.] Poena 40. solidorum, ut est in Lombardia, nam secundum legem Lombardam qui desistit ab accusatione criminis, condemnatur in 40. solidis: sed secundum legem Romanam qui desistit ab accusatione publici criminis, punitur in 5. lib. auri, ff. de prauar. l.

3. & hanc poenam nemo praestat, nisi qui desistit a publico crimine, ff. ad Turpil. si quis. §. si Stellationatus 2. sed qui desistit ab accusatione priuati criminis, infamis est, & extra ordinem arbitrio iudicis punitur, ut ff. ad Turpil. & in priuatis. & C. eo. l. 2. Sed si accusator absens est, &

citatus noluerit procedere in accusatione, tum grauius punitur, quam poena 5. lib. auri, ut ff. de pe. absentem. §. 2. lo.

NOTANDVM.

Hæc est 5. pars quaestionis. in qua facit differentiam inter calumniatorem, & tergiversatorem, & prauaricatorem. lo. de Fan. CASVS. Supra in primo, secundo & tertio ca. huius quaestionis fecit mentionem de calumniatoribus, & in illo c. Paulus. de tergiversatore, & iō hic dicit, quid sit calumniator, quid prauaricator, & quid tergiversator, & qua poena puniantur.

ACCUSATORVM.

CASVS. Accusator tripliciter delinquit. Aut enim calumnia, idest falsa crimina intedit. Aut prauaricat, idest, uera crimina abscondit. Aut tergiversat, idest, in locum ab accusatione desistit sine iudicis auctoritate. Sed qui non probat, non statim calumniari videtur, immo iudex inquirere debet, qua mente, & qua intentione ad accusationem processerit, & si in eo iustum errorem deprehenderit, absoluet eum. si eum in calumnia deprehenderit, condemnabit. sed si ita pronunciauerit, calumniatus es, condemnabit eum. & si poenam non dixit, quæ legis au-

toritate imponitur, & non arbitrio iudicantis. Si autem ita pronunciauit, non probasti, vel eum temere accusasti, pepercit ei. temeritas enim, &c.

^f ¶ Calumniari.] Immo sic uidetur quod calumniatur, ut scilicet ea quæ proximi qui non probauerit. Sed intellige, in his quos excusat necessitas, pietatis officium, & criminis enormitas, & iustus dolor. C. de adul. quauis. C. qui accus. non possunt. l. 2. & C. de fal. mone. l. 1. & C. de calum. l. 2.

^g ¶ Crimina.] idest, probationes.

^h ¶ Absoluto.] idest, absoluendo 4. ne fit contra. C. de calum. l. 1. Vel dic absoluto quo ad animam, ut ff. de verb. sign. fugitiuus. Vel dic quod si iudex ex officio suo uult punire calumniantem, hoc faciat ante sententiam absolutionis: ut C. de calum. l. 1. sed aliquo accusante ipsum de calumnia quodcumque potest vel idem iudex uel alius, C. de adu. diuer. iudi. l. 1. & ff. ad Turpill. l. 1. in prin.

ⁱ ¶ Qua mente.] idest, quo animo uenit ad accusandum.

^a ¶ Legis.]

2. Adde vsq; ad quod ipse desistere licet ab accus. sine poe. no. Bart. in l. quaesitum. ff. ad Turpil.

3. Scilicet quod non potius uideatur calumniari p.

4. Adde qualiter proprie capiatur hæc dictio absolutus & absoluo, in l. 1. contraria. ff. de uis. & in l. 1. ff. ad Turpill.

1. Immo credebat se probaturum, nam si caluniose accusaretur, non posset impetrare abolitionem, ut C. & c. ut sequitur secundum L. Accusatione deferens quod aliter putat.

a ¶ Legis.] Fortè secundum dist. quæ est. ff. de poen. ab-
sentem. in fi.

b ¶ Arbitrio.] idest, inquisitione.

c ¶ Voluntati.] Vt infra 5. q. 7. iudicet. C. de poe. si ope-
ris. C. ad leg. lul. de pu. seruos. in fi. & ff. ad Turp. l. i. in
princ. Sed contra C.

per infra. & si seue-
rior. 45. dist. oīs qui
contra & infra 23. q.
5. c. i. contra. de poe.
distin. i. §. poenæ. In
omnibus istis cōtra-
rijs dicitur, q̄ iudex
potest moderari pe-
nam. Quidam dicūt
istud loqui de ordi-
narijs poenis, illud
de extraordinarijs.
Sed hoc nihil est, q̄
in illo c. circumcel-
liones. 23. q. 5. c. i. lo-
quitur de ordinario
crimine. f. homici-
dio. Sed dicq̄ ex cau-
sa & persona & æta-
te & rōne scandali,
potest iudex arētare
vel ampliare poenā.
Ex causa, vt 50. dist.
vt constitueretur &
ff. de pe. aut facta. §.
vlt. Ex persona, 23. q.
1. qui contra, & ff. de
poe. capitaliū, §. vlt.
vbi dicitur maiores
puniri minori sup-
plicio, & seuerius
seruos quā liberos
famosos quā inte-
gri status. Aetate,
86. distinctio. tanta
nequitia. Ratione
scandali, ut supra
quæstio. 1. in pri-
mis. Vel dic, non po-
test sine causæ cognitione,
sed cum causæ cognitione
potest. Vel dic, non potest
post sententiam, sed ante
potest, uel in sententia.
C. de poe. l. poenam. ubi
dicitur sua dicta præfidi
reuocare non licet. ff. de re iud.
cum quærebatur.

d ¶ Et inconsultus.] Arg non esse imputandum quod
fit cum impetu mentis, ut supra eo. si quis iratus. C. si
quis Imperatori maled. l. una contra, infra 17. q. 4. sunt
qui opes. & extra de cler. male. innotuit.

PRÆVARICATOR. CASVS. Prævaricator dicitur
ille, qui simulat diligere vnam partem & iuare, & al-
teram iuuat, & dī propriè prævaricator in publico iu-
dicio. Aduocatus non propriè dī prævaricator, vnde si
prævaricatus in publico iudicio, vel priuato, extra or-
dinem punietur, omnis autem prævaricator extra or-
dinem punitur, & de cætero non accusat, sed qui accusa-
torem suum corrumpit (nisi in causa sanguinis hī pro-
conuictio.) Ponit etiam aliam acceptionem huius nomi-
nis, prævaricator & hoc in prima parte. In secunda par-
te, quæ incipit ibi, [Si quis autem.] dī q̄ nullus debet
cessare ab accusatione sine abolitione, alioquin puni-
tur. Dicitur etiam qualiter debeat abolitio impetrari,
& quod de singulis criminibus debet impetrari iudice
pro tribunali sedente.

e ¶ Quinimo.] Correctiue ponitur. sic ff. de hære. inst. si
ita fuerit scriptum aliās pro vel, ponitur. C. de sacro-
sanct. eccle. iubemus. §. œconomus. non propriè, sed a-
busiue.

f ¶ Prodiderit causam.] vel qui reuelant secreta causæ
aduersario, vt ff. de re mili. omne. §. exploratores.

g ¶ Sciendum.] Lex secunda.

h ¶ Accusator.] Hæc est lex quinta.

i ¶ In omnibus.] Scias q̄ in omni crimine capitali q̄
irrogat poenam sanguinis, licet transigi, præterquam
in crimine adulterij. Sed in alijs capitalibus, quæ non
irrogant

es, cōdemnat eum: & quamuis nihil de poena subiece-
rit tamen legis^a potestas aduersus eum exercebitur.

Nā ut Papinianus respondit, facti quidem quæstio in ar-
bitrio^b est indicantis: poena uero persecutio nō eius volun-
tati^c mādatur, sed legis auctoritati reservatur. Si autē &
interloquendo dixerit, Titius temere accusasse uidetur,
non calumniatorē pronunciauit. Temeritas enim faci-
litas ueniā continet: & inconsultus^d calor calumnia
uitio caret; & ob hoc nullā poenā huic irrogari oportet.]

Ulpianus lib. 47. tit. de præuaricatoribus, l. i. [¶ Præuari-
cator, est quasi varicator, qui diuersam partem adiuvat
prodita causæ sua. Quod nomē Labeo à uaria certatione
tractatum ait. Nā qui præuaricatur, ex utraq; parte con-
stituit^e, quinimò^e, ex altera. Is autē præuaricator propriè
dicitur, qui publico iudicio accusauerit. Cæterū aduoca-
tus non propriè præuaricator dicitur. Quid igitur de eo
fiet siue priuato iudicio, siue publico præuaricatus est, hoc
est prodiderit^f causam, hic extra ordinem solet puniri.]

¶ Sciendum^g est, quod hodie ijs qui præuaricati sunt, poe-
na iniungitur extraordinaria. [¶ Infra, ¶ Accusator^h
de præuaricatione cōuictus, postea ex lege nō accusat. ¶ In
oībusⁱ causis (præterquā in sanguine) qui delatorē^k cor-
rumpit, pro uictio habetur.] ¶ Inf. lib. 48. tit. de aboli-
tionibus criminū. [¶ Præuaricatorē esse eū ostendimus qui
cōcludit cū reo, et trāslatitiè munere accusandi defungit,
eo q̄ proprias q̄dē probationes dissimularet, falsas uero
rei executiones admitteret. ¶ Si quis autē ab accusatione ci-
tra abolitionē destiterit, punit. Abolitio priuati^l à p-

irrogant poenam sanguinis, non licet trāsfigi, nisi in cri-
mine falsi, ut C. de transac. l. transigere. sed in priuatis
criminibus non inuenio prohibitum quin possit transi-
gi. Sed vī q̄ fm canones nō possit transigi super aliquo
crimine, quia fm canones nullū crimen irrogat poenā
sanguinis 23. q. 8. his a quibus. & ita super publico cri-
mine non licet transigi. itē nec super priuato, quia fm
canones omne crimen publicum est 2 in cā ciuili licet
qñq; ab accusatione desistere, etiā sine iudicis auctori-
tate, siue pecunia accepta 3 siue gratis, nisi sit actio fa-
mosa, ubi requiritur iudicis auctoritas. ff. de ijs qui no.
infra furti. §. pactus & §. q̄ iussu. in causa criminali ante
inscriptionē semper pōt recedere, dum tñ gratis fiat ff.
ad Turp. mulier. & l. quæsitū. & extra de accus. licet. sed
postea nō licet nisi iudicis auctoritate, & rei cōsensu, si
reus fuerit aliqua totmēta passus. sed si nō fuerit aliqd
passus, tūc vsq; ad triginta dies pōt accusator, eo inui-
to, deferere accusationē. C. de aboli l. 1. 2. & vlt. fm cano-
nes fortè nō licet recedere ab accusatione pro pecunia,
nec transigi: q̄ oē crimē vī fm canones esse publicum
vt hic, & ext. de collu. dete. c. 1. & 2. arg. tñ est q̄ possit
auctoritate iudicis. 5 q. 2. si primates. & ext. de off. arch.
ea quæ in parte decisa. contra §. 90. dist. dissidentes. ar.
contra. 2. q. 7. qua pp 4 extra de simo. nemo. Sed in cau-
sa spiritali nullo modo licet pecunia accepta desistere
q̄ in ea nō licet trāsfigi, p pecunia ext. de rer. pnu. c. fi.
K ¶ Delatorem.] idest, accusatorem punitur enim talis
in 5. li. auri. ff. ad Turpil. l. & in priuatis. ff. de præuar. l.
3. ff. ad Turpil. l. 1. §. abolitio.
l. ¶ Priuati^l.] idest, priuata.

Tit. 15.

† al. consistit.

l. 2. Sciendum.

l. 5. Accusator.

l. fin. cod. tit.

d. l. 1. ad Senatus-
cons. Turpil. §. præ-
uaricatorem.

Transigi li-
cet in aliq-
bus crimin-
ibus.

3 Vt colligit
ex canone 6.
q. 1. si ames
ut ibi not. &
in seq.

4 Dic q̄ pri-
ma pars ve-
ra est, & hoc
e qua pp
colligit. &
cā denuncia-
tionis, ubi
delinquens
penitere nō
vult. nō ob.
ext. de collu.
c. 2. q̄ locū
hēt post quā
de crimine
constat, q̄
vndeque
claruerit, est
puniendū 24.
q. 3. ecce fm
Tan.

a ¶ Deman-

Iudex poenā
arētare &
ampliare po-
test.

1 Ibi expo-
nit temeri-
tate, i ptina-
cia fm oēs
alias obti-
net qd hic
dī. De hoc
dī extra de
cōuer. con-
iududum.
Archid.

a ¶ Demnare.] ff. de reg. iur. omnia quæ.

b ¶ Singulorum.] Sic extra de senten. excomm. officii, & ff. de app. cum in vna. ff. de ope. no. nun. de pupillo. §. si pluribus.

c ¶ Animum.] Præsumitur deposuisse, quia tempore statuto

† al. præfide.

al. omiserit.

l. 13. destitisse.

o Ad hoc esse verum, nō secuto-
re. Adu-
lenter impe-
tuit eam. l. 2.
cum ibi no.
per Cy. C. de
abolitio.

† al. accusatione.

tit. 43. l. 3. & in cod.
Theod. lib. 9. tit. 38.

tit. 5 l. 1. §. restituo

sidib. † postulari, ac impetrari solet: pro tribunali, nō de plano: nec præses banc cognitionē alteri demandare potest. Si plura crimina idē eidem intulerit, singulorum abolitionum dēt petere. alioqui, prout quid admiserit †, eius noīe senatus consulti penā patietur.) Et titulo eodem: (Destitisse eū accipimus, qui in totum animum agendi deposuit, nā qui distulit accusationē: sed qui per missu Impera. ab † accusatione destitit, impunitus est.) Abolitio .n. pœnam remittit †, infamiam non tollit. Unde Imppp Valētinianus; Valens, & Gratia. A.A.A. lib. 9. Cod. eo. tit. de generali abolitione dixisse leguntur.

¶ (Indulgētia, Patres cōscripti, quos liberat, notat nec infamiā criminis tollit, sed pœnæ gratiā facit. Si aut, restituo te in integrū, princeps dixerit, infamiam tollit.) Unde in eo. lib. tit. de sententiam passis, & restitutis cui dam deportato in insulam Imperator Antonius dixisse legitur: (Restituo te in integrum provinciæ tuæ,) & adiecit: (Ut aut scias, quid sit in integrum restituere, restituo te honorib. & ordini tuo, & omnib. ceteris.)

a ¶ Calumniatoribus pœna legitime irrogatur.] Hæc verba licet in collatis Gratiani manuscriptis exemplaribus non habeantur, tamen quia sunt etiam in Pandectis, non sunt expunta.

β ¶ Si autem interloquendo.] Hactenus re. ulebat Gratianus verba Iurisconsulti. Hinc autem usque ad ver. oportet, refert tantummodo sententiam.

Q V Æ S T I O V.

¶ Quintam ponit post tertiam quia harum questionum similitum est argumentum.

Efficientibus vero accusatorib. reus nō videtur esse cogendus ad purgationem. Si enim rei possessor deficiente auctore, titulum suæ

ruto non procedit ad accusationem, ut extra qui ma ac. pos. cum in tua. & C. qui ac. non pos. si ea. nisi cū est pro testatus, vel cum bienniu est elapsum, ut C. ut intra certum tempus criminalis quæst. l. ult.

d ¶ Abolitio.] Hic fuit deceptus Gra. ex eo, qd legē illā reperit insertā in tit. illo, quā non alia de causa iurisperitus ibi inseruit, nisi propter similitudinem: quia sicut abolitio infamiam tollit, sic indulgentia pœnam.

INDVLGEN TIA. CASVS. Si princeps alicui damna- to pœnam remittit, non tollit infamiam, secus si dicat, te in integrum restituo. Et hoc probatur lege sequenti, cuius casus pater.

e ¶ Notat.] Si 1. quæst. 1. ventum. & sup. eo. §. hinc colligitur 1.

f ¶ Et omnibus ceteris.] Argum qd rescriptum principis est latissime interpretandum, ut 12. q. 1. §. qui manumit titur, & extra de dona. cum dilecti. in fin. Fallit hoc, nam licet mulier restituatur famæ quæ nubit intra tēpus luctus, tamen semissem bonorū tenetur dare filiis prioris matrimonii, C. ad Tertul. si qua mulier. Sed forte hoc falsum est secundum ius canonicum, cum mulier, quæ

nubit intra tempus luctus, nō notetur aliqua infamia: in hoc leges non dedignatur sacros canones imitari, ut extra de secun. nup. cap. peti. & si. nec canon aliquam pœnam imponit sic nubenti. Ioan. & sic non punietur aliqua pœna ex eo, qd nubit intra tempus luctus.

Mulieres nu-
bens intra tē-
pus luctus nō
infamatur.

Efficientibus vero
accusatorib. reus
nō videtur esse
cogendus ad
purgationem.

partes. In prima parte probat per quatuor auctoritates Sāctorum, quod sacerdotes ex leui cā iurare non debent. Secunda ibi, [Verum.] Tertia ibi, [Iuramento.] Quarta ibi, [Sed quilibet.] Ioan. de Fan. & potest superaddi quinta ibi, [Contra in concilio] Arch.

CASVS. Hic intitulatur quinta quæstio, qua quæritur, utrum deficiente accusatore reus cogatur ad purgationem, & allegat pro utraque parte, & primo qd non, quia clerici iurare non debent. Et ponitur hic quæstio quinta, vel vitio scriptorum, vel ex obliuione, vel negligentia Grat. vel quia magis erat affinis tertiæ q̄ quartæ. Dicitur ergo in hoc §. qd sicut aliquis non cogitur dicere titulum suæ possessionis, ita deficientibus accusatoribus, reus non cogitur ad purgationem, quia clerici iurare non debent. Et probat hoc per seq. cap.

g ¶ Cogendus.] Primo probat, qd nō sit cogendus clericus ad purgationē, quia cle-

Purgatio est duplex,
2 De hoc inf. e. c. oibus in glo. aut pro. & c. ibi videas, sed hoc dictum hic approbat L. & p idem c. Sed arg. contra inf. eo. legitimi. & ibi dicam. Arc. 3 al. c. pen.

rici non debent iurare. Sed not. qd vulgaris expurgatio prohibetur: quia fabricante diabolo est inuenta, ut inf. ea. Mennam. Et contraria cap sunt abrogata, cum sint contra præceptum Domini. Non tentabis dominum Deum tuum. Canonica purgatio inducitur cum deficiente accusatore reus laborat infamia: aliās non 2. ut 6. q. 5 qd autem fama autem orta a detractoribus, vel malis non inducit purgationem, ut 11. q. 3. in cunctis, item nec orta ab inimicis. extra de purg. can. cum in iuuentute sed sola illa, quæ ex probabili præsumptione est orta. Quidam tamen dicunt, qd vnde cumque sit orta, inducit purgationem. argum. extra de acc. accedens. Sequitur videre quota manu sit expurgatio facienda, episcopus xii. sacerdotes, vii. diaconus iii. sui ordinis, ut inf. ead. si legitimi. & c. presbyter. & c. omnibus subdiaconus, vel inferior potest sola manu, nam a solo episcopo iudicari potest in crimine. 15. q. 7. foelix. hodie sunt arbitrariæ expurgationes, ut inf. ea. omnibus expurgatio fieri publice coram omnibus, si est publice infamatus. inf. eo. presbyter si a plebe si apud clerum, tunc tantum priuatim. sup. 15. q. cap. 1. Ioan.

a ¶ Non

Gratianus
qñq; de-
ceptus fuit.

1 Et expone
notat. i. nota
tos infamia
relinquit, ni
si speciali-
ter notatim
ei ēt remit-
tat infamiā,
vel in inte-
gram ad oīa
restituatur.
Arch.

a ¶ Nō cogitur.] Vt inf. 6. q. 3. c. 2. & ult. nisi in casib. qn que. f. cum quis possidet pro hærede, vel pro possessore, vt C. de pe. hæ. l. cogi. Et etiā fundata intentione actoris, vt C. de prob. siue. Et cum aliquid possidetur contra ius commune. 100. dist. contra morē. Et cū iam est præsumptio cōtra eum.

C. d. fur. ciuile. Et cū pōt probari, qd quan doque alieno nomi ne possederit. extra de pscript. si diligen ti. C. de pscript. xxx. ann. male. Item & in vj. casu, cum ordina tus i ministrat, vt su. q. 1. legū, & extra de appel personas. alias sēper obtinet quod hic dicitur, & C. de rei vend. l. vltim. & ff. vt poss. iusta.

S Acramētū.] CA SVS. Dicit Corn. qd sacramentum a sa cerdotibus fieri non debet, nisi pro fide. Item prohibet sacra menta incauta fieri, & dicit se nescire sa cramētum oblatum ab episcopo.

b ¶ Sacramentum.] f. incautum.

c ¶ Hactenus.] Vt C. de epi. & cl. cum cle ricis. & 22. q. 3. c. vlt. Sed forte hoc obti net in sacramēto ca lūniæ, quod clerici per se prohibētur p̄ itare: sed per alium possunt, vt extra de iura cal. c. 1. & 2. sed c. in pertractādis. cō tra. iurāt tñ p̄ recta fide, pro obedientia, & p̄ pace, & pro in demnitate ecclesiæ. extra de elect. signifi casti. vltra medium. 28. d. de Syracusanæ. & cum quis abfolui tur ab excommuni catione, vt extra de sen. excom. c. nuper.

S I quis.] CASVS. Si quis presbyter cum laico controuer siam habuerit, laicus iuramento se expur get, presbyter p̄ suā cōsecrationem adiur etur: quia sacerdo tes, qui conficiunt corpus Christi, ex le ui causa iurare non dēnt, cum gerant, vi cē Christi discipulo rū, quibus fuit præ ceptum ne iurarent.

d ¶ Præcipiente.] Sed quare hic actor non sequit̄ forum rei, contra id 11. q. 1. experientia, & C. de iurisd. om. iu. l. iuris ordinem. Sed dic, qd loquitur secundum ea tem pora 2 quando omnes causæ determinabantur ab ec clesia, vt 11. q. 1. relatum, & q. 3. cum apud. Vel loquitur

secundum consuetudinē quorundam: extra de for. cō pet. quod clericis, alias, si clericus.

e ¶ Consecrationem.] Immo sufficit siue per salutem, si ue per aliquid aliud iuretur. 22. quæst. 5. c. 2. & ff. de iure iuran. non erit ratum. Sic ergo aliquis pōt se obligare sub

possessionis proba e non cogitur; ita qui impetitur, ad innocentiam suam probandā cogendus esse nō creditur.

Auctoritate quoq; Papæ Cornelij, & Triburiensis con cilij sacerdotes iurare prohibentur, nisi pro recta fide.

Ait enim Cornelius epist. secunda ad Ruffum episco pum orientalem.

¶ Iuramentum a sacerdotibus non est exigendum. Cap. I.

S Acramētum^b hactenus^c a summis & sacerdotibus, vel Dei ministris exigi, nisi pro fide recta, minime co gnouimus: nec sponte eos iurallē reperimus.

¶ In vetustis codicibus caput hoc coniunctum est cum duobus se quentibus, qua sunt ex eadem epistola Cornelij Papæ.

a ¶ Summis.] Sic habet originale. Sed Burchardus, & Iuo in quinta parte, ab episcopis, & reliquis ordinibus exi: idem ve ro Iuo in parte 12. a summis sacerdotibus, vel reliquis Dei ministris.

Item paulo inferius.

¶ De eodem. Cap. II.

N Os sanctorum exempla sequentes, sanctorum Apo stolorum eorumque successorum iura firmamus, & sacramenta incauta fieri prohibemus.

Item ibidem.

¶ De eodem. Cap. III.

N Os sacramentum episcopis nescimus oblatum; nec vnquam fieri debet β.

β ¶ Debet.] Sequebatur, nisi pro recta fide, qua sublata sunt: quia neque in optimis manuscriptis, neque in ipsa epistola hoc lo co habentur: sed supra ead. c. 1.

Item ex concilio Triburiensi, c. 21.

¶ Si quis presbyter contra laicum, vel laicus contra pres byterum querimoniam habeat, episcopo præcipient e terminetur. Cap. IIII.

S I quis presbyter contra laicū, vel laicus cōtra presby terum aliquam habet querimoniæ controuer siā, epi scopo præcipiente †^d, siue personarum acceptione finia tur*, & laicis per iuramentum † (si necesse sit) se † expur get: presbyter vero vice iuramenti †, per sanctam con secrationem^e interrogetur; quia sacerdotes ex leui causa iurare non debent. Manus enim per quam corpus, & san guis Christi conficitur iuramento polluetur? absit: cum

Burc. l. 1. c. 191.
Iuo p. 5. c. 108, & p.
12. c. 77.

Iuo p. 12. c. 77.

Burc. l. 2. c. 182.

Iuo p. 6. c. 227.

pann. l. 5. c. 10.

† al. regente.

† al. praiuramento.

† al. cōstringatur.

† al. praiuramenti.

* Concord tex. in l. 1. C. de vete. iu. enu. & in A. then. de ma. §. 1. coll. 1.

† Obligare se potest aliquis sub pena be neficij.

sub pœna ordinis sui, vt 1. q. 7. quoties, & etiā sub pœ na anathematis, vt ibi dicitur. Sed nūquid ille, qui obli gat se sub pœna ordinis: vel beneficij, est priuandus or dine vel beneficio, si nō sit verum illud ad quod se obli gat? Sic extra de elect. cum dilectus in fi.

1 i deit, si is qui dicit se ordinatū mi nistrat sacra menta in ali qua ecclesia in 10. d. fā.

Clerici qñ que licite iu rant,

2 Quando presbyteri iu dices nego tiorum esse mandati sūt 95. d. ecce. se cundū Baz,

VERVM. Hæc est secunda pars quæstionis, in qua probatur contrariū eius quod præmissum est, scilicet, q̄ ex causa iusta sacerdotes possunt iurare. Io. de Fan & hoc probat per xiiij. auctoritates sanctorum patrum. Ioan. CASVS. Dicitur hic, quod per supradicta prohibentur à sacer-

Matth. 5.

Dominus in Euangelio discipulis suis (quorum vicem nō indigni in sancta gerimus ecclesia) dicat: [Nolite omnino iurare, Sit autem sermo vester, est, est; non, non. Quod autem his abundantius est, à malo est.]

2 Verum his auctoritatibus non omnimoda iuramenta prohibentur fieri a sacerdotibus; sed tantum incauta, & ea, quæ pro qualibet causa temporali iudicio offeruntur. Cum autem populari infamia sacerdotes opprimuntur; tunc ad innocentia sua assertionem iuramenta debent offerri.

& l. 7. capit. c. 231.

Vnde Gregorius Papa tertius ad Bonifacium epist. 1.

¶ Sacerdos à populo accusatus, iuramento innocentiam suam asserat. Cap. V.

Ansel. li. 3. c. 79.
Burr. li. 2. c. 186.
Iuo p. 6. c. 231.
Paan. li. 5. c. 9.

Presbyter, vel quilibet sacerdos, si à populo accusatus fuerit, & certi nō fuerint testes, qui criminis illi approbent ueritatem; insiurandum^a in medio^b erit, & illum testem proferat de innocentia sua puritate, cui nuda & aperta sunt omnia.

Item ex regeſto Gregorij lib. 2. indiēt. x. epist. 23. ad Iustinum prætorem a.

a ¶ Prætorem.] In codicibus Gratiani est, Imperatorem, in epistola excussa legitur, Iustino presbytero, emendatum uero est ex duobus uetustis codicibus epistolarum, & Polycarpo, estq; idem Iustinus, ad quem scripta est secunda epistola primi libri, in libris etiam impressis incorrupta inscriptione.

¶ De Leone episcopo, quem Beatus Gregorius purgationem præbere fecit. Cap. VI.

Poly. li. 6. tit. 11.
Ansel. li. 6. c. 162.
Burr. lib. 1. c. 194.
Iuo p. 5. c. 309.
Paan. li. 5. c. 5.

Habet hoc propriū^c antiqui hostis inuidia, ut quos in prauorū actūū perpetratione (Deo sibi resistēte) deijcere nō valet, opinionē eorū falsa ad præsens simulandi, dilaceret. Quoniam igitur quædam cōtra sacerdotale propositum de Leone fratre, & coepiscopo nostro sinister rumor aspersit, utrū vera essent, directa diutius fecimus inquisitione perquiri: & nullam in eo de his, quæ dicta fuerant, culpam inuenimus. Sed ne quid videretur omissum, quod nostro potuisset dubium cordi remanere, ad Beati Petri sacratissimum corpus districta eū ex abundantia fecimus sacramenta præbere. Quibus præstitis magna sumus exultatione gauisi, quod huiusmodi experimento innocentia eius euidenter enituit. Pro qua re gloria uestra prædictū virum, cum omni charitate suscipiat & reuerentiam ei, qualem sacerdoti decet, exhibeat;

à sacerdotibus fieri incauta iuramenta. sed si essent infamati à populo, iurare debent. Et hoc probat per sequentia cap.

Presbyter.] CASVS. Si presbyter fuerit infamatus, & testes non inueniantur, suo iuramento expurget suam innocentiam.

a ¶ Insuandum.] inf. q. vlt. c. vlt. contra. Sed hic quando infamatur. ibi quando non infamatur.

b ¶ In medio.] inf. 15. q. 5. c. 1. contra. Sed illud verū est, cum non est publicè infamatus. sic 23. d. illud.

Habet.] CASVS. Leo episcopus erat infamatus, quare Papa de hoc q̄ fuit diligenter, & in eo crimen aliquod non inuenit, veruntamen ne sibi aliqua ambiguitas remaneret, eū sup corpus B. Petri fecit iurare eo sic expurgato mandat Imperatori ut habeat eum pro episcopo, & ei tāquam episcopo reuerentiā præbeat.

c Proprium.] Ex abundantia fuit aliqua ad superandam hominum malitiam, ut C. de iud. Authē iubemus. 11. q. 3 inter verba. ext. de ele. bona. extra de dolo. & contu cum olim. Et quæ abundant, non solent vitare contra dictum. ff. de reg iur. non solent. & ff. de verb. obl. quæ extrinsecus. Sed quare dicit ex abundanti. Dicunt quidā 1. q̄ ita exilis, idest, leuis vel modica fuit infamia quod nec erat necessaria expurgatio. Certe fm hoc debuisset facta fuisse inquisitio, q̄a inquisitio nō est facienda nisi ita publica sit infamia, q̄ ulterius sine scāda lo nō possit tolerari, ut ext. de accus. qualiter. Melius dicas, q̄ iste nō tenebatur expurgare se. Nā cū inquisitio præcedit expurgationē, si testes per quos fit inquisitio, dicūt ipsū reū statim punitur, nec auditur expurgatio sua. sed si semiplenē probant, tunc indicitur expurgatio, ut extra de pur. cano. iter. Sed si p̄ dicta testiū nulla est suspicio cōtra ipsū, tūc non est onerāndus expurgatione ut hic. Sed qd si infamatus vult expurgare se. iudex aut vult inquirere de fa-

1 Ut Lau.

Inquisitio q̄a fieri dēt.

Inquisitio an possit fieri cōtra uolentē se purgare.

ma eius? Vt q̄ iudex potius inquirere possit, ut hic & ext. ea. inter. Sed cōtra illud est ordinariū, q̄ infamatus se expurget: ergo beneficiū illud nō est ei auferendū 2. su. ea. q. 1. multi. circa si. Sed dic, q̄ ep̄s si vult pōt ingre- re: quia crimen q̄nque per inquisitionē reuelatur, qd p̄ purgationē occultatur. Sol. in infamia orta est cōtra eū iudex

2 28. d. d. de his in auth. de nup. §. si autem.

iudex inquirere potest. extra. de accus. qualiter.

a ¶ Dubietas.] Ergo post expurgationem non potest accusari ab aliquo super illo crimine, ut extra de accus. de his criminibus & 23. q. 4. si illic. Nec enim sapius querendum est de delicto eiusdem hominis, ut ff. nau. cau. stab. licet. arg. cōtra.

33. q. 2. admonere.

25. dist. primum. extra de accus. veniēs.

ubi etiā post absolu-

tionem cogitur ad

expurgationē. Tu di-

cas, quod illum, qui

semel est absolutus,

amplius nullus pōt

accusare super illo

crimine, nisi i duo-

bus casib. 1. scilicet

si suā iniuriam pro-

sequatur & probat

se ignorasse accusa-

tionē fuisse ab alio

instituta, ut ff. de acc.

si cui. §. 1. & cū vult

probare de prauari-

catione prioris ac-

cusatoris, ut ff. de p-

na. l. 3. Ioa. Decreta.

tñ videtur dicere, q

solum isti prohiben-

tur accusare, q prius

stabant contra ip-

sum, ut extra de ac-

cus cum P. Manco-

nella.

M Ennam.] CA-

S V S. Beatus

Gregor. de crimine

Mennæ epi, qui fue-

rat infamatus, dili-

genter inquisiuit, &

cū in eo crimē non

inuenisset, eū supra

corpus B. Petri iura-

re fecit, & sic eum

demum ad reginam

Francorum transmi-

sit. & hoc in prima

parte. In secūda par-

te, quæ incipit ibi,

[Purgationem] &c.

mandat Greg. eidē

reginæ ut si accusa-

tores non appareant

inducat eidem epi-

scopo purgationem

cū duobus sacerdo-

tibus: purgationem

tamen vulgare non

imponat.

b ¶ Cessauerit.] Si di-

cas, quod verbū hoc

cessauerit, sit pteriti

2 tps, non procedit

obiectio, vel secun-

dum H. cum quis ex

purgatur non pracedente accusatione, tunc post purga-

tionem bene admittitur accusator: secus si praceserit

accusatio. Vel dic, quod si accusatore absente & nō ci-

tato audita est expurgatio, idem accusator potest eū de-

novo accusare, ut C. de acc. l. 4. secus si eo præsente. Vel lo-

quitur 3. cum suam iniuriam vult protequi. Vel igno-

rabat accusationem ab alio institutam. ff. de praua l. 3.

& ff. de accus. si cui.

c ¶ Arbitrio.] Delegatur hic laico spirituale negotium,

nē qua in cordibus remaneat, de his quæ sunt iam purgata, dubietas^a. Sed ita superscripto vos episcopo deuotissimē oportet in omnibus adherere, ut congruē, decenterque Deum in eius persona, cuius minister est, videamini honorare.

Item ex eodem ad Brunichildam Reginam Francorum lib. 11. epist. 8.

¶ Quomodo Beatus Gregorius Mennam episcopum iuramento purgari fecit. Cap. VII.

Mennam vero reuerendissimū † fratrem, & coepiscopum nostrū, postquam ea, quæ de eo dicta fuerāt, requirentes, in nullo inuenimus culpabilē esse, qui insuper ad sacratissimū corpus B. Petri Apostoli sub iure iurando satisfaciens, ab his, quæ obiecta eius opinioni fuerant, se demonstrauit alienū; reueri illuc purgatum, absolutumque permisimus: quia sicut dignum erat, ut si in aliquo reus existeret, culpā in eo canonice puniremus; ita dignū non fuit, ut eum adiuvante innocentia diutius retinere, vel affligere in aliquo deberemus. ¶ Purgationē a tñ ante te, duobus sibi sacerdotibus iunctis, ubi accusator cessauerit^b, eūdē ex se præbere tuo cōmittimus arbitrio^c. Vulgarē deniq; ac nulla canonica sanctione sultam legem, feruentis scilicet, siue frigide aquæ, igniti-que ferri contactū, aut cuiuslibet popularis inuentionis (quia fabricante hæc sunt omnino facta inuidia) nec ipsum exhibere, nec aliquo modo te uolumus postulare, immo Apostolica auctoritate prohibemus firmissimē.

^a ¶ Purgationem.] Hic erat grauiissimus error. Coniunctē enim ac legebantur cum superioribus, quæ Brunichilda sunt scriptæ: Quæ si purgatio presbyteri a B. Gregorio mulieri committeretur. Sed nil tale legitur in epistola B. Gregorij, ex qua prior pars huius capituli est accepta. Verum luo p. 12. c. 15. & Pann. li. 5. c. 8. citant hoc ex epistola Alexandri secundi Raynaldo Cumano episcopo, cuius epistola initium est infra eadem c. super causa. Et hic versiculus, Purgationem cōtinenter legendus est post extrema verba illius capituli. Ac propter citationes doctorū hinc quidē mutus non est: sed additum est in margine nomen Alexandri secundi. Ita nihil loci relinquitur admirationi auctoris glossæ. Nusquam enim Romani Pontifices, huiusmodi causas mulieribus leguntur commisisse.

Item Gregorius Castorio Notario Rauenna, lib. 7. indic. 2. epist. 80.

c. 1. in fi. C. de test. omnium. Item cum iusiurandum sit maioris auctoritatis quā res iudicata. ff. de iureiuran. l. 2. & illud obstat omnibus accusare uolentibus, etiam in publicis criminibus. ff. de iureiur. cum qui. §. in popu- laribus. multo fortius res iudicata obstat omnib. Quæ re ergo postea admittitur accusator 5. potest dici, quod fuit absolutus sub conditione, nisi accusator appareret, uel fuit absolutus ab instantia iudicij; nec ideo his perijt ff. de iudic. & post dictum.

Papæ quæ-
nimium pa-
paliter di-
spensat.

C. I.

4 Potest dici
fm Ioan. q
hoc totum
iō fuit, ut fi
ma eius cla-
rior appare-
ret. arg. s. q.
1. quidam.

Poly ibidem.
Burl. li. 1. c. 196.
luo p. 5. c. 311.
Pann. li. 5. c. 6.

† al. reue-
rentissimū.

Alex. 2. Raynald o
episcopo.
luo p. 10. c. 15.
Pann. li. 5. c. 8.

Ab solutus
semel, i duo
bus casibus
accusari po-
test.

1 Adde gl.
& Docto. in
l. 3 C. de ac-
cus. gl. magi-
stralis in ca.
cū dilectus,
de elect.

2 Hoc dice-
bat L. & est
sensus, quia
destitit ac-
cusator.

3 Scilicet
lex proximē
allegata.

5 Adde ad
hoc gl & ibi
Bar. in l aut
priuatim, &
in l. mulier.
ff. ad Turpi-
no. in l. 1. C.
si reus vel
accus. mor-
fuer.

Quan-

Q Vanto.] CASVS. Maximus ep̃s Salonitanus dicebatur acquisiuisse per simoniam episcopatum. Imponebatur ei, quod fornicationem commisisset, & ideo a Papa fuit excommunicatus. nihilominus tamen excommunicatus celebrauit. Dominus Papa volens eidem episcopo

¶ De Maximo Salonitano episcopo, qui sacramento se ipsum purgauit. Cap. VIII.

Q Vanto a nobis^a credi tibi, & necessarias vides causas iniungi; tanto te strenuum debes, & sollicitum exhibere. Proinde, si Maximus Salonitanus præstato sacramento firmauerit se simoniaca hæresi non teneri, atque de alijs ante corpus sancti Apollinaris tantummodo requisitus innoxium se esse responderit^b, & de inobedientia sua poenitentiam^c (sicut reputauimus) egerit; volumus, ut ad consolandum illum, epistolam^d, quam ad eum scripsimus (qua ei & gratiam nostram, & communionem nos reddidisse signauimus) experientia tua dare debeat, quia sicut in contumacia persistentibus seueros nos esse conuenit, sic iterum humiliatis, & poenitentibus^e negare locum veniæ non debemus^f.

Idem Mariano episcopo Raucennæ, lib. 7. epist. 79.

¶ De eodem. Cap. IX.

Poly. 1. 2. tit. 37.

Q Væ de causa^g Maximi sint agenda, ex epistolis, quas ad vos ante transmissimus, agnouistis. Sed quia, qualis de hac re fraternitatis vestræ voluntas sit, magis, a præsentium latore Castorio chartulario nostro renunciantem cognouimus; ideo, si idem Maximus coram vobis, & prædicto chartulario nostro, de simoniaca hæresi præstato se sacramento purgauerit, atque de alijs ante corpus sancti Apollinaris (ut scripsimus) tantummodo requisitus liberum se esse responderit, causam ipsius, fraternitatis vestræ, de eo, quod excommunicatus Missarum solemniam agere præsumpserit, iudicio committimus, quæ deat poenitentia, talis culpa purgari. Et ideo quidquid^h vobis secundum Deum placet, securi disponite: nec aliquod de nobis dubium habeatis. Nam quicquid a vobis de hac causa fuerit ordinatum, nos & grate suscipimus, & libenter admittimus.

Item Sixtus Papa III. epist. ad Orientales episcopos, cap. 1.

episcopo gratiam facere, præcepit notario suo Rauennæ moranti, ut si per iuramentum suum de simonia se purgauerit, & de fornicatione, & alijs quæ sibi obijciebantur, se responderit innocentem, & de eo, quod excommunicatus celebrauerit, poenitentiam egerit, reddat ei epistolam, in qua ei gratiam suam reddit, & absolutum ostendit. De eodem loquitur c. 63 dist. Salonitanæ.

^a ¶ A nobis.] Maximus Salonitanus episcopus sine licentia Papæ fuit consecratus: propter quod a Papa fuit excommunicatus, & postea missam celebrauit, similiter imponebatur ei simonia, & fornicatio.

^b ¶ Responderit.] Ex illis enim hæc fuit infamia 1 & ideo vnius iuramentum admittitur.

^c ¶ Poenitentia.] Sed quæro an ei soli sit credendum? De

hoc videtur, quod sic, quia in nullius vergit præiudicium sic. inf. de consec. d. 4 placuit.

^d ¶ Epistolam.] Ergo quis potest absolui per literas, & excommunicari 2 ut extra de simo accusatum, & su. q. 1. de manifesta. Quid si moreretur prius, quam literæ

peruenerint ad ipsū. 2 Adde ad hoc not. in l. seruum, §. publice, ff. de procur. & in l. absentē, C. de acc.

Tunc dicam eum absoluiendum post mortem, ut extra de sent. excō. a nobis, & est arg. quod tunc demum sit quis excommunicatus vel absolutus literis receptis. arg. 4. q. 5. quisquis, & ext. de app. super e. in si. & su. d. 4. leges. arg. cōt. ff. si cer. per. eius qui in provincia ibi, status sui ignarus sū distiguit, ut ff. d. acq. poss. qui absenti, ubi dicitur, quod si quis manumittit absentē, refert an velit eū esse liberum quando scribit literas manumissionis, vel quando literæ ad eum peruenerint. Probabilius est dici, quod excommunicatio non ligat nisi a tempore scientiæ, sicut nec lex. ut d. 4. leges. & 2. d. proposuisti. nec sententia, ut inf. ead. q. 6. biduum. 10. Sed certe si quis absens excommunicatur statim est excommunicatus antequam sciat: quia sententia excommunicationis statim trahit secum suam executionem. ext. de appe. pastoralis. dummodo sit pura, & non conditionalis: verum tamen non punitur cum ingerit se communioni hominum antequam sciat. extra de cler. exc. mi. illud. Error enim facti nemini nocet, ut ff. de iur. & fa. ign. error B. d. ¶ Epistolam.] De grauib. expurgat 3 se iuramento, de iniurib. nuda promissione. 10.

^e ¶ Poenitentibus.] Simile extra de postul. pralat. ad hæc circa fin.

^f ¶ Non debemus.] Qui tñ de rigore esset deponendus. sup. d. 50 accedens contra. 1. q. 3. si quis ep̃s, & c. penul.

Q Væ de causa.] CASVS. De eodem Maximo scribit Rauennati archiepiscopo: & mandat ei, ut si expurgauerit se, ut sup. dictum est, coram archiepiscopo, & notario supradicto, imponat ei poenitentiam de eo, quod excommunicatus celebrauit, & quidquid de eo disposuerit, ratum habet.

^g ¶ Quæ de causa.] De eodem Maximo loquitur hoc capitulum

^h ¶ Quidquid.] Argu. Papam seruaturum quod legatus statuit: & idem honor ei exhibendus est sicut a papa 93. dist.

Legatus an virtute generalis mandati dispensare possit.

1 propter quod non indicit purgatio, ut patet in eo, quod legitur & not. 33. dist. habuiss.

dist. c. ult. & ff. de offi. prefec. p. r. l. unica. in fi. ibi, cre-
didit enim princeps eos, qui ob singularem industriam
explorata eorum fide, & gratia ad huius officij magni-
tudinem, &c. Item est hic argu. q. generali mandato di-
spensatio delegatur. arg. cōtra extra de offi. del. q. trans-

lationem. cum. n. di-
spensatio hēat se in-
stāt restitutionis in
integrū, & restitutio
in integrū nō delega-
tur per generale mā-
datum, vt ff. de mi. il-
lud. ergo nec dispēsa-
tio. lo. Ego dico, q.
legatus Dñi Papæ ge-
neralis oīa pōt, nisi
eā sola quę Romano
Pōtifici sūt reserua-
ta. extra de sent. exc.
nuper de offi. leg. q.
translationem. B.

M Andastis. **CA**
SVS. Papa ac-
cusabatur a quodam
Basso: cuius auctori-
tate Valentinianus
Imp. synodum con-
gregauit, in qua spō-
te se purgauit, non
dās formam ceteris
successorib. suis sic
se purgandi, si nolue-
rint, & quia quidam
epi quærebant quali-
ter hoc negotiū pro-
cessisset, Papa rescri-
bit eis narrando fa-
ctum.

a ¶ Mandastis. **Man-**
dat hic minor mino-
ri. nam precariū ver-
bū est, mando, vt C.
cō. deleg. l. 2. in prin.
sic 1. q. 1. filium.

b ¶ Auctoritate. **96.**
d. vbi nam.

c ¶ Potuissēm. **Quia**
Papa a nullo pōt iu-
dicari, vt 9. q. 3. alio-
rū. nec etiam ab vni-
uersali cōcilio, vt 17.
dist. 5. hoc etiam, ff.
de leg. princeps. præ-
terquam in hæresi,
40. d. si Papa.

d ¶ Formam. **14. q.**
5. dixit. Ioan.

S Vper causa. **CA-**
SVS. Guilandus
presbyter infamatus
fuit de morte episco-
pi sui, & propter hoc
fuit officio, & be-
neficio spoliatus:

committit negotium Dominus Papa hoc modo, vt si
accusatores defuerint, restituantur ei omnia ablata, præ-
stita tamen purgatione.

e ¶ Causa. **Forte** hic non intentabatur possessorium 1,
aliās non obstat crimen petenti restitutionem, vt extra
de resti. spol. in literis, &c. item cum quis. nam alij di-
cunt, cum spoliator obijcit exceptionem, quam vult sta-
tim probare, prius est audiendus. quam ille restituatur.
arg. 3. 1. q. 2. Lotharius. in Auth. de test. § si vero q. 5. coll.
7. & arg. extra de testi. veniens 2. sed hoc non concedo,
vt extra de resti. spol. l. literas, in fi.

1 Sub. & re-
stitutio non
datur, nisi pe-
tenti.

f ¶ Beneficia. **Iste** bñficio, & officio fuit priuatus: qui
grauiter erat infamatus. extra de purga. cano. inter. Et
fructus medij tps recuperat. ff. de re mil. l. pen. Si vero
iste iuste esset depositus, nō recipiet fructus 2. medij tē-
poris restitutus, nisi hoc exprimeret in sententia, vt C.

de

Spoliatus
stitutus: a
recipiat fr-
ctus medij
poris.
2. Io. Gar-
l. Gallus.
& qd si te-
rum. de l. 2.
posth.

¶ Qualiter Sixtus semetipsum purgauit. Cap. X.

M Andastis^a, vt scriberem vobis, qualiter instans iur-
gium contra me suscitatum sit, vel a quo, vt vestro
adviniculo pelleretur, & causa mea firmaretur. Scitote
me criminari a quodam Basso, & iniuste persequi. Quod
audiens Valentinianus Augustus nostra auctoritate^b sy-
nodum congregari iussit. [Et facto concilio cum magna
examinatione satisfaciens omnibus, (licet euadere satis
aliter potuissēm^c) suspicionem tamen fugiens, corā om-
nibus me purgaui; me. s. a suspicionem, & amulationem libe-
rans; sed non alijs, qui noluerint, aut sponte hoc non ele-
gerint, faciendo[†] formam^d, exemplumque dans.

Nic. epist. 7. ad Mi-
chaelem.

Item Alexander Raynaldo Cusano episcopo.

¶ De causa Guillandi presbyteri. Cap. XI.

S Vper causa^e Guillandi presbyteri tui de morte episco-
pi sui, prædecessoris tui infamati, in medium consului
mus; itaq; circumstantium fratrum vnanimi assensu suę di-
lectioni rescribimus, præfatum Guilandum presbyterū
ante te præsentandum; vbi si certi accusatores defuerint,
tunc dictante iustitia sine omni controuersia presbyter,
quæcunque ob hoc iniuste amisit, ac sacerdotium acci-
piat, & integra beneficia^f.

† al. faciendi.

Pann. l. 5. c. 7.

Iuo p. 10. c. 15. & in
epi. ad Vildebertū
Cenomanensem.

a ¶ Beneficia. **In epistola** hoc loco sequitur vers. Purgationē,
supra ead. c. Mennam, vt ibi notatum est.

Item ex concilio Agathensi.

¶ De purgatione clericorum, si conuinci non po- tuerint. Cap. XII.

S Ilegitimi accusatores crimina β sacerdotis probare
non potuerint^g, & ipse negauerit; tunc ipse cum se-
ptem socijs sui[†] ordinis (si valet^h) a crimine semetipsum
expurget. Diaconus vero, si eodem crimine accusatus fue-
rit, cum tribus semetipsum excuset.

ext. de pur. can. ca. si
quis presbyter.
Burr. l. 2. c. 181.
Iuo p. 6. c. 226.
Pann. l. 5. c. 1.

† al. sui
eiusdem or-
dinis.

β ¶ Crimina. **Apud ceteros collectores legitur:** si autem accu-
satores legitimi non fuerint, qui eius crimina manifestis in-
dicijs probare contenderint, & ipse, &c.

Item ex concilio Ilerdensi.

¶ De eodem. Cap. XIII.

P Resbyter

Burr. l. 2. c. 184.
Iuo p. 6. c. 229.
Pann. l. 5. c. 2.

de re mili. cum allegatis. lib. 12. l. 10. de Fant.

S I legitimi. **CASVS.** Si accusatores crimen sacerdotes
non probauerint, si remanserit infamatus, cum septē
sacerdotibus se expurget.

g ¶ Potuerint. **C. de re. cre. l. in bonæ fidei.**

h ¶ Si valet. **Quia** si non valet, deponitur 3 extra de
simon. de hoc. Vel forte sunt inimici sui extra de purg.
cano. cum in iuuentute. immo cum foemina. potest se
purgare. 18. q. 2. in decim. 10.

P Resbyter. **CASVS.** Si sacerdos fuerit coram suo epō
de crimine infamatus, quod probare nō potest per
testes,

3 De hoc su-
ea. q. 1. in pu-
mis in 3.

testes, suspendi debet donec cum septima manu sui ordinis se expurget, & postea suum officium exequatur. a ¶ Hebe.] Idem est si ab episcopo, vel a sacerdotibus, ut inf. ea omnib. in fi. sup. d. 28. consulendum contra. b ¶ Suspendatur.] Forte secundum distinctionem, ext.

de
† al. suspendatur ab officio presbyter usque

si a plebe^a sibi commissa, mala opinione infamatus fuerit, & episcopus legitimis testibus approbare non potuerit; suspendatur t^b usque ad dignam satisfactionem; ne populus fidelium in eo scandalum patiat. Digna verò satisfactio est (sicut a maiorib. constitutum & esse docetur) quando siue secundum canones, siue ad arbitrium^c episcopi septem sibi collegas adiungit, & iurat in sacrosancto β Euangelio coram posito, quod crimen sibi illatum non perpetravit. Et hac satisfactione purgatus, secure deinceps suum exequatur officium.

α ¶ Sicut a maioribus constitutum.] Hoc loco sicut & paulo inferius, plura sunt verba apud ceteros collectores.

β ¶ Sacrosancto.] Apud eosdem legitur, in sacro coram posito Euangelio, quo facit c. testimonium in vers. nemo clericum, infra 11. q. 1.

[Item Silvester Papa.]

¶ De eodem. PALEA. Cap. XIII.

Accusatum simoniacum necesse habuimus summo opere per scripturam prohibere, ne Missarum solennia celebrare debuisset, donec quid esset verius, potuissimus cognoscere.

¶ Citatur hic ex Silvestro; fere idem est in decretal. tit. de simon. cap. accusatum. & ibi tribuitur Deodato Pontifici. Sed in nullis horum duorum Pontificum scriptis, que extant, tale aliquid est inuentum. In regesto B. Gregorij lib. 5. epist. 3. Maximo presumptori Ecclesia Solonitana hac leguntur. Peruenit itaque ad nos, quod per simoniacam hæresim fuerit ordinatus. Sed & alia de re multa hic dicta sunt, de quibus vnum quam maxime fuerit, propter quod necesse habuimus te summo opere per scripta nostra prohibere, ne Missarum solennia celebrare debuisses, donec quid esset vere potuissimus addiscere. Et ex hac epistola uideri potest accepta hac palea; & c. accusatum, & c. quoties extra de simo. Nam initium ipsius epistola est, Quoties contra, & c.

[Item in concilio Triburiensi]

PALEA. Cap. XV.

Nobilis homo, vel ingenuus, si in synodo accusat, & negauerit, si eum constiterit fidelē esse, cum duodecim ingenuis se expurget, si antea deprehensus fuerit in

ext. de pur. can. c. 1.
Bure. l. 6. c. 19.

de pur. can. c. 2 sup. 33. d. c. ult. contra dic, quod ibi fuit exilis infamia.

b ¶ Suspendatur.] 1. hoc est verum secundum distinctionem si fuerit notorium, vel manifestum, vel famosum. extra de cohab. cler. vestra, & c. si. & tunc refert si fuerit famosum sine scandalo, vel cum scandalo. ext. de cohab. cler. tua contra. 28. d. consulendum. Sol ibi non imminet scandalum, hic sic, puta ex eius celebratione. ext. de cohab. cle. tua. 7. 28. q. 1. ita tūc. & 3. q. 2. audiuius, aliter obtinet. su. ea. q. 1. c. 2. Sed nunquid a beneficio suspenditur? Videtur q non: quia pœna sunt emollienda, & quia crescente contumacia crescere debet & pœna, ut

Decret. Grat pars 1 l.

d. 74. Honoratus. Sed contra vñ, quia hæc duo sunt connexa. 81. d. si quis sacerdotum. & 32. d. præter hoc. Sed dic, q non est priuandus beneficio: nisi sñ ordinem iuris. extra de iud. c. 1. nisi forte pp scandalū. sup. ea. sup causa. & cum magna laborat infamia, ut ext. de purg. ca non. inter.

b ¶ Suspendat.] Hic colligitur, q infamatus statim debet suspendi usq. ad dignā satisfactionē. ar. inf. 3 q. 2. quia ea. ext. de pur. ca. inter. & ext. ea d. ex tuarum. Sed contra. su. ea. q. 1. nomē 2. & ext. de acc. qualiter, & qñ. ext. de pur. can. c. 2. & vl. In his habes, quod prius inquirendum est de crimine, quā priuatur officio ille qui est infamatus, & ar. 3. q. 2. audiuius. Notandū ergo, q cū clericus aliquis corā iudice suo est infamatus, præfiget 3, ep̄s certū tps volētib. ac culare ext. de claud. despon. c. ult. & si acculatores apparuerint, canonice audiētur. inf. e. oib. nobis. 15 q. 5. c. 1. extra de pur. can. c. ex tuarū. Si verò accusator nō apparet, & mala fama crebrescit, tūc ep̄s vocatis ecclesie seniorib. pcedat ad inquisitionem. ext. de acc. qualiter. 86. d. si qd verò. & ipse met ep̄s inducet cōtra eū testes, si alius non apparet. 11. q. 3. præcipue in fi. extra de acc. cū oporteat. su. ea. presbyter. & li te non cont. hoc facere pōt, ut ext. ut li. nō cont. qm frequēter. & si fuerit cōuictus, canonice puniatur Si autē non conuincitur, & adhuc mala fama p̄durat admoneat ipsū primo seorsum, postea coram testib. ut se corrigat: q si non

Beneficioq;
prius non
dēt nisi sñ
ordinē iuris

2 al. notum.

Infamatus
super crimi-
ne nō est sta-
tim suspen-
dendus.
3 Præfiget,
Bart. Cēpol.
cap. 49.

fecerit, tunc demum suspendat eum usque ad dignā satisfactionem, extra de pur. can. c. 2. in quo casu intelligo quod hic dicitur nunquam enim a principio suspendat eū nisi enormitas delicti, vel scandalī hoc exposcat. extra ea. inter. & hæc est digna satisfactio, ut purget se ad iuncto sibi legitimo numero, vel ad arbitrium sui ep̄i, ut hic, eo. inf. ea. omnibus, & extra ea. ex tuarum, & eo. deficiente in purgatione puniatur; & puniat eum tanquam conuictum, vel confessum. ext. de acc. cum p. ext. de sim. insinuat. & de pur. can. cum p. & ibi de hoc c. ¶ Arbitrium.] Hic not. compurgatores arbitrio ep̄i sumendos.

Qq

Si

¶ Hoc obti-
net qñ scan-
dalu immi-
net ex eius
celebratio-
ne, ut hic
dicitur.

Si mala.] CASVS. Idem dicitur in hoc c. quod in prece dentibus, eo addito qd copurgatores debent esse tales, de quibus non sit suspicio. a. [Se nolle.] Bonæ opinionis, & qui vitæ eius nouerint & mores, vt extra ead. ca. cum dilectus. sed non fiet rigide examinatio testium. extra ead. cap. conitiuus. immo frater potest purgare fratrem. extra de præsumpt. c. literas. lo.

IN

furto, aut periurio, aut falso testimonio ad iuramentum non admittatur, sed (sicut qui ingenuus non est) feruenti aqua, vel candenti ferro se expurget.

¶ Burchardus etiam citat ex concilio Triburiensi, c. 10. & in Triburiensi illo, quod extat impressum, habentur nonnulla ad hanc rem facientia.

Hinc Hincmarus Rhemorum episcopus.

¶ De eodem. Cap. XVI.

Si mala fama de presbytero exierit, & accusatores, ac testes legales defuerint, ne, contra Apostolum, infirmorum corda de mala fama presbyteri percutiantur, & ne vituperetur ministerium nostrum, ne ve securiores presbyteri existentes licentius in peccatum prolabantur, secundum decreta & maiorum cum denominatis sibi vicinis presbyteris, quos scimus se nolle peierare, sacramento famam suam purget.

Iuo p. 6. c. 410.
† al. defecerint.
2. Cor. 6.

¶ In concilio Rhemensi Trosleiano 9. c. refertur synodus ab Hincmaro Rhemorum archiepiscopo habita, in qua habetur hoc caput.

¶ Secundum decreta.] In synodo legitur. secundum decretum Gregorij iunioris sit iusiurandum in medio, & habeat malæ famæ presbyter in sacramento purgationis suæ eum testem, quem habebit iudicem.

Item Innocentius Aquileiensi Patriarche, & Mantuano episcopo.

¶ De eodem. Cap. XVII.

Quoties frater noster Tridentinus episcopus in nostra præsentia de simonia sit impetitus, prudentiam vestram latere non credimus: cuius causa tandem in nostra præsentia ventilata producti sunt aduersus eum accusatores viua & voce, & scripto asserentes, qd ecclesiā S. Petri de Pado, presbytero Paulo dederit pro quatuor modiis frumenti & quos ab eiusdē ecclesiæ laicis acceperit. Verum quoniam nec accusatores, nec testes secundum formam canonum, & sanctorum Patrum statuta, in causa ipsa procedere potuerunt, cōi fratrum nostrorum concilio iudicamus, vt tertia manu sui ordinis, & quatuor abbatum, & religiosorum sacerdotum de supradicta simonia in vestra præsentia se debeat expurgare. Porro purgationis tenor erit huiusmodi. Idem episcopus super sancta Euangelia primum iurabit, qd pro ecclesiā S. Petri de Pado presbytero Pado danda, neq; ipse per se, neque per submissam personam, neque alius pro eo, se sciante, pretium receperit. Deinde vero purgatores super sancta Dei Euangelia iurabunt, qd sicut ipsi credunt, verum iurauit. Nos itaque causæ huius seriem committentes prudentiæ vestræ, mandamus vobis, vt congruo loco in vnum conuenire curetis, & ita causam ipsam iuxta præsentium tenorem præstante Domino restauretis: quatenus & omnis de cætero huius quæstionis scrupulus auferatur, & vtri que parti sua iustitia conferatur. Si quis verò de vobis, certa præpediente causa, interesse non poterit, vos, qui adesse poteritis, idem iudicium terminate. Quod si prædictus frater noster A. prædictam purgationem fecerit, vos ei auctoritate nostra prædictum officium & Tridentinam ecclesiam restituite. Hanc autem purgationem ante proximam purificationem B. Mariæ Virginis adimplere iubemus.

† al. vna.
† al. Palo.
† al. farina.

† al. quarta manu.

¶ Caput hoc extat in decret. tit. de purg. canon. & tribuitur Innocentio tertio. Sed visum est ibi esse mendum, vt 111. sit positum pro 11. Nam collector decretalium solet in Pontificibus hunc ordinem obseruare, vt eos qui antecesserunt prius citet. Ita, cum ibi hoc caput habeatur ante aliquot canones Alexandri, ac Lucij tertij, qui præcesserunt Innocentium iij. non videtur huic posse tribui; quanquam habeatur et iam eidē adscriptum inter opera ipsius post sermones, & in concilijs, quæ in quatuor tomos sunt diuisa, tomo 3. A plerisque autem manuscriptis Gratiani codicibus, etiam ijs in quibus palea esse solent, totum istud caput abest. A versiculo autem. Nos itaque. usque ad finem abest ab omnibus.

IN PRÆMISSIS. Hoc allegando dicit Gratianus propter duo cap. scilicet Sixti & Leonis.

a ¶ Se purgare] Falsum dicit allegando.

ADDITION. Dicitur in inf. ca. c. ult.

b ¶ Sixti Papæ.] Sup. ca. mandatis. lo.

c ¶ Et

In præmissis auctoritatibus subintelligitur, si reus se purgare voluerit, ut sacri canones modum non necessitatem purgandi accusato imponant: sicut apparet ex fine capituli Sixti Papæ, & auctoritate Leonis, qui data purgatione ait de se ipso.

¶ De Leone qualiter se purgavit. **Cap. XVIII.**

Auditum est, fratres charissimi, qualiter mali homines in me graviora crimina continuerunt. Quamobrem ego Leo Pontifex sanctæ Romanæ ecclesiæ purifico me in conspectu vestro coram Deo, & angelis eius: quia istas criminosas, & sceleratas res, quas illi mihi obijciunt, nec perpetravi, nec perpetrari iussi. ^d Hoc autem faciens non legem præscribo cæteris, quia id facere cogantur ^e.

¶ *Caput hoc est Leonis tertij. Tota vero historia falsa accusationis & purgationis ipsius refertur in vetustis Pontificalibus, ex quibus magnam partem accepit S. Antoninus p. 2. hist. tit. 14. c. 1. §. de qua etiam re meminit Marianus Scotus, & Aymonius lib. 4. 90. Apud Burchardum & Iuonem plenius est hoc caput, atque hac visa sunt notatu digna. Quamobrem ego Leo Pontifex S. R. E. à nemine iudicatus, neque coactus, sed spontanea mea voluntate, purifico me in conspectu vestro coram Deo, & Angelis eius, qui conscientiam meam novit, & beato Petro principe Apostolorum, in conspectu constitutus, quia istas criminosas, sceleratas res, quas illi mihi obijciunt nec perpetravi, nec perpetrari iussi. Testis est mihi Deus, in cuius iudicium venturi sumus, & in cuius conspectu constitutus. Et hoc propter suspensiones malas tollendas mea spontanea voluntate facio, non quasi in canonibus inuentum sit, aut quasi ego hanc consuetudinem, aut decretum in sancta ecclesia successoribus meis, nec non & fratribus, & coepiscopis nostris imponam: sed ut melius à vobis abscindatis rebelles cogitationes.*

Ecce qualiter summus Pontifex semetipsum purgat, nec tamen cæteris necessitatem purgandi præscribit. Unde datur intelligi, quod satisfactio purgationis in voluntate consistit accusati, non in arbitrio iudicis. Sed cum in Ilerdensi concilio presbyter iubeatur suspendi usque ad dignam satisfactionem, cum etiam decreto Leonis in arbitrio ponatur episcopi, quod a manu sacerdos purgare se debeat, patet quod ad purgationem cogendus est, nec in sua voluntate, sed in arbitrio iudicis consistit.

Unde Leo Papa scribens ad Carolum Regem ait.

¶ Qualiter sacerdotes se purgare debeant.

Cap. XIX.

Omibus vobis visu

minibus infamatus se coram multis purgavit, non statuendo ius ut successores sui ad hoc cogantur.

d ¶ Iussi.] Nec consilium dedi, nec defensionem præstiti, nec scientie me factum est, ut extra de purg. cano. quoniam. 50. dist. in. si quis viduam, adduxit quidam, nec

volui i, vlt. i. q. 4.

quia præsulatus, quod valde durum videtur.

Sed nunquid hic iurabo, quia cum scivi

prohibere potui, &

non prohibui, & hoc

quod non habeam ratum

quod factum est, cum

etiam in maleficijs

ratihabitio manda-

to æquiparetur. ff. de

vi. & vi. arm. l. 3. §. cum

procur. & extra de

restit. spol. cum ad se

dem in si. sup. ca. q. 1.

notum in si.

e ¶ Cogantur.] Quia

ab æmulis hæc infamia

processerat. Vel

dic, cæteris Aposto-

licis,

ECCE CASVS. In-

fert ex supradictis

duob. ca. quod purgatio

voluntaria est, & non

necessaria. Sed sta-

tim dicit contrarium

per alia c. & ad hoc

inducit seq. cap.

f ¶ Necessitatem.]

extra de elec. inno-

tuit.

g ¶ Datur,] Allegan-

do dicit.

h ¶ In decreto.] Leo-

nis inf. cap. prox. &

seq. Ioan

¶ Omnibus vobis]

CASVS. Leo ter-

tius interrogatus fu-

it à Carolo Rege, &

suis subditis, quali-

ter sit procedendum,

si crimen sacerdoti

obijciatur. Et respondet

Leo, & dicit, quod

ista quaestio fuit sæ-

pius ventilata à tem-

poribus multis. non-

dum tamen fuit ad ple-

num definita. verum

tamen post reclama-

tiones multas habito

cōsilio multorum

episcoporum, & alio-

rum prælatorum, &

sacerdotum, & alio-

rum multorum sta-

tuit & definiuit, quod si

legitimus appaue-

rit accusator, & pro-

bauerit crimen, pu-

niatur accusatus: &

si non probauerit, pu-

niatur accusator de

calumnia, tamen si

sacerdos accusatus

remanferit infamatus, indi-

catur ei purgatio cum iij. v.

vel vij. manu sacerdotum, vel cum pluribus se expur-

Bare. l. i. c. 198.

Iuo p. 5. c. 313.

Pann. l. 5. c. 4.

sup. ead. presbyter si
à plebe c. sequenti.

Capit. l. 5. c. 34.

Iuo p. 6. c. 419.

Pan. n. l. 5. c. 3.

Ac ¶ Et Leonis] Hoc est in seq. c. 10.

Vditum.] **CASVS.** Leo Papa de quibusdam cri-

remanferit infamatus, indi-

catur ei purgatio cum iij. v.

vel vij. manu sacerdotum, vel cum pluribus se expur-

get,

Purgans se,
quid debet
asserere.

i Dicit Io.
de Fan. hoc
non credo
cum concie
tiam suam
non tenea-
tur qd purga
re, nisi ubi in
uenitur ex-
psum, ut in
casu illius
legis. C. de
his qui ad
eccl. confu.
psenti. cum
si. Arc.

get, si episcopo videbitur: quales aut testes in accusationibus recipiantur, est in canonibus definitum.

a ¶ Auditum.] Aliquid ergo scitur auditu. 22. quæst. 3. hoc videtur.

b ¶ In canonibus.] Inf. eo. q. 7. testes. & c. ipsi.

1 Glossa est si c. ¶ Aut.] Pro & 1. mi. in auth. Non enim sufficit, qd sed nouo iu soli ep̄o sit suspectus. re C. de epi. arg. contra, extra de & cle. in l. 3. offi. iud. or. ex parte. C. de obse. & 30 dist. cap. ult. & pat p̄tan. sic 2 non obit. 6. q. 2.

2 Illud sic placuit. credo tamen respicit qd si est accusatus, & p̄m. gl. non episcopo est suspectus. quod potest eū contra p̄cedentia. cogere ad purgationem, secus si non est

3 Alias, fm leges. Accusator caluniosus cogitur se purgare.

Lau. 3. per illud 6. quæst. 2 placuit. imo inuenio qd propter calumniosam accusationem cogitur quis se purgare, vt extra de accus. veniens. & argum. ff. ne quis eum qui inius voc. est. l. penult. §. 1. d. ¶ Confacerdotibus.] vel etiam abbatibus. extra eod. cum in iuventute.

c ¶ Bonis.] 11. q. 3. in cunctis hic patet quomodo intelligatur illud verbum, a plebe. sup. ea. presbyter. qd erant boni & iusti, immo non admittuntur; licet sint boni: si tamen leues fuerint. Nam leues sunt qui ex facili credunt quæ probari non possunt.

11. q. 3. in cunctis. & est expressum extra eo. cum in iuventute. alias solus, qui esset bonus, sufficeret. ext. de adult. significasti. Ioan.

IVRA-

aut auditu^a notum esse non dubitamus, quod sapissime, suadente antiquo hoste, sacerdotibus crimina diuersa obijciantur. Sed qualiter[†] ex his ab his rationabilis examinatio, & satisfactio fiat, licet tempore bonæ memoriæ Domini genitoris vestri[†] Pipini, siue priscis temporibus à sanctis patribus, & reliquis bonæ deuotionis hominibus sapissime ventilatum fuerit, nos tamen pleniter, & ad liquidum definitum reperire minime quiuimus. Nostreis quippe temporibus id ipsum, à sanctis episcopis, & reliquis sacerdotibus, & cæteris ecclesiasticæ dignitatis ministris vestris[†] in regnis, seu in alijs Deo degentibus, nobisq; vnà cum eis agentibus sapissimè propter multas, & nimias reclamaciones, quæ ex hoc ad nos ex diuersis partibus venerunt, ventilatum est. Sed qualiter consultu Domini & patris nostri Leonis Apostolici, cæterorumque Romanæ ecclesiæ episcoporum, & reliquorum sacerdotum, siue orientalium, & græcorum patriarcharum, & multorum sanctorum episcoporum, & sacerdotum, nec non & nostrorum^a episcoporum, omniumque cæterorum sacerdotum, ac leuitarum auctoritate, & consensu, atque reliquorum fidelium, & cunctorum consiliariorum nostrorum consultu definitum est, vos[†] omnes vtriusque ordinis ministros scire volumus. Statutum est namque ratione, & necessitate, ac auctoritate prædicta consultu omnium, vt quotiescumque cuiquam sacerdoti crimen imponitur, si ipse accusator talis fuerit, vt recipi debeat (quia quales ad accusationem sacerdotum admitti debeant in canonibus^b pleniter expressum est) si autem, vt dictum est, ille accusator, qui canonicè est recipiendus, eum cum legitimo numero verorum & bonorum testium approbare in conspectu episcoporum poterit; tunc canonicè diiudicetur: & si culpabilis inuentus fuerit, canonicè damnetur. Si vero eū suprascripto prætextu approbare ipse accusator minime poterit, & hoc canonicè definiatur. Ipse ergo sacerdos, si suspiciosus, aut^c incredibilis suo episcopo[†], aut reliquis suis confacerdotibus^d, siue bonis^e & iustis de suo populo, vel de sua plebe hominibus fuerit; ne in crimine, aut in prædicta suspicione remaneat, cum tribus, aut quinque, vel septem bonis, ac vicinis sacerdotibus, exemplo Leonis Papæ, (qui duodecim β episcopos in sua purgatione habuit) vel eo amplius, si suo episcopo visum fuerit, aut necesse propter tumultum populi inesse prospexerit, & cum alijs bonis & iustis hominibus se sacramento coram populo super quatuor Euangelia dato purgatum ecclesiæ reddat. Si quis autem scire desiderat,

quales testes ad accusationem sacerdotum recipi debeant, & quidquid[†] de accusatione faciendum sit, pleniter in canonibus reperire poterit.

¶ Apud collectores caput hoc ita refertur, quasi acceptum sit ex aliqua decretali epistola Leonis ad Carolum. Verum ex lib. quinto capitularium, (ubi hoc ipsum est caput 34.) atque ex ipsa etiam orationis forma satis constat editum fuisse hoc capitulare nomine Caroli Magni, ipso Leone tercio consulto, & cum consilio multorum episcoporum. Quod tamen pius princeps, quia sibi iurisdictionem in presbyteros arrogasse videbatur, libro septimo capitularium, cap. 281. emendauit, ita scribens, Omnibus vobis, tam præsentibus, quam futuris scire cupimus, quia de consultu sedis Aposto-

† al. quoniam] qualiter. † al. nostri.] c.

† al. nostri.] c.

† volis omnibus] cap.

† Con-
text in
cri legi-
de ordin
extraor-
eo. &
Cicero
p̄.

† ab quid.

IVRAMENTO. Hæc est tertia pars quæstio. in qua
quæritur an parentes debent se purgare igne, vel aqua si
filios non oppressisse? Resp. quod non: & hoc probat per
c. seq. 10. de Fant.

CASVS. In §. isto dicitur, qd vulgaris probatio induci nō
debet

licæ, & omnium nostrorum episcoporum, ac reliquorum sa-
cerdotum, atque maxime cunctorum fidelium nostrorum
de criminorum purgatione sacerdotum causam tractau-
mus, eamque cum testibus (sicut in anteriori capitulari no-
stro continetur) fieri decreuimus: quoniam nesciebamus
eandem causam, a beato Gregorio Papa esse definitā. Nam
cum Vvormaciæ generalem conuentum habuissemus allata
est nobis a Riculfo Mogontiacensi metropolitano epistola
beati Gregorij Papæ, in qua inter cætera continebantur
hæc: [De presbytero verò, vel quolibet sacerdote a populo
accusato, si certi non fuerint testes, qui crimini illato ap-
probent veritatem, iusiurandum erit in medio, & illum te-
stem proferat de innocentia suæ puritate, cui nuda & aper-
ta sunt omnia: sicque maneat in proprio gradu.] Ista verò
omnia, quia vires nostras excedunt, in iudicio episcoporu
iuxta canonicam sanctionem definienda relinquimus, vt
hæc, quando orta fuerint, ita definire satagant, vt nec se-
cundum sæculum iustam reprehensionem, nec penes Do-
minum (quod absit) damnationem, sed æternæ beatitudi-
nis, ipso auxiliante, qui omnia infucata præstat, præmia
consequantur.

¶ [Nostrorum episcoporum.] In vulgatis legebatur, nostro-
rum Romanorum episcoporum, sed vox, Romanorum, abest
non modo a capitulari, sed etiam a vetustioribus Gratiani codi-
cibus, & ab Leone. Pannormia autem habet, nostrorum episco-
porum, omniumque Romanorum sacerdotum.

¶ [Qui duodecim.] Hæc vsque ad vers. habuit, sunt etiam
apud ceteros collectores, sed non in capitulari.

† al. Lamberto.

3 Iuramento vero, candentis ferri, vel feruentis aquæ
purgatio non est adiicienda.

Unde Stephanus quintus Humberto † episcopo Mo-
guntio.

¶ Candentis ferri, & feruentis aquæ iudicium in eccle-
sia fieri prohibetur. Cap. XX.

Iuo p. 10. c. 27.

C Onsulisti de infantibus, qui in vno lecto dormien-
tes cum parentibus mortui reperiuntur, vtrum ferro
candente, aut aqua feruente, seu alio quolibet examine pa-
rentes se purificare debeant, eos non oppressisse. Monen-
di sunt namque, & protestandi parentes, ne tam tenellos
se cū in vno lecto collocent: ne negligentia qualibet pro-
ueniente suffocentur, vel opprimantur: vnde ipsi homici-
dij² rei inueniantur. Nam ferri candentis, vel aquæ fer-
uentis examinatione cōfessionem extorqueri a quolibet
sacri non censent canones, & quod sanctorum Patrū do-
cumento sancitum non est, superstitiosa^b adinventione
non est præsumendum. Spontanea enim confessione, vel
testium approbatione publicata delicta, habito præ ocu-
lis Dei timore, commissa sunt regimini nostro iudicare.
Occulta verò, & incognita illi sunt relinquenda, qui solus
nouit corda filiorū hominum. Hi autem qui probantur,

Decr. Grat. Pars II.

debet. Et hoc probatur per sequens c.

C Onsulisti.] CASVS. Quidam paruulos filios suos
secum collocabant in lecto: quibus dormientib. si
lij eorum inuenti sunt mortui. Quærebatur vtrum iudi-
cio candentis ferri, vel aquæ feruentis se expurgare de-
berent filios nō op-

pressisse? tūdet Ste-
phanus, & dicit, qd ta-
lis examinatio non
approbatur in cano-
ne, sed monēdi sūt
parentes, vt filios
suos secum non ha-
beant in lecto: sed
cū occultum sit eos
filios oppressisse, pu-
niri non debent ni-
si de hoc conuincan-
tur, vel fuerint spon-
te confessi: & tūc pu-
niatur, qua sunt ho-
micide, cum homi-
cida dicatur etiam
qui conceptum in
vtero deleuerit per
abortum.

a ¶ Homicidij.] Qui
hominem occidit, si
aīum occidendi nō
habuit, nō tenetur l.
Cornelia de sicar. vt
ff. ad legē Gorne. de
sicar. l. 1. §. diuus. te-
net tñ lege Aquilia.
licet etiā nocere no-
luerit, dum tñ fuerit
in culpa, licet leuissi-
ma si ad le. A qui.
sed & si quēcunq;
§ 2. & l. in lege. qd
non est in lege Cor.
de sicar. ff. de sic in l.
culpa autem est, qd
a diligente potuerit
præuideri, & nō est
pūsum. ff. ad le. Aq.
l. si putator, tenetur
et quātum ad Deū,
vt hic, & 50. d. cleri-
co, & 34. quæst. 2. in
lectum. non tamen
punitur ratione ho-
mucidij, sed ratione
negligentiæ, vt 15. q.
1. inebriauerunt. mi-
nor etiam iniūgitur
pœna siue pœniten-
tia ab ecclesia pro
negligentiā, vt 50. d.
eos, & c. si quis volū-
tate. & 15. q. 1. si qd
non iratus.

b ¶ Superstitiosa.]
Vtili. n. & necessaria
1. licet, vt 33. q. 2.
quos Deus, de cōse.
d. 2. liquido. 28. q. 1.
sic enim. in prin. tit.
Et est. ar. aliquid in-
hibitū, eo qd nō est
cōcessum, 40. d. si Pa-
pa. & ff. de colle. illi.
l. 3. §. 1. arg. extra de
uo. & vo. redemp. ex
multa. Cōtra. ext. de
Qq 3 sent.

r Magistri
tñ aliquā ex
ponunt, qd
nō est expo-
sitū. 32. d. re-
latū. De quo
hī. 11. q. 1. §.
ex his. ex. de
posul. c. 1.

3. Reg. 8.

sent ex cō. nūper inf.
ea c. mon machiā. &
vbi canon. non exci-
pit, nec nos, vt su. di.
12. omnia. s. s. dist. si
euangelica. & 31. q. j.
q. si dormierit. C. de
hæred vel ast. ven. l.
vt. ff. de publ. ast. de
pretio. ff. de alcato. l.
1. s. quod autē. ff. de
ritu nup palam. in si.
ext. deci. ad deci. ad
audientiam. 22. q. 5.
hoc videtur arg. con-
tra, 27. q. 2. lex diui-
na. lo. Sol. omnia cō-

Concessa in
telliguntur
quæ prohibi-
ta non sunt.

cessa intelliguntur de
iure communi, nisi
prohibita in certis
casibus inueniantur,
vt innuit c. lex diui-
na, & ext. de senten.
excom. nuper. B. & ff.
de testib. l. quæ situm.
C. de testib. l. sanc-
imus.

a ¶ Per abortum.] Et
hoc si puerperū est
formatū, vt 32. q. 2.
Moytes. & c. qd vero.
Sed licet fm legem
Mosaicam non sit
homicidium tñ puni-
tur lege Cornelia de
sicar. ff. ad le. Cor. de
sicar. si mulierem &
etiam leg. Aquil. ff. ad
leg. Aquil. si seruus.
S. si mulierem tñ qui
opprimunt infantes,
puniuntur pœnitentia
trium annorum,
ex. de his qui fil. occ.

1 Adde ad hoc, & ad si.
gl. Ba. & in l.
1. in l. neca-
re. ff. de lib.
agno. & in l.
si qs. s. abor-
tiuus. ff. de
pœn.

HOC AUTEM.
Dicitur in hoc. s. q.
dubitari potest, vtru
purgatio ferri capde-
tis, & aquæ feruētis
sint tantum interdi-
cta, & in aliis con-
cessa. & merito dubi-
tatur, qd aliqua mu-
lier probat se virgi-
nem per verum iudi-
cium, idest, per aspe-
ctum corporis. Simi-
liter in veteri testa-
mento probatur vtru
mulier commiserit
adulterium per qual-
dam aquas amarissi-
mas, & statim respō-
det Gratianus in se-
quenti. s.

b ¶ Hoc autem.] Hic
s. legitur.

c ¶ Si vir.] 33. q. 1. c.
quod autem. lo.

vel confitentur talis reatus se noxios, tua eos castiget
moderatio; quia, si ille, quia conceptum in vtero per ab-
ortum^a deleuerit, homicida est; quāto magis, qui vnus
saltem diei puerulum peremerit, homicidam se esse ex-
cusare nequit?

Hec autem^b vtrum ad omnia genera purgationis, an
ad hæc duo tantum, quæ hæc prohibita esse videntur,
pertineat, non immerito dubitatur propter sacrificium
zelotypiæ; & illud Gregorij: [Si vir, qui frigida natu-
re esse dicitur, per verum iudicium probare potuerit]
vxorem suam nunquam se cognouisse, separetur ab ea.

33. q. 4. c. 1. & 1.

Cap. XXI.

IN libro namque Numerorum[†] legitur Dominum
præcepisse Moyse, vt loqueretur filiis Israel, & dice-
ret eis: [Vir, cuius vxor errauerit, maritumque conte-
mnens dormierit cum altero viro, & id maritus depre-
hendere nequiverit, sed latet adulterium, & testibus ar-
gui non potest, quia non est inuenta in stupro; si spiritus
zelotypiæ cōcitauerit virum contra vxorem suam, quæ
vel polluta est, vel falsa suspitione appetitur, adducet
eam ad sacerdotem, & offeret oblationem pro illa deci-
mam partem sati farinae hordeaceæ: non fundet super
eam oleum, nec imponet thus; quia sacrificium zeloty-
piæ est, & oblatio inuestigans adulterium; offeret igitur
eam sacerdos, & statuet coram Domino, assumetque
aquam sanctam in vase fictili, & pauxillum terræ de
panimento tabernaculi mittet in eam. Cumq; steterit
mulier in conspectu Domini, discooperiet caput eius, &
ponet super manus illius sacrificium recordationis, &
oblationem zelotypiæ: Ipse autem tenebit aquas ama-
rissimas, in quibus cum execratione maledicta conges-
sit, adiurabitque eam, & dicet: si non dormiuit vir alie-
nus tecum, & si non polluta es deserto mariti thoro: nō
nocbunt tibi aquæ istæ amarissimæ, in quas maledicta
congressi. Si autem declinasti a viro tuo, atque polluta
es, & concubuisti cum altero viro: his maledictionibus
subiacebis: det te Dominus in maledictionem, & exem-
plum cunctorum in populo suo: putrescere faciat tuum
femur, & tumens vterus tuus dirumpatur: ingrediatur
aquæ maledictæ in ventrē tuum, & vtero tumescēte pu-
trescat femur tuum. Et respōdebit mulier, amen, amen.
Scribetque sacerdos ista maledicta in libello, & dele-
bit ea aquis amarissimis, in quas maledicta conges-
sit, & dabit ei bibere: quas cum exhausserit, tollet sacerdos de
manu eius sacrificium zelotypiæ, & eleuabit illum co-
ram Domino, imponetque illud super altare: ita dunta-
xat, vt prius purgillum sacrificij tollat de eo quod offer-
tur, & incendat super altare, & sic potum det mulieri
aquis amarissimas, Quas cum biberit, si polluta est, &
contempto viro adulterij rea, pertransibunt eam aquæ
maledictionis, & inflato ventre computrescet femur,
erit mulier in maledictionem, & in exemplum omni po-
pulo. Maritus a vero absque culpa erit, & illa reci-
piet iniquitatem suam. Quod si polluta non fuerit, inno-
xia erit, & faciet liberos.]

† al. Numeri.
Num. 5.

SED QUALIBET. Hac est quarta pars quæstionis ;
in qua quæritur vitium monomachia, vel alia vulgaris

purgatio sit concessa? & videt quod non, & hoc probat per
duas auctoritates sanctorum patrum. lo. de Fant

4 Sed qualibet huiusmodi purgatio videtur esse inhibi-
ta, cum in præmissa auctoritate Stephani Papa dicitur
[spontanea confessione, &c.]

¶ Capiti huic in vulgaris erat præpositum nomen Palea: sed in
omnibus, quæ collata sunt manuscriptis habetur sine ullo nomine
palea, & quidem coniunctum cum præcedenti capite. Ac certe ver-
isimile, Sed qualibet, videtur indicare locum hunc Numero-
rum ab ipso Gratiano recitatum fuisse.

a ¶ Maritus vero.] Hac usque ad vers. quod si, sunt huc trans-
posita ex extremo eiusdem quinti capitis Numerorum.

Item ex decretis Nicolai Papa.

¶ In nouo testamento monomachia non reci-
pitur. Cap. XXII.

M Onomachiam a vero in lege nō assumimus t, quā
præceptam fuisse non reperimus: quia licet quosdā
in iure legerimus, sicut sanctum David, & Goliath sacra
prodit historia; nusquam tamen, ut pro lege teneatur, ali-
cubi diuina sanxit auctoritas: cum hoc, & huiusmodi se-
ctantes, Deum solummodo tentare b videantur.

¶ Epistola scripta Carolo Regi patruo Lotharii (ex qua caput
hoc est acceptum) extat Roma in codice sapē cuiusdam monasterij
Dominicanorum. In qua inter alia refertur, Lotharium, cum
scire vellet an Theuperga, siue Thiebergerga (ut vocat Rhegino),
ipsius uxor adulterium patrasset, voluisse duos homines monoma-
chiam committere: ita ut, si ille, qui partes Theuperge tueretur,
caderet: ipsa planē adulterij conuicta censeretur. Hocque valde
reprehendit Nicolaus, docens hanc non esse legitimam rationem
probandi crimina (quamuis in Longobardicis constitutionibus, &
in capitularibus habeatur) sed potius nihil aliud esse, quam Deū
tentare. Addit vero denegata fuisse à Lothario Theuperge iu-
stam purificationem, his verbis: sed de adulterio illa coram mihi
si nostri præsentia purgare se voluit; sed ipse non annuit.
Totam hanc historiam describit Rhegino lib. 2. Chronicorum.
Ex his vero ostenditur rubricam huius capitis apud Gratianū
nimis esse generalem, quippe cum Nicolaus hoc tantum velit
demonstrare, non esse viuendum monomachia ad purificationem.

5 Contra in concilio Vuormaciensi, 15.

¶ Si furta in monasterio fiunt, iudicio monachi se expur-
gent. Cap. XXIII.

S Acpe c contingit, ut in monasterijs furta perpetrētur,
& qui hæc committāt, ignorentur. Idcirco statuimus,
ut quādo ipsi fratres de talibus se expurgare debuerint t,
Missā ab abbate celebretur, vel ab aliquo, cui ipse abbas
præceperit, præsentibus fratribus: & sic expleta β Missā,
omnes communicent in hæc verba: Corpus Domini sit
mihi ad probationem hodie.

β ¶ Sic expleta.] In hoc capite addita sunt nonnulla, uerba ex
concilio, quæ à collectoribus uidebantur omitti. Sed hoc loco sa-
tis usum est, uarietatem indicare. Nam in concilio ipso esse legi-
tur, & sic in ultima Missæ celebratione, pro expurgatione

CASVS Dicit quod quæ-
libet talis purgatio
prohibetur, cum Ste-
phanus dicat, Con-
fessione &c.

M Onomachiam.]
CASVS. Singu-
lare certamen inter
duos prohibetur: quia
tales vñr Deū tenta-
re. nec est trahendum
ad consequentiā quod
fecit David cum Go-
liath. cum instinctu
spiritus sancti fuerit
factum.

a ¶ Monomachiam.]
Istos etiā lex Roma-
na condemnat, ut C.
de gladiato. l. vna. li.

11. Eucharistia ergo
non est danda talib.
cum peccent mortali-
ter. de cons. distin. non est dāda.

2. § sed si non. Dicit
quidam, quod * defen-
dens potest sumere; quia
cuiuslibet licitum est
defendere se. Sed iste
peccat, quoniam
omissa legi-
tima se de-
fendendi rō-
ne ad pro-
hibitam se-
cōferit. Cōc.
Tri. ses. 25. c. 19.

110 14 q. 5. dixit. 22.
q. 2 si quis per vetus. 11.
de consec. dist. 2. liq. do.
ext. de elec. licet. C.
de senten. & interlo-
cu. cm. iud. nemo.
b ¶ Tentare.] 23. q. 8.
si nulla virget. & 22.
q. 2 quæritur cur.

CONTRA IN
CONCILIO Hic al-
legat in contrarium
eius quod præmittitur,
& intendit probare
per quatuor ca. se quod
vulgaris purgatio
possit fieri, & potest
dici, quod hic incipit
quinta pars. Archid.

S Acpe contingit.]
CASVS. Per ista
quatuor cap. probat
Gratianus posse ad-
huc fieri purificationē
vulgarem. Dicit hic,
quod si factū sit in mona-
sterio, abbas dēt Mis-
sam celebrare: & in fi-
ne corpus Christi
singulis dare, dicens:
Corpus Domini Iesu
Christi sit tibi hodie
ad probationem.

c ¶ Sapē.] Huic c. est
¶ 4 dero-

† in legem
assumi nuf-
quam præ-
ceptum re-
perimus]
orig.

Burc. l. 9. c. 51.
luc. p. 8. c. 187.

1. Reg. 17.

Burc. l. 1. c. 66.

† al. debeant.

derogatum 7; qui suspectis non est danda Eucharistia, vt inf. de consec. dist. 2. tribus. extra de purg. can. cum dilectis.

Interrogatum.] CASVS. Si duo adulterium commiserunt, scilicet masculus & femina, & vnus confite-

tur, & alter negat; confitenti poenitentia imponatur: negas vero probabili iudicio se expurget, id est, candenti ferro, vel aqua feruenti. Et ita facit ad propositum Gra.

a ¶ Inculpati.] Idest, infamati. Non enim possunt duo accusari simul de crimine C. de adulter. reos, simile ff. de inof. testa nā & si. §. filius.

b ¶ Profitetur.] Notandum 2. qd victoria vnus prodest alteri: sed condemnatio nō nocet. ff. de adul. denunciaste. extra de adul. significasti. ff. de inof. testa. posthumus. §. si qs ex his. ff. si serui vēdi. loci. §. cōpedit item arg. quod cōfessio vnus non nocet alteri. 15. quæst. 3. nemini. Argu. contra, 59. dist. ordinatos. & 81. dist. tantis. Et est verum, quod non nocet alij quantum ad cōdemnationem: nocet tamen quantum ad presumptionem, vt ext. de adul. significasti, & c. 3.

Statuit.] CASVS. Si duo p adulterio accusantur, & negauerint ambo: si vnus de voluntate alterius alterum purgat, si in probatione vulgari ceciderit, ambo puniantur.

c ¶ Duo.] Argu. contra. C. de adul. reos. Sed dic qd nō agitur hic criminaliter, sed ad poenitentiam, vel ad thori separationem 4.

d ¶ Alter illorum.] vel vt procurator 5. 63. di. tibi Domino. Sed si directe ageretur, cū sit cā criminalis, non posset vnus alterū constituere procuratorem, vt 3. q. 2. absens. Nisi velis dicere, quod in causa criminali vnus socius auditur & pro se, & pro alijs, vt est arg. 3. q. 6. hæc quippe. & extra de dolo & contum. cum dilecti. in princ. 6.

Sepiscopo.] CASVS. Si episcopo vel presbytero crimina imponatur, pro singulis Missam celebret, & pro singulis se innocentem reddat. sed ista capitula sunt abrogata: prout. faciunt ad propositum Gratiani.

e ¶ Quinquennio.] Hodie deponitur q in purgatione deficiat, ut ex tra de si mon. de hoc, vbi habes quid fieri

debeat cum volens purgare se, nequit.

ILLVD VERO. Dictum est supra in c. omnibus. cap presbyter quod clerici compellantur ad purgationem: sed illa duo c. mandasti. & auditum. contradicunt ei: ideo magister hoc determinat.

Quod

sua corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi percipiant, quatenus ita inde innocentes se ostendant.

Item in Salegustadiensi concilio, c. 7.

¶ Quicumque de adulterio accusatur, probabili iudicio se expurget. Cap. XXIII.

Interrogatum est, si duo de adulterio inculpati^a fuerint, & vnus profiteatur^b, & alter negat; quid inde agendum sit. Decretum est à sancto concilio, vt ille, qui negauerit. probabili se iudicio expurget, & qui confessus fuerit, dignam poenitentiam agat.

Item in eodem, c. 14.

¶ Cum plures de adulterio accusantur, & vnus ceteros purgare voluerit, omnes rei habeantur, si ipse in iudicio ceciderit. Cap. XXV.

Statuit quoque sancta synodus; vt si duo^c de adulterio accusati fuerint, & ambo negauerint, & orant sibi concedit, vt alter illorum^d vtrosque diuino purget iudicio; si vnus in hoc ceciderit^e, ambo rei habeantur.

Item in concilio Vnormaciensi, c. 10.

¶ Pro singulis Missa celebretur, qui de aliquo crimine accusantur. Cap. XXVI.

Sepiscopo, aut presbytero causa criminalis, hoc est homicidium, adulterium, furtum, & maleficium imputatum fuerit; pro singulis Missam celebrare^a debet, & communicare, & de singulis sibi imputatis innocentem se ostendere^f. Quod si non fecerit, quinquennio^g à liminibus ecclesiæ extraneus habeatur.

^a ¶ Celebrare.] In concilio, & apud Burchardum, & Iuonem sequitur: & secretam publice dicere.

Illud vero, quod Sixtus & Leo in fine sue purgationis addiderunt: ex eorum exemplo intelligendum est: exemplo enim sue satisfactionis noluerunt ceteris prescribere legem purgandi.

QVÆSTIO IIII.

*Q*uod vero quarto loco quærebatur, an duorum testimonio episcopus sit condemnandus, multorum auctoritate probatur. Sicut enim in Euangelio Ioannis legitur, ait

Io. 8.

Quod vero.] Hæc quæstio diuiditur in duas partes: in quarum prima quæritur, an ad condemnationem alicuius sufficiant duo legitimi testes, & respondetur q sic. Secunda ibi, [Ex præmissis.] Ioan. de Fant.

CASVS. In hac quarta quæstione quæritur, an duo testes sufficiant ad condemnationem episcopi. Et probat Gratianus q sic auctoritate Domini, & duabus auctoritatibus Pauli.

f ¶ Duorum.] Sæper duo sufficiunt. 4. q. 3. §. item in criminali, verfic. vbi numerus, nisi in calibus spiritualib.

Sed in

Burc. in fine operis. luo. p. 15. c. 173.

Burch. ibidem. luo. p. 15. c. 180.

† al. deciderit.

Burc. l. 2 c. 299. luo. p. 6. c. 272.

† al. reddere.

Testis qñ
vnu iudi-
cit: qñque
plures duo-
bus requi-
runtur.

Sed in isto casu unus sufficit, vt extra de testib. cog per-
uenit. & ubi nulli sit præiudicium de contec. dist. 4 pla-
cuit de infantibus, & in causa denunciationis, extra de
testib. in omni. & in alio casu: extra de procur. ex insi-
nuatione, & vbi agitur ad impediendum matrimoniū.
extra

Deuter. 7.

2. Cor. 13.

Hib 10.

† Et cap. 1. s.
c. 140.

† al. lapidabatur.

Burc. li. 2. c. 202.

luc p. 6. c. 276.

Pann lib. 4. c. 97.

† al. macula for-
micationis.

In epilogo concilij
Romani, c. 3.

alin

Matth. 10.

† Luc. 7.

† abest ab

orig.

† al. lxxij.

† al. xxxvi testib.

In c. Hadri. ni. c. 72.

In concil. Mogant.

2. c. 12.

Cap. 1. c. 139.

Pan. lib. 4. c. 91.

Poly. li. 5. tit. 1.

Deus dedit p. 3.

*Christus ad Iudeos: [In lege uestra scriptum est, quoniā
duorum hominum testimonium verum est.] Hinc con-
sequenter contra eos argumentatur dicens. [Si duorum
hominum testimonium verum est, quare testimonium
meū & patris non accipitis.] Item Paulus in epistola
ad Corinthios: [In ore duorum, vel trium stabit omne
verbum.] Item in epistola ad Hebræos: [Qui praua-
ricans legem Moysi duobus, vel tribus testibus conui-
ctus, sine miseratione lapidabitur.] Item ex concilio
Bracharensi 2. c. 8. †*

¶ Quot testibus quisque clericorum conuinci
debeat. Cap. I.

Placuit, vt si quis aliquem clericorū in accusatione †
fornicationis impetit, secundum præceptum Pauli
Apostoli duo, vel tria^a testimonia requirantur ab illo.
Quod si non potuerit datis testimonijs approbare quod
dixit, excommunicat onem^d accusati accusator accipiat.
2. Ex præmissis itaque colligitur, quod duorum, vel
 trium testimonio episcopus conuinci, & damnari potest.
Porro Syluester Papa in generali synodo residens con-
tradixit.

¶ Quot testibus episcopus, vel presbyter, vel reliqui cle-
rici sunt conuincendi. Cap. II.

Præsul^c non damnabitur nisi cum † lxxij. testibus: nec
præsul summus^a à quoquam iudicabitur, quoniam
scriptum est: [Nō est discipulus super magistrum.] Pres-
byter autem [Cardinalis † nisi cum xliij. † testibus non
damnabitur: diaconus vero Cardinalis vrbis Romæ, nisi
cum xxvij. testibus † non condemnabitur. Subdiaconus,
acolythus, exorcista, lector, ostiarius, non nisi septem te-
stibus non condemnabitur. Testes^f autem, & accusato-
res sine aliqua sint infamia.

^a ¶ Nec præsul summus. Ex concilio Romano sub Syluestro,
& ceteris locis indicatis (excepta Pannormia) addita sunt hæc
vsq; ad ver. presbyter. Ac mirandum est de auctore glossæ, qui
putauit Pontificem Maximum minore numero testium posse cō-
demnari, quam diaconum Cardinalem, atque ostiarium: cum
tamen ipse Pontifex a generali saltem præsulis nomine minime
esset excludendus.

Item Leo quartus in epistola episcopis Britannia.

¶ Episcopi non nisi lxxij. testibus condemnandi
sunt. Cap. III.

Nullam damnatio-

luc p. 5. c. 116.

extra de spon. præterea. Item quantum ad præsumptio-
nem faciendam. 8. q. 3. talia. ff. de dote prælega. Theo-
pompus. Item plures duobus requiruntur. int. ea. nullā.
& c. præsul. Tres requiruntur in depositione pecuniæ.
in auth. de fide instr. §. si quis igitur coll. 6. Item quin-
que requiruntur dum contractus excedit libram auri
in ciuitate. C. si cer. per. auth. sed nouo. & in codicillis,
& in donatione causa mortis similiter quinque, ut C.
de dona. causa mor. luit. quandoque xv. ut C. de prox.
fac. scri. unicuique. lib. 12.

^a ¶ Et patris. Pater potest esse testis in causa filij in te-
stamento, vt ff. de testa. l. qui testamento. alias non, vt 4.
q. 3. disto c. si teste §. testes quos. hic autem isti menti-
ri non poterant. Vel dic testimonium meum, & patris
mei, idest, de patre meo & me dictum: scilicet testimo-
nium prophetarum.

^b ¶ Vel tria. Vt com-
prehendant actorē
pro uno teste. extra
de testib. in omni. l.
la tamen loquitur in
causa denūciationis.
Vel ideo dicit, triū,
quia quādoq; secun-
dum canones plures
quā duo requirun-
tur: sed nunquā pau-
ciores, vt ext. de test.
licet. Vnde in testa-
mentis bene requi-
rantur 1. vt ext. de te-
sta. cum esset. & c. re-
latum. 10. Quod di-
cit 10. de testamētis,
non credo verū. vn-
de dico cum T. decr.
illas, cum esset. & re-
latū. in quolibet te-
stamento loqui. B.

Placuit. CASVS.
Dicitur quod, si
aliquis accusat ali-
quē de fornicatio-
ne, potest probare
crimen duobus vel
tribus testibus: & si
non probauerit, pu-
nietur pena talio-
nis. Pater sequens §.
c. tria. sup. dist. 48.
quoniam multa.
d. ¶ Excommunica-
tionem. idest dam-
nationem.

EX PRÆMISSIS.
Hæc est secūda pars
quæstionis, in qua
probat contrarium
eius quod pñissum
est: & hoc probat
duabus auctoritati-
bus: sed nō sunt con-
tra: quia loquantur
specialiter de cleri-
cis Romanæ eccle-
siæ. 10. de Pan.

¶ Præsul. CASVS.

Dicitur hic quot
testes sufficiant ad
condemnationē epi-
scopi, Cardinalis,
presbyteri, & aliorū
clericorum Romanæ
ecclesiæ. In fine dici-
tur, quod testes sine

infamia debent esse.

^e ¶ Præsul. idest Cardinalis episcopus. Sed nunquid
contra Papam duplicabuntur testes? non, immo duo
sufficiunt. & in hoc est deterioris conditionis: quia ip-
se sine cōparatione aliorum creatus est maior: & ideo
sine spe ueniæ condemnandus est, ut diabolus, de pæ.
dist. 2. principium.

^f ¶ Testes. Extra de testi. personas, & cap. super eo.

Nullam. CASVS. Si episcopus Cardinalis de crimi-
ne accuiatur, duodecim episcopi debent de causa
cogno-

1 In ijs quæ
pietatis cā
relinquunt,
minus solē-
nis uolūtas
sufficit sicut
inter libe-
ros. C. de
test. hæc con-
sultissima.
§. ex impfe
Ga. Arch.

* Vide, quæ
dicuntur in
notatiōe ad
hoc caput.

cognoscere: nec potest conuinci nisi lxxij. testibus. In secunda parte dicitur qualiter testes iurare dēnt, & quid. In tertia parte dicitur, qd si appellauerit ad Papam, audiri debet: nec alius debet de causa cognoscere. Secunda pars incipit ibi, [Et prius.] Tertia pars ibi, [Et si in-

CASVS. Hic intitulatur sexta questio, in qua queritur quo remedio causa vitiata subleuetur: de quo non fecit in themate mentionem: & si remedium dandū sit ei, qui causa dilationis appellat: de quo fecit in themate mentionē. Causa autem vitiata remedio appellationis suble-

a ¶ Nullā damnationē.] Epōrū. Sed hoc nō vī posse stare: quia nullus pōt iudicare clericos Romanę ecclesię, nisi sol⁹ Papa. Itē qd epī epīm deponere non pūt, ut 3. q. 6. quamuis. Respondeo quod loquitur in eo casu, qn̄ Papa cōmittit alijs causam suorum clericorū, ne ipse suspectus habeatur, uel ne favore p̄ eis, vel odio cōtra eos iudicaret. ff. de iurisd. om. iud. l. prator.

a ¶ Nullam damnationem.] inf. 3. q. 6. accusatus. & c. quāuis.

b ¶ Episcoporum.] inf. 5. q. 4. duodecim.

c ¶ Falsum.] Quinq;

capitula iurabunt testes: scilicet vt dicāt

veritatem, vt 3. q. 9.

hortamur. & qd te-

stent pro utraq; par-

te veritatem, ut 14.

quest. 5. non sanē, qd

non admisceant fal-

sitatem, ut hic p̄ nec

amore, nec odio, nec

proprio commodo

testentur, ut extra de

restit. quoties. Item

quinto requiritur,

quod dicant quid-

quid de re ipsa no-

uerint, siue fuerint

interrogati, siue nō,

ut extra de acc. cum

De hoc ē dilectas 1. quod nō

no ext. de te credo, nisi hoc li-

sti. fraterni- queat ex forma iu-

ratis in glo. ramenti, ut infra.

vl. vbi addit SED HOC Modo

Ho. aliū ca- dicit quare de tot te

stibus fuit statutum:

tri parti ma propter scilicet priui

nifestabunt legiū clericorū Ro-

dicta sua an manę ecclesię & hęc solutio est vera, vel propter mali-

tequam sint tiam hęreticorum fuit statutum de omnibus clericis,

publicata. qua cessante cessabit constitutio. Sed verius est, qd pro-

argu. 4. q. 3. pter malitiam hęreticorum, uel malorum hominum

item qui fal statutum fuit de clericis Romanę ecclesię, quibus hoc

so. Arch. priuilegium datum fuit, quod non cessat causa cessan-

te: & hoc innuit B.

Equitur.] Hęc questio diuiditur in octo

partes: in quarum prima probat per nouem

auctoritates sanctorum patrum, quod quan-

docunque quis grauatus fuerit, poterit ap-

pellare: & eius appellatio tenebit. Secunda ibi, [Cum

ergo.] Tertia ibi, [Qui uero.] Quarta ibi, [Post da-

ram.] Quinta ibi, [Non solent.] Sexta ibi, [Notandū.]

Septima ibi: [Si vero.] Octaua ibi, [Diffinitua] Ioān.

nem^a episcoporum unquam esse censemus, nisi aut ante legitimum numerum episcoporum^b (qui fit per duodecim episcopos) aut certē probata sententia per lxxij. testes idoneos, qui tales sint, qui & accusare possent. ¶ Et prius ad sacra Christi quatuor Euangelia sacramenta pręstet, qd nihil falsum^c depromat: sicut nobis & B. Syluester tradidit, & Romana sancta videtur tenere ecclesia. ¶ Et, si inter eos, quos damnandos esse dixerint homines, fuerit episcopus, qui suam causam in pręsentia Romanę sedis episcopi petierit audiri, nullus super illum definitiuam pręsumat dare sententiam: sed omnino eum audiri decernimus.

a ¶ Sicut nobis.] Hinc usq; ad dictionem, ecclesia non leguntur in epistola Leonis manuscripta: habentur tamen apud Iuonem.

Sed hoc vel speciali priuilegio de clericis Romana ecclesię intelligitur, vel propter improbitatem quorundā; qui cum non sint spectata vite, & scientiæ in accusationem ministrorum Dei repente prosiliunt. Quorum uero vita adeo laudabilis est, ut omnibus imitanda appareat, de quorum assertionem nulla dubitatio nasci poterit, eorū testimonio duorum, vel trium testium quilibet iure conuinci, & damnari poterit.

QVÆSTIO VI.

Equitur sexta questio, qua queritur, quo remedio causa vitiata subleuetur: & si remedium illud sit dandum ei, qui causa dilationis uocem appellationis exhibuerit. Causa uero vitiata remedio appellationis subleuari poterit.

Unde Fabianus Papa ait ad Hilarium episcopum epistola 3. cap. 3.

¶ Causę vitiatę remedium appellationis subueniat. Cap. I.

L Iceat appellatori vitiatam causam remedio appellationis^d subleuare.

[Idem paulo ante.]

Zepherinus epist. 1.

Et in decretis Sixti tertij c. 3. C. Theod. l. 2. tit. de appell. in inter. l. 15.

Antel. lib. 2. c. 11 & li. 3. c. 88.

lib. 7. c. 33.

Burc. lib. 1. c. 148.

Pann. li. 4. c. 121.

subleuatur: & hoc probat per sequens cap.

d ¶ Iceat.] ¶ Appellationis.] Appellatio est prouocatio iniquę sententię querelam cōtinens. ff. de minor. p̄fecti. tñ & in ijs quę extra iudiciū agunt appellat, ut in electione, ut extra de app. constitutus. Quis appellat, dicetur ¶ ea nō solent, & hoc in ciuili cā. In criminali aut quilibet ē inuito reo appellat. ff. de appel. non tantum. & in causa liberali, ut ff. de libe. causa l. 1. & 2.

AD QVEM SIT APPELLANDVM. Appellatur autem a minori ad maiorem, & gradatim, ut inf. ea. anteriorum. C. de appella. pręcipimus, excepto Papa, ad quē oībus prętermillis appellatur, ut inf. e. c. 3. 4. & 5. Et hoc uerum est in iudiciis ordinarijs. In delegatis aut distinguitur, si ipsi alijs causam cōmiserint, si tota iurisdic-tio est delegata, appellatur ad primum delegan-

Appellans a delegato ad quem appellare dēt.

tem,

tem. extra de off. dele. super questionum. §. porro. ff. quis & a quo appell. l. i. sed si non tota causa est delegata, tunc appellatur ad delegantem secundum, vt C. qui pro sua iurisd. l. i. ff. quis, & a quo app. l. fin. & ext. de off. deleg. super questionum.

Q. y. o.

Sixtus ibidem.
Poly. l. i. tit. 7.
Anl. l. 2. c. 11.

De eodem: P A L E A. Cap. II.

Appellantem non debet afflictio vlla, aut detentio-
nis iniuriare custodia.

Item Anacletus Papa, epist. i. in fi.

De eodem. Cap. III.

Omnis^a oppressus libere^b sacerdotum^c (si voluerit) appellet iudicium, & a nullo prohibeatur; sed ab his fuitatur, & liberetur. Si autem difficiles causæ, aut maiora negotia orta fuerint, ad maiorem^d sedem referantur. Et si illic facile discerni[†] non poterunt, aut iuste terminari, ubi fuerit summorum congregata congregatio^a, (quæ per singulos annos bis fieri solet, & dēt) iuste & Deo placite coram Patriarcha^e, aut primatē ecclesiastica^β negotia, & coram patricio secularia^f iudicentur negotia in commune[§] †.

† al. discerni.

† al. communi.

^a [Congregatio.] In uulgatis sequebatur, sub metropolitana: qua sublata sunt, quia in nullo manuscripto neque in originali habentur, & in sequentibus uerbis exponitur, coram quibus sit habendum concilium.

^β [Ecclesiastica negotia.] In epistola legitur, primatē ecclesiastico, & coram patricio secularia, &c.

QUOMODO SIT APPELLANDVM. Iudice sedente pro tribunali potest uiua voce appellari: sed ext. iudicium in libello tantum appellabitur i vt inf. ea. §. iudicibus ver. litigatoribus. ff. de app. a sententia. §. vlt.

QUANDO APPELLANDVM SIT. Secundum leges appellatur tantum post diffinitiuam sententiam; nisi in calibus nota. inf. ea. non ita, extra de ap. super eo. 2. Secundum canones, & ante litem contest. & post, vt ext. de app. cum sit Romana inf. ea. non ita: licet hoc sit correctum per constitutionem nouam, ext. eod. vt debitus. ubi dicitur, qd causa appellationis debet assignari. Item secundum canones appellatur quoties superior iudex inuenitur, vt inf. ead. omnes secundum leges his tantum, vt inf. ead. post secundum Ioan. hoc pro certo teneas, qd ante sententiam potest appellari quoties pars grauatur, & allegatur causa, vt ext. eod. vt debitus. Sed post diffinitiuam sententiam tantum bis, vt dicunt leges præallegata, nec assignatur tunc causas: sed dicit, appello ab iniqua sententia. Sententia tamen in causa matrimonii non trā sit in rem iudicatam, vt ext. de sent. & re iud. lator, & c. consanguinei. B.

INTRA QVOD TEMPVS SIT APPELLANDVM. Item appellatur vsque ad decem dies continuos, vt inf. ead. anteriorum.

INTRA QVOD TEMPVS DEBET APPELLATIO PROSEQUI. Appellanti datur annus vel biennium, vt inf. ead. si quis appellat. Tamen iudex potest moderari tempus precibus. extra eod. cum sit Romana, & c. reprehensibilis. Item appellatione pendente nihil innouandum est, vt inf. ead. §. appellatione: nisi appellans suspectus sit, vel depopulator, vt inf. ead. quoties 2. in causa criminali reus custoditur: vel dabit fideiussorem, si est suspectus, C. de ap. eos. ver. super his. Iudicis officium est libellos dimissorios dare. infra ead. post appellationem. Iudex autem ad quem appellatur: si appellatur a sententia, secundum priores allegationes, vel infirmabit, vel confirmabit sententiam,

vt infra ea. §. diffinitiuā. i. si potest tamen nouas allegationes audire, C. de app. eos. §. i. ff. de app. scio questionum. In fi. extra de fide instrum. cum Ioannes. Quando autem non est necesse appellare, habes infra ead. §. diffinitiuā. Inhibetur autem appellatio, quia a principe non appellatur. 9. quas 3. cuncta. nec a præfecto prætorio, C. de off. præf. præf. l. i. nec a senatu, vt ff. quibus app. non licet. l. prima, nec ab arbitro, C. de ar. l. i. nec appellat officiatu. inf. ea. §. diffinitiuā. ver. nullo. Item propter sceleris magnitudinem nō appellatur C. quorum. ap. nō reci. l. 2. extra de app. cum sit Romana. Item in momentanea possessione, vt inf. ead. ff. diffinitiuā 2. ver. de possessione. secundum leges, sed per canones sic. extra de res. lib. significauerunt, & de rest. spol. cum ad sedem. Item in re quæ non capit dilationem. ff. de app. re. l. vlt. & ext. de rapt. in literis. Arg. contra extra de appella. qua fronte. in fi. ibi appellatio non retardat sententiam, nisi

Appellatio in multis casibus non admittitur.

2 Melius diceret §. tunc est quorum. ver. de poss. ubi de hoc.

ad tempus. Item sententia maioris partis capituli, extra de his, quæ sunt a ma. parte, cap. i. Item contumax non appellat, vt 24. q. 3. de illicita infra ea. §. sunt eadem quorum. C. de iud. properandum. §. si autem. Item ab exco-
tore non appellatur. inf. ead. §. diffinitiuā. ver. ab exco-
tore.

Omnis.] CASVS. Dicitur in hoc c. quod si aliquis grauatur, a minori prælato ad sacerdotem, id est, episcopum, debet appellare, & si ibi propter aliquam difficultatem negotium non poterit terminari metropolitanum appellet, & si ibi negotium non fuerit terminatum, vel grauabitur: ad concilium recurrat, in quo patriarcha, vel primas præsidet, & in quo causæ maiores ecclesiasticæ tractari debent, coram patricio seculari iudices seculares.

a [Omnis.] Pone casum quod appellatur a subdito episcopi 3 ad episcopum: deinde ad metropolitanum, deinde ad concilium metropolitani.

b [Libere.] id est, siue ante sententiam, siue post.

c [Sacerdotum.] Ergo a seculari iudice ad Papam potest appellari, quod verum est vacante imperio, vt extra de foro comp. licet aliās non, vt ext. de app. si duobus.

d [Ad maiorem.] sup. 17. d. multis. §. 1.

e [Coram patriarcha.] Quæ una dignitas est, 99. d. prouincia.

f [Secularia.] Scilicet cum ambo sint laici, quia prælati non debent tractare secularia iudicia. r. i. q. r. te quidem. Vel dic quod cum laicus iudex non vult facere iustitiam, tunc appellatur ad ecclesiasticum, vt ipsum corrigat, & si noluerit facere iustitiam, potest ipsum exco-
municare, vt 23. q. 5. administratores. Vel dic quod cum iudex secularis est, potest adiri iudex ecclesiasticus 4 vt in auth. vt disse. iud. §. si vero, coll. 9. vel etiam si decesserit, vt ibi dicitur. Vel si habeatur querela contra ipsum, vt in ead. coll. §. vlt. sic ext. de foro comp. ex transmissa, & extra eod. licet.

g [In commune.] id est, publice.

3 Id est, a minori prælato: non tñ officiali episcopi: quo casu, & consuetudo contra hoc nō valet. ex lib. 6. de consue. non putamus. Arc. Appellatur a iudice seculari ad ecclesiasticum 4 Sub. qui cū eo cognosceret, & hoc est qd hic dicitur in fi. in cō. fin. lo. de Fant.

1 Dicitur qd si ne appellat in iudicio, siue ext. dēt obtemperare. i. qd extra lib. 6. de ap. cor. dicitur quod in no. 4. & hoc cum a iudice appellat ad Papam, & hoc ibi intelligit Ho.

Appellatio-
nis ipsi pot
iudex mode
rari.

Si quis vestrum.] CASVS. Ex his quinque cā. colligitur, qd appellari potest ad Papam omnibus medijs pratermissis. Dicitur ergo hic, quod si aliquis aliqua ad ueritate pulsatur, ad sedem Apostolicam quasi ad caput appellet.

Appellatur a Apostolica.] Ex hoc, & seq. c. patet qd ad Papam alijs pratermissis, appellat: sed in alijs, secus est, ut inf. ead. decreta.

& q. 7 metropolitani, & q. 3. conqueſtus, & 17. dist. multus, & 18. dist. de concilijs. Cum ergo hoc sit privilegium Papæ, ergo ad legatum non appellatur omisso episcopo, ut 17. q. 1. peruenit. Sed contra extra de off. leg. cum non ignoretis. Sed dicitur, qd ille non fuit tantum legatus, sed metropolitani. Et si ille legatus non habuisset illud privilegium, inutile fuisset officium legationis, sed ille qui simplex legatus est, non habet illud privilegium, nisi ei specialiter sit datum. Io. Quidquid dicat Ioan. omnibus pratermissis curritur ad legatum, ut dicit illa decr. & quod facit legatus, Papa facere videtur. 94. cap. 1. & ff. de admitt. ita autem, & gefisse B.

Omnes.] CASVS. Dicitur hic, quod quoties episcopi criminaliter accusantur, ad sedem Apostolicam quasi ad matrem recurrant, cum est necesse.

Appellare tertio non licet.

Quoties.] Dum tamen non ultra secundam vicem ne lites in infinitum extendantur. non enim licet tertio appellare super eodem capitulo, ut infra ead. si quis in quacumque, sic exponitur hæc dictio, quoties, ff. de leg. 3. fideicommissa, § si quis decem. ff. de eden. veluti, in fine, simile quoties, habes extra de elect. querelam. in parte decisa. secundum H. exponitur quoties, siue ante litem contestatam, siue post. Alij dicunt, qd licet etiam ter appellare, s'm canones, ut inf. 31. q. 2. Lotharius super ea. omni. sed M. dicit, qd licet a gravamine quandocunque appellare: sed bis post sententiam tantum. & exponit, quoties, idest, in omni gravamine: sed non nisi bis a sententia, ut inf. ea. si quis in quacumque, & extra de app. directe. G. dicit quod in illo capitulo, omnis. tertio fuit relatum: & hoc non fuit per appellationem, sed per consultationem, ut sup. dist. 18. c. 1. & extra eodem suam nobis.

Ad Romanam ecclesiam.] CASVS. Dicitur quod omnes episcopi, qui volunt, vel quibus necesse est libere sedem Apostolicam appellant absque excommunicatione, vel impedimento aliquo damnationis, vel spoliationis, vel custodiz.

Qui voluerint.] Ergo frustratoria admittitur, ut extra eod. consultuit. ergo audiendus est qui causa dilationis appellat, ut extra de app. cum sit Romana. & ea. per

sonas, sed contra ius eum punit, ut C. de ap. a proconsulibus, & C. quorum ap. non reci. ab executore. in fi. ubi in 50. libris auri punitur frustratorie appellas, ergo ius non debet eam admittere, ut 23. q. 4. qui peccat. immo non debet per eam negotium impedire. extra eod. pastoralis,

Item Sixtus Papa epist. 2. omnibus rectoribus ecclesie scribit dicens.

Quifquis pulsatus fuerit, Apostolicam sedem appellet. Cap. IV.

Si quis vestrum pulsatus fuerit in aliqua aduersitate, licenter hanc sanctam, & Apostolicam sedem appellet, & ad eam, quasi ad caput, suffugium habeat, ne ipse innocens damnetur, aut ecclesia sua detrimentum patiat.

Iuop. 5. c. 3.
Anf. 1. 2. c. 8.

Item Grato a. epistola 1.

Grato.] Sic est restitutum ex plerisque vetustis (nam in vulgatis erat. Item Gregorius.) quamquam in tomis conciliorum hac epistola tribuatur Sixto secundo: illa vero, ex qua caput antecedens, Sixto primo.

In grauioribus causis pulsati Apostolicam sedem appellent. Cap. V.

Omnes episcopi, qui in quibusdam grauioribus pulsantur, vel criminantur causis, quoties necesse fuerit, libere Apostolicam appellent sedem, atque ad eam, quasi ad matrem confugiant.

Iulius Pap. epist. 2. ad orientales cap. 2.
Burch. 1. 1. c. 144.
Iuop. 5. c. 257.
Pan. 1. 4. c. 124.
Anf. 1. 2. c. 12.
Poly. 1. 1. tit. 7.

Item Marcellus Papa, epist. 1. ad episcopos Antiochene provincie.

Ab omnibus appelletur ad Romanam ecclesiam. Cap. VI.

Ad Romanam Ecclesiam omnes episcopi, qui voluerint, vel quibus necesse fuerit, quasi ad caput

Anf. 1. 2. c. 7.
Pan. 1. 4. c. 125.

floralis. Rñ dubia frustratoria est admittenda: sicut occultus peccator ad Eucharistiam de consec. d. 2. non prohibeat. Hodie autem ipso iure est inhibita appellatio ante sententiam, nisi tam euident causa proponatur, quæ si probata esset, debeat appellatio legitima reputari, ut extra eodem, ut debuit. Sed cum hodie ipso iure sit inhibita appellatio quid prodest si scribere remota appellatione? Respond. si appellatio remouetur in litem, tunc intelligitur remota etiam post sententiam. Alias etiam rationes assignant super illa constitutione, ut debuit, sed si non opponitur in litem, tantum ante sententiam est remota. Ioan. Ego credo, quod nihil prodest remotio appellationis nisi ad remouendam frustratoriam appellationem: ut dicit decret. expresse extra de ap. ex parte B. Hoc scias quod nisi iudici euidenter pateat appellationem tenere, nunquam deferat ei. unde si non credit tenere appellationem, non deferat ipsi: licet superior possit retractare quod factum est, ut extra eod. pastoralis. Sed pone quod iudex dubitat de appellatione: aut desert talis appellatio, aut non si desert, mentitur ergo constitutio, & decretalis. Nam constitutio, dicit, qd nisi tali causa sit proposita, qua si foret probata, legitima esset appellatio, non est deferendum appellationi. Item decret. pastoralis. dicit, quod in solis illis casibus deferendum est appellationi, ubi a iure indulgetur expresse, quod possit appellari. Si dubitatur de appellatione: ergo non debet cognoscere de causa, cum dubitet

1 Sub. & in remouet qd de iure est remota. Sed contra hoc est. C. Theol. 1. 1. & ad muni. 1. 1. & idem plus placet qd dixit Io. de Far. nam si hæc clausula nihil operatur, quare debeat ext. eo. in constitutioni. fundatur super cap. ideo his et c. 18. ut ple. not. Ho. in sum. eo. tit. §. quo decret. ut debuit. ver. absque rationabili li. & c. Arc.

dubitet an sit iudex. argu. 11. q. 3. graue. Ad hoc dico, q. si iudex dubitat de causa appellationis, summariim potest inquirere de causa: vel seorsum extra formam iudicii inquirendo de causa. Et si uidetur causa probabilis; & præterea talis quod ea probata legitima iudicetur,

suffugere, eamq; appellare debent, vt inde accipiant tuitionem, atq; consecrationem ^a. Quod omnibus minime conuenit denegare episcopis: sed absque vlla custodia ^b, aut excommunicatione ^c, vel damnatione, vel expoliatione liberè ire concedatur.

^a [Atque consecrationem.] In originali est, vt inde accipiant tuitionem, & liberationem, vnde acceperunt informationem atque consecrationem: sed ob glissam non est mutatum.

Item Victor ad Theophilum Alexandrinum, epist. 1. cap. 3.

[Qui a proprio metropolitano se grauari putauerit, maiorem sedem appellet. Cap. V I I.]

Iulius ibid. c. 4.
In c. Hadriani, c. 6.
Poly. ibidem.
Burr. li. 1. c. 144.
Pann. li. 4. c. 125.
Iuo p. 5. c. 257.

Si quis putauerit a se à proprio metropolitano grauari, apud patriarcham, vel primatē ^d dioceseos, aut penes uniuersalis Apostolicæ ecclesiæ iudicetur sedem:

Item Zepherinus urbis Romæ episcopus, epist. 1.

[Ad Romanam ecclesiam, quasi ad matrem appelletur ab omnibus. Cap. V I I I.]

Ansel. li. 2. c. 6.

Ad Romanam ecclesiam ab omnibus, maxime tamen ab oppressis appellandum est, & concurrendum quasi ad matrem ^e, vt eius vberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & à suis oppressionibus releuentur: quia non potest, nec debet mater obliuisci filium suum.

Item Iulius Papa in decretis, siue in rescripto ad orientales, c. 22.

[Quoties aliquis appellauerit, audientia sibi non denegetur. Cap. I X.]

In epist. Lucij. & in conc. Carth. 3. c. 10.
In cap. Hadriani.
Ansel. li. 3. c. 88.
Iuo p. 6. cap. 326. ex Locio.

Placuit, vt à quibuscunque iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesiasticos (ubi est auctoritas maior ^f) fuerit prouocatum; audientia non negetur.

Item cap. 30.

[Iniuste damnati, restitutionem, & oppressi auxilium à Romana ecclesia debent habere.]

Cap. X.

Ideo huic sanctæ sedi præfata priuilegia specialiter sūt concessa, tam de congregandis concilijs ^g, & iudicijs, ac restitutionibus ^h episcoporum, quam & de summis ecclesiarum negocijs; vt ab ea omnes oppressi auxilium, & iniuste damnati restitutionem sumant: Et talia ab improbis nec præsumantur absque ultione, nec exerceantur absque damnatione.

tur, deferat ei: vnde non sufficit appellanti proponere talei causam, quæ si probata esset, debeat appellatio legitima iudicari; sed etiam requiritur, q. sit probabilis,

& quod iudici iusta uideatur.

^a [Consecrationem.] Si metropolitani distulerit. q. 3. Arralcus.

^b [Custodia.] Qui appellat, nec cogitur dare cautionem de præsequenda appellatione, nec custodiiri debet:

nisi sit causa criminalis, & suspectus sit, vt C. de appell. eos. §. super his.

^c [Excommunicatione.] Pro alijs tamen bene potest excommunicari, ut extra de appell. ad hoc. & c. proposuit.

^d [Si quis putauerit.] CASVS. Si grauatur aliquis a metropolitano suo, patriarcha appellat, deinde ad sedem Apostolicam recurrat.

^e [Vel primatem.] vel pro idem.

^f [Ad Romanam ecclesiam.] CASVS. istius caputuli & sequentis facilis est & planus: quia per superiora patet: & itera plana est.

^g [Matrem.] Nec præsumitur esse mater, nisi diligat filium, ut extr. de præsump. afferre.

^h [Placuit.] [Maior] ff. de app. l. 1. §. si quis. inf. ea. anteriorum.

[Deo huic sanctæ sedi.] CASVS. Quærebatur quare priuilegia sedi apostolicæ sint concessa: concilia congregare, & annatos episcopos restituere: & de summis negocijs cognoscere. Erraret, ut oēs oppressi & iniuste damnati, auxilium habeant, & q. iniuste non damnetur aliqui sine ultione.

^g [Concilijs.] Argo patet, quod legatus non potest facere concilium, ut dixi sup. d. 3. §. porro. & dist. 17. regula, & c. huic soli sedi.

^h [Ac restitutionibus.] Arg. hic, quod solus Papa potest restituere clericum depositum. de pæn. d. 6. qui vult. in fi. & ff. de qst. l. 1. in fi. & de pæn. l. diui. Arg. contra. 11. quæstio. 3. episcop' in synodo.

Papa solus an clericum depositum restituat.

1 De honot. 50. dist. cōtumaces. ibi videas.

synodo. & 46. dist. clericus maledicus ad hoc dicas, q. si est solemniter degradatus, solus Papa potest eum restituere. secus si est uerbo solo depositus 1.

CVM

CVM ERGO ZEPHERINVS. Hæc est secunda pars quaestionis, in qua queritur, an sit licitum frustratorie appellare. & vera est solutio quod non: & quæ dicit, superficialiter dicit: & ad hoc probandū inducit viij. auctoritates sanctorum patrum. Ioan. de Fant.

CASVS. Quia dictū est supra per Zepherinū q̄ appellare possent maximè oppressi, in e. ad Romanā, & per Marcellum dictum est sup. in e. ad Romanā, q̄ qui uolunt appellare, possunt: infert Gratian⁹ q̄ siue q̄s grauetur, siue nō in accusatione, appellare potest. Quidam tamen dicunt appellandū esse frustratorie: & distinguūt ita dicētes, q̄ dictū est supra in e. ad Romanā. Vt uolētes, &c. refertur ad eos, q̄ uolunt recipere cōsecrationē a sede apostolica, & si ab aliquo impediuntur, appellabūt. Necessitate patētes refert ad oppressos, & iniuste per sententiā condemnatos, ut isti defendant, & illi accipiāt cōsecrationē. Eodē mō intelligit illud Zepherini. Sed certē dicit Gratianus, q̄ secundū primam interpretationē, id est, opinionē, quæ est in princ. § q̄ dicit, q̄ siue quis grauetur siue non, appellare licet: oppressi intelligunt aliqua iniuria affecti. Sed secundum secundā, qua dictū est, ut uolentes ad consecrationem, necessitate patētes ad tuitionem referatur, oppressi intelligunt per sententiā iniuste damnati. & secundū hanc ultimam opinionē non licet frustratorie appellare.

a [Cum ergo.] Magister magis approbat opinionem, quæ dicit, q̄ frustratoria admittitur. & probat hoc seq. 4. c. & suspenditur constructio usq; ad illum §. pater ergo unde in titulo cuiuslibet c. ponitur hæc dictio cum.

Decreto. **CASVS.** Aldricus Cœnomanensis episcopus timebat accusari coram suo primatē, vel metropolitano: & timebat ne audiretur appellans si ad sedem Apostolicam appellaret. unde Grego. præcepit, q̄ si Aldricus accusatus fuerit & appellauerit, audiatur: & causa coram summo Pontifice vel eius legato terminetur; interim autem contra eum nihil iudicetur: & qui contra hoc fecerit, punietur quia alij uocati sunt in partem sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis.

b [Aemulorum.] Si aemuli erant, quomodo admitterentur ad accusationem: cum de iure hoc sit prohibitum, ut infra ea. quest. 7. si qui sunt. & 3. quest. 5. cap.

2. 3. & 4. Respon. oēs accusatores vulgo dicuntur aemuli: præsumitur enim q̄ semper inuidia causa fiat accusatio. Vnde canon vocat accusationem illaudabilem intentionem. ut inf. ea. q. 7. si quis episcopus. nam non solum uidetur esse discordia inter accusatorem & accusatum.

Accusator
præsumitur
semper in
diz cā fici

2 Cum ergo^a Zepherinus dicat ab omnibus esse appellandum, maximè tamen ab oppressis, & Marcellus scribat: [Oēs episcopi qui noluerint, vel quibus necesse fuerit, appellare debent,] patet, q̄ accusatio (siue grauetur, siue non) uox appellationis non est deneganda. Quidā tamen ita distinguunt, ut [uolentes] ad consecrandos, [necessitate patētes] ad oppressos referant, ut sit sensus, omnes, qui noluerint à Romana ecclesia consecrationē accipere, & ab aliquibus impediuntur, eam debent appellare; quibuscunque in suis oppressionibus necesse fuerit ad eam suffugere; similiter uocem appellationis exhibeant, ut isti tuitionem, & illi consecrationem ab eo accipiant. Similiter et illud Zepherini distinguitur: [Ab omnibus est appellandum ad Romanam ecclesiam;] intelligendū est, qui ab ea cōsecrationem uoluerint accipere, uel qui a praelatis suis aliquam iniuriā passi fuerint, maximè tamen ab oppressis. Secundum primam interpretationem, oppressi intelliguntur aliqua iniuria affecti: iuxta secundam vero, oppressi dicuntur a iudice iniuste condemnati. Secundum hanc distinctionem, qui in aliquibus negotiis non ad reuelandum, sed ad differendum, uocem appellationis exhibuerint, appellandi auctoritatem non habent.

Sed cum Gregorius scribat omnibus per diuersas prouincias.

¶ De causa appellationis cognoscere non licet, nisi ei, ad quem appellatur. Cap. XI.

Decreto nostro uestram rogantes charitatem mādāmus, ut si aliquis (quod nō optamus)^a suorum aemulorum^b, Aldricum Cœnomanensis ecclesiæ episcopū accusare damnabiliter attentarit; ut honoretur a Beati Petri Apostolorū principis memoria, ecclesiæq; Romanæ, cui præfedit, priuilegium, nostri nominis auctoritas: liceat illi post auditionem^c primatum dioceseos (si necesse fuerit) nos appellare, & nostra auctoritate aut ante nos, aut ante legatos^d nostro † ex latere missos iuxta patrum decreta suas exercere, atque d̄finire actiones^e;

Poly. li. 1. tit. 7.
luc. p. 5. c. 349.
Ant. li. 2. c. 19.

† al. nostros

fatum: sed etiam inter domesticos, & amicos accusatoris & accusati, ut ff. de legi. sciendum §. 2.

c [Auditionem.] Videtur hic quod non licet appellari ad Apostolicum omisso metropolitano, ut inf. q. 7. metropolitano, & sup. ea. si quis putauerit. & ff. de app. Imperatores. Sed non tenet hoc in foro ecclesiastico. §. c. si quis. Sed subaudi, maximè.

d [Legatos.] Ad hoc destinatos. Vel dic quod in legato Papæ speciale est secundum quosdam, ut de crimine possit diffinire, ut 16. quest. 1. frater, alias secus, ut ff. de offi. proconsul. l. solent & ff. de eo cui mania est iurisdictio. l. 1. immo nec dico legatum Papæ hoc posse facere sine mandato speciali, ut extra de offic. leg. quod translationem.

e [Actiones.] Notandum actiones esse promouendas. 1. 1. questio. 1. experientia, & extra de mutuis pet. ca. 1. extra de iud. examinata. Argumentum contra, extra cod.

† al. iniuriarum
rens.

Ans. l. z. c. 20.
Poly. l. 2. tit. 14.

Judicia appellantium ab eis sunt audienda; ad quos ap-
pellatur. Cap. XII.

† *al. Roibaldum.*
In appendice biblio
thece sanctorum pa
trum.

Anf. l. 2. c. 67.

†al. renocavit] or.

Arguta sapientia tua, utinam in bono accepta, fomitem iudicii, & materiam depositionis aduersus Rhotandum assumpsit, & ab itinere Apostolicæ sedis remouit †, & continuatim^c Apostolicam sedem appellantem damnauit, & carcerali^d custodiæ mancipauit & *infra.* ¶ Priuilegia tñ Apostolicæ sedis vos obliuioni tradere nullatenus debuistis; quibus venerandi

Actio finca
nones nō est
de necessita
te proponen
da.
I De hoc le
gi. & no. 8 d.
quo iurembi
videas.

Arguta.] CASVS.
 Archiepiscopus
 Rhemen Rhotandū
 ad sedem Apotoli-
 cam appellansem de
 facto deposuit, & in
 carcerauit. Dominus
 Papi hoc audito cū
 restituit: quo restitu-
 to scribit illa archie-
 piscopo, & inuehi-
 tur contra eum, di-
 cens: quòd ideo cū
 restituit, scilicet epi-
 scopū, ne priuilegia
 sedis Apotolicæ vio-
 lentur. Casus sequē-
 tis capituli facillis
 est: & per te ponere
 pones.

C. ¶ Continuatim.]
idest, iterū, & iterū.
d. ¶ Et carcerali.] Q
potest fieri in causa
criminali, si condem
natus appellans est
suspectus: nec potest
dare fideiussorem,
C. de app. eos.

2 Ho.

1 Scilicet
Rhotandus
episcopus.

a 4 Honore.] Vi sicut de facto fuerat depositus: sic de facto restituatur 1 vi de appel. ad hanc sicut, & c. ad præsentiam sup. ead. q. 1. primates.

b Q Vi scit.] Ita facit hoc capitulum ad propositum, quia sicut episcopus, vel alius prælatus ecclesiæ vult deferri

appellationibus ad ipsum factis: & sic & ipse tenetur deferre appellationibus factis ad sedem Apostolicam, & est simile bonum, C. de off. præf. vrb. l. 1. vbi dicitur, quod est societas muneris, quod magistratus gradum superioris agnoscat.

c 4 Exigit.] Simile 32. q. 6. c. 1. & 2. & 74 dicitur. quorundam & d. 9. neque in ff. de ad. si vx. §. iudex. lo. PATEAT. CASVS.

Ab illo cap. decreto. est suspensiva constructio usque ad hunc §. Ex supradictis ergo inferitur, quod appellari potest etiam frustratorie: si tamen frustratorie appellauerit, a iudice appellationis punietur. Postea dicitur, quod appellari potest, quoties grauamen inferatur, & ad hoc inducit capitula sequentia.

d 4 Condēnabitur.] si appellatio alicuius fuerit pronunciata frustratoria, tunc si iudex, a quo est appellatum, non admittit appellationem in criminali negotio, lite perditā notatus abiceat, C. de appella.

a proconsulibus: sed si prior iudex admittit appellationem, pro arbitrio iudicis punietur, vt C. eo. l. eos. §. ne temere. Sed si in ciuili negotio per calumniam appellat, punietur in quinquaginta libris argenti. C. quorum appel. non recipi. ab executore, l. si. Si sine calumnia, non punietur nisi in expensis. ext. de app. l. xpe. ext. de eo. qui mittitur in po. causa rei ser. cum venissent.

Item remittitur ad eum a quo appellauit, extra eodem cum in ecclesia. Dicunt tamen quidam, quod nisi euidentis sit, aliquem calumniose appellasse, non debet puniri in expensis. Arg. optimum, ff. de leg. 2. qui solidum, §. etiam, alioquin quilibet metu expensarum relinqueret ius suum indefensum, vt ff. de petitio. hæred. illud. tunc autem præsumitur non fieri calumniose, cum iu-

raturum est de calumnia, vt l. q. 7. sancimus, sed hoc non credo, imo semper in causa appellationis condemnatio videtur, vt int. ead. omnino, & in constituto. noua. Innoc. de app. vt debitus 2. & ff. de app. negotiorum. in princ. & sup. ead. q. 1. in primis. lo.

Quo-

Ans. l. 2. c. 11.

canones iudicia totius ecclesiæ ad hanc deferri iubent. & infra. 4 Hæc quippe nos in Rhotando idcirco noueritis operatos, vt priuilegia sedis Apostolicæ, quæ male a vobis violata videbantur, & a nobis tot impensis laboribus, vestra resistente contumacia, recuperari non poterant: auctoritate Apostolica, & cana & patrum deliberatione pristino tandem genio, & proprio decorarentur honore.

a 4 Cana.] Cum antea legeretur, canonica. emendatum sic est ex epistola ipsa, qua habetur manuscripta, & nuper est impressa in appendice bibliothecæ, & in libro Eunodij pro Symmacho legitur, cana. miracula, & canum genium iuxta illud Virgilij.

Canatides, & Vesta, Remo cum fratre Quirinus, Iura dabunt.

Item Leo Papa ad Anastasium Thesalonicensem episcopum, epist. 81. al. 84.

4 Quisque eam obedientiam maioribus exhibeat, quam ab inferioribus desiderat. Cap. XIV.

Q Vi scit^b se quibusdam esse præpositum, non molestè ferat aliquem sibi esse prælatum: sed obedientiam, quam exigit^c, etiam ipse dependat: sicut non vult grauis oneris sarcinam ferre, ita non audeat alij importabile pondus imponere. Discipuli enim sumus humilis, & mitis magistri dicentis: [Discite a me, quia mitis sum, & humilis corde.]

Matth. 11.

Patet ergo, quod nulli appellanti sunt induciæ denegandæ. Caterum, si causa frustratoria dilationis appellauerit, a iudice, ad quem prouocatum fuerit, condemnabitur. Tempus vero appellationis est ante datam, vel post datam sententiam. Quoties enim quis se grauari senserit, libere potest appellare.

Vnde Sixtus Papa 1. epist. 1. ad Gratum episcopum ait.

Et Vist. epist. 1. & Iulius sup. eo. c. si quis putauerit. sup. c. 7.

4 Qui grauatur a proprio metropolitano, primatem, aut vniuersalis ecclesiæ sedem appeller. Cap. XV.

S I quis putauerit se a proprio metropolitano grauari, apud primatem dioceseos, aut penes vniuersalis Apostolicæ ecclesiæ Papam iudicetur.

Poly. l. 1. tit. 6. Ans. l. 2. c. 9. & 11. Pan. l. 4. c. 126.

Item felix 1. ad episcopos in Alexandria synodo congregatos, cap. 19.

4 Romanam sedem appeller, qui iudicem suspectum habet. Cap. XVI.

Q Voties episcopi se a suis comprouincialibus, vel a metropolitano putauerint^c prægauari, aut eos su-

Ans. l. 2. c. 60.

Q Voties.] CASVS. Si episcopus grauatur a synodo, vel metropolitano, vel eos suspectos habuit, sedem Apostolicam appeller, & non excoicetur, nec res auferantur, vel vis fiat ei donec negotium per sedem Apostolicam terminetur. Casus sequentis capituli per se patet.

c 4 Putauerint.] Licet non grauentur, & sufficit quod putet hoc, & sufficit probare probabilem causam appellandi

Appellans per
calumniam
ad quid puni-
tur.

2 Hanc sententiam sequitur Go. quod dicit, vt plenius. Bal. in de do. & c. in fi. Arch.

landi. extra de app. bonæ, in fi. & ff. eo. appellati. nisi sit remota appellatio: tunc enim requiritur quod sit probabilis, & quod sit talis, qua probata legitima sit appellatio, ut extra eod. ut debitus. Ioan. Ego credo inditum. Ac, quod hodie dēt esse causa probabilis, & legitima, ut ex-

Non ita] GASVS. Aliud est in negotijs secularibus quam in ecclesiasticis, quia in secularibus non appellatur ante sententiam: in ecclesiasticis, verò quando cunque grauatur potest appellari.

d. [Non ita.] Secundum leges ante diffinitiuam sententiam non appellatur, ut C. de iur. aper-

tiissimi, & inf. ea. nō solent tū clericus ante diffinitiuam sententiam appellat, ut C. de epis. aud. l. 2. & cum actorū, vel pronunciationis editio negatur. C. ut l. pēd. l. 2. & cū ab iniuria appellatur, ut de minoribus ait prator. §. per mittitur. Idem dico ubi appellatur a graamine manifesto, ut C. de ap. si qs. pro uocationem. Item: ubicumq; iudex aliquid facit contra legem negando dilationem, vel quid simile, ut inf. ead. non solent. Hodie autem secundum ius canonicum non appellatur ante sententiam, nisi euident fuerit causa grauaminis, ut in cōstitut. Innoc. ut debitus, & sic vī idem iuris secundum leges, & etiam secundum canones, qd falsum est, ut dicunt Doctores legum & inf. ea. non solent.

Appellare ante sententiam vtrū liceat.

spectos habuerint; mox Romanam appellant^a sedem, ad quam eis absque vlla detentione, aut suarum rerum adlatione libere liceat ire: & dum prædictam Romanam matrem appellauerint ecclesiam, aut ab ea se audiri^b poposcerint, nullus eos aut excommunicare^c, aut eorum sedes surripere, aut res eorum auferre, aut aliquam eis vim inferre præsumat, antequam eorum causa Romani Pontificis auctoritate finiatur. Quod si aliter a quoquam præsumptum fuerit, nihil erit, sed viribus carebit.

[Item Iulius Papa in rescripto ad episcopos orientales, cap. 30.

De eadem. PALEA. Cap. XVII.

sup. ead. c. ideo:

I Deo huic sanctæ sedi præfata priuilegia specialiter concessa sunt, ut ab ea omnes auxilium oppressi, & iniuste damnati restitutionem sumant.

[Est summa quadam capituli recitati sup. ead. c. ideo. & habetur in vetustis exemplaribus, in quibus palea esse non solent.

Oppressi, & se prægrauari putantes intelliguntur ante datam sententiam: iniuste damnati, post datam sententiam.

Unde Eutychianus vrbis Romane episcopus scribit episcopis per Siciliam, epist. 2. c. 1.

[Ante exitum causæ per appellationem recedere licet. Cap. XVIII.

Non ita^d in ecclesiasticis agendum est negotijs, sicut in secularibus. Nam secularibus legibus postquam vocatus quis venerit, & in foro decertare coeperit, non licet^e ei ante peractam causam recedere. In ecclesiasticis vero, dicta causa^f, recedere licet, si necesse fuerit, aut si se prægrauari viderit.

e. [Non licet.] Alia est ratio negotiorū ecclesiasticorū, alia seculariū, ut inf. de consec. di. 3. celebritatem. 10. dist. leges. 23. q. 2. admonere. ar. contra. 11. q. 1. quicunque; litem. sed hoc

ut extra eo. ut debitus. quod intelligo ante sententiam. B. a. [Appellent.] Nota quod potest a iudice suspecto recedi per appellationem, i. vel etiam per reculationem, ut hic & extra eod. postremo, & sup. cap. prox. & extra ut lit. non cōtest. accedens i. & quidquid sit post reculationem, aque cassatur sicut fieret post appellationem, ut ext. de eo qui mitt. in possess. cum sicut. in fi. Refert tamē cum dicitur, recuto iudicem, ut suspectum, quo casu loquitur decret. ext. de appellat. secundo requiritis. Vel si sic dicatur, habeo iudicem suspectum, quo casu non cogitur corā arbitrio probare causam suspicionis: quia potest iudicem declinare per appellationem, ut dictum est.

b. [Audiri.] Nota nihil interesse vtrum dicat, quis, qd velit causam suam audiri a Papa, vel expresse ad ipsum appellauerit, sicut nec refert an appellet quis facto, vel uerbo, extra eo. c. dilecti in parte decisa.

c. [Excommunicare.] Potest tamen de facto ad cautelam petere resolutionē, ut ext. eo. ad præsentiam, si vero appellatio non tenet, tunc potest talis excommunicari post appellationem arg. ext. eod. quæstioni. 10.

OPPRESSI. GASVS. Oppressi dicuntur prægrauari ante sententiam, iniuste damnati post sententiam. Et ad hoc inducit seq. cap.

Decr. Grat. Pars I I.

non tenet, ut ext. de fo. comp. proposuisti. Quidam tamē dicunt, qd ubicumque tam sū leges quam secundum canones potest fieri appellatio a manifesto graamine. Alij dicunt, qd ante sententiam secundum leges non appellatur nisi in casibus in iure expressis.

f. [Dicta causa.] Id est, assignata causa appellationis, sed non oportet ibi probari, sed coram iudice ad quem appellat, ut C. de ap. eo. & inf. e. q. in fi. nisi in casu. C. de preci. impet. offe. autē. quæ supplicatio. & extra de his quæ fiunt a ma. parte Cap. cum in cunctis. nec prius est audiendus appellans a iudice ad quem appellauit, quā constet ipsum appellasse ab aliquo graamine, aliter enim remittendus est ad eum a quo appellauit, ut extra de ap. cum in ecclesia. Videtur ergo, qd quilibet tenetur assignare causam appellandi, ut hic, & extra de appell. constitutus 2. & ff. de ap. appellantis. sicut in spectro iudice causa est assignanda, licet alibi probanda sit. sed qd non sit assignanda, probatur: quia frustratoria appellatio secundum hæc iura est admittenda. Item non vī esse necessariū, qd allegetur causa, qui a potest ab ea recedi. ff. eo. scio quæstium. in fi. ex eo. tit. cōstitutus. Item qd non sit necesse causam assignare probatur ext. ut lit. non contel. accedens 2. Et licet lex, qd cum coram iudice appellatur, sufficit dicere, appello, ut ff. de appell. scio.

R r Dicat

Appellationis causa vtrū sit assignanda.

Hoc melius habet eo. tit. cum speciali ubi In no. quod fufficit ei q. reculat, causas recusationis legitime proponere. Arch.

Dicas ergo, q. semper appellas tenetur assignare cam, ut ex eo. ut debitus. r. tñ si causam nō assignat, & postea contra iudicē appellationis probat iustā fuisse causam appellandi, bene cassabitur quod factum est, ut ext. ut it. non contest. accedens. Et ita prior iudex bene facit non deferēdo appel-

lationi, cū causa, appellationis non sit expressa. Secundus si similiter bene excusat quod factum est, cū iusta causa subfuerit appellandi. Alij exponūt dictam causam idest, li. non cōtelt. quia ante litem contestatā non est appellandum, ut extra de app. reprehensibilis. nisi fiat apertū grauamen, ut extra eo. consuluit. &c. cum sit Romana. lo. Hodie ante sententiam qui vult iudicem recusare, semper proponat causam, ut extra cod. ut debitus, & offerre debet proponens se velle eam probare coram arbitris si iudex petit, alioquin ei⁹ appellatio nō valet, ut ext. de appell. interposita. Si vero non recuset iudicem, sed aliā causam proponat, aliter talem, qua probata sit legitima, & eam corā iudice offerat se probaturum si iudex petit. B.

QUI VERO Hec est tertia pars quart. in qua dñ, q. contumaces sunt puniendi fm maius & minus: tamen grauatus semper poterit appellare: & hoc probat per tres auctoritates sanctorum patrum. Io. de Fant.

CASVS. Dicitur hic qualiter puniri debet contumax, & ad hoc inducit sequens cap.

Qvisquis. CASVS. Si aliquis pcepto, vel sentētie iudicis parere non vult, significet hoc superiori, ille excommunicabit eum, & faciet euitari donec pareatur sententiæ, vel pcepto.

a Quisquis. Istud c. intelligunt quidam de delegatis iudicib. quorum sententiam eps loci tenetur mandare executioni, ut extra de off. deleg. significasti. Alij intelligunt de iudicibus datis ab ipso epō, qui suam sententiam non possunt mandare executioni: quia tantum delegati a principe possunt mandare suas sententias executioni. ff. de re iud. a diuo. sed hoc non est verum, quia subdelegati hoc possunt, ut extra de off. deleg. ex literis, & ext. de sent. & re. iud. cū Bertholdus. lo. Fere oēs dicunt, q. subdelegatus non potest sententiam mādare executioni per legē. ff. de re iud. a diuo. & si excōicare possit, ut extra de off. deleg. ex literis. quia iubere cauere, & in possessionem mittere, magis est imperij q. iurisdictionis, ut ff. de iurisd. omni. iud. iubere. B. sed quod po-

test mittere in poss. causa rei seruanda habetur ext. de eo qui mit. in poss. causa rei. ser. c. 3.

b ¶ Probatum. Ergo qui dicit aliquem contumacem, hoc probabit 2. sicut qui dolum obijcit, arg. sup. q. 1. &c. nemo, ext. de restit. spol. audita. Argum. contra. ff. de re

2 Scilicet testes, vel instrumenta vel citationes, quales scriptis re. genda sunt ext. de pro. quoniā. Be

3 Qui verò ex contumacia iudicib. obtemperare noluerit, communionem priuetur.

Vnde concilio Mileuitano, c. 24.

¶ Excommunicetur, qui iudicibus suis obtemperare non vult. Cap. XIX.

Qvisquis^a probatus fuerit per contumaciam nolle obtemperare iudicibus, cum hoc primæ sedis episcopo fuerit probatum^b, det literas, ut nullus ei communicet episcoporum, donec obtemperet.

Pann. l. 4. c. 132.

Item, quod post datam sententiam appellari possit, Fabianus Papa testatur dicens Hilario episcopo, epist. 3. c. 2.

Cod. Theod. l. 11. tit. 30. in interpret. l. 20. Anst. l. 2. c. 11. Burc. l. 1. c. 148. Iuo p. 5. c. 261. Pann. l. 4. c. 122. In supplicium.

¶ Non denegetur appellatio ei, quem in supplicium sententia destinauit. Cap. XX.

Liceat etiam in criminalibus^c causis appellare: nec appellandi vox denegetur ei, quem supplicio^d sententia de tinarit.

Quod paulo ante idem affirmat eodem cap.

¶ Ante datam sententiam licet alicui appellare.

Cap. XXI.

Si quis iudicem aduersus sibi senserit, vocem appellationis exhibeat.

Iuo p. 5. c. 248. Anst. ibidem. Burc. ibidem. Pan. l. 4. c. 120.

4 Post datam verò sententiam, qui appellare voluerit, intra quinque dies^e appellet, & intra eosdem, a quo prouocauit literas dimissorias accipiat: & intra eosdē, ad quem appellauit, iter arripiat.

Vnde in Theodosianis & legibus^f sic statutum inuenitur.

a ¶ Theodosianis. Hoc & quatuor sequentia capita, que citantur ex legibus Theodosianis, habentur libro quinto, sententiarum Iulij Pauli cum interpretatione. Ex quo apparet Gratiani etiā tempore has sentētiās coniunctas fuisse cum codice Theodosiano, seu breuiario Alarici. Alaricus autem in prefatione proficitur se volumen illud non ex solo Theodosiano codice, sed ex varijs libris

iud. contumacia, & 65. d. c. vlt.

c Liceat etiam in criminalib. Immo potius in criminali q. in ciuili, ut ff. de app. non tantum, & inf. ea. non solent. & §. est autem quando ver. nullus.

Siquis. POST DATAM. Hec est quarta pars quart. in qua queritur intra quod tempus sit appellandū. & dicas, q. intra decem dies inf. ea. anteriorum. Probat tñ magister in legibus Theodosianis, quod intra triduum sit appellandum. Sed ille leges sunt correctæ per prædictam. l. anteriorum. Io. de Fant.

CASVS. Dicitur in hoc §. quod intra quinque dies appellari debet, & intra eosdem literas dimissorias accipere. & iter arripere ad iudicem appellationis. Et ad hoc inducit leges abrogatas.

d ¶ Intra quinque dies. Olim statuti fuerunt duo dies, inf. ea. biduum, postea Theodosius dedit quinque, deinde Iustianianus decem, ut inf. ea. d. anteriorum.

e ¶ Vnde in Theodosianis legibus. Qui has leges allegat, falsarius est, ut C. de vet. iur. enuc. l. 2. §. hac igitur omnia, & C. de nouo cod. confirman. in fine.

Pro-

Delegati inferiorū suas sententias exequi non possunt.

Propter.] CASVS Si quis duxerit appellandum, intra quinque dies appellet, & intra eisdem literas accipiat dimissorias, & ad iudicem ad quem appellauit perue-

perueniat: & si maius spatium aditer fuerit necessarium, dabitur ei.

- ¶ Quo iter.] Vt semper viginti milliaria pro die computetur, ut ff. si quis cau. l. i. & si quid supererit hoc etiam per die computetur, ut ff. de verb. sig. l. 3.

De hoc no extra de e-le. cū inter uniuersas & de rescri. nō nulli. in gl. nūquid, &c.

In sententijs Iulii Pauli cum interpre. Aniani lib. 5. tit. 33.

c. l.
Iuo p. 5. c. 281.
Pann. l. 4. c. 127.

† al. promiscue.

collegisse, & in legum collectione, atque interpretatione episcoporum præcipue operum usum fuisse.

¶ Post latam sententiam intra quod tempus quisque appellare debeat. Cap. XXII.

Propter superfluam appellatorum licentiam, ne in tractandis, vel reuocandis sententijs liberum habere arbitrium videantur, & tempora appellationis, & pœnæ constitutæ sunt; quicumque apud iudicem, qui causam eius audiuit, appellare, & ad alium iudicem appellare † voluerit, intra quinque dies appellet, & his ipsis quinque diebus ad iudicem, ad quem prouocauerit, si ne aliqua dissimulatione perueniat: & ipse dies, quo accipit literas, in his quinque diebus specialiter computetur, Quod si longius iter sit, exceptis his quinque diebus, spatium dierum, quo iter ^a agi possit, computetur.

Cap. XXIII.

¶ si quis cau. l. c.

Habita dinumeratione xx. millium diurnorum per singulos dies, computetur.

¶ Caput hoc abest à vetustioribus Gratiani codicibus, & ab originali, & Luone. & Pannormia. In uno autem Gratiani valde emendato est in margine superioris capituli tanquam glossa quedam.

Item ibidem tit. 34.

¶ A quo appellatur, ad quem appellatum fuerit, dimissoria litera dirigantur. Cap. XXIV.

Iuo p. 5. c. 282.
Pan. l. 4. c. 128.

† al. quorum
al. facienda.
Sunt verba interpretis.

Adeo, à quo appellatum est, ad eum, qui de appellatione cogniturus est, dimissoria litera dirigantur, quæ vulgo apostoli appellantur, quarum † postulatio, & acceptio intra quinque ^b dies officio finienda est. [¶ Ista iam superius sub titulo de cautionibus, & pœnis appellationum interpretata sunt.] ¶ Qui intra statuta ^c tempora dimissorias non postulauerit, vel acceperit, vel reddiderit, præscriptione ab agendo submouetur, & pœnam appellationis ferre cogitur.

Item ibidem, tit. 35. c. 2.

¶ De his, qui causa dilationis appellant. Cap. XXV.

Ex interpretatione.
Iuo p. 1. c. 283.
Pann. l. 4. c. 129.
† antea legebatur,
abijciatur. uel, obijciatur.

Quicumque ^d non confidentia iustæ causæ, sed causa asserendæ moræ, ne contra eum sententia proferatur, appellauerit, vel si de facto suo confessus, ne addicatur, appellare voluerit; huiusmodi appellationes non recipiuntur.

Item ibidem, tit. 36. c. 1.

¶ Cum possessor appellat, dum euentus causæ dubius est, possessionis fructus sequestrantur.

Cap. XXVI.

Quoties post auditam causam iudici possessor appellat; fructus possessionis, de qua agitur, dum secundum

Beo.] CASVS. Dicitur hic, quod literæ dimissoriae porrigi debent iudici ad quem appellatur intra quinque dies, & intra eisdem peti & accipi: & si hoc appellans non fecerit, cadit à causa, & verba ista, scilicet [Ista, iam.] vlt; ibi, [Qui intra.] Et c. non sunt de lege, sed Gratiani vel alterius. [Superius.] Id est, in codice Theodosiano, & hoc similiter est abrogatum.

b ¶ Intra quinque;] Hodie. xxx. ut infra ea. q. in fi. §. pen.

c ¶ Statuta.] Sic & hoc hodie nō tenet, ut c. eo quoniam.

Q Vicunque.] CASVS. Non auditur frustratorie appellans 2, vel qui in iure confessus fuit contra se. d ¶ Quicumque.] Quid obtinet in civili, ut confessus non audiat appellas. in criminali aliud ut, inf. ea. sūt quorum 3. nisi alia pbatio iudicem instruat. ff. de quæstio. l. prima. §. diuus secundum Ioan.

Q Voties post auditam causam.] CASVS. Dicitur hic, quod si possessor rei immobilis confessus fuit & condemnatus fuit ad restitutionem rei, si appellaue-

rit, causa pendente fructus sūt sequestrandi quod in petitione fieri non posset, cum nihil possideat. Sed si propter prædia urbana, id est, domus vel mancipia. vel iumenta fuerit appellatum pensiones, mercedes & uesturæ debent sequestrari: quod intelligi debet. & si propter nauem nauilum fuerit acquisitum, quod datur nautis propter aliqua in nauem ferenda.

Rr 2 a ¶ Se-

2 Sub nisi uellet probare errorem. nam tūc auditur ext. de consti. c. ult. & nota. ext. d uer. sig. ex parte. Arch. 3 Goncor. l. 2. cū gl. & ibi Bart. C. quo. ap. non recipi. & l. credi tor. §. iussus ff. de app.

Ex interpretatione.
Iuo p. 5. c. 284.
Pan. l. 4. c. 130.

a ¶ Sequestratur.] Hoc non tenet hodie, vt inf. 16. q. 4. volumus. infra ead. appellatione pēdente & extra de sequest. ad hoc. Vel tenet in casu, qui est ff. de ap. Imperatores. scilicet quando possessor dilapidat fructus, vt ibi dī. hoc expresse pater de sequest. c. pen. & si. Vel dic. quod

sed contra dies in quo sit diuortium, computatur inter sexaginta dies, qui dantur accusatori a tempore diuortij. vt ff. de adulte. pater. §. 1. Item licet dicat intra decem dies, tamen decimus dies comprehenditur intra illud tempus, vt ff. de success. edi. l. 1. §. quod dicimus. & ff. de verb.

Appellatio ab exēcuto- re facit fructus sequestrari.

si appellatur ab exēcutore, q̄ tunc sequestrantur fructus, sed non res ipsa, vt C. quorum app. non recip. ab exēcutore.

O Mnino.] CASVS. Si aliquem iniuste appellasse pronunciatum fuerit, ad uersario condemnabitur in expensis, nō tantum in simplum, sed in quadruplum.

Appellantis iniuste punitio.

¶ Sumptus.] Secundum canones punitur in expensis, vt hic & extra eo. reprehensibilis. secundum leges punitur in ciuili causa in 30. libris argenti. C. quorum appellatio. nō recip. ab exēcutore. in criminali infamis est, & litem perdit, vt C. de app. a proconsulibus. nisi primus iudex admiserit appellationem, quia tunc arbitrio iudicis punitur C. de ap. eos. §. nec temere.

c ¶ Quadruplos.] Hodie simplis, vt C. de fruct. & li. expen. non ignorat. & l. terminatio. Vel forte duplos. vt 3. q. 4. libellū. Dic vt extra de dolo, finem.

PRÆMISSIS. CASVS. Repetit supradicta Gratian. vt corrigat, & ad hoc inducit sequens authenticum, anteriorum legum.

A Nteriorum] CASVS. In lege veteri cauebatur vt qui propriam causam p se agit, intra biduum appelleret: qui vero p procuratorem intra tertiam diem. Sed quidam legum ignari ppter hoc decipiebantur, putātes sibi licere semper posse intra

triduum appellare, & sic a causa cadebant, quare hoc corrigat Imperator, & statui, q̄ cuilibet liceat appellare a sententia intra decem dies in quacunque causa, & quocumque iudice, excepto praefecto pratorio.

d ¶ Anteriorum.] In authen. de appell. & intra quā tēpora debent appellari. coll. 4. in princip.

e ¶ Dierum.] Sed nunquid ille dies in quo appellatur, computabitur inter illos decem dies? Non videtur: quia dies illa, in qua promissio aliqua fit, non computatur cum illo tempore, nisi excipiat, vt ff. si quis cau. l. 1.

da audientiae euentus dubius est. merito sequestrantur.^a

Nam si petitor appellauerit, hoc ab eo postulari non potest; quia non potest sequestrari quod non habet. Si propter pradia urbana, vel mancipia appelletur, pensiones eorum, vel mercedes, vecturae etiam, si de naui nauo agatur deponi solent.

Item ibidem, tit. 37. c. 1.

¶ Iniuste appellans omnino puniendus

Cap. XXV II.

O Mnino puniendus a est, vt quoties iniusta appellatio pronunciat, sumptus^b, quos dum sequeretur aduersarius, impendit, reddere cogatur non simplis, sed quadruplos^c.

Ex Paulo ibid.

Iuo p. 3 c. 28 c. Paul. l. 4 c. 131. Ex Paulo.

a ¶ Omnino puniendus.] In sententijs Paulus legitur, omnimodo probandum est & c. Sed quia est initium capituli, & de huiusmodi punitioe multa sunt a doctores adnotata, non est mutatum Tantummodo ductus orationis est emendatus, addita particula, vt

Premissis auctoritatibus intra quinque dies post datam sententiam cuiq; appellare permittitur. Quod postea Iustinianus in constitutionibus suis corrigens, intra decem dies appellationis remedium cuique dandum decreuit, dicens.

Imperat. Iustinianus Augustus.

¶ Intra decem dies remedium appellationis conceditur. Cap. XXVIII.

A Nteriorum^d legum acerbitati plurima remedia imponentes, & maxime hęc circa appellationes facientes, & in praesenti ad huiusmodi beneficiū peruenire duximus esse necessarium. Antiquitate etenim cautū erat, vt si quis per se litem exercuerit, & fuerit cōdemnatus, intra duos dies tantummodo licentiam appellationis haberet: sin autem per procuratorem causa vētilata sit, & in triduum proximum eam extēdi. Ex rerum autē experiētia inuenimus hoc satis esse dānosum; Plures enim homines ignaros legū subtilitatis, & putātes in triduum esse prouocationes porrigendas, in promptum periculū incidisse, & biduo transacto causas perdidisse. Vnde necessariū duximus huiusmodi rei competenter mederi: Et sancimus omnes appellationes, siue per se, siue p procuratores, seu per defensores, vel curatores, & tutores vētilētur, posse intra decem dierum^e spatium a recitatione^f sententiæ

Novella 23. apud Iulianum antecessorē.

verb. sig. si quis sic dixerit. immo idem videretur, si diceret ante decem dies, q̄ adhuc in decimo die posset appellare, vt ff. de ver. ob. l. cum qui. §. qui ita & facit quod ad hoc sup. ead. propter. Respon. q̄ si tantum superest de die, q̄ potest deliberare condemnatus, tūc illa dies computatur pro vno die. Io. Ego credo, q̄ semper computetur. & ita seruatur de facto.

f ¶ A recitatione.] Nunquid hoc tempus vtile est sicut fuit tempus bidui? quod videtur, aliter enim videretur esse diminutum beneficium antiqui iuris, maxime

Appellationis dies computatur a decennio. datur ad appellandum. Appellationis tempus an sit vtile an cōtinuū

cum

cum lex noua nihil exprimat. de hoc ergo veteri iuri standum est, C. de appellat. præcipimus, in fine, & quod non mutatur, quare stare prohibetur ut C. de testamen. sancimus, quare ergo dicit hic, a recitatione sententiæ cum secundum legem antiquam a tempore sententiæ

imputandum, 43. distinctio. Ephesijs. C. de cond. inse. l. vltima.

c ¶ Sed si quid tale. ¶ Vnde sic non potest terminus præfigi, ut die tali sit appellans reuersurus, ut extra de app. ex insinuatione.

enumerandum, iudicibus ab his, quorum interest, offerri, siue magni, siue minores sunt, excepta videlicet sublimissima prætoriana præfectura, ut liceat homini intra id spatium plenissime deliberare, siue appellandum ei sit, siue quiescendum: ne timore instante, opus appellatorium frequenterur, sed si omnibus inspectionis copia, quæ & indissolubiles hominum calores potest refrænare. ¶ Ad hæc sancimus, si quando lis^a speratur inferri in nostrum consistorium, si forte contigerit Imperatoriam maiestatem occupatam publicis causis ex mundanis prouisionibus non conuocare patres, quatenus causa agitetur, non ex hoc litem periclitari. Quod enim vitium est^b litigantium, si culmen Imperatorium occupetur? vel quis tanta est auctoritatis, ut nolentem principem possit ad conuocandos patres, ceterosque proceres coarctare? Sed si quid tale^c euenerit, causa intacta permaneat, donec Imperator^d sua sponte motus, & conuocari proceres iusserit, & litem inferri pariat, & omnia secundum morem procedere. ¶ Illud etiam in tertio capitulo disponendum est, quod antiquitas bene statuit, nouitas autem neglexit. Cum enim veneranda vetustatis auctoritas ita magistratus digesserit, ut alij maiores, alij medij, alij minores sint, & appellationibus a minoribus iudicibus non solum ad maximos iudices remitterentur, sed ad spectabilium iudicum tribunal, quatenus & ipsi sacro auditorio adhibito litem exacercerent, nouitas autem hoc dereliquerit; euenit, ut super minimis causis^e maximi nostri iudices inquietentur, & homines pro minimis causis magnis fatigentur dispendiis, ut forsitan totius litis æstimatio ad sumptus^f iudiciales non sufficeret. Ideoque sancimus, si quoniam ex Aegyptiaco tractu, vel adiuncta ei vtraque Libya prouocatio speratur usque ad decem librarum^g auri^h quantitatem; non in hanc regiam urbem eam venire, sed ad præfe-

d ¶ Imperator. ¶ Idem est si alius iudex impediatur ad quæ appellatur: in Auth. ut spon. larg. §. hoc quoque. coll. 6. hoc verum est in causa appellationis: in principali enim causa secus est: quia ibi perit litis triennium. C. de iud. prope randum. Item quod dixi est verum, si ipse appellans impediatur, per causam necessariam: puta per vim fluminis, vel si mile. extra de app. ex ratione. si autem alter impediret eum, hoc ei noceret: Sed posset agere contra impediendum. ff. de dolo. l. arbitrio. §. si dolo. Sed si ille non esset soluendo, tunc ei lis restituitur. ff. de eo per quem factum erit, ex hoc edicto. arg. contra. extra de integ. restit. ex literis. ibi enim non datur actio contra decipientem. sed restituitur contra suam. sed hoc fuit quia impediens non poterat soluere quod petebatur. Ioan. Hodie. fin. canones non perit instantia iudicij, si propter impedimentum causa intra triennium terminari non potuit, ut ex de iud. venerabilis B.

Appellanti impedito quo succurritur.

2 Scilicet per principem, vel per iudicem, & sic intelligitur ista decret. ex ratione. & probatur eo. tit. ex insinuatione, fin. Ioan. de Fan.

ILLVDETIAM.

CASVS. Iudicum quidam maximi sunt: & dicuntur illustres. quidam minores, & appellantur clarissimi: quidam medij, & spectabiles nuncupantur. Appellabant homines aliter quam antiquitus teruebatur. Nam pro minimis causis ad maximos iudices appellabant, ita ut totius litis æstimatio vix ad sumptus iudiciales sufficeret, ideo statuitur hic, ut in Aegypto & in vtraque Libya usque ad decem libras auri non appelletur ad urbem regiam, sed ad præfectum Augustalem, qui cognoscat de causa appellatione remota. In Asia vero & ponto usque ad prædictam quantitatem appelletur ad spectabiles, qui de causa cognoscant sine appellationis remedio. In oriente vero usque ad prædictam quantitatem appelletur ad comitem orientis, virum scilicet spectabilem.

e ¶ Causis ¶ Quod fieri non debet, ut in Auth. ut omnes obed. iud. §. hoc considerantes coll. 5.

f ¶ Ad sumptus. ¶ i. ad victualia, quæ dantur iudicibus, ut ext. de vi & bon. cle. cum ab omni.

g ¶ Ad decem librarum. ¶ Not. x. lib. auri minimū quod dicitur.

h ¶ Auri. ¶ Hic vocat minimam summam usque ad x. lib. auri: alibi usque ad xx. marcas: alibi usque ad duos aureos.

R r 3

aureos

† Con. l. sp. si de iur. iur. mu. & l. testamēta. C. de test.

1 Sic etiam no. extra de app. sup. eo. §. vlt. & de exce. pia in gl. sic dicas. Archid.

computentur 1, hi decem dies, ut inf. ead. biduum. Dic ergo, quod quantum ad sui initium utile est: sed continuum quantum ad sui progressum: quia tempus hoc computabitur a tempore scientiæ. ut C. quomodo & quando iudex, ab eo. & ff. de adili. edic. cum sex. & inf. ead. cap. biduum. Cum enim illi decem dies dentur ad deliberandum, an velint stare sententiæ: vel non: qualiter posset ignorans deliberare? Currit ergo hoc tempus a tempore scientiæ. & etiam a tempore quo potest agere. inf. ead. biduum. §. palam. ver. si aduersus. extra de app. ex ratione. H. tamen dicit hoc tempus esse continuum: sed postea dicit restituendum eum, qui agere non potuit.

AD HOC SANCIMVS. CASVS. Aliquis ad principem appellauit: sed propter occupationes principis non potuit causam prosequi intra tempus concessum appellanti: a lege dicitur hic, quod non cadit a causa propter hoc: sed causa tractabitur cum placuerit Imperatori. Nullus enim potest compellere principem, ut de causa cognoscat. vel ut patres conuocet aut proceres.

a ¶ Lis ¶ Extra eo. ex ratione.

b ¶ Vitium est. ¶ Arg. quod per me non stat, mihi non est Decret. Grat. pars I l.

Appellās se-
cundo, mul-
tis casib. nō
auditur.

1 Dicit L. q
ista lex cor-
rigitur p au-
th. de defen.
cui. de hoc
et no. ex. de
appellationi-
bus. Archid.

aureos. ff. de dolo. n. oleum. alibi quinquaginta solid. C. de defen. ciui. l. 1.

a ¶ Post diffinitiuam sententiam. ¶ No. casus in quibus secundo non auditur appellans. C. de epis. aud. Authen. si quis litigantiū. C. de asser. tol. l. 1. C. de app. iubemus. & l. in offerēdis. i. Au

th. de sanc. episc. §. si quis verō. coll. 9. 1. b ¶ Sacri cognitoris. i. principis.

ILLVD VIDE-
LICET. CASVS.
Statuit hic, vt a mi-
nori iudice ad maio-
rē appelletur. vnde
a spectabilib. ad spe-
ctabiles non est ap-
pellandum in qua-
cunq; quantitate: sed
ad illustrissimā prae-
fecturam, qui simul
cū quāstōre cogno-
scant: ita tamen q̄ a
ducib. vel a spectabi-
lib. qui priuati sunt,
i. sine administra-
tione, ad spectabiles
nō appelle: licet ha-
beāt administratio-
nē, & videantur ma-
iores non habentib.
sed vbi delegat cā
psidialis alij minori
iudici nō spectabili,
ad spectabilē appel-
letur. Vbi verō cā a
principe delegat il-
lustri, vel spectabili,
q̄ hēt ducatū, vel spe-
ctabili, q̄ est sub du-
catu, & si nō est dux,
in regiā vrbē ad cō-
petēre iudicē appel-
letur. Sic mihi Bart.
vī casus ponendus
sine praiudicio ho-
minis prudentioris:
& prudens lector, si
ei videbit casum in
melius reformabit.
c ¶ Quā una cū. Sci-
licet praefectura illu-
strissima.

d ¶ Vtroque. ¶ Pre-
toris & quāstōris.
quāstor. n. qui prae-
fuit scrinijs Impera-
toris, audiuit causas
appellationis.

e ¶ Subministrāte. ¶
idest, cognoscente.

Appellare
non licet a
maiori ad
minorem.

Iudicij prin-
cipium non
semper con-
sideratur.

f ¶ Ita tamen. ¶ Sen-
sus est, non est appel-
landum a iudicibus
qui sunt illustres,
ad spectabiles; qui
minores; nec a spectabilibus ad alios spe-
ctabiles, cum
sint pares; sed a praesidibus, qui sunt minores, appella-
ndum est ad spectabiles.

g ¶ Priuati. ¶ Quando delegatur eis causa: sed penden-
te iudicio sunt spectabiles, vt C. de app. p̄cipimus. in fi.
& sic nō semper consider-
tur principij accepti iudici:
sic. 3. q. 7. §. tria, in fi. sic ff. de pig. act. l. ij. rem. §. si. argu.
cot. extra de prob. c. post cessionem. de elect. dudum.

h ¶ Non gradatim. ¶ C. de app. p̄cipimus.

i ¶ Sed a praesidibus. ¶ Qui sunt clarissimi & minores.

k ¶ Datis. ¶ Non tamen delegatis.

l ¶ Refertur. ¶ Appellatio ad iudices spectabiles.

m ¶ Sub quacumque. ¶ Hoc verum est cum appellatur
a spe-

ctum Augustalem, qui audiat, & causam dirimat vice sa-
cri cognitoris, nulla ei penitus post diffinitiuam^a senten-
tiam appellatione porrigenda. Similique modo quoties
in Asiana dioecesi, vel Pontica tale aliquid emerferit vsq;
ad praedictam quantitatem decem librarum auri; appella-
tiones ad viros spectabiles, comites forte, vel proconsu-
les, vel praetores, vel moderatores, quib. specialiter easdē
lites peragendas deputauimus, remittantur: quatenus &
hi ad similitudinem praefecti Augustalis, vice sacri cog-
nitoris^b intercedant, & causas sine spe quidem appellationis,
Dei tamen, & legum timore proferant decidendas:
Orientalem autem tractum causas appellatione suspen-
sas, & vsque ad decem librarum auri quantitatem limita-
tas, ad virū spectabilem comitem orientis mittere, simili
modo audientiam, & finē eis impositurum sancimus: Illo
videlicet obseruādo, vt viri spectabiles duces, vel alij spe-
ctabiles iudices non ad alios eadem spectabilitate deco-
ratos iudices, suas transmittant appellationes in litibus,
quātcumque sint quantitatis (cum non oporteat ad cō-
pares iudices appellationes referri, sed a minori iudicio
in maius tribunal ascendere: sed ad illustrissimam prae-
fecturam illorum appellationes, cuiuscumque sint quanti-
tatis (vt dictum est) dirigantur, quā t̄ vna cum^c viro ex-
celso pro tempore quāstōre eas dirimat, vtroque^d offi-
cio subministrante^e, idest tam ex sacris scrinijs more so-
lito, quam praefectorio. Ita tamen^f hāc sancimus, vt
nec a ducibus, vel alijs spectabilibus iudicibus) quibus
forte, & si priuati^g sint, imperialis maiestas causas iniun-
xerit) appellatio ad memoratos spectabiles iudices cur-
rat, ne causa non gradatim^h procedere, sed perperam vi-
deatur; sed a praesidibusⁱ quidem prouinciarum, & iudi-
cibus a nobis datis^k, si non sint spectabiles iudices, intra
memorata quantitatem refertur^l. Si autem vel illustres
sint dati a nobis iudices, (quibus apices dignitatum su-
per spectabilitatem sunt) vel duces, qui omnimodo spe-
ctabilitate sunt decorati, vel hi, qui a principe delegati
sunt spectabilem habeant dignitatem; eorum appellationes
sub quacumque^m quantitate in hanc regiam vrbem
ad competentesⁿ antiquo more iudices referantur: om-
nibus alijs, quā in appellationibus^o statuta sunt, vel ab
antiqua pro sapia, vel ab auctoritate anteriorum consti-
tutionum, vel a nostra humanitate, intactis, illibatisque
custodiendis.

† qui] orig.

a spectabilibus, sed si a clarissimis, tunc non appellatur
ad vrbem, nisi sit supra decem lib. auri. ut sup.

n ¶ Ad cōpetentes. ¶ Per hoc not. appellationem ad aliū
fieri quam ad delegantē, contra id. ff. quis, & a quo app.
l. 2. & extra de off. deleg. super quāstionum. sic infra ca.
placuit, vt presbyteri.

o ¶ Quā in appellationibus. ¶ i. ad principem, vt C. de
excus. tuto. quinquaginta. ff. quando app. lit. l. 1. §. si qs.
Bidaum

Biduum.] CASVS. Dicitur hic. q̄ biduum, vel triduum computandum sit à tempore latis sententiæ ad appellandum: sed ubi sententia lata est sub conditione. quæ tamen sic ferri non debet. Similiter à die sententiæ & non existentis conditionis est appellandum intra biduum

re conditionis existentis currit præscriptio. ff. quando actio de pecu. est annalis. l. i. §. annus. & C. de prescrip. xxx. anno cum notissimi. §. illud. Sed obijciunt hæc sententia non continet in se absolutionem vel condemnationem, ergo nulla. vt C. de senten. & inter locu. præses.

Sententia absolutione aut cōdemnatione contineri debet.

Item lib. 49 ff. titu. quando appellandum sit, lege prima, §. Biduum.

¶ Quando appellandum sit primo, vel secundo. Cap. XXIX.

Biduum, vel triduum appellationis ex die sententiæ latis computandū erit. ¶ Quid ergo, si sententia fuerit sub conditione^a dicta, vtrum ex die sententiæ latis tempus computamus ad appellandum, an vero ex die, quo conditio sententiæ extitit erit? Sane, quidē non est^b sub conditione sententia^c dicenda. Sed si fuerit dicta, quid fiet? Et est vtile statim^d tempora ad appellandum cōmutari debere. ¶ Quod in sententijs receptum^e est; vt vel altera die, vel tertia prouocetur; hoc etiam in ceteris obseruandum est, ex quibus sententia quidem non profertur^f, appellari tamen oportet, & posse supra relatum est, vt a cum quis ad tutelā, vel ad alia ciuilia munera nominatur, & eius excusatio^g non admittitur. ¶ Dies autem istos, in quibus appellandū est, ad aliquid vtilis esse oratio diui Marci voluit, si forte eius à quo prouocatur, copia non fuerit, vt ei libelli dentur. Ait enim, is dies seruabitur, quo primo facultas adeundi erit. Quare si forte statim post dictam sententiam copiam sui non fecerit is, q̄ pronunciauit (vt fieri assolet,) dicendum est nihil nocere appellatori. Nam vbi primū copiam eius habuerit, prouocare poterit. Ergo si statim se subdixit, simili modo subueniendum est. Quid igitur, si conditio horę effecit, vt se reciperet (Si forte dicta sit sententia iam suprema hora; vtiq; non videbitur se subtraxisse. ¶ Adeundi autē facultatem semper accipimus, si in publico sui copiam fecit. Cæterum, si non fecerit; an imputetur^h alicui, quod ad domū eius non venerit, quodq; in hortos non accesserit, & vltius quod ad villam suburbanā? Magisq; est, vt nō debeat imputari. Quare si in publico eius adeundi facultas non

ergo nec ab ea appellari ē necesse, vt inf. ea. §. diffinitiva, ver. est aut q̄. Rñdet. licet mō nulla sit, speratur tamen & timeatur, quod sit valitura. 2. nam in conditionalibus obligationibus spes est debiti iri, vt ff. de verb. signi. cedere diem. in ff. de verb. obliga. §. ex cōditionali. vnde licet appellatio nō iueniat quid extinguatⁱ tamen conditione existente retro fingitur extitisse, vt ff. de sol. sub cōditione, debitor. & effect^j sententię retrorahit quandoque, vt ff. de ijs qui no. in fa. furti. c. ¶ Non profertur.] vt in electionibus, & præsentationibus, vt extra d. app. constitutis & c. reprehensibilis. & extra de offi. d. le. super. eo. & est hic arg. quod à tempore electionis vsq; ad decē dies pōt appellari f. ¶ Excusatio.] nota, q̄ quinquaginta dies dantur ad excusandum se illi, qui vocatur ad munus ciuitatis: similiter ad munus tutelę, sed si excusatio nō fuerit admissa, tūc poterit appellare, vt insti. de excu. tut. §. quia autē. ff. quādo appella. lit. l. i. §. si quis tutor. C. de excu. tuto. l. quinquaginta. nec tenet

2 Concor. tex. in l. i. §. biduum. ff. quæ sen. fine app. rescin.

3 Nam per appellationem extinguitur pronunciatum. ff. ad Tur. l. i. §. vlt.

Iudex vsque ad quam horam expectare debet.

4 Hoc est verum in cōtractibus, sed in iudicijs secus, vt colligitur extra de offic. deleg. c. consulti. iuxta ff. extra vt lit. non conte. c. i. & de dolo. prout.

dum vel triduum. quod seruandum est non solum in sententia: sed etiam extra sententiā, vt puta cum quis ad tutelam, vel ad alia. munera nominatur. hoc etiam intelligas, vt hoc tempus computetur à tempore sententiæ: si potuit copiam iudicis habere, vel illius à quo appellauit, vel ad quem appellauit.

a ¶ Sub conditione.] De futuro: tunc suspenditur sententia. ff. si certum petat. respiciendum. conditio autem de præsentis, vel præterito non suspendit sententiam. ff. si certum pet. cum ad præsens. & l. seq. tamen sententia excommunicationis lata sub conditione tenet. r. 63. distinctio. Salonitanæ extra de sent. exc. à nobis r. & ext. de appel. præterea 2. ff. de verb. signific. cedere diem.

b ¶ Non est.] Prohibetur quid fieri, quod tamen factum tenet. sic 45. dist. de iudicis. ff. de interdicitis, & releg. relegatorum. §. ad tempus.

c ¶ Sententia.] Diffinitiva, sed interlocutoria sic, vt inf. r. 71. q. 4 si quis luadente. & extra de ap. præterea 2, quæ est huic legi contraria.

d ¶ Statim.] In alijs præscriptionibus non nisi à tempo

tunc appellare, cum nominatur tutor, sed tunc cum excusatio eius non admittitur, vt ibidem dicitur, sed cum aliquis eligitur ad dignitatem aliquam, statim tenetur appellare ante, quā se excuset, vt ff. quando appel. l. i. §. si quis tutor. nisi eligatur, vt sit defensor ciuitati, ibi non habet locum appellatio, vt in authen. de defen. ciui. §. Item illud. coll. 3.

g ¶ Suprema hora.] Videtur, q̄ iudices vsq; ad supremam horam tenentur expectare partem aduerariam, si cut totus dies, quo pecunia debetur, cedit arbitrio soluentis 4. Instit. de verb. obli. §. 2. & dicit lex: Audient iudices vespere, mane & meridie, vt in auth. de iud. §. sedebunt. coll. 6. & quia ante Kalendas promissit, idem ac si in Kalendis promississe, vt ff. de verb. obli. qui ante. argumen contra ff. de orig. iur. l. 2. §. & quia magistratibus, vbi dicitur, quod incōgruum est, quod iudices vespere præsideant. sed distingue, vt dicitur extra de offi. iud. deleg. consulti. h. ¶ An imputetur.] Propter hoc verbum dicunt quidam, q̄ non possit appellari, nisi in præsentia iudicis:

R r + quia

Excusatio lata sub conditione tenet.

2 Non tamen nisi in euentum cōditionis, vt in l. hic al. leg. cedere de hoc no. su. ead. q. 5. quanto. & inf. ea. in gl. in alijs. Ar.

Appellandum ne est iudice p[re]sen-
te?

Et si quan-
do app. sit.
l. 1. & ideo
dicebat.

Co. q. app.
emissa in ab-
sentia iudi-
cis bene ex-
cusat si non
sit fraudu-
lenter. hoc
ipse not. in
p[re]dic. ca. sug-
gestum. Arc.

2 Concor.
text. in l. 1.
§. libelli. &
ibi Bart. ff.
de appel.

quia si eo absente p[ot] appellari. ergo non refert. siue
subtrahat se iudex, siue non, & est arg. pro eis extra eo.
cum sit Romana. Sed contra extra eod. suggestum ext. d.
alie. iud. mutan. c. 1. C. quomodo. & quando iudex ab
eo. & C. de iud. l. vl. 1.

a ¶ Appellauit.] Id
est appellare voluit.
b ¶ Libellos daret]
ipse iudex scilicet di-
missorios. vel intelli-
ge de libellis appella-
tionis, quos appellas
vult dare iudici.

c ¶ Quod eum.] Fa-
cto enim sicut uoce
quis appellat, vt ext.
de appella. dilecti. 2.
ET PALAM. CA-
SVS. Illa causa dicit
propria alicuius, cu-
ius damnū, vel emo-
lumentum principa-
liter ad eum spectat.
sed si sententia con-
tra absentem lata sit
nō currit ei tempus
nisi à tempore scien-
tiæ, nisi per procura-
torem fuisset defen-
sus: quia tunc diffici-
le audiretur.

d ¶ Palam est eam.]
p[ot]t enim dānū per-
tinere ad aliquē, &
fieri non suo nomi-
ne. 12. q. 2. §. qui ma-
numittit 14: q. 2. su-
per prudentia.

e ¶ Scit.] Simile ext.
de appella. super eo.
ver. hñ. C. quomodo
& qñ iudex. ab eo.

f ¶ Difficile.] Id est,
non: nam alibi poni-
tur hæc dictio diffici-
le pro vix. 47. di. quā-
tumlibet.

g ¶ Audiatur.] No.

cum aliquis est absens post lit. contest. aut abest ex iu-
sta, causa, aut ex iniusta. Ex iusta tripliciter potest ab-
esse, quia aut abest ex causa necessaria & probabili,
aut ex causa necessaria tantum, aut ex probabili tan-
tum. Si abest ex causa necessaria & probabili, vt ex
causa reipubli. tunc si est legitime defensio restitui-
tur ad appellandum 3 vt ff. de in integr. resti. l. vlti.
si uero nullo modo est defensio vel fuit minus legi-
time, ad totam causam restituitur, vt C. ea quibus
cau. maio. l. 1. & C. de proc. quia. Si abest ex causa pro-
babili tantum vt causa peregrinationis vel studio-
rum, tunc si est legitime defensio, ad nihilum resti-
tuitur: & ita loquitur hæc lex. ff. ex quibus cau. maio. l.
nec non. Si autem non est legitime defensio, tunc si
constituit procuratorem, vel potuit constituere, ad
nihilum restituitur, nisi ille procurator quem relin-
quit, mortuus sit, vel forte soluendo non sit, vt ff. ex
quibus cau. maio. sed & si. §. 1. decre. tamen dicit in-
distincte retractandum quod factum est, si probatur
Iusta causa absentis, vt extra de sent. & re iudi. cum
Bertoldus. nec distinguitur an potuerit constituere
procuratorem, an non. vel an absuerit, ex probabili cau-
sa, an non. & est arg. ad hoc. C. quomodo & quando iu-
dex. lab eo, ibi. n. videtur quod non sit opus restitu-
tione, sed quod de iure communi possit appellare, si
abest ex causa necessaria tantū, vt cum quis sit depor-

tatus propter suum delictum, tunc si potuit constituere
procuratorem non subuenietur ei, vt ff. de mino. Papinia-
nus ait. sed si abest ex iniuria cā nunquā auditur appel-
lans, nec subuenitur ei, quia contumax non auditur ap-
pellans, vt 24. q. 3. de illicita. & inf. ead. §. sunt quorum,
nisi

fuit melius dicetur facultatem non fuisse adeundi. ¶ Si
quis ipsius quidem, à quo appellauit^a adeundi facultatē
non habuerit, vt β ei libellos daret.^b, eius aut, ad quem
appellauit, habeat copiam; videndū est, vt t ei p[re]scri-
bi possit, quod eum^c non adierit. Et hoc iure utimur, vt
si alterutrius audeūdi fuerit copia, p[re]scriptio locū ha-
beat. In propria causa biduum accipitur. Propriā causam
ab aliena quemadmodum discernimus? Et palam est eā^d
propriam esse causam, cuius emolumentum, vel damnū
ad aliquem suo nomine pertinet. & infra. ¶ Si aduersus
absentem fuerit pronunciatum, biduum, vel triduum, ex
quo quis scit^e, computandum est, non ex quo pronuncia-
tum est. Quod autem dicitur absentem p[ot]te procurare,
ex quo scit, si accipit: si non in causā per procuratorem
defensus est. Nam si ille non procurauit, difficile^f est, vt
hic audiatur^g. ¶ Si quem t in insulam deportandum^h ad-
notauerit: p[re]ses p[ro]uinciæ, & Imperatoris scripserit, vt
deportetur; videamus, quando sit p[ro]uocandum, utrum
cum Imperator rescripserit t vt deportetur, an cum ei scri-
bitur. Et puto tunc esse appellādum, cum recipi eū p[re]-
ses iubet sententia p[ro]lata, Imperatori scribendū, vt de-
portetur. Cæterum verendū est ne sero sit vt tunc p[ro]-
uocetur, cum Imperator insulam ei assignauerit. Compro-
bata enim sentētia p[re]sidis, tunc solet insulam assignare.
¶ Rursus illud verendum est, si mendacijs apud principē
onerauit eum, quem deportandum laborabat, interclu-
di illi viam p[ro]uocandi. Quid ergo est? Recte dicetur
humanitate suggerente; vt & hoc, & illo tempore non
frustra p[ro]uocaretur: quia non aduersus principem, sed
aduersus^k iudicis calliditatem p[ro]uocauit. & infra.

† al. an.

† al. accipimus.

† al. quidem.

In principio eiusdē
legis primæ.

† al. scripseris.

Difficile. du-
pliciter su-
mitur.

Absenti utrū
subueniatur

3 Sed non
ad totā cau-
sam. & ita
intelligitur
ff. ex quib.
cau. maio. is
qui vbi di-
cit in inte-
grum. aliās
esset contra.
ff. eo. sed &
si. §. vlt. Ar.

nisi veniat iudice adhuc sedente pro tribunali, vt ff.
de in integr. resti. diuus. sed si est absens ante lit. conte-
sta. tunc vel excommunicatur vel fit missio in p[re]s. vt
distinguitur extra vt lit. non contest. tñ. & cap. quo-
niam frequenter.

SI QUEM IN INSULAM CASVS. Si p[re]ses
iussit aliquem deportandum rescripsit Imperatori, &
Imperator rescripsit ut deportetur, quæritur quando
appellādum sit: & certe dicitur quod utroque tempore
appellādum est, scilicet cum p[re]ses p[re]cipit eum reci-
pi inter condemnatos, & rescribit Imperatori, nec ap-
pellat aduersus principem, sed aduersus calliditatem in-
dicis: quia tunc eum mendacijs apud principem oner-
auit. sed si cum Imperatori scriberetur, ostensum fuit
exemplum literarum litiganti; si tunc non appellauit,
consensisse videtur nec postea auditur appellans.

h ¶ Deportandum.] P[re]ses enim deportare non potest,
vt ff. de lega. 3. l. 1. §. deportatur. Sed relegare potest. ff.
de iniur. rup. test. l. si quis. §. eius qui. & §. seq. & ff. de iter
dict. & releg. l. relegatorum.

i ¶ Adnotauerit.] Id est, iudicauerit. Arg. q[ui]a metropoli-
tanus potest cognoscere de causa criminali episcopi,
& talem ferre sententiam, iudico te esse deponēdum, si
cum hoc p[re]ses iudicat deportandum,

k ¶ Aduersus.] Ergo qui appellat à grauamīne, iuste
appellat, licet remota sit appellatio in rescripto; q[ui]a non
aduer-

Metropoli-
tanus de ci-
riminali
epi cognos-
cere potest.
Appellans
à grauamī-
ne, iuste ap-
pellat.

aduersus literas principis, sed aduersus malitiam iudicis appellat. sic extra de offi. iud. cap. sane. in fi. ff. de iust. reo. l. diuus. C. de rela. l. 2.

ILLVD QVOQVE. Hæc est ultima lex istius tit. a [Imperatorii.] Consulendo ipsum, uel referendo. H. & tunc l. ult. eo. q. 4.

¶ Illud quoque nideamus, si cum Imperatori a scriberetur, exemplum literarum litigatori editum sit, neque is appellauerit, & postea contra eum rescriptum sit, an appellare à literis pridem sibi editis possit? & quia, qui tunc b appellauit uera esse, quæ scripta sunt, cōsensisse videtur: nec est audiendus, si dicat euentum sacri rescripti se sustinuisse.

a [Vt cum quis.] Hinc usque ad uer. non admittitur, non sunt in Pandectis: sed quia superius in eadem lege sententia ipsorum exprimitur, non sunt expuncta, sed descripta alijs characteribus.

b [Vt ei libellos daret.] Verba hæc non sunt in Pandectis sed ob glossam sunt inducta.

c [Imperatorii scripserit.] Sic est emendatum ex pandectis. Antea legebatur, Imperatori rescripserit.

d [Sententia prolata.] Hic usque ad uers. Ceterum sunt addita ex Pandectis.

e [Possit.] In uulgatis codicibus sequebatur, certe nō potest: quæ neque in uetustis, neque in pandectis habetur.

Item Vlpianus lib. 49. in tit. de recipiendi appellationibus, uel non l. 1.

Cap. XXX.

NON solent audiri appellantes, nisi hi quorum interest, vel quibus mandatum est, vel qui negociū alienum gerunt, quod mox d raturum e habetur. Sed etsi mater a cum filij rem sententia versam animaduertet, pro uocauerit f, pietati dans, dicendum est & hanc audiri debere, & si litem s præpatandam curare maluerit, intercedere non uidetur, licet ab initio h defendere non potest. ¶ Scamola libro quarto regulam. Ante sententiam appellari potest, si quæstionem i in ciuili negocio habendā iudex interlocutus sit uel in criminali, si cōtra leges k hoc faciat. ¶ Macer lib. primo de appellationibus l. quarta,

lege a ibidem.

& tunc litigatoribus edi debet consultatio, ut C. de rel. l. 2. extra de app. intimasti.

b [Qui tunc.] Hic manifestè vñ, qd si quis non appellat à suspecto iudice cum recipit literas iudicis, uel si quis non protestatur causa suspicionis uel appellationis, qd postea nō possit appellare uel recusare, ut argum. ext. de sent. & re iud. quod ad consultationem & extra de offi. deleg. gratum, sed cōtra petitis inducijs à iudice potest ipsum recusare etiam allegata causa absentis coram eo, ut extra ut lit. non contest. accedens immo & post præstitam cautionem standi iuri potest appellare, ut extra de eo qui mit. in poss. cum uenisset. & 3. q. 3. §. offeratur & non uidetur consensisse in iudicem, qui postulat sibi edi genus actionis. ff. de iudic. non vñ. & post receptas literas iudicis, quas remittit Papæ, possem iudicem recusare, ut extra de off. deleg. cum olim 2. item argum. extra de rest. spol. ex conuentione. Dic qd semper potest à grauamine appellari, ut ext. de appell. ut debitus.

NON solent. Hæc est quinta pars quæstionis, in qua ponit sex casus diuersos. lo. de Fant.

CASVS. Dñ hic, qd pot appellare is ad quem negocium pertinet, uel uerus eius procurator, uel negociorū gest. Similiter mater pro filio potest appellare, nec tunc intercedere uidet, licet ab initio e defendere non possit. c [Interest.] Sic extra de off. deleg. super eo. ff. de inoff.

testa si suspecta. immo etiam si non interest, dummodo qualecunq; tuncetur præ iudicium fieri, ut ff. eo. à snia. in pri. & ext. de sent. & re iud. cum super.

d [Mox.] idest, intra decem dies, quia ratum debeo habere quod meo nomine factū est cum adhuc agere possim. ff. rem rat. habe l. pen. Vel dic mox, idest, modico tps spatio, qd magis intellectu quā locutione exprimi pot, ut ff. de sol. ratum. ff. rem rat. habe. quo enim.

e [Ratū.] Sed nonne si aliquis appellat p altero, ille cogit habere ratā appellationē cū negocium eius uiliter sit gestum ut ff. de neg. gest. Pomponius? Argu. contra quod tantū in criminibus appellatur inuito condemnato, ut ff. de app. non tantum.

f [Prouocauerit.] Pro filio condemnato uel pro consanguineo etiam possunt appellare aliqui, ut ext. de reg. iur. cū in contemplatione in parte decisa melius de reg. cum sumus in parte decisa.

g [Litem.] Appellationis: quia si ab initio defenderet, oportet eam satisfacere: quia in aliena re ne

Appellationem prome factam an teneat ratificare.

Appellat cō iunctus pro coniuncto.

Mater pro filio agere non potest.

Cautela ad obligandas mulieres.

Qd in qbus causis sit.

mo idoneus est defensor sine satisfactione. ff. de procur. qui proprio. sed hoc est uile officiū. C. de proc. aliena. h [Ab initio.] Pro filio non potest mater agere, uel ipsum defendere, quia hoc est virile officiū. C. de proc. alienam, potest tamen postulare pro parentibus uale tudine detentis ff. de procu. foeminas. sed aliena negocia potest mulier gerere extra iudicium. ff. de neg. gest. l. 3. §. 1. Si tamen uis recipere mulierem intercedentem pro aliquo, facias eam renunciare auxilio Velleiani, ut C. quando mulier tu. offi. fungi. l. ult.

ANTE SENTENTIAM. Hic ponit tres casus, in duobus appellatio conceditur, qui satis sunt faciles, & in tertio prohibetur.

i [Si quæstionem.] In criminibus tantum fit quæstio, ut 5. q. 3. illi. ff. de quæst. l. 1. in princ. sed in pecuniarijs causis non facile, nisi cum aliter veritas non potest liquere. ff. de quæst. Diuus pius. liberi etiam torquentur si facto interfuerint, ff. eo. unius. §. testes. alias non. C. de q. decuriones.

k [Si contra leges.] idest, si uult torquere aliquem nulla.

Appellare aut iudicem recusare nō semp licet.

nulla presumptione precedente: quod non licet, ut extra de reg. iur. cum in contemplatione.

a ¶ Eius qui.] Hoc intelligunt omnes cum nuncium misit. Sed aliud est si per se in propria persona & ante citationem iter arripuit, ut extra de appel. meminimus.

& c. suggestu. Sed contra hanc distinctionem est arg. ext. de offic. deleg. cum causa. ubi differtur. cā propter missionem nūcij. & est hodie expressum in decr. de appel. ad hoc. sic nō obstat eo. tit. ut debet honor. illud. n. intelligit qd hoc tantum dicit & non probat. & ibi dicitur qd primo convenit qui primo literas dedit iudici. hodie statuitur decre. ut debitus.

Post appellationem.] CASVS. Dicit qd iudex a quo appellatur, det dare literas dimissorias appellati ad eū ad quē appellavit, continentes qualiter appellavit. & si appellans instanter petat, licet iudex ei non dederit, non nocebit ei.

b ¶ Post appellationem.] Similiter si appellationem non recipit, dabit literas appellati, ut eas det superiori, in quibus significabit, ei quare appellationem non recipit, ut ff. de appel. reci. vel nō, sciendum.

c ¶ Tēpus.] xxx. dierum, ut inf. ea. §. ult.

Apostolos non petens intra tps 30 dierū, vñ renunciare appellationi. in fi. & si intra id tempus non petierit, vñ renunciare appellationi, ut §. ea. ab eo. §. ista. & C. eo. quoniā. nec iudex ad quem appellavit, eum audiet: iudex tamen. etiā nō petenti tenetur offerre apostolos, ut C. eo. eos. in fi. d. §. instanter.] Supra 100. dist. prisca.

e ¶ Per eum steterit.] Ergo si per ipsum steterit, hoc ei nocebit, ut iudex superior ipsum nō audiat sine apostolis. hoc autem hodie in paucis locis servatur tamen Innoc. iii. hoc idem statuit.

Sequestratio sit in ali quib. casib. f ¶ Appellatione.] Planus est iste casus, nec eget expōne.

g ¶ Interposita.] Ita quod teneat.

h ¶ Medio.] Dum tamen sit recipienda.

i ¶ Nihil.] Nisi cum appellatur ab executione, tunc siue sit mobilis res, siue immobilis, fructus sequestrantur r. C. quorum app. non re. ab exco. Item in alio casu cum dilapidat fructus. ff. eod. Imperatores. extra de sequestra. pos. ca. ult. & cum appellans est in notorio crimine, extra co. cū sit Romana. uel est inuasor ecclesie. inf. ea. §. sunt. etiā. Item si hæres conuictus de legato vel fideicommissio pñtando appellat; tunc non deferretur appellationi: cauebit tñ de eo restituendo. ff. ut legatorum, vel fideicō. nomine caueatur. l. postquam. §. r. ita ēt est in supplicatione. C. de precib. Imper. offer. authent. quā supplicatio. Item pōt novas probationes inducere post publicationem testium, quas prius nō poterat habere. C. de tempo. ap. per hanc extra de fide instrumen. cum Ioannes. Item de reo sit actor, & tenetur probare uictus

appellationem esse iustā, ut extra de app. cum in ecclesia. Appellat. Cu ergo appellationi qñq; non deferat, pater qd differt & nō differt a nundatione noui operis, quia post illam, siue iusta siue iniusta, nihil est innouandū, ut extra de noui operis nunc. c. cum ex iniuncto. iudex ergo a quo appellatur.

Eius, qui ideo causam agere frustratur, quod dicit se libellum principi dedisse, & sacrum rescriptum expectare, audiri desiderium prohibetur: & si ob eam causam prouocauerit; appellatio eius recipi sacris constitutionibus vetatur.

a ¶ Mater.] Ante breuius legebatur, sed & si mater ex pietate prouocauerit, dicendum, &c. Multa vero alia in hoc, & sequenti capitulo ex ipsis pandectis sunt emendata.

Item Martinus lib. 2. de appellationibus, tit. de libellis dimissorijs, l. unica.

¶ De dimissorijs libellis. Cap. XXXI.

Post appellationem b interpositam literæ dandæ sunt ab eo, a quo appellatū est ad eum, qui de appellatione cogniturus est, siue principem, siue quem alium: quas literas dimissorias, siue apostolos appellant. Sensus autē literarum talis est; appellasse, puta, Lucium Titium a sententia illius, quæ inter illos dicta est. Sufficit autem petijisse intra tempus c dimissorias instanter d, & saepius: ut & si non accipiat, id ipsum contestetur. Nam instantiā repetentis f dimissoria, cōstitutiones desiderant. Aequum est igitur, si per eū steterit e, qui debeat dare literas, quominus det; ne hoc accipienti f noceat. ¶ Vlpianus libro quarto de appellationibus, titulo nihil innouari appellatione interposita, lege unica. Appellatione f interposita, siue ea recepta fuerit, siue non, medio h tempore nihil i nouari oportet. ¶ infra. ¶ Si quis k ex pluribus facinoribus condemnatus, propter quādam l appellavit, propter quādam non, vtrum differenda pēna eius sit, an nō, quæ-

latur, si non recipit, superiori mandabit opinionem suā & causam, quare non recipit appellationem, ut ff. de appel. re. sciendum. Ioan.

SI QVIS EX PLVRIBVS. CASVS. Si quis de pluribus criminibus fuerit condemnatus, si propter grauiora appellauerit, non est mandanda sententia tunc executioni: si propter leuiora est mandanda executioni.

K ¶ Si quis.] Hanc legem intelligunt quidam, qñ crimina sunt connexa, ut ff. de mi. etiā si. sed hoc falsum est, quia non potest quis simul accusari de criminibus pluribus descendens ex eodem facto. C. de accu. qui de crimine. Verū est ab uno, secus si a diuersis. itē si ex diuersis factis, posset ēt ab uno j. q. d. §. libellorum. sed intellige qñ minor pēna præiudicat maiori. Vel dic q si maior pēna includit in se minorem, ut depositi priuationē officij, deferretur etiam pēna in minori. nam satis est si punitur in maiori pēna arg. ad hoc 23. q. 3. relegēte: l. ¶ Quādam.] Sententia ergo pro parte tenet, pro parte non, ut ff. de mino. etiā si. §. ex causa. C. de transact. si ex falsis. extra de præb. dilectus. extra de testa. Raynaldus. & c. Raynaldus. sed snia arbitri nō pōt pro parte tenere, & pro parte non: ff. de arb. diem quidam habent qualem pro lege. §. sed. & si licet contrarium inueniatur extra de arb. cum tempore. Hōt tamen scias, q reorum pluralitas nō facit plures sententias, licet secus sit quæque in stipulationibus. ff. de uerborum oblig. quod dicitur. & l. scire. & ff. familiaris cretus, in hoc iudicio. ff. ad exhi.

Lib. 49. digesti. tit. 7.

† al. petentis.

Cod. li. 49. tit. 7.

† Adde q accipiēti et ponitur. hic .i. accipere volūti s. m. in l. fi. si de min. & l. si creditores ff. de pass.

Accusari q nō pōt simili liter de plurib. criminibus.

ad exhi. Celsus. §. Item Celsus, Ioan. Probabiliter potest dici, qd tot sunt sententia, quot sunt articuli expressi. arg. ff. de verb. oblig. scire. C. a. §. Grauiora. ¶ Quid si sunt æqualia? idem credo. Et sic patet hic, qd magis dignum trahit ad se minus dignum. Simi,

ritur. Etsi quidem grauiora^a sunt crimina, ob quæ appellatio interposita est, leuius autem, id propter quod non appellauit; recipienda est omnino appellatio, & differenda pœna. Si vero grauiorem sententiam meruit ex ea specie, ex qua non est appellatum: omnimodo pœna imponenda est.

Forma Apostolorum hac est. Ego ille sanctæ Bononiensis ecclesiæ episcopus te presbyterum Rolandum capellanium sancti Apollinaris ad Apostolicam sedem, quam appellasti; ab observatione mei iudicii his apostolis dimitto. Forma vero appellantis ante sententiam hac est. Ego Adelinus sanctæ Rheginæ ecclesiæ minister (licet indignus) sentiens me pregrauari a Domino Gualterio sanctæ Rauennatis ecclesiæ archiepiscopo, Romanam sedem appello, & apostolos peto. ¶ Si vero post datam sententiam appellare voluerit; hic erit ei modus appellandi. Ego A. sanctæ Rheginæ ecclesiæ minister (licet indignus) contra sententiam Domini G. S. R. au. ecclesiæ archiepiscopi iniuste in me latam pridie Kal. Maij, Anno Domini incarnationis M. cxli. a^b indictione quarta, Romanam sedem appello, & apostolos peto. ¶ Si autem unus, vel duo pro pluribus appellare voluerint: sic appellabunt. Ego P. & G. syndici^c canonicorum S. B. E. sentientes nos pregruari, vel contra sententiam, &c. Romanam sedem appellamus, & apostolos postulamus. Et huiusmodi appellationes in scriptis^e fieri debent.

^a ¶ M. cxli. ¶ In vulgatis erat. M. c. l. x. i. qui numerus, ut recte in glossa dicitur, constare non potest. Quod hinc etiam confirmatur; quia quarta indictio, de qua hic est mentio, non conuenit cum anno illo. In manuscriptis autem cum varia sit lectio, hac visa est melior, quæ notarum tantum transpositione restitui potuit, & quarta indictio cum hoc anno conturrit.

Ad iudicium autem alterius fidei, catholicis appellare non licet.

Unde in concilio Carthaginensi quarto, c. 87.

¶ Excommunicetur catholicus, qui committit causam suam iudicio alterius fidei. Cap. XXXII.

Catholicus, qui causam suam siue iustam, siue iniustam ad iudicium alterius fidei iudicis^f prouocat, excommunicetur^g.

^h *Notandum vero est, quod quidam iudices sunt, a quibus appellari non oportet.*

Unde in concilio Mileuitano, c. 24. legitur.

Simi. extra de conf. eccle. vel alt. quod in dubijs.

FORMA. CASVS. Ponit hic magister, qualiter formari debeant libelli appellationum, dicens: Ego N. sanctæ Bononiensis &c. Postea dicit, quod huiusmodi libelli fieri debent in scriptis.

^b ¶ M. cxli. ¶ Dicit Hugo, qd hic est falsa litera, quia non sunt tot anni, qd liber iste compositus fuit: fuit enim editus docente Iacobo Bononiensi in legibus; & Alexander in Theologia, qui fuit postea Papa Alex. tertius, & fuit anno domini Mcl. vt ex chronicis patet.

^c ¶ Si autem unus. ¶ Si plures condemnati sunt, & volunt appellare, libellus appellationis omnium nomina continet: sed si unus est ex pluribus condemnatus, si vnus in libello non expressit, illi non necesse erit, vt ff. de scio q. situm d. ¶ Syndici. ¶ Possunt ergo esse duo syndici, vel procuratores, vt hic, & extra de test. in super, & extra de do. & cont. cum dilecti. & extra de sent. & re iud. c. l. & A. melior tamen erit conditio occupantis, vt ff. de procu. plurib. l. i. arg. tamen contra ff. de admin. tut. decreto. in fi. & ff. de procura. si quis cum Tu dicas, qd bene possunt esse plures procuratores, sed tantum vnus agat causam, quia si ambo agerent, forte quod vnus concederet, alter negaret, imo, & si plures sunt qui agunt, omnes debent constituisse vnum procuratorem, ne causa spargatur in plures aduersarios, vt ff. familiae erc. si familiaris ff. de adil. edic. quod si nolit. §. si plures. Melius potes distinguere, quia si plures sunt rei, qui conueniuntur, omnes tenentur dare vnum procuratorem, ne causa spargatur in plures aduersarios sed si plures sunt illi, qui conueniunt aliquem, non habet necesse dare vnum procuratorem. sic distinguit lex ff. iud. sol. iam tamen, §. vlt. lo. H. tamen dixit, qd plures procuratores possunt simul agere, sicut notauit in distinctionibus suis B. e. ¶ In scriptis. ¶ Si coram iudice appellat, sufficit si dicat, appello. ff. eo. l. 2. sed si appellat sine iudice, tunc scribit qd & a quo, & contra quem appellat, & a quo inia. ff. eo. l. i. in fi. Idem videtur si a grauiamine appellat. immo sufficit si dicat, appello. extra c. ordi.

Appellatio plurimum. Procuratores possunt esse plures.

ⁱ Extra de procur. nō in iustē. vbi de hoc, & ibi notat Goff. qd ille qd occupare qd prius ad litis contestationem peruenit, ff. de lega. l. si plurib. Arc.

Appellans absente iudice, quid debeat facere.

Catholicus. ¶ CASVS. Dicitur, qd si catholicus condemnatus ad iudicem alterius fidei appellauerit, debet excommunicari.

^f ¶ Fidei iudicis. ¶ Infidelibus enim sunt interdicta officia publica. C. de iud. l. vlt. 17. q. 4. constituit.

^g ¶ Excommunicetur. ¶ Nisi sit sub rege infideli. vt Paulus, qui appellauit ad Cæsarem. 23. q. 1. paratus, 10. d. si in auditorium 11. q. 3. Iulianus.

NOTANDA VM. Hac est sexta pars quæstionis, in qua probat, qd ab arbitris non est appellandum, & licet verum

aut dicat, tñ superficialiter inducit canones, quia loquū-
tur in iudiciis ordinarijs electis a partibus ex causa,
excepto c. seq. qđ intelligitur in arbitro, fm lo. de Fan.
CASVS. Modo dicit Gratianus a quibus appellari non
licet. Et hoc pbat persequens c. cuius casus facilis est,
& intelligitur de arbitris, vt dť sequens §.

A Iudiciis.] Si

consensisti in
iudicē aliquem, pro
pter iniquitatem per
sonę nō potes appel
lare, vt hic, & ext. de
off. deleg. super quz
stionum, sed ab ini
qua sententia potes
appellare, quia licet
reprobare dicta, sed
non personam, vt 4.
q. 3. si quis testib. vn
de appellatur si vo
cauerit litigatores ad
inhonestum locū, ff.
de arb. si cum dies §.
si arbit. vel ad pe
riculosum locum. ex
tra d app ex parte 1.
Dicas ergo, qđ nisi re
mota sit appellatio,
bene appellatur a iu
dicibus de cōmuni

consensu electi: nisi
sint electi, vt arbitri,
vt ff de app. ex con
sensu, vel ēť si sunt
arbitri tales, qui ele
cti sunt ex necessita
te quia a talib appel
latur, vt C de iud. l.

ult. Itē scias, qđ duo
sunt genera arbitro
rū, quidā sunt arbit
ratores, qui compo
nunt inter partes, &
talium arbitriū si est
iniquum, est reducē
dum ad arbitriū bo
ni viri, vt ff pro so
cio. si societate. Sed

arbitrium illorū, qui
eliguntur sub pena,
licet sit iniquum, tñ
tenet. ff. eo. diē §. Ita
ri, sed a superiori pť
retractari, vt ext. de
arbit. non sine. Itē si

per dolum sententiam tulerunt, licet non retractetur p
appellationem, tamen per exceptionem retractatur, ff.
eo. tit. non distinguemus, §. cum quidam.

b Communis consensus.] Secus in causa criminali, vbi
consensus rei sufficit. 1. q. 1. c. 3.

QUOD DE ARBITRIS. CASVS. Not. qđ iudicium
alii sunt ordinarij, vt pote dari a Principe, vel a lege.
Alij arbitrij. in quos compromittitur, nullam tamē ha
bent potestatem. sed istorum arbitrorum alij sunt ordi
narij, & arbitrarij, vt pote qui legitimam potestatem ha
bentes, ad arbitrandum eliguntur. Alij arbitrarij tantū.
Ab his qui sunt ordinarij, & arbitrarij appellari licet ra
tione ordinarię potestatis, & iurisdictionis. Et ad hoc in
ducit cap. seq.

c Potestatem.] Eius rei de qua est ordinarius iudex, pť
amicabiliter componere, vt 23. q. 8. si quis membrorum
in Auth. coll. 9. vt dis. iud. §. si vero. §. q. 2. si priuantes, sed
non potest in se recipere arbitrium secundum vnam le
gitimam, vt 3. q. 7. §. tria. circa si lo.

d Ordinarij.] Secundum canones credo, qđ & ordina
rius, & delegatus possit esse arbiter. Quod possit ordina
rius est extra de arb. cum tēpore, & extra de elect. cau
lam. Quod est delegatus, extra de pręsump. literas. ex
tra de arbit. cum olim. extra de pręben. nisi. Et licet nō
possit

e Valebit.] Hoc falsum est, quia a compromissario nū
quam appellatur, siue alias sit iudex, siue non C de arb.
l. 1. & nisi 2 exprimat, p eligitur vt arbiter, tenebit
eius sententia, ut iudicis, C. de iurisd. omnium iud. l. 1.
& appellatur, ut ff qui satid cogat l arbitrio. lo.

f Licet.] Licet sit remota appellatio: tamen quia ter
tius deest, qui posset alios reuocare, pōt appellari 3 ex
tra de eo qui mit. in possessio cum sicut. in parte decisa.
Vel intellige qđ vnus delegauit alijs vices suas. Tunc. n.
appellatur. extra de offi. delegati super quastionum.

P Lacuit.] CASVS. Quidā clerici conuenti coram epi
scopis suis, iusta de causa recusabāt eos. Dicitur, qđ
vicini

vicini

A quibus iudiciis prouocari non licet.

Cap. XXXIII.

A Iudiciis^a, quos communis consensus^b elegerit,
non liceat prouocare.

*Quod de arbitris intelligendum est. Iudicium enim
alijs sunt ordinarij, alij arbitrarij. Ordinarij vero sunt, qui
ab Apostolico, vt ecclesiastici, vel ab Imperatore, vt pote
seculares, legitimam potestatem accipiunt. Arbitrarij
sunt, qui nullam potestatem habentes, cum consensu li
tigantiū in iudices eliguntur, in quos compromittitur, vt
eorum sententia stet. Horum alij sunt ordinarij, & ar
bitrarij, alij arbitrarij tantum. Ordinarij^d & arbitra
rii sunt, qui legitimam potestatem habentes, ab eis eligū
tur ad arbitrandum, qui non sunt suę ditioni suppositi.
Ab his, etsi vt arbitrarij^e sedeant, & non vt ordinarij,
priuilegio tamen ordinarię dignitatis aliquis appellare
valebit^e.*

Vnde in concilio Carthaginensi 3. c. 10.

A iudiciis, qui eliguntur communi consensu, prouo
care licet. Cap. XXXIV.

Sane, si ex consensu partium iudices electi fuerint, &
a pauciore numero, quā constitutum est, liceat a^f
prouocari.

a [Liceat.] Hunc canonem citat Gratianus (quod ipsemet aper
te profitetur) vt ostendat ab huiusmodi iudiciis licere appella
ri. Verum in concilio Carthaginensi tam impresso, quā manu
scripto cum varijs exemplaribus cellaro, & unico codicis canonū
ēť impresso, ac manuscripto, & Græco, quod cum ipso concordat,
& Africano, vbi hoc repetitur, & apud Iurnem legitur, non li
ceat. Et quæ in ipso canone antecedunt, & referuntur inf. ead. c.
hoc etiam ostendunt omnino cum negatione legendum esse.

Item ex concilio Milenitano, c. 22.

Qui de episcoporum iudicijs queruntur a vicinis epi
scopis audiantur, vel ab alijs ex consensu eorum

P Lacuit, vt prębyteri, diaconi, vel ceteri inferiores

possit appellari a sententia arbitri; supplicari tamen po
test 1. extra de arb. non sine.

e Valebit.] Hoc falsum est, quia a compromissario nū
quam appellatur, siue alias sit iudex, siue non C de arb.
l. 1. & nisi 2 exprimat, p eligitur vt arbiter, tenebit
eius sententia, ut iudicis, C. de iurisd. omnium iud. l. 1.
& appellatur, ut ff qui satid cogat l arbitrio. lo.

Sane.] CASVS. Tres iudices erāt electi a partib. duo
illorum tertio absente pronunciant, & forte contra
dicente dicitur, quod ab illis duobus appellari potest.
Vel pone, quod duo pronunciabant de mandato tertij. &
casus est quasi idem.

f Licet.] Licet sit remota appellatio: tamen quia ter
tius deest, qui posset alios reuocare, pōt appellari 3 ex
tra de eo qui mit. in possessio cum sicut. in parte decisa.
Vel intellige qđ vnus delegauit alijs vices suas. Tunc. n.
appellatur. extra de offi. delegati super quastionum.

P Lacuit.] CASVS. Quidā clerici conuenti coram epi
scopis suis, iusta de causa recusabāt eos. Dicitur, qđ
vicini

Appellare a
iudice cōter
electo an li
cetum sit.

Arbitrorum
duo sunt ge
nera.

In epist. Nic. 1.
l. 10 p. 6. c. 365.
Pann. l. 4. c. 132.

† al. arbitri.

& Afric. 89.

l. 10 p. 6. c. 361.
Ant. l. 3. c. 123.

& Afric. c. 92.

1. 7. q. presbyteri.

Ordinarij
& delegati
possunt esse
arbitri.

1. Idē specu
in tit. d. arb
§. 1. ver arbit
rator. & no
Bal. & Sa
l. 1. C. de arb
& ff. de leg
2. l. cum qu
dam. la. secū
da. & ibi per
lm. & bal.
l. si feruor
rium. §. n.
leg. 1. & ff
de Archi
cle. sapē. d.
ver. signi per
Pau. de Cal
in l. nam &
postea. §. d.
mino. de iur
reuer.
2. Sub. im
bene d. c.
Gra. q. a. m.
& c. fm l.
3. Sub. max
imē cum ap
pellatio. ff
1. pe peritua
non dēt ex
pectare cū
dicem arg. d.
de admini
tuto. qui §. i
fm l.

vicini episcopi electi a partibus de consensu suorum episcoporum cognoscant de causa, a quibus non appellatur, nisi ad Africana concilia, vel primates. si concilia transmarina appellauerint, excommunicentur, sed dicit Gratianus, hoc uerum est, nisi ad sedem Apostolicam appel-

e [Consensu.] Maxime. Vel ideo dicit, quia sine licentia eius non potest clericus renunciare foro extra de foro compet. li. diligenti. sed de licentia episcopi potest adire iudicem ecclesiasticum, ut extra de foro compet. significasti. vel ideo dicit ex consensu, quia episcopus

delegabit ei causam tamen ille non cogitur eam recipere: quia par in parem non habet potestatem vel imperium. & est simile 6. q. 4. si quis episcopus.

d 4 Concilia.] Casus ubi non appellatur ad delegantem, hoc ideo fit, quia est suspectus & est simile supra e. anteriorum in fine.

Suffraganei quique supplet defectum archiepiscopi.

HIS AVTEM. CASVS. Dicit Gratianus: quod appellator non debet remitti ad eum a quo appellauit. Et hoc probat seq. cap.

Si quis episcopus.] SCASVS. Aliquis episcopus damnatus fuit ab episcopis sue provincie: appellatum fuit ab eis ad Romanum pontificem. Et certe dicitur hic, quod si Papa receperit appellationem suam, & equam reputauerit, ut causa reuocetur uel renouetur, committat causam episcopis vicine provincie, quod cognoscant de causa cum aliquo legato. Domini Papa, si ei placuerit aliquem destinare: alioquin soli episcopi procedent in causa.

e [Et reuocetur.] Alia est ergo causa appellationis quam principalis, ut 6. quæst. 4. Osius.

f [In finitima.] Non ergo remittitur causa ad eum, a quo appellatum est: nisi partes hoc petant, ut extra de ap. accepta. & c. in terposita. § 2. nisi velit ei deferri a quo appellauit, ut reuocet, non ut cognoscat, ut extra de sen. excom. per tuas. & extra de matri. contracto contra interdictum ecclesiæ. litera. & quando frustratoria est appellatio, ut extra de ap. pel. cum in ecclesia.

Appellationis causa non est ad iudicem a quo remittenda. Idest, pars extra de ap. pel. interposita § 2. nisi pars appellata peteret, quod appellans iniunctas, & cum suis munimentis ad sedem Apostolicam accederet, ut lib. 6. eo. tit. cordi. secundum Innoc.

clerici in causis, quas habuerint si de iudicijs episcoporum suorum questi fuerint^a, vicini^b episcopi eos audiant, & inter eos quidquid est, finiant, adhibiti ab eis ex consensu episcoporum suorum. Quod si & ab eis prouocandum putauerint, non prouocent, nisi ad Africana concilia^d, vel ad primates provinciarum suarum. Ad transmarina autem qui putauerit appellandum, a nullo intra Africam in communione suscipiatur.

Nisi forte a Romanam sedem appellauerint. Is autem qui appellauerit, ad eum, a quo appellauit, remitti non debet.

Vnde in Sardicensi concilio, c. 7.

a [N. si forte.] Hac in antiquis codicibus scribuntur tanquam Gratiani verba. Et ad hanc sententiam demonstrandam affert sequens caput ex concilio Sardicensi.

De eodem. Cap. XXXVI.

Si quis episcopus accusatus fuerit, & omnes iudicauerint congregati episcopi regionis ipsius, & de gradu suo eum decreuerint, si appellauerit qui deiectus fuerit, & confugerit ad beatissimum Romanæ ecclesiæ episcopum, & uoluerit se audiri^a, si iustum putauerit, ut reuocetur^β, vel renouetur examen, scribere episcopis dignetur his, qui in finitima^f, & propinqua^g provincia sunt, ut ipsi diligenter omnia requirant, & iuxta fidem veritatis definiant.

Quod si is, qui rogat^γ causam suam iterum audiri, deprecatione sua mouerit episcopum Romanum, ut de latere suo presbyteros mittat, erit in potestate eius, & quid velit, & quid æstimet. Et si decreuerit mittendos esse, qui præsentibus cum episcopis iudicent, ut etiam habeant auctoritatem^h personæ illius, a quo destinati sunt; erit in eius arbitrio. Si vero crediderit sufficere episcopos^δ, ut negotio terminum imponant, faciat quod sapientissimo consilio suo iudicauerit.

a [Se audiri.] Grace est, καὶ βουληθεὶν αὐτοῦ διακοῦσαι, i. si Romanus episcopus voluerit ipsum audire.

β [Reuocetur, vel.] Hac absunt ab concilio rā impresso, quam manuscripto cum varijs exemplaribus collato, & legitur tantummodo, tenouetur quemadmodum Grace est, ἀναθεωρεῖσθαι, & sic refertur a Nicolao: & Lucio: sed ob glossam non sunt inducta.

γ [Quod si is, qui rogat.] Grace est, εἰδὲ τὸς ἀξιῶν καὶ πάλιν αὐτοῦ τὸ πρᾶγμα ἀκουσθῆναι, idest. Si quis autem postulet, & rursus negotium suum audiri, ut sit secunda appellatio, qua etiam significatur in capite, Gaudentius. quod apud Græcos proxime antecedit hoc caput.

δ [Episcopos.] Sequebatur in codicibus Gratiani, etiā in ma-

appellauerint, ut in sequenti §. dicitur.

a [Fuerint.] Recusando eos, & intra triduum alios eligendo: 3. q. 3. §. offeratur.

b [Vicini.] Fortè erat metropolitanus. & ideo provinciales episcopi suppleant defectum metropolitani.

g [Et propinqua.] Ut nec sit ultra duas dietas, ut extra de rescrip. nonnulli sic infra 3. q. 6. neminem. extra de off. deleg. prudentiam. §. sexta. & extra de ap. pel. cap. ultimo.

h [Auctoritates.] Et sic videtur quod episcopi vicinæ provincie

vinciæ ordinario iure cognoscant. arg. 3. ca. proximo. & sic ordinarius & delegatus simul poterunt cognoscere de causa. Quod ergo iuris est si isti dissentiant in sententia? Dic ut inf. c. 5. si plures. ext. de sent. & re iud. c. 5. ARBITRARI. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima

dicatur, arbitri tantum sunt qui non habent potestatem, a quibus non appellatur: & imputet sibi quod tales elegit. Secundo dicitur, quod si sententia iudicium a quibus appellatur, fuerit retractata, non obest eis, nisi conuincantur iniustam tulisse sententiam, inimicitia uel gratia deprauati: & hoc probat persequens cap. 2. Arbitrarij. Hæc uerba habes. ff. de arbit. l. 1. dicitur. §. stat. nisi contra ius sit quod profertur. inf. ea. §. est autem quando.

Hoc etiam. Hec est 7. pars quod in qua ponit x. diuersos casus in x. c. 10. de Fant.

CASVS. Dubitabat utrum iudices puniri debeant, quorum sententia per appellationem fuit retractata: & statuit in concilio quod per hoc puniri non debent, nisi conuicti fuerint odio, uel gratia, uel pecunia sententiam protulisse. b. Obsit. Nisi quantum ad hoc quod in alijs causis possint suspecti recusari. extra de app. ad hæc. & c. proposuit.

c. Sic conuinci. Argumentum, quod contra aliquem ex officio suo facientem aliquid non sit malum presumendum nisi conuincatur 1. q. 3. absit. & c. si episcopus forte 9. q. 2. Lugdunensis.

Judicis male iudicantis punitio. extra de renunc. in presentia de sen. & re iud. sicut. Hodie non presumitur pro solo iudice, nisi hoc legitimis constiterit documentis, ut extra de proba. quoniam contra falsam.

d. Vel iniquo. Si iudex per suam imprudentiam iudicauerit male, punitur quantum iudici uidetur æquum. ff. de var. & extraor. cog. l. ult. sed si per imprudentiam assessoris, tunc assessor tantum punitur, ut ff. quod quisque iur. l. 2. 1. Sed si iudex per dolum, uel per gratiam, uel pro pecunia male iudicauerit, punitur in ueram litis estimationem: & etiam in famis fit. C. de poena iudi. qui ma iud. l. 2. & instit. de obli. quæ ex quali de lic. nat. §. 1. Si autem iudex non uult iudicare, facit litem suam, ut 32. q. 1. dixit Dominus. dic ut ibi dixi.

QUÆRITUR. CASVS. Mouet hic Grat. quod an iudex a quo appellatur, possit esse testis in causa propter quam est appellatum ab eo: & probat quod non, sequenti. cap.

Statutum. CASVS. Appellatum fuit a sententia iudicis alter litigatorum coram iudice appellationis uolebat ducere in testimonium iudicem, a quo appellatum est: similiter assessorem uel aduocatū, quæritur utrum possit? Et respondet quod non. In fi. dicitur, quod clericus ad testimonium compelli non potest. c. 1. Apo.

nuscriptis quemadmodum et apud Iuonem, comprouinciales, vox non est in concilio, neque apud Nicolaum Grace legitur, xgi ἀποπάσι τοῦ ἐπισκόπου, i. & ipsius episcopi sententiam Balsamon tamen uidetur legisse, τῶν ἐπισκόπων. Et primum interpretatur de episcopis prouincialibus, deinde de alijs.

Arbitrarij tantum sunt, qui nullam legitimam potestatem acceperunt, a quibus appellari non licet; quia eis imputandum est, quod sibi tales elegerunt. Si uero sententia eorum, a quibus appellatur, soluta fuerit per eum ad quem appellatum est, nihil eis obest; nisi forte uel inimicitia, uel pecunia deprauati iniustam probentur tulisse sententiam.

Vnde in concilio Carthaginienfi 3. c. 10. legitur.

¶ Fuerit. Sequebatur in vulgatis: per eum ad quem appellatum est: quæ sunt expuncta; quia in uetustis codicibus non habentur.

¶ Cum per appellationem sententia soluitur, non debet obesse ei, qui non iniquo animo iudicauit.

Cap. XXXVII.

Hoc etiam placuit, ut a quibuscumque iudicibus ecclesiasticis ad alios iudices ecclesiasticos, ubi est maior auctoritas, fuerit prouocatum, non eis obsit, quorum fuerit soluta sententia, si conuinci non potuerint, uel iniquo animo iudicasse, uel aliqua cupiditate, aut gratia deprauati.

Quæritur autem de eo, a quo appellatur, an sit euocandus in testimonium apud eum, ad quem appellatur, super negotio, cuius cognitionem suscepit.

De hoc ita statutum est in concilio Carthaginienfi 5. cap. 1.

¶ Clericus non deuocetur in testimonium illius causæ, cuius primum cognitionem suscepit:

Cap. XXXVIII.

Statutum est, ut qui forte in ecclesia quamlibet causam iure Apostolico ecclesijs imposito agere uoluerit; & fortasse decisio clericorum uni parti displicuerit, non liceat clericum in iudicium ad testimonium deuocari eum, qui præses vel cognitor fuit, & nulla ad te-

e. Apostolico. Id est, canonico.

f. Decisio. Id est, sententia.

g. Clericorum. Id est, iudicium.

h. Displicuerit. Et ideo appellauerit.

i. Præses. Id est, præsidium ferens, 1. aduocatus 2. uel assessor. præses enim dicitur defensor. 32. q. 4. nemo.

k. Cognitor instrumento tamen iudicis creditur super his quæ acta sunt coram eo: & etiam dicto suo creditur ut extra de restitu. pol. olim in fi. & c. cum ad sedem extra de senten. & re iud. cum super. & cap. sicut. & extra de eo, qui mitt. in pos. c. 2. & de testi. cum a nobis, C. de contrahen. stipu. optimam. C. de fal. si quis de curio. Arg. contra C. de reli. l. 1. C. de arb. ne in arbitris. ff. de custo. re. diuus 3. ea. biduum in fin. extra de condi. appo. per tuas. extra de accus. cum dilecti. in fi. Creditur iudici cum alijs adminiculis extra de tes. cū a nobis.

¶ Vel cognitor. Prohibetur ergo ne iudex, uel aduocatus,

Iuo p. 6. c. 363.

Pann. li. 4. c. 133.

¶ inimico] vera lectio.

Et in Afric. c. 26.

Iuo p. 6. c. 230.

¶ al. statuendum] orig.

¶ al. cognitor, uel present] orig.

14. q. 9. 10. ffes. extral. 6. de test. ca. Romana q. est Inn. iij. Iudicis. instrumento & dicto credit.

Presumitur pro illo, qui aliquid facit ex officio.

1. Adde per Doc. de hac materia in l. argentarius. §. h. cū gl. ff. de eden. & q. no. i. ca. 1. de red. iud. lib. 6.

adex aduo
sus, & suspectus est appellanti, vt extra ead. proposuit,
Item quia iudex semper vellet tueri suam sententiam:
& ita non esset ex vtraque parte, quod est officiū testis,
vt 14. q. 5. non sane instruire tamen potest eum, qui co-
gnoscit
† al. ecclesiastici
cuiuslibet ordinis.

stimonium^a dicendum ecclesiastici † cuiuslibet persona
pulsatur^b.

*Ab eis quoque, ad quos prouocatum fuerit (sicut in
Africano concilio, cap. 63. legitur) ulterius prouocare
non licet.*

¶ Non liceat prouocari ab his, ad quos prouocatum
fuerit. Cap. XXXIX.

Si autem^c prouocatum fuerit, eligat qui prouocauerit,
iudices, & cum eo, & ille, contra quem prouocauerit,
ab ipsis^d deinceps nulli liceat prouocare.

Tit. 7.

*Post secundam prouocationem intelligendum est: ter-
tio enim in una eademque; & causa super eisdem capitulis
prouocare non licet. Vnde in vi. libro Codicis, titulo, ne li-
ceat in una eademque causa tertio prouocare, lege vni-
ca Imperator Iustinianus scribit. ¶ [Si quis in quacun-
que lite iterum prouocauerit, non liceat ei tertio in ea-
dem^e lite super eisdem^f capitulis prouocatione vti, vel
sententias excellentissimorum præfectorum prætorio re-
tractare; licentia danda litigatoribus arbitro^h dato, ip-
sius audientiam qui eū deditⁱ, ante litis contestationē^k*

gnoscit de appellatione, vt 13. d. c. 1. licet sit arg. su. ff. de
iud. eum qui. Nec etiam assessor potest esse testis: quia ip-
se libellis, & sententijs, & cognitionibus præest. ff. de as-
ses. l. 1. licet sit arg. q. possit. ff. quod metus cau. l. metum
a. sed quod prætor. in fi. Item aduocatus¹ executor ne-
gotij non potest esse testis, vt ff. de testi. l. vlt. & 4. q. 3.
testes quos. circa medium, sicut nec aduocatus iudex po-
test esse: nedum aduocationis suæ memor, & c. C. de as-
fesso. nemo. lo. Quidam dixerunt, q. in principali nego-
tio non admittuntur hæ personæ: sed super his, quæ acta
sunt in causa, sic extra de accusa. cum dilecti. hoc tenet
Hug. Alij vero contra. B.

a ¶ Ad testimonium. ¶ Regulare est, q. in cuiuslibet ne-
gotijs cogi potest quilibet testi ficari. 11. q. 3. quisquis me-
tu. C. de testi. si quando. sed clerici non coguntur ad te-
stimonium: sicut nec ad alia officia publica, vt 16. q. 1.
generaliter, quia clerici non de facili debent iurare. 2. q.
5. si quis presbyter. Sed si aliter veritas non potest mani-
festari: tunc per episcopum possunt cogi clerici ad testifi-
candum. 14. q. 2. quamquam. Item & si gratia, odio, amo-
re, vel timore se subtrahunt extra de testi. cog. c. 1. & c.
delictorum.

b ¶ Pulsatur. ¶ id est, cogatur.

AB EIS. CASVS. Modo probat Gratianus, q. non li-
cet tertio super eodem negotio appellare.

Si autem. ¶ CASVS. Quæ situm fuit vtrum ei quibus
appellauit super eodem articulo, liceat super illo, ter-
tio appellare. Et respondet q. non: sed eligatur iudices
de consensu partium, a quib. non prouocetur. Et quod
ita intelligi debeat c. probat Gra. §. sequenti. qui per se
patet. & l. sequen.

c ¶ Si autem. ¶ Pone casum sup. ea. a iudicibus.

d ¶ Vt ab ipsis. ¶ Si hæc dictio. vt ponitur consecutiuè, vt
Gra. vult, tunc intelligas præ ut dixi su. ea. a iudicibus. sed
si ponitur modaliter. nihil est hic iuris: quia taliter be-
ne possunt eligi iudices, vt non liceat prouocari, vt C.
de tempo. appel. l. vltima.

e ¶ Eademque. ¶ Argum. contra aduocatos; quia eadem

causa dicitur appellationis eū principali. sic su. ea. si epi-
scopus, & 16. d. ut. habeo. Arg. contra 6. q. 4. ¶ CASVS. Sol. ea.
dem est causa, id est negotium: sed non est idem iudiciū:
quia alij sunt iudices lo. & pronunciant appellationē in
stam, vel iniustam, vt su. ea. §. vlt. sed in priori causa pro-
nunciat de ipso prin-
cipali: & hoc nota-
ui in quæstionibus
meis. B. 2.

¶ SI QVIS. CASVS. Tria dicuntur in hac
lege. Primum est, q. in
vna causa & super eo
dem articulo non li-
cet tertij prouocare.
Secundum est, q. sen-
tentia præfecti præ-
torio retractari non
potest. Tertium est,
q. si in causa, in qua
secundo appellatum
est, datus fuit iudex
delegatus: licet ab eo
appellari non possit,
recusari tamen po-
test ante lit. contest.
& implorari audien-
tia delegantis.
f ¶ Tertio in eadem
Ergo qui bis appella-
uit, nō auditur tertio
appellans. hoc ideo,
quia præsumitur, q.
toties iuste condēna-
tus sit, & nō graue.
vnde idem pōt dici

secundum canones, extra de ap. su. nobis. Sed quid est
quod dicit hic, aliquis potest recusari, non tamen appel-
lari ab eo: cum tamen a suspecto iudice possit appellari,
vt extra vt lit. non contest. accedens 2. su. ead. quoties.
Item fm decre. vbicunque inhibetur appellatio, & recu-
satio, vt extra eo. super eo 2. & c. consiluit. Sed dic q. in-
hibetur simplex, & vaga recusatio vbicunque inhibetur
appellatio tamen expresse non potest inhiberi remediū
recusationis, vt C. de senten. & interlo. om. iud. i. vlti. Po-
test dici quod tertio appellatur non a sententia, sed a su-
specto iudice. Sed qualiter potest hæc lex stare: quia si
ille qui appellauit, impetrauit iudices: ipse non potest
eos recusare; vt dixi in p. ead. a iudicibus, si aduersarius
eos impetrat, aut ante terminum appellationis, aut post
terminum, si ante terminum, tunc literæ non valent, vt
extra de ap. oblata, & c. sape. sed si post terminum, stul-
tus est impetrans si vtitur literis illis, cum sententia iā
teneat, ut inf. ea. ei qui. Dico & intelligas quando aduer-
sarius impetrat literas, & ante terminum appellationis,
non ante terminum datum ab homine: sed ante termi-
num appellationis datum a lege: quod facere potest, ut
inf. ea. appellatore: Vel intellige quando idem qui ap-
pellauit, impetrauit iudicem illum quia eum potest re-
cusare propter nouam causam superuenientem, vt extra
de offi. deleg. insinuante.

g ¶ Super eisdem. ¶ su. ea. omnes. in prin.

h ¶ Arbitro. ¶ id est, iudice delegato 3 Vel intellige de
arbitro coram quo probanda est causa recusationis.

i ¶ Qui eum dedit. ¶ Per hoc patet, q. cum delegatus re-
culatur, & recusatio sit probata, statim euanciscunt lite-
ræ, & remittitur negotium ad delegantē, sed si ordina-
rius recusatur, tunc tenet illud quod est in illa constitu-
tione speciali. ext. eo. ad hæc 1. & inf. 11. q. 1. puenit. lo.
K ¶ Litis contestationē. ¶ Quia est dilatoria exceptio, vt
3. q. 6. §. exceptio. sic 3. q. 5. q. suspecti de hoc dicemus
inf. 3. q. 3. offerat. Et sic patet, q. in cā appellationis est
lis contestanda. extra de testa. Raynaldus, ergo & libel-
lus est porrigendus: tamen aliter sit de consuetudine.
Ioan. Certe immo de consuetudine porrigitur libellus
talis,

Appellatio-
nis causa est
eadem cum
principali.

2 Q. veneria-
lis, est, & in-
cipit, quare
vtrum in cā
appellationi
ubi dī, q. in
cā appellatio-
nis iterū est
iurandū ex-
tra de ap. in-
terposita.
Arch.

Recusari pōt
quis, non tñ
ab eo appel-
lari.

3 Su dato ca-
su in quo se-
cundo appel-
latum est se-
cundum B.

Libellus est
in causa ap-
pellationis por-
rigendus.

Vt duplici-
ter ponitur.

ralis: Peto sententiam confirmari, vel infirmari latam in ter me, & talem. B.

a ¶ Inuocare.] Et istum recusare.

CVM AVTEM. CASVS. Dicit Gratianus, quod causa status, vel criminalis si appellatum fuerit, non agitur per procuratorem. Et hoc probatur sequenti ca. cuius casus planus est. H. tamen intellexit idē ante appellationem, ut dicit in summa.

b Si quando in causa capituli. ¶ If. s. quæstio. in criminalibus.

c ¶ Status.] In causa status non constituitur procurator, nisi ille qui constituit, sit in possessione libertatis, ut s. 4. distinct. frequens, & C. de asser. tol. l. 1. in prin. d ¶ Per exploratores.] idest, procuratores, sed in causa appellationis in his casibus admittitur procurator etiam in causa criminali. i. & in causa status, ut ff. de appell. non tantum. & ff. de lib. cau. l. 1. ubi filius pro patre, & econuerso, potest appellare, etiā ipsi inuitis, quia inter est filiorum parētes habere liberos, & econuerso, ut ibi.

De hoc no. ff. de accu. l. ult.

Procurator i causis criminalibus interuenit qñq.

d ¶ Per exploratores.] Regulare est, qd per procuratorem non agitur de crimine: sed fallit de crimine iniuriarū, ut 3. q. 9. §. nisi. Item qui se excusare potest de crimine conuentus, & accusatur per procuratorem. s. q. 3. reos. Item excipere extra de accusa. veniens. & cap. super his. Item in leuibus criminibus. ff. de accus. leuia. Item si crimen non excedit poenam relegationis, ut ff. an per aliū causæ appellationis exerceri possunt l. 1. Item si agatur ad pecuniariam poenam, licet infametur reus, ut in eadem lege. Item in crimine suspecti, ff. de procu. non solum. §. ult. Item ubi quis alium vult accusare de ingratitude, ff. de procur. sed & hæ. §. 1. Item in actione populari interuenit procurator ad defendendum, sed non ad agendum, ut ff. de popul. act. qui populari. Item secundum quosdam per nuncium potest agi in causa criminali, ut extra de reitit. spol. literas. Item cum causa non est pure criminalis, ut extra de procu. tuz. Item per socium litis agitur in causa criminali, ut 3. quæstio. 6. hæc quippe, & extra de do. & contum. cum dilecti. in princ. & 2. q. 3. statuit.

TEMPVS. CASVS. Modo ostendit, qd annus vel biennium datur ad prosequendam appellationem, & hoc probatur l. seq.

e ¶ Qui appellat.] CASVS. Quæsitum fuit intra quod tempus debeat quis appellationem suam prosequi. Et certe respondetur, qd intra annum, & iusta causa interueniente dabitur ei biennium. Sed si intra hoc tempus suam appellationem non fuerit persecutus solus, vel cum aduersario, rata manet sententia.

f ¶ Alius.] idem beneficium dant antiquæ decre. ut extra de appellatio ex ratione. & c. cū sit Romana Similiter nouæ. extra eo. constitutus hoc tñ tempus iudex potest arctare. extra eo. reprehensibilis, & c. cum sit Romana. licet sit arg. contra ff. de re iud. l. 4. §. si quis, ubi dicitur, qd iudex beneficium legis non potest diminuerē.

ADDITIO. De hoc die ut not. in prædictis cap. cum sit Romana.

f ¶ Annus.] Si appellatur ad alium quā ad principem tunc videtur sex menses dandi. Item si appellatur a delegato qui non recipit appellationem, dantur tres menses.

Appellatio diuersa appellatur ad sequendum

innocare^a, & huiusmodi petitione minime prouocationis vim obtinente.] ¶ Cum autem in causa capitali, vel status interpellatum fuerit: non per procuratores, sed per seipsos appellantes causam suam agere oportet.

Vnde Hadrianus Papa ait in capitulis a se collectis, cap. 44.

¶ Appellationem in causa capitali, vel status interpositā per procuratorem exequi non licet. Cap. X L.

¶ Si quando in causa capitali^b, vel causa status^c interpellatum fuerit, non per exploratores^d †, sed per seipsos est agendum.

Tempus autem exequende appellationis annus est; vel si iusta causa intercesserit, biennium.

Vnde in Authenticis, constit. 11. coll. 5. legitur.

¶ De eodem. Cap. X L I.

e ¶ Qui appellat, impertitur annus, intra quem, secundū se, comunitur cum aduersario litē exequatur; aut, si iusta causa intercesserit, alius^f annus^g indulgeatur: quo transacto, lite non completa, rata maneat^h sententia.

¶ Appellatore cessante, cum vnus mensis^h superest ex biennio, licet victori ingredi, ut reus quærat: quo siue

In Cod. Theod. in lib. 5. sententiarum Pauli, tit. 35. c. 1. in interpretatione.

Capit. l. 7. c. 357.

Ant. l. 3. c. 88.

† procuratores.] vera lectio.

C. de rem. & repa. appellat. Auth. en. ci quilib. 7. tit. 63.

ses. C. eod. si appellationem. sed si a delegato principis tunc nouem menses. C. de temp. app. l. 2. §. qd si fm. si a pedaneis iudicibus tunc duo menses. in auth. de iud. §. audiant ergo. coll. 6.

g ¶ Maneat.] Quia fingitur nō prouocasse, ut C. de tēp. app. l. ult. circa h. tuit tamen extincta sententia per appellationem, ut ff. ad Turpil. l. 1. in fin. sed ante sententiam appellans si non prosequatur appellationem, stabit iudicio eius a quo appellauit. extra eod. personas. nec post auditur appellans, ut extra eo. reprehensibilis, & c. consuluat, & ca. personas. lo. nisi iterum grauetur, ut extra eo. ut debitus. & c. directe. B.

APPELLATORE. CASVS. Dicitur in hac lege, qd si appellator non prosequatur intra biennium, victor in ultimo mense debet adire iudicem, & requisito reo, siue inueniatur siue non, procedatur in causa, absentem omnino in expensis condemnando. Si vero neuter adierit iudicem intra biennium, rata manet sententia.

h ¶ Vnus mensis.] Hic habes, qd victor potest prauenerē legalem terminum appellationis per mentem, ut C. de temp. app. l. ult. §. in his aut casibus, sed victa pars potest quatuor diebus prauenerē, ut ead. l. §. præced. Et not. qd triplex est terminus appellationis, quique statuit terminū ad iter arripiendū, ut extra de sen. & re iud. cum ex causa. extra de ap. peruenit. qñq; statuitur terminus ad presentandū se 2 iudici appellationis, ut extra eo. cum sit. & c. significauit. tertius terminus est, qui statuitur a lege, scilicet annus, vel biennium, & intra illū debet esse finita causa appellationis, ut hic, & C. de rem. app. l. nemo. & l. ult. circa mediū, & in auth. de ap. circa medium. coll. 8. Hoc aut scias, qd terminum statutum ab homine non potest altera pars prauenerē, ut extra eo. sape. sed terminū legalem potest prauenerē, cum modicum superest de tēp. ut hic dicitur, & extra eo. oblata. Secundum legem antiquā poterat, & debebat elapsa medietate termini legalis victor se exhibere iudici appellationis, ut C. de temp.

Appellationis terminus est triplex. 2 Obtine in curia is cui talis terminus est fixus a iudice ad quem appellatur situtus non vult agere non cogitur Archid.

tem app. nemo. sed tamen (vt patet ex illa decr. oblatæ) quandoque ante terminum potest altera pars prosequi causam appellationis, dum tamen altera pars non proueniat diligentiam alterius, arg. 16. q. 3. placuit 2. & extra de app. vt debitas.

a ¶ la-

† al. in expensis.

sup. ea. interiorum. Deco. tit. Auth. sed & li. 1. 2.

inuento^a, siue non, suas afferat allegationes, ut vel confirmetur, vel rescindatur sententia, omni casu^b absente in expensis † condemnando secundum tempora fatalium dierum. Neutro verò concurrente post semper annum fatalem permaneat sententia rata. *Constitutione secunda in collatione quarta.* ¶ Sed lis, quæ speratur in consistorium principis inferri, absque damno moræ manet intacta, donec ipse faciat eam introduci, & a proceribus secundum morem dirimi.

Si verò is, qui appellauit, poenitentia ductus^c ab appellatione desistere voluerit, non prohibetur: sicut in 7. li. Codicis, tit. de appellationibus leg. 28. Impp. Arcadius, & Honorius statuisse leguntur. ¶ Si a quis libellos appellatorios ingesserit: sciat se habere licentiam arbitrium commutandi^d, & suos libellos recuperandi: ne iusta poenitentis humanitas amputetur. ¶ Est autem quando appellationem interponi non est necesse. In eodem namque libro, & eodem tit. le. 27. idem Impp. decreuerunt. ¶ Nominaciones verò libellis, vel edictis factæ circa conciliū † publicum^e non valent, de quibus nec appellare^f necesse est: solennitas deest.

8 *Diffinitiva^g quoque sententia, que condemnationem, vel absolutionem non continet, pro nulla habetur ¶ Item^h sententia citra solitum ordinemⁱ iudiciorum a præside prolata, auctoritatem rei iudicate non obtinet. ¶ Item^j si sententia lata fuerit contra res prius indicatas^k, a quibus*

dicitur hic, quod talis nominatio non valet, nec ab ea necesse est appellare.

c ¶ Publicum ¶ Et cleri. & populi, vt 24. dist. episcopus, etiam absentibus ad xij dietas vocatis, vt ext. de elect. cum inter. si sine periculo possunt vocari, vt extra de

elec. quod sicut Hodie q. non pōt interesse, hoc iurabit 3, & sic pōt committere vices suas alicui de ecclesia sua, vt ex de elec. q. 2. pp. De hac materia notatur 7. q. 1. factus est, & vocantur qui sunt in prouincia, vt ex co. coram. Hodie statuit consuetudini. extra de elect. in Genesi. Item patet hic, qd licet omnes canonici elegerint aliquem seorsum non conuocato concilio, quod electio nō valet. 63. dist. c. 1.

f ¶ Appellare. Appellatio tñ tuetur electionē minus bene factā, vt ext. de elec. considerauimus.

D I F F I N I T I V A. Hec est 8. pars, i qua ponit xx. casus diuersos. 10a. de Fan.

CASVS. Dñ hic, qd sententia, quæ absolutionē, vel cōdemnationem nō continet, nulla est ipso iure. Idem dicitur de snia lata contra solitum ordinem iudiciorum. Idem dicitur

de snia lata contra sententiam a qua non fuit appellatum: nec in his casibus appellatio necessaria est.

g ¶ Diffinitiva. Diffinitiva sententia est, quæ finem imponit negotio. ff. de arb. qualem & 1. q. 3. summo per. alia omnis est interlocutoria. sufficit tamen preferre verba, quæ habent vim condemnationis, vel absolutionis, vt ext. de ver. si in his. & ff. de arbit. quod tamē. §. si arbit. Item si continet condemnationem, sed tamen incertam, non valet, vt si iudex præcipiat solui debitū, vt C. de sent. quæ sine certa quantitate profertur. per totum. quandoque etiam tenet sententia, licet non contineat condemnationem, vel absolutionem, vt in sententia sub conditione lata, vt sup. ea. biduum.

h ¶ Citra solitum ordinem. Scilicet generalem. nam si primum sententiatum fuerit de proprietate quam de possessione: licet hoc fieri non debuerit, tamen nisi appellatur, sententia tenet, C. de app. l. 1. T.

i ¶ Indicatas ¶ Nisi in causa matrimoniali. 25. quæst. 9. §. quia ergo. Et in crimine falsi. C. de fal. l. querela. Et vbi negatur iudicatum. ff. quæ sententiæ sine app. re. l. 1. in prin. Et cum dolo omisit exceptionem, quæ competebat ex prima sententia, vt extra de sent. & re iud. inter. quæ huic legi videtur contraria. sed decr. intelligo 4. cum aliquis ex certa scientia & ex dolo omisit exceptionem, volens decipere aduersarium. argum. ff. ad Vell. si decipienti. hac autem lex loquitur cum ex ignorantia omisit exceptionem rei iudicate: vel etiam si ex certa scientia omisit, sed ideo omisit, quia non poterat eam tunc temporis probare: hoc enim non præiudicat, vt inf. ead. quæst. 7. plerumque. Item fallit. ff. de iure iur. admonendi. vbi retractatur prior sententia propter

si per-

3 Intellige si a capitulo iuramentum requiratur: alias nō est necesse, put ibi oēs not.

Snia est duplex.

Snia contra res prius iudicatas quæque valet. 4 Et bene secundum Vin. & Ho. put ibi not. nam deceptis nō decipientib. & c. ext. de rerum permu. c. pe. Arch.

† al. consiliū. * Lib. 3. C. de sent. & interlo. ex l. 3. Leg. prolata. C. de sent. le. 1. C. non est necesse. * Le. prolata. C. de sent. * Le. 1. C. qñ prouocare non est necesse.

Citædæ sunt partes in appellationis causa.

1 Ad idē ext. de app. per tuas. & not. co. tit. srpe. in glo. in uol. & c.

2 Si in alio nouo articulo grauetur. & ita loquitur ista dec. fm. Vin. Tā. & Go. quam uis Lau. ibi not. q non erat decr.

a ¶ Inuento. Hic patet, qd etiam in causa ap. partes sūt citandæ 1. si tñ altera pars non venerit, iudex ea absente pōt procedere, vt hic dicitur: quia priuilegium eius est qui de ap. cognoscit, qd possit vna parte absente litē audire, vt C. de temp. app. l. ult. §. pe. Si tñ absens probat iustam causam absentis, bene retractatur, quod factum est, vt ext. de sent. & re iud. cum Bertholdus.

b ¶ Omni casu. i. siue vincat, siue vincatur, vt ext. de app. reprehensibilis & c. srpe. & C. de iud. properandū. §. si autem. & 3. q. 3. libellum.

S E D L I S. Casus istius legis habetur sup. ea c. anteriorum. §. ad hoc.

S I V E R O. CASVS. Modo ostendit Grat. qd quilibet potest suæ appellationi renunciare, etiam si libellos appellatorios receperit, & hoc probat lex sequens, quæ satis plena est: & per te casum formabis.

c ¶ Poenitentia ductus. ff. de dona. qui saxum. ff. de rep. si poenituit. ff. locati. l. si in lege. §. penult. ff. de in rus voc. quamuis. ff. de mino. quod si minor. §. Scauola.

c ¶ Poenitentia ductus. Intellige si poenitet cum adhuc nihil interest aduersarij. ff. de cond. ob cau. si pecuniā. potest tamen iterum appellare 2. ext. de app. directe.

d ¶ Commutandi. Sic ext. de app. c. directe, quod tamen verum est re adhuc integra: quia si aduersarius rā recessisset, non posset iste mutare consilium in iniuriā alterius ff. de reg. iur. nemo.

E S T A V T E M. CASVS. Supradictum est, qd licite quis appellat. Nunc ostendit in quibus casibus non existitur appellatio.

N O M I N A T I O N E S. CASVS. Aliquis nominatur ad aliquam dignitatem præter publicum concilium, Decret. Grat. pars 11.

Peristunt. s. ego intelligo decr. inter cum prima sententia non valebat, ut ibi dicitur: quod poterat esse ex multis causis. B.

ITEM SI SENTENTIA. CASVS. Dñ hic quod si snia lata fuerit cōtra ius scriptū, nulla est ipso iure. nec ab ea necesse est appella-

ri: veluti si pronūcietur defunctū fuisse minorem 14. an. & rite testamentum fecisse. Si autem fertur sententia contra ius litigatoris, tunc est appellatio necessaria: veluti si pronūciatur minorem 14. annum implevisse. & rite testamentum fecisse.

a ¶ Cōtra ius] Nisi iudex a tunc leges illas nō iurare cām. ut ff. de re iud. cū p. latis. Sed hoc est falsū: quia error iudicis non dē excusare sniam, ut ff. quē snie sine appellat. re l. i. in prin. & illa lex cū prolatis, loquitur qā cōtra ius litigatoris sententiā fuerit. Et sic patet q snia lata cōtra ius litigatoris quātum ad litigatores, transit in re iudicatam, ut hic, & extra de sent. & re iud. cum inter. in fi.

ITEM SI PLV-

RES CASVS. Si plures iudices dati sunt, & vnus tantū pronūciauerit, nulla est sententia ipso iure: nec exigitur appellatio ipso iure. Item si iudex puuit aliquem vltra modum sibi à lege p̄fixum, penam maiorem quā debeat irrogando, talis sententia non valet: nec ab eo appellari oportet.

b ¶ Iudices.] Siue iudices sint ordinarij, siue delegati, siue arbitri, & omnes sint p̄sentes: quidquid maior pars statuit, illud tenet, ut 65. distinct. c. 1. & 2. & ff. de re iud. duo ex tribus. ff. de arbitris. item si. §. vlt. & l. diem. §. si plures. nisi in solo casu, quem habes extra de refer. pastoralis. Sed si impari numero dissentiant, tunc si sint arbitri neutra sententiarum tenet, ut ff. de arbit. diem. §. si plures. & tunc iudex ordinarius coget arbitros aliquam p̄sonam eligere, cuius auctoritati stetur, ut ff. de arb. item si. §. principales. In delegatis autem iudicib. tenet vtriusque sententia sed suspenditur quousque altera confirmetur à superiore. ff. de re iud. duo iudices. nisi velit dicere aliud esse in delegatis à principe 1, ut C. de appel. in offerendis. vbi dicitur q si dissentiant, eligant tertium. In ordinarijs vero si dissentiant in pari numero, tenet sententia pro reo lata, nisi in causa liberali, ut extra de prob. ex literis. ff. de re iud. inter pares. similiter tenet sententia lata pro testamento ff. de inoff. testa. si pars. Tertius casus pro matrimonio, ut 33. q. 1. si quis acceperit. & extra de p̄sump. illud. Quartus in dote, ext. de senten. & re iud. c. si. vnde versus.

Stat testamentum, libertas, coniugium, dos:

Si sunt aequales qui producuntur vtrique.

Et hæc quæ supra dixi, vera sunt, quando omnes iudices sunt p̄sentes si autem quis abest. & non per contumaciam, sententia aliorum nulla est, ut hic, & ff. de arb. item si. §. vlt. & l. seq. & extra de off. de leg. quamvis. & c. causam. lo. & ponit hodie dec. totam hac distinctionē, de sent. & re iud. c. vlt. B.

c ¶ Item cum certe.] Quidam enim iudices possunt punire vsque ad duos aureos, quidā plus, ut C. de mo. mul. il lustres. & l. seq. & tamen propter inopiam condēnati, pōt iudex sniam moderari 2, ut ff. de off. p̄sidi. l. lictas §. pen. & 23 q. 5. cap. 1. & C. eod. cos. in fine. sed nunquid vsque

pronūciatū non est; sententię auctoritatē nō obtinebit, & ideo appellare non est necesse. ¶ Item si sententia cōtra ius scriptum feratur; veluti dñ defunctus, & minor 14. annis fuisse, & testamentū iure fecisse dicitur, nullas vires obtinet: nec cōtra eam est necessariū auxiliū reuocationis. ¶ Si vero cōtra ius litigatoris snia dicatur, veluti dñ minor 14. annis, annū 14. implevisse, ac per hoc testamentū iure fecisse pronūciatur; ad pronouationis remediū oportet confugere. ¶ Item si plures iudices dati sūt, et vnus tantum ex eis pronūciauerit propositur: nō videtur appelladi necessitas fuisse, cū snia firmitatē iure nō obineat. ¶ Itē cū certa ratione, & sine iudices multare possūt; si aliter cōtra statutū legis modū multā irrogauerint; quod cōtra ius gestum videtur, firmitatē non tenet, & si ne appellatione pōt rescindi. ¶ Venales quoq; snias, quæ in mercedem à corruptis iudicib. proferuntur, et citra interposita pronouationis auxiliū infirmas esse decretū est. ¶ Item si propter infirmitatē atatis ad honorem, ad quē nominatus es, inhabile te esse probaueris, prætermissa appellatione, iniqua nominatio remouebitur. ¶ Sunt etiam, quorum appellationes nō recipiuntur. Nō enim potest recipi eius appellatio, qui per cōtumaciam absens, cum ad agendū causam vocatus esset, negotio prius summatim

Le. 2. si cum ibi.

Ea. l. §. quod si.

Le. 4. ibidem.

Le. 5.

Le. 7. l. 8. si pater.

Le. 1. C. quorum app. non recipia.

vsque ad modum legitimum valet non. arg. ff. fa. ercis. in hoc iudicio. arg. contra. C. de do. sancimus. & extra de p̄b. dilectus 1. & c. nisi. & 12. q. si quos.

VENALES. CASVS. Venales sententiæ, quæ à corruptis iudicibus proferuntur nullæ sunt ipso iure. Similiter si aliquis nominatus est ad honorem decurionatus, qui esse non poterat propter infirmitatem atatis, puta quia minor erat: 5. annis, vel forte nimis grandæus citra appellationem, si probauerit se inhabilem, excusatur.

d ¶ Venales.] Sed si arbiter tulit sententiam per gratiā, tenet: sed datur doli exceptio. C. de arb. l. 3. si ad Treb. seruo §. cum p̄tor. sed si corruptus tulerit, nulla est sententia, ut hic. & C. si ex fal. all. l. vlt.

SENTENTIAM QVORVM. CASVS. Modo ostenditur, quia non admittuntur ad appellandum: & numerantur hic 7. personæ, quæ appellare non possunt: scilicet contumax: homicida: veneficus maleficus: adulter, raptor publicus, fur, similiter conuictus testibus. & confessus suam scelus non auditur appellans. Si autem conuictus sit, & non confessus, vel confessus metu tormentorum auditur appellans. Et sunt hæc omnia. C. quorū app. non recipit. l. 2. hæc autem verba. & hoc in notorijs, in occultis autem, sunt verba Gratiani: postea quæ sequuntur, verba legis.

e ¶ Per contumaciam.] Sic inf. 24. q. 3. de illicita. nisi veniant iudice sedente pro tribunali. ff. de in integ. restit. diuus. Item bene audietur appellatio contumacis, qui p̄sens est, ut ff. de app. creditor. §. missus.

f ¶ Summatim.] Id est, semiplene. inquireret iudex de negotio cum aduersarius abest. non enim statim absente aduersario mittet p̄sentem in possessionem: sed faciet ipsum iurare quod credebatur se iuste litigare: & si intelligitur quod est extra ut lit. non contesta. quoniam frequenter, in fine.

NVL-

Snia contra ius litigatoris lata valet.

Iudices plures si in snia discordent, quid iuris?

3 Non est in hoc vis, ut patet in eo quod le. & no. ext. de re iud. c. fina. Sed quod sit in hoc visum in eo quod no. fu. 65. d. ecc. in gl. fi. Arc.

2. No tñg iudexm. indicat q sit lege tñ: illud est min' p declarare de i iudic quia p̄a p̄fectio nō iudic sed legis auctoritatē seruatur l. ea q. 3. §. 1. rādum. ve sequuntur. & Arch.

Misso in fione nō statim scid.

NVLLVS. Verba legis. C. quorum appel. non rec. l. 2.

a ¶ Veneficorum. Idem est in alijs, vt extra de spon. ex literis 2.

Xeterius nō
conuincitur
testibus nec
appellare po-
tuit.

b ¶ Et hec in notorijs. Illud de suo ponit Gratianus, & male. in notorijs enim non est opus testibus. supra eadem

Le. obseruare. eod.

† Concor. l. §. sicut. ead. le.
constitutio-
nes. & ibi
Barto. ff. de
app. & in l.
creditor. §.
iussus co. tit.

Le. 3.

Le. 4.

Le. 5.

Le. 6.

Le. vnica. C. si de
momen. poss.

dem quæst. 1. de manifesta. nec in notorijs appellari potest, vt extra eod. cum sit. & cap. peruenit. Si ergo hæc duo conuictio & confessio concurrunt, non auditur appellans: quia sola confessio in criminali non nocet, nec etiam in civili secundum quosdam quin possit appellari. ff. de confes. cum fideicommissum. sed contra, supra ead. quicunque.

c ¶ Formidine tormentorum territus.] Infra 15. q. 6. c. 1.

NVLLI. CASVS. Officialis præsidis prouincie, vel alterius præsidis in administratione, vel officio suo deliquit: de quo postea conuictus, & condemnatus a proprio iudice volebat appellare. Quæritur an possit? & certe dicitur qd non potest: si tamen condemnatus esset in causa civili super patrimonio suo, bene admittitur ad appellandum.

d ¶ Officialium.] Vt executori, vel tabellioni quando delinquant circa suam administrationem. quia præsumitur, quod iudicem offenderint: & quia non præsumitur quod iudex iniuste contra eum aliquid faciat. Item quia non potest abesse a curia.

QVOTIES. CASVS. Ponuntur hic quatuor casus, in quibus non appellatur, scilicet cum ratio computationis postulatur a procuratore fisci: vel cum petitur tributum: aut cum debitum publicum, idest, fisci; vel priuatum idest Cæsaris, de quo aliquis est euidenter conuictus flagitatur.

e ¶ Quoties etiam fiscalis.] Idest, quoties ab aliquo ratione administrationis requiritur & intellige quando euidentis est tributum: alioquin secus, vt C. de app. qm nonnulli. Patet ergo qd in tributis non appellatur: ergo nec in decimis: cum decimæ sint tributa egentium aliarum, vt 16. q. 1. decimæ, & est expressum extra de deci. tua. in fi.

f ¶ Calculi] Idest, computationis.

g ¶ Publici.] Idest fisci.

h ¶ Priuati.] Idest, de proprio patrimonio Imperatoris: quod respectu fiscalium priuatum dicitur.

i ¶ Er.] Pro, idest.

perscrutato, condemnatus est. ¶ Nullus est homicidarum, veneficorum, maleficorum, adulterorum, itemq; eorum, qui manifestam violentiam commiserunt, argumentis conuictus, testibus superatus, voce etiam propria vitium, scelusq; confessus, audiatur appellans.] Et hoc in notorijs. ¶ In occultis autem. [Si testibus productis, instrumentis prolatis, alijsq; argumentis præstitis sententia contra eum lata sit, & ipse, qui condemnatus est, aut minimè voce sua confessus sit, aut formidine tormentorum territus contra se aliquid dixerit, prouocandi licentia ei non denegatur. ¶ Nulli quoq; officialium a sententia proprii iudicis prouocatio tribuatur, nisi in eo tantum negotio quod civili ratione super patrimonio forte apud proprium iudicem inchoauerit. ¶ Quoties etiam fiscalis calculi satisfactio postulatur, aut tributum exposcitur, aut publici, vel etiam priuati debiti euidentis, & conuicti redhibitio flagitatur appellatione exclusa necessario in contumacem vigor iudiciarius exercetur. ¶ Ab executione sine appellari non potest, nisi forte executor sine modum iudicationis excedat. ¶ Si quis est ausus fuerit prouocare, ne voluntas defuncti testamento scripta referetur, vel ne ij, quos scriptos patuerit heredes, in possessionem mittantur, & is, cuius de ea re notio erit, appellationem receperit, & iudex, qui tam ignauam conuentionem adhibuerit, et litigator, qui tam importune appellauerit, viginti libris argenti mulcentur. ¶ De possessione etiam,

AB EXECVTORE.

CASVS. Iudex mandat officiali suo, vel alij vt mandetur sine executioni. Quæritur utrum a tali executore sit appellandum? Et certe dicitur qd non, nisi modum in exequendo excedat. Similiter si aliquis appellat ne testamentum aperiatur, vel ne hæredes scripti mittantur in possessionem, non auditur: & appellator & iudex qui recipit talem appellationem, puniuntur in xx. libris argenti.

K ¶ Non potest.] Distingue tamen: quia aut executor habet meram executionem, aut mixtam. Si meram, non appellatur ab eo nisi mandati fines excedat, vt hic dicitur: & si suspectus est, non appellatur ab eo, vt extra de app. nouit, nisi obijciatur crimen falsi coram eo: tunc enim supersedeat executioni, vt extra de crimine falsi super eo. & C. si ex falsis instr.

Executor an
possit recusa-
ri, & ab eo
appellari.

iudicati. & de tali executore loquitur lex C. de executione rei iud. si vt proponis. & extra de sententia & re iud. de cætero. Quæq; dicitur executor, qui habet mixtam executionem: & talis potest recusari propter suspicionem. extra de offi. dele. super quæstionem. §. si vero. de tali loquitur 25. q. 2. & si non cognitio. & talis executor audit, & admittet exceptiones rationabiles, quantumque absolute ei scribatur, vt extra de offi. deleg. ex parte, & extra de stat. & qual. cap. eam te. & extra de rescriptis, cum adeo. Item licet mixtus sit executor, non potest appellari a grauamine vel iniuria, vt C. de ap. si qs. Item videtur qd differenda sit executio si incontinenti volo probare sententiam iniustam, vt extra de test. veniens 2. & ff. de iud. si prator. De hac materia plenè inuenies 25. q. 2. & si non cognitio.

l ¶ Defuncti] Ar. contra extra de app. qua fronte. in parte decisa sed ibi debitum erat liquidum: unde ibi valebat appellatione corpus sepeliretur ante satisfactionem.

m ¶ Patuerit.] Nota, quod dicit, patuerit: ex hoc est ar. quod satis est pro illo qui intèrauit possessorem, quod aliquam præsumptionem pro se habeat; licet non perfecte probet.

n ¶ Possessionem.] Quia ibi non auditur appellans, vel aliqua exceptio; nisi prius fiat missio in possessionem, vt C. de edic. diui. Hadria. toll. 2.

o ¶ Ignauam.] Nota iudicem puniri, qui recipit friuolas appellationes.

DE POSSESSIONE. CASVS. Si pronunciatum fuit de aliquo mittendo in possessionem causa restitutionis, vel alia de causa, appellari non debet & si fuerit appellatum, nihilominus mandabitur sententia executioni.

1 Argu. ad
hoc 61. dist.
nullus iniu-
tis. circa fi.
10. de Fant.

Appellatio-
nes friuolas
recipiēs pu-
nitiur.

Possessio a Momento] Id est, de momentanea possessione momentaneam possessionem vocat illam, quæ restituitur ei qui spoliatus est, & vocatur momentanea, quia apta est per momentum durare, si aduersarius in momento probet proprietatem lo.

Effectum] Sicut canones tamen appellatur a momentaneæ possessionis sententia, ut extra de testi. significauerunt. ubi ab interlocutoria intra x. dies appellandum, extra de elec. cum dilectus. extr. de app. super eo 2. & extr. de testi. spo. ex conuentione.

QVANDOQVE CASVS. De in hac lege, quod si plures super eadem re una sententia condemnentur, quod omnes appellauerint: uno tantum illorum prosequente appellationem & obtinere, prodest omnibus. Id est si unus illorum tantum prosequitur appellationem, & obtinet. Nam si appellatio iusta pronuncietur, victoria unius prodest omnibus. Si autem aliquis illorum, qui est minor 25. annis, fuerit restitutus ratione minoris ætatis: hoc non prodest maiori qui non appellauit, & qui cum minore simul fuerat condemnatus.

Quo casu.] Ut in duob. reis debendi. **Ad alios pertinebit.**] Ut si uel quod statuit. & c. interrogatū. **Ætatis.**] Nisi sint connexa scilicet de minoribus, etiam & tutor. & ff. quemadmodum seruitus amittit, si communem.

IUDICIBVS CASVS. Dicitur hic quod officium est iudicis ordinarii appellationem recipere, & intra 30. dies a tempore sententiæ computandos gesta causa litigatoribus præbere una cum relatione. Item dicitur in iudice delegato. Et dicitur relatio ipsi apostoli, quibus iudex eximit appellante a sua iurisdictione: vel relationes utriusque partis. Dicitur etiam quod si litigator statim post sententiam voluerit appellare, hoc potest facere uiua voce, & sine scriptis. & hoc tam in civili negotio, quam in criminali.

Gesta.] Id est, allegationes. C. de rela. l. 1.

Relatione. Id est, responsionibus partium.

præstari.] Etiam non appetentibus. C. de app. eos in fi. §. 1.

AB EO CASVS. Dicitur hic, quod a iudice appellationis non debet remitti causa ad iudicem a quo fuerit appellatum: cum iudex appellationis pronunciare debeat appellationem esse iutam vel iniutam, quod vix faceret iudex a quo appellatur.

Pronunciare.] Etiam ex prioribus instrumentis, vel

etiam ex nouis, ut C. de tempo. ap. per hanc. C. de app. eos. §. 1. nouas enim causas appellationis potest audire iudex, ut extra de app. constitutis in fin. ff. de app. scio. in fin.

Pronunciare.] Pone ergo quod alicui sit commissæ causa ap.

eius momento. si causa dicatur (quæ sententia interlocutoria appellatur) quauis prouocatio interposita fuerit, tamen lata sententia sortiatur effectum. **Quandoque unam,** & eandem plures simul reportant condemnationem, nec diuersitas factorum separationem accipit, quocasu si omnes appellauerint, & uno ex his agente, eorum appellatio iusta pronunciata fuerit, emolumentum victoriae et ad alios pertinebit. Si autem unus tantum appellauit. eiusque appellatio iusta pronunciata est, ei quoque prodest qui non appellauit. Quod si ætatis auxilio unus contra sententiam restitutionem impetrauit, maiori qui suo iure non appellauit, hoc rescriptum non prodest. Iudicibus autem non solum suscipienda appellationis necessitas videtur imposita, verum etiam 30. dierum spatia ex die sententiæ definita sunt, intra quæ, gesta una cum relatione litigatoribus conuenit præstari. Similiter arbititer appellationem suscipere, & relationem dare compellitur, si delegatus fuerit. Litigatoribus vero copia est et non scriptis libellis illico voce appellare, cum res iudicata poposcerit tam civilibus, quam in criminalibus causis. Ab eo autem, qui de appellatione cognoscit, non potest fieri recursus ad iudicem, a quo fuerit prouocatum. Quapropter remittendi litigatores ad provincias remotam sibi occasionem. atque exclusam penitus intelligat: cum super omni causa interpositam prouocationem, vel iniustam tantum liceat pronunciare, vel iustam. Hec omnia in 7. lib. Codicis inuenies a tit. de appellationibus usque ad tit. ne liceat in una eademque causa.

Si quis libellos.] Hinc usque ad finem huius capituli varias leges codicis Gratianus refert; quorum non reculit eadem omnino verba: sed quæ ad questionem suam facere indicauit.

QVÆSTIO VII.

Vod.

sa ap. iudex ille pronunciat appellationem iustam, nunquid incipiet de nouo cognoscere de principali negotio? hæc lex uidetur velle quod non, sed quod possit, est arg. extra de testa. Raynutius in fin. & C. de re cre. generaliter. §. fin. autem. in fi. & in authen. de san. epist. §. si quis contra aliquem. coll. 6. & extra de app. ut debitus. in fin.

Vod vero.] Hæc q. diuiditur in 7. partes. In prima parte probat per 12. auct. sanctorum patrum, quod laici clericos accusare non possunt & quia sunt minores & quia ad eundem ordinem promoueri non possunt: & quia eos non recipiunt in sua accusatione: & (quod est validius) quia oppido eis sunt infesti. Secunda ibi, [His auctoritatibus] Tertia ibi, [Huic oppositioni.] Quarta ibi, [De his.] Quinta ibi, [Item poenitentes.] Sexta ibi, [Item cum Balam.] Septima ibi, [Itē illud.] lo. de Fa. CASVS. Hic intitulatur 7. q. qua quaeritur. an laici sint admittendi ad accusationem episcoporum, vel clerici inferiores, vel monachi: & allegat G. pro utraque parte.

Le. 1. C. si vnus ex pluribus. appe.

Le. 2. co. tit. ibidem.

L. si appellationem, in fi. cod.

Le. litigator. ea.

L. hos, qui. co.

iudex. appellationis auct. possit de principali cognoscere.

parte. & primo, q̄ non admittantur: & postea, q̄ admittantur opin. plures faciendo, & inferendo solutiones. Quid autem iuris sit de hoc, in summa huius quæstionis inuenitur.

Laici an possint clericos accusare.

† Adde q̄ si contra inhaibilem accusatorem nō opponitur, valet iudicium. l. hos accusare. §. lege Iuli. & ibi Bar. & l. si placet. ff. de accus.

a ¶ Quod verò.] Secundum Baz. laici si sunt bonæ famæ,

verò² laici in accusatione episcoporum non sint audiendi, Euaristus Papa testatur dicens. † episcopis per Aegyptum, epist. 2.

¶ Laici in episcoporum accusatione non sunt recipiendi. Cap. I.

Non est a plebe, aut vulgaribus hominibus arguendus, vel accusandus episcopus, licet sit inordinatus: quia pro meritis^b subditorum disponitur a Deo vitæ rectorum. & infra. ¶ Ideo ista dico, quia insidiator bona sapissime solet conuertere in malum, & in electis ponit maculam.

Item Syluester Papa in epologo concilij Romani.

¶ Laicus clericum non accuset. Cap. II.

Nullus laicus audeat clerico^c crimen inferre.

Item Marcellinus Papa ad episcopos Orientales, epistola 2.

¶ Deo eodem. Cap. III.

Laico non licet quemlibet clericum accusare. Item Iulius Papa in decretis, c. 36.

¶ Anathematizatus sacerdotes accusare non potest. Cap. IIII.

In sancta Nicæna synodo statutum est, ut nemo anathematizatus^{†d} in nostra suscipiatur accusatione: nec illi qui nos in sua nolunt recipere querela, vel accusatione, cum nos super illos sciamus a Domino constitutos, non illos super nos: & sicut maior non potest a minore iudicari, ita nec obligari^{†f}, quia ratum est omne, quod magnum^g est. Portamus onera omnium, qui grauantur: quinimmo hæc portat in nobis beatus Apostolus Petrus, cuius vice fungimur legatione, & cuius regula informamur, quatenus eius fulti auxilio ab omnibus nunc & in perpetuum tueamur aduersis.

Item Eusebius ad episcopos Gallie, epist. 1.

¶ De eodem. Cap. V.

Laicos^h non accusare.

mæ, admittuntur ad accusationem clericorum. ar. inf. e. clericos aut laicos, & G. idē sentit. Abj dicūt, q̄ laicus proprium prælatum propter delictum accusare potest: quia sua interest habere prælatum bonum, ut dixi 23. dist. illud. Communior est opinio, q̄ non possit, nisi suā iniuriam prolequatur, ut 4. q. 6. omnibus. ext. de test. de extero, sup. ea. q. 1. prohibent. nisi crimine hæresis infra ea. sacerdotes, & c. oues. & in simonia. ext. de sim. tanta. & in crimine læsæ maiestatis. 15. q. 3. sane. C. de episc. & cleric. si quemquā. & crimine sacrilegij, secundum quosdam. 17. q. 4. §. qui autē. & in crimine dilapidationis, ut 12. q. 2. non liceat. ut dixi, 16. q. 1. cōstitutū. In his autem omnibus ita demum admittuntur, si bono zelo denuncient crimina. extra de simon. licet Hely. in fine. & si accusatus fuerit vitæ suspectus, su. ea. q. 1. in primis. quia si accusatus est suspectus vitæ, admittitur laici ma-

Decr. Grat. Pars II.

la vitæ. si autem bonæ vitæ, tunc tantum laici bonæ vitæ. ext. de sim. per tuas. Clerici verò contra clericos admittuntur nisi si sint criminosi, vel irregulares, ut inf. e. p̄sumunt. & c. lator. & c. ipsi Apostoli, tales tñ, qui sunt eiusdem ordinis cum eis, vel inferioris, ut inf. ead. ipsi

Apostoli, & c. testes. similiter monachi audiuntur. ext. de accus. ex parte. & cap. olim, & hæc vera sūt de solēnia accusatione. Sed in denūciatione criminis (ut dicūt quidam) oēs admittuntur. arg. 24. q. 1. quisquis. & quacumque dictum est hoc, si peccauerit in te, & ca. 22. q. 5. hoc vñ. 24. q. 3. tam sacerdos, Arg. contra. 35. q. 6. episcopus in synodo & ext. de accusat. cum oporteat. Quid iuris sit d̄ hoc nec. sup. ead. qō. 1. si peccauerit

Non ē.] CASVS. Quærebatur hic, an laici possint accusare ep̄m suū male & inordinate uiuentem. Et respondetur q̄ non, duab. rationibus. Vna est, quia p̄ meritis subditorum quandoq; datur mali prælati: & q̄a diabolus quādoque infamat bonos, & bona conuertit in malum.

b ¶ Pro meritis.] In fra 8. q. 1. audacter. & 6. q. ex merito.

c ¶ Nullus laicus.] ¶ Clerico.] Vel moniali. ext. de acc. meminimus 1.

In sãcta.] CASVS. Quærebatur a Iulio Papa, utrū excōiati, vel laici possūt clericū accusare. Et respondet, quod nō admittūtur excommunicati nec laici: & hoc probat pluribus rōnib. Vna, q̄a

Clerici clericos accusare possunt.

ista dec. loquit de laico inimico: & sic nō probatur, imò sumpto arg. a contrario probatur cōtrarium, ut ibi not.

nō recipiunt clericos in suam accusationē: & quia clerici sunt ipsis maiores: & quia portāt onera omnium: & funguntur vice Apostolorum.

d ¶ Anathematizatus.] inf. 3. q. 4. nullus. hoc proprie est, vel idest, separatus a conuersatione clericorū: q̄a laicus. inf. ea. laici & 24. q. 3. certum. & 6. q. 1. illi qui x̄c oēs.

e ¶ Super illos.] Sup d. 10. certum, & c. suscipitis.

f ¶ Ita nec obligari.] idest, accusare, 21. d. inferior.

g ¶ Quod magnum. sup d. 63. legimus. 10.

Laicos.] GASVS. Dicitur hic, q̄ laici non admittuntur ad accusationem clericorum quatuor rationibus, quia non sunt eiusdem cōuersationis cum clericis, & quia sunt clericis inimici. & quia nolunt imitari grauitatem eorum: quia nolunt accipere clericos in suam accusationem.

h ¶ Laicos.] Certum est, q̄ laicus prosequens propriam

Clericus laici
cum accusa
re non pōt.

1 Ut Hu. &
L. q. ita not.
inf. c. r. dicē
res idē esse
vbi ēt profe
quitur pro
prium iniu
riam profe
quēdo: nec
pōt repelli
eo prae textu
q. nō pmo
nuerit ad
uersariū. ut
arg. istius. c.
hic alleg.
omnib. L.

Praetati cri
minosi ante
finitiam dere
linqui pnt.

2 Istā gl. re
putat singu
per doct. ad
hoc, q. ab
epō non fer
uante cano
nes pōt rece
di, vt ab ex
cōicato.

iniuriam admittitur ad accusationem clerici coram cle
rico iudice, vt extra de test. de cate ro. Nunquid ergo &
econuerso clericus admittitur ad accusationem laici co
ram laico iudice, si persequatur suam iniuriam? Dicunt
quidam q. non nam vbi crimen irrogat poenam sangui
nis, clericus interesse

non pōt, vt 33. q. 1.
his a quib. sed si nō
irrogat poenam san
guinis, bene potest.
Alij dicunt 1. q. in
nullo crimine cleri
cus pōt accusare lai
cū. arg. 11. q. 1. nullus
q. non pōt in crimi
ne testari contra ip
sum. 11. q. 1. testimo
nium, & sic fallit re
gula, quā est 4 q. 6.
omnibus. agat ergo
clericus ciuili ter de
crimine.

a ¶ Non accusasse
epōs. ¶ In hoc c. as
signantur tres rōnes,
quare laici nō admit
tunt cōtra clericos.
quarta assignat su. c.
q. 1. c. 1. q. nta est, q.
magnum est, q. clerici
accusent ab eis, vn
de dēt esse ratum, vt
sup. ea. prox. c. 10.

Sicut.] CASVS. Si
cut clerici remo
uent ab accusatione
laicorū; ita & laici
remoueri dnt ab ac
cusatione clericorū:
quia sicut discreti &
separati sunt laici a
cōuersatione cleri
co rum: sic etiam dēt
esse clerici diuisi ab
accusatione laicorū.
h. ¶ Litigatio ¶ Ext.
de synodi. c. vno.

Sacerdotes.] CA
SVS. In hoc. dr, q.
quilibet inferior p
lato suo obedire de
bet, etiam si malus
sit, nisi erit in hīde.
c. ¶ Agāt. ¶ Si praelati
sunt haeretici, vel ex
cōicati, vel nō seruāt
canones, vel simo
niaci, vel notorii for
nicatores, tūc pōt re
cedi ab eis aū finā,
19. d. nulli. 16. q. vlt.
sane, 32. dist. nullus.
in alio crimine an
te sententiam 2, nō
est recedendum ab
eis. 8. q. 4. nonne. &
15. q. 6. c. vlt. 10. hoc
corrigitur pro par
te, ext. de temp. ord.
c. si B.

¶ Valis condemnatio.] CASVS. Dicitur q. quilibet
obedire dēt suo praelato, nec ei detrahere, & hoc
probat exēplo Cham, quia maledictus fuit,
quia non operuit pudenda patris sui: sed multo fortius
essent maledicti qui patribus lais spiritualibus detra

hunt. & contumelias inferunt.

c. ¶ Cham.] 24. q. 3. sed qui.

d. ¶ Ampliori.] Argu q. in eodem genere delicti plus
peccamus erga patres spirituales 3, quam carnales, vt
30. q. 3. Fictacium.

episcopos a haftenus obseruatum, & constitutum est: quia
eiusdem non sunt conuersationis, & oppido eis quidam
infesti existunt; quippe cum vita eorum, & conuersatio
debeat esse secreta, & laicorum actibus remota, nec ab
eis impeti debeat, qui eorum castitatem, & grauitatem no
lunt imitari, maxime cum nec hi eos in suis volunt reci
pere accusationibus.

Item Fabianus Papa ad episcopos Orientales, epist. 2.

¶ Nec clerici in accusatione laicorum, nec laici in accusa
tione clericorum sunt suscipiendi. Cap. V I.

Sicut sacerdotes, vel reliqui clerici a saecularium laico
rum excluduntur accusatione, ita illi ab illorum sunt
excludendi, & alienandi criminatione, & sicut illi ab illis
ita illi ab illis non recipiantur: quoniam sicut Domini sa
cerdotum segregata debet esse conuersatio ab eorum
conuersatione, ita & litigatio: quia seruum Domini non
oportet litigare.

Item ex concilio Moguntino.

¶ De eodem. Cap. VII.

Decretum est, vt presbyteri suos plebeios ¶ & accu
sare, & attestimoniare possint. Si autem neglexe
rint, sui gradus periculo subiacebunt.

¶ Caput hoc abest à plerisque antiquis exemplaribus Gratiani,
neque hic recte collocatur: sed extat apud Burchardum, qui pro
voce, plebeios, habet, plebeianos.

Item Clemens ad Iacobum epist. 1.

¶ Laici clericos accusare non debent. Cap. VIII.

Sacerdotes, & reliqui ecclesie ministri, omnesque ple
bes episcopos suos diligere debent, & eorum praece
ptis obedire, etiam si ipsi aliter (quod absit) agant, nisi
in fide errauerint.

¶ In hoc, & sequenti capite non referuntur ipsa prorsus verba
sancti clementis.

Item ad eundem epist. 2.

¶ De eodem. Cap. IX.

¶ Valis condemnatio eis immineat, qui in patres pec
cant, scriptura diuina ostendit. Si enim Cham d,
quia non operuit pudenda patris, maledictus est;
multo ampliori e condemnacione digni sunt, qui patrib.
legatione Dei fungentibus contumeliam inferunt.

*Personae inferiorum ordinum in superiorum accusatio
nem recipiende non sunt.*

Vnde Siluester Papa in epilogo concilio Romani.

PERSONAE. CASVS. Ostensum est sup. quod lai
ci nō admittuntur ad accusationem clericorum. modo
ostendit, q. clerici inferioris ordinis non admittuntur
ad accusationem superioris, vsque ad §. his auctoritatibus.

Cleri-

Cle. 1. epist. 1.

Poly. 1. 5. tit. 7.
luc. p. 6. c. 320.
Pann. 1. 4. c. 62.

2. Tim. 2.
Burr. 1. 16 c. 7.
¶ al. plebesanos.

Gen. 9.

Cap. 1. r. cap. 139. in
conc. Moguntino sub
Arnulpho, c. 12.

Peccamus
pl' erga pa
tres spiritua
les quā car
nales.

3 Dicit L. pa
tres spiritua
les dnt sacer
dotes. 6. q. 1.
ver. hi do
idem alias
est c. per se.

PER-

Clericus.] CASVS. Quærebatur à Syluestro utrū minores clerici irregulares vel infames possint accusare superiores, & certè respondetur q̄ non, nec contra

tra eos testificari possunt. Alia c. plana sunt.

a q̄ Clericus.] Hoc c. nō tenet. Vel loquitur de his, qui propter irregularitatem nō possunt ad alia promoueri, vt bigami, & corpore uitiati: alias esset cōtra oēm rōnē, vt inf. ea lator. Et dic

q̄ Minores non debent accusare maiores. Cap. X.

Polyc. l. 5. tit. 1.
Bure. l. 1. c. 151.
Iuo p. 5. c. 264.

Clericus^a aduersus exorcistam; exorcista aduersus acolythum, acolytus aduersus subdiaconum; subdiaconus aduersus diaconum, diaconus aduersus presbyterum, presbyter aduersus episcopum accusationem dare, aut a testimonium ferre non valet,

a q̄ Aut testimonium ferre.] Hac non sunt in originali, neque in alijs locis indicatis, ac totius etiam ordo in enumeratione est immutatus: ita enim in cōcilio, & apud ceteros: Fecit hoc gradus in gremio synodi, vt nō psbyter aduersus episcopū &c.

Item Zepherinus Papa ad episcopos Sicilię, epist. 1.

q̄ De eodem. Cap. XI

Iuo p. 5. c. 245.

Maiorum^h quispiam minorum accusationibus non imperatur^c.

q̄ In originali quemadmodum & apud Iuonem est, nec summorum quispiam minorum accusationibus imperatur, aut dist. ear.

Item Anacletus Papa, epist. 3.

q̄ De eodem. Cap. XII.

Isidorus. l. 3. sct.
c. 39.
inf. c. c. plerunque.
Ans. l. 3. c. 37.
Deusdedit p. 3.
Iuo p. 5. c. 239.
Gen. 9.

Sententia Cham filij Noe damnantur, qui suorum doctorum, vel prapositionum culpam produnt^d, ceu^e Cham, qui patris pudenda nom operuit, sed magis deridenda monstrauit.

Item Eusebius Papa ad episcopos Alexandria, epi. 2.

q̄ Oues pastorem suum (nisi à fide exorbitauerint) non possunt accusare. Cap. XIII.

Oves, quæ pastori suo commissæ sunt, eum^f nec reprehendere (nisi à recta fide exorbitauerit) debēt, nec ullatenus accusare possunt: quia facta pastorum oris & gladio^h ferienda non sunt, quamquam rectèⁱ reprehendendaⁱ videantur.

His auctoritatibus probatur, quod subditi siue sint laici, siue clerici, praelatos suos accusare non possunt. Verum de criminosis, & de infamibus hoc intelligendum est, qui vitam suorum praelatorum parati sunt reprehendere, non imitari: quod ex verbis Anacleti datur intelligi, qui ait.

q̄ Quare laici in accusatione episcoporum non audiantur. Cap. XIII.

Laici in accusatione episcoporum audienti nō sunt; quia oppido eis quidam infesti sunt: & indignū est, vt ab eis accusentur, qui eorū grauitatem nolūt imitari^k.

q̄ Apud anacletum, ex quo citatur, non extat. Eadem tamen verba habentur in epistola Eusebij supra eadem c. laicos.

Item Anacletus ad episcopos Italia, epist. 2.

q̄ Sacerdotes non nisi à iuris idoneis, & probatis accusari possunt. Cap. XV.

Accusatio quoque eorum, super qua nos consule-

Deusdedit p. 4.
Ans. l. 3. c. 31.
Iuo p. 5. c. 238.
Pann. l. 4. c. 58.

pore uitiati: alias esset cōtra oēm rōnē, vt inf. ea lator. Et dic clericus, scilicet psalmista & ostiarius.

b **M**aiorū.] Hoc cap. simpliciter non tenet.

c q̄ Imperatur.] Criminosē, si de clericis intelligas.

d **S**ententia Cham, &c.] Produnt.] Tales deponunt 45. dist. accusatores.

e q̄ Ceu.] Id est, sicut.

f **O**ves.] Eū.] Criminosē, si de clericis intelligas, dic, hoc cum praelatus eorum est bonę opinionis.

g q̄ Oris.] Id est, locutionis.

h q̄ Gladio.] Id est lingua.

i q̄ Reprehendenda.]

i reprehensibilia inf.

ead. nos. si ne sit contra. sup. 21. dist. nolite

infra 6. q. 1. oues.

HIS AVCTORITATIBVS Hæc est

2. pars q̄ in qua vult.

probare, quod laici

si boni sunt, accusant

clericos: sed, huius-

modi allegatio super-

ficialis est, quia aliter

canones intelliguntur.

hoc tamen probare nititur per

ix. auctorit. Ioan.

de Fant.

CASVS Modo, con-

cludit G. ex supradic-

tis, q̄ subditi laici,

vel clerici non accu-

sant suos praelatos: sed

dicunt H q̄ hoc intel-

ligendum est de infamibus

& criminosis, qui parati sunt repre-

hendere suos, praelatos:

& hoc probat per sequentia.

k **L**aici.] q̄ Nolūt

imitari.] Propter hoc verbum in-

ducit Gra. hoc c. Sed

hic vacat arg. à cōtra-

rio secundum H. &

Lau. vnde subaudi,

maximè. Hic uideas

qd̄ no. 81. d. presbyter.

in glo. cum capitur.

& c. Arch.

Accusatio.] CASVS

Quæstium fuit ab Anacleto utrū

epi possint accusari

si 4 amalis

† Cōc. tex. in l. quæ pū & ibi Doct. & bo glo. C. de epi. & cle.

à malis hominibus, & sceleratis. Et certe rñdet q non, sed à bonis & fide dignis, vel fidelib. q sunt potius sup-
portandi, & hoc probat exemplo Dñi, qui per seipsum
ementes, & vendentes eiecit de tēplo. Et exemplo et
domini secularis fortiter indignantis cū videt seruum

suum ab aliquo alio
iudicari: & hoc i pri
ma parte. In secunda
parte dicitur, q si de
tractores quorum cū
que grauitur puniun
tur, multo fortius de
tractores famulorū
Dei. In tertia parte
dicitur, q Apostoli,
& eorum successores
italia considerantes
statuerunt, ne facile
quis attentet accusa
re vel lacerare prala
tos, & si quis eos ac
cusare vel conuenire
voluerit, primo eos
charitatiue admo
neat. quod si non fe
cerit, excommunique
tur. Secunda pars in
cipit ibi, [Et paulo
post.] Tertia incipit
ibi, [Hæc & alia.]
a q suspicionibus.]
Suspecti ab accusatio
ne & testimonio re
pellunt inf ea. testes.
3. q. 5. accusatoribus.
c. q. Sacerdotes.] Id
est, sine macis.

Laicus etiā
in exceptis
criminibus
non admitti
tur cont. cle
ricum.

a q Aut prauæ vitæ.]
Arg. q nec etiam in
excepto crimine lai
cus prauæ vitæ est ad
mittendus cōtra cle
ricum, quod verum
est, nisi prius clericus
fuerit malæ famæ,
vel opinionis, vt sup.
ea. q. 1. in primis, in
fi. & extra de simo.
licet Hely. &c. per
tuas, vt dictum est iu
pra in summa.

d q Seruum suum.]
Dñs est iudex in cau
sa serui sui, vt hic, &
hoc de consuetudi
ne: aliàs falsum est,
vt extra de fo. comp.
cum contingat.
e q Calumniæ.] Sic &
prohibet lex colum
nas cuiuslibet domus
tollī vt ff. de leg. 1. i.
cetera. C. de xdi. pri
na. l. 2.

Ad monitio
precedat de
nūciationē.

f q Sed si quis] Hæc pars vsque ad finem loquitur de
causis ciuilibus, vel criminalibus ciuilitur propositis.
nam hoc c. de laicis loquitur, vnde non potest intelligi
de criminalibus causis: quia in illis non auditur laicus
contra clericum, et si pramoneret eum hoc ideo dico,
quia non concedo, q in accusatione sit pramittenda
admonitio, vt extra de simonia, licet. &c. per tuas. & de
accusa. qualiter. sed denuntiationem semper precedere
debet canonica monitio, vt per eadem iura pbatur. Nec
obstat, extra de accusa. si quis eps. quia illa in denuncia
tione loquitur. De hoc notatur 12. q. 2. indignæ. Tñ vbi

denunciatur crimen simoniæ, non est necessaria admo
nitio: quia de illo non potest quis poenitere retento
ordine, vt 1. q. 1. si quis neque, & q. 7. requiritis. licet sit
arg. cont. 1. q. ult. patet. & extra de simo. licet. cui hodie sta
tur, scilicet, quia moneatur, vt dimittat beneficium, quo
retento

Idem dicitur
in crimine
hæreseos. &
lata maiore
statis secun
dum L.

re uoluistis, non nisi ab idoneis, & probatissimis viris, q
& suspicionibus, & sceleribus carent, fieri debet: quia
Dominus sacri sui corporis tractatores à vilibus & re, p
bis, ac nō idoneis personis infamari noluit, nec calumnia
ri pmisit: sed ipse proprio flagello peccātes sacerdotes
è tēplo eiecit. Vnde liquet, quod summi sacerdotes, id est
episcopi à Deo sunt iudicandi nō ab humanis, aut prauæ
vitæ hominibus lacerand, sed potius ab omnibus fidei
bus portandi: ipso Domino exemplum dante, quādo per
se ipsum, & non per alium vendētes & eementes eiecit de
templo. & paulo post. ¶ Nullus enim (vt reor) inuenit in
ter nos, qui velit suum seruum ab alio, quā à se iudica
ri. Quod si præsumptū fuerit, aut multa ipse indignatio
ne irascitur, aut potius ultionem quærit super eū. & in
fra. ¶ Vñ & Dñs per pphetā inquit: [Qui vos tangit, me
tāgit, & tāgit pupillā oculi mei.] & paulo post. ¶ Si detra
ctores quorumcumq; grauitur iudicantur, & in perditio
nis laqueum cadunt; multo magis laceratores, & detra
ctores, atque accusatores memoratorum Dei famulorū,
atque persecutores damnantur; & in barathrum (nisi se
correxerint, & per eorum satisfactionem condignam e
gerint poenitentiam) indubitātē cadunt, & vindicibus
flammis exuruntur. & infra. ¶ Hæc & alia periculosa con
siderantes Apostoli statuerunt, ne facile cōmouerentur,
aut lacerarentur, vel accusarentur columnæ sanctæ Dei
ecclesiæ, quæ Apostoli, & successores eorum non immeri
to dicuntur. Sed si quis aduersus eos, vel ecclesias eorum
cōmotus fuerit, aut causas habuerit, prius ad eos recur
rat charitatis studio, vt familiari colloquio commoniti ea
sanent, quæ sananda sunt: & charitatiue emendent, quæ
iuste emendanda agnouerint. Si autem aliqui eos, prius
quā hoc egerint, lacerare, accusare, aut infestare præsū
pserint, excommunicentur, & minime absoluantur, ante
quam per satisfactionem (vt iam dictum est) condignā
egerint poenitentiam: quoniam iniuria eorum ad Chri
stum pertinet, cuius legatione funguntur.

Item Alexander epist. 1. c. 3

¶ Communionē priuetur, qui publice t aduersus episco
pum conqueritur, priusquam familiariter eum
conuenerit. Cap. XVI.

¶ Si quis erga episcopum, vel

retento non posset poenitere. Vel dicas speciale esse in
ecclesia. vt sp primo admonetur, q proponatur quere
la contra eam. siue ciuilitur. siue alio modo agatur.

g ¶ Prius. Inf. 23 q 5. ad finem.

h ¶ Per satisfactionem.] Quod videtur esse speciale in
eo, qui offendit ecclesiam, vt prius satisfaciatur, q absol
uatur, vt extra de verborum signific. ex parte. aliās suf
ficat q iuret ut extra de senten. excom. per tuas.

i ¶ Iniuria.] Vnde nec clericus potest remittere iniuriā
factam ecclesiæ, vt 23. q. 4. si is qui. 10.

¶ Si quis.] CASVS. Si quis contra episcopum, vel
actores

10. 2.

Zech. 2

[vadunt] ori.

In ca. Hadriani c. 2.
& l. 6. capitul. c. 287
Pann. l. 5. ca. 34.

Refertur multis ver
bis omissis.
Ans. l. 3. c. 85.
Buc. l. 1. c. 132. &
344.
Iuo p. 5. c. 242.
Pann l. 4. c. 35.

¶ al. primi
11.

Clericus in
iuriā ec
clesiæ factā
remittere
non potest

actores, ecclesiae querelam habuerit, non uadat ad iudicem, nisi prius episcopum vel oeconomicos ecclesiae sapientissime commoneat, ut ab eis iustitiam consequatur, & ei satisfaciant; si contrafecerit, communione priuetur. Et intelligitur hoc cap. in causa ciuili tantum, & de

actores^a ecclesiae quamlibet querelam iustam se habere crediderit, non prius primates, aut alios iudices adeat, quam ipsos, a quibus se laesum aestimat, conueniat familiariter, & non semel, sed sapientissime^b, ut ab eis, aut suam iustitiam accipiat, aut iustam excusationem, & infra. ¶ Si autem secus egerit, ab ipsis & ab alijs communione priuetur^c, tanquam Apostolorum, patrumque aliorum contemptor.

Item Enaristus Papa episcopis per Aegyptum epist. 2.

¶ Nisi opinione discussa, non audiantur accusatores episcoporum. Cap. XV II.

Pann. li. 4. c. 59.

SI qui sunt vituperatores^d aut accusatores episcoporum^e, vel reliquorum sacerdotum, non oportet eos, a iudicibus ecclesiae audiri, antequam eorum discutiatur aestimationis suspicio, vel opinio, qua intentione^f, qua fide, qua temeritate, qua uita, qua conscientia^g, quoue merito, si pro Deo, aut pro uana gloria, aut inimicitia, vel odio, aut cupiditate^h ista praesumpserint necne.

Item Calixtus Papa ad episcopos Galliae, epist. 2.

¶ Maiores natu non accusent, nisi qui sint rectae fidei, & conuersationis. Cap. XV III.

Steph. 1. epist. 2. cap. 10.

Conc. Cart. 4. c. 96.

Burc. lib. 1. c. 171.

Pann. li. 4. c. 57.

luc. p. 5. c. 289.

Quarendum estⁱ in iudicio, cuius sit conuersationis, & fidei is, qui accusat^k, & is qui accusatur; quoniam hi, qui non sunt rectae conuersationis, ac fidei, & quo-

Actor, & procurator & syndicus differunt. Idem Alex. de Imo. in l. sci. m. §. & huc quidem. C. de iure delib. & Dñi. eius in ca. ob eo. in fin. de app. in 6. Ipsi an possint aliquem pro propria iniuria excusare. 2. Sub. Immo dñr. 23. q. 4. si is qui. Arch. 3. Adde idem tenuisse Bar. to & Bal. in l. unica. C. ne quis sua ca. iud. Arc. 4. Arg. cō. 16. q. 6. conuersudo. in pri. ubi de loc.

de honestate.

a ¶ Actores. Actor constituitur a nō domino, & auctoritate iudicis, & ad praesentes lites tm̄. insti. de cura. §. vlt. ff. quod cuiusq; uniuers. item eorum. §. actor. & hoc ideo quia cum decreto fit: & decretum non extenditur ad futura. ff. de usuris. l. 1. Sed procurator semper a uero Domino constituitur, & ab initio, & ad unam litem, & ad plures, & ad praesentes, & ad futuras. ff. eo. l. 3. & C. de proc. neque Synodicus ab uniuersitate & ad unam, & ad plures causas constituitur praesentes, & futuras. & de auctoritate episcopi. C. de episc. & cler. omnes qui. §. & hoc nihilo minus. Canon tamen omnes administratores ecclesiae uocat procuratores. 1. quæst. 3. Saluator. secundum canones praelatus & an e. lit. contest. & post procuratores constituit, ut extra de iuram. calum. c. cum causam.

b ¶ Sapientissime.] idest, ter 1. 16. quæst. septima, omnes decimæ.

c ¶ Priuetur.] Hic uidetur, qd episcopus possit aliquem pro propria iniuria excommunicare, & punire, ut 4. d. & qui emendat. & 23. q. 4. Gulisarius. contra est 23. q. 3. inter querelas. & q. 3. de occidendis, ubi uidetur, qd iudex pro sua iniuria non debet reum occidere cuius iudex est. Distingue, quia si iniuria tangit specialiter praelatum, non potest excommunicare aliquem pro tali iniuria: si tangit ecclesiam, potest 2. Nam episcopus potest esse iudex in causa suae ecclesiae 3. sicut procurator fisci est iudex in causa fisci, ut C. ubi causa fisci. l. 1. sic Imperator est iudex in causa fiscali 4. ff. de his quæ in testa. de len. l. proxime. & tamen res fisci, Imperatoris dicitur. ff. ne quid in loco publi. l. 2. §. hoc interdicitur.

SI qui sunt vituperatores.] CASVS. Quæsitum fuit ab Euaristo, utrum clerici indistincte sint admittendi ad accusationem episcoporum & aliorum clericorum. Et respondet qd non, sed prius examinari debent accusatores utrum sint bonae famæ, vel non, & qua intentione

ueniant ad accusandum: utrum pro Deo, vel uana, vel inani gloria, vel odio, vel inimicitia, vel etiā cupiditate fiat ab eis accusatio. Idem fere dicit in sequenti capitulo: eo tamē addito, qd ignoti & uiles non recipiuntur ad accusationem.

d ¶ Vituperatores.] idest, conuitiatores: qui depositi curiae traduntur. 11. q. 1. si quis sacerdotū. nisi fecerint ex calore iracundiae, ut §. ea. q. 1. si quis iratus. lo. Hoc hodie 5. falsum est, qd traduntur curiae seculari, nisi esset post excoicationem contumax. ext. de iudi. c. cū non ab homine fallit in casu speciali, de crim. fal. c. ad falsariorū. ubi depositus statim traditur curiae seculari. B.

e ¶ Episcoporum.] Hec duo capitula loquuntur de suspectis, vel ignotis, & de his qui suam iniuriam non prosequuntur.

f ¶ Qua intentione.] An faciant animo nocendi, ut 23. q. 5. prodest.

g ¶ Conscientia] Si sit conscius criminis.

h ¶ Aut cupiditate.] Pecuniae supra ea. q. 1. prohibentur.

i ¶ Quarendum est.] Hic dicitur idem quod in praecedenti capitulo. Et dic quarendum est, scilicet a iudice, etiam si aduersarius non querat. ff. de positi l. quos prohibet. & 30. q. 5. iudicantem. & inf. ead. alieni. & argum. C. de quaestionibus, seruos. & loquitur hoc c. & praecedens de ignotis, uel de notis, & suspectis: quia tales personae integri status esse debent. ff. de testi. quæsitum. Sed obijcio tibi, si iudex querat de conuersatione huius testis, oportet qd querat ab alijs. Similiter oportet; qd querat de conuersatione illorum, de quibus queritur de conuersatione istius. & sic in infinitum procedet iudex: quod reprobat extra de rescri. cum in multis lib. 6. Si autem iudex ab ipso teste querat, an sit fur vel homicida. stultum esset quæstio: cum nemo illud fateretur 6. de se? Respondeo si est ignotus bene potest ab eo querere an sit liber, uel seruus. Ab alijs autem notis inter quos est conuersatus, queret de fama istius. Potest etiam iudex in genere querere sic dicendo ei, Es tu talis, ut possis esse testis? ut ff. de quæst. l. 1. §. qui quæstionem.

k ¶ Accusat.] In accusationibus ergo non praesumitur quis dignus nisi hoc probeat 7. inf. ea. criminationes. Sic in oblatione Eucharistiae, ut de conse. dist. 2. tribus gradibus. Et in ordinibus. 24. dist. quando. & in elemosyna. 42. distin. quiescamus. Item excommunicatus quis creditur propter periculum uitandum potius qd non: ut ext. de sen. exc. per suas. & c. cum desideres. §. secunda qōi, sic in impetratione ueniae gratis tenet impetran, probare

Clericus depositus non semper est curiae seculari tradendus. 5. Scilicet qd traditur tunc curiae de hoc leg. & no. 3. q. 4. clericus Arch.

Testis est de sua conuersatione examinandus.

6. An aut teneat rñdere, vide Gu. de Suz in l. testiū. C. de tes. & p. Bal. in l. 2. §. qd obseruari. in ul. col. C. de iur. calū. & aliquid per Bar. in l. fin. circa med. ff. dñ his qb. vi id. sed p cōi opinione optime facit quod no. gl. in l. q. iurasse. §. si pater. i. ver. acquisisti. ff. de iureiur.

7. Scilicet p aliquas literas authenticas carū personarū qd pro eis testimoniu ferant, uel testimoniu populi, ut le. & no. in isto c. criminationes, fm Inno. q. ita no. extra de accus. cū P. Arch.

probare instituta morum suorum, & testimonium vitæ honestioris, & animi probitatem, idest, se esse idoneum, ut C. de his qui ve. ata. impe. l. 2. alias circa notos potius præsumitur quis dignus, quàm indignus, ut extra de præsumptio. dudum.

a ¶ Nescit. ¶ Per hoc patet cap. hoc loqui de ignotis.

b ¶ Maiores. ¶ idest, clericos.

ACCUSATIO. ¶ CASVS. Quæritur est a Sixto Papa qualiter recipienda sit accusatio episcoporum; Et respondet dicens, q̄ non est facile recipienda sine discussione accusantium. Et hoc probatur auctoritate Domini dicens non esse accipiendam vocem mendacij. Et auctoritate Pauli, qui dixit aduersus presbyterum inscriptionem non esse faciendam sine duobus, uel tribus testibus: multo minus ergo contra episcopum. c ¶ Facile ¶ idest, absque inquisitione.

ADDITIO. Scilicet accusatorum & testium. Hu. & Lau. & dic, in inquisitione, scilicet in qua habetur sup. c. prox. secundum Io. de Fā.

SI quis. ¶ CASVS. Quidam conuenit episcopum vel æconomum ecclesiæ in causa pecuniaria. quæsitum fuit utrum propter hoc a communione ecclesiæ sit remouendus? Et respondetur, quod non, si nil conuicij uel criminationis obiecit.

d ¶ Conuicij. ¶ Non tamen ex hoc sequitur, q̄ propter conuicij ipsum possit excommunicare, ut 23. q. 4. inter querelas. vel, hic non fuit tantum episcopi causa, sed ecclesiæ, vel propter hoc remouendus est a communione a metropolitano, sed non ab episcopo. Vel dic, si conuicium redundat tantum in personam episcopi: quia dicit, tu es filius rustici, tunc non potest. sed si dixit eum simoniacum quia hoc redundat in ecclesiam, bene potest.

Sunt nonnulli. ¶ EX HIS OMNIBUS. Infert Grat. ex supradictis, quod illi remouentur ab accusatione, qui mala intentione veniunt ad accusandum, & non ex charitate, & quod criminosi similiter remouentur. Et hoc probatur per sequens cap.

e ¶ In libro soliloquiorum. ¶ idest, psalmodum, i solius spiritus sancti eloquium: quia solo intuitu spiritus sancti ibi locus est, de quo habetur de pœ. dist. 2. querendum.

PRÆSUMUNT PRÆLATI. ¶ CASVS. Quidam prælati dicebant se nullo modo esse accusandos, eo q̄ canones statuerunt eos non esse passim accusandos. Sed Aug. dicit hoc esse intelligendum de criminosis Et hoc probat exemplo Domini esse verum, qui cum accusaretur, dixit: Si

Mutuatus est uerborum ordo.

rum vita est accusabilis, & quorum fides, vita, & libertas nescitur^a, non permittuntur maiores^b natu accusare. Neque viles personæ in eorum recipiuntur accusatione.

Item Sixtus Papa II. ad episcopos Hispania, epist. 2.

¶ Absque duobus, vel tribus testibus non recipiantur episcoporum accusationes. Cap. XIX.

ij **A**CCUSATIO episcoporum non est facile^c recipienda, dicente Domino: ¶ Non suscipies vocem mendacij. ¶ Et Apostolus inquit aduersus presbyterum, inscriptionem non recipiendam absq; duobus, vel tribus idoneis testibus. Si hæc de presbyteris, vel cæteris fidelibus sunt præcauenda, quanto magis de episcopis?

Exd. 23.
1. Tim. 5.

Item ex concilio Aurelianensi primo, c. 8.

¶ Pro sola conuentione episcopi non submoueat aliquis a communione. Cap. XX.

SI quis ab episcopo suo, vel de ecclesia, vel de proprio iure aliquid crediderit repetendum, si nihil conuicij^d, aut criminationis obiecerit, eum pro sola conuentione a communione ecclesiæ non liceat submoueri.

Item Euaristus Papa, epist. 2.

¶ Quare subditi prælatos suos reprehendere non possunt. Cap. XXI.

Sunt nonnulli, qui præpositos suos peruersè reprehendunt, si vel parum ipsis molesti extiterint.

Ex his omnibus datur intelligi, quod illi ab accusatione remouentur, qui non affectione charitatis, sed prauitate suæ actionis vitam eorum diffamare, & reprehendere querunt. ¶ Quod uero præmissis auctoritatibus criminosis prohibeantur ab accusatione prælatorum, testatur Augustinus in lib. Soliloquiorum ita dicens.

¶ Non omnes subditi, sed criminosi tantum prohibentur accusare prælatos. Cap. XXII.

PRÆSUMUNT PRÆLATI non debere se reprehendi, vel accusari^f, pro eo, quod canones non eos passim constituit accusandos. Quod tamē negatur solis criminosis^g, cum de reprehendendo^h veritas ipsa constituat: ¶ Si male locutus sum, testimoniumⁱ perhibe de malo, &c.

Ioan. 18.

xit: Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo.

f ¶ Vel accusari ¶ Arg. laicos posse accusare clericos. ¶ e. clericos. & 24. dist. illud. & C. de offi. rec. prouin. iust. finos. sed corrigitur talium opinio ext. de testi. de cætero.

g ¶ Criminosi. ¶ Scilicet clericis.

h ¶ Reprehendendo. ¶ Supple, sed non debent præsumere, cum de se, &c.

i ¶ Testimonium. ¶ Cum debeat exemplificare de accusatione, exemplificat de testimonio: quod ideo facit, quia qui admittitur ad unum, admittitur & ad reliquum. 4. q. 3. testes. Ioan.

Ep̄s excōi-
cat pp̄ cōi-
cium sibi fa-
ctum.

Soliloquiū
est psalmus.

OPPONITUR. CASVS. Dicitur ex illis in §. ex his omnibus, & c. praesumunt, quod subditi criminosi suos praelatos accusare non possunt. Et sic videtur, quod illi qui non sunt criminosi, bene possunt accusare. Sed opponitur huic dictum illud c. oues, & c. ubi dicitur, quod non admittuntur

Opponitur huic distinctioni. ipsi sacri canones distinguunt, in quo casu pastores sint accusandi a subditis dicentes: Oves pastores suos non accusent, nec reprehendant, nisi a fide exorbitauerint. Ecce in quo casu sint accusandi a subditis, in alijs autem minime.

3 Huic oppositioni respondetur sic. Distinctio illa canonum de criminosis & infamibus intelligitur. Oves enim criminosa, & infames pastorem suum accusare, vel reprehendere non possunt, nisi a fide exorbitauerint. Caterum si a fide exorbitauerint: tanta est labes illius criminis, quod ad eius accusationem, & serui aduersus dominum, & quilibet criminosis, & infames aduersus quemlibet admittuntur.

Unde Dionysius Papa ad Scuerum episcopum, epis. 2. Infames & haeretici, homines bonae famae accusare non possunt. Cap. XXIII.

In multis vetustis exemplaribus rubrica huius capituli sic habet, Infames accusare possunt haereticos in alijs vero nonnullis, Infames non possunt accusare catholicos.

Inf. 3 q. 4. c. alieni. J
in decretis.
Iulii, c. 15.
Ans. l. 3. c. 65.
Poly. l. 5. tit. 1.

A Lien erroris^b socium, vel a sui voluntarie propositi tramite recedentem^c, aut sacris Patrum regulis & constitutionibus non obedientem^d suscipere non possumus^e, nec debemus; nec impetere recte credentes, vel sanctorum Patrum sanctionibus obtemperantes permittimus: quia infames omnes esse censemus, qui suam aut Christianam prauaricantur legem^f, aut Apostolicam, vel regularem libenter postponunt auctoritatem.

Item ex concilio Toletano quarto, c. 63.

Christianos accusare, vel in eos testificari non possunt, qui fidem acceptam deseruerunt.

Cap. XXIII.

Non potest erga homines esse fidelis, qui Deo extiterit infidus Iudaei ergo, qui dudum Christiani effecti sunt, & nunc Christi fidem prauaricati^f sunt, ad testimo-

tuntur subditi, nisi a fide exorbitauerint praelati: & ita innuitur, quod ex eo solo casu admittatur subditi. Sed Gratianus soluit dicens, quod illud c. intelligitur tantum de criminosis, & criminosis, & infames, & serui contra quemlibet admittuntur in haereticis. Et hoc probat per sequentia.

1 Vel dic, Dicitur est su. §. ex his omnibus. & c. praesumunt quod subditi criminosi, & c. Ans. B. Prae. a Opponitur. J Dixerat in illo §. his auctoritatibus 1 quod subditi criminosi, siue clerici fuerint siue laici, non admittantur ad accusationem praelatorum, unde colligitur a contrario sensu, quod alij admittantur. Huic distinctioni obicit, & postea secundum suam opinionem soluit: quae talis est, quod laici non criminosi possunt accusare clericos: quod falsum est, ut extra de test. de cetero nisi suam, vel suorum iniuriam prosequantur, & tunc non admittuntur ad testimonium.

HVIC OPPOSITIONI. Haec est tertia pars huius quae in qua probatur, quod mali non possunt accusare praelatos suos, vel illi qui ad eundem gradum peruenire non possunt: & hoc probat per 6. c. 10 de Fant.

A Lien erroris^b CASVS. Dicitur in c. isto, quod haeretici, apostatae, & schismatici non admittuntur ad accusandum (ut Dionysius dixit) contra recte credentes, & constitutionibus obtemperantes. Et inducitur hoc c. a contrario sensu, ut apparebit in §. seq. Et dicitur hic

apostata, quod recedit a proposito regulari vel clericali, vel a fide.

b Alieni erroris. J ex tribus locis istius c. argumentatur Gratianus a contrario sensu seq. §.

c Recedentem. J id est, apostatam.

d Non obedientem. J id est, schismaticum. ut 19. d. in illi. & 25. q. 1. violatores.

e Non possumus. J arg. quod iudex potest in talibus in rebus, licet reus ipsum recipiat 2. 45. distin. licet 30. q. 5. iudicantem.

C. de quest. seruos. in prin. §. q. 3. parentes. Item ar. quod iudex examinabit accusatores sicut ordinandos, ut eos repellat. 24. dist. quando. & Greg. precipit Ioanni ut inquirat de persona accusatoris. sup. ca. q. 1. in primis, sic 23. dist. illud. & inf. ead. criminationes, & propter suam dignitatem tuendam gratia indignos a postulatione remouet ff. de postu. l. 1. in princ. & repellit militem, licet aduersarius vult eum admittere, ff. de procu. filius familias §. milites, & quos praetor, prohibet, in totum & omnino prohibet etiam si aduersarius consentiat 3. ut ff. de postu. quos prohibet, imo ubi aduersario non competit exceptio, iudex ex officio suo excipiet, ut ext.

Iudex parte non petente multa potest accere

2 Sed contra. inf. ca. q. h. ita. §. 3. vult. rñdet. in fin. ibi dicā. Ar.

3 Adde ad hoc id quod est. & no. ext. de exce. c. exceptione, & l. 6. co. n. c. p. Arch.

de appella. constitutis, & ff. de petit. her. l. ult. Sed contra nonne sic videtur iudicare secundum conscientiam? & scis, quia nihil ex ingenio suo, & domesticae voluntatis motu facere debet, ut inf. c. prox. & 3. q. 7. iudicet? Respondeo deo iudicat in hoc casu ex his quae percipit in exercitio causae, quae ante eum agitur. nam cum coram sic videtur infamem admitti, potest ipsum repellere: sicut cum scit tempore appellatōis elapsa esse, sup. plet de facto, C. de temp. appell. l. 2. in fine, sic 28 dist. priusquam. scilicet de facto quod constat iudici tanquam iudici. extra de postu. bonae.

Non potest. J CASVS. Quidam Iudaei facti sunt Christiani, & postea iterum prauaricati sunt in fide, quae rebatur utrum essent admittendi ad testimonium contra catholicos? Et respondetur quod non licet Christianos esse se fateantur: quia sicut in fide suspecti sunt, ita in testimonio, nec potest apud bonos homines esse fidelis qui Deo extitit infidelis.

f Prauaricati. J Ergo si non sunt prauaricati, ut quod sunt admit-

Ad hoc 22
q. 5. p. ceptu
vbi de hoc.

Pagani, & iu
dæi etiam in
exceptis cri
minibus nō
sint audiendi

2 Idē tenet
hic Ioan. de
Fant. ad idē
ext. eod. tit.
testimoniū,
ff. eo. tit. quē
iur. Sed con
tra hoc facit
quod le. &
dixi su. eo. §
huic opposi
tioni. Arch.

Infamis in
famem regu
lanter accu
sare nō pōt.
3 Dic vi le.
& no. ext. de
accu. c. 1. Ar.

admittendi, nō obstante pcedenti delicto, sicut & alius, qui fuerit in mortali. 1 vt 3. q. 1. diffinimus, quod quidā negant, cum nec ad ordines admittatur, qui quandoq; fuit criminofus. vt 25. dist. primum & 6. q. 1. qui crimē. & ff. de ritu nup. palam, vbi dicitur, turpitudine licet in-
termittatur, non ta-
men deletur, sic. ff.
de fur. qui ea mente.
Ioan. Quid iuris sit
de hoc, dicitur ex-
tra de testib. testimo
niū. vbi corrigi hoc.
a [Accusare] su. 19.
d. c. fi. vel aliter arg.
q non valet dictum
testis, si postea dete-
gitur eius infamia.

P Agani. [Ac-
cusare] Nisi
suam iniuriam pro-
sequantur, vt 4. q. 6.
omnibus: sed hære-
ci non: quia excōica
ti sunt ext. de hē. ver
gen & c. excōicam.
Sed nūquid isti, s. pa
gani, & iudæi audiū-
tur in exceptis crimi
nibus? Dic q non.
fm H. sic. sed q iu-
dæi possint, videtur
extra de iudæ. c. lu-
dæi, sed decr. expres-
se cōtradicit, quē di-
cit, q testis dēt esse
fidelis, vt extra de te
stib. licet 1. & ea rō-
ne, quia sunt in pec-
cato mortali, & sic
non sunt audiendi 2.
ext. de testi. super eo.
c. [Aut vocē.] Opor-
ret tamē clericos ha-
bere testimoniū bo-
num ab his, qui fo-
ris sunt. inf. 8. q. 1. li-
cet de conse. d. 1. iu-
bemus.
d. [Infamationis.]
Vt se expurgare de-
beant.

IN HOC CAP.

CASVS. Dictum est
sup. in c. alieni. q hē
reticus non accu-
sat catholicū: apostata non accusat illum, qui nō est aposta-
ta, nec schismaticus potest accusare illum, qui non est
schismaticus. concludit ergo Gratianus a contrario sen-
su, q haretici admittuntur contra hareticos, schismati-
ci contra schismaticos, apostata contra apostatas, quia
æqualitas fidei, & conuersationis est seruanda inter ac-
cusantem, & accusatum. Et hoc innuit sequens capitu-
lum, & allegando dicit, q sufficit, q aliquis sit bonus ad
hoc, vt possit accusare. Item hareticus non admittitur,
cum sit excommunicatus, vt 11 q. 3. cum excōicatio.
e. [Æqualitas.] Falsum dicit sufficit enim q accusator
sit bonæ famæ, licet accusatus sit melioris, vt inf. ead. la-
tor. Item in alijs falsum dicit, quia nec infamis infamē,
nec criminofus criminofum accusat, vt 16 q. 1. qui cri-
men 3 nisi prius eum tolerat sciens eum talem. extra
de accusatio. nulli. Sed potest dici hoc esse speciale in
episcopo, vt non possit remouere ab accusatione illos
quos prior tolerauit. Item fallit in arenario, qui potest
accusare arenarium, vt C. de inoff. test. in arenam. Item
fallit in casibus, in quibus socius criminis non repellit

socium, quos habes notatos. 4. q. 3. liberi. & C. de testib;
quoniam. alias quilibet cuiuscunque conditionis, &
quancumque criminofus viles, & criminofus ab ac-
cusatione, vel testimonio repellit, vnde etiam socius a
sua accusatione repellit socios viles, & criminofos, ff. de
accus.

nium dicendum admitti non debent, quāuis se esse Chri-
stianos annuncient: quia sicut in fide Christi suspecti sunt
ita & in testimonio humano dubij habentur. Infirmari 2
ergo oportet eorum testimonium, qui in fide falsi docen-
tur; nec eis est credendum, qui veritatis a se fidem abiece-
runt.

Item Caius Papa Fælici episcopo.

[Hæretici, Iudæi, vel Pagani Christianos accusare non
possunt. Cap. XXV.

lno p. 13. c. 96.

Ancl. 3. c. 46.
Pann. 1. 4. c. 63.

P Agani, vel hæretici, siue Iudæi non possunt Christia-
nos accusare, aut vocem eis infamationis inferre.

[Verba epistola sunt. Primo quidem scias paganos, & hæreti-
cos non posse Christianos accusare, &c.

In hoc capite decernitur, vt hæretici non impetant
recte credentes. Unde e contra intelligitur, quod hæreti-
ci ab hæreticis impeti possunt. Item a tramite sui propo-
siti voluntariè recedentes non possunt impetere seru-
antes limitem sue professionis. Ex hoc datur intelligi, q
recedentes a suo proposito similiter recedentes crimi-
nari possunt. Item non obediētes sanctionibus sancto-
rum Patrum, nō possunt accusare obtemperantes sacris
constitutionibus. In quo similiter intelligitur, quod in-
obediētib; inobediētes accusare licet. Unde genera-
liter colligitur, quod in accusatione æqualitas fidei,
& conuersationis inter accusantem, & accusatum sem-
per consideranda est, vt is qui accusat, vel par, vel su-
perior inueniatur. Item nouellarum constitutionum;
nouelia 45. in fine.

Apud Iulianum an-
tecell. 156.

[Hæreticus hæreticum accusare, & contra eum testifica-
ri potest. Cap. XXVI.

lno p. 16. c. 131.
Pan. 1. 5. c. 28.

S I hæreticus contra hære-

accus. hos accusare, §. si seruus, & 3. q. 4. c. pen. quod fal-
sum est in exceptis criminibus, vt sup. in prin. quæstio-
nis notauit.

S I hæreticus CASVS. In hoc capitulo tria dicuntur.
Dicitur enim, q si hæreticus litiget contra hæreticū
inter se admittitur testis hæreticus: sed si orthodoxus
contra hæreticum litiget, testimonium hæretici pro or-
thodoxo valet. sed si inter se litigent orthodoxi, testis
hæreticus non admittitur.

f. [Si hæreticus] Hæc authentica est falsa, quia nunquā
hæreticus admittitur ad accusandum, vt inf. 4. q. 1. ca. 1.
forte loquitur de minoribus hæreticis, qui non peccāt
in præcipuis articulis fidei, qui non admittuntur in iu-
dicijs, id est de his, quæ acta sunt coram iudice: sed in a-
lijs contractibus propter inopiam probationum admit-
tuntur, non tamen sine tormentis, vt 4. q. 3. §. in crimi-
nali. ver. si res, & C. de hare. l. vlt. lo. Sed certe secundum
canones non admittitur hæreticus cum sit excommuni-
catus, & debeat statim occidi. ext. de hæret. excommuni-
camus, & c. pen. B.

Hæreticus
nunquā ac-
cusat.

a [Con-

a ¶ Contra hæreticum.] Argu aliquid admitti pro aliquo, quod non admittitur contra se. si 37. dist. c. si quid veri. arg. contra 4. q. 3. si quis testibus. Secundum est regulare, primum casuale propter odium hæresis.

SED QUÆRITUR. CASVS. Dictum est supra in §. oppo-

ticum^a litiget, liceat cuius eorum hæreticum testem adducere. Sin autem orthodoxus cōtra hæreticum litiget; pro orthodoxo quidem etiam hæretici testimonium valeat: contra orthodoxum autem solius orthodoxi testimonium valeat. ¶ Orthodoxis autem litigantibus ad testimonium nulli hæretico pateat aditus.

Sed queritur^b si flagitiosissimus Catholicus possit conuenire hæreticum de alio crimine, quàm de hæresi? Huc quæstioni ita respondetur. In quo hæreticus inferior est, videlicet in regula fidei, in eo a malo catholico accusari potest. In quo autē superior fuerit, videlicet in conuersatione vitæ, in eo a flagitiosissimo conueniri non pōt. ¶ Item quod dicitur pastores pro suis actibus magis sunt tolerandi, quàm corripendi, dupliciter intelligitur, uel quia criminosis tolerandi sunt, & non corrigendi: unde ibi subinfertur, quia sæpè pro meritis subditorum deprauatur uita rectorum. Quorum ergo merito (Deo permitte) uita rectorum deprauatur ab eis potius sunt tolerandi, quàm corrigendi. Vel quia sunt quidam, qui sæpè deferuntur publicis documentis, & crimen, quod intendunt, probare non valent.

De quibus in homilia de pœnitentia, c. 12. August. ait.

¶ Quæ publicis documentis probari non possunt, toleranda sunt. Cap. XXVII.

Plerumque & boni viri propterea sufferunt aliorum peccata, & tacent^c; quia sæpè deferuntur publicis documentis, quibus ea, quæ ipsi sciunt, iudicibus^d probare non possunt.

a ¶ Plerumque.] In aliquot uetustis codicibus legitur, plerique quemadmodum & apud Bedam, & in originali, cuius tamen non ipsa prorsus uerba hic referuntur.

4 De his^e et illud Anacleti^f intelligitur: [Sententia Chā filij Noe, damnantur, qui suorū doctorū, uel p̄positorū culpā produnt cen Cham, qui patris pudenda nō operuit, sed magis deridenda mōstrauit.] Hac enim auctoritate subditi nō prohibentur ab accusatione, sed a proditione. Aliud est n. prodere, aliud accusare. Prodit, qui nō probāda defert; accusat, qui reo præsente crimē iudici offert probaturus quod intēdit[†]. Cham solus uidit pudenda patris, & ideo per eū intelliguntur, qui cum soli sint conscij criminū suorū prælatorū, atq; ideo accusare nō possunt;

potius tolerandi quàm corripendi a subditis, intelligitur de criminosis, uel etiam de bonis, qui crimina probare non possunt, & ad hoc inducit seq. cap.

b ¶ Sed queritur.] Hanc soluit Urbanus 12. q. 1. scimus, uel aliter reipicit illud quod dicitur. §. ea. §. opponitur.

& mouet incidentē quætionem, & diuiditur in duas partes. c ¶ Pastores.] In prin. q. quæ tū non sunt uerba illius c. sed sēsus est eius.

Plerumque.] CASVS. Dicit hic Aug. q̄boni viri q̄nque sciunt occulta peccata aliorū, & tamen tacent, quia probare non possunt ea iudicibus, unde non imputatur eis.

c ¶ Et tacent.] Dicit tū ei, qui pōt prodesse, & non obesse. 21. q. 5. hoc v̄r. sed in publico nō dēt dicere, ut 6. q. 1. si oīa. hæc ergo taciturnitas nō obstat ei, qui nō pōt probare. Itē non nocet ei, qui nō potest impedire, ut ff. de cōtrah. emp. l. rē alienam, uel etiam erubescit loqui, ut ff. de fur. l. pe. Itē nec nocet ei, qui scit suum ius durare. ff. q. ino. pig. vel hyp. fol. si cut. §. non v̄r. alias semper obstat taciturnitas, ut extra de his quæ fi. a præl. c. 2. & 54. d. si seruus.

d ¶ Iudicibus.] Iudici ergo facienda est probatio 2. non aduersario, ut 4. q. 3. §. item in criminali. vers. sæpè. & C. de cond. ob turp. cau. l. 1. arg. contra. 1. q. 1. si quis episcopus.

DE HIS. Hæc est iij. pars huius q̄o in qua probat, q̄ subditi fecerēt, & pacifice possunt suos prælatos redarguere, non autem palā, nisi peccassent in publico: & ita oēs auctoritates quas inducit, debēt intelligi, & hoc probat per iij. exem

pla, & per x. aucto. sanctorum patrum. lo. de Fan.

CASVS. Qui soli sciunt, tamē accusant, & infamant, intelligitur (ut dicit Grat) quod dicitur §. c. sententia. de Cham, qui pudenda patris non operuit: sed ridēda monstrauit. sed hac auctoritate non prohibentur subditi ab accusatione, sed a proditione, sicut fecit Cham, per quē intelliguntur illi, qui soli sciunt: alios tamen infamant.

e ¶ De his.] Qui accusant prælatos de crimine quod non possunt probare.

f ¶ Anacleti.] Supra ea. c. sententia.

ITEM

sup. c. non est à plebe. & c. accusatio 1.

li. 50. homil. ho. 50. c. 12. Beda. 1. Cor. 4.

sup. eo. c. sententia.

Gen. 9.

† Concord. text. in l. libellorum ff. de accus. & de priu. delict. l. 1. cura concor.

opponitur. in fi. q̄ quilibet criminosis pōt hæreticum accusare. modo incidentem quætionem mouet, an p̄simus catholicus possit accusare hæreticum de alio crimine, quàm de hæresi? Hanc quætionem soluit Gra di cens, quod in quo hæreticus est inferior. scilicet in hæresi, potest à flagitiosissimo catholico accusari. In quo autem hæreticus est superior, scilicet in conuersatione vitæ, non potest accusari a flagitiosissimo catholico. Postea dicit, q̄ illud quod dicitur in 1. c. huius quætionis. & c. accusatio. & alijs multis cap. s. q̄ pastores sunt

Taciturnitas quæq; nō obstat.

2 Ad idem ext. de pba. ex literis. §. 1. ver. quib. & de elect. scriptum. §. verum. in prin. Arch.

ITEM OBIICI-
TVR. CASVS. Oppo-
nitur adhuc. s. q. sub-
diti et religiosi prela-
tos suos accusare non
possunt. Et hoc probatur
quatuor obiectioni-
bus. Prima est de Ma-
ria sorore Aaron, quae
lepra percussa est, quia
murmuravit in Moy-
sem, quia duxerat Ae-
thiopissam in uxorem.
Secunda obiectionis est
de David, qui cum
fugeret a facie Saul,
& latitaret in spe-
lunca, abscidit oram
chlamydis Saulis pur-
gantis ventrem: De
quo idem David seip-
sum postea reprehendit.
Tertia est de Oza, qui
cum arca Domini re-
duceretur de Gabaa
in Hierusalem, & bo-
bus recalcitrantibus
inclinaretur, manum
apposuit. Quarta est,
quod infames efficiunt
qui accusant prela-
tos suos; & ideo ac-
cusare non possunt. Has
obiectiones soluit,
& dat cuilibet obie-
ctioni suam solutionem
Grat. concludendo,
quod propter hoc non
remouentur subditi
ab accusatione prela-
torum. Et primo tol-
uit quod dictum est de
arca, & innuit quod per
Mariam, David & O-
zam, & per eos qui
reputabantur infames,
intelliguntur il-
li, qui bonam fidem,
& bona facta suorum
prelatorum reprehendi-
dunt, bonitatem eor-
um offuscare volen-
tes. Sed malos prela-
tos bene possunt ac-
cusare; quod probat
sequenti capitulo, quia
mali prelati non sunt
prelati.

a ¶ In Exodo.] Me-
lius in lib. Num. 50.
d. 5. contra.

b ¶ Percussus.] Quia
ea nocte non se ab
uxoris amplexu ab-
stinuerat.

c ¶ His ita.] Incipit
respondere his tribus obie-
ctionibus, & primo
respondet ultimae.

d ¶ Altiora doceret.]
Arg. quod magister de-
bet docere in alto.

e ¶ Hos etiam.] s. spi-
rituales predicator-
es.

a ¶ Pec-

vitam tamen eorum infamando alijs ridendam offerunt.
¶ Item obijciunt, quod subditi etiam religiosi prelatos suos
accusare non possunt. Legitur enim in Exodo^a, quod Ma-
ria soror Aaron, quae prima post transitum maris rubri
sumpto tympano hymnum cantare meruit, postea mur-
murans in Moysem, eo quod Aethiopissam duxerat in
uxorem, a Domino lepra percussa est. ¶ Item in lib. Re-
gum legitur, quod cum David fugeret a facie Saul; la-
tuit in spelunca, in quam cum Saul diuertisset ad purgan-
dum ventrem, David praecepsit oram chlamydis eius; quod
se fecisse postea grauiter doluit, & uehementer penituit.
Saul a Domino erat reprobatus, & ex inuidia David
persequebatur, ut eum morti traderet. David erat vir hu-
milis, & mitis Sauli a Domino substitutus per Samue-
lem unctus in regem: sed tamen, quia praecepsit oram chlamy-
dis Sauli grauiter fletit, cum a Saule sola administra-
tione unctionis superaretur. Unde datur intelligi, quod
subditi, quauis religiosi sint, prelatos suos criminosos ac-
cusare non possunt. Nam per Saulem, qui ventrem pur-
gabat, prelati intelliguntur, qui malitia suam corde con-
ceptam in opus producant. ¶ Item legitur in lib. Regum,
quod cum arca Domini reduceretur de Gabaa in Hierusa-
lem, bobus recalcitrantibus arca inclinata est: cui dum
Oza leuita manum adhiberet, ut eam erigeret, a Domino
percussus^b interijt. Per arcam prelati intelliguntur, per
Ozam subditi, per inclinationem arcae casus intelligitur
prelatorum, per illum, qui manum adhibuit, intelliguntur
reprehendentes, vel accusantes vitam doctorum, qui a Do-
mino percussi intereunt. ¶ His ita^c respondetur. Verum
est per arcam significari prelatos, & per Ozam subditos.
Illud uero falsum est, quod per inclinationem arcae casus si-
gnificetur prelatorum. ¶ Aliud est enim inclinari, vel
descendere; aliud cadere. Legitur enim quod Saluator
noster se inclinauerit, sicut quando digito scribebat in
terra; & de montibus frequenter descenderit, in quos a-
scendebat, uel ut pernoctaret in oratione, uel ut discipulos
in monte altiora doceret^d praecepta, uel ut turbas fugientes,
ex altitudine montis eas respicere, & libere posset do-
cere. inclinatio uel descensio humilitatem significat, quae
spirituales nonnunquam carnalibus condescendunt, & eo-
rum infirmitati compatiantur, iuxta illud Apostoli: [Quis
infirmatur, & ego non infirmor:] Hos etiam^e signifi-
cauerunt Angeli, quos Iacob vidit in scala descenden-
tes. De his etiam per Prophetam dicitur, [Inclinauit
caelos, & descendit.] Per arcam ergo inclinatam intelli-
guntur prelati, qui subditorum culpam misericorditer
portant, & eorum infirmitati humiliter compatiuntur.
Unde bene dicitur, quod bobus recalcitrantibus arca in-
clinata est. Boes quippe recalcitrantes subditos signifi-
cant suis doctoribus non obediens; quibus dum prelati
compatiuntur, quasi bobus recalcitrantibus arca inclina-
tur. Leuita, qui manum adhibuit, significat illos, qui mi-
sericordiae compassionem in prelatiis suis reprehendunt,
eosque in seueritatis amaritudinem erigere uolunt. Un-
de bene Leuita iste Oza dicitur: Oza quippe robustus

Exod. 15.
Num. 12.

1. Reg. 24.

2. Reg. 16.

Glos. ordinaria.

1. Reg. 24.
2. Reg. 6.

Ioan. 8.

2. Cor. 11.
Gen. 28.
Psalm. 17.

Iac. r.

Eccl. 7.

Gregorius in pasto.
p. 3. c. 5.Nicolaus in epist. 7.
ad Michaelen.

sup. c. oues.

ad d. 14.

sententia.

dicitur. Illi enim robusti dicuntur, qui cum de sua iustitia præsumunt, misericordiam peccantibus negandam putant, & impendentes reprehendunt. Vnde a Domino percussi intereunt: quia iudicium sine misericordia erit illis, qui nolunt facere misericordiam delinquentibus: Cui p. Salomonē dicitur: (Noli esse nimis iustus q. a est nimis iustus, q. perit in iustitia sua.) Sic & illud Moysi intelligitur. Per Moysen enim prælati intelliguntur, per Aethiopiā peccatores designantur. Moyses Aethiopiā uxorem ducit: cum quilibet prædicator peccatorem^a sibi copulat: ut ex eo sobolem bonorum operum Deo gignere valeat. Hanc copulam dum Maria, idest subditi reprehendunt, lepra peccati inficiuntur. Vel per Mariam synagoga intelligitur quæ in Moysen: idest in Christum murmuravit, quia Aethiopiā idest ecclesiam de gentibus sibi copulavit: quos lepra perfidia, & erroris sordidos fecit. Non ergo his auctoritatibus subditi prohibentur ab accusatione suorum prælatorum: sed monentur, ne reprehendant misericordem compassionem eorum. ¶ Item^b per Saulem prælati intelliguntur, & per David^c subditi. Saul^d purgans uentrē eos significat: qui malitiam corde conceptā foras in opus producant. Sed in præfatione chlamydis non significatur a nisi reprehensio peccati. Per chlamydem enim regni potestas intelligitur. Hanc præcidit, qui prælatum sententia damnationis ferit: quod nulli subditorum licet. Facta, n. pastoris, oris gladio idest sententia damnationis a subditis ferenda nō sunt. Hinc est, q. Hieronymus ait super Marcum de Pontifice, qui scidit uestimenta sua, Scissio uestis scissionem significat sacerdotij, quod in proximo erat scindendum, & auferendum Iudæis. Vel per David significantur, qui nequitiam suorum prælatorum uidentes, maiora eorum peccata contemnunt, minima uero, & lenia quasi extremam oram chlamydis præcedentes reprehendere, & lacerare satagunt. Vel quia Saul solus^e diuertit in speluncam, in qua David solus & latebat. ¶ Item super hoc potest intelligi quod de Cham dictum est, qui solus uidit pudenda patris, que non cooperuit, sed ridenda monstrauit. Hac itaque auctoritate non inhibetur subditis accusare prælatos, si accusabiles fuerint. Item probatur, quod subditi prælatos accusare non possunt, etiam si religiosi fuerint. Infames enim sunt eo ipso, quod suorum doctorum uitam reprehendere conantur. Infames enim fiunt (ut canonum tradit auctoritas) omnes, qui in Patres armantur, & qui doctorum suorum uitam reprehendunt, uel accusant. Nullus autem infamis in accusatione prælatorum est audiendus, nisi forte a fide exorbitauerit, ut supra dictum est. Cum ergo subditi eo ipso, quod in accusationem prælatorum profiliunt, infames efficiantur, infamibus autem copia accusandi denegetur: patet, quod subditi prælatos suos accusare non possunt. ¶ His ita respondetur^f: non omnes prælati pro prælatis habentur. Nomen enim non facit episcopum, sed uita.

^a ¶ Non significatur. ¶ In aliquot uetustis exemplaribus legitur, non significatur reprehensio peccati: in alijs uero nonnullis, significatur reprehensio peccati.
^b ¶ David solus. ¶ Primo regum, cap. 24. legitur. Porro David, & uiri eius in interiore parte speluncæ latebant.

Vnde Gregorius Ianuario episcopo scribit lib. 7. indict. 2. epist. 1.

¶ Quem ætas, non uita leniorem facit, grauiter est increpandus. Cap. XXVIII.

Ioan. diaconus lib.
3. num. 32.

P Au-

a ¶ Peccatorem. ¶ In hoc tamen non peccauit, q. adhuc non erat prohibuitur. ne hodie est si sub hac conditione uocatur ut fiat deus 28. q. prima, non oportet Ioan.
b ¶ Item. ¶ Ad hoc si militer tripliciter respondet, & ultimo male.

ADDITIO. Et est responsio ad secundam obiectionem. Arch.

c ¶ Per David. ¶ Secunda solutio.

d ¶ Saul. ¶ Tertia responsio.

e ¶ Solus. ¶ Et tamē cum sociis suis.

f ¶ Respondetur. ¶ Quibus dicitur, q. subditi non possunt accusare prælatos.

P Aulus. ¶ CASVS. Ianuarius Episcopus

Argu. ad hoc 33. q. 4. obiciuntur, & c. dixit, vel dicam Hu q. fecit instructu spiritus san. ar. 25. q. 1. §. hac itaq; lo.

scopus de Dominica ante Missam, & etiam post, exaravit messum cuiusdam laici violenter. de quo reprehendit eum Papa. Ille autem dicebat se non esse arguendum. Et hoc probat auctoritate Pauli, qui dicit, Seniore ne increpaueris: sed Gregor. respondet & dicit hoc esse seruandum, cum seniores boni sunt, sed cum suo exemplo iuvenes corumpuntur, increpandi sunt seniores: & hoc probat duab. auctoritatibus.

a ¶ Paulus.] Scilicet in episto. 1. ad Timoth. 5.

b ¶ Regula.] Arg. quod possumus interpreta-

ri, & arctare generalia verba Apostoli vt 33 q. quos Deus coniunxit 32. qd. 5. hoc videtur, & ff. de in ius vo l. quamuis & ff. de testi. quæsitum.

c ¶ Seruanda.] Exemplum enim prælatorum & senum facilius corumpunt, & ideo magis sunt punienda, vt 11. q. 3. præcipue. & 85. d. tanta 2.

d ¶ Scriptum.] Scilicet in Esaia.

e ¶ Laqueus.] Scilicet malo exemplo.

f ¶ Puer 3.] Canon per malitiam aliquorum fingit aliquid esse quod non est, & econuerso. 40. d. multi sacerdotes.

Non omnes episcopi.] CASVS: Heliodorus quæsiuit a Hieronymo, an prælati essent accusandi & eiiciendi. Et respondet quod boni, vt Petrus & Stephanus non sunt accusandi, sed honorandi: mali vero sunt accusandi, & proijciendi sicut sal infatuatum, vt Iudas & Nicolaus, nec potest ecclesiastica dignitas in hoc. Et probatur exemplo Cæturionis & Danielis.

g ¶ Non omnes episcopi sunt episcopi.] idest, non omnes episcopi voce, sunt episcopi re. h ¶ Nicolaum.] Qui fuit vnus de septem diaconis, quos Apostoli instituerunt, qui fuit reprobus 4. i ¶ Cornelius.] Qui primus ex gentibus nomen Iesu Christi est secutus. 26. d. deinde.

K ¶ Ethnicus.] idest gentilis.

L ¶ Presbyteros.] Qui condemnauerunt Susannam. inf. ead. §. item cum Balaam.

m ¶ Infatuatum sal.] idest, stulti prælati, insipidi in prædicando, fatui in delinquendo.

n ¶ Proijciatur.] idest deponatur.

o ¶ Et a porcis.] idest, demonibus, qui dominantur malis prælatis quasi pecori suo. 24. q. 1. §. his auctoritatibus.

p ¶ Corui.] Corui æquiparatur malus prælatus, vel presby-

ter malus corui æquiparatur.

1. Tim. 5, t al. tunc.

Esa. 42. Esa. 65.

Item Hieronymus ad Heliodorum, epist. 1. de laude vite solitariae.

¶ Dignitas non facit episcopum, sed vita.

Cap. XXIX:

Non omnes episcopi sunt episcopi s. Attēdis Petrum: sed, & Iudam considera. Stephanum suscipis: sed & Nicolaum respice. & infra. ¶ Non facit ecclesiastica dignitas Christianum. Cornelius Centurio adhuc ethnicus dono sancti spiritus mundatur; presbyteros Daniel puer iudicat. & infra. ¶ Non est facile stare loco Pauli, tenere gradum Petri, iam cum Christo regnantium, & infra. ¶ Infatuatum sal ad nihilum prodest, nisi vt proijciatur foras, & a porcis conculcetur.

Item Augustinus tractatu sexto in c. 1. Ioan.

¶ Non episcopi nomen, sed vita reuerentiam meretur. Cap. XXX.

Non omnis, qui dicit, pax vobiscum, quasi columba est audiendus, & infra. ¶ Corui de morte pascuntur. Hoc columba non habet: de frugibus terræ viuit, innocens eius victus est.

Item Beda ad c. 2. epistola 2 Petri.

¶ Docti ab indoctis, clerici a laicis, quandoque merito reprehenduntur. Cap. XXXI.

Secuti sunt viam Balaam & Bo-

presbyter in nigredine vitiorum, & in rauedine vocis, & in voracitate, scilicet mortuorum oblationum, & in fectore spiritus, & garrulitate, & furto. 23. q. 4. tres personas .o. de Fant.

Secuti.] CASVS. Beda ponit in hoc cap. verba Petri in epistola canonica, & exponit ea, intendens probare, quod prælati possunt accusari a suis subditis etiam laicis: quia Balaam malus propheta redargutus fuit ab Asina, quam equitabat. Mali prælati comparantur Balaam, & fontibus sine aqua, & nebulis tenebrosis. Per asinam vero etiam subditi laici intelliguntur.

¶ Secuti sunt.] Prælati, & doctores mali.

¶ Balaam.] Supple veniens.

a ¶ Et

Non omnes.] CASVS. Dicitur hic, quod per columnas bonus prælatus intelligitur, qui est audiendus. Per coruum autem malus prælatus intelligitur, qui est repellendus.

¶ Corui.] Corui æquiparatur malus prælatus, vel presby-

ter malus corui æquiparatur.

1. Tim. 5, t al. tunc.

Esa. 42. Esa. 65.

Item Hieronymus ad Heliodorum, epist. 1. de laude vite solitariae.

¶ Dignitas non facit episcopum, sed vita.

Cap. XXIX:

Non omnes episcopi sunt episcopi s. Attēdis Petrum: sed, & Iudam considera. Stephanum suscipis: sed & Nicolaum respice. & infra. ¶ Non facit ecclesiastica dignitas Christianum. Cornelius Centurio adhuc ethnicus dono sancti spiritus mundatur; presbyteros Daniel puer iudicat. & infra. ¶ Non est facile stare loco Pauli, tenere gradum Petri, iam cum Christo regnantium, & infra. ¶ Infatuatum sal ad nihilum prodest, nisi vt proijciatur foras, & a porcis conculcetur.

Item Augustinus tractatu sexto in c. 1. Ioan.

¶ Non episcopi nomen, sed vita reuerentiam meretur. Cap. XXX.

Non omnis, qui dicit, pax vobiscum, quasi columba est audiendus, & infra. ¶ Corui de morte pascuntur. Hoc columba non habet: de frugibus terræ viuit, innocens eius victus est.

Item Beda ad c. 2. epistola 2 Petri.

¶ Docti ab indoctis, clerici a laicis, quandoque merito reprehenduntur. Cap. XXXI.

Secuti sunt viam Balaam & Bo-

presbyter in nigredine vitiorum, & in rauedine vocis, & in voracitate, scilicet mortuorum oblationum, & in fectore spiritus, & garrulitate, & furto. 23. q. 4. tres personas .o. de Fant.

Secuti.] CASVS. Beda ponit in hoc cap. verba Petri in epistola canonica, & exponit ea, intendens probare, quod prælati possunt accusari a suis subditis etiam laicis: quia Balaam malus propheta redargutus fuit ab Asina, quam equitabat. Mali prælati comparantur Balaam, & fontibus sine aqua, & nebulis tenebrosis. Per asinam vero etiam subditi laici intelliguntur.

¶ Secuti sunt.] Prælati, & doctores mali.

¶ Balaam.] Supple veniens.

a ¶ Et

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

Quia oblationes bi usurpant & rapiunt quia ad hoc prædicant, viuunt fm

¶ Et Bofor.] Verba sunt Petri, usque ad ver. plerumque. ubi Beda exponens verba Petri in canonica dicit, q̄ hæretici a gentib. reprehensi comparantur Balaam

correpto ab asina. comparantur etiam & mali prælati reprehensi a laicis.

b ¶ Redarguantur.] Non dicit accusentur. unde non po-

† al. muta hoīs.

for^a, qui mercedem iniquitatis amavit: correctionem vero habuit suæ vesaniæ Subiugale mutū qđ hominis † voce loquens prohibuit prophetæ insipientiam.] Plerumq; hæretici tam stulta dogmata, tam execranda proferunt sacramenta, vt etiam hebetum sensus, & paganorum, & qui ratione diuinæ agnitionis omnimodo carent, illorum detestetur insaniam, & illorum distorta, & Deo contraria itinera sanius sapiendo redarguant. Et (quod peius, quia frequentius est) nonnunquam multi catholicorum in tantum mercedem amant iniquitatis, vt etiam docti ab indoctis, a laicis clerici merito redarguantur †^b: qui iure comparantur prophetæ, qui verbis asinæ contra naturam loquentis corripitur; nec tamen a proposito prauitineris retardatur. Quibus etiam aptissime nomen congruit ciuitatis; de qua Balaam venisse & interpretatur. Neque enim alia maior † causa luxuriosis existit, verbū veritatis amore pecuniæ, vel desiderio rerum temporalium adulterare: quam, quod carnis se concupiscentiæ mancipauerunt. & infra. ¶ Sed & nomen ipsius Balaam, qui vanus populus, siue præcipitans eos interpretatur, talibus conuenit. Qui enim agnitam veritatis viam sponte ipsi deserunt: quid nisi vanus sunt populus? Quid, nisi in præcipitium suos mergunt auditores, quibus non salutaria, quæ corrigant, sed quæ illos delectant, erronea prædicant? de quibus bene subditur: [Hi sunt fontes^c sine aqua, & nebulae turbinibus exagitatae, quibus caligo tenebrarum reservatur.]

sup. c. non oēs. & c. non omnis.

α ¶ Tribulatione.] Sequebatur, positus, quæ dictio sublata est, quia neque apud Bedam, neq; apud Hieronymum in nominum hebraicorum interpretatione habetur.

† al. vel

Quia ergo^d non omnes episcopi sunt episcopi, presbyteri a Daniele puero iudicantur, sal infatuatum a porcis conculcatur, & quid dicit, Pax nobiscum plerumque non columba, sed coruus reputatur: patet quod non semper pro officio, atque † auctoritate personæ ab accusatione est cessandum; immo contra prauos est agendum, cum omnis persona criminaliter peccans alteretur, & (vt ita dicam) legibus capite minor censeatur. Qui enim facit peccatum, seruus est peccati tam in pœna, quam in culpa.

Iean.

Burc. l. i. c. 203.
Iuo p. 5. c. 317.

Unde Augustinus ait.

¶ Qui susceptum officium non administrat, non est episcopus, sed canis impudicus. Cap. XXXII.

¶ Vi nec regiminis in se rationem habuit, nec sua delicta deterlit, nec filiorum crimen & correxit; canis impudicus dicendus est magis, quam episcopus.

¶ Caput hoc apud B. Augustinum, ex quo citatur, non est inueniunt, Burchardus & Iuo citant ex Gregorio, & eadem fere verba ipse quoque Gratianus supra d. 83. subnectit capiti, Nemo quippe, quod est Gregorij. Simile quiddam Burchardus l. 3. ca. 13, & Iuo p. 5. c. 67. afferunt ex origine.

Quibus ergo Hieronymus^e, Augustinus, Gregorius

Decret. Grat. pars I l.

test hic sumi arg. q̄ laici possint accusare clericos, vt su. 2. i. dist. nolite. in fi. contra. Soluit ibi, quod triplex est reprehensio: quod ibi vide. c. ¶ Fontes.] Verba Petri.

QVI. CASVS. Concludit Gratianus ex supradictis c. q̄ mali prælati possunt accusari a subditis, nō excusate eos officio vel auctoritate, quia criminaliter peccās alterat, & capite minuitur: quod probat sequenti c.

d ¶ Quia ergo.] Infert ex his trib. c. q̄ mali prælati cū criminaliter peccant, possunt a subditis accusari. & ad hoc inducit sequentia.

d ¶ Alteretur.] idest, in alterius statū commutetur. transit em de familia Dei ad familiam diaboli. 24. q. 3. si quis nō recto. f ¶ Vt ita dicam.] Videtur etiam, q̄ infamis capite minuatur. ff. de va. & extraor. cogni. cognitionum. §. existimatio.

¶ Vi nec CASVS. Dicit Aug. q̄ q̄ nec sua delicta nec filiorū corrigit, non est dicendus episcopus, sed canis impudicus.

g ¶ Crimen.] Talis em ad accusationē, vel ad testimoniū. non admittitur, vt 37. dist. legat. inf. 6. q. 1. qui crimen.

QVIBVS ERGO. CASVS. Concludit Gratian ex supradictis, & dicit, q̄ cum mali prælati admittunt nomē episcopi senioris, & colubæ, merito poterūt subditis accusari, & aduocari. Infames ergo sūt q̄ bonos accusat q̄ verō malos, laudabiles sūt. In fi. §. exponit qđ dī su. c. maiorū. Et dī q̄ minor ibi intelligit non dignitate, sed vita. Et hoc clare i seq. c. pbat. h ¶ Hieronymus.] §. in tribus prox. cap. T t a ¶ Dis-

Nomen au-
ferunt a ma-
iura.

a ¶ Dissimulans.] Aufertur enim alicui nomen pp suā
malitiam. 33. q. 2. admonere sup. 19 dist. secundum. & 1.
q. 4. § item peccato. sup. ead q. 1. scelus.

Paulus.] CASVS. Illius c. planus est. Et inducuntur
s. c. ad probandum, q̄ licet aliquis sit in minori di-
gnitate alio, maior
tamen est eo vita &
sanctitate.

b ¶ Imparem.] Me-
ritis: non tñ admini-
stratione. d. 80. illis
c ¶ Scilicet.] Ex hoc
patet, q̄ aliquis scit
se habere charitatē
per revelationem.
Paulus alibi dicit:
Scio q̄ neque mors,
neque vita, neque
aliud me poterit se-
parare a charitate
Dei. alibi tñ dicit,
Nihil mihi cōscius
sum, &c. vt. sup. 40.
d. ult.

ADDITIO. Ista cō-
cor. respicit literā,
non imparem, s̄m
Lau. Ad idem 21.
qō. 4. sicut excellen-
tiam.
d ¶ Hoc non de offi-
cio.] Quod non pos-
sit esse impar Pau-
lus Petro.

Quamquam.] CA-
SVS. Arg. hic cō-
mēdat Hier. &
dicit, q̄ quamuis
Aug. sit ep̄s, & Hie-
ronymus presbyter:
tñ Hieron. est maior
Augustino vita & sā-
ctitate.

c ¶ Scdm̄ honorum
vocabula.] Ep̄s est
nomen dignitatis, p̄-
sbyter nomen ata-
tis 93. d. legimus.

t ¶ Augustinus.] An
forte hoc cedebat.
nō. n. licuit ei menti
ri p̄ humilitate. 22.
q. 2. cū humilitatis.
& cum Hieronymus
fuit presbyter Cardi-
nalis, patet quod q̄-
libet episcopus ma-
ior est presbytero
Cardinali.

Probat in ca.
isto, p̄ cōcilia vnuer-
salia praeferatur pro-
pter dignitatem ita-
tuti vnus episcopi,
vel provincialis con-
cilij: q̄ licet Cypria-
nus & Paulus sint in
martyrio Petro & qua-
les. tamē Petrus ma-
ior est dignitate, &
statuta eius sunt ma-
gis seruanda quam
aliorum licet. n. vna
sit martyrij corona,

tamen in cathedris est differentia.

g ¶ Existam.] Sic dicam Cyprianū in oībus & qualem.
h ¶ Cuilibet.] Sup. 21. d. in nouo. sup. 24. q. 1. loquitur
contra.

ADDITIO. Dic q̄ ratione ordinis Petrus fuit par alijs
Apo-

*auferunt nomen columbae, episcopi, senioris: nonne &
priuilegium est auferendum dignitatis, vt possint a sub-
ditis reprehendi? Unde scriptura dissimulans priuile-
giū prauae senectutis, ait: [Maledictus.] Non senior sed
[puer centum annorum.] Apparet ergo, quod hi ex ac-
cusatione praelatorum infames fiunt, qui eorum vitam
reprehendere, & lacerare conantur, qui locum sui regi-
minis non nomine tantum, sed vita, & morib. tenent.
Alij aut potius laudabiles fiunt ex accusatione praelato-
rum suorum, quam infames Item, quod dicitur: Maio-
rum quispiam minorum accusationib. non impetatur,]
minores intelligendi sunt non dignitate, sed vita.*

sup. ca. Paulus.
Esa. 65.

sup. ca. c. maiorum.

Vnde Hierony. ait de Paulo super epistolam ad Gal.

*¶ Maiores & minores non dignitate, sed vita intelligi
oportet. Cap. XXXIII.*

Paulus Petrum reprehendit: quod non auderet, nisi
se non imparem^b sciret^c.

*¶ Caput hoc, quod citatur in plerisque exemplaribus ex B. Hiero-
nymo & in aliquot ex B. Augustino, in neutris libris inuentum
est: sed in glossa ordinaria ad ea verba ipsius epistola ad Galatas,
in facie eius restiti additur hac interlinearis explanatio, quod
non auderet, nisi se non imparem sentiret. Et in commenta-
rijs B. Ambrosii in illum eundem locum hac leguntur. Nam quis
eorum auderet Petro primo Apostolo, cui clauēs regni cœ-
lorum Dominus dedit, resistere, nisi alius talis, qui fiducia
electionis suae sciens se non imparem, constanter improba-
ret, quod ille sine consilio fecerat?*

Gal. 2.

*Hoc non de officio^d ecclesiastica dignitatis, sed puritate
vita, & sanctitate conuersationis intelligitur: solus enim
Petrus inter Apostolos primatum gerebat.*

*Hinc Augustinus ait ad Hieronymum epist. 19. prope
finem.*

¶ Non episcopi nomen, sed vita maiorem facit.

Cap. XXXIII.

Quamquam secundum honorum vocabula^e, quæ iā
ecclesiae vsus obtinuit, episcopus maior presbyte-
rio sit; tamen Augustinus^f in multis rebus Hiero-
nymo minor est.

Idem lib. 2. de baptismo contra Donatistas, c. 1.

*¶ Episcopi licet pares sint meritis, gradu tamen differunt
dignitatis. Cap. XXXV.*

Puto, quod sine vlla sui contumelia Cyprianus episco-
pus Petro Apostolo comparatur, quantum attinet ad
martyrij coronam. Ceterū magis vereri debeo, ne in Pe-
trum contumeliosus existam^g. Quis enim nescit illū Apo-
stolatus principatum cuilibet^h episcopatuui praeferendū?
Sed etsi distat cathedrarū gratia, vna tamen est martyrum
gloria. *Item infra.* ¶ Cū Petrus a Paulo posteriore corri-

Iuo p. 5. c. 24.

Apostoli & ceteris episcopis, sed ratione administrationis fuit maior.

a ¶ Promouetur.] Ita ut in hoc videantur ipsi esse patres, & etiam statuta eorum.

b ¶ Quanto, &c.] Et est hic argu. q̄ potius statuitur ei

quod

¶ al. custoditur.

¶ al. prouehitur.

gitur, & pacis atque unitatis vinculo custodito ad martyrium promouetur; quanto^b facilius, & fortius, quod per vniuersæ ecclesiæ statuta firmatum est, vel vnius episcopi auctoritati, vel vnius prouinciæ concilio præferendum est?

Item tractatu 30. in Ioannem, in fine.

¶ Non in honore, sed in veritate filius æquatur, uel præponitur patri. C. XXXVI.

Queritur^c pater de malo filio, aut queritur filius de duro patre: Seruamus honorificentiam, quæ debetur patri à filio, quæ deficit à filio. Non æquamus^d filium patri in honore; sed præponimus, si bonam causam habet, filium^e patri in veritate: & sic tribuimus honorem debitum, ut non perdat æqualitas meritum.

¶ al. æquitas.

Item Ambrosius sermone 66. de natali Petri & Pauli.

¶ Aequales fuerunt meritis (licet gradu differentes) Petrus & Paulus. C. XXXVII.

Beati Petrus & Paulus eminent inter vniuersos Apostolos, & peculiari quadam prærogatiua præcellunt: Verum inter ipsos quis cui præponatur, incertum est. Puto enim illos æquales esse meritis, qui æquales sunt passione; & simili eos fidei deuotione vixisse, quos simul videmus ad martyrij gloriam peruenisse. ¶ Non enim sine causa factum putamus, quod una die, uno in loco, vnius tyranni tolerauere sententiam. Vna die passi sunt, ut ad Christum pariter peruenirent; vno in loco, ne alteri Roma deesset; sub vno persecutore, ut æqualis crudelitas vtrumque constringeret. Dies ergo pro merito, locus pro gloria, persecutor decretus est pro uirtute^f. Et in quo tandem loco iidem martyrium pertulerunt? in urbe Roma; quæ principatum, & caput obtinet nationum: scilicet ut ubi caput superstitionis erat, illic caput quiesceret sanctitatis; & ubi gentilium principes habitabant, illic ecclesiarum principes morarentur.

¶ Sermo unde hoc caput sumptum est, inter sermones B. Ambrosii est 66. inter sermones B. Augustini de sanctis, vigesimus septimus, & apud Maximum Taurinensem, quintus in festo eodem, qui num. 54 est.

¶ Item poenitentes^g, bigami, sacerdotes accusare non possunt. Unde generaliter colligitur q̄ quicumque sacerdotes non sunt, uel esse sacerdotes non possunt, in sacerdotes accusationem, vel testificationem proferre non possunt.

quod à pluribus, quam quod à paucioribus dicitur, & 10. d. in canonicis.

Queritur.] CASVS. Dicitur hic, q̄ licet pater coram iudice conqueratur de filio, & econuerso, filius est patri præferendus in veritate, in honore tamen pater est filio præferendus, & sic honor debitus patri seruatur, ut æquitas non perdat meritum.

c ¶ Queritur.] Secundum canones ergo filius, conquere-

ritur de patre & tam in ciuili quam in criminali negotio. sed secundum leges non in ciuili. nisi tamen in causa castrensi, ut ff. de iud. l. his nulla. & ff. de furt. si quis vxori & respon. non tamen potest enim conuenire de furto, sed actione in factum, ut C. de dolo malo, si superstitie.

Emancipatus autem potest agere ciuilitate contra patrem, sed venia impetrata, ut C. de in ius voc. l. ult. Sed in criminali causa non auditur contra patrem sup. ea. q. 1. prohibentur. nec pater contra filium, nisi iniuriam in ipsum commiserit, ut C. de pa. po. l. 3.

d ¶ Non æquamus.] sic Celsus corrigit dicta patris sui ff. de cōdi. cau. da. l. dedi. §. si qs quasi statu. liber. l. i. arg. q̄ aliquis potest esse maior & minor altero diuerso respectu. sup. ead. quam. 25. dist. perle. ctis.

e ¶ Filiū.] Arg. q̄ veritas à quocūque placita amplectenda est. Et est etiam arg. contra testimonium honorabilium personarum. simile dist. 9. ergo.

Beati.] CASVS. Probat Ambrosius in hoc c. Petrum & Paulum fuisse æquales in passione, & fidei deuotione; quia eodem die, eodē loco, & sub eodem persecutore susceperunt martyrij coronam, ut ibi erat caput superstitionis, vigeret caput sanctitatis.

f ¶ Pro uirtute.] Scilicet ut parē uirtutē & constantiam contra persecutionem in passione habuisse videantur.

ITEM POENITENTES. Hæc pars huius quæst. in qua dicit, quid sit in hac quæstione tenendum: & dicit, quod tales qui sacerdotes esse non possunt, nec eos accusare, nec in eos testificari possunt; redarguere tamen possunt occulte & pacifice: &

hec probat per tria exempla & v. auct. sactorū patrū lo. d. fā. CASVS. Probatum est sup. in multis. c. q̄ criminosi accusare non possunt. Idem dicit Gratianus de poenitentibus & bigamis. & ita colligitur, q̄ qui non sunt sacerdotes, nec dici possunt, in sacerdotes accusationem vel testificationem proferre non possunt. Et hæc probantur duobus capitulis sequentibus.

g ¶ Item poenitentes.] Solemniter inf. 6. q. 1. qui crimen.

Tt 2 lps

1 De hoc est no. 23. q. 4. si ecclesia gl. melius, ibi videas.

2 Cū ex scuitia persecutionis uirtus patriæ claruerit in utroque; Hu

Filius patris conuenire potest.

Ipsi Apostoli.] **CASVS.** Quasitum fuit à Fabiano Papa qui repellantur ab accusatione in testimonio sacerdotum. Et respondet q̄ illi remoucantur, qui nō sunt sacerdotes, nec esse possunt intellige ratione criminis vel irregularitatis.

1 Scilicet. ex isto. c. & seq.

a ¶ **Ordinis.]** In criminali, seu in ciuili possunt omnes ext. de testibus, tam literis.

Testis an sit repellendus propter crimen sibi obiectum.

b ¶ **Necesse.]** Ex his duobus c. 1. colligit q̄ hec tria accusatio testimonium, & ordo pari passu ambulāt, vt quicumque nō admittitur ad vnū, nec ad reliquū. Sed obijcitur, quicumque semel in peccato mortali fuerit, nō admittitur ad ordines, vt 25. dist. primum. ergo nec ad testimonium. Item si crimen ciuiler fuerit probatum, nō admittitur ad ordines. vt dist. 24. qñ. ext. de accusa. super his ergo nec ad testimonium: & fm hoc nullus inuenitur testis, cū nemo sine crimine uiuat. 25. di. 5. noie autē. Tu dicas q̄ regula, q̄ hic tradit locum habet cū criminaliter agitur. Si enim ciuiler agitur aut crimen est occultum quod obijcitur testi, aut manifestū, si occultū, præsumo eum inde egisse penitentiam. quia occultum in meliorem partem interpretamur. extra de sortilegijs. ca. ex. tuarum. & extra de reg. iuris. esto-

2 Vide qd not. 3. q. 7. q̄ sine in fi. sacerdos nō efficiatur. q̄ vinum bibere non pōt. 3 Hic adde qd non sup. ea. in sūma ver. tales. Accusare nō potest de crimine conuictus in modum exceptionis.

te. Si aut manifestū, probauit se egisse penitentiam per sacerdotē, quod facere potest, vt extra de simo. nemo. 50. dist. in capite. 2. q. 1. si peccauerit, in fi. nisi tale sit crimen, quod etiam post penitentiam irroget infamiam, vt cum aliquis conuictus est de periurio. vt 3. q. 7. §. porro. Si autem criminaliter agitur, siue sit occultum, siue manifestum siue inde egerit penitentiam, siue non, repello eum, vt 6. q. 1. qui crimen 2. Vel distingue sicut notauit super illo cap. qui crimen. Ioan. & extra de test. testimonium, vbi definitur breuiter B. circa hanc materiam consuevit quæri: si quis vinum non potest bibere, an possit promoueri: cum ipsum ministrantem oportet communicare, de consecra. dist. 1. episcopus Deo. & dist. 2. peracta? Dic q̄ non. Nec. etiam accusare potest 3. Ille, qui casu membrum amisit 55. dist. in. ca. ult. tamen inferiorem vel parem potest accusare; quia potest remanere in executione illius ordinis, dist. 55. præcepta, nam qui est intra 30. annos potest accusare sacerdotes. Item clericus bigamus non potest accusare clericum coniugatum qui vnicam, & virginem habuit uxorem: quia clericus coniugatus gaudet privilegio clericali. 32. dist. si qui vero. Hug. dicit quod sacerdos depositus alium potest accusare. Sed hoc non placet, nam ex quo est de crimine condemnatus, statim est delictum eius notorium, extra de cohabita-

cler. vestra. Item nec ille admittitur ad accusationem, cui crimen est in modum exceptionis probatum, per quod est repulsus à testimonio, licet non sit infamis, argu. extra de elec. super eo. & 2. q. 1. prohibentur. grauata est tamen eius opinio sicut illius, qui ancillam oppressit.

Unde Fabianus ait epistola secunda ad episcopos Orientales.

¶ Qui sacerdotes esse non possunt, sacerdotes accusare non valent. C. XXXVIII.

Ipsi Apostoli, & eorum successores olim statuerunt, vt sacerdotes Domini non accusent, nec in eos testificetur, qui sui ordinis^a non sunt, nec esse^b possunt.

Ansel. l. 3. c. 47.
Poly l. 5. titu. 1.
Mutata est verborū series.

Item Damasus papa ad Stephanum archiepiscopū, epist. 3. c. 3.

¶ Sacerdotes accusare, vel in eos testificari nō valent, qui ad sacerdotium prohibentur eligi, C. XXXIX.

Testes a absq; vlla infamia, aut suspicione^c, vel infamella macula, & vera fidei plenitudine^d instructi esse debent, & tales, quales ad sacerdotium eligere iubet diuina auctoritas. ¶ Quoniā sacerdotes (vt antiqua tradit auctoritas) criminari non possunt, nec in eos testificari, qui ad eundem non debent, nec possunt prouehi honorem.

Poly. ibidem:
Burch. l. 1. c. 1. 172.
Iuo p. 5. ca. 290.
Pann. l. 4. c. 186.
Ansel. l. 3. c. 41.
sup. ea. sacerdotes.

a ¶ **Testes.]** Damasi uerba hæc sunt, Accusatores autem episcoporum. & testes, super quibus cogitastis, absque vlla infamia, aut suspicione, &c. sicque referuntur à Burchardo & Iuone: Pannormia autem habet, vt Gratianus.

b ¶ **Plenitudine.]** In epistola ipsa legitur, pleniter. Burchardus vero & Iuo habent, vera fide pleniter.

Sic & illud¹ Siluestri intelligitur: [Laicus non accuset clericum, &c.] Id est, qui in inferiori gradu constituti ad superiorem ascendere non possunt^e, in superioribus agentes accusare non debent.

sup. ea. nullus laic².

¶ Ecce ostensum est, quid respondeatur auctoritatibus, & argumentis quibus suaditi ab accusatione praelatorū vi-

oppressit. C. de adul. & si libidine. Nam inhonestum est tales ordines admitti, vt dicit lex de his, qui supponuntur fustibus ab adibus 4, licet non sint infames. ff. de decur. eos. nisi sit necessitas. ff. de mune. & hon. l. vl. gradatim, & hoc ideo, quia opinio eius in nullo vacillabit, vt 33. dist. laici & nō sup. ea. 1. in primis, in fi. 10. & probatur hodie tota hæc distinctio in decreta. de testibus cap. testimonium. Quid iuris sit de ordinando, nota ut supra 25. dist. primum. B.

Testes.] **CASVS.** Idem quærebatur in hoc cap. quod quasitum fuit in superiori, & respondetur, q̄ testes debent esse sine omni macula & suspicione: quia sacerdotes criminari non possunt, nec in eos testificari, qui ad eundem honorem prouehi non possunt, & sic intelligitur §. sequens.

c ¶ **Suspicione.]** Repellitur testis propter suspicionem s. vt sup. accus. in prin Arg. contra de conse. dist. 2. non prohibeat.

ADDITIO. Dic quod assumptio corporis non nocet nisi sumentis: sed accusatio alij nocet.

d. ¶ **Sic & illud.]** supra ea. nullus laicus.

e ¶ **Non possunt.]** Qualiter hic intelligitur, habetur infra 4. q. 1. c. 1.

ECCE. **CASVS.** sup. probatū est q̄ subditi non possunt accusare praelatos: & responsum est contrarijs auctoritatibus

4 Id est, a stodibus a diū ab incēdio p nō ff de of p se. vi. l. & 2.

5 Odij, v inimicis vel criminis occulti, se eundem ad idem q. 5. quia per totū ibi videt Arch.

Matt. 16.

Ioan. 18.

Ioan. 8.

† al. illo.

Gal. 2.

Ad. 11.

Ad. 12.

debantur repellendi. Nunc demonstrandum est: quibus rationibus probentur recipiendi, & quid contra respondeatur a praelatis. Christus qui erat pastor pastorum, omnibus suis, de quibus ait: [Non sum missus, nisi ad oves, quae perierunt domus Israel, &c.] Inter opprobria, & verbera, quae ab eis patiebatur, ait: [Si male locutus sum, testimonium perhibe de malo, &c.] Item: [Quis ex vobis arguet me de peccato?] At quicumque ad testificandum in aliquem, vel ad arguendum admittuntur: ad eundem accusandum admitti possunt. Cum ergo oves, ut aduersus pastorem suum testimonium ferant, & ut ipsum (si possunt) reprehendant, admittantur: patet, quod subditi possunt accusare praelatos suos. ¶ His ita respondetur. Christus, quamuis esset pastor suarum ovium, quas uerbo & exemplo pascebat: tamen quantum ad officiorum distributionem (ex qua hodie in ecclesia alii praesunt aliis, unde quidam praelati, quidam subditi uocantur) in populo suo † pastorale officium non gerebat. Mystica enim & uisibili unctione nec in regem^a, nec in sacerdote unctus erat: quae sola duae personae in populo illo praelaturae nomen sibi uendicabant. ¶ Non ergo ex hac auctoritate subditi probantur admittendi in accusatione praelatorum: sed tantum ostenditur, quod auditores eos reprehendere possunt, & in eos testificari, qui cum officia ecclesiastica non habeant, uerbo tamen & exemplo quoscunque ualent, lucrari Deo satagunt. Respondetur & aliter. Aliud est, quod de rigore coguntur seruare disciplina: aliud, quod admittuntur ex perfectionis consideratione. Christus ad se arguendum Iudeos admisit perfectione humilitatis non seueritate iuris. Si enim legis rigore essent admissi, hac auctoritate criminosi, & infames in accusatione religiosorum essent recipiendi: cum essent sceleratissimi, qui de Christi nece trahentes innocentem condemnare uolebant. Hoc ergo exemplo praelati non coguntur recipere subditos in accusatione sui, sed permittuntur. ¶ Item Paulus Petrum reprehendit, qui princeps Apostolorum erat. Unde datur intelligi, quod subditi possunt reprehendere praelatos suos: si reprehensibiles fuerint. Sed hoc facile refellitur, si unde reprehensus aduertitur. Petrus cogebat gentes iudaizare, & a ueritate Euangelij recedere, cum Iudeis gregem faciens, & a ceteris gentium latenter se subtrahens. Per autem in se est a fide exorbitare, & alios exemplo, uel uerbo a fide deicere. Ergo hoc exemplo non probantur praelati accusandi subditis; nisi forte a fide exorbitauerint, uel alios exorbitare coegerint. ¶ Item cum Petrus intrasset ad Cornelium, conuesti fratres sunt, qui erant in Iudea, & reprehenderunt eum, quod ad gentilem diuertisset. Ecce, quod praelati iure possunt reprehendi a subditis.

Sed huic oppositioni B. Gregorius respondit dicens Theotiste patricia, lib. 9. epist. 39.

¶ Petrus a fidelibus interrogatus cur ad gentes intrasset, non ex potestate respondit, sed humiliter rationem reddidit. Cap. XL.

Petrus potestatem regni acceperat: & tamen idem Apostolorum primus querimoniam contra eum a fidelibus factam, cur ad gentes intrasset, non ex potestate officij (qua posset dicere, oves pastorem suum non accusent, nec

ritatibus. Nunc econtra ostendit, quod subditi possunt accusare praelatos: & hoc probatur exemplo Domini & Petri. Nam Dominus permittit Iudeos contra se testificari; & ita per consequens eum accusare potuerunt. Nam cui permittitur testificatio, & accusatio. Sed ad hoc dupliciter respondetur prima responsio est, quod licet Christus sit pastor ovium non tamen secundum legem veterem & nouam in regem, vel sacerdotem inunctus erat, quae uisio praelaturae conferri. Vel dicas, quod Dominus hoc fecit ex humilitate, & non de rigore iuris: Paulus similiter reprehendit Petrum, qui maior erat eo. Sed respondetur quod non fuit mirum: quia cogebat gentes iudaizare, & a fide recedere: in quo casu bene accusantur praelati a subditis. Item Petrus fuit reprehensus a fratribus, quia intrauit in domum Cornelij gentilis. Sed huic obiectioni respondetur in sequenti c.

a ¶ Nec in regem.] immo nec regnum eius erat de hoc mundo 23. q. 3. § 1.

Petrus.] CASVS. Iudei reprehendebant Petrum, qui intrauit domum Cornelij gentilis: sed dicit Greg. quod Petrus bene poterat suos repellere subditos ex potestate sui officij: sed respondit se hoc fecisse auctoritate diuinae uirtutis.

a ¶ Re-

a ¶ Respondit.] Dicens, eandem Deus dedit gratiam eis sicut nobis, qui credimus in Iesum.

CVM ERGO. CASVS. Concludit Gratianus ex supra dicto cap. dicens, quod non cogantur prelati exemplo Petri recipere subditorum accusationem, nisi faciant hoc ex humilitate, sicut fecit Petrus, non coactus, sed volens: & ita intelligitur sequens cap.

N Os si.] CASVS. Quidam coque rebantur de Leone Papa apud Ludouicum de iniuria eis facta. Papa committit se Imperiali iurisdictioni: & rogat Ludouicum Imperatorem, ut tales nuncios mittat ad hanc inquirenda, qui Deum timeant: & qui vicem Imperialis glorie sic examinent, & diffiniant, ut nulla possit in posterum dubitatio remanere, etiam si maiora opponantur, ei, quam ea quae dicta sunt.

b ¶ Aliena.] Hic Papa se subijcit aliorum iudicio: quod facere potest, ut si de iurisdictione iud. est receptum. non tamen cum possunt deponere. q. 3. iud. in gl. 3. nemo. secundum H. ubi dicit idem posse: quia & se ipsum potest deponere, ut 21. distin. nunc autem.

1 Conc. Ale. de Imo. in l. est receptum. ff. de iur. om. iud. in gl. 3. ubi dicit idem esse in Rege Francorum, non recogno-

c ¶ Examussim.] i. regulariter vel indubitanter, vel perfecte: quia amussim est instrumentum plumbum cum quo testificatur. parietes vel plumbantur.

ITEM CVM. BALAM. Hec est 6. pars huius capituli. in qua probat quod probatum erat, quod subditi possunt prelatos reprehendere, & etiam accusare, si ad eundem ordinem venire possunt, non autem debent eos de occultis vel pene occultis diffamare, & hoc probat per 7. exempla. & per 10. autoritates sanctorum patrum. Ioann. de Fant.

CASVS. Adhuc probat Grat. quinq. exemplis, quod subditi possunt accusare prelatos, scilicet exemplo Balaam: qui fuit ab asina reprehensus: & exemplo David, qui fuit a Nathan propheta reprehensus: & exemplo iniquo-

rum presbyterorum qui fuerunt a Daniele reprehensi, & exemplo Damiani & Symmachii, qui fuerunt a suis subditis reprehensi & accusati. Sed singulis obiectionibus singulas ponit solutiones per ordinem respondendo.

a ¶ Ario-

reprehendant: (sed ex ratione diuine virtutis, qua gentiles acceperant spiritum sanctum, respondit.)

¶ Opere pretium fuerit ad ipsum B. Gregorium adire: copiose enim exponit, quae hic a Gratiano concise referuntur.

Cum ergo Petrus potuit ex officio repellere querelas, sed noluit: non hoc exemplo prelati coguntur suscipere reprehensionem subditorum. Ex hoc etiam humilitatis dispensatione intelligitur illud Leonis quarti Ludouico Augusto dictum.

¶ Apud luonem huius capituli haec est inscriptio. Quod in praesentia legatorum Imperatoris Leo Papa causam suam examinari voluerit, idem Nicolaus Imperatori.

¶ Imperiali iudicio Apostolicus se emendare promittit, si quid erga subditos iniuste commisit.

Cap. XLI

N Os, si incompetenter aliquid egimus, & in subditis iustitiae legis tramitem non conseruauimus, vestro, ac nostrorum vestrorum cuncta volumus emendare iudicio: quoniam si nos, qui aliena debemus corrigere peccata, peiora committimus, certe non veritatis discipuli, sed (quod dolentes dicimus) erimus pro ceteris erroris magistri. Inde magnitudinis vestrae magnopere clementiam imploramus, ut tales ad haec, quae diximus, perquirenda millos in his partibus dirigatis, qui Deum per omnia timeant, & cuncta (quemadmodum si vestra praesens fuisset imperialis gloria) diligenter exquirant: & non tantum haec sola, quae superius diximus, querimus, ut examussim exagitet, sed siue minora, siue etiam maiora illis sint de nobis indicata negotia, ita eorum cuncta legitimo terminentur examine, quatenus in posterum nihil sit, quod ex eis indiscussum, vel indiffinitum remaneat.

luc p. s. c. 22.

6 Item, cum Balaam ariolus daret ad maledicendum populum; Angelus Domini, a sine, cui insidebat, in via se opposuit: euaginatoque gladio eam ab itinere coepescuit; quam dum ille verberibus affligeret, in vocem prorupit, & propheta vesaniam redarguit. Si ergo animal multum angelica virtute, propheta insipientiam reprehendit, multo magis subditi possunt accusare prelatos suos. ¶ His ita respondetur Verum est, quod per asinam subditi significantur, & per Balaam, prelati: non tamen hoc exemplo probantur prelati accusandi a subditis: sed subditis tantum forma datur humiliter renitendi prelati, si forte eos ad malum cogere voluerint. Balaam namque asinam urgens, ut ad maledicendum populo Deum neheret, significat eos, qui verberibus & cruciatibus a subditis exigunt, ut eis in malo fautores, & coadiutores existant. Sed quia Angelus, qui li-

Num 22.

d ¶ Ariolus.] Ariolus dicitur qui circa aras idolis praesens nefarias effundit: & fructum sibi in tristitia affert. 26. q. 3. igitur genus.

a ¶ Tri-

bet videlicet prædicator euaginato gladio, apertè scilicet prædicato timore, & horrore futuræ vindictæ, à consensu alienæ malitiæ illos reuocat: liet eis in huiusmodi vocem conquestionis prorumpere, & prælatis suis dicere; cur nos verberibus affligitis? cur nobis iniuste irascimini? nunquid vobis inobedientes aliquando fuimus? nisi nunc, cum ad malū cogimur? videte illum qui prælibet ab incepto. Non ergo hinc prælati probantur accusandi à subditis.

a ¶ Trahenda.] 22. quæst. 2. si quis per uetus.

b ¶ Sanguinis.] 23. quæstio. ultim. his à quibus. & capi. leg. & cap. occidit. & ext. ne cleri. vel mona. sententiam sanguinis.

Si quis

2. Reg. 12.

1. Reg. 6.

2. Paral. 26.

Theodo. hist. eccl.

l. 5. c. 17.

Niceph. l. 13. c. 34.

Ro 13.

1. Pet. 2.

† al. excommunicatum.

Dan. 13.

¶ Item cum David adulterium, & homicidium cōmisisset; missus est a Deo Nathan propheta, ut eum redargueret. Ecce quod prælati sunt arguendi, & reprehendendi a subditis. ¶ Sed notandum est quod due sunt persone. quibus mūdus iste regitur; regalis videlicet & sacerdotalis. Sicut reges præsūt in causis seculi, ita sacerdotes in causis Dei: Regum est corporalem irrogare pœnam; sacerdotum spirituales inferre vindictam. David ergo etsi ex regali vñctione sacerdotibus, & prophetis præerat in causis seculi; tamen suberat eis in causis Dei. Vnde reges à prophetis, & a sacerdotibus vngebantur; & eorū oblatione peccata regū expiabantur. ¶ Sicut ergo Ozias à Domino lepra percussus est, quia sacerdotum officia usurpare uoluit. sic sacerdotibus, & prophetis regum usurpare officia non licuit, Nathan ergo propheta cum regem redarguit, suum est executus officium, in quo erat rege superior, non usurpauit regis officium, in quo erat rege inferior: monuit eum, ut per pœnitentiam peccata sua expiaret, non tulit in eum sententiam qua tanquā adulter, & homicida morti addiceretur. ¶ Sic & Beatus Ambrosius Theodosium & Beatus Innocentius Imperatorem Archadium excommunicauit, & ab ecclesiæ ingressu prohibuit. ¶ Sicut enim non sine causa iudex gladium portat ita non sine causa clauis ecclesiæ sacerdotes accipiant. Ille portat gladium ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum, isti clauis ad exclusionem excommunicandorum & reconciliationem pœnitentium.

Hoc ergo exemplo subditi probantur reprehendendi a prælatis, non prælati a subditis. ¶ Item Daniel nulla legitima potestate functus iudices a populo constitutos de falso testimonio conuicit, & conuictos damnauit. Constat ergo quod nullam potestatem habentes possunt redarguere dignitatibus sublimatos. ¶ His ita respondetur. Miracula (& maximè veteris testamenti) sunt admiranda, non in exemplum nostræ actionis trahenda^a. Multa enim concedebantur tunc, quæ nunc penitus prohibentur. Tunc enim Samuel Agag pinguisimum regem Amalech in frustra diuidendo conscidit: nunc nulli ecclesiasticorum iudicium sanguinis^b agitare licet. Tunc Phinees Judæum coeuntem cum Mad. anita interfecit, & reputatum est ei ad institiam: hodie sacerdotibus in perniciem sui officij verteretur. Exemplo ergo Danielis non solum accusandi, vel redarguendi, sed etiam iudicandi potestatem subditi in prælatos vendicarent: si illud in argumentum nostræ actionis liceret assumi, quod nulla unquam auctoritate permittitur. Magis ergo ex hoc facto datur intelligi: quod in nouissimis temporibus suscitaret Deus spiritum pueri iunioris, illius videlicet de quo per prophetam dicitur: [Puer natus est nobis.] & iterum: [Ecce puer meus.] Qui iudices iniquitatis, scribas scilicet, & phariseos falsis criminibus. Susannam, idest ecclesiam accusantes, & ream adulterij pronunciantes, eo quod Christum sequeretur, conuinceret, & condemnaret. ¶ Item Hieronymus a refert in libro uirorum illustrium, quod Damasus Papa a subditis de adulterio accusatus cum quadraginta[†] duobus episcopis se purgauit. ¶ Item Symmachus Papa in Romana synodo dignitate expoliatus prius statui suo reddi decernitur, ut tunc veniret ad causam, & si ita recte videretur, accusantium propositionibus responderet. Dignares uisa est maximo numero sacerdotum, quæ mereretur effectum: & cum postmodum ordinaretur, quomodo esset accusandus: præfatus Papa, ut causam diceret, occurrebat: sed ab emulis est impeditus.

1. Reg 15.

Num. 25.

Esa. 9. & 42.

† al. XIV.

Inno. 4. synodi sub Symmacho.

Eorum rei
sequi debet
actio r.

Si quis.] CASVS. Quidam redarguebat Grego. quod multa faciebat contra rationem, Dicit Grego. ut veniat ad Apostolicam sedem, & ibi cognoscatur, ut ista inter eos feratur sententia.

a ¶ Si quis.] Quia actor fori rei sequi debet: extra de fo. compe. cum sit generale. & C. de iur. om. iud. l. iuris ordinem. vel quia causa fidei est, quæ in ecclesia est tractanda, ut 23. q. ult. c. uenior. & fu. ca. q. 2. præceptum 23. q. 1. quoties.

b ¶ Confessionem.] id est, scripturam.

EX HIS. CASVS. Concludit Gratianus ex sapradictis, prelatos posse a suis subditis accusari, eamque istam Apostolici facientia suis subditis accusari. Sed respondet, quod illi Apostolici exemplo Domini non coegerunt alios prelatos recipere subditos in accusationem suam: sed

Accusatus
quandoque
dat expen-
sas accusa-
tori.

permiserunt in hoc fieri ex humilitate.

c ¶ Prelatos.] Et dantur eis expensæ ab episcopo, quæ accusant si egerint, ut ext. de acc. c. ex parte. nã & datur seruo agentis cãm libertatis. C. de or. cog. l. ult. similiter ei qui egit de inofficioso testamento. & obtinuit, si aduersarius appellat, ff. de inof. te. l. si inlita. § penul.

Paulus.] CASVS. Paulus dyacine civitatis episcopus fuit accusatus à subditis de lapsu. deinde conuictus depositus fuit episcoporum iudicio, & substitutus fuit ei postea Nemesion: quod an fuerit factum voluntate vel necessitate sequenti capitulo declaratur.

Lator.] CASVS. Paulus episcopus depositus fuit & Nemesion fuit eis substitutus, quæ paulus more prædonis episcopatum ingressus ab ecclesia proiecit, & ad

necem fere perduxit, res ecclesiæ auferendo, de quibus omnibus Nemesion conquestus est Papa. Papa mandavit Joanni episcopo, ut si dictus Paulus res ecclesiæ abstulit, eum reddere compellat. Si uero ipsi Joanni cõstiterit eum tantum res proprias abstulisse: licet grauiter deliquerit (ne addatur afflictis afflictio) eas permittatur habere: ita tamen quod si damnum ecclesiæ intulit, re-

sarcire modis omnibus compellatur: & si de cetero ad episcopatum aspirare tētauerit, in monasterium ad agendam poenitentiam perennem detrudatur.

d ¶ In corporali.] Scilicet adulterio vel incestu, ut 30. q. ult. 1. non debet secus si de simplici fornicatione, pro

a ¶ Hieronymus.] In catalogo B. Hieronymi, aut alijs ipsius libris nihil tale legitur, in vetustis tamen Pontificalibus in uita Damasi hoc refertur.

Item Gregorius ait de se ipso.

¶ Redarguendi se licentiam beatus Gregorius alijs præstat. Cap. XLII.

Si quis³ super his nos, arguere voluerit, vel extra auctoritatem nos facere contenderit, ueniat ad sedem Apostolicam, quo omnia ecclesiastica negotia, de quibus questio habetur, confluere iussi sunt: ut ibi ante confessionem sancti Petri mecum iuste decertet, quatenus in ibi unus ex nobis sententiam suspiciat suam.

e ¶ Est Gregorii quarta epistola citata supra ead. q. 6. c. decreto nostro & dist. 19. nullifas. in qua epistola cum multa dixisset de privilegijs, & primatu Romana ecclesiæ, ista adiungit.

Ex his omnibus colligitur quod subditi possunt reprehendere, & accusare prelatos suos. Sed sicut de Christo dictum est, quando iudeis dixit: [Si male locutus sum, &c.] ita de istis intelligendum est, quod suo exemplo prelati dederunt facultatem recipiendi subditos in accusationem sui, sed non coegerunt, Item.

¶ De eodem. Cap. XLIII.

Paulus Dyacine civitatis episcopus accusatur à subditis de lapsu carnis; conuincitur, deponitur, alius loco eius substituitur. ¶ Hoc an ex dispensatione accusati, an ex rigore iuris sit factum, ex regeſto Gregorii ad Ioannem episcopum prime iustiniæ. lib. 10. epist. 35. potest deprehendi, ubi ait.

¶ Verba sunt Gratiani, qui proponit summam sequentis capituli, quod sæpe facere solitum esse multis locis est notandum.

¶ Paulus Dyacine civitatis episcopus subditorum accusatione conuictus deponitur. Cap. XLIII.

Lator Nemesion ad nos veniens indicauit, quod Paulus Dyacine civitatis episcopus, inter alia mala in corporali crimine lapsus à suis clericis accusatus, & conuictus, episcopali sententia depositus est; postea cum auxilio secularium veniens episcopatum more prædonis ingressus est: ablatiſq; rebus ecclesiæ dilectissimum Nemesion latorem presentium sibi substitutum, ab eo

pro qua hodie non deponitur, ut 82. dist. presbyter. & 34. dist. fraternitatis. nisi de rigore factum fuerit. 82. dist. si quis episcopus: & cap. presbyter. aut diaconus 1.

e ¶ Nemesion.] Nota quod Papa non uocat eum fratrem licet esset episcopus, hodie aliud esset. extra de cri. fal. quam graui.

a ¶ Excus-

Foly. l. i. tit. 18.
Anel. 2. c. 20.

Burc. l. i. c. 182.
luc. p. 5. c. 398.
Tal. Doctina

tal. Doctina.

Burc. l. i. c. 182.
luc. p. 5. c. 398.
tal. doctina.

Fornicatio
simplex non
est digna
positione.
Adde ad
hoc text. in l.
si adulteriu.
cum ibi no-
per Bar. de
adult.

a [Excusatione cessante.] Iusta tamen exceptio, vel excusatio admittitur, extra de offi. deleg. ex parte.
b [Reddere.] Cum de iure debet iste in exilium relegari centum milliaribus a ciuitate remotus. C. de episc. & cle. quicumque. Item cadere debuisset a iure suo

e [Tulit.] Arg. contra. 16 q. 6. placuit. & cap. de lapsis. ubi dicitur, q. monasterio traduntur res depositi. sed illud verum est quando detruditur in monasterium, sed hic non fuit depositus.

HOC EDICTO. CASVS. Concludit Gratianus ex supradicto c. later.

episcopatu proiecit, & ad summā iniuriam, ac necē penē perduxit. Fraternitas itaq; vestra hæc omnia curret addiscere, & quæcumq; ecclesiæ abstulit, omni mora, vel excusatione cessante^a reddere^b cōpellat. Si uero nihil ecclesiæ, sed propriū^c se dixerit abstulisse (quamuis graue, & iniquum fuerit, ut non a vobis^d, vel a metropolitano eius hoc petierit, sed temerario ausu agere præsumpserit) verumtamen si quid proprium tulit^e sub fraternitatis uestre debet examine constare, si uerū est. Sed & illud diligenter querendum est, si quid male de rebus dilapidauit ecclesiæ; ut ex eo quod nunc abstulit, illud reformare, ac satisfacere modis omnibus compellatur.

[In hoc capite non referuntur ista omnino verba Gregorij (quod a Barchardo & Iuone fit) sententia tamen satis expressa est.

† al. dictio

Hoc edicto^f non in accusatores, vel depositares ulciscitur; sed in depositum ulterius prosequitur, ut si ultra ad episcopatum aspirare tētauerit, modis omnibus repellatur, & ad agendā pœnitentiā perennem in monasterium detrudatur. Quem ergo Gregorius ad episcopatū aspirantem omnibus modis repellit, quē graui pœnitentiæ subicit; patet non sua dispensatione^g, sed canonum censura a subditis esse accusatum, & conuictum. Et ut iam non exemplis, sed legibus agamus; videndum est, quid Gregorius scribat Innocentio^h, & reliquis episcopis Sardinie lib. 7. indict. 2. epist. 8. ita dicens.

α [Innocentio.] In originali impresso est, Vincentio atque quā plurimis episcopis. In vetusto autem exemplari Vaticano exprimentur nomina episcoporum, ad quos hæc epistola scribitur hoc ordine. Vincentio, Innocentio, Mariniano, Libertino, Agathon, & Victori episcopis Sardinie.

¶ Quod subditi prælatos suos accusare possunt.

Cap. XLV.

Metropolitanum^h uelstrū in aliquoⁱ postponere nō præsumatis; excepto si (quod non optamus) cōtra eundem habere vos aliquid causæ contingat, ut ob hoc sedis Apostolicæ iudicium petere^f debeatis.

Item uniuersis episcopis cōcilij Nicasi lib. 10. epist. 27.

¶ Vitam prælatorum subditi nulla dissimulatione negligant. Cap. XLVI.

Sicut (inquit) laudabile, discretumq; est reuerentiam,

1 Quod iste nō fuit punitus & misericordia factū est: p. ut no. L. & 10. 16. q. 1. placuit.
2 Ista decr. non probat hoc simpliciter: q. ibi vnumq; ius fuit deducit in iudiciū. Arch.

suo 1. C. unde ui. si quis in tantam, 16. q. 6. placuit. sed melius est ut eum sua auferre sinat ecclesiæ, q. in perniciem ecclesiæ amplius incandescat, ut 7. 17. q. ult. §. ult. c. [Proprium.] Hic vñ q. spoliator possit spoliato referre quæstionem proprietatis. extra de cau. pos. c. eum ecclesiæ 2. & seq. quod non est uerū, ut extra de resti. spol. item cum quis. & c. in literis. sed dispensatiue cum ipso actum est, ut patet in glo. præcedenti.
d [Ut non a vobis.] Loquitur primati: quia apud metropolitano prius est conueniendus, ut infra, c. proxi. & 9. q. 3. nullus primas. & c. conquestus,

esse appellandum omisso medio, sed hic non loquitur de appellatione.

i [In aliquo.] Episcoporum enim est iudex ordinarius primo loco metropolitanus. 10. q. 3. quia cognouimus. 11. q. 1. si clericus. aduersus.

Sicut.] CASVS. Clementius patriarcha fuerat de quibsdā criminib. accusatus: quare Papa delegat causam episcopis concilij Nicasi, & præcipit illis, ut cū omni solitudine ac viuacitate quæ dicta sunt inuestigetur, & si uera fuerint, canonicè puniantur, & si quis in hoc fauore personæ gratia vel quolibet blandimento negli-

q. cum accusatores episcopi vel depositores nō puniuntur, sed cōtra depositum proceditur, ut amplius ad episcopatū nō aspernetur: apparet q. subditi admissi sunt contra suū prælatum nō ex dispensatione sed ex censura canonū. Et quod admitti possunt, probat per sequentia cap.

f [Hoc edicto.] Verba sūt Gratiani vñq; ad illud locū, ut si ultra. & a loco illo ad locum illū, quam ergo, sunt uerba Græ. exinde sunt uerba Gratiani.

g [Dispensatione.] id est, uoluntate.

Metropolitanū.] CASVS. Præcepit Grego. Innoc. & alijs epis Sardinie, ut in causis suū metropolitanū non deserant, nisi uel: agere cōtra eum in quo casu ad Apostolicū recurrant.

h [Metropolitanū.]

Ex contemptu 3. a. lias omisso eo possunt adire Papam, ut si ea. q. 6. c. 2. & 3. l. tē hoc iudiciū. intellige istud q. tē inter se litigāt. nam si episcopus litigat nō obtemp.

contra clericum, tūc coram arbitris est litigādū. 11. q. 1. si clericus. Ex contemptu ergo intellige fieri, quando sine causa declinatur eius iurisdictio sicut dicitur, q. sine causa nō potest quis declinare iurisdictionem episcopi etiam per querelam factam Papæ 4. ut plene dixi in constituto. ut debitus, extra de appell. argu. non

Iurisdictio epī sine cā non potest declinari.

4 Hoc indicium tē reprobat; cū ē legatus adeat.

extra de or. leg. c. 1. & ita hēt cōsuetudo fin Gof.

q. est optima legū interpret. ext. de consuet. cū dilectus Arch.

negli.

negligens fuerit, apud Deum istorum criminum participes reputabitur.

1 Cum isti cognoscere debeant ex delegatione rappe. L. Idē sent i hic H. & lo. de Fā.

a ¶ Perlati.] A subditis. & sic facit ad propositum Gratiani 1. aliter hoc e nihil facit ad propositum Grat. nisi uelis dicere eo ipso qd dedit alijs licentiam iudican-

b ¶ Hortamur.] Nota qd per verbum hortamur, & monem⁹. mandati iurisdictionis sic 3. ca. q. 1. notum: si de offi. præs. sepe vñ tñ qd provinciale concilium ordinario iure cognoscat de primatu sue de metropolitano suo. nā cū concilium iudicet de Papa in his in quibus ipse potest iudicari. ergo concilium Metropolitani potest iudicare de ipso. Ad hoc inf. ea. 11. q. 8. arg. cōtra. 17. d. multis. nā ibi appellatur a concilio ad metropolitā: ergo cum concilium sit minus metropolitano, non potest ipsum iudicare. 21. dist. inferior.

Concilium provinciale an possit de archiepiscopo cognoscere.

Sed potest dici, qd quantum ad sua negocia, est minor metropolitano concilio: quātum ad aliorum negocia est maior. Sed in c. multis. non appellat a concilio, sed a quadā congregatione epōrum ad metropolitā: sed adhuc obstat 21. dist. nunc autem. Sed potest dici, qd potest iudicare de ipso concilio: non tñ eū cōdenare potest, sed qd possit iudicari a concilio, bene facit 9. q. 3. salvo. & c. si autē. & 63. dist. Salonitanz. Sed est argum. contra supra c. prox. Ioan.

HÆC SI QVIS. CASVS. Dicit Gra. qd quę supra dicta sunt qd subditi possunt accusare prelatos, generalia sunt & non

specialia: & si quis dicat ea esse specialia, audiat quid dicit Gelasius de omnibus clericis generaliter cuiusque ordinis.

¶ Quapropter.] CASVS. Hoc continuatur illic. 12. q. 2. quatuor. ubi dicitur, qd de redditibus ecclesie quatuor debent fieri portiones. prima episcopo: secunda clericis: tertia fabricę: quarta pauperibus est assignanda. Dicitur ergo in hoc c. qd si quis clericus uiderit prelatum suum in istis quartis distribuendis peccantem & excedentem, statim debet Romano Pontifici nunciare, & probare quod nūciat, ut puniatur excedens: quod si non fecerit, deponatur.

c ¶ Quapropter.] Videtur hic specialis casus, in quo

quilibet possit accusare suum episcopum, & hoc c. continuatur illi 12. q. 2. quatuor.

d ¶ Protinus.] Nonne necessaria est admonitio? certe sic. Ideo expone protinus, id est, post tertiam admonitionem 2. vt 3. ca. q. 1. si peccauerit. sic. ext. de simo. licet.

e ¶ Pon-

2 Idē sent hic H. & I.

& honorem debitū exhibere prioribus; ita rectitudinis, & Dei timoris est, si qua inter eos correctione indigent, nulla dissimulatione postponere, ne totum (quod absit) corpus incipiat morbus inuadere, si languor nō fuerit, curatus in capite. Quādā enim ad nos de Clementio primatu vestro perlata^a sunt; quę quoniam ita graua sunt, vt transire indiscussa villo modo non debeant; fraternitatem uestrā hortamur^b, vt cū omni sollicitudine, ac viuacitate mentis indagare multis modis debeatis illata; & si sunt, vt audita sunt, ultione canonica refecentur. ¶ Admonemus autē, vt non cuiusquam personę gratia, non fauor, non quodlibet blandimentum quenquam vestrum, vel ad discutiendum, quę nobis nunciata sunt; molliat; vel a veritate excutiat: sed sacerdotaliter ad inuestigandā vos, ppter Deum veritatē accingite. Nam si quis in hoc piger, aut negligens esse præsumpserit; dictis criminibus apud Deum se nouerit esse participem, cuius zelo ad perscrutandas subtiliter nefandi causas facinoris non mouetur.

† al. in eis.

a ¶ Quidam.] Et hic summarim referuntur verba B. Gregorij. Quare pauca tantum quadam sunt addita, qua necessaria videbantur.

Hæc si quis specialia, & ex his generalē regulā colligi nō oportere cōtēdit: audiat al qd Gelasius C. XXVIII. dicat omnibus clericis cuiuscunque ordinis, ita scribens.

a ¶ CXXVIII.] Hic citatur numerus capitulum, et est in codice canonum; de quo in prefatione dictum est.

¶ Clerici excessus sui episcopi auribus deferant Romani Pontificis. Cap. XLVII.

¶ Quapropter^c nec clericorum quispiam se Apostolicę offensę futurum confidat immunē; si in his, quę salubriter sequenda Apostolica deprompsit[†] auctoritas, siue episcopum, siue presbyterum, siue diaconum viderit excedentē, non protinus^d ad aures[†] Romani Pontificis^e deferre^f curauerit; probationibus duntaxat competenter exhibitis, vt transgressionis ultio fiat, & cæteris interdictione^g delinquendi. Sin[†] vero^h, modis omnibus erit vnusquisque pontificum ordinis, & honoris sui elisor,

Gelasius episcopus per Lucaniam, & Brutū, & Siciliam constitutis, epist. 1. cap. 30.

Accusatus quis quęque cogitur.

3 Ad idē C. de ege. & ma. diffamari. C. de priua. car. l. i. circa fi.

Et est spālē in dilapidatione vt qui libet clericus teneat denūcare. & est rō qd infirmul debent administrare; aliās seens. Sed contra quo ad hoc. J. c. p. x. ibi autē his qd sunt, & c. vnde dico qd quilibet clericus teneat denunciare crimē sui p-lati sū loā.

† al. huius.

† al. promptissimus.

† al. nostras.

† al. Sui uera. mo-

dis omnibus erit vnusquisq; pontificum ordinis, &

honoris elisor.

e ¶ Pontificis.] Vel alterius superioris. Ioan.

ADDITIONE. Idem sentit Hug. in suo casu huius cap. f ¶ Deferre] id est, denunciare Hic habes qd aliquis cogitur accusare, vt 1. q. 1. quisquis. & 5. q. 5. c. 1. extra qui fil. sint legit. c. causam & 24. q. 3. tam sacerdotes 3. ar. cōtra extra de acc. licet. in fi. & 5. q. 2. si primates & 3. q. 4. clericus. & C. ut nemo inuit. agere. l. una Sol ad denunciationem quilibet tenetur, de qua hic loquitur. nō autem accusatore ut in contrarijs.

g ¶ Interdictio] Forte speciale est. in dilapidatione, ut quilibet teneatur denunciare.

h ¶ Sin uero.] id est, si non fecerit quod dictum est de quatuor portionibus. 12. q. 2. quatuor.

a ¶ Sup-

a [Supprimenda.] inf. s. q. s. si primates. contra. sed illud de crimine iniuriarum, de quo potest episcopus componere cum clericis suis, siue inter partes.

Si quid.] CASVS. Præcipit Papa quibusdam clericis, ut si viderint pontificem suum damnificantem res eccle-

ci non admittantur, exceptis criminibus nisi accusati sint de crimine infamati. Sed prima positio magis consonat literæ, & verior videtur.

c [Aut laicos.] Accusantes episcopos aut clericos decernimus non esse recipiendos passim, & sine probatione. lo.

si cuiquam clericorum, vel ecclesiæ totius auditui hæc putauerit supprimenda^a.

Idem.

[De eodem. Cap. XLVIII.]

Si quid in ecclesia damni, aut in his, quæ sunt præceptionis nostræ auctoritate & prohibita, pontificem vestrum videritis admittere, mox nostris auribus relatione^b signate, ut quid fieri debeat, censeamus.

a [Auctoritate.] Abest ista dictio a plerisque vetustis exemplaribus, & ab alijs collectoribus, qui etiam Gelasium citant.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 21.

[Clerici, aut laici sine examinatione ad episcoporum accusationem non admittantur. Cap. XLIX.]

Clericos, aut laicos accusantes episcopos, aut clericos passim^β, & sine probatione, ad accusationem non recipiendos decernimus, nisi prius eorum^d discutiatur existimationis^γ opinio.

β [Passim.] ἀπλῶς, καὶ ἀδοκιμάσως, quæ Dionysius vertit temere, acque indifferenter, possuntque etiam coniungi cum sequenti membro Id vero copiose exponitur in concilio Constant. 1. cap. 6.

γ [Existimationis opinio.] ἡ ὑπόληψις, idest, existimatio.

Item ex synodo Romana.

[Quælibet persona episcopos, aut alios accusans, monstranda documentis inferat. Cap. L.]

Si quis episcopus presbyter, aut diaconus, vel quilibet clericus apud episcopos (quia alibi^e non oportet) a qua libet persona fuerint accusati, quicumque fuerit ille, siue sublimis vir honoris, siue vilius alterius dignitatis, qui hoc genus illaudabilis intentionis^f arripuerit, nouerit docenda^δ probationibus^ε, monstranda documentis se se debere inferre.

δ [Docenda.] Sic apud Sixtum tertium, & in capitulari: apud Caium vero, & Hadrianum paulo aliter, quemadmodum, & alijs locis huius capituli nonnulla, sed non magni ponderis, sunt varietates.

Item Damasus Papa Stephano archiepiscopo, epist. 3. cap. 3.

[Sacerdotes non accusent, qui ad eundem ordinem prouehi non possunt. Cap. LI.]

Sacerdotes (ut antiqua tradit auctoritas) criminari non

sup. ea. c. testes vers. sacerdotes.

Poly. l. 1. c. 172.

Iuo p. 5. c. 290.

ecclesiæ, vel facere contra prohibitionem, denuncient sibi, ut puniatur.

b [Relatione.] Ex hoc patet quod loquitur in denunciatione, & c. sicut c. superius Ioan.

Clericos.] CASVS. Videtur in hoc c. dici, quod clerici, & laici, qui proueniunt, & faciles ad accusandum alios, non debent admitti ad accusandum episcopos, vel clericos, nisi prius eorum opinio, & vita discutiatur: Beneuen. tamen intellexit aliter, hoc inō scilicet, quod clerici vel lai-

ci non admittantur, exceptis criminibus nisi accusati sint de crimine infamati. Sed prima positio magis consonat literæ, & verior videtur. c [Aut laicos.] Accusantes episcopos aut clericos decernimus non esse recipiendos passim, & sine probatione. lo. d [Eorum.] idest laicorum, vel clericorum, si sunt ignoti, ut supra. e. querendum, vel eorum, idest, episcoporum, qui accusantur, quia si vita eorum antea bona fuit, laici in nullo possunt eos accusare ut supra. e. q. 1. in primis in si & extr. de testa. veniens. b. vero mali, & laici, & quilibet criminosis admittuntur i. nisi inimici, & conspiratores. extra de si. licet Hely. & d. ten. & re. iud. cum l. & A. Et ex hoc loco Baz. fundauit suam opinionem, ut dixi in summa; sed intelligas loqui in illis causis, in quibus laici possunt accusare clericos.

g [Probationibus.] Sic C. de proba. sciunt. Ioan.

Laici an possint clericos accusare.

Hoc intelligi in exceptis criminibus Ioan. de Fant. Imperij meri ē de crimin. b. cognoscere.

S. quis episcopus.] CASVS. Dicitur hic quod si accusauerit episcopum vel diaconum, vel alterius ordinis clericum, de quo vix aliquis commendatur accusator, cum odio fieri presumatur, sciat se de re talia crimina inferre, quæ probationibus, & documentis valeat plenarie demonstrare.

e [Quia alibi.] Arg. quod solus episcopus habet in Imperio in sua diocesi, ut supra. q. 1. de persona s. q. 6. delatori hoc. n. est merum Imperium, s. cognoscere de criminibus. ff. de offi. eius cuius mād. est iuris. 2. & l. 1. ff. de off. p. illicitis. S. qui vniuersas, & C. de p. ba. sciunt.

f [Illaudabilis intentionis.] accusationem vocat illaudabilem intentionem: quia causa materiam criminibus creare notantur. C. de iudi. prope randū, & presumit semper, & inuidiæ causa

2 Sub. & io in generali commissione non transferuntur, ut in ista lege hic allegata, & ff. de pi. obli. ga. & legiuntur & not. ext. d. of. se. q. traslatione. Ar.

Accusatio ex charitate debet prouenire

Cri-

Criminationes.] CASVS. Dicitur, qd si aliqui sint ignoti, qui velint alios accusare, qd non sunt admittendi, nisi prius coram iudice se probent irreprehensibiles esse, & omni suspitione carere. Si intelligas c. de notis, dñ, qd non sunt admittendi ad accusationē sacerdotū nisi probent corā iudice, &c. qd pbatu eo ipso, qd contrariū non probatur.

a ¶ Per alios.] idest, procuratores. inf. 3. q. 9. absens.

r Vñ dicit
L. acta publi
ca vocat eo-
rum bona o-
pera publi-
ca, per quæ
manifestedo-
cetur, qd iis
carent, & il-
la hñt. Arch.

COLLIGITVR.

CASVS. Grat. ex tu-
pradictis ifert, qd sub
acti bene possunt ac-
cusiare praelatos. Sed
postea quatit an mo-
nachi possunt accu-
sare ep̄os, & videtur,
qd remouentur, &
hoc probat per seq.
cap.

Placuit.] CASVS

Hoc ca. intelli-
gitur de monachis fm
Gra. Sic ergo pone ca-
sum. Quasitum fuit
ab Hadriano, an mo-
nachi vocē accusandi
ep̄os, vel contra eos
testificandi habeāt.
Et rñdet qd nō, quia
mortui sunt non hu-
manis actibus, quia
loquuntur vt alij ho-
mines, vel quia inter-
sunt cōtractibus, vt
emptionis, vel vendi-
tionis, sed diuinis, i.
accusationibus ep̄o-
rum, quæ Dei timo-
re fieri debent. in
concilio euam Chal-
cedonen. præcipitur
vt non præsumāt ec-
clesiasticas actiones
attrectare. Quidā tñ
intelligunt hoc c. de

2 Idem fen-
tit hic L. sed
non videtur
bona litera,
cum nullum
istorum capi-
tulum hic
allegatorum
sit Hadriani,
vt patet ex
ipsorum su-
prescriptio-
ne. Arch.

criminosi qui mor-
tui sunt non huma-
nis vocibus, i. mali-
tijs, sed diuinis, idest
bonis operibus, vel
humanis, qui vocem
habent, vt alij homi-
nes, & secundum hoc
non facit ad proposi-
tum Gratiani.

c ¶ Placuit.] Hoc c. idem Hadrianus 2 intelligit de in-
famibus, At inf. 3. q. 4. hi qui & inf. 3. q. 5. canonica. Vel
intellige cum Grat. de monachis. f. criminosi, nam cer-
tum est, qd monachi accusare possunt, vt extra de accusa-
c. ex parte, & inf. ea. cum pastoris.

d ¶ Mortuos esse.] Quātum ad ciuiles actus, & etiam ad

diuinos, quia non possunt baptizare, sepelire, prædicare
poenitentiam dare, vt 16. q. 1. c. 1. & c. qui viuere.

e ¶ Quia funestam.] Quia semper debent fieri. 16. q. 1.

N placuit.] CASVS. Dicitur hic, quod nullus: mona-
chus

possunt, nec in eos testificari, qui ad eundem non debent,
nec possunt prouehi honorem.

Item Iginus Papa, epist. 1.

¶ Nili irreprehensibiles in maiorum accusatione non
recipiantur. Cap. LII.

Item Lucius Papa
epist. vnica.

luc. p. 6. c. 326.

Criminationes maiorum natu per alios non fiant, ni-
si per ipsos, qui crimina intendunt; si tamen ipsi di-
gni, & irreprehensibiles apparuerint, & actis publicis
docuerint omni se suspitione carere, & inimicitia, atque
irreprehensibilem fidem habere, ac conuersationem du-
cere.

*Colligitur itaque ex his omnibus, quod subditi in
accusatione praelatorum sunt admittendi. Nunc viden-
dum est, an monachi in accusatione episcoporum sint
audiendi.*

*Hadrianus Papa in capitulis, c. 31. videtur eos ab
accusatione remouere ita dicens.*

¶ Monachi sacerdotes accusare, vel in eos testificari non
possunt. Cap. LIII.

Item Stephanus ep.
2. & Melchades. ep.
vnica.

inf. 3. q. 4. hi, qui ca-
pit. l. 7. c. 322.

Anf. l. 3. c. 88.

luc. p. 16. c. 332.

Fam. l. 5. c. 45.

Cod. l. penult. qui
accusare non pos-
sunt.

Placuit eorum accusandi sacerdotes, & testificandi
in eos vocem obstruere, quos non humanis, & sed di-
uinis vocibus mortuos esse scimus: quia vocem fune-
stam interdici potius, quā audiri oportet.

a ¶ Non humanis.] In epistola Stephani est, quos humanis, &
diuinis vocibus damnatos, vel mortuos esse cognoscimus,
In epistola autem Melchiadis est, quemadmodum hic restitutum,
est ex vetustis exemplaribus Gratiani, & capitulo Hadriani; sed
subiungitur. Quoniam infidelis homo mortuus est in corpo-
re viuentis: & fortasse significatur locus Mat. 8. Dimitte mor-
tuos sepelire mo tuos suos: aut locus Pauli 1. Tim. 5. viuens
mortua est. Quamobrem, quod proprie pertinet ad homines, ma-
ximisque flagitijs obnoxio (vt est infra 3. q. 5. c. canonica.) non
bene videtur hic referri ad monachos: sed minime id malitiose
factum est, cum Gratianus monachus esset.

*Item in concilio Chalcedonen. c. 4. præcipitur, vt ec-
clesiasticas actiones monachi attrectare non præsu-
mant.*

16. q. 1. qui vere.

Item Pelagius 11. episcopis Italiæ.

¶ Monachi in accusatione non sunt au-
diendi. Cap. LIIII.

Anf. l. 3. c. 63.

Fol. l. 4. tit. 34.

Nullus monachus talia vnquam arripiat, nec secula-
ria, aut ecclesiastica negotia perturbare præsu-
mat; quia mortua in talibus vox est eorum.

chus præsumat aliquem accusare, vel perturbare secula-
ria negotia, vel ecclesiastica, quia in talibus mortua est
vox eorum.

f ¶ Nec secularia.] idest, tu telam, & procuracionem.

g ¶ Aut ecclesiastica.] idest, baptizare, quod olim non li-
cebat eis. 16. q. 1. placuit.

SED

SED ALIVD. CASVS. Solut Gra. & dicit, q monachi non admittuntur ad accusandum episcopos ex presumptione temeritatis, sed necessitate charitatis bene admittuntur, unde præcipitur, ut cubicularij episcopi sint clerici religiosi, vel monachi, ut eius vita testimonium dicere.

inf. e. causa pastoris.

Sed aliud est, quod ex presumptione assumitur temeritatis: aliud quod ex necessitate geritur charitatis. Monachi enim ex presumptione episcopos accusare non possunt, ex charitate possunt. Unde & in canonibus præcipitur, ut cubicularij episcopi sint uel religiosi clerici, uel electi monachi, ut de eius vita testimonium dicere possint.
7 *Item illud Eleutherij Papa in epistola ad Gallia provincias, omnibus generaliter dicitur.*

¶ Consentire conuincitur, qui cum possit, peruersis negligit obuiare. Cap. LV.

sup. dist. 83. c. error.
& dist. 86. c. faciētis.

Ad Paulinum.

Negligere, cum possis ^a deturbare ^b peruersos, nihil aliud est quam fouere. Nec caret scrupulo ^c societatis occultæ, qui manifesto facinori desinit obuiare.

Item Hieronymus tam de se, quam de alijs monachis in primo prologo bibliae a scribit dicens.

a [Bibliae.] In plerisque uesustis Gratiani codicibus legitur, bibliothecæ.

¶ Quantum ex vitæ merito quis ecclesiam ædificat, tantum nocet, si destruentibus non resistat.

Cap. LVI.

Sancta quippe ^d rusticitas ^e, solum sibi prodest: & quantum ædificat ex vitæ merito ecclesiam Christi, tantum nocet, si destruentibus non resistat.

Item Gregorius.

¶ Subditi vitia prælatorum reprehendere studeant. Cap. LVII.

Admonendi ^f sunt subditi, ne plus quam expedit, sint subiecti: ne cum student plus quam necesse est, hominibus subijci, compellantur vitia eorum venerari.

¶ Collecta est hac sententia ex verbis B. Gregorij tertia parte pastoralis, admonitione decima octaua, ubi de elatis & humilibus loquitur.

Item generali synodo præsidens dixit, c. 2.

¶ Clerici siue electi monachi sint cubicularij episcopi. Cap. LVIII.

Cum pa-

lib 4. reg. c. 88. &
post. lib. 12.

Ansel. lib. 6 c. 14.
Poly. li. 7. tit. 5.

dicere possint: & quod possint admitti etiam monachi probat per sequentia c. primi c. casus est planus.

ITEM ILLVD. Hac est 7. pars q. in qua probat, q unusquisq; tenetur obuiare peccantibus, & eos corrigere in quantum poterit salua pace, alijs tenetur ipse, & ad hoc probandum adducit 6. aucto. lo. de Fant.

Negligere cum possis.] videtur de prælatis tantum loqui.

b [Deturbare.] idest, prohibere & remouere a malo & hoc cum commode potest illud facere. alijs nõ peccat qui sic non prohibet. 22. q. 2. primum. & c. faciat. & secundum hoc quilibet tenetur prohibere iniuriam a proximo. 25. q. 3. non inferenda. Alij hoc intelligunt de

prælatis, ut 23. q. 4. duo ista. & cap. ita planè. & q. ult. præterea. Vel intellige de atrocibus, ut tunc quilibet teneatur. arg. extra de sen. exc. quantæ. 23. c. ult. & de pœ. dist. 1. periculosa. Vel dic q quilibet tenetur prohibere proximum a peccato committendo. 22. q. 5. hoc vñ fecus in commissio. 93. dicitur.

diaconi. Ioan. 1. c. [Scrupulo.] idest, suspitione.

Sancta quippe.] Quoad prælatu dic, ut le. & not. 6. q. 1. illi qui. 30. dist. c. 6.

CASVS. Quidam monachi erant valde in se religiosi, sed circa correctione aliorum erant tepidi & remissi. Tales reprehendit Hic. dicens q sancta rusticitas tantum sibi prodest, & quantum ex vitæ merito edificat ecclesiā, tñ nocet si destruentibus eam non resistat.

d [Quippe.] idest cū simpliciter & p̄e viuunt, & alios nolunt increpare. Et intelligitur de prælatis qui ex officio tenentur resistere malis: & quorum taciturnitas est mortale peccatum, & magnum dānū in ecclesia operatur, ut 83. dist. nemo. Et est hic arg. vitam actiuā esse præferendam contemplatiuā, ut 7. quæst. j. scias. & 8. q. 1. in scripturis. & habet se ut excedentia & excessiva. Cōtēplatiua, quantum ad personā contemplatis magis est secuta, & minus utilis, actiua uero magis laboriosa, & minus secuta, sed magis fructuosa, ut extr. de renunc. nisi eum pridem. & extra de reg. licet.

e [Rusticitas.] idest simplicitas.

f [Nec cer.] intellige hoc negativè, idest non tñ prodest edificando, quantum edocendo, & resistendo simile 44. d. 1. §. dēt. 22. q. 2. primum. Io.

Admonendi] CASVS. Quidam subditi in bonis ac malis obediabant suis prælatis. Sed dicit Grego q admonendi sunt, ne plus quam expedit sint subiecti, ut vitia illorum non compellantur venerari.

g [Admonendi.] Bonum mediocrè quantoque dimittitur propter bonum obedientiæ: sed malum nunquam fieri debet, ut 11. q. 3. quid ergo Ioan.

Cum pastoris] CASVS. Quidam ep̄i non habebant clericos cubicularios secum, sed pueros seculares, quorum vita qualis esset in secreto, erat ignota clericis secularibus autem pueris nota. Præcepit ergo Greg. ut ep̄i secum habeant clericos uel monachos cubicularios, qui possint esse testes de vita & conuersatione ep̄isco-

Malos non
corrigere an
sit peccatū.

Monachi
accusare
possunt.

episcoporum in secreto, & ex sedula visione exemplum profectus sumant.

a ¶ Cum pastoris.] Generaliter teneas, qd monachi possunt accusare & episcopos & alios, dumtamen hoc faciant de licentia abbatis 12. q. 1. non dicatis 19. q. 1. monachi. Et si tuum abbatem accusare vult habebit expensas a monasterio, ut extr. de accus. ex parte: & tunc non est necessaria consensus abbatis. sed si alium vult accusare, non habebit expensas a monasterio. Si sunt in scholis, possunt agere de his tantum, quæ pertinent ad studium, ut extra de offi. dele. præterea. ff. de re iud. quesitum. & ff. de iud. si longius.

b ¶ Pueri.] i. seruientes sic 22. q. 2. §. Abraham quoq; ff. de verb. sign. pueri.

Monachum
inuito abba
te, sibi pot
eps sociare.

c ¶ Ut quidam.] Duos habebit sacerdotes, & tres diaconos, ut de consec. dist. 1. iubeamus. Sed nunquid contradicente abbate pot. sumere monachum episcopus sibi in socium? Non videtur, cum hoc sit privilegium Papæ, ut 9. quat. ult. per principalem. & 58 dist. c. 1. & ar. contra 16. quæ stio. 1. qui uere. Ioan. Sol. credo qd sic 1. nisi monasterium sit exemptum: cum maiora possit, ut extra de excess. præla. sicut unire. B. Sed nōne monachi nūquam exhibunt de clauitro, ut 16. q. 1. placuit? Respondeo quādo perfecti sunt, fit hoc ut exteri fructificent uel qñ fiūt episcopi, & isti cūbicularij possunt esse testes non solū de cōuersatione episcopi, sed etiam de facto eius, ut 12. quat. 1. manifesta Ioan.

1 Ad hoc fa
cit qd not.
. 1. q. 1. per
principale.
Sed a cōtra.
11. q. 1. cum
pro utilita
te. Archid.

d Testes.] Propter hoc inducit ea quia qui possunt testari 2. & accusare, nec tales episcopus potest ab accusatione repellere, ut extra de accus. nulli. & C qui accus. non poss. iniquum. argum. contra speciale in episcopo. Ioan.

Pervenit.] CASVS. Episcopus Massylie. prauos homines habebat, in sua conuersatione, & præcipue quendam presbyterum fornicatorem hoc peruenit ad notitiam Gregor. quare præcipit Virgilio episcopo, ut Massylie. ultione compescat, & presbyterum fornicatorem cogat poenitere. Casus autem sequentis capit. planus est, quia nihil aliud dicitur, nisi quod episcopi secum debent habere homines boni testimonij, ut irre-

prehensibiles appareant.

e ¶ In societate.] Nota qd præsumitur: contra aliquem vel pro aliquo ex societate, ut 28. q. 1. s. p. 81. dist. clerici & 18. q. 2. diffinimus. Ioan.

f Episcopi lectioni.] ¶ Possunt.] sup. dist. 93. diaconi. ITEM

floris^a vita ¶ esse discipulis semper debeat in exemplo, plerumque clerici, qualis in secreto sit uita sui pōtificis, nesciunt, quam, ut dictum est, sæculares pueri^b sciunt. De qua re præsentis decreto constituto, ut quidam^c ex clericis, uel etiam ex monachis electi ministerio cubiculi pontificalis obsequantur, ut is, qui in loco regiminis est, tales ¶ habeat testes^d, qui uitam eius in secreta conuersatione uideant qui ex visione sedula exemplum profectus sumant.

Idem Virgilio episcopo Arelatensi, lib. 9. epist. 49.

¶ Prauos in sua societate episcopus habere non debet. Cap. LX.

Pervenit ad nos fratrem, & coepiscopum nostrū Serenum Massylie. prauos homines omnino in societate^e sua recipere; ita denique, ut presbyterum quendam, qui post lapsum in suis adhuc dicitur iniquitatibus uoluntari, familiarem habeat. Quod a uobis subtiliter requirendum est: & si constiterit, curæ vobis sit nostra hoc sic vice corrigere, ut & qui talē recipit, non familiaritate fouere, sed discat potius ultione comprimere: & qui receptus est, idem discat cum lachrymis peccata diluere, non iniquitatem immunditijs maculare.

Item Paschalis Papa.

¶ Viros boni testimonij semper episcopi secum habeant. Cap. LX.

Episcopi lectioni & orationi uacent, & semper secum presbyteros, & diaconos, ut alios boni testimonij clericos habeant, ut secundum Apostolum, & sanctorum Patrum instituta possint^f irreprehensibiles inueniri.

Item Ioannes^g Baptista, cum duceret eremiticam uitam, Scribas & phariseos, sacerdotes & leuitas Iudeorum ad se uenientes aspera increpatione redarguit. ¶ Itē ex canonibus definitur. [Illi, sacerdotes accusare possunt, qui ad eundem gradum conscendere ualent.] Cum ergo monachi ad sacerdotij gradum laudabiliter pertingere ualeant; patet, quod & ipsi, sacerdotes liberē accusare possunt.

Luc 3.
sup. ca. e. sacerdotes.

ITEM IOANNES. CASVS. Per hunc §. probat Gratia qd subditi possunt accusare prælatos, & dicit, quod Ioan. redargebat Iudeos ad se uenientes.

g ¶ Ioannes.] Probat cum hic eremita accusabat, quod monachi possunt accusare, quod uerum est si habent speciale mandatum abbatis. 16. qd. 1. quæ uere 3. nisi forte requiri non possit sine magna difficultate. argu. ff. de iur. sed si unus. §. filio. fit notari 12. quat. 1. non dicatis.

ITEM EX. CASVS. Nunc concludit Grat. ex supradictis. Dictum est, supra, qd illi possunt accusare sacerdotes, qui ad eundem gradum ascendere possunt. sed monachi possunt promichi ad sacerdotium, ergo possunt accusare sacerdotes.

¶ Hoc statuit Grego. quando laicos cōs. am. nisterio remouit, ut testatur An. to. in histo. p. 2. folia 60.

3 Et ext. de acc. ex parte. ubi de hoc item ut ex canonibus. §. e. q. ipsi. & c. testes & c. sacerdotes. 6 q. 1. cap. Laur.

De

De accusatione.] Hæc quæstio diuiditur in duas partes, in quarum prima probatur, qd accusator debet esse præsens, & obligare se proprio scripto ad rationem. Secunda ibi, [Quæ vero.] Io. de Fan.

CA-

sine peccato. & c. postulatus & 3. q. 6. ep̃s in synodo, & extra de resti. cog. præterea extra de accu. cum oporteat, & dictum est sup. ea q. 1. si peccauerit, & extra ea qualiter 2. p̃na conuicti modica est, quia debet penitere de crimine, & credo eum non esse remouendum ab ordine,

vel dignitate, nisi delicti qualitas aliud requirat, vt in simonia. 1. q. 1. si quis neque, & q̃o 7. requiritur. seu sc̃dalu in de orietur, extra de noui oper. nunc. cū ex iniuncto. Si autē agatur in modum inquisitionis, similiter inscriptio non est necessaria, & potest p̃cedi sine ip̃so, q. impetrauit inquisitionem, sicut & cum ip̃so, sed fama dēt p̃cedere inquisitionē, nō semel, sed s̃pius, & apud bonos & graues, vt ext. de accus. qualiter & c. cū oporteat, & de simonia. licet. Citari etiam debet infamatus, vt audiat ei^{us} exceptio, vt eisdem c. habetur, & extra de len. & re iud. cum l. & A. Et in hoc casu possunt testes recipi lit. nō cōtest. vt extra, vt lit. non cōtest. quoniam frequēter. §. 3. p̃na huius talis est. p̃lata sūt ab administratione remouēdi. minores sunt beneficio priuandi. extra eod. qualiter & de simo. dilectus. Sed si i mo

Denunciati punitio.

Inquisiti punitio.

Accusati punitio.

Q V A E S T I O V I I I.

De accusatione² vero, qualiter fieri valeat, in canonibus aperte decernitur.

Ait enim Calixtus Papa ad episcopos

Gallia, epistola secunda

Et Stephanus epist. 1. cap. 11.

¶ Accusatio semper fiat in scriptis. Cap. I.

Accusatorum personæ nunquam recipiuntur sine scripto: nec absente^b eo, quem accusare voluerint, quibuslibet^c accusare permittatur.

3 q. 9. c. absentem. Burch. l. 1. c. 171. Iuo p. 5. c. 189.

¶ In epistola Calixti, itemque apud Burchardum, & Iuonem sic habetur Rimandæ sunt enucleatim personæ accusatorum, quæ sine scripto difficile, per scriptum autem nunquam recipiantur: quia per scripturam nullus accusare, vel accusari potest; sed propria voce, & præsentem eo, quem accusare voluerit, cuiusque t accusatori credatur. Quorum verborum bona pars refertur inf. 3. q. 9. c. absente. 1. quod sumptum est ex hoc eodem epistola loco.

¶ al. quisquam accusator credatur.

Cod. lib. 4. tit. de probationibus, lege si.

¶ De eodem. Cap. II.

Sciant cuncti accusatores eā se rem deferre debere in publicā notionem, quæ munita sit idoneis testib. vel instructa apertissimis documentis, vel indicijs^d ad probationem indubietatis, & luce clarioribus expedita.

C de accusationib. lib. 9 tit. 2. l. ult.

Item Euthychianus Papa episcopis Sicilia epist. 2.

CASVS. Hic ponitur 8. qua quæritur, an accusatio debeat fieri in scriptis, & probat primo, qd sic: postea probat contrarium, & postea soluit in §. [Sed Calixtus.]

a ¶ De accusatione.] Circa hoc notandum est, qd aliud est infamatio, aliud denunciatio, aliud accusatio. Infamatio prohibetur su ead. q. proximi accusatio §. quæst. 1. c. 1. & 2. Secunda, scilicet denunciatio præcipitur su. e. q. 1. si peccauerit. sup. q. proximi quæst. & fit sine inscriptione. 4. q. 4. §. aliquando. Tertia scilicet accusatio permittitur, & in ea inscribitur, & subscribitur, inf. ea libellorum. Fallit tamen hoc in sex casibus. Non enim semper cogitur qs inscribere, vel in leuibus criminibus, ff. de accus. leuiā. & in crimine abigeatus. 1. C. de abigeis. l. vna. & in casu vbi mulier accusat. 15. q. 3. de crimine secundū quod dā in crimine apostasiæ, & vbi Christianus iudæā duxisse accusat. C. de apost. apostatarū C. de iudæis. ne qs, & vbi maritus accusat vxorē in re mariti 4. q. 4. d. c. nullus §. itē. C. de adul. si maritus. C. de adul. quamuis & l. iure. lo. sed hoc falsum est fm ius canonicum, vt extra de procu. tuæ fraternitatis. Item quando officium denunciat crimen alicuius. C. de accusa. ead. quæ. 4. q. 4. §. aliquando. B. Et cū crimen in modum exceptionis proponitur, secundum qd distinguitur extra de accu. per his. Nunc videndum quid iuris sit circa singulos modos agendi. Et quidem denunciatione in præcedet admonitio, aliās remouetur denunciatio a denunciatione, vt extra de accus. super his, & c. si quis episcopus, & su. e. q. 7. accusatio. & cap. si quis ergo. Item criminosi, infames, inimici, possunt a denunciatione repelli, vt 3. q. 7. qui

dum exceptionis obijcitur crimen. distingue, vt extra eo. super his, & extra de ord. cog. cum dilectus, & debet esse præsens. extra eod. qualiter, & in hoc casu laici bonæ famæ admittuntur ad agendum, excipiendum, & testificandum. extra de test. tam literis, & 23. distinctio. Sed cum crimen obijcitur in modum accusationis, semper est necessaria inscriptio, vt int. ead. libellorum fallit in sex casibus supra non & in septimo secundum quod dā cum officialis accusat. C. de accusat. ea. quæ. In hoc casu p̃na est depositio, vt sup. prox. q. lator. & ext. de si mo. dilectus.

Accusatorum.] CASVS. Quæsitum fuit a Calixto, an accusatores recipi debeant sine scriptura, & accusato absente. Et certe respondetur quod non.

b ¶ Nec absente.] C. de p̃ne. ne diu. contra. Sed illud speciale est in apparitore. sic sup. ea q. 6. §. si sunt quorum. & notauit 1. q. 4. nullus.

c ¶ Quibuslibet.] inf. 5. q. 2. relatum. Sed contra. 5. q. ult. Epiphanius.

Sciant] CASVS. Dicitur in hac lege, qd accusatores accusationem suam debent deferre in publicam notionem, quam possint testibus, & alijs probationib. iudici demonstrare.

d ¶ Indicijs.] 32. q. 1. dixit & 15. q. 6. c. 1. Sed contra 3. q. 9. absens. sed ibi non accusatur, sed tantum libellus accusationis propositus est contra absentem. libellus tamen in absentia rei proponitur ff. de adul. miles §. sexaginta. Hoc verum est nisi absens sit per contumaciam 2. vt 3. q. 9. decernimus.

2 Idē tenens B. & l. ad hoc 24. q. 3. de illicita. Arch.

Quis.

accusatio & denunciatio infamatio diuersa est.

Accusator non sp̃ cogitur se ad p̃cedendū rationis memineret. Vbi agitur iudicialiter 4. §. ab act.

& horam commissi criminis, assignare non compellitur. Et si libelli non sunt legitime concepti, nomen rei aboletur, & iterum poterit accusari. Præterea inscribere debet accusator, vel alius pro eo, si ipse nescit litteras, & si aliud crimen obijciatur, debet in libello accusationis præ-

† al. lege Julia adulterij ream.

† Abest à pandectis Florent.

† al. libello.

conceptio talis est. Consul, & dies². Apud illum prætorē, vel proconsulem Lucius Titius professus est se Mariam lege Julia de adulteris, ream deferre, quod dicat eā cum Caio Seio^b in civitate illa, domo illius, mēse illō, Cōsulibus illis, adulterium commississe. Viique enim et locus designandus est, in quo adulterium commissum est, & persona cū qua admissum dicitur, & mensis. Hoc. n. lege Julia publicorum iudiciorum cautetur, & generaliter præcipitur omnibus, qui aliquē reū deferunt. Neque autem diem^c, neq; horam inuitus comprehendet. Quod si libelli inscriptionum legitime ordinari non fuerint, rei nomē aboletur, & ex integro repetendi reū potestas fiet. ¶ Item subscribere debet is, qui dat libellum^t, se professum esse^d, vel alius pro eo, si litteras nesciat. Sed et si aliud crimen obijciat, veluti quod domum suā præbuit, ut stuprū materfamilias pateretur, quod adulterum deprehensum dimiserit, quod pretium pro comperto stupro acceperit; & si quid simile, id ipsum t libello comprehendendum erit. Si accusator decesserit, aliæ quæ t causam impedierit, quominus accusare possit, et si quid simile est; nomen rei aboletur, postulante reo^e, idque & lege Julia de vi, & senatus consultis t cautum est, ita ut liceat alij ex integro repetere reum: sed intra quod tempus videbimus^s. Et utique triginta dies utiles observandi sunt.

concepti libelli, vt supra diximus, penitus contrarium est in ciuilibus actionibus, vt ff. de eden. l. r. §. diem autem. A testibus autem quæritur dies, vt 3. q. 9. nihilominus. & 35. q. 6. de parentela. De hoc plene dicemus inf. 4. q. 3. in testibus 2. & etiam dicent in qua parte domus

Testis an deponere deat de die.

fm Hug. dies est assignanda: quia non licet uagari cū discrimine alterius, vt ff. de iniur. l. prætor. 10. Tamen die, q̄ non aliud tenetur dicere testis, quā accusator proposuit: quia non aliud iudicandū est, quā in libello comprehensum sit, arg. ext. de causa pos. cum super electione. de simon. licet Hely. ultra medium. Bar. d. q̄ se professum esse. Id est, se velle psequi accusationem, & subitūm talionem si non probauerit. Ioan. e. ¶ Sed & si aliud. i. eodem modo est procedendū, si aliud crimen obijciat. f. ¶ Reo. Hoc etiam fiat elapso biennio, vt C. vt intra certum tempus. l. ult. g. ¶ Videbimus. ff. ad Turp. l. in senatus. §. ult.

Vidā episcopus.] CASVS. Supra in proxima

causa tractauit de ordine iudiciorū, & de rest. spolia. Sed quia nō ad plenū dixerat, ideo supponit hanc causam tertiam, in qua plenius tractat de restit. spoliat. & de iudiciis dandis, & an infames sint, admittendi ad accusandum, & quales testes sint admittendi, & qualis debet esse iudex, & de multis aliis: quæ omnia, vt a-

CAVSA TERTIA.

Vidam episcopus^h à propria sede deiectus est, petit restitui: post restitutionem ducitur in causam, inducias postulat, tandem ad eius accusationem procedit quidam non legitime coniunctus, et duo infames, & tres religiosi: accusatores testes de domo sua producant, & alios sibi inimicos extra suam prouinciā:

prehēdi. & si accusator decesserit, vel alia cā eū impedierit accusare, nomē rei abolet reo postulāte, & ex integro intra triginta dies poterit ab eo accusari. Eodem modo fm Decretistas formabit libellus, excepto eo, q̄ vbi ponitur nomen Imperatoris, ibi ponetur nomen papæ, & vbi ponitur nomen Consulis ponetur nomen episcopi. a. ¶ Consul, & dies. Institutæ accusationis: quia de die commissi criminis loquitur, nam Consul & dies sunt pponendi hodie primo ponitur Imperatoris nomen, postea Consulis: postea indictio: postea mensis & dies. in Auth. vt præpo. nomen Imper. coll. 5.

b. ¶ Caio Seio. Ideo nomen exprimitur, vt fm qualitate personæ puniatur magis vel minus. Sed quid si ignoratur quæ sit illa persona? Videtur quod nihilominus ipsum accusare possit, ut 5. q. 1. c. 2.

c. ¶ Neque autem diem. Commisisti criminis 1, sed non Decret. Grat. pars 11.

perius pateant thema proponit, de quo xi. elicit quæstiones.

h. ¶ Quidam episcopus. Hic primum agitur, an spoliatus sit restituendus, sed supra causa 1. qō. 2. agebatur an spoliatus esset in ius vocandus. Est autem regula, quod spoliatus ab alio, quā a iudice, vel etiam si a iudice est spoliatus sine ordine iuris, semper statim est restituendus, non obstante exceptione alicuius criminis, vel non canonice institutionis, vt extra de restitutio spoliat. in literis & capitu. item cum quis & cap. conquerente. & 6. quæst. 3. deniq; Fallit in casibus hic notatis. Intrusio, scilicet quando aliquis occupauit sedem Apostolicam violenter, vt infra ead. §. pater. sed hoc speciale est in Papa. Dilapidatio, vt 3. q. 2. quia e. sed hodie hoc nō tenet, quia non est spoliandus aliquis nisi pbata suspitione: vt extra de simon. licet. Criminis enormitas, vt 2. q. 5. super

Spoliatus est semper restituendus regulariter.

Spoliato in multis casibus denegat restitutio.

Vu per

In summul
ta hñe dēt.

Sub an
tes suborna
ri videantur.
fm. L.

per cā. Infamia & criminis euidētia. vt 2. q. 5. presbyter
fi. & q. 1. scelus. & cap. manifesta. Item crimē simonię,
extra de simo. accusarum. & c. tanta. Cōtumacia, vt 3. q.
9. decernimus. Scandalum, vt 3. q. 6. hęc quippe. Fornica-
tio notoria. extra de diuor. significasti. Item cum reus
est absens. extra de

off. iud. de se. contul-
tationibus. Cum in-
continēti deiecit. ex-
tra de rest. spol. olim
Item cum spoliatio
est probata in mo-
dum exceptionis. ex-
tra de ord. cog. cum
dilectus. Item secun-
dam quosdam cum
incontinenti spolia-
tor vult probare ex-
ceptionem. extra de
rest. spol. literas. fi.
ad exhib. l. 3. §. ibid.
Item cum a muliere
obijciatur scuitia vi-
ri, vt extra de restit.
spol. ex transmissa.
Item in casu quem
habes, ext. de diuor.
gaudemus. in fi. Itē
exceptio rei iu. 2. q.
6. §. diffinitiva. Itē
exceptio iuriliuran-
di, vel pacti secūda
quosdam, vt ext. de
restit. spoliati. acce-
pta. & capi. sollicite.
Item si sub cōditio-
ne possedit, ext. de
rest. spol. olim cām.
Itē si ex gratia, vel
precario possedit. in
fra 10. q. 3. q. a cogno-
uimus. & ex. de exc.
prælat. cum ad quo-
runda. Item si pos-
sedit, vt colonus. ff.
de vi. ar. cū fundum.

Hoc autem scias, q
quatuor sunt auxilia
producta p quæ pe-
titur restitutio, actio
interdictum, condi-
ctio ex canone, iudi-
cis officiū. Actione
petitur restitutio, vt
actione, qd met^o cā
dat restitutio cōtra
quēlibet 1. possessio-
rē. ff. qd met. l. me-
tu. §. volenti. Item
actione de dolo peti-
tur restitutio. & p il-
lā non fit restitutio,

nisi contra illum qui dolum fecit. ff. de dolo. si plures.
Item per interdictum restitutio datur contra illum so-
lum, qui vim fecit. vt extra de rest. spol. cum ad sedem.
in fi. Per conditionem ex canone datur restitutio con-
tra quemlibet possessorem, vt extra de app. bonæ me-
moriz. & extra eod. c. sape. & inf. ead. redintegranda.
Item per iudicis officium petitur restitutio cū aliquis
propter absentiam perdit rem suam, de qua agitur. ff. ex
quibus cau. maio. lib. 1. & per totum, & illa potest agi
contra quemlibet possessorem, vt 16. qd. 3.
porro.

Quod restitutio. CASVS. Hic intitulatur, pri-
ma questio, qua queritur an restitutio sit

danda oib. expoliatis. Et probatur, q sic p c. sequentia.
E piscopi CASVS. Quæstio fuit virum crimen ali-
quod possit obijci episcopis reb. suis expoliatis, vel
de sedibus suis eiectis ante restitutionem? Et certe re-
spondet Papa, quod non.

a 10m.

*reus criminoso iudicio offertur ab uno tantum audien-
dus, & iudicandus. Quidam de accusatoribus & testib.
absentes per epistolam illum accusare, & in eum testifica-
ri contendunt: cum multa capitula ei obijcerentur, in pri-
ma accusatores deficiunt: demum accusatio in accusato-
rem vertitur.*

- 1 *Hic primum queritur, an restitutio danda sit quibuslibet expoliatis.*
- 2 *Secundo de inducys, an post restitutionem tantum, an etiam post vocationem ad causam quibuslibet concedenda sint.*
- 3 *Tertio, quo spatio mensium utrique sint concedende.*
- 4 *Quarto, an infames, & non legitime conuicti, ad accusationem sint admittendi.*
- 5 *Quinto, an testes de domo accusatorum sint producendi, vel inimicorum vox sit audienda.*
- 6 *Sexto, an extra provinciam reus sit producendus.*
- 7 *Septimo, an sit audienda eius sententia, quem cum reo par inficit malitia.*
- 8 *Octauo, an ab uno tantum episcopus sit audiendus, vel iudicandus.*
- 9 *Nono, an accusatores, vel testes in absentem vocem accusationis, vel testificationis exhibere valeant.*
- 10 *Decimo, an deficientes in primo capitulo sint admittendi ad sequentia.*
- 11 *Vndecimo, an accusato liceat accusationem in accusatorem vertere.*

Q V A E S T I O I.

Quod restitutio quibuslibet danda sit, multis au-
clorib. probatur. Aut enim Gaius Papa, epist. uni-
ca ad Fœlicem episcopum, cap. 3.

¶ Expoliatis, vel eiectis omnia sunt redinte-
granda. C. I.

E piscopis suis rebus expoliatis, vel a proprijs sedib.
eiectis omnia^a, quæ eis ablata sunt, legibus sunt re-
dintegranda: quia priusquam hoc fuerit factum, nullum
crimen^b eis obijci potest.

Item Fabianus epist. 2. episcopis Orientalibus.

Mutatis verbis, sed
incolamī sententia.
Ans. l. 3. c. 46.

Restitutio
petitur qua-
tuor auxilijs

1 Nā p hāc
actionē a i-
uocatur res
et ab eo qui
metum non
inquit. ff.
quod met.
caus. si cum
except. §. 2.
C. eo. tit. nō
interest. Ar-
chid.

a 10m. ¶ Etiam deposita, vt ff. de pos. l. 1. qui autē,
& ff. de vi & vi ar. l. 1. quod autem.

b 10m. ¶ Nullum crimen. ¶ A spoliatore, vel generaliter a
nullo, cum sit inermis, vt inf. ca. q. 2 oportet.

b 10m. ¶ Nullum crimen. ¶ Pro quo fuerunt spoliati secun-
dum Hag. vel nec illud nec aliud potest obijci a spolia-
tore. 2. q. 2. in scripturis, & c. nullus. Sed mirū est, si ali-
quis non potest eū de crimine illo accusare, vt inf. q. 2.
eum ecclesiæ. & c. prox. cum res inter alios acta alijs
non præiudicet. Item nunquid spoliator potest eum ac-
cusare postquam est restitutus? Arg. q non, ext. rest. spo.
item quis, arg. contra, q possit talē ciuilitē 2. inf. ca.
q. 2. audiuimus.

2 Adde q
criminali
concor. tex.
in l. fi. C. de
ord. cog. &
in l. si mar-
tus. C. de
do. int. vi.
vxo.

Episco-

Episcopi.] CASVS Dicitur hic, q non debent episcopi ad synodum vocari, vel eis crimen aliquod obijci, nisi prius rei propria, vel ecclesie eis fuerint restituta: nisi spoliati essent auctoritate Romani pontificis.

2 ¶ Episcopi.] Si tñ spoliatus velit agere contra spoliatorem,

¶ De eodem.

C. II.

Episcopi², si a proprijs sedibus, aut ecclesijs sine auctoritate Romani Pontificis & expulsi fuerint; anteq ad synodū vocentur, proprius locus, & sua omnia eis reintegranda sunt. Nulla enim permittit ratio, dum ad tēpus eorum bona, vel ecclesie, atque res ab æmulis, aut à quibuscumque detinentur, vt aliquid illis obijci debeat: Nec quidquam potest eis quoquo modo quilibet maiorum, vel minorum obijcere, dum ecclesijs, rebus, aut potestatibus carent suis.

2 ¶ Sine auctoritate Romani Pontificis.] *Sunt hæc verba etiā apud Anselmum licet non sint expressa in originali: cuius hic sententia potius; quā ipsamet verba referuntur vsque ad versum. Nulla.*

Sed notandum est, quod restitutionis sententia sola nō sufficit, nisi presentialem omnia iudicis officio restituantur, vt eiectus, vel spoliatus etiam naturalem possessionē recipiat, siue animo suo, & corpore alieno, ueluti per procuratorem; siue animo, & corpore suo. Cuncta quoq; que sibi ablata fuerant, quacumque conditione, in eodem loco, unde surrepta fuerant, reuocanda sunt.

Vnde Ioannes Urbis Romæ episcopus scribit Zacharia archiepiscopo, epist. 1.

¶ De eodem.

C. III.

Redintegranda sunt omnia expoliatis, vel eiectis episcopis presentialem ordinatione Pontificū, & in eo loco β unde abscefferunt funditus reuocanda, quacumque conditione temporis, aut captiuitate, aut dolo, aut violentia maiorum, aut per quascumque iniustas causas, res ecclesie, vel proprias, aut substantias suas perdidisse noscuntur ante accusationem. γ aut regularem ad synodum vocationem eorum, & reliqua.

β ¶ In eo loco.] *Apud luonem, & Symmachum legitur, & in eorum unde abscefferunt, potestatem, funditus reuocanda. Apud Eusebium vero, in eorum unde abscefferunt, loca funditus reuocanda.*

γ ¶ Ante accusationem.] *Hæc vsque ad finem addita sunt ex originali, quibus oratio absoluitur, & quorum pars in fine huius questionis à Gratiano repetitur.*

Et Eusebius episto. 2. & in 5. synodo Romana sub Symmacho.

Anf. l. 3. c. 51. & 44.

† al. virtute.

tozem reconueniri potest ab eo, ut arg. ff. de iud. l. 2. §. item. Sed hoc uerum est, cum non agit de spoliatione, extra de or. cogn. dilectus. & melius in c. fin. potest etiam, eum reconuenire de alio spolio. extra de restit. spol. cap. ult.

b ¶ Obijcere.] Quid si nunquam uelit petere restitutionem, ut sic non puniatur de crimine pro quo est spoliatus, cum tamen inde grauiorem poenam meretur: Dicere q in tali casu bene possit accusari ante restitutionem, ne fraus sit ei lucrosa arg. extra de iud. intelleximus. & i. 1. q. 3. privilegium sed si minorem poenam de illo crimine meretur, tunc non est accusandus de illo cum satis sit punitus. arg. 2. q. 5. si quis ex pluribus. Dic tēpus præfigendū, ut extra de resti spol. frequens. lib. 6.

SED NOTANDUM CASVS. Dicit Grat. in hoc §. q non sufficit, si restitutio fiat solis verbis, vel per sententiam, nisi presentialem omnia restituantur officio iudicis, vt expulsi habeat ciuilem & naturalem possessionem per te, vel animo suo, & corpore alieno, ut per

procuratorem. & in eodem loco vñ ablata sūt fiat restitutio, quod probatur per seq. cap.

c ¶ Naturalem.] Nec sufficit dare pignora. extr. de sen. & re iud. cum aliquibus. similiter in prætorium pignus est quis corporaliter mittendus. ff. de pigno. act. non est mirum. secus in conuentionali. ff. ea. l. 1. & ff. de dolo. l. si plures.

Pignus prætorium & conuentionale.

j ¶ Redintegranda sunt.] CASVS. Qualitum fuit à Io. Papa per Zachariam qualiter debeat fieri restitutio expoliatis episcopis & eiectis. Et respondet Io. Papa q omnia corporaliter sunt eis restituenda i eo loco unde ablata sunt, quacumque conditione fuerit eis ablata, siue per dolum, siue per uolentiam, uel quacumque alia iniusta causa.

d ¶ In eo loco.] Etiā ultra mare, & sunt reuocanda sumptibus spoliatoris. ff. de rei uend. si uero.

e ¶ Captiuitate.] Inf. 16. q. 3. porro. & c. pcedenti.

e ¶ Captiuitate.] Si enim per uim aliqd ab eo extortum est uel ablatū, intra annū potest agere contra deiectorem in quadruplum: post annū in simplum. ff. de ui & ui ar. l. 1. Sed si per metum est extortum aliquid, tunc contra omnem possessorem agitur: intra annum quadruplum cum nō

spoliatus per uim, vel metum agit ad quadruplū.

uult restituere. si. quod met. causa. si cum exceptione. §. 1. 2. & 3.

f ¶ Aut dolo.] Et tunc usque ad biennium potest conueniri qui dolum committit, ut C. de dol. l. ult. sed perpetuo potest conueniri actione in factum de eo, quod ad eum peruenit, uel si dolo fecit quominus ad eum perueniret. ut ff. de dol. in hæredem. & l. eatenus. & l. dolove. Cum autem canon æquiparet dolum, metum vel uolentiam, uidetur q conditione ex hoc canone quilibet possidens conueniri possit. arg. ad hoc ext. de iud. quia. & extr. de transac. veniens. & ext. de emp. & vend. peruenit. extra vt lit. penden. ecclesia. & extra de app. bonæ memoriæ, & est expressum, extra de rest. spol. sape.

f ¶ Aut dolo.] Arg q restituendus sit qui dolo suo iuri

Vu 2 renun-

Dolus an possit in perpetuū conueniri.

Nichodie et intelligē danti de iud. ratio. & de iud. ne de. l. 1. d. test. l. 1. de iud. §. ul.

renūciat, vt inf. 15. q. 6. c. 1. & 30. q. 1. dictum. & C. de in-
est. test. cum qui, 1. respon. extra de his quæ vi metus ve-
causa fiunt, cū dilectus. cont. & 20. q. 3. constituit. cont.

N Vlli dubium est.] C A S V S. Quidam episcopi iniu-
ste fuerunt expoliati, & à suis sedibus eiekti. alij
episcopi nō iuabāt
eos: immo (quod de-
terius est) ponebant
insidias, diabolo in-
stigante, quos Alexā-
der reprehendit dicēs
tales esse schismaticos,
& Christum cru-
cifigentes in ipsis ex-
poliatis episcopis, &
quod facere non de-
bent, hoc pbat, quia
sepe boni diabolo co-
operante tribulatio-
nem patiuntur per
malos.

a ¶ Auxilio.] Episco-
pi sibi inuicem dēnt
præstare mutuum au-
xilium, vt sup. distin.
90. præcipimus, & iō
inducit hoc cap. scili-
cet, quod semper sit
subueniendum spo-
liatis.

Ecclesiam b ¶ Vestro.] Argum.
fiam quili- q. qlibet tenetur pa-
bet defende trocinium p sua ec-
re tenetur. clesia præstare. 95.
1 Vbi d hoc distinct. si Impera-
su. 1. q. 7. c. 1. tor 1. & si contra ec-
ibi videas. clesiam suam præsta-
& qd leg. & ret, priuandus esset
not. 16. q. 1. eo. quod habet ab
ros autem, ea. 1. questio. 7. cap.
& 11. q. 3. qd 1. C. loc. milites. &
ergo. Arch. est expressum ex-
tra de postul. capit.
vlti.

D Eus ergo.] CA-
SVS. Præcipit
Fabianus Papa om-
nibus episcopis, q
ipsi opem ferant, &
auxilium sacerdoti-
bus expoliatis, eos
restituendo, & eorū
calumniatorem, &
persecutorem excō-
municando.

PATET ERGO.
CASVS. Concludit
Gra. ex supradictis,
quod expoliati non
debēt vocari ad cau-
sam, nisi prius fuerit
corporaliter restituti.
Huic conclusioni
obiicit hoc modo.
Nam ubi non fuit le-
gitima institutio, re-
stitutio esse non po-
test. Vnde si qui fue-
rint expoliati, q ca-
nonice non fuerint
electi, vel per simo-
niam fuerint electi,
restitutionem postu-
lare non possunt. Et
hoc probat Gratia,

per capitulum 79. dist. si quis pecunia. Postea soluit, &
dicit q illud cap. intelligitur tantum in eo casu quo se-
des Apostolica per violentiam occupatur, & si talis ex-
pellatur, nō fit restitutio: quia non esset iudex superior,
sub quo restitutus conueniretur. Alii vero inuasores,
& iniusti.

*Item Eusebius Apostolica sedis episcopus, epist. 2. ad
Aegyptios.*

R Edintegranda sunt omnia expoliatis, vel eiekti
episcopis, &c. vsque, funditus reuocanda, eodem
modo, vt supra.

Anselmus ibidem.

Item Alexander Papa epist. 2. in principio.

¶ Non est sacerdos, sed schismaticus, qui fratrum se sub-
trahit obsequijs. C. V.

N Vllum dubium est, quia boni à malis semper perse-
quuntur, & tribulantur. Propter quod humilitemur
sub potēti manu Dei, vt liberet nos in tpe tribulationis.
Nam, sicut leo rugiens circuit quæres quem deuoret; sic
diabolus non cessat circumire, & quærere, quos ex fide-
bus perdat, & maxime illos, quos ardentiores in seruitio
Saluatoris, eique familiares inuenerit. Familiares dico
eos quos sibi sacrari, & in ordine Apostolatus constitui
voluit. Ipsi enim pro populo interpellant, & populi pec-
cata comedunt, quia precibus suis, & oblationibus ea de-
lent, atq; consumunt. & infra. ¶ Qui autem ex vestro col-
legio fuerit, & ab auxilio^a vestro^b se subtraxerit, magis
schismaticus, quàm sacerdos esse probabitur. [Ecce (in-
quit Propheta) quàm bonum, & quàm iucundum habita-
re fratres in vnum.] Illi vero in vnum non habitant, qui à
fratrum solatio se subtrahunt aut (quod deterius est) fra-
tribus insidias præparant, aut laqueos ponunt. & in fine
epistolæ tertiæ. Dominum crucifigunt, qui cum in sacerdo-
tibus suis persequuntur, quia crux à cruciatu dicitur. Ma-
gnum vero cruciatum substat qui vim patitur.

1. Petr. 5.

Osea 4.

su. 1. q. 1. ipsi sacer-
dotes.
Burel. 1. c. 129.
luc. p. 5. c. 229.

Psalm. 132.

Item Fabianus Papa epist. 2. ad episcopos Orientales.

¶ Excommunicentur qui opprobrium, & calumniam in-
ferunt sacerdotibus. C. VI.

D Eus ergo, Fratres, ad hoc præordinauit vos, & oēs,
q summo sacerdotio funguntur, vt iniustitias remo-
ueatis, & præsumptiones abscindatis, & in sacerdotio la-
borantibus succurratis opprobrijs, & calamitatibus eorū
locum non præbeatis; sed ei qui calumniam, & oppro-
brium patitur, adiutorium feratis: illum vero, qui calum-
niam, vel opprobrium facit, abscindatis, & Domino in
suis sacerdotibus opem feratis.

*Patet ergo, q expoliati prius sunt presentia-
liter restituē-
di, anteq̃ ad causam sint uocandi. Sed obijci-
tur ubi non
fuit legitima institutio, ibi non pōt esse restitutio. Non
enim probatur destitutus, qui prius nō fuit institutus: ac
per hoc nec restorationem postulare potest. illi ergo,
quorum electio vitiosa est, vel qui à clero non sunt ele-
cti, vel à populo expetiti, vel qui per simoniam irrepse-*

& iniusti detent oves & spoliuntur, debent restitui, nisi continuato bello possessio fuerit recuperata: secus si non continuato bello.
a [Si quis pecunia] Sup. d. 79. si quis pecunia. hoc tamen ibi non dicitur, sed melius posset induci quod est 23. dist.

sup. d. 79. si quis pecunia.

runt, non sunt habendi inter episcopos: & ideo, si a sedib. quas tenere videbantur, expulsi fuerint, non possunt restitutionem petere, ante quam vocentur ad causam. Unde supra in tractatu ordinandorum: [Si quis pecunia^a vel gratia humana, seu populari, vel militari tumultu, &c.] Sed hoc in eo tantum casu intelligitur, quo Apostolica sedes per violentiam occupatur: quo casu index non inuenitur, cuius officio ille Apostolicus possit excludi. In alijs autem locum non habet, cum violenta possessio, nisi per iudicis sententiam, violento detentori detrahi non possit. Si autem verus Dominus bello non continuato^b, sed renouato vi illum de possessione eiecerit, iudicis auctoritate prædoni possessionem restituet. Si ergo episcopi a sedibus, quas quomodo tenere videbantur, non per iudicem, sed violenter eieci fuerint, post eiectionem restituendi sunt ante regularem ad synodum vocationem.

Q V A E S T I O II.

E inducijs^c autem post restitutionem præstandis, & quo spatio temporis concedenda sint, scribit Ioannes Papa epistola prima ad Zachariam archiepiscopum dicens.

Et Euseb. epist. 2.

¶ Secundum tempus expoliationis conceduntur inducijs restitutionis. C. I.

in ea. cap. prius ipsa prorsus verba.

Q Vanto^d tempore expoliati, vel expulsi esse videbuntur, antequam ad synodum conuocentur, sub eodem spatio temporis eis inducijs indulgeantur.

Item Pelagius Papa secundus episcopis Italiae.

Ans. l. 3. c. 63.

¶ Dum possessiones, vel res episcopi detinentur, aliquid sibi obijci non potest. C. II.

C Vm ecclesia alicuius episcopi, aut possessiones, vel res ab æmulis eius, vel a quibuscunque alijs non sua sponte^e detinentur, aliquid illi non debet aut potest a quoquam ante redintegrationem omnium rerum suarum obijci. Sed prius illi legibus redintegranda sunt omnia & postea tempore a patribus definito, sunt negotia ventilanda.

23. d. in nomine. ut etiam nulla ei audientia detur. De illo inuenies. 14. q. 1. in prin. & sum.

b [Non continuato.] Id est, si non interponitur contrarius actus. ff. de test. heredes palam, vel continuato cum primum poterit 1. ff. ad Tertul. l. 2. §. confestim.

D E inducijs.] Hæc quæstio diuiditur in duas partes, in quarum prima probat per octo auctoritates, quod inducijs post restitutionem sunt danda spoliatis, & restitutis, ut diu gaudeant commodo possessionis ante quam spoliatoribus respondeant: quæ tamen arbitrariæ sunt. Secunda ibi, [Quod si male.] lo. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur 2. q. 0, quia quæritur an danda sint

Decr. Grat. Pars II.

inducijs post restitutionem. & probat Grat. per seq. c. q. sic, c. [De inducijs.] Quinque sunt genera induciarum, re-
stitutoriarum, preparatarum, citatoriarum, deliberatarum, & iudicatoriarum, siue executoriarum 2. In causa criminali restitutoriarum non erunt minores vj. mensibus, nec maiores an-

no, & habent locum

ante vocationem in

ius in causa crimina

li. inf. ea. eiectionis. vel

verius est, q. sint ar

bitrariæ, ut inf. ea. si

epi. Citatoriarum erunt

vnus, vel duorum

vel trium mensium,

ut 4. q. 5. c. 1. & 5. q.

3 c. 1. & habet locum

post citationem & cō-

testationem. illarum au

tem quæ habentur,

5. q. 2. c. presentis. sunt

paternales adiectiones,

de quib. mentiuntur quidam,

q. sint clericorum mino

rum, vel laicorum, tñ

ar est pro eis. 15. q. 7.

si autem. Alia sunt

presbyterorum, vel

diaconorum, ut di-

cunt quidam. Præ-

paratoriarum, erunt an-

ni & dimidij, vel v-

nus anni, vel sexmē-

siū, ut inf. e. q. 3. d. in

ducijs, & hēdant an

te lit. cōte & post 5.

q. 1. si primates. In ci

uili aut causa sunt i

ducia deliberatorie

20 dierum, ut inf. e.

q. 3. offeratur. Citato

ria 30. dierum in

auth. de litig. §. om-

nem, coll. 9. & per

tinuum editum, ut

24. q. 3. de illicita. lu

dicatorie quatuor

mēsiū, quæ dātur iu

dicatis, ut ext. de of.

iud. deleg. quarenti.

in criminali verò

nō dātur delibato

ria 3, q. a certus dēt

esse reus vtrū velit

crimen confiteri, an

negare, cum sciat se

effereum, vel non.

Item nec iudicato

ria dantur, quia ibi

pœna non differtur

nisi in casibus, ut

31. q. 3. cum apud.

Q Vanto tpe.] CASVS. Dñ in hoc c. q. tantum tempus dandum est expoliatis antequam ad synodum vocentur, quanto tempore fuerint expoliati, ut sub eodem tempore eis inducijs dentur.

d [Quanto.] i. quali i. si longo tpe fuit spoliatus, lōgo tempore erit restitutus. sic 90 d. si quis monachus. in fi.

C Vm ecclesia.] CASVS. Dicitur hic q. nihil potest obijci spoliato, nisi primo ei omnia fuerint restituta, quibus fuerat spoliatus, & nisi post restitutionem habuit tempus a patribus diffinitum. Casus autem seq. c. facilis est, & per te videbis.

e [Sponte.] Arg. q. spoliatus suo iuri potest renunciare. ar. contra extra de rest. spol. sollicit.

Vv 3

Opor.

Induciarum quinque sunt genera.

2 Dicas, q.

hæ appella

tionem n.

gistrales sūt

quæ nō sūt

contend.

ext. de dec.

tua. Idē no.

fm Laur.

3 Tu dic, q.

opin. contra

ria est veri-

or, ut per

doc. in c. 2.

de dila. & p

Bal. & Sal.

in auth. offe

ratur. C. de

lib. contest.

& Alexā. de

Imo. in l. 1.

ff. de edend.

post prin.

2 Adde ad hoc quod le. & no. ex. de rest. spol. olim. ver. præsertim, & vide qd no. de hom. significasti. in gl. ult. in fin.

O Portet.] Nudi.] Ecce ratio canonicis quare spoliatus non tenetur respondere, & est forte ideo e cum ecclesia. Sequens verò e. idem dicit cum illo ea. quanto.

si

statutū, quia cū est spoliatus. nō potest sufficere ad sumptus iudiciales, nec inuenit hoīes adeo fauorabiles, & per hoc vñ, q̄ nec spoliatori, nec alij teneatur respondere super aliquo quod ei obijciat. arg. su. ea. cum ecclesia, & sup. q̄ prox. c. 2. Item videtur, q̄ modicum esset ei ablatum, q̄ tunc quilibet & pro qualibet causa teneatur rñdere, vt extra de resti. spol. frequens. li. 6.

Spoliatus
rñdere non
teneatur.

A Vdiuimus quosdam.] CASVS. Quidam quosdam episcopos infamauerant, & a proprijs sedibus expulerunt, & eis expulsi alios loco eorum substituerunt expulsi viuentibus: quare Gregorius. Papa reprehendit eos grauiter, & mandat deiectionib. vt deiectiones restituant, & substitutos deiciant, quos precipit infames fieri, & ab honorib. ecclesie arceri. Si autem isti deiectores aliquā querelam cōtra eos habuerint, eis restitutionis apud Romanā sedem proponant. Casus autem sequentis e. planus est.

b] Infamatos.] De facto, vel ab amicis alias enim non restitueretur si essent infames de iure, vt 2. q. 5. presbyter si B. **c**] Quia alibi] Su. 80. dist. episcopi. **d**] Habueritis.] Sed quam possunt habere querelā? criminalem nō pñt, cū sint inimici, ext. de resti. spol. item cū quis 1. nō civilem, quia ceciderunt a iure suo. 16. q. 6. placuit forte loquitur de his, qui suam iniuriā prosequuntur, vt 4. q. 6. omnibus.

e] Lectis.]] Anni uersariæ.] Ad plus, vel sex mensū ad minus.

P Aius ergo.] CASVS. Hoc e. idem dicit cum superiori

Item Stephanus Papa quintus^a Gherardo Leodiensi.
a] Quintus.] Addita est hac vox ex vetustis codicibus, & restituta vox, Leodiensi: cum antea legeretur, Laodicensi. Nam man si, de quibus in subiecto capite agitur, ostendunt non ad Graecum episcopum, sed Germanum, vel Gallum hac fuisse scripta.

¶ Ante litem contestatam violenter ablata restituantur. Cap. III.

O Portet, vt primum vos tam de inuasīs ciuitatib. & monasterijs, & mansis, quam de reliquis generaliter rebus redinuestiri faciatis: quia nec nudi^a contendere, nec inermes inimicis vos debemus opponere.

Item Euaristus Papa epistola 2.

¶ Deiciantur a clero, & infames fiant, qui loca expulso- rum adulterina foeditate inuas- runt. Cap. IIII.

A Vdiuimus quosdam a vobis infamatos^b, & dilaceratos episcopos, ac e ciuitatibus proprijs pullos (quia alibi^c episcopi constitui non possunt, nisi in ciuitatibus non minimis) & alios in eis, ipsis viuentibus constitutos. Ideo hac vobis scribimus, vt sciatis hoc fieri non licere, sed proprios reuocari, & integerrime restitui debere. Illos verò qui adulterina foeditate sponsas suas, (quas & vxores eorū p̄fixo tenore esse intelligimus) tenent, eijci vt adulteros, atque infames fieri, eosque ab ecclesiasticis honoribus arceri iubemus. Si autem aduersus eos aliquam querelam habueritis^d, his peractis inquirendum erit, & auctoritate huius sanctæ sedis terminandum.

Poly. l. 2. tit. 11.
Buc. l. 1. c. 140.
luc. p. 5. c. 254.
Ans. l. 3. c. 45.

Item Gaius † epistola 1. ad Fœlicem.

¶ Induciæ sex mensium eiectis, vel expoliatis præstentur. Cap. V.

† In vulga. legebatur, Gelasius.

E lectis, vel expoliatis, post integram restitutionem anniuersariæ^e induciæ, vel sex mensium indulgentiæ sunt.

Item Eusebius Papa epistola 2.

¶ Post restitutionem induciæ præstandæ sunt. Cap. VI.

P rius ergo oportet omnia illis expoliatis legibus reintegrari, & ecclesias, quæ eis sublatae sunt, cū omni priuilegio sibi † restitui, & postmodum non sub angustii temporis spatio, sed tantum temporis spatium eis indulgeatur, quantum expoliati, vel expulsi esse videntur, antequam ad synodum conuocentur.

Et Io. 1. epist. 1. sup. ea. c. quanto.
luc. p. 5. c. 249.
Ans. l. 3. c. 44.
Pann. l. 4. c. 50.
† al. suo.

Item Fœlix Papa II. in rescripto ad episcopos Aegypti, c. 8.

¶ De eodem. Cap. VII.

T Amdiu in sede propria pacifice, & potestatiue cuncta disponens resideat, quamdiu expulsus, vel expoliatus suis carere visus est rebus.

Foly. ibidem.
Ans. l. 3. c. 53.
Pan. l. 4. c. 52.

Item Fœlix Papa 1. epist. 2. ad episcopos Gallia.

1. Ista decre. non vñ inhi- bere, nisi ante restitutio- nem, vt ibi not. Go. q̄ post restituti- onē bene potest, vt in hoc c. audi- uimus. & ar. ext. de or- di. co. c. vlt. Archid.

SI episcopus.] CASVS. Aliquis episcopus erat spoliatus rebus suis, vel ecclesia, vel erat de ecclesia eiectus. Quaesitum fuit à Felice Papa, vtrum possit compelli venire ad synodum, & rñdere obiectis ante restitutionem. Et respondetur, q non, nisi suo statui & honori primo

¶ Ante restitutionem aliquis ad causam vocari non debet. C. VIII.

Anf. l. 3. c. 24.
luc. p. 3. c. 248.
Pan. l. 4. c. 44.

SI episcopus suis fuerit, aut ecclesiae sibi commissae rebus. Sexpoliatus, aut (quod absit, q alienum ab omnibus esse debet fidelibus) à sede propria eiectus, aut in detentione aliqua a suis ouibus fuerit sequestratus; tunc a canonicè ante in pristinum statum restituatur cum omni priuilegio sui honoris, & sua omnia, quae insidiis inimicorum suorum ei ablata fuerant; legibus redintegrentur. ¶ Non enim conuocari poterit, vel prauidicari, nisi ipse pro sua necessitate (minimè tamen iudicandus) aduenire spontè elegerit. Nullatenus ergo à quoquā respondere cogatur, antequam integerrimè omnia, quae per suggestiones inimicorum suorum amiserat, potestati eius ab honorabili concilio legali ordine redintegrentur. Praesul vero cū omni honore statui pristino reddatur; & ipse dispositis, ordinatisq; liberè, ac securè diu suis rebus, tunc regulariter intra quatuor, vel quinque, vel sex, aut septem menses, iuxta quod possibilitas ei fuerit, & non ante conuocatus ad tempus in concilio legitimo, & canonico veniat ad causam: etsi ita iuste videtur, accusantium propositionibus respondeat.

Pann. l. 4. c. 48.

¶ Tunc canonicè] In originali sic legitur, tunc canonicè (antequam in pristino statu restituatur cū omni priuilegio sui honoris, & sua omnia, quae insidiis inimicorum suorum ei ablata fuerant, legibus redintegrentur) nec conuocari, nec iudicari poterit, nisi ipse, &c. Nec multo secus habent Luc. & Pannormia, nisi quòd loco, antequam, legunt ut Gratianus, ante.

2 Quòd si male viuendo facultates ecclesiae disperfit ipsi, ab eius patrimonio, quousque de dilapidatione rerum ecclesiasticarum cognoscatur, submouendus est: exemplo tutorum, & curatorum, qui dum fuerint suspecti à tutela, vel cura remouentur, donec de suspecto cognoscatur.

mo fuerit restitutus, nec vocari poterit nisi spontè venerit pro suis negocijs: minime tamen iudicandus, cum propter hoc non venerit: post restitutionem vero gaudebit inducijs, prout iudices viderint expedire.

a ¶ Detentionem.] Si derines me ne possim intrare possessionem competit mihi interdictum unde vi. ff. ne vis fiat ei qui in poss. m. l. 1. § siue autem. & 92. dist. si quis. & in constitutione extra de rest. spo. cap. 2.

b ¶ Conuocari.] Sed nunquid veniet allegare priuilegium. ut extra de app. cum parati. & c. si duobus. Respondeo non: cum constet eum esse spoliatum. sic ff. de pec. eo tempore. Scias ergo, quod ubi euident est citatio nem non tenere, reus non tenetur venire etiā ad allegandum suum priuilegium. Scias ergo q quandoq; citatio non valet, quia intra angusta tpa fit, ut 5. q. 2. c. vi. quandoque non valet: quia non exprimitur causa quare fiat citatio, ut 5. q. 2. c. ult. quāque non valet: quia nimis maturatur peremptorium, ut extra de dila. dilecti. quāque non valet citatio ratione temporis, ut si fiat tempore senato, ut 15. quaestio 4. c. 1. & 2. & ff. de ferijs. l. 1. quandoque non valet ratione loci, ut si citatur extra prouinciam 2. ultra duas dietas, ut extra de rescript.

nonnulli. vel si citatur ad locum periculosum, vel inonestum, ut extra de app. ex parte. ff. de arbi. si cum dies. § si arbiter. quandoque non tenet ratione iudicis, ut si euident est ipsum non esse iudicem qui citat, ut extra de offi. iud. deleg. ex literis. & extra de app. si duobus.

Item non valet si rescriptum Apostolicum non infertur, ut ext. de dila. p. terea. & extra de offi. iud. dele. cū in iure. Item si euident est iudicem esse inimicum 3. ut 3. q. 5. quia. Item non valet si ille, qui citatus est, spoliatus est, ut hic. Item non valet si ad querelam liberti citatur patronus. 4. q. 3. liberti. & generaliter vbiq; euidenti exceptione reus se tueri pot. ff. de iud. nō videtur. Sed si dubiū est, an citatio teneat, tūc tenet venire ad allegandum suū priuilegiū, ut extra de ap. si duobus, & c. cum parati. ff. de iudic. si quis ex aliena. Inuenio tamē, quod citatio quandoque nulla est, & tamen nisi citatus, defendatur, procedatur contra ipsum, ut ff. iud. sol. si reus. Ite inuenio, q citatio est iniusta ex persona agentis, cū agens agit calumniose, & tamen nisi citatus venerit ad iudiciū, punitur, ut extra de accus. veniens. & arg. si ne qs eum qui in ius voca. est, vi eximat. l. pe. lo. Tutius tamen est, q citatus vadat allegaturus priuilegium suum, vel appellaturus, si eum grauaue-

3 Nā tūc ab ea pōt recedi, qā dic, ut leg. & no. 2. q. 6. quoties ep̄s. Archid.

rit, nisi quando constat eum non esse suum iudicem. B. c. ¶ Vel prauidicari.] desit prauidicium fieri.

d ¶ Spontè.] Hic assignant quidam aliquē posse iuri suo renunciare. 7. q. 1. q. periculosum. & C. de episc. & cle. si qs in cōscribendo, Certè cōtrariū innuit ex illo uerbo, minimè, nec hoc refertur nisi ad illud uerbū conuocari.

e ¶ Diu.] Dī diu quod est usque ad quatuor menses, si c. 63 dilectis sic hac dictio, mox, ampliatur 30. q. 2. c. 1.

f ¶ Vel quinque uel sex.] Arg. inducias esse arbitrarías. extra de app. cum sit Romana. ff. de iud. nonnunquam Sed arg. contra in Auth. de nup. §. sed hoc quidem. 28. d. de his. in fi. & infra ea. q. 3. c. 1. 4.

g ¶ Ante conuocatus.] Quam possibilitas ei sit. h ¶ Si ita iuste.] Id est, si iustum crimen ei obijcitur.

¶ QVOD SI MALE. Hæc est secunda pars, quaestio, in qua probatur, q dilapidator remouebitur ex sola suspicionē. Sed hoc hodie correctum est per decre. extra de simon. licet Hely. & de of. deleg. uenerabili, quia primo probari debet, & ea probata datur illi coadiutor usque ad finem litis. 10. de Fant.

CASVS. Supra dictum est generaliter expulsos esse restituendos, nec aliter cogi possunt respondere. Modo

Vu 4 excipi

Inducia sūt arbitraría. 4 Dic ut no. in p̄di. c. cū sit ext. d. of. deleg. qren. ti. ext. de p. cu. cap. dilectus. Arch.

1 Ut 23. q. 8. conuenior. ubi de hoc. 11. q. 1. nullus ep̄s.

Citatio in multis casibus non ualet, nec adstringit citatum.

2 De hoc no. 1. q. 6. nemine ext. de app. ex parte tua. q. gl. ibi posita fuit. & lo & Vin. & Tan.

excipit Gratia casum, in quo not. videtur restituendus ante causæ cognitionem, puta si suspectus est de dilapidatione exemplo tutorum & curatorum, & hoc probatur seq. c.

Quia. **C A S V S.** Clerici quidam accusabant Maxi-

milianū de dilapidatione, quare Pelagius cōmisit causā Petro presbytero, cui præcipit, ut eum ab administratione rerum ecclesiæ remoueat, donec de causa cognoscatur: quia si remaneret in administratione, non posset de facili veritas cognosci, cum multa per pecuniam fiant, a **¶ Qui ea.** Ideo forte remouetur suspectus ab administratione, quia forte timor est ne corrumpat iudices: & ideo nec creditores ei soluentes liberantur. ff. de sol. q. si forte.

b **¶ Donec cā.** In crimine dilapidationis speciale est, qd sequestrat possessio à possessore antequam sit conuictus, contra id 16. q. 4. volumus. nā & post appellationē sequestratur ab eo possessio. ff. de appel. Imperatores. & 2. q. 6. quoties 1. quam cito ergo aliquis accusatur, statim ab eo remouenda est administratio. ut hic, & C. de suspe. tut. l. eū. & sine accusatore potest remoueri, si iudici liqueat ex apertis

1 Immo pcedere dēt suspicio, de qua prius sūmarie cōstare debet, ut Pann. in c. veritatis, de do. & cōru. Suspectus quis est.

Suspectus an possit ab omnib. accusari.

Clericus de crimine cōuictus qualiter punit.

simis argumentis eum suspectum ff. de suspe. tut. l. 3. §. præterea. Suspectum autem dicimus illum, qui moribus talis est, ut suspectus dici debeat, ut ff. de suspec. tu. suspectum. Nec audiretur talis licet vellet satisficere, quod bene administraret, ut inst. de suspec. tut. §. nouissime. Hodie tamen videtur, quod non est remouendus ab administratione, nisi probetur suspicio, ut extr. de simo. licet Hely. & de offi. dele. venerabili. dic. ut ibi. Item ad accusationem quilibet admittitur, ut in auth. de non alie. aut permu. in fin. C. de suspe. tut. l. eum. & l. pietatis. & absens potest condemnari, ut C. de pœ. ne diu. nec. n. aliquo debet gaudere privilegio, qui suos conubinales affixit, ut C. vbi de ratioci. agi. opor. 2. tamē probabilius videtur, quod soli illi admittantur quorum interest, ut 16. quæst. 7. filijs & su. 2. q. 7. quapropter. vel saltem soli clerici, ut 12. q. 2. non liceat. nam in popularibus actionib. non admittuntur infames, ut ff. de pop. ac. popularis. Itē nec ad accusationē taliū iudex statim remouebit accusatum ab administratione, sed summam cognoscet, an calūniose accusetur, an nō ar. ff. de pto. stip. l. i. §. vlti. & si qui sciuerint suspectū, & passi sūt eū p aliquod tps esse in administratione, non videtur, qd tales possint dicere eum suspectum, ut ff. de priu. credi. si creditores. & argu. extra de his quæ fi. à maiō. parte c. ex ore. & ar. extra de acc. nulli. Credo verum si scientes & negligentes, sed scientes & quærentes probationes, bene audirentur postea. 2. q. 7. plerumque. Qui

autem criminaliter conuictus est, remouetur ab ordine; si vero ciuilitate tantum, ab administratione extra de simo. per tuas. in fi. & regulares prælati ex modicis causis remouentur ab administratione, ut in eadem decre. per tuas, in fi. Item si ideo quis remouetur, quia dolose admini-

Vnde Pelagius Papa Petro presbytero.

¶ Ab administratione remouentur, qui res ecclesiæ male viuendo dispergunt. Cap. IX.

Quia ea, quæ de fraudibus Maximiliani & flebili ad aures nostras supplicum relatione venerunt, nō facile secundum veritatem agnosci poterunt, nisi facultas ecclesiæ, quam in vsus suos male conuertendo disperfit, ab eius potestate; donec causa cognoscatur, se ponatur: idcirco nos eum & à supradictæ ecclesiæ patrimonio volumus interim submoueri, & in vestro, discussionis ipsius tempore, moderamine detineri.

a **¶ Maximiliani.** In vulgatis sequebatur, presbyteri, quæ vox inducta est, quia in nullo vetusto codice Gratiani ex ijs, qui collati sunt, habetur. Gratianus autem caput hoc de episcopo, non de presbytero.

Q V A E S T I O III.

Quod vero post vocationem venienti ad iudicium, inducia neganda non sint, Felix Papa secundus in epistola ad fratres Aegypti, c. 8. testatur dicens.

¶ Venienti ad iudicium, induciæ non negantur. Cap. I.

Cum accusatus ad iudicium venerit, si voluerit, & necesse fuerit, induciæ ei petenti à patribus constitutæ absque impedimento concedantur, & iudices à se electi sibi tribuantur.

b **¶ Et necesse fuerit.** Hac addita sunt ex epistola ipsa, luone, & Pannormia, habeanturque infra ead. c. inducia 2.

Iuo p. 6. c. 311.
Pann. l. 4. c. 98.
Ans. l. 3. c. 55.

administravit, infamis est factus; sed si propter aegligentiam remoueretur, non fit infamis 2. ut C. de suspe. tut. l. vlt. Hoc autem scias, quod quandoq; administrat quis temporalia: quandoque spiritualia: & secundum hoc remouetur ab istorum, & illorum administratione. 12. q. 2. Vulterranæ, unde licet quis sit remotus ab administratione temporalium propter suspicionem, adhuc tamen remanet prælatus quo ad obediendum sibi, ut 8. q. 4. nonne. & 15. q. vlt. c. vlt.

Quod vero. Hæc q. diuiditur in tres partes, in quarum prima probat per tres auctoritates, qd induciæ sunt dandæ post vocationem ad synodum. Secunda ibi, [Spatium vero.] Tertia ibi, [Offertur.] Io. de Fan.

C A S V S. Hic ponitur tertia quæstio, in qua queritur, an post vocationem facta restitutione sint induciæ concedendæ. Et respondetur qd sic, & hoc probatur per cap. seq. & agitur de præparatorijs inducijs tam in criminali causa, ut in sequentibus ca. quàm in ciuili, ut in l. seq. in §. spatium.

c **¶ Quod vero.** Hæc qd loquitur de inducijs præparatorijs. **C**um accusatus. **C A S V S.** Quæsitum fuit à Felice Papa, an accusator sint præparatoriæ induciæ dene-gandæ, cum ad synodum venerit? Et respondetur quod non, si ipse eas postulauerit, & iudices quos elegerit, tribuantur sibi.

d **¶ A se electi.** Sup. causa proxi. q. 6. à iudicibus. contra sed

2 Dicat. qd index ex pmi mit in sua, qd pp fraudem eum remouet, infamis est, sed si propter legnitiem, nō, ff. de suspu. l. 3. §. quib animi segnitiem. inst. e. titu. §. suspetus Arch.

1 Hec est ue sed illud fortè obtinet in crimine i. aliàs contra ff. de
rafnia fm. iud. obseruandum. Quid iuris sit de hoc, quære. 1.1. q. 1.
P. ad hoc j. cap. 3. & 4.
e. q. 8, accu- **D**E inducijs.] CASVS. Duo Episcopi Ægyptiorum
satores. vñ quæsiunt a Fœlice Papa qualiter induciæ præpa
istud fortè ratorix
non est nota
dubitatiōis.

Item ex eadem epistola ad fratres Ægypti, c. 20.

¶ Quot mensium induciæ episcopis præstandæ
sint. Cap. II.

† al. indi-
cys.
Ans. li. 3. cap. 118. &
119.
Poly. li. 5. tit. 3.
Burr. li. 1. c. 180.
Iuo p. 5. c. 296.
† antea legeba-
tur] imperitorū.
† aut sex] orig.

Pan. li. 4. c. 102.

DE inducijs † vero episcoporum^a, super quibus con-
suluitis, diuersas à patribus regulas inuenimus in-
stitutas. Quidam. n. ad repellenda impetitorum † machi-
namenta, & suas præparandas responsiones^b, & testes
confirmandos^c, & consilia episcoporum, atque amico-
rum^d quærenda annum, & † sex mandauerunt menses^e
concedi. Quidam autem annum, in quo plurimi^f concor-
dant. Minus vero quàm sex^g menses, non reperi: quia &
laicis hæc indulta sunt; quanto magis Dominis sacerdo-
tibus? & infra. ¶ Induciæ namque non sub angusto tem-
pore, sed sub longo spatio concedendæ sunt, ut accusati
se præparare, & vniuersos communicatores^h in prouin-
cijs positos conuenire, & testes præparare, atq; contra
insidiatores se pleniter armare valeant.

*Item Eleutherius Papa in epistola ad Gallie prouin-
cias.*

¶ De inducijs præstandis. Cap. III.

j Induciæⁱ non modicæ ad inquirendum dandæ sunt,
ne aliquid præpropere agi à quacunq; parte videat-
ur: quia per subreptionem^k multa proueniunt.

*[Item Damasus Papa, epist. 3. ad Stephanum archie-
piscopum.]*

¶ De eodem. P A L E A. Cap. IIII.

ij Induciæ accusatis in criminalibus causis † sex mensiū,
vel eo amplius, si necesse fuerit, concedendæ sunt.

2 *Spatium uero dilationū, sicut in tertio libro Codicis,
titulo 11. de dilationibus inuenitur^l. hac rōne moderan-
dum est, ut si ex ea^m prouincia, ubi legitur, uel perso-
naⁿ, uel instrumenta poscentur; non amplius quàm*

ratorix. & quales essent episcopis concedendæ, & rñdet
q̃ quidam concedunt annum & dimidium, quidam ta-
men annum: alij uero sex menses, & si hæ conceduntur
laicis, multo fortius sunt sacerdotibus concedendæ. Nō
enim sub angusto tempore sunt eis induciæ conceden-
dæ, sed sub longo, ut possint se præparare ad suos testes
producendos, & ad quærenda amicorum consilia, ut re-
sistere insidiatoribus ualeant.

a ¶ Episcoporum.] Eadem sunt presbyterorum, & dia-
conorum, & subdiaconorum. 15. q. 7. si autem.

b ¶ Responsiones.] i. exceptiones, quas probare tenen-
tur ff. de probat. in exceptionibus.

c ¶ Confirmandos.] idest, comprobando eos honē-
stos quod fortè post publicationem potest facere, non
quod eos debeat instruere quid dicant: quia hoc esset
subornare, uel potest confirmare illorum testimoniū,
qui sunt probati criminosi, adducendo aliàs præ-
sumptiones pro dictis illorum: quia & si debiliten-
tur dicta talium non tamen ex toto euacuant, ut ex-

tra de proba. licet. & extra de simon. per tuas. & c. licet
Hely. in fi.

d ¶ Atque amicorum.] Non facilè tamen inuenitur, q̃
ob hoc sit danda dilatio arg. ad id. ff. de usu. sciendum.
sic in aduocato. ff. ex quibus cau. maio. ait prætor. in fi.

& l. ab hostibus. in

fi. ext. ut lit. non con

te. c. 1. aliàs prætex-

tu absentix aduoca-

ti non pōt quis pete

re inducias. extr. de

do. & contu prout.

e ¶ Annū & sex man-

dauerūt mēses.] Cō

tra in auth. ut cler.

apud proprios episc.

§. si tamen. colla. 6.

f ¶ Quidam autem

annum in quo pluri

mi.] Ergo illud est

potius tenendū, ut

16. d. Isidorus. 19. d.

in canonicis. Sed

obiicit: reo danē tri

næ induciæ ff. de fer.

l. vi. ergo causa pro-

rogat ultra trienniū;

quod esse non dēt.

ut C. de iud. pperan-

dum Sol. hic primo

dabit annū, sed po-

stea minus dabitur.

uel hodie sunt arbi-

trariæ. sup. ea. q. 2. si

episcopus.

g ¶ Sex.] in auth. de

sanct. episc. §. 3. col. 9.

h ¶ Communicatores.

idest, episcopos 2.

i Induciæ.] CASVS.

Dicit in hoc c. q̃

magnæ induciæ dan-

dæ sunt ne inordina-

te aliquid fiat: quia

multa fiunt per ob-

reptionem.

i ¶ Induciæ.] Ergo

tā actori quàm reo

dādæ sunt induciæ.

15. quæst. 7. si autē.

ff. de fer. l. vlt. nisi in

casu, ut inf. ea. §. iu-

dicantes.

k ¶ Per subreptio-

nem.] Sic 98. disti.

transmarinos.

i Induciæ] SPATIVM. Hæc est secunda pars q̃ Ioan. de
Fan. & hic tractat de inducijs præparatorijs in causa
ciuili, & etiam in criminali, quæ pares videntur. B.
CASVS. Hic tractat de inducijs præparatorijs, in causa
ciuili, & etiam in criminali, quæ pares videntur secun-
dum leges.

l ¶ Inuenitur.] in l. 1.

HAC RATIONE. CASVS. Quæsitum fuit ab Impera-
tore sub quanto spatio induciæ præparatoriæ deberent
dari. Et respondet dicens, q̃ si instrumenta, uel testes

petuntur in ea prouincia ubi lis est, dantur tres men-
ses. si ex cōiicijs prouincijs, sex menses. si ex transma-

rina, dantur nouem menses: nec has inducias putant iu-
dices semper pro suo arbitrio tribuendas: sed tunc de-

sum cū necessitas exegerit: nec facile amplius quàm
semel, ne causa protrahendæ litis dilatio tribuatur.

m ¶ Ut si ex ea.] Hoc non est principium legis quia lex
incipit, quoniam plerumque.

n ¶ Persona.] idest, testis uel aduocatus.

Induciæ nō
dant ob ad-
uocari ab-
sentiam.

2 Scilicet cō
prouincia-
les, q̃a oēs
cōiter causę
interesse de-
bent. inf. eo.
q. 6. si quis
eporum.

a ¶ Ex conventionibus.] idest, quæ modico freato distāt, ut ff. de verb. sign. notionem. §. 1.

b ¶ Exegerit.] Vsq̃ue in finem litis.

c ¶ Amplius.] In causis pecuniarijs non datur amplius dilatio quā semel: nisi inopinatum quid emergat: sed in criminalibus dan-

1 Hoc iō q̃a nō est sic pcedendū in criminalib. sicut in ciuilib. arg. ff. de q. l. 1. §. diu. C. de requir. reis. l. 1. Testes multi sub vna dilatio- ne pnt produci.

2 Tāgit sen- tentiā illo- rū q̃ dnt, q̃ in qualibet illarum di- lationū pnt produci tes- tes, quos quis volue- rit retrans- ta tñ multi- tudine. Arc.

tur actori duæ r. reo tres, ut ff. de fer. l. vl. sed in crimine adul- terij nulla datur di- latio. ff. de adult. in crimine. licet sit arg. cōtra 33. q. 2. siue de coniugij fœdere.

d. ¶ Quā semel.] hic habes q̃ tñ se- mel danda est dila- tio. & sic est contra ex. de testi. in causis. & c. significauerūt. C. de iur. auth. iube- mus. ubi habes q̃ ad testes inducendos tres dilationes sunt cōcedendæ. Solu. li- cet plures pductio- nes nō possint dari: tñ sub una dilatio- ne possint mille fie- ri 2. productiones. Alij intelligunt qd̃ de iure tres possunt dari dilationes ad te- stes producendos, & dicunt hanc legem loqui de dilationi- bus, quæ indulgētur à iudice: sed authen. & decre. de dilatio- nibus quæ cōcedun- tur a iure cōmuni, ff. Dominus meus notauit super legem

illam de ferijs, q̃ in pecuniarijs causis una dilatio dan- da est tantum: sed si impedimentum interueniat, dabi- tur alia cum causæ cognitione. & ita propter multa im- pedimenta multæ induciæ dantur, & auth. de testi. §. q̃a uero. coll. 7. non est contraria: quia vna dilatio- ne multæ possunt fieri productiones. ¶ Vel si dicas introductionē, idest, dilationem, dic q̃ ultra primam non habebit sine causæ cognitione secundam vel tertiam. Multi tamen dicunt, q̃ auth. corrigit l. ult. de fer. l. oā. sed certē quod dicit H. non seruatur de facto: quia plures dilationes dantur; & plures quā tres productiones fiunt. B.

e ¶ Tradendi.] idest, differendi.

El AVTEM. CASVS. Aliquis impetrauit literas ab Imperatore ad iudicem extraordinarium: postea pete- bat inducias. Quæsitum fuit ab Imperatore an debeant ei dari? Et responder q̃ non. Ei uero qui ad iudicium vocatur, danda sunt ad probanda mendacia precum, & ac proferendos testes, & instrumenta: quibus instructus esse non potuit, qui præter spem ad iudicem trahitur alienum.

f ¶ Ei autem.] Hoc est. C. de dilat. si quando.

g ¶ Deneganda.] Nisi fortē calus inopinatus emergat. ff. de iud. interdum. & de fer. oratione.

g ¶ Deneganda.] Hic habes, quod si petit actor indu- cias ad inducendos testes, q̃ non dabuntur ei: quidam hoc uolunt intelligere de iudicijs del. beratorijs: sed li- tera eis contradicit: quia loquitur de preparatorijs. In hoc autem oneratur actor, qui petit rescriptum ad ex- traordinarium iudicem. Item & in alio oneratur, ut inf. ea quod fieri, tamē si reus excipiat, & actor replicet, be- ne dicerem tunc actori dandas inducias: quia in tali replicatione non potuit esse instructus. Item tertium

tres menses indulgeantur. Si vero ex communibus^a pro- uincijs sex menses custodiri iustitia est. In trans mari- na autem dilatione nouem menses computari oportebit. Iudicantes^a autem hac ratione non sibi concessum intel- ligant danda dilationis arbitrium: sed eandem dilatio- nem (si rerum urgentissima ratio flagitauerit, & neces- suas desiderata instructionis exegerit^b) non facile am- plius^c quā semel^d, nec ulla trahendi^e arte sciant esse tribuendam.

¶ Ei autē dilatio penitus est deneganda^f, qui rescriptū ad extraordinarium iudicē deportauerit^h. illi autem qui in iudicium uocatur, danda est ad probanda^g præci- mendacia, uel proferenda aliqua instrumenta, uel testes; quoniam instructus esse non potuit, qui præter spem ad alienum iudicium trahitur.

¶ Cum uero ad appellationē, consultationem uel a princi- pe rescriptum fuerit: siue sit primo iudicio petita dilatio, & ea tributa non sit: siue nec petita quidē; eam dari cui- quam non licebitⁱ eadem ratione, qua ne in iudicijs^k quidem cognitionum imperialium dilatio tribui solet.

¶ A iudice procedente^l dilationē non conuenit postula- ri; etiam si utraq; parte præsentie tribuatur^m, cum non aliās, nisi causa cognita, indulgeri queat; et cognitio cau- sæⁿ nō interpellatione plenaria, sed cōsiderante^o magis iudice legitimē colligatur, ut si fortē dilationis petiti- o fuerit improbata; suscepta questio per sententiam iudicis di-

speciale hic est in eo, qui impetrat rescriptum ad extra- ordinarium iudicem; quod si ille iudex noller proce- dere, tum ordinarius utetur sua iurisdictione, ut extra de offic. ordi. significauit. Sed illud in speciali casu propter periculum aia. vnde contrarium tenet in alijs.

h ¶ De-

Ibidem lege s. sed mutata est uerborū series.

l improbata] ori. † al. repm. 1 auctu.

Lege s. mutatis qui buldam uocibus.

Lege quarta.

† al. cōsiderante.

h ¶ Deportauerit.] Hic adiunge illam constitutionem quod heri non debet.

CVM VERO. CASVS. Quidquid Beneuentanus di- cat, ego Barthol Brixien. s. sic credo calum esse ponend- um: & sic intellexi per Hug dominum meum. Causa appellationis commissa fuit iudici, qui plene de causa cognouit, renunciatum fuit in causā. Cum autem iudex de sententia ferenda dubitaret, consuluit Impera- torem super hoc. Imperator rescribit qualiter esset loia differenda. Quærebatur utrum induciæ sint danda ue- rum. Et responder q̃ non: siue in primo iudicio datae sunt dilationes, siue non: quia & si princeps uellet fer- re sententiam, nulla datur dilatio. Et secundum hoc dic ad consultationem, scilicet appellationis. Idem etiam credo esse, & si in principali causa eodem modo esset ratio facta.

i ¶ Non licebit.] Actori, sed reo, ut sup. l. prox.

k ¶ In iudicijs.] idest, sententijs, & hoc intellige cum primo plene fuit cognitum de causa coram Imperato- re, & non restabat nisi ferre sententiam: aliās iniquita- tem continet lex ista: nam iudex appellationis bene te- netur dare inducias.

A IUDICE. CASVS. Dicitur in hac lege, q̃ induciæ peti non debent a iudice procedente, etiam si utraque parte præsentie tribui petantur: cum dari debeant indu- ciæ à iudice sedente pro tribunali, & etiam cum causæ cognitione, ut si dilationis petitiō fuerit improbata, per sententiam iudicis dirimatur.

l ¶ A iudice procedente.] In via.

m ¶ Tribuatur.] idest, tribui petatur.

n ¶ Causa.] idest, danda dilationis.

o ¶ Cōsiderante.] Arg q̃ ea q̃ causa cognitionē requi- runt,

Actori dene- gantur indu- ciæ.

runt, debent iudice sedente pro tribunali fieri, vt 2. q. 3. prauaricator. & q. 6. biduum.

a q. Constitutione.] Hæc est C. de litis contest.

LIBELLVM. CASVS. Hæc auth. locum habet ante litem contestatam, Dicitur hic, quod actor non debet

autem. In ordinarijs non inuenimus nisi in clericis, qui præstant quatuor siliquas, C. de epis. & cler. authen. sed hodie, debet autem utraq; pars soluere officialibus pro labore. 14. q. 5. non sane, de hoc die vt extra de vit. & ho. cle. cum ab omni.

rimatur.] Constitutione^a septima in collatione septima.

¶ [Libellum^b vero non alias actor dirigat, nisi prius & in ipsum, quem dicit obnoxium, & in negotijs executorem exponat cautionem^c, se vel intra duos menses litem contestaturum, vel omne damnum ei, qui conuenitur contingens restitutum^d in duplum.] In coll. 5. contest. 6.

y Offeratur ei, qui vocatur ad iudiciū libellus, & exinde præbitis sportulis, data fideiussione^e xx. dierum gaudeat inducijs, quibus deliberet, cedat ne, an cōcedat; atq; iudici ne alium sociari^f petat, an recusare^g eū: nisi ille^h sit is, quem ipse alio recusato iam petieritⁱ. Deniq; præsens interrogetur, an hoc tēpus litis transferat: quod non^k ex ipsius responsione: sed ex libelli subscriptione manifestetur, q. facere debet. Litis ergo cōtestatio contra hoc indulgētum^k habita pro nihilo est^k.] Ibidem. [¶ Quod fiet^k iorig.

f ¶ Fideiussione.] Fideiubere dicitur fisci, cū sit possessor rerum immobiliarum, ff. qui satisd. cog. sciendum. non autem iudicatum solui: quam cautionem nemo præstat cōuentus suo nomine init, de satisd. sed hodie.

¶ Quid sufficit dare pignora? non videtur: cum sit prætoriam hæc satisfactio, vt videtur, ff. de prætor. stip. prætoriam. Sed non est verum, licet enim non teneatur dare pignora, potest tamen si vult, ff. de col. bob. l. 1. §. iubet. vers. an pignoris.

immo expresse dicitur ibi d. sola fideiussione in auth. de ex-

debet an sufficiat dare pignora.

Exceptio iudicis accusatoria est dilatoria.

C. de litis contesta. auth. libellum.

Cod. de litis eo test. aut offeratur.

Iulianus antecessor nouella 33. c. 3.

¶ al. mox
¶ priuilegium.]
¶ al. duenda ori. est iorig.

per iudicem porrigere libellum reo, nisi prius ipsi reo præstiterit cautionem, vel eius procuratori, vel ipsi apparitori, quod litem contestabitur intra duos menses, & si hoc non fecerit, omne damnum ei cōtingens ex hoc ei restituet.

b ¶ Libellum.] Libellus porrigendus est iudici ordinario, & delegato, vt extra de libel. obl. ignarus, & extra vt lit. non contest. c. 1. & etiam coram arbitro: quia arbitri se habent ad instar iudiciorum, ff. de arb. l. 1. licet sit ar. contra C. de epis. & cle. auth. generaliter. in fi. libellus iste tradendus est iudici, & iudex cum porriget reo, vt C. q. uo, & quando iud. auth. qui semel. nec tenetur reus hunc libellum recipere nisi actor præstiterit duplicem cautionem, vnā quidem quod intra duos menses litem contestabitur, vel quod restituet reo omne damnum in duplum, vt hic dicit. Item aliam præstabit, quod per se, vel per legitimum procuratorem causam agat vsque in finem, & si conuictus fuerit iniuste litem mouisse, præstabit decimam partem rei petite in libello. Si autem cautionem istam dare non potest, super hoc præstabit iuratoriam cautionem. hoc totum habes. C. de epis. & cle. auth. generaliter. 10. illa hodie de consuetudine non seruantur. B.

c ¶ Executorem.] id est, iudicem, vel officialem, & exponere, & pro vel: & habes hanc auth. de executorib. §. sancimus. coll. 7.

d ¶ Restitutum in duplum.] ita tamen, vt cautio non excedat xxxvj. aureos, vt in auth. de execu. in princip. coll. 7.

OFFERATUR. CASVS. Hæc auth. loquitur de inducijs deliberatorijs. Quæsitum fuit a Iustiano qualiter sit procedendum in causa, cum inducijs deliberatorijs postulantur. Et respondet quod prius dari debet libellus reo: deinde præbitis sportulis, & data fideiussione habeat inducias xx. dierum, in quib. deliberet an cedat, vel contendat, vel recuset iudicem suspectum: nisi ille sit quem petiit alio iam recusato, vel petat alium sociari suspecto iudici, & cum reus ad iudicem venerit, interrogetur, an xx. dies transferint, quod ex eius responsione, & libelli subscriptione dignosci poterit, quam reus facit cum recipit libellum aliter autem litis contestatio facta pro nulla habetur.

e ¶ Sportulis.] In iudicijs delegatis expressum est de sportulis, scilicet quod habebunt duos aureos in principio, & duos in fine causæ in authen. coll. 6. de iudi. §. ne

hib. re. §. sancimus coll. 5. cum tamen hæc authen. indistincte dicit dari debere fideiussorem, credo quod siue sit possessor rei mobilis siue immobilis, quod dabit fideiussorem. 10. Dominus H. & alii Doctores legum dicunt, quod authen. non corrigit legem, sed distinguit. B. Item hic habes, quod licet quis dedit fideiussorem standi iuri, q. adhuc potest recusare iudicem sicut appellare potest, licet iurauerit stare iuri, vt extra de appel. hæc 2. & inf. Sed quid est quod dicit quod vsque ad xx. dies debet iudex recusari, cum exceptio talis sit dilatoria, & sic vsque ad lit. contest. potest opponi, vt extra de senten. & re iud. cum inter? Sol. quidquid ab illis canteretur ego credo, q. proponenda est hæc exceptio vsq; ad xx. dies tantum, nec dicitur ideo dilatoria quod vsq; ad litem contest. possit obici: sed ideo, quia semper ante lit. contest. obicienda, si enim posset quandoque obici vsque ad lit. contesta. quare diceret lex, q. si iudex absens est qui est recusandus, debet reus protestari coram alio q. habet iudicem suspectum, vt C. de iud. cū specialis, unde dico, q. si quis omittit exceptionem de suspecto iudice, & proponat alias exceptiones, amodo non potest reuerti ad istam ar. optimum, ff. de iud. sed & si suscepit. Item cum multas forte recepit sententias pro se i. qualiter posset ipsum amodo recusare? ar. ad hoc extra de offic. deleg. insinuante, inf. ead. q. 6. §. exceptio. 10. quia si probo aliquid coram iudice faduversarium meum esse excōmunicatum, videor approbare iudicem, nec de cetero potero recusare eum, & ita semel Tanct. respondit in schol. B.

g ¶ Sociari.] Quando ordinarius recusatur. h ¶ Nisi ille.] 32. q. 5. horrendus, simile, ff. de nego. gest. Pomponius. 10.

i ¶ Alio recusato iam petierit. Si quis ergo petiit iudicem aliquem, illum non potest amodo recusare, vt hic, & extra de off. deleg. super quæstionum immo si procurator aliquis petiit iudices, dominus non potest illos recusare, vt ext. de cau. poss. cum olim. tamen appellare potest ab eo, vt not. sup. 2. q. 6. a iudicibus.

k ¶ Pro nihilo est. Quantum ad hoc 1. quin possit ad huc recusare, quasi lis non sit cont. vt in auth. de exhi. reis, §. illud. coll. 5. Reuera tamen tenet litis contesta. sic facta, vt ibi perpenditur.

QVOD FIERI. CASVS. Hæc auth. continuatur, quod dicitur ea. ei autem dilatio vbi dicitur, q. quis q. n. q. trahi tur ad extraordinarium iudicem. Dicitur ergo hic, q. hoc fiet non

¶ Cone. eum hoc §. rex. in auth. ostendit cum ibi no. C. de lit. cot.

¶ associari

A. Actor libellum offerens duplicem cautionem præstare debet.

Sportulæ iudicib. debite

¶ In hoc pūto ne duntaxat an reus p. uocant a. ctorem per interlocutoriam, & tūc nō potest iudicem recusare. Aut si t. prouocatus ab actore, & tunc sic. arg. ff. de condi. fur. & lo. in princ. Arch. 2. Adde q. leg. & no. 17 q. 4. vxor.

non debet, nisi actor prius satisfecerit certam promittens quantitatem, si non exequatur causam, & exequens non vincat, & si post tempus statutum a iudice intra decem dies reo presente non occurrat, dimittatur reus exacto eo quod promissum est. Et si quid circa litem plus impenderit, cum taxatione iudicis iuramento prestatio exigatur.

a [Quod fieri.] Sci licet, ut reus teneat respondere coram ordinario iudice per rescriptum ad eum impetratum.

b [Exacto.] i. reus exiget ab actore, quod tamen nunquam vidi. Hic not duo specialia, ut certa quantitas promittatur, & tamen plus exigatur: & quod expectatur a actor post terminum usque ad decem dies in coram ordinario iudice expectaretur per annum, & per tres menses secundum quosdam, ut C. quo. & quoniam iud. auth. qui semel. sed verius est quod hic loquitur cum absoluitur a iudicio illius iudicis: & loquitur lex ista cum quis trahitur extra provinciam per rescriptum principis, ut in auth. coll. 5. de exhib. reis. in princ. sed illa auth. qui semel. loquitur cum penitus absoluitur.

c [Iuraverit.] Nota quoties petitur interesse ex delicto alicuius, illud declaratur per iuramentum, ut hic, & 2. q. 1. in primis i. C. unde vi, si quando. C. de fide instrumenti. l. ult. sed si petatur interesse ex contractu, illud probabitur debito modo, ff. de mi. si in emptio nem, & ff. de prae. stip. l. vl. ff. de eden. l. argentarius. §. vl. ist. de ver. ob. §. vl.

Quod vero. CA SVS. Hec est quaestio 4.

qua quaeritur an infames, vel legitime conuicti possint admitti ad accusationem episcoporum, & etiam aliorum. Sed quod remoueri debeant multorum auctoritatibus probatur.

d [Quod vero.] Maxime nam etiam post admittun-

tur, ut 6. q. 1. qui crimen.

A Lien. [Causam istum habuisti. sup. q. 7. alieni, & ibi videbis plenarie.

B Eatus. [CASVS. Quod situm fuit ab Anacleto utrum apostata sit recipiendus ad accusandum, vel testifi-

ficand. C. de dilationibus auth. quod fieri.

ri non debet, nisi actor satisfecerit, certam promittens quantitatem se daturum, si litem non exequatur, aut exequens non vincat causam. Si igitur post tempus a se constitutum intra decem dies reo presente non occurrat: dimittatur reus exacto eo, quod promissum est, & si quid circa litem plus impendisse cum taxatione iudicis iurauerit. [Exceptio fori & dilatoria est, atque ideo in initio litis debet opponi, & probari. Peremptorias autem exceptiones, ut sunt praescriptiones longi temporis, sufficit in initio litis contestari.]

a [Iudicantes autem.] In codice Iustiniani legitur. Quod ita constitutum iudicantes sentire debebunt, ut in hac ratione, &c.

b [Exceptio fori.] Postrema hac pars abest a plerisque vetustis exemplaribus. In uno autem est in margine cum hoc titulo, glossa Ioannis. Eadem autem verba leguntur infra ead. q. 6. c. si quis episcoporum, §. exceptio. & ibi sunt in omnibus antiquis codicibus.

QVÆSTIO IIII.

Uod vero infames, & legitime conuicti ad accusationem admitti non debeant, & generaliter ab accusatione remouendi sint, multorum auctoritatibus claret.

Ait enim Hyginus Papa, epist. 1.

Infames eos, qui sunt bonae famae, accusare non possunt. Cap. I.

A Lien erroris societatem sectantem, vel a sui propositi tramite recedentem, aut Apostolicæ sedis iussionibus inobedientem suscipere non possumus; nec impetere recte credentes, vel sanctorum patrum iussionibus obtemperantes permittimus; quia inter fideles, & infideles magna debet esse discretio.

Item Anacletus Papa in 1. decretali.

Qui legem suam sponte transgreditur, ante suam reuersionem recte agentes accusare non potest.

Cap. II.

B Eatus prædecessor noster Clemens vir Apostolicus, & spiritu Dei plenus, una cum reliquis sanctis collegis suis statuit dicens. Accusandi, vel testificandi licentia denegetur his, qui Christianæ religionis, & nominis dignitatem, & suæ legis, vel sui propositi normam, aut regulariter prohibita neglexerint. Transgressores enim sponte legis suæ, eiusque violatores, & recedentes, apostatæ no-

su. 2. q. 7. c. alieni ex Dionys. Iulius in rescripto ad Orient. c. 15.

Pol. l. 1. tit. 17. Ans. l. 2. c. 16. & l. 3. cap. 9. Pan. l. 4. c. 70. & 88. tal permittimur. orig.

† al socium a sui propositi] al societate matulatum, vel a sui.

Ans. l. 3. c. 9. Pann. l. 4. c. 60.

ficandum. Et respondet quod non, imò omnis apostata refutandus est ante reuersionem, quia hoc statuit Clemens cum suis sanctis collegis.

SI quis.] CASVS. Dicitur hic q̄ omnis apostata infamis efficitur, nec recipitur ad accusandum. Secundo dicitur quod primo fides, & conuersatio est perscrutanda: & si irreprehensibiles apparuerint admittentur ad accusandum, a sin-

guntur, non recipiuntur in accusationem, vel testificationem sacerdotum, vel legitimè coniunctorum, quia infames sunt: & non solum isti repelluntur, sed etiam omnes consentientes: & hoc in prima parte. In secunda parte dicitur q̄ raptores, & qui impetunt seniores

minantur. Omnis enim apostata refutandus est ante reuersionem suam; non in accusatione recte agentium, aut testimonio suscipiendus est.

Item Pius Papa, epist. 1.

¶ A suo proposito discedentes sunt infames. Cap. III.

Ansel. li. 3. c. 4.

¶ al. si quis a suo vero proposito.

SI quis t̄ vero a suo proposito retrorsum exorbitauerit, & iussu Apostolicæ sedis libenter transgressus fuerit infamis^a efficitur. Reprobati ergo oportet eorū redargutiones, qui in recta fide suspecti sunt. Fides autem, & conuersatio primum scrutanda est, & deinde t̄, qui irreprehensibiles apparuerint, sunt recipiendi, & nō prius.

Item Calixtus Papa ad episcopos Gallia, epist. 2. c. 4.

¶ Incestuosi & non legitimè coniuncti, sacerdotes & legitimè coniunctos accusare non possunt.

Cap. IIII.

Consanguineorum cōiunctiones, nec legitimæ sunt, nec manere possunt; sed sunt repellendæ. & infra capite quinto. ¶ Quisquis ergo non legitimè coniunctus, vel abique dotali titulo^b, ac benedictione sacerdotis cōstat copulatus, sacerdotes, vel legitimè coniunctos criminari, vel in eos testificari minimè potest; quoniam omnis incesti macula pollutus, infamis est, & accusare supradictos non permittitur. Non solum ergo hi reiiciendi sunt, & infames efficiuntur, sed etiam omnes eis consentientes^c. ¶ Similiter de raptoribus, vel eis, qui seniores impetunt, fieri censemus. Hos ergo leges sæculi interficiunt; sed nos misericordia præeunte sub infamiae^d nota ad poenitentiam recipimus.

Idem in eadem epistola.

¶ Qui non sunt recipiendi in accusatione. Cap. V.

Conspiratores^e in nullius accusatione sunt recipiendi, nec eorum uel anathematizatorum vox ullum nocere vel accusare t̄ potest.

Item Stephanus Papa, epist. 2.

¶ De eodem. C. VI.

Nullus anathematizatorum t̄ suscipiatur, nec a quouam credantur^f, quæ ab eis dicuntur, vel conscribuntur. Eos t̄ dico anathematizatos esse, quos episcopi suis scriptis^g anathematizauerunt; aut eo-

suos, repelluntur ab accusatione, cū sint infames iure canonum, & leges sæculi eos interficiunt. Secunda pars incipit ibi, [Similiter.]

b ¶ Dotali titulo.]

Secundum quosdam des adeo requiritur in matrimonio, ut si ne ea matrimonium nō teneat. ar. ad hoc 30. q. 5. nullum, sed verius est q̄ teneat. C. de nu. imperialis. §. his autem, tamen præsumitur non esse matrimonium, ut 30. q. 5. aliter.

c ¶ Consentientes.]

Approbando, defendendo, patrocinium præstando. quo casu non minus peccat q̄ faciens. 2. q. 1. notū. imino magis peccat 24. q. 5. qui aliorum. d. ¶ sub infamiae.] j. 27. q. 1. si quis rapuerit C. de rap. vir. l. vna si. inf. 33. q. 2. qui cunque.

ADDITIO. Ad idē inf. ea. q. ult. si quis secundum H.

d ¶ sub infamiae.]

Qualiter sit hoc intelligendum, dixi supra 2. q. 3. §. hinc colligitur, 1. j. 4. q. 1. §. diffinimus. Item patet hic q̄ secundum canones ipsum factū infamat. inf. ea. q. 5. constituimus.

e ¶ Conspiratores.]

CASVS. Dicitur hic, quod conspiratores & anathematizati non possunt aliquem accusare.

f ¶ Conspiratores.]

11. q. 1. conspirationum & c. cōiurationum. nec ad denunciationem admittuntur extra de accusa. cum oporteat. & de simo. licet.

g ¶ Nullus.] CASVS.

Anathematiza-

tus non recipitur in accusationem. Et dicitur anathematizatus quem episcopus suis literis anathematizat; vel qui incidit in canonem latæ sententiæ. Casus seq. c. planus est.

f ¶ Credantur.] Arg contra, 23. q. 8. ut pridem.

g ¶ Scriptis.] id est, per scripta nunciant vitandos, & sic aliquis potest absentem excommunicare per scripturā, ut sup. 2. q. 5. quanto, & arg. ff. de testa. l. seruus.

a ¶ Aut

Matrimonio sine dote tenet.

1 Dic fm Gof q̄ isto. §. ver quāquā. & hoc ca. j. e. q. hi qui loquunt de infamia p̄ sniam irrogata: & hoc ipse notat ext. de simo. ex diligenti,

Excōicari pōt absens per scripturam.

Burc. li. 7. c. 1.

Iuo p. 9. c. 23.

Iuo p. 6. c. 345.

¶ al. ledere.

Pann. li. 4. c. 71.

¶ al. anathema]

orig.

¶ al. Eos quoq; dico] orig.

a ¶ Infamis.]

Dic q̄ infamis non admittitur ad accusationem, nisi suam uel suorum prosequatur iniuriam, ut 4. q. 6. omnibus. sup. 2. q. 1. prohibentur. nisi in criminibus exceptis, ut 6. q. 1. §. verum. nec in his. prout notauimus supra 2. q. 1. in primis in fi. & q. 7. in summa.

Consanguineorum] CASVS. Dicitur in hoc cap q̄ illi qui incestuose iunguntur, & qui sine dotali titulo & sine benedictione sacerdotis, id est occulte iun-

Infamis an possit accusare.

Excōicari pōt absens per scripturam.

a [Aut eorum.] Sic de sent. excom. nuper.

b [Anathematizant.] Vbi est canon latae sententiae.

Clericus.] CASVS. Quotum fuit an clericus, qui suum episcopum per calumniam accusauit, vel insidiator ei extitit, repellatur ab accusatione? Et dicitur q sic: quia infamis effectus est, & depositus tradi debet curiae seruiturus.

c [Accusauerit.] Calumniose, ne sit contra, supra 2. q. 7. quapropter.

d [Curiae tradi.] Non statim, sed tunc cum est incorrigibilis. i. ut ext. de iudi. cu non ab homine. 11. q. 1. si quis sacerdotum.

Hi qui.] CASVS.

Dicitur hic, q quos episcopos iniuste persequatur, & per calumnia a suis sed. b. remouere conantur, non possunt suos episcopos accusare, vel in eos testificari: quia infames sunt, & exilio digni iudicantur, licet a morte prohibeantur, dicente Domino: Nolo mortem peccatoris, &c. Hoc autem verbum, [quos non humanis,] & c. sup. 2. q. 7. fuit expositum in c. placuit eorum.

e [Hi qui.] Et si a morte corporali.

f [Et exilio.] Ergo index ecclesiasticus potest in exilium mittere; ut 50. distin. accedens. 93. distin. in synodo, infra prox. quaestio. cap. 3. in fi. vel ponitur exilium pro carcere monasterij, ut 2. quaest. 1. in primis.

Detractores.] CASVS. Dicit hic quod illi, qui detrahunt aliis, & q inter alios discordias ponunt, remouendi sunt ab accusatione & testimonio episcoporum.

g [Detractores.] inf. 6 q. 1. deteriores.

h [Inimicorum.] id est, inimicitiarum.

Nvlli.] CASVS. Dicitur hic, q nullus infamis, vel sacrilegus potest religiosum, vel Christianum accusare, vel contra eum testificari, quamuis Christianus ille sit vilis, uel seruilis persona.

i [Humilis.] Ergo videtur, q si infamia vult agere ci-

uilitur, q non audiat 2. intellige vel pro, id est, vel loquitur de excommunicato.

k [Seruilisque.] Ergo loquitur de criminali causa: quia seruus in causa civili se defendere non potest, sed in criminali potest, ut ff. de accus. seruos, & l. eos. §. seruos.

NO.

rum^a statuta anathematizant^b.

Item Fabianus Papa, epist. 5. ad ecclesiae ministros.

¶ Anathematizati, fideles accusare non possunt. Cap. VII.

Ansel. li. 3. c. 16.

Poly. li. 5. tit. 1.

Omnes, quos sanctorum patrum statuta tam praeteritis, quam futuris temporibus anathematizant, submouemus, & ab omni accusatione fidelium alienamus.

Item Stephanus Papa, epist. 2. c. 8.

¶ Clericus, qui episcopum accusauerit, infamis efficitur. Cap. VIII.

Clericus vero, qui episcopum suum accusauerit^c, aut ei insidiator extiterit, non est recipiendus: quia infamis effectus est, & a gradu debet recedere, ac curiae tradi^d seruiturus.

Item Alexander Papa, epist. 1. c. 1.

¶ Infames, & exules fiant, qui episcopos persequuntur. Cap. IX.

Hi qui^e episcopos suos a persequuntur, & amouere nituntur iniuste contra Apostolicam auctoritatem, etsi a morte prohibentur, dicente Domino: [Nolo mortem peccatoris, sed ut conuertatur, & uiuat;] Perpetua tamen notantur infamia, & exilio^f digni iudicantur finitimo: de quibus a temporibus Apostolorum, & infra ista tenemus, atque decreta habemus, quibus eorum accusandi episcopos, uel testificandi in eos vocem obstruimus, quos non humanis, sed diuinis actibus mortuos esse scimus.

Ansel. l. 3. c. 79.

Ezech. 33.

sup. 2. q. 7. c. placuit.

a [Suos.] Vex ista abest a plerisque manuscriptis & originali; sed ob glossam non est sublata.

Item Zepherinus Papa, epist. 1. ad episcopos Sicilien.

¶ Detractores, & inimicorum auctores episcopos non accusent. Cap. X.

Detractores^g (qui diuina auctoritate eradicandi sunt) & auctores^h inimicorum^h ab episcopali submouemus accusatione, vel testimonio.

Ansel. li. 3. c. 35.

luc. p. 5. c. 245.

† al. actores.

Item Eutychianus Papa primus, epist. 2. ad episcopos Siciliae.

¶ Infamis, vel sacrilegus religiosum Christianum accusare non potest. Cap. XI.

Nvlli vnquam infami, atque sacrilego de quocunque negotio liceat aduersus religiosum Christianum, (quamuis humilisⁱ, seruilisq;^k persona sit) testimonium dicere, nec de qualibet re, actione, vel inscriptione Christianum impetere.

Ansel. li. 3. c. 25.

Burc. l. 16. c. 11.

luc. p. 6. c. 333.

Pan. li. 4. c. 92.

Notandum vero quod aliud sit excommunicatio, & aliud anathematizatio.

NOTANDVM VERO. CASVS. Supra in cap. conspiratores. & cap. nullus & cap. sequenti facta sunt mentio.

1 Et toto, ita q per ecclesiam iam non pot corrigi fm Hug. de hoc no. ext. de iudic. ad fi. in gl. ult.

Iudex ecclesiae potest in exilium mittere.

† Ex illo tex. pot inferri constitutiones ad praeterita trahi. conec. tex in l. sanctimus. Cae sacros. eccl. tex. est sing. in ca. aqua, de consec. eccl. uel altaris.

tio de anathemate. ideo Grat. ponit hic hunc, §. vt affi-
gnet differentiam inter excommunicationem, & anathe-
ma, & ad hoc inducit seq. c.

Engeltrudam.] CASVS. Ad suggestionem Engeltru-
dæ vxoris Bafonis Lotharius dimisit Thebergā, &
super-

Vnde Ioannes Papa viij. scribit cuidam episcopo.

11. q. 1. nemo, epi-
scoporum.

Iuo p. 14. c. 51.

¶ Aliud est excommunicatio, aliud anathemati-
zatio. C. XII.

Engeltrudam vxorem Bosonis noueris non solum ex-
communicatione, quæ a fraterna societate separat, sed
etiam anathemate, quod ab ipso Christi corpore (quod
est ecclesia) recidit, crebro percussam.

¶ *Epistola hæc Ioannis viij. non est inuenta. Verum Nicolaus pri-
mus in concilio a se Roma habito, de Metensi synodo penitus abo-
lenda, c. vlt. narrat hanc Engeltrudam a se fuisse anathemate
percussam. Cuius mulieris fligitia, ob quæ iustissime hanc penā
tulit, refert Regino lib. 2. chronicorum. Potuit autē tempore Ioan-
nis octauū viuere hæc fœmina, quoniā Adrianus ij. qui inter Ni-
colauum primum & Io. viij. intercessit, quintum sui Pontificatus
annum non impleuit.*

*Vnde datur intelligi, quod anathematizati intelligē
disunt non simpliciter a fraterna societate, sed etiam a
corpore Christi (quod est ecclesia) omnino separati.*

QVÆSTIO V.

scopos Gallia.

*Q*uod vero^b testes de domo accusatorum
producendi non sunt, & quod vox inimi-
corum non sit audienda, multorum aucto-
ritatibus probatur.

Aut enim (Alixius Papa, epist. 2. ad epi-

superduxit Engeltrudam, propter quod Io. Papa remo-
uit eam non solum a fraterna societate, idest, a cōione
sacramentorum, quæ minor excommunicatio dicitur:
sed etiam a Corpore Christi, idest, a communione fide-
lium, quæ anathema, idest, maior excommunicatio dicitur.
¶ Anathemate.] Anathema est maior excoicatio. 11.
q. 3. nemo episcoporum. Et hæc est hic differentia inter
maiores, & minores excommunicationem 11. q. 1.
q. 3. audi. 5. q. 2. presenti. 17. q. 4. quisquis. Est etiam hic
arg. quod sapius quis potest excommunicari. 11. q. 3. ca.
excellētissimus, & ca. omnis. 12. q. 2. de viro. 87. d. eos,
qui extra de postu. prala. ad hæc 2. in parte decisa, & cō-
firmatus potest amplius confirmari. 11. q. 3. quod præ-
decessor. & qui in sordibus est, sordescat adhuc, vt 47. di-
stin. c. pen. sed contra 24. q. 1. c. 1. Item nihil ad nos de his
quæ foris sunt 2. q. 1. multi. & ultra excommunicatio-
nem ecclesia non potest quid facere, extra de iudi. cum
non ad homines Item qui mortuus est, interfici non po-
test, sed anathema est æterna mortis damnatio. 11. q. 3.
nemo episcoporum. Item qui est extra ecclesiam, non
potest esse magis extra, vt 11. q. 3. omnia. Item ar. cōtra
ff. de verb. oblig. qui bis. Item Medendus dixit, qui se-
mel est excommunicatus, non potest amplius excom-
municari: sed denunciari potest excommunicatus, & sic
intelligit omnia iura, ubi quis sapius videtur excoi-
nicari. Sed obicitur ei, q. secundum hoc excommuni-
catus erit melioris conditionis quàm non excommu-
nicatus. Instat in iudæo, q. licet iudæus non possit ex-

communicari, non tamen est melioris conditionis quàm
Christianus. Ego credo, q. excommunicat is duos habet
effectus: vnum eiiciendi extra ecclesiam, & alium deti-
nendi extra. Et licet excommunicatio non possit conse-
qui primum effectum in excommunicato, tamen conse-

quitur secundū. Item
nunqd. tot erunt ab-
solutiones quod fue-
runt excoicatio-
nes 3. Et vt vna ab-
solutione oēs excoi-
cationes tollant, vt
arg. ff. de accep. l. plu-
rib. vel quod saltem
ultima cōfirmet om-
nes præcedentes, vt
ff. commu. prædi. est
receptum.

VNDE. CASVS.
Concludit Gratian.
ex supradictis, q. ana-
thematiati intelli-
guntur in superiori-
bus c. non solum q.
excommunicati sūt
minori excommuni-
catione, sed etiam
maiori.

Quod vero^b testes de domo accusatorum
producendi non sunt, & quod vox inimi-
corum non sit audienda, multorum aucto-
ritatibus probatur.
¶ *Q*uod vero^b testes de domo accusatorum
producendi non sunt, & quod vox inimi-
corum non sit audienda, multorum aucto-
ritatibus probatur.

CASVS. Hic intitu-
latur q. ta quæstio,
qua quaritur an tes-
tes de domo accusa-

torum, & inimici sint audiendi. Et probat per sequentia
c. quod non, nisi in causa matrimoniali, vt 35. q. 6. c. 1.
b. ¶ *Q*uod vero^b testes de domo accusatorum
producendi non sunt, & quod vox inimi-
corum non sit audienda, multorum aucto-
ritatibus probatur.

Excoicatio-
nis duo sunt
effectus

3. Adde no.
p. Bar. in l. d.
p. ill. 3. si
plurib. ff. de
ope. no. nū.
Eal. in l. lin.
C. de nup.

4. Vbi de hoc
vide qd dixi
54. d. qui ex
famulis. in
princ.

5. Ad hoc fa-
cit quod no.
sup. 29. d. c. 2

anathema.

De his ex-
communicationib.
maiori, &
minori ple-
no. ext. de
exco. si
em. & 11.
si inimi-
s. Arch.
excoicatus
coicaript.
idē tenet
tim & ibi
& Pet. in
C. q. tu
vel cura
gl. in laut
num. §.
a. ff. de
ina.

etiam matris extra qui nati. accus. poss. vñ qđ verum est ubi agitur de consanguinitate pbanda, vel improbada. ali s repellerentur quasi suspecti, vt ext. de test. super eo. lo. Sed certe male dixit lo. qm̄ parentes bene admittuntur super fœdere matrimonij, vt in illa decr. super eo. & in decr. videtur in fi.

& ita seruetur de facto E.

Consanguinei.]

CASVS. Dicit in hoc c. qđ cōsanguinei accusatorum, vel familiares eorū, vel de domo sua prodeūtes contra extraneos testificari nō possūt, si tamen partes consenserint, consanguinei inter se testificantur, & non in alios.

a ¶ Nec familiares] ff. de ver. sig. pronuntiatio, §. 1. & l. seq. & ff. de furt. si libertas ext. de test. in literis.

b ¶ Prodeuntes.] Tēpore iudicij, quia ex hoc suspectus eēt iudex. ff. ad leg. iul. de amb. l. 1. in fi. simili ter qui prodiit de domo iudicis, non pōt esse testis vterius vt 4. q. 4. c. vi.

c ¶ Parētes.] inf. 4. q. 3. §. parentes. cōtra.

Testificari contra collaterales (ne- mo cogitur. r. H. exponit hic parētes, i. consanguinei: nam fm̄ cum hic vulgariter loquitur c.

Inimicitie repellūt ab accusando, & testificando.

Sed illud intellige de remotis parentibus istud de vicinis. Vel illud de collateralibus, istud de descendantibus, vel ascendentibus r. contra collateralē enim non cogitur quis testificari vsque ad quartum gradum, vt 4. q. 3. §. lege iulia, & hoc intelligunt quidam in criminalibus causis tantum. Sed in civilibus (vt dicunt) licite admittitur contra fratrem frater, & pro ipso, quia nulla lege est prohibitum, & edictum de testibus est prohibitorium vt ff. de testibus, l. 1. Item quia in priuatis iudicijs filius potest habere patrem iudicem, vt infra eadem, quæst. 7. §. cognitores, & ff. de iud. in priuatis. Ioan. ego hoc non credo, quia propter consanguinitatem aliquis recusatur, vt extra de app. postremo potest tamen dici, qđ collaterales admittuntur post tertium gradum, ex ratione: quia vsque ad gradum illum non coguntur inter se dicere testimonium. Dominus Hugo dicebat, quod filius potest habere patrem iudicem, nisi recusetur, quia recusari potest, vt d. c. postremo. B. Sed quid si testis est consanguineus illius pro quo inducitur, & illius contra quē inducitur? Satis videtur, quod tunc par affectionis causa suspicionem fraudis excludit, ff. de ritu nupt. non solum, §. primo. Vel videtur quod in civili causa admittuntur consanguinei siue propinqui siue remoti in testimonium licet non possint esse iudices, minor enim causa repellit iudicem quā testem, vt dicitur infra eadem accusatores, hoc ideo, quia facilius haberentur mille iudices quā vnus testis ad hoc facit extra de appellat. postremo.

Accusatores.] CASVS. Quæsitum fuit ab Anacleto, vtrum illi, qui ante hesternum diem, vel nudiustertius fuerint inimici, sint in testimonium admittendi? & responderetur quod non, ne lēsi se velint vlcisci, quare quærendi sunt testes inoffensii, & non suspecti. Et dicante hesternum diem generaliter pro præterito tempore ponitur: nudiustertius pro die tertia, idest, nunc est tertia dies.

d ¶ Hesternum.] Argu quod repellitur accusator, & testis æque per præteritas sicut per præsentis inimicitias

sic 6. quæst. 1. qui crimen, & hoc in memoriam prioris offensæ, vt ff. de decurio. l. vlti. ff. de quæstionibus. l. vnus, §. seruus. Et est hic argum. ex recentia temporis aliquid præsumendum esse, vt 3. r. q. 1. si quis viuente 30. distinet. si qua fœmina. Sed nunquid quilibet inimicitias repell-

¶ Consanguinei, & familiares aduersus extraneos testimonium non dicant. C. I.

Consanguinei + accusatoris + aduersus extraneos testimonium non dicant, nec familiares^a, vel de domo prodeuntes^b: sed si voluerint, & inuicem consenserint, inter se parentes^d tantummodo testificentur, & non in alios.

Item Anacletus Papa, epist. 3. c. 5.

Nuper inimici, accusatores, vel testes esse non possunt. C. II.

Accusatores, & testes esse non possunt, qui ante hesternam^d diem aut nudiustertius inimici fuerunt; ne irati nocere cupiant, vel læsi se vlcisci velint. Inoffensus igitur accusatorum, & testium affectus quærendus est, & non suspectus.

Item Symmachus Papa in quinta synodo Romana sub ipso habita.

¶ De eodem. C. III.

Accusatoribus vero inimicis, vel de inimici domo prodeuntibus, vel qui cum inimicis^c immorantur,

repellant. Videtur qđ tantum criminales, & capitales, vt extra de limo. per tuas in fine 2 & inst. de excu. tut. §. inimicitias, & ff. de arb. licet. nam non quilibet amicus repellitur, sed solum ille, qui maxima familiaritate coniunctus est. ff. de verb. sign. late. §. amicos. Item lex dicit, quod propter leues inimicitias non extinguitur legatū, sed propter graues, vt ff. de adimen. leg. l. 3. in fin. & contra videtur, quod inimicitias non solum capitales, sed etiam alia repellant, quia ab accusatione repellitur quis propter civilem controuersiam, extra de restit. spoliato. item cum quis, nec etiam tales inimici admittuntur ad purgandum, vt extra de purgatio. cano. n. cum in iuuentute. in fine. Tu dicas, quod semper inimicus repellitur nisi sint leues, & modicæ inimicitias argu extra de limo. licet Hely. & hoc relinquitur inquisitioni iudicis quales inimicitias repellant, vt in authen. de testibus, §. si vero dicatur, coll. 8. & 4. quæst. tertia. §. si quis testibus. De tali inimico dicit lex, quod non semper repellitur quis propter inimicitias. sed iudex æstimabit an ei credi debeat, vel non. ff. de quæst. omnibus, l. 1. §. quæstionem. in fine. Et est simile, ff. de excusatio. tuto. propter litem. Ioan.

Accusatoribus.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod synodus prohibuit, vt accusatoribus inimicis, vel qui cū inimicis morantur, vel de domo inimici prodeuntibus, vel suspectis nō credatur volentibus accusare, & si quis prohibita infringere tentauerit, si est clericus, deponatur: si monachus, vel laicus excoicetur. In secunda parte dicitur, qđ qui Pontificibus illatas secretas, vel manifestas insidias ad ecclesiasticam notitiam pertulerit, puniendo, & condemnando ea que huiusmodi sententia complectitur, potatur honore. illi vero, qui aduersus eos moluntur, & deponantur, & rebus ablatis perpetuo tradantur exilio.

e ¶ Inimicis.] C. de inoff. test. liberi. vbi filius exharedare potest matrem, si copulauerit amicitias cum suis inimicis, vt extra de accus. cum oporteat. extra de app. ex in inuentione.

+ accusatores.] orig. Anf. l. 3. c. 55. Poly. l. 5. tit. 1. Burc. l. 1. 171. Iuo p. 5. c. 289. Pan. l. 4. 85.

Ambrosius Syagrius epist. 64.

Anf. l. 9. c. 13. Burc. l. 1. c. 152. Iuo p. 5. c. 239. Pan. l. 4. c. 34.

+ Cum in text. iunda sua gl. con. Ale. de l. in l. qui in dictioni. vt secūdo falli ff. de iur. om. iu. per. gn. et. de. Pro declar. tione tñ h. ius ca. die. in criali. pōt esse in dex pñ in filiorum, & aliorum. quib. hic opponatur. abiq; aliqui excusatione facta rōe suspicionis alleganda. batur pñ in l. 1. Cor. in pri. de in iu. So. in ciuili d. pōt esse in dex et ord. narius dum mō non recusetur pñ tex. in l. priuatis. ff. d. in sed hoc vñ. plene in l. pertissimib. ibi doct. m. ximē. Sal. de iu. 2 Vbi de hoc & ext. de. cū oportet. & ext. vt in non cont. cedens in. sed nonne Arch. Filius mat. qñque exhaeredat.

aut suspecti sunt, non credatur; ne irati nocere cupiant, ne læsi vlcisci se velint. & *infra.* ¶ Si quis hæc, quæ hodie in hac sancta synodo prohibita sunt, infringere præsumperit, aut voluntarie transgredi tentauerit, si clericus est, gradu proprio penitus careat: si verò monachus, aut laicus fuerit, communione priuetur: & si non emendauerit vitium, anathemate feriat. Secretas verò insidias, vel manifestas pontificibus a quibuscunque illatas, vel ea, quæ huius sanctæ synodi sententia complectitur, si quis ad ecclesiæ pertulerit^a notitiam; potiat honor: & hi, qui aduersa eis moliuntur (sicut a sanctis patrib. dudum statutum est, & hodie synodali, & Apostolica auctoritate firmatur) penitus abijciantur, & exilio (suis omnibus sub latis) perpetuo tradantur.

Item Pontianus sanctæ & vniuersalis ecclesiæ episcopus, epist. 2. omnibus Christianis.

¶ Qui non possunt esse accusatores, vel testes.

C. IIII:

Suspectos, aut inimicos, aut facile litigantes^b, & eos qui non sunt bonæ conuersationis, aut quorum vita est accusabilis, & qui rectam non tenent, & docent fidē, accusatores esse, & testes, & antecessores nostri Apostoli^a prohibuerunt; & nos eorum auctoritate submouemus, atque futuris temporibus excludimus.

a ¶ Apostoli.] Sic emendatum ex Vaticanis codicibus. Antea enim legebatur. Apostoli originali autem impressum sic habet, & antecessores nostri Apostolica repulerunt auctoritate, & nos submouemus, atque futuris, &c.

Item Eusebius episcopis Galliarum epist. 1.

¶ Ab accusationibus clericorum repellantur, quos leges sæculi non admittunt. C. V.

DE accusationibus clericorum, super quibus mandatis, scitote a tempore Apostolorum in hac sancta Vrbe seruatum esse, accusatores, & accusationes, quas exterarum^c consuetudinum leges non asciscunt, a clericorū accusatione submotas. & *infra.* ¶ Idcirco, & nos sequentes patrum vestigia pro saluatione seruorum Dei, quas cūque ad accusationem personas leges publicæ^d non admittunt, his impugnandi alterum, & nos licentiam submouemus, & nullæ accusationes a iudicibus audiantur ecclesiasticis, quæ legibus sæculi prohibentur.

Item Pelagius Papa 11. episcopis Italia.

¶ Alienigenæ, & quos diuinæ voces mortuos appellant, episcopos accusare non possunt. C. VI.

CAnonica sanctorum patrū statuta (ne columnæ sanctæ ecclesiæ vacillent) sequētes, ac roborantes, oēs infames, cunctosque suspectos, vel inimicos, & eos, qui non sunt eorum gentis, vel quorum fides^e, vita, & libertas nescitur, & qui non sunt bonæ conuersationis, vel quorum vita est accusabilis, ab omni accusatione Episcoporum funditus submouemus. Similiter & omnes,

Decr. Grat. pars 11.

a ¶ Pertulerit.] Admonitione pmissa si in modum denūciationis agitur. alias esset p̄ditor criminis 2. q. 1. si peccauerit. si autem in modum accusationis, nō est necessaria admonitio. extra de simo. licet Hely. & habes hic, quod remuneratur accusator. si c. 79. dist. si quis Papa.

b ¶ Suspectos.] CASVS. Hic enumerantur septem genera personarū, quas Apostoli & Papa statuerūt esse remouendas ab accusatione & testimonio deferendo, quia testes esse non possunt.

c ¶ Exterarum.] Id est Romanorū. Sed quare vocat eos exteros cū ecclesiæ eos approbet, vt 10. dist. per totum? R̄ndet: quia Gallicis loquitur, q̄ leges illas nō tenent. Si. 12. q. 2. cū deuotissimā. vbi Papa Regina Frācorū Lombardā non Romanam legem inducit. Alia litera, exterarū consuetudinē.

d ¶ Publicæ.] id est, sæculares 2.

e ¶ Anonica.] CASVS. Hic enumerantur viij. genera hominum, qui omnino remouentur ab accusatione episcoporum, infames, &c. ita q̄ ista tria, fides, vita, & libertas, pro vno genere ponant. ¶ Gētis vel quorū si des]

Admonitio q̄n; est necessaria q̄n; que non.

1 Conc. tex. in l. 1. & 2. & per totū titu. ff. & C. de accus.

sup. 2. q. 7. c. quærendum.
Poly. ibidem.
Ans. l. 3. c. 16.

Ans. l. 3. c. 26.

sup. q. 1. nos sequentes.

Ans. l. 3. c. 59.

2 Sub. quia præ ceteris de publicis iudicijs tractant fm H. & Laur.

1 Sub. prorsus. i. quorū vita & libertas nescitur nec fides secundū Hu. & Lau.

des.] De ignotis i loquitur. qui nō promouentur. 24 d. quando. 98. d. per totum. alias iniquum esset quod hic dicitur, quod Theutonicus non posset testificari contra Gallicum.

a ¶ Mortuos.] In peccatis, vt 2. q. 7. placuit. 10.

A Ccusatores.] CA

SVS. Dī hic, q lex diuina repellit omnes accusationes & accusatores, & eorum negotia, idest, testimonia, q̄ saculares leges non admittunt, & generaliter oēs laici repelluntur cum sint inferiores, & a clericis nolunt accusari.

b ¶ Negotia.] idest, testimonia.

c x Fūdītus.] Regulariter cōtra clericos non admittitur laici. sup. 2. q. 7. laicos: & c. sicut.

d ¶ Superiores.] Id est, clericos.

A Ccusatores.]

CASVS. Dī hic, quod omnes remouet Stephanus ab accusatione, quos leges sēculi repellūt, & Apostolici prohibuerūt, & hoc in prima parte. In scda parte, quā incipit ibi, [Nullus.] dicitur, q̄ nullus alienigena sit episcoporum accusator, vel iudex: & hoc probatur auctoritate vet. test. Item nullus seruus, nullus libertus, & nulla suspecta, vel infames persona accuset nros.

e ¶ Vt iudices.] a diētis ergo malorum possumus argumentari. 37. dist. si quid veri.

f ¶ Aut libertus.] Qui nō potest ordinari, nisi pleno iure sit emancipatus. 54. d. quicunq. ergo. nec testari nec acculare. vt 2. q. 7. ipsi Apostoli. & c. testes.

C Onstituimus.]

CASVS. In hoc ca. enumerantur 15. genera hominū, qui ab accusatione, vel testimonio repelluntur, q̄ infames sūt, & vox eorum est funesta in talibus. Seq. c. patet, in quo enumerantur 9. genera hominum, qui ab accusatione, vel testimonio repelluntur.

g ¶ Malefici.] Qui faciunt ne viri possint cognoscere uxores suas: vel qui volunt futura scire. & hoc est crimē publicum. C. de pag. & s. a. & temp. eo. l. 2. & vlt.

h ¶ Vel falsum.] Extra de ord. cog. cum dilectus contra. Sed ibi non fuit lata sententia contra testem i, sed

contra reum. si verò contra testem, secus esset, cōtra testem enim potest ferri, vt C. de test. nullum. in fi.

i ¶ Similesque.] Alij adduntur inf. 6. q. 1. §. quicunq. & c. infames.

K ¶ Quia infames.] Hæc non referas ad omnia supradicta,

quos diuinæ leges mortuos^a appellant, submouendos esse ab eadem accusatione, & publicæ poenitentiae submitte ndos iudicamus.

Item ex synodo Romana habita sub Hadriano Papa.

¶ Caput hoc, & c. Neminem. inf. ead. q. 6. quæ citantur ex synodo Romana, extant in capitulis Hadriani ea autem expressius etiam appellantur synodi nomine, inf. 5. q. 3. in principio.

¶ A clericis repelluntur accusationes, quas leges sæculi non ascisunt. C. VII.

A Ccusationes, & accusatores, atq; eorū ¶ negotia^b, quæ saculares non ascisunt leges, diuina, ac synodica funditus^c a clericis repelli auctoritate censemus: quia indignum est superiores^d pati ab inferioribus, quæ inferiores ab eis pati despiciunt.

Item Stephanus Romana Ecclesie episcopus omnib. episcopis, epist. 2. de accusationibus sacerdotum, c. 3.

¶ Nec seruus, nec libertus, nec infamis episcopos accusare præsumat. C. VIII.

A Ccusatores, & accusationes, quas sæculi leges non recipiunt, & antecessores nostri prohibuerunt, & nos submouemus. Nullus enim alienigena ¶, aut accusator fiat eorum, aut iudex. Vnde & de Loth scriptum est: [Ingressus es, vt aduena, nunquid ut iudices ¶?] Accusator autem nostrorum ¶ nullus sit seruus, aut libertus^f, nullaque suspecta persona, aut infamis.

Item Eusebius Papa, epist. 3. ad episcopos Thuscie.

¶ Infames, qui ad sortilegos, & diuinos concurrunt, nec accusatores, nec testes esse possunt. C. IX.

C Onstituimus iterum, firmantes cana patrum statuta, cum omnibus qui nobiscum sunt episcopis, sicut dudum decretum reperimus, vt homicidæ, malefici^g, fures, sacrilegi, raptores, adulteri, incesti, venefici, suspecti, criminosi, domestici, periuri, & qui raptum fecerunt, vel falsum^h testimonium dixerunt, seu qui ad sortilegos ¶, diuinosque concurrerunt, similesqueⁱ eorum nullatenus ad accusationem, vel ad testimonium sint admittendi, quia infames^k sunt; & iuste repellendi, quia funesta est vox eorum.

Item Iulius Papa in rescripto ad Orientales, c. 33.

dicta, quia suspecti, & domestici nō sunt infames. Et ita est, arg. q̄ verbum sequens in priuilegijs non refertur ad omnia supradicta. si. de cons. d. 2. cum omne 3. si. ff. de in rem verfo. si pro parte. §. itē. ff. de leg. 1. l. talis scriptura. §. vlt. & l. si seruus plurium. §. vlt. Arg. contra ext. de do. cum dilecti.

ADDITIO. Dic vt legitur & nota extra de app. secundo requiritis. & c. inquisitioni. Archi.

Simi.

In capitulis Hadriani c. 11.

Concor. Damasus epist. ad Stephanum

Anf. l. 3. c. 20.

¶ ea.] orig.

Conc. Telephorus epist. vnica. c. 4.

Iulius in rescr. ad orient. c. 3.

Poly ibidem.

Anf. l. 3. c. 18.

luc p. s. c. 257. & p. 6. c. 327.

Gen. 19.

¶ vestrorum] orig. Et in cap. Hadriani, cap. 67.

Poly. ibidem.

Anf. l. 3. c. 19.

¶ al. sacrilegos.

sup. 2. q. 3. quisquis.

¶ Adde q̄ natus in extranea terra torio pprie dī alienigena l. 1. C. de emanc. libe.

Malefici ¶ sunt.

a Quod no.

5. q. 6. c. presbyteri.

3 Ver. quam de hoc.

Similiter. Aut gratiosi.] Id est, adulatores. 46. distinct.
clericus 1.
a ¶ Aut gratiosi.] ut infra ead. accusatores. C. de tran-
sact. præles.
b ¶ Vel affines.] Inf. c. 9. absens. simile. ff. de iniur. l. lex
Corne-

Cornelia. In prin. tamen inter se bene admittentur af-
fines: quia affinis potest accusare affinem. C. de abol. l.
ultima.

Nvllus.] C. A S V S. In hoc c. enumerantur 9 genera
personarum, quæ ab accusatione episcoporum re-
pelluntur.

¶ Suspecti, aut gratiosi ad accusationem non admit-
tantur, C. X.

Polyc. ibidem
Anl. l. 3. c. 21.

Similiter in iam præfixa synodo est decretum, ne sus-
pecti, aut infames, aut criminosi, aut gratiosi^a, vel calum-
niatores, vel affines^b, aut scelerati, aut facile litigantes, su-
scipiantur accusatores; sed tales, qui omni careant suspi-
cione.

Item Felix Papa l. i. epist. 1. c. 14.

¶ Qui inimicitijs studet, uel facile litigat, nec accusator,
nec testis esse potest. C. XI.

Anl. l. 3. c. 61.
¶ infidus.] orig.

Nvllus servus, nullus libertus, nullus infidelis, ¶ nul-
lus criminibus irretitus, nullus calumniator, nullus
qui inimicitijs studet, nullus qui frequenter litigat, & ad
accusandum, uel detrahendum est facilis, nulla infamis
persona, vel omnes, quos ad accusanda crimina publica
leges publicæ non admittunt, permittantur episcopos
accusare.

Item Calixtus Papa, epist. 2. ad episcopos Gallie.

¶ Familiares, suspecti, de domo prodeuntes, non recipian-
tur in accusatione. C. XII.

Polyc. ibidem.
Anl. l. 3. c. 57.
Burch. l. i. c. 171.
Luo p. 5. c. 288.
sup. ead. consanguini-
ci.

iiij **A**ccusatores vel testes suspecti non recipiatur, nec
familiares, vel de domo prodeuntes, nec etiã con-
sanguinei accusatoris aduersus extraneos testimonium
dicant: quia propinquitatis, & familiaritatis, ac domina-
tionis affectio veritatem impedire solet. Amor carnalis,
& timor^d, atque auaritia plerumque sensus hebetant hu-
manos, & peruertunt opiniones, ut quæstum pietatem
putent; & pecuniam, quasi mercedem prudentiæ.

Item Pelagius Papa secundus, epist. 1. c. 4.

¶ Qui inimici, vel suspecti sunt, & qui odio quoslibet in-
sequuntur, ab accusatione remoueantur.

C. XIII.

Omnes, qui aduersus patres armantur^c, ut patrum in-
uasores, & mactatores, infames esse censemus, & in-
fra. ¶ Horum ergo uitiorum auctores vel patratores, nõ
sunt in accusatione Pontificũ recipiendi, sed penitus repel-
lendi: quoniam iubet canonica decreta patrum, ut accusa-
tio, vel testimonium eorum, qui odio quoslibet perse-
quuntur, uel qui inimici, aut suspecti habentur, nullo mo-
do recipiantur.

[*Item Paschalis Papa.*]

¶ De eodem PALEA. C. XIII.

Nvlli episcoporum ab accusatione sua repellere li-
ceat quos, antequam a ab eis impeterentur, a sua
communi familiaritate neglexerint separare.

¶ In vno peruetusto exemplari Gratiani, a quo pleraque Palea ab
sunt, caput hoc habetur non hic, sed supra 2. c. post c. Beati Petrus
& Paulus, ubi etiam citatur ex Paschali.

Accusatores.] CA
SVS. Qualitum
fuit à Calixto, utrum
possint accusare vel
testificari suspecti,
vel familiares vel de
domo prodeuntes:
vel utrum consan-
guinei eius ad testi-
monium admittantur.
Et respondet quod
non, quia propinqui-
tatis, vel donationis
affectio veritatẽ im-
pedire solet. Et car-
nalis amor & timor
& auaritia sensus ho-
minum cõsuevit he-
betare.

c ¶ Ac dominatio-
nis.] Dominus enim
aduersarij nõ potest
esse iudex. extra de
of. deleg. causam im-
mo propter dominũ
tota familia declinat
iurisdictionem alicu-
ius, ut C. si quacum-
que præditus pot. l. 1.
Scias tamẽ q̃ minor
causa repellatiquẽ
à iudicio quàm à te-
stimonio. nam iudex
recusatur si aduoca-
tus partis aduersa est
commensalis iudicis
ut extra de ap. ex in-
sinuatione 1. simili-
ter si iudex est suffra-
ganeus aduersarij, vel
de terra aduersarij, ut
extra ut lite nõ cont.
accedens 2. Item si
quique appellasti ab
eo. ut extra de app.
ad hoc.

d. ¶ Timor.] l. 1. q. 3.
quatuor. Ioan.

Omnes.] CASVS.
Statuit Gelasius
in hoc cap. quod om-
nes illi qui aduersus
patres carnales vel
spirituales armantur
eos calumniando,
sint infames, nec re-
cipiantur in accusa-
tione episcoporum.
Nec illi admittun-
tur, qui ex odio vel
ex amicitia vel ma-
la suspitione ad ac-
cusationem prode-
unt.

e ¶ Armantur.] Con-
uitando vel infaman-
do. 2. ut 6. q. 1. sacer-
dotes. o.

QVOD

iudex faci-
lius repelli-
tur q̃ testis.
¶ Hoc est fal-
sum, ut ibi
no. & p̃ba-
tur extra de
off. iu. c. 1.

2 Sub. vel
verberando,
percutiendo
vel calum-
niose accu-
sando, secũ-
dum. Hug.

extra de accus. c.
nulli.

QVOD VERO. CASVS. Reddit Gra. hic rationem quare inimici ab accusatione repelluntur scilicet quia ipsorum calliditate innocens opprimi solet. Idem est de inimico iudice & suspecto, à quo nullus est condemnandus, quamuis crimina sint manifesta, & si condemnatus fuerit, debet restitui, sicut factum fuit de Anastasio, qui ab inimico patriarcha depositus fuit. Et quod inimicus iudex esse non debeat, probatur seq. cap.

Quod suspecti.] **CASVS.** Ignatius Constantinopolitanus patriarcha à quibusdam suffraganeis sibi suspectis & inimicis fuit depositus auctoritate & favore Michaelis Imperatoris eius inimici. Sed Nicolaus Papa hoc redarguens dicit ipsū Ignatium ab inimicis non debuisse iudicari. Et hoc probat duabus rationibus. & duob. exemplis, & trib. auctoritatibus. Prima ratio circa principium ubi dicit, [Nam quid gratius.] Secunda ratio est circa finē, ubi dicitur. [Nam quodāmodo.] Primum exemplum incipit ibi. [Veniamus.] Secundum ibi, [Hinc sanctus.] Prima auctoritas est ibi, [Quod provide.] Secunda ibi. [Veniet.] Tertia ibi [Et reuera] Sequens §. per se patet.

a Quod suspecti.] quod non sit quis condemnandus ab inimicis vel suspectis probatur duabus rationibus. una est in c. altera. in fi. Item duobus exemplis. scilicet Chalcedonensi synodo. & Io. Chrysostomi, & tribus auctoritatibus Constantin. synodi, & Gelasij papae, & Iustiniani Imperatoris.

b Exemplis.] à quibus licet argumentari. 10. dist. de quibus. C. de xdist. priua. an in totum & 10. distin. si in adiutorium.

c Nam quid.] Prima ratio.

d Ad impetendum.] Id est, ad puniendum vel iudicandum.

e Quod provide.] Prima auctoritas.

f Dignoscitur.] Hoc nescio ubi sit.

g Veniamus.] Primum exemplum.

h Canonice.] Forte ideo dicit, canonice, quia tribus edictis citatus erat, unde debuisset 1. misisse responsum. Vel dic quod sufficit isti protestari suspensionem, & quidquid post illam protestationem sit, non tenet, si-

a Quos antequam.] In eodem codice legitur, quos antequā ab eis impeterentur, a sua communi familiaritate neglexerunt separare. In alijs vero nonnullis, in quibus hac Palea habetur hoc loco, legitur: Quos antequam ab eis se impetēdos cognoscerēt, à sua, &c. In Decretalibus autem non multo secus: antequam se ab eis impetendum cognosceret, à sua, &c.

Quod vero inimici ab accusatione prohibeantur, inde est; quia eorum calliditate, innocentia frequenter opprimi solet. Sed cum Athanasius † sua cathedra reddi precipitur, quia de inimicitia sui Patriarcha conquestus est; patet, quod et si manifesta crimina alicuius sint, non tamen condemnandus est accusatione inimici.

Unde Nicolaus Papa scribit Michaeli Imperatori in epistola, quae incipit [Proposueramus]

Qui inimici sunt, iudices esse non possunt. C. XV.

Quod † suspecti^a, & inimici iudices esse non debeant, & ipsa ratio dicat, & plurimis probatur exemplis^b.

¶ Nam quid^c gratius & amabilius dare quis inimico potest, quam si ei ad impetendum^d commiserit, quem laedere forte uoluerit? Quod provide^e Constantinopolitana synodus canonū suorum sexto^a dignoscitur^f prohibere capitulo, & infra. ¶ Veniamus^g ergo & ad sanctam Chalcedonensem synodum, & quid nobis de Athanasio Parænorum episcopo referat, audiamus. Is enim antistes tertio euocatus ad synodum, quia non occurrit, a patriarcha suo canonice^h condemnatus extiterat: sed solumⁱ, quia cum vocaretur ad synodū, quod inimicus suus esset ipse, qui iudicabat, clamauit, a sancta Chalcedonensi synodo ad causas illatas sibi examinandas reseruatur: & nisi de nouo conuincatur, recipere ecclesiam propriā iudicatur. Quod si Athanasius à patriarcha suo depositus, quia de inimicitia ipsius conquestus est, iterato ad iudicium renouandum dirigitur, & si β manifesta^l sibi officiant crimina; tamen suæ reddi ecclesie præcipitur; quanto magis Ignatius, qui non a patriarcha, sed ipse potius existens patriarcha, minime debuit ecclesia propria (inimicis & suspectis iudicibus decernentibus) expoliari? & paulo post. ¶ Veniat^m, & facundissimus noster

cut si post appellationem esset factum. extra de eo qui m. t. in pos. causa rei ser. cum sicut. in fin. immo. licet nō protestatur, tamen si postea probat suspensionem, cassatur quā sit contra eum, ut extra ut li. non cōte. accedēs r. i ¶ Sed solum.] Ergo cum ordinarius recusatur, non est

† al. Anastasius.

† al. Quia

luc par. 3. c. 55.

Actio. 16. in fi.

In commonitorio ad Faultum

est necesse probare causam recusationis, sicut nec causa appellationis assignatur tunc, licet, hoc hodie corrigatur, ut extra de ap. ut debitus &c. cum speciali.

K Iudicabat.] Arg. ordinarium iudicem recusari posse, ut su. 2. q. 6. placuit, ut presbyteri. C. de iuris. om. iu. nemo extra de fo. comp. si quis. quod negant quidam & dicunt associandum epni, ut su. q. 3. offeratur. in Aui. ut dis. iud. §. si vero coll. 9. C. de iudi. apertissimi.

l Et si manifesta.] Arg. quod notorium crimen non obest petenti restitutionem 2. ad idem extra de rest. spol. item cum quis, & quod in notorio crimine etiā iudex recusatur. arg. contra extra de app. proposuit.

m Veniat.] Hac est secunda auctoritas.

a ¶ Tunc

De hoc no. sup. ca. q. 2. episcopus.

Iudex ordinarius recusari potest 2 Ad facit quod no Inno. tra de ex. pra. in in priu.

C. de iudicijs. l. aper
tissimi.

Papa Gelasius, hæreticorum expugnator fortissimus, & quod de Constantinopolitanis episcopis more solito tunc ægrotantibus^a dixit, etiam nunc nobis edisserit: [Quæro inquit, tam ab his iudicium, quod prætendunt, ubi nã possit agitari? an apud ipsos? ut iidem inimici sint & testes^b & iudices? Sed tali iudicio, nec humana debet committi negotia.] Quod si iudicio^c, ubi iidem sunt inimici qui iudices, nec humana debent committi negotia; quanto minus diuina, idest ecclesiastica? Qui sapiens est, intelligat. ¶ Et re vera hinc Iustinianus^d Imperator prius legibus suis promulgasse dignoscitur dicens. [Liceat ei, qui suspectum iudicem putat, antequam lis inchoetur^e eum recusare, ut ad alium recurratur. Nam quodammodo^f naturale est suspectorum iudicium infidias declinare, & inimicorum iudicium semper velle refugere. ¶ Hinc S. Anastasius inimicorum sæpe declinauit infidias: Hinc S. Ioannes os aureum concilij contra se congregati renuit intrare^b collegium.

¶ [Sexto.] Hic canon est sextus concilij Constantinopolitani primi apud Græcos, qui in concilijs in quatuor volumina contextis (nam ab alijs editionibus abest) tomo 1. bis affertur; primum in concilio ipso Constantinopolitano, deinde in libello synodicarum constitutionum. De quo capitulo & alijs canonibus huius concilij sup. dist. 2. est notatum, & inf. 4. q. 1. c. quod autem, aliquid dicetur.

¶ [Et si manifesta.] Vera lectio est, & nisi manifesta sibi officiant crimina, suæ reddi ecclenæ precipitur, estque idem quod antea retulerat ex ipso concilio, & nisi denuo conuincatur, recipere ecclesiam propriam iudicatur. Verum non est emendatum ob glossam, & quia Gratianus in verbis sequentibus manifestum ostendit falsa lectione se usum esse; qui etiam, quod hic dicitur de inimicitia iudicis, ad accusatoris inimicitiam transtulit. Nec verò (quod ex tota illa actione 14. facile constat) Athanasius in ea causa erat actor qui restitutionem peteret (quippe cum licet in concilio Antiocheno depositus, postea tamen per Dioscorum episcopatum recuperasset, tuncque possideret) sed Sauinianus, qui post Athanasij depositionem in locum a metropolitano, & comprouincialibus episcopis suffectus, ab eodem Dioscoro eiectus fuerat, ideoque restitui sibi episcopatum petebat. In ipso autem concilio Chalcedonensti statutum fuit, ut (quando Athanasius diceret se ad concilium Antiochenum ter vocatum ideo non venisse, quod Dominus eo tempore patriarcha Antiochenus sibi inimicus esset) Sauinianus quidem maneret in episcopatu, interim vero causa Athanasij apud Maximum tunc Antiochie patriarcham ageretur: atque intra octo menses cognosceretur, an Athanasius crimen depositione dignum commisisset; ac, nisi commisisset constaret, suus illi episcopatus redderetur. Ex quo toto facto Nicolaus partem illam accepit: quæ ad rem suam optime faciebat.

Patet ergo quod, etsi manifesta sint crimina alicuius, tamen accusatione inimici condemnandus non est.

QVÆSTIO VI.

Xtra provinciamⁱ autem reus nullatenus est producendus.

Decr. Grat. Pars II,

a [Tunc ægrotantibus.] Idest deb. ilib. in fide.

b [Et testes.] Propter hoc inducit Grat. capitulum.

c [Quod si iudicio.] verba Nicolai.

d [Hinc Iustinianus.] Tertia auctoritas.

e [Inchoetur.] Nō tamen semper ante litis contest. ut dixi su. ca. q. 3. offeratur, vsq. ad triduum aut cogitur alios cogere. C. de iud. l. vi. Sed tamen illa lex loquitur quando eliguntur iudices ad cam principalem audiendam. unde secus vñ, si eligatur ad pbandam causam reculationis. Quid autem iuris sit de suspecto iudice, dixi in constitutione illa extra de appell. ut debitus. & c. cum speciali.

f [Nam quodammodo.] Alia ratio.

g [Hinc sanctus.] hoc est secundum exemplum.

h [Intrare.] Misit tñ excusatorem forte, vel ideo nō uenit quia citatio nō tenuit.

Xtra provinciam.]

hec est 6.

q. in qua

probat magister, & unusquisque debet a iudice proprio iudicari, nisi ex causa fuerit appellatum. probat etiam, & episcopus non debet deponi nisi a solo Papa. Et diuiditur in tres partes, in quarum 1. probat p. 9. auctor. & unusquisque debet a suo iudice iudicari. Secunda ibi, [Aliquando.] Tertia ibi, [Alias autem.] Io. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur 6. quæstio, qua queritur, an reus sit ext. provinciam producendus, ut coram suo iudice non conueniatur, sed coram alio. Et certum est, & non, ut probatur p. sequentia, nisi in casibus, q. notant in summa huius quæstion. i [Ext. provinciam.] regulariter quilibet Xx 3 coram

Eorum forti-
tur q̄s mul-
tis modis.
1. q. 1. si q̄s
clericus. & c.
placuit. & c.
quicumque.
2. Vnde si cle-
ricus duorū
ep̄orum de-
linquat. &
iniuriam fa-
ciat clerico
alterius ep̄i,
sub quo do-
miciliū non
hēt ext. illū
ep̄atum: in
sub eo rāde
re tenetur,
quia rōne
clericatus
fortitur so-
rum eius,
C. de epil. &
cleric. auth.
clericus. &
sic etiā not.
Inn. ext. de
priu. ex ore.

coram iudice est cōueniendus, vt inf. ea. pulsatus, & r. q. 1. experientia. alioquin poenā patitur 1. actor. 11. q. 1. inolita. & c. placuit. C. de iurif. omn. iud. l. in crimina li. Sed fallit ratione possessionis. extra de for. compet. la ne. & C. vbi de poss. agi. oportet. l. 1. C. de prād. minorū.

si pradium. Item ra-
tione contractus. ff.
de iudi. hāres. extra
de foro compet. Ro-
mana. §. contrahen-
tes. lib. 6. Item ratio
ne criminis conue-
nitur q̄s, vel vbi de-
liquit, vel vbi inue-
nitur, vel vbi domi-
cilium 2. habet. C.
vbi de crimine agi
oportet. l. 1. vel cum
est q̄o de fide. 24. q.
1. quoties. Trahitur
etiam pp loci op-
portunitatem ad a-
liam prouinciā. 34.
q̄o. 2. siue. Item pro-
pter appellationem.
Item pp iussionem
Papae, vt inf. e. q. vna
quæque. & c. peregre-
na. vt patet i. verlib.
hic notatis. [Cōtra-
ctus, crimē, reus, &
res, religioq. Vir, ra-
tio similis, vel puo-
cat, atq; reculat, Ex-
cellit iussus, vel si cō-

sentit vterque. [Cōtractus. ff. de iud. hēres absens,] Cri-
men,] Vt hic & C. vbi de crimine agi oportet. l. 1. [Reus:]
Quia actor debet forum rei sequi, vt int. ead. ne minem.
[Et res.] Arg. extra de foro compet. sane. [Religioque.]
Vt causa iurispatronatus & decimarū. ext. de iud. quan-
to. & c. decernimus. [Vir.] Quia vxor forū viri sequitur.
ff. de iurif. omn. iud. l. pe. [Ratio similis.] In mutua re-
cōuentione. ext. de mu. pe. ex literis. Vel puocat. inf.
c. peregrina iudicia. Atq; reculat. Ext. de foro cōp. si q̄s
contra clericum excellit: quia ep̄s non deponitur nisi a
Papa. inf. ea. quamuis. [Iussus.] In eo. vnaquaq. prouin-
cia. & c. vltra prouinciarum. Vel consentit vterque.
ff. de iur. om. iud. est receptū. & 2. q. 7. nos si. Itē in feu-
do. extra de iud. ceterum. Item si secularis iudex est ne-
gligens. extra de fo. comp. licet. Item in scholaribus, vt
in constitutione Friderici. C. de si. pro patre. Auth. habi-
ta de hoc inuenies per Azo. in summa.

Bi semper. [CASVS. Quasiuit Hilarius episcopus vbi
causa criminalis debet agi, & qualem poenā calum-
niator patitur. Et responder Papa, quod causa semper
debet agi vbi crimen committitur, & calumniator de-
bet poena talionis puniri.

a [ibi semper.] Vel vbi domicilium hēt, vel vbi repe-
ritur. C. vbi de cri. agi oportet. l. 1. sed si grauius est cri-
men, remittit puniendus ad iudicem vbi deliquit: si est
leuius, ibi pōt puniri, vt in Auth. vt nulli iu. §. si verō co-
gnoscatur. coll. 9. & §. sed illud. & de re. mili. desertorē.
in prin. Nec admitto illud, quod quidam dicunt, q̄ sem-
per primo cognoscat iudex ex prouincia de qua reus est,
an crimen commiserit: & postmodum remittat eū ad
iudicē vbi deliquit: quia iudex ubi deliquit, cognoscat
& puniet crimen, ff. de accu. l. vlt. pōt tñ si vult transmit-
tere eum puniendum cum literis suis ad suā prouincię
iudicem. quod tamen non facit nisi ex causa. ff. de cust.
& exhib. reo. non dubiū. sicut Pilatus remisit Christum
ad Herodem. Sed nunquid idem in clerico, vt si clericus
Mutinen. delinquat in diocesi Bonon. sit iudicandus &
deponendus a Bonon. episcopo. Resp. vt ext. de fo. comp.
postulasti. & c. 1. & ff. de cust. & exhib. re. de militibus.
& ff. de accu. l. vlt.

Criminosus
vbi dēt pu-
niri.

b [Causa.] Sed quid si metropolitanus, vel alter epi-
scopus deliquit in alterius diocesi, nunquid ab illo po-
test puniri? ar. q̄ nō 9. q. 3. si autē. & in Auth. de defen-
ciuit. §. non habente. coll. 3. 2. l. dist. inferior. & c. nolite
extra de sent. excom. a nobis. ff. de arb. l. 3. in fi. Sed con-
tra

Metropoli-
tanus delin-
quēs in alie-
na diocesi,
an possit ibi
puniri.

Vnde Fabianus Papa scribit Hilario episcopo, epist. 3.

cap. 4.

Vbi crimen admittitur, ibi causa ventiletur.

C. I.

I Bi t̄ semper^a causa^b agatur, vbi crimen admittitur, &
qui non probauerit quod obiecit, poenam, quam intul-
lerit, ipse patitur.

Item eadem epist. c. 1.

Accusatus non nisi in foro suo audiatur.

C. II.

S I quis episcoporum super certis accusatur crimini-
bus, ab omnibus^c audiatur, qui sunt in prouincia
sua, episcopis: quia non oportet accusatum alibi, quam in
foro suo audiri.

Exceptio^d fori dilatoria est, atque ideo in initio li-
tis debet opponi, & probari. Peremptorias autem ex-
ceptiones (vt sunt prescriptiones longi temporis) suffi-
cit in initio litis contestari.

Idem Fabianus ibidem.

sup. 2. q. 3. qui non
probauerit. & q. 8.
qui crimen. & inf.
ea. c. fi.

† Reuera
ibi] orig.

& Cyprianus l. 1.
epist. 3.

Poly. l. 5. tit. 1.
Ant. l. 3. c. 77.
Burr. l. 1. c. 147.
Iuo p. 3. c. 260.

Cap. 1. 7. c. 367.

tra. C. vbi de cri. agi oportet. Auth. qua in prouincia. &
reatus omnem huiusmodi honorem excludit, vt C. vbi
fena. vel clarif. l. 1. in fi. & 16. q. 3. placuit, in fi. 3. Item po-
ne, q̄ sic tulerit episcopus sententiam: Qui hoc fecit, sit
excommunicatus. dicit Hug. etiā si archiepiscopus hoc
fecit in diocesi episcopi, est excommunicatus nō ab ho-
mine, sed a canone: quia sn̄a sequitur factum iam dam-
natum. 24. q. 1. c. 1. 2. & 3. Sed contra ext. de sent. excō.
a nobis 1. Laurentius dicit, q̄ archiepiscopus non fit de
foro illius, cum ipse sit iudex ordinarius totius prouin-
cia. 9. q. 3. c. 2. 85. distin. quoniam. vnde eum non potest
excommunicare, sed alium quēlibet episcopum potest
excommunicare, non tamen deponere. Ioan. Ego credo
Hug. bene dicere: quia propter crimen efficitur archie-
piscopus subiectus episcopi propter rationes superius
allegatas. B. ff. de off. prael. l. 3. de hoc per B. extra de sen-
excom. a nobis. 1. 10.

S I quis episcoporum.] CASVS. Quæsitum fuit si ep̄s
accusatur super aliquibus criminibus, coram quib.
debet accusari. Et rādet Papa, q̄ coram episcopis eius-
dem prouinciæ, & non alibi. Sequens autem. §. patet.
c. [Ab omnibus.] Ad minus a 22. vt inf. ea. q. 8. iugge-
ro. 15. q. 7. Foelix.

d [Exceptio] Exceptionum alia est dilatoria, alia per-
emptoria, alia media siue mista. Dilatorias alia de-
clinatoria iudicij: alia dilatoria solutionis. Declinato-
ria iudicij in principio litis est pponenda, & pbanda,
vt ext. de sent. & re iud. inter monasteriū. & C. de exce-
l. vlt. Nisi exceptio illa de nouo ad notitiam eius perue-
nerit, vt extra de procurato, in nostra. & ext. de excep.
pastoralis, vel nisi de nouo competere cōeperit, vt extra
de off. deleg. insinuante. & ff. de arb. non distinguemus.
§. cum quidam, & de tali loquitur hic. Dilatoria solutio-
nis debet ante litem contest. obici, sed probare debet,
postquam actor fundauerit suā intentionē. C. de excep.
si quidem. & C. de prob. exceptionem 4. Peremptoria, di-
citur, quæ potest opponi & probari quandoque, dum ta-
men sententiam, vt C. senten. rescind. non poss. perem-
ptorias. C. de excep. p̄scriptionem. Media dicitur ex-
ceptio, quæ in hoc habet similitudinē cum perem-

3 Huic parti
cōtraria sit
dū est fm H.
& Ber. ut no.
ex. de rap. c.
1. & idē ibi
no. Gof. Ar.
ff. de off. p̄li.
l. 3. & ibidē
serit hic lo.
de Fant.

Exceptiones
sunt multi-
plices, & ua-
riis t̄pib. op-
ponendæ.

4 Quod ergo
dicit, quæ
nua sunt ad
agendum, p̄-
petua sūt ad
excipiendū.

ut ff. de dol.

exce. l. p̄u-

ult. C. de ex-

cep. licet. sic

est exau. l. e

dū. f. si exce-

priones con-

gruo t̄pē p̄

ponātur fm

Gof. qui ka-

no. in p̄diti-

decr. ext. de

excep. p̄sto-

ralis. in fi.

ptoria,

priora q̄ post lit. cōtest. pōt obijci sed in hoc habet dissimilitudinem cum dilatoria, quia potest quodcumque ante sententiam obijci, ut extra qui matri. accus. poss. c. per tuas, sed in hoc habet similitudinem cum dilatoria, quia ante lit. cōte. potest obijci, ut extra de exc. ex-

Poly. l. 1. tit. 7.
luc. p. 6. c. 322.
Pann. l. 4. c. 123.

In cod. Theod. lib.
9. tit. 1. l. x.

Anf. l. 3. c. 47.
Pann. l. 4. c. 33.

† al. provincia

† al. tamen

Et Iulius in rescr. ad
orient. c. 3.

Poly. ibid.
Anf. l. 2. c. 82.
Bur. l. 1. c. 176. & 144.
luc. par. 5. c. 4. &
237.
Pann. l. 4. c. 125.

† al. à comprouincialibus.
† al. diffiniri.

Anf. l. 1. c. 61.

Bur. l. 1. c. 179.
luc. p. 5. c. 295.

exceptionem. Sunt adhuc aliæ exceptiones anomalæ, quæ etiam post sententiam obijciuntur, ut exceptio Velleiani, & Macedoniani, & armata militæ, de quibus agitur ff. ad Macedo. tametsi non. & C. de iur. & facti ignoran. l. 1.

Pulsatus. CASVS. Dicitur in hoc c. q̄ si quis coram suo iudice fuerit vocatus, debet coram eodem re-

De eodem.

C. III.

Pulsatus ante suum iudicem causam dicat; & ante non suum iudicem pulsatus, si voluerit^a taceat^b. Pulsatis vero, quoties appellauerint, induciæ dentur.

Hoc autem, quod de loco dictum est, tunc intelligendum est, cum veritas causa non nisi in loco admissi criminis deprehendi potest; aut nisi altera pars iudicium maioris personæ interpellauerit, siue declinando iudicium, siue releuando sententiam.

Vnde Stephanus Sanctæ & Apostolicæ, atq; vniuersalis ecclesiæ Romanæ episcopus scribit omnibus episcopis, epist. 2. cap. 7.

¶ Intra prouinciam, & à comprouincialibus tantum causa est audienda. C. IIII.

Vltra prouinciarum terminos accusandi licentia non progrediatur: sed omnis accusatio intra prouinciā audiatur, & a comprouincialibus terminetur, nisi tantum ad Apostolicam sedem fuerit appellatum.

Item Sixtus Papa I l. epist. 1. ad Gratum episcopum.

¶ A comprouincialibus accusatus, uel iudicatus, Apostolicam sedem appellet. C. V.

Accusatus, uel iudicatus à comprouincialibus in aliqua causa episcopus licet appellet, & adeat Apostolicę sedis Pontificē, qui aut p se, aut per Vicarios suos eiusdem retractari negotium procuret. Et dum iterato iudicio Pontifex causam suam agit, nullus alius in eius loco^c ponatur, aut ordinetur episcopus: quoniam quāquā comprouincialibus & episcopis accusati causam Pontificis scrutari liceat; non tamen definire^d inconsulto Romano Pontifice permissum est.

Item Damasus Papa Stephano Archiepiscopo, epist. 3. cap. 2.

De eodem. C. VI.

Discutere episcopos, & summas ecclesiasticorum negotiorum causas metropolitano vnā cū omnibus suis comprouincialibus (ita ut nemo ex eis desit, & omnes in singulorum concordent negociis) licet: sed diffinire eorum atq; ecclesiasticarum summas querelas causarum, vel damnare episcopos absque huius sanctæ sedis auctoritate minimè licet; quam omnes appellare, si necesse fuerit, & eius fulciri auxilio oportet.

spondere, sed coram alieno iudice vocatus non respondeat nisi velit, sed suum priuilegium allegabit. Appellanti vero debent induciæ dari ad suam appellationem prosequendam.

a ¶ Si voluerit. Nontamen à contrario sensu argumēte-

ris, ut 11. q. 1. placuit & inf. ea. neminē, sed hic loquitur de eo, qui habuit cōsensum sui episcopi, ut 11. q. 1. clericum, & c. nullus, extra de foro compe. significauit.

b ¶ Taceat. Sed hoc fortè cum habet cōsensum sui episcopi. ut 11. q. 1. clericum. Nec obstat inf. ea. nō liceat extra de foro compe. si diligenti. & 6. q. 3. denique.

HOC AUTEM. CASVS. Iste respicit illud c. ibi, ubi dicitur q̄ semper causa agitur ubi crimen committitur. Sed dicit Gratianus, hoc verū est, cum alibi de crimine liquere nō potest & hoc allegando dicit, vel nisi ad maiorem iudicem recuratur per appellationē, vel per recusatōnem primi iudicis.

Vltra J. CASVS. Dicitur in hoc c. q̄ ultra suā prouinciā reus trahi nō debet vel accusari, nisi ad Papam fuerit appellatum.

Accusatus. CASVS. Quidam episcopus accusatus fuit & condemnatus à comprouincialibus episcopis. Ille volebat appellare, & retractare iudicium; quaritur an possit? Et Respondet, quod sic: & donec iudiciū eius pendet, alius non substituitur: quoniam licet episcopi cōprouinciales possint causam criminalem episcopi examinare, non tamen possunt diffinire inconsulto Papa.

c ¶ Loco. 8. q. 4. nōne d ¶ Nō tñ diffinire. suspēdere & excōicare pōt metropolita-

nus. 12. dist. de his. 11. q. 3. si ep̄s. & 18. dist. pp. Itē absoluerē potest secundum plerosque 2 si est innocens. C. ubi sena vel clausi. l. 3. 10. Ego contrarium credo, ut hic. & 5. quæst. 4. c. 1. & secundo. B. Sed obijciunt. 6. quæst. 3. denique. & 21. q. 5. si quis à proprio. ubi dicitur, q̄ pri- mas, vel concilium deponit episcopum. Sed illud fuit de licentia Papæ. Vel loquitur secundū ea tempora q̄

X x 4 causa

1 Et c. nō liceat. 6. q. 3. deniq. Arc.

1 Ut B. & H. & idē not. 12. dist. c. 2.

causæ episcoporum non deferantur ad sedem apostolicam. 19. dist. si Romanorum.

in solo Romano Pontif. reservatur: qui vice Petri apostoli omnib. principatur, & caput est omnium aliorum.

a 1 Vo.

Q Vāuis.] CASVS.

Quæritur fuit à Papa, vtrum comprouinciales episcopi, vel archiepiscopi vel primates possent diffinire causas criminales episcoporum. & rñdetur. q non sine auctoritate specialia Papæ; licet possint eas examinare. Sic statutum fuit à tempore Apostolorum, & eorum successoribus & donec Papa causas eorū diffiniat, alij loco eorū non ponantur. Causas vero aliorū clericorum, & diffinire & ventilare possunt.

M Vltū.] CASVS.

Anastatius metropolitani Thessalonicensis citauit. quendam suum suffraganeum, ut ueniret aduersario responsurus ille uero non uenit, infirmitatis causam præcedens. consuluit Anastatius Papā qd de eo faciendum esset, sed tamen pendente consultatione ipsum deposuit, eo solo, quod uocatus non uenit. Leo ergo cōmēdat eū in bene factis, sed in hoc facto vehementer eum redarguit duabus rationibus. vna est quia pēdere cōsultatione nil debuit fecisse, sed expectasse quid Papa responderet. Alia est qd & si peccatum commisisset propter quod deponi deberet, à solo Papa erat deponendus.

a.] Infirmitatis.] Hæc est iusta causa absentia, ut extra de procura. querelam. quid de hoc iuris sit, dicam s. q. tertia cap. 1.

D Vdum.] CASVS.

Orientalis episcopi in duobus delinquebant, scilicet in congregandis conciliis uniuersalib. & deponendis episcopis absque licentia Papæ. Sed docet Iulius Papa, quod hoc facere non debent: quia concilium & omnes maiores cau-

Caput hoc in aliquot vetustis exemplaribus non habetur, neq; in ipsum adest glossa.

Item Eleutherius Papa scribens ad Gallie prouincias. cap. secundo.

Comprovinciales, & metropolitani episcoporum causam audire, sed diffinire non possunt. C. VII.

Iuo. p. 6. c. 316.
Pan. l. 4. c. 134. & 136.
† al. prouinciales.

Q Vāuis liceat apud comprouinciales, & metropolitanos, atque primates episcoporum ventilare accusationes, & criminationes; non tamen licet diffinire a sine huius sanctæ sedis auctoritate: sicut ab Apostolis, eorūque successoribus multorum consensu episcoporum iam diffinitum est. Nec in eorum ecclesijs alij, aut præponantur, aut ordinentur, antequam hic eorum iuste terminentur negotia. Reliquorum vero clericorum causas apud prouinciales, & metropolitanos, ac primates, & ventilare, & iuste finire licet.

a.] Diffinire] In epistola sequitur, secus quam prædictum est, reliquorum vero, &c. Superius vero hæc prædicta fuerant, Finitiuæ episcoporum tantum iudicia huc deferantur, ut huius sanctæ sedis auctoritate finiantur, sicuti ab Apostolis, &c. usque ad verbum, Reliquorum.

Item Leo episcopus urbis Roma Anastasio episcopo Thessalonicensi, epist. 82. al. 84. c. 1.

Ante Apostolicam censuram in causis episcoporum non est diffinitiuæ ferenda sententia. C. VIII.

M Vltum stupeo frater charissime, sed & plurimū doleo, qd in eum, de quo nihil amplius indicaueras, qd euocatus adesse differet, & excusationem infirmitatis obtenderet, tam atrociter, & tam uehementer potueris commoueri; præsertim cum etsi tale a liquid mereretur, expectandum tibi fuerat, quid ad tua consulta rescriberem. & infra.] Sed etiam si quid graue, intolerandumq; gessisset, nostra expectanda erat censura, ut nihil prius ipse decerneres, quàm quod nobis placeret, agnosceres. Vices enim nostras ita tuæ credidimus charitati, ut in partem sis vocatus sollicitudinis, non in plenitudinem potestatis. Vnde, sicut multum nos ea, quæ a te pie sunt curata, lætificant; ita nimirum ea, quæ perperam sunt gesta, contristant.

† al. indicaueris.

Item Iulius Papa Orientalibus episcopis, epist. 1.

Præter sententiā Romani Pontificis, nec concilia celebrari, nec episcopum damnari oportet. C. IX.

D Vdum à sanctis Apostolis, successoribusq; eorum in antiquis decretum fuerat statutis, quæ hæcenus sancta & uniuersalis Apostolica tenet ecclesia, non oportere præter sententiam Romani Pontificis concilia celebrari, nec episcopum damnari, quoniam sanctam Romanam ecclesiam primatem omnium ecclesiarum esse

† al. præfatis.] orig.
Cap. l. 6. ca. 287.
† in uulgatis legebat
tur conscientiam.

Christus ecclesie Romæ primatū dedit.

a ¶ Voluerunt.] Sic ergo concilia dederunt primatem Romanæ ecclesiæ: quod verum est secundario: sed ipse Christus principaliter, vt 2. i. dist. quamuis. 17. di. § hinc etiam. & 9. q. 3. aliorum.

ALIQUANDO, Hæc est 2. pars q. 1. qua dicitur, quod quan-

† al. eiusq; iusta sententia.

Regino lib. 2, Chron.

voluerunt^a: Et sicut B. Petrus Apostolus primus fuit omnium Apostolorum; ita & hæc ecclesia suo nomine cōsecrata (Domino instituyente) prima, & caput sit cæterarū; & ad eam, quasi ad matrem, atq; apicem omnes maiores ecclesiæ causæ, & iudicia episcoporum recurrant; & iuxta eius sententiam terminum sumant: nec extra Romanū quidquam ex his debere decerni Pontificem.

2. Aliquando inconsulto Romano Pontifice pleriq; episcoporum damnati inueniuntur, & alij in eorum locum subrogati, quorum damnationem, et subrogationem pro bono pacis ex dispensatione tolerasse legitur ecclesia.

Vnde Ioannes Papa Salomoni tertio & ultimo Regi Britonum.

¶ Quorundam episcoporum depositionem extra cōscientiam Romani Pontificis factam pro pace tolerauit ecclesia. C. X.

HÆc quippe est ordinatio Dei, patris tui, & hæc est lex ecclesiæ matris tuæ, videlicet, ut omnes episcopos regni tui ad Turonensem archiepiscopum mittere non delectes, ipsiusq; iudicium postulare non dedigneris. Ipse enim est metropolitanus, & omnes episcopi tui regni, suffraganei^b eius sunt: sicut conscriptiones prædecessorum meorum euidenter ostendunt: qui prædecessores tuos, quia illos ab ipsius cura subtraxerāt, forti inuectione corripere studuerūt, quamuis nec nostra scripta super hac remissa deesse videantur. Cumque coram designato Turonicæ ecclesiæ præfule, & integro numero collegarum, idest duodecim episcoporum celebrato conuentu fuerint eiectioni episcopi regulariter examinati, apparueritque, qd canonicè fuerint eiectioni, ipsis in sua deiectione manentibus, qui in locis eorū cōsecrati sunt, potuerunt utiq; episcopatus honore potiri, Quod si episcopi eiectioni infantes fuerint declarati, his amotis^c, qui illis subro-

quandoque pro bono pacis, & pro uitando scandalo sustinet Papa episcoporum depositiones, dum tñ aliàs causa subsit pro qua possent deponi a Papa, & hoc probatur per c. seq. 10. de Fant.

CASVS. Dictum est §. in multis. c. qd solus Papa debet episcopus deponere, alioquin quod factum erit irritabitur: nunc ostendit Gra. qd multoties Romana ecclesia ab alijs depositos & alios loco eorum substitutos pro bono pacis tolerauit. quod probatur seq. c.

Hæc quippe.] CASVS. Dolen. ecclesia dixit se esse archiepiscopalem, & oēs episcopos Britannia suos esse suffraganeos. & huius partem fouebat Salomō Rex Britonum. Sed Turonen. e contra dicebat. s. oēs episcopos Britannia ad se spectare: cuius partem Carolus tuebatur. Contingit qd Dolensis ad fauorē, & metum regis Salomonis quosdā episcopos deposuit, & alios loco eorum subrogauit. Turo. vero conquestus est de hoc Papæ, & super hoc priuilegia ostendebat, per quæ docebat præfatos episcopos sibi fore subiectos. Præcipit igit Papa Salomoni, vt omnes episcopos sui regni non differat mittere ad Turo. archiepiscopum, maximè cū videat ad eū spectare quatenus corā ipso appareat, an ipsi episcopi quo ad delicta, & si nō quo

ad ordinem sint canonicè destituti, & alij eis legitime substituti, qd si hoc non vult, mittat Romā duos de expulsi, & duos de subrogatis cū legato ecclesiæ suæ, vt ibi ueritas super hoc negotio cognoscatur: qdne tñ de sede metropolitani reseruata, donec inter Salomōnē &

Carolū pax reformetur. vtrū si de hoc ipso velint cognoscere, mittant Romam quatenus Apostolico libramine, quæ sit archiepiscopalis ecclesia innotescat vt deinceps nulla possit dubitatio remanere.

b ¶ Suffraganei.] id est, pro suffraganeis sunt habendi: quia ille fuit in possessione, & ita erit vsq; ad sniam. 16. q. 4. volumus. Et ita non est hic ar. interlocutoria non obesse. Vel dic, quod ideo nō obest, quia agebat ad hoc. sed de hoc solum an episcopi essent iuste deiectioni. 1. an crimen ab ipsis commissum esset deiectione dignū arg. ad hoc inf. e cap. ibi, nihil enim quæro, & cap. quod interlocutoria non obest, habes. ff. de his qui sui vel alieni iuris sunt l. pen. 2. &

extra de or. co. cum dilectus. Nō. n. quid quid iudex profert, est habendū pro sententia, C. de sent. & interloc. om. iud. ex stipulatione. & C. cōminationes & epistolae. l. 1. tñ per interlocutoriam bene aliquid determinat, & trāsit in rē iudicatam, sicut diffinitiuā snia, vt extra de electione cum dilectus. in

Snia interlocutoria vtrū obest.

1 Ad hoc Dñicus de S. Gemin. 2. si Papa. in fi. de priuilegijs, in 6.

2 Si iudex pronunciat istū dñe præstare alimenta filio, huic non fit iō p. iudiciū qn possit cognoscere an filius sit. Arc.

fi. & extra de test. significauerunt. si. extra de sen. & re iu. cum inter. & qñque ius facit, vt ff. quod me. cau. mutum. §. sed quod prætor. sic ergo semper est considerandum ad quid 3 agatur, & an iudex incidenter vel tacite, vel expresse, uel diffiniendo, uel interlocuendo aliquid dicat ut extra de præsum. afferte. extra de testi. ueniens. C. de his qui not. inf. a. interlocutio. & 2. q. 3. §. notandum 2. & 22. q. 2. quaritur.

c ¶ His amotis.] Sed quare nocet snia pro destitutis lata ipsis substitutis, cum res inter alios acta, alijs nō p. iudicet? vt extra de fi. instru. inter dilectos, & est contra illud quod est. ff. de adul. denunciaste. & extra de adul. significasti. sed hoc est p. causa coherentiam. sic 6. q. 1. p. sententiū. & 8. i. d. tantis in fi. & 45. d. disciplina. nam si p. nunciatū est Petrum esse virū Mariæ, p. cōsequens p. bātū est Martinū non esse. extr. de spon. ex parte. vides. n. qd causæ eligentiū, & electi sunt connexæ, qd lata snia cōtra electores p. iudicat electo, licet absenti, vt extra de ele. dudū. 1. in fi. nisi appelletur ab altero illorū, ut extr. de off. iu. del. sup. eo aliud v. esse inter p. ntatē & p. ntatū. Nā tūc snia lata cōtra unū non nocet alteri absenti, ut extr. de ele. querelā: hoc iō est, qd illorū causæ ita sibi nō cohæ-

3 Ad qd gl. lin. lat. in l. 2. §. 1. co. l. 2. fol. mat.

Snia lata cōtra electores præiudicat electo.

coherent. Vel dic, quod nunquam sententia præiudicat alij, nisi præsens fuerit. arg. 54. dist. si seruus.

a ¶ Subrogati. Arg. si aliqua duo sunt connexa, prohibito uno prohibitum est, & reliquū. sic 31. dist. laicus. 26. dist. deinde. 34. dist. si quis uiduam. & 8. dist. quo iure, 1. q. 3. si quis obie-

cerit. extra. de hære. fraternitatis 1. sic è conuictio aliquid p-

mittitur ratione cō-

nexicnis, vt 81. dist. cum omnibus.

b ¶ Dixerunt. Supple, nec ego dico.

c ¶ De expulsis. Sed qualiter poterit cau-

sa per procuratorem criminaliter tracta-

ri? forte quia sic placuit Papæ, vel hic ci-

uiler ageretur nō enim aliud agebat

hic, n. si an eisēt fm ordinē iuris dispositi & licet fuerit ciui-

lis tñ necessarij erāt xij. epī 2. sic 23. dist.

illud 24. dist. in quo-

rundā, qā licet non fuerit cā crimina-

lis, tñ fuit de crimine 3. vnde necessaria est subscriptio, vt

extra de accus. super his. Vel dic q in cau-

sa criminali vnus cō socius procurat cau-

sam aliorum, ut extra de dol. & contu-

cū dilecti. & 2. q. 5. statuit. Item hic ha-

bes, q sentētia lata a nō suo iudice rata

pōt haberi. De hoc nota. 9. q. 2. nullus.

& 2. q. 6. si quando.

d ¶ Debeant. Argu.

p obsequijs tempore litis nō præstādis vt 2. q. 6. quoties. &

11. q. 1. qā. Arg. cōtra 33. q. 2. seculares. 35.

q. 6. multorū. ff. de ope. liber. operis. Sed hoc ideo hic fuit, qā

epī pro liberis lege rebāt. alias illi dēnt obedire, q essent in

possessione. 8. q. 4. nōne. ext. ut lit. pēd. a memoria Nec obl.

C. de agr. & cens. li-

tibus. lib. 11. ubi dicitur, q si est contentio inter colonū & dominum de fructibus, q fructus sequestrātur. Sed il-

lud obtinet cū dominus est suspectus. Dicas ergo quod possessor semper utitur fructibus lite pendente, ut 16.

q. 4. uolumus. nisi in casu. ut extra de iure patr. ex lite-

ris, qd intellige verū nisi de hoc ipso qō sit, an possideat uel nō, ut extra de in inte. rest. cū uenissent. in fi. ext. de con-

fliti. cum in fi. & ff. de aqua quot. & asti. l. pen. vnde si post motā controuersiam canonici eligant, non ideo

statim cessatur electio donec conitet de iniusta electio-

ne; ut extra de in int. rest. c. 2. in fi. & ext. de cau. poss. & propriē cū ecclesia. Idem dicere de patrono, licet non

dēat post motā controuersiam præsentare uel eligere

gati^a sunt, ecclesias suas ipsi recipiant. Nam cū antecessores mei præfules electionem eorum episcoporum, qui ab ecclesijs suis expulsi sunt, nec admiserunt nec approbauerunt; nec ipsos, qui eis subrogati post sunt^a, uiuentibus illis legitimos episcopos dixerunt^b: Sanē, si ad Turonensem fortē archiepū mittere præfatos episcopos de dignaris, stude duos epōs de expulsis^c, & duos de subrogatis vnā cum ecclesię tuę legato ad Apostolicam B. Petri sedē transmittere: vbi digna examinatione præmissa, qui legitimi episcopi sunt, appareant, & suas ecclesias irregulariter nō amittant: Nihil enim queo aliud in præsenti negocio d. finire. Quia vero magna, quis sit metropolitānus apud Britannos contentio est, licet nullius memoria teneat vos in uestra regione vllā habuisse metropolitānam ecclesiam; tamen si libet (postquam Deus omnipotens pacem inter vos & dilectū filium nostrum Carolū regē gloriosum constituerit) facile hoc poteritis aduertere. Quod si ad eō cōtentiosē creditis agere, ad nōstrum Apostolatū destinare cōtendite; quatenus nostro libramine, quę fuerit apud vos antiquitus archiepiscopa lis ecclesia, luce clarius innotescat: & deinceps omni ambiguitate recisa, quam sequi episcopi uestri debeant^d incunctanter^e agnoscant. Neq; enim ecclesias Dei per discordias regum, diuisionis aliqua pati damna necesse est, cum quantum ex se est) pacem, quam prædicant, seruare studeant inuicem, & in omnes:

a ¶ Subrogati post sunt.] Sic restitutum est ex aliquot uetustis & valde emendatis codicibus. Antea legebatur; subrogari possunt.

3 Alias autem irrita erit episcopum sententia, & a synodo retractanda.

Vnde Felix Papa 1. epist. prima ad Paternum.

¶ Damnatio iniusta irrita est, & a synodo retractanda. C. XI.

Irritam^f esse censemus & iniustā β episcoporum damnationem, & idcirco a synodo retractandam, ita vt oppressis ab omnibus, in cunctis subueniatur causis.

β ¶ Et iniustā.] Sic in originali, & antecedit uox, aliter: sed in

ALIAS AVTEM. Hæc est tertia pars quæstionis, in qua probat quod probatum fuit in prima parte, scilicet quod unusquisque debeat a suo iudice iudicari. Ioan. de Fan. & sic continuatur. Dicitur est 3. in 5. aliquando, quod pro bono pacis Papa tolerauit depositiones episcoporum ab alijs factas. Nunc uero dicit Gratianus, q alias nisi pro bono pacis tolerasset, irrita esset depositio, vt in seq. cap. dicitur.

Irritam esse.] CASVS. Quidam episcopi depositi fuerunt sine auctoritate Papæ, & ideo dicit Felix Papa irritam esse eorum damnationē, & a synodo retractandam, ut oppressis omnibus subueniatur plenarie.

f ¶ Irritam] Factā sine auctoritate Romani Pontificis.

ALIAS

2. Idē sen- hic N. & L.

1 Arg 44. di. in pnn. ubi de hoc not. 5. ead. q. 3. §. 1. & 1. q. 1. si cur Christus Arch.

Procurator qñque cām ciuilem pot tractare.

2 De hoc no. inf. ea. q. 8. in suum.

3 Nā licet talis cā esset ciuilis, spectabat tamē ad depositionē & cōdēnationē episcoporū, si in ea constaret q legitime essent cōuicti de crimine, fm H.

Possessor lite pendente fructibus utitur.

Et in decretis. Iulij c. 27. Cap. Hadriani c. 58.

11. q. 3. c. irritam. ex Carth. 4. c. 28. Ans. li. 3. c. 69.

Q. OD

QVOD AVTEM. CASVS. Dictum fuit supra in cap. hac quippe, q̄ suffraganei debent ire ad iudicium sui metropolitani, scilicet ad Turonensem, & ideo Gratianus vult modo ostendere, q̄ suffraganei iudicium sui archiepiscopi declinare non debent, & ad alium iudicem

pastoralis. H. Sed potius est hic arg. contra, quia dicitur hic, q̄ oportet habere iudices cōprouinciales, & archiepiscopus est cōprouincialis. Illa ergo exceptio, nisi, ad principium refertur, scilicet ad peregrina, & fuit intellectus Grat. q̄ si quis recusaret metropolitanum, ad

cōprouinciales iudices recurreret, nō ad peregrinos, nisi appellaretur, & hoc est quod dicit, & cū causa extra prouinciam commissa fuerit. inf. e. nō liceat 2 b [Electos.] Cū ordinarii sint suspecti. 2. q. 6. placuit, vel loquitur in cā criminali p̄sbyteri, vel diaconi, vt 15. q. 7. si autē.

Leges ecclesiæ [Eges ecclesiæ] CASVS. Anacletus i hoc capitulo confirmans constitutiones ecclesiæ dicit, q̄ alienigena iudex eisenō debet. Et hoc probat exēplo Loth, cui dictum fuit a Sodomitis, Ingressus, & c. c. [Per Moysen.] quia ipse Moyses loquens per spiritum Dñi introduxit in Genesi Sodomitas ita loquentes.

Non liceat cuiquā. CASVS. Quasitū fuit vtrum episcopo liceat agere, vel respondere sub iudice non suo. Et respondet, q̄ nō, salua tamen omnibus Romanæ ecclesiæ reuerentia, quod si facere præsumpserit, depōnatur.

d [Præiudicio.] Hoc ideo dicit, quia spreis omnibus ordinarijs ad eū potest appellari. arg. su. 1. q. 7. c. 1. 2. & 3. nam ipse est ordinarius oīum extra de elect. cū nobis.

e [Expetere.] Hic patet quod clericus, si ne consensu sui episcopi non pōt consentire in alium iudicem, nam sic posset euacuari iurisdicō episcoporum, si omnes consentirent in

2 istā glo. signant H. & L. super ver. if. e. nisi fuerit appellatum, & melius, & clarius ponitur ibi. Arch.

Clericus an possit foro renunciare.

3 Imō est verū, vt patet vers. cum ex go. Arch.

decretis Iulij, & in concilio Carthaginensi quarto (unde citatur infra 11. q. 3. c. irritam.) & in capitulis Hadriani, & apud Anselmum est, irritam esse iustitiam episcoporum damnationem, & c. qua lectio videtur magis conuenire cum rubrica huius capituli.

Quod autem metropolitanum suum contemnere, & aliorum iudicium alicui expetere non liceat, Sixtus Papa III. testatur in epist. ad Orientales episcopos, cap. 3. dicens.

¶ Peregrina iudicia sunt submouenda. C. XII.

Peregrina iudicia (salua in omnibus Apostolica auctoritate) generali sanctione prohibemus: quia indignū est vt ab extraneis^a iudicentur, qui cōprouinciales, & a se electos^b debent habere iudices; nisi fuerit appellatum.

Item Anacletus Papa, epist. 1. c. 3.

¶ De eodem. C. XIII.

Leges ecclesiæ Apostolica firmamus auctoritate, & peregrina iudicia submouemus. Vnde, & Dominus mentionem faciens Loth, per Moysen^c loquitur dicens: [Ingressus es quidem (inquit) vt aduena, nunquid vt iudices?]

Item Innocentius Papa ad Victricium Rothomagensis episcopum, epist. 2. c. 3.

¶ Nulli liceat aliarum prouinciarum iudicium expetere. C. XIII.

Non liceat cuiquam (sine præiudicio^d tamen Romanæ ecclesiæ, cui & in omnibus causis reuerentia, & auctoritas debetur) relictis his sacerdotibus, qui in eadē prouincia Dei ecclesias nutu diuino gubernant, ad alias conuolare prouincias, vel aliarum prouinciarum episcoporum iudicia expetere^e, vel pati. Quod si quis præsumpserit, & ab officio cleri submotus, & iniuriarum reus ab omnibus iudicetur.

a [Cui.] In epistola, & Marcelli, & Innocentij legitur, sine præiudicio tamen Romanæ ecclesiæ, cui^t in omnibus causis debet reuerentia custodiri: *quamuis a postrema cenciliorum in quatuor tomis editione absint illa dua voces, sine præiudicio quemadmodum, & paulo inferius ista, vel aliarum prouinciarum episcoporum iudicia expetere, vel pati, qua tamen habetur in alijs locis indicatis.*

cem ire. Et hoc probat per sequentia capitula.

Peregrina iudicia.] CASVS. Quasitum fuit a Sixto vtrum valeant illæ sententiæ, quæ a iudicibus extraneis proferuntur. Et rñdet q̄ non, nisi fuerit appellatum vel Papa propria voluntate causam delegauerit, quia indignum est, vt qui cōprouinciales electos debent habere iudices, ab alienis iudicentur.

a [Ab extraneis.] Argum. iudicem ad quem appellatur non esse ordinarium 1. 6. quasit 3. scitote, & sic archiepiscopus est extraneus, vt ibi vñ, & extra de offic. iud. ord.

aliū iudicem: ad idem facit 2. q. 6. placuit 2. & in auth. de san. epis. §. cōconomus. coll. 9. Arg. contra. su. ea. pulsatus. Sed extra de fo. comp. si diligenti. expeditum est, q̄ non potest per pactum renunciare foro. De hac materia not. 1. 1. q. 1. inolita. 10. Quod dicit 10. q̄ expeditum est, in illa decre. extra de fo. comp. si diligenti non est verū 3 quia illa decre. loquitur, q̄ clericus non potest consentire in laicum, sed hodie nec in clericum consentire potest, nisi de consensu sui episcopi, vt dextra de foro comp. significasti. B.

R E-

Et inter decreta Higinii, c. 4. in epist. 2. Felicitis inter decreta Iulii c. 16. in cap. Hadriani cap. 19. in adiectis capitular. Poly. 1. 5. tit. 1. Anl. 1. 3. c. 77. Burc. 1. 1. c. 147. Iuo p. 5. c. 260. & p. 6. c. 331.

Gen. 19.

Et Marcellus episcopus. 7. in codice canonum inter decreta Inno. Capitularium 1. 6. c. 287. Anl. 1. 2. c. 52. & 3. c. 79.

† al. experiri.

al. cuius.

† id est, extraneum, & cæcus est qui hoc dubitat, cum hoc sit certissimum s. m. Hug.

REVERENTIA. CASVS. Quia sup. in c. non liceat, mentionē fecit de reuerentia; ideo Grat. dicit quā sit illa reuerentia, scilicet cum appellatur ad eum, vel cum ab eo iudices extranei conceduntur.

V Naquaque. CASVS. Dicitur hic, quod quilibet provincia proprios debet habere iudices, ad quos comprouinciales recurrant, nisi sedes Apostolica aliter decreuerit.

N Eminem. CASVS. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod nullus debet trahi extra suam prouinciam, vel comitatū, ita quod actor sibi forum rei sequatur, nisi fuerit appellatum ad maiorem iudicē, vel nisi ad iussionē maioris iudicis datum fuerit iudex. In secunda parte dicitur, quod in qualibet prouincia synodus causas audire debet, & terminare intra suae prouinciae terminos, & omnis accusatio fiat intra prouinciā, sicut in Nicæno concilio continetur. Secunda pars incipit ibi, [Illa quae sunt.] a Neminē. Est autem hoc iō statutū, quia alibi non possunt habere testes, vel amicos, ut 33. quæstio. 2. sine. 2. q. 2. præceptū.

Rescripto non potest quod trahi extra suā prouinciam.

Intelligo vulgare, ut dixi 7. q. 1. §. factus.

& in authen. ut omnes obed. iudi. §. 3. coll. 5. Unde dico quod si aliquis impetrat rescriptum ad iudicem alterius prouinciae, non sufficit quod ultra duas dietas non trahat aduersarium, ut dicit illa constitutio, extra de rescript. nonnulli. Sed etiam requiritur, quod extra prouinciam i. eum non trahat, nisi in literis fiat mentio de prouincia. Cum enim de iure extra prouinciam nemo sit trahendus, ut hic dicitur, ergo nisi rescriptum principis de eo faciat mentionē, non potest auctoritate rescripti trahi extra prouinciā, licet minus sit spatium ad quod trahitur, quod duae dietae est tamen ar. contra ext. de offi. iud. ord. significauit. lo. Certe tamen non nocet contra: sed illi constitutioni, non nulli, statuit. Ista opinio ho-

die non habet locum, immo contrarium obseruat Romana curia.

S I quis clericus. CASVS. Dicitur hic, quod de quocunque crimine quis accusatur, tantum in sua prouincia respondeat, nec accusator eum ad aliam prouinciā tra-

Reuerentia autem, quae Apostolica debetur ecclesiae, & eius auctoritas intelligenda est, cum vel ad ipsam appellatum fuerit, vel ab ea iudices electi conceduntur.

Unde Sixtus Papa cum diceret: [Comprouinciales, & a se electos debent habere iudices,] statim subiungit, (nisi fuerit appellatum.)

Item Anacletus Papa, epist. 1. c. 3.

Absque Apostolicae sedis decreto extraneos iudices adire non possumus. C. XV.

V Naquaque prouincia tam iuxta ecclesiae, quam iuxta saeculi leges, suos debet iustos, & non iniquos habere iudices, & non extraneos, nisi Apostolicae sedis huius decreuerit auctoritas.

Item ex Romana synodo.

Nisi per appellationem, alterius prouinciae iudices adire non oportet. C. XVI.

N Eminem exhiberi de prouincia ad prouinciam, vel ad comitatum oportet, nisi ad relationē iudicis, ad quem fuerit appellatum, ita ut actor rei forum sequatur. & infra. Illa, quae sunt per vnamquamque prouinciam, ipsius prouinciae synodus dispense, sicut in Nicæno constat decretum esse concilio. Ultra prouinciae terminos accusandi licentia non progrediatur. Omnis accusatio intra prouinciā audiatur, & a comprouincialibus terminetur, nisi praelatus sit, qui accusatur.

Ad quem fuerit appellatum.] Haec sunt addita ex Hadriano, epistola synodica Felicis, & Iuone.

Illam quae.] Hinc usque ad finem in capitulis tantum Hadriani sunt inuenta.

Nisi praelatus sit, qui accusatur.] Verba haec neque in capitulis Hadriani, neque antiquioribus Gratiani exemplaribus leguntur, in alijs vero, loco ipsorum, sunt haec nisi ad sedem Apostolicam fuerit appellatum.

Item Sixtus.

De eodem. C. XVII.

S I quis clericus super quibuslibet criminibus accusatus fuerit; in prouincia, in qua consistit ille, qui accusatur, suas exerceat actiones: nec existimet eum accusator suus alibi, aut longius ad iudicium pertrahendū.

Caput hoc, quod citatur ex Sixto, in nulla epistola Pontificum huius nominis est inuentum. In aliquot vetustis exemplaribus est tantum, Item, ut videatur citari eadem synodus Romana, quae in superiori capite, id est quae continetur in capitulis Hadriani. Iuo autem par. 6. c. 318. citat ex Eleutherio: cap. autem 329. citat ex Felice primo.

Item ex decreto Hadriani Papae.

trahere nitatur. Sequens cap. planum est, & per se patet. Quod

sup. co. peregrina

Anf. l. 3. c. 802

† al. externos.

In cap. Hadriani, c. 5. 8. 9. 10.

Felix. 1. epist. 2.

Iuo p. 5. c. 248. & p. 6. c. 331.

su. ca. vltra. inf. 5. q. 4. c. duodecim. §. item Hadrianus, C. 8.

C. 9. C. 10.

Elutherius ad Gallic prouin.

Felix. 1. epi. 1. in decretis Iulij, c. 25.

In c. Hadriani, c. 7.

Iuo p. 6. cap. 318. & 329.

† al. externos
† al. existimandum.

parte

Vod iudex.] In hac 7. quæritur, utrum criminofus poffit eſſe iudex, & inde ſumpta occasione ponit tres ordines infamium vſque ad illam legem, arcentur. Diuidas. ergo quæſtionem in tres partes. In prima

mes poſſunt eſſe iudices. Et quidam ſi non tolerantur ab eccleſia, non poſſunt ſi tolerantur, bene poſſunt, & tenet eorum ſententia. Ipsi tamen peccant iudicando. Vel diſtingue an aliquis ſit infamis per ſententiã uel ipſo facto, ut tunc nō poſſit, an aliàs, ut tunc poſſit. Illud tñ certū eſt, qd ſi infamia obijcitur alicui, qui eſt electus in iudicē quod ppter hoc bene remouetur, licet hucusque fuerit toleratus, ut extr. de reſcriptis, ſciſcitatus. & extr. de exceſſu prælatus. inter dilectos. & ff. ad leg. Iul. de vi priuata, l. 1. criminoſi ergo poſſunt iudicare ex officio, ſed non ex vitæ merito.

De hac materia tractat plenè in l. Barbarius Philippus. & ibi per Bar. & alios. ff. de off. p. 2. Ut inſe. §. ſina. in ſi. de pœ. d. 3. 6. c. 1. 40. diſtin. c. vlt.

¶ Vbi crimen admittitur, ibi cauſa ventiletur.

C. XVIII.

¶ Vi crimen obijcit, ſciat t̄ ſe probaturum. Reuera ibi cauſa agatur, vbi crimen admittitur.

QVÆSTIO VII.

Vod iudex^a eſſe non poſſit, quem cum reo par aut maior macula inficiat, multus auctoritatibus probatur.

Dicit enim ſancta Romana ſynodus.

¶ Infames, iudices eſſe non poſſunt. C. I.

¶ Infamis^b perſona, nec procurator^c eſſe poteſt, nec cognititor.

Tria ſunt^d, quibus aliqui impediuntur, ut iudices nō fiant. [Natura, ut ſurdus, & mutus, & qui perpetuo^e furioſus eſt, & impubes, quia iudicio carent. Lege, qui ſe natu amotus^f eſt. Moribus^g ſcēmina & ſerui: non quia non habeant iudiciū^h, ſed quia receptum eſt, ut ciuilibus officiis non fungantur.]

¶ Prior pars huius capituli vſque ad verſ. cognititor. habetur in epiſtola ſecunda Facilis primi: in qua reſert ſynodū a ſe habitā quod in principio epiſtola commemorat his verbis, Nos vero ad ſupplementum ueſtrum fratres, & coepiſcopos noſtros vocauimus amplius quā ſeptuaginta. Cum quibus hęc, quę ſubtus habentur inſerta, regulariter tractanda decreuimus. Eadem pars habetur in capitulis Hadriani, quę (ut ſuperius ea. q. 5. ca. accuſationes, adnotatum eſt) nomine Romane ſynodi interdum citantur. Reliquo uero huius capituli nidentur eſſe Gratiani; ſumpta tamen ſerē ad uerbum ex l. cum prator. verſ. quidam enim. ff. de iudijs, quemadmodum & in ſequenti capite multa colliguntur ex varijs legibus digeſtorū, & Codicis. Quamobrem in antiquioribus codicibus omnia hac vſq; ad c. qui ſine peccato, coniuncte habentur.

¶ Veruntamenⁱ ſi ſeruus, dū putaretur^k liber, ex delegatione ſnām dixit; quamuis poſtea in ſeruitutē depulſus ſit ſententia ab eo dicta, rei iudicate ſirmitatē tenet. In digeſtis, tit. de poſtulando.

lib. 3. tit. 1.

parte ponitur quod dictum eſt. Secūda ibi, [Arcentur.] Tertia ibi, [Qui ſine.] lo. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur. 7. q. qua quæritur, an iudex eſſe poſſit, qui pari delicto cum reo uel minori inficitur, & qd non poſſit iudicare, multis auctoritatibus probatur. Conſuevit tamen dici, qd donec iudex toleratur qd iudicare poteſt ex officio ſuo, ſed nō de iure mero, ut j. ca. §. ult. Mihi vſ, qd repelli debeat, ſi crimen fuerit contra eum probatum in modum exceptionis, ſicut contingit de teſte, qui repellitur probato crimine in modum exceptionis, & ſicut de electo ad dignitatem contingit cum ei obijcitur aliquid, ut repellatur ab electione. Sequens capitulum planum eſt.

a ¶ Quod iudex.] Hic quæritur an criminofus, uel infa-

tur cauſa ſeruo, qui putatur liber, eius tenet ſententia. d ¶ Tria ſunt.] Hoc eſt ſumptum a lege. ff. de iudi. cum prator. §. non autem omnes.

c ¶ Et qui perpetuo.] Secus ſi ad tempus, ut ff. de iudi. cum furioſus.

f ¶ Amotus.] Immo & ſi eius electio fuerit caſſata propter eius vitium, ut extra de elec. c. ſuper.

g ¶ Moribus.] Id eſt, conſuetudine. immo etiam lege, ſiue canone. 33. q. 5. mulierem. Nec obſtat 15. q. 3. §. 1. dic ut ibi dixi.

h ¶ Iudiciū.] Id eſt, diſcretionem.

i ¶ Veruntamen.] §. & uerba Gratia.

k ¶ Dum putaretur.] Ecce quantum communis opinio operetur, ut extra de iure pat. conſultationib. extra qui filii

Infamis an poſſit eſſe pcurator.

De hoc eſt no. ext. de iuram. cal. Imperatorum.

Infamis arbiter eſſe poſteſt.

Opinio cōis multū operatur.

† al. ſcri-
146.

In cap. Hadriani c. 52. & l. i. p. eo. c. 1. ibi ſemper ex Fabiano. Bure li. 16. c. 3. luo p. 6. c. 324. Pann. li. 4. c. 75.

In cap. Hadriani c. 5. & in 2. epiſt. Facilis. Anſ. li. 3. c. 7. Poly. li. 5. tit. 1. luo p. 5. c. 248. & p. 6. c. 331. Pann. l. 4. c. 78.

Ex le. cum
prator. ff. de
iudijs.

† motus] orig.

filij sint legit. cū inter. & i. q. 1. si qui à simoniacis. C. de testa. l. 1. arg. contra extra qui fil. sint leg. per tuas, & iu. 24. distin. c. ult. 29. q. 2. si quis ingenuus. & dist. 8. veritate. & ff. de iud. l. 2. in prin. Sed nunquid idem est si excoicatus ferat sniam, qui publicè habetur pro non excoicatus? not. extra de sent. & re iudic. ad probandum.

Et est rō quare aliud fit in seruo; quia seruus in multis casib. habet personā standi in iudicio, vt 12. q. 2. §. qui manumittitur. sed excoicatus in nullo. Vel dic (quod verius credo) quod nec sententia serui teneret, nisi confirmata esset à principe. lo.

Infames.] CASVS.

In hac lege hoc ordine proceditur. Primo dī, q̄ infames nō possūt esse pcuratores, vel aduocati. Secūdo qd fit postulare. Postulare est, s. desideriu suum uel amici sui in iudicio exponere. Tertio ponit tres ordines hominū, qui aduocare non possunt. In primo ordine ponuntur illi qui nec pro se nec pro alijs possunt aduocare, vt minores xviij. annis & illi q̄ nihil audiunt. In secundo uero ordine ponuntur illi, q̄ possunt pro se postulare sed pro alijs, nō nisi pro pupillis, vel adultis, quorū tutelam uel curā gerunt in quo ordine sunt quinque genera hominum seu personarum, s. mulieres, & utroq; lumine orbatī, & illi q̄ spōte muliebria passi sunt, ut Sodomitę, vel qui de capitali crimine, aut de calūnia sunt dānati, & ij qui locauerunt operas suas, vt cū bestiis seu feris pugnarent in arena. In tertio autem ordine ponunt, alij infames, qui pro se & quibsdā certis personis possunt aduocare, quæ infra continentur, & hoc propter quinque causas, scilicet propter reuerentiam, in parente & patrono: propter cōsanguinitatem: propter affinitatem: propter misericordiam miserabilium personarū p̄ tutelam, uel curam eis iniunctam. Secunda pars est ibi, [Est autem.] Tertia ibi, [Nam vt prēmisiimus.]

a [Postulare.] Postulare est pro tribunali petere, & nō alibi. ff. de dam. infect. dies. §. hoc autem. b [Omnino.] Etiam pro se. c [Non audit.] Nullus enim adeo surdus est quin aliquid audiat, ut C qui testa. fac. poss. discretis. d [Vel p̄ casum.] Digestis, de iud. c. c. §. 1. §. vi.

e [Prædonum.] Tunc enim non est imputandum, vt ff. de adult. vim passam. 32. q. 5. ille.

f [In arena.] Ni causa virtutis hoc faciant. ff. cod. l. 2. §. quod si.

g [Alij enim.] Notandum, q̄ omnes, qui maiori infamia

C. II.

Infames non possunt esse procuratores, vel patrōni causarum. Sunt autem tres ordines eorum, qui postulare prohibentur. ¶ Est autem postulare, & desiderium suum vel amici sui in iure apud eum, qui iurisdictioni præest, exponere, vel alterius desiderio contradicere. ¶ Nam, ut prēmisiimus, non postulantiū tres ordines sunt. Quidam prohibentur omnino^b postulare, vel propter ætatem vt minores decem & septem annis, vel propter casum, vt surdus, qui prorsus non audit^c. Alij prohibentur, ne pro alijs postulent, vel propter sexum, vt fœminæ; vel propter casum^d, vt utroque lumine orbatī^f; vel propter notam turpitudinis, vt ij qui corpore suo muliebria passi sunt, nisi fortè vi prædonum^e, vel hostium stuprati prohibentur. Similiter qui capitali crimine, vel calumnię[†] causa publico iudicio sunt damnati, vel qui operas suas locauerunt, ut cum bestiis depugnarent in arena^f, pro alijs postulare prohibentur. His personis pro se allegare permittitur, pro alijs postulare prohibentur; nisi fortè tutelam impuberum, uel curam adolescentium non affectatam, sed necessariam administrarent. Pro his enim quorum curam gerunt, eis postulare conceditur. Alij enim^g omnes, qui vt infames^h notantur, nisi pro se, & pro certis personis postulare non possunt, nisi in integrū restitutionem acceperint. ¶ Permittiturⁱ aut eis postulare pro parente, pro patrono, patronave, liberis, parentibusq; patroni, patronæque; pro liberis etiam suis, fratribus, & sororibus, vxore, socero, socru, genero, nuru, vitrico, nouerca, priuigno, priuigna, pupillo, pupilla, furioso, furiosa, fatuo, fatua, muto, surdo, prodigo, & adolescente. ¶ Item pro ijs, quibus propter infirmitatem curatores dari solent, & qui negocijs suis aliquo perpetuo morbo superesse non possunt. ¶ Omnes autem, qui non sponte, sed necessario funguntur officio^k, sine offensa edicti postulare possunt, etiam si ij sint, quibus nō nisi p̄ se ipsis postulare permittitur. ¶ Affinitates vero non eas accipere debemus, quæ quondā^l fuerūt, sed p̄sentes. Nurus & generi appellatione, & focerī, & socrus, & vteriores, quibus [pro] p̄positio^m solet accedere, cōtinentur.

Ex l. 1. ff. de postulando verbis alio modo aptatis.

† al. calumnia publici indicij.

† Concor. text. in l. 1. §. secundo loco. ff. de postu.

Ex l. 2. & 3. eo.

Et l. 4. & 5.

Ex l. 6.

Ex l. 3. cod.

mia sunt notati, non nisi pro se & pro ijs quorum sunt tutores possunt postulare, & illi sunt de secūdo ordine. Sed minori infamia notati possunt pro se & pro quibsdam certis personis aduocare, & sunt de tertio ordine postulantiū, scilicet de minori.

h [Infames.] Minori infamia.

i [Permittitur.] Vt sunt illi de secundo ordine.

k [Officio.] Vt tutores & curatores.

l [Quæ quondam.] Ergo uno coniugum defuncto soluitur affinitas insti. de nupt. §. affinitatis. Sed cōtra 35. q. 10. ca. 1. 1. Sed potes dicere, q̄ quo ad impedimentū matrimonij non deletur, sed quo ad alia, aut quo ad beneficium huius edicti.

m [P̄positio.] Scilicet patribus istorum, vel viris istarum, &

Infames quæ possunt re possunt.

1 Ver. p̄ hoc.

Postulare quid est.]

rum, & dicitur profocer. id est pater soceri progener, id est, maritus neptis, nam gener filij mei est mihi: progener.

ARCENTVR. Hæc est secunda pars quæstio. in qua ponit 12. art. legales vsque ad c. [qui sine.] lo. de Fant. CASVS.

Tit. 6. l. 5.

L. 6. cod. eod.

L. 7. cod. eod.

2. Arcentur etiam a professione aduocatorum (*sicut in secundo libro Codicis titulo de postulando inuenitur*) qui sub nomine honorariorum ex ipsis negotijs, quæ tuenda susceperint, emolumentum sibi certa partis^a, cum graui damno litigatoris, & deprædatione poscentes, inueniuntur. Item si quis adeo procerx fuerit, ut non ratione, sed probriis putet esse certandum, opinionis suæ immutationem patiat. Præterea non licet aduocato vllum contractum^b inire, vllam pactionem conferre cum eo litigatore, quem in propriam recipit fidem, nec ex industria^c iurgium protrahere. Apud urbem^d Romam et honoratis^e, qui hoc putauerint eligendum^f, eouq; licet orare, quousq; maluerint^g, videlicet, ut nō ad turpe^h cōpendiū, stipemq; deformem hæc arripiatur occasio. Nam si lucro pecuniaq;ⁱ capiuntur, veluti degeneres inter vilissimos numerabuntur. Si vero^k in vno auditorio duo tantum præ cæteris fuerint, vel plures, quorum fama sit hilarior, in iudicantis officio sit, ut par^l causidicorū distributio fiat, & ex æquetur partib. auxiliū singulorū. Si qs vero monitus a iudice, ea excusatione, quæ nequeat comprobari, cuiusq; parti patrocinium denegauerit, careat foro^m, sciat et nunquam sibi ad agendū copiam posse restitui. Si quis autē ex litigatoribus detectus fuerit separatim tractasse cū plurimis, & aduersario suo tali fraude subtraxisse paris defensionis copiam; ostendet proculdubio iniquamⁿ a se litem foueri, & auctoritatē iudiciariā a se elusam experietur. Item, quamuis^o illi, qui causam fisci egissent, prohibeantur aduersus fiscum patrocinium præstare; tamen hodie^p etiam aduersus fiscum patrocinium possunt exhibere priuatis^t; dum eam causam^q

honorati, qui Romæ sunt, id est qui honorem habent sine administratione, possint aduocare. Et respondet, quod sic, quamdiu volunt, dummodo tamen turpi lucro pecunia, vel alicuius alterius rei non corrumpantur.

d. Apud verbū. De eadem lege est.

e. Etiam honoratis. Etiam melioribus.

f. Eligendum. Ut sunt aduocati.

g. Maluerint. Id est, quousq; tale officium voluerint exercere, unde non est hic argumentum, quod aduocati tandiu audiantur, quamdiu volunt allegare.

h. Non ad turpe. Id est, ad modicū, & vile. Et est arg. quod bona dona danda sunt admittuto cum plures, & ff. de origine iuris. l. 2. §. vlt.

i. Pecuniaque. Modica.

Si vero. CASVS. Dicitur in hac lege, quod si duo, vel plures in aliquo auditorio p̄toris meliores fuerint aduocati, & alter litigatorum velit habere partē bonorum aduocatorum: officio iudicis fiat æqualis distributio causidicorum: & si quis aduocatus monitus noluerit obedire sine iuxta excusatione, careat ipse officio aduocandi sine spe aliqua restituendi.

k. Si vero. C. eod. prouidendum.

l. Ut par. Illud olim obtinuit cum salaria dabantur de publico; hodie vtraque pars sibi debet prouidere, ut C. de iud. l. properandum, §. illo. Tamen pueris, & debilibus, & pauperibus prætor dabit aduocatum.

m. Foro. ff. de p̄en. l. moris, §. a.

n. Iniquam. Sic extra de testi. c. intimauit, & extra de testibus cogend. peruenit.

o. Quamuis. Verba Gratiani.

p. Tamen hodie. Verba legis.

q. Causam. Nisi suam, vel parentum suorum, vel pupillorum suorum iniuriam prosequantur, ff. cod. l. pen. §. vltim.

r. Quæsitum fuit ab Imperatore, si alter litigatorum subtraxerit aduersario copiam aduocatorum corrupendo eos ne ipsum iuauerent, quam p̄enam pati deberet. Et respondet, quod puniri debet extra ordinem, & ostendit se iniquam litem fouere.

s. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

t. Priuatis contra fiscum. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

u. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

v. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

w. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

x. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

y. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

z. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

aa. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

bb. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

cc. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

dd. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

ee. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

ff. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

gg. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

hh. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

ii. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

jj. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

kk. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

ll. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

mm. Quæsitum fuit an possint. Et respondet quod sic, hodie, licet olim fuisset secus: dummodo declinent causam illam, in qua fuerunt aduocati pro fisco.

Aduocato quæque silentiū imponendum est.

3. Adde. quod non debent esse verbosi in allegando leg. Neellenius. cū ibi not. ff. de negotiis gestis.

Doctoribus bona dona danda sunt.

4. De hoc leg. & not. extra de officiis in c. r.

Cōcor. tex. l. i. & ibi in C. de ad. c. fisci. no. l. p. & ff. de potu. secundum co. lo. Ber. l. i.

Ex l. 2. cōd. de aduocat. fisci.

CASVS Dicitur hic, quod illi, qui paciscuntur de certa parte litis cum eo cuius causam defendunt, repelluntur ab aduocando.

a. Partis. De parte litis non licet pacisci, ut ff. de pac. sumptus, sed super certa re licet. C. de sententiam passis, si debitor. i. licet dixerit, quod licet de aliquota repacisci sine graui detrimento partis, ut hic: tamen ultra centum aureos non licet pacisci, ut ff. de va. & extraor. co. l. 1. §. in honorariis.

PRAETEREA. CASVS. Tria prohibet Imperator, ut aduocatus rationibus pugnet, non probriis: alioquin erit infamis, ut nullum pacto ineat cum eo quem in propriam curam susceperit, post lit. contest. quod intelligit H. si antea fecit pactum. alioquin secus, & ut iurgia ex industria non protrahat.

b. Contractum. Ex postfacto, ab initio tñ pōt tr. q. 3. non licet, sed si non fecit pactum, postea ei dabitur pro modo litis, & facundia aduocati, & pro cōsuetudine regionis, ut ff. de va. & extraor. cog. l. 1. §. in honorariis. Vel loquitur de tali, qui sponte se vinci sustinet in aliqua exceptione, ut si asserat se non posse fouere causam, nisi augmentetur salarium, quod fieri non debet, argum. to. medici, ut ff. de var. & extraor. cog. l. medicus.

c. Ex industria. Quod si fecerit, cum iudex puniat duabus libris auri. 2. C. de iudi properandum, §. illo proculdubio.

APVD VRBEM. CASVS. Quæsitum fuit vtrum

Aduocato taliter satisfactio. Sic erit in edico, ff. de i. & extra. d. cog. me. c. i.

SI CONTRA. Casum sic pone. Ego quondam fui aduocatus contra patrem Petri. pendente causa mortuus est pater Petri, cui Petro datus sum tutor legitimus datus, vel testamentarius. Queritur utrum possem defendere eandem causam Petri pupilli mei? Et responder, quod sic, quamuis olim ego fui contra patrem eius.

Iudex an possit quique propriam sententiam impugnare.

a [Si contra patrē.] male ponit literam, quae est ff. eo. l. ult.

b [Tutor.] Argu. quod ratione officii licet, quod alias non licet, ut 94. dist. precipimus, & C. de administratione tuto. cum quidam. Item arg. quod si iudex successit appellanti, quod potest propriam sententiam impugnare, ff. de iudic. l. ult. hanc autem arg. quod si iudex a quo appellatur, efficitur illius iurisdictionis cuius est ad quē appellatur, quod possit cognoscere, ut 1. q. 3. si episcopus 2. quia iam videtur alia persona, ff. quando app. lit. l. 1. §. sed & si praeses. Ar. contra. ff. de iur. om. iud. praetor. lo. Sol. consuevit dici, quod debet causam alicui delegare, ut ff. de iur. om. iud. praetor. Vnde glossatur ibi, potest, id est, debet, alioquin posset recusari B.

COGNITORES VERO. CASVS. Hae sunt verba Gratiani, & respiciunt ad finem primi capituli huius questionis, ubi dictum est, quod infamis persona non potest esse cognitor, id est iudex. Sed ne aliquis idem intelligeret de arbitro, dicit quod arbiter potest esse infamis. Filius (ut lex dicit) potest esse arbiter de re patris.

c [Cognitores.] Exponit primum capitulum huius questionis.

d [Non ex arbitrio.] ff. de arb. Fadius.

e [Filius.] ff. de arb. quin etiam.

f [Et iudicem.] Sed contra. ff. de iur. om. iud. qui iurisdictioni, ubi dicit, quod iudex nec sibi, nec liberis suis ius dicere potest. Sed illud intelligas in criminali causa: secus in civilis: sed tamen in criminali causa potest usque ad litis contestationem dicere ius suis, ut ff. de off. praes. l. senatus. tamen delegatus iudex non potest esse filius in causa patris, ut extra de app. postremo.

SI QVIS VERO. CASVS. Dicitur hic, quod iudex non potest compellere partes in se compromittere de illo negotio de quo ipse est iudex, & si sententiam dixerit, poenae persecutio non dabitur. Idem dicitur hic, quod seruus arbiter esse non potest: sed libertinus sic.

g [Si quis vero.] Verba huius legis sunt ff. de arb. sed & si. §. si quis.

h [Iudex.] Quidam ita intelligunt, ut hae duo prohibeantur hic, scilicet ut ordinarius, vel iudex alter non possit esse arbiter de ea re de qua iudex fuit item, & hic prohibetur ne iubeat compromitti in se. Quare autem ordinarius non potest esse arbiter, triplex assignatur ratio. Una quia secundum hoc ordinarius semper procuraret, ut eligeretur in arbitrum, ne ab ipso posset appellari. Alia ratio est qua ordinarius debet cogere arbitrum ut procedat, debet suam sententiam mandare executioni, extra de fo. comp. si quis contra, ff. de arb. l. 3. Sed hoc non posset esse, cum idem esset ordinarius, & arbiter.

2 Et hoc plane probatur ex parte. Ar. chid. Tertia ratio est, quia arbitria sunt ad modum ordinariae iurisdictionis, & sic sequeretur, quod aliquid esset simile sibi ipsis: sicut non simul possunt concurrere iura naturalia, & iura adoptionis, ut insti. de adop. §. 3. Ioan. Ego credo tamen, quod ordinarius possit esse arbiter, ut no. 2. q.

6. a iudicibus. nunquam enim precise inuenies, quod ordinarius non possit esse arbiter. Sed ubique dicitur, quod non potest cogere partes, ut in se compromittant, unde licite compromittitur in cum volentibus partibus, ut ff. de tuto. & cura. l. 4.

Ordinarius an possit esse arbiter

P. O. R.

L. hi, qui fisci. ff. de postul.

Ex l. Fadius. ff. de recept. arb.

Ibidem le. 5.

Ex ead. l. Fadius. l. Decuriones.

C. ex quibus causis infam. irro.

L. 12. cod. eod.

L. 16. cod. eod.

L. 6. cod. eod.

P. O. R. O. C. A. S. V. S. Quia dictum erat supra cap. infamis, quod infamis persona non potest esse procurator, vel cognitor: vel quia in multis locis fecerat Gratian. mentionem de infamibus; ideo supponit hunc §. in quo ostendit, quod infamia quatuor modis irrogatur. Aliquando enim irrogatur infamia ex genere delicti per sententiam iudicis declarati, ut cum pronunciat, iniuriam fecisti, &c. Aliquando ex genere poenae, ut cum aliquis in opus publicum condemnatur: qui remaneat infamis etiam finito tempore. Aliquando etiam genere poenae, & delicti declarati per sententiam ut cum dicitur ei, Sycophantes, id est, calumniator es tu. Aliquando irrogatur ipso iure, vel ipso facto: quod idem est, ut contingit cum aliquis exercet improbum foenus, vel cum mulier nubat intra tempus luctus, vel qui sciens eam accipit in uxorem. H. tamen dicit, quod secundus modus non differt a tertio nisi in hoc, quod in tertio genere crimen fuit publice per sententiam declaratum, quod non fuit in secundo genere.

i [Infamia.] Fama, opinio, & existimatio, idem est. Fama est illa dignitatis status, moribus, & legibus comprobatus, ff. de va. & extraor. co. l. pen. §. existimatio. Infamia alia iuris 3 alia facti. Infamia facti est quando quis aggrauatur, vel infamatur apud bonos & graues: de qua agitur, ff. de obsequiis a libe. l. 2. & l. licet, & 6. q. 1. sunt plurimi. ff. quando laesa est fama alicuius propter factum quod commisit, apud bonos, & graues. Vtrum autem haec infamia tepellat ordinandum, dixi 2. q. 7. ipsi apostoli. & quae 8. in summa. In fama est diminutio status alicuius. Haec infamia, quae dicitur infamia iuris, quaeque irrogatur ipso facto, & aliis modis, ut hic dicitur. Per infamiam infamatur quis, cum de crimine publico conuincitur quis, vel civiliter, vel criminaliter, ut ff. de pub. iud. infamem. nisi in casu, ut ff. de pub. iud. l. ult. In priuatis delictis si quis criminaliter sit conuictus, & condemnatus: si sit tale crimen quod descendit ex actione famosa, tunc infamatur, ut ff. de ijs qui no. infam. quid ergo. §. ult. sed §. ille non bene dicit: sed hoc expresse habetur, ff. de publi. iud. l. infamem. Sed si civiliter agat, non ff. de cri. tel. l. 2. nisi in casibus, scilicet in actione furti, vi bon. rap. iniuriarum, & doli mali, ut ff. de ijs qui no. infam. Athletas, §. ult. si est fallu in crimine expilatae hereditatis, ut C. de ijs qui no. infam. si te expilasse, & in crimine sepulchri violati, ut ff. de sepul. violato. l. 1. Et quando mulier calumniose se mitti facit in possessionem tanquam sit grauida, ut ff. eod. l. notatur. Sed pro actionibus quae ex con-

Fama debet

Infamia duplex.

3 Sub. ad canonica

qua no. 6

1. c. 2. & h

repete quae dixi 2. q. 7. stes, Arch

Aktionen
quatuor ex
contractu in
famant.

contractu descendunt, nemo sit infamis, nisi in quatuor casibus, ut ff. de ijs, qui no. infam. furti. §. mandati, scilicet cum directe conuenitur actione tutelæ mandati, depositi, & pro socio, ut ibi dicitur. Per sententiam arbitri nemo infamatur. ff. cod. l. quid ergo. §. compromisso. sed hæc

L. 19. cod. cod.
L. 9. cod. cod.

L. 16. cod. cod.
L. 20. cod. cod.
L. 15. cod. cod.

Matth. 7.

sup. q. 5. nullius ser-
uus. sed non eisdem
verbis.
Ps. 49.

Mo. 12 in Euang.

es. Aliquando genere poenæ^a: sicut^b illi, qui damnan-
tur^c in opus publicum; qui pristinum quidem statum^d
obtinere, sed damno infamiae etiam post impletum tem-
pus subiiciuntur. Aliquando genere poenæ, & delicti de-
clarari^e per sententiam^f, veluti dum fultibus cæso per
præconem dicitur, *κατακρίσθαι*, idest calumniatus es.
Aliquando ipso genere facti, ut exercentes improbum fæ-
nus, & illicite exigentes vsuras vsurarum, & mulier, quæ
intra tempus^g, quo moris est lugere maritum, contrahit
matrimonium, & qui sciens eam vxorem duxerit.

Idem testatur Felix Papa & eisdem verbis. Item
in Euangelio, qui trabem gestat in oculo probatur non
posse educere festucam de oculo fratris sui. Item Da-
uid in libro psalmorum: Peccatori autem dixit Deus,
quare enarras iustitias meas, & assumis testamentum
meum? &c.] Item Gregorius; Cuius vita despicitur,
ut eius prædicatio contemnatur^h.

[Caput hoc quemadmodum in superiori notatione significatum
est] in vetustioribus exemplaribus non est sciendum a superiori,
& est collectio variarum legum facta a Gratiano. Sed quoniam
pleraque verba sunt ipsorummet auctorem, & in vulgatis est di-
stinctum caput, ideo iisdem characteribus impressum est, quibus
cetera auctorum capita.

^a [Nihil enim refert.] Verba legis, ex quibus hunc, & versu-
culum; seruus arbiter. Gratianus accepit, sunt hæc. Prædus li-
bro nono, & Pomponius libro trigelimo tertio scribunt, par-
ui referre, ingenuus quis, an libertinus sit: integræ famæ
quis sit arbiter, an ignominiosus. In seruum Labeo compro-
mitti non posse, lib. 1. scribit, & est verum.

Idem in moralibus, lib. 14. in Iob. c. 15.

[Qui aliorum vitia puniunt, sed sua prius corrigere
studeant. C. III.]

10. 8.

Iud. 20.

† autem] orig.
† absunt istæ duæ
voces ab orig.

³ **Q** Vi sine peccato est vestrum, primus in illam lapi-
dem mittat.] Ad aliena quippe puniendæ peccata
ibant, & sua reliquerant. Reuocantur itaque intus ad cō-
scientiam, ut prius propria corrigant, & tunc aliena repre-
hendant. Hinc est, quod cum tribus Benjamin in carnis
scelere fuisset obruta, collectus omnis Israel vlcisciⁱ ini-
quitatem voluit; sed tamen semel & iterum in belli certa-
mine ipse prostratus est. Consulto enim † Domino, si ad
vlciscendum ire debuisset, iussu est, [ut † iret,] qui iuxta
diuinæ vocis imperium perrexit, & semel, & secundo per

hæc distinctio non videtur habere locum fm canones,
cum omne mortale crimen infamet, ut sup. ea. q. 5. con-
stituiamus, & 6 q. 1. infames, & c. omnes.

^a [Poenæ.] Hoc falsum est: quia sola poena non infam-
mat. C. cod. l. nullam.

^b [Sicut] Aliqua euidenti causa præcedente: ex qua si
esset condemnatus, infamaretur. ff. de ijs qui not. infam.

Deer. Grat. pars 1. l.

istius fultum. sicut est in furto, cum quis in manifesto
furto deprehenditur.

^c [Qui damnantur.] Sine sententia: & sic non est hoc
membrum superfluum.

^d [Primum quidem statum.] Scilicet libertatem.

^e [Declarati.] Quæ
doq. etiam si non de-
claratur, ut cum mi-
liti detrahuntur in-
signia militie, licet nō
dicatur causa, ut ff.
cod. l. 2. §. 1.

^f [Per sententiam.]
Istud nō videtur dif-
ferre a prædictis, nisi
q. duo membra con-
iunguntur in vnum,
nisi velis dicere, q.
aliquid operatur ista
verba cum dñi ei, Sy-
cophanteis, idest, ca-
lumniariis.

^g [Intra tempus.]
Hoc tamen non te-
net fm canones, ut
ext. de secundis nup.
super illa.

IDEM. CASVS.
Hoc relatiuum, idē.
respicit primum ca-
pitulum huius quæ-
stionis Idem s. quod
Romana synodus.
Cetera quæ sequun-
tur, plana sunt.

^h [Contemnatur.]
Idest, contemptibi-
lis habeatur, non ta-
men contemni dēt,
ut 1. q. 1. si fuerit. &
c. multi. & 15. q. vlt.
c. vlt.

Q Vi sine pecca-
to.] Hæc est 3.
pars quæstio. in
qua probat per quin-
que auc. q. criminosi
iudices esse non de-
bent: & q. secundum
allegata debent iudi-
care. 10. de Fan.

CASVS. Probat Gre.
in hoc c. iniquum ho-
minem iudicare nō
posse, vel punire: &
hoc ostendit duobus
exemplis, scilicet lu-
dzorum qui cū vel-
lent lapidare mulie-
rem peccatricem, a
Christo sunt repulsi,
& redarguti, & popu-
li Israel, qui cū vel-
lent vlcisci iniquita-
tem, q. fecerat tribus
Benjamin, prostra-
tus cecidit in prælio
prima die & secunda

tertia verò die cum iam esset purgatus, deleuit tribum
peccatricem.

ⁱ [Vlcisci.] Arg. q. si iudex non exhibet iustitiā de ali-
quo subdito, ipse conueniendus sit, ut 23. q. 2. dominus
noster. & in constitutione Friderici. C. ne filius pro pat.
auth. habita. ubi dicitur, q. si iudex ciuitatis debitam iu-
stitiam non exhibet, conueniri potest.

Iudex de
subditis iu-
stitiam non
exhibens po-
test conueni-
ri.

Y y

a ¶ re-

2 In prin. tñ
dñ, hac di-
ctio ad mo-
dicā quanti-
tate refert: &
hac dictio
ponitur etiā
7. q. 1. factus
in prin. Arc.

a ¶ Pene.] Quia tantum sexcentis remanserunt, & sic
hac dictio, pene, ad magnam quantitatem refertur. sic
ponitur 23. q. 5. quali 1.

b ¶ Funditus.] Arg. q post poenitentiam restituitur ali-
quis priori dignitati. 26. q. 5. quicunque. & 50. d. domi-
no sancto, &c. quia
tua sanctitas. Sed il-
lud intellige quo ad
iudicandum & prae-
dicandum: nō ad ac-
cusandum, vel testi-
ficandum, vt 6. q. 1.
qui crimen.

I Vdicet ille.] CA-
SVS. Docet Amb.
in hoc c. q null⁹ iu-
dex, nisi bon⁹ sit, de
beat alios iudicare:
cum iudex non de-
beat esse criminos⁹,
nec leuitate, vel odio
debeat ad pronun-
ciandum adduci: &
si rācorem, vel amo-
rem habeat aduer-
sus alterum litiga-
torum; in cuius par-
tem voluntas sensua-
litate declinet, nō
obediat tūc propriae
voluntati: sed secun-
dum leges, & sicut
audit, & natura ne-
gotij se habet, de cer-
nere debet, & iudica-
re. [De domo,] id est
de corde suo.

c ¶ Condemnet.] Id
est, dignum sit con-
demnatione.

d ¶ Nullo odio.] 1. 1.
q. 3. quatuor.

ADDITIONE. & 23. q.
4. vindicta, in prin.
Hu. & dicit B. ad Eu-
genium: de vultu il-
lius iudicium meū
prodeat: opto cui in-
sit amor, error absit,
& perturbatio.

e ¶ Voluntatis.] Sed
nonne iudex potest
sibi iustū
vī, vt ff. de arb. qua-
lem, & ex snia sui
animi estimabit qd
aut credat, aut parū
esse probatum videat
tur, vt 4. q. 3. saepe. &
potius det iudex se-
qui suam opinionē

quam consilium aliorum, vt ext. de consu. ad nostram.
Sed dico, q tenetur sequi opinionem suam, sed non vo-
luntatem. quandoque tamen sequitur opinionem alio-
rum potius quam suam, vt ext. de app. cum cessante.

f ¶ Audit.] Arg. q sibi allegata est procedendum, vt ff. de
off. praei. illicitas. §. veritas. & 2. q. 1. Deus omnipotens.
inf. 1. 1. q. 3. illa. & c. summopere. & c. ita. & c. tunc vera.
& 6. q. 2. si tantum, & c. placuit. Sed contra. 3. q. 5. nullū.
& c. iudicantem. contra, inf. ea postulatus. contra. Sed
secundum Hugo. delegabit causam, si conscientia non
concordat allegatis. sed secundum alios potest deter-
minare secundum allegata: quia aliud facit al iquis in
eo quod iudex est: istud in eo quod homo est, vt 2. 1.
q. 4. si ecclesia. & sic iudicare potest 2, secundum con-

scientiam, quam habet, vt iudex non, vt homo. arg. ext.
de off. ord. si sacerdos. & extra de off. dele. pastoralis. §.
quia vero. & extra de elec. quod sicut.

I N grauib.] CASVS. Dicit Greg. in hoc, quod iudex
ecclesiasticus donec peccato suo premitur, subiecto-
rum

didit: & tūc demum peccatricem tribum valde feriens pe-
ne^a funditus^b extinxit. Quid est, quod in ultionem scele-
ris inflammatur, & tamen prius ipse prosternitur? nisi q
prius ipsi purgandi sunt, per quos aliorum culpae ferian-
tur, vt ipsi iam mundi per ultionem veniant, qui aliorum
vitia corrigere festinant.

Item Ambrosius super: [Beati immaculati.] serm.
20. ad vers. [Miserationes tuae Domine.]

¶ Ille de vita alterius iudicet, qui non habet in seipso
quod puniat. C. IIII.

I Vdicet ille de alterius errore, qui non habet quod in se
ipso condemnet^c. Iudicet ille, qui non agit eadem,
quā in alio putauerit puniendam: ne cum de alio iudicat, in
se ferat ipse sententiam. Iudicet ille qui ad pronuncian-
dum nullo odio^d, nulla offensione, nulla leuitate^e tūc ducat-
tur. & post pauca. ¶ Bonus iudex nihil ex arbitrio suo fa-
cit, & domesticae proposito voluntatis^f: sed iuxta leges,
& iura pronunciat, statutis^g tūc iuris obtemperat; non indul-
get propriae voluntati, nihil paratum, & meditarum do-
mo defert: sed sicut audit^h, ita iudicat; & sicut se habet
negotij natura, decernit; obsequitur legibus, non aduer-
satur; examinat causae merita, non mutat. Discite iudices
saeculi, quem in iudicando tenere debeatis affectum, quā
sobrietatem, quam sinceritatem. & paulo post. ¶ Qui iudi-
cat, nō voluntati suae obtemperare debet, sed tenere, quod
legum est. & post pauca. ¶ In iudicando magis cordi sit ve-
ritatis custodia, quam obedientia voluntatis.

Item Gregorius praefationis in Iob, c. 3. al. 6.

¶ Grauius criminibus iudicare non valet.

C. V.

I N grauib⁹ & peccatis quis positus dum suis premitur,
aliena non diluit. ¶ Cuncti enim liquido nouimus,
quia cum is displicet, qui ad intercedendum mittitur, ira-
ti animus proculdubio ad deteriora prouocatur^b. ¶ Scri-
ptum quippe est. [Victimae impiorum abominabiles Deo
sunt, vota iustorum placabilia.] Neque enim in omnipo-
tentis Dei iudicio, quid tⁱ, sed a quo datur, inspicitur.

Past. 1. p. c. 11.

Proph. 15.

14. q. 5. scriptum est,
ex epist. 126. l. 7. ad
Recaredum Regē.

¶ quid datur
orig.

rum delicta non potest diluere. Et hoc probat 5. ratio-
nibus. Prima est ibi. [Cunctis enim.] Secunda ibi, [Vi-
ctimae.] Tertia ibi, [Hinc est.] Quarta ibi, [Dona.] Quin-
ta ibi, [Item longa est.]

g ¶ In grauib⁹.] Notandum, q imputatur alicui, si ma-
lum nuncium, vel stultum procuratorem misit. vt ff. cō
mo. argentum. ff. de mino. cum mandato. arg. ff. de pup.
cum si exhibuissent. & ext. de ap. saepe, in prin.

b ¶ Prouocatur.] Ex vitae merito non pōt malus sacer-
dos dimittere peccata iudex officio potest. 15. q. vi. c. vi.
Et ait hic orationes malorum his pro quibus orant no-
cere. 1. q. 1. fertur, & c. necesse. & c. non nocet. 61. d. mira-
mur §. sicut. Sed contra. 1. q. 1. prophetauit.

i ¶ Quid.] Quia Deus non considerat datum, sed affe-
ctum

Orationes
malorum
nocent.

Iudex opin.
suam potius
quā aliorum
sequi debet.
2 Id est, det
sibi Inn. ext.
de cēsi. vene-
rabili. in gl.
1. ver. rñdeo:
quia qñ. &c.

flam offerentis, ut 24. q. 1. odi, & proiec. qñque tamen considerat quid offeratur, ut 19. d. c. ult. quandoq; considerat pro quo offeratur, ut i. q. 1. dictum.

Postulatus] CASVS. Iudæi quadam muliere in adulterio deprehensa postularunt à Christo, ut de ea iudi-

iudicaret, an esset lapidanda ab eis: vel non: quos redarguere volens, & repellere ab accusando, scripsit in terra se inclinando: si quis sine peccato est, primus in illa lapidem mittat vel terra terram accusat. Ipsi autem scripturam legentes confusi exierunt de templo vnus post

alium. In quo facto nos figuraliter docuit, qd cum alios accusare, vel reprehendere, vel iudicare volumus, ad conscientiam recurramus: & quid in ea conditori placeat, examine- mus: iuxta auctoritatem Apostoli dicentis: Fratres, si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto: vos qui spirituales estis, &c. Sequens c. planum est.

a ¶ Scribebat.] Hoc s. terra terram accusat uel hoc, si quis sine peccato, &c. & hic est argu. qd sufficit si sententia scribatur in pariete: nam & ibi edicta pratorum olim scribebantur in albo. ff. de iurisd. om. iud. l. si quis.

b ¶ Obnix.] Id est, instanter.

c ¶ Delicto.] Vos qui spirituales estis, iudicate huiusmodi. 30. d. ponderet. Argu. qd mali non possunt iudicare.

d ¶ Sacerdos.] Sic 42. dist. 8. 1.

e ¶ Et postea.] Argu. presbyterum post penitentiam posse reuerti. 30. dist. de his vero.

f ¶ Et non publicare.] Ea quæ quis ei in secreto dixerit, alias deponitur. inf. de p. d. 6. sacerdos hodie ponitur in arctum monasterium ad agendam penitentiam perpetuam, ut extra de p. & remis. omnis, in fi.

IN EVANGELIO. CASVS. Adhuc probat Gratianus criminofum iudicem non posse iudicare, sed repellendum esse ad instar salis ifatuati. Postea obijcit ostendendo, qd iudices licet sint criminosi, tamē iudicare possunt. Qd probat quinq; exemplis, scilicet Saulis, & David, Salomonis, & Achab, & Phariseorum vel Scribarum: I y 2 qui

Snia potest in pariete scribi.

Confessione reuelantis punitio.

Gen. 4.

Eccie. 34.

Prover. 15.

¶ Hinc est enim, qd scriptum est: [Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius; ad Caim autem, & ad munera eius non respexit] Dicturus quippe, quia Dominus respexit ad munera; premisit sollicit, quia respexit ad Abel: Ex qua re patenter ostenditur, quia nō offerens à muneribus, sed munera ab offerente placuerūt. ¶ [Dona quippe iniquorum non probat altissimus, nec respicit in oblationes eorum nec in multitudinem sacrificiorum eorum propitiabitur peccatis] Item. ¶ [Longè est Dominus ab impijs, & orationes iustorum exaudiet.]

a ¶ Dona.] Hac non leguntur ibi apud B. Gregorium: sunt tamen Eccl. c. 34. & repetuntur infra. 14. q. 5. c. scriptum.

Item Beda in c. 8. Ioannis del iudicio adultera.

¶ Primum nosmetipsos, deinde proximos debemus corrigere. C. V I.

Postulatus Dominus iudicare de peccatrice, nō statim dat iudicium, sed prius inclinans se deorsum, digito scribebat^a in terra; ac sic demum, quam obnixè^b rogatur, iudicat; nos videlicet typicè instituens, ut cum quolibet proximorum errata conspiciamus, non hæc ante reprehendendo iudicemus, quàm ad conscientiam nostram humiliter reuersi, digito eā discretionis solerter exculpamus, & quid in ea conditori placeat, quidve displiceat, sedula examinatione dirimamus, iuxta illud Apostoli; [Fratres, si preoccupatus fuerit homo in aliquo delicto^c, &c.] & infra. ¶ Qui sine peccato est vestrum, id est, primo vos ipsi iustitiam legis implete, & sic innocentes manibus, & mundo corde ad lapidandam ream concurrите.

Item Augustinus ad quendam comitem.

¶ In vetusta impressione epistolarum B. Augustini extat epistola longissima ad Iulianum comitem: in recentioribus autem omnium operum editionibus habetur quarto tomo sub titulo de salutaribus documentis in cuius libelli cap. 52. est hoc caput.

¶ Sacerdos primum sua peccata, deinde aliena detergat. C. V I I.

Sacerdos^a, ut sapiens; & perfectus medicus, primum sciat curare peccata sua, & postea^c aliena vulnera detergere, & sanare; & non publicare^f.

Item in Euāgelio sal ifatuatum ad nihilum utile esse dicitur, nisi ut proyiciatur foras, et ab hominib. cōculcetur. ¶ Ex quibus oībus datur intelligi qd criminofus, alterius criminis iudex esse non potest: & seipsum condemnat, dum in alterius crimen sententiam profert. Sed obijcitur. Saul cū a Domino esset reprobatus, populū Dei indicabat, & eius iudiciū vniversus populus expetebat. Item, David cū esset adulter, & homicida, interrogatus à propheta sententiam in diuitem dedit, qui oīe pauperis rapuit, dicens [Iudiciū mortis est viro huic.] Itē Salomō

Anf. l. 7. c. 101.
† al. diluere.

Matth. 5.

1. Reg. 15.

1. Reg. 13.

1. Reg. 11.

qui omnes licet mali essent & peccatores, tamen iudicant. Ad ultimum dat solutionem, dicens quod iudicare possunt ex officio eis concessa: & sententia lata ab eis valent donec ab ecclesia tolerantur.

a ¶ Sic & Achab. 21. q. 2. vtilem.

Vod au-

tē.] CA-

SVS. Hic

intitulat

8. q. qua

quirit, an episcopus possit ab vno tantum iudicari, vel audiri. Et respondet quod in ciuili potest, & in criminali à Papa vel eius delegato: alias non potest ab vno iudicari, vel audiri. Sed in accusatione episcopi, debent esse duodecim episcopi praeter metropolitanum; & in accusatione presbyteri sex: in accusatione diaconi tres, ut inf. 15. q. 7. Felix. & c. si autem finis tamen causae criminalis episcopi summo Pontifici reseruatur, ut inf. c. 1. & sap. ea. q. 6. quamuis & c. dudum. b ¶ Quod autē.] Ab omnibus episcopis p. nunciare debet audiri cā epī, vt su. ea. q. 6. si quis eporum 1. vel à 7 ad minus, quos ipse metropolitanus eligit, vel ipse reus si electos à metropolitano hēt suspectos. inf. eo. q. 1. c. 1. & tales coepi non sunt iudices, sed assessores: sicut nec clerici sunt iudices, qui debent interesse, cum ep̄s audit causā clerici. 15. q. 7. ep̄s. ar. tñ est, qd̄ sūt ordinarij, vt 6. q. 3. scitote. & si Papa delegat causam episcopi, videtur qd̄ eodem modo intererunt 7. episcopi. sup. e. ad. q. 6. hāc quippe. & 34 dist. quorundam.

A ¶ Accusatores.] C A S V S. Hoc c. diuiditur in quatuor partes. In prima parte dicit Zepherinus, q̄ accusatores ep̄orū debent esse bonae famae, & sine suspitione. In secunda parte dicitur, q̄ sententia à non suo iudice dicta, nullum ligat. In tertia parte dī, q̄ in accusatione episcopi debent esse duodecim episcopi, qui ab accusando sunt eligendi: & isti simul cum archiepiscopo causam examinant: sed Papae ipsius depositio reseruatur. In quarta parte dicitur, quod absens iudicari non debet, nisi ex contumacia fuerit absens. Secunda pars incipit ibi, [Nullum namque.] Tertia ibi, [Iudices 12.] Quarta ibi, [Absens.]

c ¶ Nullum.] Magis. extra de iudi. at si clerici.

CVIVS IN AGENDO CASVS. Hāc lex non est de c. sed debet legi postea: inserta tamen fuit à Gratiano occasione illius verbi; nullum constringit sententia à non suo iudice dicta: quod verum est nisi reconueniatur. Nam si ego conueni aliquem sub iudice suo, & ipse vult

me reconuenire coram eodem iudice, non possum cum recusare in respondendo: cum in agendo elegerim ipsum: & eius sententia lata contra me ualet in hoc casu, licet non sit meus iudex ordinarius. Nam cuius in agendo, & c. [Arbitriū,] Id est, forū, uel examen uel iudicium.

d ¶ Iu-

cun amore muliercularum Deos gentium coleret; tamē uniuersa plebs Israelitica ad eius iudiciū confluebat. Sic & Achab^a quāuis coleret Baal, tamen decem tribus iudicabat. Multi etiā alij tñ in veteri testamento, q̄ in nouo inueniuntur; quorum uita cum esset blasphemabilis, tamen eorum sententia, quia ex officio suo seruata iudicarij ordinis integritate processit, inuenitur seruata. Unde & Dominus ait in Euāgelio: [Super cathedrā Moysy sederunt scribae, & pharisaei, & c.] Hinc liquido constat, q̄ mali pastores, dum sententia iusti examinis aliorū crimina feriūt, sibi ipsis nocent, dum sine exemplo sua emendationis aliorum uitia corrigere curant: subditis uerò profunt si eorum increpatione correcti, vel sententia coerciti, uitam suam in melius commutare didicerint. Ac per hoc, dum ab ecclesia tolerati fuerint, eorum iudicium subterfugere non licet.

3. Reg. 16.

Math. 23.

QVAESTIO VIII.

Vod autem episcopus ab vno tantum audiri, uel iudicari non debeat, Zepherinus Papa testatur epistola prima ad episcopos Sicilia, dicens.

† al. &

¶ Episcopus non nisi a pluribus audiatur, & iudicetur. C. 1.

A ¶ Accusatores episcoporum omni careant suspitione, quia columnas suas Dominus firmiter stare uoluit, non à quibuslibet agitari. ¶ Nullum^c namque eorum sententia a non suo iudice dicta constringat; quia & leges saeculi id ipsum fieri praecipiūt. vt codice alib. septimo, titulo de sententijs & interlocutionibus omnium iudicū, l. penultima. [Cuius in agendo quis obseruat arbitrium, cū habere etiam contra se iudicem^d in eodem^c negotio non dedignetur.] ¶ Iudices duodecim quilibet episcopus

Anf. l. 2. c. 38.

lucop. 5. c. 245.

5. q. 4. duodecim iudices.

Anf. l. 3. c. 45.

d ¶ Iudicem.] Ex hoc videtur, q̄ clericus possit reconueniri coram laicis etiam in spiritualibus: nisi clericus passus sit violentiā à laico, vt extra de iure pa. relatum, in fi. & ff. de iudic. l. 2. § item si extra. Nā qui aliter non potest esse iudex, ratione reconuentionis potest, vt extra de mu. pet. prudentiam. C. de ord. iud. adite. sic. ff. de iur. om. iud. si idem. 1. responsio. Sed quod non possit reconueniri, est arg. extra de iudic. decernimus, & c. quanto. Nam quandoque cessat reconuentionio 2, dī C. qui legi. perso. l. ult. Item in criminibus cessat reconuentionio, vt inf. ead. q. 11. prius. Item in possessione repetenda. extra de resti. spolia. ex conquestione. extra de ord. cog. c. 1. & C. de competen. l. ult. quod concedo, & dico q̄ laicus etiam incidenter non potest cognoscere de causa spirituali. extra. qui filij sint legi. lator. Item videtur qd̄ non tenet sententia lata super altera quaestione tantum. ff. quando appel. sit. l. 1. in fin. ff. de var. & extraordi. cog. l. 1. nam iudex vna sententia vtramque dirimet, vt extra de ord. cogni. cum dilectus.

e ¶ In eodem.] Sed nonne est alia causa reconuentionis quam

Clericus possit reconueniri coram iudice laico. Reconuentionio cessat in iudicibus. 2 Quia reconuentionio minis: sed p. uentionis d. nit esse a. satus. ff. publi. i. qui. & l. q. 11. neg. da 2.

Episcopi cā à quibus est audienda. 1 Ad idem 6. q. 3. scitote. & q. 4 ca. 1. 2. 3. & 4. & 9. q. 3. salua. Arch.

quæ sit principal negotium? Vtrumque, vt extra de mu. per. c. 1. & 2. Sed dicitur eadem, quia iudices & litigatores: & quia vna sententia determinandum est vtrumque 1. extra de ord. cog. cum dilectus, & quia si inhibet appellatio in vna, & in alia, ext. de mu. per. c. 2. tamen

1. Vñ si iudex pronunciet super cā cōuentio- nis, & dēret pronunciare in cā recon- uentionis gra- uaret, & pos- set appella- re. ff. quæ sē. si app. l. 1. §. ult. fm Go. sed snia te- net fm Vin. put ipse no. ext. de mu. per. c. 1.

† al. vocatus.

inf. ea q. 9. absens. An. l. 3. c. 62.

accusatus (si necesse fuerit) eligat, a quibus eius causa iuste iudicetur. Nec prius audiat, aut excommunicetur, vel iudicetur, quam ipsi per se eligantur^a, & regulariter vocato † ad suorum primo conuentum episcoporum per eos eius causa iuste audiat, & rationabiliter discernatur. Finis verò eius causæ ad sedem Apostolicam defera- tur, vt ibidem terminetur. Nec antea finiatur (sicut ab Apostolis, vel successorib. eorum olim statutum est.) quā eius auctoritate fulciatur. & paulo superius. ¶ Absens ve- rò nemo iudicetur^b. Nisi ex contumacia absens fuerit β: quia & diuinæ & humanæ prohibent leges.

α. ¶ Vt codice.] Hinc vsque ad ver. Iudices non sunt in epistola Zepherini, neque in vetustis Gratiani codicibus.

β. ¶ Nisi ex contumacia absens fuerit.] Hac sunt a plerisque manuscriptis, & epistola ipsa, & Anselmo, & Luone. Infra vero ead. q. 9. c. Absens habentur tanquam Gratiani verba.

Item Felix episcopus dixit in concilio Carthaginien- si 2. c. 10.

¶ A quot episcopis audiat episcopus, qui in reatum in- ciderit. C. II.

S Vggero secundum statuta veterum conciliorum, vt si quis episcopus (quod non optamus †) in reatum ali- quem incurrerit^c, & nimia necessitas ei fuerit non posse plurimos congregare, ne in crimine remaneat, a duode- cim audiat episcopis γ.

γ. ¶ Episcopis.] Qua hoc loco in capite decimo concilij Cartha- ginienfis secundi adduntur, refectuntur inf. 15. q. 7. c. Felix, & ibi notabitur varietas.

Q V A E S T I O I X.

E accusatoribus^d vero, vel testib. quod in absentem, vocem accusationis, vel testifi- cationis exhibere nō valeant, multorum auctoritatibus liquet †.

Ait enim Telesphorus Papa epi. unica.

tamen Papinianus qui hanc legē edidit, intellexit, qā si tu me cōuenis actione mādāt, ego te possum reconue- nire cōtraria mādāt: alias nō, C. de sent. & interloc. cū Papinianus. sed Iustinianus auxit intellectum eius per aut. ad omnes causas. C. eo. tit. auth. & consequenter.

a. ¶ Eligantur.] id est, conueniantur.

b. ¶ Iudicetur.] Sed propter contumaciam excommuni- catur. inf. eo. q. 9. absens, & c. decernimus.

S Vggero.] CASVS. Dī q. cum episcopus accusatus non potest congregare omnes episcopos de prouincia: ne in crimine, id est, suspitione remaneat, causa eius a duodecim episcopis audiat.

c. ¶ Incurrerit.] Sed si nō sint tot episcopi in prouincia: aduocabit vicinos, vt 65. d. si forte. & 6. q. 4. c. 1. 2. Alio- quin metropolitanus, vel episcopus non posset audire causam crim. nalem clerici: cum non sint tot episcopi in prouincia. 15. q. 7. Felix.

Decr. Grat. Pars I I.

E accusatoribus.] Hac q. diuiditur in qua- tuor partes: in quarum prima probat per xij. auct. sanctorum patrum, q. absens non debet condemnari, nec absentes in eū te- stificari, nec illum accusari: nisi contumax fuerit. Secunda ibi,

[De his.] Tertia ibi, [Simul aut.] Quarta ibi, [Nisi in crimi- ne.] Io de Fan.

CASVS. Hic ponit 9. q. qua queritur an accusatores, vel tes- tes vocē accusatio- nis, vel testificatio- nis in absentē valeāt exhibere. Et certe p. non valeant, multo- rum auctoritatibus comprobatur, & de hoc quid iuris sit, & in quibus casib. fal- lat, plene notatum inuenies in summa quæstionis. & H. ple- ne de hoc tractat in summa sua in hoc loco. Primum capi- tulum huius quæ- stionis est planum. d. ¶ De accusatorib.]

Secundum leges de crimine nunquam proceditur cōtra ab- sentem lite nō cont. ff. de pœ. absentem. nisi in casu cōtra ap- paritores, vt C. de pœ. dia pro contu- macia aut adnotant bona ei, & expecta- tur per annū: & si in- tra annū non vene- rit, postea bona de- uoluntur ad fiscum nec super bonis audi- tur, sed bene audit: super crīe, vt C. d. re- qui. reis. l. 2. Si autē intra annū veniat, bona recuperat si ve- lit iudicio stare. Si aut lis est contest. & liquet de cā. in ma- iorib. criminib. nun- quā procedit cōtra absentem: imō audi- tur quantumcunque

Absens in crīali pōt in bonis puniri

2 Sed ibi dō li. cōt. nihil dī. sed ita in- telligitur p. doct. Bart.

¶ Absens an possit con- demnari.

3 Adde ad hanc qōnē. nō. in l. ser- uū. §. publi- ce. ff. de pro. & in l. 2. C. de req. re. Testes li. nō contest. pōt- sunt quique recipi.

venerit, vt ff. de requir. reis, annus 2. sed in minoribus quæ pœnam relegationis, vel damnum exstimationis continent, bene proceditur contra absentē. ff. de pœ. ab- sentem. fallit C. de adul. quis, inf. c. decernimus. Scdum canones distinguit H. an liqueat de causa, an non. Si li- quet de crimine, pōt condemnari absens. 3. 4. q. 5. c. 1. & 24. q. 3. de illicita. Si non liquet, est excommunicandus, vt 11. q. 4. rursus. & c. quicumque. in hoc tñ peccat H. quia non distinguit an lis sit conte. vel non: nam secundum eum non refert an lis sit conte. vel non. Ego tamen dico, q. cum lis est conte. & liquet de causa, locum habet il- lud, c. decernimus. Sed si lis non est conte. vel est conte. sed nō liquet de causa, locus est illius, c. rursus & c. qui- cunque. nam ante lit. cont. nunquam sunt recipiendi te- stes in crimine. ext. vt lit. non cont. ad hoc Deus. nisi ali- quid speciale dicamus de dilapidatione, vbi publica co- moda periclitantur, vt su. c. q. 2. q. ea. & C. de pœ. ne diu.

Yy 3

Nul-

† Conc. rex. in l. absen- te. C. de acc. & in l. ne di. C. de pœn.

Et sic dēt
intelligi ext.
d. do. & cōt.
veritatis fm
L. vbi plene
de hoc. Arc.

Nulla enim privilegio gaudere debet, qui male admini-
strando suos contubernales affligit, vt C. de ratioci. l. 2.
1. Idem est in causa inquisitionis: quia testes recipiuntur
lit. non contest. vt extra vt lit. non contest. quoniam
frequenter. Item vbi qs infamatus deficit in purgatione,

punit lit. non cont. vt
ext. de purg. cum Pe-
trus. extra de sim. de
hoc. Item in haresi
post mortem, vt 24.
q. 2. sane profertur.
Sed in cā ciuili non
proceditur lit. non
contest. nisi in casib.
qui sunt extra vt lit.
non contest. quoniā
frequenter. Item in
causa appellationis,
vt C. de temp. ap. l. vl.
extra de app. lape &
2. q. 6. ei qui. Item in
absentia actoris, vt
extra de do. & cont.
causam, quæ est ho-
die correctā per dec.
qm̄ frequenter. sicut
credo. C. qūo & qū
iudex. authen qui se-
mel. Item vbi agitur
iudicis officio. C. si-
mi. se ab hā. absti. in
auth. ibi posita. ff. de
min. in causā. §. cau-
sa. Itē in causa surre-
ptionis. ext. de sent.
& re iud. cū olim. Itē
fm̄ quosdam in cau-
sa libertatis. C. de in-
ge. ma. diffamari. Itē
in petitione legati,
vel fideicomissi Ar.
C. de vfu. & fru. lega.
vel fideicom. l. 2. Itē
in Trebellianica re-
stitutione. C. ad Tre-

bel. l. pen. §. cum autem. Item cum electus nō comparet.
extra de elect. dudum 1. in fine. Aliās nunquam ferenda
est sententia ante lit. contest. sed proceditur contra ab-
sentem, prout traditur extra vt li. non contest. quoniam.
in si. Quod dicitur de officio iudicis, hodie certum est.
ext. de offi. iud. c. vlt.

A Accusatori.] Qui absente.] Quia merita causa-
rum. & C. si per vim vel alio modo. l. vlt. nec ē
in causa restitutionis auditur quis volens de iure suo
docere in absentia alterius partis, vt ext. de off. delegat.
consultationibus.

ADDITIO. Ext. de in integ. rest. cum ex literis. Arch.

C Aueant.] CASVS. Quæsitum fuit ab Eleuthero, an
iudices possint sententiarē contra absentem non ex
contumacia. Et responder q nō: & si tulerint, irrita erit
sententia ipso iure: vel per sententiam irritabitur: & iu-
dices pœnam sustinebunt: & eius qui semel calumniat-
us est, accusatio non audietur.

b] Caueant.] Arg. est hic pro opinione illorum, qui di-
cunt, q sententia nulla est cum peremptorio non venit
ad notitiam absentis. C. qūo & qū iud. Lea quæ & ff. quæ
sen. sine app. rescin. l. 1. §. cum ex edicto. sed ibi non per-
uenit: quia nec propositum fuit. vnde fm̄ plerosque be-
ne tenet sententia: licet peremptorium non venerit ad
notitiam rei sed hic expones irrita. i. irritanda. Vnde sa-
tis videtur sufficere si absens sufficienter sit requisitus,
ad hoc vt possit ferri sententia, licet non sit inuentus,
quæ citatio vt extra de do. & cont. causam, extra de cler. non rescid.
nō puenit, ex tū arg ad hoc. 7. q. 1. præsentū. C. de iud. properan-
da valeat. dā §. & si quidē. ff. de iur. i. ideo, & l. si distū. §. si præsen-

te. & ff. loc. item quæritur. §. exercitu. Arg. contra ext. vt
lit. nō cont. qm̄ §. si vero 2. nam ibi dī. qd ē in causa ma-
rimonij nō est procedendū contra absentē, licet nō in-
ueniatur: qā pōt esse qd habeat iustam causam absentiz
nec etiam videtur contumax qui vocē præconis nō au-
diuit

Nisi reo præsentē accusator non audiatur.

C. I.

A Accusatori omnino non credi decernimus, qui absen-
te^a aduersario causam suggerit, ante vtriusque par-
tis iustam discussionem.

Item Eleutherius Papa in epist. ad episcopos Gallia.

**Absente aduersario sententiam ferre non
licet.** C. II.

C Aueant^b iudices ecclesiæ; ne absente eo, cuius causa
ventilatur, sententiam proferant; quia irrita erit: si-
mo etiam & causam^c in synodo pro facto dabunt^d. Pro-
ditoris vero nec calumnia, nec vox audiatur.

Item Calixtus Papa, epist. 2. ad episcopos Gallia.

Reo absente accusator non audiatur. C. III.

A bsente eo, quem accusare voluerit quispiam, accu-
satori non credatur, quia sine scripto difficile^e, per
scriptum autem numquam recipiatur: quia per scripturā
nullus accusare, vel accusari potest; sed propria voce, &
præsentē eo, quem accusare voluerit, suam quisque agat
accusationem.

Item Cornelius Papa ad Rufum, epist. 2. c. 2.

**Quæ in absentes geruntur, omnia euacuen-
tur.** C. IIII.

O mnia, quæ aduersus absentes^f in omni negotio, aut
loco aguntur^g, aut iudicantur, omnino euacuen-

diuit. ff. de in inte. rest. l. pen. & vlt. Hoc tū certū est, qd si-
ue peruenerit ad eum citatio, siue non: si probauerit ius-
tam causam absentiz, retractatur id quod factum est,
vt extra de sent. & re iud. cum Bertholdus. Ioan. Hoc te-
neas qd sufficit si citetur aduersarius publicē ad domum
vbi consuevit morari, vt extra de do. & contu. causam.
& c. vlt. & si non veniat li. non cont. fiat missio in posses-
sionem vel excommunicabitur, vt extra vt lite non con-
test. tua. lite vero contest. 3. ad sententiam proceditur,
vt C. de iud. properandum. §. & si quidem. & §. si autē.
& si postea veniat assignando iustam causam absentiz,
retractabitur quod factum est, vt ext. de sent. & re iud.
cum Bertholdus B.

c] Causam] id est, pœnam.

d] Dabunt.] id est, pœnam.

A bsente.] CASVS. Quæsitum fuit ab Eleuthero, an
absens possit accusari & an absens possit per episto-
lam accusari. Et responder q nō: sed reo præsentē & vo-
ce propria, & in scripturis: nisi in casibus exceptis.

e] Difficile.] i. non, vt 2. q. 6. biduum. vel difficile. i. vix:
quia in casibus sit accusatio sine inscriptionis vinculo,
vt no. 2. q. 8. in prin.

O mnia.] CASVS. Quæsitum fuit vtrum testes recepti
contra absentem, vel sententia lata contra absen-
tem valeant? Et responder quod non quia nulla lex dam-
nat absentem.

f] Absentes.] Non per contumaciam, & in casibus ex-
ceptis in sum. io.

g] Aguntur.] Nota etiam qd gesta, quæ fiunt absente
altero, non valent, vt in f. cad. chartæ. & sup. ea. caueant.

a] Addi-

2 Vbi de hoc
ext. de exte-
prela. ex l. i.
& videas qd
ibi no. Inno.
ad huius de-
clarationem
Arch.

† Conc. in l. ca. 1.
& ibi gl. 1.
conc. C. qd
& qū iud.

† al. emittit
accusatori.

3 Hoc intel-
lige vt not.
ext. de do.
put. & d. ap.
lape & c. p.
tuas. & not.
Ho. in sum.
de iud. §. i. i.
& post. q. 1.
sed si. Arc.

Sn̄a lata cō-
tra eum ad
quæ citatio
nō puenit,
ex tū arg ad hoc. 7. q. 1. præsentū. C. de iud. properan-
da valeat. dā §. & si quidē. ff. de iur. i. ideo, & l. si distū. §. si præsen-

tur : quoniam absentem nullus, addicit^a, nec ulla lex mandat.

Item Marcellus Papa ad Maxentium, epist. 2.

¶ Non iudicetur, qui præsentia liter non accusatur, vel conuincitur. C. V.

Non oportet quenquam iudicari, uel damnari; priusquam legitimos habeat præsentis accusatores, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina.

Item Damasus ad Stephanum archiepiscopum, epistola 3. cap. 8.

¶ De eodem. C. VI.

Habetur quoque in decretis sanctorum patrum sancitum, non fore canonicum quemquam sacerdotum iudicare, vel damnare; antequam accusatores canonicè examinatos præsentis habeat, locumque defendendi accipiat, id est in ducias ecclesiasticas ad abluenda crimina.

[Idem Damasus ibidem continenter.]

P A L E A. C. VII.

Nec extra propriam a fiat prouinciam primò discussionis accusatio, sine Apostolica præceptione; cui in omnibus causis debet reuerentia custodiri: quoniam & antiqua docet hoc patrum regula, in qua & Imperialiter pariter statuta concinunt. Criminum, inquiunt, discussio ibi agenda est, ubi crimen admissum est. Nam alibi criminum reus prohibetur audiri. Et alibi in canonibus præcipitur: [Quæcūque negotia in suis locis, ubi orta sunt, finienda sunt.] & reliqua talia, & his similia: salua tñ in omnibus. Apostolica Auctoritate, ut nihil in his definiat, priusquam ei placere cognoscat, quia omnes suffultos esse oportet.

¶ *Propriam.] Sic est emendatum ex epistola ipsa, Anselmo & Iuone. Antea tegebatur, Nec extra patriam fiat prouincia. Addita autem & nonnulla sunt ex epistola.*

Idem ad episcopos Italia, epist. 6.

¶ De eodem. C. VIII.

Qui accusare alium elegerit; præsens per se, & non per alium accuset; inscriptione videlicet præmissa^e. Neque ullus unquam iudicetur, ante quam legitimos accusatores præsentis habeat, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina.

Item ex concilio Toletano 6. c. xi.

¶ De eodem. C. IX.

Ignum est, ut innocens vita nulla maculetur perniciæ accusatorum, ideo si quis à quolibet criminatur, non ante accusatus supplicio detur, quam accusator præsentetur, atque legum, & canonum sententia exquiratur. Quod si indigna ad accusandum persona inuenitur, ad eius accusationem non iudicetur: nisi β ubi pro capite regis maiestatis causa versatur.

¶ *Nisi.] Hæc sunt addita generali.*

Item Bonifacius Papa ad Gallos, epist. 2.

¶ Sententia feriat, qui causæ suæ negligit adesse. C. X.

Decerni-

a ¶ Addicit.] Idem punit.

Non oportet.] CASVS. Dicitur hic, qd nullus debet damnari nisi legitimi appareant accusatores, & præsentis: & tunc locus defendendi accusato præbeatur, id est, induciæ dentur ad delenda crimina. Idem dicitur in seq. cap.

b ¶ Locumque.] Idem est inducias, ut inf. c. prox.

c **H**abetur.] ¶ Examinatos.] Hoc cum sint ignoti, vel suspecti, ut a. q. 7. q. rendum.

d ¶ Inducias.] Arg. sententiam non valere nisi præcesserint legitimæ induciæ. ext. de dil. dilecti. & 5. q. 2. vocatio.

Qui accusare.] CASVS. Dicitur hic qd qui vult alium accusare, debet præsens hoc facere, & nō per procuratorem, ut reo referretur copia defendendi.

e ¶ Præmissa.] Inscriptio enim semper præcedit accusationem. i. ut ext. de acc. qualiter i.

Dignū.] CASVS. De hoc no. Dicitur hic, qd uo. 2. q. 3. in non debet aliquis accusari nisi præsens fuerit accusator: quia examinari debet, si est idoneus ad accusandum.

f ¶ Innocentis.] Sanctius est enim nocentem impunitum relinquere, quam innocentem condemnare, ut ff. de pœ. absente.

Decernimus.] CASVS. Maximus Valentinæ ciuitatis episcopus fuit de multis criminibus accusatus. post litem contest. multoties citatus non venit, ita quod causa nō poterat terminari. præcipit ergo Papa episcopis Galliarum, ut ante Kalendaras Nouēbris synodo congregata illum citent: & si veni re noluerit, ferat sententiam in illum tãquā in contumacem: nec curent si omnia deli

yy 4 sta

Anf. l. 2. c. 39.
Iuo p. 6. c. 347.

Anf. & Iuo ibi.
¶ al. prima

Cod. ubi de cri. agi
opor. l. r. & in cod.
Theo. l. 9. tit. 1. in ex.
positione legis x.

Anf. l. 3. c. 57.
Iuo p. 6. c. 348.

Et in Vuormacien-
si, c. 42.

Burc. l. r. 6. c. 5.
¶ al. quisquis
¶ al. deditur] al. de-
putetur.

Anf. l. 3. c. 38.
Burc. l. r. c. 167.
Iuo p. 5. ca. 271. &
Pal. 6. c. 338.

ita non comprobentur, eum per suam contumaciam videatur de omnibus confiteri. Quidam tamen dicunt quod iste fuerat infamatus, & procedebatur contra eum in modum inquisitionis. Sequens c. planum est.

a ¶ Decernimus. ¶ Quidam ponunt casum sic, quod episcopus iste

fuit infamatus: & Papa committit istis, ut in modum inquisitionis procedant, & si non venerit, ut se purget, vel si defecerit in purgatione, videatur confiteri de crimine. unde potest condemnari, ut extra de si. de hoc & c. insinuat. Vel intelliges quod hic fuit lis contra eum sicut in summa intellexi hoc. Vel non loquitur de diffinitiva sententia, sed de interlocutoria, vel excommunicatione, vel missione in possessionem. Unde in quod etiam lit. non contra. ferri possit diffinitiva sententia, sed non de crimine, sed de depositionis pro contumacia, ut videtur colligi extra de do. & contr. veritatis. Ioan.

r Pro isto in intellectu facit quod not. sup. q. prox. ca. i. in glos. sed pro contumacia: sed hunc intellectum nullo modo puto. Archid.

b ¶ Voluerit. ¶ Maximus Valentiniensis civitatis episcopus.

c ¶ Snia. ¶ Ferenda contra. ff. de pœ. absente. illud secundum leges.

d ¶ Manifestum est. ¶ præsumptive, ut ff. de re iud. cōtumacia. §. 1. sic 34. q. 3. de illicita. in fi. Sed ubi quod semper liqueat de causa, quia aut probat auctor quod asserbat, & tunc condemnandus est reus, aut non probat, & tunc est absolvendus reus, ut 6. q. ult. auctor. Respond.

Sententia in dubio fertur pro reo.

istud obtinet cum uterque est præsens, & præterea quod reus absolvitur, non procedit ex eo quod de causa liqueat, sed quia partium iura sunt obsecuta, & in dubio fertur sententia pro reo, ut in ist. de interdi. §.

commodum. extra de fid. instru. inter. in fi. nam quicunque auctor probat intentionem suam, & tamen iudici non liquet de causa. ff. de re iud. l. Pomponius.

e ¶ Purgandi. ¶ Id est, ostendendi innocentiam suam, vel causam absentiam:

f ¶ Non omnia. ¶ Dum tam en illa, quæ probata sunt, sufficiant ad condemnationem, & omnia simul obijciuntur, ut 23. dist. illud Arg. inf. ca. q. 10. placuit.

R Euera. ¶ CASVS. Quoniam conquestus fuit de quodam presbytero absente forte ex iusta causa coram Gallione archiepiscopo, qui testibus receptis sententiam contra eum absentem tulit. & quia sententiam parere volebat, dictus archiepiscopus excommunicavit eum, quare sacerdos ille

mus ¶ vestram ¶ debere intra provinciam esse iudicium, & congregari synodum ante diem ¶ Kalendarum Novembrium: ut si adesse voluerit, præsens, si confidit, ad obiecta respondeat: si vero adesse neglexerit, dilationem sententiae de absentia non lucretur. Nam manifestum est, confiteri eum de crimine, qui indulto, & toties delegato iudicio purgandi se occasione non utitur. Nihil enim interest, utrum in præsenti examine non omnia ¶ a, quæ dicta sunt, comprobentur; cum ipsa quoque pro confessione procurata toties constet absentia.

a ¶ Non omnia. ¶ In originali, & apud ceteros collectores, & in uno peruenit Gratiani codice est, omnia: quia idem sensus elicitur, & adest glossa, non est mutata.

Item Felix Papa ad episcopos Gallia, epist. 2.

¶ Absentes nec accusari, nec iudicari possunt. C. XI.

Absente adversario non audiatur accusator, nec sententia, absente alia parte, a iudice dicta ullam obtineat firmitatem.

Item Nicolaus Papa Gallioni archiepiscopo Senensi ¶.

Altera parte absente, diffinitiva non feratur sententia. C. XII.

Reuera iustus mediator non est, qui uno litigante, & altero absente, amborum emergentes lites decidere non formidat. His ita præmissis, volumus & Apostolica auctoritate monemus, ut si presbyter, de quo agitur, post excommunicationem suam, Apostolicam sedem adire voluerit, nullus iter eius impedire præsumat.

Item Zepherinus Papa ad episcopos Sicilia, epist. 1.

¶ In absentem non est ferenda sententia. C. XIII.

Absens vero nemo iudicetur: quia & diuinæ, & humanæ hoc prohibent leges.

Nisi fuerit absens ex contumacia. Pro presenti namque eum contumacia haberi facit.

Item Nicolaus Papa Gallioni Senensi archiepiscopo.

¶ De eodem C. XIII.

Indicas Her-

appellavit ad sed. apo. sed impendebatur appellationem prosecui, unde Papa ipsum archiepiscopum reprehendit, & precipit ei, quod si post excommunicationem suam appellationem voluerit prosecui nullus eius iter impediatur.

g ¶ Monemus. ¶ i. mandamus. 2. q. 1. notum sit. 28. q. 1. sic enim.

¶ al. Decernimus.
¶ al. vestrum.

¶ Antea legebatur:
profectio ex procurata.

& in capit. Hadriani c. 4.
Poly. l. 5. tit. 1. i.
Ans. l. 3. c. 7.
luc. p. s. c. 248. & p. 6. c. 331.
Pann. l. 4. c. 54.
¶ al. Senonensi

Sententia habetur in epist. Nic. ad episcopos, qui in Conuicini conuenerant, nuper impressa.

s. q. 8. c. 1.
Burr. l. 16. c. 13.
Ans. l. 3. c. 62.
luc. p. s. c. 243.

¶ al. Senonensi,

enim, & no. sup. 2. q. 7. sicut inquit.

h ¶ Post excommunicationem. ¶ Nota, quod excommunicatus appellat. arg. extra de sententia. excom. per tuas.

i ¶ Absens. ¶ Nisi fuerit. ¶ Hac verba ponuntur in auth. ut omnes obe. iu. §. si vero coll. 5.

k ¶ Contumacia. ¶ Sic extra de testi. in nomine dñi.

Indicas. ¶ CASVS. Hermannus episcopus fuit furiosus, quod constabat apostolico, quod postea homicidium vel aliud scelus commisit, de quo cum saepe coram Gallione archiepiscopo accusatus fuisset, appellavit ad Papam. Archiepiscopus autem indignatus rogauit Papam, ut de crimine cognosceret, & ipsum condemnaret. Nicolaus vero dicit, quod non potest facere trib. rat. onibus, scilicet quia Hermannus erat absens,

¶ Conco. tex. in l. absente. ff. de poen. & in l. seruū. §. publice. ff. de procura.

sens, & quia non dixerat ei qui fuerunt illi excessus super quibus accusabatur, nec utrum tempore delicti fuerit sanæ mentis, vel non, & ideo donec ista probentur, potius est sibi compatiendum, quam sit inia feriendus. a ¶ Hermannum.] Iste in furore occiderat hominem. b ¶ Quia.]

¶ al. Hermannū.

mannum ¶ a episcopū super quibusdam frequēter fuisse accusatū: pro quibus (quia b ex parte ipsius, persona deest) nos vni parti ad discrimen alterius credere, pculdubio nō possumus: quamuis c nec vsq; adhuc, qui fuerint d illi excessus, dixeris, nec utrū e sanæ mētis erat idem antistes, necne, cum ipsos excessus perpetrabat, euidenter ostenderis f, satiusq; arbitramur, quamlibet interim infirmitatē ad penam peccati, quam ad ipsum pertinere peccatum, cui magis consulendum g sit, & compatiendum, quam puniendum, vel aliquo modo feriendum.

Item Calixtus Papa ad episcopos Gallia, epist. 2.

¶ Testes non dicant testimonium, nisi de his, quæ præsentialiter, & veraciter nouerunt. C. XV.

Testes per quamcunq; scripturam h testimonium nō proferant, sed præsentēs i de his, quæ nouerunt, & viderunt k veraciter testimoniū dicant. Nec de alijs causis, vel negocijs dicant testimonium, nisi de his, quæ sub præsentia l eorum acta esse noscuntur.

De his ēt, qui audierunt m, si ad hoc cōuocati sunt, in civili causa testimoniū dicere possunt, vt in Authentis

Burc. l. 1. c. 171.

Anf. li. 3. c. 55.

Iuo p. 5. c. 289.

Pann. li. 4. c. 93.

b ¶ Quia] Prima est.

c ¶ Quamuis.] Secunda ratio est.

d ¶ Fuerint.] Et ita non tenebatur venire, ut 5. q. 2. si primates.

e ¶ Nec utrum.] Tertia ratio est.

f ¶ Ostenderis.] Archieps bene fatebatur, qd qnq; fuerat furiosus, sed tñ dixit eum modo esse sanū, & in sanitate occidisse hominem, aliā s teneatur ille potius probare, qui dicat aliquē in furore peccasse, vt extra de success. ab intest. cum dilectus. & C. de codi. l. non codicillos.

g ¶ Consulendum.] Qd. satis ipso furore punitur. sic sup d. 5. baptizari. ff. de offic. præsid. diuus. iudex tamen diligentissime inquireret, an fuerit furiosus: quia multi fingunt furorem, ut sic excusentur, ut ff. de cur. fur. obseruare. & infra ea. hortamur.

Testes.] CASVS. Hoc c. introducitur pro alia parte quæstionis, scilicet quod non debet quis testificari contra absentem. Dr̄ ergo hic per Bene, qd Calixtus fuit interrogatus utrum in causa criminali testes absentes possent testificari per scripturam i & respondet qd non, sed præsentēs dēnt dicere veritatem de ijs quæ viderūt, & nouerunt, & non de alijs negocijs nisi de his, q sunt acta in eorum præsentia. Posset etiam hoc intelligi in qualibet causa, quia semper debet esse p̄sens ille contra quem inducuntur testes vnde testes absentes non possunt per scripturā testificari, sed in præsentia partium.

h ¶ Scripturam.] Nunquid literæ episcoporum non valeant? Non inferendo testimonio, quia testibus, non testimoniis credendum est, ut extra de cohab. cle. & multa. De hoc notauit inf. 11. q. 3. curā 1. arg. ff. de cust. reo. diuus. aliās extra iudicium secus est, ut 11. q. 3. curā. 71. dist. extraneo.

i ¶ Sed præsentēs.] Fallit ff. de iureiur. ad personas extra de test. si quis testium.

j ¶ Sed præsentēs.] In causa criminali semper testes erunt præsentēs, sed in civili feruetur cōsuetudo regionis, vt ff. de testi. l. 3. in fi.

k ¶ Quæ nouerunt & viderunt] idest, aliquo sensu cor-

poreo perciperunt 2. large enim sumitur visus, ut ibi, Gustate & videte. & legitur in Exodo, Videbant voces, idest, audiebant, vnde si auditu aliqui conscijs sunt de aliquorum fornicatione, bene possunt de hoc testificari, extra de testib. præterea. & qd de auditu recipiatur testimonium, patet ex

tra de testi. cum causa. nam sufficit qualitercunq; aliqd sciat. 22. q. 5. hoc vñ. Si ergo aliquis est mutus, dū tñ audiat, & scribere sciat, bene testificatur, ut C. q. testa. fac. poss. discretis. Similiter cæcus testificatur, si uoces contrahentium hēt notas. Nec obstat si dicas, qd cæcus potest in voce decipi, vt 27. q. 1. nec aliqua. nam in visu possumus decipi, vt 31. q. 1. qñ. & in tactu. 34. q. 2. in lectum.

k ¶ Nouerūt.] Ergo de ijs, quæ pupillus vidit, nō potest esse testis, quia hæc atas ignorat quid videat. C. de falsa mo. l. 1. 3. l. ¶ Præsentia] Dum tamē intelligant, nā aliter non dicuntur p̄sentes, vt ff. de verb. signi. si coram.

2 Sequitur Ale de lmo in l. bene ad cognitio nē colū. 6. ff. si cer. per.

Murus & surdus testificari p̄nt,

3 Sed cōr. de conlec. d. 3. placuit de infantibus. & c. se q. ubi de hoc 37. d. relatum. Ar.

Non intellige præsentem, prout ponitur 10. q. 3. potest. sed intellige præsentem siue in eadem domo, siue alibi sit, dum tamen audiri possit, ut ff. ad Syl. l. 1. §. co. testio. DE HIS. CASVS. sup. in c. testes dictum est, qd testes testificantur de ijs, quæ viderunt & nouerunt. Nunc autē vult ostendere casus in quibus etiam de auditu ferunt testimonium, si uocati sunt ad hoc: sed certē si bene inspicatur. in l. seq. non est testimonium de auditu propriē. sed de confessione facta in oculis eorum, qui ad hoc vocantur.

m ¶ Audierunt.] Plures possunt notari casus ubi ferūt testimonium de auditu. Vnus hic. Alius cū probat voluntas obmutescētis vt 26. q. 6. qui recedunt. & c. his qui. Alius in matrimonio, vt 35. q. 6. de parentela. Alius in probatione periurii. 22. q. 5. c. hoc videtur. Alius in memoria facti operis, ut ff. de proba. si arbiter. Alius extra de testi. præterea. & extra eo. tit. cum causam. Sed certē non concedo, qd alicubi sit testimonium de auditu, nisi ubi testatur quis qd sic audiuit recitari a maioribus, ut dicitur extra de testi. quoties. & hoc tamē contingit in matrimonio, & in memoria facti operis, licet hodie circa matrimonium illud ex parte sit immutatum ext. de testib. licet 2. nisi quis velit dicere ibi ideo esse testimonium de auditu, quia melius in talibus comprehendimus per auditum qd per visum. Vnde si duo interessent contractui, quorum unus esset surdus, & alter cæcus, unus audiret verba contractus, alter uideret numerare pecuniam, per illos fortē non probaretur contractus, quia singulares. ext. de elect. eum dilecti. Sunt tamen hic alia duo specialia, scilicet quod valet confessio extra ius sicut & alibi. extra de excess. prælat. quā sit graue & in alio casu quando quis confitetur se debere pecuniam causa adiecta, vt C. de non hu. pec. generaliter. in casu qui habetur de secunda cautione, quam mulier post biennium emisit. C. ad Velle. si mulier, & gñaliter dicūt quidam ualere confessionem factā extra ius, ubi testes intertunt rogati. Itē aliud speciale est hic qd nō valet testes nisi sint rogati, & idē requirunt in testamētis, & in codi.

Testimoniū de auditu sepe admittit.

Confessio ext ius qnq; ualet

Testes an debeāt esse rogati.

1 Adde qd not. 12. q. 6. statuendum. in glo. in sim, & c.

1. Hoc est
falsum, ut
C. de codi-
cil. l. ult. §.
fin.

codicillis 1. C. de test. auth. rogati. & in matrimonio ut
v. 30. q. 3. n. strates. & in diuortio ff. de diuor. l. nullum.
alias non requiritur quod testis sit rogatus, ut inf. prox.
causa q. 3. ad fi. lo. consuevit generaliter dici, & est ue-
rum, q. confessio extra iudicium non praeiudicat nisi cā
adijciatur, ut confi-
teor me tibi debere
cētum ex cā mutui,
ut C. de non nu. pec.
l. generaliter. B. &
scias q. omnes isti te-
stes rogati dicuntur
interesse, quia rogati
sunt audire, licet ad
aliud venerint, ut ff.
de test. heredes palā.
auth. tamen, genera-
liter. videtur dicere
quod testes debeant
esse rogati, ut C. de
testa. authen. rogati.
sed hoc uerum est
cum contractus est
in scriptis.

SI DEBITVM.

CASVS. Debat ali-
cui q. pecuniā p. feri-
pruram tempore p-
cedente in praesentia
testium pecuniā si
bi soluit, vel cōfessus
fuit sibi esse solutā,
quēsitum fuit ab im-
peratore, an solutio-
nem illam, vel con-
fessionem possit pro-
bare per testes, qui
interfuerunt? Et re-
spondet q. sic, si ad
hoc fuerunt vocati,
alioquin non. Idem
est in eo casu q. de-
bitor confiteatur se

debere pecuniā creditori, scilicet ut testes ad hoc pro-
bandum non ualeant, si ad hoc non fuerunt uocati.

a. Pro memoria. Tres hic ponit casus, q. testes rogati
possunt testificari, vel pro solutione quam uoluit face-
re creditori debitor, vel pro solutione ei facta, vel pro
confessione creditoris.

b. Confessione. Immo magis est pro debitore confes-
sio creditoris, quam si sit ei redditum instrumentum 2.
C. de solu. pecuniā.

SIMVL. Hac est 3. pars, in qua probat, q. testes de-
bent se concordare, & nil falsi admiscere, & hoc probat
per tres aucto. lo. de Fan.

CASVS. Supra in c. testes dictum est, q. testes debent
ferre testimonium de iis, quae uiderunt. Dicit hic Gra-
tianus, q. si simul uidere debent: & si diuersis temporibus
viderunt, non ualet eorum testimonium.

Nihilominus quoq. CASVS. Quasitum fuit a Leo-
ne qualiter puniendi sunt testes, qui falsum testi-
monium dicunt? Et respondet quod puniendi sunt si-
cut accusatores qui calumniantur, nec voces eorū sunt
audiendae tanquam plurium, qui diuersis temporibus
aliquid uidisse testantur.

c. Punendi. In criminali punitur testis capitali poe-
na. 33. q. 3. hac imago. hoc secundum leges ueteres, fm
canones infamis est. 6. q. 1. quicunq. 22. q. 3. si quis. sed
secundum legem accutatur de crimine falsi. ff. ad leg.
Corn. de fal. eos qui. Non obstat ff. de iis qui no. inf. Lu-
cius. extra de ord. cog. cum dilectus. quia ibi non est sen-
tentia lata contra testem.

d. Quos temporum. Simile 4. q. 3. in testibus. C. de eo.
l. ult. §. ult. si. C. de testa si unus.

e. Simul. Quidam dicunt hoc tenere in iis, quae non

nisi semel committuntur, ut homicidium alicuius, sed si se-
pius aliquid potest committi, ibi non nocet temporum
diuersitas, sed eis obijciatur de Susanna 2. q. 6. §. itē Da-
niel, sed illi respondent, q. ideo fuerūt illi testes repro-
bati, quia dixerunt q. in eadem hora, & in diuersis lo-
cis

& Nouella 90. non
iisdem omnia ver-
bis.

coll. vi. tit. de testibus, legitur. *¶ Si debitum scriptum sit,
& probatio solutionis proferatur à litigantibus per testes
sine scriptura; tunc susceptibilem eam apud iudicem esse
uolumus, dum ad hoc ipsum testes assumantur, ut perhi-
beant testimonium pro facienda solutione, aut pro memo-
ria^a alicui iam facta solutionis, & pro cōfessione^b eius,
qui pecunias accepit. Hac autem inania, & ex transitu
perhibita testimonia (ut si propter aliud opus adueniens
audiuit aliquem dicentem se accepisse ab aliquo aurum,
aut debere alicui) nulla ratione valere censemus.*

*Simul autem necesse est ut videant. Quod si alius
uno, alius alio tempore uiderit, diuersitas temporum, eo-
rum testimonium non admittit.*

Vnde Leo Papa.

¶ Non admittuntur ad testimonium, quos non eodem tē-
pore negocio interfuisse constiterit. C. XVI.

Nihilominus quoq. puniendi^c sunt testes, qui ad ca-
lumniam aliquid testificantur, nec eorū voces tan-
quam plurium admittuntur, quos temporum^d quidem
diuersitas simul^e interfuisse prohibuit.

Item Ambrosius in libro de Paradiso, c. 10.

¶ Ad seriem gestorum testis ex suo nihil adijciat.

C. XVII.

Pura^f, & simplex^g testimonij series intimanda est. Ansel. li. 3. c. 18.
Plerumque testis, dum aliquid^h ad seriem gestorum

cis commissum esset adulterium, sed non poterat com-
mitti in eadem hora, & in diuersis locis, & hoc dicunt
pp. expressam similitudinem, & non pp. identitatē: nā
reuera aliud est adulterium quod hodie fit, aliud quod
cras, sed est simile illi, quod non concedo, cum singuli
sint in suis dictis singulares. Si tamen aliquē actū con-
tinuū uiderent aliqui, licet diuersis horis, uidetur q. te-
stimonium teneret, ut si successiue in uno foramine ui-
derunt aliquos fornicari 3. Vel si aliqui uolunt testari
q. aliquis excōicatus celebravit, & unus audiuit finem
missae, alter principium, hoc casu concedo eos bene te-
stari de una re propter continuationem actus, sicut pp.
cōtinuationem possessionis una dicitur praescriptio, li-
cet facta sit a diuersis personis. 16. q. 3. §. potest 4. uers.
quod si ab eo. sicut etiam unus dicitur proconsulatus,
licet diuersae p. sonae ipsum exercuerint, ut ff. de off. pro-
cons. meminisse. Item quid si conueniant in tempore,
sed discordant in officiis? unus dicit de missa, alter dicit
de uesperis? Eadē est questio si uis probare solutionem
decimae, & unus dicit frumentum solutum, & alter di-
cit fabam. Et respon. q. non ualet testimonium: quia
omnes sunt in suo testimonio singulares, ut extra de e-
lect. cum dilectus. diem forte non tenetur testis expri-
mere, sed mensem, ut sup. 2. q. 8. libellorum.

Pura CASVS. Quasitum fuit ab Amb. si testis admi-
scet uero aliquid falsitatis, an eius testimonium ual-
let? Et respondet, q. non: quia pura & simplex est testi-
monium series intimanda.

f. Pura. Id est, sine dolo.

g. Simplex. Qualiter hoc intelligatur, dixi 4. q. 3. in
testibus.

h. Aliquid. Ar. utile p. inutile vitari, ut 12. q. 2. si quos
de

2. Super hoc
videas quod
le. & no. lu.
76. dist. cap.
hunc nume-
rū. Archid.

3. Vide latē
de hac qō.
lac. But. in
l. si. C. de test.
Cyn. & Pet.
in l. testimonium
eo. tit.
4. Melius §.
praescriptio.
ver. qd si ab
eo. Arch.

de seruis fu. d. 37. si quid veri & Sed contra. ff. de exc. tu. qui testamento. sup. distin. 9 si ad scripturas. Sol. vtile per inutile vitiatur, ubi in iure inuenitur expressum, aliàs non arg. 15. q. 3. §. cum autem.

† Et sup. q. 1. rōne, vbi videas. & c. do minus vbi videat. p. & c. Vtile per inutile quāque vitiatur.

a ¶ Adijcit. Vel subtrahit, ut 5. q. ult. presbyteri. extra de

ex suo adijcit², totam testimonij fidem partis mendacio decolorat. Nihil igitur, vel quod bonum videtur, addendum^b est.

¶ Simplex. Integer locus B. Ambrosii est. Pura, & simplex mandati forma seruanda, vel testimonij series intimanda est.

Item Felix Papa ad episcopos Gallia, epist. 2.

¶ Absens per alium nec accusare, nec accusari potest. C. XVIII.

Absens per alium accusari, aut accusare† nō potest, nec affinis^c testis admittitur.

¶ Nisi in crimine iniuriarum, in quo illustris persona est per procuratorem^d intendere, & excipere potest, seruatis ceteris solemnitatibus, vt Cod. tit. de iniuriis, l. ult.

Item Pelagius Papa Sindula & magistro militum.

¶ Sindula. luo p. 8. c. 67. refert aliud quoddam caput epistola a Pelagio ad Sindulam magistrum militia scripta.

¶ Reo^e absente libellus accusationis frustra offertur: C. XIX.

¶ Harta, quas dedit nobis Lucidius, si illo tempore aduersarius ipsius illic præfens fuisset, validæ erant. Sed quia aduersario absente^f gesta, quæ nobis recensuit, facta leguntur, talia leges non recipiunt.

Idem Decorato patricio.

¶ Testes corporaliter præstito iuramento testimonium dicant. C. XX.

Hortamur, vt sub timore Domini consuetā conscientia vestra sinceritatem in hoc quoque negotio conseruantes, omnem personis, quæ veritatem causæ istius scire possunt, faciat amputari^g formidinem, & vestris præsentari^h conspectibus, tactis sacrosanctis Euangelij, præbito etiam legaliter sacramento, quæ in veritate rerū nouesuntⁱ†, professione suæ testificationis aperiant, vt patefactis omnibus, quæ secundum leges, & iustitiam cēfenda sunt cognoscatis, & competentem† legibus, & veritati terminum detis.

Item Nicolaus Papa Hincmaro Rheimorum Archiepiscopo.

¶ Accusator, & accusatus simul debent adesse.

C. XXI.

Necesse est secundum sacrarum scripturarum documenta, ac secundum iustitiæ tramitem, & accusatū & accusatorum simul adesse, & vnam partem, quanta-

Absens. CASVS. Dicitur hic, quod absens non potest accusare, vel accusari per procuratorem, nec testis affinis recipitur.

c ¶ Nec affini. Sup. ead. q. 5. similiter 2.

NISI. CASVS. Excipit Gratianus vnum casum in

quo absens potest accusare per procuratorem, vt illustris persona in crimine iniuriarum.

d ¶ Per procuratorem. De hoc dixi sup. 2. q. 6. si quando. e ¶ Reo. Hæc rubrica est falsa, quia non intelligitur de libello accusationis, sed de libello attestatorum.

C Harta. CASVS. Quidam accusatus fuit, vel conuentus corā Sindula magistro militum Dñi Papæ. In absentia autem rei sunt testes recepti, reus statim cū sciuit, appellauit ad Papam. Sindula vero misit attestaciones Papæ per Lucidium accusatorem actorē: quas cum audiuit a Lucidio fuisse receptas absente reo, dixit esse inualidas. f ¶ Absente. Sup. 2. q. 1. in primis. ext. de test. in nomine Domini. & capit. de cetero.

Hortamur. CASVS. Pelagius commisit quandam causam Decorato patricio. hortatur ergo vt sicut cōsuevit, ita pure procedat super hoc negotio, & faciat a testibus, qui veritatē illius causæ nouerunt, omnem formidinem amputari, ut præstito sacramento dicant testimonium veritatis, & omnib. patefactis causam decident.

g ¶ Amputari. Hic est ar. quod iudex præstabit s. lū. cōductum & securitatem testibus. extra ut lit. non cont. accedens, & de elec. bonæ memoriæ ext. de app. ex parte. 33. q. 2. siue.

h ¶ Præsentari. Sic sup. ea testes.

i ¶ Nouerūt. Testis

enim pro vtraque parte testabitur 14. q. 5. non sane, & iurabit, quod nihil falsitatis dicet. 2. q. 2. nullam.

Necesse. CASVS. Hincmarus quæsiuit a Nicolao, vtrum reo absente sit accusator audiendus? Et respondet, quod non: sed vterque debet esse præfens, &

2 Adde an & quā admittitur Bar. not. in l. qui testamento. ff. de auct. iu. & in qui test. ff. qui ma. acc. poss. Testibus est præstanda securitas.

Poly. l. 5. tit. 1.

luo p. 5. c. 248. & p. 6. c. 331.

† Adde te. in l. polla. C. de his quib. ut indig.

† al. conuenientē.

† Iste tex. solet allegari quod notarius, vel testis nō dēt appone re i actu suo nisi quæ vidit & nouit. Iam opin. tenet Pet. de Anc. in c. fraternitatis. extra de test. & Ale. de lmo. in l. si ex falsis. col. ult. C. de trans.

de verb. sign. forus. §. ult. argu. 11. q. 3. quisquis metu. 25. q. 2. præscriptione. 22. q. 2. cum hūilitatis, C. de testib. testium.

b ¶ Addendum. Quia non præiudicaret hoc alicui, si de hoc non iurasset, vt ext. de test. c. de testibus.

de quantacunque auctoritatis sit aliquis, sic debet in iudicio audiri, ut alteri parti nullum praeiudicium fiat.

a ¶ Quantacunque ¶ Facilitas. n. seruanda est in iudicijs, C. de prox. sacrore serin. in sacris. lib. 12. ff. de arb. si cum dies, §. si arbiter. arg. contra ext. de dolo & cont. ex lre ris 1 & est simile. 1. q.

1. Loquē in penis inferē dis. in quo. defectur. 30. d. contumaces ex deof. dele. pastora lis, qd̄ dic, ut nor extra de iust. c. vi in gl. pen. Arc.

1. teneamus. sup. d. 9. ego in sentētia & in iudicio nulli est defe rendum: sed in sedē do, & in similib. sic. 2. q. 3. quisquis. b ¶ Praiudicium. ¶ sic 11. q. 3. si quis ve ro. C. de sta. & imag. l. 4.

Vod vero testes. CASVS. ¶ Sic intitu lae de-

cima qd̄, quārit an deficientes in primo cap. sint admittendi ad sequentia capitula? Et responderetur quod non. Vnde qui dam dicunt, ut Be ne. quod qui deficit in maiori, vel mino ri, nō admittitur ad sequētia, quia prasu mit ut calūniator, ut inf. ead. cap. 1. nisi in criminib. exceptis. in quib. quilibet ad mittitur ad accusan dū. Alij vero dicunt, qd̄ nō admittitur ad accusandum postea ad leuiores, sed ad grauiora sic. Sed pri mum cap. huius qō nis indistincte loqui tur, vnde verius dī quod dicunt primi.

Accusator d̄ si cōs in vno n̄ admittat ad alia. 2. Ver. qd̄ si forte. pōt. n. quis de plu rib. condem nari simul, vel absolui, 2. q. 6. si quis ex pluribus.

c ¶ Quod vero. ¶ vbi quis simul de pluribus criminibus accusat, si in vno deficiat, bene admittitur ad alia, ut sup. 2. q. 1. in primis 2. dummodo non sit calumniator, ut 2. q. 3. Paulum. nam & condemnatus prosequitur crimen, de quo inscripserat pendente accusatione, ut inf. ea q. p xi neganda 2. & ff. de publi. iud. is qui. §. illud. Sed capitula hic posita loquuntur, vbi quis de calumnia conuictus vult accusare aliquem, & deceptus fuit, secus si in promissione aliqua deceptus fuit, ut 2. q. 3. Paulum. H. & alij distinguunt, vtrum defecerit in minori, vel maiori. si in minori admittitur ad sequentia, alias non, ut 2. q. 1. in primis. In ciuilibus autem causis conuictus de calumnia, bene ad sequentia admittitur, ut C. de inof. test. cum qui. instit. de excu. tut. §. qui autem extra de appel. constitutus 2. Quidam dicunt, qd̄ si quis accusauit de plu ribus criminibus simul, & contestatus est item super omnibus, licet in vno deficiat bene tamen admittitur ad sequentia tanquam iam incepta. Sed si tantum super vno est litem contestatus, & deficit in illo, non admitti tur ad sequentia, quasi suspectus, ff. de ac. u. si cui 6. q. 1. quicunque. Tu distingue an sit calumniatus vel non, ut dixi. tamen si quis primo egit criminaliter, siue obtine rit, siue succubuerit, potest postea agere ciuilit. C. quan do ciuilis actio crim. nali praeiudicet, l. 1.

¶ Lacuit CASVS. Quasitum fuit in Chartaginiensi concilio si accusatores cum obijciunt plura crimina. & in primo deficiunt, an sint admittendi ad sequen tia? Ei respondet qd̄ non. Sequens §. patet. sed sequens c. non probat bene quod dicitur in §. & c. praecedenti.

Quidam sic ponunt casum. Accuso te super pluribus criminibus simul, & eodem libello, & litem super his omnibus contestor: licet in vno deficiam, tamen admit tor ad sequentia, licet iam sim infamis, & hoc est ideo quia tempore lit. contest. sui bonae famae, ut ff. de publi. iud.

cunq̄^a, & qualicunque praeiudicia sit auctoritate, sic pror sus audiri, ut alteri parti nullum praeiudicium^b irroge tur.

QVÆSTIO X.

Vod^c vero deficientes a in primo capitulo non sint admittendi ad sequentia; ex con cilio Carthaginensi septimo confirmatur, in quo sic capitulo tertio statutum legi tur.

Et Afri c. c. 97.

a ¶ Deficientes. ¶ In vulgatis codicibus legabatur, testes deficiē tes: sed expuncta est, vox, testes, quae abest a plerisque vetustis co dicibus. Quae enim in hac quaestione afferuntur, non ad testes sed ad accusatores pertinent. Et superius initio causa in propositione huius quaestionis decima nulla est mentio testium.

¶ Qui in primo capitulo deficit, ad cetera non admittatur. C. I.

¶ Lacuit, ut quotiescunque clericis ab accusatorib. mul ta crimina obijciuntur, & vnum ex his, de quo prius egerint, probare non valuerint, ad cetera iam non admit tantur.

Rab. in p. c. 17. Burc. l. 2. c. 193. luo p. 6. c. 271. Pan. l. 4. c. 64.

Probare illud idem auctoritate Arelatensis concilij secundi, in quo sic c. 24. diffinitum est.

¶ Qui falsa fratribus obijciunt, vsque ad exitum non cō municent. C. II.

¶ Os, qui falsa fratribus capitula t obie-

Capi. l. 6. cap. 241. & Arelat. l. c. 14.

¶ al. capitula.

iud. is qui & 2. q. 1. in primis. ibi an grauiora, & c. Si au tem te primum accuso de vno crimine, & deficio, non admittor postea ad alia. lo. Sed certe mirum videtur de istis opinionibus. nam si litem contestatus est accusator super pluribus criminibus, publicatis attestationibus postea non admittitur ad probandum aliud, sed si su per vno tantum litem contestatus est, & non probauit videtur calumniari, & ita non admittitur postea ad se quentia, ut hae capitula dicunt, quae in hoc casu intelli gunt. B.

d ¶ Non admittantur. ¶ Sed videtur, qd̄ huiusmodi excep tio non possit obijci post litem contest. ut ff. de adul. si maritus, §. praescriptiones, maxime cum exceptio. s. tu es calumniatus, sit dilatoria, quia tamen declinatoria est iudicijs q. 6. §. 1. quod ex hoc patet. nam ab alio adhuc ac cusari potest. Respondet quidam, speciale esse in adu lre rio, ut etiam peremptoriam ibi aliquis non possit obij cere post lit. contest. s. hanc, tu per quinquennium renuisti ut C. de adult. adulter. sicut & speciale est in illa exceptio ne extra qui ma. accu. poss. cum in tua. Alii dicunt, qd̄ hae exceptio, tu es calumniatus: bene potest obijci post litem contest. Sed melius dic, qd̄ hic lis non fuit contesta ta, nisi super eo in quo defecit. Vnde cum vult procede re ad alia super quibus lis non est contestata, iuste ad mittitur huiusmodi exceptio contra illum, vel dic, qd̄ il la exceptio de nouo coepit competere, vnde potest ea vti post litem contestatam, ut ext. de off. deleg. insinuante.

¶ Os. CASVS. Dicitur in hoc capitulo, qd̄ si qui con uincantur falsa crimina aliquibus obieciisse, de bent

bent excommunicari usque ad mortem, nisi ante resipiscant.

a ¶ Obieciſſe.] Calumnioſè ſubaudi.

S I accusatorum.] CASVS. Quidam reperti ſunt culpabiles in accusatione episcoporum; quæritur utrum iſti

centem: poteſt tamen libellum iudici porrigere. Secunda ibi, [Aliquando.] Tertia ibi, [Causa vero.] Ioan de Fant.

CASVS. Ponitur hic 11. q. qua quæritur. an accusatus poſſit vertere accusationem ſuam in accuſantem & cer-

tum eſt, qd nō, in aliquo crimine. ſi nomen accuſati iam receptū ſit inter reos. vt ff. de adul. ſi maritus, §. pſcriptiones. ſi non eſt receptum, nō pōt illum accuſare niſi de maiori crimine, vel niſi ſuam iniuriam proſequat. Si uero in modū exceptionis crimē obijcit, vt repellat accuſatōrē ab accuſando ſe prius auſit ex-
cipiens de quocunq; crimine, vt C. d. adul. qm Alexandrum. & 32. q. 6. nihil iniquius. e ¶ Ab accuſato.] Si accuſatus crimē p-

Accuſatus an pēdente accusatione poſſit ſuum accuſatōrē reaccuſare.

ponit contra ſuū accuſatōrē pendente accusatione, aut proponit in modum accuſationis, aut i modum exceptionis. Si in modū accuſationis, aut nomen accuſati eſt receptum inter reos, aut nō, hoc eſt dicere ſi lis eſt cōteſt. aut non. ſi non, pōt 2. eum accuſare de maiori crimine, & audietur prius, vt inf. e. prius & inf. c. 2. Si eſt receptū non pōt, ſed pēdēte accuſatione pōt cōtra eū inſcriptionē deponere, & poſt ſniam eam conſumare, ut inf. e. c. 2. & ff. de pu. iud. is qui. Si autem ſuam iniuriā proſequit, tunc & ante, & poſt damnationē poſt ipſum incipere

2 ff. de adul. l. ſi maritus, §. pſcriptiones,

3 De hac materia no. C. q. accu. non poſſit. l. 1.

4 Sub. & H. qui ēr idem ſentit. & eadē rōne. & idē vī ſentire In. vt dixi ſup. ea. q. 3. cap.

bent excommunicari usque ad mortem, nisi ante resipiscant.

a ¶ Obieciſſe.] Calumnioſè ſubaudi.

S I accusatorum.] CASVS. Quidam reperti ſunt culpabiles in accusatione episcoporum; quæritur utrum iſti

centem: poteſt tamen libellum iudici porrigere. Secunda ibi, [Aliquando.] Tertia ibi, [Causa vero.] Ioan de Fant.

CASVS. Ponitur hic 11. q. qua quæritur. an accusatus poſſit vertere accusationem ſuam in accuſantem & cer-

tum eſt, qd nō, in aliquo crimine. ſi nomen accuſati iam receptū ſit inter reos. vt ff. de adul. ſi maritus, §. pſcriptiones. ſi non eſt receptum, nō pōt illum accuſare niſi de maiori crimine, vel niſi ſuam iniuriam proſequat. Si uero in modū exceptionis crimē obijcit, vt repellat accuſatōrē ab accuſando ſe prius auſit ex-
cipiens de quocunq; crimine, vt C. d. adul. qm Alexandrum. & 32. q. 6. nihil iniquius. e ¶ Ab accuſato.] Si accuſatus crimē p-

Accuſatus an pēdente accusatione poſſit ſuum accuſatōrē reaccuſare.

ponit contra ſuū accuſatōrē pendente accusatione, aut proponit in modum accuſationis, aut i modum exceptionis. Si in modū accuſationis, aut nomen accuſati eſt receptum inter reos, aut nō, hoc eſt dicere ſi lis eſt cōteſt. aut non. ſi non, pōt 2. eum accuſare de maiori crimine, & audietur prius, vt inf. e. prius & inf. c. 2. Si eſt receptū non pōt, ſed pēdēte accuſatione pōt cōtra eū inſcriptionē deponere, & poſt ſniam eam conſumare, ut inf. e. c. 2. & ff. de pu. iud. is qui. Si autem ſuam iniuriā proſequit, tunc & ante, & poſt damnationē poſt ipſum incipere

2 ff. de adul. l. ſi maritus, §. pſcriptiones,

3 De hac materia no. C. q. accu. non poſſit. l. 1.

4 Sub. & H. qui ēr idem ſentit. & eadē rōne. & idē vī ſentire In. vt dixi ſup. ea. q. 3. cap.

Arelat. l. c. 14.

ciſſe² conuiſti fuerint, placuit uſq; ad exitum non cōmunicare, (ſicut magna ſynodus ante conſtituit,) niſi digna ſatisfactione poenituerint.

11ē Felix Papa in ſecunda decretali episcopis Gallie.

¶ Qui, quod obijcit, probare non valet, de cætero ad arguendum non admittitur, niſi propriam cauſam ciuilem duntaxat aſſerere voluerit.

C. III.

inf. 4. q. 6. ſi accuſatorum.

In c. Hadriani, c. 4.

Capi. l. 5. c. 241.

Anſ. li. 3. c. 86.

Iuo p. 5. c. 418.

S I accusatorum personæ in iudicio episcoporum culpabiles^b apparuerint, ad arguendum episcopos de cætero a non admittantur, niſi proprias cauſas aſſerere (nō tamen^c criminales, vel eccleſiaſticas^d) voluerint.

a ¶ Episcopos de cætero.] Voces iſte abſunt ab omnibus uerſtis codicibus, & cæteris locis indicatis. Auctōr tamen cauſas, eas habuit, & ponderauit.

Cum ergo qui falſa fratribus obijciunt, uſq; ad exitum uitæ a cōmunionē prohibeantur, cum illi, qui in episcoporum iudicio culpabiles inueniuntur, ad arguendum de cætero admitti prohibeantur; apparet, quōd in primo capitulo deficientes, tanquam falſorum obieſtores ad ſequentia procedere non valent t.

QVÆSTIO XI.

B accusato^c vero accusationem in accuſatōrē verti, multorum auctōritatibus prohibetur.

Ait enim Stephanus Papa, epiſt. 2. c. 7.

¶ Accuſati, niſi prius ſe purgauerint, alios accuſare non poſſunt. C. I.

j N Eganda^f eſt accuſatis^g licentia criminādi^h, priuſquam ſe crimine, quo premunt, exuerint: quia nō eſt credendum contra alios eorum confeſſioni, qui criminibus implicati ſunt, niſi ſe prius probauerint innocentes: quoniam periculosa eſt, & admitti non debet reiⁱ

iſti ſint de cætero admittendi ad accuſandum? Et rñdetur, qd non, niſi in proprijs cauſis ciuilibus: in criminalibus tam en, uel eccleſiaſticis non admittantur. Dicit hoc contra episcopos, ſed contra alios bene agent proprias cauſas criminales, vel eccleſiaſticas.

b ¶ Culpabiles.] ideſt calumnioſè ſubaudi.

c ¶ Non tamen.] Suam iniuriam non proſequendo, ſed publico iudicio accuſando, vel ſpeciale eſt in calūniatore episcopi, ne ſit contra. 4. q. 6. omnibus, & ſupra 2. q. 1. prohibentur.

d ¶ Eccleſiaſticas.] Hoc ideo dicit, quia cauſa eccleſiaſtica non eſt agenda niſi per hominem bonæ opinionis. 3. q. 3. quia 1.

CVM ERGO. CASVS. Concludit Gratianus ex illo c. eos. & ex illo, ſi accuſatorum, quōd deficientes in primis non admittuntur ad ſequentia.

B accusato.] Hæc quæſtio diuiditur in tres partes: in prima quarum probat. per tria c. qd accuſatus accuſare non poteſt de minori vel pari, prius quāmprobauerit ſe inno-

accuſare. ff. de accuſ. qui iudicio. 4. q. 6. omnibus. ſi uero in modum exceptionis proponitur crimē prius, ſemper auditur excipiens, vt C. de adul. quoniam Alexandrum. & 32. q. 6. nihil iniquius. C. de lib. cau. ſi filium, & extra de ord. cogni. cum dilectus 3.

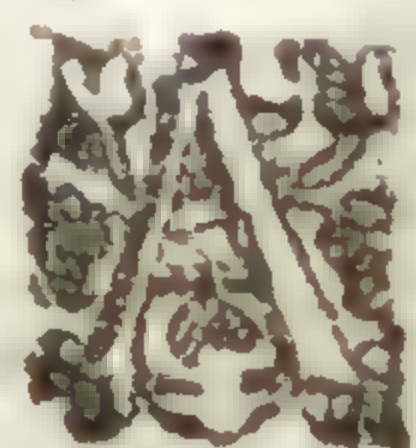
N Eganda.] CASVS. Ben. ſic ponit cauſam hunc. Quidam accuſatus volebat ſuum accuſatōrē reaccuſare de pari, vel minori crimine ante lit. conte. de maiori. quæſitū eſt a Stephano an poſſit? Et reſpondet quōd non, quia non eſt credendum accuſatis cōtra alios, niſi prius probauerint ſe innocentes.

f ¶ Neganda.] Nota in criminibus non habere locum reconuentionem, vt hic, & j. c. prius. ut no. ſup. q. 8. c. 1. g ¶ Accuſatis.] Inter reos receptis, vt ff. de adul. ſi maritus. §. pſcriptiones.

h ¶ Criminandi.] Etiam ſi ſuam iniuriam proſequatur, ſecundum R. 4. quia non relatione criminum, ſed innocentia reus purgabitur, vt ff. de pub. iud. is qui. ſed hoc non eſt uerum, ut infra c. proxi.

i ¶ Rei.] ideſt, accuſati.

¶ Quem

† Concor. l. qui crimen, & ibi Cy. C. qui acc. non poſſ. gl. in l. n. C. de acc.

In cod. Theod. l. 9. ut. l. l. 12.

Burc. li. c. 164.

Anſel. li. 3. c. 74.

Iuo p. 5. c. 274.

Pann. li. 4. c. 67.

De hoc no. 3. c. 9. 7. c. 1.

a ¶ **Quemcunque**] Ergo eo ipse, q̄ quis accusatur, perdit legitima iura, vt ff. de mun. & hon. reus § 1. d. tantis. extra de accu. Deus omnipotens.

Neganda.] CASVS. Quæsitum fuit ab Imperatore vtrum accusatus possit suum accusatorem reaccu-

lare de pari, vel mino-

ri crimine? Rñdet, q̄ non, prius q̄ se crimine quo accusat exuerit: nisi prosequatur suā, uel suorum iniuriam, pōt tamen deponere inscriptionē apud iudicem pendente accusatione. Sequēs c. planum est, quod habet eundem casum cum primo. c. huius quæstionis.

b ¶ **Suas.**] Sed tunc nō permittitur, nisi ponas illū primum, q̄ accusat, similiter prosequi suam iniuriam: alioquin concederetur posteriori, quod auferretur primo: condēnatus autem non potest, nisi suam iniuriam prosequatur ff. de accus. qui iudicio. cū iam sit infamis. ff. de pub. iudi. infamē. & hoc si post cōdemnationem accusationem inchoat i extraneū, non in suum accusatorem. si. n. in suum accusatorem, potest: si nō, perdit ex illo crimine ciuitatem, uel libertatem, vt ff. de pub. iud. lis qui. & hoc ideo, quia par citur illi, qui prouocatus vult se vlcisci. ff. de bo. lib. qui cum maior. §. si libertus. secundum canones aut cū quis est dam-

Cōdēnatus de crimine, an possit accusare.

natus de crimine: amodo non pōt accusare, nec suum, nec extraneum accusatorem, vt i. l. q. i. qui crimen nisi suam, uel suorum iniuriam prosequatur. 4. n. 6. omnibus.

Non est credendum.] HOC AVTEM. CASVS. Exponit hic Grat. in quo casu intelliguntur supradicta c. cum lege inserta, scilicet de pari, vel minori crimine. sed si de maiori crimine ante lit. cōtest. uelit accusatorem reaccusare potest. uerbi gratia, accusat aliquis de fornicatione alium, potest accusatus reaccusare illum de periurio, uel homicidio, uel simonia.

ALIQUANDO. CASVS. Supra in l. neganda. dictum est, q̄ persecutio suæ iniuriæ, uel suorum præiudicat alijs criminibus, uel præfertur. Nunc uberius de simili præiudicio prosequitur Grat. & dicit, q̄ criminalis quæstio quandoque præiudicat civili: & quandoque civilis criminali, & de utroque ponit exemplum.

CIVILI. CASVS. Petebam ab aliquo hæreditatem ex testamento, in quo continebatur, q̄ ego eram institutus hæres, sed cum demonstraui testamentum, aduersa-

rius dixit illud esse falsum: quæsitū est ab Imperatore, quæ quæstio præcedere debet? respondet, q̄ de crimine falsi prius est cognoscendum tanquam de maiori.

c ¶ **Sapē fit.**] Nam quandoq; aliter sic. extra de rest. spol. item cū quis. C. de do. inter vi. & vxor. si maritus. possit tamen

aduersus quemcunque^a professio.

Lib. 9. Codicis titulo primo l. 19. Imppp. Valentinianus, Valens, & Gratianus, AAA.

¶ De eodem. C. II.

Neganda est accusatis (qui non suas^b, suorumque iniurias persequuntur^t) licentia criminandi in pari, vel minori, prius quā se crimine, quo premuntur, exuerint, secundum scita veterum iuris conditorum: ita tamen, vt & ipsi inscriptiones contra eos etiam pendente accusatione deponere possint.

Item ex decreto Hadriani Papa, c. 33.

¶ De eodem. C. III.

Non est credendum contra alios eorum confessioni qui criminibus implicantur, nisi se prius probauerint innocentes: quia periculosa est, & admitti non debet rei aduersus quemcunque professio^t.

Hoc autem intelligendum est in pari, vel minori crimine. Ceterum si de maiori crimine cū accusare uoluerit (veluti, si accusatus de fornicatione, de periurio, de homicidio, vel simonia, vel quolibet alio huiusmodi crimine, accusatorem suum impetere uoluerit) his auctoritatibus non prohibetur. ¶ Aliquando enim criminalis quæstio præiudicat civili. Aliquando criminali a. Vnde in lib. 3. Codicis, tit. de ordine iudiciorum, lege quarta, legitur: ¶ Civili quæstione t̄ intermissa sape fit, vt de crimine iudicetur; quod, vt pote maius, minori merito præfertur.

a ¶ **Aliquando criminali.**] Antea legebatur, aliquando civilis criminali, expuncta est dictio, civilis, auctoritate veterum codicum. Nam hic tantum agitur, quando causa criminalis civilis, aut criminali præiudicat. In sequenti autem c. §. aliquando civilis, exponitur, quando civilis & civili, & criminali præferatur.

Item lib. 9. Codicis, tit. Qui accus. non possunt, l. 1.

C. IIII.

Prius est^d, vt criminibus, quæ tibi, vt grauiora ab aduersario tuo obijciuntur, cedis atq; vulnerū respon-

titulo, qui accusare non possunt, l. neganda.

Inf. non est credendum.

t al. exequuntur.

In capit. Hadrianā cap. 33.

Anf. li. 3. c. 92.

sup. c. neganda r.

t al. confessio.

tit. 8. lib. 4. 3
t al. disceptatione] orig.

tit. 1.

tamen illud intelligi, cum crimē in modum exceptionis obijcitur, vel directē fuit propositum, sed accepta pagina inscriptionis, ut C. de fal. satis.

Prius.] CASVS. Ego Barth. Brix. sic audiui ab Hugolino casum hunc. Tu accusabas me de furto, ego te de homicidio reaccusabam, quærebatur ab Imperatore, quæ quæstio præcedere deberet. & certe quæstio homicidij præcedere debet, utpote maior, & postea ex euentu causæ apparebit, vtrum ille qui primo accusabat de furto, possit aduersarium reaccusare.

d ¶ **Prius est.**] No si duæ sunt quæstiones principales, & ambæ sint civiles, quæ prius proponitur, prius est determinanda, licet sint inæquales, dummodo se non contingant, & directē præponantur, ut extra de ordi. cogn. cum dilectus. ff. de iud. qui prior. Si sint criminales, & inæquales, & directē proponuntur, maior præponitur. Sed si altera est criminalis 2. & altera civilis, de criminali prius agitur. Si uero nō sunt ambæ principales, sed

Ordo seruandus in pluribus q̄nib.
2 De hac materia no. ex de ord. cogn. c. tuam.

una incidit alteri, de incidenti prius cognoscitur. Incidit autem quandoque criminalis criminali, quandoque civilis civili, quandoque criminalis civili, quandoque civilis criminali. Criminalis incidit criminali, ut si accusanti de adulterio obijcio lenocinium, & ponit aliud exem-

SI CRIMEN. CASVS. Hæc lex & sequens sunt in codice ordine cognitionum lib. 8. Hugolinus casum sic intellexit. Accusabam aliquem de crimine, alius dicebat eum seruum suum esse, quærebatur quæ causa præponi dicebat? Et respondetur, quod causa libertatis, quia pri-

um scire oportet utrum sit liber, vel seruus, ut cum crimen fuerit probatum, iudex puniat eum tanquam liberum, vel tanquam seruum, & hoc modo Beneuē. ponit casum. Ponit etiam alio modo sic. Accusabam aliquem de crimine: ille replica uit contra me, quod ego erā seruus; suus, quæritur quæ causa prius agi debeat? & respondetur, quod causa libertatis: quoniam ante scire oportet an ille qui accusat, sit liber, vel seruus.

b ¶ In seruum.] Ali ter enim punitur seruus, aliter liber, ut 22. quæst. 5. qui compulsi.

QUI CONFITE- TVR. CASVS. Petebam aliquem in seruum coram iudice, qui lite pendente volebat me de crimine accusare, & bene confitebatur se pati controuersiam seruitutis: quæritur utrum danda sit ei potestas accusandi eum, qui suum dñm dicit? Et rñdet quod nō, nisi prius causa liberali terminata, & si liber fuerit

deas; & tunc ex euentu causæ^a iudex æstimabit, an tibi permittendum sit eundem accusare, tametsi prior inscriptionem deposuisti.

2 ¶ Aliquando civilis præiudicat civili, aliquando criminali. Sicut enim in septimo lib. codicis, tit. de ordine cognitionum l. si de hereditate, legitur. ¶ [Si de hereditate, & libertate controuersia est prius agi causa libertatis debet.] Item lege sequenti. ¶ [Si crimen aliquod inferatur ei a, qui ingenuus esse dicitur, ante liberalis cā suo ordine agi dēt, cognitionem suam præside præbente: quoniam necesse est ante sciri, si delictus probatum fuerit, utrum ut in liberum, an ut in seruum^b constitui oporteat iudicium.]

Item. 3 ¶ Qui confiteatur se pati controuersiam status frustra postulat sibi dari potestatem accusandi eum: qui se suum dominum esse fatetur. ¶ Causa^c vero liberali terminata, si seruus pronunciatus fuerit, dominum suum accusare non poterit. ¶ Codicis lib. 9 tit. 1. l. pen. ¶ [Si quis^d ex familiaribus^e vel ex seruis cuiuslibet domus, cuiuscunque criminis delator, atque accusator emerferit, eius existimationem, caput, atque fortunas^f petiturus, cuius familiaritati, vel dominio inhaferit, ante exhibitionem testium, atque examinationem iudicij, in ipsa expositione criminum, atque accusationis exordio, ultiore gladio feriatur. Vocem n. funestam intercidi oportet potius, quam audiri. Maiestatis autem crimen excipimus.] Similiter l. ultima. ¶ Si liberti accusatores^h manumissorum, heredumve esse præsumpserint, eodem quo serui supplicio tenebuntur, luituri poenas ante prohibita delationis exordium.

tit. 19. l. 2.

Ibidem l. 3.

Ex l. 1. & 4. alio modo aptatis verbis.

Iuo p. 16. c. 61.

Iuo ibi. c. 62.

exemplum in hac l. prius Civilis civili, ut si petenti hereditatem obijciatur quæstio status. Criminalis civili, ut agenti per aliquod instrumentum obijciatur quæstio excipiendo de falsitate. Civilis criminali, ut si accusanti obijciatur quæstio status.

a ¶ Causa.] Quia si prosequaris iniuriam tuam bene potes, aliās non hoc non placet, quare enim diceretur, quod ex euentu causæ posset, nam etiam si esset condemnatus bene admitteretur ad accusandum volens prosequi iniuriam suam, ut ff. de accu. qui iudicio. multo magis ergo si fuerit absolutus, licet non prosequatur iniuriam suā. Vel aliter ex euentu, si condemnatus es non permittitur tibi: si absolutus es, bene permittitur, sed secundum hoc obstat. ff. de pub. iud. is qui ubi dicitur, quod inchoatas accusationes bene potest postea perficere, ut sup. ead. neganda 2. Sed dic inchoatas contra alios, non contra accusatorem. Vel pone casum si cepit te aliquis accusare, quod si tibi eius seruum surripuisti tali die, tu obijcies ei, quod ille seruum illum interfecit anteriori die, & tunc ex euentu causæ patebit an possit te accusare, vel non.

ALIQUANDO CIVILIS. CASVS. Supra ostensum est, quod criminalis quæstio quandoque præiudicat civili, & quandoque criminali. Nunc vult Gratianus ostendere, quod civilis quandoque præiudicat civili, & quandoque criminali, & exempla de utroque ponit.

SI DE HÆRED. TATE. CASVS. Aliquis petebat a me hereditatem: obieci sibi, quod erat seruus meus quæritur quæstio debeat præferri? Rñdetur, quod quæstio libertatis.

pronunciatus, poterit accusare.

c ¶ Causa.] verba sunt Gratiani, sumpta ex lege C. cod. si status controuersiam, & l. cum ipse.

SI QVIS EX CASVS. Aliquis familiaris, vel seruus accusabat dominum suum de aliquo crimine, de quo si cōuinceretur dominus infamaretur, vel decapitaretur, vel perderet bona sua. quæritur utrum sit audiendus? Et respondetur, quod non, sed antequam lit. contest. debet decapitari excepto crimine læsæ maiestatis.

d ¶ Si quis.] C. qui accu non poss. l. penul. & l. iniquum. e ¶ Ex familiaribus.] i. nutricijs 1 & sic intellige si accusat dominum de crimine propter quod infamari, vel interfici, vel proscribi potest. ff. de bo. lib. in seruitutem contra. Sed intelligitur cum de minoribus criminibus accusabat, & ideo non sic punitur, sed hoc penitus contrarium est infamiliaribus episcopi, extra de acc. nullus, sed hoc ideo est, quia religiosos viros debet episcopus tantum habere in familia, ut 4. q. 7. cum pastoris.

f ¶ Fortunas.] id est, bona.

SIMILITER ET SI LIBERTI. CASVS. Hæc lex est eo. tit. cum supradicta. Dicitur n. hic, quod si liberti volunt accusare patronos suos, vel heredes eorum, eodem supplicio sunt puniendi, quo serui puniuntur.

g ¶ Similiter.] Hoc est verbum Gratiani, & L. C.

h ¶ Liberti accusatores.] Quod hic dicitur, verum est de priuatorum libertis: secus est de libertis ecclesiæ, nā tales reuocantur in seruitutem, ut 12. q. 2. episcopus qui mancipium, & c. octaua discussio.

i Id est, quod a prima ætate in domo fuerit, C. q. ac. non pot. iniquum. Laur. Ep̃s a suis familiarib. pot. accusari.

Qui

Vidam.] CASVS. sup. 3. q. 7. §. tria. dictum est, q. quidam repelluntur ab accusatione propter crimen, vel infamiam. Nunc supponit Gratianus quartam causam, in qua quæritur, an propter excommunicationem

repellatur quis ab accusatione. Addit et in qua ætate admittitur quis, vel nō admittitur ad testimonium: qua occasione interfertur legalē tractatum de testib. & quærit an idē possit esse accusator, & testis, & de induciis expectatorijs. Vnde thema proponit, de quo sex elicit q̄stiones.

a. Quidam in excommunicatione. De prima questione non est dubium, scilicet, quod excommunicatus non potest aliquem accusare, sed trāsfert se H. ad quæstionem illā, scilicet, an excommunicatus post absolutionem possit aliquē accusare. Secundum H. excommunicatus etiam post absolutionem non admittitur ad actus legitimōs. argum. 64. dist. accusatores. Item quia nemo est excommunicandus nisi propter contumaciam. 1. quæst. 3. nemo. & cap. certum. Præterea inobediētia grauissimum crimē est §. q. 1. sciendum, & qui semel fuit criminofus, repellitur 1. 6 quæst. 1. qui crimen.

1 Sed cōtra 48. d. honoratus, ubi habetur, q. prima contumacia non ponit.

Dic ut ibi no. in l. 1. gl. arg. hic, & c.

2 Conc. l. oē delictum. in pri. & in ver. cōtumacia, ff. de re mil. & per Bart.

& ibi est bona gl. in l. si filius. la 1. ff. de inter. act.

Ad hoc allegat p. fin. Imo. in l. pe. §. ad crimē.

in 24. col. ff. de publ. iud. §. sub. & tūc tenetur op.

25. dist. cap. vlt. Item in veteri testamento puniebatur cōtumacia capite. 1. 1. quæstio. 3. absit ergo hodie repellitur a pro motione. 54. dist. multos. Item grauissima est pœna contumaciæ. 24. quæst. tertia, corripiantur. ergo grauissimum peccatum est. 2. 24. quæstio. prima, non afferamus. imo est crimen idololatriæ inobediētia, ut §. quæstione prima, sciendum. ergo maxima pœna puniendum. 14. quæstio 1. non afferamus. Sed hoc non credo, quia absolutio tollit quod inducit excommunicatio. secunda, quæstione tertia, §. notandum. extra de electio. quia diligētia. 10. Fab. distinguit, si est excommunicatus pro crimine, & contumacia, tunc repellitur etiam post absolutionem. secus si pro contumacia tantum. Alii autem dicunt, aut crimen pro quo est excommunicatus, infama 3 aut non. & quod dicitur quod inobediētia morte puniebatur, hoc intelligo ubi quis erat prauaricator legis, vel cum quis non obediuit iudici in iis quæ spectant ad vindictam malefactorum, ut 23. quæst. quinta, miles. quis enim diceret quod talis contumax morte puniretur, qui nollet soluere pecuniam ad mandatum

quod possit, quia qui aliās non potest accusare, si accusatus fuerit accusat. ff. de bo. lib. qui cum maior. §. si liber rus. Item quæritur an possit excipere? videtur quod sic, quia ex quo permittitur ei respondere, ergo & omnia consequentia, ut extra de off. iud. deleg. præterea. ff. de iurisd. omnium iud. l. secunda. Econtra videtur quod non, quia tunc cogetur iurare. sed non potest tangere sacramenta, cum ea non possit ingredi si supra distin. 5. ad eius vero, vel cui prohibentur alia sacramenta, & illud. ut 95. distin. illud. Item quæritur an compensare possit? Videtur, quod sic, quia licet quis non possit petere, potest tamen compensare, ut in naturali debito, ff. de compen. l. etiam. Sed contra, per exceptionem repelleretur si ageret, ergo non posset compensare, ff. de compen. quæcumque. Sed hæc quæstio est soluta ext. de exceptio. cum inter.

iudicis? Conueniri autem potest excommunicatus. extra de iud. intelleximus, & extra de senten. excommun. si vero. Sed an potest reconuenire aliquem excommunicatus? Videtur quod non, ut ext. de hære. vrgentis. & extra de sent. excommunicata. per tuas 4. Videtur tamen quod

H. ar. 4. q. in loco. quosdā. nisi fuerit integrum. 3. §. vlt. Excoicatus an pōt reconuenire, & excipere, & pensare. 4. In verba alijs cultis & hoc videtur ex. d. cum inter. Arch.

a. Ei qui ingenuus esse dicitur. In lege ipsa est, quam ingenuam esse dicis. Mulierem enim alloquitur. Quare paulo etiam inferius, ubi apud Gratianum legitur, utrum ut in liberum, & ingenuum, an ut in seruum. in lege est, utrum in liberam, & ingenuam, an ut in ancillam. Duas etiam, quas proxime recitat leges, Gratianus suo modo in summam redegit.

CAVSA QVARTA.

Vidam in excommunicatione constitutus episcopum accusare disponit: adolescentem infra decimum, & quartū etatis annū ad assertionē suæ causæ adducit: prohibitus ab accusatione adolescentem accusatorem, & se testem facit; adolescens personam accusatoris, & testis gerere cupit: die statuta ad iudicium electorum iudicum episcopus minime occurrit: a communione suspenditur: tandem renouato iudicio accusator culpabilis in accusatione inuenitur: demum ad assertionem propriæ causæ procedit.

cium electorum iudicum episcopus minime occurrit: a communione suspenditur: tandem renouato iudicio accusator culpabilis in accusatione inuenitur: demum ad assertionem propriæ causæ procedit.

- 1 Hic primum quæritur, an in excommunicatione constitutus alium accusare valeat.
- 2 Secundo, an infra decimum quartum annum in criminali causa testari quis possit.
- 3 Tertio, an ab accusatione prohibitus, personam testificantis possit assumere.
- 4 Quarto, an idem possit esse accusator, & testis.
- 5 Quinto, an die constituta non occurrens a communione sit remouendus.
- 6 Sexto, si in episcoporum iudicio accusatoris persona culpabilis inuenta fuerit, an ad assertionem propriæ causæ de cætero sit admittenda.

quod possit, quia qui aliās non potest accusare, si accusatus fuerit accusat. ff. de bo. lib. qui cum maior. §. si liber rus. Item quæritur an possit excipere? videtur quod sic, quia ex quo permittitur ei respondere, ergo & omnia consequentia, ut extra de off. iud. deleg. præterea. ff. de iurisd. omnium iud. l. secunda. Econtra videtur quod non, quia tunc cogetur iurare. sed non potest tangere sacramenta, cum ea non possit ingredi si supra distin. 5. ad eius vero, vel cui prohibentur alia sacramenta, & illud. ut 95. distin. illud. Item quæritur an compensare possit? Videtur, quod sic, quia licet quis non possit petere, potest tamen compensare, ut in naturali debito, ff. de compen. l. etiam. Sed contra, per exceptionem repelleretur si ageret, ergo non posset compensare, ff. de compen. quæcumque. Sed hæc quæstio est soluta ext. de exceptio. cum inter.

5 Hoc sancti intellige. q. dic ut notat. 1. q. 1. q. 1. det. & 23. q. 4. vir cum propria. Arch.

De prima.] CASVS. Hic intitulatur 1. quæ-
stio qua quæritur an excommunicatus pos-
sit alium accusare. Et dicendum est indi-
stinctè q non potest siue iustè siue iniustè
sit excommunicatus, dummodo excom-

alium ciuilitè conuenire, vt sup. 3. q. 4. nulli.

Diffinitus.] CASVS. In hoc ponuntur sex genera
personarum, quæ repelluntur ab accusatione, in-
ter quas excommunicati ponuntur, qui accusare non
possunt in excommunicatione perseverantes.

a Adhuc.] Ergo po-
stea restituitur ad ac-
cusationem, vt 6. q. 1.
illi, & c. omnes 2. 3. 2.
q. 5. pceptum, in fin.
quod est contra H.
sed secundum eum
vacat hic arg. a con-
trariq sensu.

b Histriones.] In-
fra de conse. d. 2. pro
dilectione.

c Pagani.] 2. q. 7.
pagani.

Q Vòd autem.]

CASVS. Ignatius Patriarcha
Constantinopoli. ana-
thematizauit quos-
dam subditos suos,
qui eundem Ignatium
postea accusa-
uerunt, ad quorum
accusationem depo-
situs fuit. Sed Nico-
laus probat, q ana-
thematizati eum accu-
sare non potuerunt.
Et hoc ostēdit aucto-
ritate concilij Con-
stantinopolitani, in
quo statuit, q hare-
tici a sacramētis eie-
cti, anathematizati
schismatici, & illi q
ab alijs accusantur,
non possunt epōs ac-
cusare. Et no. q qñq.
ponuntur verba sy-
nodi, quandoq; ver-
ba Nicolai, vt per te
videbis.

d Vniuersalis.] Sci-
licet Constantinopo-
litanæ, vt sup d. 16.
sancta. & 23. q. 4. ipsa
pietas.

e Si verò ecclesia-
sticum.] Vt simonia,
hæresis, vsura. 1. 1. q.
1. si quis cū clerico.

immo oē crimen est
ecclesiasticum 1. vt
ext. de iud. nouit.

f Sed ne hos.] Ver-
ba Nicolai.

g Hæreticos.] Ver-
ba synodi.

h Ab ecclesia.] .f.
excommunicati. No-
ta q omnis excom-
municatus dñ hare-
ticus, vt inf. 23. q. 4.
ipsa pietas.

i Laicali.] Laici ve-
ro absoluti possunt
clericos accusare, sed
intellige de clericis
depositis, quib. qñq.

11. q. 3. Thiergandum.
Z z Secun-

Q V A E S T I O I.

*E prima questione sic statutum legitur in
primo & secundo capite concilij Carthagi-
niensis septimi, cui interfuit Faustinus Ro-
mana ecclesie legatus.*

¶ Ad accusationem non admittatur, qui in excommuni-
catione perseverat. C. I.

Diffinitus eum rectè ad accusationem non admitti,
qui postquam excommunicatus fuerit, in ipsa ad-
huc^a excommunicatione constitutus, siue sit clericus, si-
ue laicus accusare voluerit. ¶ Omnes etiam infamiae ma-
culis aspersi, idest histriones^b ac turpitudinibus subiecte
personæ hæretici etiam, siue pagani^c t^e, siue Iudæi ab ac-
cusatione prohibentur^a.

a ¶ Ab accusatione prohibentur.] A concilio absunt hæc ver-
ba subintelliguntur enim illa ex principio capituli. Ad accusatio-
nem non admittantur.

Item Nicolaus Papa in epistola ad Michaelē Impe-
ratorem, cuius initium est: [Proposueramus.

¶ Hæretici probantur, qui schismate, vel excommunica-
tione ab ecclesia sunt separati. C. II.

QVòd autem hi qui a iam præfato fratre, & commi-
nistro nostro Ignatio depositi, excommunicati,
vel anathematizati fuerant, nullam aduersus eum
damnationem intorquere potuerint, ex prolato & secun-
dæ vniuersalis^c synodi capitulo declaratur, cum dicitur:
[Si vero ecclesiasticum^e fuerit crimen, quod episcopo
illatum extiterit; tunc probari oportet accusantium per-
sonas, vt primo quidem hæreticis non licet accusationes
contra orthodoxos episcopos pro ecclesiasticis negotijs
facere.] Sed ne hos^f hæreticos^g esse denegetis, audite se-
quentia; [Hæreticos autem (inquiunt) dicimus tam eos,
qui olim ab ecclesia^h proiecti sunt, quam qui post hæc
a nobis anathematizati sunt.] Porro, si adhuc nec sic cre-
ditis, audite, quod subditur; [Præter hos autem (aiunt)
& eos, qui fidem quidem sanam simulant confiteri, schis-
maticos etiam^y, & eos, qui seorsum a communicantibus
nobis episcopis collectas faciunt. Deinde vero, & si qui-
dam ab ecclesia super causis quibusdam reprehensi fue-
runt, & proiecti, aut excommunicati, siue ex clero, siue
ex laicaliⁱ ordine; nec his licere accusare episcopum, an-
tequam proprio crimine primitus exuantur. Similiter
autem & eos, qui sub accusatione priori consistunt, non
ante esse acceptabiles in accusatione episcopi, aut alio-
rum clericorum, quam innoxios semet ipsos illatorum si-
bi ostenderint criminum.] Quid autem periculi regulæ
huius immineat contemptoribus, non ignoratis.

r dem not.
ext. de of. or.
c. 1. in gl. ca-
nones, & c.
& ext. de fo-
ro compet.
cum sit.

In Africano, c. 50. &
96.

Iuo p. 14. c. 69.
Pann. l. 4. c. 72.

Iuo p. 16 c. 64.
C. 2. eiusdem 7.
Car. & cap. 96.
Africani.

+ Conc. tex.
in l. 1. C. de
san. trin. &
arch. Gaza-
ra. C. de hñ.

Anf. l. 1. c. 71.
Iuo p. 14. c. 70.

municatio teneat, vt infra cap 1. & 2. nec potest etiam
Decr. Grat. pars I I.

laica communio conceditur, vt 11. q. 3. Thiergandum.
Z z

Secunda autem.] Hic intitulatur 2. q. & 3. Hec quaestio. diuiditur in quatuor partes, in quarum prima determinat magister q. scilicet secundam & tertiam, & hoc per cap. seq. in prima parte cuius determinatur 3. quaest. scilicet, quod nullus potest esse ac-

cusator & testis. In secunda parte determinatur. 2. q. f. q. minor xiiij. ann. non possit esse testis. Secunda ibi, [Itē in criminali.] Tertia ibi, [Item lege Iulia.] Quarta ibi. [Itē qui falso.] Io. de Fant. CASVS. Hic intitulatur 2. & 3. q. secunda q. est an intra annos xiiij. possit aliquis testificari. Et respondetur q. non, vt inf. ea. l. Iulia. post xiiij. pōt in causa civili testificari, vt inf. ea. c. 1. ar. In criminali Vero non admittitur nisi hēat xx. ann. vt inf. ead. §. in testimoniū. Tertia quaestio est. an ille qui repellitur ab accusatione, repellatur a testimonio. Et respondetur quod sic, vt inf. c. 1. fallit tamen in casibus notatis in summa huius quaest.

a [Secunda autem.] Hic quaerit, an ante xiiij. an. aliq. sit admittendus ad testimonium. Et quidem in civili cā post xiiij. an. admittit. vt j. ea. c. 1. sed in criminali nō aū xx. an. vt j. ea. in §. in testimoniū. Io. Hoc tñ scias, q. puella post xij. an. in civili cā recipitur ad testimonium quia tñ tutela est finita, vt inst. quib. mo. tu. fin. circa med. praeterea tunc nubere potest puella, vt ex. de desp. imp. c. ult. tñ ēt pōt intrare religionē: ut xx. q. 2. puella. Item post illā aetatem testamētum facere potest, vt ff. q. test. fac. poss. qua aetate, Ioan. Et agere causam matrimonij, vt extra de procu. tu. B.

Accusare p-
hibitus aū a
testimonio
repeilatur.

b [Tertia quaestio.] Tertia q. est, an omnis qui repellitur ab accusatione, repellatur a testimonio? Et dicendum est, quod sic: sed non in omnibus casibus in quibus quis repellit ab accusatione, repellitur a testimonio. Nā in priuatis delictis non potest accusare ille cuius nō interest, tamen bene potest testificari ibi. Similiter qui admittitur ad accusationem, admittitur & ad testimonium, sed non ubicunque quis accusat, potest testificari, vt extra de testib. de cetero. Fallit tñ praedicta regula in mu-

liere: nam secundum legem mulier in paucis casib. admittitur ad accusationem, sed in multis admittitur ad testimonium, non tamen in testamentis, vt 15. q. 3. de crimine 1. Item haec regula, qui non admittitur ad accusationem, nec ad testimonium, intelligenda est in testi-

1. Ista conc.
respicit pri-
mū dictum,
sed illud aū
dictum ad
testimonium,
Arch.

a [Ex prolato.] Nicolaus hic citat canonem, qui apud Graecos est sextus concilij primi Constantinopolitani, cuius canonis priorem partem paulo superius in eadem epistola recitauit, & significatur supra 3. q. 5. c. fin. Eo autem loco Nicolaus de isto capitulo haec verba addiderat. Quod tamen non apud nos inuenitur, sed apud vos haberi perhibetur. Nam non modo hic canon, neque in versione Dionysij, neque in prisca habetur, sed de omnibus illius concilij canonibus haec scribit B. Gregorius ad Eulogium, lib. 6. epist. 3. 1. Romana autem ecclesia eosdem canones, vel gesta synodi illius, haecenus non habet, nec accipit. In hoc autem eandem synodum accepit, quod est per eam contra Macedonium definitum.

β [Olim ab ecclesia.] Statuitur in hac parte canonis, perinde pro haeticis habendos esse Macedonianos, & Eudoxianos, qui in isto primo Constantinopolitano concilio damnabantur, atque habendi erant Paulianista & Arriani, quos olim Nicana synodus a catholica ecclesia absiderat. Quamobrem non de quolibet excommunicato hac sententia pronuntiatur, quod putauit auctor glossa.

γ [Schismaticos etiam.] Ita in epistola Nicolai, & apud Iuonem Graecē autem est, πρὸς δὲ τοῦτοῖς καὶ τοῖς τὴν πίσιν μὲν τὴν ὕλην προσπροσούμενους ὁμολογεῖν, ἀποσχόμενους δὲ, καὶ ἀντισυνάγοντας τοῖς κληρικοῖς ἡμῶν ἐπισκοποῖς, id est, Praeterea vero & illos, qui fidem quidem sanā simulant confiteri, schisma autem faciunt, & aduersus regulas nostros episcopos conuentum habent: ut nihil mirandum sit, istos etiam pro haeticis censerī, quemadmodum & Balsamon interpretatur Simulant enim illam tueri fidem, quā oppugnant.

Q V A E S T I O II. & III.

Secunda autem^a, & tertia quaestio^b eodem concilio Carthaginensi septimo, vno eodemque c. 4. terminantur.

& in Afri. c. 98. cap. l. 7. c. 101.

Illud vero huiusmodi.

¶ Qui ab accusatione repelluntur, aut ad annum xiiij. nondum peruenerint, testes esse non possunt.

C. I.

Testes autem ad testimonium non admittendos esse censemus, qui nec ad accusationem^c admitti praecipi sunt, vel etiam, quos ipse accusator de domo sua produxerit. Ad testimonium autem^d infra annos quatuordecim aetatis suae non admittantur.

Rabanus in poe. c. 1.
Burr. l. 16. c. 20.
Iuo p. 6 c. 364.
Pann. l. 4. c. 83.

testimonio in criminalibus causis. Sed in civilibus causis bene admittuntur testes, sicut illi, qui sunt irregulares, non ratione criminis, vt mutilati, bigami, vel alias irregulares, qui in criminalibus non testificantur contra clericos, sed in civilibus bene, extra de testib. tam literis.

Testes.] CASVS. Hic tria genera hominū a testimonio repellunt. scilicet illi q. ab accusatione repellunt, & quos accusator de domo sua produxerit, & impuberes. **c** [Accusationem.] Nisi in casu, vt 15. q. 3. de crimine. **d** [Ad testimonium autem.] Intra xiiij. annos impubes non

non recipitur ad testimonium, et hic, & insti. de test. §. testes. tamen quia talis ætas plena est periuriis, ut extra de deli. pue. c. 1. & quia nec iurare cogitur, 22. q. 3. pueri. & c. paruuli. & c. honestum. Nec obstat. inf. c. §. in testimonium. quia illud loquitur in criminalib. causis. Sed

† al. Matice.

[Item ex concilio Maticensi. c. 6.]

¶ De eodem P A L E A. C. II.

ext. de testibus. c. 1.
Burel. l. 16. c. 35.

† al. testimoniare.
† al. inferre infamiam.

Placuit sancto conuentui, ut testes ad testimonium dicendum pretio non conducantur, & ut quinq; optimi, & fideiiores in testimonium assumantur: ut is, contra quē testimonium ferre debent, nullam eis possit afferre calumniam; & ut nullus testimonium dicat, nisi ieiunus.

2 Item in criminali causa.

cit. s. l. produci.

¶ Produci testis non potest, qui ante in eum reum testimonium dixit. Sicut in 2. lib. ff. titu. de testibus, lege 23. inuenitur.

Item titulo eod. l. ob carmen. §. si testes.

C. III.

† al. omnia.
† abest ab or.

Si testes omnes eiusdem honestatis, & existimationis sint, & negotij qualitas, ac iudicis motus cum his concurrat, sequenda sunt omnino testimonialia. Si vero ex his quidam [eorum^h] aliud dixerint (licet in

Sed obiicitur, melius elicitur veritas a pueris, quam a senioribus, secundum Salomonem. Item impubes ferula ceditur pro veritate dicenda. ff. ad Syl. l. 1. §. impubes. & ab impubere sumitur initium quæstionis, sicut à timido, ut ff. de q. vnus. in princ. & impubes non iurat. ff. de libe. cau. l. ult. in fi. Rū. ideo non iurat, quia non potest peierare, ut ff. de iureiur. l. qui iurasse. & quia hæc ætas nescit quid agat. C. de fal. mo. l. 1. & obtinent prædicta in contrarium allegata in exceptis criminib. & in nece occisi domini, & in crimine læsæ maiestatis. argu. 6. q. 1. §. si quis cum.

IN C R I M I N A L I. Hæc est secunda pars quæst. in qua ponit quatuor leges, in quibus probatur quæ sint attendenda in testibus, & hoc usque ad illam. Item l. Iulian. Ioan. de Fant.

CA S V S. Hæc sunt verba Gratiani, quæ autem sequuntur, sunt verba legis.

¶ In criminali. Hoc verbum non est in lege. ff. de testi. produc. Quidam sic intelligunt legem istam, quod si aliquis testis inductus est semel contra aliquem, amodo ille testis, nec in illa causa, nec in alia potest esse testis contra illum uidetur enim esse suspectus, & eum odio habere qui toties vult contra ipsum testificari: & hoc intelligunt in criminali causa, sic & Gratianus intelligit, & est ar. ad hoc extra de ar. ad hæc si in una. Sed tu dicas, quamdiu attestations clausæ sunt, etiam in eadem causa, & iidem aliique testes denuo possunt induci, ut ex de testi. cum causam. in fi. & C. de testi. l. ult. sed post publicatas attestations non possunt induci, vel iidem, vel alij super eadem causa, & in eodem articulo, nisi id quod ego primo probavi in modum exceptionis, modo velim probare directè, ut extra eo. cap. veniens 2. tunc autem ante publicationem testimonium possum eundem iterum testem inducere, si forte primo non habuit omnia in memoria, ut in auth. eo. tit. §. quoniam uero multi. ff. de quæst. repeti. Item idem testis potest redire, & errorē suum corrigere, ut extra de testi. cog. præterea. & 15. q. 6. de parentela, ibi discordasse. Item si testis aliquid elidit dixit potest ab eo etiam post publicationem quari interpretatio, ut ff. de testi.

hæredes. §. licet sit. ar. contra extra de prob. in præsentia. sed ibi forte ex causa omisit iudex interrogare testem in fauorem religionis. Alij exponunt reum testimonium, id est, malum & testimonium & falsum arg. ad hoc extra de elect. super eod. & 2. q. 1. prohibentur. De

hoc autem non est dubium quin in alia causa idē testis possit induci denuo contra eundem, ut extra de test. c. fraternitatis. **P**R O D U C I. Casus iste dupliciter poni consuevit. Vno modo sic. Aliquis contra aliquē reum, id est falsum testimonium dixit. postea in alia causa producebatur contra eum, quærebatur an recipi debeat? Et respondetur, quod non. Alio modo sic. Aliquis fuit inductus in testimonium contra aliquē in aliqua causa, modo quæritur, an possit in alia causa induci contra eū? Et respondetur, quod nō, cū videat ex odio toties testificari contra eum, & forte prima positio uerior est.

Si testes. CASVS. Inducti fuerunt testes in causa aliqua, quærebatur quorum testimonia iudex deberet sequi, & respondet Iurisconsultus, si omnes sint bonæ famæ. & sine suspitione, iudex debet sequi dicta omnium, si omnes concordant, & dicunt naturæ negotij competentia. Si autem discordant, licet in pari numero; tamen iudex debet sequi eos, qui uerisimiliora, & aptiora negotio dicunt: & qui sunt sine omni suspitione, licet sint pauciores aliis: quia non est semper ad multitudinem recurrendum; sed ad eos, qui sincera testimonia dicunt. Et potest hoc intelligi de testib. vnus partis tñ, & de testibus utriusque partis. Et quidquid hic dicatur per Ben. uel alios, Ego Barth. Brix. hūc casum uerum esse credo. b. ¶ Eorum. ¶ Circa contrarietatem testimonium plene distinguas. si unus testis contradicat sibi expresse, testimonium eius non ualet, ut 3. quæst. 9. pura 23. quæst. 7. quod autem extra de app. sollicitudinem. C. de lib. cau. cum precum. nisi hoc fecerit corrigendo se, & incontinenti, extra de testi. cog. præterea. Idem uidetur si quis testis pro parte inueniatur falsus, quod tunc in nullo ualet testimonium eius, ut sup. dist. 9. si ad scripturas infra ead. item. qui falso. Si uero vnus testis contradicit pluribus, talis contrarietas non obstat: quia testimonium unius, nec iustificat, nec condemnat, ut 33. quæst. 2. admonere 3. nisi contradicat pluribus testibus cum quibus ipse scriptus est in aliquo instrumento. ff. quemad. test. ap. l. 1. in fin. Si uero plures testes contradicunt pluribus, distinguunt quidam, quia aut contradicunt testibus. ex eadem parte productis. aut ex aduersa. Si ex eadem parte productis contradicant, nullius testimonium ualet, ut 3. quæst. 9. nihilominus. & uidetur hoc expressum extra de proba. licet. sicut cum diuersæ scripturæ ex eadem parte producantur; quæ sibi contrariæ sunt, ex illis nulla ualet, ut C. de fi. instru. scripturæ. & extra de fide instrum. imputari. Sed si contradicunt testibus aduersæ partis, tunc præualet testimonium plurium testimonio paucorum; nisi illi pauciores meliores sint, uel magis uerisimiliter loquantur, ut hic dicitur. Hanc distinctionem non approbo, licet enim testes unius partis sibi contradicant, non dico, quod in hoc casu testimonia

Testium depositiones contrariæ an fidem faciant.

3 Extra de testi. cap. veniens 1. & ca. licet 1. de hoc 3. q. 4. in princip. Arch.

omnium succumbant, licet ita sit in instrumentis, quia instrumenta sua potest quis praevidere, an sibi contradicant. unde imputet sibi si contraria instrumenta exhibet sed in testib. nescit quid dicturi sint. Dicas ergo, quod si testes contradicant testibus, siue ex eadem, siue ex altera parte pro-

ductis. primo concordabit iudex contrarietatem illam si potest, ut extra de test. cum tu. fili. inf. de poen. distin. 1. periculosè extra de ver. sign. nihil obstat. 11. quæst. 3. antecessor. Idem potest dici de contrarijs instrumentis, ut extra de consue. cum dilectus. nisi manifesta sit contrarietas, ut 3. quæst. 9. nihilominus. 35. quæst. 6. de parentela

Vbi ergo testes contrarij sunt, nec possunt concordari, semper testimonium plurium praeualebit, nisi ex altera parte sit tanta dignitas, ut merito debeat praeiudicare numero, ut extra eodem, in nostra, vel nisi pauciores verisimiliora loquantur, ut hic: vel nisi per pauciores testes plura probentur, quam per plures. Verbi gratia. Plures testes probant me possedisse rem aliquam per xl. annos: pauciores probant eandem rem te possedisse per xl. annos, & praeerea probant titulum possidendi: tunc dicere praeualere testimonium paucorum, ut extra de proba. licet. Et hæc vera sunt ubi testes de eodem tempore inducti sunt. Si uero testes alterius partis inducuntur contra testes alterius partis, ut si mei testes probassent me contraxisse cum aliquo in aliquo loco, & tu induceres testes ad probandum, quod ego non fuisset tunc temporis in illo loco, hic posset uideri, quod secundis testibus potius esset credendum quam primis, ut extra eod. ex tenora. & c. series extra de excep. denique. Sed hoc non credo, immo credo in talicasu, quod si secundi debent reprobare dicta priorum, quod etiam plures debeant esse testes, & longè melioris famæ, ut C. de contrah. stip. optimam hoc ideo, quia prae-sumitur magis subornatio post publicatas attestaciones, quam ante. Si autem testes ex omni parte sunt pares, & in numero, & in dignitate: tunc fertur sententia pro reo, ut extra de proba. ex literis. extra de fide instru. inter dilectos. in fin. Ioan. nisi in matrimonio, & in causa liberali, & pro testamento, & in dote, ut extra de senten. & re iudi. c. vlt. B. si autem neuter possidet, sed uterque rem ab aliquo extraneo petit; tunc si testes utriusque partis sunt pares res diuidatur si potest, ut extra de prae-sump. asserit. Si est res indiuidua, potest iudex gratificari & dare cui vult. extra de paro. cap. primo, vel res sorte diuidatur, ut 26. q. 2. cap. fors. Si uero testes contradicant instrumento, aut contradicunt instrumento proprio, aut extraneo. Si proprio, scilicet in quo sunt scripti praeualent testes instrumento, extra de probatio. tertio. extra de condi. appo. per tuas. ff. quemadmo. testamen. aper. l. prima, in Authen. de fide instrumen. §. si uero. colla 6. Si uero contradicant alij instrumento, in quo non sunt scripti, dixerunt quidam, quod semper praeiudicat uia uox mortuæ, ut in Authen. de fide instrumen. §. si uero. colla 6. Alij dicant, quod si factum est remotum ab hominum memoria, potius creditur instrumentis, quam testibus. sed si factum est recens, potius creditur testibus quam instrumentis, tum ideo quia memoria hominum, quandoque non habetur ultra annum, ut ff. de probat. si arbiter. tum ideo quia testes consueuerunt fidem suam variare ex tractu temporis, ff. de Car. edict. l. tertia, §. duæ. ff. de damno infect. l. qui bona. §. ultimo. Ego credo quod contra quodlibet

instrumentum admittantur testes, quantumcunque sit publicum, ut extra de prae-scrip. ad audientiam. C. d. e. p. batio. cum de prae-cibus non tamen concedo, quod testimonium duorum vel trium praeualeat instrumento. nam cum instrumentum obtineat vicem duorum testimonium,

[al. impari.] orig.

ni pari^a numero credend quidem est, sed quod naturæ negocij conuenit, & quod inimicitiae, aut gratiae suspicio ne caret: confirmabitque iudex motum animi sui ex argumentis, & testimoniis, quæ rei aptiora, & vero proximiora esse compererit. Non enim ad multitudinem^b respici oportet; sed ad sinceram testimoniorum fidem, & testimonia, quibus potius lux ueritatis affluit. *Item lege 2. ff. eo.*

¶ In testibus fides, dignitas^c, mores, grauitas examinanda^d est: & ideo testes, qui aduersus fidem testationis suæ uacillant^e, audiendi non sunt. *Item lege 3.*

¶ Testium fides diligenter examinanda est: ideoque in persona eorum exploranda^f erunt in primis conditio

[testimonijs.] orig.

stium, & praeerea tabellio æquipolleat, vel maior est vno teste, oportet quod ad minus per quatuor testes reprobetur instrumentum, ut extra de fide instrumen: cum Ioannes: fallit tamen hoc in duobus casibus, ubi videtur, quod contra instrumentum non admittuntur testes 1. sicut contra inuentarium publicè confectum non admittuntur testes, ut C. arbitrium iute. l. vlti. & in confessione, quæ fit à muliere in instrumento, in quo confitetur se recipisse pecuniam pro intercessione, ut C. ad Velleia. antiqua. quædam tamen sunt quæ melius probantur per instrumentum, quam per testes, ut sententia lata, & arbitrium & commissio facta iudicibus. 97. distin. nobilissimus extra de offi. delega. cum in iure.

a ¶ Impari.] Id est, quod tot sunt ex una parte, quot ex alia. Vel dic impari, ut sit una pars, quod plus ualeat.

b ¶ Ad multitudinem.] Arg. pro paucitate contra multitudinem 2, ut 31. di. Nicæna. 24. q. 1. odi. ff. de pact. maiorem. nam maior pars est, quæ maiori nititur ratione, ut 40. dist. multi in fi.

IN TESTIBVS. CASVS. Dicitur hic, quod in testibus quatuor sunt consideranda, scilicet fides, dignitas, mores, & grauitas & ideo si qui eorum in dictis suis uacillant, non valent.

c ¶ Dignitas.] Videtur ergo, quod semper praeualeat testimonium eorum qui sunt in dignitate constituti 3. ut hic, & 97. dist. nobilissimus. & 40. dist. c. 1. & 11. q. 3. ab. sit. & ff. de fide instr. l. vlt. Sed contra, non est, quærendum quis uel qualis dicat, sed quid dicat, ut 19. dist. secundum & 3. q. 9. c. ul. & 2. q. 7. quæritur & 6. q. 2. placuit. Sol. sem per prae-sumitur pro multitudine contra dignitatem 4. nisi ex altera parte tanta sit dignitas, ut merito possit praeponderare, ut extra eo. in nostra. sed in electione etiam praeiudicat numerus dignitati extra de elect. dudum 1. 5. sed hoc ideo, quia inter multos prae-sumendum est aliquos esse idoneos, ut 61. dist. nullus.

d ¶ Examinanda.] Id est, inquirenda.

e ¶ Vacillant.] Dubitando talis tenetur crimine falsi. ff. de fal. eos qui. & est si. 3. q. 9. pura. & ff. de quæstio. de minore in fi. & l. ex libero. in princ. & extra de accu. super. extra ut eccle. benefi. ut nostrum.

TESTIVM CASVS. Dicitur in hac lege quod nouem sunt, in quibus iudex debet testem examinare, & demum si testis careat suspicione, vel propter personam: à qua profertur, vel propter causam quia gratia, uel lucro uel odio non corrumpetur, recipiendus est. Personam suspectam, secundum se. causam, quæ in rebus & personis consistit secundum. l. fid.

f ¶ Exploranda.] A iudice, ut 2. q. 7. quærendum. 30. q. 5. iudicantem.

a ¶ Quis

Testes contra quodlibet instrumentum admitti. pht.

1 Hoc est pp nima ipsius solennitate fm Goff.

2 Ad hoc fa cit qd leg. & no. 23. dist. tales. Arch.

3 Adde ad hoc gl. in §. scimus ingl. in ver. p. dignitatem in Authen. de test. coll. 7. & in l. 3. ff. eod. titu.

4 Dignitate hoc falsum fm Hoff.

Pan. Fel. in c. in nostra. de testib.

5 Dic ut no. eo. tit. eccle. siæ 2. & leg. eo. tit. in concilio Gre. si. qn. Archid.

Snia p reo ferenda e da ra paritate pbationum in fi. in quatuor casib.

Testes si contradicunt in strumento, quid iuris.

a ¶ Quis decurio.] Arg. qd testimonium nobilis præualet. arg. 41. d. non cogantur. similiter electio, vt in Auth. de defen. ciui. §. 1. coll. 3. & argum. extra de app. constitutus.

b ¶ Locuples.] In Salomone legitur: Diuitias & pauper

l ¶ Feceritve.] Et sufficit si quandoque fecit, vt ff. de ritu nup. palam.

LEGE IULIA. CASVS. Hic nouem species hominum continentur. contra quos quis inuitus testificari non compellitur, scilicet contra socerum, &c. vt ibi dicitur.

m ¶ Ne inuito.] Volens ergo admittitur, vt sup. prox. q. c. r.

NE LIBERTO.

CASVS. Repete semper per singulos gradus hæc verba cum hoc datino liberto.

Item hac lege cauetur, ne denunciatur liberto ipsius, scilicet patroni accusati, vel liberto liberorum eius, scilicet rei accusati, vel liberto viri eius, scilicet vxoris. quæ accusatur dicere testimonium contra eum, vel liberto vxoris, eius scilicet viri qui accusatur, dicere testimonium contra eam, & ita sup. pleas semper in supradictis omnibus.

Item cauetur hac lege ne denunciatur liberto patroni dicere testimonium aduersus patronam accusatam, vel contra. Item cauetur hac lege ne denunciatur liberto patroni dicere testimonium aduersus cō liberos suos. Idē dices de liberto patronæ. Hæc autem varijs modis exponuntur pro varietate doctorū & hanc legem intelligūt doctores i causa criminali tm̄,

Libertus cōtra patronū non testificatur.

cuiusque, vtrum quis decurio^a, an plebeius sit, & an honesta, & inculpata vitæ, an verò quis notatus, & reprehensibilis, an locuples^b, vel egens sit^c, vt lucri causa quid facile admittat, vel an ei inimicus^d sit, aduersus quem testimonium fert, vel amicus ei pro quo testimonium stat. Nā si careat suspitione testimonium, vel propter personam, a qua fertur, quòd honesta sit, vel propter causam, quòd neque lucri, neque gratiæ, neq; inimicitia causa fiat, admittendum est. *Item eadem lege paulo inferius.*

3 ¶ Lege Iulia^e de vi cauetur, ne hac lege in reum testimonium dicere liceat ei, qui se ab eo^f, parenteue eius liberauerit^g, quive impubes erit, quiq; iudicio publico^h damnatus erit, qui eorum in integrum restitutus nō erit, quive in vinculisⁱ, custodiave^k publica erit, quive ad bestias, vt depugnet, se locauerit, quæue palam quæstum faciat, feceritve^l, quive ob testimonium dicendum, vel non dicendum pecuniam accepisse iudicatus, vel conuictus erit. *Item l. 4.* ¶ Lege Iulia publicorum iudiciorum cauetur; ne inuito^m denunciatur, vt testimonium litis dicat aduersus socerum, generum, vitricum, priuignum, sobrinum, sobrinam, sobrinave natum, eosve, qui priore gradu sint. ¶ Item, ne liberto ipsiusⁿ, liberorumve eius^o, parentum viri, vxorisve. ¶ Item t, vt nec patroni^p, patronave aduersus liberos, neque liberti aduersus patronum cogantur testimonium dicere. ¶ Cum t autem excipitur, ne gener, aut focer inuitus testimonium dicere cogatur, generi appellatione sponsum filia quoque contineri placet. ¶ Item soceri, sponsæ patrem.

Item lege 6. ¶ Idonei non videntur esse testes, quibus imperari^q potest, vt testes fiant. *Item lege septima.* ¶ Serui^r responso tunc credendum est, cum alia^s

† Et] orig.

Ibidem ex l. 5.

† In legibus quib. excipitur, &c.]

orig.

tates ne dederis mihi, ne repletur mendax fiam: & ne pauper peierem nomen domini. sic 2. q. 1. prohibetur. si tamen alias caret suspitione, bene admittitur, vt inst. de susp. tuto. §. ult.

c ¶ Sit.] Supple talis vt, &c.

d ¶ Inimicus.] Capitalis, vt ext. de simo. per tuas. & de hoc notauit sup. 3. q. 5. c. 2.

e ¶ Lege Iulia.] Hic incipit tertia pars huius quæstionis, quæ protenditur vsque ad l. inf. eo. qui falso. in qua ponuntur certæ personæ, quæ non coguntur dicere testimonium inuitæ, & quædam, quæ accusare non possunt. lo. de Fant.

CASVS. Hic continentur septem genera personarum, quæ a testimonio repelluntur, quæ in ipsa litera si volueris enumerabis.

f ¶ Ab eo.] Scilicet reo.

g ¶ Liberauerit.] 12. q. 2. episcopus, qui mancipium.

h ¶ Publico] Secundum canonem, idem est de priuato. ext. eod. super eo 1.

i ¶ In vinculis.] Pro crimine, qd per sn̄am infamaret, vt C. de inf. l. 1. ext. de accus. super his. alias nomine vinculoz priuata vincula intelliguntur. ff. de ver. sig. vinculoz. Hic patet, qd fm̄ leges repellitur criminofus, etiam si nondum in eum sit lata sententia. & in si. idem innuitur vbi dicit, indicatus, &c.

k ¶ Custodiave.] Donec sit purgatus.

Decr. Grat. Pars I I.

excepto eo, qd libertus contra patronum non admittatur in causa ciuili. Sed Hugutio & Ortho phagiensis intelligunt eam in ciuili & in criminali. Quæ sequuntur, plana sunt vsque ibi, [Inuiti.

n ¶ Ipsius.] Accusati.

o ¶ Eius.] Scilicet accusati, vel liberto supple parentem rei. hic vult dicere, qd libertus alicuius non potest ferre testimonium contra ipsum, nec libertus filiorum suorum, nec libertus parentum suorum. nec libertus vxoris suæ. Et repete hanc dictionem liberto, cum quolibet genitiuo.

p ¶ Nec patroni.] Genitiui casus, & est sensus: Ne denunciatur liberto patroni eius, vel liberto, scilicet accusati, vel rei, vel liberto, scilicet patronæ eius scilicet rei, vt dicat testimonium aduersus eum, scilicet reū, idest, vnus libertus aduersus conlibertum suum eiusdem patroni non cogitur testari. vel melius patronum, vel patronam hic vocat eum, qui est patronus alicuius liberti, & tamen idem est alterius libertus, & sic est patronus & libertus.

q ¶ Imperari.] Fallit hoc in matrimonio, vt extra, qui matrim. accu. poss. vñ, in si ergo vxor non erit testis pro marito: quia ei subiecta est, 33. q. vlt. mulierem.

r ¶ Serui.] ff. de prob. cum probatio.

f ¶ Cum alia.] li 14 q. 2. c. vlt. C. de hæret. l. vlt. sic propter defectum admittuntur minus boni, vt 55. dist. c. 1.

Z z 3

a ¶ Pro-

Hoc tamē intellige fm̄ dec. co. ti. testimonium. lo. de Fant.

Præsumptio
precedat, tor
menta.

a ¶ Probatio.] Plena nam præsumptio aliqua dēt præcedere, non enim a tormentis est incipiendum, vt ext. de reg. iur. cum in contemplatione. & intellige cum de luo facto interrogatur seruus, vt inf. ea. serui, & illud dicitur responsum, non testimonium, nec creditur ei tunc sine tormentis, vt s.

q. s. illi qui.

INVITI. CASVS. Hic ponuntur nouæ species hominum q ad testimonium dicendum cōpelli nō debent, inter quos est ille, qui abest nō causa detrectandi testimonij, & qui con- ducit annonam exer- citui, & etiam pupil- lus qui testis esse nō potest.

b ¶ Senes.] Maiores lxx. an. ff. de exc. tut. l. 2. in prin. sed ad do- mum eorum est mit- tendum extra cod. si qui testium.

c ¶ Non licet.] Pro- pter turpitudinem: quibus interdictum est certo loco.

d ¶ Publicani.] id- est, telonarij.

e ¶ Non detractan- di.] i. euitandi, vt il- le, qui est in aliena prouincia, vt ext. de fideiusso. constitut. & C. de fi. instr. iudices. nam ad tales est mittendum. Vel in- tellige quando iam per 15. dies fuerunt coram iudice, tūc. n. licite recedunt, vt C. de test. si quando.

f ¶ Præbenda cōdu- xerit.] Vehenda.

IN TESTIMONIUM. C A S V S. Ego accusabam aliquem, & contra ipsum, inducebam condemnatum in publico iudicio ad testimonium, quærebatur an possum? Et responderetur, quod non neque; minorem xx. ann. possum contra cum inducere. In sequ. lege dici- tur, quod condemnatus in famoso crimine est in testa- bilis, idest, nec testis esse potest, nec facere testamen- tum.

g ¶ Reus.] idest, accusatus ff. de i. d. tantis.

h ¶ Ob carmen famosum.] ff. de iniur. lex Cornelia. nec ipse potest esse testis, nec testamentum facere: nec aliter pro ipso est testis in testamento ff. qui test. fac. pos. cum lege.

SI RES. CASVS. Dicitur in hac lege, q si res exege- rit: non solum priuati, sed etiam magistratus possunt testificari. Prætor etiam in causa adulterij testificari po- test si, autem ea sit conditio causæ, vt turpis persona sit inducenda in testem, vt puta in excepto crimine, ei nō creditur sine tormentis.

i ¶ Magistratus.] Qualiter iudex possit esse testis, dixi sup. 2. q. 6. statuendum 1.

k ¶ Conditio.] scilicet in exceptis criminibus.

l ¶ Arenarium.] Qui pugnavit in arena, vel in loco tali.

m ¶ Sine tormentis.] s. q. s. illi qui.

TESTES. CASVS. Tria genera personarum enume- rantur hic, qui a testimonio repelluntur: scilicet dome- stici, aduocati, & iudices in causis in quibus fuerunt aduocati & iudices. Vel intellige executores fm quos-

dam, idest apparitores. Sed partibus volentibus testes admitti possunt, vt in authen. de testib. §. quoniam ve- ro. Quæ sequuntur, plana sunt vsque ad legem. Hermaphroditus.

n ¶ Patroni.] Qui non possunt simul esse testes iuris & facti.

probatio ² ad eruendam veritatem nō est. Item lege oclā

ua. ¶ Inuiti testimonium dicere non coguntur senes ^b, va- letudinarij, vel milites, vel illi, qui cum magistratu reipu. causa absunt, vel quibus venire non licet ^c. Item lege de-

cimanona. ¶ Publicani ^d etiam testimonium non dicūt in- uiti. ¶ Item is, qui nō detrectandi ^e testimonij causa abie- rit. ¶ Item is, qui exercitui præbenda ^f conduxerit. Sed nec pupillis testimonium denunciari potest. Item l. 20.

¶ In testimonium accusator citare non debet eum, qui in iudicio publico reus ^g erit, aut qui minor viginti annis erit. ¶ Item l. 21. ¶ Ob carmē famosum ^h damnatus, in testa-

bilis fit. Item. ¶ Si res exigat, non tantum priuati, sed etiā magistratus ⁱ, si in præsentia sint, testimonium dicant. Præ-

tor quoque testimonium dare debet in iudicio adulterij causa. Si autem ea rei conditio ^k sit, vt arenarium ^l te-

stem, vel similem personam admittere cogamur, sine tor- mentis ^m testimonio eius credendum non est. Item l. 24.

¶ Testes eos, quos accusator de domo produxit, interro- gari non placuit. Item l. 25. ¶ Patroni ⁿ quoque in causa,

cui patrociniū ^o præstiterunt, testimonium non di- cant; quod & in executoribus ^p negotiorum obseruan-

dum est. Item l. 16. 4. ¶ Qui falso ^t vel varie ^q testimonia dixerunt, vel vtrique parti prodiderunt ^r, a iudicib. com-

petenter puniantur. Item l. 17. ¶ Pater & filius, qui in po- testate eius est, item duo fratres, qui in eiuldem patris

potestate sunt, testes vtrique in eodem testamento, vel eodem negotio fieri possunt; quoniā nihil nocet ex vna

domo plures testes alieno negotio adhiberi. Item l. 15.

l. inuiti 2.] Mutata est enim verborum series.

¶ quiquid exercitus præbendum condu- xerit] orig.

Ibidem, sed paulo aliter.

¶ al. falsa, vel va- ria] orig.

L. Reperundarū.

facti, vt C. de assesso. l. nemo. possunt tamen testificari de transactione facta pro causa sua. extra de transac. ex literis 2.

o ¶ Patrociniū.] De hoc dixi 2. q. 6. statuendum.

p ¶ In executionibus.] Idest procuratoribus & curatoribus.

p ¶ In executoribus.] Sed non executor iudicis potest esse testis: quare enim designaretur a iudice, si non cre- deretur dicto suo, nam & nuntio creditur 3, vt extra de app. cum parati, ff. de reb. eorum, qui sub. tu. l. magis. §. illud & 65. d. c. pen. in fi. nec de illorum actibus dubi- tandum est, qui ad officium tale admittuntur, vt 94. d. valde, ff. de off. prætor. l. 1. qualiter enim probaret quis se non citatum, vt extra de elect. bona? Respondeo: cre- ditur eis donec probetur contrarium, saltem per suum iuramentum, arg. 82. dist. proposuisti. ff. de cust. & exhib. re. l. diuus.

QVI FALSO. Hæc est 4. pars quæst. in qua ponit quas- dam leges, quibus probatur quales testes faciunt fidem & quales non. lo. de Fant.

q ¶ Variæ.] Si extra, vt eccl. benef. vt nostrum. extra de concess. præb. post electionem.

r ¶ Prodiderunt.] Dicta.

HERMAPHRODITVS. Quæsitum fuit virū herma- phroditus, idest, qui habet iuxum maris & foeminae, possit esse testis in testamento? & responderetur, quod si magis appetit ea quæ viri sunt, potest, alias non. Quæ autem sequuntur, plana sunt vsque ibi. [In testi- bus.

2 Adde ad hanc glo. qd not. Bart. in l. deferre. §. i. de iure fil. 3 Idem no. 82. d. propo- suisti, in gl. ex hoc. Arg.

Hermaphro- ditus an pos- sit esse testis in testamento? & responderetur, quod si magis appetit ea quæ viri sunt, potest, alias non. Quæ autem sequuntur, plana sunt vsque ibi. [In testi- bus.

a ¶ Ad

3 Alias inci- pit, statutū.

2. ¶ Ad testimonium.] Scilicet in testamento, ubi mulier non potest esse testis secundum legem, ut instituit de testa. §. testes in iudicio autem esse potest. 15. quæst. 3. de crimine. Sed quid si in omnibus est paritas. Item nunquid talis potest ordinari. Item an contrahet cum viro, an cum

¶ *Testimonium orig.*

¶ *at. admittitur.*

L. testium §. tu magis, sed paulo aliter.

¶ *at. altimare.*

Tit. 20.

¶ Concor.
Al. de Imo.
In bene. ff.
In per. pe.

Mater & pater
cuius pro si
no testifica-
ri possunt.
¶ Quia tunc
testatur iu-
re militari
& ex privi-
legio, quia
tunc pater
potest esse te-
stis, sed post
missionem te-
statur iure
civili, & non
potest pater
esse testis.
Archid. Res
sua quæ di-
citur.

¶ Testis ob-
scurus est su-
spectus.

¶ Hermaphroditus an ad testimonium t^a adhiberi possit, qualitas incalescentis sexus ostendit. Item l. 9. ¶ Testis idoneus pater filio^b, aut filius patri non est. Item l. 10. ¶ Nullus idoneus testis in re sua^c intelligitur. Item l. 11. ¶ Ad fidem^d rei gestæ faciendam etiam non rogatus testis intelligitur. Item l. 12. ¶ Vbi numerus testium non adijcitur, etiam duo^e sufficient. Pluralis etiam locutio duorum numero contenta est. Item l. 3. ¶ In testibus considerandum est, qui simpliciter^f visi sunt dicere, utrum unum; eundemque, & præmeditatum sermonem attulerint, an ad ea, quæ interrogantur, ex tempore^g verisimilia responderint^h. Item paulo inferius. ¶ Sepeⁱ sine publicis monumentis cuiusque rei veritas deprehenditur; alias numerus testium, alias dignitas, & auctoritas, alias veluti consentiens fama^k confirmat rei, de qua quæritur, fidem. Non ergo ad unam probationis^l speciem cognitionem statim iudex alligare debet; sed ex sententia animi sui existimare^t, quid aut credat, aut parum sibi probatum opponetur. Item paulo inferius. ¶ Alia^m est auctoritas presentium testium, aliaⁿ testimoniorum, quæ recitari solent. Item codicis lib. 4. tit. de testibus, l. 1. ¶ Soli^t testes ad ingenuitatis probationem non sufficiunt; nisi instrumentis^o, &

ff. de interro. ast. de ætate arg. extra de accu. cum dilecti. & obscure scriptum pro non scripto habetur. ut ff. de ijs quæ pro non scrip. ha. l. 2.
g. ¶ Ex tempore.] Ergo videtur, quod testes sunt interrogandi de tempore. ut extra cod. tit. cum causam. 3. q. 9. nihilominus. sed non est verum, ut ff. de pb. si arbiter. 2. q. vlt. libellorum. nisi testes essent suspecti. tunc .n. posset quide qualitate temporis & testimonium: & quocumque modo posset iudex inuelligare veritatem. ut C. de eden. is apud quem. 30. q. 5. iudicantem. Vel ex tempore idest, ex mora: quia prius cogitabit qualiter respondeat, ut 50. distinet ponderet. nam testimonium repentinum non valet, ut 5. q. 5. §. sed aliud.
h. ¶ Responderint.] Spontè. non enim de hoc sunt interrogandi, ut dixit Ioan. sed certè de tempore in quo res dicitur facta bene interrogantur, ut extra eo. cum causam. sed de qualitate temporis non, nisi sint suspecti. B.

¶ Testes an
sint de tpe
interrogandi

an cum muliere: & si prius cum viro contraxit, an possit eo mortuo cum muliere contrahere? lo. sed certè in omnibus his respici debet sexus, qui magis incalescit de monstro possunt fieri monstrosæ quæstiones, Hu.

b. ¶ Filio.] ff. de prob. etiam contra ubi dicitur, quod mater potest testificari pro filio: sed illud intellige quod potest pro ætate, vel etiam pro cognatione filij testificari. Item pater testificatur pro filio in causa religionis, 20. q. 3. præsens.

b. ¶ Filio.] Siue emancipato, vel non in castrensi autem peculio si filius ante missionem i testamentum fecerit, potest pater testis ei adhiberi, ff. de testa. qui testamento sed postquam missus est, non instituit de testa. §. in testibus.

c. ¶ Sua.] Scilicet propria, item nec in communi: quia quod commune est, utriusque est ff. de ritu nup. illud nisi indirectè, ut in testamento: ubi quilibet legatariorum testis est instituit de testa. §. legatarijs.

c. ¶ Sua.] Contra. inf. 14. q. 2. super. sed illa non est sua, ut 12. q. 2. §. qui manumittitur. Res enim sua est: cuius commodum vel emolumentum spectat ad aliquem suo nomine, ut 2. q. 6. biduum in uer. palam. Sed contra ff. finium reg. l. pen. ubi uenditor potest esse testis pro emptore.

d. ¶ Ad fidem.] Nisi in casibus notatis su. 3. q. 9. si debitum. e. ¶ Duo.] Si de conse. dist. 1. hoc quoque. si ff. de manu. test. libertas. §. ult. arg. contra. ff. de opt. leg. l. 1.

IN TESTIBVS CASVS. In testibus iudex debet considerare utrum sine fraude testimonium dicant: vel utrum uideatur meditatus sermo quem proferunt: & utrum ex tempore verisimilia respondeant. s. quia dixerunt de nocte, & non est uerisimile quod factum sit de nocte, vel ex tempore idest, statim respondeant, idest, sine deliberatione: quibus tanta fides non adhibetur.

f. ¶ Simpliciter.] Idest, sine adiectione causæ vel simpliciter, idest, non obscure, ut 3. q. 9. pura. sic su. dist. 4. erit. 23. dist. qui episcopus. nam obscurus testis est suspectus. ut ff. de iur. iur. non intelligitur. & obscure dictum pro non dicto habetur, ut extra de prob. in præsentia

SÆPE CASVS. Quærebatur utrum ueritas in causis sine instrumentis possit deprehendi. Et respondetur quod sic, quatuor modis. s. numero testium, dignitate, auctoritate, & fama perpetua.

i. ¶ Sæpe.] Iudici enim facienda est fides, ut 2. q. 7. plerisque & C. de cond. ob turp. cau. l. 1.

k. ¶ Fama.] Ergo per famam aliquid probatur, ut su. 2. q. 5. si mala fama. matrimonium enim probatur per famam. extra de præsum. illud. 32. q. 4. dicat. Arg. contra 35. q. 6. si duo extra de eo qui cogn. consang. iuxo. suæ. super eo. uerum est, quod fama per se nihil probat: sed si adesset testimonium unius cum fama, per illud probare potest. ar. extra de prob. sicut, C. de re cre. in bono. & si iudex dubitat de fama, quærat à uicinis. ff. de magi. conue. l. 1. §. si præses. & magis ualet fama quam unus testis, ut extra de consan. & ast super eo potest autem fama probari per duos testes, ut extra eo. tam literis 2.

l. ¶ Vnam probationis.] Extra de senten. & re iudi. causam.

ALIA CASVS. Aliqui testificabantur per scripturam si ne iuramento vel sine cā & circumstantijs: cum de hoc essent interrogati, quærebatur utrum eis esset fides adhibenda. & respondetur quod non: quia alia est fides testium, quæ ualet: alia testimoniorum, quæ non ualet.

m. ¶ Alia.] Hoc est expositum supra causa prox. q. 9. c. testes.

n. ¶ Alia.] Extra de cohabi. cleri. tua.

SOLI CASVS. Quærebatur utrum solummodo testes sufficient ad probationem ingenuitatis: & respondetur quod non: immo etiam instrumenta sufficiunt, & exponere, soli, idest, solo modo, vel præpone negationem. non. soli, & c. & uerba quæ posuit ibi Grat. nisi instrumentis, & c. non sunt de lege codicis. Vnde Gratianus non intellexit illam, ut intelligunt eam doctores legum.

o. ¶ Instrumentis.] Verba sunt Grat. & male intelligit: hoc enim uelit lex dicere, quod non tantum per instrumenta, sed etiam per testes potest probari libertas.

Zz. 4. a. ¶ Dome-

Fama per se
nihil probat.

¶ Certe hoc
ibi non dicitur:
nec credo
uerum. lo. Fā.
sed senten-
tia gl. appro-
batur i Spe.
de notorio
crim. uer. sed
qualiter.
Archi.

a ¶ Domestici.] Fallit. C. de repu. l. consensu. circa si. extra de testi. ueniens 2. in si extra qui ma. accus. pot. vi. SOLAM. CASVS. Quidam sine iuramento uel sine iudice testificati sunt, uel non allegauerunt causam dicti cum de hoc essent interrogati, quarebatur utrum eorum testimonium ualeret. Et respondet Imperator qd non. Quare tequunt plana sui usq; ibi. [Qui intendit.

b ¶ Sola.] idest, sine adiectione causæ.

b ¶ Sola.] Aliter ponitur. su. d. 8. si solus.

c ¶ Attestatione.] Cā

ā teste inquirenda est

ut extra eo. cū causā.

si tñ nō fuerit q̄lita,

& testis de q̄ nihil

dixerit, nō iō minus

ualet testimonium:

q̄a dixit omnia, quæ

nouit. licet non cām

omnium. arg. ad hoc

ff. de no. ope. nun. de

pupilio. §. qui opus.

Arch. extra de sen. &

re iudi. licet 1.

d. ¶ iudiciaria.] idest,

iudici. No. q̄ sufficit

si iudici sit probatū,

ut extra de rescri. in-

ter sup. ea. l. xpe.

c ¶ Ne uolentes.] Cō-

tra sup. 3. q. 5. ca. 1. sed

hic vocātur parentes

ascendentes & descē-

dentes, non collate-

rales: prout pratum ē

ff. de in ius uocan. l.

4. §. 1.

¶ QUI INTENDIT.

CASVS. Quidā pete-

bat ab aduersario suo

ut demonstraret sibi

instrumenta sua per

q̄ suam intentionem

fundaret: nunc quæritur

utrum sit audiendus? Et re-

spondetur qd non: sed suas

debet habere probationes pa-

ratas.

f ¶ Aduersarium.] Actor non potest petere, ut reus exhi-

beat sibi instrumenta sua, ut 6. q. vlt. ca. vlt. extra de prob.

ex epistolæ nisi reus sit eis usus, ut extra de fide instr.

contingit. Item cām instrumenta sint communia ut C.

de eden. procurator.

SERVI. CASVS. Dicitur hic qd responso serui non est

credendum neque pro domino, neque contra dominum

sed de facto suo potest interrogari, cum per eum res sunt

depositæ, uel commodatæ alijs.

g ¶ Serui.] Nisi in calu, ut 12. quæstio. 2. in patro-

nos.

h ¶ Sed pro facto suo.] Quando per eum dicitur ali-

quid commodatum uel depositum, ut C. de quæst. in-

terrogari. ff. de adile. di. quæro. & sic patet quod uiles p-

sonæ recipiuntur, ubi de ipsorum facto agitur. sic extra

de ele. per inquisitionem & extra de sent. & re iud. cum

1. & A.

¶ IUSIURANDI. CASVS. Tria hic dicuntur: sci-

licet quod testes prius iurent antequam testimonium

dicant: & quod potius fides honestioribus testibus ad-

hibeatur quā alijs: item quod uni testi non creditur,

& si prædiali honore præfulgeat. Sequens responsum

planum est.

i ¶ Iusiurandi sic 3. quæst. 9. hortamur, nisi remittatur

parte, ut extra de test. iuis.

k ¶ Vnius.] 11. q. 1. quicumque contra. sed illud nō te-
net. sed fallit hoc extra de test. cog. peruenit 1. Itē vni cre-
ditur, ut C. de fal. si quis decimo ff. de do. prælegata,
Theopompus. & generaliter creditur vni quo ad præ-
sumptionem: sed dictum unius non iustificat, neque co-
demnat,

argumentis: adiuuentur *Item l. 2.* ¶ Etiam iure ciuili do-
mestici^a testimonij fides improbatur. *Item l. 3.* ¶ Sola^b

attestatione^c ¶ prolatam, nec alijs legitimis adminiculis

causam approbatam nullius esse momenti certū est. *Item*

l. 4. ¶ Eos testes ad veritatem adiuuandam adhiberi oportet, cui omni gratiæ, & potētati fidem religioni iudicia

riæ^d debitam possint præponere. *Item l. 5.* ¶ Parentes, & liberi inuicem aduersus se nec volentes^e ad testimo-

nium admittendi sunt. *Item l. 6.* ¶ Qui intendit, siq; intē-

tionem proprias debet afferre probationes, non petere ad-

uersarium^f cogi ad exhibitionē eorū, per quos^g sibi ne-

gotium fiat. *Item l. 7.* ¶ Serui^h neq; pro domino, neque

aduersus dominum, sed pro facto suoⁱ interrogari pos-

sunt. *Item l. 8.* Iusiurandi^j religione testes prius, quā

perhibeant testimonium, coarctentur^k, & honestioribus

potius testibus fides habeatur. Vnius^k vero testimonium

nemo iudicum in quacumq; causa facile patiat^lur admit-

ti: immo vnius testis responsio omnino non audiat^m, etiā si præclara curiæ honore præfulgeat. *Item l. 9.* ¶ Om-

nibus in re propriaⁿ dicendi testimonij facultatem iura

submouerunt. ¶ *Item l. 10.* ¶ Liberi testes ad causas postu-

lantur alienas; b socij^m, & participes criminis non dicantur, sed fidesⁿ ab ijs notitiæ postuletur. Venturis^o autē

ad iudicium, per accusatorem, vel ab ijs, per quos fuerāt

postulati, sumptus competentes ministrentur, etiā si in

pecuniaria causa ab alterutra parte testes producēdi sint. *Item l. 11.* ¶ Liberti aduersus patronos sponte, p̄dire nō

adeāt, sed nec vocati qdē i iudiciū venire cogant. *Item l.*

13. ¶ Si q̄s testib. vsus fuerit, ijdēq; testes aduersus eū in

demnat, ut 33. q. 2. admonere.

l ¶ Omnibus in re propria.] Argum. contra. C. de fidei-
com. l. ulti. Sed ibi improprie ponitur iudex & tes-

stis.

LIBERI. CASVS. Dicitur hic quod si aliquem accu-

samus de crimine, liberos debemus inducere testes con-

tra & ratio facti debet ab eis quæri. Vel hic uult dicere,

quod ipsi debent subijci tormentis ad ueritatem eruend-

am: & quicumque testes postulauerit induci, eis sum-

ptus necessarios exhibebit: siue in causa criminali, siue

in ciuili introducantur.

m ¶ Si Socij.] Sed fallit supra 79. distinct. si quis Papa.

Item fallit in crimine læsæ maiestatis. 15. quæst. 3. ne-

mini. & in crimine simoniæ. extra de simo. quam-

uis. Sed obstat extra de testi. ueniens 1. Sol. socius

criminis & muneris repellitur: sed non criminis. tan-

tum.

n ¶ Sed fides] idest, causa.

o ¶ Venturis.] De hoc notauī quid iudici uel testi dan-

dum sit 11. q. 3. non licet uidetur, qd utraque pars de-

bet prouidere testibus, quia pro utraque testantur, 14. q.

5. non sane. sed secus est ut dicit C.

LIBERTI. CASVS. Dicitur hic quod liberti contra pa-

tronus sponte testificari non debent, nec debent ad

hoc compelli: & si uocati fuerint, non debent cogi

venire.

¶ SI QVIS CASVS. Induxi testes contra aliquem in ali-

qua causa: contra me iidem inducebantur: uolebam

cos repel-

† testatione.] orig.

L. iis mis graue] mu-
tata uerborū serie.

Paulo aliter.
Paulo aliter.

L. quoniam liberi.
Paulo aliter.

L. libertorū. aliqui-
bus uerbis præter-
missis.

† Concor.
tex. in l. om-
nibus. C. de
test. & in l.
nullus, ff. eo.

Socius in
crimine non
sem p̄ repel-
litur a testi-
monio.

Testis an te-
neatur dice-
re cām suæ
depositionis

x Ar. contra
22. q. 3. ca. 1.
uer. sed for-
te. ubi de
hoc.

Reus in duo-
bus casibus
teneatur ede-
re instru-
menta.

eos repellere; quærit an possint. Et respondetur qd non, nisi probem postea capitales inimicitias interuenisse inter me & illos; arguere tamen potero eorum testimonia ex dictis eorum, si contradicant sibi: vel si probauero eos corruptos promissione, vel etiam datione pecuniæ.

a ¶ Pro-

alia lite producantur^a, nō licebit personas eorum excipere; nisi ostenderit inimicitias inter se & illos postea emeruisse; ex quibus testes repellere leges præcipiunt: non adimenda scilicet ei licentia ex ipsis dispositionibus testimonium eorum arguere^b. Sed & si liquidis probationibus datione, vel promissione pecuniarum eos corruptos esse ostenderit^c, etiam eam allegationem integram ei seruari oportet.

¶ In hoc capite varias leges digestorum, & codicis ita refert Gratianus, ut interdum eadem prorsus afferat verba, interdum vero mutat, ac transponat, & in summam redigat. At plura quidē sunt ex originali emendata, nisi ubi Gratianus de industria mu-

a ¶ Per quos.] In vulgatis legebatur, per quæ. Emendatum vero est manuscriptis, & lege ipsa, in qua agitur de exhibitione testium, non autem de editione instrumentorum.

b ¶ Coarctentur.] Sic in aliquot manuscriptis, qua lectio cum his verbis legis, arctari præcipimus: magis cōuenit, quā vox, coerceantur, qua erat in impressis.

Sulpitius Seuerus l. 3. iustit. S. Martini.

Sed obijcitur illud B. Bricij, qui voce pueri triginta dies ab ortu habentis innocens probatus est. Sed miracula diuina sunt admiranda, non in exemplum humana actionis trahenda.

QVÆSTIO IIII.

E quarta vero^d quæstione Fabianus papa epist. 2. ad episcopos Orientales constituit dicens.

Quod ap-
probo non
reprobo.
I Concor.
tex. in l. pō-
ponius ff. de
neg. gest.

a ¶ Producantur.] Testem inductum pro me teneor recipere contra me, ut hic. Similiter illum qui fuit iudex pro me, teneor recipere contra me, ut 3. qd. 8. cuius in agendo 1. Item allegationem vel rationem pro me inductam, recipiam contra me, sup. 19. dist. si Romanorū. Similiter instrumentum extra de cens. cum olim. Item iuramentum. C. de reb. credi. generaliter. Argum. contra ista 2. q. 7. si hæreticus 37. dist. si quid veri. Sol. ista sunt specialia fauore fidei.

b ¶ Arguere.] Sed hoc non potest fieri nisi per alios testes; ergo visis attestationibus, possunt induci alij testes: quod est contra id extra eo. fraternitatis. Consuevit respondere, qd directē non possunt induci testes contra testes, sed indirecte, vel probando corruptionem. ut extra eo. series. extra de prob. licet. Vel probando testes aut personas fuisse in alio loco tunc temporis. ext. eo. ex tenore. Sed contra hæc est causa quare non admittantur testes post publicationem, quia timetur subornatio: sed subornari possunt, licet testes indirecte inducantur. Item testes aduersarij uolunt probare de alio tempore: ergo ego inducam testes ad probandum de eodem tempore iniquum enim esset, quod aliquid permitteretur impugnatū. & non permitteretur defendenti. ff. de reg. iur. non debet cum dicta meorum testimonium possum confirmare, ut dixi supra 3. q. 3. de inducijs. Ad hoc potest dici, qd speciale est in causa matrimonij, ut inducantur testes quandoque etiam per sniam: quia ibi non transit

snia in rem iudicatam 2. ut extra de sent. & re iudi. lator. &c. consanguinei. Vel ideo mulier fuit admitta in illa decret. ex tenore quia ignorauit de quo die testes uellet testari: sed si quis scit de quo die uelit quis probare. & ante publicationem non protestatur, qd die illo nō

fuerat in loco tali, post publicationem eū nō admitterem, & qd hic dī, qd pōt obijci in dicta, uerū, est ostēdēdo eos esse contrarios sibi 3. Item instrumentum induci pōt post publicationem, ut ext. de fide instr. cum dilectas. Si qritur quare uiso instrumento induci pōt testes, ut C. de contrah. stipul. optimā. & non visis attestationibus? Rñ. ideo qd si unus uult imppbare instrumentum per testes, reliquis potest per testes instrumento fidem facere: quod non est in testibus. Ioan. Ego credo quod publicatis attestationibus super nouo articulo (sicut dicit T.) possunt induci testes: licet legista dicunt contrarium. & hoc non solū est in causa matrimonij, sed etiam in alia cā, ut ext. de fide instr. cum Ioannes. & extra de testi ex tenore &c. ueniens. 2. In causa appellationis inducunt testes super nouis articulis pendētibz ex ueteribus, ext. cap. fraternitatis. Legista secundum opi. Ioan. inducunt super nouis & super ueteribus articulis. C. de app. l. eod. B.

c ¶ Ostenderit.] Vel etiam infamiam, postea contractā, ut extra de testi cogen. præterea. simile su. dist. 19. si Romanorum. extra de accus. nulli.

SED OBIIC TVR. CASVS. Dictum est supra in cap. testes autem, qd intra xiiii. annum non possunt aliqui testificari, sed contra hoc obijcit Gratia. de puero triginta dierum. Nam cum de fornicatione accusaretur B. Bricius, & diceretur filium genuisse triginta dierum in medio populi professus est ille puer Bricium suum: patrem non esse. Sed soluitur hoc, qd miracula diuina non sunt trahenda ad consequentiam, nec in exemplū actionis humanæ.

E quarta vero.] Hæc quæstio diuiditur in tres partes, in quarum prima probat duabus auctoritatibus qd nullus debet esse accusator & iudex & testis. Sed a ibi, [Inscriptio.] Tertia ibi, [De domo.] Io. de Fan. CASVS. Hic intitulatur quarta quæstio, -qua quæritur an idem possit esse accusator, & testis. Et respondetur qd non, ut inf. ca. 1. & 2. nisi fortē in causa matrimonij: ubi dicunt quidam, qd idem potest esse accusator & testis. arg. 35. q. 6. c. 1. & 2. & in summa ubi notauit Hugo. & Ioan. hoc dicit.

d ¶ De quarta vero.] Hic qritur, an aliquis simul possit esse testis, & accusator? Et est dicēdū qd nō, ut inf. e. c. 1. & 2. q.

2 Die quod de hoc dixi 2. quæst. 6 in princ. in addi. sed cōtra ext. &c. Arc.

3 Hæc snia vera est, & hī ex textu, cū dicit, ex ipsis depositionibus, &c. nō dicit, alienis depositionibus, sed ipsis. Archid.

Testis & accusator an possit quis simul esse.

& 2. q. 1. multi. nec. n. simul debet quis fungi pluribus officijs vt 16. q. 1. presbyteros. & 79. dist. singula. In matrimonio est speciale, vt idem sit accusator & testis, vt not. 35. q. 6. c. 1. tamen improprie dicitur in matrimonio accusatio: nam mixta dñ inter civilem & criminalem, vt extra de procu. tux. In denūciatione aut idē est denūciator & testis, vt ext. de test. in omni negotio. & ext. de simo. licet. sed ex quo semel quis apparuit inter accusatores, a modo non potest esse testis. vt extra de accu. cum P. Manco nella.

Nullus.] CASVS. Dicitur in hoc c. quod nullus debet simul accusator esse & testis, uel iudex: quoniam in omni iudicio quatuor dñt esse diuersitates personarum scilicet accusatores, rei, iudices, & testes; & ostendit quod sit officium cui iussit eorū: quod in litera patet.

a [Accusator.] Nisi in causa matrimonij vt 35. q. 6. c. 1.

b [Quatuor.] Extra de uerb. signi. forus contra. sed dic q quatuor sunt personę, idest, quatuor genera personarū, uel dic qd appellat ibi tres testes, idest, tria gña probationum, scilicet instrumentorum, testium & fame. Sed obicit de crimine notorio, ut extra de ele. venerabilem. §. nos igitur. & ubi qd confitetur aliquid.

Idest, argumentorū siue confessio num, ut ibi not. Tan. & Ber. & sic non ob. qd no su. e. q. 1. sape, in gl. 1. Arch.

ubi iudex ex officio procedit. in his enim non accusator. Sed loquitur hic cum ordinario iure proceditur, scilicet in forma iudicij.

c [Æquitate.] C. de iud. placuit. 45. dist. omnis qui. d. [Ad minuendam.] Non tamen ut falso inducat aliquod ius. Sed nunquid tenetur aduersario dicere iura quę pro ipso faciunt; nō: tamen in corporali bello licitum est decipere hostem, ut 22. q. 2. utilem & 23. q. dñs.

Nullus.] CASVS. Dñ hic q iudex in iudicio non debet uti acceptione personarum inter accusatorem & reum: sed æqualiter audiat vtrumque, & q per se debet esse accusator, per se reus, per se iudex, per se testis, & unusquisque debet esse in suo officio.

e [Persona iter.] idest, cum acceptione personę, ut 3. q. 9. cap. ult. quia honor unius personę non debet obesse alij, ut C. de digni. l. 3. si. 12. 11. q. 3. si quis uero. C. de stat. & ima. l. 4. iudex tamen magis dignum potest honorare, vt 2. q. 7. quæritur, & q. 8. quisquis. non tamen se debet cum iudice cum agitur in causa, vt C. de off. c. ui. iud. l. 1.

INSCRIPTIO Hęc est secunda pars huius questionis in qua ponit Gratia. quatuor casus, in quibus non est inscribi necesse lo. de Fan.

CASVS. Dicit Gratianus q inscriptio semper in accusa-

tione debet fieri, vt accusator obliget se ad penam talionis, vt probatur nono libro Codicis de accusationibus. & c. Hug. tamen videtur velle, q omnia supradicta verba sint de precedenti capitulo, vsque ibi, [Vt codice. postea sunt verba Gratia. Idem videtur velle Bene-

uen.

¶ Accusator & testis, vel iudex aliquis simul esse non potest. C. I.

Nullus vnquam præsumat accusator^a simul esse & iudex^b vel testis: qm in omni iudicio quatuor personas necesse est semper adesse; idest iudices electos, accusatores idoneos^c, defensores congruos, atq; testes legitimos. Iudices autē^d debent vti æquitate^e, testes veritate, accusatores intentione ad amplificandā causam, defensores extenuatione ad minuendam^d causam.

Ansel. li. 3. c. 75.
Burr. li. 16. c. 15.
Iuo p. 6. c. 321.
Pann. li. 4. c. 81.

† Concor-
tex. in l. fi. ff.
quod met.
cau. & in l.
pen. ff. de ar.
bit. & in l. fi.
qui viri. &
l. si quis in
tantam. ff.
de iurisdic.
omn. iud.

a [Idoneos.] Apud Fabianum & Burchardum, & Iuonem hic locus ita habet, iudices electos, & accusatores, ac defensores, atq; testes. Verum quia voces illa idoneos, congruos, legitimos. sunt in omnibus vetustis codicibus Gratiani & Pannormia, nihil est mutatum.

β [Iudices autem.] Hęc neque in epistola sunt, neque apud alios collectores nisi in Pannormia.

Item Damasus Papa, epist. 3. 6. 7.

¶ Quilibet in causa duas personas gerere non valet. C. II.

Nullus introducatur personaliter^c, sed accusatores & accusati æqua audiantur ratione, iuxta quod gestorum ordo exigit. Accusatores vero, & iudices nō ijdē sint, sed per se accusatores, per se iudices, per se testes, per se accusati, vnusquisq; in suo ordinabiliter ordine. ¶ Nā inscriptio^f primo semper fiat^g, vt talionē calumniator recipiat; quia ante inscriptionem nemo debet iudicari, vel damnari; cum & sæculi leges hęc eadem retineant.

Poly. li. 5. tit. 1.
Burr. li. 16. c. 31.
Pann. li. 4. c. 80.
Iuo p. 6. c. 337.

2 Vt codice^h, lib. nono, titulo de accusationibus, & inscriptionibus, l. 7. & codice, eodē lib. de adulterijs, l. 6. & titulo de Abigeis, l. vnica. ¶ Aliquādo etiā sine inscriptione

uen. in casibus suis: sed ego habeo §. ibi. Inscriptio. & c. f. [Inscriptio.] Et si non fuerit facta, nihil valet quod actum est. 2. q. 1. in primis. ibi, quod si forte hęc solenniter. Sed an obligabit se accusans ad talionem; arg. q sic, ext. de accusa. super his. C. de fide instr. l. 2. contra. C. de aduoc. diuer. iud. l. 1. Dico q sic, licet quidam legistę secus dicant. 2.

g [Semper fiat.] Nisi in casib. notatis. 2. q. 7. in summa. h [Vt codice.] Istud ut respicit verba sequentia.

ALIQUANDO. CASVS. Dictum est §. in §. Gratiani uel in c. secundū quod supra not. quod in accusatione est inscriptio faciendā semper. Nunc autem ponit Gratianus quatuor speciales casus, in quibus inscriptio nō exigitur. Primus est quando per officiales nunciantur præsidiis aliorum delicta. Secundus quando vir vult accusare uxorem suam de adulterio iure mariti intra sexaginta dies utiles computandos a tempore diuortij. Tertius est quando quis de abigeatu accusatur. Quartus est in crimine iniuriarum. In alijs uero criminibus semper debent fieri inscriptiones, quę crimen & tempus designent, ut alterutram partium legum auctoritas terrere possit. Sed in quibusdam male dicit Gratianus hic, vt dicit Hug. in summa, & ut Ioan. notat in hoc loco.

2 Adde an
& qñ dñ se
inscribere.
not. Cyn &
do. in l. qui
crimen. C.
qui accu. nō
pos.

Personarum
acceptio tñ
dēt esse in
iudicio.

Officiales
solum noto-
ria denūcia-
re debent.

¶ Per officiales.] Hoc exemplū non valet: quia ibi non fit accusatio. loquitur. n. in notorio crimine ista lex, q̄ solum officialis denunciant. si enim denunciat officialis aliud crimen, ei non creditur: nisi probet legitime, ut C. de accus. ea quæ. C. de curio. l. curiosi, lib. 12.

A. D.

† officium.] orig.
Ea quidam C. de ac-
cus. & inscri,

accusatio fieri potest. [Ea enim, quæ per officiales t^a praesidibus denunciantur, & citra solennia accusationum posse perpendi incognitum non est.] ¶ Item codice de adulterijs, l. 6. Si maritus iure mariti, hoc est intra sexaginta dies^b utiles adulterium uxoris suæ accusare voluerit, quam ex suspitione^c sola ream facere valet, non continetur vinculo inscriptionis. Item C. de Abigeis l. unica: [Abasti^d animalis accusatio non solum cum inscriptionibus^e, sed etiam sine observatione^f proponitur.] ¶ Item cod. de accus. l. 8. [Si quis se iniuriam ab aliquo passum putauerit, & querelam deferre voluerit, non ad stationarios^g decurrat, sed praesidialē adeat potestatem, aut libellos^h offerens, aut querelas^k suas apud acta deponens.] ¶ In alijsⁱ autem & criminalibus causis dignum est, ut inscriptiones preponantur, quæ magnitudinem videlicet criminis, tempusque designent, ut alterutram partē digna legum terrere possit auctoritas β.

α ¶ In alijs aurem.] Lex 16. de accus. sic habet, in causis criminalibus, cetera vero eodem planē modo atque a Gratiano referuntur.

β ¶ Auctoritas.] In vulgatis hic repetebatur versiculus. Inscriptio, ex capitulo Damasi: sed abest a vetustioribus codicibus, & frustra reperitur.

De domo etiam iudicis accusator, vel testis produci nō debet, ne in causam suspicionis incidat iudex.

Vnde Nicolaus Papa ad Michaelem Imp. epistola, cuius initium est: [Proposueramus.]

¶ Suspicionis incidet in crimen iudex, de cuius domo, vel accusator, vel testis producitur. C. III.

Contra ritum ecclesiasticum, contraq; venerandas leges^m, pducitur accusator de imperialibus ædibusⁿ, & cui imperari potest, ad falsum dicendum testimonium adhibetur. Fiunt suspecti iudices, & mercenarij, & lupi custodes, qui videbantur esse pastores.

¶ Caput hoc emendatum est ex ipso originali Roma impresso.

Et Fœlix epist. 2. ad
episcopos Galliz.

Q V A E S T I O V.

Quinta^o vero quæstione in concilio Carthaginiensi 3. c. 9. sic inuenitur definitum.

ADDITIO. In hac lege non dicitur, q̄ inscribant: sed dicitur q̄ si non probant, puniuntur ut calumniatores, secundum Lau.

b ¶ Sexaginta dies.] A tempore diuorti j computandos, ut ff. de adul. l. is cuius ope. §. pen. sed iure extranei potest eam accusare post hos dies etiam: dum tamen causa non excesserit quinquennium ff. cod. titu. mariti. sed ad tori separationem etiam post septennium pōt, ut 33. q. 2. admonere. Consistit autem ius mariti in hoc, quod ex suspitione violenta facit uxorem eam, & quod praefertur alijs accusatoribus, & quod non inscribitur: & q̄ non punitur quasi calumniator, secundum quosdam:

nisi euidens sit calumnia, ut C. de adul. iure mariti, ff. eo. is cuius. Iure tamen nouo tenetur i. vir inscribere, ut in auth. ut lice. mar. & auia. §. causas. coll. 9. & extra de procur. tux. secundum canones non vñ, q̄ iudineat poenā talionis, ut 33. q. 5. hæc imago. Sed hoc est verum,

cū agit ad tori separationē, secus si agat ad penā legalē extra de procur. tux.

c ¶ Quā ex suspitione.] 32. q. 1. c. 1. & 2. d. ¶ Abasti.] i. cum quis gregem abigit, vel partem gregis.

e ¶ Inscriptionibus.] id est cum agitur criminaliter.

f ¶ Observatione.] i. cū agitur ciuilitur.

g ¶ Si quis.] C. de accus. si quis le.

h ¶ Non ad stationarios.] id est, non pedaneos iudices.

i ¶ Aut libellos.] Cū criminaliter.

k ¶ Aut querelas.] Cum ciuilitur.

l ¶ In alijs.] Male exemplificat magister vbi nō cogitur quis inscribere, sed veros casus posui supra. 2. q. 3. notandum, & q. ult. in summa.

DE DOMO CAVS. Iste §. respicit illa duo c. supra posita nullus, & nullus, vbi dictum est, q̄ nō debet esse idem accusator, & testis, & iudex. Nunc vero dicit, q̄ de domo iudicis nō debet produci actor vel testis, ne iudex habeatur suspectus.

Contra ritū.] CAVS. Coram Imperatore accusabat quidā de domo imperiali, & pducebatur accusator, & testis cui poterat imperari. sed Nicolaus reprehendit hoc dicēs hoc esse contra legē & ex hoc iudices suspecti fiunt.

m ¶ Leges.] Extra de offic. iudi. deleg. causam 2. ff. de iurisd. om. iud. q̄ ui iurisd.

ctioni.

n ¶ De imperialibus ædibus.] id est, de domo cuiuslibet iudicis i. De hoc dixi 3. q. 5. accusatores. iudex tamen suos domesticos cogitur recipere contra se, ut C. de as. sel. si post.

E quinta vero.] CASVS. Hic intitulatur quinta quæstio, quæ quæritur an sit excommunicandus accusatus, si die statuta non veniat ad causam. Et certum est, q̄ sic, si ex contumacia abest, & agitur hic de iudiciis siue expectatorijs.

o ¶ De quinta.] De iure ter est citandus quilibet, ut 24.

Maritus duplici iure p̄t uxorem accusare.

i Immo, & lex antiqua dicit, q̄ solē nia accusationis implere debet. ff. de adul. l. miles. §. qdam fm L.

i Gñaliter seruandū est q̄ nullus sit iudex in omni causā, vbi quis de domo sua est actor, reus vel testis, q̄ vñ eē suspectus si hoc contingat, deleget cā, fm H. L.

Citatio de iure
re debet esse
trina.

q. 2. de illicita. si tñ ad primam citationem non venerit, delinquit, quia spernit mandatum iudicis, & punitur. ff. si quis in ius voc. non ierit. l. 2. ff. si quis ius dicen. non obtemp. l. vnica. & præstabit sumptus litis de illa factos, vt de iud. sancimus. Et agitur de induciis citationis.

sive expectatoriis, quæ dantur episcopis, & eodem dantur presbyteris, & diaconis, vt 15. q. 7. si autē & dictum est de his fu. 3. q. 2. in summa.

Q Visquis episcoporum accusatur, ad primatem provincie ipsius causam deferat accusator. Nec a communione suspendatur, cui crimen intenditur, nisi ad causam suam dicendam, electorum iudicium, die statuta, literis euocatus minime occurrerit: hoc de intra spatium mensis ex ea die, qua eum literas accepisse constiterit. Quod si aliquas veras necessitatis causas probauerit, quibus eum occurrere non potuisse manifestum sit, causæ suæ dicendæ intra alterum mensem integram habeat facultatem. Verum tamdiu post mensem secundum non communicet, donec purgetur. Sin autem nec ad concilium vniuersale ß occurrere voluerit, vt vel ibi causa eius terminetur, ipse in se damnationis suæ sententiā dixisse iudicetur. Tempore sane, quo non communicat, nec in sua ecclesia, vel parochia communicet. Accusator autem eius, si nunquam diebus causæ dicendæ defuerit, a communione non remoueatur. Si vero aliquando defuerit subtrahēs se restituto in communionem episcopo remoueatur a communione accusator, ita ta-

menfe, condemnabitur. Si vero accusator die statuta non venerit, excommunicetur reo, vel episcopo præsentem communioni reconciliato. Si tamen postea iustum impedimentum probauerit, absoluitur, & causam agere permittatur, & expone post secundum mensem, id est, post principium secundi mensis. Vel sic: Episcopus accusatus, si intra tempus vnius mensis a tempore receptionis literarum non venerit, excommunicatur. si allegat iustum impedimentum, datur ei alius mensis: sed remanebit excommunicatus quousque probabit iustum impedimentum, & si non venerit secundo mense, damnabitur. si vero accusator non venit die statuto, excommunicandus est, sed si iustam probat absentiam, absoluitur, & postmodum aget. Iste est casus secundum Hug. & secundum eum exponitur post mensem secundum, id est, post principium secundi mensis.

ALIVS. CASVS. Aliquis vult accusare episcopum, vadit ad primatē, vocatur episcopus: eligit iudices episcopus: deinde vocatur ab eis, vt sit tali die coram eis, & si tunc non venerit, suspendatur. Si autem miserit nūtiū quia allegat iustam causam absentiae, vel aliam iustam excusationem, datur ei alius mensis, & si in fine secundi mensis non venerit, tunc excommunicatur, & secundum hoc expone post secundum mensem, id est, post finem secundi mensis. & sic non obstat inf. causa prox. q. 3. si agrotans, quia ibi datur tertius mensis ad conuincendam malitiam. extra de dolo & coniu. cum olim.

Occurrerit.] Sed pone, q. iudex ita dixerit, si non veneris die illa, sis excommunicatus. & ille non venit, quia non potest venire, nunquid erit excommunicatus? Videtur q. non nam & auditur hic causa absentiae, & probata causa non absoluitur; nec enim extat conditio. quia non dicetur non venisse, ex quo casu non venit, vt ff. de conditio. & demonstra. l. 2. nec proposuit iudex excommunicare ipsum in omni casu, sed in casu contumaciae tantum. argumen ad hoc ff. de sol. si seruus decem. in fin. & cum non sit contumax, poenam contumaciae non patitur, si non venit, vt ff. de re iud. contumacia.

Ioan. Sol. excommunicatus est, sed absoluitur sine expensis, quia excommunicatio tenet, nisi in duobus casibus, vt de extra de sen. excom. per tuas. B. b. [Mensis] Vel trium mensium, vt inf. prox. q. 3. c. 3. & q. 2. c. 2. contra.

c. Ex

¶ Non est à communione suspendendus, qui die statuta ad causam venire non potuit, C. I

Q Visquis episcoporum accusatur, ad primatem provincie ipsius causam deferat accusator. Nec a communione suspendatur, cui crimen intenditur, nisi ad causam suam dicendam, electorum iudicium, die statuta, literis euocatus minime occurrerit: hoc de intra spatium mensis ex ea die, qua eum literas accepisse constiterit. Quod si aliquas veras necessitatis causas probauerit, quibus eum occurrere non potuisse manifestum sit, causæ suæ dicendæ intra alterum mensem integram habeat facultatem. Verum tamdiu post mensem secundum non communicet, donec purgetur. Sin autem nec ad concilium vniuersale ß occurrere voluerit, vt vel ibi causa eius terminetur, ipse in se damnationis suæ sententiā dixisse iudicetur. Tempore sane, quo non communicat, nec in sua ecclesia, vel parochia communicet. Accusator autem eius, si nunquam diebus causæ dicendæ defuerit, a communione non remoueatur. Si vero aliquando defuerit subtrahēs se restituto in communionem episcopo remoueatur a communione accusator, ita ta-

Anf. l. 3. c. 122.
Burr. l. 1. c. 160.
luc. p. 5. c. 270.
Pan. l. 4. c. 106.

inf. 5. q. 3. si egrotat

1. No. hic L. g. talis citatus non est excoia. argu. ext. de pign. significante, ff. de solu. si seruus. Ach. 2. Qualiter aut probetur impedimentum & casus fortuitus. vide Ant. & B. in l. quæ situm, & per Io. de Imo. plenius ff. de re iud. h. et per Bar. in l. contumacia. §. si ff. de re iud. & C. de naufr. l. si q. per Spe. i. ti. de dil. §. i. ver. in sum. p. Cy. & Bal. in l. si. C. de fide instr. & et per eundē Bal. in l. qui accusare. C. de eden. & Ant. in l. si. t. ferui. facit et qd. not. Bar. in l. si quis ex argentijs. §. pen. ff. de eden.

c. [Ex ea.] Nota q. computandum est semper tempus a receptione literarum, vt hic, & 16. q. 3. placuit 2. extra de ap. supra eo. 2. & C. de excu. tuto. l. quinquaginta. nec computabitur dies, in quo recepit literas, vt ff. si quis caut. l. 1.

Alterum.] Sed obieitur, aut primus mensis fuit peremptorius, aut non. si non, quare excommunicatur: contra illud 24. q. 3. de illicita? Si fuit, quare datur ei alius mensis postea? Item qualiter fuit hic missum peremptorium prima vice: contra illud extra de dila. ca. dilecti. Si vis tenere casum Hugo. dic quod hic ex causa fuit primo missum peremptorium, vt extra de in integ. rest. tum ex literis. in fi. & ff. de iudic. nonnunquam, & sequens peremptorium datur ad conuincendam malitiam. sic inf. 5. q. 3. c. 1. Secundum alium casum non est primus peremptorius. secundum hoc dic quod non punitur hic sententia excommunicationis, sed suspensionis, vel alia. nam bene punitur quis in citatione non peremptoria, vt 5. quaest. 2. præsent. C. de iudi. sancimus, ff. si quis in ius voc. non ier. l. 2.

c. [Non communicet.] In sacramentis.

f. [Damnationis suæ sententiā.] Cum lis est contestata, vt dixi 3. q. 9. decernimus, vel legitur de sententia excommunicationis.

g. [Communicet.] Arg. q. qui est suspensus in vna ecclesia, & in altera, quia cum sit tantum vna ecclesia, non potest esse partim intra, & partim extra ecclesiam, vt 24. q. 1. loquitur, & 6. q. 1. si quis presbyter. arg. contra. 18. d. si quis alterius.

h. [Accusator.] Sed quare cogitur iste accusare, contra illam regulam C. vt nemo inuitus agere, vel accusare compellatur? Item nonne primo accusator esset admonendus, vt C. qui accusa. non pos. qui crimen. Forte hoc est speciale in episcopo, sicut aliud inf. causa prox. q. 2. c. 3. & hoc obtinet cū ex accusatione orta ē infamia contra episcopum, & ideo cogitur accusator procedere, vt inf. prox. q. 1. quidam. & q. vlt. Epiphaniū. Vel hic inscriptum fuit, & ideo cogebatur procedere vt ext. de accu.

† Cōcor. et hoc text. & sua glo. l. in eum. & ibi Bar. ff. de accus.

Suspensus in vna ecclesia est in oibus suspensus. Accusare cogitur aliquis quandoque.

Idē si a-
tor uenit &
o reus vel
cōuerso. iu
ex tñ fuit
nēditus &
on potuit
teſe cau-
prou nō
de do. &
nu. vene-
bils & l.
co. tit. cap.
tor. & est
Bat. Briz,

† al. uoluisse.

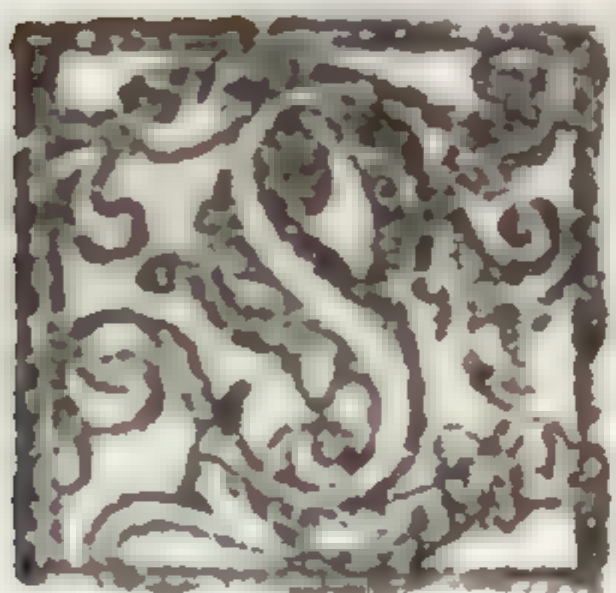
men ut nec ipsi adimatur^a facultas causæ peragendæ, si
se ad diem occurrere non noluisse †, sed non potuisse
probauerit^b.

a ¶ Electorum iudicum.] *Ista due uoces absunt ab editione
Colonienſi conciliorum in quatuor tomis.*

β ¶ Vniuersale.] *In cōcilio ipſo additur, anniuersarium, quod
in Africano concilio, c. 62. ostenditur de uniuersali concilio Afri-
ca esse intelligendum.*

γ ¶ Nec in sua ecclesia.] *Sic in cæteris conciliorum editioni-
bus, & codice canonum. & apud cæteros collectores. Sed in editio-
ne quatuor tomorum est, nec in sua plebe communicet. Gra-
ce c. 19. legitur: μὴ δὲ ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐκκλησίᾳ, μὴ δὲ ἐν παρι-
κίᾳ κοινοῖ ἡσθ, idest, neque in propria ecclesia, neque in pa-
rochia communicabit.*

Q V A E S T I O VI.

*Extra vero quæstio eodem septimo capitu-
lo concilij Carthaginienſis terij termi-
natur, in quo sequitur.*

¶ In ciuili, & proprio duntaxat negocio ad arguendum
admittitur, qui in episcopi accusatione cul-
pabilis inuenitur. C. I.

Illud uero placuit, ut cum agere cœperit in episcopo-
rum iudicio, si fuerit accusatoris persona culpabilis,
ad arguendum † non admittatur^c, nisi proprias causas,
non tamen ecclesiasticas, vel criminales † asserere † vo-
luerit.

δ ¶ Vel criminales.] *Abeſt hoc à concilio, & cæteris collecto-
ribus, sed retentum eſt ob caſum; & repetitur in cap. ſi accuſa-
torum.*

Item ex concilio Carthaginienſi 7. c. 2. prope finem.

¶ Propriam causam agere valet, cui accusare non
licet. C. II.

Omibus^d, quibus accusatio denegatur, in causis
proprijs accusandi licentia non est deneganda.

*Item Felix Papa omnibus episcopis per Gallia pro-
uincias conſtitutis, epiſtola ſecunda.*

¶ In accusatione episcoporum deficiens ciuilitè tantum
experiri poterit. C. III.

Si accusatorem personæ in iudicio episcoporum cul-
pabiles apparuerint, ad arguendum non admittantur,
nisi proprias causas asserere, non tamen criminales uel
ecclesiasticas uoluerint.

Item Hadrianus Papa in capitulis, c. 5.

¶ De eodem. IIII.

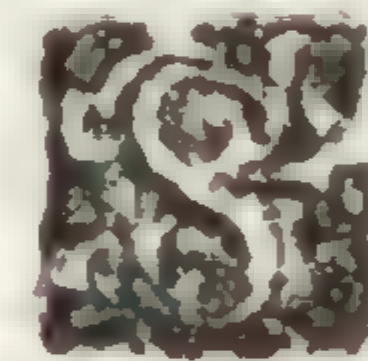
Quod si accusatorum personæ in iudicio episcoporum
culpabiles apparuerint, ad arguendum non admit-
tantur, nisi proprias causas habuerint, non tamen crimi-
nales, uel ecclesiasticas.

mine agitur et ciuilitè. ff. de iure fiſ. l. 2. §. ſenatus. Idē
ubi accuſator inſimul falſum, ut ext. de fide inſtr. acceſſi-
mus. & c. contingit. Idem ubi accuſatur matrimonium
ut extra qui matri accuſ. poſ. c. per tuas. Idem ubi præt-
gitur terminus ad inducendos teſtes, ut extra de prob.

licet. Idē ubi propo-
niſ terminus ad ex-
ceptiones, pponēdas
ut ex. de exc. paſſora-
lis. Idē ubi impetū
ſtatus alicuius. ut C.
de inge. ma. diffama-
ri. Secus autē in ciui-
libus negocijs, ubi
per trienniu expecta-
tur, ut C. de iudi. pro-
perandum.

a ¶ Adimatur.] Ut
C. qui accuſa non
poſſ. ii. ca. & l. qui
crimen.

b ¶ Probauerit.] Suſ-
ſacm ſufficit in hoc
caſu, ut 12. q. 1. c. 1.
C. de reb. cred. in bo-
næ 100. diſt. optatū.
ext. de proc. ex inſi-
nuatione. non enim
requiritur q̄ plene
proberetur cā abſen-
tiſ, ut ext. de ſent. &
re iud. c. cum Bertol-
dus 2. arg. cōtra ext.
de in integ. reſtit. ca.
ex lit. eris 3.

*Extra ve-
ro.] CA-
ſ V S. Hic
ponit 6.
q. qua quæritur an
illi, qui in accuſatio-
ne ep̄orum culpabi-
les inueniuntur, poſ-
ſint de cetero admit-
ti ad ſui vel ſuorum
cauſæ proſecutionē.
Et reſpondet, q̄ ſic,
ſi ſuam uelint pro-
ſequi iniuriam uel
ſuorum ciuilitè &
nō criminaliter: nec
in cauſis eccleſiaſti-
cis. Caſum uero il-
lorum ca. illud. & ſi
accuſatorum, inue-
nies ſupra 3. q. 10. ſi
accuſatorum. Aliud
c. planum eſt.*

c ¶ Illud.] ¶ Non ad-
mittatur.] Iſtud
eſt expoſitum ſup. 3.
q. 10. ſi accuſatorum
& cap. 1. & 2.

c ¶ Nō admittatur.]
Quidam dicūt quod
in nullo crimine ad-
mittatur contra epi-
ſcopum.

d ¶ Omibus.] Ex-
cipiuntur ex-
communicati, ut ſu-
pra. ea. q. 1. c. 1. Item
ſerui & impuberes,
ut ſup. 3. q. 7. §. tria
in princ. & minores
ut.

3 Adde nō.
in l. ſeruum
quoque. §.
publicè. ff.
de proc. & l.
penult. §. ad
crimen. ff.
de publ. iu.
3 Vbi de hoc
& 86. d. tan-
ta.

Accuſare p-
hibentur ali-
qui.

3. q. 10. c. fi.
Anſ. l. 3. c. 121.
Burch. ibidem.
Iuo ibidem.
Pann. ibid.
† al. dicere.

al ad ac-
andum
ut agēdū.

Iuo p. 16. c. 64.

3. q. 10. c. fi.
Iuo p. 6. c. 418.

vi C. de autho. prastan. l. clarum. & in casu quem habes extra qui mat. accu. pos. cum in tua. Item fallit in usura, ut ext. de usu. quia frustra. Item fallit in liberis & parentib. ut 2. q. 1. prohibentur. Item in muliere, ut 32. q. 1. § hoc in mulieribus.

IN infamiam.] CASVS. Sup. dictum est de ijs qui manifeste accusant.

Nunc supponit quintam causam, in qua tractat de ijs, qui occulte accusant. I. per libellum famosum, quem clanculo scribunt in alicuius infamiam. Interferit etiam Gratianus de iudicijs: & qualiter quis sit uocandus ad causam, & an causa criminalis possit per procuratorem experiri siue expediri. & quo episcoporum iudiciū debeat ventilari: & quomodo illi qui aliorum crimina detegunt, culpandi sunt, vel laudandi. In fine repetit de poena calumniatorum. Ut autem hæc & alia faciat, præmittit thema, de quo sex elicit quaestiones.

DE prima questione. CASVS. Hic intitulat primam quæstionem, qua queritur qua poena debeat puniri qui famosum libellum in alterius iniuriam scribit. Et respondet, si apparet, & non probauerit quod conscripsit, secundum canones verberatur, ut j. ea. c. 1. secundum leges decapitatur, ut inf. ead. si quis famosum. Si uero non apparet, debet moneri ut appareat. Si vero celauerit se, excommunicari debet, ut infra eodem quidem.

Libellum famosum componens qua actione punitur. 1 Vbi no. H. q. istud sit verum: nisi forte sit talis persona, quæ attingi non debet, puta episcopus.

a [De prima.] Hic queritur qua poena punitur qui famosum libellum uel falsum composuit occulte, & probare non vult quod scripsit, & distinguitur aut certum est quis composuit, aut non. Si certum est, aut est conuictus, aut sponte confessus. Si conuictus secundum leges decapitatur, ut s. ead. si quis. & sit inf. ead. si quis. Si vero sponte confitetur, cum non potest probare, mitius cum eo agitur, ut inf. ea. c. 2. in fi. Si non est certum, debet admoneri ut prodeat in publicum, & probet quod scripsit: quod si non fecerit, primo priuabitur sacramentis, postea exco-

municabitur: & est hoc cum innocens aliquis infamatur, secus si reus fuerit qui accusatur: quia expedit peccata nocetium esse nota. ff. de iniur. cum qui, in prin. lo.

Q Vi in alterius.] CASVS. Quæsitum fuit ab Hadriano, quam poenam debet ille pati, qui libellum scribit

CAUSA QUINTA.

IN infamiam cuiusdam episcopi chartula accusationis occulte non scribitur; tandem accusator procedit in publicum. Episcopus autem semel literis euocatus, causa sua die statuta adesse non ualens, per procuratorem iudici se presentauit: absque synodali audientia damnatur.

Demum iudicio per appellationem renouato, de accusatoris inimicitia episcopus conqueritur: tandem in ipsa probatione deficit accusator.

1 Primo, queritur, qua poena sit feriendus, qui famosum libellum clanculo scribens, probare negligit quæ literis mandauit.

2 Secundo, quoties sit vocandus ad causam, antequam sententiam damnationis accipiat. † al. excipiat.

3 Tertio, an per procuratorem causam suam agere valeat qui per seipsum causæ suæ adesse non potest.

4 Quarto, an absque synodali audientia sit damnandus.

5 Quinto, an ideo aliquis habendus sit inimicus, quia crimen alterius indicat.

6 Sexto, qua poena sit plectendus, qui, quod intulit, probare non valet.

QVÆSTIO I.

DE prima^a questione Hadrianus Papa scribit in capitulis, c. 49. al. 50. dicens.

¶ Flagelletur, qui scripta in alterius famam neglexerit probare. C. I.

Q Vi in alterius famam publicè^a & b scripturā, aut uerba contumeliosa cōfinxerit, & repertus scripta non probauerit, flagelletur: & qui^d ea prius inuenerit, rumpat, si non vult auctoris facti causam incurrere^c.

a [Publice.] Hadrianus, Capitulare Caroli, & Iuo habent, in publico.

Capit. l. 7. c. 361.
Anl. l. 1. c. 88.
Iuo p. 4. c. 1, 6. & p. 16. c. 235.

bit famosum, vel alia turpia in alterius iniuriam. Et respondet, si apparet, & non probat, debet uerbis flagellari, & qui cunque talem scripturam inuenerit, rumpat, si non vult poenam auctoris incurrere.

b [Publicè] idest, in publico loco.

c [Flagelletur.] Secundum leges capite punitur infra ea. si quis. Nota poenas corporales infligi secundum canones, ut sup. 45 d. cum beatus.

d [Et qui.] Sic. C. de furtis. ciuile.

e [Incurrere] Potest tamen probare crimen, si vult ff. de iniur. cum qui. Ioan.

Qui-

Q Vidam.] CASVS. Gregorius nitebatur quandam se dare discordiam per quendam notarium suum nomine Castorium. Sed quidam maligni spiritus scripsit libellum in iniuriam Castorij, & cum nocte posuit in loco publico ciuitatis, in quo continebatur, &

quod tempus teneatur exire; statim tenetur exire, quod si non fecerit, ex quo in mora, statim incidit in excommunicationem. argu 2 q. 7. quapropter. 1. q. 1. constat. ff. de manum. testa. liberris. Sed videtur q. quomodo potest exire non sit excommunicatus. ff. de verb. oblig. ita stipulatus. §. 1. Petrus Hispanus dixit expe-

ctandum usque ad quadraginta dies extra de purg. cano. ca. vi. Hec tñ veritas ē, q. cōditio affirmatiua aliter exponitur q. negatiua, cum n. dicitur, si intraueris capitolium, exponitur sic, idest, si cum primum potes intrare, intres, vt ff. de cōdi. & de cōditio, sed cōditio negatiua sic exponitur, si non intraueris, idest, cū primum desinis posse intrare, vt ff. de verb. oblig. ita stipulatus. §. 1. nisi in casu hic posito. & in casu libertatis, vt ff. de manum. testa. liberris. §. 1. b. ¶ Publice.] Contra inf. de pē. d. 1. §. his auctoritatib. ubi pēnitenti dicitur, nō tibi dico vt te prodas. sed istud est pro detestatione criminis.

Conditio affirmatiua. & negat ut diuersimode exponitur.

Vel ibi loquitur de occulto crimine. 1. sed hic de manifesto, licet persona sit ignota. c. ¶ Ad disciplinam] idest, correctionem. d. ¶ Potuerit.] Sed nō ne reus hunc accusatorē posset remouere, quia cū non pramonuit, vel (q. verius est) q. ei suspectus est. 6. q. 1. qui crimen. sed forte de innocentia sui confidebat, sed certe licet iste sit infamis ipso facto, & per sententiam tātum in odiū suum, & in fauorem rei admittitur ad accusationē, vt sic clareat de innocentia rei, & vt accusator non probans puniatur de calumnia. Et sic est speciale, q. aliquis criminofus ad-

1. Quod nō. 50. di. de pēnitentibus. Quidam dicunt, q. hic dicitur speciale, & in fauorē infamati, & odiū infamatis statuitur. Vel illud de pēna: hoc de accusatione. Ar. Criminosus q. potest accusare.

Item Gregorius l. 5. epist. 30. sine c. 130.

¶ De eodem. C. II.

Iuo p. 6. c. 381.

Q Vidam maligni spiritus consilio repletus, contra Castorium notarium, ac responsalem nostrum nocturno silentio in publico & ciuitatis loco contestationē posuit in eius crimine loquentem, mihi que etiam de facienda pace callide contradicentem β. Et quia quisquis veraciter loquitur, semetipsum innotescere nō debet for midare; oportet vt publice exeat, & quæcunque in contestatione sua loqui præsumpsit ostendat. Quod si non exierit^a neq; publice^b confessus fuerit, quisquis ille sit, qui hoc agere præsumpsit, vel consensum in tantæ iniquitatis consilio præbuit, ex Dei, & Domini nostri Iesu Christi spiritu definimus, vt sancti eius corporis, ac sanguinis participatione priuatus sit. Si vero, quia latet, & quoniam nescitur, teneri ad disciplinam †^c non valet, si tanti mali conscius, etiam prohibitus, corpus, ac sanguinem Domini percipere psumit, anathematis ultione percussus sit γ, vt fallax, ac pestifer a sanctæ ecclesiæ corpore sit diuisus. & infra. ¶ Sin autem in eadem ciuitate, egressus ad publicum potuerit^d docere, quæ dixit, vel certe sciens se non posse, quæ scripsit, ostendere, errorem^e suum fuerit aperte confessus; Domini corporis, ac sanguinis participatione non sit priuatus; neque a corpore sanctæ ecclesiæ alienus existat.

† disciplina] ori.

α ¶ Publico.] Hæc vox abest a manuscriptis, & originali, & Iuone: sed ob causam est retenta, & in aliquot vetustis est glossa inreclinearis.

β ¶ Contradicentem.] Quæ sequuntur vsque ad versiculus m, Quod si, addita sunt ex ipsa epistola, & referuntur etiam ab Iuone.

γ ¶ Percussus sit.] Antea legebatur, percutiatur: sed cum ea, quæ antecedunt, ipso facto ligent, quia ad oculum delictum referuntur, emendatum hoc est, quemadmodum alia multa, ex epistola ipsa. Apud Iuonem vero legitur, anathematis ultione percussus, ut fallax, &c.

Item in concilio Eliberitano, c. 52.

¶ Anathematizentur, qui famosos libellos in ecclesia ponunt. C. III.

capitular. l. 6. c. 243.

Poly. l. 3. tit. 21.

Anf. l. 3. c. 89.

Iuo p. 3. c. 231. & 3.

c. 154.

Burc. l. 3. c. 199

SI qui inuenti fuerint famosos libellos in ecclesia ponere, anathematizentur.

Papa significabatur, q. Castorius nolebat controuersiam renunciare. Dicit Greg. q. si ille non vult exire, sit a corpore Christi remotus. Si vero adhuc latere psumpserit, anathema sit. Si vero vult exire, & quod dixit probare, vel publice confiteri errorem suum, nō sit suspensus a corpore Christi, vel anathematizatur. Seq. c. patet. a ¶ Non exierit.] Nonne debuit admonitio precedere excommunicationem, 12. q. 2. indigne, sed forte hic præcessit, & quia illud tempus hic non adicitur vsque ad

mittitur ad accusationem, licet non prosequatur suam, vel suorum iniuriam.

c ¶ Errorem.] sup. d. 8. consuetudo. sup. 3. q. 3. §. notandum.

SI qui.] SI QVIS. CASVS. Quæsitum fuit ab Imperatore quid fieri debet de libello famoso, quem quis in aliquo loco reperit? & respondet quod qui eum inuenit, statim destruere debet, & nulli ipsum manifestare. Si vero, non destruxit, sed aliis eum dolose reuelauerit, deca-

decapitari debet, sicut auctor ipsius libelli, ne talis libellus laedat opinionem eius contra quem factus est.

a ¶ **Capitali.** Si capitale fuit crimen conscriptum, alias non, ut sup. causa proxi. q. 3. §. ob carmen.

Ocatio autem.] CASVS. Hic ponitur secun-

V da qua-
stio, qua
queritur
quoties

aliquis sit vocandus ad causam, & certum est qd semel, secundo & tertio, vel vno pro omnibus peremptorio, ut 24. q. 3. de illicita. & quidquid de citationibus dicatur infra c. 1. & 2. hodie inducta citatoria arbitrio iudicis relinquuntur, ut inf. ead. q. 3. si egrotans.

V **Ocatio.] CASVS.** Quasitum fuit a Damaso qualiter debeat ad causam vocari qui accusat? Et respondet quod debet citari per scripturam per spatium congruum, & canonicum: etiam si ad synodum venerit propter alia negocia non citatus nullo modo compellitur suis insidiatoribus respondere, nisi velit.

b. ¶ **Vocatio.]** Si ter citetur quis, licet non dicatur peremptorie tamen sufficit hoc, ut peremptorie sit citatus, ut C. quo mo. & quando in l. consensaneum. & l. tres de nunciaciones. & l. celsante. illud tamen apponere debet iudex, qd peremptorie citet & debet comminari parti si non venerit, quod procedet ff. de iud. in peremptorio. & vel in prima, vel secunda, vel tertia citatione potest citare peremptorie, ut ext. de in integ. restitutum ex literis, in fin. ff. de iud. nonnunquam. dummodo non mutaretur peremptorium nimis, ut extra de dil. dilecti.

c ¶ **Venerit.]** Si aliquis inuenitur Romae pro sua necessitate, vel ex causa degationis, vel appellationis, non cogitur ibidem respondere, sed potest domum reuocare ut ff. de iud. l. 2. §. ea quoq; ff. quibus ex cau. in pos. ea. l. ad cognitionem, & in auth. de sanc. epis. §. si vero epis. coll. 9. secus est si sit ibi ex voluntate, ut in auth. ea. §. si qs epis. aut clericus, C. de epis. & cler. oēs. §. in hac. Nam Roma communis patria est, ut ff. ad muni. Roma. nam cum epis. faciunt concilia, bene tenetur ibi quilibet rēdere extra de libel. obla. c. 1. nā illuc quilibet generali citatione citatur, ut dist. 18. per totum. Quare ergo dicitur hic, qd non teneantur respondere coram synodo? Dic qd appellat hic synodum aliquem conuentum eorum, qui

propter necessitatem aliquam sit, non tamen synodi causa conueniunt. Vel dic, qd speciale est in accusatione, ut accusatus non teneatur respondere coram synodo, nisi habeat inducias secus in ciuilibus causis.

P **Presenti.] CASVS.** Quidam dicunt, qd hoc ca. loquitur

Item Codice lib. 9. tit. de famosis libellis, lege vn. Imp. Valentinianus, & Valens A. A. [¶ Si quis famosum libellum domi. siue in publico, vel quocunque loco ignarus repererit; aut nulli confiteatur inuentum. Sin vero non statim easdem chartulas vel corruperit, vel igne consumpserit, sed vim earum manifestauerit; sciat se quasi auctorem huiusmodi delicti capitali^a sententia subiungendum.] & infra. [Huiusmodi autem libellus alterius opinionem non laedat.]

QVÆSTIO II.

Ocatio autem eius, qui impetitur, non semel, sed bis & tertio per congruum spatium rationabilibus scriptis fieri debet.

Unde Damasus Papa Stephano archiepiscopo, epist. 3. scribit, dicens.

¶ Vocatio ad synodum, eius, qui impetitur, & in scriptis, & per spatium fiat congruum. C. I.

V **Ocatio^b** ad synodum iuxta decreta patrum canonica eius, qui impetitur rationabilibus scriptis & per spatium fieri debet congruum, atq; canonicum, quia, nisi canonicè vocatus fuerit suo tempore, & canonica ordinatione, licet venerit^c ad conuentum quacunq; necessitate, nisi spontè voluerit, nullatenus suis respondebit insidiatoribus,

a ¶ **Rationabilibus scriptis.]** In epistola Damasi loco horum uerborū legitur, tam sua præsentiā, quam & scriptis, atq; apocrisarijs: verum Anselmus, Burchardus, auctor Polycarpi, et Iuocum vulgata lectione conueniunt.

Item Syluester Papa.

¶ Quibus temporum spatijs reus vocetur ad causam. C. II.

P **Presenti^d** decreto cēsemus, ut in primis paternaliter[†] vocentur, & per septem dies expectentur, nullius ecclesiasticæ rei interdicta licentia. Huic vero expectationi

Poly. l. 5. tit. 1.
Ans. l. 3. c. 50.
Burch. l. 1. c. 156.
Iuo p. 5. c. 266.

Poly. l. 5. tit. 3.
Ans. l. 3. c. 120.
† al. personaliter.

Index citans
peremptorie
hoc dēt ex-
primere.

Exceptio re-
uocandi do-
mum.

tur de inducijs citatorijs inferiorum ordinum, vel laicorum, qui sunt in eadem ciuitate, vel in locis propinquis. Est ergo casus. Syluester Papa statuit in hoc c. qd illi qui accusantur, citari debeant, & expectari primo per vii dies sine aliqua poena: postea per alios vii. ita ut ecclesiam non ingrediantur ad officia diuina audienda, postea per duos, pace & communionem ecclesiæ eis interdicta, postea per alios duos dies sub eadem poena, deinde expectentur per vnum diem, quo elapso anathematizentur, hodie tamen quidquid hic dicatur, induciæ iudicis arbitrio relinquuntur.

d ¶ **Presenti.]** Vel intelligitur hoc c. de raptoribus rerū ecclesiasticarum, propter odium eorum, vel de clericis in eadē ciuitate constitutis i quib. minores dantur induciæ quā remotis, ut inf. e. q. 3. si egrotans, vel de laicis, vel sunt paternales adiectiones, vel p quas qs expecta-

1 Hæc sniam
teneas fm
Lau. & Ioan.
Nā illud in-
telligitur in
cā ciuili ha-
bet ergo ta-
les induciæ
19. dierū an
quā cōdem-
net. fm lo.

Statut etiam postquam canonice, & per tempus legitimum citatus non venerit, vel non tener per illud inf. 24. q. 3. de illicita.

a ¶ Addantur.] Simile. C. de iu. auth. iubemus. extra de dolo & contum. cum olim.

b ¶ Com.

iterum addantur^a septem dies interdicta ecclesiam intra di licentia, & omnia diuina officia audiendi. Post verò addantur duo dies, quibus a pace, & communione^b sanctæ ecclesiæ sunt suspensi. Deinde vero iterum alijs duobus diebus sub eadem expectatione deportentur^a. Quibus vno die supraddito, omni expectatione veluti iam desperata, reus mox anathematis gladio feriat.

a ¶ Deportentur.] Antea legebatur, expectentur.] Emendatum est ex Polycarpo, Anselmo, & vetustis Gratiani exemplaribus, in quorum nonnullis hac est glossa interlinearis, id est, expectentur.

Item Damasus Papa ad episcopos Italia, epist. 6.

¶ Nullius accusatio per scripta suscipiatur.

C. III.

R elatum est ad sedem Apostolicam, vos accusationes fratrum per scripta^c suscipere absque legitimo accusatore. Quod deinceps in omni terrarum orbe fieri Apostolica auctoritate prohibemus; & quod nuper factum est, absque vlla retardatione corrigere ¶ curamus; nec vnquam prius per scripta eorum, qui accusantur, causam discutere liceat, quam per querelantium institutionem ¶ vocati canonice ad synodum veniant, & præsens per præsensem agnoscat veraciter & intelligat, quæ ei obiciuntur. ¶ infra. ¶ Leges enim sæculi accusatores præsentes exigunt, & non per scripta absentes. Vnde canonica Patrum constituta non semel, sed sæpissime clament, nec accusationes nec testimonium ¶ vllum per scripta posse proferre, nec de alijs negotijs quicunque testimonium dicant, nisi de his, quæ sub præsentia eorum acta esse noscuntur. Similiter, & qui alium accusare elegerit, præsens, per se, & non per alium accuset, inscriptione videlicet præmissa. Neque vllus vnquam iudicetur, antequam legitimos accusatores præsentes habeat, locumque defendendi accipiat ad abluenda crimina. Curandum namque ¶ est, ne ira^c quemquam subripiat ¶ faciatque citius omne, quod non licet.

Item Felix Papa ij. Athanasio, & omnibus orientalibus episcopis, epist. 1. c. 3.

¶ Vi aut timore eiectionis, aut suis rebus expoliati ad synodum non vocentur. C. IIII.

S i primates, accusatores episcoporum cum eis pacificare^f familiariter minime potuerint; tunc tempore legitimo eos ad synodum canonice conuocatam, non intra angustia tempora canonice conuocent, & non prius, quam eis

fratribus, vel in choro, vel in mensa, vel in dormitorio.

R elatum.] CASVS. Quidam iudices ecclesiastici accusationes & testes recipiebant in causa criminali per epistolas, quod dicit Damasus non esse faciendum in futuro, & quod nuper factum est, debeat emendari. Nam

accusat^g legitime citatus accusatorē, & testes debet habere præsentes, & locum defendendi, vel ad abluenda crimina, nec iudex ex iracundia damnat delinquentem.

c ¶ Scripta.] Sic sup. 2. q. 8. per scripta.

d ¶ Testimonium.] iudiciale. nam per litteras potest aliquis perhibere alij testimonium famæ suæ, vt 71. dist. extraneo. cap. hortamur. & de consecr. dist. 1. iubemus. Sed iudiciale non.

e ¶ Ira.] Quia tempore iræ non discernit homo quid iustum est, vt 11. q. 3. illa.

f ¶ Primates.] CASVS. Quidam accusabant episcopos, & sequendo suam iniuriam, vel suorum: quærit Anastasius a Felice, qualiter in hoc negotio sit procedendum? & respondet, quod ipsi debent ad concordiam reuocari per transactionem, si fieri potest: alioquin debet legitime citari, & eis primates debent quidquid obijciatur significare, vt parati venire possint ad respondendum. Si vero deiectioni fuerint vi, vel timore, aut suis rebus expoliati, accusatoribus respondere non debent, nisi prius restituantur.

f ¶ Pacificari.] Potest ergo iudex componere inter partes, vt 90. d. studendum. & 23. q. vi. si quis memorum & q. 4. sic illic. ff. de no. ope. nun. l. i. §. potest. & est simile. ff. de usu. equissimū.

Sed hoc verum est in crimine, quod non inducit depositionem: quia in alijs licet componatur, potest iudex

Testimonium per litteras potest exhiberi.

Iudex an possit inter partes componere.

l. In hoc contradicere, quia vbi neminem esse cogendum ad accusandum.

L. Sed hoc locum habet in solenni accusatione, ad quam nemo compellitur nisi casualiter, i. c. 2. & inf. e. q. 6. Epiphanius. Arch.

A a a cia-

Anf. l. 3. c. 48.

Poly. l. 4. tit. 2.

¶ corrigi rogamus]

orig.

¶ al. institutiones.

11. q. 3. c. eorum qui.

¶ testimonia.] ori.

2. q. 9. qui accusare.

¶ al. quoque.

¶ al. cuiquam subrepat]

Bur. l. 1. c. 22 r.

luc. p. 5. c. 335.

b ¶ Communione.] Sed nonne est eadem hæc poena cum prima? nam cui interdictum ecclesia, interdicta sunt sacramenta ecclesiæ, vt 12. q. 2. de viro, & 33. q. 2. latorem. Item non potest intelligi de communionem fidelium, quia de illo loquitur in fine. Sed dic, quod loquitur de communionem fratrum, id est, quod non communicabit alijs.

Decr. Grat. pars 1 l.

ex officio suo de crimine inquirere, vt ex. de coll. dete. c. 1. & 2. C. de abol. l. 2. Similiter in denunciatione non admittitur compositio, vt supra 2. quæstione 7. quapropter 1. Vel intelligitur cum non accusatur de iniuria facta ecclesiæ, sed personæ. 23. quæst. 4. si is qui. & sic non ob. 2 q. 7. quapropter. Vel melius ibi loquitur in denun-

tiatione, ad quam quilibet tenetur. De hoc nota. sup. 2. q. 3. notandum 2. in fi.
a ¶ Quid eis. ¶ Sic 3. q. 9. iudicis. extra de dila. praterea. extra de app. significantibus.

HIS. CASVS. Concludit Grat. ex supradictis capit. dicēs, q. nisi quis canonice fuerit vocatus, & si propter alia negotia ad synodu venerit, non tenetur respondere. Quæ autem sit canonica vocatio, dictum est su. in c. presenti. qd est Siluest. & per c. felicis dicitur, q. accusato debet significari quod ei obijciatur ab accusatore.

Quod aut. CASVS. Hec est q. 3. in qua queritur. an aliquis possit per procuratorem causam suam agere. Et certum est, quod non in causa criminali, ut inf. ea. in criminalibus. nisi in quatuor casibus, ut in crimine iniuriarum, in quo illustris persona agit per procuratorem, ut 3. q. 9. §. nisi, & in crimine suspecti tutoris, ut ff. de proc. non solū §. vi. Itē ad allegandū casus absentie, ut j. c. 1. & 2. Itē in minorib. criminib. ut not. lo. in hoc loco. ut ff. an per aliū cau. app. l. 1. q. 1. in leuib. criminibus

non sit inscriptio, ut ff. de accu. leuia. In civili potest, nisi in casibus aliquibus, ut in accusatione populari, in qua actor non agit per procuratorem, ut ff. de procu. licet. & in causa status, ut C. de assert. tol. l. 3. Quidam etiā coguntur dare procuratorem, ut epī & sacerdotes, ut inf. c. quia epī. & illustres personæ, ut C. de procu. l. pen. De hoc plenius inuenies sup. 2. q. 6. si quando. in apparatu. b ¶ Quod autem. ¶ In causa iniuriarum datur procurator. Item in crimine suspecti, ut ff. de procu. non solum. §. vi. & in minoribus criminibus. ff. an per aliū cau. app. l. 1. quia in leuib. criminib. non sit inscriptio. ff. an per aliū cau. app. l. 1. & ff. de accu. leuia. & ad allegandum causas absentie in civili dari potest procurator. sed in actione populari non potest procurator dari. ff. de procurat. licet. & in causa status, ut C. de assert. tol. l. 1. quidam coguntur dare procuratorem, ut episcopi i. ut infra, q. episcopus. & illustres personæ, ut C. de procurat. l. vltim. De hoc plenius inuenies su. 2. q. 6. si quando.

Procurator in causa populari non potest dari. Hoc est falsum, ut patet extra de iur. calum. c. vlt. Arch.

¶ Si ægrotans. CASVS. Quæsitum fuit ab Hadriano, an episcopus accusatus debeat excommunicari: quia citatus non venit. & respondet quod non, nisi per contumaciam die statuta venire contemnat, & hoc est intra spatium duorum, vel trium mensium, vel eo amplius, prout cā dictauerit, & tunc nisi fuerit impeditus, debet excommunicari: sed si ægitudine, vel aliud graue impedimentum habuit, mittat legatū ad synodū, qui absentē accusatū excuset. Iste casus planus est & bonus, sic ponendo casum videbis continuationē literæ, q. per expositionē casus perpendes. Vel pone casum sicut litera sonat. Statuit

Hadrianus in synodo, ut si epī accusatus æger fuerit. vel aliud impedimentum habuerit, mittat legatū, qui eum excuset. Sed si die statuta, hoc est intra spatium duorum, vel trium mensium, vel eo amplius prout causa dictauerit, citatus per contumaciam non venerit, debet

per scripta significant, quid eis^a opponitur, ut ad responsionem præparati adueniant. Nam si aut vi, aut timore eiectioni, aut suis rebus expoliati fuerint; nec canonice vocati ad synodum possunt, nec respondere æmulis debent, antequam canonice restituantur, & sua eis omnia legaliter reddantur.

His auctoritatib. evidentissime datur intelligi, quod nisi quis canonice vocatus fuerit, etiam si aliqua occasione ad synodum veniat, suis nullatenus cogitur respondere insidiatoribus. Canonica autem vocatio est, quando seruato dierum interstitio, secundum auctoritatem beati Siluestri, causa sua literis adesse iubetur, quibus, quid ei obijciatur auctoritate Felicis Papæ significari oportet.

Q V A E S T I O I I I.

Quod autem^b per procuratorem suam causam agere valeat, qui impeditus causa sua adesse non valet, auctoritate Romanae synodi, quæ tempore Hadriani Papæ celebrata est, probari videtur, in qua c. 5. sic statutum legitur.

¶ Pro se legatum ad synodum mittat, quem grauis necessitas premit. C. I.

¶ Si ægrotans fuerit episcopus, aut aliqua eum grauis necessitas detinuerit; pro se legatum^c ad synodum mittat; nec a communione suspendatur, cui crimen in-

bet excommunicari: nisi aliena i. grauis eum necessitas preoccupauerit.

c ¶ Legatum. ¶ Sed nunquid tenetur infirmus, vel absens ex iusta causa, ex necessitate procuratorem mittere responsurum nomine absentis? non videtur, extra de procu. querelam. nam si contra absentem feratur sententia, & ipse postmodum probet iustam causam absentie, retractatur sententia, licet non miserit procuratorem, ut extra de sent. & re iud. cum Bertholdus. & 7. q. 1. præsentium. immo & si sub pœna promissi sit aliquis stare iudicio ad certam diem, si probaret iustam causam absentie, subuenitur ei, ut ff. de arb. si cū dies. §. si quis ex litigatorib. Nam ægrotatio iudicis, vel partis, prorogat diē. ff. de re iud. quæsitum. immo etiam si probabilis causa absit, non procedatur contra eum, ut extra de off. deleg. consultationibus Item fm hoc non esset melior conditio illius, qui abest ex iusta causa, quam illius, qui abest ex iniusta causa, quia qui non vult interesse sufficit ei si mittat procuratorem, ut ff. de proc. l. 1. & generaliter traditur pro regula, quotiescunque quis abest ex necessitate, nō ex voluntate, subuenitur ei, siue habeat procuratorem, siue nō, ut ff. ex quib. cau. maio. sed & si, §. vi. Itē sufficere debet talis, qui alleget causam absentie, ut 65. dist. si quis. Econtra probatur, q. non sufficit mittere procuratorem, qui alleget, causam absentie, nisi alleget causam causæ, ut 18. d. epī. nam sicut quis potest mittere nuncium, sic & procuratorem, ut ext. de ap. constitutus, nec excusat q. per iustā absentiam q. fiat missio in possessionē bonorū suorū, si nō sit, qui defendat eū, ut ex. de eo qui mit. in poss. c. vlt. nec exuli subuenitur si non

In capitulis Hadriani. cap. 5. & Felix. 1. epif. 2. Poly. l. 5. tit. 1. Burc. l. 1. c. 51. Iuo p. 5. c. 161. Pann. l. 4. c. 19.

Procuratorem non tenetur mittere hēns iustam causam absentie.

reliquit procuratorem, ut ff. de mino. Papinianus. nec ei qui appellationis causam prosequitur, ut ff. eum. qu. ap. in provincia debere defendi l. 1. & 2. nec subuenitur absenti cā reipublicæ, ut C. de in integ. rest. ignorare. Ad hoc dicunt quidam, qd actor semper tenetur mittere suum

4. q. 5. ca. vnico.
[alia] orig.

tenditur, nisi^a ad causam suam dicendam, electorum iudicum die statuta literis euocatus minime occurrit, hoc est (nisi aliena^b præoccupauerit necessitas) infra duorum, uel trium mensium spatium, & eo amplius, prout causa dictauerit.

Codicis lib. 9. tit. de accus. & inscrip. l. 3. Imp. Alexander Aug. ¶ Reos capitalium criminum absentes etiam per procuratorem defendi leges publicorum iudiciorum permittunt.] Ecce, qd episcopus impeditus, & causa sua adesse non uolens; legatum pro se iubetur ad synodum mittere. Sed legatus iste non ad causam agendam, sed ad necessitatem synodo exponendam mittitur, quia impeditus episcopus synodo præsentiam suam exhibere non ualuit. Causam autem (maxime criminalem) nulli, nisi per se agere licet.

Vnde Hadrianus Papa in capitulis, c. 38. ait.

¶ Criminaliter accusans, uel accusatus per se experiatur. C. II.

IN criminalibus^d causis nec accusator, nisi per se, aliquē accusare potest, neq. accusatus per aliam personam se defendere permittitur.

Item Anacletus Papa.

¶ Hoc capitulum, quod ex Anacleto citatur, habetur in concilio Eugenij Papa secundi, tempore Ludouici, ac Lotharij Imperatorum habito, c. 19. Quod etiam à Leone quarto est repetitum. Ex quo canone Lotharius lib. 2. legum Longobard. tit. de aduocatis, & Vicedominis, octauum capitulare composuit.

¶ In omnibus causis præterquam in criminalibus episcopi, & sacerdotes pro se aduocatum habeant. C. III.

Quia episcopus^e, uniuersique sacerdotes ad solam laudem Dei, bonorumque operum actiones consti-

suum procuratorem, siue possit, siue non possit uenire, per id quod legitur ff. de diuer. & remp. præscrip. l. reus autem non tenetur. Melius potest dici, qd siue sit reus, siue sit actor, si habet iustam causam absentiz, non tenetur mitti, nisi sub hac forma sit citatus, ut ueniat, uel procuratorem mittat. ut probatur extra de do. & cont. cum dilecti. in si. alioquin sufficeret talem mittere, qui alleget causam absentiz. 18. dist. placuit. & ext. de sent. & re iud. tenor. tamen si diutino impedimento quis est detentus, si tale sit negotium, quod possit expediri per procuratorem, ita ut plene iudex possit instrui per procuratorem sicut per dominum, bene tenetur mittere procuratorem talem sufficienter instructum. Et ego credo qd de querelam, tales causas appellat graues, quæ ita intricatæ sunt & inuolutæ, quod non de facili per procuratorem possunt expediri, sed tamen non nequaquam semper possit actor mitti in possessionem rerum absentis ex quacunque causa reus abest, ubi actio est tempore peritura. 10.

a ¶ Nisi.] Idest, si non.

b ¶ Aliena.] Vel quia vocatur à Rege, ut 18. dist. si ep̃s. in canon alia tria excipit, ætatem, & ægritudinem, & grauiorem necessitatem, ut 18. dist. placuit. Item si ad

testimoniū dicendum, uel ad municipales necessitates vocetur. ff. si qs cau. l. 1. in princ. Itē si occupatio propriorum negotiorū eum urgeat, ut ff. de re iud. contumacia.

REOS. CASVS. Dicitur qd si quis de capitali crimine accusatur, potest se excusare per procuratorem, qui impedimentum alleget absentis.

c ¶ Defendi.] Scilicet ad excusationes proponendas, & etiam ad exceptiones obijciendas, ut extra de acc. veniens, & cap. super his. Melius est enim qualemcumque procuratorem admitti, quā absentem, &c. ff. de procu. seruum. §. publice C. de procur. exigendi. licet dicat per legem istā, qd post lit. contest. potest interuenire procurator ad defendendum in crimine.

ECCE CASVS. Cōcludit Gra. ex supradictis, quod in causa criminali potest quis procuratorem mittere si est impeditus, non ut causam agat principalem, sed ut excuset absentē Causam enim criminalem nullus per procuratorem agere potest, sed per seipsum, ut inf. c. 1.

IN criminalibus.] CASVS. Hadrianus fuit interrogatus, an per procuratorem qui accusare possit, uel respondere in causa criminali, & respondet dicens, quod non: sed in propria persona sit accusator, & etiā accusatus.

d ¶ In criminalib.]

Nisi in casibus no. 2. q. 6. si quando.

Quia episcopus.] C A S V S. Dicitur in hoc c. qd unusquisq. episcopus, uel sacerdos in civili causa propria, uel ecclesiastica debet habere procuratorem bonæ famæ, & uitæ laudabilis, in causa uero criminali non nisi per se agat, uel respondeat.

a ¶ Quia episcopus.] Sed quid si ita pauper est sacerdos, quod non possit constituere procuratorem? Tunc per se litigabit, sicut illustres pauperes, ut in Auth. de illustri, & qui super illustres sunt. coll. 5. iō aut iubentur sacerdotes constituere procuratores: qd non expedit seruos Dei litigiosos esse, ut extra de syndico, ca. uno, & 2. q. 7. sicut. & ne cogantur recedere à diuinis obsequijs, ut C. de episc. & cle. omnes tum etiam, quia causæ materiam criminibus creare noscuntur, ut C. de iud. prope randum in princ. habet ergo qualibet ecclesia œconomum, ut 89. dist. quia. & 9. q. 3. tum scimus. 16 q. 7. qm̃ in quibusdam. & constituetur auctoritate ep̃i, C. de episc. & cler. omnes. §. hoc nihilominus. Sed quid si canonici aliqui contra episcopum uolunt agere, tunc à superiore dandus est procurator ad litem, sicut cum pupillus agit contra tutorem. C. de in li. dando tu. uel cu. l. 2. & ult. Sed fm̃ iura nostra canonici per se sine ep̃o constituent

2 Scilicet ordinario tantum non delegato: quia hoc perij secundū Inn. & H. qd dic. ut no. extra de procu. rat. peritio Arc. Sacerdotes iubentur litigare per

Aaa 2 pro-

Canonici
contra epi-
scopū agen-
tes, procura-
torem con-
stituere pos-
sunt.

procuratorem. Io. sed certe procuratorem ad agendum contra aliu ab epō non possunt cōstituere sine auctoritate epī, nec esse in iudicio, ut extra de iur. causam. & extra de procu. c. 1. B. Item habes hic, q̄ procurator non potest esse infamis, ut dixi 3 q. 7. cap. 1. Itē habes hic, q̄

ep̄s & sacerdos semper debet litigare p̄ procuratores. Et sic patet, q̄ ante litis cōtellationē & post, potest clericus secundū iura nostra cōstituere procuratorem, & per ipsum iurare de calumnia, ut probatur extra de iura. calum. cū causam. nisi velis exponere ibi p̄curatorem. idēst, cōconomum, ut extra de iur. calum. in per tractandis. Et lex dicit, quod ubi cōuenitur monasterium, vel ecclesiastica persona, possunt cōstituere procuratorem, ut in Authen. de sanc. epil. §. si vero epī. coll. 9. Alij uero comparant p̄latos tutoribus: & dicunt, q̄ sicut tutor vel curator non potest ante lit. contestari cōstituere procuratorem, ut C. de procu. neque sic neque p̄latus: quod non concedo. Nulla est enim comparatio inter tutores, & p̄latos, quia tutor est tēporalis, p̄latus est perpetuus. tutor non utitur bonis pupilli, sicut p̄latus bonis ecclesiæ. tutela est onus, sed p̄latura est honor. p̄latus habet liberam & generalem administrationē in bonis ecclesiæ, & dare pōt bona aliqua, si hoc hēat cōsuetudo ecclesiæ, sed tutor nō extra de dona. cap. ceterum.

Crimen pū-
blicum qd̄
dicitur.

a [Publico.] Publicum uocat hic crimen, de quo solenniter & publice potest quis accusari. idem enim est in priuatis criminibus, ut C. de iniur. l. vlt. quia nec in illis interuenit procurator, ut su. ea. in criminalibus.

b [Aduocatū.] Idēst, procuratorem.

Quod autem absque. CASVS. Hic intitulatur quarta quæstio, qua quæritur an episcopus sit damnandus, sine synodali auctoritate. Sed hæc quæstio tractata fuit supra 3. q. 8. sed hoc solum adiicitur hic, q̄ Romanus Pontifex potest episcopum sine concilio damnare, ut in ea §. quod vero.

N Vllus episcopus. CASVS. Quæsitum fuit à Iulio, vtrum episcopus sit condemnandus absque

tuuntur, debet vnusquisq; eorum tam pro ecclesiasticis, quàm etiam pro suis actionibus (excepto publico^a videlicet crimine) habere aduocatū^b non malæ famæ suspectum, sed bonæ opinionis, & laudabilis artis inuentum: nedū humana lucra attendunt, æterna præmia perdant.

Q V A E S T I O I I I I.

Quod autem absque synodali audientia damnari non debeat, auctoritate Iulij Papæ probatur qui epist. 1. ait.

Nisi in legitima synodo episcopus iudicari, uel audiri non debet. C. I.

N Vllus episcopus, nisi in legitima synodo, & suo tempore apostolica auctoritate conuocata, super quibusdam criminationibus pulsatus audiatur, uel iudicetur, vel damnetur. Sin aliter præsumptum à quibusdam fuerit, in uanum deducatur, quod egerint, nec inter statuta ecclesiastica vllō modo reputetur.

a [Statuta.] Absit hac distinctio ab originali, & ceteris locis indicatis.

Item Zepherinus Urbis Romæ archiepiscopus, epistola prima episcopis Siciliae.

Episcopus accusatus à duodecim audiatur, causæ uero finis ad sedem Apostolicam deferatur. C. II.

D Vodecim iudices qui libet episcopus accusatus, si necesse fuerit, eligat, à quibus eius causa iuste iudicetur: nec prius audiatur, aut excommunicetur, vel iudicetur; quàm ipsi^d per se eligantur, & regulariter uocatus t̄ ad suorum primo conuentum episcoporum, per eos eius causa iuste audiatur, & rationabiliter discernatur. Finis vero eius causæ ad sedem Apostolicam deferatur, ut ibidem terminetur: nec antea finatur (sicut ab Apostolis, vel successoribus eorum olim statutū est) quàm eius auctoritate fulciatur.

Quod uero absq; synodali audientia episcopus damnari p̄betur; sine præiudicio Romanæ sedis oportet intelligi, quæ sui auctoritate, quosq; ualet damnare, uel dānarios absolueret. Vnde Gelasius Papa. [Ipsi sūt canones] infra

synodo episcoporum? Et respondet, q̄ non: quæ debet congregari suo tempore, & auctoritate Papæ speciali, sed si aliter præsumptum fuerit, vanum erit.

c [Auctoritate.] Generali, audiri enim potest causa episcopi. sed non pōt terminari sine speciali mandato apostolica

Et in capit. Hadriani. c. 3. capitular. l. 6. c. 267.

† al. quibus suis. lat. iust.

3. q. 8. c. 1.
Poly. l. 5. titu. 4.
Anl. l. 3. c. 45.
Iuo p. 5. c. 245.
† al. uocato.

stolica sedis, licet absolui pōset, ut 3. q. 6. quamuis. & c. dudum. tamen hoc non credo, ut dixi 3. q. 6. accusatus. Et arg. in fr. c. proximi. in fi.

D Vodecim iudices. CASVS. Dicitur hic, qd̄ si necesse fuerit, episcopus accusatus duodecim habeat iudices à se electos, qui crimen examinabunt episcopi: sed Papa sententiam dabit, si necesse fuerit, quod est si metropolitanus non eligit, uel suspectos eligit.

d [Ipsi.] In fr. 9. q. 3. cuncta. & c. ipsi & c. saluo.

QVOD VERO. CASVS. Dictum est sup. cap. nullus qd̄ episcopus condemnari non debet nisi synodo congregata, quod intelligi debet absque præiudicio Romanæ

manz sedis. Nam R. omanus Pontifex quoslibet pōt ab
soluere & condemnare absque synodo cōgregata, quod
duabus auctoritatibus probat Grat. scilicet Gelasij, &
Hadriani, & sequenti S. dicitur, quod in synodo ubi epi
scopus accusatur, non debet aliquis facere strepitum,
vel

† est initium causæ
nonæ.

su. 3. q. 6. neminem.

causa nona, [Sententia † excommunicationis notatus.]
Item Hadrianus c. 8. [Saluo Romana ecclesia in omnib.
primatu, manifestum est, quod illa, quæ sunt per unam-
quamque provinciam ipsius provincie synodus dispen-
set: sicut in Nicano^a constat decretum esse concilio.] Cū
vero accusatus ad concilium venerit, quidquid confiden-
tium consultationibus agitur, aut ab accusantium par-
te proponitur, non contentiosis vocibus, sed mitissima ver-
borum relatione proferatur.

Vnde in Toletano concilio 11. c. 1.

¶ In cognitione causarum contentiosi locum non
habeant. C. IIII.

IN loco benedictionis^b confidentes Domini sacerdo-
tes nullis debent aut indiscretis vocibus perstrepere,
aut quibuslibet tumultibus perturbari †, nullis etiam va-
nis fabulis, vel risibus agi, & (quod deterius est) obstina-
tis disceptationibus tumultuosas voces effundere: [Si
quis enim, ut Apostolus ait, putet se religiosum esse, non
refrænans linguam suam, sed seducens cor suum, huius
vana est religio:] cultum enim suum iustitia perdit, quan-
do silentia iudicij obstrepentium turba † cōfundit, dicen-
te propheta: Erit cultus iustitiæ silentium.] Debet ergo
quidquid aut consultationibus † confidentium agitur,
aut ab † accusantium parte proponitur, sic mitissima^c
verborum relatione proferri, ut nec contentiosis vocib.
sensus audientium turbent; nec iudicij † vigorem de tu-
multu eneruent. Quicunque ergo in conventu concilij
hæc, quæ præmissa sunt, violanda crediderit, & contra
hæc interdicta aut tumultu^d, aut contumelijs, vel risib.
concilium conturbaverit, iuxta divinæ legis dictum, quo
præcipitur: (Eijce derisorem, & exhibet cum eo iurgium.)
& cum omni dedecore de confessione † abstractus a cō-
muni coetu secedat, & trium dierum excommunicationis^e
sententiam perferat.

Q V A E S T I O V.

Nunc autem^f queritur, an sit aliquis iudi-
candus maleuolus; quia crimen alterius
indicat.

De hoc scribit B. Augustinus serm. 3.
de communi vita clericorum, seu regula

tertia dicens.

¶ Magis nocet, qui crimen celat, quam qui amicabi-
liter indicat. C. I.

Non

vel tumultum, vel aliquid simile.

a ¶ Sicut in Nicæno^a sup. 3. q. 6. neminem 1.

IN loco benedictionis. CASVS. Dicitur in hoc ca. q.
in synodo ubi episcopus accusatur, vel causæ diffici-
les tractantur, nullus debet facere strepitum, vel tumultum,
Decr. Grat. Pars II.

nec contentiosis vocib. acclamare, & hoc probatur au-
thoritate Apostoli, & Esaie propheta, sed omnia debet
humiliter proferri, ne contentiosis vocibus sensus tur-
betur auditorum, & vigor iudiciarius eneruetur pro-
pter tumultum. & si quis fecerit strepitum, vel tumultum,

eijciatur velut irri-
sor auctoritate Salo-
monis dicentis: Eij-
ce derisorem, &c. &
sententiam excoica-
tionis per triduum
patietur.

b ¶ In loco benedi-
ctionis. i. synodi.

c ¶ Mitissima.] Ut
C. de obse. patrono
præ. l. si manumisso
ri & su. 3. q. 7. si quis
adeo. lex punit talē
ultimo supplicio, ut
C. de his q. ad eccle-
siam confug. denun-
ciamus.

d ¶ Tumultu.] Sic p̄
sumit de iniusta ele-
ctione illius, qui per
clamorem est electus.
ext. de elec. Oñus. 8.
q. 1. si ergo. Et est si-
mile de consec. d. 3.
irreligiosa.

e ¶ Excoicationis.]
a consortio fratrum 2.
sic sup. 45. dist. nemi-
nem.

Nunc autē.]
Hinc inti-
tulatur 5.
queritio,

qua queritur, an ali-
quis sit maleuolus iu-
dicandus quia indi-
cat crimen alterius.
Et certe si bono ze-
lo hoc facit, p̄mis-
sa admonitione, nō
debet maleuolus iu-
dicari, ut 2. q. 1. si pec-
cauerit. dum tamen
indictet tali, qui pos-
sit prodesse, & non
obesse, ut 22. qō. 5.
hoc v̄r. Itē si crimē,
qđ proponitur, vult
probare: si ex chari-
tate hoc facit, audit,
ut in f. c. 1. Si ex odio
hoc facit, repellit, ut
su. 2. q. 7. si qui sunt.
f. ¶ Nunc autem.] Si
bono zelo quis indi-
cat crimen illi, qui
pōt prodesse, & non
obesse, non est male-
uolus. 22. q. 5. hoc
v̄r. & si p̄monuerit
eum quē accusat. 2.

q. 1. si peccauerit. Vel
si crimen propositū
vult p̄bare 3. 2. q. 8.

qui crimen. sup. ea. q. 1. c. 2. Sed crimen tantum propo-
neret, & non prosequeretur, puniendus esset tanquam
proditor, ut 46. d. accusatores.

Non vos.] CASVS. Quidam se putabant peccare,
cum iudicabant crimen alterius, sed Augu. dicit,

A a a 3 ¶ non

2 Sub sed nō
sacramento-
rum, ut dixi
su. c. q. 2. præ-
senti, ibi vi-
deas. Arch.

Crimē indi-
cans nō fer-
per dicitur
maleuolus.

3 In hoc ca-
su, si facit ex
charitate au-
ditur inf. ea.
ca. 1. Si ex o-
dio hoc facit
repellitur 2.
q. 7. si q. sūt.
Arch.

An. in princip:
luc. p. 4. c. 245.
† al. perturbare.
lac. 1.

Es. 32.
† al. collatio-
nibus.
† al. causan-
tium.

† al. turbo. al. quā-
do silentium perit,
& iudicium obstre-
pentium turba con-
fundit.
† al. iudicium.

Pro. 22.
† In vulgatis le-
gebatur.
confessione.

Idem epist. 109.

1 Sic scripsit
Hu. Alex. &
Laur. Ad idē
9. q. 2. nō ini-
tiati fm Hu.

quod non peccant: si hoc bona fide faciunt, immo magis delinquant si tacent permittendo perire quos corrigere possunt. Et hoc probatur similitudine morbi corporalis, vel alterius.

2 ¶ Non, vos.] Hoc ca. loquitur de denunciatione, & de secreta correctione.

Et est arg hic, q̄ qui libet ad denunciationem teneatur 1.

b ¶ Indicatis.] Illis, q̄ possunt prodesse.

c ¶ Tacendo.] infra. 8. q. 1. quid autē contra sed hic de secreta correctione loquitur: ibide manifesta.

Non omnis.] CASVS. Vincentius hzreticus compellatur flagellis ad fidem, quam suscepit retinendam, de quo Vincentius conquirebatur. Augustinus vero dicit, q̄ cogi potest: quia errantibus & malis nō est parcendum, sed corrigendi sunt: & quia correctores sunt meliores quam alij: & hoc probat quinque exēplis, scilicet amici, & dispensatoris, medici, Dei, & pastoris. Primū exēplum est in principio. Secū dū est ibi, [Vtilius.] Tertium ibi, [Et qui phreneticum.] Quartum ibi, [Quis potest nos.] Quintum ibi, [Noueris aliquādo.]

d ¶ Tollitur.] Non obstat 86. d. palce. q̄ illud de eo q̄ admortem cluit. sic. 11 q. 3. quoniam multos. Et est hic arg q̄ excommunicato nō est danda elemosyna. De hoc dixi 42. d. quiescamus.

e ¶ Patriarchas.] Iacob & filios eius, q̄ per famē coacti iuerunt in Aegyptum.

f ¶ Flagello.] No. voluntatem potius spectandam, quam factum, vt 23. q. 1. paratus dist. 5. ad eius verō. & qualitas facti ex persona facientis prafumitur 11. q. 3. absit, & 23. q̄d. 4. ea vindicta.

Non osculatur.] CASVS. Probat hic Amb. quod si ex charitate delinquentes corrigantur, bonū est. Et hoc pbat exēplo patris, & auctori

vosⁿ iudicetis esse maleuolos, quando crimen alterius indicatis^b. Magis quippe innocentes non estis, si fratres vestros, quos indicando corrigere potestis, tacendo^c perire permittitis. Si enim frater tuus vulnus habet in corpore, quod velit occultari, dum timet secari; nonne crudeliter a te filetur, ac misericorditer indicatur? quanto ergo potius debes † manifestare crimen, ne deterius putrescat in corde?

Item ad Vincentium Donatistam, & Rogatistam, epistola 48.

¶ Nec qui parcit est amicus, nec qui verberat, inimicus. C. II.

Non omnis, qui parcit, amicus est †; nec omnis, qui verberat inimicus. Meliora sunt vulnera amici, quam voluntaria oscula inimici. Melius est cum seueritate diligere, quam cum lenitate decipere. ¶ Vtilius esurienti panis tollitur^d, si de cibo securus iustitiam negligebat; quam esuriēti panis frangitur, vt iniustitiæ seductus acquiescat †. ¶ Et qui phreneticum ligat, & qui lethargicū excitat, ambobus molestus ambos amat. ¶ Qui uos potest amplius amare, quam Deus? Et tamen nos non solum docere suauiter, verum etiam salubriter terrere non cessat. Fomentis lenibus, quibus consolatur, sæpe etiam mordacissimum medicamentum tribulationis adiungens, exercet fame patriarchas^e etiam pios, & religiosos; populum contumacem poenis grauioribus agitat; non aufert ab Apostolo stimulum carnis tertio rogatus, vt virtutem in infirmitate perficiat. ¶ *infra.* ¶ Noueris & aliquando furem auertendis pecoribus pabulum spargere, & aliquando pastorem flagello^f ad gregem pecora errantia reuocare.

¶ *Noueris.] Apud B. Augustinum legitur, & noueris. p̄det-que hac pars ex superiori periodi parte. & putas nullam vim adhibendam esse homini, &c.*

Item ex sermone 84. Ambrosii, qui sic incipit: [Amarior fortasse.]

¶ Non odio habetur, sed diligitur, qui castigatur, & corripitur. C. III.

Non osculatur semper pater filium, sed & aliquando castigat. Ergo, quando castigatur, qui diligitur; tunc circa eum pietas exercetur. Habet enim & amor plagas suas: quæ dulciores sunt, cum amarissimæ^g inferuntur. Dulcior enim est religiosa castigatio, quam blanda remissio. Vnde ait propheta: (Dulciora sunt vulnera amici, quam voluntaria oscula inimici.)

Ex his verbis datur intelligi, q̄ magis cōfert utilitati fraterne q̄ crimē accusando, vel iustificādo persequitur, quam qui celādo fouere nititur. Eusebius autē Papa con-

tate Salomonis, dicentis, Dulciora sunt, &c.

g ¶ Amarissime.] Id est, amare.

EX HIS. CASVS. Concludit Grat. ex supradictis e. quod melius est aliorum crimina ex charitate indicare, quam celare. Sed Eusebius videtur dicere contrarium, qui

† cum debet manifestare, ne, &c.] orig.

23. q. 4. nimium. S. non omnis. Prov. 27.

† Conc. tex. in l. latz cul pr. S. amicos, cum ibi no. ff. de ver signi. facit l. verborū. co tit. † inf. 33. q. 4. nimium. Pan. cap. si vir, de adult.

Gen 42.

1. Cor. 12.

1 Ar 23. q. 5. non putes. vbi de hoc. argu ad hoc su 2. q. 1. quis quis. 2. q. 7 si cut. & c. qua 24. pp. q. 3. iā sacerdotes.

Voluntas potius quā factum attendi debet.

† al. amariss.

Prov. 27.

qui sponte aliorum crimina confitentis repellit ab accusatione episcoporum. Et ad hoc inducit sequentia c.

Illi qui.] CASVS. In hoc c. continentur tria genera personarum, quæ repelluntur ab accusatione episcoporum, scilicet in fide catholica suspecti, inimici, & illi qui

tra statueret uidetur, dum aliorum crimina sponte confitentes in episcoporum accusatione recipi prohibet dicens epist. 1. ad episcopos Gallia.

¶ Ad accusationem non admittantur aliorum crimina sponte confitentes. C. IIII.

Ans. l. 1. c. 25.

Illi, qui aut in fide catholica, aut inimicitia suspecti sunt, ad pullationem episcoporum non admittantur: quia veritatē professionis infidelitas, & inimicitia impedire solet. Nec illi credendi sunt, aut admittendi, qui aliorum sponte crimina^a confitentur. Et ideo replicanda est^b sollicitē veritas, quam sponte prolata in illis uox habere non potest. Hanc diuersis cruciatibus ē latebris suis religiosus^c tortor exigere debet, ^d ut dum^e poenis corpora subiiciuntur, quæ gesta sunt, fideliter, & veraciter exquirantur.

†rigor^f sus.] et.

Item in prouerbijs, c. 11.

¶ De eodem. C. V.

Qui ambulat fraudulenter, reuelat arcana: qui autem fidelis est, celat amici commissum. *Item infra cap. 5.* Quæ uiderunt oculi tui ne proferas in iurgio cito, ne postea emendare non possis cum dehonestaueris amicum tuum.

Sed aliud est charitate aliorum crimina deferre, ut quos secreta admonitione corrigere nō possumus. cōuictos iudicis sententia corripiat: atq; aliud, insidiādo falsa obijcere, uel insultādo uera facile exprobrare. Illud uerò charitatis, hoc autem impietatis est officium. Vnde in eisdē prouerbijs, c. 12. dicitur: [Verba impiorum insidiātur sanguini: os iustorum liberabit eos.] & infra: [Qui quod nouit, loquitur, iudex iustitiæ est: qui autem mentitur, testis est fraudulentus.] Item. ¶ Labium ueritatis firmissimum erit in perpetuum: qui autem testis est repētinus^f, cōcinnat

qui sponte aliorum crimina confitentur publicē, scilicet detractores, quos si contingat recipi in excepto crimine in accusationem, vel testimonium contra eos, quæ tales quamuis veritatem sciant, non est eis tamen sponte confitentibus credendum, sed elicienda est ab eis veritas per tormenta à iudice ecclesiastico, scilicet archiepiscopo cum reliquis episcopis ut de suis latebris veritas eruatur. Sequens c. planum est.

2 ¶ Sponte crimina.] Id est, detractores. 3 q. 4. detractores. & 46. dist. accusatores. Vel aliter, id est sine discretionē.

¶ Et ideo replicanda est.] Id est, sapius querenda contra omnes supradictos, secundū quosdam, quod non placeat, sed contra confitentes tantum, quia inimici, & infideles nunquam admittuntur.

c ¶ Religiosus.] Sed qualiter exercet religiosus vir causam sanguinis contra illud. 23 q. 8. his à quibus? Sed dic qd ecclesiasticus iudex potest virga punire, ut 23 q. 5. c. 1. & hoc non est iudicium sanguinis, sed hic facit quæstiones in causa ciuili, quod fieri licet in defectum probationum. ff. de quæstio. diuus. & etiam in ecclesiastica criminali 2. q. 1. in primis. in fi. Quidam etiam ex hoc loco dicunt viles contra clericos generaliter admitti-

cū tormentis: sed falsum est, quia tantum exceptis criminibus admittuntur uiles, ut sup. 4. q. 3. si aut ea conditio. c. ¶ Religiosus.] Istud obtinet in exceptis criminibus, in crimine læsæ maiestatis, ubi accusator torquetur, ut 6 q. 1. §. verum. C. ad leg. Iul. maie. nullus in fi. sed in ciuili causa nunquam torquetur aliquis, nisi in defectum probationum, ut in authē. de testi. §. sancimus. coll. 7. Vel dic qd prima pars loquitur de accusatore, secunda de teste, uiles enim testes bene torquentur in exceptis criminibus. ut 4. q. 3. si aut ea. & etiam in ciuilibus negocijs in defectum probationum, ut dixi.

d ¶ Exigere.] Non potest sed per alios, ut 26. dist. non liceat. per clericos autem, non per laicos. extra de sent. excom. uniuersitatis. hēs ergo hic, qd prælatus potest subditos corporaliter punire, ut 45. dist. cum beatus.

e ¶ Ut dum] Hoc nō refertur ad omnia prædicta, sed tantum ad illos, qui sponte confitentur, inimicus n. non potest esse testis in aliquo crimine. extra de simo. licet Heily. potest tñ dici, qd inimicus torqueri qd de que potest, & assumabit iudex an adhūc bibit ei fidem, vel non, ut ff. de quæstio. ni. in fi. sed utrum clerici debeāt subdi. verberibus pro testimonio dicendo dubitatur, quod vñ 1. ut hic, & inf. ead. q. proxi.

xi. quia. & cap. presbyteri. & 45. dist. cum beatus. Dicunt tamen quidam, minores clericos posse torqueri, sed non maiores. Alij dicunt omnes suspectos posse torqueri. nam & liberi uacillantes torquentur, ut ext. de accu. 2. super his. ff. de quæstio. de minore, & ecclesia virgis potest aliquos corrigere, 24. quæst. 5. cap. 1. hoc certum est, qd minores clerici indistinctē pro quolibet crimine uerberibus subiiciuntur, ut 35. dist. ante. Sed maiores non, nisi pro enormibus ut dist. 45. in summa. tamen licet clerici torqueantur pro delicto, non tamen pro testimonio dicendo secundum plerosq; qui dicunt non tenere istam legem. infra. ea. q. 6. presbyteri. Vel dic quod clerici suspecti possunt torqueri non à laico, sed ab episcopo.

Qui ambulat fraudulenter.] SED ALIVD EST. CASVS. Soluit modo Gratianus dictam obiectionem dicens, qd acculare aliquem ex charitate ad hoc ut corrigatur a iudice, officium est pietatis, & ad bonos pertinet, sed falso accusare, vel falsa crimina alicui obijcere, officium est impiorum, & ad malos pertinet. Et hanc solutionem probat sex auctoritatibus, quarum quinque sunt de prouerbijs Salomonis.

f ¶ Repentinus.] Quale ergo erit responsum testis?

A 22 4 nam

Testes uiles possunt torqueri.

Clerici an possint pro testimonio torqueri.

¶ Dicitur. H. nō randū esse, qd clerici sponte aliorum crimina confitentes indifferenter subiiciunt uerberibus. si res exigat tales recipi in testimonium, ut in hoc c. illi q, & ita ipse. no. 45. dist. in summa Arc. 2 Al. de poeni.

Iudex ecclesiasticus potest virga punire.

nam si cito respondet, videtur mendax, si in mora, videtur dubius, vt 30. dist. ponderet 1.

Qui autem.] Hæc quaestio diuiditur in tres partes, in prima quarum probatur, qd qui calumniatur, tenetur ad penam talionis, & hoc

probat p tres auctoritates. Secunda ibi, [Presbyterii.] Tertia ibi, [Epiphanius.] Ioan. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur sexta questio, qua quaeritur qua poena sit puniendus qui de se in probatione criminis, quod obiecit Sed quaestio tractata est sup. 2. q. 3. Sed Gratianus eam repetit, ut addat quædam c. de hac materia loquens, & ut addat de commutatione, & recompenatione poenæ, vt qui non potest pati poenam legitimam, patiatur aliam loco eius. Prima duo cap. sequentia per se patent.

Qui autem.] Hæc quaestio expedita est. 2. q. 3.

Omnis.] Punietur.] Si conuictus fuerit de calumnia, vt 2. q. 3. §. notandum.

Quia.] CASVS. Quidam subdiaconus crimine cuidam diacono obiecit, sed defecit in probatione. Quæsitum fuit à Grego. qualiter deat puniri? & respondet qd poena talionis puniri non potest, cum sit diaconus, sed careat promotione sacerdotij, quam habere poterat, & executione officij, qd habet, & tãquam reuera infamis verberibus castigetur, velut laicus conuictus de crimine, & illud verbu, vel ut laico, in apparatu exponit multipliciter, sed certe per casum positum debes literam intelligere. c. §. Manus.] Presbytero enim, & diacono tantum manus imponitur, ut 20. dist. presbyter. &c. diaconus.

Sed contra. 49. d. c. 1. ubi & clerico iubetur manus imponi, sed illud de manu benedictionis, hoc de manu consecrationis. Vel dic qd tempore Gregorii, subdiaconatus non erat sacer. ordo. 31. dist. cap. 1.

Sacerdotio.] Quod habirurus erat, argu. qd quis dicit

perdere quod nunquam habuit. 30. q. 1. puella. 17. dist. concilia. 23. q. 4. Quilifarius. 27. q. 2. §. ex his 2. c. §. Castigari.] Hic vna poena commutatur in aliam poenam corporalem sic 12. q. 2. §. libertus. & 68. dist. presbyter. 14. q. ult. c. 1. §. de accu. hos. §. omnibus. in fi.

§. Velu-

inconsideratus est ad loquendum.] vulg. in veris. quia dixi.

2 Et 23. q. 1. d. quorundam ubi de hoc, in fi.

linguam mendacij. Item c. 13. Qui custodit os suum, custodit animam suam: qui autem in considerate loquitur, sentiet mala.] & infra. [Verbum mendax iustus detestabitur: impius autem confundit, & confunderetur.] Item Augustinus in psal. 37. [Si aliquando & humana infirmitate pedes nostri in aliquod peccatum mouentur, insurgunt lingue iniquissimorum inimicorum, cum fuisset miserandum: irident impij, unde dolent pi.]

Iudex.] Sic in bibljs etiam Compluri, & Antuerpia impressis. Sed in nonnullis manuscriptis habetur, iudex: Grace autem ἐπὶ δὲ τῆς κριμὸς καὶ τῆς ἀντιθέσεως δὲ δικαιοσύνης ὁ δὲ μαρτυρῶν ἀδίκων δόλιος, id est, clarum testimonium dat iustus, testis autem iniustorum dolosus.

Si aliquando.] Hic versiculus videtur sumptus partim ex verbis B. Augustini, partim ex glossa marginali, & interlineari in eundem locum ex eod. B. Augustino, & Cassiodoro.

Q V A E S T I O VI.

Qui autem, quod intulit, probare non valet, puniendus est.

Vnde Hadrian. Papa ait in capitul. c. 41.

Puniatur qui alijs falsa intulerit. C. I.

capit. 1. c. 277.

Omnis, qui alijs falsa intulerit, puniatur, & pro falsitate ferat infamiam.

Anf. 1. 3, c. 92.

Item Gregorius Papa.

De eodem. C. II.

Qui calumniam illatam non probat, poenam debet incurrere, quam si probasset, reus utique sustineret. *Hic Gratianus partem sequentis capituli, quasi quandam per se sententiam, quod non raro solet, preponit.*

Item in regeſto.

Qua poena feriat, qui crimen illatum non probat. C. III.

Quia iuxta canonicas patrum sententias, qui calumniam illatam non probat, poenam debet incurrere, quam si probasset, reus utiq; sustineret; ac per hoc, quia subdiaconus crimen diacono probare non potuit, quoniam impositionem manus (qua carere potuisset) non habuit, non solum a sacerdotio, sed officio caruit, & tamquam reuera infamis meruit verberibus castigari. Nam cui cum tribus testibus, veluti laico crimen quodlibet approbatur, non est mirum, quod obiecit dum probare non

Iuo. diacono. li. 4. ubi B. Greg. c. 31.

Veluti.] Hic vult dicere, qd subdiaconus conuincitur veluti laicus quantum ad hoc, scilicet qd sicut causa laici ab episcopo uno audiri potest, sic causa subdiaconi, ut 15. q. 8. Felix, secus est in diacono, quidam etiam referunt hoc ad qualitatem testi, ut sicut bigami admittuntur

Vel dic qd hic repetitur quaestio, ut demonstrer, qd in calumniatore potest esse poena commutatio secundum L.

Perdit quis quod nunquam habuit.

tuuntur contra laicum, sic contra subdiaconum, quia pos-
sunt ex dispensatione fieri subdiaconi, ut 34. distinct. le-
ctor sed eadem ratione homicida admittitur contra sa-
cerdotem, cum secum dispensari possit a Papa 1.

PRESBYTERI. CASVS. Qualitum fuit ab Impera-
tore

sufficit, si corporali infamiae, quemadmodum laicus, ex
iuris similitudine subiugatur. Quod enim esset diacono
gradum amittere, hoc fuit subdiacono famæ plenitudine
caruisse.

*In regesto B. Gregorij hac non sunt inuenta, sed habentur om-
nia in vita ipsius a 10. diacono scripta, lib. 4. c. 31. Is enim post-
quam citauit epistolam 66. libri noni Anihemio subdiacono scri-
ptam, inde ista colligit, Idcirco Gregorius non probantem
quod obiecerat, subdiaconum officio iubet priuari: quia iux-
ta canonicas patrum sententias, quia calumniam, &c. vsq;
ad finem. Sicut autem caput hoc ex 10. diacono sumptum est; ita
in Decretalibus caput primum tit. de calumniar. ex ipsa Gregorij
ad Anihemium epistola est acceptum.*

*a Solum.] Vox ista abest ab originali, sed ob glossam non est
inducta.*

*Codice libro primo, tit. de episcopis & clericis, l. 8. Im-
perator Theodosius.*

*2 Presbyteri] citra iniuriam questionis testimonium
dicant, ita tamen, ut falsa non simulent. Cateri vero cle-
rici, qui eorum t deinde gradum, vel ordinem sequuntur,
si ad testimonium dicendum petiti fuerint, prout leges
precipiunt, audiantur: ut salua tamen sit litigatoribus
falsi actio, si forte presbyteri, qui suo t nomine superio-
ris loci testimonium dicere citra aliquam corporalem in-
iuriam sunt precepti, hoc ipso, quod nihil metuant, vera
suppresserint. Multo magis enim poena digni sunt, qui-
bus quam plurimum honoris per nostram iussionem de-
latum est, si occulte t inueniantur in crimine t. Item
constitutione tercia coll. 9. Presbyteri d, seu diaconi, si
falsum testimonium dixerint; si quidem in re pecunia-
ria; a diuino ministerio duntaxat per tres annos separa-
ti, monasterio tradantur: Si in criminali, clericatus ho-
nore nudati legitimis poenis subijciantur. Cateri ue-
ro clerici communi a iure ab officio ecclesiastico pulsi, sine
delectu causa legitimè coerceantur.*

*a Communi.] Hac omnia verba, communi iure ab officio
ecclesiastico pulsi, absunt a manuscriptis, sunt tamen in trans-
latione, qua habetur in codice. Nec vero Gratianus ipsa omnino
verba aut veteris interpretationis, aut Iuliani, aut Irnerij re-
tulit. Quare opera pretium fuerit nouellam ipsam Gratam, &
vulgatas interpretationes consulere: extant enim aliqua varie-
tates non contemnenda.*

Item Gregorius Ianuario episcopo lib. 3. epist. 24.

*Ad sanctæ communionis ministerium t non accedat,
qui crimen illatum non probat. Cap. IIII.*

3 E Pipha-

tore an presbyteri cum ferunt testimonium sint uerbe-
ribus subiiciendi? Et respondet quod, propter præ-
rogatiuam sacerdotij, hac tamen conditione, ut falsa
non dicant, ceteri vero clerici prout leges præcipiunt.

audiantur, sed si presbyteri falsitatem dixerint, licen-
tiam habeant litigatores de falso eos redarguere, &
quanto in maiori honore sunt positi, tanto maiori poe-
na debent affici, si in crimine reperiuntur falsitatis: &
illud verbum, & leges præcipiunt, id est, forte, in quibus

casib. laici torquentur,
& ipsi torqueantur.

*a Presbyteri.] Bo-
næ opinionis, secun-
dum H. secus si suspe-
di sunt, ut 8. ca. q. 5.
illi: sed hoc non pla-
cet 2. minores ergo*

*clerici pnt coram epo
torqueri, non a laico,
vel non credo tenere
quod hic dicitur.*

*b Leges.] Circa lai-
cos infames.*

*c Qui suo.] id est,
pro suum honorem.*

**PRESBYTERI. CA-
SVS.** Qualitum fuit

à iustitiano, qua pe-
na debet puniri pi-
byteri, & diaconi si

de falso testimonio
conuincantur? Et re-
sponder, si in ciuili

causa falsum dixe-
rint testimonium, se-
parati à ministerio

duntaxat per tres an-
nos detrudantur in
monasterium. Sed in

criminali primò de-
gradetur, deinde poe-
nis legitimis subij-
ciantur. Cateri uero

clerici sine defectu
causæ, legales poenas
patiantur.

*d Presbyteri.] Qua-
liter statuit hic Im-
perator aliqd de re-*

*bus ecclesiasticis, cõ-
tra id 96. distin bene*

*quidem nisi hoc te-
cerit aucto. Aposto-
lica. 97. dist. ecclesiæ.*

*& ca. victor. Sed hic
instruit iudicem ec-
clesiasticum quid fa-
cere debeat. sic infra*

ead. delatori.

*e Legitimis poenis.]
Quæ sunt. ff. de fal. l. 1.*

*1. q. ult. ubi dñ, q pro
crimine falsi, si est li-
ber, deportatur. &
omnia eius bona pu-
blicantur: si est ser-
uus, patitur ultimũ
supplicium. Vel intel-
lige de poenis canoni-
cis, prout dñ d. 50. si
eps. Vel dic cum iu-
dex ex officio suo
punit testem fm suũ
arbitriũ punit eum,
ut C. de testi. nullũ.*

*secus si directè accusatur testis 3. ut 50. distin. si episco-
pus. & ff. de fal. l. 1. § ult.*

*E Piphanium.] Hac est 3. pars q. in qua vult probare
qualiter sunt puniendi qui non probant, quod*

obiiciunt

*3 Et uideas
qd not. 2. q. 3. in summa
in fin. & qd
legi. & not.
q. 3. Rex dñt
& 33. q. 5.
hac imago
in si. Arch.*

*2 Vnde pñ
liter intelli-
gas literam
ut sciat fm
B. fid.*

*1 De hoc ar-
ticulo nota
est de homi-
ne dignũ.
§ ult. Arch.*

*Concor.
in l. o. e.
§ manus.
§ re. mil.
§ psbyte-
ri. C. de epi.
& el. Crimẽ
falsi qna pñ
a punitur.*

*Cod. eo. ti. Authent.
sequenti. Presbyteri.
Novella 123. §. re-
uerendissimis.*

† al. eum.

† al. sub.

*† al. si in occulto
inueniatur crimẽ.*

† al. mysterium.

obiiciunt, & ad hoc ponit 2. c. Ioan. de Fan.

CASVS. Quidam absentes libellum accusationis, ut Epiphanium infamarent miserunt episcopo suo. f. Ianuario; qui cum libello accusationis prædictum Epiphanium ad Papam misit. tunc Papa examinata causa, &

cognita innocentia Epiphaniij eū absoluit, & mādāt episcopo, vt illos accusatores excommunicaret, nisi venissent, & probarent crimē qđ obiecerāt ita posuit Hugo casum. Beneuē uero sic ponit casū. Epiphanius presbyter dicebatur, rem cum quibūsdam mulierib⁹ habuisse: qđ scelus qđā sermone tacito nomine suo significauit Dñō Papę Greg. quo audito pcepit Grego. Sabino defensori, vt mulieres illas, quas presbyter Epiphanius dicebat cognouisse, & alios qđ eiusdē rei veritate sciūt, Romam adducat: quo facto, & oib⁹ in ptesentia Papę positis, cū nulum crimen in Epiphanio inueniret, remisit eum ad Ianuarium episcopum, corā quo, si ille, qui talem epistolā misit, nō apparuerit paratus, qđ obiecit probare, a cōione remoueatur. Sed primus cas⁹ mihi magis placet. Quę sequuntur, plana sunt vsque ad finem, quantum ad casus positionem. a [Epiphaniū.] De eo agitur extra de testi. quoniam. b [Literis.] Sed qualiter hoc fecerit. cū nō sit admittēda accusatio p literas, ut 2. q. 8. per scripta & 3. q. 9. absente? sed hic non plenē examinauit causam. c [Accusatū.] idest, infamatum. d [Discutiētes.] De plano, non in forma iudicij. ext. de accus. olim. e [Absoluimus.] Ab obseruatione iudicij, vnde postea admittitur accusatio. f [Paratus.] Nonne potuit accusator pœnitere, & dicere se errasse, vt 3. c. q. 1. q. dam & ante lit. contest. potest desistere accusator, vt extra de accus. licet 1. in fi. sed istud est speciale in accusa-

tionē episcopi, vel cum orta est infamia, vt dixi sup.

4. q. 5. quisquis.

g [Elatori.] Confesso.

h [Lingua.] Sed qualiter dat Papa iura de poena sanguinis contra illud 23. q. 8. his a quibus, sed hic docet

oēs do. in ista decr. licet solutio nē, quę primo sequitur, vnde de ea nō curat. Arch.

nium^a & presbyterum quorūdam sacerdotum f literis^b criminaliter accusatum^c: cuius nos, vt valuimus, discutientes^d causam, nihilque in eo obiectorum reperiētes, vt ad locum suū reuerteretur, absoluimus^e. Criminis ergo eius auctores te volumus pscrutari: & nisi qui easdē transmisit epistolas, paratus^f fuerit hoc, quod obiecit, canonicis, atq; districtissimis probationibus edocere, nulloatenus ad sanctę ministerium f communionis accedat.

f al. sacerdotum.

al. mysterium.

a Epiphanium.] In epistola hac antecedunt. Præterea nosti latorem præsentium Epiphanium presbyterum quorundam, &c.

Item ex decreto Hadriani Papę, c. 49.

¶ Qua pœna delator sit feriendus. Cap. V.

Elatori s autem lingua^h capuletur, aut conuicto caput amputetur. ¶ Delatores autem sunt, qui inuidia produnt alios.

¶ Habetur inter capitula Hadriani ca. 49. allatum, quantum conijcere licet, ex legibus secularibus. Nam in codice Theod. lib. 10. tit. 10. l. 2. fere idem: in libro autem 7. cap. c. 360. prorsus idē habetur.

[Item ex concilio Eliberitano.]

De eodem.

P A L E A. C. VI.

Elator si quis extiterit fidelis, & per delationē eius aliquis fuerit proscriptus, vel interfectus, placuit non nisi β in fine accipere communionem. Si leuior causa fuerit, infra quinquennium accipere poterit communionem. Si cathecumenus fuerit, post quinquennij tempora admittatur ad baptismum.

β Non nisi.] In concilio ipso, & capitularibus legitur, nec in fine: quod in multis eiusdem concilij decretis repetitur. Quomodo autem hic, & apud Burchardum, atque Luonem legitur, conuenit canon 13. Nicani concilij, in quo sic statutum est. De his qui ad exitum veniunt, etiam nunc lex antiqua regularisq; seruabitur; ita, ut si quis egreditur e corpore, ultimo & necessario uiatico minime priuetur. Hanc controuersiam copiosē explicat Inn. 1. epist. 3. c. 2. Exuperio episcopo Tolosano.

Item ex octaua synodo.

¶ Qui innocentem falso crimine maculauerit, sacerdotis arbitrio pœna diuturna purgetur. C. VII.

Si quis fallum dixerit, vel personam innocentis falso crimine maculauerit; iuxta sacerdotis arbitrium diuturna pœnitentia expurgetur.

¶ Capiti huic in vulgatis erat prapositum nomen palea, quod sublatum est auctoritate omnium uerustorum exemplarium, quotquot collata sunt. Extat autem in regula monachorum Beati Isidori. c. 17.

Item ex concilio Agathensi, c. 32.

¶ Accusator an & qñ p̄t desistere. ¶ Quod cōi notantur.

¶ Accusator an & qñ p̄t desistere. ¶ Quod cōi notantur.

docet quid facere debeat iudex secularis. sic 27. q. 1. si quis rapuerit. Io. de Fan.

Duo

In capitulis Hadriani, cap. 49.

Cap. li. 7. c. 360.

Anl. l. 3. c. 38.

Capit. l. 6. c. 244.

Burc. l. 6. c. 27.

lucio p. 10. c. 156.

In regula Isidori cap. 17.

De fornicatores.] CASVS. Sup. in 2. & 4. causis in multis capitulis docuit Gra. q. criminosi, & infames repelluntur ab accusatione, & testimonio: sed quia quædā sunt crimina excepta in quib. criminosi

Quod autem.] Hæc questio diuiditur in quatuor partes. In prima probatur per 16. auctoritates sanctorum, q. infames, & excommunicati, & inimici non possunt alios accusare, Secunda, ibi.] Cum itaq;] Tertia ibi

[Quicunq;] Quarta ibi, [Verū.] 10. de Fa. CASVS. Hic intulatur prima questio, qua queritur an criminosi, & infames repellantur ab accusatione? Et certū est, q. sic, vt 2. q. 1. in primis, nisi in crimine excepto, vt 89. disti. si quis Papa, & 16. q. 3. sane. & pcedit hoc ordine Grat. in hac questione Primo pbat, q. criminosi & infames non debent admitti ad accusandum vsque ad § sed licet. Postea dicit, q. in crimine excepto & in crimine simoniæ bene admittuntur testes isti, & similes.

2. Quod autem.] In simonia quilibet auditur accusans contra laicum, etiam meretricem, vt 89. disti. si quis Papa. & ext. de sim. tanta, & hoc ideo q. omnia crimina nulla reputantur respectu istius, vt 1. q. vlt. patet. secus. si accusatus sit clericus, & bonæ famæ, vt 2. q. 1. in primis. in fin. immo eadem est distinctio in laico. an prius fuerit bonæ famæ, an non, vt ff. ad leg. lul. maiest. famos. Licet aut in exceptis criminib. admittantur criminosi: non tñ sine tormento, vt 4. q. 3. si ea. Si ergo clericus est bonæ famæ nullo crimine suspectus, n̄ audit contra ipsum, vt extra de testi. veniens. Si est male, q. libet admitti ad accusandum, & testificandum, vt ext. de simo. per tuas Quidam ta-

Criminosi in exceptis criminib. testificari possunt.

1 Et sic patet præceptū esse Apostoli ordinādū esse sine crimine s̄m H. & Laur.

¶ A communione coerceatur vel secularis, vel laicus, qui ecclesiam, vel clericum, vel per calumniam fatigauerit. C. VIII.

Si quis vero secularium per calumniam ecclesiam, aut clericum † fatigare tentauerit, & conuictus fuerit; ab ecclesiæ liminibus, & a catholicorum communione, nisi digne poenituerit, coerceatur †.

CAUSA SEXTA.

De fornicatores, & infamia notati, quendam religiosum episcopum de simonia accusare nituntur: reus alterius provincia archiepiscopi iudiciū expetit: tandem in probatione deficit accusator: reus cogitur ad suæ innocentie assertionem.

1 Hic primum queritur: an crimine irretiti, vel infamia

notati ad huiusmodi accusationem sint admittendi.

2 Secundo, si episcopus in eos accusationem vertere voluerit, an simplici assertioni suæ sit fides habenda.

3 Tertio, si liceat sibi expetere iudiciū archiepiscopi alterius provincie.

4 Quarto, cuius iudiciū sibi sit expetendum si circa suam sententiam episcopos suæ provincie discordare contigerit.

5 Quarto, si in probatione deficit accusator, an reus sit cogendus ad probationem suæ innocentie.

QUESTIO I.

Quod autem crimine irretiti alios accusare non possint, Anacletus Papa testatur, epistola secunda episcopis Italiae dicens.

¶ A criminosis sacerdos accusari non permittitur. C. I.

Si sacerdos sine crimine eligi præcipitur^b, nullatenus ab hominibus criminibus irretitis accusari, aut calū-

vel infames admittuntur, ideo annectit hanc causam, vt ostendat, q. in crimine excepto, criminosi & infames admittuntur. Ostendit etiam, q. simplici assertioni episcopi non creditur, cum vult alium accusare, & q. episcopus accusatus ad alium archiepiscopum ire non debet, vt hæc, & alia faciat proponit thema, de quo quinque elicit quæstiones. Sunt autem crimina excepta (vt dicit H. crimen læsæ maiestatis: crimen perduellionis, quod est species criminis læsæ maiestatis, crimen hæresos, crimen simoniæ, crimen sacrilegij, crimen fraudati census vel annonæ Inter hæc est crimen simoniæ, quod magis in ecclesia frequentatur.

men dicunt, q. licet viles admittantur ad accusationem, non tamen ad testimonium, quia tota vis negotij pendet ex testimonio, sed non in accusatione. Vel dic, vt dixi 2. q. 1. in primis. in fi.

Si sacerdos.] CASVS. Qualitum est ab Anacleto, an criminosi possint accusare sacerdotes? Et responder; q. non: quia ab Apostolo præcipiatur, sacerdotem sine crimine eligi, nunquam debet a criminosis accusari, sed ab illis tantum, qui possunt ad sacerdotium promoueri. b. ¶ Præcipitur.] Ab Apostolo 1 vt 85. d. primum si tale est crimen quod est accusatione, & damnatione. dignissimum, vt 81. d. Apostolus;

Omnes

† clericum.] Anf. l. 3. c. 116. Burc. l. 15. c. 5. Iuo p. 6. c. 367. & p. 16. c. 6. † al. arceatur.

† al. huius.

O mnes.] CASVS. Dicit Hadrianus Papa, q̄ omnes dñr esse infames, quos leges sæculi infames appellant, & isti tale, & alij, qui suis culpis non possunt ad sacerdotium promoveri repelluntur ab accusatione, quia sicut maior a minori iudicari non pōt, ita nec accusari.

a ¶ Leges.] Sed & alios dicimus infames secundum canones, qui nō sunt infames secundum leges, vt bigamos, & corpore vitiatos, sicut nec omnes dicimus infames secundum canones, qui secundum leges sunt infames, vt mulier, quę nubit intra tēpus luctus. Io. Sed certe bigami, & corpore vitiat non sūt infames, & si sint irregulares, cum nō deliquerint. B. Dicūt tamē quidam, q̄ infamia, quę est irrogata per sententiā, vel quę cōtrahitur ipso facto, vt cum aliqua deprehendit in adulterio, vel cū aliquis contrahit binas nuptias, de qua agitur,

Infamia an possit per penitentiam purgari.

1 Quia pñia & c. vt no 13 q. 5. presbyter. in gl q̄a pñia, & c.

ff. de his qui notantur infamia. q̄uid ergo infamia hæc non purgatur per quantamcūque poenitentiam. 1 vt 2. q. 3. §. hinc colligitur. nisi restitutus sit ab illo, qui potest restituere, vt a principe, vel a senatu, vt 2. q. 3. §. notandum vt 2. in fi. ff. de postu. 1. 1. §. de qua. Alia ē infamia facti, de qua agitur infra ea. sunt plurimi, & melius dicitur infamatio, quę inducit purgationē, & illa aboletur purgatione præstita, vt 1. 5. quæst. 5. de crimine. Est etiam quædam infamia canonica, quę irrogatur ex quolibet peccato mortali, vt hic, & 32 q. 5. præceptum, in fi & aboletur per poenitentiam, vt infra.

2 Hoc determinat ex de tempo. or. c. ult.

eo. illi, qui tamen (vt dicunt quidam) talis non admitte retur ad accusationem, vel promotionem, quia non sufficit, q̄ modo non sit infamis: sed q̄ nunquam fuerit infamis. inf. ead. qui crimen. 2 Item infamia cōtracta ex sententia excommunicationis tollitur per absolutionē, vt 3. q. 1. c. 1. sicut finito tempore relegationis tollitur infamia orta ex sententia, ff. ad munic. ordine.

b ¶ A minoribus.] Honestate morum .i. criminosis. ne sit contra 2. q. 7. præsumunt, & c. lator.

Illi qui.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. Prima loquitur de peccatoribus non excommunicatis. Secunda de anathematizatis. In prima ergo parte dicitur, quod illi qui mortalia peccata committunt, non debent recipi ad accusandum, quia infames sunt, & in barathrum dilabuntur: nisi eis a sacerdotibus est subuentum; unde sunt ad poenitentiam compellendi,

In secunda parte dicitur, quod anathematizati repellantur similiter ab accusatione, quia infames sunt: nec possunt communicare nobiscum, nisi absoluantur. Secunda pars incipit ibi, [Similiter.] Sequens capitulum patet.

c Illi

niari permittitur, nec ab alijs, quàm ab ijs, qui sine crimine sunt, & iuxta electionem a sacerdotes ordinari possunt; & tales per omnia inueniuntur, quales sacerdotes eligi iubentur.

a ¶ Iuxta electionem.] Sic in omnibus collatis manuscriptis edicibus, præterquam in uno in quo est, iuxta electionem. In vulgatis erat, iuxta electionem canonicam. In epistola autem ipsa sic legitur, & iuxta electionem, si necessitas fuerit, aut ipsi volendo Domino seruire elegerint, sacerdotesque sine crimine fieri, & ordinari possint, & tales per omnia fuerint, quales eligi sacerdotes iubentur.

Item Hadrianus Papa in capitulis, c. 21.

¶ Infames, & qui culpis exigentibus ad sacerdotium prouehi non possunt, sacerdotes non accusent. C. II.

Poly. l. 5. tit. 1.

O mnes vero infames esse dicimus, quos leges sæculi infames appellant, & omnes, qui culpis exigentibus ad sacerdotium non possunt prouehi. Indignum est enim, vt illi eos accusent, qui esse non possunt, quod ipsi sunt; quoniam sicut maiores a minoribus non iudicantur, ita nec criminari possunt.

Item Fabianus Papa, epist. 2. episcopis Orientalibus.

¶ Infames sunt, qui regnum Dei consequi non valent. C. III.

1. Gal. 5.

Illi, qui illa peccata perpetrant, de quibus Apostolus ait: [Quoniam, qui talia agunt, regnum Dei non consequentur.] valde cauendi sunt, & ad emendationem, si voluntarie noluerint, compellendi: quia infamiae maculis sunt aspersi, & in barathrum delabuntur; nisi eis sacerdotali auctoritate subuentum fuerit. ¶ Similiter & illi, de quibus ipse ait: [Cum huiusmodi hominibus nec cibum sumere.] quia infamia sunt notati, antequam sacerdotali auctoritate sanentur, & in gremio sanctæ matris ecclesiæ redintegrentur: quia qui extra nos sunt, nobiscum communicare non possunt.

1. Cor. 5.

Item Fabianus, epistola 1.

c ¶ Illi qui.] Secundum quosdam prima pars loquitur de criminosis non excommunicatis, secunda de excommunicatis. Secundum alios loquitur prima pars de occultis; secunda de manifestis criminosis.

d ¶ Compellendi.] Arg. existentem in mortali peccato cogendum esse ad poenitentiam. 22. q. 1. prædicandum, 24. q. tam sacerdos. Arg. contra. 2. q. 1. multi.

e ¶ Nisi eis.] Arg. tolli infamiam per satisfactionem ecclesiæ, vt 22. quæst. 5. præceptum 35. quæst. 6. si duo Argumen. contra. 3. quæst. 4. consanguineorum, & cap. 2. qui. infra ead. quicunque. & 22. quæstio 5. paruuli. Sed dic quod canonica infamia per poenitentiam tollitur: sed non illa quæ irrogatur ipso facto, vel per sententiam, Ioann. de ipso occulto crimine tollitur per poenitentiam 3 sed non de manifesto, vt extra de tempor. ordi. c. vi. & pen.

f ¶ Huiusmodi.] Scilicet excommunicatis.

a ¶ Om-

Infamia canonica tollitur poenitentia 3 Deo hoc not. su. c. 1. ibi videas.

OMnes] Ante satisfactionem.] Vel iuramentum. extra de sententia, excommu per tuas.
Beatus.] CASVS. Iacobus episcopus Hierosolymitanus quæsiuit a Clemente qui sint repellendi ab accusatione episcoporum? Et respondet, quod quatuor genera

reprehensiones attendendæ sunt: qui licet mali non sint, tamen ideo reprehendunt, quia eos malos esse credunt, vt 11. q. 3. non sunt. 12. q. 1. nolo.
 f. [Ab humano die.] Id est, qui tantum humana i. non diuina quærunt. 8. q. 1. sunt in ecclesia.

1 Humana .n. dies appellatur humana asperitas. Atch.

Ante satisfactionem excommunicati ad accusationem non admittantur. C. IIII.

Ansel. li. 3. c. 1.

1. Cor. 5.

OMnes illi sunt ab accusatione repellendi, quos Apostolus commemorat, dicens; [Cum eis nec cibum sumere,] & ante satisfactionem^a ecclesiæ non sunt suscipiendi.

Item Clemens Papa Iacobo Hierosolymorum a episcopo, epist. 1.

^a [Hierosolymorum.] Antea erat, metropolitano. Emendatum est ex plerisque manuscriptis codicibus. Nam & Clemens in epistola sic ipsum Iacobum vocat.

Sacerdotes non nisi à coequalibus accusari debent. C. V.

Ansel ibidem.

† eorum] orig.
 † docente] orig.

Beatus Petrus homicidas, & adulteros, & cunctos criminalibus nexibus alligatos, & qui eis coequales non erant, ab episcoporum vexatione, & accusatione dicente[†] Domino prohibebat, & non nisi a coequalibus aliquid eis inferri debere docebat. & paulo post. Infames etiam omnes, & quos primates, & leges sæculi non suscipiunt, sed & laicos ab eorum accusatione, & vexatione semper repelli debere rogabat^c, & cunctos illis subditos esse præcipiebat: cunctorum sacerdotum vitam superiorem, sanctioremque, ac discretam a sæcularibus, & laicis hominibus esse, & spirituales quosque, atque sacerdotes super carnales, ac laicos semper constituendos docebat; quoniam pro minimo^d nobis esse debet, vt a talibus^e arguamur, & iudicemur, vel ab humano die.^f Maiores vero a minoribus nec accusari, nec iudicari vllatenus posse dicebat: quoniam non solum hoc diuinas, sed & leges sæculi inhibere docebat.

1. Corint. 4.

Item Hadrianus Papa in capitulis, c. 68.

Qui criminosus fuerit, sacerdotes accusare non potest. C. VI.

Ansel. li. 3. c. 88.

sup. 3. q. 11. negāda.

Qui crimen^g intendit, agnoscendum est, si ipse ante^h non fiat criminosus: quia periculosa est, & admitti non debet reiⁱ aduersus quemcunq; professio. & infra. c. 72. Testes autē sine aliqua sint infamia, vxores, & filios habentes, & Christum^k omnino prædicantes,

genera hominum ab eorum accusatione debent repellere, sicut docuit B. Petrus: scilicet criminosi, & irregulares: scilicet qui ad eundem ordinem non possunt promoueri: & infames, & laici omnes: qui debent sacerdotibus subesse: quia non debent maiores a minoribus iudicari, vel accusari. [Ab humano die,] id est, carnalis sensu.

^b [Dicente.] Cum dixit, Qui sine peccato, & c. 3. q. 7. qui sine.

^c [Rogabat.] id est, præcipiebat, sic 11. q. 3. rogo.

^d [Quoniam pro minimo,] Hic continua: quoniam & si boni sumus.

^e [Vt a talibus.] Scilicet illis, qui semper parati sunt reprehendere: de quibus ait 11. q. 3. senti, sed aliorum

minibus licet ciuilitate agatur, potius admittat de aequitate quàm de rigore. Io. tu dicas breuiter, quod si probatur crimen contra aliquem semper repellitur in causa criminali, vt 3. 2. q. 7. quærendum, & extra de testi. testimonium nisi in exceptis criminibus, secundum distinctionem pluries dictam superius. B.

^h [Si ipse ante.] Licet de illo non sit cōdēnatus arg. extra de test. sup. eo. Et est hic argm, qd post penitentiam accusat quis de crimine. 33. q. 2. admonere. 1. q. 7. si quis omnem. 50. dist. penit. 48. dist. quoniam multa 3.

ⁱ [Rei] id est, accusati.
^k [Christum.] Non tamen obest eis si eos instruxerint. 47. d. quantumlibet, & 43. dist. Ephesys. Aliud si neglexerint eos corrigere, vt 37. dist. ligant.

Qui crimen.] CASVS. Quæritur fuit ab Hadriano q repellatur ab accusatione, & testimonio? Et respondet, qd si a tempore baptismi fuit criminosus, repellitur ab accusatione, qd vox malorum non vult admittenda. Infames autē omnes a testimonio repellunt: & qui nō habet filios, & uxorem fideles. [Habentes,] id est si habuerint habent tales.

^g [Qui crimen.] Si vis dicere qd qui peccauit post baptismum, potest promoueri si egerit poenitentiam: tunc dicas illum hic appellari criminosum, qui per sententiā 2. cōuictus est. Vel de enormibus criminibus intelligas, quæ irrogant infamiā ipso iure: vel de illo intellige qui pendente accusatione qua, & ipse fuit accusatus, nouit accusare alium: quod non licet. 3. q. ult. neganda. Baz. autem facit vim in hoc verbo criminosus: si plenus vitijs: sicut ille qui est periurus, vt j. ead. quicunque. & licet quilibet criminosus etiam non cōuictus repellatur, vt extra de testi. su per eo tamen si probat se egisse penitentiam, bene recipitur, maxime in ciuili. arg. 50. dist. ferrum. & ff. de edil. edic. qd ita, licet sit arg. contra extra de simon. per tuas. ubi dicitur quod in exceptis cri

2 Ad hoc facit qd no. 3. q. 3. cap. 2. in gl. 1. adaptatis in fi.

Testis repellitur probato crimine contra ipsū. Pnā nō impedit accusationem. 3 Cōc. te: 1. in 1. qui ea mente. cum ibi no. ff. de furt.

Si

Si omnia.] CASVS. Hoc e. loquitur de occultis peccatis, quæ soli Deo puniendi relinquunt. Est ergo casus. Quidam æmuli accusabant prælatos suos de occultis criminibus, quæ nullo modo probare poterant: & dicebant se pro bono hoc facere: scilicet ut prælati sui fierent meliores, quæ-

ptionem ff. quod met. cau. l. ult. 7. q. 5. presbyter. violentam condemnationem, 32. q. 1. dixit. & C. de adulter. quamuis. licet sit argum. contra. extra de præsumptio. literas.

IPSA AVTEM. CASVS. Quia supra c. oues. & c. sacerdo-

Non solum autem criminosi, sed etiam quilibet alij ab accusatione episcoporum repelluntur.

Vnde Anacletus Papa, epist. 1. ait.

¶ Deo non placet, qui seruos suos accusat. C. VII.

Si omnia^a in hoc sæculo vindicata essent, locum diuina iudicia non haberent. Superuacuis enim ad beneficia laborat impendijs, qui solem certat facibus adiuuare. Ideo si aliquis putat se Deo in hoc placere, quod seruos suos accusat, & vt meliores fiant, dicit se hoc agere; in vanum laborat, & plus inuidiæ^b stimulis agitur, quam charitatis: quoniam gratiæ plenitudo adiectione non indiget; nec vlla requirit commendationis augmenta.

Item Telesphorus epist. vnica, c. 3.

Populus sacerdotes arguere, vel increpare non valet. C. VIII.

Sacerdotes, qui proprio ore corpus Domini conficiunt, ab omnibus sunt audiendi, atq; timendi; non dilacerandi, aut detrahendi: quia à quibus se Domini populis benedici, saluari, & instrui cupit; nullatenus debet eos arguere, nec vulgus in eorum accusatione suscipi. Populus enim ab eis docendus est, & corripiendus, non ipsi ab eo, quia non est discipulus super magistrum. & infra. ¶ Dei ergo accusat ordinationem, qui eos, qui ab eo constituntur sacerdotes, accusat, vel damnari cupit. *Idem infra.* ¶ Hi qui a, non sunt idonei, non suscipiantur ad accusationem: omnes qui aduersus patres armantur, infames esse censemus. Patres enim omnes venerandi sunt, non respuendi, aut insidiandi.

a. ¶ Hi qui.] In aliquot vetustis codicibus est caput distinctum a superiore.

Item Pius Papa epist. prima.

¶ De eodem. C. IX.

OVes^c pastorem suum non reprehendant; plebs episcopum non accuset, nec vulgus eum arguat: quoniam non est discipulus super magistrum, neque seruus supra dominum. Episcopi autem a Deo sunt iudicandi, qui eos sibi oculos elegit. Nam à subditis, aut prauæ vitæ hominibus non sunt arguendi, vel accusandi, aut lacerandi. & infra. ¶ Nemo bonum faciens, alteri verbo, aut facto nocere vult: quanto minus in suspicionem debet venire fidelis homo, vt dicat, aut faciat ea, quæ pati non vult? quia omnis suspicio^d potius repellenda est, quam approbanda, vel recipienda.

Ipsa aut detraçtio, licet ex vitio detrahentiũ, tamen in isto Dei iudicio nonnunquã aduersus bonos excitatur.

fitum, fuit ab Anacleto an bene facerent? Et respondet: quod non, quia si omnia delicta occulta, & manifesta accusarent, et vindicaretur in hoc sæculo, in futuro nil Deo reseruaret, cui soli occulta relinquuntur: & illi qui talia dñt in uanum laborant, qui Deum uolunt adiuuare; & plus stimulis inuidiæ, quam amore charitatis agitantur.

a. ¶ Si omnia.] De occultis loquitur. i. quæ soli Deo reseruatur. 32. dist. erubescant. b. ¶ Inuidiæ.] Hic casus non præsumit potius accusationem fieri causa inuidiæ quam charitatis, vt dixi 2. q. 7. si quis episcopus.

SVS Hoc e. diuiditur in duas partes: in prima parte dicitur, quod populus, i. laici non sunt admittendi ad accusationem sacerdotum: quia subesse debent eis, & non præesse. In secunda parte dicitur, quod accusatores non sunt recipiendi nisi sint idonei: & omnes illi qui armantur contra patres spirituales accusando eos calūniöse, sunt infames. Secunda pars incipit ibi, [Hi qui non sunt.]

O. Ves.] CASVS. Quidam laici, vel clerici criminosi accusabant, & reprehendebant episcopos ex suspitione: quod dicit Pius Papa non esse faciendum. Et hoc probatur tribus rationibus.

Præsumptio est triplex. 1. Dic quod hæc præsumptio debet esse discipuli est inualida, supra magistrum. Secunda, quæ epi a Deo sunt iudicandi. Tertio, nullo. n. dñt quia laici, uel submouere auctori a prælati talia iudici pati nolunt.

c. oues.] Sic 2. q. 7. primo, & in oues. hoc c. oues. d. suspicio.] Sic 2. q. 1. c. 1. Suspicioni temerariæ 2. in non creditur 11. q. 3. in cunctis. probabilis inducit præsum.

Et Iulius in decret. cap. 10.

Ancl. 3. c. 12. Iuo p. 6. c. 314.

Matth. 10.

Iuo p. 6. c. 315.

Et Cornel. epist. 2.

Poly. l. 5. c. 243. Pann. l. 4. c. 35. Luc 6.

cerdotis. & ca. si omnia, facta est mentio de detractione: ideo subiungit §. istum, ut ostendat quod quauis detraçtio in

in se mala sit: tamen iusto Dei iudicio permittitur, ut qui nimis de se præsumunt propter bonum quod habet, & aliorum laudibus extolluntur in altum, per detractioem inuidorum humiliantur. Quod probat per duo capitula sequentia.

a ¶ Do-

ut quos, vel domestica^a præsumptio, vel aliorum favor in alium extulerat, detractio humiliet.

Unde Ambrosius c. 22. Lucae.

¶ Ne quis se præsumat, linguæ malorum ex Dei præcepto contra eum excitantur. C. X.

¶ Rubrica hac non valde convenit subiecto capiti, & pie est interpretanda: nam simili locutione utitur David 1. Reg. 16. loquens de Semei.

Ioan. 21.

¶ Mitare Petrum tertio alibi dicentem; [Domine tu scis, quia diligo te.] Etenim, quia tertio^b negauerat, tertio confitetur: sed negavit in nocte, confitetur in die. Hec autem ideo dicta sunt, ut sciatis neminem iactare se debere. Nam si Petrus lapsus est, quia dixit. [Et si alij scandalizati fuerint in te, sed non ego.] quis alius iure de se præsumat? Denique, & David, quia dixerat: (Ego dixi in mea abundantia^d non mouebot in æternum;) eam sibi iactantiam obfuisse profitetur dicens. (Auertisti faciem tuam a me, & factus sum conturbatus.)

Mar. 14.

Psal. 29.

Item Greg. lib. 9. epist. 39. d. Theotistam patriciam.

¶ Ut boni salubriter humiliantur, linguæ malorum contra eos insurgunt. C. XI.

Sunt plurimi, qui vitam bonorum amplius, quam debent, laudant: & ne qua elatio de laude surrepta; permittit omnipotens Deus malos in obtrectationem, & oburgationem prorumpere, ut si qua culpa ab ore laudantium in corde nascitur, ab ore vituperantium suffocetur currere testatur per infamiam^f, & bonam famam, qui et dicit; (Ut seductores, & veraces.)

2. Cor. 6.

Eusebius in epist. ad Galliarum episcopos. inf. ca. c. ex merito. Esa. 1.

1. Pet. 5.

Verum hac auctoritate^g prohibentur spirituales a carnalibus accusari, non carnales a spiritualibus. Quod ex verbis eiusdem datur intelligi, quibus in eodem capitulo subiunxit dicens. (Capite languescente, facilius reliqua corporis membra inficiuntur: sicut scriptum est^h.) Omne caput languidum, & omne cor merens, a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas.) Quapropter manifestum est diabolum, (qui sicut Leo rugiens circuit querens,

mensuramⁱ. Item si post primam fornicationem quis poenitet, iniungitur ei poenitentia si secundo accedit ad eandem, secundo iniungitur ei poenitentia talis ergo erit melioris conditionis si non poeniteat a principio quam si poeniteat postea. Item si secundo accedit ad aliam mulierem, æquale peccatum committit, si cut si secundo accederet ad priorem, sed pro illo secundo peccato quod facit cum altera, noua poenitentia sibi indicitur. ergo & noua poenitentia est indicenda sibi, si ad eandem denovo accedat: cum par sit peccatum: & hoc concedi potest² licet secundum leges qui sapius rem conuertat, non committit diuersa furta, ff. de furt. ei qui.

1 Conc. tex. in l. seruos. C. ad leg. lu. de vi pub. & l. 4. C. de epi. aud.

2 Ar ad hoc ex. per re iu. lib. 6. ad Apostolicam. vers. deierauit, &c. Arch.

c Petrus.] Argum. maiori. si. 32. q. 5. si Paulus. d ¶ In mea abundantia] i. confidentia bonitatis.

Sunt.] CASVS. Dicit Greg quod Deus permittit bonos a malis infamari, & reprehendit ut si qua nascitur elatio in corde bonorum ab ore laudantium, per os vituperantium suffocetur. Et hoc probat exemplo Pauli, qui dicit: Apud quosdam habiti sumus, ut seductores: apud quosdam habiti sumus veraces.

e ¶ Laudant.] Hoc est veniale peccatum. 25. dist. criminis sed qui commendant mortalia vitia, mortaliter peccant. 46. dist. sunt nonnulli.

f ¶ Per infamiam.] i. quidam desipientes dicebant eos veraces: quidam non. 41. dist. quod dixit Dominus.

VERVM. CASVS. Hic ostendit Gratia. quod illud cap. scilicet

os accusare non debent, vel reprehendere: quia hoc fit diabolo instigante, ut per tales reprehensiones prælatis languescentibus corruant ipsæ plebes in imas: & sic periclitentur, & ostenditur quod detractores deterius delinquant, quam illi, qui bona rapiunt temporalia: quia detractores rapiunt bonos mores, & virtutes, quæ sunt intrinseca: illi autem rapiunt extrinseca. In eod. cap. 1. inferiori parte eiusdem cap. Scriptum est, in Esaia.

g ¶ Verum hac auctoritate.] i. sup eo. oues. hæc sunt verba eiusdem Pij: & continuantur illi, c. oues.

h ¶ Sicut scriptum est in Esaia.

cet, oues. loquitur de malis, & criminosis, qui bonos prælatos accusare non debent, vel reprehendere: quia hoc fit diabolo instigante, ut per tales reprehensiones prælatis languescentibus corruant ipsæ plebes in imas: & sic periclitentur, & ostenditur quod detractores deterius delinquant, quam illi, qui bona rapiunt temporalia: quia detractores rapiunt bonos mores, & virtutes, quæ sunt intrinseca: illi autem rapiunt extrinseca. In eod. cap. 1. inferiori parte eiusdem cap. Scriptum est, in Esaia.

g ¶ Verum hac auctoritate.] i. sup eo. oues. hæc sunt verba eiusdem Pij: & continuantur illi, c. oues.

h ¶ Sicut scriptum est in Esaia.

cet, oues. loquitur de malis, & criminosis, qui bonos prælatos accusare non debent, vel reprehendere: quia hoc fit diabolo instigante, ut per tales reprehensiones prælatis languescentibus corruant ipsæ plebes in imas: & sic periclitentur, & ostenditur quod detractores deterius delinquant, quam illi, qui bona rapiunt temporalia: quia detractores rapiunt bonos mores, & virtutes, quæ sunt intrinseca: illi autem rapiunt extrinseca. In eod. cap. 1. inferiori parte eiusdem cap. Scriptum est, in Esaia.

g ¶ Verum hac auctoritate.] i. sup eo. oues. hæc sunt verba eiusdem Pij: & continuantur illi, c. oues.

h ¶ Sicut scriptum est in Esaia.

cet, oues. loquitur de malis, & criminosis, qui bonos prælatos accusare non debent, vel reprehendere: quia hoc fit diabolo instigante, ut per tales reprehensiones prælatis languescentibus corruant ipsæ plebes in imas: & sic periclitentur, & ostenditur quod detractores deterius delinquant, quam illi, qui bona rapiunt temporalia: quia detractores rapiunt bonos mores, & virtutes, quæ sunt intrinseca: illi autem rapiunt extrinseca. In eod. cap. 1. inferiori parte eiusdem cap. Scriptum est, in Esaia.

g ¶ Verum hac auctoritate.] i. sup eo. oues. hæc sunt verba eiusdem Pij: & continuantur illi, c. oues.

h ¶ Sicut scriptum est in Esaia.

cet, oues. loquitur de malis, & criminosis, qui bonos prælatos accusare non debent, vel reprehendere: quia hoc fit diabolo instigante, ut per tales reprehensiones prælatis languescentibus corruant ipsæ plebes in imas: & sic periclitentur, & ostenditur quod detractores deterius delinquant, quam illi, qui bona rapiunt temporalia: quia detractores rapiunt bonos mores, & virtutes, quæ sunt intrinseca: illi autem rapiunt extrinseca. In eod. cap. 1. inferiori parte eiusdem cap. Scriptum est, in Esaia.

g ¶ Verum hac auctoritate.] i. sup eo. oues. hæc sunt verba eiusdem Pij: & continuantur illi, c. oues.

h ¶ Sicut scriptum est in Esaia.

cet, oues. loquitur de malis, & criminosis, qui bonos prælatos accusare non debent, vel reprehendere: quia hoc fit diabolo instigante, ut per tales reprehensiones prælatis languescentibus corruant ipsæ plebes in imas: & sic periclitentur, & ostenditur quod detractores deterius delinquant, quam illi, qui bona rapiunt temporalia: quia detractores rapiunt bonos mores, & virtutes, quæ sunt intrinseca: illi autem rapiunt extrinseca. In eod. cap. 1. inferiori parte eiusdem cap. Scriptum est, in Esaia.

g ¶ Verum hac auctoritate.] i. sup eo. oues. hæc sunt verba eiusdem Pij: & continuantur illi, c. oues.

h ¶ Sicut scriptum est in Esaia.

cet, oues. loquitur de malis, & criminosis, qui bonos prælatos accusare non debent, vel reprehendere: quia hoc fit diabolo instigante, ut per tales reprehensiones prælatis languescentibus corruant ipsæ plebes in imas: & sic periclitentur, & ostenditur quod detractores deterius delinquant, quam illi, qui bona rapiunt temporalia: quia detractores rapiunt bonos mores, & virtutes, quæ sunt intrinseca: illi autem rapiunt extrinseca. In eod. cap. 1. inferiori parte eiusdem cap. Scriptum est, in Esaia.

g ¶ Verum hac auctoritate.] i. sup eo. oues. hæc sunt verba eiusdem Pij: & continuantur illi, c. oues.

h ¶ Sicut scriptum est in Esaia.

cet, oues. loquitur de malis, & criminosis, qui bonos prælatos accusare non debent, vel reprehendere: quia hoc fit diabolo instigante, ut per tales reprehensiones prælatis languescentibus corruant ipsæ plebes in imas: & sic periclitentur, & ostenditur quod detractores deterius delinquant, quam illi, qui bona rapiunt temporalia: quia detractores rapiunt bonos mores, & virtutes, quæ sunt intrinseca: illi autem rapiunt extrinseca. In eod. cap. 1. inferiori parte eiusdem cap. Scriptum est, in Esaia.

g ¶ Verum hac auctoritate.] i. sup eo. oues. hæc sunt verba eiusdem Pij: & continuantur illi, c. oues.

h ¶ Sicut scriptum est in Esaia.

a ¶ Domestica.] idest, propria, vel domesticorum persona.

¶ Mitare.] CASVS. Quidam iactabant se de bonis quæ faciebant, & putabant se cadere non posse. Sed Amb. ostendit, quod nemo de se præsumere debet, nec multum per iactantiam subleuari. Et hoc probat duobus exemplis. scilicet Petri, & David: qui nimis de se præsumentes ceciderunt. Vel sic. Nemo debet se iactare de bonis, ne cadat, ut Petrus, & David.

b ¶ Tertio.] Hic videtur, quod toties poenitentiam faciam quoties committo fornicationem etiam cum eadem muliere: & quod quasi pro diuersis delictis sit mihi poenitentia indicenda, ut de poen. dist. 5. consideret, & de poen. d. 1.

cet, oues. loquitur de malis, & criminosis, qui bonos prælatos accusare non debent, vel reprehendere: quia hoc fit diabolo instigante, ut per tales reprehensiones prælatis languescentibus corruant ipsæ plebes in imas: & sic periclitentur, & ostenditur quod detractores deterius delinquant, quam illi, qui bona rapiunt temporalia: quia detractores rapiunt bonos mores, & virtutes, quæ sunt intrinseca: illi autem rapiunt extrinseca. In eod. cap. 1. inferiori parte eiusdem cap. Scriptum est, in Esaia.

g ¶ Verum hac auctoritate.] i. sup eo. oues. hæc sunt verba eiusdem Pij: & continuantur illi, c. oues.

h ¶ Sicut scriptum est in Esaia.

Quie-

Quiescite.] CA-
SVS. Docet
Fœlix Papa in
hoc c. q. boni prælati
non sunt arguen-
di, & hoc probat au-
thoritate Nicænæ sy-
nodi. Quiescite a ve-
xatione, & persecutione
bonorum prælatorum.

EX merito.] CA-
SVS. Docet hic
Gregorius, oēs homi-
nes seruare aures, &
oculos, & linguam si-
ne macula, & vitio:
& simplicitatem co-
lumbæ habere: nec
debent alios, & maxi-
me prælatos infama-
re, & hoc probat au-
thoritate David pro-
phetæ dicentis: Se-
dens inquit, & c. quo-
nam propter mala
merita plebis per-
mittit Deus prælatos
damnari, & depraua-
ri, ut qui sequuntur,
proclius corrumpantur:
& ut capite langue-
scante cetera mem-
bra languescant. Seq-
c. patet.

a Deprauantur.]
.i. prauis episcopi con-
stituantur. non enim
propter aliorum me-
rita efficiuntur mali,
sed mali, propter malorum
merita prælati fiunt,
ut 8. q. 1. audacter.
b Cadant.] Quia
componitur orbis Re-
gis ad exemplum. ar-
gumen. 11. q. 3. prae-
cipue.

c Audiat.] Sic in-
fra, 11. q. 3. non so-
lum.
d Vnquam.] Scili-
cet per detractores: ne
sit contra, su. 5. q. 5. non
vos. Vel dic per eos
.i. per curiosos. unde
Iuuenalis: Scire vo-
lunt secreta domus,
atque inde timeri.

Sapiens.] Ita ordi-
na literam. Om-
nis qui nocet non est
sapiens. i. nullus qui
nocet est sapiens, sa-
pientia virtutis, id
sapore virtutis: Sed
forte est sapiens sa-
pientia scientiæ. i.
sciens sic enim, & ma-
li sunt sapientes: sed
soli boni sunt sapien-
tes sapore virtutis,
qui sapientia dicitur.
Et taliter ille qui no-
cet non est sapiens.
Nā innocens dicitur qui
igno-

quem possit deuorare) cordibus plebium suadere, ut do-
ctoribus, atque pastoribus suos detractores irrogent, vel
eos accusent, ut plebes languescerent (non tenentibus pa-
storibus. fræna eorum) lasciuiant, atque in imaruant, ut
saltem sic periclitari possint. Multum vero distant dāna
morum a damnis rerum temporalium, cum ista extra
nos sint; illa vero in nobis.) & infra; (Peius quam malum
fore non existimo; quā Christianos suis inuidere sa-
cerdotibus.)

a Capitulo.] Quæ subiungit Gratianus, capite langue-
scite. & c. sunt in epistola 3. Anacleti, & apud Isidorum de summo
bono. lib. 3. c. 38

b Peius.] Sunt in 1. epistola Alexandri primi.

Hinc etiam Fœlix II. ait episcopis in Alexandrina
synodo congregatis.

Deo recte famulantes persequi non licet.

C. XII.

Quiescite (inquit sancta, & magna Nicæna synodus) &
nolite persequi eos, qui recte Deo famulantur, &
sincera voluntate superni Dei mandata custodiunt, &
nostris legibus subiugantur: quia nec decet, nec ordo pati-
tur, ut iniqui, & carnales spirituales persequantur.

Item Anterus & Papa epistola vnica.

a Anterus.] Sic restitutum est ex plerisque vetustis. Nam an-
tea erat Gregorius. Videtur tamen Gratianus hoc tribuisse et
Gregorio supra c. sunt plurimi in verbis. Quod ex verbis eius-
dem datur intelligi, quibus in eodem capitulo, & c. Confe-
ctum autem caput hoc est magna ex parte ex Anacleti senten-
tijs in epistola tertia.

Subditi prælatos suos accusare non debent.

C. XIII.

EX merito plebis nonnunquam episcopi deprauantur
quatenus proclius cadant, qui sequuntur. Capite
languescante cetera corporis membra inficiuntur. Dete-
riores sunt, qui vitam, moresque bonorum corrumpunt,
his, qui substantias aliorum, prædique diripiunt. Caueat
vnusquisque, ne aut linguam, aut aures habeat pruriētes,
id est, ne aut ipse alijs detrahat, aut alios audiat detrahē-
tes: [Sedens (inquit) aduersus fratrem tuum loquebaris.]
detrahendo. [Et aduersus filium matris tuæ ponebas scā-
dalum, & c. Parcant singuli detractio[n]i linguæ, custodiāt-
que sermones suos, & sciant, quia cuncta, quæ de alijs lo-
quuntur, sua sententia iudicabuntur. Nemo inuito audito-
ri libenter refert. Officij singulorum sit, dilectissimi, non
solum oculos castos seruare, sed & linguam, nec quid in
cuiusquam domo agatur, alia domus per eos vnquam
nouerit. Habeant omnes simplicitatem columbæ, nec cui-
quam inachinentur dolos, & serpentis astutiam, ne alio-
rum supplantentur insidijs.]

Item Lucius Papa epist. vnica, episcopis Gallia, & Hi-
spania scribens.

Sapiens nocere non cupit. C. XIV.

Sapiens non est omnis, qui nocet.

Item Anacletus Papa, epist. 3.

Paulo aliter in ori-
ginali impresso A-
nacleti.

† al. Deo per
ministrant.

† al. supra

Anacletus epist. 3.
Isido. l. 3. de summo
bono, c. 3.
sup. ea. sunt plurimi
inf. ea. deteriores, &
9. q. 3. facta.

Psal. 49.

Hiero. ad Nepotia-
num simile.

† vos.] orig.

† Idē Hiero.
inf. 17. q. 1. b
cupis.

Et Cornelius Papa
epist. 2.

Iuo p. 3. c. 140.

Regem imi-
tant subditi

ignorat, quid noceat. 22. q. 4. innocens.

Deteriores.] CASVS. Hic detractores reprehenduntur, qui suos doctores & prelatos infamant, & dicitur, quod sunt deteriores quam illi, qui bona rapiunt temporalia: quia raptores auferunt ea, quæ extra nos sunt: detractores vero corrumpunt bonos mores nostros: &

ideo merito sunt infames.

a [Deteriores.] Peius est persuadere, quam facere, ut ff. de ser. cor. l. 1. §. persuade re, & l. ut tantum m. & 86. dist. b [Detrahere.] Sup. d. 46. accusatores.

Summa.] [Detrahere.] Sup. d. 46. accusatores.

c [Et accusare.] Supra 2. q. 7. si quis episcopus. de pœ. d. 1. homicidicium.

PATET. CASVS. Concludit Grat. ex supra dictis dicens, quod carnales & peccatores non possunt accusare spirituales. Et quia facta est mentio de infamibus, qui ab accusatione repelluntur, ideo ostendit, quod secundum canones infames appellentur. **CVM ITAQ.** Hæc est secunda pars huius q. in qua enumerat omnes infames, qui accusare non possunt. & hoc probat per cap. sequen. lo. de Fant.

Infames.] CASVS. Inuestigauit Hilarius episcopus a Stephano Papa, quæ personæ sint infames secundum canones. Papa vero Stephanus rescribit assignans xx. species infamium personarum, & quasdam alias personas, quæ propter irregularitatem, vel alias causas, nec ad sacros ordines ascendere: nec summos sacerdotes accusare possunt.

d [Continent.] Si. 19. d. nulli.

e [Fures.] Ex hoc c. Crimen quod patet, quod omne crimen infamat secundum canones. & sup. cap. omnes. & c. seq. Item ex hoc cap. vñ, quod omne crimen sit publicum secundum canones.

f [De bellis publicis.] Tales sunt rei læsæ maiestatis, ut ff. ad l. iul. maiest. & capite puniuntur: nisi quando dominum defendere non potuerint. ff. de re. mil. omne. §. qui in acie.

g [Petit.] Ambitio, ut su. 1. q. 6. sicut. h [Ad iracundiam.] ext. de homic. sicut dignum. §. illi vero. i [Prouocant.] id est delatores, ut q. 5. vl. delatori.

k [Anathematizatos.] Sup. 3. q. 5. constituimus.

Bbb

a [Le-

[Raptoribus deteriores sunt episcoporum detractores. C. XV.

Deteriores^a sunt, qui doctorum vitam moresque corrumpunt, his, qui substantias aliorum pradique diripiunt. Ipsi enim ea, quæ extra nos, licet nostra sint, auferunt: nostri autem detractores, & morum corruptores nostrorum, siue qui aduersus nos armantur, proprie nos ipsos diripiunt. & ideo iuste infames sunt, & merito ab ecclesia extorres fiunt. Pro meritis ergo plebis sæpe pastores deprauantur ecclesie, ut procluius corruant, qui sequuntur.

a [Diripiunt.] Antea legebatur, nos ipsos decipiunt. Emen datum est ex Isidoro lib. 3. de summo bono, c. 38. Anacleti verba, quantum coniungi potest, & referente: & optime conuenit cum ijs, quæ antecedunt. Verum in duobus antiquis exemplaribus epistolarum, Anacleti, altero Vaticana, altero Florentina bibliotheca, habetur, non nos, sed proprie seipsos decipiunt.

Item Alexander Papa, epist. 3.

[De eodem. C. XVI.

Summa iniquitas est, fratres detrahere^b & accusare^c. Vnde scriptum est: [Omnis qui detrahit fratri suo, homicida est: & omnis homicida non habet partem in regno Dei.]

Patet ergo, ut premissum est, quod carnales prohibentur ab accusatione spiritualium, non spirituales ab accusatione carnalium.

2 Cum itaque criminosi & infames ab accusationibus prohibeantur, videndum est, quos canonum sacra auctoritas infames appellet.

De his Stephanus Romana ecclesie episcopus scribit Hilario, epist. 1. c. 1. dicens.

[Quæ personæ infames habeantur.

C. XVII.

Infames esse eas personas dicimus, quæ pro aliqua culpa notantur infamia, id est omnes, qui Christiane legis normam abijciunt, & statuta ecclesiastica contemnunt^d, similiter fures^e, sacrilegos, & omnes capitalibus criminibus irretitos; sepulchrorum quoque violatores, & Apostolorum, atque successorum eorum, reliquorumque patrum statuta libenter violantes, & omnes, qui aduersus patres armantur, qui in omni mundo infamia notantur: similiter & incestuosos, homicidas, periuros, raptores, maleficos, veneficos, adulteros, de bellis [publicis] ^f fugientes, & qui indigna sibi petunt ^g loca tenere, aut facultates ecclesie abstrahunt iniuste, & qui fratres calumniantur, aut accusant, & non probant, vel qui contra innocentis principum animos ad iracundiam^h prouocantⁱ, & omnes anathematizatos^k, vel pro suis sceleribus, ab

sup. c. c. ex merito. Burc. l. 1. c. 138. Deusdedit p. 3. Iuo p. 5. c. 239. Anf. l. 3. c. 11.

Anf. l. c. 137.

1. Ioan. 3.

Poly. l. 5. tit. 12. Deusdedit p. 3. Anf. l. 3. c. 5. Burc. l. 1. c. 173. Iuo p. 5. c. 261. Pann. l. 4. c. 66.

† hæc vox abest ab orig.

detractores vero corrumpunt bonos mores nostros: & Dec 1. Grat. pars 11.

a ¶ Legitimam.] i. plenam, aliter enim nō promouetur, nec aliquem possunt accusare, vt inf. sequitur.

b ¶ Curia.] 54. d. c. 1. & 2.

c ¶ Mentem.] Vt furiosi.

d ¶ Manifestantur.] Sup. 33. d. maritam.

vicunq.] Hæc

est 3. pars, in qua ponit pœnam periuro: & specificat de infamibus 10. de Fant.

CASVS. Quæsitum fuit quam pœnā de beat pati, qui sciens committit periuriū. Et respōdetur, q̄ de bet pœnitere p̄ qua draginta dies in pane & aqua, & septē sequentes annos, & in testimoniū nunquam recipiatur: cōmunionem tamen post pœnitentiā recipiat.

e ¶ Peierauerit.] Su. 5. quæst. 5. constitui- mus.

f ¶ Septem.] 22. q. 4. qui sacramento cōtra. Solu. ibi.

g ¶ Sine pœnitentiā.] interiori. si. 50. dist. clerico.

h ¶ Testimonium.] Etiam post pœnitentiā peractā, vt inf. 22. q. 5. paruuli. Et hoc est verum in testibus i. secus videtur in accusatore, vt 22. q. 5. si quis conuictus.

i ¶ Recipiatur.] Alii dñ, q̄ iuramentū solum Deum habet vltorē, vt C. de reb. cre. l. 2. non ergo incurrit infamiā. Item alibi legit, q̄ periurium cōtinetur sub crimine stellionat⁹, vt ff. de cri. ste. l. 2. sed crimē stellionatus non infamat, vt ff. de crim. stelli. l. 2. ergo, nec periurium. Sol. vbi iuramentum nō cedit in præiudiciū alicuius, solum Deū hēt vltorē. Dicunt autem quidam, q̄ si iuramentū est de futuro, semper infamat: quia ibi frangit fides Deo & homini: secus si est de presenti, vel de præterito, vt C. de transactio. si quis maior. Alij dicunt, quod iuramentum quod interuenit in contractibus, non infamat: secus in iuramento, quod fit in iudiciis hoc est certum. q̄ omne iuramentum infamat canonica infamia 2. Vtrum autem temerarium iuramentum repellat a legitimis actib. dixi 85. dist. Florentinum. & extra de testi. & attestatio.

N causam quæ. Nos sequentes.] CASVS. In hoc capitulo dicitur,

quod quæcunque personæ repellantur ab accusatione secundum leges; eadem repelluntur, secundum canones.

SED LICET. CASVS. Dictum est a principio causæ, quod infames ab accusatione prohibentur. Nunc vero

ecclesia pullos, & omnes, quos ecclesiasticæ, vel sæculi leges infames pronunciant. Hi nimirum † omnes, nec serui ante legitimam^a libertatem, nec pœnitescentes, nec bigami, nec illi, qui curiæ^b deseruiunt, vel non sunt integri corpore, aut sanam non habent mentem^c vel intellectū, aut inobedientes sanctorum decretis existunt, aut furiosi manifestantur^d, hi omnes, inquam, nec ad sacros gradus debent prouehi, nec isti, nec liberti, neque suspecti, nec rectam fidem, vel dignam conuersationem non habentes, summos sacerdotes possunt accusare^e.

¶ Accusare.] In vulgatis codicibus sequebatur, nec ad accusationem, seu ad testimonium nullatenus iuste possunt recipi, quæ sunt extuncta; quoniam absunt a manuscriptis (vno excepto) & originali, & Burchardo, Iuone. In Pannormia tamen hæc postrema pars post verbum, manifestantur, sic habet, Hi omnes nusquam nec ad sacros gradus debent prouehi, nec ad accusationem, seu ad testimonium nullatenus iuste possunt recipi.

Item Fabianus Papa.

¶ Infamis efficitur, qui sciens peierare præsumit.

C. XVIII.

3 ¶ Vicunque sciens † peierauerit^e, quadraginta dies in pane, & aqua, & septem^f sequentes annos pœniteat, & nunquam sit sine pœnitentiā^g, & nunquam in testimonium^h recipiaturⁱ, communionem tamen post hæc percipiat.

Item Eusebius Papa, epist. 1. ad episcopos Gallie.

¶ Accusatores †, & personas, quas leges sæculi non admittunt, ecclesiasticæ quoque repellunt. C. XIX.

Nos sequentes patrum vestigia pro saluatione seruum Dei, quascunque ad accusationem personas leges publicè non admittunt, his impugnandi alterum & nos licentiam submouemus: & nullæ accusationes a iudicibus audiantur ecclesiasticis, quæ legibus sæculi prohibentur.

Sed licet^k infames ab accusatione episcoporum prohibeantur, non tamen isti ab huiusmodi †^l accusatione prohibendi sunt. Hereticos namque accusare infamibus non prohibetur, vt supra patuit in ea † causa, vbi de accusatione minorum aduersus maiores^m disputatum est.

Item.

1 Ex. de ap. qōni. ibi videas. de præsum. literas & de pur. c. 1. & de test. testimonium. Arch. Iuramentum vtrum infamet.

2 Cum ista gl. conc. Bar. post gl. in l. Lucius. ff. de infam. & Al. de Imo. in l. si. ex falsis. C. de transa.

† paulo aliter in originali.

Poly. l. 6. tit. 11.

Burc. l. 12. c. 8.

Iuo p. 11. c. 65.

† al. sciens peierauerit.

† al. Accusationes

3 q. 5. de accusationibus. §. idcirco. Ans. l. 3. c. 25.

† al. huius.

† al. eadem.

2. q. 7. per totum.

ro dicit Grat. q̄ licet generaliter prohibeantur, non tamen prohibentur ab accusatione huius episcopi, qui simoniacus est, & hoc probat tali ratione, quia hæreticus vel simoniacus minor est catholico: sed hoc an generaliter intelligatur: scilicet, vt hæreticus sit minor quolibet catholico, Aug noluit definire.

K ¶ Sed licet.] Infert ex prædictis.

l ¶ Ab huiusmodi.] idest, simoniæ.

m ¶ Maiores.] Vt 2. q. 7. per totum.

Quæ-

QVaro.] CASVS. Dux sunt in hoc c. quæstiones. Prima est, utrum ille qui ignoranter incidit in hæresim, grauius peccet, quam ille qui scienter est auarus. Et respondet Augustin. secundum illam regulam, qua peccata scienter facta præponuntur peccatis ignoranter

æquiparari ignorantèr peccanti. similis compensatio est 9. dist. in canonicis. Quod autem minus sit peccatum ignorantis quam scientis, habes 22. q. 7. quemadmodum, quandoq; vtriusque peccare ignoranter peccantes quam scienter, vt 24. q. 1. schisma. quæque parificantur ut hic.

C. X X.

Cum maiores scientia, & moribus à minoribus accusari prohibeantur, non aequales ab equalibus vel minores a maioribus; ab huius ergo a accusatione non sunt hi prohibendi, cum hæreticus catholico minor sit. Sed hoc an generaliter accipiendum sit, Augustinus non definit lib. 4. de baptismo contra Donatistas, c. 5. dicens.

† al. Aug. definit.

¶ Caput hoc in plerisque uetustis exemplaribus coniunctum est superiori: Quare conijcere licet hæc esse uerba Gratiani.

¶ Ab huius ergo.] Locus hic emendatus est ex manuscriptis. In impressis legebatur, ab accusatione huiusmodi sunt prohibendi: ex qua lectione vix apta sententia elici poterat.

¶ Dubium est, an sciens auarus: an nesciens hæreticus grauius peccet. C. XXI.

QVaro ergo, quis peccet grauius, an qui nesciens in hæresim incurrerit, an qui sciens ab auaritia, id est idololatria non recesserit? Secundum quidem illam regulam, qua peccata scientium peccatis ignorantium præponuntur, auarus cum scientia vincit in scelere. Sed ne forte hoc fiat, facit in hæresi sceleris ipsius magnitudo, quod facit in auaritia scientis admissio, ut hæreticus nesciens auaro scienti cœquetur. Item c. 20. eiusdem libri. Vtrum autem catholicum pessimis moribus alicui hæretico, in cuius uita, præter id, quod hæreticus est, non inueniunt homines quod reprehendant, præponere debeamus, non audeo præcipitare sententiam.

¶ Verum hoc Augustini, & illud de infamium accusatione de his intelligendum est, quos constat esse hæreticos, non de his, qui se negant in hæresim lapsos. Hic autem in omnibus religiosus apparens, dum si negat hæreticæ communionis aliquando macula infectum; infames, atque alios huiusmodi a sua accusatione ipse repellit. ¶ Hæc licet ratione niti uideantur, exemplo tamen læsa maiestatis uana intelliguntur, ad cuius accusationem dum socius in ira factionis admittitur; non queritur, an cogitare contra animam principis sit maiestatem ledere; sed an aliquis de nece eius tractauerit.

d. ¶ Præcipitare.] Gratianus tamen in simili quæstione præcipitat sententiam, vt 2. q. 7. §. sed queritur, Urbanus eadē videtur soluere 12. q. 1. scimus.

VERVM. Hæc est quarta pars quæstio. in qua queritur utrū infamis possit episcopum accusare de simonia, cum esset bona fama: & primum dicit quod non; & hæc est vera solutio: sed postea impugnat quod dixerat. fo. de Fan.

CASVS. Ille §. respicit quod dictum est supra c. quæro. in si. cap. & su ead. §. licet ubi vtr probatum, & infames contra hæreticos & simoniacos admittuntur Et dicit Grat. quod illis loquitur, quos constat esse hæreticos per præsumptionem & ideo qui libet criminari & infames contra eos admittuntur hic autem episcopus, de quo in themate agit, in omnibus religiosus apparet: & ideo infames ab eius accusatione repelluntur.

VERVM. Grati. respon. illi ca. quero. & illi §. sed licet. in quibus probauerat infames admittendos contra hæreticos & ita contra simoniacum: & eius solutio durat vsq; ad §. hæc licet ratione, & ibi incipit suam solutionem impugnare.

e. ¶ Constat.] Si constat, ergo non est necessarius 2. accusator

22. q. 1. de ext. de accusatione. manifesta. Archid.

perpetratis. auarus ergo uidetur grauius peccare. Sed si forte tantum facit hæresis magnitudo, quantum auaritia scienter admissa: æqualiter peccant. Secunda quæstio fuit, an pessimus catholicus illi hæretico præponatur, qui nullum habet peccatum præter hæresim. Respondet Augu. se nolle hanc quæstionem præcipitare. Gra. tamen hanc ultimam quæstionem determinat supra 2. q. 7. sed queritur.

a. ¶ Nesciens.] Ille est ignoranter hæreticus, qui sequitur opinionem quam putat veram. ut 24. q. 3. hæresis. b. ¶ Secundum quidem illam.] De pœ. dist. 2. sciendum. c. ¶ Vincit.] Vide qualiter arg. licet enim peccatum sit maius peccato: quia hic scientia præponitur ignorantia, tamen facta compensatione scienter peccans potest

i. tale est crimen, quod constat esse hæresim. Vel dic quod constat per famam: quia sunt malæ famæ.

f. ¶ Apparens.] Hæc solutio est canonica: quia concordat cum Grego. 2. q. 1. in primis, & impugnatio, quam ponit in sequenti. §. allegando ponitur.

HÆC LICET. CASVS. Obijcit modo Gra. contra supradicta, & dicit quod licet videantur quæ dicuntur in §. ratione niti. tamen exemplo criminis læsa maiestatis falsa intelliguntur: in quo non queritur, an cogitare contra animam principis sit maiestatem ledere: sed an de eius nece tractauerit eadem ratione non debet queri an simonia sit hæresis, sed an commiserit simoniam ille episcopus, & ad hoc inducit legem sequentem.

g. ¶ Tractauerit.] Sic suppl. in simonia non est quæ-

Bbb 2 xendum

1 Vñ hic loquitur de illo qui putabat illud credi ab ecclesia quod ipse credit, nihilominus peccat. 16. q. 1. si cuti. Pœm ignorantis minus est quod scientis.

rendum, an simonia sit hæresis. iste enim episcopus negavit simoniam esse hæresim, & male, ut 1. q. 7. patet & sic concludit. in fi.

Si quis.] C A S V S. Statuerunt Imperatores Honorius & Archadius, q. si quis contra principem fecerit cō-

iurationem, vel dederit vel susceperit sacramentū de morte, nō solum Imperatoris. sed etiam viro- rum illustrium & senatorum, vel de morte cuiuslibet militis q. militat Imperatori, cogitauerit sacramentū dando vel recipiēdo, vel etiā aliud faciēdo, gladio feriat, omnibus suis bonis confiscatis, filij vero eius (quibus vita misericorditer referuatur) sint remoti a consanguineorum, & etiam extraneorum successione. sint etiam perpetuo infames & illi qui pro his intercedunt, nec ullos habeant honores, nec ad sacramenta perueniant militaria. Et si quis de coniuratoribus in initio prodiderit factionem, primum habeat & honorem si vero sero, ueniam habeat.

^a ¶ Priuatis.] No. milites non dici priuatos, ut 23. q. 1. qui contra.

^b ¶ Voluntatem.] Not. Quod punitur hic sola uoluntas, ut 19. dist. nulli. 12. dist. omnes quia in maleficijs uoluntas spectatur, non exitus. ff. ad le. Cor. de sic. diuus. Arg. contra. 32. dist. erubescant. de pē. di.

Voluntas sola non punit.

1. cognitiones 32. q. 5. Christiana. Solut. regulariter uoluntas non punitur nisi ad aliquē actum procedat. c. ¶ Filios.] Idem est in crimine hæresi, ut extra de hære. vergē-

1 Vbi plene de hoc: & 23. q. 7. in summa. ibi dicā. & videas: & idē est in interfecti ore clericici. ext. de pē. in q. busdā. Arc.

tis & aliās bona damnatorum regulariter referuantur filiis. ut C. de bon. damn. athen. bona.

^d ¶ Filij uero.] In potestate constituti. si enim eos postea emancipasset, non ualet, ut C. eo. l. perpenditur. ar. ff. de bo. damn. l. ulti. §. ex liberis. filij itaque emancipati non patiuntur hanc poenam. Dicunt tamen quidam quod hæc poena spectat ad filios postea natos, non ad iam natos. sed litera eis contradicit.

^e ¶ Metuuntur.] Iuxta illud: Sæpe solet similis filius esse patri. Et sequitur leuiter, filia matris iter. 56. dist. si genus. unde qui emit mancipia de genere eorum querit, ut ff. de ed. edict. quod si nolit. §. qui mancipia.

^f ¶ Et vita] Supra 74. dist. quorundam.

g ¶ Interuenire.] Sic su 50 dist. miror Et nota, q. quāque prohibetur supplicari pro aliquo. de pō. dist. 1. prædixerat. & extra de hære. ad abolendam. & C. de transact. si quis maior.

PORRO. CASVS. Supra in §. [Hæc licet] Posuit propositum.

Vnde imp. Archadius & Honorius in 9. lib. Codicis, ut. ad legem Iul. Maiestatis, l. 5. scriptis leguntur.

C. XXII.

Si quis ¶ cum militibus vel priuatis^a, uel barbaris etiā scelestam inierit factionem, aut factionis ipsius susceperit sacramentum, vel dederit; de nece etiam uiro- rum illustriū, qui consiliis, & consistorio nostro intersunt: senatorū etiam (nam & ipsi pars corporis nostri sunt) uel cuiuslibet postremo, qui nobis militat, cogitauerit (eadem enim seueritate uoluntatem^b sceleris, qua effectum puniri iura uoluerunt) ipse quidē, utpote maiestatis reus gladio feriat, bonis eius omnibus fisco^c nostro addictis. Filij vero^d eius, quibus uitam Imperiali specialiter lenitate concedimus (paterno enim debent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est hæreditarij criminis exempla metuuntur^e) à materna, uel auita, omnium etiam proximorum hæreditate, ac successione habeantur alieni; testamentis extraneorum nihil capiant: sint perpetuo egētes, & pauperes; infamia eos paterna semper comitetur; ad nullos umquam honores, nulla sacramenta perueniant; sint postremo tales, ut his perpetua egestate sordētibus, sit & mors solatium, & uita^f supplicium. Denique iubemus etiam eos notabiles esse sine uenia, qui pro talibus umquam apud nos interuenire^g tentauerint. & infra. ¶ Sane, si quis ex his in exordio initæ factionis, studio ueræ laudis accensus, initam prodiderit factionem; præmio & honore à nobis donabitur. Ipse uero qui usus fuerit factione, si uel ¶ sero, tamen incognita adhuc consiliorum arcana patefecerit, absolutione tantum, ac uenia dignus habebitur.

¶ Quisquis.] ori. & est initum legis.

¶ al. metuuntur.

¶ al. si uera.

¶ Hoc & sequens caput in uetustis exemplaribus sunt coniuncta antecedenti, quare nec rubricas habent.

Porro^h simonia accusatio ad instar publici criminis laesa maiestatis procedere debet: sicut Leo Imperator in primo lib. Codicis decreuisse legitur, titulo de episcopis, & clericis, l. si quemquam. Quod de accusatione, non de pœna intelligi oportet.

Tit. 3. l. 29.

positionem. in hoc §. ponit assumptionem sui argumenti, sic: Supradictum est de accusatione criminis laesa maiestatis, sed accusatio simoniæ procedit ad instar criminis laesa maiestatis, quod de accusatione tantum, scilicet ut quilibet possit accusare, & non de pœna est intelligendum: & q. crimen laesa maiestatis differat in pœna a simonia probat per legem sequentem.

^h ¶ Porro.] Hic ponit assumptionem argumenti sui p-misit enim primo propositionem.

ⁱ ¶ Pœna] In crimine enim simoniæ conuictus depun- nitur, ut 15. q. 3. sane, sed hic capite punitur. Qualiter isti parificentur, notauit 15. q. 3. sane. & ca. memini. Sed nunquid ordinatus simoniacè potest ordinatorem suum conuenire de hoc: cum accusatores consequantur præmium

Simoniace ordinatus ordinatorem suū conuenire nequit.

Et bene ar.
3 q. fi. c. vlti.
fm Ioan. de
Fan. In hiser
go q sunt ex
prella simi-
lis est accu-
satio. su. ac-
cusatores ad-
mittatur: &
solennitates
seruentur. fm
Bia fi.

præmium, non credo r. licet dicatur hic quod omnes
accusantes admittantur.
N vllus] CASVS. Iudex in causa criminali volebat
militem, vel nobilem aliquem, vel in dignitate cū
stitutum verberibus subijcere. Quasitum fuit ab Im-
pera-

Tit. 8. l. 4.

Vnde Impp. Valentinianus, Valens, & Grat. AAA.
lib. 9. Codicis, tit. ad l. Iuliam maiestatis. l. nullus.

C. XXIII.

N vllus omnino, cui in consultis, ac nescientib. nobis
fidicularum^c tormenta inferuntur, militiæ^b vel
generis^c aut dignitatis^d vti defensione prohibeatur; ex-
cepta^e tantum maiestatis causa, in qua sola omnib. æqua
conditio est.

Sed cum omnes illi assumantur in hac accusatione si-
monia, qui possunt accusare de crimine maiestatis; con-
stat, quod sicut ibi non dubitatur de crimine maiestatis,
sed an reus commiserit illud, sic & hic non negatur hæ-
resis, sed impetitur accusatus, an commiserit hæresim.

Q V A E S T I O II.

Q uod autem^f queritur, si episcopus in accu-
satorem accusationem vertere voluerit,
an sua simplici assertioni fides sit adhiben-
da, facile soluitur, si sanctorum Patrum
auctoritas diligenter inspiciatur. Ut enim
sancti Patres definiunt, nullius persone quantumlibet
exercitata confessioni fides est adhibenda, nisi competen-
tes probationes adhibeat.

Vnde in Carthag. concilio 4. c. 28. legitur.

Episcopus alicui crimen obijciens in synodo probet,
quod obijcit. C. I.

E piscopus, si clerico, vel laico^g crimen impegerit, de-
ducatur ad probationem in synodum.

Sed obijcitur. Si se solum alieni sceleris conscius noue-
rit, probare illud testibus non valet. Quid ergo tunc sibi
faciendum sit, ex concilio Vasensi primo, cap. 8. sic diffi-
nitur.

peratore, an possit se tueri ratione militiæ, vel generis,
vel dignitatis. Et respondet q sic, non tamen in crimine læ-
sæ maiestatis, in quo omnibus æqua est conditio.

a q Fidicularum.] i chordarum, quæ ligantur circa frō-
tem hominis, & stringitur caput per eas, & est fides idē
quod chorda, ut ibi, Me fide perspicuus Troiæ munitor
amavit.

b q Militiæ.] C de quæst. milites.

c q Vel generis.] C. de pœ. l. decurionum.

d q Aut dignitatis.] C de quæst. decuriones.

e q Excepta.] Vbi nullus potest se excusare aliquo pri-
uilegio, tenet lex. 11. q. 1. quicumque.

S E D C V M. CASVS. Hic concludit Gratianus ex
supradictis hoc modo. Cum simonia & crimen læsæ ma-
iestatis paria sint in accusatione, ergo sicut in crimine
læsæ maiestatis non dubitatur, an sit crimen læsæ ma-
iestatis, sed an commiserit illud: sic in crimine simoniæ
non dubitatur simoniam esse hæresim, sed an commi-
serit simoniam: licet neget hæresim esse. Sed nota, quod

Decr. Grat. Pars I I.

Gratian. bene soluit in illo, §. verum, & illa solutio cō-
cordat cum Gregor. 2. q. 1. in primis, & q. 7. accusatio &
quæ postea dicuntur in sequentibus, §. sunt allegatio-
nes, hoc dicit. 10. & etiam bene. H. tamen & Cardinalis
non excusant eum, sed dicunt eum male dixisse, nisi in

lo. §. verum. Posset
etiam dici, q episco-
pus iste, de quo agi-
tur in principio the-
mat, ifamat⁹ erat,
licet religiosus appa-
reret: ideo non pro-
dest ei si negat simo-
niam esse hæresim,
sed an commiserit,
vnde infames bene
admittuntur contra
ipsum, & ita secun-
dum hoc bene dixit
Grat. per totum, §.
nisi in illo, [verū.]
vbi loquitur allega-
do secundum hunc
intellectum.

Vod au-
tē. CA-
S V S.
Hic po-
nit².

quæst. qua quærit,
si episcopus accu-
tus vertat accusatio-
nem suam in accu-
satorē, an sit sua sim-
plici assertioni cre-
dendum, scilicet sine
testibus. Et respon-
detur, quod non, vt
inf. ea. c. 1. 2. & 3.

f q Quod aut.] Nun-
quam soli episcopo
credit. 4. q. 1. iusi-
randi, nec tenet lex
11. q. 1. quicumque.

E piscopus.] CA-
SVS. Dr hic, q
si episcop⁹ impo-
sit crimen aliquod
alicui clerico vel lai-
co, probare debet il-
lud in synodo, & cō-
uentu clericorū. Et
quod dicitur de lai-
co intelligas de crīe
ecclesiastico, vt est
crimen vsurarū, hæ-
resis, simoniæ, adulterij, scilicet quo ad thori separa-
tionem, & omne crimen quo ad denunciationem ad
penitentiam.

g q Laico.] Sed huic c est cōtra. 11. q. 1. experientia. & c.
si quis cum clerico. Sed quod hic dicitur, intelligas de
ecclesiasticis criminib. Potest tamen clericus iudicare
de omni crimine quantum ad iniungendam pœniten-
tiam. sup. ea. q. 1. illi qui. & 22. q. 1. pradicandum, & ext.
de iud. nouit. 2. Vel loquitur secundum tempora Apo-
stolorum, quando omnes causæ deferebantur ad eccle-
siam, vt 11. q. 1. relatum.

h q Synodum.] i. conuentum clericorum, qui conciliū
appellatur. 12. q. 2. placuit. & c. episcopus 2. qui sine eo-
rum præsencia non debet causas audire. 15. q. 7. episco-
pus nullus. & hoc intelligo de criminali negotio, sed
in ciuili causa eliguntur arbitri, vt 11. q. 1. si clericus.

S E D O B I J C I T V R. CASVS. Dictum est sup. in 6.
quod autem, quod soli episcopo non est fides adhiben-
da. Nunc verò obijcit, idē, incidenter quærit, quid

B bb 3 sit

2 Et optime
ext. vt eccl.
Bñ. c. 1. ver.
& ideo. &
nota ext. de
off or. c. 1. li-
cet aliter vi-
deatur nota-
ri per Bar. &
In extra de
pur. can. nos
inter.

fit faciendum cum episcopus sciat alicuius delictum, sed testibus probare non potest, & de hoc respondet per seq. cap.

Si talum.] CASVS. Quidam episcopus solus nouit crimen sui parochiani, vel quia solus uidit eum peccan-

tem, vel quia peccator sibi dixit: nolebat corrigi, ep̄s eum volebat remouere à communione aliorum: quæsitum fuit in concilio Vafensi quid iuris sit, respondet qđ episcopus debet eum secreto monere, ut resipiscat: sed non debet publicare crimē eius, cū probare non possit. Si autem ille factus pertinacior se ingerat publicæ communioni, quamdiu episcopus probare nō potest, indemnus erit quo ad episcopum, sed stabit in communione omnium, nisi in communione episcopi, supple priuata, vel si uoluerit episcopus, tamen non uitabit eum in publico, sed i secreto. Quidam tamen ut Bene. intelligunt hoc c. de excommunicato, quē episcopus non potest probare fuisse excommunicatum; ideoq; publice communicabit ei, secreto autem uitabit illum.

a ¶ Si tantum.] Hæc duo capitula intelligit H. de occulto peccatore & dicit, quod si scio aliquem esse in mortali peccato, licet sit occultum, debeo ipsum uitare occulte, sed non publice; nec possum eum de hoc accusare cum non habeā testes: sed illud est perdurum, ut omnem quem sciā peccatorem debeam euitare: & est illud contra 2. q. 1. mlti. Sed tu ponas casum sic. Episcopus aliquis solus scit aliquem in canonē incidisse, debet eum corrigere priuate, & si incorrigibilis sit, priuate uitabit eum, non publice, ne sit proditor criminis, ut extra de sent. excom. cum non ab homine in prin.

b ¶ Proferat accusando publice. **c** ¶ Indemnatus.] Sic ordina literam, ille tñ indēnatus, idest non damnatus, in cōione omnium permanebit. **d** ¶ Ijs.] Idest, quantum ad eos, qui nihil sciunt de excommunicatione illius, uel de crimine eius, ut extra de sent. excom. cum illorum.

e ¶ Ad tempus] Idest, dum est in peccato. **f** ¶ Iubeatur] Iubere enim potest prælatus aliquem, ut abstineat a sua priuata communione, vel etiam à communione sacramentorum: quia in secreto potest precipere talia hominibus peccantib. 33. di. habuisse, tamen per sententiam non pōt aliquis aliquem secreto separare à participatione sacramentorum, vel etiam suspendere potest etiam quis cum scit aliquem criminofum, suo prælato dicere ut ipsum corrigat, ut 22. q. 5. hoc vñ. Vel exyone iubetur, idest moueatur. sic 31. questio. 1. hac ratione, secundum præmissa patet, quod non obstat infra de consecrat. dist. 2. non prohibeat, 93. disti. si inimicus,

7. q. 1. scire. & 11. q. 3. quib. episcopi, ubi dicitur, quibus episcopi non communicant, nec nos cōicare debemus: quia illa c. de publice excommunicatis intelliguntur 2.

Placuit.] CASVS. Bene. sic ponit hunc casum. Quidam confessus est suum delictum soli ep̄o velut homi-

¶ Episcopus non proferat, quod probare non potest. C. II.

Si tantum^a episcopus alieni sceleris se conscium nouit, quamdiu probare non potest, nihil proferat^b, sed cum ipso ad compunctionem eius secretis correptionib. elaboret. Quod si fortē correptus pertinacior fuerit, & se cōmunioni publicæ ingesserit, et si episcopus in redarguendo illo, quem reum iudicat, probatione deficiat, indemnatus^c (licet ab ijs^d, qui nihil sciunt, secedere ad tempus^e pro personæ maioris auctoritate iubeatur^f): ille tamen, quamdiu nihil probari potest, in communione omnium, præterquam eius, qui eum reū iudicat, permanebit.

a ¶ Indemnatus.] In originali legitur, indemnatus licet, ab his, qui nihil sciunt, secedere ad tempus pro persona maioris auctoritatis iubeatur, illo quamdiu probari nihil potest, in communione omnium, præterquam eius, qui eum reum iudicat, permanente.

Item ex concilio Africano, c. 99. & 100.

¶ De episcopo, qui sibi soli dicit aliquem crimen suum fuisse confessum. C. III.

Placuit, ut si quando episcopus dicit aliquem sibi soli proprium crimen fuisse confessum, atque ille neget, non putet ad iniuriam suam episcopus pertinere, quod illi soli non creditur. Et si scrupulo propriæ conscientiæ se dicit neganti nolle communicare^g, quamdiu excommunicato^h non communicauerit suus episcopus, eidem episcopo ab alijs non communicetur episcopis, ut magis caueatⁱ episcopus, ne dicat in quemquam, quod alijs documentis conuincere non potest.

mini. postea cum suum delictum corrigere nollet, episcopus excommunicauit illum, nec ei communicare volebat. ille conquestus est in Africano concilio. ep̄s replicabat, qđ ille fuerat sibi confessus crimen, sed poterat testibus probare, quæsitum est quid super hoc sit faciendum. & rñsum est in concilio Carthaginensi, qđ ep̄s ex quo nō potest crimen probari, non doleat si ei non credat, & quādiu non uult communicare illi in publico, tamdiu non communicetur sibi ab alijs episcopis. Ego autem sic pono casum, Aliquis confessus fuit soli episcopo crimen suum propter quod incidit in excommunicationem. episcopus uitabat eum in publico, quæsitum fuit in concilio Carthaginensi, an bene faceret episcopus? & rñdeitur qđ non: nec putet sibi ad iniuriam qđ ei soli non creditur, si dicat eum esse excommunicatum, & quamdiu nō communicauerit ei, tamdiu ab alijs episcopis non communicetur ei.

g ¶ Sibi soli,] Non tamquam Deo, ne sit contra de p̄. d. 6. sacerdos. inf. 11. q. 1. quicumque contra. Sed illud non tenet. sic ergo dicto solius ep̄i non creditur, nec etiā scripto nisi ad sit subscriptio, ut ext. de test. cum à nobis. nisi hoc habeat consuetudo, ut ext. de si. instr. cum dilectus. nam literis suis creditur, quib. significat se aliquem excommunicasse, ut 11. q. 3. curā.

h ¶ Excommunicato] i. quem dicit excommunicatū. **i** ¶ Caueat.] Ecce p̄na illius, qui iniuste uitat aliquem uel iudicat. sic 2. q. 1. nemo.

^a Istud autem ca. loquitur de tali delicto p p qđ delinquens incidit in canonē lata sine, alias esset contra 2. quē. 1. mlti, quia oēs p̄dici nō possum vitare ut ibi dī fm Tet. Vel dic q loquitur de eo quē ep̄s nullo la manifesta cā nec ordinario iudicio habito i cōione aliorum p̄cipit separari fm L. q. ita not. p̄dic. c. quib. Arch.

Iuo p. 5. c. 364.

& Carth. 7. c. 5.

Burc. l. 19 c. 127.

Iuo p. 5. c. 363.

¶ neget & p̄nitere nō licet non putet, & c. Africanum.

Criminosus occultus, an deat vitari à sciētib. ipsū esse talem.

¹ Hic fuit casus Ben. qui comprobatur per decreta de sen. exco. cum non ab hoīe. sed G. intellexit hoc c. si tantum, de excoīcato nō asñā, ut 11. q. 3. §. euidenter. in si. Arch.

Vdiciu[m].] CASVS. Hic ponitur tertia quæstio, in qua quæritur an liceat sibi expetere iudiciu[m] alterius metropolitani: & rñdet q[uod] non, vt inf. ca. c. 1. 2. & 3. nisi de licentia sui metropolitani, vt 2. q. 6. placuit. &

11. q. 1.

† al. abest ab aliquot exemplaribus.

¶ Communicare.] Sic in Carthaginiensi septimo, c. 5. cui ad verbum respondet hoc caput. In Africano autem hic sequitur, secrete tamen † interdicit ei communionem, donec obtemperet, quemadmodum, & apud Burchardum. Sequentia autem verba, Quandiu, &c. sunt initium capitis centesimi.

Q V A E S T I O III.

Vdiciu[m] a vero archiepiscopi alterius prouincia alicui expetere non licet.

Vnde Greg. ait respon. ix. ad Augustinum Anglorum episcopum.

¶ Alterius parochianu[m] alicui iudicare non licet. C. I. Scriptum est in lege: [Per alienam messem transiens: falcem mittere non debet, sed manu spicas conterere, & manducare.] Falcem ergo iudicij mittere non potes in eā segetem, quæ alteri videtur esse commissa: sed per effectum † boni operis frumenta Dominica uitiorum suorum paleis expolia, & in ecclesiæ corpus monendo, & persuadendo, quasi mandendo, conuerte.

Item Pelagius Papa 11. epist. 1. omnibus episcopis.

¶ Quot ciuitates vnaquæque prouincia habeat. C. II.

S Citote certam prouinciam esse, quæ habet decem, aut Syndecim ciuitates, & vnum regem, & totidem minores potestates sub se, & vnum Metropolitanu[m] †; aliosq; suffraganeos † x. vel xj. episcopos^d iudices: ad quorum iudiciu[m] omnes causæ episcoporum, & reliquorum sacerdotum, ac ciuitatum referantur, vt ab his omnibus iustè, cōsona uoce discernantur †, nisi ad maiorem auctoritatem fuerit ab iis, qui iudicandi sunt, appellatum. Vnde non oportet, vt degradetur, vel dehonoretur unaquæque prouincia: sed apud semetipsam habeat iudices, sacerdotes, & episcopos, singulos uidelicet secundum ordines suos; & quicunque causam habuerit, à suis iudicibus iudicetur, & non ab alienis; idest a suæ iustis iudicibus prouinciæ, & non ab extraneis[†], nisi (vt iam est prælibatum,) à iudicandis † fuerit appellatum.

Item Nicolaus Papa.

† al. externis.
† al. indicatis.

31. q. 1. clerum.

a ¶ iudiciu[m]] Nulli licet habere iudicem alterius prouinciæ, nisi per appellationem, ut 3. q. 6. non liceat.

Scriptum.] CASVS. Docet hic Greg. q[uod] iudex iudicare non debet alterius parochianu[m], & hoc probat auctoritate legis Mosaicæ, scilicet in Deutero. vbi precipitur, q[uod] transiens per messem alienam falcem immittere non debet, sed conterere spicas manibus potest, & comedere. Hanc auctoritatem exponit Greg. dicens, q[uod]

in alienam messem, idest, in alienu[m] iudiciu[m] non debes manum extendere, sed prædicatione & bonis operibus debes homines à uitijis separare.

b ¶ Mittere.] Nec ordinare, nec aliqua sacramenta dare potest in alterius episcopatu. 9. q. 2. cap. 1. & 2. secus de procōsulibus, qui

insigna sua ext prouinciam ferūt, & uoluntariam exercent iurisdictionem, ff. de offi. procons. l. 1. & 2. c. ¶ Monendo.] Non ramen publice eis prædicando tanquā ius in eis habens. 71. distin. hortamur. & 9. q. 2. episcopum argu. 13 q. 1. c. 1. 16. quæst. 1. interdiciamus. sed sine solennitate ad bonū monendo 1. quod quilibet potest facere, & etiā monachus, 16. q. 1. c. 1. & c. quia iuxta, secundū alios possūt p[re]dicare non tamen cōcitando turbam. 16. q. 3. placuit 2. quia illud non consistit in contentiosa iurisdictione. Nec refert q[uod] prædicet sed quid p[re]dicet 19. distin. secundum Ioan.

S Citote certam esse.] CASVS. Docet hic Pelagius, q[uod] dicitur certa prouincia, scilicet quæ habet x. vel xj. ciuitates, & vnum Regē, &c. & q[uod] ad iudiciū comprouincialiu[m] omnes causas episcoporum & reliquorum sacerdotū debent referri, vt ab eis uoce consonā discernantur. nisi appellatum fuerit ad maiorem.

d ¶ Episcopos.] Hoc ideo est statutum, quia causa episcopi corā xij. episcopis tractanda 15. q. 7. si quis tumidus.

e ¶ Omnes.] Arg. archidiaconos non esse iudices.

f ¶ Secundū ordines.] Ergo medio prætermissio non est ad superiorē eūdem. ut 2. q. 6. c. anteriorum. uer. illo uidelicet. &c.

decreto. & q. 7. metropolitanum. Et sic est arg. q[uod] omisso archidiacono non itur ad episcopum, ut extra de off. arch. c. 1. & 18. q. 2. cognouimus. & arg. contra extra de præben. referente.

ADDITIO. Vbi de hoc, & extra de ap. dilecti. dic ut ibi Archi. De hoc etiam habes 25. d. per lectis.

g ¶ Ab extraneis.] Ergo metropolitanus est extraneus iudex: non est ergo iudex prouinciæ. Quid iuris sit de hoc, quare 9. q. 3. c. 2. 10.

1 Quidam dicunt hoc esse verum si inuitet, 7. q. 1. ep[iscop]i, vel presbyteri. ubi de hoc. Archid.

Appellandū nō est omisso medio.

D Enique.] CASVS. Suffredus episcopus sentiens se criminofum, vel ita infirmitate grauatum, q non poterat prodesse subiectis, adiuit primatem non suum, vel episcopos alterius prouinciae, & coram eis uolebat episcopatu renunciare. Illi autem episcopi uel primas crimen eius examinauerunt, & renunciationem receperunt. Quod qā male actū est, nec debuit fieri si ne auctoritate Papae. ideo Papa cuidā committit ut Suffredum restituat, & si postea quid fuerit corrigendum ab eo diffiniat: vel ita restituatur, & postea de causa cognoscatur.

a ¶ Vel infirmitate.] uel malitia plebis, vel defectu scientiae, vel irregularitate, ut extra de renunc. nisi cum pridem.

b ¶ Restituatur.] Sed nonne debuit perdere locum suum: quia spontanee respondebat coram extraneo iudice. 11. q. 1. placuit & 3. q. 6. non liceat? Sed dic, quod Papa pepercit. Et est hic argumentum de illicita renunciatione, quod non teneat si fiat ignorante prelato suo, vel si sit in manu alterius 17. q. 2. Gonsaldus extra de renunc. admonet. ff. de offi. prael. legatus. Sed contra: quia etiam tacite quis renunciat iuri suo. extra de ijs, quae fiunt à ma. par. c. ex ore. & 7. q. 1. eos. & extra de renun. qd in dubiis.

& 23. q. 1. de beneficio. 7. q. 1. ¶ periculosum. Dico, q ipse non potest repetere; quia renunciatio tenet quantum ad ipsum: sed ecclesia potest eum repetere 1, ut 7. q. 1. non oportet, & c. eos. Vel dic, q renunciare potest ijs, quae spectant ad onus, sed non ijs, quae spectant ad honorem non enim subditus potest abdicare à se iurisdictionē sui episcopi. extra de foro compe. si diligenti lo.

EST TAMEN. CASVS. sup. in c. scriptum. dictum est, q aliquis non debet mittere manum in messem alienam: sed quia casus est in quo potest quis alienum iudicare parochianum, ideo Gratia. ponit istum §. ut illum ostendat casum.

¶ Lacuit.] CASVS. Statutum fuit in conc. ut nullus episcopus doleat, si eius parochianus excommunicetur ab alio episcopo propter pradam quam fecit in suo episcopatu.

c ¶ Parochianum.] Sed nonne episcopus potest punire exemptos, qui delinquant in sua diocesi? Videtur, q sic per c. istud. & su. 3. q. 6. c. 1. & ext. de haeret. ad abolendam. in fi. ubi dicitur q nullum priuilegium iuuat & extra de priu. tuarum. in fin. Item negligentiam talium potest supplere, ut extra de suppl. negli. prael. si cut. extra de priu. patentibus. Item quia ratione delicti perditur priuilegium. 11. q. 2. priuilegium. Item quia reatus omnem honorem excludit, ut C. ubi se. uel

cla. 1. 1. Item qua in prouincia quis deliquit; illic iuri subiaceat: nullo se excusaturus priuilegio. C. ubi de crimine agi oporteat. Auth. qua in prouincia. non enim prae-textu priuilegij concessi, flagitiorum crescet auctoritas, ut C. de priu. scho. l. 2. lib. 12. ad idem in Auth. de manda.

¶ Non aliorum, sed primatis sui iudicio quisq; se subijciat episcopus. C. III.

D recte posset episcopatu priuari, uel infirmitate^a se se tiebat forsitan pragrauari qua impeditus nullis posset, p ximis sua praelatione prodesse; primatis sui debuerat, & non aliorum dioceseos antistitum praestolari iudicium. Quod si quaelibet ambiguitas, uel aliqua fortasse super eius examinatione vel episcopatus abrenunciatione oborta fuisset contentio; ex more ad Apostolicā sedem referri conuenerat; & nostra in his omnibus debuerant cuncti decreta penitus expectare. Quod quia omissum^a haecenus dolemus; dilectissimam mihi gloriam uestram vehementer efflagito, ut iam dictus Suffredus episcopus proprio restituatur^b episcopio: & si quid reprehensione dignum gessit; postea vel correctione, vel digna animaduersione definiatur.

a ¶ Omissum.] Locus hic emendatus est ex plerisque uetustis Gratiani codicibus.

Est tamen casus, in quo episcopus alterius parochianum excommunicare ualet.

Vnde in concilio apud Compendium, c. 5.

¶ Quando episcopus alterius parochianum excommunicare ualet. C. IIII.

P lacuit pro communi utilitate, & instante necessitate; ut nullus episcoporum grauiter ferat; si eius parochianum^c pro deprædationis causa alter episcopus excommunicauerit.

Burc. l. 11. c. 12.
luc p. 14. c. 82.

[Item ex concilio Meldensi, c. 2.]

Renūciatio
illicita ante
neat.

1 Dic hoc ef
se uerum in
prelaturis &
beneficijs iā
quæsitis, sed
tecus in acq
rendis, in
pra. dec. ex
ore secundū
Goffre.

Exempti de
linquētes in
diocesi epi
an possint
ab eo puniri.

manda. prin. §. q si delinquentes inueneris. coll. 3. ubi dicitur nō permissas nocentes aliquibus uti priuilegijs. Econtra probatur, q non possunt puniri, ut extra de priu. sane. & c. cum cappella. 16. q. 1. frater noster. & expresse dicitur extra de sup. neg. praela. sicut. si enim tales possunt puniri sicut & alij, inutile esset eorum priuilegium. Item proconsul non potest se intromittere de causis fiscalibus; sic nec episcopi de istis, q quodammodo fiscales facta sunt per priuilegium ff. de off. proconsul. in aliqua. §. 1. Solum. quidam dicunt, q pro occulto delicto à solo Romano pontifice possunt puniri: sed pro notorio possunt puniri ab episcopo loci, per id, quod legitur extra de priu. tuarum. Melius dicas, q si priuilegiatus delinquit circa rem non exemptam, ut in contractu; vel in maleficio, occidendo hominem, vel adulterando cum aliqua, tale delictum potest punire episcopus loci: quia & si sit persona exempta: tamen res in quam delinquitur, non est exempta. Si uere delinquit circa rem exemptam, puta male gerendo se in officio suo, vel alienando res ecclesiae suae: in his à solo Papa punitur. ubi ergo factum exempti p̄iudicium avertit non exemptis, bene episcopus loci punit in his in qb delinquens contingit suam iurisdictionem: secus si non avertat alicui p̄iudicium. & hæc dist. probatur extra de priu. cum cappella. Et dicit, qd cū delictū eorū publicū est,

est, potest puniri ab episcopo, ut dictum est, & ut dicit de c. patentibus, & c. tuarum, extra de priuilegiis.

a **D**E illis] *¶ Rapinam.* Quo ad res immobiles.

b *¶ Deprædationes.* Quo ad res se mouentes, ut animalia.

c *¶ EX-*

Ext. de raptor. c. 1.

Burc. l. 71. c. 45.

luc. p. 14 c. 109.

† al. rapinas.

† al. recipiant.

¶ De eodem.

P A L E A. C. V.

DE illis autem, qui intra parochiam beneficii, aut hæreditatē habent, & alterius episcopi parochiani sūt & de loco ad locum iter faciunt, & rapinā^a, & deprædationes^b peragunt; placuit, ut excommunicentur^c; nec ante ex parochia exeant, quā, quæ perpetrarunt dignē emendent. Quorum excommunicatio seniori eorum, & proprio episcopo significanda est, ne eos recipiat[†], in tequam illuc redeant, ubi rapinam fecerunt; & ibi omnia pleniter emendent.

QVÆSTIO IIII.

Porro^d cuius iudicium sibi expetendum sit, si iudices electi inter se discordare cœperint, in concilio Antiocheno, c. 14. sic inuenitur diffinitum.

¶ A quo sit ferenda sententia, quando comprouinciales episcopi discordant. C. I.

SI quis^e episcopus criminaliter[†] in iudicio episcoporum fuerit accusatus, contingat autem episcopos prouinciæ^f, qui conuenerint, diuersas habere sententiās^g, & alios quidem innocentem cū pronuntiare^h, alios reum; propter huiusmodi controuersiam amputandam placuit sanctæ synodo, metropolitanū & episcopum alterius prouinciæ vicinæ aduocariⁱ†, & aliquantos cum eo episcopos alios; qui pariter residentes, quæcunq; fuerint, dirimant quæstiones: propter hoc, ut firmum sit iudicium, quod ab vnus prouinciæ episcopis fuerit promulgatū.

¶ Caput hoc in multis etiam uetustis Gratiani exemplaribus citatur ex concilio Laodicensi. In uno tamen per antiquo est ex concilio Antiocheno, in quo etiam extat: & est antiqua versio.

a *¶ Metropolitanum.*] Græcum exemplar hic valde dissentit ab hac versione. Nam ex his verbis colligitur concilium vnus prouincia, in quo necesse est adesse proprium metropolitanum, posse aduocare vicinā prouincia metropolitanum cum aliquot episcopis. Quod Martinus etiam Bracharensis in sequenti capite, quod ex concilio Antiocheno accepit, confirmat. Græce vero locus ita habet: ἔδοξε τῇ ἀγίᾳ συνόδῳ τὸν τῆς μητροπόλεως ἐπίσκοπον ἀπὸ τῆς πλησιοχώρου ἐπαρχίας μετακαλεῖσθαι ἐτέρους τινὰς τοὺς ἐπιμνηνοῦντας, καὶ τὴν ἀπτισθήτησιν διαλύοντας, τοῦ βεβαιώσαι τὸν τοῖς τῆς ἐπαρχίας τὸ παριστάμενον. Quod Dionysius quemadmodum

c *¶ Excommunicentur.*] Scilicet ab ipsius loci episcopo, vel in cuius iurisdictione deliquerunt. Arch.

Porro.] CASVS. Hic intitulatur 4. q. 6. cuius iudicium sit expetendum, si comprouinciales iudices inter se discordant in causa vel sententia episcopi. Et certē conuenit distinguere, utrum sint iudices delegati, vel ordinarii, vel arbitri. & hæc distinctio consuevit notari 2. q. 6. §. diffinitiuā. uer. itē si plures. & in pluribus alijs locis, legibus scilicet & decretis, & decretalibus.

d *¶ Porro.*] Hæc q. expedita est 2. q. 6. §. diffinitiuā. uer. idem si plures.

S *I quis.*] CASVS. Episcopi xij. examinabant causam criminalē episcopi. Sex dicebant eū absoluentem: alij dicebant eum condemnandum, & sic dicebant eum remittendum ad Papam,

diuersas sententiās inter se, id est, opiniones habentes. Quæsitum fuit in Laodicensi concilio, quid sit in tanta discordia faciendum? Et rēsum fuit, quod archiepiscopus vicinæ prouinciæ cum aliquot episcopis vocari debet: qui pariter residentes dirimant quonem, ut eū absoluant, vel iudicet condemnandum, ut negotium ad Apostolum sedē transmittatur. Idem est casus c. seq. sed in eo nō fit mentio de episcopis vicinæ prouinciæ. Et intelligitur ista duo c. de iudicibus ordinarijs secundum Ben.

e *¶ Si quis.*] Istud c. videtur continere iniquitatem, tū ex eo, quod non statuitur hic iudicio maioris partis, tum quia ex eo, quod alienus iudex iudicat non suum subditū, sed expone prout hic notauit. lo.

f *¶ Episcopus prouinciæ.*] In pari numero.

g *¶ Sententiās.*] i. opiniones quibuscūq; voluntibus eum absolvere, quibusdam volentibus retinere sententiam Papæ.

h *¶ Pronuntiare.*] Nō sententiando, sed opinionem suam recitando; & ideo sic exponitur: sit cōtra. ff. de re. iud. duo. & l. inter pares. & 2. q. 6. itē si plures ubi dicitur, quod si discordant delegati, ad delegantem est recurrendum.

i *¶ Aduocari.*] Per Papæ rescriptum, id est, Papa committat metropolitanis, & episcopis vicinæ prouinciæ negotiū illud sic exponit fm

illos, qui de iudicibus a Papa delegatis hoc intelligunt. vel etiam de episcopis ipsis, qui sui iudices sunt intelligas: & secundum hoc est speciale, quod par. pari potest causam delegare. Nam quandoque in defectum iudicis ordinarii par. in parem habet imperiū, ut 65. dist. c. v. t. sic 2. q. 6. placuit 2. uel fortē hoc sit de consensu partium. arg. 11 q. 1. iudices. est etiam hic aliud speciale, quod si discordant iudices, non obtinet sententiā plurimorum. sic C. de app. iubemus, in fi. & ext. de rescr. pastoralis. aliās scire 63. di. sanē. Vel fortē hoc tenet, cū pares sint hinc inde iudi-

i Contra id ff. de re iud. duo.

Par pari potest causam delegare.

† Facit ad hunc tex. l. 1. & ibi gl. & Docto. ff. de va. & extraordinari. cogni.

iudices: sed cōtrarium est 21. dist. c. submittitur: vbi dī, qd ad maiorem iudicem est eundem: sed hoc fit (vt dī- xi) de consensu par- tium. Vel dic, qd om- nia ista specialia sūt in causa episcopi vbi omnes debēt cōcor- dare in sententia. vt infra c. 4. Ioan.

NISI EADEM. CA- SVS. Dictum est sup. qd archiepiscopus vi- cinę prouincię dēt vocari: sed dicit Gra- hoc esse verum, nisi eadem prouincia pri- matē habeat, ad quē recurrendum est, vt seq. cap. patet.

SI inter epōs.] CA- SVS. Hoc capitu- lum loquitur in cā- ciuili: & est casus ta- lis. Cōtrouersia mo- ta est inter duos epi- scopos eiusdem pro- uincię de rebus spi- ritualibus, vel aliis negocijs; quæsitum est qd debeat nego- cium terminare? Et respondetur, qd me- tropolitanus eorum cum quibusdam epi- scopis debet nego- ciū terminare: & si alterutra partiū non pareat sententię, de- feratur causa per ap- pellationem ad pri- matem, vt per eum negocium diffiniat, cuius snīz nullus va- lebit contradicere.

a [Negocijs] Not. pro ciuilibus nego- cijs posse celebrari synodum, vt supra dist. 18. propter.

c [Tunc primas.] Arg qd maiora nego- cia prouincię non li- cet facere metropo- litanō sine auctorita- te primatis sic 66. d. de persona. & 99. d. cap. 1. & 16. q. 6 pla- cuit. sed illud intelli- ge si appellat ad ip- sum, vt 18. d. ca. 1. & 9. q. 3. conquestus.

c [Contradicere.] Ecce casus vbi non auditur secundo ap- pellans, vt dixi 2. q. 6. anteriorum 1. sentit L. di- cens textum hīc locum, VM. CASVS. Dictū nisi ad maio- rem iudicē fuerit appel- les non concordauē- latū: & idē etiam tenet archiepiscopū vici- Petr. Arch. nē prouincię. Nunc

etiam est in codice canonum: sic vertit. Sāctę synodo placuit, vt metropolitanus episcopus a vicina prouincia iudices alios conuocet, qui controuersiam tollant, ut per eos simul, & per comprouinciales episcopos, quod iustum uisum fue- rit, approbetur. Ac sane quod metropolitanus ad alterius me- tropolitani uocationem deberet venire, atque in eodem concilio duo metropolitani futuri essent, vix videtur conuenire.

Item ex concilio Martini Papa, [idest, episcopi Bra- charensis, c. 13.

Quando iudices electi de sententia inter se discordes extiterint, de vicina prouincia archiepiscopus aduocetur. C. II.

SI quis episcopus in aliquibus causationibus iudicatur & viderit ipsos episcopos, qui in prouincia sua sunt, inter se iudicio discrepare, & alij videantur eum, qui iu- dicatur, iustificare, alij condemnare; pro diffinitione hu- ius discensionis, hoc placuit sancto concilio, vt de pro- uincia vicina alter metropolitanus conuocetur episco- pus, vt per eum confirmetur, quod secundum rectum pla- cuerit canonem.

Nisi eadem prouincia primatem habuerit, ad quem negocia, quę metropolitanum terminari non valent, re- ferenda sit.

Vnde Bonifacius Papa, episcopis & Gallie.

a [Episcopis.] Sic est emendatum ex aliquot uetustis codici- bus, Burchardo, Luone, & Polycarpo: Antea erat, populis. β Si- millima vero huic capiti leguntur Nouella 123. c. 34. Apud Lu- lianum antecessorem.

¶ Primati deferantur negocia, quę metropolitanus ex- plicare non valet. C. III.

SI inter episcopos eiusdem concilij dubitatio emerferit de ecclesiastico iure, vel de alijs negocijs^a; primum metropolitanus eorum cum alijs in concilio considerās rem dijudicet, & si non acquiescat vtraque pars iudica- tis; tunc Primas^b regionis inter ipsos audiat, & quod ecclesiasticis canonibus, & legibus vestris consentaneū sit, hoc definiat, & nulla pars calculo eius ualeat con- tradicere.

[Item Alexander Papa.

¶ De eodem. P A L E A. C. IIII.

SI metropolitanus a quocunq; comprouinciali episco- po β in causa propria appellatus cū audire distulerit, in proxima synodo negocij sui habeat licentiam exer- cendi; & quidquid per t iustitiam, a comprouincialibus suis fuerit statutum, debet custodiri.

¶ [Episcopo.] Burchardus & Iuo addunt, bis fuerit in cau- sa; &c.

Sed si omnium comprouincialium concordī sententia fuerit damnatus, manebit erga eum immobilis cen- sura.

Vnde in Antiocheno concilio, c. 15. legitur.

ostendit Gratianus, quod si concorditer sententiam fe- rant condemnationis, manebit sententia firma.

Siquis

In capitulis syno- d. c. ca. 2.

Poly. l. 5. tit. 4.
Burch. l. 1. c. 37.
Iuo p. 5. c. 167.
Pann. l. 4. c. 22.

Burch. l. 1. c. 59.
Iuo p. 5. c. 169.

† al. propter.

1 Hūc intel- lectū non se- quitur hic H. qui expo- nit. valeat cōtradicere. 3. nisi per ap- pellationē, audiat secundo ap- pellans, vt dixi 2. q. 6. anteriorum 1. sentit L. di- cens textum hīc locum, VM. CASVS. Dictū nisi ad maio- rem iudicē fuerit appel- les non concordauē- latū: & idē etiam tenet archiepiscopū vici- Petr. Arch. nē prouincię. Nunc

Si quis episcopus.] CASVS. Hoc c. de delegatis iudicibus loquitur, ut dicunt Bene. & H. dicit etiam H. q. prima duo capitula possunt similiter de delegatis iudicibus intelligi: possunt etiam intelligi de ijs, qui bene habent privilegium deponendi episcopos suos. Est ergo.

¶ Episcopus, qui ab episcopis suæ provincie consonam sententiam reportauerit, ab alijs iudicari non poterit. C. V.

al. exceperit.

Si quis episcopus criminaliter accusatus, ab omnib. a, qui sunt intra provinciam, episcopis, acceperit tñā, consonamque sententiam, ab alijs vltius iudicari non poterit, sed manere circa eam oportet tanquam conuenientem, quæ ab omnibus prolata est, firmam, ratamque sententiam.

Subintelligendum vero est, nisi ad iudicem maioris auctoritatis fuerit prouocatum. Tunc enim per appellationem soluta sententia firmitatem non obtinet.

Vnde Nicolaus Papa ait in epistola ad Carolum regem, cuius initium: [Nunquam dolorem generat.]

¶ Semel definitum retractari non licet, nisi vbi maior auctoritas fuerit. C. VI.

Burc. l. 9. c. 49.

Quod bene semel definitum est b, & interpositis iuramentis deliberatum, nulla debet iteratione (nisi fortassis, vbi fuerit maior c auctoritas) retractari.

Nic. epis, qui in Cōuicinū conuenerūt. Anf. l. 2. c. 77.

Item ex concilio Sardicensi, c. 4.

¶ In renouatione iudicii, beati Petri memoria est habenda. C. VII.

Osius episcopus dicit. Quod si aliquis episcopus ad iudicatus fuerit in aliqua causa, & putat se bonam causam habere, ut iterum iudiciū renouetur, si vobis placet, sancti Petri Apostoli memoriam honoremus, ut scribatur vel ab his c, qui examinauerunt, vel etiam ab alijs episcopis, qui in provincia proxima morantur, Romano episcopo t. Et, si iudicauerit renouandum esse iudicium, renouetur, & det iudices. Si autem probauerit talem causam, ut ea non refricentur, quæ acta sunt, quæ decreuerit Romanus episcopus, confirmata erunt. Si hoc ergo omnibus placet, statuatur: synodus respondit, Placet.

Q V A E S T I O V.

Quod autem f deficiente accusatore non sit reus cogendus ad probationem, auctoritate Gregorii probatur, qui lib. 5. epist. 27. scribens Maximo, ait.

Seu cap. 125.

ergo casus huius ca. Aliquis episcopus accusatus fuit, & depositus concorditer ab episcopis provincie. Dicitur hic, q. de cætero ab alijs iudicari non potest: sed sententia firma permanebit, nisi appelletur, ut inf. §. prox. cuius casus planus est.

b ¶ Ab omnibus.] Per hoc videtur, q. speciale sit in episcopo, ut ab omnibus debeat absolui, vel condemnari.

Quod bene.] CASVS. Quæsitum fuit a Nicolao, utrū sententia semel bene lata iuramentis etiam interpositis possit retractari. Et respondetur, quod non:

nisi ad maiorem fuerit appellatum?

b ¶ Definitum est.] a iudice per sententiam, vel etiam a quocunque. Et intellige de iuramento quod iudex parti, defert, non quod pars defert parti: quia illud non potest retractari, ut C. de rebus cred. generaliter, ff. de iur.

Iuramentū an possit retractari.

re iuran. admonendi. Item arg. q. qui iurat stare, vel parere sententia, vel mandato alicuius, qd pot appellare, ff. rera. hab. l. 3. §. falsus ff. iu. so. cū apud. extra de ap. ad hęc 2. & c. praterea & c. quæstioni. c. ¶ Maior.] Extra de iur. iur. veniens.

Osius episcopus.] CASVS. Osius i conc. Sardicensi surrexit dicens, si aliquis episcopus fuit condēnatus: si putat se bonam causam habere appellet ad Papā, & hoc significetur Papæ, vel ab his episcopis, qui eum examinauerint, vel ab episcopis vicinæ provincie; & si placuerit ei, renouetur iudicium, aut sententia confirmetur. Responderunt omnes, placet. Casus, tñ non facit mentionē de appellatione ecōdemnati, & dicit II. [Ad iudicatus,] id est male iudicatus.

d ¶ Osius episcopus] Ar. aliam esse causā appellationis a principali. arg. contra 3 r q. 2. Lotharius, & notauit 2. q. 6. episcopis, & §. post secundum. c. ¶ Vel ab his.] Ille enim iudex, q. tulit sententiam, si nō deferat appellationi, rescribet ei ad quē appellatur; opinionem suam, & quare non deferat appellationi ut ff. de app. reci. vel non. l. sciendum.

Iudex a quo rescribere debet iudici ad quem.

Quod autem f deficiente accusatore non sit reus cogendus ad probationem, auctoritate Gregorii probatur, qui lib. 5. epist. 27. scribens Maximo, ait.

tionem: & quidem si propter hoc laborat infamia, cogitur ad purgationem: alias non, ut sup. 2. quæstio. 5. presbyter, & cap. si mala fama. Eadem quæstio tractatur sup. quæst. 5. vbi de hac materia satis dicitur. Et nota, q. sequentia duo capitula intelliguntur de illis, qui non sunt de crimine infamati, & ideo non coguntur ad purgationem.

f ¶ Quod autem.] Reus non est cogendus ad purgationem nisi laboret infamia, ut inf. ca. quod autem, & 2. q. 5. presbyter, vbi plea de hoc iuenies. l. o. Fan.

Quod

† Adde q. hic agit, an aduocatus primæ causæ teneatur pro eodē salario defendere in causa ap. de quo dic. ut p. gl. in l. ita de m. C. de procu.

paulo aliter in graeco.

Quod autem.] CASVS. Maximus dum accusaretur a quibusdam supplicauit Grego. vt mitteret aliquē Cardinalem, vel legatum ad eum, vt coram eo probaretur se innocentem. Rñdet Grego. vt cumque esset excusabile, si ratio vlla cogeret reum ostendere se innocentem: sed quia hoc onus accusatorib. incumbit; ideo mādāt ei, vt ad eum veniat sine mora, forte se defensurus. Sequens. S. patet.

1 Vel dici i. coram qua .i. in præsentiā eius, fm Laur.

a [Qua.] Idest, per quam i. sic su 4. q. 3 qui intendit. & ext. de præs. cum in iuuentute.

Accusator.] CASVS. Ad hoc vt lex faciat ad propositum Gratiani, debet hic esse accusator, vt videtur dicere Bene uen. licet in l. C. sit actor. & fm hoc sic pones casum. Quidam profitebatur coram iudice, se non posse probare crimē quod obiebat, sed postulabat, vt reus cogeretur probare contrarium. Quæsitū fuit ab Imperatore quid iuris esset. Et respondet, quod i. per rerum naturā nulla est probatio illius, q. factum negat: vnde reus a hoc cogi nō debet. Et si sit ibi actor, idem casus, sed intelligitur in causa civili. seq. S. patet.

b [Accusator.] Ex hac lege duæ habent regulæ. Vna, q. nisi actor pbet qā intēdit, reus absoluit 2.

Secunda est, q. negātis factum nulla est probatio. Prior regula recipit exceptiones. Nam ratione præsumptionis transfertur probatio ad reum 3 vt extra vt eccle. benefi. vt nostrum. & ext. de proc. ex insinuatione, in fi. & ff. de dona. inter vi. & vxor quintus. Item cum actor intentionem suam fundauit iure communi, vt C. de prob. siue 28. dist. & quia sunt culpæ, & 100. dist. contra morem. Item cum reus sponte assumit sibi onus probandi, vt ff. de proba. circa. Item in communibus iudiciis vtriusque probatio auditur, vt extra de prob. ex literis. Item cum vterque contendit se possidere extra de prob. licet. Item in crimine falsi vtriusque testes audiuntur, vt C. de fal. vbi. Similiter in crimine læsæ maiestatis, & in sacramentis desertis, & in proditiōe patriæ, & in crimine peculatus vtriusq; testes audiuntur, vt C. de abo l. fallaciter in fi. Et de secunda regula notabis, q. triplex est negatiua, facti iuris, & formæ, siue qualitatē. Negatiua facti est, in qua negatur aliquid factum esse. hæc si non habet determinationem loci, vel temporis, nunquam pōt probari, vt si quis dicat, se citatū non esse, vel se non contraxisse cū Berta, tales improbari possunt, sed probari minime. de tali loquitur. hic: & hoc ideo, quia negationum nō sunt causæ. Si autem adiiciatur tempus vel locus, tunc potest probari, si probatum fuerit de alio tempore, & de alio loco, vt extr. de testi. ex tenore, & C. de cōtrah. stip.

optimam. Idem dico de hac negatione, q. capitulū non fuit citatum: quod cum determinatione temporis potest probari, licet contrarium innuatur extra de elec. bona: sed illud non est propter vim negationis, sed potius singularitatis. Quandoque tamen negatiua probatur sine

¶ Onus probationis reo non incumbit. C. I.

Quod autem postulas, vt illuc personam dirigere debeamus qua t^a de his, quæ dicuntur, possit esse probatio, esset vtcunq; excusabile, si vnquam ratio ei, qui accusatur, necessitatem probationis imposeret. At postquā non tibi, sed accusantibus hoc onus incumbit, ad nos sicut præfats sumus, dilatione cessante venire non desinas.

Item accusatus non negationem, sed exceptionem probare debet. Codicis lib. 5. tit. de probationibus. l. actor.

¶ De eodem C. II.

Accusator t^b, quod asseuerat, probare se non posse profitendo, reum necessitate monstrandi contrariū non adstringit; cum per rerum naturam^c, factum negantis^d probatio nulla sit.

Hoc autem seruandum est, quando reum publica fama non vexat. Tunc enim auctoritate eiusdem Gregorij propter scandalum remouendum, famam suam reum purgare oportet.

¶ qua presente.] orig.

tit. 19. l. 23.

Actor.] orig.

su. 2. q. 5. c. quanto, & c. quæ re causa.

CAVSA SEPTIMA.

sibi debitam reposcit.

Vidam episcopus longa egritudine t^a grauatus alium sibi substitui rogauit, cuius precibus summus Pontifex annuit; & quod rogauerat, ei cōcessit. Postea vero conualuit idem episcopus, et quod prius fecerat, cupit rescindi: aduersus eū, qui sibi successerat t^a questionē mouet, suamque cathedram tāquam

¶ al. in uale tudine.

¶ al. accesseras.

Actore nō p bāte; reus ab soluitur regulariter.

2 Concor. l. qui accusare C. de edēdo & in l. actor, asseuerat. C. de proba.

2 Quandoq; ecōtra a reo .i. in actorē transferē p batio. ff. de pb. si pactū. & l. si chyrographum, & l. cum de in debito. in prin. S. r. Negatiua est triplex.

sine determinatione temporis, vt extra de proba. tertio. Sed illa potius est præsumptiua probatio quam violenta. Et sic intelligitur quod est extra de testi. tam literis. in fi. Item negatiua facti probatur cum habet implicitam affirmatiuam, vt extra de renun. super hoc. Item negatiua iuris bene probatur, vt ff. de proba. ab ea parte, quia qui negat aliquid iuste factū, dicit illud iniuste factum & quia præsumitur aliquid potius iuste quā iniuste factum: ideo illud tenetur probare. Negatiua formæ siue qualitatē dī ista: iste non est idoneus, nō est legitimus, nō est soluēdo. & talis est probāda 4 ab eo qui eā proponit, vt extra de psum. dudū, & ff. de leg. 3 cū qdā. & l. cum pater, § rogo. & C. de inoffi. testa. omnimodo. c. ¶ Per rerum naturam.] Idest, per consuetudinem causarum. Item iste intellectus perpenditur per id quod legitur. 3 s. q. 5. c. vlt. in fi. sic extra de fide instru. inter dilectos, & sic extra de causa poss. & proprie. cum ecclesia. & extra de fide instru. c. 2.

d [Negantis.] Sic extra de causa poss. & proprie. cum ecclesia, & extra de proba. quoniam.

Vidam episcopus.] CASVS. sup. 6. q. 3. c. denique. facta fuit mentio de renunciatione episcopatus. Vnde Grat. nactus occasionem subiicit causam istam, in qua tractat de renunciatione, & an prælato viuentē, alius sit

4 Scilicet ab eo qui eam obijcit fm B qd dic, vt not extra de ele. bonæ memoriae Moguntinensis.

fit ei substituendus, & de mutatione sedis, & quibusdā alijs, quæ oīa, vt cōpetentius agat, thema pponit, duas, inde eliciens qōnes. Est ergo casus. Ad preces cuiusdam ægrotantis epī Papa loco ei² aliū substituit; postea cū cōualuisset, volebat repetere cathedrā cui renunciauerat. Quod

- 1 Hic primum queritur, utrum viuentē episcopo alius possit in eadem ecclesia ordinari.
- 2 Secundo, an iste valeat reposcere cathedram, quam sua intercessione alter accepit.

Q V A E S T I O I.

In concil. Aurelianensi. s. c. 15.
Burch. l. 1. c. 186.
Iuo p. 1. c. 302.

Quod autem viuentē² episcopo alius superponi, aut superordinari non possit, ex concilio apud Aruerniam a celebrato definitū est, in quo legitur [vt nullus viuentē episcopo, alius superponatur, aut superordinetur episcopus nisi forsitan in eius locum, quem capitalis culpa deiecerit.]

a [Aruerniam.] Burchardus etiam, & Iuo citant ex Aruernensi, c. 13. exstat autem in Aurelianensi quinto, c. 12.

Item ex regeſto Gregorij Papæ, lib. 9. epist. 41. ad Anatolium Constantinopolitanum diaconum.

¶ Pro molestia corporis suo honore non priuetur episcopus. C. I.

Poly. l. 2. tit. 17.
Ant. l. 6. c. 201.
Burch. l. 1. c. 188.
Iuo p. 1. c. 304.

Poly. l. 2. tit. 19.

Scripsit mihi tua dilectio, pijsimum domnū nostrum reuerendissimū fratri meo Ioanni primæ^b Iustinianę episcopo pro ægritudine capitis, quā patitur, præcipere succedine forte, dum episcopi iura eadem ciuitas nō habet, (quod absit) ab hostibus pereat. Et quidē nusquā canones præcipiunt, ut pro ægritudine episcopo succedat & omnino iniustū^c est, ut si molestia corporis irruit, honore suo priuetur ægrotus. Atq; ideo hoc per nos fieri nullatenus potest, ne peccatum in mea anima ex eius depositione veniat. Sed suggerēdum est, vt si is, qui est in regimine, ægrotat; dispēsator^d illi requiratur talis, qui possit eius curam omnem^e agere, & locū illius in regimine

tus ante ordinationem sit inhabilis, remouendus est, vt videtur extra de xta. & qual. c. 1. vitz tamen necessaria recipiat. inf. ea. quamuis.

Scripsit mihi tua dilectio.] CASVS. Ioānes primę Iustinianę ep̄s tanta ægritudine capitis laborabat, q̄ ep̄ale officiū exercere non poterat. Ne igitur ciuitas p̄fata dilaniaretur ab hoste. Anatolius diaconus Cōstantinopolitanus supplicauit. Gre. vt alium substitueret ep̄iscopum. Gregorius vero scribens ei dicit hoc non esse faciendum. Iniustum est enim, vt quis pro ægritudine sua suo priuetur honore, sed coadiutor ei det, qui vicē eius gerat, ut Deus non offenda, & ciuitas nō negligat. b [Primæ,] idest, Salonitap̄, quā ibi Iustinianus primo resedit, Alij dicunt Rauonnā, & nō Salonitanam esse primam Iustiniani sedem.

c [Et oīno iniustum.] Præſſe enim intelligitur, licet sit infirmus, sicut seruus seruire intelligitur licet sit infirmus. ff. de st. a. lib. cum hæres.

d [Dispensator.] Simile. ff. de tute. solet etiam. ubi dicitur, q̄ si tutor propter longam ægritudinem non pōt adeste, datur ei curator, qui potius d̄r administrator.

e [Curam omnem.] idest, res eius administrare, sed quæ spectant ad pontificale officiū, vicini ep̄i supplebunt

Ep̄o viuentē an possit alius subrogari.

amittit rē inuasā. & aliud tantundem, vt C. vnde vi, si quis in tantam. In ægrotāte autem distinguunt quidam, si ægritudo est incurabilis vt tūc alter substituāt, vel etiam si nimis senex est, ad instar iudicis. ff. de iud. si longius. C. de offic. prate. orien. l. si quos. Sed hoc nō admitto nisi in leproso, qui a dignitate remouetur propter scandalum. extra de cler. ægrot. tua. Hoc etiā scias, q̄ epileptici, & alij diuturno morbo laborantes non promouentur, ut 33. distin. communitet. & extra de elect. cum inter. sed promotū morbus nō deiecit, vt hic q̄ inf. c. 2. sed non datur ei coadiutor, ut inf. c. 1. sed ex dispēsatione magna quandoque viuenti ep̄o alter adiungit, vt inf. ea. non autē. & idem de quolibet clerico intelligas, sed abbates facti inuiles remouentur p̄nitur. 18. q. 2. si quis abbas sicut etiam sit in iudice. C. de offi. prafec. oriē. si quos. cum etiam ex modicis causis remouentur i extra de si. per tuas. vbi autem electus siue confirmatus ante ordinationem sit inhabilis, remouendus est, vt videtur extra de xta. & qual. c. 1. vitz tamen necessaria recipiat. inf. ea. quamuis.

i Dñt qdā iuris ordine seruato, ut ext. de accu. ad petitionē in si. vbi de hoc approbat.

Host. licet Ber. ibi aliud innuere videatur p̄eum. tit. c. qualiter 2. in si.

Quod autem viuentē.] Hæc qō diuiditur in ix. partes in prima probatur xv. auctoritatibus, q̄ nullus debet priuari iure suo sine culpa sua, nec ēt pro infirmitate, nisi ipse renunciauit, nec alius pōt eligi altero non renunciente, nisi de Papæ licētia speciali. Scd̄a ibi. [Ne autē.] Tertia ibi. [Ecce q̄.] Quarta ibi. [Ambitionis.] Quinta ibi. [Quod uero.] Sexta ibi. [Hoc nō solū.] Septima ibi. [Ecce in quib.] Octaua ibi. [Itē cū aliquis.] Nona ibi. [Hoc etiam tunc obseruandum.] Io. de Fan. CASVS. Hic intitulatur prima qō, in qua queritur, an viuentē ep̄o alius possit loco eius substitui, & rñdet, q̄ nō nisi in casibus. s. nisi deponat, vt 50. dist. postquā. & nisi renunciet, ut j. ea. q. qualiter. & nisi mutetur sedes de licentia Papæ, ut inf. c. q. qualiter. & nisi per ambitionem transtulerit se ad aliam ecclesiam: quo casu carebit vtraque habita. s. & ambita, ut infra ead. si quis ep̄s. ad instar inuasoris, q̄ amittit rem inuasam, & aliud tantundem vt C. vnde vi, si quis in tantam, uel nisi intrauerit monasterium, vel canonicam regulam de licentia Papæ, vt infra ea hoc nequaquam. Probat ergo primo per concilium apud Aruerniam celebratum, q̄ ep̄o viuentē alius substitui non debet, nisi depositus sit,

Coadiutor
dēt hīc libe-
ram admini-
strationem.
1 Multo for-
tius hoc ob-
tinere dēt in-
uero prala-
to: qđ est ve-
rum, vt no.
5. q. 3. c. ult.
Archid.

bunt. inf. ea. pōtiff. es. Et hīc argu. qđ coadiutor & ad-
ministratores vel visitatores debeant habere liberam,
& gñalem administrationem 1. vt j. ea. quamuis. & ex-
tra de elect. cum nobis olim. in fi. & 2. 1. q. 1. relatio. Sed
quid si iste nolit habere coadiutorem? Dico eum co-
gendum per superio-
rem extra de censi.
Romana. vers. si ve-
ro. lib. 6. & argu. ff. de
mino. l. ait. §. 1. muli-
ta. n. bona prastant
inuitis, vt 45. dist. &
qui emendat.

CVM percussio.]
CASVS. Calum-
niosus clericus cor-
poralem patiebatur
percussionem, cuius
occasione Candidus
episcopus de vrbe ve-
teri iptum beneficio
ecclēsię spoliavit. su-
per quo cū Gre. que-
rela pulsaretur, prae-
cepit Candido, qua-
tenus omnia sibi re-
stituatur, quia si pro
egritudine ecclesia
priuaretur, & Deus
offenderetur, & alij
non inuenirentur,
hoc exemplo deter-
reri, qui vellēt eccle-
sia militare. Et iste
calus colligitur ex
decre. quā est extra
de cle. egro. cum per-
cussio.

a ¶ Purgatione.] id
est probatione. inf.
e aduersitas.

b ¶ Flagellatis.] suf-
ficienter, sed nō suf-
ficienter afflictis ad-
di potest, vt 2. 1. q. 5.
si quis a proprio &
cap. seq. & est. arg. qđ
post pñiam non po-
test quis accusari 2.
de crimine similiter
nec duplici damno
debet quis puniri. ff.
de iud. dot. iure. & ff.
de cond. ob cau. si pe-
cuniam §. ult. simi-
liter pœna non dēt
verti in culpam, ut
§. d. 5. baptizari. & c.
ad eius vero.

c ¶ Afflictio.] sup.
3. quest. 9. iudicas. &
extra de iudi. at si
clerici. & sup. dist. 5.
cap. 1.

PRAESENTIAM.] CA-
SVS. Adeodatus
presbyter accepit a Quintiano episcopo suo licentiam,
vt ad certum tempus abesset ab ecclesia sua, pro quibus-
dam suis negocijs ordinandis: sed cum propter ægritu-
dinem itetisset ultra tempus praefixum ei: eps eius, sci-
licet Quintianus alium sibi substituit. Gregorius au-
tem cum ex hoc querelam suscepisset, scribit Maximia-
no episcopo Syrac. vt inquirat veritatem huius rei, & si
inuenerit quod ægritudinis causa per duos menses ab-
fasset, restituat eum in loco suo: substitutum vero pres-

byterum si non per simoniam fuit ibi presbyter ordi-
natus, in alia quacunque vacante ecclesia instituat: si ve-
ro per simoniam degradetur.

d ¶ Per duorum.] Idem forte si per vnum, vt j. c. si quis
in clero 3. hic sumit arg. qđ si episcopus indetermina-
tē

ecclesiae (ipso non deposito) ac in custodia ciuitatis im-
plere, vt nec omnipotens Deus offendatur, neque ciui-
tas inueniatur esse neglecta.

¶ Caput hoc emendatum & locupletatum est ex originali.

Item libro secundo, epistola quinta ad Candidum epi-
scopum.

¶ Flagellatis à Domino afflictio addi non debet. C. II.

CVM percussio corporalis imminet, vtum pro purga-
tione, an pro vindicta contingat, Dei in hoc iudi-
cium ignoratur: & ideo non debet a nobis addi flagel-
latis^b afflictio^c ¶ ne nos culpæ (quod absit) offensa re-
spiciat.

¶ In decretalibus tit. de cler. agrotan. c. 1. offertur initium tan-
tummodo huius capituli, & ex ipso quid agendum sit definitur.

Idem Gregorius lib. 3. epist. 13. Maximiano a episco-
po Syracusano.

a ¶ Maximiano.] Sic est emendatum ex originali tam im-
presso, quàm manuscripto. Nam antea erat, Clementino epi-
scopo primati Bizanceno.

¶ Infirmitatis causa loco suo quis priuari non
debet. C. III.

PRAESENTIAM latoris Adeodati querelam, qui se a sui
presbyteratus loco incongruē dicit expulsus, licet
subditæ tibi textus petitionis explanet; tamen paulo la-
tius iudicauimus, apertiusque retexendam. Asserit nā-
que à Quintiano fratre, & coepiscopo nostro in loco
suo pro quibusdam se suis ordinandis negocijs relaxatū,
ægritudinisq; causa per duorū^d mensium spatium suę le-
ecclesiae defuisse: Cuius rei occasionē caprantem prædi-
ctū fratrem nostrū, aliū loco eius illic presbyterum ordi-
nasse. Hortamur, itaq; fraternitatē tuam, vt causam eius
solicite perquiras, districteq; discutias; & si manifestæ æ-
gritudinis, sicut dī, causa ecclesiae suæ eū defuisse repe-
ris, nullum ei ex ordinatione alterius presbyteri permit-
tas præiudicium generari: sed in locum suum sine aliqua
eum fac dubitate restitui. ¶ *infra.* ¶ Illud autē charita-
tem suam specialiter admonemus, vt si vera fuerit huius
suggestio, atq; in suum fuerit ordinem restitutus, & de
presbytero, qui in loco eius, ordinatus est, subtiliter, di-
stricteq; debeas esse sollicitus. Et, si quidem sine datione

natē licentiauit clericum, non videtur eum licentiaſſe
ultra duos menses: sed tamen hoc est referendum ad ar-
bitrium boni viri considerato negotio. arg. ff. de verbo.
obl. continuus. Ad hoc c. bene facit ff. de re mil. qui cō-
natus. nā ibi dī, qđ si aliquis abest ultra statutum tps.
p desertore habetur. simi. bonū arg. 2. 1. q. 2. placuit. po-
test tñ per modicum tps purgare moram. 88 dist. perla-
tum. Non. n. festinabit iudex ad sententiam, vbi quis iu-
sta causa absuerit 4. vt ff. de dam. infec. si finita §. forte.
etiam

3 De hoc
plene no. ex
tra vt li non
contest. qm.
in gl. de ab-
sentia, & c.
& inf. eo. §.
ambitionis.

Ext. de clerico 2.
grot. c. 1.

† Cōc. text.
in l. si seru.
ff. de eniſt.
& in authē.
maugia, cū
glo. 2. C. de
fur.

Afflictio
quāque dat
amictis.

2 Hoc arg.
nō procedit
34. q. 2. ad-
monere.

Quod dic
vt no. extra
de accus. de
his.

Absens non
est festina
snā condē-
nandus.

4 Adde qđ
talīs snā nō
plūmē so-
lennis gl. in
l. 2. ff. de in-
ius uocan.

etiam licet ad præfixum terminum reus non veniat, sed habebit ratio viarum, tēporis, & ægritudinis, & alterius impedimenti, vt ff. de vaca. mu. tempus ff. quibus ex causis ma. si cui. §. 1. potest enim absens iustam hēre excusationem, vt extra vt lit. non contesta. quoniam frequenter,

Pontifices.] CASVS. Aluinus archiepiscopus duas fecit quæstiones Papæ Nicolao. Prima fuit, verū propter ægritudinem pontifices sint abijciendi a dignitate Et respondet q̄ non, nec alii dēnt loco eorum substitui, nisi prius de hoc sæculo migrauerint, & p̄sbyteri eorum

sit spoliatus, alias secus Pann. c. con-

querente. de resti. spolia. & a iudice cōpetenti habent p̄tatem licet iniuste

cautela vocari, ne ecclesiæ præiudicium fiat. Secunda quæstio fuit, vtrum episcopi greges suos dimittere possint, & responder quod non.

¶ Quæ licita sunt. vt Missam canere, & prædicare, vt 95. dist. ecce.

¶ Sacerdotes id est archidiaconi, vel decani, qui vicarii sūt episcopi, vt 25. d. per lectis.

¶ Non licet. In his quæ spectant ad officium episcopale, quod est 63. d. quamuis

¶ Vicinorum. Sic 65. d. si forte.

¶ Vtique. Sic. C. de cura. furio. cum alijs g. ¶ Cum cautela. id est, præstabit cautionem de bonis ecclesiæ non vsurpan-

dis Ioan.

¶ Cum cautela. id est, præstabit cautionem quod ex hoc si bi nullum ius vendicabit & arg. est quod quis pro possessore habetur ex eo, q̄ fuit in possessione 3 nisi protestatio præcesserit, vt hic, & sup. 24. distinctio. presbyteri, & extra de iure

de restitu. spolia. olim 3. & 10. q. 3. quia, & extra de offi. deleg. consultationibus. Ioan.

Actus.] CASVS. Hæc quinque c loquuntur de Nouatione Papa schismatico, eiusq; complicibus. Est ergo casus huius c. & sequentis. Defuncto Papa Fabiano, electus est Cornelius vere ab oībus Cardinalibus, scilicet xvj. habito suffragio plebis, & antiquorum sacerdotum, & bonorum virorum consensu. postea Nouatianus electus est a paucis, qui sic intrusus Cornelium molestādo cœpit orbem peragrarē, & catholicos deponere episcopos, & alios substituere. Scribit ergo Cyprianus martyr omnibus Christianis, q̄ solus Cornelius est verus Papa: sed Nouatianus Papa, qui post illum Cornelium est electus, profanus est, & malus; nec dicitur secundus, imo potius nullus, & hortatur Christianos ne recipiant illum: quia licet nunc in initio feruat, diu tamen durare non potest.

¶ Quæ tunc. Hic videtur, q̄ abientes non sunt vocandi ad electionem, vt 10. q. 1. hoc ius, & extra de sent. & re iud. cum olim. maximē si sint remoti, vt extra de elect. cum inter. immo, & si in hortis sunt, non videntur vocandi, vt 2. q. 6. §. biduum, sufficit enim ad citationē pul-

restitu. spolia. & a iudice cōpetenti habent p̄tatem licet iniuste

Fann. c. cum cā de of. delegati. debet ergo appellare, vel restitutione in integrum ver-

bis adumbra tis petere, cessantib re

mediis contra priuatos prodatis.

¶ Non licet. In his quæ spectant ad officium episcopale, quod est 63. d. quamuis

¶ Vicinorum. Sic 65. d. si forte.

¶ Vtique. Sic. C. de cura. furio. cum alijs g. ¶ Cum cautela. id est, præstabit cautionem de bonis ecclesiæ non vsurpan-

dis Ioan.

¶ Cum cautela. id est, præstabit cautionem quod ex hoc si bi nullum ius vendicabit & arg. est quod quis pro possessore habetur ex eo, q̄ fuit in possessione 3 nisi protestatio præcesserit, vt hic, & sup. 24. distinctio. presbyteri, & extra de iure

de restitu. spolia. olim 3. & 10. q. 3. quia, & extra de offi. deleg. consultationibus. Ioan.

Actus.] CASVS. Hæc quinque c loquuntur de Nouatione Papa schismatico, eiusq; complicibus. Est ergo casus huius c. & sequentis. Defuncto Papa Fabiano, electus est Cornelius vere ab oībus Cardinalibus, scilicet xvj. habito suffragio plebis, & antiquorum sacerdotum, & bonorum virorum consensu. postea Nouatianus electus est a paucis, qui sic intrusus Cornelium molestādo cœpit orbem peragrarē, & catholicos deponere episcopos, & alios substituere. Scribit ergo Cyprianus martyr omnibus Christianis, q̄ solus Cornelius est verus Papa: sed Nouatianus Papa, qui post illum Cornelium est electus, profanus est, & malus; nec dicitur secundus, imo potius nullus, & hortatur Christianos ne recipiant illum: quia licet nunc in initio feruat, diu tamen durare non potest.

¶ Quæ tunc. Hic videtur, q̄ abientes non sunt vocandi ad electionem, vt 10. q. 1. hoc ius, & extra de sent. & re iud. cum olim. maximē si sint remoti, vt extra de elect. cum inter. immo, & si in hortis sunt, non videntur vocandi, vt 2. q. 6. §. biduum, sufficit enim ad citationē pul-

¶ Quæ tunc. Hic videtur, q̄ abientes non sunt vocandi ad electionem, vt 10. q. 1. hoc ius, & extra de sent. & re iud. cum olim. maximē si sint remoti, vt extra de elect. cum inter. immo, & si in hortis sunt, non videntur vocandi, vt 2. q. 6. §. biduum, sufficit enim ad citationē pul-

¶ Quæ tunc. Hic videtur, q̄ abientes non sunt vocandi ad electionem, vt 10. q. 1. hoc ius, & extra de sent. & re iud. cum olim. maximē si sint remoti, vt extra de elect. cum inter. immo, & si in hortis sunt, non videntur vocandi, vt 2. q. 6. §. biduum, sufficit enim ad citationē pul-

aliqua ad eundem ordinem peruenerit, vt in simoniacam hæresim non potuisset incidere; in alia^a quacunque vacante ecclesia eum volumus ordinari. Sin autem in eo quidpiam (quod auertat Dominus) fuerit tale repertum, ipso etiam presbyteratus priuetur ordine, quem non causa replendæ necessitatis ecclesiæ, sed sola comprobatur ambitione suscepisse.

† al. Albino Vienne.

Item Nicolaus Papa Aluino † Ianuensi archiepiscopo.

¶ Pro infirmitate, vel ægritudine Pontifices non sunt abijciendi, nec in eorum locum alii substituenti. C. IIII.

Iuo p. 5. c. 352.

Pontifices, qui aliqua occupantur infirmitate, vel ægritudine, abijciendi non sunt, nec alios in loco eorū cōsecrari oportet, nisi ex hac fuerint luce subtracti. Quod si de ministerio sibi concessio conquerantur, quæ licita sunt^b, sacerdotes^c expleant. In his vero, quæ his præsumere non licet^d, vicinorum^e vsq;^f ad recipiendam sanitatem episcoporum auxilia subrogentur: & hoc cum cautela^g studio peragatur, ne per necessitatis occasionem præsumptionis pullulet ambitio. Episcopos vero, qui Domini gregis susceperunt curam, atq; sollicitudinem, ab administratione eorum discedere non oportet, vt accepti talenti pulchritudo non deleatur, sed certamine[†] eorum salubriter augeatur, & triplicetur [fructus †].

† al. certamen. † abest a multis.

Item ex libro quarto epistola secunda Cypriani episcopi, & martyris ad Antonianum.

¶ Viuente episcopo alius sibi succedere non valet. C. V.

Factus est Cornelius episcopus de Dei, & Christi eius iudicio, de clericorum pene omnium testimonio, & plebis, quæ tunc^h affuit, suffragio, & de sacerdotum anti-

Poly. l. 7. tit. 4. Ansel. l. 6. c. 58. Iua p. 5. c. 359.

ter. Lex dicit, q̄ si qui per licentiam abest, si vsque ad quin quennium non reueritur, punitur, vt C. de aduoc. di. iul. l. vlti. lo.

¶ In alia. Arg. q̄ si concedo alicui ecclesiam, quæ ab eo euincitur, teneor ei aliam concedere, vt extra de præben. inter cetera, quia iuuari nos beneficiis non decipi oportet, vt ff. cōmo. l. in cōmodato. §. pen. inf. ea. omnis & c. pastoralis, & est cōtra id quod dicit lex, q̄ donator non tenetur de euictione, vt C. de adi. edic. ad res donatas, sed hic non dicitur episcopus donare, quia habet necesse concedere ecclesiam, & in necessitatibus nemo liberalis existit. ff. de adi. leg. l. rem legatam. Tamen de dolo possum agere contra donatorem, si mihi scienter det rem aliēnam, vt ff. de don. Aristo. §. vlt. Item si quis per violentiam expellitur de ecclesia, non haberet recursum ad episcopum: sicut nec emptor ad venditorem in hoc casu, vt C. de actio. emp. & ven. l. expulsus. Et not. q̄ hoc c. semper conuenit ad hoc induci, quod spoliatus a iudice non possit petere restitutionem 2. vt 2. q. 1. notum. Iudex enim non dicitur facere violentiam, vt 23. q. 2. c. i. ff. quod met. cau. l. 3. Semper enim pro suo facto præsumitur, nisi possit de dolo argui. vt 2. quæst. 6. hoc etiam. Ioan.

patr. consultationibus. arg. contra ext. de restitu. spolia. olim 3. & 10. q. 3. quia, & extra de offi. deleg. consultationibus. Ioan.

Actus.] CASVS. Hæc quinque c loquuntur de Nouatione Papa schismatico, eiusq; complicibus. Est ergo casus huius c. & sequentis. Defuncto Papa Fabiano, electus est Cornelius vere ab oībus Cardinalibus, scilicet xvj. habito suffragio plebis, & antiquorum sacerdotum, & bonorum virorum consensu. postea Nouatianus electus est a paucis, qui sic intrusus Cornelium molestādo cœpit orbem peragrarē, & catholicos deponere episcopos, & alios substituere. Scribit ergo Cyprianus martyr omnibus Christianis, q̄ solus Cornelius est verus Papa: sed Nouatianus Papa, qui post illum Cornelium est electus, profanus est, & malus; nec dicitur secundus, imo potius nullus, & hortatur Christianos ne recipiant illum: quia licet nunc in initio feruat, diu tamen durare non potest.

¶ Quæ tunc. Hic videtur, q̄ abientes non sunt vocandi ad electionem, vt 10. q. 1. hoc ius, & extra de sent. & re iud. cum olim. maximē si sint remoti, vt extra de elect. cum inter. immo, & si in hortis sunt, non videntur vocandi, vt 2. q. 6. §. biduum, sufficit enim ad citationē pul-

¶ In alia. Arg. q̄ si concedo alicui ecclesiam, quæ ab eo euincitur, teneor ei aliam concedere, vt extra de præben. inter cetera, quia iuuari nos beneficiis non decipi oportet, vt ff. cōmo. l. in cōmodato. §. pen. inf. ea. omnis & c. pastoralis, & est cōtra id quod dicit lex, q̄ donator non tenetur de euictione, vt C. de adi. edic. ad res donatas, sed hic non dicitur episcopus donare, quia habet necesse concedere ecclesiam, & in necessitatibus nemo liberalis existit. ff. de adi. leg. l. rem legatam. Tamen de dolo possum agere contra donatorem, si mihi scienter det rem aliēnam, vt ff. de don. Aristo. §. vlt. Item si quis per violentiam expellitur de ecclesia, non haberet recursum ad episcopum: sicut nec emptor ad venditorem in hoc casu, vt C. de actio. emp. & ven. l. expulsus. Et not. q̄ hoc c. semper conuenit ad hoc induci, quod spoliatus a iudice non possit petere restitutionem 2. vt 2. q. 1. notum. Iudex enim non dicitur facere violentiam, vt 23. q. 2. c. i. ff. quod met. cau. l. 3. Semper enim pro suo facto præsumitur, nisi possit de dolo argui. vt 2. quæst. 6. hoc etiam. Ioan.

¶ In alia. Arg. q̄ si concedo alicui ecclesiam, quæ ab eo euincitur, teneor ei aliam concedere, vt extra de præben. inter cetera, quia iuuari nos beneficiis non decipi oportet, vt ff. cōmo. l. in cōmodato. §. pen. inf. ea. omnis & c. pastoralis, & est cōtra id quod dicit lex, q̄ donator non tenetur de euictione, vt C. de adi. edic. ad res donatas, sed hic non dicitur episcopus donare, quia habet necesse concedere ecclesiam, & in necessitatibus nemo liberalis existit. ff. de adi. leg. l. rem legatam. Tamen de dolo possum agere contra donatorem, si mihi scienter det rem aliēnam, vt ff. de don. Aristo. §. vlt. Item si quis per violentiam expellitur de ecclesia, non haberet recursum ad episcopum: sicut nec emptor ad venditorem in hoc casu, vt C. de actio. emp. & ven. l. expulsus. Et not. q̄ hoc c. semper conuenit ad hoc induci, quod spoliatus a iudice non possit petere restitutionem 2. vt 2. q. 1. notum. Iudex enim non dicitur facere violentiam, vt 23. q. 2. c. i. ff. quod met. cau. l. 3. Semper enim pro suo facto præsumitur, nisi possit de dolo argui. vt 2. quæst. 6. hoc etiam. Ioan.

¶ In alia. Arg. q̄ si concedo alicui ecclesiam, quæ ab eo euincitur, teneor ei aliam concedere, vt extra de præben. inter cetera, quia iuuari nos beneficiis non decipi oportet, vt ff. cōmo. l. in cōmodato. §. pen. inf. ea. omnis & c. pastoralis, & est cōtra id quod dicit lex, q̄ donator non tenetur de euictione, vt C. de adi. edic. ad res donatas, sed hic non dicitur episcopus donare, quia habet necesse concedere ecclesiam, & in necessitatibus nemo liberalis existit. ff. de adi. leg. l. rem legatam. Tamen de dolo possum agere contra donatorem, si mihi scienter det rem aliēnam, vt ff. de don. Aristo. §. vlt. Item si quis per violentiam expellitur de ecclesia, non haberet recursum ad episcopum: sicut nec emptor ad venditorem in hoc casu, vt C. de actio. emp. & ven. l. expulsus. Et not. q̄ hoc c. semper conuenit ad hoc induci, quod spoliatus a iudice non possit petere restitutionem 2. vt 2. q. 1. notum. Iudex enim non dicitur facere violentiam, vt 23. q. 2. c. i. ff. quod met. cau. l. 3. Semper enim pro suo facto præsumitur, nisi possit de dolo argui. vt 2. quæst. 6. hoc etiam. Ioan.

pulsatio campanæ, vt extr. de offi. cust. c. 1. & 2. extra de elec. in causis, & extra de post. prala. c. pē. & antep. & lex dicit, illos solos vocādos, q sunt in vrbe, vt C. de legatio l. vlt. li. 10. Quod autem vocandi sint absentes, probatur

g [Initia.] Arg. contra nouitios magistros, qui primo fuerunt, & postea deficiunt. 23. q. 4. displicet, & c. non inuenitur, & c. si ecclesia, immo a minimis est incipiendum, vt 48. d. sicut.

Sci-

63. dist. quanto alioquin plus nocet contemptus vnius, quā contradictio pluriū, vt extra de elect. q sicut, & c. cū nobis olim. Nam remoti sunt vocandi vbi tractatur publica utilitas, vt C. de decur. curiales 2. li. 10. Solu. Sēper vocandi sunt vbi cōmode vocari possunt, vt extra de electi, quōd sicut. sed si absentes non possunt interesse, reliq possunt eligere, vt ibi dem dicitur. tamē si aliquis nō potest interesse, si suo iurāmēto fidem de hoc fecerit, pmittitur ei per procuratorem eligere, q sit de collegio, vt extra de elec. q a propter. extra pūnciam tamen nō sunt vocandi, vt extra de elect. coram. quia potest absens habere iustam excusationē, vt extra vt lite. non cōtest. qm frequenter. Hodie autem super ista vocatione sufficit consuetudo ecclesiarum, per decretalem extra de elect. in Genesi.

a [Quo occupato] Id est, canonicē supro.

b [Firmato.] Ergo electio Papæ est confirmanda 1.

c [Ordinationem.] Argu. quōd quæ ab intruso fiunt, non tenent, vt 12. q. 2. alienationes. 9. q. 1. ordinationes.

ADDITIO. Ad hoc no. ext. de elect. nihil. in gl. in duobus casibus. ext. de schismat. c. 1. ibi videas.

d [Sed nullus.] Arg. q nullus est, qui malus est. sim. extra de transla. inter corporalia. sic 2. q. 7. non omnes, & 19. dist. secundum. Arg. contra 1. q. 1. quod quidam.

e [Nouatianus.] [Diuisa.] 24.

q 1. loquitur.

f [Humanā.] id est, non spiritualem.

quorum, & bonorum virorum collegio a, cum nemo ante se factus esset, cum Fabiani locus, id est cum locus Petri, & gradus cathedræ sacerdotalis vacaret: quo occupato^a de Dei voluntate, atq; omnium nostrum consensione firmato^b, quilibet iam episcopus fieri voluerit, foris fiat necesse est; nec habeat ecclesiasticam ordinationem^c, qui ecclesiæ non tenet vnitatem. Quisquis ille fuerit, multum de se licet iactans, & sibi plurimum vendicans, profanus est, alienus est, fortis est. Et cum post primum secundus esse non possit; quisquis post vnum, qui solus esse debeat, factus est, non iam secundus ille, sed nullus^d est.

a [Collegio.] Sic legitur in codicibus Cypriani impressis, & manuscriptis, & Polycarpo; Ac similis fere locutio est in sequenti capitulo, & 23. q. 8. si quis membrorum. Antea erat, consensu.

Item in eadem epistola inferius.

[Non est episcopus, qui in locum viuentis irreperit.] C. VI.

Anl. l. c. c. 59.

Nouatianus β episcopus non est, qui Cornelio episcopo in ecclesia a sexdecim coepiscopis facto, adulter; atq; extraneus episcopus fieri a desertoribus per ambitum nititur: & cum sit a Christo vna ecclesia per totū mundū in multa membra diuisa^e, item episcopatus vnus, episcoporum multorum concordie numerositate diffusus; ille post Dei traditionem post connexionem, & vbiq; coniunctam catholicæ ecclesiæ vnitatem, humanam^f conatur ecclesiam facere, & per plurimas ciuitates novos Apostolos suos mittit, vt quædam recentia institutionis sue fundamenta constituat: cumque iam pridem per omnes prouincias, & per vrbes singulas ordinati sint episcopi in ætate antiqui, in fide integri, in pressura probati, in persecutione proscripti; ille super eos creare alios pseudeoepiscopos audet: quasi possit, aut totum orbem noui conatus obstinatione peragrarē, aut ecclesiastici corporis compaginem^g discordiæ suæ seminatione rescindere; nesciens schismaticos semper inter initia^h feruere, incrementa vero habere nō posse: nec augere quod illicite coeperint, sed statim cum praua sua æmulatione deficere. & infra. [Qui ergo nec vnitatem spiritus, nec coniunctionem pacis obseruat, & se ab ecclesiæ vinculo, atque a sacerdotū collegio separat; episcopi nec potestatem potest habere, nec honorem; qui episcopatus nec vnitatem voluit tenere, nec pacem.]

† conetur] orig.

β [Nouatianus.] Recte aptatum est a collectoribus hoc initium ne superiora etiam afferenda essent. Nam apud Cyprianum sic legitur post multa: nisi si episcopus tibi videtur, qui episcopo in ecclesia, & c.

γ [Corporis compaginem.] Sic emendatum est ex aliquot vetustis, & Anselmo, & ipso originali: antea enim legebatur, ordinis compagem.

Idem ad Florentinum Puppianum, eod. lia 4. epis. 9.

1 Hoc tñ nō est verum & speciale est in eo quia cum eligitur cōfirmatur, & confirmādo eligitur, vt 23. dist. in nomine Domini.

S Cire debes.] CASVS. Scribit Cyprianus ad Puppianum, p. solus Cornelius ep̄s: & ei obediētes sunt in ecclesia. Nouatiani vero, qui cum sacerdotibus Dei pacem non habent, & per obreptionem dignitatem accipiunt, non sunt in ecclesia, quæ tantum una est, nec potest

¶ Non est in ecclesia, qui cum episcopo pacem non habet. C. VII.

Iuo p. s. c. 360.

S Cire debes episcopum in ecclesia^a esse, & ecclesiam in episcopo; & si quis cum episcopo non sit, in ecclesia non esse: & frustra sibi blandiri eos qui pacem cum sacerdotibus Dei non habentes obrepunt, & latenter apud quosdam communicare se credunt; quando ecclesia f, quæ catholica una est, scissa non sit, neque diuisa.

† al. ecclesia catholica, quæ una.

Idem ad Iubaianum.

¶ Suo iuri quis cedere non debet. C. VIII.

Quam periculosum^b sit in diuinis^c rebus, ut quis cedat iuri suo, & potestati; scriptura sancta declarat, cum in Genesi Esau primatus^d suos inde perdidit; nec recipere id postmodum potuerit quod semel cessi t.

Gen. 25.

Idem lib. 1. epist. 6. ad Magnum.

¶ Perditionem sibi acquirunt qui ab episcopis recedentes unitatem ecclesiæ scindunt. C. IX.

3. Reg. 12.

Denique quam sit inseparabile unitatis sacramentum, & quam sine spe sint, & perditionem sibi maximam de indignatione Dei acquirant, qui schisma faciunt, & relicto episcopo alium sibi foris pseudo episcopum constituant, declarat in libris regnorum scriptura diuina, ubi a tribu Iuda, & Benjamin decem trib. scissæ sunt, & relicto rege suo^e f alterum sibi foris constituerunt: [Et indignatus est, inquit, Dominus in omne semen Israel, & dimouit eos, & dedit eos in direptionem, donec abijceret eos a facie sua; quia dissipatus est Israel a domo David, & constituerunt sibi regem Hieroboam filium Nabat:] Indignatum esse Dominum dicit, & eos in perditionem dedisse, quod ab unitate dissipati essent, atq; alterum sibi regem constituerunt. Et tanta indignatio Domini extitit aduersus illos, qui schisma fecerant, ut etiam cum homo Dei ab Hieroboam missus esset, qui ei peccata sua exprobraret, atque ultionem futuram prædiceret, pane quoq; apud illos edere, & aquam bibere uetaretur. Quod cum nō custodisset, & contra præceptum Dei prandisset, statim diuinæ censuræ maiestate percussus est, ut inde regrediens

† abest ab ori.

4. Reg. 17.

3. Reg. 13.

test esse diuisa. [Cum episcopo non sit:] scilicet in communionem episcoporum.

a ¶ In ecclesia.] 6. q. 2. si tantum contra, sed ibi solum est. hic dicitur ecclesia episcopus: alibi est idem quod ecclesiastici viri, ut sup. 63. dist. c. alibi ponitur pro maiori parte; ut su. 31. d. Apostolica quandoq; pro congregatione fidelium. inf. de conse. d. ecclesia. Et dic per exempla varias significationes, ut ext. de test. relatum, & extra de ver. sig. cum clerici. ex. de usu. pal. c. 7.

Quam periculosum.] CASVS. Cornelius Papa volebat renūciare papatu propter tribulationes, quas a Nouatiano sustinebat: sed Cyprianus dehortatur eum, & dicit hoc non esse ei faciendū: quia sibi esset periculosum, si in tanta tribulatione ecclesiā dimit-

Decr. Grat. pars 11.

teret: & præterea si modo renunciaret, de cetero repetere non posset. Et hoc præbat exemplo Esau, qui ius primogenituræ cui renunciauit, repetere non potuit.

b ¶ Quam periculosum.] Argu. qui iuri suo renunciat, illud repetere non potest. inf. ea. eos. 23. q. 4. si ille. ff. de

suc. edi. l. 1. §. qui semel & C. d. pac. post. quā J. c. hoc nequaquā. & ff. de edil. ed. queritur, §. si venditor. ubi dicitur, q. remittentibus actiones suas nō est dandus regressus ad eas. 92. d. si quis ep̄s. 18. q. ult. dudum. & notauit. 6. q. 3. denique. c. ¶ In diuinis.] Tēpore periculi, ut inf. ea. regressum.

d ¶ Primatus.] Ius ergo primogenituræ (ut dicunt) est dignitas talis: quia primogeniti præ alijs in festis sacrificia offerebant, & q. sedebant ad dexteram patris: & quod cibos duplicatos recipiebāt. Et dicit Gandolphus Esau cōmisisse simoniam: quia illud ius spirituale fuerat, & vēdidit. sed est contra eū. quæ. 1. qui studet ubi dicitur q. Giezi fuit primus q. commisit simoniam. Sed nunquid peccauit Iacob emendo? Nō, quia gratis hoc fuisse daturus, vel q. redemit id quod sibi diuinitus erat debitum. ext. de diuor. gaudemus.

Deniq; CASVS. Hoc capitulum diuidit in duas partes. In 1. parte ostendit Cyprianus. schismaticos graui pena esse puniendos. Et hoc probat trib. exemplis. f. exemplo decem tribuum, quas Dominus captiuauit, & retruxit ultra montes Caspios: q. segregato Roboā filio Salomonis, fecerunt sibi regem Hieroboam filium Nabath & exemplo Abdo propheta, qui necatus est a leone: q. comedit panem & bibit aquam in terra decem tribuum contra Domini prohibitionem. Et exempla Samaritanorum, quos Dñs voluit dimittere & præteriri: q. ibi erant schismatici. In 2. parte, dicitur, q. non prodest Nouatiani adorare vnum & eundē Deum, quē Cornelius adorabat: quia Coire & Dathan & Abyron adorabant eundē Deū cum Moyse & Aaron, tñ sunt percussi p. schisma, qd fecerūt, & iheribula eorū cōflata in signū perpetuū affixa sunt altarib. Secunda pars incipit ibi, [Qd vero] e ¶ Regē suo.] Scilicet filio Salomonis. Et est hic arg. q. filij regum de iure debent esse reges, argu. contra 8. q. 1. Moyses, & 93. d. legimus.

Iuri suo renuncians, illud repetere non potest.

Ius primogenituræ an sit spirituale.

† Dicit Hugo hoc esse falsum, q. nulum spūale vendidit: sed quia in tali venditione peccauerit: vñ ex eo qd le. & not. de poen. d. 3. l. uas.

Dicit L. q. i. eo solo peccauit q. vilem cibum exarsit. 41. d. quisquis, & idem Hugo.

Regum filij debent esse Reges.

Ccc

a ¶ Quod

Ad huius
dicti decla-
rationem vi-
deas qñem
B. quæ inci-
pit Bonon.
iurauerunt,
&c. & est qñ
dñicalis. &
inf. ea. sicut
vir. in gl. 2.
& qñ leg. &
not. 32. q. 4.
recurrat.
ver. quæ aut
peperit. Ar.

a ¶ Quod ijdē qui.]
arg. qñ idem est popu-
lus qui fuit ante mil-
le annos 1. sic 16. dist.
habeo. & ff. de iudic.
proponēbat. Sed cō-
tra isti fuerūt ante tē-
pus Christi ultra Ca-
lptos mōtes trāslati.
Sed dic, qñ adhuc mul-
ti sequebantur eos in
vitijs suis; vnde illi
ijde dicebantur esse
cum eis. 1. q. 1. cito.
b ¶ Adequari.] 24 q.
1. nō afferamus. cōtra
vbi dicit schisma esse
gravius peccatū, sed
expone grauius, idest
periculolius. 32. qñ. 4.
nemo.

c ¶ Memoriale.] Hæc
quæ generant mate-
riā mali, iubentur pu-
blice exponi, vt alijs
terror incutiat, vt
hic, & 19. q. 3. mādā-
mus. quandoq. iubet
destrui, ne reficēt fa-
cti memoriā. 15. q.
1. mulier. 10.

d ¶ Schisma.] Ita ma-
gnū, ut isti Noua-
tiani nouam fecerint
ecclesiam.

N On furem] CA-
SVS. Verno dux
Britanniæ ppter mu-
nera defendebat Gil-
landum, qui sedem
Nanneticam vsurpa-
uerat viuentē prala-
to: vnde Leo monet
ipsum ducem ne de-
cetero Gillandum de-
fendat.

e ¶ Nō furem.] Idest,
nō inuasorem: furtū
enim non committi-
tur in re immobili,
ut instit. de vsuc. §.
quod autem. 2.

Sicut CASVS. Hoc
se diuidit in duas
partes. In prima par-
te notatur similitudo
inter matrimonium
spirituale, & car-
nale: quia sicut vir
non debet uxorem
suam dimittere; ita
nec Episcopus Eccle-
siam suam absque
ineui-

impetu, ac morsu leonis in itinere necaretur. & paucis
interiectis. ¶ Satiat adhuc & in Euangelio suo Dominus,
& maiore intelligentiæ suæ lucē manifestat, qñ ijdē qui
se tunc à tribu Iuda, & Benjamin sciderant, & Hierosoly-
mis derelictis in Samariam secesserant: inter pro fanos, &
gentiles computarētur. Nam, cum primū discipulos suos
in ministerium salutis mitteret, mandauit, & dixit: [In-
uiam gentium ne abieritis, & in ciuitatē samaritanorū ne
introieritis:] & Ad Iudæos prius mittēs, gentiles adhuc
præterire iubet. Addēdo autem & ciuitatem Samaritano-
rum debere omitti, vbi erant schismatici, ostendit schis-
maticos gentilibus adæquari. h ¶ post pauca. ¶ Quod ve-
ro eundem, quem & nos Deum patrem; eundem filium
Christum, eundem spiritum sanctum nosse dicuntur, nec
hoc adiuuare tales potest. Nam & Core, & Dathan, & A-
byron cum sacerdote Aaron, & Moyse eundem Deum
nouerant: pari lege, & religione viuentes, vnum, & ve-
rum Deum, qui colendus, atque inuocandus fuerat, inuo-
cabant: tamen quia loci sui ministerium transgressi con-
tra Aaron sacerdotem, qui sacerdotium legitimū digna-
tione Dei, atque ordinatione præceperat, sacrificandi si-
bi licentiam vendicauerunt, diuinitus percussi poenas sta-
tim pro illicitis conatibus rependerunt: nec potuerūt ra-
ta esse, & proficere sacrificia irreligiose, & illicite contra
ius diuinæ dispositionis oblata. Thuribula quoque ipsa,
in quibus incensum illicite fuerat: oblatum, ne in vsu de
cætero essent sacerdotibus, sed potius indignationis, &
vltionis diuinæ memoriā corrigendis posteris exhibe-
rent; iussu Domini conflata, atq; igne purgata in laminas
ductiles producuntur, & affiguntur altari, secundū quod
loquitur scriptura diuina: [Memoriale^c, inquit, filiis Is-
rael, vt an accedat quisdam alienigena, qui non est ex se-
mine Aaron, imponere incensum ante Dominum, vt non
sit, sicut Core.] Et tamen illi schisma^d non fecerant, nec
foras egressi contra Dei sacerdotes impudenter, atque ho-
stiliter rebellauerāt. Quod nunc hi ecclesiam scindentes,
& contra pacem, atque vnitatem Christi rebelles, cathed-
ram sibi constituere, & primatum assumere, & baptizan-
di, atque offerendi licentiam vendicare conantur.

a ¶ Satiat adhuc.] Antea legatur, Sed adhuc. Emēdatum est
ex vetustis codicibus Cypriani, quos Romana editio hoc loco secu-
ta est. Hoc vero vtiq; etiam in libro de opere, & elemosynis sic
scribens, deprecationes solas parum valere, nisi factorum, &
operum accessione satientur. Ita enim habent vetusti codices,
& cætera editiones præter Romanam, in qua operarum culpa,
eius verbi loco, positum est, adiuuentur.

Item Leo quartus Vernoni Duci Britanniae.

¶ Non est defendendus, qui viuentis locum inuadit. C. X.

N On furem^c, nec latronem, qualem Gillandum fesse sentimus in Nāne-
tica sede, qui viuentis (quod non licuit) locum non timuit vsurpare,
pro cuiuscunque muneris donis vltra debes defendere.

Item Euaristus Papa, epist. 20. omnibus episcopis.

Sicut vir non debet adulte- ¶ Non licet episcopo ecclesiam suam dimittere. C. XI.

Matth. 10.

inf. 24. q. 1. c. didici-
mus. §. quod vero.
Num. 16.

Ibidem.

2 Quod legi.
& no. ext. de
ele. dudum.

† al. Giffardum.

Poly. l. 1. tit. 8.
Burc. l. 1. c. 76.
Ans. l. 6. c. 102.
Iuo p. 5. c. 182.

ineuitabili necessitate, vel Apostolica mutatione, & si-
cut uxori nō licet dimittere uirū, & adherere alij, licet
fuerit fornicatus; sed aut ei reconciliari, aut innupta re-
manere: sic ecclesia suum non dēt dimittere ep̄m; & si
dimiserit, aut sibi reconcilietur, aut innupta permaneat.

dimittere, ut alij adhaereat.

d. ¶ Adulterata.] Ergo ecclesia pōt delinquere, & etiam
vniuersitas. ar. ff. de orig. iur. l. 2. illud. & est contra illud
ff. de dolo, si ex dolo. vbi dicitur, q̄ municeps non pōt
facere dolum: supple de facili. Sed nunquid pōt ec-
clesia, vel ciuitas ex-

Vniuersitas
delinquere
pōt.

1. C. 17. 7.
rare^a uxorem suam; ita nec episcopus ecclesiam suam, id
est ut illam dimittat, ad quam sacratus est, absque ineuita-
bili necessitate, aut Apostolica, uel regulari mutatione, &
alteri se ambitus causa coniungat. Et sicut uxori nō licet
dimittere virum suum, ut alteri se, viuentē eo, matrimo-
nio societ, aut eum adulteret^b, licet fornicatus^c sit vir
eius, sed iuxta Apostolū, aut viro suo reconciliari debet,
aut manere innupta; ita ecclesia non licet dimittere epi-
scopum suū, aut ab eo se segregare, ut alterū, viuentē eo,
accipiat: sed aut ipsum habeat, aut innupta maneat: id est
alterum episcopū, suo viuentē, nō accipiat, ne fornicatio-
nis, aut adulterij crimē incurrat. Si uero adulterata^d fue-
rit; id est, si se alteri episcopo iunxerit, aut super se alterum
episcopum adduxerit, aut esse fecerit, vel desiderauerit;
per acerrimam poenitentiam, aut suo recōcilietur episco-
po, aut innupta permaneat. & paulo post. ¶ Episcopū ve-
ro oportet opportune, & importune, atque sine internus-
sione ecclesiam suam ducere, eamque prudēter regere, &
amare, ut à vitijs se abstineat, & salutem consequi possit
æternam. Et illa cum tanta reuerentia eius doctrinam
debet suscipere, eumque amare, & diligere, ut legatum
Dei^e, & praconem veritatis.

Burc. l. r. c. 129.
Iuo p. 3. c. 305.

su. ea. c. scripsit.

L. 9. reg. epi. 41.

Ecce his auctoritatibus patenter ostenditur, q̄ episco-
po viuentē alius superior ordinari nō potest, nec etiam pro
eius agitudine. Sed illud Gregorij^f intelligendum est,
quando ille, qui agrotat, alium sibi substitui non rogat.
Ceterum, quando aliquis, vel senectute, vel infirmitate
grauatus susceptum officium administrare non valet, si
alium sibi substitui petierit, rationabiliter fieri potest.
Vnde in eodem cap. sequitur [Si vero^g idem Ioānes a for-
tasse pro molestia sua petierit^h, ut ab episcopi honore de-
beat vacare, eo petitionem scripto dante, concedendū est:
aliter autem facere pro omnipotentis Dei timore omni-
modo non audemus.] Hinc etiam B. Augustinus episco-
po suo nondum defuncto, sed senectute grauato cathe-
dram episcopalem suscepit.

Vnde in epist. Paulini vnic. ad Romanum legitur.

a. ¶ Si vero idem Ioannes.] Hac sunt in regesto B. Gregorij lib.
9. epist. 41. & sequuntur post c. scripsit. supra eadem.

¶ Augustinus non tam successit, quā accessit.

C. XII.

B. Bug. epist. 34. &
110.

Non autē tantū hoc scribimus gratulandū, q̄ episco-
patus Augustinus acceperit, sed q̄ hanc Dei gra-

In secunda parte dicitur, q̄ ep̄s debet docere, & amare
ecclesiam suam, & econuerso ecclesia episcopum suum.
Secunda pars incipit ibi. [Episcopum vero.]

a. ¶ Adulterare.] Id est, dimittere ut adulteretur cum alia.

b. ¶ Adulteret.] Id est, dimittat fornicantem.

c. ¶ Fornicatus.] Vxor potest dimittere virum ob for-
nicationem sicut vir uxorem: quia non ad imparia
iudicantur. 32. q. 1. si quis uxorem, sed non potest eum

qualiter & cap. quamuis, &c. scripsit. Argu. contra extra
de ec. ad audientiam.

Non autem. CASVS. Paulinus significauit Romano,
q̄ Valerio episcopo Hipponen. ecclesiae viuo, &
incolumi postulante, coepiscopus factus est ei Aug. de
cuius promotione, & electione non solum latatus est,
sed etiā latatur quod Africana ecclesia talem meruerit
habere pastorem.

cōicari: dico q̄ nō vt
24. q. 3. si habes. Sed
maiores de ecclesia
i pōtūt excōicari, vt
extra de si. veniēs. &
ff. de con. & demon.
municipibus. & 44.
dis. commutationes.
Dico enim q̄ si eccle-
sia, vel ciuitas pōtūt
excommunicari, seq̄
retur absurditas. nā
omnib illis mortuis;
& alijs substitutis est
eadem ecclesia: ergo
adhuc esset excōica-
ta, si priores canonici
non petissent ab-
solutionem. adhuc.
de hoc notauit 12. q.
2 episcopus qui 2.
e. ¶ Vt legatum Dei.]
Episcopus dicitur le-
gatus Dei, & tamen.
est iudex ordinarius
vnde patet, quod le-
gatus Papae est iudex
ordinarius, vt pro-
conful.

Excōicari
nequit eccle-
sia, vel ciui-
tas.

1. Ad hoc fa-
cit q̄ leg &
not. sup. ead.
q. denique.
& habes de
hoc plures
concor. ext.
d iur. pa. qm̄
quibusdam.
in gl. 1. ver.
item quid
si, &c. & de
conse dist. 1.
de fabrica.
Arch.

ECCE CASVS.
Cōcludit Grat. ex su-
pradiētis, & bene sol-
uit dicens, q̄ propter
agritudinem nō de-
bet alius ep̄o substi-
tui, nisi ipse infir-
mus singulariter hoc
postularet: & tunc li-
cite fieri pōt, si hoc
in scriptis postulaue-
rit. Et hoc probatur
per capitulum sup. e.
scripsit. & ad hoc in-
ducit exemplum de
Augu qui postulante
Valerio senectute
grauato, factus est epi-
scopus, vt in eo. cap.
no. sup. sed in origi-
nali quod sequitur
postea planum est.
f. ¶ Sed illud Grego-
rij.] sup. ea. cap. scri-
psit.

g. ¶ Si vero.] Hoc ha-
bet in originali vnde
hoc extractum est.

h. ¶ Petierit.] Ergo
nulli infirmo dan-
dus est coadiutor, ni-
si hoc petat. inf. ead.

a ¶ Nouo more.] Sed contra in nullius persona est omit-
tendum, qđ statutis generalibus continetur. 61. dist. mira-
mur. Sed illud nō fit pp vilitatē personā, sed ecclesiā.
A D D I T I O. Dicit Laur. qđ istud fuit speciale ad eccle-
siā Hipp. quod dicitur litera.

b ¶ vt non succede-

Epī duo qu-
que possunt
esse.

ret.] Sic ergo uterq.
insolidum est ep̄s, si
21. q. 1. relatio. & uter
que pōt hominē per
se soluere & ligare. ff.
de adm. tu. si plures.
ff. de exerc. l. 1. §. si
plures. & ff. de offic.
procon. l. 1. Sed nun-
quid quem unus li-
gat, potest alter absol-
uere? & vtrū qđ nō, qđ
pares sunt unde vide-
tur qđ sententia pro
reo teneat. ff. de reg.
ius inter pares. Item
si simul ferāt contra-
rias sententias, cuius
sententia tenebit? Vi-
detur qđ mutuo se im-
pediant. ff. de usufr.
quoties. & hęc forte
vera sunt, ubi simul
administrant. Sed
hic forte Valerius cel-
at administratiōe
Augustino: quia fa-
cilis expeditur ad-
ministratio per unū
quam per plures. ff.
de adm. tu. l. 3. §. vlt.
vel dic qđ licet uterq.
habeat dominū, &
iurisdictionem in so-
lidum, tamen vnus
sine altero nō potest
iudicare, ad instar
plurium iudicum, vt
2. quāst. 6 §. dist. niri-
ua. versicu. si plures.
extra de offic. deleg.
quāmus & cap. cau-
sam. nisi aliter fuerit
eis concessum à Pa-

Alij dicūt,
qđ tenet in iā
pro reo, vt
in l. pradi in
ter pares. ni-
si in casibus
quod dicitur
leg. & nō ex-
tra de re iu.
duob. Arch.

Pap̄ duo
non possunt
esse.

2 Hoc asser-
tū dicebat
L. dicens qđ
ipsi Augusti-
no datus est
locus à Va-
lerio.

pa: sicut quandoque fuit in duobus legatis Alemāia:
sed tamen ex hoc posset oriri discordia, vt quem vnus
condemnaret, alter absolueret. Item nunquid eodem
modo possunt esse duo Apostolici, argu. qđ non. sup. ca-
factus, & dominus tantum vnū constituit. 24 q. 1. ita
loquitur & cap. tu. quicumque, quidam contra quod
dispensari non potest. 25. quāst. 1. sunt quidam praterea
quia vna est ecclesia catholica, & vnū caput, & tamen
plures imperatores fuisse legimus. 21. dist. nunc au-
tem id hoc non est ita, quia ostenderetur ista regula,
Vna tantam catholicam, & c. 23. dist. qui episcopus.
Item nunquid Papa potest renunciare? Vtique. nam
Marcellus renunciavit 21. dist. nunc autem. & Cle-
mens Papa: sed post Linum & Cleum iterum recepit
cathedram 8. q. 1. 3. Ferrus.

c ¶ Accederet] Videtur tamen qđ August. in administra-
tione fuit minor 2. 40. dist. ante omnia. in fi. quia vt di-
cetur, in casu necessitatis, & c. vnus episcopus vicarius,
alterius: ne sit ibi monstrum habens duo capita. extra
de offic. iud. ord. quoniam in plerisque.

HOC IDEM CASVS. su. in §. ecce. in c. non autem.
dictum est, quod vno episcopo postulante potest alius
substitui. Nunc vero probati dem auctoritate Greg. qui
Ariminen. episcopo rogante alium sibi substituit.
¶ Valiter.] CASVS. Ariminensis episcopus mole-

stia capitis oppressus, Romam iuit, ut ibi liberaretur:
quem cum G. ad preces Ariminensium hortaretur, vt
si se melioratum sentiret, ad ecclesiam suam reuertere-
tur, ipse supplicauit, vt quadriennio expectaretur, & da-
ta sunt ei induciæ quadriennij. sed elapso quadriennio
cum

tia curam meruerit Africanæ ecclesia, vt verba celestia
Augustini ore perciperet; qui ad maiore Dominici mu-
neris gratiam nouo more² prouectus, ita cōsecratus est,
vt non succederet^h in cathedra episcopo, sed accederet.
Nam in columi Valerio Hipponensis ecclesiæ episcopo,
coepiscopus Augustinus est.

*Hoc idem probatur auctoritate beati Gregorij, qui
Ariminensi episcopo dolore capitis laboranti, alicum
subrogauit, ita scribens in 7. lib. regest. sui, indi. 2. epist.
49. ad Manianum episcopum Rauenνα.*

¶ Episcopo grauato infirmitate alius subrogari
potest. C. XIII.

¶ Valiter ordinati à nobis sacerdotis, corporis, qua-
nollis, impediēte molestia, Ariminensis ecclesia pa-
storali hactenus sit regimine destituta, dudum fraternitas
vestra cognouit. Quem, dum habitatorum loci illius pre-
cibus perimoti sapius hortaremur, vt si de eadē capitis,
qua detinebat, molestia melioratū se esse sentiret; ad suā
auxiliante Domino reuertetur ecclesiā; datis inducijs
in hoc quadriennio^d expectatus est. Quem, dum moni-
tu cleri, ciuiumque huc venientium, nolque precibus
vrgentium instantius hortaremur, vt si valeret, cum eis
auxiliante Domino remearet, data^e in scriptis supplica-
tione nos petijt, vt quia ad eiusdem ecclesiæ regimē, vel
susceptum officium pro eadem, qua detinetur, molestia
assurgere nullatenus posset; ecclesiæ ipsi ordinare epi-
scopum deberemus. Vnde, quia cunctarum ecclesiarum
iniuncta nos sollicitudinis cura constringit, ne diutius gre-
gi fidelium desit custodia pastoralis, illorum precibus,

Burc. l. 1. c. 189.
Iuo p. 4. c. 305.

¶ al argumentum.

cum non conualesceret, & Gre. ad preces clericorum, &
ciuium ipsum instantius hortaretur vt rediret, renun-
cians supplicauit Papæ, quatenus ibi alium ordinaret.
Scriptis ergo Gregorius visitatoribus illius ecclesiæ to-
tā seriē rei gestæ: & sic admonuit clerum, & populum, vt
dignum eligerent, & præcepit eis, vt illum examinent
quem cēs elegerint, sicut etiam ipsi postulauerunt. & si
inuenierint eum dignum, mittant eum Romam cum de-
creto electionis ad ordinem suscipiendam; & ibi inci-
pit constitutio: Dudum vestra fraternitas cognouit qua-
liter Ariminensis ecclesia pastoralis hactenus, ac sacer-
dotali sit regimine destituta, impediēte molestia cor-
poris [Sacerdotes.]. Ad est episcopi ordinati à nobis.
d ¶ Quadriennio.] Quadriennium enim datur, vt possit
ab esse causa curationis: sed annus datur ei tantum ad
experiendum si possit celebrare. sup. 33. dist. communi-
ter. vel etiam 30. dies, vt inf. q. 2. c. vlt. potius debuisset
iste episcopus fugisse Romam pro sanitate recuperanda
sicut communis illius, vt 23. dist. communis. & est hic
arg. quod Romæ est sanum morari. Ioan.
e ¶ Data.] Ergo in scriptis facienda est renunciatio: alias
non tenet. su. e. q. §. ecce lo. q. falsum est, cum etiam so-
lo facto potest aliquis renunciare, vt extra de ap. solici-
tudinem, & extra de ijs qua si. a. ma. par. cap. ex ore. &
etiam lonis verbis, vt C. de pac. postquam. B.

27 Com.

a [Compulsi.] Absolute ponitur ille nominativus, & non habet verbum.

ADDITIO. Alias compulsus, & tunc vnitur cum illa dictione, nobis. & tunc sic. visum est nobis compulsis precibus illorum, &c. secundum Hug. alias compulsi est

genitui casus secundum L.

b [Heptateuchi.] Heptateuchum ab hepta dñ, quod est septem, & teuchos, quod est volumē. vnde heptateuchum, id est, volumen septem librorum, sup. d. 49. hinc etenim sunt quinque libri Moyſi, & liber Iosue, & liber

Heptateuchum, quod dicitur.

huiusque ex sui impossibilitate renunciatione compulsi^a, visum nobis est eidem Ariminensi ecclesie debere episcopum ordinari: & datis ex more præceptis, clerum, plebemque eiusdem ecclesie non destitimus admonere; quatenus ad eligendum sibi antistitem concordie prouisione concurrant. Hortamur igitur, vt fraternitas vestra eum; quem vno consensu omnes elegerint, sicut & ipsi a nobis poposcisse noscuntur, ad se faciat euocari: quem cauta ex omnibus examinatione discutite, & si ea, in eo, quæ in textu heptateuchi^a & ^b more multata sunt, minime Domino fuerint opitulante reperta, atque fidelium personarum relatione eius vobis quoque vita placuerit, ad nos eum cum decreti^c pagina, vestra quoque addita testificationis epistola destinate: quatenus eidem a nobis ecclesie Domino disponente consecratur antistes.

a [Heptateuchi.] Apud B. Gregorium in hac epistola, & in multis alijs locis legitur, Eptatici, sicut est etiam in Burchardo, & Luone, & aliquot vetustis Gratiani exemplaribus. Et de hac voce notatum est supra dist. 1 s. c. sancta Romana. in ver. Pentateuchum.

Item ex eodem regeſto, lib. 11. epist. 7. ad Etherium episcopum.

[De eodem. C. XIII.]

Quamuis triste^d nobis sit valde, quod loquitur, atque fraterna nos compassio flere potius vrgeat, quam aliquid de auditis definire permittat; suscepti tamen sollicitudo regiminis cor nostrum instanti pulsat aculeo, magna nos ecclesie cura prospicere, & ne earum possit vtilitas deperire, quod fieri debeat, Deo auctore, disponere. Peruenit igitur ad nos quibusdam referentibus quendam episcopum ita passionem capitis incurrisse, vt quod mente alienata agere soleat, gemitus & fletus audire sit. Ne ergo languente pastore grex (quod absit) insidiatoris laniandus dentibus exponatur, vel ecclesie ipsius vtilitates depereant; cauta nos necesse est prouisione tractare. Et ideo, quia viuentem episcopum ab officio suo necessitas infirmitatis, non crimen abducit; alium loco eius (nisi recusante eo) nulla sit ratio ordinari: sed si interualla aegritudinis habere est solitus; ipse data petitione, nec ad alia officia subuertente infirmitate posse fateatur^e assurgere, & alium loco suo expetere ordinandum. Quo facto, omnium solenniter electione, alter qui dignus fuerit episcopus solenniter ordinetur: sic tamen, vt quousque eundem episcopum in hoc sæculo vita tenuerit; sumptus ei debiti de eadem ecclesia ministrentur^f. Enimuero, si nullo tempore ad sanæ redit mentis officium: persona fidelis, ac vitæ probabilis est eligenda^g, quæ ad regimen ecclesie idonea possit existere, atque de animarum vtilitate

Iudicū, qui ibi continentur.

c [Decreti.] In qb. testetur de examinatione & vita electi. 62. d. Catinensis, & c. episcopum.

Quamuis.] CASVS. Quidam episcopus tam passionem capitis incurrat, quod factus erat mentis alienatus. Ne ergo grex illius ecclesie laderetur, scripsit Greg. Etherico episcopo, & dicit, quod ex quo infirmitas est causa, & non crimen: non potest ibi alius episcopus superordinari, nisi eo sponte renunciente: & mandat ei, vt vadat illuc & si habeat lucida interualla, moneat eum, vt renunciet, & si renunciauerit, alius loco eius substituatur ita tamen, vt episcopo donec vixerit debiti sumptus ex eadem ecclesia ministrentur. Si vero ad sanam mentem non redierit, eligatur ibi alius: & committatur ei omnis cura ecclesie: sed non consecratur eo viuente: sed eo mortuo consecratur.

d [Triste.] Data petitione tempore infirmitatis, non tempore furoris, nam tunc non teneret renunciatio. 17. q. 1. Gonsaldus.

e [Fateatur.] Ille æquitate suadere, licet ius deficiat, cogitur renunciare: cum alijs in hoc profit, & sibi non noceat. argu. ff. de aqua plu. arc. in summa. S. idē Varus. & ff. loc. si quis domum.

f [Ministrentur.] sed pro crimine remoto non ministrantur sumptus: quia male meriti publica debent egestate laborare, vt ff. de positi, bona fides.

g [Eligenda.] Ar. contra. sup. d. 79. si quis Papa. & ext. de pac. accepimus. & extra de coe. f. preb. & ec.

Male meriti debet egere.

Ber. l. 1. c. 197.
luc. p. 5. c. 307.

non va. nulla. sed omnia illa continent ius comune. Vel dic q̄ ille fuit electus sub tali conditione, nisi superstes conualuerit. & tunc eo conualescente irritatur electio: eo mortuo deinde confirmatur. ar. j. c. pastoralis. 61. d. studij. ext. de elect. cum terra. 85. d. Florētinum. & est si. C de cu. fu. cū alijs.

Quidam dicunt, q̄ modo tanquā admistrator eligi, sed eo mortuo in ep̄m.

NE AVTE M. Hæc est 2. pars q. in qua dī, q̄ vbi fuerit copia sacerdotū, semper debet esse duo: ita si vnus ceciderit, & alius ieiunus incipiat vbi alter dimisit, & finiat. loa. de Fant.

CASVS. Sup. in cap. quamuis. facta est mētio de mētis alienatione: Sed quia hæc alienatio in officio sæpe contingit, ideo cōstitutum est, vt vnusquisq; presbyter alios secū habeat, qui ministeria inchoata perficere valeant.

Illud diuini. CASVS. Constitutum fuit in cōcilio Toletano, vt vbi loci, vel xpi, vel cleri copia suffragatur, qui libet sacerdos habeat coadiutorē secū: q̄a si dū offm celebratur, casus inopinatus euenit, qui corpus obrui faciat, mētē alienet, vel terrore confundat. ei⁹ vices exequatur. [Copia tēporis. j. i. opportunitas. Nam si guerra esset, non posset, vel non auderet aliū secū hñe [Locū.] Vt si loc⁹ sit diues. [Clerū.] Quia forte est ibi copia clericorum.

a. Auditorē. j. 2. r. q. 2. sicut cōtra. Sed dicat talem coadiutorē, vel socium, nō prælatum, vel loquitur de ecclēijs conualescentibus, vel q̄ sufficiūt facultates. sic 93. d. diaconi 2. & de consec. d. 1. ca. hoc quoque. & c. episcopus Deo.

b. Elisus. Per hoc dicūt quidā loq̄ de infirmo, q̄ falsum est q̄a infirmus nisi conualuerit, non celebrabit. inf. ca. q. 2. in literis.

Nihil contra CASVS. Hoc diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, q̄ solennia Missarum ex quo sunt incepta, inexplata remanere non debent,

sed perfici per eum qui incepit, vel per alium, scilicet episcopum, vel sacerdotem, si casus inopinatus contingat: quæ congruo ordine perfici debent. Nihil enim interest an per eum, an per alium compleantur. Nā cum omnes vnum corpus simus in fide Christi, nihil contrarium

cogitare, inquietos sub disciplinæ vinculo restringere; ecclēstiarum rerum curam gerere, & maturum, atque efficacem se in omnib. exhibere: qui etiam si episcopo, qui nunc ægrotat, superstes extiterit, loco eius debeat consecrari.

2 Ne autem huiusmodi passionibus sacerdotib. subito occupatis ceptum officium inexplatum remaneat; institutum est, vt sacerdos siue psallens, siue sacrificans alios secum habeat, qui si huiusmodi casus interueniat, inchoata ministeria perficere valeant.

Vnde in concilio Toletano 11. c. 14.

¶ Quisque sacrificans sacerdotem sibi vicinum habeat, qui coepta sacramenta expleat, si ei aliqua necessitas ingruerit. C. XV.

¶ Illud a diuini oraculi monentis singuli præcauentes, quo scribitur: [Væ soli, quia cum ceciderit, non habet subleuantem;] summopere verendum nobis est, & cauendum, ne horis illis, atque temporibus, quib. Domino psallitur, vel sacrificatur, vnicuique diuinis singulariter officijs insistenti pernicioſa passio, vel corporis quolibet inualetudo occurrat, quæ aut corpus subito subruī faciat; aut mentem alienationē, vel terrore confundat. Pro huiusmodi ergo casibus præcauentes, necessarium duximus instituere, vbi temporis, vel loci, siue cleri copia suffragatur, habeat quisquis † illic canens Deo, atque sacrificans post se vicini solaminis adiutorem. vt si aliquo casu ille, qui officia impleturus accedit †, turbatus fuerit, vel ad terram elisus^b; a tergo semper habeat, qui eius vicem exequatur intrepidus. Sed si hoc β sacrificanti frequenter acciderit, tunc omnimodo ab oblatione prohibeatur.

a. ¶ Illud. In concilijs impressis legitur. Et illud. In codice vero Lucensi regio, Væ illud. In duobus autem Vaticanis, vt illud. & sic est infra de consec. d. 1. c. vt illud, & apud Burch. & Iuonē. β ¶ Sed si hoc. Hæc sunt impressa alijs characteribus, quia non sunt in concilio Toletano, neque in plerisque vetustis Gratiani exemplaribus. In codice per antiquo sunt glossa ad verbum, vicē, & post verbum prohibeantur, additur, vt inf. ca. q. 2. in literis tuis. Apud Burchardum vero, & Iuonem, qui citant decreta Soteris Papa, & infra de consec. loco citato, horum verborum loco leguntur hæc, & officium inceptum adimpleat.

Item ex concilio Toletano septimo, c. 2.

¶ Si sacerdos necessitate præoccupatus fuerit, coepta sacramenta per alium expleantur. C. XVI.

Nihil contra ordinis statutū temeritatis ausu præsumatur; neq; illa, quæ summa veneratione cēsentur,

formant, id est, inducit diuersitas personarum. In

secunda parte dicitur, q̄ nullus cantet Missam nisi ieiunus, q̄ nullus nisi propter impedimentum dimittat officium imperfectum: & qui contra præsumpserit exco-

De cons. d. 1. vt illud Eccl. 4. Burch. l. 3. c. 73. Iuo p. 2. c. 126.

† al. ille.

† al. accedet.

Burch. l. 3. c. 70. Iuo p. 2. c. 124.

cetur

setur. Secunda pars ibi, [Nullus post cibum.

a & Soluantur.] Id est, ne inexplata remaneant.

b & Vel presbytero.] Presbyter ergo potest supplere Missam ab episcopo inchoatam. arg. hic, & 25. dist. cap. 1. ubi dicitur, & archipresbyter supplet defectum absentis episcopi in

Sed nunquid pransus potest supplere id quod alter inchoauit, non. Item usque ad Nonam tantum fit hæc suppletio. Sed Matutinis & vespers non expletis usque ad quod tempus possit fieri suppletio, dubitatur. Sed dic quod quandoque; expleri possunt ab alio. De sacerdote quid dicemus, qui dum uenit ad consecrationem, memor est mortalis peccati? Dico quod perficere debet, licet peccet cōficiendo. extra de celebra. Missa. de homine. Item est hic arg. quod duo imperfecta faciunt unum perfectum, sic 4. q. 3. Item in criminali. §. sapē. de pen. d. 1. tres sunt C. de dona. sancimus in fi. 16. q. 3. §. potest. Arch. contra 23. dist. quorundam. & C. qui nu. iure l. 1. c. & Cōpleantur.] Ar. nihil credas actum, & c. fin. 38. d. quæ ipsis. 23. dist. quorundam. Item ex eo quod dicitur, ordine, est arg. quod ordo turbatus irritat factum, ut 61. d. miramur. & 68. dist. sicut quod verum est de ordine, quod est de substantia rei.

ADDITIO. Ut extr. rescript. cum dilecta. & de restit. spo. Pisanis dicitur Minimum.] Pransus non licet celebrare 2. Missam, ut hic, & de cons. d. 2. liquido. nec baptizare, nec signare de cons. dist. 5. ut ieiuni, & c. scq. sed est forte abrogatum id quod est inf. de conse. dist. 1. sacramenta ubi dicitur, quod in cena Domini pransus potest celebrare. & intellige si eodem die pransus est, ut dies à media nocte incipiat: & etiam si ante medium noctis comederet, & adhuc sentiret eruptiones: quia nondum est cibus digestus: quādiu sentiet cibum, abstinere inf. de nullus debet conse. dist. 2. tribus. ante digestionem. test sumere: quia illa

Imperfecta duo faciunt unum perfectum.

Celebrare pransus non licet.

2 Quod no. 75. dist. quod a patribus in gl. quod si.

Celebrare

pransus non licet.

vel minimo præsumptionis actu & soluantur^a, cū ad hoc tantum β fieri iussa sunt; ne interrupta noscantur, vel languoris prouentu robore salutis priuetur natura. Non ergo fragilitati solum consulitur humanæ; sed etiam sacro honori mysteriorum Dei prouida cauetur sollicitudine. Censuimus ergo conuenire, ut cum a sacerdotibus Missarum tempore sancta mysteria consecrantur, si aegritudinis acciderit quilibet euentus, quo coeptum nequeat consecrationis expleri mysterium, sit liberum episcopo, vel presbytero^b alteri consecrationem exequi officij coepti. Non enim aliud ad supplementum initiatis mysteriis cōpetit; quā aut incipientis, aut subsequētis completa benedictio a sacerdotis: quia nec perfecta videri possunt, nisi perfectionis ordine compleantur^c f. Cum enim simus omnes vnum in Christo, nihil cōtrarium personarum diuersitas format: ubi efficaciam prosperitatis vnitas fidei representat. Quod etiam consultum cuncti ordinis clerici indiuiduum^e, sibi esse non ambigant: sed, ut præmissum est, præcedentibus libenter alij pro complemento succedant. Ne tamen, quod naturæ languoris causa consulitur, in præsumptionis perniciem cōuertatur; nullus post cibum, potumq; quamlibet minimum^d sumptum Missas facere, nullus absque prouentu patentis molestiæ minister, vel sacerdos, cum coeperit, imperfecta officia præsumat omnino relinquere. Si quis hæc temerare præsumperit, excommunicationis sententiam iustinebit.

α [Actu.] Sic est emendatum ex codice regio; nam in impressis conciliorum codicibus, et apud Burchardum, & Iuonem est, tactu.

β [Cum adhuc tantum.] Magna est hoc loco uarietas. In codice regio legitur, cum ad hoc tantum quāqua fieri iussa sunt, interrupta noscentur, ne languoris, &c. Apud Burchardum, cum adhuc tantum fieri iussa sunt, nec interrupta noscuntur, ne languoris, &c. Apud Iuonem, cum ad hoc, & nec languoris. cetera eodem modo.

γ [Sed etiam sacro.] Hic quoque magna uarietas. In codice regio plenior est oratio, sed etiam honori mysteriorum Dei prouideretur abunde, dum ab offensionis casu procuratur etiam cauere sollicitè.

δ [Completa benedictio.] Sic restitutum est ex codice regio, cum quo aliquot editiones conueniunt: multaq; etiam alia in hoc capite emendata.

ε [Indiuiduum.] In codice regio est, indultum.

3 Ecce, quod episcopo petente, precibus etiam populi, infir-

Missæ per unum inchoata an possit per alterum terminari.

Text. est hoc in l. c. Syllanianū. C. ad Syl. & in l. 1. ff. de in ius uoc.

1 Non obstat: quia ibi loquitur cum expleta fuit Missa ab episcopo: nec imminet necessitas. Arc.

in cantando. Sed contra inf. de consec. dist. 2. c. ult. r. Sed dic quod nouam Missam non potest incipere: sed priorem posset consummare. Incipiat ergo unus, ubi alius destituit, nisi sit oratio Dominica coepta: tunc eam alter reincipiat. Similiter ubi deficit in secreta: alter id in principio incipiat. Idem dic in baptismo, ut alter de notio id reincipiat: quia hæc sunt sacramenta unitatis. De ordinatione idem credo. 24 dist. quorundam. Similiter iudex incipiet, ubi alter terminauit, ff. de iud. editum.

non connumeratur inter alimenta, ut ff. de penu. lega. l. non omne, quod non credo: sed nec aquam calidam potest sumere, ut extra de cele. Missa. ex parte

ECCE. Hæc est 2. pars huius q. in qua dicitur quod propter senectutem, vel si implicitatem datur coadiutor: quod probatur per duo cap. 10. de Fan. CASVS. sup. in c. scriptis. &c. quamuis dictum est, quod infirmitate grauato, nisi voluerit, alius subrogari non debet: sed ei coadiutor dabitur. similiter senectute grauato

to dabitur coadiutor, & hoc probatur, persequens capitulum.

P Et iſti ut cum.] CASVS. H. casum iſtum ſic ponit.

Iſte archiepiſ tria petijt à Papa, ſcilicet quod ſibi coadiutorem adiungeret, & q eligeret ſibi ſucceſſorem, & q ordinaret eum episcopu in eadē eccleſia, ut ſic eſſet ſibi coepſ in eadē eccleſia. Primi ſibi concedit: quia de iure nō potuit denegare, cum eſſet ſenectute grauatus. Secundum licet eſſet contrarium eccleſia, cōcedit tamē ei ſpeciali priuilegio: ſicut in articulo mortis eligat eum ſibi ſucceſſorem. Tertium autem q ſimiliter erat contra ius commune, ei ex toto denegat, ſcilicet ut ipſo uiuente in eccleſia debeat ipſum ordinare episcopum. Beneuen. vero ſic ponit caſu. Bonifacius archiepiſcop Moguntinus tria poſtulauit à Zacharia Papa, ſ. ut coadiutorem ſibi habere liceret, cum eſſet ſenectute grauatus. Secundum, ut liceret ſibi ſucceſſorem eligere. Tertium, ut in uita ſua liceret ſibi illum cōſecrare in episcopu. Sed Zacharias primum, & ſecundu ſibi conceſſit: tertium vero concedere noluit. Sed quia l. tera uidetur aliquantulum diſcordare, tu aptabis eam ad caſum ſecundum, qd melius eſt. [Ordinabis,] id eſt, facies, & conſtitues illum episcopum, id eſt, ſuperintendentē ijs quibus coadiutor debet intendere.

a q Præſentibus.] 3.

q. i. c. 2. contra. ſed iſtud eſt diſpenſatio.

Et habes i hic, q licet Papa det aliquibus poteſtate eligendi ei prælatum, tamen aliorum cōſenſus eſt requirendus. ſic 21.

cunctis, &c. diſt. in nouo. 8. q. 1. li

& nihil dicet, & ff. de ritu nup.

ci. de conſen generali.

ſu, uel ſic cō b q Miniſtret.] Et ita

ſinebatur in iſte epſ erit vicarius

forma gra- huius archiepiſcopi,

niz. Arch. ut extra de offi. iud.

ord. quoniam in plerisque.

Q Via frater.] CASVS. Io. episcopos Narnien. eccleſia adeo ſimplex erat, q res eccleſia miniſtrare nōcie-

mitate grauato alius poſſit ſubrogari, patenter monſtratur. Senectute autem grauato, non ſucceſſor, ſed coadiutor dari debet, qui ei decedenti in locum regiminis ſuccedat. Sic Auguſtinus dicitur acceſſiſſe, non ſucceſſiſſe Hipponenſi episcopu.

Hinc etiam Zacharias Papa ſcribit Bonifacio Moguntino archiepiſcopu.

¶ Senectute grauato coadiutor eſt dandus, qui morienti ſuccedat. C. XVII.

P Et iſti, ut cum noſtro conſulto pro ſuperueniente tibi ſenectute, atq; corporis imbecillitate, ſi poteris inuenire alium in eadem ſede, in qua præes, pro tui perſona debeas collocare. Nos uero, adiutore Deo, conſilium præbemus tuæ ſanctitati, ut pro ſalute animarum rationabiliſſimum, ſautore Chriſto ſedem, quam obtines, Moguntinæ eccleſiæ nequaquam relinquas. Sin vero Dominus dederit iuxta petitionem tuam hominem perfectum, qui poſſit ſollicitudinē habere, & curam pro ſalute animarū; pro tui perſona illum ordinabis episcopum; eritq; in Euangelio tibi credito, & miniſterio Chriſti portando in omni loco requirens, & confortans eccleſiā Dei. *Item ad eundem epistolā. ſultima.* ¶ Si eundem diuina uoluerit clementia poſt tui diem tranſitus ſuper-eſſe, ſi eum aptum cognoueris, & in tua uoluntate fuerit diffinitum; ea hora qua te de præſenti ſæculo inigraturū cognoueris, præſentibus cunctis, tibi ſucceſſorem designa, ut huc ueniat ordinandus. Hoc nulli concedi alijs patimur; quod tibi charitate cogente largiri cenſuimus. *Item ibidem paulo ſuperius.* ¶ De eo autem, q tibi ſucceſſorem conſtituere dixiſti, ut te uiuente in tuo loco eligatur episcopus; hoc nulla ratione concedi patimur; quia contra omnem eccleſiaſticā regulam, uel inſtituta patrum eſſe monſtratur: ſed volumus, ut tibi miniſtret, & ſit in Euangelium Chriſti adiutor. ¶ *¶ infra.* ¶ Nimis enim reprehēſibile eſſe manifeſtū eſt, ut te uiuente tibi alium ſubſtituamus, ſed hoc cōmonemus, ut quamdiu te diuina iuſſerit clementia ſuper-eſſe; ſine intermiſſione orare non ceſſes, ut tibi Deus illum ſucceſſorem concedat, qui ei poſſit eſſe placabilis, & populum irreprehenſibiliter regere valeat.

¶ Prior pars huius capituli uſque ad verſ. Item ſi eundem ſumpta eſt ex epistolā Zacharia Papa, cuius initium eſt, Sacris liminibus: qua extat Roma manuſcripta in bibliotheca Dominicanā; quam etiam edidit frater Laurentius Surius in uita B. Bonifacii. ſed ex codice parum emendato. Reliqua habentur in epistolā ſultima ex tomis conciliorum.

Item Pelagius Papa Clero Narnienſi. †

¶ Non ſucceſſor, ſed coadiutor uiuenti episcopu datur. C. XVIII.

Q Via frater, & episcopos noſter Ioannes eccleſiaſti-cæ utilitatis ſtudio ſuadēte, & naturę ſue ſimplicitate

ſu, ca. c. non autem.

† al. Narnienſi.
† al. Narnienſi.

1 Certe id quod ſequitur, ex textu non habetur cum dicit tantum præſentibus cunctis, &c. & nihil dicit de conſenſu ſu, uel ſic cōſinebatur in forma gra-tiz. Arch.

nesciebat. unde petit a Pelagio quendam presbyterum nomine Constitutum in adiutorem. præcepit ergo Pelagius clero illius ecclesiæ, quatenus principaliter Iohanni episcopo, secundario uero illi Constituto obedientiam præbeant competentem: ita ut in nullo eius dispositionibus

re, quod non posset fieri substitutio; ideo Grat. ea exponit, & dicit, quod illud c. factus intelligitur de hæreticis, id est, schismaticis, qui ecclesias usurpant, sed illud c. sicut vir, intelligitur de illo qui causa ambitionis suæ, vult ecclesiā deserere, & non cā religionis, vel regularis mutationis, quod probat per

literam eiusdē. quā Grat. annos de illo c. subtrahit.

f. Illud vero Cypriani. § ea. factus. & c. Nouatianus.

g. Euaristi. § sup. ea. sicut vir.

AMBITIONIS. Hæc est 4. pars huius quæ in qua probat p. 15. aucto. quod nullus sine licentia possit dimittere ecclesiā suā, & transire ad aliam: & si fecerit, reuocabitur. Hoc intelligo in episcopo, & § in alijs autē credo, quod possint renunciare si uolunt. sup. ead. quā periculosum, ext. de ser. non ord. eo libentius. alijs videntur serui. quod falsum est. Ioan. de Fant.

CASVS. Dicit Grat. quod si quis transit causa ambitionis ad aliam ecclesiā, debet reuocari ad suā ecclesiā, & si redire contemnit, aliena carebit & propria. Et ad hoc inducit sequentia capit.

h. Ambitionis. Ad huc enumerat Gratianus causas propter quas fiunt mutationes: & quare clericus amittit ecclesiā suā. Sunt autē quinque causæ mutationū, scilicet causa leuitatis, cupiditatis, necessitatis, utilitatis, humilitatis. Cū causa necessitatis transit, necessitate cessante recuperat ecclesiā, ut inf. ead. pastoralis. Cum causa cupiditatis transit, tunc utraq; caret, ut inf. ea. c. eos. & si quis episcopus. sed tū ecclesiā potest eum repetere, ut inf. ea. cap. 1. & cogitur tunc redire, ut inf. e. si qui uero. In causa leuitatis est vis aliquanta. H. dicit quod idem sit in causa leuitatis, quod in causa ambitionis, quod. § sine admonitione potest priuari si ex causa leuitatis adhæserit alij, nisi prior ecclesiā uelit eum repetere. si autem non adhæserit alij, aut ecclesiā habet eum pro derelicto, aut non. si habet puta si contrahat matrimonium, vel sit miles: tunc potest priuari. Item § m. H. si defuerit per tres septimanas, vel duos menses, & sine iusta causa, & absq; licentia prælati est in studio, vel in peregrinatione in his omnibus sine admonitione potest priuari, ut dicit: honestum tamen est, ut admonetur, ut infra ea. si quis presbyter. & c. si quis in clero. & extra de coha. cler. & mul. c. si quisquam. verius credo quod semper primo admonendus est, ut ext. de appell. peruenit. 2. & ter admonendus est, ut ext. de sent. excom. in audientia. Itē arg. ad hoc §. c. peruenit

Clericus ecclesiā mutat, quinque causis.

2. Qd est cū pp persecutionem rece- dit. l.

te^a laudabili consideratione tractata, ob hoc, quod se ingerenda patrimonij gubernandi cura, vel in disciplina ecclesiastica conseruanda minimē fatetur idoneum: Constituti^b presbyteri ad hæc explenda sibi exposcit adhiberi personam: ut ea, quæ sunt necessaria, competenti disponente sollicitudine fiant, nihil indecens fieri, vel inutile permittatur. Ideoque præsentī vobis iussione præcipimus, ut seruata primo^c in loco episcopo memorato reuerentia, quam vos conuenit inculpabiliter exhibere, in omnibus, quæ ad diuini cultus obsequium pertinent, vel quæ ecclesiasticæ utilitatis peragere cura suaserit, præbeatis obedientiam^d Constituto competentem, in nullo dispositionibus eius spiritu contumaci resultantes: imò competenti vigilantie vestre studio, quæ pro ecclesiastica utilitate gerenda Constitutus monuerit, adimplētes: ut his ita dispositis, & cōsuetis vobis stipendia ministrentur, & quæcumque in prætata ecclesiæ patrimonio, vel de rebus ad eam pertinentibus repetendis^e sunt necessaria compleantur.

sup. c. factus. & cap. Nouatianus. sup. ea. sicut vir.

Illud vero Cypriani^f, de hæreticis intelligendum est, qui catholicorum ecclesias sibi usurpare contendunt.

§ Illud vero Euaristi^g papæ tunc intelligendum est, quando nec inuitabilis necessitas, (persecutorum videlicet) nec Apostolica, aut regularis mutatio, sed ambitio sola episcopum de ecclesia ad ecclesiā transire cogit. Unde cum in principio sui capituli diceret: [Episcopus non debet dimittere ecclesiā suā.] subsequenter adiunxit: [Absque inuitabili necessitate, aut Apostolica, vel regulari mutatione, & alteri se ambitus causa coniungere.]

4. Ambitionis^h enim causa quicumq; ecclesiæ suæ mediocritate despecta ad maiorem ecclesiā transire uoluerit, debet reuocari ad propriamⁱ. Quod si redire contempserit, careat aliena, & propria.

nibus contradicant; & eis consueta stipendia ministrentur. Et inspenditur constructio usque ibi, Constituti presbyteri.

a. § Simplicitate. § sup. dist. 39. Petrus. contra sed illud de ordinando. tamen iste affectare non debuit in quo sciuit, aut scire potuit infirmitatem suam alij damnosam. ff. ad legem Aquiliam. idem iuris in fine.

b. § Constituti. § Proprium nomen.

c. § Primo. § sup. dist. 8. quæ contra. Vel aliter, huic obediunt in spiritualibus: coadiutori in temporalibus. 3. q. 1. si Petrus.

d. § Obedientiam. § Arg. quod si episcopus præcipit alicui pro utilitate ecclesiæ ire Romam, quod illud tenetur facere. 16. q. 1. vos autem 1.

e. § Repetendus. § Ergo qui administrat res ecclesiæ potest agere, & conueniri, ut extra de rescript. edoceri. ILLVD. CASVS. Supra in c. quamuis. & c. qualiter. dictum est, quod episcopo uiuente alter potest substitui. Sed quia duo c. superius posita videbantur contraria, scilicet c. factus est. & c. sicut vir, in quibus videbatur dice-

statis transit, necessitate cessante recuperat ecclesiā, ut inf. ead. pastoralis. Cum causa cupiditatis transit, tunc utraq; caret, ut inf. ea. c. eos. & si quis episcopus. sed tū ecclesiā potest eum repetere, ut inf. ea. cap. 1. & cogitur tunc redire, ut inf. e. si qui uero. In causa leuitatis est vis aliquanta. H. dicit quod idem sit in causa leuitatis, quod in causa ambitionis, quod. § sine admonitione potest priuari si ex causa leuitatis adhæserit alij, nisi prior ecclesiā uelit eum repetere. si autem non adhæserit alij, aut ecclesiā habet eum pro derelicto, aut non. si habet puta si contrahat matrimonium, vel sit miles: tunc potest priuari. Item § m. H. si defuerit per tres septimanas, vel duos menses, & sine iusta causa, & absq; licentia prælati est in studio, vel in peregrinatione in his omnibus sine admonitione potest priuari, ut dicit: honestum tamen est, ut admonetur, ut infra ea. si quis presbyter. & c. si quis in clero. & extra de coha. cler. & mul. c. si quisquam. verius credo quod semper primo admonendus est, ut ext. de appell. peruenit. 2. & ter admonendus est, ut ext. de sent. excom. in audientia. Itē arg. ad hoc §. c. peruenit

† Adde pro hoc text. in litē eorum. §. si decurio nes. ff. quod cuiusq. vni.

1 Arg. 24. q. 1. cap. ult. in princ. ubi de hoc.

uenit. extra de elect. non resi. ex parte. & ext. eo. ex tua. Nec enim de facili credendum est aliquem hñe ecclesiam suam pro derelicto. extra de renun. super hoc. nec enim ex sola absentia præsimitur habere ecclesiam pro derelicto, cū pōt quis ex iusta causa abesse, ut extra ut lit. non cōt. qm̄ frequēter. si autē non inuenitur fiat prout dicitur in illa decreta. ex tua. De utilitate patet: quia cā utilitatis trāfire pōt ad aliam ecclesiam auctoritate maioris, ut j. ea. mutationes. Item si cā humilitatis trāsit ad monasteriū, nō potest eam repetere, ut j. ea. hoc nequaquā. Alio modo ēt consueuerunt quidam distinguere, ut inuenies in illa glossa, cum quis.

Ambitionis.] Cū quis sine licētia prēlati recedit, de ecclesia, siquidē ex causa necessitatis, adhuc eam retinet, ut s. e. præsens. si ex cā volūtaria, perdit eā. 21. q. 2. si quis iā trāslatus. si autē ex utili cā recedit, non perdit eam, sed punitur alio mō a iudice. de cons. d. 5. non oportet 2. & 91. dist. clerici. Sed si accedit ad aliam ecclesiam, videtur renūciare pri-

1 Dic ut no. eat. de cler. non resi. ex tua. & 21. q. 1. de rici. & c. relatio. & ext. de of. vicar. c. 1. Arch.

max. 1. ut ext. de pñ. de multa. & de concess. prab. literas. in fi. populus tñ eū si vult repetere potest. inf. ca. non oportet. Si aut. prælatus per tres septimanas abest, per trienniū suspendit. j. e. si qs in clero. Si p duos menses, priuat ecclesia. s. eo. pñentiū. Si per quinq. annos, deponit. extr. de cler. nō resi. c. 2. prælatus vero si diebus solēnibus defuerit ab ecclesia: punitur. inf. ea. si quis in clero immo & clericus si una hora defuerit 92. dist. c. ult. ubi deponitur.

Non oportet. CASVS. Omnia sequentia c. loquuntur de transeuntibus ambitiosē: quod ab initio semper præsimitur, cum sua auctoritate hoc faciunt. Dñ ergo hic, q nec episcopus nec presbyter, nec diaconus debet de ciuitate ad ciuitatem transire: & si quis præsumpserit, ecclesie suae restituatur.

a. Non oportet.] Hoc respicit primam partem.

b. Restituatur.] Ecclesie, si ecclesia eam repetit 2. inf. ea si quis episcopus. & tunc cogitur redire, ut inf. ea si qui uero.

Pervenit. CASVS. Pimenius Amalphitanæ ciuitatis episcopus non residebat in ecclesia sua: sed foris per diuersa loca vagabatur. Præcipit ergo Greg. Anthemio

subdiacono, ut illum admoneat ad ecclesiam suam redire: & si contemnat, detrudat eū in monasteriū: & hoc Papa significet, ut quid sit postea facturus agnoscat. c. 9. Episcopum. Episcopus ad plus secundū iura canonica per sex menses aberit, ut extra de cler. non residen. c. 1.

Vnde in Nicano concilio c. 15. legitur.

Episcopus, vel quilibet clericus relicta sua ecclesia non debet ad aliam transire. C. XIX.

Non oportet episcopum, vel reliquos ordines de ciuitate ad ciuitatem migrare non ep̄s, non presbyter, non diaconus transeat. Si quis autem post definitionē sancti, & magni cōcilij tale quid agere tentauerit, & se huiusmodi negocio mācipauerit, hoc factum prorsus in irritum ducatur, & ecclesie restituatur^b, cuius fuit episcopus, aut presbyter, aut diaconus ordinatus.

Ex duobus edicibus collectionis Anselmi in uno emendatiore caput hoc ita habet, ut uerba hac. Quod non oporteat episcopum, uel reliquos ordines demigrare. sic rubrica & capitulum hoc modo incipiat. Ut de ciuitate ad ciuitatem, non episcopus, non presbyter, non diaconus transeat. In altero vero eadem rubrica est nigris literis scripta, & est initium capituli, unde videtur caput hoc esse concinnatum, quemadmodum est apud Gratianum, salua sententia ipsius canonis.

Item Gregorius Anthemio subdiacono, lib. 5. epist. 23. sine c. 123.

In monasterio deputeretur episcopus, qui in ecclesia sua residere contemnit. C. XX.

Pervenit ad nos Pimeniū Amalphitanæ ciuitatis episcopum^c in ecclesia sua residere non esse cōtentum, sed foris per diuersa loca vagari. & infra. Idcirco hac tibi auctoritate præcipimus, ut supradicto episcopo interminari non desinas, quatenus hoc de cetero facere nō præsumat, sed in ecclesia sua sacerdotali more resideat. Quem si fortē non emendari post tuā interminationē^d cognoueris, in monasterio eum deputare^e, & nobis curabis modis omnibus indicare: ut quid facere^f debeas, nostra iterum præceptione cognoscas.

Item ex concilio Carthaginensi 5. c. 5.

Episcopo nulli conceditur principalem cathedram relinquere, & ad aliam ecclesiam se transferre. C. XXI.

Placuit, ut nemini sit facultas, re-

ex tua. tamen dat annum, ut in auth. quomodo oportet episcopos. §. illud. colla. 1.

d. Interminationem.] Ergo admonendus est

e. Deputare.] Illic subditus suspendit suum prælatum. sic 74. dist. honoratus hoc etiam laicus posset. 32. dist. §. uerum & iocmina, ut 2. q. 5. Mennā. Sed certē in hoc non erat subditus: quia faciebat hoc ex delegatione domini Papæ. Idem est de alijs.

f. Facere.] Arg. q si Papa mandat alicui ut excommunicet aliquem, idem non potest eum absoluerē, ut arg. 27. q. 1. si homo. Sed hoc verum est, cum hoc alicui specialiter demandatur. si autem mandatur decisio causæ alicuius iudici, & alteram partem excommunicet, potest illam absoluerē.

Placuit. CASVS. Statuitur in hoc cap. ut nullus præ-

Et in Aquisgr. c. 41.

Anf. l. 6. c. 112.

Burc. l. 2. c. 97.

Iuo p. 6. c. 174.

Anf. li. 6. c. 178.

Et in Africano c. 83

Anf. l. 6. c. 176.

Prælatus qñ que suspenditur a subdito suo.

prælatus relicta cathedra principali ad aliam diocesim se præsumat conferre propter propriam utilitatem suam, curam ecclesiæ posset negligere.

a [Relicta.] Clericus inconsulto episcopo non potest dimittere ecclesiam suam. extra de renun. admonet. & si tran-

ueatur, & alius intercessor detur.

d [Constitutum.] Curam debet habere visitator in electione 2 & ideo prohibetur eligi. ne possit malignari: sicut tutor prohibetur ducere pupillam ante redditam rationem, ne possit malignari, C. de interdict. ma. si tutor. sic nec creditori licet si pignus ad ducere. C. qui b. ced. pos. l. 4. Itē visitator non debet sibi honorem assumere 8. q. 1. in scripturis, & sic ratione officij aliquid prohibetur, vt 10. q. 2. hoc ius porrectum in fi. & ff. de contrahen. emptio. si in emptione, §. tutor. & est contra regulam illā, q. nulli debet suū officium esse damnosum. extra de fideius. sorib. peruenit, ff. de fur. si seruus communis. Ille visitator mortuo episcopo constituit, & iste debet admonere clericos vt eligant futurum episcopum, vt 61. d. obitum & c. Catinensis, & si plures eligantur, potest examinare, quis sit melior, vt 85. d. Florentinum. Itē custodit redditus ecclesiæ, vt 61. dist. quoniam. Quandoque tamen redditus ecclesiæ custodiuntur ab oconomis, si eos habeat ecclesia, vt 75. dist. quoniam, quidam.

2 Et et eliget fm Hug.

Alii contra de hoc no. 61 d. obitū. Ar.

tor. sic nec creditori licet si pignus ad ducere. C. qui b. ced. pos. l. 4. Itē visitator non debet sibi honorem assumere 8. q. 1. in scripturis, & sic ratione officij aliquid prohibetur, vt 10. q. 2. hoc ius porrectum in fi. & ff. de contrahen. emptio. si in emptione, §. tutor. & est contra regulam illā, q. nulli debet suū officium esse damnosum. extra de fideius. sorib. peruenit, ff. de fur. si seruus communis. Ille visitator mortuo episcopo constituit, & iste debet admonere clericos vt eligant futurum episcopum, vt 61. d. obitum & c. Catinensis, & si plures eligantur, potest examinare, quis sit melior, vt 85. d. Florentinum. Itē custodit redditus ecclesiæ, vt 61. dist. quoniam. Quandoque tamen redditus ecclesiæ custodiuntur ab oconomis, si eos habeat ecclesia, vt 75. dist. quoniam, quidam.

e [Vt intra annū.] sup. 63. dist. obeuntibus.

f [Cogantur.] Si ff. de decur. l. 1. g [Vt redeant.] Si ecclesia vult eum repetere 3 ipse tamen non potest. extra de renun. quod in dubijs. 32. q. 1. de benedicto. si c. 33. q. 5. mulier. Sed nōne hodie ipso iure perdit priorem ecclesiam, vt ext. de ptab. de multa? Respon perdit quantum ad se, sed non quantum ad priorem prælatus.

3 Non tñ cogitur in se. si quis presbyter. & c. si q. eps fm Hu.

h [Spem.] Ergo restitui non potest clericus depositus ab episcopo, & hoc verum: cum pro crimine deponitur. secus si pro contumacia. 50. d. contumaces.

i [Alius episcopus.] Si ab vno episcopo quis suspenditur ubiq; habendus est suspensus, vt hic, & 4. q. 5. quique quia

licta^a principali cathedra, ad aliquam ecclesiam in diocesi^b constitutam se conferre, vel in re propria diutius quam oporteat, constitutum, curam, vel frequentationē propriæ^c cathedræ negligere.

Et in Africano c. 41

Item ex concilio Carthaginensi 5. c. 8.

Intercessori, cathedram, cui datus est, tenere non licet. C. XXII.

Constitutum^d est, vt nulli intercessori licitum sit cathedram, cui intercessor datus est, quibuslibet populorum studiis, vel seditionibus retinere: sed dare operam, vt intra annum^e eisdem episcopum prouideat. Quod si neglexerit, anno expleto^f interuentor alius tribuatur.

† al. exempto.

Item ex concilio Nicæno, c. 16.

Excommunicentur clerici, qui relicta sua ecclesia ad eam redire noluerint. C. XXIII.

Si quis vero sine respectu agentes, & timorem Dei ante oculos non habentes, neq; ecclesiastica statuta custodientes recesserint ab ecclesia sua, siue presbyter, siue diaconus, vel in quocunq; ecclesiastico ordine positi fuerint; hi non debent suscipi in alia ecclesia: sed cum omni necessitate cogantur^g, vt redeant^h ad ecclesiam suam. Quod si permanferint, excommunicari eos oportet.

Item ex concilio Antiocheno, c. 3.

De eodem. C. XXIII.

Si quis presbyter, vel diaconus, vel quilibet clericus, desertam suam ecclesiam, ad aliam transeundum esse crediderit, & ibi paulatim tentet, quod in grauit, perpetuo manere, vltius ministrare non debet, præsertim, si ab episcopo suo ad reuertendum fuerit exhortatus. Quod si post euocationem sui episcopi, non obedierit, sed inobediens perseuerauerit, omni modo ab officio suo deponi debere, nec aliquando spemⁱ restitutionis habere: si vero propter hanc culpam depositum, alius episcopus^j susce-

& in Chalced. c. 20
In Aquilgran. c. 71.
Ans. l. 7. c. 170.

si transit de vna ecclesia ad aliam de eodem episcopatu ibi sufficit tacitus consensus episcopi, quia tacitus consensus dissoluit matrimonium carnale, vt 33. q. 5. qui uxorem. Sed si se transfert ad aliā diocesim, tunc quasi liberatur a patria potestate, quod non potest fieri nisi expresso^k consensu episcopi, C. de emanc. liber. l. 1. & expresso dicitur 71. d. c. 1. & 19. q. 2. c. 1. & 21. q. 2. c. 1.

b [In diocesi.] Nisi causa visitandi, vt 10. q. 1. placuit, seruat quod dicitur. inf. de cons. d. 3. episcopus. c [Propria.] Not. quod prælatus non debet præponere suam utilitatem utilitati ecclesiæ, & si in hoc passa sit ecclesiam damnum, illud de proprio refarciet. 12. q. 4. quicunque.

Constitutum est. CASVS. Quidam intercessores vel visitatores tantum ecclesiarum nitebantur retinere illas ecclesias studiis populorum, vel seditionibus. Facta est ergo constitutio, vt hoc de cætero nō fiat, sed detur operam intercessor, quatenus intra annum episcopus eligatur. Si vero neglexerit, anno elapso rema-

De hoc no. 71. d. ca. 3. & 21. q. 2. c. 1. & hanc sniam sequitur V. & Tan. in p. dic. c. admonet.

Excoicatus
n hil pt pol
fi lere noie
ecclesie.

r Vbi d hoc
in gl. qu. n.
ibi vide. &
inf. 32. q 6 p
cepta, Arch.

quia quantum ad officium sententia ius facit. Secus si est suspensus a beneficio. Sed in excommunicato idem est, quia cum sit extra ecclesiam, nihil potest possidere nomine ecclesie. 23. q. 7. c. 2. & 3. & 8. dist. quo iure, & argum. 11. q. 3. si quis a proprio. sup. 70. dist. sanctorum. & extra de app. pastoralis. in fi. 1.

E piscopus.] CA
SVS. Dicitur, q
nullus episcopus sua
auctoritate ad alie
nam migret eccle
siam, etiam a popu
lis fuerit violenter at
tractus, vel ei ab epi
scopis suadetur, sed
in tua permaneat. Se
quentia duo c. plana
sunt.

P Lacuit.] 13. q.
1. c. 1.

E piscopus.] CA
SVS. Statuitur
hic, q nullus episco
pus debet in aliena
diocesi clericos or
dinare, vel altaria co
secrare, quod si fece
rit, clerici deponen
tur: sed altaria mane
bunt consecrata, &
ordinator eps vno
anno cessabit a Mis
sarum celebratione.
b [Amotis.] inf. 16.
q. 5. c. 1. 9 q. 2. Lugdu
nen. contra. Sed ibi
nomine alterius con
secrauit, & ille ratu
habuit, hic nomine
proprio, vt 13. q. 1. c.
1. vel ibi Dominus ra
tam habuit ordina
tionem.

c [Alterius.] Si res
inanimata fuerit co
secrata Dño, non re
stituitur, vt 14. q. 6.
comperimus. secus
in re animata. 54. d.
frequens, quia aīata
delinquere pōt, sed
inanimata non.
d [Vno anno.] 9. q.
2. nullum. cōtra. vbi
pro tali culpa depo
nitur. Sed istud ex di
spensatione.

S i quis.] CASVS.
Hoc c. diuiditur
in duas partes. In 1.
dicitur, q si clericus
in minoribus ordini
bus constitutus non
ex iusta causa in die
bus solemnibus de
fuerit a sua ecclesia,
1. in natiuitate Do
mini, Epiphania, Pa
scha, & Pentecoste,
triēnio ab officio su
spendatur. In secunda parte dicitur, quod si presbyter,
vel diaconus per tres hebdomadas defuerit ab ecclesia,
sua, eandem poenam patiatur. Secunda pars incipit ibi,
[Similiter.]

perit, & ipse a communi synodo poenam merebitur incre
pationis a, tanquam ecclesiastica iura dissoluens.

a [Increpationis.] *Grace est, εἰς τιμῆς τοῦ Χάριτος, quod in
alijs versionibus est, arguatur, vel coarceatur, vel puniatur.*

Item ex eodem Antiocheno, c. 21.

¶ Non licet episcopo ecclesiam suam relinquere, & ad
aliam transire. C. XXV.

E piscopus de diocesi ad diocesim alteram nō debe
re transire, neq; si seipsum ingesserit, neque si a po
pulis fuerit violenter attractus, neque si etiam hoc ei ab
episcopis suadeatur †: manere autem eum debere in ec
clesia Dei, quam ab initio sortitus est, & nō ab ea alibi de
migrare, secundum regulam super hoc olim a patribus
constitutam.

Item ex Concilio Chalcedonensi, c. 5.

¶ De eodem. C. XXVI.

¶ Propter eos episcopos, siue clericos, qui de ciuitate ad
ciuitatem transeunt, placuit definitiones datas a san
ctis patribus habere propriam firmitatem.

Item ex concilio Carthaginensi, c. 20.

¶ Alienæ plebes ab episcopo non vsurpentur.

C. XXVII.

P Lacuit^a, vt a nullo episcopo vsurpentur plebes alie
næ, nec aliquis episcoporum supergrediatur in dioc
esi collegam suum.

Item Anacletus.

¶ Alienos clericos ordinare, & altaria consecrare episco
po non licet. C. XXVIII.

E piscopus in diocesim alienam ad alienos clericos or
dinandos, vel consecranda altaria irruere non debet.
Quod si fecerit, amotis^b his, quos ordinauit, altaris^c ta
men consecratione manente, transgressor canonum vno
anno^d a Missarum celebratione cessabit.

Item ex concilio Agathensi, c. 64.

¶ Diebus solemnibus clericus ecclesie suæ deesse non
debet. C. XXIX.

ij **S** i quis in clero^e constitutus, ab ecclesia sua diebus
solemnibus^f defuerit. Natiuitate Domini, Epi
phania, Pascha, vel Pentecoste, dum potius secularibus †
lucris studet, quàm seruitio Dei parere; conuenit, vt trien
nio a communione suspendatur. ¶ Similiter diaconus, vel
presbyter, si per tres^g hebdomadas ab ecclesia sua defue
rit, huic damnationi succumbat.

siam secum dispensasse, vt ad istud non cogatur.
g [Per tres.] Sup. e. presentium, contra. ibi dñ de duob.
mensibus. Sed ibi factum narret, hic ius commune. Vel
idem est in vtroque dum tñ absit de licentia superioris.
Reme-

e [In clero.] Maxime, quia laicis nō licet. su. de consec.
d. 1. si quis, & d. 3. c. nulli.

f [Solemnibus.] Immo nullo tempore decet, vt 91. d.
Eleutherius, & c. clericus, & 93. dist. cap. ult. Sed quid si
plures habet ecclesias vel præbendas? Tunc dicas eccle
siam

9. q. 2. nullum.
Burel. 1. c. 72.
Iuo p. 5. c. 179.

† ἀναγκάζειν.

su. ea. non oportet.
ex Nicæna synodo.
lib. ca. 6. c. 236.
Burel. 1. c. 64.
Iuo p. 5. c. 173.

In Aurel. 3. c. 15.

† al. singulari lu
cro.

Item Hilarius Papa episcopis Tarracôn. c. 3.

¶ Remouendus est episcopus ab ecclesia, cui irrepsit, & ad suam cogendus est redire. C. XXX.

Anl. li. 6. c. 109.

Remoto² ab ecclesia Barcinonensi, atq; ad suam remisso Irenæo episcopo, sedatis per sacerdotalē modestiam uoluntatibus, quæ per ignorantiam ecclesiasticarum legum desiderant, quod non licet, obtinere, talis protinus de clero proprio Barcinonensibus ordinetur episcopus, qualem te præcipuè frater Ascani oportet eligere, & daret consecrare: ne si fortè aliter factum sit, non sine obiurgatione tui maximè nominis retundat nostra præceptio, quod ad iniuriam Dei (a quo specialiter sacerdotalium est gratia dignitatum) didicerimus admissum.

† al. similiter.

Item Leo episcopus urbis Romæ Anastasio Thessalonicensi episcopo, epist. 82. al. 84. c. 8.

¶ Qui alienam cathedram appetit, ab ea expulsus etiam propria careat. C. XXXI.

Poly. li. 1. tit. 9.

Anl. li. 6. c. 104.

Burch. li. 1. c. 74.

Iuo p. 3. c. 103.

Si quis episcopus mediocritate ciuitatis suæ despecta, administrationem celebrioris loci ambierit, & ad maiorem^b plebem se quacunq; ratione transtulerit; non solum a cathedra quidem pellatur aliena, sed crebit & propria: ut nec illis præsideat, quos per auaritiam concupiuit nec illis, quos per superbiam spreuit. Suis igitur terminis contentus sit quisque; nec supra mensuram iuris sui affectet augeri.

Item ex concilio Meldensi, c. 30.

¶ Vtraque careat ecclesia, qui contemptu minoris ecclesiæ ad maiorem aspirat. C. XXXII.

Burch. li. 3. c. 48.

Iuo p. 3. c. 52.

Iann. li. 2. c. 45.

† al. aspirare conzenderis.

Si quis de ordine sacerdotali, contemptu minoris ecclesiæ ambitiosè, & improbè ad potiorem aspirauerit; canonica erga eum definitio cōferuetur; hoc est, ut utraque careat a.

a. Hoc est, ut utraq; careat.] *Hæc non sunt in Meldensi impresso, habentur tamen apud ceteros quoque collectores.*

Qui vero pretio ecclesiam vacantem ingressus fuerit, ab officio suo deponendus est, sicut in Rothomagensi concilio legitur.

¶ Deijciatur a clero, qui muneribus ecclesiam acquirere tentat. C. XXXIII.

In capitular. li. 7. ca. 206.

Burch. li. 3. c. 114.

Iuo p. 3. c. 90.

Iann. li. 2. c. 49.

Sancitum est, atque omnibus modis prohibitum, ut si quis presbyter inuentus fuerit alicui clerico, vel laico munera dare, vel dedisse, aut aliā pecuniam^b tribuere, ut alterius presbyteri ecclesiam surripiat, aut β vacantem pretio redimat; pro hac cupiditate, seu rapina, seu præsumptione turpis lucri gratia deijciatur a clero, & alienus existat a regula.

β [Surripiat, au.] *Addita sunt istæ duæ uoces ex Burchardo. Nam uiuente presbytero possessore nā potest dici vacans ecclesia.*

Remoto.] CASVS. Irenæus eps p seditionē uolebat Barcinonens. ecclesiā retinere: sed Hilarius Papa præcepit Ascanio Archiepo, ut inde illū remoueat, & ad suā faciat reuerti ecclesiā, & i ecclesia Barcinonensi talē faciat eligi, qualē deceat illū consecrare: ne si aliter fiat penā patiat, qd in iniuriā Dei factū fuerit.] Retundat.] i. puniat & emēdet, vel corrigat. a. Remoto.] Ab officio visitationis i, ut etiā ab ipso epatu, quem occupauerat.

Si quis.] CASVS. Anastasius Thessalonicensis eps q̄tult a Leone, quā p̄nā patidebeat eps, qui minore ciuitate, deferta se, transfert ad maiore ambitio. sē. Et r̄ndet q̄ suam perdere dēt, & illam quā per ambitionē concupiuit. Idem est casus sequentis cap. b. Ad maiorem.] Icribit Papa Multo fortius si ad patrem: quia facilius dispensat in maiori q̄ in pari. extra de transla. licet ad minore ēt difficilior q̄ ad parē. ext. de trālla. cum ex illo. & est hic p̄sumptio canonis, q̄a eo ipso q̄ trāsit ad maiore, p̄sumit esse ambitio potius q̄ lenitas: quia nullus transit ad minorem ext. de clerico non retiden. c. 1.

QVI VERO. CASVS. Dictum est supra de ambientibus. Nunc vero dicit de his qui pretio vacantem ecclesiā ingrediuntur, qui sunt deponendi.

Sancitū.] CASVS. Statutum fuit in Rothomagensi concilio, ut quicunque pecuniā dedit, vel aliud mun^o clerico, vel laico pro aliqua ecclesia vacante, ab officio suo repellat. c. Aut aliam pecuniā.] Aliā bene dicit, quia quidquid hēnt homines, pecunia nomine censet. 1. q. 3. per totum.

ADDI-

ADDITIO. Ad idē
18. q. 1. si infidelis,
in si. Arch.

QVOD VERO.
Hæc est 5. pars qō. in
qua p̄bare intēdir,
q̄ de licētia Papæ ex
iusta cā bene possūt
fieri mutationes, &
q̄ unus debet esse p̄
latus in una eccle-
sia. & hoc probat p̄
sex auctoritates. Io.
de Fant.

CASVS. Iste §. respi-
cit illum §. 3. co. il-
lud vero Cypriani.
vbi facta est mentio
de mutatione epi-
scoporum, q̄ posset
fieri auctoritate po-
puli, & cōi consilio
episcoporum. p̄bat
hoc vltq; ad §. [Hoc
non solum.]

Mutationes. [GA
SVS. Docet An-
terus Papa in hoc ca-
pitulo, quod muta-
tiones episcoporum
possunt fieri pro cō-
muni utilitate, vel
necessitate, & aucto-
ritate sedis Apostoli-
cæ: & hoc probat tri-
bus exemplis, s. Pe-
tri, Eusebij, & Fœli-
cis: qui de minorib⁹
locis ad maiora sūt
trāslati: nec dūt isti
transire, vel sedem
mutare, cū hoc non
faciūt per ambitio-
nem, sed inspecta cō-
muni utilitate, vel
necessitate hoc fa-
ciunt.

a ¶ Petrus.] 22 dist.
sacrosancta.

b ¶ Parua.] Scilicet
Vercellina, & regula
re est, vt à minori p̄-
moueat ad maius,
vt 93. dist. legimus in
si. ff. de munc. & ho-
no. ut gradatim. sed
non econuerso.

c ¶ Nec transfertur.]
Præsumit em̄ canon
locū non mutari, cū

animus nō sit muta-
tus, sicut virgo cēse-
tur, cum non sit ani-
mus corruptus, licet
corpus sit corruptū.
32. q. 5. ita ne sic pro-
pter aīum bonū iu-
dicat canon etiam
iniustum factum bo-
nū. 23. q. 8. occidit.
& q. 7. quod autem.
& 32. q. proposito.

S Cias.] CASVS.
Quidā dicebāt, q̄
nec cā utilitatis, nec
cau-

In libro 7. capitularium, c. 206. est uerbum, surripiat, sed deest
alterum membrum, aut vacantem pretio redimat. Iuo, & au-
ctor Pannormia habent, ut antea Gratianus, ecclesiam va-
cantem pretio redimat.

5 Quod vero communi consilio, atq; aliorum utilitate
mutationes episcoporum fieri possint, & in ecclesiis, a qui-
bus recesserint, eis vinentibus alijs substitui ualeant, An-
terus Papa demonstrat epist. 7. scribens episcopis Baticæ,
& Toletana provincia.

¶ Necessitatis, vel utilitatis causa episcoporum mutatio-
nes fieri possunt. C. XXXIII.

Mutationes episcoporum scitote cōmuni utilitate,
atq; necessitate fieri licere, sed nō propria † cuius-
quam voluntate, aut dominatione. Petrus^a sanctus ma-
gister noster, & princeps Apostolorū de Antiochia utili-
tatis causa translatus est Romam, vt ibidem potius profi-
cere posset. Eusebius quoq; de quadam parua^b ciuitate,
Apostolica auctoritate mutatus est in Alexandria. Simili-
ter Egelix de ciuitate, in qua ordinatus erat, electione ci-
uium propter doctrinam, vitamque bonam, quam habe-
bat, [auctoritate huius sanctæ sedis, & α] cōmuni episco-
porum, & reliquorū sacerdotum, ac populorum consilio
translatus est Ephesum. Non enim transit de ciuitate ad
ciuitatem, nec transfertur^c de minori ad maiorem, qui
hoc non ambitu, nec propria voluntate facit; sed aut vi
à propria sede pulsus, aut necessitate coactus, aut utili-
tate loci, aut populi, non superbe, sed humiliter ab alijs
translatus, & inthronizatus est. & infra. ¶ Nam sicut epi-
scopi habēt potestatem ordinare regulariter episcopos,
& reliquos sacerdotes, sic quoties utilitas, aut necessitas
coegerit, supra dicto modo & mutare, & inthronizare
potestatem habent. [non tamen sine sacrosanctæ Roma-
næ sedis auctoritate, & licentia.] & infra. ¶ Alia ete-
nim † est causa utilitatis, & necessitatis, alia auaritiæ, ac
præsumptionis, aut propriæ voluntatis.

α Auctoritate huius sanctæ sedis, &.] Hæc verba non legun-
tur in epistola Anteri, neque in Pannormia, neque apud Burch.
& Iuonem. Sunt tamen apud Anselmum, & in Polycarpo, &
ueteris Gratiani exemplaribus. Idem quoque est de verbis il-
lic prope finem capitis, non tamen sine sacrosanctæ Romanæ
sedis auctoritate, & licentia: qua propter hanc causam, vir-
gulis sunt inclusa.

Item Pelagius. Papa secundus Benigno archiepisco-
po] epist. 2.

¶ Causa necessitatis mutationes episcoporum fieri
possunt. C. XXXV.

S Cias frater dilectissime, aliud esse causam necessitatis,
& utilitatis; aliud causam præsumptionis, ac propriæ
voluntatis. Nō ergo mutat sedē qui non mutat mentem,
id est, qui nō causa auaritiæ, aut dominationis, aut p̄priæ
voluntatis, vel suæ delectationis † migrat de ciuitate ad
ciuitatem; sed causa necessitatis, aut utilitatis mutatur

Poly. l. 1. tit. 9.

Anf. l. 6. c. 94.

Burch. l. 1. c. 77.

Iuo p. 5. c. 188.

Pann. l. 3. 69.

† al. non libitu cu-
iusquam, aut do-
minatione

Multa sunt uerba in
originali.

† al. quoque.

Virgo dici
potest etiā
corrupta.

Poly. l. 1. tit. 9.

Anf. l. 6. c. 97.

† al. electionis al.
dilectionis.

causa necessitatis poterunt episcopi mutare sedes, quare benignus archiepiscopus quaerit a Pelagio, utrum bene dicerent. Et respondet, quod non: quia plurimorum utilitas præferenda est unius utilitati, vel voluntati. Nec dicuntur isti transire, vel mutare, qui hoc non faciunt.

Aquil. si quis fumo. ff. de præscript. ver. l. qui seruandorum. aliud tamen videtur in prælato, ut ille semper teneatur præponere utilitatem ecclesie, suæ propriæ utilitati, ut 12. q. 4. quicumque. Cum ergo detrimentum quis patitur publica utilitate, potest suam præponere utilitatem, 19. q. 2.

De hoc le. & no. su. ea. c. placuit.

Nam t plurimorum^a utilitas unius utilitati, aut voluntati præferenda est^b. Aliud^c est enim mutare, & aliud mutari. *& infra.* ¶ Nam aliud est sponte transire, & aliud est coacte, aut necessitate venire. Vnde non isti mutant ciuitates, sed mutantur; quia non sponte, sed coacte hoc agunt. *& infra.* ¶ Non ergo bene intelligunt ecclesiasticas regulas, qui hoc negant causa necessitatis, vel utilitatis fieri posse, quoties communis utilitas, aut necessitas persuaferit.

Item in eadem epistola paulo inferius.

¶ Christum negare conuincitur, qui necessitatem patientibus misericordiam non impendit.

C. XXXVI.

Omnis, qui gemebat, & vexabatur a Saul, fugiebat, & veniebat ad David. ¶ Si ergo piissimus, aut iustissimus David sciret^d peccatum esse persecutionem fugientes, & transeuntes de loco ad locum, & de ciuitate ad ciuitatem recipere; tales nequaquam reciperet, nec secum teneret, nec in alijs ciuitatibus collocaret. Qui enim persequuntur Domini episcopos, eosque de ciuitatibus ad ciuitates transire compellunt; non eos tantum persequuntur, quantum Dñm nostrum Iesum Christum, cuius legatione funguntur. Nec ipsi in hoc peccant episcopi, quoniam non sponte, sed coacte^e hoc agunt; sed illi, qui eos persequuntur; nec ipsis episcopis hoc imputari potest, sed illis qui eos hoc agere cogunt. *& infra.* ¶ Qui necessitatem patientibus, ipsum Christum negant, qui est misericordia, & veritas. *& infra.* ¶ Negant misericordiam necessitatem patientibus, qui populis indigentibus diuinis ministerijs t, & non habentibus proprium episcopum, qui eos instruat, causa utilitatis, atque necessitatis, ex alia ciuitate licet minor^f sit, in eam, quæ non habet episcopum doctiorem^g, vel utiliorem^h, meliori consilio, non sponte transeuntem, sed maiorum exhortatione mutare t, aut episcopum electum, & persecutionem patientem causa utilitatis, aut necessitatis inthronizari non permittunt.

Item ex concilio Carthaginensi. 3. c. 27.

ciunt per ambitionem, sed potius mutari. Vnde male dicebant illi qui asseriebant, episcopos non posse sedes mutare causa necessitatis, vel utilitatis.

^a ¶ Plurimorum. ¶ Illuc potius accedat prælatus ubi plus lucri potest facere, licet maior sit ibi poena sua, ut inf. ca. c. 1. & hic apparet ratio, quare episcopus non debeat fieri monachus inuito Papa, quia ibi consulit propriæ utilitati tantum, ut 2. q. 7. sancta, sed hic communi, & propriæ, quæ duo sunt præferenda propriæ tantum, ut 2. q. 7. sancta.

^b ¶ Præferenda est. ¶ Nam cum quis vocatur ad prælaturam, non præponit priuatum commodum communi, ut hic, & 8. quaest. 1. in scripturis, & 16 q. 6. vos autem. Et hoc intelligas cum per publicum non impeditur priuatum. alias enim suam utilitatem potest præferre, ff. de iudic. si longius, ff. de arbitr. licet autem. ff. ad legem

causa utilitatis, vel necessitatis, vel deiectum recipere. d. ¶ Sciret. ¶ Arg. quod eo ipso videtur aliquid bonum, & iustum, quod a bono factum est, 37. d. qui de mensa, & 9. q. 2. Lugdunensis.

^c ¶ Coacte. ¶ Precibus superiorum. sic su. ead. qualiter. ut .n. quod non possit cogi, ut 74 d. ubi, vel dic, quod potest quis cogi, ut de nolente fiat volens 2. ut 23. q. 4. displicet, & 74. d. placuit. Papa tamen absolute potest aliquem cogere, ut 9. q. 3. per principalem.

^f ¶ Minor. ¶ Sed nunquid tenetur minor populus suum episcopum maiori concedere cum nemo cogatur de suo beneficium facere. 10. q. 2. præcarum? Respon. sic, si alium potest habere æque idoneum 3. vel loquitur in eo casu cum ibi magis utilis erit, ut ff. locati domo.

^g ¶ Doctior. ¶ Oia comparatiua positue hic ponuntur.

^h ¶ Vel utiliorem. ¶ Scilicet illi 3.

duz. 14. d. quod ait, quia ordinata charitas a se incipit 23. q. 5. si non licet. de p. dist. 6. quia vult. Vel dic, quod quando priuata utilitas includitur in communi, tunc præponitur communis, ut est in prælatura, ut arg. ff. pro socio. l. actione, §. Labeo. Vel distingue aut utilitas in acquirendo consistit, aut in damno vitando; tunc secus, vel econuerso.

ADDITIO. De hoc no. ext. de postu. prælat. bonæ i. de reg. licet. Arch.

^c ¶ Aliud. ¶ Ut su. d. 6. testamētum & extra quod metus cau. sacris.

Omnis. ¶ CASVS. Quidam dicebat, episcopos expulsos a ciuitatibus non esse recipiendos, & in alijs ecclesijs collocandos. itē asseriebant, quod cā utilitatis non debeant mutari de minori ciuitate ad maiorem. Sed docet Pelagius exēplo David eos esse recipiendos, qui si sciret esse peccatum, expulsos a Saule non recepisset. non .n. peccat expulsus; sed potius quod cogit eos fugere. Similiter causa utilitatis licite sit mutatio de minori ad maiorem & qui contradicunt misericordiam negant, scilicet qui nolunt mutare. i. mutando tradere episcopum

2 Hoc no. su. 1. q. 6. sicut, ibi videas.

3 Arg. ff. sol. matr. l. 2. in pri. ff. de cuius in creditoribus cum suis similibus. ff. de Fant.

Episco-

Conc. tex. gl. in ver. tpe, in l. hoc §. La. o. ff. loc. gona l. r. ibi Per. & Bar. ff. a. matr.

1. Reg. 22.

† mysterijs.

† al. mutari.

Utilitatem an possit quis præferre publicæ.

E piscopus.] CASVS. Constituit Carthaginien. concilium, qd nec episcopus, nec clericus inferioris ordinis transeat de loco ignobili ad nobilem per ambitionem, sed si utilitas exegerit, episcopus transeat auctoritate papæ, & in præsentia synodi, decreto clericorum & laicorum porrecto

episcopis pro eo, qd dēt trāferri. Alij vero clerici transferuntur de voluntate suorum episcoporum.

a ¶ Gradus.] Quod verum est de ijs qui subsūt episcopis nullo median'e, vt 71. dist. clericos. & extra de renun. admonet, sed si alijs subsunt, vt abbatib. vel alijs eorum consensus requirendus est, vt 54. dist. c. 1 & 2. & 9. q. 3. conquestus, & 63. d. quanto. Quid si clericus non vult transire de minori ad maiorem? Dico, qd non potest cogi ab episcopo, qd nemo crescere cogitur inuitus. 74. dist. gesta, & 63. dist. quanto. hoc autem Papa potest. Sed si ad alium episcopatum vocatus est episcopus, necessarius est consensus episcopi. 71. d. per totum. 85. d. Florentinum. Ioānes. Ego credo r

Clericus an possit p epū cogi transire ad maiorem ecclesiam.

Et male in prædic. c. gesta. fm H. & L. sed compelli p a Papa solum, vt fu dī fm L. & H.

q episcopus potest cogere clericum, vt trāseat ad maiorem locum, cum maiora facere possit, vt extra de excess. præl. si cut, & ad hoc facit extra de æta. & qualit. quaris

b ¶ Episcopi.] ¶ In gradu.] idest, honore.

c ¶ Inuitetur.] Alias nō licet 9 q. 2. nullus & 6 q. 3. scriptum.

Sicut alterius vxor. CASVS. Hoc c. diuidit in tres partes. In prima dī, qd sicut vxor alicuius nō debet cognosci, vel disponi nisi a proprio viro; ita ecclesia, vel parochia epī non debet iudicari, vel disponi nisi a proprio episcopo, & sicut vxor (vt dicit Apostolus) mortuo viro suo potest nubere cui vult: ita defuncto episcopo ecclesia potest alteri concedi. In secūda parte dicitur, qd si episcopus non potest permanere in sua ecclesia, fugiat ad aliam hoc probat auctoritate Christi. In tertia parte dī, qd episcopus causa utilitatis, & fratribus inuitantibus potest mutari: sed hoc cum auctoritate sedis Apostolicæ fiat. Secunda pars incipit ibi, [Si vos persecuti] Tertia ibi, [Si autem utilitatis.

ibi dicitur, sed tempore potest eam castigare: quia est de familia sua. 33. quaestio. 5. hac imago. sicut dominus seruum. instituit. de ijs qui sui vel alieni iuris sunt. §. finali. & etiam mercenarium suum. ff. de pœnis. recipiendum. non autem in forma iudicii potest eam iudicare. e ¶ Regulariter.] idest, homini suæ professionis. 28. q. 1. caue. Vel sine suspitione turpitudinis. 32. q. 1. si quis vxorem.

d ¶ Iudicari.] ff. de iurisd. omni. iudi. qui iurisdictionem contra vbi dicitur, quod nullus sibi vel suis ius dicere potest. Respond. iudicare potest maritus vxorem corrigendo eam 23. q. 4. duo ista. sed non verberando eam, vt C. de repu. consensu. quia illa aliena sunt ab ingenuis, vt ibi

¶ Non ambitione, sed synodali auctoritate, de ecclesia ad ecclesiam episcopus transeat. C. XXXVII.

E piscopus de loco ignobili ad nobilem per ambitionem non transeat: nec quisquā inferioris ordinis clericus. Sane, si utilitas ecclesiæ fiendum poposcerit, decreto pro eo clericorum, & laicorum episcopis porrecto in præsentia synodi transferatur; nihilominus alio in locum eius episcopo subrogato. Inferioris vero gradus sacerdotes, vel alij clerici concessione suorum episcoporum possunt ad alias ecclesias transmigrare.

Iuo p. 5. c. 125.
Pann. l. 3. c. 70.

Item ex eodem Carthaginensi. 4. c. 33.

¶ In proprio gradu episcopi, vel presbyteri in aliena suscipiantur ecclesia. C. XXXVIII.

E piscopi, vel presbyteri, si causa visitandi ad ecclesiam alterius episcopi venerint, in gradu^b suo suscipiatur & tam ad verbum faciendum, quam ad oblationem consecrandam inuitentur^c.

Item Calixtus Papa omnibus Galliarum episcopis, epistola 2.

¶ Ecclesia vnius episcopi ab alio disponi non debet. C. XXXIX.

Sicut alterius vxor nec adulterari ab aliquo, vel iudicari^d, aut disponi, nisi a proprio viro, eo uiuente, permittitur; sic nec vxor episcopi^t, quæ eius ecclesia, uel parochia indubitanter intelligitur, eo uiuente, absque eius iudicio, & uoluntate alteri^t iudicari, uel disponi, aut eius concubitu frui, idest, ordinatione, conceditur. Vnde ait Apostolus: [Alligata est uxor legi, quamdiu uir eius uiuit: eo uero defuncto, soluta est a lege uiri.] Similiter & sponsa episcopi (quia sponsa uxorque eius dicitur ecclesia) illo uiuere ei est alligata: eo uero defuncto soluta est: [Et cui uoluerit, nubat, tantum in Domino.] idest regulariter^e. Si enim eo uiuente alteri nupserit, adultera iudicabitur. Similiter & ille, si alteram sponte duxerit, adulter exstimabitur, & communione priuabitur. Si autem persecutus fuerit in sua ecclesia; fugiendum illi est ad alteram, eique est associandus, dicente Domino: [Si uos persecuti fuerint in una ciuitate, fugite in aliam.] Si autem utilitatis causa fuerit mutandus, non per se hoc agat, sed fratribus inuitantibus, & auctoritate huius sanctæ sedis faciat, nō ambitus causa, sed utilitatis, aut necessitatis.

Pol. l. 1. tit. 81.
Ans. l. 6. c. 103.
Burr. l. 3. c. 49.
Iuo p. 3. c. 53. & p. 5. c. 101.

¶ al. episcopi, vel presbyteri.
Rom. 7.

¶ al. ab alio re iudicari.]

Ibidem.

Matth. 10.

HOC NON SOLVM. Hæc est 6. pars q. in qua reprehendit eos, qui occupant locum uiuentis, cum duo simul esse non possint. lo. de Fant.

CASVS. Dictum est sup. in ca. sicut, q. episcopo uiuente sua ecclesia non dēt alteri nubere. Nunc dicitur idem esse in-

b ¶ Imperator.] Argu q. omnes reges coronabit Imperator. ut dixi 63. dist. Hadrianus 2. cum plures sunt reges, ut 6. q. 3. c. 10.

c ¶ Vnus.] Tamen quandoque fuerunt duo Imperatores de facto, ut 21. dist. nunc autem. Quid ergo dicemus

de græculo 2, videtur, q. iste sit Imperator: quia Constantinus illuc trātulit imperium, ut 96. d. Constantinus. & Imperator appellatur, ut extra de maior. & obediē. c. solita. sed non est ita, quia Romana ecclesia trātulit imperium ad Alemanos ab oriente. extra de elect. ca. venerabilem. lo.

d ¶ Iudex vnus.] Sed immo decem sunt iudices prouinciæ, ut 6. q. 2. l. citote. sed hic appellat iudicem regem: alibi tamen videtur, quod vnus sit iudex prouinciæ præter regem, ut 23. q. 4. duo ita.

e ¶ Roma.] ff. de rer. diui. l. ult. contra ibi dicitur, q. ideo Romulus interfecit Remum, quia muros transiit: Respondeo. Nam potuit hoc idem fecisse ex inuidia. f ¶ Parricidio.] Large sumpto nomine, ut ff. ad legem Pompeiā de parricidiis. l. 1.

g ¶ Archidiaconi.] i. in quolibet archidiaconatu erit unus archidiaconus. non autem prohibet quin in una ecclesia possint esse plures archidiaconi, ut 93. di. diaconi.

ECCE IN QVIBVS. Hæc est 7. pars q. in qua probatur de mutatione causæ necessitatis, & leuitatis. lo. de Fant.

CASVS Ostendit su. Grat. in quibus casibus uiuenti prælato

2 Dic q. non est verus nec vniversalis Imperator, s. m. Alex. 10. l. quicūque. colla. 5. ff. de off. eius cui man, est iur.

a ¶ Aut necessitas.] Hæc non sunt in ipsa epistola, sed habentur apud Anselmum. Necessitas autem præbet iustam causam translationi. supra ead. c. scias.

6 Hoc non solum de episcopis, verum etiam de quibuslibet ecclesiæ ministris intelligitur, ne uidelicet in locum uiuentis alter obrepatur.

Vnde B. Gregorius scribit Natali Salonitano episcopo de eo, qui in archidiaconatum alterius se promoueri consenserat, libro secundo, in dictio. 10. epist. 14. & 16.

¶ Deponatur, qui locum alterius inuadere non timet. C. XL.

EVm, qui cōtra iustitiæ regulam in archidiaconatum alterius se prouehi consensit, ab eiusdem archidiaconatus honore deponimus. Qui, si ulterius in loco eodem ministrare præsumperit, se participatione communionis sacræ nouerit esse priuatum.

Item Hieronymus ad Rusticum monachum, epi. 4.

¶ In vna ecclesia duo prælati esse non debent.

C. XLI.

IN apibus princeps ¶ vnus est, græues vnā sequuntur ordine litterario; Imperator ¶ vnus, c. iudex vnus ¶ prouinciæ: ¶ Roma, c. ut condita est, duos fratres simul habere reges non potuit, & parricidio ¶ dedicatur. In Rebecca vtero Esau & Iacob bella gesserunt, singuli ecclesiarum episcopi, singuli archipresbyteri, singuli archidiaconi ¶ & omnis ordo ecclesiasticus suis rectoribus nititur.

7 Ecce in quibus casibus episcopo uiuente, alius potest ei substitui, quamquam secundum rei ueritatem non uiuente episcopo talis probetur succedere. Translatus. n. ab una ciuitate ad aliam desinit ¶ esse episcopus illius ciuitatis, à qua transfertur: atque ideo qui huic succedit, non uiuente, sed defuncto ¶ quodammodo episcopo, probatur substitui. Sed inter eū qui hostilitatis necessitate, & eū, qui utilitatis causa transfertur, hoc interest, q. ille, qui metu hostilitatis ad aliā transit, si priorē contigerit aliquando ab hostibus liberam fieri, ad eandem illum redire oportet.

Vnde Greg. Papa scribit Ioanni episcopo Scyllatino ¶ libro 2. in dictio. 10. epist. 25.

120 p. 6. c. 342.

120 p. 5. c. 356.

¶ principes sunt] orig.

Gen. 25.

¶ Circa istud c. posset q. ri, an Pap. & Imperator sint sup. illustres: dic q. non: immo sunt sup. oēs gradus s. m. Cy. & Ray. in l. si. C. ubi sē. rel. clā, & lo. And. i. add. ad Spe. in ti. de iur. om. iud. & Albe. i. l. Imperiū, ff. de iurisd. om. iur. & in l. quæcūque. coll. 1. ff. de off. eius cui man. est iur.

¶ al. Squillaceno. lo. diac. l. 3. c. 15.

intelligendum de quibuslibet ministris ecclesiæ, sicut de archidiacono, ut in c. prox.

EVm qui contra.] CASVS. Natalis episcopus Salonitanus iniuste repulit Honoratum ab archidiaconatu, & eo uiuente alterum sibi substituit, sed Gre. deposuit illum substitutum, & si præsumeret in eodē loco ulterius ministrare, sacra communione se nouerit esse priuatum.

a ¶ Archidiaconatum.] Sed nonne iste debuit deponi, ut 3. q. 2. audiuius. & 2. q. 1. in primis? Sed iste excusabatur auctoritate maioris 1, qui hoc fecerat. 14 q. 5. dixit Dominus. & 28. di. diaconi.

IN apibus.] CASVS. Hieron. probat hic sex similitudines. plures prælatos non debere esse in eadem ecclesiā; sed singuli prælati debent esse in singulis ecclesijs,

Decc. Grat. pars II.

alius potest substitui. Nunc ostendit, q. si ueritatem inspicimus, supradictis casibus non succedit quis uiuo, sed mortuo. Nam ex quo quis renunciat ecclesiæ, vel transfertur in aliam ciuitatem, quodammodo dicitur esse mortuus quo ad ecclesiā primam: quia in ea desinit esse prælatus. Ideoque qui succedit huic, non dicitur succedere uiuo, sed defuncto. Et ostendit differentiam inter istum qui necessitate hostilitatis, & illum, qui utilitate transfertur: quoniam qui in hostilitate transfertur, hostilitate recedente, redit ad ecclesiā suā quam dimisit: secus si utilitate.

h ¶ Desinit.] 21. q. 2. si quis iam translatus.

i ¶ Defuncto.] Cum enim loco eius succedit pro mortuo habetur, ff. pro soc. l. actio. §. publicatione.

D d d Pa-

¶ Hanc rōnem hic probat H. dicēs, q. ideo excusatur & dispensatur cū eo, & idē L.

Pastoralis.] CASVS. Ioannes Lissitania ciuitatis ep̄s ab hostibus est repulsus, & ideo Greg. dedit ecclesiā Scyllatinā ei hac conditione, vt cessante hostilitate ad suam ecclesiā reuertatur. Si vero continua premeretur captiuitate: perpetuo ibi permaneret.

a ¶ Gubernare.] Vi-

1 Verum est a iure repro-
bata, & sic loquitur ca.
xi. cum simi-
lib. Hic autē loquitur qñ
est tacita cō-
ditio a iure inducta. Ar-
ch.

Beneficia sub cōditio-
ne non dan-
tur.

detur, q̄ iste ep̄s sub conditione 1, vel ad certū tēpus fuerit institutus: sed beneficia sub conditione non dantur. 1. q̄o. 2. quam pio. nec ad tēpus ut iure quamuis q̄o. dist. sanctorum, nec cōuenit morib. nostris tēporales filios habere. ff. d. adoptionibus, questu. sic, ff. de re. iu. actus. sicut nec libertas ad tēpus datur, ff. de man. testa. libertas. nec hereditas: insti. de hered. insti. §. haeres, nec matrimoniū 32. q̄o. 2. solet. Potest dici putam esse institutionem, sed sub cōditione resoluitur; ut ff. de in. diē. addic. l. 2. simile ext. de fil. presbyt. veniens. & simile ext. de pigno-
ribus c. illo. vel dic, q̄ iure postlimini, restituitur ei prior episcopatus, lic. 16. q. 3. prima, nō enim pōt dici, q̄ maneat episcopus prioris ecclesiā. sic. n. esset episcopus vtriusque, cōtra illud q̄d est 31. q. 1. relatio & est simile. C. de cu. fur. l. 1. cū alius, & tūc dices, q̄ prior locus definit esse religiosus, vt ff. de relig. cū loca. sed postea eā repetit iure postlimini, ut 24. q. 1. cum per bellicā. Vel dic, q̄ Papa sub cōditione, vel ad certum tēpus potest aliquem instituere prælatus: sicut miles sub conditione, & ad certum tēpus instituit heredem, ff. de mili. testa. in fraudem. §. si miles. lo.

2 Arg. cōtra io. q. 7. & hic diximus ub. de hoc extr. de ver. sign. abbate. in fi. Ep̄s duarum ecclesiarum an possit ali-
quis esse.

b ¶ Reuocari.] Arg. q̄ restituta re in pristinum statum, omnia iura restituitur 2. vt extra de elect. quia diligēti, 16. q. 3. prima. & si quis peruenierit ad meliorem fortunam, tenetur ad pristinam obligationem, 26. q. 7. ab infirmis, ff. quemadmodum ser. amit. si locus. & C. qui bo. cedere poss. l. 2.

c ¶ Reuertaris.] Cum ergo teneatur redire, non ergo desinit esse episcopus primæ ecclesiæ, & sic episcopus est duarum ecclesiarū. contra illud. 21. q. 1. relatio. Baz. vero dicit, q̄ est episcopus vtriusque, sicut in matrimonio carnali dixit, q̄ aliquis pōt esse maritus duarū, si uxor intrat religionem. Sed cōtra. nā ille locus desinit esse ecclesia per captiuitatem, vt ff. de relig. cum loca. Sed non est ita: quia ipsa sacramenta ecclesiæ vera dicimur esse apud hostes, ut prima questione prima, q̄d quidam & quod dicit lex, q̄ desinit esse sacer locus, intellige, quia

viduatus est sacris ministeriis. Ciuitas autem desinit esse inductione aratri, ff. qui. mo. vsufruct. amitt. l. si vsufructus, & collegium translatis personis, ff. de colle. illi-
ctis, l. 3. Sed pone econuerso quod episcopus sit captus & non ciuitas, tunc bene constituetur alius, vt dicunt qui:

¶ Qui metu hostilitatis ad alium locum transierit, postea ad suam ecclesiā redire oportet. C. XLII.

Pastoralis officii cura nos admonet, destitutis ecclesiis proprios constituere sacerdotes, qui gregem Domini cum debeant pastoralis sollicitudine gubernare. Propterea te Ioannem ab hostibus captiuatæ Lissitaniæ ciuitatis episcopum in Scyllatina ecclesia cardinalem, necesse duximus constituere sacerdotem: vt susceptam semel animarum curam intuitu futuræ retributionis impleas: & licet a tua ecclesia sis hoste imminente depulsus, aliam quæ pastore vacat, ecclesiā debes gubernare: ita tamen, vt si ciuitatem illam ab hostibus liberam effici, & Domino protegente ad priorem statum contingerit reuocari^b; ad eā in qua prius es ordinatus, ecclesiā reuertaris^c: sin autem prædicta ciuitas continua captiuitatis calamitate premitur, in hac, in qua a nobis incardinatus^a es, debeas ecclesia permanere.

a ¶ Incardinatus.) *Supra dist. 71. c. fraternitatem, de huius vocis notione est adnotatum.*

Qui uero utilitatis causa trāsferitur, nequaquam ad priorem redire cogitur. Est etiā alius casus, in quo episcopus uinēti episcopo substituitur. Cū enim aliquis relictus priori cathedra, sua auctoritate ad aliā trāsferit; si alius ei substitutus fuerit, licet ille prioris ecclesiæ episcopus esse non desierit, substitutus tamen episcopatum habebit.

Vnde Damasus urbis Romę episcopus scribit ad Paulinum Antiochenum, dicens.

¶ De sacerdotibus, q̄ relictis suis ecclesiis ad alias migrarunt. C. XLIII.

Eos sacerdotes, qui ab ecclesiis ad ecclesias migraverunt, tamdiu a nostra communione habemus alienos, quadiu ad eas redierint ciuitates, in quibus primitus sunt

quidam, quia si tutor est captus ab hostibus, alius dandus est, & tamen si captus redierit, omnia recuperat iure postlimini, & ille alius desinit esse tutor, ut insti. de Attilia. tuto. §. ab hostibus. quod non concedo 3. quia sic offenderetur illa regula. 16. questio. 1. inuentum.

QVI VERO. CASVS. Dictum est sup. quid iuris sit, si causa necessitatis transfertur. Nunc uero ostendit, q̄d si causa utilitatis transfertur, non potest ad priorem ecclesiā redire. Est etiā alius casus, in uiuēte episcopo substituitur alius, scilicet cum ecclesia sua derelicta est causa ambitionis, & sua auctoritate trāsfit ad aliam; quo casu licet desinat esse prælatus prioris ecclesiæ, tamē substitutus eam habebit.

Eos sacerdotes.] CASVS. Dicitur in hoc ca. q̄d sacerdotes auctoritate propria de ecclesia sua migrantes ad aliam, tamdiu a communione remoueantur, quādiu ad suas redierint ciuitates. sed si alius iam est sibi substitutus: tamdiu vacet qui deseruit suam ciui-
ta-

Poly. l. 1. tit. 3.

& l. 2. tit. 9.

Anf. l. 6. c. 99.

Burc. c. l. 1. c. 123.

luc p. 5. c. 223.

Poly. l. 1. tit. 9.

Anf. l. 6. c. 95.

3 Et bñ, vt
tis colligit
extra li 6. de
negli. prel.
ep̄s. Arch.

tem, donec substitutus quiescat in Domino.

a ¶ Ordinatus.] Argum. q̄ re integra potest repeti ecclesia, quæ habita est pro derelicto. nam si cessit quis bonis, rebus nondum distractis, p̄t eas repetere, vt argu. C. de repu. h. z. l. ult. & argu. ff. de ces. bono. is qui. simi. l. ff.

Ecclesia pro derelicto habita, an possit repeti re integra.

constituti. Quod si quis alius alio transinigrare, in locū viuentis ordinatus^a est; tādū vacet^b a sacerdotii dignitate, qui suam deseruit ciuitatē, donec successor eius quiescat in Domino.

Episcopatum etiam sedium mutationes, metu hostilitatis interueniente, nonnunquam fieri solent.

Vnde Gregorius scribit Ioanni episcopo Vellitrano, libro secundo, epist. 11.

¶ Necessitate temporis episcopatum sedium mutationes fieri possunt. C. XLIIII.

Temporis qualitas admonet, episcoporum sedes antiquitas certis ciuitatibus constitutas ad alia, quæ securiora putamus, eiusdem diæcesis loca transponere^c; quo & habitatores nunc t̄ degere, & barbaricum possint periculum facilius declinare. Propterea te Ioannem fratrem coepiscopū nostrum Vellitrensis ciuitatis, sedemque tuā in loco quondam t̄ Arenatarū, ad sanctū Andream apostolum præcipimus exinde transmigrari: quatenus ab hostilitatis incur su liberior existere valeat, & illic consuetudinem & solennium festiue disponas,

α ¶ [Consuetudinem] Aliud per Ioannē Diaconum legitur, consuetudine solenni festa disponas. Apud Burchardum & Ioannem, consuetudinem solenniū festorū. In varijs B. Gregorij epistoliarum editionibus, consuetudinem solenniū festa disponas.

Item cū aliquis causa humilitatis Apostolica concessione de episcopali sede ad monachalē de scenderit subiectionē, alius loco eius subrogari poterit; ille vero ad pontificatum resurgere nequaquā vltius valebit. Vnde in quinta β actione Constantinopolitana synodi ccc lxxxiii. Patrū sub Ioāne Papa octauo, cui præfuit Petrus presbyter Cardinalis, & Paulus Anconitanus episcopus, & Eugenius Ostiensis episcopus Apocrisarii Papæ dixerunt.

β ¶ In quinta) Apud Ioannem par. 7. cap. 149. pro indice huius capituli leguntur hæc, Ex actione quintę synodi Constantinopolitanae trecentorum & octauaginta trium Patrū sub Ioanne Papa octauo, cui præfuit Petrus presbyter Cardinalis, & Paulus Anconitanus episcopus, & Eugenius Ostiensis episcopus. Initium uero ipsius capituli est, Apocrisarii Papæ dixerūt, Hoc nequaquam &c.

missa. extra de concess. præben. & eccle. non vacan. cap. litteras.

b ¶ Tandū uacet.] Et sic videtur, quod eo mortuo possit repetere ecclesiam, sed non est uerum. sic ergo quod hic dicitur, in furorem ecclesiæ d̄r, quia eum non uult repetere. Vel ideo quia

ecclesia post mortē huius eum potest repetere. Sed pone, mortitur substitutus, ecclesia repetit primū, ille non uult redire, potest ne compelli. Nō videtur. videtur enim ecclesia renunciasse iuri suo nō repetēdo, cum potuit eum repetere, & noluit, sed alium prælegit: immo videtur quod ipse repetere possit ecclesiā uiuo secundo: & si obicitur ei quod habuerit ecclesiam pro derelicto, replicabit, quod illa alii adhasit, vt extra de diuor. significasti. qđ non credo vt 22. q. 9. nihil. ff. ne quid in loco pub. l. 2. §. ibidem ait Ioā.

Substituto mortuo, an possit qui renūciavit ab ecclesia repeti,

EPISCOPALIVM. CASVS. Ostēdit Gratianus de mutatione episcoporum. Nunc uult ostendere, quod ecclesia episcopalis mutari p̄t hostilitatis metu, & hoc probat seq. c.

Temporis.] CASVS. Ciuitas Vellitrensis multas patiebatur angustias a barbaris, & iō Greg. Papa præcepit Ioanni episcopo, vt sedē episcopalem trāsferreret ad sanctū Andream apostolū, ut barbaricum periculum facilius posset declinari, & diuina officia celebrantur festiue.

c ¶ Trāspōnere.] inf. de consec. d. 1. tribus inf. 16. q. ult. si quis. & q. 1. & tēporis. ubi hoc notatu plene.

ITEM. Hæc est pars in qua quaritur de illis, qui causa pœnitentiæ relin-

quūt episcopatū, vtrum possint fieri episcopi. Quid iures sit, habes extra de renun. post translationem. Dicis tamen breuibus, quod si fuerint postulati, poterunt fieri episcopi, nisi pro crimine dimiserint episcopatum. Et hoc probat per s. c. Io. de Fan.

CASVS Ostēdit Grāt. alium casum, in quo uiuente prælato potest alius substitui episcopus, scilicet quando ingreditur monasterium causa humilitatis da licentia Papæ, quia de cætero nō potest ad episcopatum resurgere, & ad hoc inducit sequens cap.

Ddd 2 Hoc

Io. Diac. in vita B. Greg. l. 3. c. 17. Anl. l. 6. l. 98. Burc. l. 3. c. 89. Iuo p. 3. c. 178. Pann. l. 2. c. 37.

† al. quem Harenati ad S. Andream apostolum dicunt.

le. ff. de decu. qui ad tempus Sed quæro, cum iste substituebatur, aut uacabat episcopatus, aut non: si non uacabat, qualiter successit in loco uiuentis? arg. ff. de verb. oblig. l. 1. Non potest etiam dici, quod uacabat, quia non fuit ecclesia adiudicata, maxime cum dicatur: quod non ipso recessu perdat quis ecclesiam. Sed breuiter potest dici, quod ille fuit admonitus, & per sententiam fuit ecclesia adiudicata. Vel dic, quod cum de iure debuit vacare, licet super hoc non esset lata sententia, potest alii adiudicari, ut extra de renun. ex trans-

1 Sub cōtra di su e. cum qui cū simi. Arch. 2 De hoc no. su. ea. §. ambitionis. & uide qđ no. 92. d. si qui episco. p̄ in not. 1. in quo Archid.

Hoc nequaquam.] CASVS. Statutum fuit in synodo Constantinopolitana, vt quicumque episcopus de-

tamen credo, quia etiam potest esse plebanus, vt extra de renun. ad supplicationem. & 16. q. 1. si quos. &c. in parochia. Ioan.

Sugge

¶ Episcopus, qui causa humilitatis monachus efficitur, ad Pontificatum redire non valet. C. XLV.

ad pontificatum reuerti, quia monachus discere debet, & non docere. Sed credo qd Grat. melius dixisset, si dixisset pp conscientiam criminis ad agendam penitentiam, vbi dixit cā humilitatis, quia tunc resurgere posset. Sed si vis eū saluare, dicas, quod cā humilitatis trāsiuit, & ideo nō potest redire ad episcopatū per se, sed de licētia Papæ. Idem est casus sequentis c. Hoc scilicet ingredi monasterium, quibusdam conceditur ad agendam penitentiam, sed non ad quietem seruandam.

a ¶ Vltimus.] Tamē monachus qui nunquam fuit episcopus, bene potest esse episcopus. vt 16. quæst. 1. vos autem. & 8. q. 1. in scripturis & 18. q. 1. c. vnico. Item si plebanus aliquis sit monachus, postea pōt fieri plebanus, vt 16. q. 1. si quos a clericatu. Dicūt quidam qd cum quis dimittit episcopatum vbi plus p̄ficere potuit, prælumitur qd propter cōscientiam criminis hoc fecerit: sed hoc non est verum: quia sepe ingreditur quis monasteriū propter merita augenda, vt 27. q. 2. sunt quid dicunt. Intellego ergo hoc c. de eo, qui conuictus est de crimine, & de truditur in monasterium propter hoc i.

Ep̄s semel, monasteriū ingressus, an possit iserū redire ad ep̄atum.

x Sub. vnde repellitur sicut quilibet penitens so. d. si ille. alias secus, vt extra, &c. vt legitur.

vt extra de renunc. post translationem. Vel intellige de eo qui humilitatis causa trāsiuit, & de licētia Papæ. & talis per se non potest redire ad ep̄atum, sed de licētia superioris. Sed nunquid talis pōt esse abbas: nō v̄t, quia maioribus honorib. functo non licet inferiores recipere, vt C. de ijs qui ad ciuilia munera vocātur. l. maiorib. lib. x. Seco

Hoc nequaquam apud nos habetur, vt quicumque de pontificali ordine ad monachorum, idest poenitentium descenderit vitam, ulterius^a possit ad pontificatum reuerti. Item. ¶ Præcepit sancta synodus, vt quicumque de pontificali dignitate ad monachorum uitam, & ad poenitentiam descenderit locum, nequaquam iam ad pontificatum resurgat. Monachorum enim uita subiectionis habet † verbum, & discipulatus, non docendi, uel præsidentendi, uel pascendi alios.

Iuo p. 7. c. 149.

¶ Hæc synodus sub Ioanne octauo extat Græca in Vaticana bibliotheca. (cuius synodi tres tantum canones cum explanatione Blasamonis editi sunt Lutetia, & apud ipsum inscribitur, Synodus in templo sapientia habita sub Photio Patriarcha. In secundo autem trium illorum capitulo habetur sententia huius capituli. Visum autem est, vt omnia melius percipiantur, locum hunc græce, & cum noua interpretatione esse adscribendum.

Ἦν ποτε ὁ πρῶτος εἶπε, πῶς ὑμῖν δοκεῖ περὶ τῆς ἀρχιερατικῆς τάξεως εἰς τὴν μοναχῶν καταλεζόντων χώραν, ἅψα εἰς ὑποταγῶν εἰσὶν παραδότες διώαντες ἐπὶ οἱ αὐτοὶ τῇ αὐτῆς ποιμνιάρχῃ εἰσὶν; οἱ ἀγιώτατοι τοποτηρηταὶ τῆς πρεσβυτερίας ῥώμης εἶπον, τὸ παρὴμῖν ἐκ εἰσιν, & δὲν σῶζε; ὅς τις γὰρ εἰάνδρῳ ἀρχιερατικῆς τάξεως εἰς τὴν μοναχῶν, τέτρεται μετασθέντων κατὰ εὐθυμῆν τὴν χώραν, & διώαται ἐπὶ τὸ τῆς ἀρχιεροσύνης εἰσαγαγεῖν δικαίως ἀξίωμα. βασιλεὺς ὁ ἡλίας οἱ τοποτηρηταὶ τῆς ἀνατολικῆς θρόνον εἶπον, & δὲ παρὴμῖν ἐφοράθη τὸ πρῶτον, τὸ γὰρ ἐναντίον μὲν ἐν μονάζοντες πρόεισιν εἰς ἀρχιερείας, ἀπὸ δὲ ἀρχιερέων εἰς μοναχὸς κατερχόμενοι ἀρχιερεῖς μὲν ἐν εἰσὶν. ἡ ἀγία συνόδος εἶπεν, δευτέρῳ & περὶ τέτρεκων πολλὰς γὰρ ἐν ἡμῖν ἀμωιβολίας γίνονται περὶ τῆς ὑποθέσεως ταύτης, τῇ μὲν λεζόντων μὴ κωλύειν τὰς ἀρχιερεῖς μοναχὸς γινόμενους τὰ τῇ ἀρχιερέων τελείν, τῇ δὲ & συνόδῳ δοκούντων ὅτι τέτρε. οἱ ἀγιώτατοι τοποτηρηταὶ εἶπον, ἐκτεθήτω κανὼν. ἀγία συνόδος εἶπεν, εἶπεν, ἐπὶ δὲ ἀξιώματι ἐκτεθήτω κανὼν περὶ τῇ εἰς τὴν μονίαν, καὶ ἀπονοίας ἐλθόντων, ὥς ἀρχιερεῖς. ἡ ἱερεὺς βῆ τύπειν,

† λόγον ἔχει

ἢ φυλακίζειν καὶ τὰ λοιπὰ.

Πρώτος ὁ πατριάρχης εἶπεν, εἰ κελεύει ἡ ὑμετέρα ἀγιοσύνη, ἀναγνωθῆτωσαν οἱ κανόνες; καὶ λαβὼν πῆξος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος, καὶ πρωτοπρόεδρος αἰγνώ, εἰς ἃ μέχρι νῦν εἴιοι τῶν ἀρχιερέων εἰς τὸ τῶν μοναχῶν καπνόντες ὀχήματα ἐπὶ τῇ τῆς ἀρχιεροσύνης ἐβιάζοντο δὲ ἀμύβειν ὕψει, ἃ τὸ πρῶτον παρρωῶντο, ἀλλ' ἐν ἡ ἀγία καὶ οἰκουμενικὴ αὐτὴ σύνοδος καὶ τὸ ρυθμίζουσα τὸ παρόραμα, καὶ πρὸς τὰς τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως δεσμεύς τὸν ἀτακτὸν ταυτῶν ἐπανάγχεσα πρᾶξιν ὤμειν, ἵνα εἴπῃς ἐπίσκοπος ἢ ἄλλος τῶν ἀρχιερατικῶν ἀξιώματος πρὸς τὸν μοναδικὸν θελήσει καταλθεῖν βίον, ἃ τῇ τῆς μετανοίας τόπον ἀναπληρᾶσαι, μηκέτι τῶτον τῶν ἀρχιερατικῶν ἀντιποιεῖσθαι ἀξίαι. αἱ γὰρ τῶν μοναχῶν συνθήκαι ὑποταγῆς ἔχουσι λόγον καὶ μαθητείας, ἀλλ' ἔχουσι διδασκαλίας ἢ προεδρίας, ἔδῃ ποιμνίαν ἄλλας, ἀλλὰ ποιμνέειν ὑπαγγέλλονται. διὸ καθὰ προείρη, θεασίσομεν, μηκέτι τίνα τῶν ἐν ἀρχιερατικῇ καταλόγω, ἃ ποιμνίων ἔχουσι ζόμνων εἰς τὴν τῇ ποιμανομένων, ἃ μετανοούντων χώραν ἐαυτὴ μεταβιβάζειν. εἰδὲ τις τῶν πολλήσας πρᾶξει μὴ τὰς ἐκφόνησιν, καὶ δὲ γνώσιν τῆς νῦν ἐκπερωνημένης ψήφου, αὐτὸς ἐαυτὸν τὸν ἀρχιερατικῶν ἀποσερήσαι βαθμῶν, ἔχῃ ἐπὶ πρὸς τὸ πρότερον, ὅπερ δὲ τῶν ἔργων ἢ θέτησεν, ἀξίωμα ἐπαναστρέφει.

Photius Patriarcha dixit. Quid censeatis de ijs, qui ex antistitum ordine seipsos in monachorum locum conferunt? Nunc qui seipsos subiectos esse voluerunt, possunt adhuc ijdem idem in gregem imperium tenere? Sanctissimi locum tenentes antiquioris Romæ dixerunt. Id apud nos minime fit, neque in more est positum. Quicumque enim ex antistitum ordine, monachorum, idest poenitentium ordini adnumeratus fuerit, is antistitis dignitatem non potest sibi amplius vendicare. Basilii, & Helias locum tenentes orientalium sedium dixerunt: neque apud

nos id vnquam euenisse obseruatum est. Nam contra monachi ad antistitum ordinem provehuntur; at qui ex antistib. ad monachos descendunt, hi antistites manere nō possunt. Sancta synodus dixit, de hac etiam re canon constitutatur. Nam & apud nos saepe de hac causa dubitationes exoriuntur, nōnullis quidem ita dicentibus, non prohiberi antistites, quos minus cum monachi facti fuerint, antistitum munerib. fungantur: nonnullis vero hanc sententiam minime probantibus. Sanctissimi locum tenentes dixerunt, feratur canon Sancta synodus dixit. Præterea vero æquū ducimus ferri canones de laicis illis, qui eo insanix, ac superbix deuenerunt, vt antistites, vel sacerdotes Dei verberent, aut custodia tradant, & reliqua.

Photius Patriarcha dixit, si vestra sanctitas iubet, legantur canones, eosque in manus sumens Petrus Deo amicissimus Diaconus, & protonotarius legit. Quamuis hucusque nonnulli antistites ad monachorum habitum descendentes conati sint in antistitum fastigio manere, cumque id facerent, ea res neglecta est. Sancta tamen, & oecumenica hæc synodus hanc quoque negligentiam corrigens, atque inordinatam hanc actionem ad leges, quæ de statu ecclesiastico sunt, reuocans, statuit, vt quis episcopus, siue quis alius antistes dignitatem obtinens, ad vitam monasticam descendere, & poenitentix locum implere voluerit, hic antistitis dignitatem amplius nō retineat: Monachorum enim instituta ad obedientix, ac disciplinæ rationem pertinent, minime vero ad magisterij, vel præfecturæ. atq; eorum sunt, qui non alios pascere, sed pasci profiteantur. Quocirca quemadmodum dictum est, decernimus, ne quis posthac eorum, qui in antistitum catalogo sunt, atque in pastorum numero censentur, in eorum, qui pascuntur, ac poenitentiam agunt, locum se transferat. Quod si quis post promulgationem, ac notitiam huius, quæ nunc prouinciatur, sententix, id facere ausus fuerit: quando ipse se ipsum antistitis gradu priuauit, pristini nam, quam factis contempsit, dignitatem amplius non recuperabit.

Hoc ad poenitentiam agendam, non ad quietem seruandam quibusdam conceditur.

Vnde liberius Papa scribit omnibus episcopis epist. secunda.

Svggestum.] CASVS. Multi episcopi propter tribulationes extrinsecas monasterij quietē appetentes, greges sibi commissos relinquebant, & plures in futuro relinquere volebant: qđ cum audisset Liberius Papa, scribit oībus epīs hortans eos ne greges sibi commissos de relinquunt propter laborem vitandum, & quietem appetendā: sed potius perseuerent humiliter tribulationes sustinendo. Et hoc pbat duabus auctoritatib. s. Dñi, & Pauli, & exēplo Christi, qui pro nobis redimēdis passionem sustinuit in cruce.

a [Decipiat.] Arg. qđ si quis dolo renūciat, qđ tenet renūciatio: quod non est verū, vt 3. q. 1. redintegranda.

Siscitaris.] CASVS. Humifridus ep̄s expellebat a Normannis a suo ep̄atu: ideoque, vt tribulationes declinaret, volebat in monasterio cōuersari: & interrogauit Nicolaum Papam, vtrū hoc facere posset: Et respondet qđ nō, quia periculum est i tribulationib. gregē deferere: sicut periculosū est, si naura nauē in fluctibus derelinquat: sed dicit ei, qđ fugiat persecutorum insidias, & maxime paganorum, exemplo Apostolorum, Prophetarū, & Ch̄i & reddita tranquillitate gregem requirat, & colligat in vñ; & doceat, vt quāuis bona tēporalia perdant, tamen sperent gaudia percipere sēpiterna.

Proreta est
navis rector.

Persecutiones pp peccata mittuntur.

b [Proretam.] i. rectorē navis, a proreta, quā est anterior pars navis.
c [Vbi.] i. quo exēplo nō dicimus, &c.
d [Non fugiamus.] i. fugere debeamus.
e [Diuinitus.] De' propter peccata hominū mittat flagella & persecutiones. 56. d. si gens. 16. q. 1. reuertimini, & 23. q. 4. si quos. & secundum quosdam potestatem nocēdi dat Deus qđ permittit quosdam nocere, eo ipso qđ se nō obijcit. s. m. alios prope dat p̄tatem, sed ipse ex se hēt p̄tatem nocendi. vnde Satanae potestas nocendi Iob data fuit. O m.

nia enim, quę sūt in ciuitate, aut iusto Dei iudicio, tunc eo permittente fiunt, vt 25. q. 5. nec mirum Iean. f. [Prodit] Pugnando cum eis, qđ in nullo casu possunt clerici, si alias possunt euadere. 50. dist. de clericis. Sed possunt alios hortari ad pugnam iustā, & etiam in

¶ Pro infestationibus malorum non licet episcopo gregem relinquere. C. XLVI.

Svggestum nobis est, quod pro prateritis laboribus, & infestationibus nonnulli vestrum assignatas sibi met, & Deo commissas relinquunt plebes, & in futuro plures relinquere velint, eas, quas tueri debent, ecclesias, & pro ouibus sibi commissis laborare negligant, & monasteriorum sequieti contradere festinent, & uacationem ab episcopatus laboribus eligere, & silentio, atque otio vitam degere magis appetant, quam in his, quę sibi commissæ sunt, permanere, dicente Domino: [Beatus qui perseuerauerit vsque in finem.] Vnde namque est beata perseuerantia nisi de virtute patientiæ? quoniam secundum Apostolicam prædicationem. [Omnes, qui volunt in Christo pie viuere, persecutionem patiuntur.] Ideo fratres charissimi, non vos afflictionum amaritudo a pio mentis uestre proposito coarctet recedere. Considerate namque, quanta pro absolutione nostra, & liberatione creator dominusque, & redemptor noster pertulerit, quibusque se contumelijs afficiendum tradiderit, vt nos a vinculis potestatis diabolicæ liberaret. Attendite itaque vobis, & omni gregi, in quo vos spiritus sanctus constituit episcopos, regere ecclesiam Dei, quam acquisiuit proprio sanguine: ut non sit, qui vos decipiat^a, aut seducat in subtilitate sermonis, ut plebes vobis commissas relinquatis, & alicui propter malorum opprobrium hominum quieti vos tradatis, & vt vobis solummodo saluetis, & filios orphanos relinquatis.

Item Nicolaus Papa, Humifrido Morinensis ecclesie episcopo.

¶ In persecutionibus episcopus ecclesiam suam non deserat. C. XLVII.

Siscitaris itaq; per Gualdagariū presbyterū, vtrū, cū a Normānis de episcopis depellaris, debeas de cætero in monasterio conuersari. In quo scias charissime frater, quod, si perniciosum est proretam^b in tranquillitate nauim deferere, quanto magis in fluctibus? Vbi^c non dicimus, quod persecutorum non fugiamus^d (maxime paganorum) insidias, cum ad tempus sæuiunt, & ob multitudinem delictorū nostrorū nocēdi facultatem diuinitus^e assequuntur; præsertim cum eis prodire^f ultro non debeamus, & multos prophetas, & Apostolos, ipsumque Dominū huiusmodi fugisse insecutores luce clarius cōstet; sed quod percipue nos qui tanquam arietes^g ducatū gregibus præbemus, imò qui & horū pastores sumus, Deo auctore cū eis in periculis pro viribus persistere pro certo cōueniat: & cū tranquillitas reddita diuina fuerit pietate sopitaq; furentium infestatio; mox gregē requirere, & in

Poly. 1. 4. tit. 15.

Matth. 10.

2. Tim. 3.

Ad. 20.

Io. 8.

tere. It. vt 23. q. 2. igitur, & c. vt pridem. g. [Arietes.] Alibi dicuntur episcopi canes i. 2. q. 7. qui nec regimini.

3 Ad hoc i. d. nemo.

Ad-

Aduersitas.] CASVS. Gregorius docet, q̄ in tribulationib. non debet quis perturbari: quia ipsa tribulatio est probatio virtutis, & non est iudicium reprobationis: & q̄ quis non debet perturbari propter aduersitatem, probatur exemplo Pauli, qui cum veniebat in Italiam

unum colligere; & eius animos cælestis patriæ pace, ac potissimum securitate prædicata sursum erigere debemus. Et tamdiu super eorum cautela oportet nos esse sollicitos; ut si Dei iudicio præsentis temporis commoda fortassis amittunt, futuræ vitæ se sperent gaudia absque ambiguitate percipere sempiterna.

Item Greg. lib. 7. epist. 126. ad Recaredum regem.

¶ Non est reprobatio, sed uirtutis probatio, bonorum aduersitas. C. XLVIII.

Aduersitas, quæ bonis votis^a obijcitur, probatio^b uirtutis est, non iudicium^c reprobationis. Quis enim nesciat, quàm prosperum fuit, quòd beatus Paulus Apostolus prædicaturus ad Italiam veniebat? & tamen veniens naufragium pertulit: sed nauis cordis^c in maris fluctibus integra stetit.

¶ Hoc^d tunc seruandum intelligitur, quando inter subditos aliqui inueniuntur, quibus prælatorum uita proficiat: quando nec specialiter prælatus queritur, nec p̄ alios tuta potest esse ecclesiæ salus; ne si deferere incipiat, quibus prodesse potest, dicatur de eo: [Mercenarius autem, & qui non est pastor, cuius non sunt oues propriæ, uidet lupum uenientem, & deserit oues, & fugit.] Cum uero specialiter queritur, fugiat exemplo Christi, qui à facie Herodis fugit in Aegyptum: fugiat exemplo Pauli, qui à fratrib. per murum submissus est in sporta. Vnde Augustinus ait: [Fugiat minister Christi, sicut ipse Christus in Aegyptum fugit, fugiat & qui specialiter queritur, dū per alios firma est ecclesiæ salus.] Hinc etiam ait Dominus discipulis: [Si uos persecuti fuerint in una ciuitate, fugite in aliam.] Hinc etiam idem abscondit se, & exiuit de templo; quādo Iudei lapides tulerūt, ut iacerent in eum. Hinc et Augustinus ait de eodem in ps. 54. [Ecce elongaui fugiens, illud tangit, quòd Christus uitabat persequentes, ut occasionem^e iræ demeret, & manebat in desertis orās: in quo docebat nos in secreto cōscientiæ orare. & quiescere, cum à malis premimur.] Cum uero non prælatorum tantum, sed totius ecclesiæ salus^e qua-

tur, & prælatus non queritur specialiter, nec per alios est tuta salus ecclesiæ, in quo casu si gregem sibi commissum deferat, dicit mercenarius. Si uero persona prælati specialiter queritur, & salus ecclesiæ tuta est per alios; fugiat tunc prælatus, & hoc probat duobus exem-

plis, s. Christi, & Pauli: & tribus auctoritatibus, scilicet Aug. Christi, & David. Cū autem queritur non solum prælatus, sed tota ecclesiæ: tunc non debet recedere, sed opponere se debet pro populo suo, & animam suam ponere pro ouibus suis: & hoc de extrinseca persecutione. Est & alia persecutio intrinseca, quæ fit à subditis in occulto, q̄n prælatus compati debet pro peccatis aliorū: & hoc probat quatuor auctoritatibus.

d. ¶ Hoc.] s. q̄ prælatus maneat cū subditis suis.

d. ¶ Hoc.] In hoc §. distinguitur quid iuris sit in extrinseca siue intrinseca persecutione. Extrinseca enim persecutio consistit in manifestis iniuriis ecclesiæ, intrinseca in eis, q̄ adhuc nō sunt p̄cisi. In exteriori persecutione distinguitur: aut solus prælatus querit, aut totus clerus. Si, solus prælatus: ut eo recedente tuta est salus ecclesiæ, & tunc fugiet, & hoc probat exemplo Christi & Pauli, & trib. auctoritatibus, Aug. Domini, & David. Si nō est tuta, tunc ponet animam suam p̄ ouibus suis. Si totus clerus queritur, indistincte se pro eis hostib. opponet, ut 43. dist. si rector

Persecutio est duplex.

Prælatus an propter persecutionem licite possit ecclesiā deferere.

¶ tal iudicium. Ad. 17.

Joan. 10.

Matt. 2. Ad. 9.

Glossa ord. ad cap. 11. ad Cor. in fine, ex Aug. epist. 130. ad Honoratum. Matt. 9. Jo. 5.

Glossa ordi. Cassiodoro.

¶ Sub in qua & per quā transire debemus tribulationes & pericula huius sæculi, si cut in nauis mare transimus ad litem salutis. Illud hoc mare magnū, & spatiosū & sequitur ibi, naues & pertransibunt. R. 103. Arc.

Italiam, naufragium passus est, & tamen in corde non fuerat turbatus.

a. ¶ Bonis votis.] Id est, propositis.

b. ¶ Probatio.] Sup. ead. cum percussio.

ADDITIONE. Et dic probatio, id est, examinatio, & experimentum uirtutis, id est, constantiæ. Vel probatio uirtutis, scilicet ut probatione melior quis efficiatur, & ita appareat, ut in prædicto cap. cum percussio. secundum Hug.

c. ¶ Nauis cordis.] Id est, constantia fidei.

HOC ETIAM. Hæc est 9. pars quæstio. in qua dicitur quando debet prælatus relinquere subditos, & quando non. 10. de Fant.

CASVS. Dictum est sup. in c. suggestum & ca. sciscitaris, q̄ prælatus perseuerare debet cum subditis in tpe tribulationis, licet possit quandoque recedere ad tempus & fugere. Nunc uero ostendis hic tempus seruandum esse, quando inter subditos aliqui boni reperiun-

sed si aliās potest consuli ecclesiæ, totus clerus fugiat cum prælato. Si non potest, remaneant cum prælato uel omnes, uel quidam ex eis, si est altercatio inter eos de remansuris, res sorte dirimatur. 26. q. 2. fors. Circa intrinsecam distinguitur sic: aut omnes sunt mali, aut quidam. Si boni sunt commisti malis, eos non deferet. 23. q. 4. tu bonus. Si omnes mali sunt, aut spes est de correctione, aut non. Si est, non sunt deferendi. Si non est spes, tūc sunt deferendi, ut inf. ca. c. ult. Et nota quod loquitur de extrinseca persecutione usque ibi. [Est & aliud genus.] Abinde mixtim de extrinseca & intrinseca usque ibi, [Cum autem à uitijs.] & abinde tantum de extrinseca 2.

e. ¶ In psalmo.] Exaudi Deus orationem.

f. ¶ Ut occasionem.] Et ita peccat q̄ eo q̄ dat alijs occasionem peccandi, ut 55. d. si Euangelica & 22. q. 4. iter.

g. ¶ Salus.] Ergo uidetur q̄ pro rebus temporalib. non debeat prælatus mori, ut 13. q. 5. non est nostrum.

Ddd 4 a. ¶ Fi.

2 De hac materia plene no. in. ext. de renūcia. nisi cum p̄l dem. §. 1. ubi posita est ista gl. sicut hic iacet multa addit & ibi de hoc per Host.

a ¶ Fides.] Per heresim aliquam.

b ¶ Persecutionis.] Id est compassionis.

c ¶ Non vror.] Compatiendo.

d ¶ In psalmo.] Dñe exaudi, ibi: Quia defecerunt sicut sumus dies mei. & ossa mea sicut fruxorio cōfixa sūt.

e ¶ Frigitur.] Id est,

confligitur, id est, tā-
tū dolet de malorum
ipertitu, quantum sa-
lutem eorum diligit.
f ¶ Xxx.] In Te Dñe
speraui, vñq; Misere-
re mei Deus, quoniā
tribulor, & cōturbā-
tus est in ira oculus
meus, anima mea &
venter meus: quoniā
defecit, &c.

g ¶ Palearū.] Id est,
malorum, qui sunt si-
ne fructu.

h ¶ Odit.] Supple id
in quo scilicet odio

extingueretur 2. ocu-
lus rationis, si habe-
ret illud odium. Vel
dic, non odit homi-
nes, sed peccata eo-
rum. & dñt. odio.

i ¶ Oculus.] Id est, in-
tellectus.

k ¶ Venter.] Id est, p-
latus qui quandoq;
ventosus est.

l ¶ Pro interiori.]
Id est, subditis.

m ¶ Non clamat.] Al-
te, sed iustus ingemi-
scendo.

n ¶ Defecit.] Dicens,
supple: quia defecit
quasi dicat; omnino
conturbatus est ocu-
lus meus: qā defecit
in dolore vita mea
ex magna iniquitate
malorum, & quare di-
cat hoc occulte sub-
dit, uidens non posse
proficere, &c.

o ¶ Lxix.] Scilicet,
Deus in adiutorium
meum intende.

p ¶ Tribulatorum.]
adest, illa vox, Deus
in adiutorium meū
est vox martyrum in
manifesta persecutione, & etiam vox iustorum in occul-
ta & intrinseca.

q ¶ Sed de capite.] Id est, Christo.

r ¶ Presumentium.] Id est, confidentium.

s ¶ Cum illis.] Id est, martyribus, & hic innuitur intrin-
seca persecutio.

t ¶ Vel à leone.] Id est, à diabolo aperte sauien-
do.

ADDITION. Sicut per Saracenos & apertos hereticos.
Archidia.

u ¶ Dracone.] Id est, à diabolo occulte persequendo,
vel à falsis fratribus.

x ¶ Omnes.] Id est, tam illi qui extrinsecam, quā qui
intrinsecam persecutionem patiuntur.

CVI AVTEM CASVS. Supra in §. proximo tracta-
tum est qualiter fiat persecutio intrinseca, scilicet à
subditis malis, & per compassionem: Nunc vero distin-
guitur hic, Aut inter subiectos sunt aliqui boni, aut sunt

omnes mali, & obstinati. Si sunt ibi aliqui boni, non de-
bet pralatus deterere bonos propter malos, sed tolera-
re debet patiēter, & hoc probat quatuor auctoritatibus.
Si autem omnes sunt mali & obstinati, tunc licet pr-
lato ab eis recedere, exemplo Beati Benedicti, qui mo-
nachos

ritur, fides impugnatur: necesse est, ut ex aduerso ascen-
dant, & in die belli seipsos murū opponant pro domo Do-
mini, & animas suas ponant pro omnibus suis: ut exemplo
sua passionis accedant, quos sermone doctrina diutius
confirmare non valent. Et hoc quidem de manifestis p-
secutionibus. Est & aliud genus persecutionis^b, in quo
Apostolus laborabat dicens: [Quis infirmatur, & ego
non infirmor? quis scandalizatur, & ego nō vror? &c.]
Hinc Augustinus in ps.¹⁰¹. [Ossa, id est, fortes, quorū
fruxorium sunt, qui scandalizantur: tantum enim fri-
gitur bonos quantum amat.] Hinc idē in ps. 30.¹ tra-
suntur iustus pro peccatis palearum, nō tamen odit^h, in
quo extingueretur oculusⁱ: venter^k pro interioribus^l,
quæ turbantur, quando nec corripī possunt impij, quibus
non clamat^m, quia defecitⁿ in dolore vita, videns non
proficere quod predicat.] Hinc idē ait in ps. 69. utrū-
que hoc genus persecutionis distinguens: [Vox tribu-
latorum^p Christo, id est, martyrum inter passionis periclitā-
tium, sed de capite presumendum^r. (cum illis^s vox om-
nis iusti; cui ex charitate, abundans iniquitas etiā Chri-
stianorum est passio: ut Lot corporalem persecutionem à
nullo in Sodomis sustinuit, sed à malis factis eorum, cū
quibus habitabat. Est ergo persecutio iusti, vel à leone^t
in impetu, vel à dracone^u in insidijs, unde oēs^x clament
Deus in adiutorium meum intende.] Cum autē^y vitis
subditorum pralatus affligitur, aliquando oīum est una
& insaniabilis obstinatio, aliquando mali inveniuntur
bonis admisti. Quādo boni simul cū malis habitant, non
sunt deferendi boni propter malos: ne peruerse malos eni-
tando vincamus^z, quos fugimus, ad gehennam¹, sed po-
tius mali tolerantur propter bonos. Unde Grego. [Abel^a
esse renuit, quē Cain^b malitia nō exercet^c.] ferrum quip-
pe nostræ mentis ad acumen non pōt pervenire veritatis,
nisi hoc alterius eraserit lima^d pravitatis. Hinc etiā Au-
gustinus: [Tu bonus tolera malum, & c. infra de tole-
radis malis in prima causa hæreticorū.] Idē ait: [Ma-
ius malum in separatione bonorū^e committimus, quam

Ezech. 13.

Io. 10.

2. Cor. 11.

Glossa ordi. ex Aug.
ad ver. (& ossa mea,
sicut in fruxorio) &
Beda 2. Cor. 12.

Eadem re
August. ad
verli. (Mile-
rere mei Do-
mine.)

† non clamat clare,
sed intus ingemiscit.]
glossa ordi.
Eadem ex eodem in
prafatione ps.

† cui non fuit diu,
ut non ibi habitaret.]
glo. ordi.

† al. vincamus ad ge-
hennam.
1. 20. Mor. c. 29. & l.
9. re. ibi. 39. 23. q. 4.
tu bonus. Glossa or-
di. in ca. 62. ad Cor.
in fine ex Aug. ser-
mo. 18. de ver. Dñi.

nachos suos deseruit, quia conspirauerant in necē eius.
y ¶ Cum autem.] Hic §. loquit de intrinseca psecutione.
z ¶ Vincamus.] Id est magis sumus digni gehenna, quā
ij quos fugimus.

a ¶ Abel.] Id est, similis Abel in patientia non vult ef-
fe, qui non potest tolerare consortium malorum nam
quisquis malos non tolerat, ipse sibi per intolerantiam
testis est, quod bonus non est, ut 23. q. 4. hæc autem, &
c. tu bonus.

b ¶ Cain.] sc. fratris Abel.

c ¶ Non exercet.] Id est, malos non allicit, significat, ut il-
los corrigit.

d ¶ Lima.] id est, persecutio.

e ¶ Tu bonus.] Infra 23. q. quarta, hæc autem. c. tu bo-
nus.

f ¶ Bonorum.] Argum. qñ si per aliquem non stat quo-
minus faciat, idem est ac si fecisset. 43. distinct. Ephe-
sius,

Bonus non
est qui ma-
los non to-
lerat.

a ¶ Coniun-

Glossa ordi ex Aug.

Philip. I.

Glossa interlinearis
ex Aug. in psal. 54.
23. q. 4. tu bonus.

in coniunctione malorum fugimus.] & infra. Tali non imputat Deus sua peccata, quia non fecit; non aliena quia non approbavit; non negligentia, quia non tacuit, non superbia quia in unitate permansit.] Hinc idē in psal. 54. [Quis dabit mihi pennas, sicut columbe non ait, sicut corvo. Columba a molestis querit auolare sed dilectionē non amittit, & semper gemit. Sic bonus vult separare se corpore, non amore, ab his, quibus non potest prodesse:] & infra. [Sed aliquando ligatur, non visco cupiditatis, sed cura & officio, ut deserere non possit, nisi solvatur. Quod si non solvitur, tunc dicat, Cupio dissolui, & esse cū Christo: Sed manere in carne necesse est propter vos; & sic est meritum ex desiderio.] Ecce elongavi fugiens; non loco, ne rumpatur charitas bonorum, ne perdatur exercitium malorum, quos Deus admisit, ut Iudam Apostolis:] quem quamvis sciret furem esse, tamen ad predicandum misit, & ei Eucharistiam dedit, docens in ecclesia tolerari malos, nec obesse bonis malorum consortia. Quando vere omnium subditorum est obstinata malitia, nec prodest eis praelatorum presentia; tum etiam corpore licet ab eis recedere: ne & illorum nequitia semper in deterius proficiat, & isti quidem fructum amittant, quem de aliorum profectu possent inuenire. Sic beatus Benedictus deseruisse legitur, quos in necem suam unanimiter viderat conspirasse.

a [Vnde Augustinus.] Multa in hac disputatione citat Gratianus ex Augustino, quorum sententia quidem apud illum habetur, sed verba ipsa sunt in glossa ordinaria locis indicatis. De hac vero, questione, quando liceat episcopo recedere ab ecclesia sua, differit B. Augustinus epist. 108. Honorato episcopo scripta. b [In prima causa.] Indicat causam vigesimamtertiam in qua primum de hereticis ex proposito agitur. qui mos citandi habetur, etiam 1. q. 7. necessaria. & alibi.

Hinc etiam B. Gregorius Petro diacono in'erroganti, an liceat praelato gregem semel susceptum deserere, lib. 2. Dial. c. 3. respondit dicens.

[Quando liceat praelatis subditos deserere, vel non.

C. XLIX.

[Bi adunati æquanimiter portandi sunt mali, vbi inueniuntur aliqui, qui adiuvantur, boni. Nā vbi omnimodo de bonis fructus deest, fit aliquādo de malis labor superuacuos; maxime si ē vicino causa suppetat, quæ fructum Deo ferre valeant meliorem. & paulo post.] Sæpe agitur in animo perfectorum, quod silentio prætereundū non est, quia cum laborem suum sine fructu esse considerent, in locum alium ad laborem cum fructu migrant. Vnde ille quoq; egregius prædicator, qui dissolui cupit, & cum Christo esse, cui viuere Christus est, & mori lucrum, qui passionum certamina non solum ipse appetijt, sed ad toleranda hæc, & alios accendit; Damasci persecutionem passus, ut possit euadere, murum, funem, sportamque quæsiuit, seq; latenter deponi voluit. Nunquid Paulum mortem dicimus timuisse quam se ipse pro amore Iesu testatur appetere? Sed cum in eodem loco minorem sibi fructum adesse cōspiceret, ad grauem & laborem se alibi cum fructu seruauit, fortis etenim præliator Dei, teneri intra claustra noluit, certaminis campum quæsiuit.

Multorum auctoritatibus apparet, quando viuētib; episcopis alij possint substitui, & quando non.

a [Coniunctione.] Fugim' enim malum in hoc qd non coniungimur malis: quia si essem' cū eis, possemus corrumpi cum eis: tamē maius malum committimus, ex hoc qd separamur a bonis: quia separando nos a bonis committimus schisma, qd facere maximū malum est, ut 24. q. 1. non afferamus.

b [Non possit.] id est, non debeat propter hos quibus potest proficere Ioan.

[Si adunati.] CASVS Petrus diaconus quæsiuit a Gregorio, an liceret praelato deserere gregem semel susceptū: qui respondit dicens, qd si iubaui sunt boni malis admixti, tolerandi sunt mali propter bonos. si vero omnes sunt mali & incorrigibiles, recedere potest praelatus ad aliū locum, exemplo Pauli, qui de Damasco fuit, ut alibi magis proficeret. Sequens. S. patet.

c [Laborem.] Nota qd labor non debet esse sine mercede, ut 12. q. 2. charitatē. & in auth de iud. S. ne autem. col. 6. vbi dicitur, qd labor non debet esse sine fructu: vnde versus:

Cum labor in damno est, crescit mortalis egestas. iuxta illud.

Operatur premia quisque labor.

d [Alibi.] Idē facit Cyprianus. v. 24. q. 1. ad uocauit multos. Quad

Schisma committit qui se a bonis separat.

[vacua.] orig.

Philip. I.

1. Cor. 11.

Act. 9.

[al. Num nam.

[& graui labore ad laborem] orig.

cerdos, qui dimisit celebrationē Missæ propter morbum caducum: recuperata sanitate possit celebrare? & respondet cum distinctione, scilicet utrum quis vexet morbo epileptico vel caduco frequenter, aut raro. si frequenter, oīno dēt cessare a celebratione Missarū, ut inf. c. 1. Si raro, aut vexat cum spumæ iactatione, & uocis confusæ emissionē: & tūc nullo modo celebrare potest, ut infra ea. c. 2. aut vexet, sine spumæ iactatione, & sine uocis cōfusæ emissionē: & tūc celebrare potest: ita tamen ut habeat iuxta se vicini solaminis adiutorem, ut sup. ead. q. 1. illud si plene est liberatus, non est questio quin possit celebrare.

Quod autem. Si quis de licētia Papæ renunciauit, & ad pces eius alter substitutus est: certum est qd ille non pōt repetere eā, licet cōuale scat, ut supra ea. q. 1. hoc nequaquam. Et ideo magister aliam questionem tractat. utrum ille qui abstinerit a Missa pro ægritudine, recuperata sanitate possit celebrare? Et certū est qd potest. 1. inf. ead. c. 1. dummodo certū sit eū esse sanatum. Si autem fuit dæmummodo, niacus, vel epilepticus, debet prius per annū esse liberatus. 33. dist. cōiter. 55. d. pcepta. & ar. ff. de redhibit. actio quod ita. In ægritudine cōstituti Missas celebrare possunt supra ea. q. 1. c. illud nisi ita debiles sint, qd ceptū officium nequeant adimplere: & nisi habeant morbum caducū. 33. d. cōiter. Tū cum d. distinctione an morbus iste sit cū spuma & clamore, ut tunc non possint: vel sine spuma & clamore, & tunc possint, ut ibi notauī, sed quidam 2. indistincte dicunt, quod non debent celebrare infirmi.

In tuis literis. CASVS. Quidam presbyter morbum patiebatur caducum: quare Gebonardus Viuarien archiep̄s ei celebrationem Missæ interdixit: & per illū presbyterum consuluit Alexandrum dictus archiep̄scopus an iste presbyter posset Missarum solennia celebrare.

Vod autē. CASVS. Hæc est q. 2. qua quaeritur, utrum recuperata sanitate possit qd repetere cathedrā cui renunciauit. Et respondet qd non: & transfert se G. ad aliam questionem incidētem, scilicet utrum sa-

lebrare. Nunc Papa rescribit dicens, quomodo ei cōstitit qd ille cadebat. unde mandat ei: qd si iste presbyter frequenter cadit, & vexetur morbo caduco, non debet celebrare si autem conualuerit, non prohibeatur.

b ¶ Frequenter.] Ideo quidam 3. dicunt quod si raro 3 Lau & H. acci-

QVÆSTIO II.

Vod autem^a iste valetudine recepta suam possit repetere cathedram; nulla auctoritate ratum habetur. Celebrationem uero sacrificiorum, si infirmitatis causa dimiserit, valetudine recuperata exequi non prohibetur.

Unde Alexander secundus scribit Gebonardo Viuariensi t archiep̄scopo.

¶ De quodam presbytero, qui caduco morbo laborabat. C. I.

In tuis literis continebatur sic. Hic clericus ordinem habet presbyterij, sed quia caduco morbo laborat, & ipsi in præsentiārum hoc agnouimus, non ausi fuimus concedere sibi ut offerret, uel missam celebraret. Quia vero languor in culpa non est, super hac re auctoritatis nostræ decreto consulendo deliberauimus. Consulimus itaque, ut si frequenter^b hoc morbo tangitur, ab oblatione, & Missarum celebratione modis omnibus prohibeatur. Indecens enim est, & periculosum, ut in consecratione Eucharistiæ morbo victus epileptico cadat. Si vero Dei misericordia conualuerit (quando quidem nō culpa, sed infirmitas est in causa) eum sacrificare iam nō interdicimus.

Idem Gelasius Rustico, & Fortunato episcopis.

¶ A regimine suspendatur ecclesiæ, qui in terram frequenter eliditur. C. II.

Nuper Foropopulensis t ecclesiæ clericis una cū Sabino episcopo & Pelagio, & laicis propria suggestionē referarūt, præsulem suum graui quadam necessitate vexari, cuius eū dicerēt incurfione frequēter elisum. Qd ne scandalū fidelibus videretur ingerere, & ecclesiā Dei ubiq; positam hac offensione turbare, præcipuē, cū eodem ipso volente huc se perrexisset firmaret, & ad dilectionē vestrā scripta direximus, ut ecclesiæ, cuius rector tali casu tenetur adstrictus, visitationem congruam reddatis. Verū, quia nunc idem ipse venit huc pontifex, falsa que oīa de se iactata disseminat, sub diuini cōtēplatione iudicij, vestraq; cōsciētiae, existimationisq; respectu,

accidit, potest celebrare, dummodo habeat socium supra ea. q. 1. c. illud. uel supple, maxime uel distingue, ut 33. d. communiter.

c ¶ Interdicimus.] Sic ergo propter infirmitatem non repellitur quis ab officio diuino, vel a perceptione sacramentorum, ut sup. d. 5. ad eius uero.

Nuper Foro. CASVS. Clerici Foropopulensis ecclesiæ una cum Sabino & Pelagio & laicis Romam uenerunt & dixerunt Gelasio, qd episcopus eorum ladebatur morbo caduco frequenter, asserentes se de eius uoluntate uenisse. quare papa illi ecclesiæ duos dedit uisitatores, s. Rusticum & Fortunatū, sed quia idem episcopus

Infirmitas non repellit ab officio diuino.

1 Sub. nec distinguendū est qd fuerit ægritudo dummodo, &c. ut sequitur. Epilepticus an possit celebrare.

† al. quan.

† al. Viennens.

Iuo p. 6. c. 405.

† al. Foropopiliēs.

scopus postea Romam pergens dixit omnia, quæ de eo dicta fuerunt, falsa esse: ideo Papa præcepit eisdem visitatoribus narrando prædicta, ut veritatem perquirant: & si prædictum ep̃m inuenerunt fuisse repente pro lapsu cum voce confusa, & spumæ iactatione, cum celebrare

tur purgatio, ut extra de causa poss. & proprie, cum ecclesia in si.

b ¶ Trīginta.] Contra 33 d. communiter. Sed ibi certū fuit eū esse dēmoniacū, sed hic dubiū, & omnes cibos ideo iubetur comedere, ne morb. possit occultari, quod

physicum est, unde signatur contrari infra. de consec. dist. 5. contraria 1 ideo autem hic dantur omnes carnes isti p̃ter hoedinas, quæ prouocant dæmones.

Carnes hoedinarum prouocant dæmones.

1 Nō est cōtra, quia hic loquitur de experimētis medicinæ, q̃ bona sunt & necessaria, ut h c ibi autē loquitur de nimio ṽsu medicinæ, q̃ est phibitus ut q̃ non ieiunetur, vel aliud simile qd̃ est cōt. legem diuinā. Arch.

Q Vidā ep̃i scopus. CASVS. Quia in superiori cā in illo c. petiisti. fuit concessū priuilegium Moguntino de eligendo sibi successorem: ne aliquis dubitaret hoc esse licitum de iure communi, ideo Gra. hanc 8. causam supponit. in qua ostēdit, q̃ nulli licet eligere successorem, & q̃ amicorū patrociniā in electionibus conualescere non debent: & q̃ nō est simoniacus, qui post electionem præstat canonicis iuramentum deindēnitāte ecclesiæ: & alia plura, quæ oīa ut plenius elucescāt, ponit thema de quo quinque elicit quæstiones.

Q uod autē.] Hæc quæstio diuidit̃ in quatuor partes: in quarū prima probat magister per 4. auctores. sanctorum patrum, q̃ potest ep̃s seu p̃latus eligere successorem: & hoc vsq; ad §. [His omnibus.] ubi dat solutionem. postea quædam adiūgit ad electionē pertinentia. Secunda ibi, [Olim.] Tertia ibi, [Oportet eum.] Quarta ibi, [Audacter.] Ioā. de Fant.

CASVS. Hæc est 1. q. qua quæritur an liceat ep̃scopo sibi eligere successorē, & certum est: q̃ non, nisi p̃ priuilegiū hoc habeat.

Successorem sibi instruere nulli licet

2 Sed cōtra ṽr̃ exp̃ssē 16. q. ṽr̃

rerum fide solertissime perquisita, si aliquādo scilicet, vel in domo, vel in processione, vel in alio quocumque loco probatur repente collapsus, vocesq; confusas, & spumas ore iactasse; quanta fieri potest examinatione quærat. Quo i tamen, siue non possit aliquorum factum testificatione firmari, siue nunquam contigisse dicatur, non putandum est posse sufficere, sed certum, manifestumque documentum, quia de tanta re non segnius^a agendū est. Faciat rem tua dilectio frater Rusticē sui moris, & aptam magno pontifici; ut eum vel triginta^b a dieb. tecum esse constituas, eumque carnibus indifferenter ut necessaria probatione compellas uti.

a ¶ Trīginta.] In duobus codicibus vetustis legitur. octuaginta.

CAUSA OCTAUA.

Vidam ep̃scopus agēs in extremis successorem sibi ex testamento instituit: inde suorum amicorum patrociniā in eundē ep̃scopatū eligitur: post electionem pro indēnitāte ecclesiæ canonicis iuramentum præbuit: accusatur de simonia, tanquam munus ab obsequio præstiterit: ante tempus sententiæ

† al. Apostolici.

a clericis, suis derelinquitur: sine literis Apostolicis † ad ecclesiam suam reuertitur ep̃scopus.

- 1 Hinc primum quæritur, an liceat ep̃scopo sibi successorem instituere.
- 2 Secundo, an amicorum patrociniā in electione debeāt conualescere.
- 3 Tercio, an sit habendus simoniacus, qui post electionē huiusmodi iuramentum canonicis præstat.
- 4 Quarto, an liceat clericis ante sententiæ tempus ab ep̃scopo suo discere.
- 5 Quinto, an sine literis Apostolicis † debeat redire ad propriam ecclesiam.

† al. Apostolici.

Q V A E S T I O I.

Q uod autem ep̃scopo successorem sibi instituere liceat, ex verbis Zachariæ Papæ conicitur, quibus Moguntino archiep̃scopo permisit adiutorem sibi statuere,

sup 7. q. 1. petiisti.

brare prohibeant. Si autem hoc inueniri non potest: præcipit Rustico, ut faciat eum carnibus uti xxx. diebus indifferenter.

a ¶ Segnius.] Not. q̃ in magnis rebus diligentiori inquisitione est faciendā, ut 43. distin. quiescamus, & 61. distin. miramur. Et ideo hic actore non probante, reo indici-

beat. Primo tñ probat Gra q̃ sic exemplo Moguntini, & auctoritate Symmachi a contrario sensu, & exemplo Petri. Postea probat contrarium in §. [sed in Antiocheno] & in §. [His auctoritatibus.] dat solutionem.

c ¶ Quod autē.] Certum est, q̃ non licet 2. nisi cui hoc specialiter permittitur, ut Moguntino. 7. quæst. 1. petiisti. nec

nec obstat 79. dist. si transitus. ubi innuitur, q[uod] Papæ licet sibi instituere successorem. sed dicitur ibi, q[uod] potest cum fratribus deliberare de successore 1.

2. ¶ Decernere. Id est, deliberare.

Si Petrus.] CASVS. Petrus Apostolus cum instare, vel-

let verbo prædicationis, & orationi, i temporalib. Linum, & Cletum præfecit: sed solum Clementem sibi successorem elegit, cui potestatem tradidit ligandi, & solvendi.

b. ¶ Si Petrus.] Si, id est, quamvis.

c. ¶ Aut ligandi.] Non intellige q[uod] isti prius non habuerint potestatem ligandi: sed hoc vult dicere, q[uod] istis n[on] dedit Papa plenam potestatem: ne sit contra 2

q. 1. nemo. 24. q. 1. q[uod]cunque ubi dicitur, quod omnes presbyteri hanc habent potestatem. Habuerunt ergo prius hanc potestatem, sed non tantam. Isti autem duo temporalia pauperibus erogabant: ad quod officium Apostoli diaconos elegerant. 93. d. legimus, quod hodie h[ab]et camerarius Papæ, & patet q[uod] Linus, & Cletus non fuerunt Apostolici, & hoc est verum, q[uod] post Petrum statim n[on] fuerunt Apostolici, sed Clementis fuit post eum Apostolicus, videns autem Clementis q[uod] hoc esset perniciosum ex[em]plo q[uod] aliquis sibi eligeret successorem, renunciavit Papatui: & tunc electus fuit Linus: eo mortuo electus est Cletus: quo mortuo denuo fuit Clementis, electus, & sic Clementis secundum unam computationem fuit secundus, & secundum aliam fuit quartus. unde versus. [Disputat hic mundus, quartus fueritve secundus.]

d. ¶ Tradite.] Ad hoc inducitur capitulum.

Vnde.] SED IN ANTIOCHENO. CASVS Hucusque probavit Grat. superficialiter episcopos pollicere sibi eligere successorem: nunc autem probat contrarium.

¶ Tradite.] Ad hoc inducitur capitulum.

Vnde.] SED IN ANTIOCHENO. CASVS Hucusque probavit Grat. superficialiter episcopos pollicere sibi eligere successorem: nunc autem probat contrarium.

Episcopo.] CASVS. Statutum fuit in Antiocheno concilio, ut nullus eligat sibi successorem, & si factum fuerit, irritum sit: sed eligatur a clericis episcoporum iudicio. Idem est casus sequentis c.

e. ¶ Successorem.] Verum est quod non potest de iure com-

qui ei defuncto in plenitudinem potestatis succederet.

¶ Item ex verbis Symmachi Papæ dicentis: [Si transitus Papæ inopinatus euenerit, ut de sui electione successoris non possit ante decernere^a, &c.] apparet, quod episcopi successores sibi instituere possunt. ¶ Item exemplo beati Petri illud idem probatur, qui beatum Clementem sibi successorem instituit.

Unde Ioannes tertius scribit episcopis Germaniæ, & Galliæ, epistola unica, c. 2.

¶ Quod Petrus Linum, & Cletum adiutores sibi asciuit, sed Clementem successorem. C. I.

Si Petrus^b princeps Apostolorum adiutores sibi asciuit Linum, & Cletum; non tamen potestatem pontificij, aut soluendi, aut ligandi^c eis normam tradidit; sed successori suo sancto Clementi: qui sedem Apostolicam post eum, & potestatem pontificalem, tradente^d sibi beato Petro, tenere promeruit. Linus vero, & Cletus ministrabant exteriora, princeps aut apostolorum Petrus verbo, & orationi insistebat.

P A L E A. C. II.

Vnde ipse Clemens in epist. ad Iacobum Hierosolymitanum missa, inter cetera scribit, quod Petrus ad huc uiuens Clementem in episcopum elegit. ¶ Simon Petrus in ipsis dieb. quib. vitæ finem sibi præsensit, apprehensa manu mea repente consurgens in aurib. totius ecclesiæ, hæc protulit verba, Clementem hunc episcopum vobis ordine; cui soli meæ prædicationis, & doctrinæ cathedram trado, quæ præ cæteris expertus sum Deum colentem, homines diligentem, castum, discendi studijs deditum, sobrium, benignum, iustum, patientem, & scientem ferre nonnullorum, etiam ex his, qui in verbo Dei instituuntur, iniurias.

Sed in Antiocheno concilio hoc omnino fieri prohibetur in quo c. 23. sic statutum legitur.

¶ Episcopo successorem sibi constituere non licet. C. III.

Episcopo non licet pro se alterum successorem^e sibi constituere, licet ad exitum vitæ perueniat. Quod tale aliquid factum fuerit, irritum sit huiusmodi constitutum. Seruetur autem ius ecclesiasticum id continens, non oportere aliter fieri, nisi cum synodo, & iudicio episcoporum^a, qui post obitum quiescentis potestatem habent, eum, qui dignus extiterit, promouere.

a. ¶ Episcoporum.] In codicibus Gratiani etiam manuscriptis nequebatur, & electione clericorum: quæ sunt expuncta, quia neque in originali, neque apud ceteros collectores leguntur.

¶ Item ex concilio Marini Papæ, c. 8

Dist. 79. si transitus?

Anf. l. r. c. 55.
Poly. l. i. tit. 1.

Anf. l. i. c. 3.

Clemens ep. 1.

Omittuntur hic aliquot verba.

Poly. l. 2. tit. 17.
Anf. l. 6. c. 57.
Burr. l. 1. c. 185.
luc. p. 5. c. 301.

Id est, in capitulis Martini Bracha. c. 8

2. Sub. q[uod] aliud est q[uod] si huiusmodi successorem eligere, nam licitum, ut ibi, istud vero illic, ut hic nam deliberare licet cui libet prælatore de suo successore cum videt sibi mortem imminere. vñ ibi d[icitur] decernere i. deliberare: non eligere, s[ecundum] Hug.

Clemens non fuit esse papa statim post Petrum

communī, sed de dispensatione Papæ 7. q. 1. petijsti. nec
obst. 20. q. 3. pñs. vñ pñ volebat quod eo mortuo filius
eius fieret monachus. sed ibi non erat successio iuris.

E Piscope.] Episcoporum.] Hoc requiritur in ordi-
natione, sed non in electione 64 d per totum.

Pl-

¶ De eodem.

C. IV.

Burc. l. 1. c. 187.

Iuo p. 5. c. 303.

utriusque ex concilio
Spalensi.

E Piscope non liceat ante finem vitæ alium in loco
suo constituere successorē. Si quis autem hoc vsur-
pare tentauerit, talis constitutio irrita erit. Non ergo ali-
ter fieri oportet, nisi cum consilio, & iudicatu episcopo-
rum^a, qui post exitum prædecessoris potestatem habent
dignum eligere.

Item Hilarius Papa in synodo Romana, c. 5.

¶ De eodem.

C. V.

Poly. l. 2. tit. 18.

Anf. l. 6. c. 56.

Iuo p. 5. c. 104.

Plerique sacerdotes in mortis confinio cōstituti in lo-
cum suum feruntur alios designatis nominibus sub-
rogare: ut scilicet non legitima expectetur electio; sed de-
functi gratificatio pro populi habeatur assensu. Quod, q̃
grauē sit, æstimare. Atque ideo^a, si placet; etiam hanc licen-
tiam generaliter de ecclesiis auferamus: ne, quod turpe di-
ctum est, homini quisquam putet deberi, quod Dei est.
Ab vniuersis acclamatum est^b. Hæc præsumptio nunquā
fiat, Quæ Dei sunt^c, ab homine dari non possunt.

^a ¶ Atque ideo. Hæc vsque ad versi, Ab vniuersis. addita sunt
ex ipso concilio, Anselmo, Polycarpo, & Iuone,

Item Hieronymus ad Titum, c. 1.

¶ De eodem.

C. VI.

Moyſes amicus Dei, cui facie^d ad faciē Deus locu-
tus est^e, potuit^f vtiq; successores principatus filios
suos facere, & posteris propriā relinquere dignitatē: sed
extraneus de alia tribu^g eligitur Iesus, vt sciremus princi-
patum in populos, non sanguini^h deferendum esse, sed vi-
tæⁱ. At nunc cernimus plures hanc rem beneficium facere,
vt non querant eos in ecclesia erigere colūnas, quos plus
cognoscant ecclesiæ prodesse, sed quos, vel ipsi amant, vel
quorum sunt obsequijs deliniti, vel pro quibus maiorum
quispiam rogauerit^k, & (ut deteriora^l taceam), qui, ut
clerici fierent, muneribus impetrarunt.

Item Innocentius Papa II. in concilio Romano, c. 16.

¶ De eodem.

C. VII.

Apostolica auctoritate prohibemus, ne quis ecclesias,
& præbendas^m, præposituras, capellanasⁿ, aut ali-
qua ecclesiastica officia hæreditario iure ualeat uendica-

Pann. l. 8. c. 132.

† al. capellas.

Plerique.] CASVS. Quidam episcopi in mortis articu-
lo constituti, designabant sibi nominatim successo-
res vt, non legitima electio expectaretur: sed hoc prohi-
bet Hilarius Papa in synodo: quia iura spiritualia non
possunt aliquo hæreditario iure concedi.

^b ¶ Acclamatum est.] Ab vniuersis.

^c ¶ Quæ Dei sunt.] Vt ecclesiasticæ dignitates 1. vt 16.
q. 1. in canonibus & 23. q. 8. conuenior. 10.

^d ¶ Moyſes.] CASVS. Hieronymus reprehendit hic il-
los episcopos, qui instituebant sibi successores cō-
sanguineos, vel amicos: vel illos q̃ vt clerici fierent, mu-
neribus impetrabant & docet hoc non esse faciendum,
exemplo Moyſi: q̃i filios potuit instituere successores

in principatu, sed noluit; immo extraneum, & de alia
tribu eligit, scilicet Iesum, qui Iosue, & Iesus Naue di-
ctus est.

^d ¶ Facie.] Idest familiariter.

^e ¶ Deus locutus est.] Secundum quosdam apparuerat
per Angelum in spe-

cie visibili, sicut dici-
tur descendisse per
Angelos 2. q. 1. Deus.
Ioan. autem dicit in
canonica epistola:
Deū nemo vidit vn-
quam. tamen ex eo
quod dicitur Mosē
vidisse posteriora
Dei: dicunt quidam
eum vidisse in spe-
cie visibili.

^f ¶ Potuit.] Quia ad
huc nō erat prohibi-
tum hoc: simile 33.
q. 4. obijciuntur.

^g ¶ De alia tribu.]
Moyſes enim erat
de tribu Leui: Iesus
naue siue Iosue fuit
de tribu Ephraim. de
his tribubus habes
7. q. 1. denique.

^h ¶ Non sanguini.]

Arg. q̃ reges dēnt fie-
ri p̃ electionem 93.
d. legimus, & 7. ead.

si ergo nisi habeant
ex priuilegio consti-
tuere successorem si-
bi vt 63. dist. in syno-
do. alias etiam de iu-
re omnes sæculares
potestates non dēnt
succedere vt C. vt
oēs tam ciui. q̃ mi-
li. iud. l. vnica. i. prin.

quod autem Dauid
in vita sua Salomo-
nem sibi successorē
instituit, Istinctū spi-
ritus sancti est factū.

Arg. tamen cōtra 7.
q. 1. denique.

ⁱ ¶ Sed vitæ.] Supra
40. d. nos qui.

^k ¶ Rogauerit.] Er-
go videtur q̃ preces
inducāt simoniam.

vt hic, & 1. q. 1. sunt
nonnulli. Et dici cō-
suevit, quod si p̃ces
fiūt pro digno, nō in-
ducunt simoniā, vt
1. q. 1. quibusdam. in
si hoc verū est si non

si hoc verū est si non

si hoc verū est si non

si hoc verū est si non

si hoc verū est si non

si hoc verū est si non

si hoc verū est si non

si hoc verū est si non

si hoc verū est si non

si hoc verū est si non

si hoc verū est si non

si hoc verū est si non

si hoc verū est si non

Deū nemo
vidit vnquā

Moyſes fuit
de tribu Le-
ui.

Reges eligē
di sunt.

Preces an in-
ducant simo-
niam.

Filius sacer-
dotis eccle-
siam pater-
nam habere
non potest.

in

in paterna ecclesia, extra de si. presby. presentium nisi per median personam, ut extra eo. ex transmissa. prae-bendam autem potest habere in eadem ecclesia, si est legitimus, extra eo. tit. ad huc. sed licet sit legitimus, beneficium tamen paternum non potest habere: sicut hic dicit. sed illegitimus in

eadem ecclesia seculari esse non potest canonicus, ut extra eo. tit. ad abolendam. tamen per illam constitutionem ut per etiam legitimus non possit habere beneficium cum patre. & hoc intelligas de omnibus descendantibus. argu.

extra de iure pa. consuluit 1. extra de inst. ad decora. & ff. de verb. signif. filij. Fortè aliud in colla teralibus & ascendētib. arg. de pen. d. 1. pen. licet sit ar. cōtra extra de insti. ad decorem. Io. sed certè pōt probabili ter dici, qd hoc non extenditur ad nepotes: quia pēna sunt restringēda. ff. de libe. & posthum. cum quidā in si. nec sem per nomine filiorū nepotes intelligūt, ut inst. qui dare tut. pos. i. si. ti. B Sed qd de illo qd renūciat, ut dēt alii forte cō sanguineo Hanc renunciationem Papa approbat ext. de offic. deleg. ex parte 1. Sed dic qd ibi fuit pura renunciatio.

HIS OMNIBVS. CASVS. Soluit Gra. dictam contrarietatem, dicēs qd tractare cum fratribus de electione successoris licet, sed eligere non licet. Exemplum vero Petri nō debet trahi ad consequentiam. nisi ab his qui talem vellet eligere successorem, qualis fuit Clemens. verū quia cōsueuerāt eligere cō sanguineos & malos, constitutum est ut clerici, vel patroni eligant praelatos tales, qui Deo dignè seruire valeant. quod si facere recusauerint: iure ab ecclesia repudientur quod probat per seq. cap.

a ¶ Beatus.] Sed nunquid adhuc Papa posset facere sibi successorem? Non quia hoc esset immutare statutum ecclesiae, ut 25. q. 1. quae ad perpetuam, & quia statutum facit in id tempus in quo non est futurum iudex. ff. de iur. om. iudi. eum qui.

¶ Lim.] Hae est 2 pars q. in qua redarguit electos & dignos, qui nolunt recipere praelationem: & hoc facit per 4 auctor. 10. de Fan.

CASVS. In veteri lege praeceiebatur, qd frater duceret

uxorē fratris sui defuncti, ut ei sobolem suscitaret, quae soboles defuncti fratris diceretur: quod si recusabat, in faciem eius conspuebatur, & scalceabatur vno pede. Exinde domus eius vocabatur domus discalceati. Sic unusquisq; predicator dēt Christo, qui pro nobis mortuus est,

re, aut expostulare praesumat. Quod si quis improbus, aut ambitionis reus attentare praesumpserit, debita pena mulctabitur, & postulatis carcebit.

His omnibus auctoritatibus prohibetur episcopi, successores sibi instituere. Sed aliud est de sui successoris electione cum fratribus deliberare: aliud est ex testamento, tanquam sua dignitatis heredem sibi querere. Illud fieri permittitur: hoc autem penitus prohibetur. Illud autem beati Petri apostoli ab illis valet in argumentum assumi, qui tales sibi substituant, qualem sibi successorem beatus Petrus quesivit. Verum, quia officium non vita, sed sanguini cepit deferri, atque ad episcopatum tales quisque sibi successores quarere cepit, qui vel odiosi populis, vel a plebe docendi inuenirentur; idcirco sacris canonibus statutum est, ne quisquam sibi sui officii quarat successorem sed populi electione queratur, qui eorum utilitati dignè deserviat; qui illorum utilitatem non sua lucra querat, qui Christo semen velit suscitare, non sibi diuitias congregare. Quod qui facere contempserit, iure ab ecclesia repudiatur.

Vnde Augustinus contra Faustum Manichaeum, lib. 32. cap. 10.

¶ Qui sibi & ecclesiae prodest, utroque pede calceatus intelligitur. C. VIII.

2 ¶ Lim iussus est frater premortui fratris uxorem ducere, ut non sibi, sed illi sobolem^b suscitaret, cuiusque uocaret nomine^c, quod inde nasceretur. Quod si recusaret; discalceatus uno pede conspui solebat in faciem. Nunc Evangelij quisque predicator ita debet in ecclesia laborare, ut defuncto fratri, id est Christo, suscitet semen, qui pro nobis mortuus est: & quod suscitatum fuerit, eius nomen accipiat. At uero qui electus ab ecclesia ministerium euangelizandi & renuerit; ab ecclesia ipsa merito, digneque contemnitur. Qui enim & sibi prodest, & ecclesiae, bene intelligitur utroque pede^d calceatus. Vnde illud. [Quam speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona.] Qui autem curam lucrandorum refugit aliorum, discalceati illius non figuratum^e significauit, sed in se impletum portabit opprobrium.

Deuter. 25.

Esa. 52. Rom. 10.

est, filios suscitare: qui Christiani, à Christo vocentur. Quod si recuset, respuitur ab ecclesia tanquam vno pede discalceatus: & portabit opprobrium illius non figuratum, sed figurans: quia hoc significat opprobrium illius: qui vero hoc adimplet, utroque pede discalceatus, b ¶ Sobolem.] Tamen istius erat carnalis filius. federat filius mortui legalis, ut 56. dist. Ismael & Matheus ponit carnales patres ubi dicit, qui genuit. Et Luca ponit legales, cum dicit, qui fuit: duos enim habebat patres huiusmodi filius, carnalem & legalem.

c ¶ Nomine.] Id est, filium mortui.

d ¶ Utroque pede.] Quia & de se curat, & de proximo.

e ¶ Non figuratum.] Sed est signum & figuram, & hoc est dicere

Christi patres fuerunt duplices.

su. quia fa-
ctum illius ē
s & signifi-
catum; factū
illius figura
signans,
factum
ius, &c. ut
quatur.

dicere, factum illius r. signum est & figura & figurati.
Vel hoc vult dicere, qd factum illius non significat factū
illius, sed factū illius significat factū illius. Vel ideo dicit
hoc, quia in facto illius completur illa figura.
IN scripturis.] CASVS. Quidam cum eligebantur ad
præ-

debemus desiderare: sed cum necesse est, postponenda
est propter multorum utilitatem. Quod probat duo-
bus exemplis, scilicet exemplo Hieremias, qui cum in-
uitaretur ad prædicandum, dixit A, a, a, Domine nescio
loqui, quia puer ego sum. Et exemplo Esaias, qui de con-

templatione obtulit
se dicens: Ecce ego,
mitte me. Sed scien-
dum, quod isti non
fuerunt cōtrarij: qd
Hieremias nō ex to-
to recusavit, sed ti-
muit subire officiū
prædicandi. Nec Esa-
ias ante missus est, qd
se per altaris calculū
purgatū vidit. i. per
carbonem sumptum
de altari, vbi erat
ignis perpetuus ad
op⁹ sacrificij. Prima
auctoritas vel ratio
est ibi, [Et sicut scri-
ptum est,] &c. Secū-
da ibi, [Et rursus.]
Tertia ibi, [Et pasto-
ri.] Secūda pars in-
cipit ibi, [Quies ita-
que, &c.]
a ¶ Venisse.] Per ele-
ctionē. vel fortē vo-
lebant recusare.

b ¶ Fugientibus.]
Sic 40. dist. ante om-
nia. C. de epis. & cl.
si quēquam. & sup.
74 dist. episcopus. cō-
tra. Sed illud de pe-
nitentia inuitio: sed ab
initio aliqis debet co-
gi ut consentiat: nā
nullus eligendus est
nisi ab initio dissen-
tiant. r. q. 6. c. vlt. tēpi
dē tamen debet dis-
sentire. sicut femina.
32. q. 2. honorantur.
aliās si diceret, no-
lo. cū fortē vellet: fa-
ceret contra cōscien-
tiam. extra de præ-
sumptio. c. vlt. vel si
fortē diceret, nō sū
dignus. licet H. dix-
rit quod possit simu-
lare se non esse ido-
neum. arg. 22. q. 2.
vilem.

c ¶ Scriptum est.] In
epistola ad Hebræos.
d ¶ Et rursus.] In se-
cūda epistola ad Co-
rinthios.

e ¶ Minimē.] Ergo
qui se dignū credit,
& pralaturam sibi
oblata nō recipit,

Electiōni
qualiter con-
sentiendū est.

mortaliter peccat, ut su. ca. proxi & inf. c. qui episcopatū.
f ¶ opere.] Arg. diuersarum personarū snām vtrāque te-
nere. 22. q. 2. beatus. & de consec. dist. 2. quotidie. & 35.
q. 5. ad sedem. Itē arg. pro diuersis consuetudinibus. 12.
dist. illud. 31. dist. aliter. & de consec. dist. 4. de trina.
Item arg. pro diuersitate testium, extra de verb. sig. nihil
obest. & de pen. dist. 1. periculose. 23. q. 7. quicunque. sup.
dist. 6. ad eius. & extra de testi. cum tu fili.

a ¶ Ple-

¶ Hic verba B. Augustini, & in summam reducā, & interdum
mutata sunt, quod alijs etiam locis est adnotatum.

a ¶ Euangelizandi.] Sequebatur in vulgatis, & baptizandi:
qua sunt expuncta, quia in manuscriptis non leguntur, sicut ne-
que in originali.

¶ Item Gregorius Papa in regeſto, lib. 6. epist. 5. sicut ca-
pit 169. Cyriaco episcopo.

Iuo p. 5. c. 350.

¶ Locus regiminis sicut desiderantibus est negandus, ita
fugientibus est offerendus. C. IX.

† al. scriptis.

IN scripturis † vestris vos magnopere requiem quæsisse
narratis, sed per hoc ad pastorem sollicitudinem vos
congruē venisse ostenditis, quia, sicut locus regiminis
desiderantibus negandus est, ita fugientibus offeren-
dus. ¶ Et sicut scriptum est. [Nec quisquā sibi sumit ho-
norem, sed qui vocatur a Deo, tanquam Aaron,] † & rur-
sus idem prædicator egregius dicit, [Si vnus pro omni-
bus mortuus est, ergo omnes mortui sunt, & pro omni-
bus mortuus est Christus, ut & qui viuunt, iam non sibi
viuant, sed ei, qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit,] &
pastori sanctæ ecclesiæ dicitur, [Simon Ioannis amas me;
Pascere oues meas,] ex quibus uerbis colligitur, quia si is,
qui valet, omnipotentis Dei oues renuit pascere, ostendit
se pastorem summum minimē amare. Si enim vnigeni-
tus patris pro explenda utilitate omnium de secreto pa-
tris egressus est ad publicum nostrum, nos quid dicturi su-
mus, si secretū nostrum præponimus utilitati proximorū?

¶ Quies itaque nobis ex corde appetenda est, & tamē pro
multorum lucro aliquando postponenda. Nam sicut toto
desiderio debemus occupationem fugere, ita si desit, qui
prædicet, occupationis onus libenti necesse est humero †
subire. Quod ex duorum prophetarum opere docemur,
quorum vnus prædicationis officium vitare conatus est,
& alter appetijt. Nam mittenti se Domino Hieremias re-
spondit dicens. [A, a, a, Domine Deus nescio loqui, quia
puer ego sum.] Et cum omnipotens Deus personam ad
prædicandū quæreret, dicens, [Quem mittam, & quis ibit
nobis?] vltro se obtulit Esaias dicens, [Ecce ego, mitte
me.] En ab vtrisque exterius diuersa vox prodijt, sed non
a diuerso dilectionis fonte manauit. Duo quippe sunt
præcepta charitatis, Dei videlicet amor, & proximi. Per
actiuam igitur vitam prodesse proximis cupiens Esaias,
officium prædicationis appetijt. † Per contemplatiuam

Heb. 5.

Num. 25.

2. Cor. 5.

Io. 21.

† al. animo.

Hier. 1.

Esa. 6.

prælaturas, recusabant eas, dicentes se velle esse in con-
templatione. Sed Greg. dicit, qd ex hoc se magis esse di-
gnos ostendūt: qd sicut ambientibus magis est dignitas
deneganda: sic est renuentibus concedenda. Et docet qd
qui eliguntur ad dignitates, & ad officium prædicandi,
non debent renuere, si digni sunt, Quod tribus ratio-
nibus, vel auctoritatibus probat: & hæc in prima parte.
In secunda parte ostendit qd quietem contemplationis

† Concor.

tex. in l. 3. §.

fi. C. de pri-

mipi. lib. 12.

& l. 2. ff. ad

municip.

Electus per a ¶ Plene.] Ecce responsio illius, qui ad episcopatum pe
quæ uerba titur, non dicet expresse nolo: quia tunc mentiretur. 22.
consentire q. 2. cum humilitatis, nec debet se statim ingerere, sed di
debet. cat ut dixit mutinensis episcopus. Nolens volo, & volens
nolo. 16. q. 1. vos autem.

b ¶ Purgatum.] Arg.

Promouen- pro H. q. promouen
dus crimen dus debet episcopo
suum confi- confiteri crimen, &
teri debet. episcopus debet eū
purgare. i. secum di-
spellare. Esaias n. ad
huc immundus obui-
lit se: & postea fuit
purgatus. Itē est hic
arg. q. si aliquis eli-
gitur, qui adhuc est
in mortali peccato,
q. ideo non est vitio
sa electio si ipse ve-
lit corrigi 1. ut sup.

1 Ar. ad hoc 50. dist. quid
est. 24. q. 3. dixit.

lit corrigi 1. ut sup.
50. dist. quid est. Itē
est hic argum. quod
duo simul possunt e-
ligi, ut si vnus succū
bat, alter obtineat,
ut dixi sup. 61. dist.
studij.

Sciendū.] CASVS.

Hoc c. diuidit in
duas partes In prima
parte dī q. cum quis
inuitatur ad dignita-
tem & ad prospera,
& obediatur, si anhe-
lante aspiat, nulla
est talis obedientia,
quæ non habet me-
ritum: quia de suo p-
prio motu habet, &
de ambitione Si ve-
ro incitat ad oppro-
bria & contumelias,
& non obedit liben-
ter, nullū habet me-
ritū ex obedientia.
In secunda parte cō-
mēdat Greg. obediē-
tiam, eam uictimis
uitæ præponendo, &
vituperat inobediē-
tiam, ea idololatriæ
comparando. Secun-
da pars incipit ibi,
Et paulo superius.]
c ¶ Si de suo] Id est,
ex ambitione, poni-
tur enim in mala si-
gnificatione, ut 3 q.
5. pura.

d ¶ Non habuerit.]
De propria volunta-
te.

e ¶ Propriæ.] Hic pa-
ter rō, quare episco-
po inuito nō potest

Clericus in-
uito epō nō
fit ep̄s, sed
bene mona-
chus.

clericus eius vocari ad episcopatū, ut 63. dist. litteras: sed
inuito eo fit monachus. 19. q. 2. duæ: quia iste præsumi-
tur facere ex ambitione, & facit ad suum commodum:
ille nequaquam.

f ¶ Inuitus.] Arg. quod remunerari non debemus de eo
quod inuiti facimus, ut 13. q. 2. quā preposterum 20. q.
1. illud & 32 q. 5. ille.

g ¶ Inobedientia.] In hoc patet quod inobedientia x-
quiparatur hæresi, ut dixi 4. q. 1. in sum.

h ¶ Ex aduerso.] i. ex eo q. vñum contrarium commen-
datur, aliud vituperatur, ut inf. de pœ. d. 2. §. e contrario.
& nō, hic q. optima est probatio, quæ fit per suum con-
trarium, ut hic, & 1. q. 1. c. 1. & 13. q. 2. animæ. ff. de off.
eius cui mand. est iurisdic. l. 1.

Probare
fit per suum
contrarium.
est optima

i ¶ Sola

verò Hieremias amoris conditoris sui sedulo inhærere de-
siderans, ne mitti ad prædicandum debeat, contradicit.
Quod ergo laudabiliter vnus appetijt; hoc laudabiliter
alter expauit: iste, ne tacitæ contemplationis lucra loquē-
do perderet: ille, ne damna studiosi operis tacendo senti-
ret. sed hoc in utrisque est subtiliter intuendum; & quia is,
qui recusauit, plene^a nō restitit: & is, qui mitti uoluit, an-
te se per altaris calculum purgatum^b uidit: ne, aut non
purgatus adire quisquam sacra ministeria audeat; aut
quem superna gratia elegit, sub humilitatis specie super-
be contradicat.

Idem in Moralibus, lib. 35. c. 13. ad c. 42. 106.

¶ Locus deiectionis in uoto dignitatis, semper fit in
necessitate. C. X.

Et Aug. serm. 5. ad
fratres in heremo,
Poly. l. 6. tit. 22.

Sciendum summopere est, quod obedientia aliquando
si de suo^c aliquid habeat, nulla est: aliqñ autem, si de
suo aliquid non habuerit, t^d minima. Nam cum huius
mundi successus præcipitur, cum locus superior impera-
tur; is, qui ad percipienda hæc obedit, obedientiæ sibi uir-
tutem euacuat, si ad hæc etiam ex proprio desiderio an-
helat. Neque enim se sub obedientia dirigit, qui ad acci-
pienda huius uitæ prospera libidini propriæ^e ambitionis
seruit. Rursus, cum mundi despectus præcipitur, cum pro-
bria adipisci, & contumeliæ iubentur; nisi ex se ipso ani-
mus hæc appetat, obediētiæ sibi meritum minuit: quia ad
ea, quæ in hac uita despecta sunt, inuitus^f nolensque de-
scendit. & paulo superius. ¶ Obedientia quippe uictimis
iure præponitur: quia per uictimas aliena caro, per obe-
dientiam uero uoluntas propria mactatur. Tanto igitur
quisque Deum citius placat, quanto ante eius oculos re-
pressa arbitrij sui superbia, gladio præcepti se immolat.
Quod cōtra, ariolandi peccatum inobediētiæ^g dicitur, ut
quanta sit uirtus obedientiæ, demonstretur. Ex aduerso^h
igitur melius ostenditur, quid de eius laude sentiatur. Si
enim: [Quasi ariolandi peccatum est repugnare, & quasi
scelus idololatriæ nolle acquiescere,] sola estⁱ, quæ fidei
meritum possidet, obedientia. t^j sine qua quisque infidelis
esse conuincitur, etiam si fidelis esse uideatur.

† al. habens.

c. 12.

1. Reg. 15.

Ibidem.

† abest ab ori.

Item Augustinus lib. 19. de ciuitate Dei, c. 19.

¶ Qui præesse, & non prodesse desiderat, episcopari
non debet. C. XI.

Anf. l. 6. c. 28.

¶ Vi episco-

i ¶ Sola est.] Id est, necessaria, sic sup. dist. 8. c. si solus.

¶ Vi episcopatum.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas
partes. In prima parte ponit Aug. litterā Apostoli
dicētis. Qui episcopatū desiderat, &c. & dicit quod epi-
scopatus est nomen laboris, & non honoris tantum, ut
ille, qui præficitur, pro subiectis debeat laborare: & si
præesse voluerit, & non prodesse, episcopum se putare
non debet. In secunda parte dicitur quod otium con-
templationis est desiderandum: dignitas autem non est
pe-

petenda. sed si propter necessitatem imponitur. est susci-
pienda pro plurimorum utilitate: ita tamen, ut ex toto
contemplatio non deferatur. Secunda pars incipit ibi,
[Itaque a studio cognoscendæ.]

a ¶ Qui episcopatū.] Id est, episcopari, id est, præesse ut
prosit,

patum^a desiderat, bonum opus desiderat.] Exponere vo-
luit, quid sit episcopatus: quia nomen est operis, non ho-
noris. Græcum est enim atque inde ductum vocabulum,
quod ille, qui præficitur eis, quibus præficitur, superin-
tendit, curam eorum, scilicet gerens. *ἐπι*, quippe, super,
σκοπος vero, intentio, est. Ergo episcopos^a, si velimus, la-
tine superintendentes possumus dicere: ut intelligat non
se esse episcopum, qui præesse dilexerit, non prodesse. Ita
que^b a studio cognoscendæ veritatis non prohibetur,
quo ad laudabile pertinet otium. Locus vero superior,
sine quo regi populus non potest, & ita teneatur, atque
administretur, ut decet; tamen non decenter appetitur^c.
Quamobrem otium sanctum quærit charitas veritatis:
negotium iustum suscipit necessitas charitatis: quam sar-
cinam si nullus imponit percipiendæ, atque intuendæ va-
candum est veritati: si autem imponitur; suscipienda est
propter charitatis necessitatem: sed nec si omnimodo ve-
ritatis delectatio deferenda est, ne subtrahatur illa suavi-
tas^d, & opprimatur^e iusta necessitas.

a ¶ Episcopos.] *Apud sanctum Augustinum & Anselmum le-
gitur, ἐπισκοπεῖν*, si velimus latine, superintendere possumus
dicere.

ß ¶ Opprimatur.] *In originali est, & opprimat ista necessi-
tas. sed ob glossam non est emendatum.*

In epist. r. Clemen-
tis ad Iacobum.

Item Petrus.

¶ Pro ingenio dicentium doctor moderetur verba
doctrinæ. C. XII.

3 ¶ Portet eum, qui docet, & instruit animas rudes, ef-
se talem, ut pro ingenio^f discipulorum semetipsum
possit aptare, & verbi ordinem pro audientis capacitate
dirigere. Debet ergo ipse præcipue apprimere^g esse erudi-
tus, & doctus^h, irreprehensibilis, maturus, pauidusⁱ: si-
cut ipsi probastis^j fore^k hunc clementem post me.

Item eiusdem.

¶ Qui omnibus præest, singulos releuare con-
tendat. C. XIII.

Clemens, tanquam qui omnibus præesse te noueris
singulos, prout potueris, iuuua^l; & singulos rele-
ua^m qui & singulorum onus & sollicitudinem portas.

Item Hieronymus ad Titum. c. I.

¶ Contra Christum faciunt, qui gratia, non meritis gra-
dum ecclesiasticum tribuunt. C. XIII.

¶ Vi uos spernit, me spernit. Ex quo manifestum est
eos, qui Apostoli lege contempta, ecclesiasticum
gradum non merito uoluerint alicui deferre, sed
gratia; contra Christum facere: qui qualis in ecclesia pres-
byter constituendus sit, per Apostolum suum in sequen-
tibus executus est.

Dei. Grat. Pars II.

prosit, non ut præsit, 40. dist. multi. sperare ergo & de-
siderare possumus episcopatum, ut 59. d. si officia. 72. d.
in singulis. & 1. q. 1. non est putanda.

b ¶ Itaque.] Dixit quod quis potest desiderare episcopa-
tum: modo dicit qualiter, scilicet ut non ingeat se. ff.
de procu. l. qua om-
nia.

c ¶ Appetitur.] Arg: Eligere seip-
sum nemo
potest.
¶ aliquid seipsum non
debet eligere si pote-
stas in eum sit transla-
ta sicut in scripturis.
& 16. q. 1. uos autem, qui
inter conferentem &
eum cui confertur, erit
distancia, ut extra de
bapt. debitum. simile
extra de iure patro-
per nostras, & extra
de instit. cum ad no-
stram. tunc potest se
coeligere, ut ext. de
elec. cum in iure.

d ¶ Suauitas.] Con-
templationis.

e ¶ Et opprimatur.]
id est, ut contemplatio
eum penitus non im-
pediat, qui forte ni-
mis uult esse inten-
tus contemplationi.

¶ Portet.] Hec est
tertia pars quod in
qua ostendit magister
quales debent esse, qui
eliguntur, ut præsent
alijs, scilicet tales qui
ad eorum compara-
tionem ceteri grex di-
cuntur. & hoc probat
per sex auctoritates.
Ioa. de Fant.

CASVS. Petrus elegit
Clementem sibi suc-
cessorem: & docuit quod
prelatus debet esse do-
ctus, & irreprehensibi-
lis ad instar Clemen-
tis, ut animas rudes
docendo pro capaci-
tate audientium possit
instruere. Sequentia
duo cap. plana sunt.
f ¶ Pro ingenio.] Si-
mile 49. d. si rector.
g ¶ Apprimere.] id est,
valde.

h ¶ Et doctus.] Quia
sacerdotes, vel epi-
scopi scire debeant
habere 38. d. nulli,
& c. teq. sufficit tamē
mediocri scientia,
ut ext. de electio. cum
nobis.

i ¶ Pauidus.] id est,
timens peccare.

k ¶ Forte.] id est, fu-
turum esse.

¶ Clemens.]
l ¶ Iuuua.] Lar-
gus enim erit. 36. d.
fratrem.

m ¶ Releua.] Ar. iudi-
cē potius debere ser-
uare

Episcopatū
desiderare
possumus.

Eligere seip-
sum nemo
potest.

In eadem
epist. ¶ al. impauidus.
¶ al. probabitur.

In comm. ad ea ver-
ba [de constitutas per
ciuitates.]

Luc. 10.

Ad hoc facere misericordiam, quam rigorem. ut 45. dist. licet, & quod le. 50. dist. ponderet. in fine, quia statim non debet punire, & no. ff. 22. sed tenetur saepius remittere, ut 45. dist. licet. & 26. q. 7. q. 4. inno- cēs, in fine. **L**alligant.

Licet. [CASVS. Hoc cap diuiditur in duas partes. In

prima parte dicitur, qd electio praelati fieri debet in praesentia populi, ne aliqua poster retractatio fiat, & ut sciant omnes qui sanctior & melior ad episcopatum eligitur. Et hoc probatur ex m. Moy- si, qui in electione solue totam congregauit synagogam, & auctoritate Pauli. In secunda parte dicitur, qd congregare synagogam siue populum est, qm praelatus & electus congregat oēs virtutes animi simul & sensus, & bonas cogitationes, scientiam, & bonos mo- res, ut ille electus intra se conferens intel- ligere possit quid sit pontifex, quid vnctio quid indumenta epi- scopi. Secunda pars incipit ibi, [Ego ta- men]

a & p̄cepisset.] Ar. qd quicquid licet iudici excedere fines man- dati, dum tamē aliā sententia nihil conti- neat iniqui. arg. ext. de sent. & re. iud. cau- sam. Nam qui datur ad eligendum potest postulare, ut extr. de elec. in caulis 2. & de

renun. post translationem. in princ. Et procurator datus ad rem vendicandā, pōt agere ad exhibendum. ff. de p̄c. ad rem mobilē. sufficit. n. quod fiat id quod est vicinum mandato; licet ipsum non sit mādatum, ut ff. de iud. sol. iam tamen §. vlt. ff. mand. l. vlt. Item arg. quod licet contradicere rescripto vel mandato principis quandoq; extra de off. deleg. ex parte. quia licet mandet soli ep̄o, qd det alieui praeendam: tamen non facit hoc sine consen- su canonicorum, ut no. 7. q. 1. petijsti.

b ¶ Praesentia populi.] Sup. dist. 63. plebs Diotrensis. & e. noffe. & c. vlt. & sup. 1. q. 1. ordinationes.

c ¶ Qui praestantior.] Hic comparatiua temperat H. se- cundum eum sufficit qd bonus eligatur est autem aliquis bonus eo ipso qd non est malus, ut extra de praeump. du- dum. & ff. de leg. 2. cū pater §. rogo. nec enim maior bo- nitas vnus alius debet facere prauidicium, ut 3. q. 9. ne- cesse. & 1. q. 1. tenuimus, & C. de stat. & imag. l. vlt. Si au- tem aliquis de alia ecclesia eligitur, ipse debet optimus esse: sicut si tutor de eadem ciuitate sumitur, satis est si est bonus: si de alia; tunc erit optimus, ff. de tuto. & cur- dat: diuus. Alij dicūt 3. meliorem semp esse praeferendū. unde si pauciores volunt eligere optimū, maior pars mi- nus bonū, si minor pars appellat, tenet eorū appellatio. nam iustam causam assignant, ut extra de his quae fiunt a mai. parte. c. cū in cunctis. sed si illi elegerint, cassan- da est eorū electio, cum semper optimum debuerunt e- ligere, ut 63. di. metropolitano. 61. dist. nec emeritis. 75. aut. cap. vlt. 74. dist. episcoporum. non obf. 16. q. vltimo

nasterium. vbi dicitur, sufficit qd non sit malus, quia il- lud intelligatur cum alius ibi melior non est. in mona- chis et. a. obtinet quod sp̄ melior est eligendus. in auth. de mona. §. vlt. colla. 1. ego magis adhaereo opinioni H. nam cum non sit vitium in eligentibus, nec in electo, quare

Origenes ho. 6. ad c. 8. Lepitici

Item Hieronymus in libro Levitici.

¶ In hoc & duobus sequentibus capitibus pro Origene citatur B. Hieronymus harum homiliarum interpres. Quod cur fieri potue- rit sup. dist. 36. c. si quis est adnotatum.

¶ Ad sacerdotium non eligatur, nisi qui ceteris & san- ctior, & doctior habetur. C. XV.

Licet ergo Dominus de constituendo principe p̄ce- pisset, & Dominus elegisset, tamen conuocatur etiā synagoga. Requiritur enim in ordinando sacerdote & p̄- sentia populi: ut sciant omnes, & certi sint, quia qui p̄- stantior est ex omni populo, qui doctior, qui sanctior, qui in omni virtute eminentior, ille eligitur ad sacerdo- tium, & hoc astante ¶ populo: ne qua postmodum re- tractatio cuiquam, ne quis scrupulus residerit. Hoc est autem, quod & Apostolus p̄cepit in ordinatione sacer- dotis dicens: [Oportet autem illum, & testimonium ha- bere bonum ab his, qui foris sunt.] Ego tamē, & amplius aliquid video in eo, quod dicit, [quia conuocauit Moy- ses omnem synagogam:] & puto, quod conuacare syna- gogam hoc sit, colligere oēs animos, & in vnum cōgre- gare virtutes: ut cum sermo de sacerdotalibus sacra- mentis habetur, vigilēt omnes animi virtutes, & intēx sint, ut nihil in eis sapiētiae, nihil sciētiae, nihil de sit industria: sed adsit omnis multitudo sensuum, adsit omnis congre- gatio sanctarum cogitationum: ut quid sit pontifex, qd vnctio, quid ¶ indumenta eius, conferens intra sacrariū cordis sui, possit aduertere.

Leui 8.

¶ al. attestante

1. Tim. 3.

¶ al. quae

a Vbi dicitur hoc & 61. dist. nullus in gl. 2. in fin. & 22. q. 4. inno- cens, in fine.

Principis mandato. Contradicere licet. Electio fa- cta. de bono an valeat vbi melior est.

3 Secundum cuius fuit tota ista glo. Vique. ibi, magis, &c.

quare erit electio cassanda? nam appellatio non debet cassare nisi ea quae iniuste facta sunt. ext. de rest. spol. au- dita, & ext. de elect. cum nobis. Item si bonus iuste po- test eligi, ergo contra illam electionem non admittitur appellatio: quia contra ea quae perpetuo decreto sancita vel statuta sunt, non admittitur appellatio. ff. de appell. p̄ci. vel non. l. pen. & vlt. non enim est querendū de me- ritis personae, cum maior sit numerus ex vna parte quam ex altera, ut extra de elect. dudum. sic vides in simili. nā semper de eadem ecclesia debet praelatus eligi. si tñ ma- ior pars eligat de ecclesia aliena, licet post appellatio- nem praeualeat electio maioris partis, cum altera pars ne- minē eligi, ut ext. de elect. cum inter R. imō ex aliorum opinione sequeretur, qd quilibet peccaret bene faciendo quia bene posset meliorem rem facere: & magister pec- cat in legendo, quia posset melius facere. f. orare.

d ¶ Populo.] Ergo in his quae publicē facta sunt non po- test contradici. 54. d. nulli. 87. d. si expositus. 16. dist. in. quod dicitis. & cum in principio electionis, quis consen- sit, postea non auditur contradicens, sup. dist. 4. in istis. & inf. ead. q. 2. dilectissimi.

e ¶ Retractatio.] Per hoc videtur, qd populus possit re- tractare electionem, quae fit in eius absentia, cum exci- pere possit contra electum, ut 23. d. illud. cum eis inuitis non sit dandus episcopus, ut 63. d. c. vlt. Sed hoc non con- cedo, ut dixi 61. dist. c. 1.

f ¶ Pontifex.] Vel eius officium 36. dist. si quis vult.

g ¶ Quid indumenta.] 43. d. sit rector discretus.

Electio non possit popu- lus contradi- cere.

Si

Si ergo.] CASVS Probat Hiero. in hoc e q nulli licet sibi eligere successorem. argu. à minori, quia si non licuit Moyli, qui tantus erat, multo minus licebit alijs, nisi Deus alicui aliquid reuelaret, sicut fecit Moyli, qui de præcepto Domini Josue coram populo sibi suc.

Origenes hom. 22. ad c. 27. Num.

Item ex libro Numerorum.

¶ Populi gubernatio diuina electione præstetur. C. XVI.

¶ al. permittitur.

¶ al. aut gratia, aut
presio fortasse exci-
tata e

Num. 27.

Si ergo tantus ille, ac talis Moyses non permittit iudicio suo de eligendo principe populi, de constituendo successore; quis erit^a, qui audeat, vel ex plebe, quæ sæpè clamoribus^b tgratiam, aut ad pretium fortasse excitatur se idoneum^c ad hoc iudicet, nisi cui oranti, & petenti à Domino reueletur? sicut & Deus dicit ad moysen [Assume ad te ipsum Iesum filium Naue hominem, qui habet spiritum Dei in semetipso, & impones manus tuas super eum: & statues eum corà Eleazaro sacerdote: & præcepta ei dato in conspectu totius synagogæ, & pcipe de ipso coram eis: & dabis claritatem tuam super illum, ut audiant illum filij Israel.] Audis euidenter ordinationem principis populi tam manifestè descriptam, ut penè expositione nō egeat? Nulla hic populi acclamatio^d, nulla cōsanguinitatis ratio, nulla propinquitatis habita contemplatio est. Propinquis agrorum, & prædiorum relinquatur hereditas. Gubernatio populi illi tradatur, quæ Deus elegerit; homini scilicet tali, qui habeat, sicut scriptū auditis, in semetipso spiritum Dei, & præcepta Dei in conspectu eius sint, & qui Moyli valde notus, & familiaris sit: idest, in quo sit claritas legis, & scientia, ut possint eum audire filij Israel

Item Gregorius clero, & ciuibz Neapolitanis, lib. 3. epist. 40.

Anf. l. 6. c. 9.
Poly. l. 2. tit. 1.

¶ Non ex fauore, sed ex iudicio debet venire electio. C. XVII.

Nec nouum^e, nec reprehensibile^f est in eligendo episcopo populi se uota in duas partes diuidere: sed graue est quando in huiusmodi causis non ex iudicio, sed ex solo fauore venit electio:

sup. si ergo.

Cum autem gubernatio populi ei tradi iubetur, quæ Deus elegerit; datur intelligi, quòd aliquando quibusdam traditur, quos Deus non elegit.

Origenes hom. 4 in lib. Iudicū. & glossa ordi. ad. c. 4. Iudic 1

Vnde Hieronymus.

¶ Non ex arbitrio Dei aliquando datur princeps ecclesiæ. Cap. XVIII.

¶ al. populo.

Avdacter fortassis aliquid dicimus: tamē quod scriptum est, dicimus. Nō semper princeps populi,

sibi successorem elegit. Et hoc in prima parte. In secunda parte dicitur, q gubernatio populi tali debet concedi, qui spiritum Dei in se habeat, & præcepta Dei in conspectu suo, & qui sit notus & familiaris Moyli, id est, Deo, & instructus in lege Dei, secunda pars incipit ibi. [Gubernatio populi.]

a ¶ Quis erit.] Argu. q non licet minori quod maiori non licet. 22. q. 5. si Paulus.

b ¶ Clamoribus.] Sic ergo electio, quæ fit ad clamorem populi, non ualet, ut hic, & extra de elect. Osius, & est si mile. C. de pœ. l. decurionum sic 22. q. 4. vnusquisque 1.

qui enim ad clamorē populi manumittit aliquē, vñ coactus manumittere. C. qui manumitt. nō pos. l. 2. & C. qui & a quib. si priuatus. Quandoq. ad uocem populi aliquid fit. 23. d. de Syracusan. 50. d. ut cōstitueretur attamē ad clamorem populi remittitur alicui pœna. ff. de fical. penul. De hoc no. 62. dist. miramur.

c ¶ Qui se idoneū.] Ar. nullus p̄t se eligere su. ea. i scripturis. d ¶ Acclamatio.] su. c. prox. cōtra. Sed ibi bonū testimonium populi auditur: hic vero strepitus negatur. 5. q. 4. in loco.

Nec nouum.] CASVS. Neapolitani non solum discor dabant in electione archiepiscopi sed et eligebat aliquos nō cōsiderata bonitate, sed potius amorē & cōsanguinitate. quare Grego. scribit eis dicēs non esse nouum, nec reprehensibile vota eligētium se in duas partes diuidere: sed tunc est reprehensibile cū electio non prouenit ex iudicio, sed ex fauore. e ¶ Nec nouum.] simile 63. d. f. nollē q2 quot sunt homines, tot sunt sententiæ, quot sunt sententiæ: tot sunt opiniones, inf. de consec. distin. 4. sicut in sacramentis. & ff. de recep. arb. item si unus §. principaliter. f ¶ Nec reprehensibile.] Si non est reprehensibile, quare ergo cassatur electio, quæ fit in schismate; ut extra de elect. quia 2

CUM AVTEM CASVS. Sup. in hoc c. si ergo. dictum est, ut extra de elect. quia 2

¶ gubernatio populi traditur illi, quem Deus elegit, de quo colligitur à sensu contrario: quòd aliquando traditur dignitas illis, quos non elegit Deus, ut inf. e. proximo. ¶ Vdacter.] Hæc est 4. pars q. in qua dicitur q quādoque dat Deus malos p̄atos p̄pter peccata populi, & hoc probat per cap. istud & sequens. lo. de Fan.

Ecc 2 CASVS.

Electio ad clamorē populi non debet fieri.

¶ Vbi de hoc. & 7. q. 5. sunt qui opes, i prin. ibi videas.

2 Dic q tūc nō est reprehensibile cū utraq; pars mouet bono zelo. ar. 65 dist. ca. 70. distin si duo Arch.

CASVS. Hieronymus docet in hoc c. q̄ prælatus ecclesie quandoque datur bonus: quāque malus pro meritis subditorum Et probat exemplo Saulis, qui non fuit electus Deo iubente, sed prout mala merita populi exigebantur. fuit electus Deo permittente. Elegerat permit-

nietur. Et quod indignus dignitatem recipere non, debeat probatur exemplo patris, qui propter delicta filiorum repellitur à dignitate.

e & Meliores. J Arg. q̄ non plus debet pro aliquo prælari ideo quia habet dignitatem. 40. distin. non loca. &c.

& ecclesie iudex per Dei arbitrium^a datur: sed prout merita nostra deposcunt. Si mali sunt actus nostri, & opera mur malignum in conspectu Domini; dantur nobis principes secundum cor nostrum. Et hoc tibi de scripturis probabo. Audi namq; quod Dominus dixit: [Fecerunt sibi regem, & non per me^b: principem, & non per consilium^c meum.] Et hoc dictum videtur de Saul illo: quem utique ipse Dominus elegerat, & regē fieri iusserat. Sed quoniam nō secundum uoluntatem Dei, sed secundum peccatoris populi meritum fuerat electus, negat eum cum sua uoluntate, vel consilio constitutum. Tale ergo aliquid intelligamus etiam in ecclesijs fieri: quod pro meritis populi, aut in uerbo, & opere potens à Deo tribuit rector ecclesie: aut malignum faciat populus, in conspectu Domini; talis ecclesie iudex datur, sub quo famem & sitim populus pariat; non famem panis, neque sitim aquæ, sed famem audiendi verbum Domini.

Osea 8.

a & Domini. J In vulgatis sequebatur, & tales perseuerent, q̄ sunt inducta auctoritate manuscritorum, homilia ipsius, & glossa ordinaria. In uno autē manuscrito sunt glossa interlinearis.

Amos 8.

Item Augustinus tractatu 46. ad c. 10. Ioannis.

¶ Non sunt filij, sed mercenarij, qui honorem ab hominibus appetunt. Cap. XIX.

Anf. l. 7. c. 149.
Phil. 27

Sunt in ecclesia quidam prappositi, de quibus Paulus apostolus dicit; (Sua quærentes, non quæ Iesu Christi. Quid est, (sua quærentes?) non Christum gratis diligentes, non Deum propter Deum quærentes, temporalia cōmoda sectantes, lucris inhiantes, honores ab hominibus appetentes. Hæc quando amantur, à prapposito, & ppter hæc^d seruitur Deo; quisquis talis est, mercenarius est; inter filios se non computet.

Non ergo qui praficiuntur, semper ceteris meliores intelliguntur.

Vnde Hieronymus ad Titum, c. 1.

¶ Ex electione non praficiuntur episcopi, sed comprobantur. Cap. XX.

In cōm. ad cū locū
si quis est sine crimine.]

Illud inferendum est aduersum eos, qui de episcopatu intumescunt, & putant se non dispensationem Christi, sed imperium consecutos: quia non statim omnibus his meliores^e sint, quicumque episcopi non fuerint ordinati, & ex eo, quod ipsi electi sunt, se magis existiment comprobatos: sed intelligat propterea quosdam à sacerdotio remotos; quia eos vitia liberorum impedierint. si autem peccata filiorum iustum ab episcopatu prohibent^f; quan-

& c. multi. & 2. q. 7. queritur. & dist. 9. ergo solus ar. contra 11. q. 3. absit. & 61. dist. miramur. in fi. ff. prohibet. J pp negligētiā 2, ut su. 47. dist. §. nec esse, Qua-

2 Sub. qui facit peccatū porp. argu. 7. §. cum a. ver. tali.

1 Scilicet omnem potestatem: quia aliqua est mala, sed tñ permittit. Deus regnat eam pp peccata populi. Vnde Iob. Facit Deus regnare hypocritā pp ppter uī tatē populi, sub intelligitur puniendam vel vindicandā secundū H. & Lau

a & Arbitrium. J Approbātū, ne sit cōtra 11. q. 1. qd culpā. ubi dicitur, q̄ nō est potestas nisi à Deo iubente vel sinente, 26. q. 5. nec mirū, sed non approbat 1, sed pmittit eos regnare. h. 6. q. 1. ex merito.

b & Et non per me. J comprobantem, sed tamen iubentem. Et ita est argu. q̄ quāque aliquid iubemus qd non approbamus. & est arg. contra ea q̄ p improbitatem obtinentur, q̄ illa dicunt fieri inuito dante, ut extra de rescript. si quando. & C de pebo. subla. l. 1. & 7. q. 1. scias. ubi hēs, q̄ qui iuitus aliquid facit, potius dicitur pati q̄ facere, ut sup. d. 6. testamentum.

c & Per consilium. J Id est, approbationem.

Sunt in ecclesia. J

CASVS. Augustinus dicit, q̄ quidam prælati sunt in ecclesia, qui seruiunt Deo non propter Deum, sed propter temporalia cōmoda, qui magis dicendi sunt mercenarij, quā prælati. Et ita datur intelligi, quod Deo tantum permittente tales eliguntur. Sequēs § per se patet. d & Propter hæc. J Argu. pro re temporalis non esse seruendū alicui, nisi secundario, ut 75. distin. cap. ult. & 61. distin. quid proderit. & 74. dist. Consuluit. 59. dist. c. si officia.

Illud. J CASVS q̄ dam putabāt se et se vel officii meliores eo ipso q̄ eligebantur ad episcopatum: sed Hieronymus dicit, quod ppter hoc non sunt meliores. & ostendit, qd si quis scit se esse indignum, non debet recipere dignitatem: quia quanto potentior est, tanto magis pu-

Q Valis.] CASVS. Dicitur hic, q̄ non solum episcopi, presbyteri, & diaconi, sed etiam quilibet clericus inferioris ordinis debet præcellere laicos in sermone, & vite conuersatione: quia ubi laici sunt meliores, nulla potest esse ædificatio.

a ¶ Ma-

to magis vnusquisque considerans, & sciens, quia potentes potenter tormenta patientur, retrahet se ab hoc, non tam honore, quam onere, & aliorum locum, qui magis digni sunt, non ambiet occupare.

In comm. ad locū
Nemo te contēnat

Item eiusdem ad Titum, c. 2.

¶ Pro gradu sui officij quemque meliorem esse oportet. C. XXI.

Q Valis enim ædificatio erit discipuli, si se intelligat magistro esse maiorem? Vnde non solum episcopi, presbyteri, & diaconi debent magnopere prouidere, vt cunctum populum, cui præsident conuersatione, sermone, & scientia præcedant; verum etiam, & inferior gradus, exorcistæ, lectores, æditui, acolythi, & omnes omnino, qui domui Dei seruiunt: Quia vehementer ecclesiam Christi destruit, meliores^b laicos esse, quam clericos.

In comm. ad ea verba
[Sed hospitalē.]

a ¶ Acolythi.] Est hac dictio in omnibus vetustis Gratiani exemplaribus, quæ tamen apud B. Hieronymum non legitur.

Item ad Titum, c. 1.

¶ Populus iudicabit episcopum sua officia non agentem. C. XXII.

Matth. 12.

V Ereor^c, ne quomodo Regina Austri veniens a finibus terræ audire sapientiam Salomonis iudicatura^d sit homines temporis sui, & viri Niniuitæ acta poenitentis ad prædicationem Ionæ condemnabunt^e eos^f, qui maiorem Iona saluatorem audire contempserunt; sic plurimi in populis episcopos iudicent^g subtrahentes se ab ecclesiastico gradu, & ea, quæ episcopo non conueniunt exercentes.

Item Ambrosius in increpatione ad populum, ser. 83.

¶ Qui clericos suos non corrigit, populum corrigere non valet. C. XXIII.

Q Vid autem ego vos arguo, cum possitis me vno sermone conuincere^h? conuincor enim, cum in hac parte clericos vobis magis video negligētes. Quo modo enim possum corrigere filios. cum fratresⁱ emendare non possim? aut qua fiducia succenseam^k laicis, cum a confortibus pudoris verecundia conticescam? Ego autem fratres non de omnibus loquor: sunt certe quidam deuoti, sunt & alij negligentes. Ego neminem^l nomino: conscientia sua vnumquemque conueniat.

Simile quidam auctor omeris imperf. in Matth. hom. 40.

Item Beda super Mattheum.

a ¶ Maiorem.] Sic sup. 96. dist. si quis dubitet & sup. distinct. 61. statuimus. & c. quid proderit. vnde quidam discipuli in hoc decepti nimis festinant ad cathedram, & dum delectantur in loco gloriæ, sunt alij auctores ruinæ, vt 48. dist. quoniam cum magister faciat cathedrā, non cathedra magistrum, vt 40. d. c. ult. magistri enim moribus, & scientia, & facundia debent alios præcedere.

Decr. Grat. pars I.

re, vt C. de profess. & medi. magistris, lib. 10. & erit talis magister cuius comparatione sui discipuli paleæ dicantur. vt 25. dist. 5. criminis. b ¶ Meliores. & c.] Id est, clericos esse deteriores quam laicos, sufficit enim clerico, si est bonus.

V Vreor.] CASVS.

Dicit Hiero. se timere ne plures laicorum iudicent episcopos male sua officia exercētes per comparationem melioris vitæ, sicut regina Austri, q̄ venit de finibus terræ audire sapientiam Salomonis, iudicatura est homines sui temporis in die iudicij comparatione melioris vitæ, & Niniuitæ conuersi ad prædicationē Ionæ, iudicaturi sunt illos ludæos, q̄ Christum maiorem Iona contempserunt.

c ¶ Vereor.] Id est, vecundor.

d ¶ Iudicatura.] Nō potestate iudicij, i. Dicitur iudicaturam in die iudicij comparatione melioris vitæ.

e ¶ Condemnabūt.] melius viuendo.

f ¶ Eos.] i. ludæos. g ¶ Iudicent.] su. d. 28. c. vi. cōtra su. di. 21. nolite. cōtra 6 q. 1. oues cōtra. sed nō dñr subdit i corrige re siue iudicare platos p̄tate officij: sed vitæ comparatione, vt 1. q. 1. nonne.

Q Vid autē.] CASVS. Ambr cū increparet populum delinquētem, dixit, q̄ populus poterat eū conuincere vno sermone. & sibi pudorem inferre, cum clericos hēat incorrigibiles, qd̄ emendare nō possit, nec eos vult nominare, cum peccata eorum sint latētia, sed vnusquisque consulat suam conscientiam.

h ¶ Conuincere.] Et ruborē incutere ex hoc, q̄ laici meliores sunt clericis. non em̄ posset ob hoc reprehendi 47. d. qd̄

ad nos. quia non criminis relatione, sed innocentia reus purgatur. ff. de pub. iud. qui.

i ¶ Cum fratres.] Alijs socij dicuntur 10. q. 3. cauendū.

k ¶ Succenseam.] Id est, irascar.

l ¶ Neminē.] Contra, su. 5. q. 5. nō vos, sed hic loquitur qn̄ crimē nō pōt probari, ibi qn̄ pōt; o culta. n. crimina non habent vindictam, 6 q. 1. si omnia. 22. d. erubescat.

Ecc 3 Nec

Reus innocentia purgatur.

Cathedra nō facit magistrum.

Nec efficere.] CASVS. Quidam prælati putabant sufficere si adæquarentur laicis, & negligentibus in fide, vel in operibus: sed dicit Beda hoc non sufficere, nisi præcellant eos scientia & doctrina.

a [Credendi.] Quantum ad articulos fidei. laicis tamē sufficit pictura pro doctrina, de consec. d. 3 perlatum.

NS ERGO. CASVS. Concludit Gratian' ex supradictis dicēs: ne prælati malos sibi eligerent successores, iō statutum est, ut nemo sibi eligat successorem.

Quod aut.] CASVS. Hic ponitur secun-

da quaestio, ubi quaeritur an amicorum patrocina conualescere debeant in electione aliquorum. Et certe si consistant in pecunia, vel obsequio, simonia est, ut sup. l. q. 1. sunt nonnulli. In precibus distinguitur. aut enim sunt carnales, aut spirituales. Carnales a digno nō inducunt simoniam, ut prima q. 1. quibusdam pro indigno sic, ut prima quaestione prima, de ordinationibus. Spirituales vero valent, nec per eas inducitur simonia, ut prima quaestione prima, latorem. In obsequio etiā consuevit distingui, utrum sit honestū, vel non: & si honestū, utrum exprimat, vel deducatur in pactū, q. 1. seruiat, ut præbenda sibi conferatur.

Simonia an inducatur p. amicorū patrocina.

Ad idē so. dist. clerico ubi de hoc.

b [Patrocina.] Patrocina aut consistunt in pecunia, vel obsequio: & tunc sit simonia: aut in precibus; & tunc aut sunt carnales, aut spirituales, si spirituales, valent: nec per eas simonia committitur, ut prima quaestio. prima, latorem. carnales etiam pro digno sunt recipiendæ, ut 1. q. 1. quibusdā in fi. sed preces carnales pro indigno faciunt, inducunt simoniam. 1. q. 1. de ordinationib. & dic ut sup. c. Moyses

Illud.] CASVS. Præcipit Gregorius Antonio subdiacono, cum quædam episcopalis ecclesia vacaret, ut nullam personam eligi permittat per pecuniam, vel per preces carnales amicorum: quia qui aliter sublimatur, illis compelluntur obedire quorum preces, vel pecunia interuenerunt: & sic per eos res ecclesiæ dilapidantur. Talis ergo in illa ecclesia eligatur persona, quæ sit vita & moribus decorata: & tanto ordine digna,

c [Patrocina.] Nisi dignus sit ille pro quo petitur, ut sup. l. q. 1. nullus itaque, & c. pueri. & c. quibusdā in fi. d [Patrocina.] Sed nonne suffragium patris prodest filio? quod cuiusque vniuer. illud, sed illud quantum ad numerum eligentium.

c [Com-

Episcopo ad salutem non sufficit moribus, & vita populo adæquari. C. XXIIII.

Nec sufficere nobis ad salutem arbitremur, si turbis negligentium, vel quorumlibet inductorum, fide, vel actibus adæquemur; quibus, sacris literis vnica est credendi^a pariter & viuendi regula præscripta.

Ne ergo (ut supra dictum est) tales sui officij successoribus aliquis sibi quereret, prohibentur episcopi alterum pro se successorem sibi statuere ac designatis nominib. in locum suum alium subrogare.

sup. Apostolica.

QVÆSTIO II.

Quod autem amicorum patrocina^b in aliquorum electione conualescere nō debeant, auctoritate beati Gregorij Papa probatur, qui in secundo libro Regestī, indi. 11. epist. 22. seu cap. 62. scribit Antonio subdiacono dicens.

In electione episcopi non numerum datio, vel aliquorum patrocina conualescant. C. I.

Illud quidem præ omnibus tibi curæ sit, ut in hac electione nec datio quibuscunque modis interueniat præmiorum, nec quarumlibet personarum patrocina^c conualescant. Nam, si quorundē patrocina^d fuerit quisquam electus, voluntatib. eorum, cum fuerit ordinatus, obedire, reuerentia exigente, compellitur: sicque fit, ut & res illius minuantur ecclesiæ, & ordo ecclesiasticus nō seruetur. Talem ergo, te admonente, personam debent sibi eligere, quæ nullius incongruæ voluntati deseruiat; sed vita, ac moribus decorata, tanto ordine digna valeat inueniri.

Idem ad clerum Mediolanensem, li. 2. Indi. 11. epist. 29. seu c. 68.

In electione antistitis communi vtilitati, non suo lucro quisque prospiciat. C. II.

Dilectissimi filij, officij nostri censuræ commoniti suademus, ut in hac suscipiendi antistitis causa nullus vestrum neglecta vtilitate cōi, suo lucro prospiciat; ne, si quisquam propria commoda appetit, friuola æstimatione

Poly. l. 2. tit. 3. luo p. 5. c. 139.

Polyc. ibidem. luo p. 5. c. 130.

e [Compellitur.] Quia ad antidora tenetur, ut ff de pe. Beneficij col. tit. h. x. sed & si s. consuluit. & 83. dist. nihil. & extra de latori reuerētia debetur. reuerentiam a quo percepit beneficium, ut 16. quaest. 2. visis.

Dilectissimi filij.] CASVS. Vacante ecclesia Mediolanen. vnusquisq. clericorum nitebatur amicū suū præficere inspecta tantum vtilitate propria, & neglecta communi, sed docet Gregorius, ut hoc nō faciant ne friuola æstimatione fraudentur, siue fallantur: quia mens quam cupiditas ligat, personam præferendam nō examinat iudicio recto: quare præcipit, ut ante electionem

Beneficij col. latori reuerētia debetur.

vt extra de testibus ueniens i ff de calum. quinetiam. a ¶ Viri.] Argu. testimonio uaius credi, vt ff. de dote piale. Teopompus supra. 97. dif. nobilifsimus sup. dif. 86. 15 12 inf. 23 q. 4. inter q relas 20. q. 3. pñsens ar. contra. 33. q. 1. ad monere.

1 Obtinet ubi aliter latur: vel in forma iudicij non agitur secundum Hug. Vel dic ut not. in glo. unde non tenet, &c. de hoc 18. dist. placuit & 80. dist. sata. Arch.

b ¶ Iudicij.] Id est quod circa eum fecimus, nos mutabimus.

c ¶ Damno.] Quia retractabimus quod fecimus

A Raldus.] CA. SVS. Arelatus fuit electus in epm Arelaten. ecclesia, post electionem pñstitit iuramentum canonicis de indemnitate rerum ecclesie, propter quod archiepiscopus Narbonensis noluit eum consecrare, ideoque Romam iuit, & consecratus est ab Urbano: prius tamen pñstito iuramento, quod nullam conuentionem fecerat ante electionem ad hoc ut eligeretur, & q propter nullum aliud crimen ipsum repellerebat. Et sunt verba notarij scribentis gesta Urbani. d ¶ Iuramento] Argumentum, q solus episcopus sola manu se expurgat, vt 2. q. 5. quanto. sed illud obtinet cum non habet compurgatores.

e ¶ ut eligeret] Arg. contra. 28. dist. de Syracusan.

f ¶ Nullius.] Ex hoc verbo dixit ioñ. Fan. quod infamatus de vno crimine, expurgabit se de omnibus alijs sed certe hic nō fuit generale iuramentū, sed solū iurauit. quod nullius criminis conscius erat, & quod archiepiscopus ei aliud crimen non obiecerat. Sed quare Papa consecrauit illum pendente adhuc obiectione archiepiscopi? Sed dic, quod archiepiscopus in forma iudicij nihil obiecit ei.

Negatiua testis depositio est bene inter pranda.

h ¶ Me sciente.] Ar. bonum ad interpretandum negatiue dicta testium, vt cum testis iurat se non ui-

futurus promittat episcopus, & fiat rapine securitas, episcopatus ambitio; hoc etiam vos diximus commouendos vt decretū in Elpidium diaconum factum, & subscriptū ab omnibus, quos vestra relatio designauit, ad nos cum pñdicti visitatoris epistola, & cum eodem diacono maturetis, Deo propitiante, perducere. ¶ post pauca. Cum igitur huc filius noster magnificus vir Leo pñtor uenisset, retulit nobis de singulis, q ibi mota sunt, & quomodo vota prope totius ciuitatis in Elpidio diacono concordarent. Vnde quia de memorati uiri 2 testimonio dubitare omnino nō possumus; idcirco, sicut dictum est, Elpidium diaconum ad nos facite properare: nec expectetis ulterius, vt admonitio ad eum nostra debeat destinari. ¶ Quem tamen hoc per vestram dilectionem in pñsenti iussione specialiter admonemus, ne cui se aliquid dare vel daturum esse promittat; sed neque de ecclesiasticis pñteritis causis aliquam securitatem cuiquā audeat facere siue pñmittere, aut quasi factus episcopus ea que direpta sunt non repetat; sed apud eos, a quibus direpta sunt permanere libere patiat: sciens, quod si tale aliquid fecit, vel fecerit, nec a nobis omnino permittitur valere ipsa promissio, & cum iudicij 6 nostri quod de ipso habuimus damno 6, pastoralis consecrationis ordinem promereri non poterit.

De secundo vero casu in gestis Urbani secundi legitur.

¶ Post electionem pro indemnitate ecclesie licet electo iuramentum prastare. C. II.

A Raldus Arelatensis episcopus, Narbonensis ecclesie suffraganeus Romam consecrandus ad dominum Papam Urbanum venit: suus quippe archiepiscopus eum consecrare nolebat, quoniam post electionem suam propter bona ecclesie consecranda canonicis iurauit. Consecratus itaque est a domino Papa Urbano, ante purgatus huiusmodi iuramento 4. De iuramento, quod canonicis nostrae ecclesie feci post electionem, nullam conuentionem ante, vt eligerer 6, feci. Narbonensis vero archiepiscopus, nullius 5, pñter id, criminis causa, consecrationem nostram omisit: me sciente 8; neque mihi criminis conscius sum, propter quod a sacra 1 me uelctione repellat.

a ¶ Arelatensis.] In manuscriptis etiam sic habetur. Sed uisum est subesse mendum, quia hic episcopus uocatur suffraganeus archiepiscopi Narbonensis: in concilio autem secundo Arelatensi Arelate refertur ad prouinciam Viennensem. Et quamuis Gulielmus Durandi in speculo de auctor. & usu pallij hoc citet, ut est 8 dat Arelatensem archiepiscopum subesse Narbonensi, tamen Ioannes Andreas in notis ad illū locum expresse scribit in hoc titulo non agi de Arelatensi archiepiscopo. ut valde probabile est pro Electensi, seu Elatensi, qui uere est suffraganeus archiepiscopi Narbonensis, corrupte scriptum fuisse, Arelatensis.

disse tale quid intelligendum est, q ipse sciat 2. sic in Auth. de hare. & tal. §. sancimus. in fi. §. si uero. in coll. 1.

Quod 2 Ad hoc fuit cit q no. ex tra d ele. bo ne memo rie. in glo. si cesset, &c. in pñ in.

¶ al. iterat.

Emendatus, est hic locus ex Anselmo, & Polycarpo,

¶ al. sacerdotio me uel repellat.

Quod autem.] CASVS. Hic intitulatur quarta questio, qua queritur an prælatus sit deferendus ante iudicium condemnationis; siue feratur iudicium ab homine vel a canone. Et dicitur, quod non ut J. c. vno & J. 17. q. 4. si quis suadente.

tio tenet quam fecit: sed si tempora appellationis sunt lapsa & non est prosecutus appellationem, idem est ac si non appellasset: & semper hoc non est excōicatus, ut distinguitur ff. de his qui not. infra. furti §. 1. & si de iniuria rup. test. si quis §. antepen. 10. Ego credo, quod pendente appellatione clerici debeant ei obedire, cum pendente appellatione, ut lite nihil sit innouandum, ut §. 2. q. 6. appellatione interpolata. & extra. ut lite pen. nihil innouetur, per totum. ff. ad Turpil. l. 1. in si. & excōicatio tenet, cum statim trahat secum suam executionem, ut extra de app. pastoralis. Bart.

interim possit subditum excōicare.

QVÆSTIO IIII.

Quod autem^a clericis ante sententiæ tempus ab episcopo suo discedere non liceat, probatur auctoritate Symmachi a Papa dicentis.

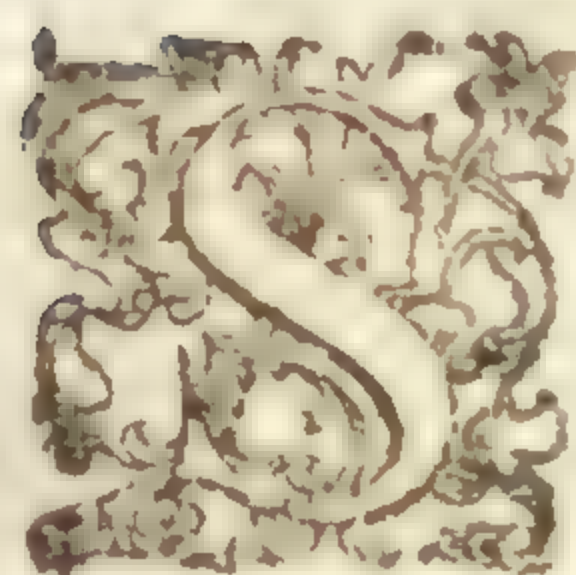
^a [Symmachi.] Citatur libellus Ennodij nomine Symmachi Papæ. cuius rei reddita est ratio supra d. ff. 31. c. omnino. & 40. c. non nos.

¶ Ante tempus sententiæ non licet clericis ab episcopo suo discedere. C. I.

Nonne directæ sunt verba canonum β: [Quicumque clericorum ab episcopo suo ante sententiæ^b tempus dubia suspitione discesserit manifestam eum manere celsuram.] & infra. ¶ Lex ecclesiastica pontificem ab alijs accusatum, priusquam^c sub luce obiecta constiterint, exigit non relinqui.

β [Canonum.] Sic emendatum est ex vetustis codicibus, Ennodio ipso. & Iuone, cum prius legeretur; Decreti. Citare autem Ennodius voluit canones, qui ante Symmachum de hac re editi erant. Qui vero in glossa citantur sunt ex epistolis Pontificum Symmacho posteriorum. In Carthaginensi quidem concilio inserto in codice canonum est undecimus canon; qui citatur inf. 1. q. 3. si quis presbyter: et decimus nonus relatus sup. 4. q. 5. c. quisquis episcoporum: & vigesimus quartus citatus. ibidem. c. placuit ad quos & præcipue ad primum videtur spectasse Ennodius.

QVÆSTIO V.

Sine literis Apostolicis[†] episcopus accusatus & a sancta sede vocatus, ad suam non reuertatur ecclesiam.

Vnde Sixtus Papa ait epist. 2. c. 2.

¶ A sede Apostolica vocatus episcopus ad domum non reuertatur, nisi purgatus, & Apostolicis literis instructus. C. I.

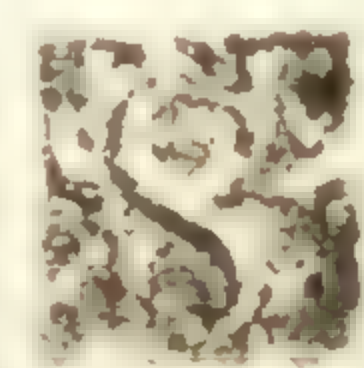
Quilibet fratrum pullatus, atque ab hac sancta sede vocatus, cum se nobis representauerit^d, ad ecclesiam tamen suam non prius reuertatur, quam literis Apostoli-

luc p. 6. c. 340. & 341.

† al. Apostolici.

Ansel. li. 2. c. 9.

^a [Quod autem.] Clerici ante suspensionem vel depositionem prælatus non negabunt ei obedientiam. 16. q. 4. volumus. 15. q. ult. c. ult. Nec obstat 32. dist. nullus 8. dist. si quis. & 16. q. ult. sanè. quia ibi de suspensis a canone loquitur. nā in illis tribus criminibus est speciale, scilicet in simonia, & in hæresi. & in notorio fornicatore 1. sed de simonia occulta vñ correctum est. de tēpo. ordi. c. ult. Sed nunquid statim post iudicium recedant ab ipso. cum adhuc possit appellare, & appellatio extinguit pronuntiationem: itē quia iudicium non est statim executioni mandanda, ut extra. de sent. & re iud. quod ad consolationem. Ecōtra vñ, quod statim per iudicium amittit dignitatem si de pre. qui vñuo & l. quod statim. itē quid si pendente appellatione excōicatur subditum suum an est ille excōicatus? Distingue quia si est prosecutus appellationem suam, tunc licet appellatio sit pronuntiata iniusta, excōmunicatio

Sine.] CASVS. Hic ponitur §. q. qua queritur utrum episcopus accusatus vocatus ad sedem Apostolicam si sententia pro eo feratur, debeat ad ecclesiam suam sine literis Papæ reuerti. Et respondetur, quod non, ut inf. c. seq.

Quilibet.] CASVS. Sixtus Papa, docet hic quod si episcopus accusatur coram Papa si non potest sibi crimen probari, non debet ad ecclesiam suam reuerti sine literis Apostolicis, in quibus cōtineatur qualiter suam causam finierit, & post reuersionem suam vicini episcopi hoc cognoscere possint: quoniam episcopi sicut ab Apostolis sunt instituti domino disponēte, ita a sancta sede Apostolica debent defendi, dispositioni cuius omnia maiora sunt iudicia reservata.

^d [Representauerit.] Clericus etiā se non representabit Papæ sine literis sui episcopi, ut C. de episc. & cler. si qua

Solui potest reo accusato.

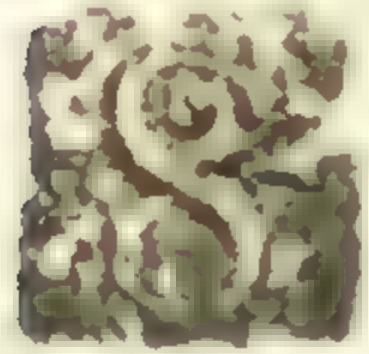
² Adde ad hoc gl. opp. in §. si quis. aut in gl. 1. instit. de suspensur.

Prælatus finaliter de-
positus si ap-
pellauit, an

si qua per calumniam. & in Auth. quomodo oportet
episcopos. §. non aliter. coll. 1.

a ¶ Ambiguitate.] Si ext. de off. ordi. ex parte, extra de
fide instr. quod super.

b ¶ Eorum.] idest, Apostolorum.

Ententia
excom-
munica-
tionis.]

CASVS. Supra in
viii. causa ostensum
est de episcopis qui
vsurpant sibi elige-
re successores. Nunc
vero vult tractare de
episcopis excommu-
nicatis, qui præs-
sumunt clericos ordi-
nare, & de archiepi-
scopis, qui damnāt
clericos sui suffraga-
nei inconsulto illo;
quæ oīa vt competē-
tius ostendat, thema
proponit, & tres in-
de elicit quæstiones.
c ¶ Sententia excom-
municationis.] In
superiori cā dictum
est, quod epī quan-
doque vsurpant sibi
aliquid de iure suo-
rū clericorum, qñ-
que sibi constituunt
successorē: hic agit
qualiter vsurpāt qñ-
que de iure vicinorū
episcoporū, & osten-
dit hic qd nemo ordi-
nabit clericos alte-
rius epī eo nō requi-
sito, nec ēt iudica-
bit, & qd metropoli-
tan⁹ clericos sui suf-
fraganei non potest
iudicare. & ut hæc
& alia, &c.

Qd ordi-
natio.]
CASVS.

Hic inti-
tulatur prima quæ-
stio, qua quæritur,
vtrum ordinatio fa-
cta ab excommuni-
catis possit rata ha-
beri. Et certē de hoc
ita dicit H. quod
quilibet ep̄s siue ex-
cōicatus, siue non;
siue catholicus siue
non, siue ultimam
manus impositionē

recepit in ecclesia, siue ext. ordinem confert, & ordinati
ab eo ordines recipiūt, dī modo in forma ecclesia hoc
fiat; & si illi alios ordinauerint, ordinati erunt, & sic in
infinitum, vt 1. q. 1. quod quidā & inf. ca. ordinationes.
īdem dicit de corpore Christi. arg. de consec. distinct. 4.
ostenditur sicut in sacramentis. 1. q. 1. Dñs declarauit.
Sed in hoc est differentia, quia ordinati ab eo qui rece-
pit ultimā manus impositionē in ecclesia, siue sciēter,
siue ignorāter, si digni sunt tolerātur ex misericordia,
vt inf. c. 2. & 3. nisi in quatuor casibus notatis in appa-
ratu sed si ab eo qui nō recipit in ecclesia, si sciēter, nō
tolerantur, si ignorāter, & hoc probauerint, tolerant,

vt infra ea. ordinationes. Rufinus tñ & Ioan. Fauenti-
nus dicebant, qd episcopus, qui recipit ultimam manus
impositionem extra ecclesiam, idest, ordinem episco-
palem, quia post illum nullus est ordo, ordinem con-
ferre non potest, & qui ordinatur a tali, nihil recipit:
sc-

licis, vel formatis, pleniter instructus, atq; purgatus sit;
si fuerit vnde: vt postquam domū reuersus fuerit, cogno-
scant vicini sui qualiter suā, aliorumq; causam hic finie-
rit: quatenus eam absq; ambiguitate vlla nunciare, &
prædicare omnibus possit. Ab hac enim sancta sede a san-
ctis Apostolis tueri, defendi, & liberari episcopi iussi
sunt: vt sicut eorum^b dispositione, ordinante Domino,
primitus sunt constituti: sic huius sanctæ sedis (cuius di-
spositioni, eorum causas, & iudicia seruauerunt) prote-
ctione: futuris temporibus sint ab omnibus peruersita-
tibus semper liberi. Vnde culpantur ij, qui aliter circa
fratres egerint, quā huius sedis rectoribus placere co-
gnouerint.

CAUSA NONA.

Sententia excommunicationis
notatus quidā archiepiscopus
aliquot clericos alterius me-
tropolitani ordinauit: quendā
capellānum sui suffraganei, il-
lo inconsulto, deposuit; atque
aliū in loco eius ordinauit.

1 Hic primum quæritur, an or-
dinatio, quæ ab excommuni-

catis facta est, aliquo modo possit rata haberi.

2 Secundo an liceat episcopo, archiepiscopo, primati, vel
patriarchæ clericos alterius sine propriis literis ordi-
nare.

3 Tertio, an archiepiscopus clericos suffraganei sui, il-
lo inconsulto, damnare valeat, vel damnatos ab-
soluere.

QVÆSTIO I.

Qd ordinatio^f, quæ ab excommunica-
tis celebratur, nullas omnino vires obti-
neat, nec etiam consecratio appellanda
sit, testatur Gregorius libro 3. epist. 20.
dicens.

secus si intra ecclesiam recipiat ultimam manus impo-
sitionem. De corpore Christi dicebant, quod nullus ex-
tra ecclesiam constitutus conficiebat arg. 24 q. 1. schil-
ma. & forrē Gratia fuit huius opinionis, vt inf. ca. §. sed
excommunicati, & 1. q. 1. §. sed opponitur. lib. tamen
post hanc opinionem ponit Gratianus catholicam ve-
ritatem & videtur hic primo probare Grat. quod talis
ordinatio non valet.

d ¶ Quod ordinatio.] Hic quæritur an ordinatio facta
ab excommunicato sit rata. Excommunicatus hic di-
citur præcitus ab ecclesia propter hæresim, vel schisma,
vel aliquam aliam causam. Dicit Ioan. Fan. & Rufinus,

Excōicatus
prælatus, an
possit ordi-
nes cōferre.
q qui

¶ qui recepit ultimam manus impositionem, idest, ordinem episcopale in ecclesia, ordines confert, sed non executionem ordinis. Si autem extra, nihil confert, nec ordinem, nec executionem, cum tales nihil habeant: argu. 1. q. 7. Daibertum. 19. dist. cap. propter. 1. quaest. 1. si quis

rint ordinari ab eis 2 vt 2. q. 7. conuenientibus. Si autem sunt ordinati ab episcopo, qui extra ecclesiam recipit manus impositionem, si scienter, nunquam tolerantur. si ignoranter, & hoc pbauerint, tolerantur, vt inf. e. ordinationes. Hæc ergo sit fides tua, q̄ hæretici, & excommunicati, & depositi vera

2 Cum possint ordinari a fidelibus & istū casū ponit H. penitus alienū a superiori c. si. si ad subuersionem, & c. vt dicit H. 1. q. 7. conuenientibus & q. 1. si quis hæretice, vbi hoc notauit.

¶ Non potest appellari consecratio, quæ fit ab excommunicatis. C. I.

Nos consecrationē dicere nullo modo possumus, quæ ab excommunicatis hominib. est celebrata.

P A L E A. C. II.

Excommunicati illicite manus imponūt: quia potestatem ordinandi non habent. Vbi autem illicita est manus impositio, vulnus infligitur. Vnde reiterari necesse est, quod minime probatur esse collatum.

¶ Hac, & sequens Palea absunt a plerisque vetustis exemplaribus: habentur tamen in uno valde emendato, in quo pauca haberi solent. Prior autem hac videtur esse summa quædam sequētis.

[Vnde Damasus Papa epist. 4. ait.]

P A L E A. C. III.

Per illicitam manus impositionem vulneratum caput illi, qui videbantur aliquid accepisse, habebāt; & vbi vulnus infixum est, necesse est medicinam adhibere, quæ infixam sanetur, macula, idest, reiterari necessum est, quod legitime actum, aut collatum minime probatur; si perfectum esse debebit. Nam quomodo honorem possit retinere, qui ab illo acceperit, qui potestatem dare legitime nō habuit, inuenire non possum.

Sed excommunicati hic intelligendi sunt, qui in ipsa sua ordinatione penam excommunicationis contraxerūt; qui nunquam in numero catholicorum fuerunt. Ceterū, qui inter catholicos prius deputati sunt, si postea excommunicationis sententia notati fuerint; ordinationes tamen eorum ab ecclesia misericorditer tolerantur.

Vnde Urbanus Papa secundus scribit dicens.

¶ Ordinationes ab excommunicatis non simoniace factæ, ex misericordia tolerantur. C. IIII.

Ab excommunicatis, quondam tñ catholicis episcopis ordinator, si quidem non simoniace ordines ipsos acceperunt, & si ipsos episcopos simoniacos non

sacramenta cōferūt, & verū corpus Christi conficiūt, vt no. 1. q. 1. dominus declarauit. lo. Quod lo dicit de deposito, non credo esse verum, vt 50. d. c. accedens. B. Nos.] CASVS. Nilius capituli patet, & intelligitur de eo qui præter formā ecclesie ordinem cōfert, vel in odiū consecrantium sicut dictum est, vel secundū Rufinum, & lo. Fauē & Grat. intelligitur de eo qui ultimam manus impositionem recipit extra ecclesiam.

a ¶ Nos consecrationem.] su. 1. q. 7. conuenientibus, & c. Daibertum.

b ¶ Ab excommunicatis.] idest, hæreticis, vel schismaticis, tales enim ipso iure sunt excommunicati.

c ¶ Celebrata.] Præter formam ecclesie. Vel dic, q̄ in odium eorum hoc dictum est, sicut ecclesia, per pacem cōsecrata potius q̄ execrata quā consecrata, vt 1. q. 4. ecclesia. 24. q. 1. pudenda.

SED EXCOMMUNICATI. CASVS. videt hic Grat. ponere opinionem Rufi & lo. Fauentini, dicens q̄ ordinationes eorū qui nunquam fuerunt catholici, irritæ sunt; sed ordinationes eorum qui fuerunt episcopi catholici licet postea fuerint excommuni-

3 Vnde dicit Hug q̄ illud verbū, quondam & c. additur potius, vt offenda dñā indispenfatione. nā cum ordinatis sciēter ab illis quāquā fuerunt catholici, episcopi non dispensent, vt inf. c. p. c. fm Hu.

quis confugerit. sed hæc opinio reprobat. 1. q. 7. conuenientibus. inf. ea. ordinationes 1. Dicas ergo, q̄ siue q̄s recipiat ultimam manus impositionem in ecclesia, siue extra dum tamen forma ecclesie seruetur in ordinando, semper ordinem conferri, sed non semper executionem, & hoc siue scienter, siue ignoranter ordinentur ab eo. Sed in hoc solo est differentia, q̄ ordinati ab episcopis, qui recipiunt ultimam manus impositionem in ecclesia; siue ignoranter, siue scienter, si aliās digni fuerint, possunt tolerari, vt inf. ea. c. 2. & 3. nisi in quatuor casibus. Si sunt maculati iterata vnctione, vt 1. q. 7. saluberrimum, in fi. Vel si sunt ordinati simoniace a simoniacis, vt inf. ea. ab excommunicatis, vel si sūt rebaptizati, vt de consec. dist. 4. eos. Vel si ad subuersionem adierint hæreticis, & in contemptum ecclesie volue-

ti, misericorditer ab ecclesia tolerantur, & ad hoc inducit sequens c.

Ab excommunicatis] CASVS. Quidam catholici episcopi excommunicati fuerunt, & in tempore suæ excommunicationis quosdam clericos ordinauerunt. Quæsitum fuit ab Urbano vtrum possent in suis ordinibus tolerari. Et respondet, quod sic, si sint bonæ vitæ, & non sint ordinati simoniace, vel non constet episcopos esse simoniacos: sed de cetero nō ascendant ad ordines superiores, nisi necessitas, vel utilitas exegerit. d. ¶ Quondam.] Hic habuit lo. Fan. fomentum sui erroris, & pro se inducit. 1. q. 1. si q̄s inquit, & 1. q. 7. Daibertum, & extra de schisma. ca. 1. & 2. sed hoc ideo dicitur, quia facilius dispensatur cum ordinatis a talibus qui ultimam manus impositionem receperunt in ecclesia, & ca.

Poly. 1. 2. tit. 37. luo p. 14. c. 74. & p. 14. 134.

su. 1. q. 7. per illicitū

su. c. nos consecratio nem.

Anf. 1. 12. c. 74. luo p. 6. c. 406.

1 Quod leg. & not. sup. 1. q. 1. 5. opponitur.

lia. & capitula quæ inducit, intelligo cum non fuit forma seruata, & contra eum expresse est inf. de consec. dist. 4. ostenditur, & c. quomodo. & 1. q. 1. quod quidam. Vide tur autem hic q. siue scienter, siue ignoranter ordinetur quis ab hæretico, præciso, & simoniaco, non debeat cum eo dispensari, quod

verum est, nec obstat 1. quæst. prima, si qui a simoniaco. ubi innuitur si ignoranter a talibus quis ordinatur, q. possit secum dispensari, sed illud intelligimus cum G. de prælato tolerato ab ecclesia, hic de præciso, vel ibi non fuit simoniaco, & hæreticus, hic autem simoniaco & hæreticus. Si quis ergo est ordinatus a simoniaco etiam ignoranter, executionem non recipit, cum simoniaco sit suspensus ipso iure, ut 1. q. 1. reperiuntur. extra de sim. rita. Sed qd faciendum est huic, si suus episcopus quæ scit esse simoniaco, vult ipsum promouere. H. dicit q. qui promouetur a simoniaco prælato suo adhuc tolerato, non peccat, & libere potest suum officium exequi, sed contrariū legitur extra de simo. per tuas. De hoc dixi supra 1. q. prima. si qui a simoniaco.

SED ET ILLUD. CASVS. Supra in §. sed excommunicati. dicitur, q. illud cap. nos consecrationem, intelligitur de his q. nunquam fuerunt de numero catholicorum. Nunc vero ostendit, q. potest intelligi de nominatim excommunicatis, quorum ordinationes scienter receptæ non tolerantur, quo ad executionem.

Ordinationes.] CASVS. Hoc c.

diuiditur in duas partes. In prima parte dicit, q. illi qui receperunt ordines ab episcopis ordinatis in hæresi, vel ab intrusis, non tolerantur in suis ordinibus quo ad executionem, nisi probent se nesciuisse in tempore ordinationis eos fuisse damnatos. In secunda parte dicitur, quod illi qui receperunt ordines a schismaticis quondam tamen catholicis episcopis, ex misericordia in suis ordinibus tolerantur, si boni sunt, propter necessitatem, sed cessante necessitate sacri canones proprium robur obtineant. Secunda pars incipit ibi, [Qui vero.]

a [Hæresiarchis.] Id est præcisi ab ecclesia, qui nunquam catholici epi fuerunt. De aliis habes sup. ca. proxi. b [Nisi probare.] Isti forte erant pueri, cum illi erant

præcisi. Vel forte Romæ a Papa fuerant præcisi, & ante quam fama crebresceret, fuerunt aliqui ordinati ab eis, aliis in his quæ publicè fiunt, non potest quis ignorantiam allegare. 16. dist. q. dicitis. Et est hic argu. q. qui allegat ignorantiam, ipsa probabit. 3. q. 9. iudicas. 1. q. 1. si qui a

Ignorantiam allegans, illa probare debet.

fuisse constitutus; ad hæc, si eorum religiosior vita, & doctrinæ prærogatiua visa fuerit promoueri, poenitentia in dicta, quam congruam duxeris, in ipsis, quos acceperunt, ordinibus permanere permittas. Ad superiores autem cõscendere non concedimus, nisi necessitas, vel utilitas maxima flagitauerit, & ipsorum sancta conuersatio promouerit.

Sed & illud Gregorij de nominatim excommunicatis intelligitur: quorum ordinationes sunt irritæ, si eorum damnatio non erat ordinandis incognita.

Vnde idem Urbanus ait in synodo Placentina, c. 9. & sequentibus.

Qui nominatim excommunicati sunt, & qui aliorum sedes inuadunt, alios ordinare non possunt. C. V.

Ordinationes, quæ ab hæresiarchis² nominatim excommunicatis factæ sunt, & ab eis, qui catholicorum sedes inuaserunt irritas esse iudicamus; nisi probare^b valuerint, se cum ordinarentur; eos nescisse^c damnatos. Qui vero ab episcopis quodam catholice ordinatis, sed in schismate ad Romanæ ecclesiæ unitatem redierint, seruatis proprijs ordinibus misericorditer suscipi iubemus: si tamen vita, & scientia eos commendat. Amodo vero, quicumque a prædictis schismaticis, sanctæque Romanæ ecclesiæ aduersarijs se ordinari permiserit, nullatenus hac venia dignus habeatur.

Quamuis autem misericordiæ intuitu, magnæque necessitate cogere hanc in sacris ordinibus dispensationem cõstituerimus; nullum tamen præiudicium sacris canonibus fieri volumus: sed obtineant proprium robur, & cessante necessitate, illud quoque cesset, quod pro necessitate factum est. Vbi enim multorum^c strages iacet, ibi subtrahendum est aliquid seueritati, ut addatur amplius charitati.

a [Vt addatur, &c.] Hæc sunt addita ex concilio ipso.

Electio quoque, nisi a catholicis facta fuerit, irrita esse probatur.

qui a simoniaco. extra de elec. innotuit. 82. dist. proposuisti, & hic manifeste reprobatur distinctio. Ioan. & R. ufi. hic enim distinguitur inter ordinatos ab illis, qui receperunt ultimam manus impositionem in ecclesia, & ordinatos ab illis, qui receperunt ultimam manus impositionem extra ecclesiam, & tam hi, quam illi recipiunt ordinem, scilicet characterem, sed non executionem.

b [Nescisse.] ff. de probat. verius. contra. Sed hic præsumebatur eos scire. sic 82. d. proposuisti. in fi.

c [Multorum.] Simile sup. 44. d. consecrationes, & su. d. 50. ut constitueretur.

ELECTIO CASVS. Dicitur est su. q. ordinatio hæreticorum irrita est. Nunc dicit G. q. electio facta a non catholicis irrita est, sicut habetur in seq. cap. cuius casus planus est.

Nos

sup. c. nos. consecrationem,

Poly. l. 7. tit. 16. & l. 2. tit. 38. C. 9. & 10.

C. 11.

C. 12.

C. 13.

† Cõcor. tex. in li. liberorum. cum gl. ff. de his qui no. i. f. & tex. i. l. i. in prin. C. d. cad. tol.

Ordinatus a simoniaco caret executione.

Nos.] Simile 24. q. 1. aperte, & c. miramur.
 b. Eligitur.] conitar q. suspensus non potest eligere, vt extra de consue. cum dilectus. & extra de a. & qual. cū bonz. Sed quid si maior pars fuerit excōicata, an possint alij eligere sine calarg. q. non. ext. de concess. prab.

Vnde Gregorius scribit Mediolanensibus, li. 8. epis. 65.

¶ Irrita sit electio, quæ non à catholicis facta probatur. C. VI.

poly. 1. 2. tit. 1.
 † catholicis, et maxime à Longobardis.] orige

Nos^a in hominem, qui non à catholicis eligitur^b, nulla præbemus ratione consensum: nec, si alicuius præsumptionis usurpatione factus fuerit, in locum vel ordinem illum sacerdotis suscipimus.

QVÆSTIO II.

Quod autem^c episcopus, vel quilibet superiorum clericos alterius sine proprijs literis ordinare non debeat.

Calixtus papa scribit epist. 2. ad episcopos Gallia dicens.

¶ Alterius ecclesiæ parochianum nullus iudicare præsumat. C. I.

Ansel. 1. 6. c. 120.
 luo p. 14. c. 72.
 & p. 3. c. 236.
 † abest ab orige.

Nullus alterius terminos usurpet, nec alterius parochianum iudicare^d, [vel ordinare^e, aut excommunicare præsumat: quia talis iudicatio, vel ordinatio, aut excommunicatio, vel damnatio nec rata^c erit, nec vires ullas habebit: quoniam nullus alterius iudicis, nisi sui, sententia tenebitur, aut damnabitur. Vnde & Dominus loquitur dicens: [Ne transgrediaris terminos antiquos, quos posuerunt patres tui.]

[Vnde a Urbanus Papa.]

a. ¶ Vnde.] Antea erat, Idem, hoc est Calixtus: quia, cum Palea hac nondum esset inserta, sequebatur c. nullus primas. quod est Calixti. Hanc autem paleam citat Gratianus ex Urbano secundo, infra de pœnit. dist. 6. c. fin.

prab. & ec. non va. quia diuersitatem. Item quid si vnus est excommunicatus, & eligit cum alijs, an tota electio i vitietur? non, nisi ipsi communicent consentiendo, extra de sent. & re iudic. ad probandum. vbi cassatur sententia iudicum; quia vnus iudicum fuit excommunicatus. Et arg. ad hoc extra de offi. deleg. cum super, & ff. de receptar. Prædus. arg. contra ff. quod cum sol. tut. l. 1. §. 1. vbi dicitur, quod non obest, si tutor falsus interponit auctoritatem suam cum tutore vero; quia tenet quod actum est. suspensus autem hodie eligit, vt extra de cler. excomm. min. si celebrat.

*Q*uod aut. Hæc q. diuiditur in duas partes, in prima quarū queritur, si quis debet ordinari ab extraneo epo sine literis; & responderi, q. non: & hoc probat 6. auctorit. Scd a ibi, [His auctoritatibus.] Ioan. de Fant.

CASVS. Hic ponitur 2. q. qua queritur an episcopus vel archiepiscopus possit ordinare clericos alterius episcopi sine proprijs literis. Et respondet, quod non, vt probatur per sequentia cap.

c. ¶ Quod autem.] Certum est, quod nullus episcopus debet ordinare, vel recipere clericos alterius episcopi sine literis sui episcopi, vt 7. dist. per totum nec sufficiunt ad hoc literæ archidiaconi, vt extra de offic. archi. significasti.

Nullus.] CASVS. Calixtus Papa docet hic, q. nullus episcopus debet terminos alterius usurpare, vel alterius parochianum ordinare, damnare, vel excommunicare: quia talis ordinatio, damnatio, & excommunicatio irrita erit: & quod hoc fieri non debeat, probatur auctoritate Deuteronomi.

& Prou dicentis: Ne transgrediaris, & c. d. ¶ Iudicare.] Nisi in casibus, vt de pœnit. dist. 5. placuit. §. 6. q. 3. c. vlt. §. 3. q. 6. peregrina. & c. 1. & 10. q. 3. nec numerus. 2. q. 5. Mennam. & q. 7. nos si in competent. & in casibus vbi quis sortitur forum. 2. & cum quis negligit suū locum cōuerrere ad fidem. 16. quæst. 3. placuit 2. & cum episcopus solus est in vna provincia, vt 65. dist. si fortē, in fine.

c. ¶ Rata.] Sed queritur si vnus iudex sententiam excommunicationis latā ab alio ratam habere possit, arg. q. sic, j. ea. Lugdunen. & 3. q. 6. hæc quippe. 63. dist. Salomitanæ nam factum falsi, procuratoris possum ratum habere, extra de offi. deleg. cum olim ff. de iudi. licet & electionem q. nulla est, possum ratā hñe. ext. de elec. quod sicut. Itē adoptio iniusta pōt confirmari. ff. de adopt. adoptio. Item sententia foemina, & serui confirmat, licet nulla sit, vt 3. q. 7. infamis, §. tria, in princ.

2 Qui no 3. q. 6. in prin.

Snā nulla an possit rati habitatione confirmari.

ff. de offi. præto. Barbarius extra de arbit. dilecti. & est ar. ad hoc Inst. de testa. mil. §. sed & si quis. nam & per appellationem potest confirmari quod nullum est. ff. rem rat. hab. l. 3. §. tallus. Sed contra ext. de consuet. ad nostram. Item quod meo nomine gestum non est, ratum habere non possum, vt ff. de neg. geit. si pupillis, §. sed & si ego. Item cuius præsentia desideratur, eius rati habitatione non potest confirmari, vt Inst. de auctor. tut. in fi. Item si sententia excōicationis confirmaretur, retro esset quis excōicatus, quod esset absolum. Dicas ergo, q. sententia quæ nulla est, non potest rati habitatione confirmari, quia sententia plus habet iuris, quàm facti. & in illa l. ff. rem ratam hab. fuit sententia lata à suo iudice, sed contra ius. & sufficit q. litigator credat se condemnatum, ad hoc vt teneat iudicium ff. fam. erci. cum putarem. Solus tamen princeps potest sententiam, quæ nulla est, confirmare, vt 2. q. 1. in primis. & 3. q. 9. hæc quippe. quia & ipse mutat substantialia rei. C. de rei vx. act. in princ. sic intellige 3. q. 6. hæc quippe. Alia autem quæ plus habent facti, quàm iuris, vt emptio, locatio, & traditio, possunt confirmari ff. de cura. fur. consilio. §. vult. vnde donationem factam à laico, & non nomine episcopi potest episcopus confirmare, vt 16. q. 1. c. vlt. & extra de iure patron. cura pastoralis. Si autem aliquis ordinat clericos alterius credens suum episcopū ratum habere.

Ep̄s clericū alterius ep̄i nō ordinet.

habituū; tunc pōt
talis ordinatio con-
firmari per ratiabi-
tionē, vt J. e. Lugdu-
nēsi. secus si nō po-
neret spem in ratiabi-
tione illius, vt st.
de sol. si quis offe-
renti. in sentētia aut
dici pōt, q̄ si aliquis
noīe alterius tulit
snām, q̄ tūc possit
ratiificari. lo. Quid iu-
ris sit de hoc, & de
sentē. excom. notauit
in quāstionibus. B.

N Vllus primas, nullus metropolitanus, ^a nullusq; re-
liquorum episcoporum, alterius adeat ciuitatē; aut
ad possessionem accedat (quæ ad eum non pertinet, &
alterius episcopi est parochia) super cuiusquam disposi-
tione, nisi vocatus ab eo, cuius iuris esse dignoscitur, aut
quidquam ibi disponat, vel ordinet, aut iudicet, si sui gra-
dus honore potiri voluerit. Sin aliter præsumpserit, dam-
nabitur, & non solum illi, sed cooperatores, eique consen-
tientes: quia sicut ordinatio, ita eis & iudicatio, & alia-
rum rerum dispositio prohibetur. Nam qui ordinare ^b
non poterit, qualiter iudicabit? nullatenus proculdubio
iudicabit ^c, aut iudicare poterit.

Item Calixtus epist. 2.

¶ In alterius parochia, nisi eo vocante, nulli aliquid
agere licet. C. III.

N Vllus primas, nullus metropolitanus, ^a nullusq; re-
liquorum episcoporum, alterius adeat ciuitatē; aut
ad possessionem accedat (quæ ad eum non pertinet, &
alterius episcopi est parochia) super cuiusquam disposi-
tione, nisi vocatus ab eo, cuius iuris esse dignoscitur, aut
quidquam ibi disponat, vel ordinet, aut iudicet, si sui gra-
dus honore potiri voluerit. Sin aliter præsumpserit, dam-
nabitur, & non solum illi, sed cooperatores, eique consen-
tientes: quia sicut ordinatio, ita eis & iudicatio, & alia-
rum rerum dispositio prohibetur. Nam qui ordinare ^b
non poterit, qualiter iudicabit? nullatenus proculdubio
iudicabit ^c, aut iudicare poterit.

Item ex concilio Nannetensi, c. 1.

¶ De eodem. C. II. III.

I N Dominicis, vel festis diebus presbyteri, antequam
Missas celebrent, plebem interrogent, si alterius paro-
chianus in ecclesia sit, qui proprio contempto presby-
tero ibi Missam velit audire. Quem si inuenerint; sta-
tim ab ecclesia abijciant, & ad suam parochiam redire
compellant.

¶ *Hoc & sequens caput absunt a sex vetustioribus & emenda-
tioribus Gratiani exemplaribus. In ceteris autem habentur si-
ne nomine Palea, quemadmodum & in excusis. Extat autem
utrumque in concilio Nannetensi, & ex eo citatur hoc primum
in Decretalibus, tit. de paroch. c. 2. & à Burchardo, & Luone sicq;
emendatum est, cum antea citaretur ex concilio Meldensi.*

Item ex concilio Nannetensi, c. 2.

¶ De eodem. C. V.

N Vllus presbyter, aut diaconus & alterius pleba-
num, † (nisi in itinere fuerit; vel placitum ibi habue-
rit) ad Missam recipere audeat.

& ¶ *Aut diaconus.] Ista dua voces neque in concilio, neque in
capitularibus, neque apud Burchardum leguntur.*

Item ex concilio Antiocheno, c. 13.

¶ Ad ordinationem clericorum, vel ecclesiarum alterius
episcopi, nisi ab eodem inuitatus, non accedat
episcopus. C. VI.

N Vllum episcoporum audere debere ex alia prouincia
ad aliam transitū facere, & ordinare aliquos in ec-
clesijs, aut proferre ad sacrum ministerium. Nec † ab alijs
illuc trahatur episcopis: nisi forte per literas rogatus
abierit, non solum à metropolitano ^d, sed & ab his, qui

Sent. 4. distinc. 21.
De poenitentia, di-
stin. 6. c. 5n.
† al. pro ignorantia.

Poly. l. 2. tit. 24.
Burch. l. 1. c. 66.
Ansel. l. 6. c. 119.
Iuo p. 5. c. 101.
Pana. l. 4. c. 28.

infra episcopos
ver. nam si.

ext. de paroc. c. 2.
Burch. l. 2. c. 92.
Iuo p. 2. c. 122.

Et in capitu. l. 1. c.
153.
Burch. l. 2. c. 91.
† al. plebsanum]
al. parochianum.

Burch. l. 1. c. 108.
Iuo p. 5. c. 110.
& simile p. 5. c. 110.
ex epist. Bonifacij.
† al. nec alios il-
lud attrahat epi-
scopos.

Maius non
licet, cu nō
licet minus.

^b ¶ *Ordinare.] Ar. ex
quo minus nō licet
nec maius, vt 44. dis-
tinctio, 16. q. 2. visis. &
fm hoc minus est or-
dinare, quā iudi-
care: quia solus po-
test ordinare, sed nō
solus iudicare ad de-
positionem, J. qua-
stio. 7. si autem. & ca.
Felix, & ca. ultimo.
c ¶ *Iudicabit.] Sape-
ramē iudicat q non
potest ordinare, vt ar-
chidiaconus, vt 25.
dist. perlectis & ex-
tra de tempo. ordin.
cum in distribuendis.
d ¶ *N Vllū.] ¶ A me-
ropolitano.]
Hoc intelligas in ar-
duis***

cum eo sunt, omnibus ipsius prouinciæ episcopis. Quod si nullo modo inuitante inordinate superueniat, & aliquos, vel ordinare præsumpserit, vel quoslibet actus illi ecclesiæ competentes, qui ad se minime pertinent, usurpare tentauerit; vacua^a quidem & inania erunt omnia, quæ gesserit: ipse uero huius indisciplinati ausus, & irrationabilis coepit dignas causas expendat †, tanquam depositus a sancta synodo, & propter huiusmodi præsumptionem iam prædamnatus.

† al. exipiat.

¶ *Hæc est prisca versio Dionysii autem interpretatio, qua & conciliorum tomis est inserta. Et a Burchardo, & Iuone offertur, apertius exprimit sententiam canonis Græci. Tamen quoniam neque ipsa omnibus locis omnino respondet, visum est verba græca uerba cum versione apponere.*

Μηδὲνα ἐπίσκοπον τολμᾶν ἀρ' ἐτέρας ἐπαρχίας εἰς ἐτέραν μεταβαίνειν καὶ χειροτονεῖν ἐν ἐκκλησίᾳ τινὲς εἰς προαγωγὴν λειτουργίας, μὴ δ' εἰς ὡς ἐπ' αὐτῶν ἐτέρους, εἰ μὴ παρακληθεῖς ἀρήκῃτο διαγγραμμάτων τῆς τε μητροπολίτεως καὶ τῶν σαδ' τῶν ἐπισκοπῶν, ἐν εἰς τὴν ὡρὰν παρερχοίτο. εἰ δ' ἐμὴν ἰεὺς καλῶν τῶν ἀπὸ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων μὴ προσήκοντων αὐτῶν. ἀκύρα μὲν τὰ ὑπ' αὐτῶν πεπραγμένα τυγχάνειν, καὶ αὐτῶν δ' ἐπὶ τῆς ἀταξίας αὐτῶν καὶ τῆς παραλόγου ἐπιχειρήσεως προσήκοντα δίκην, καθήρημένον ἐν τῷ δὲ ἐν ἡδὴ ὑπὸ τῆς ἀγίας συνόδου.

† idest, sacri ministerij.

Nullus episcopus audeat ab vna prouincia in aliā transire, & in ecclesia aliquos ordinare ad promotionē liturgiæ †, nec si alios vnā secum adducat; nisi accitus venerit per litteras metropolitani, & eorum, qui cum illo, episcoporum, in quorum regionem accedat. Quod si nemine vocante inordinate aduenierit, ut aliquos ordinet, ac negotia ecclesiastica ad se minime pertinentia conficiat irrita quidem sunt, quæ ab eo gesta fuerint: verum & ipse suæ impudentiæ, & iniqui incepti iustam poenam subeat, hunc iam a sancta synodo depositus.

Item ex eodem Antiocheno, c. 22.

¶ Ad ordinationem ecclesiæ, quæ sibi commissæ non fuerit minime accedat episcopus. C. VII.

Episcopum nō debere in alienam irruere ciuitatem, quæ illi probatur non esse subiecta, neq; in regionem, quæ ad eius curam minime noscitur pertinere, ad aliquid α ordinandum^b, neque presbyteros, aut diaconos constituere, ad alios episcopos β pertinentes, nisi forte cum voluntate, & testimonio^c γ propriæ regionis episcopi. Quod si quispiam, horum quid tale facere voluerit, irrita quidē erit huiusmodi ordinatio: & quæ male δ usurpauerit, a synodo arguantur. Nam si ε ordinare non potuerit; nullatenus ad alios pertinentes iudicare præsumat.

sup. nullus primas.

α ¶ Ad aliquid. ¶ In hoc etiam canone Dionysii versio purior est: hic autem habet, sup ordinatione cuiusquam: φ Græcè est, ἐπὶ χειροτονία τινός, i. ut quempiam ordinet.

duis negotijs: aliter sufficit voluntas episcopi, ut sup. c. prox. a ¶ Vacua. ¶ Quantū ad executionem altaris, tamen consecratio manebit, ut 7. q. 1. episcopus in diocesi b ¶ Episcopum. ¶ **E** Ordinandū. ¶ tamen suum subditum alibi excommunicare, vñ, q. tenet, 11. q. 3. si episcopus. sicut Paulus absens excommunicauit Corinthios, & facit ad hoc 7. q. 1. si quis presbyter. & c. si quis vero sine respectu tamen pro tribunali non potest ibi ferre sententiam, ut arg. extra de off. leg. nouit, ff. de off. præ. l. 3. ff. de iurisd. om. iur. l. vi. ff. de off. procōf. & leg. l. 2. De hoc plenius dixi ext. de off. leg. nouit.

Et totam prouinciā contingentibus, ut dixi in literis.

c ¶ Et testimonio. ¶ Tutor testamentarius nō tenetur satis dare.

¶ Nunquid hoc testimonium sufficit illi ut non iterum examinetur ab illo episcopo? Arg. q. sic. 19. q. 2. dux 47. d. de Petro. & 16. q. 2. si quis episcoporum. sicut tutori dato in testamēto sufficit testimoniū patris, ut insti. de satisf. tut. §. 1. Arg. contra 73. dist. sanctissimi. sed ibi de collocando in ecclesia secunda. itē nunquid sufficiunt litteræ archidiaconi: nō ut extra de off. archid. significasti, sed hoc verum est, ubi non est cōsuetudo p̄scripta, inf. e. q. 3. cōquestus. Episco-

Burc. l. 1. c. 71.
luc. p. 3. c. 178.

Diœcesi pro
regione po-
nitur, & con-
tit.

Episcope.] CASVS
statuitur in hoc
c. q. q. libet episcopi
suas regant ecclesias
vel parochias, & ad
alienas nō accedant
sed quilibet in sua
prouincia disponat
quæ d. sponenda sūt
a Diœcesim.] i.
prouinciam siue re-
gionem. sic econtra
nomen regionis pro
diœcesi. ponitur sup.
c. prox. sic & inf. pro
xi q. p. singulas 2. va-
let hoc considerare
ad instrumenta & di-
uisiones prouincia-
rū. ut 6 q. 3. scitote.

Non inuitati] CA-
SVS. Dicitur in
hoc c. q. episcopi nō
deb. n. ire ad alienas
parochias sup. ordi-
nandis aliquib. vel
disponendis ecclesia-
sticis causis: sed vna
quæque synodus or-
dinat intra suā prou-
inciam quæ dispo-
nenda sunt, sicut in
concilio Nicæno sta-
tutum est.

HIS. Hæc est secūda
pars questio. secun-
dum 10. de Fan.

CASVS. Concludit
Grat. ex supradictis,
quod nullus episco-
pus clericos alterius
ordinare dēt, q. quæ-
rit incidentes, si cō-
tingat clericos ordi-
nari ab episcopo nō
suo: an possint i. suis
ordinibus tolerari a
suis episcopis. Et re-
spondet quod sic, ut
dicitur in prox. cap.
Lugdu.

¶ Alios episcopos.] Eodem ferè modo Dionysius. Gracè legi-
tur: οἱς τὸ πρὸς ἐτέρῳ ἐπισκόπῳ ὁ ποικιμένους, idest, in locis
alteri episcopo subiectis.

¶ Et testimonio.] Gracè tantum est, μετὰ γνώμης, quod Dio-
nysius vertit, cum consilio, & voluntate.

¶ Et quæ male.] Sic est emendatum ex vetustis exemplarib.
& ceteris editionibus conciliorum, præter hanc postremam qua-
tuor tomorum. Dionysius habet. & ipse puniatur a synodo. q. 2.
Gracè ἡγὶ αὐτὸν ἐπιτιμῆς ὑπὸ τῆς συνόδου τυγχάνειν, idest,
& ipse coerceatur a synodo.

¶ Nam si.] Tota hæc clausula in Græco canone, cuius iria
exemplaria manuscripta collata sunt, minimè habetur: sed &
prisca versio, & Dionysiana habent. Similis sententia legitur su-
pra cap. nullus primas.

Item ex synodo Constantinopolitana prima, c. 2.

¶ Non accedant episcopi ad ecclesias, quæ sunt extra
eorum diœcesim. C. VIII.

Episcope, qui extra diœcesim^a sunt, ad ecclesias, quæ
extra terminos eorum sunt, non accedant, neq; con-
fundant, & permisceant ecclesias. Secundum. & regulas sta-
tutas; Alexandriæ quidē episcopi ea, quæ sunt in Aegy-
pto tantummodo gubernent. Orientales autem episcopi
soli orientis curam gerant; seruatis tamen honoribus
primatus ecclesiæ Antiochenæ, qui in regulis Nicænæ
synodi continentur. Sed, & Asianæ diœcesis episcopi, ea,
quæ sunt in Asia, & quæ ad Asianam tantummodo diœce-
sim pertinent, gubernent. Ponti autem episcopi Ponticæ
tantummodo Thraciæ.

¶ Secundum.] Mutata est interpunctio, ut magis ressondeat
Græco canoni, ἀλλὰ κατὰ τοὺς κανόνας τὸν μὲν Αλεξαν-
δρίας, &c. quod Dionysius vertit, sed iuxta canones Alexan-
drinus antistes, &c. In editione autem conciliorum in tribus to-
mis deerant hæc verba, ea quæ sunt in Aegypto tantummo-
do gubernent. Orientales autem episcopi.

Item ex eodem, c. 3.

— De eodem. C. IX.

Non enim inuitati ultra diœcesim accedere non debent super ordi-
nandis aliquibus, vel quibuscunque disponendis ecclesiasticis causis,
seruata regula n. quæ supra scripta est de vnaquaque diœcesi. Manifestum
namq; est, q. per singulas quasq. prouincias prouincialis synodus administra-
re, & gubernare omnia debeat, secundum ea, quæ sunt in Nicæa definita.

n. ¶ Seruata regula.] Ita in omnibus editionibus huius prisca versionis; sed in Græco
canone hic est initium periodi, & quæ sequuntur ex ipso pendent: quemadmodum Dio-
nysius vertit, seruata vero quæ scripta est de gubernationibus † regula manife-
stum est, quod illa, quæ sunt per vnamquamque prouinciam, ipsius prouinciæ
synodus dispenset, &c.

† περὶ τῶν δια-
νοικῆσεω.

2. His auctoritatibus prohibentur quilibet episcopi clericos alterius ordina-
re. Sed queritur, si contingat eos aliquibus sacros ordines distribuere, an or-
dinati ab episcopis suis in proprijs ordinibus recipi possint.

De his ita scribit Urbanus Papa Hugoni Lugdunensi archiepiscopo.

L Vgdunensis] CASVS. H. Lugdunen. archiepiscopus quæsiuit ab Urbano vtrum in suis ordinibus posset tolerare quosdam clericos suos ab alijs episcopis ordinatos cum eis dispensando. Et respondet quod sic, ex misericordia, si bonæ vitæ sint: & si sine prauitate fuerint

Quod autem.] CASVS. Hic intitulatur 3. quæstio, quæ quæritur, an archiepiscopus possit absolueret, vel damnare clericos sui suffraganei illo inconsulto & certum est quod non, nisi cum appellatur ad eum: vel habetur de consue-

Clerici ab episcopo alterius parochiæ ordinati a proprio in suis ordinibus recipi possunt. C. X.

L Vgdunensis parochiæ t clericos, quos contra statuta canonum ab alterius parochiæ episcopis ordinatos literarum tuarum significatione monstrasti, cum graduum suorum honore recipere religionis tuæ prudentia poterit^a, si eos alias canonicè, & sine prauitate aliqua ordinatos constiterit: si tamen eorum probabilem vitam id indulgentiæ prospexeris promereri. Legimus quippe sanctum Epiphanium episcopum ex diocesi sancti Ioannis Chrysostomi quosdam clericos ordinasse: quod sanctus vir^b omnino non fecisset, si ei t detrimentum fore perpenderet. Quos igitur recipiendos moderatio tua^c arbitrata fuerit; iniuncta, & satisfactionis gratia, propter ecclesiam, quam offenderunt, congrua poenitentia, miserationis intuitu in suo quemque honore recipies, salua in omnibus sanctorum canonum disciplina.

Q V A E S T I O III.

Quod autem^d archiepiscopus clericos sui suffraganei illo inconsulto damnare valeat, vel absolueret; sic videtur posse probari. Sicut totius episcopatus ecclesiæ in potestate sunt episcopi; sic & ecclesiæ totius archiepiscopatus ad diocesim pertinent archiepiscopi. Vocantur enim episcopi a metropolitano in partem solitudinis, non in plenitudinem potestatis. Sic quippe vices eis imperit, ut potestatem suam sibi non adimat. Vnde & sine eius consilio nihil eis agere licet, sicut in concilio Martini Papa legitur, c. 4.

In capitulis Martini
Bracharensis, c. 4.

Nec episcopi sine metropolitani consensu, nec ille sine eorum consensu aliquid agere debet. C. I.

Per singulas prouincias oportet episcopos cogno-

runt ordinati: iniuncta eis poenitentia competenti. Et hoc probat exemplo Ioan. Chryso. qui clericos suos ordinatos a sancto Epiphanio tolerauit: & in suis ordinibus recepit: quod non fecisset, si sciret eos non recepisse ordines.

a Poterit.] Argu. quod sequens rati habitio confirmat quod primo fuit inutile, ut 63. d. Salonitanæ. & 16. q. 1. cap. vlt.

b Quod sanctus vir.] Sic fu. 37. d. q. i. de mensa. 7. q. 1. omnis. Sed nonne iste episcopus deliquit ordinando clericos alterius: quomodo ergo sanctus fuit; Omissis multis solutionibus dic. quod excusatur ideo quia utiliter gessit: & quia credebatur hoc lo. placere. sicut non facit furum qui credit hoc placere domino, ut in lit. de oblig. quæ ex qua delicta nascuntur. §. 2.

c Moderatio tua.] Permittitur hic episcopo dispensatio canonis, vel criminis penalis. si est. sup. 1. q. 5. c. vlt. in sing. sed non permitteretur si simoniace fuissent ordinati. 1. q. 1. erga. de poenitentia alibus non est dubium, quia hoc potest quilibet sacerdos, ut 26. q. 7. tempora poenitentis.

Decr. Grat. Pars I l.

ad generalem statum prouinciæ totius episcopatus.

d Quod autem.] Metropolitanus episcopo inconsulto non potest iudicare clericos suos, nisi in casibus specialibus; scilicet quando causa per appellationem defertur ad ipsum, ut inf. ea. conquestus. vel nisi causa sit inter episcopum, & clericum, ut 11. q. 1. si clericus. Item cum dissensio est de electione episcopi, ut 63. dist. c. vi. hoc vero non tenet hodie per id quod est extra de elect. quia propter 3, item cum suffraganeus est negligens, ut inf. ead. cum simus. Item oia male acta potest punire & retractare, ut 26. q. 5. quicunque. & 12. d. de his. Item si de consuetudine aliquid obtinuit, aut si episcopus decessit, ut inf. ea. conquestus. Aliter de specialibus negotijs episcopatum se non potest metropolitanus intromittere: sed communia negotia, quæ non magis pertinent ad unum, quàm ad alium, sed ad statum totius prouinciæ, ut congregare synodum, examinare episcopum & ordinare hoc potest: non tamen sine consilio aliorum episcoporum, ut infra ead. c. 1. 2. 3. 4. & 5.

Per singulas.] CASVS. Dicitur hic quod episcopi in singulis

dine, vel si episcopus decesserit, & res arbitrio archiepiscopi dispensari voluerint clerici, ut inf. ea. conquestus. vel nisi episcopus sit negligens, ut inf. e. cum simus, vel nisi controuersia sit inter episcopum & suum clericum, ut 11. q. 1. si clericus, vel nisi dissensio est de electione episcopi, ut sup. 33. d. si forte. Sed hoc hodie corrigitur per constitutionem Innocentij Papæ. Sed quia communia negotia prouinciæ, ut synodum congregare, episcopum examinare potest facere: non tamen sine consensu aliorum, ut inf. c. 1. 2. 3. 4. & 5. Et procedit hoc ordine. Primo probat superficialiter, quod archiepiscopus potest absolueret & damnare parochianos sui suffraganei illo inconsulto, usque ad §. [Sed contra.] deinde probat contrarium usque ad §. [Sola.] in quo tractat de excellentia Papæ: & hoc usque ad §. [vltimū.] in quo soluit contrarietatem. Dicit ergo quod sicut ecclesiæ totius episcopatus sunt in potestate episcopi, sic ecclesiæ totius archiepiscopatus sunt in potestate archiepiscopi: ita quod episcopo non licet aliquid agere sine consilio metropolitani sed intellige in ijs, quæ pertinent

Metropolitani clericos suffraganei iudicare non potest.

3 Vers. ut is collatione habita eligat, &c. quasi dicat licet cognitio electionum, & electorum pertineat ad metropolitani: non tamen gratificatio: sed cum eligeret in quem oēs, &c. ut ibi. Arc.

F f f

gulis

1 Quod no.
sup. c. c. i. in
gl. in fi.
aldem tenet
Bart. in l. in
ter oēs. §. re
de, ff. de fur.

gulis prouincijs debent recognoscere suum metropolitani, sibi obediendo: & nihil agere de communibus negotijs sine metropolitani consilio. Similiter nec metropolitano licet sine consilio episcoporum aliquid facere de negotijs communibus.

a ¶ Cognoscere.] Id est, reuereri, id est, diligere, ut ibi Non no ui vos 7. q. 1. sicut vir in fine.

b ¶ Agere.] Quod ad statum communem pertinet, ut inf. ea. archiepiscopus, sic su. 80. d. Non debere.

Per singulas.] CA SVS. In Nicæno concilio fuit statutum, ut archiepiscopus per singulas prouincias curam gereret, & ad archiepiscopum appelleretur. sine cuius consilio episcopi nihil agere possunt nisi de his, quæ ad proprias eorum parochias spectant: & e contrario metropolitano sine consilio episcoporum nihil agere potest.

c ¶ Per singulas.] Simile 2. q. 7. metropolitano.

d ¶ Totius prouinciæ.] Hic videtur quod archiepiscopus est iudex ordinarius totius prouinciæ, nam ha-

* Hoc verum est fm L. ut not. 2. q. 6. c. 1. in gl. 2. ubi dixi de hoc Arch.

Archiepiscopus an sit iudex ordinarius totius prouinciæ.

bet procuracionem & visitationem totius diocesis, ut extra de prescrip. cum ex officio. & quia unus est iudex prouinciæ, ut 7. q. 1. in apibus. ex quo enim archiepiscopus est iudex episcopi, ergo est iudex diocesis suæ. argu. ff. de pecu. seru. si l. i. u. meus. Nam ex eo. quod vicarius est in peculio ordinarii, ergo & peculium vicarii, ut ibi dicitur: & praterea hic dicit, quod omnes, qui causas habent concurrant ad metropolitano. Item quia determinat causas delatas ad ipsum per querelam, ut 10. q. 3. quia cognouimus. Sed licet posset dici, quod sit ordinarius, sed tamen

non potest se intromittere de causis subditorum, nisi in casibus exceptis, ut extra de off. ordi. pastoralis. in prin. si tamen ferat sententiam aliquam in subditos suffraganei sui, bene tenet: cum sit iudex ipsorum. argumen. in authen. de defen. civil. & iudicare. & §. seq. ubi dicitur quod presb. vel maiores iudices non possunt ferre sententiam ultra summam CCC. aureorum, si tamen tulerint,

tenet. ut ibi innuitur H. dicit non tenere talem sententiam, cum metropolitano fert in subditos suffraganei quia metropolitano iudex alienus est respectu subditorum suffraganeorum, ut 6. q. 3. scitote. & 3. q. 6. peregrina. sicut absolvere non potest nisi appelletur ad eum.

extra

scire² metropolitano[†] suum; & ipsum primatus causam suscipere: nihil autem agere^b reliquos episcopos preter eum; secundum quod antiquitus a patribus nostris constitutum continetur in canone. Propter quod metropolitano episcopus nihil presumptiue assumat absque consilio cæterorum.

Item ex concilio Antiocheno.

¶ Sine metropolitani conscientia extra suam diocesim nihil agat episcopus. C. 11.

ij ¶ Per singulas^c prouincias episcopos singulos scire oportet, episcopum metropolitano, qui preest, curam & sollicitudinem totius prouinciæ^d suscepisse. Propter quod ad metropolitano ciuitatem ab his, qui causas habent, concurratur. Quapropter placuit eum, & honore precellere, & nihil ultra sine ipso reliquos episcopos agere secundum antiquum patrum nostrorum cano nem, nisi hoc tantum quod unicuique ecclesiæ per suam diocesim competit. Vnumquemque enim episcopum oportet habere suæ diocesis potestatem, ut regat, & gubernet secundum competentem singulis^e reuerentiam, & prouidentiam gerat omnis regionis, quæ sub ipsius est ciuitate: ita ut etiam ordinare ei presbyteros, & diaconos probabili iudicio liceat, & de singulis ipsius regionis causis cum moderatione & pondere disceptare. Ultra autem nihil agere permittitur citra metropolitano episcopi conscientiam^a: nec metropolitano sine cæterorum aliquid gerat consilio sacerdotum.

Apost. can. 34.

a ¶ Conscientiam.] Græcè est, διχατὴ μητροπόλεως ἐπισκόπου, μὴ δὲ αὐτὸν ἀνευ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἀνθρώπων, itaque eadem voce, ἀνθρώπων, uisitur canon tam in consensu metropolitano, quàm suffraganeorum. Sed ob multas uarietates placuit apponi uerba Græca cum uersione noua.

Γὰρ καὶ ἐκείνῳ ἐπαρχίαν ἐπισκόπου εἰδέμεν, τὸν ἐν τῇ μητροπόλει πρῶτον ἐπίσκοπον, καὶ τὸν ὡροντιδία ἀνὰ ἀδέχεσθαι πάσης τῆς ἐπαρχίας, διὰ τὸ ἐν τῇ μητροπόλει πάντα ταχέως συντρέχειν πᾶν τὰς τὰς πράγματα ἔχοντας ὅθεν ἐδιοξε καὶ τῇ τιμῇ προηγέσθαι αὐτόν, μηδέν τε πράττειν περισσὸν τῆς λοιπῶν ἐπισκόπων αἰσῶ αὐτῷ, κατὰ τὸν ἀρχαῖον κρατήσαντα τῶ πατέρων ἡμῶν κανόνα, ἢ ταῦτα μόνον, ὅσα τῇ ἐκείνου ἐπιβάλλει παροικία,

extra de sent. ex com. per tuas. ext. de off. dele. cum contingat. Item quia dicitur, quidquid fecerit, irritum est, ut J. ca. nullus. Hoc scias, quod de causis episcopi potest per solam querelam cognoscere. 1. q. 1. si clericus aduersus. 10a. quod dicit H. verum est, ut ext. de off. ord. pastoralis B.

c ¶ Singulis.] Potest ergo anathematizare aliquem in consilio metropolitano: immo & quilibet sacerdos in scio

† al. primatū metropolitani episcopi Apost. can. 34.

† al. sibi assumat.

scio suo episcopo, vel extra de off. ord. cum ab ecclesia-
rum nec tenet quod legitur 11. q. 3. nemo episcoporum.
NISI FORTE. CASVS. Dicitur est supra, qd archiepi-
scopo nihil agere licet sine consilio episcoporum: quod
vetum est, nisi episcopi post annunciationem contem-
pserint

καὶ ταῖς ὑπ' αὐτῶν χώραις: ἕκαστον γὰρ ἐπισκοπὸν ἐξ-
εἶναι ἔχειν τῆς αὐτῆς παροικίας, διοικεῖν τε μετὰ τῶν ἐκ-
αστοῦ ἐπισκόπων ἐν αὐτῇ, καὶ πρόνοιαν ποιεῖν πάσης
τῆς χώρας τῆς ὑπὸ τῶν αὐτῶν πόλεως, ὡς καὶ χειροτονεῖ πρε-
σβυτέρους καὶ διάκονους, καὶ μετακρίσεις ἑκάστα διαλαμβάνειν.
Περαιτέρω δὲ μηδὲν πράττειν ἐπιχειρεῖν, διότι τῆς
μετροπόλεως ἐπισκόπου: μὴ δὲ αὐτὸν, ἀλλ' οὐτῆς τῶν λοιπῶν
γνώμης.

Episcopos, qui in vnaquaque prouincia sunt, nosse oportet eū, qui metropoli præest, vniuersæ quoq; prouinciæ curam suscipere, eo quod in metropoli vndiq; conueniūt omnes, quicunque negocia habent. Quapropter placuit, & honore ipsum præcellere, & reliquos episcopos nihil aliud sine ipso tacere (secundum veterem, qui vixit, patrum nostrorum canonem) quàm ea sola, quæcunque ad cuiusq; parochiam, subiectasq; parochiæ regiones pertinet: In cuiusq; enim episcopi potestate esse propriam ipsius parochiā, ut eam administret pro ea, quæ cuiq; conuenit, integritate, & vniuersæ regioni, quæ suæ ciuitati subiecta est, præspiciat, consulatq; ita ut & presbyteros, diaconosq; ordinet, & singula quæq; cum iudicio explicet. Præterea vero nihil quidpiam facere aggrediantur, sine metropolitani episcopi, neque ipse sine reliquorum sententia.

Nisi forte episcopi ipsi œconomos in ecclesia sua ordinare contempserint. Vnde in septima synodo, c. 11. legitur.

¶ Metropolitanus constituat œconomos, quos episcopus habere neglexerit. C. III.

Cum simus debitores omnes sacras regulas custodire & eam, quæ dicit in vnaquaq; ecclesia œconomos a esse debere, modis omnibus inuiolabilem custodire debemus. Et, si quidem vnusquisq; metropolitani in sua ecclesia constituerit œconomum b, bene utique est. Sin autem ex auctoritate propria Cōstātinopoleos episcopis c licentia est præponendi œconomos in eius ecclesia. Similiter & metropolitani, si episcopi, qui sub eis sunt nō fateringerint œconomos statuere in suis ecclesijs. Id ipsum autem seruandum est etiam in monasterijs.

Probatur illud idem exemplo Apostoli, qui fornicatorem Corinthum impænitentem satanæ tradidit: postea pænitentem ecclesiæ reconciliauit, hoc tātum scribens Corinthijs in prima; & secunda epistola, ut excommunicato non communicarent, & reconciliato sociā charitate copularentur.

Sed contra probatur auctoritate multorum.

Ait enim Higinus Papa, epist. 1. c. 2.

¶ Metropolitanus sine episcoporum cōsensu, vel præsentia alicuius eorum non audiat causas. C. III.

¶ Al-

præferint in suis ecclesijs œconomos ordinare, ut probatur sequenti cap.

Cum simus. CASVS. Statutum fuit in synodo Constantinopolitana, ut omnes regulæ sanctorum patrum custodiantur: & præcipue illa, quæ præcipit œconomos debere esse in

vnaquaque ecclesia: qd si metropolitani facere neglexerit, licentiam habeant episcopi in sua ecclesia œconomum ordinare. & eōuerso. Idem seruandum est in monasterijs.

a ¶ Oeconomus. Oeconomus dicitur cui quid.

res ecclesiæ gubernanda mādatur, ut C. de sacrosan. eccle. iubemus.

b ¶ Oeconomus. Qui clericus erit: & de proprio clero debet esse, 89 dist. cap. quia. & 16. q. 7. in nona actione. De hoc notauit 16. q. 7. quoniam.

c ¶ Episcopis. Ergo sicut superiores inferiorum, sic inferiores superiorum suppleant defectum, ut extra de concess. præben. & eccle non vacan. nulla. & 89: dist. volumus.

PLOBATVR. CASVS. Adhuc præbat, qd archiepiscopus in consulto suffraganeo suū possit parochianum absolueret, exemplo Pauli metropolitani Corinthiorum, qui Corinthum fornicatorem tradidit satanæ: & postea reconciliauit.

d ¶ Corinthum. Et in hoc suppleuit negligētiam Apollinis, ut infra ead cap. ult.

SED CONTRA. Nunc probat Grat. cōtrarium scilicet qd metropolitani non potest disponere de negocijs episcoporum sine consensu ipsorum & omnia cap. vsque ad [§. sola.] intelliguntur de communibus negocijs vel de specialibus, cum episcopi non sunt negligentes, sed diligenter agunt quæ debent.

H: S Aluo. CASVS. Quæsitum fuit ab Eugenio vtrū archiepiscopus possit cognoscere de causis criminalibus episcoporum sine consensu

fff 2 su alio-

† περιττον.

Iuo p. 5. c. 374.
Cōc. Chalced. c. 26.
supra dist. 89 quia in quibusdam. & in f. 16. q. 7. quoniam in quibusdam.

1. Cor. 5.
2. Cor. 2.

& Iulius c. 4.
Burchard. 1. c. 65.
Iuo p. 5. cap. 99. & 174.

su aliorum episcoporum, & respondetur q non: salvo Romanæ ecclesiæ privilegio.

a ¶ Saluo.] Debet quis ius suum protestari, ne fiat ei præiudicium. sic 28. dist. diaconi. & 7. q. 1. pōtīfices. ff. qui bus mo. pig. vel hypo. sol. l. si debitor. §. si venditione.

ADDITION. Ad hoc facit C. de his q spō. mune. sub. lib. a. li. 10. sed ar. contra. ff. de cond. inst. quod quis ff. de act. & oblig. obligationū. §. placet. de hoc le. & not. 28. dist. c. 1.

b ¶ instantia.] Id est, præsentia.

c ¶ Aliquorum.] Scilicet episcoporum.

d ¶ Causas.] Scilicet criminales, vt 3. q. 8.

suggero. Et no. q cū causa est inter cleri-

cum & episcopum, quod metropolitanus in synodo compro-

uinciali tractabit cau-

sam. 11. q. 1. si cleri-

cus. nisi velis dicere,

q hodie solus me-

tropolitanus obtinet

vicem synodi quan-

tum ad istud. 18. dist. c. 1. & 10. q. 3. qui 1. De

hoc dixi 6. q. 2. epus.

A Rchiepiscopus.] CASVS. Anicet'

Papa statuit vt ar-

chiepiscopus de causis epi-

scoporum, aut comu-

nibus. s. criminalib.

nihil agat sine consi-

lio suorum suffraga-

neorum, nec episco-

pi sine consensu ar-

chiepiscopi aliquid

agant, nisi quantum

ad suas parochias per-

tinet.

e ¶ Archiepiscopus.] Hoc ca. exponit præ-

missa.

S I autem.] CASVS. Quæsitum

fuit si archiepiscopus superbe vult de cau-

sis criminalibus, vel

uo^a in omnibus Romanæ ecclesiæ privilegio, nullus metropolitanus absque ceterorum omnium comprouincia lium episcoporum instantia^b, aliquorum^c audiat causas^d: quia irritæ erunt aliter actæ, quàm in cōspectu eorum omnium vtilitæ, & ipse, si fecerit, coerceatur à fra tribus.

Item Anicetus Papa episcopis Gallia, c. 1.

¶ De eodem. C. V.

A Rchiepiscopus^e nihil de episcoporum causis, aut de alijs communibus, iuxta statuta Apostolorum, absq; cūctorū illorū agat consilio, nec illi assumat, nisi quantū ad suas parochias ptinet, sine suo cōsēsu: qm tali gaudet concordia altissimus, & gloriatur in membris suis.

Item in eadem epistola, c. 3.

¶ De eodem. C. VI.

S I autem aliquis metropolitanorum inflatus fuerit, & sine omnium comprouincialium præsentia, vel consilio episcoporum, aut eorum, aut aliās causas, (nisi eas tā tum, quæ ad propriam suam parochiam pertinet) agere, aut eos grauare voluerit, ab omnibus districte corrigat, ne talia deinceps præsumere audeat. Si vero incorrigibilis, eisq; inobediens^f apparuerit: ad hanc Apostolicam sedem, cui omnia episcoporum iudicia referri præcepta sunt, eius contumacia referatur, vt vindicta de eo fiat, & ceteri timorem habeant.

Item Calixtus Papa episcopis Gallia, epist. 2. c. 3.

¶ De eodem. C. VII.

N Vllus primas, vel metropolitanus diocesani ecclesiā vel parochiam, aut aliquem^g de eius parochia præsumat excommunicare, vel iudicare, vel aliquid^h agere absque eius consilio, vel iudicio: sed hoc obseruet, quod ab Apostolis, ac patribus, & prædecessoribus nostris est statutum, & à nobis confirmatum: id est, si quis me

ergo in prima, q nullus primas vel metropolitanus debet se intromittere de specialibus negocijs sui suffraganei absque eius licentia vel voluntate: qd si fecerit, irritum erit quidquid fiet, & ipse deponetur. In secunda parte dicitur, quod primas vel metropolitanus non debet

tal. causas eorum.

Can. Apost. 34.

*Poly. l. 2. tit. 24.
Burch. l. 1. c. 63.
Pann. l. 4. c. 26.*

† al. terminare.

*Concor. Lucius epi-
sto. l. c. 3.
Poly. ibidem c. 6.
Burch. l. 1. c. 66.
Iuo p. s. c. 100. & p.
14. c. 72.
Pann. l. 4. c. 27.*

bet agere causas criminales, vel communia negocia sine consensu episcoporum, nec ipsi sine consensu metropolitani vel primatis debent aliquid agere, nisi de his quæ pertinet ad propriam parochiam, vt omnia concorditer fiant. Secunda pars incipit ibi, [Sed quidquid.] g ¶ Aliquem.] Licet non possit iudicare de ecclesia suffraganei, potest tamen de episcopo iudicare. 12. q. 1. si clericus. Et sic fallit illa regula. Si vinco vincentem te, multo fortius vinco te. ff. de diuer. & tempor. præscrip. de accessionibus §. 1. Item fallit, si qui potio. in pigno. habeat. Claudius, etiam libertus liberti mei, non meus libertus. vt ff. de verb. signifi. Modestinus. & non omnes quæ sunt cum sorore mea, sorores meæ sunt. 81. distin. legitur.

h ¶ Vel aliquid.] Ergo nec absolueret potest excommunicatum a suffraganeo suo, extra de sent. exc. per tuas episcopus tamen absolueret potest excommunicatum ab archidiacono: quia archidiaconus est vicarius episcopi,

Si vinco vincentem te, vinco te, quod fallit.

Excoicatus ab epo, non absoluit archieps.

Cum inter episcopū & clericum corā quo deat tractari.

Metropolitani a suffraganeis reprehendi potest.

1. Dic qd est triplex reprehensio, vt no sup. 21. d. nolite, in fi.

f ¶ Inobediens.] Hic habemus q metropolitanus potest coerceri à suffraganeis, sic supra ea, salvo, in fin. simile 63. dist. Salonitana. Sed qualiter subditi possunt eum coercere? Respondetur reprehendere: possunt ex charitate. 2. q. 7. præstant. & c. secuti. Iste autem qui detest querelam ad metropolitanum, sine appellatione patitur dispendium litis. arg. in auth. coll. 3. de defen. ciu. circa medium. §. non habente. in fi. hoc ideo quia traxit aduersarium suum ad alienum iudicem, vt 11. q. 1. in lita lo.

N Vllus.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. prima pars loquitur de specialibus negocijs suffraganeorum, Secunda pars de communibus. Dicitur

episcopi, ut extra de off. Arch. cap. 1. sed episcopus non est archiepiscopi vicarius. Quid de hoc iuris sit, dixi 25. d. perleſtis.

a [Irritum.] i. irritandum si dicas quod habet iurisdictionem ordinariam prouinciarum. sed si ſit proprie, tunc erit

Anſ. l. 3. c. 18.

metropolitanus episcopus (nisi quo ad suam ſolūmodo propriam pertinet parochiam) ſine conſilio, & voluntate omnium comprouincialium episcoporum extra aliquid agere tentauerit, gradus ſui periculo ſubiacebit, & quod egerit, irritum & habebatur, & vacuum. Sed quidquid de comprouincialium coepiscoporum cauſis, eorumque eccleſiarū, & clericorum, atque ſecularium neceſſitatibus agere, aut diſponere neceſſe fuerit, hoc communiter conſenſu comprouincialium agatur pontificum; nec aliquo dominationis ſuſu, ſed humillima atque concordia adminiſtratione, ſicut Dominus ait: [Non veni miniſtrari, ſed miniſtrare & alibi: [Qui maior eſt veſtrum, erit miniſter veſter.] Similiter, & ipſi comprouinciales episcopi cuncta cū eius conſilio (nisi quantum ad parochias proprias pertinet agant, iuxta ſanctorum conſtituta patrum. & infra.

† al. cum omnium.

Matth. 29.

Matth. 23.

¶ Ut vno animo, vno ore concorditer ſancta glorificetur Trinitas in ſæcula.

Item Nicolaus Papa Rodulpho Bituricensi archiepiscopo.

¶ In ſuffraganei parochia nihil abſque eius conſilio metropolitanus agat. C. VIII.

Conqueſtus eſt Apoſtolatus noſtro frater noſter Sigedodus archiepiscopus^b Narbonenſis, quod clericos ſuos eo inuito ad iudicium tuū venire compellas, & de reb. ad eccleſiā ſuam pertinentibus, eo inconfulto, quaſi iure patriarchatus tui diſponas: cū hoc nec antiquitas (cui patres ſanxerunt reuerentiā) habeat; & auctoritas ſacrorum canonum penitus interdicat: niſi forte pro cauſis, quæ apud ſe terminare non poſſunt: ad te quaſi ad patriarcham ſuum prouocauerint^c; vel ſi episcopus ſuus deceſſerit; res eccleſiæ ſuæ iudicio tuo^d diſpensare voluerint. Primates enim, vel patriarchas nihil priuilegij habere præ ceteris episcopis, niſi quantum ſacri canones concedunt, & priſca cōſuetudo^e illis antiquitus contulit, de finimus: ita ut ſecundum Nicænas regulas ſua priuilegia ſeruentur eccleſijs: præterquam ſi Apoſtolica ſedes ali-

Iuo p. 5. c. 56.

Pann. l. 4. c. 29.

erit hic arg. q̃ metropolitanus non habet iurisdictionē ordinariam totius prouinciæ. Quid iuris ſit de hoc, notauimus ſup. c. 2.

Conqueſtus eſt.] CASVS. Archiepiscopus Narbonenſis conqueſcebatur de Rodulpho patriarcha Bituricenſi, qui erat ſuus patriarcha, q̃ ipſe compellebat clericos ſuos eo inuito ad ſuum iudicium venire; & res ad ſuam eccleſiam pertinentes eo inconfulto diſponebat. præcipit ergo ſibi Nicolaus, ut de cætero hoc nō faciat, niſi fuerit ad ipſum appellatum: vel niſi mortuo episcopo clerici voluerint res eccleſiæ diſpensari per ipſum: quia primates nil priuilegij ſuper episcopos habent, niſi quantum canones concedunt, vel cōſuetudo antiqua: vel niſi Romana eccleſia aliquem voluerit ſuo priuilegio decorare. [Episcopo ſcribit.] hæc ſunt verba Bedæ. [Et angelo Epheli,] & c. ſunt verba Ioannis. Vñ melius

Decr. Grat. pars 11.

eſſet ibi principiū capituli, ut dicit Hug. Dicit ergo Beda exponēs verba Ioannis, & dicit q̃ Io. ſcribit ille episcopo de cuius manu Ioannes requirebat peccata ſubditorum eius, ut eſſet diligens: ne ſine eius conſilio de ſuis ſubditis iudicaret, niſi eſſet negligens.

b [Archieps.] Hic patet quod archiepiscopi ſubſunt primatibus & patriarchis, ut 21. diſtinct. cap. 1. & 65. diſtinct. de perſona. 17. diſtinct. multis.

c [Prouocauerint.] Hic patet q̃ nec archiepiscopus, nec primas poteſt cognoscere de cauſis ſubditorum episcoporum, niſi per appellationē deuoluantur ad ipſum. 11. q. 1. peruenit. & extra de off. deleg. cū non ignoretis. Idem dico in legato Papæ, ut dixi 2. q. 6. ca. 3. præter hoc cauſus eſt alter

12. d. de his. Itē cū 1. abſolutus ab archiepiscopo non vult parere episcopo. extra de off. ord. ad reprimendam. Item cum eſt cauſa inter episcopum & clericum. 11. q. 1. ſi clericus. & ſu. 9. quæſt. 2. capit. 2. & hoc cum episcopus eſt reus. ſed ſi eſt actor, nō videtur, q̃ archiepiscopus ſit iudex rei, ut extra de off. ord. paſtoralis. Item cum episcopus non vult abſolvere exco- municatum, ut extra de appellat. qua frōte. Itē cum archiepiscopus prouinciā viſitat. extra de præſcript. cū ex officiis. ſed illud nō dico eſſe generale, niſi ut dixi ſup. ca. quæſtio 2. nullus primas. Item cum euident eſt ſententia episcopi iniuſtam eſſe. extra de appel. ſollicitudinē.

Archiepiscopi ſubſunt patriarchis.

Archieps de cauſis ſubditorum episcoporum nō poteſt.

1 Illud, itē, reſpicit textū. nā in iſto cauſu ſequen- tibus archiepiscopus eſt iudex competens.

d [Iudicio tuo.] Aliter enim non poteſt. 12. quæſt. non liceat.

e [Canones.] Sic 18. q. 2. hoc tantum. f [Conſuetudo.] Ergo ratione conſuetudinis poteſt aliquid peti, ut 18. q. 2. ſeruitū. ff. de pub. & veſt. licitatio. §. earum. ff. communia prædi. venditor. Arg. contra. 10. quæſtio. tertia quia. Item ratione diuturnitatis probatur negatiua: quia aliter non probatur. ff. de prob. ſi arbiter. Item diuturnitas conſtituit ius. ff. de aqua quo. & aſti l. hoc iure. §. aquæ. extra de his. de quæ ſi. a præſ. ſi cōſen. cap. ea noſcitur. & argum. 3. quæſtio. 6. hoc quippe. Item cōſuetudo dat iurisdictionem, ut C. de eman. li. l. vlt. & extra de arb. dilecti. Item cōſuetudo dat priuilegium 2. ut hic, & 62. diſtinct. quia. Arg. contra. 93. diſtinct. illud 100. diſtinct. cōtra morem. hoc proſecutus ſum ſup. diſ. 8. ſuſtra.

Conſuetudo multa tribuit.

2 Alias conſuetudo pariſicatur priuilegio extra de iu. nouit. vbi de hoc.

fff 3 2 Spe-

a ¶ Speciali.] Ergo Papa in totum potest auferre priuilegium vni ecclesie, & alij concedere, vt 16. q. 1. frater noster.

b ¶ Et angelo.] Hæc sunt verba Ioa. in Apoc. & deberet esse initium cap.

c **E** piscopo. Hæc sunt verba Bedæ.

S O L. A. CASVS. Hactenus ostensum est q̄ archiep̄i & primates subiectos suis fraganeorū suorum iudicare nō possunt illis inconsultis, nisi in casibus cōcessis. ne autem credatur idem esse in Papa, dicit nūc aliud esse in eo. Sola enim Ro. eccl̄. potest de oībus iudicare: sed nullus de ea potest iudicare: & ad hoc inducitur. c. seq.

P Atet.] CASVS.

Dī in hoc ca. q̄ nullus dēt tractare, vcl iudicare de iudicio se. Apof. quia firmū debet esse quod ipsa iudicat. Et hoc probet Nicolaus duo bus exemplis. s. Inn. & Gelasij.

d ¶ Patet.] Ab hoc loco vsq. in finē agitur de excellētia Papæ, & omnia c. quā idem dicunt.

e ¶ Iudicare.] Nam talis crimen sacrilegij incurrit, vt 17. q. 4. §. qui autem.

f ¶ Innocētius.] Familiaris est hæc probatio, q̄ vnus Papa inducit alium in re scem: sed hoc iō, q̄ de ipsorum testimonio nō est dubitandū: sicut Dñs mala Sodome per angelos probauit. 2. q. 1. Deus.

g ¶ Intulit.] Qui manus intulit p̄posito, vel cōtumax est erga dūtem, vel praesidem, capite punitur. ff. de re. mil. l. omne. §. 1. & 2. irreuerens miles, & cōtumelia parentis capite punitur. 86. d. non satis in fine.

F vit.] CASVS. Dī in hoc c. q̄ semper fuit licentia sedi Apo. iniuste damnatos, vel excommunicatos restituere: & eos qui iniuste dānant, vel excommunicant punire.

h ¶ Iniuste.] Et iuste 35. q. 2. Gregorius.

A Ntiquis.] CASVS. In regulis antiquis fuit constitutum, vt sine in prouincia remota siue in vicina quis appelleret in causa ciuili, vel criminali, nihil debeat innouari antequam causa ad Apostolicum deferatur.

quam ecclesiam, vel ipsius rectorem quolibet speciali priuilegio decreuerit honorare.

Item Beda super Apocalypsim, [¶ Et Angelo^b ecclesia Ephesi scribe.]

¶ De eodem. C. IX.

E piscopo^c scribit, de cuius manu peccata subditorum requirit: ne sine eius consensu subditos iudicare debeat.

¶ In glossa ordinaria sic legitur, Et angelo,] idest episcopo scribit: de manu cuius peccata subditorum requirit, & sine cuius cōsensu subditos iudicare nō p̄sumit ipse Ioannes.

Sola nīm Romana ecclesia sua auctoritate valet iudicare de omnib. de ea vero nulli iudicare permittitur.

Vnde Nicolaus Papa ad Michaelē imperatorem in epistola, cuius initium [Proposueramus.]

¶ Apostolicæ sedis iudicium a nemine est retractandum. C. X.

P Atet^d p̄fecto sedis Apostolicæ (cuius auctoritate maior non est) iudicium a nemine fore retractandū: neque cuiquam de eius licere iudicare^e iudicio: iuxta quod Innocētius^a & Papa Ruffo, & ceteris episcopis per Thessaliam constitutis scribens ait: [Nemo vnquam Apostolico culmini (de cuius iudicio non licet retractare) manus obuias audacter intulit: nemo in hoc rebellis extitit, nisi qui de se voluit iudicari] & beatus Papa Gelasius. [Nec de eius iudicio: (idest Romanæ ecclesiæ) canones vnquam p̄ceperunt iudicari: sententiamque illius constituerunt nō oportere dissolui: cuius potius sequenda decreta mandarunt.]

¶ Caput hoc apud ceteros etiam collectores, multis verbis omissis in summam quandam redactum est.

a ¶ Innocētius.] In epistola Nicolai, & apud reliquos collectores est, Bonifacius. Verum neque in Bonifacij, neque in Innocētij epistolis inuentum est quod hic assertur. In ea vero epistola Nicolaus refert etiam alia quadam ex epistola Bonifacij ad episcopos per Thessaliam.

Item Athanasius patriarcha Papa Felici 11.

¶ Ab alijs damnatos, vel excommunicatos Apostolica soluit auctoritas. C. XI.

F vit semper vestre sancte Apostolicę sedis licentia iniuste^h damnatos, vel excommunicatos potestatiue sua auctoritate restituere, & sua eis omnia reddere, & illos, qui eos condemnauerunt, aut excommunicauerunt, Apostolico punire priuilegio: sicut etiam nostris, & anterioribus cognouimus actum temporibus.

Item ibidem paulo inferius.

¶ De eodem. C. XII.

A Ntiquis regulis sancitum est, vt quid-

Glo. ordi ad eum locum Apoc. 2.

Anf. l. 1. c. 75.
luc p. 5. c. 19.
Pann. l. 4. c. 11.

inf. eac. ipsi sunt. §.
nec de eius.

In tomis corr.

luc p. 5. c. 13.

luc ibidem.
† al. censuram.

Papa Papam inducit in re scem.

1 Ad hoc, 8. q. 3. talia.

tur, ut per ipsum sententia confirmetur, vel infirmetur. Seq. cap. patet.
 ¶ *¶* Ut quidquid.] Id est, ut si appellatur Romam, vel à remotis, vel à vicinis partibus: nil attentaretur ante sententiam Papæ, supra, dist. 17. multis.

Nemo.] Nisi se alicuius iudicio submittat, ut 2. q. 7. nos si. & in causa hæresis. 40. dist. si Papa. & cum submittit se confessori suo, tenetur ei parere: & ligabit eum sententia illius. Arg. contra est quod dicitur de dedicatione ecclesiarum, extra de poen. & remitt. quod

Papa confessori suo parere debet.

b ¶ Ne-
 quid^a (quamvis in remotis, aut in longinquo positis provincijs) super episcoporum querelis, aut accusationibus ageretur, non prius tractandum, vel accipiendum esset, quam ad notitiam alme sedis vestre fuisset deductum, ut huius auctoritate iuxta quod & fuisset faciendum, pronuntiatio infirmaretur; aut firmaretur.

a ¶ Iuxta quod.] *Iuo legit.* iuxta quod fuisset pronuntiatio, infirmaretur, aut firmaretur, *In corpore conciliorum*, iuxta quæ fuisset pronuntiatio, &c.

Item Innocentius Papa.

¶ Prima sedes nullius iudicio subiaceat. C. XIII.

Nemo^b iudicabit primam sedem iustitiam temperare desiderantem. Neq; enim ab Augusto, neque ab omni clero, neque à regibus, neq; à populo iudex iudicabitur.

¶ In omnibus vetustis Gratiani exemplaribus citatur ex Innocentio. Sed fere eadē habentur in concilio Romano sub Sylvestro, cap. 20. & ex ipso citant indicati collectores.

¶ Iustitiam temperare desiderantem.] *Sic etiam in Pānor- mia ex Sylvestro. Sed in vulgata concilij editione est, quoniā omnes sedes à prima sede iustitiam desiderant temperari.*

Item Symmachus Papa.

¶ De eodem. C. XIII.

Aliorum hominum causas Deus voluit homines terminare; sed sedis istius presulisti suo sine questione reservavit arbitrio. Voluit B. Petri Apostoli successores cœlo tantum debere innocentiam, & subtilissimi discusso- ris indagini inuiolatam exhibere conscientiam. Nolite æstimare eas animas inquisitionist non habere formidinem^d, quas Deus præ cæteris suo reservavit examini. Nō habet apud illum reus de allegationis nitore subsidium, quando ipsorum factorum utitur eo teste, quo iudice. Dicis forsitan, omnium animarum talis erit in illa disceptatione conditio: replicabo, vni dictum: [Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam: & quæcūque solueris super terram, erunt soluta & in cœlis.] Et rursus sanctorum^f voce patet, Pontificum dignitatem se dis eius, factam toto orbe venerabilem: dū illi, quidquid fidelium est ubique, submittitur: dum totius corporis caput esse designatur. De hac mihi videtur dictum per prophetam: [Si hæc humiliatur^h, ad cuius cōfugietis auxilium? & ubi relinquetis gloriam vestram?]

Item Anterus Papa ad episcopos provinciarum Bati- cae, & Toletanae.

autem. Item cum Papa peccat, potest eius peccatum etiam ecclesie denunciari secundum admonitionem Evangelij, ut su. 2. q. 1. si peccaverit. hoc determinavi 40. dist. si Papa.

c ¶ Neque ab omni clero.] Arg. q. concilium non pot. Papam iudicare, ut extra de elec. significasti. unde si totus mundus sententiaret in aliquo negotio contra Papam, videtur q. sententia Papæ standum esset, ut 24. q. 1. hæc est fides. Arg. contra: quia orbis maior est vrbe. 93. dist. legimus.

Aliorum.] *CASVS.* Quæsitum fuit a Symmacho vtrū causa sedis apost. possit ab homine iudicari. Qui respondet dicens q. Deus aliorum causas voluit per homines terminari: sed Romanum Pontificem suo examini reservavit: apud quem non habebit aliquis de allegationis nitore subsidium: quia idem scilicet Deus erit iudex & testis, sed alij omnes a Papa iudicantur, cui per Petrum data sunt claves ligandi, & solvendi: cum ipse sit caput omnium, & auxilium omnium, ut dicitur per Esaiam prophetam. Seq; duo capitula plana sunt.

d ¶ Formidinem.] Immo sine venia debet puniri, sicut diabolus, qui maximus cōparatione aliorum creatus est, ut inf. de poen. dist. 2. principium.

e ¶ Replicabo.] Hoc est dicere, cum ipse sit maior omnibus. gravius punitur cum peccat. 11. quæstio. 3. præcipue.

f ¶ Sanctorum.] Id est, in sanctis concilijs confirmantur.

g ¶ Prophetā.] Esaiā.

h ¶ Si hæc humiliatur.] De archa fœde.

fff 4

Papa delinquens dēt sine venia puniri.

i De ista hē su. 32. dist. 5. ecce 2. q. 7. de his et. 24. q. 1. quia i qua signifi- cabit sedes Romana.

Silvester in conc. Romano, c. 20.

Poly. l. 1. tit. 16. Deusdedit. p. 3. Anf. l. 1. c. 19. & l. 4. c. 19. Pann. l. 4. c. 5.

In lib. Ennodij.

Poly. ibidem. Anf. l. 1. c. 24. Iuo p. 5. c. 10. Pann. l. 4. c. 3.

¶ al. de inquisitionibus.

Matth. 16.

Esa. 10.

ris loquitur propheta quam Iudæi ferebant ad bella.

Acta. & Corrupti. sup. 6. q. 1. ex merito, &c. deteriores.

Ipsi sunt canones. Sicut Imperator est lex animata in terris, ut in auth. de consulibus, in fi. coll. 4.

Cuncta. CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod ecclesia Romana de omnibus iudicat; ipsa vero à nemine iudicatur. Itē quod ad Papā de omni parte mundi appellatur: ab eo verò nullus appellat. In secunda parte dicitur, quod ecclesia Romana semper habuit potestatem, & habebit quolibet absolueret, & damnare nulla synodo congregata. Secunda pars incipit ibi, [Sed nec illa.] Sequi. c. planum est. c. De qualibet. Ergo à legato appellatur, ut extra de ten. & re iudic. c. ult. & extra de of. leg. licet. Sed nūquid à laico appellatur ad Papam? Non, nisi in his quæ spectant ad iurisdictionem ecclesiæ, ut extra de app. si duobus. d. Nemo. A principe enim & à senatu appellari non valet, ut ff. de quibus ap. non li. 1. r.

Fratres. CASVS. Episcopi Hispaniæ auctoritate regū quosdam iniuste damnauerant, quos Sixtus Papa restituit, & præcepit episcopis, ut omnia eis integre reddant, nisi ipsi & principes eorum velint ab ecclesia separari.

Nunc

De eodem. C. XV.

Acta subditorum iudicantur à nobis: nostra vero iudicat Deus. & infra. Deteriores sunt qui vitam, moresque bonorum corrumpunt, his, qui substantias aliorum prædiaque diripiunt.

Item Gelasius Papa ad Faustum legatum.

De eodem. C. XVI.

Ipsi sūt canones, qui appellationes totius ecclesiæ ad huius sedis examen voluere deferri. Ab ipsa vero nusquam prorsus appellari debere sanxerunt: ac per hoc illam de tota ecclesia iudicare; ipsam ad nullius commere iudicium: nec de eius vnquam præceperūt iudicio iudicari, sententiamque illius constituerunt non oportere dissolui, cuius potius decreta sequenda mandarunt.

Idem omnibus episcopis.

De eodem. C. XVII.

Cuncta per mundum nouit ecclesia, quod sacrosancta Romana ecclesia fas de omnibus habeat iudicandi: neque cuiquam de eius liceat iudicare iudicio. Si quidē ad illam de qualibet mundi parte appellandum est: ab illa autem nemo est appellare permissus. Sed nec illa præterimus, quod Apostolica sedes sine vlla synodo præcedente: & soluendi, quos synodus inique damnauerat, damnandi, nulla existente synodo quos oportuit, habuit facultatem: & hoc nimirum pro suo principatu, quem beatus Petrus apostolus Domini voce & tenuit semper, & tenebit.

Omnia, quæ in hoc capite leguntur, habentur in epistola Gelasij ad episcopos per Dardaniā, sed non eodem ordine composita. Caput autem sequens, in quo multa huius ipsius capitis verba continentur, in eadem epistola eodem prorsus modo habetur. Itaque fieri potest, ex alia epistola caput hoc sumptum sit, quæ non extat: aut Gratianus hæc duo tanquam diuersa capitula referat, quod apud antiquiores etiam collectores distincta repererit. in epistola etiam Nicolai ad episcopos Gallia, quæ nuper est impressa in appendice bibliotheca, hoc citatur ex Gelasio.

Idem episcopis per Dardaniam constitutis.

De eodem. C. XVIII.

Cuncta per mundum nouit ecclesia, quoniam quorum libet sententijs ligata Pontificum, sedes beati Petri apostoli ius habeat resoluendi, ut pote, quæ de omni ecclesia fas habeat iudicandi, &c.

Item Xixtus Papa secundus Hispanorum episcopis, epist. secunda, c. 4.

De eodem. C. XIX.

Fratres, quos timore terreno iniuste damnastis, scitote à nobis iuste esse restitutos: quibus ex sancti Petri & Apostolica auctoritate omnia, quæ eis ablata sunt, integerrime reddi præcipimus, si non vultis & vos, & principes vestri à collegio nostro, & membris ecclesiæ separari.

Item Stephanus episcopus Gualberto Patriarcha.

Poly. ibidem.

Anf. l. 1. c. 53.

sup. q. 6. q. r. c. ex merito, cum seq.

Nicolaus ad Michaeleni. epist. 7.

Anf. l. 2. c. 56.

luc. p. 5. c. 9.

Sup. c. patet in fi.

In epist. ad episcopos per Dardaniam constitutos.

Poly. l. 1. tit. 8.

Anf. l. 1. c. 47. & l. 2.

cap. 16. & 24.

Pann. l. 4. c. 9.

Anf. l. 2. c. 25.

Poly. l. 1. tit. 8.

Burc. l. 1. c. 192.

luc. p. 5. c. 247.

Nunc vero.] CASVS. Gualbertus patriarcha antistitem Cumenſis eccleſiæ consecrare nolebat. sed Stephanus scripsit ei, ut eum consecraret, & quia eum adhuc non consecrabat, iterum scribit ei præcipiens, ut eum debeat consecrare: & si non fecerit dicit, quod si

dignitatem, vel officium aliquod.

b ¶ Per principalem.] Hoc c. est 3 i. q. 1. c. per principalem, post principium.

c ¶ Ad nos.] Sicut Papa priuat aliquem clerico suo, eadem ratione potest Imperator aliquem priuare seruo

suo, C. quib. ex cau.

serui. pro præ. liber.

accipi 14. Item ali-

cui potest rem suam

auferre. ut C. de qua

dris. præ. bene Simi-

liter auferre potest

& Papa beneficium.

19. dist. in memoriâ.

Itē potest alicui au-

ferre ius præsentadi,

etiam legatus Papæ,

ut extra de offi. leg.

dilectus & extra de

concess. præ. & ecc.

non vacan. quia di-

uersitatem. & episco-

pum deponere. Sed

nunquid omnes si-

mul? Non, quia sic

uniuersam eccleſiam

turbaret, quod esse

non debet. 1. q. 7. &

si illa.

SED ALIVD CA

SVS. Supra probauit

Gratianus, quod ar-

chiepiscopus potest

iudicare parochian-

sui suffraganei eo i-

cōsulto: postea pro-

bauit contrarium.

Nunc autē soluit di-

cens, q̄ quando suf-

fraganei fauent sub-

ditis suis ad malū,

& circa eos sunt ne-

gligētes in corrigen-

do, potest tunc ar-

chiepiscopus solue-

re, vel ligare inuitis

suffraganeis, quan-

do vero sunt solliciti

circa subiectos, non

potest tūc eis incon-

sultis. Et hanc solu-

tionem probat au-

thoritate Martini, &

duobus exēplis, sci-

licet Pauli, & Ioan-

nis.

d ¶ Negligētes.] Ma-

gister dicit, q̄ quam

cito negligēs est præ-

latus in corrigendo,

sine omni admoni-

tionē auferetur ei iu-

diciū, 2 vel iurisdic-

tiō sic supra ead. cū

simus. sic extra, de

acc. sicut olim. & ex

eo, quod non vult iudex procedere, videtur quod sta-

tim expirauit sua potestas, ut extra de offi. deleg. cum

super. & C. de appell. ex eo. & C. de offi. præfec. Orien.

si quos. & extra de foro compet. ex transmissa. Argum.

contra supra ead. nunc vero. & extra de statu monach.

in singulis.

¶ Cuiuslibet eccleſiæ clericos Papa valet ordi-
nare. C. XX.

Nunc vero iterato tibi scribimus, nolentes alicuius eccleſiæ priuilegium² infringere, licet Apostolica prærogatiua possimus de qualibet eccleſia clericum ordinare: define iam cuiuspiam zelo Cumenſis & eccleſiæ antistitem protelare? quia si protelaueris, & eum consecrare iam toties monitus non maturaueris; proculdubio ad nos veniens, consecratus abibit.

a ¶ Cumenſis.] Sic etiam Anselmus, sed apud luonem plenius, Define iam cuiuspiam zelo electum à clero, & expectitum à populo Lintuardum Cumenſi eccleſiæ antistitem protelare.

Item Nicolaus Papa Michaeli Imperatori in epistola, cuius initium [Proposueramus.]

¶ De eodem. C. XXI.

Per principalem^b Beatorum Apostolorum Petri & Pauli, de qua supra partim exposuimus, potestatem, ius habemus, non solum monachos, verum etiam quolibet clericos de quacunque dioceſi, cum necesse fuerit, ad nos^c conuocare: atque ecclesiasticis exigentibus opportunitatibus inuitare.

Sed aliud est, quod ex temeritate assumitur præsumptionis: aliud quod ex necessitate geritur charitatis. Cum suffraganei archiepiscoporum subditis suis ad malum fauere ceperint, atque circa eorum correctiones, negligentes^d extiterint; tunc licet metropolitanis præter illorum voluntatem; & ligandos damnare, & reconciliandos absolueret. Cum vero episcopi zelo diuinæ charitatis accensi, bonos verbo, & exemplo edificant, & malorum vitia aspera increpatione redarguant: absque talium consilio non licet metropolitanis in eorum parochia aliquid agere, vel disponere. Unde in fine capituli Martini Papæ non simpliciter dictum est [nihil agat.] sed cū determinatione, [nil præsumptiue assumat absque eorum consilio,] ut vitium præsumptionis videatur improbatum non officium charitatis. Sic & Apostolus quia Corinthios vidit negligenter circa correctionem fornicatoris, sua auctoritate illum dānauit. Ioannes vero, quia episcopum Ephesiorum vidit paratum ad corrigenda vitia subditorum, sine eius auctoritate illos corrigere noluit: sed illum tantum de eorum correctione admonuit.

Ansel. lib. 6. c. 31.

Iuo par. 5. c. 13.

supra 1. q. 1.

Ansel. lib. 1. c. 72. &

lib. 2. c. 14.

sup. ead. per singulas 1.

sup. cum simus, §. probatur.

sup. episcopi.

Romam venerit, consecrabit eum.

a ¶ Priuilegium.] Rescriptum Apostolicum sic interpretaberis, ut nulli aſerat præiudiciū, ut hic, & extra de consuet. cum olim, in fi. 63. dist. quanto. sic 99. dist. ecce C. de emanc. nec auus. 1.

b ¶ Per principalem.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quod Apostolicus habet potestatem de qualibet parte mundi monachos, vel clericos seculares ad se vocare, & opportunitatibus exigentibus inuitare ad ordinem, vel

Teneſcium potest auferre Papa.

Præſato negligenti auferatur iurisdiction.

2 Sed H. intelligit poſt admonitionē.

Vidam laicus] CASVS. In superiori causa di-
ctum est quid iuris habet archiepiscopus super
fraganeis suis. Nunc vero supponit x. cau-
sam, in qua ostendit Gratia, quid iuris habeat
episcopus in ecclesijs sui episcopatus. Et ut hoc competentius
agat, proponit the-
ma, de quo tres e-
lici questiones.

Lex diocce-
sana, & iuris-
dictionis in
quibus con-
sistunt

a. Quidam laicus.]
Lex diocesana consi-
stunt in recipiendo, vel
cathedraticum, vel
tertiam partem de-
cimarum, vel quar-
ta, vel hospitium. Lex
iurisdictionis consi-
stunt in conferendo, po-
test enim conferre sa-
cramenta, coercere de-
licta, de causis co-
gnoscere. Quandoque
lex diocesana compre-
hendit etiam legem
iurisdictionis, ut ex-
tra de preser. audi-
tis. quantum ad legem
iurisdictionis sub-
sunt episcopo, & ec-
clesijs, & monasteria
omnia. 18. q. 2. hoc
tantum. & c. mona-
stera, & c. cognovi-
mus. & 16. q. 1. inter-
dicimus. quantum ad
legem diocesana sol-
le saculares, ut infra
eo. de his, & c. anti-
quos. 2. q. 2. statui-
mus. sed regulares
ecclesijs, vel monaste-
ria non, ut hic. & c. 1.
& 16. q. 1. cum pro uti-
litate. & 18. q. 2. qua-
si necessarium cathedra-
ticum. n. non solu-
unt.] ca. q. 3. inter
cetera nec parte de-
cimarum. 16. q. 1. cum
pro utilitate ca. que-
sti & c. decimas. nec
episcopus ad missas pu-
blicas recipiunt. 18.

E prima questione.] Hac q. dividitur in 4.
partes, in quarum prima probat Magister
per x. aucto. q. ecclesia cum omnibus suis
rebus debet esse sub potestate episcopi; &
de rebus ecclesijs, scilicet decimis, & primitiis, &
de talibus debet episcopus habere tertiam vel quartam,
vel mediam secundum diversas consuetudines. Secun-
da ibi, [Si autem.] Tertia ibi, [Visitantes.] Quarta ibi,
[Quia sacerdos.] Ioan. de Fant

CASVS. Hic intitulatur prima q. in qua queritur, an
ecclesia cum omni dote sua pertineat ad dispositionem
episcopi. Et est dicendum, q. omnes ecclesijs preter mo-
nasteria subsunt episcopo quo ad legem diocesana, &
quo ad legem iurisdictionis, ut infra ead. q. fere per
totum. & 16. q. 7. omnes basilicas, sed monasteria exem-

pta sunt a lege diocesana, ut 7. ca. c. 1. & q. 3. Inter. & 16.
q. 1. cum pro utilitate. & hoc in fauorem religionis. Id
non sunt excepta a lege iurisdictionis, ut 16. q. 1. interdi-
cimus. Idem est de capellis monasteriorum. Est autem
lex diocesana, qua episcopus recipit cathedraticum, & tertiam
f. vel

Quod non
prescribitur
fm id quod
not. 15. q. 7.
quicunq; in
gl. 1. in f.

CAUSA DECIMA.

quam sibi debuit usurpare contendit.

1. Modo primum queritur, an basilica cum omni dote
sua ad episcopi ordinationem pertineat.

2. Secundo, an res ecclesiarum episcopis usurpare liceat.

3. Tertio, quid nomine cathedratici a suis sacerdotibus
exigere valeat.

QUESTIO PRIMA.

E prima questione sic definitur in concilio
Herdensi, c. 3.

q. Basilica, quae consecratur, a diocesana le-
ge non segregatur. C. I.

S I ex laicis quispiam a se factam basilicam consecrare
desiderat; nequaquam eam sub monasterij specie
ubi congregatio non colligitur; a diocesana lege
audeat segregare.

q. Colligitur.] In concilio impresso, ac manuscripto sequitur,
vel regula ab episcopo non constituitur.

Item ex concilio Toletano 3. c. 19.

q. Ecclesiae cum dotibus suis in episcopi potestate
consistant. C. II.

S I c, quidam contra omnem auctoritatem ecclesias,

f. vel quartam partem decimationum secundum diuer-
sas consuetudines, & qua vocat clericos ad synodum
vel exequias. Lex iurisdictionis est qua episcopus po-
test clericos ordinare, aliam & ecclesias, & virgines co-
secrare, corrigere, suspendere, cognoscere de causis ci-
uilibus, & criminalibus, & generaliter ad suam iuris-
dictionem pertinet omnia sacramenta continere.

S I ex laicis] CASVS. Quidam laicus capellam quen-
dam construxit, & cum peteret eam consecrari, vole-
bat eam non subesse episcopo quantum ad legem dioc-
cesanam, sicut nec monasteria. Qua situm fuit in concilio
Herdensi. an hoc fieri posset. Et respondetur q. non,
sine voluntate episcopi.

b. Sub monasterij.] Id est, quasi ibi velit monasterium
constituere.

c. Vbi congregatio.] Sed quot homines faciunt colle-
gium monachorum? R. n. duo, vel tres, ut ext. de elec. c. 1.
fm leges tres. ff. de verb. sign. Neratius. Sed decem homines
faciunt populum, ut 36. q. 3. vnio ff. vi bon. rapt. §. prae-
tor §. 1. & decem oves gregem, licet quatuor, vel quinque
porci gregem faciant. ff. de abigeis, oves. Sed duo non fa-
ciunt familiam, ut ff. de verb. sign. si detestatio. in fi.

S I c quidam.] CASVS. Quidam postulabant ecclesias,
quas

Et in Vormac. c. 6.
& 55. & in Mogun-
tino sub Arnulpho,
cap. 4.
In Trosi. c. 6.
Burch. 1. 3. c. 20.
Iuo p. 3. c. 23.
Pann. 1. 2. c. 12.

† al. cano-
num

edificauerint, ut de eadem ad episcopum non pertineret: quare quantum taliter in concilio Tolitano quod super hoc fieri debet. Et respondetur, quod tale quid factum est in præterito, corrigatur, & statuitur ut de cætero non fiat: sed omnia sunt

liber in traditione rei suæ potest ponere legem quæ vult, etiam cum tradit rem ecclesiæ, ut ext. de cond. app. verum. 18. q. 2. Eleutherius. Item laicus potest pradium dare ecclesiæ, & in eo censum retinere. 11. q. 1. si tributum 23. q. vlt. tributum. Similiter patronus potest petere seruitium quod institutum est sibi

quas edificauerint, postulant consecrare, ut dotem, quam eidem ecclesiæ contulerint, censeant ad episcopi ordinationem non pertinere. Quod factum taliter & in præterito corrigatur, ut & in futuro ne fiat prohibeatur: sed omnia secundum constitutionem antiquam ad episcopi ordinationem, & potestatem pertineant.

a Taliter.] Sic est in antiquioribus editionibus, & duobus Vaticanis conciliorum codicibus: sed in Coloniensi quatuor tomorum editione, & in Codice Lucensi Regio, & in concilio Vormaciensi, & Moguntino, & in Pannormia hoc modo, quod factum, & in præteritum displicet, & in futuro prohibetur.

Item ex concilio secundo Cabilonensi.

¶ Ecclesiæ, & omnia iura earum ad ordinationem episcopi pertinent. C. III.

Decretum est, ut omnes ecclesiæ cum dotibus suis, & decimis, & omnibus suis in episcopi potestate consistant, atque ad ordinationem suam semper pertineant.

¶ Suis.] In vulgatis sequebatur, iuribus, quæ vox abest ab omnibus collatis manuscriptis. Apud Iuonem, & Burchardum est, omnibus rebus suis.

Item Leo Papa quartus in epistola ad episcopos Britannia, c. 2.

¶ Vnaquæque parochia episcopi prouisione regatur. C. IIII.

Regenda est vnaquæque parochia sub prouisione, ac tuitione episcopi per sacerdotes, vel ceteros clericos, quos ipse cum Dei timore prouiderit, cui iure pertinere videtur, & circumire, ut sibi necessarium visum fuerit ecclesiastica utilitate cogente.

Item ex concilio Antiocheno, c. 24.

¶ Iudicio, & potestate episcopi res ecclesiasticæ gubernentur. C. V.

Quæcumque res ecclesiæ sunt, conuenit cum omni diligentia, & bona fide, quæ Deo debetur, qui omnia prouidet, atque iudicat, gubernari, & dispensari cum iudicio, & potestate episcopi, cui totius plebis animæ videntur esse commissæ.

¶ Quæcumque.] Græcè significantius, τὰ τῆς ἐκκλησίας, τῇ ἐκκλησίᾳ φυλάττεται εἰνκαλῶς εἶναι, id est, recte habet, quæ ecclesiæ sunt, ipsi ecclesiæ seruari oportet.

Item ex concilio Toletano, 4. c. 32.

in potestate episcopi.

a Non pertinere.] Nihil habes, quod contractus tenet, sed pactum appositum. In contractu contra naturam contractus non tenet si extra de cond. appoc. c. 1. & 16. q. 1. si quis laicus, & extra qui cler. vel vo. insinuante sic inf. de conse. dist. 1. si quis basilicam. Sed obijciatur, nonne qui

& ordinandum, visitando eas tempore opportuno.

c Cum dotibus.] Nihil tamen de eis disponet citra consensum prælati, ut extra de off. ord. cum ab ecclesiariis, & inf. q. 2. c. pen.

¶ Væcumque.] Anima.] 12. q. c. præcipimus. ADDITIO, & 12. q. 2. cognouimus.

a Non

ab episcopo ante consecrationem, ext. de iur. pat. c. præterea. Quidam dicunt, quod hic loquitur in eo casu quod primo dedit pure, sed postea voluit adijcere conditionem, quod non licet, quia perfecta donatio non recipit conditionem, ut C. de donat. quæ sub modo. l. perfecta. & 32. q. vlt. c. unico. in fi. Alii dicunt, quod dos ecclesiæ spectat ad ius publicum, ut su. r. d. ius publicum. sed ius publicum pacto priuatorum tolli non potest r. ff. de pact. ius publicum ext. de so. comp. si diligenti. Tu breuiter dicas, quod illud pactum est contra naturam illius contractus, & est contra leges. nam si iura, res omnes ecclesiasticæ ad ordinationem episcopi spectant, ut inf. ea. nouerint. alias si non obuiat honestati vel iuri, licite potest pactum quod approbatum est præmissis canonibus, apponi, ut in præmissis casibus. nam quilibet in traditione rei suæ potest apponere legem quæ vult. ff. de pa. l. in traditionibus.

b Ad episcopi.] In ecclesiis autem monachorum abbatibus per byter respondebit in temporalibus, episcopo in spiritualibus. ut 16. quæ il. sane, & extra de cap. mo. in ecclesiis.

Decretum.] CASVS. Hoc c. cum tribus sequentibus fere eundem habent casum, scilicet quod ecclesiæ cum omnibus suis rebus debent esse in potestate episcopi, ut de eis disponat & ordinat secundum quod fuerit disponendum

r Sub. & sic non obstat lex prædicta in traditionibus. quæ loquitur quod per pactum iuri publico non derogat. arg. ff. de pa. iur. gentium. Arch.

12. q. 1. præcipimus ex can. Apost. 41.

Nouerint. [Nullam.] inf. 17. q. 4. sunt qui inf. 16. q. 7. decernimus. contra. Sed ibi habent potestatem tantum defendendi ecclesias. 1.

Sub. hoc at dicit, q non habet ptate dilapidationis. fm L. & hic adde qd not. 16. q. 7. p. m. et in gl. vi. de cons. d. 1. si quis basilicam. 2 De hac ma. no. ex de ce. cu olim vbi Ho. de hoc notando po nit hanc sententia, & ea attribuit Bartol. prouin. q ita ad lite ram tensit si cur hic dicit per Bart.

De his. CASVS. Dicitur in hoc c. q omnia bona ecclesiarum mobilia, & immobilia in eporum potestate consistunt, ita q tertia pars oblationum epō reſeruetur. Quod autē iuris sit de hoc, in apparatu dicitur.

Tertia. Alibi dī, q nihil habeat 2 p ter cathedra ticiū, vt inf. ea. q. 3 c. 1. aliās de medietate, vt inf. c. prox. Not. ergo q tpe primitiuo cum pauperes essent epī, statutum fuit vt episcopi de episcopali bus ecclesijs, & omnibus bonis ecclesie ſumerent medietatem, vt in cap. seq. fed in omnib parochialib. ecclesijs tertiam. 16 q 1. constitutum procedente tpe ex parochialib. tantum tertiam oblationum, & decimarum haberent, vt inf. eo. 6. decreuimus. postmodū quartam. 12. q. 2. vobis, & c. cōcef ſo. & c. quatuor. Hodie aut nec tertiam partē parochialiū habebūt nisi ad fabricā reparandā, nec illā habebūt nisi velint fabricā reparare, vt inf. q. 5. c. 1. & 3. Vel dic, q fm consuetudinem ista dantur, vt ext. de sepul. certi ficari. hodie aut cū sint diuites, nihil habebūt prāter cathedra ticiū, vt inf. q. 3 c. 1. 10. parochialis ecclesia tantum habet quartā decimarū, & epō aliā pro se, aliās quartas duas retinet epō p fabricā, & pauperib. vt 12. q. 1. concessio. & c. seq. d. alijs redditib. nihil habet de consuetudine generali, & pāscripta epō, licet pādicta c. & alia vi deant dicere cōtrarium, & ita fuit sententiatum pro episcopo Bononiensi contra ecclesiam S. Io. in Persiceto, & hoc videtur expressum. 12. q. 2. vobis. B.

Antiquos. CASVS. Statutum fuit in Aurelian. concilio, vt epō habeat medietatem oblationum matricis ecclesie, & clerici eiusdem ecclesie aliam medietatem habebunt. Idem est de fructibus pādiarum, & in omni vtilitate ecclesie, ita q pādia, bona ecclesie in episcopis potestate consistant.

Medietatem. Secundum distinctionem decr. extra de testi. requisiti.

Relata. CASVS. Quidam episcopi negligebant suas parochias visitare singulis annis ad pādicandum

vel confirmandos pueros: procuraciones tamen exigebant ac si ecclesias visitarent, quod ex auaritia, & negligentia procedebat, & ideo statutum fuit in concilio Toletano, vt hoc de cetero non faciant episcopi, sed solliciti, & diligenter suos greges visitent, cupiditatem vitantes.

Basilicarum conditores in rebus ecclesiarum nullam potestatem se habere cognoscant. C. VI.

Nouerint conditores basilicarum, in rebus, quas eisdem ecclesijs cōferunt, nullam se potestatem habere: sed iuxta canonum instituta, sicut ecclesiam, ita & dotem eius ad ordinationem episcopi pertinere.

Item, ex concilio Aurelianensi, c. 17.

De eodem. C. VII.

De his, quæ parochijs in terris, vineis, mancipijs, atque peculij quicunq; fideles obtulerint, antiquorum canonum statuta seruentur, vt omnia, in episcopi potestate consistant: De his tamen, quæ altario accesserint, tertia pars fideliter episcopis deferatur.

Item ex eodem. c. 16.

De his, quæ altario deferuntur, medietatem sibi vendicet episcopus. C. VIII.

Antiquos canones relegētes, priora statuta credimus renouanda: vt de his, quæ in altario oblatione fidelium conferuntur, medietatem sibi episcopus vendicet, & medietatem sibi dispensandam secundum gradus clerus accipiat; tam de proprijs pādijs, quā de omni commoditate in episcoporum potestate durantibus.

Item ex concilio Toletano.

In libro manuscripto privilegiorum ecclesie Toletanae referitur hac tanquam caput 15. quarti concilij Toletani: sed in nob. ipsius exemplaribus ex Hispania missis non habetur: Burchardus, & Iuo citant ex concilio Triburiensi tempore Arnulphi regis.

De episcopis, qui diœcesim suam visitare contemunt, & ad redimendas mansiones, quæ visitantibus debentur, clericos cogunt. C. IX.

Relata t est coram sancta synodo querimonia plebium, quod sint quidam episcopi nolentes ad pādicandum, vel ad confirmandum suas per annum parochias circumire: qui tamen exigunt, vt mansiones, quibus in pāfectione vti debuerant, aliquo pretio redi-

ta, & negligentiam dimittentes.

Aliquo pretio. Si isti parochiales ita soluerunt aliquos denarios aliquot annis, nunquid epō postea potest ad procuracionē petendam redire? arg. q sic ext. de con. olim. arg. contra ff. quemadmodum serui. emit. si communem, vbi dicitur, q qui vna seruitute vtitur pro alia perdit primam. Sed quid si partem procuracionis recipit aliquot annis, nunquid per partē intelligitur retinuisse totā? vñ q sic, infra de pōn. d. 1. vulgatis, ff. quemadmodum seru. ami. si filicidū. §. vlt. & l. seq. vbi dicitur, q p partē retinere totum videtur, ff. de ser. ruit. pād. vna est via. arg. contra ext. de pāscr. auditis. ext. de capel. mo. d. lectus. Breuiter rñdeas, q in procuracione nulla currit pāscriptio. extra de pāscript. cum ex officij, vnde siue par-

Poly. l. 3. tit. 12.
Burch. l. 3. c. 203.
Iuo p. 3. c. 255.
Pann. l. 2. c. 4.

Poly. l. 3. tit. 12.
Burch. l. 3. c. 136.
Iuo p. 3. c. 202.
Pann. l. 1. c. 21.

Burch. l. 1. c. 229.
Iuo p. 5. c. 341.
† al. Delata.

† al. alio.

partem soluerit, siue nihil semper potest petere procur-
rationem, vt not. in præd. c. cum ex officij.

Præscribi
non potest
procuratio.

a. ¶ Redimant.] Tamen redimi potest procuratio, vt in-
fra ead. q. 3. relatum.
b. ¶ Parare.] Vel præparare.
Decre-

tem fabricæ recepit. j. ea. q. 3. vñio. aliter non tenetur.
sed tamen conferre debet cum alijs, vt 16. q. 1. si mona-
chus, extra de ecc. adi. de his 1

SI AVTEM. Hæc est secunda pars q. 3. in qua dicitur
vt hic, & in seq. c. continetur. lo. de Fant.

1 De hoc no.
eo. tit. c. 1. &
12. q. 2. qua-
tuor. Archi.

mant^a qui parare^b debebant. Quæ duplex infamia, ne-
gligentia, & auaritia, sanctæ Synodo magno fuit hor-
rori. Statuerunt itaque, ne quis ultra exerceat id cupi-
ditatis ingenium, & vt sollicitiores sint episcopi de suis
gregibus visitandis.

Item ex concilio Tarraconensi, c. 8.

¶ Annuis vicibus ecclesiæ ab episcopis visi-
tentur. C. X.

Burch. l. 3. c. 33.
luc p. 3. c. 38.

Decreuimus, vt antiquæ consuetudinis ordo serue-
tur, & annuis vicibus ab episcopo dioceses visi-
tentur, & si qua fortè basilica fuerit reperta destituta,
ordinatori^a eius reparari præcipiatur: quia tertia pars
ex omnibus per antiquam traditionem, vt accipiatur ab
episcopis, nouimus esse statutum.

a. ¶ Ordinatori.] In exemplaribus concilij impressis, & ma-
nuscriptis, apud Burchardum, & lucem legitur, ordinatio-
ne ipsius, sed ob glossam non est mutatum. Reliqua vero ex
ijsdem sunt emendata. Burchardus autem, & luc addunt præ-
terea in extremo, ex principibus nouimus statutum.

2 Si autem episcopus inualetudine impeditus dioceses
suas per semetipsum visitare non poterit, visitationis
officium committat alijs.

Vnde in concilio Toletano quarto, c. 35. legitur.

¶ Inualetudine grauatus episcopus, visitationis officium
alijs committat. C. XI.

Burch. l. 1. c. 87.
luc p. 5. c. 193.

Episcopum per cunctas dioceses, parochiasq; suas
per singulos annos^d ire oportet, vt exquirat, quo
vnaquæque basilica in reparatione sui indigeat. Quod
si ipse aut languore detentus, aut alijs occupationibus
implicatus, id explere nequiverit; presbyteros probabi-
les, aut diaconos mittat, qui redditus basilicarum, & repa-
rationes, & ministrantium vitam inquirent.

3 Visitantes autem episcopi, quid à clericis suis exqui-
rere debeant, & quid eos docere, in concilio Bracharensi
secundo, c. 1. sic statutum legitur.

¶ Quæ Visitantes episcopi à clericis suis exquirere
debeant. C. XII.

Burch. l. 1. c. 85.
luc p. 1. c. 75. &
p. 5. c. 191.

Placuit omnibus epis, vt per singulas ecclesias epis,
& per dioceses ambulantes primum discutiant cleri-
cos, quomodo ordinem baptismi teneant, vel Missarum,
& qualiter quæque officia in ecclesia peragant. Et si rectè
quidem inuenerint, Deo gratias agant: sin autem mini-

Decreuimus.] CASVS. Statuitur hic vt episcopi sin-
gulis annis suas ecclesias visitent; & si qua basili-
ca fuerit destituta, præcipiatur ordinari suo, vt eam
debeat reparare, de omnibus autem redditibus episco-
pus tertiam tollat.

a. ¶ Ordinatori.] est, sacerdoti, & hoc verum est. si par-

Placuit.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In
prima parte dicitur, qd episcopi suas parochias visitantes pri-
ma die debent à clericis exigere, qualiter baptismus, &
Missam, & cetera officia peragant, & si bene inuene-
rint, Deo gratias agant: alioquin ignaros instruant: or-
dinent etiam, vt catechumeni ante xx. dies baptismi ad
purga-

CASVS. Supra in c.
decreuimus, & c. re-
lata. dictum est, qd epi-
scopi debent suas pa-
rochias visitare: sed
nunc dicit Grat. qd si
est valetudine impe-
ditus, officium visita-
tionis alijs iniungat.

Episcopum.] CA-
SVS. Statutum fuit
in concilio Toletano,
vt episcopi suas paro-
chias visitent: quod si
non possunt presby-
teros bonos vel dia-
conos mittant qd om-
nia diligenter inqui-
rant, scilicet basili-
cam reparationem,
& sacerdotum.

d. ¶ Annos] Cū ne-
cessaria causa subest,
tunc singulis annis
pōt visitare, vt hic,
& j. ea q. 3. cauēdo.
immo tunc quādo-
cunq; & quotiescun-
que opus est, potest
omnes ecclesias visi-
tare, vt extra de offi-
arch. mādamus, sed
si non est necessitas,
de triennio in trien-
niū visitabit, vt ex-
tra de off. arch. vt ar-
chidiaconus, vel ho-
die bis in anno, vt
ext. de cens. cum ve-
nerabilis. Sed quali-
ter 2 istud mandatur
alijs, cū istud sit offi-
cium archidiaconi, vt
15. dist. perlectis? Sed
loquit de ea visita-
tione, quā habet epi-
scopus in re sua, vel
secundum consuetu-
dinem loci dicitur.

VISITANTES. Hæc
est tertia pars quæst.
in qua dicitur vt hic,
& in seq. c. continen-
tur. lo. de Fant.

CASVS. Dictum est
supra, quod episco-
pi debent ecclesias
visitare. Nunc autem
dicit Gratia. quid e-
piscopi debeant do-
cere, & quid à pre-
sbyteris requirere cū
suas parochias visi-
tant.

Visitatio
quoties fieri
debeat.

2 Ista qstio
melius esset
gl. per se si-
gnata super
verbo psby-
teros, & ita
eam ponit.
lo. de Fant.

purgationem exorcismi veniant, in quibus discant: Credo in Deum. In secunda die debent docere laicos, ut fugiant idololatriam, & omnia mortalia crimina. & quod sibi nolunt fieri, alijs ne faciant, ut fidem rectam teneant. & hoc facto ad alium locum pergant.

a ¶ Ignaros.] Arg. contra illos qui statim su-
spendunt simplices sacer-
dotes, ut 38. distin.
sedulo 1. & ca. quan-
do. Item arg. pro illo
qui consecutus est præ-
bendam, cum finxit se
sciolum. i. simulato-
rem scientiæ.

b ¶ Dies.] Pasche.

c ¶ Purgationem.]

Non tamē statim pur-
gantur vitia. sed sunt
signa futura purgatio-
nis, intra de consecr.
dist. 4 sicut.

d ¶ Alia die.] J. ead.
q. 3. contra. inter cate-
ra. in fine. ubi dicitur,
q̄ tantum per vnam
diē morabitur in qua
libet basilica. sed dic
quod uno die erit cū
sacerdote, altero cum
populo.

Q̄ Via.] Hæc est
quarta pars qua-
ritio in qua dicitur, &
probat quod laici
non debent accipere
oblaciones de altari-
bus vel crucibus, quæ
deferuntur sacerdoti-
bus ratione officij,
cum laici pro se vix
orare possint. Ioann.
de Fant.

CASVS. Laici in ci-
uitate Romana aufe-
rebant oblaciones de
altaribus, & comede-
bant. quare Damasus
Papa quesivit à Hie-
ronymo quid de his
deberet fieri. Et respo-
det, quod debent ex-
communicari, ut cæ-
teri metu terreamur,
quia cum non orent
pro populo, oblato-
nes populi comedere
non debent.

e ¶ Comedere.] Hic
habes decimas appel-
lari non solum ipsa
iura, sed etiam ipsos
proventus, & q̄ etiam
proventus non pos-
sunt cōcedi laicis. ar-
gum. contra extra ne
prela. vices suas, c. ult.
Sed dic ut dicitur 1.
q. 3. si quis obiecerit,
quod ad tempus po-
test decima laicis con-
cedi, non tamen in
perpetuum.

S̄ Anctorum.] CASVS. Calixtus Papa duo in hoc c.
prohibet, scilicet ne laici de altari alicuius ecclesiæ

oblaciones auferant, & ut ecclesiæ à laicis non incastel-
lentur, vel in seruitutem redigantur.

f ¶ Oblaciones.] Laici ergo possunt cogi ad oblato-
nes. 16. quat. 1. statuiimus. sicut ad decimas & primi-
tias. 16. quat. 1. reuertimini.

g ¶ Et

De consecr. distin. 4.
ante viginti.
¶ al. omnes.

me docere debent ignaros, & hoc modis omnibus præ-
cipere, sicut antiqui canones iubēt, ut ante viginti dies^b
baptismi, ad purgationem^c exorcismi concurrant cate-
chumeni, in quibus viginti diebus omnino t catechu-
meni symbolum, quod est [Credo in Deum patrem om-
nipotentem] specialiter doceantur. Postquam ergo in
his suos clericos discusserint, vel docuerint episcopi, a-
lia die^d, conuocata plebe ipsius ecclesiæ doceant illos,
ut errores fugiant idolorum: diuersa crimina, id est, ho-
micidium, & adulteriū, periurium, falsum testimonium,
& reliqua peccata mortifera: quod nolunt sibi fieri, alte-
ri ne faciant: & ut credant resurrectionem omnium ho-
minum, & diem iudicij, in quo vnusquisque secundum
opera sua recepturus sit. Et ne postea episcopus de ec-
clesia illa proficiscatur ad aliam.

*Item Hieronymus in epistola ad Damasum Papam Tomo 4.
de oblacionibus altaris.*

¶ Oblaciones ecclesiæ laicis vsurpare non licet.

C. XIII.

Poly. lib. 3. tit. 9.

4 Q̄ Via sacerdotes pro omnibus orare debent, a quo-
rum eleemosynas & oblaciones accipiunt qua-
fronte præsumunt laici oblaciones, quas Christiani pro
peccatis suis offerunt, vel comedere^c, vel alijs concede-
re, cum ipsi non debeant ex officio suo β pro populo ora-
re. Ob hoc Papa gloriosè mittere oportet illos præsum-
ptores in excommunicationem perpetuam, ut & cæteri
metum habeant, & amplius hæc in ecclesia ne fiant.

a ¶ Debent.] In vulgatis, & in epistola impressa legitur, so-
lent: sed in plerisque manuscriptis Gratiani exemplaribus, &
Polycarpo, debent. Sic etiam Lupus in regula Monachorum ex
Hieronymi scriptis collecta cap. de contemplatione, oratione, &
lectione, sacerdotes quoque pro omnibus orare debēt, quo-
rum eleemosynas, oblacionesq; recipiunt.

β ¶ Ex officio suo.] Hæc absunt à plerisque codicibus Gratia-
ni, & epistola ipsa, & Polycarpo.

Item Calixtus Papa secundus γ.

γ ¶ Secundus.] Additum hoc est ex plerisque vetustis. Ne-
que vero primus esse potest, cuius tempore nondum Pantheon
vocabatur templum Sanctæ Mariæ rotundæ. Bonifacius enim
fuit, qui tempore Phoca Imperatoris illud Beatæ Mariæ, & om-
nibus sanctis dicauit.

¶ Minime auferantur à laicis oblaciones altaribus, vel
crucibus factæ. C. XIII.

S̄ Anctorum patrū canonibus consona sancientes, obla-
tiones^f de sacratissimo & reuerēdissimo altari B. Pe-
tri, & Saluatoris sanctæ Mariæ rotundæ, aut alijs ecclesia-
rum altarib. siue crucibus à laicis auferri penitus inter-
dicimus, & sub districtione^g anathematis prohibemus,

Poly. l. 3. tit. 9.

g ¶ Et sub districtione.] de hoc dic ut 63. distin. Salo-
nitana.

a ¶ Inca-

^a ¶ Incaſtellari.] Vt inde ſint propugnacula.

ADDITIO. Hoc intellige, ſm quod habet extra de cuſt. Euch. c. 2. & ad hoc 12. q. 1. neceſſaria. & c. nulla. Arch.

Hanc conſuetudinem.] CASVS. Damasus prohibet in hoc c. ne Romani auferant oblationes de altarib.

& comedant: ſed ſolum ſacerdotib. relinquunt, qui quotidie pro nobis orant, & hoc probat exemplo veteris teſtamenti, vbi ſolum ſacerdotib. permittebat panes propoſitionis comedere. Si quis vero ¶ conſtitutum cccxviij. patrum Nicæni concilij venerit, anathematis vinculo ſit obligatus.

& eccleſias a laicis incaſtellari^a, aut in ſeruitutem rediglauctoritate Apoſtolica prohibemus.

Item Damasus Papa.

¶ Eccleſiarum oblationes ſublaicorum dominio non detineantur. C. XV.

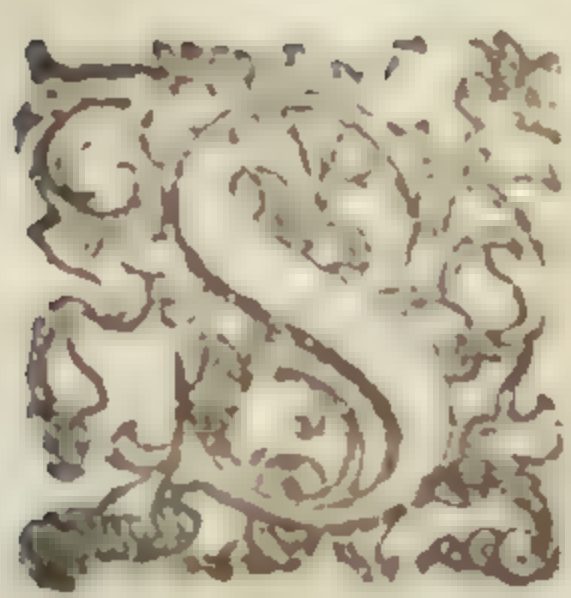
Poly. ibid.
† al. vigore.

1. Reg. 21.

Hanc conſuetudinem, quæ contra ſanctam eccleſiã catholicam augeri ¶ videtur, omnino interdiciamus; vt nullo modo vnquam oblationes, quæ intra ſanctam eccleſiam offeruntur, ſub dominio laicorum detineantur: ſed tantummodo ſacerdotibus, qui quotidie Domino ſeruire videntur, liceat comedere, & bibere: quia in veteri teſtamento prohibuit Dominus panes ſanctos comedere^b filijs Iſrael, niſi tantummodo Aaron^c, & filijs eius: qui panes longe erant ab iſtis panibus, qui nunc in ſancta eccleſia offeruntur, quia illi ſub vmbra legis erant; qui vero modo ſub gratia ſpiritus ſancti, toto mundo Euãgelio corruſcante lucidiores eſſe videntur. Qua fronte, aut qua conſciẽtia oblationes vultis accipere, qui vix valetis pro vobis, nedum pro alijs Deo preces offerre? quia prauum eſt, & contra Dominicum præceptum, & detrimentũ animæ ſux infert, qui illud agere conatur, quod ei nulla ratione cõceditur. Quia omnibus ſanctis patribus, noſtrisq; priorib. placuit hanc ſanctionẽ fieri; & nos ſimiliter in eiſdem perſiſtere volumus, vt nullus audeat irritum facere hoc, quod conſtitutum eſt, ſi in perpetua damnatione noluerit perſiſtere. Si quis vero contra hanc regulã noſtrã, & contra regulam ſanctorum cccxviij. patrum, qui in Nicæno concilio hoc conſtituerunt, temerariuſ præſumptor fuerit, & de cætero oblationes de ſacris eccleſijs auferre molitus fuerit; ſub anathematis vinculo ſit colligatus, & cõdemnatus. Reſponderunt omnes, fiat.

Premiſſis auctoritatibus, eccleſia cum omnibus rebus ſuis ad epiſcopi ordinationem pertinere monſtrantur, & tam eccleſie, quàm oblationes, & facultates earum a laicorum diſpoſitione probantur eſſe immunes.

QVÆSTIO II.

Sed cum^d in epiſcoporum poteſtate facultates eccleſie conſtitutæ eſſe dicantur; poteſtas diſpenſandi intelligenda eſt, non diſtrahendi, vel dilapidandi.

Unde in Agathenſi concilio, c. 7. legitur.

¶ Res eccleſiæ aliquo modo epiſcopis alienare non licet. C. I.

Casellas, vel mancipiola eccleſiæ, epiſcopi (ſicut priſca cãonũ præcepit auctoritas) vel vaſa miniſterij, qua

b ¶ Comedere.] Ar. q. clerici concubinarij non debent comedere bona eccleſiæ. 32. d. præter hoc. Ar. contra 32. d. ſi q. vero 31. d. omnino.

c ¶ Aaron.] Illi vero ſacerdotes ſemp comedebant panem durum: quia quolibet ſabbato ponebantur eis illi xij panes qui fuerunt dicti panes propoſitionis. Sed nunquid de illo pane poterant paſcere familiam ſuam, vel etiam canes ſuos? nõ: ſed tantum in neceſſitatib.

Panes propoſitionis.

poterant, quia tũc et alijs licebat comedere eos. vnde Dauid & Abimelech exculantur vt 25 q. 1. §. ſi ergo. & §. his ita rñdetur.

PRÆMISSIS. CASVS. Infert Gra. ex ſu prædictis, q. eccleſiæ, & oblationes, & res eccleſiæ in epiſcopi poteſtate conſiſtunt.

Ed cũ in epiſcopo rñ.] Hæc q. diuidit

in 4 partes: in quarum prima probat, q. res eccleſiæ non ſunt alienandæ niſi in caſibus, quos ponit. Secunda ibi, [perpetua.] Tertia ibi, [Epiſcopus habeat.] Quarta ibi, [Si vero.] Io. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur 2. q. qua quæritur an epiſcopo liceat auferre diſtrahere, vel dilapidare res eccleſiæ. Et certe dilapidare nõ põt, nec et alienare. niſi in caſib. conceſſis a iure, & hoc probatur per ſeq. c.

d ¶ Sed cum.] Quæritur an licet epiſcopo uſurpare res eccleſiæ. Hæc q. nõ habet dubitationem: quia conſtat, q. nõ poteſt uſurpare.

Casellas] CASVS: Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, quod omnia bona eccleſiarum mobilia, & immo.

immobilia debent esse in potestate eorum, ita ut non liceat eis vendere directa venditione, vel indirecta: nisi imminente necessitate, vel utilitate ecclesie, quæ primitus comprobata fiat venditio coram duobus, vel tribus vicinis episcopis subscribentibus venditioni cum alijs clericis. Si vero aliter fiat, irrita erit venditio. In secunda parte dicitur, quod episcopus potest peregrinis, vel clericis concedere ius vsus possessiones minus viles saluo iure ecclesie. Secunda pars ibi: Minus vero viles. Indirecta est quando solus usufructus alienatur. Et scias, quod hodie coram proprio episcopo potest fieri alienatio.

a ¶ Pauperes. ¶ Quia quidquid habet ecclesia, pauperum est. 16. q. 1. quoniam quid quid.

b ¶ Excepta. ¶ 12. q. 2. sacrorum.

E A em. CASVS.

Lex ista loquitur tantum de possessionibus ecclesie Constantinopolitane, cuius possessiones habitæ, vel habendæ debent intactæ custodiri sicut propria ecclesia.

HOC IVS. CASVS.

su. in l. antiqua iubeamus, cuius pars hic ponitur scilicet ea enim, dictum fuit quod possessiones Constantinopolitane ecclesie alienari non possunt. Sed Iustinianus hoc ius extendit ad omnem locum venerabilem super rebus immobilibus donatis ab Imperatore loco venerabili, quæ nullo modo possunt alienari. In alijs autem rebus hæc forma servetur, ut si debitum viget, vendantur primo mobilia. scilicet granum, & huiusmodi. r. deinde vasa non consecrata, postea consecrata vendantur locis venerabilibus, vel conflata cuilibet, gestis omnibus habitis coram episcopo: aliter autem facta venditio irrita erit. Si vero de rebus mobilibus debitum solui non potest obligetur res immobilis pignori i. creditori, qui reputet fructus tam in sortes, quam in usus usque ad quartam centesimam. quod si creditor nolit recipere, iurabit oconomus coram episcopo: & maiori parte clericorum ibi servientium consentiente: quod debitum ex mobilibus solui non potest: postea per viginti dies prædium exponatur venale, & si nullus emere velit, detur creditori insolutum re districte æstimata, addita in pretio decima parte totius æstimationis, & hoc fiat cum consensu episcopi, & maioris partis capituli. Istud autem prædium sit mediocre, & creditor sit talis, qui probare possit pecuniam esse veram in utilitatem ecclesie, & aliter venditio facta non tenet, neque valet. Sed hodie ex toto hoc non servatur de consuetudine.

c ¶ Hoc ius. ¶ Quod est. C. de sacros. eccl. iubemus quod loquitur tantum de Constantinopolitana ecclesia.

d ¶ Immobilibus. ¶ Consensu tamen Imperatoris possunt alienari. inf. ea precatæ. in Auth. de alie. & emph. §. sanctissimas, coll. coll. 9.

e ¶ Ab Imperiali. ¶ Ecce casus unus in quo nullo casu possunt alienari res, item in alio casu non possunt alienari.

Ecclesie re aliqui nullo modo possunt alienari.

commendata fidei proposito, integro ecclesie iure possideant: id est, ut neque vendere, neque per quoscunque contractus res, unde pauperes a viuunt, alienare præsumant a.

a ¶ Præsumant. ¶ In aliquot melioribus Gratiani codicibus post hoc verbum sequitur §. quod si necessitas usque in finem (qui nunc habetur. infra ead. ad finem Palea, huiusmodi.) & sic legitur, qui casum scripsit.

Codicis lib. 1. titulo de sacrosanctis ecclesiis, lege sanctimus nemini. [Imp. Iustinianus: [Excepta b videlicet causa captivitatis.]

Imp. Leo, & Anthemius.

De eodem.

C. II.

E A enim, quæ ad beatissimæ ecclesie iura pertinet, vel post hæc forte peruenerint, tanquam ipsam, sacrosanctam, & religiosam ecclesiam, intacta conuenit venerabiliter custodiri.

Constitutio noua.

Hoc ius c porrectum est ad omnem venerabilem locum, omneque collegium, quod actio pia constituit, ut nec res eorum pignorentur. Et hoc perpetuo seruetur in his rebus immobilibus d, quæ ab Imperiali e domo prædictis locis applicantur. In cæteris eatenus excipitor, si debitum viget. ¶ Præterea, si habet superflua vasa, cum debitor sit, nec aliunde soluere valet, ne quid immobile alienetur, vel distrahatur; ea (gestis habitis coram eo, cuius est loci ordinatio) integra, vel alijs locis venerabilibus oblata dentur, vel conflata f cuilibet alij vedatur. Qui autem hæc acceperit contra t hanc observationem, iisdem penis subiaceat, quæ in rebus immobilibus prodita sunt: si autem debitum ex mobilibus solui non valet; primo res immobiles specialiter detur pignori, quarum fructus creditor sibi reputet tam in sortem g, quam in usuras, usque ad quartam centesimam h.

tit. 2. l. 17.

tit. 2. l. iubemus, ver. scientes.

eo. tit. auth. hos Iulianus. antec. cōst. 7. cap. 1.

auth. præterea] eod. titu. Iulianus cont. 120. §. si.

† al. citra. Auth. hoc ius] sup. citat.

nari ob aliquam causam. scilicet cum sub ea conditione data essent ecclesie, ut non alienentur, in Authen. de alie. & emph. §. sanctissimas. collat. 9. & extra de condi. appo. c. verum, sed hoc non est verum. non enim valet hoc pactum, cum sit contra legem 2 Dei, ut 12. q. 2. aurum.

f ¶ Conflata. ¶ Quia ad profanos usus non debet redigi, ut inf. de conse. d. 1. in sancta. & 12. q. 2. aurum tamen in necessitate potest obligari ad tabernaculum, & sub eadem forma, ut ext. de pig. c. 1. Dicunt tamen quidam, quod nec obligari possunt, cum sint res sacre C. quæ res pig. obli. non poss. l. 4. & dicunt ibi non esse nexum pignoris, sed solum detentionem habet quousque reddatur ei sua pecunia, sicut alias. pignus detineri potest pro ea pecunia p qua non est obligatum, ut C. etiam ob chirographaria pec. l. vnica. Idem potest dici de libero homine, qui obligatur, ut no. 23. q. ult. ut pridem.

g ¶ Conflata. ¶ Extra de pignori. nullus. infra 12. q. aurum.

h ¶ In sortem. ¶ Literæ est præposteratio, prius. n. non putat in usuram, quam in sortem, ut it. de sol. in his. §. ult. nisi dicas, quod hoc aliter fit in fauorem ecclesie.

i ¶ Centesima. ¶ Usura dicitur centesima, quæ æquiparatur sorti in anno.

usura centesima.

a ¶ Absque

1 Adde quod prohibitus alienare, potest res alienare quæ seruari non possunt. gl. fi. in ca. 1. de cle. agro. lib. 6. & in l. lex quæ tuto res. in fi. C. de admin. tuto.

2 Sub. & p. uata dispositio, ut ext. de test. reg. l. isti.

a ¶ Absque dispendio.] Id est, q̄ ecclesia nil dat tabel-
lioni, sed solus emptor, sicut est in contractu dementis
& furiosi. C. de epil. aud. l. pen.

b ¶ Seruientium.] Argumen. contra. 63. distinct. quan-
to.

c ¶ Vt

† al. existere.

Auth. sequenti.

Auth. itē prædium.

Auth. sed & per mu-
tare.

Burc. l. 3. c. 165.

luc. p. 3. c. 184.

Authen. sequenti.

In l. novel. 54.

luc. p. 3. c. 169.

Auth. perpetua.

Quod si nolit creditor ita accipere; tūc ordinator domus
apud eum, a quo ordinatur, habitis absq; dispendio^a ge-
stis, iuret (maiorē parte ibidem seruientium^b consentien-
te) & debitum vrgere †, nec ex mobilibus solui posse.
Quo subsecuto; per viginti dies rem ecclesiæ venalem ef-
se publice notum sit, vt plus^c offerenti detur, pretio mo-
dis omnibus pro debito dando. Aliter enim res emptori
non conceditur; & hoc inscribatur, nihil esse factū in ea
re ad damnum diuinæ domus. Emptore vero non inuēto
res æstimata districte^d creditori detur in solutum^e, ad-
dita^f in pretio vniuersæ æstimationis decima parte, & ac-
cedente cōsensu ordinatoris, & maioris partis ibidem ser-
uentium. Sit tamen ea res mediocris inrer cæteras, inspe-
cta ipsius qualitate, & quantitate, & onere. Et is creditor
hic intelligatur qui quod credidit, probat^g in vtilitatem
diuinæ domus processisse^h. ¶ Sicut autem alienatio rerū
ecclesiæ interdicitur, ita prohibetur, ne qua sterilis ei de-
tur possessio, aut alioquin onerosaⁱ, veluti fiscalium no-
mine, vel onere. ¶ Item prædium propter onus fiscale inui-
tile alienatur, gestis, vt supra conficiendis, eodē iurō præ-
stito. i. q̄ alia de causa nō alienatur, nisi, vt immunitas ei-
us dē venerādæ domus seruetur. ¶ Sed & permutare princi-
pi licet pro re maiore, meliore, vel æquali, si resp. hoc
exposcit, & pragmatica forma super hoc præcedente.
¶ Item sibi inuicem recte^k permutant cum vtriusque in-
demnitate, eorum scilicet consensu interueniente, qui
supra referuntur. 2. ¶ Perpetua quoque emphyteusis in
his permittitur rebus^l, si res in eorum geratur præsen-
tia, quibus hoc adsignatur lege, iurantibus his, quorum
interest, ex eo cōtractu nihil ad læsionem diuinæ domus
effici: solito redditu ipsius rei, qui fuit, cum diuino iuri de-

rum laboremus illa subtilitas eis in perniciē verteretur,
vt C. ad Treb. l. pen. in princ. C. de verb. sign. l. 3. in fin.
est tamen regu. contra. ff. de in rem verso, quod si ser-
uus. §. penul.

h ¶ Processisse.] Si extra depositi, grauis.

SICVT. CASVS.

Dicitur hic q̄ sicut
res ecclesiæ alienari
non debet, sic etiam
prohibetur ne steri-
lis possessio, vel tri-
butaria ecclesiæ tri-
buatur.

i ¶ Onerosa.] Quæ
plus habet incōmo-
di quam commodi.
res enim transferuntur
cum onere suo, vt
16. q. 1. si q̄s laicus.

PRÆDII M.
CASVS. Dicitur hic,
quod si ecclesia ha-
bet prædium inutile
propter onus fisca-
liū, potest illud alie-
nare habitis gestis,
vt supra dictum est,
scilicet præstito iura-
mento, q̄ non alie-
neretur nisi, vt immu-
nitas ecclesiæ serue-
tur. [Immunitas.]
id est, indemnitas.

SED ET PER-
MUTARE. CASVS.
Dicitur hic, quod ec-
clesia potest permuta-
re cum principe
pro re maiori, vel
æquali, Imperiali re-
scripto super hoc præ-
cedente. Item potest
& cum alia ecclesia
cum vtriusque inde-
mnitate habito cōsen-
su eorum, qui supra
leguntur.

k ¶ Recte.] Si prædium
vnius alij est vicinū,

vt auth. de eccl. tit. §. sin autem. coll. 9. & extra de rerum
permut. ad quæstiones.

PERPETUA. Hæc est 1. pars q̄. in qua loquitur de
emphyteusi, & ponit quid iuris sit, & similiter, de pre-
carijs, & ponit hic 12. articulos. 10. de Fant.

CASVS. Dicitur hic, q̄ possessio ecclesiæ potest dari
in emphyteusim perpetuam si fiat in præsentia a episco-
pi, & clericorum, & economo iurante nihil ad læsionē di-
uinæ domus fieri, nec pensio diminuatur nisi in sextam
partem de eo quod poterat haberi cū res sit donata ec-
clesiæ. Sed sit res sit diminuta propter cladem, accipia-
tur pensio quanta potest haberi. Si vero res sit pretiosa,
de qua parum aut nihil pensionis habeatur, re subtiliter
æstimata, iusta pensio tribuatur, & ea etiam res detur in
emphyteusim, quæ videtur idonea ad hoc œconomo,
& alijs gubernatoribus ecclesiæ.

PERPETUA. Vsq̄ ad xxx. an. institut. de perpe. &
temp. ac. in prin. vel perpetua, id est, quamdiu viuit. ff.
pro socio. l. 1. & inf. e. precariæ, vel perpetua. i. quamdiu
pensio soluitur, vt inst. locati. §. adeo. sicut ex cōmuni-
catio dicitur perpetua. i. quousque penitet, vt su. ea. q. 1.
quia. & 27. q. 1. de viduis. vel vsq̄ ad tertiam generatio-
nem, vt in auth. de nō alie. aut. permut. §. emphyteusim.
& §. quia vero Leonis, coll. 2.

l ¶ In his permittitur rebus.] Id est, in reb. non multum
vtilibus.

cedendum cō-
tra ecclesiā
sicut contra
minorem, ut
dī sup. illa l.
C. si aduer.
cred. l. 1. ne si
nimia, & ca.
ut sequitur
in gl. fm L.

c ¶ Vt plus.] Quid si offerat plus quam valet tunc tan-
tum iustum pretium recipiet, licet lex dicat, q̄ contra-
hentes possunt se inuicē fallere. ff. de iniuri. in caus. 2.
Sed ecclesia in suis contractibus non debet dolum face-
re, vt ext. de don. per tuas.

d ¶ Districte.] Scilicet vt consideretur quantum inde
posset colligi in xxv. annis. & pro tanto vendatur, vt in
auth. de eccl. tit. coll. 9. §. sin autem hæres.

e ¶ In solutum.] Hic inuito creditore aliud pro alio sol-
uitur. contra ff. si cer. pet. l. 2. Item datur ei res mediocris
in solutum cum optima dari debeat. C. de solu. authen.
nisi. Item quod tenetur probare pecuniam versam ef-
se in vtilitatem ecclesiæ. & sic in tribus oneratur cre-
ditor: & ideo ei additur decima pars, licet hoc aliter alij
intelligant, vt res valebat decem, quod ei vendenda sit
pro vndecim.

f ¶ Addita.] Hoc est fauore ecclesiæ, sicut alias fauore li-
bertatis quis cogitur rem suam vendere. 54. distin. fra-
ternitatem.

g ¶ Probat.] Sed nunquid creditor ita curiosus erit, vt
semper teneatur scire ad quem vsum conuertatur hæc
pecunia: sed secundum hoc nullus inueniatur, qui
cum ecclesia contraheret, vt ff. de minor. verum, §. si lo-
cupleti. & l. quod si minor. Sed dic quod sufficit proba-
re q̄ ecclesia tunc temporis, egebat pecunia, vt ff. de
exerci. Lucius ne si nimia subtilitate circa res ecclesia

Creditor ali-
q̄ oneretur.

Idē sentit
hic L. dicens
q̄ in hoc ca-
su sic est pro

Perpetuū dē
multiplici-
ter.

2 Hanc gl. si
cut iacet po-
nunt Go. &
H. ex de reb.
ecc. non alie.
c. nulli.

a [Non minuendo.] Idest si minuenda, non est plus minuenda.

b [Sextam.] Non remouet quin plus possit dari.

c [Nunc pensione.] .i. quanta pensio nunc possit hñi.

d [Subtiliter.] .i. ut consideretur quantum in viginti

8. Scilicet eo
pe quo dēt
dari in em-
phyteusim.
H.

annis inde colliga-
tur, ut in auth. de nō
alie. aut pñu. §. qā
vero Leonis. & coll. 2.
**QVI REGEM. CA-
SVS.** Aliquis rem ec-
clesiasticam condu-
ctam, vel in emphy-
teusim acceptam fe-
cit deteriorē, vel pen-
sionem per bienniu
non soluit. quareba-
tur quā pñam pa-
ti debeat. Et respon-
detur, q̄ expelli po-
test de possessione.
ita q̄ soluat totius
præteriti tēporis pē-
sionē, & damnum
rei restituat, non pe-
titurus si quid impē-
derit nomine melio-
rationis.

Emphyteuta
non soluens
canonē, ex-
pellitur.

e [Per biennium.]
hoc est enim priuile-
giū ecclesiæ, ut illa-
tum expellat colonū
nō soluente pñonē,
ut arg. ext. de iureiur.
peruenit. & c. quere-
lam idē est in colo-
no filci. ff. de publ. &
vec. l. vestigialis. iter
priuatos requiritur
triennium 2. C. de iu-

2 De hac ma-
teria plene
no. ext. de di-
lat. literæ, &
de loca. & cō-
du. potuit. &
de reli. do. cō-
si tutus.

re emphy l. i. in loca-
tione biennium vi ff.
loca quarto. §. inter.
f. [Tēporis] pñate-
riti, fm alius futuri
in odiū illius, & in
fauorem ecclesiæ.
g. [Impendit.] Sed
huic obstat 34. d. ge-
neralis. & ext. de in-
integ rest. c. i. sed ibi
bona fide fecit sum-
ptus, hic mala fide, 12. q. c. 2. Vulterranz.

SI QVAS. CASVS. Ecclesia domos habet ruinosas.
quas quidam in emphyteusim vult recipere. Quam-
pro quant a pensione debeant dari. Et respon. quod si
conductor vult vñ materia destruxit domus. s. lapidi-
bus lignis, pensio non debet minui nisi in tertiam par-
tem ab ea quæ exstantib. adhuc habitationib. haberi po-
terat. Si vero vult domos reedificare, dabitur ea pensio,
quæ inde poterat haberi an. e. reedificationem, & ex eo
quod modo plus inde haberi potest quam antiquitus
debet medietatem arbitrio boni viri. ita videtur sentire
H. & etiam Ben.

h [Ex additis.] De nouo, idest, medietas quæ accrescit,
dabitur cum antiqua pensione: 3. Alij dicunt, quod &
medietas antiquæ & medietas nouæ dabitur.

i [Medietas detur.] Eius quæ accrescit.

3 Et sic si va-
lebat x. cum
erat ruinosas,
modo valet
xl. additio ē
in xxx. & sic
habebit 30.
pro pensio-
ne. Pe.

QVI VERO. CASVS. Hic tractatur de quatuor
generibus hominum recipientium res ecclesiæ citra le-
gis formā, scilicet de emptore, donatario, creditore, &
emphyteuta, qui oēs debent res restituere cū omni in-
cremento medij tēporis: & pretium quod dedit, ab ec-
clesia non repetet, sed ab eo, qui alienauit. Donatarius
autem rem cum omni causa restituat, & aliud tantum

dem. Creditor rem re situet, & pecuniam suam non re-
cuperabit. Emphyteuta vero cadet a re conducta; nec
quod dedit repetet, & soluet pensionem temporis præ-
teriti, & quod soluere in præteriti tenebatur ac si iure
contraxisset.

52 D

dicaretur, non minuendo^a, nisi in sextam^b partem: aut si
ob cladem diminuta fuerit, tunc pro constante nunc pen-
sione^c in emphyteusim detur. Quod si res preciosa qui-
dē est, parum tamen, aut nihil præstat pensionū, res subti-
liter^d æstimanda est ex hacv æstimatione pensio iusta con-
stituatur, Ea tñ sola detur in emphyteusim, quæ ad hoc cō-
grua videntur œconomo, & alijs gubernatoribus. [Qui
rem huiusmodi conductam, vel in emphyteusim acceptā
fecerit deteriorē, aut emphyteuticum canonē per bien-
nium^e non soluerit, hac lege repelli potest, ut tamen sol-
uat totius temporis^f pensionem, & id in quo rem la sit,
resarciat, non repetiturus, si quid impendit^g nomine me-
liorationis. [Si quas vero ruinas habent memoratæ diui-
næ domus, quas reedificare non valent; & hæ in emphy-
teusim dentur perpetuam, emphyteuta viuro materia ha-
bitationis depositæ domus, ut pensio deminuat in ter-
tiam partem ab ea, quæ stantibus adhuc ædificijs collige-
batur, aut prius eo reedificante, ex additis^h illic per æsti-
mationem pensionibus, medietas deturⁱ religiosæ do-
mū. Nam priore casu, ab initio emphyteusis præstanda
est pensio. [Qui vero res iam dictas non gratuito^k alie-
nationis titulo citra formam legis accepit, rem quidem
cum omni incremento^l medij temporis restituat. eius au-
tem quod dedit, nullam actionem contra venerabilem^m
locum, sed aduersus eum, qui alienauit, habet. Donatarius
autem & rem cum omni causa, & fructum restituat, &
aliudⁿ tantundem. Creditor quoque restituta re pigno-
rata, crediti actionem contra solum pignoris datorem
habeat. Emphyteusis acceptor, & ab ea cadat, nec quod
dedit, repetat: immo statim soluat, quod soluturus esset
vnoquoque anno, si iure contraxisset. [Sed melius^o dici-
tur omnimodo denegandas esse actiones huiusmodi ac-
ceptoris. Imp. Leo.]

Authen. qui rem.
cod. tit.

Auth. si quis.

Auth. qui res.
lucio p. 3. c. 185.

SED MELIUS. Hæc verba nō sunt de auctoritate, sed
Guarnerius appositus ea de lege. C. de sacrosan. eccl. san-
cimus nemini. Sed hoc corrigitur hodie per ca. 12. q. 2.
Vulterranz. & in auth. de non alienan. §. quia vero Leo-
nis coll. 2.

K. [Non gratuito.] Ut emptor.

L. [Incremento.] .i. omnes fructus perceptos medio tē-
pore 12. q. 2. nō liceat.

M. [Venerabilem] ut 12. q. 2. diaconi. & cap. si quis, & c.
quidquid C. de rei vend. mancipium.

N. [Aliud.] Contra. 12. q. 2. diaconi ubi sufficit q̄ tan-
tundem restituatur, sed loquitur de alienatore, hic de
eo cui est alienatum.

O. [Sed melius.] Hoc appositus Guarnerius de lege,
quæ est, C. de sacrosan. eccl. sancimus nemini. sed corri-
gitur 4. in authen. collat. secunda, de nō alie. §. quia ve-
ro Leonis. & per canonem 12. quæst. 2. Vulterranz. Vñ
de siue bona fide siue mala accepit, habet regressum ad
auctorem suum, ut ext. de reb. eccl. non alienan. ad au-
dientiam 3. licet arg. contra C. de eue. si fundum, ubi
dicitur, quod malæ fidei possessor non aliter habet re-
gressum ad suum auctorem, nisi sit sibi cautum de cui-
us actione. Dicunt tamen quidā, q̄ si est malæ fidei posses-
sor

4 Idem sentit
D. in causa. &
per eadē iu-
ra hic infra
prox. allega-
ta. Arch.

5 Ut Mart. 9
in hoc casu
est secutus.
Guar. & idē
sentit. L. &
Go. B. & in
qui oēs ita
nō in prædi-
cre ad au-
dientiam An-

for ille qui recipit, tunc nec aduersus ecclesiam nec aduersus alienantem habet actionem, vt 16. q. 3. vniuersas si est bonæ fidei possessor, habet actionem, aduersus eum tantum qui alienauit, vt 12. q. 2. Vulterrane melius est ut dicas siue bona fide siue mala contraxerit, semper habet

dem de suo eiusdem bonitatis & redditus cum eo quod accepit, & cum totidem mancipijs & colonis, quod perpetuo penes ecclesiam remanebit, si vero aliter fiat, irritum erit. H. vero casum ponit breuiter sic. Hic dicitur in hac l. Aliquis vult accipere prædium ecclesie, in v-

¶ Si oeconomus ecclesie prospexerit expedire, vt desideranti cuiquam certarum possessionum, atque prædium (vrbanoꝝ scilicet, siue rusticorum) ad ius ecclesiasticum pertinendum, temporalis vsus fructus possessio pro ipsius petitione præstetur^a; tunc eius temporis, quod inter utroque conuenerit, siue in diem vite sue, si ab eo, qui desiderat, postuletur, pacta cum eo, qui hoc elegerit, ineat oeconomus, atque conscribat, per quæ & tempus, intra quod hoc præstari placuerit, statuatur, & manifestum sit quod quisque acceperit ad inuicem.

Ibidem continuo.

P A L E A. Cap. II.

tal. placitum temporis proprietate.

Huiusmodi beneficii gratia, præstatio quidem ecclesiastici prædij pro tempore usu fructu, post statutum autem tempus, & placitum ipsorum reddituum proprietate ad dominum & ius ecclesiasticum recurrente firmiter: ita scilicet, vt siue completo spatio quod fuerit inter eos constitutum, seu mortis sue tempore (si hoc quoque conuenerit) is, qui possessionem ecclesiasticam, & certorum reddituum usufructu habendi gratia interueniente pacto suscepit, non minus, quam alterius tantæ quantitatis, quam acceperat, redditus cum ipsorum prædiorum, dominio, & rebus immobilibus, eorumque colonis, & mancipijs ecclesie derelinquat. Nisi enim hac conditione pacta inita fuerint, ea quoque decernimus non ualere.

Aut. Hæc vsus eod. ait.

¶ Nam & hæc vsus prælatio locum habet in omni domo religiosa. Quo finito res utraque pleno iure pueniat in domum iam dictam; nec tribus sit quidam grauata maioribus sit ea res, quæ datur inuicem; & eiusdem redditus sit. ¶ Quibuscumque modis hoc ius aliis permittitur, interdicitur certis personis res huiusmodi accipere, vt oeconomo eiusque cognatis^b. Quod si necessitas compulerit, vt pro ecclesie necessitate, aut utilitate, vel in usufructu, vel in directa venditione aliud distrahatur; apud duos^c, vel tres coprouinciales, vel uicinos episcopos causa, qua necesse sit vendi, primitus comprobetur, vt habita discussione sacerdotali, eorum subscriptione quæ facta fuerit venditio, vel transactio^d corroboretur. Aliter facta venditio, vel transactio non valebit^e, & infra. ¶ Minus, vero utiles possessiones peregrinis, uel clericis saluo iure^f ecclesie, in usum præstari permittimus.

Auth. quibuscumque. In conc. Agatē sic, c. 7.

tal. proscriptione.

bet actionem aduersus alienantem.

SI OECONOMVS. CASVS. Aliquis ualebat habere usufructum in domo uel agro ecclesie vsq; ad certum tempus, uel toto tempore vite sue: quærebatur quatenus hoc fieri deberet: Et respondetur si oeconomus hoc uiderit expedire ecclesie, pacta cum eo ineat utrum ad certum tempus uel toto tempore uite sue rem ecclesie uelit habere, & hoc redigetur in scripturam^g & si conuenerit, dabit sibi oeconomus rem ecclesie, & ille qui accipit rem ecclesie, debet facere pactum ut finito tempore restituat ecclesie quod accepit ab ea, & tantum-

verum, cum sufficiat consensus episcopi cum capitulo.

12. q. 2. sine exceptione. B.

d ¶ Vel transactio. Id est permutatio.

e ¶ Non ualebit. Arg. non ualere contractum nisi ad sit subscriptio extra de his quæ si. à præl. ca. 96. distin. bene quidem 12 q. 2. sine exceptione.

f ¶ Saluo iure. Id est, ut non intelligatur esse perpetua donatio temporalis, vt no. 16. q. 1. possessiones. Sed si ecclesie daretur, tunc intelligeretur esse perpetua, ut extra de his quæ si. à præl. sine consen. ca. cum Apostoli ca. in si. & c. seq.

sum fructum usque ad certum tempus, uel vsq; ad mortem suam non potest hoc facere nisi statim præcui suum æque bonum per omnia conferat ecclesie quoad proprietatem, & sic usque ad statutum tempus remanebit utrumque prædium quo ad usufructum. post ea utrumque perueniat ad ecclesiam pleno iure. Sed primus casus, quem posui melius litera exponit, & sensum comprehendit.

a ¶ Præstetur. ¶ Si. extra de his quæ si. à præl. sine consen. c. cum Apostolica & c. seq. ibi, [Perpetua firmitate.]

N A M H A E C V S V S. CASVS. In hac auth. dicitur quod præcaria de qua fit mentio supra. ea si oeconomus potest fieri à qualibet ecclesia ita ut tempore finito res utraque perueniat ad ecclesiam pleno iure; & res quæ datur in vicem, non debet esse grauata tributis maioribus quam precariam oeconomus non potest facere sibi, nec consanguineis suis.

b ¶ Cognatis. Et sic danosum est alicui officium suum. vt 7. q. 1. constitutum.

c ¶ Duos. Hodie sufficit solus consensus episcopi cum canonicis. 12. q. 2. sine. & si res uenalis est in parochia alterius, ille interponet decretum, vt C. de p. d. & alijs rebus minoribus si prædium & ex. de fo. cop. lane. Io. quod non credo

1 Ut scilicet cessante inopia ad ecclesiam reuertatur, vt di. 16. q. 1. possessiones.

Precaria.] CA-
SVS. Hoc c. diui-
dit in tres partes. In
prima parte dicit, q
precarij debent fie-
ri hoc modo: Si rusti-
cus dat proprietatē
sui fundi tantū, & reti-
net vsumfructū sibi,
accipiat ab ecclesia,
vsumfructū duorum
fundorū suo nomine
tm, & non filiorum.

Si vero dat ecclesiæ
proprietatem statim
pleno iure, accipiat
ab ecclesia vsumfru-
ctū trium fundorū
nomine sua tantū, &
non filiorū. In 2 par-
te dicit, q nulla pote-
stas debet cogere ec-
clesiam precariā fa-
cere cū nemo debeat
cogi de suo facere be-
neciū. In tertia par-
te dicit, q sine licen-
tia Regis non debet
fieri cōmutatio rerū
vel seruorum eccle-
się. Secunda pars. in-
cipit ibi, [Decretum.]
Tertia ibi, [Nec
commutationes.

Precariæ p-
caria, & pre-
carium dif-
ferunt.

a q Precariæ.] Precari-
ę h c dicuntur qdā
præstationes vsumfru-
ctus in recipiētiatio-
ne eius, & pnetatis,
q dat ecclesię pteca
precariā est quidam
cōtractus affinis em-
phyteus: sed in hoc
differt, q de quinquen-
nio in quinquenū re-
nouatur, vt in palea
seq. & ext. de preca.
c. 1. qūq; en precariū
q precibus ad vien-
dum alicui datur, &
illud reuocari potest
quandocumque, nō
obstante aliquo pa-
cto, vt ff de preca. cu
precario. & extra co.
c. ult.

Vel dic, q
loquit quā-
do ecclesia
dat ei, quod
pōt facere
in duplū, &
non vltra:
ibi quando
ipse dat ec-
clesiæ, vbi
rō cogatur
vltra tantū
dem, & ita
canon beni-
gnior est.
Vel dic, vt
sequitur in
gl. secundū
lo. de Fant.

b q Duplum.] Vide-
tur contradicere illi.
sup. ea si qconomus.
vbi si q tandundem
dari debet: sed lex in-
la benignior est cano-
ne: vel canon loqui-
tur in eo casu, cū le-
nex est vel debilis, q
recipit rem ecclesię.
c q Cogi.] Sed fallit,
vt 7. q. 1. omnis. & v-
bi aliquis alijs pro-
dest, & sibi nō nocet
vt ff. de aqua plu. arc.
in summa. S. item va-
rius. & 86. d. pasce.
d q Nec cōmutatio-
nes.] Hoc intelligas
de rebus

In aliquot uetustis exemplaribus, in quibus paucæ sunt paleæ, con-
tinenter post ultima verba superioris capituli sequuntur sine ulla
distinctione verba huius, quemadmodū & in ipsa lege Codicis.
In duobus aut uetustissimis, in quibus fere nulla sunt paleæ, deest
prior pars huius capituli usque ad vers. completo spatio: cetera
vero legunt coniuncte cū superioribus, usque ad uers. quod sine
cessitas Nā hic versiculus in iisdem exemplaribus, non hoc loco,
sed supra ead. c. caellas. habetur, vt ibi est notatum.

a q Nam.] Hec uox non est in authentica, & in uetustis Gratia-
ni codicibus p ista uoce est N. C. & significat, nouella cōstitutio.

Item ex concilio Mediomatricis.

¶ Ecclesiasticarum rerum precariæ qualiter fieri de-
beant. Cap. III.

Precariæ a nemine de rebus ecclesiasticis fieri præ-
sumantur nisi quantum de qualitate conueniēti da-
tur ex proprio; duplum accipiat ex rebus ecclesiæ, in
suo tantum, qui dederit, nomine, si res proprias & eccle-
siasticas vsumfructuario ulu tenere voluerit. Si aut res pro-
prias ad præsens dimiserit; ex rebus ecclesiasticis triplū
fructuario vfu in suo tantum quis t nomine sumat: quia
sic eas quemque tractare oportet, vt rerum ecclesiastica-
rum dispensatorem, nō vt propriarum largitorem. β. ¶ De-
creuit etiam sancta synodus, & Imperialis auctoritas de
nunciavit, vt a nulla potestate quis cogatur facere preca-
riam de rebus proprie Deo & sanctis eis dicatis: cum ra-
tio & vfu obtineat neminem, cum t non vult cōtra utili-
tatem, & rationem cogi, γ. de proprio facere beneficium
¶ Nec commutationes rerum, vel mancipiorum ecclesia-
sticorum quolibet persona sine licentia & consensu re-
gio t facere præsumat.

In cōcilio Meldēsi,
c. 22. In adiectis ca-
pit. 37.
Poly. l. 3. tit. 14.
Burs. l. 3. c. 167.
Iuo p. 3. c. 228.

† al. quisque.

Burs. l. 3. c. 168.
Iuo p. 3. c. 220.

† al. qui.
Burs. l. 3. c. 172.
Iuo p. 3. c. 233.

† religionis.] Iuo.

¶ Citatur hic canon ex concilio Mediomatris, a Burchardo aut
& Luone ex concilio Belluacensi. præter ultimum versiculū, Nec
commutationes. quem citant ex Mariscensi: In concilio et Mel-
densi c. 22. refertur ex eodē cōcilio Belluacensi. Extat in capitula-
rib. editis. anno quarto regni Caroli regis, & Ludouici Imperato-
ris filij in uilla Cēnia. c. 37 non est autem mutatus titulus q
præit idē in omnibus illis concilijs repeti: quod in Germanicis, &
Gallicis, quæ extant, sæpe factum cognoscitur. Aliquid etiā de pre-
carijs habetur in concilio Rhemēsi, c. 36. & 37. & in concilio Mo-
gutino sub Arnulpho, c. 20.

β q Largitores.] In cōcilio Meldēsi, & capitularibus post hoc
verbum sequitur continenter, & a nulla potestate quis cogat,
& c. sine uerbis illis hic interiectis, quorum tamen similia afferū-
tur a Burchardo & Luone aduersi. Nec commutationes.

γ q Cogi.] Sic in omnibus uetustis codicibus Gratiani, & ad
est glossa, sed in concilio Meldēsi, & capitulari, & apud Burchar-
dum, & Luonem est præstitum.

Item ex concilio Belluacensi.

¶ De eodem. P A L E A. Cap. V.

Precariæ de quinquenio in quinquenium secundū
antiquā cōsuetudinem, & auctoritatē renouetur.
[Item ex concilio Carthaginensi. d]

¶ Cartaginienſi.] Etiam in Decretalibus tit. de precarijs,

In Meldēsi, c. 22. ibi
fine.
exde pcarij s. c. j.
Burs. l. 3. c. 169.
Iuo p. 3. c. 230.

De rebus collatis ecclesiæ ab Imperatore, ut sup. ead. hoc
in prin. vel loquitur secundum sua tempora.

E piscopus habeat.] Hæc est tertia pars huius quæ-
stionis.

*episco-
citatur ex concilio Carthaginensi, sed in nullo ipsorum est in-
uentum, potuit esse alicuius illarum provinciarum concilij, ex-
tat autem in legibus Longobardicis, lib. 3. tit. 8. l. 2.*

¶ De eodem: P A T. E A. C. VI.

ex de precarijs.

De precarijs, quæ a rectoribus ecclesiarum irrationa-
biliter fiebant, & se, suosque successores pœna gra-
ui obligabant, ut facta ipsorum nequissent dissolvere; præ-
cipimus, ut nemo successor in antecessoris sui pœna sit
obligatus: sed suæ providentiæ sit concessum, ut si ante-
cessor ecclesiæ eius res irrationabiliter distribuit, ab eo ad
ius ecclesiæ eiusdem reuocentur.

Item ex concilio Martini Papa, c. 16.

**¶ Res ecclesiæ dispensandi potestatem habeat
episcopus. C. VII.**

*In cap. Martini Bra-
carenis ex conc.
Antioch. c. 25.
12. q. 1. episcopi ecclesi-
asticam.*

3 **E** piscopus habeat potestatem in rebus ecclesiæ, ut
dispenset necessitatem habentibus cum omni reue-
rentia, & timore Dei. Participare etiam eum oportet,
quæ necessaria sunt: si tamen ipse, aut qui cum eo sunt,
fratres indiguerint^a aliquo: ut necessitatem nullo modo
patiantur secundum sanctum Apostolum dicentem: [Vi-
ctu^b, & tegumento, his contenti sumus.] Si autem res ec-
clesiasticas episcopus, & in suas voluntates usurpare vo-
luerit & loca ecclesiæ, & fructus agrorum non cum pre-
sbyterorum, vel diaconorum consilio, contaminaverit[†]
aut fratribus^c, vel filiis, vel quibuscunque propinquis
suis dederit potestatem, ut per eos latenter ladanetur res
ecclesiæ; tunc oportet obnoxium esse concilio. Si au-
tem^a episcopus, vel qui cum eo sunt, presbyteri^d, aut
diaconi acculentur, quia ea, quæ vel ex redditu, vel ex quo-
libet actu^e ecclesiæ veniunt, in sinus suos colligunt, &
pauperes fraudant, & fame conficiunt; hos corripi oportet,
secundum quod ordinatum fuerit a sancto concilio.

^a **¶ Sin autem.]** In capitulis habetur, similiter sed melior vi-
detur lectio duorum veterum Gratiani codicum, finaliter:
propius enim accedit ad gratiam concilij Antiocheni, c. 25: unde
hoc sumpsum est: εἰδὲν γὰρ ἄλλως, id est, si autem & aliter, ut in-
fra 12. q. 1. cap. episcopus.

^β **¶ Actu.]** Hæc vox in simili re habeatur infra 12. q. 2. Vulterr-
rana. Vulterranæ ecclesiæ actus, vel patrimonium, Gracè
est, ἡ γὰρ ἐξ ἐτ' ἐπ' ἀπορροήσιν ἐκκλησίας ἡμῶν, id est, vel etiam
ex qualibet alia causa, & occasione ecclesiastica.

al. aliqua.

4 Si vero^c contra hanc prohibitionem, aliquam[†] de
rebus ecclesiæ episcopum vendere contigerit, & res ipsa
ecclesiæ restauranda, & ipse gradu suo deiciendus de-
cernitur.

In iisdem cap.

Unde in eodem concilio Martini Papa, c. 14. legitur.

**¶ De episcopo, qui nulla necessitate res eccle-
siæ vendit. C. VIII.**

*Burch. l. 1. c. 115. & l.
3. c. 131.
Iuo p. 3. cap. 172. &
242. & p. 5. c. 329.*

Si quis episcopus nulla ecclesiasticæ rationis necessitate
scōpulsus, in clero^y suo, aut ubi forte non est^f presby-
ter, de reb. ecclesiasticis, aliquid præsumperit vendere;
Decr. Grat. pars 1. l.

CASVS Statutū fuit
in concilio Martini
Pape, qd ep̄s debet
dispensare res eccle-
siæ cum reuerentia
& timore, & inde su-
scipiat quātum sibi
& suis fuerit neces-
sariū: si vero res ec-
clesiæ usurpauerit,
vel cōsanguineis de-
derit, eas pauperib.
subtrahendo, sit ob-
noxius concilio, &
corrigatur. Sequens.
§. patet.

^a **¶ Indiguerint.]**
No qualiter exponit
hoc verbū, indigue-
rint, ut arctet tñ ad
viuū & vestitū 1.
arg. contra extra de
prob. de monachis.
^b **¶ Viuū.]** Qui tñ
melior, vel peior dā-
tus est fm qualitatē
personarū, ut 41. d.
non cogitur. Et no-
mine cibationū non
intelliguntur vesti-
menta: sed nomine
alimentorum intelli-
gunt vestes 2 & habi-
tatio, ut ff. de alime.
le. l. vi. & l. antepen.
^c **¶ Aut fratrib.]** Per-
sumitur n qd hoc ear-
nali amore faciat,
ut 8. d. decenter sic
fuerant hęc usus,
sic extra de app. po-
streino sic cōuerso
consanguinitas qñ-
que erat suspicio-
nem, ut ex. de coha.
cle. & mu. a nobis.
^d **¶ Presbyteri.]** Aeq;
puniantur illi, qui
non resistunt. s. offi-
ciati, sicut ipse epi-
scopus, ut C. de app.
quoniam. & 2. qd. 7.
quapropter.

^e **¶ Si vero.]** Quarta
pars, in qua dī, ut in
c. seq. cōtinetur. lo.
de Fant.

Si quis ep̄s.] CA-
SVS. Quæsitū fuit
quam pœnam dēat
pati ep̄s, qui alienat
rē ecclesiæ nulla ne-
cessitate cogēte, vel
qui alienat res vacā-
tis ecclesiæ, qd intel-
ligit Hu nulla neces-
sitate cogente. Et rñ
det, qd conuictus de-
bet rem restituere,
& postea deporiⁱ
^f **¶ Non est.]** Quis
forte mortuus est
quā sede vacante no
Ggg 3 potest

¹ De hoc est
leg. & no 12.
qo. 1. ep̄s ec-
clesiasticarū.

Alimentorū
noie cōpre-
henduntur
vestes & ha-
bitatio.

² Adde qd
veniat appel-
latione ali-
mentorum.
gl. in l. cū hi.
§. qui transi-
git ff. de iust.
bar. in l. lega-
tis. ff. de ali.
& ciba. le.

Consanguini-
tas elidit
suspicionē.

1 Ext de re. ecc. nō alie. dudum. vbi est expressū Arch.

potest alienari res ecclesiastica. ita 12. q. si qua de rebus. & melius extra ne se. va. nouit 1. tamen H. dicit, qd sede sacerdotali vacante: auctoritate episcopi potest fieri alienatio, vt 71. dist. fraternitatem. & sup ead. q. 1. decretum, & est argu. pro ipso. C. qui admi. ad bo. post. bonorum. Sed ecclesia

episcopali vacante, clerici nihil possunt alienare. Item pater hic, qd episcopus nihil potest alienare si ne consensu sacerdotis. 12. q. 2 placuit. & c. abbatibus.

a ¶ Honore. ¶ Poena enim alienatoris indebite, est depositio. 12. q. 2. Vulturanz. & c. abbatib. & c. Apostolicos. 18. q. 4. nullus.

Vid vero. ¶ Hec qd. diuiditur in duas partes. In 1. ponit s. auctor. p. quas pba de cathedratico, & de alijs. Secunda ibi, [Cathedraticum.] 10. de Fant.

CASVS. Hic ponitur 3. qd. qua qrit, quid episcopus exigere debeat nomine cathedralici. & respondet, qd duos solidos, vt ff. ead. illud, praterquam a monasterio, vt inf. ea. iter cetera. hi aut duo solidi erūt illius monetæ, quæ frequenter in regione, vt ff. de leg. 3. nummis. Itē procuraciones pōt petere tempore uisitacionis, vt su. ea. q. j. relata. Item collectas imponere, vt ext. de cen. cum Apostolus. Itē prater cathedralicum medietatē vel tertiam partem oblationum, vt inf. ea. S. cathedralicum.

¶ Quid vero. ¶ Duo solidos a qualibet ecclesia potest episcopus petere 2. nomine cathedralici praterquam a monasterio, vt inf. ea. inter. pōt tñ in necessitate a clericis collectam petere, ext. de cen. cum Apostolis. Appellat ēt qñq. synodaticum, vt ext. de cen. olim quomā frequenter in synodo datur. isti aut denarii erunt secundum communem monetam regionis, ut ff. de leg. 3. nummis. & si plures monetæ sunt forte meliores dabuntur. extra de iureiur. quanto in si. vel saltem mediocres, vt ext. de cen. ex parte. Item prater cathedralicum pōt episcopus petere moderatam procuracionem, inf. ea. inter.

¶ Lacuit. ¶ CASVS. Tria prohibentur in hoc c. scilicet qd episcopus nihil debet tollere a parochialibus ecclesijs prater duos solidos nomine cathedralici, neque tertiam partē oblationū tollat, sed reseruet reparationi ecclesiæ: neque cogat clericos sibi in aliquib. operibus

seruili more seruire; quia legitur in epistola Petri prima, neque vt dominantes, & c.

c ¶ Duo solidos. ¶ Ad plus 3. minus enim quandoque datur, vt ext. de cen. olim. & inf. ea. nec numerus. Et forte solidus hic appellatur aureus, & vt C. de sportu. l. 2. &

3 inf. co. itē cetera. licet tra de of. ot. conquerēte vbi not. quare dicatur cathedralicū & quare synodaticum.

& res ipsas ecclesiæ propriæ restaurare cogatur, & in iudicio episcoporum deijciatur auditus, & conuictus, & tanquam furti, aut latrocinij reus suo priuetur honore.

¶ In clero. ¶ In codice Lucensi regio legitur. inf. clero.

¶ Et conuictus. ¶ Haec duo votes non sunt in capitulo Martini neque apud Burchardum, neque apud Iuonem parte. tertia. Parte autem quinta abest praterea vox auditus: verus tamen omnibus Gratiani codicibus conuenit cum vulgatis.

Q V A E S T I O. I I I.

Vid vero^b nomine cathedralici episcopus exigere debeat, in secundo concilio Bracharensi, capitulo secundo legitur.

¶ Prater honorem cathedralici nihil episcopus per dioeceses exigat. Cap. I.

¶ Lacuit, vt nullus episcoporum per suas dioeceses ambulans, prater honorem cathedræ suæ, idest duos solidos^c, aliud aliquid per ecclesias tollat: neque tertiam^d partem ex quacunque oblatione populi in ecclesijs parochialibus requirat: sed illa tertia pars pro luminaribus ecclesiæ, vel reparatione seruetur, & singulis annis episcopo inde ratio fiat^e. Nam si tertiam partem illam episcopus tollat, lumen, & carta tecta abstulit ecclesiæ. Similiter & parochiales clerici seruili more in aliquibus operibus episcopo ¶ seruire non cogantur: quia scriptum est: [Neque vt dominantes in clero.]

¶ al. episcopi i. Pet. 5

Item ex concilio Emeritensi, c. 16.

¶ Basilicarum reparationi proficiat tertia, quem episcopus accipere consueuerat. Cap. II.

¶ al. quippe.

¶ al. parochianis.

¶ al. sequetur] ori.

¶ Riscis quidem ¶ canonibus erat decretum, vt episcopus de parochianis ¶ ecclesijs tertiam^f consequeretur, cui sua plenissime sufficere nō possunt. Placuit huic sancto concilio, vt nullus prouinciæ Lusitanæ episcopus sententiæ huius terminū excedat, nec a qualibet parochia na ecclesia tertiam auferre præsumat: sed quæ β exinde

instit. de poena temere litigantium. in fi.

d ¶ Tertiam. su. e. q. 1. de his. & c. decernimus, contra. inf. 12. q. 3. c. vlt. & inf. ead. vñio. Solum tertiam habet, cū vult hoc onus fabricæ subire.

e ¶ Episcopo inde ratio fiat. ¶ Per archidiaconum de redditibus & possessionibus ecclesiæ, vt 23. di. perlectis.

¶ Riscis. ¶ CASVS. Antiquitus episcopus tollebat tertiam de parochianis ecclesijs, cui etiam suæ plenissime sufficiebant. & ideo statutum fuit in concilio Emeritensi, vt nullus episcopus Lusitanæ prouinciæ cui suæ sufficiant, illam tertiam auferre præsumat: sed relinquat reparationi ecclesiæ.

f ¶ Tertiam. ¶ Potest hoc intelligi de tertia, quæ debetur ipsi fabricæ. Alij dicunt de tertia illa, quæ debetur, ipsi

Cathedralici nōt quid exigendum est.

ipsi episcopo, ut illam non debeat habere, ex quo abundat: nisi velit onus fabricae subire.

VNio.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur, qd si episcopi volunt recipere tertiam partem oblationum, vel decimationum à parochia-

ecclesia, quæ habet x. parochianos, habeat proprium sacerdotem. illa vero quæ minus habet, alijs coniungatur ecclesijs: & qui hanc constitutionem dispexerint, per duos menses excommunicentur. Secunda pars incipit ibi, [Sed & hoc necessarium.] Tertia ibi, [Ea. 1. ratione.]

consequi poterat, totum in reparatione ipsarum basilicarum proficiat.

¶ *Caput in hoc codice. Gratiani etiā manuscriptis corruptè citabatur ex concilio Merech. Est autē in Emeritensi, c. 16. cuius concilij duo exemplaria ad S. D. N. Gregoriū XIII. missa sunt. Huius concilij, & meminit Innocentius III. in epistolis Roma impressis, lib. 2. epistola Petro Cōpostollano scripta, his verbis, Emeritense vero concilium authenticum esse multis rationibus astruebas, tuum quia cum alijs concilijs cōinetur in libro, qui corpus canonum appellatur, quem Alexander Papa per interlocutorem authenticum cōprobauit; tum quia de ipso cōcilio sumptum est caput. [Priscis quidem canonibus.] quod continetur in corpore Decretorum.*

a ¶ Suficere possunt.] *Sublata est negotio, qd erat in vulgatis, quoniam & ab utroq; exemplari cōcilie & a vetustis Gratiani codicibus abest & hoc modo magis conuenit cum ratione legis.*

β ¶ Sed quæ exinde.] *In exemplaribus concilij legitur. Sed quæ exinde consequi potuerat; totum in reparatione ipsarum basilicarum proficiat.*

Item ex concilio Toletano 16. c. 4.

¶ Non accipiant episcopi tertiam partem, nisi dirutas ecclesias reparare voluerint. C. III.

† al. adunationis.

VNio nostræ congregationis† decernit, atq; instituit ut tertias^a, quas antiqui canones de parochijs suis habendas episcopis censuerunt, si eas exigendas crediderint, ab ipsis episcopis dirutæ ecclesiæ reparentur. Sin vero eas maluerint cedere; ab earundē ecclesiarum cultoribus sub cura & solitudine sui pōtificis, reparatio eisde est adhibēda basilicis. Quod si omnes ecclesiæ aut incolomes fuerint, aut quæ dirutæ erāt, reparatæ extiterint; secundum antiquorum canonum instituta, si tertias sibi debitas vnusquisq; episcopus assequi voluerit. facultas illi omnimoda^b erit: ita videlicet, ut circa ipsas tertias nullus episcoporum quidpiā pro regijs^c inquisitionibus à parochianis† ecclesijs exigat, nihilque de prædijs ipsarum ecclesiarum cuiquam causa stipēdij dare præsumat. ¶ Sed & hoc necessario instituendū deligimus, ut plures ecclesiæ vni nequaquam committantur^d præbytero; quia solus per totas ecclesias nec officium valet persolvere, nec populis sacerdotali iure occurrere; sed nec rebus earum necessariam curam impendere: ea scilicet ratione, ut ecclesia, quæ vsque ad decem habuerit mancipia; super se habeat sacerdotem; quæ vero minus decem mancipia^e habuerit, alijs cōiungatur ecclesijs. Si quis sanè episcopo-

† al. parochianis.

chianis suis, subire debent onus fabricæ reparandæ. si vero eas relinquant ecclesijs solitudine epōrum reparentur basilicæ à præbyteris. si autē ecclesiæ nulla indigent reparatione, accipiant epī illas tertias si volūt: sed ultra nihil. In secunda parte dicitur, qd plures ecclesiæ non committantur vni præbytero. In tertia parte dī, qd

pam, vel ad regem, non possunt episcopi ultra statutum petere, ut ext. de cens. cū Apostolus. & 16. q. 1. §. placuit. d ¶ Committantur.] Hic est casus vbi Aliquis potest habere plures ecclesias. Alij casus sunt notati 21. q. 1. in summa quaestionis & c. relatio.

e ¶ Mancipia.] Cum ergo decem faciant plebem, patet

Tertia oblationum an pertineat ad episcopum.

a ¶ Tertias.] H. intelligit hoc de tertia oblationum, nō de tertia decimationū: sed cōtra eum est tex. extra de præscrip. de quarta. Alij dicunt qd ep̄s hodie nullam habebit tertiam. nisi duobus casibus vnus, si vult reparare ecclesiam: & alius, si incūbit onus regale, ut hic, dicitur. Sed verius est qd ep̄s ad suū commodum habet vnā tertiam per se & aliam quā pot tenere si vult subire onus fabricæ, habebit præterea partē oblationum tempore dedicationis, ut inf. ca. nec numerus. & 18. q. 2. Eleutherius. Sed quid si ep̄s partem fabricæ recepit, dein de cum egerit ecclesia reparatione, velut ecclesiæ cedere tertiā illam; dico qd non potest 1. 10. licet nec usufructuarius potest in tali casu vti fructui cedere. ff. de usufruc. sed cum vti fructuarius. & l. seq. ff. de aqua plu. arcē. is cū quo Male dicit 10. quoniam reparare debet episcopus ecclesiam, postquā habet quartam fabricæ: quia res transit cum onere suo, ut 16. q. 1. si quis laicus.

b ¶ Omnimoda,] Hic apparet quod illam tertiam potest episcopus in suos vsus conuertere, cum ecclesia non eget reparatione. sed fortē cōtrariū est 9. q. 3. vobis, vbi dicitur qd annuatim reseruabitur Sol. ibi. loquitur de illa parte. quæ pertinet ad reparationem ep̄alis ecclesiæ: hic vero de tertia parochialis ecclesiæ.

c ¶ Pro regijs] Arg. qd pro iungere ad Pa-

† Sub. sed ep̄s cōpelli dēt reparare, ut in l. hic alleg. fm L. nisi fortā necessitate corrumpit. ff. de aqua plu. arcen. l. iur.

intellectus illius cap. sup. 2. q. 5. præsbyter si à plebe.

[Llud.] CASVS. Præcepit Pelagius Cresconio illustri defensori Siciliae, vt non permittat episcopis Siciliae petere à parochiis suis diace. vltra duos solidos nomine cathedratici: nec conuiuia nimis magna sibi per eos fieri.

[¶ Supra vires.] Ne victum longi temporis brevis hora consumat. ext. de censu. cū Apostolus. & secundum quosdam à pauperibus nil petet, vt 1. q. 2. placuit. ar. inf. c. cauendum. sed hoc non est verum: quia si aliquis vltra vires fuerit grauatus, fiet collectio ab alijs vicinis ecclesijs, vt extra de censu. cum instantia. & c. procurat.

Episcopo, vt sitanti, dandum est lac ad bibendum.

tiones. non autem dabit episcopo nisi lac ad bibendum: ne ieiuniorum doctrinam rubentibus buccis prædicet, vt 35. dist. sexto. & c. ecclesiar. Nec bibet vltra tertiam vicem, vt 44. dist. in illa palea. quādo presbyter. & comedit lardū vel carnes vaccinas vel veruccinas cum aceto, vt C. de ero. m. li. an. l. i. lib. 12. ar. su. 41. dist. non cogantur, & c. episcopus.

[Nec numerus.] CASVS. Fabianus episcopus quaesivit de tribus à Gelasio Papa. Primo, vtrum certus numerus pecuniae sit imponendus baptizandis. Et respondet quod non ne baptizandi à baptismi gratia repellantur, secundo vtrum sit exigendum pro cathedratico vltra antiquam consuetudinem. Et respondet quod non. Tertio quam partem debeat recipere episcopus de oblationibus, quæ offeruntur in die dedicationis. Et respondet quod consuetudo illa debet seruari, quæ omnibus ecclesijs est præscripta.

Dioceses fuerunt à Dionysio distinctæ.

Ad hoc quod not. gl. sup. 99. d. c. 1.

[¶ Nec numerus.]

Forte consuetudo fuerat, quod secundum numerum baptizandorum tantum vel plus recipiebatur: quod erat iniustum vt 1. q. 1. baptizandis. & c. placuit. Ioan.

[¶ Aut in electa.] Contrarium est, inf. 13. q. 1. c. 1. vbi dicitur, quod ideo parochiae sunt distinctae, ne aliquis iura alterius viurpet. Ad hoc dicunt quidam, quod hoc capitulum loquitur secundum ea tempora quando nondum parochiae erant distinctae. sed hoc stare non potest 1. quia Dionysius, qui distinctas dioceses, præcessit

Gelasium cuius istud c. est. Dicas ergo quod loquitur de Iudæis & paganis, & transennibus, & talibus, qui non habent certum domicilium, quod enim hic de pueris non loquatur, patet ex eo quod dicitur, aut in electa. Ii si enim non possunt eligere.

d & Con-

rū hanc nostrā constitutionem parui pederit, spatijs duorum mensium se nouerit excommunicatione mulctari a.

[¶ Caput hoc est pars quarti canonis concilij 16. Toletani, cuius duo exemplaria missa sunt ex Hispania: ex quibus nonnulla sunt in hoc capite emendata, & addita. Habitum vero est concilium hic Aera. DCCXXXI. cum illud Emeritense habitum fuerit Aera DCCIIII.]

[¶ Mulctari.] In concilio sequitur; ita nempe, vt postquā ab excommunicationis interdicto ad ordinis sui remeauerit locum, cunctas huius canonis sanctiones modis omnibus studeat adimplere.

Item Pelagius Cresconio illustri.

[¶ De eodem. C. IIII.]

[Llud te volumus modis omnibus custodire, ne qui episcoporum Siciliae de parochijs ad se pertinentibus nomine cathedratici amplius quā duos solidos presumat accipere; neque compellere presbyteros, aut clerum parochiarū suarum supra vires^a suas eis conuiuia præparare.]

luo p 3. c. 136.

Item Gelasius Papa Fabiano episcopo.

[¶ Baptizandis numerus non imponatur: nec cathedraticum vltra vetustum morem exigatur. C. V.]

Nec numerus^b baptizandis iuste creditur imponendus; cum quanti petierint, vel ad regenerationem festinauerint, non sint pro alterius voluntate repellendi. Sic ideo frater carissime huiusmodi superfluam cōstitutionē modis omnibus remouebis, vt vnusquisque, aut in vicina sibi ecclesia, aut in electa^c pro suę mentis baptizetur arbitrio. Cathedraticum etiam nō amplius quā vetusti moris esse constiterit, ab eius loci presbytero noueris exigendum: & de his quæ die dedicationis fuerint offerentium deuotione collata, cōsuetudinem^d, quæ generaliter omnibus ecclesijs est præscripta, seruabis.

2 Cathedraticum, quod his auctoritatibus episcopis permittitur exigere, præter medietatē, vel terciā partē oblationum, quæ etiam pro varia ecclesiarum consuetudine ex præmissis auctoritatibus episcopo debetur, intelligendum est: nec illa pars oblationum omnium generaliter intelligenda est; sed vel anniuersarie dedicationis. vel quorundam etiā solennium dierum; prout iure episcopum et sacerdotem tempore dedicationis conuenerit.

[¶ Consuetudinem.] Secundum quod conuenitur cum episcopo tempore dedicationis. 18. q. 2. Eleutherius.

CATHEDRATICVM. Hæc est 2. pars q. in qua loquitur de procurationibus, & exactionibus, & dicitur quod procuratio vna sola dicitur esse in anno. & exactio nulla nisi à iure permessa. extra de censu. cum Apostolus. & hoc probat per v. auctoritates. Ioan. de Fan.

CASVS. Gra. dicit, quod episcopus accepit cathedraticum præter medietatē vel terciā partē oblationū quæ offeruntur in

in die anniuersariae dedicationis, vel alterius solennitatis, prout conuenerit inter episcopum & sacerdotem.

DE HIS VERO. Dictū est s. de visitatione eporum. Sed quia quidā crudeliter sauidō parochias visitabāt, ideo nunc ostendit Grat. quid super hoc tenendum sit. Quia.]

De his vero episcopis, qui per parochias suas crudeliter deserviunt, sic est statutum in 3. concilio Tolitano, c. 20.

¶ Ultra morem antiquum à parochianis presbyteris episcopi nil exigant. C. VI.

120 p. 3. c. 117.

1. Pet. 5.

Quia cognouimus episcopos per parochias suas non sacerdotaliter, sed crudeliter deservire, & dum scriptum sit: [Forma estote gregi, neque ut dominantes in clero,] exactiones diocesi suae, vel damna infligāt: ideo censemus (excepto quod veterum^a constitutiones à parochijs habere iubent episcopos) ut alia, quae illis hucusque praesumpta^b sunt, denegentur; hoc est, neque in angarijs presbyteri aut diaconi, neque in aliquibus fatigantur indictionibus: ne videantur in ecclesia Dei exactores potius, quam Dei pontifices nominari. Hi vero clerici, tam locales, quam dioecesani, qui se ab episcopo grauari cognouerint, querelas suas ad metropolitanum deferre non differant, & metropolitanus non moretur cuiusmodi praesumptiones coercere †.

† al. districte coercere.

Item ex concilio Cabilonensi 2. c. 14.

¶ A parochianis stipendia non nisi cum charitate episcopi exigant. C. VII.

Cauendum est, ne, cum episcopi parochias suas peragant, quandam damnosam erga subditos^c, seu erga socios^d tyrannidem exercent, nec (quod absit) cum charitate, sed cum quadam iudiciaria inuentione † stipendia ab eis exigant. Obseruandum etiam modis omnibus, ut si quando eis peragrandae parochiae necessitas incumbit, in confirmandis hominibus, in inquirendis rebus emendatione dignis, in praedicatione verbi Dei, in lucris animarum potius, quam in depredandis, & spoliandis hominibus, & scandalizandis fratribus operam dent. Et si quando eis ad peragendum ministerium suum à fratribus, aut subditis aliquid accipiendum est; hoc summo opere obseruare debent, ne quem scandalizent^e, aut grauent. Tanta ergo in hac re discretio tenenda est, ut & verbi Dei praedicator, ubi proprii sumptus^f desunt,

† al. inuentione.

Quia.] CASVS. Quidam episcopi visitando parochias suas in clericos crudeliter sauebant eos angarijs & indictionibus fatigando. Super hoc vero facta querimonia in concilio Tolitano constitutum est, ut de cetero talia non faciant, & quae haecenus praesumpta sunt, in futurum denegentur. si vero contra hoc venire praesumpserint, apud metropolitanum clerici conque- rantur: qui sine mora praesumptiones debet remouere. [Angarijs.] Angariae sunt onera, quae personis imponuntur: perangariae possessionibus. [Indictionibus.] Id est illicitis exactionibus vel conditionibus.

a ¶ Quod veterum.] Nihil ergo potest episcopus petere ab aliquo, nisi ostendat per canones illud sibi debitum, ut 9. q. 3. conquestus. 18. q. 2. c. 1.

b ¶ Praesumpta.] Nota quod longinqua usurpatio non fa-

cit ius, ut 93. dist. illud. 100. dist. contra morem. 24. q. 1. schisma. extra de sim. cum in ecclesia. & c. non satis. 1. q. 1. nullus episcopus 2. extra de praescrip. causam. Item arg. not. quod sua auctoritate quis potest detinere quod de iure non praestitit, licet illud diu soluerit, ut C. de agric.

& cen. litibus. l. i. tē- pus enim non inducit obligationē. extra de cēsi. peruenit, de act. & obl. obligationū ferē. §. placet. Prator enim nō tueretur iniquā possessionem. ff. de publ. cum spōsus. §. si res. non enim sufficit possidisse, nisi causā possessionis probet. extra de praescrip. si diligēt. ff. de iur. act. q. priu. l. ult. licet enim longissimo tempore aliquēdū gratis praestitum sit in hoc non currit praescriptio, ut 16. q. 3. clerici. & c. si episcopus. C. de praescrip. xxx. vel xl. ann. male. Arg. contra 18. q. 2. seruitium. nam libertas non dandi decimā praescribitur 2. ext. de praescrip. de quarta. l. tē arg. contra. 1. q. 3. qualiterum. nec cogit quis causam possessionis probare. ff. si seru. vend. si quis diuturno sol. nec in longa nec in lōgissima praescriptione sufficit allegare diuturnā possessionem, nisi aliquam causam possidēdi al. leget. Sed, allegata causa, cū de tempore constet praesumi esse debitū. arg. 12. dist. illa. tū non tenet probare causam siue titulū possidēdi: quia potest esse quod non habet de hoc instrumenta nec testes, nec est hoc in memoria hominū, ut 3. q. 6. hanc quippe. Ioan. T. dicit contra: quia sufficit si

Obligatio non inducit tempore.

2 Sub. cum aliquali titulo. quod dic ut not. extra de praescrip. si diligenti. in glōf. ex hoc vñ. Archid. Possessio siue cā possidēdi nō sufficit ad praescriptionē.

dicat, praescripsi, nisi praesumptio sit contra eum. 3

Cauendum.] CASVS. Quidam episcopi dum visitarent ecclesias suas, siue parochias pro confirmandis pueris, & pro delictis corrigendis: intendebant potius dominationi & spoliationi, quam lucris animarum: & in stipendijs exigendis sacerdotes scandalizabant. quare Cabilonense concilium statuit ut de cetero episcopi non faciant hoc: sed si proprii sumptus desint eis, à clericis cum charitate accipiant: nec grauent aliquem, vel scandalizent. & hoc probat auctoritate Apostoli.

c ¶ Subditos.] Scilicet laicos.

d ¶ Socios.] Hic dicuntur clerici socij episcopi, alibi fratres, ut 95. dist. olim. & 8. q. 1. quid autem.

e ¶ Scandalizēt.] Exigēdo ultra licitū, ut 11. q. 3. nolite.

f ¶ Sumptus.] Vñ ergo quod si habet sumptus vnde possit expen-

3 De hac materia no. etiā 16. q. 3. dilecto. Archid.

1 Ar. contra ad hoc 25. q. 2. amputato.

Arg. ad hoc 16. q. 1.

¶ 16. q. 1. nulli epōrū ubi de hoc. Archid.

expendere, non debet alios grauare. nā potius videntur
hac peti ex gratia q̄ de iure, vt extra de cens. cum Apo-
stolus. & ea quæ domi consuevit expendere, debet ex-
pendere cum est in via, 1 vt in Auth. de man. prin. §. il-
lud coll. 3 & in Auth. vt iud. sine quoquo suffi. §. nulli.

1. Sed Goffr.
putat cont.
quia & in ci-
uitate ma-
nens, & visi-
tans potest
exigere pro-
curationes,
ext. de cens.
venerabili.
Archi.

collat 2. Sed non est
ita, vt ext. de simon.
cum sit Romana. in
parte decisa.

¶ Nter cetera.] CA-
VS. Episcopi Gal-
liæ cū visitabant pa-
rochias suas suas
rapacitates in suos
subditos exercebāt,
cētum, vel ducentas
equitaturas secū du-
cēdo : & ab eis vltra
duos solidos pro ca-
thedratico, & prādia
nimis magna exige-
bāt : & in ecclesia p
duos, vel per plures
dies morabantur, ita
q̄ ecclesias vsque ad
exinanitionem per-
ducebāt : & ideo sta-
tuit concilium Tole-
tanū, ne vltra duos
solidos exigant pro
cathedratico, à quo
monasteria sunt exē-
pta, & vltra quin-
quaginta equitaturas
non ducant : nec am-
plius quā vna die
in basilica morētur :
episcopus vero qui
contra hoc fecerit,
correctioni canonū
subiacebit.

a ¶ Monasteriorū.]
Infra 16. quæstio. 2.
c. 1. & 2. contra in-
fra 16. quæst. 1. cum
pro utilitate. J. 18.
quæstio. 2. quā sit.
& capitu. seruitium.
contra.

Monasteria
sunt exem-
pta à lege
diocesana.

b ¶ Solutionis] Ip-
sa enim monasteria
à lege diocesana sūt
exēpta, vt hic, & 16.
q. 1. cū pro utilitate.
& 18. quæst. 2. quā
sit. sed eorū capellæ
non, vt ext. de capel.
mona. c. vlt. & pen.
& extra de præbend.
de monachis.

Visitans sit
cōtētus e-
uectionib. à
iure taxatis.

c ¶ Quinquagena-
rium.] Hodie nume-
rus singulorū in eue-
ctionib. est taxatus,
vt extra de cens. cū
Apostol. nec nume-
rus ibi taxatus reci-
piendus est si ecclesia

2. Etiam &
ep̄m pōt re-
mouere. arg.
ff. de aqua
quot. & q̄sti.
l. 1. §. item
quærit, Ar-
chid.

grauet, vt ibidē dī.
& ext. de exc. prila.
cum ad quorūdam.
extra de poen. c. pen.
illos ergo qui super-
flui sunt pōt remo-
uere sacerdos 2 : ga

si habes seruitutem ad aquandī certum numerum peco-
rum : si plus ducis ad aquā quā debeas, superflua pos-
sunt à domino remoueri, vt ff. de aqua quot. & q̄sti. l. 1.
§. Trebatius. Item si causa proprii commodi venit ad
ecclesiam, de proprio viuat, vt C. de stat. & imag. l. vlt.
Hæc

à fratribus accipiat, & item fratres, illius potentia non
grauentur, exemplo apostoli Pauli ; qui, ne quem grau-
ret, arte, & manibus victum quærebat.

2. Theff. 3.

Item ex concilio Toletano septimo, c. 4.

¶ Vltra duos solidos à parochianis ecclesijs episcopus
non præsumat accipere. C. VIII.

¶ Nter cetera denique, quæ communi consensu nos con-
ferre competenter oportuit, querimonias etiam paro-
chialium ¶ presbyterorum Galliæ & prouinciæ solertissi-
mè discernere decuit, quas contra pontificum suorum ra-
pacitates necessitas, vt comperimus, tandem compulit in
publicum examen deferri. Hi enim pontifices, vt cui-
dens inquisitio patefecit, indiscreto moderamine paro-
chianas ¶ ecclesias prægrauantes, dum in exactionibus
superflui ¶ frequenter existunt, penè vsque ad exinani-
tionem extremæ virtutis quasdam basilicas perduxisse
probantur. Ne ergo fiat de cætero, quod constat hæte-
nus inordinatè præsumptum ; non amplius quā duos
solidos vnusquisque episcoporum præfatæ prouinciæ
per singulas diocesis suæ basilicas iuxta synodum Bra-
charensem annua illatione sibi expetat inferri : monaste-
riorum ¶ tamen basilicis ab hac solutionis ¶ pensione
seiuñctis. ¶ Cum vero episcopus diocesim visitat, nulli
præ multitudinem onerosus existat, nec vnquam quinqu-
genarium ¶ numerum euectionis excedat, aut amplius,
quā vna die per vnāquamque basilicam remorandi
licentiam habeat. Quicunque vero pontificum eorun-
dem aliter, quā decernimus, agendum præsumpserit,
correctioni proculdubio canonum subiacebit, tanquam
constitutorum synodaliū transgressor, & præcorum
patrum edictorum ¶ corruptor.

¶ parochianorum

Ansel. l. 7. c. 196.

¶ al. parochianas
¶ al. superfluis fre-
quentes

sup. ead. p. lacuit.

¶ al. solutione pen-
sionis

Burch. l. 1. c. 16.

Iuo p. 5. c. 152.

¶ al. edicti

a ¶ Gallix.] In concilijs impressis, & aliquot Gratiani exem-
plaribus legitur, Gallicia. In alijs autem, & emendationibus,
atque in codice conciliorum Lucensi regio habetur Gallicanæ
prouinciæ. Nam eo tempore archiepiscopus Narbonensis, &
eius prouincia episcopi ad synodos Toletanas conueniebant ; quod
ex subscriptionibus Toletani tertij apparet. In eo enim Nigetius
Narbonensis metropolitanus Sergius episcopus Carcassonensis,
& Nebridius episcopus Agathensis, & procuratores Magalonen-
sis, & Nemausensis episcoporum subscribunt. Eiusdem quoque
metropolitani, & ipsius prouinciæ episcoporum subscriptiones in
quarto, & sexto Toletanis concilijs impressis leguntur, vt illa,
qua in manuscriptis habentur, omittantur.

¶ Quinquagenarium.] In varijs editionibus huius concilij
legitur, quinarium. Verum in codice Lucensi regio, vno
Vaticano, & altero Bibliotheca Dominicana manuscriptis, &
veris exemplaribus Gratiani, & Burchardo, & Iuone est,
quinquagenarium. Et hanc lectionem secutus est Innocentius
tertius in concilio Lateranensi, c. cum Apostolus, extra de cens.
& exact.

Item Gregorius episcopis Siciliae, lib. 11. epist. 10.

Hæc allegatio forte hodie non tenet, quia si aliquis fuerit sup. vires grauat, alij vicini sacerdotes tenentur conferre, vt dixi. l. ea. illud. & extra de censi procurationes. **R**elatum.] CASVS Episcopi Siciliæ graues, & onerosi erant de clesiis suis cum eas visitabant. tandem mediante

Sacerdotes ab episcopis suis ultra modum non grauentur. C. IX.

Relatum est nobis sanctæ memoriæ decessoris mei tēporib. per seruū Dei diaconum, qui tunc ecclesiastici patrimonii curam gessit, fuisse dispositum, vt sacerdotes per vniuersas vestras dioceses constituti, quoties ad consignandos infantes egredimini, ultra modum grauari minime debuissent. Summa^a enim præfixa fuerat, vobis vt audio, consentientibus, quæ ab eisdem sacerdotibus pro labore^b clericorum^c dari debuisset. Atq; hoc, quod tunc placuit, sicut nunc dicitur, minime custoditur. Vnde fraternitatem vestram admoneo, vt subiectis vestris non graues studeatis existere.

Item Pelagus Cresconio Illustri.

Secundum loci mediocritatem episcopis conuiuia parentur. C. X.

Illud magnitudinem tuam minime volumus ignorare, quod Syracusanæ ciuitatis episcopus inter alia, quæ in cautionum suarum pigna spondat, hoc etiam specialiter sub interpositione pænæ^d legitime promississe legitur; nunquam se a quolibet suæ diocesis presbytero ultra duos solidos cathedratici nomine petiturum, nec per quolibet aliam occasionē quidquam in eius se dispendio esse gesturum. Quod magnitudo tua, non solum a prædicto episcopo, sed de omnium episcoporum Siciliæ personis competenti sollicitudine custodire non desinat; nec ipsa quoque prandia enormia fieri, sed secundum mediocritatem vniuscuiusque loci episcopo ad consignationem venienti susceptionis præparari conuiuium; quia nec eo prætextu pauperibus incuti damna volumus, aut qualibet ratione permittimus.

CAUSA VNDECIMA.

Lericus aduersus clericum quæstionem de prædijs agitauit, quem ad civilem iudicem producere voluit: reus non nisi ante iudicem ecclesiasticum stare volebat; actor vero potentia civilis iudicis illum a possessione sua deiecit. Quo audito episcopus eum ab officio suspendit: ille contempta episcopi sententia officium suum ad-

omnia seruentur, nec subiectis sui graues in aliquo existant.

a [Summa.] sup. ead. q. 1. relata. ar. q. pascio interuenire pōt in spiritualibus 1 vt hic & 18. q. 2. Eleutherius. 12. quæstio. 2. cap. quicunque. extra de deci. ex multiplici.

quandoq; enim prohibetur transigi, vel pacisci. si tñ fiat auctoritate iudicis, tenet, vt extra de præben. nisi. ff. de his, q. not. infra. furti § pascus. ff. de transact. cum hi. §. si cui. Sed quare recipitur pecunia pro actu conlecrandi, vt hic dicit, & extra de sim. cum sit Romana, & non pro actu baptizandi? ideo dico ne aliqui propter paupertatē, vel auaritiā se subtrahant a baptismo, vt 1 q. 1. baptizandis. **b** [Pro labore.] i. 1. q. 2. c. ult. inf. 12. q. 2. charitatem.

c [Clericorū.] Qui laborant cum episcopo in viuificatione.

Illud.] CASVS. Syracusanæ ciuitatis episcopus cū a Papa ordinabatur, sub interpositione legitimæ pænæ promissit specialiter quod ab aliquo clerico suæ diocesis, ultra duos solidos pro cathedratico nihil eēt petiturus. Præcepit ergo Greg. Cresconio illustri vt faciat hoc obseruari, non solū ab episcopo Syracusanæ ciuitatis, sed etiā ab omnib. alijs Siciliæ episcopis: nec ipsa prandia enormia fieri sinat: sed secundū mediocritatē cuiuscumq; loci visitanti episcopo ea faciat præparari: ne sub hoc prætextu dāna pauperibus inferantur. **d** [Pænæ.] Nota q. aliquis sub pænā potest obligari in spiritualibus, vt 23. dist. quamquam. 16. q. 1. statuimus. 1. quæstio. ult. quoties.

Lericus]
CASVS
In superioricausa osten-

Factio an
in spiritualibus interuenire possit.
1 Verum est hoc, dūmodo sit licita, vt 18. q. 2. Eleutherius. fm L. d. hoc dixi 1. q. 2. q. pio. de hoc not. 100. di. ea. Arch.

Anf. l. 6. c. 171.
Poly. l. 4. tit. 21.

mediante legato antecessoris Greg. qui in Sicilia ecclesiasticum patrimonium gubernabat, facta est compositio inter episcopos, & clericos, vt certa summa daretur episcopis quolibet anno cum ecclesias visitarent: quam quia episcopi non seruabant, præcepit Gregorius, vt

sum est, quod ecclesiæ cum omnibus suis possessionibus ad dispositionem pertinent episcoporum, sed quia posset aliquis dubitare sub quo iudice clerici debeant conueniri: sub ecclesiastico scilicet, an sub seculari. ideo Gratia. hanc 11. causam subnectit, in qua ostendit cleri-

clericos sub ecclesiastico iudice esse conueniendos : quod ut competentiū ostendat, thema proponit : de quo tres elicit quæstiones.

Quod clericus. Hæc quæ diuiditur in tres partes. In prima probat per 24. auctoritates, quæ episcopus & quilibet clericus per clericos est iudicandus,

& non per laicos, nisi si forsâ esset incorrigibilis : quia actor debet sequi forum rei. Secunda ibi, [Hic ita.] Tertia ibi, [Ecce ita.] Io. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur prima quæstio, qua queritur, an clericus ante civile iudicem sit producendus. Et distinguas, quod cautum alia est criminalis, alia civilis, alia spiritualis. Criminalis est, ubi de crimine agitur civilis, ubi de possessionibus & pecunia agit. Spiritualis, ubi tractatur de rebus spiritualibus, scilicet de electione, de decimis, & primitiis, & de iur. pat. & de usuris. In quibus omnibus causis nunquam clericos debet conueniri sub iudice, nisi sub iudice ecclesiastico, ut inf. ca. nullus episcopus, & c. clericorum, nisi in causa feudi, ut extr. de iud. cæterum, & nisi sit incorrigibilis, ut d. 17. nō licuit. & in causa reconuentionis, ut su. 3. q. 8. cui in agendo, & nisi Papa delegaret causam spiritualement, vel aliam laicam, ut sup. 10. q. 3. illud. Laicus vero sub iudice seculari debet conueniri, ut infra. ead. experientia, nisi in sex casibus.

Vel si conueniat episcopum super rebus spiritualibus, ut extra de deci. quonia, & 35. q. 6. episcopus. Vel si conueniatur laicus de crimine ecclesiastico, ut infra. ead. si quis cum clerico, & 6. q. 1. cap. 1. Vel nisi sunt rustice ecclesie, ut 89. distinct. iudicatum. Vel si iudex secularis est negligens, ut 23. q. 5. administratores, & quæstio. 2. dominus noster. Vel nisi sit raptor rerum ecclesie, ut extra de fo. comp. cum sit generale. Vel si suspectus fuerit iudex secularis, vel si habetur querela contra episcopum, ut in authen. ut disse. iudi. coll. 11. §. 1. & 2. Et procedit hoc ordine in hac quæstione. primo probat, quod clerici non sunt conueniendi coram iudice seculari, usque ad [§. Cum ergo.] Deinde probat contrarium, scilicet quod in civili causa coram seculari iudice sunt conueniendi, in criminali coram ecclesiastico: quod allegando dicit. Tandem dat solutionem in [§. quia ergo.] in fine. Primum ergo cap. huius quæst. planum est.

a [Quod clericus.] causarum alia ecclesiastica, alia secularis. Ecclesiasticarum alia spiritualis, alia criminalis, alia civilis. Spiritualis, est ubi agitur de decimis, vel matrimonijs. Criminalis ubi agitur de crimine ecclesiastico, scilicet hæresis, vel usurarum: cuius examinatio

Causa duplex.

ministravit. Hoc comperto episcopus, sine spe restitutionis in eum sententiam dedit.

- 1 *Hic primum queritur, utrum clericus ante civilem iudicem sit producendus.*
- 2 *Secundo, si producendus non est, an hæc culpa sit digna suspensione.*
- 3 *Tertio, si digna non fuerit, an contemptorem sententiæ sui episcopi irreparabiliter oporteat deponi.*

Q V A E S T I O I.

Quod clericus apud seculares iudices accusandus non sit, Causa Papa epist. ad Faliscum episcopum, cap. 2. scribit dicens.

¶ Apud secularem iudicem nullus clericus conueniatur. C. I.

Nemo unquam episcopum apud iudicem secularem, aut alios clericos accusare præsumat. *† al. reliquos.*

P A L E A. C. II.

Nullus iudicum, neque presbyterum, neque diaconum, aut clericum vllum, aut iuniores ecclesie, sine licentia pontificis per se distringat, aut condemnare præsumat. Quod si fecerit, ab ecclesia, cui iniuriam irrogare dignoscitur, tamdiu sit sequestratus, quousque reatum suum agnoscat, & emendet.

¶ Apud Burchardum, & in aliquot Gratiani codicibus ex ijs, qui hanc paleam habent, & in Decretalibus tit. de foro compet. c. 2. citatur ex concilio Parisiensi, cap. 10. Verum in concilio Rhemensi Troleiano, cap. 6. refertur ex capitularibus: in quibus habetur bis, id est lib. 6. c. 154. & lib. 7. c. 139. Simile quid legitur in concilio Aurelianiensi 4. c. 20. & Antisiodorensi, c. 43.

Item Marcellinus Papa, epist. 2.

Extra de foro compet. cap. 2.
Capi l. 61c. 154. & l. 7. c. 139.
Burch. l. 16. c. 22.

*† al. minores.
† al. scientia] al. permissa.*

Et in conc. Aurelia. cap. 31.

tio spectat ad iudicem ecclesiasticum, ut inf. ead. si quis cum clerico. & 6. q. 2. c. 1. Alia est civilis siue pecuniaria, ubi agitur de rebus temporalibus. argu. ad hanc dist. 16. q. 1. frater. Item secularium alia est civilis, alia est criminalis. In his omnibus nunquam conuenitur clericus, nisi sub ecclesiastico iudice, ut inf. eod. nullus episcopus nisi in tribus casibus, ut in causa feudi, ut extra de iud. cæterum, & nisi sit incorrigibilis, ut 17. distinct. nec licuit. Item, & in causa reconuentionis. 3. q. 8. cuius in agendo Alios casus potui inf. eo. clericum nullus. Similiter nec laicus potest conueniri sub ecclesiastico iudice nisi in casibus v. ut si conueniat ipsum super rebus spiritualibus, ut extra de iud. c. 2. & 3. Vel nisi rustice ecclesie conueniantur, ut 80. distinct. iudicatum. extra de app. si duobus. Vel ubi aliqui rapuerit res ecclesie: tunc potius ex consuetudine quam de iure conueniatur sub clerico. extra de fo. comp. cum sit. & c. si clericus. Itē si iudex laicus est negligens, extra de fo. comp. ex transmissa. & 23. q. 5. ad mini-

Causa secularis est duplex.

Laicus non conuenit coram iudice ecclesiastico nisi in quinque casibus.

ministratores. Vel si suspectus fuerit iudex secularis. Vel si haberetur querela contra ipsum potest adiri ecclesiasticus iudex, ut in Auth. ut diff. iud. collat. 9. §. 1. & 2. & §. penult. non tamen propter negligentiam ecclesiastici iudicis clericus potest conueniri coram laico iu-

ut ff. de iurisd. omn. iud. cum quadam. & eodem gaudet privilegio vxor & filius quo clericus; ut C. de episc. & cle. l. 1. & 2. sed illa, quæ non est legitima vxor, non fortitur forum à persona viri. ff. ad munic. de iure. §. ult. Ioan. quod dicit de coniugato, falsum est, ut extra, de

cle coniug. Ioannes. & forte idem est, in deposito, cū sit ex-auctoratus, ut so. dist. accedens. 8.

b ¶ Absq; Pōtificis.] Hodie nec cum consensu epī potest, ut ext. de fo cōp. si dili gēti. aliās ab officio suspēditur, ut 3. q. 6. non liceat. præterea causam p̄dit, ut j. ea. inolita. & c. placuit.

¶ Vdices.] CASVS.

¶ Reus & actor con- rendebant de iudici- bus eligendis. quæ- situm est in Nicæno cōcilio, ad cuius pe- titionē debent dari. Et respondet, q̄ illi iudices debent dari quos reus elegerit, supple, cum consen- su alteri⁹ partis, vel illi quos sedes Apo- stolica, vel eius pri- mates delegauerint.

c ¶ Qui impetitur.] Index an Arg. iudices esse dan- dos ad arbitrium rei

ut hic, & 15. q. 7. si autem. & 3. q. 6. pe- regrina. & 4. q. 5. q̄- quis. Sed cōtra ff. de

iud. obseruandū. vbi dicitur, quod ille iu- dex non est dandus, quem altera pars no- minatim petit. Sed potes ibi illud, alte- ra, intelligere de a- ctore, non de reo. 2

Vel dic, si nō possūt concordare actor & reus, tunc dabuntur fm petitionem rei, vel supple. in omni- bus istis iud., & a- ctoris. Vel dic quod hoc c. loquit̄ in cri- minali causa tūc. n. ex plurib. episcopis

potest eligere reus quem vult, ut 3. q̄est. 8. accusatores.

d ¶ Primates.] Id est, episcopi, qui concilium celebrat auctoritate Papæ 3

¶ Continua.] CASVS. Valentinianus, Theodosius, & Arcadius constituerunt hac lege præsentē, ut nec episcopus, nec clericus protrahatur ad iudicem sæcula- rem ordinariū vel delegatū. Similiter Constantinus Imperator præsidens in Nicæna synodo, cum quidam coram eo de clericis conquererentur, ait clericos à nul- lo laico, sed ab ecclesia iudicandos.

e ¶ Ordinariū.] Id est, ad ordinarios, vel delegatos ab Imperatore.

f ¶ Cum legibus.] Quæ dicunt clericum posse trahi ad ciuilem iudicem, ut j. ea. si quis cum clerico.

g ¶ Quia ad Dei.] Id est, clericorum, qui dij appellan- tur, ut j. ea. sacerdotibus.

Nullus

Index an possit dari ad arbitrium rei.

2 Huic solu- tioni ob. ex- tra de offic. deleg. cū R. vbi eligit a- ctor.

3 Vnde non intelligas in hoc demon- strare Nicæ- nam syno- dum: illa. n. non habuit primates: vel cum dī, hæc sãcta sedes, intelligit̄ de sede Roma- na Archid.

¶ De eodem.

C. III.

j ¶ Clericum a³ cuiuslibet ordinis absque pontifi- cis b sui permissu nullus præsumat ad sæcula- rem t iudicem attrahere: nec laico quemlibet clericum liceat accusare.

a ¶ Clericum.] In epistola Marcellini secunda, & concilio Aurelianensi 3. vbi hoc repetitur, & in Pannormia sic legitur, Clericus cuiuslibet ordinis absque pontificis sui permissu nullum præsumat, &c. Verum ob glossas, & citationes docto- rum, nihil est mutatum.

Item ex concilio Nicæno.

¶ In concilio Nicæno hodie canon hic non habetur, sed fuisse o- lim plures canones illius concilij supra dist. 16. c. septuaginta, est adnotatum. quorum partem refert Iulius in rescripto con- tra Orientales, vbi numero 34. habetur hoc caput: & ex eo ci- tatur in Polycarpo.

¶ Ab eis quisque iudicandus est, quos sibi iudices elegerit. C. IIII.

I ¶ Vdices autem alij esse non debent quàm quos ipse, qui impetitur c, elegerit; aut quos suo cum consensu hæc sancta sedes, aut eius primates d auctoritate huius san- ctæ sedis delegauerint.

Item Valentinianus, Theodosius, & Arcadius Imppp.

¶ Ad sæcularia iudicia nullus clericus est pertra- hendus. C. V.

C ¶ Continua lege sancimus, ut nullus episcoporum, vel eorum, qui ecclesiæ necessitatibus seruiunt, ad iudicia siue ordinariū, c siue extraordinariū iu- dicum pertrahatur. Habent illi suos iudices; nec quid- quam his, publicis est commune cum legibus. f Item.

¶ Constantinus Imperator præsidens β in sancta syno- do, quæ apud Nicæam congregata erat; cum querelam quorundam conspiceret coram se delatam, ait: Vos à ne- mine diiudicari potestis: quia ad t Dei § solius iudi- cium reseruamini.

β ¶ Præsidens.] Quàm humiliter ibi se gesserit Constantinus docet Eusebius 2 lib. de vita ipsius, cap. 10. Socrates lib. 1. cap. 5. Theodoretus lib. 1. cap. 7.

In cod. Theod. 1. 16. tit. de episc. audien. cap. ult.

Ansel. 1. 3. c. 109.

Poly. lib. 1. titu. 19. & 11. quæst. 1. sacer- dotibus.

Histor. ecclesiastic. lib. 10. c. 2. Ruffino auctore.

t al. quia Dei so- lus iudicio reser- uamini

co iudice, ut extra de iudic. qualiter, in fine.

C ¶ Clericum.] CASVS. Duo in hoc c. prohibentur, s. ut nullus clericum ad iudicem sæcularem trahat, maxime sine cōsensu sui episcopi. Item quod nulli lai- co liceat clericum accusare.

a ¶ Clericum.] Etiam depositum, 1 ut 81. dist. dictum. Nec etiam coniugatum 32. dist. si qui vero. Nec ob. ex- tra de apostat. c. 1. quia ibi loquitur cum talis non vult gaudere privilegio clericali: quia forte sit maritus vi- duæ: nam tunc perdit privilegium, ut 84. dist. quisquis clericus. Idem dico de seruientibus, 2 & mancipijs cle- ricorum, ut 89. dist. indicatum & idem privilegium ha- bet familia quod dominus, ut extra de iud. ad liberan- dam quia libertus forum patroni sequitur. ff. ad munic. assumptio. 12. quæst. 2. ecclesiarum seruos. Item vxores clericorum: quia fortitur forum vxor ex persona viri,

1 Cū adhuc habeat cha- racterē, arg. 32. quæst. 7. licet. 2 Idem dicit hic L. cuius sit maior pars huius glos. & hoc dicit motus canone eodē l. indicatū. Vxor sequit̄ forum viri.

Nullus episcopus. CASVS. Statuit Bonifacius Papa: ut nullus episcopus, producat in ciuili vel criminali causa ad ciuilem iudicem vel militare: si vero iudex hoc iubere audeat, amittet omnia bona sua, & à dignitate repellatur siue deponetur. Quæ autem sequuntur, plana sunt vsque ibi, [Episcopus non flagitetur. Honore,] id est, iure pratorio: vel honore iudicis, litigatoris. [Excepta,] id est, privilegiata, vel excepta ab hac necessitate per leges.

Citatio nulla non arctat citatum.

a ¶ Vel exhibeatur.] Sed nunquid tenetur venire, & allegare forū, ut extra de appell. cum parati: non quia citatio nulla est. Nam ubi quis citari non potest vel ratione personæ, vel ratione temporis, vel causæ: non tenetur venire, ut notauit 3. q. 2. si episcopus. & q. 1. c. 2. & ff. de fer. l. prima.

b ¶ Cinguli.] Nota quod ecclesiasticus iudex priuat etiam laicum sua dignitate, ut 32. quest. 5. preceptum, in fi.

c ¶ Recipiat.] In causa criminali, ut extra de testi. de cætero.

¶ Præcipue cum ista c. de se expurgante loquantur, hæc autem de teste loquantur. Archid.

d ¶ In publico.] Scilicet foro i. sacrali ne sit contra dis. 23. c. illud, inf. 15. q. 5. cap. 1.

a ¶ Nec

¶ Neque pro ciuili, neque pro criminali causa episcopus apud ciuilem iudicem producat. C. VIII.

iiij **N**ullus episcopus neque pro ciuili, neque pro criminali causa apud quemuis iudicem siue ciuilem, siue militare producat, vel exhibeatur. ^a Magistratus enim, qui hoc iubere ausus fuerit, amissionis cinguli ^b condemnatione plectetur.

Item Syluester Papa in synodo Romana, c. 14.

¶ Quilibet clericus non est in publico examinandus. C. IX.

Testimonium clerici aduersus laicum nemo recipiat: nemo enim clericum quemlibet in publico ^d examine præsumat, nisi in ecclesia.

¶ In synodo Romana sub Syluestro c. 14. & in Pannormia legitur eodem modo atque apud Gratianum, ac propterea nihil est mutatum. Verum in epilogo eiusdem concilij habetur: Testimonium laici aduersus clericum nemo recipiat. Et eodem mo-

[Item ex concilio Matisconensi primo, c. 8.]

¶ De eodem. PALEA. C. VI.

ij **N**ullus clericus alium clericum ad iudicem saculare accusare, aut ad causam dicendam trahere quocunque modo præsumat: sed omne negotium clericorum aut in episcopi sui ^a, aut presbyterorum cum archidiaconi præsentia finiatur. Quod si quis clericus hoc adimplere distulerit, si minor fuerit, vno minus de quadraginta ictus [†] accipiat: si vero honoratior, triginta dierum inclusione mulctetur.

Burch. l. 16. c. 21.

† al. ictibus

^a ¶ Aut in episcopi sui.] In concilio Matisconensi legitur, aut in episcopi sui, aut in presbyteri, aut in archidiaconi præsentia finiatur, verum in prima collectione Decretalium Bernardi, tit. de foro competenti, c. 2. caput hoc refertur eodem modo atque in hac palea.

Item Marcellinus epist. 2. ad episcopos Orientales.

β ¶ Item Marcellinus.] In vulgatis citabatur ex Bonifacio ad episcopos Gallia, sed in aliquot vetustis legitur, Marcel. Est enim hoc caput in secunda epistola Marcellini, & ipsi tribuit Iuo: sequens autem est, quod in vetustis Gratiani exemplaribus, & à Burchardo & Iuone citatur ex Bonifacio ad episcopos Gallia, ut ibi etiam dicitur.

¶ De eodem. PALEA. C. VII.

Quocunque contentiones inter Christianos ortæ fuerint, ad ecclesiam deferantur, & ab ecclesiasticis viris terminentur. Et si obedire ^γ noluerint, quousque obediant, à liminibus ecclesiæ excludantur.

Burch. l. 3. c. 1. 9. Iuo p. 3. c. 205.

^γ ¶ Et si obedire.] Hinc vsque ad finem non leguntur in ipsa epistola; sunt tamen apud Burchardum & Iuenem.

Item Bonifacius ad episcopos Gallia.

¶ Hoc adscribebatur Marcello, sed ut dictum est in proxima superiore notatione, in vetustis codicibus Gratiani, & apud Burchardum, & Iuenem parte 5. c. 278. tribuitur Bonifacio: & sic est mutatum. Fere eadem habentur apud Iulianum antecessorem nouel. 123. c. 10. quod in alijs, qua nomine Bonifacii citantur, solet euenire. Et Iuo eadem parte, c. 369. hoc ipsum caput citat ex libro constitutionum, ad cuius nonnullis verbis, que sunt apud Iulianum.

¶ Neque pro ciuili, neque pro criminali causa episcopus apud ciuilem iudicem producat. C. VIII.

iiij **N**ullus episcopus neque pro ciuili, neque pro criminali causa apud quemuis iudicem siue ciuilem, siue militare producat, vel exhibeatur. ^a Magistratus enim, qui hoc iubere ausus fuerit, amissionis cinguli ^b condemnatione plectetur.

Auth. nullus episcopus. C. de episcopis & clericis. Burch. l. 1. c. 168. Iuo p. 5. c. 278. & 369.

Item Syluester Papa in synodo Romana, c. 14.

¶ Quilibet clericus non est in publico examinandus. C. IX.

Testimonium clerici aduersus laicum nemo recipiat: nemo enim clericum quemlibet in publico ^d examine præsumat, nisi in ecclesia.

Burch. l. 2. c. 204. Iuo p. 6. c. 278. Pann. l. 4. c. 89.

† al. etiam

¶ In synodo Romana sub Syluestro c. 14. & in Pannormia legitur eodem modo atque apud Gratianum, ac propterea nihil est mutatum. Verum in epilogo eiusdem concilij habetur: Testimonium laici aduersus clericum nemo recipiat. Et eodem mo-

a ¶ Nec honore.] Id est, iure pratorio.

b ¶ Ad testimonium.] a iudice seculari.

c ¶ Excepta.] Ab hac necessitate.

d ¶ Iureiurando.] Hæc sunt verba Gratiani: nec dicit verum, nam episcopi beue tenentur iurare, vt 2. quæst. 4. nullam.

de suis ministris ad episcopum, vt propositis sacrosanctis Euangelis dicat veritatem prout nouerit, secundum quod decet sacerdotes. Et a principio vsque ibi, [Sed iudex.] verba sunt Gratiani, qui credidit, qd episcopus non debet iurare sed certe iurat, sed librum non tangit manibus: sed

manibus extensis super librum iurat; sicut feci fieri in cā patriarchæ Graden. & episcopi Venetorum, qui iurauerunt de veritate dicenda: in qua attestor fui.

e ¶ Iudex mittat.] Extra, de testi. q. testiū. ff. de iureiur. ad personas.

p Lacuit.] CASVS.

Dicitur hic, qd si aliquis ingreditur ad Imperatorem, vt ibi contra aliquem clericum causam tractet criminalem, deponi debet: si vero rogat Imperatorem, vt scribat episcopo, qd sibi iustitiam seruet, non punitur.

f ¶ Petierit.] Ergo ex sola correctione libelli perdit qd cā: & sic est cōtra, ff. de in ius vocan si liber tas. & ff. rem ra ha. l. amplius. vbi habes, quod non incidit in penam si desistat ab agenda. Sic ergo videtur, qd quandoque cōfugitur ad secularem iudicem propter delictum ecclesiastici iudicis, vt 16. q. 7. filius. sicut econuerso recurritur ad ecclesiasticum iudicem a seculari, vt inf. 23. q. vlt. sæpe. & c. his & c. si vobis & extra de foro comp. licet. & c. ex transmissa. sed non est hoc verum, vt extra de iud. qualiter. in fi.

g. ¶ Episcopale.] In his quæ spectant ad iudicium Imperatoris, vt extra de foro compe. verum. Vel intellige quod Imperator rogat episcopum cognoscere de causa.

SIC ET SEQUENTES. CASVS. Superiores auctoritates prohibent clericum ante iudicem secularem protrahendam, sic & sequentes auctoritates sunt intelligendæ.

h. ¶ Sic & sequentes.] Id est sicut præmissæ auctoritates dicunt, quod non nisi coram clericis sint conueniendi clerici, sic, &c.

i. ¶ Christianis.] CASVS. Hoc cap. & sequens de eadem materia loquunt. Quidam manumiserunt duos seruos scilicet

do legitur in capitulis Hadriani, cap. 72. in concilio Triburiensi, cap. 4. & ex ipso apud Burchardum, & Iuonem.

Item codicis lib. primo, titulo de episcopis, & clericis Imperator Theodosius: [Nec honore, nec legibus episcopus ad testimonium dicendum flagitetur.] Item dixit. Episcopum ad testimonium dicendum admitti non decet. Nam, & persona debonoratur, & dignitas sacerdotis excepta confunditur.]

Novella constitutio.

[Episcopus non flagitetur ad testimonium iureiurando, sed Euangelis tantum corā positis.] Item: [Sed iudex mittat ad eum ex suis ministris, vt propositis sacrosanctis Euangelis, sciendum quid decet sacerdotes, dicat quæ nouerit.]

a ¶ Iureiurando.] Dicitio hæc non est in nouella. Et verba Græca, quæ ad hoc faciunt sunt hæc: οὐδενὶ δὲ τῶν ἀρχόντων ἐξέσαι τοὺς θεοφιλεστάτους ἐπιτρόπους ἀναγκάζειν εἰς δικασήριον παραγγέλλεσθαι ἐπὶ τῶν ἐν μαρτυρίᾳ, id est, Præterea nulli magistratum licebit Deo amantissimos episcopos cogere, vt præbendi testimonij causa in ius predeant.

Item Syluester in epilogo concilij Romani.

¶ Clericus ad civilem iudicem clericus perducens anathema sit. C. X.

SI quis clericus accusans clericum in curiam introierit, anathema sit.

Subaudiendum est, si publicorum cognitio cognitionem petierit: episcopale namque iudicium nihil obest ab Imperatore postulare.

¶ In antiquis etiam codicibus citatur Carthaginiense octauum, quo nomine refertur significari concilium Mileuitanum, in quo caput hoc extat c. 19.

¶ Proprio priuetur honore publici iudicij cognitionem ab Imperatore postulans. C. XI.

p Lacuit, vt quicumque ab Imperatore cognitionem publicorum iudiciorum petierit, honore proprio priuetur. Si autem episcopale iudicium ab Imperatore postulauerit, nihil ei obstat.

Sic & sequentes auctoritates intelligendæ sunt, quibus clericorum causas non nisi clerici cognoscere iubentur.

Vnde Gelasius Papa scribit Ezechie & comiti.

¶ A seculari iudice clericus non est audiendus.

C. XII.

Chrislianis gratum semper debet esse quod ab eorum poscitur dignitate præstandum: quia Deo seruiens

nullam. & 3. q. 9. hortamur, sed hoc est priuilegium eius, quod non tangit Euangelium, sed tantum a longe manus eleuat versus ipsum, videtur tamen qd secundum canones tenetur tangere Euangelium, vt 1. q. 7. quoties. 10. Quod non debeat tangere, hodie determinatur extra de iur. calu. c. vlt. B.

EPISCOPVS NON FLAGITETVR. CASVS. Statuit Iustinianus in hoc cap. vt iudex mittat aliquem

Episcopus iurans non tenetur sacra tangere.

¶ al. excepta.

Tit. 3. le. 7. & in cod. Theodos. lib. 11. tit. 39. Ibidem.

Nouella 123. §. præterea nulli apud Iulianum nouel. 123. cap. 9. Iuo p. 5. c. 359. Aut sed iudex cod. de episc. & clericis.

In Mileuitano c. 19 & in Afric. c. 71.

¶ al. Zeiz.

Quod præcedit nō bñ colligitur ex textu, licet dicat qd priuetur honore: & fm hoc non ob. qd sequitur.

Iudice ecclesiastico negligente nō recurritur ad secularem.

scilicet Faustinianum, & Syluestrum in pueritia sua, & eo viuentem facti sunt clerici, post mortem cuius manumissoris Theodora, & filij sui conabantur trahere illos, ante iudicem secularem per archidiaconum Crumentinum, qui hoc à rege impetrauerat, vt in seruitutem redigerentur, super

quo cum conquesti fuissent, præcepit Pa. Ezech. comiri in hoc cap. Christianis, vt si aduersarij eorum ad iudices delegatos a Pa. venire cõtempserint, eos a violentia tueatur. [Depenso.] Id est, transmissio. In c. seq. delegat causã Crispino, & Sabino ep̃is, narrando eis totum factũ, & præcepit eis, vt citent ad iudicium quicquid illos voluerit cõuenire. Per eorum absentiam. Id est, dũ essent absentes. [Moderatoris] id est, iudicis secularis. Promisit ille archidiaconus q̃ ipsi staret iudicio seculari. [Calcatis.] i. spreto iure ecclesiastico, & humano.

1 Vel ecclesiasticum.

2 Quibus se probaret ingenuos ff. de li. cau. ordinata § p. l.

a [Celestem militẽ] Clerici .n. milites Christi sunt 1. 23. q. vlt. reprehensibile. b [Cõtempserint] si non veniunt ad iudicium isti actores, in optione rei est an velit, vt circumducatur edictũ, vel quod admittantur probationes 2. suæ. sed iudex auditis probationibus suis non pronuntiabit eũ liberum, sed seruum illius non esse, nisi euidentissimas probationes habeat, vt ff. de li. cau. diui fratres, vel iudex p̃t imponere actoribus perpetuum silentiũ. C. de ing. ma. l. diffamari. c [Refugit.] Sic 74. distinct. honoratur, & 3. quæst. 9. decreuimus.

d [Syluester.] [Viuentem] Hoc multum facit pro eis cũ pater eos non reuocauit, vt filij nõ possint reuocare, vt ff. de prob. Procula. e [Patris.] Secundũ legem antiquam hæres qui nõ adimplebat voluntatem defuncti, omni successione priuabatur C. de fideic. l. vlt. hodie autem hoc tenet in extraneo hærede; sed si filius institutus hæres non implet voluntatem defuncti, priuetur successione, relicta tamen sibi le-

Hæres non adimplens de functi voluntatẽ qualiter puniatur.

gitima, vt C. de fideicõm. authen. amplius, & forte lex præualeat in hoc casu huic canoni. Inn. tamen idem dicit quod hic dicitur. extra de vot. & vo. redem. licet in fi. vnde potest dici, q̃ canon iste corrigat authenticam. f [In vestro.] Aucto ritate enim episcopi voluntas defuncto-

gitima, vt C. de fideicõm. authen. amplius, & forte lex præualeat in hoc casu huic canoni. Inn. tamen idem dicit quod hic dicitur. extra de vot. & vo. redem. licet in fi. vnde potest dici, q̃ canon iste corrigat authenticam. f [In vestro.] Aucto ritate enim episcopi voluntas defuncto-

tibus beneficium negare non conuenit. Syluester itaque atque Faustinianus, qui se a cunabulis clericos confitentur, a Theodora se opprimi per violentiam conqueruntur, quia dicunt se ingenuos, atque Deo auctore, pristinae conditionis nexibus absolutos, in sortem deterrimæ iterum seruitutis addici, & per auctoritatem regiam contra leges publicas, cum clericali cingulo tenerentur adstricti per archidiaconum vrbis Grumentinæ esse conuentos; cum constet eum, qui caelestem militem^a pulsat, non nisi eius forum debere sectari. Et ideo dilecte fili depenso salutationis affatu, supradictos clericos tibi commendo, vt si ad delegatorum iudicium, eorum aduersarij[†] venire contempserint^b, sublimitatis tuæ tuitione vellentur: ne quid illis, aut surreptio, aut inimica legibus violentia necessitatis imponat: quia, qui iudicium refugit^c, apparet eum de iustitia dissimulatum.

Idem Crispino †, & Sabino episcopis.

¶ Non nisi ad episcoporum iudicium clericus vocetur. C. XIII.

Syluester, & Faustinianus ecclesiæ Grumentinæ clerici lacrymosa nobis insinuatione conquesti sunt, libertatẽ sibi domini sui benignitate concessam, hæredem eius oppressionem pulsari, sibi que in clericatus officio pene a cunabulis seruiantibus, etiam manumissore viuentem^d in eodẽ actu nihilo minus constitutis, diuinis ministeriis[†] impendere seruitium non licere, cum (si petitionem veritas subsequatur) contra patris^e, & auctoris sui factum venientibus vt indignis, hæreditas legibus auferatur: nec eis liceat hæreditatem capientibus contra auctoris sui profili re iudicium. Et ideo, fratres charissimi, quoniam se etiam ab archidiacono dictæ ecclesiæ queruntur oppressos, qui per eorum absentiam moderatoris iudicium promisit eos esse secuturos, calcatis omnibus [rationibus †], & contra leges diuinas, & publicas pulsatis, forum suum putauit auferri; in vestro^f iudicio, quisquis ille est qui clericum lacescit, adueniat; vt ecclesiæ iura, quæ vetustis principes assidua sanctione firmauerunt, impetitis clericis non negentur.

Item Alexander omnibus orthodoxis per diuersas provincias Christo Domino famulantibus, epist. 1. c. 1.

¶ Ante iudicem ciuilem sacerdotes non accusentur. C. XIII.

Relatum est ad huius sanctæ, & Apostolicæ sedis apicem (cui summarum dispositiones causarũ, & om-

functorũ mandata executioni ext. de testa si hæredes 3. Relatum.] CASVS. Apostolus præcepit causas Christianorum ad ecclesias deferri: sed relatum fuit ad Apostolicam sedem, q̃ quidã amuli Christi, & insidiatores

† al. aduersaria venire contempserit.

† al. Crispo.

Iuo p. 6. c. 108.

† al. mysterijs.

sup. ea. Christianis.

† abest à multis.

Poly. l. 1. tit. 2.

† Vbi de hoc intelligit q̃dam hoc tñ in relictis ad pias causas, vt patet in eo quod legi. & not. extra eo. tit. c. tua. vers. cū igitur & canos quidem in fi. Arch.

cores ecclesiæ sacerdotes apud sæculares iudices accusant: quare etiam Papa scripsit omnibus Christianis, quod tales accusatores præuaricantur in Deum, & non obediunt præceptis eius.

a ¶ Christianorum.] Hoc obtinuit secundum primium

Math. 16.

1. Cor. 6.

nium negotia ecclesiarum ab ipso Domino tradita sunt, quasi ad caput ipso dicente principi apostolorum Petro: [Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo ecclesiam meam.] quod quidam æmuli Christi, eiusque sanctæ ecclesiæ insidiatores, sacerdotes Dei ad iudices publicos accusare præsumant: cum magis Apostolus Christianorum² causas ad ecclesias deferri, & ibidem terminari præcipiat. Taliter præuaricantes præuaricati sunt in Deum suum, & non obediunt præceptis eius.

Item Pelagius Benegesto Defensori.

¶ Actor rei forum sequatur. C. XV.

Experientia tua præsentis auctoritate mandamus, ut in causis, in quibus quælibet ecclesiastici officij persona loco petitoris existit, quemquam laicum pulsatura apud suæ provincie iudicem suas proponere actiones non deserat. † In ijs vero negotijs, in quibus ecclesiastici officij persona pulsatur, totius submoto pulsationis obstaculo, ad episcopi, vel presbyterorum^b in loco, ubi quæstio vertitur, constitutorum occurrat indifferenter examen.

Item † Sergio cancellario.

¶ De eodem. C. XVI.

Si quisquam clericus, siue inferioris, siue potioris gradus petitur existat, & contra laicam personam suas dirigat actiones; iste modis omnibus non alibi, quam apud provincie iudicem negotium suum dicturus occurrat. Si quis autem laicus clericum cuiuscumque gradus duxerit esse pulsandum, ad episcoporum iudicium in eadem ciuitate, vel territorio constitutorum proponat eis, quas se habere existimat, actiones. Quem ordinem legibus per omnia conuenientem, atque consentaneum demonstrari illa regula^c manifestat, quæ præcipit actorem forum semper sequi pulsati. Clericis vero pulsatis in episcopali iudicio forum competere, principalium quoque sanctionum designat auctoritas.

Item ex concilio Agathensi, c. 32. legitur.

¶ Episcopo non permittente apud sæcularem iudicem clericus pulsari non debet. C. XVII.

² Clericum nullus præsumat apud sæcularem^h iudicem, episcopo non permittente, pulsare: sed si pulsatus fuerit, non respondeat, vel † proponat^e: nec audeat criminale negotium in sæculari iudicio proponere.

quo p. 6. c. 367. inf. ea. clericum nullus. † al. nec.

diuum statum ecclesiæ, ut 1. quæst. 5. si quis presbyter. & 95. d. ecce. Vnde adhuc secundum legem si iudex sæcularis est suspectus, episcopus ei adiungitur, vel causa transfertur ad iudicem ecclesiasticum, ut in auth. ut diff. iu. §. si tamen. coll. 9. in criminalibus causis tamen scilicet sanguinis, non sunt clerici iudices. 2. q. vlt. his a quib.

Decr. Grat. Pars I l.

Experientia.] CASVS. Dicitur in hoc cap. q. si aliquis clericus vult laicum conuenire, apud iudicem provincie sæcularem, suas accusationes proponat. & si laicus vult clericum conuenire, ad episcopum proprium recurrat, vel ad synodum constitutam, ubi quæstio vertitur, l. ubi est res de

qua agitur, vel ubi crimen quod intenditur, est commissum. Item dicitur in sequenti c. in quo supradicta præbentur per regulam legis præcipientis actorem sequi forum rei.

c. ¶ Presbyterorum.] Hoc intelligit H. cū causa his delegatur ab episcopo: alius episcopus solus iudex est ordinarius, ut sup. c. persona. Vel exponit, vel pro & ut 15. q. 7. episcopus. Vel dicitur quod prælatus quilibet, quod ex electione habet prælaturam, habet etiam iurisdictionem, ut ext. de off. ordin. cum ab ecclesiariis. ext. de elect. c. 1. sed qui non est electus ab vniuersitate, vel collegio, non est iudex ordinarius. iudicem. n. facit aut consensus populi, ut 93. dist. legimus in fi. & in auth. de defen. ciui. §. interim, colla. 9. aut consuetudo, ut 9. q. 3. conquestus. C. de eman. l. 1. & l. fi.

c. ¶ Si quisquam.] ¶ Regula.] Quæ est supra 3. quæst. 6. neminem. C. de iurisdictione omnia iudicium, iuris ordinem.

Clericū] CASVS. Statutum fuit in concilio Agathensi, ut nullus conueniat clericum apud iudicem sæcularem: & si conuentus fuerit, non respondeat, vel proponat excipiendo, nec causam criminalem criminaliter agendo coram iudice sæculari proponat clericus. de sæcularem.] Nisi in casibus exceptis in summa. Item excipitur si Papa delegat laico causam spirituale, ut 10. quæst. 3. illud

Clericus coram sæculari quæque conuenitur.

1. Illius. Imò licet non sit reus principalis, tamen quia eum in eodem foro defendit, fit de illius foro quantum ad hoc. Adde Petr. Anc. repet. c. ead. quæ, de reg. iu. in 6.

Item forte cum succedit clericus laico, ut ff. de iud. hæres absens. quod falsum est. Item secundum quosdam cum tenetur de euictione, sequitur forum emptoris. ff. de iud. venditor sed hoc non est verum: quia per hoc non fit de foro illius, licet præstet ei auctoritatem.

c. ¶ Vel proponat.] id est, excipiat.

H h h

Si

S quis sacerdotum] CASVS. Quia fecit sup. mentionem de clerico non conueniendo coram iudice seculari: deo Grat. ponit casum in his tribus capitulis, in quibus potest a laico iudicari, scilicet cum est incorrigibilis. Et ergo casus huius c. Quinque maleficia enumerat Papa in hoc cap.

super quib. si sacerdos, vel clericus conuictus fuerit, deponi debet, & curi traditur, a seculari potestate capi permittitur, ut recipiat poenā pro ut inique gessit.

2 Si quis] In his tribus c. ponit q. clericus a laico potest iudicari, cum est incorrigibilis.

b] Contumeliam] Si illa non tñ episcopum, sed etiā ecclesiam eius tangat, alias nō posset eum pro sua contumelia excommunicare.

3 Etiam de hoc no. 2. q. 7. si quis ab episcopo. Clericus statim traditur curi seculari in aliquibus casibus.

23. q. 4. inter. c] Mox depositus] Si sit de nouo contumax, ut extra de iur.

cum nō ab homine. Vel dic, q. ut casus est specialis ubi alius statim traditur curi, sicut est in falsario, ut ext. de falsariis. Vel dic, traditur curi, i. permittit tradi, ita q. ecclesia non teneatur eum defendere.

Item in tertio casu, traditur curi, scilicet in crimine heresis, ut in constitutione Innocentij, excommunicamus. Quia licet hoc verbum exponatur, habes extra de ver. sig. nouimus.

P lūm.] CASVS. Quidam episcopus multos monitus nolebat reddere plebem, quam inuaserat: quare quidam episcopi petebat in concilio Carthaginensi, ut per rectorem provincie expellatur. Et respondet Aurelius episcopus: Nulla sit ei iniuria si per secularem potestatem expellatur, ex quo admonitus non desistit. Postea Honorat. & Urbanus episcopi dixerunt: Hoc omnib. placet. Fiduciam. i. licentiam & auctoritatem.

[Appetitus. i. iniuste ex pulsus, vel appetitus nomen, id est, cupiditas nocendi.

d] Fiduciam. i. id est, auctoritatem.

e] Excludatur.] Arg.] q. si quis auctoritate iudicis mit-

titur in possessionem, & aduersarius eum non admittat, qui nec attēdit excommunicationem, v. q. manu militari ei possit auferri res, ut 23. q. 3. principes. 24. q. 3. de illicita. 17. d. nec licuit. & est expressum. ff. de vis fiat ei, qui in possessio. si quis missus. ff. de rei vendit qui restitue-

Militari. nu pōt q. alicui restitui.

In concilio Agatensi, c. 32. in prima parte legitur, clericus nec quemquam presumat, &c. & posterior eiusdem capituli pars (qua habetur supra 5. q. 6. c. fina.) in qua quasi ex aduerso agitur de laicis, qui ecclesiam, vel clerum vexant, ostendit in priore dictum esse de clericis, qui sine permissu episcopi sui laicos pulsarent. & cum originali concordat luo.

Item Pius Papa epist. 2.

Clericus suo inobediens episcopo depositus curi tradatur. C. XVIII.

2 **S** I quis sacerdotum, vel reliquorum clericorum suo episcopo inobediens fuerit, aut insidias ei parauerit, aut contumeliam, aut calumniam, aut conuicia intulerit, & conuinci potuerit; mox depositus & curi tradatur, & recipiat quod inique gessit.

Poly. l. 4. tit. 34.

Anf. l. 8. c. 17.

luo p. 5. c. 248.

a] Aut conuicia intulerit.] Sic etiam in vetustis, & apud Anselmum, & Polycarpum, sed in epistola, & apud Iuonem non habentur ista verba.

b] Deopsitus.] Absit ista dictio ab originali, & Iuone.

c] Et recipiat.] In epistola, Polycarpo & apud Anselmum legitur. Qui autem facit iniuriam, recipiat hoc, quod inique gessit.

Item ex concilio Carthaginensi, c. 38.

Et in Africano. c. 15

Pincipali cogatur auctoritate, qui plebem inuasam non vult deferere. C. XI X.

P Etimus, ut dignemini dare fiduciam, qua tēte ipsa cogente liberum sit nobis rectorem provincie secundum statuta gloriosissimorum principum aduersus illum adire, qui plebem, & quam inuaserat, usque hodie commonitus, secundum quod statutum fuerat, relinquere contemnit: ut qui miti admonitioni sanctitatis vestre acquiescere noluit, & emendare illicitum; auctoritate iudiciaria protinus excludatur. Aurelius episcopus dixit. Seruata forma disciplinæ, non æstimabitur appetitus, si a vestra charitate modeste tē conuentus, recedere derectauerit; cum fuerit, suo contemptu & contumacia faciente, etiam auctoritate iudiciaria conuentus. Honoratus & Urbanus episcopi dixerunt. Hoc enim omnibus placet. Ab vniuersis episcopis dictum est: Iustum est, Placet.

† al. quoniam.

† al. modestius.

a] Qui plebem.] Hac usque ad ver. contemnit, sunt a collectore ex verbis in eodem capite precedentibus huc compoſitata, ne illa omnia referenda essent.

Item Gregorius Papa.

[Appetitus. i. iniuste ex pulsus, vel appetitus nomen, id est, cupiditas nocendi.

d] Fiduciam. i. id est, auctoritatem.

e] Excludatur.] Arg.] q. si quis auctoritate iudicis mit-

tuere. hodie tamen talis efficitur possessor post annum, ut ext. de do. contu. contingit. & concordat legi ff. de bo. auct. iud. poss. quamuis.

f] Appetitus. i. id est, iniuria lacessitus.

lud

¶ A principibus corrigantur, quos ecclesia corrigere non valet. Cap. XX.

Anf. l. 12. c. 42.
Poly. l. 1. tit. 15.

Istud est ^a, quod à vobis poposcimus, & nunc iterum postulamus, vt Paulinum Aquileiensem, pseudo episcopum, & illum Mediolanensem episcopum ad clementissimum principem sub digna custodia dirigatis, vt & iste, qui episcopus esse nullatenus potest, quia contra omnem canonicam cōsuetudinem factus est, alius vltra non perdat; & ille, qui contra morem antiquum eum ordinare præsumpfit, canonum vindictæ subiaceret.

¶ Hoc capitulum Polycarpo refertur sine auctoris nomine. In libro autem septimo, titulo quinto simile quoddam refertur ex Gelasio ad Ioannem magistrum militum: sed in eo libro sæpe pro Pelagio scribitur Gelasius. Anselmus quidem integram epistolam Pelagij refert, cuius prior pars est hoc caput, posterior vero cap. nec licuit. supra dist. 17.

Et in Vormaciensi,
c. 74.

Item in concilio Chalcedonensi, c. 18.

¶ Proprium gradum amittant clerici coniurantes, vel conspirantes. Cap. XX I.

inf. ea. si. qui clerici.

Coniurationum ^b, & conspirationum crimen (quod Apud Græcos dicitur *επαρτία*^c), publicis etiam legibus certum est penitus inhiberi. Hoc multo magis in sancta Dei ecclesia ne fiat, conuenit abdicari. Si qui uero clerici, vel monachi inuenti fuerint coniurantes, aut conspirantes, aut priuarias, vel factiones componentes aliquas suis episcopis, aut clericis alijs, omnino cadant de proprio gradu.

Item Calixtus Papa episcopis Gallia, epist. 2.

¶ Clerici conspirantes, proprio amisso gradu, retrudantur in carcerem, cæteri excommunicentur. Cap. XX II.

Pol. 4. tit. 30.
Anf. l. 3. c. 18.
Burr. l. 10. c. 64.
Iuo p. 12. c. 85.
& p. 9. c. 346.

Conspirationum crimina vestris in partibus vigere audiui, & plebes contra episcopos suos conspirare nobis manifestum est: cuius criminis astutia non solum inter Christianos abominabilis est, sed etiam inter ethnicos, & ab exteris legibus prohibita. Et idcirco huius criminis reos non solum ecclesiasticæ, sed etiam sæculi damnant leges: & non solum conspirantes, sed etiam consentientes eis. Antecessores vero nostri cum plurima turba episcoporum, quicunque eorum in sacerdotali honore sunt positi, aut existunt clerici, honore quo vtuntur, carere præceperunt: cæteros vero communione priuari, & ab ecclesia extorres fieri iusserunt, omnesque simul vtriusque ordinis viros infames esse censuerunt; & non solum facientes, sed & eis consentientes.

† al. cadere.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 18.

¶ Clerici, aut monachi coniurantes, proprio priuentur honore. Cap. XX III.

su. ead. coniurationum.
Poly. l. 4. tit. 34.
Burr. l. 10. c. 68.
Iuo p. 12. c. 87.

Si qui clerici, aut monachi reperti fuerint coniurantes, aut conspirantes, aut insidias ponentes episcopis, aut clericis, gradu proprio penitus abijciantur.

† al. conclericis.

¶ Hic canon est pars canonis 18. concilij Chalcedonensis, qui paulo ante c. coniurationum, integer ex alia refertur versione.

Istud est. CASVS. Mediolan. & Aquileien. olim se adinuicem cōsecrabant, ita quod ordinator semper deberet ire ad ecclesiam ordinandi, & ibi eum ordinare, & cum vterque esset schismaticus, Mediolanensis Aquileien. ordinauit contra cōsuetudinē antiquam & cōprobatam à Papa; qui eum ad se vocauit. quare Greg. præcepit cuidam nobili, vt vtrumque illorum capiat, & ad primum principem sub digna custodia dirigat puniendos.

^a Illud est. Casum huius cap. etiam habes. 24. q. 1. pudenda.

Coniurationum. CASVS. In hoc c. prohibetur per leges sæculares & multo fortius per ecclesiasticas, ne coniuratio, vel conspiratio fiat contra suos prælatos, vel alios: & q. fecerit, si clericus est, deponatur.

^b Coniurationum. hæc quatuor c. idem dicunt, q. coniuratores deponuntur si clerici sunt: si laici, excommunicantur.

^c Priuaria. Aphares, quod est diuio: inde pharisei. su. 46. distin. seditionarios. & 3. quæst. 4. conspiratores. & 7. quæst. 1. denique.

Conspirationum. CASVS. Dicitur in hoc c. q. conspirationes abominabiles sunt: non solum, inter Christianos, sed etiam inter ethnicos: quas leges sæculi, & ecclesiasticæ dānāt, & eis consentientibus. Sequens c. planū est. Similiter illud c. si qui clericorum, de eadē materia loquitur, & per te videbis casum, q. planus est. Et eandem pœnam imponit Beneuenc. etiam in istis quatuor cap. vnum pro omnibus. & breuē ponit casum. [Labatur.] Id est, elidatur, vel inuita relinquatur. Supra sacras leges, id est, contra alias. Hhh 2 a754.

Coniuratio
an sit licita.
Addean &
quales con-
iurationes,
vel conspira-
tiones pro-
hibeantur,
not. in l. non
dubito & ff.
de capti & i.
l. r. ff. de col.
illic. Barr. in
l. hac edicta
li. §. conven-
ticular. de
pa. re. col. 9.
Hanc opi-
nio itti col-
ligit ex eo,
quod inf. in
rex. dicitur;
quid si cha-
ritas, &c. &
ex verbo in-
terdicente.
Arch.

39. q. 3. ar-
chiepiscop'
cum c. seq.

SI qui clericorum.] Aut sacramenta. [Coniura-
tiones, quæ sunt super licita re, licitæ sunt ad pro-
bandum malum, & illicitum, vt 16. q. 7. sane. 1. q. 1. con-
iurationis. 22. q. 1. c. 1. sed super re illicita non teneat, vt
hic. Quidam tamen dicunt qd omnis coniuratio si est
occulta, est illicita 2:
prohibentur ergo fra-
ternitates, quæ sunt
ad malum. sic C. de
monopo. l. unica. sed
bonæ fraternitates
admittuntur 42. d. si
quis despiciat.

¶ Præsumptio. Id
est, temeritas. Quidā
tamē hic scripserūt,
qđ hæc præsumptio
sit iuris, cōtra quam
non admittitur pro-
batio. secus si præ-
sumptio sit facti.

SI quæ causæ.] CA
SUS V. S. Dicitur in
hoc c. qđ si causæ, vel
cōtentio vertitur in-
ter laicos auctores, &
clericos reos recurrē-
dum est ad synodū
epōrū, ut ibi termi-
netur, sicut synodus
Nicæna difinit, &
hoc intellige cū cau-
sæ sunt difficiles, vel
intellige hoc de cau-
sis spiritualibus, uel
de crimine ecclesia-
stico, ubi qlibet dēt
conueniri corā iudi-
ce ecclesiastico m.
c. ¶ Si quæ causæ.]
hoc c. loquitur de cri-
mine ecclesiastico,
vel de reb. spirituali-
bus, & de causis gñā-
libus ad totā provin-
ciam p̄tinentibus 3.

CUM ERGO HIS.
CASVS. Vsq̄ ad lo-
cum istum probauit,
qđ clerici sunt conue-
niendi sub iudice ec-
clesiastico. Nunc ue-
ro concludit qđ cleri-
ci ad secularia iudi-
cia non sunt pertra-
hendi, eum prædictæ
auctoritates negent
eos ante ciuilem iu-
dicem conueniēdos;
nec sunt tradendi cu-
riz, nisi depositi sint
primo. Postea respon-
det sophistice, l. qđ
clerici qđ ex possessio-
nibus sunt Imperato-
ri subiecti: ex spiri-
tualibus dēnt epō re-
spondere: & ad hoc
probandum inducit
auctoritatem Augu-
stini. & ad hoc etiam
inducit sequentia ca-
pitula, quorum pri-
mum patet.

MIS ITA. Hæc

est 2. pars qđ in qua probat magister superficialiter, scili-
cet allegando, qđ in spiritualibus causis debet tantum
clericus corā clerico rñdere: in alijs autem ciuilib. corā
iudice seculari, & hoc p̄bare vñ p. 3. canones 10. de Fā.
d. ¶ Clerici.] Allegando hoc dicit.

¶ Si tri.

Item ex concilio Toletano.

¶ De eodem. Cap. XXIII.

SI clerici, aut monachi inuenti fuerint conspirantes,
aut per coniurationem calumniam machinantes epis-
copis, vel clericis, proprium amittant gradum.

¶ Quo etiam & auctor Polycarpi citant ex Toletano. sed in nullo
est inuentū, & est idem canon cum priore, verbis tantū mutatis.

Item ex concilio Aurelianensi 3. c. 21.

¶ De eodem. Cap. XXV.

SI qui clericorum (vt nuper multis locis per superbiā,
diabolo instigante, actum fuisse perpatuit) rebelli au-
toritate se in vnum coniuratione intercedente college-
rint, & aut sacramenta^a inter se data, aut chartullam con-
scriptam fuisse patuerit; nullis excusationibus hæc præ-
sumptio^b elabatur: sed re detecta, cum in synodum ven-
tum fuerit, in præsumptos iuxta personarum & ordinū
qualitatem, a pontificibus, qui tunc in vnum collecti fue-
runt, vindicetur: quia sicut charitas ex præceptis diuinis
corde, non chartulæ conscriptione, vel coniurationibus
est exhibenda; ita quæ supra sacras admittuntur scriptu-
ras, auctoritate & diffractione pontificali sunt reprimen-
da.

Item Innocentius Papa ad Victricium Rothoma-
gensē, epis. 2. c. 3.

¶ Inter clericos, & laicos causæ exortæ ab episcopis au-
diantur. Cap. XXVI.

SI quæ causæ^c, vel contentiones inter clericos, vel in-
ter laicos & clericos, tam superioris ordinis, quā e-
tiam inferioris fuerint exortæ; placuit, vt secundum sy-
nodum Nicænam congregatis [omnibus] eiisdem pro-
uinciæ episcopis iudicium p̄terminetur.

¶ Vel inter.] Sic in editione conciliorum tribus tomis. In illa
autem quatuor tomorum absunt hæc, vel inter laicos, & cleri-
cos. In Gratiani codicibus legebatur, contentiones inter cleri-
cos & laicos.

¶ Iudicium.] In aliquot editionibus ipsius epistola, apud Ansel-
mum, in capitularibus, & in epistola Nicolai episcopi Gallia in
appendice bibliotheca sanctorum Patrum, in qua caput hoc refer-
tur, legitur, iurgium.

Cum ergo his omnibus auctoritatib. clerici ante ciui-
lem indicem denegentur producendi, cum (nisi prius depo-
siti, vel nudati fuerint) curia non sunt representandi; pa-
tet, quod ad secularia iudicia clerici non sunt pertrahendi.
2. His ita respōdetur. Clerici ex officio, episcopo sūt sup-
positi: ex possessionibus p̄diorū, Imperatori sūt obnoxij.
Ab episcopo vnctionem, decimationes, & primitias acci-
piunt: ab Imperatore vero p̄diorum possessiones nanci-
scuntur. Vnde Augustinus ait super Ioannē; (Quo iure

Poly ibidem.
Burel. 10. c. 69.
luc. p. 12. c. 88.
Anl. 1. 8. c. 18.

¶ al. prandeat] al. pra-
ueletur.
¶ al. dominicis.
¶ al. quod ad mittitur,
est repimendum.
Capi 1. 6. c. 287.

Anl. 1. 2. c. 33.

C. s. conc. Nic.
¶ abest a non uullis
conciliorum editio-
nibus.

di. 8. quo iure.

Si tributum.] Agri.] inf. 23. q. ult. secundum contra. Sed ibi loquitur de his prædijs, in quibus fundata est ecclesia, vel officina eius, quæ debent esse libera, ut ext. de censu. sancitur.

Ecclesiæ prædia de quibus tributum non soluit, an possint ab Imperatore vendi.

b ¶ Potestatem.] De facto, non de iure: nam si sine auctoritate

villas defendis? diuino, an humano?] require in principio: ubi differentia signatur inter ius naturale, & ius constitutionis. Quia ergo, ut prædia possideantur, Imperiali lege factum est: patet, quod clerici ex prædiorum possessionibus Imperatori sunt obnoxij.

1 s. epistolarum post epist. 32.

Item Ambrosius contra Auxentium oratione de tradendis basilicis.

¶ Imperatori tributum ecclesia denegare non debet. C. XXVII.

† al. soluant.

Si tributum petit Imperator, non negamus; agri^a ecclesiæ soluant[†] tributum. Si agros desiderat Imperator, potestatem^b habet vendicandorum. Ac paucis interiectis. ¶ Tollat eos, si libitum est: Imperatori non dono, sed non nego^c.

Item in commentarijs ad c. 5. Luca, lib. 4. c. pen.

¶ Potestatibus tributa non sunt deneganda. C. XXVIII.

Matth. 17.

Magnum quidem est, & spiritale documentum, quo Christiani viri sublimioribus potestatibus docentur debere esse subiecti^d: ne quis constitutionem terreni regis putet esse soluendam. Si enim censum Dei filius soluit^e, quis tu tantus es, qui non putes esse soluendum?

Rom. 13.

Item Apostolus: [Omnis anima^f sublimioribus potestatibus subdita sit.] Item Petrus Apostolus generaliter omnibus fidelibus scribit: [Estote subditi dominis vestris, regi^g, quasi præcellenti, siue ducibus tanquam ab eo missis ad vindictam malefactorum laudem vero bonorum.]

Item ex epistola prima Clementis^h ad Iacobum fratrem Domini.

¶ De secularibus negotijs episcopus cognoscere non debet. C. XXIX.

Inducitur Petrus loquens Clementi.

TE quidem oportet irreprehensibiliter viuere, & summo studio niti, ut omnes vitæ huius occupationes abijcias; ne fideiussor existas, ne aduoca-

exemplo Christi, & duabus auctoritatibus vna scilicet Apostoli, & alia Petri.

d ¶ Subiecti.] Tributum est probatio subiectionis. ext. de censib. c. 2. Sed arg. contra exte de priuileg. recipimus. verum est, quod est signum subiectionis, licet non plena probatio.

e ¶ Soluit.] Nō ex debito, sed ne scandalizaret alios, ut 28. q. 1. iam nunc.

f ¶ Omnis anima.] Subdita potestati. Christus enim nemini fuit subiectus. 23. q. 3. in prin.

g ¶ Siue regi.] Hæc verba interpretatur Innocentius ext. de mai. & obe. solit.

h ¶ Epistola prima Clementis.] i. missa Clementi a Petro 1. si cut dicitur instrumentum meum, quod mei causa factum est. ff. de eden. prætor. §. 1. & dicitur etiam epistola illiⁱ cui est missa tamen. cum d. ff. de fac. cum §. ult.

i ¶ E quidem.] CASVS Casum hunc sic intelligit Hugo: Petrus misit epistolam ad Clementem, in quo docet eum, ut irreprehensibiliter viuat, & ut secularia negotia vitet, nō fideiussor, nō litium aduocatus, non iudex secularium negotiorum fiat: sed tantum insistat verbo Dei: laici vero secularia negotia tractent unde H. sic exponit illud verbum, [Ex epistola Clementis.] idest, missa ad Clementem. Alij dicunt, quod missa fuit ad aliquem episcopum: vñ Beneuent. sic ponit hunc casum Clementis Papam misit ad Iacobum Hierosolymitanum archiepiscopum

Chrs nemini fuit subiectus.

i Quod sic debeat exponi ex se. ubi Petrus loquitur Clementi & est de eadem epistola fm Hugo.

toritate principis, vel alterius quis detineat res ecclesiæ, sacrilegus est, nisi restituat. 12. q. 2. quisquis 16. q. 1. in canonibus. Videtur tamen, quod si agri ecclesiæ non soluant tributum, quod possit Imperator vendicare agros illos, ut hic, & C. de episc. & cler. de his. nam omnia bona illorum, qui tenentur alicui soluere tributum, sunt illi iure pignoris obligata. C. in quib. cau. pig. ta. contra. 1. r. 1. Sed istud non est verum: quia tantum intelligitur de proprijs prædijs patrimonialibus aliquorum, vel clericorum, vel laicorum. Licet enim prædia ecclesiæ essent a tributo, non ideo possunt vendicari, ut 16. q. 1. §. neuarum.

c ¶ Non nego.] Corporaliter me opponendo: quia pro temporalibus me morti opponere non debeo: pro altaribus libenter immolabor. 23. q. ult. conuenior.

Magnum.] CASVS. Ambr. in hoc c. ostendit, quod tributum est soluendum sublimioribus potestatibus

pum quandam epistolam, cuius pars est hoc cap. in qua Clemens ostendit qualiter Petrus sibi Clementi loquebatur. scilicet ut irreprehensibiliter viueret: & secularia negotia vitaret. non fideiussor, non aduocatus, non iudex secularium negotiorum esset: sed tantum insistere verbo Dei: laici vero secularia negotia expedirent.

i ¶ Ne fideiussor.] Clericus regulariter non debet fidei iubere, ut hic, & extra fideiuss. clericus. nisi si necessitas sit. tunc enim ex pietate tenetur subuenire alij, ut 86. d. non satis. Item clerici possunt fidei iubere pro ecclesijs suis, ut in auth. de sanc. episcop. §. alium autem. coll. 9. Item inter se mutuo fidei iubent cum conueniuntur, ut C. de episc. & cle. l. oēs. §. in hanc. Itē nec adstrictius curiæ potest fidei iubere. C. loc. curialis. & si clericus fidei iuberet potest dici, quod non tenet fideiussio, nisi tali priuilegio suo renunciet; nā fideiussor pro nō dato hñ, nisi priuilegio suo renunciet: ut si quis ius vo. non ierit. l. 1. Vel dic,

Clericus an possit fidei iubere.

q̄ licet non debeat fideiubere, si tñ fideiussit, tenet obligatio, vt ext. de fideiuss. c. peruenit. & c. constitutus. a ¶ Ne aduocatus. ¶ Quod prohibetur sacerdotib. vt inf. 14 q. 5. denique. & 15. q. 2. c. 1.

b ¶ Iudicem. ¶ Contra inf. 23. q. vi. 2. s. xpe. & c. his a qui

bus, sed dic, q̄ possunt tractare de illis temporalib. quæ spectant ad ecclesiam.

Sicut enim. ¶ CASVS. Docet Petrus q̄ sicut impiū est si Clemens neglecta p̄dicatione suscipiat curas seculares: ita peccatū est si in secularib. laici vicissim sibi non subueniāt: quod si per se nō intelligant, per diaconos edoceantur.

c ¶ Vsum. ¶ Argu. q̄ peccat, qui non recipit arbitriū, & qui non componit inter partes 90. d. præcipimus.

d ¶ Ex his. ¶ Id est, ab his.

e ¶ Instare. ¶ Id est, interesse, sup. 90. d. præcipimus.

f ¶ Per diaconos. ¶ Arg. q̄ diaconi dēt laicis exponere, & instruere modum viuendi, 25. d. audire.

EX HIS OMNIBVS. CASVS. Concludit Gratianus ex supradictis, q̄ clericus in civili causa coram seculari iudice est conueniendus; quia sicut iudex ecclesiasticus legū ecclesiasticarū est executor, & eas solus facit, cōdit & interpretatur; sic iudex civilis leges civiles exequit, & eas solus facit & interpretat. In criminali vero causa clericus apud ecclesiasticum iudicem est tantū conueniendus, nisi de cōsensu episcopi sui ad secularem iudicē pertrahatur cum incorrigibilis reperit: & hoc allegando dicit Gratianus, nisi forte hoc vltimum, ad quod inducit sequens capitulum.

g ¶ Sicut enim ille solus. ¶ Nam vnde ius

prodiit, ab eo interpretatio requiritur, vt ext. de senten. ex com. inter quandoque legatus apax interpretatur re scriptum Papæ. extra de postu. pralato. ad hac, vltra medium. & extra de sequestra. ad hoc, iudex etiam interpretatur legem, vt ff. de legi. nam vt ait. sed non potest interpretari sententiam suam nisi sit præses pro-

uincia. ff. de app. ab executore similiter consuetudo interpretatur legem, vt extra de verb. sig. abbate. Interpretatio quædā est probabilis & nō necessaria, vt magistri, vt C. de profes. qui in vrbe Constantinop. l. vnica. Quædam est necessaria, sed non generalis, vt iudices, vt ff. de legi.

tus^a litium fias: neue in vlla aliqua occupatione prorsus inueniaris mundialis negotij occasione perplexus. Neque enim iudicem^b, aut cognitorem secularium negotiorum hodie te ordinare vult Christus: ne præfocatus presentibus hominum curis non possis verbo Dei vacare, & secundum veritatis regulam discernere bonos a malis. Ista namque opera, quæ tibi minus congruere superius exposuimus, exhibeant sibi inuicem vacantes laici: & te nemo occupet ab his studiis, per quæ salus omnibus datur.

a ¶ Vacantes laici. ¶ In epistola Clementis legitur, dicentes, id est, laici, sed Gratianus etiam infra post paleam, clericus nullum, eodem modo lege atque hic.

Item ibidem continenter.

¶ In his, quæ ad communis vitæ vsum pertinent, laici sibi inuicem operam dent. C. XXX.

Sicut enim tibi impietatis crimen est, neglectis verbi Dei studiis, sollicitudines suscipere seculares; & ita & unicuique laicorum peccatum est, nisi inuicem sibi etiam in his, quæ ad communis vitæ vsum^c pertinent, operam fideliter dederint. Te vero securum facere ex his^d, quib. non debes instare^e, omnes communiter elaborent. Quod si forte a semetipsis hoc laici non intelligunt; per diaconos^f edocendi sunt, vt tibi solius ecclesiæ sollicitudines derelinquant.

Ex his omnibus datur intelligi, quod in civili causa clericus ante civilem iudicem conueniendus est. Sicut enim ecclesiasticarum legum ecclesiasticus index est administrator: ita & civilium non nisi civilis debet esse executor. Sicut enim ille solus^g habet ius interpretandi canones, qui habet potestatem condendi eos; ita ille solus civilium legum debet esse interpret, qui eis ius, & auctoritatem impertitur. In criminali vero causa non nisi ante episcopum est clericus examinandus. Et hoc est illud, quod legibus & canonibus supra definitum est: vt in criminali videlicet causa ante civilem iudicem nullus clericus producat, nisi forte cum consensu episcopi sui: veluti quando incorrigibiles inueniuntur, tunc detractō eis officio, curæ tradendi sunt.

Vnde Fabianus Papa ait, epif. 2. episcopis Orientalib.

¶ Qui episcopo infidiatur, semotus a clero curiæ tradatur. C. XXXI.

Statuimus, vt si quis clericorū suis episcopis infestus, aut insidiator fuerit, eosque criminari voluerit, aut

Anf. l. 7. c. 1. 59.

Poly. l. 4. tit. 31.

legi. nam vt ait. Quædam est probabilis, necessaria & generalis: sed non est in scriptis redigenda, vt consuetudinis, vt ff. de leg. si de interpretatione & ext. de vera sig. abbate. Quædam probabilis, necessaria & in scriptis redigenda, vt principis, vt C. de leg. l. 1. & vlt.

Statuimus. ¶ CASVS. Quælitum est a Fabiano quam

1. Fortè non est verum in seruo, qui nō pōt esse arbit. vt 3. q. 7. si quis vero. & idem forte in monacho, cū seruus dicat, vt no. 12. q. 1. nō dicatis. in gl. quid pau. per. & c.

Interpretatio est triplex.

quam poenam debet pati clericus, si infestus fuerit episcopo suo, vel insidiator? Et respondet, quod ante examinantem iudicem debet deponi, & cunctis diebus vitæ suæ curiæ tradi seruiturus, & infamis permaneat absque vlla spe restitutionis. Vel ante examinatum iudicium,

conspirator fuerit; mox ante² examinatum iudicium submotus à clero, curiæ tradatur; cui diebus vitæ suæ deseruiat, & infamis absque vlla restitutionis spe permaneat.

Quia ergo iste non in criminali, sed in civili causa clericum ante civilem iudicem produxit, non est iudicandus transgressor canonum, nec est dicendus pertraxisse reum ad iudicem non suum; quia de civili causa non nisi iudex civilis cognoscere debet.

¶ al. pondere veritatis.

3. Contra ea, quæ in actionis defensione dicta sunt, verisimilia quidem videntur, sed pondere carent. Satis enim canonibus, & forensibus legibus, tam in civili, quam in criminali causa clericus ad civilem iudicem pertrahendus negatur.

Unde in epistola prima Clementis ad Iacobum legitur.

¶ Fratres apud presbyteros iudicentur. C. XXXII.
 iij. § I qui ex fratribus^b negocia habent inter se, apud cognitores seculi non iudicentur: sed apud presbyteros ecclesiæ, quidquid illud est, dirimatur.

Poly. l. 5. tit. 7.
 Iuo p. 6. c. 345.
 Anf. l. 6. c. 158.

Et in concilio ipso, c. 16.

Item Sylvester Papa in epilogo concilii Romani.

¶ Nullus clericus propter aliquam causam intret curiam. C. XXXIII.

Pann. l. 4. c. 30.

iiij. **N**ullus clericus, vel diaconus, vel presbyter propter quamlibet causam intret in curiam, nec ante iudicem civilem causam dicere præsumat.

a. ¶ Civilem.] In epilogo synodi Romane sub Sylvestro, unde hoc videtur sumptum legitur, cunctum: cingulo enim milites: ac magistratus ab Imperatore donabantur.

Item Leo Papa ad Rusticum, epist. 90. al. 92. c. 9.

¶ Ecclesiasticum, non forense iudicium poenitens expectat. C. XXXIIII.

inf. de pœ. dist. 1. c. aliud.

1. Cor. 6.

Aliud quidem est, debita iurè repositum; aliud, propria perfectionis amore contemnere. Sed illicitorum veniam postulantem oportet etiam à multis licitis abstinere, dicente Apostolo: [Omnia mihi licent^d, sed non omnia expediunt.] Vnde si quis poenitens^c habet causam, quam negligere fortè non debeat, melius expetit ecclesiasticum^f, quam forense iudicium.

id est, ante quam causa examinetur. & hoc quando notorium erat.

a. ¶ Mox ante.] Non intelligas, quod hæc dictio, ante, ibi notet aliquod tempus: sed est sensus, ante, id est, ante examinantem iudicem, siue coram examinante. Vel loquitur cum est notorium crimen. sic. C. de defen. civi. defensores.

QUIA ERGO CASVS. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima parte concludit Gratia. sophisticè ostendens, quod ille clericus, de quo facta est mentio in themate, non est transgressor canonum, si & alium clericum non in criminali, sed in civili ad iudicem trahat secularem: nam tantum civilis iudex de civili causa cogno-

scere debet. In secunda parte dat veram solutionem dicens, quod ea quæ dicta sunt pro actore, quamvis videantur verisimilia, tamen pondere carent, cum secundum canones, & leges seculares, clericus nec in civili, nec in criminali causa ad secularem iudicem sit pertrahendus.

quod probat per omnia sequentia c. vlt; ad §. [Ex his oibus.] Secunda pars incipit ibi, [Ecclesiæ.] Sequentia duo cap. patent.

ECONTRA. Hæc est tertia pars quæst. in qua probatur, quod in omni causa, siue civili, siue criminali per proprium episcopum clericus iudicetur. & hoc probat p. 14. c. in quibus punit etiam contemtores. Io. de Fā. b. § I qui ex fratribus.]

Fratres hic vocat clericos, vel etiam omnes Christianos. & loquitur secundum antiquam legem, ut su. c. relatum. Liud. quidem.]

CASVS. Quidam laicus solenniter poenitens causam habebat cum alio laico. Quæsitum est à Leone Papa utrum petere debet iudicem ecclesiasticum, vel secularem. Et respondet, qui vult de illicitis veniam postulare, ut perfectus, debet à multis illicitis abstinere: verumtamen si causam non vult negligere, melius recurrat ad ecclesiasticum iudicem, quam forensem. Intellige si reus consentit, vel intellige cum poenitens solenniter conveniebat. c. ¶ Postulantem.] Poenitentes. n. sub regula ecclesiastica vivere debent, ut hic, & infra ead. de persona. & inf. de pœ. dist. 5. contrarium. & c. falsas.

d. ¶ Omnia mihi licent.] Tunc non expedit id, quod licitum est, quoniam usus ipsius alijs infert impedimentum, ut 28. q. 1. sic

enim. Licet quod fidelis discedat ab infideli, sed non expedit, ut ibi dicitur. Vel aliter, mihi licet mea repetere, sed non expedit ad vitam consequendam, quia scandalizantur illi à quibus repetuntur; vel sic: Omnes cibi liciti sunt, sed non expediunt propter infirmos fratres, qui tunc quosdam cibos reprobabant: vel sic, licitum est prædicatori sumere sumptus ab illis quibus prædicat: sed non expedit propter Corinthios, qui avari erant. e. ¶ Poenitens.] Scilicet solenniter, & loquitur de actore poenitente, & cum est de voluntate rei, vel loquitur cum ipse poenites convenitur.

f. ¶ Ecclesiasticum.] Supple vel reus: quia de actore minus videbatur.

2. Infra ead. q. 3. ad mentem.

Oia licent sed non expediunt.

3. At. ad hoc 14. q. 1. §. 1.

a[Quamlibet.] Sup. in c. nullus episcopus.

Q Vicumque.] C A S V S. Hæc lex diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur, q[ui]cunque litem habet siue auctor, siue reus potest appellare a iudice seculari ad episcopum ante litem contestatam, vel

sententiam, etiam aduersario refragante, cui debent Apostoli dari cum gestis causæ. In secunda parte dicitur, q[ui] causæ terminata per episcopos retractari nō debent. In tertia parte dicitur, q[ui] ubi unus solus episcopus fert testimonium, alius contra ipsum non audiat: sed habeatur firmum, & incorruptum quod p[er] os episcopale profertur. Secunda pars est ibi, [Oēs,] Tertia ibi, [Testimonium] Et not. q[ui] hæc lex ē tota abrogata, nec hēt locū hodie.

Q Vicumque.] Sup. in hac lege quinque notantur. Primum q[ui] a iudice seculari appellat ad episcopū. Secundū q[ui] ante sententiam appellatur. Tertiū, q[ui] ab episcoporum sententia nō appellatur. Quartum q[ui] vnus ep[iscopu]s testimonio fides adhibetur. Quintum, quod alij non audiuntur post testimonium episcopale. Prima pars tollit per id extr. de appel. si duobus. Secunda per id. 2. q. 6. non ita. Tertia per id. 2. q. 6. omnis oppressus. Quarta per id. 6. q. 2. si tantum, & cap. placuit. Quinta per id. quod testimonium solus episcopi non valet. 4. q. 3. §. iurandum. Et licet hæc lex sit abrogata, tamen Innoc. argu. ex ea, extra de iud. nouit. non vt confirmet eam, sed vt ostendat quantam affectionem Imperatores habuerunt erga sacerdotium.

Q Vicumque.] Id est, post litem contestatam.

Q Vicumque.] Id est, cum sermone.

Q Vicumque.] Hæc si quis. CASVS. Ne forte aliquis opponeret Grat. dicens supradicta esse antiquata: ideo Grat. respondet dicens, q[ui] Carolus ea per legem sequentem confirmauit, in qua præcepit Romanis & Francis, & omnibus hominibus sui imperij, vt legem illam teneant, quam ad interrogata Ablauj du-

cis illi & omnibus transmissit. extractam, de 17. Theodosij Imperatoris libro, hanc inq[ui] sniam. [Quicumque litē habēs. &c.] Et nota q[ui] talis confirmatio nulla est, cū per legē istā Longobardam, quæ est inualida, aliā cōfirmet inualidā: vnū eū inualidū, aliud inualidum confirmare non

Non ait propter criminalem tantum, sed generaliter propter quamlibet causam tam civilem, quam criminalem intelligens.

Vnde Theodosius Imperator.

Q Vicumque licet sacrosanctæ sedis antistitis iudicium eligere. C. XXXV.

Q Vicumque litem habens, siue possessor, siue petitor fuerit, in initio litis, vel decursis temporū curriculum, siue cum negotium peroratur, siue cū iam ceperit promi sententia, iudiciū elegerit sacrosanctæ sedis antistitis, illico sine aliqua dubitatione, etiam si alia pars refragatur, ad episcoporum iudicium cum sermone litigantium dirigatur.

Q Vicumque.] In cod Theodosiano, lib. 16. tit. de episcopali iudicio l. prima, quæ repetitur lib. 6. capitul. c. 281. & in concilio tercio Valentino sub Lothario, & apud Luonem, & Anselmum sequuntur hæc. Multa enim quæ in iudicio captiosæ præscriptionis vincula non patiuntur, inuestigat, & promittit sacrosanctæ religionis auctoritas, ac statim adnectitur cap. sequens, omnes itaque causæ.

Item ibidem.

C. XXXVI.

O mnes itaque causæ, quæ vel prætório iure, vel civili tractantur, episcoporum sententijs terminatæ, p[er]petuo stabilitatis iure firmentur; nec vltius liceat retractare negotium, quod episcoporum sententia deciderit. Testimonium etiam, ab vno licet episcopo perhibitum, omnes iudices indubitanter accipiant; nec alius audiat, cum testimonium episcopi a qualibet parte fuerit re promissum. Illud est enim veritatis auctoritate firmatū, illud incorruptum, quod a sacrosancto homine fm scientiā mentis illibata fuerit protulatū. Hoc nos edicto salubri aliqui censuimus: hoc perpetua lege firmamus, malitiosa litium semina comprimentes.

Hæc si quis antiquata contendat, quia in Iustiniani codice non inueniuntur ita inserta; per Carolum renouata, cognoscat, qui in suis capitularibus l. 6. c. 271. ait inter cetera.

C. XXXVII

V olumus, atq; præcipimus, vt omnes ditioni nostræ, Deo auxiliante, subiecti, tam Romani, quam Fraci, Alemanni, Bauari, Burgundiones, Saxones, Turingi, Frisones, Galli, Britones, Longobardi, Guascones, Beneuentani, Gothi, Hispani, cæterique nobis subiecti omnes quocumque videantur legis vinculo constricti, vel consuetudinario more connexi, hanc sententiam, quam ex

† Co. Theodos. l. 16. de episcopali iudicio, lei. §. quicumq; ext. de iud. c. c. nouit, Capitul. l. 6. c. 281.

Anf. l. 3. c. 108.

Iuo p. 16. c. 312.

† al. legit.

† al. episcopum cum

Capitul. ibidem;

Anf. ibidem.

Iuo ibidem.

Fann. l. 5. c. 25.

† al. testimonio.

Anf. ibidem.

x Sub. ante conclusionē secundum. In vel ante diffinitiuā, sententiam quandocumque fm H.

O mnes itaque.] Hæc si quis. CASVS. Ne forte aliquis opponeret Grat. dicens supradicta esse antiquata: ideo Grat. respondet dicens, q[ui] Carolus ea per legem sequentem confirmauit, in qua præcepit Romanis & Francis, & omnibus hominibus sui imperij, vt legem illam teneant, quam ad interrogata Ablauj du-

re nō pōt. & non loquit de Longobarda, quæ nunc est, quia in ea hoc nō inuenitur, sed in ea, quæ est in Gallia. e[st] Capitularibus.] Id est, in Longobardia, non tamen inuenitur quæ in ea nunc est, sed in Gallia.

V olumus.] Vel consuetudinario.] Extra de eo qui mit. in pos. c. 3.

De perso-

DE persona.] CASVS. Quidam presbyter Hispanus accusatus fuit coram iudice seculari, & conuictus ab aduersario, expulsus est ab ecclesia, & in exiliū missus. quod cum significatum esset Greg. delegauit hanc causam Ioan. defensori eunti in Hispaniam. docens, qd non

adhasit, qui dixit solum epm esse ordinarium iudicem clericis: & per hoc quod dicit, doceat prius, &c. Sed tu dicas qd prælatus ecclesie collegiatus habet iurisdictionem, vt i. s. q. 2. cap. 1. extra de immu. eccles. non minus extra de iudi. c. 2. C. de iurisd. omni. iud. l. ult. extra de off. ord. cū ab ecclesiariis. sed

† lege cunctis perpetuo tenendam] orig. i. c. c. quicunque.

sexdecimo Theodosij Imperatoris libro, cap. videlicet vndecimo, ad interrogata Blauij Ducis illi, & omnibus rescriptam sumpsimus, & inter nostra capitula pro lege tenendam. consultu omnium fidelium nostrorū tam clericorum, quā & laicorum posuimus, lege t. cuncti perpetua teneant, id est, Quicunque litem habens, siue possessor, siue petitor fuerit, &c. [vt supra.]

α. Rescriptam sumpsimus.] Sic est emendatum in capitulari. Antea legebatur, per scripturam missimus.

Item Gregorius lib. 11. epist. 54. Ioanni defensori eunti in Hispaniam monendo dicit.

Presbyter apud episcopum tantum iudicari debet.

C. XXXVIII.

Ansel. l. 3. c. 95.

Nouella 123. §. si quis contra. Apud Iulian. c. 32.

DE persona^a presbyteri hoc attendendum est; quia, si quam causam habuit, non ab alio^b teneri, sed episcopus ipsius adiri debuit, sicut nouella constitutio manifestat, quæ loquitur de sanctissimis, & Deo amabilibus, ac reuerendissimis episcopis, clericis, & monachis [Imperator Iustinianus Augustus Petro gloriosissimo præfecto prætorio α. Si quis contra aliquem clericū, aut monachum^c aut diaconissam, aut monastriā, aut ascetiam^d habeat aliquam actionem; doceat t^e prius sanctissimum episcopum, cui horum vnusquisque subiacer^e: ille vero causam inter eos diiudicet. Et si quidem vtraq; pars his, quæ iudicata sunt non acquieuerit β, iubemus per loci iudicem^f hac t^e executioni perfecte mandari, &c.] Ne vero γ obijciatur, quia de clerico hoc loquitur, non de presbytero sciendum est; quia superius in eadem constitutione lib. t. cod. 1. legitur appellatione clericorū, etiam presbyteros, & diaconos contineri. Verba autem legis ista sunt: [Presbyteros autem, & diaconos, & subdiaconos, cantores, & lectores, quos omnes clericos appellamus, & reliqua.]

α. Præfecto prætorio.] Græcè est, πραιποσίτου ἡμεῶν ὀφφικίου, id est, magistro diuinorum nostrorum officiorum.

β. Non acquieuerit.] In Authent. de sanctissimis episcopis, & apud Iulianum abest negatio.

Idem Greg. lib. 9. epist. 32. Romano defensori Siciliae.

Clericus clericum ad publica iudicia non pertrahat.

C. XXXIX.

Pervenit ad nos, quod si quis contra clericos quolibet

non debuit accusari nisi coram epo suo. Et ad hoc probandum inducit legem Iustiniani, in qua cauetur, qd quæcunque sit persona ecclesiastica, non nisi sub proprio epō debet conveniri; cuius sn̄a si altera partium non acquiescat, iudex secularis eam debet executioni mandare. & si quis obijciat qd lex hæc loquitur de clerico, & non de presbytero, sciat qd nomine clericorum presbyteri, & diaconi continentur, sicut superius in eadem constitutione legitur, cuius verba infra ponuntur. α. De persona.] De hac habes 2 q. 1. in primis. β. Non ab alio.] Id est, non à contrario quandoque enim ab inferiori potest iudicari i. H. tamē huic literæ

dum est fm ordinem iuris, tunc solus ep̄s est index, fm H. vt hic dicitur. Alij dicunt qd abbas habet ordinariam iurisdictionem super monachos suos, & excommunicare eos potest, vt extra de maior. & obed. cum in ecclesijs.

d. Aut ascetiam.] Id est, inclusam, quæ semper assidue moratur ibi.

e. Doceat.] Id est, adeat.

f. Iudicem.] Si ipsemet non potest. & est simile C. de episc. a. d. episcopale.

g. Ne vero.] Hæc sunt originaliter verba Gregorij.

Pervenit.] CASVS. In Sicilia erat quidam defensor Papæ nomine Romanus, qui despectis ep̄s com-

pelle. qd hic h̄t, prius doceat, &c. dicas prius quā secularem. H. tamen dixit solum ep̄iscopum habere potestatem excommunicandi, vt 16. q. 2. visis, in fi. vbi d̄r qd excommunicatio sit mureo episcopalis, & qd solus episcopus debeat de causis matrimonialibus cognoscere. 35 q. 6. multorum. & melius dicit noua cōstitutio. extra de excess. præl. accedentibus. consuetudo tamen in talibus dat iurisdictionem, vt 9. q. 3. cōquestus, C. de emancip. lib. 1.

c. Aut monachū.] Conuētum nomine monasterij ratione alicuius successionis, quæ obuenit monasterio per eum. alias non competit actio contra monachū, cū nihil habeat. vel intellige qd fideiussit de mandato ecclesie sue, vel ēt sine mandato: sed pecunia est conuersa in utilitatē ecclesie, vt noua constitutio dicit, qd quibuscumque extra de fideiuss. Si autem monachus cōtra aliquē deliquit, ipse monachus conueniendus est, non ecclesia: 2 vt 18 q. 2. hoc tantum. sicut seruus cōuenitur, qui deliquit, nō eius dominus. C. de noxa. l. penult. & ult. in fi. Primo autē loco castigatio monachi spectat ad abbatē, vt 24. q. 3. corripiatur. & ext. de off. ord. quāto, extra de app. reprehensibilis. vbi autem procedat

2 Idē sentit Inno. ext. de priuile. cum olim pp. in gl. & matē. & in tali causa monach^o ēt constituit peratorē vt ipse not. extra de re. scrip. cū dilecta, in prin.

* Adde ad istud cap. an ep̄i sint illustres: & dic qd sunt similes illustrib. vt probatur in ad similitudinē. & ibi Bald. C. de episc. & cler. proprie t̄ sunt speciales fin Ale de lino. in glos. ru. col. 2. ff. de iurisd. omni. iud.

† al. hec

In eadē Nouella §. presbyteros. apud Iulianum c. 30.

† al. Lib. 1. c. 51. nouellę Authen. de sanctissimis episcopis, Presbyteros.

Presbyter an possit ab inferiori ep̄o iudicari. 1 Sed cō. 16. q. 2. visis, in fine: qd dicit, vt plenē no. Innoc. extra de off. ord. quāto, & de p. ab. in Lateran. & no. per B. extra de priuile. cū & plātare §. in ecclesijs.

pellebat clericos in suo iudicio laicis respondere. quod cum Gregor. audiuit, præcepit ei ne de cætero hoc faceret, sed sub proprio episcopo conueniantur, ut vel ipse cognoscat, vel det iudices delegatos, vel per executores ipsius partes arbitros eligere compellantur, si alicui par-

tu ep̃s fuerit suspectus. Si vero laicus, vel clericus contra episcopum causam habuerit: tunc se interponere debet ille Romanus, ut vel ipse cognoscat, vel eo ad monente iudices eligantur. & si aliter fiat, ordo ecclesiasticus confunditur.

a ¶ Aut si forte.] Extra de foro compet. si quis contra.

b ¶ Executio.] Id est, executor ad hoc deputatus, s. archidiaconus, ut 25. dist. plebis, & extra de foro comp. nullus. Cum aut iudex accusat, in optione actoris erat an veller, q̃ recusatus delegaret causam alijs, vel q̃ partes cogenerentur ad eligendos iudices, ut extra de foro comp. licet, & ca. si quis. Hodie autē si iudex recusatus fuerit, & probata fuerit causa recusatōis, ad arbitrium recusatōis ipse q̃ recusatus fuerit, dabit iudices, vel trāsmittet negociū ad superiorem, ut in cōstit. cū speciali, extra de appell. Sed quæro an iudices delegati ab episcopo possint partes punire, si nō venient ad iudicium? Non videtur, quia solus delegatus a principe potest citare, ut in Auth. de litig. s. omnem, colla. 8. nec alij possunt suas sententias mādare executioni, q̃ ordinarij vel delegati a principe, ut C. de bo. auct.

iudi possid. auth. & qui iurat. ff. de re iud. à diuo. & solus delegatus a principe potest mittere in possessionem. ff. de iurisd. omn. iud. iubere. Potest tamen dici, quod secundum iura nostra subdelegatus habet coercionem, quia potest interdicare ecclesiam, ut extra de off. deleg. ex litteris, in fine. & secundum legem, modicam saltem habebunt coercionem subdelegati. C. de sportul. l. 2. & ff. de off. eius cui mandata est iurisd. l. 4. in fine. c. ¶ Interponere.] Hoc verum est in modicis, vel minimis causis: nam maiores causæ episcoporum ad metropolitanum deteruntur, ut 6. q. 4. si inter. 9. q. 3. conquellus. & 80. dist. c. 1.

F Ratis.] CASVS. Ianuarius episcopus Caralitani tantum erat simplex, q̃ clerici sui eum despiciabant, & sacerdotes in sardinia à secularibus iudicibus

opprimebantur. Quod cum Gregorius audiisset per episcopum Foelicem, & Ciriacum abbatem, præcepit ei ut hoc fieri non permittat, ne dum simplicitati studet, disciplina negligatur.

d ¶ Simplicitati] Supra 39. dist. Petrus.

Sacer-

causam habeat, despectis, eorum episcopis eosdem clericos in tuo facias iudicio exhiberi. Quod si ita est, quia valde constat esse incongruum, hac tibi auctoritate precipimus, ut denuo hoc facere non præsumas; sed si quis contra quemlibet clericum causam habuerit, episcopum ipsius adeat; ut aut ipse cognoscat, aut certè ab eo iudices deputentur; aut si fortè ad arbitros eundem est, partes ad eligendos iudices ab ipso executio deputata compellat. Si quis vero clericus, vel laicus contra episcopum causam habuerit, tunc te interponere debes, ut inter eos, aut ipse cognoscas, aut certe te admonente sibi iudices eligant. Nam si sua unicuique episcopo iurisdic-tio non seruatur, quid aliud agitur nisi ut per nos, per quos ecclesiasticus custodiri debuit ordo, confundatur?

¶ eligendum iudicem] orig.

Idem Ianuario episcopo Caralitano, lib. 3. epist. 26.

¶ A laicis iudicibus clerici non sunt opprimendi.

C. XL

F Ratis & coepiscopi nostri Foelicis, & Ciriaci abbatibus relatione cognouimus, quod in insula Sardinia sacerdotes à laicis iudicibus opprimantur, & fraternitatem tuam ministri sui despiciant; dumque solum simplicitati à vobis studetur, quantum videmus, disciplina negligitur.

Idem Gregorius Mauricio Imperatori, lib. 1. epist. 1. seu cap. 75.

¶ Sacerdotes à Regibus sunt honorandi, non iudicandi.

C. XLI.

S Acedotibus autem non ex terrena potestate dñs noster citius indignetur, sed excellenti consideratione propter eū, cuius serui sunt, eis ita dominetur, ut etiā debita reuerentiam impendat. Nam in diuinis eloquijs sacerdotes aliqui Dijs, aliqui angeli vocantur. Nam & per Moysen de eo, qui ad iur̃m deducendus est, dicitur: [Applia illum ad Deos, id est ad sacerdotes.] Et rursus scriptum est: [Dijs non detrahes,] scilicet sacerdotibus. Et propheta ait: [Labia sacerdotis custodiunt scientiam,

Nicolaus epist. 7. ad Michaelē Imper. c. 35. Exod. 22. Ibidem. Malach. 2.

S Acedotibus.] CASVS. Mauritius Imperator compellebat clericos sub se respondere: & eis debitam reuerentiam non impendebat. quare Greg. scribit contra ipsum, docens quod omnes sacerdotes debet generaliter honorare, cum nesciatur qualis quisque sit tuturus in futuro iudicio: & q̃ ipsos debeat honorare, probat vna ratione, scilicet quia Deus vocauit eos deos. & Malachias propheta ipsos Angelos appellauit: & duobus exemplis, scilicet Constantini, & paganorum Imperatorum, qui sacerdotibus sui temporis reuerentiam exhibuerunt. Ratio incipit, [Nam in diuinis eloquijs] Exemplum Constantini ibi, [Ecclesiastica quoque.] Exemplum paganorum est ibi, [Ante eum.] e ¶ Custodiunt.] Id est custodire debent, ut infra ead. q. 1. nolite.

a ¶ Appel-

Indice recusato qd fiet. Ita decret. hodie est remota, & fuit in prima cōpilatione: & erat secūda decret. eiusdē tit & est pallea. s. e. nullus clericus

Delegatus ep̃i an possit citare.

Ar. ad hoc a ¶ Appellat. ¶ Ergo ex sola appellatione nominis aliquis
 9. d. dñs ubi cōsequitur ius 1. sic 32. q. 4. dicit. C. de lat. lib. tol. § pe.
 de hoc. ar. cō ext. de præsump. illud. in it. de ado. §. vlt. arg. contra 2. q.
 tra. C. de ref. 1. multi. in fi. ubi dicit, quod sola nominatio non suffi-
 neq. cau. iu- cit. C. de prob. non epistolis. & l. fi.
 bemus. Arc. b ¶ 12.

sup. ea. continua. §.
 item Constantinus.
 B. Aug. epist. 66.

& legem requirēt ex ore eius, quia angelus Domini exer-
 cituum est. ¶ Quid ergo mirum, si illos vestra pietas digne
 tur honorare, quibus in suo eloquio honorem tribuens,
 eos aut angelos, aut Deos ipse etiam appellat^a Deus?
 Ecclesiastica quoque historia testatur; quia cum piæ me-
 moriæ Constantino principi scripto oblata accusationes
 contra episcopos fuissent, libellos quidem accusationis
 accepit, & eisdem, qui accusati fuerant, episcopos conuo-
 cans, in eorum conspectu libellos, quos acceperat, incen-
 dit^b, dicens. Vos Di j estis, a vero Deo constituti. Ite, & in-
 ter vos causas vestras discutite: quia dignum nō est, ut iu-
 dicemus Deos. In qua tamen sententia sibi magis ex humi-
 litate, quā illis aliquid præstitit ex reuerentia impensa.
 ¶ Ante eum quippe pagani in Rep. principes fuerunt, qui
 verum Deum nescientes, Deos ligneos, & lapideos cole-
 bant; & tamen eorum sacerdotibus honorem maximum
 tribuebant. Quid ergo mirum, si Christianus Imperator
 veri Dei sacerdotes dignetur honorare, dum pagani, ut
 prædiximus, principes, honorem impendere sacerdotibus
 nouerunt, qui dijs ligneis & lapideis seruebant? Hæc & er-
 go non tantū specialiter^c, quantum generaliter pro om-
 nibus asserimus sacerdotibus: quoniam adhuc nescimus,
 quis in terribili iudicio Dei qualis futurus sit. Et enim
 Paulus egregius prædicator dicit: (Nolite iudicare ante
 tempus, donec veniat Dominus, & reliqua.) Nā sunt inul-
 ta, quæ de iudicio illius homines ignorant: quia fortasse,
 quæ vos laudatis, ille reprehendet; & quæ vos reprehen-
 ditis, ille laudabit.

1. Cor. 4.

^a ¶ Hæc ergo. ¶ Sic etiam habet locus hic apud Nicolaum in epi-
 stola, cuius initium, Proposueramus: sed in originali pro istis hæc
 leguntur, Hæc ergo pietati dominorum non pro me, sed pro
 cunctis sacerdotibus suggero. Et multis interiectis, quæ hic nō
 referuntur, subdit. Nam adhuc nescimus, quis sibi qualis sit,
 & Paulus egregius prædicator, &c. præstatque omnino integrū
 illum locum legere Apostolica libertatis plenum.

Item ex concilio Mileuitano.

¶ In concilio Mileuitano, quod habetur, nihil tale extat. Ex ipso
 tamen citatur etiam ab Innocentio iij. in c. si diligenti. extra de
 fo. comp. Habetur autem in Toletano 3. c. 13.

¶ Qua poena feriatu r clericus clericum ad sæcularia iu-
 dicia pertrahens. C. XLII.

In Tolet. 3. c. 13.

¶ Nolita^d præsumptio vsque adeo illicitis ausib aditum
 patefecit, ut clerici con clericos suos, relicto potifice^e

¶ Secundum
 q. bene indu-
 citur auctori-
 tas Apst. sed
 ¶ sequitur
 te ia M.
 B. Mi. secū-
 dū L.

^b ¶ Incendit. ¶ Hic vides, qd iudex debet destruere libel-
 lum qui non est legitime compositus. ut 2. q. vlt. c. vlt.
^c ¶ Specialiter. ¶ Pro bonis. sed etiam generaliter pro
 bonis, & malis 2. vel non tantum præsentib. qui nunc
 accusantur, & non conuincuntur, sed etiam pro omnib.
 alijs. 13. q. 2. non æstimemus.

¶ Nolita. ¶ CASVS. Relatū fuit in Mileuitano cōcilio,
 qd clerici clericos suis episcopis relictis ad sæcularem
 iudicem traherent: quare statuit concilium, ut hoc de cō-
 tero non fiat: & si quis de cetero præsumet, super hoc
 conuictus, causam perdat, & etiam a communione re-
 pellatur. [Inolita]. i.

consueta. Et loquitur hoc capitulum de a-
 ctore sequens de reo. d. ¶ Inolita. ¶ Hoc c.
 de actore, & sequens de reo loquitur. Et
 not. qd si actor traxe-
 rit reum ad iudicem
 nō suum perdit cau-
 sam sed si reus traxe-
 rit actorem, pro con-
 uicto habetur, ut C.
 de iurisd. om. iu. in
 criminali: hoc tamē
 intelligas lite conte-
 stata, quia si ante li-
 tis contestationē de-
 sistit, non incidit in
 penā 3. ut inf. ea c.
 prox. & ff. rem ra. ha.
 amplius, & ff. de in-
 ius voc. quamuis. li-
 cet sit. arg. contra. C.
 de transa. si quis ma-
 ior. sup. ead placuit.
 Et quod dicit, quod
 causam perdit: dicit
 quidam ipso iure, ve-
 rius credo, quod per
 sententiam, & hoc
 innuit hoc verbum,
 conuentus.

^e ¶ Pontifice. ¶ Hic
 manifeste habes, qd
 in causa ecclesiastica
 neuter potest adire
 alium iudicem, siue
 in ciuili, siue in cri-
 minali negotio: licet
 autem sine consensu
 ordinarij eligūt aliū
 iudicem in ciuili ne-
 gotio, ut ff. de iud. l.
 1. C. de iurisd. om. iu.
 l. 1. sed non in crimi-
 nali, ut C. de iurisd.
 om. iu. in criminali.
 inf. ea. si quis cū cle-
 rico. sed in clerico re-
 quiritur consensus
 epi, & etiā proprius
 consensus. ar. hic, &
 9. q. 1. c. 1. & su e cle-
 ricū, & nullus. & c.
 inolita & 6 q. 3. deni-
 que. & 3. q. 6. non li-
 ceat. ext. de fo. cōp.
 significasti. Et est tri-
 plex ratio quare lai-
 cus potest, & nō cle-
 ricus: quia laicus po-
 test iurare sine licen-
 tia sui iudicis, sed cle-

Auctoris pu-
 nitio reunt
 ad iudicem
 non suū tra-
 hentis.

3 Idem Bar.
 Bal. An. Cy.
 & Pa. de Ca.
 in d. l. in ciu-
 li. in gl. alle.
 Clerici an
 possint in iu-
 dicē nō iuā
 consentire.

ricus non, ut extra de iur. calum. inhaerens. Sed non
 posset coram laico litigare, nisi ibi iuraret. Item ab alio
 episcopo non potest ordines accipere, ergo nec iudiciū,
 quod maius est, ut 9. quæst. 2. nullus primas. Item non
 potest ab alio, quā a suo prælato petere iudiciū ani-
 mæ, quod est occultum, ergo multo fortius nec manife-
 stum.

sum, ut de poen. d. 6 placuit. Item inconueniens iam esset, quod unus episcopus iudicaret clericos alterius episcopi, quod esse non debet, ut 9. q. 2. per totum, & sic omnes de uno episcopo possent sibi alium episcopum eligere in iudicem: nec renunciare potest clericus huic iuri. extra de fo. comp. si diligenti credo tamen, quod licet non possint renunciare expresse, quod tamen sponte, id est, tacite possunt consentire in alium iudicem.

1. Hoc non puto verum. In Go. ut 3. q. 5. si liceat ut ibi dixi. Arch.

nam arbitrium sponte eligunt, & iudicem delegatum, alioquin ex suffragio erit privilegium clericorum, quod clericus potest eligere coram quo iudicet vel litigare. in cons. Fe. Auth habita C. ne fil. pro pat. Item multa possum facere sponte, ad quae non possum me pacto adstringere. nam possum instituere aliquem heredem, non tamen pacto ad hoc me adstringere possum, ut C. de pac. l. vi. Item tacite possum renunciare foro, licet non expresse, sicut tacite Papa renunciat privilegio suo, ut 2. q. 7. nos si. & q. 5. mandatis. Sicut tacite possum renunciare exceptioni procuratoria contra militem, sed non expresse, ut ff. de procur. filius fa. S. veterani. similiter tacite possum renunciare iuramento cal. sed non expresse. C. de iur. cal. l. 2. in fin. & quod sponte possit respondere, habes 3. q. 6. pulsat. Io. Quid quid dicat Io. hoc tenet, quod in laicum nullo modo consentit clericus, ut extra de fo. comp. si diligenti. nec in clericum sine consensu episcopi, ut extra de fo. comp. si significasti. B.

Placuit.] CASVS.

Aliquis clericus accusabatur de crimine, vel conveniebatur civiliter coram iudice ecclesiastico: licet contestata maluit accusari, vel convenire coram iudice saeculari: quarebatur in concilio Carthaginiensi quam poenam pati debeat. Respondet, quod in criminali causa, siue fuerit condemnatus siue absolutus, locum suum amittat, id est, deponatur. In civili vero causa perdat, quod euicit, id est, id in quo fuit absolutus, perdat: quia male de ecclesia sentite qui de saeculari iudicio auxilium poscit. Et nota, quod Hug. & Beneuen. & Io. intelligunt hoc casum cum lis erat contestata coram ecclesiastico iudice. Sed certe ego credo, quod posset intelligi cum nondum erat lis

suo, ad iudicia publica pertrahant. Proinde statuimus hoc de cetero non praesumi. Si quis hoc praesumpserit facere, conventus & causam perdat, & a communione efficiatur extraneus.

¶ Conuentus.] *Dictio ista in nullo concilij exemplari aut impresso, aut manuscripto est inuenta.*

Item ex concilio Carthaginensi 3. c. 9.

ij Placuit, ut quisquis episcoporum, presbyterorum, & diaconorum, seu clericorum, cum in ecclesia ei crimen fuerit intentatum^a, vel civilis causa fuerit commota, si derelicto ecclesiastico iudicio, publicis iudicijs purgari^b voluerit, etiam si pro ipso fuerit prolata sententia, locum suum amittat^c. Et hoc in criminali actione. In civili vero perdat quod euicit, si locum suum obtinere maluerit: si quidem^d ad eligendos iudices inique^d de ecclesiae consortio iudicat, qui de vniuersa ecclesia male sentiēdo, de iudicio saeculari poscit auxilium: cum priuatorum Christianorum causas Apostolus etiam ad ecclesiam deferri, atque ibi determinari praecipiat.

¶ Si quidem.] *In ceteris conciliorum editionibus, & vno Vaticano codice legitur, si quidem ad eligendos iudices sibi de ecclesiae consortio dubitat, vileque ecclesiae consortium iudicat, qui de vniuersa, &c. In recentiore autem quatuor tomorum editione hoc modo, cui enim ad eligendos iudices vndique patet auctoritas, ipse se indignum fraterno consortio iudicat, qui de vniuersa, &c. eodemque fere modo in codice Lucensi Regio, & refertur in concilio apud Palatium Vermis habito, c. 18.*

Item ex eodem.

¶ Clericus non accusetur, nisi ante ecclesiasticum iudicem. C. XLIV.

DE diuersis ordinibus ecclesiae seruientibus, si quis in causam criminis incurrerit, & abnuerit iudicium ecclesiasticum; debet periclitari^e.

¶ Est summa capituli praecedentis, & in concilijs olim Colonia ac Lutetia impressis, duobus exemplaribus Vaticanis, & codice canonum omnino est loco summa, nec multo aliter apud Iuonē, p. 6. cap. 362.

Item constitutione 74. c. 1.

lis fuerit contestata coram eo. b ¶ Purgari.] Per hoc patet, quod loquitur de reo: sed quod dicit postea, euicit, intellige id in quo est absolutus. c ¶ Locum suum amittat.] id est, deponatur. d ¶ Inique.] Contumeliam. n. facit iudici, qui eo relicto vadit ad alterum, ut ff. de arb. l. litigatores similiter si quis rem deducit coram vno iudice, & de iudic. postea coram alio perdit litem. 2 C. de asser. tol. l. 1. in fi.

lis fuerit contestata coram eo.

b ¶ Purgari.] Per hoc patet, quod loquitur de reo: sed quod dicit postea, euicit, intellige id in quo est absolutus.

c ¶ Locum suum amittat.] id est, deponatur.

d ¶ Inique.] Contumeliam. n. facit iudici, qui eo relicto vadit ad alterum, ut ff. de arb. l. litigatores similiter si quis rem deducit coram vno iudice, & de iudic. postea coram

alio perdit litem. 2 C. de asser. tol. l. 1. in fi. e DE diuersis.] Periclitari.] id est, deponi.

Et in conc. apud Palatium Vermis habito, c. 18.

Iuo p. 6. c. 362. §. ite placuit.

1. Cor. 6.

Iuo ibidem initio capitis.

Novel. 83. apud Iulianum.

2 Idē tenent Gul. de Cuna in l. nemo. post gl. C. de iuri. om. iud. & Ang. in l. cum procurator. §. dñs ff. de op. nō. nū. & l. quā uis. de dāno infecto.

Si

Si quis cum clerico.] CASVS. Duo dicuntur in hac lege. Primo dñ, q̄ in pecuniaria causa actor debet clericū conuenire corā ep̄o suo: qui causam debet examinare sine dāno sportularum, & sine dilatione. Sed si ep̄s nō vult causam pecuniariā dñm̄, ad sēculares iudices

a ¶ Damno.] Sportularum, ad quas clerici non tenentur, vt in Auth. de sanctis. ep̄is § Sportularum, coll. 9. ergo nec aduersarij ipsorum teneri debent, vt C. de fruct. & lit. expend. vlt. 1

b ¶ Noluerit.] Illud non tenet, Vel dic noluerit, id est,

r ¶ Ut patet ext. de iudi. qualiter. in. si Sed cōtra in Auth. de c. ¶ Sine scriptura] san ep̄is §. si quis autē pro pecunia. vbi de hoc.

non potuerit, quia forte talem causam non potest audire. c. ¶ Sine scriptura] Sine scriptura procedit ep̄s cum iudicat inter suos clericos. Similiter in modicis causis nō requiritur scriptura, vt in Auth. de mā. prin § si tibi. coll. 3. Non obit §. 2. q. 7. in primis. vbi dñ sententia nulla, quæ ne scripto proferat. illud enim tantum tenet in criminalibus. & maiorib. negocijs. d. ¶ Duorum.] Hoc non tenet, vt 3. q. 3. §. spatium. c. ¶ Punietur.] Nec illud tenet, vt extra, de iudi. cum non ab homine.

Si clericus.] CASVS. Quatuor articuli continētur in hoc c. Primus est, q̄ si cleric⁹ litē habeat aduersus clericū, coram suo ep̄o conquerratur. Secundus est, q̄ si ep̄s litē habeat cōtra suū clericum, coram arbitris ab utraque parte electis negocium terminetur. Tertius est, q̄ si clericus habeat causam aduersus suum, aut aliū episcopum, recurat ad synodū prouinciæ. Quartus est, quod si episcopus vel clericus litē habeat cōtra metropolitanū, pergat ad primatem, vel ad urbem Constantinopolitanam. Secundus articulus incipit ibi, [Vel certe.] Tertius incipit, [Et si clericus.] Quartus ibi, [Si vero contra ipsius prouinciæ.] f. ¶ Arbitros.] Et hæc est ratio: quia metropolitanus nō est iudex clerici: vnde sub

Arbitros eligere qñque coguntur litigantes.

¶ Qui cum clerico litigium habet, episcopum ipsius adeat. C. XLV.

Iuo p. 6. c. 427. & p. 16. c. 150.

ij **S**i quis cum clerico litigium habuerit, si quidem de causa pecuniaria, adeat prius episcopum, cuius iudicio clericus suppositus est. Ille enim sine damno^a, & sine dilatione competētē finem liti impositurus est. Sin autem noluerit^b episcopus litem dirimere; tunc ad ciuilem iudicem disceptatio causę perueniat. Vbi autem episcopus causam dirimere vult; sine scriptura^c omnia procedant, & diffinitiuā sententia sine scriptis ab eo proferatur. **¶ Quod si de criminali y causa litigium emerferit;** tunc competentes iudices in hac ciuitate, vel in prouincijs interpellati consentaneum legibus terminū causę imponant: ita tamen, vt disceptatio litis duorum^d mensium spatium non excedat, à litis contestatione numerandum **¶ Item.** (¶ In criminalibus vero causis nunquam sine scriptura procedere debet.) Non aliter autem puniatur^e clericus, nisi obnoxius repertus, sacerdotio nudatus fuerit ab episcopo suo, vel clericatus honore. Sin autem crimen ecclesiasticum est; tunc secundum canones ab episcopo suo causę examinatio, & poena procedat, nullam communionem alijs iudicibus in huiusmodi causis habentibus.

a ¶ Noluerit.] Ita etiam apud Iulianum, & Iuonem, & sic legit auctor glossa: sed in nouella ipsa Iustiniāni additur, vel non potuerit.

β ¶ Proferatur.] In nouella ipsa sequuntur hac, nisi fortē partes voluerint, vt in scriptis ea inferatur. Quod si, &c. Apud Iuonem loco dictionis, proferatur, est, inseratur; quod suspicionem facit intermedia scriptoris vitio deesse.

γ ¶ De criminali.] In nouella Iustiniāni additur, ciuili tamē.

δ ¶ Numerandum.] Quæ sequuntur vsq; ad vers. Non aliter. neque in nouella, neque apud Iulianum, aut Iuonem, neque in vetustis Gratiani codicibus habentur: sed ob doctorum citationes non sunt expuncta.

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 9.

¶ Clericus aduersus clericum negocium habens, sēcularia iudicia non exercent. C. XLVI.

Extra de foro compet. c. 1.

Poly. l. 4. tit. 31.

Burch. l. 2. c. 183.

Iuo p. 6. c. 228.

¶ Al. iudicium

Si clericus aduersus clericū habeat negocium; non relinquat suum ep̄m, & ad sēcularia iudicia non concurrat: sed prius negocium agitetur apud propriū episcopum: vel certē^a si fuerit negociū ¶ ipsius episcopi, apud arbitros^f ex vtraq; parte electos audiatur § negocium.

res recurratur. Si vero vult eam dirimere sine scriptura oīa procedere debēt, nisi partes velint, q̄ ipsa acta redigantur in scriptis. Secundo dñ, q̄ in causa criminali de civili crimine recurrendum est ad iudices sēculares, qui intra duos menses à tpe litis contestatę causam criminalem decident, non tñ clericū puniant, nisi prius ab ep̄o suo fuerit degradatus. & hæc particula non tenet. pro crimine vero ecclesiastico tñ ad iudicem ecclesiasticū recurrat. Sed pars incipit ibi, [Quod si de criminali.]

eo non debet conueniri; nec coram episcopo debet conueniri, cum nō possit esse actor & iudex, vt extra de restit. spol. conquirente, & extra de concess. prab. & eccl. non vacan. post electio. in fi. Sed quis coget eum eligere arbitros? Respondetur, episcopus, licet sit ei suspectus; vt extra de appel. secundo requiris Item in alio casu cogit ipsum eligere arbitros, scilicet cū recusat eum, vel delegatum ab eo, vt 3. ead. peruenit.

g ¶ Audiatur.] sup. 5. q. 2. ep̄s. contra, sed ibi soluitur.

a ¶ Syno-

a Synodi] Ergo. si habet civilis causa contra episcopum, solus metropolitanus non potest audire, ut hic, & 6 q. 4. si inter. sed forte hoc non tenet in maioribus causis: vel loquitur secundum antiqua tempora, quando pro singulis causis habebat concilium, ut infra ea q. 3. c. 2. & 3.

EX HIS OMNIBUS CASVS. Iste § diuiditur in duas partes. In prima parte concludit ex supradictis dicens, quod ad secularium iudicem, nec in civili, nec in criminali causa est clericus producendus, nisi episcopus civilem causam decidere nolit, vel nisi in criminali clericus prius ab episcopo fuerit degradatus. sed male excipit Gra. nisi dicat allegando. In secunda parte respicit illud c. te q. dē. & exponit duobus modis illud uerbum: scilicet non cognitor secularium negotiorum te uult Deus. & primo sic: non uult Deus te ordinare cognitorem secularium negotiorum, id est, non uult te iungi in episcopum ad hoc tantum, ut sis cognitor secularium negotiorum: sed ut potius animarum lucris intendas: Non tamen prohibetur ad tempus negocia secularia terminare. Secundo exponit ita, ut secularia negocia intelligantur secularium uirorum quae vacantes laici sibi debent ad inuicem exhibere: negocia uero secularia de rebus secularibus ecclesiae, & clericorum, siue sint criminalia, siue civilia, non nisi apud episcopum sunt ventilanda secunda pars incipit ibi, illud autē. Sequentia duo capitula patent.

a In

Clericus siue laicus, si crimine, aut lite pulsatus fuerit, non alibi, quam in foro suo prouocatus audiat. *Idem ibidem, c. 40.*

Si quis uero contra haec fecerit, canonum subiaceat correctionibus. Et si clericus aduersus suum, vel alium episcopum habeat causam, apud audientiam synodi provinciae eius conquiratur. Si uero contra ipsius provinciae metropolitanum episcopum episcopus siue clericus habeat controuersiam, pergat ad ipsius diocesis primatem, aut certe ad Constantinopolitanam regiae ciuitatis sedem, ut eorum ibi negotium exquiratur.

† terminetur.

a Vel certe si fuerit.] *Græcè est. ἢ οὐκ ἔστιν αὐτοῦ τοῦ ἐπισκόπου, παρὸς δὲ τὰ ἀμφοτέρωθεν βούλονται, τὰ τῆς δίκης συνηρωτῆσθαι* vel certe ipsius episcopi sententia, apud eos, quos utraq; pars uoluerit, ea, quae ad iudicium pertinet, agitentur. Nec longe aliter uertit Dionysius, cuius uersionem attulerunt Burchardus, & Iuo, & Innocentius. extra de foro cōpet. e. 1. sententia uero, qua hoc loco ex prisca uersione elicitur, habetur paulo post in uersis. Etsi clericus aduersus suum. Quare non bene hic inculcatur: sed ob glossam non est mutatum.

Item ex concilio Agathensi, c. 32.]

P A L E A. Cap. XLVII.

iiij C Lericum nullus presumat apud seculari iudicem episcopo non permittente pulsare. Sed si pulsatus fuerit, non respondeat, nec proponat, nec audeat criminale negotium in iudicio seculari proponere.

¶ Abest à plerisque uetustis exemplaribus; & frustra hic repetitur, quod plane idem habetur supra eadem c. clericorum nullus. Delectionis autem uarietate ibi notatum est.

Ex his omnibus datur intelligi, quod clericus ad publica iudicia nec in civili, nec in criminali causa est producendus: nisi forte civilem causam episcopus decidere noluerit, vel in criminali, sub honoris cingulo eum nudauerit. ¶ Illud autem quod in epistola Clementis dictum est, [Non cognitorem secularium negotiorum te uult Deus esse,] ex episcopali unctione intelligendum est. Non enim in episcopum ungitur, ut cognitor secularium negotiorum resideat, sed ut procurator animarum, & distributor spiritualium existat. Prohibetur ergo secularibus negociis occupari, non ad tempus sequester fieri. Vel secularia iudicia, non de rebus secularibus, sed secularium uirorum intelligenda sunt. Iudicia de rebus secularibus secularia appellatur, iuxta illud Apostoli: [Secularia igitur iudicia si habueritis, contemptibiles, qui sunt in ecclesia constituti te.] Iudicia uero secularium, secularia appellantur, iuxta illud Apostoli in epistola Clementis: quod ex subsequētibz datur intelligi, cum dicitur: (Hæc opera, quae tibi minus congruere diximus, exhibeant sibi inuicem vacantes laici.) Prohibentur ergo clerici à cognitione negotiorum secularium uirorum, non secularium causarum. Negocia quippe clericorum, siue criminalia, siue civilia fuerint, non nisi apud ecclesiasticum iudicem ventilanda sunt.

Vnde Hadrianus Papa ait c. 35.

¶ Non nisi in foro suo audiatur clericus. C. XLVII.

fu. ca. clericum nullus. Iuo p. 6. c. 367.

fu. c. te quidem,

1. Cor. 6.

fu. c. te quidem.

In cap. Hadriani, c. 35.

Anf. l. 3. c. 88.

2 [N clericorum.] Sup. 2. q. 1. in primis. in fi. extra de iud at fi.

RES VERO. CASVS. Quia supra in multis c facta mentio de rebus litigiosis: ideo Gratianus nunc docet, quod res litigiosa non debet transferri ad aliquam personam.

¶ De eodem. C. XLIX.

An ibidem.
Deus dedit p. 3.

In clericorum causa, huiusmodi forma seruetur, ne quemquam eorum sententia a non suo iudice dicta cōstringat.

Res vero in litigio posita ante legitimum cognitionis euentum in nullam debet omnino transferri personam.

Vnde Gelasius Papa Quingessio a episcopo.

¶ Quingessio.] In antiquis exemplaribus partim est ista vox, partim Lucio, partim L. partim. Quinquagesimo.

¶ In nullam transferatur personam res in litigio posita ante cognitionis euentum. C. L.

Quia res in litigio posita in nullam transferri potest omnino personam, donec legitime cognitio- nis euentu, cui potius debeat, iudiciaria disceptatione possit agnosci; ex eadem re quispiam non sinatur exige- re^d pensiones: sed in eodem statu, re eadem posita, in quo videtur (sicut dictum est) ante constituta f, quisquis sibi putat quidpiam posse competere, iuridico pulset examine, præiudicijs omnibus inde submotis.

† al. constitutam
litem.

Q V A E S T I O II.

Quod vero^e culpa illa suspensione digna sit, capitulo illo Mileuitani concilij liquido constat. Si enim communione priuandus est, qui clericum ad civilem iudicem crediderit pertrahendum, multo magis suspensione dignus est, qui sui episcopi iudicium interpellan- tem ad iudicium seculare pertrahere non dubitauit.

sup. q. 1. inolita.

Q V A E S T I O III.

Ed ponat-

sonam ante sententiam diffinitiuam.

Quia res.] CASVS. Ille dupliciter poni solitus est. Et primo sic. Reus possidebat rē litigiosam; quasi- tum est a Gelasio, utrū actor possit exigere pensiones. Et respondetur q non, ante legitimæ cognitio- nis euentum: sed res debet apud reum permanere, do- nec apparuerit cui res potius debeat: & si quid factum fuerit lite pendente in præiudicium alterius partis, ni- hil valeat. & secundum hoc expone, [Non finiat,] sup- ple nisi sit possessor. Potest etiā alio modo poni, vt Be- neuentanus ponit. Cum de quadā re inter actore & reū litigium vertēretur, nec aliquis eorum esset in possessio- ne illius rei: quæ situm fuit quis debeat de illa re recipe- re, & exigere pensionem. Et responder Gelasius Papa, q nec actor, nec reus: sed res debet permanere in eodem statu in quo posita est, vsque ad sententiam diffinitiuā: cassatis omnibus priuilegijs, vel rescriptis, quæ contra hoc possunt dari lite pendente.

b. ¶ Quia res.] Nec etiā actionem pōt quis cedere alij, postquam res est deducta in litigium, vt C. eod. l. 2. nec valet priuilegium imperatum tempore litis, vt ext. de test. causam. 16. quæst. 6. placuit. C. vnde vi. auctoritate m

C. de fund. & saltibus reipub lib. 1. l. si qua. nec res liti- giosa potest dedicari, ff de litig. l. vlt. qui autem rem liti- giosam alienat: & alienatio nulla est, & præterea puni- tur venditor, & emptor si sciuit rem litigiosam, vt extra- vi lite pend. ecclesia. C. eo. l. vlt. In casib tñ licite aliena- tur res litigiosa, scili-

cet ex causa dotis, vel trāsactionis, vel donationis propter nuptias, vel ex causa legat, vel diuisionis rerū hereditariarū, vt C. de litig. l. vlti. Item licite alienatur res litigiosa, quæ ser- uari non potest ff. fa- mil. erciscun. aliena- tiones & ff de petit. hered. diuus.

c. ¶ In litigio.] Res dī litigiosa de cuius dñio vel quasi causa vertitur inter petito- rem, & possessorem, vel iudiciaria con- uentione, vel preci- bus principi oblati & per eum aduersa- rio cognitis, inauth. de litig. in prin. coll. 8. 1.

d. ¶ Exigere.] Hoc intellige cum posses- sor ē suspectus, aliā: possessor semper vti- tur fructib. pēdente lite, vt 16. q. 4. volu- mus, extra vt lit pen- den. a memoria.

Quod vero CASVS. Hic inti- tulaē le- cūda qō qua quarritur, an hęc culpa q clericus cle- ricum aliquem inui- tum trahit ad iudi- cem secularem, di- gna sit suspensione. Et respondetur; q sic: nam si dignus est priuari communio-

Litigiosa res certis in cau- sibus aliena- ri potest.

Litigiosa res quæ dicitur-

Et not. q aut. quæ po- nitur. C de li- tig. auth. res litigiosa. in- corporalibus locum hēt, vt patet in- aut d litigio. S. adhuc. Hic adde qd no- tatur ext. vt lit. pen. & de- alie. iud mu- de resti. spol. cau. fac. 1. & l. xpc. Arch.

ne, vt sup. ead. q. 1. inolita. multo magis dignus est suspen- sione.

c. ¶ Quod vero.] Et est certum q sic sup. ead. inolita.

Quod ponatur.] Hæc q diuiditur in x. partes, in quarum prima probat per xx. ca. q sen- tentia pastoris siue iusta, siue iniusta timenda est. Secūda ibi, [Verum hoc.] Tertia ibi, [Sed hoc.] Quarta ibi, [De his.] Quinta ibi, [Si ergo.] Sexta ibi, [Cum ergo.] Septima ibi, [Idem est.] Octaua ibi, [Quod autem.] Nona ibi, [Excommunicationis.] Deci- ma ibi, [Presbyteris.] Io de Fant

CASVS. Hic intitulatur tertia quæstio, ubi quarritur, si hæc culpa digna non sit suspensione, scilicet, q propter hoc non debeat suspendi, quod traxit clericum ad iudi- cem secularem: si autem suspensus fuit propter hoc, & post suspensionem diuina celebrauit: utrum debeat de- poni? Et respondet quod sic, vt inf. ead. si quis presbyter & c si quis episcopus. Et procedit hoc ordine Gratia in hac quæstione. Primo probat, quod sententiæ episcopi- pali parendum est siue iusta, siue iniusta: & hoc vs- que ad §. [Præmissis.] Deinde probat contrarium, & re- spondet allegatis tandem dat. solutionem, Primum au-

tem cap. huius questionis planum est.

a ¶ Sed ponatur.] Hic querit an ille sit dignus depositione, qui excommunicatus, vel suspensus celebrat? Et certe sic, ut inf. ca. si quis presbyter, & ext. de cle. excō. mi c. 1. 2. & 3. & beneficio poterit priuari. eod. tit. c. fraternitari. nisi dispen-

serui cum eo, ut 61. dist. Salonitan. Magister tamen professus aliam questionem, scilicet, utrum sententia teneat siue iusta, siue iniusta. Tribus autem modis dī

Snia dī iusta vel iniusta tripliciter.

snia iusta siue iniusta, ut inf. ca. §. si ergo. scilicet ex animo cum malo, vel bono zelo sententiat. Ex causa, scilicet cum certa causa subest vel non subest. Ex ordine cum seruatur vel praetermittit ordo iuris. Item sententia alia est condemnatio, alia excoicationis, alia suspensionis alia praecipit: quae tū improprie dī snia. Sententia cōdemnationis semper tenet, nisi sit iniusta ex ordine: tunc nō valet, ut 12. quæst. 6. diffini-

Sententia est multiplex.

tua 1 alias semper tenet, nisi appelletur ab ea. Item sententia excoicationis ordinem requirit, & etiā causae cognitionem, ut 2. q. 1. nemo episcopus. ext. de appel. reprehensibilis. ext. de sent. excomm. sacro. siue tamen sit iniusta ex causa, vel ex animo, vel ex ordine, semper tenet, ut inf. ead. si ep̄s. Forte nec releuatur per appellationē, nisi quo ad cognitionem, ut extra de sentent. excomm. per tuas sententia autem mandati vel praecipit non ligat, nisi id quod praecipitur spectet ad officium praecipientis. 7. q. 1. quia frater noster. Primo autē probat Grat. vsq; ad §.

[Praemissis.] inf. in c. si episcopus, q̄ sententia ep̄i etiam iniusta sit parendum: deinde probat eam quemquam apud Deum non ligare: de hac materia plenius habetur 2. q. 1. in summa.

b ¶ Sententia.] ¶ Timenda est.] nisi in duobus casibus scilicet cū sententia est post appellationem lata: & cum continet intolerabilem errorem, extra de sentent. excommunicatio. per tuas. tertium casum apponunt quidam, cum pro indebitis exactionibus aliquis excommunicatur, ut extra de excess. praela. cum a quorundam, 2.

¶ I quis a proprio.] CASV. Quæsitum fuit in Nicz-

no concilio, utrum clerico a proprio ep̄o excommunicato sit a alijs cōmunicandum respondet et q̄: non nisi a proprio episcopo fuerit absolutus, vel nisi in synodo satisfaciens fuerit reconciliatus, quod non solum circa clericos, sed etiam circa laicos est obseruandum.

c ¶ Ab

itur^a, quod hac culpa suspensione digna non fuerit; quaeritur, utrum sit deponendus, qui officium contra prohibitionem episcopi celebrare ausus est. Sed q̄ sententia episcopi siue iusta, siue iniusta fuerit timenda sit, Gregorius homilia 26. in Evangelio testatur dicens.

¶ Timenda est sententia pastoris. C. I.

Sententia pastoris, siue iusta, siue iniusta fuerit, timenda est^b.

¶ Ipsa prorsus B. Gregorij verba leguntur inf. ead. cap. non solum, vers. utrum iuste.

Item ex concilio Antiocheno † c. 6.

¶ A suo episcopo excommunicatus, non est ab alio recipiendus. C. II.

¶ I quis a proprio episcopo excommunicatus est, nō eū prius ab alijs^c debere suscipi, nisi aut a suo fuerit receptus episcopo, aut concilio^d facto episcopis & occurrentia, & respondeat, & si synodo satisfecerit, q̄ statuerit^e sub alia sententia eum recipi. Quod etiam circa laicos, & presbyteros, & diaconos, & omnes, qui in clero sunt, conuenit obseruari.

† Et in Aquile. ca. 71.

Burc. 1. 1. c. 17.
luol. 14 c. 27. & 101
Pann. 1. 3. c. 101.
Deusdedit p. 4.
† al. satisfecerit, statum.

a ¶ Episcopis.] Apud auctores indicatos prior tantum pars huius canonis refertur, & ex versione Dionysii; quae etiam in toto hoc loco longe melior est, aut certe (inquit) ad synodum, quae congregatur occurrens pro se satisfaciat, & persuadens concilio, sententiam suscipiat alteram. Gr̄ce enim est. τὸ αὐτὸ τὴν σύνοδον, κατὰ δὲ ἕξοιτο ἐτίσαν ἀποφασίαν.

Item Nicolaus Papa ad Lotharium Regem in epistola, cuius initium: [Audito.]

¶ Excommunicationis meretur sententiam, qui excommunicatis communicat. C. III.

¶ Praecipue Gualdrada pellicis tuae, & iamdudum a te repudiata cōionem declina: excommunicata est enim, & vsq; ad praesentiam nostram ab omni Christianorum contubernio sequestrata. Quamobrem cauendum est, ne cum ea pari mucrone percellaris sententiae, ac pro vnus mulierculae passione vinctus, & obligatus ad perenne traharis exitium. Deterius quippe in populis praelati delinquant: ac per hoc ipsi crudelius, quam ceteri

Anf. 1. 3. c. 66.
Regino chron. 1. 2.

x Hāc sniam sequit Go. in hac decret. cū a quorundā dicēs, q̄ hic est casus sp̄alis in quo nō tenet snia a iudice lata. Sed Bar. Bri. ibi notat cōtraintelligēs cum Ala. q̄ illa decret. cōtinet indulgentiam.

c ¶ Ab alijs.] Similiter qui suspensus est ab vno, suspensus est quantum ad omnes, ut 7. q. 1. si quis presbyter, & 4. q. 5. quisquis.

d ¶ Concilio.] Hodie solus metropolitanus cognoscit de causa excommunicationis, ut ext. de sent. excomm. per tuas.

e ¶ Quod statuerit.] Scilicet synodus.

¶ Praecipue.] CASVS. Lotharius dimissa Theberga vxore legitima, Gualdradam superduxit, quā legitimā esse dicebat vxorē, sed lata sententia diuorij inter eos, cum Gualdrada nollet sententiae parere, fuit excoicata, post quam excoicationem ferebatur Lotharius ei occulte

alte cōicare. scribit ergo Nicolaus & monet Lothariū, ut eius communionem declinet: qđ si non fecerit duob. vel tribus testibus adhibitis cū ea pari muctone sententia percellatur: & qđ debeat abstinere, probat quia fortius puniuntur prælati, quam alij: quia grauius peccāt: quia

quia per eorum delicta exempla perditionis magis trāsmittuntur ad subditos, quam per alios.

a ¶ Puniantur.] Inf. 25. q. 1. nulli fas.

b ¶ Duos.] Ergo in causa denunciationis idem potest esse iudex, acculator & testis. extra de sim licet. Item est

hic arg. qđ Euangelica aduonitio nō solum habet locum in occultis, sed etiā in manifestis, 2. q. 1. peccauerit 1.

¶ I ep̄s quis forte.] CASVS. Quidam ep̄s iacundus iniuste suum clericū excoicauit. quæsitum fuit in concilio Sardicē. quid super hoc sit faciendum? & rñ det p̄ excoicatus vicinos ep̄scopos dēt interpellare, vt cognoscatur utrū iniuste vel iniuste sit excoicatus: & ep̄s qui excoicauit, patienter ferat, vt eius sententia probeur, vel reprobetur. sed anteq̄ causa diligenter examinetur, nullus excoicato cōmunicet. Hoc autē hodie per nouas cōstitutiones corrigitur: quia excoicatus statim absoluitur p̄ metropolitānū, & nō recurritur ad synodū: sed ad metropolitānū.

c ¶ Iracundus.] Id est, vt ex animo sit iniusta.

d ¶ Cito.] i. nō seruato ordine iuris.

e ¶ Et aspere.] Quia non ad sit causa.

f ¶ Potestātē] Auctoritate huius canonis.

g ¶ Interpellet.] fin hac iura qui libet excommunicatus audiebatur, qui volebat se probare iniuste excoicatum: hodie sec̄, nisi sit post appellationē excoimunicatus. vel nisi dicat errorē expressum in sententia. vt extra co. lit. p̄ mas.

Si quis ergo conqueritur metropolitano de iniusta excoicatione. aut appellauit ad eum, aut non. Si appellauit, primo præstabit cautionem absoluedus, qđ stabit iuridē: deinde in optione habet, an velit eum absoluere, vel remittere. absoluendum ei a quo appellauit, vt extra de sentent.

l i i excom.

r Hic dicit lo de Fan. qđ ex ista littera datur intelligi, qđ vbi dictum est, si peccauerit a te frater tuus, & c. dictū esse de notorijs. Nam pro ut ipse no. 2. q. 1. si peccauerit delictū istius erat notorium, vt c. q. 2. Lotharius. Arch.

Excōicatus conquerens metropolitano, an possit ab eo absolui.

† Conc. tex. Pastor. p. 3. c. 5.

in l. moris. q. iste fere. ff. de poen. & in l. nemo, C. de sum. via.

Matth. 18.

puniuntur^a t, vt ait beatus Gregorius: [Scire etenim prælati debent, quia si peruersa vnquam perpetrant, tot moribus digni sunt, quot ad subditos suos perditionis exempla transmittunt. Vnde necesse est, vt tanto se cautius a culpa custodiant, quanto per praua, quæ faciunt, non soli moriuntur.] & infra. ¶ Cæterum præcaue, ne quando nobis secundum Domini præceptum duos^b, aut tres testes adhibeamus, immo vero ne hoc sanctæ ecclesiæ dicamus, & (quod non optamus) de cætero fiat cunctis sicut ethnicus, & publicanus.

¶ Sumptum est caput hoc ex epistola Nicolai, quæ incipit. Audito reuerente misso vestro, & exiat Roma in monasterio Dominicanorum: est autem quasi in epitomen redactum multis urbis omissis. Huius epistola bonam partem refert Regino libro secundo chronicorum.

Et in Afri. c. 101.

Poly. l. 7 tit. 1.

Anl. l. 3. c. 71.

luc p. 14. c. 15.

Pann. l. 5. c. 127.

Item ex concilio Sardicensi, c. 17.

¶ De eodem. C. III.

Si episcopus quis forte iracundus^c (quod esse non debet) cito^d & aspere^e commoueat aduersus presbyterum, siue diaconum suum, & exterminare eum de ecclesia voluerit, prouidendum est, ne innocens damnetur, aut perdat communionem. Et ideo habet potestatem^f is, qui abiectus est, vt episcopos finitimos interpellet^g, & causa eius audiat, ac diligentius tractetur: quia non oportet ei negari audientiam roganti ille episcopus, quia aut iniuste, aut iniuste eum abiecit, patienter accipiat, vt negotium discutiatur. vt vel probeur sententia eius a plurimis, vel emendetur. Tamen priusquam omnia diligenter, & fideliter examinentur, eum qui fuerit a communione separatus, ante cognitionem nullus alius debet præsumere, vt communioni societ.

¶ Canon hic eodem fere modo refertur in concilio Africano, cap. 101. usque ad vers. Tamen. Sed, Græcus Sardicensis, qui est decimus quartus paulo copiosior est, & aliquot locis diuersa etiam sententia. Propterea visum est verba græca cum versione noua apponere.

Ο̄σιος ἐπίσκοπος εἶπεν. τὸ δὲ πᾶν τοπέμε κινουὺν ἀποσιωπῆται οὐκ ἀφείλω. εἴ τις ἐπίσκοπος ὀξύχολος σύς τε σκίτο, ὁπερ ἐκ ὀφείλει ἐν τοιούτῳ ἀνὰ πὺλιν πολιτῶν εἶναι, καὶ ταχέως ἀντικρὺ πρεσβυτέρῳ, ἢ διακόνῳ κινήσει ἐκβαλεῖν ἐκκλησίας τινὰ ἐθέλῃς, προνοητέον ἐς τὴν μὴ ἀθρόον τὸν τοιοῦτον κατακρίνεσθαι, καὶ τῆς κοινωνίας ἀποσερῆσθαι. πᾶν τις εἰρήκασιν. ἐκβαλλόμενος ἐχέτω ἐξουσίαν ἐπὶ τὸν ἐπίσκοπον τῆς κητροπόλεως ἢ οὐτῆς ἐπερχίᾳς καταφυγεῖν. εἰ δὲ ὁ τῆς μητροπόλεως ἀπείν, ἐπὶ τὸν πλησιόχωρον κατατρέχειν, καὶ ἀξίῳ ἵνα μετὰ ἀκριβείας αὐτῷ ἐξετάζηται τὸ πρᾶγμα. ἀχρὴ γὰρ μὴ ὑπέχειν τοῖς ἀκράτοις τοῖς ἀξιοῦσιν. καὶ κείνος δὲ ὁ ἐπίσκοπος ὁ δικαίος ἢ ἀδικῶς ἐκβαλὼν τὸν τοιοῦτον,

Decr. Grat. Pars I l.

ex eo per tuas. Si nō appellauit ad eū: secundum priora iura debet remittere absolueudum: & si ille noluerit absolvere, tunc metropolitan⁹ poterit eū absolue- re, vt extra de offic. ord. ad reprimendā. si tamen viderit sen- tentiam excommu- nicationis eundēter iniustam, potest pro- nuntiare ipsam inu- stam, licet nō sit ap- pellatum ad eū, vt extra de app. solici- tudinē. Ita econuer- so, si est appellatum ad eū, & viderit iu- stam esse causam ex cōmunicationis: te- netur eū remittere absolueudum, vt ext. de sent. excom. per tuas. in fine, hodie aut licet nō appellet ad superiorem: si tñ ē periculum in mora, pōt eū statim absol- uere, vt ext. e. sacro.

SI quis presbyter.] **CASVS.** Quidam episcopus suspendit quendam suum pre- sbyteri ab officio & sacramētis: quāsitū fuit qualiter super hoc sit procedendū? Et rōdet, q̄ suspen- sus apud vicinos epi- scopos conqueri de- bet, vt p̄ eos suo epi- scopo reconcilietur si vero inflammatus schisma faciens diui- na cōtra suspēsiōnē p̄sumpserit celebra- re, anathematizet, & postea deponatur a [Correptus.] i. su- spensus, vel excōica- tus minori excōica- tione, vt patet p̄ id quod sequitur, ana- thematizetur.

SI quis episcopus.] **CASVS.** Dicit in hoc

γενναίως φέρειν ὀφείλει, ἵνα ἡ ἐξέτασις τῆ πράγματος γένη- ται, καὶ ἡ κυρωθῇ αὐτῇ ἡ ἀπόφασις, ἢ διορθώσεως τόχῃ. πρὶν δὲ ἐπιμελῶς καὶ μετὰ πίστεως ἑκάστα ἔσταθῃ ὁ μίσηχων τῶ κοινωνίαν πρὸ τῆς διαγνώσεως τῆ πράγματος ἑαυτῶ οὐκ ὀφείλει ἐκδικεῖν ἐδικεῖν τῶ κοινωνίαν.

Osus episcopus dixit. Quod autem me vndeunque cō- mouet, tacere non debeo. Si quis episcopus existat ad ira- cundiam procliuus (quod quidam a taliviro longe abesse debet) & cito aduersus presbyterum, vel diaconum commo- tus, ex ecclesia quemlibet eijcere voluerit prouidendum est, ne is repente condemnatur, & communione priuetur. Omnes dixerunt. Qui eijcitur, facultatem habeat confu- giendi ad episcopum metropolis eiusdem prouinciæ: sin au- tem metropolitanus absit, finitimum adeundi, ac rōgandi, vt ipsius causa diligenter cognoscatur. Minime enim decet aures non præbere rogantibus. Et ille vero episcopus, qui iure, vel iniuria istum eiecit generose ferre debet causam cognosci, ipsiusque sententiam, vel confirmari, vel corrigi. Verum priusquam diligenter, ac fideliter singula quæque examinata fuerint, qui communionem non habet, ante cau- sę cognitionem non debet suo sibi iure communionem vindicare.

Item ex concilio Carthaginensi secundo, c. 8.

De eodem. C. V.

SI quis presbyter ab episcopo a suo correptus^a fue- rit debet vtrique apud vicinos episcopos conqueri, vt ab ipsis eius causa possit audiri, ac per ipsos suo episco- po reconciliari. Quod nisi fecerit, sed superbia (quod ab- sit) inflatus secernendum se ab episcopi sui communione dixerit, ac separatim cum aliquibus schisma faciens, sa- crificium Deo obtulerit, anathema habeatur, & locum amittat. At si β querimoniam iustam habuerit aduersus episcopum, inquirendum est †.

α [Episcopo.] In secundo Carthaginensi, c. 8. cum Alipius pro- ponit, ita legitur, Si quis forte presbyter ab episcopo suo correptus, aut excommunicatus, &c. Sed cum ab vniuersis epi- scopis confertur loco episcopi affertur nomen prepositi, & ita in Carthaginensi codicis canonum, c. 11. legitur, a preposito suo correptus, Grace est. ἐν τῇ διαγωγῇ αὐτοῦ καταγνώθῃ, id est, in † sua vitæ agendæ ratione condemnatus fuerit. Burchar- do autem & Iuoni conuenit cum Gratiano.

β At si.] In codice canonum, & Carthaginensi Græco, & apud collectores nihil hic est interiectum: Verum in exemplaribus con- cilij impressis, & manuscriptis ante istam clausulam, hæc inseruntur. Nihilominus, & de ciuitate, & de congregatione, in qua fuerit, longius repellatur: ne vel igno- rantes, vel simpliciter viuentes serpentina fraude decipiat: quoniam secundū Apostolum ecclesia vna est, vna fides, vnum baptisma. Et si querimoniam, &c. γ **¶** At si querimoniam.] Locus hic ita habet apud Burchardum, & Iuonem. Si querimoniam iustam aduersus episcopum non habuerit, inquirendum erit. Grace est. σκοπούμενου μή ποτε κατὰ τοῦ ἐπισκόπου μέμψιν ἔχῃ διαγίαν. id est, hoc considerato, nunquid aduersus episcopū iustam habeat expostulationem.

Item ex concilio Antiocheno, c. 4.

¶ De his, qui damnati a synodo sacra ministeria contingunt. C. VI.

SI quis episcopus damnatus a a synodo, vel presbyter, aut diaconus a suo episcopo ausi fuerint aliquid de ministerio sacro contingere, siue

Burc. l. 2. c. 194.
Iuo p. 6. c. 239.
Ans. l. 12. c. 33.
Poly. l. 7. tit. 3.

† al. cris.

† al. in sua conuersa-
tione condemnatur.

Eph. 4.

Et Aquisgr. c. 47. ex
tra de cle. exc. depo.
c. 1. & 2.
Nic. Papa epist. 8.
Poly. ibid.
Burc. l. 1. c. 199.
Iuo p. 5. c. 362.
Ans. l. 12. c. 26.

Ute c. q. si episcopus presbyter, vel diaconus fuerint excoicati, non audeant in excoicatione manentes diuina officia celebrare: quod si præsumpserint, spem restitutionis non habeant. communicantes vero cum eis scilicet, debent ab ecclesia separari. Idem est casus sequentis c. sed.

† abest ē multis.

episcopus iuxta præcedentem consuetudinem, siue presbyter, aut diaconus; nullo modo liceat ei, nec in alia synodo restitutionis spem, aut locum habere satisfactionis: sed & communicantes ei omnes abijci de ecclesia [oportet]; & maxime b, si postquam didicerint aduersum memoratos prolatam fuisse sententiam, eisdem communicare tentauerint.

a ¶ **Damnatus.** Grace est, in a d a i p e d e i s, id est, Depositus,

In capitulis Martini; Bracharenfis.

Item ex concilio Martini Papa, c. 37.

¶ Sine spe sit reconciliationis, qui excommunicatis communicare præsumit. C. VII.

¶ **I** quis episcopus in concilio excommunicatus fuerit, siue presbyter, aut diaconus à suo episcopo, & post excommunicationem præsumpserit, siue episcopus ille aut presbyter, aut diaconus facere oblationem, vel matutinum, aut vespertinum sacrificium, quasi in officio suo agere sicut prius; non liceat ei nec in alio concilio spem reconciliationis habere; nec ultra recolligi: sed etiam eos, qui ei communicauerint, omnes ab ecclesia respui; maxime eos, qui sciebant eum esse deiectum. Si autem permanserit turbans, & concitans ecclesiam per forinsecam potestatem; oportet eum sicut seditionarium ab omni plebe expelli.

† al. reconciliari.

¶ **Forinsecam.** In aliquot Gratiani & concilij codicibus, est, forasticam. In canone quinto concilij Antiocheni, unde hoc sumptum est, legitur *Διὰ τὴν ἐξ ἀδελφότητος qua Διονύσιος vertit per potestatem, exterarum*.

Et in Vormac. c. 14.

Item ex concilio Agathensi, c. 3.

¶ De episcopis, qui innocentes, aut minimis causis culpabiles excommunicant. Cap. VIII.

Episcopi, si sacerdotali moderatione postposita innocentes, aut minimis causis culpabiles excommunicare præsumpserint, aut ad gratiam baptismatis festinantes fortasse recipere noluerint: vicinis episcopis eius deiprouinciæ, literis moneantur: & si parere noluerint; cōio illis vsque ad tempus synodi à reliquis episcopis denegetur: ne forte propter excoicationis peccatum excommunicati longo tempore morte præueniantur.

¶ **Baptismatis.** Sic etiam in manuscriptis: & doctores eā vocem agnoscunt. Verum ab omnibus editionibus conciliorum, & duobus codicibus Vaticanis, tam in concilio Agathensi, quā in

sa; posset tamen dici, q. episcopus cum talibus posset dispensare: & expone q. ipem, & c. i. ipsi sic delinquentes non debeant habere spem restitutionis: quia sibi includerunt. sic 7. q. 1 si quis presbyter, sup. 82. dist. plurimos. in fi. constat tamen q. ipse potest in casibus talibus dispensare.

b ¶ **Maxime** Id est tantum. sic 12. d. si lud. 18. dist. peruenit. 16 q. 13. p. singulas.

c ¶ **I quis.** Videtur quod isti clerici, qui communicant excommunicato in diuinis officiis, pari excommunicatione ligentur, vt extra de sententia excommunicationis, significauit.

d ¶ **Per forinsecam.** Id est, manu laicali. si. supra. 17. dist. nec licuit

Episcopi si sacerdotali CASVS. Quidam epi quosdā innocentes vel minimis causis culpabiles excommunicauerunt: & ad baptismum festinantes recipere neglexerunt: quæsitum fuit quam penam propter hoc, patiantur? Et respondetur, q. si à vicinis episcopis communiti patere noluerint, ab aliorum eorum cōione vsq; ad tempus synodi separentur: & non maiori tempore: ne in excoicatione diu manentes, morte præueniantur. Sequens cap. patet.

c ¶ **Minimis.** Ergo pro minoribus causis non est quis excommunicandus: quod verum est, vt infr. e. nul.

¶ **Excōicatio** lus. Sed cōtra: nōne an pro sola pro sola contumacia contumacia est quis excōicandus, vt infr. ea certū r. ergo siue crimen sit magnū, siue paruum nunquam est excōicandus aliquis nisi sit contumax? Ad hoc dicunt quidam, q. ab homine non aliquis excōicandus nisi pro contumacia, sed à canone bene, vt 17. q. 4. si quis suadente. hoc non est verum: quia quā

Excōicatio an pro sola contumacia fertur.

Et supra 5. q. 2. cap. 2. sed forte hic loquitur de excōicatione, q. pro diuersis causis infertur, arg. 86. dist. tanta.

Moriuntur boni & mali. 2. Id est de hac vita 23. q. 4. hanc autem vitam.

c. sed in eo additur, q. si talis incorrigibilis maserit ecclesiam concitando, expelli debet per sacularem potestatem tanquam seditionarius ab omni plebe & intellige, maxime id est tantum.

a ¶ **In alia.** Ergo episcopi non possunt dispensare cum talibus, qui post excommunicationem celebrant, cum nec concilium hoc possit. Arg. contra 2. q. 5. quæ de cau-

doq; excommunicatur aliquis pro contumacia: quandoque pro crimine, vt extra de verbo. signi. ex parte. Ioan Sed certe illa decre. dicit, q. pro offensa fit aliquis excōicandus, cum non vult satisfacere: & ita pro contumacia quare alia distinctio est melior.

f ¶ **Peccatum.** Arg. q. citius moritur quis propter peccatū, vt 12. q. 3. ea. 2. & tollit Deus malos de medio 2. ne

Excōicatio celebratam non absoluit episcopus.

† al. parceret. † al. excommunicato- nis] verale & io.

Burc. l. 11. c. 11. luo p. 14. c. 16. & 81. Pan l. 5. c. 128. † al. cuius liber. 6. q. 2. c. si paulo aliter apud Burc. & luonem, c. 81.

peccatum eorum au-
geatur. 23. q. 4. ca. vin-
a sta & tollit bonos
ne malitia malorum
immutet intellectu
eorum. de pœ. d. 4. si
ex bono.

P Lacuit.] ¶ Ne-
glectu.] videtur
ergo q. pro negligē-
tia aliquis excommu-
nicetur, sicut pro ne-
gligētia aliquis de-
ponitur. 1. vt 81. dist.
dictum est.

T Eugualdum Tre-
uerensem.] CA-
SVS. Nicolaus Papa
delegauit causam in-
ter Lothariū & Tei-
bergam & Gualdra-
dradam Teugualdo
& Gunthario Archie-
piscopis; qui amo-
re Lotharij corrupti
Gualdradam pellicē
adiudicauerunt legi-
timam vxorem eius
esse, & à petitione
Theibergæ eundem
Lotharium absolue-
rūt: & Engeltrudam
excommunicatam,
quia fauebat Gual-
dradæ contra Thei-
bergam, iniuste absol-
uerūt. postea, cum ci-
tati à Papa Romam
venissēt, hæc omnia
proprio ore coram sy-
nodo sunt cōfessi: &
quia Nicolaus Papa
dictos archiepisco-
pos inuenit in hoc &
in alijs pluribus ex-
cessisse: ideo eos ab
episcopali deposuit
officio; ita tamen, q.
eis liceat ecclesiam
ingredi, & communi-
care sicut laici: sed
non liceat eis eccle-
siam perturbare: &
debes sic ordinare
cōstructionem. Nos
iudicamus Teugual-
dum & Guntharium
archiepiscopos, &c.
b. ¶ Iudicauerint.] sic
patet quod punitur
iudex qui male iudi-
cat, vt dixi 2. quæst.
6 hoc etiam.

c. ¶ Vtilitates.] quod
nulli prohibetur, vt
4. q. 6. omnibus.

si

¶ *Caput hoc Iuo citat ex Nicelao episcopis & archiepiscopis per Galliā, Italiani, Ger-
maniā, atq; per vniuersas prouincias cōstitutis. In qua epistola videtur retulisse, quid
in concilio à se Roma habito de Metensi synodo penitus abolendā, & depositione Thiet-
gandi, & Guntharij statutū fuerit. De quo quidem concilio, & horū episcoporu depō-
sitiōe Rhegino lib. 2. chronicorū accurate hæc scribit. Interea Thietgād⁹, & Gūthari⁹
archiepiscopi Romā præfati sunt, ea aī intentione, ut Regē innoxiiū in p̄dicto*

*Vormaciensi, c. 14. (ubi caput hoc reperitur) & à Burchardo, &
Iuo ne abest ea dictio. Et cum hic de excommunicatis agatur, vi-
detur esse locus ijs tantum, qui sunt baptizati, & ad gratiam,
id est, ad reconciliationem cum suo episcopo festinant.*

¶ *Denegetur.] Sic habet Iuo, & Pannormia, & antiquiores
conciliorum editiones, & duo Vaticana exemplaria: videturque
huic simile, quod legitur supra 6. q. 2. cap. fin. sed in recentioribus
editionibus est, non denegetur.*

Item ex concilio Africano.

¶ De his qui tempore suæ excommunicationis commu-
nicare præsumunt. C. IX.

P Lacuit vniuerso cōcilio, vt qui excommunicatus fue-
rit pro suo neglectu^a, siue episcopus, siue quilibet cle-
ricus, & tempore excommunicationis suæ ante audientiā
communicare præsumperit; ipse in se damnationis iudi-
cetur sententiam protulisse.

¶ *In concilio, quod hodie inscribitur Africanum, caput hoc non
habetur: sed in Carthaginensi inserto in codice canonum, & in
Græco, cap. 29. & refertur in quinta synodo, sess. 7. in epist. Vi-
gili.*

Item Nicolaus Papa.

¶ Deponantur episcopi, qui excommunicatis communi-
cant. C. X.

T Eugualdum † Treuerensem, & primatem Belgicæ
prouinciæ, & Gūthariū Agrippinæ Colonix archie-
piscopos, nunc coram nobis, & sancta synodo sub gesto-
rum insinuatione, qualiter causam Lotharij regis, & dua-
rum mulierū eius, Teibergæ scilicet, & Gualdradæ, re-
cognouerint, & iudicauerint^b, scriptum super hoc pro-
prijs manibus roboratum offerentes; nihil se plus, vel mi-
nus, aut aliter egisse ore proprio multis coram positis af-
firmantes, & sententiam, quam à sede Apostolica in Engel-
trudem vxorem Busonis sanctissimus frater noster Medio-
lanensis archiepiscopus Thado, & cæteri coepiscopi no-
stri petiuerāt emittendam, & nos diuino succensi zelo sub
anathematis attestatione canonice ptuleramus, publice
se viuat voce violasse confitentes, in qbus omnibus inue-
nimus eos Apostolicas, atq; canonicas sãctiones in pluri-
bus excessisse, & æquitatis normā nequiter temerasse, om-
ni iudicamus sacerdotij officio manere penitus alienos,
sancti spiritus iudicio, & B. Petri per nos auctoritate, epi-
scopatus exutos regimine consistere & definientes. Prædi-
ctis autē depositis licentiam concedimus ecclesiam ingre-
diendi, & cōicandi, sicut laici, & loquēdi suas vtilitates^c,
non autem turbas concitandi, vel scandalum sollicitandi,
illis tribuimus facultatem. Quantum autē ad ep̄ale ministe-
rium specialiter pertinet, nulla eis sit licentia contingen-
di: sicut nos cum sancta synodo iam decreuisse constat.

Burc l. 1. c. 200.
Iuo p. 5. c. 314.
Ans. l. 12. c. 27.
Poly. l. 7. tit. 1.

† al. commu-
nicationem.

In synodo Roma-
na, c. 2.

† al. Thiergandum.
Iuo p. 8. c. 226.
† al. Sugræsterum.

† al. vna.

1 Sic negle-
ctus culpam
geminat.
27. q. 1. si cu-
stos. in fin.

facto demonstrarent, ac se cum cæteris coepiscopis Ecclesia
stica, atque Apostolica exercuisse decreta: stultitiæ quidem
elogio decorandi, qui illam Petri sedem aliquo prauo dog-
mate fallere posse arbitrati sunt, quæ nec se fefellit, nec ab
aliqua hæresi vnquam falli potuit. Itaque cum in præsen-
tiam Nicolai Papæ venissent, libellum obtulerunt, in quo
continebantur gesta synodalia, quæ in Mediomatrici Vr-
be, & Aquis ab eis statuta fuerant. Qui cum a notario corā
omnibus recitatus esset, interrogauit Pontifex, si hæc scri-
pta verbis consumarent? Responderunt inconueniens vide-
ri, ut quod proprijs manibus roborauerant, verbis infirma-
re mallent. Et sic nec repulsa nec admissa eorum assertioni
iussi sunt ite ad hospitia sua, quousque reuocarentur. Pau-
cis interpositis diebus ad synodum, quam Papa congrega-
uerat, sunt accersiti: ubi eorum damnata, & anathematiza-
ta sunt scripta, & ipsi omnibus adiudicantibus episcopis,
presbyteris, & diaconis sunt depositi, & omni ecclesiastica
dignitate priuati.

α. ¶ *Consistere.* In secundo capite concilij locus hic ita habet,
consistere: Diffinientes, quod si iuxta præcedentem consue-
tudinem tanquam episcopi ausi fuerint aliquid se sacro mi-
nisterio contingere, nullo modo liceat eis, nec in alia syno-
do restitutionis, spem aut locum habere satisfactionis. Sed
& communicantes eis omnes abijci de ecclesia: & maxime,
si postea quam didicerint aduersus memoratos prolatam
fuisse sententiam, eisdem communicare tentauerint, & sunt
verba sumpta ex capite, si quis episcopus damnatus. supra ea-
dem ex concilio Antiocheno.

Item Clemens epistola tertia omnibus episcopis.

¶ Clerici & laici, qui non obediunt episcopis, infames
efficiuntur: C. XI.

SI autem vobis episcopis non obederint omnes presby-
teri, diaconi, ac subdiaconi, & reliqui clerici, omnesq;
reliqui populi; non solum infames, sed extorres a regno
Dei, & consortio fidelium, ac a liminibus sanctæ Dei ec-
clesiæ alieni erunt.

Clemens epist. ad Ia-
cobum. & Alexan-
der. epist. 1.

Item Petrus in ordinatione Clementis.

¶ In Christum peccat, qui veritatis doctorem
contristat. C. XII.

Q Vicumque contristauerit doctorem veritatis, pec-
cat in Christum, & patrem omnium exacerbat
Deum; propter quod & vita carebit.

Et in conc. Aquil-
lean. c. 9.
† al. affectatione.

Item Ambrosius libro secundo de officijs. c. 24.

¶ Simulata virtutum affectatione †, obedientia episcopo
non denegetur. C. XIII.

† al. affectatione.

SI quis vero non obediat episcopo, extollere atq; exal-
tare sese desiderans, querens etiam obumbrare meri-
ta episcopi simulata affectatione † doctrinæ aut humilita-
tis, aut misericordiæ; is a vero deuus superbit: quoniam
veritatis ea est regula, ut nihil facias commendandi tui
causa †, quo minor alius fiat: neque si quid boni habes,
id ad deformationem c. alterius, & vituperationem
exerceas. ¶ Non defendas improbum, & sancta in-

Decr. Grat. pars II.

SI autē.] CASVS.
Dicit hic Cle-
mens, qd oēs clerici &
principes & populi
si epīs non obediāt,
infames erunt: & ab
ecclesia repellūtur.
Sequens. c. patet.

a. ¶ Principes.] Ergo
Imperatores subsunt
episcopis, & ab eis
posūt excōicari 96.
dist. duo mitius tñ
cum eis r. agendum
est, quam cum alijs,
vt 12. q. 2. de rebus.
& si in plurib. epō-
patib. habet Impera-
tor domicilium qui
libet potest eum ex
communicare. ff ad
muni. assumptio.

Imperator
ab epō excō-
municari po-
test.

† Adde arg.
cōtra su. e. q.
p. p. v. ver.
deterius.

25. q. 1. nul-
li. Arch.

SI quis.] CASVS.
Hoc. diuidit in
tres partes. In prima
parte dicit, qd nullus
dēt superbiere cōtra
suum epm exultan-
do: nec aliqd facere
simulādo, vt eius au-
toritatē obumbret
quia regula veritatis
est, vt nullus faciat
aliquid cōmendādi
sui causa, vt alius vi-
tuperetur. In secun-
da parte dicit qd im-
probus defendi non
debet, nec improbo
sancta debent cōmit-
ti. In tertia parte di-
cit, qd iterū redargui
& impugnari nō de-
bet, cuius crimē est
incognitū. Secda pars
incipit ibi, [Non de-
fendas improbum.]
Tertia ibi, [Neque
iterum.]

b. ¶ Cōmendandi.] Nā
aliorū honores alijs
nō debēt esse occa-
sio nocendi, vt C. de
sta & ima. l. vlt. nec
aliqs dēt illud appe-
tere, per qd honor
aliorū minuat, vt 99.
d. nullus: nec tibi de-
bes cōsulere cū alte-
rius iniuria 22 q. 3.
primū, nec aliqd fa-
cias ī domo tua, qd
vicino noceat: vt ff.
reg. iur. domum. si ta-
mē facias aliqd eo
proposito, vt tibi p-
sit, licet alijs noceat:
non peccas arg. ff. de
aqua pluia arcen. l. 1.
§. [Denique.] ff. de
danno infecto, flu-
minū. §. vi. & l. seq.
c. ¶ Ad deformatio-
nem.] C. de sta. &
ima. l. vlt.

l. ii. 3. a q. lte.

† Cōcor. cū
doctex. iun-
cta sua gl. 1.
l. nam hoc.
ff. de cond.
indebi. & l.
nec auus. C.
de eman. li.

a Iterum arguas. Id est, multoties.

A Blit. CASVS. Quidam subditi propter suspicionē dilectorum suis episcopis non obediebant. unde quæsitum fuit ab Antero Papa, quam pœnam pati deberent. Et responsum est, quod in veteri lege tales lapidabantur, vel decapitabantur sed in nouo testamento debent anathematizari.

b Sinistrū. Hoc est verū in his quæ posunt trahi ad bonū & ad malum: ubi ipse in meliorem partē est interpretandum, vt 41. dist. cap. 1. & extra de reg. iur. esto te. Si ergo clericus amplexatur mulierē, interpretabitur quod causa benedicendi eam hoc faciat, vt 96. dist. in scripturis. tamen quandoque canon solam confabulationem interpretatur in deteriorem partem, vt 12. q. 1. nec aliqua.

Clericus amplexans mulierem præsumitur bene agere.

Inobediētia an sit capite puniēda.

c Aut gladio. Hic habes, quod olim in obedientia capite puniebatur: ergo & hodie repelleret a promotione. 54. d. multos. non in quolibet inobediētia capite puniebatur: sed sola illa, quæ schisma inducebat, vt 7. q. 1. de nique. & in si. & de hoc notauit 4. q. 1. in prin.

1 Vt 45. dist. 5. salomon.

d Dæmonū. Hoc olim fiebat ad literam 1. hodie tamen Satana traditur, vt citius conuertatur, vt in f. c. audi in prin. & c. omnis Christianus.

Excōicatio duas habet species.

Si inimicus CASVS. Dicitur hic, quod si Papa est alicui inimicus, omnes debent eum vitare, nec debent expectare, vt ipsi moriantur a Papa. Hoc planius habetur supra 93. d. si inimicus.

e Si inimicus Ab hoc loco incipit tractare de duplici excommunicatione. Et no. quod quædam excommunicatione est simplex sine minor, quæ separat a sacramentis, & ab ingressu ecclesiæ. Alia solennis, quæ proprie dicitur anathema, quæ separat etiā a cōione fidelium. De utraque istarum hēs 3. q. 4. Angeltrudā. Maior excōicatio imponitur, vel pro maiori crimine, vel pro cōtumacia. Minor infligitur pro quolibet mortali, vt in f. ea. audi. & imponitur siue pœnitenti, siue nō pœnitenti: vel a seipso 2, vel a suo sacerdote loco pœnitens tñ melius facit si auctoritate sacerdotis abstinet a sacramentis, vt de pœn. dist. 1. in actione. Impœnitenti autem imponitur quandoque a Deo: si quando est in mortali peccato tunc n. quantum ad Deum priuatus est sacris, vt infra ea. audi qñq; a seipso, & male, si cum non vult pœnitere & cessat a sacramentis, quia hoc sibi putat sufficere pœnam sine pœnitentia, vt de pœn. dist. 1. sunt qui arbitrantur sed si non putat sibi sufficere, sed abstinet quia putat se indignum, benefacit, vt de consecr. diuiditur,

2 Vt de pot. d. 1. porro alias incipit, facilius. inf. c. 5. euidenter Arch.

qui scelerate, quæque infligitur a sacerdote loco pœnæ est vult pœnitere, qñq; a canone, si cum quis cōicatur excōicatio. in his duobus casibus est necessaria reconciliatio, vt in f. ea. excellentis simus. 50. d. in capite. Si ergo quis sit excōmunicatus, semper a suo excōicatore est absolue-

Excōicatus a quo est absolue-

tal. vrgens.

digno committenda t non arbitreris. Neque iterum arguas t, & impugnes eum, cuius crimen non deprehenderis.

† al. committendo arbitreris.

Item Anterus Papa episcopis Hispanie.

Episcopo non obediens, dæmonum ore discerpitur. C. XIII.

Hieronymus ad Heliodorum.

A Blit, vt quidquam sinistrum^b de his arbytemur t, qui Apostolico gradui succedentes, Christi corpus sacro ore conficiunt: per quos nos etiam Christiani sumus: qui clauēs regni cœlorum habentes, ante t iudicij diem iudicant. Veteri quidem lege habetur: quicumque sacerdotibus non obtemperasset, aut extra castra positus lapidabatur a populo, aut gladio^c ceruice subiecta contemptum expiabat cruore t. Nunc vero inobediens spiritali animaduersione t truncatur, & eiectus ab ecclesia rabido dæmonum^d ore discerpitur.

† loquar. Jorig.

† quodammodo an se Hiero.

Dent. 17.

Item Petrus in ordinatione Clementis.

Quibus Papa est inimicus, his nec loqui debemus. C. XV.

† mucrone Hier.

† Adde ad hoc text. in 1. 3. §. quistationis. & §. in bello. ff. de remilitia. xi.

Si inimicus^e est iste Clemens alicui pro actibus suis; vos nolite expectare, vt ipse vobis dicat, &c. vt supra in tractatu ordinandorum. ubi agitur de obedientia minorum erga maiores.

Clemens epist. 1.

Anf. l. 1. c. 6.

Iuop. 13. c. 22. d. 93. inimicus.

Item Fabianus episcopus, epist. prima.

Excommunicatus est, qui excommunicatis communicat. C. XVI.

Sicut Apostoli^f statuerunt dicentes: [Cum excommunicatis non est communicandum: & si quis cum excommunicatis, auersando t^g regulas, scienter saltem a^h in domoⁱ simul locutus fuerit, vel orauerit^k; ille communionem^l priuetur.]

can. Apost. 11.

Burcl. 1. 1. c. 35.

Pann. 1. 5. c. 25.

† al. auertendo

dux, nisi vel sit appellatū ab eo, vel ipse sit negligens, vt dixi su. ea si episcopus forte. Sed si canone est excommunicatus, potest absolui a suo sacerdote, secundum distinctionem, extra de sent. ex. nuper. Hæc autem pœna est non seruans excommunicationem. Si clericus est, deponitur, vt sup. ead. si quis presbyter. si laicus, tardius absoluitur infra ea qui iubente.

Sicut Apostoli. CASVS. In hoc c. & tribus sequētib. fere idem dñ, si quod cum excōicatis scienter non cōicetur si q vero eis cōicauerit, vel palam, vel occulte, si clericus est, deponatur, si laicus est, excōmunicetur. f. Sicut Apostoli. Paulus statuit 2. q. 1. multi. & Ioan. 24. q. 1. omnis.

g Auersando. Id est, contemnendo.

h Saltem. Nedum alibi.

i Domo. Id est, sub eodē testō, vt 35. q. 6. episcopus in synodo. largius sumitur domus. ff. ad Sill. 1. 1. §. c.

k Vel orauerit. Si ergo excommunicatus intrat ecclesiam, omnes exhibunt, vt 24. q. 1. omnes, qui sacerdos tamen si incipit Missam, non exhibet, quia nō relinquet officium inexplētum, 7. q. 1. nihil.

l Communionem. Scilicet maiori, quia iam inciderat in minorem, sup. ea. q. si quis presbyter.

Excōicatus non intret ecclesiam.

Excom.

Excoicatus an possit ab
solui aduer-
sario igno-
rante.
Ar. ad hoc
extra, lib. 6.
de app. Ro-
mana. §. sen-
tentia. quia
merita cau-
satum, &c.
extra de in-
integ. rest.
tam ex litte-
ris, Arch.

Excommunicatus. [vtriusq.] Scilicet, excommu-
nicatis & excommunicati. Per hoc cap. dixerunt
quidam, quod ignorante aduersario non posset ex-
communicatus absolui: quod falsum est, vt extra de
ap. qua fronte. nisi pro crimine sit excommunicatus.

tunc enim oportet vt primo ei satisfaciatur, vt extra de
verb. sig. ex parte 1. in fi. Vel dic, quod si iudex ad que-
relam alicuius excommunicauit aliquem; tunc non
absoluet eum antequam ab aduersario intelligatur, an
sit pro manifesto delicto excoicatus, vel nō, vt inf. e. ser-

uetur. si autem iudex
non ad alicuius que-
relam excommunica-
uit aliquem: tunc su-
perior ipsum statim
potest absolvere, vt
in const. Inno. ex de
app. cum speciali.
b. q. Necque.] 24.
quæst. 1. omnis qui
recedit.

Cum excommunicato. [Statim.]
Ergo est canon iste
lata sententia minoris
excommunicationis. 2. Sic inf. sic
præterea si non corri-
git se, excommunica-
tur per sententiam, vt
inf. ea c. proxi.

2 Sic inf. sic
quis frater.
Arch.

Qui communicat
uerit. [Ex-
communicetur.] Si
communicat in cri-
mine & criminoso,
est pari excommuni-
catione cum ipso li-
gatus, nec potest absol-
ui nisi ab excoicatore:
sed si communicat
ei sed non in crimi-
ne: tunc potest à solo
sacerdote absolui. ex-
tra ea. nuper.

Casus. [Vix.]
Dñ hic q. epi no-
mina excommunicato-
rū debent tā vicinis
epis q. suis parochia-
nis indicare vt eis nō
communicent. debet
etiam ex prætoribus
ecclesie ponere, vt
nec sui parochiani
nec extranei possint
aliquo modo praten-
dere ignorantiam, &
excommunicati eccle-
siastico aditu exclu-
dantur.

Literis epi-
scopi an sit
credendum.

Episcopis. [Hic
habes q. literis epi
creditur, & habes ex-
presse extra de pro-
ba post cessionem. &
instrumentis aliorum
principium creditur
si consuetudo regio-
nis hoc habet, vt
extra de fi. instru. cum
dilectus. Sed obijci-
tur cum viuā vox po-
tior sit quā mortua;
quare non creditur
verbo epi in talibus;
vt 6. q. 2. si tantum. &
c. placuit. nec Papa
epo credit, qui dicit
se excoicasse alium,
vt extra de restit. cum

111 4 tu

¶ Saltem.] In epistola Fabiani est, scienter psallat in domo,
aut simul locutus, &c. Sed lectio Gratiani videtur magis con-
sentire cum canone Apostolico. εἴ τις ἀνομιῶν τῶ, καὶ ἐν οἴκῳ,
συνεύχεται, οὗτος ἀποπέτεται, qua Dionysius vertit, Si quis cū
excommunicato, saltem in domo orauerit, iste communio-
ne priuetur.

Item Calixtus Papa epistola secunda, cap. 2.

¶ De eodem. C. XVII.

Excommunicatus quoscumq; à sacerdotibus nullus
recipiat ante vtriusque partis iustam examinationem:
nec cum eis in oratione, aut cibo, aut potu, aut osculo cō-
municet; nec aue. Peis dicat: quia quicumque in his, vel a-
liis prohibitis, scienter excommunicatis communicaue-
rit; iuxta Apostolorum institutionem, & ipse simili excō-
municationi subiacebit.

Item Isidorus in regula monachorum, c. 18.

¶ De eodem. C. XVIII.

Cum excommunicato neque orare, neq; loqui (nisi que-
ad eandem excommunicationem pertinent) nec ve-
sci liceat. Si quis enim β cum eo aut palam, aut absconfe-
locutus fuerit; statim cum eo communem excommuni-
cationis contrahet pœnam.

**¶ Prior pars huius capituli usq; ad vers. Si quis enim habet in
regula sancti Isidori (qua missa est ex Hispania) cap. 18: ex qua
citatur hoc Smaragdus in expositione regula sancti Benedicti, c. 26.
excepta tamen ista clausula, nisi quæ ad eandem excommuni-
cationem pertinent, quæ neque in regula B. Isidori legitur, ne-
que apud Smaragdum.**

¶ Si quis enim.] Hæc usq; ad finem refert Smaragdus ex quo
dā magistro monachorum, quod notabitur infra ea. c. si q. frater.

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 73.

¶ De eodem. C. XIX.

Qui communicauerit, vel orauerit cum excommuni-
cato; si laicus γ est, excommunicetur^d; si clericus,
deponatur.

¶ Si laicus.] Ita apud Burchardū, & Iuonem par. 14. c. 108.
& in Pannormia. Sed in concilio ipso cū varijs codicibus collato,
& apud Iuonem eadem parte. c. 28. legitur, siue clericus, siue lai-
cus, excommunicetur.

Item ex decreto Honorij Papæ.

**¶ Burchardus etiam, Anselmus, & Iuo p. 14. c. 113. citant ex de-
cretis Honorij. Sed idem Iuo eadem parte, c. 65. hoc ipsum tribuit
Ioanni octauo in concilio apud Rauennam.**

**¶ Excommunicatorum nomina vicinis omnibus palam,
& publice annuncientur. C. XX.**

Cum sit omnibus episcopis excommunicatorū om-
nino τ nomina tam episcopis vicinis, quā suis pa-

Polyc. l. 7. tit. 1.
Anl. l. 12. c. 14.
Burch. l. 11. c. 38.
Iuo par. 14. cap. 23. &
102.
Pann. l. 5. c. 94. can.
Apost. 11.

Polyc. Ibidem.
Burch. l. 11. ca. 31. &
32.
Anl. l. 12. c. 16.
Iuo p. 14. ca. 95. &
96.

Polyc. ibidem.
Anl. l. 14. c. 18.
Burch. l. 11. c. 44.
Iuo par. 14. cap. 28. &
108.
Pann. l. 5. c. 99.

Polyc. ibidem.
Anl. l. 14. c. 18.
Burch. l. 11. c. 44.
Iuo par. 14. ca. 63. &
118.

tal. omnium.

tu fili. qñq; n. elogia ex mala fide scribuntur vt ff. de eu-
flo. & exhi. re. diuus nec scripturæ tabellionis creditur,
nisi habeat testium subscriptionem, vt in authen. de hæ-
re. & fal. §. sancimus. coll. 1. nec instrumento procura-
toris. extra de procu. cap. 1. nec instrumento iudicis,

7 Hæc decr.
loquitur in
cinitate Be-
neuentana,
vbi notarij
dñr iudices
& hoc est ve-
ritas fm In-
nocen.

vt extra de testibus,
cum a nobis. 1. Et H.
dicit q̄ semper statur
sigillo epi, quia obti-
net vicem publici in-
strumenti extra de fi-
de instru. scripta. &
de fideius. peruenit.
Alij dicūt, q̄ non cre-
ditur ei nisi redactū
sit in publicam for-
mam, vt in authen. vt
nulli iud. §. si vero.
colla 9. & C de don.
in donationibus. Vel
nisi habeat subscri-
ptionē testiū, & si nō
si per publicam ma-
num factum quia for-
te ibi non sunt publi-
ci psonæ, vt 26. q. 2.
§. potest. Hodie expe-
ditum est circa ordi-
nem iudiciorū, quod
non præsuntur pro
iudice nisi quantum
alias probari potest.
extra de proba. quo-
nam contra in omni-
bus alijs præsumo p
sententia iudicis, 1.
quod sit iusta ex ani-
mo & ex causa, &
quātum ad ius ligato-
ris vt constitutione,
cū speciali extra de
appel.

2 §. Excommunica-
tis. Arg. quod contra
ea quæ publice facta
sunt, nemo postmodū
audiendus est, vt 8. q.
1. licet. 54. dist. nulli,
16. dist. quod dicitis.
12. qō. 4. qui & huma-
nis Arg. contra 82.
dist. proposuisti in fi.

VERBVM. Hæc est
secunda pars q. in qua
vult probare, q̄ non
tenemur vitare oēs
excoīcatos, sed illos
solos, qui sunt excoī-
cati nominatim; &
ponit multos modos
excommunicationis.
& hoc probat per 7.
auctoritates sancto-
rum patrum. Ioan.
de Fant.

CASVS. Dictum est
su. quod excoīcatis non est cōicandum. Nunc vero di-
cit hoc esse intelligendum de nominatim excoīcatis,
quibus non est cōicandum. Et ostēdit Gra. quod duplici-
ter qui excoīcatus sit, scilicet a communione fidelium, cui
nunquam est cōicandum, & a corpore Christi propter
mortale peccatum quod egit, cui quādiu toleratur sine
peccato communicamus, quod probat per sequens c.

Vdi deniq;] CASVS. Ostendit Hieron. in hoc cap.
A quod dupliciter dñr quis excoīcari, & tradi satanæ.

rochianis pariter indicare †, eaque celebri loco posita
præ † foribus ecclesiæ cunctis cōuenientibus inculcare: † al. pro
quatenus in vtraq; diligentia, & excommunicatis a vbi-
que ecclesiasticus aditus excludatur, & excusationis cau-
sa omnibus auferatur.

2 Verū hoc de nominatim excommunicatis intelligitur.
Excoīmunicationis enim penā dupliciter subimus & dñ
reatum incurrimus & dum sententia notamur.

Vnde Hieronymus in librum iudicum, homilia se-
cunda.

¶ In hoc & sequenti capite citatur B. Hieronymus, quod ipse has
Origenis homilias Latinas fecit, sicut etiam supra dist. 36. c. si
quis. est adnotatum.

¶ Duobus modis aliquis satanæ traditur. C. XXI.

A Vdi denique Apostolum dicentem de eo, qui pecca-
uerat: [Tradidi, inquit, huiusmodi hominem satanæ
in interitū carnis, vt spiritus saluus fiat,] Vides ergo, quia
non solum per Apostolos suos tradidit Deus delinquen-
tes in manus inimicorum, sed & per eos, qui ecclesiæ præ-
sident, & potestatem habent non solum soluendi, sed etiā
ligandi, traduntur peccatores in interitum carnis, cū pro
delictis suis a Christi corpore separatur. Et vt mihi vide-
tur, dupliciter etiam nunc traduntur homines de ecclesia
in potestatem zabuli. Vno modo quo superius diximus,
cum delictum eius manifestum sit ecclesiæ, & per sacerdo-
tes de ecclesia pellitur, vt notatus ad omnibus erubescat:
& cōuerso cōueniat illi illud, quod sequitur, [vt spiritus
saluus fiat in die Domini nostri Iesu Christi] Alio aut mo-
do quis traditur zabulo, cum peccatum eius manifestum
non est hominibus: Deus autem qui videt in occulto, per-
spiciens eius mentem, & animam, virijs ac passionibus ser-
uientem, & in corde eius non se diligi, sed aut auaritiam
aut libidinem, aut iactantiam, vel alia huiusmodi istam ta-
lem ipse Dominus tradit satanæ^b. Quomodo eum tradit
satanæ? Discedit a mēte eius, & auertit se, & refugit a co-
gitationibus eius malis, & desiderijs indignis, & relinquit
domum cordis eius vacuam.

Cum ergo per senētiā quis nominatus fuerit; cū eo
communicare non debemus. Cum autē solo reatu, occulte
excoīmunicationis contraxerit pœnā, nō est ab eius cō-
munionē cessandū. Vnde Dominus in Euāgelio tunc de-
mū peccatorem dixit habendum sicut ethnicū & publi-

Primo qñ quis anathematizatur. sicut fecit Paulus de
fornicatore Corinthio, quem tradidit satanæ in inte-
ritum carnis, vt spiritus eius in die iudicij saluaretur,
quod non solum per Apostolos, sed per eos qui in ec-
clesia præsident, sit quotidie: & dñr homines tradi sa-
tanæ,

† Concor-
tex. in l. mo-
numentorū.
cum gl. C. de
religio. &
somp. fu. &
l. infra & l.
rōnes C. de
probatio.

Origen: hom. 2. ad
c. 2. iudicum.

1. Cor. 5.

Ibidem.

† non solum amo-
rem seculi, sed
orig.

Matth. 18.

tanæ, cum a tota ecclesia separantur. Secundo non ex-
communicatur quis vel traditur diabolo. cum per oc-
cultum peccatum, quod solus Deus in abscondito vi-
det, separatur a Deo. [Vacuam] a gratia Dei.
b §. Satanæ. Satanæ dicitur tradi, quia diabolus in co-
habet potestatem quasi in pecore suo, vt 24. q. 1. §. his.
auctoritatibus in fine.

CVM ERGO CASVS. Concludit Grat. ex supradi-
ctis c. quod cum nominatim excoīcato communicare
non

non debemus. quod probat duabus auctoritatibus. scilicet Evangelij & Pauli Apostoli: cum eo vero, qui propter mortale delictum quod commisit, est excoicatus, possumus communicare: & hoc probat auctoritate Urbani. a ¶ Quidam.] Infra 24. quæst. 2. cap. 3.

Nolite

1. Cor. 5.

Vide infra eo. cap. ad mensam.] in notatione.

24. q. 2. sanè quod.

Matt. 13.

Origenes hom. 21. ad c. 15. Ioan.

† al. usque in hodiernum diem

Matt. 13.

1/a. 15.

Matt. 7.

† al. indigne

canum, cum ecclesiam audire contempserit. Apostolus quoque non ait: si quis frater est fornicator: sed, si quis frater nominatur fornicator, &c.) sententia nominationem intelligens. Hinc etiam Urbanus Papa II. Guimundo episcopo: (Sane quod super Ricardo) Require in causa: (Quidam episcopus in heresim lapsus.) Hinc etiam Christus in Evangelio zizania dixit esse toleranda usque ad messem.

Hinc etiam Hieronymus.

¶ Mali à bonis penitus separari non possunt.

C. XXII.

Nolite recedere à Domino in hodierno t die.) hoc est, donec sæculum stat: ostendat^b ergo mihi, quomodo Hiebusæus, donec sæculum stat, habitet cum filiis Iuda in Hierusalem: quippe cum ne ipsi quidem filij Iuda habitent in Hierusalem. Ideo ergo nec istud verum esse poterit, quòd Hiebusæi cum Iudæis habitent in Hierusalem, quandoquidem ne ipsi quidem habitant in ea. Sed nos intelligamus hæc spiritualiter, alluentes Evangelij parabolam, quæ dicit de zizanijs: (Sinite utraque crescere: ne forte cum vultis eradicare zizania, eradicetis simul cum ipsis etiam triticum.) & infra. ¶ Audi ergo scripturam dicentem; quia non potuerunt filij Iuda disperdere Hiebusæos: sed habitauerunt cum ipsis usque in hodiernum diem in Hierusalem. Vnde deprecor vos, qui fideles estis, ut ita vitam vestram, & conversationem servetis, ne in aliquo vel ipsi scandalum patiamini, vel alijs scandalum faciatis. sed sit vobis summi studij, summæq; cautelæ; ne quis in hanc sanctam congregationem vestram pollutus introeat: ne quis Hiebusæus habitet vobiscum. Vides ergo, quia dicit scriptura, quòd non potuerunt eijcere filij Iuda Hiebusæos de Hierusalem. Hiebusæus autem interpretatur conculcatio. Ergo, quia nō possumus eijcere istos, qui nos conculcant; eos saltē, quos possumus, quorū peccata manifesta sunt, eijciamus. Vbi enim peccatū non est evidens, eijcere de ecclesia neminē possumus; ne forte eradicantes zizania, eradicemus simul cum ipsis etiam triticum. Mouet me tamen quod dixit; quia nō potuerunt eijcere Hiebusæos, id est, eos, qui interpretatur conculcatio: & ideo videamus, qui sunt in ecclesia conculcantes. Illi sine dubio, de quibus dicit Dñs in Evangelijs: [Nolite mittere sanctum canibus, neq; margaritas vestras ante porcos, ne forte cōculcent eas pedib. suis, & conuersi elidant vos.] Iste est ergo Hiebusæus conculcatio: qui indigni t audiunt verbum Dei? & cum audierint, neque ut infideles discedunt, neque permanent ut fideles: sed percepta mysteriorum notitia,

sive de terra promissionis usque ad hodiernum diem, qui spiritualiter significant malos Christianos, quibus ecclesia communicat. Et auctoritate Evangelij, ubi dicitur, quod zizania non sunt eradicanda. vel eruenda à frumento, ne simul eradicetur & triticum, per quam zizania designatur, quod occulti

peccatores debet ab ecclesia tolerari, de quibus dicit: Nolite mittere sanctum canibus, neque margaritas ante porcos. Manifesti autē peccatores si incorrigibiles sunt, non debent in ecclesia tolerari. [Patiamini,] tolerando malos manifestos.

[Faciatis] eijciendo malos occultos. Beneuent. tamen dixit in casu suo, quod occulti & manifesti peccatores sunt tolerandi, sed litera contradicit Beneuent.

b. ¶ Ostendat.] Supple qui hoc a litera ut intelligere.

ADDITION. Nec semper etiā ad literam intelligende sunt auctoritates de cōsecr. dist. 2. accesserunt. 37. dist. relatum. 33. quæst. 4. ecce argum. extra de verb. signif. præterea ff. de leg. 3. non aliter. 26. q. 5. nec mirum. Archid. c. ¶ De zizanijs.] Id est de occultis peccatoribus.

d. ¶ Utraque crescere.] Id est, malos esse cū bonis.

e. ¶ Triticum.] Arg. ad quæstionem, ubi vnus interfestus est ab vno de tribus. si dubitat à quo: quod ratione dubitationis omnes debeant promoueri: quia ratione dubitationis vitiosa & superflua tolerantur. 13. q. secunda, non æstimemus. extra de sepul. sacris. simile 14. q. 5. denique. & sanctius est impunitū, &c. ff. de poen. absentem. arg. contra de poen. dist. 5. si quis vero. ff. ad le. Aquil. ita vulneratus, 6. q. 2. si tantum, & cap. placuit. Item est hic argum. quòd ratione connexionis permittitur, quod

Dubitatio facit vitiosa tolerari.

Nolite recedere.] CASVS. Hiero. ostēdit in hoc c. quod peccatores occultos non possumus eijcere: & probat hoc auctoritate veteris testamenti, ubi legitur, quod filij Iuda non potuerunt eijcere Hiebusæos de Hierusalem,

aliās non licet. sic 81. dist. tantis, & c. cum omnibus. & ff. de min. denique. & l. verum, & l. etiam. & quid iuris sit de hoc, quæstionibus notauit. B. f. ¶ Neque margaritas.] 3. 43. dist. in mandatis.

Quando

Quado.] CASVS. Docet Hieron. in hoc c. quod quando multitudo est in scelere, ita ut etiam iudices pro pretio iudicent, & pauperes vitent, & audire contemnant, quia non habent quid offerant; taceat tunc prelatus, ne det sanctum canibus, & mittat margaritas ante porcos: sed imitetur potius Hierem. dicentem, Solus sedebam: quia amaritudine repletus eram.

a. Quando.] Arg. ex hoc ca. quod non nocet taciturnitas, quando non prodest contradictio, ut notauit. 28. dist. diaconi.

b. Accipiant.] sup. 43. dist. in m. adatis.

Ad mensam.] CASVS. Io. Chrysostomus ostendit hic, quod cum paganis, licet sint peccatores, & à Deo separati, comedere possumus, & alias communicare: sed cum Christianis anathematizatis non possumus. & hoc utrumque probat auctoritate Apostoli. [O quanta,] ironice loquitur.

c. Permittimus.] ad hoc, ut eos lucremur 23. q. 4. infideles. cum Iudæis tamen non possumus comedere, ut 23. q. 1. omnes. sed nec hodie cum paganis licitum est comedere, cum & ipsi discernant cibos sicut Iudæi. Hæc ergo est causa, quare possumus cōicere paganis, & non excōicatis; cum tamen & illi sint membrum diaboli, ut eos lucri faciamus: tamen ideo quia non multum curaret, licet eos vitaremus: sed excōmunicati erubescunt, si non cōmunicatur eis, ut s. ead. c. audi denique.

EVI-

τὴν ἀδελφότητα; τὸ λουτρὸν τῆς βαπτιστικῆς, τὸ διωθῆναι καλεῖται πατέρα τὸν θεόν. ὥστε ὁ μὲν κατηχούμενος, καὶ μοναχὸς ἢ, οὐκ ἀδελφός· ὁ δὲ πῖς, καὶ κοσμικὸς ἢ, ἀδελφός ἐστιν. εἴ τις φησὶν ἀδελφός ὀνομαζόμενος. εἰ δὲ γὰρ ἴχθους τότε μονάζοντος ὡς, ἀλλὰ πάντα πρὸς κοσμικοὺς διελέγετο ὁ μακάριος τὸς.

& fidei nostræ secretioribus scrutatis, conuersi postmodum impugnant nos, & contradictionibus suis corda nostra dirumpunt, conculcantes verbi Domini margaritas, & ornamenta fidei maculantes. De istis ergo dicitur; quia non potuerunt filij Iuda eijcere Hiebusæum de Hierusalem vsque in hodiernum diem.

Item idem super duodecim prophetas.

¶ Porcis & canibus sancta, non sunt committenda.

C. XXIII.

Quando^a ergo vir ecclesiasticus, & prudens, atque intelligens multas impietates in ea, quæ vocatur domus Dei, esse cognouerit, & non solum multas, sed & fortes, & quæ opprimere possint iustitiam, & in tantum doctorum rabiem processisse, ut accipiant^b pretium in iudicio, & omnia pro muneribus faciant, pauperes quoque deuitent in portis, & audire contemnant; taceat in illo tempore, ne det sanctum canibus, & ne mittat margaritas ante porcos; qui conuersi conculcent eas, & imitetur Hieremiam dicentem, [Solus sedebam, quia amaritudine repletus sum:] & illud in Ps. [Singulariter sum ego, donec transeam.]

Item Ioannes Chrysostomus hom. 25. ad cap. 11. epist. ad Hebræos.

¶ Cum pagano comedere, sed cum excommunicato minimè licet.

C. XXIII.

Ad mensam quippe paganorum si volueris ire, sine vlla prohibitione permittimus.^c & infra. ¶ Si enim quis frater, inquit, nominatur inter vos.] fratrem in hoc loco omnem fideliem simpliciter intellige, non monachum tantum. Quid autem est quod facit fraternitatem, nisi lauacrum regenerationis, quod facit posse vocari Deum patrem? & infra. [¶ Si quis, inquit, nominatus a fuerit frater fornicator, aut auarus, aut ebriosus: cum huiusmodi nec cibum sumere.] Cum autem de paganis ageret, non ita: sed [Si quis vos vocauerit ex infidelibus (paganos significans,) & vultis ire, omne, quod apponitur vobis, comedite. Si quis frater nominatur ebriosus, &c.] O quanta integritas! Nos autem non solum non fugimus ebriosos, sed etiam imus ad eos, participantes cum eis.

a. ¶ Nominatus.] Gratianus putauit Chrysostomum eo modo interpretari istam vocem, quo serè interpretatus est Augustinus supra 2. q. 1. c. multi. Locus integer Græce sic habet.

Καὶ οὐδὲ τὸν Παῦλον δέδοικας, εἰς μὲν ἐλλείων τράπεζαν, εἰς βελόι μέθα, ἀκωλύτως συγχωρεῖν τὰ ἀπελθεῖν, εἰς δὲ τὰς τῶν πλεονεκτῶν εἰς δὲ ἐκδομένους εἶναι; εἰ γὰρ τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ἦσθι. ἀδελφὸν ἐν ταῦτα λέγων πάντα τὸν πῖσιν ἀπλῶς, & τὸν μονάζοντα, τὴν γὰρ ἐστὶ τὸ ποικίλ.

Hierony. in Amos prophetam, c. 3. circa medium.

Matt. 7.

Hier. 15.
Psal 149.

1. Cor. 5.

† al. diligentiā
ἀκρίβειαν

¶ Scilicet pagani. Excommunicatis cōicari non possumus, sed bene paganis,

† In Veronensi
est pres.

πος. ἐάν τις φησὶν ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος, ἢ πόρνος, ἢ πλεονέκτης, ἢ μεθύτης, τῷ τοιαύτῳ μὴ δὲ συνηθίσαι, ἀλλ' ἔκ τῶν ἑλλήνων οὕτως, ἀλλ' ἐάν τις ὑμᾶς καλέσῃ τῶν ἀπίστων (τοὺς ἑλλήνας λέγων) καὶ θέλετε πορευθῆναι, πάν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐθέτετε. ἐάν τις ἀδελφὸς ὀνομαζόμενος ἔφησιν μεθύτης. βαβαὶ πόση ἡ ἀκρίβεια. ἡμεῖς δὲ ἔ μόνον οὐ πορευόμεν τοὺς μεθύτους, ἀλλὰ καὶ ἀπερχόμεθα πρὸς αὐτοὺς, μεθέτρουντες τῶν παρ' αὐτῶν. *id est.*

1. Cor. 5.

Et neque Paulum veritus es; ad mensam quidem grecorum si voluerimus ire, non prohibentem ad mensam autem auarorum, & aliena auferentium nec volentes qui dein permittentem: [Nam si quis, inquit, qui frater nominatur inter vos.] fratrem hoc loco dicens omnem fidelē simpliciter, non monachum tantum. Quod autem est, quod facit fraternitatem? lauacrum regenerationis, id quod possumus Deum vocare patrem. Proinde, qui cathecumenus est, etiam si monachus sit, non est frater: qui vero fidelis est, etiam si secularis sit, frater est: [si quis, inquit, qui frater nominatur.] Neque enim vestigium tunc monachi erat: sed omnia ad seculares loquebatur tunc beatus Paulus:] Si quis, inquit, qui frater nominatur, fuerit fornicator, aut auarus, aut ebriosus, cum huiusmodi nec cibum sumere.] Cum autem de grecis ageret non ita, sed: [Si quis vocat vos infidelium.] grecos significans: [& vultis ire: omne quod vobis apponitur: manducate.] [Si quis, inquit, qui frater nominatur, sit ebriosus] Papē quāta diligentia. Nos autem non solum non fugimus ebriosos, sed etiam abimus ad eos, vna sumpturi quæ ab ipsis.

1. Cor. 10.

1. Cor. 11.

Evidenter itaque ex præmissis apparet, quod eorum communionem vitare non cogimur, qui sententia notati non sunt. Sed ipsius sententiæ notatio multipliciter intelligitur. Aliquando enim arcetur quis a liminibus ecclesiæ, & a communione corporis, & sanguinis Christi, vel teste conscientia, iuxta illud Apostoli: [Probet se homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat: quia qui indigne manducat & bibit, iudicium sibi manducat & bibit.] Item illud Prosperi: [Facilius sibi Deum placabunt, &c.] require infra causa 33. Maleficis impeditus, quæstione prima de pœnitentia. Vel sententia ecclesiastica sicut pœnitentes, quibus tempore præfinito beneficium reconciliationis impenditur. Hæc sententia excommunicatio vocatur: quia a communione corporis, & sanguinis Christi notatū prohibet: sicut & Adā ab esu ligni vitæ excommunicatus est, Domino dicente: [Videte, ne forte sumatis de ligno vitæ.] Qua sententia non separatur quis a consortio fidelium. Est & alia sententia, quæ anathema vocatur: qua quisque separatur a consortio fidelium, de qua supra: [Cum excommunicatis nolite communicare.] Hanc distinctionem licet cuique advertere ex auctoritate Ioannis Papæ: [Engeltrudem uxorem Bosonis, &c.] require supra in causa: [Quidam episcopus a propria sede deiectus.] Item

Gen. 3.

sup. ead. multis capitibus habetur sententia. 3. q. 4. c. fi.

EVIDENTER ITAQUE CASVS. Concludit Gra ex supradictis, quod eorum peccatorū cōionem vitare nō cogimur, qui nō sunt snia notati. Et ostendit, quod notatio trib. modis intelligit. Primus modus quā aliquis committit mortale delictū p p quod sentit se indignum cōione corporis, & sanguinis Christi: iste notatus est conscientia teste. Secundus modus est, quā iniungitur alicui pœnitenti, vt vsque ad certum tps a corpore Christi abstinere, vt postea reconcilietur: & cū istis duobus generib. hoīum possum' cōicare. Tertius modus est, quā aliquis anathematizatur, cū quo nō est cōicandū: & hæc triplicem sniam excoicationis siue notationis probādam inducūt quædam capitula, q̄ iā habuimus & quædam quæ infra habentur. Si autem ab omnib. excoicatis abstinemus iam esset falsum quod dī sup. 6. q. 2. c. si tantū, & c placuit Primus incipit ibi, [Aliquando enim.] secundus ibi, [Vel sententia.] Tertius ibi, [Est & alia.] a [Vel teste.] Ergo aliquis cōtra seipsū fert sniam, vt 21 dī. nunc autem, arg. cōtra quia nemo sibi imperare pōt, vt ff. de arbi. l. pen. melius tñ est, si hoc faciat auctoritate superioris inf. de pœ. d. 1. in actione. B. b [Quæstione.] i. dī. distinctione. nam tractatus de pœ. per distinctiones diuidit. e. [De pœnitentia.] inf. de pœ. d. 1. § ite sicut. d. [Tpe præfinito.] in Coena Domini r. e. [Snia.] Sicut iudex secularis potest aliquem excoicare. i. a legitimis actib. prohibere, vt ff. de pœ. l. minoris. f [Engeltrudem.] supra 3. q. 4. c. ult. a [Si

Imperare sibi nemo pōt.

1. Vt 50. dī. capite de cōsec. d. 2. in cēna. aliās incipit a quibusdam. Arch.

a. [Si quis domum.] 17. q. 4. quisquis §. si quis domum
sup. 5. q. 1.

b. [Ab ingressu.] G. vñ hic sentire, q. clericū verberat
im̄ est separatus a sacramentis, & ab ingressu ecclesiæ:
nec obstat ille canon, si q. suadente. 17. q. 5. q. a anathe-

ma ibi est idē qd se-
paratio: hoc tñ non
tenet ecclesia, & cō-
tra eum est extra de
app. peruenit i. Ioā.
Fauen. voluit eñ cor-
rigere, & dixit talē
esse excōicatum, sed
nō vitandū antequā
denunciatur: sed ex-
presse contra eū est
ext. de sent. exc. cum
non ab homine.

c. [Vrbani.] inf. ea.
qui bus episcopi.

d. [Caterum.] Q. d.
bene distinguo inter
excōicatos simplici-
ter, & anathemati-
zatos, vt f. illi sint
vitandi, isti non.

e. [Si tñ.] su. 6. q. 2.
placuit. c. & vlt.

f. [Item Greg.] Con-
tra id quod dixerat
simpliciter excōica-
tos nō esse vitādos,
modo ostendit om-
nes excōicatos esse
vitādos.

Rogo.] CASVS.
Maximus nomi-
natum excōicatus e-
rat sicut dicitur. 63.
d. Salonitana. & 93.
d. c. miratus. sed qui
dampresbyteri ei cō-
municabant. Præce-
pit ergo Greg. clero,
& populo Salonita-
no, vt illi sacerdoti-
bus non cōicent: &
intellige, q. cōicabāt
ei in crimine, vel e-
rat excōmunicatus
cum omnib. suis fau-
toribus iste Maxi-
mus.

g. [Rogo.] Verbum
rogādi hic præcepti
ue 2 ponitur. mone-
mus. n. quos habemus
charos, vt 28. q.
1. sic. n. & alibi ro-
go, non ponitur de-
precativē. ff. de neg.
ge. si serui mei roga-
tu sed ponitur roga-
re pro mandare. sic
ponitur mandare p.
rogare. 23. q. 4. Guli-
sarius.

h. [Communicanti.] In sacris, fm Hug vel dic, q. Maxi-
mus fuit excommunicatus cum omnib. suis fautoribus,
vel isti communicant ei in crimine: alias excommuni-
catio non descenderet usque ad tertiam personam. inf.
ea. quoniam multos. nec ob 19. dist. Anastasius, quia ibi
communicabant ei in crimine hæresis.

Si quis laicus] CASVS. Statutū fuit in concilio To-
letano, q. siue clericus siue laicus sit anathematiza-

tus, nullus ei cōicere præsumat. si vero contrafecerit &
ipse excōicetur, & hoc verum est de præsentib. vel etiam
de absentibus qui nouerunt clericum, vel laicum anathe-
matizatum. [Excōicetur.] Id est pro excommunicato ha-
beatur quo ad sacramenta ecclesiæ.

i. [Epi-]

ex auctoritate eiusdem: [Si quis domum^a Dei violau-
erit. & c.] require infra in causa xvij. [Quidam presby-
ter infirmitate grauatus.] Item ex auctoritate Silue-
stri Papa: [Præsentī decreto censemus, & c.] require su-
pra in causa: [In infamā cuiusdam episcopi.] Iuxta
igitur hanc distinctionem intelligenda est illa auctoritas
Innocētijs Papa secundi: [Si quis suadēte diabolo. & c.]
vt infra in causa: [Quidam presbyter.] vt iuxta ety-
mologiam vocabuli anathemati, id est separationi subia-
ceat, qui in edictum illud inciderit, qui a corpore, & san-
guine Christi. & ab ingressu^b ecclesiæ se alienum facit:
qui impius manus in clericum inijcere ausus fuerit: qui
etiam a nullo episcoporum absolui, id est more penitentium
reconciliari poterit: nisi primum Apostolico conspectui se
representare curauerit. Illud autem Petri de Clemen-
te: [Si inimicus est iste Clemens, & c.] de sententia nota-
tis intelligendum est, sicut & illud Vrbani. [Quib. epi-
scopi non communicant, & c.] vt infra in ead[causa. Cō-
terum^d falsum esset illud Vasensis concilij secundi: [Si tā-
tam^c episcopus alieni sceleris se conscium nouit.] Itē, &
illud: [Placuit, vt si quando episcopus, & c.] require su-
pra in causa. [Duo fornicatores, & infamia notati.]

Item Gregorius^f clero, & populo Salonitano a.

a. [Salonitano.] In regesto B. Gregerij, lib. 5. c. 148. leguntur
hæc verba in epist. 48. scripta clero, nobilibus, ac populo Iadera
consistentibus, al. Iadertino.

[Communicare non licet ijs, qui excommunicatis com-
municat. C. XXV.]

Rogo §, hortor, & moneo, vt a prohibitæ vos com-
munionis consortio per omnia suspendatis: ne cui
quam sacerdoti, supra scripto Maximo communicanti^h,
contra animam suam quisquam vestrum communicare
præsumat.

Item ex concilio Toletano primo, c. 15.

[Nullus clericorum, vel laicorum ad domum excommu-
nicati accedat. C. XXVI.]

vj **S**i quis laicus abstinetur, ad hunc, vel domum eius,
vel clericorū, vel religiosorū nullus accedat. Simi-
liter, & clericus si abstinetur, a clericis deuitetur. Si quis
cum illo colloqui, aut conuiuari fuerit deprehensus: etiam
ipse abstinetur. Sed hoc ptineat ad eos clericos, qui eius-
dem episcopiⁱ sunt, & ad omnes, qui commoniti^k fue-
rint de eo, q. abstinetur, siue laico quolibet, siue clerico,

i. [Episcopi.] Isti enim non poterant ignorare senten-
tiam sui episcopi, vt 12. q. 2. qui humanis.

k. [Commoniti.] Ar. q. sufficit, si alicui dictū est de ex-
cōicatione alicuius, vt ipsum teneat vitare, vt ex. de ele.
venerabilē ultra mediū, in parte decisa, & de postu. præ-
la ad hæc ar. cō. ext. de cler. exc. m. illud? Resp. prima
sentētia vera est, qñ excōicatio alicuius peruenit ad alium
per famā publicā, aliās forte secus esset, vt in contrario.

S E D

i. Vbi Vin.
idē nō. q. hic
dñ. Archid.

17. q. 4. quisquis, §.
idem. si quis do-
mum.

5. q. 2. c. 2.

17. q. 4.

sup. cap.

6. q. 2.

ibidem.

Rogo quali-
ter ponitur.
2 Et ita po-
nit contra p-
priam signi-
ficationē ip-
sius verbi. sic
aliās. ex 2.
qualitate cō-
tractus verba
accipiuntur
contra pro-
priam signi-
ficationem,
ff. de eui. Lu-
cius. in fi. ff.
loc. & cond.
1 ex cōducto
§. papin. vbi
a c. hoc. Arc.

Excōicatio
vita adus.

SED HOC. Hec est tertia pars q. in qua dicitur, quod hanc regulam de vitandis excommunicatis habet locum in excommunicatis nominatim, & ad hoc probandum inducit ix. c. 10. de Fant. CASVS. Supra dictum est in c. rogo. quod clericus Salonitanus non communicaret sacerdotibus communicantibus bla-

sacerdotibus, qui licet non fuerint nominatim excommunicati: fuerunt tamen anathematizati pariter cum Maximo nominatim excommunicato. sic enim dicit Greg. excommunico Maximum cum omnibus tibi fauentibus. & ad hanc solutionem probandam inducit

duas concordantias.

Sequentia duo c. plana sunt. [Excommunicationis.] Id est suspensionis a sacramentis & ingressu ecclesiae. Ita dicit Hugo. a [Sed hoc.] vult dicere, quod Maximus fuit excommunicatus cum omnibus suis fautoribus. Nec obstat in 24. q. 2. c. 3. & j. ead. excellentissimus.

b [Lapsus.] 24 q. 2. ca. 3.

c [Excellentissimus] infra ead. excellentissimus.

d [Vibus epi.] [Non comunicetis.] Sim. 7. q. 1.

scire debes. 93. dist. c. 1. Nec obstat. 6. q. 2.

si tantum. quia hic loquitur cum constat de sententia: sed scitur eam esse iniustam.

e [Liget.] Dum tamen error non sit expressus in sententia.

extra ead. per tuas.

Q Vi merito.] CASVS. Quoniam

fuit in concilio Carthagin. quoniam poenam pati debeat episcopus presbyter, vel clericus, si scilicet com-

municent excommunicatis. Et respondetur, quod pari crimine obnoxius teneri debet.

quod intelligit H. quo ad sacramenta, & ingressum ecclesiae.

Sequentia duo c. plana sunt.

f [Pari.] Quid ergo si episcopus coicet alicui excommunicato a simplici sacerdote iam ligatus est, a canone. Sed a quo absoluetur?

Decret. dicit, quod coicans excommunicato, a suo prelato, id est a metropolitano. Sed dicas, quod a simplici sacerdote absoluetur, ext. de penit. & remiss. quod autem & ita potest absolui nisi comunicet ei in crimine, ext. c.

Excommu-

nato comunicans a quo absolui debet.

Excommu-

nato comunicans a quo absolui debet.

Excommu-

nato comunicans a quo absolui debet.

Excommu-

nato comunicans a quo absolui debet.

Excommu-

nato comunicans a quo absolui debet.

Excommu-

nato comunicans a quo absolui debet.

Excommu-

nato comunicans a quo absolui debet.

Excommu-

nato comunicans a quo absolui debet.

Excommu-

3 Sed hoc^a specialiter in his, qui excommunicatis nominatim communicant. Vnde Urbanus: [Sane quod super Richardo, &c.] infra in causa: [Quidam episcopus in haeresim lapsus.^b] Item Nicolaus Papa in cap. [Excellentissimus^c Rex Carolus, &c.] infra circa finem huius cause.

Item Urbanus omnibus episcopis, &c.

[Sententia pastoris timenda est, licet iniuste liget.]

C. XXVII.

Q Vibus episcopi non communicant, non comunicetis^d: & quos elegerint, non recipiat. Valde enim est timenda sententia episcopi, licet iniuste liget^e.

Item ex octava synodo.

[Excommunicationis contrahit poenam, qui excommunicatis communicat.] C. XXVIII.

vij S I quis frater aut palam, aut absconsè cum excommunicato fuerit locutus, aut iunctus communionem; statim cum eo excommunicationis contrahat poenam.

[Canon hic neque habetur in octava synodo, qua habita fuit tempore Nicolai primi, neque in alia, qua & ipsa nominatur octava sub Ioanne octavo celebrata, qua in bibliotheca Vaticana seruantur. Multa vero, qua à Gratiano ex octava synodo citantur, in regulis Basilij, Isidori, & alijs scriptis ad monachos pertinentibus inuenta sunt. Hoc quidem supra ead. cum excommunicato, fuit tributum Isidoro, quemadmodum etiam à Burchardo, & Iuone. Sed Smaragdus in expositione regula B. Benedicti, c. 26. cum antea egisset de monacho a suo prapposito excommunicato, hac scribit valde similia, Hinc quidam magister Monachorum ait: [Si quis vero frater aut palam, aut absconse cum eo fuerit locutus, aut coniunctus, communem cum eo excommunicationis contrahat poenam.] qua lectio conuenit cum lectione Burchardi & Iuonis.

Item ex concilio Carthaginensi secundo, c. 7.

[De eodem.] C. XXIX.

Q Vi merito facinorum suorum ab ecclesia pulsi sunt, si ab aliquo episcopo, aut presbytero, vel clerico fuerint in communionem suscepti, etiam ipse pari^f cum eis crimine teneatur obnoxius, refugiens a^g sui episcopi regulare iudicium.

a [Refugiens.] In concilio cum multis impressis, & manuscriptis codicibus collato legitur, refugientes, apud Burchardum vero, & Iuonem, refugientibus, quod conuenit cum canone Graco, qui est notus. omnia vero hac verba, refugientes, sui episcopi regulare iudicium, in recentioribus conciliarum editionibus non

nuper. videtur tamen quod sic in suspensio a iure post poenitentiam non requirit aliqua absolutio, sic nec in excommunicato a canone: quod non est verum, ut in c. nuper, in fine. Sed quid si Papa coicet excommunicato? ille non est ligatus: quia non ligat ipsum canon, 25. q. 2. §. his ita.

g [Refugiens] id est, contemnens,

Clericus

Poly. lib. 6. tit. 1.
Ansel. l. 6. c. 145.
& l. 12. c. 25.
Burch. l. 1. c. 1.
Iuo p. 14. c. 74.

Supra ead. cum excommunicato.
Burch. l. 1. c. 32.
Iuo p. 14. c. 96.

Poly. c. 7. tit. 1.
Burch. l. 1. c. 43.
Iuo p. 14. c. 28.
& 107.
Pana. l. 5. c. 98.

Maximo nominatim excommunicato, propter quod videtur, ut etiam ab illis, qui non sunt nominatim excommunicati, sit abstinendum. Solut autem hoc Gratia. & dicit quod illi sacerdotes non fuerunt nominatim excommunicati cum Maximo. ita dicit Hug. Gratia. sentire. vel secundum Ben. illud cap. rogo. intelligitur, de illis

i Sub. quæ est iusta ex ordine iudiciario.

Excommu-

Clericus.] Intellectum huius c. habes supra c. q. si
episcopus forte.
Nemo.] Sed Christus.] ex hoc c. dicit P. Hispanus haberi causam, quare non possit appellari à sn'a excoicationis, cum Christus cum liget, à cuius sn'a nō pōt appellari. Alia

est ratio, quia nemo excommunicatur nisi pro cōtumacia i. in fra c. nemo. & nō auditur contumax appellās, vt 2. q. 6. §. est autem quando. ver. sunt etiam quorum.

Appellari non pōt ab excoicatione.

Quidam autem illā assignant rationem, quia excommunicatio secum trahit executionem suam. ext. de ap. pastoralis. vnde sicut ab executore non appellatur, ita nec ab hac sn'a. Sed hoc non valet: quia qñque appellatur ab executore, cum s. excedit modū, & sentētia qua quis absoluitur ab alio, secum trahit executionem: tamē appellatur ab ea. extra de ap. qua fronte.

De hoc no. sup. ca. episcopi si.

Omnis.] CASVS. Dicit in hoc ca. quod omnis qui excommunicatur, satanæ traditur: quia sicut extra ecclesia est diabolus ita in ecclesia Christus. vnde qui ab ecclesia remouetur, quasi diabolo traditur, & sic exponit ecclesia de traditis satanæ ab Apostolo.

Satanæ.] Dum tamē iusta de causa excommunicatur, vt 23 q. 3. si qñ nō recto. d. Extra ecclesiā.] argum. quod qui semel excommunicatus est, amplius excoimunicari non potest quia qui extra ecclesiam est, non pōt magis esse extra eam argu. contra 3. q. 4. Engeltrudā. De hoc ibi notauit.

Nihil.] CASVS. Dicit hic Au. q. Christianus nihil. debet magis timere, q. separari à corpore Christi, qd est ecclesia: quia si ab eo separatur, non est membrū eius, nec ab eo vegetatur. Et hoc probat duabus auctoritatibus, Pauli scilicet; & Hieronymi [Sici] Id est, tantum. e. Quā separari.] iuste, aliās non obest, vt extra co. à nobis inf. ca. quid obest. tñ. si contemnitur, statim inci-

pit ligare 2. 24. q. 3. notandum. in fi. sed ideo maxime 2 Ad hociā est, dimenda, quia maxima est poena, vt 24. quæst. 3. cor- fra c. §. cum ergo in fia.

Presbyteri.] CASVS. Require casum huius c. sup. 2. q. 6. placuit. Sequens capitulū planum est. Irrita.] Id est,

sunt hoc loco sed post vers. suscepti, A Sorienfi autem edicere-
gis catholici omnino absunt.

Item ex concilio Carthaginensi quarto, c. 66.

¶ Qui sententiam episcopi putat esse iniustam, recurat ad Synodum. C. XXX.

Clericus^a, qui episcopi circa se distictionem iniustam putat, recurat ad synodum.

Item Ioannes Chrysostomus, hom. 4. ad c. 2. epistola ad Hebræos.

¶ Vincula ecclesiastica non sunt contemnenda. C. XXXI.

Nemo contemnat vincula ecclesiastica. Non enim homo est, qui ligat, sed Christus^b, qui nobis hanc potestatem dedit, & dominos fecit homines tati honoris.

Iuo p. 14. c. 48.
Pann. l. 5. c. 88.

Item Augustinus de verbis Apostoli, sermone 68.

¶ Sic etiam citat Iuo p. 14. c. 50. sed p. 2. c. 94. coniuncte cū multis alijs verbis videtur citare ex libris de unico baptismo.

¶ Satanæ traditur, qui ab ecclesia excommunicatur. C. XXXII.

Omnis Christianus, dilectissimi, qui à sacerdotibus excommunicatur, satanæ^c traditur^f: quomodo? scilicet, quia extra ecclesiam^d diabolus est, sicut in ecclesia Christus: ac per hoc quasi diabolo traditur, qui ab ecclesiastica communione remouetur. Vnde illos, quos tunc Apostolus satanæ esse traditos prædicat, excommunicatos à se esse demonstrat.

Iuo p. 2. c. 94.
& p. 14. c. 50.
† al. tradi dicitur.
1. Tim. 1.

1. Cor. 5.

Idem tractatu 27 ad c. 6. Ioannis.

¶ De eodem. C. XXXIII.

Nihil sic debet formidare Christianus, quam separari^e à corpore Christi. Si enim separatur à corpore Christi, non est membrum eius. Si non est membrum eius, nō vegetatur spiritu eius. Quisquis autem inquit Apostolus, spiritum Christi non habet, hic non est eius.

Rom 8.

Itē Hieronymus: [Quorū remiseritis peccata, &c.] Id est, quibus ecclesiā interdixeritis, nisi reconciliati per satisfactionem fuerint; ipsis ianua regni celestis clausa erit.

Matth. 18.
Iuo p. 14. c. 53.

¶ Hieronymus.] Hac non sunt inuenta apud B. Hieronymum, sed in epist. 2. Eutychiani, quem citat Iuo.

Item ex concilio Mileuitano, c. 22.

Et Afric. c. 92.

¶ Vicini episcopi audiant eos, qui de iudicijs episcoporum suorum queruntur. C. XXXIII.

Presbyteri^f, diaconi, vel cæteri inferiores clerici, in causis quas habuerint, si de iudicijs episcoporum suorum questi fuerint, vicini episcopi eos audiant, & inter eos,

2. q. 9 placuit, vt presbyteri.

est, irritanda de facto, si est ipso iure irrita. sed non facit hoc c. directe ad propositum Gratia.

¶ Presbyteri.] Hoc c. habetur supra 2. q. 6. placuit.

Irrit-

a *Iritam*] *Iniustam*.] irritandam. Vel prout sonat.
b *Retractandum*.] De facto si est ipso irritata, vt
 extra de app ad presentiam.
R *Vrsus*.] CASVS. Beneuetanus sic ponit hunc casum.
 Quidam clerici fuerunt de quibuldam crimini-

26. q. 6. c. cognouimus. [Purgare.] Id est, venire ad iudiciu.
 vt de causa cognoscatur, vt sic purgetur, vel condemnetur.
 Quidam tamen intelligunt hoc cap. de clericis infamatis, qui se purgare contemnunt.
c *Rufus*.] id est, post alia statuta. Sic pone casum.

quidquid est, finiant, adhibiti ab eis ex consensu episcoporum suorum. Quod si & ab eis prouocandum putauerint, non prouocent nisi ad Africana concilia, vel ad primates prouinciarum suarum. Ad transmarina autem qui putauerit appellandum; a nullo intra Africam in communione suscipiatur.

Huic capiti in vulgatis codicibus prepositum erat nomē Palea: sed in omnibus vetustis Gratiani exemplaribus habetur. Citatur autem supra 2. q. 6. placuit.

3 q. 6. Iritam.
 ex Felice.

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 28.

Iniusta episcoporum damnatio, irrita esse censetur. C. XXXV.

† al. & iniustam.

Iritam esse iniustam [†] episcoporum damnationem, & idcirco a synodo retractandam ^b.

Item ex concilio Carthaginensi 5. c. 12.

Et in Afri. ca. 46. &
 Yorma. c. 71.

Qui causæ suæ adesse, & innocentiam suam asserere voluerit, intra annum excommunicationis hoc faciat. C. XXXVI.

Polyc. l. 7. tit. 1.
 Burc. l. 2. c. 182.
 Iuo p. 6. c. 232.

Rursus ^c constitutum est, vt quoties clericis conuictis, vel & confessis in aliquo crimine, vel pp utilitatē eorū, quorum verecundiæ parcitur, vel propter ecclesiæ oprobrium aut insolentem insultationem hæreticorum, atque gentilium, si forte causæ suæ adesse voluerint, & innocentiam suam asserere; intra annum excommunicationis hoc faciant. Si vero intra annum causam suam purgare contempserint; nulla eorum vox postea penitus audiatur.

a *¶ Vel.* In omnibus locis indicatis legitur, & Sed manuscripta Gratiani exemplaria concordant cum vulgatis. In aliquibus tamen est, conuicti clerici, vel confessi. Apud Iuonem vero legitur, vt aliquoties clerici conuicti, & confessi; & vocem, aliquoties, habet etiam Burchardus.

Item Gelasius.

¶ Audientiam sibi negat, qui excommunicationis suæ causam agere intra annum differt. [†]

Poly. l. ibid.
 Anf. l. 12. c. 24.
 Burc. l. 1. c. 47.
 Pann. l. 5. c. 136.

Q Vicunque intra anni spatiū ciuilitur, siue publicè

bus accusati: ei tati noluerunt venire, propter quod fuerunt excommunicati, quæsitum fuit in concilio Carthaginensi qualiter vterius sit procedendum? Et responder, qd quamuis contumacia faciente sint conuicti, vel confessi, tamen vt eorum parcatur verecundiæ, ad euitandam insultationem hæreticorum, vel gentilium, intra annum expectantur, intra quem, si venerint, causam suam defendant: si vero non venerint intra annum, postea a nullo modo audientur. Idem sentit Hug. & Jo. quia qui stat in excommunicatione per annum, iuris interpretatione pro conuicto habetur de crimine super quo accusatur, nec de eo auditur vterius: sed de excommunicatione, vel contumacia quæcunque voluerit satisfacere auditur, iuxta illud. In qua cunque hora peccator, &c.

tamen hic dicitur de anno, videtur correctum extra de cler. non resid. ex tuz. Sed dic, qd non habetur pro conuicto spatio minori quàm anno, vt hic dicitur, sed tamen in minori spatio potest priuati beneficijs, vt ibi Et not. qd sequens cap loquitur de ciuili negotio, & criminali, hoc autem in criminali tantum.

Q Vicunque.] CASVS. Dicitur in hoc c. qd quicumque fuerint excoicati propter ciuilem, vel criminalem causam, si intra annum causam non peregerint coram suis excoicatoribus postea non audiantur: si vero in excoicatione fuerint mortui, iuxta sententiam B. Leonis, eis mortuis coicare non debemus, sicut eis viuis non coimunicauimus: sed diuino iudicio referentur.

d *¶ Siue publicè.* id est, siue criminaliter.

i Ita qd dicitur agatur dicitur in quo casu loquitur hoc c. & seq. & 3. q. 9. decernimus, & ista c. loquitur lite contestata fin p. qd dicitur no. ex. de dolo. & contu. veritatis. in gl. hoc patet. & 3. q. 9. in summa. Arch.

Quidam accusatus: de crimine legitime fuit citatus, noluit venire, excommunicatur pro contumacia. si intra annum venerit, auditur super crimine, postea non: quia habetur pro conuicto, vel confessio iuris interpretatione. nam qui excommunicatus est pro suspitione hæresis, post annum pro hæretico habetur, vt extra de hære. excoimunicamus. circa prin. non ob. 2. q. 9. decernimus: quia ibi loquitur cum lis est contestata. Vel ibi non punitur de crimine. sed pro contumacia. Sed P. Hispanus propter hoc verbum purgare, intellexit hoc c. de clerico infamato, qui si citatur, vt se purget, & contumax fuerit iuris interpretatione pro conuicto habetur. 24. q. 3. de illicita. Vel dic quod temperat rigorem illorum canonum, qui dicebat quod si clericus contemnit excoicationem, statim deponendus est. si quis presbyter, & ca. seq. sed hic propter insultationem hæreticorum datur eis annus ad purbandum innocentiam suam. sed si per annum steterit excommunicatus, tunc primo deponitur. Vel dic, qd etiam post annum potest audiri de crimine quantum ad hoc vt ostendat innocentiam suam: sed non quantum ad hoc vt recuperet bona sua; C. de requir. reis. l. 2. quod

a ¶ Excommunicatorib.] Excommunicandus est reus, cum talis est causa q̄ actor non potest mitti in possessionem, ut extra ut lit. non contest. tuz.

ADDITION. Et intelligitur hoc cap. quando non liquet, nec liquere potest de causa: alias est dispensatio secundum Hug.

b ¶ Clausisse.] Quātū ad causam possessionis. sed non proprietatis, vñ mitius agitur in civili quā in criminali causa, ut dictum est sup. c. prox. & ext. ut lit. nō contest. qm̄ frequenter. Vel loquitur de actore contra quem bene proceditur lite non contest. ut extra de dolo, & contumacia, causam.

c ¶ Leonis.] 24. q. 2. sane, & c. de communione.

d ¶ Itē ex cōcilio.] hē sunt palez B.

e ¶ Vi iubente.]
¶ Tardius.]
hoc in laico: clericus enim deponitur supra ead. si quis episcopus, & iudex potest alicui negare iustitiam propter delictum suum, ut ff. ex quibus cau. ma. sed & si. §. actio immo quandoque duplicatur alicui pena propter contumaciā suam, ut ff. de pōn. authen. damnum. §. quisquis, & est simile. sup. 18. dis. si quis autem.

SED QVÆRITVR. CASVS. Sup. in cap. quicunque dictū est, q̄ mortui in excommunicatione soli Deo reseruantur. Nūc vero queritur, si quis episcopus excommunicator primo moriatur q̄s debeat absoluerē excommunicationem? Et respōdetur q̄ successor: qđ probat seq. ca. cuius casus patet.

f ¶ Episcopus.]
¶ Successori.]
Huic est simile ff. de iu. mortuo. Est ergo hic arh. q̄ successor pōt corrigere, & teneatur confirmare factū antecessoris sui.

35. q. 9. quod quis. extra de precat. cap. 2. & 16 q. 9. illud. 12. q. 2. quicunque, & in authen. ut nulli iud. §. & hoc vero iubemus. successor autem delegati non potest absolvere, vel restituere possessionem adiudicatam, nisi succedat in honore, & onere, extra de off. ord. pastoralis. §. p̄terea.

PRÆMISSIS. CASVS. Hactenus probauit

q̄ sententiæ excommunicationis siue iustæ siue iniustæ parendum est. Modo allegat contrarium, & rñdet illis duobus cap. sententiā pastoris, & capit. quibus episcopi non communicant, & dicit, quod loquuntur de sententiā iniusta, quæ non est seruanda, sed timenda, quod allegant.

causam suam coram suis excommunicatoribus^a non per egerint; ipsi sibi aditum audientiæ clausisse^b videantur. Quod si obstinato animo sine communione defuncti fuerint; nos eorum causam, iuxta beati Leonis^c prædecessoris nostri sententiā, diuino iudicio reseruantes, quibus uiuis non communicauimus[†], nec mortuis communicare debemus:

P A L E A. C. XXXVIII.

¶ Vi vero excommunicato scienter communicauerit, & amodo saltem in domo simul orauerit, atq; latebras[†], quominus ad satisfactionem perducatur præbuerit; donec ab excommunicatore poenitentiam accipiat; corporis, & sanguinis Domini communione priuatum se esse cognoscat.

Item ex concilio^d Hilerdensi, c. 10.

¶ Tardius recipiatur ad veniam, qui sacerdote iubente de ecclesia exire contemnit. C. XXXIX.

¶ Vi iubente sacerdote pro qualicunque culpa ab ecclesia exire contempserit; pro noxa contumaciæ[†] tardius^e recipiatur ad veniam.

Sed queritur, si ante damnati absolutionem episcopum mori cōtigerit; utrum damnatus postea valeat absolui.

De his ita statutum est in concilio Epauuensi c. 28.

¶ A successore soluatur, qui post mortem episcopi mauet ligatus. C. XL.

ij ¶ SI episcopus ante damnati absolutionem obitu rapiatur, correctum aut poenitentem successor, licebit absolvere.

Præmissis auctoritatibus, quib. iniusta sententiæ usq; ad examinationem utriusq; partis parere iubemur, ita respondetur. Gregorius non dicit sententiā iniuste latā esse seruandam, sed timendam sicut & Urbanus^g. Timēda est ergo, idēst nō ex superbia contemnenda. Reliquæ vero auctoritates de excommunicatis loquuntur, qui vel vocati ad synodum uenire contempserunt, vel calliditatibus aduersantium occurrere nescientes, iniustam sententiā a iudice reportauerunt, vel qui neglectu suæ vitæ sinistram de se opinionem nasci permittentes, sententiā in se exceperunt. Hos si quidem solos excommunicationis sententiā ferire licet.

Vnde in Meldensi concilio, c. 56.

legando dicit. Alia vero cap. intelliguntur de contumacibus, & negligentibus: qui licet peccata, de quibus imperantur, non commiserunt, tamē excommunicationis sententiā licite feriuntur: quod probat per sequentia c. Sequens, §. planus est. [Hos solos.] .i. contemptores, vel negligentes.

g ¶ Sicut, & Urbanus.] Sup. ead. quibus episcopi.

Nemo.

24. q. 2. c. 21.

† al. mortuis communicare non possumus.

Poly. ibidem.

Anl. ibidem.

Burc. l. 11. c. 48.

Iuo p. 14. cap. 112. ex eiusdem Gelasij decretis. † al. latebras defensionis.

† al. contumelia.

Burc. l. 11. c. 50.

Iuo p. 14. c. 114.

Pann. l. 5. 121.

Et in adiecti i capitularibus Caroli filij Ludouici.

Successor factū antecessoris confirmare tenet.

Nemo.] CASVS. Hoc card. uidetur in duas partes. In prima parte dicitur, qd nullus episcopus det suū parochianum excommunicare, nisi propter manifestam causam peccati. In secunda parte dicitur, qd nullus debet anathematizari ab episcopo, nisi p. contumacia.

Burc. l. 1. c. 10.
Iuo l. 14 c. 80.
Pann. l. 5 c. 93.

Quibus culpis exigentibus aliquis sit communione priuatus. C. XLI.

Nemo episcoporum quemlibet sine certa & manifesta peccati causa communione priuet ecclesiastica. Sub anathemate autem sine conscientia archiepiscopi, aut coepiscoporum nullum præsumat ponere, nisi unde canonica docet auctoritas: quia anathema est æternæ mortis damnatio, & non nisi pro mortali debet imponi crimine, & illi, qui aliter non potuerit corrigi.

a. Sub anathemate. In concilio Meldensi, & adiectis capitulis Caroli filij Ludouici legitur: Anathema autem sine consensu archiepiscopi, aut coepiscoporum, prælati etiam euangelica admonitione, nulli imponat. Ceteri autem collectores parum a Gratiano discrepant.

Item ex concilio Aruernensi.

In concilio Aruernensi, quod extat, non habetur; sed in Aurelianiensi c. 2. & in Vormaciensi, c. 13.

Pro paucis & leuibus causis nullus communione priuetur. C. XLII.

Nullus sacerdotum quemquam rectæ fidei hominem pro paruis & leuibus causis a communione suspendat, præter eas culpas, pro quibus antiqui patres arceri ab ecclesia iusserunt committentes.

Item ex concilio Triburiensi.

Pro his tribus criminibus quilibet communione priuetur. C. VLIII.

Certum est pro his tribus criminibus aliquem excommunicari debere: cum ad synodum canonicè vocatus venire contemnit; aut si postquam illuc venerit, sacerdotalibus respuit obedire præceptis; aut si ante finitam causæ suæ examinationem a synodo abire præsumit.

4 De his inquam, & huiusmodi, præmissæ auctoritates loquuntur, non de iniuste suspensis. Quod autem iniuste sententiæ parendum non sit, multis auctoritatibus probatur. Quarum prima est illa Hieronymi super Matthæum, lib. 3.

Sententia pastoris reum, vel innocentem non constituit, vel facit. C. XLIIII.

Quomodo sacerdos mundum leprosum non facit; sic

contumaciam mortalis peccati. nec sine conscientia archiepiscopi, vel suffraganeorum.

a. Communione. Sacramentorum.

b. Sine conscientia. Hoc est verum, cum illud delictum tangit totam prouinciā, alias non tenet, ut 9. q. 3. c. 2. & c. archiepiscopus.

c. Mortis. Sed cum sit perpetua damnatio, qualiter dicitur medicinalis, ut 2. q. 1. multi? Respond. cum contemnitur, est damnatio, alias non, ut 24. q. 3. notandum in fi. Item videtur hic qd nemo sit excommunicandus nisi pro contumacia, ut 45. dist. sed illud. & 24. q. 3. tamia-

Decr. Grat. Pars I.

sacerdos, & c. ecclesiæ. sed hoc non est verum. ut extra de ver. sig. ex parte. Vel dic. qd tunc demum quis potest excommunicari pro crimine, cum est incorrigibilis, cum aliter non possit corrigi. 24. q. 4. font. Ioan.

Nullus. Et leuibus. Simile su. c. epi. Vel intellege de venialibus. ut inf. de conf. d. 2. quod tidie. & c. panem de altari.

e. Arceri. Id est, excommunicari. i. Baz. tamen intelligit, qd quicumq; est in mortali peccato, non debet ingredi ecclesiā, per id quod est 33. q. 4. vir cum propria. sed non est verum, ut ibi dixi, & j. de pœ. d. 5. falsas. & 1. q. 1. qui studet. lo.

Certū. CASVS. Quidam clerici vocati ad synodum venire contemnebant; aut si veniebant, non obediabant, vel si obediabant ad tempus ante finem causæ a synodo recedebant. quæsitum fuit de istis, utrum pro his tribus criminibus sint excommunicandi Et respondet qd sic.

f. Trib. i. pro contumacia istorum idem est de quolibet alio crimine.

g. Ante finitā. Sic inf. de consec. dist. 1. missus.

DE HIS. Hec est 4. pars quæst. in qua, p. bare intendit magister superficialiter, qd sententiæ iniuste non sit parendum. i. quod neminē ligat apud Deum. supple nisi contemnatur. alias contra 24. q. 3. notandum. Hoc tamen intendit probare per 19. ca. quæ aliter intelliguntur, qd in sententiā excommunicationis. Ioan. de Fant.

CASVS. Nunc dicit Grat qd de talibus contumacibus loquuntur supradictæ auctoritates, quibus non est cō-

municandum: sed non loquuntur de iniuste suspensis, cui iniuste sententiæ probat sophisticè non esse parendum multis auctoritatibus, quarum prima est, & c.

h. De his. Id est, de contumacibus.

Quomodo. CASVS. Ostendit hic Hiero qd sicut sacerdos vet. test. mundum non faciebat leprosum: sic hodie prælatus non ligat per suam sententiā insones, nec soluit noxios: sed ex officio suo scire debet quis ligandus sit, & quis soluendus.

i. Quomodo. Si quis enim dicebatur leprosus, ducebatur ad sacerdotē, & si ille indicabat illū leprosum, vel

K K K

mun-

1 Ad hoc fuit e. cui merito de conf. d. 2. si non sunt. ibi de hoc. & no. su. ca. excoīcates, & 17. q. 4. de presbyterorum. Arch.

Poly. l. 7. tit. 1.
Burc. l. 1. c. 74.
Iuo p. 14. c. 122.
Pann. l. 5 c. 112.

† al. Decretum. † al. profugus abire.

In com. ad c. 16.

Poly. l. 7. tit. 3.
Anl. l. 7. c. 130.
Iuo p. 14. c. 7.
Pann. l. 5. c. 89.

Sententia nō mundum, ita habebatur, ut inf. de pœn. dist. 1. §. ex his
dat nouum ius. itaque. Et sic patet, q̄ sententia non dat nouū ius, sed ve

C malefactorem, ut 33. q. 4. nemo.
Oepisti.] [Dirumpit.] Ut 15. q. 6. auctoritatem.
a 180.

tus declarat, ut ff. si
ser. ven. sicuti. §. 3. tñ
si sententia fuerit la
ta pro reo, p hoc nō
tollitur obligatio, ut
ff. de cōd. inde. Iulia
nus. sed si pro aēore
feratur, dat ei nouā
aēionem, ut C. de
rebus cred. aēori.
a ¶ Non alligat.]
Quātum ad Deum,
sed quātū ad eccle
siam, ut 24. q. 3. si
quis non recto.

b ¶ Nec soluit no
xios.] Talis absolu
tio non prodest quā
tum ad eū, qui quæ
rit indiscretū sacer
dotem, ut eum per
impenitētia absoluat,
ut infra. de pœn. d. 6.
qui vult.

c ¶ Scit.] Id est, scire
debet, ut index. 10.
de Fant.

C vi.] CASVS.
Dioscorus hare
ticus Alexandrinus
patriarcha quosdam
excōicauit, qui eius
snia credebant se ef
se ligatos. quaritur
a Gelasio, utrū a tali
snia sint ligati, & rñ
dei, q̄ non: nec indi
gent absoluteione,
sed deponant illam
opinionē, & erit sen
tentia nulla.

d ¶ Illata.] a DioSCO
ro hareico, cuius
snia nulla fuit. Sed
quid si aliam tulisset
sententiam in suos
subditos? Dico, q̄ te
net, q̄ illi, qui sunt
ext. ecclesiā, bene ha
bēt iurisdictionem,
ut 22. q. 5. si pœa. &
3. q. 7. c. vlt. Alij con
tra sentiūt, ut 24. q.
audiuimus. sed illud
non tenet cū excom
municatus est, ut ex
tra de sent. & re iud.
ad probandum.

S Ecūdū.] CASVS.
Dñ hic, q̄ naturā
Dei, s homini, non
pōt aliquis iniuste
nocere: nec ipsa pōt
iniuste & sine causa
nocere: q̄a Deus nō
patitur quēquam in
iuste nocere. Seq ca
pitula plana sunt vs
que ad c. in cunctis.
e ¶ Nec naturā Dei.]
Id est, Deo.

f ¶ Nec naturā Dei
nocere.] Qui puniat

episcopus, vel presbyter, non alligat^a eos, qui insontes
sunt, nec soluit noxios,^b sed pro officio suo cum peccato
rum varietates audierit, scit qui ligandus sit, qui soluendus.

¶ *Varie hic locus legitur apud collectores. Apud B. Hieronymum
sic habet.* Legimus in Leuitico de leprosis, ubi iubentur, ut
ostendant se sacerdotibus, & si lepram habuerint, tunc a sa
cerdote immundi fiant: non quod sacerdotes leprosos fa
ciant, & immundos: sed quod habeant noticiam leprosi & nō
leprosi, & possint discernere, qui mundus, quiue immun
dus sit. Quomodo ergo ibi leprosum sacerdos mundum,
vel immundum facit, sic & hic alligat, vel soluit episcopus
& presbyter: non eos, qui insontes sunt; vel noxij; sed pro
officio suo, cum peccatorum audierit varietates, scit qui li
gandus sit, quiue soluendus.

[Item Augustinus super Matthæum.

P A L E A. C. XLV.

R Idiculum est, ut eū mundum esse dicimus, qui vin
culis peccatorum suorum ligatus est, propter hoc
solum, quod episcopus dicitur habere huiusmodi potesta
tem, ut soluti ab eo, soluti sint in coelo. sit ergo irreprehē
sibilis, qui alterum ligat, aut soluit.

Item Gelasius Papa episcopis Orientalibus de dam
natione Dioscori.

Sentētia habetur ali
qua ex parte in 10.
mo Gelasij de ana
thematis vinculo.

a ¶ [Damnatione Dioscori.] Sic etiam in manuscriptis. Apud
luonem est, de communione Acharij vitanda. Et Dioscorus
quidem in Chalcedonenſi synodo, & a S. Leone primo damnatus
est: Acharius autem a Fœlice tertio, & Gelasio ipso.

¶ Non est petenda absolutio, cum inique fertur sen
tentia. C. XLVI.

C Vi est illata^d sententia, deponat errorem, & vacua
est, sed si iniusta est, tanto eam curare non debet,
quanto apud Deum, & ecclesiam eius neminem potest
iniqua grauare sententia. Ita ergo ea se non absolui desi
deret, qua se nullatenus perspiciat obligatum.

Iuo p. 14. c. 8.

Item Augustinus de summo bono.

¶ Deus non nocet, nec nocere aliquem patitur
iniuste. C. XLVII.

1.9. de natura boni,
cap. 39.
Iuo p. 14. c. 9.

S Ecundum catholicam fidem, & sanam doctrinam, &
intelligentibus perspicuam veritatem, nec naturā
Dei^e nocere potest quisquam, nec natura Dei nocere^f
iniuste cuiquam, vel nocere iniuste[†] patitur quemquam.
Qui enim nocet (ait Apostolus) recipiet illud, quod
nocuit.

† [Impune] uerale Coloss. 3.
ctio.

Item sermone 16. de verbis Domini.

¶ Iniusta vincula dirumpit iustitia.

C. XLVIII.

C Oepisti habere fratrem tuum tanquā publicanum,
ligas illum in terra, sed ut iuste alliges, vide. Nam in
iusta vincula dirumpit^g iustitia. Cū aut correxeris, &

Iuo p. 14. c. 4.
Pann. 1. 5. c. 85.

Solueris.] Quasi dicat. si iuste ligas, erit legatus & in cælo. & econuerso, ut de p. d. r. quem poenitet.

Temerarium.] Plerumque.] Nocet enim si con-temnatur.
e. q. ut noceat.] Quia si per imperitiam iudicat, facit

in tota litis æstimatione r. C. de p. æ. iu. qui male iu. l. 2. eodem modo ad interesse punitur. qui iniuste excommu-
nicauit aliquem, nisi errauerit ex causa probabili. ut ex-
tra de senten. excom. sacro.

Quid obest.] Tabula] 2. q. 1. c. nomen.

Senti.] inf. ca. nō sunt. contra. 12.

q. 1. nolo. de conse. d. 1. iubemus. in illis c. d. quod non sufficit conscientia, sed requiritur bona fama quātum ad alios sed illa. c. loquuntur quādo sumus inter tales qui parati sunt imitari, & non reprehēdere, vnde ne tales corumpamus exemplo niti debemus, ut fama nostra luceat coram eis. sed hic loquitur cum sumus inter tales, qui non curant imitari, sed reprehēdere: tunc sufficit nobis quantum ad eos conscientia bona.

In cunctis.] CA-
SVS. Constantinus archiepiscopus Mediolan. infamatus erat à quibusdam maledicis super quibusdam criminibus, & ideo corrigere subiectos prætermitebat; nec etiam prædicabat quia credebatur vera esse quæ dicta sunt de eo. Papa vero scribit ei, ut propter hoc non dimittat utilitatē subditorum, sed solā cōscientiam mūdā retineat apud Deū & dicit se talia nunquā credidisse, cū sacri eloquiū testimonia dicāt mala non esse credenda nisi probentur.

f q. Lingua] Ablatiui casus, s. ut propter nullius linguam credat se aliquis implicatum & reum.

g q. Accusatione.] Interiori.

h q. Addicit.] Id est. condemnat.

i q. Maledicorum.] arg. quod infamia orta ab inimicis nun inducit purgationē. extra de pur. can. cū in iuuentute. & 2. q. 5. omnibus 2. nec ēt a leuibus personis. nec ab illis, qui de facili credunt.

K q. Nisi probata.] inf. 30. q. 5. nullum ante.

De hoc no. 2. q. 6. hoc etiam. extra li. 6. de re. iud. cum æterni. quæ est in no. 4.

Fama bona cum conscientia requiritur.

concordaueris cum fratre tuo, soluisti illum in terra, cum solueris^a in terra, solutus eris & in cælo.

a q. Cum autem.] Emendatus, & locupletatus est hic locus ex originali, & Luone, & Pannormia.

Item de sermone Domini in monte, lib. 2. c. 29.

q. Temeritas iudicandi non ei, qui iudicatur, sed iudici nocet. C. XLIX.

Temerarium iudicium plerumque^b nihil nocet ei, de quo temere iudicatur. Et autem, qui temere iudicat, ipsa temeritas necesse est, ut noceat^c.

Idem ad clerum Hipponensem, epist. 137.

q. Non obest homini iniusta sententia. C. L.

Quid obest homini; quod ex illa tabula^d non vult eum recitari humana ignorantia, si de libro viuorum non eum delet iniqua conscientia?

Item in libro contra Secundinum Manichæum, c. 1.

q. De eodem. C. LI.

Senti^e de Augustino, quidquidlibet, sola me in oculis Dei conscientia non accuset.

Item Gregorius Constantino Mediolensi episcopo, libro 6. epist. 14. seu. c. 178.

q. Quos conscientia iustificat, aliorum maledicta non timeant. C. LII.

In cunctis, quæ in hac vita aduersa proueniūt. sola est sicut nostris, omnipotentis Dei districtio pensanda, atque ad cor semper proprium recurrēdum, ut nullius nos ibi lingua^f implicet, ubi conscientia non accusat. Quem enim cōscientia defendit; & inter accusationes liber est, & liber, vel sine accusatione^g esse non potest, si sola, quæ interius addicit^h, conscientia accuset. De vestra igitur sanctitate absit à Christianorū iudicio, ea quæ maledicorumⁱ hominum rumoribus conficta credimus, in qualicumque modulo suspicionis adduci, quia ex sacri eloquiū testimonio tenemus, ut maiora mala^a, cum forsitan dicuntur, nisi probata^k, credi non debeant; sed probata^l citius vlciſci^m. & infra. q. Hæc igitur dixi, ut nimix esse leuitatis ostenderem; si quis mala graua credere studeat, quæ probari non possunt. Vnde sanctitas vestra debet mētem snam à maledicorum hominum rumoribus, atque obrectatione disiungere, & sola, quæ æternæ vitæ sunt, atque ad utilitatem subditorum proficiunt, cogitare.

a q. Maiora mala.] Sic emendatum est ex originali, & Nicolao: & sæpe in hac epistola repetitur, mala graua. Antea legabatur, mala maiorum.

litam suam, ut inst. de obli. quæ ex quasi deli. na. §. 1. sed si per dolum, incurrit infamiam, & præterea punit

l. probata.] Aliàs prolata.

m. q. Vlciſci.] i. puniri, q. citius fieri pōt, ut 23. q. 4. cū q. q. K K K 2 Et h

Index male iudicans qualiter puniatur.

Iuo p. 14. c. 10.

Poly. 1. 7. tit. 1. Iuo p. 24. c. 11.

Iuo p. 14. c. 12.

Nic. epist. 2. ad. Michaelē imp.

al. audit.

ET si ad tempus.] CASVS. Dicit Aug. quod quamuis homo dānetur in hoc saeculo iniuste a terrena potestate, vt Cyprianus martyr: non est tñ curandum qm̄ a superiori iudice recipiet coronam. & fm̄ H. est in litera. [proconsul.] & secundum hoc est ibi, [Addixerit.] a q Cyprianū.] Martirem.

b q Sella.] Id est, sedes iudicis.

c q Coronam.] Si sententiam patientes ferat, vt inf. e. q iustus.

Custodi.] CASVS. Dicit hic, q licet falsum testimoniū faciat alicui iusto iudiciū apud sacerdotes, non tñ apud Deum praualebit, cum Deus erit iudex. & sola conscientia testis: & ideo in anima debet innocentia custodiri, vbi causa iusti nō opprimūt. d q Custodi.] Quia corpori vis potest fieri, non animæ. 32. q. 5. §. 1. 23. q. 5. in prin. Io. de Fanr.

Inter verba.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod siue laudamur siue vituperamur, sp̄ est ad mentem recurrendum, & si bonum quod dicitur, non est in nobis, tritari debemus. Si vero malum, quod homines de nobis loquuntur, non est in nobis, multum gaudere debemus. nam licet mala de nobis dicantur; conscientia tamen apud Deum nos liberos esse demonstrat quod probat duabus auctoritatibus, scilicet Pauli & Iob. Stulti vero bonis detrahētes, puluerē peccati in oculos suos sufflāt: qm̄ magis sibi nocet q̄ alijs sicut in puluerem sufflās magis nocet sibi quā alijs. In secunda parte dicitur, quod infamātib. est satisfaciendum si parati sunt recipere satisfactionē: ne forte scandalizētur: qđ probat exēplo Christi, quia ne Iudæi scandalizarentur, soluit tributum. si autem

nolunt satisfactionem recipere, de ipsorum scandalo non est curandum. Et hoc probatur duabus rationibus, scilicet exemplo Christi, qui cum audisset Phariseos scandalizatos, eo quod docebat cibos non discernendos, non curauit; sed ait, Sinite illos: quia cæci sunt,

& duces cæcorum. Et auctoritate Pauli, qui præcepit Romanis, vt quantum in eis esset, cum omnibus hominibus pacem haberent, licet scandalizati sint de hoc Secunda pars incipit ibi, [Vocandi tamen.]

e q Ne forte.] Hæc fuerunt verba Christi, cum periretur. Christus uult.

Item Augustinus in psal. 36. concione. 3. ad ver. [Nec damnabit eum.]

¶ Frustra damnatur ab homine, quem Deus iustificat. C. LIII.

ET si ad tempus a damnaris ab homine, & si dixit sententiam proconsul in Cyprianum: alia est sella terrena, aliud tribunal cœlorum. Ab inferiore accepit sententiam, a superiore coronam.

Iuo p. 14. c. 13.

a q Et si ad tempus.] Apud B Augustinum de diuino iudicio agentem sic legitur. Quando ergo ventum fuerit ad illud iudicium, non eum damnabit: & si ad tempus videtur damnari ab homine, & si dixit sententiam, &c.

Idem in psalmum 37. ad ver. [Quoniam in te speraui.]

C. LIIII.

Custodi d̄ intus innocentiam tuam, vbi nemo opprimat causam tuā. Præualebit in te falsum testimoniū sed apud homines. Nunquid apud Deum valebit, vbi causa tua dicenda est? Quando Deus iudex erit, alius testis, quā conscientia tua non erit. Inter iustum iudicem, & conscientiam tuam noli timere, nisi causam tuam.

Iuo p. 14. c. 14.
† al. praualebit.

Item Gregorius Papa Palladio presbytero, li. 8. epis. 45.

Et in epistola Sixti iij.

¶ Non hominum linguas, sed conscientias curare debemus. C. LV.

Inter verba laudantium, siue vituperantium ad mētem semper recurrendum est: & si in ea non inuenitur bonum, quod de nobis † dicitur; magnam tristitiam generare debet: & rursus si in ea non inuenitur malum, quod de nobis homines loquuntur, in magnam debemus latitiā proflire. Quid enim, a si homines † laudent. & conscientia nos accuset? aut quæ eebet esse tristitia, si oēs accusent & sola conscientia liberos nos esse demonstret? Habemus Paulū dicentē: [Gloria nostra hæc est, testimoniū cōscientiæ nostræ.] Iob quoq; dicit: Ecce in cœlo testis meus.] Si ergo & nobis testis in cœlo, testis in corde; dimittamus stultos foris loqui quod volunt. Quid aliud detrahentes faciunt, nisi in puluerem sufflant, atq; in oculos suos terram excitant: vt vnde plus detractionis perflant, inde magis nihil veritatis videant. Vocandi tamē etiā sunt ipsi, & tranquille admonendi, eisq; satisfieri modis omnibus debet: scientes, quid de Iudæis veritas dicit: [ne forte scandalizemus eos.] Si autē satisfieri sibi ex veritate noluerint habes consolationē, quā in sancto Euangelio conspicias. Cum enim Dño dictū fuisset: Scis, quia Pharisei audito-

† al. vobis.

† al. omnes.

2. Cor. 8.
Iob: 16.

Matth. 17.

retur ab eo tributum, dixit Petro: Vade ad mare, & piscem, qui tibi prius occurrerit, tolle. & quod inuenieris in ore piscis, des pro me & pro te, vt 28. q. 1 iam nunc Et est ar. quod aliquid omittitur ratione scandali. dist. 50. de his vero,

a q Verbo

a [Verbo.] Non quod intrat in os, sed quod procedit ex ore coinquinat hominem: tunc dixerunt discipuli: scis quia pharisæi audito hoc verbo scandalizati sunt? pharisæorum enim erat religio in cibis discernendis.

b [Scandalizati sunt.] Id est indignati et sunt.

c [Præ-

Matth. 15.

Rom. 12.

1. Forte melius diceret dedignati: scilicet id quod leg. & no. 45. d. vera iustitia. Arch.

verbo^a hoc scandalizati sunt^b] respondit: [Sinite illos: cæci sunt, & duces cæcorum.] Paulus quoque apostolus admonet, dicens: [Si fieri potest, quod ex vobis est cum omnibus hominibus pacem habentes.] Dicturus quippe, [Cum omnibus pacem habentes.] quia hoc difficile esse prospexit, præmisit^c: [si fieri potest.] Sed tamen adiunxit, quod possit fieri, cum dixit: [quod ex vobis est.] Quia si nos in mente charitatem erga odientes servare cupimus, & si illi nobiscum pacem non habent, nos tamen cum illis^d sine dubio habemus.

e [Quid enim.] Addita sunt nonnulla ex epistola B. Gregorii, & partim Sixti tertij: in qua idem fere repetitur.

Hoc inter eos observandum est, qui parati sunt suspicari, quod non vident, parati semper reprehendere, namquam imitari. Apud alios autem conscientia est necessaria nobis, fama illis.

Vnde Augustinus libro de bono viduitatis, c. 22.

[Conscientia nobis, & fama proximis est necessaria. C. LV I.]

12. q. 1. nolo, ut aliquis.

† al. occidunt.

Non sunt^e audiendi siue viri sancti, siue foeminae, quando reprehensa in aliquo negligentia sua, per quam fit, ut in malam veniant suspicionem, unde suam vitam longe abesse sciunt, dicunt sibi coram Deo sufficere conscientiam: existimationem hominum non solum impudenter, verum etiam crudeliter contemnentes, cum occidunt^f animas aliorum, siue blasphemantium viam Dei^g (quibus secundum suam suspicionem, quasi turpis, quæ casta est, displicet vita sanctorum) siue etiam cum excusatione^h imitantium, non quod vident, sed quod putant. Proinde quisquis a criminibus flagitiorum, atque facinorum vitam suam custodit, sibi benefacit: quisquis autem etiam fama, & in alios misericors est. Nobis enim necessaria est vita nostra, alijs fama nostra.

Item Hieronymus super epistolam Pauli ad Philemonem.

[Apud Deum maledicitur, qui moribus dissonam profert sententiam. C. LV II.]

Si quisⁱ dixerit^k iustum^l iniustum, & iniustum iustum, abominabilis uterque apud Deum est. Similiter, qui sanctum dicit esse non sanctum, & rursus non sanctum asserit sanctum; abominabilis^m apud Deum est.

Idem ibidem paulo superius.

e [Præmisit.] Arg. ex ordine verborum argumentandum, ar. 43. d. c. 1. in fi. extra de rescrip. cum dilecta.

d [Cum illis.] Arg. quod fides est illi servanda, qui eam non vult servare 33. q. 5. quod Deo. 22. q. 4. innocens. contra arg. extra de iureiur. peruenit. in fi. 2. & est huius simile. ff. de arb. Celsus. §. idem.

HOC INTER EOS. CASVS. Dictum est supra in c. inter verba, quod dimittendi sunt stulti foris loqui: nec

Decr. Grat. pars I I.

est curandum de detractionibus malorum. Sed dicit Grat. quod hoc intelligendum est de illis, qui parati sunt reprehendere, & non imitari, apud quos sola conscientia sufficit: apud vero illos, qui parati sunt audire, conscientia & fama est necessaria: quod probat sequens e.

Non sunt audiendi. CASVS.

Quidam sancti viri, vel foeminae cum in famaretur a quibusdam, non curabant, dicentes solam conscientiam mundam sibi sufficere apud Deum, quæ situm fuit ab Aug. virum bene diceret: & respon. non: quia conscientia nostra nobis est necessaria: alijs vero fama nostra. Vel etiam cum excusatione, verbi gratia: Videbant mali iustum ex causa infirmitatis frangere ieiunia: qui nescientes causam reprehendebant: unde non debent hoc facere in publico: vel forte prælatus malum parochianum propter scandalum tolerat in peccato, quod alij nescientes reprehendunt: & ideo cædet eis dici. Sequens capitulum patet.

e [Non sunt.] Infra 2. q. 1. nullo

f [Cum occidunt.] exemplo, ut 2. q. 6. 7. Paulus.

g [Viam Dei.] id est, Christianam religionem 3.

h [Cum excusatione.] ut si videret aliquem solvere ieiunium iusta de causa, ipsi idem faciunt exemplo eorum: cum tamen ignorent causam quare illa faceret: & sic se excusant per alium.

i [Siquis.] Hic reuertitur Grat. ad propositum, ad ostendendum. scilicet quod si quis iniusta nocet ei. quod eam protulit, non aut ei contra quæ prolata est. potest etiam hoc intelligi de rebus ipsis, id est, si quis vitia dixerit esse virtutes, vel econverso.

3 Sub. in qua isti viuunt, qui tamen talia faciunt, vel qui veniunt in malam suspicionem: sicut si alios sanctus homo intret solus ad publicas meretrices, ut eis prædicaret, & eas corrigeret. Arc.

k [Dixerit] iudicando.

l [Iustum.] Absoluendo.

m [Abominabilis.] Qui mortaliter peccat: & confortat ei quod dicit August. super primam epistolam ad Corinth. quod errare in rebus, est mortale peccatum, scilicet cum putat quis id opus esse bonum quod est malum: vel conuerso. nam qui libet adultus tenetur scire hoc esse bonum, illud malum. Vel dic, dixerit, id est firmiter.

K K K 3 miter

2 Ad idem 95. dist. esto. ubi de hoc.

Error quicquid est peccatum mortale.

miter asseuerauerit, cum non sit certus.

SI quis hominem.] CASVS, Redit Gra. ad propositum suum, scilicet ad probandum iniquam sententiam nocere ei, qui eam tulit: & non illi cōtra quem lata est: & ita non esse ei parendum. Est ergo casus huius c. Qui- dam dicebant iustum

hominem esse iniustum: alij dicebant iniustum esse iustum. quæsitum fuit à Hie- ro. utrū istius mali? & rñdet q̄sic: & hoc probat auctoritate Esaiæ dicentis: Væ his, qui dicunt dulce amarum.

a ¶ Crediderit.] .i. asseuerauerit.

b ¶ Errat.] Non opi- nando, sed stulte asse- rendo.

Væ qui dicitis.]

CASVS. Esaias docet in hoc c. q̄ q̄ dicit malum esse bo- nū, & econuerso, ha- bebit poenam tempo- ralem & æternam. & hoc probat exemplo Israelitici populi, q̄ nō solū captiuus du- ctus est ī Babylonē, sed etiā infernus di- latauit animam suā, vt eos reciperet & os suum absque termi- no aperuit: q̄a ī hoc descēderūt.] Ad eū.] idest, ad infernum. Et possunt hæc duo c. intelligi nō solum de personis, sed etiā de reb. scilicet de vi- tijs & virtutib. vt si aliquis dicat vitium esse virtutē, vel econ- uerso. Seq. duo capit. plana sunt.

c ¶ Eius.] Idest, Hie- rusalem.

d ¶ Dilatauit.] Loq- tur humano more.

e ¶ Homo.] .i. minor.

e ¶ Homo.] Idest su- perbia.

f ¶ Vir.] .i. maior.

f ¶ Vir.] Idest, super- bus.

g ¶ Exaltabitur.] .i. altus apparebit.

h ¶ Sanctificabitur.] .i. sanctus apparebit,

vt ibi, [Sanctificetur nomen tuum.]

i ¶ Pse.] ¶ Priuat.] .i. meretur priua-

ri i. sic 12. q̄o. 2. sape

st. vel proprie, quia priuilegium non conceditur ad abu-

sum.

k ¶ Vdicare.] Sua.] Vt inf. ea. quatuor.

Vne vera est.] CASVS. Inducit hoc c. Gratianus, q̄ et iniusta absolutio non prodest: & à contrario se- quuntur.

Est ergo casus. O. dedit Gra-

tianus q̄ p̄latus non debet absolvere delinquentem, nisi prius videat à Domino peccatum tibi esse remissū. Et hoc probat exemplo Lazari mortui quatuoridui: quem discipuli non absolverunt prius quā viderunt ipsum à Christo viuificatum. Seq. duo c. patent.

191n

¶ Christum violat, qui sanctum non sanctum, vel non san- ctum sanctum esse crediderit. C. LVIII.

SI quis hominem, qui sanctus, non est, sanctum esse crediderit^a, & Dei eū iunxerit societati; Christū violat, cuius corporis omnes membra sumus. & infra.

¶ Omnes credentes, secundum Apostolum, Christi cor- pus efficiuntur. Qui in Christo corpore errat^b & labitur, asserens membrum eius vel sanctum esse, cum nō sit, vel nō sanctum esse, cū sit, vide quali crimini obnoxius fiat. [Væ (ait Esaias) qui dicūt dulce amarum, & amorum dul- ce, ponentes tenebras lucem, & lucem tenebras.] Dulce puto esse sanctimoniam, amarum, quod sanctimonie con- trarium est.

Item Esaias. c. 5.

¶ Aeternum v̄e maledictionis inueniet, qui bonos ma- los, & malos bonos dixerit. C. LIX.

VÆ, qui dicitis malū bonum, & bonum malum, po- nētes tenebras lucem, & lucem tenebras. & paulo superius. ¶ Propterea captiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam, & nobiles eius^c interierunt fa- me, & multitudo eius siti exaruit. Propterea dilatauit^d in- fernus animam suam, & aperuit os suum absque v̄llo ter- mino, & descenderunt fortes eius, & populus eius, & sublimes, gloriosique eius ad eum, & incuruabitur ho- mo^e, & humiliabitur vir^f, & oculi sublimium deprimen- tur, & exaltabitur^g Dominus exercituum in iudicio, & Deus sanctus sanctificabitur^h in iustitia.

Item Gregorius homilia 26. in Euang.

¶ Ligandi soluendique potestate se priuat, qui hanc iniu- ste exercet. C. LX.

I Pse ligandi atque soluendi potestate se priuatⁱ, qui hanc pro suis voluntatibus, & non pro subiectorum moribus exercet.

Item ibidem paulo inferius.

¶ De eodem. C. LXI.

I Vdicare de subditis digne nequeunt, qui in subdito- rum causis sua^k vel odia, vel gratiam sequuntur.

Item ibidem paulo inferius.

¶ Non est vera p̄sidentis absolutio, nisi sequatur arbi- trium interni^l iudicis. C. LXII.

T Vne vera est absolutio p̄sidentis, cum interni^l sequitur arbitrium iudicis^m. Quod bene quatri-

¶ Interni.] Idest, conscientia, vel Dei.

m ¶ iudicis] idest, Dei, hic vult dicere, quod sacerdos neminem absoluit, nisi p̄cesserit absolutio Dei idest, con- tritio.

Rom. 13.

1. Cor. 6.

Es. 5.

Eod. c.

inf. e. plerumq.

Pol. 1. 7. tit. 1.

Iuo p. 14. c. 3.

Pann. 1. 5. c. 79.

Iuo ibidem.

Pann. 1. 5. c. 80.

† al. aterni.

inf. e. plerumq.

Iuo ibidem.

Pann. 1. 5. c. 81.

† aterni orig.

Priuilegium.] Hæc est pars illius sup. dist. 74. ubi ista
q. cap. gesta.

a ¶ Priuilegium.] Perditur priuilegium propter abu-
sum, ut hic 1. Propter delictum 25. q. 2. ita nos. Item pro-
pter contrarium factum, extra de priuile. si de terra. &
extra

1 Concor.
tex. in l. libe-
ram. ff. de pe-
cu. & in l. q.
sine. ff. de
reg. iur.

Joan. II.

Simplicius Papa. c.
pili. 2.

Anf. l. 4. c. 3.
Burl. l. 1. c. 29.
Iuo p. 4. c. 140.

† Concor. l.
Christianos,
c. de paga.
fac. & temp.
& liberam.
ff. de pec.

duani mortui resuscitatio illa significat, quæ videlicet de
monstrat, quia prius mortuum Dominus suscitauit, & vi-
uificauit dicens: [Lazare veni foras.] & postmodum is, qui
uiuens fuerat egressus: à discipulis est solutus, sicut scri-
ptum est.

Idem in regeſto.

¶ Priuilegio meretur exui, qui eodem abutitur.

C. LXIII.

Priuilegium omnino meretur amittere, qui permissa
sibi abutitur potestate †.

¶ In regeſto B. Gregorij, ex quo citatur, non est inuentum. Habe-
tur autem in epistola secunda Simplicij Papæ, cui etiam Nico-
laus primus in epistola ad Hinemarum cuius initium est, Epi-
stolam beatitudinis tue. & Burchardus & Iuo, & aliquot ve-
rifica Graiani exemplaria tribuunt supra etiam dist. 74 c. ubi.
¶ Nam priuilegium citatur ex eodem Simplicio. Simile est quod
B. Augustinus sermone de tempore 247. ser. bit. Iudicio. n. legū,
iure ab obtenta dignitate deijcitur, qui priuilegio sibi con-
cesso abutitur.

*Item Gregorius Antonio subdiacono, lib. 2. indict. 11.
epistola 9.*

¶ Is, in quem canonica non fertur sententia, poenam non
debet ferre canonicam. C. LXIII.

Non debet is poenam sustinere canonicam, in cuius
damnatione non est canonica prolata sententia.

*Ex his datur intelligi, quod iniusta sententia nullū alli-
gat apud Deum; nec apud ecclesiā eius aliquis grauatur
iniqua sententia, sicut ex Gelasij capite habetur. Nō ergo
ab eius communione abstinendum est, nec ei ab officio ces-
sandum, in quē cognoscitur iniqua prolata sententia. Cur
ergo capitula Carthaginensia, & Africani, atque alio-
rum conciliorum, prohibent iniuste damnatum in comu-
nitione recipi ante iudicij examinationem? cur & illud in
concilio Moguntinensi statutum est?*

¶ Qui damnatur à synodo, quomodo in secunda inno-
cens reparetur. C. LXV.

Episcopus, presbyter, aut diaconus à gradu suo iniuste
deiectus, si in secunda synodo innocens reperiatur †,
non potest esse quod fuerat, nisi gradus amissos recipiat
coram altari de manibus episcoporum: si episcopus est,
horarium, annulum, & baculū; si presbyter horarium, &

Non debet. ¶ Poenam.] Si ergo constet ibi, q. sen-
tentia iudicis est iniqua, potes iudici violenter
resistere. extra de appel. significauerunt. 61. dist. cap. nul-
lus inuitis. Est ergo hic arg. q. si quis celebrat post ex-
coicationē iniuste latam, q. nō debet sustinere aliquam

poenā: q. qui probat
iniam excoicalionis
esse iniustam, non est
cogendus ad aliquam
satisfactionem extra
off. ord. ad reprimen-
dam. arg. sup. ead. cui
est. sed hoc nō est ve-
rum, ut sup. ea. si eps
forte & c. seq. 2.

EX HIS. CASVS.
Cōcludit Grat. ex su-
dictis, q. iniusta snia
nec apud Deum, nec
apud ecclesiam quen-
quā ligare pōt. Et ad
hoc probandum so-
phisticē inducit cap.
Gelasiij Papæ. sup. ea.
cui est illata. & ideo
dicit ab eius cōione
nō esse abstinendum.
Sed postea huic solu-
tioni obijcit duo ca.
scilicet Carthaginien-
sis concilij, & Afri-
cani. sup. eo. clericus.
& ca. placuit. obijcit
etiam cap. Moguntin-
en, concilij, ut infr.
ea. c. proxi.

c. ¶ Ex Gelasij.] Sup.
ead. cui est.
d. ¶ Carthaginensis.]
Sup. ea. si episcopus.
e. ¶ Et Africani.] Su-
pra ea. cap. placuit.

Episcopus.] CA-
SVS. Quidam epi-
scopus, vel presbyter
vel diaconus iniuste
fuit degradatus. quæ-
situm fuit in concil.
Moguntin. utrū pos-
sit exercere officium
suum sicut prius fa-
ciebat? Et responde-
tur q. non, nisi inti-
gnia graduū recipiat
coram altari de ma-
nu episcoporum, sicut
prius amiserat. Idem
est de reliq. clericis.
hodie sol. Papa resti-
tuit dpositos, ut su. 2.
q. 6. iō. 2. vñ hoc c. est
correctū. vel loq. fm
antiqua rpa: vel de
dlegatis a dño Papa.
f. ¶ synodo.] Hodie
conciliū nō deponit

Excoīcatus
iniuste cele-
brans an sit
puniendus.

2 Sed hoc so-
phisticū ē
q. illud ca.
cui est. intel-
ligit de snia
q. ipso iure
nulla est: q.
data à non
suo iudice:
q. ab hare-
tico damna-
to Hug.

su. ea. cui est.

su. ea. si episcopus.]
& [placuit.]

† In Toletano 4. c.
27.

Burl. l. 2. c. 192.
Anf. l. 8. c. 27.
Poly. l. 2. tit. 36.
Iuo p. 5. c. 367.
& p. 6. c. 237.
Pann. l. 3. c. 80.

† inuenia-
tur.

extra de consti. cum accessissent. Item propter negligē-
tiam. ff. de nundinis. l. 1. Item propter enorme damnum
superueniens. extra de deci. suggestum. Sed nunquid
ecclesia perdit priuilegium si delinquant canonici, vel
monachi? Videtur quod sic: quia & ciuitas perdit si deli-
querint ciues 25 q. 2. ita nos. Item nauis ecclesiæ publi-
catur propter delictum. C. de sacros. eccl. iubemus argu.
extra. de priu. l. cum & plantare. in fin. Sed dicas quod
non arg. extra de arbi. capi. cum tempore.

episcopum, sed solus Papa, nec conciliū restituit epm,
sed solus Papa, ut 2. q. 6. ideo. Et hic est ar. q. eps potest
restituere clericum de possum: quod verū est cū dicit de
positionē nullā: quia per falsos testes, vel per allegatio-
nes est conuictus: licet sit ar. cont. ff. de q. l. 1. in fine.
ADDITIO. Vbi dī q. pates prouinciæ illum, quem dā-
nauit, restituere non pōt: sed illud intellige cum petitur
restitutio officio iudicis: secus ubi iure actionis. Arch.
g. ¶ Horarium.] Id est, stolam.

Eps deponi-
tur, & resti-
tuitur à solo
Papa.

a q Planetam.] id est, casulam.

b q [Reliqui.] Hic patet, qd & que deponit aliquis a minoribus ordinibus sicut a maioribus, vt 24. dist. c. ult. & 26. q. 1. si quis episcopus. licet sit ar. contra 25. d. eps. SI ERGO. Hac est 3. pars, in qua facit distinctionem, &c. 10. de Fan.

CASVS. Concludit Gra. ex c. sup. prox. di. cens, qd si iniuste de gradatu non possunt esse quod fuerit, nisi de manib. episcoporum recipiant quod iniuste amiserunt, apparet qd iniqua sententia excommunicacionis ligat. Sed ita- tum respondendo facit trimembrem diuisionem iniustitiae in tria: dicens qd sententia quique iniusta est tan- tum ex animo: quique tantum ex ordine: quique tantum ex causa. Et ad probandum istam diuisionem se- quentia cap. inducit: & dicit; quod in om- nibus casibus istis est parendum sententiae. c. q. Ex causa. ff. de lib. & posth. sed et si. & l. posth. amus. §. vl. & l. idem. & ff. de condi. & demon. cum tale. §. fallum. & §. se. & l. talia.

IRA. CASVS. Qui- dam seruato ordine iudiciario quemdam delinquentem ex odio condemnauit: qu- situm fuit an recte iudica- uerit? Et respon- detur quod sic quan- tum ad condemna- tum: sed tamen con- demnans Dei iusti- tiam non imitabitur, in quem non cadit perturbatio, cum hoc ex odio fecerit.

d q Quantum ad se.] Not. sententiam quo ad vnum tenere, quo ad alium non, vt 23. q. 3. miles. & cap. cu minister. sic 49. dist. c. ult.

Q Vi recte.] CASVS. Quidam iudex ordine iudiciario seruato iustam tulit sententiam pro pre- tio in. quod situm fuit a Greg. utrum talis iudex debeat dici bo- nus? Et respon. qd no.

quia non amor iustitiae, sed pecunia illud ad veritatem prouocauit: cui si spes nummi non adesset, a iustitia tra- misse deuiant: sed bonus iudex ab omni munere excu- tit manus suas: qui pro recto iudicio vitam accipiet sempiternam.

e q Expectat.] Arg. qd licet non intercessit passio, pec-

planetam^a; si diaconus, orarium, & albam; si subdiaconus, patenam, & calicem. Sic & reliqui^b gradus in reparatio- ne sua recipiant ea, quae cum ordinarentur, perceperant.

¶ Hoc habetur in concilio Toletano 4. c. 27. ex quo citat Iuo par. 6. c. 357. & Polycarpus l. 2. tit. 36. Idem tamen Iuo par. 6. c. 237. & Burchardus tribuit concilio Moguntino: auctor autem Pan- normia & Moguntino, & Toletano.

5. Si ergo iniuste deieci, nec etiam per episcopos reparari possunt, nisi de manibus eorum recipiant quae amiserant; quomodo sua auctoritate cuique licet iniuste ligatis com- municare, & eis, non petita absolutione, sua celebrare officia, sicut Gelasius videtur sentire? Ad hoc respondendum est, quod sententia aliquando est iniusta ex animo proferen- tis, iusta vero ex ordine & causa: aliquando est iusta ex animo & causa, sed non ex ordine: aliquando iniusta ex ani- mo & ordine, sed non ex causa. Cum autem ex causa ini- sta fuerit, a. quando nullum in eo omnino, qui accusatur, delictum est, quod sit damnatione dignum: aliquando non est in eo illud, supra quod fertur sententia: sed ex alio no- tandus est. Ex animo est iniusta, cum aliquis seruata in- tegritate iudiciarii ordinis in adulterum, vel in quemli- bet criminofum, non amore iustitiae, sed liuore odij, vel pretio, aut fauore aduersariorum inducitur sententiam pro- fert. Vnde Beda super epistolam Iacobi ait. ¶ [Ira enim viri iustitiam Dei non operatur.] quia qui iratus in ali- quem sententiam proferit, & si illo, quantum ad se^d iustam reportet sententiam; iste tamen, qui non amore iustitiae, sed liuore odij in eum sententiam dedit, iustitiam Dei, in quem perturbatio non cadit, non imitabitur.

Item Gregorius.

¶ Sententia iustitiae non est pro praemio feren- da. C. LXVI.

Q Vi recte iudicat, & praemium inde remunerationis expectat^e; fraudem in Deum perpetrat: quia iusti- tiam, quam gratis impertiri debuit, acceptione pecuniae vendit. Bonus male utitur, qui iuste pro temporali lucro iudicant. Tales quippe ad veritatem non iustitiae defensio, sed amor praemij prouocat: quibus si spes nummi subtra- hitur, confestim a iustitiae defensione recedunt. Acceptio nummorum^f, prauaricatio veritatis est. Vnde & pro iu- sto dicitur: [Qui excutit manus suas ab omni^f munere, iste in excelsis habitabit.]

¶ Apud B. Gregorium non est inuentum; sed apud Isidorum lib. 3. de sum. bono, cap. 58. quae citat Burchardus, & Beda in scintillis.

cat tamen qui expectat remunerationem, sicut foenera- tor, vt 14. q. 3. cap. 1. Sed nunquid peccat qui iudici dat pecuniam ut iuste iudicet? Dicunt quidam. si dans hoc ex- primit, qd ideo det pecuniam vt p eo ferat sententiam, turpiter fa- cit nec tunc repetet qd dedit. sed si simpliciter det ei vt iuste

Iudici dans pecuniam n iuste iudicet an peccet.

Mutatis verbis sed falsa sententia, Iac. 1.

Isidorus sententia- rum de summo bo- no, l. 3. c. 58. Beda in scintillis, c. 71. Burchardus l. 16. c. 28.

¶ al. pecunia.

¶ al. munerum. Esa. 33.

iuste iudicet, vel vt iuste testet, non peccat. & tunc repe- tet qd dedit 1. 14. q. 5. non sane. Pleriq; doctores legu di- cunt: qualitercumque det, non repetit: quia voluit cor- rumpere iudicem, vt ff. de condi. ob tur. causam. l. 1. & venales sententiae nulla sunt 2. q. 6 §. venales. f q Ab omni.] Sup. 1. q. 1. sunt nonnulli.

Ad hoc ff. de condi. ob turpem cau. l. 3. & l. si ob turpē Arch.

illa-

Illa.] CASVS. Mauritius Imperator furiosè delinquē-
tes teriebat quandoque. quare Greg. ex hoc eum re-
darguit : quia tēpore commotionis iudex putat esse ius-
tum quod facit, & tamen est iniustū. vnde iudex iudica-
re non debet, nisi mente tota tranquilla & pacifica.

a ¶ Com-

b ¶ Coercere.] Iudex non debet plus iusto excadescere
in eos, quos malos putat. ff. de off. præsid. obseruandum.
c ¶ Vindicantes.] Repercussiendo. 23. q. 1. §. 1. alias pos-
sumus vim vi repellere. ff. de iust. & iure, vt vi. & C. vn-
de vi, l. prima. 1

Item Gregorius lib. 8. epist. 12. ad Guidiscalcum.

¶ In præpositorum operibus sibi totum ratio vendi-
cet. C. LXVII.

Burch. l. 15. c. 29.
luc. p. 16. c. 30.

Illa præpositorum sollicitudo utilis, illa est cautela lau-
dabilis; in qua totum ratio agit, & furor sibi nihil ven-
dicat. Restringenda sub ratione potestas est : nec quid-
quam agendum prius, quàm concitata ad tranquillita-
tem mens redeat. Nam commotionis^a tempore iustum
omne ¶ putat, quod fecerit.

† al. ira

Item Ambrosius libro de S. Ioseph, cap. 13.

¶ Grauius delinquit, qui ex ira sententiam profert.
C. LXVIII.

Ira sæpè etiam innocentes in crimen adducit : quia,
dum iusto amplius irascimur, & volumus alienū coer-
cere^b peccatum, grauiora peccata committimus. Ideo
Apostolus ait : [Non vos ipsos vindicantes^c charissimi :
sed date locum iræ.] hoc est, declinemus eam : ne nos il-
la corripiat. Vnde Dominus Iesus dimittens ad euange-
lizandum discipulos, misit eos sine auro, sine argento,
sine pecunia, sine virga : id est, vt & incentiua litis, & in-
strumenta eriperet ultionis.

Rom. 12.

Luc. 9.

*Item ex libro undecimo ecclesiastica historia Rufini
cap. 18.*

¶ Ratio debet corrigere, quod furore promulgatum est.
C. LXIX.

Cum apud Thessalonicam seditione exorta, quidam
vir ex militaribus impetu fuisset populi furentis
extinctus, Theodosius repentini nuncij atrocitate suc-
census ad ludos Circenses inuitari populum, eique ex
improviso circumfundi milites, atque obtruncari pas-
sim vt quisque occurrisset, gladio iubet, & vindictam
dari non crimini, sed furori; ob hoc, cum à sacerdoti-
bus Italiæ argueretur, agnouit delictum, culpamque la-
crymis professus, publicam poenitentiam in conspe-
ctu totius ecclesiæ egit ¶; & in hoc sibi tempus adscri-
ptum absque regali fastigio patienter impleuit. Quibus
omnibus illud quoque mirabiliter adiecit. Lege sanxit
in posterum, vt sententiæ principum super animaduersione^d
prolata, in diem vigesimum ab executoribus dif-
ferrentur, quo locus misericordiæ, vel, si res tulisset,
poenitentiae non periret.

† al. exegit

† al. Gregorius

Item ex ¶ dictis Gregorij.

a ¶ Commotionis.] Iudex ergo cum offenditur, debet
dare inducias, argum. 23. q. 5. c. 2. & 5. q. 2. relatum, in fi.
& q. 3. qui ambulat.

b ¶ Ra.] CASVS. Docet hic Ambros. quod prælatus in
corrigendo delinquentes, iram debet à se remouere.
Et hoc probat duabus auctoritatibus, scilicet Christi,
& Pauli.

du. §. si quidem. Item differtur cū quis est confessus de
crimine 2, donec appareat an velit in confessione perse-
uerare. C. de custo. re. l. 2. Hæc habentur in his versibus.

In personali post menses quatuor, in te.

Protinus est omnis sententia perficienda.

Sic in criminibus : sed casus excipe quinque :

Confessus, pragnans, iratus, & insula, seruus.

Sum.

Cum apud.] CASVS Quidā mi-
les impetu furentis
populi apud Thessa-
lonicā fuit interfect^o :
quos audito Theodo-
sius Imperator, atro-
citate sceleris cōmo-
tus, ad ludos Circen-
ses iussit populū con-
uocari : & præcepit
militibus vt populū
indifferenter obtrun-
carent. Super quo fa-
cto cum ab episco-
pis Italiæ redargue-
ret, in conspectu ec-
clesiæ, in diuinis re-
galibus depositis pu-
blicam poenitentiam
egit : & statuit, vt
sententiæ principum
super capitali causa
prolata, ab execu-
toribus vsque ad dies
triginta differantur,
vt locus esset miseri-
cordiæ, si videretur
expedire, vel acqui-
tati contonare.

d ¶ Animaduersione.] In ciuilibus cau-
sis si actio est perso-
nalis, vsque ad qua-
tuor mēses nō man-
datur sententia exe-
cutioni. extra de of-
fic. delega. q. 1. c. 1.
si est realis, statim
mandatur executioni,
vt l. 1. de offic. iud.
§. 1. Sed si senten-
tia sit lata super cri-
mine, statim manda-
tur executioni, vt 2.
q. 1. sicut. C. de pen-
is cum reis. nisi in casu-
bus, s. cū princeps ex
iracundia tulit senten-
tiam, vt hic, & C. de
poen. si vindicari. Itē
cū snia lata est cōtra
mulierē pragnantē,
differt executio vsq;
ad tps partus. ff. de
pen. pragnantis. Itē si
est lata in seruū, dif-
fert executio quosq;
dño reddiderit ratio-
cinia. C. de bon. præ-
scri. l. 1. Itē differt qñ
insula est assignāda
a principe. 2. q. 6. bi.

1 Vt sup. r.
dist. ius na-
turale. & sic
hoc verbum
Apostoli est
consiliū, sed
subtilius in-
tuentibus
esse præce-
ptum, secun-
dum Lau.

Snia intra
qd tempus
mandet exe-
cutioni.

Snia super
crimine lata
statim man-
datur execu-
tioni, præter
quā in casib.
quinque.

2 Hoc ideo
quia nō sta-
tur cōfessio-
ni, nisi con-
fitemens perse-
ueret. ff. de
quæst. l. 1. §.
diuus, & §.
si quis ultio.
Archid.

S Vmmopere.] CASVS. Quidam rectores ecclesiarum, vel
faculares iudices ex leuitate, vel furore sententias
proferebant. Sed Greg. docet hoc non esse faciendum:
sed re pleniter inuestigata, sine acceptione personarum
secundum leges & canones dicit esse definiendum: &

hoc probat exemplo
Moysi, qui querelas
populi ad Deum re-
ferens iuxta Domi-
ni præceptum iudica-
bat: instruens ut non
ex corde nostro, sed
ex præcepto Dei con-
demnationis & ab-
solutiois sententiã
proferamus. Sequẽ.
quo c. plana sunt.

a ¶ Qui publica.] Id
est, secularia.

b ¶ Aut furore.] 2.
q. 1. Deus omnipotens,
j. 30. q. 5. iudiciẽtem.
c ¶ Resoluatur.] Id
est, aperiatur.

d ¶ Et tunc secun-
dem.] Tamen bene
tenetur iudex iudi-
care sicut sibi videtur,
ut in Auth. iusiuran.
quod præstatur ab his,
§. 2. coll. 1. ff. de arb.
qualem. Et est arg.
quod secundum allegatio-
nes potius quod secun-
dum conscientiam
sit procedendum, ut
supra 3. q. 7. iudicet.

e ¶ Non licet.] ¶ Iu-
stum.] Multo
magis iniustum. 14.
q. 5. non sanẽ. Gan.

dixit, quod aduoca-
tus, vel iurisperitus
non debet vendere
vel consilium vel pa-
trocinium: quia si cau-
sa est iniusta, nõ de-
bet iudex eam assu-
mere: immo semper
acceptam vel assum-
ptam deferere debet.

C de iudic. rem non
nouã si est iniusta, gra-
tis tenetur consule-
re vel patrocinari.
& dicit Augustinum
hic loqui secundum
leges. Sed tu dicas,
quod tales operas bene
potest locare quis. 1.
nemo enim de suo

cogitur facere bene-
ficiũ. 10. q. 2. pre-
caria. Tamen dico,
quod si sine labore
possunt dare consilium,
non soluendo libros,
nec labo-
rando in prælegendis
allegationibus, tunc gratis
tenentur subuenire.
De iudice delegato
dicas, quod nihil po-
test petere nisi expen-
sas, extra de vi & hon.
clericorum cum ab
omni, modica tamen
xenia potest petere
vel accipere: dum
tamen talia sint, quæ
iudicantis animum
non immutent. argum.
extra de simo. & si
quæstiones, quia illa
non computantur inter
lucra. ff. de offi. pro-
consul. l. 1. so-
let. §. ult. nec huius-
modi xenia debent
excedere in an-
no 100. aureos. ff. ad l.
Juliam repetun. l. ea, in
fin. testis

etiam sumptus petit, ut 4. q. 3. venturis. Ordinarius au-
tem iudex non potest expensas petere, cum ei certi sunt
redditus statuti. 23. q. 1. militare. 3

f ¶ Pauper.] 23. q. 4. ne amissio.

¶ Existimat.] Simile dist. 50. si lapsus.

¶ In dictandis sententijs rectores nullo furore
ducantur. C. LXX.

S Vmmopere præcauere debent rectores ecclesiarum, &
qui publica^a iudicia exercent, ut in dictandis senten-
tijs nullatenus leuitate, aut furore^b ducti sint præcipi-
tes, sed causis prius diligenter ventilatis, cum res, quæ
ignorabatur, pleniter ad notitiam venerit, tunc diuina &
humana lex resoluitur^c, & tunc secundum^d quod ibi
constitutum est, remota personarum acceptione, definiti-
ua proferatur sententia. Hinc est, quod Moyses querelas
populi semper ad Dominum tabernaculum ingressus re-
ferebat, & iuxta quod Dominus imperabat, iudicia pro-
ponebat, nimirum nos instruens, ut non ex corde nostro,
sed ex præcepto diuino condemnationis, vel iustificatio-
nis sententiam proferamus.

¶ De non precipitanda sententia leguntur nonnulla apud B. Gre-
gorium lib. 19. Moral. cap. 23. ad ea verba Iob: Causam, quam
nesciebam, diligentissime inuestigabam, & lib. 12. registri,
epist. 26. & alibi.

Item Augustinus ad Macedonium epist. 54.

¶ Iustum iudicium vendi non potest. C. LXXI.

N On licet iudici vendere iustum^e iudicium, & si li-
ceat aduocato vendere iustum patrocinium, & iu-
risconsulto rectum consilium.

¶ Propria verba B. Augustini referuntur infra 14. q. 5. cap. fin.
vers. sed non ideo.

Item Isidorus lib. 3. de summo bono, c. 58.

¶ De eodem. C. LXXII.

P auper^f dum non habet quod offerat, non solũ audi-
ri contemnitur, sed etiam contra veritatem opprimi-
tur[†]. Cito violatur auro iustitia, nullamque reus perti-
mescit culpam, quam redimere nummis existimat[§].

*Huic itaque sententiæ, quæ non amore iustitiæ, sed
ex alia qualibet causa fertur in quemquam, humiliter
obediendum est.*

Vnde in Nicæno concilio, c. 5.

¶ Non recipiantur ab alijs, qui suorum episcoporum
contrahunt offensam. C. LXXIII.

S eruetur ista sententiæ, ut hi, qui ab alijs excommunican-

HINC ITAQVE. CASVS. Concludit Gratianus ex
supradictis cap. dicens, quod quamuis sententia non fero-
tur amore iustitiæ, tamen ei humiliter est obediendum.
¶ Eruetur.] CASVS. Quæsitum fuit in Nicæno concilio,
S. virum illi, qui sunt excommunicati ab episcopis suis,
sint ab alijs episcopis recipiendi? Et respon. quod non. sed
requirendum est, utrum iuste vel iniuste sint excom-
municati, ut si iniuste fuerint excommunicati, absoluantur. Illi ve-
ro qui iuste fuerint excommunicati, à ceteris episcopis
habeantur excommunicati quousque resipiscant.

a ¶ Ab

HINC

Burch. l. 16. c. 2.
Ansel. l. 13. c. 25.

† reuoluitur

Exo. 33.

inf. 14. q. 5. c. 28.

Burch. l. 16. c. 28.

Et in Aquilgr. c. 42.

Burch. l. 11. c. 36.
luc. p. 14. c. 100.
Poly. l. 7. tit. 1.

¶ Si vis de
ista materia
plenam hie
notitiam, vi-
deas quod not.
in Spec. l. 1.
de salarijs,
§. 1. & de
assess. §. sala-
rium. Arch.

† Addean
pauperi te-
neat aduoca-
tus impede-
re gratuitũ
patrocinium:
& dic quod sic,
ut no. Alber-
ric. de Rosa.
in l. 1. C. de
post.

Index an
fm concien-
tiam debeat
iudicare.

Aduocatus
an possit o-
peras suas lo-
care.

¶ Adde, an
& quoniam aduo-
catus possit
pacisci de sa-
lario glo. 2.
in l. sumptus,
ff. de pac. &
1. si quod aduo-
catorum. &
ibi Cyn. C.
de post.
2. Contrariũ
tenet Ioann.
Ana in Mer-
cur. Fr. Pur-
purat. in l. si
me & Titium,
in princip. si
cert. pet. Hic
Cagn. char.
46. col. 2. de
offic. assess.
nisi paupe-
ri. Alber. l. 2.
C. de postu.

a ¶ Ab alijs.] Licet etiam privilegiati sint aliqui tamen tenentur vitare excommunicatos.

b ¶ Episcopi.] Extra. de sen. excom. nulli.

c ¶ Absenti sint.] Id est excommunicati sint.

Ad

† μὴ ποῦχία.
† ἀνδία.
† al. excommuni-
cati ἀποσυραγ-
οῦ.

tur, ab alijs ^a ad communionem non recipiantur Requiritur sane, si forte ex aliqua indignatione [†] animi, aut cōtēptione, aut qualibet tali commotione [†] episcopi ^b sui absenti, [†] sint ^c. & infra. ¶ Ut ita demum hi, qui ob culpas suas episcoporum ^d suorum offensas merito contraxerunt, digne etiam a ceteris excommunicati similiter habeantur, quousque episcopo suo ^a visum fuerit humanior rem circa eos ferre sententiam.

^a ¶ Episcopo suo.] In prisca versione, qua est in collectione Isidori, & huic valde similis est, legitur, quousque in communi, vel ipsi episcopo suo: nec multo aliter in altera vulgata versione. Grace est μεχρὸς ἂν τῶν κοινῶ τῶν ἐπισκόπων δοξή, id est, quousque communi episcoporum videatur.

Item sententia est iniusta ex ordine, quando non servato iudiciali ordine quilibet pro sua culpa damnatur.

Vnde Gregorius scribit Constantino Mediolanensi episcopo, lib. 8. epist. 30.

¶ Res dubia definiatur certa sententia.

C. LXXIIII.

G Raue ^c satis est, & indecens, ut in re dubia certa detur [†] sententia.

Item Augustinus in libro de pœnitentia [†], c. 3.

¶ Non credantur quæ certis indicijs non demonstrantur. C. LXXV.

Q Vamuis vera sint quædam, non tamen iudici ^f sunt [†] credenda, nisi certis indicijs demonstrantur.

Item Damasus Papa epistola sexta.

¶ Antequam examinentur, aliqui non iudicentur. C. LXXVI.

E Orū, qui accusantur, causas discutere nō licet priusquam canonice vocati ad synodum veniāt, & præsens per præsensem agnoscat veraciter [†], & intelligat ^g, quæ ei obijciuntur. Quod bene, & per sapientiam Salomonis ^a dicitur; [Antequam scruteris, ne reprehendas. Intellige ^h prius, & tunc increpa. Antequam audiaris, ne respōdeas] Et licet apertissima ⁱ sit contrariorum ^k reprehensio, veruntamen oportet ab his, qui dati [†] sunt ad eorum examinationem, ordinem servari.

^g ¶ Salomonis.] Citat librum sapientia Sirach, id est Ecclesiasticum, nomine Salomonis. Et sic citatur etiam a B. Greg. 1. q. 1. non est putanda, & a Cypriano lib. 3. ad Quirinum, c. 20. & a Clemente Alexandrino Stromatum lib. 7. & ab Origene hom. 18. in Numeros: & ab Hilario in ps. 67. & ab alijs patrib. cuius rei ratione reddit B. Augustinus l. 2. de doctr. Christiana, c. 8. & alibi.

Item ex octava synodo.

¶ Qui falsum de alio profert, & is qui crimina credit, vterque reus est. C. LXXVII.

N On solum ^l ille reus est, qui falsum de alio profert; sed & is, qui aurem cito criminibus præbet.

ADDITIO. sic sup. ead. si quis laicus in princ.

d ¶ Episcoporum.] Ergo si ex iusta causa episcopus aliquem excoicavit superior non debet absolvere eū: sed debet eum remittere absolvendum ad episcopum etiam

si appellatū sit ad ipsum: qđ verū est, cū evidēs ē ipsā iniām esse iustam, ext. de sen. exco c. per tuas, in fine alioquin secus ut eadē. decr. su. ea. si episcopus forte.

ITEM SENTENTIA. CASVS. Hic Gra. ostendit secundum membrum d. .i. q. sententia tunc est iniusta ex ordine quando iudicario ordine non servato aliquis propter culpam suā condemnatur; qđ nō est faciendum, & hoc probat per seq. c. Duo sequentia cap. plana sunt.

^e **G** Raue.] sup. d. 33. cap. ult. de hoc notatum est sed ubi ius dubiū est, bene fertur snia certa 30. q. 3. c. ult. quæque ē in dubio facto certū ius statuitur. ext. de spon. iuvenis.

^f **Q** Vamuis.] ¶ Iudici.] Ar. q. iudicandum est secundum allegata. & non secundum opinionem iudicis.

E Orum.] CASVS Quæsitum fuit a Damaso Papa, utrum crīa aliquorum sint examinanda, vel puniēda antequā canonicè vocentur ad synodum. Et respōdet qđ non, qđ probat auctoritate Salomonis & quāvis obiecta crimina sint manifesta non tamen iudici tāquam iudici, & ideo semper examinatio faciēda.

^g ¶ Intelligat.] Nā nī si intelligat, non dī fieri eo præsente. ff. de verb. signifi. corā. h. ¶ Intellige.] Aliās dicitur: sicut prae intellexisti, sic praeue respondes. de con. secra. d. 2. c. 1.

ⁱ ¶ Apertissima.] .i. aperta, & manifestata: non tū vt iudici notoria. Vel intellige cū iudici est manifesta. ^k ¶ Contrariorum.] id est, aduersariorum. ^l **N** On solū.] sup. 86. d. si quid su. ca.

† al. dicatur.

† al. pœnitentia medicina.

Iuop. 5. c. 247.

Pann. l. 4. c. 214.

¶ facile sunt.] ori.

Aliquot verbis mutatis.

Anl. 3. c. 51.

al. veritatem.

Ecc. 11. secundū 70.

† al. deputati.

¶ do l. 3. de sum. bono c. 59.

30. q. 1. si qđ
diu. nis.] ex
8. xto.

sup. ea. q. c. in cunctis & cap. si quis dixerit.

CVM ERGO. Hæc est sexta pars q. in qua probat, qd si sententia excommunicationis ex ordine nulla fuerit: tamen seruanda est, etiam si sit ex causa iniusta: quia ligatur propter contemptum, & hoc probat per 22. auctor. Ioan. de Fant.

CASVS. Concludit Gratia. ex supradictis, qd licet sententia sit iniusta ex ordine ei tñ est obediendū. & allegando quandā falsam rationem assignat, dicens aliquādo contingere, qd aliquis ligatus est apud Deū pro alieno reatu: & tamen pro reatu alio, quem non fecit, condemnatur: velut si adulter de crimine sacrilegij qd non fecit, non seruato ordine iudiciario condemnatur: qd tamen sententia tenet non sacrilegij ratione qd non fecit, sed ratione adulterij, pro quo iamdiu apud Deum fuerat excoicatus. Et ad hoc probandū inducit c. Greg. su. c. sententia, & exponit c. illud qualiter intelligi debeat.

a ¶ Pro sacrilegio.] G. male intelligit illud c. supra ead. c. i. innuit enim hic, qd etiam est tunc timenda sententia pastoris quando, vel illud crimen pro quo est excoicatus, vel aliud est in eo; aliās si nullum est in eo crimen, nulla est vel nō est timenda sententia, & fuit deceptus ex illo verbo. siue ex alia culpa mereatur sed Greg. vocat aliā culpam, qd de nouo quarit, contemnendo. s. excommunicationem i. Vel dicas cum allegando 2 hoc dicere.

b ¶ Non habet.] Sic 24. q. 3. notandū in fine: vbi dicitur, qd iniusta excoicatio

non nocet nisi condemnatur sic ext. de sent. excom. per tuas, sic nec denunciatio iniusta est contemnenda, extra de noui operis nunc. c. ex iniuncto.

ALIQUANDO. CASVS. Hic prosequitur tertium membrum. s. quando sententia est iniusta ex causa. s. nullum crimen subest: sed odio iudicis, vel machinatione aduersariorum seruato ordine iudiciario condemnatur, quod probat sequenti cap.

¶ Quatuor.] CASVS. Docet hic Grego. quod quatuor sunt, quibus humana iudicia peruertuntur s. timor, cupiditas, odium, & amor. & de quolibet ponit exemplum.

c ¶ Quatuor.] Est & quintus, modus quando iudex per peribus miseretur vt 23. q. 4. est in iusta. & c. ne amisso. Item sunt alij duo modi: nimia seueritas: & nimia remissio, vt 45. d. disciplina: non enim est constans iudex cuius animi motum vultus detegit, ff. de offi. præs. ob- uandum.

¶ De hac inscriptione octaua synodi notatum est supra eadem q. 3. si quis frater.

6 Cum ergo sententia ex ordine iniusta est; nec tunc ab ea recedendum est: quia etiam, antequā sententia daretur in eum; pro qualitate reatus sui ligatus apud Deum tenebatur. Contingit aliquando, vt adulter sententiam pro sacrilegio² reportet, cuius reatum in conscientia nō habet^b. Hæc sententia, & si iniusta sit, quia non est in eo crimen, super quod lata est sententia; tamen iuste ab eo reportata est, quia ex reatu adulterij iamdiu apud Deū excommunicatus fuerat. Et in hoc casu intelligenda est illa auctoritas Gregorij. [Sententia pastoris, & c.] Iustam sententiam vocat, quando crimen subest, super quod fertur: iniustam, quando illud non subest; quæ tamen timenda, vel seruanda est: quia ex alio iam dudum damnandus erat. Unde, cum premisisset Gregorius: [Verum iuste an iniuste obliget pastor, pastoris tamen sententia gregi timenda est,] subsequens adiecit; [Ne is, qui subest, & cum iniuste forsitan ligatur, ipsam obligationis suæ sententiam ex alia culpa mereatur. Pastor ergo vel absolueret indiscrete timeat, vel ligare. Is autem, qui sub manu pastoris est, ligari timeat vel iniuste; nec pastoris sui iudicium temere reprehendat: ne, & si iniuste ligatus est, ex ipsa tumida reprehensionis superbia, culpa, quæ non erat, fiat.] ¶ Aliquando nullum subest crimen: & tamen vel odio iudicis, vel factione inimicorum opposita sibi sententiam damnationis in se excipit.

Vnde Gregorius ait.

¶ Quot modis humanum iudicium peruertitur. C. LXXVIII.

¶ Quatuor^c modis peruertitur humanum iudicium: timore^d, dum metu potestatis alicuius veritatē loqui pertimescimus: cupiditate, dum præmio animum t ali cuius corrumpimus: odio, dum contra quemlibet aduersarium t molimur: amore, dum amico^e, vel propinquo complacere contendimus.

¶ Apud Gregorium non est inuentum: sed apud Isidorum (quem citat Burchardus) & paulo etiam, & plenius, & sequitur nonnullis interiectis post caput qui recte supra ead.

Quam vero graue sit vel odio, vel amicitia, vel me-

seruandum. Item est & alius modus quando per imprudentiam male iudicat. institu. de obli. quæ ex quasi deli. nal. §. 1.

d ¶ Timore.] Sed nunquid tenet sententia, quam iudex per metum tulit? sic sed elidi potest per exceptionem 3 25. q. 1. omne ff. de furt. interdum. §. 1. Arg. contra ff. de acqui. hæc l. 6. §. ult. sententia autem quæ per præmiū lata est, nulla est, vt 2. q. 9. venales, sed si odio, vel amore lata est: bene tenet, sed irritatur, ff. ad Trebel. l. seruū, §. cum prætor. lo.

e ¶ Dum amico.] De hac amicitia, vel inimicitia nota. 3. quæst. §. c. 1.

sup. ead. c. i.

Hom. 26. in Euan.

Isidorus l. 3. de sum. bono, c. 58.

Burc. l. 16. c. 28.

† al. muneris alicuius corrumpimur]

Isid.

† al. aduersa.

1 Et hoc patet in fin. §. ibi fiat culpa. 2 Ad hoc dictū facit inf. ea. ff. hæc & si. & c. vbi patet, qd ita intellexerit, vt dictum est. Arch.

3 Subau. & sic debet intelligi inf. iniustum. vbi de hoc fin. lo. de Fan.

Qui.

Recusatur
iudex faci-
lius quam
testis.

Q Vicumque.] Inimicitijs] Videtur q̄ iudex a-
quē possit recusari propter nō capitales sicut pro-
pter capitales inimicitias, vt 3. q. 7. iudices. ext. de app.
ad hoc. vnde patet, q̄ pro minori causa recusatur iudex
quā testis, vt dixi 3. q. 5. accusatores. sed ideo, quia fa-
cilis

tu, vel munere, vel quolibet modo iudicium peruertere, testatur Hieronymus in Amos, cap. 6. dicens.

¶ De ijs, qui aliquo modo iudicium peruertunt.

C. LXXIX.

Similia apud Isido-
rum cod. l. 3. c. 57. &
apud B. Hieron. in
Amos, c. 6 ad illud,
[Quoniam conuer-
tistis in amaritudi-
nem iudicium.]

Isid. ibid. c. 59.

Q Vicūque aut consanguinitate, aut amicitia, & econ-
trario vel hostili odio vel inimicitijs^a in iudican-
do ducitur; peruertit iudicium Christi, qui est iustitia, &
fructum illius vertit in amaritudinem.

Item Augustinus ad Casulanum.

¶ De ijs, qui metu potestatis veritatem occultant.

C. LXXX.

Deus dedit p. 1:
Burch. l. 16. c. 12.
Extra de crimi.
falsi. c. 1.

Q Visquis metu cuiuslibet potestatis veritatem oc-
cultat^b, iram Dei super se prouocat, quia magis
timet hominem, quā Deum. *Et post pauca.* ¶ Vter-
que reus est, & qui veritatem occultat^c, & qui menda-
cium dicit, quia & ille prodesse^d non vult, & iste nocere
desiderat.

¶ Caput hoc non est inuentum apud B. Augustinum, cuius poste-
riorem partem citat etiam Burchardus ex dictis Augustini. Si-
millima leguntur in eodem libro tertio Isidori, c. 59.

Item.

¶ De eodem. C. LXXXI.

iii **N**emo peritorum, aut prudentium putet, q̄ minus
sit periculū in verbis, lingua^e mentiando, quā
manibus sanguinem fundendo. Melius^f est autem pro
veritate pati supplicium, quā pro adulatione recipere
beneficium.

*Item Pelagius Papa 11. epistola 2. Benigno archie-
piscopo.*

¶ De eodem. C. LXXXII.

Vnicuique prouidendum est, ne aliquem iniuste per-
sequatur, iudicet, vel puniat; ne Iesum^g persequa-
tur iudicet, vel puniat.

*Hic quoque qui veritatem pro pecunia negat, vel
falsum testimonium contra aliquem dicit: Deum ne-
gare, vel vendere probatur.*

Vnde Beda ad c. 14. Marci.

¶ Qui falsum testimonium dicunt, & veritatem pro pecu-
nia negant, sceleris Iudæ participes sunt.

C. LXXXIII.

A Bist Iudas ad summos sacerdotes, & constituerunt
ei pecuniā se daturos.] ¶ Multi hodie scelus Iudæ,
quia Dñm, ac magistrum, Deumq; suum pecunia vendi-
derit, velut immane, & nefarium exhorrent; nec tamen
cauent. Nam cum pro muneribus falsum contra quemli-
bet testimonium dicunt; profecto, quia veritatē pro pe-

occultat, & qui mendacium dicit: quia ille prodesse non
vult: & iste nocere desiderat.

b ¶ Occultat.] Tunc scilicet cum inducitur in testem:
aliās bene potest: & etiam debet quandoque quis occul-
tare veritatem, vt 22. q. 2. primum ver. septimum. & ca.

ne quis. & 43. dist.

in mandatis. & cum
à Christo quæreret
quid est veritas, non
respondit.

1 Adde hoc
c ¶ Occultat.] si de q̄ dicā 22.
fal. si q̄s obrepserit. q. 2. §. item
c ¶ Occultat.] Con- quod dicit.
tra 21. q. 2. si quis ar- Archid.
bitetur.

d ¶ Prodesse.] Ali-
quis ergo cogit alij
prodesse, cū sibi non
obest. si de aqua plu-
via arcē l. 2. §. Item
Varus.

Nemo] CASVS.

Quæritur quis
magis peccet, an qui
mētatur, an qui san-
guinem effundit? Et
respondit, q̄ equali-
ter peccat. vnde non
debet aliquis mēti-
ri: sed melius est pro
veritate pati suppli-
ciū, quā pro men-
dacio beneficium.
[Melius,] electiue
ponitur. Sequens ca.
planum est.

e ¶ Lingua.] Mēti-
endo de aliquo, ppter
quod ipse perdit vi-
tā, talis enim dñr ho-
micida. ¶ de poenit.
dist. 1. periculose. 50.
dist. si quis viduam.
f ¶ Melius.] Electi-
uē, vt ¶. e. iniustum.
22. q. 1. considerat.

g ¶ Nicuiq;.] ¶ Ne
Iesum.] 7. q. 1.
omnis qui gemebat.

HIC QVOQVE.
CASVS. Dictū est s.
in pced. c. q̄ qui iniu-
ste aliquē condēnat,
Deū negat. dicit nūc
Gratia. q̄ sic Deum
negat, qui veritatem
occultat p pecunia,
vel falsum testimo-
niū dicit. quod pro-
bat per seq. capit.

A Bist Iudas.] CA
SVS. Beda i hoc
ca. primo ponit ver-
ba Marci Euāgelistę,
quę durāt vsque ibi,
[Multi.] Postea di-
cit, q̄ multi hodie
abhorrent scelus Iu-
dæ, qui Deū pro pe-
cunia vēdidit: & tñ

cilius habentur mille iudices, quā vnus testis. extra
de appel. postremo.

Q Visquis.] CASVS. Docet August. quōd excusari
non debet qui metu alicuius potestatis celat in
iudicio veritatem: quia vterq; reus est, & qui veritatem

idē committunt. Nam qui dicit falsum testimoniū pro
pecunia, Deum negat, qui est veritas. Similiter qui fra-
ternā societatem discordat & cōmaculat, Deum qui cha-
ritas est, prodit, maxime cū non ex infirmitate vel igno-
rantia hoc facit, immo faciendi opportunitatē quærit.

a ¶ Ver-

Deus vendi
non potest.

1 Ut 15. q. 1.
§. itaque.

a ¶ Vendunt.] Quantum in se est. nam ipse vendi non potest. 1. quæst. 3. Saluator. vel vendunt, id est, à se separant sicut venditor rem venditam à se separat & alienat pretio accepto: ita isti Deum à se alienant pretio accepto. & sic dicitur per similitudinem.

b ¶ Infirmate.] Cor poris 1: nā infirmus nescit qd faciat. 17. q. 2. cap. Gor. falsus. c ¶ Arbitris.] Id est, bonis viris, sicut Iudas captauit absentiam Apostolorum.

E Xistimant.] CA SVS. Quidā putant, qd Christus tūc tantū negaretur, cū à paganis qs captus se negauit Christianum esse. sed probat Hieron. auctoritate Apostoli, qd non solum Dominus verbis negatur, sed etiā pramis factis. sicut etiā bonis factis Deū cōfitemur. & ostendit, quod non solum illi sunt à Deo reprobandi, qd in martyrio ipsum negat, sed & illi quorum sermone, opere, & cogitatione Christus negatur. & omnes illos cōfitebitur Christus coram patre, quorum opere bono & sermone Christus est confessus. Passiue ponitur hæc dictio [Confessus,] & Vel, ponitur pro id est, potest etiam proprie poni.

Ipsa facto
multa fiunt.
2 Et sic habes hic arg.
q quis opere negat, loquitur, confitef, prædicat. 24. q. 5. cauere. 46. distin. habet hoc. & 1 q. 1. cum annis. Arch.

d ¶ Factis.] Nota qd ipso facto negamus Christū, vt hic 2 ipso facto mentimur. 22. q. 5. cauere. Ipso facto appellamus extra de appel. dilecti. Ipso facto habemus ratū. ff. de inoff. test. si proponas § 1 ff. de rat. hab. l. 5 ipso facto eligimus. ext. de ijs quæ fiunt à maio. par. cap. ex ore.

e ¶ Negat.] Quidam habent negatus negat, vt hic.

N On solum.] CA SVS. Quæsitum est ab Augut. vtrum ille qui timore mortis negat se esse Christianū, Christum negare dicatur? Et respondet qd sic; quia non solum negat ille Christum, qui dicit eum non esse, sed etiam qui negat se Christianum, quod probatur exemplo Petri, qui Christum negauit eo ipso, quod se eius discipulum esse negauit.

f ¶ Non ait.] Arg. hic, & ex præced. c qd qui vnum dicit

& omne id quod sequitur ex illo dicit, vt ff. dist. 8. que iure, extra de do. & contum. cum dilecti, in fi. extra de offic. deleg. cum super. ff. quod met. cau. l. 1.

g ¶ Negare Christū.] Sed quid si aliquis coactus negat Christum ore, sed corde non negat? non videtur peccare: nam

Christū ne
gans etiā so
lo ore, peccat.

cunia negant, Deum pecunia vendunt². Ipse enim dixit: [Ego sum veritas.] Cum societatem fraternitatis aliqua discordiæ peste cōmaculant; Deum produnt, quia Deus charitas est. Qui ergo charitatis, & veritatis iussa spernunt Deum vtique, qui charitas est & veritas, produnt, maxime cum non infirmitate^b, vel ignorantia peccant, sed in similitudinem Iudæ quærunt opportunitatē, qualiter arbitris^c absentibus mendacio veritatem, virtutem crimine mutent.

Item Hieronymus in epistolam ad Titum, cap. 1. in extremo.

¶ Christum negat, qui peruersis se socium facit.

C. LXXXIII.

E Xistimant quidam in eo tantum Christum negari, si persecutione quis à gentilibus comprehensus, se renuerit esse Christianum. Sed ecce Apostolus omnibus, quæ peruersa sunt, factis^d, Deum asserit denegari, Christus sapientia est, iustitia, veritas, sanctitas, fortitudo. Negatur per insipientiam sapientia, per iniquitatem iustitia, per mendacium veritas, per turpitudinem sanctitas, per imbecillitatem animi, fortitudo. Et quotiescunque vincimur à vitijs atque peccatis, toties Deum negamus: & econtrario, quoties bene quid agimus, Deum confitemur. Nec arbitrandum est, in die iudicii, illos tantum à Dei filio denegandos, qui in martyrio Christum denegarunt, sed & illos omnes, quorum opere, vel sermone, vel cogitatione Christus negatus negat^e, vel confessus confitetur. De hac puto confessione, & discipulis præcipit dicens: [Eritis mihi testes in Hierusalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & vsque ad extremum terræ.]

Item Augustinus tractatu 113. ad c. 18. Ioannis.

¶ Qui Christianum se negat, Christum negare conuincitur. C. LXXXV.

ij N On solum abnegat Christum, qui dicit eum non esse Christum; sed ille etiam, qui cum sit, negat se esse Christianum. Dominus enim non ait^f Petro, discipulum meum te negabis: sed [me negabis]. Negauit ergo ipsum; cum se negauit esse eius discipulum. Quid autem aliud isto modo, quàm se negauit esse Christianum?

Item a tractatu 66. Timendo mortem carnis tuæ, mortem dabis animæ tuæ. Quanta enim vita est cōfiteri Christum; tanta mors est negare Christum^g. An Apostolus Petrus (sicut eum quidam fauore peruerso excusare nituntur) Christum non negauit; quia interrogatus ab ancilla, hominem se nescire respondit?

re: nā ex corde procedunt vitia. 15. q. 6. c. 1. & Deus cor interrogat. 14. q. 5. si quid. tamen dico quod mortaliter peccat: quia nulla conditione debet ad hoc adduci. 12. q. 2. primum. Nam etsi non vult negare Christum, vult tamen istud propter quod negat, scilicet vitā. 15. q. 1. merito. Nolite

Ioan. 14.

1. Ioan. 4.

Matth. 26.

Matth. 1.

† al. sed per omnia opera, sermones, cogitationes Christus vel negatus, &c.

Luc. 22.

Luc. 11.

Nolite timere eos.] CASVS. Hoc e. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, q̄ timore mortis non det aliquis veritatem tacere. In secunda parte tractatur de tribus proditoribus veritatis, scilicet de eo, qui pro veritate mendacium loquitur, & de eo qui per timorem negli-

ne calix iste, sed dicit ne in tantum timeamus eam, vt per eius timorem aliquid contra iustitiam agamus, vel quod vobis per scripturam, vel magistros, vel per reuelationem diuinam reuelatum est, substinemus, vnde subdit quasi exponendo, ne forte, &c.

a [Item.] In duobus vetustis Gratiani exemplaribus hoc est aliud caput, & rubricam habet, De eodem est enim ex tractatu 66. in Ioannem.

Item Ioannes Chrysostomus, [idest, auctor operis imperfecti, in Matth. hom. 25.]

[Veritatem prodit non solum qui pro veritate mendacium loquitur, sed etiam, qui veritatem non libere pradicat. C. LXXXVI.]

Math. 10.

Nolite timere^a eos, qui occidunt corpus:] Ne forte propter timorem mortis non libere dicatis quod audistis, nec fiducialiter pradicetis omnibus, quod in aure soli audistis. Sic ergo ex his verbis ostenditur, q̄ nō solum ille proditor^b est veritatis, qui transgrediens veritatem, palam pro veritate mendacium loquitur, sed etiam ille, qui nō libere veritatem pronunciat, quam libere pronunciare oportet, aut non libere veritatem defendit, quā libere defendere conuenit, proditor est veritatis. Nam sicut sacerdos debitor est, vt veritatem quam audiuit a Deo, libere pradicet; sic laicus debitor est, vt veritatem quam audiuit quidem a sacerdotibus probatam in scripturis, defendat fiducialiter. Quod si non fecerit, proditor est veritatis, [Corde enim creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.]

Rom. 10.

Hac sententia potius iudicem ledit, quam eum, in quem temere fertur. Vnde Augustinus ait.

[Iniuste aliquem anathematizans sibi, non alijs nocet. C. LXXXVII.]

Anf. l. 12. c. 67.

Poly. l. 7. titu. 1. sine auctoris nomine.

Illud planè non temere dixerim, quod si quisquā fidelium fuerit anathematizatus iniuste, potius ei oberit, qui facit, quam qui hanc patitur iniuriam^c. Spiritus enim sanctus habitans in sanctis, per quem quisq; ligatur, aut soluitur, immeritam^d nulli ingerit penam. Per eum quippe diffunditur charitas in cordibus nostris, quæ non agit perperam. Pax^a ecclesiæ dimittit peccata, & ab ecclesiæ pace alienatio tenet peccata, non secundum arbitrium hominum, sed secundum arbitrium Dei. Petra^f enim tenet, petra dimittit, columba^g tenet, columba dimittit, vnitas tenet, vnitas dimittit.

Rom. 5.

Augu. de baptismo cōtra Donatistas .l. 1. 3. cap. 13.

a [Pax.] *Hac pars [nam superior non est inuenta apud B. Augustinam] ex ipso est emendata, & nonnihil aucta.*

negligit veritatem pradicare, & de eo qui veritatem auditam non defendit: Nam sicut sacerdos veritatem quam audiuit a Deo debet libere pradicare: sic laicus veritatem quam audiuit a sacerdotibus, debet libere defendere.

mortem timere naturale est.

a [Nolite timere.] Non remouet naturalem timorem mortis. naturale enim est quemlibet timere, & horrere mortē, vnde Iesus eā timuit, sicut legitur: Cœpit Iesus pauere, & cadere, & alibi. Pater si possibile est, trāseat a

mo semper potest eum cōuenire ad interesse, nisi iudex probabiliter errauerit, & etiam agere, vt aliās puniatur. extra de sen. excom. sacro. 2. q. 1. nemo. Et si temerarie excommunicat, puniatur. sup. ea temerarium.

d [Immeritam.] Idest, sine causa nam sine culpa saepe aliquis punitur temporaliter. 45. d. sed illud 1.

e [Pax.] Idest, spiritus sanctus.

f [Petra.] Idest, Christus.

g [Columba.] Idest, ecclesia.

b [Proditor.] Prodi-
tor est q̄ loquit mendacium, vel non libere pronunciat veritatē vt hic, q̄ sibi crimen cognitū malitiose publicat. 2. q. 1. si peccauerit qui aliū circumuenit, & eū in periculū trahit. vt 24. q. 3. transferūt. q̄ res vel munitiones hostib. tradūt. 22. q. 5. de forma. qui secreta sibi cōmissa reuelat. de pœ. d. 6. sacerdos.

HAEC SENTENTIA. CASVS. Supra in §. aliquā. dictum est, q̄ iudex quandoq; ex odio condēnat nō delinquentē. Nūc vero dicit G. q̄ talis sentētia potius iudicem ledit, quā condemnatum, qđ probat sequenti capitulo.

Illud.] CASVS. Quidam prelatus iniuste quendā suū parochianu excommunicauit quāsitū fuit ab August. cui talis snia potius ob sit. Et rñdet q̄ prelato. Et hoc probatur vna ratione, s. quia spiritus sanctus nulli ingerit penā immeritam: & peccata tenet vel dimittit secundū arbitrium Dei, & nō hominum. Similiter probat vna similitudine Salomonis dicentis, quod sicut passer, vel auis alia redit illuc, vnde voluit: sic maledictum, iniuste prolatum reuertitur sup maledicentē Et expone.] tenet.] i. nō dimittit. *c* [Iniuriā.] Pōt ergo agere cōtra excōicatorē actione iniuriarū: q̄ verū ē cū dolo excōicauit, aliās nō. ff. vi. de rap. l. 2. §. si publicanus Lau. in

r Ad idē de conf. d. 1. in sancta. vbi d. hoc sup. r. q. 4. in p̄m.

a 170-

a ¶ Volans.] Supple reuertitur quandoque.

¶ Lerumque.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes.

In prima parte reprehendit Greg. illos prælatos, qui iniuste, vel indiscrete subiectos ligant, vel absoluunt. In secunda parte ostendit, qd prælatus debet causas considerare, quibus peccator sit ligandus, vel absoluendus. Vñ si viderit peccatorem in terius, idest, in mēte a domino viuificatū absoluat eū exterius quod pbat exēplo Lazari. Si vero viderit illū impenitentē, non absoluat eum, nec remediū ei conferat. Secūda pars incipit ibi, [Cautā ergo.] Hæc solutionis verba sunt Grego. & non Grat.

b ¶ Vt ipse.] Repetit hic tenorem illorū c sup ead. ipse, & c. iudicare, & cap. tunc vera.

c ¶ Per prophetam.] Ezechielem 13. cap.

¶ Nūstū.] CASVS.

Hoc c. diuidit in tres partes. In prima dicitur, qd sententia lata per metum regis vel alterius, non valet. In scda parte dicitur, qd parum est religioso homini inimicitias non exercere, nisi eas extinguere conetur. In tertia parte dicitur, qd melius est mala humiliter confiteri, q̃ de bonis superbe gloriari. Secunda est ibi, Homini religioso. Tertia ibi. [Melior ē in malis factis.] Seq. c. per se patet.

d ¶ Nō valeat.] Arg. qd inia per metum lata, nulla r est ipso iure, vt hic, & 31. q. 2. Lotharius. 25. q. 1. oē Sed dic, qd tenet nisi elidatur p exceptionem.

e ¶ Parum esse.] i. non sufficit ei, quod ipse non sit inimicus, vel non generet alijs inimicitias, nisi studeat in alijs eas extinguere. 22. q. 5. ee forma.

f ¶ Vi iustus est. ¶ Præmium.]

In hoc qd patienter sustinet.

HIC ET SI. CASVS. Dicitur est supra in duobus membris distinctionis sententia excoicationis

esse parendum. Nunc dicit Gratianus, qd etiam sententia excoicationis est parendum fm tertium membrum. sc. quando apud Deum ligatus non erat, ne ex superbia sua ligandus videatur: postea ostendit, qd si prælatus præcipiat aliquid mali subditis suis, subditi ei obedire non dēt, quod

Prou. 26. sed paulo aliter,

Item Salomon: [Sicut avis in incertum volans^a, & passer. quolibet vadens: sic maledictum frustra prolatum venit super eum, qui misit illud.]

Item Gregorius Papa homilia 26. in Euangelia.

¶ Cuius vita officio non congruit, alios ligatus soluit. C. LXXXVIII.

¶ Lerumq; contingit, vt hic iudicis t locum teneat, cuius ad locum vita minimē concordat; ac proinde sæpe agitur, vt vel damnet immeritos, vel alios ipse ligatus soluat; sæpe in soluendis, ac ligandis subditis, suæ voluntatis motus, non autem causarum merita sequatur. Vnde fit, vt ipse t^b ligandi, aut soluendi potestate se priuet, & infra. ¶ Sæpe fit, vt erga quemlibet proximum odio, vel gratia moueat pastor. Iudicare aut digne de subditis, &c. Vnde recte per prophetam^c dicitur; [Mortificabant animas, quæ non moriebantur, & viuificabant animas, quæ non viuunt.] Non morientem quippe mortificat, qui reum a supplicio absolvere conatur. Causæ ergo pensandæ sunt, & tunc ligandi atque soluendi potestas exercenda. Videndum est, quæ culpa [præcessit], & quæ sit penitētia secuta post culpam, vt quos omnipotens Deus per cōpunctionis gratiam visitat, illos pastoris sententia absoluat. Tunc enim vera est absolutio, &c. & infra. ¶ Ex qua consideratione intuendum est, quod illos nos debemus p pastorem auctoritatem soluere, quos auctorem nostrū cognoscimus per suscitātem gratiam viuificare. & infra. ¶ Veniat itaque foras mortuus, idest, culpam confiteatur peccator. Venientem vero foras soluant discipuli, vt pastores ecclesiæ ei penam debeant amouere, quam meruit qui non erubuit confiteri quod fecit. ¶ Hæc de solutionis ordine breuiter dixerim, vt sub magno moderamine pastores ecclesiæ, vel soluere studeant, vel ligare.

Item Calixtus Papa episc. 1. ad Benedictum episcopum.

¶ Viribus caret sententia iniuste prolata.

C. LXXXIX.

¶ Niustum iudicium, & definitio iniusta regio metu, aut iussu, aut cuiuscunq; episcopi, aut potentis a iudicibus ordinata, vel acta non valeat^d. ¶ Homini religioso parū esse^e debet inimicitias aliorum non exercere, vel non agere male loquendo, nisi etiam eas extinguere bene loquendo studuerit. ¶ Melior est in malis factis humilis cōfessio, quā in bonis superba gloriatio.

Item Augustinus super psal. 111. ad vers. [Faciens misericordias Dominus.]

¶ Præmium meretur, qui iniuste maledicatur. C. XL.

¶ Vi iustus est, & iniuste maledicatur, præmium^f illi redditur.

Hic, & si, vt dictum est, non teneatur ligatus apud

Iuo p. 14. c. 3. Pann. l. 5. c. 78. & 79 & 80.

tal. iudicij.

† al. hac ipsa. sup. ea. ipse ligandi, sup. ea. iudicare.

Ezech. 13.

† abest ab orig.

sup. ead. tunc vera.

25. q. 1. omne §. iniustum ex Marcelli no in c. Hadria. cap. 78 capitul. l. 5. c. 151 Burc. l. 1. 5. c. 8. Anf. l. 3. c. 24. Iuo p. 5. c. 235. & p. 16. cap. 9.

Aug 1. cōf. 9. cap. 9.

1 Arg. de penit. d. 1. quē penitet. ver. dicit n. 2. q. 1. in primis. 11 q. 9. ca. 2. 33. q. 5. notificasti ext. li. 6. de his quæ vi. met. cau. fi. absolutio. nis. Archid.

quod probat per seq. cap. usque ad §. cum ergo.

IDEM EST. Hæc est 7. pars q. in qua intendit probare per 14. auctor. q. in malis non est obediendum prælatis. s. vbi iussio eorum continet errorem intolerabile. extra de off. delegat. cum contingat. & extra de senten. excom.

eius præcipere, vt 7. q. 1. quia 2. & ff. de reg. in factum. & si dubium est an sit licitum parendum est ei. 23. q. 1. quid culpatur.

Si quis episcopus. CASVS. Quæstam fuit ab Euty-
chiano, si ep̃s aut abbas præcipiat p̃sbytero, vel mo-

nacho Missam p̃ hæ-
reticis cantare, vtrū
ei sit obediendū. Et
resp. quod non. Seq.
cap. patet.

b ¶ Pro hæreticis. Mortuis, quod nō li-
cet speciali orōne,
vt 13. q. 2. nō aslime-
mus. sed p̃ uiuis hæ-
reticis, & alijs malis
etiā speciali oratio-
ne licitum est orare,
vt 13. q. 2. pro obeun-
tibus, sed generali
oratione p̃ omnib.
defunctis licitū est
orare, vt de pœ. d. 5.
fallas, & 24. q. 3. cor-
ripiantur.

Orationis
speciali pro
hæreticis ora-
re licet.

Non semper. ¶ Præcepto. Non solum iniusto,
sed & inhonesto. vel
ē si a iudice præcipi-
tur aliquid quod sit
inhonestum, vel in-
commodum, vt ff. de
recep. si cum dies. §.
cōpromisso. & 2. q.
2. præceptū. & ff. de
iud. si longius. & 3.
q. 9. hortatur.

Si dominus. CASVS. Dñ hic, q. si
qñs præcipiat ea q̃
bona sunt, ei est obe-
diendū: si vero ma-
la præcipiat, Deo coeli
potius quā terreno
est obediendū. Idem
dñ de seruis, vxorib.
& filijs, q. in bonis
tantum debent obe-
dire. Sequentia duo
c. plana sunt.

d ¶ Si Dominus. ff. de re iud. ad ea quæ.
e ¶ De vxorib. 33. q. 5. manifestum. cō-
tra, vbi dñ, q. licet
vir præcipiat vxori,
q. nō seruet vōtum,
licet ipse peccet, ipsa
tamē tenetur ei obe-
dire. Sed dic, q. licet
vir præcipiēdo pec-
cat, nō tñ præcipit ei,
qd est p̃tūm q̃a p̃ce-
ptū dñi est, vt in tali
casu obediat vxor vi-
ro, vt 33. q. 5. noluit.
Itē adhuc obijciūt, q.
seruus quo ad qd a
periurio excusat, p̃p̃
mandatum domini.

Votum vxo-
ris p̃t mari-
tus impedire

*Deum; sententia tamen parere debet: ne superbia lige-
tur, qui prius ex puritate cōsciētiæ absolutus tenebatur.
7 Idem est, quando contra aequitatem^a sententia fer-
tur: veluti quando subditi non possunt cogi ad malum,
scientes obedientiam non esse seruandam prælatis in re-
bus illicitis.*

Vnde Eutychianus a Papa ait..

a ¶ Eutychianus. Burchardus & Iuo referunt ex Eutychiano
simul caput hoc, & c. si quis. 24. q. 1. quod tamen Grat. citat ex
Iulio.

¶ Non est obediendum episcopo, qui pro hæreticis Mis-
sam canere iubet. C. XC I.

Si quis episcopus, aut abbas presbytero, aut monacho
suo iusserit Missas pro hæreticis β^b cantare; non li-
cet, & non expedit obedire eis.

β ¶ Hæreticis. Cateri collectores addunt, mortuis, quam vo-
cem hic auctor glossa supplens.

Item Augustinus.

¶ Præceptis non obedire multoties expedit.

C. XC II.

Non semper malum est nō obedire præcepto^c: cum
enim dominus iubet ea, quæ sunt contraria Deo,
tunc ei obediendum non est.

c ¶ Huius capituli partim verba ipsa, partim sententia habentur
apud B. Ambrosium lib. de paradiso. c. 6.

Item Hieronymus in epist. ad Titum γ, cap. 2. versi.

[Serni dominis suis subditi.]

γ ¶ Titum. Sic est emendatum ex Polycarpo cum antea citare-
tur ad Ephesios, emendato etiam, & non nihil locupletato ipso
capite ex originali.

¶ De eodem. C. XC III.

Si dominus^c ea iubet, quæ non sunt aduersa scripturis
sanctis; subiiciatur seruus domino. Si vero contraria
præcipit; magis obediat spiritus, quam corporis domi-
no. & infra, c. 3. ¶ Si bonum est, quod præcipit Impera-
tor, & præses: iubentis obsequere voluntati: si vero ma-
lum; responde ei illud de actibus Apostolorum: [Obedi-
re oportet Deo magis, quam hominibus.] Hoc ipsum &
de seruis intelligamus apud dominos, & de vxoribus^c
apud viros, & de filijs apud parentes: quod in illis tan-
tum debeant dominis, viris, parentibus esse subiecti, quæ
contra Dei mandata non veniunt.

Item Ambrosius.

¶ Non sunt audiendi, qui contra Deum aliquid
iubent. C. XC IIII.

Iulianus Imperator quamuis esset apostata, habuit ta-
men sub se Christianos milites: quib. cum dicebat, pro-
ducite aciem pro defensione Reipublicæ; obediebāt^f ei.

Anf. l. 13. c. 26.

Poly. r. tit. vlt.

An. 5.

inf. ca. Imperatores.
§. Iulianus.

exc. per tuas, quæ de hoc loco tractæ sunt. Io. de Fant.
a ¶ Aequitatem. Ab hoc loco ostendit quid iuris sit de
sententia præcepti, & dicas, quod semper parendum est
iudici in rebus licitis, dñm tñ illa spectent ad officium
Decr. Grat. Pars I l.

22. q. 5. qui compulsus, & c. si quis coactus. Resp. tamen
excusatur a pœna pro parte, sed non a peccato. sup. d. 4.
f denique.

Iulianus. ¶ Obediebant. inf. 15. quæst. 6. nos san-
ctorum.

L II

Excōicatio
dñi non libe-
rat vassallum
a sacramēto.
1. Sub. ideo
ei obediebat
arg. 3. q. 7. c.
vlt. inf. 17. q.
4. §. vlt. Arc.

storum, & c. iuratos. contra. ibi enim dicitur, qd si domi-
nus est nominatim excommunicatus, vel hæreticus, sta-
tim vassallus eius absolutus est a sacramēto. Respon. Iu-
lianus adhuc tolerabatur ab ecclesia, ne suscitaret scan-
dalum aduersus Christianos 1, hoc autem verū est, quia

excōicatio non tollit
obligationem, qua
est vassallus obligat⁹
domino, sed tantum
effectum obligatio-
nis. vnde domino ab-
soluti statim tenet
ei obedire, vt 15. qō-
ne 6. nos sanctorum.

Ita corporis.] CA
SVS. Nicolaus Pa-
pa i hoc c. redarguit
Lotharium regē, qui
fornicabatur cum
Gualdrada, & subie-
ctis præbebat exem-
pla similia faciendi,
& quod ipse del. que-
rat in hoc, pbat per
Thiegualdū & Gun-
tharium episcopos,
qui depositi sunt, qd
crimen ipsius appro-
bauerunt, ei obediē-
tes in malo.

a ¶ Probat.] Arg. qd
sententia, lata cōtra
vnum, præiudicat
ali. sic 3. q. 6. hæc
quippe. 81. d. tantis
ext. de sent. & re in.
cum super. vbi alter
appellans cogitur, p-
bare causam appel-
lationis.

Qui resistit.] CA
SVS. Dicit hic
Aug. qd si aliquis nō
obedit potestati in
bonis, Deo resistit.
Si vero ptās malum
iubeat, potius est obe-
diendum dño cœli,
quam domino terre-
no, & hoc pbat exē-
plo secularium pote-
statum, in quibus
si maior præcipiat
contra minorem,
maiori est obedien-
dum.

Monachus
abbati poti⁹
quam epō
obedire dēt.

2 Nā potius
est monach⁹
sub abbate,
quam vxor
sub viro, vt
not 33. q. 5.
noluit. Arch.

b ¶ Potestati.] Hæc
regula vbiq; fallit,
nā potius tenemur
obedire epō, quam
metropolitano, vt 9.
q. 3 per totum. Item
& monachus potius
obedit abbati 2, quā
episcopo, vt 58. d. c. 1.
& 2 & potius statuitur
excōicationi præla-
ti, q̄ absolutioni epi-
scopi. ex. de off. ord.
cum ab ecclesiariis.
nisi intelligas in eo
casu loqui quando
minor habet iurisdictionem a maiore, secundum qd lo-
quitur ff. de iud. iudicium. Vel loquitur in eo casu, cum
appellatur ad maiorem, tunc potius maiori, quam mi-
nor parendum est. Item adhuc obijcitur de episcopo, q

potius obediret regi, quam suo metropolitano. 18. dis. si
quis episcopus. sed ibi loquitur cum præuenit manda-
tum regis. Item obijcitur de vxore, quæ potius obedit
viro, quam Deo, vt 33. q. 5. manifestum. sed solum est
sup. ea. si dominus.

c ¶ Pro-

Cum autem diceret eis, producite arma in Christianos;
tunc cognoscebant Imperatorem cœli.

¶ *Infra eadem r. Imperatores, S. Iulianus, habetur hæc senten-
tia: fortasseque ex eo loco mutatis verbis, confectum est hoc ca-
pi. ulum.*

Item Fabianus Papa. epist. 2. omnibus episcopis.

¶ Non iubet aliquid iniustum, qui Deum timere proba-
tur. C. XCV.

Qui omnipotentem Deum metuit; nec contra Euan-
gelium, nec contra Apostolos, nec contra prophe-
tas, vel sanctorum patrum instituta aliquid vllō modo
agere consentit.

Item Nicolaus Papa Lothario regi.

¶ Et qui peccat, & qui peccanti consentit, vterque
reus est. C. XCVI.

Ita corporis tui cedere motibus consensisti, & relaxa-
tis voluptatum habeas temetipsum in lacum mise-
riæ, & lutum fœcis prohibitum deiecisti; vt qui positus
fueras ad gubernationem populorum, effectus sis ruina
inultorum. Probat⁹ hoc Thiegualdi, & Guntharij du-
dum episcoporum legitimus casus: qui pro eo, quod te
minime competenter crudierunt; quoniam quia praua
ricationem tuam tegere argumentis suis, & sub quadam
iustitiæ specie fucatis. quibusdam exquisitis adinuentio-
nibus æquitatem obtruere studuerunt; nostra sunt Apo-
stolica depositi auctoritate, & ab omni episcopatus regi-
mine regulariter sequestrati.

Iuo p. 8. c. 227.
Psal. 32.

su. ca. Tengualdam.

Item Augustinus sermone 6. de verbis Domini.

¶ De eodem. C. XCVII.

Qui resistit potestati^b, Dei ordinationi resistit. Sed
quid t si illud iubeat, quod non debeas facere?
Hic tunc contemne potestatem tinendo potestatem. Ip-
sos humanarum legum t gradus aduertite. Si aliquid ius-
serit curator; nonne faciendum est tamen, si contra pro-
consul t iubeat; non vtique contemnis potestatem, sed
eligis maiori seruire. Nec hinc debet minor irasci, si
maior prælata est. Rursus si aliquid ipse proconsul iu-
beat, & aliud iubeat Imperator; nunquid dubitatur
illo contempto, illi esse seruiendum? Ergo si aliquid
Imperator, & aliud Deus; quid iudicatis? Solue tribu-
tum: esto mihi in obsequium: recte; sed non in ido-
lio. In idolio prohibet. Quis prohibet? Maior pote-
stas. Da veniam: tu carcerem; ille gehennam minatur.

Beda Rom. 13.
Poly. l. 1. tit 27.
t sed si] ori.

Rom. 13.

t al rerum.
t al. proconsulem.

c ¶ Proconsul.] Si. d. 9. quæ contra maiores. & loquitur
hic in eo casu qñ in eadē ciuitate sunt plures iudices,
quorum vnus maior est alio, vbi maior iudex pōt puni-
re minorem, vt C. de off. rec. prouin. potioris. II.

Impe-

Imperatores.] CASVS. Donatistæ dicebant, q̄ cum Imperatores Christiani iubeant aliquid contra eos, subditi obedire non debeant. sed Aug. scribit contra eos, docens, q̄ si Imperatores in errore essent, & iuberent iustos affligi, eis non esset obediendum: quia Deus hoc prohibet.

Ep̄. 6.

*sup. dist. 9. c. 1.
Polyc. ibidem.*

Dan. 3.

al. frontem.

*In psal. 124. ad vers.
Quoniam non derelinques] Beda ad E-
u. p. 5. c. 7. phetios 6.*

Hic iam tibi assumenda est fides tua tanquam scutum; in quo possis omnia ignita iacula inimici extinguere.

¶ Emendatum & locupletatum est caput hoc ex ipso originali.

Item Donatistis, epist. 166.

¶ De eodem. C. XCVIII.

Imperatores, si in errore essent (quod absit,) pro errore suo contra veritatem leges darent: per quas iusti & probarentur, & coronarentur, non faciendo quod illi iuberent; quia Deus prohiberet. Sicut iusserat Nabuchodonosor, ut aurea statuta adoraretur: qđ qui facere noluerunt, Deo talia prohibenti placuerunt. Quando autem Imperatores veritatem tenent, pro ipsa contra errorem iubent, Quod quisquis cōtempserit; ipse sibi iudicium acquirit. Nam & inter homines penas luit, & apud Deū sortem t non habebit; quia hoc facere noluit, quod ei p cor regis ipsa veritas iussit: sicut ipse Nabuchodonosor postea miraculo salutis trium puerorum commotus, atq; mutatus pro veritate contra errorem, edictum proposuit, ut quicumque blasphemarent Deum Sidrac, Misac, & Abdenago, in interitum irent, & domus eorum in dispersionē. Et non vultis, ut aliquid tale contra vos iubeant Imperatores Christiani, cū sciant à vobis in eis, quos rebaptizatis, Christum exsufflari? *Idem in psalmis.* ¶ Iulianus extitit infidelis Imperator. Nonne extitit apostata, iniquus, idololatra? Milites Christiani seruierunt Imperatori infideli. Vbi veniebatur ad causam Christi, non agnoscebant, nisi illum, qui in coelo erat. Qādo volebat, ut idola colerent, ut turificarent; praponebant illi Deum. Quando autem dicebat, producite aciem, ite contra illam gentem; statim obtemperabant. Distinguebāt dominum æternum à domino temporali; & tamen subditi erant præter dominum æternum, etiam domino temporali.

Item Gregorius, c. 12. libri 35. in Iob.

¶ Per obedientiam bonum deferere, malum vero nunquam facere licet. C. XCIX.

Quid ergo mirum, si homo peccator, se obedientię in præsentis vitæ breuitate^b subiicit, quando hanc mediator Dei, & hominum tenuit^a, & tenendam præcepit, & cum obedientes remunerat, non relinquit. Sciendum vero est, quod nunquam per obedientiam malum fieri, aliquando autem per obedientiam debet bonum, quod agitur, intermitteri^c. Neque enim in paradiso arbor mala extitit, quam Deus homini, ne cōtingeret, interdixit: sed ut melius per obedientię meritum homo bene conditus

nosor, qui præcepit, ut quicumq; blasphemaret Deum Sidrac. Misac, & Abdenago, iret in interitum, & domus eius iret in perditionē. Post miracula præcepit Nabuchodonosor ut Sidrac, Misac, & Abdenago, adorarent statua aurea, & q̄a facere noluerunt, præcepit eos mitti in fornacem ardentem; sed quia ignis nō nocuit eis, idēo postea præcepit, ut nullus Deum corū blasphemaret. [Ex sufflari,] & à vobis, & ab illis quos rebaptizatis.

a ¶ Exsufflari.] Sicut enim nostri sacerdotes exsufflant in baptismo diabolum: sic sacerdotes hæreticorum Christum, ut 23. q. 4. quando. & de cōsec. d. 4. postea.

IULIANVS. CASVS. Iulianus Imperator, & apostata habebat sub se milites Christianos, qui si præcipiebat eis, ut idola colerent, vel alia mala facerēt, nō obediabant: si vero præcipiebat eis, ut contra hostes pro republica dimicarēt, obediabant ei.

¶ Vid ergo.] CASVS. Docet in hoc cap. Gre. quod homo peccator in hac vita præsentis det suo prælato in bono obedire: & hoc probatur exemplo Christi, qui vsque ad mortem patri obediuit. Docet etiam q̄ bonū mediocre debet subditus propter obedientiam dimittere: quod probatur exemplo Adæ, cui Dñs præcepit, ut ab usu arboris paradisi abstineret: non quia arbor mala esset, sed ut à bono mediocriter prohibitus, per obedientię meritum cresceret. Si vero prælatus malum præcipiat, nunquam est ei obediendum. *b ¶ Breuitate.] Breue enim dñs tempus vitæ huius. 23. q. 4. ipsa pietas. & de pen. dist. 5. consideret.*

c ¶ Intermitti.] Nota pro obedientia omittitur bonū, ut hic, 21. dist. deniq; & si dere m. li. 1. 3. §. i. bello. & 16.

Obedientia est summe necessaria.

hibet. & hoc probatur exemplo Nabuchodonosor, qui cum præcepit auream statuam adorari, qui nō obediunt, placuerunt Deo. Si vero Imperatores contra hæreses, & contra hæreticos pro veritate aliquid iubent, qui non obediunt, peccant: & hoc probatur exemplo Nabuchodo-

q. 1. monachi. Itē pro obedientia bonum est pati: et quod iniustum est, si 100. dist. contra morē & licet iste iniuste facit præcipiendo: itē tñ iuste facit parendo. 23. q. 1. quid culpatur. in fin. & adimplere tenemur præceptum licet vix tolerabile, 19. dist. in memoriam. ad

1 Ad idem
quod leg. &
not. 23. q. 1.
cap. ult. ubi
de hoc vide.
& q. leg. &
not. 36. q. 1.
nos autem.
Arc.

quid si episcopus præcipiat alicui, ut eat Romam, & ille se excusat, ideo quia alij inveniuntur meliores. Hæc excusatio non valet. r. quia in legationibus ordo non est servandus, ut ff. de leg. sciendum. §. penul. & est hic ar. quod si clericus noverit iter peregrinationis, q. non potest ire invito episcopo. de conse. d. 5. non oportet.

Qui consentit.] CASVS. In hoc c. tractatur de duobus generibus consensus in malum, scilicet de consensu cooperationis, & de consensu illius, qui hominem in malo defendit. Primus consensus pariter cum faciente punitur, secundus magis. Et hoc probat duabus auctoritatibus. sanctorum patrum, quæ sunt in libro quæ dicunt, Vitas patrum.

a ¶ Qui consentit.] per cooperationem, & auctoritatem, ut 2. q. 1. notum sit. i. fine. ADDITIO. Alias est consensus in negligentiam 1. q. 1. quidquid alias per consilium, siue per approbationem. Arch.

b ¶ Acrius.] inf. 24. q. 3. qui aliorum su. 86. dist. tanta.

Sis qui.] CASVS. Dicit in hoc c. q. nullus ex præcepto prælati debeat aliquid facere quod sit contra Dominum & hoc probat auctoritate Pauli dicentis, etiam si nos, &c. Seq. duo c. plana sunt.

c ¶ Etiam si nos.] Ergo aliquis seipsum, vel sibi parem excommunicare potest, ut hic, & 12. quæst. 2. nō liceat. 21. dist. nunc autem. Sed contra: par in parem non habet imperium, ut 21. dist. inferior. extra de elec. in notuit. nec aliquis in seipsum habet imperium, ut ff. de arbi. c. pen. Sed dic quod per hæc verba non anathematizavit, sed tantum dixit eum esse anathematizatum, id est, separatum ab eis, ut ei non esset credendum, vel ostendit per hæc verba quid fieri debeat. Et est simile, quod non semper est credendum viro sancto. 30. dist. si quis præpostera,

cresceret; dignum fuerat, ut hunc etiam à bono prohiberet: quatenus tanto verius hoc, quod ageret, virtus esset; quanto, & à bono cessans auctori suo se subditum humiliter exhiberet.

a ¶ Tenuit, & tenendam præcepit.] Hæc absunt à plerisque manuscriptis, & ab originali Simile quiddam legitur apud B. Augustinum sermone 5. ad fratres inheremo. Nec mirum, inquit, si nos peccatores obedientie subiicimur, quando hanc mediator Dei, & hominum etiam in morte non deseruit, & ei se subiecit, qui per omnia erat patri æqualis.

Item Isidorus.

¶ Apud Deum maledicatur, qui peccantibus consentit. C. C.

Qui consentit peccantibus, & defendit alium delinquentem; maledictus erit apud Deum, & homines, & corripietur increpatione severissima. Hinc etiam quidam sanctissimus pater ait. Si quis peccantem defendit, acrius^b quam ille, qui peccavit, coerceatur. Hinc & alius pater ait. Si quis alterius errori consenserit, & illi consilium dederit, ut se tarditer humiliet, sciat se cum illo simili modo iudicandum culpabilem.

¶ Prima pars huius capituli usq; ad vocē, severissima, habetur in regula B. Pachonij Roma edita. Totum vero extat apud Smaragdum in expositione regula B. Benedicti, cap. 66. Citat autem Basilium quemadmodum & Burchardus & Iuo: & sensus est in regulis ipsius Basilij brevioribus regula septima.

Item Isidorus.

¶ Non est obediendum, quod contra Deum præcipitur. C. CI.

Sis, qui præest, fecerit, aut cuiquam quod à Domino prohibitum est, facere iusserit; vel, quod præceptum est, præterierit, aut præterire mandaverit, sancti Pauli apostoli sententia ei ingerenda est, dicentis: [Etiam si nos^c, aut angelus de cælo euangelizaverit vobis, præterquam quod vobis euangelizauimus, anathema sit.] Idem. ¶ Si quis prohibet a vobis, quod à Domino præceptum est, vel rursus imperat fieri, quod Dominus prohibet; execrabilis sit omnibus, qui diligunt Deum. Idem. ¶ Is, qui præest, si præter voluntatem Dei, vel præter quod in sanctis scripturis euidenter præcipitur, vel dicat aliquid, vel imperat; tamquam falsus testis Dei, aut sacrilegus habeatur.

¶ In regulis brevioribus B. Basilij, c. 114. & 303. simillima leguntur hisce omnibus, quæ in hoc capite continentur.

β ¶ Si quis prohibet. In lib. B. Basilij de institutis monachorum Rufino interprete, fere eadem habentur, c. 14. quemadmodum volumus vers. is qui præest, ibidem c. 16.

Cum ergo subditi excommunicantur ideo, quia ad ma-

CV M ERGO. CASVS. Concludit Grat ex supradictis c. dicens, q. si subditi excommunicantur à prælato: quia non obediunt ei in malo, tali sententia non est obediendum: quia iniqua sententia non grauat quenquam apud Deum. Et ostendit, q. supradicta c. in quib. cōicantes excom-

Smaragdus c. 69.

Anf. l. 12. c. 5.

Burc. l. 13. c. 46.

Iuo. p. 14. c. 110.

Gal. 1.

Excommunicare
seipsum ne-
mo potest.

excommunicatis ab ecclesia separari iubentur, non intel.

Intelliguntur de quibuslibet communicantibus: quod probat sequentibus cap. Sententia excommunicationis, ut ob hoc faciat malum quod præcipitur, & tñ est obediendum: quia se debet gerere pro excommunicato, & petere absolutionem, vel sententia præceptionis.

a ¶ Co-

Cu, ca, cui est illata.

lum cogi non possunt²; tunc sententia non est obediendū: quia iuxta illud Gelasii: [Nec apud Deum, nec apud ecclesiam eius quemquam grauat iniqua sententia]

8 Quod autem supra, communicantes excommunicatis de ecclesia abici iubentur, non de quolibet modo communicantibus intelligendum est.

Vnde Nicolaus Papa Hincmaro Rhemorum archiepiscopo.

¶ De his, qui cum excommunicatis communicant. C C II.

Iucp. 14. c. 46.

Pann. l. 5. c. 106.

Excellentissimus rex Carolus Apostolatum nostrum consuluit, quid agendum sit de his, qui communicant cum his, qui cum Engeltruda sæpe damnata foemina cōmunicant^b: quoniam eam cum communicatoribus suis, & fautoribus pari vinculo anathematis constat esse adstrictam. Quapropter nunc beatitudini tuæ iniungimus, ut super hoc nostra auctoritate fretus curam de his sumere studeas: & quia docta diuinitus sanctitas tua valde nouit aliud esse ex necessitate, aliud ex ignorantia, atque aliud, quod eo studio delinquitur, istudq; posterius duobus prioribus districtus esse puniendum; idcirco solerter inuigilet, & cauta discretione singulorum modos dijudicet: quatenus, qui ex necessitate, aut ignorantia delinquant, auctoritate nostra per te absoluantur^c: si tamen ipsa eorum ignorantia, vel necessitas vera, & non simulata, vel non ex voluntate^d processerit: quia, ut bene nosti, plerique sunt, qui possunt quidem, sed nolunt recta nosse. Vnde psalmista de huiusmodi: [Noluit, inquit, intelligere, ut bene ageret.] Illos autem, qui studio suo obligantur, & contemptu, interdicta nostra postponunt; non nisi digna satisfactione præueniente volumus a te prorsus absolui.

B. Greg. l. 34. moral. cap. 16.

Psal. 35.

Item Gregorius vii. lib. 5. Regesti, in concilio Roma habito.

¶ De ijs, qui sine culpa cum excommunicatis communicant. C. C III.

Quo-

Excoico te & absoluo te, an liget vel absoluat

1 Sub. & sic hñ pro absoluto, & cum absolutio vltima fuerit, fm P. & idē sentit Io. de Fant.

a ¶ Cogi non possunt. Quid si episcopus dicat, excoico te, & absoluo te, an potius sit excoicatus, quam absolutus? Duæ hic sententiæ videntur, sicut plura sunt præcepta iudicum, ut extra de dolo & contumacia cum dilecti. sicut plures sunt stipulationes cum promittitur hoc & illud. ff. de verb. oblig. scire debemus. & l. qd dicitur 1. Dic, q nulla est excoimunicatio, propter sui cōtrarietatem. Si aut diuersa snia ex intervallo proferuntur, valet vtraque. Item quid dices si dicat, excoico te, vel absoluo? Dic q si ante nō erat excoimunicatus, modo est excoicatus: sed si fuit ante excoicatus, modo est absolutus. Io. Ego dico, q talis prælatus præsumitur fauor, & pro eodem habetur ac si non tulisset sententiā, ut extra de success. ab intest. cum dilectus. B. Item pane, mandatum est duobus, ut excoimunicent aliquem, & vnus dixit, excoimunico te, si ille nō excoimunicat te.

Decr. Grat. pars I I,

Dic q si ambo illa verba proferunt, non est excoimunicatus. 1. contrarium credo. B. Item quid si indeterminate dico, excoimunico alterum illorum, nunquid ambo sunt vitandi? videtur q sic, quia in genere potest fieri excoimunicatio. ext. de off. ord. si sacerdos.

¶ QVOD AVTEM.

Hæc est 8. pars q. in qua excipit qualdā personas, quæ non sunt excoicata, quāquam excoimunicatis communicet, dum tamē in crimine non cōmunicent eis: & hoc probat p quatuor auct. Io. de Fant.

Excellentissimus.]

CASVS. Engeltruda fuit excoicata cum omnib. suis cōmunicatorib. & fautoribus, cum quib. fautoribus quidam communicabant ex necessitate: quidam ex ignorantia: quidam ex voluntate: vnde Carolus quæsiuit a Nicolao, quid de his faciendum sit. Nicolaus vero scribit non Carolo, sed Hincmaro Rhemorum archiepiscopo, & præcipit, ut communicantes ex necessitate, vel ignorantia, absoluat auctoritate Apostolica, nisi ignorantia illa, vel necessitas ex voluntate, vel ex simulatione processerit. Spōte vero cōmunicantes nō absoluat, nisi digna satisfactione interueniente absoluant de facto: quia reuera excoimunicati nō sunt, ut inf ca. prox. Vel potest dici, q antiquo iure excoimunicari erant, sed hoc corrigitur per c. prox. quoniam multos.

b ¶ Communicat.] non intelligas, q

hæc excoimunicatio transit in tertiam personam: quia ipsa cum suis communicatoribus omnibus fuit excoimunicata: vnde illi communicantes intelliguntur nominatim excoimunicati, ut extra de sentent. excoimunic. quod in dubijs.

c ¶ Absoluantur.] Id est, absoluti iudicentur 2, sic 24. q. 1. audiuius.

d ¶ Vel non ex voluntate.] Sic ff. quod metus cau. si mulier.

¶ Voniā multos.] CASVS. Iste tripliciter ponitur ab H. qui notatur etiam in apparatu. Sed ego Bartho. Brix. sine præiudicio melioris sententiæ hunc casum sic intelligo. Quidam communicabant excoicatis tempore Gregor. vii. vel ignorantia iuris, vel propter nimiam simplicitatē: quidā timore, vel necessitate, nec curabāt postea petere absolutionem: quos cum videret Gregor.

2 Sub. q a reuera excoicati nō sūt, ut j. c. prox. vel pōt dici, q antiquo iure excoicati erāt, sed corrigitur p ea. j. c. prox. qm. fm B.

sine absolutione decedere: antiquum rigorem excoicationis temperavit, excipiens ab hac excoicatione quasdam personas. scilicet uxores & filios, seruos, & ancillas. mancipia, rusticos & seruientes excoicatorum, & eorum curiales: dummodo supradictorum consilio scelera non perpetrentur.

excipit et, qui ignorantia facti participat excoicatis, & eos qui transeunt per terram excommunicatorum. In fine dicitur, quod non prohibetur aliquid dari excoicato intuitu pietatis. Ben. etiam hunc casum sic ponere videtur. [Ad tempus.] i. propter tempus futurum, vel propter defectum nostri temporis.

a. Quoniam.] Quidam sic ponunt hunc casum: Aliquis propter enorme crimen fuit excoicatus, & propter enormitatem criminis prohibetur tempore Gregorij, quod nec filius, nec uxor, nec aliquis de familia ei coicare, & hoc licite potuit fieri, ut dicunt, per id quod est 24. q. 3. si habes. ibi, [Nisi grauissime commoueret. Sed cum Gregorius videret eos committere tale excoicationem, temperavit sententiam circa familiam. & secundum hoc exponit.] Perire] per contemptum:

quia non petebant absolutionem.

b. Ignorantia.] Facti crassa & supina.

c. Simplicitate.] Iuris errore.

d. Necessitate.] Quae uitari poterat, vel etiam ineuitabili, sed certe Inno. ponit hanc rationem, & eam non soluit, scilicet virum pro enormi delicto tota familia sit vitanda. extra de sent. exco. inter alia. in fi. & praeterea hoc statutum non esset generale, sed tamen in uno casu quando quis committeret crimen enorme. Alij sic ponunt casum. Apostolus ait: si qui fratres nominantur, cum his nec cibum sumere licet & illa sententia ad omnes fideles extendebatur, ut supra. ea ad mensam. unde usque ad tempus Gregorij tenebatur quod familia excommunicatorum vitaretur saltem in sacramentis. hunc nimium rigorem temperat hic Greg. nec enim quo ad ecclesiam triumphantem ligatae erant tales personae, nec etiam credendum est Apostolum voluisse uxorem separandam, esse a viro. In hoc exponit. perire, id est. puniri ab ecclesia in sacramentis. Tertius casus melior videtur. Ante tempus Gregorij omnes qui in hoc continentur, ipso iure erant exempti ab excoicatione, licet communicarent excoicatis: sed quidam simplices credebant se excoicatos, si coicarentur dominis suis. vel uxores maritis, nec tamen petebant absolutionem: & sic peccabant mortaliter per conscientiam laesam, quia omne quod fit contra conscientiam additum est ad gehennam. 8. q. 1. & ex his. & melius. extra de sim. ca. per tuas. Dat ergo hic Greg. constitutionem, quod tales non sunt excoicati habendi: & exponit perire per conscientiam ignorantia facti. i. ignorauerunt eos fuisse excoicatos, & tamen eis ignoranter communicauerunt. & credebant se teneri, nec petebant absolutionem.

e. Anathematis.] Improprie ponitur, id est, simplicis excommunicationis.

f. Ad tempus.] Scilicet futurum.

g. Temperamus.] Id est, temperata esse offendimus. Est ergo hoc verum, quod nunquam familia excoicanda est propter delictum domini, nisi forte ut dixi, propter enormitatem sceleris, ut 24. q. 3. habes. ubi dicit Augustinus. Nisi

Familia pro domini delicto non est excoicanda.

gra-

niam multos peccatis nostris exigentibus pro causa excommunicationis perire quotidie cernimus, partim ignorantia, partim nimia simplicitate, partim timore, partim etiam necessitate, deuicti misericordia anathematis sententiam ad tempus, prout possumus, opportune temperamus. Apostolica itaque auctoritate ab anathematis vinculo hos subtrahimus: videlicet uxores, liberos, seruos, ancillas, seu mancipia, nec non rusticos seruientes, & omnes alios, qui non adeo curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur, & eos, qui ignorantes excommunicatis communicant, siue illos qui communicant cum eis, qui excommunicatis communicant. Quicumque autem orator, siue peregrinus, aut viator in terram excommunicatorum deuenit, ubi non possit emere, vel non habeat unde emat, ab excommunicatis accipiendi licentiam damus. Et si quis excommunicatis non in sustentationem superbiam, sed humanitatis causa dare aliquid voluerit, non prohibemus.

t. al. in sustentationem, non superbiam.

Item Bonifacius martyr Zachariae Papae in epi qua incipit: [Paterna.]

De Bonifacio, qui excommunicatis, & pseudo episcopis a se non communicaturum iurauit. C. CIII.

Et pseudo episcopis.] Sic in aliquot vetustis antea legeba-

lucio p. 2. c. 95.

incipit, excommunicatis a pseudo episcopis.

Antecessor praedecessoris vestri venerandae memo-

grauissime commoueret, nunquam excommunicarem filium pro delicto patris. Sed nonne tota familia Bonifacii fuit pro eo excoicata, quia oblationes familiae suae non recipiebant, ut 17. q. 4. miror? Sed dic quod tamen in rubore domini non recipiebantur oblationes familiae: sicut non recipiunt oblationes raptorum, & discordantium & impenitentium, licet non sint excommunicati, ut 90. d. oblationes.

h. Uxores.] Sed nunquid vir excoicatus potest petere debitum ab uxore? dicit H. quod non: sed ipse tenetur reddere; quod concedo. Sed si petat vir mulierem in iudicio, & ipsa obicit ei excoicationem, iudex tenetur ex suo officio restituere ei mulierem, cum in hoc casu possit ei coicare unde credo quod tenetur ei debitum reddere. Hoc tamen scias quod si filius est excoicatus vel seruus non debet patet vel dominus coicare ei, ut 27. q. 1. de filia, si filius sit in potestate patris, tenetur filius cohabitare ei sed si est emancipatus, tunc tenetur filius vitare patrem huic tamen obstat 22. q. ult. de forma. ubi eadem fide est superior inferiori adstrictus, quia e contrario ea tamen quae hic dicuntur, non tenent in clericis, quia semper debent vitare suum episcopum excoicatum, ut 93. dist. miratus. quia non sunt ita adstricti episcopo vinculo naturae sicut filius patri.

i. Scelera.] Id est, si tales sunt, qui non seruiunt ei in crimine, in quo nec filius nec uxor excusatur, ut extra de sent. exco. inter alia.

k. Siue peregrinus.] Extra 90. si vere.

l. Dare.] Dummodo non sit ecclesiasticum stipendium, ut extra de cler. exco. mi. postulasti. & est si 42. d. quiescamus. quia elemosyna nulli est deneganda 86. dist. pasce.

Antecessor.] CASVS. Gregorius misit Bonifacium martyrem ad praedicandum verbum Dei Germanicis gentibus, sed cum sacramento adstrictus, ut verbo & fa-

Excoicatione opponere viro uxor non potest.

1. No. contra id quod nouit Ber. compo. stella. extra de elect. quod si cont. c.

Excoicatis sine periculo familiae.

Quod bonis sacerdotibus communicaret; falsos vero & hypocritas vel corrigeret, vel declinaret, quod ex parte seruauit, & ex parte seruare non potuit. nam cum uenisset in Franciam, non potuit facere quin excommunicatis cōicaret necessitate cogente, nō tū in sancta cōione

gatum, consuluit Papam Zachariam: Zacharias uero rescribit sibi sequens c. quod prædecessor, in quo supra dicta narrat, dicens quod ex tale cōmunionē necessitatis nullum contraxit detrimentū: ex quo anima eius consilio, vel consensu iniquitatis eorū non est coinquinata.

a ¶ Sacramento.] Sacramentū forte ideo requisitū ab eo, quia habuit eū suspectū, vel ad cautelam.

b ¶ Ad stipulator.] Id est, confirmator.

c ¶ Sed spiritualiter.]

Arg. quod sufficit, quod quod nō faciat cōtra mentē rescripti, licet faciat contra uerba. sic 22. q. 2. ne quis & q. 5. humana. si de iniuriis. voc. quāuis. Hic enim uerbotenus excessit fines mandati: & habemus hic quod iuramentum pro parte ualeat, & pro parte nō. 22. q. 4. inter sic donationem. 12. q. 2. si quos.

d ¶ Quid.] Supplementum rescripti nobis.

e ¶ Perfectos.] Hic habes quod perfectum amplius potest perfici, unde licet matrimonium dicatur perfectum per carnis copulam; non ideo prius fuit imperfectum. Et ex hoc est arg. quod excommunicatus amplius potest excommunicari.

f ¶ Anima tua.] Sufficit ergo mentaliter aliquid impleri, etiā si nō corporaliter adimpletur, ut 23. q. 4. recedite. Item arg. quod in obligationibus bonæ fidei plus est intelligendum quā uerbis exprimitur. 23. q. 5. si non licet. 32. q. 4. meretrices. Item arg. quod si iurauimus a modo nō accedere ad cōcubinam meā, quod per hoc non excluditur mihi licitus matrimonialis coitus arg. 31. q. 1. illud nam si liberta iurauit non nubere, de illicitis nuptiis intelligitur. si de iure patris adigere. §. ult.

EXCOMMUNICATIO. Hæc est nostra pars quæstionis, in qua quæritur qualiter quis debet anathematizari, & abtolui, & de hoc ponitur quatuor capitula. lo. de Fant.

excommunicatione. Lll 4 qua

Rescriptum quātum ad uerba quādoque non seruatur.

Perfectum amplius perficitur.

rix Gregorius dum me indignum ordinauit, & ad prædicandum uerbum Dei Germanicis gentibus misit; sacramento^a me cōstrinxit, ut canonicis, & iustis episcopis, & presbyteris in uerbo, facto, & cōsensu ad stipulator^b fierē, & adiutor, (quod cum diuina gratia adimplere studui:) falsos autem sacerdotes, hypocritas, & seductores populi uel corrigerem ad uiam salutis, uel declinarem, & abstinere a cōmunionē ipsorum: quod ex parte seruauimus, & ex parte custodire, & implere non potui: sed spiritualiter impleui sacramentum, quia in consensum, & in consilium eorum non uenit anima mea: corporaliter autem ab eis omnino abstinere non potui. Dum enim uenissem ad principem Francorum cogente ecclesiarum necessitate; non tales ibi reperi, quales uolui: sed tamen in sancta cōmunionē corporis Chisti illis non communicauimus.

¶ Epistola, in qua habetur capitulum hoc, edita est per Laurentium Surium in uita sancti Bonifacii legati Germanie, & martyris. Emendatior autem extat manuscripta Roma in bibliotheca monasterii Dominici.

Item Zacharias Papa Bonifacio martyri in epistola, eius initium est [Benedictus Deus.]

¶ Excommunicatis non communicat, qui eis animo non consentit. Cap. CV.

¶ Quid^d prædecessor noster beatæ memoriæ Gregorius huius sanctæ sedis Apostolicæ præsul, dum ad prædicandum uerbum Euangelij tuam misisset fraternitatem in Germaniæ partibus, & gentibus illis paganis, uerbo pollicitationis illam uoluit ante esse munitam: ita ut orthodoxos episcopos, presbyteros, uel quoscumque reperire potuisses in uerbo exhortationis perfectos, ^e, amplius confirmares, & eis communicares (quod & factum est:) si quos uero seductores episcopos, aut pseudo presbyteros, uel quosque a recto fidei tramite deuiantes reperisses; nulla tibi cum eis esset cōmunionē: quod te solatiante Deo usque ad præsens spiritualiter seruasse confessus es: uel si omnino propter principalem, & humanum fauorem gentis Francorum, dum ad eos accessisses, corporaliter abstinere non ualuisisti, cogente ecclesiarum Dei necessitate; & tamen in eorum consilio, & consensu cōmunionis anima^f tua non est coinquinata. Itaque propter hoc, quod cum eis conuersatus es non consentiens iniquitati eorum; nullum tibi est detrimentum coram Deo.

¶ In epistola præcedunt hæc uerba, Suggestit itaque sancta fraternitas tua in suis apicibus, quod prædecessor noster, &c.

¶ Excommunicationis autem forma, & modus, atque reconciliationis hic est.

luc p. 2. c. 36.

¶ al. monitam.

corporis Christi illis cōicauit, de quo cū putaret se obli

CASVS. Supra facta est mentio de

qua quia indiget reconciliatione, ideo Gratianus ostendit quæ sit forma, vel modus reconciliationis: prius tñ ostendit quæ sit forma excommunicationis.

Debent.] CASVS. Dicitur hic, qd qñ ep̃s facit solennem excoicationem, duodecim sacerdotes debent

ep̃um circumstare, tenentes candelas ardentes in manibus suis, & in fine anathematis eas debent projicere, & pedibus conculcare: & postea epistola per parochias debet mitti continens nomina excommunicatorum, & causam excommunicationis.

a] Debent.] Sed cum dicit: excommunicate: videtur qd de minori sit intelligendū. arg. extra de cens. ex parte. ff. de leg. 3. nūmis. ff. de reg. iu. semper in obscuris. & ff. de pœnis, si p̃ses. Nā maior semper specificanda est. argu. 3. q. 4. Engeltrudam. loā. sed certē à verbis nō est recedendū, vt ff. de leg. 3. non aliter. b] Conculcare.] Nec postea sumentur ad aliquem vsum, sed foras projiciuntur, vt sal. infatuatum 2. q. 7. non omnes.

Canonica. CASVS. Hic docet conciliū Arausicum. qualiter ep̃s sententiam excommunicationis formare deat, & profite, si hoc modo: Tales violatores ecclesiarum auctoritate Dei, & iudicio sanctæ synodi à gremio sanctæ matris ecclesiæ, & a consortio totius Christianitatis excludimus donec resipiscant, & ecclesiæ satisfaciant. & dicit H. & Beneuen. qd sacrilegi non sunt ipso iure excoicati. arg. 12. q. 2. indigne. 17. q. 2. quisquis. Sed tunc temporis erant

Sacrilegi an sint ipso iure excommunicati. Arg. ad hoc 13. q. 2. clerici Arch.

De hoc no. 22. q. 2. cum de uetissima & extra de sent. excom. tua. & ibi videas Arch.

Cum aliquis.] CASVS. Hic docetur qualiter & cum quibus solemnitatibus episcopus anathematiza-

tum debeat reconciliare. Plana est tota litera. & per te videbis.

d] Et duodecim.] Arg. qd in restitutione episcopi, vel clerici tot intererunt episcopi, quot fuerunt in depositione. de hoc 35. q. 9. veniam.

c] Et

¶ Modus, & forma excommunicationis. C. CVI.

Debent^a duodecim sacerdotes episcopum circumstare, & lucernas ardentes in manibus tenere, quas in conclusionem anathematis, vel excommunicationis projicere debent in terram, & conculcare^b pedibus: deinde epistola per parochias mittatur cōtinens excommunicatorum nomina, & causam excommunicationis.

¶ *Apud Burchardum & Iuonem ea, quæ in hoc capite continentur, & multa alia eodem pertinentia, citantur ex cōcilio Rothomagensi. In collectione vero canonum incerti auctoris manuscripta, iisdem verbis quibus hic, refertur ex Zacharia Papa.*

Item ex concilio Arausico.

¶ De eodem. C. CVII.

Canonica instituta, & sanctorum patrum exempla sequentes, ecclesiarum Dei violatores^a auctoritate Dei, & iudicio sancti spiritus à gremio sanctæ matris ecclesiæ, & cōsortio totius Christianitatis eliminamus, quo adusque resipiscant, & ecclesiæ Dei satisfaciant.

a] Violatores.] In eadē collectione, & apud Burchardū, & in duobus vetustis Gratiani codicibus sequi. ur N. Ab alijs tamen Gratiani exemplaribus, & ab Iuone abest nota illa.

Item ex eodem.

¶ Modus reconciliationis excommunicatorum.

C. CVIII.

Cum aliquis vel excommunicatus, vel anathematizatus poenitentia ductus veniam postulat, & emendationem promittit; episcopus, qui eum excommunicauit, ante ianuās ecclesiæ venire debet, & duodecim^a presbyteri cum eo, qui eum hinc inde circumstare debent^b. Et si ille terq; prostratus veniam postulat, & de futuris^c cautelam^d spondet, tunc episcopus apprehensa manu eius dextera, in ecclesiam illum introducat, & communioni Christianæ reddat, & septem psalmos poenitentiales decantet cū istis precibus, Kyrie eleison, Pater noster. Saluum fac seruum tuum. *Oratio*, Præsta quæsumus Domine huic famulo tuo dignum poenitiæ fructum, vt ecclesiæ tuæ sanctæ, à cuius integritate deuiauerat peccando, admissorum veniam consequendo reddatur innoxius. Per, &c.

b] Debent.] Apud Burchardū, qui etiam ex cōcilio Arausico citat, hæc sequuntur. Vbi etiam adesse debent illi quib. iniuria, vel dānū illatū est, & multa alia, quæ omnino perlegenda sunt

c] Et de futuris.] Si extra de sent. excom. ex tenore.

d] Cautelam.] Similiter ab hæretico reuertente requiritur iuramentū qd de cætero non labetur, vt 1. q. 7. quorties. & ab incendiario, vt 23. q. 8. pessimam similiter in quolibet horrendo crimine iurabit poenitens se nunquam simile commissurum. 12. q. 2. de viro. non tñ idem credo faciendū in quolibet mortali peccato. Sed cum hoc simplici verbo quis potest excoicari 3. vt extra de eo qui

Burch. l. 11. c. 3.
Iuo p. 14. c. 76.

Burch. l. 12. c. 7.
Iuo p. 3. c. 126.

Burch. l. 11. c. 7.

Excoicatus an simplici verbo possit absolui.
3 Hoc sane intelligi ne contra excoicatum extra de sent. exco. cū medicinalis. Arg.

qui fur. or. re. c. r. videtur ergo, qd hodie simplici verbo potest absolui quis; quia omnis res per quascunq; causas contrahitur, per easdem dissolvitur, vt extra de regulis iuris, omnis res.

PRESBYTERIS. Hæc est 10. pars q. in qua ponitur quæ

cordia tamen Sedis Apostolicæ in sancta communione permittuntur, ita vt tribus continuis annis in vnaquaque hebdomada in secunda & quarta & sexta feria vino & carnibus ieiunent, & ultra lugenda non committant.

† al. Salernitano

10 Presbyteris vero, qui excommunicati sacrum ministerium contingere præsumunt, quæ poenitentia sit imponenda Ioannes octauus clero, & ordini † Salonitano scribens definit dicens.

¶ Quæ sit poenitentia sacerdotum, qui excommunicati sacrum ministerium contingere præsumunt.

C. CIX.

luc p. 14. c. 35.
Pann. l. 5. c. 104.

† al. Mysterium

DE illis presbyteris, qui tempore sanctissimi predecessoris nostri domini Papæ Nicolai excommunicati sacrum ministerium † contingere præsumpserunt; ipsi in se damnationis (sicut sacri canones statuerunt^a) sententiam intulerunt. Tamen, quia miseratio Apostolica veniam solet præstare correctis; ob multitudinem misericordiæ illis hanc indulgentiam exhibemus: vt sancta communione saginati^b studeant tribus continuis annis per hebdomadam omni secunda a, & quarta, & sexta feria à vino β, & à carne penitus ieiunare, & ultra lugenda nequaquam committere:

a ¶ [Omni secunda.] Apud Iuonem, & in aliquot vetustis Gratiani exemplaribus legitur, omni secunda & sexta feria in vno autem, omni quarta, & sexta feria.

β ¶ [A vino.] In Pannormia est, aut à vino, aut à carne, apud Iuonem, à uino, aut aceto.

Qui autem excommunicatis communicant, pro modo peccati poenitentiam accipiant.

† al. Gebhardo

Unde Urbanus I l. Genebaldo † Constantiensi episcopo.

¶ Pro modo peccati puniantur, qui excommunicatis communicant. C. CX.

luc p. 14. c. 45.
Pann. l. 5. c. 107.
† al. ipsi

SANCTIS quippe canonibus cautum constat, vt qui excommunicatis communicauerit, excommunicetur. Ipsius † tamen poenitiæ, atque absolutionis modos eo moderamine decernimus, vt quicumque seu ignorantiā^c, seu timore^d, seu necessitate negocij cuiusquam maximi, & maximè necessarij, eorum se conuictu, salutatione, oratione, osculatione † contaminauerit, cum minoris poenitiæ medicina societatis nostræ participationem † sortiantur. Eos vero, qui aut spontaneo, aut negligenter^e inciderint, sub ea volumus disciplinæ coercionem † fisciipi, vt cæteris metus incutiatur.

† al. osculove

† al. participium

† al. coercionem

quæ poenitentia debet imponi illis, qui excommunicati celebrauerunt. 10. de Fant.

CASVS. Supra facta est mentio de presbyteris excommunicatis, qui diuina celebrare præsumunt. Nunc verò docet Gratia quæ poenitentia sit eis iniungenda.

DE illis.] CASVS. Tempore Nicolai quidam presbyteri dum essent excommunicati, præsumpserunt diuina officia celebrare: quo mortuo cum ipsi poenitentiam agere vellent, quæsiuit clerus Salonitanus à Papa Ioanne, quæ poenitentia sit illis sacerdotibus imponenda. Et responderet, qd de iure deberent deponi; de miseri-

parari voluntati. ff. de regulis iur. l. lata culpa.

f ¶ [Coercitione.] Sed pone, quod aliquis laicus iurauit se alij laico satisfacere: post absolutionem vult eis satisfacere coram seculari iudice: nunquid iudex ecclesiasticus potest cognoscere de ista satisfactione, cum illa sit causa civilis? sic, argumen. extra de donatio. inter virum & uxorem, de prudentia. extra de coniug. seru. cap. licet, vbi iudex ecclesiasticus de libertate, siue de hereditate cognoscit, & pronunciat, & iudex ecclesiasticus de causa natiuitatis cognoscit, extra qui filii sunt leg. cap. lator.

a ¶ [Statuerunt.] Sup. ea. si quis episcopus, contra, vbi eis negatur spes restitutionis, sed nō negatur quin à Papa i possint restitui.

b ¶ [Saginati.] Pingue verbū de pingui intellectū processit 44. dist. § fin.

QVI AVTEM. CASVS. Hic docet Grat. quod communicantes excommunicatis, p modo peccati maioris, vel minoris debent poenitere, quod probatur seq. c.

SANCTIS.] CASVS.

Quidam communicauerunt excommunicatis ex ignorantia, vel timore necessitate vel voluntate: quare quæsiuit Genebaldo episcopus Constantiens. ab Urbano secundo, qualiter puniri debeant, vel ad satisfactionem recipi. Et responderet, qd nisi resipiscant, anathematizari debent. Si vero satisfacere velint illi, qui ignorantia, timore, vel necessitate excommunicatis participauerunt, sub minori poenitiæ sunt recipiendi. Qui vero voluntate, vel negligentia communicauerunt, ita districte sunt recipiendi, vt cæteris metus incutiatur.

c ¶ [Ignorantiā.] Crassa: quia verè ignorans non esset excommunicatus. vnde lex dicit, Scientiam, non ignorantiam volumus obligari.

d ¶ [Timore.] Extra quod metus cau. sacris.

e ¶ [Aut negligenter.] no. negligentiam com-

i Sub. non ab alio, 2. q. 5. quanto. in fi. 23. q. 4. est iniusta. Lau.

Videm clerici.] CASVS. In 11. causa q. 1. c. in-
solita. & capit. placuit. introduxit magister
Grat. clericos litigantes de rebus proprijs.
Sed quia posset dubitari, an clerici debeant
habere propria, quia predecessores eorum omnia habe-

bant communia, de
quibus dicitur: Mul-
titudinis credendum
erat cor vnum, & a-
nima vna; nec quif-
quam eorum aliquid
suum esse dicebat,
sed erant eis omnia
communia: ideo sup-
ponit hanc 12. cau-
sam, in qua ostendit,
an clerici possint p-
pria habere, & an-
nectit de alienatione
re:um ecclesiarum, & v-
trum clericis liceat
condere testamenta.
Ut autem hac omnia
melius pateant, pro-
ponit thema, de quo
quinque elicit quæ-
stiones, in hunc mo-
dum dicēs: Quidam
clerici, &c.

a [Propria.] Supra
prox. causa, quæst. 1.
in illo cap. insolita.
& cap. placuit G in-
duxit clericos litigā-
tes de proprijs re-
bus. Sed quia dubita-
ri posset, an possint
clerici habere ppria:
ideo ponit hanc cau-
sam, in qua querit
an clerici possint p-
pria possidere, & an
possint res ecclesiarum
alienare, & an pos-
sint condere testa-
mentum, & ut hæc,
& alia, &c.

b [An viriq;] Id est,
ecclesiarum & sacerdoti.

Lericos.]

Hæc qd
diuidit i
duas par-
tes. In
prima probat magi-
ster per 17. aucto. qd

nullus clericus debet habere proprium; quod tamen de
regularibus intelligitur, qui proprijs renunciauerunt.
Secunda ibi, [His omnibus.] Io. de Fant.

CASVS. Hic intitulatur prima quæstio, qua queritur,
an clericis liceat habere proprium: & hoc ordine proce-
dit Gratianus. Primo probat, quod clerici non debent
habere proprium. Postea contrarium. Et scias, quod cle-
rici, qui non abrenūciant proprijs, possunt habere pro-
pria, infra ead. quæst. episcopi manifesta. sint manifesta.
Si vero abrenunciauerunt tacite vel expresse, non pos-
sunt habere propria. tacite 19. q. 3. nunc autem. expresse
cum viva voce hoc exprimunt. & hoc teneas quidquid
Gratia. dicat.

c [Clericos] In hac prima q. s. an clerici possint pro-
pria habere, Grat. alleg. pro & contra: deinde soluit in il-
lo s. cū ergo. & malè. Dic ergo, qd possunt habere pro-
pria nisi renunciauerint i proprijs j ead. q. 1. sint mani-
festa. Sed hoc nota, qd in primitiua ecclesia omnes cre-
dentes, siue clerici, siue laici nihil proprij possidebant,

sed etiam erant omnia, sicut qd loquitur j. ea. ca. 2. & si qua tē vt 19. q. 3.
capitula, contrarium dicant, loquuntur de consilio, vel nūc autem:
secundum tempus primitiua ecclesiarum, vel de ijs, qui tū-
citē, vel expresse renunciauerunt proprijs. expresse cū vi-
ua voce hoc

Omnia atq;.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas par-
tes.

CAUSA DVODECIMA.

Videm clericici propria^a relin-
quere volunt; de suis & eccle-
sia rebus testamentum confi-
ciunt: de rebus ecclesia non-
nulla largiuntur.

1. Modo primum queritur,
vtrū liceat clericis proprium
habere.

2. Secundo, an res ecclesia,
qua ab eis data sunt, possint

constare aliqua firmitate eis, qui eas acceperunt.

3. Tercio, si ante tempus ordinationis sue, qui nihil ha-
bere videbantur, & post ordinationem aliqua inue-
nisse noscuntur, an possint ea relinquere quibus vo-
luerint, an non.

4. Quarto, si de suis & ecclesia rebus aliqua acquisisse
noscuntur, an utriusque communiter, an singula-
riter ecclesia, vel sacerdoti, iure proueniant.

5. Quinto, si testamenta liceat eis conficere.

QVÆSTIO PRIMA.

Lericos^c nihil possidere, multis auctorita-
tibus iubetur†.

Ait enim Toletanum concilium quar-
tum, cap. 23.

¶ Impuberes, & adolescentes in vno conclaui manentes
probatissimo seniori deputentur. C. I.

Omnis ætas ab adolescentia^d in malū prona est. Ni-
hil enim incertius, q̄ vita adolescentium†. Ob hoc
constituere oportuit, vt si qui in clero impuberes†, aut
adolescentes exsunt, omnes in vno conclaui atrijs com-
maneant† vt lubricæ ætatis annos non in luxuria, sed in
disciplinis ecclesiasticis agāt, deputati probatissimo^e se-

† al. approbatur

Ansel. l. 7. c. 1.

Gen. 6. & 8.

Prouer. 30.

† al. puberes

† al. commorentur

† Cōcor. gl.
in verb. auct.
tit. s. hisigi-
tur, aliās, his
itaque, Inñ.
de iust. & in.

tes. In prima loquitur de impuberibus clericis, & ado-
lescentibus: quorum vita, quia semper ad malum prona
est, ideo in vno conclaui omnes manere debent, depu-
tari probatissimo seniori, qui magister sit doctrinæ, &
testis vitæ eorum. In secunda parte loquitur de laicis pu-
pillis ecclesiarum commendatis, quos prælatus ecclesiæ de-
bet in omnibus custodire. Si autem aliqui eorum cum
adulti fuerint, luxuriosè viuere voluerint, si aliter corri-
gi noluerint, ponantur in monasterijs, vt ibi districtius
viant. Secunda pars incipit ibi, [Quod si aliqui.] Et
nota, quod omnia c. quæ dicunt, quod clerici non pos-
sunt habere proprium, intelliguntur de illis, qui renun-
ciant proprijs tacite, aut expresse.

d [Ab adolescentia.] In clericis expectantur 18. anni,
& tunc queritur, an velint in saeculo perseuerare, vt s.
dist. 28 de his. In monachis 14. vt j. 20. q. 1. illud.

e [Probatissimo.] Pupillus. n. apud tales educari debet,
qui non insidientur eius pudicitia, vt ff. vbi pup. educ.
deb. l. pen. Vel dic, seniori. i. presbytero, 84. dist. porro.

Pupillus vbi
de educari.

a q Ma-

Clerici pos-
sunt habere
proprium.
scilicet ta-
cite, vel ex-
presse: taci-

a ¶ Magistrum.] Not. q magister perhibere debet testimonium de vita discipuli, similiter de eius doctrina, vt C. de aquoc. diuor iud. l. nemini. sic domestica testimonia quandoque admittuntur. sic & pater perhibet testimonium de filio. 20. q. 3. præfens. sic & alijs. 2. quæst. 7. cum

cipio omnia fuerunt communia; sed per iniquitatem est proprietas inducta, vt dicatur, hoc est meum, illud tuum. Secundo auctoritate Platonis dicentis omnia debere esse communia, etiam vxores. Tertio auctoritate prophetæ. Quarto, exemplo Apostolorum. Quinto, exemplo

niori, quem & magistrum^a disciplinæ, & testem vitæ habeant. Quod si aliqui ex his pupilli^b existunt; sacerdotali tutela foueantur: vt & vita eorum a criminibus intacta sit, & res ab iniuria improborum. Qui autē his præceptis resolutauerint; monasterijs deputentur, vt vagantes animi, & superbi seueriori regula distringantur.

Item Clemens in epist. 5.

Ans. ibidem.

¶ Omnibus clericis communis est vita seruanda. C. II.

Dilectissimis^c fratribus, & condiscipulis, Hierosolymis cum dilectissimo fratre Iacobo episcopo habitantibus, Clemens episcopus. Communis vita, fratres, omnibus necessaria est, & maximè his, qui Deo irreprehensibiliter militare cupiunt, & vitam Apostolorum, eorumque discipulorum imitari volunt. ¶ Communis enim vsus omnium^d, quæ sunt in hoc mundo, omnibus esse hominibus debuit. Sed per iniquitatem^e alius hoc suum esse dixit, & alius illud; & sic inter mortales facta diuisio est. ¶ Denique Græcorum quidam sapientissimus hæc ita sciens esse, ait, communia debere esse amicorum omnia: [In omnibus & autem sunt sine dubio, & coniuges^f.] Et sicut non potest, inquit, diuidi aer^g, neque splendor solis; ita nec reliqua, quæ communiter in hoc mundo omnibus data sunt ad habendum, diuidi debere: sed habenda esse cōia. Vnde & Dominus per prophetam loquitur dicens: [Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, &c.] Istius enim consuetudinis more retento etiam Apostoli, eorumque discipuli, vt prædictum est, vna nobiscū, & vobiscum cōem vitam duxere. Vnde, vt bene nostis, erat multitudo eorum cor vnum & anima vna^h: nec quisquam eorum, aut nostrum de his, quæ possidebatⁱ, aliquid suum esse dicebat: sed omnia illis, & nobis erant cōia: nec quisquam egens erat inter nos. ¶ Omnes autem, qui domos, vel agros possidebant, vendebat eos, & pretia eorū, & reliquas res, quas habebant, afferebant, ponentes ante pedes Apostolorū (sicut nobiscū q-

Christianorum primitiæ ecclesiæ, qui vendebant agros, & pretia eorum dabat Apostolis. Sexto, exemplo Ananiæ, & Sapphiræ, qui mortui sunt ante pedes Petri pretio agros. In fine hortatur eos, vt ab Apostolicis regulis non recedant. Prima ratio incipit ibi, [Cōis enim vsus] Secunda ibi, [Denique]. Tertia ibi, [Ecce quod bonum]. Quarta ibi, [Istius enim]. Quinta ibi, [Omnes vero]. Sexta ibi, [Ananias]. Breuius repetit: probat sex rationibus, q omnia debent esse communia. c ¶ Dilectissimis.] Sex rationib. probat omnia esse communia. Et nota, q Papa hic se postponit, sic postponitur sup. 97. d. victor.

d ¶ Omnium.] Vñ Meū, & tuū Turbulant humanam otium. Tullius. Dilectissima rerū possessio communis ē, & dicit Philosophus. Quæritur me viverent homines in hoc mūdo, si de medio sublata essent duo verba, scilicet meum, & tuum. e ¶ Sed per iniquitatem.] Id est, per consuetudinem iuris gentium æquitati naturali contrariam: ne sit contra. su. d. 8. c. 1. Vel iniquitatem, id est, per sollicitudinē, vt ibi. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, id est

Amicos facere de mammona iniquitatis qd est.

cum pastoris, & inf. c. q. manifesta. 2. q. 1. Deus omnipotens. b ¶ Pupilli.] Hic de laicis loquitur, qui sunt commendati ecclesiæ.

b ¶ Pupilli.] Pupilli, orphani, vidua, liberti, miserabiles personæ i spectant ad iudicium ecclesiasticum, vt 83. d. cap. 1. & 2. & C. quando Imperator interpu. & iud. l. vni ca. 5. si pupilli, & 16. q. 1. generaliter, quæ hic pro contrario signantur. Sed dic, tutela, id est, protectione lo. Credo, q sint de foro vtriusque. B. vnde ecclesia tales tueri, id est nutrire non tenetur: sed tueri, id est, protegere tenetur.

Dilectissimos.] CASVS. Hierosolymis erant quidam qui proprijs renunciauerunt cum ipsis Apostolis: sed non bene seruabant, & ideo Clemens Papa scribit Iacobo, & secum habitantibus, & primo salutans eos docet, q omnia debent esse communia. Et hoc probat sex rationibus. Prima est, quia de iure naturali a prin-

de pecunia, quæ per sollicitudinem est qua sita. 14. q. 5. S. sed hoc multipliciter.

f ¶ Et coniuges.] Non quo ad vsum carnis, sed quo ad vsum obsequij, vel quo ad dilectionem. 3. d. omnino. Et est arg. q verbum generale generaliter intelligendum est. 19. d. si Romanorum. 2.

g ¶ Aer communis dicitur quo ad vsum, vt inst. de rerum diu. 5. 1. sed quo ad ius edificandi cuius est solū, eius est aer vsque ad cælum, vt ff. q vi aut clam, l. vi. in fi. potest enim edificare homo quàm alte velit: tamen non excedat vsitatum modum altitudinis, vt C. de edi. priua. l. 1.

h ¶ Cor vnum, & anima vna.] Scilicet, vt sint vniti vinculo charitatis.

i ¶ Possidebat.] Ergo aliquis potest possidere rem, cuius non pot habere proprietatem. Argu contra, extra de præscript. causam. sed dic possidebat, id est, detinebat

2 Conc. tex. 1. l. 1. & si C. quæ res pig. obl. poss. & in l. 1. 5. cū urbem ff. de off. præf. urb.

1 Idē Alex. de Imo in l. 1. ff. d. iur. om. iu col. 2. vbi dicit, q pro miserabilib. personis iudex pot interponere offm et n implo- rum per l. 1. C. qn imp. inter pup & v. d.

sicut seruus dicitur possidere, ff. de acq. posses. quod seruus. a ¶ Et Saphira.] inf. 23. quat. 8. legi. & c. Petrus.

¶ Quam vitam abbreviat.

b ¶ Propter peccatum.] Propter peccatum moritur quis citius, vt 22. q. 4. ca. vin dicta.

c ¶ Recordatione.] Alias retractatione.

d ¶ Precipimus.] i. monemus, simile 18 q. 1. sic enim, videtur tamen qd hoc fuit pceptum x quia pri-

3 Cōtra hoc facit litera consiliū, & c. & hortamur & c. sed saepe quæ sunt pcepti consue- lūtur & mo- nentur, vt in prædi. ca. sic enim. Arch.

renunciauerant pro prijs, non alijs, 17. q. 1. c. 1.

Necessaria.] CA- SVS. Hic repre- henduntur quidam regulares, qui com- munitate viuere nōle- bant, nec volebāt ha- bere prælatos, præci- piunt ergo duo Papæ, scilicet Eugenius & Leo, qd communiter viuāt, & prælatos ha- beant tales, qd eos ex- ornent, & non deho- nestent. [Ministri.] i. plebani, vel archi- presbyteri, vel æco- nomi, vel huiusmo- di. Sequens. §. cum c planus est.

e. ¶ Necessaria.] i. vi- lis, & honesta.

f ¶ Claustra.] Idem dicitur de consecra- d. 5. in omnibus. su. d. 32. præter.

g ¶ Officiæ.] su. d. 32. si qui vero. cōtra. sup. 1. q. 2. sacerdos contra, inf. eod. quia tua. sed ibi loquitur de ecclesijs collegia- tis: hic non, vel con- suetudo diuersarum ecclesiarum soluit cō- trarium.

ADDITION. Quia prouidet eis vt pau- peribus non vt cleri- cis, secundum H. hic autem loquitur quā- do viuūt in commu- ni, & de communi, secundum Lauren.

a ¶ Nulla

dam vestrum cognouerunt, & viderunt:) & diuidebantur singulis, prout cuique opus erat. ¶ Ananias autem vir au- sterus, & Saphira^a vxor eius, qui mentiti sunt Apostolis de pretio agrorum suorum, quos vendiderant, nobis præ- sentibus in conspectu omnium circumstantium a conspe- ctu Apostolorum propter peccatum^b eorum, & menda- cium, quod fecerūt, mortui delati sunt ambo. Cætera, quæ de talib. cognouimus, & vidimus, nec recordatione^c, nec demonstratione digna sunt. Quapropter hæc vobis cauē- da mandamus, & doctrinis, & exemplis Apostolorū obe- dire præcipimus^d: quia hi, qui mandata eorum postpo- nunt, non solum rei, sed extorres fiunt. Quæ non solum vobis cauenda, sed & omnibus prædicanda sunt. ¶ *infra* ¶ Vnde consilium dantes, vestram prudentiam hortamur, vt ab Apostolicis regulis non recedatis: sed communem vitam ducentes, & scripturas sacras rectè intelligentes, quæ Domino vouistis, adimplere satagatis.

2 ¶ In omnibus autem sunt sine dubio, & coniuges.] *Verba hæc absunt ab originali in recentioribus conciliorum editionibus impresso, & duobus ipsius manuscriptis codicibus, vno Vaticano, altero bibliotheca S. Marci Florentia, & ab Anselmo. Hanc vero sententiam a Platone acceptam hæretici quidam volebant in Christianam religionem inuehere. Ita. n. scribit Epiph. hæresi 32 Primum quidem, quod ipse Epiphanes cum patre suo, & se- ctæ antistite Carpocrate, ac sodalibus eius communes esse hominum vxores sanciuūt, ex Platonis de repub. libris occa- sionem nactus, & propriam concupiscentiam perficiens. Verum apud veteres etiam Christianos hanc vxorū communi- nem vehementer damnari solitā Tertulianus in Apologetico eni- denter testatur his verbis. Oīa indiscreta sunt apud nos præ- ter uxores. In illo loco consortium soluimus, in quo solo cæ- teri homines consortium exercent: qui non amicorum solū modo matrimonia vsurpant, sed & sua amicis patientissimè subministrant, ex illa credo maiorum, & sapientissimorum disciplina Græci Socratis, & Romani Catonis, qui vxores suas amicis communicauerunt, & c.*

Item Eugenius Papa ij. & Leo iij. c. 7.

¶ Iuxta ecclesiam, clericorum claustra consti- tuantur. C. III.

Necessaria^c etenim res exigit, vt iuxta ecclesiam clau- stra^f constituentur, in quibus clerici disciplinis ec- clesiasticis vacent. Itaq; omnibus vnum sit refectorium, ac dormitorium, seu cæteræ officinæ^g ad vsus clericorū necessaria. Ministri vero post episcopum super eos eligan- tur; quorum vita, atque doctrina illos potius exornet, quam dehonestet.

¶ *Est caput septimum concilij Romæ ab Eugenio ij. primum ha- ti, & postea a Leone iij. innotuati. Antea citabatur Leo ix.*

Nec in atrio ecclesia alia adificia, nisi clericorum po- nantur.

Vnde Nicolaus Papa.

Act. 5.

Anf. l. 7. ca. 5. & l. 4. cap. 2.

In concil. Salc. gunst. c. 12.

Atu est cē-
mīterium.

NVlla.] ¶ In atrio.] Id est, in cēmiterio, quod ha-
bebit xl. passus in circuitu ecclesiæ maioris ca-
pellæ, vel minoris ecclesiæ xxx. vt infra 17 q. 4. sicut an-
tiquitus. sic palatium Imperatoris non est priuatorum
parietibus coarctandum. C. de oper. publ. quicunque.
Clericus.]

¶ Nec in atrio ecclesiæ, nisi clericorum ædificia po-
nantur. C. IIII.

luc p. 15. c. 178.

NVlla ædificia in atrio^a ecclesiæ ponantur, nisi tan-
tum clericorum.

¶ Ferè eadem leguntur in concilio Salegunstadiensi, cap. 12.
quod habetur in fine collectionis Burchardi, & refertur ab Iuo-
ne par. 15.

Item Hieronymus ad Nepotianum.

¶ Clericus nihil sæculare possideat. C. V.

Deus dedit p. 3.
Ansel. lib. 7. c. 2.
luc p. 6. c. 1.

CLericus, qui Christi seruit ecclesiæ, interpretetur
primo vocabulū suum: & nominis definitione pro-
lata intatur^b esse quod dicitur. Si enim κλῆρος Græcè,
sors Latinè appellatur, propterea vocantur clerici, vel
quia de sorte sunt Domini, vel quia Dominus sors, id est
pars clericorum est. Qui autem vel ipse pars Domini
est, vel Dominum partem habet, talem se exhibere de-
bet, vt & ipse possideat Dominum, & possideatur à Do-
mino. Qui Dominum possidet, & cum Propheta dicit:
[Pars mea Dominus.] nihil extra Dominum habere po-
test. Quod si quidpiam aliud habuerit, præter Domi-
num: pars eius non erit Dominus: Verbi gratia, si au-
rum^c, si argentum, si possessiones, si variam supelle-
ctilem; cum istis partibus Dominus fieri pars eius non
dignatur. Si autem ego pars Domini sum, & funiculus^d
hæreditatis eius; nec accipio^e partem inter cæteras^f
tribus: sed quasi leuita, & sacerdos viuus de decimis; &
altari seruiens, altaris oblatione sustentor. Habens vi-
ctum & vestitum, his contentus ero, & nudam crucem
nudus sequar.

Item Ambrosius de fuga sæculi, c. 2.

¶ Nihil præter Deum debet curare, qui in eius sortem
eligitur. C. VI.

Cui portio Deus est, nihil debet curare, nisi Deum:
ne alterius impediatur necessitatis^g munere. Quod
enim ad alia^h officia confertur, hoc religionis cultui, at-
que huic nostro officio decerpitur.ⁱ Hæc enim vera est
sacerdotis fuga, abdicatio^k domesticorum, & quædam
alienatio charissimorum: vt suis se abneget, qui seruire
Deo elegerit[†].

*Item Hieronymus ad quendam suum leuitam de
duobus generibus bonorum.*

¶ Clericis, & Deo deuotis nec causas agere, nec aliquid
proprium habere licet. C. VII.

Dvo sunt genera Christianorum. Est autem vnū ge-
nus, quod mancipatum diuino officio, & deditum

pars eorum. Tertio ostendit, qd clericus de decimis, &
oblationibus viuere debet, & relinquere hæreditatē pa-
rentibus. Hoc vltimum est de consilio, quod datur per-
fectis. Vel fm vetus testamentum quando leuitæ de de-
cimis, & oblationibus cōtenti erant, sicut dixit H. cum

hodie etiā monachi
ab hæreditate pater-
na, vel materna non
excludantur, vt 18.
q. 1. statutum, & 19.
quæst. 3. præfens.
b ¶ Nitatur.] Arg à
nominis interpreta-
tione. 16. q. 1. si cu-
pis. nomina enim
debent esse consona
rebus Inst de donat.
§. est & aliud.

c ¶ Si aurū.] Non tñ
est peccatum habere
diuitias, si adsint bo-
na opera, vt 35. dist.
hec autē scripsimus.
sed tunc est peccatū,
si propter eas iusti-
tia deseritur, inf. ea.
habebat. vel cum ho-
mo in eis spem suā
ponit, vt 8. q. 1. sunt
in ecclesia.

d ¶ Er funiculus.]
Funiculus hic dicit
mensura quēdā, qua
diuidebat hæreditas
post funus defuncti,
secundum illud: Fu-
nes ceciderunt mihi
in præclaris. & dicit-
ur à funere.

e ¶ Nec accipio.] Mo-
nachus tamen succe-
dit in hæreditatē, vt
19. q. 3. non liceat &
ecclesia nomine eius
recipit, vt 18. q. 1. c. 1.
Vnde Quidius:
Alterius vires subtra-
hit alter amor.

f ¶ Inter cæteras.]
Sed singulariter: &
est argum. quōd cle-
rici non debent par-
tiri hæreditatē, cum
fratribus.

Cvi.] CASVS.
Quidā rogauit
Ambros. vt scriberet
sibi qualiter posset
sæculum fugere, &
Deo seruire. cui Am-
bros. rescribit dicēs,
¶ sæculum duobus
modis fugitur, s. re-
nunciādo rebus pro-
prijs, & sæcularibus
curis: & abdicando
se à domesticis per-
sonis & consanguī-

Diuitias ha-
bere pecca-
tum nō est.

Funiculus
quid sit.

† gestis] orig.

CLericus.] CASVS. Nepotianus rogauit Hier. vt di-
staret sibi libellum de clericorum vita, quod Hier.
fecit. hoc ergo c. per quod est pars illius libri, tria osten-
dit, s. qd clericus debet nomen suum interpretari: & iux-
ta interpretationem viuere. Secundo ostendit, quōd cle-
ricus non debet habere diuitias: quia cum his, qui ta-
lia possident dominus esse dedignatur, nec vult fieri

neis, vt suis se abneget, qui Deo seruire eligit.

g ¶ Necessitatis.] Id est, solitudinis.

h ¶ Officia.] Scilicet sæcularia.

i ¶ Decerpitur.] Id est, subtrahitur. sic 99. dist. ecce.

k ¶ Abdicatio.] Quo ad carnalē affectum, vel copulam.

Dvo sunt.] CASVS. Quidam leuita rogauit Hiero. vt
assignaret sibi differētiā inter clericos & laicos:

& quod esset officium vniuersique. Hier. ergo referi-
bit ei assignando duo genera hominum, scilicet cleri-
cos & laicos. clericorum est officium diuina contempla-
ri, orationibus & diuinis officiis insistendo: & ab om-
ni strepitu temporalium cessare. isti dicuntur reges: quia

se & alios reges in
virtutibus debent. &
in signum huius rei
gestant coronam in
vertice. Laicorum ve-
ro officium est ducere
uxorem, terram
colere, & ea quæ con-
tinentur, in fin. capi.
& ostendit qualiter
vniq; interpretentur.

a ¶ Conuersi ¶ Con-
uersi omnes dicuntur
ecclesiasticæ perso-
næ, vt 17. q. 4. quis-
quis, & verberans ta-
lem incidit in cano-
nem. extra de sent. ex-
com. non dubium. &
habebunt habitum
illorum cum quibus
conueniantur, vt 16.
q. 7. in nota. & licet
conuersi hic dican-
tur Deo deuoti, non
tamen tenentur con-
tinere, nam quidam
talium pñtentur, q-
dam non, vt 27. q. 1.
vt lex. nam acolythi
sunt ecclesiasticæ p-
sonæ, tamen non te-
nentur continere, vt
32. dist. si quis eorum.
quia possunt contra-
here matrimonium
legitimum. Item li-
cet temporarij sint ec-
clesiasticæ personæ,
tamen possunt moue-
re arma ex permissio-
ne ecclesiæ.

b ¶ Deposito. ¶ Sic su-
pradi. 23. prohibe-
re. & scapilli, qui re-
maneant, designant q-
aliqua debemus reti-
nere ad sustentatio-
nem.

c ¶ Proprietatem. ¶
Rerum ecclesiastica-
rum: tamen bene cō-
cedendū est, q- cleri-
cus sit dñs fructuum collectorum, sed licet propriet-
as fructuum sua sit: tamen non potest eam in morte eius
alicui largiri ratione testamēti: sed intuitu elemosynæ
sic, vt extra de testa. ad hac. sicut hæres licet sit domi-
nus rerum, quas tenetur per fideicommissum restituere
alij: tamen nihil potest inde alienare. ff. ad Treb. de-
ducta §. vlt. & l. quidam. §. si quis.

d ¶ Ad vsum. ¶ Prohibetur etiam laicis ne seruent pe-
cuniam, vt 47. di. sicut hi hoc ideo ne quis in auaritiam
incidat: aliās bene licet: quia non debet quis omnia bo-
na sua statim effundere, vt 26. dist. non satis. & dic non
nisi ad vsum, id est, non ad abusum, bene enim possunt
habere proprium.

e ¶ Oblationes. ¶ Immo præcipitur eis oblationes da-
re vt 16. q. 1. statumimus infra de cons. dist. 1. omnis Chri-
stianus. 10. q. 1. qui sacerdotes.

¶ Via tua. ¶ CASVS. Tres quæstiones fecit Aug. Gre-

gorius: quibus quæstionibus Greg. tres dat responsiones.
Prima fuit, an clerici Anglorum debeant proprijs re-
nunciare, & communiter viuere. & respondet q- sic, vt
habetur in principio c. Secunda fuit, an clerici coniug-
gati. & in minoribus ordinibus constituti debeant ha-
bere

contemplationi, & orationi, ab omni strepitu tempora-
lium cessare conuenit: vt sunt clerici, & Deo deuoti, vide-
licet conuersi. *κλῆρος* enim Græcè, latinè sors. Inde hui-
usmodi homines vocantur clerici, id est sorte electi. Oēs
enim Deus in suos elegit. Hi namq; sunt reges, id est se, &
alios in virtutibus regentes, & ita in Deo regnum ha-
bent. Et hoc designat corona in capite. Hanc coronam
habent ab institutione Romanæ ecclesiæ in signum re-
gni, quod in Christo expectatur. Rasio vero capitis, est
temporalium omnium depositio. Illi enim victu & vesti-
tu contenti, nullam inter se proprietatem habentes, de-
bent habere omnia communia. Aliud vero genus est Chri-
stianorum, vt sint laici. *λαῖς* enim Græcè, est populus La-
tinè. His licet temporalia possidere, sed nō nisi ad vsum. Nihil enim miserius est, quā propter nummum Deum
cōtemnere. His concessum est uxorem ducere, terram co-
lere, inter virum & virum iudicare, causas agere, oblatio-
nes super altari apponere, decimas reddere: & ita salua-
ri poterunt, si vitia tamen benefaciendo euitauerint.

Item Gregorius Augustino Anglorum episcopo, re-
sponsionum, c. 1. & 2.

¶ Clerici nihil possideat. C. IX.

¶ Via tua fraternitas monasterij regulis erudita seor-
sum non dēt fieri a clericis suis in ecclesia Anglo-
rum, quæ auctore Deo nuper ad fidem perducta est; hanc
dēt instituere conuersationem, quæ in initio nascentis
ecclesiæ fuit patribus nostris: in quibus nullus eorum ex
ijs, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat; sed erant
illis omnia communia. ¶ Si qui vero sunt clerici extra
sacros ordines constituti, qui se non possunt continere,
sortiri uxores debent, & stipendia sua exterius accipe-
re: quia & de eisdem patribus, de quibus præfati sumus,
nouimus scriptum, [quod diuidebatur singulis, prout cui-
que opus erat.] De eorum ergo stipendio cogitandum,

bere stipendia ecclesiastica. Et respondetur q- sic, sicut
est a patribus scriptum, q- diuidebant, & c. qui sub regu-
la ecclesiastica sunt tenendi. Tertia fuit si quid superest
communiter viuentibus de annuo redditu, quid debeat
inde fieri. Et respondet quod debet pauperibus erogari:
& hoc probat auctoritate Christi dicentis: Quod su-
perest. & c. Secunda pars ibi [Si qui vero sunt.] Tertia
ibi, [Communiter autem viuentibus.]

f ¶ Seorsum. ¶ Ergo monachus episcopus factus
non potest habere proprium. sed si hæreditas aliqua
deuoluitur ad eum, erit ecclesiæ, vt 18. quaest. 1. cap. 1. in
fin.

g ¶ Si qui vero. ¶ Supra dist. 32. si qui vero. & cap. pla-
cuit, hoc hodie non tenet. extra de cler. coniug. Ioan-
nes & c. 1.

h ¶ Uxores ¶ Si sint clerici, nunquid ergo dormiunt cum
alij, vt sup. ead. necessaria. nō quia esset inhonestum in

Aug. ser. 21. ad fra-
tres in heremo.

Ioan. diac. in vita l.
2. c. 37.

Anf. l. 7. c. 3.
tal. viuere.

32. distin. si q- vero.
Resp. 2:

Art. 4.

Pecuniam
seruare vtrū
licitum sit.

Monachus
factus ep-
iscopus
prius hære-
ticus non potest.
Hæc est ve-
ra sententia
secundum Vin-
centium & quod
hic dicitur
vetus: & ita-
tur hodie ei
q- dicitur in de-
creto hic alie-
de cle. con-
iug. c. 1. Arg.

uxorato. Item, cantabunt ne cum clericis? quod videtur: quia aliter non perciperent stipendia, & quod hic dicitur, speciale est in Anglicis: nec enim simul habebit qd ecclesiasticum beneficium, & uxorem, extra de cler. coniug. diuersis, & c. Ioannes.

a ¶ Sub

† al. communi autem vita.

Luc. 11.

atque prouidendum est: & sub ecclesiastica regula^a sunt tenendi: ut bonis moribus viuant, & canendis psalmis inuigilent, & ab omnibus illicitis cor, & linguam, & corpus Deo auctore conseruent. Communiter[†] autem viuentibus iam de faciendis portionibus^b, vel exhibenda hospitalitate, & adimplenda misericordia nobis quid erit loquendum? cum omne, quod superest, in causis pijs, ac religiosis erogandum est? Domino, & magistro omnibus dicente: [Quod superest^c, date eleemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis.]

Item Urbanus Papa omnibus catholicis, epist. unica, cap. 1.

¶ Clericis omnia communia esse debent.

C. IX.

An s. l. 7. c. 4.
luc. p. 3. c. 139.
† al. bonos.

Act. 4.

In ead. epist. c. 6.

SCimus vos non ignorare, quia haecenus vita communis inter omnes[†] Christianos viguit, & adhuc gratia Dei viget: & maxime inter eos, qui in sortem Dñi sunt electi: id est clericos; sicut in actibus legitur Apostolorum: [Multitudinis autem credentium erat cor vnū, & anima vna: nec quisquam eorum, quæ possidebat, aliquid suum esse dicebat: sed erant illis omnia communia.] & infra. ¶ Quicumque vestrum communem vitam susceptam habet, & vouit se nihil proprium habere; videat, ne pollicitationem^d suam irritam faciat: sed hoc, quod Domino est pollicitus, fideliter custodiat, ne damnationem, sed primum sibi acquirat; quoniam satius est non vouere, quam votum, prout melius potest, non perficere. Grauius enim puniuntur, qui votum fecerunt, aut fidem^e perceperunt, & votum non perfecerunt, aut in malis vitam finierunt, quam illi, qui vitam sine voto finierunt; aut sine fide mortui sunt, & tamen bona egerunt opera.

Item Augustinus in sermone de communi vita clericorum.

¶ De eodem. C. X.

NOlo^f, ut aliquis de vobis inueniat male viuendi occasionem. Prouidemus enim bona, ut ait Apostolus non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus. Propter nos conscientia nostra sufficit nobis: propter vos fama nostra non polluit, sed pollere debet in vobis. Tenet quod dixi, atque distinguere. Dux res sunt

Serm. 51. ad fratres in heremo.
In conc. Aquisgran. cap. 112.
Beda 2. Cor. 8. 11. q. 3 non sunt audiendi.

a ¶ Sub ecclesiastica regula. Hic patet, qd si aliquis in minoribus ordinibus constitutus ducat uxorem, non tamen potest more laicorum viuere: nec potest conueniri coram saeculari iudice: nec verberari sine sacrilegio, ut 20. q. 3. eos. & 81. d. dictum. lo. quod falsum est, ut extra de cler. coniug. Ioannes. B.

b ¶ Portionibus. Id est, dandis decimis. monachi enim communiter viuentes non dant decimas, ut inf. 16. q. 1. decimas ext. de deci. fraternitatem.

c ¶ Quod superest. Videtur ergo quod si aliquis ita pauper est: quod ei non sufficiant sua, videtur qd non teneatur dare decimas: quia nullo precepto sibi aliquis tenetur subtrahere necessaria, ut 86. distin. non satis. in fine,

quod non est verum.

SCimus.] CASVS. Quidam clerici catholici vouerant se nihil proprium velle habere: quod votum inale seruabant. hortatur ergo Papa Urbanus illos omnes ad communem vitam habendam, exemplo Apostolorum,

quibus erant omnia communia, & ut votum quod fecerunt Domino, fideliter custodiant, ne damnationem, sed primum sibi acquirant: quoniam melius est non vouere, quam votum, prout melius potest non adimplere: grauius enim puniuntur qui votum, vel si se non seruauerunt, q. illi, qui nunquam votum fecerunt, & semper sine fide fuerunt. d. ¶ Pollicitatione. Nota quod ex nuda pollicitatione, quæ quis facit Deo, potest conueniri 22. quat. 5. capitu iuramenti. sic ex nuda pollicitatione facta Reipublicæ, ut ff. de pollicit. l. 1.

e ¶ Aut fidem. Hic videtur Urbanus soluere questionem Aug. 6. q. 1. quæro in fine. Dicunt tamen quidam magis puniendum esse illum, qui semper fuit infidelis: quæ illi, qui quandoque fuit bonus: nā istius opera quandoque vicia fuerunt. tamen hæc litem contradicere eis 1.

NOlo.] CASVS. Ad euidenciam huius c. nota qd Aug. facit tres constitutiones. Primo constituit, nullum ordinare clericum nisi proprijs renunciaret. sed quidam ut clerici fierent, proprijs renunciabant; quod postea male seruabant. quare Augustinus videns hoc esse multis occasionem peccandi, primam constitutionem retraxit, ut infra capi.

certe volens potius habere claudos quam mortuos Tertio iuxta voluntatem suorum clericorum primam constitutionem confirmauit: sicut continetur in hoc cap. in quo statuit, ut nullus clericus habeat proprium. Quod multipliciter ostendit, rationes plures assignando, & si habuit, non potest facere testamentum: immo deponetur, facit etiam mentionem de prima constitutione, & eius retractione inf. ca. certe. Sequens. §. qui non vult, patet.

f ¶ Nolo. Augustinus fecerat tres constitutiones: prima fuit qd clerici non possent habere propria: sed illa male seruabatur, & plurimi erant transgressores: ideo secunda reuocauit eam, ut inf. c. certe. Tertio de consensu clericorum

Pollicitatio nuda qñ iur obligat.

Monachi non tenentur ad decimas. Decimas solvere pauper non tenetur.

suorum confirmavit
primam constitutio-
nem, ut in hoc c.

a ¶ Neceſſaria.] 11.

q 3. ſentit. cōtra. hoc
ibi ſolutum eſt.

b ¶ Aurum.] 16. diſt.
fratrem, quod loqui-
tur de illis, qui ante
retractationem renū-
ciauerāt proprijs, &
tamen volunt habere
proprium.

c ¶ Dixeram.] In ſe-
cunda conſtitutione
quam feceram.

d ¶ Non illis, tolle-
rem.] id eſt, non præ-
cluderē eos fieri cle-
ricos.

e ¶ Claudos.] Quia
adhuc temporalibus
non renunciauerant.

f ¶ Mortuos] id eſt,
qui renunciauerunt
proprijs, & tamē vo-
lunt habere propriū.

Non dicatis.]

CASVS. Dicit
Aug. in hoc c. q̄ qui
renūciauerūt mūdo
proprium habere nō
poſſunt: & ſi literas
vel munus aliquod
occulte receperint: ſi
ſponte conſiteātur,
parcetur illius. ſi au-
tem de hoc cōuicti
fuerint, ſecundum
arbitrium ſui præpo-
ſiti, vel preſbyteri pu-
nientur. Tales enim
nihil poſſunt habere
vel poſſidere, vel da-
re, vel accipere ſine
licentia ſuperioris,
& ſi de eius licentia
aliquid receperint,
de accepto fiat quod
ſuperiori placuerit.

g ¶ Non dicatis.] Ex-
tra de accuſa. ex par-
te. extra ne cler. vel
monac. non magno-
pere.

h ¶ Poſſidere.] Nun-
quid pauperi fame
inorienti tenentur
ſubuenire ſine licen-
tia? ita. nec obſtat. 1.
q. 1. non eſt putanda
quia in hoc caſu qui
libet ei ſubueniret.
res enim, quæ nobis
ſuperabundant. pau-
perum ſunt, ut 47. d.
ſicut hi. Si autem eſt
in ſcholis, de licētia
agere poteſt, & mu-
tuare ſicut filius fa-
milias, ut C. ad Mac.
l. v. ff. d. iud. ſi lōgius
§. filius familias. argſ
ex. de off. iud. deleg.
p̄terea. ff. de iuriſdi.
omn.

conſcientia, & fama. Conſcientia neceſſaria^a eſt tibi, fama
proximo tuo. Qui fidens conſcientiæ ſuæ negligit famā
ſuam, crudelis eſt. & *infra*. ¶ Nulli liceat in ſocitate no-
ſtra habere aliquid proprium: ſed ſi forte aliqui t̄ habēt,
nulli licet: & qui habuerint, faciunt quod non licet. & *in*
fra. ¶ Enthecam nobis habere non licet. Non. n. epiſcopi
eſt ſeruare aurum^b, & a ſe reuocare mendicantis manū.
Quotidie tam multi petunt, tam multi gemunt, tam mul-
ti inopes nos interpellant, ut plures tristes relinqua-
mus: quia, quod poſſimus dare omnibus, non habemus.
Non habeamus ergo enthecā. & *infra*. ¶ Qui habere vo-
luerit proprium, & de proprio viuere, & cōtra illa præce-
pta facere; parum eſt ut dicam, non mecum manebit, ſed
nec clericus crit. Dixeram^c enim, & ſcio me dixiſſe, quōd
ſi nollent ſuſcipere vitam ſocialem mecum; non illis tolle-
rem^d clericatum: ſed ſeorſum manerent, ſeorſum viuerēt
quomodo noſſent, Deo viuerent, & tamē ante oculos po-
ſui, quantum mali ſit a propoſito cadere. Malui enim ha-
bere cæcos, vel claudos^e, quā plāgere mortuos^f. Qui
enim hypocrita eſt, mortuus eſt. Quomodo ergo, quicun-
que voluiſſet extra manere, & de ſuo viuere, non tollerē
ei clericatum: ita modo, quia placuit illis, Deo propitio,
ſocialis hæc vita, quiſquis cum hypocrifi vixerit, quiſquis
inuentus fuerit habens proprium, non illi permitto, ut in
de faciat teſtamentum, ſed delebo eum de tabula clerico-
rum. *Item ſupra*. ¶ Qui non vult a mecum manere, & in
communi viuere, habeat libertatem; ſed videat, utrum ha-
bere poſſit felicitatis hæreditatem t̄.

¶ *Initium huius capituli uſque ad verſ. Qui habere voluerit le-
gitur in ſermone 2. de communi vita clericorum, ſeu 52. ad fra-
tres in heremo: cetera vero partim in ſermo. 53. ad fratres in he-
remo, ſiue ſermone 3. de communi vita clericorum, partim in eo-
dem 52. ſiue 2. de quibus ſermonibus adnotatum eſt ſup. d. 86.
Partem huius capituli refert Beda in comment. 2. Cor. c. 8. ſub hoc
titulo, Ex ſermone de vita, & moribus clericorum.*

e ¶ Qui non vult.] In ſermone ipſo præcedit. c. certe ego *infra* ea-
dem, & paucis interiectis ſequitur, qui hoc non vult, habeat
libertatem, &c.

Item ſermone tertio de communi vita clericorum.

¶ Non licet habere proprium ijs, qui ſuis renunciant, &
communiter viuere ſpondent. C. IX.

Non dicatis § aliquid proprium: ſed ſint vobis oīa
communia. & *infra*. ¶ Quicunque autem in tantum
progressus fuerit malum, ut occulte ab aliquo literas,
vel quodlibet munus accipiat; ſi hoc ulto conſitetur, par-
catur illi, & oretur pro illo. Si autem deprehenditur, atq;
conuincitur, ſecundum arbitrium preſbyteri, vel præpo-
ſiti grauius emendetur. & *infra*. ¶ Cum a huius noſtræ
congregationis fratres non ſolum facultatibus, ſed volū-
tatibus proprijs in ipſa ordinationis ſuſceptione renun-
ciauerunt, & ſe per promiſſam obedientiam penitus alio-
rum poteſtati, & imperijs in Chriſto, & pro Chriſto ſub-
diderint; certum β eſt eos nihil habere, poſſidere^h, dare,

† aliquid] orig.

inf. 2. q. vobis. 2.

Serm. 53.

Ser. 52. in extremo.

† al. et eternitatem.

Et epiſt. 109. ad mo-
nachas.

Religiosus omn. iud. l. 2. Sed nunquid vestis est sua, quam habet: vel nunquid dicitur possidere res temporales, vel vestem? non videtur: quia vestis quæ semper vititur seruus, de peculio domini est. ff. de peculio, id vestimentum sed seruus non possidet ea, quæ sunt in peculio, vt ff. de

vel accipere debere sine superioris^a licentia. Quod si propinquus, vel amicus, uel quilibet fratrum cuiquā a liquid offerre voluerit; primo quidem Priori insinuetur: & sic suscipiatur, si ipse mandauerit. De quo tamen nihil fiat aliud, nisi quod Priori placuerit.

¶ Caput hoc sumptum est ex sermone 3. de communi vita clericorum, in quo regula B. Augustini continetur, ac repetitur in epistola 109. sed in ea ad monachas oratio conuertitur.

α ¶ Cum huius nostræ.] Hæc vsque ad ver. certum est, non sunt inuenta apud B. Augustinum.

β ¶ Hæc habentur in primæ regula c. 4.

Idem tractatu 50. ad c. 12. Ioannis.

¶ De eodem. C. XII.

Exemplum^b Domini accipe conuersantis in terra. Quare habuit oculos, cui Angeli ministrauerunt; nisi quia ecclesia ipsius, oculos suos habitura erat? Quare furem admisit; nisi ut eius ecclesia fures^c patienter toleret.

Item Prosper de vita contemplatiua, lib. 2. c. 9.

Et io concil. Aquigran. c. 35.

¶ Ecclesiarum prepositi, rerum dispensatores efficiuntur. C. XIII

Expedit facultates ecclesie possideri, & proprias perfectionis amore contemni. Non enim propriæ sunt, sed communes^d ecclesie facultates: & ideo quisquis omnibus, quæ habuit, dimissis, aut uenditis, sit rei sue contemptor, cū prepositus^e fuerit factus ecclesie omnium, quæ habet ecclesia, efficitur dispensator. Denique sanctus Paulinus, ut ipsi melius nostis, ingentia prædia, quæ fuerunt sua, uendita pauperibus erogauit: sed cum factus esset episcopus; non contempsit ecclesie facultates, sed fidelissime dispensauit. Quo facto satis ostendit & propria debere propter perfectionem contemni; & sine impedimento perfectionis posse ecclesie facultates, quæ^f sunt profecto communes, possideri. Quid sanctus Hilarius?

† qua sunt profecto communia] orig.

ff. de acquir. poss. quod seruus. Item qui ab alio possidetur, ipse nihil possidet, vt ff. de adu. l. sic eueniet. Sed dicas, quod ex permissione prelati sui possunt possidere, vt ext. de sua manac. c. monachi. Et nota quod monachus ratione contractus nec agere potest, nec conueniri: si cut ille qui cessit bonis, vt ff. de arbitr. item si vnus, in princ. Sed hoc notaui 11. q. 1. de persona. Item cum monachus dicatur seruus, vt 54 dist. multos, ergo non habet liberum arbitrium, vt 32 q. 3. c. vnico. nec enim velle videtur qui ex necessitate obtemperat. ff. de regu. iur. l. velle. Item agere non potest de iniuria sibi illata, sed tamen eius prælatus potest agere 2. nisi prælatus absit, nec reliquerit procuratorem ad instar filij familias. ff. de iniur. sed si vnus. §. ait prætor.

α ¶ Sine superioris] Ext. de off. ord. quarto habet tamē ius eligendi; & ius accusandi suum prælatum siue abbatem, & illud potest facere sine licetia abbatis, quia hoc iure ius conceditur. ext. de accus. ex parte.

Decret. Grat. pars 11.

Exemplum.] CASVS. Dictum est su. quod clerici non debent habere propria. Sed quia posset aliquis dicere, quod ecclesia non debet habere propria eadem ratione, quia si haberent clerici non possent ea possidere: ideo Gratianus ab hoc loco vsque ad §. his omnibus probat

quod ecclesia potest habere propria, & possessiones, & clerici nomine ecclesie possidere possunt, etsi nomine suo nihil possideant. Probat ergo in hoc ca. quod ecclesia loculos & possessiones habere potest: & hoc probat exemplo Domini, qui loculos habuit, & qui furem admisit, vt ostenderet, quod quando ecclesia persecutionem patitur a furibus, id est malis, patienter ferat. B.

b ¶ Exemplum.] Ab hinc ostendit, quod ecclesia possit habere proprium: & hoc vsque ad §. econtra.

c ¶ Fures.] Id est, occultos peccatores si. 23. q. 4. tu bonus. extra de tēpo. ord. c. vi.

Expedit.] CASVS. In hoc c. ostendit Prosper, quod ecclesia potest habere possessiones. & hoc probat duobus exemplis, scilicet Paulini, qui sua pauperibus erogauit: nihilominus tamen factus episcopus, possessiones ecclesie possedit & dispensauit. Et Hilarij, qui omnia reliquit pauperibus: qui factus episcopus non solum res ecclesie possedit, sed etiam acquisitis innumeris hereditariis fidelium possessiones ecclesie augmentauit. qui episcopi si sciissent esse pecca-

Ecclesiastica rerum dominium apud quæ est 4 Et cum oia eius sint, hoc tñ sp. cialius sup. 1. q. 3 Saluator. ver. quisque. cap. res quæ 16. q. 1. in canonib. ver. si quis. & hoc verum sm Ray. & Vin. Arch.

tum ecclesiam habere possessiones, nunquam eas dispensandas suscepissent.

d ¶ Communes.] Queritur quis sit dominus rerum ecclesiasticarum, aut quid pauperes dicuntur esse domini? arg. quod sic. 16. q. 1. quoniam quidquid potest dici, quod ecclesia sit domina, vt 16. q. 3. inter memoratos sicut hereditas est domina, vt ff. de acquir. re. do. hereditas. Alij dicunt, quod ipse Deus 4 vt infra ea. q. 2. qui Christi, qui abstulit. Vel dic dominium esse apud clericos, sicut dominium rerum vniuersitatis apud ciues. insi. i. de re. di. §. vniuersitatis. dicuntur etiam pauperes domini, quia inde sustentantur.

ADDITIO. De hoc etiam no. extra de verb. sign. causa. & per Innoc. & Host. extra de causa poss. cum super. & ibi videas. Arch.

e ¶ Cum prepositus.] Et confirmatus. nam ante non potest administrare. nisi sit valde remotus, vt extra de elec. quod sicut, & c. nihil.

M m m

a ¶ Si

1 Ext. de si. de iust. de q. busdam. vbi de hoc.
2 Quod dic vt not extra de sent. exc. parochianis.
3 Vt ext. de refer. cum dilecta de consue. cum dilectus. Arch.

a ¶ Si sciunt.] Simile 7. q. 1. omnis qui arg. bonum pro illis qui suis renunciauerunt, q̄ semper præsuntur illis iustam causam & litem fouere, & est bonum. simili. ext de no. ope. nunc. c. 1.

Q Voniam. Velina.] Not. plurium ecclesiarum visitationem vni

committi. Et est arg. q̄ ratione propinquitatis aliquid statuitur contra ius. sic extra de postu. ad hoc. & si rō remotionis. 63. d. cum longe.

c ¶ Constituta.] 7. q. 1. cōstitutum, & lu. 61. d. obitum.

d ¶ Melchiades.] Falsus est titulus: quia Melchiades fuit proximus ante Siluestrum, & eius tempore est Constantinus cōuer- sus. 96. d. in illa palea, Constantinus.

F Vtura.] CASVS.

Dicebant quidā quod ecclesia nō debet recipere p̄dia: & hoc probāt exem- plo Apostolorū, qui in Iudæa p̄dia nō recipiebant, sed p̄- tia p̄diorū, vt pau- peres subfiterent. quibus Melchiades Papa respondet di- cēs, quod ideo Apo- stoli in Iudæa p̄dia non recipiebant, q̄a prouidebant eccle- siam ad Gentes tran- situram quod cum factum esset, princi- pes Romanorum fa- cti sunt Christiani: de quibus Constā- tinus fuit vnus, qui legem dedit, vt qui- que vellet fieri Chri- stianus, & ecclesiam fabricaret, & p̄dia ecclesie donaret. & ipsemet multa dona- uit: & ecclesiam bea- ti Petri instituit & sedē imperialem ei re- liquit: & ab illo tem- pore cōcepit ecclesia possessiones habere: & Christiani cōeperūt ecclesias adificare, & seip̄los cōsecrare. e ¶ Romani.] Ergo Imperator est domi- nus totius mūdi su. 7. q. 1. in apibus. f ¶ Primæ.] Vt ergo q̄ ecclesia beati Pe- tri sit prior ecclesia beati Ioānis Aposto- li Lateran. 2. 10. q. 1. s̄ctorū, sed expone primæ beati Petri. i. Apostoli: vel primæ, idest, Apostolicæ.

r Ad hoc fa- cit expresse su. 3. q. 6. du- dum. vbi L. approbat inā in i. m. Alij. contra quia ecclesia Lateran. est patriarcha- lis, sed eccle- sia beati Pe- tri nō, nec et ep̄alis, sed ē de ep̄atu Por- tueni. & iō exponunt vt sequitur, & hoc tenet H.

g ¶ Concederet.] Ergo Imperium est apud ecclesiam Romanam, vt 96. dist. in illa palea, Constantinus.

h ¶ Synodo.] Nam ante eum non fuerunt generales sy- nodi congregatæ, vt 15. d. c. 1.

i ¶ Basilicas.] De conse. d. 1. nemo,

Viden-

nonne & ipse omnia bona sua aut parentib. reliquit, aut vendita pauperibus erogauit? Is tamen, cum merito per- fectionis suæ fieret ecclesie Arelatensis episcopus; quæ illa tunc habebat ecclesia, non solum possedit, sed etiam acceptis fidelium numerosis hæreditatibus ampliavit. Isti ergo tam sancti, tam perfecti pontifices, factis euiden- ter clamant posse, & debere fieri quod fecerunt. Qui vti- que homines tam sæcularium, quam diuinarum rerum si- ne ambiguitate doctissimi, si sciunt^a res ecclesie debere contemni; nunquam eas debuerant, qui omnia sua reli- querant, retinere †.

Addita ex ori. hxc clausula.

† al. suscipere.

Item Gregorius Fœlici episcopo de Acropoli, lib. 2. epi- stola 29.

¶ Diaconi, vel quælibet religiosæ personæ regularem vi- tam ducere cogantur. C. XIIII.

Q Voniam Velina^b, Buxentina, & Blandana ecclesie, quæ tibi in vicino sunt constitutæ^c, sacerdotis no- scuntur vacare regimine; propterea fraternitati tuæ ea- rum solenniter operam visitationis iniunximus: illud præ omnibus commoentes, vt ibi præfatarum ecclesiarum, siue dioceseos earum, vel diaconi, vel religiosæ personæ inuentæ fuerint, districte, canonicæque viuant.

Anf. l. 7. c. 7.

Item Melchiades^d papa.

¶ Quare in primitiua ecclesia p̄dia vende- bantur. C. XV.

F Vturam ecclesiam in gentibus Apostoli prouidebant idcirco p̄dia in Iudæa minime sunt adepti, sed p̄- tia tantummodo ad fouendos egentes. At vero, cum in- ter turbines, & aduersa mundi succresceret ecclesia; eo- usque peruenit, vt nō solum Gentes, sed etiam Romani^e principes, qui pene totius orbis monarchiam tenebāt, ad fidē Christi, & baptismi sacramenta cōcurrerent. Et quib. vir religiosissimus Constantinus primum, fidem veritatis patenter adeptus, licentiam dedit per vniuersum orbem, sub suo degentes imperio, non solum fieri Christianos, sed etiam fabricare ecclesias, & p̄dia tribuere posse cō- stituit. Denique idem præfatus princeps donaria immen- sa contulit, & fabricam templi primæ^f, sedis beati Petri principis Apostolorum instituit: adeo, vt sedem Imperia- lem, quam Romani principes possederant, relinqueret, & beato Petro successoribus q̄. † suis profuturam concede- ret^g. Idem vero præsident in sancta synodo^h, quæ apud Nicæam congregata est, cum querelam quorundam con- spiceret coram se delatā, ait; Vos a nemine dijudicari po- testis: quia solius Dei iudicio reseruamini. Dij etenim vo- cati estis: & idcirco non potestis ab hominibus iudicari. Ab illo etenim tēpore, & deinceps, viri religiosissimi nō solum possessiones, & p̄dia, quæ possederant, sed etiam semetipsos Domino consecrarunt, edificantes basilicasⁱ

Poly l. 1. tit. 10.
Buc l. 3. c. 2. & 5.
Iuo p. 3. c. 4 & 3.
Pann. l. 2. c. 3.

† al. suisque præs-
ulis.

Videntes.] CASVS. Hoc.e. diuiditur in quatuor partes. In prima parte ostenditur ratio, quare ecclesia habet possessiones. scilicet quia plus utilitatis confertur ecclesie de possessionibus quàm de pretio: cum ex his plura possint fidelibus ministrari. In secunda parte di-

citur, q

in suis fundis in honorem sanctorum martyrum per ciuitates, ac monasteria innumera: in quibus coetus Domino seruientium conueniret.

¶ *Ceteri etiam collectores Melchiadem citant: quod constare nō posse recte animaduertit auctor glossæ. Fit enim in hoc capite mērio Nicenæ synodi: quo tempore (ut ex ipsa synodo Eusebio, & ceteris historicis apparet) iam Melchiades obierat. Habetur autem integrum in scripto de primitiua ecclesiæ, & munificentia Constantini quod in collectione Iſidori, Lutetia bis impressa, sequitur statim post decreta Melchiadis, quemadmodum supra dist. 38. ad c. decreuit. ad notatum est.*

Item Urbanus Papa epistola unica c. 1.

¶ Quæ prædia fidelium hodie ab ecclesia non alienentur. C. XVI.

Videntes autem summi sacerdotes, & alij, atque leuitæ, & reliqui fideles, plus utilitatis posse cōferre, si hæreditates, & agros quos, vendebant, ecclesijs, quibus præsidebant, episcopi traderēt; eo quod ex sumptibus eorum tam præsentibus, quàm futuris temporibus plura, & elegantiora ministrare possent fidelibus communē vitam ducuntibus, quàm ex pretio ipsorum: ceperunt prædia, & agros, quos vendere solebant, matricibus^a ecclesijs tradere, & ex sumptibus eorum viuere. ¶ Ipsæ vero res in ditione singularum parochiarum episcoporum (qui locum tenent Apostolorum^b) erant, & sunt vsque adhuc & futuris semper debent esse temporibus. Et quibus episcopi, & fideles dispensatores eorum, omnibus communem vitam degere volentibus, ministrare cuncta necessaria debent, prout melius potuerint, ut nemo in eis egeus inueniatur. ¶ Ipsæ enim res fidelium oblationes appellantur, quia Domino offeruntur. ¶ *infra c. 3.* ¶ Memoratis ergo augmentationibus, ac cultibus in tantum ecclesie, quibus episcopi præsident, Domino adminiculante creuerunt, & tantis maxima pars earum abundat rebus; ut nullus sit in eis communem gerens vitam, indigens: sed oīa necessaria ab episcopo^c, suisq; ministris percipit. ¶ Ideo si aliquis extiterit modernis, aut futuris temporibus, qui hæc auellere nitatur, iam dicta damnatione feriat:

Item Augustinus tractatu 62. in Ioannem.

¶ De eodem. C. XVII.

Habebat Dominus oculos: & à fidelibus oblata conseruans, & suorum necessitatibus, & alijs indigentibus^d tribuebat. Tunc primum ecclesiasticæ pecuniæ forma est instituta: ubi intelligeremus, quod præcepit, non cogitandū^e esse de crastino, nō ad hoc fuisse præceptum, ut nihil pecuniæ seruetur à sanctis; sed ne Deo pro ista seruiatur, & propter inopiæ timorem iustitia deferatur.

citur q res ecclesie debent esse in potestate episcoporum. ex quibus debent communiter viucentibus necessaria ministrare. In tertia parte dicitur, quo nomine censeantur res ecclesie, scilicet hoc nomine, oblationes. In quarta parte continetur poena vsurpantis res ecclesie.

Secunda pars incipit, ibi, [Ipse vero.] Tertia ibi. [Ipse. n.] Quarta ibi, [ideo.]

a. ¶ Matricibus.] videtur ergo q tantum matricibus ecclesie olim. habuerunt prædia. & possessiones. unde videatur q illa solennitas, quæ in alienatione rerum ecclesie seruari præcipitur. 10. q. 2. casellas alias hoc ius tantum de maioribus ecclesijs intelligatur: cum enim olim ecclesie erant tenues, maior erat inquisitio adhibenda in alienatione. sed cū hodie augmentatæ sunt possessiones ecclesie: sufficit consensus capituli ecclesie; ad alienationem faciendam ut infra c. 1. q. 2. sine.

b. ¶ Apostolorum.] Episcopi tenent locum Apostolorum, ut hic, scilicet quo ad dignitatem, monachi quo ad renunciationem propriorum, & communem vitam 16. q. 1. ex auctoritate, omnes sacerdotes quo ad sacramentorum dispensationem. 11. q. 3. ablit 21. d. in nouo. 68. d. quorum vices. c. ¶ Ab epō.] extra de præb. c. episcopus.

ADDITIO. Et sic habes hic, q episcopus per se vel per aliam tenetur providere cui libet clerico indigenti 70. d. sanctorum. H.

Habebat.] CASVS. Probatur in hoc exemplo Domini, q ecclesia potest habere possessiones: quia Dominus locus habuit & qd dixit, non esse cogitandum de crastino, non ita intelligendū est, ut nihil habeamus, sed ne Deo propter mundana seruiatur sequens §. patet. d. ¶ Indigentibus.] Iargum. de elemosynis fieri elemosyna. 16. q. 1. decimæ tributa. c. ¶ Cogitandū.] supra

Ecclesiasticæ res facilius possunt alienari hodie quàm olim.

Apostolorū locum tenēt viri ecclesiastici diuersimode.

Anf. l. 7. c. 6.
Buc. l. 3. c. 3.
luc. p. 3. c. 5.

† al. fidem.

† al. ei gens]
al. degens.

Et Beda ad. c. 13.
10. & ibi glossa ordin.

Anf. l. 5. c. 32.
Poly. l. 3. vt 24.

Matt. 6.

Sollicitudo
nimia est
habita.

1. q. 7. conuenientibus. contra, ubi dicitur, de futuris in-
quiramus: & futuris casibus debemus occurrere 23. dis-
in nomine, Solutio cautela non prohibetur, sed sollicitu-
do nimia, per quam cultus diuinus minuatur. 47. dist. c.
omnes huius. & cap. sicut hi;

HIS OMNIBVS.

Hæc est secunda pars
quæst. in qua probat,
quod possunt habe-
re propriam tam cleri-
ci, quam episcopi, &
ecclesiæ. & hoc pro-
bat per 11. auctor. 10.
de Fant.

Certe.] CASVS.

Aug. fecerat con-
stitutionem quandam
scilicet, quod nullum
ordinaret clericum
nisi communiter vi-
ueret, & proprijs re-
nunciaret & si inue-
niretur transgressor,
deponeretur. Postea
clerici renuntiabant
& fiebant transgres-
siones. quare Aug.
conuocatis omni-
bus clericis suis mu-
tauit constitutionem
quam fecerat, volens
potius habere clau-
dos, i. propria habentes,
quam hypocritas,
id est transgres-
siones: quia si habet
propria, dimidius ca-
dit, id est, imperfe-
ctus est: sed si renun-
ciat proprijs, & ha-
bet postea propria,
totus cadit: quia per-
fectionem non ser-
uat exterius nec inte-
rius in anima.

a ¶ Recedere.] id est
non assumere pro-
positum, i. renuncian-
di ut ibi: Cadent à la-
tere tuo.

b ¶ Tollerem.] id est
non admitterem.

c ¶ Ecce.] arg. aliquem
venire contra factum
suum. 17 q. 2. Consal-
dus. 35. q. 9. quod qd
22. q. 4. in malis & c.
iuravit. 55. dist. poeni-
tentes. ff. de ijs quibus

ut. indig. tutorem Contra 32. q. 3. horrendus. Argu. con-
tra, 7. q. 1. quam periculosum 8. q. 2. dilectissimi. 17. q. 4.
sunt qui opes, C. de transa. ex causa. C. de cap. & post.
li. re. nec nos. C. de remissio. & pig. debitum. ff. de acqui-
hære. qui superstitis. ff. de adop. post mortem. contra.
ff. de serui. rustic. præ. per fundum. Ioan. Solu. quilibet
potest venire contra factum suum ubi est expressum in
iure. aliàs non. 55. dist. penitentes B.

d ¶ Malum.] id est, occasio mali: quia rei familiaris cu-
ra sine peccato vix potest exerceri. 25. dist. qualis. Vel
intellige proprie, peius enim est per hypocritam pecca-
re, quam manifeste, ut extra de hore. cum ex iunio. ff. de ritu. nup. palam, & plus est veneno occidere quam
gladio. C. de malef. l. vnica, & plus est persuadere quam
compellere. ff. de ser. corrup. l. 1. §. vlt. & sic non obstat
32. q. 4. nemo.

e ¶ Malum.] hoc scilicet,

f ¶ Cadere.] id est, non assumere.

g ¶ Sanctitatem.] id est, minus periculum est esse ma-
nifestum quam occultum. & sic non est contra 32 q. 4. nemo
ubi dicitur quod tolerabilior est culpa, si lateat.

ECONTRA. CASVS. Amodo vult Gratianus,
quod

2 *His omnibus auctoritatibus claret, quod clericis nullo
modo licet habere quid proprium: quod si habuerint, non
clerici erunt; non tamen clericatus eis tollendus est.*

*Vnde Augustinus in sermone 2. de communi vita cle-
ricorum.*

al. 52. ad fratres in
heremo.

¶ Clericatus non tollitur eis, qui volunt habere ali-
quid proprium. C. XVIII.

Certe ego sum, qui statueram, sicut nollis, nullum or-
dinare clericum, nisi qui mecum vellet manere: aut
vellet recedere^a à proposito; recte illi tollerem^b clerica-
tum: quia desereret sanctæ societatis promissum, ceptum
que consortium. Ecce^c in conspectu Dei, & vestro muto
consilium. Qui volunt habere aliquid proprium, quibus
non sufficit Deus, & ecclesiæ; sua maneant ubi volunt, &
ubi possunt: non eis aufero clericatum: nolo habere hy-
pocritas. Malum^d enim esse quis nesciat? malum^e est ca-
dere^f à proposito: sed peius est simulare propositum. ¶
post pauca. ¶ Si non[†] seruat sanctitatem[§] toris; dimidius
cecidit: si verò intus habuerit simulationem, totus cecidit.
Nolo ut habeat necessitatem simulandi. Scio quomodo
homines ament clericatum. Nemini eum tollo nolenti me-
cum communiter viuere.

Ans. l. 7. c. 8.

† Si seruat.] orig.

*Econtra sunt alie auctoritates, quibus conceditur pro-
pria habere, non solum alijs, sed etiam episcopis.*

Vnde in concilio Agathensi, c. 48. legitur.

¶ De rebus proprijs, vel acquisitis episcopi hæredi-
bus suis derelinquant. C. XIX.

Episcopi de rebus proprijs, vel acquisitis^h, vel quid-
quid de proprio habentⁱ, hæreditibus suis, si voluerint,
derelinquant. Quidquid vero de prouisione^k suæ ec-
clesiæ fuerit, siue de agris, siue de fructibus[†], siue de o-
blationibus; omnia[†] in iure ecclesiæ reservare cœsumus.

† al. frugibus.
† al. omnia iure.

quod clerici possint habere propria. quod verum est
ijs qui renunciauerunt proprijs: in quo casu loquitur
vsque ad §. De rebus.

Episcopi.] CASVS. Statuitur in hoc c. q. si episcopi
habent aliquid de rebus proprijs, possunt relin-
quere cui velint. Sed quidquid de rebus ecclesiæ habue-
runt totum ecclesiæ reuertent.

h ¶ Acquisitis.] de proprio. Vel dic acquisitis non oc-
casionem ecclesiæ ut extra de testa. quia vos.

i ¶ Habent.] de hoc dicemus infra ea. q. 4. cap. 1.

k ¶ De prouisione.] Clerici de rebus mobilibus nihil
in vltima voluntate possunt dare nisi talis sit ecclesiæ
consuetudo, ut extra de testa. ad hæc. & c. relatu. §. licet.

l ¶ De fructibus.] nondum perceptis, arg. ff. quemadmo-
dum ususfruc. amit. si ususfructuarius, in fine. Immo
etiam de perceptis non possunt condere testamentum.
extra de testa. quia nos admonet.

Manife

Hypocrita
plus peccat
quam ma-
nifeste dere-
linquens.

Clerici
non possunt
dare in vltima volun-
tate.

E piscopus.] CASVS. In concilio Antiocheno super quatuor querimonia facta fuit de episcopis. Primo quod res ecclesie vertebant in suos vsus. Secundo, q res ecclesie sine conscientia clericorum detrectabant. Tercio, q domesticis & consanguineis & propinquis de reb. ecclesie potestatem dabant, vt per huiusmodi psonas res ecclesie lederent. Quarto, q quidam ex eis pauperib. alimoniam subtrahabant. vnde sermo p dicationis, & hi q res ecclesie dispensabant, infamabantur: quare statutum fuit in concilio Antiocheno, vt epi habeant rerum ecclesiasticarum potestatem ad sui & fratrum suorum victum & vestitum, si indigent. si vero super prädicitis quatuor accusati & conuicti fuerint, poenas sustineant.

a [Episcopus.] Hoc c. habes 10. q 2. epi.

b [Vsb.] Hinc ostenditur qua necessitate clerici debet esse contenti s. vt habeant victum & vestitum; & ita refertur hic necessitas ad naturę necessitatem. & est arg. contra illos, qui dicunt se p p necessitate habere plures ecclesias c [Fructus.] Ergo res mobiles non potest dare sine conscientia i, cleri sui. extra de do. c. 2.

d [Conscientia.] Inf. ea q. 1. sine. & c. alie nationes.

e [Propinquis.] Inf. 39. d. decenter.

P recipimus] CASVS. Quæsitum fuit an epi deant habere potestatem de reb. ecclesie. Et respondetur q sic ad dispensandum eas per presbyteros & diaconos cum timore & sollicitudine. Et hoc probatur argumento a maiori, quia anima hominum multo pretiosiores rebus sunt illi commissis.

f [Pretiosiores.] Sic inf. 16 q 7 c. 1.

g [Multo magis.] Simile est qd ostendit ius, ex quo mulier credit se viro de corpore, dignum est, vt credat de dote restituenda, vnde non tenet vir dare fideiussorē de dote restituenda, nisi vir laboret in facultatib. ex de do. inter vi. & vxor. per vestras. C. ne fideiuss. do. den. l. 1.

h [Presbyteros.] Sup. 89. d. c. volumus.

CUM ERGO CASVS. Concludit Gratia. ex c. epi, & ex c. manifesta, & ex c. sint manifestę. & ex c. epi, q epi

scopis licet habere propria sed ex hoc mouet quandam questionem, cum episcopus habeat propria, quare dicitur sup. in c. nolo q clericus habens propria non erit clericus cui questionem respondet Gratian. pro suo arbitrio, dicens quosdam episcopos in oriente habere vxores, & filios,

¶ Res ecclesiasticas episcopus dispenset.

Anf. l. 6. c. 161.

C. XXIII.

E piscopus^a ecclesiasticarum rerum habeat potestatem ad dispensandum erga omnes, qui indigent, cum summa reuerentia, & timore Dei. Participet autem & ipse quibus indiget (si tamen indiget) tam in suis, quam in fratribus, qui ab eo suscipiuntur, necessarijs vsibus^b profuturis: ita vt in nullo qualibet occasione fraudentur, iuxta sanctum Apostolum sic dicentem: [Habentes victum, & regumentum, his contenti sumus.] Quod si contentus istis minime fuerit, conuertat autem res ecclesie in suos vsus domesticos, & eius comoda, vel agrorum fructus^c, non cum presbyterorum conscientia^d, diaconorumque pertractet, sed horum potestatem domesticis suis, aut propinquis^e aut fratribus, filiisque committat, vt per huiusmodi personas occulte res & ledantur ecclesie; synodo prouincię poenas iste persoluat. Si autem & aliter accusetur episcopus, aut presbyteri, qui cum ipso sunt, quod ea, quę pertinent ad ecclesiam, vel ex agris, vel ex alia qualibet ecclesiastica facultate sibimet usurpent; ita ut ex hoc affligantur quidem pauperes; criminationi vero, & blasphemijs tam sermo p dicationis, quam ij, qui dispensant, taliter exponantur; & hos oportet corrigi, sancta synodo id quod condecet, approbante.

1. Tim. 6.

a [Occulte res.] In versione Dionysii legitur, vt per huiusmodi personas occulte ceteri t ledantur fratre, ecclesie, & concordat cum alia antiqua versione, qua & ipsa est in tomis conciliorum, vt per eorum secretam diligentiam ecclesiastici ledi videantur. Gracę in codibus, qui lecti sunt, habetur, τὸ δὲ ὁμῶν τοιούτων λεληθῶτος βλάπτεται τοὺς λόγους τῆς ἐκκλησίας: id est, vt ex his rationes ecclesie latenter ledantur.

† al. cetera ledantur ecclesia.

Item in canonibus Apostolorum, c. 41.

¶ Res ecclesie sint in episcopi potestate. C. XXIII.

P recipimus, ut in potestate sua episcopus ecclesie res habeat. Si enim animę hominum pretiosiores^f illi sunt creditę t, multo magis^g oportet eum curam pecuniarum gerere, ita vt potestate eius, indigentibus omnia dispensentur per presbyteros^h, & diaconos, & cum Dei timore, & omni sollicitudine t ministrentur. Et his autem, quibus indiget, &c; vt supra.

Anf. l. 6. c. 160.

† pretiosa.] orig.

† τὸ πρετιότερον.

1. credenda.

† ἐκκλησίας.

1. integritate.

sup. ea c. et his autem.

Cum ergo in concilioⁱ Agathensi, & Martini, et canonibus Apostolorum dicatur: [Sint manifesta res propria episcopi,] cū in eisdē canonib. & in concilio Antiocheno

filios, & quosdam clericos in occidente in minoribus ordinibus habere vxores, & filios, quibus licet habere propria alijs vero clericis, qui ab infantia clerici facti sunt, non licet habere propria nisi retinēdo sua, a sumptibus ecclesie abstineant. & ad hoc inducit sequens capitulum.

i [Cum ergo in concilio.] Concludit q clerici possunt habere propria.

a [Quo-

z Hoc nō vī verū. ext. de don. ceterū. vbi de hoc. & inf. c. e. vī. 1. q 1 posses siones. in gl in d. Arch.

Vir pro dote non tenetur fideiussorem dare.

a ¶ Quomodo ergo.] Modo quærit de contrarietate illorum capitul. sup. nolo. & sup. ea. expedit.

b ¶ Sed notandum est.] Male soluitur r. Sed dic. ut dixi sup. ea. in princip. quæstionis.

I Lli autem.] CASVS Quidam clerici proprijs renunciare vole-

ciare nolebant. quæsitum est à Prospero an sine peccato possint hoc facere? Et respondet qd sic, si præbendam dispensatori relinquunt: qui quodammodo sua relinquunt quando contenti rebus proprijs nihil de rebus ecclesiæ accipiunt.

c ¶ Infirmi.] Scilicet animo

d ¶ Dispensatori.] scilicet suo: vel dispensatori, id est, episcopo.

e ¶ Nihil habentib.] Id est, pauperibus. 16 q. 1. c. fin.

f ¶ Sine peccato.] patet qd si clerico sufficientia propria, non habebit ecclesiastica, ut 16 q. 1. quoniam quidquid. 1. q. 2. clericos & c. pastor. & if. c. si priuatum. 10 q. 3. cauendum. Sed contra nemo suis stipendijs cogitur militare ext. de limo. cum sit Romana. & qui altario deseruit, & c. ut su. c. ex his. Solum hoc ca. de consilio loquitur vel de clericis vagabundis vel loquitur de oblationib. quæ illis non sunt communicandæ, vel possunt habere dona ecclesiastica. non ut ibi referunt, sed ut distribuunt pauperibus. 16. quæst. 1. ca. fin.

DE REBUS. CASVS. Hic Gra mouet quædam quæstionem incidentem, an possessiones ecclesiæ possint diuidi per priuilegium. Et primo probat, qd non exemplo apostolorum, & duobus c. seq. Sequens cap. patet.

g R Es ecclesiæ.] Clerici quæ bona hēant.

¶ Propria.] Si ergo de reb. ecclesiæ emitti equum vel aliquid, illud nō est tuum sed dicas, qd illud solum clericorum est quod probabili ratione conueniunt, 2. ut su. c. expedit. & inf. c. si priuatum & inf. c. q. 2. sine exceptione. Quidquid enim habes supra illud quod sufficit tibi, illud uolenter detines, ut supra dist. 37. sicut.

N VII.] CASVS. Præcepit Eugenius in synodo habitata Romæ, ut nullus episcopus res mobiles vel immobiles de ecclesijs

2 Ad hoc facit quod le. & no. 44. di. in prin. ver. si sacerdos & 47. dist. c. sicut hi. ver. proprium. & sup. c. episcopi. ver. quidquid. ubi de hoc. Arch.

Præcipiatur, ut episcopus participet res ecclesiæ si tamē indiget; nonne patenter ostenditur, quod episcopus habeat libere propria? Dicendo enim: [si indiget rebus ecclesiæ.] notat eum habere propria, quæ fortasse suis necessitatibus non sufficiunt. Quomodo ergo, clericus, si proprium habere voluerit, clericus non erit? & episcopus habens propria nō solum non desinit esse episcopus, verum etiā cunctas ecclesiasticas facultates in sua iubetur habere potestate; ¶ Sed notandum est^b, episcopos orientales uxores habere & filios quosdam autem ex nostris partibus, cū in laicatu siue in minoribus ordinibus cōstituti habeant uxores & filios, siue morte uxoris interueniente, siue continentia pari voto seruata, ad sacros ordines accedere. His omnibus conceditur habere propria ad suos, & suorum usus. Qui autem ab infanzia sacra militia traditi sunt, nullo modo eis permittitur habere ppria: quia nulla est eis excusatio proprietatis: nisi fortasse retinendo sua, à sumptibus ecclesiæ abstineant. Quod fieri posse Prosper de vita contemplatiua, l. 2. c. 12. testatur dicens.

¶ De ijs qui tam infirmi sunt, ut suis rebus renunciare non possint. C. XXV.

I Lli autem, qui tam infirmi^c sunt, ut possessionib. suis renunciare non possint; si ea, quæ accepturi erant dispensatori^d relinquunt nihil habentibus^e conferenda, sine peccato^f possidere sua: quia & ipsi quodammodo sua relinquunt; quando proprijs contenti rebus, nihil eorum, quæ labori, vel ordini suo deberi arbitrantur, accipiunt.

De rebus vero ecclesiæ, quæritur, an liceat eas per priuilegium diuidi, ut annuos redditus quisque sibi specialiter vēdicet. Hoc non posse fieri, argumento, & auctoritate probatur: clerici successores eorum sunt, de quibus dicitur: [Multitudinis autem credentium erat cor unū, & anima una.] Necesse est ergo, ut eorum sequantur vitā, quorum in ecclesiā gradū administrāt. Non ergo aliqd propriū sibi vendicabūt, sed erunt eis omnia cōmunia.

Item Urbanus Papa ait in epistola unica. c. 2.

¶ Res ecclesiæ quasi communes episcopus dispenset. C. XXVI.

R Es ecclesiæ non qua propriæ^g, sed ut communes & Domino oblatæ, cum summo tunc ore non in alios quam in præfatos usus sunt fideliter dispensandæ.

Item ex synodo habita Romæ ab Eugenio Papa II. cap. 16.

¶ Non liceat episcopo res ecclesiarum in proprios usus conuertere. Cap. XXVII.

N VII. episcoporum liceat res mobiles, aut immobiles de subiectis plebibus, alijsque pijs locis in pro-

M m m 4

Quod nullum nullo ratione, nulla solatur veniente, lau. Na.

al. rebus.

AR. 4.

Anf. l. 5. c. 35.
Poly. l. 9. tit. 15.

ecclesijs sibi subiectis in proprios usus assumat, ne maiores ecclesijs locupletentur, & minores pauperes fiant. & qui contra hoc fecerint, canonica sententia feriatur. a ¶ Enormiter. ¶ Arg. q. episcopus de iure vnius ecclesijs potest detrahere, & alij conferre: dummodo alij ecclesijs graua damna non infligat. vt infra e. q. 2. bona. Quid iuris sit, dicemus ibi. & 16. quæst. 1. §. quod autem.

SI ERGO. CASVS. Cōcludit Grat. ex lupradictis duob. cap. dicens: si res ecclesijs sint habendæ tamquam communes, & non tamquā proprijs, cum de comuni nullus dicat. hoc est meum: ergo de rebus ecclesijs nō potest quis dicere, hæc est mea: quia si diceret, non videretur imitari Apostolos, quib. nihil proprij erat, sed omnia communiter possidebant. Postea huic conclusioni respondet, dicens quod sicut possessiones diuise sunt per vniuersum orbem, & alix sūt assignatæ vni ecclesijs, & alix alijs: ex quibus licet res ecclesijs debeant esse, communes omnibus, dispensator tamen ecclesijs sibi & suis primo necessaria ministrabit, & reliqua q̄ supersunt, fidelibus ministrantur: ita & præbendæ & prædia ecclesiarum inter canonicos diuidi possunt, vt ex his non tanquam proprijs, sed communibus primo sibi necessaria percipiant, & residua in communes usus ecclesijs expendant.

b ¶ Hoc meum est. ¶ fallum dicit nam res quæ communis est

1 Ar. extra de usu pal. c. 1. & de pben. pro illorum. in prin. & de priuileg. pastoralis. in prin. arg. ff. de contrah. empt. q. tabulas, Arc.

aliquibus, omnium illorum est 1, vt ff. de ritu. nupt. illud. vnde hoc verbum, suum, ambiguum est pro toto & pro parte. & qui iurat suum non esse, iurabit etiam sibi commune non esse, ff. de ver. sign. pupillus. §. vlt. & cum quis legat seruos suos, tam illi, qui ex toto sui sunt quā qui pro parte, intelliguntur legati, vt ff. de leg. 3. si quis seruos. Si autem est aliquid vniuersitatis vel ciuitatis, illud non est cuiuslibet, infra e. q. 2. qui manumittitur.

c ¶ Expendat. ¶ Mirum est quare Gratianus non inducit cap. quod possessiones ecclesijs possunt diuidi, quæ longe melius faciunt ad propositum, vt inf. q. 2. quisq̄ & cap. sape fit, 10. q. 2. casellas. in fin. & 16. quæstio 1. possessiones. & quæst. 3. clerici. argum. contra: inf. quæstio 2. vobis. 10. q. 3. vni. & supra ca. quia tua, & cap. necessaria.

prio usu habere: ne maiores enormiter^a locupletentur, & minores tali facto pauperes inueniantur. Contra agens canonica auctoritate coarctatus exigit.

Si ergo res ecclesijs, non quasi propria. sed quasi communes habenda sunt; cum de communi nullus dicat; hoc meum est^b; nec de rebus ecclesijs, hæc est mea potest aliquis dicere: ne videatur non imitari charitatem illorū, in qua nulli aliquid erat proprium; sed essent illis omnia communia. His ita respondentur. Sicut perfectione charitatis manente, secundum discretionem ecclesiarum, distributio sit ecclesiasticarum, facultatum, dum alijs possessiones huius ecclesijs ad dispensandum committuntur, ex quibus, licet res ecclesijs omnibus debeant esse communes, primum tamen sibi, & sua ecclesijs deseruientibus necessaria subministret, reliqua, quæ supersunt, fidelium vñibus ministraturus, ita & præbendæ ecclesiarum eadem charitate manente, pie & religiose possunt distribui: nec tunc rebus ecclesijs vt proprijs, sed vt communibus utilitatibus deserui turis: vt ex his quæ sibi assignata sunt, primum sibi necessaria percipiat: si quæ vero suis necessitatibus supersunt, in communes usus ecclesijs expendat.

Vnde Augustinus ad Bonifacium comitem, epistola. 50.

¶ De eodem. C. XXVIII.

SI priuatum[†] possidemus, quod nobis sufficiat: non illa nostra sunt^c, sed pauperum: quorum procuratorem^f quodammodo gerimus, non proprietatem nobis usurpatione damnabili vendicamus.

† al. priuatim, quæ nobis sufficiant possidemus. ¶ orig. & inf. 23. q. 7. quod autem. ¶ §. si autem priuatim.

Ostensum est, quomodo liceat clericis habere proprium & quomodo non. Item quomodo res ecclesijs per præbendas diuidi possint.

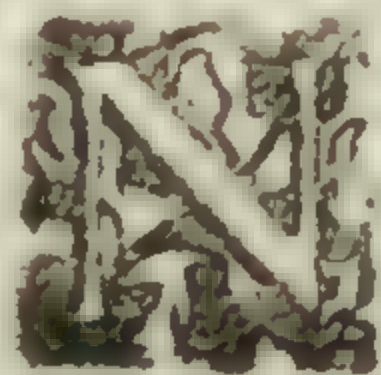

Nunc queritur

QUESTIO II.

e ¶ Non illa nostra sunt. ¶ Id est, à nobis recipienda & retinenda.

f ¶ Procuratorem. ¶ ergo prælati dicuntur procuratores rerum ecclesiasticarum, vt hic, & 14. q. 1. §. 1. quando quæ domini dicuntur. 16. q. 1. & temporis quandoque defensores 16. q. 1. in canonibus. quandoque patres, vt 68. dist. quorum vices non tamen habent liberam & generalem administrationem sicut procurator Cæsaris, vt ff. de officio proc. Cæsaris. l. 1. modicum tamen donare possunt. extra de donat. ceterum. tamen loco domini habentur cum bene administrant: loco prædonis, cum male, vt ff. pro empto. qui fundum.

§. si tutor.

Nunc queritur. ¶ Hæc quæstio diuiditur in nouem partes: in quarum prima probat magister per sexdecim canones, quod res

Prælati dñi procuratores rerum ecclesiasticarum.

res ecclesiæ vendi non debent, vel alienari in casu non concessio, & ponit pœnas diuersas alienantibus, & vendentibus eas quoquo modo. Secunda ibi, [Quæ vero.] Tertia ibi, [Monemus.] Quarta ibi, [Vobis enim.] Quinta ibi, [Statuimus.] Sexta ibi, Terrulas. [Septima ibi,

faris ff de leg. 1. apud Iulianum, §. vlt. Sed excipiuntur quatuor casus, Causa necessitatis; ut si debitum vrget, ut in illa l. hoc ius. Causa pietatis pro redemptione captiuorum, vel alimonia pauperum, ut j. e. aurum. Causa necessitatis vel utilitatis, ut j. e. sine exceptione. Causa in-

cōmoditatis, vel minoris utilitatis, ut j. ea. terrulas. alia causa possunt assignari: sed ad has possunt oēs canones reduci: res tamen ecclesiæ q̄ seruando seruari non possunt, citra aliquā solennitatē alienantur, ut C. de admin. tut. l. lex, quæ. §. vlt. C. quando decr. nō est opus, l. vlt. & 96. dist. bene. Sed alia res ecclesiæ cum solennitate alienanda sunt 1: & olim quidem duo de vicinis episcopis intererāt, & de causa alienationis cōgnoscebāt, & subscribebant, ut 10. q. 2. c. sellas, in fi. j. e. q̄ cun que suffragio. & 17. q. 4. nullus. sed hodie sufficit cōsentus capituli & episcopi, ut j. ea. c. sine. & si res sit modica, & necessitas magna, non est necessarius cōsentus capituli, ut j. e. terrulas. In rebus monasteriorum alienandis requiritur consensus abbatis & capituli et ep̄i. j. eo. abbatibus. 17. q. 4. in venditionibus. Idem in ecclesijs parochialibus, vbi etiam consensus sacerdotis requiritur, infra ea. placuit. 10. q. 2. si quis episcopus. Facta alienatio contra dictā formā, est nulla, licet sit in

Ecclesiæ bona cum qua solennitate sint alienanda.

1 Adde q̄ solennitates requiruntur in alienatione rerum ecclesiæ, not. in auth hoc ius porrectū. q̄ est canonizata 10. qō. 2. C. de sacrol. eccl.

tur^a, si sacerdotes aliqua de rebus ecclesiæ dedisse noscuntur, an his, qui eas acceperunt, aliqua firmitate constabunt. Quod res ecclesiæ nullo modo distrahi possunt, & distracta possideri, multis auctoritatibus probatur.

Anacletus ep̄sto. 1. c. 2. Lucius. cap. 6. In concilio Trib. c. 7.

Ait enim Stephanus Papa.

¶ Ecclesiæ pecunias auferens velut homicida damnatur. C. I.

Burc. l. 11. c. 18. luo p. 14. c. 88.

Qui Christi pecunias, & ecclesiæ aufert, fraudat^c & rapit^d; ut homicida^e in conspectu iudicis deputabitur.

¶ In ep̄stolis Stephani primi, quæ extant, caput hoc non habetur: sed in ep̄stola prima Anacleti, ex quo citatur à Burchardo, & luone, & in concilio Triburiensi, & infra ea. c. qui abstulerit. Idem etiam legitur apud Lucium Papam.

Item Pelagius Hostilio ep̄scopo.

¶ Quidquid de sacratis vasis, vel ministerijs à quolibet clerico vsurpatum fuerit, ecclesiæ restituitur. C. II.

Augustino^f nostræ sedis notario suggerente didicimus, quod ei dilectio tua directis apicibus indicasset quosdam de clero tuo, & maxime parochiarum ad te pertinentium non pauca sacrata vasa, vel ministeria distraxisse, & aliqua huiusmodi perpetrasse, quæ à religioso aliena sunt proposito. Charitatem vero tuam (ut competenti sollicitudine debeat insequi, vel vlcisci) nostræ præceptionis auctoritate cupis communiri^g. Qua de re præsentibus mandamus affatibus; ut competentis viuacitatis instantia, quidquid de sacratis vasis, vel ministerijs à quolibet clericorum vsurpatum vel distractum fuisse compereris; sine cuiusquam moræ interuentu exigere non dimittas, & ecclesiasticis vsibus reformare.

4. cap. c. 304.

¶ al. ex decretis Bonifacij Papa.

Item Bonifacius Papa.

ibi, [Item si rectores.] Octava ibi, [Item si seruos.] Nonna ibi, [Ne vero.] Ioan. de Fant.

CASVS. Supra dictum est, quomodo liceat clericis habere proprium, & quomodo non, & qualiter res ecclesiæ possint diuidi per præbendas. Nunc autē in hac 2. q. quæritur, an res ecclesiæ alienatæ possint apud alios remanere quibus alienatæ sunt & certum est, q̄ non, nisi sint alienatæ in casibus concessis à iure, ut j. e. aurum. & c. exceptione. in quo ea. dicitur, q̄ pro utilitate possunt res ecclesiæ alienari, ut 10. q. 2. hoc ius porrectum. & procedit hoc ordine Grat. 1. probat, quod res alienari non possunt, nec alienatæ possideri. vsque ad §. his omnibus auctoritatibus. postea supponit quosdā casus speciales, in quibus licet res ecclesiæ alienantur. Primum autem ea huius quæstionis planum est.

a ¶ Nunc quæritur.] Alienatio est omnis contractus per quem dñum transfertur, ut C. de fun. do. l. 1. sed hic largius sumitur alienatio quia nec obligari possunt res ecclesiæ. Quid autem sub se contineat hoc nomen, alienatio, dicitur ext. de reb. ecc. non alien. c. nulli. in Auth. de non alie. vel permut. coll. 1. §. nos igitur prohibentur res ecclesiæ alienari, ut j. e. sine. 10. q. 2. hoc ius. & res Ca-

casu licito 2: ut j. e. sine. sed cum præscripta forma facta, & etiam in casu non concello, tenet ipso iure. arg. extra de his quæ fi. à prala sine consensu cap. cum nos. extra de empr. & vend. cum dilecti. sed si damnosa fuerit ecclesiæ restituitur, ut extra de resit. integ. c. 1.

b ¶ Qui Christi pecunias] Large sumitur, ut infra q. 3. per totum.

c ¶ Fraudat.] Occultè.

d ¶ Et rapit.] Vi.

e ¶ Homicida.] Etiam est sacrilegus, ut infra c. prox. & 16. q. 1. decimas.

Augustino.] CASVS. Hostilius ep̄s significauit Augustino notario Papæ, q̄ quidā clerici sui distraxerant illicitè multa sacra vasa, vel ministeria suarū ecclesiarū, pp quæ reuocanda cupiebat auctoritate Apostolica communiri. August. ergo illud Papæ significauit. quo audito Pelagius scripsit Hostilio ep̄scopo, ut Apostolica fundus auctoritate, sine mora omnia reuocet ad vsus ecclesiarum, per quemcunque clericum fuerint alienata.

f ¶ Augustino.] Alias incipit, Notario nostræ sedis Augustino suggerente, & c.

g ¶ Communiri.] Cum tñ & illud de iure cōi posse facere

2 Licito. Cōtrarium ex diametro ad hanc gl. not. Doct in l. cū his, §. eam transactionē, de tras. vide Anto. Corf. in ling. ver. alienatio. & qd̄ melius tenet gloss. pen. j. ead. q. c. sine exceptione.

Alienatio qd̄ comprehendit. Ecclesiasticæ res i quatuor casibus licitè alienantur.

1. Simile est cere 1. & sic est contra id quod dicit lex, superfluum est huic ext de postulare quod lex indulget. C. de thesaur. l. 1. sed sit ideo, est ordin li- quia plus timetur quod singulariter pollicetur, quam cet. & e gra- quod generali sponfione fit, vt 23. dist. quamquam. ue. 11. dist. n. **N** Vlli.] CASVS. Docet Bonifacius Papa in hoc c. p. cap. fin. in fi. quidquid fuerit

semel ecclesie obla-
tum, Domini est, & ad
ius pertinet sacerdo-
tum. unde quicunque
illud inuaserit, vel
vsurpauerit, sacrile-
gium committit: & si
non emendauerit de-
bet excommunicari.
[Consecratur] id est
datur vel deputatur,
vel offertur. [San-
ctum,] id est eccle-
sia deputatum erit.
[Sanctorum,] id est,
sacerdotum. & [Do-
mino,] id est, ad ho-
norem Domini. sic
constitue, quod om-
ne sanctum, quod
consecratur Domi-
no, erit sanctum.

a. [Nulli.] Quod se-
mel est consecratum
Deo etiam, licet sit
alienum postea non
fiet profanum, vt j.
17. q. 4. questio. ff. de
rer. diu. in tantum.
arg. contra s. dist. 54.
ex antiquis, & c. fre-
quens.

b. [Consecratur.] Id
est, datur.

c. [Siue aial.] Aliud
ab homine, alias se-
quere quod homo
non esset animal.

d. [Sanctum sancto-
rum.] Id est, ad vsum
sanctorum sacerdo-
tum pertinet.

e. [Inuadit.] Ergo q.
seruū ecclesie inua-
dit, sacrilegus est. sed
forte non est, sed re-
putatur. sic s. ea. c. 1.
f. [Excommunicetur.]

Ergo non omnis sacri-
legus ipso iure est excommunicatus, vt j. cap. prox. De
hoc dixi 11. q. 3. canonica.

Q Vicunque.] CASVS. In hoc c. dicitur, quod quicun-
que pradia ecclesiastica a rege, vel ab alio principe
seculari suscepit, nisi restituat, debet excommuni-
cari. Idem statuitur de eo, qui ab inuitis praelatis bona
ecclesie suscepit, vel inuaserit, vel de consensu eorum
retinuerit.

g. [A quocunque.] Ille ergo conueniendus est, qui rem
ecclesie qualemque detinet, licet exhibeat auctorem

Possidens re-
fuit, vt j. 16. q. 1. in canonibus. Sed distingue, an rem mo-
ecclesie siue-
bilem detineat, vel immobilem, vt C. vbi in rem act. l. 2.
suo siue alie-
extra vt lite non cont. quoniam. & hoc intelligas quando
no nomine, quis suo nomine aliquid possidet, vt tunc semper pos-
an temp. sit-
lessor sit conueniendus. & tunc non est necesse vocare il-
conueniendus. lum cuius auctoritate possidet: secus si alieno nomine,
Possidens ab-
vt extra vt lite non contest. qm. Item hoc scias, quod li-
imperatore-
cet conuentus rei vendicatione posset dominum nomi-
non est sem-
nare, non tamen conuentus possessorio iudicio, vt hic.
p. iuris. h. [Deu abbatibus.] Inuitis.

i. [Restoribus.] Inuitis.

K. [Consensu.] Consensus enim prelati non obstat cleri-
cis repetentibus res ecclesie, vt j. ead. non liceat. Sed re-
non est ille tutus qui ab Imperatore possidet. C. de quadr.
prescrip. bene. cu ista possidet qui auctore prelatore pos-
sudet,

¶ Quidquid Domino consecratur, ad ius pertinet sacer-
dotum. C. III.

N Vlli^a liceat ignorare, omne quod Domino consecra-
tur^b, siue fuerit homo, siue animal^c, siue ager, vel
quidquid semel fuerit consecratum, sanctum sanctorum^d
Domino erit, & ad ius pertinebit sacerdotum. Propter
quod inexcusabilis erit omnis, qui a Domino, & eccle-
sia cui competunt, aufert, vastat, inuadit^e, vel eripit, &
vsque ad emendationem, ecclesieque satisfactionem, vt
sacrilegus iudicetur: & si emendare noluerit, excommu-
nicetur^f.

Item Gregorius vij. lib. 6. Regesti, in concilio, c. 1.

¶ Excommunicationi subiaceat, qui ecclesiastica pradia
inuadit. C. IIII.

Q Vicunque militum, vel cuiuscunque ordinis: vel
professionis persona pradia ecclesiastica a quocun-
que^s rege, seu seculari principe, vel ab episcopis inui-
tis, seu abbatibus^h; aut aliquibus ecclesiarum rectori-
busⁱ suscepit, vel inuaserit, vel de rectorum deprava-
to, seu vitioso consensu^k, tenuerit, nisi eadem pradia
ecclesijs restituerit excommunicationi subiaceat.

Item Pius Papa, epist. 2.

¶ Sacrilegij crimen incurrit, qui pradia ecclesiastica
vexat. C. V.

P Radia diuinis vsibus tradita, quidam humanis appli-
cant vsibus, & Domino, cui tradita sunt, ea subtra-
hant, vt sibi^t inseruiant. Quapropter ab omnibus illius
vsurpationis contumelia depellenda est, ne pradia vsi-
bus secretorum celestium^l dicata, a quibusdam irruen-
tibus vexentur^m. Quod si quisquam prassumpserit, vt
sacrilegusⁿ habeatur.

Item Anacletus Papa epist. 1.

¶ De eodem. C. VI.

Q Vi abstulerit aliquid

fidet, vt ff. de acq. poss. iust. Sed dicas 1. istud obtinere in
rebus priuatorum: quia nec ecclesia tuta est, si rem recipit
ab Imperatore nisi ea prescripserit, vt 16. q. 3. placuit 1.

P Radia.] CASVS. Significatum fuit Pio Papa, q. qui-
dam pradia ecclesiarum vsurpabant, & Deo cui tra-
dita sunt subtrahunt. quare Pius Papa statuit vt quicun-
que hoc prassumpserit, debeat vt sacrilegus iudicari.
l. [Secretorum celestium.] Id est, ecclesie.

A D D I T I O. Vbi tractantur secreta celestia. de con-
secr. dist. 1. c. cap. 1.

m. [Vexentur.] Iniuste. nam ad tributa & seruitia te-
nentur. 11. q. 1. si tributum, vel exponit, vt ibi dixi.

n. [Sacrilegus.] Alia poena sacrilegij est secundum le-
gem, ff. ad leg. lul. pecul. sacrilegij. Alia secundum cano-
nes. 17. q. 4. per totum.

Q Vi abstulerit.] CASVS. Dicit Anacletus in hoc cap.
quod Deus est pater noster, & ecclesia mater: &
ideo qui Dei, & ecclesie pecuniam aufert, vsurpat, &
fraudat, homicida est, sicut ille qui patri vel matri car-
nali abstulit aliquid iniuste, dicitur homicida.

a. q. attri.

Poly. l. 6. tit. 15.
Burch. l. 11. c. 17.
luc. p. 14. c. 87.
Pann. l. 5. c. 112.

Poly. l. 6. tit. 15.

Poly. ibidem.
Ansel. l. 5. c. 36.
luc. p. 13. c. 39.
† al. suis vsibus

Et in episto. Lucij,
cap. 6.
Poly. ibidem.
Burch. l. 11. c. 18.
luc. p. 14. c. 88.

1. Dico glo.
sing. sm Lu-
do. Rom. sin-
gul. 6. 12. li. 7.
Alex. cōf. 52.
lib. 7. Felyn.
c. quæ in ec-
clesiarū, col.
12. de cōstit.

Arg. cōt. ista a ¶ Patri.] Homicida enim est, qui non pascit patrem, vel matrem I. VI. 22. q. 4. inter cetera. & 85. d. non satis in fi.

¶ Nantiquis.] CASVS. Quæsitum fuit a Io. Papa. quam penam debeat pati, qui inuadit aliena, & respondet quod

dam villas suæ ecclesiæ combusserunt, & prædā inde exportauerunt. tñ sæpe admoniti damnum emendare noluerunt. Scribit ergo Papa Conitantiæ Reginæ Galliæ, & ei primo applaudit commendando ipsam, & hoc in prima parte. In secunda parte ostendit, qd damnum illud

dēnt cū multiplicatiōe pœnæ reititue re, & hoc probat per legē Lōbardā, & per exemplū Zachari di cētis in p̄sentia Chri sti se velle restituere quadruplū si aliquē defraudauit, vt conti netur in Euangelio secundum Lucā. In tertia parte insinuat ei, qd in mense Nouē bris p̄sentis anni, mittet in Galliā se trū episcopū, & mo net ipsam Reginam, vt cum eo, & cā ali s episcopis eiusdē pro uinciē cōgregatis sic faciat damnum emen dari, vt ceteri terreā tur. Secunda pars in cipit ibi.] Dum, & sc cūl.] Tertia ibi, [La propter.

d ¶ Cum deuotissi mam.] Intercedit Pa pa pro ecclesia apud Reginam, sicut alibi apud principem, vt 97 d. ecclesiæ.

e ¶ Pro violata emu nitate.] Et dī emu nitas priuilegiū quo gaudet ecclesia, vt in ambitu suo non fiat pugna, vel insultus, vel rapina per qua draginta, vel triginta passus, vt 17 q. 4. sicut antiquitus. Quæ au tem pœna pro emu nitate ecclesiæ laesa sit soluenda, hēs 17. q. 4. si qs contumax. f ¶ Leges.] .f. Lom bardæ.

g ¶ Vulgari.] .f. Lō barda. 23. q. 8. si quis membrorū, &c. pesti mam.

h ¶ Qui priorē] Nā tot sūt iniuriæ, quot sunt iniuriæ, vt ff. de iniur si plures, &

Emunitas ec clesiæ quæst.

Pœna an pos sit excedere quadruplū.

Incendarius an sit ipso iure excoicatus.

patri^a, vel matri, dicitque hoc peccatum non esse; homici dæ particeps est. Pater noster sine dubio Deus est, qui nos creauit^a; mater vero nostra, ecclesia, quæ nos in baptismo spiritualiter regenerauit. Ergo, qui Christi pecunias, & ecclesiæ rapit, aufert, vel fraudat; homicida est.

Item Ioannes Papa primus ad Zachariam archiepi scopum.

¶ Quadruplum restituat, qui res ecclesiæ inuadit. C. VII.

¶ Nantiquis ecclesiæ statutis decretum est, vt qui aliena inuadit, nō exeat impunitus: sed cum multiplicatione omnia restituat. Vnde in Euangelio scriptū est: [Quod si aliquid defraudauit, reddo quadruplum.] Et in legibus sæculi cautum habetur: [Qui rem surripit alienam, &c. vt infra auctoritate^c Eusebij Papæ.

Item Gregorius ad Constantiam reginam Gallia, lib. 4. epist. 33. seu. c. 77.

¶ Pro tenore secularium legum puniantur inuasores re rum ecclesiasticarum. C. VIII.

¶ Cvm deuotissimam[†] dominam sciam. de cœlesti vi ta[†], atque remedio animæ suæ sedulo cogitare; cul pam me committere vehementer existimo, si ea, quæ pro timore omnipotentis Domini sunt suggerēda, siluero: & te sanctissimam de ecclesiastica pace sedulo non commo nuero. Nimis me Iuliani fratris, & coepiscopi nostri pro clamatio nuper contristauit, maxime cum villæ suæ, vide licet ecclesiæ a nequissimis prædonibus sint deprædatæ, atque nocturnis incendijs more furum combustæ: & dum iidem maligni iuxta nostri prædecessoris Bonifacij decre ta pro violata^e emunitate^e illud emendare noluerint, dum, & sæculi leges^f hæc eadem ita se habere voluerint, lege vulgari^g teste, in qua sic scribitur: [Si quis manu ar mata vsque ad quatuor homines in vicum alterius ad ma le faciendum venerit; ille, qui prior est^h, pro illicita præ sumptione componatⁱ solidos nongentos: sequaces ve ro eius, vnusquisque solidos octuaginta. Si vero incen dium^k fecerint, ibi nouies tantum componant: si prædā vero, in quadruplum restituant.

Bure l. 1. c. 25

Iuo a 13. c. 35.

† serenissimam.] orig.

† al. patria atque anima sua vita se dulo.

lib. 1. legum Longo bard. tit. de aggress. in vic. fact. leg. 1.

¶ Pœna pecuniaria an pos sit infligi ab ecclesia.

2 Etc. licet vbi de hoc 14. q. 1. qd dē tur. in princ. vbi de hoc. Arch.

¶ In auctoritate] inf. ead. in legibus.

¶ Cvm deuotissimā] CASVS. Iulianus episcopus con quæsitus est Papæ de quibusdam, qui de nocte quas-

ideo pœna vnus non liberat alios, ff. ad legem Aquil. l. 2. Mela. §. sed si plures.

i ¶ Componat] Inst. de actio. § omnes. contra. vbi dici tur, qd nulla pœna debet excedere quadruplum. Sol. qui dam dicunt, qd pœna legalis non potest excedere qua druplum, sed conuentionalis potest: melius dicas, qd le galis, & conuentionalis in infinitum potest extendi se cundum qualitatem negotij, vel delicti. sed si habetur re spectus pure ad rem ipsam, tunc sufficit pœna quadrupli ar. C. de ser. fug quicunque & l. si quis seruum. & licet hæc lex non teneat, tamen ex ea argumentatur hic Greg. sic extra de iud nouit.

k ¶ Si vero incendium.] Incendarius est ipso iure ex com-

communicatus, nec prius absoluitur, quam satisfaciatur, & iuret se id amodo non facturum. 23. q. 8. si quis membrorum, & c. pessimam, & si fuerit denunciatus, amodo non potest absolui nisi a Papa, ut extra de sent. excommu. tua. secundum leges capite punitur. ff. de poena capitalium §. nonnunquam.

vbi dicitur, quod si quis intra oppidum, vel propter inimicitias, vel ob praedam aliquid exusserit, igne crematur, sed si villam combussit, leuius punitur, ff. de incen. rui. nau. qui aedes. lo. non inuenio, quod incendiarius sit ipso iure excommunicatus, nisi incendiarius ecclesiae, ut extra de rap. cap. in literis. a. iustitiam colere. iust. de iust. & iu. §. praecepta iuris.

b. Regia. Ergo femina potest esse iudex ut hic, & 23. q. 4. si quos. & 15. q. 3. c. 1. arg. contra 33. q. ult. mulierem. C. de arbitr. l. ult. Sed dic vbi consuetudo est, bene possunt iudicare. ext. de arb. dilecti. ADDITIO. Vbi not. Inno. quod si femina habet regimen, vel comitatum, de iure potest iudicare, ut hic patet. Arch.

[N legib.] CASVS. Quaesitum fuit ab Eusebio, quantam poenam debeat pati raptor rerum ecclesiarum: & respondet, quod secundum leges seculi, scilicet Gothicam, & Salicam, in decuplum debet emendare. dicit enim in fin. cap. ut sacrilegus iudicetur, & quadruplum restituat, & canonice poenitentiae subijciatur.

c. [In legibus seculi.] In Lombarda, & Gotica, & Salica, non in Romana.

d. [Terminos.] Secundum leges punitur talis poena quinquaginta aureorum, ut ff. de termi. moto. l. 1. & 2. e. [Quadruplum.] Ut in illo quadruplo rei persecutio compute tur, ut inst. vi bon. rap. in princ. sed in furto est rei persecutio praeter poenam furti, ut inst. de oblig. q. ex deli. in fi. & est simile 79. d. decenter.

CONTRA GREGORIUS. CASVS. Supra in quibusdam c. dictum est, quod res ecclesiae usurpatae cum poena debent restitui. Nunc vero probat contrarium per seq. cap.

F Raternitas tua.] CASVS. Aug. Anglorum episcopus de duobus quaesivit a Greg. Primo qua poena sit poenien-

[Initium huius capituli usque ad ver. siluero, est acceptum ex epistola indicata. Reliqua non sunt inuenta.]

a. [Violata] Hac distinctio abest a plerisque vetustis & hic, & in sequenti capite ubi in vulgari est, emunitas violata.

Item.

De eodem.

C. IX,

SI saeculi leges talem iustitiam habere voluerunt; lex diuina cur inferior esse debeat? cum in ipsis veritatis praesentia a Zachaeo collaudatum sit, ut si aliquem defraudat, in quadruplum restitueret? Et quia summum in rebus bonum est iustitiam colere^a, ac sua cuique iura seruare, & in subiectos non sinere quod potestatis est, fieri, sed quod aequum est, custodiri (quod & vos diligere, & omnino confidimus studere;) eapropter excellentiae vestrae, mense Nouembri praesentis anni, secunda indictione, Petrum fratrem, & coepiscopum nostrum a gremio sanctae Romanae ecclesiae transmittimus, ut fratribus eiusdem prouinciae in vnum congregatis, emunitas violata, & praesumptio, & sacrilegium canonica auctoritate, & vestra regia^b dignitate talem terminum accipiant; ne post hac membra diaboli, filij nequam, in sancta ecclesia, te etiam ibi regnante talia praesumant.

[In plerisque vetustis codicibus, & apud Burchardum, & Iuonem caput hec est coniunctum superiori.]

Item Eusebius Papa epist. 2.

[Ecclesiae res surripient in decuplum restituat, quod abstulit.] C. X.

IN legibus saeculi^c cautum habetur: [Qui rem surripit alienam, illi, cuius res direpta est, in undecuplum, quae sublata sunt, restituat.] Et in lege diuina legitur: [Maledictus omnis, qui transfert terminos^d proximi sui, & dicet omnis populus, Amen.] Talia ergo non praesumantur absque ultione, nec exerceantur absque sua damnatione. Proinde si, si quis ecclesiasticas oblationes, & quod Deo consecratum est rapuerit, vel consenserit facientibus; ut sacrilegus dijudicetur, & damnum in quadruplum^e restituat, & canonice poeniteat.

β [Proinde.] Hinc usque ad finem non sunt in epistola Eusebii, neque apud Ioannem, aut Symmachum. Habentur tamen apud Burchardum, & Iuonem par. 13. c. 37. & in Polycarpo interpositis etiam aliquot verbis, quae in epistola habentur post ver. damnatione.

Contra Gregorius scribit, c. 4. responsionum ad Augustinum Anglorum episcopum de his, qui furtim auferunt aliquid de ecclesia.

[Sine augmento sibi ablata ecclesiam recipere oportet.] C. XI.

F Raternitas tua ex persona furis pensare potest, qua-

Bur. & Iuo ibi.

Luc. 19.

Et Symmachus in synodo, & 10. 1. epi. 1. su. ca. in antiquis.

Poly. l. 8. tit. 15.
Ans. l. 5. c. 41.
Bur. l. 11. c. 27.
Iuo p. 13. c. 37. & p. 5. c. 29.
Pan. l. 4. c. 47.

† al. declar. pum.
Deut. 27.
In decreti. Iulii. c. 1.

Poly. l. 6. tit. 16.
Iuo p. 13. c. 5.

1 Hoc fuit ex commissio ne Papae.

niendus fur: respondet dicens, quod quidam furantur propter cupiditatem, quidam propter inopiam: & ideo qui cupiditate furantur damnis; qui inopia, verberibus sunt corrigendi, & cum districtius agitur, in verberibus ex charitate agendum est. Secundo quæsiuit sub quo

ne sit contra. 3. dist. 89. decenter. 17. q. 4. quisquis, infra ea. q. 5. c. pen. & supra ea. q. 1. in antiquis. Ad hoc respondent quidam, si vult liberè fur vel prædo restituere rem ante quàm conueniatur, pœnam euitat. hoc falsum est, quia non sufficit raptori restituere rem ad euitandam

Ecclesia an possit petere rem suā cū augmento.

liter valeat corrigi. Sunt enim quidam, qui habentes subsidia, furtum perpetrant: & sunt alij, qui hac in re ex inopia^a delinquant. unde necesse est, ut quidam damnis, quidam vero verberibus^b, & quidam districtius, quidam vero leuius corrigantur. Et cum paulo districtius agitur; ex charitate agendum est, & non ex furore; quia ipsi hoc præstatur, qui corrigitur, ne gehennæ ignibus tradatur. & infra. ¶ Addis etiam quod augmento ea, quæ furto de ecclesijs abstulerunt; reddere debeant. Sed absit, ut ecclesia cum augmento^c recipiat, quod de terrenis rebus videtur amittere; & lucra damnis quærat.

† al. istud

† al. Deodato

Verum illud Eusebij de legum severitate: illud † Gregorij de ecclesiastica mansuetudine dictum intelligitur.

Idem Gregorius lib. 10. epist. 42. Deus dedit † episcopo Mediolanensi.

¶ Non sunt alienanda in episcopatu acquisita.

C. XII.

infra ead. quæst. 5.
c. nulli.

Res in episcopatu acquisitas^d sacerdotibus nulla est alienandi licentia.

Item ex octava a synodo vniuersali, c. 15.

a ¶ Octava.] Sic est emendatum ex Anselmo, cum antea legereetur, sexta. Est autem canon decimus quintus Synodi octava habitæ tempore Hadriani Papa secundi contra Photium, ex versione Anastasii bibliothecarij.

¶ Vasa sacra, nisi pro redemptione captiuorum, non sunt alienanda. C. XIII.

Ansel. l. 6. c. 171.

Apostolica, & paternos canones renouans hæc sancta, & vniuersalis synodus diffiniuit, neminem prorsus episcopum uendere, vel vtrumque alienare † cimelia, & vasa^f sacrata, excepta causa olim ab antiquis canonibus ordinata, videlicet a pro redemptione captiuorum^e; sed nec tradere salaria ecclesiarum in emphyteutica pacta, nec alias rusticas possessiones venundare, ac per hoc ecclesiasticos redditus ledere: quos ad propriam utilitatem, & ob escam pauperum, & peregrinorum susten-

augmento ecclesia suum debeat recipere. Et rñdet sub nullo augmento. Secunda pars incipit ibi, [Addis etiã.] a ¶ Ex inopia.] in delictis non excusat inopia, ut hic, & 32. q. 4. sicut satis. ff. de ri. nup. l. palam. 32. q. 5. ita ne. 22. q. 2. faciat. Arg. contra de consec. dist. 5. discipulos. & dist. 1. sicut contra. extra de furt. si quis propter necessitatem, quidam dicunt, quod potius debet homo mori quàm furari. Humanius est dicere, quod summa necessitas excusat. extra de reg. iur. cap. quod non est. unde hic non fuit tanta necessitas, quæ posset excusare.

b ¶ Verberibus] hoc generale est, ut verberibus castigentur qui sunt inopes, ut ff. de iurisd. omni. iudi. si quis ad. 3. in seruos, & ff. de in ius vocan. l. vlt. §. ea. q. §. liber. ius. 14. q. 6. si res aliena. Alio etiam modo puniuntur nobiles quàm ignobiles, ut 24. q. 1. qui contra.

c ¶ Cum augmento.] scilicet in naturali & illegitimo,

ditur in duas partes. In prima parte statuitur, quod si quis clericus alienet quocūque titulo alienationis possessiones vel redditus, vel vasa ecclesie in casu non concesso, deponi debet; alienatione rescissa: siue sit facta in scriptis, siue non: & emptor debet rem restituere & chartam ad incidendum: quod si non fecerit, excommunicetur. In secunda parte dicitur, quod si episcopus construxerit monasterium de redditibus ecclesie, eidem ecclesie monasterium subiiciat. Secunda pars incipit ibi, [Si autem episcopus, salaria.] i. redditus. iterum habeat sicut prius habebat. Et interierit Grat. tria sequentia cap. præter principale propositum, ut ostendat casum in quo licet res ecclesie possunt alienari, quorum primum patet.

e ¶ Et.] pro, id est.

f ¶ Vasa.] §. 10. q. 2. hoc ius contra.

g ¶ Captiuorum.] & alijs causis.

a ¶ Depo-

pœnam, ut ff. vi bon. rapt. l. non prodeit. Vel dic quod ecclesia nō petet pœnam, sed iudex ex officio suo eam infliget, & dabit ecclesie cui sacritas ignoscendi gloria dereliquit. C. de episc. & cler. si quis. & est ad hoc bonum arg. 23. quæst. 3. §. 1. in fi. Vel dic, quod potest petere naturale augmentum, id est, interesse. sed iuraturale non potest. Vel dic, quod non potest petere interesse quod est extra rem: vel si forte occasione rei sublata familia, vel pecora mortua sunt illud non potest petere, sicut nec emptor, ut ff. de act. empti. & vend. si sterilis, §. cum per venditorē. vel ponas casum sic, quælitum fuit si aliquis cōfessus fuit se furtum fecisse sacerdoti suo, an in penitentia debet ei iungi, ut illa rem restituat cum pœna 1? Respondeo quod nō: 2 & sic contraria non tangunt casum.

VERVM CASVS.

Determinat Grat. in hoc §. qualiter intelliguntur duo proxima præcedentia capitula, quod primum ex rigore, secundum ex mansuetudine intelligitur. Seq. c. patet.

d **R**es.] Acquisitas.] occasione ecclesie, ut infra ea. q. 5. §. fixum.

Apostolicos.] CASVS. Hoc c. diui

1. Iñā gl. dicit esse sing. Alexand. de Imo. in l. si pœnæ, ff. de cōdi. indeb. 2. Teneatur tamen damnum restituere, ut extra de iniur. si læserit: & duobus c. seq. & ext. de rapt. c. 1. 2. & 3. & c. in litens, in fine.

† *κεφάλαια*
Græce thesauri dñtur, opes pecunie repositæ, instrumenta pretiosa, aurea vasa, clinodia, inde cimeliarchus, C. de agric. & cens. l. lib. 11. Paupertas in delictis nō excusat.

Ecclesiasti-
cas res maie
alienas qua-
liter puniat.
Et c. diaco-
ni. 17. q. 4.
pōr tamen
eps dispēsa-
re cū prala-
to sibi subdi-
to, vt nō de-
ponatur, vt
so. distin. si
quis presby-
ter. Arch.

a ¶ Deponatur.] Hec est pena male alienantis res eccle-
sias, vt j ea. quilibet, & c. non liceat, & c. statuiamus. 1
Sed contra extra de reb. eccl. non alien. si quis presbyte-
rorum, de elect. q. sicut, in fi. ff. de alien. iud. mut. cau. l.
ex hoc edicto, §. si quis alienauerit. Ex quibus omnibus
habes, q. sufficit, si
statim reddat eccle-
sia indemnem. Pos-
se, quo ad hoc vt ex-
inde non possit vlti-
rius cōueniri, sed nō
quo ad hoc, ne pro
hōi mala electio-
ne ab administratio-
ne remoueat. Arg.
contra. ff. vi bo. rapt.
non prodest. vbi ha-
bes quod nō sufficit
pradoni ad poenam
euitandam rem resti-
tuere. Itē sufficit se-
mel dolū commissis-
se, vt depol. l. i. §. si
rem depositā. Ioan.
Ego sto illi decret. si
quis psbyterorū. B.
b ¶ Construxisse.] lē-
dendo ecclesiā prio-
rem: potest tñ con-
struere, dum tamen
nō lēdat ecclesiam,
j c. si episcopus, &
c. bonæ rei. Traden-
tur ergo ecclesiæ vt
habeat in ipsa ius pa-
tronatus, quod habe-
tur ex ædificatione,
seu fundatione. 16.
q. 7 quicunque. &
c. decernimus, & ca.
filijs, ext. de eccl. a-
d. f. ad audientiā. vel
aliquod honestū ser-
uitium, ext. de iure
patr. præterea vel ob
alia tēporalia, ext. de
capel mon. in eccle-
siis. 16. q. 2 sanē. Et
est arg. q. acquisita
de reb. ecclesiæ po-
test ecclesia vēdica-
re. j ea. q. 4. sacerdo-
tes, & q. vlt. fixū Sed
quid si clericus de pe-
culio ecclesiæ in p-
prio solo ædificat?
tunc videtur q. d. f. iū
solo cedere. ff. de re
rum diu. f. in tātum.
Sed dicas 2. in fauo-
rem ecclesiæ solum
ædificio cedere. 17.
q. 4. c. quæstio. & hoc
est speciale in eccle-
sia, q. si res compara-
tur de bonis eccle-
siæ, statim est facta
ecclesiæ, vt hic, & ex-
tra de pecu. cle. c. i. si
quis. Idem est in mi-
lite. C. de rei vend. si vt proponis, & in pupillo, C. arbit.
tut. l. 3. & in vxore, ff. de donat. inter vir & vxor. vxor.
c. ¶ Tradat.] i. subijciat j 14. q. 6. comperimus 17. q. 4.
quæst. contra vbi habes q. res consecrata non debeat re-
stitui, sed supplē laicis, & ad profanos vsus & licet hic

dicatur q. debet subijci priori ecclesiæ: nihilominus ta-
men episcopus potest vnam ecclesiam alij subijcere cui
vult: arg. extra de excess. pralat. sicut vnire.

S Acrorum.] CASVS. Fabius Firmāne ciuitatis eps de-
dit xj. libras argēti. de sua ecclesia pro redemptione
qua-

tationem esse decernimus β. & paulo post. ¶ Quisquis
autem apparuerit post hanc d. finitionem nostram, con-
trarium quid huic sanctæ, ac vniuersali synodo agere;
deponatur^a vt præuaricator diuinarum legum, & præ-
ceptorum: cassata videlicet omnino, quæ facta est in scri-
ptis, vel sine scriptis ab episcopo, venditione, vel emphy-
teutica traditione, vel alia qualibet alienatione, cime-
liorum scilicet, & salariorum locorum. Qui vero emerit,
aut perceperit aliquid ex prædictis cimelijs, vel salarijs,
& non restituerit ecclesiæ iterum, quæ ecclesiæ sunt, vel
non reddiderit ad incidendum chartam venditionis, vel
emphyteuseos, sit anathema vsque dum fecerit: quod ab
hac sancta, & vniuersali synodo confirmatum est. & si au-
tem episcopus conuictus fuerit construxisse^b monaste-
rium de redditibus ecclesiasticis, & tradat^c ipsum eidem
ecclesiæ monasterium.

α ¶ Videlicet pro redemptione.] In concilio ipso, & apud
Anselmum legitur, quæ accipiuntur in redemptionem ca-
ptiuorum.

β ¶ Decernimus.] In ipso canone sequuntur hæc: Omnem ve-
ro ecclesiasticarum rerum potestatem habentem, & has me-
liore, ac dilatare, prout oportuerit ecclesiastica loca, quæ
per redditus fiunt, & insuper propriam rerum dispositio-
nem distribuere ac committere, seu conferre quibuscumq;
voluerit & iudicauerit, iuxta propriam potestatem, ac do-
minatum. Quisquis autem apparuerit, &c.

Item Gregorius lib. 6. epist. 34. seu 199. domino epi-
scopo Messanenſi.

¶ Pro redemptione captiuorum sacra vasa non prohi-
bentur alienari. C. XIII.

E T sacrorum canonum, & legalia statuta, permittunt
ministeria ecclesiæ pro captiuorum esse redemptio-
ne vendenda.

Item Demetrio, & Valeriano clericis Firmanis, li. 7.
indict. 2. epist. 14.

¶ Res ecclesiæ licitè impenduntur pro redemptione
captiuorum. C. XV.

S Acrorum canonū statuta, & legalis permittit auctori-
tas licitè res ecclesiasticas in redemptionem captiuo-
rū impendi. Et ideo, quia edocti à vobis sumus ante an-
nos fere xvij. virum reuerendissimum quendam Fabium
episcopum ecclesiæ Firmāne libras xj. argenti de eadem
ecclesia pro redemptione vestra, ac patris vestri Passui,
fratris & coepiscopi nostri, tunc vero clerici, necnon ma-

quatuor personarum, s. Passui, tunc clerici & vxoris, &
duorum suorum filiorum, scilicet Demetrii, & Valeria-
ni, quo præfato epo mortuo Passius factus est eps, post
cuius obitum filij timebant ne ille xj. libræ argent. ab
eis, vel hæredibus eorum repeterentur. & ideo à Papa
super

L. Sancimus, C. de
sacrof. eccl.
Ansel. l. 5. c. 48.

Iuop. 3. c. 145.

Ædificium
de pecunia
ecclesiæ ta-
ctum, an ac-
quireret ipsi
ecclesiæ.

2 Dicas hæc
gl. seq. Spec.
de empt. &
vend. § ter-
tio loco, in
1. vers. qd si
clericus. &
ibi per Ioan.
And. in ad-
ditio Bal. in
l. in tātum,
de rer. diuis.
Phil. Franc.
in c. semel.
de reg. iuris,
in 6.

Sed dicas 2. in fauo-
rem ecclesiæ solum
ædificio cedere. 17.
q. 4. c. quæstio. & hoc
est speciale in eccle-
sia, q. si res compara-
tur de bonis eccle-
siæ, statim est facta
ecclesiæ, vt hic, & ex-
tra de pecu. cle. c. i. si
quis. Idem est in mi-
lite. C. de rei vend. si vt proponis, & in pupillo, C. arbit.
tut. l. 3. & in vxore, ff. de donat. inter vir & vxor. vxor.
c. ¶ Tradat.] i. subijciat j 14. q. 6. comperimus 17. q. 4.
quæst. contra vbi habes q. res consecrata non debeat re-
stitui, sed supplē laicis, & ad profanos vsus & licet hic

super hoc postulauerunt securitatem. Papa igitur eis plenam securitatem concedit, ita ut de cætero super hoc nulla quæstio eis moueatur. Sequens c. patet.

a [Repetitionis.] Quia quod ex causa pietatis impenditur, non repetitur. C. de neg. gest. alimenta, nisi forte fuerit

iubemus. Tamen si priuatus det pecuniam pro redemptione alicuius, bene eam repetit, ut C. de cap. l. vlt.

b Sicut. [Suis.] Suis potius quam alienis subueniat, subueniat tñ & extraneis. 86. d. non satis. 42. dist. quiescamus. Sed qui dicunt hic captiui? Dic qd si ab hæ-

ca. significauit, ut de iudæis. Phil. Dec. in ca. q in ecclesiis de const. Ludou. Gomes super 6. cha. 100. in paruis.

Redemptio quæque est necessaria.

2 Id est mortis, ut leg. & not. inf. eod. aurum ver. acur. to. Arc.

tris vestra hostibus, impendisse, atq; ex hoc quandam formidinem vos habere, ne hoc, quod datum est, a vobis quolibet tempore repetatur; huius præcepti auctoritate suspicionem vestram prauidimus auferendam; constituentes nullam vos exinde, hæredesque vestros quolibet tempore repetitionis^a molestiam sustinere: nec a quoquam vobis aliquam obijci quæstionem.

Item lib. 6. epist. 35. ad Dominum episcopum.

¶ Res ecclesiæ desolatæ non præponantur captiuis. C. XVI.

Iuo p. 3. c. 176.

Sicut omnino graue est frustra ecclesiastica ministeria venundare; sic iterum culpa est, imminente huiusmodi necessitate res maxime desolatæ ecclesiæ captiuis suis^b præponere, & in eorum redemptione cessare.

2 Quæ vero pœnitentia huiusmodi inuasoribus, atque prædonibus, qui vasa sacra, & reliqua diuino cultui dedicata arripiunt, & quasi profana contrectant, sit indicenda; Nicolaus papa desinit scribens Frontario archiepiscopo Burdegalensi.

¶ Inuasoribus rerum ecclesiasticarum quæ pœnitentia sit imponenda. C. XVII.

DE viro nefando, Burgando nomine, qui rabie insana commotus diabolicis se irretire laqueis nō dubitauit, atque gentium more per abrupta itinera, & compita^c insidians vobis in vestra ecclesiæ villa, vnā cum clericis vestris manētib; & populum salubribus instruere dogmatum monitis decertantibus, paneque spiritualis verbi vacua hominum corda reficientibus, atque laudabile propriæ salutis desiderium habentibus, sancta apostolorum Petri, & Pauli limina visitare, collectis malitiæ suæ sequacibus, & iniquitatis complicibus nefarias inuasiones, & depredationes violentas inferre demoniaco ausu præsumpsit: & ut epistolæ vestræ textus eloquitur, sacrum altare, sacraque Dominici corporis, & sanguinis vasa, insuper, & sanctum chrisma pollutis arripere manibus, quasi vilia, & ad vsum communem apta præsumpsit; dilectio nos vestra consuluit^d, si ipse, vel qui cum eo in tam impio, & iniquo scelere fuerunt, ad pœnitentiam quæque gratia tracti^f diuina, venire voluerint, quo eos pœnitentiæ vinculo constringatis, nostræ institutionis censuram

CASVS. Supra facta est mētio de inuasoribus rerū ecclesiæ. Nūc vero docet Gratia quæ pœnitentia sit huiusmodi inuasorib; imponenda, quæ sacra vasa, & alia Deo dedicata pollutis manib; quali profana rapiunt, & contrectant.

DE viro.] CASVS. Frōtarius. Burdegalē archiep̄s cū vellet B. Petri limina visitare, & in quadam villa suæ ecclesiæ celebraret diuinā, & populum saluberrimis dogmatibus erudiret, quidā nomine Burgandus vir nefandus insidians ei, cum complicibus suæ malitiæ venit ad villam præfatam, & sacra vasa dominici corporis, & sanctū chrisma pollutis manib; accipere præsumpsit. quare dictus Frontarius q̄ fuit a Nicolao, si aliquo tempore ad gremium matris ecclesiæ redierint, quæ pœnitentia sit eis indicenda. Qui respondet dicens, qd primo debent iurare, quod talia non faciant de cætero, & postea pœniteant iuxta modum in ca.

al. tati.

rit, ptestatus, ff. de reli. si qs. hæc actio. & in alio casu. C. de nupt. patrē hic tñ non valet protestatio: quia ecclesia tenet redimere, ut inf. ca. prox. si vero priuatus redemisset, pretiū datum repetetet sine distinctione, secundum quod dā. Et hic redemptus operas p̄stabit ecclesiæ p̄ quinquenniu si nō possit soluere, C. de cap. l. 2. & vlt. Itē nunquid hoc de quolibet capto verum est? ita. sed nunquid de capto in maleficijs? quod videtur 86. d. non satis. 23. q. 3. c. 1. & c. reus, & 14 q. 6. si res Argum. contra 1. q. 1.

expressum.

c [Et compita.] Compitum est locus vbi plures viæ concurrunt. 48 d. sicut.

ADDITIO. Et dicitur a con, quod est simul, & pita, qd est via, secundum Hug. & Lau.

d [Consuluit.] Quæ sit pœna talium, qui inferunt iniuriam clericis dum insistant diuinis officijs, & obsequijs, habes 17. q. 4. §. qui autem, & cap. si quis suadente, C. de epi. & cle. si quis in hoc genus.

a Ante

a [Ante fores.] Sed nonne in primo anno est extra ecclesiam? Sed dic q in primo anno stet extra cœmeterium, quod violauit, & secundo anno iuxta fores ecclesiæ.

b [Audientes.] Non communicantes, vt 33. q. 2. latorem.

c [Spondentes.] Sacrilogos argue promittere cogendos se nunquam simile facturos, sic 3. q. 8. pefsimā, & c. si quis inebriorum, vt dixi 17. q. 3. cum aliquis.

Monemus.] Hæc est tertia pars. in qua reuertitur ad principale, & pbat per v. c. q res ecclesiæ non sunt alienanda in casu non concessio. lo. de Fan.

CASVS. Quasitum fuit a Leone Papa quā penam pati debeat ep̄s, vel sacerdos, qui cā amicitie timoris, vel muneris rem suæ ecclesiæ, vel salarium a Christianis oblatum auferre, vel usurpare p̄sumit.

Et responder, q dēt deponi, & qd iniuste abstulit, reddere compellatur, & pro his nullas deinceps vires hēat ad litigandū, vel possidendum.

d [Rem tituli.] id est, spectantem ad ecclesiā suam non auferat alii p̄pria auctoritate. 1. Nam & tutor, & curator puniuntur, qui auferat alij rē pupilli sui, vt C. vñ vi. meminerint. in fi.

e [Reddere.] ipse ergo, qui alienauit, potest cōueniri, vt hic, & inf. ea. statuimus. & duobus c sequentibus. Item & possessor potest conueniri, vt sup. ea. Augustino. & no. sup. ea. qui cunque. & lu. c. Apostolicos. cum, enim ecclesia habet in optione quē velit conuenire, si primo cœpit vnum conuenire & postea velit alium conuenire, nō fiet ei p̄iudiciū aliqd p electionē, vt C. si tu

Ecclesia si ab vno suo ius consecrata est, an possit aliū conuenire.

tōr, vel curator. l. ult. Sed quid si ecclesiā est consecrata ius suum a possessore, nunquid adhuc potest conuenire ipsum, qui alienauit? non videtur: quia bona fides non patit, vt bis idē exigatur, ff. de reg. iur. bona fides. Quod autem posset ipsum conuenire. ad hoc est arg. inf. eo. Vul terranz, & c. statuimus & c. quicunque, & ff. de peti. hæ. re. nec vllam. §. ult. Respondeo, aut ecclesiā agit ad poenam, aut ad interesse. si ad poenam, potest agere adhuc contra alienantem: quia p̄na vnus non liberat alium

vt sup. ea. cum deuotissimā, si agit ad interesse, nō p̄t. Item quasitur si ecclesiā consecrata est suum ius a possessore, an teneatur cedere actionem, quam hēt contra alienantē? Rñdeo, q non: quia qua fronte pōt petere cessionē qui ex contumacia sua condemnatus, vt ff. de administ.

2 Hoc ideo quia iā ius consecutus ē & ita interest se desiste, ff. de eo per quem factum est. l. 1. §. plures.

exposcere curassis. De quibus (si tamen ita est) iubemus, cum ad poenitentiam reuerti accelerauerit, vno anno extra ecclesiam Dei consistere, cuius sacratissima vasa, extrariturum fidei Christianæ, diripiendo auferre non dubitauerunt. Secundo vero anno ante fores² ecclesiæ sine cōmunionē maneat. Tertio vero anno ecclesiā Dei ingrediantur, & inter audientes^b adstent sine oblatione, non manducantes carnem, neque bibentes vinum, præter Natalis, & Resurrectionis Dominicæ dies. Quarto præterea anno (si his prioribus tribus eorum fructuosus fuerit poenitentis labor) communioni fidelium restituantur: rotaque mentis intentione spondentes^c talia se vltius nūquam facturos, & corpus & sanguinem Domini suscipere mereantur, & vsque ad septimum annum tribus in hebdomada diebus sine elu carnium, & vini potatione maneat poenitentes.

[Caput hoc alibi non est inuentum, quā in collectione canonū incerti auctoris.]

Item in concilio Leonis Papa quarti.

[Res ecclesiæ episcopus usurpare, vel alienare non p̄sumat. C. XVIII.]

3 **M**onemus, & irrefragabiliter affirmamus, vt nullus episcoporum, vel sacerdotum, rē tituli^d sui usurpare p̄sumat: sed neque salarium a Christianis, sanctis locis oblatum causa amicitie, vel timoris, aut muneris pertinet auferre: ne ecclesia Dei ad nihilum redigatur. Quod qui facere p̄sumpserit episcopus, vel sacerdos; canonicam sine dubio s̄nbeat ultionem, & quod ecclesiæ iniuste ablatum est, reddere^e compellatur; ita vt deinceps nullas vires pro his ad litigandum^f, vel possidendum habere possit.

Item ex septima synodo, c. 12.

[Apud Gratianum, quemadmodum, & apud Anselmum citatur, ex historia Eusebij episcopi Cæsariensis. Iuo verum auctorem citauit. Versio autem est Anastasii Bibliothecarij, ex cuius codicibus manuscriptis nonnulla sunt emendata.]

[Episcopo, vel abbati res ecclesiæ alienare non licet. C. XIX.]

Quisquis episcopus, vel abbas inuentus fuerit de salarijs episcopij, vel monasterij transferre quidquam in principum manus, vel etiam alij personæ conferre,

Deus dedit p 4. Poly. l. 1. tit. 19.

Poly. l. 6. tit. 15. Anf. l. 6. c. 174. Iuo p. 5. c. 375.

minist. tuto. si plures, & ff. de tuto si plures, & ff. de tute. & ratio. dista. l. 1. §. nunc tractemus.

f [Litigandum.] Arg est hic, q qui male alienauit rem ecclesiæ, non potest eam repetere.

Quisquis.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in tres partes. In prima parte dicitur, q episcopus, vel abbas de salarijs episcopij, vel monasterij principi, vel alia personæ in casu non concessio nil dare debeat; & si dederit, irritetur. Et ad hoc probandum inducitur canon

Apo-

Apostolorum, qui dicit, q̄ de rebus ecclesiæ non debet aliquid defraudari. In secunda parte dicitur quod si episcopus dicat agrum nullum fructum ecclesiæ reddere, immo potius damnum, propter hoc principi cōcedere non debet, sed clericis vel colonis. In tertia parte dicitur, q̄ si prin-

Can. Apost. 39.

irritum sit, quod datum esse constiterit, secundum canonem sanctorum Apostolorum, qui dicit; [Omnium ecclesiasticarum rerum episcopus habeat sollicitudinem, & dispense eas, tanquam Deo contemplante. Non liceat autem ei fraudare β quidquam ex illis, vel cognatis^a proprijs donare quæ Dei sunt. Quod si pauperes fuerint, ut pauperibus largiatur: sed non sub horum occasione, quæ sunt ecclesiæ, defraudentur.] ¶ Quod si excusationem p̄tenderit damnum facere, & nihil ad profectum agrum existere; nec sic principib. qui per loca illa sunt, tribuat ager vel locus: sed clericis, vel agricultoribus. ¶ Quod si calliditate usus fuerit, & a colono^b, vel a clerico emerit princeps agrum, irrita sit venditio, & restituatur episcopo, vel monasterio; & episcopus, vel abbas hoc faciens abijciatur: episcopus quidem ab episcopo; abbas autem a monasterio γ, tanquam qui dispergit, quæ non collegit.

^a ¶ Salarijs.] *Grace est. ἐκ τῶν αὐτοῦ πρῶτον, pro qua voce in Parisiensi græcorum canonū editione legitur in rubrica, ἐκ τῶν ὠποαείων, id est, ex suburbanis, quasi suburbana vocentur auturgia, quod ipsius possessoris manibus colantur. Balsamon tamen eos agros interpretatur, qui per se ipsi sine magna cultura fructum ferre possunt, ut silua, & alia huiusmodi.*

β ¶ Fraudare.] *σπερεῖς ἐδά, id est, sibi vendicare, & suum facere.*

γ ¶ Episcopus quidem ab episcopo, abbas autē a monasterio.] *Hæc ad sententiæ integritatē addita sunt ex ipso canone.*

Item Symmachus Papa in synodo tertia, c. 4. & sequentibus usque ad nonum.

¶ Prædia ecclesiæ non liceat Papæ alienare, C. X X.

Non liceat Papæ^d prædium ecclesiæ alienare aliquo modo pro aliqua necessitate, nec in usu fructuarum dare: nisi tantummodo domos, quæ in quibuslibet^e urbibus non modica impensa sustentantur. Qua lege omnes custodes adstringantur; ut donator, accusator, venditor honorem perdat. Et qui subscripserit anathema sit, cum eo, qui dedit, vel qui recepit, nisi restituatur. Liceat etiā quibuslibet ecclesiasticis personis contradicere, & cum fructibus^f alienata reposcere. Quod non modo β in Apostolica seruandum, est ecclesia, verumetiam vniuersis ecclesijs per prouincias quidem dicitur conuenire.

si princeps callide a colono vel clero agrum ecclesiæ emerit, venditione rescissa ager restituatur episcopo vel monasterio: Episcopus autem vel abbas hoc faciens deponatur. Secunda pars incipit ibi, [Quod si excusationem.] Tertia ibi, [Quod si calliditate.]

^a ¶ Cognatis.] Nisi victum & vestitum, ut 86. d. non satis & 16. q. 1. si cupis. in fi.

^b ¶ A colono.] Licet enim colonus tradat alij possessionem, non ideo perdit ecclesia possessionem. C. de acq. poss. l. vlt.

^c ¶ Abijciatur.] Mirius cum eo agitur, inf. c. si quis qui-

libet, & q. 5. si episcopus 1.

Decr. Grat. Pars II,

Non liceat.] CASVS. Symmachus Papa statuit in hoc c. ut Papæ non liceat prædia ecclesiæ alienare quo ad proprietatem vel usufructum, nisi tantum domos quæ in urbibus modica impensa non sustentantur, sub qua lege oēs prælati ecclesiæ constringantur.

Contra quā constitutionē si aliquid fuerit alienatū, donator vel venditor, & mediator deponat. Subscribentes sint anathematizati cum eo, qui dedit, & cum eo, q̄ recipit, nisi restituant, quod alienatum est. Sit licentia cuilibet ecclesiasticæ personæ contradicēdi, & reposcere cum fructibus alienata. hoc intellige, nisi alienatio facta esset in casu licito & concesso.

^d ¶ Papæ.] Symmachus Papa successori suo legē imponit, ut Imperator suo. inf. 16. q. 1. q̄a iuxta. Sed qualiter hoc potuit, cum nullus mortaliū Papā possit iudicare. ext. de elect. innotuit 40. distinct. si Papa. nec inferior superiorem. 2. i. di. inferior, sed certe licet sit solutus legibus, tamen secundum leges viuere debet ff. de legi princeps.

^e ¶ Quibuslibet.] Videtur ergo quod ad hanc accusationem quilibet admittatur. extra de reb. eccl. non aliena. si quis & Auth. de non alie. aut. permut. in fi. coll. & not. 16. quæstio. 7. filijs. & quæ. 1. constitutum.

^f ¶ Et cum fructibus.] Hic aduerte, q̄ fructus possunt peti. Sciendum est, quod si agitur per interdictū aliquod ad petendū rem cum fructibus, tunc restituuntur omnes fructus percepti a tempore eo quo est propositum interdictum, nisi interdictio, unde vi: in quo veniunt fructus omnes percepti a tempore deiectionis, ut ff. de interdict. l. interdictis ff. de vi, & vi armat. l. 1. §. ex die. Si autē agit rei vindicatione aut possessor tuit bonæ fidei, aut malæ. Si bonæ, restituet omnes fructus perceptos a tpe litis contest. vel qui culpa sua non sunt percepti, sed ante litem contestatam perceptos non tenetur restituere, sed tantum extantes, ut C. de rei uendi. certum est. Instit. de offi. iud. §. post inchoatā Si fuerit possessor malæ fidei: tam perceptos, quam quos percipere potuit, tenet restituere, ut ext. de rest. spo. grauius. & ff. de rei ued. si nauis. §. gñaliter. & C. de rei uend. certum est. Si vero

c. Apostolico. fm Hu. illæ intelliguntur cum actū fuit ab initio cū tō clero ipsius ecclesiæ. Arch.

Papam nullus mortaliū iudicare potest.

Fructus an ab omni possessore sint restituendi.

De hoc le
& no. sup.

N n n male

malæ fidei possessor titulum habuit, tunc excusatur a percipiendis propter titulum, ut C. de rei vend. si fundum nisi ita sit quod ille titulus habeatur pro non titulo 1, ut cum quis emit contra interdicta legis, ut C. de agric. & cens. quemadmodum lib. 11. & alios habes notatos ff. q. met. cau.

1 Nam tunc de percipiendis tenetur. ff. de his q. i. frau. credit. ait prætor. §. per hanc. Laur.

sed & partus **I**ndigne.] CASVS. In hoc c. notant tria genera hominū, qui contrectant res ecclesiarū, scilicet inuasor, & iniuste possidens sua auctoritate, & qui iniuste possidet auctoritate alterius: & isti oēs nisi cito se correxerint male ablata restituendo debent anathemati dari etiam cū admonitione. Valde enim iniquū est, ut ab aliquo maxime Christiano usurpetur qd ecclesiæ relinquatur vel confertur.

a ¶ Ad altare [Quia nec oblatio eius recipitur, ut l. e. de viro & et a sacramentis ecclesiæ suspensus est, ut 17. q. 4. quilibet.

Admonitio semper vindictam præcedat.

b ¶ Admonitio] Ar. ¶ Admonitio semper præcedat vindictam, ut hic, & 2 q. 7. accusatio &c sequent 11. q. 1. petimus. Sed verum est cum agitur ad poenam excommunicationis: quia nemo excommunicandus est nisi præcedat admonitio trina. 2, ut 16. q. 7. omnes decimæ. & 17 q. 4. presbyterorum. & extra de sentent. excommu. c. sacro. Itē & in illis criminibus præcedat admonitio ubi ad brachium sæculare est recurrendū, ut 1. q. 7. patet. Itē ubicumque non agitur ad depositionem Et generaliter ubicū que agitur ad denunciationem, ut extra de simon. licet Hely. sed ubicumque agitur ad depositionem, nō præcedat admonitio extra de accusat. qualiter. ad qd enim admoneretur tunc cū sufficit ad depositionem qd homo semel deliquerit 25. di. primum. Non ob. extra

de accus. si quis, quia loquitur in denunciatione. Item non ob. 2. q. 7. si quis erga. quia loquitur ibi de alijs causis, quæ non inducunt depositionem, ut 5. q. 4. in loco.

c ¶ Maturata.] Id est, maturæ prolata. inf. 16. q. 1. in ea. nonib. us.

d ¶ Et instituta.] Id est, destinata a talibus.

De rebus.] CASVS. Quidam inuadebant vel rapiabant res ecclesiarū, & dicebāt se habere a principibus

¶ Caput hoc collectum est ex pluribus capitibus synodi Romana tertia sub Symmaccho, in epitomen tamen reductis..

a ¶ In vsumfructum.] In conciliorum editionibus partim legitur, sed nec in vsumfructuario iure aliquibus dare liceat. partim, sed nec in vsumfructum iura aliquibus, &c. quemadmodum & in cod. ce. canonum impresso. Nam in vetusto manuscripto est, sed nec vsumfructuario aliquibus dare liceat. Idem vero significare vsumfructuarium & vsumfructū scribit Smaragdus in expositione regula B. Benedicti c. 59. his verbis. vsumfructum dicit, quod nos dicimus vsumfructuarium.

β ¶ Quod non modo.] In ipsa synodo longe aliter habetur. Huius autem constitutionis legem in Apostolica tantum volumus sede seruari, vniuersis ecclesijs per prouincias secundum animarum considerationem, quem propositore religionis conuenire rectores earum viderint, more seruato.

Item in synodo sexta.

¶ Qui res ecclesiasticas vendit, ad altare non audeat accedere. C. XXI.

Indigne ad altare Dei properare permittit, qui res ecclesiasticas audet inuadere, aut iniuste possidere, aut iniqua, vel iniusta defensione in eis perdurat. & paulo post. ¶ Debet tamen esse prouisio, ut vindictam admonitio β præcedat, & res usurpata iniuste qui abstulit, aut iniuste ablatas retinet, & iustate patrocinante legibus restituat. Quod si neglexerit, & necessitas compulerit: demum prædonem sacerdotalis districtio maturata percellat. & infra. ¶ Valde iniquum ergo & ingens sacrilegium est, ut quæcumque vel pro medio peccatorum vel salute, vel requie animarum suarum vnusquisque venerabili ecclesiæ contulerit, aut certe reliquerit, ab ijs, quibus hæc maxime seruari conuenit, id est, Christianis, & Deum timen tibus hominibus γ, & super omnia a principibus, & primis regionum in aliud transferri, vel conuerti permittatur. Propterea, qui hæc non prouiderit, & aliter quàm scriptum est, prædia ecclesijs tradita petierit, vel acceperit, aut possederit, vel iniuste defenderit, aut retinuerit, nisi cito se correxerit, quo iratus Deus animas percutit, anathemate feriatur: sitque accipienti & danti, & possidenti anathema, & instituta poenæ contubernium assiduū. Nec aliquo se ante tribunal Christi obstaculo muniat, qui a religiosis animabus substantiam pauperum derelicta, cōtra fas sine aliqua pietatis cōsideratione dissipat.

luc. p. 3. c. 180.

26. q. 1. in canonibus: §. ualde.

a ¶ Aut iniuste.] In synodo legitur, aut iniuste, id est, sine licentia episcopi possidere.

β ¶ Admonitio.] In synodo additur, manifesta.

bus concessionem, quare Adon Viennen. archiepiscopus quæsiuit a Nicolao quid esset super hoc faciendum, qui respondet dicens, quod si princeps concessit, redarguatur super hoc: Si autem inuasor sua auctoritate facere

Hoc argu. a q. Vi prius.] Et hoc arg. 1. q. auctoritas maioris excusat. 2. distin. diaconi. & 63. dist. Salonitana sed non est hoc verum, ut su. ea. quicumque. & licet hoc dicatur, q. princeps sit redarguendus; bene tamen potest excom-

ipse prin-
ceps sit re-
darguendus
q. d. non ille
qui eius au-
thoritate ac-
cipit fm H.
Maioris au-
thoritas non
semper ex-
cusat.

ere præsumpserit, excommunicetur donec resipiscat.

bat q. ecclesiarum facultates debent diuidi in quatuor partes; & hoc probat per 9. auctorit. Ioan. de Fant.

CASVS. Quidam episcopus suspectus remotus fuit ab administratione rerum ecclesiarum: remansit tamen in officio & administratione spiritualium. committit ergo

Gelasius curam rerum ecclesiasticarum duobus, scilicet archidiacono Iustino, & Faustino defensori: & ne episcopus iste intramet, præcepit Gelasius, ut ab ipso episcopo tertius eligat: qui nomine episcopi vniuersa disponat, & ut oia prædia prauè alienata ad vsum ecclesiarum reuocent: nec alicui clerico pro sua portione aliquod prædium assignet: & omnem pensionem prædiorum urbanorum vel rusticorum ad episcopum deferant, ut sequestrando de medio quod ad causas & expensas superuenientium necessitatum esse opus prospicitur, de reliquo, & de fidelium oblatione quatuor inde fiant portiones. Primam habebit episcopus. Secundam canonici. Tertiam pauperes. De quarta ecclesiarum fabrica reparetur: & si aliquid fuerit residuum, idoneo custodi ab utraque parte electo tradatur, vel inde in futuro fabrica reparetur, vel ematur inde possessio pro utilitate communi. [Ad nostrum studium,] Id est, p. nostrum studium. b. q. Pontificis vestri:] Episcopus iste remotus fuit ab administratione temporalium: sed non spiritualium. c. q. Ab eodem.] Ito enim remoto ab administratione referatur ut ipsius auctoritate administratores eligantur. d. q. Quid ad causas.] Scilicet, ut expensæ prius deducantur, quæ factæ sunt in colligendis fructibus, quod ius deductionis nullius calus potest impedire. ff. fami. erci. fundus ff. de petit. hære. si. a domino. §. fructus. in decimis secus, ut extra de deci. cum homines sed cum distinctione, quam habes extra de deci. pastoralis. e. q. Portione.] Ar. q. prædia ecclesiarum non debent diuidi per præbendas, ut not. su. q. proxi. §. vlt. hoc non est verum: hic autem prohibentur diuidi ideo quia clerici

2. Intelliges non omni: & hoc colligitur if. vbi dicit q. oēs redditus debent ad ipsum deferri, vel ab eo diuidi. Arc. Expensæ semper sunt deducendæ.

q. Hominibus.] Qua sequuntur vsque ad ver. in aliud. addita sunt ex synodo.

q. Vel iniuste dederint, aut retinuerint.] Addita sunt, & ista. sicque omnia, qua in usurpatione huiusmodi rerum accidere solent, exponuntur.

Item Nicolaus Papa Adoni Viennensi archiepiscopo in epistola, cuius initium: [Quia sanctitatis vestre.]

q. Excommunicentur, qui principum auctoritate res inuadunt ecclesiarum. C. XXII.

DE rebus, quæ semel Deo contributæ, atque dicatæ sunt, & postea sub occasione concessionis principum a quibusdam inuaduntur, atque diripiuntur; sancimus, ut prius^a consularis principem ad releuandam tã præsumptiuam factionem, & cognoscendum, vtrum illius sit concessio, an inuasoris præsumptio. Quod si principis inordinata fuerit largitio; ipse sit princeps pro emendatione redarguendus. Si autem inuasoris declaratur præsumptio; vsque ad emendationem, excommunicationis sit vindicta coercendus.

Iuo p. 3. c. 152.

† al. Odone.

q. Extat epistola hac in libro sape citato bibliotheca Dominicana: in qua respondet Nicolaus ad nonnullas quæstiones ab Adone† sibi propositas.

† al. Fausto.

Item Gelasius Iustino archidiacono, & Faustino† defensori.

q. De rebus ecclesiarum non est aliquid alienandum. C. XXIII.

Deus dedit p. 3. c. 98.

4 VObis enim, & famæ vestræ cōsultum duximus, ut pontificis vestri^b loco, vobiscum ab eodē aliquis subrogetur, qui eius nomine pariter vniuersa disponat: quatenus omnia prædia ad veltrum reuocetis studium, nec cuiquam clerico pro portione sua aliquod solum ecclesiarum putetis esse deputandum: ne per incuriam, & negligentiam minuatur: sed omnis pensionis summam ex omnib. prædijs rusticis, urbanisque collectam ad antistitem deferatis. Ex qua tamen collectione habeatur ratio, quid ad causas^d, vel expensas accidentium necessitatum opus esse perspicitur, ut de medio sequestretur: & quatuor portiones^e vel de fidelium oblatione, vel de hac fiant modis omnibus, pensione: ita, ut vnam sibi tollat antistes, aliam clericis pro suo iudicio, & electione disperciat, tertiam

municari 11. q. 3. si autem nobis. Sed qualiter agi potest contra illum, qui recipit possessionem vel à principe, vel ab alio: cum scriptum sit in lege, Non videor vi possidere si recipio possessionē ab illo quem scio esse in possessione. ff. uti possi. si quo. §. non videor. & arg. extra de resti. spol. cum ad sedē. Sed hæc q. hodie exluffata est. V per id quod est hodie ext. de rest. spol. sepe cōtingit. Obis:] Hæc est quarta pars quæstionis, in qua pro-

factæ sunt in colligendis fructibus, quod ius deductionis nullius calus potest impedire. ff. fami. erci. fundus ff. de petit. hære. si. a domino. §. fructus. in decimis secus, ut extra de deci. cum homines sed cum distinctione, quam habes extra de deci. pastoralis.

e. q. Portione.] Ar. q. prædia ecclesiarum non debent diuidi per præbendas, ut not. su. q. proxi. §. vlt. hoc non est verum: hic autem prohibentur diuidi ideo quia clerici

N n n 2 sue.

Hoc colligitur ex illa littera, ne per incuriam, &c. ubi ibi innuitur a contrariis, qd si illa cessaret, si essent diligentes cleri: qd pnt didici & Laur.

fuerunt suspecti. sed ubi non sunt suspecti, bene diuidentur meliores possessiones, ut inf. ca. sapienter sit. nam diligentius tractantur res proprias quam communes, ut 47 dist. §. necesse est, &c. quando & qui. quarta pars debet l. ult. lib. 10.

a. ¶ Ut si maior. ¶ Opinio, qd si illa cessaret, si essent diligentes cleri: qd pnt didici & Laur.

¶ Vi & diuinis.] CASVS. Serenus eps conquestus est de quibusdam, qui contemptis diuinis & humanis legibus ecclesiastica priuilegia deprimebant, siue detruiebant, pauperes opprimentes: nec commoniti res ecclesie ablatas restituere volebant: quos a communione corporis Christi suspenderat propter hoc: quibus supradictus Celestinus presbyter contra interdictum proprii epi sacram prout communionem. Commisit ergo Gelasius Maiorico, & Sereno, & Ioanni epis mandans eis, ut illos usurpatores participatione corporis Christi priuent. Celestinus vero presbyter, qui sciam sui episcopi. nec debuit nec potuit ignorare, ab ecclesiastico repellatur officio, ut ceteri metum habeant. Ego Bartho. sic puto casum ponendum: licet Beneu. aliquantulum minus dixerit. [Inciui,] id est, non ciuili, sed praua & incongrua.

b. ¶ Inciui.] i. impia. c. ¶ Ignorare.] Sic supra 16. d. qd dicitis. su. 1. q. 1. si quis a simoniaco. & 36. q. 2. nullus. su. d. 20. si decreta su. 87. d. ca. ult. & 17. q. 2. cap. ult. audiretur tamen iste si vellet pbare se ignorasse. 82. d. proposuisti. in fi. & 1. q. 1. si qs a simoniaco & extr. de ele. innotuit. in fin.

Ignorantia probatur dupliciter.

pauperibus sub omni conscientia faciat erogari: fabricis vero quartam, quæ competit, ad ordinationem pontificis erogatione vestra decernimus esse pensandam. Si quid forte sub annua remanebit expensa; electo idoneo ab utraque parte custode tradatur enthecis: ut si maior emerferit fabrica: sit subsidio quod ex diuersi temporis diligentia potuerit custodiri: aut certe ematur possessio, quæ utilitates respiciat communes.

Idem Maiorico, Sereno, & Ioanni episcopis.

¶ Diuini muneris participatione priuetur, qui ecclesiastica priuilegia calcant. C. XXIII.

¶ Vi & diuinis, & humanis legibus inciui^b damnatione calcatis, & reuerentia religionis abiecta, vel ecclesiastica priuilegia calcare contendunt, vel vbi libet in pauperum proflire dispendium, nec huiusmodi, saltem commoniti, conuicti; nequitiam sopire consentiunt, atque illata sacris rebus detrimenta sarcire; merito diuini muneris participatione sunt priuandi: ut huius perceptione careant, quod sacrilegis ausibus habuere despectui. Celestinus vero presbyter fratris, & coepiscopi nostri Sereni, qui contra pontificale iudicium, contraque Apostolicæ sedis mandata prorumpens, supradictis communionem sacram ministrare præsumpsit; cum non potuerit ignorare sententiam proprii sacerdotis, ab officio protinus ecclesiastico pellatur: ut nullus ecclesiæ ministrorum contra pontificalia instituta venire contendat.

Idem eisdem Iustino a archidiacono, & Fausto defensori.

a. ¶ Iustino, &c.] Antea legebatur, Idem eisdem. Emendatum est & posita istorum virorum nomina ex luene, ad quos etiam scriptum est superius penultimu caput, vobis enim. Nec vero hac, quæ nunc afferetur, pertinere posse ad episcopos, quibus proxime præcedens caput scribebatur, indicat non modo quæ à Gratiano hic referuntur, sed etiam aperiens verba, quæ apud luonem post ultima huius capituli sequuntur. Si quis vero in ecclesiæ vestre damnū, aut in his, quæ sunt præceptionis nostræ prohibita, pontificem vestrum videritis admittere, &c.

¶ De eodem. C. XXV.

¶ Vlterranæ ecclesiæ actus, vel patrimoniū, quod habetenus comperimus destitutum, post damnationem Eucharisti, quo fuerat deprauante despersum, curæ vestre decreuimus esse delegandum: ut diligentia (quæ vos pro utilitatibus ecclesiæ existimamus esse vigilantes) prædialia cultura restituant antiquæ, & reuocetis, si quæ sunt vendita, aut donata mancipia. Possessiones etiam, quas ab Eumancio, & Opilione episcopis, vel cæteris quouis iure videritis teneri (quia contra constituta synodi ab episcopis prædialia alienari nullo potuerunt commeto,) nihilo minus

se? Respondeo, probabit qd fuit in alia prouincia, ut extra de testi. ex tenore. & C. de contrah. stipu. optimam. vel etiam proprio iuramento, ut 34. q. 2. in lectum.

Vlterranæ.] CASVS. Post damnationem episcopi Eucharisti quantum ad administrationem temporalium,

Iuo p. 3. c. 150. & p. 4. c. 185.

† Qui & humanis pleraque exempl. & Iuo.

Iuo p. 3. c. 151. tal. Volaterrana.

Sed qualiter probabit se ignoratum, qui patrimoniū ecclesiæ Vlterranæ dissipauerat, commi-

commisit Papa quibusdam episcopis, ut reuocet prædia & mancipia male alienata, similiter possessiones quas Eumancius & Opilio episcopi, vel ceteri quicunque modo detinent, reuocent: & emptores recursum habeant ad venditores, Pensiones vero, vel oblationes deferant ad

epi-

reuocentur^a. Sit emptoribus^b ad eum recursus, qui præsumpsit aliquid de ecclesiæ rebus illicita venditione distrahere: ita ut pensiones annuas ad pontificem deferatis: cui priuilegia sua integra conuenit omni ratione seruari, ut eius dispensatione portiones proueniant cōsuetæ: ita ut portionem quartam, quæ ad eos pertinet, sua pōtiffex ordinatione distribuat, prout cuiusque locum^c meritumque cognoscit. Pariter etiam ex fidelium oblatione faciendum est, ut clericis quartam eroget pro consideratione suæ electionis antistes. Fabricarum etiam portio episcopo sciente, & disponente, vestra erogatione pendatur: quatenus nihil penitus in detrimentum alicuius rei patiamini generari.

Idem clero, & ordini, & plebi Brundusij.

¶ Redditum, & oblationum duæ portiones clericis committantur. C. XXVI.

An[.] l. 6. c. 43.

Concesso vobis, quem petistis, antistite fratre iam & coepiscopo meo Iuliano, necessarium fuit (eodem ad ecclesiam suam mox remisso) ad vos nostra scripta pariter destinari: quibus agnosceretis eidem fuisse præceptum, ne vnquam ordinationes præsumat illicitas. & infra. ¶ Redditus, & oblationes fidelium in quatuor partes diuidat: quarum vnā sibi ipse retineat: alteram clericis pro officiorum suorum sedulitate^d distribuat: fabricis tertiam; quartam pauperibus, & peregrinis habeat fideliter erogandam: quarum rationem diuino est redditurus examini.

¶ Epistola Gelasii, in qua est hoc caput, missa est cum alijs ex Hispania. Eadem vero inter epistolas Gregorij I. impressas est tertia clero, & plebi Turingia scripta. Talis quadam epistola, sed breuior, refertur in libro, qui scribitur Ordo Romanus, & formata episcopo danda nuncupatur.

Et in conc. Parisien-
si, l. 1. c. 15.

Idem in epistola ad episcopos per Lucaniam, & Brutios, c. 21.

¶ De oblationibus fidelium quot portiones fiant, & quæ cuique proueniat. C. XXVII.

Poly. l. 3. tit. 11.
An[.] l. 5. c. 68.
Bure l. 3. c. 137.
Iuo p. 3. c. 203.
Pann l. 2. c. 7.

Quatuor autem tam de redditu, quam de oblatione fidelium, prout cuiuslibet ecclesiæ facultas admittit (sicut dudum rationabiliter est decretum) conuenit fieri portiones: quarum sit vnā pōtifficis, altera clericorū, tertia pauperum, quarta fabricis applicanda. De quibus, sicut sacerdotis intererit integram ministris ecclesiæ memoratam dependere quantitatem; sic clerus ultra delegatam sibi summam nihil insolenter nouerit expectandū. Ea vero, quæ ecclesiasticis ædificijs attributa sunt, huic operi, vera

vero res. Sed contra 16. q. 3. vniuersas. C. de eu[.] f. si fundus. Solu. hoc c. loquitur de possessore bonæ fidei: contraria de possessore malæ fidei: sed ad hæc obijciunt: malæ fidei dicitur, qui contra legum interdista mereatur. C. de agri. & censu. quemadmodum. l. 1. r. Rūdeo. quantum

ad hoc est malæ fidei possessor, quia nō vsu capit: sed quantum ad hoc est bonæ fidei possessor, quod hēt recursum cōtra suum venditorem.

c. ¶ Locum. ¶ Arg. quod secundū priorem locum & maius meritum cōferenda sunt dignitates, ut inf. ca. prox. & sup. d. 1. ius militare. & 1. q. 2. clerici. & 75. r. dist. ca. ult. & ille gradus ceteros antecedit, quæ stipendia longiora & labor prolixiora fecerunt antequam, ut C. de off. ma. off. l. ne mo. 61. d. ca. 1. & ca. miramur. & stipendio rū ratio habenda est ut ff. de re. mili. l. nō omnes. in prin. Arg. contra 17. q. 7. omnes dicim[us]. & c. 1. in fi. & ext. de constit. cum omnes 2.

Concesso. ¶ C. A. SVS. Clerus & populus Brundusij petierūt a Gelasio episcopo Iulianum, quem eis concessit: & cum eū illis destinaret, significauit eis per scripta sua, quod duo sibi præceperat. scilicet quod nunquam faceret illicitas ordinationes: & redditus & oblationes in quatuor diuideret portiones. Primā hēt antistes: secundam clerici: tertiam fabrica: quartam pauperes.

d. ¶ Sedulitate. ¶ Arg. contra clericos existentes in scholis, ut non debeant percipere ecclesiastica stipendia, ut 16. q. 1. generaliter, & inf. eo. charitatem. Ar. contra. 32. d. si quī vero.

Quatuor. ¶ C. A. SVS. In hoc ca. statuitur, ut de redditibus & oblationibus ecclesiæ quatuor fiant portiones, quarum vnā sit episcopi, secunda clericorū, ter-

Dignitates
conferantur
s[ecundum] merita,
1 Al. 74.

2 Vbi de hoc
est & plenius
ex. de ma. &
obed. statui-
mus. Arch.

episcopum: de quibus fiant quatuor portiones, ut dictū est in c. supradicto, vobis.

a. ¶ Reuocentur. ¶ C. si tu vel cu. inter. l. ult.

b. ¶ Emptorib[us]. ¶ Sup. 10. q. 2. hoc ius periculi. in fi. §. qui
Decr. Grat. pars 11.

ria pauperum: quarta vero fabricæ applicanda: ita quod clerici ultra quartā non expectant: & manifestū sit qualiter duæ quartæ sint in vsum pauperum, & in vsum fabricæ conuersæ, ut de hoc bona fama inter homines oriatur

N n n

a. ¶ Do-

Clerici soli
ad reparatio-
nem fabricę
cōpellantur.
1 Arg. q. etiā
principes te-
neantur ad
hoc. 96. d. c.
vlt. l.

a ¶ Doceat.] Arg. per vnum factum probari aliud. & cau-
sam probari per effectum: quia per reparationem fabri-
carum probatur, q. bene sit expensa quarta fabricę: &
sic 18. d. peruenit. sic. C. de admi. tut. l. lex. quæ. in fine.
Item ex omnibus his capitulis collige laicos non esse

cōpellendos ad repa-
rationē fabricę: sed
tantum clericos 1.
10. q. 1. decernimus.
b ¶ Testificatione.]
Arg. q. res semper
sunt gerendæ in illo
rum præsencia, quo-
rum interest, vt s. q.
1. licet.

DE redditib.] CA-
SVS. Gaudētius
ēps n̄ diuidebat red-
ditus & oblationes
ī quatuorportiones,
sed eas sibi vendica-
bat ex toto. quare
Simplicius Papa præ-
cepit Florentino &
Equitio episcopis, vt
vnam tantummodo
portionē de redditi-
bus & oblationib. cō-
cedant epō: alia diui-
datur clericis, p me-
ritis singulorum: re-
liquis duab. fabricis
& pauperib. p futu-
ris: & compellant ip-
sum Gaudētium ep̄m
istas tres portiones
restituere: quas per
tres annos sibi tan-
tum illicitē & inde-
bitē vendicauit.

c ¶ Triennio.] Licet
iste ep̄s per triennium
possederit res eccle-
się mobiles, non tñ
vsucapiebat eas, q̄a
furtum commisit in
eis, vt 10. q. 2. capit.
ultimo.

COgnouimus.]
CASVS. Quidā
ep̄i faciebāt quatuor
partes tantum de an-
tiquis redditibus: sed
nouos oēs sibi reti-
nebāt. p̄cepit Greg.
Maximiano episco-
po Syracusano, vt rā
de antiq. redditib.
quam de nouis qua-
tuor faciat fieri por-
tiones: cum antiqui
& noui non debeāt
diuerso iure cēseri:
quia incōgruum est
eandem substantiam
ecclesię duplici quo-
dammodo iure cen-
seri. Sequens ca. pla-
num est. Aliud quod
postea sequitur, est
palea, scilicet sanc-
imus, est tamen eius
calus planus per se.
d. ¶ Obuenient.] Ar.
cōtra. ff. de iure dot.

citer prærogata, locorum doceat^a instauratio manifesta
sanctorum: quia nefas est, si sacris ædibus destitutis, in lu-
crum suum præsul impendia his deputata conuertat. Ip-
sam nihilominus adscriptam pauperibus portionem, quā
quam diuinis rationibus se dispensasse monstraturus esse
videatur; tamē iuxta quod scriptum est: [Vt videant ope-
ra vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cœ-
lis est] oportet etiam præsentī testificatione^b prædica-
ri, & bonæ famæ præconijs non taceri. Quapropter nec
clericorum quispiam, &c.

*Item Simplicius Papa Florentio, & Equitio, & Sene-
ro ep̄scopis, ep̄st. 3.*

¶ De redditib. oblationum, & reddituum ecclesię quatuor
portiones presbytero dispensandæ cre-
dantur. C. XXVIII.

DE redditib. ecclesię, vel oblatione fidelium quid de-
ceat nescienti licere permittat: sed sola episcopo
ex his vna portio remittatur, duæ ecclesiasticis fabricis,
& erogationi peregrinorum, & pauperum profuturæ, a
Bonagro † presbytero sub periculo sui ordinis ministren-
tur: vltima inter se clericis pro singulorum meritis diui-
datur. & infra. ¶ Cui, idest Gaudētio, hoc specialiter
præcipimus, vt tres illas portiones, quas triennio †^c dici-
tur sibi tantummodo vendicasse, restituat.

¶ Addita sunt in hoc capite aliquet verba ex originali, quæ ad
sententiam facere aliquid videbantur.

*Item Gregorius Maximiano episcopo Syracusano,
lib. 3. ep̄st. 11.*

¶ De redditib. ecclesię etiam nouiter quæsitis quarta
pars clericis erogetur. C. XXIIX.

COgnouimus de redditibus ecclesię nouiter acqui-
sitis canonicam dispositionem quartarum minime
prouenire: sed episcopos locorum distribuere tantummo-
do quartam antiquorum reddituum; nunc vero quæsitā
suis vsibus retinere. Quam rem † prauam subintroducā-
que consuetudinem fraternitas tua viuaciter emendare
festinet: vt siue de præteritis redditibus, siue de his, quæ
obuenient †^d, vel obuenientibus quartæ secundum di-
tributionem canonicam dispensentur. Incongruum
namque est vnam, eandemque ecclesię substantiam du-
plici^e quodammodo iure cēseri, idest † vsurpationis, &
canonum.

*Idem Augustino episcopo Anglorum in resp. ad pri-
mam interrogationem.*

¶ De stipendio ecclesię quatuor debent fieri portiones.
C. XXX.

MOs est Apostolicę sedis ordinatis episcopis præce-
ptum tradere, vt de omni stipendio, quod accedit,

cum in fundo. §. si. fundus. ff. de pac. do. inter socerū,
§. 2. si. C. de allu. l. 2.

e ¶ Duplici.] No. duplicitem a canone reprobari. 16. q.
7. in nona. & 18. quæ 2: nullo, sic ff. de vsucap. cum qui
ædes. Item arg. q. idem iuris est in veteribus qd̄ in no-
uis,

Duplicitas
reprobat.

Math. 5.

2. q. 7. quapropter.

Anf. l. 5. c. 66.

† al. ab Onagro.

† al. per triennium

Ioannes diac. l. 4.
num. 34.

Anf. l. 5. c. 70.

† al. ob rem.

† al. nunc obuene-
rūt, vel obuenerint

† Addita ex or.

Anf. l. 5. c. 64.
Pann. l. 2. c. 8.

uis. ext. de cen. cum olim &c. cum in ecclesijs. Ar. contra de deci. tua. nam licet veteres decimæ sint concessæ laico. non ideo nouæ, ut ibi dicitur, quæq; tñ eadem res duplici iure censetur. extra de reli. domi quia, & ff. de pecu. hinc quæritur. §. i. ubi habes q̄ peculium quandoque dupli-

duplici iure censetur: sed isti sunt casus speciales. 1. Ancimus.] [Dona.] Secundum distinctionem: extra de testa. requisisti. b [Titulorum.] Id est, ecclesiarum, ad quas intitulati sunt.

1 Quod autem hic dicitur, regulare est de hoc etiā le. & no. extra de deci. cum in tua, in fi.

quattuor fieri debeant portiones, vna videlicet episcopo, & familiæ eius propter hospitalitatem, & susceptionem, alia clero, tertia vero pauperibus, quarta ecclesijs reparandis.

[Item ex concilio Toletano.]

De eodem. P A L E A. C. XXXI.

Ancimus omnibus episcopis curam laicorum instare, ut si quos in fide Christi inuenerint, nimio affectu diligant. Insuper confirmamus, ut si aliqua ab ipsis accipiant dona²; statim in quatuor diuidant partes: ita, ut prima pars secundum Apostolorum & præcepta, titulorum^b, nec non cœmiteriorum restorationibus diligenter attribuat, secunda clericis, tertia cunctis pauperibus, quarta vero aduenis.

Caput hoc (quod in omnibus vetustis exemplaribus, exceptis duobus & sine Palea nomine habetur, & glossam habet) in nullo Toletano concilio aut impresso, aut manuscripto inuentum est. In collectione canonum incerti auctoris, qua asseruatur in Vaticana bibliotheca tribuitur Siluestro: quamuis in synodo Romana sub ipso habita, c. 4. paulo aliter hæ partes assignentur, id est, ut in præcedentibus huic capitibus.

a [Secundum Apostolorum præcepta.] In ea collectione non sunt hæc verba. In uno vetusto Gratiani codice est, secundum Apostolicorum præcepta.

Item ex concilio Agathensi, c. 22.

Omnes presbyteri secundum iussionem episcopi res ecclesiæ dispensare studeant. C. XXXII.

Tatuimus (quod omnes canones β iubent) ut ciuitatenses, siue diocesani presbyteri, vel clerici, saluo iure ecclesiæ, rem ecclesiæ, sicut permiserunt episcopi, teneant: vendere autem, aut donare penitus non præsumant. Quod si fecerint, vel fecerunt, & facta venditio nõ valebit, & de facultatibus, si quas habent proprias, indemnem^c ecclesiā reddat, & communione priuentur.

β [Canones.] Restituta est hæc vox ex originali. Antea legabatur, episcopi. In Polycarpo autem tantum est, quod omnes iubent.

Item ex eodem concilio, c. 26.

De clericis, qui documenta ecclesiæ supprimunt, aut aduersarijs tradunt. C. XXXIII.

Si quis de clericis documenta^d, quibus ecclesiæ possessio firmatur, aut suppressere^e, aut negare, aut aduersarijs fortasse tradere, dampnabili, & punienda obstinatione præsumperit; quidquid^f, per absentiam documentorum, damni ecclesiæ illatum est, de proprijs facultatibus reddat, & communione priuetur. Hi etiam, qui in dāno ecclesiæ impie sollicitati, à traditionibus aliquid acceperint; superiori t̄ sententia teneantur.

Item ex eodem, c. 33.

Tatuimus.] Hæc est s pars q. i. qua magister reuertitur, & probat per 20. ca. quod res ecclesiæ nõ sunt alienandæ, nisi i casu cōcessio: alias alienatio non tenet: & alienatores quocūque casu debent puniri. Ioan. de Fan. CASVS. Relatū fuit in Agathensi concilio, quod clerici existētes in ciuitate, vel extra, res ecclesiā suarum nõ gubernabant secundum episcoporum suorum dispositionē. sed vindicabāt, vel donabant sicut eis placebat. quare concilium statuit, ut hoc de cætero nõ faciant: & si fecerint, irritetur. & de proprio si quid habent, ecclesiā reddant indemnem, & communione priuentur. c [Indemnem.] De hoc dixi sup. ca. monemus.

Si quis.] CASVS. Quidam abscondebant, vel denegabant instrumenta ecclesiarum: aut ea aduersarijs dabāt. quæ situm fuit quā poenam pati debeant. Et respōdetur quod vnde damnum ecclesiæ illatum per absentiam instrumentorum, debent restituere de proprijs facultatibus: & cōione priuentur. Qui vero talia documenta recipiunt, eadem pēna debent puniri. d [Documenta.] Idē esset si testes aliquos impedire dicere veritatem, ut extra de test. cogen peruenit. e [Suppressere.] q̄a crimen falli incurrunt. ff. de fal. l. i. §. ijs qui deposita. f [Quidquid.] Arg. q̄ ecclesia p̄t petere interesse, q̄ est extram. 2. sed illud non est extra rem: quia instrumento tradito possessionis, & possessio tradi videtur, ut C. de dona. l. i.

2 Idem L. & idem no. extra de iniur. in nostra. de sent. excom. in gl. i. Arc.

Poly. l. 3. tit. 12.

inf. ead. si quis de clericis.
Burr. l. 3. c. 183.
luc. p. 3. c. 156.

tal. pari.
& in Hispalen. l. c. i.

Episcopus.] CASVS. Statutum fuit in concilio Agathensi, ut episcopus, qui non habet filios, vel nepotes, non instituat alium heredem quā ecclesiam suam, si vero illicite de rebus ecclesie aliquid alienauerit, alienatio talis irrita habeatur, & ad ecclesiam quod alienatum est reuocetur. si vero filios habet, qui bus sua bona reliquit, de bonis illis indemnitati ecclesie consulatur.

a ¶ Alium.] Hoc est consilium, quia etiam uxorem, & seruū suū posset instituere heredem, ut sup. ea. q. 1. sint manifeste.

b ¶ Ab heredibus.]

Hic duo contraria dici videntur, scilicet, quod ecclesia deat esse heres defuncti: & quod ecclesia possit conuenire filium defuncti, eo quod male alienauit defunctus. nā si ecclesia est heres defuncti etiam si defunctus aliquid indeliberate alienauit, illud non potest reuocare ecclesia, ut C. de re. alie. non alie. l. 3. C. de lib. cau. l. si ab eo. & C. de rei vend. cū à matre tenetur eū sequi uoluntatem defuncti, ut 11. q. 1. Syluester, ideo sic exponas. ecclesiam non relinquat heredem: sed si ecclesiam non instituit heredem, supple tūc si quid de ecclesia, &c. Generaliter enim omnib. heredes tenetur ad omnia onera defuncti, nisi fecerit inuentarium, ut C. de iur. deli. sancimus. hoc tamen teneas, quod secundum canones in contrariis, & in delictis siue aliquid peruenit ad heredem, siue non: siue lis sit contestata cum defuncto, siue non, heredes semper tenentur in solidum, ut 16. q. 6. si episcopus 1. in si. extra

Heredes onera defuncti sustineat.

1 Vbi dicitur hoc.

& sup. 1. q. 4.

5. item peccato ciuium, ut ibi satis dixi. Arch.

Liberti ecclesie differunt à liberis priuatorum.

de rap. in literis.

Diaconi.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod diaconi, presbyteri, vel episcopi de rebus ecclesie nil debent illicite alienare: quod si fecerint, de hoc conuicti deponantur, & de suo proprio tandundem restituant. In secunda parte dicitur quod liberti ecclesie negocia ecclesie prosequi debent: quod si contempserint, in seruitutem adducentur. Secunda pars incipit ibi: [Libertos etiam].

c ¶ Fecerint.] Aestimatione seruorum reddit a de proprio: alioquin reuocarentur, ut inf. ea. & si illi, nisi sint benemeriti, ut inf. ea. si quos de seruis. Et est in hoc dura conditio liberiorum ecclesie, quod propter operas non prestatas

reuocantur in seruitutem. aliud in libro priuati, ut C. de lib. cau. solo obiectum quod est hic speciale. Item aliud speciale, quod filii liberiorum liberiorum sunt obnoxii ecclesie inf. eo de libertis secus in alijs, ut C. de li. & cor. l. l. 1. & 2. Item aliud speciale quod liberti tenentur, serui-

re

¶ Episcopus heredem non habens, non alium, quā ecclesiam sibi heredem instituat. C. XXXIII.

Episcopus, qui filios, aut nepotes non habuerit, aliū quā ecclesiam non relinquat heredem. Si quid de ecclesia non in ecclesie causa; aut necessitate presumpserit; quod distraxit, aut donauit, irritum habeatur. Qui vero filios habet; de bonis, quę reliquit, ab heredibus eius, indemnitatibus ecclesie consulatur.

Pol. 1. 3. tit. 10.

a ¶ Non habuerit.] In originali impresso, & manuscripto, & in Polycarpo legitur, non habens alium, quā ecclesiam reliquit heredem; si quid, &c. & ad hanc lectionem propius accedunt verba Hispanensis concilij primi, cap. 1. sed ob glossam non est mutatum.

Item ex eodem, c. 49.

¶ Qui in clero constituti sunt, de rebus ecclesie nihil alienare presumant. C. XXXV.

Iuo p. 3. c. 162.

Diaconi, vel presbyteri in parochia constituti de rebus ecclesie sibi creditis nihil audeant commutare, vendere, vel donare: quia res sacrę Deo esse noscuntur. Similiter & sacerdotes nihil de rebus ecclesie sibi commissis (ut superius comprehensum est) alienare presumant. Quod si fecerint; conuicti in concilio, & ab honore depositi, de suo aliud tantum restituant, quantum visi sunt presumpsisse. & infra. ¶ Libros tamen, quos sacerdotes, vel diaconos de ecclesia sibi commissis facere uoluerint, actus ecclesie prosequi iubemus. Quod si facere contempserint: placuit eos ad proprium reuerti seruitiū.

¶ Presumpsisse.] Si hic interponas c. si quis qualibet. infra eadem, habebis integrum canonem 49. ipsius concilij Agathensis.

& in Epauensis, c. 7.

Item ex eodem, c. 53.

¶ De possessione ecclesiastici iuris quidquid à presbytero distrahitur, inane habeatur, & vacuum. C. XXXVI.

Iuo p. 3. c. 162.

Quidquid parochiarum presbyter de ecclesiastici iuris possessione distraxerit, inane habeatur, & vacuum vendicatione, & comparantis, & actione vendentis.

¶ Vendicatione.] Sic etiam in recentioribus conciliorum editionibus. In alijs, & duobus etiam Vaticanis codicibus legitur uenditione comparantis, apud luonem, uenditione comparatis:

re ecclesie nulla eis opera imposita, ut hic, & inf. ea. liberti hodie tamen distinguuntur, ut extra de seruis non or. eo libentius.

d ¶ Aliud.] ipsam rem restituet, & aliud tantū de suo, sic 89. di. decenter. & 10 q. 2. hoc ius ver. qui vero res. e ¶ Actus.] Id est, negocia.

Quidquid.] CASVS. Dicitur in hoc c. quod si presbyter illicite alienat aliquam possessionem ecclesie, irrita sit talis alienatio ita quod emptor nullam habeat actionem ad possessionem habendam: nec venditor ad pretium habendum.

f ¶ Vendicatione.] In emptorem enim non transfertur domi-

dominium. unde non potest rem vendicare, habet tamen contra venditorem actionem ex empto, ut sup. ea. Vulterranz in Auth. de non alie. aut permu. §. quia vero leonis, coll. 2. Sed nōne venditor potest petere pretium re nondum euicta? quia venditor non ad alium tenetur, nisi

nes. ff. de rebus eorum, qui sub tut. vel cur. l. quicumque, arg. contra. §. de conec. dist. 2. & dixit l. q. i. si quis a simoniaco, l. q. 7. tria, in princ.

b. ¶ Consecrandus. Id est, benedicendus, abbas. n. non consecratur, nisi cū ordinatur in sacerdotem, sed tñ dñ, Abbas non consecratur.

In Epauensi, ubi hoc videtur repeti, in venditorem comparantis actione verrenda.

Item Urbanus Papa.

¶ Alienationes factæ ab intrusis, & ordinationes sine consensu clericorum irritæ sunt.

C. XXXVII.

Alienationes^a omnium per intrusionem, seu canonicè electorum sub episcopi nomine, aut abbatis, qui secundum ecclesiæ suæ vsum consecrandus^b est; alienationes dico quocunque modo factas, necnon & ordinationes dico quocunque modo factas, necnon & ordinationes^c personarum ab eisdem sine communi consensu clericorum ecclesiæ, siue per simoniam itidem factas, irritas iudicamus. ¶ Illud etiam per omnia interdiciamus, ut nullus clericus præbendam^d suam, seu beneficium aliquod ecclesiasticum aliquo modo alienare præsumat. Quod si præsumptum olim fuit, vel aliquando fuerit; irritum erit, & ultioni canonicæ subiacebit.

¶ Post collectionē Anselmi in codice per antiquo, habetur fragmentum cuiusdam concilij Urbani secundi: in cuius initio hæc leguntur: Alienationes, quæ specialiter per Ottonem, Guidonem, Hieremiam, seu forte Philippum vbilibet de possessionibus Rauennatis exarchatus factæ sunt, damnamus. Generaliter autem omnium per intrusionem, seu canonicè electorum sub episcopi nomine, vel abbatis. . . . ecclesiæ suæ consecrandus est, alienationes quocunque modo factas, & usque ad finem huius capituli sine ulla varietate.

Item ex concilio Ilerdensi, c. 6.

¶ Episcopo defuncto, vel adhuc in supremis agente, de rebus ecclesiæ nihil est usurpandum.

C. XXXVIII.

Hæc huius^e placiti^f cōstitutione inter nos censura placuit custodiri; ut defuncto antistite, vel etiā adhuc in supremis agēte, nullus clericorum cuiuslibet ordinis, officij, gradusve sit, quidquam de domo præsumat, vel quod de vtilitate instrumēti domus esse agnoscitur, id est mobilis, & immobilis rei ecclesiasticæ conet inuadere; nihil furto^a, nihil dolo suppressens, auferēs, atque

Concor. concilium Valent. c. 2.

¶ ei manus imponitur ab episcopo. 69. dist. quoniam videmus, unde abbas siue benedictione potest monachos benedicere. extra de sup. negl. præl. statuiamus. c. ¶ Ordinationes.]

Hoc non potest facere sine consensu capituli sui, ut 24. dist. c. ult. & pen.

d. ¶ Præbendā.] Fructus potest. extra ne præl. vices suas, c. ult. ad instar fructuarij, ff. de usufruc. arboribus. sicut fructus decimarū, & oblationum possunt vendi, licet hoc non sit honestū: quia prohibitum nō inuenitur 2,

sed tantum cum consensu episcopi. extra de reb. ecc. non elie. nulli, nisi ad modicum tps, arg. ext. de cens. præterea. & extra de cens. trāsa. de cætero. Sed quid si obligauit ad quinquen-

nium: nūquid stabit successor cōtractui? ita, si noīe ecclesiæ contraxit, & cū episcopi auctoritate. extra de sol. c. i. secus si noīe suo. ff. de pig. l. lex vestigali. ff. qui. mo. pig. vel hyp. sol. si res distracta. ff. loca. si quis domū, §. h. et subiūgi solet. lo. Sed certē quidquid dicat Ioan. ego credo, quod sicut clericus potest vendere fructus præbendæ tuæ sine consensu episcopi, ita obligare, maxime ad modicum tempus: sicut tutor

Beneficij fructus vendi possunt.

2 Hoc placitū olim probatur extra de emp. & vendi cap. i. vbi hñt ita verba hic posita per Io.

vendit fructus sine auctoritate iudicis, ut C. de admin. tuto. lex, quæ. nec aliqua decret. contradicit legi. B.

Hæc huius placiti.] C A S V S. Querimonia facta fuit in concilio Ilerden. de clericis, qui post obitum episcopi omnia bona defuncti antistitis usurpabant. facta est constitutio ne hoc de cætero fiat: sed economus adiuncto sibi vno, vel duobus fidelibus viris pascat ex illis bonis clericos, si qui sunt in domo episcopali: vel seruet ad vsum successoris, qui vti debet bonis illis cum clericis sui antecessoris. clericus autem contra hanc constitutionem faciens, anathematizetur.

e. ¶ Hæc huius.] Sic construe, hæc censura placuit custodiri placiti constitutione, & secundum hoc verbum placuit, est personale verbum.

f. ¶ Placiti.] Id est decreti,

a. ¶ Con-

1 Et ext. de ele. nihil est. in gl. i. duob. casibus &c. ibi videas. Sed per hæreticū benedicere acquirit locum religioso, siue ecclesiæ. arg. 32. q. 4. recurat. ver. quō ergo. vbi de hoc. Arch.

nisi ut faciat emptorem habere rem. non enim tenetur rem eius facere: ut ff. de actio. empt. seruus quem. §. si sciens. sed hic contractus est nullus.

Alienationes.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod alienationes, quæ fiunt ab episcopis, vel abbatibus intrusis, vel canonicè electis; similiter ordinationes factæ sine consensu clericorum, vel per simoniam, irritæ sunt. In secunda parte dicitur, quod si clericus suam præbendam alienare præsumpserit olim, vel modo præsumat alienare, irritum sit, & canonicæ subiacebit ultioni. Secunda pars incipit ibi, [Illud etiam]

a. ¶ Alienationes.] Hoc ad canonicè electos referas: quia intrusi, vel schismatici, nec etiā cum consensu capituli possunt aliquid alienare. J. cap. precariæ, extra de schismat. quod à prædecessore 17. q. 1. factus. 25. quæst. 1. om-

a ¶ Conseruare.] Arg. successori omnia seruanda à morte prædecessoris. extra de off. & pot. iud. ord. cum vos ple-
rūque, & extra de test. relatum. Item ar. q. mobilia præ-
decessoris pertinent ad successorem, vt infra c. de laicis.
b ¶ Et vix.] Quod vix sit. tamen sit s. d. 39. in memo-
riam. arg. contra. ff. ad
Vell. tutor. in princ.
c ¶ Quia.] Hoc re-
fertur ad id quod s.
dixit.

ET si illi.] CASVS.

Quæsitum fuit in concilio Tolerano, an successor possit reuocare in seruitutē illos quos antecessor manumissit, qui nihil de reb. suis ecclesiæ contulerat. Et rñdet q. sic: & ideo qui hoc faciunt, in futuro damnabuntur, & hoc probat vna ratio: quia si illi qui nihil pauperib. erogant, in futuro damnabuntur: multo magis illi, qui pauperibus auferunt qd nō dederunt: cum iniquum sit, vt illi qui nihil ecclesiæ contulerūt, ius ecclesiæ alienare contendat.
d ¶ Distribuunt.] Necessitatis articulo. de hoc notatur 47. dist. sicut hi.

e ¶ Quanto magis.] Innuit hic, q. magis sit auferre quā nō dare: cū tamen quandoque æquiparetur. & sic est contra 67. distinc. sicut.

f ¶ Non contulerit.] Sic vñ, q. si res suas contulerit ecclesiæ, q. tūc alienare possit. argum. j. c. si quis qualibet. ext. de reb. eccl. nō alie. epi. Ad hoc dicūt quidā, q. nullo casu potest alienare, nisi cōi cōsensu canonicorum, sed hoc nihil est: q. si habet consensum cleri, quare restituet tantundē de suo: cū

Eps seruum nec alienare posset, ecclesiæ an licet adesset omniū possit manu consensus, nisi esset mittere. cōmunis utilitas ec-

clisi, vt infra ea. si-
rē in admi- ne. Sed intellige cū
ni. tratione, ille manumissus nō
aliās secus, erat benemeritus, &
vt s. eo. mo- sic erat malæ fidei
neinus. & de possessor, aliās pos-
hoc not. ext. let præscribere liber
de reb. eccl. tatem, vt C. de præ-
non alien. si. scrip. longi temp. l. r.

g ¶ Successor.] Vel ipsemet 35 q. 9. quod quis. & est arg. quod successor reuocat malefactum sui antecessoris: i

vt 16. quæst. 3 si sacerdos. extra de precat. cap. 2.

h ¶ Reuocabit.] Nisi per decem annos steterint in libe-
tate. ff. qui & à quib. ma. sicut. §. Aristo. sic ergo restitui-
tur contra libertatem ecclesiæ: quod non est in mino-
re, nisi ex magna causa, vt ff. de minor. si ex causa, in fi.

31

abscondens. Sed is, cui domus commissæ est, subiunctis β sibi vno, vel duobus fidelissimis clericis omnia vsque ad tempus pontificis substituendi debeat conseruare^a; & his, qui in domo inueniuntur, clericis consuetam alimoniam administrare. Substitutus autem antistes susceptæ sedis γ commoda ordinabit, velut Deus imperabit: vt eis vti cum his debeat, quos cognouerit disciplinæ, & charitati prædecessoris sui fideliter paruisse. Quod si quisquam post hæc, cuiuslibet ordinis (vt superius dictum est) clericus quacunque occasione de omni facultate quidpiam probatus fuerit abstulisse, vel forsitan dolo aliquo suppressisse; reus sacrilegij prōlixiori anathematē condemnetur, & vix^b quoque peregrina ei communio concedatur: quia^c durum est, vt hi, quos constat in seruitio Domini cum primæ sedis antistite desudasse, ab his, qui suarum rerum incubatores †, vel vtilitatibus seruien-
tes, atque vacantes fuisse noscuntur, despecti aliquate-
nus crucientur.

a ¶ Nihil furto.] In codice Lucensi regio sequitur, nihil vi.

β ¶ Subiunctis sibi.] In conciliorum editionib. sequitur, cum consilio: & in codice regio additur, clerici: fortasse autem le-
gendum, cum consilio cleri.

γ ¶ Susceptæ sedis.] In eodem regio codice est, suscepta ea, prout decessor suus ordinauit, vel vt Deus imperauit.

Item ex concilio Tolerano 4. c. 66.

¶ Episcopi, qui nihil ecclesiæ conferunt, famulos eius li-
bertate non donent. C. XXXIX.

ET si illi, qui nulla ex rebus suis pauperib. Christi di-
tribuunt^d, æterni iudicis voce in futuro condemna-
buntur; quanto magis^e ij, qui auferūt pauperibus quod non dederunt? Quapropter episcopi, qui nihil ex suo proprio ecclesiæ Christi compensauerunt, hanc diuinam sententiam metuant, & liberos † ex familia ecclesiæ ad condemnationem suam facere non præsumant. Impium enim est, vt qui res suas ecclesiæ Christi non contulerit^f, damnum inferat, & ius ecclesiæ alienare contendat. Tales ergo liberos † successor § episcopus absque vlla oppositione ad ius ecclesiæ reuocabit^h: quia eos non æqui-
tas, sed improbitas absoluit.

Item ex concilio Aurelianensi.

¶ Hoc idem citatur supra ead. si quis de clericis, ex concilio Agathensi, in quo habetur. Non est autem mutatus titulus: quia potuit in aliquo etiam Aurelianensi, quod non extet, esse repetitum.

¶ De clericis, qui documenta ecclesiæ supprimunt, aut negant, aut alijs damnabiliter tradunt. C. XL.

SI quis de clericis documēta, quibus ecclesiæ possessio
firma tenet, aut supprimere, aut negare, aut auertere,

† al. incubitato-
res, atque vagan-
tes fuisse

Burch. l. 2. c. 189.
Iuo p. 3. c. 249.

† al. liberos ois
familijs

† al. liberos

Iuo p. 3. c. 156.

SI quis de clericis.] Casum istum habes s. ead. in ca. si quis de clericis. & ideo ibi videtis.

Ab.

Abbatibus.] CASVS. Constitutum est in concilio Aurelianen. ut abbates, presbyteri, vel alij praelati nil de rebus suarum ecclesiarum alienare præsument sine licentia, & subscriptione epi, & qui hoc præsumpserit, deponatur, & qd̄ temere alienatū est, per ep̄m reuocetur.

a. ¶ Sub-

aut fortasse tradere, damnabili, & punienda obstinatione præsumpserit; quidquid pro absentia documentorum dāni ecclesiæ illatum est, de proprijs facultatibus reddat.

lib. 7. c. 275.

Item ex concilio Aurelianensi 3. c. 23.

¶ Ministris ecclesiæ de rebus eiusdem ecclesiæ absq; episcopi permisso nihil alienare licet. C. XLI.

Poly. 1. 3. tit. 12.

Abbatibus, presbyteris, cæterisq; ministris de rebus ecclesiasticis, vel sacro ministerio alienare, vel obligare absque permisso, & subscriptione episcopi^a sui nihil liceat. Quod qui præsumpserit, degradetur communionē concessa, & quod temere præsumptum, aut alienatum est, ordinatione episcopi reuocetur.

Item ex synodo Ancyrana, c. 15.

¶ Res ecclesiæ, quæ absente episcopo distrahuntur, ad ius ecclesiasticum reuocentur. C. XLII.

Anf. 1. 6. c. 162.

† ἀναβαλεῖται τὸ κοριακόν.

† al. si constitutum pretium.

Si qua de rebus^b ecclesiæ, cum episcopus non est, presbyteri^c vendiderint; placuit rescisso^d contractu ad ius ecclesiasticum reuocari. In iudicio autem erit episcopi constitutum^e, si pretium debeat recipi^f, nec ne: propterea qd̄^f sæpe contingit distractarum rerum redditus amplio rem summam pro accepto pretio reddi^a.

^a ¶ Reddi.] Sic in quibusdam exemplaribus prisca versionis. In alijs vero est, reddidisse. Græcè legitur διὰ τὴν πολλὰς τὴν ἐπισκοπὴν τῶν πεπραγμένων ἀποδιδόναι αὐτοῖς τοῦ τοῖς πλεονα τὴν τιμὴν. i. propterea quod sæpe rerum venditarum redditus maior pretium his ipsis reddiderit. Sed ob glossam non est mutatum.

Et in Aquisgrā, c. 38

Item ex concilio Chalcedonensi, c. 22.

¶ Post mortem episcopi res ad eum pertinentes clerici non rapiant. C. XLIII.

Non liceat clericis post mortem^g episcopi sui rapere^h res pertinentes ad eum: sicut iam præcedentibus regulis constitutum habetur. Si vero hoc fecerint; periclitari se nouerint in proprio gradu.

In Melenfi c. 21.

Idem ex concilio Mediometricis.

¶ Rescindantur precariæ, & commutationes ab inuasoribus factæ. C. XLIII.

Burc. 1. 3. c. 165.
luc. p. 3. c. 227.
ex Belluncensi.

Precariæⁱ, & commutationes tempore viduarum ecclesiarum factæ ab his, qui loca episcoporum occu-

ditio possit rescindi. Et respondet, qd̄ sic in arbitrio tamē episcopi erit, utrum pretium recipiat, vel recuperet possessionem, quia quandoque magis expedit habere pretium quā possessionem. Sequens cap. planum est, & per se patet.

c. ¶ Presbyteri.] i. Sede vacante canonici. an possint clerici de rebus ecclesiæ disponere.

d. ¶ Rescisso.] Hic patet, qd̄ sede vacante clerici nihil disponere possunt de rebus ecclesiæ, ut 10. q. 2. si quis ep̄s, & 75. dist. quoniam immo potius sede vacante nō possunt immutare statuta ei⁹. extra, ne sede vacā. ca. nouit. tamen si est magna necessitas, clerici possunt aliqua alienare p̄m H. ut dixi 71. d. fraternitatem, & ar. inf. eā. precariæ tñ d̄ auctoritate superioris Nā & iudex præstat auctoritatem facto minoris eo tempore, cum nō habet curatorem, ut C. qui admi. ad bon. poss. l. bonorum. Item in minoribus ecclesijs potest episcopus aliqua alienare mortuo sacerdote i. tēpore necessitatis, ut 10. q. 2. si quis ep̄s, & not. qd̄ contractus ipso iure tenet, quem faciunt clerici mortuo ep̄o, sed restituit ecclesiæ si probat se laicam, sicut est in contractu minoris, qui non habet curatorem, ut C. d̄ in integ. rest. si curatorem, & ideo benedicit hic, rescisso contractu, scilicet per in integrum restitutionem.

e. ¶ Recipi.] Ab emptore. f. ¶ Propterea quod.] Id est, quia sæpe contingit ampliorē summā redditus distractarum rerū reddi. scilicet emptori pretio accepto, hoc est dicere, qd̄ emptor amplius sepe percipit de redditib. quam sit pretiū quod didit, vel qd̄ ecclesiā inueniāt pro pretio quod accepit: & ideo magis expedit ep̄o repetere fructus perceptos, quā retinere pretium.

g. ¶ Non liceat.] ¶ Post mortem.] Narrat quod contingere solet, unde sub maxime. sup. ea licet huius.

h. ¶ Rapere.] Vitium. no. inf. ea. de laicis. & c. illud. ead. q. 5. sicubi. H.

i. ¶ Precariæ.] CASVS. Statuitur in hoc c. ut precariæ, & commutationes, quæ factæ sunt ab intrusis vacantibus ecclesijs, rescindantur: & si expediat, fiant secundum canones, vel secundum leges.

j. ¶ Precariæ.] Ergo clerici possunt alienare ecclesiā vacante,

r. Vt contra ext lib. 6. de reb. eccl. nō alie. dudum. sed pōt intelligi qd̄ ibidē cū hac determinatione: & ita hoc nō corrigit ad hoc inf. ea p̄ caria. Arch.

a. ¶ Subscriptione episcopi.] Licet abbas non posset sine consensu epi alienare rem ecclesiæ, ut hic, & inf. 17. q. 4. in venditionibus, & ext. de reb. eccl. non alie. nulli. tamē si cōsuetudo loci habet bene potest dare modicum. ext. de do. c. 2. & 3. & infeudare potest. ext. de reb. eccl. non alie. ad nostram, & hoc potest ep̄s, vel abbas sine consensu capituli, si subest necessitas, & res est modica. inf. ea. c. terrulas. 10. quod falsum est, nisi in paruis rebus.

b. ¶ Si qua de rebus.] CASVS. Vacante episcopali ecclesiā, quidam presbyter vendidit ecclesiasticam possessionem: tempore procedente episcopus est substitutus. quāsiū est in synodo Ancyrana, utrum talis ven-

g. ¶ Non liceat.] ¶ Post mortem.] Narrat quod contingere solet, unde sub maxime. sup. ea licet huius.

h. ¶ Rapere.] Vitium. no. inf. ea. de laicis. & c. illud. ead. q. 5. sicubi. H.

i. ¶ Precariæ.] Ergo clerici possunt alienare ecclesiā vacante,

Abbas an possit donare.

caute, quia capitulum supplet defectum episcopi. extra de her. ad abolendam. Io. quod falsum est, vt extra ne se de vacan. c. 1. B.

a ¶ Vel ciuili.] sup. 96. d. bene. in fi. Vel dic ciuili. i. principis : cuius auctoritas requiritur in rebus ab ipso collatis. 10 q. 2. precariæ.

C Haritatem.] CA

SVS. Hoc capit.

duas habet partes.

In prima præcipit

Gregor. Maximiano

episcopo. Syracusa-

no, quæ fecerat in Si-

cilia legatū, vt si qs

episcopus moriatur

vel deponatur, cōue-

niant œconomus, &

clerici ecclesiæ, & p-

lati, & in præsentia

eius d reb. ecc. faciāt

inuentariū pro quo

neque species, neq;

pretiū aliud scripto

ri tribuat. In secūda

parte præcipit ei, vt

cū visitatores paro-

chias vacantium ec-

clesiarū visitant; eo

disponēte, ipsi & cle-

rici eorū, qui cū eis

visitāt: aliquid emol-

umenti ppsuū labo-

rem percipiant vt il-

li consequant stipen-

dia, &c. [Subsidij.]

Dicit H. p noīe sub-

sidiij intelligitur p-

curatio tm̄, licet pos-

set etiam aliter intel-

ligi. Scda pars inci-

pit ibi, [Visitatores]

b ¶ Pro faciendi.]

Hoc intellige cū ha-

bet salariū de publi-

co, vt 23. q. 1. milita-

re in fi & 1. q. 3. si qs

eps. aliās secus. 10. q.

2. precariæ.

c ¶ Stipendiū.] Ar.

q ad quem onus spe-

ciat, & emolumentū

inf. c. quicunq; 7. q.

1. pontifices. 16. q. 6.

de lapsis. Itē est hic

arg. q iudices licite

possunt petere sum-

ptus a partib vt dixi

11. q. 3. non licet. &

est simile quod dicit

alibi, q labor non

debet esse sine fru-

ctu, vt 7. q. 1. ibi.

D E laicis.] Hoc

c. diuidit i duas

partes. In prima par-

te dr, q in Aluernia

erat quēdā praua cō-

suetudo. s. q morien-

tibus episcopis siue

alijs clericis, laici res

defunctorum inuadebant.

pauerant, rescindantur; & cum auctoritate ecclesiastica, vel ciuili^a, si faciendæ sunt, fiant.

¶ Quod hic ex concilio Mediomatricis citatur, in concilio Mel-
densi refertur ex concilio Belluacensi, ex quo etiam citant Bur-
chardus, & Iuo. Sed quia in concilijs Gallicis, & Germanicis se-
pe eadem repetuntur; non est mutata inscriptio. In adiectis ca-
pitularibus quæ ex Gallia sunt habita, inter cetera leguntur quæ-
dam capitula excepta a domino Rege Carolo, & principibus suis
ex his capitulis, quæ anno DCCCXLVI. ediderunt episcopi in sy-
nodis, &c. Quorum capitulorum verum est hoc. Vt precariæ,
& commutationes tempore viduarum ecclesiarum factæ ab
his, qui loca episcoporum occupauerunt, rescindantur, &
cum auctoritate ecclesiastica, vel ciuili denuo si faciendæ
fiant.

Item Gregorius Maximiano Syracusano episcopo, li. 3. epist. 11.

¶ Pro labore inuentarij nihil accipiant œcono-
mi de rebus. C. XLV.

C Haritatem tuam commonere curauimus; vt si quis-
piam episcoporum de hac luce migrauerit, vel (quod
absit) pro suis fuerit remotus excessibus; conuenientibus
œconomis^a, cunctisque clericis[†] prioribus, atque in sui
præsentia inuentarium ecclesiæ rerum faciētibus, omnia,
quæ reperta fuerint, subtiliter describantur: nec (sicut an-
tea fieri dicebatur) species quædam, aut aliud quodlibet
de rebus ecclesiæ, quasi pro faciendi^b inuentarij labore
tollatur. & infra. ¶ Visitatores ecclesiarum, clericique eo-
rum, qui cum ipsis per non suæ ciuitatis parochias fati-
gantur, aliquod laboris sui capiant te disponente subsi-
dium. Iustum namque est, vt illi[†] consequantur stipen-
dium^c; qui[†] pro tempore suum commodare reperiun-
tur obsequium.

¶ Œconomis.] Sic etiam in omnibus vetustis: sed in origina-
li iam impresso, quàm manuscripto legitur, hierarchicis, Ioan-
nes Diaconus habet, hieraticis.

Item ex concilio Urbani Papa Aluerniæ celebrato.

¶ Excommunicentur laici, qui morientium clericorum
audent bona diripere. C. XLVI.

D E laicis quæstio facta est, qui morientib. episcopis,
siue alijs clericis res defunctorum inualas, & ecclesiæ,
pauperibusq; surripiuntur. Contra quos cōmune totius
concilij anathema prolatum est, ipso Papa huiusmodi sen-
tentiam promulgante. Si quis post interdicti præsentis
cognitionem^d episcoporum, seu presbyterorum, aut alio-
rum clericorum res^e inuaserit; vsque ad satisfactionem

d ¶ Cognitionem.] Non ligat constitutio nisi a tpe scien-
tiæ. 22. d. proposuit. in fi. fi. de dec. ab ord. fac. l. ult.

e ¶ Res.] Proprias. s. quia de rebus ecclesiæ non pnt te-
stari, vt ext. de test. quia. sed morientes possunt aliqua
dare, si hoc hēt ecclesiæ consuetudo. ext. de test. ad hęc

a ¶ Per.

d ¶ Co-

Ioan. Diaconus lib.
3. cap. 23.

† al. cleri.

† al. illis.

† al. quo

a ¶ Per archipresbyterorum.] Si defunctus nihil de his disposuit, tunc si habet heredem, ei tradet: si non hêt, ecclesia succedit sicut collegium succedit in hereditatem decurionis. C. de her. decur. l. 2. & 2. & inf. ca. q. 5. c. ult. & sup. c. episcopus qui.

b ¶ Iudicium.] Potest etiam moriens suam voluntatem i. committere iudicio alterius, ut extra de test. cum tibi.

¶ Illud quod.] CASVS. In concilio Chalced. statutum fuit, ut nullus rapiat bona defunctorum episcoporum

1 Id est, dispo-
sitione reru
suaru fm in
noc. & Hu.

b ¶ Iudi-
excommunicetur. ¶ Episcoporum vero deficientium res per archipresbyterorum^a, seu archidiaconorum manus aut secundum mortuorum iudicium^b pro ipsorum salute in eleemosynas dispensentur; aut successori, qui futurus est referuentur. Id ipsum de presbyterorum, seu clericorum aliorum rebus per episcopum, vel supradictas personas, autem deficientes commiserint, fiat. Si quis autem aduersus ista præsumpserit, anathema sit.

¶ In titulis capitulorum concilij Claremontensis (quod Aluernia celebratum est) titulo penultimo hac leguntur ad caput hoc spectantia. Ne aliquis clericus res episcoporum, uel clericorum, uel in uita, uel post mortem eorum diripiat, uel in usus proprios conferat. Quod si quis fecerit, anathema sit: & dictum est ab omnibus, fiat.

Item Innocentius Papa II. in concilio Lateranensi, c. 4.

¶ De eodem. C. XLVII.

su e. non liceat.
Pann. l. 8. c. 141.

¶ Illud, quod in sacro Chalcedonensi concilio constitutum est, irrefragabiliter conseruari præcipimus, ut videlicet decedentium bona episcoporum a nullo omnino hominum diripiantur: sed ad opus ecclesiæ, & successoris^c sui in libera œconomi^d, & clericorum permaneant potestate. Cesset igitur de cetero illa detestabilis, & seua rapacitas. Si quis autem amodo hoc attentare præsumpserit, excommunicationi subiaceat. Qui vero moriuntium^a presbyterorum, vel clericorum bona rapuerint, simili sententiæ subiaceant.

a ¶ Morientium.] In vulgatis sequebatur, episcoporum: quæ uox & a uetustis, & ab ipso concilio manuscripto abest, & frustra repeteretur. Sunt autem ex originali addita paulo superius aliquot uerba.

Hoc non solum de laicis, verum etiam de metropolitano & quibuslibet alijs clericis intelligendum est: sicut in sexta synodo, c. 35. legitur.

¶ Res episcopi morientis metropolitano non licet inuadere. C. XLVIII.

N On liceat alicui metropolitano, mortuo episcopo, qui sub eo est, aut res eius, aut ecclesiæ suæ auferre: sed sint sub custodia cleri ecclesiæ defuncti episcopi, usque dum alius ordinetur episcopus. Si vero clerici in ecclesia non fuerint; tunc metropolitano illibata omnia episcopo, qui ibi ordinabitur, reddat.

Sicut autem res ecclesiæ nulli usurpare licet; ita ecclesiæ aliena inuadere non permittitur.

Vnde Gregorius, lib. 2. epist. 43. ad Bonifacium episcopum.

¶ Aliena, ecclesiæ non licet inuadere.

C. XLIX.

Sicut ecclesia proprias res amittere non debet; ita eam rapacitatis ardore inuadere alienas^d non oportet.

vel aliorum clericorum sed oia pœconomos ad opus ecclesiæ & successoris referuentur. Innocentius vero modo confirmat illud, & statuit, q si quis cōtra hoc fecerit, excommunicetur.

c ¶ Successoris.] Hoc teneas, q moriente epō, uel sacerdote successoris eius referuntur bona eius, ut hic dī, & su. c. hęc huius. sed moriente canonico, nihil reseruatur successori, sed diuiditur inter canonicos, ut extra de test. relatum.

d ¶ Œconomi.] Sic ecclesia hêt œconomum in pte eius erūtes ecclesiæ decedentium epōrum 2. ut hic, & 75 d. qm qui dem: si non habet, erūt i pte maiorū ecclesiæ, ut su. c. pxi. si illi nō sunt idonei tunc erūt in potestate aliorū clericorū, ut j. c. prox. omnib. deficientibus erunt in potestate metropolitani, ut inf. ead. nō liceat. nisi ibi uisitor sit, quia tunc ille custodiet eas. 61. d. obitum.

HOC NON SOLVM. CASVS. Sup. dictū est, q laici bona clericorū defunctorū inuadere nō psumāt: nūc uero docet idem G. de metropolitano & de quibuslibet alijs clericis, & ad hoc i ducit seq. c.

N On liceat.] CASVS. Constitutū est i sexta synodo, ut moriente epō, res illius, uel ecclesiæ suæ non psumat auferre metropol sed seruetur a clericis eius de ecclesiæ. si uero clerici nō sūt ibi idonei metropolitano futuro epō oia illibata reseruet. Seq. §. cū c. seq. per se pater.

¶ Alienat.] Rem alienā semp tenetur restituere: nisi illa iam sit consecrata, ut 17. quæst. 4. contra

Episcopi morientis bona cui sunt referuanda.

2 Quidquid dicat hic gl. dic q œconomus & clerici cathedralis ecclesiæ gubernabūt bona ipsius ecclesiæ, ut sup. e. charitatem cui c. standū est. & hoc hī expressē, ut patet ex text. huius c. standū est fm Inno. prout hoc no. ext. de off. or. cū uos & ut ec. benefic. c. 2. Arch.

contra quia nihil, & c. 54. dist. generalis. & 14. q. vlt. cōperimus.

HIS OMNIBVS. CA. VS. Infert G. ex omnib. ferè supradictis c. q. p. rati res ecclesiasticas alienare non debent; & si alienatae sunt, restitui debent: qd verū est, si illicitè alienentur. Nunc vero dicit, q. ex causa necessitatis vel utilitatis licet pnt res ecclesie alienare. De necessitate probat p. c. prima. De utilitate pbat p. tria sequētia c. f. sine exceptione: item dominus, & ierulias. Sequ. c. patet [Vt meliorari.] vt ca. utilitatis. a. ¶ Sed notandum. Nunc incipit ostendere quādo possunt alienari res ecclesie.

¶ On habenti. ¶ Sui tituli. i. ecclesie. vel sui tituli i. ad suū cōmodū, vt s. e. monem. c. ¶ Vt usurpare. i. alienare, & ponit in mala significatione, cū nō lubet necessitas.

¶ Lacuit. CASVS. Statuit in hoc c. vt cōsensu eporum p. sbyteri nō vendant res ecclesiarū, sicut nec epi vendere pnt p. dia ecclesiarū inconsulto cōcilio. & inducit hoc c. a contrario sensu. [Concilio,] hoc quo ad res matricis ecclesie. [Vel cūcto p. sbyterio,] hoc quo ad res aliarū ecclesiarum, quarū p. dia alienantur. & sic concilium dicit collegiū matricis ecclesie p. sbyteriū d. collegiū aliarum ecclesiarum.

i. Dic q. si tāta imineat necessitas, q. conciliū canonicorū ex p. c. tati non possit, tunc epi alienare poterit. arg. ff. de adm. tut. §. 1. ff. de peti. h. re. l. diuus, dummodo id gerat qd de iure reprobatur. ff. de ritu nup. si fili. infra ea. terrulas. Sine

d. ¶ Concilio. i. clericorū, vt s. c. proxi. ADDITIO. Et vide quod not. 17. dist. in sum. 33. dist. qn. in gl. vlt. vbi hoc c. placuit, allegat. Arch. e. ¶ Presbyterio. Hic habes, q. episcopus requirit cōsensum sacerdotum in alienatione, vt 10. q. 2. si quis episcopus. f. ¶ Necessitate. Ergo i. necessitate posunt eis incōsultis. i. nup. si fili. infra ea. terrulas.

His omnibus auctoritatibus perspicue monstratur, q. nulli sacerdotum res ecclesiasticas alicui tradere licet: & ille, qui de manu sacerdotis facultates ecclesie acceperit, nullo iure eas vendicare poterit: sed potius cogitur restituere quod illicitè accepit. Sed notandum^a est, quod quibusdam causis exigentibus res ecclesie distrahi possunt. Causa enim necessitatis cum consilio clericorum, vel ut meliora prospiciant, res ecclesie a sacerdotibus distrahi possunt.

Vnde in Africano concilio legitur.

¶ Nisi causa necessitatis nec episcopo rem ecclesie suae usurpare licet. C. L.

Non habenti[†] necessitatem nec episcopo licet matricis ecclesie a rem sui tituli^b usurpare^c.

¶ Gravianus citat hoc ex concilio Africano, & sequens ex Carthaginensi. Sed in unico Carthaginensi inserto in codice canonum hoc quidem est pars posterior: sequens verò prior capituli eiusdem, quod est ultimum, id est, xxxij. & Burchardus, & Iuo integrum caput referunt ex Carthaginensi.

a. ¶ Ecclesie. In codice canonum, & apud Burchardum sequitur, nec p. sbytero rem. apud Iuonem vero legitur: nec episcopo liceat rem matris ecclesie ignorante concilio, vel p. sbyteris, suis titulis usurpare. Post sequens autem caput apponetur integer canon Gracè noua cum versione.

Item ex concilio Carthaginensi unico, c. ultimo.

¶ Nec p. sbyteri ignorantibus episcopis, nec episcopi ignorante concilio rem ecclesie vendant.

C. LI.

Placuit, vt p. sbyteri non vendant rem ecclesie, vbi sunt constituti nescientibus episcopis suis, quomodo nec episcopis liceat vendere p. dia ecclesie inconsulto concilio^d, vel cuncto p. sbyterio^e sine vlla necessitate^f.

β. ¶ Vel cuncto. In canone unici Carthaginensis legitur, vel p. sbyteris suis. Non habente ergo necessitatem, & c. vt proximo superiore capite, quemadmodum, apud Burchardum etiam & Iuonem; licet ipsi legant, habenti: Gracè autem ita totius canon habet.

Ο μοίως ἡρετεν, ὥς ἐ τὸς πρεσβυτέρους παρὰ γνώμῃ τῶν ἰδίων αὐτῶν ἐπισκόπων πρᾶγμα μὴ τι πρᾶσκειν τῆς ἐκκλησίας, ἐν ἡ καθιέρωνται. ὃν τρόπων καὶ τοῖς ἐπισκόποις ἐκ ἐξέσεϊ τι πρᾶσκειν χωρὶα τῆς ἐκκλησίας, ἀγνοήσης τῆς συνόδου, ἢ τῶν ἰδίων πρεσβυτέρων. μὴ ὅς τις τοίνυν ἀνάγκης, μὴ δὲ ἐπισκόπων ἐξείναι καταχρησασθαι πράγματι ἐκ τῆς τίτλης τῆς ἐκκλησιαστικῆς μάτρικος.

Similiter placuit, vt p. sbyteri p. ter suorum episcoporum sententiam non vendant rem ecclesie, in qua consecrantur: quemadmodum neque episcopis licet p. dia ecclesie vendere insciente synodo, vel proprijs p. sbyteris. Ergo, nisi adsit necessitas, neque episcopo liceat abuti re aliqua ex titulo ecclesiasticæ matricis.

Item ex epistola Leonis Papa vniuersis episcopis per Siciliam conscriptis.

Et in Moguntino iud. Rabano c. 8.

Burch. l. 3. c. 178. Iuo p. 1. c. 239.

† habenti] orig.

Iuo ibidem. Burch. ibidem.

Sine exceptione.] CASVS. Leo Papa præcipit epis. Si-
ciliz, vt res suarum ecclesiarum aliquo mō nō alienēt
nisi causa utilitatis hoc faciāt, & cū tractatu, & cōsensu
totius capituli, & subscriptione, & aliter facta fuerit alie-
natio, irrita erit, & vacua. Seq. duo c. patent.

a ¶ Sine

¶ Nisi vt meliora prospiciat, rem ecclesie non licet distra-
here episcopo. C. LII.

Anf. l. 5 c. 69. & l. 6.
cap. 189.

Sine exceptione^a decernimus, ne quis episcopus de re
bus ecclesie suæ quidquam donare^b, vel commutare,
vel vendere^c audeat; nisi forte aliquid horum faciat, vt
meliora prospiciat, & cum totius^d cleri tractatu^e atque
consensu id eligat; quod non sit dubium profuturum ec-
clesie, & infra ¶ Episcopus rebus ecclesie tanquam cō-
mendatis, non tanquam proprijs vtatur. Irrita enim epi-
scoporum venditio, & commutatio rei ecclesiasticæ erit
absque conuentia^a & s, & subscriptione clericorum.

In conc. Carthagin.
4 c. 31.
Ibid. c. 32. & ext. de
his, q. si. a præl. c. 1.
luc. p. 3. c. 231.
Pann. l. 2. c. 86.

a ¶ Conuentia.] Antea legebatur, absque omnium cōniue-
tia. Inducta vero est dictio, omnium; quia neque in vetustis exē-
plaribus, neque in Decretalibus. c. 1. de his, quæ fiunt a præl. neq;
apud ceteros collectores habetur. Apud Lucem, qui citat conciliū
Carthag. 4. & in Pannormia, qui Leonem ex concilio apud Valē-
tias loco istius vocis, conuentia est collaudatione.

Item domus urbium, vel castrorum, quæ ecclesie plus
incomodi, quàm utilitatis afferunt, licet rectorib. ecclesia-
rum (sicut in superiori capitulo Symmachi: Non liceat
Papæ, & c.) conuincitur vendere, vel commutare.

sup. ead.

Item sicut in Agathensi concilio, c. 45. legitur.

¶ De eodem. C. LIII.

luc. p. 3. c. 160.

Terrulas t, aut vineolas exiguas^h & ecclesie mi-
nus vtilis, aut longe positas paruas, episcopus si
ne concilio fratrum (si necessitas fuerit) distrahendi ha-
beat potestatem.

¶ Capitulum hoc in aliquot vetustis codicibus est coniunctum
superiori.

Seruos quoque fugitivos, qui reuocati retinere non pos-
sunt, simuluer episcopis distrahere licet.

Unde in eodem concilio, c. 46. legitur.

¶ Alienentur fugitiui, qui retineri non pos-
sunt. C. LIIII.

Fugitiuiⁱ domos suas, aut familias deferentes, qui et
si reuocati fuerint, non possunt teneri, simili rōne

& a locupletior, vt ff. de neg. gest. si pupilli in prin. nisi ita
sit, q. res illa naturaliter, vel terra motu penerit, vt ff. de
min. verum. §. si locupletior. Sed quid si ecclesia ex illo cō-
tractu non est locupletata, vel damificata? Tunc dicam
contractum tenere 2 quia sufficit, q. nihil ad læsionem

aiuina domus sit fa-
ctum, vt 10. q. 2. hoc
ius. nam eo ipso, q.
non est pauperior fa-
cta, intelligitur locu-
pletior, ff. de solu. l. si
pupillo. Hoc scias q.
licet oēs clerici con-
sentiant, si tamē non
obseruatur forma a-
lienationis, aliena-
tio nulla est 3. vt C.
de sacros. eccl. iube-
mus. in fi. & hic idē
dī. Item si fiat alie-
natio in casu nō cō-
cesso, dummodo ser-
uetur forma aliena-
tionis tenet 4 aliena-
tio, vt ext. de ijs quæ
fi. a præl. cum nos.
& ext. de emp. & vē.
cum dilecti & ca. cū
causa sed reituitur
ecclesia. si probat le-
laxam.

g ¶ Conuentia.]
Sufficit tamen coru-
taciturnitas. extra de
ijs quæ fi. a præl. cō-
tinebatur, & est hic
arg. q. nulla sit alie-
natio nisi ad sit sub-
scriptio, vt 96 d. be-
ne quidem.

Terrulas.] Hæc ē
6. pars q. in qua
pōnit seu pponere
intendit casus, in q.
bus possit alienatio
fieri capitulo incon-
sulto: credo tamen
quod nō in omni ca-
su capitulum sit con-
sulendum. extra de
ijs quæ fi. a ma. parte
cap. per totum. 10ā.
de Fant. sed hic con-
tradicit.

h ¶ Exiguas.] Forte
exiguas vocat nō va-
lentes ultra 20. soli-
dos §. vt ff. de si quos
uarijs. n. modis dī ali-
quid esse modicum, vt dixi 2. q. 6. anteriorum, vbi dī q.
sine decreto non possunt alienari res exiguæ, vt ff. de reb.
eo. qui sub tu l. ult. in prin. 17. q. 4. quicumque, & ff. de
transact. cum lii. §. si in annos singulos, qd concedo dū
tamen sint vtilis, nec inest necessitas, vel alienetur; alias
secus, & hoc verum est, nisi consuetudo sit contraria. ar.
contra. ext. de dona. c. ceterum.

Fugitiui.] CASVS. Quidam serui ecclesiarum fugitiui
erant, & si reuocabatur siue vocabantur non poterant
teneri. Statuit ergo concilium, vt ab epis. si voluerint di-
strahantur tales fugitiui. Idem potuerunt episcopi face-
re, si illi serui meruerint alias. Vel forte de alijs seruis,
& non fugitiuis, loquitur quod dicit e in fi.

i ¶ Fugitiui.] Sed quamdiu est in fuga, vendi non pōt,
C. ad legem Flauia de pla. in fuga. Itē pōt fugitiuus ven-
di sub ea conditione, si apprehendatur, ff. de eo. l. 3. Ideo
autem

2 Tenere, q.
ē æquillimu
& tenet. Doc.
in l. cum hi.
§. cā transla-
tionem de
transact.

3 Adde Bal.
& Alexā. de
lmo. in l. cū
alienam. C.
de leg.

4 Teneat. Idē
gl. lu. c. 1. sū-
ma. sed cōi-
ter repbanē
a doct. pos-
sunt tamen
saluari, secū-
dum Anto.
But. in c. cū
Apostolica,
de his, quæ
fi. a præl. si
ne consen.
per glo. ibi,
ver. p. futurū
qñ alienatio
cōiopinione
reputabatur
vtilis eccle-
sie, licet nō
esset. Anto.
Corf. in sin-
gu. ver. alie-
natio.

5 Ista fuit
snia Lau. vel
dic meli. sm
Hof. contue-
tudinem ter-
ræ, & facul-
tates eccl. &
rei veditæ fa-
cultatē attrē-
dendam, vt
in decr. hic
i. si. gl. al. leg.
& hoc ipse
Hof. not. in
sum. de his
quæ fi. a pl.
§. vl. in prin.
& hoc ē te-
net Goff. vt
not. in sum.
c. ti. §. n. sū-
ma non dū
en, de. are.

autem

a ¶ Sine exceptione.] Et tñ possunt aliqui casus. excipi,
& sic est arg. q. licet Papa præcipiat nullam audiendam
exceptionem. tñ est admittenda, vt ext. de offi. delega. ex
parte, & extra de rescri. si quando. & c. cum adeo.

b ¶ Quidq. donare.] Nisi modicū i. ext. de do. c. ceterum.

c ¶ Vendere.] Vel obligare, vt extra de reb. eccl. non alie.
nulli.

d ¶ Totius.] 65. dist. sane.

e ¶ Tractatu.] Quis debeat esse tractatus, habes 10. q. 2.
hoc ius.

ADDITIO. Extra de ijs quæ fiunt a præl. tua. & de reb.
eccl. dudum C. de vend. re. ciui l. si lib. 11. Arch.

f ¶ Profuturum.] sed nonne sufficit, q. vtiliter cœptum
est, licet, non sit inde secutus effectus, vt ff. de ne. ge. sed
an vltro? Rñ. q. non: quia cum ecclesiam compa. remus
pupillo, non sufficit vtiliter cœptum, nisi ecclesia sit fa-

Cap. 45. &
hoc c. terru-
as. seruatur
a praxi. &
a consue-
tut. lo. Cal.
confil. 11. de
iur. conf. 7
tereb. eccle.
et alie. Bal.
confil. 156. li.
Soc. confil.
03 col. 3. li.
Guid. Papæ.
recif Delph.
16. Idē p. a.
vt super. dī
eb. ecc. non
de. Ph. Frā.
1. col. 6. eo.
n. 6. Fab. de
dote. in tra-
te empt. &
end. q. 5. in
ncipali in
Fran. Cur
tracta. de
ud. par. 2.
21.
Intelligo
causa, vt
ff. sequitur.
sup. 44.
in prin.
et

acem prohibetur vendi setuus fugitiuus : quia fuga est quadam species libertatis, ff. de adil. edict. quis sit fugitiuus §. idem recte.

a ¶ Meruerint.] In alio.

¶ Niuilum.] ITEM. Hæc est 7. pars q. in qua dicit, q. si

alienator reddat ecclesiam indemnē .s. spōte. euadet de positionē. Io. de Fant. CASVS Ponit quartum casum Grat. in quo possunt prælati ecclesiæ res alienare licite, s. si tantundē volunt de proprijs facultatibus compensare, quod probatur sequenti c. cuius casus patet. Qualiter tñ illud c. intelligat, melius dñ in apparatu.

b S Iquis.] ¶ Contulerit.] Ergo si d. suo tñ ecclesiæ dedit, euadit penā de positionis, & sic est contra su. ea. moneamus, & c. statuimus, & c. diaconi. ubi nō euadit penā de positionis : licet tñ de suo det sed hic loquitur in eo casu, quādo prius habitus est tractatus cum clericis, q. de suo tantū vellet dare, vt posset rem illā alienare, &

clerici hoc premiserunt i vel dicq. si ep̄s primo aliquid dedit ecclesiæ, sed postea tantundem alienat ab ecclesia, hoc intelligit fecisse ex voluntate ecclesiæ. ar. ff. sol. mat. dotem. ITEM SI SERuos. Hæc ē octaua parsq. i qua ponit qd iuris sit de libertis ecclesiæ, & hæc est sn̄a, q. serui benemeriti possunt manumitti, & de reb. eccle. habere vñviuāt, & c. Io. d. fā. CASVS. Ponit hic Gra. quintū casū, in quo prælatus potest aliquid de rebus ecclesiæ alienare Nā cū manumittit seruū p̄t ei donare vsq; ad 20. solidos. & nō ultra & ad hoc inducit seq. cap.

S I quos.] CASVS. Quidā ep̄s quosdā seruos suæ eccle-

siæ benemeritos manumisit, & eis quādā de rebus ecclesiæ donauit quos successor eius voluit in seruitutem reuocare, & ea quæ eis donata fuerāt, quare q̄situm fuit in concilio Agath. utrū hoc facere possit. Et rñdetur, quod non pōt eos in seruitutē reuocare, nec q. datū est vsque ad 20. soli. poterit reuocare. ultra vero datum reuocabit.

c ¶ Benemeritos.] Sed qui dicuntur benemeriti? Sunt tales qui aliquod insigne seruitium fecerunt ecclesiæ. & ponas exemplum 79. dist. si quis Papa. Nam pro præmio remunerandus est seruus libertate, vt inf. ea. §. in criminali. C. de ser. qui pro præ. li. ac. per totum: large tamen bene-

Bene meritis quis dicatur.

ab episcopo, si voluerit, aut si ita illi meruerint^a distrahantur

[Item ex concilio apud Tansiacum †, c. 2.

P A L E A. C. L V.

¶ Niuilum videtur, & impium, vt mancipia, quæ fideles viri seu foeminae pro redemptione † animæ suæ Deo, & sanctis eius consecrauerint, cuiuscumq; muneris pretio, vel commutationis commercio iterum in sæcularem seruitutem redigantur: cum canonica auctoritas seruos fugitiuos tantummodo distrahi permittat. Et ideo omnes rectores ecclesiarum summopere caueant, ne vnus elemosyna, alterius peccatum fiat, & est absurdum, vt ecclesiastica dignitate seruus decedens, humane obnoxius sit seruituti.

¶ A Burchardo, & Luone citatur ex concilio apud Carisiacum, in Decretalibus vero tit. de rerum permut. ex concilio apud Syuaneclum. Et habetur hac palea in plerisque vetustis Gratiani exemplaribus.

7 Item si rectores ecclesiæ de rebus proprijs tantundem ecclesiæ restituere voluerint; ecclesiasticas facultates liberè dare possunt: & constabunt his, quibus data fuerint, perpetua firmitate.

Unde in Agathensi concilio, c. 49. legitur.

¶ Alienatio de rebus ecclesiæ, quomodo rata esse poterit. C. L V I.

S I quis qualibet † conditione de rebus ecclesiæ aliquid alienare præsumpserit; si de suo proprio tantum ecclesiæ contulerit^b, quantum visus est abstulisse; tum demum illud stare licebit.

8 Item si seruos ecclesiæ libertate episcopus donauerit, ea, quæ in manumissione data illis fuerint, perpetua firmitate tenebunt: si tamen quantitatem canonibus præfixam data non excefferint.

Unde in eodem concilio, c. 7. legitur.

¶ De eodem. C. L V I I.

S I quos de seruis ecclesiæ benemeritos^c, sibi a episcopus libertate donauerit; collatam libertatem^d a successoribus placuit custodiri cum hoc, quod eis manumissor in libertatem contulerit. Quod tamen iubemus viginti solidorum numerum †, & in odum in terrula, & vineola, vel hospitio tenere. Quod amplius^e datum fue-

benemeritus dicitur quicumque non demeruerit, vt ff. de manu. testa. seruos. sic quilibet dicitur dignus, qui nō est indignus, vt ext. de præsump. datum.

d ¶ Libertatem.] Sup. ea. q. & si illi. ar. contra. ff. si quid in frau pa. vnus.

e ¶ Amplius.] Et ita donatio p parte valet, & pro parte non.

† al. Carisiacum.

Extr. de rerum permut. c. institutum. Burc. l. 3. c. 174. luo p. 3. c. 235.

† al. remedia.

i Ad hoc fuit sn̄a H. q. credit sufficere cōsentium clericorum in genere. fuit etiā sententia. L.

luo p. 3. c. 161. † al. pro qualibet.

luo p. 16. c. 50.

† al. numeri modum.

non. Item est hic arg. quod vile non vitatur per inutile. si. C. de don. sancimus inf. de consec. dist. 4. si non sanctificatur. inf. 17. q. 4. quæsti. & inf. ea. q. 5. quia. 10.
a ¶ Post manumissionis.] Et ante posset, sed postea magis commode reuocare posset.
SED

fuerit, post manumissionis^a mortem ecclesiæ reuocetur.
a ¶ Sibi.] Sic etiam legitur in editionibus conciliorum, & duobus codicibus Vaticanis. Sed apud luonem, & in uno vetusto Gratiani exemplari abest dictio, sibi.

Sed notandum est, quod serui ecclesiarum manumitti non possunt non retento ecclesiastico patrocini: nisi forte manumissor duos eiusdem meriti, & eiusdem peculij ecclesiæ conferre voluerit.

Vnde in concilio Toletano 4. c. 67. legitur.

¶ De episcopo, qui non retento patrocini seruos ecclesiæ manumittit. C. LVIII.

E piscopus, qui mancipium iuris ecclesiæ non retento ecclesiastico patrocini^b manumitti desiderat; duo meriti eiusdem, & peculij coram concilio ecclesiæ, cui præeminet, per commutationem subscribentibus sacerdotibus offerat: ut rata, & iusta inueniatur diffinitio^c commutantis. Tunc enim liberam manumissionem sine patrocini ecclesiæ concedere poterit: quia eum, quem libertati tradere disponit, iam iuri proprio^d acquisiuit. Huiusmodi autem liberto, aduersus ecclesiæ, cuius iuris extitit, accusandi^e, vel testificandi denegetur licentia. Quod si præsumpserit; placet, ut stante^f commutatione in seruitutem propriæ ecclesiæ reuocetur, cui nocere conatur.

Libertus enim (nisi venia & impetrata) patronum in ius vocare non permittitur. Vnde in secundo libro digestorum, tit. de in ius vocando l. si. ¶ [Si sine venia edicti impetrata libertus patronum in ius vocauerit; ex querela patroni, vel ¶ supradictam poenam, idest quinquaginta aureos^h

tit. l. 4. l. 5.
† al. vel quinquaginta aureorum penam dat.]

SED NOTANDVM EST. CASVS. Supra dictum est, quod serui ecclesiarum possunt manumitti quandoque. Nunc vero docet, quod ipsa manumissio non est facienda nisi retento patrocini, nisi manumissor recompenset ecclesiæ alium seruum eiusdem meriti, & eiusdem peculij. tamendicit c. de duobus.

E piscopus, qui mancipium.] CASVS. Quidam episcopus, quendam seruum ecclesiæ suæ manumittere desiderabat nullo patrocini in ipso retento, quæsitum fuit in concilio Tolet. qualiter hoc fieri posset Et respondetur, quod si manumissor conferat ecclesiæ duos seruos eiusdem meriti & eiusdem peculij de consensu canonicorum subscribentium in commutatione, rata erit commutatio & manumissio talis: quia quem episcopus manumisit, iam iuri proprio acquisierat: ita tamen ut præfatus liberto non habeat licentiam accusandi, vel testificandi contra ecclesiæ quod si præsumpserit commutatione manente, reuocabitur in seruitutem.

b ¶ Patrocini.] Tali, scilicet, quod consistit in faciendo, scilicet in seruendo: sed patrocini quod consistit in non faciendo, scilicet, quod eum non vocet in ius, illud non potest remittere, ut patet per id quod sequitur. verum autem patronus ex toto possit remittere ius patronatus, notauit 54. distin. quicunque. Sed quæritur quare pro vno seruo dantur duo serui, & non pro vna re ecclesiæ dantur due res, ut sup. ead. c. si quis? Rñdeo: quia

Decr. Gret. Pars II.

si seruus est bonus, diligenter gerit res ecclesiæ & negotia, & non permittit fieri fraudem. si est malus, per eum potest extorqueri veritas. hanc rationem assignat lex, C. de adm. tut. lex quæ. in prin. c. ¶ Diffinitio.] Idest, voluntas.

d ¶ Iuri proprio.] .i. seruus ipse proprii iuris est factus.

e ¶ Accusandi.] Ergo videtur, quod alter quam liberto possit accusare ecclesiæ, ut si accusat, quod simonia ce eligit aliquem, ut ex. de sim. veniens. vel quod metum intulit alicui, ut ff. quod me. cau. metum. §. 2. Sed contra vniuersitas non potest dolum committere, ut ff. de dolo. sed si ex dolo, sic nec dicitur aliquid possidere. ff. de acq. poss. l. 1. §. vi. Nec ciuitas potest excommunicari, ut 24. q. 3. si habes. Item vniuersitas peractorem vel procuratorem, suum debet se defendere: sed in crimine non interuenit procurator. ergo vniuersitas non potest de crimine conueniri. quod verum est. Dicas ergo hic poni verbum accusandi pro verbo agendi. Vel intellige cum episcopus accusat de crimine, quod commisit de consilio vniuersitatis 2, ut 16. q. 6. placuit. Itē per modum inquisitionis potest agi contra vniuersitatem, prout legitur ext. de si. veniens 2. Vel

Vniuersitas an possit accusari.

1 Ad idē quod no. C. de inf. test. l. 2. ff. eo. posthumus. §. si quis.

2 Quæ delinquere potest sicut & ecclesiæ, ut legi. & not. su. 7. q. 1. sicut uir. uer. si. uero. Arc.

dic, quod non procedit contra vniuersitatem. sed potius contra singulos. Io. ego credo, & vniuersitas (nisi sint infantes & similes personæ) accusari potest: quia dolum committere potest, nec ob. lex illa. ff. de dolo, sed si ex dolo. quia quod ibi dicitur, non potest committere dolum, supple de facili. & uidemus quod sæpe capitulum accusat, & excōicat concilium vniuersitatis. Et delictum quod maiores de vniuersitate committunt ad omnes refertur. ff. de re. iu. l. aliud. B. f. ¶ Ut stante.] Ergo poena soluta remanet contractus in sua firmitate. 25. q. 2. quæcunque quod aliàs non est verum, nisi sit hic dictum, ut ff. de transf. qui fidē. Nam iniquum est, quod simul habeatur poena & res. ff. de doli exce. apud Labeo. ext. de pen. suam.

LIBERTVS. CASVS. Supradictum est, quod liberto suum patronum accusare non potest, vel contra ipsum testificari. Nunc vero docet G. quod in ciuili causa non potest eum in ius vocare, nisi venia impetrata à maiori.

g ¶ Nisi venia.] Idest licentia agendi.

SI SINE. CASVS. Quidam liberto licentia non impetrata patronum suum in ciuili causa in ius uocauit, quæsitum fuit quam poenam liberto ille pati debeat, & rñdet & si patronus conqueritur, punietur liberto poena aureorum 50. si fuerit diues: si fuerit pauper, tanquam inefficacius uerberibus castigatur.

h ¶ Quinquaginta aureos.] Nisi poeniteat ante litis contest. ut ff. de in ius uoc. quamuis.

Ooo

a ¶ Inoffi-

Patrociniū à libertatis de ciro an possit remitti.

a ¶ Inofficiosus.] Idest, impius.

b ¶ Si inopia.] Pauperes enim semper puniuntur verberibus sup. ead. fraternitas.

SI VERO. CASVS. Supradictum est, quid iuris sit cum seruus ab vno manumittitur. Nunc vero docet. G.

¶ iuris sit cum manumittitur à collegio: quia tunc non singulis: sed vniuersitati reuerentiam debet.

¶ VI MANVMITTITVR. CASVS Dñ hic, ¶ si qs manumittitur à corpore aliquo. i. à locitate cerdonū vel pelipatorum, vel collegio clericorum, vel à ciuitate, singulos de vniuersitate ius vocabit sine venia impetrata: quia non est libertus singulorum, sed vniuersitatis tantum sed si. aduersus ciuitatem vel vniuersitatem aliam cuius est libertus, habeat actionem, non pōt in ius vocare rectores vel actore ipsius ciuitatis vel vniuersitatis, nisi venia impetrata. Sed si princeps aliquem faciat ingenuū, nullā reuerentiam debet patrono. [Corpore.] Corpus dicitur societas hominum non habitantium simul. Collegiū vero simul habitantium dicitur.

c ¶ Singulos.] Sed cōis libertus duorū neutrū potest in ius vocare. ff. de in ius voc. cōis libertus. quia res communis omnium est. ff. de ritu. nup. illud.

d ¶ Actorem.] Glossauerunt aut quidam hæc in propria causa, non in causa vniuersitatis: hæc glossa falsa est: quia bene potest conueniri procurator i. patroni, licet non ipse patronus, vt ff. de obseq. l. licet. ff. de in ius voc. sed & si. §. vlt. sed ipse patronus siue suo, siue alieno nomine agat, nō potest conueniri à liberto, vt per eandem legē probatur. sed econuerso est. in liberto: quia licet libertus suo nomine non possit cōuenire patronū: tamen nomine alterius potest, vt ff. eod. questum.

e ¶ Ingenuum.] Restituendo eum naturalibus, vt ff. de natalibus rest. l. 2.

IN CRIMINA. CASVS. Dictum est su. in l. si sine. quid iuris sit cum libertus vocat patronum in ius sine venia in causa ciuili: Nunc vero docet Grat. ¶ si vult patronum accusare de crimine, de quo patronus caput & diuitias perderet si probaretur, ante litis contestata. debet decapitari libertus: nisi in crimine latæ maiestatis, & nisi patrona cum seruo suo concubuerit, quo casu cum munere libertatis seruo permittitur accusare, & ad hoc inducit. l. seq.

SI QVA CVM SERVO. CASVS. Quædam mulier cum seruo concubuit, quæsitum fuit quam pœnam debeat pati vterque? Et responderur, ¶ femina debet

decapitati, seruus autem comburi debet, & dat licentia omnib. accusandi de hoc crimine, & officialibus copia nunciandi. Seruus aut poterit de hoc crimine accusare, & si crimen probauerit, pro munere, libertatem habebit. ¶ Capitali.] Hodie adultera verberat, & detrudit i. mo-

naste-

dar: vel à præfecto urbis † quasi inofficiosus castigatur, si inopia^o dignoscitur laborare.] ¶ Si vero à collegio quis manumissus fuerit, an singulis, sed vniuersitati reuerentiam debet. Vnde in eodem libro, tit. eodem, le sed si hac.

¶ Qui manumittitur à corpore aliquo, vel collegio, vel ciuitate; singulos in ius vocabit. Nam non est illorum libertus; sed reip. honorem habere debet. ¶ Et si aduersus remp. vel vniuersitatē velit experiri, veniam, edicti petere debet: quamuis actorem^d eorū constitutum in ius sit vocaturus.] Si vero ingenuū princeps facit, patrono reuerentiam non debet. ¶ In criminali vero causa si libertus patronum in ius vocauerit, caput eius, & fortunas petiturus; ante litis exordium capite puniendus est. Crimen vero læsæ maiestatis excipitur, vel si patronam illicito serui concubitu vti deprehenderit: quo casu, etiam seruo cum munere libertatis dominam accusare permittitur: sicut Cod. libro nono, titulo, de mulieribus, quæ se proprijs seruis iunxerunt. leg. vnica Imperator Constantinus constituisse legitur. [Si qua cum seruo suo occulte rem habere detegitur; capitali sententia subiugetur †, tradendo ignibus verberone⁸. Sitque omnibus facultas crimen publicum arguendi: sit officio copia nunciandi: sit etiam seruo licentia deferendi: cui probato crimine libertas dabitur.] ¶ In patronos etiam testificari non possunt, nisi in quibusdam casibus, in quibus etiam serui in dominos torqueri iubentur.

Vnde in libro eo. [codicis, tit. de questionibus. l. 1. Imp. Antonius & Verus.

¶ De eodem. C. LIX.

Q Væstionē de seruis cōtra dominos haberi nō oportet, exceptis adulterij criminalibus, item fraudati

† Al. urbi.

l. io. §. qui manumittitur.

ex le. si quis ex familiarib. Co. quia accus. non poss.

tit. 11. le. vnica.

† Conc. rex. in l. qm Ale. & in l. castitati cum bi. not C. de adul.

tit. 41. l. 1.

nasteriū, vt C. de adul. auth. se hodie. Vel dic, ¶ auth. in telligitur, qñ non adulteratur cū proprio seruo. Sed nun qd seruus pōt accusare dñam suā si cū alio seruo adulteratur? Rñ. ¶ nō: quia hic loquit de proprio tñ seruo. simili nec dñā virum suum pōt accusare. si cū ancilla sua iacet vel cū aliena², cū hoc cautū nō inuenio hoc iō, quia detestabilius est hoc crimen in muliere, q̄ in viro. lo. Maledicit lo. quia accusari potest mulier, & vir si cum ancilla sua fornicetur, aut femina si adulterium committat, vt ex. de diuor. ex literis. B.

g ¶ Verberone.] i. seruo qui post verbera comburitur. IN PATRONOS. CASVS. Supradictum est quod liberti patronos suos accusare non possunt. Nunc vero dicit, ¶ contra eos testificari non possunt, nisi in casibus quibusdam, in quibus serui contra dominos, & liberti contra patronos verberari iubentur.

Q Væstionem.] CASVS. Lex ista diuiditur in tres partes. In prima dñ. ¶ serui contra dominos in criminibus non admittuntur sine iudicijs alijs, nisi in exceptis criminibus in quib. serui contra dominos torquentur ei soli, & si alia iudicia non præcedant. In secunda parte dicitur, ¶ in certis criminibus non creditur solis seruis cōtra dominos, sed eis fides cū alijs probationib.

ad-

Dñā adultera an possit à seruo accusari. 2 Adde qd not. gl. Bart. Pet. & Cyn. in l. 1. C. de adul. Spe. in tit. de adult. ver. sed non quid.

adhiberi. In tertia parte dicitur quod in pecuniaria causa, nec soli, nec cum alijs probationibus contra dominos admittuntur. Secunda pars incipit ibi, [In cæteris autē.] Tertia ibi, [In pecuniarijs.] Sequēs c. patet per se. a ¶ Censur. ¶ reipub. vel etiam ecclesiæ: quia ecclesiæ compa.

census * accusationibus, & crimine maiestatis, quod ad salutem principis pertinet. ¶ In cæteris autem, quamquam ea, quæ seruus contra dominum dixit, iudicaturi sententiam formare non debeant; tamen, si alijs ^b quoque probationibus fides veritatis inuestigetur, præscriptionis ^c inuidia euanescit. ¶ In pecuniarijs vero causis ex a inopia probationum seruos contra dominum posse interrogari ^d manifestum est.

¶ In aliquot vetustis codicibus caput hoc coniunctū est superiori. a ¶ Ex inopia. ¶ In antiquis codicibus Gratiani legitur nec inopia, & sic videtur etiā legisse auctor glossa. In antiquiore etiam editione codicis Iustiniani tit. de quæstionibus, le. quæstionem. eodem modo habet, eandemque lectionem secutus est auctor illarū glossarū, & in Basil. tit. 30. de quæstio. eadem est lectio. Sed quia in codice ab Haloandro edito legitur, ex inopia, & in l. Diuus ff. de quæst. videtur statutum, ex inopia probationum etiam in causis pecuniarijs posse torqueri seruos, nihil est mutatum.

Item ibidem. l. secunda.

¶ De eodem. C. LX.

¶ Insolitū est, & graue exemplo, audiri seruos aduersus tutores, vel matrem ^c dominorum suorum, nisi tutelæ agatur.

Si vero libertus sua auctoritate à patrocínio ecclesiæ recesserit, si admonitus redire cōtempserit, in seruitutem reuocabitur.

Unde in eodem concilio Toletano quarto, c. 70. legitur.

¶ De libertis ecclesiæ, qui ab eius patrocínio discedunt. C. LXI.

¶ Liberti ecclesiæ, qui ab eius patrocínio discedētes qui libuslibet personis adhæserunt; si admoniti redire ^f contempserint: manumissio eorum irrita sit: quia per inobedientiā [†] contemptum ingrati actione [§] tenentur.

Item ex concilio Hispalensi. 2. c. 8.

¶ Reuocentur in seruitutem ecclesiarum liberti, qui contra eius libertatem superbiunt. C. LXII.

O Ctaua discuf-

cōparatur reipub. vt C. de sac. san. eccl. l. vt inter diuinū. b ¶ Si alijs. ¶ Dicunt quidam q nec in exceptis criminibus seruus contra dominum admittitur, nisi aliqua præsumptio præcedat. nam serui & viles personæ semper quæstionibus subduntur, vt 4. q. 3. si autem ea rei conditio sit. Sed à quæstionibus nunquam est incipiendum, nisi præcedant indicia, vt extra de reg. iur. cum in contemplatione. sed litera ista hoc non patitur. Dico ergo hoc speciale, vt initium sumatur a tormentis. similiter cum maritus dicitur uxorem occidisse. C. ad le. Cor. d. sic. l. vlt. & cum ag. tur de occiso domino. ff. ad Syl. a & si certus sit percussor.

c ¶ Præscriptionis. ¶ Id est, exceptionis talis, scilicet in e. est seruus meus, & ideo non audietur contra me.

d ¶ Interrogari. ¶ nisi cum de facto suo interrogatur, vt 4. q. 3. item serui.

¶ Insolitum. ¶ ¶ Matrem. ¶ Nam mater quandoque

gerit tutelam filiorum, vt C. quando mu. tut. offic. fungi. l. 2. & finita tutela potest agi contra. eos, qui non habentur loco dominorum, cum pupillū spoliant. ff. de vscap. pro emptore qui fundū. §. si tutor.

SI VERO. CASVS. Dictum est supra in c. episcopus qu. quod c. episcopus qu. quod libertus à patrocínio ecclesiæ recedere potest, si episcopus duos seruos eius dē meriti & peculij pro eo dederit. Nunc vero dicit Grat. q si sua auctoritate à patrocínio ecclesiæ recedat, nisi admonitus relipiscat, reuocet in seruitutem: & hoc pbat per seq. ca. p.

¶ Liberti. ¶ CASVS. Constitutum fuit in Toletano concilio vt si liberti ecclesiæ ab eius patrocínio decellerint: si cōmoniti ad ecclesiā non redierint, reuocent in seruitutē. [In grati actione.] i. actione intentata pp ingratitudinem. l. 3. actione in factum.

f ¶ Redire. ¶ sed quare coguntur isti redire cum nullæ operæ sint eis impositæ: libertus enim non tenetur præstare operas nisi sint eis impositæ C. de ope. lib. l. i. licet honorem eis exhibere teneatur, & etiam alere ipsum, vt C. de ope. li. l. i. & l. mater. Sed dicas aliud esse in libertis ecclesiæ vt sup. e. diaconi. tamen licet liberti ecclesiæ teneantur ei præstare operas non tamen tales quales serui: ali-

f. q. fort fuerunt qui a sufficienter fuit aliàs pbatum, vnde licet dominus dicat nō debere torqueri seruū contra eum, & verum dicat, non tamen per hoc absoluitur, cum aliàs in sufficiēter sit probatū & sic domini exceptio nulla est. arg. extra de re iudi. cum lo. & c. Arch.

Libertus an teneatur ad op. ras.

qua. n. debet esse differentia. vt ff. de ope. lib. si libertus. g ¶ Ingrati actione. ¶ Id est actione in factum, quæ datur propter ingratitudinem. non enim est hoc proprium nomen actionis. sic dicitur actio oneris aduersi, id est, quæ datur propter onus aduersum, vt ff. loc. in naue.

O Ctaua. ¶ CASVS. Elifaus seruus Agabren. ecclesiæ, statim cum fuit ab episcopo manumissus, non solum voluit ipsum episcopum interficere, sed etiam patronam ecclesiæ in quadam causa civili, vbi arbiter residebat, iniuste damnauit, vel eius bona propter rapinam vsurpauit: quare quæsitum fuit de isto Hispalensi concilio in octaua die ipsius concilii, quam penam,

O o o 2 deoer

Burc. l. 3. c. 184.
luc. p. 3. c. 244.

† al. obedientia.

Initiū quandoque sumitur à tormentis.

¶ Dicitur quodam quod p facto hoc accidit hic.

debeat pati iste libertus. Et respondet q̄ debet in seruitutem reuocari. vt cuius libertas erat pernicioſa, ſit ſeruitus ſalutiſera: & qui adepta libertate voluit ſuperbire, diſcat obedire ſubiectus & dicit H. damnauit, iſdeſt, damnificauit, vel ad damnificandum eccleſiam alios inſtigauit, vocando eccleſiam in ius ſine venia.

a ¶ Diſcuſſio.] id eſt, quaſitio.

b ¶ Prædamnauit.] id eſt, valde damnificauit.

c ¶ Reuocetur.] hic habes quod propter ingratitudinem reuocetur libertus in ſeruitutem & intelligas ingratitudinem graue offenſam, quia nō niſi pro graui offenſa reuocatur libertus in ſeruitutem, & propter eaſdem cauſas, propter quas reuocatur donatio. In auth. ut liber. de cætero colla. 6. §. illud. ſecundum leges veteres ſufficit leuiſ offenſa. C. de libe. & eorum liber. l. 2. Item hic habes quod ſiue committat libertus eccleſiæ ingratitudinem, contra eccleſiam, ſiue contra episcopum reuocatur in ſeruitutem. ſecus ſi contra alium de eccleſia, ſup. e. qui manumittitur.

d ¶ Prodiſi.] .i. de inobediētia conuiſti.

DE libertis] CAVS. Hoc c. diuidit in duas partes. In prima parte dicitur, quod ſi liberti eccleſiarum facti ſunt preſbyteri, vel diaconi, iuxta modum quem canones antiqui docent, ſint liberi, tamen à patrociniſ eccleſiæ, nec ipſi, nec eorum filij recedere debent. In ſcda parte dicit, q̄ libertos eccleſiæ commendatos debet episcopus reuocari, nec pōt episcopus impetrare à principe, vt eos alicui donet. quod intelligit. Hu. ſi manumiſſi fuerant pleno iure, vel quoad onus indebitum, vel in caſu non conſeſſo. Sed ego intelligo ſicut litera ſonat, quia licet ſint eccleſiæ commendati, non tamen ſunt liberti eccleſiæ. & ideo eos episcopus donare non poteſt. Secunda pars, ibi, [Ab alijs quoque.

e ¶ Ab eis progeniti.] Ergo filij libertorum debent obedientiam præſtare eccleſiæ patronæ ſux, ſicut & patres eorum; vt hic, & C. de libe. & eorum liber. libertinę ſed cōtra: quod ex liberta naſcitur ingenuum eſt, vt C. de ope. libe. quod ex liberta. Sol. quidam intelligunt legem illam libertinę. de filiis manumiſſis cum patre & ante manumiſſionem natis, leges contrarias intelligunt de

natis poſt manumiſſionem. ſed hoc ſtare non poteſt, quia hic dicitur tamipſi, quàm ab eis progeniti. Item ex ſequen. cap. inſ. ea. liberti. patet quod intelligitur de filiis natis poſt manumiſſionem, vbi dicit futura prole, quod ab eccleſiæ patrociniſ ſe non poteſt ſubtrahere. Ideo

ſio^a agitata eſt de quodam Hæliſeo ex familia Agabrēſis eccleſiæ: qui ab episcopo ſuo traditus libertati, de libertate conſeſtim ad contumaciæ morbum tranſiliuit, ſic que per ſuperbiam non ſolum eiſdem episcopi veneficiſ artibus ſalutem lædere voluit, ſed etiam patronam eccleſiam libertatis immemor prædamnauit^h. Aduerſus; quem ingrati actio, canonum & legum auctoritate iuſte dirigitur; ſcilicet, vt immeritæ libertatis damno mulctatus ad ſeruitutis nexum reuocetur^c. Talium enim ſtatus, qui contra episcopum ſuum, vel patronam eccleſiam nituntur, decidi potius quàm conſeruari conuenit: vt quorum libertas pernicioſa eſt, ſit ſalutiſera ſeruitus: & qui ſuperbire nouerunt adepta & libertate, proditi^d, diſcant obedire ſubiecti.

a ¶ Adepta libertate.] *Magna hoc loco eſt varietas in vetuſtis Gratianicis codicibus. Nam partim concordant cum hac vulgata, partim habent. adempta libertate proditi, partim, adepta libertate præditi, vt concilium ipſum impreſſum, & manuſcriptum, etiam in codice Lucenſi regio. Inonem vero legitur, adepta libertate elati, perdita diſcant obedire ſubiecti.*

Item ex concilio Toletano 3. c. 6.

¶ A patrociniſ non diſcedant eccleſiæ liberti ad ſacros ordines promoti. C. LXIII.

DE libertis autem hoc præcipit ſancta ſynodus, vt ſi qui preſbyteri, vel diaconi β ab episcopis facti ſunt ſecundum modum, quo canones antiqui dant licentiam; ſint liberi: & tamen à patrociniſ eccleſiæ tam ipſi, quàm ab eis progeniti^e non recedant^f. ¶ Ab alijs quoq; libertati traditi, & eccleſijs commendati patrociniſ episcopi ¶ colligantur: ne cuiquam donentur, à principe hoc episcopus poſtulet.

β ¶ Preſbyteri, vel diaconi.] *In concilijs Colonia quatuor tomis impreſſis, & in codice Lucenſi regio legitur. De libertis autem id Dei præcipiunt ſacerdotes, vt ſi qui ab episcopis, &c. nulla preſbyterorum, aut diaconorum mentione facta.*

Ne vero longinquitate temporis obſcuretur cōditio originis; tēpore ſux manumiſſionis ſcribāt liberti pfeſſionē,

re. Ideo quidam dixerunt iſtud ſpeciale eſſe in libertis eccleſiæ, vt filii nati poſt manumiſſionem patrum ſuorum ſint liberti eccleſiæ. Tu dicas q̄ filii nati poſt manumiſſionem ſunt ingenui: ſunt tamen obnoxii eccleſiæ quo ad quaſdam operas, quæ conſiſtunt in honore in aſſurgendo, & in ſalutando. item q̄ non vocabunt eam in ius. alias reuocantur in ſeruitutem, vt in c. ſeq. 10.

f ¶ Non recedant.] hic habet locum diſtinctio decreti de ſer. non ord. eo libentius. Eſt tñ hoc ſpeciale in libertis eccleſiæ q̄ etiam licet facti ſint ſacerdotes, quod propter ingratitudinem reuocantur in ſeruitutem, vt 52. d. qui ex famulis. ſecus tamen in famulis priuatorū.

NE VERO. CASVS. Supradictum eſt, quod liberti eccleſiarū non debent ab eorū patrociniſ recedere, ſed q̄ factum

Libertus pp ingratitudinem reuocatur in ſeruitutem.

† al. maleficis.

Iuo p. 16. c. 66.

† al. episcopali regatur.

Libertorum eccleſiæ filii ſunt eccleſiæ obnoxii.

factum sæpe longinquitate temporis obscuratur; ideo hic dicitur, ut liberti tempore suæ manumissionis scribant professionem, qua confiteantur se esse liberos ecclesiæ, & ab eius obsequio nunquam recessuros: & ad hoc duo c. seq. inducuntur.

Lon-

qua se profiteantur de familia esse ecclesiæ, & ab eius obsequio se nunquam recessuros.

Unde in concilio Toletano, c. 9. legitur.

¶ Professionem suæ conditionis liberti ecclesiæ faciant. C. LXIII.

inf. c. proximo.

† al. manumissos.

Longinquitate^a sæpe fit temporis, ut non pateat conditio originis. Unde iam decretum est in anteriori^b vniuersalis concilij canone, ut professionem suam liberti ecclesiæ debeant facere: qua profiteantur se & de familijs ecclesiæ esse[†], & eius obsequium nunquam relicturos.

Unde his quoque nos adiicimus; ut quoties cursum vitæ sacerdos impleuerit, & de hac vita migrauerit; mox cum successor eius aduenerit, omnes liberti ecclesiæ, vel ab eis progeniti chartulas suas in conspectu omnium debeant ipsi substituto pontifici publicare, & professiones suas in conspectu ecclesiæ renouare: quatenus status sui vigorem & illi obtineant, & obedientia eorum ecclesiæ non careat. Si autem aut scripturas libertatis suæ intra annum^c ordinationis noui pontificis manifestare contempserint, aut professiones renouare noluerint; vacuæ & inanes chartulæ ipsæ remaneant, & illi origini suæ redditi, sint perpetuo serui.

^a ¶ In anteriori.] Significatur canon 69. concilij Toletani quarti, qui proximo c. refertur. Nam quartum illud Toletanum, quod fuit plenissimum, in sequentibus Toletanis vocari solet vniuersale concilium, ut in quinto, c. 5. & 7. & in sexto concilio, c. 13. 7. & 18. Et in principio ipsius quarti concilij episcopi aiunt, quoniam generale concilium agimus.

Item ex concilio Toletano 4. c. 69

¶ Nec liberti, nec eorum posterit a patrocínio discedant ecclesiæ. C. LXV.

Liberti ecclesiæ (quia nunquam moritur^d eorum patróna) a patrocínio eiusdem nunquam discedant; nec posteritas quidem eorum: sicut priores canones decreuerunt. Ac ne forte libertas[†] eorum in futura prole non pateat, ipsaque posteritas naturali ingenuitate obnitens sese ab ecclesiæ patrocínio[†] non subtrahat; necesse, ut tam hi liberti, quam ab eis geniti[†] professionem episcopo suo faciant: per quam ex familia ecclesiæ liberos effectos

Poly. l. 3. tit. 22.
Burr. l. 3. c. 185.
Iuo p. 3. c. 245.

† al. libertinitas.

† al. patrocínio subtrahat.

† al. progeniti.

Longinquitate.] CASVS. Statutum fuit in concilio Toletano, ut liberti ecclesiarum professionem facere debeant, qua confiteantur se esse liberos ecclesiæ & ab eius obsequio non recessuros. Sed cum idem concilium fuit iterum congregatum, adiecit ut cum episcopus ecclesiæ fuerit defunctus, & ei alius substitutus, omnes liberti ecclesiæ, vel ab eis progeniti substituto pontifici intra annum a tempore suæ ordinationis chartulas suas in conspectu ecclesiæ debeant publicare & renouare: quatenus illi suum statum teneat, & ec-

Decr. Grat. pars I I,

clesia eorum obedientia non careat: si vero hoc contemnent, reuocentur in seruitutem.

^a ¶ Longinquitate.] Quia si per decem ann. steterit in libertate, amodo liber habetur, ut extra de coniug. ser. licet. ff. qui & a qui. ma. si. cum. §. Arist. Vel si mater ali-

cuius tempore mortis eius se pro liberagesset, & filius eius per quinquennium vixerit, ut liber, amodo liber erit, ut C. ne defuncta. defun. l. 2. & 3. sed licet seruus fugitiuus se pro libero gesserit non ideo est in possessione libertatis, ut C. de agri. & cens. cum simus. in fi. l. 11. & ff. de acq. poss. l. per eum, in fi. b. ¶ In anteriori.] Nō determinat hic de quo dicat.

^c ¶ Intra annum.] similiter si vasallus intra annum nō petit inuestituram, cadit a iure feudi, ut in constit. Friderici, imperialis. §. præterea. de feud. nec obstat quod legitur ext. de iureiur. veritatis. ubi dicitur, qd non iuratur successor Papæ. potest enim dici speciale ibi esse indulgentiam: in emphyteuta secus est, quia licet non soluat canonem intra annum tñ non expellitur, ut 10. q. 2. hoc ius. No. qd hic excusus anni priuat aliquā libertate, sicut excusus anni probat crimē. 11. q. 3. rursus. sic 20. q. 2. puella. sic ext. de off. or. pastoralis. sic 54. d. si seruus.

Liberti.] CASVS. Statuitur in cap. isto, ut liberti ecclesiæ a patrocínio ecclesiæ nunquam recedant: quia eorū patróna s. ecclesiæ nunquā moritur, nec posteritas eorū, sicut antiqui canones decreuerunt. & hoc in 1. par. In 2. parte dñ. qd liberti & eorū filij faciāt professionē, qua p-

fitentur se esse liberos ecclesiæ & qd ab eius patrocínio nō recedēt, ne libertas in futura prole nō pereat: & ipsa posteritas a patrocínio ecclesiæ se non subtrahat. ^d ¶ Moritur.] Ecclesiæ enim non potest esse nulla, ut 24. q. 1. pudenda.

^e ¶ Geniti.] Propter hoc dixerunt quidam, qd speciale esset in ecclesiā, qd filij libertorum ecclesiæ sint liberti ecclesiæ: quod non est verum. sed tamen quo ad quid sunt adstricti ecclesiæ, ut ei assurgant, ut eam non accusent. sup. ead. episcopus qui. cum §. seq.

1. Istā glo. sequitur Alex. de Imo. in l. pactū, & col. l. 0. 2. C. de pact. & idem Alexan. in l. extraneum. col. 3. de hæ. inst. ubi vide concord.

PRO REMUNERATIONE CASVS. Ponit hic Gratianus 7. calum, in quo res ecclesiarum licite possunt alienari, scilicet pro remuneratione facienda.

Q Vicumque.] CASVS. Aliqui sustinuerunt laborem pro ecclesia aliqua praelatus illius ecclesie promi-

sit aliquid illis pro remuneratione laboris sui, terram. s. vel aliquid: postea volebat soluere promissum. unde quassitum fuit in concilio Tolitano, utrum ad hoc possit compelli de iure: Et respondetur quod sic: hoc probatur auctoritate Pauli ita tamen, ut illa remuneratio per concilium provinciale confirmetur.

a [Suffragio.] i. quia suffragium prastitit ecclesie concilio, vel auxilio.

b [Prouiderint.] Ali cui.

c [Promiserint.] Vt quod aliquis obligetur nudis verbis, licet non intercessit stipulatio, ut ext. de testat. indicante. 2. q. 5. iuramenti. & inf. ea. q. 5. quia Ioanes. quod verum est. & potest dici quod competat actio ex nuda promissione. t. s. conditio. ex canone illo. inf. 22. q. 2. iuramenti.

E CASVS. Theodorus vir eloquentissimus consiliarius Romanæ sedis seruo aliquo indigebat: & iohannes G. tradidit ei Acoimum seruum natione Siculo, & ut hæc donatio nullo tempore valeat retractari, ad cautelam futuri temporis sibi fecit publicum instrumentum, quod G. subscriptione sua roborauit. [Huius.] s. largitatis. [Futuri.] Sci licet temporis.

d [Voluntarijs.] Voluntarium vocat, & tamen ipse dicit inesse necessitatem; quia ab initio est voluntarium: sed postquam illud incepit, tenet illud consummare, ut C. de ac. & ob. sicut. Et habes hic, quod ecclesia tenet ad antidota. ext. de test. cum in officijs.

e [Testimonio.] i. i. instrumento suo, quod fuit ei testimonium pro futuro.

MISERATIONIS QUOQUE CASVS. Ponit hic Gratianus 7. calum, in quo serui ecclesiarum liberationis intuitu libertati donari possunt, & sic quodammodo alienantur.

C Vm redemptor noster.] CASVS. Dicit in hoc c. quod Greg.

se esse fateantur, eiusque patrocinium non relinquant: sed iuxta virtutem suam obsequium ei, vel obedientiam præbeant.

Pro remuneratione etiam impensi obsequij res ecclesiastica vtiliter possunt donari.

Vnde in Toletano concilio 4. c. 36. legitur.

Quæ de rebus ecclesie in remuneratione obsequij præstantur rata permaneant. C. LXVI.

Q Vicumque episcopi suffragio^a cuiuslibet aliquid ecclesiasticæ utilitatis, prouiderint^b, & pro eo quodcumque commodum in remunerationem promiserint^c; promissi solutionem eos exoluere oportebit: ita ut id ad concilium provinciale deferatur[†], ut eorum conuientia confirmetur; quia (sicut Paulus ait) dignus est operarius mercede sua.

† al. deductum eorum conuentum confirmetur. 1. Tim. 5.

Item Gregorius lib. 2. indict. 11. epist. 18. Theodoro consiliario.

Serui ecclesiarum in eorum dominium transferri possunt, qui ecclesiasticis utilitatibus deseruiunt. C. LXVII.

Ecclesiasticis utilitatibus deficiente, ecclesiastica dignum est remuneratione gaudere, ut qui se voluntarijs^d obsequiorum necessitatibus sponte subiiciunt, digne nostris prouisionibus consolentur. Quia igitur te & Theodorum virum eloquentissimum consiliarium nostrum mancipiorum cognouimus ministerio destitutum: ideo puerum nomine Acoimum natione Siculum iuri, dominioque tuo dari, tradique præcipimus: quæ quoniam traditum ex nostra voluntate iam possides; huius te necesse fuit [scripti]†, pro futuri temporis testimonio^e, ac robore largitatis, auctoritate fulciri: quatenus, Domino protegente, secure eum semper, & sine ullius retractationis suspitione quippe, ut dominus, valeas possidere β.

Poly. l. 3. tit. 13.

† abest ab orig.

α [Te.] Addita est vox ista, & cetera sunt emendata ex originali, ut intelligatur eundem esse cui scribitur, & cui fit donatio.

β [Possidere.] Apud B. Gregorium hæc sequuntur. Neque enim quemquam fore credimus, qui tam paruum largitatem pro tua tibi deuotione concessam desideret, vel tenter villo modo reuocare: cum vno eodemque tempore & verendum sit a decessoribus bene gesta resolvere, & verendum sit docere ceteros in sua quandoque resolutoriam proferre largitate sententiam.

Miserationis quoque intuitu serui ecclesiarum libertati donari possunt.

Vnde Gregorius Montana†, & Thome lib. 5. epist. 12. sen c. 112.

† al. Montano.

Miserationis, & pietatis intuitu serui ecclesiarum possunt manumitti. C. LXVIII.

C Vm redem-

Hoc non habet locum apud Cathelanos, apud quos non datur actio ex promisso. t. neri tamen dicit Cathelanus qui vanis promissionibus & inutilibus inuitationibus detinet viatorem, saltim de dolo. ff. si quis cau. si actio fm vi. qui ita not. ex. in proce. Rex pacificus. Arch.

Greg. intuitu pietatis duos seruos Romanæ ecclesiæ, s. Montanum & Thomam manumisit. & eis omne peculium quod habebant relaxauit: & hoc fecit ad instar Iesu Christi, qui venit in mundum, ut vinculum diabolice seruitutis rumpere, quo tenebamur adstricti. vnde præci-

presbyteris & tribus diaconis.

a ¶ Cum redemptor. Hic habetur forma, sub qua sunt manumissiones, & planum est.

b ¶ Ius gentium. Alibi dicitur, qd iure diuino est induta seruitus. Sed de hoc dixi su. dist. 1. ius gentium.

c ¶ Relaxamus. Sed nonne eo ipso, qd aliquis inter viuos manumittitur, videtur ei peculium datum, nisi expresse hoc adimatur. C. de pe. eius qui li. metuit. l. vnica. Sed dicas, quod aliud est in libertis ecclesiæ. nã eis in manumissione non licet dari ultra summam viginti solidorum, vt su. e. si quos.

d ¶ Cum tribus. Ergo nõ requiritur consensus omnium vbi libertas dat, & hoc in fauorem libertatis fit, vt C. de communi seruo ma. l. 1. arg. contra 54. dist. c. 1. su. ead. episcopus qui. l. 1. te videtur hic, quod sigillum. Papæ non facit chartam authenticam, nisi adsit subscriptio. lo.

ITEM SERVI. CASVS. Dictum est su. ea. q. 2. c. prædia. qd possessiones ecclesiarum non debent à laicis fatigari. Idem nunc dicit Gratianus de seruis ecclesiarum.

Ecclesiarum seruos. CASVS. Relatum est in concilio Toleta. quod quidam iudices & administratores publicorum officiorum seruos ecclesiarum vel episcoporum vel aliorum clericorum diuersis angarijs fatigabant. Quare concilium postulauit à Greg. vt tales presumptores prohiberet & statuit concilium, vt si quis de cætero talia præsumeret, ab ecclesiastica cõione repelleretur.

e ¶ Clericorum. Ar. qd eodem privilegio gaudent serui clericorum, quo ecclesiæ. in fra. 16. q. 1. similiter si. 87. d. eos qui & 89. d. indicatum. Clerici Clerici sunt enim & eorum mactia muneribus pia sunt exempta ab ciuilibus e. omnib. onerib. ciu. exempti. tatum, nisi sub sit magna necessitas. ext.

1 Scilicet a Papa, vt hic fuit: quod non obtinet in aliis prælati. secundum L. & Hug.

2 Circa istam materiã an notarius possit omittere in instrumentis suum solitum signum, & apponere aliud, de quo vide per Archl. hic cui adde G. de cu. in comparatione & ibi Bal. in ult. col. C. de fide instru. & per Bal. in prin. C. col. 2 & Ang. in Aut. de instru. cau. de si. in prin.

ptor^a noster totius cõditor creaturæ ad hoc propitiatus humanam voluerit carnem assumere, vt diuinitatis suæ gratia, disrupto, quo tenebamur captiui, vinculo seruitutis pristinae nos restitueret libertati; salubriter agitur, si homines, quos ab initio natura liberos protulit, & ius gentium^b iugo substituit seruitutis, in ea, in qua nati fuerat, manumittentis beneficio libertati reddantur. Atque ideo pietatis intuitu, & huius rei consideratione permoti, vos Montanam[†], atque Thomam famulos sanctæ Romanæ ecclesiæ, cui, Deo adiutore, deseruimus, liberos ex hac die ciuesque Romanos efficimus; omneque vestrum vobis relaxamus^c seruitutis peculium^a. & infra. ¶ Hanc autem manumissionis paginam Paterio notario scribendam dictauimus, & propria manu vna cum tribus^d presbyteris prioribus, & tribus diaconis pro plenissima firmitate subscripsimus, vobisque tradidimus. Actum in vrbe Romana.

† al. Montanum.

a ¶ Peculium. In vetusto codice episcoporum B. Gregorij bibliotheca Vaticana legitur, periculum.

Item serui ecclesiarum publicis angarijs non debent fatigari.

Unde in concilio Toletano 3. c. 21. legitur.

¶ Serui ecclesiarum publicis angarijs non fatigantur. C. LXIX.

Ecclesiarum β seruos, & episcoporum, vel omnium clericorum^a à iudicibus, vel actoribus publicis in diuersis angarijs fatigari dolemus, Propter quod omne concilium a pietate gloriosissimi Domini nostri poposcit; vt tales deinceps ausus inhibeat: sed serui suprascriptorum officiorum in eorum vsibus, vel ecclesiæ laborent. Si quis vero iudicium aut actorum, clericum, aut seruum clerici, vel ecclesiæ, in publicis, ac priuatis negotijs occupare voluerit, à communione ecclesiastica, cui impedimentum facit, efficiatur extraneus.

lib 7. ca. 290.
luc p. 3. c. 138.

β ¶ Ecclesiarum. In ceteris huius concilij exemplaribus impressis, & manuscriptis, qua collata sunt, & apud Luconem legitur quæ admodum apud Gratianum, præterquam in editione quatuor temporum, & codice Lucensi regio, in quibus initium capitis 21. sic habet. Quoniam cognouimus in multis ciuitatibus ecclesiarum seruos & episcoporum, vel o c a i v a p. in diuersis angarijs fatigari, omne concilium, &c. Et hic quidem nulla facta est mutatio: alia vero in quibus omnes conciliorum codices concordant, sunt emendata.

Item pro alimonia pauperum, pro redemptione captiuorum. res sacras distrahi licet.

præcipit Paterio notario, vt scriberet instrumentum, de immu. eccle. non minus. C. de episc. & cler. l. 27. cui Greg. Papa propria manu subscripsit cum tribus

ITEM PRO ALIMONIA. CASVS. Ponit hic Grat. 8.

O o o 4 calum

casum in quo res ecclesie licite distrahi possunt, s. p. alimonia pauperum: & redemptione captiuorum. Et ad sequentia c. inducuntur vsque ad § item largitate.

A Vrum.] CASVS. Beneuen. hunc casum sic posuit.

A Ambro. in hoc ponit tria genera largitionis. primum est, cum res ecclesie pauperibus vel captiuis largiuntur. Secundum est, cum alienantur pro templo edificando. Tertium est cum largiuntur pro cœmeterio emendando vel ampliando in istis tribus generibus docet aurum & pecuniam ecclesie non esse seruandam, sed erogandam tempore necessitatis: quod si prelatus non fecerit, asportabit hostis: sicut Assyrij aurum & argentum de templo Dñi sustulerunt. Et hoc primo debet fieri de auro & argento, quod non consistit in vasis, diuino officio deputatis. Si vero sunt vasa diuinis officiis deputata, primo non consecrata sunt largienda: deinde etiam ea quæ sunt consecrata, in pie usus sunt expendenda. ita tamen, vt forma calicis in sua forma non remaneat. nisi alij ecclesie distrahatur: laicis vero confecta & conflata. H. hunc casum sic ponit Ambro. intendit ostendere, quod res ecclesiastica debent dari & alienari tempore necessitatis. Et ponit quinque casus quibus licite alienantur res ecclesie, scilicet pro alimonia pauperum, p. redemptione captiuorum, pro loco religioso edificando, pro cœmeterijs ampliandis, pro sepulchris mortuorum extruendis. In his quæ vasa pretiosa & sacra debent alienari a laicis ecclesie in eadem forma; laicis confecta & conflata. [Tribus.] Quinque posuit non dicit tribus, sed duos primos ponit sub vno membro, & duos ultimos sub alio, medium vero sub tertio.

a [Assyrij.] Id est Babylonij, qui cum Nabuchodonosor ceperunt Hierusalem. & abstulerunt vasa de templo Domini, infra de consecra. dist. 1. vestimenta.

b [Ministrasles.] Id est, ministrare debuisses.

c [Occisi sunt.] Ergo tunc demum cum timeatur mors i. redimi debent captiui, vt not. supra ead. sicut corporis. omnino.

d [Quid.] Id est, simile illi.

e [Timui.] Sic forte se excusabat.

f [Spatia laxata.] Id est, ampliata.

g [In his tribus.] Id est, in alimonia pauperum, in redemptione captiuorum, in ædificatione templi, vel augmen-

Item ubi timetur mors animæ, vt inf. c. verbi. & vera. velut si cogatur adorare idola. 23. q. 4. p. 1. pietas fin Lau. & c. displicet. & 24. q. 3. si habes fin H.

Vnde Ambrosius ait, lib. 2. de officijs, c. 28.

¶ Res sacræ quibus ex cautis alienari debeant.

C. LXX.

A Vrum ecclesia habet, non vt seruet, sed vt eroget, & subueniat in necessitatibus. Quid opus est custodire quod nihil adiuuat? An ignoramus, quantum auri, atq; argenti de templo Domini Assyrij^a sustulerunt? Nonne melius cōstat sacerdos propter alimoniam pauperum, si alia subsidia desint, quàm sacrilegus contaminata asporter hostis. Nōne dicturus est Dominus, cur passus es tot inopes fame mori? Et certè habebas aurum vnde i ministrasles^b alimoniam. Cur tot captiui deducti in commercium sunt, nec i redempti, ab hoste occisi sunt^c? Melius fuerat, vt vasa viuientium seruares, quàm metallorum. Hic non posset responsum referri. Quid^d enim diceret? Timui^e, ne templo Dei ornatus deesset? Responderet, aurum sacramenta non quarunt: neque auro placent, quæ auro non emuntur. Ornatus sacramentorum, redemptio captiuorum est: & verè illa sunt vasa pretiosa, quæ redimunt animas à morte. Ille verus thesaurus est Domini, qui operatur quod sanguis eius operatus est. & post pauca. ¶ Nemo enim potest dicere, cur pauper viuit? nemo potest queri, quia captiui redempti sunt. Nemo potest accusare, quia templum Dei ædificatum est. Nemo potest indignari, quia humanis fidelium reliquijs spatia laxata^f sunt. Nemo potest dolere, quia in sepulchris Christianorum requies defunctorum est. In his tribus^g generibus vasa ecclesie etiam initiata cōfringere, conflare, vendere licet. opus est, vt de ecclesia mystici^h poculi forma non exeat: ne ad vsus nefarios sacri calicis ministerium transferatur. Ideo intra ecclesiam primū quæ sita sunt vasa, quæ initiata non essent; deinde comminuta, postremo conflata, per minutas erogationes dispensata gentibus, captiuorum quoque pretijs profecerunt. Quod si desunt noua, & quæ nequaquam initiata videantur; in huiusmodi vsus, quos supra diximus, arbitror omnia pie posse conuerti.

Item Hieronymus ad Nepotianum de vita clericorū. epist. 2.

¶ Non parietes templi ornare, sed pauperibus prouidere, gloria episcopi est. C. LXXI.

Gloria episcopi est pauperum inopia i prouidere; ignominia sacerdotis est proprijs studere diuitijs. Natus

Poly. l. 6. tit. 20.

Iuo p. 3. c. 180.

Ant. l. 13. c. 28.

4 Reg. 24.

† al. vt

† in vulgaris legebat, in captiuitatem ducti.]

† nec redempti? Cur tot ab hoste orig.

† al. opibus.

augmentatione cœmeterij.

h [Mystici.] Id est, in forma calicis, in quo mysticum proculum sanguinis Christi conficitur. Et quod dixi de ecclesia, intelligunt quidam de ecclesia, in qua est: quia cum sit res sacra, non potest vendi etiam alij ecclesie. Et de hoc notauimus. questione secunda, hoc ius.

Gloria episcopi.] CASVS. Hoc c. diuiditur in quatuor partes. in prima parte Hic reprehendit episcopos, qui cum pauperes erant vili cibo libenter reficiebantur: cum vero facti sunt diuites, uel delitijs incumbentes

tes, cibos delicatos abhorrent. & ut eos liberius redarguat semetipsum talibus connumerat. In secunda parte reprehendit episcopos, qui ornant templum gemmis & lapidibus ad instar sacerdotum veteris testamenti: sed de clericis per quos ecclesia gubernatur, nullam curam habent.

† *substruunt*] vera lectio.

† *al. redemptio*

1. Cor. 20.

† *al. cogitemus*

Epist. 13.

in paupere domo, & in tugurio rusticano, qui vix milio, & cibario^a pane rugientem^b saturare ventrē poteram; nunc similam, & mella fastidio. *Item paulo inferius.*

¶ Multi ædificant parietes^c, & columnas^d ecclesiæ subtrahunt^e †^e, marmora nitent, auro splendent laquearia, gemmis altare distinguitur: & ministrorum Christi nulla electio est. Neque vero mihi aliquis opponat^f diues in Iudæa templum, mensam, lucernas, thuribula, patellas, scyphos, mortariola, & cætera ex auro fabrefacta. Tunc hæc probabantur^g à Domino; quando sacerdotes hostias immolabant, & sanguis pecudū erat remissio † peccatorum^h: quamquam hæc omnia præcesserint in figura: scripta autem sunt propter nos in quos fines sæculorum deuenerunt. Nunc vero cum paupertatem domus suæ pauper Dominus dedicarit; portemus † crucemⁱ, & diuitias lutum putabimus. *Item ibidem in extremo.*

¶ Amico quidpiam rapere furtum est: ecclesiam fraudare, sacrilegium est: accepisse quod pauperibus erogandum sit; & esurientibus plurimis, vel cautum^k esse vel le, vel timidum^l, aut, quod apertissimi sceleris est, aliquid inde subtrahere, omnium prædonum crudelitatem superat. *Item eiusdem ad Paulinum de institutione monachi.* ¶ Crates ille Thebanus homo quondam ditissimus, cum ad philosophandum Athenas pergeret; magnum auri pondus abiecit: neque putauit se simul posse & virtutes, & diuitias^m possidere. Nos suffarcinati auro Christum pauperem sequimur: & sub prætextu elemosynæ pristinis opibus incubantes, quomodo possumus alienaⁿ fideliter distribuere, qui nostra timidè reseruamus? Plenus venter^o facile de ieiunis disputat. Non Hierosolymis^p fuisse, sed Hierosolymis bene vixisse laudandum est.

Item largitate etiam episcopi stipendium de rebus ecclesiæ clericis dare liceat: cuius professio sub precaria nomine fieri debet.

Vnde in concilio Toletano 6. c. 5.

¶ Qui beneficium ab ecclesia accepit, eius professionem nomine precariæ faciat. C. LXXII.

Iuop. 6. c. 372.

Sæpè fit, ut proprietati originis obsistat^q longinquitas t'pis. Quapp' prouidentes decernimus, ut si quis clericorum^a, stipendiū de rebus ecclesiæ, cuiusquā episcopus

habent. & dicit, quod in veteri testamento factus fuit ex præcepto Domini ornatus in templo. In tertia parte dicit, quod amico aliquid rapere, furtum est: ecclesiam verò fraudare, sacrilegium est. & de his quæ pauperibus sunt eroganda subtrahere prædonis superat crudelitatem. In quarta parte inuitat nos ad contemptum diuitiarum exemplo Cratis, qui cum Athenas pergeret ad philosophandum, aurum proiecit quod portabat, cum non crederet se posse virtutes simul & diuitias possidere. Secunda pars incipit ibi. [Multi ædificant.] Tertia ibi, [Amico rapere.] Quarta ibi, [Crates ille Thebanus.]

a ¶ Cibario] Scilicet familiæ

b ¶ Rugientem.] Id est, famelicum.

c ¶ Parietes] .i. imperitos. r. sic 45. dist. sunt nonnulli.

d ¶ Columnas.] Id est, peritos

e ¶ Subtrahunt.] Id est, non recipiunt.

f ¶ Opponat.] Arg. ab exemplis non esse argumentandum.

g ¶ Hæc probabant.]

Sed nōne hæc hodie

probantur à Domi-

no. j. de conse. dist. 1.

& calix? ita: sed non

in super-bundantiā,

ut non habeatur de-

lectus personarum,

36. distin. non satis.

47. dist. sicut.

h ¶ Peccatorum.] Ve-

rialium: quia cere-

monialia tollebant

nū venialia peccata,

sicut hodie aqua be-

nedicta, ut j. de con-

secrat. dist. 3. aqua.

i ¶ Crucem.] Susti-

nendo contumelias.

k ¶ Vel cautum.]

Cum ideo sit, quia

expectatur maior ne-

cessitas.

l ¶ Timidū.] Si ideo

facit, quia timet ne

sibi deficiat.

m ¶ Diuitias.] Nam

verè philosophantes

contemnunt 2 pecu-

niā, ff. de vac. mun. l.

in honorib. §. penul.

n ¶ Aliena.] Id est,

res ecclesiæ.

o ¶ Plenus venter.]

Id est, prælatus ple-

nus diuitijs.

p ¶ Non Hierosoly-

mis.] Id est, non tan-

tum esse prælatum:

sed opera prælati fa-

cere laudabile est. 27.

q. 5. caute.

ITEM LARGI-

TATE. CASVS. Po-

nit Grat. nouum ca-

sum, in quo episcopi res

ecclesiasticas possunt

alienare quo ad u-

susfructum, dando

eas clericis sub no-

mine precariæ: & ad

hoc probandum in-

ducit seq. cap.

Sæpè fit.] CA-

SSVS. Quidam

episcopus volebat concedere prædium ecclesiæ cuidam clerico quo ad vsusfructum. Quæsitum est in concilio Tolet. qualiter ei concedere posset, ne ecclesia præiudicium patiatur propter diuturnam retentionem. Et respondet, sub precario nomine debet clericus ab ecclesia recipere, & professionem suam scribere, & quod ab ecclesia recepit, fideliter colere: ne res deteriorescentur: quod si quis facere contempserit, à precaria repellatur.

q ¶ Obsistat.] De facto, non de iure, ut supra ea. c. longinquitate.

r ¶ Cuiusquam episcopi.] Infra 16. q. 3. si episcopus, & c. clerici,

a ¶ Lar-

i Scilicet eos promo- uendo ad be- neficia, con- tra illud ex- tra de prob. graue. & ca. sup. inordi- nata. Arch.

2 Id est, non ponit amo- rē, siue anj- mū in diui- tijs, aliās di- uites cū bo- nis operibus non abijci- mus, 30. dist. c. pen. Arch.

a ¶ **Largitate**] Sed quomodo est largitas, si dicitur precaria? cum de precaria certa pensio statuatur. 10. q. 2. precarie? respon. non est precaria, sed donatio gratuita. quoad vltimum fructum: & ideo dicit, & interueniet scriptura ne possit allegare prescriptionem. nam per quantum-

cunq; tempus possideret nunquam prescriberet, vt 16. q. 3. clerici. Fructuarius n. non potest prescribere. iusti. p. quas p. so. no. aequi. §. fructuarius. nec ille, qui alieno nomine possidet, vt extra de prescrip. si diligenti, C. de prescrip. triginta annorum. male. b ¶ **Sub precaria**] Id est, sicut solet fieri in precaria. non enim est hic contractus precaria: sed donatio vltimus fructus episcopi. 16. q. 3. si episcopus, & c. clerici.

c ¶ **Laborare**] Id est colere.

d ¶ **Priuare**] An clerici cum posse remoueri ab ecclesia si negligit agros, vel alias utilitates ecclesie sic ff. de pe. hare. ei, qui partes §. cum pradia & C. loca. l. 3. nam p. per negligentiam aliquis deponitur, vt 81. dist. dictum.

RELIGIONIS. CASVS. Ponit hic Gratianus decimum casum, in quo potest episcopus aliquid alienare de rebus ecclesie sue tradendo eas monasterijs causa religionis; dummodo ecclesia sua non laedat enormiter. Et ad hoc inducit sequentia c.

¶ **Episcopus**] CASVS. Quidam episcopus volebat facere monasterium de quadam ecclesia parochiali: & aliquid de rebus episcopalis ecclesie ei conferre volebat. Vnde questum

fuit in concilio Toletano vtrum hoc facere posset? Et respondetur, quod sic dummodo de consensu capituli hoc faciat, & ecclesie sue detrimentum non exhibeat.

e ¶ **Si episcopus**] Hic habes quod de seculari ecclesia potest fieri ab episcopo monasterium, vt extra de eccl. gedi. ad audientiam. sed conuerso non potest, vt 19. q. 3. quare semel extra de reli. do. inter quatuor. nisi fiat auctoritate papae, vt extra de cens. cum venerabilis. & extra ne cleri vel monac. relatum. vel vbi aliter non possit locus reformari, nisi per canonicos seculares, vt extra in eadem decre. inter quatuor.

f ¶ **Detrimentum**] Graue si enim laederet ecclesiam grauiter, posset. c. reuocari, vt su. e. Apostolicos i. fi. & it. ff. x.

g ¶ **Consensum**] Quaero, de quorum clericorum consensu hoc intelligas. an detur clericis episcopalis ecclesie, an de clericis parochie illius? respondetur de clericis ecclesie cathedralis. Nam consensus clericorum ecclesie cathe-

dralis requiritur circa ordinationem & de positionem clericorum, vt 24. dist. episc. 67. dist. reliqui. su. ea. alienationes. Lau. tñ & H. intelligunt et requirendum consensum clericorum parochialis ecclesie. Nam isti sine culpa non debent priuari suis stipendijs. 16. q. 7. inuentum.

percepit largitate^a: sub precarie^b nomine debeat professionem scribere: vt nec per retentionem † diuturnam prauiudicium afferat ecclesie; & quicumque in vltimo perceperit, debeat utiliter laborare^c: vt nec res diuini iuris videantur aliqua occasione negligi: & subsidium ab ecclesia, cui deferuiunt, percipere possint clerici. Quod si quis eorum contempserit facere, ipse se stipendio suo videbitur priuare.^d

a ¶ **Clericorum**] In codice conciliorum Lucensi regio sequitur, uel aliarum quarumlibet personarum.

Religionis quoque intuitu ea, in quibus ecclesia detrimentum non patitur, monasterijs tradi possunt.

Vnde in 3. Toletano concilio, c. 4. legitur.

¶ **Licet religionis intuitu res ecclesie alienare.**

C. LXXIII.

¶ **Episcopus** vnam de parochianis ecclesijs suis monasterium dicare voluerit, vt in ea monachorum regulariter congregatio viuat; hoc de consensu concilij sui habeat licentiam faciendi. Qui etiam si de rebus ecclesie pro eorum substantia aliquid, quod detrimentum^f ecclesie non exhibeat, eidem loco donauerit; sit stabile. Rei enim bone statuendę sanctum concilium dat consensum^g.

Item ex Toletano 9. c. 5.

¶ **Non vltra quinquagesimam partem rerum ecclesie monasterio quod constituit, episcopo licet conferre.**

C. LXXIII.

¶ **Onę rei dare consultum**, & presentis habetur vitę subsidium & eterne remunerationis expectare certitur premiū. Quisquis itaque episcoporum in parochia sua monasterium construere forte voluerit, & hoc ex rebus ecclesie, cui presidet, ditare decreuerit; non amplius ibidem, quam quinquagesimam^h partem dare debet: vt hac temperamenti equitate seruata, & cui tribuit, competentis subsidium conferat, & cui tollit, damna graua non infligat. Ad ecclesiam vero, quę monasticis non informabitur regulis, aut quā pro suis magnificare † voluerit sepul-

tum, videtur tamen sufficere. si episcopus eis prouidet necessaria, vel ibi vel alibi: vt extra de eccl. x. di. fi. ad audientiam. & sic videtur quod eis inuitis possit hoc facere arg. extra de exce. pra. sicut vnire.

¶ **Onę res**.] CASVS. Quidam episcopus volebat edificare monasterium in parochia sua, vel aliquam ecclesiam secularem magnificare: apud quā forte sepeliri volebat, & desiderabat ditare monasterium vel ecclesiam de rebus ecclesie sue. questum est in concilio Toletano, quantum monasterio vel ecclesie dare possit? Et respondetur, quod monasterio dabit quinquagesimam partem de rebus ecclesie sue, dummodo etiam na graua non infligat: ecclesie vero seculari non amplius quam centesimam dabit partem, & in arbitrio episcopi erit vt vel monasterium tantum, vel ecclesiam tantum debeat de rebus ecclesie ditare.

h ¶ **Quinquagesimam**] Sed nunquid episcopus potest dare

Fructuarius non prescribit.

Iuo p. 3. c. 168.

Iuo p. 3. c. 170.
† al. constituit.

† al. munificare.

¶ Allegando dicit; quoniam non est verum secundum Lau. Vinc. Gof. & B. vt ipsi not ext. de reb. ecc. non alie. possessiones. de hoc no. in d. cre. ad audientiam alleg. in gl. Arch.

Ecclesia secularis poterit conuerri in monasterium, sed non e contra. Episcopus conuerteret ecclesiam secularem in regularem, suorum clericorum consensum requirere debeat.

daré centesimam, vel quinquagesimam sine consensu canonicorum: videtur qd sic, extra de ijs qua si. a prala. sine consen. c. pastoralis et nō obstante iuramēto de non alienādis rebus ecclesiæ, vt extra de ecc. adi. tua. nemo .n. potest accusare ep̄m, qd templum Dei ædificauerit, vt sup. ea.

† al. remunerandā

turis; non amplius quā centesimam partem census² ecclesiæ, cui præsidet, ibidem conferre licebit: ea tamen cautela seruata, vt vnā tantummodo, quæ placuerit, ex his duabus remunerationem ꝑ assumat.

Item Gregorius lib. 2. indict. 11. epist. 17. Gratiſo subdiacono.

¶ Iure proprietatis res ecclesiæ monasteriorum ædificiis tradere licet. C. LX XV.

Anl. l. 5. c. 32.

Religiosam^b vitam eligentibus cōgrua nos oportet consideratione prōspicere, ne cuiusquā necessitate occasio, aut desides faciat, aut robur (quod absit) conuersationis infringat. Idcirco præsentī tibi auctoritatē præcipimus, quatenus domum positā in hac vrbe, regione quarta iuxta locum, qui appellatur, ad gallinas albas, vel hortum iuris sanctę Romanę ecclesię, cui auctore Deo præsidemus, in qua Campana quondam uxor & Patritii mansisse dignoscitur, simul & hortū, atque hospitia, quę intra eandem domum ianua concludit, Florę & abbatissę debeas tradere proprietatis iure proculdubio possidendam: in qua domo monasterium uirginum (ubi cum congregatione sua habitare possit) Christo queat adiuvante construere; & ꝑ tam ipsa, quā quę in eius loco, honoreq; successerit, prædictam domum, & hortum cum omnibus ad se pertinentibus (sicut diximus) quieto, inconcussoque iure a nobis pietatis consideratione concessa valeat possidere.

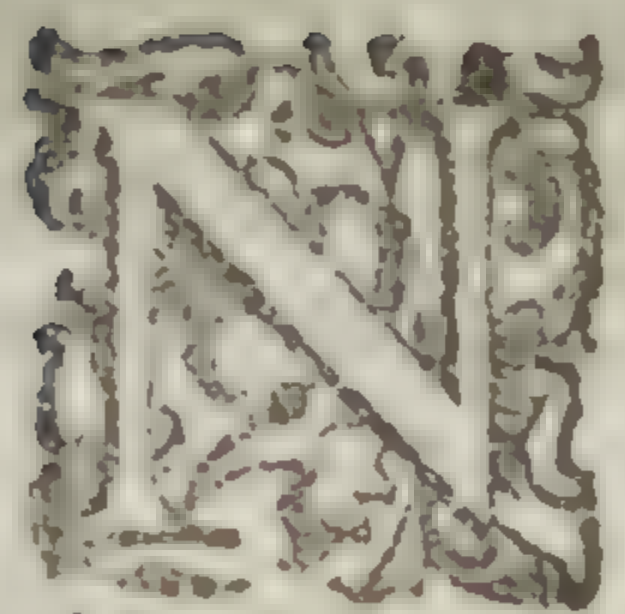
† antea legebatu., eadem.

† al. ut.] orig.

¶ Vxor.] In aliquot epistolarum editionibus, & nonnullis Gratiani exemplaribus non est ista dictio In vetusto autem Vaticano epistolarum codice legitur, quondam patritia.

Ecce ostensum est, quomodo res ecclesiæ sine culpa dari possint, & constare his, quibus data fuerunt.

Q V A E S T I O III.

*N*unc queritur^c, si ante tempus suæ ordinationis nihil habere videbantur, quid de his fieri debeat, quæ post ordinationem suam inuenisse noscuntur.

De his ita statutum est in concilio Carthaginensi 3. c. 49.

Et in Moguntino sub Rabano c. 8.

sup. ea, aurū. Item quia sufficit semel a iure esse cōcessū: vnde non est necesse requirere nouum consensum. ff. de condi. insti. qua sub conditione. §. vlt. sed contra de do. pastoralis extra de ijs quę si. a pla. cum vos. Tu dicas, qd licet a iure permittatur ei talis donatio, tñ facit eandem de consensu clericorū, vt lu. ea. c. px. su. ea. Apostolicos. vehementer tamen obuiat illa decre. pastoralis. nisi vis fiat litera. Vnde dic, illis decret. standum est. Sed quid si episcopus plures donationes fecit, ita qd omnes simul excedant quinquagesimam; an dicēs ultimam reuocari, vel omnes? Videtur qd tantum ultimam: quia solla illa fuit vitiosa, vt lu. e. si quos, & 17. q. 4. quest. contra videtur, qd de qualibet donatione est detrahendum, vt Cod. de inof. do. si tota. ff. ad leg. Fal. poenales. §. annua. Hæc quæstio soluitur extra de dona. Apostolicæ. Ioan. quid

iuris sit de hoc, in quæstionibus notauī.

ADDITIO. Quæstio venialis est, & incipit, esto quod episcopus, &c. vbi dicit, quod Tan. dicebat, quod tantum ultima reuocatur: quod verum credit ipse B. Brix. nam non restituitur minor, nisi in quo decipitur, ff. de mi-

no. ead. quæstione. Non obst. lex. præd. si tota quoniā intelligitur in Falcidia. licet quidam stent illi legi Archidiaconus. a ¶ Censu.] Propter hoc verbum, census, dicit L. & H. qd de cē su posset episcopus dare partem, sed nō de possessionibus ecclesiæ: alias reuocaretur, vel eo viuo, vel post mortem suā, vt 16. q. 3. si sacerdotes. Sed hoc falsū est, qd decre. dicit et de possessionibus, extra de do. Apostolicæ.

Religiosam] CA SVs. Quādā abbatissa postulauit a Grego. vt quendam locū sibi concederet in quo volebat construere monasteriū qd forte expulsa erat de suo monasterio cū sua cōgregatione: quare Gregor. precibus suis annuit. Vnde mādāt euidā (forte suo procuratori) vt tradat sibi, & successoribus suis iure perpetuo possidendā quandam domū, & hortum & hospitia, qd intra eandem domū ianua concludit vt ipsā abbatissa sibi monasteriū cōstruat, vt ibi cum sua habet congregatione. b ¶ Religiosa] Ergo qui dat domum, vel aliam rem nō vñ dedisse ea quę sunt annexa ei, nisi expressa fuerit. sic 63. d. ego Lodouicus. Ar. contra. ff. si ser. ven. testat. ff. de act. emp. creditor. in fi. r

*N*unc queritur.] Hæc q. diuiditur in duas partes: in prima quarum probat per duo ca. qd si nihil habebat episcopus cum fuit promotus: in morte sua totum debet ecclesiæ dimittere. Secunda ibi, [Sed queritur.] Io. de Fan.

CASVS. Hic tractatur 3. q. in qua connectuntur dicta dicendis: vbi queritur quid fieri debeat de rebus alijs, quas clerici acquisierunt de rebus ecclesiæ, qui ante suam ordinationem nihil habebant, & certum est, quod quidquid clericus acquirit de rebus ecclesiæ, & intuitu ecclesiæ, totum debet ecclesiæ relinquere. si vero intuitu personæ aliquid acquisierit, potest relinquere cui velit. vt inf. ea. c. 1. 2. & 3.

c ¶ Nunc queritur.] Habeas pro summa quæstioni quod dicitur in c. 1.

r Dicat qd qd dāt do. num. vñ ei donasse annexa. ff. de contrah. eme. credit. §. vlti. C. de bo. vacan. l. 2. li. 10. licet hic sit ar. cō. La. ad hoc facit quod leg. & no. l. 1. q. 1. sicut Christus. Arch.

Placuit.

Placuit.] CASVS. Statutum fuit in conc. Carthag. vt episcopi, presbyteri, diaconi, & alij clerici, qui nihil habebant antequam ordinarentur, & postea de rebus ecclesiarum tantum suo nomine possessiones comparauerunt, puniantur tanquam inuasores rerum dominicarum: nisi

suam ecclesiam commo-
niti eas restituant. Si
autem aliquid acquisi-
uerint intuitu perso-
narum. i. ex donatione
amicorum, vel succes-
sione ex testamento,
vel ab intestato; pos-
sunt de hoc facere
quidquid voluerint, dum-
modo a suo propo-
sito non recedant. Ita
li pecunia abutendo,
vt negociando, vel fe-
nerando: quod si fe-
cerint, indigni hono-
re ecclesiastico iudi-
centur in eum.

a ¶ Habentes.] Ergo
propter paupertatem
nec impeditur, nec
excusatur est quis a
prælatu. secus est in
tutore, vt insti. de ex-
cu. tu. §. sed & pro-
pter paupertatem.

Sacerdos
emens ali-
quid, cui ac-
quirat,

b ¶ Suo.] Hoc specia-
le est in ecclesia, quod
licet sacerdos aliquid
suo emat nomine de
pecunia ecclesiarum, quod
res illa statim facta
est ecclesiarum aliud est
in reb. priuatorum,
vt C. de rei vendi. si
vt pponas, & de hoc
notauit su. c. q. 2. A po-
stolicos. idem quod
hic dicitur, habes ex-
tra de pecu. cler. c. 1.
inquirendum, & c. si
quis. Vtrum autem
presumatur de reb.
ecclesiarum, vel de reb.
suis comparasse, dici-
tur su. c. q. 1. sint ma-
nifesta.

c ¶ Cognationis.] Vt
que ad quartum gra-
dum C. de epi. & cle.
auth. licentiā. Vel vt
que ad 7. deferunt suc-
cessio. Arg. contra 35.
q. 2. c. 1.

i. Ista est ve-
ra sententia. Im.
Go. & Ho. de
de hoc not.
extra de test.
requisisti. §.
si vero relin-
quitur, & ibi
no. Arch.

Q Vicumque.] CASVS. Quidam sacerdotes aliquid
acquiescentur artificio suo, vel ex datione amico-
rum, vel ex institutione facta in testamento quæ
situm est in concilio Toleta. vtrum ecclesiarum suarum relinque-
re teneantur Et respon. quod non, sed dabunt cui voluerint
si vero post mortem suam remauerint inordinatum, ec-
clesia sua in perpetuum vendicabit suam utilitati, id est,
suo utili officio.

d ¶ Vendicabit.] id est, defendet, quando ecclesia inueni-
tur in possessione. sed si hæredes essent in possessione,
opporteret ecclesiam probare de iure suo, vt inf. ea. q. 5. c.
1. in si sicut not. sup. ead. q. 1. sint manifesta. Vel intellige
quod hic dicit, cum non habet sacerdos hæredes. in au-
then. de eccle. ur. §. si quis autem episcopus. col. vltim. &
inf. q. 5. c. vlt.

ECCE, CASVS, Concludit Grat. ex supradictis, quod

ea quæ dantur clericis intuitu personarum, dare possunt cui
volunt.

S E D Q VÆ R I T V R. Hæc est secunda pars huius q.
Io. de Fant. Et mouet Grat. incidentem quærit. vtrum ea
quæ dantur episcopo communiter cum ecclesia, vel se-
que.

¶ De his, qui primum nihil habentes, tempore suæ admi-
nistrationis aliqua acquirunt. C. I.

Placuit, vt episcopi, presbyteri, diaconi, vel quicumque
clerici, qui nihil habentes^a ordinantur, & tempore
episcopatus, vel clericatus sui agros, vel quæcumque præ-
dia nomine suo^b comparant; tanquam rerum Dominica-
rum inuasionis crimine teneantur; nisi admoniti eccle-
siae eadem ipsa contulerint. Si autem ipsis proprie aliquid
liberalitate alicuius, vel successione cognationis^c obue-
nerit; faciat inde, quod eorum proposito congruit. Quod
si a suo proposito retrorsum exorbitauerint; honore ec-
clesiastico indigni tanquam reprobi iudicentur.

Item ex concilio Toletano 9. c. 4.

¶ De ministris, qui nulla ecclesiae occasione, sed sui utili-
tate aliqua acquirunt. C. II.

Q Vicumque de sacerdotibus, vel ministris pro sui uti-
litate, atque amicitia, vel præstatione, aut quocumque
modo, aut per scripturæ seriem aliquid meruerint a quo-
libet percipere; in rebus ecclesiarum non poterit numerari.
Sed quod deinde voluerint facere, ipsorum voluntatis ar-
bitrio subiacebit. Quod si hoc post eorum mortem inor-
dinatum fortasse remanserint; ecclesia, cui præfuit, vel mi-
nister extitit, hoc sibi in perpetuum vendicabit^d.

*Ecce quod illa, quæ non ex officio ecclesiastico, sed ex
aliqua præstatione suæ utilitatis lucratus est, potest dare
quibus voluerit.*

2. *Sed queritur de his quæ sibi communiter cum eccle-
sia, vel sequestratim pro remedio animæ offeruntur, vel
de tertia parte, quam de rebus parochialium ecclesia-
rum sibi debitam accipit; si ea poterit dimittere quibus
voluerit.*

De his ita diffinitur in concilio Agathensi, c. 6.

¶ De pontificibus, quibus ab extraneis, vel cum ecclesia,
vel sequestratim aliquid dimittitur. C. III.

Pontifices^e, quibus in summo sacerdotio constitutis ab
extraneis^f aliquid aut cum ecclesia, aut sequestratim
aut dimittitur, aut donatur (quia hoc ille, qui donat, pro
redemptione animæ suæ, non pro commodo sacerdotis

Burc. l. 3. c. 120.
luc. p. 3. c. 96.
Pann. l. 2. c. 52.

† al. teneantur ob
noxij.

† Adde Ale-
xan. de Im.
in l. cum fun-
dus. §. seruū.
ff. si cer. pet.
circa si. d. 5.

extra de testamen-
tis c. requisisti.
Burc. l. 1. c. 217.
luc. p. 5. c. 331.

† al. extra-
neis dumtaxat.

sequestratim pro remedio animarum, vel tertiam partem,
quam accipit de parochianis ecclesiis, possit relinquere
cui velit. Et de hoc quid iuris sit, in c. seq. diffinitur.

Pontifices.] CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas par-
tes. In prima dicitur, quod si aliquis relinquit aliquid
pontificum ecclesiarum, vel separatim pro redemptione a-
nimæ suæ totum inter ecclesiarum facultates computabitur.
In secunda parte dicitur, quod si aliquid relinquitur eccle-
siae, vel sacerdoti alij restituendum, non debet inter fa-
cultates ecclesiarum computari. Secunda pars incipit ibi,
[Sane quidquid.]

e ¶ Pontifices.] id est, in filiis.

f ¶ Ab extraneis.] Si aliquid datur non episcopo, illud non
tenetur diuidere cum ecclesia. Sed licet aliquid detur
tantum ecclesiae, illud diuidendum est cum episcopo: & di-
stingue an a propinquo, vel extraneo sit relictum epi-
scopo,

Ecclesiarum da-
ta cum episcopo
diuiduntur.

scopo, ut habes distinctum extra de testam. requisisti. Si autem simplici canonico aliquid est relictum, illud non teneretur diuidere cum ecclesia, semper enim presumitur, quod id quod datum est prelato, sit intuitu ecclesie datum. & est sum. ff. de ann. leg. annua. in §. 1. ff. de reb. dub. ciuibus;

potest dare tertiam partem; quam recipit de parochianis ecclesijs irreuocabiler, vel ecclesie à qua recipiebat: vel alteri ecclesie cui voluerit. quod intelligit H. si velit subire onus fabricæ reparandæ.

d. [Irreuocabile.] Cum de consensu canonicorum hoc

re probatur) non quasi suum proprium, sed quasi dimissum ecclesie inter facultates ecclesie computabunt: quia iustum est, ut sicut sacerdos habet^a quod ecclesie dimissum est; ita & ecclesia habeat^b quod relinquitur sacerdoti. ¶ Sanè quidquid per fideicommissum aut sacerdoti, aut ecclesie fortasse dimittitur, cuicumque alij postmodum profuturum; id inter facultates suas ecclesia computare, aut retinere non poterit^c.

Item ex concilio Toletano 9. c. 6.

¶ Episcopus tertiam partem sibi debitam ecclesie relinquere poterit. C. IIII.

Iuo p. 3. c. 171.

Episcopus, si tertiā partem, quam de rebus parochialium ecclesiarum sanctione paterna sibi debitam no-uit, aut ipsi ecclesie, cuius res esse patebit, aut alteri ecclesie, quam elegerit, conferre decreuerit: & licitum maneat, & irreuocabile^d robur eius sententia ferat.

QVÆSTIO IIII.

Vod autem^e quaritur, si de suis, & ecclesia rebus aliqua acquisisse noscuntur, cui proueniat; ita diffinitur in eodem concilio Toletano 9. c. 4.

¶ De his, qui de suis & ecclesie rebus aliqua acquisisse noscuntur. C. I.

Iuo p. 3. c. 169.

Sacerdotes, vel quicumque illi sunt, quibus ecclesiasticarum rerum cura commissa est; quæcunque administrationis suæ tempore emerint, si de rebus proprijs vel vile, vel carum habuerint; ad ecclesie nomen, cui præsumunt, chartarum conficere instrumenta procurent^f: non enim conuenit, ut ecclesia, quæ suscepit extraneum, efficiat in alieno^g diuitem, & in suo^h retineat fraudatorem. ¶ Hi verò, qui suarum rerum noscuntur habere compendium; ex omni re, quam post ordinationis suæ diem visi sunt acquisisse, siue nulla, siue aliqua sint instrumenta confecta; compensationeⁱ tam iuris sui, quàm ecclesiasticarum rerum habita, si se vtriusque rei quantitas exæ-

facit, aliàs successor potest illud reuocare, ut 16. q. 1. possessiones. & hic est arg. quod si episcopus simpliciter dedit aliquid ecclesie, intelligitur illud perpetuo dedisse, ut 16. quæst. 1. quoniam quidquid. Arg. contra 16. q. 1. possessiones, & dixi 10. q. 2. hoc ius, in fine.

Vod autem^e [CA- SVS. Hic ponit 4. quæst. 1.]

in qua quaritur cui debeant dari res acquiritæ communiter ex rebus prælati & ecclesie, & qualiter debeant diuidi. & respondet, quod pro rata pretij dati debet diuidi inter ecclesiam & hæredes prælati.

e. [Quod autem.] si de vtriusque pretio emptæ est res, pro rata pretij diuidenda est inter ecclesiam & hæredes prælati, ut J. e. c. 1. ver. hi vero. 10.

Sacerdotes.] CA- SVS. Hoc c. diuidit in duas partes. In prima parte loquitur de rebus, quas prælati emunt, & de pecunia ecclesie, & tantum suo nomine: in quo casu si de rebus proprijs aliquid vile vel charum habuerint, curat conficere infra nomine ecclesie, cui præsumunt. In secunda parte loquitur de rebus emptis cõter ex pecunia prælati & ecclesie, quæ debet ex-

qualiter diuidi inter ecclesiam & decedentis hæredes, si se vtriusque rei quantitas exæquauerit. Secunda pars incipit ibi, [Hi vero.] vile vel charum, ideo dicit, quia si constaret eos nihil habere: siue suo nomine, siue nomine ecclesie emerint, totum ecclesia vëdicabit. Et licet c. videatur loqui in prælato tantum, tamen ego Barth. Brix. idem intelligo in quolibet clerico, ut §. ea. q. 3. placuit. f. [Procurent.] ut faciant quantum habent de rebus ecclesie, & quantum de proprijs rebus.

ADDITIO. Sed pone, prælatum fuisse confessum plus esse in bonis ecclesie, quàm esset in veritate: nunquid ei præiudicatur: dicit Lau. quod non: nisi hoc scriberet. C. de arb. tut. l. ult. Arch.

g. [In alieno.] i. in rebus proprijs, ipsius sacerdotis, quæ sunt alienæ ecclesie, vel propriæ intelligas poni.

h. [Et in suo.] Id est, rebus ecclesie.

i. [Compensatione.] Id est, computatione, vel compensatione,

istis Et sic demonstran- do aliquos: secus si simpliciter, & sub solo nomine appellatio legatur canonicis: quia id est ac si dicat, canonicis ecclesie, vel ecclesie, adde Bartho. Soc. in l. ciuibus, de reg. iuris. Legata ecclesie, an possint defalcari.

uibus. Hoc tamen scias, quod aliud est dicere, relinquo hoc canonicis istis: & aliud, relinquo hoc ecclesie isti. In priori casu relictum intelligo eis, & non ecclesie. In secundo casu ecclesie, & ad usum eorum: & licet sit arg. contra. ff. de reb. dub. ciuibus.

ADDITIO. Potest dici, quod si exprimit propria nomina, vera est prima opinio: si autem non exprimit, valet vltima opinio. arg. ff. ad Trebel. quoties. 1. resp. Archid.

a. [Habet.] Quo ad usum.

b. [Habeat.] Quo ad proprietatem.

c. [Non poterit.] Tñ si est hæres instituta, & rogata restituere alteri hereditatem illam, potest detrahere quartam, ut Inst. de fideicom. hæred. §. sed quia. Sed si ecclesia legaretur aliquid, ut illud ecclesie restituat, de hoc dubitari conuenit, an tunc possit partem de tali legato retinere, ut C. communia de leg. l. 1. respon. 1.

Episcopus.] CASVS. Dicitur in hoc cap. quod episcopus

Acquisita de bonis ecclesiarum, & de bonis clericorum, ad quos pertinent. Et qui plus dedit maiorem partem habebit, ff. de usufr. sed & si quis, §. interdum, fm Lau.

ratione, vel collatione hoc vult dicere, quod computabit quantum de suis rebus, & quantum de rebus ecclesiarum dedit pro re empti, ut secundum hoc diuidatur inter ecclesiam & heredes defuncti. Sed pone, postquam adeptus est ecclesiam: nullos sumptus voluit facere de patrimonio proprio: sed quidquid emit, emit de patrimonio proprio tantum: & solis redditibus ecclesie fuit usus. Videtur quod computandi sunt illi sumptus, quos facere consuevit, vel quos facturus fuisset de proprio patrimonio, ac si non haberet ecclesiam, ut ff. de pet. hered. sed & si. §. ad autem, in fi. Et sic proprie ponitur hoc verbum compensatione. Item non debet negligere lucrum ecclesie propter lucrum suum, ut infra c. prox. Vel intellige, quod hoc dicit quando dubium est, an de rebus ecclesie, an de suo patrimonio emerit, nam tunc diuidi deberet secundum quantitatem sui patrimonij, & rerum ecclesie.

2 Ecclesie. Panor. in c. ult. de pecul. cler. Claua. versic. clericus.

2 a Conquisitio. Id est, conquisitum. sic C. communi diuid. ad officium. ff. de usu fruct. sed & si quis, §. interdum.

SI QVIS. CASVS. Supra ostensum est quid iuris sit de rebus proprijs clericorum, & de rebus ecclesie: sed quia occasione rerum ecclesiasticarum clerici in rebus proprijs patiuntur detrimentum, vel econuerso: ideo dicit Gratianus, quod vicissim debent sibi restituere detrimentum. & ad hoc inducit seq. cap.

Q Vicunque. CASVS. Docet in hoc cap. concilium Bracharense, quod si praelatus res proprias augmentando aliquod detrimentum vel damnum rebus ecclesiasticis intulerit: totum debet ecclesie resarcire. Si vero aliquid de rebus proprijs pro utilitatibus ecclesiasticis expenderit, vel occasione ecclesie in rebus proprijs passus est detrimentum: & si hoc probare potuerit, totum sibi de rebus ecclesie restituitur. Quae autem sequuntur plana sunt usque ad questionem.

b Neglectum. Id est, quia negligit res ecclesie, augendo suas.

c Laborare. Id est, periclitari vel colere.

aequauerit; inter ecclesiam & decedentis heredes aequo iure conquisitio^a pertinebit.

a Compensatione. In concilio ipso cum verustis exemplaribus collato legitur, compensata tam iuris sui, quam ecclesiasticarum rerum habitudine.

Si quis vero pro compendio suarum rerum, ecclesie rebus detrimentum intulerit, vel si occasione rerum ecclesiasticarum in rebus proprijs detrimentum passus fuerit; vicissim qui lucrum sentiunt, detrimentum patientibus resarcient.

Vnde in concilio Bracharensi 3. c. 8. legitur.

Resarciantur detrimenta sacerdoti, vel ecclesie, quae alterius occasione alter senserit. C. II.

Q Vicunque sub hoc neglectu^b res diuinas laborare^c distulerit; placito speciali distringendus est: qualiter si de rebus, seu augmentis ecclesie questum laboribus suis proprie auxit^d, & ex hoc ecclesiasticis rebus aut neglectum^e laboris exhibuit, aut minorationem, vel perditionem induxit; quidquid in rebus ecclesie minuit, illi restituat; ex cuius rebus, atque suffragijs suos conuictus fuerit ampliasse labores. Quod si aliquid pro utilitatibus ecclesie, aut substantiae expendit, aut dispendi, vel perditionis quidpiam pertulerit; si hoc comprobari potuerit, totum illi a rebus ecclesie eiusdem reformabitur^f, pro cuius^f utilitate id expendisse probatur.

Si vero de rebus ecclesie tantummodo aliqua acquisisse noscuntur; & ad nomen ecclesie instrumenta debent componere, nec aliquibus poterunt illa donare.

Vnde in Agathensi concilio, c. 54. legitur.

De his, quae sacerdotes amunt, ad ecclesie nomen scripturam faciant. C. III.

P Resbyter, dum dioecesim tenet, de his, quae emerit, ad ecclesie nomen scripturam faciat, aut ab eius, quam tenet, ecclesie ordinatione discedat.

Caput hoc ab Iuone etiam, & auctore Pannormia citatur ex Agathensi, in quo extat, in decretalibus vero tit. de pecul. cler. ex concilio Arelatensi: & apud Burch & in prima collectione decretalium ex concilio Arausico.

QVÆSTIO V.

Esti-

d & Proprie auxit. i. in reb. proprijs locupletatus est. e & Aut neglectum. Hic habes, quod si praelatus aliquid negligit acquirere ecclesie suae cum posset, & maluit sibi acquirere: quod hoc imputatur ei: & de hoc tenet ad instar tutoris, ut C. arbi. tut. quidquid. nec enim praeponere

Praelatus tenetur acquirere ecclesie suae,

Extra de pecul. cler. c. presbyter. Burc. l. 3. c. 119. luo p. 3. c. 95. Pann. l. 2. c. 51.

nere debet utilitatem suam utilitati ecclesie, sicut nec tutor utilitatem suam utilitati pupilli. ff. de admin. tuto. §. 1. ff. commo si ut certo. §. commodatum, in fi. & 7. q. 1. presentium, & placuit.

f Pro cuius. Sic extra de procur. cum causa.

Estamenta vero. Hae diuiditur in duas partes. In prima probat per 5. cap. quod presbyter vel alius clericus potest de rebus proprijs facere testamentum. Secunda ibi, [Sed si episcopus.] Ioan. de Fant.

CASVS.

Idem Pan. c. 10. lib. 2.

CASVS. Hic intitulatur s. q. qua quaeritur an liceat clericis condere testamentum, & certum est quod si habent propria, qui non renunciauerunt proprijs, de rebus proprijs possunt condere testamentum, vt inf. c. 1. & 2. minus autem idoneos hæredes non possunt institue-

N Vlli dubium] **CASVS** Lucidius episcopus conquestus est Grego. q. Constantinus suus antecessor reliquit Luminosæ ancillæ, & fratribus suis in testamento & nomine legati quædam mobilia, quæ ipse Constantius adquisierat post tempus suæ ordinationis. Et respō.

Grego. q. sicut res in episcopatu acquisitas alienare non potest prælatus: sic res proprias potest relinquere cui vult. Vnde propter hoc ecclesia nō debet præiudiciū pati, si pōt constare res legata post ordinationē acquiritas. ipse aut rursus Luminosam illam sup his reb. inquietabat. præcipit ergo Greg. sibi, q. sine causæ cognitione nihil de his quæ possidet Luminosa, auferre psumat. H. vero sic casum breuiter ponit. Constantius episcopus testamentum fecerat: in testamēto legauerat quædam Luminosæ, quæ dicebantur fuisse ecclesiæ. Lucidius eius successor volebat ea reuocare scribit ergo ei Gregor. vt de hoc cognoscatur ordine iuris: & si contiterit illa fuisse ecclesiæ, ordine iuris reuocentur. Nam ex quo illa est in possessione, non debet ei auferre siue iudiciali cognitione. sed prior verior est, & magis videtur literæ consono.

b ¶ Vt si hoc.] Ideo episcopo incūbit probationis onus, quia ille erat in possessione, vt dixi sup. ea. q. 1. sint manifestæ.

¶ **Bitū.**] **CASVS.** significatū fuit C. quod Theodorus episcopus in obitu suo de rebus ecclesiæ testamentum condiderat, quare Papa pcepit cuidam, vt subtiliter inquirat, an de rebus ecclesiæ testamentum condiderit qd si inuenerit, oīa d reb. ecclesiæ alijs relictis modis oībus restituantur ecclesiæ.

1 Idē Bal. in auth. ex testamento, in 7. col. in ver. 11. c. de col. facit qd not. Bar. in l. i. in ter. ff. de reb. dubijs, & lo. An. in addi. ad Spe. in ti. de ac. §. 1. su p verbo. sed quid si dubitatur. & moderni legistæ in l. cum fundus. §. seruū. circa fi. ff. si cer. pet.

menta^a vero non licet eis conficere, nisi de rebus proprijs.

† al. Decdato.

Vnde Gregorius scribit Deusdedit a † episcopo, lib. 10. epist. 42.

a ¶ Deusdedit.] Antea legebatur Lucidio. Restituta est inscriptio ex originali; qua inscriptio integra est supra ead. q. 2. res in episcopatu. illud enim caput in hoc continetur.

¶ Quomodo de rebus ecclesiæ licet testari sacerdotibus. C. I.

sup. ead. q. 2. tres in episcopatu. Poly. l. 4. tit. 19.

N Vlli dubium est, quia sicut sacerdotibus res in episcopatu acquisitas nulla est alienandi licentia: ita de his, quas ante habuerint, quidquid iudicare voluerint, nō vetantur. Itaq; fraternitatem tuam tempore, quo ad nos fuit, quæstam esse recolimus, quod quædam mobilia β, quæ Constantinus decessor vester Luminosæ ancillæ Dei filia fratris sui, testamenti lerie, legati titulo reliquit, iam episcopus acquisisset, decreuisseque nos, vt si hoc^b constaret, nullum ex his ecclesia vestra præiudiciū pateretur. Quod & vos oportet recolere, & molestiam aliquam prædictæ ancillæ Dei non facere, nec ei sine cognitione de his, quæ possidet, quidquam auferre.

¶ **Mobilia.]** In originali impresso, & manuscripto est, immobilia. sed non est mutatum propter doctiorum scripta: nonnulla vero alia sunt emendata.

Idem lib. 4. epist. 22. seu c. 66. Cypriano diacono.

¶ De eodem. C. II.

O Bitum Theodori episcopi dilectionem tuam iā credimus cognouisse. Sed quia ipse testamentum dicitur condidisse, subtiliter † te (ne quid de rebus ecclesiæ suæ consumpsisset) oportet inquirere. Et si quidem eum exinde aliquid incongrue minuisse didiceris; ita age, vt res ipsæ ab eo, cuius interest^c, modis omnib. reparentur.

Idem Gregorius Mariniano episcopo Rauennati, lib. 5. epist. 1. seu c. 101.

¶ Quæ monasterijs ab episcopo conferuntur, reuocari non debent. C. III.

Q Via Ioannes a quondā decessor tuus, dum viueret, sapius a nobis expetijt, vt ea, quæ in monasterio illo contulerat, quod iuxta ecclesia sancti Apollinaris ipse construxerat, nostra debuissimus auctoritate firmare, & nos facturos hoc esse promisimus; fraternitatem ve-

re, vt 24. q. 2. sane. de rebus autem ecclesiæ testari non possunt, nisi tantum de suo ecclesiæ recompensent, vt inf. c. si episcopus.

a ¶ Testamenta.] Nec aliquid dare, nec testamentum cōdere licet de rebus ecclesiæ, si tamen consuetudo habet, potest mobilia aliqua dare, vt extra de testa. ad hæc. & c. quia.

c ¶ Interest.] s. vt hæres vniuersa restituat, vt 16. q. 6. si episcopum, & sup. ea. q. 2. si episcopus.

¶ Via Ioannes.] **CASVS.** Ioannes archiepiscopus Rauennas quoddam monasteriū construxerat iuxta ecclesiam sancti Apollinaris in ciuitate Rauennæ: & supplicauit Grego. vt bona, quæ illi monasterio contulerat confirmaret, postea in mortis articulo con-

constitutus testamentum condidit de rebus ecclesiæ, & præcipit in testamento, ut quæ præfato monasterio contulerat irrevocabiler apud ipsum remanerent, quo mortuo successor eius Marianus volebat omnia reuocare. Sed cum fuisset significatum Gregorio, confirmavit ea, quæ illi monasterio fuerant per loā nē collata: non quod eius sequatur ultima voluntas: sed quia promiserat hoc sibi viventi: unde Greg. mandat Mariano archiepiscopo, ut omnia illa firma studeat stabilitate servare: sed omnia ista quæ ratione testamenti sunt data, vel facta in damnum ecclesiæ suæ, nullam habeant firmitatem.

a [Supremam.] Nota, quod licet sit magnus favor ultimæ voluntatis: tamen potius sequitur hic voluntas viventis quam morientis. Idem arg. quod licet aliqua voluntas non valeat tantumquam testamentum: valeat tamen tanquam simplex donatio: quod est contra l. 1. ff. de iure codi. Sed videtur quod post mortem episcopi non possit rata haberi donatio facta ab ipso, quia oportet scilicet quod eo tempore rata habeatur, quo potest donatio fieri, ut ff. de acquisitione rei, l. 1. ff. de ac. qui hære. si quis aliqui ff. de bo. poss. l. 3. §. acquirere. & l. ult. sed secus est, quia nec mors, nec furor, nec petentis poenitentia impedit ratihabitionem, ut ff. rem ratā hab. bonorum.

b [Monasterio.] Sed nonne canon permittit ei legitimam portionem dare monasterio ad construendam monasterium? sic: sed non ad dandum. Vel fuit hic ultra legitimam portionem datum, super ead. q. 2. bonæ, & c. si quis.

Fixum ab hinc.] CASVS. Quæsitum fuit in concilio

Hispalen. cui debet episcopus relinquere res, quas ante episcopatum, vel postea acquisivit hereditaria successione? Responderetur quod potest relinquere cui vult: illa vero quæ de rebus ecclesiæ suo nomine, vel alterius comparavit, in iura suæ ecclesiæ tantum deveniant. Sequens §. cum c. seq. per se planus est.

c [In episcopatu.] Contra in authen. de ecc. titu. §. in

terdicimus coll. ult. ubi dicitur: Quocumque modo res aliquas acquisivit post episcopatum: nisi iure cognationis ad eum peruenerint, non potest eas relinquere alij quam ecclesiæ, sed illud non tenet.

d [Episcopus. Legaverit.] Licet enim hæres teneat

III

stram necessario duximus adhortandam, ut nihil de his, quæ illic contulit, atque constituit, aliquo modo patiatur imminui: sed omnia firma studeat stabilitate servari. Huius igitur monasterij, & collectarum illic rerum, quia in testamento, quod condidit, fecisse noscitur mentionem; sciendum vobis est, non ea nos ideo confirmasse, quoniam supremam^a eius sequimur voluntatem: sed quia ei hoc (sicut diximus) viventi promissimus. Hæc itaque sic solite fraternitas vestra implere festinet; quatenus & quæ insuprascripto monasterio^b constituit, & a nobis sunt firmata, serventur; & illa, quæ in damnum dari, vel fieri per testamentum suæ decrevit ecclesiæ, nullam prohibente lege, obtineant firmitatem.

a [Ioannes quondam decessor tuus.] Hæc verba non sunt hoc loco apud B. Gregorium, sed ex superioribus huc comportata.

Item ex concilio Hispalensi.

[Sic etiam citant Burchardus, & Ivo, & in Hispalensi primo habentur nonnulla ad hanc rem facientia. Sed integrum caput habetur in concilio Parisiensi, lib. 1. c. 16. & in capitularibus lib. 5. c. 175. refertur inter alia decreta concilij Parisiensis.

Quæ ante suam ordinationem, vel post hereditaria successione acquisivit episcopus, cui vult derelinquat. C. IIII.

Fixum ab hinc, & perpetuo mansurum esse decrevimus, ut episcopus res sui iuris, quas aut ante episcopatum, aut certe in episcopatu^c hereditaria successione acquisivit, secundum auctoritatem canonicam quidquid vult, faciat, & cui vult, conferat. Postquam autem episcopus factus est; quascunque res de facultatibus ecclesiæ, aut suo, aut alterius nomine, qualibet conditione comparaverit; decrevimus, ut non in propinquorum suorum, sed in ecclesiæ, cui præest, iura deveniant.

Burc. l. 1. c. 210.
Ivo p. 5. c. 328.

De rebus vero ecclesiasticis testari licet episcopo, si tantundem de proprijs restituat.

Unde in Agathensi concilio, c. 51. statutum est.

Quomodo possunt esse rata, quæ de ecclesiæ proprietate testamento legantur. C. V.

Et in Epaunensi c. 17

Si episcopus condito testamento aliquid de ecclesiastici iuris proprietate legaverit^d; aliter non valebit, nisi tantundem^e de iuris proprii facultate suppleverit.

Burc. l. 1. c. 212.
Ivo p. 5. c. 326.

2 Sed si episcopus, vel quilibet ex gradu ecclesiastico inte-

tur redimere legatam a defuncto, vel dare eius æstimationem, ut Instit. de leg. §. non solum. secus tamen est cum legatur res ecclesiæ² ut extra de testa. filius.

e [Nisi tantundem.] ut super ead. quæst. 2. si quis qualibet.

SED SI EPISCOPVS. Hæc est 2. pars huius q. 10. de Fan.

2 Vide Bal. & Alex. de Imo. in l. cum alienam.

CASVS.

CASVS Dictum est sup. ꝑ episcopus, vel clericus res ꝑ-
prias potest relinquere cui vult. Nunc vero ostendit
Grat ꝑ si episcopus, vel clericus ab intestato decedat,
nec aliquos habeat consanguineos, qui ei succedant, ec-
clesia omnia vendicabit, vt inf. c. 1. & 2.

Si

*Status defunctus fuerit, nec aliqui inuenti fuerint, qui
iure cognationis ei succedant; ecclesia sua ei succedat in
integrum: nec licebit alicui aliqua ex rebus eius præ-
sumere.*

Unde in Tarraconensi concilio, c. 1. statutum est.

*¶ Episcopo intestato ecclesia succedat in inte-
grum. C. VI.*

Sicubi defunctus fuerit episcopus intestatus: post de-
functionem eius a ꝑresbyteris, & diaconis de rebus
ipsius inuentarium fideliter conscribatur a minimo vsq;
ad maximum, idest de utensilibus, vel de omni supellesti-
le: ita tamen, vt si quis exinde, vel præsumpsisse aliquid,
vel occulte fuerit tulisse conuictus; secundum furti teno-
rem restituat vniuersa.

a ¶ *Defunctionem eius.] Antea legebatur, hanc definitio-
nem. Emendatum est ex varijs conciliorum editionibus & duob.
codicibus Vaticani, quemadmodum & nonnulla alia. In codice
autem Lucensi regio legitur post depositionem eius.*

Item ex concilio Triburiensi.

¶ De eodem. C. VII.

Q Vicunque ex gradu ecclesiastico sine testamento, &
sine cognatione decesserit; hæreditas eius ad eccle-
siam, vbi deseruiuit, deuoluatur^a. Similiter de san-
ctimonialibus^b.

¶ *Burchardus etiam, & Iuo citant capitulum hoc ex concilio Tri-
buriensi, cui præfuit Arnulphus. Sed in eo, quod extat, non habe-
tur. Simillima leguntur apud Iulianum antecessorem nouella.
131. cap. 18.*

C A V S A XIII.

*Iæcesani cuiusdam baptismalis ec-
clesiæ cladibus bellorum pressi, ho-
stili metu compulsi, domicilia sua
translulerunt in aliam diæcesim:
prædia tamen antiqua non desie-
runt colere: cæperunt persolvere
decimas illi ecclesiæ in cuius diæce-*

*sim transierunt: & apud eam sibi elegerunt sepulturas.
Transactis quinquaginta annis clerici, quibus quon-
dam persoluerant decimas, cæperunt mouere quæstio-
nem cæperunt in eos, qui ab istis accipiunt ¶ primi-
tias, & decimas; veniunt ad causam.*

1 Modo primum quæritur, si illi quorum domicilia
sunt in diæcesi huius baptismalis ecclesiæ, debeant per-
solvere decimas illi ecclesiæ, & celebrare suas exequias
apud ecclesiam, in qua quondam hæc fiebant a parenti-
bus eorum.

2 Secundo, an præscriptione temporis, ius percipiendi
decimas, & funerandi tollatur.

Decr. Grat. pars I I.

Sicubi.] **CASVS** In concilio Tarraconensi statutum fuit,
vt si episcopus decesserit ab intestato, ꝑresbyteri &
diaconi ipsius ecclesiæ de rebus ipsius faciant inuenta-
rium a minimo vsque ad maximum: ita vt si quis ali-
quid de illis fuerit furatus, & de hoc conuictus, secun-
dum tenorẽ furti re-

stitutionem faciat.

Q Vicunque.] **CASVS**. Dicitur
quod si quis cleri-
cus sine cognatione
ab intestato decesse-
rit, hæreditas eius
deuoluatur ad eccle-
siam.

a ¶ *Deuoluatur.] Ec-
clesia enim est ei ꝑ-
ximus hæres, vt ex-
tra de poen. ꝑresby-
teri 1. contrarium ta-
men est huic, ext. de
success. ab intestato.
cap. 1. & 2. sed illud
fuit locale. Vel illud
intelligitur secundũ
illud.*

b ¶ *De sanctimoniali-
bus.] Argu. est hic
pro sanctimonialib.
Teutonæ: quod pos-
sunt hñe propria, q̃a
veste religiosam po-
test quis habere in
domo propria. 27. q.
1. de viduis. ad idem
ait 27. q. 1. si quis ra-
puerit. tamen taliũ
inonialium vita con-
demnatur. 18. q. 2.
perniciosa. 10.*

D Iæcesani cu-
iusdam.]
CASVS.
Supra di-

ctum fuit in 12 cau-
sa, q̃ quidam clerici
non debent habere
propria. Sed aliquis
quereret vnde viue-
re debent: ostendit
Gratianus, quod de
decimis & oblationi-
bus viuere debent:
sed quia de decimis
& oblationibus &
sepulturis saepe ori-
tur contentio inter
clericos & etiam lai-
cos: ideo G. subne-
cit hæc 13. causam,
in qua ostendit quid
de decimis, & obla-
tionib; & sepulturis
sit obseruandũ. Et vt
competentius agat,
proponit thema, de
quo duas elicit quæ-
stiones. Est ergo ca-
sus thematis talis.
Quidã laici hostili
metu cõpuli in aliã
diæcesim domicilia
translulerat antiqua
tũ prædia semper co-
lebant, quorũ decima
p p p tio-

1 Arg. huius
decr. ꝑresby-
teri. & huius
c. quicunque
dicunt quidẽ,
q̃ si ab inte-
stato decedit,
& hñc vxorẽ
q̃ vxor non
præfertur ec-
clesiæ, sed ar.
contra. C. de
epi. & cler. si
quis ꝑresby-
ter, sup. ea. q.
1. sint mani-
festæ. fm L.

Barc. l. 2. c. 207.
Iuo p. 6. c. 222.

† al. acceperunt.

tionem per quinquaginta annos soluerant illi ecclesie, ad quam transferunt: & apud eam sibi sepulturas elegerunt: elapsis quinquaginta annis clerici quibus quondam soluerant, & a quibus transferunt, coeperunt mouere questionem.

Quod priori. Hæc q. diuidit

in tres partes: in prima quam probatur, quod postquam ecclesie sunt limitate, non debent decimæ ad alios vsus transire: nec mutari de parochia & hoc prosequitur vsque ad §. illū, [His itaque,] &c. Secunda ibi, [His itaque,] Tertia ibi, [Ad hæc,] lo. de Fāt. CASVS. Hic intitulatur prima q. qua queritur cui ecclesie sint persoluedæ decimæ. Et certum est, q. decimæ prædiales sunt persoluedæ illi ecclesie intra cuius terminos prædia sita reperiuntur, vt 16. q. 1. si quis laicus. &c. de decimis. nisi præscriptio impediat. Personales vero, vtputa de artificio, vel negotiatione, sunt persoluedæ illi ecclesie vbi per totum circuitum anni audit diuina, vt 16. q. 0. prima questio Et procedit hoc ordine G. primo probat, quod decimæ sunt persoluedæ priori ecclesie: postea probat, quod sunt persoluedæ illi ecclesie, ad quam se transferunt, inducens actores & reos allegantes, & vicissim sibi respondentes.

Decimæ cui ecclesie sunt dandæ.

1. §. si vero q. ff. de cu. bo. d. 1. 2. §. 1. arg. bonū. C. de mul. in quo loco mu. sex. con. gru l. vna in si. li. x. auth. de eccle. tit. §. ad hoc. Atch.

Ecce.

Ecclie § CASVS. Seuerus consuluit Dion. quid te-

nendum sit de diuisione parochiarum: & Dionysius rescribit ei dicens. q. ipse diuisit parochias & cœmeteria ecclesiarum, vt nullus alterius parochie terminos, vel ius inuadat: sed vnusquisque plebem sibi commissam intra terminos suos ita custodiat, vt pro suis actibus glo-

QVÆSTIO I.

Quod priori ecclesia hac omnia iure persolueda sint, actores his argumentis probare contendunt. Constat vnamquamque baptismalem ecclesiam habere diocesim sibi legitime assignatam: sicut & parochiales ecclesie habent parochias sibi distributas.

Vnde Dionysius Papa Seuerio episcopo, epist. 2.

¶ Singuli sacerdotes proprias debent habere ecclesias. C. I.

Ecclias singulos singulis presbyteris dedimus: parochias, & cœmeteria eis diuisimus^b: & vnique ius proprium habere statuimus: ita videlicet, vt nullus alterius parochie terminos^c, aut ius inuadat: sed sit vnusquisque suis terminis contentus, & taliter ecclesiam, & plebem sibi commissam custodiat, vt ante tribunal æterni iudicis ex omnibus commissis rationem reddat, & non iudicium, sed gloriam pro suis actibus accipiat.

In diocesi autem designata quæcunque prædia coluntur; prouentus decimationum baptismali ecclesie assignatus debet solui. Quia ergo prædia hæc intra terminos nostre diocesis continentur; & prouentus decimationum nobis legitime assignatus, nostre ecclesie persoluedus est.

2. His ita respondetur. Decimæ a Deo constitutæ sunt per Moysen, vt persoluerentur a populo filiis Levi pro ministerio, in quo deferuebant ei in tabernaculo. Non accipiebant filij Levi decimas, nisi ab eis, pro quibus offerebant

riam a Domino percipiat.

^b ¶ Diuisimus. Iste Dionysius. diuisit, vel distinxit terminos ecclesiarum, sed non terminos episcopatum, quia in gentilitate fuerunt distincti. vt 80. d. c. 1. similiter termini prouinciarum sunt distincti ante tempus Christi, vt 99. d. c. 1.

^c ¶ Terminos. Propter hoc inducitur c.

IN DIOECESI. CASVS. Concludunt actores ex supradicto cap. quod decimæ illi ecclesie sunt persoluedæ intra cuius terminos reperiuntur prædia, de quibus decimæ debent persolui: & ideo concludunt decimas istorum prædiorum, de quibus contentio vertitur, luge ecclesie esse persoluedas: cum intra terminos eiusdem prædia ipsa colantur.

HIS ITAQVE RESPONDETUR. Hæc est secunda pars questio. in qua probat contra, scilicet quod ibi debent dare decimas vbi percipiunt baptismum. Ioan. de Fant.

CASVS Nunc rei respondet allegationibus supradictis ostendentes decimas istas non actoribus, sed sibi tantum soluendas, cum ipsi eis spiritualia quotidie ministrarent. & hoc probatur 16. auctoritatibus, quas legendo literam per te videbis, si diligenter inspexeris. & quæ satis sunt faciles.

Poly. l. 4 tit. 37.
Burr. l. 3. c. 43.
Iuo p. 3. c. 47.
Ans. l. 5 c. 73.
Pann. l. 2. c. 42.

Num. 18.

2. ¶ Et

primitiarum. Et primitias.] Primitiæ ergo debita sunt sicut, & decimæ sol- decimæ. 16 q. 1. reuertimini. Quantitas primitiarum vendæ sunt. non est determinata, sed qui plus dabat, quadragesimam dabat partem: qui minus, sexagesimam; & sic licitum erat dare inter lx. & lx. quantum quisque volebat.

bat. hoc erat in aridis, & liquidis. Sed qui dabat primitias animalium, dabat vnum de ducentis, vt ait. Hiero. super Exechielem & extra de deci. c. 1. b ¶ Manuum vestrarum.] Arg. q̄ non excusantur monachi, qui proprijs manibus colunt agros, quin teneantur dare decimas: cū illud sit præceptum Domini; sed illi legislatori nemo pōt contradicere, vt 27. q. 2. sunt qui dicunt. nec licet dispensare contra præceptum Domini, vel Apostoli. 25. q. 1. sunt qdā. De hoc dicemus. 16. q. 1. decimas. & c. reuertimini. c ¶ Seruus.] Videtur hic q̄ laici cum clericis debeant vti decimis. & sic est contra 16. q. 7. c. 1. Sed prout Hiero. testatur, in veteri testamento, quatuor modis dabantur decimæ. Primo de omnibus bonis, quæ habebat populus, decimam dabat Leuitis. Secundo de residuis nouem portionibus sumebant decimam, & de hac ter in anno, cum ascendebant in templum, pascebant se & Leuitas. de illa hic loquitur. Item de residuis portionibus sumebant decimam, & reseruabant ad vsus pauperum, & pupillorum. Item decimabant residuas partes, & ipsa deferrebant in templum; de qua hic dicitur. Adhuc dabatur quarta decima, nam de illa decima, quam populus offerebat Leuitis, sumebant Leuitæ partem decimam, & offerebant eam summo sacerdoti: & inde fiebant panes propositionis 1. Hodie nec vna bene datur, & iō fame & penuria, & alijs poenis maledicti sumus. 16. q. 1. reuertimini. d ¶ Fœnum.] Id est, temporalia. e ¶ Seruientibus.] Id est, prædicatorib. teruentibus alijs. f ¶ Item Apostolus.] ad Galatas 5. g ¶ Qui catechizat.] id est, instruit. h ¶ Metamus.] Quasi dicat, non. 1. q. 1. nostri. i ¶ Potestatis.] Sed si

Monachi an teneantur ad decima.

Decimæ olim dabantur quatuor modis.

e Hæc dicebatur decima decimæ hæc significabat carnem Christi, quæ in sacrificiū est oblata: sicut illa offerebatur in illis panibus propositionis, qui fiebant ex illa, fm Hug.

Deuter. 14. & 16.

Deuter. 12.

Ps. 103.

Gal. 6.

1. Cor. 9.

Ibidem.

Deuter. 23.

Deuter. 21.

1. Cor. 9. sed paulo aliter.

2. Tim. 2.

preces, & sacrificia. Quia ergo nos seruimus Domino in tabernaculo, offerendo pro istis preces, & sacrificia; & ipsi debent nobis persolvere decimas, & primitias. ¶ Item, cum decimæ darentur filiis Leui; non electione offerentis persolvebantur, vt contempto Leuita, qui secum erat, ipse eligeret, cui vellet decimas dare. Nam dictum est: [Leuita qui tecum moratur, & intra muros tuos habitat, comedet eas.] Ideo ex singulis tribubus, ciuitates ad habitandum acceperunt: vt vnaqueq; tribus illis persolueret decimas, qui secum erant. Nam Moyses præcepit filiis Israel (sicut legitur in Deuteronomio) [In loco quem elegerit Dominus Deus vester, vt sit nomen eius in eo; illuc omnia, quæ præcipio, conferetis, holocausta, & hostias, & decimas, ac primitias manuum vestrarum, & quidquid præcipuum est in muneribus vestris, quæ vouistis Domino. Ibi epulabimini coram Domino Deo vestro vos, & filii, & filia vestra, famuli, & famule, atque Leuita, qui in urbibus vestris commoratur, Neque enim habet aliam partem, atque possessionem inter vos.] & infra. ¶ [Decimam frumenti, vini, & olei tui, primogenita armentorum, & pecorum, & omnia, quæ voueris, & sponte offerre volueris, & primitias manuum tuarum coram Domino Deo tuo, comedes ea in loco, quem elegerit Dominus Deus tuus, tu & filius tuus, & filia tua, seruus, famula, atq; Leuita, qui manet in urbibus tuis.] ¶ Quia ergo nos intra muros urbis istorum sedemus, & eis habitatione iuncti sumus; rite ab eis decimas accipimus, Itē ait propheta: [Producens fœnum iumentis, & herbam seruituti hominum.] Fœnum, & herba ex terra produciuntur: sed quibus iumentis irrigantibus eam, id est hominibus colentibus eam, & in hoc seruientibus ipsi. Item Apostolus: [communice autem is, qui catechizatur verbo, ei q̄ se catechizat, in omnibus bonis.] Hoc Galatis, Corinthiis autē pbat specialiter sibi deberi sumptus, qui eis specialia ministrant dicens. [Si nos vobis spūalia seminamus; magnū est, si nos carnalia uestra metamus.] Itē, [Si alij potestatis uestræ participes sunt; quare nō potius nos?] Item, [Quis plantat vineam: & de fructu eius nō edet?] [Nos plantauimus vineā, & uos uultis fructus eius edere?] Item præcepit Dominus per Moysen, ut nemo mitat falcē in alienā messem. Hæc messis nostra est, & uos uultis fal. em in eam mittere? Item. Non alligabis os boui triturati. Nos sumus boues triturantes: uos uultis alligare os nostrum, & de nostra trituratura uictum uobis queritis? Item Apostolus, [Qui altario seruiunt, de altario uiuant.] Sed nunquid de eo, cui non seruiunt? Item, [Qui in sacrario operantur, cum sacrario participant.] Sed nunquid cum illo, in quo non operantur? Nos seruimus altario: uos ei participare uultis? nos uero uacuos, & inanes dimittere queritis? Item Apostolus: [Laborantē agricolam oportet primum accipere de fructibus suis:]

i ¶ Potestatis.] Sed si p p p 2 ita

ita potestatiue vtuntur alij vestris sicut vos ipsi, cur non magis etiam nos, qui intendimus saluti vestrae?
a ¶ Nec vltimum.] Quandoque tamen dicitur primus non respectu vltimi, vt extra de verbor. significatio lo-
seph.

b ¶ Pascit.] Argum.

Decimæ pe-
corum vbi
sunt dandæ.

bonum q̄ ibi dandæ sunt decimæ, de grege, vbi grex pastus est, & vbi concepit, non vbi moratur: nā & boues dicuntur esse de illo fundo, vbi laborant, non vbi morantur. vt ff. de fund. instruct. l. cum quidam. nam seruitus pascendi pecora est prædialis seruitus, cū vsus tantū prædij consistit in pastu pecoris, vt ff. de ser. rusti. prædij. pecoris. & q̄ sit de foro illius vbi grex suus pascitur, probatur, quia ibi potest constituere tugurium, vel officinam. vt ff. de ser. rusti. prædij. veluti. sed ratione tugurij, vel officinæ fit quis de foro alterius, vt ff. de iud. hares. §. 2. hoc dicto sequitur inconueniens: quia eadem ratione dabuntur decimæ vbi grex parturit, & vbi fetus pascitur. Præterea coloni non dant decimas i. vbi laborant dominis suis, sed vbi recipiunt sacramenta, vt 16. q. 1. quest. i.

i Scilicet p-
sonales.

c ¶ Sapere.] Ironice loquitur, quasi dicat: magna sapientia est velle illud quod non potes: scilicet de alieno viuere.

d ¶ Psalmum.] Id est, spiritualia.

e ¶ Tympanum.] Id est, temporalia.

f ¶ De decimis.] Inf. 16. q. 1. de decimis.

ADDITIO. Dicit L. quod istud cap. sophistice inducitur, quia loquitur de personilibus decimis tantū, hic autem agitur de prædialibus. & idem hic tenet Io. de Fant. Archid.

g ¶ Sinere.] Spon-
te.

h ¶ Vel.] Id est, sal-
tem.

i ¶ Patiamini.] Scilicet coactē.

K ¶ Audiatis.] Verbum est Terentij: Qui dicit quod vult, audiet quod non vult.

AD HÆC CALLIDA. Hæc 3. pars q̄ in qua inducit plura argumenta, & finaliter concludit Ioan. de Fant.

CASVS. Hic respondet actores supradictis allegationibus, rationes pro se multiplices inducendo, & in summa concludunt, quod oblationes quotidianæ debent persolui illi ecclesiæ, vbi quotidiana officia percipiuntur: decimæ vero prædiorum priori ecclesiæ per-

vos autem econtra queritis? Nos sumus agricola laborantes: vos primum vultis percipere de fructibus nostris? immo non primum: quia nec vltimum nobis relinquere vultis. A prioribus enim incipientes, paulatim serpit: & totum usurpare contenditis: ut pro vobis uideatur dictum, frustatim lupo comedit agnum. Item: [Quis militat stipendijs suis unquam? quis pascit^b gregem, & de lacte eius non edit?] Nos militamus: & vos stipendia nostra militie vobis queritis. Nos gregem pascimus: & vos lac eius, & lanam accipere vobis vultis. Sapere^c est, de alieno labore victum querere: si sapere est, velle quod non possis. ¶ Item Dominus dixit discipulis suis: [In quacunque domum intraueritis, in eadem manete, edentes, & bibentes quæ apud illos sunt. Cum autem intraueritis, primum dicite, pax huic domui.] Nos domum hanc ingressi sumus, & ei pacem obtulimus: vos autem quasi otiosi alieno cibo pasci gaudetis? Videte, ne in vos uertatur illud: [Vide, quid faciat otium, & cibus alienus.] ¶ Item propheta: [Sumite psalmum^d, & date tympanum.] Isti a nobis sumunt psalmum, & vos ab eis queritis tympanum^e? ¶ Item Leo quartus: [De decimis^f non tantum nobis, sed etiam maioribus nostris iusto ordine uisum est plebibus tantum, ubi sacrosancta baptismata dantur debere dari.] ¶ Quibus autem plebibus debetur; illis, a quibus baptismata accipiunt, an alijs? Nos eos baptizamus; & vos ab eis decimas sumitis? Honestam istam interpretationem est: utinam inueniatis, qui sic pro vobis interpretentur. Quia ergo nos rigamus populū hunc, imbrē doctrine ei ministrantes, quia colimus, eū uomere prædicationis, corda eius ad fidem aperientes; si non vultis sinere^g, uel^h patiaminiⁱ nobis eum fructificare, & qualia vobis fieri non vultis, nobis inferre cauete, ne si pergitis dicere, quæ vultis, audiat^k, quæ non vultis.

3. ¶ Ad hæc, Callida quidem, & multiplici argumentatione iura nostra auferre contendit, ita, ut si fides uerbis adhiberetur, non uerba pro uerbis, sed res pro uerbis reportaretis: Sed Deo propitio, si uerba^l dedistis, uerba recipietis. ¶ Arguitis nos quod ea, quæ nobis debentur, subripere querimus, quia nostra persequimur. Sapienti^m quidem, & philosophico ore prolata sententia: suū persequi, est ne aliena rapere? Vnde ad uos hæc sententia manauit: nisi quia tanto ardore nostra concupiscitis, ut uestra putetis uobis auferri, cum nos nostra consequimur? Vnde, cum causa nostra debitum finem fortita fuerit, exclamabitis, ab miser, crucior tantum bolum esse ereptū ex faucibus.

persoluantur, comparantes ipsos reos muri, igni, & serpenti. & ad probandum decimas priori ecclesiæ fore persoluendas, inducunt cap. 16. quest. 1. si quis laicus.

l ¶ Verba.] Res dare pro rebus, pro uerbis uerba sole-

m ¶ Sapienti.] Ironice loquitur.

2. Cor. 9.

Terentius
Luc. 10.

Terentius
Psal. 80.

16. q. 1. de decimis.

† al. saltem patimi
ni

Tob. 4. Mat. 7.

Terentius.

Terentius.

Sed videte, ne damnum effusi vnguenti vobis recompensare^a queratis. Constituitis vos plantatores vinearum, fossores agrorum, trituratores arearum, rigatores camporum, & multa alia huiusmodi officia vobis assumpsistis: & debita vobis obsequia a nobis subtrahi conquesti estis. Sed nos non negamus, quod vestrum est. Boni trituranti paleæ, & tegumenta seruantur: Sint hæc vobis, & grana nobis relinquit. Pastinatores^b vinearum, fossores agrorum, rigatores camporum, trituratores arearum, diurna mercede accepta, prouenientes fructus dominis relinquant. Vos ergo recepta mercede vestri operis in quotidianis oblationibus, & alijs obsequijs, quæ pro spiritalibus quæ a vobis accipiunt, quotidie ferantur; prouenientes fructus decimationum, & primitiarum nobis relinquit. ¶ Item præcepit Dominus discipulis suis, ut comederent & biberent ea, quæ apud auditores suos erant; sed non iussit eis, ut dominos de domibus suis eicerent, & reb. suis spoliarent. Non facile inuenietis, qui tales hospites libenter suscipiant. Mus in pera, ignis in sinu^c, serpens in gremio male suos remunerant hospites. Vnde in proverbijs dicitur: [Qui serpentem in sinu suo nutrit, percutietur ab eo.] Tales inueniatis vobis hospites, quales vobis esse uultis. Non sufficit vobis edere, & bibere quæ in domo nostra sunt, dum quotidianos fructus oblationum percipitis; ex quibus uictum & uestitum habeatis: quibus cum Apostolo debetis esse contenti: sed non uultis, quia imitatores eius non estis: sed potius nos de domo nostra expellere, & rebus nostris nos penitus expoliare contenditis, dum nec etiam eorum decimationes nobis relinquere uultis. Ut autem uniuersaliter omnia colligantur, cuncta, quæ pro nobis inducta sunt, siue de laborante agricola, siue de eo, qui suis stipendijs non militat, ad hunc articulum deferimus, ut fructum vestri operis, quæ adeo recipere contenditis, in oblationibus, & quotidianis obsequijs istorum recipiatis: decimationes uero eorum, quæ nobis debentur, intactas nobis relinquit: ne dum queritis usurpare quod vestrum non est, iusta aduersione etiam illud cogamini amittere, quod vobis aliquo modo uidebatur competere. Quod autem hæc decimationes nullo iure nobis debeantur, facile probamus. Dicitur enim in quodam concilio; [Si quis laicus^f, uel clericus, siue utriusque sexus persona proprietatis sue loca, &c.] Sicut in eodem capitulo in causa monachorum nota inueniuntur. Si ergo laicus, uel clericus, uel qualibet persona, loca sue proprietatis vendens, aut donans prouentum decimationum ab ecclesia, cui legitime assignatus est, nullo modo potest abstrahere; nec isti de diocesi ad diocesim transcurrentes, decimas suorum prædiorum, quæ intra terminos nostre parochie continentur, nobis auferre possunt. Quantum enim ad ius percipiendarum decimarum attinet, idem est possessorem de diocesi ad diocesim transire, quod possessionem de diocesano ad diocesanum transferre.

^a Recompensare] hoc est dicere, videre ne ita contristemini de illa amissione, quod propter hæc deteriora committatis. scilicet suspendatis vos, sicut fecit Iudas qui attristabatur de effusione vnguenti, de quo appoluerat decimam partem furari, sicut de alijs reb. consueuerat: unde ut recompensaret illud damnum, vendidit Dominum pro xxx. quæ sunt decima pars trecentorum tanti enim potuisset vendi vnguentum. & ad similitudinem Iudæ camerarij semper furantur de cimam partem illorum quæ dantur dominis suis.

Iudas quare se suspendit.

^b Pastinatores.] Pastinare idem est quod colere. sic ponitur. ff. quod vi aut clam. l. semper. §. 1.

Ad idē qd le. & no. r. q. 1. Chrs. Arc.

^c Recepta.] i. si de heretis, recipere aliquid, deberetis tantum mercedem recipere, unde non confiterentur, quod aliquid recipere deberent. extra de test. ex tenore

^d In sinu.] Hæc verba habes ext. de Iudæ & si Iudæos.

^e Vobis.] Sic 25. q. 2 sic decet simile. 11. q. 3 priuilegium, & ext. de simo. quia, in fine.

^f Laicus.] Vt 16. q. 1. si quis laicus.

D hæc. Decimationes.] Hæc qd. diuidit in 12. par

ex. de Iudæis, c. et si. citatur hoc tãquam vulgare prouerbiũ. Serpens in gremio] 1. Tim. 6.

16. q. 1. si quis laicus.

† Adde quod hæc dictio. ad hæc, adverbialiter, & continue ponitur idē in l. 1. §. ad hæc C. de anna. excep.

QVÆSTIO SECVNDA.

D. hæc, † Decimationes istæ, & si iure nobis debentur, Decret. Grat. pars 11,

12. partes. In prima quaritur utrū præscriptione tollantur decimæ, & probat, q̄ sic per c. seq. Secunda ibi, [Nunc autem.] Tertia ibi, [Vnaqueque.] Quarta ibi, [Quod de libero.] Quinta ibi, [Quia ergo.] Sexta ibi, [Oblationes.] Septima ibi, [Item quaritur.] Octava ibi, [Quibus peccata.] Nona ibi, [De obseruatione.] Decima ibi, [Lugere.] Undecima ibi, [De mortuis.] Duodecima ibi, [De his autem.] Io de Fant. CASVS Hic intitulatur secunda q̄o. qua quaritur, an præscriptione temporis ius percipiendi decimas, & ius funerandi tollatur; & respondet, q̄ sic, quadragenaria præscriptione, ut infra 16 q. 4. volumus. olim tamen præscriptio currebat tricennalis, ut j c. 1. & continet hæc quaestio duos articulos. Primus est circa ius decimandi, ut in hoc §. Secundus circa ius funerandi, ut inf. ea §. q̄uo. Respondent. ergo rei in hoc primo articulo, quod licet iure territorij priori ecclesiæ decimæ sint persolueundæ, tamen a sua actione excluditur prior ecclesia tricennaria, vel quadragenaria præscriptione, & ad hoc inducit seq. c. [Ad hæc] Id est, contra hæc, vel præter hæc.

¶ *Ut asseritis.* Hic de vna exceptione trāsitur ad aliā. si quis enim succubuerit in vna exceptione, transire ad aliam potest, & etiam ad contrariam transire potest, ut extra de præscrip. auditis. ff. de excep. nemo. similiter de vna actione potest transire ad contrariam, qui in vna succubuit, ut extra de iud. exam. nata. & c. de inoffic. test. contra maiores. & ff. de euis. minor. Sed quid si iurauit; q̄ omnes exceptiones proponeret intra certum terminum? non videtur, q̄ possit vnā post aliam proponere, ut extra de excep. pastoralis. Nam etiam qui vnā exceptionem proposuit, si postmodum cum illa succubuit, vult aliam proponere, debet hoc facere intra terminum præfixum, ut instit. de excu. tut. §. qui ar. Ad hoc dico, q̄ si alicui competere plures exceptiones, quæ non sunt contrariæ: in eo casu si intra præfixum terminum non proponit omnes exceptiones; si in vna succubuit, non auditur in altera: & sic intelligitur instit. de excu. tut. §. qui aut, & ext. de excep. pastoralis, si aut sunt contrariæ, ut si primo dixit se exemptum, tunc licet succubuerit, nihilominus post tps præfixum potest aliā proponere, ut c. de inoffic. test. l. contra maiores. Sed in actionib. ita est dicendum, quod si alicui competeant plures actiones, & poterat eligere qua veller agere, eligendo vnā, si in illa succubuerit, non poterit transire ad aliam, ut ff. de tribu. quod in hæredem, §. eligere. Item qui negat se aliquid debere, si vincatur, potest ad huc alia exceptione uti, nisi in casibus a iure expressis, ut ff. de reg. iur. nemo ex his. Nam si quis neget numeratam pecuniam sibi, si postmodum conuictus est, & velit dicere se soluisse, non audietur, ut c. de non. nu. pe. in authen. contra qui. & ita non est inconueniens, si de vna exceptione trāsīt ad contrariā sic 24. q. 1. quisquis. ext. de testib. ex tenore. sic ext. de excep. cū venerabilis.

¶ *Tricennalis.* Hic tacite auertitur secundam quaest. scilicet an ius decimarum, vel etiam ius funerandi possit præscribi. Et est expeditum. quod ius, i. liberas non dandi 2. decimas a clerico nomine ecclesiæ suæ potest

præscribi, ut contra episcopum, ut extra de præscrip. de quarta. Item vna ecclesia potest præscribere decimas intra parochiam alterius ecclesiæ, ut ext. de præscri. ad aures. similiter ius funerandi præscribitur secundum leges ut c. de relig. monumentorum. similiter alia sacramenta eccle-

ut asseritis^a; tamen tricennalis^b obiectio vobis silentiū imponit. Omnis enim possessio tricennaria præscriptione tollitur, vel quadragenaria (sicut possessiones religiosarum domorum) vel centenaria sicut prædia sanctæ Romanæ ecclesiæ.

Vnde Gelasius Papa ait episcopis Siciliae, epist. 2.

Quæ triginta annis ab episcopis possidentur, iure ab eis vendicantur. C. l.

Facultates^c ecclesiæ, necnon & dioceses, si quæ ab al quibus possidentur episcopis, iure sibi vendicet, quod^d tricennalis lex conclusit; quia & filiorum nostrorum principum ita emanauit auctoritas, ut ultra xxx. annos nulli liceat pro eo appellare^f, quod legum tempus exclusit.

At illi contra. Cuius auctoritate nobis silentiū impositis eiusdē auctoritate vestra ora claudimus. Ait enim idem Gelasius: [Nulla^g præsumptione statum parochia

16 q. 3. c. 2. §. illud etiam.

Anf. l. 5. c. 19.

Burc l. 3. c. 149.

Pann. l. c. c. 65.

16. q. 3. licet in regulis.

ecclesiastica præscribuntur, ut ext. de relig. do. constitutus. Si quæras qualiter præscribuntur decimæ, cum nō continue dentur, & seruittutes præscribi non possunt, cum non continuo possideantur, ut ff. de ser. seruittutes? Resp. licet perceptio decimarum non sit continua, tamen ius percipiendi est continuum. Vel aliter licet perceptio non sit continua, tamen causa percipiendi. (i. præceptū Domini, quod perpetuum & continuum est) perpetua est. & naturalis. & hoc sufficit ad præscriptionē, quod causa sit perpetua & naturalis, ut ff. de ser. vrb. præd. foramen. ibi enim dicitur, si causam a celo habet, continuum dicitur.

Facultates. CASVS. Quidam episcopi possessiones aliarum ecclesiarum, similiter & dioceses aliorum episcoporum xxx. annis possiderunt. Quæsitum fuit a Gelasio, vtrum sint tuti, vel securi tantum temporis præscriptione. Et respond. quod sic, quia principū ita emanauit auctoritas, ut post xxx. annos nulli super his liceat iudicem interpellare. [Conclusit.] Id est, acquisiuit [Exclusit.] Illas possessiones ab episcopis quorum erant.

c *Facultates.* Sic construe, facultates ecclesiæ, quæ ab aliquibus episcopis possidentur, supple ipsi episcopi iure sibi vendicent, id est, defendant.

d *Quod.* Id est, quia tricennalis lex conclusit, id est, acquisiuit illas possessiones eis. Vel pone casum, quod ille episcopus, qui præscripserat res alterius, cecidit a possessione illarum rerum: tunc enim licite posset eas vēdicare a possessore, ut decimasexta q. tertia, §. potest. e *XXX.* Cum ecclesia præscribit contra priuatum 3. sed si ecclesia præscribit contra ecclesiam, & priuatus contra ecclesiam, requiruntur xl. anni, ut 16. q. 3. §. potest. in fine.

f *Appellare.* Id est, interpellare.

AD ILII. CASVS. Per c. sup. dictum videbatur imponi silentium actoribus: & ideo actores ecclesiæ nituntur claudere os rei, eiusdem Gelasij auctoritate, quæ est 16. quaest. 3. licet in regulis. ubi dicitur, q̄ status parochiarum temporali præscriptione diuelli non potest. & ideo decimationes priori ecclesiæ assignatas nullus sibi debet usurpare.

g *Nulla.* Infra 16. q. 3. licet in regulis.

a *Vin-*

Actiones plures habens vna electa pdat alias.

1 Adde an hoc sit indistincte verū per Cy. in l. edita. & ibi etiam Bald. C. de eden. Decimæ an possint præscribi.

2 De hoc et not. 10. q. 3. quia in gl. 2

3 Ar. id hoc ext de pteri. illud. vbi de hoc. Arch.

a ¶ Vindicabili. Id est, iniusta Io. de Fan.

Q V O M O D O. C A S V S. Non soluit hic G. contrarietatem duorum præmissorum cap. Gelasij: sed servat resolutionē inf. 16. q. 3. Postea aut̃ annectit secundū articulum huius quæst. scilicet, vtrum ius funerandi præ-

in sepulchris parentum suorum, vt inf. ead. placuit. Ego credo, q̃ libere potest quis eligere sepulturam. vbi- que uoluerit 1, ut extra eo. tit. cum liberum sit, dum tamen legitimam portionem relinquat priori ecclesie, ut eo. tit. nos instituta, etiam apud locum minus religio-

sum, ut extra eo. in nostra, & omnia contraria intelligas, qñ est illectus, uel qñ ex contemptu, uel temeritate deserit suā ecclesiam, uel quando legitimam portionē non uult relinquere ecclesie priori; parentes tamē non possunt filijs intra annos discretionis eligere sepulturam, nisi hoc habeat consuetudo, ut ext. de sepul. de uxore. & extr. eo. tit. in nostra. in fi. si quis autem in casu non concessio receperit corpus alienum, etiam sepultum reddere cogetur, cum omnibus quæ occasione ipsius receperat, ut extra eo. fraternitatem. in fi. & extra eo. c. 1. & 2.

Sepulture electio vni cuique libera est.

Dummodo hoc non faciat exodio, vel temeritate, inf. e. placuit. fm L. & H.

16. q. 4.

rum, &c.] Si ergo temporalis obiectio diuicem semel constitutam diuellere non potest: patet quod nec uobis patrocinabitur, ut statum parochie nostrae mutant, decimationes uobis quondam legitime assignatas, uindicabili^a usurpatione uobis uendicetis. ¶ Quomodo autem distinguenda sint hæc auctoritates; in causa monachorum inuenietur.

In q. hebraicis in Genesim, & de locis hebraicis.

2 Nunc autem^b quæritur de iure funerandi; quæ harū ecclesiarū habeat ius tumulandi istos. Sicut Hieronymus scribit, coniugati in vno sepulchro uidentur esse ponendi. Ait enim.

¶ In sepulchro parentum suorum filij sunt collocandi. C. II.

Poly. l. 8. tit. 5.
Burr. l. 3. c. 160.
Iuo p. 3. c. 223.

E Bron dicitur esse ciuitas quatuor & virorum; quia in ea sepulti sunt tres patriarchæ in spelunca duplici cum tribus vxoribus suis, id est, Abraham & Sara Isaac, & Rebecca, Iacob & Lia, præter^d ipsum Adam, & Euam vxorem suam. Tobia dicit ad filium suum. [Cum acceperit Deus animam meam; corpus meum spelles, & honorem habebis matri tuæ omnibus diebus vitæ eius: & cum ipsa compleuerit tempus suum; sepelias eam iuxta me in vno sepulchro. Ibidem. ¶ Quos coniunxit^e vnum coniugium; coniungat vnum sepulchrum: quia vna caro sunt; & quos Deos coniunxit, homo non separet.

Tob. 4. & 14.

Burr. l. 3. c. 161.
Iuo p. 3. c. 124.
Matth. 19.

a ¶ Quatuor.] Sic emendatum est cum antea legeretur, trium, Sic enim legitur apud B. Hieronymum in quæstionibus hebraicis in Genesim, de locis hebraicis, & in epitaphio Paula Addictio hebraica significat quatuor, & quatuor Patriarchæ hic numerantur, qui ibi sepulti sunt: Abraham, Isaac, Iacob, & Adam cum vxoribus suis.

Aliquid simile 9. confess. c. 11. ex sententia aliqui matris suæ.

Item Augustinus.

Poly. ibid.
Burr. l. 3. c. 162. & 165.
Iuo p. 3. c. 225. & 226.

V Naquæque mulier sequatur^f virum suum, siue in

C. III.

præscriptione tollatur. & certum est, quod sic, cū quadragenaria præscriptione omne ius, & omnis actio tollatur. procedit G. sic in hoc articulo Primo inducit actores allegantes. Secundo reos respondentes. Probat ergo actores, q̃ ius funerandi ad suam ecclesiam debet pertinere: quia vxores, & filij in sepulchro uirorum, & parentum sunt collocandi: quod probat ix. auctoritatibus, & exemplis.

N V N C A V T E M. Hæc est 2. pars q. in qua probat per c. Hierony. (superficialiter tamen) q̃ omnes consanguinei debent simul sepeliri. Ioan. de Fan.

b ¶ Nunc autem.] Hic explicatur alter articulus primæ quæstionis, scilicet, vbi isti sint sepeliendi. De hac materia loquuntur varie iura. H. dicit q̃ quilibet potest sepeliri in sua ecclesia, vbi audiuit diuinum officium, vt extra de sepul. in nostra. nisi in tribus casibus, si velit transire ad episcopalem ecclesiam, vt inf. ea. vbi- que, vel si eligit sepulturam in loco magis religioso, vt extra de sepul. fraternitatem, uel si velit sepeliri

Largius hic interpretatur Hieronymus auctoritatem Domini, quàm in Euangelio Matthæi intelligatur. & est si. 28. q. 1. idololatria.

V Naquæque.] Hæc est 3. pars q. in qua probat, q̃ omnes non possunt simul sepeliri. Io. de Fan.

f ¶ Sequatur.] Nunquid ergo tenetur sequi virum vagantem? Viderur quod non, vt 34. q. 2. si quis. sic nec libertus tenetur sequi patronum vagantem, vt ff. de ope. lib. quod nisi ar. ff. de procu. sed & hæc §. non solum, ff. de an. leg. l. Meua, §. 1 Sed contra. quia etiam tenetur sequi leprosum. extra de coniug. lepro. cap. 2. & 3. Credo, q̃ si sciret eum esse histriōem, tenetur eum sequi, alias non. H. tamen dicit, q̃ semper debet ipsum sequi, & dicit, q̃ illud c. si quis est abrogatum: similiter dicit, q̃ debet ipsum sequi etiam si mittatur in carcerem, vel si cogatur ire in exercitum Sed eadem ratione debet ipsum sequi quoties dominus petit à viro, qui est seruus, vt seruiat sibi lex. tamen dicit, q̃ postquam libera nupsit voluntate patroni, q̃ amodo non debet seruire pa-

2 Sed exclusiue ponitur 16 q. 1. adiungitur. Ar.

Vxor an teneatur sequi uirum uagantem.

Vxor quæ
plures viros
habuit, cum
quo sepelie-
tur.

1. Istam opi-
nionem se-
quitur Alex.
de Imo. in l.
cum quædā.
col. 3. ff. de
iur. om. iud.

Ioseph in
sepulchro
maiorum se-
pultus fuit
certa ratio-
ne.

trono. propter suspicionem: sed patronæ suæ potest ho-
nette servire, ut ff. de ope. lib. sicut.

a ¶ In morte.] Hoc est consilium, ut extra co. tit. de vxo-
re. Querit. H. pone, q. mulier plures viros habuit: quem
illorum debeat sequi in sepultura sibi eligenda secundū

10. non est quæstio,
quia potest eligere se-
pulturam, ubi volue-
rit. H. dicit 1. q. tene-
tur ultimū sequi: si-
cut ultima ecclesia
succedit clerico. 18.

q. 1. c. vno. sicut ulti-
mum virum sequit
in domici. & honore
ff. ad muni. filij. §. 1.

SOROR. CASVS.

Probat H. in hoc c. q.
omnes de eadem pa-
rentela, & coniugati
oēs sūt in eodem se-
pulchro ponendi, &
hoc probat exemplis

5. & auctoritatibus.
b ¶ Visitationis.] Id
est, cum Deus eos vi-
sitaret, & educeret
eos de terra Aegypti.

i. Aegyptiaca seruitu-
te: & hoc petijt, quia
ignominialum erat
tunc, q. aliquis non
sepeliretur in sepul-
chro patrum suorum,
ut statim sequitur.
vel quia in spiritu vi-
derat, quia dominus
resurgere dēret ibi,
& pūdebat multos
resurrecturos ibi cū
illo, & ipse forte erat
vnus ex illis.

c ¶ Propheta.] Abdo
scilicet. hanc histo-
riam habes 1. q. 1. si
quis inquit.

d ¶ In nouo testamen-
to.] Id est, tempore
nouī testamenti. non
fuit iste Philippus
Apostolus, sed vnus
de septem diaconis.

HIS OMNIBVS.

CASVS. Concludunt
actores ex supradic-
tis x. auctoritatibus
vel exemplis, quod
isti parochiani, qui
superfunt, apud eccle-
siam suam cum pa-
rentibus sunt tumu-
landi, quia parentes
apud illam sepulti
fuerunt.

ECONTRA. CA-
SVS. Nūc respondent
rei, q. vxores, vel fi-
lij non coguntur vi-
rorū suorum, vel pa-
rentum sepulturas se-
qui: sed ubicunque
voluerint, suo corpori sepulturam possunt quætere pro-
locorum, & temporum opportunitate. hoc probant
tribus exemplis, vna ratione, & vna auctoritate. Et om-
nia plana sunt, vique ad § [quod de libero.]

e ¶ Econtra.] Responso defensorum.

f ¶ Arbee.] Id est, Ebron.

g ¶ De Cethura.] Quæ etiam Agar dicitur.

h ¶ Rachel.] Vxor Iacob.

i ¶ Arbitrium.] Sic extra de offic. deleg. de causis.

K ¶ Vlti-

B. Greg. 1. 2. dialect.
c. 34.

vita, siue in morte. Item Gregorius. ¶ Soror Beati Be-
nediti sepulta est in sepulchro quod ipse sibi præparaue-
rat: ut quorum mens vna fuit semper in Domino, eorum
quoque corpora sepultura non separaret.

¶ In plerisque vetustis caput hoc emendatum est superiori, nec
ipsa prorsus auctorum verba afferuntur.

Gen. 50.

Itē Ioseph moriens in Aegypto rogauit fratres suos,
ut tempore uisitationis ^b suæ ossa sua secum deferrent,
& in sepulchro patrum suorum ea collocarent. ¶ Item.

Dictum est propheta ^c, qui contra præceptum Domini
comederat in Bethel: [Non inferetur cadaver tuum in
sepulchrum patrum tuorum.] ¶ Item. De nonnullis legi-
tur in libro Regum: [obuit, & appositus est ad patres
suos.] hoc est in sepulchro patrum suorum. Item. In no-
uo testamento ^d beatus Philippus legitur edificasse sibi

3. Reg. 13.

sepulchrum, in quo ipse, & filie eius quieuerunt. ¶ Item
Beatus Severus Rauennatum archiepiscopus tumulum
fieri iussit. in quo se, & uxorem, & filiam collocauit. ¶

Rufinus hist. eccle.
13. c. 31.

His omnibus exemplis colligitur, quod in sepulchris pa-
rentum corpora filiorum collocanda sunt. Quia ergo pa-
rentes istorum apud priores ecclesias sepulti sunt; & hi
apud easdem debent tumulari. ¶ Econtra ^e, Adam, ut

In vita SS. to. 1. & in
pomærio ecclesie
Rauennati.

asseritis, in ciuitate Arbee ^f tumulatus est. Sed nunquid
omnes filii eius sepulti sunt ibi? tanta multitudo huma-
ni generis tam breui tumulo, non tam facile posset inclu-
di. ¶ Item Abraham ibi sepultus est. Sed nūquid Ismael,

Gen. 25.

& Madai, & alii, quos de Cethura ^g genuit, ibi sepulti
sunt? Item Isaac ibi sepultus est. Sed nunquid Esau cum
eo tumulatus est? ¶ Item Iacob ibi collocatus est. Sed nun-

Gen. 35. 49. & 50.

quid aliquis filiorum eius præter Ioseph ibi sepultus est?

Gen. 35.

Rachel ^h quoq; non in Ebron, sed iuxta Bethелеem ⁱ
tumulata legitur. Exemplo igitur istorum liquet, quod
liberum est filius sepeliri in sepulchris patrum suorum,

in vulgatis lege-
batur, Bethel.

& liberum est eis alibi pro locorum, & temporum op-
portunitate corpori suo hospitium inuenire. Non ergo
hoc exemplo isti coguntur sepeliri in sepulchris patrum
suorum. ¶ Item, quæ legibus definita sunt, mutari non

licet. Quæ autem legibus expressa non sunt, arbitrium ⁱ
sequuntur humanæ voluntatis. At legibus definitū est,
quibus decime sint per soluende; & ideo danti mutari nō

licet. Ubi autē quisque tumulandus sit, legibus expres-
sum non est; & ideo in voluntate tumulandi consistit.

16. q. 1. admonere.

Vnde beatus Gregorius ait.

¶ Ultima voluntas defuncti seruari debet. C. IIII.

Vltima k voluntas defuncti modis omnibus conser-
uari debet.

K ¶ Vltima.] Ultima voluntas defuncti pro lege ser-
uanda est, ut in Authen. de nupt. §. disponat coll.
& si quis eam non seruat, hoc ipsum quod ei est reli-
ctū, ab eo aufertur, ut 11. q. 1. Siluester. & hoc intelligas
cum

Defuncti vo-
luntas an sit
semper ser-
uanda.

cum voluntas est rationabilis. nam si moriens exheredare vult filium sine causa, hæc voluntas non est seruanda, vt infra ead. si quis. similiter si quis præcipiat corpus suū iactari in mare, vt ff. de cond. instit. quidam sed ipse moriens bene potest mutare voluntatem suam, nam ambula-

non serui, seruus enim testamentum condere non potest, & ad hoc inducit seq. cap. & non facit iste §. ad principale propositum Gratiani.

[Lud etiam.] CASVS. Ampliatus seruus Romanæ ecclesie conduxerat quædam prædia, de quibus tertiam

rius, ff. de seruit. quot es, fm Goff. qui ita no. extra de const. ex-iteris. Arch.

¶ *Sententia huius capituli habetur lib. 3. epist. 9. in verbis, quæ referuntur infra 16. q. 1. admonere. itemque lib. 9. epist. 20. Necessesse est, inquit, vt si impletum hoc fuerit, defuncti dispositio conseruetur. Sic enim in manuscriptis: licet in vulgatis sit, depositio conseruetur.*

4 *Quod de libero, & non de seruo intelligendum est. Seruus enim testamenti paginam condere non potest.*

Vnde Gelasius Papa scribit Honorio episcopo.

¶ Seruus testamentum facere non potest. C. V.

luc p. 16. c. 111.

Illud etiam sinceritatem tuam volumus nō latere; ad nos fuisse perlatum, qd Ampliatus conductor^a (quem non solum seruum constat esse ecclesie, sed ita eius rationibus à multis temporibus implicatum, vt etiam si esset ingenuus, donec ratiocinia cuncta deduceret, modis omnibus obnoxius haberetur) ausu temerario molitus fuerit cōdere paginam testamenti, cuius omne peculium ecclesiastico iuri legib. non dubitetur obstrictum^b. Quapropter his præsumptionibus vice nostra, tua fraternitas cōtradicat^c; nec fieri prorsus aliqua surreptione permittat. Ac si eidem quidquam humanitus forte contigerit, quia grandæus esse memoratur; mox eius sine dilatione substantiam præcipiat humanitas[†] tua filiis eius duntaxat, quibus patrimonium probatur esse commissum, sub fidei descriptione contrahi; donec vniuersis temporibus, quibus hoc patrimonium gubernasse cognoscitur, partes Dominicas reddere cogantur indemnes.

† al. unanimitas

5 *Quia ergo secundum Gregorium vltima voluntas defuncti conseruanda est; pro istorum voluntate corpora eorum sunt tumultanda, non pro arbitrio vestre dispositionis.*

Item in Triburicensi concilio legitur.

¶ *In Triburicensi impresso cap. 15. habetur eadem sententia, sed non iisdem omnino verbis expressa.*

16. q. 1. vbicunque.
Buc. l. 5. c. 237.
luc p. 3. c. 278.

¶ Vbi quisque decimas persoluerit, ibi sepulturam eligere debet. C. VI.

V Bicu-

bulatoria est voluntas defuncti, vt ff. de adimen. leg. l. 2. sed pone, qd quis iurauit, qd non veniret contra voluntatem suam, nunquid potest venire contra? Videtur qd non: 1 quia hoc iuramentum non vergit in interitum talutis æternæ, ergo est seruandum, vt extra de iureiur. si vero. Sed contra nemo potest sibi indicare legē: 2 vt non liceat sibi recedere à priori voluntate, vt ff. de legat. 3. si quis, in prin. & libertatem supremi iudicij nemo potest constringere, vt ff. pro soc. cum duobus, §. Papinianus, in si. argum. contra extra de iureiur. cum cōtingat. Ioan. hoc plenè notauit in quaestionibus. B.

QVOD DE LIBERO. Hæc est quarta pars q. in qua probat contra, scilicet, quod seruus non potest facere testamentum. & hoc probat per c. seq. Ioan. de Fant. CASVS. Dictum est §. qd vltima voluntas defuncti modis omnibus est seruanda. Nunc vero dicit Gratia. quod hoc intelligendum est de voluntate liberi hominis, &

b [Obstrictum.] Non intellige obstrictum, id est, obligatum: quia cum peculium quod seruus habet, sit domini, domino non potest res suas obligare, vt ff. de regul. iur. neque.

c [Contradicat.] Non tanquam hæredibus, quia seruus non potest habere hæredem, vt C. commu. de succ. seruus. sed consuetudo est plurium locorum, quod filiis relinquatur peculium, quod pater habuit.

QVIA ERGO. Hæc est quinta pars, in qua dicitur, qd nullus sine causa debet dimittere sepulturam patrum, & hoc probat per tres auctoritates. Io. de Fant.

CASVS. Hic reuertitur G. ad principale propositum, & concludit ex illo cap. Greg. f. vltima voluntas, qd quilibet potest sibi eligere sepulturam pro arbitrio suo, & non pro arbitrio prioris ecclesie, & ad hoc probandum inducit seq. cap.

V Bicu-
[Bicunque.] CASVS. Triburien. concilium statuit, quod

partem, vel quartam iuxta Siciliæ provincie morem capere reddebat: qui cum agro taret, condidit testamentum. Præcepit ergo Gelasius Honorio epō, vt omne peculium & omnē substantiam eius, filiis eius fidei descriptione faciat tradi, vt per eos ecclesia reddat indemnis. sic posuit Ben. hunc casum H. verò ponit sic. Ampliatus iste seruus erat ecclesie Romanæ, & cuiusdā patrimonij ecclesiastici procuratio nem gesserat cū quibusdā filiis suis: ex qua administratione adhuc nō reddiderat ratiocinia. Testamentum tamē licet esset seruus, facere volebat. Scribit ergo Gelasius Honorio epō mandans ei, vt non permittat illum facere testamentum, & si contingerit eū mori, totum patrimonium ecclesie sibi commissum faciat describi, & intactum apud filios seruari donec ipsi pro tēpore ratiocinia reddant, & ecclesiam seruent indemnem. Sed certè ego Barthol. Brix. magis approbo casum H. a [Conductor.] improprie dñ seruus conductor. Nam nec seruus aliquid debet, nec aliquid ei debetur: sed potius per talia verba respicitur factū, quàm ius, vt ff. de pecu. nec seruus.

Seruus heredem habere non potest.

quod si quis potest, debet sepeliri apud episcopalem ecclesiam: sin autem, apud aliquod monasterium, vel ecclesiam regularem. Sed si hoc aptè fieri non potest, sepeliatur apud illam ecclesiam ubi viuus decimas magis persoluebat. Et dicit H. quòd illud quod dicitur de

episcopali ecclesia, intelligitur de illis, qui habent antiquam sepulturam in episcopali ecclesia: quia de omnib. ciuilibus nō posset intelligi, quia non impediuntur ratione loci, vel temporis: nec de illis, qui sunt in episcopatu, cum ratio & consuetudo nō obtineat, nec de peregrinis potest intelligi, cū eis c. contradicat: quia tales, ibi decimas nō persoluant. a [Vbicunque.] sed nonne quilibet sepeliendus est, ubi recipit sacramenta ecclesiastica? vt j. c. prox. & extra eo. tit. in nostra. Ad quid ergo diuisa esset cēmiteria, sup. ead. cap. 1? Resp. verum est. Sed istud ca. instruit, qd si quis vult eligere aliam sepulturam, qd hunc seruabit ordinem in eligendo. potius enim eligit episcopalem ecclesiam, quā alteram. si tamē alio modo eligit, standū est voluntati suæ: dum tamē habeat iustam causam eligendi, episcopo autē non praeferitur talis doctrina. nam potest eligere sepulturam in minori ecclesia, vt 12. q. 2. bonæ. & intelligo quod semper ex temeritate, vel contemptu, vel ex electione mutatur sepultura, nisi appareat certa causa mutationis, vel nisi seruet hunc ordinem, qui hic statuitur in eligendo sepulturam.

QVIA ERGO. CASVS. Concludunt rei, quòd apud suam ecclesiam isti parochiani sunt tumulandi, duabus rationibus. Prima ex fine præcedentis cap. scilicet, quia viui episcopo ecclesie decimas persoluerunt: ergo ibi sepeliendi sunt. secunda ratio, quia postquam quis transit de provincia in provinciam, liber factus est à iurisdictione prioris iudicis, & subijcitur illi in cuius provincia sedem collocauit: vnde isti subijciuntur iurisdictioni secundæ ecclesie, & apud eam debent sepeliri.

b [Decimam.] Personalem.

c [Liber factus.] Hoc est verum, quando plenè se transfuit, vt 21. q. 2. si quis iam translatus secus si transferret se ad secundum locum, non tamen animo relinquendi primum locum: tunc enim retinet primum locum & secundum, vt ff. ad municip. si quis instructus. Et quod hic dicitur, intellige quòd quis potest se transferre de vno foro ad aliud re integra. nam si quis in vno loco est conuentus, licet transeat ad aliud forum, tamen in priori foro respondebit, vt ff. de iurisd. om. iud. l. pen.

Item & hic scias, quòd solā habitatio nō facit aliquem esse de iurisdictione alicuius, nisi per decem annos steterit ibi, vt C. de incol. l. 2. lib. 10. nisi quo ad hoc quod

que^a temporum, vel locorum facultas tulerit; apud maiorem ecclesiam, ubi sedes est episcopi, sepultura celebrentur. Si autem propter temporis, vel loci asperitatem hoc difficile fuerit visum; apud ecclesiam, in qua religiosorum canonicorum, vel monachorum, vel sanctorum religiosorum congregatio communiter degerit, sepeliatur. Si autem, & hoc ineptum visum fuerit; ubi quis decimas persoluebat viuus, ibi sepeliatur & mortuus.

Quia ergo decimam^b nobis persoluebat viuus; & apud nos sepeliendus est mortuus. Item, si quis de provincia ad provinciam transfret, & ibi domicilium sibi collocaret, liber factus^c à ditione prioris iudicis, iurisdictioni illius iudicis subijceretur, in cuius provincia sedem sibi eligeret. Quia ergo isti à vestra diocesi in nostram transferunt; liberi à vestra ditione, nostro iuri subijciuntur. Nostrum est ergo ius funerandi eos.

Sed obijcitur illud Melchiadis Papa.

¶ Propria temeritate sepulturam parentum relinquere non licet. C. VII.

Placuit per omnia magno concilio, vt nullus proprii arbitrij temeritate^d aliam ecclesiam, nisi cui vsus antiquorum patrum canonica institutione subiaceret perhibetur, sepulture causa adire procuret nisi infirmitatis^e causa præpeditus in aliam fuerit regionem quolibet negotio progressus. Ad hæc, si quis prælatus contra hoc agere sategerit, ecclesiastico vinculo se subdi cognoscat.

Sed

ibi respondebit 2, vt ff. de iudic. hæres.

SED OBIICITVR. CASVS. Adhuc obijciunt actores contra reos, & inducunt seq. cap. sed per illud non respondent vltimæ allegationi reorum, sed solum illis quas collegerunt ex illo cap. vltima volun-

tas. eū eō animo larē mutat, vt ibi pmaneat. C. de incol. ciues, sm Lau.

2 Scilicet ratione cōtrastus: & in alijs casib. notatis 3. q. 6. in summa. lo. de Fan.

Sepulturam an possit aliquis sibi eligere.

Forum mutare, an alicui liceat.

Idem tunc dicat cū de iurisdictione secundi,

tas. & etiam ex illo cap. vbiunque.

Placuit. CASVS. Quasitum fuit à Melchiade Papa, vtrum aliquis potest sepulturam nouam propria temeritate eligere: & antiquam parentum suorum deserere? Et respondet quòd non. si quis prælatus contrafecerit, debet excommunicari.

d [Temeritate.] Istud verbum soluit contraria: nam alias potest quis sibi eligere sepulturam, vt extra eo. c. 1. & cap. cum sit liberum, & cap. in nostra.

e [Nisi infirmitatis.] Hoc est contra H. qui dicit, quòd in tribus casibus potest mutari sepultura, vt dixi in summa. hic habet locum distinctio decret. extra eodem tit. de his.

SED ALIVD. CASVS. Iste §. diuiditur in tres partes.

In prima parte ponit G. quandam solutionem pro reis, dicens quòd aliquis ex temeritate, scilicet superbia, vel odio, vel vanis persuasionibus, vel muneribus illectus non debet eligere sepulturam nouam, & contemnere sepulturam parentum suorum, sed rationabili causa, & iustam nouam eligere potest. Nec obstat quod dicit Gregor. quòd vltima voluntas libera debet esse: quia libera est cum quis certa ratione ductus, nouam sibi quarit sepulturam. In secunda parte ponit quandam solutionem aliorum, quæ videtur facere contra reos, dicentium, quòd libera est voluntas vltima cuiuscunque, non in sepultura sibi eligenda, sed in testamento conficiendo. Vnde testamentum dicitur; quia eo quisque libere testa-

testatur. In tertia parte obijcit Gratianus, & etiam in testamento non videtur libera voluntas. Et hoc probat duabus auctoritatibus: vna Augustini dicentis, qd pro numero filiorum debet fieri distributio facultatum. Et alia Leonis dicentis, qd quilibet debet medietatem eo-

c. [Sed non videtur.] Nunc obijcit solutioni suæ.

d. [Medietatem.] quandoque tertiam, secundum consuetudines diuersas, vt ext.co.tit.certificari.

S I quis.] CASVS. Quidam clerici parati erant totam hæreditatem recipere cum pater filium suum exhe-

redabat, quos reprehendit Augustinus, cum potius debeant patri filium reconciliare, quàm hæreditatem appetere. Vnde docet, quod si pater vult tantum relinquere Christo quantum vni filiorum paratus est suscipere. [Non eum.] id est, non ne. & ponitur interrogatiue, & litera sequens similiter ponitur in interrogatiue.

e. [Irascitur.] Hodie .n. non potest quis exheredare filium suum nisi habeat iustam causam exheredationis, & illa debet scribi in testamento, vt de li.præte. authen. non licet tñ ex iracundia omnia sua dare potest ecclesie, dum tamen relinquat legitimam filijs, vt 17. q. 4. sunt qui opes. Item si quis relinquit bona sua ecclesie propter defectum filiorum honestum est, quod ecclesia restituat ei bona si ceperit habere filios, vt 17. q. 4. c. ult. f. [Appeto.] Sic 22. q. 2. non enim.

HAC NIMIRUM. CASVS. Ponit hic Gra. quandam solutionem falsam, dicens, qd Aug. non præcipit testatori, vt tñ Christo relinqueret quantum vni filiorum, sed prohibet ne plus Christo relinquat quam vni filiorum, quod falsum est, cū pater filijs suis ultra tertiam, si sunt quatuor vel pauciores; vel medietatem, si sunt sex, & ultra relinquere non teneatur, vt in auth. de trien. & se. circa prin. In fine ostendit, qd qui oblationes defunctorum reddere nolunt, sunt excoicandi. Primum

Pater sine causa filium exheredare non potest.

1 Et c. si qua signant pto contrariis: sed intellege prohibetur transcendere ex calore iracundie, & ex odio, vel prohibetur. i. dissuadet, & consiliatur ei. i. consilio Aug. suadet, & consiliatur ei, vt non transcedat eam. fm H. hæc vltima expositio vñ melior quā prima, vt nō contradicat, qd dicit vt sup. c. prox. in gl. 1. Arch.

aliud^a est ex temeritatis superbia usum antiquorum parentum non sequi: atq; aliud, rationabili occasione noua sibi sepulturam eligere. Contra Melchiadis Papæ auctoritatem nititur, qui superbia, vel odio ductus, siue uanis persuasionibus, aut uarijs munusculis illectus, sepulturam parentum suorum sequi contemnit. Secundum Gregorium autem liberam habet uoluntatem; qui certa rationis causa nouum suo corpori querit hospitium. [Vel ut quidam^b distinguunt, libera est ultima uoluntas cuiusq; non in sepultura sibi eligenda, sed in testamento conficiendo. Vnde & testamentum appellatur: quia eo quisque libere testatur, quod post suum decessum de proprijs rebus fieri uelit.] Sed non uidetur^c libera testatoris uoluntas; cum secundum Augustinum pro numero filiorum debeatur fieri testamentaria distributio facultatum: ueluti, si quis habet unum filium; Christum putet alterum: si uero duos; Christum faciat tertium: & sic per ordinem. Et secundum Leonem quisque medietatem^d eorum, qua Christo testatur, ecclesie iubetur relinquere, apud quam fidei sacramenta suscepit. Sed illud Augustini non est iubentis: sed dehortantis: ne quis iratus filium suum exheredaret, atque totum Christo relinqueret. Aut enim in sermone 2. de uita clericorum.

a. [Sequi contemnit.] In duobus exemplaribus Gratiani Vaticanis sequitur, Aut Leo episcopus, &c. & ponitur integrum caput, relatum extratit. de sepulc. quod etiam refertur ab Iuone par. 7. c. 150. & ab Anselmo l. 5. c. 55. & in Polycarpo lib. 4. tit. 34. ex Leone nono. Verum in alijs duobus uetustis, & valde emendatis hoc idem caput ponitur post vers. Sacramenta suscepit. Et certe uerba ista, & secundum Leonem, &c. indicant alicubi hæc Leonis auctoritatem a Gratiano esse relatum.

Pro numero filiorum pars hæreditatis Deo offeratur. C. VIII.

S I quis irascitur^e filio suo, & moriens exheredat eum; si uiueret, non eum placarem? nō ei filium reconciliare deberem? Quomodo ergo cum filio suo uolo vt habeat pacem, cuius appeto^f hæreditatem? Sed plane sic faciat; quod sæpe hortatus sum. Vnum filium habet; putet Christum alterum; duos habet; putet Christum tertium; decem habet; Christum undecimum faciat, & suscipio.

Hac nimirum auctoritate mensura testatoris præfigitur, non quam cogatur exoluere, sed quam prohibetur transcendere.

6 Oblationes ergo defunctorum qui reddere noluerit, excommunicetur. Vnde in Carthaginensi concilio 4. c. 95.

rum, quæ testatur ecclesie suæ relinquere. Tandem dicit qd Aug. loquitur exhortatiue, vel de consilio. ne pater iratus filium exheredet. Secunda pars incipit ibi, [Vel ut quidam.] Tertia ibi, [Sed non uidetur libera.]

a. [Sed aliud.] G hic ponit duas solutiones.

b. [Vel ut quidam.] Secunda solutio.

c. quod sequitur, planum est.

g. [Prohibetur.] Falsum dicit, quia etiam totum dare potest ecclesie, vt 16. q. 3. perlatum. 1. dum tamen legitimam relinquat filijs, vt C. de inoff. test. auth. nouissima. OBLATIONES. Hac est 6. pars quæ in qua probat magister, quod ille qui detinet oblationes defunctorum, quas

inf. c. proximo.

ext. tit. de sepul. ca. relatum.

Siue serm. 52. ad fratres in heremo: o-mittuntur autem uerba aliquot.

In conc. Aquisgran. c. 122. luo p. 3. c. 178.

quas defunctus mandauit, peccat mortaliter, & hoc probat per tria c. 10. de Fant.

Q Vi oblationes.] Non intelligas hoc de oblationibus voluntariis: sed de illis, quæ relicta sunt ecclesijs qui enim debitas oblationes tenet, vel

decimas, vel primitias; excommunicatur, vt 32. d. præter hoc, & 16. q. 1. statui mus.

b ¶ Negat ecclesijs.] si autem cōfitentur, q̄ debeant, sed exceptionem aliquā proponunt quare dare non dēnt, audiendi sunt, vt ff. de leg. 1. si domus. §. qui cōfitentur. ext. de off. de leg. ex parte 2.

c ¶ Egentiū.] Vt 66. d. pascē, & 16. q. 1. de cōm. & extra de re se. p. si quando.

Q Vi oblationes.] CASVS. Hoc c.

diuiditur in duas partes. In prima dicitur, q̄ excommunicandi sunt qui tradere nolunt ecclesijs oblationes defunctorum. Et hoc probat tribus rationib. Prima est, quia infideles reputantur. Secunda, quia voluntatem defunctorū non seruant. Tertia, quia pauperibus necessaria subtrahunt. In secunda parte dicitur, q̄ tales sacrilegium committunt. Secunda pars incipit ibi, [Vnde & quidam patrum.

d ¶ Et quidam.] .f. Hieronymus, vt 12. q. 2. gloria episcopi. e ¶ Sacrilegium.] Alii dicitur talis homicida, vt 12. q. 2. qui abstulerit.

C Clerici.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod clerici vel laici

sunt excommunicandi, qui nolunt restituere oblationes, quas parentes dederunt in vita, vel reliquerunt in testamento: vel qui volunt auferre ecclesiæ id quod ipsi donauerunt. In secunda parte dicitur, q̄ clerico furtum facienti peregrina communio tribuatur. [Peregrina communio.] id est viaticum in morte, cum incipiunt peregrinari, id est, recedere de hac vita. Secunda pars incipit ibi. [Si quis autem.]

f ¶ Vel laicales.] id est, laici.

g Excludant.] Ar. q̄ sacrilegi nō sunt ipso iure excoīcati. **h** ¶ Peregrina.] .i. commorabit inter laicos, vel peregrina. i. cum recedit, vel peregrinatur de hoc mundo.

ITEM QVÆRITVR. Hæc est 7. pars q. in qua prohibet ne pro sepultura aliquid exigatur, nisi detur spontanea voluntate, & hoc probat per 4. c. 10. de Fant.

CASVS. Quæritur hic Grat. incidenter, an pro sepultura mortuorum sit aliquid exigendum. Et certe sepultura

quadupliciter dī. f. terra nondum dedicata, hæc vendi potest, vt ar. 12. q. 2. aurū. Item dī sepultura officium sepeliendi, istud sine simonia vendi non potest, vt t. q. 1. dictum. Tertio dicitur terra dedicata. Quarto ius sepeliendi hæc vendi non debent, vt inf. ea. in ecclesiastico.

i ¶ Item

¶ Excommunicentur qui defunctorum oblationes ecclesijs negant. C. IX.

Q Vi oblationes defunctorum aut negant ecclesijs aut difficulter reddunt; tanquam egentium necatores excommunicentur.

Burc. l. 3. c. 142.

luc. p. 3. c. 208.

Item ex concilio Vasensi. l. c. 4.

¶ Ut infideles eijciantur ab ecclesijs, qui defunctorum oblationes retinent. C. X.

Q Vi oblationes defunctorum retinent, & ecclesijs tradere demorantur, vt infideles sunt ab ecclesia abiiciendi: quia vsque ad inanitionem fidei peruenire certum est hanc pietatis diuinæ exacerbationem; quia & fideles de corpore recedentes, votorum suorum plenitudine, & pauperes consolatu alimonix, & necessaria sustentatione fraudantur. Hi enim tales quasi egentium necatores, nec credentes iudicium Dei, habendi sunt. Vnde & quidam Patrum hoc scriptis suis inseruit, congruente sententia, qua ait: [Amico quidpiam rapere, furtum est; ecclesiam vero fraudare, sacrilegium.]

Deusdedit p. 4.

luc. p. 3. c. 155.

sup. 12. q. 2. gloria.

Item ex concilio Agathensi. c. 4.

¶ Qui oblata ecclesijs, aut testamento relicta retinere presumpserint, excommunicentur. C. XI.

C Clerici, vel seculares, qui oblationes parentum aut donatas, aut testamento relictas retinere perstiterint, aut id, quod ipsi donauerint ecclesijs, vel monasteriis, crediderint auferendum; sicut sancta synodus constituit, velut necatores pauperum, quousque reddant excludantur & ecclesijs. ¶ Si quis autem clericus furtum ecclesiæ fecerit; peregrina ei communio tribuatur.

Burc. l. 3. ca. 140. ex concilio apud Valentias.

luc. p. 3. c. 206.

Pann. l. 2. c. 5.

7 Item queritur, an pro sepultura mortuorum aliquid sit exigendum. De his ita scribit Grego. lib. 7. regest. in dist. 2. epis. 55. Ianuario episcopo Sardinia.

& in conc. Meldensi, c. 72.

¶ Pro sepultura nihil muneris exigendum est.

C. XII.

Q Vesta est nobis Nereida femina clarissima, quod ab ea centū a solidos pro filia suæ sepultura fraterni-

Poly. l. 8. tit. 5.

luc. p. 3. c. 101.

i ¶ Item queritur.] Hic ponit incidentem q̄onem i. an sepultura possit vendi. H. ponit quatuor significationes huius nominis sepultura. Quandoq; dī sepultura locus vbi quis sepelitur talis locus licite venditur, si non est sacer, vel religiosus. i. qui non sit in cœmiterio aliquo, quia licite venditur ad ecclesiam ædificandam, vel ad cœmiterium ampliandum, vt 12. q. 2. aurum. Secundo modo dicitur sepultura, ipsa sepultura iam facta, & hæc vendi non potest; specialiter h. locus est sacer. Tertio modo dicitur ius inferendi in sepulchrum, nec pro hoc aliquid recipi potest. Quarto dicitur ipse actus, vel officium sepeliendi, & illud non possunt vendere clerici, qui ex officio suo ad hoc tenentur, vt infra eadem præcipiendum, & i. quæst. 1. dictum, & extra de simon. non satis.

Q Vesta est.] CASVS. Nereida conquesta est Grego. de episcopo Ianuario, qui pro sepultura filia sua solidos

Sepultura an possit vendi. i. Hoc id quod supra fecerat mentionem de iure fundandi. fm l.

dos centum ab ea exigebat. Greg. verò rescribens ei dicit, qd hoc vitium de ecclesia sua remoueret: vnde precipit sibi ne de cætero hanc cupiditatem exerceat, & hoc probat exemplo Ephron, qui ab Abraham pro sepultura Saræ pretium recipere noluit. vnde si paganus ille pro

† *al. non erubescat*

Gen. 23.

Ab. 7.

tas vestra velit † exigere. & *infra*. ¶ Hoc autem vitium & nos, postquam, Deo auctore, ad episcopatus honorem accessimus, de ecclesia nostra omnino vetuimus; & prauam denuo consuetudinem nequaquam vsurpari permisimus: memores, quia dum Abraham à filiis Ephron β, hoc est à filiis Seor^a, sepulchri terram pretio ad humanum corpus coniugis postularet, præmium accipere renuit^b; ne commodum videretur de cadauere consecutus. Si ergo tantæ considerationis paganus vir fuit; quanto magis nos, qui sacerdotes dicimur, hoc facere non debemus? Vnde ne hoc auaritiæ vitium, vel in alienis denuo tentari præsumatur, admoneo: Sed si quando aliquem in ecclesia vestra sepeliri conceditis; si quidem parentes ipsis proximi, vel heredes pro luminarib. spontè quid offerre voluerint, accipi non vetamus. Peti verò aliquid, aut exigi omnino prohibemus: ne (quod valde irreligiosum est) aut venalis fortasse (quod absit) dicatur ecclesia, aut vos de humanis videamini mortibus gratulari; si ex eorum cadaueribus studeatis quærere quolibet modo compendium γ.

α ¶ Centum.] *Dictio ista abest à nonnullis exemplarib. Gratiani, & epistolarum B. Gregorij. Sed quia in alijs earundem codicibus etiam manuscriptis legitur, non est inducitur.*

β ¶ Ephron.] *Locus hic variè legitur. In epistolis B. Gregorij magis recepta lectio hac est, à filiis Emor: hoc est Ephron filio Seor. & Genes. 23. habetur, intercedite pro me apud Ephron filium Seor.*

γ ¶ Compendium.] *Post hoc caput in duobus antiquis exemplaribus recitantur duo Urbani secundi, quæ placuit hic afferri, ne planè interirent, quod alibi non facile inueniuntur, & unum eorum citatur extra de sepult. c. certificari.*

Urbanus II. Gothfredo Magalonensi episcopo.

¶ Mortuorum, qui in monasterijs sepeliri desiderant, aut omnino iuxta prædecessoris nostri Leonis decretum, partem eleemosynarum mediam, aut iuxta dispensationem nostram in Lateranensi concilio promulgatam, partem tertiam parochialibus ecclesijs statuimus derelinquendam.

Idem eidem.

¶ Capellanos quoque monachorū, sicut reliquos parochie tuę clericos, debitā tibi obedientiam persolvere volumus.

Item Hieronymus in quæst. Hebr. ad c. 23. Gen.

¶ Etiam coacti de sepultura pretium non debemus accipere. C. XIII.

Postquam pretio victus est Ephron, vt sepulchrum venderet argento, licet cogente^c Abraham: vau litera, quæ apud illos pro o^d legitur, ablata de eius nomine

in seq. cap. & iste Ephron fuit filius Seor. [Renuit.] .f. Ephron, & licet .s. diceret de filiis Seor in plurali, dicit tamen postea in singulari de Ephron, quod ipse tenuit. a ¶ Seor.] Seor fuit pater Ephron, & ab eo nominati sunt descendentes ab eo propter famam ipsius.

b ¶ Renuit.] Primo enim commendatur in fine cap. postea tamen cōuictus precibus sumptis quadringentos siclos argenti, & inde vituperatur in seq. cap.

P. Postquam.] CASVS. Hieronymus docet in hoc c. quod nullus debet videri sepulturam. Et hoc probatur exēplo Ephron, qui licet cogente Abraham accepit aliquid pro sepultura, postea vocatus est Ephron, id est, imperfectus, cū primo vocaretur Ephrō, id est, perfectus; & hoc in prima parte. In secunda parte dicitur, qd de iustis fiunt iniusti, qui pro sepultura ab iniustis aliquid extorquēt, cum etiam Ephron de iusto sit factus iniustus, & tamē iniustus accepit. Secūda pars incipit ibi, [Fiant igitur.] [Memoria.] Id est, sepulturam.

c ¶ Cogēte.] Per preces populi, & licet contractus factus ad clamorem populi teneat, non tamen electio, vt extra de elec. Osus. & 61. distinc. miramur, in principio. & 8. quæstio. 1. si ergo.

d ¶ Pro o.] O, est vltima litera Græcorum: & a, prima. & designat o, consummationem, & perfectionem a, initium & imperfectionē. & Hebræi ponunt vau, pro o, in ista dictione Ephron, quæ ablata est, & c. & videtur hic Hierony. velle, quod Ephron peccauit: sed nunquid Abraham peccauit, qd coegit ipsum vendere locū talem, maxime quia locus ille iam deputatus erat sepulture, erāt enim

ille pro sepultura nil accipere voluit, multo fortius sacerdotes nil accipere debent. Spontè tamen oblata recipi non debent. Iste Ephron primo accipere noluit. vnde de hoc commendatur: sed postea victus precibus pretium pro sepultura accepit. & de hoc reprehenditur

ibi sepulti Adam & Eua. dicit tamen P. manducator, qd neuter peccauit: Sed quare reprehenditur hic à Hieron. Respon. non propter suum factum, sed propter futuros, volens ostendere, quod illi peccarent, qui tali modo venderent.

a ¶ Ephron.]

a ¶ Ephron.] Id est, perfectus.

b ¶ Ephran.] Id est, imperfectus.

[In ecclesiastico.] CASVS. Quæsitum fuit in concilio Triburien. utrum terra cœmeteriata uendi possit pro sepultura? & respondetur, q̄ non: & hoc probatur duabus auctoritatibus,

una Salomonis, & alia David: & una rōne: sponte tamen oblata recipi possunt. Ratio incipit ibi, [Si terram uendis.] Quare interdictum sit, id est, interdicatur, uel quare, id est, ergo.

c ¶ [In Ecclesiastico.] Id est in ecclesiaste r. & ille liber est Salomonis, & incipit: Vanitas Est alter qui dicitur. ecclesiasticus qui incipit Omnis sapientia à Domino, & ille liber est Iesu filij Syrach.

d ¶ [Si terram] Sacram pel religiosam, & dico, q̄ terra sit sacra, uel religiosa auctoritate pontificis, nō ex eo, q̄ mortuus infertur ad locum, ut extr. de reli. domi. ad hoc. Sed s̄m legē fecus est: nam si transfertur corpus ad aliū locum, definit locus esse religiosus, uel et si capitur ab hostibus, ut ff. de reli. cum in diuersis, & l. cum loca. Et nō q̄ qd̄ est sacrum, est religiosum, sed non conuertitur, ubi. n. mortuus infertur, fit religiosus: sed non facit. ut ff. de re. di. tantum § sacre Item dicitur locus religiosus, ubi corpus eo p̄posito ponit, ut ibi perpetuo remaneat: aliās remaneret profanus, ut ff. de relig. si q̄ seo animo. & remoueri potest quandoque placuerit, ut C. eo. tit. si nec dū. Et licet partes hominis in diuersis sepulchris sepeliantur, nō ideo oīa loca fiūt religiosa: sed tantū ubi caput est sepultum, ut ff. eodem, cum in diuersis. Item nec totus locus deputatus sepultura fit religiosus, sed ille i quo corpus est humanum, ut ff. eo. l. 2. § sepulchrum.

2 Hoc non est, verum, si mortuus esset excōicatus. & ita sētit Goff. extr. de sepul. sacris. & ibi de hoc per Ber.

2 Hoc non est, verum, si mortuus esset excōicatus. & ita sētit Goff. extr. de sepul. sacris. & ibi de hoc per Ber.

¶ Rāciendum.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, q̄ pro sepultura id est pro hominibus sepeliendis clerici nihil exigant nisi in duobus casibus: scilicet si defunctus iussit aliquid ecclesiæ

dari, & nisi uiuente sponte aliquid obtulerit. In secunda parte dī, quod intra ecclesiā nullus est sepeliendus, sed in cœmeterio, uel etiam in arcubus muri ecclesiæ. Secunda pars incipit ibi, [Prohibendum est.] e ¶ [In exhedris.] Exhedra dicuntur quadam uox, quæ ex.

est, pro Ephron^a appellatus est Ephran^b: significante scriptura non eum fuisse consumatæ, perfectæque virtutis, qui potuerit memorias vendere mortuorum. ¶ Sciant igitur, qui sepulchra venditant, nec coguntur, ut accipiant, pretiū, sed à nolentibus quoque extorquent, immutari nomen suum, & perire quid de merito eorum: cum etiam ille reprehendatur occultè, qui inuitus acceperit.

Item ex concilio Triburienſi, c. 16.

¶ De eodem. C. XIII.

[In ecclesiastico] namque libro scriptum est: [Mortuo non prohibeas gratiam, sciens, quoniam omnes moriemur.] & item: [omnia, quæ de terra sunt, in terram conuertuntur.] Quid terra terram uendis? memento, quoniam terra es, & in terram ibi a, & quoniam mors tibi futura est: appropiat, & non tardat. Recordare, quoniam non hominis est terra: sed, ut psalmista commemorat: [Domini est terra, & qui habitant in ea.] si terram^d uendis, inuasiōe alienæ t rei, reus teneberis. Gratis accepisti à Deo: gratis da pro eo. Quare interdictum sit omnibus omnino Christianis, terram mortuis uendere, & debitam sepulturam denegare: nisi fortè proximi, & amici defuncti propter nomen t, & redemptionem animæ viri gratis aliquid dare velit.

a ¶ [Ibis.] In codicibus vulgatis, erat, reuertetis: & sequebantur hac, & alibi de homine dictum est, terram teris, terram geris, & in terram conuerteris, qui de terra sumeris: quæ sunt ex puncta: quia absunt à plerisque vetustis, & ab originali.

Item ex concilio Varenſi.

¶ De eodem. C. XV.

¶ Rāciendum est secundum canonum auctoritatem, ut de sepulchris, & hominibus sepeliendis nihil muneris exigant: nisi forte qui sepelit, uiuens iusserit ecclesiæ, in cuius atrio sepelitur, aliquid de suis rebus tribuere aut etiam post mortem ipsius, illi, quibus commissum est eius elemosynam facere de rebus illius aliquid sponte dare voluerint: & tamen nullatenus à presbyteris ecclesiæ t illius aliquid exigatur, siue ab illis, qui locis, & villis t præsunt. ¶ prohibendum est etiam secundum maiorum instituta, ut in ecclesia nullatenus sepeliantur; sed in atrio, aut in porticu, aut in t exhedris ecclesiæ. Intra ecclesiam vero, aut prope altare, ubi corpus & sanguis Domini conficitur; nullatenus sepeliantur.

exterior adhærent parietibus ecclesiæ 2. ¶ [Sepeliantur.] Si sint modicæ personæ, ut infra eo. nullus. & ideo prohibetur fieri sepultura in ecclesia, quia locus ille specialiter Deo dedicatus est: cui mors ultra non dominabitur.

Qui-

Ino p. 3. c. 251.
Eccl. 7.
E. cl. 40.
Gen. 3.

Psalm. 23.

† al. Dominica.

† al. nomen Domini.

Burc. l. 3. c. 159.
Ino p. 3. c. 222.

† al. illis aliquid.

† al. vicis.

† al. extra ecclesiam.

3 Exhedra hodie dici pnt loca, q̄ i peristylis canonicorū aut monachorum, i. claustris vulgo capitula dñr vide Budam in ad no. priorib. ad l. si vero ff. de ijs qui deiecerant.

Quibus peccata.] Hæc est 8. pars q. in qua dicitur, q. nullus debeat sepeliri in ecclesia nisi sit sanctus nisi in atrio, vel in exhedris, & ponit etiam, q. proficiant mortuis cœmeteria, & qualiter, & ubi animæ sunt defunctorum, & hoc probat per 8. aut 10. de Fant.

CA.

Extat caput hoc in concilio Narnerensi, c. 6. ex quo citatur a Burchardo, & luone: sed quia potuit esse repetitum in aliquo Varenfi, seu Vafensi, non est mutatum. In epitome quidem conciliorum est in Vafensi, c. 3.

Item Augustinus.

Quibus peccata dimissa non sunt, a sacris locis post mortem, quibus peccata non sunt dimissa. C. XVI.

Quibus peccata dimissa non sunt, a sacris locis post mortem adiuuari non possunt, quia quos peccata grauiora deprimunt, si in sacris locis se sepeliri faciunt; restat, ut sua præsumptione iudicentur, quia eos sacra loca non liberant, sed culpa temeritatis accusat.

Poly. l. 8. tit. 5.
Burch. l. 3. c. 152.
luo p. 3. c. 214.

in conc. Triburien.
cap. 17.

S Caput hoc a Burchardo etiam, & luone citatur ex Augustino, & non nihil ad hanc rem faciens habetur in libro de cura agēda pro mortuis, c. 1. sed videtur confectum ex duobus locis, lib. 4. dialog. B. Gregorij, uno quidem in c. 51. altero aut in c. 53. quod refertur in concil. Tribur. c. 17. Nam capite quidem 51. cum narrasset quandam sanctimoniam, quæ in ecclesia sepulta fuerat, visam fuisse ibi cremari ex eo colligit. Quæ ex re aperte datur intelligi: quia hi, quibus peccata dimissa non fuerint, ad euitandum iudicium sacris locis post mortem non valeant adiuuari. In c. autem 53. cum memorasset corpus cuiusdam Valerini è sepulchro per daemones fuisse extractum, & extra ecclesiam proiectum, hæc subiungit. Ex quo Petre collige; quia his, quos peccata grauiora deprimunt, si in sacro loco sepeliri se faciant: restat, ut etiam de sua præsumptione iudicentur: quateus eos sacra loca non liberet: sed et culpa temeritatis accuset.

Item Greg. lib. 4. dial. c. 50.

Quibus profit in ecclesia sepeliri. C. XVII.

Cum grauiora peccata non deprimunt, hoc prodest mortuis, si in ecclesia sepeliantur^b, quod eorū proximi quoties ad eadem sacra loca veniunt, suorum, quorumque sepulchra aspiciunt, recordantur, & pro eis Dño preces fundunt. Nam quos peccata grauiora deprimunt; nō ad absolutionem potius, quā ad maiorem damnationis cumulum, eorum corpora in ecclesijs ponuntur.

Item ex concilio Moguntiacō 1. c. 52.

Qui sepeliantur in ecclesia. C. XVIII.

Nullus mortuus intra ecclesiam sepeliatur, nisi episcopi, aut abbates, aut digni presbyteri, vel fideles laici.

Quod vero mortuis profit iuxta ecclesiam sepeliri, quidve ad eos perueniat, Augustinus in libro de agenda cura pro mortuis, c. ult. ostendit dicens.

CASVS. Dicitur in hoc ca. quod non prodest decedentibus in mortali delicto, si in sacris locis sepeliantur: immo si ibi, se faciant sepeliri, de sua præsumptione

damnantur, quia loca sacra eos non liberant, sed temeritas accusat eos.

a **Q**uibus sacris locis.] id est, ab orationibus, quæ in eis fiunt; vel ad literam intelligas, quia locus non sanctificat hominem, ut 40. d. non loca.

Cum grauiora peccata.] CASVS. Quæsitum fuit a Gregor. vtrum pñt mortuis in cœmeterio sepeliri. Et respondet q. sic, si cum mortali delicto non decesserunt, quia proximorum sepulturas aspicientes pro eis orant ad Dominum. si vero cum mortali decesserint, potius obest, quā prodest. Sequens c. cum §. patet.

b **S**epeliantur.] Ecce ratio vna, quare homines potius sunt sepeliendi apud ecclesias quā alibi. Secunda ratio, quia specialiter commendantur patrocinijs sanctorum illorum, in quorum nomine dedicata est ecclesia illa, ut inf. ea. non æstimemus. In fin. Tertia rō est, quia minus ibi vexatur a spiritibus immundis, unde in cœmeterijs dicitur esse requies defunctorum, ut 12. q. 2. aurum lex tñ alia consideratio ne præcipit ne corpora in ciuitate sepelirent, ne ciuitas corrumperetur fetore, ut C. de reli. & sum. fun. l. mortuorum, & hinc arg. q. ibi potius sepeliendi sunt homines ubi est maior cōcursus populorum, ut in cathedralibus ecclesijs, ut sup. ead. ubicunque.

c **N**ullus.] Fideles. Vocantur laici hic fideles a fidei virtute, ita ut faciāt miracula. Alii intelligunt a fide baptismi. fm. hoc intellige. C. de sacros. eccle. l. 2. Vel dic q. omnis Christianus pñt sepeliri in ecclesia, sed non gentilis, ut inf. de conse. d. 1. ecclesia, & hoc intelligas, nisi alias in mortali decesserit, vel impenitens, vel

Sepeliantur corpora in ecclesijs aut cœmeterijs.

r Hæc snia fuit L. & H. Sed quod sequitur, fuit sententia. B. H. quam H. reprobant.

nisi ecclesia interdicta sit, vel nisi sint torneamentarij, quib. propter terrorem interdicitur ecclesiastica sepultura, ext. de torneam. c. 1. & ext. de rap. super eo.

Non-

Non æstimemus.] CASVS. Hoc capitulum diuiditur in quatuor partes. In prima parte dicitur, quod illa bona virorum profunt defunctis, scilicet, sacrificiū, oratio, & eleemosyna, quæ defuncti in præsentī vita egent ut eis prodesse, & quia nescitur qui sint, pro omnibus regeneratis generaliter orare debemus. In 2. parte dicitur, quod specialius & cum maiori diligentia oramus pro consanguineis nris. In 3. parte dicitur, quod seruitium impensum corpori defuncti non prodest defuncto, sed est solatiū uiuorum: quia cum illi, qui resurrectionē non credunt hoc faciunt: multo fortius nos hoc facere debemus. In 4. parte dicitur, quod si defunctus sepeliatur apud ecclesias martyrum, prodest ei: quia patrocinio martyrum commendatur. Secunda pars incipit ibi, [Diligētius.] Tertia ibi, [Corpori.] Quarta ibi, [Quod uero.] Sequens cap. cum patet.

a [Sacrificijs.] Aut ieiunijs parentum, ut inf. ea. c. animæ. b [Quia non discernimus.] Arg. quod ratione dubitationis melius est totum & superfluum facere, quam nihil facere, vel etiā aliquid omittere. sic 42. dist. quiescamus. 24. q. 3. corripiantur. Item ratione dubitationis fiunt quæ aliās essent illicitæ, ut ext. de sepul. sacris. extra de usu. in ciuitate. r. q. 3. nolite. & ratione dubitationis possum vēdicare incertā partē, vel rē ff. de rei. ven. quæ de tota & nūmos meos non possum vendicare, si sint misti alijs. ff. de solutio. si alieni.

c [Omniū.] infra ea pro obeuntib. contra solu. ecclesia pro omnibus uiuis siue bonis siue malis potest orare generali siue speciali oratione 1 & pro ludæis, & paganis, ut conuertantur: quod de nemine est desperandum, dum est in vita ista, ut inf. de pen. d. 7. nemo sed pro paganis, vel ludæis mortuis non est orandum nec pro catechumenis: sed pro baptizatis mortuis orandum est generali oratione, ut hic dicitur, & 23. quæst. 5. sicut, & hoc siue sint damnati, siue nondum tamen hoc non constet: sed speciali oratione non est orandum pro eis mortuis, quos constat esse damnatos, sic loquitur illud cap. pro obeuntibus, sed pro illis, qui non sunt damnati, oratione speciali, & generali oramus, licite, nisi si sint valde boni, ut inf. ead. tempus.

d [Cum ille.] scilicet spiritus. e [Ut resurrecturo] Nisi enim quis resurrecturos speraret,

¶ Quare mortui iuxta ecclesiam sepeliantur.

C. XIX.

Non æstimemus t ad mortuos, pro quibus curam gerimus peruenire, nisi quod pro eis siue altaris, siue orationum, siue eleemosynarum sacrificijs^a solenniter supplicamus. Quamuis non pro quibus fiunt, omnibus profint: sed his tantum, quibus dum viuunt, comparatur, ut profint. Sed quia non discernimus^b qui sint; oportet ea pro regeneratis omnibus^c facere: ut nullus eorum prætermittatur, ad quos hæc beneficia possint, & debeant peruenire. Melius enim supererunt ista eis, quibus nec ob sunt nec pro sunt, quam eis deerunt, quibus profunt. ¶ Diligentius tamen facit hoc quisque pro necessarijs suis, quo t pro illo fiat similiter a suis. ¶ Corpori autem humando quidquid impenditur; non est præsidium salutis, sed humanitatis officium, secundum affectum, quo nemo vnquam carnem suam odio habet. Vnde oportet, ut quam potest, pro carne proximi curam gerat, cum ille recesserit, qui gerebat t. Et si hæc faciunt, qui carnis resurrectionem non credunt; quanto magis debent facere, qui credunt? ut corpori mortuo, sed tamē resurrecturo^c, & in æternitate mansuro, impensum eiusmodi officium, sit etiam quodammodo eiusdem fidei testimoniū. ¶ Quod vero quisque apud in memoriam martyrum sepelitur; hoc tantum mihi videtur prodesse defuncto, ut commendans eum etiam martyrum patrocinio affectus pro illo supplicationis augeatur.

E contra f Hieronymus in epistola ad Gal. c. 6. ad e^a verba: [vnusquisque onus suum.]

¶ Post mortem orationis uiuentium mortuis damnatis non profunt. C. XX.

In præsentī sæculo scimus siue orationibus, siue consilijs inuicem posse nos coadiuuari. Cum autem ante tribunal Christi venerimus; non Iob^g, non Daniel^h, nec Noeⁱ rogare posse pro quoquam; sed vnumquemque portare onus suum.

¶ Verba B. Hieronymi sunt hæc. Obscure licet, docemus per hanc sententiam nouum dogma quod latitat, dum in præsentī sæculo sumus, siue, &c.

Verum hoc de impenitentib. accipiendum est, de quibus propheta dicit. Non dabit Deo placationē suam, nec pretiū redēptionis animæ suæ: & ideo frater non redimet eum, sed laborabit^k in æternū, & uiuet adhuc in finem

1uo p. 2. c. 112. t al. existimemus.

t al. quod

Eph. 5.

t al. regebat.

¶ Adde p. verbū generale oīa comprehendit in l. a procuratore, & ibi bona gl. cum conbord. C. mand.

Dubitatiōis ratione fuit aliqua.

Ecclesia an possit pro oībus orare.

1 De hoc est not. 11. q. 3. si quis eps, & ibi dixi. Arch.

2 Superfluum videretur, & vanum orare, p. mortuis, fm L. & hoc continetur sub isto, &c. fm Lau. cuius fuit ista glo.

raret, & c. 2. est ergo hoc signum quod credamus futuram resurrectionem, ut inf. ea. habent.

f [Econtra] Contra id quod dicit, quod possumus orare pro mortuis Ioan.

g [N præsentī.] Iob. id est, coniugati.

h [Daniel.] id est, Virgines vel continentes.

i [Noe.] i. rectores ecclesiarum, & hoc intellige decesserint in mortali, sic 25. d. qualis.

K. [Sed laborabit.] id est, punietur æternaliter.

Pro

Psal. 48.

2 Superfluum videretur, & vanum orare, p. mortuis, fm L. & hoc continetur sub isto, &c. fm Lau. cuius fuit ista glo.

Pro obuentibus.] CASVS. Bonifacius archiepiscopus quaesuit à Gregorio si liceat specialiter pro defunctis celebrare diuina, & oblationes offerre. Et respondet qd pro catholicis licet: pro impijs autem specialiter hoc fieri non licet.

a ¶ Pro

De alijs autem intelligi non potest.

Vnde Gregorius Papa secundus Bonifacio episcopo, epistola Ultima.

¶ In pœnitentia defunctis bona profunt viuentium. C. XXI.

Poly. l. 8. tit. 7.

Pro obeuntibus quippe consuluisse dignosceris, si liceat oblationes offerre, sancti sic tenet ecclesia, ut quisque pro suis mortuis verè Christianis offerat oblationes, atque presbyter eorum memoria faciat, & quamuis omnes peccatis subiaceamus; congruit, ut sacerdos pro mortuis catholicis memoriam faciat, & intercedat: non tamen pro impijs (quamuis Christiani fuerint) tale quid agere licebit.

† al. idem

Item †.

¶ Animæ mortuorum quatuor modis soluantur. C. XXII.

Poly. l. 8. tit. 6.

Burc. l. 19. c. 112.

Iuo p. 15. c. 124.

Aug. de cura, p mortuis, c. 2. & lib. 1. de ciui. c. 12. & 13.

Animæ a^b defunctorum quatuor modis soluantur, aut oblationibus sacerdotum, aut precibus sanctorum, aut charorum elemosynis, aut ieiunio cognatorum. ¶ Curatio vero funeris, cōditio sepulture, pompa exequiarum, magis viuorum solatia sunt, quam subsidia mortuorum. Si aliquid prodest impio sepultura pretiosa; oberit pio vilis, aut nulla. & infra. ¶ Nec ideo tamen contemnenda, & obijcienda sunt corpora defunctorum, maximeque iustorum, ac fidelium. & infra. ¶ Vbi & illud salubriter discitur, quanta possit esse remuneratio pro elemosynis, quos uiuentibus, & sentientibus exhibemus: si neque hoc apud Deum perit, quod exanimis^c hominum membris officij, diligentiaque persoluitur.

a ¶ Animæ.] Horum verborum usque ad ver. curatio, nullus auctor inuentus est. Et Burchardus citat ex dictis Origenis, Iuo ex dictis Gregorij.

Item Augustinus in Enchiridio, c. 109. & 110.

¶ Ante diem iudicij, sacrificijs, & elemosynis mortui iuantur. C. XXIII.

Sent. 4. dist. 45.

Anf. l. 7. c. 170.

Tempus, quod inter hominis mortem, & ultimam resurrectionem interpositum est, animas^d abditis^e receptaculis continet, sicut vnaquæq; digna est vel requie, vel ærumna pro eo, quod sortita est in carne, dū viueret.

Animæ.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod quatuor profunt defunctis, scilicet oblatio sacerdotum, preces sanctorum, amicorum elemosyna, & ieiunia cognatorum. In secunda parte dicitur, quod illa obsequia, quæ fiunt circa corpus mortui magis sunt solatia viuorū quam defunctorum subsidia: non tamen ideo corpora defunctorum, & maxime iustorum sunt obijcienda. istud tamen seruitium quod corpori impendit, apud Deum nō perit, multo magis elemosyna, quam viuentibus & sentientibus facimus apud Deum, perire non debet.

b ¶ Animæ.] Hoc c. est quasi pars illius, non estimemus. c ¶ Exanimis.] i. exanimatis. i. mortuis, & est hic arg. qd magis meretur homo impendendo aliquid viuis quam mortuis. Vnde patet, quod si- cut ieiunium alicuius liberat mortuū, multo potius alteri ieiunium prodest viuo. quod concedo si ille est vicinè coniūctus illi, ut dixi 83. d. presbyter, in glos. & ita.

b ¶ Animæ.] Hoc c. est quasi pars illius, non estimemus.

c ¶ Exanimis.] i. exanimatis. i. mortuis, & est hic arg. qd magis meretur homo impendendo aliquid viuis quam mortuis.

Vnde patet, quod si- cut ieiunium alicuius liberat mortuū, multo potius alteri ieiunium prodest viuo. quod concedo si ille est vicinè coniūctus illi, ut dixi 83. d. presbyter, in glos. & ita.

T Emp^o.] CASVS.

Licet Beneuen. diuiserit hoc cap. in duas partes, ego tamen Bart. B. hoc c. diuido in quatuor partes. In prima parte dicit, quod inter mortem hominis & iudicium futurū animæ morantur in locis nobis occultis, prout quæque digna est requie vel ærumna. In secunda parte dicitur, qd beneficia viuorum profunt defunctis, q in presenti vita ita egerunt ut sibi prodesse. In 3. parte dicit, qd hæc beneficia nō profunt summe bonis, vel summe malis, sed mediocriter bonis & mediocriter malis. In 4. parte dicit qd pro summe bonis fiunt gratiarū actiones: sed pro non valde malis ppitiatione: sed valde malis beneficia nō pfunt, sed sunt consolationes viuorū: sed in mediocriter bonis operant plenā remissionē: in mediocriter vero malis mitiorē dānationē. Scda pars incipit ibi, [Neq; negandū est.] Tertia ibi, [Est enim qdā.] Quarta ibi, [Et post pauca.] d ¶ Animas.] Non summe bonas: nam tales credo statim ad cœlos volare, iuxta illud. Gaudent in cœlis animæ sanctorum. 25. d. sanctorum.

e ¶ Abditis.] Id est, locis nobis occultis: Ex his verbis

Q q q

vide-

Decr. Grat. pars I I.

Orandū ne a ¶ Pro impijs.] Sed nunquid ecclesia orabit pro illis quos constat decessisse in mortali? Videtur qd sic: quia eis viuis communicauit: ergo & mortuis, ut 24. q. 2. sane. arg. contra 21. q. 3. Cyprianus? Respond. si euident est aliquem decessisse in mortali, ut cum quis iuspēdit se, vel præcipitat, aut alio modo se interficit, pro illo non est orandum, ut 23. quæstio. 7. placuit. & quæstio. octaua, quicumque clericus. secus si est dubium. vnde si aliquis occisus est in ebrietate: non oratur pro illo, ut extra de reliquijs, audiuius. & 23. quæstione 5. placuit.

Orandū ne est pro his q in mortali pto decesserunt.

videtur, q[uod] Augustinus dubitabat quo animę defunctorum recedant, cum infernus sit sub terra. & cœlum sit supra, vt 23. q. 4. hæc autem.

a ¶ Pro baptizatis.] Tantum profunt orationes cui libet, si fiant generaliter * pro oib. sicut si fierent specia-

* Hoc cate- liter pro quolibet, vt
ris parib. nō inf. de cons. d. 5. non
est verum. b mediocriter.

vide S. Th. b ¶ Propitiationes.]
quol. 2. art. Id est, vt Deus propi-
14. tius sit eis.

Hōiū gene- c ¶ Pro valde.] Hic
ra quatuor Aug. distinguit qua-
sunt. tuor genera hōiū,
scilicet valde bonos
& valde malos, me-
diocriter bonos &
mediocriter malos.

pro valde bonis non
est orandum. iniuriā
enim facit martyri,
qui orat pro marty-
re, vt extra de celeb.
Mis. cum Marthę, §.
vi. Itē nec valde ma-
lis profunt, sed me-
diocriter bonis, pro
sunt, vt citius liberē-
tur ab igne purgato-
rij *, mediocriter

* Vide San. malis, p[ro]sunt ad hoc
Th. 4. sen. d. vt minus puniatur,
45. 2. q. ar. nunquam tamen li-
2. berabuntur: & secun-
dum hoc etiam pa-
ter, q[uod] ofone specia-
li oramus p[ro] illis q[ui]
decesserūt in morta-
lium modo nō sint
summe mali: licet ar-
contra su. ca. pro ob-
euntib. sed pone q[uod]
aliquis dat eleemosy-
nā pro eo, qui decel-
sit in mortali pecca-
to, qui est mediocri-
ter malus, eleemosy-
nā, vel orationes p[ro]-
sunt talib. ad mitio-
rē pœnam, vt hic di-
cit, ergo aliquantulū
de pœna sublatum
est i. Ponamus quod
cētesima pars pœnæ
sit sublata per vnam
eleemosynā: si ergo
dantur centum elee-
mosynæ, tota pœna
erit remissa: ergo iste
liberatur: q[uod] hic ne-
gatur. Ad hoc dico,
q[uod] si prima eleemosy-
na tollit cētesimam
partē pœnæ, secūda
eleemosyna etiā tol-
lit tantam pœnam,
sed non tantum in quantitate, sed tantam in proportio-
ne, & sic semper aliquid remanet de pœna: & sic solus
illud quod obijciatur de indulgentijs, q[uod] si propter obla-
tionem vnius denarij tollitur quarta pars peccatorum
mortalium, vel venialium, per oblationē secundi dena-
rij tollitur tantum in proportione, non tantum in quā-
titate: & semper aliquid remanet; licet omne argentum
effunderetur.

DE OBSERVATIONE. Hæc est 9. pars quæst. in qua

continetur quod in seq. c. declaratur. Io. de Fant.

CASVS. Dictum est sup. q[uod] sacrificia, vel eleemosynæ, &
huiusmodi sunt pro moruuis: sed quia hæc obseruan-
tur circa diuersos dies: ideo vnde sumpsit initium talis
observatio, videamus: & propter hoc inducit seq. c.

Quia.]

¶ Neque negandum est defunctorum animas pietate suo-
rum viuentium releuari, cum pro illis sacrificium media-
toris offertur, vel eleemosynæ in ecclesia fiunt. Sed hæc
eis profunt, qui cum viuerent, vt hæc sibi postea possent
prodesse, meruerunt. ¶ Est enim quidam viuendi modus,
nec tam bonus, vt nō requirat ista post mortem; nec tam
malus, vt ei, non profint ista post mortem. Est vero talis
in bono, vt ista non requirat: & est rursus talis in malo, vt
nec his valeat, cum hæc vita transierit, adiuuari. Quo cir-
ca hic omne meritum comparatur, quod possit post hanc
vitam releuari quispiam, vel grauari. ¶ post pauca. ¶ Cū
sacrificia altaris, siue quarumcunq; eleemosynarum pro
baptizatis^a defunctis omnibus offeruntur; pro valde bo-
nis gratiarum actiones sunt; pro non valde malis propi-
tiationes^b sunt; pro valde^c malis, etsi nulla sint adiuven-
ta mortuorum, qualescunque viuorum consolationis
sunt. Quibus autem profunt; aut ad hoc profunt, vt sit
plena remissio; aut certe, vt tolerabilior fiat ipsa dānatio.

9 De obseruatione autem tertij, septimi, trigesimi, vel
quadragiesimi diei quaritur, vnde exordium sumpsit.
Ambrosius in lib. de obitu Theodosij Imperatoris di-
cit fere in principio.

¶ Quare certi dies in mortuorum commemoratione
seruentur. C. XXIIII.

Q Via alij tertium & diem, alij tricesimum, alij septi-
mum, alij quadragiesimum obseruare consuerunt;
quid doceat lectio^d, consideremus. [Defuncto, inquit, Ia-
cob, præcepit Ioseph pueris suis sepultoribus, vt sepeli-
rent eum, & sepelierunt sepultores Israel, & repleti sunt
ei quadraginta dies. Sic enim dinumerantur dies sepultu-
ræ. Et luxit eum Israel β septem diebus:] Hæc ergo se-
quenda solemnitas, quam præscribit lectio. Sic etiam in
Deuteronomio scriptum est: [Quia planxerunt filij Israel
Moysen diebus triginta: & consummati sunt dies luctus.]
Vtraque ergo obseruatio habet auctoritatem, qua neces-
sarium pietatis † impletur officium.

a ¶ Alij tertium.] Apud B. Ambrosium legitur. Quia alij ter-
tij tertium diem, & tricesimum; alij septimum, & Quadra-
gesimum. Verum in missalibus Romanis tam antiquis quam re-
centioribus, & Ambrosianis nulla est mentio diei quadragesi-
mi, neque in in c. nullus. sup. d. 44 & inf. de consec. d. 5. ex concilio
Nannetensi. Est tamen frequens apud Græcos.

Q Via.] CASVS. Quæsitū fuit ab Ambr. vnde sumpsit
initium obseruatio 3. 7. & 30. & 40. diei in officijs
mortuorum. Et rñ dicit: q[uod] a veteri testamento: & hoc pro-
bat auctoritate Gen. & Deut. nam filij Iacob seruauē-
runt aromātib. conditum in Aegypto xl dieb. & cū por-
tarent eum sepelirndum in spelunca duplici, luxerunt
eum 7. dieb. Similiter legitur, q[uod] filij Israel luxerūt Moy-
sen 30. dieb. De initio tertij diei non dī aliqd in hoc c.
d ¶ Lectio.] Scilicet Genesis 50.

Poly. 1. 8. tit. 7.
Anl. 1. 7. c. 169.

Gen. 50.

Deuter. 34.

† Scilicet hu-
mana conso-
lationis, &
officij huma-
nitati debiti,
vt docet Am-
bro in lib. de
Abraham pa-
triarcha, &
Io. Chrys. c.
vbicunque
inf. ead.

LUGERE. Hic incipit x. pars q. in qua probat per 4: quod non debemus plangere mortuos ex diffidentia tanquam non debeant resurgere. Io. de Fan.

CASVS. Supra facta est mentio de luctu, & ideo ponit hic Gratianus qualiter sit lugendum, & quod lugere nimum

mum ex desperatione futuræ resurrectionis non liceat sed intuitu pietatis licet, ut infra ea habentur.

Quam præposterum.] **CASVS.** Hoc c. diuiditur in duas partes in prima parte, ostenditur, quod sicut serui rebelles à dominis suis non remunerantur, sic nos celestibus

β ¶ Israel septem.] *Codices B. Ambrosii habent & Iuxit eum Aegyptus septuaginta diebus: quemadmodum habet editio lxx. & vulgata. Sed tamen visa est ferri posse lectio hec, qua est in omnibus etiam Gratiani manuscriptis: quoniam paulo post in eodem c. 50. Gen. hec adduntur de Ioseph, & ceteris filiis Israel. Veneruntque ad aeream Adad, quæ sita est trans Iordanem: ubi celebrantes exequias planctu magno, atque uehementi impleuerunt septem dies.*

10 *Lugere autem, & tristari tam pro nostra quam, pro aliorum morte Cyprianus prohibet, dicens in sermone de mortalitate.*

¶ Nec pro nostra nec pro aliorum morte tristari debemus. C. XXV.

Quam præposterum est, quamque peruersum, ut cum Dei voluntatem fieri postulemus: quando euocat nos, & accersit de hoc mundo Deus non statim vocati eius imperio pareamus: obnitimur, & reluctamur: & peruicacium more seruorum ad conspectum Domini cum tristitia, & mœrore perducimur, exeuntes istinc necessitatis vinculo, non obsequio voluntatis: & volumus ab eo præmijs celestibus honorari, ad quem venimus inuiti^b. *Item paulo inferius.* ¶ Nobis quoque ipsis minimis, & extremis quoribus reuelatum est, quam frequenter, atque manifeste de Dei dignatione præceptum est; ut contestarer assidue, & publice prædicarem, fratres nostros non esse lugendos accersione. Dominica de sæculo liberatos: cum sciamus non eos amitti, sed præmitti; recedentes præcedere, ut profici scientes, & nauigantes solent.

Item Ioannes Chrysostomus hom. 26. in c. xi. epistola ad Hebraeos.

¶ Ex pusillanimitate mortuos lugere contingit. C. XXVI

Vicumque^c sepeliamur; Domini est terra, & plenitudo eius Omnino sit, quod oportet fieri. Lugere autem & deplorare, & lamentari eos, qui de hac vita decedunt, ex pusillanimitate contingit.

Hic autem ex desperatione futuræ resurrectionis intelligitur. Unde & Apostolus non simpliciter ait: [Nolumus uos ignorare de dormientibus, ut non contristemini.] sed addit: [Sicut & ceteri, qui spem non habent.] Pietatis nãque affectu, & humanitatis intuitu mortuos lugere non prohibemur: sicut nonnullos sanctorum, aliorum exequijs pias lacrimas impendisse legimus.

¶ Qui spem futuræ resurrectionis habent de mortuis tristari non debent. C. XXVII.

Habent forsitan illi iustam longi doloris excusatio-

premijs non honoramur: cum quotidie dicamus. Fiat voluntas tua sicut in cœlo & in terra: & tamen dolentes & inuiti de hoc sæculo recedimus, quando vocamur à Domino. In secunda parte dicit Cyprianus, quod Deus multis sibi reuelauit, ut inter homines prædicaret mortuos non esse lugendos: quia non amittuntur, sed præmittuntur in patriam uitæ ad initium proficiscetium & nauigantium. Secunda pars incipit ibi, [Nobis quoque.] Seq. ca. planum est.

a ¶ Postulemus.] cñ dicimus, Fiat voluntas tua. & est argum. quod opere id completere debemus quod voce potestamur. dist. 23. psalmista.

b ¶ Inuiti.] Sic 23 q. 5. ad fidem. & sic est arg. quod non debemus cōsequi commodum ex eo quod inuiti facimus, ut ff. ad Tre. si patroni, §. secunda, sic 17. quæstio. quarta, sunt qui opes. 8. quæstio. prima, sciendum.

c **V**icumque.] [Liberam fortunam mors est: capit omnia tellus, Quæ genuit: cœlo regitur qui non habet uenam.] Argu contra. [Mollius ossa cubant manibus tumulata suorum.]

HOC AUTEM. **CASVS** Nunc soluit Gratianus dicens non esse lugendum ex desperatione futuræ resurrectionis: & hoc probat auctoritate Pauli: sed propter pietatem lugere non prohibemur, si ut multos sanctos legimus fecisse: & ad hoc inducit duo sequen. capitula.

Habent.] **CASVS.** Non est mirum, si pagani lugent mortuos suos, quia excusationem habent

† al. accersione.
† al. ut.

Psal. 23.

1 Thess. 4.

Et in regesto B. Gregorij. lib. 7. epist. 111.
Anf. l. 7 c. 171.
Bur. l. 19 c. 129.
1uo p. 15. c. 139.

habent cum de alia vita non confidunt. Sed nos Christi-
ani non tantum de obuentibus non debemus,
ne quodammodo diffidere videamur: & hoc probatur
exemplo Apostoli di-
centis: Nolumus vos
ignorare, &c. [Apud
alios,] id est, laicos
aut idiotas.

a ¶ Nesciunt.] Id
est, non credunt.
Ioan.

Vi diuina.] CA
VS. Quæsitum
fuit in conci-
lio Toleta vtrum mor-
tui sepeliendi sint cū
psalmodia & luctu.
Et respondet q̄ cum
psalmodijs sic & lu-
gere non debemus.
quod probatur au-
thoritate Apostoli di-
centis: De dormienti-
bus autē, &c. & hoc
quilibet episcopus
parochianis suis pro-
hibeat; religiosis ta-
men hoc specialiter
prohibetur.

b ¶ Religiosis.] Illi
n. magis tenentur ab-
stinere ab huiusmo-
di luctu, quā laici.

DE MOKTVIS.
Hec est 11. pars quæ-
sitio. secundum Ioann.
de Fant.

CASVS. Facit Gra-
tia. quandam incidē-
tem quæstionem, v-
trum defuncti sciant q̄
in mundo geruntur
à viuis? & respondet
quod non: & hoc
probat auctoritate
Esaiæ.

c ¶ Sciant.] Mali ne-
sciunt nisi quod eis
scire permittitur. si-
militer nec boni, qui
adhuc sunt in igne
purgatorio: quia ad-
huc non fruuntur vi-
sione Dei, vt infra
ea. fatendum. sed bo-
ni, qui fruuntur visio-
ne Dei, sciunt quid
agatur hic: iuxta il-
lud Greg. Quid est

q̄ nesciant qui vidē-
tem omnia vident? Et alij dicūt q̄ boni
dñr scire omnia quæ
sunt eis necessaria.
d ¶ Nesciunt.] Quia
nondum erat hostia
oblata, per quā aper-
ta fuit ianua paradisi,
vt extra de baptis-
maiores. Ioan.

f Atēdū.] CASVS.
Quæsitum est ab
Au vtrum mortui sciāt
quid in hoc mundo
agatur à viuis? & re-

nem: qui vitam alteram nesciunt^a qui de hoc sæculo ad
melius esse transitum non confidūt. Nos autem, qui noui-
mus, qui hoc credimus, & docemus; contrastari nimium
de obuentibus non debemus: ne quod apud alios pieta-
tis tenet speciem, hoc magis nobis in culpa sit. Nam diffi-
denti quodammodo genus est, contra hoc, quod quis-
que prædicat, torqueri a maiestitate, dicente Apostolo: [No-
lumus vos ignorare de dormientibus, vt non contriste-
mini, sicut & ceteri, qui spem non habent.]

a ¶ Torqueri.] Sic est emendatum ex epistola B. Gregorij, in
qua hoc idem habetur. In epistola Anastasij legitur, contra
quod quisque prædicator, queritur, iustitiam amans, dicen-
te, &c. In codicibus autem Gratiani etiam manuscriptis vide-
batur mixta esse lectio utraque, hoc modo, contra hoc, quod
quisque prædicat quærere iustitiam amans, dicente, &c.

Item ex concilio Toletano 3. c. 22.

¶ De eodem. C. XXVIII.

Q Vi diuina vocatione ab hac vita recedunt; cum psal-
mis tantummodo, & psallentium vocibus debent
ad sepulchra deferri. Nam funebre β̄ carmen, quod vul-
go defunctis cantari solet, vel in pectoribus se aut pro-
ximos aut familias cedere omnino prohibemus. Sufficiat
autem quod in spe resurrectionis, Christianorum corpo-
ribus famulatus diuinorum impenditur canticorum: Pro-
hibet enim nos Apostolus nostros lugere defunctos, di-
cens: (De dormientibus autem nolo vos contristari, sicut
& ceteri, qui spem non habent.) Et Dominus non fleuit
Lazarum mortuum, sed ad vitæ huius plorauit gremnas
resuscitandum. Si autem † potest hoc episcopus omnes
Christianos prohibere, agere non moretur. † Religiosis
tamen omnino aliter fieri non debere censemus. Sic
enim Christianorum per omnem mundum humari opor-
tet corpora defunctorum.

a ¶ Nam funebre.] Hinc vsque ad vers. sufficiat. addita sunt
ex originali, vt intelligatur, quæ illa sint quæ in hoc canone pro-
hibentur.

11 De mortuis etiam queritur, vtrum sciant^c ea, quæ
hic à viuis geruntur. Esaias ex persona populi afflicti
ait: [Abraham pater noster nesciuit.]^d Augustinus quo-
que in libro de agenda cura pro mortuis, illud idem te-
statur, dicens cap. 15.

¶ Mortui ex se nesciunt, quod hic à viuis geratur.

C. XXIX.

F Atendum est nescire quidem mortuos, quid hic aga-
tur; sed dum hic agitur: postea vero audire ab eis, qui
hinc ad eos moriendo pergunt, non quidem omnia, sed
quæ sinuntur indicare, & qui sinuntur etiam illa meminif-
se, & quæ illos, quibus hæc indicant, oportet audire. Pnt
& ab Angelis, qui rebus, quæ aguntur hic, præsto sunt au-
dire aliquid mortui, quod vnumquemque illorum audi-
re debere iudicat, cui cuncta subiecta sunt. & infra.

spondet q̄ non, donec aliquid agitur hic, sed postea per
mortuos q̄ vadunt ad eos sciunt non oia, sed q̄ illi per-
mittuntur audire, & q̄ istos recordari licet: aut p Ange-
los,

quod uidere
non possint:
sub. f. quan-
tū permittit
diuina potē-
tia, secundū
Ioan. de hoc
satis no. ar.
j. p. c. 1. *
Sed m. Vi-
de S. Th. 4.
sent. di. 45.
q. 3. ar. 1.
& dist. 49.
q. 2. ar. 5.

1. Thess. 4.

† al. funeris precia
mentis.

1. Thess. 4.

Io. 11.

† al. enim.

† al. A religiosis.

Esa. 63.

Defuncti
vtrum sciāt
q̄ hic agunt.

1 Dñt qdam
q̄ aia ime-
diate vident
in speculo
Trinitatis si-
cut Angeli:
vñ Beda su-
p. Lucā in il-
lo euāgelio,
Hic qdā erat
dñes, &c. v-
bi dñr quod
iusti qui vi-
dent clarita-
tē, nihil est
in creatura

¶ Multi quoque & ad viuos, aliquos ex mortuis venire credunt^a, sicut econtrario Paulum ex viuis in paradysum raptum esse diuina scriptura testatur.

^a ¶ Multi quoque.] *Apud B. Augustinum sic legitur, Mitti quoque ad viuos aliquos ex mortuis, sicut econtrario Paulus ex uiuis raptus est, diuina scriptura testatur. Sed ob glossam non est emendatum. Veritatem vero sue sententia confirmat B. Augustinus aliquot alijs exemplis scriptura sacra: quare ex textu deprauato auctor glossæ errandi occasionem sumpsit.*

¶ De his autem, qui in patibulis suspenduntur, queritur, an iuxta ecclesias sint sepeliendi. De quibus in Moguntinensi concilio 2. sub Rabano, c. 27. ita statutum est.

¶ Non est deneganda communio his, qui in patibulis suspenduntur. C. XXX.

Q Væsitum est ab aliquibus fratribus de his, qui in patibulis^b suspenduntur pro suis sceleribus post confessionem Deo peractam, vtrum cadauera eorum ad ecclesias deferenda sint, & oblationes pro eis offerendæ, & Missæ celebrandæ, an non. Quibus respondimus, si omnibus de peccatis suis puram confessionem agentibus, & digne poenitentibus communio in fine secundum canonicum iussum danda est: cur non eis β, qui pro peccatis suis poenam extremam persoluunt? Scriptum est enim. [Non vindicat Deus bis in idipsum.]

β ¶ Cur non eis.] *Restitutus est hic locus ex ipso concilio Moguntino, & Vormaciensi, inductis aliquot verbis, quæ potius perturbabant, quam illustrarent.*

P A L E A. C. XXXI.

F Vres, & latrones, si in furando, aut deprædando occidantur; visum est pro eis non orandum. Si comprehensi, aut vulnerati presbytero, vel diacono confessi fuerint, communionem γ eis non negamus.

γ ¶ Communionem.] *Antea legebatur, confessionem. Emendatum vero sic est ex Burchardo, luone, & Decretali: quibus locis hoc idem citatur ex concilio Triburiensi, & in eo, quod extat, habetur sententia c. 31. copiosius exposita: ubi etiam diaconi nulla fit mentio, sed ita dicitur, Deoque, & sacerdoti.*

[Item ex concilio Aurelianensi.]

¶ Sic in omnibus codicibus, in quibus est hæc palea, & apud Burchardum, & luonem, et in Decretali: ex quibus sunt multa emendata, & magni ponderis.

¶ De eodem. P A L E A. XXXII.

S I fur, aut latro captus in præda absque occisione potest comprehendi, & tamen interficitur; quia ad imaginem Dei creati, & in nomine eius baptizati sunt, interfectores eorum quadraginta diebus non intrent ecclesiam. Laena veste induti ab escis, & potibus, qui interdicti sunt, a thoro, a gladio, ab equitatu se abstineant. In tertia, quinta feria, & sabbato, aliquo genere leguminum: vel olerum, & pomis, paruisque pisciculis cum mediocri ceruisia vicissim vtantur, & temperate. Sin autem a veridicis

Decret, Grat. pars I l.

los, qui præsentibus sunt rebus, quæ in mundo aguntur, aut per ipsos, qui quandoque ad nos venire creduntur, sicut econtrario Paulus viuis dicitur esse raptus in paradysum.

^a ¶ Credunt.] Et male, quia sunt phantasmata, vt 26. q. 5. episcopi.

DE HIS AVTEM. Hæc est 12. pars q. secundum lo. de Fant.

CASVS. Queritur an homines, qui suspenduntur in patibulis, sicut sepeliendi in cœmeterio. Et respondetur, q. sic, si ipsi poenituerint.

Q Væsitum.] CASVS. Quidam quaesierunt in concilio Moguntino: vtrum corpora illorum, qui in patibulis suspenduntur, sint ad ecclesias deferenda, & diuina pro eis sint celebranda? Et respondet quod sic, si digne poenituerint, quia sicut communio sacramentorum eis in fine non denegatur, ita communio corporis Christi, vel sepultura eis denegari non debet: quia scriptum est. Nō vindicat Deus bis in idipsum.

^b ¶ In patibulis.] Licite ergo sepeliuntur suspensi & concremati, dummodò hoc fiat auctoritate principis, vt ff. de cadaue. l. 2. & non est contra. 23. q. 5. placuit.

¶ Quæri consuevit, quare liberetur ille qui fugit ad ecclesiam, & non ille qui recipit corpus Christi, cum corpus Christi, maius sit omnibus, vt de conse. d. 2. ni hil. Respond. quia corpus Christi est ci bus animæ, & non corporis, ergo aiam liberat, & non corp. Vel dic, q. priuilegiū ecclesiæ est, & nō dēt trahi ad cōsequētiā 1. vt inf. 17. q. 4. sicut. nec aliqd priuilegiū trahendum est ad cōsequētiā. 7. q. 1. titi. & 16. q. 1. hic. Ca-

Sepeliri pnt suspensi. Ecclesia & non corpus Chri ptegit malefactorē.

¶ Ad idē ex. de priuileg. sane. verūn qui tali fugitiuo deferret, benefaceret, sed non statutum fin Vin. Sed tu defendas, q talis est per ecclesiā defendendus, qa corpori Chri aliqua res anteponi non dēt. 1. q. 1. c. multi. 95. d. 1. ecce. de conse. d. 5. nihil. Archid.

Et in Vormacien. c. vk.

Burc. l. 11. c. 76.
Ino p. 14. c. 124.
Pann. l. 5. c. 122.

Naum primo, secundum lxx.

Ext. de fur. c. 2.
In Triburiensi, c. 31
Poly. 6. tit. 16.
Burc. l. 11. c. 59.
Ino p. 13. c. 45.

Sententia habetur
ext. de homic. c. 2.
Poly. ibidem.
Burc. l. 11. cap. 60. &
l. 19. c. 5. inter fecisti
furem.
Ino p. 13. c. 46.

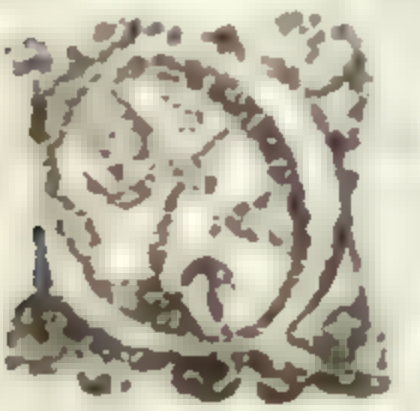

Anonici cuiusdam] CASVS. Supra in proxima causa clerici introducuntur litigantes de spiritualibus. Nunc au. em subnectit Grat. hanc 14. causam, in qua introducuntur litigantes de temporalibus, ostendens

7. c. 1. & 2. nec laicus potest repetere decimas; quia eas non potest possidere, ut extra de preter. causam ad hoc enim ut quis possit aliquid repetere, requiritur quod fuerit in possessione iuris, vel facti, ut extra de test. spoliat. ex parte. unde non sufficit probare spoliationem nisi probauerit

qualiter clericis liceat repetere sua, & an domestici testes sint admittendi, vel assumendi: Addit et de usuris & de turpi quaestu clericis interdicto, & utrum elemosynę fieri possint de male acquisitis. & ut hæc omnia facilius pateant, proponit thema, de quo sex elicit quaest.

a [Sua repetere.] Omnes clerici, qui habent proprium, vel habere possunt possunt repetere sua: si non habent proprium non possunt, sed bona ecclesiarum suarum repetere possunt, si sunt prelati: vel si prelati non sunt de mandato superioris possunt ea repetere, ut 16 q. 1. monachi 2. Item omnes clerici possunt agere pro miserabilibus personis de mandato superioris. ut 86 dist. peruenit.

Vod autem] CASVS. Hic intitulatur 1. q. qua quaeritur, an clericis liceat repetere sua: & certum est, quod omnes qui renuntiaverunt propriis, cum nihil habeant, sua repetere non possunt, nomine tamen ecclesiarum suarum de mandato sui superioris experiri possunt, & esse in iudicio, ut 16. q. 1. monachi clerici vero seculares, & omnes, qui non renuntiaverunt propriis, sua repetere possunt, quia neque lege, neque canone prohibetur. Et procedit hoc ordine

Grat. in hac quaestione Primo probat v. auctoritatibus, quod clericis sua repetere non licet, & hoc duabus, Dominici, & alia Apostoli, quarta Greg. quinta Carthaginen. conc. tandem allegatis reddit duplicem adhibendo solutionem, & ita omnia plana sunt usque ad §. [Sicut ergo.] b [Perfectus.] Id est, sine mortali peccato, & sine veniali. nam curam propriorum non possumus habere sine peccato, ut 25 d. qualis. c [Possideri.] Simile est 3. q. 1. pater: unde hæreticus non potest petere restitutionem aliquorum: quia nihil proprium potest possidere, ut sup. d. 8. quo iure, & 23. q.

comprobatur testibus, quod sine odij meditatione se, suaque liberando, Diaboli membra interfecerint, & a capi non poterant; poenitentiam pro homicidio eis non iniungimus; nisi ipsi voluerint aliquid, quod humanitatis est, facere. At si presbyter est, non deponatur: cunctis tamen diebus vitæ suæ poenitentiam agat.

a [Et capi non poterant.] Loco istorum verborum in codicibus Gratiani erant, hac, & pariter poeniteant, quæ videntur pugnare cum proxime sequentibus. poenitentiam pro homicidio eis non iniungimus. Restitutus autem est locus ex cæteris collectoribus.

C A V S A XIII.

Anonici + cuiusdam ecclesie + al. clerici. quaestionem mouent de prædijs; testes ex fratribus suis producant: negotiatoribus pecuniam crediderunt, ut ex eorum mercibus emolumenta acciperent. 1. Hic primum quaeritur, an liceat eis sua repetere. 2. Secundo, an illi testes sint audiendi.

3. Tertio, an illud sit usuras exigere.
4. Quarto, an liceat clericis, vel lucis a quolibet usuras expetere.
5. Quinto, an elemosyna de usuris fieri possint.
6. Sexto, an usurarii poenitentiam agere valeant, nisi, quod male acceperunt, restituant.

Q V A E S T I O I.

Vod autem sua repetere non possint, facile videtur posse probari. Aut enim Dominus in Evangelio: [Si vis perfectus esse, vende & uende omnia, quæ habes; & da pauperibus.] Quia ergo isti iter perfectionis arripiunt, non licet eis sua habere.

Multo ergo minus licet eis repetere; quia non debet repeti quod possideri non licet. Item. [Si quis voluerit tunicam tuam tollere, & in iudicio tecum contendere,

Matth. 19.
Luc. 18.
Mar. 10.

Matth. 5.

rit, quod possederit, ut extra de off. delegat. consultatio nibus. unde patet, quod quilibet spoliatus habet restitutionis beneficium. extra de appel. significauerunt & extra de rest. spol. olim. Inuenio tamen, quod quis potest petere restitutionem, qui de iure possidere non potest. nam petitur restitutio consanguineæ, cum qua de iure quis non potest commisceri, ut extra de rest. spol. literis. Item seruus petit restitutionem rerum dñi absentis, quas de iure non potest possidere, ut C. si per vim, vel alio modo. l. 1. similiter vxor potest petere res a viro sibi datas si spoliata est: quarum rerum dominium non potest habere. ff. de vi &

Restitutio quandoque petit qui possidere non potest

vi armal. r. §. de iicitur. Item habens plura stipendia petit restitutionem alicuius: cum tamen de iure non possit illud possidere cum alijs, vt extra de præben. referent. Ioan. Ego credo saluo meliori consilio, q̃ laicus spoliatus decimis potest petere restitutionem, cum latro restituitur,

Laicus potest decimas petere quibus spoliatus est.

1. Cor. 6.
L. 5. moral. c. 8.
ad 3. c. 10b.

dimitte ei & pallium.] ¶ Itē Apostolus in epistola ad Corinthios: [Secularia igitur iudicia si habueritis^a oīno peccatum est in vobis.] item Gregorius exponens: [Omnia mihi licent: sed ego sub nullius^b redigar potestate.] inquit: [Cum mens concepta desideria sequitur; seruire rebus conuincitur, quarum amore superatur.]

Item ex concilio Carthaginensi 4. c. 19.

¶ Pro rebus transitorijs episcopus prouocatus non litiget. C. I.

E piscopus nec prouocatus^c pro rebus transitorijs litiget.

Quia ergo^d generaliter perfectis prohibetur in iudicio contendere; patet, quod istis non licet stare coram iudice. ¶ His ita respondetur. Prohibetur perfectis, in iudicio stare captando lucrum, sed nō euitādo damnum. Vel aliter: Aliud est sua possidere: aliud est communium procuratorem esse. Canonici non possident sua: quia res Deo oblatae non sunt alicuius. Viuntur enim rebus ecclesia nō vt suis sed tanquam ad dispēsandum sibi creditis. Vnde Prosper in lib. de vita cōtemplatina: [Sacerdos, cui dispēsationis cura cōmissa est, &c. [requirere in causa eius, à quo pro ingressu monasterij pecunia exigebatur. ¶ Sicut ergo isti nō sua possident; ita nec sua repetunt; sed res ecclesie quarū procuratorem gerunt. Similiter, quod in iudicio prohibetur contendere, sic intelligendum est: videlicet, vt nō sibi stent coram iudice, sed alijs. Alijs autem corā iudice, astiisse, & pro eis iudicem interpellasse nonnullos sanctorū legimus. Hi autem non sibi stant, sed pauperibus, quorū necessitatibus profutura repetunt, & ita non prohibentur stare coram iudice. ¶ Illud vero Euangelij: [Si quis abstulerit sibi tunicam, &c. non est precipientis, sed exhortantis.]

sup. 1. q. 2. sacerdos.

Vnde Augustinus ait libro 19. contra Faustum, c. 25.

¶ Peccat qui ultra debitum exigit, non qui sibi debita reposcit. C. II.

Quod debetur^f, & si benigne dimittitur, non tamen iniique repetitur. Peccat autem, qui exigit ultra^g debitum: ideoque lex modum figens, poenam talionis^h instituit. Sed tu eo longe es à peccato iniusti exactoris:

E piscopus. ¶ Prouocatus. Id est, in iudicium vocatus: debet. n. per alium litigare, vt no. 5. q. 3. cap. vlti. & si mala est causa ecclesie, non debet eam fouere: sicut nec tutor pupilli, vt ff. de administ. tuto. l. quoties §. sicut autem.

d ¶ Quia ergo. ¶ Requirere supra. 1. q. 2. sacerdos.

SICUT ERGO CASVS. Concludit Gra. ex supradictis, q̃ clericis sua repetere nō licet: postea respondet dupliciter allegatis. Et primo sic scilicet quod perfecti nō debent contendere in iudicio captādo lucrum, sed vitādo damnum possunt esse in iudicio: secundo dicit, q̃ licet clerici regulares sua repetere non possunt, cū nihil habeant: tamen res ecclesiasticas tanquam cōmunes, quarum procuratorem gerunt, repetere non prohibentur: qui in iudicio contendere possunt non sibi, sed alijs, scilicet pauperibus: sicut multi sancti fecerunt.

e ¶ Sanctorum.] su. 12. q. 1. expedit.

IL L V D. CASVS. Non respondet auctoritati Euangelij, si qs, &c. & dicit quod cōsiliū Domini est & non p̃ceptum: & ad hoc inducit seq. cap.

Quod debetur. ¶ CASVS. Quasi- tum fuit ab Aug. vtrum sit peccatum repetere sua? Ei respondet quod non, licet non possint benigne remitti. sed illi peccant qui ultra debitum exigunt, contra quos lex poenam talionis instituit: sed qui nullo modo petunt, remoti sunt à peccato. & poena iniuste perentis. [Eo.] i. in tantum. [Quo.] id est in quantum.

Fur ad poenam - dupli vel quadrupli potest cōueniri.

De hoc no. 12. q. 2. fraternitas ibi videas, & facit ad hoc ext. de sent. excō. quāuis &c. ea nosci tu vbi plene hoc nota. 3.

f ¶ Quod debetur.] Ex aliquo maleficio, vel intellige ex quolibet debito.

g ¶ Ultra.] Videtur ergo. quod non possit licite peti poena dupli, vel quadrupli à fure, vt no. 12. q. 2. in antiquis. quod concedit Hu. sed non est ita, quia hoc habetur ex canone quod peti possit. 11. q. 2. in legibus.

h ¶ Talionis.] cōtra delinquentem, s. vt tanta satisfactio petatur ab eo, quāta iniuria praecessit, vt 23. q. 3. lex dicitur, vel loquitur de poena talionis infligenda actori, qui iniuste litigat: quia calumniosè agens punitur in sumptibus litis, vt extra de poenis. calumniā. hoc

Q 99 4 a 9 Nul-

facto, qd sit tuatur, vt extra de rest. spol. in literis. cum laici quotidianie possideant. decimas ex tolerantia praelatorum, secus in haeretico cum sit excommunicatus, vt extra de hære. excommunicamus & decre. illa, causam. dicit detinere, & non possidere. B. a ¶ Habueritis.] iniuriose. ita vt scandalizemini propter hoc. b ¶ Sub nullius.] Id est, sub rei temporalis potestate nō lo redigi: intantum vt aliquem offendam, iuxta illud: Et inihi res: non me rebus submittere conor, vt extra de verb. sig. intelligentia.

eratus in solis.

a ¶ Nullum.] Scilicet quo ipse teneatur alijs, vel aliter id est, nulli vult soluere poenam pro peccato debitam.
 b ¶ Debitum.] Id est; poenam, debitam ex peccato.
 c ¶ Sic &.] Hic est S.
 d ¶ Cetera.] Id est; omnia sunt concilij: sicut illud, qui percussit te in vna maxillam, &c.

Q Visquis.] C. A. SVS. In hoc c. & sequenti assignatur differentia inter preceptum & consilium. quia peccatum est non obedire precepto, & poenam sustinet, qui non obsequatur: consilio vero non obedire peccatum non est; sed qui non obedit, minus boni edipiscitur.

Q Uod precipitur imperatur.] Hic Greg. innuit differentiam inter precipere & imperare id est nā aliās Aug. dicit quod Cēsar precipit facien dum est; quod imperat, tolerandum est, vt 23. q. 1. militare. Item inter mandatum & preceptum videtur esse differentia quia finitur 2. mandatum morte mandatoris, vt extra de officio deleg. relatum. sed preceptum non vt in authent. vt nulliud. S. & hoc vero iubemus colla. 9. Itē quandoque ea quę sunt precepti, consulantur, vt 28. quęst. 1. sic enim. quandoque etiam quę sunt mandati. precipimus vt sic æquiparentur preceptum & mandatum. vt C. de acti. & obligat. si quidam. Item quandoque verbum rogandi pro verbo precipiendi ponitur, vt 11. quęstio. 3. rogo.

Q Uod autē.] C. A. SVS Hic intitulatur secunda quęstio, quę

ritur, an fratres vel domestici testes sint audiendi. Et certum est, qd in causa criminali non admittuntur, vt 2. q. 5. c. 1. nisi quando clerici accusant suum prælatus, vt 2. q. 7. lator. & cum accusatur matrimonium propter consanguinitatem, vt 35. q. 6. c. 1. sim. lator in causa civili domestici testes non admittuntur, vt 4. q. 3. etiam in re propria clerici tamen tam pro sua ecclesia, quā pro aliena bene admittuntur, vt ius. ca. c. 1. & c. quanquam. Et procedit hoc ordine. Primo probat, quod fratres, & domestici testes non sunt admittendi: postea dat solutionem. Dicitur ergo, qd tam leges, quā canones prohibent domesticos testes aduersus extraneum assumi,

Nam pro se quis testificari non potest. sed contra se sic & ideo cum isti ferunt testimonium super rebus ecclesie sue, quę spectant ad suam utilitatem, non sunt audiendi. Postea soluit dicens, qd in causa criminali est hoc seruandum, sed in causa ecclesie bene admittuntur do-

quod omnino non exigis debitum: ideoque bonus magister ait: Qui te percutit in vnam maxillam, præbe ei & alteram.] præsertim ne cogamur & ipsi reddere debitum ab eo, qui nullum^a habet debitum^b.

Luc. 6.

Matth. 5.

In aliquot vetustis exemplaribus capitulum hoc coniunctum est superiori, & confectum est ex verbis B. Augustini li. 19. contra Faustum. c. 35. hinc inde acceptis, & interdum etiam immutatis. Quare præstat integrum illud caput perlegere.

Sic & cetera^d accipias. Item in libro de sancta virginitate a. c. 14. & 15.

a ¶ Virginitate.] Restituta est citatio ex Polycarpo. Antea citabatur, ex sermone Domini in monte; Sic etiam S. Quod precipitur restitutum est B. Hieronymo.

¶ De eodem. C. III.

Q Visquis preceptis non obtemperat; reus est, & debitor poenę. & paulo post. ¶ Precepto Domini non obedire, peccatum est: consilio si uti nolueris, minus boni adipisceris, non mali aliquid perpetrabis. Itē Hieronymus libro primo contra Iovinianum. Quod precipitur imperatur; quod imperatur, necesse est fieri: si non fiat, poenam habet. & infra. ¶ Vbi consilium datur, offerentis arbitrium est: vbi preceptum, necessitas est seruientis β.

Poly. l. 1. tit. 24. Cap. 15.

† in vulgatis erat, Greg. in epist. ad Iovinianum.

β ¶ Seruientis.] Sequebantur hac verba, vt obediatur vel imperantis, vt ei obediatur, quę sunt ex puncta auctoritate codicum vetustorum & originalis.

Q V A E S T I O II.

DE eo autē, quod quaritur, an de suis fratribus testes producere possint multis auctoritatibus videtur esse prohibitum. Leges enim iā sacrorū canonū, quā secularium principum prohibēt aduersus aliquem †; testē de sua domo produci. Contra se. n. quisq; testari potest, pro se vero minimē. Quia ergo isti producuntur, vt p seipsis testimonium ferant. (Non. n. utilitatis sue ecclesie se poenitus immunes arbitrantur futuros) patet, quod eorum vox in talibus non est audienda. Sed distinctio † hac, & testium

† al. extraneum.

† al. distinctio.

domestici testes, vt in seq. c. patet.

f ¶ An de suis matribus.] In causa criminali nunquam admittuntur domestici vt 3. q. 5. cap. 1. nisi in duobus casibus, scilicet cum canonici accusant prælatus suū, vt 2. quęst. 7. lator. & cum accusatur matrimonium propter consanguinitatem, vt 35. quęst. 6. cap. 1. Similiter in causa civili non admittuntur domestici. 4. q. 3. etiam civilis iure. Item etiam nisi in causa ecclesie sue, ut inf. cod. cap. 1. & extra de testi. inf. super. Similiter ad probandum consanguinitatem admittitur domesticus, ut 35. q. 6. cap. 2. siue agatur ad contrahendū, siue ad diuindū matrimonium, ut extra qui matrim. accu. post. videt

Testificari
pnt quique
domestici
sed

Sed pro alio impedimento matrimonij domestici non admittuntur, etiam si velint probare affinitatem, ut extra de testi. in literis. Ioan. Sed contra videtur dicere decre. extra de testa. super eo. & sic de facto seruatur: & in illa decret. in literis suspicio erat contra eum: quia steterat

alijs literis super testibus recipiendis sibi missis prius. a ¶ Stephani.] vnus canonicus potest inducere in testimonium suum concanonicum contra eiusdem ecclesie canonicos: quia non est magis domesticus vni, quam alijs: & par affectionis causa suspicionem excludit, ut ff.

Canonicus pro canonico testificari potest.

examinatio in criminalibus causis seruanda est: in civilibus autem non vsquequaque. In criminali enim causa non licet testem de propria domo produci: in civili autem praelatis ecclesie licet.

Vnde Paschalis II. Guidoni Archiepiscopo Viennensi Apostolica sedis legato scribit dicens.

¶ Clerici pro sua ecclesia testimonium ferre possunt. C. I.

† al. criminalibus

Super prudentia tua plurimum admiramur, quod in negotio beati Stephani^a, clericorum ipsorum acceptare nolueris testimonium. Diuersæ namque sunt species causarum: nec in omnibus causis crimina agitantur. In criminibus † si quidem accusatorum, & testium illa distinctio obseruanda est, quæ in canonibus continetur; ne qui ad probationem domestici assumantur. Caterum in possessionum, vel huiusmodi negocijs hi potissimum assumendi sunt; qui eadem negocia tractauerunt^b, de quorum auditu, & visu^c hæsitatio esse non debeat. Si ergo iidem clerici idonei sunt ad assertionem causæ illius; nullatenus remoueantur, sed sicut alijs literis deliberatum est, inter S. Ioannis, & S. Stephani canonicos lis illa plenius decidatur.

Potest etiam intelligi aliter. Domestici ad probationem non admittantur, ut pro his videlicet, quorum sunt domestici, testimonium ferant. Hi autem (sicut supra de actoribus dictum est) non pro domesticis, sed pro ecclesia, quæ mater est omnium pauperum, testimonium dicant. In conficiendis autem instrumentis secularium negotiorum presbyteri non vocentur ad testimonium: sed si casu contractui eos interfuisse contigerit, iubente episcopo testimonium dicant.

Vnde in Synodo habita Roma ab Eugenio Papa II. statutum est, c. 13.

¶ In conficiendis instrumentis sacerdotes ad testimonium non vocentur. C. II.

Poly. l. 4. tit. 31.

Quamquam sacerdotum testimonium credibilius habetur; tamen ipsi in secularibus negocijs pro te-

terat cum vxore per septem annos, quod etiam ibi super affinitate inducebantur domestici. Præterea, ut notauit ibi T. familiares sui erant, vel domestici, quibus imperare potest ratione dominicæ vel patriæ potestatis: alias domestici bene admittuntur. † B.

Super prouidentia.] C. A. S. V. S. Guido archiepiscopus Viennensis Apostolica sedis legatus in causa, quæ vertebatur inter canonicos S. Stephani, & canonicos sancti Ioannis, canonicos sancti Stephani ad perhibendum testimonium veritati recipere volebat, quia domestici erant: quare Paschalis secundus scribit sibi, & docet, quod in causa criminali testes domestici non assumantur, sed in civili ecclesiastica potius ipsi quam alij recipiantur. præcipit ergo sibi, ut a testimonio ferendo nullo modo repellat clericos B. Stephani, dummodo idonei videantur. [Alijs literis,] quibus causam illam commiserat sibi: vel

b ¶ Tractauerunt.] Quia ea, quæ in capitulo gesta sunt, melius possunt probari per canonicos, quam per alios, ut extra de testib. veniens, in fi. licet lex dicat alias inter domesticos, facile quid confingi posse pro negocij qualitate, ut C. de donat. data.

c ¶ Et visu.] 3 q. 9 testes.

POTEST. Ite §. diuiditur in duas partes. In prima soluit aliter quam superius dixerat, dicens quod domestici ad testimonium non admittuntur pro eo cuius sunt domestici. Supradicta autem clerici non pro domesticis admittuntur, sed pro ecclesia, quæ mater est omnium. In secunda parte dicitur, quod presbyteri in contractibus secularium non debent ad testimonium vocari: si tamen casu interfuerint, iubente episcopo, testimonium ferre possunt, ut in seq. c. docetur

Quamquam.] CASVS. Quasitum fuit ab Eugenio, utrum

2 Ad idē ff. de verb. sign. princeps, C. de digni. ius senatorum, sed contra, quia executores negotiorum, & administratores iisdem negocijs testes esse non possunt. ff. de test. mandatis. Arch.

Contra rationem communem pro religione iudicatur.

ut rum sacerdotes sint vocandi ad testimonium super conficiendis instrumentis in negocijs secularibus? Et respon. quod non, si tamen casu interfuerint ubi laici non inveniuntur idonei, iubente episcopo possunt dicere testimonium, ne veritas occultetur.

a ¶ Non rogentur.]

An possit clericus cogi, not. 2. quest. 6. statuendum.

b ¶ Euentu.] 4. q. 3. ad fidem.

c ¶ Vel audierint.]

Et hoc est in illis casibus, ubi testimonium valet de auditu, ut 3. quest. 9. si de bitum.

d ¶ Occultet.] Istud est regulare quod in defectum probationum quilibet possit cogi, ut extra de test. cog. peruenit. immo talis admittitur, qui aliàs nō est idoneus, ut 4. q. 3. item serui responso. simile est 55. dist. priscis. & de consecr. distinct. 4. in necessitate. & C. de hæret. l. ult.

Clerici non coguntur testificari.

e ¶ Coram se.] Sed qualiter testatur clericus coram episcopo cū causa versatur coram laico iudice, cum cōtinentia cause diuidi nō debeat, ut extra de sequest. ad hæc? Respon. hoc est privilegium clericorum, quod nō coguntur coram quolibet iudice testificari sicut egregiæ personæ non coguntur coram quolibet iudice testificari, ut ff. de iureiur. ad personas.

f ¶ Competentibus.] Scilicet iudicibus ecclesiasticis.

g ¶ Aut aliter.] Id est, ut committat episcopus aliquibus qui recipiant testimonia ipsorum.

h ¶ Quod autem.] CASVS. Hic intitulatur tertia questio, in qua queritur, utrum sit usura, si aliquid præter sortem exigatur? Et certum est, qd sic: nisi cum ecclesia mutuat pecuniam laico, ad hoc ut prædium ecclesiasticum de manu laici redimatur: quo casu fructus ecclesiastici fundi præter sortem retinebit, ut dicit Innoc. III. in prima decret. de feud. & Alex. de usu in prima decret. in fi. Similiter non licet aliquid expectare præter sortem, ut j. ead. c. 1. Spes enim facit usurarium sicut simoniacum. arg. 1. q. 3. non solum.

i ¶ Plus quàm.] Supple quod consistit in pondere, numero, & mensura, sed in equo & domo aliud est: quia ibi licitum est recipere sortem & lucrum. & est ea ratio, qua in prædictis quæ consistunt in pondere, numero, & mensura, transfertur dominium, cum illud sit mutuum. Vnde res illa statim est in periculo 2 illius qui recipit eam. unde inconueniens esset ut nomine illius rei magis grauaretur 3; sed domus & equus non sunt periculo sui: unde non est inconueniens, si aliàs grauatur pro re tali dando aliquid. ad hoc facit ff. de iureiur. cum qui. Sed contra hoc obijciunt. Pone quod aliquis vendat

sunt, ut mutuum & commodatum. In mutuo certum est, & sequitur, quod sit gratuitum, alioquin est usura. Item si commodatum non est gratuitum, non quidem est usura, sed tamen si aliquid recipitur pro commodato, statim desinit esse commodatum: quia aut recipitur

† al. testificantur

a ¶ Pro testimonio.] Sic est emendatum ex concilijs Eugenij secundi, & Leonis III. & Polycarpo. Antea enim legebatur, pro conficiendis instrumentis ad testimonium non rogentur.

β ¶ Si autem.] In concilijs ipsis & Polycarpo legitur, si enim euentæ causæ aliquid viderint, &c.

QVÆSTIO III.

Uod autem^h præter summam emolumenta seculari, sit usuræ exigere, Augustini auctoritate probatur, qui in psalmum trigessimum sextum, ad vers. [Tota die] scribit dicens.

¶ Qui plus, quàm dederit, accipit, usuras expetit. C. I.

SI foeneraueris homini, id est, mutuam pecuniam tuam dederis, à quo aliquid plus, quàmⁱ dedisti, expectes

Sent. 3. dist. 37.

luc p 13. c. 17.

pitur aliquid pro re ipsa, aut pro usu rei. si pro re ipsa aliquid recipitur, aut est pecunia, aut alia res. Si pecunia, est emptio seu venditio: si alia res, erit contractus permutationis: si pro usu rei accipitur pecunia, erit contractus locationis: si res alia, erit contractus innominatus, do, ut des, vel do, ut facias. omnes isti contractus sunt liciti laicis etiam causa negotiationis, ut 88. dist. fornicari. Clerici tamen in quantum possunt debent abstinere ab emptione & venditione: quia illud non facile fit sine peccato, ut j. de pœnit. dist. 5. qualitas. tamen in causa necessitatis permissum est clericis negociari, ut extra ne cler. vel mona. cap. 1. licitum tamen est clericis emere aliquam rudem materiam, & inde aliquid artificium facere, si eis sua non sufficiunt, ut 91. dist. clericus victum. & 21. q. 1. c. 1. de consecr. dist. 5. nunquam. & tunc non acquiritur lucrum ex negotiatione, sed ex artificio. talia enim lucra licita erant Apostolis, ut 21. quest. 1. c. 1.

SI foeneraueris.] CASVS. Aliquis dedit pecuniam mutuam, & præter sortem aliquid expectabat quæsitum fuit ab Augustino, utrum sit usurarius? Et respondet quod sic.

i ¶ Plus quàm.] Supple quod consistit in pondere, numero, & mensura, sed in equo & domo aliud est: quia ibi licitum est recipere sortem & lucrum. & est ea ratio, qua in prædictis quæ consistunt in pondere, numero, & mensura, transfertur dominium, cum illud sit mutuum. Vnde res illa statim est in periculo 2 illius qui recipit eam. unde inconueniens esset ut nomine illius rei magis grauaretur 3; sed domus & equus non sunt periculo sui: unde non est inconueniens, si aliàs grauatur pro re tali dando aliquid. ad hoc facit ff. de iureiur. cum qui. Sed contra hoc obijciunt. Pone quod aliquis vendat

usum

1 Ad idē ext. de test. ca. si quis, & maxime cū tūc iurare debeant: quod facere nō debent laico. 22. q. ult. ca. ult. secundū Io. de Fant.

Usura aliquā nō cōmittitur, licet ultra sortē qd accipiatur.

Contractus duo sunt gratuiti.

2 Tericulo
1. si vnus ex socijs, & si vnus, p hoc.
3 Arg si de iureiur. cum qui.

utrum pecunia, & recipiat in se periculum pecunie. talis contractus non est vitiosus, quia cum usus sit illius qui vendidit, licite potest eum vendere. & sic habes, quod aliquis pro pecunia potest recipere pecuniam, & aliud in hoc casu, alias non: & hoc ideo, quia pecunia non de-

nam generaliter dicitur pecunia quidquid habes, ut 1. q. 3. totum.

P Lerique. CASVS. Quidam cum pecuniam mutuassent negotiatoribus de lucro mercium partem recipiebant; qua situm fuit ab Ambr. utrum hoc debeat re-

putari usura? Et respondet quod sic, & non solum hoc, sed et quidquid ultra sortem exigitur quocumque nomine censeatur dicitur usura, & adhuc probandum auctoritate legis Mosæ inducit. Sequens capitulum est.

c. Precepta.] Nolunt quidam facere contra legem, sed faciunt fraudem legi. Ille vero facit fraudem legi, qui obtemperat verbis legis, sed mentem eius circumuenit, ut ff. de legi fraud. Fit fraudes legi quatuor modis.

Legi fit fra^a quadrupliciter.

De read rem. i. qñ in fraudem datur aliqua res, ut hic & 1. q. 1. sunt nonnulli, talis est fraus Macedonia ni ff. ad Macedon. l. sed Iulianus §. inuiti. Itē de pona ad personam, ut cū quis sub persona alterius exercet usuram, ut 46. d. sicut non suo, & cum maritus non potest aliquid dare uxori, supponit aliam personam cui dat, ut ff. de dona. inter virum & ux. hac est rō. §. vlt. Item de vno contractu ad alium contractum fit fraudes, ut cū mulier non possit dare aliquid viro, fingit se vendere ei: ut ff. de dona. inter virum & ux. si sponsus. §. circa sic 16. q. 1. si sacerdotes. Item de

3 De hac materia plene not. extra de priui. quanto. ibi videtur in summa Host. de contrah. emp. §. vlt.

Simonia an in modico committatur.

Quod

accipere, non pecuniam solum, sed aliquid plus, quam dedisti, siue illud triticum sit, siue vinum, siue oleum, siue quodlibet aliud: si plus quam dedisti, expectas accipere, foenerator es; & in hoc improbandus, non laudandus.

Item Hieronymus super Ezechielem, lib. 6. ad c. 8.

Quidquid supra datum exigitur, usura est. C. II.

P Utant quidam usuram tantum esse in pecunia. Quod prouidens scriptura diuina omnis rei aufert superabundantiam, ut plus non recipias, quam dedisti. *Item ibidem.* Alij pro pecunia foenerata silent munuscula accipere diuersi generis: & non intelligunt usuram appellari, & superabundantiam, quidquid illud est; si ab eo, quod dederint, plus acceperint.

Item Ambrosius in lib. de Tobia, c. 14.

Quidquid sorti accedit, usura est. C. III.

P Lerique refugientes precepta legis, cum dederint pecuniam negotiatoribus, non in pecunia usuras exigunt; sed de mercibus eorum, tanquam usurarum emolumenta percipiunt. Ideo audiant, quid lex dicat. [Neque usuram, inquit, escaurum accipies, neque omnium rerum.] *Item paulo post.* Et esca usura est; & vestis usura est, & quodcumque sorti accedit, usura est; quod velis ei nomen imponas, usura est. *Item paucis inueneris.* Si quis instaurandum conuiuium putat; ad negotiatorem mittit, ut absynthiaci & cupellam sibi gratis deferat; ad cauponem dirigit, ut Picenum vinum, aut tyriacum requirat; ad lanium, ut hilam sibi procuret; ad alium, ut poma sibi adornet.

a. Absynthiaci.] De hoc vino, quod tardam coctionem accelerat, ideoq; instaurandus conuiuij aptum est, meminit Dioscori-

vno contractu ad alium fit fraudes, sed alio modo, ut cum mulier non possit fideiubere, constituit se principalem debitoricem, ut ff. ad Velle. quamuis. 33. q. 5. mulierem. 3. d. Legis. Id est, canonis legitime agentis legis prophetica dicentis. Qui pecuniam suam non dedit ad usuram, &c. **c. Negotiatoribus.]** Videtur, quod si quis pecuniam suam dedit negotiatori, ut inde emat merces, & det sibi partem lucri, quod illud sit licitum, quod non concedo si periculum spectet ad recipientem, ut sit inter eos contractus mutui. sed si per illa verba societatem contrahunt, & tunc periculum spectat ad utrumque; tunc bene licitum est, quod unus locius det pecuniam, & alter suppleat laborem, qui deest in pecunia, ut ff. pro sol. l. quinta.

f. Lex.] Mosæica.

g. Accedit.] Ex pacto.

h. Ad negotiatorem.] Cum credidit pecuniam.

i. Poma.] Videtur ergo, quod usura differat in hoc a crimine simoniae, quia crimen simoniae non committitur in modico, ut extra de si. & si quaestiones, sed non est ita, & c. si quaestiones. intelligas, quod non presumitur in modico committi simonia ratione personarum.

& inid. gl. ord.

Sent. ibidem.

luc. p. 13. c. 18.

luc. l. 3. c. 160.

luc. p. 13. c. 26.

Deut. 23.

† al. absynthiaci.

† al. iheriacum.

† al. vuluam.

deterioratur, sed aliae res deteriorantur. Item nonne si creditor alicui gratis mutuat pecuniam, venditor tenetur ei ad antidota, ut extra de testa. cum in officijs, & ff. de peti. hanc. sed & si §. consuluit. & naturaliter est ei obligatus ad aliam. quare ergo illam naturalem obligationem non prodest deducere in civilem? ut pactum fiat pro illa danda, ad quam tamen tenetur, cum etiam alia pacta interueniant in spiritualibus, ad quae alias quis tenetur, extra de praeben. significatum. & extra de elect. significatum.

a. Expectas.] Ex pacto secundum quosdam, vel etiam sine pacto: quia sola spes facit usurarium, ut hic. Sed quid si mutuet eo pacto: ut sibi etiam remutuet cum opus habuerit? Non credo quod illud posset deducere in pactum: & ita hic naturalis obligatio non potest deduci in pactum. 2.

P Utant. CASVS. Quidam pecunia mutuata pecuniam pro usura recipere volebant, sed munuscula, quod dicebant non esse usuram sed Hieron. dicit quod quid ultra sortem recipitur, usura reputatur.

b. Pecunia.] Strictè sumitur hic nomen pecunia

istā sententiam tenet Goffr. extra de usu. consu. l. sed glo. sedens vñuenire cōarium, ver. nem nonne. Arch.

Quod vero nec.] CASVS. Hic intitulat quarta quaestio, qua quaeritur vtrum laicis, vel clericis liceat vsuras accipere? Et certum est, quod non nisi in casibus notatis sup. in prox. q. & in apparatu, & in summa illius qonis.

a ¶ Quod vero.] Nul-
li licitum est vsuras
sumere, nec etiam lu-
dz, vt extra de vsu.
post miserabilem, vi-
detur tamen, quod in
casu licitu sit etiam
Christiano sumere
vsuram, vt inf. ea, ca.
vi tamen licitum est
aliquando vltra sor-
tem aliquid recipere,
vt notauimus in pro-
xima quaestio. sup. in
summa.

Clerici.] CASVS.
Præcipit Gela-
sius in hoc c. vt cleri-
ci ab omni illicitatu
piditate cuiuslibet
negotiationis se ab-
stineant: alioquin
in quocumque gradu
fuerint: deponentur.
Sequens capitulum
patet.

b ¶ Indignis.] Licitas
enim negotiationes
possunt clerici face-
re, vt extra ne cleri-
ci, vel monachi. c. 1.
& hoc cum eis sua non
sufficiunt, vt 91. dis-
cretus.

c ¶ Si cessare.] Non
ergo statim deponen-
dus est clericus pro-
pter vsuras. 47. d. ca.
1. argu. contra. 47. d.
c. 2. Sol. statim depo-
nendus est, & quod
hic dicitur, refertur
ad facultatem dispõ-
sandi.

d ¶ Ministri.] ¶ Da-
tam.] Sup. 46.
d. non licet.

Canonum.] CA-
SVS.] Quidam cle-
rici emebant vilius,
vt carius venderet,
& hoc faciebant stu-
diose cupiditate lu-
crandi. Ideo statutum
fuit in concilio Tar-
raconensi, vt de cetero
hoc non faciant,
alioquin deponetur
[Studio.] id est, stu-
diose cupiditate.

e ¶ Vel vendendi.] in
eadem forma: sed in
rudi materia possunt
emere chorium, &
chartas, & inde face-
re sotulares, & li-
bros, vt 21. q. 1. c. 1.
& 91. d. clericus. nec
est negotiatio: sed ar-
tificium.

des lib. 5. c. 49. Lampridius de Heliogabalo inquit, & rosato, at-
que absynthio ¶ vulgus ad bibendum inuitauit. De hoc Al-
ciatus parer. l. 7. c. vlt.

Item ex concilio Agathensi.

¶ Quando amplius, quam debetur, exigitur,
usura est. C. IIII.

VSurā est, vbi amplius requiritur, quam datur. V. g.
si dederis solidos decem, & amplius quaesieris: vel
dederis frumenti modium vnum, & super aliquid exegeris.

*Ecce euidenter ostenditur, quod quidquid vltra sor-
tem exigitur, usura est.*

Q V Æ S T I O IIII.

Quod vero^a nec clericis, nec laicis liceat
vsuras exigere, probatur auctoritate Ge-
lasii, & aliorum.

*Aut enim Gelasius Papa scribens episco-
pis per Lucaniam, & Siciliam. c. 17.*

¶ A quaestibus negotiationis clerici abstineant. C. I.

Clerici aut ab indignis^b quaestibus nouerint abstinen-
dum, & ab omni cuiuslibet negotiationis ingenio,
vel cupiditate cessandum; aut in quocumque gradu sint
positi; si cessare^c noluerint, mox a clericalibus officiis
abstinere cogantur.

a ¶ Si cessare noluerint.] *Hæc non sunt in epistola, neque referun-
tur supra dis. 88. c. consequens. sed non sunt expuncta ob glossam.*

*Item ex concilio Arelatensi primo, quod confirmauit
Papa Siluester, c. 12.*

¶ Excommunicentur ministri, qui foenerantur. C. II.

Ministri ¶, qui foenerantur, placuit iuxta formam di-
uinitus datam^d, eos a communione abstinere.

Item ex concilio Tarraconensi, c. 2.

¶ Qui volunt esse in clero, a studio negotiationis
abstineant. C. III.

Canonum statutis firmatum est, vt quicumque in cle-
ro esse voluerit, emendi vilius, vel vendendi^e ca-
rius studio non vtatur. Quod certe si voluerit exercere,
cohibeatur a clero.

Item ex concilio Martini Papa, c. 62.

¶ Alienetur a clero, vsuras, aut superabundantiam
exigens. C. IIII.

Si quis oblitus timorem Domini, & sanctam scriptu-
ram, quæ dicit; [Pecuniam suam non dedit ad vsuram.]

Si quis obligatus.] CASVS. Quidam clerici vsuras cen-
tenas exigebant, vel aliquid aliud præter sortem, &
vilius emebant, vt carius alijs vendant, quare fuit con-
stitutum a Martino Papa, vt qui de cetero talia fece-
rint, deponantur. Item est casus sequentis capituli.

a ¶ Ex
¶ fortasse, absyn-
thiaco, aut absyn-
thiato.
cap. l. 1. c. 125.

Burc. l. 2. c. 126.
luc. p. 6 c. 200.
Pann. l. 3 c. 161.

dist. 88. consequens
§. proinde.
luc. p. 12. c. 28.

luc. p. 13. c. 10.
¶ De ministris] ori.

Burc. l. 2. c. 122.
luc. p. 13. c. 13. & p. 6
c. 197.

in capitulis Marc.
Brach.

psal. 14.

i Vel de tur-
pi lucro hoc
intellige: sed
contra in v-
sura fm L.
de hoc leg.
& not. extra
de vsu. præ-
terea. ibi vi-
deas. Arch.

2 ¶ Ex quolibet.] 21. quæst. 3. placuit.

Si quis clericus.] CASVS. Quidam clericus mutuauit certam quantitatem pecuniæ alicui certo tpe soluendam: quæsitum est in Nicæno concilio, si tēpore statuto ad solutionē faciendam velit recipere frumentū, vel aliam spe-

speciē loco pecuniæ, sub quo pretio debeat eā recipere. Et rñdet. q̄ sub eo pretio, quo vendi potest tpe solutionis faciendæ, & tñ recipiat sub eo pretio donec perueniat ad summā, quam mutuauit. Si vero non vult speciem, sed pecuniā recipiat eam sine augmento. Ita videt

post hanc cognitionem magni concilij & foenerauerit, & centesimas exegerit, aut ex quolibet^a negotio turpe lucrū quæsierit, aut per diuersas species vini, vel frugis, vel cuiuslibet rei, emendo, vel vēdendo aliqua incrementa suscepit; de gradu suo deiectus, alienus habeatur à clero.

a ¶ Magni concilij.] Sic loquitur Martinus Bracharenfis: quoniam hanc sententiam accepit ex capite 17. concilij Nicæni, quod citatur infra ead. c. quoniam, & in duobus vetustis Gratiani exemplaribus post hoc continuo illud subiungitur.

Item ex concilio Tarraconensi, c. 3.

¶ Pro pecunia, quam clericus mutuo dedit, iusto pretio species accipere potest. C. V.

Si quis clericus solidum^b in necessitate præstiterit; hoc^c de vino, vel frumento accipiat, quod^d mercandi^e causa tempore statuta^f decretum^g fuerit venundari. Cæterum si speciem non habuerit necessariam; ipsum, quod dedit, sine vlllo augmento recipiat.

Item ex concilio Carthaginensi † 3. c. 16.

¶ Clericus non accipiat plus quàm commodauit. C. VI.

Nullus clericorum amplius recipiat, quàm cuiquam accommodauerit: si pecuniam, pecuniam accipiat: speciem eandem, quantam dederit accipiat: & quidquid aliud tantum, quantum dederit, accipiat.

Item Leo Papa, epist. 1. c. 3.

¶ Etiam laicis vsura damnabilis est. C. VII.

Nec hoc quoque prætereundum esse duximus, quodam lucri turpis cupiditate captos vsurariam exercere pecuniam, & foenore velle ditescere. Quod nos, non dicam in eos qui sunt in clericali officio constituti, sed & in laicos cadere, qui Christianos se dici cupiunt, condolemus. Quod vindicari acrius in eos, qui fuerint confutati, decernimus; vt omnis peccandi opportunitas adimatur.

Item ex Nicæno concilio, c. 17.

¶ Eijciantur à clero turpia lucra sectantes.

C. VIII.

Quoniam multi clerici auaritię causa turpia lucra sectantes, obliui sunt diuini præcepti, quo dictum est: [Qui pecuniam suam non dedit ad vsuram.] senerantes, centesimas exigunt; statuit hoc sanctum concilium, vt si quis inuentus fuerit post hanc definitionem vsuras accipere, vel ex quolibet tali negotio turpia lucra sectari, vel etiam species frumentorum ad sescuplum dare, omnis, qui tale aliquid conatus † fuerit ad quæstum^h, deijciatur à clero, & alienus ab ecclesiastico habeatur gradu.

¶ Supra dist. 47. hic idem canon affertur ex versione Dionysii, qui nunc ex prisca, qua est in collectione Isidori.

Item Iulius Papa.

mihī quæstio huius c. formanda, licet Bencuen. aliter eā formauerit: nec in ea casus positio à sua differt nisi in formatione quæstionis. & Hugo fere idem dicit cum Bencuent. Sequens c. patet.

b ¶ Solidum] s. pecuniam numeratam.

c ¶ Hoc.] Id est, tñ.

d ¶ Quod.] Id est, quantum.

e ¶ Mercandi.] Si deberent vendi.

f ¶ Tpe statuto.] i. solutionis tempore.

g ¶ Decretum.] A iudice, vel ab alio s. hoc vult dicere, q̄ creditor frumentum pro tanta pecunia debet recipere, quantū valuit tpe solutionis.

h ¶ Quæstum.] i. solutionis tempore.

i ¶ Non intel- ligas, quod hic imponatur necessitas vēditori aliud q̄ debeat accipiēdi, sed plus non exigendi. aliud n. pro alio nō potest solui inuito. ff. de solu si quis, C. tit. cum autem, sm Bart. Isido. Archid.

j ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

k ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

l ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

m ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

n ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

o ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

p ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

q ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

r ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

s ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

t ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

u ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

v ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

w ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

x ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

y ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

z ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

aa ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

ab ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

ac ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

ad ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

ae ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

af ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

ag ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

ah ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

ai ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

aj ¶ Vltima causa dāni vitandi possūt peti.

Iuo p. 6. c. 369.

& p. 13. c. 14.

Pann. l. 3. c. 59.

† In vulgatis erat Agathensi 3.]

Ansel. l. 7. c. 153.

Burc. l. 2. c. 124.

Iuo p. 6. c. 198.

& p. 13. c. 9.

Pann. l. 3. c. 158.

Rab. pēn. c. 32.

& in concil. Aquisgran. c. 62.

Poly. l. 4. tit. 31.

Burc. l. 2. c. 123.

Ansel. l. 7. c. 149.

Iuo p. 6. c. 65.

& in Aquisgran. c. 40.

dist. 49. quoniam multi.

Burch l. 2. c. 120.

Iuo p. 13. c. 8.

Psal. 4.

† al. commentur

capit. l. j. c. 131.

ut reddatur indemnis, ut extra de fideiuss. peruenit. & 12. q. 2. si quis de clericis. ubi agitur ad interesse.

Quicunque] CASVS. Aliqui tempore messium vel vindemiarum, non necessitate, sed propter lucri cupiditatem emunt vinum vel annonam pro duobus denarijs hac intentio

ne, ut seruent postea, donec pro quatuor vendant vel pro pluribus. Qualitum est a Iulio Papa. vtrum hoc sit turpe lucrū? Et respondet quod sic, & dicit Hugo, qd hoc c. loquitur generaliter tam de clerico, quam de laico. Sequens c. patet.

a q. Modium.] Si aliquis vendat merces q. modo valent quatuor, & facit pactum ut ei dētur quinque ad terminum præfixum: illud non est

Vsura qñq; nō fit, licet & quatuor quinque soluantur.

vsura, si dubium est quantum possunt valere merces illæ ad terminum præfixū: ut extra de vsur. in ciuitate, licet si venderet longē cariori foro quam modo, valeant, tunc esset vsura, ut extra eo. tit. cō soluit 10. Et quod dicitur de venditione mercium, intelligit si tempore cōtractus non fuerat venditurus: alioquin esset vsura, ut extra eo. ti. c. vi. B.

b Siquis] Rapi- nam] Sic ergo vsurarius est raptor. ergo in eum nō trāsfertur dominium sicut nec in simoniacum. potest tamen

Dñum an trāsfertat in vltimū.

concedi, quod trāsfertur dominium in eum. Item cum vsurarius non audiat nisi restituat vsuras, quas ab aliquo receperit, ergo nec raptor. ut videt quod non admitto & rapina largē sumitur pro qualibet iniusta vsurpatione, ut 32. q. 4. meretrices.

Quid dicam.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, qd crudelis est, qui vsuram exercet sicut ille, qui facit rapinam; quia vsura restitui debet, si sit sub quo iudice repeti possit. In secunda parte inuenitur contra auaritiam & cupiditatem vsurarij, quæ satiari non potest. Et ostendit, quod vsurarius cum peccato possidet vsuram, quia alienum est: & ideo restituendum, quia iniuste possidet, & eo male vtitur.

Vsuræ etiam fm leges rō sunt dandæ.

c [Reddi] Id est, dari: quia verbum reddendi ponitur pro verbo dandi. ff. de verb. sign. verbum reddendi potest tñ dici, qd fm leges non sunt dandæ vsuræ, tum quia sacræ leges non dedignantur imitari sacros canones, ut 2. q. 3. §. notandum. tum quia Imperator iubet seruari ea quæ statuta sunt in Nicæno concilio, ut in Aut. de

eccl. tit. in prin. coll. 9. sed Nicænum concilium prohibet vsuras, ut 47. dist. quoniam. & su. ca. quoniam. cū ergo Imperator constitutione sua confirmauit statuta Nicæni concilij, patet qd voluit derogare omnibus legibus quæ loquuntur de vluris. Vel dic ut dixi 10. d. lege.

d [Scri

¶ Turpe lucrum sequitur, qui minus emit, ut plus vendat. C. IX.

Quicunque tempore messis, vel vindemiæ, non necessitate, sed propter cupiditatem comparat annonam, vel vinum, verbi gratia de duobus denarijs comparat modium^a vnum, & seruat vsq; dum vēdatur denarijs quatuor, aut sex, aut amplius; hoc turpe lucrū dicimus.

Poly. ibidem.

Burc. l. 2. c. 127.

Iuo p. 6. c. 201. & p.

13. c. 21.

Pann. l. 3. c. 162.

¶ Caput hoc apud Burchardum, & Iuonem p. 6. c. 201. & in Pannormia citatur ex decretis Iulij Papa vsurarijs missis. Verum idem Iuo par. 13. c. 21. citat ex capitularibus quorum lib. 1. cap. 131. habetur.

Item Ambrosius in libro de bono mortis, c. 12.

¶ Rapinam facit, qui vsuram accipit C. X.

Si quis vsuram acceperit; rapinam^b facit, vita non viuit.

Item Augustinus ad Macedonium, epist. 54.

¶ Non minus crudelis est, qui pauperem trucidat scnore, quam qui diuiti aliqua rapit. C. XI.

Poly. l. 6. c. 20.

Quid dicam de vsuris, quas etiam ipsæ leges, & iudices reddi^c iubent? An crudelior est, qui subtrahit aliquid, vel eripit diuiti; quam qui trucidat pauperem scnore? Hæc, atque huiusmodi male vtiq; possidentur: & vellem, ut restituerentur: sed non est, quo iudice repellantur. Iam vero, si prudenter intueamur, quod scriptum est^d: [Fidei homini totus mundus^e diuitiæ sunt: infidei autem, nec obolus^f:] nonne omnes, qui sibi videntur gaudere licet conquisitis, eisque vti nesciunt; aliena possidere conuincimus? Hoc enim certè alienum^g non est, quod iure possidetur: hoc autem iure, quod iuste, & hoc iuste, quod bene[†]. Omne igitur, quod male possidetur; alienum est: malè autem possidet, qui male vtitur.

Prou. 17.

Porro, à quo vsuræ exigenda sint, Ambrosius testatur dicens in libro de Tobia, c. 15.

¶ Ab illo vsuram exigere possumus, cui iure nocemus C. XII.

Iuo p. 23. c. 27.

† Ibi inquit.] orig.

Ab illo vsuram exige, cui merito nocere desideras;

d [Scriptum est.] In prologo Bibliæ.

e [Totus mundus.] Id est, quælibet parua pars mundi, ut hæc dictio, totus, hic ponatur distributiuè.

f [Nec obolus] Supple est totus mundus.

g [Alienum.] Canon fingit rem alienam illam, qua quis male vtitur, ut hic, & 47. distin. sicut hi. & extra de verb. sign. c. ius dicitur.

FORRO. CASVS. Supra dictum est, quod vsuræ non debent. exigi: nunc ponit casum, in quo possunt exigi. & ad hoc inducit sequens cap.

A billo.] CASVS. Qualitum fuit ab Ambrosio, à licet paucæ, quo vsuræ exigi sine peccato vel recipi possint. Et ita ei sufficit respondet quod ab illo, cui nocere merito desideramus ciunt ac si & contra quem bellum iuste mouemus, sed bello vincto non valemus. Hoc c. intelligit H. generaliter de ludæo pagano hæretico, & Christiano quolibet, contra quem bellum iuste mouetur.

† Hinc B. Tho. Aquinas in opusculis tract. de vlur. c. 5. ¶ quod fm legē diuinā nō trāsfertur dñum in vsurariū, sed tñ fm legem humanam.

Hic vult dicere, qd qd possidet, ac si totus mundus esset suus fm Gof. Archid.

a [Cui.]

a ¶ Cui.] Sicut nulli nocere dē, sic a nullo debes petere
vſuras. vt c. intelligatur negatiue, & sic planum est. Alij
dicunt, q̄ ab hostibus licitū est petere vſuras. nam & ofa
eorum licite possumus auferre, vt 23. q. 7. c. 1. & 2. & qui
būcumq; inſidijs possumus nocere eis, vt 22. q. 2. dñs.
b ¶ Vbi

cui ^a iure inferuntur arma, huic legitime indicantur vſu-
ræ, quem bello vincere facile non potes. De hoc cito po-
tes centesima vindicare te. Ab hoc vſuram exige; quem
non sit crimen occidere. Sine ferro dimicat, qui vſuram
flagitat: sine gladio de se hoste vlciscitur, qui fuerit vſu-
rarius exactor inimici. Ergo vbi ius ^b belli, ibi etiam ius
vſuræ.

Q V A E S T I O V.

*Quod vero ^c eleemosyna non sint faciendæ
ex fœnore, vel vſuris, nec ex quolibet ma-
le acquisito; Augustinus testatur in libro
de verbis Domini, sermone 35.*

¶ De vſuris eleemosynæ fieri non possunt. C. I.

Ino p. 13. c. 16.

Nolite velle eleemosynas facere de fœnore, & vſu-
ris ^d.

Item ecclesiastici 34.

¶ Oblatio de rapina reprobatur a Deo. C. II.

¶ immolantis] cri.

Immolans ^f ex iniquo oblatio est maculata. & *infra.*

¶ Dona iniquorum ^c non probat altissimus, nec respi-
cit in oblationes iniquorum: nec in multitudine ^f sacrifi-
ciorum eorum propitiabitur peccatis. Qui offert sacrifi-
cium de substantia pauperum; quasi qui victimat filium
in conspectu patris sui. Panis egentium, vita pauperis
est ^f. Qui defraudat illum, homo sanguinis est. Qui au-
fert in sudore panem; qua qui occidit proximum. Qui ef-
fundit sanguinem, & qui fraudem facit mercenario, fra-
tres ^h sunt.

Item Augustinus in lib. 50. homiliarum, hom. 7.

b ¶ Vbi ius.] Iustum bellum est quod geritur ex edicto
principis. vt 33. q. 2. iustum. Ioan.

Quod vero.] Hæc quæstio diuiditur in quatuor
partes, in prima quarum probat per 9. aucto-
rit. q̄ de vſuris, & rebus male acquisitis, de
quib. dñum non transfertur, non possunt fie-
ri eleemosynæ. Secunda ibi, [Econtra.] Tertia ibi, [Item
obiicitur.] Quarta ibi, [Sed Aug.] lo.

CASVS. Hic intitulatur quinta quæstio, vbi quæritur, an
ex vſuris, & rebus male acquisitis possint eleemosynæ
fieri. Et certe quidam dicunt, q̄ ex nulla re illicite acqui-
sita pōt eleemosyna fieri, vt inf. ea. eleemosyna, & 1. q. 1.
non est putanda. vbi dñ. Honora Dñm de iustis labo-
ribus, & in Deuter. Non accipies mercedē postribuli.
Alij distinguunt utrū transferatur dñum, vel non. Vbi
non transfertur dñum, de rebus illis eleemosyna fieri
non potest, vt de rapina & furto. Vel vbi transfertur, sed
datur repetitio, similiter eleemosyna fieri non potest, vt
in vſura, & re per metum extorta, & etiam in simonia.
Vbi autem transfertur dominium, & non competit re-
petitio, eleemosyna fieri potest, vt de re per meretricium
acquisita, & de re quæ datur histrioni, vt inf. c. qui habe-
ris & cap. non sane. Quod dicitur: non accipies merce-
dem postribuli, non elidit: quia oblatio licet de ea fie-
ri non possit, non prohibetur quin eleemosyna fieri pos-
sit, & quod dicitur: Honora Dominum de iustis labori-

bus, non prohibet quin idem de alijs.

c ¶ Quod vero.] Quidam generaliter dicunt, q̄ de nul-
lo illicite acquisito pōt fieri eleemosyna, nec de mere-
tricio, nec de vſura, nec de alea, nec de histrionatu, nec
de simonia. scriptum est. n. Honorabis dñm Deum tuum

ex iustis tuis labori-
bus 1. q. 1. nō est pu-
tanda, & in Deut. di-
citur. Non accipies
mercedem postribu-
li, & est ad hoc inf.
eleemosyna. & 32.
q. 4. sicut nō sunt, nā
illicite, acquisita nō
sunt in bonis nris,
nec nostra, vt ff. pro
soc cum duob. §. vi.
Alii dicunt, q̄ si de
illicite acquisitis nō
transfert dominium,
vel etiam transfertur
sed competit repe-
titio; nō potest tamen
fieri eleemosyna, vt
in vſura. arg. c. ext. d.
iureiur. debitores, &
in simonia, vt extra
de simo. veniens. Sed
si non dat repetitio,
& transfertur domi-
nium, bene fit inde
eleemosyna, vt si ali-
quid datur meretrici
illud nō potest repe-
ti, vt ff. de cōd ob tur-
pem cau. idem q̄ si.
§. quoties. vñ de tali
potest meretrix face-
re eleemosynam. Idē
de eo est quod datur
histrioni, & de eo q̄
exorquetur ratione
officij alicuius, vt
inf. ead. non sanē.
Quod autem dicitur,
quod sacerdos
non potest percipere
mercedem postribu-
li, potest dici, quod

Eleemosy-
na, utrū fieri
possit de illi-
cite acquisi-
tis.

non debet recipi oblatio meretricis, licet eleemosyna
possit inde fieri, & hæc est ratio, vt propter ruborem ci-
uius cōuertatur, vt 90. d. oblationes, & 17. q. 4. miror. Sed
de illis, quæ sunt extorta per violentiam, non ratione offi-
cij alicuius, vt de rapina, & de furto, nō potest fieri elee-
mosyna. Dicunt tamen quidam, q̄ si res furtiua venda-
tur, de nummis illis potest fieri eleemosyna: quia non
sunt nummi furtiui, qui dantur pro re furtiua, vt ff. de
fur qui vas. §. ult. quod non credo, vt ext. de vſur. cum
tu. in fine. ⁱ

d ¶ Nolite.] ¶ Vſuris.] Hic inculcatio verborum
est, & fœnus dicitur vſurarum. Vnde Luca-
nus.

Hinc vſura vorax, auidumque in tempore fœnus.

Immolans.] CASVS. Aug. in hoc ca. reprehendit illos,
qui ex male acquisito faciunt oblationes. Nam qui
offert sacrificium, vel oblationes ex iniusto acquisito, si-
milis est illi, qui interficit filium in conspectu patris,
nam qui rapit pauperibus, & qui sanguinem fundit hu-
manum, & homicida reputatur, & similes sunt in ma-
lo. [Immolans,] id est, immolantis.

e ¶ Iniquorum.] sup. 1. q. 1. nullus, & c. non est putanda.
f ¶ Nec in multitudine.] Sed in meritis, vt 24. q. 1. odi.

g ¶ Sanguinis.] sup. 86. dist. palce.

h ¶ Fratres.] id est, pares siue similes in peccato, inf. eo.
c. multi. & de poeni. dist. 1. homicidiorum.

ⁱ De hoc no-
extra de deci-
mis ex trans-
missa.

Forte.] CASVS. Quidam putant se non peccare, si auferant avaro, & diuiti, ut pauperibus largiantur: sed dicit Aug. q̄ tales diabolica suggestionē mouentur: quia qui talia faciunt, addunt iniquitatem iniquitati.

a ¶ Non habebō.] Nec enim propter bonum est facien-

dum malum, ut 30.

q. 1. nōsse. 32. q. 4. si-
cut non sunt i non
vī tñ, q̄ talis furtum
committat: quia fur-
tum non fit nisi ad-
sit animus lucrandi,
ut ff. de fur. l. 1. sed
non est ita: quia spe-
cies furti est ex alie-
no largiri, ut ff. de
furt. si pignore. §. 1.

¶ Si quid inuenisti.]

CASVS. Dicit Au-
gu. in hoc c. q̄ si ali-
quis inueniat aliqd,
& animo lucrā di re-
tinuit, talis dī ra-
ptor: nam qui alienū
negat, si inueniret
alienum, tolleretur, &
dolet q̄ plus non in-
uenit. Deus enim re-
spicit cor, & nō ma-
num. Sequentia duo
capitula patent.

b ¶ Si qd inuenisti.]

Hic notabis q̄ si in-
uenire rē aliq̄ habi-
tam pro derelicto, li-
cet intendā eā fura-
ri: non tamen com-
mitto furtum. Item
si non habetur pro
derelicto. credo tñ q̄
habeatur pro dereli-
cto, similiter non cō-
mitto furtum. si aut
non h betur pro de-
relicto, nō credas q̄
habeatur, si eo ani-
mo accepisti, ut dño
restituas, non com-
mittis furtum: hoc
tamen in libellis de
bes p̄testari hoc to-
tum habes. ff. de fur.
falsus §. qui alienū.
Item & hoc scias, q̄
si qs inuenit thesau-
rum in loco p̄prio,
statim inuētoris est:
si at in loco alieno,
& casu fortuito eū
inuenit, dimidius
sit inuētoris, & di-
midius sit dñi loci.
si vero studiose q̄si-
uit, & inuenit eum
in loco alterius, tot⁹
erit dñi loci. si vero
in sacro, vel religio-
so loco casu fortuito
inuenit thesaurū, to-
tus est inuētoris, ut
inst. de re. diu. §. the-
saurus, & C. de thes.
l. nemo. lib. 10. lo.

Thesaurus
inuentus cu-
ius est.

c ¶ Vlti. ¶ Dicunt.] Isti male dicunt quia omnes
scire debent quod suum non est, ad alios perti-

nere, ut C. vnde vi. conquerebatur.

Neque.] CASVS. In hoc c. ostendit. August. q̄ malū
præcedens (ut rapina, vel inuasio) non excusatur
propter bonū sequens, & hoc probatur duob. exemplis,
scilicet primo, & tertio. Et econuerso bonum præcedens
non

¶ Non est aliquid rapiendum diuitibus, ut detur
egenis. C. III.

Forte aliquis hoc secum cogitat, & dicit: multi sunt
Christiani diuites, auari, cupidi: non habebō^a pecca-
tum; si suum illis abstulerō, & pauperibus dederō. Vn-
de enim illi nihil boni agunt, mercedem habere potero,
si ego eleemosynas dederō. Etiam in hac re parcat vnus-
quisque animæ suæ, quia huiusmodi cogitatio ex diabo-
li calliditate suggeritur. Nam etiam si tutum tribuat pau-
peribus, quod abstulerit; addit potius peccata, quàm mi-
nuat.

[Item Hieronymus.]

¶ De eodem. P A L E A. C. IIII.

Nemo qui rapit[†] moriens, si habet vnde reddat, sal-
uatur. Si eos quorum fuit, inuenire non poterit; ec-
clesiæ, vel pauperibus tribuat.

¶ Hac & sequens Palea absunt a plerisque vetustis, etiam in
quibus cetera esse solent. In uno autem habentur supra ead. q.
4 post c. si quis vsuram.

[Item Ambrosius.]

¶ De eodem. P A L E A. C. V.

Rapinam emere non licet, nisi ea intentione, ut cui
est ablata, reddatur.

Item Augustinus in lib. 50. homiliarum, hom. 9.

¶ Furtum committit, qui inuentum non reddit.

C. VI.

Si quid inuenisti^b, & non reddidisti; rapuisti; quantum
potuisti, fecisti. Quia plus non inuenisti, ideo
non plus rapuisti. Qui alienum negat; si posset, & tol-
leret. & paucis interiectis. ¶ Deus cor interrogat, non
manum.

Item Greg. lib. 6. epist. 110. ad Siageium.

¶ Qui de rebus concessis, & bene quæsitis eleemosynam
impendit, illa placet Deo. C. VII.

Eleemosyna redemptoris nostri oculis illa placet,
quæ non ex illicitis rebus, & iniquitate congeritur;
sed quæ de rebus cōcessis, & bene acquisitis impenditur.

¶ In epistola Beati Gregorij verbis huius capituli præponuntur
verba capituli, non est putanda supra 1. q. 1.

Item Hieronymus in lib. Leuitici.

¶ Peccat, qui rem inuentam non reddit. C. VIII.

Multi sine peccato putant esse, si alienum, quod inue-
nerint, teneant: & dicunt^c, Deus mihi dedit: cui ha-
beo reddere? Discant ergo peccatum hoc esse simile rapi-
næ, si quis inuenta non reddat.

Item Augustinus lib. de bono coniugali, c. 4.

¶ Bonus vsus non iustificat iniuste quæsitæ.

C. IX.

Neque enim si agris inique, ac perperam inuasus ita

non vitatur malo sequenti, & hoc probat duobus exem-
plis, scilicet secundo, & quarto. Et not. q̄ prima duo exem-
pla

† al. in rapina
moriens.

& serm. 21. de ver-
bis Apostoli.

Poly. 1. 6 tit. 16.

Poly 1 2 tit. 1.
Pann. 1. 2. c. 191.

Origenes ho. 4. ad
ad c. 6. Leuitici.

pla opponuntur sibi: & sequentia duo similiter. Secundum exemplum est ibi, [Neque si alias.] Tertium ibi, [Nec tyrannice.] Quartum ibi, [Nec vituperabilis ordo.] a ¶ Iustificat. ¶ Arg. q. bonum non improbat ppter malum coherens: nec malum approbatur ppter bonum coherens.

¶ al. quisquam.

quisque ¶ vtatur, vt ex eorum fructibus largas eleemosynas faciat; ideo rapinam iustificat^a. ¶ Neque si alius ruri paterno, vel iuste quæsito auarus incumbat; ideo culpanda est iuris ciuilibus regula, qua possessor legitimus factus est. ¶ Nec tyrannicæ factionis peruersitas laudabilis^b erit si regia clementia tyrānus subditos tractet. ¶ Nec vituperabilis ordo regie potestatis, si rex crudelitate tyrannica sæuiat. Aliud est namque iniusta^c potestate iuste velle vti: & aliud est iusta potestate iniuste velle vti^a.

a ¶ Velle vti. ¶ Post hac verba apud B. Augustinum sequitur, c. concubina inf. 32. q. 2.

Item Ambrosius lib. 3. de officiis, c. 9.

¶ Cum alterius detrimento alteri subuenire non licet. C. X.

D Enique^d si non potest subueniri alteri, nisi alter lædatur; cōmodius est neutrum^e luuari, quā grauari alterum. Ideoque in causis pecuniariis interuenire nō est sacerdotis: in quibus non potest fieri, quin frequenter lædatur alter, qui vincitur: quoniam intercessoris beneficio se victum arbitratur. Sacerdotis est igitur nulli nocere, prodesse velle omnibus: posse autem solius Dei est.

Item Gregorius in regesto lib. 7. indict. 2. epist. 126. Recaredo regi.

¶ Eleemosynæ, & sacrificia non placent Deo, quæ offeruntur ex scelere. C. XI.

S Criptum est: [Victimæ impiorum abominabiles Deo: vota iustorum placabilia.] Neque enim in omnipotentis Dei iudicio quod datur, sed à quo detur, inspicitur. Hinc est enim quod scriptum est: [Respexit Dominus ad Abel, & ad munera eius: ad Cain autem, & munera eius non respexit.] Dicturus quippe, quia Dominus respexit ad munera: præmisit solícite, quia respexit ad Abel. Ex qua re patenter ostēditur, quia non offerens à muneribus sed munera ab offerente placuerunt β: [Dona quippe iniquorum non probat altissimus: nec respicit in oblationes eorum, nec in multitudinem sacrificiorum, eorum propitiabitur peccatis.] Item. [Longe est Dominus ab impijs; & orationes iustorum exaudiet.]

β ¶ Placuerunt. ¶ Hucusque B. Gregorius: sicut supra 3. q. 7. c. in grauib., est notatum.

2 Cōtra in Exodo legitur, quod filij Israel exituri de Aegypto à vicinis suis acceperunt mutuo vasa aurea, & argentea: ex quib. postea adificauerunt tabernaculū Dño.

His respondet Aug. in lib. quæst. Exodi, q. 39.

¶ As à Deo est. arg. 23. q. 1. quid culpatur.

D Enique. ¶ CASVS. Quæsitum est ab Ambro. vtrum in causa pecuniaria, quæ vertitur inter aliquos, possit sacerdos pro altero licite postulare? Et resp. q. nō q. cōmodius est vt neuter iniuratur, quam grauet alter: quia

ad officiū sacerdotis spectat vt nemini noceat, sed proficiat oībus. & facit principium c. ad propositū Gratiani. s. vt alienū non auferam, vt alteri subueniā pecuniariter maxime. d ¶ Deniq. ¶ Sic 11. q. 3. nolite cum suis concor. & 13. q. 3. nō æstimemus.

c ¶ Neutrum. ¶ Ar. q. nulli subueniēdum est cum iniuria alterius. vt 22. q. 3. primum 2. & cauendū est ne prætexitu nocētis innocēs puniatur. C. de his qui latro. occ. l. 2. in fi. q. sancti^f est, & c. ff. de pœn. absentē. & pœna suos tenebit auctores. C. de pœ. lancimus. ext. de his q. à maio. parte, c. quæ sui. nec debet alteri per alterum iniqua conditio afferri, vt ff. de reg. iur. non debet.

f ¶ Non est sacerdotis. ¶ Arg. q. sacerdotēs nō possunt aduocare, in causis, vt hic & 88. d. perlatū. Ar. cōtra. 15. q. 2. ob seruādū. Sol coram sæculati iudice non pnt allegare nisi p certis psonis, vt ext. de poit. c. 1. sed corā ecclesiastico bñ. Io. Hodie sacerdos nō pōt postulare nisi p se et ecclesia sua, vel p coniunctis & miserabilib. personis, vt ext. eo. c. ult. B.

S Criptū. ¶ CASVS. Quæsitum fuit à Gre. an de illicite acquisitis possint facere pctōres sacrificia vel oblationes? Et rñ det q. nō: & hoc pbat exēplo Cam, ad cuius munera vel psonam dñs nō respexit, cum malus esset & impius: sed ad Abel & ad munera

2 Ar. 32. q. 4. sicut nō sūt. 14. di. q. ait. C. de sta. & ima. l. ult.

Puniri non debet alter pro altero.

5. q. 7. in grauib.

Prou. 15.

Gen. 4.

Ecl. 34.

Prou. 15.

Exod. 3.

Ad hoc j. q.

consuetu-

do. 32. q. 3. §.

his ita. & ca.

quidquid. 11.

10. 4. qui re-

te. Ar cōtra

2. q. 3. tunc

quabit. Ar.

hærens 1, vt 56. d. vndecunque & 23. q. 5. relegendes. Ar. contra, 22. q. 2. si qualibet.

b ¶ Laudabilis. ¶ i. licet iniuste electus bene vtatur dignitate, per hoc non conualescit dignitas, vt 1. q. principatus. hoc tamen fallit, vt ext. de renun. nisi.

c ¶ Iniusta. ¶ Id est, iniuste acquisita. Omnis enim pote-

Decr. Grat. ps 11.

respexit: dona enim iniquorum non probat altissimus, sed bonorum.

g ¶ Scriptum. ¶ Hoc c. expositum est sup. 3. q. 7. in grauib. §. ecce.

CONTRA. Hæc est 2. pars quæstio. secundum Ioan. de Fant.

R r r CASVS.

CASVS. Supra probatum est, q̄ de furto, vel rapina, vel confimilibus eleemosynarum vel oblationes fieri non debent. Nunc probat contra exemplo Iudæorum, qui de valis quæ muruo acceperunt ab Aegyptijs edificauerunt postea tabernaculum Dño. Sed huic obiectioni rñdet Grat. per seq. c.

Dixit.] CASVS. Quæritur tuit ab Aug. vtrum exemplo Iudæorum, qui Aegyptios expoliauerunt auro & argēto, possit quis suum proximum ipoliare? Et respōdet q̄ non. nec Iudæi furtum fecerunt, sed præceptū Domini seruauerunt.

a ¶ Sumendum exemplum.] Arg. ab exemplis nō esse arguēdum. 12. q. 2. gloria. ver. neque vero. Arg. contra. 37. dist. qui mensa.

Delicta excusantur auctoritate maioris.

b ¶ Furtum.] Arg. q̄ hostes possumus decipere & eis sua auferre, vt 43. dist. in. in mādat. 23. q. 7. c. i. & 2. sup. dist. 8. quo iure. & C. de cōmer. & merca. l. 2. Hic tamen ideo excusant, quia maioris auctoritate hoc fecerunt: & ita ē ar. hic maior auctoritas excusat in illicitis, vt 63. d. Salomitanz & de consec. d. 5. discipulos. 23. q. 1. quid culpāt, sic Abraham & Sampson & alii multi fuerūt excusati auctoritate Domini, vt 23. q. 5. si non licet. arg. contra 16. q. 1. in canonic. & 12. quæ. 2. qui cumque.

ITEM OBIECTIVR. Hęc est 3. pars quæritio. i. qua quæritur vtrum rapina in decalogo inueniatur prohibita: & probat q̄ sic per c. seq. Ioan. de Fant.

CASVS. Adhuc probat Grat q̄ ex illicite acquisito velut ex rapina possunt eleemosynæ fieri. nam rapina nullo Dei mandato videtur esse prohibita, sed respondet q̄ cum furtum sit prohibitum, omnis illicita vsurpatio intelligitur esse prohibita, vt probatur seq. c.

1 Non mirū cū præcedat culpa: quia prout dicit Au. plus fraudator ladiō damno innoctēz quam alius damno pecuniæ p

c ¶ Penale.] i. dignum pēnat.

d ¶ Maioris.] Magis enim delinquit raptor, quā fur, vt in. vi. bo. rap. in prin.

e ¶ Rapinam.] Arg. q̄ aliquo prohibito p̄hibita sunt omnia similia, vt ext. de const. translato. & sup. dist. 4. de nique. in fi. & quæ sequuntur ex illo; extra de const. nam concupiscentiam.

f ¶ A parte enim.] Simile 32. q. 4. meretrices est autem ur-

¶ Non licet aliena rapere exemplo Israelitarum spoliantium Aegyptios. C. XII.

Dixit Dominus ad Moysen: [Petat vir à proximo, & mulier à proxima, vasa aurea, & argentea, & vellem. Non hinc quisquam sumendum exemplum^a putare debet ad expoliandum isto modo proximum. Hoc enim Deus iussit, q̄ nouerat, qd̄ quemq; pati oporteret. Nec Israelitę furtum^b fecerunt: sed Deo iubenti ministerium p̄buerūt. 3 Item obijciunt. *Aliena rapere non est contra præceptū. Nullo siquidē Dei mādato rapina videtur prohibita. Sed nomine furti oīs illicita vsurpatio rei alienę intelligitur. Vnde Augustinus in eodem lib. q. 71.*

paulo aliter in orig. Burc. l. 11. c. 53. Iuo p. 13. c. 2.

¶ Maioris poenæ est violenter aliquid eripere, quā furari. C. XIII.

Poenale^c est occulte auferre: multo maioris^d poenæ est visibiliter eripere. Auferre ergo nolenti siue occulte, siue palam, habet præceptum suum, Furti enim a nomine bene intelligatur omnis illicita vsurpatio rei alienę. Non enim rapinam permisit, qui furtum prohibuit: sed vtique furti nomine in lege veteris testamenti & rapinam intelligi voluit. A parte enim^e totum significauit, quid quid illicite rerum proximi aufertur.

32. q. 4. meretrices. Sent. 3. dist. 37. Burc. l. 11. c. 54. Iuo p. 13. c. 3. Poly. l. 6. tit. 16. Anl. l. 11. c. 109.

a ¶ Furti enim.] *Hæc sunt verba B. Augustini, licet mutato orationis ductu: quæ autem antecedunt apud ipsum non sunt inuenta. Integer locus B. Aug. de furto, & machia habetur infra 32. q. 4. meretrices.*

His auctoritatibus probatur, quod neque ex rebus inuentis, neque ex male acquisitis eleemosynam quisquam facere potest.

4 *Sed Augustinus contra testatur ser. 35. de verbis Domini dicens.*

¶ De male acquisitis bonum fieri potest. C. XIII.

Qui habetis de malo³, facite inde bonum. Qui non habetis de malo, nolite acquirere de malo. Etto bonus, qui bonum facis de malo: & cum ceperis aliquid boni facere de malo, noli remanere tu malus. Nummi tui cōuertuntur in bonum, tu autem remanes malus?

Iuo p. 13. c. 16.

furtum pars rapinæ; eodē modo quo genus est pars speciei. rapina enim est species furti: nam omnis raptor est fur, vt in. vi. bo. rap. in prin.

HIS AVCTORITATIBVS. CASVS. Concludit Gr. ex omnibus supradictis c. a prin. q. quod ex rebus male acquisitis eleemosyna fieri non debet, postea probat contrarium.

SED AVG. Hęc est 4. pars q. in qua dicitur, quod de quibusdam male acquisitis quandoque transit dominium, & tunc potest fieri eleemosyna Io. de Fant.

¶ Qui habetis.] CASVS. Docet hic Aug. q̄ qui hēt penam de malo acquisitam, conuertat illam in bonum, & ipse malus nō remaneat absit enim vt nummi tui conuertantur in bonum, & tu remaneas malus. g ¶ De malo.] Grat. tribus modis exponit illud verbum tacite de malo bonum, & bene, &c.

SED

SED HOC MULTIPLICITER. CASVS.
Exponit Grat. hic quod dictum est supra in præcedenti c. ubi dicitur, qd de malo potest quis facere bonum. & exponit illa verba tripliciter. Primo dicit quis de malo facere bonum cum reddit quæ illicite abstulit. Secundo cum

rij, aduocati, & officiales: sed officiales ab vtraque parte recipiunt: alij vero tantum ab vna. Sunt & alie personæ, quæ vendere non possunt, vt indices & testes, qui magis peccant si pecuniam pro falsis, & iniquis iudicijs, & testimonijs accipiunt, quàm si accipiunt pro veris.

In secunda parte dicitur, qd illud quod officiales acquirunt ratione officij, etiam cum peccato possunt pauperibus erogare: quæ vero furto, vel rapina, vel inuasionem acquiruntur, non sunt pauperibus eroganda. Secunda pars incipit ibi, [Isti si viam] Ego sic credo calum ponendum; Beneuere vero breuius ponit. Et scias, qd H. intelligit illud verbum, [Isti si viam,] De omnibus supradictis, scilicet iudice, aduocato, teste, officiali, & iurisperito. c. 1. Aferitur. Per iudicem.

d. 1. Nec medico. præmittit enim hic medicos quasi digniores, cum tamen medici non sint maioris valoris, quàm obstetrices, vt C. communis de leg. si duobus. 1. respon.

c. 1. Patrocinium. Hoc est contra G. qui dixit nihil posse recipi pro iusto patrocinio, vt no. 11. q. 3. non licet 1.

f. 1. Ille. Arg. contra illos, qui dicunt, si dedi tibi pecuniam, vt pro me iudicares in iusta causa; quod non possum repetere pecuniam datam, vt ff. de condi. ob turp. cau. l. 2. ubi dicitur, qd talis item perdit, quia videtur velle iudicem corrumpere. Ego credo qd possit talis repetere pecuniam, si non eo animo dat, vt iudicem corrumperet. nam si

1. Adde qñ; debent recipere. no. gl. & Cy in l. 1. C. de saf.

Sed hoc multipliciter intelligitur. Facit enim de malo bonum, qui reddit quod illicite abstulit. Nomine etiam mali, cura, & sollicitudo mortaliū exprimitur: De malo ergo bonum facit, qui pauperibus dispensat quod cum labore, & sollicitudine acquisiuit, iuxta illud Euangelij: [Facite vobis amicos de mammona^b iniquitatis. Vel ex malo acquiritur, quod ex turpi causa possideatur; veluti cum mathematicus ex arte, quam docet, vel ex futuris, quæ prænunciat, non nulla lucratur. Quæ vero de malo sic acquiruntur, in bonum possunt conuertere. De peccato etiā aliqua nonnunquam acquiruntur, quæ pauperibus iuste erogantur.

Vnde Augustinus Ad Macedonium, epist. 54.

¶ Quæ male acquiruntur, aliquando bene possunt expendi. C. XV.

Pol. l. 6. tit. 20.

fu. 11. q. 3. non licet.

† al. examina.

† Concor. l. diuus. cum not ff. de re iudi. & Bal. in l. compactiones. C. de fide iur.

† a quo] orig.

Non sanè, quidquid ab inuito sumitur, iniuriose aufertur^c. Nam plerique nec medico^d volunt reddere honorem suum, nec operario mercedem: nec tamen hæc qui ab inuito accipiunt, per iniuriam accipiunt: quæ potius per iniuriam non darentur. Sed non ideo debet iudex vendere iustum iudicium, aut testis verum testimonium: quia vendit aduocatus iustum patrocinium^e, iurisperitus verum consilium. Illi enim inter vtramque partem ad examen^f adhibentur, isti ex vna parte consistunt. Cū autem iudicia, & testimonia^f, quæ nec iusta, nec vera vendenda sunt, iniqua, & falsa venduntur; multo sceleratius vtiq; pecunia sumitur, quia scelerate etiam, quamuis à volentibus datur. Ille^f tamē solet tanquā male sibi ablatam pecuniam repetere, qui iustum iudicium emit: quoniam venale esse nō debuit. Qui vero pro iniquo iudicio dedit; vellet quidem repetere, nisi timeret, vel puderet emisse. Sunt alie personæ inferioris loci, quæ ab vtraque parte non insolenter accipiunt^g, sicut officialis, & qui^f amouetur^h, & cui admouetur officium. Ab his extorta per immoderatam improbitatem, repetiⁱ solent, data per tolerabilem consuetudinem non solent^a; magisque^k reprehendimus, qui talia inusitate repetierunt, quàm qui ea de more sumpserunt: quoniam multæ necessariæ perso-

cum pauperibus dispensat ea, quæ cum malo, idest, cura & sollicitudine acquisiuit, & hoc probat auctoritate Euangelij dicentis, facite vobis amicos de mammona iniquitatis. Tertio cum bonum quis expendit, idest qd ex arte mathematica acquisiuit.

a. 1. Reddit. Vt in furto & rapina, & in talibus omnibus, ubi non transfertur dominium, nec datur repetitio.

b. 1. De mammona. Mammon dicitur dæmon, qui præest diuitijs.

ADDITIO. Sub. non quod in eis potestatem habeat, sed quia homines teneat per eas. Arch.

Non sanè. CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima parte ostenditur quæ personæ possint vendere suum patrocinium, vel laborem, vt medici, opera-

dat eo animo, vt ius & quietem sibi conseruet, tunc potest repetere, vt probatur extra de simo. dilectus. sed ibi dicitur, quod repetit si non seruatur pactum.

g. 1. Accipiunt. Sportulas.

ADDITIO. Hoc intellige cum non recipiunt salarium de publico. 23. q. 1. militare. 86. dist. non satis. ver. in singulis. Ioan. de Fan.

h. 1. Amouetur. Videtur distinguere inter perpetuos. & temporales officiales. Temporalem vocat eū qd amouet: perpetuum vocat eū cui perpetuo admouetur, i. traditur tale officium.

i. 1. Repeti. De facto.

k. 1. Magisque. Hic vult dicere, qd officiali reprehenduntur, non ex eo, qd aliqua extorquent, sed quia ea immoderate exquirunt. Vnde talia nō repetuntur ab eis, nisi cer-

tum sit eis salarium constitutum. tunc enim si aliquis ultra hoc petierint, crimine concussionis tenentur, ut 13. q. 1. militare. & soluent quadruplum. 18. dist. quoniam.

a ¶ Necessariæ personæ.] Ad officium tale.

b ¶ Tanquam sua.] Arg. q. de rebus illicite acquisitis, dū tamē transferatur dominium in accipiētem, sit elemosyna, ut sup. qui habetis.

c ¶ Donanda.] Pauperibus.

d ¶ Zachari publicani] Qui dixit: Si quē de fraudauī, reddo quadruplum, & sic patet, q. licite quadruplum, vel duplum peti potest, ut 12. q. 2. cū deuotissimam.

Quod vero.] Hec c. diuiditur in quatuor

partes, i. prima quarū probat per c. August. quod non agitur pœnitentia digna si res non restituitur. Secunda ibi, [Si vero.] Tertia ibi, [Pro malis.] Quarta ibi, [Furtum autem.] 10. de Fan.

CASVS Hic intitulatur 6. q. in qua queritur, utrum quis pœnitere possit, nisi reddat aliena: Et respondetur q. non, si potest reddere ea, vel eorum estimationem.

e ¶ Quod vero.] Siue sint raptores, siue fures, veram pœnitentiam nō possunt agere, id est, fructum veræ pœnitentiæ non cōsequuntur, ut infr. ea. cap. 1. tamen admitti debent ad pœnitentiam, ut extra de pœ. & res. quod quidam. & inf. de pœ. dist. 3. §. vlt. & dist. 5. falsas.

S I res.] CASVS. Macedonius de quatuor queriuit ab Aug. primo, an dimittatur peccatum, nisi restituatur ablatum. & respon. q. non, si potest restitui. Secundo, an fur possit verberari, cum se negat habere quod reddat, putatur tamen habere. & respon. q. sic. Tercio an ecclesia pro talibus verberatis possit intercedere, & respon. q. sic. non ut ablata non reddantur: q. sic socii criminis videretur. Quarto an clerici debeant tales verberare, vel verberandis iudici tradere seculari: & respon. q. non, sed minari sibi humanum iudicium aliquā, diuinū vero semper: quandoque clā, quandoq; manifeste. prout peccatum est occultum, vel manifestum, uel prout exigit diuersitas personarum. Secunda responsio est ibi, [Huic certe non.] Tertia ibi. [Sed non inhumanum.] Quarta ibi. [Sed nunquid] Nos,] Supple. clerici.

f ¶ Nisi restituatur] Videtur hic, q. quantocumq; tempore quis alienam rem possederit? q. non currit in ea pœscriptio, ut 34. q. 2. si virgo nam diuturnitas temporis non minuit, sed auget peccatum, & aggrauat 1, ut 24. q. 1. schisma. vnde in pœscriptioe requiritur bona fides à principio, & in medio, & in fine, & ex omni tēpo-

re pœscriptioe, ut extra de pœscr. qm̄ omne. Tu dicas, q. si ex omni parte pœscriptioe habuit bonam fidem; tunc res illa facta est sua de beneficio iuris, vnde tunc non est dicendum, q. habeat cōscientiā rei alienæ, licet post tempus pœscriptioe incipiat scire rē alienā fuisse.

na³, rebus humanis, vel inuitant huiusmodi commodis, vel tenentur. ¶ Illi, si viam vitæ mutauerint, aut excellentioris conscenderint sanctitatis gradum; facilius ea, quæ hoc modo acquisierunt, tanquā sua^b, pauperibus largiuntur; quā eis à quibus accepta sunt, tanquā aliena restituant. Qui vero contra ius societatis humanæ, furtis, rapinis, calūnijs, oppressionibus, inuasionibus abstulerit; reddenda potius, quā donanda^c cēsemus †, Zachari publicani^d Euangelico exemplo.

a ¶ Data per tolerabilem consuetudinē non solēt.] Addita sunt hæc ex originali, sine quibus sequentia non satis constabat.

Luc. 19.

Sequitur apud B. Aug. c. quid dicam, lu. ca. q. 4.

† Concor-
texta i. l. 6
est enim. ff.
de var. & es-
ta ord. cog

Q V A E S T I O VI.

Quod uero^c pœnitentia agi possit, nisi res aliena reddatur, testatur Augustinus ad Macedonium, epistola 54.

¶ Pœnitentia non agitur, si aliena res non restituatur. C. I.

S I res aliena, propter quam peccatum est cum reddi possit, non redditur; non agitur pœnitentia, sed fingitur. Si autem veraciter agitur; non remittitur peccatum nisi restituatur^f ablatum: sed, ut dixi cum restitui potest. Plerumque enim qui aufert, amittit, siue alios patiēdo^g malo, siue ipse male viuendo: nec aliud habet, vnde restituat. ¶ Huic certe non possumus dicere, redde^h quod abstulisti; nisi cum habere credimus, & negare. Vbi quidem si aliquos sustinet cruciatusⁱ a repetente^a, dum existimatur habere quod reddat; nulla est iniquitas. quia etsi non est vnde reddat † ablatam pecuniam; merito tamen, dum eam per molestias corporales reddere † compellitur; peccati^k, quo male ablata est, pœnas luit.

Poly. l. 6. tit. 20.
Iuo p. 13. c. 4. & p. 15.
c. 25.

† al. luat.
† al. redhibere.

fuisse: nisi velis intelligere, i. rei q. fuit aliena. Quidam² tamē dicunt, q. si aliquis rē pœscriptā haberet ex cā lucratua, tenetur ipsam restituere, si remordet ipsū cōscientia: q. nihil deperire credimus ecclesiæ utilitatibus, si ea q. sunt aliena reddantur, ut 14. dist. generalis. sed si eam habet ex causa non lucratua; non tenetur, ut ff. de his quæ in fraud. cre. qui autem §. si quid cum pupillo.

g ¶ Patiēdo.] Id est, pmittendo, q. alij male ei auferant. h ¶ Redde.] Hoc intellige quando fur vel raptor non, est soluendo, sed si esset soluendo, licet res quam abstulerat, sine culpa sua periisset, tamen tenetur reddere estimationem ipsius, ut C. de fur. subtrasto.

i ¶ Cruciatu.] Arg. q. qui pauperes sunt, & non sunt soluendo, semper verberandi sunt pro debito, ut 12. q. 2. fraternitas, & in l. libertus. & hoc est verū vbi cōueniuntur ex maleficio: sed si cōueniunt rōne cōtractus alicui³, tunc sufficit cedere bonis, ut C. qui bo. ced. pos. l. vlt.

k ¶ Peccati] Ergo adhuc non est liberatus a debito, sed tantum à pœna: vnde si postea peruenerit ad pinguiorem fortunam, æque potest conueniri sicut ille, qui ex aliquo contractu est obligatus, inst. de act. §. vlti. & extra de solu. Odoardus.

2 Ut Alanus quod dic, ut no. extra de pœscr. vigilantia, & de concess. pœb. c. nulla. Arch.

Pauperibus quandoque sufficit, bonis cedere.

1 Ut ext. de cōsue. c. vlt. ext. de simo. cum in ecclesia. extra de eo qui dux. in ma, cū haberet. iuxta finem. Arch.

¶ In-

a ¶ Intercedere.] Vt 23. q. 5. res. 17. q. 4. reum. & est hic arg. qd clericus in foro seculari potest aliquem defendere in causa sanguinis, vt 23. q. 5. c. 1. 2. & 3.
b ¶ Subtrahimus.] Arg. sup. 5. q. 5. non omnis.
c ¶ Adiuuat.] Arguitur, qd non debemus dominos nos

tur clericis sua, vt 23. q. 5. vtrum solum. Item nec clericum depositum tradet episcopus iudici, extra de iur. at si clerici. Vel dic quod clerici tales maleficos possunt tradere curiæ, non vt puniantur ad sanguinis effusionem, sed alio modo, vt extra de iudicis. ita quorundam. & 11.

tradere iudici.

quæst. 1. si quis sacerdotum 1.

r De hoc est not. 23. q. 3. Maximian⁹ ubi uideat. & 2. q. 7. laicos. Arch.

f ¶ Clam.] Si est occultum. 2. q. 1. si peccauerit.

g ¶ Palam.] Si est manifestum. 6. q. 1. si omnia.

h ¶ Diuersitas.] Ar. quod secundum diuersitatem personarum diuersæ poenæ statuuntur, vt 12. q. 2. fraternitas. 24. q. 3. corripiantur.

SI VERO REM ALIENAM. Hæc est 2. pars. Ioan. de Fant.

CASVS. Dicitur est sup. quod res aliena domino restitui debet. Nunc vero ponit Gratia casum, in quo nō ipsa, sed eius æstimationis est restituenda, puta cum res aliena fuerit consecrata, & ad hoc inducit seq. c.

Comperimus.] CASVS. Aliquis rapuit argentum vel aurum, episcopus hoc sciens, calices in de factos temere & i. cōsulte consecrauit. Præcipit ergo Greg. cuidam, ut compellat episcopum ad æstimationem rei ablata, & non ad rem ipsam consecratam. Et dicit Bonauē. & etiā Hugo. hoc innuit qd eps, qui consecrauit, raptor fuit illius argenti & auri.

i ¶ Eis.] i. laicis: quia res semel consecrata non debet amodo ad profanos usus redigi, ut 12. q. 2. aurū. & inf. de consecr. di. 1. ligna. Si autem res illa fuisset alicuius ecclesiæ, illi bene esset restituenda, ut 12. quæstio 2. Apollō

Consecratio rei inanimata tollit dñiū: secus in re animata.

2 Vbi de hoc ubi loquitur de monasterio de rebus ecclesiæ constructis, qd dēt reddi ip si ecclesiæ fm Lau. & et not. Ray. in summ. de immu. ec. §. item pone, Arch.

¶ Sed inhumanum non est, etiam pro talibus intercedere^a, tamquam pro reis criminum, non ad hoc, vt minime restituantur aliena; sed ne frustra homo in hominem sauiat. & paulo post. ¶ Illud vero fidentissime dixerim, eū, qui pro homine ad hoc iteruenit, ne male ablata restituat, & qui ad se confugientem (quantum honeste potest) ad restituendum non compellit, socium esse fraudis, & criminis. Nam misericordius opem nostrā talibus subtrahimus^b, quā impendimus. Non enim opem fert, qui ad peccandum adiuuat^c; ac non potius subuertit, atq; opprimit. Sed nunquid ideo nos aut exigere^d, aut ad exigendum tradere^e vel possumus, vel debemus? Agimus quantum episcopalis facultas dat^f, & humanum quidem nonnunquā sed maxime, ac semper diuinum iudicium comminantes. Nolentes autem reddere, quos nouimus & male abstulisse, & vnde reddant, habere, arguimus, increpamus, obtestamur^g, quosdā clam^h, quosdā palamⁱ, sicut diuersitas^h personarum diuersam videtur posse recipereⁱ medicinā.

† datur] orig.

† & detestamur] orig.

† al. velle acciorem

a ¶ Repetente.] Sic est emendatum ex codice epistolarū Vaticano, & editione Antuerpiana cum antea legeretur, repente.

β ¶ Adiuuat.] Quæ sequuntur, emendata sunt ex codicibus epistolarum impressis, & manuscriptis. Antea legebatur, qui ad peccandum adiuuat, ac non potius adiuuat, sed obuiat subuertendo, atque opprimendo, Glessa autem optime conuenit in uocem, adiuuat. suo loco positam.

2 Si uero rem alienam quis consecrauit; non eādem, sed æstimationem eius restituere debet.

Vnde Greg. lib. 7. indict. 2. epist. 28. Fantino defensori.

¶ Qui rem alienam consecrat, eius æstimationem restituat. C. II.

Comperimus nullam extitisse causam; pro qua res Iudæorum^y potuissent rationabiliter occupari; atque eas esse inconsulte, ac temere consecratas. Idcirco experientia^z tuæ præcipimus, vt quia, quod semel consecratū est, eisⁱ nō valet ultra restitui; illud^j tui sit, vt ipse episcopus debeat pretium dare^k.

y ¶ Iudæorum.] Reposita est hæc dictio ex epist. B. Gregorij, vt intelligatur facilius, quo referantur ea, quæ in hoc capite continentur, ac nonnulla etiam alia sunt emendata.

¶ Iros iuuare in illicitis. 11. quæst. 3. si dominus. & c. non semper.

d ¶ Exigere.] Id est, poenas corporales infligere. Sed nō ne clerici possunt uel ecclesiæ pōt poenas corporales infligere, ut 5. q. 6. illi qui. & 23. q. 5. circumcelliones? Rñ. deo potest uel possunt. sed non tantas quantas secularis iudex. non enim potest punire quantum ad membri mutilationem, ut ext. de rap. in archiepiscopatu.

c ¶ Tradere.] Si ergo clericus cepit furem in domo, non tradet ipsum iudici: sed si iudex furem captum ei abstulerit ui, non imputatur clerico: alioquin licite auferen-

Decret. Grat. pars 11.

licos 2. & 17. quæstio. 4. quæsti. aliud tamen est in re animata. Nam si seruus alicuius fuit consecratus, bene restituitur domino suo; ut 54. distinctio. ex antiquis. sed hoc ideo est, quia cum seruus sit res animata, delinquit permittendo se ordinari. sed res inanimata in nullo delinquit, ut uides in simili. 7. quæstio. prima, episcopus in diocesi. Eandem rationem assignat lex, quod si nescio ubi sit seruus meus, non ideo possessionem ipsius perdidit. sed aliud est in his, quæ anima carent, ut ff. acquirere poss. si rem mobilem, & l. Pomponius, in principio.

Rrr 3 PRO

† Ex isto tex. infertur, qd aliqui qd re suā uendere cogit, conc. tex. in l. si. ff. ad leg. lu. de anno. Bar. in l.annonā. ff. de uar. & ex traor. crim. Poena corporalis ab ecclesiā potest infligi. Clericus an possit furem

PRO MALIS AVTEM. Hæc est tertia pars q. 10. de Fan. CASVS. Adhuc probat Grānus, q. ecclesia pro malis intercedere potest, & non eos temere defendere. & adhuc inducit sequens capitulum.

H I qui in furtis.] CASVS. Quidam nomine Roma-

nus, Romanæ ecclesiæ defensor, latrones temere defendebat. quare Grego. præcipit ei, ne fures iniuste defendat, ne ex hoc ipsa infametur ecclesia: sed monendo & intercedendo opem ferat inquā tum decet ecclesiam.

Ecclesiæ im-
munitate nō
oēs malefa-
ctores potiū
tur.

a ¶ Iniuste.] i. nimis improbe & importune, & hoc verum est cum scit, aut credit eos iuste condemnatos. Si autem fugerint ad ecclesiam; tunc omnibus modis quibus potest teneat eos defendere: nisi sit publicus latro, vel nocturnus depopulator agrorum, ut 17. q. 4. reū, & c. licet. & ext. de immu. eccl. inter alia. Si autem fuerit iniuste condemnatus: tunc ecclesia tenetur eum modis omnibus iuuare. unde illud est præceptum: Eripe eum, qui ducitur ad mortem, ut 23. q. 3. non in inferenda.

FURTVM AVTEM. Hæc est 4. pars q. secundum Ioan. de Fant.

CASVS. Quia supra facta est mentio de furto: ideo nunc ostendit Gratianus, q. furtum magis consideratur in effectu furantis, quā in quantitate exteriori: & ad hoc inducit sequens cap.

F Vr autē.] CASVS.

Ostendit Hiero. in hoc cap. q. furtum ita committitur in re parua sicut in re magna: ubi magis attenditur mens furantis, quā quantitas rei ablatæ. Et hoc probat ad instar fornicationis, quæ ita committitur in muliere pulchra, sicut in turpi: ita in ancilla sicut in ingenua: æque in paupere ut in opulenta.

a ¶ Quod furto.] Huic obuiat quod dicitur, ff. de abig. l. 1. ubi perpenditur, q. magis quis punitur pro boue quā pro oue: quia pro boue datur 5. boues: pro oue 4. Sed dicas, q. ibi dicitur q. dabit 4. oues: intellige præter illam quam abstulit. Item est contra. ext. de simo. & si q. ones, ubi non committitur simonia in modico, sicut in magno. sed intellige q. ita non præsumitur committi in modico sicut in magno. quæque tamen pro modico nec ma-

gis nec minus, ut de conse. dist. 2. reuera. in princ. ubi dicitur, & oēs in deserto mortui sunt: & tamen duo ex eis non fuerunt mortui. s. Caleph, & Iosue. 76. di. ieiunium. sic ergo pro minima re potest agi de furto, ut hic, & in st. de re. diui. §. gallinarum. licet actio de dolo non detur pro

Furti agitur
pro modico

3 Pro malis autem apud principes ecclesia debet intercedere, non eos temerario ausu defendere.

Unde Gregor. Romano defensori lib. 7. ind. 2. epis. 24.

¶ Ecclesia pro malis intercedat, non eos temerario ausu defendat. C. III.

H I, qui in furtis publicis implicati sunt, à nobis nō videantur iniuste defendi: ne opinionē male agentium ex indiscretæ defensionis ausu in nos villo modo transferamus: sed quantum decet ecclesiam, admonendo, & verbum intercessionis adhibendo, quibus valetis, succurrite: ut & illis opem feratis, & opinionem sanctæ ecclesiæ nō inquinatis.

Poly. l. 6. tit. 16.

¶ Infra 23. q. 5. reos. refertur summa huius capituli, cum hic sint propria verba B. Gregorij.

4 Furtum autem non tam in quantitate rei, quā in affectu furantis consideratur.

Unde Hieronymus in epistola ad Titum ad c. 2.

¶ Non solum in maioribus furtum committitur, sed etiā in minoribus. C. IIII.

Poly. ibidem.
Burl. l. 11. c. 55.
luo p. 13. c. 41.

F Vr t autem non solum in maioribus, sed etiam in minoribus iudicatur. Non enim, id quod furto ablatū est, sed mens furantis attenditur. Quomodo in fornicatione, nō idcirco diuersa fit fornicatio, si mulier sit pulchra, aut deformis, ancilla aut ingenua, paupercula aut opulenta, sed qualiscunq; illa fuerit, vna est fornicatio: ita & in furto, quantumcunq; quis abstulerit, furti crimē incurrit.

¶ Referuntur verba B. Hieronymi nonnullis tamē omissis & mutatis quemadmodum etiam apud Burchardum, & Iuonem.

† al. furtum.

CAVSA XV.

Vidam sacerdotē in crimen carnis lapsus esse perhibetur; antequam sacerdotalem benedictionem consequeretur. Postquam vero sacerdotium adeptus est: in furorē versus quendam interfecit. Recuperata uero sanitate, apud episcopum accusatur ab ea, cum qua lapsus esse dicitur. Episcopus autem die Domi-

† al. Clericus.

pro minima re, ff. de dolo. idem.

c. 9. Fornicatione.] Hu dixit magis peccari cū pulchra, quā cum deformi: quia magis voluptuose cognoscit pulchram: sed in deformi quā citius potest absoluit se. Baz. dixit magis peccari cum deformi: quia plura sunt quæ suadent commisceri pulchræ quā deformi: scilicet pulchritudo eius & libido.

1 Pulchra
Do. And Ti
raq. de le
nubia: cha
ta 5. ubi late

Vidam sacerdos.] CASVS. Supra in proxima causa tractatum est de auaritia, quæ obumbrat mentem clericorum: sed quia incontinentia idē facit: ideo subnectit xv. cām, i qua de incontin-

Simonia nō
fit in modico.

inentia tractat, & de his quæ sunt mente alienata: & de aliis multis, quæ ut melius pateant, thema proponit de quo octo elicit quaestiones.

CASVS. thematis talis est. Quidam cum esset clericus, fornicationem commisit: postea sacerdos factus furiosus

contrarium: & respondet allegatis: tandem dat veram solutionem, ut inf. ea §. ult. Ostendit ergo primo G. q. siue peccata procedant, ex voluntate, siue ex carnis infirmitate, semper imputantur ad penam: quod probat quatuor auctoritatibus. postea probat contrarium: cum peccatum

secundum Augustinum sit adeo voluntarium, ut nullo modo sit peccatum, nisi de voluntate procedat.

2. Quod autem.] Mente alienato an sit imputandum quod facit.

Not q. si quis est ita alienatus mente, q. nescit quid faciat: nec discernit, nec intelligit: non imputatur ei quod facit. J.

ea. aliquos. & c. illa. & 17. q. 2. Cōsaldus.

& 3. q. 9. indicas. Qui dam tamen distin-

guunt, q. si sua culpa incidit quis in alienationem mentis, im-

putatur ei sine culpa, non, ut inf. ead. si

quis insaniens. quam distinctionem non

admitto. G. allegat pro & contra. Et ad in-

telligentiam eius, q. d. dixi, not. q. infirmitas alia est animæ: alia

est carnis. Infirmitas animæ duplex est: una

dicitur ira, vel odium, vel delectatio; & hæc

est peccatum: & quæ ex tali infirmitate

fiunt, imputantur. Alia est pœna, ut est obliuio, ignorantia,

& quæ ex hac fiunt, quandoque imputantur, quandoque non.

Similiter infirmitas carnis duplex est. Una

est fomes peccati, scilicet originale pec-

catum * & quæ ex hac causa fiunt, imputantur.

Alia est pœna peccati, ut febris, & ror: & quæ ex hac causa fiunt non imputan-

Animæ infirmitas est duplex.

* Fomes nō est proprie originale peccatum.

Concilium Tri. sess. 5. in extremo quinto anathematismo.

Animæ vis est duplex.

nico causam examinat. Sacerdos inficiatur crimine sibi illatum: quorundam clericorum sibi patrociniaria quarit: illi vero non sine pretio sibi patrocinantur: tandem episcopus confessionem quaestibus extorquet: demum solus, & absque synodali audientia illum sententia ferit.

1. Queritur autem, an ea, quæ mente alienata fiunt, sint imputanda.

2. Secundo, an pro impensis patrociniis liceat clericis munera exigere.

3. Tertio, an ex mulieris confessione iste sit condemnandus.

4. Quarto, an die Dominico eius causa sit ventilanda.

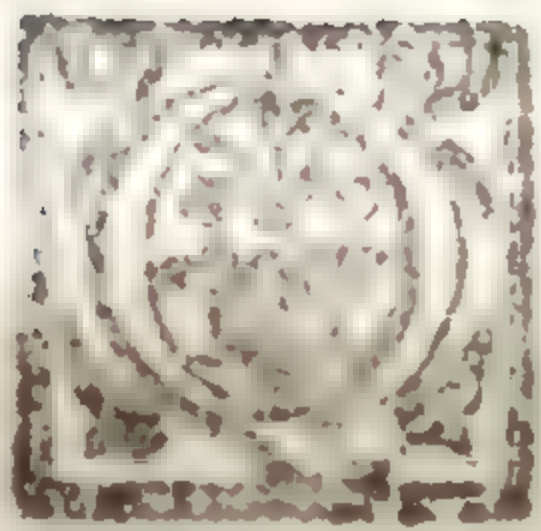
5. Quinto, an sibi neganti purgatio sit deferenda.

6. Sexto, an eius confessio cruciatibus sit extorquenda.

7. Septimo, an absque synodali audientia episcopus valeat sacerdotem damnare.

8. Octavo, si sponte confessus, aut ab alijs convictus fuerit, quod ante ordinationem peccauerit: an suscepti ordinis officium exequi sibi liceat.

QVÆSTIO PRIMA.

Vod autem^a ea, quæ alienata mente fiunt, non sint^b imputanda, facile videtur posse probari. Peccata namque alia penes voluntatem animi, alia circa naturam infirmitatis videntur consistere: Est autem voluntas (ut ait Augustinus lib. 1. retractat cap. 15.) animi motus cogente nullo ad aliquid, vel non imitandum^c β, vel adipiscendum^d. Quod propterea^e dictum est, ut hac definitione volens a nolente discerneretur. Ex voluntate itaque peccata procedunt, quæ libero mentis arbitrio, & delinquentis proposito committuntur. Porro infirmitas alia est animi, alia carnis. Infirmitas animi, est ignorantia: Carnis infirmitas, est concupiscentia^f.

Ea in 1. de duabus animabus, c. 10. Sent. 2. dist. 47.

sus quendam hominem interfecit. recuperata sanitate mulier quam cognouit, ipsum apud episcopum accusat. Die vero Dominica episcopus causam examinat: sacerdos crimen negans acquirit patronos pro pretio: tandem episcopus ille confessionem verberibus extorquens, absque synodo episcoporum, & concilio illum condemnauit.

Vod autem.] Hæc q. diuiditur in duas partes: in quarum prima probatur, q. ignorantes & pueri non peccant, si ignorantia est inuincibilis, scilicet cum nullo modo potuit scire, quamuis daret operam. Si autem scire potuit, & non dedit operam, non excusatur a toto: sed a tanto, id est, in parte. ita intelligenda est littera vsque ad c. [Merito quaritur] Secunda ibi, [De furiosis.] Ioan. de Fan.

CASVS. Hic intitulatur prima quaestio, ubi quaritur an ea quæ fiunt mente alienata, debeant imputari? Et respon. q. non, ut inf. ea. aliquos. & c. illa. & sup. 3. q. 9. indicas. & procedit hoc ordine G. Primo probat, q. ea quæ fiunt in alienatione mentis, imputantur: postea probat

tur, si non discernit quid agat.

b. Non sint.] Melius esset sine non. quia primo probat, quod imputantur.

c. Non imitandum.] Id est, non faciendum.

d. Vel adipiscendum.] Id est, faciendum.

e. Quod propterea.] Id est in diffinitione voluntatis, ideo ponitur affirmatio, & negatio, ut ostendatur qua voluntate quis dicatur volens: & qua voluntate dicatur nolens, nam voluntate ad aliquid faciendum dicitur quis volens: & voluntate ad aliquid non faciendum dicitur quis nolens: & sic omnis nolens dicitur volens: & eadem qualitas dici potest voluntas, & noluntas. Nā nolle facere idem est quod non velle facere. vnde lapis non dicitur nolens, cum non habeat voluntatem non faciendi. nam secundum regulam iuris, eius est nolle cuius est velle, ut ff. de reg. iur. l. eius. Hinc patet, quod Aug. vult q. eadem vis animæ sit vis concupiscibilis, & vis irascibilis. Nam per vim concupiscibilem appetimus aliquid: & per vim irascibilem detestatur aliquid.

f. Concupiscentia.] Id est, fomes originalis peccati.

Ignorantia
est triplex.

a ¶ Ad penam.] Sed non semper puniuntur peccata, quæ proueniunt ex ignorantia 34. q. 2. in lectum

b ¶ Ignorat.] Id est, qui appetit ignorare, vel qui contemnit scire: vel negligit scire, cum possit quærere à peritioribus. Vnde quædam ignorantia est ex simplicitate, ut illorum qui ad literam aliquid intelligunt: quædam ex culpa: quædam ex negligentia: & secundum hoc magis, vel minus puniuntur. 11. q. 3. excellentissimus. c. quoniam. & capitu. fina

Zelū bonū
quidā ex iu-
dais habue-
runt.

Illi erant
simplices, &
errabant nō
in motu ad
seruiendum
sed in modo
seruiendi,
Lau.

c ¶ Zelum.] Quidam ex iudais de bono zelo movebantur: contra discipulos Domini, & ipsum Dominum: & ipse Dominus in cruce pro illis orauit, cum dixit: Pater dim. tre illis: quia, &c. Lucæ 23. Illi habebant zelum: sed non secundum scientiam, id est, secundum fidem: quia erroneam habuerunt conscientiam alij autem scienter deliquerunt. 23. quæst. 1. paratus.

d ¶ De corpore.] Id est, de dominio carnis, iniqua mors est. supra dict. 5. sed pensandum. palea est.

e ¶ Semper.] Allegando dicit.

f ¶ Cui.] Hic allegat in contrarium, quod ea quæ mente alienata fiunt, non imputantur: vnde hic ponebant antiqui notulam, Defensor.

SED HOC. CASVS. Superius dictum est, quod peccatum vsque adeo est voluntarium, ut nullo modo sit peccatum nisi sit voluntarium, sed quia multum facere videbatur pro defensione sacerdotis furiosi: ideo eius impugnator dicit, quod auctores illa August. intelligitur de eo quod est tantummodo peccatum: & non de eo quod est pena peccati. & ad hoc probandum inducit duas auctoritates Aug. quamuis quodammodo voluntaria peccata dici possint quæ à nescientibus, & coactis perpetrantur. [Non immerito.] sed merito non omnimodo non voluntaria dicit, sed quodammodo voluntaria dici possunt.

g ¶ Sed hoc.] Est notula impugnatoris.

h ¶ Nullo modo.] Quædam dicuntur simpliciter peccatum, & non pena: & quædam pena peccati, & non peccatum. Pena peccati, sicut ignorantia, infirmitas, & obliuio. Illud autem dicitur simpliciter peccatum, quod ex libera voluntate.

Ex utraque autem infirmitate quæ procedunt, imputantur ad penam. Vnde de quibusdam ignorantibus dictum est: [Si quis ignorat ignorabitur.] Tales illi erant, de quibus Christus ait Apostolis: [Extra synagogam facient vos: quia arbitrabuntur obsequium se præstare Deo.] De eisdem etiam Apostolus scribit in epistola ad Romanos: [Testimonium illis perhibeo, quia zelum Dei habent, sed non secundum scientiam.] Nullum tamen eorum in sua perfidia perseuerantem hac ignorantia excusat. Ex carnis infirmitate procedunt, quæ natura languore fiunt: quæ, nisi imputarentur ad penam, nequaquam Apostolus lege carnis grauatus diceret: [Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius?] &c. siue ergo penes voluntatem siue penes infirmitatem peccata consistant, semper imputantur ad penam. Cuius sententia illud Augustini de vera religione, cap. 14. contrarium videitur: [Vsque adeo peccatum, voluntarium malum est: ut nullo modo peccatum sit, si non sit voluntarium; & hoc quidem adeo manifestum est, ut nulla hinc doctorum paucitas, nulla indoctorum turba dissentiat. Quare aut negandum est peccatum committi: aut fatendum est voluntate committi.] Sed hoc non generaliter de omnibus peccatis intelligendum esse idem Augustinus in lib. 1. retract. cap. 13. ostendit dicens: [Vsque adeo peccatum voluntarium malum est, ut nullo modo peccatum sit, si non sit voluntarium. Potest videri falsa hæc definitio: sed si diligenter discutiatur, inuenitur esse verissima. peccatum quippe illud cogitandum est, quod tantummodo peccatum est, non quod est etiam pena peccati. Quamuis & illa quæ non immerito & non voluntaria peccata dicuntur, quia vel à nescientibus, vel à coactis perpetrantur, non omnino possint non voluntaria dici.] Idem in eodem libro, capitu. 15. (Definitio peccati, quam diximus; peccatum est voluntas retinendi, vel consequendi, quod iustitia uetat, & vnde liberum est abstinere, propterea vera est, quia id definitum est, quod tantummodo peccatum est, non quod est etiam pena peccati.)

a ¶ Cogente.] Hæc sunt addita ex B. Augustino, ut verba sequentia melius intelligantur.

b ¶ Imitandum.] Apud B. Augustinum in lib. de duab. animab. & lib. 1. retractationum legitur, amittendum. ob glossam tamen non est mutatum: sed sublata est priore loco vox, imitandum, quæ abest etiam à manuscriptis Gratiani codicibus. Nam in vulgatis erat, ad aliquid imitandum, vel non imitandum.

c ¶ Non immerito.] In libris B. Augustini impressis legitur, immerito.

voluntate procedit. Quidam tamen dicunt, quod omne peccatum præter peccatum primi parentis sit peccatum, & pena peccati. peccata enim quæ quotidie facimus sunt pena

peccati & peccati pena diuersa sunt. ori-

1. Cor. 14.

10. 16.

Rom. 10.

Rom. 7.

Sent. 2. dist. 31.

Et in l. de duabus animabus c. 11.

† hic omittuntur aliquot verba.

† sine voluntate committi. orig.

c¶ Vult.] Certe argumentatio hæc non valet: volo hoc, ergo volo omne quod sequitur ex illo: ut iste vult forni-

¶ Non sunt peccata uolentium, nisi nescientium. C.I.

C II.

29 Dec

Nescire dī
quis multi-
pliciter.

2 Et hoc oĩ-
no videas
q̃le. & no.
e tit. ca. 2. &
de hom. ex
hibita. in gl.
q̃ ei. & in
glo. ex hoc
Archid.

Matrimo-
nium coactè
factum non
fœnet.

a ¶ Per iocum.] Dum tamen locus ille non sit noxius, ut extra de præsumpt. c. 1. nam ludus noxius est in culpa, ut ff. ad l. Aquil. nam ludus.

b ¶ Seruum suum.] Secus si alienum seruum, vel etiam aliquem liberum voluit percutere, & percussit alium: quia

tunc tenetur actione iniuriarum, illi qui percutitur, ut ff. de iniur. cū qui. §. iniuria. & hoc ideo, quia hic omnib. modis intendit nocere, & si non illi cui nocet: sed secus in casu priori. Et est arg. qd si aliquis credit soluta cognoscere, & cognoscat, vxoratum, ut qd non puniatur quasi adulter.

1. Ista fuit solia dñi Filii, s. qd non puniatur pro hoc tacit, qd non comittitur adulterio sine dolo. ff. de adul. l. penul. ad idē facit ff. de iniur. itē apud La-beonē, §. si quis. Arch.

ITAQUE CASVS. Cōcludit Grat. ex su pradictis dicens, qd peccata imputantur, siue ex voluntate, siue ex infirmitate procedat: postea respondet huic conclusioni distinguens, qd infirmitas carnis est duplex. Alia est concupiscentia carnis, qd imputatur, & hac non dī proprie infirmitas carnis: quia accidit aīa ex cōiunctione carnis. Alia est turbatio elementorum, & humorum, quę dī proprie infirmitas carnis, vnde febris, & furor oriūtur, quę non imputantur. Similiter infirmitas animi duplex est. Alia est mala qualitas, ut ira & odiū, quę imputant. Alia est obliuio, vel ignorantia, quę non imputatur, cum sint pēna peccati. Sed postea obijciunt de Lamech, quē non excusauit infirmitas cecitatis, cū Cain interfecerit sagittando. Et tandē soluit dicens, qd cecitas & ignorantia similes sunt. Nā ex utraq; quędam sunt qd imputant, & quędā quę non imputantur. Nā si cecus cognoscat aliquā, quā putat esse suā vxorem, nō est reus adulterij. Si vero cecus aliquē pīmat iactādo, reus est homicidij: qd officium alienum usurpat. Sed furiosus cū non sit compos mētis, in occidēdo non peccat, quia deliberare nō potest. vnde pupillo & furioso in maleficijs subueniunt. Et ad hoc inducitur legem illā, scilicet, illud.

quę deberet hic legi, & c. seq. scilicet, firmissimē.

c ¶ Non est reus.] Ut 34. q. 2. in lectum.

d ¶ Penitus.] Cum enim insistit quis operi illicito, tunc non excusat casus, secus si licito: quia tunc excusat, ut so. distinet. sape.

Flr-

fecisse non videri. Itaque pati quis iniuriam etiam si non sentiat, potest facere nemo; nisi qui scit se iniuriam facere, & si nesciat, cui faciat. Quare si quis per iocum^a percutiat, aut dum certat, iniuriarum non tenetur. Si quis hominem liberum ceciderit[†], dum putat seruum suum^b; in ea causa est, ne iniuriarum teneatur.

† al. ceciderit

¶ In aliquot vetustis exemplaribus à capite merito, usque ad cap. mulier, nulla est distinctio capitulorum.

Itaque, ut ex præmissis apparet, siue ex voluntate, siue ex infirmitate peccata procedant, palam est illa imputari. Sed carnis infirmitas dupliciter intelligitur. Est enim languor nature, qui carnis concupiscentia appellatur: quę verius animę infirmitas dici potest: sed ideo carnis infirmitas dicitur, quia accidit animę ex corrupta[†] carnis coniunctione. Porro alia est infirmitas, quę proprie carnis dicitur: quę elementorum, seu humorum concordia turbata, ipsa caro afficitur, & tandem dissoluitur. Similiter animi infirmitas duplex est. Una, quę vitium appellatur, quia animā à Deo separatur, ut est ira, odium & alia huiusmodi. Alia infirmitas animi, quę cum ipsa non sit peccatum; est tamen pēna, & causa peccati, ut est obliuio, & ignorantia. Furor autem, cum non sit peccatum, est tamen pēna peccati: ut febris, & ceterę passiones, quas proprie carnis dicimus esse: quarum motus, id est, ea, quę illis perturbantibus fiunt, nulli imputantur ad pēnam. ¶ Sed obijciunt de Lamech, qui cum cecus esset, Cain interfecit: nec eum excusauit cecitatis infirmitas. Vnde dictum est: [Septuplum ultio dabitur de Cain: de Lamech vero septuagies septies:] Sed cecitas ignorantie similis est. ¶ Ex utraque enim quadam fiunt, quę imputantur: quędam vero minimē. Cæcus namque si debitum suę vxori se credens reddere, alienā polluit, non est reus adulterij. Si autem ludo, vel exercitatione iurium, vel uenatione iaculum mittens aliquem perimat; quia ab eo penitus^d hoc debet esse alienum, homicidij reus habetur. Mens uero alienata furore, cum sui compos non sit, eorum, quę admittit, reatum non contrahit: quia facultatem deliberandi non habuit. Vnde pupillo, & furioso in maleficijs subuenitur: ut non eis imputentur ad pēnam, quę ex mentis deliberatione non processerunt. Quod non solum humanis, sed etiam diuinis legibus noscitur approbatum.

† al. coniuncta carnis corruptione

Gen. 4.

Ait enim Augustinus de parauis, in lib. de fide ad Petrum diaconum, c. 30.

a ¶ Processerunt.] Hoc loco in vulgatis erant interiecta hæc verba, ff. tit. de iniurijs, Illud relatum, require supra, quę absunt à manuscriptis, ideoque inducta.

C. III.

Firmissimē tene, & nullatenus dabites, exceptis illis Iuo p. 1. c. 30.

¶ Firmissimē.] CASVS. Petrus quæsiuit ab Aug. utrum quilibet sit accepturus vitam æternam, nisi fuerit bapti-

¶ Firmissimē.] CASVS. Petrus quæsiuit ab Aug. utrum quilibet sit accepturus vitam æternam, nisi fuerit bapti-

baptizatus, & poenitentiam egerit: & respondet quod non, nisi fuerit baptizatus sanguine suo, vel in aqua; vel nisi habuerit cordis contritionem: & docet quod baptismus, & poenitentia adultis sit necessaria. paruulis vero baptismus solummodo sufficit, quandiu ratione

baptismus fluminis, fluminis, & sanguinis, id est aquæ, & sanguinis, & contritionis, ut de consec. d. 4. c. baptisimi vicem.

EX EO AUTEM. CASVS. Concludit Grat ex fine superioris cap. scilicet quod nec adulto nec paruulo

qui pro nomine Christi^a, suo sanguine baptizantur, nullum hominum accepturum vitam æternam; qui non hic a malis suis fuerit per poenitentiam, id est per baptismum^b liberatus. Et maioribus quidem necessarium esse, & poenitentiam de malis suis agere, & fidem catholicam secundum regulam veritatis tenere, & sacramentum baptismatis accipere: paruulis vero, qui nec propria voluntate credere, nec poenitentiam pro peccato, quod originaliter trahunt, agere possunt; sacramentum fidei, quod est sanctum baptismum, quamdiu rationis ætas eorum capax esse non potest, sufficere ad salutem.

Ex eo autem, quod in fine huius auctoritatis dicitur: [Quamdiu, scilicet, rationis eorum ætas capax esse non potest.] euidenter datur intelligi, nulli post baptismum peccata imputari, siue sit adultus, siue impubes, nisi ratio nis sit capax. Vnde etiam de brutis animalibus eadem ratio ab Augustino in eodem libro, c. 3. redditur, quare sua facta eis non imputentur. [Animalia igitur, inquit, presentis seculi cursum, atque ornatum secundum creatoris incomprehensibilem peragunt uoluntatem: quæ de suis factis nullam rationem redditura sunt, quia rationabilia non sunt. Nunquid enim de bobus^c cura est Deo? Homini uero, quia rationales facti sunt, & de se, & de omnibus rebus quas in usum uitæ presentis acceperunt, rationem reddituri sunt Deo: & pro suorum actuum qualitate recipient aut penam, aut gloriam.] Sacra tamen legis auctoritate animalia iubentur interfici, non propter conscientiam peccati, sed quia refriquant memoriâ facti.

Vnde Augustinus super Leuiticum ad c. 20. q. 74.

¶ Non propter culpam, sed propter memoriam facti pecus occiditur, ad quod mulier accesserit.

C. IIII.

Mulier, quæ accesserit ad omne^d pecus, & vult ascendere ab eo; interficietis mulierem, & pecus: morte inorian- tur: rei sunt. ¶ Quæritur, quomodo sit reum pecus: cum sit irrationale, nec ullo modo legis capax. & infra. ¶ Pecora inde credendum est iussa interfici; quia tali flagitio contaminata, iniquam refriquant facti memoriam.

2 De furiosis autem euidentissime scribit Augustinus in libro questionum ueteris, & noui testamenti, q. 2. in fine, ita dicens.

ut non possunt.

a ¶ Pro nomine Christi. ¶ Dum tamen ad sit charitas, aliter non sufficit alicui ad salutem pati martyrium, ut 90. d. neque.

b ¶ Per baptismum. ¶ Debere addere tertium membrum, scilicet baptismum contritionis. Est enim triplex

est 2. pars q. in qua intendit probare quod ignorantes ex toto, furiosi & ebrii non peccant in illo actu, sed peccant se inebriando, & hoc probat p. 9. auctoritates. 1o de Fant. CASVS. Quia facta est superius mentio de furiosis, ideo nunc euidenter ostendit Gra. quod ea quæ sunt tempore furoris, non imputantur: & ad hoc inducit 1o cap.

Aliquos

post baptismum peccatum imputatur nisi utatur ratione: sicut nec brutis animalibus aliquid imputatur. Et ad hoc probandum inducit auctoritatē Augustini. reperitur tamen in scriptura animalia esse interfecta non ratione delicti, sed quia facti memoriam refriquant, ut infra seq. cap.

c ¶ De duobus. ¶ Scilicet quo ad vitam æternam: sed quo ad vitam temporalem bene, iuxta illud Homines & iumenta saluabis Domine, scilicet pro salute temporali providendo eis necessaria: iuxta illud. Omnia expectant te Domine, ut des illis escam in tempore opportuno.

Mulier. ¶ CASVS. Hoc cap. diuiditur in duas partes. In prima ponitur auctoritas Leuitici, in qua dicitur, quod mulier quæ accesserit ad aliquam pecus, debet interfici, & pecus similiter. In secunda parte ponuntur verba Aug. exponētis illam auctoritatem: & dicit quod animalia iubentur interfici, non quia peccauerint, sed quia refriquant memoriam facti. Secunda pars incipit ibi. [Quæritur quomodo.]

d ¶ Ad omne. ¶ i. ad aliquod ex omnibus. fin. est 1. q. 7. si quis omnem.

e ¶ Memoriam. ¶ Si. est. 81. d. valet. Alibi tamen referuntur thuribula laminarum & plubice exponuntur, ut 7. q. 1. denique & de consec. d. 2. & dixit: sed istud ad terrorem fit, &c.

DE FURIOSIS.

Baptismus triplex.

A Liquos scimus.] **CASVS**. Quidam furiosi quosdam interfecerunt. Quæsitum fuit ab Augu. utrum eis imputetur? Et respondetur q non, quia non ex voluntate fecerunt, sed implente furore, & nescientes fecerunt.

a ¶ Et iudicijs.] .i. iudicijs.

b ¶ Reos.] idest, condemnatos.

c ¶ Vi.] .i. furore.

d ¶ Qui nescit.] Hic manifeste vides, q ea q a furiosis fiunt, nō imputantur i vt inf. c. prox. & 3. q. 9. indicas. licet quidā dicant, quod si culpa sua quis incidat in furorem, imputatur ei. inf. ea. si quis insaniens.

¶ Lla cauenda sūt.]

CASVS. Quæsitum fuit ab Ambro. quæ sunt illa, quæ imputantur alicui, & quæ non: Et respondet q peccata quæ procedunt ex voluntate, imputantur, & etiam quæ procedunt ex imperitia. In his tamen locus erat refugij in veteri testamento, quod probat auctoritate legis Moisaicæ: sed ægritudo, paupertas, mors, & ignobilitas, cum nō sint mala, nō imputantur.

e ¶ Domini.] idest, auctores.

f ¶ Horum.] idest, vitiorum.

g ¶ Principia.] idest, causas.

h ¶ Extrinsecus.] id est, alijs non imputamus.

i ¶ Agnoscamus.] .i. nobis attribuamus ea.

k ¶ Voluntarios.] Quia vasis iræ, &c. vi 23. q. 4. Nabuchodonosor.

l ¶ Legis.] Moisaicæ. Tangit quod legitur in Exodo, & Deuteronomio, q tres erāt ciuitates refugij ultra Iordanem 2 & tres citra 3 quarum talis erat vs⁹, q si qs hominē nolens occidisset, & fugiebat ad vnā illarū: ibi de

confanguineis occisi erat tutus, sed si antequam illuc peruenisset inuentus fuisset, ille qui poterat esse ultor sanguinis effusi, impune occidebat eum: sed postquam illuc venerat, si propinqui occisi volebant eum conuincere, quod sponte occidisset eum, & hoc probabant coram ciuibus vrbs illius, tradebatur illis ad occidendum, erat autem ibi fugitiuus

vsque ad reconciliationem cum propinquis occisi, vel vsque ad mortem summi pontificis, in qua omnes fugitiui secure redibant ad propria.

S m ¶ Hoc igitur.] idest, primo dictum.

Sanc.] **CASVS**. Ostendit Ambrosius, in hoc cap. ebrietatem

¶ Culpa non necessitate, sed voluntate reum constringit. C. V.

A Liquos scimus subito dementes factos fuisse, ferro, lapidibus, moribus, multis nocuisse: quosdam etiam occidisse: captos autem industria, & iudicijs t^a oblatos minime reos b factos; eo quod non voluntate, sed impellente vi c nescio qua hæc gesserint nescientes. Quomodo enim reus constitueretur, qui nescit d quid faciat.

Item Ambrosius in Hexameron in tractatu primi diei.

¶ Reus voluntate, non necessitate constringitur. C. VI.

Illa cauenda sunt, quæ ex nostra voluntate prodeunt, delicta inuentutis, & irrationabiles passionis corporis. Quorum igitur nos sumus domini e; horum f principia g extrinsecus h non requiramus, nec deriuemus in alios, sed agnoscamus i ea, quæ propriè nostra sunt. Quod n. possumus nos facere, si volumus: huius electionem mali nobis potius debemus, quàm alijs adscribere. Ideo etiam in iudicijs istis voluntarios k reos, non ex necessitate cōpulsos culpa stringit, pœna condemnat. Neque n. si per furorem aliquis innocentem peremerit, obnoxius morti est: quin etiam ipsius diuinæ legis l oraculo, si quis per imprudentiam intulerit necem, accipit impunitatis spem, re fugij facultatem, vt possit euadere. Hoc igitur m de eo, q propriè malum videtur, dictum sit. Mala enim non sunt, nisi quæ crimine mentem implicant, & conscientiam ligant. Caterum pauperiem, ignobilitatem, ægritudinem, mortem nemo sapiens mala dixerit, nec in malorum sorte numerauit: quia nec contraria istis n in bonis habentur maximis: quorum alia nobis ex natura, alia ex commoditate accidere videntur.

¶ Nec contraria istis.] *Emendatum est ex originali. Nam antea legebatur: quia necessaria ista in bonis, &c. In multis tamen antiquis finis huius capituli est in verbo, numerauerit.*

Idem in libro de Patriarchis, c. 6. lib. de Abraham.

¶ Veniam habent, quæ ignorantes ebrij committunt. C. VII.

Sane diximus vitandam ebrietatem; per quam crimina cauere non possumus. Nam quæ sobrij cauemus; per ebrietatem ignorantes committimus & paulo post. ¶ Nesciunt quid loquantur, qui nimio vino indulgent; iacent sepulti; ideoque, si qua per vinum deliquerint; apud sapientes iudices venia n quidem facta donantur, sed leuitatis damnantur t^o auctores.

tatem esse vitandam, per quam si qua mala faciūt ebrij apud sapientes impunita relinquuntur, & donantur venia: & de hoc damnantur, quia faciles fuerunt ad bibendum ultra modum.

n ¶ Venia.] idest, minori pœna, quàm si ex certa scientia fecissent 4.

o ¶ Damnantur.] Et etiam redarguunt eos, qui sunt nimis

Iuo p. 13. c. 92.

¶ al. iudicijs.

Lib. 1. c. 8.

Deuter. 4. & 19.

¶ notatur] orig.

4 Ad hoc. de re mil. o. delictum. §. quise.

1 An furios⁹ vel prodigus alienare possit ante interdictionem, vel post, sibi factam: not. ff. de cura. fur. l. 1. & fact. ff. de test. is cui. 2

Ciuitates refugij erant tres.

2 Neia istarum ciuitatū sunt ista Bolor. Ramoth. Gola. 3 Scilicet Ca des Sichem, Ibron.

ais faciles ad inebriandum se. Alij intelligunt quod non punitur de eo quod ebrius fecit: sed tantum pro eo quod leuis erat ad inebriandum se.

Si concupiscentia.] CASVS. Ostendit hic Aug. qd si homo vigilans extra mentem positus aliquid per concupiscentiam faciat, non habet culpam in corpore non consentientis.

Item Augustinus lib. 1. de ciuitate Dei, c. 25.

¶ Inobedientia, vel concupiscentia non habet culpam in corpore non consentientis.

C. VIII.

Si concupiscentia^a vel inobedientia^b, quæ adhuc in membris moribundis habitat^c, præter nostræ voluntatis legem, quasi lege sua mouetur; quanto magis absque culpa est in corpore non consentientis, si absque culpa est in corpore dormientis^d?

^a ¶ Concupiscentia vel.] *In originali legitur: Quod si illa concupiscentialis inobedientia.*

Idem libro 22. contra Faustum, c. 44.

¶ Loth non de incestu, sed de ebrietate culpatur.

C. IX.

Inebriauerunt Loth filia eius, & se nescienti miscuerunt. ¶ Quapropter culpandus est^e quidem: non tamen, quantum^f ille incestus, sed quantum illa meretur ebrietas.

Item Ambrosius libro primo de Iacob, & vita beata, cap. 3.

¶ Nemo trahitur ad culpam, nisi ductus propria voluntate.

C. X.

Non est, qd cuiquam nostram adscribamus ærumnam^g, nisi nostræ voluntati. Nemo tenetur ad culpam, nisi voluntate propria deflexerit. Non habent crimen, quæ inferuntur reluctantibus^h. Voluntaria tantum commissa sequitur delictorum inuidiaⁱ, quam^j in alios deriuamus^k. Voluntarium sibi militem legit Christus: voluntarium seruum sibi diabolus auctionatur^l. Neminem iugo seruitutis adstrictum possidet, nisi se prius peccatorum ære^m ei vendiderit.

^g ¶ Aerumnam.] *Apud B. Ambrosium legitur, culpam, sed ob glossam non est mutatum.*

^l ¶ Auctionatur.] *In vulgaris codicibus sequebatur, & acquirat iuri suo: quæ sunt expuncta, quoniam absunt à manuscriptis, & originali.*

Idem in libro 2. de Cain, & Abel, c. 4.

¶ Minister Dei est, qui inuitus homicidium facit.

C. XI.

Nec is, qui inui-

cupiscentiam, vel inobedientiam faciat, non committit mortale peccatum: & hoc ad instar dormientis, in quo concupiscentia sine culpa sua lege mouetur.

^a ¶ Si concupiscentia.] Id est, fomes originalis peccati.

^b ¶ Vel inobedientia.] Id est, originale peccatum: quod ex inobedientia processit.

^c ¶ Habitat.] Non enim tollitur penitus originale in baptismo, quo ad sui essentiam: sed eius effectum mitigat baptisumus, ne per illud damnemur, ut^j de consec. dicit. 4. cap. 2.

^d ¶ Dormientis.] De hoc dictum est, an dormiens peccet, supra dist. 6. testamentum, lo. de Fan.

Inebriauerunt.] CASVS. Hoc e diuiditur in duas partes. In prima parte ponuntur verba Genes. [Inebriauerunt, &c.] In secunda parte verba Augusti exponentis verba illa: dicit. n. quod propter incestum Loth, puniri non debet: sed quia nimis fuit facilis ad inebriandum.

Secunda pars est ibi,

[Quapropter.] Ita videtur casus ponendus ad hoc, vt faciat ad propositum Grat. gl. tamen diuersimode verba illa exponunt.

e ¶ Culpandus est.]

Videtur ergo qd peccat qui nesciens in ebrietate aliqd facit vt hic, & 35. d. sexto die. Sed dic qd hic nō erat Loth nesciens, natura. n. nō patitur, p alijs nesciens corat: sed dicitur nesciens, qd nesciebat esse filias suas. credebat. n. esse uxorem suam.

f ¶ Quantum.] Tripli-

citer exponitur hoc. Quidā sic exponunt quod punitur pro incestu, & pro ebrietate, vel aliter: nō punitur quantum incestus meretur, scilicet si esset ex deliberatione. Alij dicunt, quod nullo modo punitur pro incestu: sed tantum pro ebrietate: quæ ebrietas tantum est veniale peccatum, vt 25. distinc. 5. criminis. Lau.

Loth etiam ebrius peccauit.

Non est.] CASVS. Quidam peccata, quæ committuntur, in alios deriuant: sed probat Ambr. qd crimina ex propria voluntate committuntur, per quæ quis se diabolo subijcit: sicut quis ex propria voluntate miles Christi efficitur.

g ¶ Aerumnam.] Id est, poenam vel culpam.

h ¶ Reluctantibus.]

Id est, ex toto dissentientibus, scilicet cū est absoluta coactio. 30. distinc. presbyteros.

i ¶ Inuidia.] Id est, poena.

k ¶ In alios deriuamus.] Id est, alijs exemplum damus.

l ¶ Auctionatur.] Id est, emit. Vel auctionatur, id est, per auctionem petit.

m ¶ Peccatorum ære.] Id est, peccatis delectantibus. nam ipsum peccatum dat nobis diabolus pro pretio, vt nos demus ei ius ad occidendum nos.

Nec is.] CASVS. Hoc capitulum diuiditur in duas partes. In prima parte dicitur, quod si quis casu interfecit aliquem, minister Dei est: quod probat auctoritate Deuter. sicut leuita minister est remissionis. In secunda parte dicitur, qd cum interficitur aliquis impius, Christus

† Adde qd hzc dictio absq; ponit hic exclusiue. cōcordat l. minime, & ibi glo. C. de appel.

Iuo p. 9. c. 116. Gen. 19.

† quod in alios deriuamus] orig.

Immo tollitur totum illud, quod verā, et propriam peccati rationē habet. Cōc. Trid. sess. 5. n. ult. anathematizatur.

Christus diffunditur per orbem. Et hoc probat auctoritate Domini dicentis in Exodo: In ea die, &c. Secunda pars incipit ibi, [Illud quoque.] [In manus eius.] Id est, occidentis calu.

a ¶ Inuitus.] Hoc vult dicere, qd cum aliquis casualiter occidit hominē, non

peccat, vt 23. quest. 5. si homicidium.

b ¶ Eius.] Scilicet occidentis.

c ¶ Leuita.] Id est, sacerdos.

d ¶ Remissionis.] Peccatorum.

e ¶ Christus.] Id est, gratia Christi.

f ¶ Infunditur.] Alijs. alij enim per hoc emendantur.

g ¶ Vbi abominatio.] Id est, persona abominabilis.

h ¶ Consecratur.] In alijs.

i ¶ Primogenitū.] Totum hoc mysticē pōt legi: & sic appellantur primogenita Aegypti, vitia, quæ quotidie facim⁹, primogenita Israel virtutes.

k ¶ Non ad vnum.] Ecce qualiter indiffinita exponitur vniuersaliter. sic 1. q. 3. Saluator. circa fi. 28. q. 1. idololatria.

CUM ITAQUE. CASVS. Concludit Grat. ex supradictis, qd sacerdos iste non est reus homicidij: et ideo sacerdotio priuari nō debet, sed cōtra hoc statim obijcit seq. c. cuius pater.

l ¶ Si quis.] ¶ Pœnitentia.] Istis imponitur pœnitentia: & tñ non deliquerunt. sed hoc fit ad cautelam, vt 50. dist. presbyteros. & 34. q. 2. in lectū. & ne disciplina ecclesiæ deferatur, vt 23. q. 5. excommunicatorum. Ioan. de Fant.

SED HOC. CASVS. Modo soluit supradictum c. G. & dicit, quod potest de eo intelligi, qui sua culpa incidit in furorē. Postea obijcit contra hoc, & dicit qd quædam sunt, quæ nō deiciunt promotum, nec imputantur ad pœnam, sed impediunt executionem. Vnde sicut parentum ambitio impedit promouendum, etsi ad pœnam filio non imputetur: ita ea quæ sunt mente alienata, non imputantur ad pœnam, etsi executionem impendant, & ad hoc inducit sequens capitulum.

m ¶ Propria.] Hac opinio nō est approbanda, quia satis

ipso furore punit, vt 3 q. 9. indicas, ff. de off. p̄f. l. diuus. n. ¶ Obest.] Vt 1. q. 5. c. 1. Ioan. de Fant.

¶ Si quis.] CASVS. Dicitur in hoc c. qd si quis corrigendo discipulum suum casu eum occiderit, non imputatur ei quo ad Deum, qui voluntatē respicit, & non factum,

tus^a aliquod fecerit homicidium, extra ministerium est.

Siquidem lex ait de eo: [Quia Deus dedit eum in manus eius^b.] Manus ergo eius, instrumenti modo, diuinæ vltioni ministerium præbuerunt. Leuita^c igitur minister remissionis^d est. Percussor autem, qui tamen non ex dispositione, sed præter voluntatem fecerit homicidium, diuinæ minister est vltionis. ¶ Illud quoque spectat: quia cum interficitur impius, Christus^e infunditur^f: & vbi abominatio^g aboletur, sanctificatio consecratur^h a; quia Dominus dixit: [In ea die, qua interfecero omne primogenitumⁱ Aegypti, sanctificabo mihi omne primogenitum Israel.] Quod non ad unum^k diem afflictionis Aegypti referes, sed ad omne tempus β.

α ¶ Consecratur.] Apud B. Ambrosium legitur, congregatur. β ¶ Omne tempus.] Post hac in originali sequitur, c. cum renuntiatur, infra 32. q. 1.

Cum itaque, qui inuitus hominem interfecerit minister Dei sit, cum innocentem furore perimens mortis nequaquam obnoxius sit, cum subito dementes, eorum, quæ faciunt, reatum minimè gestent; patet hunc sacerdotem homicidij reum non esse: unde nec sacerdotio priuari debet.

Obijcit autem illud, quod est in penitentiali Theodori.

¶ In se reuersus pœnitentiam agat, qui insaniens aliquem occidit. C. XII.

ij ¶ Si quis insaniens aliquem occiderit; si ad sanam mentem peruenerit, leuior ei pœnitentia^l imponenda est.

¶ In concilio Vormaciensi, & apud Burchardum, & Iuonem hæc sequuntur, quàm ei, qui sana mente tale quid commiserit.

Sed hoc forte de eo intelligitur, quem propria^m culpa ad furorē perduxit. ¶ Item obijcit. Sunt quadam, quæ etsi non imputentur ad pœnam, tamen impediunt sacramenti signaculum. Ambitio namque parentum filio non imputatur ad pœnam: cui tamen obestⁿ ad ecclesiæ munus accipiendum. Sic quæ mente alienata sunt, etsi non imputentur ad pœnam, tamen sacri muneris executionem impediunt.

Vnde Hieronymus ait.

¶ Innocens est, qui non iratus, sed propter disciplinam casu aliquem interfecit.

C. XIII.

ij ¶ Si quis non iratus, sed propter disciplinam^o, pal-

atum, sed quantū ad legem promotionis est reus: in qua opus requiritur, & voluntas. & hoc probat Hier. exemplo virginis oppressæ: quæ & si non peccauerit, inter virgines tamen consecrari non potest.

o ¶ Propter disciplinam.] Leuis autem castigatio permittitur magistro, vt ff. ad leg. Aquil. sed & si. §. vlt.

a ¶ Quan-

Exod 21.

Deut. 19.

Num. 3.

In concilio Vormaciensi. c. 23.

Burc. l. 6. c. 25.
Iuo p. 10. c. 154.

Auctor operis imperfecti in Mattheum, hom. 28.

a [Quantum autem ad legem.] Mosaicam, quæ permittit quod si quis casu occidisset hominem, dummodo non inueniretur intra ciuitates refugij, poterant parentes occisi interficere occisorem secundum quosdam: similiter secundum leges canonum impeditur a promotione, et

Ro impensis.] CASVS. Hic intitulatur secunda quæstio, ubi quæritur an clerici pro impensis patrocinij salaria petere possint. Et respondetur clerici aut sunt religiosi, aut sunt seculares. Religiosi exigere non possunt, ut inf. ea. §. ult.

quia postulare non possunt, nisi in causa monasterij sui, & de Abbatis licentia, ut 16. q. 1. monachi. Si vero sunt seculares, coram seculari iudice postulare non possunt, si sunt in sacris ordinibus constituti vel in minoribus, si habeant beneficium unde uiuant: nisi in propria causa, vel ecclesiæ suæ, vel miserabilium personarum, ut dicebatur in concilio Lateran de postulando. Clerici in criminali causa coram seculari iudice non possunt aduocare, ut 15. d. aliquantos. sed coram ecclesiastico aduocabunt: episcopi tamen, & sacerdotes aduocare non possunt, ut 5. q. 3. quia episcopus.

Clerici an possint aduocare.

g [Pro impensis.] Hic quæritur an clericis liceat recipere munera pro aduocationibus. Primo ergo scias, quod clericus in causa criminali coram seculari iudice non potest allegare, ut 11. distin. aliquantos, & 23. q. 8. his a quibus nisi ad hoc ut suppleret pro eis, ut 14. q. 6. si res, & 23. q. 5. c. 1. & 2. & c. reos. Item in ciuili causa coram seculari iudice non aduocabit nisi pro se & ecclesiæ suæ, & pro miserabilibus personis, & hoc siue sint in sacris, siue in minoribus ordinibus constituti: dummodo beneficiis ecclesiasticis sustententur, & si non habent beneficium tunc si sunt in minoribus ordinibus, possunt, ut extra de postul. clerici. episcopi autem, & sacerdotes non debent indifferentes aduocare: ne vilescant dignitates ipsorum, ut 28. distin. perlatum, & 15. q. 5. denique. sed coram ecclesiastico iudice licite possunt petere salarium, si sunt in sacris ordinibus ut inf. ea. c. 1. Derogatum tamen est huic canonis per contrariam consuetudinem, nemo enim cogitur facere de suo beneficium, ut 10. quæst. quinta, precaria. Item dignum est eum recipere emolumentum, qui præstat obsequium, ut 12. quæst. secunda, charitatem. Item nemo cogitur suis stipendiis militare, ut ext. de si cum sit. in parte decisa. immo est expressum, extra de præscri. cum ex officio Religiosi vero & monachi vel regulares non nisi pro sua ecclesiæ debent aduocare, & abbate suo præcipiente. 16. quæst. 1. monachi. 10. quod dicit de sacerdote, hodie corrigitur, ut extra de postul. capit. ult. B.

Obser-

man alicui dederit, & euentu occiderit, sicut fieri solet; quantum ad gratiam, innocens est: quia voluntatem, non opus requirit. Quantum autem ad legem, reus est: quia opera requirit. Item si in persecutione virgo fuerit oppressa; repellitur lege, quia opus inspicit, non voluntatem; in gratia autem quasi virgo suscipitur; quia non opera quærit, sed voluntatem.

[Verba huius capituli usque ad vers. Item si in persecutione, leguntur in homil. 23. operis imperfecti, ad c. xi. Matthæi reliqua autem, & fere eadem ibi leguntur, & simillima in comm. B. Hieronymi in idem xi. c. Matth. Ipsa autem prorsus B. Hieronymi verba referuntur inf. 32. q. 5. de pudicitia, vers. singa.]

Sicut ergo, qui propter disciplinam casu homicidium facit quantum ad legem reus est, quantum ad gratiam innocens: sic iste sacereos, qui furore homicidium fecit, quantum ad culpam innocens est, quantum ad suscepti muneris executionem reus probatur. His ira respondetur. Non omnia, quæ ordinandum impediunt, ordinatum deiiciunt. Non enim potest ad sacerdotium prouehi, qui aliquando insanuit. Veruntamen si post sacerdotium furere coeperit: non ideo sacerdotio carebit: nisi forte nunquam ad suæ mentis officium illum redire contingat.

[Sicut de quodam episcopo Gregorius scribit in regeſto ad Eleutherium episcopum: Quamuis triste sit nobis, &c.] ut sup. in causa: [Longa inualetudine grauatus.]

Q V Æ S T I O II.

Ro impensis vero patrocinij in Tarraconensi concilio clerici exigere munera prohibentur: in quo sic statutum legitur, capitulo 10.

secundum quosdam: quod non concedo, ut dixi 50. d. de his, vel intellige quod hic dicit, quando excessit modum in corrigendo.

b [Lege.] Canonica, quia non potest inter virgines consecrari, ut 33. q. 4. ille.

c [Voluntatem] Sic 14. q. 9. si quid inuenisti. inf. ea. q. 6. c. 1. in fi.

SICVT. CASVS. Infert G. ex supradicto c. dicens, quod iste sacerdos innocens est quo ad Deum: sed quantum ad executionem officij reus habetur.

d [Ad gratiam.] Scilicet Dei.

HIS ITA. CASVS. Modo ponit G. veram solutionem dicens, quod multa impediunt promouendum, quæ non deiiciunt iam promotum. Unde sacerdos iste & si promoueri non possit, non carebit sacerdotio iam suscepto: nisi forte nunquam ad sanam mentem rediret, & ad hoc inducit c. sup. 7. q. 1. quamuis sit triste.

e [Deiciunt.] Ut 68. sicut 29. d. Petrus, & turpius eiicitur, &c. 50. d. quicumque; & ext. de iureiu. quemadmodum

f [Quamuis] inf. 7. q. 1. quamuis.

Quia talis de cetero non poterat promoueri, non quia peccauerat, sed propter honoris factum & propter ecclesiasticam disciplinam secundum. Sed H. credit quod non deest repellit a promotione sed quidquid hic dicitur dicitur bene propter d. §. casu. huius.

Adde idem esse in matrimonio, ut notum. in l. furor. & ibi concord. de sponsa. 7. q. 1. quamuis.

Observandum.] CASVS. Quæsitum fuit in Tarraco-
nensi concilio, utrum clericus in more sæcularium ad-
uocatorum pro patrocinijs munera exigere possent. Et
resp. q. non, sed sponte oblata possunt recipere, & si quis
contra fecerit, tanquam usurarius deponatur.

a. iudicum.] id est
aduocatorum. Vel
dic istum esse teno-
rem c. q. licet pro se-
culari honore aliqd
dari, vt ff. de poli. pa-
sti & l. si q. ob. ho-
norem. non tamen
pro ecclesiastico ali-
quid potest peti. Itē
not. q. licet pro secu-
lari honore aliquid
possit promitti, non
tamen pro sæculari
administratione, vt
r. quæst. 7. sancimus

Pro patrocinijs impensis clericus munera exigere
non debet. C. I.

Observandum quoque decreuimus, ne quis sacerdo-
tū, vel clericorum, more sæcularium iudicum^a, pro
impensis patrocinijs munera audeat accipere †, nisi * for-
te in ecclesijs gratuito oblata: quæ non fauore muneris
videantur accepta, sed collatione deuotionis illata. Quod
si quis ista † probatur accipere; veluti exactor foeneris,
aut usurarum possessor, secundum statuta patrum se no-
uerit degradandum.

*Hoc autem de illis intelligendum est, qui canonicam
vitam professi regulariter se victuros proposuerunt. Ge-
nerali namque ecclesiæ consuetudine receptum est, & mo-
ribus approbatum, ut clerici more aduocatorum patrocini-
a impendant, & pro impendendis munera exigant, &
pro impensis suscipiant.*

Q V A E S T I O I I I I.

Ertio^b queritur, an ex mulieris confessione
iste sit condemnandus. In quo primo vi-
dendum est, an mulier sacerdotem accu-
sare valeat. Quod sacris canonibus omni-
no uidetur esse prohibitum^c. Generaliter^d
enim statutum est ex decretis Fabiani Papa, ut sacer-
dotes Domini non accusent, nec in eos testificentur, qui
sui ordinis non sunt, nec esse possunt. Mulieres autem
non solum ad sacerdotium, sed nec etiam ad diacona-
tum prouehi possunt. Unde nec sacerdotes accusare, nec
in eos testificari valent. Legibus^e quoque cantum est,
ut ob uerecundiam sui sexus mulier apud prætorem pro
alio non intercedat †, nisi forte suas, vel suorum iniurias
persequi uoluerit. Hac autem, quæ nec suas nec suo-
rum iniurias persequitur, ad hanc accusationem admi-
ti non debet. ¶ E contra^f qui iudicis personam gerere ua-
let, ab accusatoris officio non remouetur. Mulieres^g autē
in ueteri testamento populū iudicasse, quicumq; librum
Iudicū^h legerit, ignorare non potest. Non itaq; ab accu-

Ertio.]
CASVS.
Hic poni-
tur 3. q.
stio in

qua querit, utrum, ex
mulieris confessione
presbyter iste sit cō-
demnandus, & certū
est quod non, vt inf.
c. nemini. Primo ta-
men probat, q. mu-
lier sacerdotem ac-
culare nō valet dua-
bus rationibus. Pri-
ma est, quia fm ca-
nones nullus potest
sacerdotem accusa-
re, nec in eum testi-
ficari, qui non est sa-
cerdos: nec pōt ad sa-
cerdotiū pmoueri:
sed mulier ad sacer-
dotiū pmoueri nō
pōt, nec etiā ad dia-
conatū, & ita mulier
accusare non pōt: ad
qd inducit c. 2. q. 7.
ipsi Apostoli. Secun-
da ratio est, quia mu-

lier fm leges apud iudices postulare non potest, nisi suā
vel suorum iniuriam prosequatur. Quare cum ista mu-
lier nec suā nec suorum iniuriam prosequatur: ad ac-
cusandum admitti non debet. Postea probat contrariū,
nam mulier admittitur ad maius, scilicet ad iudicandū:
& hoc probat exemplo Deibora prophetissæ, quæ popu-
lum Israel in veteri testamento iudicauit, ergo etiam po-
test ad accusandum admitti, cum non prohibeatur per
diuinam scripturam.

Mulier an possit testifi-
cari in crimi-
ne cōtra cle-
ricum.

b. ¶ Tertio.] Per mulieris testimonium non potest cleri-
cus conuinci de crimine, tum quia mulier non est, nec
potest esse eiusdem ordinis, vt supra 2. q. 7. ipsi Apostoli.
& cap. testes. tum quia ipsa, quæ confitetur proprium
delictum, non potest testificari de alterius delicto, vt

infra ead. nemini, & regulariter confessio vnius alteri
non præiudicat, vt 2. quæst. 5. interrogandum. admittitur
tamen mulier cum agitur de crimine in modum denun-
ciationis, vel inquisitionis, vt extra de testibus, quoniā,
vel cum agitur in modum exceptionis, vt extra de testi-

tam

al. exigere.

† al. ita.

* Adde, q.
doctor sacer-
dos pōt dare
cōsiliū in
camera, ut
dicit aduoca-
tus. ff. de re-
extraor. co-
& in l. 1. §. p-
stulare. ff. de
postula.

2. q. 7. sicut sacerdo-
tes.

ff. de reg. iur. l. foemi-
na.

† Conc. tex.
in l. 1. §. sed
loco. ver. se-
xum. ff. de
postu.

Iud. 4.

tam literis.

c. ¶ Prohibitum.] Vt inf. 33. q. 5. mulierem, & extra de
verb. sign.

d. ¶ Generaliter.] Excipit.

e. ¶ Legibus.] ff. de reg. iur. foemina. sup. 3. q. 7. §. tria.

f. ¶ E contra.] Intendit.

g. ¶ Mulieres.] Foemina de iure non potest esse iudex,
vt 33. q. 5. mulierem, & 3. q. 7. §. tria. ff. de reg. iur. foemi-
na, nisi ei princeps scienter deleget causam, vt 2. q. 5.
Mennam. & 23. q. 4. si quos 12. q. 2. cum deuotissimam.
Vel nisi ex præscripta consuetudine hoc habeat, vt ex-
tra de arbitr. dilecti. Item nec docere potest, vt 23. d. mu-
lier.

h. ¶ Iudicum.] Ibi enim legitur, q. Deibora prophetissa
posuit

Foemina an
possit esse iu-
dex.

posuit tentorium suum in monte Effraim sub arbore palmæ, quæ dicebatur palma Delboræ: & ibi indicabat populum Israel.

HIS ITA RESPONDETUR. CASVS. Respondet Gratia. obiectioni supradictæ, dicens quod licet in ve-

leat accusare. Et respondetur, quod non, nisi suam vel suorum iniuriam prosequatur, & nisi in criminibus, in quibus est ei specialiter concessum accusare sine inscriptione: & ideo discretus iudex examinabit, utrum tale sit crimen ad cuius accusationem possit admitti.

Eph. 5.

satione remoueri possunt, quas etiam iudicis personam frequenter gessisse constat: nec vlla serie diuinarum scripturarum ab accusatione prohibentur. His ita respondetur. In veteri lege multa permittiebantur, quæ hodie perfectione gratia abolita sunt. Cum enim mulieribus permittetur populum iudicare; hodie pro peccato quod mulier introduxit, ab Apostolo eis indicitur verecundari, viro subditas esse in signum subiectionis velatum caput habere. Quæ ergo his omnibus viro subiecta esse ostenditur, cui pro alio postulare non conceditur; ad accusationem admittenda non videtur. Et contra, quamquam passim, & indifferenter ad accusationem mulier non admittatur; sunt tamen quedam crimina, quorum accusationem mulier subire non prohibetur.

tit. qui accus. non poss.

Unde in libro codicis nono, tit. 1. le. 12. Imp. Diocletianus scribit dicens.

C. I.

† al. antiquitus statuta.

DE crimine, quod publicorum fuerit iudiciorum, mulier accusare non permittitur, nisi certis ex causis; id est, si suam, suorumque persequatur iniuriam secundum antiqui iuris statuta tantum, de quibus specialiter eis concessum est, non exacta subscriptione. Unde aditus præses prouinciæ in primis examinabit, an sit tale crimen, cuius accusationem mulier subire non prohibeatur.

In aliquot vetustis exemplaribus ab initio questionis, usque ad c. sane, nulla est distinctio capitulorum.

lib. dig. 12. tit. 5.

Item in libro digestorum Paulus lib. 2. de adulterijs, tit. de testibus, le. 18.

C. II.

† al. testimonij. lib. 48. tit. 2. l. 1.

EX eo, quod prohibet lex Iulia de adulterijs testimonium dicere condemnatam mulierem, colligitur etiam mulieres in iudicio testimonium dicendi ius habere. Item Digestis titulo de accusationibus, & inscriptionibus, libro 2. Non est permissum mulieri publico iudicio quemquam reum facere: nisi scilicet parentum, liberorumque, & patroni & patronæ, & eorum filij filixve, nepotisve mortem exequatur.

Papinianus lege 2. eodem tit.

C. III.

CERTIS de causis concessa est mulieribus publica accusatio: veluti si mortem exequantur eorum earumque;

in teri testamento populum iudicasset, hodie tamen non permittitur, sed potius propter peccatum quod induxit mulier, debet verecundari, & viro subijci: in cuius signum iubetur habere caput velatum. Postea probatur quod in quibusdam casibus mulier admittitur ad accusandum, & probatur per leges sequentes.

a Indicitur] Ut inf. 33. q. 5. mulierum.

DE crimine.] CASVS. Quæsitum est ab Imperatore utrum mulier in publico iudicio quemquam va-

Decr. Grat. pars I I,

potest esse testis, sed intelligas de criminalibus causis, & ultimis voluntatibus. Quidam tamen dicunt, quod mulier secundum canones non potest testificari nisi in casibus à iure expressis. NON EST PERMISSVM. CASVS. Mulier non potest quemquam in iudicio publico accusare: nisi suam vel suorum prosequatur iniuriam.

CERTIS de causis.] CASVS. Dicitur in hac l. quod concessum est mulieribus accusare si suam vel suorum iniuriam prosequantur contra quos non coguntur inuite

ss f

dicere

a Publicorum.] Inf. 32. q. 5. publico. quæ sunt publica, habes insti. de publ. iud. in prin. & per totum.

c Antiqui iuris.] Hoc vult dicere, quod in quibus casibus antiqua iura permittunt, quod possit fieri accusatio sine inscriptione, in illis femina non tenetur interibere. Qui autem sunt illi casus, habes 4 q. 4. §. aliquando. & 2. q. 8. in summa. Quidam tamen dicunt ex hac lege, quod femina in nullo casu tenetur inscribere.

EX eo.] CASVS. Lex Iulia de adulterijs prohibet mulierem condemnatam testificari: ergo à contrario sensu non condemnata ad testimonium potest admitti.

d Colligitur.] Arg. quod de vno negat, de alijs omnibus conceditur. Item ar. quod possumus argumentari per ar. à contrarijs, ut hic, & 25. dist. qualis, & 45. d. disciplina. & 23. q. 4. quæsitum. Et lex dicit, quod fortissimum est argumentum à contrario sensu, ut de off. eius cui manda. est iurisd. l. 1.

a Testimonium.] Secundum leges mulier in omni causa potest testificari, siue sit civilis, siue criminalis: nisi tantum in ultimis voluntatibus secundum canones vero mulier in nullo crimine potest testificari, nisi excepto, sed in civilibus potest testificari. Nec obit. 33. q. 5. mulierem. & extra de ver. si. fortius ubi dicit, quod mulier non

Aliter ponit H. & dicit, quod antiqua statuta fuerunt quæ feminas in certis criminibus sine inscriptione accusare permiserunt illa statuta non habent in iure nostro forte apud Græcos habentur, & forte continerent de crimine lese maiestatis. & de crimine abigeat. 4. q. 4. c. nullus. §. aliquando secundum H. 2. Textus est per hoc in l. cum lex ff. de leg. & in l. cum per totum. c. cōcor. ff. de iu.

d cere testimonium. similiter uolunt dicere testimonium suorum consanguineorum, ubi liberti paterni uel materni esse falsum, admittuntur ad accusandum, pupillus uero vel pupilla mortem patris uel aui exequi potest auctoritate tutoris: similiter de testamento patris potest experiri.

a. Inuit.] Quædam enim personæ sunt, contra quas non cogitur aliquis testificari, ut 4. q. 3. item lege Julia.

b. Testamentaria.] Ut mulier possit accusare testamentum falsum, si testamentum ad se uel ad suos pertineat.

c. Paterni.] Quia filij patronorum, & et h, qui ex transuerso veniunt usque ad quintum gradum uocantur ad successionem liberti, ut in insti. de success. lib. §. si autem sine liberis.

Minor age, re & conueniri non potest, nisi in certis casibus.

d. Pupillis.] Regulare est, quod minor annis siue tutore, uel curatore nec agere potest, nec conueniri, ut C. de auct. præstan. l. clarum alioquin sententia lata contra ipsum nulla est: si tamen lata fuerit pro ipso, tenet, ut C. de pro cu. non eo min. quandoque tamen agit uel conuenit sine tutore uel curatore, ut in casib. hic positis. Item si impetrauit ueniam ætatis, ut C. de his q. ue. ata. impet. l. 3. Item si agatur de libero homine exhibendo,

ubi etiam pupillus admittitur, ut ff. de lib. ho. exhib. l. 4. §. pen. item si agatur de recuperanda possessione, ubi et impubes, sine tutore auditur, ut C. qui. leg. perso. l. vlti. item minor potest agere de thoro suo violato, ut ff. de adult. l. si maritus. §. si lex Julia licet autem minor pro se non possit agere pro alijs tamen potest, si habet mandatum, ut ff. de mino. cum mandato, ut ff. de procu. filius familias. in fine. Vtrum autem in causis spiritualibus, ut in matrimonio, uel pro ecclesia possit minor litigare pro se? Dicunt quidam quod sic: quia in his centetur maior, sed certe cum ibi maius periculum vertitur, magis esset ibi consulendum minoribus, ut ff. ad Carb. l. 1. §. 3. nam circa maiora maius periculum vertitur, ut 42. dist. quiescamus. Item video quod in matrimonio locum habet integrum restitutio, ut ext. de in integ. rest. ex literis similiter in alijs causis spiritualibus, scilicet in religione assumenda 20. q. 1. illud in ordine sacro. 77 d. c. 1. & 2. Item cum filius agit contra patrem secundum canones. 2. q. 7. quaritur. in matrimonio certum est quod minor pro se admittitur ad agendum, ut extra de restit. spol. ex parte, sed de hoc posset dubitari, utrum ibi locum habeat restitutio sed de hoc dixi super illa decr. ex parte. sup. de rest. spo.

e. Testamentaria.] i. lege Cornelia de falsis.

f. Per interdictum.] Scilicet per interdictum de tabulis exhibendis: quo experitur omnis ille cuius interest.

x. Sub. §. con

quos ex lege publicorum testimonium inuita non dicunt. ¶ Idem & in lege Cornelia testamentaria senatus statuit: sed & de testamento paterni liberti, uel materni mulieribus publico iudicio dicere permissum est. ¶ Pupillis ex consilio tutorum patris mortem, item pupillæ aui sui mortem exequi concessum est lege testamentaria. Nam & de patris quidem testamento pupillis agere diuus Vespasianus permisit. Sed etsi non exhibeantur tabulæ, per interdictum possunt experiri. (Codice de ijs, qui accusare possunt, uel non, lege quarta, imp. Alex. Dionysio: Vxor tua, si consobrini sui necem vindicandam existimat adeat præsidem provincie. In digestis ad legem Iuliam maiestatis lege 8. Papinianus, lib. 12. responsum. ¶ In questionibus læsæ maiestatis etiam mulieres audiuntur. ¶ Et coniurationem denique Lucij Catilinæ Fulviæ mulier detexit, & M. Tullium consulem iudicio suo instruxit.

Quæcumque vero persona ad accusationem publicorum iudiciorum, uel læsæ maiestatis admittitur, eadem accusationem simoniæ subire non prohibetur.

Vnde in 1. libro Codicis Imp. Leo Armasio præfecto Prætor. l. 29.

¶ Læsæ maiestatis, & publicorum iudiciorum, & simoniæ accusatio æqualiter proponatur.

C. III.

Sane quisquis hanc sanctam, & venerandam antistitis sedem pecuniæ interuentu subisse, aut si quis, ut alterum ordinaret, uel eligeret, aliquid accepisse detegit: ad instar publici criminis, & læsæ maiestatis accusatio

mulier admittitur in publico crimine, & in crimine læsæ maiestatis ad accusandum. Nunc uero probat, quod admittitur in crimine simoniæ, cum admittitur in publico crimine, & in crimine læsæ maiestatis: Et hoc inducit legem sequentem.

¶ Quæcumque.] Hoc non facit ad propositum: sed hoc ponit ut inducat seq. c.

Sane quisquis.] CASVS. Statuit Leo Imperator in hac lege ut si quis Romanam sedem per pecuniam acquiescit, uel alium per pecuniam in ordinem uenerit uel elegerit, ad instar criminis læsæ maiestatis accusatus & conuictus deponatur, & perpetuo infametur, cum ipsi sint in crimine pares.

h. Sane.] Hac lex est pars illius, C. de episcopis, & clericis quemquam.

i. Ad instar.] Non tamen est ibi omnimoda similitudo inter crimen simoniæ, & crimen læsæ maiestatis: quia pro crimine simoniæ imponitur poena depositionis, sed pro crimine læsæ maiestatis poena mortis. ut 6. q. 1. §. uerum, sed quoad accusationem & testimonium parificari videntur, ut quicunque admittit ut accusator uel testis in uno, & in reliquo, ut extra de si licet Hely. in fine & cap. tanta. 72. di. si quis Papa. Item simonia est maius crimen quam hæresis, ut 1. q. 1. eos. immo est maius crimen quam aliquod aliud crimen, ut 1. q. vlt. patet: sed in hæresi quilibet admittitur, ergo multo fortius in simonia, argum. tamen contra est extra de testib. ueniens 1. ubi

IN QUESTIONIBVS CASVS. Dicitur hic quod in crimine læsæ maiestatis mulier potest accusare, quod probat exemplo mulieris Fulviæ, quæ Catilinam coniurantem Marco Tullio detexit.

QUÆCUMQUE. CASVS. Dicitur est supra, quod

demnatio, i. cuius tamen locum succedit hodie actio in factum, ut testis exhibetur. ff. de auct. præstan. l. 1. §. ff. de tab. exhib. locum L.

li. 9. tit. 1. l. vxor

lib. 48. tit. 4. l. in quæstionibus.

† al. Sergij.

tit. 3 de episcopis & clericis. si quæquam.

† cum sane si quis] orig.

† al. instar

* Adde contra quos potest admitti i. no. in l. si familia ff. de iurisd. omni. iud. & in l. nemo. C. de epis. aud.

Simonia, & crimen læsæ maiestatis omnino conueniunt.

* Quomodo simonia ita dicitur grauius crimen vide sup. q. vlt. c. patet, igitur in uer. reputatur. Nam proprie loquendo, hæresis est maius crimen quam simonia.

ubi dicitur, qd in simonia socij criminis non admittuntur sed in crimine læsæ maiestatis audiuntur, vt 6. quæst. 1. §. verum. & porio. Sed dic, quod non admittuntur socij criminis cum accusatus est bonæ famæ, aliàs quilibet auditur. Vel dic vt dixi 2. quæst. 1. in primis. in fin t. Vel dic

deportationi, siue decapitationi, vt 5. q. 6. delatori. CVM AVTEM CASVS. Iste §. diuiditur in duas partes. In prima parte concludit Grat. ex supradictis dicens, quod canones non recipient accusationes, quas leges sæculi repellunt: ergo à contrario sensu per canones

sunt admittendi, qui per leges non prohibentur. Postea respondet huic conclusioni dicens, quod non bene inferitur: quia leges prohibent omnes clericus nuptias contrahere, qui per canones prohibentur: non tamen leget admittit copulā omnium clericorum, qui per canones non prohibentur. Et de hoc ponit exemplum. Et ita quia canones non admittunt accusationes, quas admittunt leges; non tamen recipiunt omnes, quas leges admittunt. In secunda parte dicitur quod in negotijs ecclesiasticis tunc legibus est vtendum cum canonibus non contradicunt. Vnde cum per leges mulier in crimine læsæ maiestatis & simoniae admittitur ac accusandum & per canones est admittenda: vel ostendatur canon per quam repellatur. Et si quis dicere velit quod mulier alios de simonia & non sacerdotes possit accusare: tunc eius distinctio locum non habuit, nisi specialiter hoc aliqua lege inueniatur esse prohibitum, cū legibus generaliter ei permisum videatur. Postea huic quæstioni respondet dicens, quod specialia sunt crimina, in quibus mulieri permittitur accusare, inter quæ cum fornicatio non connumeretur, de qua mulier p̄s byterum accusat; patet, qd propter hoc mulier sit repellenda, & etiam propter aliud: quæ dum de se confitetur contra sacerdotem, ei credi non debet vt infr seq. cap. Secunda pars incipit ibi. [Sed sicut.] &c.

ne proposita, à gradu sacerdotij retrahatur. Nec solum hoc deinceps honore priuari, sed perpetuæ quoque infamiae damnari decernimus: vt eos, quos^a facinus parcoinquinat, & æquat, vtrosque similis poena comite-

Cum autē sacris canonibus accusationes omnino submoucantur, quas leges sæculi non asciscunt, è diuerso uidetur admittenda, quæ legibus^b sæculi non prohibentur. Verum hoc non inferitur. Quicumque enim clericorū sacris canonibus nuptias contrahere prohibetur & legibus Imperatorum. Non autem consequenter omnium copulā leges admittunt, quorum coniunctionem sacri canones non prohibent. legibus enim & soli cantores, & lectores: canonibus autem etiam acolythi uxores ducere possunt. Quāuis igitur sacris canonibus submoucantur accusationes, quas leges sæculi non asciscunt; non ideo consequenter recipiuntur, quas cumq; principum leges admittunt. ¶ Sed (sicut circa huius operis initium^c præmissum est) toties legibus Imperatorum in ecclesiasticis negotijs vtendum est quoties sacris canonibus obuiare non inueniuntur. ¶ Vnde aut specialiter sacris canonibus mulier ab accusatione læsæ maiestatis, & simoniae ostendatur prohibita. aut præmissis rationibus ad huiusmodi accusationem admittenda probetur. Nec quisquam distinguere querat: ad aliorum, non ad sacerdotum accusationem in hoc casu simonia mulieres esse admittendas^d. Cum enim generaliter^d legibus hoc eis præmissum inueniatur; nisi quis specialiter aliqua lege hoc prohibitum ostenderit, eius distinctio locum non habebit. Verum, cum contra generales regulas quadam crimina specialiter excepta sint, in quibus mulieri accusare permittitur, inter quæ fornicatio non numeratur; patet, quod huius accusatio dupliciter infirmatur; & quia fornicationis crimen intendit; & quia dum de se confitetur, super alienum crimen ei credi non oportet.

dist. 10 c. 1.

Dionisius, dist. 2.

a ¶ Legibus enim.] Discrepantia hac legum, & canonum vera non est. Sed fortasse in hanc opinionem venit Gratianus ex quibusdam verbis nouella vigesima secunda, quæ in vulgatis authenticis habetur collat. 4. tit. de nuptijs. sed & si quis inter reuerendissimos constitutus clericos (vltro lectorem, aut cantorem dicimus) omnino contraxerit nuptias; hūc ex nostra constitutione cadere sacerdotio constituimus, atque volumus. Iulianus autem antecessor eadem nouella 22. nu. 26. illud. supra

Vel dic qd admittitur quilibet ad accusandū in his criminibus, sed non ad testificandū: quia tota vis consistit in testimonio, sed non in accusatione.

a ¶ Quos.] Non intellige qd eandem poenam patiatur conuictus de simonia, quam conuictus de læsæ maiestate. Sed hoc vult dicere, qd eandem poenam patiatur tādans quā accipiens pecuniam 2. Vel dic eadem poena, id est, consumili: nam poena depositionis similis est.

tem, ei credi non debet vt infr seq. cap. Secunda pars incipit ibi. [Sed sicut.] &c.

b ¶ Legibus.] Sup. 10. dist. lege Imperatorum.

c ¶ Initium.] Sup. dist. 10. cap. 1.

d ¶ Generaliter.] Sic ergo argumentatur, cum nusquam inueniatur prohibitum. ergo non debet prohiberi, vt 27. q. 2. lex diuina, simile vigesima prima q. 1. quod si dormierit & 35. dist. Evangelica.

ssf 2

Nemini

1. Et melius su. 1. q. 2. si quis episcopus. ibi videat.

† Concor. tex. in l. quæquam. cum gl. C. de episcopo. & cle.

2 Ad hoc su. 2 q. 1. quos constiterit.

N Emini.] CASVS Quasitum est à Iulio Papa, utrum alicui de se confessio contra socium criminis sit credendum? Et respondet: qd non nisi in crimine læsæ maiestatis: quia omnis confessio accusanti periculosa aduersus quemlibet. Item §. qui postea sequitur planus est.

a ¶ Læsæ maiestatis.] Et præterquã de crimine simoniæ. vt 79. dist. si quis Papa. & sup. ea. sanæ licet sit arg. contra, extra de test. veniens i. Quidã tamen dicunt, qd in crimine simoniæ nõ auditur socius cõtra locũ. & ad aliud decretum 79. d. si quis Papa respondet, qd ibi socius admittebatur contra socium, hoc ideo fuit: quia non fuit ibi tãtum crimẽ simoniæ, sed etiã crimen læsæ maiestatis, Item auditur confessio vnus latronis contra alios, ut C. de fer. prouinciarum.

Confessio latronis contra latronem auditur.

Item falsarius contra socium suum auditur i. vt C. de fal. i. r. ita fuit snia. B. l. si. qd dicebat, qd nunquã ualeat confessio socij contra socium, nisi aliqua sit psumptio cõtra ipsum. sed Azo dicit super ualere nisi expressum inueniret. Arch.

 Vod uero die.] CASVS. Hic inti-

tulatur quarta questio, qua queritur utrum die Dominico liceat causas ventilare? Et respondetur, quod nec die Dominico, nec alijs diebus feriatis, vt infra ead. c. 1. 2. & 3. nisi tractetur de pace, vt infra 22. q. 5. decreuit. & nisi partes in hoc sponte consentiant, vt ff. de fer. l. 1. Itẽ si res sit tempore peritura, agitur diebus feriatis. Liberalia quoque iudicia diebus illis tractantur, & de amouendis officiatis, & de alimentis, & atrocibus iniurijs, & ut aliquis in possessionem causa rei seruanda mittatur, agitur diebus illis, vt ff. eod. l. 2. & 3. & contra insignes latrones agitur dictis feriatis, vt C. eod. l. prouinciarum. & in quibusdam alijs casibus, qui notantur C. eod. tit. & in summa huius questionis.

c ¶ Quod uero.] Diebus feriatis causæ non sunt tractandæ, ut infra cap. 1. & ult. nisi tantum de pace, ut 22. quest. 5. decreuit. agitur tamen in quibusdam casibus, scilicet cum actio est tempore peritura. Item cum agitur de tutoribus dandis, & de amouendis officiatis, & de alimentis, & de atrocibus iniurijs, & de liberalibus, causis, ut ff. de fer. l. 1. 2. & 3. Item contra insignes latro-

lectorem, & cantorem, exponit. veluti subdiaconus, & diaconus. Hos autem canones etiam nuptijs prohibent. Et Leo in c. lex continentia supra dist. 31. fere hysdem verbis usus est, quibus Iustinianus in hac nouella, & nomine lectorum omnes minores ordines significauit.

Vnde Iulius Papa scribit in decretis, c. 18. dicens.

¶ Rei confessio aduersus quemlibet admitti non debet. C. V.

N Emini (præterquam de crimine læsæ maiestatis a) de se confessio credi^b potest t super crimen alienũ quoniam eius, atque omnis rei confessio periculosa est, & admitti aduersus quemlibet non debet.

a ¶ Præterquam de crimine læsæ maiestatis.] Hac exceptio in nullo ex locis indicatis habetur, præterquam apud Anselmum.

Quia ergo ista de se confitetur, super alienum crimen ei credi non oportet, sed contra eam sua confessio interpretanda est.

Anf l. 3. c. 75.
Iuo p. 5. c. 288.
Pann. l. 4. c. 69.
† al. oportet
al. debet.

Q V A E S T I O IIII.

Vod uero^c die Dominico nec episcopo, nec presbytero causam aliquam ventilare liceat in Tarraconensi concilio prohibetur, in quo sic statutum est, c. 4.

¶ Ministri ecclesiæ die Dominico causas ventilare non debent. C. I.

N Vllus episcoporum, aut presbyterorum, vel clerico rum die Dominico propositum cuiuscunq; causæ negocium audeat ventilare t; nisi hoc tantum, vt Deo statuta solẽnia peragant, Ceteris vero diebus, conuenientibus personis illa, quæ iusta sunt, habent licentiam iudicandi, excepto t criminali^d.

Item ex concilio apud Erphesfurt b habito præsentē rege Henrico.

Iuo p. 4. c. 22.

† al. indicare.

† al. exceptis criminalibus negotijs.

Vod uero die.] CASVS. Hic inti-

tigare diebus feriatis hoc tantum intelligendum est de ferijs messium, uel uindemiarum: alioquin consensus earum non sufficeret, ut litigent aliquo solennissimo die, ut extra eo. c. ul. B. Item satis uidetur, qd causæ matrimoniales possunt tractari diebus feriatis, cum ibi sit periculum adulterii, uel incestus similiter ubi agitur de electione episcopi uel praelati, propter periculũ moræ: quia non debet ecclesia uacare ultra tres menses, ut 50. d. postquam & quia in his casibus multa sunt specialia, ut extra ut lite non conte. quoniam. 10.

N Vllus episcoporum.] CASVS. Statutum fuit in concilio Taraconensi, ut in diebus Dominicis, uel alijs solennibus diebus episcopi uel alij clerici causas ventilare non audeant. sed in alijs diebus possunt, & ex certa causa criminali, ubi agitur ad sanguinis effusionem.

d ¶ Criminali.] Scilicet cum agitur ad effusionẽ sanguinis tunc clerici non possunt esse iudices, ut 23. q. 8. his à quibus delegari tñ potest clerico criminalis causa. ut tamen princeps iuret de impunitate rei, ut 23. q. 8. sape. placita

Feriatibus diebus an possit litigari.

Placita.] CASVS. Hoc c. diuiditur in duas partes. In prima dicitur, vt in diebus Dominicis & præcipuis festiuitatibus, vel in legitimis ieiunijs sæcularia placita non tractentur. In secunda parte dicitur, quod in septē diebus ante natiuitatem Domini vsque ad octauam Epiphaniæ,

¶ *Erphes furt.] In vulgatis legebatur, Ephesum, quasi hoc esset decretū aliquod concilij Ephesini habiti ipe Cœlestini Papa, & Theodosii iunioris. Hoc vero est Germanicū concilium habitū presente Henrico rege, prout etiā apud Burchardum, & Iuonem dicitur. Et codices Gratiani manuscripti habent, quēadmodū est restitutum. In hoc autē oppido peijt Bonifacius à Zacharia Papa cōstitui episcopū, et impetrauit. Quod apparet ex prima epistola Bonifacij ad Zachariam, & vltima Zacharia ad Bonifaciū.*

¶ Solennibus diebus, & legitimorum ieiuniorum sæcularia placita non agantur. C. II.

Burc. l. 13. c. 21.
Iuop. 4. c. 53.

† &] fortasse.

Placita sæcularia Dominicis dieb. vel alijs præcipuis festis, seu etiam in his diebus, in quibus legitima ieiunia celebrantur, secundum canonicam cōstitutionem minime fieri decernimus. Insuper etiam sancta synodus decreuit, vt nulla iudiciaria potestas licetiam habeat suā auctoritate Christianos ad placitum bannire in supradictis diebus, idest septem diebus ante Natalem Domini vsque in octauas Epiphaniæ, & à quinquagesima^a vsque in octauas Paschæ, & septē diebus ante natiuitatem sancti Ioannis Baptistæ: quatenus adeundi ecclesiam, orationibusque vacandi^b liberius habeatur facultas.

Item Hadrianus Papa in capitulis, c. 64.

¶ De eodem. C. III.

Burc. l. 1. c. 112.
Iuop. 5. c. 204.

Nullus episcopus, vel infra positus die Dominico causas iudicare præsumat.

Q V A E S T I O V.

Purgationem vero neganti esse præstandam Stephanus scribit Leoni episcopo Theanensi.

¶ *Idem est titulus in cap. de manifesta. supra 2. folio. 1.*

¶ Diaconus si de crimine conuinci non poterit, apud episcopum seipsum secreto purificet. C. I.

Iuop. 6. c. 460.

De crimine sibi illato diaconus tuus verissime fatebatur se esse immunem. Verūtamen si suspicio habetur,

phanæ, & à Quinquagesima vsq; ad octauam Paschæ, & septem diebus ante festum sancti Ioannis Baptistæ non liceat iudici ad placitum aliquem vocare. Secunda pars incipit ibi, [Insuper,] Sequens capitulum patet. a ¶ *A Quinquagesima.] Alibi dicitur à Septuagesima, vt 22. q. 5. decreuerit hoc tamen hodie non seruat Romana Curia. Ioan.*

b ¶ *Orationibusque vacandi.] Ratio secunda est ob reuerentiam dierum, & tertia favore partium, vt sic partes à litibus respirent, vt C. de ferijs, dies. Quarta ratio est, quia talibus diebus præstatur iuramentum nisi*
Decr. Grat. ps II.

pro pace, vt 12. q. 5. decreuit. & sic non possit præstari sacramentum calumniæ. Sed pone quod Papa commisit alicui, quod intra triginta dies terminaret causam aliquam, & illi dies incidant intra dies quadragesimales, videtur qd cum res sit peritura tempore, quod iudex

inuitis partibus procedere possit, quod quidam concedunt: sed non est verum hoc: quia licet literæ pereant, lis tamē salua manet coram alio. Sed pone qd iudex citet aliquē die feriato; nunquid tenetur citatus venire, & allegare priuilegium suum? Videtur, qd sic: quia si post appellationem citat aliquem tenetur venire, & allegare priuilegiū suū, vt ext. de appel. si duobus. & c. cum parati. Itē et si nō teneatur qs respondere die illa: tamen potest ad hoc citari, vt libellus ei datur 2. ff. de adult. miles: §. sexaginta. Itē quid si iudex hac forma fiat citatio, Mando tibi, vt hinc usque ad diem Dominicam hic cōpareas, ut ext. de do. & cōm. cum dilecti. Respondeo, si citat vt compareat die feriato, bene tenet citatio. Sed si citat vt respōdeat, nō tenet: quia talis citatio nulla est 3. vt ff. de fer. l. 1. & ubi citatio nulla est. & hoc liquet qd est nulla: nō tenetur venire ad allegandū priuilegiū suū, sed ubi dubium est an teneat, tenetur venire, ut dixi tertia q. secunda, si episcopus.

2 Item sēit Inno. ext. de off. deleg. de causis Arch.
2 Idē tenet Ale de Imo. in l. 1. col. 2. ff. d. ferijs & B. i. l. j. §. mutatio. de ope. no. nun. & in l. 1. in uer. cōpellēdi ff. de fer. & in gl. j. liure, i uer. eius, & ibi Bal. C. de adul. & no. gl. in c. fi. & ibi uide doc. de iud extra.
3 Conc Ale. de Imo in l. ex quacunque col. 2. ff. si qs in ius uocā. non ier. & Cy in l. dies. ff. de ferijs & per Bar. in l. 1. §. nunc de op. no. nu.

Purgatio ne.] CASVS. Hic intitulatur 5. q. qua queritur, an neganti sit purgatio indicenda? Et respōdetur quod non, si de

crimine non est infamatus, vt 6 q. quinta, capit. vno. Si autem est infamatus de crimine, indicitur ei purgatio vt inf. ea. c. 1.

c ¶ *Purgationem.] Hic queritur an neganti sit indicenda purgatio. Et est dicendum quod non, nisi laboret infamia 6. q. 5. quod autem hac quæstio dicta est su. 2. q. 5. per totum Ioan.*

De crimine.] CASVS. Aldericus diaconus habebatur suspectus de quodam crimine: & ideo per ipsum Aldericum Menen. episcopus consuluit Stephanum Papam, qualiter super hoc esset procedendū? Et re-

ssif 3 spondet

spondet, si accusatores & testes idonei reperiuntur, coram certo numero episcoporum accusetur ipse Aldericus, & confessus fuerit, vel legitimis testibus convictus, canonica sententia feriat. Si vero crimen non confiteatur, nec testibus potest probari, & infamatus est de

crimine non in publico, sed coram re, & aliquot testibus, presbyteris, & diaconis, secreto se purget, praestito iuramento, & deinde commoneat clericos ne praefatum diaconum infamare presumant, exemplo Chā, qui male dixit fuit in illis, quia verenda praesentis derisit. a 4 Numero.] inf. e. q. 7. foelix.

a 4 Accusatores.] Id est, accusator.

c 4 Publico.] 2. q. 5. presbyter 23. d. illud contra. Sed ibi loquitur cum publice quod est infamatus i. hic cum clanculo vel a clero est infamatus. d. Ne sacerdotem.] hic sacerdotem vocat diaconum, sic extra de coha. clericorum, & in si quispiam. c. 4 Chā 2. q. 7. sententia. Ioan.

P Resbyter.] CA. SVS. Quia episcopus sciens peccatum cuiusdam presbyteri & diaconi sui (quod peccatum tibi notum erat per eorum confessionem sibi extra iudiciū factam) compellebat eos publice confiteri, quod cum facere nollent, sed se sacramento defendere vellēt, ab officio v-

trumque suspendit. super hoc Solomon Constantiensis episcopus quasi uisus a Nicolao de duobus. Primo virum per solam poenitentiam possit presbyter vel diaconus ad officium reparari, cum episcopo sit notum scelus esse perpetratum? Et responderet quod non secundum, utrum per confessionem extra iudiciū factam possit quis suspendi vel damnari? Et responderet quod non, sed per testium approbationem, vel spontaneam confessionem in iudicio factam. ita ponit bene, hunc casum. H. vero sic Quidam episcopus dicebat se scire crimen cuiusdam presbyteri, & cuiusdam diaconi, & ideo noluit purificationem eorum recipere, sed statim eos deposuit tandem delata fuit causa ad Solomonem episcopum per delegationem domini Papae, vel per appellationem: quia forte metropolitanus eorum erat: qui dum vellet de causa cognoscere, episcopus instabat, & dicebat ne reciperet purificationem eorum, quia eos iuste damnaverat. Dubitabat ergo Solomon, & in hoc articulo dominum Papam consuluit: cui nunc Papa rescribit, ostendens qualiter in causa debeat procedere. Si enim legitime convicti, vel confessi in iure remaneant sic depositi. si vero nec in iure sint confessi, nec legitimis testibus coram suo episcopo convicti, pristino statui siue honori restituantur.

f 4 Sacramento.] Hic consuevit quæriri, si episcopus scit clericum infamatum esse reum, an debeat eius purificationem

& accusatores idonei reperiuntur, & tales testes, quales sacri canones faciunt: accito tecum certo episcoporum numero^a veniant accusatores^b, vocetur & ipse Aldericus diaconus: & si negauerit, ventiletur causa canonice: & si, vel sponte confessus, vel legitimis testibus fuerit approbatus, canonica feriat sententia. Qui si nec sponte confitetur, nec accusatores, & testes legitimi reperti fuerint, & mala fama crebuerit, non publico^c examine, sed coram te, & aliquantulis reuerendissimis presbyteris, & diaconis tuæ ecclesiæ secreto iuramento se purificet. Et tu deinceps boni testimonij eum annuncia: & compesce, & commune ecclesiæ tuæ filios, ne sacerdotem^d Dei ulterius infamare praesumant, timentes, quod Cham^e maledictus est, qui patris verenda derisit.

Item Nicolaus Salomoni Constantiensis episcopo.

¶ Non est spoliandus presbyter, vel diaconus, nisi sponte confessus, vel legitime convictus fuerit.

C. II.

P Resbyter, aut diaconus, quā asseris crimina nolle publice confiteri, sed velle cum sacramento^f defendere se; & si tamen notum sit episcopo esse scelus ab ipso perpetratum, non potest per aliquam poenitentiam^g sacerdotali, vel diaconali officio potiri: sed mirandum est^h, si ipse confessus non fuerit, quomodo notum possit esse episcopo scelus ab ipso perpetratum, nisi accusatore forte idoneo per testes idoneos approbante. Vnde si examinante episcopo causam presbyteri, vel diaconi non fuerit per testium approbationem presbyterⁱ, vel diaconus forte convictus, non est scelus episcopo legitime manifestum, nisi sua sponte scelus ipse confiteatur. Quod nisi fecerit, interim non vi-

prohibeat. Itē eū episcopus iure suo utatur, si quid mali inde accidit, non est ei imputandum 2, vt 33. quæ 5. de occidendis Item non potes dicere, quod cum episcopus cogat ad periurium, sed potius canon cogit ipsum iurare, vt 33. q. 2. quos Deus. Sed contra, ille qui recipit alterius iuramentum, & scit eum falsum iuramentum, vincit homicidam, vt 22. q. 5. ille Item qui perimit alium falsum iurare eū possit prohibere, peccat, vt 22. q. 5. hoc vñ. H. dicit quod episcopus secreto debet ei consulere, vt potius confiteatur publice crimen, quā ut fiat periurus. Sed si ad hoc non potest eum inuocare, dicet populo: absit ut quid quam sinistra de hoc clerico suspicemur, vt 11. q. 3. absit. Alij dicunt, quod delegabat purificationem. Tertij dicunt, quod non peccat audiendo purificationem: quia auctoritate canonis facit, 23. q. 4. qui peccat.

g 4 Poenitentiam.] Quia poenitentia non restituit aliquē dignitati, sed gratia tantum, vt inf. de poen. dist. 6. qui vult, nisi quandoque, vt quando crimen occultum est, vt 50. dist. domino sancto, & c. quia tua. sed per restitutionem in integrum vel dispensationem.

h 4 Sed mirandum est.] Arg. quod non secundum conscientiam iudicandum sit 3. vt 3. q. 7. iudicet. & per hoc decrerum intelligo illud 32. d. nullus, intelligo enim illud de scientia iuris, non facti, licet alias verbum sciendi large sumatur, vt 22. q. 5. hoc videtur.

Quod

audire, vel etiam compellere eum ad purificationem? Et famatum videtur quod sic: quia generaliter traditur in canone, quod de gere ad purificationem, sacerdos tenetur concedere Eucharistiam ei quam scit in mortali constitutum, vt infra de consecrat. dist. 2. non prchi-

Gen. 9.

Iuo p. 6 c. 122.

† al. ille presbyter.

2 Hoc ideo quia lege poenitente fit, & c. C. de adul. Gracch' C. de concu. l. antep. arg. 31. q. 1. hac tōne. 23. q. 4. quam peccauit. in princ.

3 Adde an & qñ sit fm cōsciam iudicandum: text. in illicitas. §. 1. ff. de off. p. fid. & in l. 2. ff. de ter.

1 Itē arg contra. 6. q. 1. testamentum. ibi soli.

Episcopus possit clericum in-

AN CON-

Quod vero.] Hac quædiuiditur in duas partes : in quarum prima dicitur, quod confessio extorta non præiudicat. Secunda ibi,] A fidelitatis.] Ioan. de Fan. CASVS. Hic intitulatur 6. q. qua quæritur.

demus suo debere presbyterum, vel diaconum officio priuari. Sola ergo spontanea confessio, & canonicus numerus, & qualitas testium (decernentibus episcopis, & accusatore, quod obiecerat, comprobante) clericum priuat proprio gradu.

Q V A E S T I O VI.

Quod vero confessio cruciatibus extorquenda non sit, Alexander Papa testatur scribens omnibus orth. d. xis, epistola prima, cap. 2.

¶ Ministrorum confessio non sit extorta, sed spontanea. C. I.

SI quandoque a sacerdotibus, & auctoribus & ecclesie, quædam scripturæ quoquomodo per metum^b, aut fraudem, aut p vim extortæ fuerint, vel ut se liberare possint quocumque ab eis conscriptæ, aut roboratæ fuerint ingenio; ad nullum eis præiudicium^c, vel nocumentum valere ¶ censemus: neque vllam eos infamiam, vel calumniam, aut a suis sequestrationem bonis vnumquam, Deo auctore, & sanctis Apostolis, eorumque successoribus sustinere permittimus. Confessio vero in talibus non compulsæ, sed spontanea fieri debet. & infra. ¶ Omnis enim confessio, quæ sit ex necessitate, fides non est. & paulo post. ¶ Confessio ergo in talibus non extorqueri debet, sed potius sponte profiteri. Pessimum enim est de suspicionem, aut extorta confessione quemquam iudicare: cum magis sit inspector cordis Dominus, quàm operis & paucis interiectis. ¶ Non potest autem humano condemnari examine, quem Dominus suo reseruauit iudicio. Si omnia namque in hoc sæculo vindicata essent, locum diuina iudicia non haberent. Item multo superius. ¶ Est etiam &

Ido p. 5. c. 241.
Pan. l. 4. c. 118.

† al. prouenire.

an confessio sit cruciatibus extorquenda. Et respondetur qd viles testes possunt cruciari, vt 5. q. 5. presbyteri. & 2. q. 1. in primis accusator vero non est cruciandus à iudice, nisi in crimine excepto propter inopiam probationum: vel ne falsitatem dicat C. ad legem lul. l. x. de maiestatis, si quis vbi qlibet accusator & reus & testis torquetur, alias à reo veritas non est crucioribus eruenda, vt inf. ca. e. t. nisi sit præsumptio cōtra eum, vt 23. q. 5. c. 2. De hoc satis notatur in summa huius quæstionis a ¶ Quod vero.] Ab aduersario nunquam est extorquenda confessio cruciatibus, vt inf. c. c. 1. & 2. sed à iudice licite extorquetur confessio tormentis & qōnibus. Nam à iudice quandoque torquetur testis: qñque reus: qñque accusator. Testis torquetur iam in ciuili quam in criminali, vt si est seruus vel vilis persona: vel etiam si sit liber & sic criminolus & infamis, vel obscurus vel ignotus. tales enim non recipiuntur ad testimonium sine quæstionibus, licet sine clerici. 4. q. 3. si res. & 3. q. 5. illi qui. & q. 6. presbyteri. & 2. quæst. 1. in primis & in authen. de testi. §. nos igitur. & §. licet coll. 7. & C. de de sal. si quis decurio. Torquetur etiam libera p.

Torquere
pōt iudex
aliquas per
sonas.

sona licet nō sit vilis, dum tamē vacillet in testimonio vt ff. de quæstioni ex libero. extra de pœnis. super his r. Item reus quandoque torquetur licet ratio, scilicet cum est suspectus, & non potest alias res probari, maxime si est vilis persona, & hoc in ciuili causa: vt 14. q.

6. si res aliena. similiter in criminali torquetur, vt 23. q. 5. ca. 1. Actor vero in ciuili causa nūquam torquetur, sed accusator in criminali causa quādoque torquetur, vt in crimine læsæ maiestatis, cū criminaliter non potest probari, vt C. ad leg. lu. maie si quis. ibi enim qualicumque dignitate sit p̄ditus nullo p̄uilegio se potest tueri, siue sit accusator, siue reus vel testis. vt 6. q. 1. §. porro. & 50. diu. nul lus omnino. Ioan.

SI quandoque à sacerdotibus] CASVS. Significatum fuit Alexandro sapē quod quidam capiebant episcopus vel sacerdotes, vel auctores ecclesiarum, & ab eis per metum vel fraudem, aut per vim confessiones extorquebant in scriptis, vt sic suis bonis eos spoliarent: vel ut suas causas non requirerēt, vel ut de lecta eorum esse confiterentur, & hoc corā populis eos confiteri faciebant: quare statuit Papa Alexander, vt propter hoc nullā infamiam vel calumniam vel præiudiciū aliquod patiatur: qā Deus respicit potius ad cogitationes & voluntates homi-

num, quàm ad actus, qui per simplicitatem vel necessitatem fiunt. nam talibus non extorta, sed spontanea confessio est exigenda. [Fides non est,] Id est, non facit fidem.

b ¶ Per metum.] Dummodo talis sit metus, qui cadat in constantem virum, vt extra quod met. causa, ad audientiam. Si quæris qualis metus debeat cadere in constantem virum: dico qd qui continet metum mortis, vel cruciatū corporis, vt extra eo. tit. cū dilectus. Confessio autem verborum non sufficit, etiam si Rex sit qui minet, vt extra qui clerici, vel uo. insinuante. C. de transa. interpositas ibi melius dī, licet sit ar. contra 31. q. 2. Lotharius & su. dist. 7. fuerūt si de acqu. hered. l. 6. §. vlt. vbi dī, qd nō sit heres q. pp metū verborū adiūt hereditatē. Et nota qd canon hic tria arguat, vim metū & fraudē, vt 3. q. 1. redintegranda, Met. tñ, p reuerētia à lege accipit & hac accusat, ff. qua re actio tñ dat l. 1. §. q. oneranda. c. ¶ Præiudicium.] Bene sit præiudicium ei quantum ad hoc, qd ille cui p metum traditur res, dominus sit rei: sed quantum ad hoc, non sit ei præiudicium, quin detur ei actio, qd metus causa ad repetendum: si tradidit

Ad idem arg. C. de test. nū lum & 4. q. 3. qui falso. idem videtur, & si non vacillet. ff. de q. l. unius. §. te fles secundum Io. de Fan.

Metus cadens in constantem virum qualis est.

vel exceptio, si non tradidit, ut ff. eod. metu. 2. §. sed quod prator. & §. ex hoc edicto. si tamen primo coactus promissit, & postea spontanee tradidit, non excusat coactio, ut C. quod metus cau. l. 2. & extra qui cle. uel uo. insinuante, ibi patientia ipis, &c. & est simi. extra d. eo qui duxit in matrim. significauit.

a ¶ Literas.] In quibus fatentur aliqua se debere.

b ¶ Requisitione.] Id est, confiteantur, quod absoluerunt aliquos a debito, in quo illi tenebantur.

c ¶ Erroris.] Id est, q. confitentur se tenere aliquā hāc sim. Sed nōne peccat mortaliter ille qui confitetur hoc? Respōd. licet nec excusat eum aliqua coactio quia talis coactio nō est absoluta, & coactio cōditionalis neminem excusat ut 50. distin. presbyteros. & de cōse. dist. 4. eos. potius enim debet quis pati mortem quam malo consentire, ut 32 q. 5. ita ne. & occisores corporis non sunt cōtra iustitiam timendi, ut 11. quāst. 4. non solum &c. nolite 31. q. 2. Lotharius. solu.

hic non excusantur tales a toto, sed a tāto. metus enim uel coactio conditionalis non excusat peccatum, sed attenuat, ut extra quod metus cau. sacris. Et nō. hic quod contra ea, quæ publice facta sunt ad mittitur probatio in contrarium sic 31. q. 1. Lotharius. ext. q. metus causa, perlatum quod est contra regulam generalem. 8. q. 1. licet.

d ¶ Quæ sunt.] Potius respicienda est causa facti, quā ipsū factum, ut 23. q. 8. occidit, de pōn. distin. 1. aut facta.

Auctoritate.] CA SVS. Archiepiscopus Treuerē. & pōntus eius, & multi alij clerici capti fuerunt a quibusdam prādonibus, & coacti fuerunt ab eis se obligare iuramento, & alijs obligationibus: occasione quarum obligationum res ecclesiasticas perdiderunt, quare Nicolaus scribens episcopis Galliarum, absoluit eos ab omni uinculo iuramenti & obligationis, & dicit quod propter huiusmodi iuramentum uel obligationes, nullam infamiam uel calumniam aut suorum bonorum amissionem illos habere permetteret. Sed præcepit præfato archiepiscopo & defensoribus Treueren. ecclesiarum, ut spirituali & materiali gladio tandiu

ad hanc sanctam sedem perlatum (quod pudet dicere, & non solum sacerdotali, sed etiam omni Christiano nomini est inimicum) quod nonnulli episcopos, vel sacerdotes aut metu compellunt, aut vi extorquent, aut fraude decipiunt, aliquas confessionis suæ in alteram partem, quā debeant literas ^a scribere ^β, aut pro suarum non requisitione ^b causarum, aut (quod deterius est) pro alieni erroris ^c secta scripturis facere, & proprijs manibus roborare, & coram populis recitare, atque confiteri. Aliquos dicunt carceribus, & ergastulis retrudunt, ut saltem his terribili insidijs deuiant Domini sacerdotes, & suis faueant voluntatibus. *Item ubi supra.* ¶ Confessio. vero in talibus non compulsā, sed spontanea fieri debet ipso attestante, qui ait: [Ex corde enim procedunt homicidia, adulteria, fornicationes, blasphemiarum;] & cetera, quæ sunt ad hæc pertinentia. ¶ Nec tantum attendenda sunt, quæ fiunt quantum quo animo fiant. ¶ paulo post. ¶ Amplius autem respicit Deus ad cogitationes, & spontaneas voluntates, quā ad actus, qui per simplicitatem, aut per necessitatem fiunt.

α. ¶ Auctoribus.] *Iuo habet, si sacerdotibus vel auctoribus ecclesiarum, quemadmodum etiam in eadem epistola dicitur, si q. s. erga episcopum vel actore ecclesiarum & refertur supra 2. q. 7. si quis erga. Hec autem loco in epistola legitur, similiter si huiusmodi personis quardam scripturæ, &c. Præcesserant autem cum multa alia, tum quæ referuntur in hoc eodem capite in vers. Est etiam & ad hanc. Confessum enim est hoc caput ex locis epistolæ hinc sumptis, ordine non semper seruat.*

β. ¶ Literas scribere.] *Hæc absunt ab originali, Sufficiunt enim illa, quæ sequuntur, scripturas facere. Sed ob glossam non sunt expuncta.*

Item Nicolaus Papa episcopis Galliarum.

¶ Apostolica auctoritas, penitus illicita in irritum deducit iuramenta. C. II.

Auctoritate venerabilium prædecessorum nostrorum secuti, & nominatim beatissimi Papæ, & martyris Alexandri quinti a beato Petro, ab omnibus iuramentis, & cuiuscumque modi obligationibus, quibus illi sese coacti violentia impiorum obligauerant, absoluiimus:

¶ Auctoritate.] CA SVS. Archiepiscopus Treuerē. & pōntus eius, & multi alij clerici capti fuerunt a quibusdam prādonibus, & coacti fuerunt ab eis se obligare iuramento, & alijs obligationibus: occasione quarum obligationum res ecclesiasticas perdiderunt, quare Nicolaus scribens episcopis Galliarum, absoluit eos ab omni uinculo iuramenti & obligationis, & dicit quod propter huiusmodi iuramentum uel obligationes, nullam infamiam uel calumniam aut suorum bonorum amissionem illos habere permetteret. Sed præcepit præfato archiepiscopo & defensoribus Treueren. ecclesiarum, ut spirituali & materiali gladio tandiu

malignos illos persequantur, donec ablata reddantur.

e ¶ Absoluiimus.] Hic consuevit dubitari circa duo: scilicet an iuramentum per vim extortum obliget: Item an Papa possit dispensare in illicito iuramento. & q. non

Iuramentum per vim extortum, vtrū obliget.

tal. rerum

† tral. rerum

su. in hoc eo. c.

Matth. 15.

Poly. 1. 6. tit. 22.

† al. iuramentis illis.

non obliget tale iuramentum, videtur hic: quia dicitur hic, quod non debet esse uinculum iniquitatis, ut 22. q. quarta inter & extra de iureiur. verum. & extra de resti. spo. sollicit. & extra quod metu causa, perlatum. Item quia inconueniens esset, quod malefactor ex improbitate sua consequeretur actionem, ut ff. de fur. itaque sollo. Præterea, si malefactor petit rem, potest se reus tueri exceptione quod metu causa, cum illa exceptio per iuramentum non sit sublata. Præterea non obitante tali iuramento potest, petere rem si eā tradidit cum illud non iurauerit, ut extra de iureiur. debitoribus & extra

Coactio est duplex.

& extra, quod metus causa, ad audientiam. Ergo cum potest rem petere, multo fortius potest se tueri exceptione: quia cui damus actionem, multo fortius exceptionem, ff. de superfic. l. 1. extra de iureiur. quemadmodum. Et contra probatur, quod obliget: quia licet fuerit

non denunciaret, illud iuramentum non est seruandum, ut extra ead. quemadmodum, in fi. quia ex precepto ad hoc tenetur. 2. q. 1. si peccauerit. Ioan. Tu breuiter dicas, quod iuramentum super re illicita, ipso iure non obligat, siue quis faciat sponte, siue coactus, ut si iurauit hominem

innocentem interficere, & hoc probatur 22. q. 4. in malis.

& c. seq. & c. q. Dauid. Iuramentum tamen super re licita metu extortum, ipso iure obligat: sed datur exceptio q. met.

causa ad rescindendum, ut ff. quod metus causa, per totum.

& c. ead. tit. l. 1. & 3. nisi in casu, ut ff. co. l. si mulier, §. si dos.

Itē in matrimonio, extra de spons. cum locum. Item in voto, extra quod met.

causa, perlatum. B.

Vtrum autem in iuramento Papa possit dispensare queritur.

Hoc c. videtur dicere quod sic, per prædictas decretales, ut extra de vot. & voti redē. magn. immo in omni iuramento est excepta auctoritas maioris, ut extra, de iureiur. venientes. & extra de rescrip. constitutus. Item Imperator dispensat i eod. ff. ad munic. Imperatores. Item videtur q. non: quia iuramentum est de iure naturali, ut 22. q. 4. si ad

peccatum, sed in talibus Papa non potest dispensare. 25. q. 1. sunt quidam. Item argum. ad hoc extra de statu monach. cum ad monasterium. Hugo dicit, quod in nullo iuramento licito potest Papa dispensare, nisi ad hoc solum, quod non habeatur infamis, qui transgreditur illud, & hos non absoluit, sed absolutos denunciat, quoniam iurauerunt de rebus ecclesie non repetendis, ut dicit. Tu dicas, quod in voluntariis iuramentis non dispensat, sed in coactis bene: si tamen absoluit aliquem tenet absolutio. Dico enim, quod contra ius naturale potest dispensare, dum tamen non contra Euangelium, vel contra articulos fidei: tamen contra Apostolum

dispensat. 34. distinct. lector. 82. distinctio. presbyter. Ioan.

a ¶ Materiali.] Argum. quod iudex ecclesiasticus bene potest indicare bellum, & in bello insequi hostes, ut 23. q. 8. igitur. & c. hortatu. & c. ut pridem, & 63. distinct. Hadrianus. Item arg. q. iudex ecclesiasticus potest præcipere iudici seculari ut puniat maleficos, ut 23. q. 4. si quos, & q. 5. relegendes, & q. 8. ut pridem. Arg. contra 23. q. ult. his à quibus.

A FIDELITATIS. Hæc est secunda pars q. in qua probat quod laicus incorrigibilis per ecclesiam possit deponi à sua dignitate. & hoc probat per tria capita. Ioan. de Fant.

C A S V S. Supra in duobus proximis capit. absoluit Papa ab obligationibus & iuramentis coactis Nunc vero vult ostendere Gratian. quod idem possit facere de iuramento fidelitatis, cum aliquos à suis dignitatibus deponit,

Alius.]

Papa an possit in iuramento dispensare.

Esa. 58.

& ne illa seruentur: vetuimus tam præfatum archiepiscopum Treuerensem, quam eius præpositum, & omnes, qui tunc temporis capti se illis quoquomodo obligauerunt: neque vllam eos proinde infamiam, vel calumniam, aut à suis bonis sequelstrationem vnquam auctore Deo, & sanctis Apostolis, & nostris prædecessoribus sustinere permittimus: sicut per prophetam Dominus dicit: [Dissolue colligationes impietatis.] Quin etiam præfato fratri nostro, filiisque Treuerensis ecclesie, illiusque defensoribus hæc in mandatis damus; ut spiritali simul & materiali gladio tandiu malignos illos, eorumque fautores insequantur quouique cum integritate possessiones, vel quæcunque res ecclesiasticæ hoc facto, vel quocunque pacto distractæ, seu directæ sunt, reuocentur.

a ¶ Alexandri.] Nicolaus citat epistolam Alex. l. de qua re notatum est supra dist. 19. si Romanorum.

2 A fidelitatis etiā iuramento Romanus Pontifex non nullos absoluit, cum aliquos à sua dignitate deponit.

Unde Gregorius Pap. l.

¶ In manuscriptis est ut in vulgatis, Gelasius Papa Anastasio Imperatori. Cuius Gelasii esse non potest, Zacharias enim & Carolus magnus, quorum in hoc capite mentio fit, multo post Gelasium vixerunt. Habetur autem in regesto Gregorij septimi lib. 8. epist. 21. Herimanno Metensi episcopo scripta, quam refert Iuo. In qua quidem epistola paulo ante multa ex epistola Gelasii Anastasio Imperatori scripta afferuntur.

rit coactus, tamen voluit, quia coacta voluntas est voluntas, ut 3. ca. q. 1. merito. Item quia non vergit in interitum salutis æternæ, est ergo obseruandum, ut extra, de iureiur. si vero. nec prodest q. compulsus fuit. 22. q. 5. qui compulsus, & cap. si quis coactus. Solu. quidam dicunt quod talis fuit metus, qui cadit in constantem virum, quod iuramentum ob talem metum factum non obligat: & secundum eos exponitur hic hoc verbum absoluius, id est, absolutos ostendimus. Alij dicunt, quod quælibetque sit metus, tenetur seruare iuramentum factum de rebus proprijs, sed nullum iuramentum adstringit ipsum pro rebus ecclesie non repetendis, quia istud est illicitum. & hoc magis probabile videtur, ex quo licitum est quod iurat, & potest adimplere, ut 22. q. 4. si aliquid. Qui primo opinionem sustinent, distinguunt inter promissoria iuramenta, & assertoria. In promissorijs iuramentis excusat metus; in assertorijs non: quia potius debet quis omnia mala pati, quam falsum asserere, ut 32. q. 5. ita ne. Dicas ergo, q. omne iuramentum obligat. Si tu obijcis mihi, quod iste habet exceptionem quod metus causa: hoc bene concedo: non potest tamen uti ea, ratione iuramenti. Si tamen fuerit usus ea, bene dico quod repellit agentem, & obtinebit in iudicio non obstante iuramento. peccat tamen utendo ead. si ergo quis iurauit rem suam per metum alij dare, petat à iudice ut cogat illum non recipere, vel q. absoluat ipsum à iuramento, ut ext. de iureiur. ex administrationis. sed si ad hoc induci non potest, soluat, & postea repetat: si autem iurauerit se non repetere, tunc denunciaret ecclesie factum illius, si autem iurauerit, quod

peccatum, sed in talibus Papa non potest dispensare. 25. q. 1. sunt quidam. Item argum. ad hoc extra de statu monach. cum ad monasterium. Hugo dicit, quod in nullo iuramento licito potest Papa dispensare, nisi ad hoc solum, quod non habeatur infamis, qui transgreditur illud, & hos non absoluit, sed absolutos denunciat, quoniam iurauerunt de rebus ecclesie non repetendis, ut dicit. Tu dicas, quod in voluntariis iuramentis non dispensat, sed in coactis bene: si tamen absoluit aliquem tenet absolutio. Dico enim, quod contra ius naturale potest dispensare, dum tamen non contra Euangelium, vel contra articulos fidei: tamen contra Apostolum dispensat. 34. distinct. lector. 82. distinctio. presbyter. Ioan.

a ¶ Materiali.] Argum. quod iudex ecclesiasticus bene potest indicare bellum, & in bello insequi hostes, ut 23. q. 8. igitur. & c. hortatu. & c. ut pridem, & 63. distinct. Hadrianus. Item arg. q. iudex ecclesiasticus potest præcipere iudici seculari ut puniat maleficos, ut 23. q. 4. si quos, & q. 5. relegendes, & q. 8. ut pridem. Arg. contra 23. q. ult. his à quibus.

A FIDELITATIS. Hæc est secunda pars q. in qua probat quod laicus incorrigibilis per ecclesiam possit deponi à sua dignitate. & hoc probat per tria capita. Ioan. de Fant.

C A S V S. Supra in duobus proximis capit. absoluit Papa ab obligationibus & iuramentis coactis Nunc vero vult ostendere Gratian. quod idem possit facere de iuramento fidelitatis, cum aliquos à suis dignitatibus deponit,

Alius.]

Papa an possit in iuramento dispensare.

* Papa quā do cōtra Apostolum dispēset, vide 34. dist. lector.

Bellum potest iudici à iudice ecclesiastico.

Alius.] CASVS. Gelasius Papa scribens contra Anastasium Imperatorem dicit, quod potest eum deponere propter malitiam suam, & hoc probat exemplo Zachariae Papae, qui regem Francorum deposuit, non tantum propter sua delicta, quantum pro eo quod inutilis erat, & loco eius Pipinum patrem Caroli posuit: & omnes Francigenas à fidelitate eius absoluit: & milites à vinculo iuramenti in depositionibus episcoporum.

Alij habent verba ista vbi pro S. Gratiani, qui sic incipit, quod ex frequenti.

a [Alius.] Quia de alio Papa praecesserat sermo: qui idem fecerat.

b [Inutilis.] Nō intelligas inutilis, i. insufficiens, tunc enim debuisset ei dari coadiutor, vt 7. quest. 1. quamuis, & cap. petiisti. sed dissolutus erat cum mulieribus, & effeminatus.

Imperator potest à Papa deponi. Adde idem tenuisse Bal in l. non am bigitur. ff. de legi.

c [Deposuit.] Ergo Papa deponit Imperatorem 1, vt 96. distinct. duo. & cap. si Imperator. nam & transferre potest Imperium, vt extra, de elect. venerabilem. Argumen. contra 93. distinct. legimus, in fine. & 96. distinctio. cum ad verum. Solut. dicitur deposuisse, qui deponentibus consentit.

d [Iuramento.] Supple ratione dignitatis praetito, non ratione personae. Ioan. de Fan.

Nos sanctorum.] CASVS. Quidam sacramento fidelitatis quibuidam excōicatis erant adstricti. querebat utrum tempore excōicationis deberent eis seruire?

Et respondet quod non: nisi satisfaciant prius, & absoluantur ab excommunicatione, aut sacramento, id est, sacramento fidelitatis: & etiam sine sacramento, faciunt quidam fidelitatem alijs; & ideo hæc diuersificare potes.

e [Fidelitate.] 11. q. 3. quoniam multos, contra. sed ibi est solutum. Item contra argum. 11. q. 3. Iulianus. Sed ibi est solutum.

f [Contricti sunt.] Sed quid dices si iuravi me solutum alicui pecuniam, vel sub pena promisi: & ille excōicatur: nunquid teneor ei solvere? Vt quod non 2: quia quacunque possumus debemus vexare malos, vt cessent à malo, vt 23. q. 6. iam vero & utilius elurienti, &c. vt 5. q. 5. non omni, & excommunicatis in nullo casu communicabimus, nisi in his, quæ spectant ad correctionem eorum, vt 11. q. 3. cum excommunicato. Item quia intelligor iurasse sub hac cōditione, si res in eodem sta-

u permanet, vt 22. q. 2. ne quis, in si. ff. de sol. cum quis. tūc vbi nulla est petitio, ibi nulla est mora, vt ff. de verb. obl. si pupillus. Itē quia malè meriti publica egestate laborare debent, vt ff. de po. bona fides. De hoc aut non est dubiū quin debitum possit peti ab excōicato, vt extr. de sent.

¶ Pontificalis auctoritas à iuramento fidelitatis nonnullos absoluit. C. III.

Alius^a item Romanus Pontifex, Zacharias scilicet, regem Francorum non tam pro suis iniquitatibus, quam pro eo, quod tantæ potestati erat inutilis^b, à regno deposuit^c, & Pipinum Caroli magni Imperatoris patrem in eius locum substituit; omnesq; Francigenas à iuramento^d fidelitatis quod illi fecerant, absoluit. Quod etiam ex auctoritate frequenti agit sancta ecclesia cum milites absoluit à vinculo iuramenti: quod factum est his episcopis, qui Apostolica auctoritate à pontificali gradu deponuntur.

Greg. vii. l. 1. reg. luo p. 5. c. vlt.

Item Gregorius septimus Romana synodo praesidens dixit.

lib. 5. regest.

¶ Excommunicati vinculo fidelitatis non tenentur obnoxij. C. II II.

Nos sanctorum praedecessorum nostrorum statuta tenentes, eos, qui excommunicatis fidelitate^e, aut sacramento constricti sunt^f, Apostolica auctoritate à sacramento absoluimus: & ne eis fidelitatem obseruent, omnibus modis prohibemus: quousque & ipsi ad satisfactionem veniant.

Pann. l. 5. c. 110.

a [Quousque, &c.] Verba hæc non sunt in codice manuscripto Vaticano.

Item Urbanus II. episcopo Vapicensi.

¶ Antequam reconcilientur, fidelitatem excommunicatis nullus seruare cogitur. C. V.

Iuratos milites Hugoni comiti, ne ipsi, quamdiu excommunicatus est, seruiant, prohibeo[†]. Qui si sacramenta praetenderint; moneantur oportere Deo magis seruire, quam hominibus. Fidelitatem enim, quam Christiano principi iurarunt, Deo eiusque sanctis aduersanti, & eorum praecepta calcanti, nulla cohibentur auctoritate persolvere.

Pann. l. 5. c. 111. † al. prohibete Ad. 5.

Excōicato an deat solutio. 2. Et verum est. Sin Bart. qui sic nota extra de hæret. cap. vlt. & ibi est not. Inno de concess. præb. cū nostris. vbi dicit, quod excommunicato nil debet solui.

sent. excom. si verè. Sol pecunia illa non reddatur ei, sed deponatur in adem sacram. Verius credo, quod licet ille non habeat ius petendi, tamen debet ei solui, sic extra de iure iur. debitores & probatur extra de sent. excō. si verè. unde licet excommunicatio tollat obligationem quoad fidelitatem, non tamen quoad alios contractus, vt videtur Io. Probabiliter dici potest quod excommunicato non sit soluendum, cum nemo debeat participare cum eo, vt 11. q. 3. cum excommunicato. nisi in casibus, vt 5. 11. q. 3. quoniam multos. Nec obstat illa decreti, si verè, quia illud factum fuit de necessitate. B.

[Iuratos milites.] C. A. S. V. S. Hugo comes excommunicatus erat, propter quod scribit Urbanus secundus, cuidam episcopo vt prohibeat, ne milites ratione fidelitatis seruiant ipsi comiti quamdiu fuerit excommunicatus: quia magis oportet Deo seruire, quam comiti ecclesiae aduersanti.

Abſque

CA-

Absque synodali.] Hæc quæst. diuiditur in duas partes, in quarum prima probat per quæque cap. quod solus episcopus non potest deponere presbyterum, Secunda ibi, [Solus.] Ioan. de Fant.

sex episcopis, diaconum tribus: reliquos vero clericos deponere potest, vt inf. ead. q. 1. Fœlix & c. si autem episcopus vero solus papa deponere potest, sup. 3. q. 6. dudum. De hoc not. in summa huius q.

a [Absque] Si agatur contra clericum de crimine crimi-

Clerico criminaliter, necessaria est præsentia episcoporum, secundum quod traditur inf. e.

QVÆSTIO VII.

Absque synodali vero audientia sacerdotem damnari, in Hispalensi secundo concilio, cui Isidorus interfuit, cap. 6. sic prohibetur.

¶ Sine concilij examinatione presbyter, vel diaconus non deiciatur. C. I.

SExtra actione comperimus, Flagitatum Cordubensis Ecclesiæ presbyterum iniuste olim a pontifice suo deiectum, & innocentem exilio condemnatum. Quem rursus ordini suo restituentes, id denuo aduersus presumptionem nostram & decreuimus, vt iuxta priscorum Patrum synodalem sententiam nullus nostrum sine concilij^b examine quemlibet presbyterum, vel diaconum deicere audeat. Nam multi sunt, qui indiscussos potestate tyrannica, non auctoritate canonica damnant. Et sicut nonnullos gratia fauoris sublimant; ita quosdam odio, inuidiaque permoti humiliant: & ad leuem opinionis auram condemnant; quorum crimen non approbant. Episcopus enim sacerdotibus, ac ministris solus^c honorem dare potest; solus auferre non potest. Si enim hi, qui in saculo a dominis suis honorem libertatis adepti sunt, in seruitutis nexum non reuoluuntur, nisi publice apud prætoris, ac præsidis tribunal in foro fuerint accusati; quanto magis hi, qui diuinis altaribus consecrati honore ecclesiastico decorantur? Qui profecto, nec ab vno damnari, nec vno iudicante potuerunt honoris sui priuilegiis exui: sed præsentati synodali iudicio, quod canon de illis præceperit, deffiniri.

a [Restituentes.] Sic est emendatum ex codicibus conciliorum impressis, & manuscriptis. Sic etiam apertus declaratur illum canonice a concilio esse restitutum, quam ex lectione Gratiani vulgata, restitutum esse comperimus.

b [Nostram.] Antea legebatur, vestram in recentioribus autem conciliorum editionibus est, nouam Emendatum est ex antiquioribus editionibus, & duobus codicibus Vaticanis, & Lucensi regio quemadmodum & paulo post, nullus nostrum, cum antea esset, nullus vestrum. Modesti enim, & religiosi episcopi sibi etiam metunt. Alia vero quadam sunt ex iisdem codicibus emendata.

CASVS. Hic intitulatur 7. q. vbi quæritur, an episcopus sacerdotem condemnare valeat absque synodali audientia. Et respondetur, quod solus episcopus presbyterum suspendere potest, vt inf. ead. q. 8. hi, qui & in causa ciuili inter suos clericos cognoscere, vt sup. 10. q. 1. quia. Deponere vero non potest presbyterum, nisi cum

tur. Casum sequentis capit. inuenies. 26. distinct. si quid vero.

b [Concilij.] Ergo tres episcopi faciunt conciliū: quia tres episcopi examinant causam diaconi, vt inf. ea. si quia. c [Solus.] Incorporalia enim facilius destruuntur quam ædificantur, extra de translat. inter. Hæc est vna

Ordinatio
clericorum fa-
cilis sit, q̄
depositio.

ratio quare in pmo-
tione clericorum nō
requirunt plures epi-
sed i remotione sic:
Item quia sapius or-
dinatur clerici, q̄ de-
ponuntur: unde gra-
ue esset toties voca-
re tot episcopos. Itē
ga depositio frequē-
ter fit causa, odij, sed
ordinatio causa ele-
ctionis. solus autem
confert dignitates, si
hoc habet ex consue-
tudine, vt ext. de his
quæ fi. a p̄ala. cad.
noscitur.

Si quis tumidus.]
CASVS. Dicitur
in hoc c. q̄ in causa
criminali vbi agitur
ad depositionē dia-
coni, debent tres epi-
scopi interesse i cau-
sa presbyteri lex: in
causa vero episcopi
12. qui causam de-
bent diligenter exa-
minare.

a [Natu.] Quantum
ad ordines.

b [Pro personis.] i.
prout personæ sunt
constitutæ in sacris
ordinibus.

c [Ab his.] Id est, ab
episcopis.

Foelix.] CASVS.
In hoc c. dicitur,
q̄ cā criminalis epi-
scopi a 12. episcopis
audiri debet, causa
presbyteri a sex, cau-
sa vero diaconi a tri-
bus cum proprio epi-
scopo.

d [Cum proprio.]
Id est, prater propriū
episcopū. 2 q. 5. pre-
sbyter.

Si autē.] CASVS.
Dicitur in hoc c.
q̄ si presbyter accu-
satur, sex episcopi de-
bent interesse si dia-
conus, tres: cetero-
rū vero clericorum
causas criminales so-
lus episcopus potest
tractare.

e [Si autem.] Hoc
c. est pars illius 4. q.
5. quilibet.

f [A cōmunionē.]
Id est, eadem dilatio-
nes dantur accusato-
ri, quæ & reo, & a-
quæ ex cōmunicabi-
tur accusator si non
vene-

diaconi tribus, ipsorum causas discutiat, t̄, eadem dierum t̄, & dilatio-
num, & a cōmunionē^f remotionem, & discussione personarum inter ac-

Item Gregorius Ioanni episcopo Panormitano, lib. 17.
epist. 49.

†Causas clericorum episcopus non nisi cum senioribus
ecclesiæ audiat. C. II.

Si quid de quocumque clerico ad aures tuas peruene-
rit, quod te iuste possit offendere; facile non credas:
nec ad vindictam te res accendat incognita: sed præsenti-
bus senioribus ecclesiæ tuæ diligenter est veritas perscru-
tanda, & tunc, si qualitas rei poposcerit, canonica distri-
ctio culpam feriat delinquentis.

dist. 86. si quid.

Item ex concilio Carthaginensi a primo, c. 11.

a [Carthaginensi.] Sic est emendatum ex vetustis codicibus.
Nam in vulgatis erat, Agathensi primo, cum unicum dunta-
xat Agathense memoretur.

¶A quot episcopis presbyteri, vel diaconi sunt
audiendi. C. III.

Si quis tumidus, vel contumeliosus extiterit in maio-
rem natu^a, vel aliquam causam habuerit; a tribus vi-
cinis episcopis, si diaconus β est, qui arguitur; si presby-
ter, a sex: si episcopus, a duodecim consacerdotibus au-
diatur. Vniuersi episcopi dixerunt. Contemptus debet
contumaciæ, & superbiæ in omnibus frangi. Causæ t̄ ve-
ro pro personis t̄^b ab his^c statuto numero audiantur.

† al. causa audia-
tur.

¶Si diaconus.] In vulgatis conciliorum editionibus legitur, si
diaconus est, arguatur presbyter, &c.

† al. perso-
nis statuto.

Item ex concilio Carthaginensi 2. c. 10.

¶De eodem. C. IIII.

Foelix episcopus Selemelitanus dixit. Etiam hoc adii-
cio secundum statuta veterum conciliorum, vt si
quis episcopus (quod non optamus t̄) in reatum aliquem
incurrerit, & fuerit ei nimia necessitas, non posse pluri-
mos congregare; ne in crimine remaneat: a duodecim epi-
scopis audiatur, & a sex presbyter γ, & a tribus diaconus,
cum proprio^d suo episcopo.

3. q. 8. suggero.
Ans. l. 3. c. 121.
Bur. l. 2. c. 149.
luc p. 5. c. 262.
† al. opinamur.

γ [Presbyter.] Sic legitur in concilio, quod est in codice cano-
num, c. 12. & græco, & duobus codicibus conciliorum Vaticanis;
& vno alio per antiquo, & concordat cum seq. cap. In editioni-
bus autem conciliorum Parisiensibus, ac Colonienfibus habetur,
& a sex presbyteris, & tribus diaconis, quemadmodum, & in
multis Gratiani manuscriptis.

Item ex concilio Carthaginensi tertio, c. 8.

¶De eodem. C. V.

Si autem^e presbyteri, vel diaconi fuerint accusati;
adiuncto sibi ex vicinis locis proprius^t episcopus legi-
timo numero collegarum, quos ab eodem accusari pe-
tierint, id est vna secum in presbyteri nomine α sex, in

Ans. l. 3. c. 123.
Burc. l. 2. c. 205.
luc p. 6. c. 280.
† cum proprio epi-
scopo.

† al. dierum
dilatione.

† al. discuteant.

venerit, sicut reus, vt 4. q. 5. quisquis.

a. ¶ Solus.] Id est, sine alijs episcopis: non tamen sine clericis suis, vt infra ea. c. proxi. Ioan.

SOLVS. Hæc est 2. parsq. in qua dicitur, q. causas aliorum electorum à sacerdote & diacono in capitulo suo

culatores, & eos qui accusantur, forma seruata. Reliquorum autem clericorum causas etiam solus^a episcopus loci agnoscat, & finiat.

a. ¶ Nomine sex.] Sic in ceteris codicibus impressis, & manuscriptis præterquam in editione Coloniensi quatuor tomorū, in qua habetur. p̄byteri nomine quinque in diaconi duobus.

2. Solus autem ad exclusionem aliorum episcoporum, non suorum clericorum dicitur, sine quorum præsentia eius sententia erit irrita.

Vnde in [chartaginensi concilio 4. c. 23. legitur.

¶ Absque præsentia clericorum nullius causam episcopus audiat. C. VI.

j. **E**piscopus, nullius causam audiat absque præsentia suorum^b clericorum: alioquin irrita erit sententia episcopi, nisi clericorum præsentia confirmetur.

Item ex concilio Hispalensi 2. c. 6.

¶ Nisi in synodo canonice vocati sacerdotes damnari non possunt. C. VII.

Episcopus sacerdotibus, ac ministeris solus honorem dare potest, auferre solus non potest. Si enim hi, qui in saculo à dominis suis honorem libertatis adepti sunt in seruitutis iugum† non reuocantur, nisi publice apud prætoris ac præsidis tribunal in foro fuerint accusati: quanto magis hi, qui diuinis altaribus consecrari honore ecclesiastico decorantur? Qui profecto nec ab vno damnari, nec vno iudicante poterunt honoris sui priuilegijs exui: sed præsentati synodali iudicio, quod canon de illis præceperit oportet definiri.

QVÆSTIO VIII.

Eultima vero^c quæstione sic statutum est in concilio Neocesariensi, c. 9. & 10.

suo potest episcopus diffinire, supple excepto subdiacono, qui hodie cum diacono pari passu ambulat. extra de seruis non ord. miramur. Ioan. de Fant.

CASVS. Dictum est, q. solus episcopus potest tractare causas criminales clericorum: sed ne aliquis putaret, q. alij clerici non deberent interesse: ideo dicit Gratia. q. hæc dictio, solus, non excludit clericos: sed alios episcopos. Sequens c. planum est.

b. **E**piscopus.] ¶ Suorum.] sufficit tamen maior pars si absentes præbeant assensum, vt 64. distinctio. capitu. 1. & 2. Sed nunquid & isti clerici sunt iudices istius? Non videtur, cum quilibet eorum sit forte minor eo. Quidam dicunt q. ipsum concilium siue capitulum habet iurisdictionem ordinariam: nullus tamen per se est iudex. Alij dicunt, q. tunc assessores episcopi:

& sententia sine talibus assessoribus lata, nulla est: sicut sententia nulla est, quæ fertur contra fiscum absentem aduocato fisci vt ff. de iure fisci, si fiscus. sicut videtur dicere lex, vt sententia quæ fertur officio iudicis ipso absente, quod nulla sit, vt C. de sent. & inter. om. iu. cum

sententiam. Quod tamen clerici sint iudices, est arg. 6. q. 3. scitote.

Episcopus.] CASVS. Dicitur in hoc c. q. episcopus solus dare honorem potest, quem solus auferre non potest. Si n. libertus in seruitute reuocari non potest, nisi apud iudices legitime fuerit conuictus: quanto magis diuinis altaribus consecratus, ab vno solo non poterit damnari?

Eultima. CASVS. Hic intulatur, 8. q. 5. ubi

quæritur, si aliquis sponte confitetur vel conuincitur peccasse ante ordinationem. vtrum possit officio suo frui. Et respon. quod si in præsentia confiteatur: non abstineat vt 50. distin. de his vero. in fin. si extra ius non præiudicat sibi vt supra. ead. quæstio. 5. p̄byter. Si vero in iure confiteatur, & timore probationū deponitur. siue ante ordinationem, siue post commiserit illud, vt 24. dist. c. vlt. si sponte confiteatur remouetur ab executione sacerdotij: in alijs tamē ordinibus dispensatiue remanebit, vt infra ea. c. 1. Si vero cōfiteatur crimē quod fecit post ordinationem, acta penitentia dispensatiue in suo ordine perma-

nebit, vt inf. c. 2. & in vtroque istorum casuum de rigore iuris esset deponendus. & hoc verum est in magnis criminibus, quæ inducunt depositionem. Sed pro paruo crimine acta penitentia stat in ordine suo, vt 5. q. 4. in loco. & de cons. dist. 2. relatum & hoc inuenies in summa huius quæstionis planius.

c. ¶ De ultima vero.] Hic q. ritur, si aliq. confitetur crimē q. facit ante ordinationem suā vel cōuincitur peccasse ante ordinationē suā, an possit frui officio suo: Distinguas ergo quia aut est tale crimen q. inducit depositionem aut nō, si nō inducit. acta p̄nā remanet in ordine suo, vt hic, & 63. di. sicut. Item si inducit depositionē tūc si cōfiteatur illud in p̄nā, nō abstinebit ab officio, vt 50. dist. de his vero, in fin. si similiter si confitetur illud extra ius, quod talis confessio ei nō p̄iudicat, vt in e. q. 5. p̄byter.

Crimen autē ordinationē commissum, an impediat frui officio.

su. eo. c. sexta actio ne. & dist. 67. episcopus. al nexum non reuoluntur.

ps an pos
it solus de
inquentem
ondēnare.

¶ Nō contra
dicit, qm̄ ibi
accidit . pp
accidens . i.
pp scandalū
& infamiā,
non pp con
fessionē, vt
ibi not. per
Vinc. & B.
sed de hac
materia dic
vt plenē no
rat Inno. B.
Con. & H.
ext. de elect.
per inquisi
tionem.

Crimina q̄
sunt depōsi
tione dignā.

vt s. e. q. s. presbyter, licet sit arg. contra ext. de excess. p. lat. quam sit graue. 1. Si vero confitetur in iure crimen suum commissum ante ordinationem suam, deponitur ab officio sacerdotali; retinebit tamen nomen presbyteri: & omne inferius officiū, vt j. ca. c. i. & c. si quis presby.

ter, & hoc cū spon
tē illud confitetur.
Si vero confitetur il
lud timore probatio
num: tunc siue an
te, siue post ordina
tionē suam illud cō
misit, deponitur irre
parabiliter, vt 24. di
stinc. cap. vlt. 50. di
stinc. ex penitentibus.
81. distinc. si quis si
ne examinatione, &
c. si quis episcopus.
Si ergo quis spontē
cōfiteatur crimen cō
missum post ordina
tionem ad tēpus de
bet suspendi ad agē
dam poenitentiam:
sed postea restituitur
ex dispensatione, vt
infra eod. capit. 2. si
queras, quā crimi
na inducunt depōsi
tionē: & dico quod
non est à canone ex
pressum, videmus e
nim quod quadam
non inducunt: nam
clericus tumultū fa
ciens in synodo, nō
deponitur, vt 5. que
stio. 4. in loco. Item
qui cantat duas Mil
las sub vno canone,
vt de consecratio. di
stinc. 2. relatum. Item
si episcopus citatus
non ven. t. ad syno
dum. 18. dist. si quis
autem, & c. decerni
mus: & tamē quod
libet tale est morta
le. Similiter pro te
merario iuramento
non deponitur ali
quis, vt extra de iure
iuran. sicut. Tradunt autem quidam pro regula, qd omne
crimen inducit depōsitionem, nisi specialiter à canone
excipiat. Alij dicunt, quod nullum crimē inducit de
pōsitionem, nisi specialiter à canone excipiat 2: & hęc
opinio maiori aequitati innititur: quare tenēda est. Ioan.
Sed hęc materia est hodie determinata, extra de temp.
ord. cap. v. t. B. 3

¶ Vi admisit.] C A S V S. Quidam presbyter in iudi
cio sponte confessus est fornicationem fecisse ante
suam ordinationem. quæsitum est in concilio Neocæ
sariensi quam poenam debeat pati. Et respondet quod
si presbyter est confessus sponte executione sacerdotali
carebit: sed in alijs officijs permanebit, si est utilis. Si ve
rō non est confessus, vel conuictus, suo arbitrio relin
quatur. Cætera vero peccata, grauiora. i. vt dixerunt plu
rimi, inducunt depōsitionem. [Vel cætera peccata,] id est
cæteri peccatores, qui conuincuntur nolentes confiteri,
debent deponi. Idem statuitur de diacono quod de sa
cerdote statutum est. Casum sequentis capituli inuenies
50. dist. hi qui.

¶ Item ex concilio Ilerdensi, c. 5.

¶ Presbyter, qui ante ordinationem confitetur se corpo
raliter lapsus, postea non offerat.

C. I.

¶ Vi admisit corporale peccatum^a, & hic postea pre
sbyter ordinatus est, si confessus fuerit^b, quod an
te ordinationem suam peccauerit; non quidem offerat^c,
maneat autem † in alijs officijs propter eius studiū^d vti
litate^e. Nam cætera^f peccata censuerunt plurimi etiā
ordinatione priuari^g. Quod si de his non fuerit confes
sus, nec ab aliquibus potest manifestē conuinci; huic ipsi
de se potestas^h est committenda. ¶ Similiter & diaconus
si in eodem culpæ genere fuerit inuolutus: sese à mini
sterioⁱ cohibebit.

¶ Propter eius studiū vtilitatem.] *Gracē est. δεὰ τὴν ἀλ
λαν σπουδῆν, id est, propter studium, ac diligentiam, quam
ceteroquin adhibet.*

¶ Priuari.] *Gracē legitur: τὴν χειροθεσίαν ἀφίεναι, id est,
per manus impositionem dimitti, quemadmodum fere verit
Dionysius, cuius versionem ceteri collectores attulerunt: hac ta
men clausula omissa. Nam hac versio, quā Gratianus affert,
est prisca, quæ in collectione Isidori. Ita ex his verbis large alia
eligitur sententia, atque auctor glossa putarit.*

¶ Item ex concilio Ilerdensi, c. 5.

¶ Deseruiētes altario, si carnis fragilitate deliquerint,
episcopi arbitrio subiaceant.

C. II.

¶ Hi qui^h altario Dei deseruiūt, si subito in flenda car
nis fragilitate corruerintⁱ, & Dño respiciente di
gnē poenituerint, ita vt mortificato corpore cordis cōtriti
sacrificium Deo offerāt; maneat in potestate^k pontificis
vel veraciter afflictos non diu suspendere, vel desidiosos
prolixiore tempore ab ecclesiæ corpore segregare: ita ta
te confiteri. Vel dic propriē, alia peccata à fornicatione.
& sic est arg. qd minus punitur aliquis propter fornica
tionem, quā propter aliud crimen: hoc ideo, quia pau
ci sine illo crimine inueniuntur, vt 50. distinc. quia tua.
& ad idem est arg. 82. dist. presbyter. 81. dist. si qui cleri
ci. arg. contra 33. dist. c. vlt.

¶ Potestas.] Confitendi⁴ crimen: sed & si non vult
non confiteri, relinquitur arbitrio suo, vt 33. distinc.
habuisse.

¶ A ministerio.] Diaconali, sed non subdiaconali.

¶ Hi qui.] Hoc ponitur 5. dist. 50. hi qui.

¶ Corruerint.] Loquitur ergo de eo, qui post or
dinationem delinquit. Sed nonne magis delinquit ille
qui delinquit in dignitate, quā qui extra dignitatem
delinquit, vt 40. dist. homo Christianus, & 25. q. 1. nulli.
Respon. sic: sed ideo magis punitur, quia sciens se per
misit ordinari. 50. dist. ex penitentibus.

¶ In potestate.] Si intelligas hoc c. de clerico depōsi
to, tunc est hic argum. quod episcopus potest restituere
clericum depōsitum. Si autem de suspēso, tunc patet:
quod relinquitur arbitrio episcopi, an velit suspēso red
dere officium suum: sed cum iste clericus rationē crimi
nis

Rabanus lib. de pe
nit. c. 1.
Poly. l. 4. tit. 39.
Burr. l. 2. c. 49.
Iuo p. 6. c. 150.
Pann. l. 3. c. 11.

† al. tamen

Cap. 10. ibid.

Distinc. 50. hi, qui
altario.
Rabanus lib. poeni
ten. c. 1.
Burr. l. 19 c. 74.
Iuo p. 15. c. 87.

2 Idē tenet
Ale. de lmo.
in l. scimus,
circa princ.
C. de iur. de
lib. per text.
in Auth. de
non eligen.
scdō nubē.
3 De hoc ē
not. 61. dist.
c. 1. extra de
tēp. ordi. ex
tenore. & c.
vlt. & in p.
di. decre. li
cut. & q̄ ista
sua tanquā
verior sit te
nēda hic no.
Hugo.
Fornicatio
nem pauci
euitant.

¶ Corporale peccatum.] Id est fornicationem.

¶ Si confessus fuerit.] Sponte, non metu probationū.

4 Subaudi,
vel purgan
di, si non est
infamatus.
sed si est, co
git ad purga
tionem arg.
2. q. 5. psby
ter. secundū
H. & Lau.
Dignitas ag
grauat pec
catum.

nis non possit promoueri ad sublimiorem gradum: quomodo ergo potest ipsum restituere famam, cum per poenitentiam non tollatur infamia, vt 2. q. 3. §. hinc colligitur: potest dici, quod ex quo Papa dat potestatem dispensandi: ergo per consequens restituendi famam.

a ¶ Ite-

men, vt sic officiorum suorum loca recipiant, ne possint ad altiora officia ulterius promoueri. Quod si iterato^a velut canes ad vomitum reuersi fuerint, & veluti lues in vitabris luti iacuerint; non solum dignitate officij careant, sed etiam sanctam communionem, nisi in exitu, non percipiant.

Item ex concilio Toletano 9. c. 10.

¶ Ex ministris ecclesiæ geniti in seruitutem deuocentur eiusdem. C. III.

Iuo p. 6. c. 425.

† al. innocentia.]

Cum multæ super incontinentia & ordinis clericorum hætenus emanauerint sententiæ patrum, & nullatenus ipsorum reformari quiverit correctio morum; vsque adeo sententiam iudicantium protraxere commissa culpa, vt non tantum ferretur ultio in auctores scelerum, verum, & in progeniem damnatorum. Ideoque quilibet ab episcopo vsque ad subdiaconum deinceps, qui vel ex ancillæ^b, vel ex ingenuæ^c detestando connubio^d in honore constituti filios procreauerit; illi quidem, ex quibus geniti probabuntur, canonica censura damnentur. Proles aliena & pollutione nata, non solum hæreditatem^e & nunquam accipiet, sed etiam in seruitutem eius ecclesiæ, de cuius sacerdotis, vel ministri ignominia nati sunt iure perenni manebunt.

† al. tali.

† al. hæreditatem Parentum.

Item ex concilio Martini Papa, c. 52.

¶ Qui confitetur se ante ordinationem peccasse, non sacrificet: conuictus autem deponatur.

C. IIII.

Si quis presbyter ante ordinationem peccauerit, & post ordinationem confessus fuerit, quod ante peccauerit; non offerat; sed tantum pro religione nomen^f presbyteri portet. Si autem non ipse confessus, sed ab alio publicè fuerit conuictus; nec hoc ipsum habeat, vt nomen presbyteri portet. Similiter, & de diaconis obseruandum est, vt si ipsi confessi fuerint, ordinem subdiaconi accipiant[†].

Item Nicolaus ad consulta Bulgarorum, c. 71.

¶ De manu sacerdotis, qui ab ecclesia toleratur, licitè sacramenta sumuntur. C. V.

Scisci-

Ext. de cohab. cler. & mul. c. vestra du xii.

Iuo p. 2. c. 83.

Pann. l. 5 c. 14.

a ¶ Iterato.] Argu. grauius puniri iteratum delictum, vt 25. q. 2. ita nos, extra de coha. cleri. clericos. & de hæret. ad abolendam. lo. de Fant.

Cum multæ.] CASVS. Constitutiones multæ factæ fuerant, vt clerici in sacris ordin. constituti viuerent continenter, quod cum non facerent, statutum fuit in concilio Toletano, vt quicumque deinceps ab episcopo vsque ad subdiaconum ex detestando connubio liberæ, vel ancillæ liberos procreauerit, canonica censura dam-

netur: filij vero eius in seruitutem ecclesiæ ad cuius ignominiam nati sunt, redigantur.

b ¶ Ex ancillæ.] Sed quare punitur dominus ancillæ illius? Respon. in fauorem ecclesiæ, vel ideo quia ratione criminis illa acta est de suo foro.

c ¶ Ingenuz.] Specialis est iste casus, vbi filius conditione matris liberæ non sequitur, contra id quod est 32. q. 4. liberi.

d ¶ Connubio.] Ergo patet, quod loquitur de sacerdotibus, qui legitime ducunt uxores, tales enim grauius puniuntur, vt 32. d. eos. 81. d. quidam, & 28. dist. presbyter. Quid, quid tamen hic dicatur: cum ecclesia non sit isto iure vsa, perdit ius istud, sicut illud quod possit exigere poenā sacrilegij, vt 17. q. 4. quisquis.

e ¶ Hæreditatem.] s. paternam. nam Spurius succedit matri. etiam succedit matri. Spurius filius, & testamentum matris potest dici inofficiosum, vt ff. de inoffi. testam. si suspecti. §. 1. lo. hodie spurij omni beneficio excluduntur vt C. de natur. libe. authen. licet. B.

f ¶ Nomen.] Si quis presbyter. CASVS. Dicit in hoc c. quod si quis presbyter confessus fuerit spontè ante ordinationem fecisse fornicationem, non habebit executionem sacerdotij, quia non celebrabit: sed tantum nomē sacerdotis habebit. Si autem non fuerit spontè confessus, sed ab alio conuictus: tunc nec nomen sacerdotis habebit. Idem est de diacono, quod dictum est de sacerdote.

¶ Nomen.] Si quis quæris quid ei valeat retineri nomē presbyteri? Dico quod in omnibus retinet priuilegium presbyteri in loco subscriptionis.

nis, & in alijs præter hoc solum, quod non potest Missam celebrare, vt sup. ca. q. 7. Felix.

Sciscitantibus.] CASVS. Bulgari quæsiuerunt a Nicolao, vtrum a sacerdote in adulterio deprehenso, vel tantum de hoc infamato debeamus communionem recipere? Et responder, quod sic: quousque episcoporum iudicio reprobetur, quia non potest aliquis quantumcunque pollutus diuina pollueret sacramenta. Et quod recipere debeamus, tribus rationibus probat. Pri-

ma est, qui sicut cereus accensus seipsum consumit, alijs vero lumen præbet: sic presbyter peccando nocet sibi, alijs vero ex officio prodest. Secunda est, quia sacramenta non habent effectum secundum merita dantis, sed accipientis. Tertia est, quia ante examinationem, & crimi-

c ¶ Mundum.] Idest, amorem, & delectationem mundanorum.

d ¶ Sed accipiens.] Idest, recipitur secundum meritum recipientis: sed non secundum meritum dantis, de consecrat. 2. vtrum.

K ¶ Ac,

nis probationem nullus est a communione suspendendus. Prima ratio est ibi, [Quoniam mali.] Secunda ibi, [Sumite.] Tertia ibi, [Qui rursus.]

a ¶ Sciscitantibus.] sup. dist. 32. nullus contra. Ioan. sed ibi loquitur de crimine quod est notorium per infamiam, & quod

¶ Hic arg. de occulto, vel alias manifestato. In H.

Infamis ne est in adulterio deprehensus.

falsum est, ut extr. de cohab. cle. vestra, & cap. seq. & ca. vi. ubi dicitur quod sufficit si est notorium rei euentia. B. Sed nunc ne eo ipso quod quis comprehensus est in adulterio, infamis est, licet nondum sit damnatus, ut ff. de ritu nup. palam? Respon. talis infamia non sufficit ad hoc, ut abstinendum sit a sacramentis suis, nisi infametur per sententiam ut dixit 32. dist. §. verum, requiritur. n. quod sit deprehensus, & conuictus, extra de indi. cum non ab homine. tamē bene concedo, quod omnis sacerdos in mortali existens est suspensus quo ad se, ut 1. q. 1. sacerdotes, sed non quo ad alios: nisi sit præcisus, vel nisi sit notorius fornicator, vel simoniacus, ut 32. dist. §. verum.

b ¶ Fide Christi.] Idest, per fidem Christi.

tantibus^a vobis, si a sacerdote, qui siue deprehensus in adulterio, siue de hoc sola fama reprehensus est, debeatis communionem suscipere, nec ne, respondemus. Non potest aliquis, quantumcumque pollutus sit, sacramenta diuina pollueri; quæ purgatoria cunctarum contagionum existunt: nec potest solis radius per cloacas, & latrinas transiens aliquid exinde contaminationis attrahere. Proinde qualiscumque sacerdos sit; quæ sancta sunt, coinquinare non potest. Idcirco ab eo, usquequo iudicio episcoporum reproberetur, communio percipienda est: quoniam mali bona administrando se tantummodo lædunt: & cerea^a fax accensa sibi quidem detrimentum præstat, alijs vero lumen in tenebris administrat: & unde alijs commodum exhibet, inde sibi dispendium præbet. Sumite ergo intrepidi ab omni sacerdote Christi mysteria: quia omnia fide Christi^b purgantur. Fides est enim, quæ hunc mundum^c vincit: & quia non dantis^d, sed accipientis^d fit, dicente Beato Hieronymo β; [Ad credendum in anima omni baptismus est perfectus: & in omni sacerdote corpus Christi est perfectum.] ¶ Qui rursus sacræ scripturæ concordans ait: [Priusquam audias, ne iudicaueris quemquam:] atque ante probationem accusationis illatæ neminem a tua communione suspendas; quia non statim, qui accusatur^e, reus est, sed qui conuincitur.

a ¶ Et cerea.] Antea legebatur, &c. Restitutum est ex originali, ex quo alia etiam sunt emendata, & addita.

β ¶ Hieronymo.] Est in epistola de septem gradibus, quemadmodum, & quo sequitur, priusquam audias, &c. est ibidem superius.

e ¶ Accusatur.] Si 8. q. 4. nonne. 35. quæst. 6. multorum, & 11. quæstio. 3. eorum, extra ut lite pen. laudabilem, Ioan.

Quidam

† al. ministeria

† al. in fide.

† al. damnatis me Act. 15. I. 10. 2.

In epistola de septem gradibus tomo 4. Eccl. 11.

THE CATHOLIC UNIVERSITY OF AMERICA LIBRARIES

3 0530 011 279 270